DISCEPTATIONUM FORENSIUM IUDICIORUM STHEPANI GRATIANI ROMANI...

Stefano Graziani

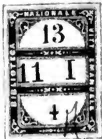
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
11 I
4

DISCEPTATIONVM FORENSIVM IVDICIORVM

STEPHANI GRATIANI ROMANI V. I. D.

Tomus Quartus.

IN QVO PRÆTER VARIAS, ET QVOTIDIANAS CONTROVERSIAS ad vtrumque ius ſpectantes, iuxta celebres Doctorum ſententias, & Sacræ Rotæ Romanæ authoritatem, & obſeruantiam definitas, Multa etiam adduntur neceſſaria planiori, & pleniori expoſitioni eorum, quæ in tribus Tomis, & Deciſionibus antea impreſsis continentur.

NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITVS CVM DVPLICI INDICE Rerum, & Argumentorum.

CVM PRIVILEGIO.

ROMÆ, Ex Typographia Iacobi Maſcardi, Menſe Decemb. MDCXXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

SANCTISSIMAE VIRGINI DEI GENITRICI MARIAE.

In omnibus requiem quæſiui,
Et in te ſola morabor.

Imprimatur si videbitur Reuerendiss. Sacri Apostolici Palatij Magistro.

Cæsar Fidelis Vicesgerens.

EGO infrascriptus Quartum Tomum *Disceptationum Forensium Iudiciorum Admodum Illustris & Excellentissimi D. Stephani Gratiani* vidi, & diligenter perlegi, vt mihi mandauerat Reuerendissimus Pater Fr. Hyacinthus Petronius Sac. Pal. Apost. Magister, & nihil reperi quod vel bonis moribus, vel Religioni aduersetur, immo opus summa diligentia, & rerum varietate refertum dignissimum esse censeo in communem omnium studiosorum vtilitatem, vt Typis quamprimum mandetur, Romæ die X. Maij MDCXX.

Ita est Angelus Lucianus I.V.D. & Pontificij Iuris Professor primarius in Gymnasio Almæ Vrbis.

Imprimatur,

Fr. Gregorius Donatus Romanus Mag. & Reuerendiss. P. Fr. Hyacinthi Petronij Romani Sacri Pal. Apost. Mag. Socius Ord. Præd.

Tenor Priuilegij ad decennium est positus in Tomo Secundo, & Tertio Disceptationum.

INDEX SINGVLORVM CAPITVM,

IN QVIBVS CVIVSLIBET DISCEPTATIONIS MATERIA BREVITER CONTINETVR.

CAPVT DCI.

RAELATI, & administratores Ecclesiarum quando sint loco tutorum, & eorum bona dicantur tacitè hypothecata pro malè administratis, itaut competat saluianum interdictum contra tertios possessores. ¶ Hypotheca tacita an detur ad fauorem Episcopi, seu Cameræ Episcopalis, & Clericorum cōtra bona illorum, cum quibus contrahunt. ¶ Et quid in Ciuitate Romana, & Antiochena, & in alijs vniuersitatibus. ¶ Ecclesia læsa ob negligentiam Prælati, contra quem est lapsum quadriennium, an possit petere restitutionem in integrum post quadriennium, vel aduersus lapsum eiusdem quadriennij. ¶ Enormissima læsio quæ dicatur ad effectum concedendi talem restitutionem. ¶ Et quando subducatur tempus vitæ Prælati malè alienantis, vt sit illi locus. ¶ Sentētia quo casu afficiat Ecclesiam collegiatam, & vniuersitatem. ¶ Et quando semper, & perpetuò debeat permanere illæsa. ¶ Et quomodo istæ dictiones, & similes intelligātur. ¶ In læsione, quæ quotidie originatur, an competat restitutio post quadriennium, vt in causa matrimoniali, vel alia habente grauamen continuum, siue ius assistat, siue non assistat. ¶ Hypotheca an inducatur etiam in casibus in iure non expressis. ¶ Minor, Ciuitas, Ecclesia, & Respublica in quibus casibus æquiparentur. ¶ Paritas rationis quando inducat extensionem, seu compræhensionem, & proprium intellectum.

CAPVT DCII.

Petitio legitimæ, & eius supplementi quando sit confusa per aditionem. ¶ Et an creditor illius possidens bona subiecta restitutioni, ex quibus debet detrahi, teneatur peterè detractionem tamquam sciens, vel scire debens illa esse restituenda ad hoc, vt ei non currat præscriptio. ¶ Ius legitimæ non agnitum, an transmittatur ad hæredem extraneum. ¶ Et an is cui debetur legitima ante deductionem habeatur loco creditoris, seu domini pro indiuiso.

CAPVT DCIII.

Conditio adiecta institutioni an censeatur repetita in substitutione. ¶ Et quid in conditione potestatiua cohærente, vel non cohærente personæ. ¶ Et quando adest interesse testatoris. ¶ Vel agitur de fauore piæ causæ. ¶ Et quid si fuerit nominatim relictum onus instituto, an debeatur à substituto, vel è contra. ¶ Et quid in hærede repudiante, seu decedente ante aditionem an portio illius accrescat cum onere alteri cohæredi. ¶ Extensio an detur in conditionibus de casu ad casum, vbi tractatur de priuilegio loci pij. ¶ Si instituatur Titius, & si hæres non erit sit substitutus Seius cum onere dandi libertatem seruo, vel soluendi centum Ecclesiæ, an existente Titio hærede, huiusmodi onus sit per eum implendum.

CAPVT DCIV.

Pro recuperanda possessione, quam quis amisit facto suo, & culpa propria, an detur remediū officij Iudicis ad fauorē mulieris maioris, sicut competit minori. ¶ Obseruantia, & stylus vnius curiæ, quando seruetur extra eam. ¶ Decisiones Rotæ an faciant ius in litibus vertentibus in partibus. ¶ Et quid in Regulis Cancellariæ. ¶ Mulieribus, & rusticis an succurratur in iudicialibus, & in his, quæ sunt inducta ad rigorem iuris conseruandū.

CAPVT DCV.

Per secundum testamentum an reuocentur tam institutiones hæredum, quam legata, & alia in primo etiam iurato disposita. ¶ Et quando clausula cassans, & irritans subintelligatur. ¶ In dispositione ad pias causas an requirātur solēnitates, vel sufficiat sola subscriptio testatoris. ¶ Et quid in scriptura Militis facta in clypeo cū ipsius sanguine. ¶ Legatum consanguineo pauperi an cēseatur relictū ob causam pietatis, seu consanguinitatis. ¶ Et quis ad hūc effectū dicatur pauper. ¶ Institutio hæredis, & legatum an valeat, quando refertur ad aliā scripturam existentē apud personam certā. ¶ Primum testamentum solemne ad pias causas, seu inter liberos, an sit sublatum

blatum per secundum minus solemne, quod potest esse validum de iure speciali. ¶ Et quid si secuudum non sortiatur effectum. ¶ Vel quando adsunt in secũdo minora onera, quam in primo. ¶ Posterius testamentum, quod sustinetur sine solemnitatibus fauore piæ causæ, an valeat solum quo ad institutionem, vel etiam quo ad legata extraneis relicta. ¶ Et quando illa accrescant piæ causæ institutæ, seu venientibus ab intestato. ¶ In codicillis, an sit speciale, vt relicta in primis non sint sublata in secundis.

CAPVT DCVI.

Successor in beneficio an teneatur stare locationi antecessoris. ¶ Et quid si illa sit facta ad tempus permissum. ¶ Vel nomine Ecclesiæ. ¶ Vel si fundus sterilis esset redactus ad culturam. ¶ Vel quando fructus pendentes de proximo deberent colligi. ¶ Vel si fuit anticipatè solutum. ¶ Vel quando successor recepit pensionem. ¶ Et an tunc approbetur locatio etiam pro tempore futuro. ¶ Rector Ecclesiæ an dicatur administrator reddituũ illius, seu vsufructuarius, vel vsuarius. ¶ Conductor, & colonus partiarius quo casu possit cogi à successore ad continuandum in locatione sibi facta per antecessorem. ¶ Et an sint diuidendi fructus, quando seminauit, & fecit omnia ad culturam necessaria etiam quod res locata illos non redderet, nisi singulo quinquennio.

CAPVT DCVII.

Statutum deferens lucrum dotis coniugibus, quando sit fauorabile, seu odiosum. ¶ Maior septuaginta annorum, an dicatur qui ingressus est annum septuagesimum. ¶ Dies cœptus, quando habeatur pro completo. ¶ Et quid in fauorabilibus. ¶ Et in odiosis. ¶ Et in acquirendo lucro dotali. ¶ Et in admissione ad ciuilitatem. ¶ Vel stante dictione per, cum similibus verbis positis in accusatiuo. ¶ Vsus communis loquendi quando attendatur. ¶ Ecclesia, & minor, an sit restituendus aduersus omissum implementum conditionis requisitæ ad hoc, vt habeatur pro impleta, quamuis illa amplius non possit adimpleri. ¶ Ratio generalis statuti, an consideretur in casibus non expressis. ¶ Et qualitates illius quando sint verificandæ.

CAPVT DCVIII.

Constitutio contra debitores ad fauorem creditorum præsentium, & præteritorum an comprahendat creditores futuros. ¶ Et quid in priuilegijs. ¶ Vel stante obseruantia. ¶ Lex quando dicatur vniuersalis, si non sit facta motu proprio, sed ad petitionem alterius. ¶ Et quo casu extendatur ad futura tam in odiosis, quam in fauorabilibus. ¶ Priuilegium concessum super decimis an procedat in possessionibus postea quæsitis. ¶ Prærogatiua concessa his qui laborauerint an habeat locum etiam post illius publicationem.

CAPVT DCIX.

Maritus promittens restituere dotem an censeatur renunciasse lucro dotali sibi per statutum debito. ¶ Et quid si promissio sit de tota, & integra dote. ¶ Vel cum clausula insolidum. ¶ Vel si concedatur licentia vxori de ingrediendo possessionem bonorũ ipsius viri, donec fuerit integrè satisfacta. ¶ Et an sit probandum, quod maritus habuerit sciẽtiam dicti statuti. ¶ Clausulæ exequutiuæ quales sint. ¶ Et quando amplient dispositionem. ¶ Et censeantur appositæ de stylo notariorum. ¶ Et quo casu declarent mentem disponentis. ¶ Testator mandans totam suam hæreditatem restitui an voluerit prohibere trebellianicam. ¶ Promissio restituendi dotem cum facultate capiendi bona vsque ad plenam illius satisfactionem, an intelligatur solum in casu quo prædecesserit maritus. ¶ Statutum domicilij viri, vel vxoris, an sit seruandum quo ad lucrum dotale. ¶ Et quid in Florentina nubente Bononiensi traducta Bononiam. ¶ Et de intellectu statutorum dictarum ciuitatum quo ad lucrum dotis debitum marito. ¶ Clausula capiendi possessionem bonorum propria auctoritate, an sit exequutiua.

CAPVT DCX.

In legato victus, & alimentorum, an contineatur habitatio, & lectus cum ornamentis iuxta qualitatem personarum. ¶ Facultas concessa liberè eligendi bona pro sui crediti satisfactione quomodo intelligatur. ¶ Res dotales immobiles an debeant statim soluto matrimonio restitui, ita vt illis non restitutis sint debiti fructus ex eis percepti. ¶ Et quid si vidua habuerit alimenta ab hæredibus viri pendente tali restitutione.

CAPVT DCXI.

Onera realia, vel mixta, census, & similes pręstationes an debeantur per legatarium, seu per hæredem. ¶ Et quid in relictis pro anima, vel in causam piam. ¶ Legatum rei alienæ, vel alteri obligatæ an valeat saltem quo ad æstimationem. ¶ Et quid de æquitate canonica. ¶ Vel quando est in totum res aliena, seu in parte. ¶ Vel si fuit relicta coniuncto, amico, & locis pijs. ¶ Vel quando testator non habebat, nisi solùm possessionẽ. ¶ Legatarius an cẽseatur magis dilectus testatori quam hæres. ¶ Feudum relictum pro anima, an sit validum quo ad æstimationem. ¶ Intellectus

lectus *l. Sicbum. ff. de vsufr. legat.* ¶ Vsufructuarius an teneatur ad collectas, gabellas, census, & similia. ¶ Legatum quo casu sit large interpretandum, itaut in eo veniat quod maius est, non quod minus.

CAPVT DCXII.

Hæres hæredis, quando dicatur hæres testatoris. ¶ Legatum ad vitam legatarij, seu donec ille vixerit, an redeat ad hæredes hæredis, si hæres testatoris prius moriatur. ¶ Et quo casu transmittatur ad hæredes ipsius legatarij. ¶ Et quid si adsint verba suprascriptis, infrascriptis, & similia. ¶ Vel quando fuit hæreditas contemplata quo ad onerum præstationem. ¶ Hæres rogatus aliquid dare filiæ ea conditione, vt si sine liberis decessisset illud restitueret hæredi, an si cauerit dare hæredi hæredis possit talem cautionem condicere.

CAPVT DCXIII.

In taxandis alimentis an sint consideranda facultates, dignitas, & qualitas personarum, vel sola necessitas. ¶ Et quid in marito vergēte ad inopiam. ¶ Et in filijs naturalibus, & spurijs, & in seruis. ¶ Intellectus *c. cum haberet. de eo qui dux. in matrimon. quam poll.* Alimenta taxata cum consensu eius, qui est alendus, an augeantur aucta tam familia, quam dignitate. ¶ Dispositio quando sit intelligenda rebus in eodem statu manentibus. ¶ Stipulans sibi alimenta, quo casu censeatur stipulasse etiam pro vxore, & persona extranea.

CAPVT DCXIV.

Præscriptio immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo an requiratur in vnione accessoria, & extinctiua tituli. ¶ Et quid in ea, quæ fit æquè principaliter an sufficiat quadragenaria sine titulo, cum bona fide. ¶ Vnio qualiter probetur. ¶ Et quo casu dicatur odiosa. ¶ Et quando fructus spectent ad locum vnitum. ¶ Legatum Ecclesiæ pro missis celebrandis an censeatur factum contemplatione personæ Sacerdotis. ¶ Et an ei detur actio ad illud consequendum. ¶ Celebratio missarum an competat ratione ordinis, seu ratione Ecclesiæ.

CAPVT DCXV.

Vsufructuarius an dicatur dominus rei, in qua habet vsumfructum. ¶ Et quando ad eum spectet renouatio inuestiturarum antiquarum, & noua concessio, laudemium, & vtilitas prouenìens etiam ex iuribus incorporalibus. ¶ Ingressus solus in fundum an sufficiat, vt quis dicatur esse in quasi possessione vsusfructus, vel requiratur aliquis vsus, & exercitium illius. ¶ Et quid in seruitutibus rusticis, & vrbanis. ¶ Possessio an acquiratur per actū præparatorium ad vsum. ¶ Dictio eumue quando sit copulatiua, seu disiunctiua. ¶ Seruitus aquæ ductus, & tigni immittendi quando incipiat. ¶ Procōsul ingrediendo prouinciam an acquirat quasi possessionem iurisdictionis absque alio vsu. ¶ Possessio ex quibus probetur. ¶ Et an sit necessaria perceptio fructuum. ¶ Oblectamentum quando sit pretio æstimabile. ¶ Et an pro eo aliquid debeatur. ¶ Multa de istis oblectationibus quo ad musicos, cantores, citharedos, & similes. ¶ Salarium quando sit præstādum. ¶ Alienæ mensæ appetentes quare vocentur Myconij. ¶ Et de venientibus ad conuiuia quamuis non sint vocati cur dicantur Vmbræ. ¶ Probata possessione, an sit probata perceptio fructuum. ¶ Manutentio quo ad scamnum, sepulturam, & ædificium an comprehendat manutentionem in iure sedendi, vsu sepulturæ, ac vsu ædificij, ad quem idem ædificium erat destinatum.

CAPVT DCXVI.

Pretium reinuestiendum per venditorem pro securitate emptoris in locis montium, seu stabilibus, an possit reinuestiri in redimenda domo per eumdem venditorem prius vēdita cum pacto retrouendendi. ¶ Creditor ex cuius pecunijs fuit aliquid emptum an præferatur anterioribus creditoribus in re empta. ¶ Et quid si sint creditores priuilegiati etiā ex causa dotis. ¶ Recusans consentire, quando habeatur pro consentiente. ¶ Ius redimendi, an sit æstimandum, vt ascendat ad sextam, seu tertiam partem. ¶ Pro fideiussore, seu pignore dato, quando aliud æquè idoneum possit præstari.

CAPVT DCXVII.

Pensio quando possit reseruari per Episcopum. ¶ Et an requiratur causa. ¶ Et qualis illa esse debeat. ¶ Et quomodo probetur. ¶ Et an sit reseruanda per viam quantitatis, & non quotæ. ¶ Et an ad vitam solum primi onerati, vel etiam successoris in beneficio. ¶ Et quando in tali pensione ponenda sit clausula sine retardatione solutionis pensionis, sicut ponitur in illis, quæ reseruantur per Papam. ¶ Et an egeat confirmatione Summi Pontificis, & expeditione bullarum in Vrbe. ¶ Præceptores, Commendatores, & Delegati in quibus casibus habeāt facultatē reseruandi pensiones. ¶ Et an religiosi habentes beneficia amouibilia possint excipere contra pensiones reseruatas in suis beneficijs. ¶ Pensionarius obtinens, vt beneficiatus priuetur beneficio ob non solutam pensionem, an possit petere ab eo

※ 2 pen-

pensiones decursas. ¶ Regressus ad beneficium ob non solutionem pensionis, an sit præiudicialis, & absorbeat causam reductionis pensionis.

CAPVT DCXVIII.

Procurator an licitè retineat scripturas pro salario, & sumptibus litis. ¶ Et quo casu possit reuocari illis sibi non solutis. ¶ Et quid stante iusta causa reuocandi. ¶ Et qualis debeat esse. ¶ Et an in reuocatione requiratur causæ cognitio. ¶ Et quid si per eum non opponatur suspicionibus allegatis. ¶ Et quomodo debeat se opponere. ¶ Et an interim administret. ¶ Et an sufficiat, vt ipse solus consentiat reuocationi, vel etiam requiratur consensus aduersarij litigantis. ¶ Arbitris & arbitratoribus an debeantur sportulæ.

CAPVT DCXIX.

Accipiens mandatum ad vulnerandum, seu ad occidendum an puniatur pœna assassinij, si fuerit data pecunia. ¶ Et an debeat expressè acceptari, vel sufficiat taciturnitas, siue intentio vnius, vel oblatio fauoris, aut spes præmij. ¶ Qualitas grauans delictum, an probetur ex ficta confessione inquisiti. ¶ Immunitas ecclesiastica pro quibus criminibus concedatur. ¶ Et an pro delicto proditorio. ¶ Et quando quis dicatur proditor tam quo ad effectum immunitatis, quam respectu pœnæ. ¶ Et quid si adsit inimicitia solùm respectu mandantis, non mandatarij. ¶ Committens delictum prope Ecclesiam an gaudeat illius immunitate. ¶ Assassinus quis propriè dicatur. ¶ Mandans ad bastonandum, an teneatur de occiso, si sequatur mors bastonati.

CAPVT DCXX.

Episcopus an exigat cathedraticum, seu synodaticum à qualibet ecclesia. ¶ Et ob quam causam. ¶ Et in quo consistat. ¶ Et an possit illud remitti in totum, seu in parte. ¶ Et quanto tempore præscribatur. ¶ Et an sufficiat tempus 40. annorum, vel requiratur etiam titulus, seu immemorabilis. ¶ Et an respiciat iurisdictionem, & legem diœcesanam, seu iurisdictionem ordinariam. ¶ Exẽpti an teneantur ire ad synodum ad illam ecclesiam, in qua soluunt cathedraticum. ¶ Et de quibus exemptis sit intelligendum. ¶ Episcopi qui nulli Archiepiscopo subijciuntur an teneantur eligere aliquem vicinum Metropolitanum, in cuius synodo prouinciali cum alijs interesse debeant. ¶ Et quando ab eo possint compelli ad seruandas leges in illa synodo latas.

CAPVT DCXXI.

Vocatio in defectum ambarum sororum, an requirat obitum vtriusque. ¶ Successio quo casu deferatur per saltum de vna linea in aliam, quando superest masculus, seu fœmina ex linea illius, qui fuit admissus. ¶ Et quid in hoc operentur coniecturæ, & quales debeant esse. ¶ Ratio conseruandæ agnationis an præferat masculos remotiores fœminis. ¶ Et quid si non sit expressa, sed adsit consuetudo domus, & familiæ. ¶ Testator in ea parte qua prædilexit filios alicuius, an censeatur etiam prædilexisse omnem eius posteritatem. ¶ Verba ambarum, ipsarum, semper, modo & ordine supra expresso quid significent. ¶ Primogenituræ, & fideicommissa an regulentur iuxta naturam feudorũ. ¶ Concessio feudalis indiuidua ex voluntate disponentis ad fauorem fœminarum in defectum masculorum si in vno habuit initium, finita vna linea masculina, an transeat ad aliam lineam masculinam exclusis fœminis. ¶ Substitutio fideicommissaria cum adiectione copulatiuæ, seu nominis collectiui, an resoluatur in singularitatem. ¶ Et quid si superest persona magis dilecta. ¶ In feudis an excludatur fœmina admissis masculis etiam remotioribus non considerata diuersitate linearum.

CAPVT DCXXII.

Inter socios quando partes debeant esse æquales, quamuis vnus posuerit plus, quam alius, tam in societate particulari, quam vniuersali. ¶ Res empta ex pecunia aliena, quo casu efficiatur propria ipsius ementis. ¶ Et quãdo sit restituenda domino cum interesse, & fructibus. ¶ Post contractam societatem an licitum sit vni ex socijs augere capitale. ¶ Et an tunc possit per augentem percipi maius lucrum, quam per consocium.

CAPVT DCXXIII.

Statuta quibus ligatur maritus, an compræhendant vxorem forensem, seu viduam. ¶ Et quid in odiosis. ¶ Et in priuilegijs etiã personalibus. ¶ Et an requiratur habitatio, & onerum solutio. ¶ Vxor an verè, & propriè efficiatur ciuis loci domicilij viri, ad effectum, vt subsit statutis loquentibus de ciuibus. ¶ Domicilium originis, & habitationis, an sit magis principale, quam ciuilitatis. ¶ Et quid si agatur de bonis existentibus in alio foro, in quo adest subiectio, an ex hoc attendatur minus principale. ¶ Statutum excludens fęminas propter masculos, an includat etiam vxorẽ forensem effectam ciuem, itaut bona loci originis, & habitationis deferantur secundum statuta illius loci, alia autem iuxta statuta loci ciuilitatis.

¶ Ha-

¶ Habitatio an requiratur, vt quis possit conueniri statutis ciuitatum. ¶ Domicilia plura an quis possit habere eodem tempore.

CAPVT DCXXIV.

Per Ecclesiam læsam quando rescindatur contractus, & sint restituendi fructus. ¶ Subrogatum an assumat qualitates, & naturam eius, in cuius locum fit subrogatio etiam tacita, nedum in vniuersalibus, sed in particularibus. ¶ Et quid in re feudali, dotali, vsufructu, fideicommisso, & emphyteusi. ¶ Conuertens pretium rei venditæ in emptionem alterius rei, an censeatur istam subrogasse loco illius. ¶ Decretum Iudicis & beneplacitum Apostolicum an suppleat defectum causæ, & solemnitatum.

CAPVT DCXXV.

Dominus quando teneatur de delicto famuli tam ciuiliter, quàm criminaliter. ¶ Et quid si delinquens fuerit exhibitus, & condemnatus. ¶ Et quid in officiali publico, & priuato. ¶ Et quando essent deputati, illi qui putabantur boni. ¶ Vel homines liberi, & non liberi. ¶ Vel quando adest tolerantia. ¶ Et quid in delicto successiuo. ¶ Et quando illud dicatur tale. ¶ Emptores doganarum quando habeant iura fisci, & Principis. ¶ Et possint remittere pœnas in totum, seu in parte. ¶ Sciens delictum, & illi non obuians, an teneatur ad aliquam pœnam, quamuis potuisset commodè, & sine periculo obuiare. ¶ Et quid in criminibus exceptis. ¶ Et in foro interiori. ¶ Accusatio criminalis an cesset, si remanet actio ciuilis. ¶ Articulum falsum producens an teneatur pœna falsi, non examinatis testibus, & non probato, quod dolosè procurauit testes falsos examinari. ¶ Scientia qualis requiratur ad condemnandum publicanum pro delicto serui. ¶ Intellectus *l. prouisum*. 7. C. *de fabricensib. lib.* 10.

CAPVT DCXXVI.

Administratores annonæ, minorum, & alij quicumque an teneantur de periculo nominum debitorum, maxime per eos contractorum. ¶ Et quando illis incumbat onus probandi eos esse idoneos. ¶ Penuria personarum quo casu operetur, vt inhabiles admittantur. ¶ Frumentatores qui præsunt frumento publicè emendo, & condendo, quando debeant seruari indemnes. ¶ Verba segniter quomodo interpretemur. ¶ Diligentia qualiter sit probanda. ¶ Frumentum publicum quando sit distribuendum inter ciues.

CAPVT DCXXVII.

Exceptio dolo facis petendo, quod restituere debes, quo casu procedat. ¶ Dos à patre profecta, quando ad illum reuertatur. ¶ Renuncians statuto Vrbis quo ad lucrum dotis, & quo ad restitutionem illius extantibus liberis, an censeatur renunciasse dispositioni iuris communis, secundum quod pater est vsufructuarius bonorum filij. ¶ Clausula pro omnibus, an habeat vim specialis expressionis, & virtutem diuisiuam, & referatur ad omnia narrata nedum principaliter, sed enunciatiuè, & incidenter. ¶ Pater retinendo dotem, quam recepit, an præsumatur velle adire nomine filiæ suæ infantis. ¶ Maritus quando possit post solutum matrimonium exigere dotem proprio nomine, & illam exactam restituere quibus de iure est assignanda. ¶ Dispositio correspectiua an debeat diuerso iure censeri. ¶ Verbum accedit, & respectiuè quid significet. ¶ Clausulæ executiuæ quando operentur augmentum, & declarent mentem disponentis.

CAPVT DCXXVIII.

Census quando dicatur constitutus per confessionem, seu numerationem. ¶ Et quid si adsint, verba recepit, & ad se traxit & manualiter habuit, vel similia, quæ sint posita per notarium post assertionem partis, & illius confessionem. ¶ Mentio scutorum existentium in sacculo, an sint demonstratiua, vel taxatiua excludentia numerationẽ. ¶ Notarius an debeat inspicere quantitatem pecuniarum per contrahentes narratã, ad hoc vt possit attestari de illarũ numero. ¶ Commissio auocatoria quando liget ignorantẽ, & impediat progressum in causa. ¶ Et quo casu sit notificanda, vt sciatur an illam impetrans velit se ex ea iuuare. ¶ Et quando sit facienda mentio de omnibus factis corã primis iudicibus, ad hoc, vt antea gesta annullentur.

CAPVT DCXXIX.

Filiorum appellatione quando in fideicommissis veniant nepotes. ¶ Et quid si exprimatur qualitas illis non conueniens. ¶ Vel quãdo est facta restrictio ad personas certas. ¶ Vel sub nomine collectiuo, & appellatiuo. ¶ Vel cũ dictionibus ipsis, prędictis, præfatis, eisdẽ, & similibus etiam pluries geminatis. ¶ Nepos quando subintret in locum patris. ¶ Et quid in vocatione proximiorum. ¶ Vel salua gradus prærogatiua. ¶ Vel in dispositione restrictiua. ¶ In fideicommisso, in quo vocantur filiæ in defectum lineæ masculorũ, dummodo maritentur cum aliquo de tali familia an veniant filij filiarum. ¶ Substitutio sub conditione casuali, si decesserit sine filijs an transmittatur ad descendentes testatoris.

toris. ¶ Et quid ſtantibus coniecturis. ¶ Et quales debeant eſſe, & prævalere in concurſu plurium.

CAPVT DCXX.

Teſtator mandans, vt ſui hæredes poſſint, & valeant vendere rationem fundaci an cenſeatur impoſuiſſe neceſſitatē vendendi. ¶ Et quando iſta verba ſint facultatiua, vel ſint exponenda pro debeant, & teneantur, tam in vltimis voluntatibus, quam in diſpoſitionibus inter viuos, reſcriptis,& legibus. ¶ Et quid ſi adſit grauamen ad commodum teſtatoris,non autem hæredum. ¶ Vel adſint verba omnimodo,omnino,vel ſimilia. ¶ Et quid illa ſignificent,præſertim quando ſunt geminata. ¶ Mandans cuſtodiri prædia,vt poſſint ad Titium peruenire, an dicatur inſtituiſſe fideicommiſſum. ¶ Libertas legata ſeruo cum potuerit dare centum Sempronio, an cōpetat antequā illa cum effectu ſoluantur.

CAPVT DCXXI.

Publicatio priuilegij, quo caſu requiratur cum omnibus qualitatibus in eo contentis. ¶ Et an ſufficiat ſola ſcientia priuilegiati, & ſtatim ſuum effectum operetur. ¶ Vel etiam ſit neceſſaria notitia eius, de cuius præiudicio agitur. ¶ Et quid ſi adſit pœna. ¶ Vel conſtet quod ſtatim concedens voluit executionem illius. ¶ Vel quando continet decretum irritans. ¶ Annullatio actus an dicatur pœnalis,ſi eſt in odium perſonarum, vel ob defectum ſolemnitatum. ¶ Facultas vt quis non poſſit excommunicari an liget Epiſcopum ignorantem, itaut ſi ab eo feratur ſententia excommunicationis,non præiudicet priuilegiato.

CAPVT DCXXII.

Socius accipiens pecunias nomine proprio, & declarans, quod illas accepit pro ſuo particulari ſeruitio, an eas acquirat ſocietati, ſi fuerint communicatæ pro communi negotio. ¶ Et quomodo talis verſio probetur. ¶ Et an ſufficiant coniecturæ. ¶ Creditor, qui dedit pecuniam ſocio, an poſſit conuenire conſocium actione directa, ſeu vtili, ſi talis pecunia fuerit conuerſa in eiuſdem conſocij vtilitatem, quamuis cum eo non contraxerit. ¶ Adminiſtratores quando præſumantur conſumpſiſſe pecunias acceptas in cauſam per eos narratam.

CAPVT DCXXIII.

Conuentio, quod poſſit capi poſſeſſio propria auctoritate propter alienationem, ſeu canonem non ſolutum, an poſſit exerceri non facta liquidatione etiam contra ſingularem ſucceſſorem. ¶ Et quid ſi adſint verba abſque decreto, & licentia Iudicis. ¶ Vel quod ſit licita retentio ante aliquam declarationem. ¶ Conceſſio bonorum tamquam deuolutorum, an ſit valida, ſi prius non conſtet de cauſa deuolutionis. ¶ Caducitas an poſſit declarari contra hæredem,& ſucceſſorem. ſi non probetur per dominum ſcientia præciſa rei emphyteoticæ cum omnibus qualitatibus in ea contentis. ¶ Emphyteuta an poſſit donare ius ſuum abſque conſenſu domini. ¶ Caducitas quo caſu cenſeatur remiſſa per receptionem, ſeu petitionem canonis, tam pro tempore præterito, quàm futuro. ¶ Et quid ſi recipiatur à procuratore generali,an tunc excuſetur emphyteuta à caducitate. ¶ Et quomodo probetur ratificatio domini. ¶ Alienans ſaluo & reſeruato conſenſu domini, quo caſu non incurrat in pœnam commiſſi. ¶ Et quid ſi ſequuta ſuit traditio rei alienatæ. ¶ Vel quando eſt difficilis recuperationis.

CAPVT DCXXIV.

Pro alimentis an detur hypotheca vxori, & filijs contra tertios poſſeſſores bonorum mariti,& ſoceri tam conſtante matrimonio, quam ſoluto. ¶ Et quid ſi adſit obligatio reſtituendi dotem cum damnis, & intereſſe. ¶ Filius an habeat hypothecata bona patris pro alimentis. ¶ Iudicium dotis an ſit vniuerſale. ¶ Et quando in eo veniant acceſſiones tamquam pars rei iure actionis,ſi maritus non ſuſtinet onera matrimonij.

CAPVT DCXXV.

Mentio filiorum, nepotum,& ventris prægnantis quando ſit facienda in legitimatione. ¶ Et quid ſi filia excludatur per ſtatutum. ¶ Et quo caſu requiratur citatio. ¶ Habens facultatem legitimandi ſolum cum clauſula ſine præiudicio venientium ab inteſtato an debeat hoc exprimere, vt valeat legitimatio. ¶ Et an talis clauſula excludat à legitima. ¶ Princeps quo caſu transferat in alium poteſtatem legitimandi, quam ipſe habet. ¶ Surreptio legitimationis an tollatur per clauſulas quorum tenores, pro expreſſis, & derogatorias legum, ac conſtitutionum, cum ſimilibus. ¶ Et quando ſcientia præſumpta legitimantis ſufficiat, vt non poſſit dici de inualiditate legitimationis. ¶ Facultas legitimandi conceſſa per patrem filio quando poſſit reuocari. ¶ Et quo caſu talis reuocatio ſit notificanda filio. ¶ Et quando cenſeatur ab ea receſſum. ¶ Legitimatus poſt mortem patris an excludat venientes ab inteſtato. ¶ Et quid ſi iam hæreditatem adiuerunt. ¶ Vel quando præceſſit præordinatio patris, vt filius legitimetur. ¶ Et qualiter ſit probanda illa voluntas patris.

tris. ¶ Et an sufficiant coniecturæ. ¶ Et an satis sit, quod pater impetrauerit licentiam legitimandi. ¶ Et quando talis voluntas patris extinguatur cum primo actu legitimationis, itaut filius non sit amplius legitimãdus. ¶ Procurator tam patris, quam filij an valeat impetrare legitimationem. ¶ Comites Palatini an possint committere alteri facultatem legitimandi. ¶ Et quando legitimationes per eos concessæ sint validæ, & approbentur per Rotam. ¶ Bulla Pij IV. *n.86.* an procedat quando legitimatus veniret cõtra mentem testatoris. ¶ Vel si ageretur de iure quæsito quando legitimatio fieret post purificatum fideicommissum. ¶ Plures legitimationes an possint impetrari. ¶ Et quando sit de eis facienda mentio. ¶ Et quæ illarum debeat attendi.

CAPVT DCXXXVI.

Mandatum Iudicis quando excuset soluentem. ¶ Dubius quo casu habeatur pro sciente. ¶ Hæres grauatus an sit similis vsufructuario. ¶ Et quando illi ante restitutam hæreditatem possit licitè solui. ¶ Redemptio census an sit facienda hæredi proprietario, seu vsufructuario. ¶ Grauatus restituere an possit appellari fideicommissarius. ¶ Soluens hæredi non facta perquisitione cum quibus conditionibus sit hæres, an liberetur. ¶ Et quando sufficiat narratio existentiæ testamenti absque certioratione qualitatum in eo contentarum.

CAPVT DCXXXVII.

Legatum quando efficiatur caducum, si legatarius decedat ante mortem testatoris. ¶ Et quid in hoc operentur coniecturæ. ¶ Et an illæ debeant sumi ex testamento, vel extra. ¶ Testes duo an sufficiant ad probandum, quod testator voluerit transmittere legatum ad filium legatarij. ¶ Vel quod substitutio pupillaris non contineatur sub expressa vulgari. ¶ Vel quod sit exclusa mater à pupillari. ¶ Testamentum habens clausulam codicillarem, an possit probari per quinque testes etiam non rogatos, & fœminas. ¶ Legans aliquid mulieri cum conditione, vt renunciet omni legitimæ, & doti, quæ à patre possit peti, an intelligatur prohibuisse, vt non petat legitimam matris. ¶ Renunciatio ad fauorem vnius, & quo ad certa bona, quando extendatur ad non expressa. ¶ Et an compræhendat legitimam. ¶ Repudians paternam hæreditatem, an censeatur repudiasse fideicommissum sibi debitum in eadem hæreditate. ¶ Renuncians successioni paternæ an possit succedere patri, qui successit fratri. ¶ Dispositio generalis, quando restringatur per subsequentia verba. ¶ Tutela data vni filio, quo casu compræhendat alios. ¶ Filius naturalis, seu emancipatus, an habeat legitimam tam in bonis paternis, quàm maternis.

CAPVT DCXXXVIII.

Communis reputatio, seu veritas rei, an attendatur ad excusandum delinquentẽ. ¶ Receptans bannitum, qui nulliter fuit positus in bannum, an sit puniendus. ¶ Et quando talis possit impune offendi. ¶ Contemptus Iudicis, & malum exemplum an debeat puniri. ¶ Et quales debeant esse mulctæ, quæ ob talem causam dantur. ¶ Et an citatio requiratur in illarum impositione. ¶ Nullitas notoria tam facti, quam iuris resultans ex actis, an sit consideranda in materia occidentis bannitum. ¶ Et quale sit huiusmodi notorium. ¶ Barones an possint restituere bannitos. ¶ Excommunicatus iniustè an debeat in publico seruare talem sententiam ad euitandum scandalum, & contemptum Ecclesiæ. ¶ Et quid in occulto, & in longinquis partibus, in quibus excommunicatio non est cognita. ¶ Et quando alij possint cum eo participare.

CAPVT DCXXXIX.

Reproductio monitorij quando sit facienda ad hoc, vt Iudex sit certus de sua iurisdictione, & vt posit pronunciare articulos haberi pro confessatis. ¶ Et quid si aliunde ex præsumptionibus potest certificari talis iurisdictio. ¶ Et quando ad hunc effectum sufficiat reproductio verbalis. ¶ Et quid illa operetur. ¶ Et de eius vtilitate, & praxi. ¶ Statuta, quod positiones habeantur pro confessatis, an sint odiosa, seu rationabilia. ¶ Aequitas non scripta qualis sit. ¶ Et an debeat attendi per Iudices, & Arbitros habentes facultatem procedendi de æquitate. ¶ Procuratores, executores, & similes an posint agere ante acceptationem, & visionem mandati. ¶ Monitoria an debeant continere comminationem, quod articuli habebuntur pro confessatis. ¶ Et quando illis non respondens in termino admittatur post terminum. ¶ Offerens se paratum ad respondendum, soluendum, vel quid simile faciendum quo casu excusetur à contumacia.

CAPVT DCXL.

Monasterium quando teneatur probare professionem monialis expressam, & tacitam. ¶ Et quo casu admittantur præsumptiones. ¶ Et quales debeant esse. ¶ Et an probetur per librum professarum. ¶ Et per moniales. ¶ Vel potius requiratur scriptura. ¶ Et an litteræ testimoniales Abbatissæ sufficiant. ¶ Et quando per delationem habitus sit inducta professio tacita. ¶ Et an illa sit

la sit sublata per Concilium. ¶ Et de triplici habitu monialium. ¶ Testi an magis sit credendum, quã instrumentis. ¶ Ratihabitio tacita qualiter sit probanda tam per modum agendi, quam excipiendi.

CAPVT DCXLI.

Tutores plures an possint conueniri ad reddendam rationem administrationis coram Iudice laico, si inter eos adest clericus. ¶ Et quando habeantur loco vnius tutoris, itaut eorum causa non possit diuidi; sed cognosci debeat apud vnum Iudicem. ¶ Et quid in duplicibus iudicijs familię erciscundę, communi diuidundo, finium regundorum, & similibus. ¶ Et an causa redditionis rationis sit indiuidua. ¶ Et quid respectu hæredum. ¶ Diuidens actiones quærendo trahere reos coram diuersis Iudicibus an sit puniendus. ¶ Magis dignum an trahat minus dignum, tam in connexis, quam in separabilibus. ¶ Causa communis cum clerico, quando sit remittenda ad forum ecclesiasticum. ¶ Obligatio vnius an recipiat diuisionem in persona plurium hæredum.

CAPVT DCXLII.

Concessio pœnarum prouenientium ex delictis an comprehendat pœnas descendentes ex criminibus in alios perpetratis, quã in personam concedentis. ¶ Et quid si non proueniant principaliter, sed secundariò, & in consequẽtiam ob contrauentionem suorum edictorum. ¶ Causa immediata an debeat attendi potius quam mediata. ¶ Confiscationes an spectent ad Dominum, seu Vasallum. ¶ Et quid si sint factæ per officiales Domini. ¶ Vel post finitum feudum. ¶ Vel quãdo princeps prohibet sub pœna actum de iure communi licitum, quamuis Vasallus sit inuestitus cum mero & mixto imperio, ac omnimoda iurisdictione. ¶ Vel in pœna pecuniaria, in quam est commutata personalis. ¶ Sententia publicationis bonorum an trahatur ad bona existentia extra territorium publicantis, itaut illi sint applicanda, vbi immobilia sunt sita. ¶ Et quid de mobilibus. ¶ Fiscus vasallorum quando subrogetur in locum fisci Principis.

CAPVT DCXLIII.

Expensæ factæ per vnum ex fratribus socijs omnium bonorum pro studio, & doctoratu, & ducenda vxore, & magistratu assumpto, & similes resultantes in honorem omnium fratrum an imputentur societati. ¶ Filia vnius socij, quando sit dotanda de bonis communibus sociorum. ¶ Et quid in hoc operetur scientia, & non contradictio communiter viuentium. ¶ Vniuersalis societas an possit contrahi tam expressè, quam tacitè. ¶ Et quo casu dotes, & aliæ expensæ imputentur in legitimam.

CAPVT DCXLIV.

Procurator quando possit constitui per tutorem ad contrahendum pro pupillo, & ad petẽdum decretum super alienatione per eum facienda. ¶ Solemnitas an requiratur in executione actus iam facti, & causa cognita firmati. ¶ Industria personæ quando sit electa, itaut subdelegatio non subsistat. ¶ Concessio emphyteusis an reguletur à persona immediatè laicali, seu ab Ecclesia mediata. ¶ Soluens canonem in alia specie, quam conuenta, an acquirat ius, vt non possit cogi, nisi ad solutionem solitam. ¶ Et quando præsumatur bona fides, etiam non probato titulo in soluendo vnam rem pro alia. ¶ In quibus casibus admittatur constitutio procuratoris tàm in iudicijs, quam extra. ¶ Et quando ad hunc effectum sit necessaria litis contestatio.

CAPVT DCXLV.

Relictum familiæ quando intelligatur effectiuè & actiuè, seu contentiuè, & passiuè. ¶ Et quid ista significent. ¶ Nominatio iurispatronatus concessa seniori domus, & familiæ, an spectet ad magis antiquum, licet adsit proximior. ¶ Vocatio totius familiæ an comphæhendat tam originariam, quàm aggregatam. ¶ Substitutio facta hæredi de duobus antiquioribus de domo an restringatur ad duos primos antiquiores, vel illis duobus exclusis, debeat deuolui ad duos sequentes antiquiores. ¶ Electio si facienda sit per seniores de familia testatoris, illa extincta, an extinguatur iuspatronatus, vel trãseat ad hæredes extraneos. ¶ Proximitas gradus quando attendatur in vocatione familiæ, domus, & agnationis. ¶ Et quomodo huiusmodi verba intelligantur. ¶ Et quãdo veniant deferentes eadem insignia, & cognomina. ¶ Et quo casu ex istis censeatur probata identitas agnationis. ¶ Testator mandans assumi sua arma, & cognomen an dicatur prohibuisse assumptionem alterius cognominis, & armorum.

CAPVT DCXLVI.

Fideicommissarius an teneatur soluere legata. ¶ Et an sufficiat, quod habuerit rem minimã hæreditariam, seu loco illius acceperit pecuniam. ¶ Legitima, & legatum quo casu debeatur ex fideicommisso particulari. ¶ Diminutio hæreditatis an cedat damno legatariorum, seu hæredis. ¶ Paritas affectionis quando inducat æqualem tractatum, & distributionem in partibus. ¶ Et quid si nomen

men appellatiuum, & proprium concurreret. ¶ Legatarij quantitatis, & speciei an sequantur eamdem fortunam, itaut inter eos sit facienda diminutio legatorum pro rata. ¶ Et an facta solutione integrali per hæredem vni ex eis, possit alter agere ad restitutionem suæ partis, vel hæres teneatur cedere condictionem indebiti. ¶ Et quid seruetur in contributione falcidiæ. ¶ Et inter legatarios nominatos in posterioribus codicillis, & in priori testamento. ¶ Hæres promittans soluere legata, an teneatur de proprio, quamuis confecerit inuentarium.

CAPVT DCXLVII.

Consensus quando sit præstandus in ipso actu, si requiratur pro integranda persona contrahentis, seu ratione interesse. ¶ Curator, & tutor an possit auctorare præsens, & tacens, sed non loquens. ¶ Obligatio vxoris an valeat vna cum viro pro dote communis filiæ. ¶ Consanguinei an sint adhibendi in contractibus, in quibus agitur de eorum interesse. ¶ Ratihabitio quando repræsentet consensum, & corporalem præsentiam per legẽ requisitam. ¶ Statutũ de contractibus mulierũ, an compræhẽdat causam dotis.

CAPVT DCXLVIII.

Nepotes, & pronepotes quando veniant appellatione filiorum, qui vocantur ad præsentationem iurispatronatus. ¶ Et an stante primo gradu cesset secundus, & existente secundo deficiat tertius. ¶ Verba vt supra, illis, & in perpetuum, quid significent. ¶ Præcedentia quando influant in sequentia, & sint maioris efficaciæ ad illorũ determinationẽ. ¶ Correctio in eodẽ actu, quando sit vitãda.

CAPVT DCXLIX.

Possessor bone fidei an faciat fructus suos. ¶ Et quid si non est in bona, nec in mala fide. ¶ Pensiones domorũ an dicantur fructus ciuiles, seu industriales, vel mixti, seu loco fructuum. ¶ Pecunia consumpta quando efficiatur recipientis. ¶ Et quo casu filius illam imputet in legitimam, & trebellianicam. ¶ Præscriptio crediti, seu legitimæ, & illius supplemẽti an sit admittẽda ante petitionem creditoris. ¶ Et quando dicatur debitor in bona fide, si non tenetur debitum offerre.

CAPVT DCL.

Hæres fiduciarius qualis dicatur. ¶ Et quando detrahat trebellianicam. ¶ Et an requiratur, quod fideicommissarius sit de necessitate instituendus. ¶ Et quod fiducia sit de tota hęreditate. ¶ Indefinita quando æquipolleat vniuersali tam in probationibus, quam in legibus, & dispositionibus, hominum, & in odiosis. ¶ Substitutio fiduciaria qualiter sit probanda. ¶ Et an sufficiant testes singulares, vel requirantur septem. ¶ Promissio facta testatori de restituendo alicui hæreditatem, quando transeat in contractum. ¶ Declaratio dispositionis testatoris per quot testes sit probanda, siue tendat ad certificandum, quod erat obscurum, siue ad immutandum, quod erat certum. ¶ Ademptio hæreditatis in totum, siue in parte an possit fieri etiam in voluntate non solemni. ¶ Actus nouus an dicatur, quando hæreditas capitur ex declaratione, non ex ipsa institutione. ¶ Et an requirat solemnia prout testamentum.

CAPVT DCLI.

Statuta disponentia, quod dotata non succedat patri, matri, & fratribus an illam excludant ab hæreditate omnium, vel solum dotantis. ¶ Et quid si adsint verba singula singulis referendo in eodem gradu existentibus. ¶ Et quomodo intelligatur statutum Vrbis *lib.* 1. *c.* 24. ¶ Promissio, & solutio dotis facta viro, an noceat vxori ad effectum vt possit dici exclusa propter dotem. ¶ Correctio iuris an inducatur ex statuto generali per tacitos intellectus, quamuis illud nihil operaretur. ¶ Clausula singula singulis quid significet. ¶ Mulier exclusa à statuto an excludatur à relictis in testamento.

CAPVT DCLII.

Lucrum traiectionis pecuniæ, & duplicis valoris, seu æstimationis pecuniæ intrinsecæ, & extrinsecæ quando sit debitum campsori. ¶ In commutatione & cambio pecuniæ an tanti debeat valere danda, quanti accipienda. ¶ Et quid si adiungatur aliqua iusta ratio accipiendi. ¶ Merces & pecuniæ absentes an minus valeant, quãm pręsentes. ¶ Opera quæ præstatur de vna prouincia, & vrbe in aliam an sit pretio æstimabilis. ¶ Lucrũ an sit licitum, si dentur centum aurei Antuerpiæ vt recipiantur Hispali. ¶ Et quantum debeat esse. ¶ Duplex salarium an debeatur ei, qui fungitur officio duorum. ¶ Debitum ex vna causa quando possit transfundi in contractum census. ¶ Lex fundata in præsumptione an habeat locum in foro consciẽtiæ, si veritas est in contrarium. ¶ Condictio indebiti an competat detecto errore. ¶ Rigor constituendi censum in pecunia quo casu procedat. ¶ Et quomodo sanetur nullitas talis contractus, si illa non interuenerit. ¶ Cambium an sit mutuum, seu contractus innominatus. ¶ Et quando in eo plura lucra admittantur.

CA-

CAPVT DCLIII.

Vulgo quæsitus an habeat ius vindictæ, & admittatur ad accusandum. ¶ Et quando possit legitimari per subsequens matrimonium etiam putatiuum, tam si agatur de bonis patris, quam fideicommissi. ¶ Et quid de iure ciuili, & canonico, & quo ad succedendum in loco non subiecto Ecclesiæ. ¶ Et an requirantur instrumenta dotalia etiam non extantibus filijs legitimis, & naturalibus. ¶ Nominatio filiæ, dotatio, & maritatio, & tractatus ad maritandum an probent filiationem etiam in vulgo quæsita, & contra successores etiam singulares. ¶ Lex ciuilis non disponens directè super matrimonio, sed auferens lucrum, si cum indigna contrahatur an sit seruanda reiecto iure canonico. ¶ Statutum Vrbis admittens legitimatos ab intestato ad dimidiam successionis paternæ quomodo intelligatur. ¶ Et quando tales sint capaces emphyteusis ecclesiasticę. ¶ Successio in bonis patrui an competat masculis, itaut excludantur fœminæ iuxta statutum Vrbis *c. 146. lib. 1.* ¶ Et an per illud excludantur mulieres, si non adsint fratres defuncti, sed patrueles. ¶ Exceptio tua non interest quando admittatur, & sit litis finitæ, & peremptoria. ¶ Existentia vocati ad successionem an sufficiat, quamuis non declaret se velle adire ad exclusionem aliorum. ¶ Proximus an admittatur cum cautione de restituendo hæreditatem proximiori. ¶ Articuli quando sint admittendi, & dicantur obiectiui. ¶ Hæreditas quo casu sit deferenda venientibus ab intestato ob filiationem non probatam. ¶ Statutum excludens sorores propter fratres defuncti an excludat etiam filias fratrum præmortuorum. ¶ Meretrix an possit cognosci inuita absque incursu pœnæ. ¶ Filius an semper præsumatur mariti, quamuis vxor habitet in lupanari. ¶ Parochus non adnotans matrimonium in libro an peccet mortaliter. ¶ Notarius post factam fidem de instrumento, an præiudicet parti, si protocollum non custodit. ¶ De triplici probatione filiationis necessaria, probabili, & præsumptiua. ¶ Mulier secundo nubens, & pariens in septimo mense, an faciat, vt filius priuetur vtraque hæreditate. ¶ Matrimonium, & dos quando probetur ex enunciatiuis instrumenti dotalis.

CAPVT DCLIV.

Proprietarius an possit mutare formam rei, in qua est debitus vsusfructus, quamuis mutatio redundaret ad commodum vsufructuarij. ¶ Census super domo impositus an extinguatur extincta domo. ¶ Et quid in molendino destructo, & postea reædificato ex eisdem tabulis, fistulis, canalibus, & molis an census reuiuiscat. ¶ Et quando destruens teneatur de dolo, & ad interesse domini census. ¶ Interitus rei oneri subiectæ, quando adscribatur debitori. ¶ Et quid si culpa eius causetur. ¶ Vel quando sumus in re, seu iure, quod spe tantum competit. ¶ Confessio in precibus, quo casu probet contra confitentem. ¶ Protestatio producentis iura in parte, & partibus an iuuet, quamuis illa sint confecta inter alios.

CAPVT DCLV.

Episcopus quando possit in vna tantum parte suæ diœcesis residere, & iustitiam ministrare tam per se, quam per alium. ¶ Et quid in duobus episcopatibus vnitis. ¶ Et in Præside tam vnius prouinciæ, quàm plurium. ¶ Et in Legato de latere. ¶ Iudex ordinarius an debeat ferre sententiam in loco maiorum suorum. ¶ Et quis dicatur iste locus. ¶ Citatio extra territorium an admittatur etiam ad effectum cōdemnandi, quando plures prouinciæ sunt sub eodem præside. ¶ Et quando quis possit trahi extra prouinciam coram delegato Papæ. ¶ Archiepiscopus an cognoscat causas appellationum in diœcesi sui suffraganei. ¶ Celebratio synodi in qua parte diœcesis sit facienda, & de quo tempore. ¶ Et an in hoc stetur arbitrio episcopi etiam quādo habet duas ecclesias vnitas. ¶ Lex diœcesana, & lex iurisdictionis quę sit. ¶ Et ad quā ipsarum pertineat conuocatio synodi. ¶ Stāte vnione duorum episcopatuum an vtraque sedes remaneat cathedralis. ¶ Et an Episcopus sit eligendus à canonicis vtriusque Ecclesiæ. ¶ Et si discordant de loco, vbi debeat conuenire, an sortes admittantur. ¶ Vnicus Vicarius an sit cōstituendus per Episcopum duarum ciuitatum vnitarum. ¶ Et an sit in eius voluntate vbi debeat illum retinere. ¶ Et quid in hoc operetur obseruantia. ¶ Et quando salarium Vicarij sit debitum necessarium, itaut successor teneatur ad illius solutionem. ¶ Et quando Episcopus sit cogendus Vicarium constituere. ¶ In deputatione vicariatus an sit exprimēda generalitas tam respectu temporalium, quàm spiritualium. ¶ In ecclesijs vnitis an debeat relinqui Vicarius in, loco in quo Rector non residet. ¶ Et an valeat consuetudo contraria. ¶ Et an talis Vicarius sit perpetuus, seu temporalis. ¶ Et quando detur præscriptio in concernentibus curam animarum, & cognitionē causarum. ¶ Episcopus quomodo subscribat in episcopatibus vnitis. ¶ Et in quo loco conficiat chrisma in die cœnæ Domini. ¶ Et illud deferat de vna ecclesia ad aliam.

CAPVT DCLVI.

Maior an restituatur in integrum ob non confectionem inuentarij post aditam hæreditatem ex clausula generali si qua iusta causa. ¶ Et

¶ Et quales debeant esse istæ causæ. ¶ Tempus anni datum hæredi ad exequendam volũtatem defuncti, an currat impedito. ¶ Legatum annum an æquipararetur legato vsusfructus. ¶ Et an censeatur relictum in causam alimentorum. ¶ Et an sit soluendum per hæredem, vel per fideicommissarium. ¶ Hæres absque inuentario an teneatur de proprio, si fuerit grauatus soluere de bonis testatoris. ¶ Alienatio bonorum fideicommissi an valeat, si fiat ab hærede ignorante. ¶ Et an requiratur etiam ignorantia emptoris. ¶ Vel quod fideicommissum sit vniuersale, non particulare. ¶ Vel conditionale non purum, & in diem certum. ¶ Et quid in alienatione ex titulo lucratiuo, non oneroso, ¶ Et in expressa prohibitione testatoris de non alienando. ¶ Et tam quo ad effectũ euitandæ caducitatis, quã nullitatis alienationis. ¶ Et quãdo vendicetur res in subsidium, si alienans, vel eius hæres non est soluendo.

CAPVT DCLVII.

Donatio quando sit iudicanda inter viuos, licet in ea fiat mentio mortis. ¶ Et quid stante iuramento. ¶ Et assertione meritorum. ¶ Et confirmatione per mortem donantis. ¶ Temporis breuitas quando annullet interpositionem decreti. ¶ Testamentum an dicatur, si in eo adsit institutio hæredis. quamuis testator dixerit velle facere codicillos. ¶ Donans ob benemerita an debeat adhibere solemnitates statuti. ¶ Domus appellatione, quæ veniant. ¶ Iura, & pertinentiæ, quas accessiones comprehendant. ¶ Et quando sit probandum, quod spectent ad concedentem, vt veniant in donatione. ¶ Expressio confinium an faciat, vt sit concessum quidquid intra eos demonstratur, quamuis non adsit aditus. ¶ Verba quando restringant concessionem. ¶ Substantia actus an prius sit probanda, vt sit quærendum de illius qualitatibus. ¶ In donatione quo casu debeatur euictio siue incipiat à traditione, siue à promissione. ¶ Et quid si fuerit donatũ ob benemerita. ¶ Et quando de illis stetur assertioni donãtis. ¶ Et quid si adsit promissio euictionis. ¶ Vel conuẽtio de conseruando indemnem donatariũ. ¶ Vel de faciendo bonam donationem cum similibus clausulis.

CAPVT DCLVIII.

Prohibitus stare ante ædes alicuius cum banco mercium an prohibeatur etiam ibidem permanere cum mercibus in manu. ¶ Mercatori an liceat vti signo alterius. ¶ Transitus ante domum alienam, quando interdicatur per Iudicẽ. ¶ Inhibitiones, & acta requirentia scripturam an probentur per testes. ¶ Propter scandala vitanda an etiam inconsueta tolerentur. ¶ Via publica an possit impediri per artificet ponentes tabulata, ballas, & similia. ¶ Actio iniuriarum quando detur contra impedientes vti loco publico. ¶ Aequitas an sit seruanda iudæo, vel rigor. ¶ Et an ei competat hypotheca, ius patriç potestatis, præscriptio, beneficium purgandi moram, retractus, immunitatis, & restitutionis in integrum. ¶ Paruuli iudæorum an possint baptizari inuitis parentibus, & tutoribus. ¶ Et quid in proximis pubertati. ¶ Et quando dicantur tales. ¶ Eleemosyna an sit danda iudæo, & excommunicato. ¶ De expulsione iudæorum ab omnibus locis status ecclesiastici iuxta constitutionem Pij V. & Clem. VIII. præterquàm ab Vrbe Roma, Ancona, & Auenione. ¶ Et de eorum reintegratione per eumdem Clem. VIII. occasione mercandi, dummodo non contrahant domicilium. ¶ Et de synagoga vna tantum eis permissa per Paulum IV. in locis, in quibus habitauerint. ¶ Et de prohibitione acquirendi immobilia. ¶ Noua synagoga an possit de iure communi per eos erigi. ¶ Vel solum reparari antiqua. ¶ Et an Episcopus possit talem erectionem concedere. ¶ Vel requiratur licentia Summi Pontificis. ¶ Restitutio iudæorum ad loca expulsa an faciat, vt censeantur noui homines, & noua vniuersitas, itaut non gaudeant bonis expulsorum, nec eorum iuribus, nec teneantur ad vetera onera. ¶ Et quid si omnes perijssent, & in eorum locum alij subrogarentur. ¶ Et quando possint expelli per Principes ex eorum dominio. ¶ Et de varijs eorum expulsionibus, & priuatione honorum, & dignitatum.

CAPVT DCLIX.

Testator quando possit blanditijs allici ad testandum ad fauorem alicuius. ¶ Et quid si prius alium instituisset. ¶ Et an tunc detur actio de dolo. ¶ Testamentum conditum ad interrogationem alterius, quàm notarij, an sit validum. ¶ Saltem iure fideicommissi, & codicillorum. ¶ Etiam quod tractaretur de reuocatione primi. ¶ Et quando illud censeatur sublatum per secundum cum omnibus ibi contentis. ¶ Substitutus alicui si sine liberis decesserit, an admittatur illis non existentibus. ¶ Et quando censeatur vocatus in eorum defectum. ¶ Substitutio vltima fœminarum, quo casu sit subordinata ad præcedentem, itaut quemadmodum vocatio masculorum est relata ad tempus mortis institutorum, ita etiam ad idem tempus referatur vocatio fœminarum, & sic facta solum non existentibus masculis. ¶ Dictio ac etiã, quando implicet, & repetat qualitates præcedentes. ¶ Vel stet ampliatiuè, & augmentatiuè. ¶ Et includat etiam diuersas species ab expressis. ¶ Existentia vnius ex hæredibus an operetur, vt non sit purificata conditio expressa ad fauorẽ substituti, quamuis non sit hæ-

sit hæres, & non succedat. ¶ Et quid in conditione tacita. ¶ Exhæredatio quando faciat filium haberi pro mortuo etiam ad impediendam successionem alterius.

CAPVT DCLX.

Paupertas quando probetur per familiares, & vicinos deponentes, quod quis non habet, nisi talia bona, & si plura haberet ipsi scirent. ¶ Et quid si agatur de probanda paupertate ad certum effectum stante clausula constito de paupertate. ¶ Et quo casu admittantur præsumptiuæ probationes ad illam probandam. ¶ Vel debeant esse concludentes, & veræ. ¶ Excommunicatio ob non solutionem debiti, quando sit relaxanda probata paupertate. ¶ Vxor immissa in possessionem bonorum mariti vergentis ad inopiam pro assecuranda sua dote, an dicatur verè possidere. ¶ Et quando illa sint æstimanda, ne retineat plus quam ei sit debitum. ¶ Et an hoc casu possint creditores vxori offerre suũ creditum ad hoc, vt bona capta dimittat. ¶ Exceptio, ne quis conueniatur, nisi in quantum facere potest, an sit dilatoria, seu peremptoria, itaut excipiens non liberetur, si peruenerit ad pinguiorem fortunam. ¶ Et quando licitè opponatur post sententias ad illarum executionem impediendam. ¶ Et quid si de ea fuit prius in iudicio cognitum. ¶ Et quid in exceptione inuentarij, compensationis, & similis, quæ non impugnat sententiam, sed modificat effectum illius.

CAPVT DCLXI.

In substitutione pupillari an succedatur pupillo. ¶ Et quando de ea iudicetur, sicut de testamento patris tam quo ad ordinationẽ, quàm circa alios effectus. ¶ Consanguineus tantum quo casu succedat cum vtrinque coniuncto. ¶ Et quid si agatur de succedẽdo fratri ab intestato. ¶ Vel ex testamento ipsi testatori. ¶ Vel in allodialibus. ¶ Vel in tutela. ¶ In feudis. ¶ In emphyteusi. ¶ In substitutione vulgari, pupillari, & fideicommissaria. ¶ In casibus, in quibus tractatur de conseruanda agnatione. ¶ In successione ad quam admittuntur agnati exclusis cognatis. ¶ In statutis excludentibus fœminas propter masculos. ¶ Et in vocatione filiorum absq; distributione portionum. ¶ Vel quando duo ex prima vxore vocarentur in dimidia, & alij ex secunda vxore in altera dimidia.

CAPVT DCLXII.

Onus restitutionis quando censeatur repetitum in vocatione graduum substitutionũ. ¶ Extensio an detur de vna personam ad alteram. ¶ Et quid stante clausula tunc, & eo casu. ¶ Vel si agatur de fauore piæ causæ, tam si substitutio sit facta simpliciter, quam in pœnam hæredis. ¶ Interesse quando repellat aliquem à testificando quamuis sit in consequentiam, & non adsit protestatio de non consequendo aliquo commodo. ¶ Bona hæredum an possint per testatorem relinqui. ¶ Testamentum an incipiat ab expressa vulgari substitutione.

CAPVT DCLXIII.

Concessio facta filio contemplatione patris quando sit profectitia, & hæreditaria, quãuis nihil per patrem erogetur. ¶ Et quid si filius est infans, vel nondũ natus. ¶ Primus acquirens quo casu possit præiudicare filijs, & alijs vocatis. ¶ Donata, seu legata patri, & filio, seu viro, & vxori, quando censeantur acquisita pro dimidia, vel in totum vni, vel alteri. ¶ Peculium profectitium quando expressè, vel tacitè per patrem reuocetur. ¶ Et quando dicatur tale. ¶ Et an in eo aliquid hodie sit immutatum. ¶ Datum ob causam remunerationis an possit reuocari ob natiuitatem filiorum, seu per ingratitudinem. ¶ Et an iudicetur de eo sicut de bonis patrimonialibus. ¶ Casus plures, in quibus præsumitur concessio potius contemplatione filij, quàm patris, & è contra remissiuè.

CAPVT DCLXIV.

Testator quando præsumatur se voluisse conformare cum statuto excludente fœminas. ¶ Et an ista coniectura sit leuis, vel fortissima. ¶ Et an ab ea possit recedi, nisi adsit alia magis fauorabilis. ¶ Et quid si substituatur extraneus, nõ vnus ex descẽdentibus. ¶ Vocatio quando sit restricta ad portionem patris, non patruorum. ¶ Statutum Vrbis *c.145.lib.1.* an procedat solum ab intestato. ¶ Et an habeat locum, vt tantum filij, & nepotes masculi excludant filias, non quod filiæ excludantur per patruos. ¶ Semel exclusa an semper remaneat exclusa, itaut non recuperet ius succedendi, quamuis omnes masculi morerentur.

CAPVT DCLXV.

Condemnatus ex causa administrationis, vel eius hæres an appellet, nisi prius soluat. ¶ Et an gaudeat immunitate Ecclesiæ. ¶ Sententia lata ad fauorem piæ causæ, alimentorum, animæ, & dotis pro puellis maritandis, an recipiat dilationem, & sit exequenda non obstante appellatione. ¶ Et an iudex illam statim exequens dicatur attentare. ¶ Promissio de soluendo iudicatum an expectet aliam sententiam. ¶ Et quando pro ea executiuè agatur. ¶ Et de differentia inter stipulationem prætoriam, & voluntariam de soluendo iudicatũ. ¶ Sententia condẽnans ad red-

ad reddendam rationem, an contineat condemnationē quo ad reliqua. ¶ Depositarius quando liberetur à restitutione depositi deponendo rem depositam apud aliū, & cedendo contra eum actionem. ¶ Et an possit appellare, vel cogatur executiuè restituere depositum. ¶ In iudicio negotiorum gestorum, an habeatur ratio vsurarum, & interesse.

CAPVT DCLXVI.

Legatum dandum puellis virginibus Orphanis an possit dari orbatis patre tantum, vel requiratur, quod matrem non habeant. ¶ Et quis dicatur Orphanus. ¶ Et quid significet Orphanotrophium. ¶ In vltimis voluntatibus, & in legatis pijs an sit facienda lata interpretatio. ¶ Habens patrem inutilem an æquiparetur non habenti patrem. ¶ Priuilegium viduarum an habeat locum in habentibus viros inhabiles. ¶ Ecclesia an dicatur viduata si habeat Episcopum inutilē. ¶ Legatum dotis quando sit pium, & sit factum in causam alimentorum. ¶ Solutio dotium, quæ debent dari puellis per Societatem ex mandato testatoris, an sit facienda per hæredem eidem Societati ante contractum matrimonij. ¶ Et an restitutio, & cautio conseruandi dictas dotes sit præstanda ad fauorem eiusdem Societatis, seu hæredis. ¶ Dos promissa an dicatur propriè dos, & veniat sub statuto, & pacto de dote lucranda. ¶ Procurator in rem propriam ex quibus verbis sit constitutus. ¶ Et quando ad illum spectet commodum, & damnum. ¶ Executor merus an possit dici, qui aliquam vtilitatem percipit.

CAPVT DCLXVII.

Filiusfamilias habitans seorsum à patre an validè obligetur, non obstante statuto Vrbis. ¶ Et an sufficiat assertio ipsius iurata talis habitationis, itaut ob mendacium priuetur beneficio iuris communis, & statuti. ¶ Et quid si agatur de nullitate contractus, non de eius rescissione. ¶ Pater si in actu executionis factæ contra filium vocet se depositarium an conualidet obligationem filij sine eius consensu factam. ¶ Et an talis consensus possit interuenire ante, vel post contractum. ¶ Macedonianum an habeat locum, si pater soluit, vel promittit soluere debitum factum per filium absque eius voluntate. ¶ Habitatio filij seorsum à patre, & negotiatio publica tamquam à patrefamilias an inducat emancipationem. ¶ Executio obligationis cameralis an sit suspensa, si iudex pronunciauit in deuolutiuo absque præiudicio processus executiui. ¶ Causa quando dicatur facta appellabilis, & sit vulnerata obligatio. ¶ Restitutio in integrum an impediat executionem obligationis cameralis.

CAPVT DCLXVIII.

Mater quando excludatur à successione filij ob non petitum tutorem. ¶ Et quid si fuerit minor. ¶ Et quando non potuit consulere petitiones. ¶ Et rectè administrauit, quamuis non confecerit solemnia. ¶ In tutela matris, an requiratur renunciatio velleiani, & secundarum nuptiarum, satisdatio, confirmatio, & inuentarium. ¶ Et quid seruetur in tutela testamentaria. ¶ Nominatio tutoris an permittatur matri transeunti ad secunda vota de fratre, vitrico, & similibus, itaut iudex cogatur illos confirmare, si fuerint idonei, aliàs detur appellatio. ¶ Mater an remoueatur à tutela propter litem, quam habet cum pupillo. ¶ Et quando detur adiunctus, seu curator ad lites. ¶ Et an prius debeant citari consanguinei, & amici, vt sciatur an velint suscipere defensionem pupilli, & preferri curatori dando per Iudicem. ¶ Pupillus, quando dicatur indefensus.

CAPVT DCLXIX.

Pro decreto Iudicis quando præsumatur. ¶ Et contrariæ probationes admittantur. ¶ Et quando per illud conualidetur, quod est inualidum, & tollatur morbus à natura in actu insitus. ¶ Apocha mulieris, in qua fatetur se debitricem pro rebus marito datis an sit valida sine solemnitatibus, & an possit confirmari per instrumentum postea gestum cum decreto Iudicis, & alijs per statutum requisitis. ¶ Mulier suscipiens alienam obligationem an dicatur intercedere, & fideiubere. ¶ Et an talis obligatio sit valida. ¶ Et quando obstet senatusc ōsultum velleianum. ¶ Et quid si mulier se obligat pro causa pia, seu pro dote, vel pro exoneratione conscientiæ mariti, vel si aliquid recepit, vel donat, vel iurat, vel elapsum est biennium, vel in similibus casibus.

CAPVT DCLXX.

Emens prædium ex sua pecunia quando præferatur anterioribus creditoribus etiam dotalibus. ¶ Et an requiratur expressa reseruatio hypothecæ. ¶ Et quid in mutuante ad refectionem, & restaurationem rei. ¶ Liberans debitorem ex sua pecunia quando succedat in ius pignoris prioris creditoris. ¶ Et an sit necessaria conuentio, & cessio. ¶ Officia Romanæ curiæ quando sint in commercio absque licentia Principis, tam respectu tituli, quàm pretij, & fructuum. ¶ Et an imputentur in legitimam. ¶ Et quo casu recipiant hypothecam.

CAPVT DCLXXI.

Declaratio solutionis in quam causam fuerit facta, quando spectet ad debitorem, seu creditorem. ¶ Et an attendatur paritas debitorum. ¶ Statutum de parte dotis lucrandæ an habeat locum in paraphernalibus, tam magnæ, quam paruæ quantitatis. ¶ Acconcium, & alia, quæ dantur ob causam matrimonij an habeant priuilegia dotis. ¶ Et quid in paraphernalibus, & extra dotalibus. ¶ Dies apposita executioni, & exercitio, quando alteret actum principalem prius gestum, & illum suspendat, & impediat obligationem iam natam, & retardet illius exercitium. ¶ Executio quando detur pro non expressis in instrumento. ¶ Omissio citationis an reddat actum nullum in extraiudicialibus.

CAPVT DCLXXII.

Beneficium retractus ex quibus verbis excludatur. ¶ Et an possit illi renunciari tam expressè, quàm tacitè. ¶ Et an postea sit locus pœnitentiæ. ¶ In venditione rei communis facta per fratres, & socios, vnus eorum an possit retrahere partem alterius. ¶ Per consensum tacitè præstitum alienationi rei subiectæ retractui, an inferatur præiudicium in iure luendi. ¶ Et quid si apponatur clausula saluo iure domini. ¶ Actio antiqua, quando per cõpromissum extinguatur. ¶ Pœnitentia an sit attendenda in transactione, quamuis soluatur pœna. ¶ Promittens de euictione, & controuersiam non mouere, vel habere licere, & molestiam non inferre, & renuncians omni legum aut statutorum auxilio, & vendens iure proprio, & in perpetuum an censeatur exclusus ab omni iure superueniente, & à beneficio retractus, & ab omnibus, quæ tam in re, quàm in spe potuissent competere. ¶ Et an statim committatur talis stipulatio etiam non expectata sententia, tam si moueatur controuersia per promittentem, quàm per tertium.

CAPVT DCLXXIII.

Facultates legitimandi concessæ Comiti Palatino an intelligantur, vt legitimet præuia cognitione, & citatione interesse habentiũ. ¶ Et quid stantibus clausulis de plenitudine potestatis, ex certa scientia, citatis, & non citatis agnatis, non obstantibus, cum similibus. ¶ Legitimatio secunda an subsistat, non facta mentione de prima. ¶ Princeps an possit tollere citationem. ¶ Scientia generalis legitimantis an sufficiat circa defectus legitimati, vel debeat esse specialis ad hoc vt legitimatio non sit obreptitia. ¶ Derogatoria priuilegiorum an tollat ea, quæ de verbo ad verbum erant exprimenda. ¶ Clausula citatis, & non citatis apposita in capitulo legitimationis concernente successionem hæreditatis an præiudicet quo ad bona fideicommissi. ¶ Et an requiratur specialis mentio fideicommissi, & personæ substitutæ. ¶ Constitutio Pij IV. in bullar. 86. an procedat, quando legitimatus non veniret contra mentem testatoris, & antequam fideicommissum sit purificatum.

CAPVT DCLXXIV.

Transactio rerum ad Ecclesiam pertinentium quando sit nulla absque beneplacito Apostolico, & alijs solemnitatibus. ¶ Et an illæ possint postea interuenire pro gestorum conualidatione. ¶ Et quid si transigatur inuicem inter duas ecclesias per viam permutationis. ¶ Vel quando sumus in bonis non incorporatis, & non de mensa. ¶ Vel in dimissione possessionis. ¶ Iura ecclesiarum an possint cõpromitti in arbitros de iure, & de facto in procedendo, & de iure in sententiãdo. ¶ Compromissum in laicos de bonis ecclesiasticis an sustineatur tam in petitorio quàm in possessorio. ¶ Examen testium coram Iudice incompetenti an conualidetur per consensum partium. ¶ Confessio Rectoris quando præiudicet ecclesiæ, & successori tã si fuerit spontanea, quàm per modum contentiosæ iurisdictionis. ¶ Prælatus an possit præiudicare ecclesiæ in acquirendis tam quo ad euitationem pœnæ contentæ in Paulina, quàm quo ad nullitatem repudiationis.

CAPVT DCLXXV.

Diuisio emphyteusis de voluntate Domini an censeatur renouata pro parte, itaut vnus cessans in solutione canonis non præiudicet alteri. ¶ Indiuiduum quando debeatur insolidum hæredibus. ¶ Candela danda patrono an mortuo illo debeat dari successoribus alternis annis seruando ordinem ætatis. ¶ Et quid si instituatur vnus hæres in octo vncijs, alter in quatuor, an institutus in octo debeat habere candelam duobus annis continuis, alter in tertio anno. ¶ In iurisdictione plurium non concordantium an habeat locum iudicium diuisorium, vel competat vsus illius alternis temporibus. ¶ Canon indiuiduus an possit diuidi, vt soluatur modo per vnũ, modò per alium. ¶ Iuspatronatus an transeat insolidum ad plures filios patroni defuncti. ¶ Et quomodo sit facienda præsentatio, si vnus sit institutus in pluribus partibus hæreditatis, quam alius. ¶ Obseruantia quando inducat nouum contractum, & requirat præscriptionem. ¶ Et quæ sit differentia inter dispositiuam, & interpretatiuam. ¶ Promittens vltra canonem debitum soluere ducatum vnũ an censeatur promisisse etiam canonem. ¶ Verba impersonaliter

naliter probata quando obligent promittentem. ¶ Participium pertinentibus an importet conditionem, inducendo qualitatem rei dispositæ, & resoluatur in relatiuum, videlicet quæ pertinent. ¶ Et quid in verbo debitum, an transeat cum suo onere, significando quod debetur, vel quatenus debeatur. ¶ Dictio cum, vel, &, an importet quandam accessionem, itaut vendens villam, & iuspatronatus censeatur vendere vtrumque principaliter. ¶ Et quid si vendatur villa cum iurepatronatus. ¶ Bona fides, & probabilis credulitas, quando sufficiat ad euitandam caducitatem, & excuset emphyteutam cessantem soluere partem canonis.

CAPVT DCLXXVI.

Legitima filiorum in hæreditate matris quanta sit tam stante statuto Vrbis *lib.* 1. *c.* 145. quam illo circumscripto. ¶ Filiæ exclusæ propter dotem, aut renunciationem quando computentur in numero filiorum, itaut legitima masculi sit portio totius hæreditatis, vel portio illius portionis, non secus ac si concurreret in successione cum filiabus. ¶ Et quid si est fauorabile masculis, vt computentur, vel quando esset damnosum. ¶ Et quæ opinio sit verior tam de iure, quam secundum praxim Rotæ Romanæ. ¶ Et quid in deportato, & fratre minorita, & iustè exhæredato, & in eo, qui habetur pro mortuo.

CAPVT DCLXXVII.

Sententia an possit ferri ad soluendum damna, & interesse, reseruata liquidatione. ¶ Simplex fides an faciat fidem, quamuis sit nobilium, & magnorum virorum. ¶ Et quando illius recognitio sit facienda in secunda instātia, licet de ea in prima non sit oppositum. ¶ Conducens equum, qui fuit sibi derobatus, an teneatur probare solum casum, & non culpam ipsius. ¶ Defectus iuramenti, quando sanetur per Summum Pontificem. ¶ Citationes & aliæ solemnitates iudiciales an requirantur in probatione casus, & naufragij, & similium, quæ occurrunt in itinere. ¶ Dominus, quando obligetur ex facto institoris tam tacitè, quam expressè. ¶ Stabularius an videatur promittere equum saluum fore statim, quod patitur illum in stabulo intromitti, quamuis non recipiat. ¶ Obligatus ad custodiam an possit conueniri tàm de facto familiarium, quàm extraneorum, & viatorum. ¶ Maritus an teneatur de rebus paraphernalibus vxoris statim, quod inducuntur in domum suam ipso sciente. ¶ Mandatum an sit præsumendum propter temporis antiquitatem. ¶ Testes producentis si fuerint contrarij, an possint per eum aliquorum dicta reprobari, & alia approbari. ¶ Confessio præpositi de recepto, quando noceat domino. ¶ Iura & probationes positæ ad partes an habeantur pro non productis. ¶ Procurator ad recipiendum an possit confiteri de recepto. ¶ Socius quando confitendo præiudicet socio.

CAPVT DCLXXVIII.

Conclaue, seu Porticus an cedat illis domibus, ad quas adest accessus, quamuis in totum sustentaretur in partibus alterius domus. ¶ Loca publica, quæ dicantur tam quando fructus ex eis percipitur, quàm non. ¶ Testes deponentes super dominio an debeant reddere causam scientiæ, quamuis non interrogati. ¶ Possessio quando probetur ex locatione contra tertium. ¶ Locus publicus quomodo sit probandus. ¶ Et an sufficiat, quod per illum publicè transeatur, & quod memoria in contrarium non extet. ¶ Testes, qui habent assistentiam iuris communis an præferantur alijs.

CAPVT DCLXXIX.

Executio contractus iurati cum obligatione camerali, an retardetur sub prætextu vsurariæ prauitatis. ¶ Solutiones anticipatæ an admittantur in censibus, societatibus officiorum, locationibus, stipendijs, salarijs, & similibus dispositionibus. ¶ Et quando in eis dicatur commissa vsura, & possit aliquod mutuum virtualiter considerari. ¶ In societate officij, quando dicatur dominium pecuniarum in socium translatum, quamuis incontinenti fiat restitutio partis illarum pro solutione fructuum. ¶ Et quando illa possit fieri ad sex menses, vel ad annū, vel ad biennium, & longius tempus, & pro dicto tempore fructus licitè recipiantur anticipatè. ¶ Consuetudo an conualidet contractum vsurarium. ¶ Et quando ad eam recurratur stante vsu difformi. ¶ Fœneratores numerantes centum an possint incontinenti retinere duodecim pro vsuris vnius anni. ¶ Pactum de non petendo sortem an inducatur per solutionem anticipatam fructuum. ¶ Et an talis assecuratio sit habenda pro emptione, & venditione. ¶ Societas officij an sit mutuum, vel contractus innominatus. ¶ Et quando in ea adsit implicita locatio, & conductio, & committatur vsura. ¶ Iustitia contractus an sit metienda ab euentu. ¶ Donatio facta eodem tempore cum societate officij, quando sit correspectiua. ¶ Dictiones vltra, & vlterius an idem significent. ¶ Et quando implicent, continuent, & repetant præcedentia, & faciant vnumquodque eodem iure regi. ¶ In contractibus correspectiuis, & innominatis an cadat vsura.

CAPVT DCLXXX.

Extraneus quando possit dare tutorem pupillo. ¶ Et an instituendo illum hæredem dicatur eum eligere in filium. ¶ Et an talis tutor sit datiuus. ¶ Et debeat confirmari absque inquisitione tam quo ad bona eidem pupillo relicta, quam respectu aliorum bonorum eiusdem pupilli. ¶ Et quid in tutore dato per matrem filio. ¶ Via executiua, quando competat pro confirmando tutore. ¶ Et an Iudex antequam illum confirmet, debeat pronunciare eum esse idoneum.

CAPVT DCLXXXI.

Seruitus viæ ex quibus actibus acquiratur. ¶ Et an probetur per testes singulares. ¶ Et quando sit necessaria scientia, & patientia aduersarij, tam quando agitur in iudicio manutentionis, quam vigore præscriptionis. ¶ Et an requiratur probatio immemorabilis. ¶ Vel sufficiant decem anni inter præsentes, & viginti inter absentes, cum allegatione tituli. ¶ Et quomodo talis titulus sit deducendus. ¶ Et qualiter testes super eo debeant deponere. ¶ Et quid si loquantur per dictionem citra, vel similem. ¶ Vicinus quando cogendus sit dare viam vicino non habenti aliunde transitum. ¶ Et an sit soluendum iustum pretium. ¶ Et sit per Iudicem designandus locus magis opportunus,& minus domino damnosus. ¶ Diuturnitas temporis, & multiplicitas actuum an inducat præsumptionem scientiæ. ¶ Reseruans in citatione aliqua iura an sibi præiudicet, si postea acceptat decretum Iudicis factum absque aliqua reseruatione. ¶ Actus quando præsumantur facti iure familiaritatis, seu seruitutis. ¶ Et an coniecturæ admittantur. ¶ Et quales debeant esse. ¶ Cumulatio petitorij an detur in interdicto retinendæ, & in iudicio itineris, actusq. priuati tam in prima, quam in secunda instantia. ¶ Præscribens vsum itineris an debeat probare se vsum credendo vti iure suo proprio. ¶ Modus articulandi, & probandi immemorabilem, præscriptionem, consuetudinem, famam, bonam opinionem, & similia remissiuè.

CAPVT DCLXXXII.

In venditione rerum etiam communium, & simili dispositione à pluribus facta an vnusquisque obligetur solum pro rata. ¶ Verba ponentes in locum, & ius suum an importent cessionem iurium, & vtilium actionum, & constitutionem procuratoris in rem propriam. ¶ Obligatio cameralis an contineat clausulam insolidum. ¶ Et quæ sit illius proprietas. ¶ Obligatio solidi an inducatur tam expressè, quàm tacitè. ¶ Promissio duorum vt retineantur bona vsque ad integram satisfactionem debiti an contineat obligationem insolidum. ¶ Et an illa censeatur repetita in omnibus promissionibus continuatiuis.

CAPVT DCLXXXIII.

Hypotheca an inducatur stante clausula super rebus tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, tam in dispositionibus fauorabilibus alimentorum, piæ causæ, pensionum, & similium, quam in non fauorabilibus. ¶ Et quid in solutione facienda de fructibus, seu ex fructibus fundi. ¶ Et an debeant esse præstationes perpetuæ, vel sufficiat,quod sint temporales. ¶ Verba capiendi possessionem propria auctoritate,vel quod liceat creditori pro suo credito aliquam rem alienare,an importent hypothecam. ¶ Et an ista pacta possint licitè apponi in quibuscũqne dispositionibus,& transeant ad hæredes, & contra hæredes. ¶ Legatum cum designatione, ex qua re sit soluendum, an extinguatur per alienationem eiusdem rei. ¶ Per verba adhibe fidem Titio super me an censeatur quis se obligasse,& fideiussisse pro eo.

CAPVT DCLXXXIV.

Reciproca substitutio an intelligatur per verba vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. ¶ Et quando contineat pupillarem saltem tacitam. ¶ Et quid si fuerit facta personis imparibus, puberibus,& impuberibus. ¶ Et quando est admixta cum compendiosa, & cum adiectione verbi ciuilis hæredis, & existente matre in medio. ¶ Nepos quando ingrediatur personam patris in succedendo auo. ¶ Et an sit per fictionem, vel per præsumptionem legis. ¶ Legitima quando sit debita filio, non obstante acceptatione per eum facta de testamento patris, in quo illius prohibitio continebatur.

CAPVT DCLXXXV.

Lex municipalis deferens patri hæreditatem filij, an excludat sororem, quæ de iure communi succedit fratri cum patre. ¶ Hæreditas adita quando efficiatur patrimonium adeuntis. ¶ Statutum an possit derogare legibus continentibus ius positiuum etiam tacitè, absque eo, quod sit necessaria expressio clausulæ derogatoriæ. ¶ Indefinita an æquipolleat vniuersali in statutis, legibus, & vltimis voluntatibus. ¶ Renunciatio de bonis paternis, & maternis an compræhendat bona fraterna. ¶ Statutum quando sit declarandum iuxta ius commune, si venit ad derogationem illius, siue præter illud.

CAPVT DCLXXXVI.

Emens aliquid pro nominando an statim acquirat dominium nominato. ¶ Et an ex tali contractu debeatur vnicum laudemium. ¶ Soluens pro debitore quando possit petere cessionem à creditore inuito. ¶ Et quid si pro debito adsit hypotheca bonorum. ¶ Vel quando non nocet cedenti, & prodest illam petenti. ¶ Obtinens committi causam iuxta *l. diffamari. C. de ingen. & manumiss.* an dicatur actor quo ad probationem iactationum, & ordinationem, & decisionem. ¶ Appellatio quando sit interponenda infra decem à die latæ sententiæ, vel notitiæ. ¶ Processus per contradictas an valeat, si adest verisimilis notitia procuratorum. ¶ Et an requiratur eorum citatio in alia causa connexa illi, in qua fuerunt constituti. ¶ Et quando sit probanda absentia procuratoris. ¶ Molestationes & iactationes, tam iudiciales, quam extraiudiciales, quo casu probentur per sustentationem litis.

CAPVT DCLXXXVII.

Repræsentatio an admittatur in dispositione hominis, & legis, si non tractetur de excludendo aliquem à successione, sed tantum vt nepos concurrat cum patruo. ¶ Verba quod succedatur in stirpes, & non in capita an inducant repræsentationem tam in successione ascendentium, quàm transuersalium. ¶ Et an censeantur repetita in omni gradu substitutionum. ¶ Nepotes quando veniant appellatione filiorum in fideicommissis. ¶ Et quid stante clausula in stipes, & non in capita. ¶ Vel quando agitur de fauore nepotis, & non de onere inducendo. ¶ Vel in conditione collata in futurum euentum.

CAPVT DCLXXXVIII.

Fructus legitimæ, & eius supplementi an debeantur absque mora. ¶ Et ad hunc effectum an æquiparetur mors ciuilis, & naturalis. ¶ Et quid in legitima parentum. ¶ Et in ea, quæ consistit in pecunijs. ¶ Et quando istæ subrogantur loco corporum hæreditariorũ. ¶ Vel si erant reinuestiendæ. ¶ Vel non steterunt otiosæ. ¶ Et quid si fructus sunt consumpti bona fide per hæredem. ¶ Legatum an sit soluendum cum fructibus, quamuis consistat in quantitate, & debeatur locis pijs. ¶ Taxatio fructuum an sit facienda ad minus lucrum, quod percipitur. ¶ Supplementum legitimæ an petatur contra voluntatem testatoris. ¶ Augmentum prouenlens ex fructibus rerum hæreditariarum post obitum testatoris, an augeat legitimam. ¶ Impugnans actum, quando ex eo iuuetur.

CAPVT DCLXXXIX.

Promissio vniuersalis quando sit restringenda, vel amplianda, si præcedat causa obligationis. ¶ Genus & species si ponatur circa eamdẽm personam, an species videatur posita ob gratiam demonstrationis, seu limitationis. ¶ Dos amissa absque culpa filiæ, an sit iterum per patrem constituenda, tam constante matrimonio, quam post illud solutum. ¶ Et an requiratur, vt velit transire ad secunda vota. ¶ Et quid in fratre, socio omnium bonorum, & similibus an teneantur redotare sororem, & filiam socij, sicut pater. ¶ Soror dotata per fratrem de bonis paternis, an dicatur habuisse dotem à patre. ¶ Et quando culpa filiæ non exigentis dotem à marito sit consideranda, vt priuetur commodo redotationis. ¶ Dos an succedat loco legitimæ si statutum disponit, quod filia dotata non succedat, nec aliquid petere possit. ¶ Et quid si illam simpliciter excludat, & mandet eam dotari. ¶ Mulier an possit expresse, vel tacitè remittere iura sibi competentia sine solemnitatibus statuti Vrbis. ¶ Argumentum à contrario sensu an habeat locum in his, quæ dicuntur per Doctores. ¶ Satisdatio de dote assecuranda, seu restituenda, quando possit peti. ¶ Legitima deperdita, quo casu sit denuo per patrem filio assignanda.

CAPVT DCXC.

Dos data per maritum vxori constante matrimonio an dicatur donatio propter nuptias, si detur nomine dotis, & augmenti, siue in cõtractu, siue in testamento. ¶ Et quid si vxor sit nobilis, & iuuenis, vir autem ignobilis, & senex. ¶ Mater quando teneatur filiam dotare. ¶ Donatio propter nuptias excedens quantitatem dotis, an sit simplex donatio. ¶ Et an secundum consuetudinẽ non debeat attendi talis inæqualitas, siue fiat ante, siue post matrimonium. ¶ Dotatiô vxoris facta per maritum in vltima voluntate an sit noua dispositio, vel confirmatio prioris dotationis. ¶ Et quando habeat vim legati.

CAPVT DCXCI.

Contractus minoris an sit ipso iure nullus ob non seruatam formam statuti Vrbis. ¶ Et quando detur eius conualidatio. ¶ Et an solemnitates per dictum statutum requisitæ sint inductæ propter publicam vtilitatem, quamuis in eo adsit causa, ne quis decipiatur. ¶ Verba nullius roboris, & momenti an inducant nullitatem ipso iure, itaut non sit opus restitutione, seu reuocatione.

catione. ¶ Contractus per legem prohibitus quando sustineatur volente eo, in cuius fauorem annullatur. ¶ Et an interim donec constat de eius voluntate desinat esse ipso iure nullus. ¶ Obligatio ciuilis, & naturalis an oriatur ex actu, cui lex resistit. ¶ Tertius ratione interesse, quando possit nullitatem contractus allegare. ¶ Et quid si nullitas sit detecta. ¶ Et an requiratur aliqua declaratio, tam respectu ipsius, quam minoris, domini, seu ecclesiæ. ¶ Nullitatis allegatio an sit permissa per viam exceptionis, quamuis agendo non permitteretur. ¶ Et quid si ius excipiendi sit personale. ¶ Statutum Vrbis de duabus sententijs conformibus exequendis an sit intelligendum, vt prius constet de illarum validitate, & iustitia. ¶ Sententia lata non transportatis actis an sit notoriè nulla defectu iurisdictionis etiam quod procedatur summariè, & adsit in commissione clausula, quam & quas, & constito de præmissis quantum sufficere videbitur, & sit datum summarium testium Iudici. ¶ Hypotheca an cesset, statim quod corruit principale instrumentum in quo est apposita. ¶ Falsitas causæ an reddat contractum nullum, quamuis adsit decretum cum alijs solemnitatibus, & quamuis in parte causa verificaretur. ¶ Exceptio quæ prodest, vel nocet auctori, quando noceat, seu prosit successori etiam sine clausula cessionis.

CAPVT DCXCII.

Pactum futuræ successionis, tam affirmatiuum, quam negatiuum, tam de tota hæreditate, quam de parte, quando sit validum. ¶ Et quid si fuerit iuratum. ¶ Vel fiat ob matrimonium. ¶ Vel ob piam causam. ¶ Vel ob agnationem conseruandam. ¶ Vel coram Iudice. ¶ Vel cũ clausula omni meliori modo. ¶ Vel quando filia habuit plus quam importet sua legitima. ¶ Obligatio accessoria an expiret sublato principali contractu. ¶ Actus correspectiui quales dicantur. ¶ Et quando sublato vno tollatur alterum. ¶ Renuncians futuræ successioni aliquo accepto, si veniat contra renunciationem, an debeat restituere, quod accepit. ¶ Cessio & donatio generalis quarumcumque hæreditatum deferendarum, an valeat si in ea etiam exprimantur paternæ, maternæ, & fraternæ, & aliarum particulariũ personarum. ¶ Donationes factæ ob causam ingressus monasterij, quãdo sustineãtur, & possint reuocari. ¶ Spes turpis successionis alienæ an dicatur etiam in patre, quamuis in eo cesset votum captandæ mortis. ¶ Pactum an sit validum, si per stipulationem quis promittat habere licere rem alterius quomodocũque ad eum perueniat etiam ex successione. ¶ Spes fideicommissi conditionalis, & rei legatæ, quando possit donari, & accrescat collegatario, & fideicommissario. ¶ Hæreditas an sit adeunda non certificata morte defuncti. ¶ Cautela pro eo, qui non potest habere consensum viuentis. ¶ Legitima renunciata per filium an acquiratur fisco. ¶ Conuentio liberandi debitores, si hæres extiterit, an sit valida. ¶ Donans bona viuentis, quando sit indignus hæreditate illius. ¶ Et an ista indignitas purgetur per pœnitentiam.

CAPVT DCXCIII.

Instrumentum referens se ad aliud an sit nullũ, si non constat de relato. ¶ Et quid si notarius attestetur se de eo rogatum. ¶ Donatio seu confessio mariti de dote vltra quingentos solidos etiam iurata an confirmetur infra quingentos per mortem eiusdem mariti donantis. ¶ Statutum Vrbis *lib.* 1. *c.* 149. an habeat locum in donatione præsumpta. ¶ Insinuatio an requiratur in donatione inter coniuges ob causam dotis. ¶ Confessio mariti de dote recepta constante matrimonio an dicatur donatio. ¶ Et an contra eam possit quandocumque opponi de simulatione post lapsum temporis ad opponendam exceptionem non numeratæ dotis.

CAPVT DCXIV.

Fraternitas, & proximitas quomodo probetur. ¶ Defectus citationis ad videndum iurare testes, an debeat attẽdi, si de stylo aliud seruetur. ¶ Modus adhibitus in examine per vnum ex ligantibus, an possit impugnari, si altera pars illo vtatur. ¶ Exceptio retentionis legitimæ, & eius supplementi, quando impediat immissionem. ¶ Legitima, & trebellianica, an debeat liquidari tamquam incerta ratione loci, & quotæ tam si hæreditas consistat in corporibus, quàm in pecunijs, antequam possessio aliqua acquiratur. ¶ Fideicommissum totum quando possit peti per vnum ex pluribus præstita cautione de dando partem alteri. ¶ Confessio facta coram notario in absentia Iudicis, an dicatur iudicialis. ¶ Verba scripta per notarium, pro tali hærede contra talem comparuit idem citra &c. an probent, quod ille descriptus sit hæres. ¶ Sententia declarãs aliquem esse immittendum in possessionem vti proximiorẽ, an admittat appellationem. ¶ Et quando ista verba dicantur apposita incidenter per modum iustificandi possessionem, vel principaliter. ¶ Dictio vti an exponatur pro sicut, postquam, tamquam, vt. ¶ Implicatio an debeat esse explicita, vt sit locus appellationi. ¶ In saluiano an detur appellatio, quamuis Iudex in sententia faciat aliquem creditorẽ. ¶ Dictio tamquam an denotet similitudinẽ, & veritatem. ¶ Possessorium, seu petitorium an debeat intentari contra eum, qui fuit immissus in possessionem seruatis seruandis

uandis contradicente aduersario. ¶ Stylus quando dicatur contra ius, & decisorius, seu ordinatorius. ¶ Et qualiter sit probandus.

CAPVT DCXCV.

Primogenitus an dicatur etiam filius primogeniti. ¶ Et quando in eo habeat locum repræsentatio, si vocetur maior natu. ¶ Vel cum simili qualitate, quæ filio non conuenit. ¶ Statutum si admittat solum masculos ad successionem an excludat fœminam ex masculo, non habita ratione repræsentationis. ¶ Semel exclusus an debeat semper excludi tam in hæreditatibus, quàm in maioratibus, & fideicommissis.

CAPVT DCXCVI.

Vsusfructus quando sit accipiendus de manu hæredis, & Iudicis, seu propria auctoritate. ¶ Vxor an possit petere dotem vltra vsumfructum sibi relictum. ¶ In legato vsusfructus an compræhendantur census, pecuniæ, bona emphyteotica, & feudalia, & fideicommissi. ¶ Societates initæ per maritum nomine vxoris an spectent ad eam. ¶ Et quid si vxor recognouerit bonam fidem. ¶ Et an in tali recognitione requirantur solemnitates statuti. ¶ Et quem effectum operetur declaratio, quod non habet nisi nudum nomen. ¶ Vsusfructus legatus vxori donec vidualiter vixerit, & durante eius vita, an extinguatur per mortem illius, quamuis ad secundas nuptias non transiuerit. ¶ Et quando sit prestanda cautio mutiana, & de vtendo arbitrio boni viri. ¶ Et quo casu sint restituendi fructus per transitum ad secunda vota.

CAPVT DCXCVII.

Societas quando sit finita quo ad omnes, si vnus ex socijs diuidat. ¶ Et quo casu post diuisionem sit tacitè renouata. ¶ Successio an debeatur vsque ad decimum gradum excluso fisco. ¶ Nuncio an sit credendum circa qualitatem solitæ habitationis, & non existentiæ bonorum mobilium, vt possit deueniri ad deliberationem stabilium cum similibus ad officium suum spectantibus. ¶ Et quando contrarię probationes admittantur. ¶ Iuramentum an sit prestandum corā Iudice per eum, cui lex, vel statutum mandat adhiberi fidem. ¶ Et quando illius defectus sanetur per Papam. ¶ Probatio semiplena, & coniecturalis, ac præsumptiua an veniat appellatione probationis. ¶ Citatio eius, qui habitat plures domos quomodo sit facienda.

CAPVT DCXCVIII.

Iudex, qui debet pronunciare de voto alicuius, an teneatur illud sequi. ¶ Bonorum appellatione quæ veniant tam in fauorabilibus, quàm in pœnalibus. ¶ Hæres, qui differt soluere legitimam, an sit condemnandus illam dare duplicatam. ¶ Verba sententiæ an sint referenda ad intellectum iuris communis. ¶ Et quando illud, quod resultat ex natura verborum, habeatur pro expresso. ¶ Expensæ an possint taxari per Iudicem non obstante appellatione à sententia per eum lata. ¶ Declaratio an permittatur ei, qui iudicauit, vel successori, siue sit legalis, siue voluntaria. ¶ Præsumptio iuris an sit vera, propria, & manifesta probatio. ¶ Legitimà quando sit assignanda ex singulis corporibus. ¶ Et an Iudex habeat arbitrium eligendi potius vnam, seu alteram rem. ¶ Et ob quam causam talis electio illi concedatur. ¶ Appellatio an detur à decreto assignationis legitimæ.

CAPVT DCXCIX.

Cancellatio instrumenti quando præiudicet creditori, itaut non possit illud exequi. ¶ Mandatum speciale an requiratur in renouanda, & reuocanda societate. ¶ Procurator cum libera an possit donare, & iura remittere. ¶ Exceptio cedendarum an repellat agentem, quamuis sit inops ille, contra quem est facienda cessio. ¶ Accipiens fidem societatis renouatæ, vel recipiens fructus illius, quando præsumatur sciuisse omnes qualitates præiudiciales contentas in instrumento eiusdem societatis. ¶ Per receptionem mercium emptarum à filio an pater ratificauerit pretium, & alias conditiones in venditione compræhensas. ¶ Reseruatarius societatis quando habeat plenū dominium, itaut possit illam extinguere, & renouare, & recipere fructus, & sortem principalem, & transferre periculum vitæ. ¶ Agens tamquam procurator, si non sit talis, an possit se tueri, quod egerit tamquam coniunctus. ¶ Cautela ad probandum creditum, vt mittantur litteræ debitori, qui illas recipiendo absque contradictione dicetur fateri debitum. ¶ Et quomodo practicetur, & quæ requirantur, & an contradictio iuuet, si non fit incontinenti, sed post temporis interuallum, & quid Iudex circa tale tempus debeat arbitrari.

CAPVT DCC.

Habens facultatem eligendi quando possit eligere bona meliora, mediocria, & deteriora, & conuenientia ipsi relicto, & causæ, propter quam relinquitur tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus. ¶ Et quid in causa pia, dote, & legitima. ¶ Vel si quantitas sit in obligatione respectu speciei ad finem consequendi speciem. ¶ Legatum dotis soluendum in stabilibus ad rationem quinque pro centum an possit solui in vineis.

¶ Et

¶ Et quando illarum fructus dicantur incerti, quamuis sint solitæ locari, & per earum locationes probetur iustitia affictus. ¶ Legitima an debeatur ex bonis prælegatis, & fideicommisso subiectis. ¶ Et quando, & per quem sit probandum, quod illa potest detrahi ex alijs bonis æquè commodè. ¶ Dos quando succedat loco legitimæ, si statutum non excludit filiam simpliciter, & mandat illam dotari, vel si vlterius disponit, quod filia dotata non succedat, nec aliquid petere possit. ¶ Iudex quo casu recedat à voluntatè testatoris. ¶ Vxor quando mortuo viro retineat omnia bona ipsius, donec sibi dos soluatur cum fructibus. ¶ Et quid si possessio non sit vacans. ¶ Statutum Vrbis continuans possessionem bonorum defuncti in hæredem an habeat locum in infante, existente in vtero, furioso, & ignorante, & in quocumque possessorio. ¶ Mater adeundo pro pupillo, & conficiens inuentarium, & percipiens pensiones, quando acquirat illi possessionem. ¶ Retentio an competat vxori soluto matrimonio tam pro sua dote, quam fructibus excedentibus impensam alimentorum. ¶ Et quando possit mutare causam possessionis ob dictam dotem, si prius possidebat ratione familiaritatis cum viro absque aliqua declaratione. ¶ Clausula precarij, & constituti an operetur, vt mulier possit propria auctoritate ingredi possessionem bonorum viri. ¶ Probatio dubia, & præsumptiua an sufficiat ad probandum primum extremum. ¶ Exceptio iuris tertij, quando admittatur. ¶ Executio pro legato liquido an sit retardanda propter alia illiquida legatario debita.

CAPVT DCCI.

Beneficium cessionis actionum an cõpetat tam fideiussoribus, & correis, quàm tertijs possessoribus, & soluentibus pro alio. ¶ Et quando illi censeatur renunciatum per generalẽ iuratam renunciationem omni legum auxilio. ¶ Debitor principalis an dicatur, qui commodum percipit ex contractu, quãuis adsint fideiussores, qui etiam se principaliter obligarunt. ¶ Exceptio cedendarũ an possit opponi in executione sententiæ. ¶ Et an obstet creditori, siue expresse, siue tacitè cõsenserit alienationi rei. ¶ Gesta per Iudicem recusatum an sint ipso iure nulla tam de iure canonico, quã ciuili. ¶ Et quæ causæ suspitionum debeant esse, vt per eum non possit procedi. ¶ Et an obstet consensus in iurisdictionem, vt impediatur recusatio. ¶ Mandatum ad recusandum Iudicem an debeat esse speciale.

CAPVT DCCII.

Legitima an sit relinquenda filio, parentibus, & patrono titulo honorabili institutionis tam in testamento solemni, quam condito iure speciali. ¶ Et quid de iure canonico, & quando adest clausula omni meliori modo. ¶ Titulus institutionis an possit exprimi per verba æquipollentia. ¶ Testamentũ matris propter præteritionem an sit nullum, sicut est illud patris. ¶ Legatarij, & tertij possessores, quando sint conueniendi pro legitima, siue eius supplemẽto, & fructibus. ¶ Mulier per transitum ad secunda vota an statim amittat omnia superlucrata per mortẽ viri. ¶ Et quid in patre secundo nubente. ¶ Et in dote lucrata vigore statuti. ¶ Siue contrahãtur secundæ nuptiæ ante, vel post successionem. ¶ In calculanda legitima an attendatur illud, quod vxor reliquit secũdo viro, & eius filijs, vel potius detractio sit prius facienda. ¶ Et quid in legato vsusfructus, & alimentorum. ¶ Lucrum debitum filiæ propter trãsitum matris ad secunda vota an imputetur in legitimam. ¶ Et quid in eo, quod relinquitur ipsi filiæ per eamdem matrem. ¶ Legatum vsusfructus, & alimentorum, quomodo sit æstimandum. ¶ Testamentum propter præteritionem filij an sit nullum ipso iure, vel requiratur, vt ipse dicat de nullitate. ¶ Vitium inuisibile an impediat immissionem ex remedio *l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend.* ¶ Et quid si probetur incontinenti. ¶ Filiæ præteritæ exclusæ per statutum Vrbis an possint allegare nullitatem testamenti, tam si exclusio est ad fauorem agnationis, quam si illa cesset ob institutionem factam de extraneis. ¶ Et quid si filij masculi sint in aliquo instituti. ¶ Statutum Vrbis *c. 141. & 145. lib. 1.* an emanauerit solum propter fauorem agnationis.

CAPVT DCCIII.

Conducens introitus lacus an habeat non solum pisces, & alia quæcumque iura ipsius, sed etiam vsus nauium ad piscandum, si locator illas habebat, quamuis in conductione de eis nulla esset facta mentio. ¶ Concessio fructuum prædij an idem importet, ac si concederetur ius vsusfructus. ¶ Et quid in tali concessione veniat. ¶ Conductor omnium fructuum an possit illos percipere propria auctoritate, vel de manu locatoris. ¶ Ex qualitate pretij æquiualentis, quando colligatur quod sit vendita, seu locatã tota res, vel pars illius. ¶ Et quid in concessione emphyteusis, in qua modica pensio soluitur potius pro recognitione directi dominij, quam pro compensatione fructuum.

CAPVT DCCIV.

Per petitionem pretij quando dicatur approbata venditio etiam nulliter facta, itaut non sit locus remedio reintegrandæ possessionis. ¶ Et quid si petitio fiat in iudicio. ¶ Vel si non

non habuit effectum consecutionis pretij. ¶ Vel quando fuit inualida. ¶ Seu impugnata, & postea ab impugnatione recessum. ¶ Actus approbationis an requirat præsentiam partis. ¶ Possessio quando sit nulliter capta ob non adimplementum conditionis. ¶ Et an illa præsumatur adimpleta, vel remissa stante scientia, & patientia multorum annorum, itaut non possit agi spolio. ¶ Et cui incumbat onus probandi non implementum dictæ conditionis. ¶ Et quando requiratur petitio implementi. ¶ Inspectio processus an sufficiat ad probandum aliquid non interuenisse. ¶ Possessio an amittatur ex actu nullo. ¶ Et quando præsumatur iure familiaritatis. ¶ Remedium spolij an detur contra possessorem cum titulo, & bona fide, & habentem causam etiam à possessore bonæ fidei. ¶ Mulier, & minor an possint amittere possessionem absque solemnitatibus statuti. ¶ Et quid si per illud disponeretur, vt traditio possessionis non valeret, tollendo etiam administrationem bonorū. ¶ Appellans quādo habeatur pro non appellante, si renunciauit appellationi. ¶ Et quid si adsit contradictio partis appellatæ. ¶ Possessio an sit amissa, si non acquiratur ei, in quem transfertur, vel iuxta eum modum, ad quem fuit restrictus animus transferentis. ¶ Exceptio proprij consensus an obstet agenti spolio in prophanis. ¶ Ratificans venditionem rei cōmunis an possit recedere à ratificatione, si non habeat partem pretij sibi ab emptore debiti. ¶ Filius an remoueatur à querela, si agnouit legatum sibi in testamento relictum, quando illud non potest consequi. ¶ Resignans beneficium tamquam vacans, si verè non vacabat, an renunciauerit beneficio, quod prius canonicè obtinebat.

CAPVT DCCV.

Locatio rei communis quando præsumatur facta pro æqualibus portionibus. ¶ Et an percipiens pensiones ex tali re locata dicatur recepisse pro rata vnumquemque tangente. ¶ Verba respectiuè in quietantia apposita, quādo intelligātur proportionabiliter, itaut vnicuique sit attributa sua pars siue sint collectiua, siue appellatiua. ¶ Confessio duorum de recepto an operetur, vt participatio fuerit pro dimidia. ¶ Et quid in personis suspectis, vt in vxore, & marito simul confitentibus an totum præsumatur ad maritum peruenisse. ¶ Qualitas perceptionis fructuum an sit probanda per testes præsentes receptioni, vel per aliam similem probationem. ¶ Et an standum sit consuetis circa quantitatem fructuum recollectorum.

CAPVT DCCVI.

Aestimatio an debeat præcedere subhastationem, quando constat de magno excessu, & in pignore iudiciali dato in solutum creditori, & in debito tam publico, quàm priuato. ¶ Missus nulliter in possessionem an possit retinere rem, donec totum suum creditum sibi soluatur. ¶ Et quando lucretur fructus perceptos. ¶ Statutum Vrbis *c.* 149. *lib.* 1. requirens subscriptionem donantis, & duorum testium an habeat locum in cessione facta titulo oneroso ex causa transactionis ad dirimendas lites. ¶ Aditio hæreditatis quādo præsumatur ex possessione rerum hæreditariarum, & ex locatione, & perceptione pensionum. ¶ Respondens positioni per verbum non credit, an dicatur repudiare hæreditatem. ¶ Et quando stetur declarationi immiscentis se in ea, an habuerit animum adeundi. ¶ Solemnitas statuti Vrbis an sit adhibenda in contractu celebrato Romæ nomine mulieris, quæ postea alibi illum ratificauit. ¶ Pœna talionis an hodie de consuetudine sit debita. ¶ Et in quibus curijs seruetur. ¶ Et quid loco illius subrogetur. ¶ Actio primæua, & hypotheca an extinguatur per solutionem reuocabilem. ¶ Pœnæ conuentionales propter interesse an possint exigi etiam per ecclesiasticos tam de iure canonico, quam in foro conscientiæ. ¶ Iustum pretium valoris fructuum an sit illud, quod in loco recollectionis currit, non in alieno foro. ¶ Et an post æstimationem possit amplius crescere, aut decrescere. ¶ Tutores, & administratores an teneantur mittere frumentum, vinum, & fructus extra locum recollectionis, vbi carius venduntur, itaut de tali æstimatione possint conueniri.

CAPVT DCCVII.

Ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi, maxime concessa titulo oneroso, & per habentem iurisdictionem etiam inferiorem à Principe. ¶ Et quid si adsint verba post mortem ipsorum, & cuiuslibet eorum. ¶ Vel si concessio fieret in euentum in quem fratres inuestiti filios masculos non haberent, pro vna filia tantum. ¶ Vel cum dictionibus distributiuis, & non distributiuis. ¶ Vel quando concederetur fratribus simul viuentibus in communione. ¶ In indiuiduis siue propter se, siue propter pactum adiectum, puta iurisdictione, piscatione, venatione, & similibus quomodo portio vnius accrescat alijs. ¶ Et an sit danda domino æstimatio portionis, quæ accrescit. ¶ Emphyteusis concessa duobus, & eorū filijs cum pacto, vt illis non extantibus reuertatur ad concedentem an sit deuoluta, si non sequatur obitus omnium. ¶ Diuisio facta inter fratres an operetur, vt sit renunciatum iuri superuenienti post

post mortem vnius ex eis circa ius accrescendi in emphyteusi compræhensum. ¶ Dominus an teneatur renouare emphyteusim proximioribus. ¶ Inuestitura an sit petenda per eum, qui patitur controuersiam siue à domino, siue à tertio super feudo, & emphyteusi. ¶ Concessio cum pacto ad renouandum an dicatur perpetua.

CAPVT DCCVIII.

Promittens aliquem repræsentare an teneatur, si repræsentandus fuerit bannitus. ¶ Et quid si Iudex offerret dare saluum conductum. ¶ Vel si exilium superuenit post moram. ¶ Et quo casu talis mora possit purgari tam de iure canonico, quam ciuili. ¶ Et quid si fuerit geminata. ¶ Vel post factam executionem à lege, seu ab homine. ¶ Vel post subhastationem, antequam sit sequuta deliberatio. ¶ Vel stante iuramento, & renunciatione omni legum auxilio. ¶ Vel post factum ius deterius partis. ¶ Vel post secutam condemnationem. ¶ Vel post susceptum terminum ad soluendum. ¶ Citatio personalis an requiratur ad incurrendam moram. ¶ Et an illa sit quasi delictum, seu culpa, vel dolus. ¶ Per susceptionem voluntariam termini an sit determinatus dies, quamuis Iudex, aut pars non instet pro repræsentatione, siue obligatio sit pura de repræsentando sub pœna debiti, siue adsit clausula ad omne mandatum domini. ¶ Sententia, quæ non iustificatur ex actis an sit notoriè nulla.

CAPVT DCCIX.

Statutum excludens matrem, sororem, & amitam existente nepote ex fratre an habeat locum, si adsit filia sororis. ¶ Forensis quando ligetur statutis, si est ciuis ex priuilegio. ¶ Et an requiratur habitatio, & onerum sustentatio. ¶ Statutum Vrbis exclusiuum fœminarum an liget successiones forensium, si bona existunt in ditione statuentium, siue loquatur in rem, siue in personam. ¶ Nepotes an æqualiter admittantur ad hæreditatem communis patrui, sublata omni differentia sexus. ¶ Et an in stirpes, vel in capita. ¶ Remedium quorum bonorum an competat non solum hæredi ab intestato, sed etiam hæredi hæredis. ¶ Intentio statuentium quando sit commensuranda ab eorum potestate, vt voluerint disponere quo ad personas sibi subditas. ¶ Statuta loci, vbi quis decedit, an attendantur siue condiderit testamentum, siue ab intestato obierit.

CAPVT DCCX.

In renouatione, seu reuocatione societatis an requiratur speciale mandatum. ¶ Disdicta societatis officij an valeat, si non fuerit reproducta. ¶ Ratificatio an sit facienda in tempore, quo actus debet geri, & antequam sit ius alteri quæsitum. ¶ Testes recognoscentes manum an probent, quamuis non viderint scribere, sed solum deponant habere notam manum scribentis, tam in ciuilibus, quam in criminalibus. ¶ Et quid in deponente de credulitate, & quod sibi videtur. ¶ Quæ incontinenti fiunt quando censeantur inesse, si adsit quæstio de tempore. ¶ Repetenti pecunias quo casu sit magis fauendum, quam ei, qui tractat de illas acquirendo. ¶ Reuocans societatem die vltima Aprilis, & decedens die 15. Maij ante mediam noctem eiusdem diei, an dicatur decessisse infra quindecim dies. ¶ Oblatio, retractus, & similis dispositio rei tempore perituræ an sit facienda de nocte eius diei, quo tempus finitur. ¶ Statutum Vrbis requirens tres testes in recognitione manus an sit ordinatorium, seu decisorium. ¶ Et an habeat locum in causis pijs, & in vltimis voluntatibus. ¶ Sermo generalis statuentium an compræhendat personas, & loca priuilegiata.

CAPVT DCCXI.

Inuentarium tutoris, & curatoris quas solemnitates requirat. ¶ Et in quo differat ab inuentario hæredis pupilli. ¶ Et infra quod tempus tam vnum, quàm aliud sit conficiendum. ¶ Remissio inuentarij ex quibus verbis fiat. ¶ Et an illa debeant esse expressa, vel sufficiant æquipollentia, & coniecturæ. ¶ Inuentarium quando possit remitti in præiudicium creditorum, legatariorum, fideicommissariorum, & ipsius hæredis pupilli, & maioris. ¶ Restitutio quando detur hæredi aduersus inuentarium non confectum à tutore. ¶ Et an ius petendi talem restitutionem transmittatur ad hæredes. ¶ Iudex quo casu possit præcipere confectionem inuentarij tutori, cui testator illud remisit. ¶ Et an illius confectio sit inuenta propter suspicionem surripiendi bona hæreditaria, vel ne hæredes sint in suspenso circa aditionem hæreditatis. ¶ Testator remittens inuentarium tutori an intelligatur remisisse tam illud, quod debet facere tamquam tutor, quàm illud, ad quod tenetur quando adit hæreditatem pro pupillo. ¶ Et an talis remissio liberet à descriptione bonorum. ¶ Et quando sit locus iuramento in litem, & alijs pœnis legalibus, & restitutione reliquorum contra tutorem non conficientem inuentarium ex mandato testatoris. ¶ Interesse pupilli an consistat in prohibitione con-

conficiendi inuentarium, ne vires hæreditatis pandantur. ¶ Satiſdatio de vtendo arbitrio boni viri, & confectio inuentarij an poſſit remitti vſufructuario. ¶ Executio, & continuatio prioris aditionis, ſeu noua aditio, non dependens ab antiqua ex quibus colligatur. ¶ Aditio tutoris quando præiudicet pupillo, & ſit per eum ratificata. ¶ Et an per talem ratificationem ſit renunciatum actioni, quæ ſibi contra eum competebat pro damnis paſſis propter talem aditionem. ¶ Minor quando poſſit ratificare contractum malè, & doloſè geſtum. ¶ Dolus præſumptus futurus an poſſit remitti. ¶ Verba enunciatiua notarij, quod quis ſit hæres an probent aditionem tam ſi pars fuerit præſens, quàm abſens.

CAPVT DCCXII.

Diſpoſitio facta tempore permiſſo, ſi dirigatur in tempus prohibitum an valeat. ¶ Et quid è contra, ſi fiat tempore illicito, & conferatur illius executio in tempus habile. ¶ Et quid in caſu, in quo lex reſiſtit actui ab initio propter imbecillitatem conſilij contrahentium, vt in minore, & ſimilibus. ¶ Maritus an poſſit conſtante matrimonio dare aliquid vxori, vt ei acquiratur poſt illud ſolutum. ¶ Facultas declarandi conceſſa per teſtatorem executoribus an tranſeat ad hæredes, ſeu ad Epiſcopum, ſi per eos in vita non fuerit facta declaratio. ¶ Satiſdatio, quæ poteſt dari ſoluto matrimonio de dote reſtituenda, an licitè detur conſtante matrimonio, ſi conferatur in tempus ſoluti matrimonij.

CAPVT DCCXIII.

Locator an præferatur anterioribus creditoribus in rebus inuectis, & illatis pro penſione domus locatæ ad habitandum, ſeu ad conſeruationem rerum, vt in apotheca, horreo, & ſimilibus. ¶ Et quando vxor poſſit conueniri pro dicta penſione ſtante paupertate mariti. ¶ Statutum Vrbis prohibens filiumfamilias etiam clericum obligari, an habeat locum in filio habente peculium caſtrenſe, ſeu quaſi. ¶ Pater in quibus bonis aduentitijs filiorum habent vſumfructum. ¶ Prohibitio an valeat, vt nihil patri acquiratur in relictis factis filio. ¶ Et quomodo illa probetur. ¶ Et an ſufficiant coniecturæ. ¶ Et quales debeant eſſe. ¶ Mater an poſſit relinquere legitimam filio, itaut eam pater non habeat, nec quo ad vſumfructum, nec quo ad proprietatem. ¶ Remiſſio vſusfructus an licitè fiat per patrem filio. ¶ Et an talis vſusfructus repudiatus dicatur aduentitius. ¶ Et quando valeat donatio. ¶ Caſus multi, in quibus pater non habet vſumfructum in aduentitijs, videlicet ſi illa alienet, & diſſipet. ¶ Si vocetur ad ſucceſſionem tam hominis, quàm legis vna cum filio. ¶ In lucro facto per filium ex negotiatione illicita. ¶ In ſeruo donato filio, vt ſtatim manumittatur. ¶ In vſufructu relicto filio. ¶ In feudalibus. ¶ Si grauetur reſtituere bona filio. ¶ Si nolit conſentire filio adeunti hæreditatem, ſeu acquirenti aliquid per viam contractus, ſiue ex poſt facto non velit ratificare. ¶ Si contrahat inceſtas nuptias. ¶ Si ingrediatur monaſterium. ¶ Si emancipet filium. ¶ Si fiat bannitus, aut rebellis. ¶ Et quid ſi reſtituatur. ¶ Filiusfamilias an poſſit teſtari de bonis caſtrenſibus, vel quaſi, ſeu de aduentitijs, in quibus pater non habet vſumfructũ. ¶ Teſtator mandans ſolui ſua debita licita, & honeſta an intellexerit de illis ſolum, quæ fuerunt contracta iuxta legis diſpoſitionem, vel etiam de eis, quibus ius reſiſtit. ¶ Et quod dicatur licitum, & illicitum. ¶ Obligatio ciuilis, & naturalis an oriatur ex diſpoſitione facta contra legem, aut ſtatutum. ¶ Argumentum an valeat negatiuè, videlicet pater non habet adminiſtrationem, ergo etiam nec vſumfructum, vel affirmatiuè ſcilicet pater habet adminiſtrationem, ergo habet etiam vſumfructum. ¶ Datio curatorum an ſit compatibilis cum iure adminiſtrandi delato patri per legem in bonis filij, itaut cenſeatur potius cumulatiua, quàm priuatiua. ¶ Teſtator limitans redditus pro alendo hærede vſque ad certam ætatem, & mandans reſiduum ſuorum bonorum conſeruari pro fideicommiſſo, an cenſeatur prohibuiſſe patri vſumfructum in eodem reſiduo etiam finito tempore limitationis dictorum redditum. ¶ Prouiſio de aliquo legato etiam tenui facta patri, an inducat coniecturam, vt dicatur ei ademptus vſusfructus in bonis filio relictis. ¶ Tranſactio quando valeat ſtante lite inter patrem, & filium. ¶ Et quo caſu in ea habeat locum remedium *l. 2. C. de reſcind. vendit.*

CAPVT DCCXIV.

Inſcriptio libri ſub nomine vnius ſocij, quando excludat ſocietatem, quæ non habuit initium cum pecunijs, ſeu bonis ipſius, vel ſi non fuit continuatum negotium paternum, quamuis ſe in ea ingeſſerit. ¶ Frater, qui mercatur cum pecunia, quæ habuit principium ex rebus communibus an debeat communicare alteri fratri lucrum inde proueniens. ¶ Et quando præſumatur tale initium ex re communi. ¶ Societas an poſſit ratificari per minorem ſolum, quando eſt illi vtilis, ſecus ſi fuerit damnoſa. ¶ Et quomodo in hoc caſu conſulatur ſocio. ¶ Et an defectus ætatis allegetur tantummodo per minorem, non autem per tertium.

CA-

CAPVT DCCXV.

Reproductio citationis quando, & infra quem terminũ sit facienda. ¶ Locatio vnica an dicatur de duobus domibus sub vna pensione locatis, si fiat in eodem instrumento. ¶ Et an debeatur vnica gabella stante statuto, quod de qualibet re illa sit soluenda. ¶ Et quid si summæ diuersæ in vnam sint coactæ, seu cumulatæ. ¶ Iudex exprimens in sententia diuersas summas pro diuersis causis, quæ simul faciunt summam centum, in quam reum condemnat, an dicatur condemnasse in quantitate specialiter diuisa. ¶ Locatio rerum ecclesiæ an sit nulla in totum, si fiat cum pacto renouandi de anno in annum, & sic successiuè in posterum, vel potius valeat pro tempore permisso. ¶ Prælatus an possit præiudicare ecclesiæ in quærendis absque causa, & sine consensu capituli. ¶ Renunciatio inquilinatus an expiret, sublato contractu principali locationis. ¶ Conductor antiquus bonorum ecclesiæ an possit expelli, si offerat eamdem conditionem, quam nouus. ¶ Vnusquisque an possit dare de iure ecclesiæ, tamquam sit publici iuris.

CAPVT DCCXVI.

Iudex ex officiò, quando taxet vsuras debitas, iuxta dispositionem *l. curabit.* C. *de action. empt.* ¶ Et an illæ possint peti habito respectu solum ad fructus perceptos, & non vltra. ¶ Solutiones tres annuæ, seu bimestrales, aut semestrales, quando faciant præsumi fuisse retro solutum. ¶ Executio cameralis an impediatur ex solutione desumpta ex præsumptione iuris. ¶ Confessio tutoris, quando præiudicet pupillo, tam si fiat ad illum obligandum, quam ad probationem, seu ad liberandum. ¶ Et quid stantibus adminiculis. ¶ Dominus census, qui illum cessit suo creditori, an possit exigere fructus eiusdem census sibi debitos ante cessionem, non obstante, quod debitor cessus ostendat tres solutiones semestrales continuas per eum factas cessionario, quæ regulariter faciunt præsumi solutiones præteritas. ¶ Ex præstatione decennali an præsumendus sit titulus tam in præiudicium illius, qui soluit, quam tertij, itaut in futurum sit obligatus.

CAPVT DCCXVII.

Emptor census quando possit agere ad restitutionem sortis principalis. ¶ Pactum an sit validum, vt census extinguatur ex pensionibus domus. ¶ Et an contractus in totum annulletur, vel firmus remaneat sublato tali pacto. ¶ Et quando illud dicatur contra substantiam contractus. ¶ Census an sustineatur, si illum emens habet certitudinem redemptionis etiam aliunde, quam ex instrumento cum eo celebrato. ¶ Fructus in censu quando computentur in sortem. ¶ Vtilitas, & æstimatio si non est tanta in parte respectu partis, quanta in toto respectu totius an faciat contractũ indiuiduum, itaut in eo admittantur particulares solutiones. ¶ Contractus census an possit fieri diuiduus ex voluntate contrahentium. ¶ Et quando dicatur facta huiusmodi diuisio. ¶ Dominus census an possit compelli inuitus ad redimendam partem illius. ¶ Debitum antiquius an consideretur respectu temporis celebrati contractus, seu solutionis faciendæ.

CAPVT DCCXVIII.

Promittens, quod aliquis bene administrabit, aut habebit custodiam castri, quando teneatur pro tempore prorogato administrationis, & custodiæ. ¶ Fideiussor tutoris an obligetur de administratis ab eo post pubertatem. ¶ Epistola an probet ad fauorem tertij quando sumus inter mercatores. ¶ Obligatio relatiua an valeat, si non constat de relato. ¶ Et quando verba prout, iuxta, & similia stent interpretatiuè, & causatiuè, seu conditionaliter, & limitatiuè. ¶ Vltimus actus, si non compatitur cum primo, an inducat nouationem.

CAPVT DCCXIX.

Per secundam inuestituram quando sit immutata prima. ¶ Et quid si adsint verba ponens in locum suum, cum similibus. ¶ In venditione emphyteusis facta cum consensu domini directi an sit consideranda linea vendentis, vel generatio emptoris. ¶ Et quando tunc emphyteuta liberetur à solutione canonis. ¶ Verba compræhensorum, quid significent. ¶ Verisimilitudo an debeat attendi in iudicando. ¶ Vendens vsumfructum cum consensu proprietarij an censeatur illum prorogasse ad vitam ementis, itaut sit recessum à vita venditoris. ¶ Ius nominandi an amittatur non secuto effectu nominationis. ¶ Renunciatio simplex in quo differat à renunciatione animo subrogandi. ¶ Et quando per eas inducatur nouus status, vel conseruetur antiquus. ¶ Concessio emphyteusis, & feudi, quo casu dicatur noua, vel debeat regulari iuxta pacta prioris inuestituræ. ¶ Restitutio dotis an sit facienda patri, si fuit stipulatus illam restitui filiæ, eius hæredibus, & successoribus quibuscumque, vel cui de iure. ¶ Ius commune an sit seruandum stantibus pactis etiam insolitis appositis in contractu feudali, & emphyteotico.

CA-

CAPVT DCCXX.

Minor non habens tutorem quomodo sit citandus. ¶ Creditores, & legatarij an debeant citari in forma iudicij per hæredem ad videndum confici inuentarium, vel sufficiat extraiudicialis conuocatio. ¶ Et quid in inuentario tutoris. ¶ Hæres quando præsumatur omnia bona descripsisse in inuentario. ¶ Et cui incumbat onus probandi non adfuisse alia de tempore obitus testatoris. ¶ Protestatio addendi in inuẽtario, si aliquid reperiatur, quod non sit in eo descriptum, quid operetur. ¶ Beneficium inuentarij an amittatur non existente dolo. ¶ Minor restitutus aduersus aditionem hæreditatis, & inuentarium an debeat refundere omnia accepta, & consumpta etiam in se alendo, & si quid dolo factum est, quod ad eum non peruenerit. ¶ Et an requiratur, quod ex illis sit factus locupletior. ¶ Et ad quem spectet probatio locupletationis, siue petatur restitutio aduersus contractum validum, siue nulliter gestum. ¶ Sententia restitutionis in integrum an sit intelligenda cum refusione omnium acceptorum, quamuis de ea nulla fiat mentio. ¶ Reputatio an ponatur pro computatione, vel compensatione, & restauratione. ¶ Et quomodo declaretur titulus C. *de reputat. quæ fiunt in iudic. restitutionis in integr.*

CAPVT DCCXXI.

Transactio facta per maiorem partem vniuersitatis, quando præiudicet absentibus, & successoribus. ¶ Et quid in re communi pluribus, vt singulis. ¶ Vel si agatur de dirimendis litibus. ¶ Vel de libertate, & exemptione ab eo, cui prius subijciebatur. ¶ Assertio notarij circa repræsentationem maioris partis vniuersitatis an probet, quamuis non dicat, quod homines congregati ita dixerunt. ¶ Sententia contra vniuersitatem lata quando noceat successoribus. ¶ Collegia negotiationum, & professionum quo casu sint voluntaria, seu necessaria quo ad ingressum, & egressum. ¶ Pœna adiecta facto negatiuo, seu affirmatiuo an licitè exigatur. ¶ Et quid si adijciatur dationi quantitatis. ¶ Vel quando sumus in compromisso, & transactione. ¶ Statuta Collegij an sint valida absque confirmatione, si concernunt administrationem rerum ipsius. ¶ Dispositio *auth. hoc amplius. C. de fideicommiss.* an habeat locum in contractibus, sicut in vltimis voluntatibus, in quibus hæredes, & legatarij sunt monendi, vt exequantur voluntates defunctorum. ¶ Et an talis monitio sit facienda, si fuerit præfixus per testatorem terminus exequendi suam voluntatem sub pœna priuationis. ¶ Et an debeat esse vnica, & personalis. ¶ Vel quando adsunt constitutiones synodales, per quas monentur hæredes exequi vltimas voluntates. ¶ Et an illæ habeant vim triplicis monitionis. ¶ Tempus decisiuum quæstionis an sit præcisè probandum.

CAPVT DCCXXII.

Promissio sub fide an intelligatur de fide humana, & de fide nobilium. ¶ Et quando sit obligatoria non secus, ac si esset iuramento confirmata. ¶ Et an pariat omnes effectus iurisiurandi etiam quo ad incurrendam pœnam, nedum quo ad validitatem actus. ¶ Et quid si dicatur sub fide Christi, seu Christiani, vel sub bona, & vera fide, aut sub periculo animę, & ad tactus palmarũ. ¶ Obligatus ad aliquid dandum, seu faciendum an possit cogi, vt faciat instrumentum de tali obligatione, cum clausulis guarantigiæ, & in forma Cameræ, & cum iuramento, ac omnibus de consuetudine apponi solitis, siue simus in reo, siue in actore. ¶ Reseruatio iurium an sit admittenda in contractibus. ¶ Iuramentum, & præstatio fidei super actu inualido an aliquid operetur, vel debeat regulari iuxta principalem dispositionem.

CAPVT DCCXXIII.

Obligatio cameralis quando habeat executionem paratam, & prosit interesse habentibus etiam non nominatis in instrumento. ¶ Statutum Vrbis prohibens mulierem obligari an habeat locum in omnibus contractibus læsiuis. ¶ Promissio vxoris pro viro cum decreto, & solemnitatibus an valeat, si remanet penitus indotata, vel si non habet saluam dimidiam partem dotis. ¶ Discussio an requiratur, si notoriè constat aliquem non esse soluendo. ¶ Pretium conuentum quando dicatur iustum. ¶ Renunciatio hypothecæ mulieris an sit valida, si alia bona mariti non existunt non solum tempore renunciationis, sed etiam restitutionis dotis, quamuis esset iuramento confirmata.

CAPVT DCCXXIV.

Feudum nouum quando dicatur, itaut non recipiat interpretationem ab antiqua inuestitura. ¶ Et quid in rebus dubijs, & non decisis in secunda concessione. ¶ Vel quando adsunt nouæ qualitates. ¶ Vel si prima inuestitura fuerit extincta per mortem, seu priuationem vasalli. ¶ Concessio feudi pro hæredibus, & successoribus quibuscumque quando compræhendat extraneos, & æquiparetur concessioni cum clausula quibus dederis. ¶ Et an tunc possit vasallus de eo disponere absque consensu domini. ¶ Inuestitura vniuersalis quando restringatur ad habiles ad succedendum in feudo. ¶ Verba vniuer-

uersalia legis, & statuti, & hominis an recipiant restrictionem de habilitate. ¶ De Principis potestate an sit disputandum. ¶ Et quãdo in iure nondum delato voluerit præiudicare. ¶ Legitimatio sine præiudicio venientium ab intestato an comprehendat omnes ab intestato venientes exclusis solum fisco, & vxore, vel tantum procedat respectu collateralium, vsque ad quartum gradum.

CAPVT DCCXXV.

Exceptio non implementi etiam in minimo, quando repellet agentem, itaut non possit consequi aliquod lucrum, & quid si adsit impedimentum. ¶ Et quo casu detur excusatio à pœna, & damno. ¶ Socius quando possit obligare consocium tam in societate vniuersali, quam particulari, & vltra quantitatem in ea positam. ¶ Et an requiratur ratificatio. ¶ Et detur actio contra tertios possessores. ¶ Societas vniuersalis ex quibus probetur. ¶ Contrahens nomine alterius, & promittens de rato, an teneatur ad faciendum ratificare, si ostendat mandatum. ¶ Et quid stante iuramento, & particulari prouisione contrahentis super tali ratificatione. ¶ Cessante interesse an possit obijci de non adimplemento. ¶ Expensæ factæ pro iustificanda intentione actoris an sint reficiendæ. ¶ Resistens à lite statim, quod iura producuntur, an possint condemnari in expensis, & in quibus. ¶ Et quid si prosequatur litem post illorum productionem. ¶ Indicatio iurium an sufficiat, si illa debent produci. ¶ Et quid significet verbum producere. ¶ Sententia an sit nulla, si non iustificatur ex actis. ¶ Iusta causa litigandi an excuset ab expensis, quamuis adsit statutum mandans victum in illis condemnari.

CAPVT DCCXXVI.

Fructus dotales an debeantur marito absque aliqua mora, statim quod sustinet onera matrimonij, siue obligatio dotis sit facta à patre, siue ab extraneo. ¶ Et quid si adsit dilatio. ¶ Vel si fuit promissum soluere dotem ad omnem petitionem, & beneplacitum mariti. ¶ Promittens cum iuramento, quod vxor ratificabit an excusetur factis diligentijs, quamuis non sequatur ratificatio. ¶ Et an interim possit petere dotem, & fructus dotales. ¶ Defectus implementi circa vnum, an impediat, vt pars non teneatur in alio adimplere. ¶ Consuetudo, & mos regionis, & statutum an sit seruandum quo ad taxationem fructuum dotalium. ¶ Appellatio suspensiua an admittatur quo ad alimenta, & fructus dotis tam in præteritis, quam futuris, seu debitis à die litis contestatæ. ¶ Promissio soluendi dotem an extendatur ad fructus. ¶ Et an pro eis competat eadem actio, quæ pro dote. ¶ Fructus an sint soluendi, nisi totum prius impleatur. ¶ Et an secuto implemento recuperentur.

CAPVT DCCXXVII.

Libri mercatorum, & publicanorum, & aliorum officialium, quibus datur fides vigore statuti, seu consuetudinis, an probent solum in spectantibus ad eorum officium, non quo ad mutua, deposita, & mandata. ¶ Et an inter præsentes tantum, & habentes causam ab eis, vel etiam inter absentes. ¶ Et quid in libris æstimi, visitationum, & Datariæ, ac similibus. ¶ Probatio plena an requiratur, quod aliquid sit factum de commissione alterius, vel sufficiat vnicus testis, qui deponat habuisse mandatum. ¶ Contractus venditionis an probetur ex libro gabellæ, in quo illius solutio fuit descripta. ¶ Mercatori an credatur, si scribat in suis libris dedisse pannos Titio de mandato Seij absentis, itaut contra eum possit agi, quamuis dicti libri fidẽ faciant iuxta dispositionẽ statuti. ¶ Maior fides an sit adhibẽda scripturę priuatæ, quam voci scribentis. ¶ Libri mercatorum, & officialium publicè deputatorum, quando probent pro tertio contra tertium, tam super eo, quod principaliter in eis scriptum est, quam incidenter super causa solutionis.

CAPVT DCCXXVIII.

Exceptio compensationis in quo differat ab alijs exceptionibus circa peremptionem actionis, & extinctionem debiti ante, vel post latam sententiam. ¶ Creditor si post compensationem oppositam persistat iudicialiter in petendo suum creditum an incidat in pœnam petentis, quod non debetur. ¶ Declaratio extraiudicialis an sufficiat ad inducendam compensationem. ¶ Approbatio liquidi an habeat exequutionem, quamuis adsit aliquod incertũ examinandum. ¶ Compensatio an æquiparetur veræ solutioni tam quo ad liberationem, quam quo ad effectum, vt quis censeatur constitutus in possessione exigendi siue opponatur inter creditorem, & debitorem, siue tertio. ¶ Exceptio compensationis quando retardet obligationem cameralem iuratam. ¶ Et quid in paupere. ¶ Inter socios, & mercatores. ¶ Et vbi proceditur de bono, & æquo. ¶ In debito contracto post tempus contractæ obligationis. ¶ In deposito etiam facto in pecunia numerata, cuius dominiũ transit in depositarium. ¶ Vel in deposito cum deposito. ¶ In casibus non recipientibus dilationem. ¶ In alimentis tam præteritis, quam futuris. ¶ In victualibus, charitatiuo subsidio, & pensionibus. ¶ Retentio an excludatur si prohibita sit compensatio. ¶ Et quid in deposito tam irregulari confessionato, quam vero.

CA-

Epitome Capitulorum.

CAPVT DCCXXIX.

Donatio quando dicatur inofficiosa re, & consilio, & re tantum. ¶ Et quo casu reuocetur in totum, vel solum quo ad legitimam. ¶ Et an confirmetur iuramento. ¶ Donatio de omnibus bonis præsentibus quando sit valida. ¶ Et an tunc possit dici inofficiosa. ¶ Et quid si fiat de omnibus bonis ad fauorem extranei, & postea donans instituat hæredem filium, vel si quid etiam minimum per eum percipiatur ex testamento donantis, seu ab intestato, vel si donatarius aliquid relinquat vni ex filijs eiusdem donantis, an tunc detur querela inofficiosæ donationis. ¶ Tēpus mortis ad inspiciatur ad cognoscendum an donatio sit inofficiosa. ¶ Et quando respectu legitimæ habeatur respectus etiam ad bona donata. ¶ Donatio facta absenti an illi acquiratur propter stipulationem notarij. ¶ Et an possit reuocari, seu qualificari, etiam si donatarius decessisset ante ratificationem. ¶ Et quando hæres habeat facultatem illam ratificandi. ¶ Filij hæredes patris an reuocent donationem inofficiosam etiam factam pio loco, & eam quæ non est de omnibus bonis, sed de aliquibus, quæ æquipollent omnibus. ¶ Vel quando bona omnia non donantur vnica vice, sed pluribus vicibus. ¶ Extraneus quis dicatur in materia donationis inofficiosæ. ¶ Et quanto tempore talis querela præscribatur. ¶ Hæreditas an præsumatur esse soluendo.

CAPVT DCCXXX.

Hypotheca specialis, & reseruatio dominij an operetur prælationē contra creditores etiam priuilegiatos. ¶ Verbum liberè quando restringatur ad materiam subiectam. ¶ Officia notariatus capitolij an recipiant hypothecam, & possint alienari absque beneplacito Apostolico quo ad titulum, & proprietatem, & scripturas præsentes, & futuras. ¶ Consentiens alienationi pignoris quo casu censeatur illud alienare. ¶ Et qualis protestatio iuuet. ¶ Secundus emptor impetrās prius assensum domini an præferatur anteriori tam in bonis liberis, quam feudalibus. ¶ Prior in sorte quando sit etiam in fructibus, & interesse, & hypotheca tacita. ¶ Dominium rei venditæ an transeat in emptorem non soluto toto pretio. ¶ Periculum rei emptę cum reseruatione dominij an spectet ad venditorem, seu emptorem postea illam conducentem. ¶ Res aliena an vendi possit, & dari in solutum. ¶ Quæ incontinenti fiunt quando censeantur inesse. ¶ Tacens an consentiat in præiudicialibus, & vbi scit suum ius durare, & non potest actum impedire. ¶ Clausulæ accessoriæ quando sequantur naturam principalis dispositionis. ¶ Decretum irritans an causet aliquam anterioritatem, & præiudicet iuri tertij, & infirmet actum perfectum ante illius interpositionem. ¶ Mutuans pecuniam pro emenda militia non vacabili an præferatur in hypotheca alijs creditoribus. ¶ Loca montium quare non recipiant hypothecam. ¶ Titulus officij an possit esse penes vnum, & dominium apud alterum. ¶ Bona feudalia, & non libera, si reducantur ad allodialia, & concedantur pro se, & hæredibus, ac successoribus quibuscumque, & quibus dederis, an possint alienari absque consensu domini. ¶ Et ad quem effectum sit necessaria illius requisitio. ¶ Admissio notarij, & expeditio litterarum reseruata per Papam in breui reductionis notariorum Capitolij ad bona patrimonialia an fuerit solum pro conseruandis iuribus Cameræ, & pro exercitio, non titulo, & proprietate officij.

CAPVT DCCXXXI.

Legitimus contradictor quis dicatur ad impediendam immissionem. ¶ Hypotheca an competat pro legatis. ¶ Verba spectare, & pertinere an in sententia contineant petitorium. ¶ In possessorio adipiscendæ an obstet exceptio dolo facis, quia petis quod restituturus es. ¶ Retentio an sit danda filio possidenti, donec liquidetur eius legitima. ¶ Remedium *l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend.* an competat fideicommissario ante factam restitutionem re & verbo, vel re tantum, vel solum verbo. ¶ Possidens an possit petere immissionem. ¶ Habens dominium an excludat publicianem. ¶ Saluianum interdictum an detur fideicommissario. ¶ Exceptio dominij incontinenti probandi an faciat cessare quodcumque possessorium. ¶ Retentio an detur non habenti hypothecam. ¶ Præsumptio, quando sit pro hærede, quod non adsint alia bona præter ea, quæ per eum sunt nominata.

CAPVT DCCXXXII.

Continuatio possessionis bonorum defuncti in hæredem an possit fieri per legem, statutum, consuetudinem, & Principem. ¶ Et an modus translationis sit realis, & verus, vel fictus. ¶ Et an habeat locum in quocumque possessorio. ¶ Et tam in suo, quam in extraneo hærede. ¶ Et quid in legitimato. ¶ Et an sufficiat quod quis sit in possessione filiationis, & legitimitatis non obstante quacumque exceptione opposita. ¶ Medium an detur inter mortem patris, & essentiam sui hæredis. ¶ Et quando in eo possit dici hæreditas vacans, si statutum continuat possessionem in filios. ¶ Et an illa tunc licitè ab alio occupetur. ¶ Et quid in extraneo hærede. ¶ Suitas an sit ius intellectuale, directum, non flexibile inducens immediatè

continuationem dominij. ¶ Et quando habeatur pro aditione, & immixtione, & operetur illud, quod in alijs aditio. ¶ Et quo casu illa sit probanda per creditores. ¶ Et quando ad eorum instantiam Iudex abbreuiet tempus adeundi datum filijs. ¶ Et an possit dari curator eorum hæreditati tamquam iacenti. ¶ Mandatum de capiendo possessionem sine præiudicio habentium potiora iura, quid operetur. ¶ Et an possit concedi per Iudicem secularem in rebus ecclesiasticis. ¶ Et quando tractatur de dominio vtili inter laicos. ¶ Suitas, & seruitus realis an sit indiuisibilis tam quo ad substantiam, quam quo ad effectus illius. ¶ Et qualiter huiusmodi effectus considerentur. ¶ Statutum loquens de possessione an extendatur ad quasi possessionem. ¶ In suo, vel extraneo hærede quando dicatur merum possessorium, seu mixtum quo ad possessionem translatam vigore statuti. ¶ Bonorum appellatio quid compræhendat. ¶ Interdictum recuperandæ, & retinendæ possessionis an detur pro incorporalibus. ¶ Continuatio possessionis iuxta formam statuti an competat pro re, cuius possessio cohæret personæ. ¶ Vel pro bonis emphyteoticis, & feudalibus. ¶ Et an interim sit danda manutentio, donec cognoscatur an illa non sint transmissibilia ad hæredes. ¶ In possessorio quales exceptiones admittantur. ¶ Filij an transmittant ad quoscumque hæreditatem etiam non aditam.

CAPVT DCCXXXIII.

Primipili antiquitus qui essent. ¶ Et an hodie in eorum locum successerint Thesaurarij, seu Camerarij, & similes qui administrant bona, & pecunias Regis, & Reginæ. ¶ Et quando in eorum bonis Camera, & Fiscus præferatur anterioribus creditoribus, etiam pro dote. ¶ Et quid in bonis paraphernalibus vxoris. ¶ Et an filij, quamuis non sint hæredes patris, teneantur pro male gestis per patrem in officio primipilatus. ¶ Et an prius sint discutienda bona patris, antequam deueniatur ad bona dotalia, & filiorum. ¶ Pater quando teneatur pro filio malè administrante officium sibi commissum. ¶ Et quid è contra in filio pro patre. ¶ Et quando agens contra filium ex persona patris debeat probare illum esse hæredem. ¶ Per obitum emphyteutæ, & grauati fideicommisso, seu habentis dominium temporale an sit extincta illius obligatio. ¶ Hæres si acquirat aliquid ex sua industria de bonis hæreditarijs an illud imputet in hæreditate, & fideicommisso, vel sit proprium ipsius, itaut non teneatur legatarijs, & alijs creditoribus hæreditarijs. ¶ Portio donatarij mortui, quando accrescat alteri condonatario.

CAPVT DCCXXXIV.

Nullitas primæ sententiæ quando influat in sequentes. ¶ Verba ex integro procedas quomodo intelligantur. ¶ Actio spolij an detur, si Iudex, seu Princeps nulliter processit. ¶ Et quæ nullitas debeat esse. ¶ Et an sit concedenda reintegratio tam possessionis, quam fructuum, & accessionum vsque ad minimum quadrantem. ¶ Exceptio dominij etiam incontinenti probandi an admittatur contra spoliatum. ¶ Possessio spoliatiua an sit confirmanda, si de nouo deberet concedi. ¶ Et quando competat retentio si agatur condictione indebiti. ¶ Vel vbi adest hypotheca, & docetur de credito. ¶ Et quale illud debeat esse. ¶ Spolium quando ante omnia sit purgandum. ¶ In rescripto an narratio attendatur. ¶ Verbum procedat quid significat. ¶ Expensæ quando sint reficiendæ, si causa ex integro est cognoscenda. ¶ Et quid stante clausula arbitrio Rotæ. ¶ Iudex quo casu possit procedere ad vlteriora ex eisdem actis stante nullitate sententiæ. ¶ Et quando acta valida sint reiteranda, si sunt indiuidua, & habent dependentiam ex actis inualidis. ¶ Cessio an requiratur ad effectum retentionis. ¶ Sententia nulliter lata, quando possit confirmari, si constat de illius iustitia.

CAPVT DCCXXXV.

Statutum prohibens fideiussionem fieri ad fauorem forensium an sit validum. ¶ Et quando illi possit renunciari etiam cum iuramento. ¶ Et an compræhendat causam dotis. ¶ Dictio omnino quid significet. ¶ Ius ciuile quando sit seruandum in foro animæ. ¶ Dos quo casu sit compræhensa in dispositione generali. ¶ Et an pro ea possit quilibet obligari etiam absque solemnitate per statutum requisita. ¶ Constitutio, per quam prohibetur alienatio in exteros, an valeat, & sit fauorabilis, vel odiosa, quamuis sit pœnalis, & disponat de certa specie personarum. ¶ Et an extendatur ad præscriptionem, & ad causam dotis, & alimentorum. ¶ Prohibitus alienare, quando possit facere actum ex quo sequatur alienatio.

CAPVT DCCXXXVI.

Possessio ciuilis remanens apud dominum directum quando operetur, vt possit ei dari manutentio. ¶ Statutum continuans possessionem bonorum defuncti in filium in quibus casibus procedat. ¶ Exhibitio iurium quando sit facienda probato interesse. ¶ Edictum de edendo an habeat locum contra successores. ¶ Et quando illi conueniantur ex eisdem actis inchoatis cũ antecessore. ¶ Instrumentum exemplatum tam à notario, qui

de eo fuit rogatus, quam ab altero, quo casu dicatur originale, itaut non sit necessaria citatio. ¶ Legalitas notarij an sit probanda. ¶ Scripturæ compulsatæ quando sint in forma probanti. ¶ Et an defectus citationis obstet, si iudicium fuit inchoatum in curia, & in compulsorialibus sit citatus procurator, qui nominauit procuratorem in partibus ad assistendum extractioni, itaut eo non reperto valeat extractio absque vlteriori citatione. ¶ Exemplatio, quæ fit ob timorem amissionis probationum, quas solemnitates requirat. ¶ Et an sit facienda per publicam personam. ¶ Assertioni notarij circa eius deputationem, & nuncio referenti citasse de mandato iudicis an sit credendum tam de stylo, quam de iure. ¶ Scripturæ repertæ in archiuio quando probent, & requiratur probatio temporis repositionis. ¶ Consuetudo de habenda fide iuribus in archiuio existentibus an sit contraria iuri communi, & quando debeat esse præscripta spatio triginta annorum. ¶ Vasalli an admittantur in testes pro domino. ¶ Falsitas an reddat testem inhabilem in totum, quamuis deponeret per verbum credit, & in articulo impertinenti. ¶ Bona libera subrogata in locum feudalium quando sint effecta feudalia. ¶ Confessio vasalli an probet feudum. ¶ Probationes imperfectæ quo casu coniunguntur. ¶ Permixtio in catasto bonorum allodialium cū feudalibus an operetur incertitudinē, ob quam non possit ferri sententia ad fauorem domini feudi. ¶ Depositio testium contraria confessioni partis an sit consideranda, itaut non præualeat confessio. ¶ Feudum an arguatur ex præstatione fidelitatis, & ex descriptione bonorum in registro, & de vno prædio ad aliud. ¶ Fœminæ quando sint capaces feudi tam paterni, quam antiqui in præiudicium agnatorum. ¶ Et quid in concessione remuneratoria. ¶ Vel cum facultate alienandi. ¶ Vel pro hęredibus & successoribus. ¶ Existentia scripturarum quando præsumatur in successore in dignitate. ¶ Et an illi possit obijci exceptio attentatorum antecessoris.

CAPVT DCCXXXVII.

Consensus præstitus ad exigendum pecunias extantes penes inquilinos an extendatur ad exactas. ¶ Et quid significet verbum extantes, & penes, & pecunia exacta. ¶ Mandatum speciale quo ad certas res, personas, & causas, an intelligatur solum quo ad illas nominatas, quāuis postea sequerentur clausulæ generales quo ad omnes. ¶ Confitens penes se habere pecunias an possit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. ¶ Verba generalia quando intelligantur iuxta subiectam materiam, & recipiant restrictionē, quam disponens adiecit, & referantur ad ea, quæ sunt specialiter demandata, & limitentur per suam rationem, & causam. ¶ Quietās generaliter de omni eo, & toto, quod posset pretendere occasione seruitutis, an censeatur quietasse de legato sibi relicto ob seruitutē. ¶ Mandatum quando sit plenē probandum etiam si agatur incidenter, nedum principaliter. ¶ Et quando sufficiant coniecturæ cum assertione notarij. ¶ Translatio Episcopi an censeatur facta de consensu ipsius, si procurator soluit annatam. ¶ Præsumptio quando oriatur ex præsumptione, & duæ fictiones possint simul stare. ¶ Et quid si vna veniat in consequentiam alterius. ¶ Vel circa diuersa. ¶ Mandatū substituti an expiret per mortem substituentis, tam si substituat nomine proprio postquā est factus dominus litis, quam ex facultate sibi data ab ipso principali.

CAPVT DCCXXXVIII.

Verba discretioni tuæ, & conscientiam oneramus an impediant subdelegationem, & importent, quod sit electa industria personæ. ¶ Et an idem significent, quod iudicio tuo. ¶ Auditores Cardinalium Legatorum de latere an faciant idem tribunal, & habeant iurisdictionem ordinariam. ¶ Assertioni Cardinalis quando sit credendum. ¶ Stylus non citandi ad videndum iurare testes an sit validus. ¶ Et quomodo intelligantur verba admisit, commisit, & monuit. ¶ Et an inducant præsentiam partium. ¶ Mandatum an debeat esse speciale in causis matrimonialibus. ¶ Et an sufficiat clausula cum libera, & ad lites motas, & mouendas. ¶ Procurator quando dicatur acceptasse mandatum, & illud ad speciem deduxisse. ¶ Facultas recipiendi iuramentum an sit data statim, quod examen committitur. ¶ Et an talis receptio possit cōmitti notario. ¶ Examen cōmissum laico in causis ecclesiasticis, quādo sustineatur. ¶ Solemnitates statuti an sint necessariæ in mandato ad lites facto per minorem. ¶ Omissio licentię superioris in depositione testis Monachi an attendatur, tamquam sit leuis solemnitas. ¶ Sententia separationis thori quando transeat in iudicatum. ¶ Sæuitia viri ex quibus probetur. ¶ Et an sufficiant testes singulares. ¶ Et quando præbeat causam separationis thori, & restitutionis dotis, & fructuum, & augmenti. ¶ Et quo casu talis restitutio sit plenaria absque eo, quod deseruiat oneribus matrimonij, & alimentationi liberorum. ¶ Cautio oblata per maritum quando sit admittenda, vt vxor ei debeat restitui. ¶ Correctio vxoris an permittatur marito. ¶ Et an valeat eius promissio de illam non corrigendo. ¶ Testes an possint examinari extra locum iudicij. ¶ Iniustitia sententiæ an sufficiat ad concedendam restitutionem in integrum. ¶ Vestes, & iocalia quando pręsumantur donata per virum vxori. ¶ Separatio thori quando æqui-

paretur diuortio. ¶ Et an concedatur propter adulterium. ¶ Testes super sæuitia viri an preualeant testibus contrarium deponentibus. ¶ Vxor quando sit alenda ex fructibus dotis stante sententia separationis thori.

CAPVT DCCXXXIX.

Dos an sit plenè probata ex verbis enunciatiuis prolatis per fratres in diuisione inter eos facta, in qua dictum fuit, vt vnus ex eis debeat deducere tantam dotem suæ vxoris. ¶ Et quid in mutuo, & alijs casibus non priuilegiatis in eadem diuisione enunciatis. ¶ Et quando in eis sit dandum iuramentum in supplementum. ¶ Verba enunciatiua an probent ad fauorem absentis, & dotis, & piæ causæ, & liberorum. ¶ Et quid si sint de futuro, & iurata, & emissa à sciente. ¶ Et quando faciant præsumptionem, per quam transferatur onus probandi in eum, qui enũciauit. ¶ Et ligent successores, & habentes causam ab enunciante. ¶ Diuisio inter fratres an sit quædam ratio inter eos composita, quæ inducat probationem contra confitentem ad fauorem absentis, si de ea sit facta scriptura. ¶ Liber rationum confectus inter tutores an probet pro tertio. ¶ Subhastatio ex quibus sit nulla. ¶ Et quando procedat à radice infecta, itaut non excludat manutentionem, & remedium spolij. ¶ Deliberatio pro summa debita de re maioris valoris an sit valida, si residuum restituatur debitori. ¶ Dos, & illius solutio an probetur ex coniecturis. ¶ Expensæ quando præsumantur factæ ab eo, qui tenetur illas facere ex debito sui officij, & de proprijs pecunijs.

CAPVT DCCXL.

Conductor quando possit recedere à locatione propter superuenientem dignitatem præsidatus, vel ob aliam iustam causam belli, pestis, malorum spirituum, & ruinæ domus cum similibus. ¶ Disposita ad fauorem locatoris circa recessum à locatione an habeant locum etiam in conductore non habito respectu plenioris dominij, quod est in locante. ¶ Contractus an censeatur celebratus iuxta consuetudinem loci. ¶ Et quomodo illa sit probanda. ¶ Correlatiuorum quando idem sit iudicium tam in dispositione legali, quam conuentionali. ¶ Et quando in eis admittatur inæqualitas. ¶ Pactum conductoris, vt non expellatur à conductione an iuuet locatorem, vt possit cogere conductorem ad permanendum in locatione. ¶ Stipulatio vnius ex correlatiuis ob inobseruantiam conuentorum an extendatur, vt alter possit prætendere similem rẽ ob contrauentionem pactorum. ¶ Fundus locatus cum conditione, vt si non ex pacto colatur, possit alteri locari præstando quo minoris locaretur, si postea locetur tamquam non bene cultus pro ampliori pensione, an liceat locatori tale augmentum petere. ¶ Vnus ex correlatiuis si renunciet *l. 2. C. de rescind. vendit.* quando alter censeatur renunciasse. ¶ Pactum de retrouendendo appositum per venditorem an iuuet emptorem, vt possit cogere ad redimendum. ¶ Stipulatio locatoris, vt conductor denunciet recessum ante finitam locationem, alias censeatur facta relocatio, an operetur, vt locator debeat facere similem denunciationem inquilino. ¶ Remissio, & donatio vnius ex contrahentibus quando extendatur ad alium correlatiuum, qui ita non disposuit. ¶ Stipulatio vltro citroque an producat obligationem, si vtrinque non interponatur. ¶ Exceptiones quales debeant esse, vt retardent obligationem cameralem. ¶ Exceptio consistens in iure absq; aliqua probatione facti an statim sit admittenda, itaut impediat executionem.

CAPVT DCCXLI.

Dispositio testatoris quando extendatur de casu ad casum. ¶ Vel debeat intelligi iuxta ius commune. ¶ Et quales coniecturæ admittantur. ¶ Et an vnica sufficiat. ¶ Alternatiua quando tribuat cuilibet insolidum dispositionem, & in vnoquoque insolidum agat, & in vno vera efficiat totam orationem affirmatiuam veram. ¶ Mandans filias succedere in stirpes, nõ in capita an dicatur eas coniunctim substituisse. ¶ Et quando dicta clausula in stirpes posita in fine substitutionis determinatæ ab vno, & eodem verbo substituit, efficiat vnitatem orationis, & respiciat personas supra nominatas. ¶ Filiæ quo casu dicantur substitutæ suis patribus referendo singula singulis. ¶ Pluralitas quãdo resoluatur in singularitatem. ¶ Substitutio si deficit, an bona in ea comprahensa per ius accrescendi, seu non decrescendi sint in totum acquisita pro indiuiso alteri verbis coniuncto. ¶ Ius accrescendi an dicatur tacita substitutio. ¶ Et quando illud impediatur per tacitam vulgarem, quamuis sit filius testatoris ille, qui conatur admitti per ius accrescendi.

CAPVT DCCXLII.

Denunciatio in materia retractus quando sit de forma, itaut non sufficiat scientia. ¶ Et quæ vicinitas requiratur, vt sit illi locus. ¶ Ius redimendi an sit præscriptum spatio triginta annorum. ¶ Vel sufficiant decem anni inter præsentes, & viginti inter absentes. ¶ Personæ ecclesiasticæ quando ligentur statuto iuris congrui tam actiuè, quam passiuè. ¶ Fauore ecclesiæ, quo casu quis possit cogi suam rem vendere. ¶ Et quæ requirantur, vt Iudex interponat officium suum ad

talem

talem coactionem. ¶ Beneficium retractus an competat hæredi grauato, ¶ Et an talis hæres sit dominus pleno iure, vel vsufructuarius tantum. ¶ Priuilegium iuris congrui an habeat locum in emphyteusi, & in habente rem cum pacto reuendendi, seu additionis in diem, vel legis commissoriæ, & in venditione conditionali, siue modali. ¶ Constitutio super retractu loquens de solutione an procedat in compensatione. ¶ Denunciatio non veri seu incerti pretij, quando excuset volentem retrahere. ¶ Dominus census an præferatur in venditione rei habenti facultatem retrahendi. ¶ Bulla iuris congrui an habeat locum in vineis. ¶ Et an qualitates maioris pretij, culturæ ædificij, & mensuræ debeant simul concurrere, vt possit quis cogi ad illas vendendas. ¶ Dictio cuilibet, & omnis quando stet collectiuè, seu distributiuè. ¶ Appositio horæ an faciat, vt quis præferatur cuicumque actui non habēti horam, itaut sit inducta prioritas executionis. ¶ Dictio non solum, & non tantum, & nec tantum an ampliet dispositionem, quando sequitur dictio sed, siue verum. ¶ Donans non solum vestes, sed libros an vtrumque censeatur donare. ¶ Vicinus an præferatur in retractu stante indigentia. ¶ Et an præualeat maior adiacentia, & cohærentia, & vicinitas. ¶ Et quando dicatur talis ad effectum retrahendi. ¶ Clausula non obstantibus, & motu proprio an habeat vim specialis derogationis iuris communis concilij, & cuiuscumque priuilegij etiam non inserti in corpore iuris.

CAPVT DCCXLIII.

Ius petendi legitimam, & trebellianicam an transmittatur in hæredem etiam extraneum. ¶ Et quando per approbationem testamenti sit illi renunciatum. ¶ Bona alienata, & credita exacta per filium quando ei imputentur in legitimam. ¶ Et quid si non esset vtilis talis imputatio, an sit permissum filio variare, & redimere res alienatas ad euitandam talem imputationem. ¶ Et qualiter in hoc Iudex debeat arbitrari. ¶ Filius an sit grauandus, vt deducat suam legitimam in bonis minus vtilibus. ¶ Debitor, qui assignauit domum ei, cui sunt præstanda alimēta, an possit aliam subrogare. ¶ Filius, & illius hæres an possit impugnare alienationes per defunctum factas, si remanent saluæ suæ detractiones in alijs bonis. ¶ Et quid in hærede hæredis. ¶ Et confecto, vel non facto inuentario. ¶ Assertioni hæredis, quod non adsint bona sufficientia pro detractionibus sibi debitis an sit standum, si non confecit inuentarium, aut pro eo non militet aliqua præsumptio. ¶ Filius an possit eligere legitimam in bonis vtilioribus in præiudicium fideicommissarij.

CAPVT DCCXLIV.

Legitimatus quando compræhendatur in statuto simpliciter loquente de filio. ¶ Legitimatio sola an sufficiat in præiudicium tertij, vel etiam sit probandum, quod legitimatus sit filius patris in legitimatione nominati. ¶ Et an per legitimantem possit apponi clausula, quod legitimatus ad talem probationem non teneatur. ¶ Vulgo quæsitus an possit legitimari per subsequens matrimonium, itaut succedat etiam in bonis fideicommisso subiectis. ¶ Illegitimus an sit compræhensus in subsidio concesso scholaribus pauperibus per vniuersitatem nobilem, aut ecclesiam. ¶ Filiatio & agnatio an probetur non verificato, quod sit legitima. ¶ Ratio naturalium an habeatur solum quo ad reuerentiam parentum, vel etiam quo ad commodum, & honorem filiorum. ¶ Statutum eximens filium à gabella an intelligatur de naturali, & vulgo concepto. ¶ Constitutio compellens ad compromittendum, & ad retractum an compræhendat legitimatos. ¶ Qualitas, & conditio matris publicè pluribus prostitutæ an sit exprimenda, vt valeat legitimatio.

CAPVT DCCXLV.

Executio trium conformium quando impediatur, & possit implorari officium Iudicis propter notoriam iniustitiam, & nullitatem. ¶ Præueniens in ædificando quo casu præferatur vicino habenti ius retractus. ¶ Et quid si adsit ius potentius, & maior portio, & ornatus, vel dominium, cum similibus. ¶ Præoccupatio effectualis in demoliendo an sufficiat, itaut cæptum habeatur pro completo. ¶ Incipiens laborare in flumine pro aqua ducenda an præferatur ei, qui postea incepit, licet prius perfecerit opus aquæ ducendæ. ¶ Dominus quando sit præferendus in ædificio rei suæ vicino volenti retrahere. ¶ Et quid si ædificium fiat ad æmulationem. ¶ Et qualiter illa probetur. ¶ Casus mixtus quādo veniat in bulla retractus. ¶ Et an illa sit fauorabilis. ¶ Et an habeat locum in habente partem domus, seu seruitutem. ¶ Et in vineis. ¶ Et quæ requirantur. ¶ Et an omnes qualitates sint probandæ. ¶ Vsufructuarius an possit locare rem, in qua habet vsumfructum. ¶ Dominus an cogatur partem domus vendere vicino retrahenti. ¶ Diuisio ratione commodioris culturæ an faciat fundos diuersos. ¶ Et quādo possit retrahi vna res sine alia. ¶ Bona concessa in emphyteusim cum pacto affrancandi an iudicentur pro pura venditione, itaut priuatus emphyteusi cadat etiam à dicto pacto, tam si fuerit factum incontinenti, quam ex interuallo. ¶ Et quando illegitimi sint capaces emphyteusis ecclesiasticæ concessæ

cessæ cum eodem pacto affrancandi. ¶ Et an illud transeat ad hæredes, & præscribatur. ¶ Identitas an sit præsumenda si probetur qualitas, quæ concordet. ¶ In concursu plurium an ius congrui competat præoccupanti, vel potius coniuncto à maiori parte. ¶ Fundus quãdo desinat esse dotalis propter æstimationem. ¶ Et quo casu possit retrahi vigore Bullæ Gregorianæ. ¶ Bona emphyteotica data in dotem præuia æstimatione quãdo possint alienari absque consensu domini.

CAPVT DCCXLVI.

Resignans officium ob metum mortis, seu ob aliam causam an teneatur, illa non secuta, nouas litteras patentales expedire. ¶ Laudemium, & Gabella an debeat solui ex actu valido, qui non habuit effectum. ¶ Habens facultatem nominandi an illam à se abdicet, si nominatio per eum facta non sortiatur effectum. ¶ Et quid in optione, præsentatione, institutione, & similibus. ¶ Renuncians beneficium simpliciter, si ad illud redeat, an recuperet locum, & prærogatiuas antiquitatis. ¶ Et quid in renunciatione conditionali, & quoties quis cedit vigore regressus. ¶ Et quando tales resignationes extinguant titulum, & abdicent ius à resignante, itaut requirantur nouæ litteræ collationis. ¶ Differentia qualis sit inter resignationes officiorum, & beneficiorum.

CAPVT DCCXLVII.

Substitutio quando expiret ob defectum conditionis etiam in compendiosa continente vulgarem, pupillarem, & fideicommissariam. ¶ Filij positi in conditione quo casu censeantur dispositiuè vocati. ¶ Clausula omni meliori modo an operetur tam ad onus hæredum institutorum, quam ab intestato, vt hæreditas restituatur filijs positis in conditione. ¶ Cõditio si sine liberis adiecta in vulgari an excludat sequentem substitutum, quamuis ille, qui cum liberis decessit, commodum hæreditatis non habuerit, etiam in compendiosa continente plures fideicommissarias, & plures vulgares in fideicommisso. ¶ Filij, qui non possunt succedere patri ob non delatam illi successionem tamquam præmortuo ante testatorem, vel superstite primo hærede, an sint per tacitum fideicommissum inuitati, licet sint positi in conditione. ¶ Sequentes in gradu an admittantur, si mediæ substitutiones sunt caducatæ ob defectum conditionis, itaut succedant etiam primo hæredi tam in compendiosa, quam in fideicommissaria. ¶ Et an debeat attendi, quod sit purificata conditio, sub qua fuit vocatus substitutus, vel conditio adiecta primo hæredi, & sub qua illi fuit facta substitutio. ¶ Doctrina *Bart. in l. quamdiu. ff. de acquir. hæredit.* quomodo intelligatur. ¶ Deficiente primo substituto quando hæreditas remaneat penes hæredem grauatum cum onere restituendi secundo.

CAPVT DCCXLVIII.

Promittens aliquid facere in termino collato ad voluntatem eius, cui debet adimpleri, an dicatur negligens, si non offerat se paratum ad faciendum, vel potius debeat præcedere requisitio, & declaratio voluntatis. ¶ Et an hoc procedat tam respectu loci, quam temporis, itaut in materia moræ de vno ad aliud arguatur. ¶ Testis deponens quod venditor interpellauit emptorem, vt adimpleret conuentionem, an semiplenè probet, & transferat onus probandi in aduersarium. ¶ Verisimilitudo quando attendatur ad hoc, vt resultet plena probatio. ¶ Arra quo casu possit exigi, & sit locus pœnitentiæ per illius restitutionem tam de iure, quam ex statuto Vrbis. ¶ Renunciatio emptionis, quando censeatur inducta per lapsum temporis in ea præfixi, itaut non audiatur emptor volens postea adimplere. ¶ Venditor obligatus resignare officium an debeat requirere emptorem, si in tempore statuto non soluerit, seu deposuerit pretium iuxta conuentionem per eum factam. ¶ Adimplementum conditionis per quem sit verificandum cum qualitatibus in ea contentis. ¶ Et quid si sint à iure præsumptæ. ¶ Clausula & non alias quando inducat formam, & resoluat actum, ac si gestus non fuisset. ¶ Negatiua non facti depositi quomodo probetur. ¶ In facto antiquo an credatur testibus dubitatiuè loquentibus.

CAPVT DCCXLIX.

Testis vnicus quando plenè probet de facto proprio. ¶ Producens testes an possit declarare, quod vult vti eorum depositionibus in omnibus, præterquam in tali, & tali parte. ¶ Donatio ob causam an veniat in statuto loquente de donatione. ¶ Instrumentum habens executionem vigore statuti, seu guarantigiæ an perdat priuilegium executiuum, si coadiuuetur, aut declaretur testibus, seu alijs extrinsecis probationibus. ¶ Beneficium *l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend.* quod datur hæredi producenti scripturam testamenti non cancellati, quando concedatur etiam hæredi probanti institutionem per testes. ¶ Statutum admittens probationem ex scriptura tantum, non ex testibus, an reijciat probationem ex confessione. ¶ Acta quando dicantur publica. ¶ Amissio scripturæ quomodo probetur. ¶ Executio instrumenti competens vigore statuti an sit danda probanti conuentionem per testes postea in scriptis redactos, vel per con-

confessionem partis. ¶ Et de vtilitate istius probationis ad effectum habendi priuilegium executiuum. ¶ Donatio an dicatur contractus nominatus olim & hodie.

CAPVT DCCL.

Ecclesia, & mulier quando obligentur absque solemnitatibus stante receptione pecuniarum, & mercium. ¶ Institor præpositus vniuersali administrationi an dicatur factor, & procurator magnus. ¶ Habens facultatem cum libera, & cum clausula faciendi quidquid præponens posset, an dicatur habere mandatum etiam ad donandum, & renunciandum appellationi, & exceptioni peremptoriæ. ¶ Merces datæ vxori pro vestiarijs an sint soluendæ per maritum. ¶ Et an illius bona sint obligata pro alimentis vxoris, sicut pro dote. ¶ Maior ætate an possit donare absq; solemnitatibus constitutionis Marchiæ. ¶ Remissio iurata alimentorum quando sit inualida. ¶ Bona donata ad fauorem clericatus an possint alienari. ¶ Taxatio restricta quo ad vnum effectum an præseruet ius quo ad alios effectus. ¶ Procurator in rem propriam an sit dominus. ¶ Et quando statutum loquens de procuratore comprahendat eum, qui est in rem suam. ¶ Fructus an acquirantur domino quamuis alius seruerit proprio semine. ¶ Donatio ob causam alimentorum, & clericatus an veniat sub statuto loquente de donatione.

CAPVT DCCLI.

Testamentum posterius quando præualeat primo, itaut ex eo tamquam reuocato nulla possit sumi interpretatio, aut repetitio alicuius qualitatis, sed potius illius reiectio. ¶ Contractus gesti in testamento an habeant statim effectum à die celebrationis illius, non expectata morte testatoris, quamuis sit inualidum. ¶ Et an sufficiat probatio duorum testium. ¶ Legitima quando debeat calculari inspecto statu, in quo erant bona tempore obitus testatoris. ¶ Et quid si agatur ad reuocandam donationem inofficiosam. ¶ Princeps confirmando primogenituram, in qua prohibetur legitima, quo casu censeatur confirmasse etiam illius prohibitionem. ¶ Et quando per filium possit dici illi renunciatum acceptando fideicommissum. ¶ Peremptiones, & augmenta an cedant ad onus, seu vtilitatem fideicommissarij, & non hæredis grauati. ¶ Bona subrogata in locum bonorum maioratus quando assumant naturam illorum. ¶ Et quo casu pretium potius dicatur subrogatum. ¶ Confirmatio testamenti, seu donationis ad instituendam primogeniturã facta per Principem cum certis qualitatibus an possit per partes alterari illo inconsulto. ¶ Reuocatio contractus celebrati in testamento an admittatur, sicut admittitur reuocatio testamenti. ¶ Protestatio quod census sit constitutus iuxta formam Bullæ Pij V. an operetur, vt omnia gesta contra illius tenorem sint habenda pro non appositis. ¶ Et quando requiratur vtriusque partis consensus, vt tales protestationes valeant, & non sint contrariæ facto.

CAPVT DCCLII.

Ius congrui quando habeat locum in vineis. ¶ Suspicio falsitatis in ciuilibus an habeatur pro falsitate. ¶ Socius quo casu possit locare rem communem. ¶ Mandatum speciale an requiratur ad locandum. ¶ Aditio an probetur ex possessione bonorum hæreditatis. ¶ Et quando stetur declarationi possidentis. ¶ Vltimus status an attendatur, vt res possit dici solita locari. ¶ Vnica locatio an sufficiat ad effectum retractus vinearum. ¶ Responsio an sit admittenda, quod quis vult vti depositionibus testium quatenus sint boni, & veritatem dicant. ¶ Et quid in instrumentis. ¶ Vicinus an comprahendatur in bulla iuris congrui, vel solum procedat in extraneis ementibus. ¶ Cannetum quando sit de pertinentijs vineæ, & augeat pretium illius in retractu. ¶ Incorporatio vnius domus cum alia an impediat manutentionem. ¶ Ædificia an sint destruenda, vel potius sustineantur propter decorem Vrbis, quamuis à principio non potuissent fieri. ¶ Pretium iustum an sit illud cuius fructus in viginti annis æquat sortem principalem. ¶ Venditio plurium rerum sub vnico pretio an sit indiuidua. ¶ Statutum præferens consortem in venditione partis consortis an habeat locum, quando duo ex fratribus vendunt res communes de consensu aliorum duorum fratrum nolentium postea ratificare venditionem. ¶ Et quando sit intelligendum de contractibus efficacibus, non autem de nullis, aut effectum non sortientibus. ¶ Vtile per inutile an vitietur in indiuiduis. ¶ Et an diuidua possint fieri indiuidua de voluntate contrahentium. ¶ Consors an præferatur in portione consortis vendita. ¶ Et an statutum in hoc sit validum. ¶ Res venalis quæ sit dicenda, & quando præsumatur vendita de communi consensu. ¶ Stylus decisorius quomodo sit probandus. ¶ Et quando possit introduci per Iudices. ¶ Et an stante illius varietate sit recurrendum ad ius commune. ¶ Existens in possessione seruitutis an teneatur probare talem seruitutem ad se spectare. ¶ In fenestris quando quis possit cogi tenere crates ferreas, vel ad eas reponendas, si extabant, & fuerunt amotæ.

CAPVT DCCLIII.

Producens testes quando censeatur illos approbare. ¶ Mediator an repellatur à testificando etiam in causa dotis. ¶ Confessio absente parte per quot testes sit probāda. ¶ Iudicatū quando possit dici, vt sit locus actioni, quæ ex sententia oritur. ¶ Testis deponēs de facto proprio an probet. ¶ Et quando cēseatur de eo deponere. ¶ Extraneus stipulans dotem futuro marito, seu mulieri, quo casu illis acquirat actionem, & admittatur eius depositio super dote promissa, & sit testis idoneus cedens pro cessionario. ¶ In causa dotis quando sufficiant præsumptiones, & coniecturæ. ¶ Correctio, & declaratio an sit admittenda in teste. ¶ Iuramentum in defectum plenæ probationis an debeat deferri stante leuissima suspitione testium.

CAPVT DCCLIV.

Possessor quando habeat interdictum adipiscendæ possessionis. ¶ Probationes leuiores an sufficiant, si non agitur principaliter de viribus matrimonij, sed ad effectum succedendi. ¶ Et quid in materia possessoria. ¶ Legatarius an possit implorare officium Iudicis pro consequenda re legata. ¶ Et quando illud etiam detur filiæ, & nepti ex fratre, cum interdicto vtili quorum bonorum. ¶ Legitimatus ad quam portionem hæreditatis admittatur iuxta statutum Vrbis. ¶ Et de differentia inter legitimatos per subsequens matrimonium, & per rescriptum. ¶ Quasi possessio filiationis an satis sit, vt filius immittatur in possessionem bonorum patris, & aliorum. ¶ Et ex quibus præsumptionibus, & coniecturis illa probetur. ¶ Et quales debeant esse. ¶ Et an sufficiant duæ coniecturæ etiā de per se imperfectæ. ¶ Matrimonium clandestinum quando faciat filios illegitimos. ¶ Iudicium summarium an admittat exceptiones requirentes altiorem indaginem. ¶ Fides Parochi an probet matrimonium à se contractum, quamuis non sit iurata. ¶ Probatio præsumptiua legitimitatis an admittatur, vt filius obtineat immissionem. ¶ Et quid in legitimatione standi in iudicio, an illa sit plenè probanda. ¶ Interdictum retinendæ, & rei vendicatio an possit simul intentari. ¶ Matrimonium quando probetur ex confessionibus coniugum. ¶ Et quid in hoc operetur temporis antiquitas. ¶ Et quales debeant esse testes deponentes contra matrimonium. ¶ Pater nominans filium, & illum instituens, an reddat eum legitimum. ¶ Et an sumatur prēsumptio, quod contraxerit matrimonium cum matre eiusdem filij. ¶ Color, & apparentia legitimitatis an detur in filio, quem constat esse naturalem.

CAPVT DCCLV.

Laudum quando habeat vim pacti, & transactionis, ac rei iudicatæ. ¶ Concessio piscandi tempore, quo lacus fuerit affictatus an habeat locum si pisces vendantur. ¶ Beneplacitum quando denotet liberam facultatem absque alicuius impedimento. ¶ Venditio an sit dicenda, vel potius locatio, si vendatur commoditas percipiendi fructus, quamuis etiam vnica pensio sit constituta pro anno. ¶ Concessa facultate piscandi an sit permissus vsus retium, itaut si dicantur esse perniciosa probatio incumbat alleganti illa esse talia. ¶ Probatio ab euentu quando concludat. ¶ In suo quo casu permissum sit facere, quod sibi prodest. ¶ Contractus quomodo sit declarandus, vt excludatur damnum contrahentium. ¶ Locatio, & venditio quando sint similes contractus. ¶ Limitatio ad actum locationis an dicatur facta restrictiuè, seu exemplariter, si resultat idem effectus ex venditione. ¶ Locare lacum pro certa mercede an idem sit, quod vendere pisces pro pretio conuento. ¶ Seruitutes an possint diuidi per temporum interualla.

CAPVT DCCLVI.

Census ad vitam quando sint validi. ¶ Et an sint contractus innominati, & quando possint emi per mulieres absque solemnitatibus statuti Vrbis. ¶ Et an sint similes vsufructui. ¶ Vel iactui retis. ¶ Et an computentur inter immobilia. ¶ Etiam quod sint ad beneplacitum. ¶ Et quando in eis possit considerari læsio. ¶ Et attendatur obseruantia. ¶ Et an possint cōstitui in rebus incertis, ac in persona, & insolidum pro pluribus, itaut decedēte vno totus cēsus acquiratur superstiti. ¶ Et an licitè vendantur ei, in quo non adest probabilis coniectura vitæ iuxta *l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid.* adeo vt non debeat adesse læsio vltra dimidiam. ¶ Et an conualidentur, si talis emens superuixerit per multos annos. ¶ Vsusfructus in dotem datus an pertineat ad maritum. ¶ Et quando per eum sint restituendi annui redditus dotales. ¶ Timor amissionis quando compensetur cum spe lucri, & excludat læsionem. ¶ Donatio reciproca an valeat in tempus mortis collata inter coniuges, vt videlicet superstes succedat præmorienti. ¶ Statutum quando declaretur ex obseruantia etiam non bona, & variè seruata, si fauet iuri communi. ¶ Dispositio *l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid.* an habeat locum in quibuscumque controuersijs, in quibus tractatur de vita hominis taxanda. ¶ Pecunia quando possit alienari per minores, & mulieres absque solemnitatibus. ¶ Et quid in pecunia magnæ quantitatis. ¶ Redditus annui ad vitam an sint validi, si debeant percipi ex fructibus,

ctibus, & prouentibus tam Fisci, quam Ecclesiæ, vel priuati. ¶ Et an sit licita venditio ad vitam redditus iam constituti ante contractum, seu actionem. ¶ Solemnitates statuti an requirantur in commodato, mutuo, & societatibus officiorum factis per mulieres, & minores. ¶ Restitutio in integrum an sit concedenda in contractu, qui se habet ad lucrum, seu damnum ob incertitudinem vitæ.

CAPVT DCCLVII.

Substitutio ad fauorem nepotum an comprehendat filios. ¶ Et quando sit plus concedendum nepotibus, quam filijs. ¶ Dispositio vna quamuis separata, an aliam declaret. ¶ Nepotes quando veniant appellatione filiorum. ¶ Et quid si testator distinctè loquatur de nepotibus tam explicitè, quam implicitè de filijs, & descendentibus. ¶ Masculinum quando concipiat fœmininum, si adsit separata locutio de masculis à fœminis. ¶ Nepotes ex fratribus an sint verè nepotes. ¶ Dispositio *l. cum auus. ff. de condit. & demonstr. & l. cum acutissimi. C. de fideicommiss.* an habeat locum stante voluntate contraria testatoris tam expressa, quam coniecturata.

CAPVT DCCLVIII.

Iudex an possit recipere testes circa probationem mortis absque citatione partis. ¶ Et quomodo illa probetur. ¶ Et an sufficiant coniecturæ, ac leuiores probationes. ¶ Procurator cum libera an possit petere renouationem emphyteusis. ¶ Et quando in ea præferantur proximiores etiam re non integra, & infra triginta annos. ¶ Et quid si fuerit concessa agnato, non extraneo, an tunc sufficiat cursus vnius anni. ¶ Et an tale tempus currat à die scientiæ. ¶ Et an tali prælationi possit renunciari. ¶ Et quo casu dicatur illi renunciatum. ¶ Promissio simplex quando dicatur continere retentionem beneficij de iure, seu ex priuilegio competentis, non autem animo illud nouandi. ¶ Obligatio soluendi legata, seu dotem, & restaurum an intelligatur salua falcidia, & lucro dotali, & iuxta prouisionem iuris. ¶ Citatio an sit facienda solum de persona certa, re, & actu, non in spe, & potentia. ¶ Executio sententiarum an sit necessaria, vt dicatur lis finita. ¶ Illegitimi, & legitimati quando admittantur ad emphyteusim ecclesiasticam. ¶ Et an habens facultatem liberam ad eam nominandi possit nominare inhabiles, & spurios. ¶ Onus legatario iniunctum quando respiciat commodum hæredis, non legatarij. ¶ Et quando per eum sit obseruandum præceptum testatoris licet onus sit maius, quam commodum, quod ex legato percipitur. ¶ Prohibitio molestiarum quo casu extendatur ad molestias iuris. ¶ Et quid in hoc operentur verba vniuersalia tam legis, quam hominis.

CAPVT DCCLIX.

Fructus quando debeantur ex pecunia subrogata loco stabilium debitorum pro legitima. ¶ Actio de dolo an detur contra eum, qui non expressit qualitates, quæ debebant exprimi, ex quibus contrahens cum illo fuit deceptus. ¶ Et quomodo in odium tacentis ei subueniatur. ¶ Datio insolutum dolosa quando liberet debitorem, & requiratur rescissio. ¶ Et quid in causa dotis an sit ipso iure nulla, itaut remaneat primæua actio. ¶ Obligationes correspectiuæ quando habeantur pro vnico contractu. ¶ Et an debeant intelligi quatenus hinc inde obseruetur, & non cesset obligatio. ¶ Et an talis actus correspectiuus faciat, vt cesset ipsa delegatio, si cessat causa delegationis. ¶ Fructus an debeantur ex pecunijs promissis pro dote, & sustentatione onerum matrimonij siue simus in socero promittente dotem, siue in alio extraneo. ¶ Et ad quam rationem sint taxandi fructus dotales. ¶ Dolus præsumptus an sufficiat ad effectum rescissionis contractus.

CAPVT DCCLX.

Tutor, & quilibet administrator quando obligetur ad rationes reddendas. ¶ Et quid in eius hæredibus. ¶ Et quanto tẽpore præscribatur talis actio. ¶ Et quando illa censeatur remissa inter socios, qui communiter administrarunt. ¶ Vel stante consanguinitate, & longinquitate temporis. ¶ Et an requiratur compensatio sæpius facta, & ratio reuisa, & reddita. ¶ Debitum voluntarium quale dicatur. ¶ Et quando censeatur debitor reliquisse animo compensandi. ¶ Reuisio rationum an possit peti per socium alteri consocio, nisi prius offerat se paratum reddere de his, quæ per eum fuerunt administrata.

CAPVT DCCLXI.

Liberatio facta per minorem tutori de administratis quando valeat. ¶ Et quo casu per eum sit iterum reddenda ratio. ¶ Et quid si appareat de magna læsione minoris, siue adsit dolus, siue error, siue sit iurata, & cum decreto Iudicis, & alijs solemnitatibus, & per modum sindicationis, & interuenerit confirmatio per sententiam. ¶ Pactum de stando calculatis an sustineatur, itaut amplius non possit peti reuisio. ¶ Soluens minori absque interuentu Iudicis, & tutoris quando liberetur. ¶ Et an sit probandum mino-

minorem factum locupletiorem. ¶ Clausulæ multæ, quæ solent adhiberi in renunciationibus, & de earum efficacia. ¶ Et an quo plures sunt redoleant dolum, & fraudem maximè, si apponantur per minores. ¶ Et an per eos tacitè, & expressè possit renunciari restitutioni in integrum. ¶ Hæredi an competat facultas allegandi nullitatem actus gesti per defunctum. ¶ Minor an possit stare in iudicio absque consensu patris in illis, in quibus ei non quæritur vsusfructus.

CAPVT DCCLXII.

Pronunciatio super restitutione in integrum an requiratur, vel procedendum sit ad vlteriora. ¶ Et quando per talem processum censeatur reiecta exceptio opposita. ¶ Et an opus sit cognitione, vt huiusmodi decretum sit iustum, vel possit incontinenti illud fieri. ¶ Et quando sit necessaria appellatio ab ista tacita reiectione per progressum ad vlteriora. ¶ Mandatum speciale an debeat adesse ad petendam restitutionem in integrum. ¶ Et quando executio retardetur, donec fuerit cognitum an illi sit locus. ¶ Et an sit probanda causa, siue illa petatur iure minorum, siue maiorum. ¶ Et quando sufficiat solus lapsus fatalium ad probandam læsionem. ¶ Petens restitutionem, vt calumniosè differat soluere an sit audiendus. ¶ Et quid in calumnia præsumpta. ¶ Et an Iudex arbitretur quando sit talis, siue simus in actore, siue in reo. ¶ Et quo casu ad eius officium spectet lites abbreuiare, & circuitus euitare. ¶ Cognitio summaria an sufficiat in restitutione in integrum incidenter, seu principaliter petita.

CAPVT DCCLXIII.

Primum testamentum quando reuocetur per secundum factum animo condendi aliud testamentum. ¶ Et quid si adsit fauor liberorum, & geminatio verborum cum clausulis amplissimis omni meliori modo, & similibus etiam iuratis. ¶ In reuocatione testamenti solemniter facta per testatorem an sint necessaria verba illa, quod volebat intestatus decedere, quamuis illud esset minus fauorabile liberis eiusdem testatoris. ¶ Iuramentum quando habeat vim specialis expressionis. ¶ Reuocatio testamenti facta coram tribus testibus cum perseuerantia longi temporis decem annorum an inducat reuocationem primi. ¶ Et an cursus dicti decennij computetur à die conditi primi testamenti. ¶ Restitutio in integrum an concedatur constito de bono iure etiam non docto de notoria iniustitia. ¶ Imperfectio voluntatis, & solemnitatis an obstet testamento inter liberos, seu ad piam causam. ¶ Voluntas nuda reuocandi primum testamentum an operetur, vt institutus in primo nihil possit capere in foro consciétiæ.

CAPVT DCCLXIV.

Testamentum primum quando reuocetur per secundum imperfectum cum clausula cassans, & omni meliori modo. ¶ Et qualis actus inducat talem imperfectionem. ¶ Et an illa resultet, si apparet, quod testator post nominationem hæredis volebat aliquid addere, vel minuere, & non fecit, itaut tunc dicatur testamentum nullum, etiam si essemus inter liberos, & adesset clausula codicillaris. ¶ Causa finalis quæ dicatur. ¶ Voluntas testatoris an sit imperfecta, si ordinauit testamentum coram testibus, & mandauit vocari notarium, qui illud publicaret, si obierit ante illius aduentum. ¶ Verba cassans, & annullans an habeat implicitam conditionem quatenus, vel postquam secundus actus fuerit validus. ¶ Clausula omni meliori modo an compræhendat quoscumque casus, ex quibus actus possit valere etiam vltra expressos, si non præcedit dictio &. ¶ Et quando virtus eiusdem clausulæ tollatur in actu imperfecto, & stante illius limitatione, vel implicatione contrarietatis, vel sensu claro disponentis. ¶ Sola voluntas testatoris elicita ex reuocatione testamenti an sufficiat vbi agitur de fauore filiorũ, & piæ causæ, quamnis nullus fuerit institutus hæres. ¶ Geminatio verborum an faciat actum validum, & augeat dispositionem, & mutet substantiam negotij. ¶ Et quo casu restringatur ratione adiuncti. ¶ Vel quando inest illa ratio, quæ erat in simplici. ¶ Vel vbi deficit consensus. ¶ Differentia qualis sit inter verba, quia volebat decedere intestatus, vel quod reuocauit testamenrum animo aliud condendi. ¶ Voluntas imperfecta imperfectione voluntatis an valeat. ¶ Et quid in testamento ad pias causas, & inter liberos, & in defectu solemnitatis. ¶ Verba facere testamentum an significent cum effectu testari, vel decedere ab intestato.

CAPVT DCCLXV.

Dispositio loquens de filijs quando extendatur ad nepotes. ¶ Et quid si habuit effectum in filijs. ¶ Et in fideicommisso inducendo, seu excludendo. ¶ Et in substitutione reciproca. ¶ In transuersalibus. ¶ In nepotibus natis post mortem patris. ¶ Vel non successuris ab intestato. ¶ In vocatione per verba personalissima. ¶ Vel in infinitum, & in perpetuum. ¶ Et stante prohibitione alienationis pro conseruanda agnatione. ¶ Substitutio compendiosa facta filio impuberi per verba directa an extinguatur post pupillarem ætatem quãuis adsint dictiones aptæ importare infinitatem. ¶ Et de significatione ta-

ne talium dictionum. ¶ Bona subrogata loco bonorum fideicommissi quando efficiatur fideicommissaria. ¶ Et debeant esse eiusdem valoris, & qualitatis. ¶ Et an sufficiat subrogatio generalis, vel debeat esse specialis de certis bonis. ¶ Immissio quando retardetur ex titulo, & possessione contradictoris, donec de suis iuribus discutiatur. ¶ Via executiua an sit vulnerata per sententiam derogationis fideicommissi. ¶ Et quid si declaretur nulla, an sufficiat vnica sententia, vel requiratur res iudicata. ¶ Surreptio ex quibus euitetur. ¶ Aperitio oris quando remoueat effectum clausulæ sublata, & det facultatem impugnandi gratiam, & adstringat ad verificationem narratorum. ¶ Narratiua proueniens ex errore iuris an attendatur. ¶ Inuentarium tutoris, & hæredis in quibus æquiparetur. ¶ Et quando probet aduersus illud conficientem. ¶ Et non admittatur probatio in contrarium. ¶ Sententia sine actis an fidem faciat. ¶ Possidens tempore obitus an præsumatur retro possedisse. ¶ Et in quibus casibus sit præsumenda continuatio possessionis.

CAPVT DCCLXVI.

Titulus tertij possessoris quo casu æquiparetur titulo habito à testatore, itaut excludatur immissio, & via executiua. ¶ Expressio quando dicatur fieri in genere, in specie, & in indiuiduo. ¶ Episcopus concedens licentiam vendendi rem ecclesiæ minus damnosam non specificando illam, an male faciat, adeo vt annulletur alienatio. ¶ Consensus quando possit esse in genere in dispositione illum requirente ad effectum integrandi personam alicuius, vel similia faciendi. ¶ Executor merus an possit sumere informationem extraiudicialem non obstante clausula constito. ¶ Hæres an habeat actionem contra tertium, in quem sunt alienata bona fideicommissi, vel teneatur stare facto defuncti, quamuis confecerit inuentarium. ¶ Et quando bona in eo descripta, præsumantur æquiualentia rebus alienatis. ¶ Affectio sola ad bona maiorum an sufficiat ad reuocandum alienata per defunctum. ¶ Et quæ dicantur bona maiorum, & parentum suorum. ¶ Euictio proueniens ex natura rei, & præordinatione testatoris an debeatur. ¶ Datio insolutum quando extinguat obligationem. ¶ Æstimatio an sit facienda iuxta tempus præteritum, vel ex præsenti statu ad hoc, vt probetur iustum pretium rei. ¶ Pupilli, & minores an ligentur lege inuentarij facti per tutorem, itaut adstringantur obligationibus hæreditarijs. ¶ Et quando eis competat restitutio in integrum. ¶ Descriptio facta per tutorem in inuentario dubitatiuè per verbum credit de bonis pupilli an æquiparetur descriptioni præcisæ. ¶ Confessio administratoris quando præiudicet non docto de numeratione. ¶ Protestatio in inuentario, quod quæ apponuntur non habeantur pro appositis, si non sunt ponenda, quid operetur. ¶ Et quomodo sit probandus error. ¶ Et quando debeat fieri ademptio per Iudicem citatis citandis, & causa cognita.

CAPVT DCCLXVII.

Inuentarium quot solemnitates requirat. ¶ Et quando possit eis derogari per consuetudinem. ¶ Et an illa sit valida. ¶ Et quomodo probetur. ¶ Et per quem licitè introducatur. ¶ Et an sit conficiendum per notarium publicum. ¶ Et quando pars inuentarij possit scribi per vnum, & alia pars per alterum. ¶ Et an sufficiat scriptura priuata defuncti cum testibus absque eo, quod tabellio inuentarium scribat. ¶ Inspectio ocularis bonorum describendorum in inuentario an sit necessaria. ¶ Consuetudo non apponendi diem, & locum in instrumento an sustineatur. ¶ Decretum Iudicis quando suppleat defectus inuentarij. ¶ Et an illud requiratur in inuentario tutoris. ¶ Forma inducta ad rigorem iuris conseruandum an liget rusticos, mulieres, & minores. ¶ Decreta interposita ad vnum actum, an extendantur ad alium. ¶ Inuentarium tutoris in actu susceptionis tutelæ an iuuet ad effectum postea adeundi hæreditatem. ¶ Et quando sufficiat illud verbaliter reproducere. ¶ Legatarij, & creditores quomodo sint citandi ad conficiendum inuentarium. ¶ Et an loco absentium debeant requiri agnati. ¶ Restitutio in integrum an concedatur minori aduersus aditam hæreditatem, & inuentarium non confectum, vel malè, & legitimè confectum. ¶ Et quid si res non est integra post bona distracta, & alienata. ¶ Et quando illa sint per minorem restituenda, vel de eis ratio reddenda, vt possit restitui. ¶ Et an sola vexatio, & existentia debitorum sufficiat, vt rectè concedatur restitutio, quamuis hæreditas sit opulenta, & nihil diminuatur de patrimonio minoris. ¶ Libri mercatorum an probent contra tertium. ¶ Declaratio lite pendente quando possit fieri. ¶ Indicatio penes quem sint bona an satis sit pro redditione rationis per tutorem facienda. ¶ Gratificatio in soluendo potius vni, quam alteri quo casu sit admittenda. ¶ Clausulæ multæ quæ debent apponi in transactione facienda propter recessum à lite.

CAPVT DCCLXVIII.

Persona contemplata an attendater in societate, & alijs contractibus, non illius, in quem verba conferuntur. ¶ Et ad quem commodum, vel damnum pertineat.

¶ Con-

Epitome Capitulorum.

¶ Contractus gestus in limine decoctionis an reprobetur tam per statutum Vrbis, quàm per ius commune. ¶ Et quando decoctio dicatur subsecuta breui tempore, statim, vel incontinenti. ¶ Ratificatio incerta, & facta tempore inhabili, & re non integra an debeat attendi. ¶ Et an requiratur scientia distincta cum omnibus qualitatibus. ¶ Pactum restrictum inter socios ad particulare damnum an subducatur à contractu societatis, firma illa remanente in alijs, & facta reductione ad æqualem communicationem lucri, & damni. ¶ Et quando tales conuentiones inducentes inæqualitatē inter socios sint validæ, itaut vnus non patiatur aliquam partem damni, & tamen lucrum communicetur. ¶ Et quomodo æqualitas requisita in societate debeat esse proportionabilis cum illis, quæ conferuntur. ¶ Contractus societatis an requirat iustitiam, & æquitatem arbitrio boni viri. ¶ Et qualiter per eum sit arbitrandum. ¶ Socij an possint pacisci, vt percipiant parem portionem lucri, quamuis imparia conferant tam in societate vniuersali, quàm particulari. ¶ Et quid operetur industria socij plus conferens societati, quam pecunia ad hoc, vt conuentio dicatur iusta in admittendo illum ad meliorem conditionem.

CAPVT DCCLXIX.

Frater, & patruus an habeantur pro extraneis quo ad dotem dandam sorori, & nepti. ¶ Et quando possint stipulari, vt illa ad eos reuertatur, vel ad alterū soluto matrimonio tam incontinenti quam ex interuallo. ¶ Et quid si dotata excluditur ab hæreditate paterna propter dotem, quæ tunc succedit loco legitimæ. ¶ Subscribens quo casu videatur approbare omnia in scriptura contenta siue subscriptio fiat ad probationem, siue ad substantiam, & validitatem actus. ¶ Stipulatio stricti iuris an sortiatur naturam bonæ fidei, si interponitur pro dote. ¶ Mulier quando possit testari de dote, quam habuit cum pacto, vt reuertatur ad dotantem. ¶ Dictiones similiter, nec non, item, pariter, idem, amplius, vt præmittitur, & similes in quibus casibus repetant antecedentia, & de vario earum significatu. ¶ Dos data viro an dicatur dos vxoris. ¶ Et an ex promissione dotis facta marito, post eius mortem detur vxori facultas illam exigendi. ¶ Statutum Vrbis mandans dotem datam per fratrem esse illi restituendam post solutum matrimonium an habeat locum tam si vxor prædecedat viro, quam si vir prædecesserit vxori. ¶ Pater si relinquat dotem filiæ an possit filius stipulari, vt illa ad eum reuertatur post obitum ipsius filiæ. ¶ Pacta circa restitutionem dotium quomodo sint intelligenda ad fauorem mulierum. ¶ Promittens pro se, & de facto suo an videatur etiam promisisse pro heredibus. ¶ Extraneus dotans mulierem etiam diuitem an præsumatur dotem donasse, itaut neque eam possit repetere ab illis, qui tenebantur dotare. ¶ Et ex quibus coniecturis colligatur animus donandi dotem absque spe repetitionis. ¶ Administrator dans dotem puellæ, cuius negotia gerit, an dicatur illam donasse. ¶ Et quid si plus soluit pro dote, quam erat debitor ex administratione.

CAPVT DCCLXX.

Pactum, quod contraueniens transactioni restituat accepta an sit conforme iuri communi, & censeatur adiectum quamuis non fuisset expressum. ¶ Et an sit obligatus etiam ad restitutionem fructuum. ¶ Lex, seu sententia mandans accepta restitui an sit intelligenda de plenaria restitutione, itaut compræhendat etiam fructus. ¶ Iuramentum an extendatur ad accessoria, & ad fructus. ¶ Et an habeat vim clausulæ rato manente pacto, operando effectum petitionis cumulatiuæ in fauorem eius, qui seruat contractum. ¶ Verba pœna restituta, de quibus in *l. si quis maior. C. de transaction.* an sint interpretanda pro data. ¶ Repetitio datorum an habeat locum stante exceptione opposita contra transactionem. ¶ Statutum Vrbis prohibens exigi pœnas conuentionales an procedat in pœnis legalibus in conuentionem deductis. ¶ Casus mixtus quando compræhendatur in dispositione loquente de simplici. ¶ Executio an competat pro virtualiter compræhensis. ¶ Restitutio acceptorum facienda per eum, qui non seruat contractum an dicatur pęna legalis, & in quo differat ab alijs, quæ talis contrauenien incurrit.

CAPVT DCCLXXI.

Maioratus, & primogenitura an veniat appellatione legatorum, seu lassitarum, itaut illis reuocatis, sit etiam reuocata primogenitura. ¶ Et an sit dignitas quamuis non habeat annexam dignitatem. ¶ Et an habeat similitudinem cum feudis, & fideicommissis. ¶ Et quando possit dici legatum, seu prælegatum, vel institutio hæredis tam si fiat super omnibus bonis, quam super particularibus, vel in quota. ¶ Et an reuocetur tacitè propter inimicitias, ingratitudinem, dispositionem rerum relictarum, & illarum alienationem, vel ob similes causas. ¶ Et quando requiratur expressa illius derogatio, vel sufficiat generalis, & tacita. ¶ Hæres in re certa quo casu habeatur loco legatarij. ¶ Incertitudo quando reddat actum conditionalem. ¶ Et an in vltimis voluntatibus

tibus sit considerandum, quod tempus incertum adijciatur substantiæ, vel executioni. ¶ Verba aduersatiua, quod non soluantur legata nisi post exactionem an faciant, vt derogetur puritati eius, quod relinquitur inducendo totalem conditionem. ¶ Et quid in dictionibus conditionalibus. ¶ Implementum exactionis, si debet præcedere emolumentum legati, an operetur, vt dilatio importet conditionem. ¶ In relictis conditionalibus, & in diem quando fructus spectent ad hæredem. ¶ In feudis, & maioratibus vocatio sequentis an pendeat à vocatione præcedentis, vel quælibet per se subsistat, itaut à principio tot sint substitutiones, quot personæ vocatæ, quarum quælibet acquirat dominium eodem momento, quo purificatur conditio, vel cedit dies ex iure proprio, non sibi transmisso. ¶ Plures gradus substitutionum, seu donationum an possint causari ex vno actu, & contextu verborum in personis diuersis originem habentium. ¶ Substitutiones quando possint dici subordinatæ quatenus ad primum vocatum bona vinculata perueniant, itaut illo decedente, antequam fideicommissum habeat initium, euanescant. ¶ Et quid in maioratibus, & feudis. ¶ Primus gradus, si fuerit peremptus, quando substitutio possit incipere à secũdo gradu. ¶ Res subiectæ maioratui, quo casu sint capiendæ de manu hæredis, seu prius vocati tam quo ad possessionem actualem, quam illam, quæ est iuris. ¶ Substitutio in defectum filiorum, & descendentium an habeat locum etiam non natis filijs, & descendentibus. ¶ In primogenijs an substitutio si decesserit sine liberis deficiat illis extantibus tempore mortis, quidquid postea de eis contingat.

CAPVT DCCLXXII.

Prioritas hypothecæ an prosit tam agendo, quam excipiendo. ¶ Et quando ad effectum retentionis requiratur cessio. ¶ Declaratio ex interuallo an possit fieri in præiudicium iuris per tertium acquisiti. ¶ Creditum socij an sit prius soluendum, quam alterius creditoris. ¶ Promissio de restituendo prioribus ad omne mandatum domini an admittat appellationem, si non adsit copula, & ad omne mandatum. ¶ In venditione officij cum reseruatione dominij, quo casu damna spectent ad emptorem, seu venditorem. ¶ Et quando talis reseruatio impediat perfectionem contractus. ¶ Et quid in arrendatarijs exercentibus officia nomine aliorum. ¶ Sententia lata contra substitutum cõtumacem, seu præsentem, & se defendentem an præiudicet tertio non citato etiam in consequentiam. ¶ Statutum mandans emendari damnum an intelligatur, vt prius constet de damno verè, non fictè per contumaciam. ¶ Pactum, & statutum an sit validum, quod circa damna stetur assertioni partium. ¶ Et an intelligatur solum quo ad quantitatem damni, non autem de damno passo, itaut aliunde illud sit probandum. ¶ Et an talis facultas extendatur ad hæredes, & causam habentes. ¶ Et an possit iurari per procuratorem ad id specialiter deputatum. ¶ Et quid in responsione ad positiones, seu illas dante, an requiratur specialissimum mandatum ad sic, & sic respondendum, & ponendum.

CAPVT DCCLXXIII.

Verbum linea quando sit collectiuum, & includat diuersos gradus. ¶ Et quo casu attendatur altera linea in defectum primæ vocatæ tam in fideicommissis, quam in feudis, & primogenituris, itaut debeat intelligi de vniuersali deficientia. ¶ Vocatio positorum in cõditione an sit necessaria ad exclusionem transuersalium. ¶ Dictio tunc an designet extremitatem temporis, & restringat dispositionem ad illa, quæ sunt expressa. ¶ Verbum deficere an significet casum non existentiæ, vel solum quando natus desijt esse in rerum natura. ¶ Repetitio qualitatum an sit faciẽda quãdo sunt capitula separata, & fuit oratio perfecta, & adest diuersitas personarum non obstantibus dictionibus repetitiuis. ¶ Et quid in substitutionibus correspectiuis, & continuatiuis de vna in aliam. ¶ Probatio omnium qualitatum quando sit necessaria. ¶ Liberi positi in conditione quamuis non censeantur vocati, an excludant vocatum sub conditione liberorum.

CAPVT DCCLXXIV.

Verba directa instituit, fecit hæredes, & similia, quo casu trahantur ad fideicommissum. ¶ Et quid si in eis admixtum sit verbum commune reliquit. ¶ Primo gradu perempto quando alij deficiant. ¶ Clausula tunc, & eo casu an designet extremitatem temporis. ¶ Conditio obitus sine filijs, si deficiat ob illorum existentiam, an inducat fideicommissum, quamuis filius momento vixerit, vel posthumus fuerit de ventre extractus. ¶ Filij positi in conditione an censeantur vocati, & passiuè grauati. ¶ Conseruatio agnationis an consideretur non adueniente casu à testatore expresso. ¶ Vocatio filiorum, & descendentium an intelligatur de pluribus gradibus substitutionum in infinitum, si non adsint verba perpetuitatem significantia. ¶ Et quid si fuerit contemplatus futurus euentus. ¶ Et quando ille possit designari per coniecturas. ¶ Prohibitio alienationis an procedat in casibus, in quibus habet locum substitutio, siue illa præcesserit, & prohibitio subsequatur, siue è cõuerso. ¶ Fideicommissum simplex, & abso-

lutum quando dicatur, vel in casu alienationis tantum. ¶ Et ex quibus coniecturis illud sit inductum. ¶ Alienatio quo casu possit fieri in remotiorem ex familia, quamuis bona fuerint prohibita alienari. ¶ Descendentes quando censeantur vocati ordine successiuo, vel copulatiuè. ¶ Clausula codicillaris an conseruet voluntatem testatoris, & veniat accessoriè ad dispositionem non autem ad illam ampliandam. ¶ Et sustineat testamentum imperfectum ratione cõsensus. ¶ Et inducat fideicommissum tam si fuerit concepta per verba præsentis temporis, quam futuri. ¶ Permissa alienatione inter collibertos legatarios, an illa sustineatur, si fiat in vnum ex eis. ¶ Et de intellectu *l. si pater filium. 36. §. quindecim. ff. de legat.* 3. ¶ Enunciatio proximiorum an faciat, vt omnes in eodem gradu existentes sint vocati, quamuis vocaretur proximior, itaut tunc fiat resolutio in pluralitatem. ¶ Natura contractus an sit vt res liberè tradatur. ¶ Verbum æqualiter an significet æqualitatem vocationis, vel distributionem inter vocatos, itaut veniant in capita, non in stirpes. ¶ Verba quod deferatur hæreditas ad proximiores agnatos masculos, vel ex testamento per suos posteros faciendo, vel ab intestato an tollant facultatem vocatis instituendi aliquem hæredem ex familia.

CAPVT DCCLXXV.

In legato habitationis totius domus quando compræhendantur apothecæ existentes sub eadem domo, & sub illius confinibus. ¶ Et quid si fuerint separatæ respectu vsus, & locationis. ¶ Totum an respiciat omnes partes siue sit vniuersale, siue generale, siue integrale. ¶ Testator legando totum prædium, an censeatur legasse etiam partem, quam habet iure pignoris obligatam. ¶ Habitatio an possit cedi, donari, seu locari siue fuerit relicta in vltima voluntate, seu inter viuos, siue per viam reseruationis, vel alio quouis modo. ¶ Et quid in concessione vsus, & commoditatis habitationis. ¶ Vel in facultate habitandi. ¶ Vsusfructus domus an consistat in habitatione, vel locatione. ¶ Et an valeat illius venditio, seu donatio. ¶ Expressio confinium an faciat, vt sit donatum, legatum, & concessum quidquid intra tales confines fuit demonstratum.

CAPVT DCCLXXVI.

Liberi positi in conditione an censeantur vocati. ¶ Et quid stantibus coniecturis. ¶ Et an sufficiat vnica. ¶ Et quales debeant esse. ¶ Et an standum sit arbitrio Iudicis. ¶ Verbum volo an importet dispositionem. ¶ Fideicommissum simplex, & absolutum tam in casum alienationis, quam mortis quando censeatur inductum, si testator mandat bona non alienari priuando institutos, & substitutos contrauenientes, quia voluit, quod hæreditas remaneat ad suprascriptos hæredes, & fideicommissarios. ¶ Prohibitio alienandi vestita à causa, vel ex qualitate rei, puta de domo testatoris, in qua habitabat, quando sit realis, & operetur simplex fideicommissum. ¶ Testator quando dicatur vocasse nascituros. ¶ Fideicommissum an sit deferendum proximiori tempore mortis grauati, itaut si postea nascatur alius in eodem gradu, ei quoque communicetur successio. ¶ Et quid in eo, qui natus est post alienationem. ¶ Verba quod non possint bona alienari, nisi in casu necessitatis an importent prohibitionem, non secus ac si dictum fuisset, ne alienentur extra familiam. ¶ Voluntas tacita conseruandi bona in agnatione an operetur idem quod expressa. ¶ Facultas alienandi in familia propter necessitatem an faciat, vt alienatio possit fieri etiam in remotiorem ex familia. ¶ Et quando in illius vocatione debeat succedere proximior.

CAPVT DCCLXXVII.

Conuentio an valeat, vt emptor census conducat bona censuata, itaut facta redemptione illius sit finita locatio, quæ duret, quousque durat census. ¶ Pactum quod non est contra formam Bullæ census, ac illius substantiam an vitietur, seu vitiet contractum. ¶ Protestatio, quod census censeatur factus iuxta constitutionem Pij V. quid operetur. ¶ Remedium *l. 2. C. de rescind. vendit.* an habeat locum etiam in rebus locatis ad similitudinem emptionis, & venditionis tam manente, quam finito contractu vsque ad triginta annos. ¶ Pignus an maneat in bonis debitoris, itaut ex eo nullum dominium acquiratur creditori. ¶ Et quando per illum possit alienari nisi debitor sit in mora. ¶ Et quo casu dicatur procurator debitoris. ¶ Nõ habens dominium an habeat facultatem illud transferendi in alium. ¶ Et quid in Iudice, tutore, curatore, creditore, & similibus. ¶ Statutum vt soluatur gabella pro omnibus stabilibus, quæ alienabuntur alio modo, quam pro fundo dotali an habeat locum in pignore dato in dotem.

CAPVT DCCLXXVIII.

Refectio concernens perpetuam rei vtilitatem, seu duraturam vltra terminos vsusfructus an spectet ad proprietarium, seu vsufructuarium. ¶ Et quæ dicatur modica impensa, seu magna. ¶ Et quando sit denuncianda necessitas refectionis. ¶ Vsufructuarius ad quas expensas teneatur. ¶ Et an possit

possit cogi prius pecuniam suam erogare in refectione, & postea illam à domino condicere. ¶ Vel solum debeat habere curam, & sollicitudinem tāquam procurator proprietarij. ¶ Et quo casu sit ei imputanda culpa deteriorationis, itaut possit priuari vsufructu quamuis dederit cautionem de bene vtendo. ¶ Vsuræ pecuniarum acceptarum pro refectione an sint soluendæ per proprietarium cum interesse passo per vsufructuarium ob non subministratos sumptus refectionis. ¶ Ædes vetustate collapsæ quando sint per proprietarium reficiendæ. ¶ Vsufructuarius an teneatur sartatecta reficere. ¶ Et qualis sit sartorumtectorum significatio. ¶ Et in quibus legibus de eis fiat mentio. ¶ Et illorum neglecta procuratio an cedat damno officialis. ¶ Et eorum cura ad quem spectaret. ¶ Et quomodo locari solerent. ¶ Et ad quos talis locatio pertineret.

CAPVT DCCLXXIX.

Proprietarius, vel eius hæres post obitum vsufructuarij an possit agere negatoria, vel ex cautione de re præstita ad auocandam, & euincendam possessionem naturalem contra hæredes vsufructuarij, vel habentes causam ab eis. ¶ Et quando eisdem liceat propria auctoritate illos expellere. ¶ Vel petere manutentionem in re vendita tertio emptori, & per eum detenta vsque ad triginta annos. ¶ Vel agere remedio canonis reintegrandæ. ¶ Ciuilis possessio proprietarij an trahat statim possessionem naturalem, quæ erat apud vsufructuarium. ¶ Et quando è contra naturalis trahat ad se ciuilem. ¶ Vsufructuarius, vasallus, conductor ad longum tempus, debitor, vel similes an fictè, vel realiter tradendo possint illorum possessioni præiudicare. ¶ Et de differentia, quæ est inter possessionem, quam prædicti habent quo ad effectum, vt ciuilis possessio vnius requiescat in possessione naturali alterius. ¶ Defunctus, & eius hæres an possint mutare suam possessionem solo animo non superueniente noua causa. ¶ Proprietarius an statim finito vsufructu incipiat habere in ea re plenam potestatem. ¶ Successor iuris præsumptione, quantumcumque habeat alium animum, an censeatur possedisse eo modo, & forma, qua defunctus possidebat, itaut illius precaria possessio possit esse propria quamuis precarium ignorauerit, & per triginta annos possederit.

CAPVT DCCLXXX.

Probationes in possessorio an requirātur, prout in petitorio, si de existentia iurispatronatus controuertitur, itaut sit iustificanda gratia cum exhibitione tituli, seu instrumenti possessionum continuatarum spatio centum annorum. ¶ Immissio an sit danda subrogato in iuribus defuncti, exemplo hæredis, qui petit se immitti in possessionem bonorum testatoris iuxta *l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend.* ¶ Et an debeat constare de iure illius, in cuius locum fit subrogatio. ¶ Lis iniusta an inducat vitium litigiosi ad effectum regulæ de subrogandis collitigantibus. ¶ Regula mensium an excipiat Cardinales. ¶ Defectus tituli incontinenti probati an retardet immissionem. ¶ Paritas probationum quando reducatur ad imparitatem. ¶ Clausula dummodo non sit alteri ius quæsitum an præferuet iura prouisi reddendo gratiam aduersarij inualidam quamuis esset ius minimum, & quomodolibet quæsitum, & cuiuscumque generis etiam impropriè sumpti.

CAPVT DCCLXXXI.

Bona aduentitia filijfamilias an possint per eum alienari etiam cum iuramento sine consensu patris tam in contractibus, quam in vltima voluntate. ¶ Et quid in bonis, in quibus pater nullum habet vsufructum. ¶ Et quando ille censeatur remissus, seu amissus ad fauorem filiorum. ¶ Et an remissio debeat esse expressa, vel sufficiat, quod pater consentiat alienationi per filium factę etiam cum verbis pleno iure, integre, sine diminutione, cum similibus. ¶ Alienatio rei litigiosæ an sit prohibita tam in petitorio, quam in possessorio. ¶ Et quando illa possit transferri cum vniuersitate bonorum. ¶ Et quo casu dicatur translatio particularis, non vniuersalis. ¶ Mentio de patria potestate an sit facienda, vt donatio facta filio dicatur contemplatione patris. ¶ Et quando præsumatur talis contemplatio. ¶ Statutum Vrbis *lib. 1. c. 152.* prohibens, ne filijfamilias etiam clerici possint se obligare absque consensu patris an habeat locum in contrahente cum matre. ¶ Et an comprehendat donationem, & institutionem heredis, & obligationes improprias. ¶ Et an donatio sit contractus. ¶ Et quando possit in parte valere, vel in totum sit iudicanda inualida. ¶ Vsusfructus an remaneat apud patrem etiam filio mortuo, itaut semel illi acquisitus amplius non tollatur. ¶ Dilapidatio bonorum an auferat vsumfructum patri, si illa non sit circa bona filiorum. ¶ Et an consensus præstitus per patrem subhastationi bonorum filij ad fauorem suorum creditorum operetur amissionem vsusfructus, etiā quod subhastatio non habuerit effectum. ¶ Pater an habeat in totum vsumfructum bonorum maternorum dotalium stantibus filijs iuxta statutum Vrbis, seu illum perdat, si in eis postea successerit vna cum filio. ¶ Et quid de iure communi. ¶ Lis quando dicatur extincta per sententiam absolutoriam.

CAPVT DCCLXXXII.

Bona futura, & postea quæsita quando veniant in donatione, legato, & similibus dispositionibus, vel solum tempus præsens attendatur. ¶ Et ex quibus voluntas disponentis ad hunc effectum possit colligi. ¶ Et an sufficiant coniecturæ, & præsumptiones. ¶ Et quid si adsit sermo, & oratio particularis apposita in rebus donatis. ¶ Vel quando adiectum est aliquid pro illis perficiendis, & reddendis ad meliorem vsum. ¶ Additum formæ primæ quando minuat dispositionem. ¶ Legatarius an possit vendicare totam statuam, si post illam legatam, testator brachium adiecerit, quod prius non aderat. ¶ Post aream relictam, si in ea ædificetur, an totũ ædificium ibidem constructum censeatur legatum. ¶ Donatio ob causam an sit vera donatio, seu species permutationis. ¶ Et an compræhendatur in statuto loquente de donatione tam si causa respiciat commodum donantis, quam donatarij. ¶ Solemnitates statuti an requirantur in donatione ad piam causam, quamuis lex ciuilis aliter disponeret, & licet statuta essent confirmata per Sedem Apostolicam. ¶ Vtilitas donantis sibi in rebus donatis reseruata an præualeat incommodo donationis, itaut non fiat restrictio ad bona existentia tempore donationis, sed veniant etiam futuræ.

CAPVT DCCLXXXIII.

Procurator an possit constitui ad insinuandam donationem. ¶ Et an habeat facultatem illam insinuandi post mortem donantis. ¶ Et quando talis facultas competat hæredi. ¶ Et an ius petendi fieri insinuationem detur hæredibus donatarij. ¶ Mandatum an expiret morte mandantis, quamuis fiat ad donandum ex causa remunerationis. ¶ Et quid si expressè conferatur post mortem mandantis. ¶ Vel fiat irreuocabiliter vsque ad certum tempus. ¶ Vel donec fuerit reuocatum. ¶ Vel si contineat executionem actus, vt in nuncio, cui Iudex commisit, vt mittat aliquem in possessionem. ¶ Vel quando principalis causa, cuius respectu adijcitur mandatum, non finitur morte, an etiam tunc expiret mandatum, tamquam eius accessoriũ. ¶ Donatio ante insinuationem an acquirat aliquod dominium donatario, cui res donata fuit tradita. ¶ Et quando sumptus in ea facti possint per eumdem donatarium vendicari à donante, qui non vult insinuare, & perficere donationem. ¶ Contractus an possit ratificari mortuo vno ex contrahentibus. ¶ Hæres an reuocet mandatum collatum post mortem tam si fuerit ad commodum ipsius, quam procuratoris, seu tertij. ¶ Intellectus *l. si ego. §. 1. ff. de iur. dot.* remissiuè. ¶ Insinuatio donationis an possit fieri in perpetuum etiam post triginta annos. ¶ Et quid stante statuto Vrbis. ¶ Procurator constitutus irreuocabiliter, & cum iuraméto an possit validè reuocari. ¶ Donans si obierit ante ius quęsitum ex donatione an extinguatur donatio etiam fauore dotis. ¶ Hæres quo casu repręsentet personam defuncti tam in iure actiuo, & passiuo formato in personam eiusdem defuncti, quam in non creato tempore mortis ipsius. ¶ Venditio rei donatæ facta per donatarium quando resoluatur.

CAPVT DCCLXXXIV.

Laudemium an debeatur solum habita ratione ad quantitatem pretij æstimati, & vtilis dominij, quamuis res plus valeret. ¶ Et an sit soluendum in venditione necessaria. ¶ Et quando in ea requiratur consensus domini directi. ¶ Pacta, & onera quo casu minuant, & augeant contractum. ¶ Censuarius, & habens priuilegium iuris congrui, vel simile an præferatur in venditione necessaria, & subhastatione facta per Iudicem pro executione rei iudicatæ. ¶ Donatarius rei emphyteoticæ, seu feudalis cum pacto, vt teneatur ad onera censualia rerũ donatarum an sit obligatus ad solutionem laudemij de toto valore rei. ¶ Hypotheca an competat pro laudemio, & canone, prout pro pensitatione publica. ¶ Legalis obligatio an idem operetur, quod conuentionalis. ¶ Bulla Pij V. concedens prælationẽ domino census an sit exorbitans à iure communi, itaut sit potius restringenda, quam amplianda. ¶ Onera realia an transeant ad quemcumq; possessoré etiam fiscum, & ecclesiam. ¶ Onus laudemij an sit odiosum, & possit extendi de casu ad casum.

CAPVT DCCLXXXV.

Nepos ex filio an teneatur ad debita patris quando ingreditur in locum illius succedendo simul cum altero filio viuente. ¶ Et an talis successio sit legalis, itaut nullũ factum patris consideretur, sed solum persona filij, adeo vt neque possit excludi per renunciationem, aut repudiationem patris. ¶ Et quãdo talis repræsentatio, & successio sit transmissiua, seu priuatiua. ¶ Inter nepotes ex diuersis fratribus, si est concursus ad successionem patrui, an etiam illi ingrediantur in locum patris. ¶ Conuentio de non succedendo facta à matre an præiudicet filiæ, quæ venit ex persona propria. ¶ Nepos an iura suitatis nanciscatur, & præteritus rumpat testamentum aui, sicut filius.

CAPVT DCCLXXXVI.

Oblatio verbalis quando sufficiat stante recusatione partis tam expressa, quam tacita. ¶ Et an operetur idem quod iudicialis cum consi-

consignatione, & deposito. ¶ Beneficium retractus an requirat numerationem pretij. ¶ Vel satis sit offerre. ¶ Et quid si agatur de acquisitione fructuum. ¶ Vel adsit incertitudo proueniens ex culpa obligati ad retrouendendum. ¶ Et quando conditio habeatur pro impleta, si stat per eum, cui est adimplendum, itaut currant fructus. ¶ Stante dubio an competat ius redimendi quando sit prius terminãda causa, antequam cognoscatur validitas oblationis. ¶ In dubio iuris difficili an possit obijci, quod pretium non fuerit depositatum, sed solum verbaliter oblatum. ¶ Conuentio, vt in retrouenditione prius soluatur integrum pretium an excludat oblationem verbalem. ¶ Et quando sit licita reemptio post tempus constitutum ad redimendum. ¶ Clausula refectis expensis an admittat oblationem. ¶ Conditio quomodo sit adimplenda. ¶ Pactum incontinenti appositum an habeatur pro parte pretij. ¶ Et quid si fiat ex interuallo, seu ex mera gratia emptoris. ¶ Correspectiuitas an excludatur stante expressione causę etiam in actu facto eodem tempore. ¶ Oblatio tam realis cum deposito, quam verbalis an debeat esse pura, vt dicatur valida. ¶ Et quando possit fieri vltima die, & vltimo momento temporis etiam nocturno. ¶ Mandatum speciale an requiratur ad constituendum offerentem in mora. ¶ Et an detur illius purgatio de æquitate canonica stante pacto resolutiuo. ¶ Citatio generalis an sufficiat, vt competat ius redimendi, vel debeat esse specialis, continens causam retractus. ¶ Forma non seruata quando actus sit ipso iure nullus.

CAPVT DCCLXXXVII.

In actione reali de iure communi an procedatur ad excommunicationem, si non potest fieri immissio in possessionem bonorum. ¶ Habens plura remedia, & actiones quando possit eligere quam velit. ¶ Censuræ an relaxentur contra vnum ex obligatis non habentem aliqua bona, si adest alius insolidum cum eo obligatus, contra quem possit fieri executio personalis, & realis. ¶ Actio pro euictione quando competat solum pro parte rei euictæ, & an restitutio pretij sit facienda pro rata. ¶ Et quando ad hunc effectum attendatur potius bonitas, seu mensura fundi. ¶ In casibus, in quibus imminet euictio, an possit retineri pretium in totum, vel tantum pro partę rei, super qua adsunt molestationes.

CAPVT DCCLXXXVIII.

Transactio, & diuisio iurata an sit rescindenda propter enormem, seu enormissimam læsionem. ¶ Vel ob falsitatem, & errorem causæ, quod bona sint hæreditaria, seu communia, cum tamen essent propria. ¶ Et quid si ex alia causa posset sustineri. ¶ Vel quando sumus in maiore. ¶ Vel si adsint clausulæ ex certa scientia; vel similes amplissimæ. ¶ Vocatio fratrum, & illorum filiorum nasciturorum an censeatur ordine successiuo, & per fideicommissum. ¶ Renunciatio *l. de his. C. de transaction.* qualis debeat esse, vt operetur. ¶ Filius quando præsumatur acquisiuisse potius de bonis hæreditarijs paternis, quam proprijs. ¶ Prohibitio alienationis cum expressione, vt conseruentur bona in familia an faciat, vt filij in conditione positi sint substituti per fideicommissum. ¶ Præsumptio quod quis acquirat, & ditetur an habeat locum non probata causa, & industria. ¶ Renuncians cum clausula omni legum auxilio, & similibus verbis generalibus quando dicatur renunciasse fideicommisso. ¶ Et an sit probanda scientia præcisa illius, & quod renunciatio non possit in alio iure verificari.

CAPVT DCCLXXXIX.

Confessio iurata quando possit reuocari post acceptationem, & ius quæsitum parti. ¶ Et quæ probationes requirantur ad docendum de illius errore. ¶ Et an testes debeant esse omni exceptione maiores, tam in personis, quam in dictis, reddendo rationem etiam si nõ fuerint interrogati. ¶ Et an sit probanda qualitas bonæ opinionis, & famæ. ¶ Negatiua an requirat ad illius probationem, quod adducatur ratio absque interrogatione, siue simus in criminalibus, siue in ciuilibus. ¶ Probatio valoris, & fructuum an subsistat non probata quantitate bonorum. ¶ Confessio in precibus an magis afficiat, quam in alio actu. ¶ Et quando prosit absenti, quamuis preces essent subreptitiæ, & contra eas fuisset iudicatum.

CAPVT DCCXC.

Dominium an probetur ex sola recognitione rei emphyteoticæ. ¶ Vel sit etiam probandum, quod recognoscens possideret rem recognitam, & illius esset dominus tempore recognitionis. ¶ Et quid in antiquis. ¶ Et quod tempus dicatur tale. ¶ Et quando vnica recognitio sufficiat. ¶ Et an illa præiudicet tertio possessori, & recognoscenti, & hæredi, vel legatario, donatario, emptori, & similibus ab eo causam habentibus. ¶ Vel quando eadem recognitio respicit vtilitatem domini, qui non sit talis, in quem dominium sine traditione transferatur. ¶ Identitas rei recognitæ an sit probanda. ¶ Et quæ probationes requirantur. ¶ Et quid stante diuersitate mensuræ an tunc maior probatio sit necessaria, itaut sit recurrendum ad duas demon-

demonstrationes, per quas constet de corpore rei per appositionem loci cum duobus confinibus.

CAPVT DCCXCI.

Facultas conferendi ordines minores an competat Abbatibus tam quo ad monachos, & conuersos suos, quam laicos etiam cum dimissorijs Episcopi. ¶ Et quid seruandum sit iuxta Concilium reiecto iure communi. ¶ Et in nouitijs ante professionem. ¶ Monachi Siluestrini, & Camaldolen. an sint exempti ab oneribus, & collectis iuxta priuilegia aliarum religionum. ¶ Et quid operetur communicatio illorum, & similium facultatum. ¶ Et an præsumantur esse in viridi obseruantia. ¶ Clausula sublata, & decretum irritans quem effectum habeat. ¶ Coloni, & singulares de populo, & Canonici soluentes collectas, & alia onera, à quibus populus, & ecclesia, & domini sunt exempti, an illis præiudicent. ¶ Res loco alterius erecta an possit continere plusquam alia, itaut si non probetur, quod quædam qualitas insit primæ, debeat inesse secundæ.

CAPVT DCCXCII.

Mulier quando sit redotanda tã propter amissionem totius dotis, quam partis, & tam per patrem, quam per fratrem obligatum dotare. ¶ Et quo casu sint expectandæ secundæ nuptiæ, itaut sufficiat interim filiam alimentare absque eo, quod redotetur tam viuente patre, quam post obitum illius. ¶ Appellatione rei quando pars contineatur, siue simus in negatiuis, siue affirmatiuis, siue in fauorabilibus, siue in odiosis. ¶ Dos an succedat loco legitimæ stante statuto Vrbis. ¶ Sub genere quando veniant singulæ eius species. ¶ Satisdatio, & versio, & dos an dicatur data si non durat datio, cum alijs similibus remissiuè. ¶ Bona assignata pro legitima, & alimentis, si pereant, an iterum sint assignanda. ¶ Prouisiones, quæ fiunt in causis dotium an habeant locum, siue petatur tota dos, siue pars.

CAPVT DCCXCIII.

Error calculi in quo consistat. ¶ Et quis dicatur calculator. ¶ Et quando calculatio erronea suspendat executionem. ¶ Promissio soluendi reseruato errore calculi an retardetur sub prætextu, quod promittens nihil habeat in manibus de bonis spectãtibus ad eũ, pro quo fuit promissum. ¶ Suscipiens alienum debitum, quando teneatur ex causa vera, & putatiua. ¶ Reseruatio an sit referenda ad expressa, & determinata. ¶ Et quando confirmet voluntatem disponentis in non reseruatis. ¶ Clausulæ sponte, & ex certa scientia, & omni meliori modo, & similes an excludant repetitionem respectu erroris. ¶ Venditor an teneatur de euictione etiam non conuenta. ¶ Cessio an sit de natura actus. ¶ Et quando illa possit peti tam ex interuallo, quam post factam solutionem, tam per extraneum, quam per necessarium defensorem. ¶ Et quid si post sententiam petatur. ¶ Vel quando fuit renunciatum omni exceptioni. ¶ Officium Iudicis an competat ad faciendum sibi cedi iura talia qualia, quamuis actio non daretur. ¶ Spoliatus an possit ius suum cedere, itaut per talem cessionem transeant iura spolij in cessionarium.

CAPVT DCCXCIV.

Assignatio legitimæ an sit facienda in omnibus bonis, & corporibus hæreditarijs iuxta valorem obitus testatoris, vel in duobus, aut in tribus iuxta arbitrium Iudicis stante incommodo diuisionis. ¶ Et an retardetur propter affictus non finitos, ex quibus possit damnum, aut vtilitas hæredibus contingere. ¶ Et quando tale ius conductionis sit de actionibus, aut iuribus hæreditarijs, itaut veniat in detractione legitimæ, sicut veniunt iura hæreditaria. ¶ Et quid si adsit incertitudo aliorum bonorum. ¶ Et quando illa possit certificari per æstimationem, prout solet fieri in vsufructu imputando, & in appaltibus Cameralibus. ¶ Et an interim debeat sustineri, donec non sequatur variatio. ¶ Bona superuenientia post mortem testatoris an augeant legitimam, si procedant ex lite, quæ aderat ipso viuente, & habeant originem ex causa de præterito. ¶ In militia, & vita subrogata loco legitimæ an attendatur tempus mortis feudatarij, seu emptionis feudi. ¶ Executio rei debitæ an retardetur, si est certa iuxta præsentem statum, quamuis possit alterari, vel minui ob aliquam causam. ¶ Seruus reuersus ab hostibus post obitum testatoris an augeat hæreditatem ad fauorem legatariorum. ¶ Officia, de quibus filius non potest disponere ob decretum patri reseruatum, an imputentur in legitimam.

CAPVT DCCXCV.

Depositum conditionale quando liberet deponentem. ¶ Et quid si fuerit admissum per Iudicem cum clausula, prout de iure. ¶ Et de effectu eiusdem clausulæ tam in admissione appellationis, quam in similibus actibus. ¶ Conditio extrinseca apposita in productione cedulæ liberæ continentis depositum, an reddat idem depositum inualidum. ¶ Et quid si tali protestationi non fuerit contradictum. ¶ Oblatio an sit facienda per procuratorem cum speciali mandato, ad hoc, vt contrahatur mora. ¶ Depositum

ſitum iudiciale an debeat fieri de mandato Iudicis competentis. ¶ Et an requiratur proteſtatio coram honeſtis viris, ſi eiuſdem Iudicis copia haberi non poſſit. ¶ Et quando ſubiectio ſit neceſſaria, vt quis dicatur de foro præcipientis. ¶ Iuriſdictio conceſſa alicui priuatiuè, ſeu dinumeratiuè, aggregatiuè, & diſtributiuè an impediat, vt nullus alius poſſit eſſe Iudex etiam prorogatione. ¶ Priuilegium maius quando attendatur inter priuilegiatos, ſiue concurrant inter ſe, ſiue inter alios. ¶ Clauſula generalis an ſit referenda ad omnia etiam in odioſis, & in habentibus ſpecialem, propriam, & ſeparatam determinationem.

CAPVT DCCXCVI.

Adminiſtratores Monaſterij deputati ad emendũ cenſum ſcutorũ mille, an poſt illius conſtitutionem poſſint declarare in apocha priuata, quod verè cenſus fuit conſtitutus in minori ſumma. ¶ Quæ incontinenti fiunt quando cenſeantur ineſſe etiam poſt actum perfectum. ¶ Et quid ſi gerantur ab eis, qui non habent poteſtatem inchoandi actum. ¶ Confeſſio Prælati an præiudicet eccleſiæ etiam in quærendis, & in bonis immobilibus diſcretis à capitulo, & conuentu. ¶ Contradicens inſtrumento an grauetur duriori probatione. ¶ Et quem effectum habeat obſeruantia contractus in eo celebrati. ¶ Diuerſitas ſummarum quando probet diuerſa credita. ¶ Actus quo caſu dicatur correſpectiuus, & factus incontinenti. ¶ Declaratio an verſetur circa rem dubiam, vel claram. ¶ Et quando dicatur noua diſpoſitio, per quam non poſſit tolli ius alteri quæſitum. ¶ Clauſula actum an debeat poni in fine rei geſtæ, vt oſtendat illius perfectionem. ¶ Veriſimilitudo quando in probationibus habeatur pro lege, & faciat plenam fidem. ¶ Procurator an debeat ſoluere intereſſe non emens iuxta formam mandati per eum acceptati. ¶ Manutentio in exactione fructuum cenſus an ſit danda pendente lite. ¶ Vel lata ſententia ſuper illius inualiditate. ¶ Vel conceſſa reſtitutione in integrum aduerſus rem iudicatam.

CAPVT DCCXCVII.

Præſentia, intimatio, notorium, & ſcientia quando ſuppleat omnem defectum citationis. ¶ Actus conficiendi inuentarium an ſit extraiudicialis, & leuis præiudicij. ¶ Et quando in eo conficiendo ſufficiat quæcumque denunciatio. ¶ Modus certiorationis an attendatur, ſi habemus effectum, non ſolum ſi idem effectus fuit cauſa modi inducendi, ſed è contra. ¶ Decretum Iudicis an requiratur in inuentario hæredis, & tutoris. ¶ Dolus an excludatur, ſi in confectione inuentarij fuerint plures citati, & aliqui non, itaut hoc proſit ad reſtitutionem concedendam hæredi, ſiue agatur cum legatarijs, ſiue cum creditoribus. ¶ Reſtitutio in integrum an concedatur maiori poſt aditam hæreditatem, & in alijs inductis ad conſeruandum iuris rigorem ob iuſtam cauſam. ¶ Et an illa dicatur talis, ſi fuerit detectum magnum æs alienum, quod prius erat incognitum. ¶ Paupertas an repellat teſtem, ſi non conſtat illum eſſe ſuſpectum. ¶ Exceptio contra teſtem an debeat attendi, ſi non probetur de tempore examinis. ¶ Contrarietas an adſit in teſte, qui prius dixit aliquid ſcire, & poſtea dicat neſcire, itaut intelligatur, quod nihil ſcit præter aliud, quam dixerit. ¶ Depoſitiones teſtium quando ſint reducendæ ad concordiam. ¶ Et an ſint inualidæ, ſi conuincantur de mendacio in his, quæ non concernunt negotium principale. ¶ Tempus vnius anni datum hæredi ad exequendam voluntatem defuncti, an currat ſtante iuſta cauſa, vel detur reſtitutio, quatenus curreret.

CAPVT DCCXCVIII.

Tempus ad petendam reſtitutionem in integrum aduerſus non confectum inuentarium an duret per quadriennium poſt completam ætatem. ¶ Et an minori incumbat probatio iſtius quadriennij non elapſi, vel excipienti. ¶ Actio de dolo an ſit biennalis. ¶ Et quis debeat probare fuiſſe biennium decurſum. ¶ Creditores abſentes quando ſint citandi ad inuentarium conficiendum. ¶ Grauamen aſſumendi arma, & nomen teſtatoris an ſit validum. ¶ Et quando grauatus priuetur hæreditate ob non implementum. ¶ Et an interpellatio requiratur, ſiue ſimus in grauamine ſub modo, ſeu ſub conditione. ¶ Et quando ſit expectandus tempus anni iuxta *auth. hoc amplius. C. de fideicõmiſſ.* ¶ Vel potius ſit in arbitrio Iudicis abbreuiare tempus. ¶ Et an nomen aſſumendum debeat eſſe honeſtum, itaut ſi non fuerit tale non ſit cogendus illud aſſumere, & nihilominus bona relicta acquirantur. ¶ De nominibus multa notanda remiſſiuè circa illorum impoſitionem, mutationem, & ſuppreſſionem. ¶ Et quare nobis fuerit impoſitum nomen Chriſtiani, non Ieſuani, cum tamen dicamus Chriſtum, & Ieſum. ¶ Et de quo tempore nomen Chriſtianorum exortum fuerit.

CAPVT DCCXCIX.

Filiusfamilias factus ſui iuris quando conueniatur inſolidum, vel deducto ne egeat ex contractu celebrato tempore, quo erat ſub patria poteſtate. ¶ Et quid antiquitus ſeruaretur. ¶ Vel quando contraxit, vt nuncius.

cius. ¶ Et an debeat abſtinere ab hæreditate patris ad hoc, vt gaudeat beneficio *l.2. C. quod cum eo.* dum diſponit, vt non teneatur niſi in quantum facere poteſt. ¶ Et quando poſſit dicto beneficio renunciare. ¶ Et an renunciatio generalis ſufficiat, vel cũ clauſula omni legum euxilio, & inſolidum, & cum iuramento, & cum promiſſione de ſoluendo integrum debitum, vel potius debeat eſſe ſpecialis, & expreſſa. ¶ Et an tales clauſulæ, vel ſimiles extendantur ad exceptiones ſuperuenieutes, & ad illa, quæ habent effectum, & cauſam de futuro. ¶ Et quid in ſocijs, hæredibus, & alijs ita renunciantibus. ¶ Clerici, & alij habentes priuilegium deducendi ne egeant, an poſſint illo vti quando creditor eſt pauperior. ¶ In pari cauſa neceſſitatis an præferatur qui tractat de dãno. ¶ Renuncians cum obligatione camerali iurata, & cum clauſulis ampliſſimis omni legum auxilio, & ſimilibus an dicatur renũciaſſe exceptioni cedendarum, & diſpoſitioni *c. odoardus. de ſolutionib.* ¶ Iuſiurandum an immutet naturam contractus, vel ſolum augeat obligationem, & addat robur, & vinculum religionis. ¶ Et quando illud euaneſcat ſublato contractu principali, cum omnibus clauſulis in eo contentis. ¶ Dolus, culpa, & mendacium in contrahendo an faciat, vt filius amittat beneficinm *l.2. C. quod cum eo.* ¶ Et an talis dolus debeat eſſe præordinatus ad finem fraudandi creditores, vt detur iſta amiſſio. ¶ Exhæredari, abſtinere, & hæreditatem capere cum beneficio legis, & inuentarij an idem ſint ad hoc, vt filius gaudeat dicto priuilegio. ¶ Exceptio ne quis conueniatur niſi quatenus poſſit an ſit temporalis, ſeu peremptoria, & in ea conſideretur ſtatus ſucceſſiuus pinguioris fortunæ. ¶ Extraneus contrahens cum filiofamilias habente peculium an obliget illum inſolidum etiam mortuo patre, & peculio quoque adempto. ¶ Actio iudicati an poſſit impediri per filium condemnatum viuente patre, ſi tempore executionis ſit ſui iuris ad effectum, vt habeat priuilegium, ne egeat, quamuis contra ſententiam nihil ex ſtatuto poſſit opponi. ¶ Delictum an imputetur, niſi adſit deliberatio, & præordinatio ad illud cõmittendum. ¶ Hæres verus an dicatur, qui adit cum beneficio legis, & inuentarij. ¶ Praxis qualis ſit, vt filius poſſit petere beneficium *l.2. C. quod cum eo.* ¶ Et an illud ſit diuerſum ab alijs, quæ dantur patri, fratri, & ſimilibus ob cauſam miſerationis, & reuerentiæ. ¶ Clauſula rebus ſic ſtantibus, quid operetur. ¶ Exceptio competens principali an ſit danda fideiuſſori. ¶ Opinio vltimo loco relata quando ſit approbata. ¶ Priuilegium *l.2. C. quod cum eo.* an amittatur per filium ſi per plures annos contra eum non fuerit actum per creditores. ¶ Et quem effectum habeat in hoc dilatio tẽporis. ¶ Pendente iudicio deductionis ne egeat, an interim debitor ſit carcerandus, vel ſufficiat cautio de parendo iudicato. ¶ Filius ſui iuris effectus an poſſit ratificeare contractum geſtum in vita patris. ¶ Et an talis ratificatio intelligatur, prout eſt nunc, vel prout eſt tunc adeo, vt non ſit grauandus ad ſolutionem terminorum decurſorum ante ratificationem. ¶ Hæredi an competat beneficium conceſſum debitori ne grauetur niſi quatenus poſſit. ¶ Renunciatio quando ſit ſtrictè intelligenda poſtquam habuit vnum effectũ.

CAPVT DCCC.

Canonicus celebrans miſſam in aurora, an poſſit eximi à cæteris ſeruitijs eccleſiæ, & lucretur integras diſtributiones quotidianas. ¶ Obligatus ad dicendam miſſam, quando habeat facultatem per alium celebrandi. ¶ Qualitas ſacerdotij an ſit neceſſaria in actu non in habitu. ¶ Conſuetudo immemorabilis an habeat vim tituli, & priuilegij. ¶ Et an dicatur ſublata per reuocationem cuiuſcumque conſuetudinis. ¶ Subrogatus an debeat eſſe eiuſdem qualitatis cum ſubrogante. ¶ Canonici an poſſint ſe inuicem ſubſtituere in functionibus chori, & eccleſiæ. ¶ Priuilegium ſpeciale ſuper diſtributionibus an præſumatur ex iuſta cauſa præceſſiſſe, quidquid ſit in conſuetudine generali. ¶ Habens poteſtatem diſponendi an poſſit diſpoſitionem qualificare.

FINIS.

LAVS DEO.

DISCEPTATIONVM FORENSIVM IVDICIORVM

STEPHANI GRATIANI ROMANI. V. I. D.

TOMVS QVARTVS.

EPITOME.

PRAELATI, & administratores Ecclesiarum quando sint loco tutorum, & eorum bona dicantur tacitè hypothecata pro male administratis, itaut competat Saluianum interdictum contra tertios possessores. ¶ Hypotheca tacita andetur ad fauorem Episcopi, seu Cameræ Episcopalis, & Clericorum contra bona illorum cum quibus contrahunt. ¶ Et quid in Ciuitate Romana, & Antiochena, & in alijs vniuersitatibus. ¶ Ecclesia læsa ob negligentiam Prælati, contra quem est lapsum quadriennium, an possit petere restitutionem in integrum post quadriennium, vel aduersus lapsum eiusdem quadriennij. ¶ Enormissima læsio quæ dicatur ad effectum concedendi talem restitutionem. ¶ Et quando subducatur tempus vitæ Prælati male alienantis, vt sit illi locus. ¶ Sententia quo casu afficiat Ecclesiam collegiatam, & vniuersitatem. ¶ Et quando semper, & perpetuo debeat permanere illæsa. ¶ Et quomodo istæ dictiones, & similes intelligantur. ¶ In læsione, quæ quotidie originatur, an competat restitutio post quadriennium, vt in causa matrimoniali, vel alia habente grauamen continuum siue ius assistat, siue non assistat. ¶ Hypotheca an inducatur etiam in casibus in iure non expressis. ¶ Minor, Ciuitas, Ecclesia, & Respublica in quibus casibus æquiparentur. ¶ Paritas rationis, quando inducat extensionem, seu comprehensionem, & proprium intellectum.

Stephani Gratiani

SVMMARIVM.

1 *Prælatus reputatur tanquam sponsus Ecclesiæ, & valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale.*

2 *Vxor habet tacitam hypothecam in bonis mariti pro dote restituenda.*

3 *Bona Prælati, & administratoris sunt tacitè hypothecata pro damnis illatis Ecclesiæ à die acceptæ administrationis.*

4 *Ecclesia æquiparatur minori, Ciuitati, & Reipublicæ. & n.14.*

5 *Bona tutoris sunt tacitè obligata pupillo.*

6 *Prælati, & Administratores bonorum Ecclesiæ sunt loco tutoris. n.17. & 24.*

7 *Fiscus habet tacitè obligata bona conducentium vectigalia.*

8 *Episcopus quasi contrahit cum Ecclesia acceptando prælaturam.*

9 *Hypotheca non inducitur, nisi in casibus à iure expressis. Intellige vt n.10.*

11 *Argumentum à paritate rationis non inducit extensionem, sed comprehensionem, & proprium intellectum.*

12 *Prælatus tenetur soluere de suo, si Ecclesia propter eius negligentiam passa fuerit damnum etiam lucri cessantis, & quamuis simus in quærendis.*

13 *Respublica, & vniuersitas, excepta Ciuitate Romana, & Antiochena non habent tacitam hypothecam in bonis eorum, cum quibus contrahunt. Declara vt n.16.18. & 19.*

15 *Fauor Ecclesiæ præponderat fauori ciuitatis.*

20 *Camera Episcopalis, seu Episcopus non habet priuilegium tacitæ hypothecæ in bonis eorum, cum quibus contrahit, nec potest intentare remedium Saluiani contra tertios*

possessores ex d.causa.n.24. Et quid in materia canonis. n.21.

22 *Bona clericorum an gaudeant eodem priuilegio cum bonis Ecclesiæ, quo ad effectum tacitè hypothecæ.*

23 *Ecclesia regitur iure communi, nisi in specie reperiatur priuilegiata.*

25 *Causa dotis, & fiscalis paribus passibus ambulat.*

26 *Prælatus negligens in administrando potest reuocari, sicut tutor.*

28 *Ecclesia læsa ob negligentiam Prælati, contra quem est lapsum quadriennium non potest petere restitutionem in integrum etiam post quadriennium. n.29. 30. & 33. Declara vt n.45.& 47.*

31 *Læsio si quotidie originatur facit, vt possit peti restitutio post quadriennium, vt in causa matrimoniali. Intellige vt n.32.& 34.*

35 *Ecclesia semper debet illæsa permanere, & quomodo hoc intelligatur. n.37.& 39.*

36 *Dictio semper, perpetuo, continuè, nunquam, & similes quid significent. n.38. & 40.*

41 *Loca pia & vniuersitates non solum non restituuntur vltra tempus quadriennij, sed neque poterunt restitui ad restitutionem petendam aduersus lapsum huius quadriennij, & de ratione. n.42. Idem in minoribus, & similibus. n.43. Declara vt n.44.*

46 *Enormissima læsio quando dicatur ad effectum concedendi restitutionem.*

48 *Tempus Prælati alienantis donec vixit, quando subducatur, vt sit locus restitutioni.*

49 *Sentiantia non afficit Ecclesiam collegiatam, & vniuersitatem, nisi fuerit legitimè cōuocata.*

CAPVT DCI.

ECCLESIA habet tacitam hypothecam in bonis sui administratoris, seu œconomi, nam Prælatus reputatur tamquam maritus Ecclesiæ *c. sicut vir nō debet. et c. sicut alterius.*
1 *7.q.1.*† & valet argumētū de matrimonio carnali ad spirituale, & è contra *c. inter corporalia. de translat. episc. Cyn. & Sal. in auth. nisi rogati. C. ad trebellian. Euerard. loco argum. 76. & 77. à matrim. carnal ad spiritual. & à matrimon. spiritual. ad carnal. n.1. cum seq.*
2 *fol.429. & 438.* † Vnde sicut vxor habet tacitam hypothecam in bonis mariti pro dote restituenda, & eius administratione à die contracti matrimonij *l. vnic. §. & vt plenius. C. de rei vxor. act. l. assiduis. C. qui potior. in pignor. habeant.* Ita etiam eamdem tacitam habebit Ecclesia in bonis Prælati, & alterius cuiusque administrantis pro damnis per eum illatis in rebus suis à die acceptę administra-
3 tionis, † non autem à die damni illati, seù malæ gestionis, ita in specie de tacita hypotheca concludit *Glos. in c. ex litteris. 5. in verb. obligata. post princ. & ibi Abb. n.11. col. vlt. ad med. vers. secundo principaliter nota. de pignorib. Idem Abb. in c. episcopus. de præbend. Ias. in §. item seruiana. n.76. col.12. ad med. vers. & eodem modo si tutor. & ibi Sardus in addit. col.3. ad med. vers. nota quod licet aliàs ecclesia. instit. de action. post Glos. in c. similiter. 16. q.1. Neguf. de pignorib. par.2. membr. 4. n.120. fol.38. Lupus in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 66. n.21. ad med. vers. sicut in simili dicemus. & vers. & propterea sicut bona. col.10. post med. fol.168.* & de communi testatur *Munnoz. de ratiocin. c.39. n.13. post Petrum Pequium de eccles. reparand. c.4. n.3.*

Et facit quia Ecclesia æquiparatur minori *c. 1.*
4 *de restit. in integr.* † Vnde sicut bona tutoris sunt obligata pupillo *Glos. in l. fin. C. de legi-*
5 *tim. tut.* † ita etiam bona Prælati erunt obligata Ecclesiæ, cum etiam Prælatus in mul-
6 tis æquiparetur tutori † *Abb. in c. cum deputati. vbi Felin. col. penult. vers. quando prælatus æquiparetur. de iudic.* prout in proposito hanc rationem adducit *Negusant. de pignorib. p.2. membr.4. n.121. post Abb. in c. ex*
7 *litteris. 5. n.11. de pignorib.* † vbi etiam addit, quod idem est in fisco, cui sunt tacitè obligata bona conductorum vectigalium *l. sem-*
8 *per. §. diuus. de iur. immunitat.* † Ergo etiam bona Prælati, qui quasi contrahit cum Ecclesia acceptando prælaturam *c. nisi. de renunciat.*

Neque obstat, quod hypotheca non inducatur, nisi in casibus à iure expressis *Glos. in l. fun-*
9 *di. in fin. ff. de priuileg. creditor.* † *Rip. in l. damus. n.9. eod. tit. Surd. decis.271. n.10.* Quia sufficit, quod militet argumentum à paritate rationis de matrimonio carnali ad spirituale, & de minore & tutore ad Ecclesiam, & Prę-
latum ad effectum inducendi tacitam hypo-
10 thecam, † vt notat *Abb. in c. ex litteris. n.11. in princ. de pignorib. Munnoz. de ratiocin.*
11 *administrat. c. 39. n. 13. in fin.* † vbi etiam quod hoc casu non dicetur extensio, sed comprehensio, & proprius intellectus *Tiraq. in l. si vnquam in verb. libertis. n 44. & 45. C. de reuocand. donation. post Cyn. & Bald. in l. quod vero. C. eod. tit. Idem Bald. in l. per diuersas. col.1. in fin. C. mandat. & cons.433. domina ioanna. ante fin. lib.3. Abb. in c. nihil. col. 5. vers. nec obstat si dicunt. de electionib. Alex. in l. curatoris. C. de negot. gest. Anchar. cons.112. superstite domina. col.1. Castr. cons. 441. pro declaratione. col. penult. lib.1. & cons. 84. præsens status. col.2. lib.2.*

Quibus adde, quod etiam contra Prælatum negligentem in omittendo potest Ecclesia age-
12 re, vt de suo soluat, † etiamsi esset damnum lucri cessantis *Felin. in c. accepimus. 4. n.9. de fid. instrument.* Itaut si Prælatus præiudicat Ecclesiæ in quærendis, eodem modo possit agi contra eum per Ecclesiam, prout dicitur de tutore *Idem Felin. in c.1. n.12. vers. bene facit. de præscript. iuxta Glos. in c. fin. 16. q.6. & l.*

& l.vlt.C.arbitr.tutel. & per consequens bo-
na eiusdem Prælati erunt tacitè hypothecata;
prout sunt illa tutoris ad fauorem minoris, vt
æquiparatorum idem sit iudicium.
Nec aduersatur quod Respublica, vniuersitas, &
ciuitas excepta ciuitate Romana, & Antio-
chena non habeat tacitam hypothecam in
13 bonis debitorum, & aliorum, † cum quibus
contrahit, nisi ex speciali priuilegio; seu pa-
cto, cum regulariter ciuitates vtantur iure
priuatorum *l.2.& ibi Glos. in verb. persona-
lem. C.de iur.reipubl.lib.11. l.fin. vbi Bart.
ff.ad municipal.l.simile.10. vbi Glos.in verb.
in bonis ff.eod.tit.Franc.Marc.decis.339.n.8.
p.1. post Glos. in l.2. in verb. obligari.in fin.
C. in quib. caus. pign. vel hypothec.tacit.con-
trahit.Rip. in l.priuilegia. n.29.& 30. ff.de
priuileg. creditor.cum alijs per Losseum. de
14 iur.vniuersit.p.3.c.6.n.22.* † Ergo idem erit in
Ecclesia, quæ æquiparatur ciuitati, & Reipu-
blicæ, tanquam etiam respublica debeat iu-
uari, sicut pupilla *l.3. vbi Glos.in verb. rem-
publicam.C.de iur.reipubl.lib.11.*
Quia respondetur, quod fauor Ecclesiæ debet
præponderare fauori ciuitatis, vt in proposi-
15 to tenet † *Munnoz. de ratiocin. administr. c.
39.n.13. ante fin.post Azeued.lib.9.Recopilat.
l.2.tit.13. n.5.* Cum etiã contraria procedant
in debitoribus ciuitatis, contra quos Ciuitas
16 non habet hypothecam tacitam, † sicut nec
Ecclesia, nisi solum in casu administrationis
bonorum ipsius, qui est casus specialis, tam-
quam administrator, & œconomus sit tu-
17 tor, † & loco illius habeatur *Neguf.de pigno-
rib.p.2.membr.4.n.121. Cyn.& Bald.in l.do-
tis. C.de iur.dot. Alex.in l.si filio. §.fin.col.3.
ff.solut.matrim.& conf.104. plura super his.
in fin. lib.6.* Prout etiam idem est in admini-
18 stratore bonorum ciuitatis, † contra quem
ex speciali fauore habet ciuitas hypothecam
tacitam in eius bonis, quidquid secus sit in
alijs debitoribus ciuitatis *Alex. in l. 1. §. si
hæres.in fin.ff.ad trebell.iuxta Glos.& Docto-
res in l. 1. alias 2. C. de debitorib. ciuitat.
lib. 11.*
Obseruandum est tamen, quod sicut Ecclesia
non habet hypothecam tacitam in bonis de-
19 bitorum, cum quibus contraxit, † præter-
quam in casu speciali administrationis, vt di-
ctum est supra *vers. neque aduersatur quod
respublic. in fin.* & notat etiam *Alber. in l.2.
in fin.C.in quib.caus.pign.vel hypothec.tacit.
contrahit.* Ita etiam idem dicendum est in
20 Camera Episcopali, † quæ multò minus ha-
bebit priuilegium tacitæ hypothecæ, vnde si
quis cõtrahat cum Episcopo, bona illius non
sunt tacitè hypothecata Episcopo, nec Epi-
scopatui, cum in hoc nullam legem habea-
mus, vt tenet in specie *Neguf. de pignor. p.2.
memb.4.n.122.fol.38.Alex.conf.104.in fin. &
ibi Addit. in verb.ciuitas.lib.6. Idem Alex.in
l.1.§. si hæres.in fin. ff. ad trebellian.Bald.in
rubr.C.de priuileg. fisc.in fin.& in l.vt inter
diuinum.19. qua est vlt. n.9.col.3. post princ.
vers. vlterius quæro. C. de sacrosanct.Eccles.*
vbi quod Ecclesiæ particulares non habent
tacitam hypothecam ex contractu, nisi in ca-
su emphyteutæ non soluentis canonem *iux-
ta. §. scire. auth. de non alienand. aut per-
21 mutand. reb. ecclesiastic.* † quamuis in hoc
de canone dubitet, & plura in contrarium ad-
ducat *Thesaur. iuris emphyt. q.4. n.6. vsque
ad 9. fol.27. Alex. de Neuo.conf.95.n.7. & 8.
Socin.Iun.conf.70.n.14.lib.1. Rebuff. de con-
stitutionib.redditũum vt non poss.nisi à quin-
quenn.peti.art.14.glos.1.n.27.tom.2.fol.415.*
Prout etiam notandum est, quod licet *Glos. in c.
ex litteris.5.in verb.obligata.de pignorib.* te-
22 neat quod ad effectum tacitę hypothecæ† bo-
na clericorum gaudeant eodem priuilegio
cum bonis Ecclesiæ, tamen hoc non est ve-
rum, quia potius est firmanda regula in con-
trarium, quod videlicet solum gaudeant pri-
uilegijs Ecclesiarum in illis casibus, qui sunt
expressi in iure, cum in alijs nullum adsit pri-
uilegium *Glos.in c.1. in princ.16.q.3. & in c.
quamquam. de censib.lib.6. Abb.in c.ex litte-
23 ris.in fin.de pignorib.* † Immo etiam ipsa Ec-
clesia regitur iure communi, nisi in specie
reperiatur priuilegiata, & expressè appareat
de eius priuilegio *Salic.in auth.qui rem.n.2.
C.de sacros. eccles. per tex. in c.1. de alienat.
feud. Corbul. de caus. priuation.ob non solut.
canon.ampliat.27.n.9. fol.389.*
Ex prædictis colligitur malè consuluisse pro
Episcopo eos, qui ex suo capite scripserunt
24 adesse hypothecam, † & ideo posse intentari
Saluianum contra tertios possessores, quia
nulla ratio affertur, quæ suffragetur huic opi-
nioni, nam in Ecclesia ideo admittunt Do-
ctores dari hypothecam contra Prælatum, &
œconomum, ac alios administratores bono-
rum Ecclesiæ, quia tales dicuntur tutores,
quod non est in procuratore, & exactore red-
dituum Episcopi, qui Episcopus non eget tu-
tore, prout Ecclesia, & nullus Doctorum, qui
allegantur pro hypotheca, loquitur in Epi-
scopo, & si loqueretur non bene diceret, prout
percurrendo auctoritates adductas constabit
ita esse, nam *Glos.in c.ex litteris.de pignorib.*
solum admittit hypothecam in Ecclesia
¶ *Lap. alleg.58. n.9.* nil aliud dicit, nisi quod
bona clericorum sunt obligata Ecclesijs pro
mala administratione *c. vlt. de vit. & honest.
cleric.*¶ *Rebuff.de constitut.reddituum.art.1.
glos.14. n.30.* dolet infelicitatem Prælatorum
destructorum Episcopatuum, & Abbatiarum,
& Prioratuum, qui malè administrant talia
bona, cum tamen sint ad instar tutorum, adeo
vt eorum bona sint tacitè hypothecata pro
huiusmodi mala administratione bonorum
Ecclesiæ ¶ *Alex. conf.104. in fin. lib.6.* tenet
25 contrarium etiam in Ecclesia, nam inquit † li-
cet causa dotis & fiscalis paribus passibus am-
bulet *l. quamuis. C. de priuileg. fisc.* tamen
aliud est in Ecclesia, quæ in hoc æquiparatur

ciuitati, & vtitur iure illius, & sicut ciuitas non habet tacitam hypothecam *l. simile. ff. ad municipal.* ita neque Ecclesia *Bald. in rubr. C. de priuileg. fisci*. Intelligendo tamen in alijs debitoribus Ecclesiæ, quàm in administratoribus, vt supradictum est, quia *Alex.* loquitur in istis terminis, prout ex doctrinis per eum allegatis apparet ¶ *Felin. in c. cum deputati. 11. n. 8. de iudic.* solum adducit *Glos. in l. præses. C. quom. & quand. iud.* ex qua colligit, quod Prælatus non defendens Ecclesiam æquiparatur tutori non defendenti pu-
26 pillum, subdens, † quod Prælatus negligens potest reuocari, sicut tutor, & passim Ecclesia assimilatur pupillo *Glos. in c. inquirendum. de pecul. clericor. & in c. 1. in verb. sedes. in fin. ne sed. vacāt.* ¶ *Idem Felin. in c. ad aures. 8. n 4. de rescript.* nullum verbum ponit de hac materia ¶ *Abb. in c. ex litteris. n. 11. de pignorib. & in c. episcopus. 4. de præbend. & dignitat.* loquitur de bonis clericorum, quæ sunt obligata pro mala administratione rerū Ecclesię ¶ *Neguſ. de pignor. p. 2. membr. 4. n. 120.* firmat conclusionem pro Ecclesia, vt ad eius fauorem sint obligata bona Prælati male administrantis; sed postea *n. seq.* quod est 121. limitat in Episcopo, & Camera Episcopali, quæ non habet talem hypothecam tacitā iuxta doctrinā *Bald. in rubr. C. de iur. fisc. in fin.* ¶ *Bald. in l. si quis presbyter. 20. in princ. C. de episcop. & cleric.* notat quod iuxta *Glos. decreti* bona cuiusque Rectoris Ecclesiæ sunt tacitè obligata, prout etiam idem est in Orphanotropho *l. orphanotrophos. C. de episcop. & cleric.* dicta autem *Glos.* decreti est in *c. similiter. 16. q. 1.* ¶ *Idem Bald. in l. si pignus. 8. ff. qui potior in pignor. habeant.* dicit solum notādam esse *Glos. ibid.* dum videtur velle, quod ciuitas habeat tacitam hypothecam in bonis secum contrahentium, quia poterit habere locum in bonis sui administratoris, vt notatur *in l. 2. C. qui potior. in pignor. habeant. l. in rebus. C. de iur. dot. l. 2. C. de iur. reipubl. lib. 11. l. antiochensium. C. de priuileg. creditor. l. 2. C. in quib. caus. pign. tacit. cōtrahit.* ¶ *Rip. in l. 1. § si hæres. n. 36. ad med. ff. ad trebellian.* explicat *Glos. ibid.* declarando, quod non possit intelligi de tacita hypotheca, quia bona debitoris non sunt tacitè obligata ciuitati *l. simile. ff. ad municipal.* Nisi saluando *Glos.* secundum *Alex.* dicatur, quod licet regulariter bona debitoris non sint tacitè hypothecata, tamen fallit in bonis debitorum ciuitatis ex causa administrationis *l. 2. C. de debitor. ciuitat. lib. 11.* ¶ *Idē Rip. in l. priuilegia. n. 29. vsque ad 32. ff. de priuileg. creditor.* loquitur in Ecclesia, & ciuitate respectu administrationis bonorum, cum in alijs debitoribus non detur hypotheca tacita *l. fin. C. quo quisque ordin. conueniat. lib. 11.* quam ita intelligit *Glos. in l. 2. C. de debitor. ciuit. eod. lib.* ¶ Et in summa, ne conteramus tempus in re clara, nullus ex doctoribus allegatis loquitur in Episcopo, sed solum in Ecclesia, & non est inferendum de vno ad alium ex superius adductis. Idem
27 voluit *Decian. cons. 37. n. 1. cum seq. lib. 2.* † vbi æquiparat administratorem ciuitatis, & Ecclesiæ tutori, cuius bona sunt tacitè obligata pro mala administratione, immo etiam pro neglecta *Bart. Bald. & Salic. in l. pro officio. C. de administrat. tutor.*

Addendum est etiam, quod similiter malè fuit consultum in alia dubio, dum quærebatur an
28 Ecclesia læsa ob negligentiam Prælati, † contra quem est lapsum quadriennium possit petere restitutionem in integrum etiam post quadriennium, nam quidquid dicatur pro opinione affirmatiua, verior est negatiua, quod dicta restitutio non competit, quia alias sequeretur absurdum, quod numquam lapsus quadriennij induceret repulsionem Prælati à petitione restitutionis in integrum, & sic esset posita de vento dispositio *c. 1. de re-*
29 *stitut. in integr. lib. 6.* † vbi Ecclesia post quadriennium non admittitur ad petendam restitutionem contra sententiam, vel contractum, vel quid simile, nisi præuaricationis, vel fraudis manifestæ probetur super hoc interuenisse commentum, aut alia rationabilis causa subsit, quæ superiorem mouere debeat ad idem beneficium concedendum *c. 2. eod. tit. de restit. in integr. lib. 6. Socin. Iun.* qui de communi *cons. 115. n. 41. lib. 2. Ias. in auth. quas actiones. n. 35. C. de sacrosanct. eccles. Alciat. cons. 203. n. 33. Oddo de restitut. in*
30 *integr. p. 1. q. 19. n. 22. fol. 158.* † Quibus adde *Felin. in c. 1. col. vlt. ad med. n. 13. de præscrip.* vbi reprehendit quendam Doctorem nullius nominis, quem propter eius honorem tacet, qui contrarium tenebat, subdens esse puerile, non obstante ratione per eumdem Doctorem allegata, quod videlicet læsio quotidie origi-
31 natur, † quo casu potest peti restitutio in integrum etiam post quadriennium, prout est in causa matrimoniali, in qua etiam post sententiam, si fuit erronea, quotidie infertur præiudicium animabus, & datur restitutio etiam post quadriennium *Butr. in c. ex parte. col. 7. vers. ad vtramque opinionem. de restit.*
32 *spoliator.* † Quia respondetur quod ista, quæ dicuntur de grauamine quotidiano habent locum in grauamine, cui non assistit ius, & cui grauatus hodie non acquiescit, neque præterita acquiescentia operatur in grauamine
33 hodierno, † Aliud est in casu nostro, in quo grauamen inductum ex lapsu quadriennij non est contra ius, immo ad sui robur habet auctoritatem iuris, sicut transitus in rem iudicatam, post quem non allegatur grauamen, & præscriptio legalis infert hanc pœnam negligenti, qui permittens labi tempus, tacitè subijcit se effectui illius tēporis, prout etiam ille, qui quotidie grauatur, si acquieuisset sententiæ pronuncianti eum non grauari, non
34 audiretur amplius, † & contraria procedunt

in causa

in causa matrimoniali, & simili, in qua non interuenit firmitas rei iudicatæ, vnde actus quotidie generat nouum peccatum, cui nullus partis consensus potuit efficaciam conferre, & ita in specie respondet *Felin. in c. 1. ad fin. de præscript.* vbi dicit ista menti tenenda tamquam nouissima *Idem Felin. in c. accedens. il 2. n. 15. col. 6. & vlt. in fin. vt lit. non contestat.* vbi de grauamine quotidie lædente, quod ab eo possit semper appellari *Franc. in c. ex parte. il 1. n. 8. cum seq. de appellat.*

Nec facit, quod Ecclesiæ nullum tempus sit statuendum ad petendam restitutionem in in-
35 tegrum, † cum semper debeat illæsa permanere, vt dicit *tex. in c. 1. de restit. in integr. lib. 6.* Quia illa dictio, semper, debet intelligi pro omni casu, denotando sempiternitatem
36 actuum, † non autem temporum, vt in specie ita exponit *Speculat. de restit. in integr. §. intra quod tempus. n. 2. in fin. Oddo eod. tit. q. 19. p. 1. n. 13. fol. 158.* vbi etiam de dictione
37 perpetuò, quæ ponitur † pro indistinctè, siue generaliter *Glos. in l. 1. in verb. dum viuunt. ff. pro socio. & in l. nesennius. 35. §. tractatum. in verb. perpetuo. ff. de negot. gest. & in l. cognitionum. 5. §. cum minuitur. in verb. perpetuo. ff. de var. & extraordinar. cognitionib. & institut. de satisdat. tutor. in princ. in
38 verb. perpetuum. & ibi Siluestr. n. 24.* † Et passim istæ dictiones semper, continuè, perpetuo, nunquam, & similes pro subiecta materia sunt intelligendæ *Rebuff. in l. nam quem sine liberis. 149. col. 4. in fin. vers. nam licet istæ dictiones. ff. de verbor. significat. post Glos. in clem. 1. in verb. eius. de reb. eccles. non alienand. Dec. cons. 521. consultus ab illustri domino. col. 5. in princ. n. 12. Alex. & Ias. in l.
39 1. ff. solut. matrim.* † Vnde aliquando ista verba intelliguntur secundum subiectam materiam, vel pro triennio, vel pro decennio, vel pro viginti annis, vel pro triginta, vel pro centum, vel vsque in tertiam generationem, vel donec pænituerit, vel in infinitum sine vlla temporis præfinitione, vel alias secundum
40 quod suadet illud, de quo disputatur, † sic enim terminantur istæ dictiones, vt late omnia prædicta comprobat *Siluestr. instit. de satisdat. tutor. in princ. n. 26. vsque ad 34. post Bald. & Salic. in l. aduersus. C. de vsur. Alex. cons. 60. & cons. 85. lib. 1. & cons. 182. col. 3. lib. 7. Calder. cons. vlt. de verb. significat. Rebuff. in l. nam quem sine liberis. 149. col. 4. ff. eod. tit. Butr. cons. 48. ad med. Ang. in l. ex facto. ff. de hæredib. instituend. Addent. ad tract. de clausul. p. 3. clauf. 77.*

Quæ etiam ampliatur, vt non solum Ecclesiæ, & similia loca pia, ciuitates, & vniuersitates non
41 restituantur † vltra tempus prædictum quadriennij, sed etiam neque poterunt restitui ad restitutionem petendam aduersus lapsum huius quadriennij *Felin. in c. 1. n. 12. de præscript. Odd. de restitut. in integr. p. 1. q. 19. n. 25. & 26. fol. 158. post Angusciol. cons. 9. n. 6. lib. 7. Peregrin. cons. 94. n. 61. lib. 2. & cons. 102. n. 65. lib. 3. Giurb. decis. 106. n. 11.* Et est ra-
42 tio, † quia res in infinitum traheretur, itaut qui contraxisset cum Ecclesia, & locis pijs, & vniuersitatibus, vel cum eis aliquod negotium gessisset, nec ipse, nec eius hæredes possent vllam securitatem habere, cum similia loca numquam moriantur, in quorum etiam præiudicium hoc redundaret, nam cum eis
43 nullus contraheret, † prout dicitur de ipsis minoribus, mulieribus, & similibus *l. quod si minor. 25. §. non semper. ff. de minorib. l. & si sine. 8. in princ. vers. idem faciunt. vbi Glos. in verb. distrahantur. ff. eod. tit. l. si mulier tamquam. 11. vbi Glos. in verb. contrahet. ff. ad senatusc. velleian. l. sancimus. in princ. C. ad trebellian. l. cum plures. 13. §. 1. ff. de admini-
44 strat. tutor.* † Dummodo tamen non subsit alia causa, quam læsionis *Rimin. Iun. cons. 593. n. 56. lib. 5. Giurb. decis. 106. n. 11. in fin.*

Contraria autem procedunt, quando enormissima læsio allegaretur, tunc enim aduersus sen-
45 tentiam conceditur restitutio † etiam post quadriennium *c. 1. de restitut. in integr. in 6. Bald. in l. 1. col. 2. C. de condict. indebit. dixi supr. c. 148. n. 20. Roman. cons. 123. n. 5. vbi Mandos. in verb. enormissima. Aym. cons. 192. n. 10. & de antiquit. tempor. p. 4. §. materia
46 ista. n. 71.* † vbi etiam quando ad istum effectum dicatur enormissima læsio, de qua etiam *Gonzal. ad reg. 8. glos. 21. n. 21. late Socin. cons. 266. n. 24. & 25. lib. 2. Rot. diuers. decis. 1442. p. 3. lib. 3. Surd. cons. 520. n. 10. in fin. lib. 4. Mising. obseru. 51. cent. 1. n. 7. Guter. lib. 2. pract. quæst. c. 115. n. 13. Peregr. cons. 94. n. 62. lib. 2.* cum alijs latissimè adductis per *Giurb. decis. 106. n. 12. & 13.* vbi quod maximè procedit, quando ageretur sola facti veritate inspe-
47 cta, † vel si vltra quadriennium superuixit Prælatus, qui malè alienauit, tunc enim locus est restitutioni etiam post lapsum quadrien-
48 nij, † cum subducatur tempus Prælati alienantis, donec vixit *Glos. in c. 1. de restit. in integr. & in c. 1. in fin. eod. tit. in 6. Alex. cons. 9. in fin. lib. 3. Capic. decis. 4. n. 26. Roman. cons. 407. n. 6. vbi Mandos. in verb. triginta. Honded. cons. 80. n. 87. lib. 2. Gabr. cons. 67. n. 18. vsque ad 21. lib. 2. Rimin. Sen. cons. 430. n. 49. lib. 3. Caldas. de restitut. in integr. in
49 verb. intra legitimum tempus. n. 5.* † Itaut scientia non afficiat Ecclesiam collegiatam, & vniuersitatem, nisi fuerit legitimè conuocata *Cagnol. in l. 2. n. 145. ff. de origin. iur. Bertazol. cons. ciuil. 41. n. 51. Ferret. cons. 41. n. 4. Corn. cons. 46. col. 3. & 4. lib. 3.* & concludunt *Bart. Ang. Castr. & alij communiter in l. sicut. §. si quid vniuersitati. ff. quod cuiusque vniuersitat. nomin. Idem Bart. in l. aut facta. §. fin. ff. de pæn. & in l. metum. §. animaduertendo. ff. quod met. caus. Alciat. cons. 7. n. 14. lib. 3. Dec. cons. 437. quæritur breuiter an homines. n. 3.* Et ita visis huiusmodi allegatio-

gationibus etiam adhibito consilio Patronorum, cum quibus omnia ista fuerunt communicata, Episcopus cessauit à lite, quærendo aliam viam, ex qua magis iuridicè possit sibi de suo credito satisfieri.

EPITOME.

Petitio legitimæ, & eius supplementi, quando sit confusa per aditionem. ¶ Et an creditor illius possidens bona subiecta restitutioni, ex quibus debet detrahi, teneatur petere detractionem tamquam sciens, vel scire debens illa esse restituenda ad hoc, vt ei non currat præscriptio. ¶ Ius legitimæ non agnitum, an transmittatur ad hæredem extraneum. ¶ Et an is cui debetur legitima ante deductionem habeatur loco creditoris, seu domini pro indiuiso.

SVMMARIVM.

1 *Legitima, & illius supplementum, & quacumque alia actio est præscripta spatio quadraginta annorum.*
2 *Creditor legitimæ possidens bona subiecta restitutioni, ex quibus illa est detrahenda tenetur petere talem detractionem ad hoc vt ei non currat præscriptio. Contrarium. n. 4. 7. 10. & 14.*
3 *Ius legitimæ non agnitum transmittitur ad hæredem etiam extraneum.*
5 *Petitio legitimæ dicitur confusa per aditionem, & quid talis confusio operetur. n. 6.*
8 *Renunciatio legitimæ non præsumitur, prout nec alterius iuris, quando alia coniectura capi potest. n. 9.*
11 *Præscriptio non currit possessori.*
12 *Creditor legitimæ, an possit considerari pro tertia dominus pro indiuiso, vel sit loco creditoris, quamuis non habeat dominium, nec possessionem antequam detrahatur. n. 13.*
15 *Negligens non potest dici, qui scit ius suum durare, ideò non currit ei præscriptio, quæ est pœna negligentiæ.*

CAPVT DCII.

In dubio proposito videbatur prima facie concludendum esse locum præscriptioni legitimæ, de qua agimus, nam cum effluxerint quadraginta anni, & vltra, dicitur omne ius amissum siue simus in legitima, siue eius
1 supplemento, † siue alia quacumque dispositione *l. cum notissimi. C. de præscript. trigint. annor. Dec. cons. 302. in casu occurrenti in ciuitate. post princ. vers. venio ad secundum. Alex. cons. 8. visis subtilissimis dubitationibus. n. 25. lib. 3. Menoch. cons. 81. n. 28. lib. 1. Boer. decis. 250. n. 4. dixi latè decis. 4. & ibid. in addit.*

Adde *ad decision. Marcb. 4.*

Quod etiam procedit non obstante, quod creditor legitimæ possideat bona, ex quibus illa
2 sit detrahenda, † debebat enim petere talem detractionem tamquam sciens, vel scire debens, quod poterat venire casus restitutionis talium bonorum, ideo requirebatur saltem declaratio animi, qua declaratione non existente, non potest dici, quod adsit aliquod impedimentum iuris, sed propriæ negligentiæ, quæ non excusat *l. in rebus. C. de iur. dot.* & in puncto ita concludit *Albens. cons. 200. quod est vltimum. n. 24. & 25. lib. 1.*

Verum, quod in hoc casu non detur præscriptio, dubitationem facit, nã mortua matre, ius le-
3 gitimæ † etiam non agnitũ fuit transmissum ad eius hæredẽ, etiam extraneũ, & apud eum remansit, vt firmatũ est in hac causa mihi delegata, & est communis opinio, de qua per *Dec. cons. 302. in casu occurrenti. in princ. Alex. cons. 150. col. fin. n. 8. lib. 2. & cons. 188. in princ. lib. 6. Aym. cons. 312. n. 5. Doctor. in l. scimus. vbi Salic. in princ. q. 1. C. de inofficios.*
4 *testam.* † Vnde non debet considerari, quod talis hæres non petierit, cum enim ipse possideret, & esset debitor, & creditor, non cadit petitio, & consequenter non currit aliqua præscriptio, nec vlla adest negligentia *l. 1. & l. vlt. in fin. C. de annal. except.* Ideo quantum
5 ad petitionem legitimæ † omne ius dicitur confusum per aditionem hæreditatis matris, ac si legitima esset soluta, adeo vt eueniente die restitutionis bonorum, rectè possit dici, quod legitima, quæ matri debebatur, non sit restituenda, & quod in tali casu confusio illa
6 non operetur, † quia tunc esset illi damnosa, prout non operatur quando adest tale damnum iuxta doctrinam *Bart. Castr. Imol. & aliorum communiter in l. stichum. §. aditio. ff. de solution.* Et sic ex prædictis dabitur successori retentio legitimæ, prout daretur ipsi matri, non obstante aliquo temporis interuallo, cum illud non consideretur ob possessionem,
7 quam habebat, † & ita in specie per prædictas, & similes rationes concludit *Socin. Iun. cons. 64. n. 14. & 15. lib. 2.* & sequitur *Menoch. cons. 982. n. 9. & 10. lib. 10.* vbi quod est casus carens probabili difficultate, cum actio, & passio in eodem subiecto esse nequeant, & non
8 sit credendum, † quod quis voluerit renunciare iuri suæ legitimæ, quasi non petierit propter retentionem bonorum, ex quibus illa erat detrahenda argumento *l. si quando. §. generaliter. C. de inoff. testam.* Cum etiam numquam præsumatur renunciatio, quando
9 alia coniectura capi potest † *Alex. cons. 33. n. 7. vers. quinimmo si dictus. lib. 5. Butr. in c. accedentibus. de priuileg. Dec. in c. gratum. n. 4. vers. quarto limitatur. de offic. delegat. Surd. cons. 35. n. 2. lib. 1.* Quod etiam in sup-
10 plemento legitimæ † voluit *Bald. cons. 50. viso testamento. n. 2. vers. respondeo ad euidentiam. lib. 5.* vbi quod numquam currit tempus petendi istud supplementum ob possessionem, quam quis habet vniuersalis hæredi-
11 tatis, † quia possessori præscriptio non currit

currit *l. cum notissimi. 7. C. de præscript. trig. annor. l. si is cuius rem. 31. ff. ex quib. caus. maior. 25. annor. in integr. restituant.*

Quibus additur, quod ille, cui debetur legitima potest considerari pro tertia dominus pro in-
12 diuiso † ex causa suæ legitimæ iuxta opinionem *Bald. in l. filium quem habentem. n. 36. C. famil. ercifcund. Peregr. de fideicommiss. art. 36. n. 33. post princ.* vel saltem secundum aliam opinionem dicitur creditor, & loco
13 creditoris habetur, † quamuis non haberet ante deductionem aliquod dominium, nec aliquam possessionem certæ rei, ob incertitudinem loci & quotæ, & sic nomen, & creditum semper erit saluum ad fauorem ipsius, & facta deductione erunt bona ipsa *l. iulianus. §. idem celsus. ff. de actionib. empt. Peregrin. de fideicommiss. art. 3. n. 133. & art. 4. n. 14. & 15. & art. 36. n. 33. fol. 331. Aret. conf. 156. col. vlt. Rip. in l. in quartam. n. 114. ff. ad leg. falcid. Ruin. conf. 56. n. 20. & 21. lib. 4.* Vnde ratione istius crediti, donec sit facta liquidatio, in qua parte bonorum per eum possessorum sit illi soluenda legitima, non debet ei currere aliqua præscriptio, cum antequam petantur ista bona per illum possessa, iuste
14 retineat, non considerato, quod debeat fieri declaratio, cum satis sit, vt illam faciat tempore quo ab ipso auocantur bona, tunc enim poterit deducere suum creditum, non obstante temporis cursu, quasi prius non venerit casus restitutionis *Socin. Iun. conf. 64. n.*
15 *14. & 15. lib. 2.* † Cum non possit dici negligens, qui scit ius suum durare, & ideo non debet currere præscriptio, quæ est pœna negligentiæ *Bald. in auth. nisi tricennale. col. 1. C. de bon. matern. Castr. conf. 466. n. 2. & 3. lib. 1. Peregrin. de fideicommiss. art. 41. n. 16. ad med.* Quare stantibus prædictis rationibus, & auctoritatibus, non est curandum de opinione *Albens. conf. 200. n. 24. & 25. lib. 1.* Et ita etiam pars acquieuit visis, & consideratis omnibus supra adductis, recedendo ab huiusmodi exceptione præscriptionis, & procedendo in causa ad vlteriores inspectiones.

EPITOME.

Conditio adiecta institutioni, an censeatur repetita in substitutione. ¶ Et quid in conditione protestatiua cohærente, vel non cohærente personæ. ¶ Et quando adest interesse testatoris. ¶ Vel agitur de fauore piæ causæ. ¶ Et quid si fuerit nominatim relictum onus instituto, an debeatur à substituto, vel è contra. ¶ Et quid in hærede repudiante, seu decedente ante aditionem an portio illius accrescat cum onere alteri cohæredi. ¶ Extensio an detur in conditionibus de casu ad casum, vbi tractatur de priuilegio loci pij. ¶ Si instituatur Titius, & si hæres non erit sit substitutus Seius cum onere dandi libertatem seruo, vel soluendi centum Ecclesiæ, an existente Titio hærede, huiusmodi onus sit per eum implendum.

SVMMARIVM.

1 *Legatum relictum in secundo, vel tertio gradu non debetur quando est factum sub conditione prioris gradus deficientis, si talis primus gradus non deficit, quo existente non est locus secũdo. Fallit fauore piæ causæ. n. 2.*

3 *Testator si instituat Titium, & si hæres non erit substituat Seium cum onere dandi centum Ecclesiæ, vel libertatem seruo, quamuis Titius sit hæres, tamen tenetur ad tale relictum. n. 4. & 5.*

6 *Valet argumentum de libertate ad piam causam.*

7 *Conditio adiecta in institutione non censetur repetita in substitutione, nisi intersit testatoris, vel adsit fauor animæ ipsius. n. 8. & 9.*

10 *Conditio potestatiua non cohærens, vel cohærens personæ an dicatur repetita in substituto. n. 11. 21. & 22.*

12 *Interesse testatoris consideratur, quando adest honor ipsius familiæ, vel celebratio missarum pro anima sua.*

13 *Relicta nominatim ab instituto non debentur ab alio substituto, nisi simus ad pias causas, vel in materia fauorabili alimentorum, & similium. n. 14. 15. & 18.*

16 *Onus pium nominatim impositum vni ex cohæredibus, qui repudiat, vel decedit ante aditionem, portio deficiens accrescit cohæredi cum onere soluendi legata pia, quidquid aliud sit in non pijs. n. 17.*

19 *Extensio non datur in conditionibus de casu ad casum, neque fauore piæ causæ. Declara vt n. 20. & 23.*

CAPVT DCIII.

Requisitus quid pro veritate sentiam in casu proposito, prout semper profiteor facere etiam absque aliqua requisitione in quibuscumque causis, omissa disputatione, concludendum est, quod onus erigendi iuspatronatus nominatim impositum à testatore vocatis in tertio gradu sit implendum per eos, qui fuerunt instituti in prioribus gradibus simpliciter, & absque dicto onere. Nam quidquid sit in oneribus adimplendis ad fa- *Adde sup. ad c. 104. n. 45. cũ sequen. & ad c. 217. n. 96.*
1 uorem personæ extraneæ, † in quibus legatum relictum in secundo, vel tertio gradu, non debetur quando est factum sub conditione prioris gradus deficientis, si talis primus gradus non deficit, quo existente non est locus secundo *l. celsus. 29. §. vlt. ff. de legat. 2. l. 1. §. in substitutione. ff. ad leg. falcid. Frãc. decis. 1. n. 3. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 15. n. 1.* Tamen quando tractatur de fauore piæ cau-
2 sæ, † vel alterius personæ priuilegiatæ, non attenditur, quod onus sit impositum nominatim, nec quod secundus gradus non succedat

dat propter existentiam primi, nam semper onus dicitur relictum omnibus gradibus, qui tenentur illud adimplere, non secus ac si eis specialiter & expressè fuisset impositum, Ita communiter concludunt *Doctores in l. imperator. ff. de legat. 1. & in l. si duobus. §. 1. ff. eod. tit.* & bene declarat *Roman. in auth. similiter. in 30. speciali. n. 88. C. ad leg. falcid.* vbi exem-
3 plificat in testatore, † qui Titium hæredem instituit, & si hæres non erit substituit Seium cum onere dandi centum Ecclesiæ, nam in tali casu, quamuis Titius sit hæres, & impleatur primus gradus, in cuius defectum fuit positus secundus, quem testator grauauit ad soluendum legatum pium, nihilominus tale relictum debetur, quoniã præsumptione iuris, & pietatis fauore ab vtroq; gradu relictum intelligitur *Socin.* qui idem voluit dicens esse mirabile *in collectanea regular. iur. in verb. priuilegia piæ causæ. regul. 32. vers. quadragesimumnonum priuilegium. fol. 45. Dec. cons. 181. in causa occurrenti. col. 3. in princ. vers. & hoc in tantum procedit. & cons. 272. in casu proposito. n. 1. vers. vndè succedit singularis decisio. Euerard. loco argument. 58. de liberat. ad piam caus. n. 15. vers. decimoquinto istud facit. fol. 377. Card. Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 8. tit. 2. n. 17. Tiraq. priuileg. piæ caus. 62.* qui omnes mouentur *per*
4 *tex. in l. 2. ff. de manumis. testament.* † cuius verba sunt hæc, si quis ita hæredem instituerit Titius hæres esto, si Titius hæres non erit, stichus liber hæresque esto; Non esse stichum liberum Aristo ait, Titio hærede existente. Mihi videtur posse dici liberum fore quasi non vtique alio gradu acceperit libertatem, sed dupliciter, quo iure vtimur, Et sic apparet ex isto textu, quod fauore libertatis relictum à secundo gradu intelligitur relictum à primo gradu, quamuis primus gradus adiuerit secundo excluso, & sic in materia priuilegiata non attenditur, quod non contingat casus secundum ordinationem testatoris, prout etiã notat *Glos. in d. l. 2. in verb. dupliciter. ff. de manum. test.* vbi etiã adducit *tex. in*
5 *l. diuus pius. 26. ff. eod. tit.* † vbi Martianus ait fauorabiliter fuit rescriptum cum seruo cum libertate substituto legatum erat, si hæres non esset nõ adscripta libertate, perinde haberi, ac si adscripta esset libertas, Et sic ex isto textu colligitur esse repetitam dictã conditionem libertatis, quæ erat apposita in substitutione vt notat *Glos. in d. l. diuus. in verb. libertas. per tex. in l. auia. 76. ff. de condit. & demonstrat. l. cum seruus. ff. de condition. institution.* Et
6 quãuis d. iura loquantur in libertate, † Tamen valet argumentum de ea ad piã causam *Bald. in l. 2. in princ. C. de fideicommissar. libertatib. & in l. si iure. C. de manumis. testam. Imol. in l. proxime. in fin. ff. de his que in testam. delent. Alex. in l. centurio. col. 2. de vulgar. & pupillar. Euerard. loco argument. 58. de libertat. ad piam caus. n. 1. cum seq.*

Quare etiam videmus, quod licet conditio adiecta in institutione non censeatur repetita
7 in substitutione † *l. sub conditione. 73. ff. de hæredib. instituend. cũ alijs per Menoch. præsumpt. 178. n. 10. & præsumpt. 179. n. 4. lib. 4.* Tamen aliud est quando interesset testatoris, vt talis conditio impleretur, tũc enim etiam substitutus vulgaris agnoscit onus istius conditionis *Bald. in l. vnica. §. pro secundo. col. 1. ad med. vers. quarto immediate oppono. n.*
8 *6. & 7. C. de caduc. tolend.* † vbi concludit, quod si testator instituit Titium hæredem sub conditione si decem dederit pro anima ipsius, & si hæres non erit substituit Seium, si contingat, quod Titius non soluit dicta decem, illa erunt danda per Seium, aliter non venit ex substitutione, cum hoc intersit pro anima
9 testatoris argumento *c. licet. extr. de voto.* † Et quamuis *Alex. cons. 158. n. 6. lib. 6.* contrarium sequatur, Tamen opinio *Bald. in d. §. pro secundo. n. 7.* est verior, vt notat *Peregr. de fideicommis. art. 16. n. 58. in fin. fol. 150.* & sequuntur *Bellapert. Socin. & alij de quibus per Menoch. præsumpt. 178. n. 28. lib. 4.* vbi testa-
10 tur de communi, † quando sumus in conditione potestatiua, quæ non cohæret personæ, vt in ea quæ consistit in dando, puta si testator instituat Caium si decem dederit Meuio, talis enim conditio dicitur repetita in sub-
11 stituto ipsi Caio, † quidquid aliud sit in conditione potestatiua cohærente personæ, si videlicet quis instituatur, si talem vxorem duxerit, vel si Capitolium ascenderit, ista enim non onerat substitutum tamquam personalis *Imol. Castr. & alij in l. quæ conditio. ff. de condit. & demonstrat. Menoch. cons. 117. n. 40. lib. 2. Gabr. cons. 117. n. 34. vsque ad 36.*
12 *lib. 1.* † De interesse autem testatoris constat in casu nostro, cum non solum fuerit impositum onus erigendi iuspatronatus in honorem familiæ, sed etiam additum sit aliud onus celebrandi Missas pro anima ipsius testatoris & suorum antecessorum, itaut hoc redundet in beneficium, & commodum maximum testantis *Dec. cons. 181. in causa occurrenti. col. 3. ad med. vers. quia in tali casu. n. 7. post Alex. cons. 66. viso testamento. lib. 2.*

Immo quamuis relicta nominatim ab institu-
13 to non debeantur ab alio substituto † *l. 1. §. id quod ex substitutione. ff. ad leg. falcid. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. eod. tit. Imol. in l. si duobus. 16. §. 1. ff. de legat. 1.* Tamen relicta ad pias causas nominatim ab instituto censen-
14 tur tacitè repetita ab illius substituto, † & ab eo debentur, non secus ac si testator illum grauasset *l. 4. §. lucius. de alim. & cibar. legat. Bart. in l. mela. in princ. ff. eod. tit. Roman. cons. 388. col. 2. in fin. vers. his tamen non refragantibus. n. 5. & ibi Mandos. in verb. soluendum. Pract. Papiens. in form. libell. quo agit. pro legat. rei singular. in princ. n. 85. vers. item quintum. fol. 205. Sim. de Pret. de interpretat. vltim. voluntat. lib. 4. dubit. 11. n. 29.*

15 n. 29. fol. 426. † qui loquuntur in materia fauorabili alimentorum, sed illa conclusio extenditur ad quęcunque relicta ad pias causas Rom. in auth. similiter. n. 65. in 15. special. & n. 78. in 20. special. in fin. C. ad leg. falcid. Alex. in l. licet imperator. col. penult. & in l. si duobus. §. 1. in fin. ff. de leg. 1. Ias. in l. si fundũ. §. stichũ. col. 1. ff. eod. tit. & cons. 95. col. 1. vers. hoc non obstãte. & vers. & istud in indiuiduo. lib. 1. Dec. cons. 181. in causa occurrenti. col. 3. in princ. vers. & ad hoc etiam facit. & cons. 272. in casu proposito. col. 1. ad med. vers. & hoc idẽ cõfirmatur. Tiraq. priuil. piæ caus. 36. ad med. Ruin. cons. 116. n. 4. lib. 3. & cons. 139. n. 13. eod. lib. Hercul. in l. 1. §. id quod. col. 3. vers. hanc tamen communem. ff. ad leg. falcid. Peregr. de fideicommiss. art. 16. n. 60. & 66. fol. 151. Gualdens. de art. testand. tit. de legat. caut. 45. n. 1. tom. 8. p. 1. fol. 133. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 15. n. 2. Gomes. var. resolut. c. 12. tom. 1. tit. de legat. n. 36. vers. item etiam quando. fol. 125. Franc. decis. 1. n. 8. & ibi Amendol. in addit. n. 8. Magdalen. de numer. testium in testam. requisit. c. 4. p. 2. n. 32. fol. 398. Menoch. cõs. 347. n. 46. lib. 4. & cons. 85. n. 25. lib. 1. & præsumpt. 108. n. 36. & 37. lib. 4. Grat. cons. 5. n. 24. lib. 2. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 8. tit. 2. n. 16. Euerard. loco argum. 59. de alim. ad piam caus. col. 2. vers. sexto istud facit. n. 7.

Simile est quod dicimus de coniuncto, nam si onus pium fuerit nominatim impositum vni
16 ex cohæredibus, † qui hæreditatem repudiet, vel decedat ante aditionem, portio, quæ deficit per eius repudiationem, accrescit cohæredi cum onere soluendi alimenta, seu alia legata ad pias causas, & pro anima testatoris propter priuilegium alimentorum, & loci pij l. 3. §. fin. vbi Bart. in princ. ff. de alim. & cibar. legat. Ias. in l. si duobus. §. si hæres. n. 14. ff. de legat. 1. Cordubens. in l. si quis à liberis. §. vtrum. n. 23. ff. de liber. agnoscend. Ruin. cons. 139. col. 4. in princ. vers. nam licet onus. n. 13. lib. 3. Euerard. loco argument. 59. de aliment. ad piam caus. col. 2. vers. sexto istud facit. n. 7. fol. 385. Gualdens. de arte testand. tit. de legat. cautel. 45. n. 1. tom. 8. p. 1. fol. 183. Magdalen. de numer. testium in testam. requisit. c. 4. p. 2. n. 32. fol. 398. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 15.
17 n. 3. † Quidquid aliàs quando onus non pium iniunctum est nominatim vni tantum ex cohæredibus, portio deficiens accrescat sine aliquo onere l. celsus. 29. §. vltim. ff. de legat. 2. Bart. in l. titio. §. 1. in fin. ff. eod. tit. Crass. in §. ius accrescendi. q. 30. n. 3. ad med.

Ex prædictis colligitur veriorem esse opinionem supra firmatam pro adimplemento legati, & erectionis iurispatronatus, non obstantibus consilijs Doctorum in contrarium redditis,
18 quia † solum in eis allegatur auctoritas Addentis ad Dec. cons. 181. vbi dicit sententiam pro Ecclesia non esse tenendam, cum testator noluerit grauare primum hæredem, sed solũm secundũ, quod etiam repetit Idem Addens. ad Dec. cons. 272. in princ. Sed fallitur, nam si libertas est priuilegiata, ita etiam debet esse Ecclesia ex rationibus, & auctoritatibus adductis, Maxime, quia auctor istarum additionum est damnatus, vt in Bulla Clem. Pap. VIII. adeò vt nihil sit curandum de eius opinione, quæ etiam tanquam singularis non est tenenda, cum omnes, ipso excepto, concludant contrarium, vt dictum est supra in princ. præsentis capitis.

Neque obstat aliud, quod dicitur de conditione, in qua non datur extensio de casu ad
19 casum, neque fauore piæ causæ, † nam licet ob priuilegium illius extendatur dispositio, non tamen sequitur, ergo fauore piæ causæ extenditur conditio, cum dispositio facilius recipiat extensionem, quàm conditio, vt in specie l. 2. de manumiss. testam. notat Ruin. cons. 76. n. 17. vers. & si forte dicatur. lib. 5.
20 Quia † non sumus in aliquo actu cõditionali, sed solum in onere imposito vocatis in tertio gradu, quod censetur relictum ab omnibus gradibus ob interesse concernens animam testatoris, & propter fauorem piæ causæ, vt dictũ est supra vers. quare etiã videmus. n. 7.
21 Et † quamuis etiam essemus in conditione, Tamen in ea quoque datur extensio, quando sumus in conditione potestatiua non cohærente personæ, quæ adiecta instituto censetur repetita à substituto, cum in hac materia tacitæ repetitionis procedat à pari onus legatorum ac fideicommissorum, & conditionum potestatiuarũ in dando, & faciendo, quæ cõmodè possunt impleri à substituto, sicut ab instituto l. vnica. §. pro secundo. & §. fin. autẽ sub conditione. & §. ne autem. C. de caduc. tollend. & sic legata & fideicommissa etiam vniuersalia relicta ab instituto cẽsentur repetita à substituto per vulgarem, & quidem sub eisdem conditionibus, sicut à primo, quamuis
22 vulgaris sit tacita, † itaut nulla sit constituenda differentia inter hæreditates, & legata, sed inter conditiones potestatiuas, & casuales, prout late comprobat Peregr. de fideicommiss. art. 16. n. 56. vsque ad 59. fol. 150. Et quamuis ibidem limitetur talis conclusio, vt non habeat locum quando conditio nominatim iniungitur hæredi, seu legatario, siue sit conditio potestatiua, siue præstatio legati, &
23 fideicommissi, † Tamen ista nominatio non attenditur in causis pijs, & fauorabilius, in quibus indistinctè datur repetitio, vt declarat Idem Peregr. de fideicommiss. d. art. 16. n. 60. & 66. fol. 151. iuxta l. 1. C. de legat. post Gloss. Bart. & alios in l. 4. §. fin. ff. de aliment. legat. Et ita ex prædictis fuit cessatum à lite, quærendo compositionem, & cõcordiam, prout secuta fuit, habita ratione per Iudices paupertatis supplicantis, cum alijs, de quibus latius in literis super hoc expeditis, & Commissarijs extra Vrbem directis.

EPI-

EPITOME.

PRo recuperanda possessione, quam quis amisit facto suo, & culpa propria, an detur remedium officij Iudicis ad fauorem mulieris maioris, sicut competit minori. ¶ Obseruantia, & stylus vnius curiæ, quando seruetur extra eam. ¶ Decisiones Rotæ, an faciant ius in litibus vertentibus in partibus. ¶ Et quid in Regulis Cancellariæ. ¶ Mulieribus, & rusticis, an succurratur in iudicialibus, & in his, quæ sunt inducta ad rigorem iuris conseruandum.

SVMMARIVM.

1 *Officium Iudicis competens pro recuperanda possessione, quam quis amisit culpa sua habet locum etiam in muliere maiore. Contrarium est verius. n.4. 6. & 8.*
2 *Aequitas debet præualere, ne quis cum alterius iactura locupletetur.*
3 *Officium Iudicis nititur æquitati.*
5 *Iura subueniunt vigilantibus, & non dormientibus.*
7 *Mulieres non habent idem beneficium restitutionis, quod datur minoribus. n.11. Fallit. n.9. & 10.*
12 *Obseruantia vnius Curiæ non extenditur ad alias.*
13 *Stylus Rotæ non attenditur in lite vertente in partibus.*
14 *Decisiones Rotæ non faciunt ius in litibus extra Curiam.*
15 *Regulæ Cancellariæ, quando attendantur extra Curiam. n.16.*
17 *Mulieribus rusticis, & similibus non succurritur in iudicialibus, neque in his, quæ sunt inducta ad rigorem iuris conseruandũ.*

CAPVT DCIV.

Adde supr. ad c. 503. n. 29.

REmedium, quod competit officio Iudicis pro recuperanda possessione, quam quis amisit facto, & culpa sua, iuxta ea, quæ
1 allegantur supra *c.503.n.29.tom.3.* † Videtur prima facie, quod habeat locum in quacunque persona etiam maiore, quia ei non datur aliquod remedium possessorium, prout reintegratio, nec manutentio, vt dicitur *in d.c.503. n.27.& 28.* Vnde ex æquitate debet ei succurri per officium Iudicis, prout ita in terminis arguit *Rip. in c. sæpe.n.14.de restit.*
2 *spoliator.* † quæ æquitas debet præualere, ne spoliator cum alterius iactura locupletetur *Menoch. de recuper. possess. remed.vltim.in princ. n. 4.* cum tale officium Iudicis nitatur
3 æquitati, † quare debet extendi ad casus, in quibus illa potest considerari *l.planè.ff. de petit. hereditat. c.1.de offic. iudic. Dec.in l.si me & titium. n.4.& 5.ff.si cert. petat.*

Verum in hac materia firmanda est contraria conclusio, quod immo non competat aliquod
4 officium Iudicis † cadenti à possessione ex facto proprio, & iusta causa, nisi illis, quibus de iure competit beneficium restitutionis in integrum, vt minori, Ecclesiæ, & similibus, vt in specie notat *Socin. cons.39 in quæstione quæ vertitur.col.3.in princ.vers.circa secundam quæstionem etiam concludo. n.5.lib.3.& in l.rem quæ nobis.n.9.ff.de acquir. possession. post Butr. in c. sæpe.in fin. vbi Rip.n.14. vsque ad 17.de restit.spoliat.Host. Abb. & alij in c.accedens. il 1. vt lit.non contestat. Alex. cons. 103.n.7.lib.7. Socin.Iun. cons.52. n.6. lib.2. Coras. in l. naturaliter. §. nihil commune.p.2. n.125.ff.de acquir.possess.Menoch. de recuper.remed.vlt.n.14.& 15.*

Neque obstat, quod dictum est de æquitate, per quam debet illi succurri hoc remedio, cum
5 aliter ei non consulatur, † Quia nulla hic æquitas subest, cum factum proprium illi officiat, & quia non dormientibus, sed vigilantibus iura subueniunt *l. pupillus. in fin. ff. de his quæ in fraud. creditor. Menoch. de recuper. remed. 15. n.14. ad med.* vbi ita in specie respondet *post Coras. in l. naturaliter. §. nihil commune. p.2. n. 125. ff. de acquiren. possess.*

Quibus stantibus, non potest mulier maior vti hoc remedio officij Iudicis ad recuperandam
6 possessionem, † à qua cecidit culpa sua, & facto proprio, cum non sit de illis personis, quibus competat beneficium restitutionis, prout est minor, & Ecclesia, quia mulier non habet restitutionem ex sola sexus fagilitate, nisi alia concurrant, puta quod non potuerit
7 consulere peritiores, cũ similibus causis, † neque enim mulieribus prouisum est eodem modo, & beneficio restitutionis, prout minoribus, vt late per *Odd. de restitut. in integr. q. 10. art. 4. n. 21. cum seq. & art. 6. n.32. vers.contra tamen. q.10. fol.88. post Bald. in rubr. extr. de cohabitat. clericor. & mulier. Fulgos. in l. generaliter. n.5. C.ad velleian. Alex. cons. 165. n. 11. lib. 6. Tiraq. in l. si vmquam in præfat. n. 101. C. de reuocand. donationib.*

Et ita intelligenda sunt, quæ dixi supra *c.503. n. 29. tom. 3.* vt scilicet procedant in muliere
8 minore, † non autem maiore, cum conclusio *ibid.* firmata sit vera solum in illis personis, quibus competit restitutio, inter quas non est mulier maior, nisi talis mulier esset per-
9 sona miserabilis, † quia tunc restitueretur, sicut quilibet miserabilis, & egenus, vt per *Maurit. de restitut. in integr. c.375. Oddo*
10 *eod.tit. q.10. n.35.art.6.* † vbi etiã addit alias declarationes, quando præsertim adesset talis obseruantia, vt mulieres etiam maiores restituerentur, vt in Regno Neapolitano *Marant. in Specul. p.6.vers. & quandoque appellatur. n. 101. & in tit. de conclus. in*
11 *caus. n. 3.* † Cum alias regulariter de iure communi mulieres non restituantur, nisi in casibus expressis *Afflict. super constitut. regni.*

gni. lib. 2. rubr. 37. n. 1. cum sequen.
Et quamuis æquipararetur mulier minori quo ad restitutionem concedendam iuxta decis. *Affl.*
12 215. *n. 2.* † Tamen loquitur circa obseruantiam praxis Neapolitanæ, quæ non extenditur ad alias Curias *Alciat. cons. 25. n. 5. tom.*
13 *2. lib. 5.* † vbi amplius loquitur de stylo Rotæ *Honded. cons. 28. n. 62. lib. 1. Lancellott. de attentat. p. 2. c. 6. de attent. recusat. pendent. in princ. n. 3. tom. 5. fol.* 340. In lite præsertim vertente in partibus *Idem Lancellott. de attent. p. 2. c. 20. limit. 1. n. 1. & 2. tom. 5. fol.*
14 413. † vbi ampliat ad decisiones Rotæ, quæ non faciunt ius in partibus, nec decidũt causas tamquam leges, sed velut magistrales doctrinæ attenduntur, prout aliorum Doctorum *Card. in c. pastoralis. de fid. instrument. Ferret. cons. 52. dominus antonius. n. 5. lib. 1.* cum alijs latè adductis per *Mascard. conclus.*
15 484. *n. 1. vsque ad* 14. † sicut etiam dicimus de regulis Cancellariæ *Anchar. cons. 297. Roman. cons. 260. Ias. in l. 1. & ibid. Dec. in vlt. lectur. n. 74. Rip. n. 65. ff. si cert. petat. Idem Dec. in c. 2. in 2. lect. de constit. Alciat. cons. 25. n. 5. tom. 2. lib. 5. fol. 77. Lancellot. de attent. p. 2. c. 20. limit. 1. n. 2. tom. 5. fol. 413. Felin. in c. ex parte. il 1. col. penult. in princ.*
16 *n. 45. de rescript.* † Intelligendo iuxta ea, quæ notat *Mandos. regul. 29. q. 3. n. 2. & 5. Rebuff. de nominat. q. 17. Sarnens. super regul. in proœm. q. 2.*

Immo quamuis etiam *Affl.* loqueretur generaliter, & indistinctè, nihilominus eius opinio non est tenenda, cum contraria sententia sit verior vt notat *Osasc. decis. 87. n. 9.* & latè
17 comprobaui *decis. 219. n. 9. & per tot.* † Cum passim in his, quæ sunt inducta ad rigorem iuris conseruandum, & in iudicialibus non succurratur mulieribus, rusticis, & similibus *Bart. in l. 1. §, nunciatio. col. 5. vers. sed quid in muliere. n. 5. ff. de nou. oper. nunciat. Bald. in l. fin. C. de iur. & fact. ignorant. Alex. cons. 75. n. 10. lib. 5. & cons. 7. n. 21. lib. 7. & cons. 165. dubitatur an mulier. n. 6. cum seq. lib. 6. Felin. in c. fraternitatis. col. 5. vers. item secundo. n. 6. ad fin. de testib. Surd. de alim. tit. 6. q. 7. n. 6.*

E P I T O M E.

Per secundum testamentum, an reuocentur tam institutiones hæredum, quam legata, & alia in primo etiam iurato disposita. ¶ Et quando clausula cassans, & irritans subintelligatur. ¶ In dispositione ad pias causas, an requirantur solemnitates, vel sufficiat sola subscriptio testatoris. ¶ Et quid in scriptura Militis facta in clypeo cum ipsius sanguine. ¶ Legatum consanguineo pauperi an censeatur relictum ob causam pietatis, seu consanguinitatis. ¶ Et quis ad hunc effectum dicatur pauper. ¶ Institutio hæredis, & legatum, an valeat, quando refertur ad aliam scripturam existentem apud personam certam. ¶ Primum testamentum solemne ad pias causas, seu inter liberos, an sit sublatum per secundum minus solemne, quod potest esse validum de iure speciali. ¶ Et quid si secundum non sortiatur effectum. ¶ Vel quando adsunt in secundo minora onera, quam in primo. ¶ Posterius testamentum, quod sustinetur sine solemnitatibus fauore piæ causæ, an valeat solum quo ad institutionem, vel etiam quo ad legata extraneis relicta. ¶ Et quando illa accrescant piæ causæ institutæ, seu venientibus ab intestato. ¶ In codicillis, an sit speciale, vt relicta in primis non sint sublata in secundis.

S V M M A R I V M.

1 *Per testamentum secundum reuocatur primum ipso iure. Amplia quamuis idem hæres sit institutus in secundo, qui erat in primo. n. 3.*

2 *Clausula cassans, & irritans subintelligitur in secundo testamento reuocante primum.*

4 *Secundum testamentum præualet primo, quamuis testator iurasset non reuocare.*

5 *In dubio pronunciandum est primum testamentum fuisse reuocatum.*

6 *Per secundum testamentum reuocantur tam institutiones hæredum, quam omnia legata, fideicommissa, donationes, confessiones, & alia quæcumque in primo disposita. n. 7.*

8 *In codicillis est speciale, vt relicta in primis non sint sublata in secundis.*

9 *Primum testamentum solemne ad pias causas non tollitur per secundum minus solemne etiam ad pias causas, quamuis possit esse validum de iure speciali. Contrarium est verius. vt n. 10. & 12. & de ratione. n. 11. 15. & 16. Maxime si in secundo adsunt minora onera, quam in primo ad fauorem piæ causæ institutæ. n. 18.*

13 *Testamentum secundum minus solemne inter liberos validum de iure speciali reuocat primum etiam inter liberos, quod habet solemnitates de iure communi. Idem in testamento condito iure militari. n. 14. vel iure pratorio etiam non sortiente effectum, dummodo sortiri potuerit. n. 17.*

19 *Liberatio ab oneribus, & legatis facta in secundo testamento operatur, vt illud sit magis fauorabile quam primum.*

20 *In dispositione ad pias causas non requiruntur testes, sed sufficit sola subscriptio recognita per duos testes. n. 22.*

21 *Miles potest testari sine solemnitate per solam scripturam in clypeo eius sanguine factam dũmodo eius manus recognoscatur.*

23 *Posterius testamentum, quod fauore piæ causæ sustinetur sine solemnitatibus, an valeat solum quo ad institutionem, vel etiam quoad legata extraneis relicta. n. 24. 25. 26. & quid in testamento non solemni inter liberos. n. 27.*

Legatum

28 *Legatum relictum consanguineo pauperi censetur potius factum ratione paupertatis, quam consanguinitatis. Intellige vt n.29.*

30 *Pauper qualis dicatur ad hoc vt legatum ei factum possit dici ad piam causam, & quid si testator habebat legatarium pro paupere. n. 31.*

32 *Legatum inualidum an accrescat piæ causæ institutæ, seu venientibus ab intestato. n.33.*

34 *Voluntas defuncti etiam non solemnis est exequenda ab ecclesia hærede instituta.*

35 *Legata debentur quamuis non contineãtur in apocha per testatorem scripta si fiat relatio ad aliam scripturam certam, & recognitam. Idem in institutione hæredis, quæ refertur ad apocham existentẽ apud tertiũ. n.36. & 37.*

CAPVT DCV.

LEgatum, de quo agimus, debetur Iulio, tanquam illud sit sibi relictum in secun-
1 do testamento, † per quod fuit reuocatum primum ipso iure *l. si quis priore. 29. ff. ad trebellian. l. si iure. 18. ff. de legat. 3.* quod procedit etiam si in secundo nihil fuerit dictum de reuocatione, primi, cum semper subin-
2 telligatur illa clausula cassans & irritãs, † vnde multo magis in casu nostro, in quo talis reuocatio legitur *Bald. in l. fin. n.42. in princ. q.5. vers. primo modo ius actoris eneruãdo. C. de edict. diu. adrian. tollend. Ias. in l. pacta nouissima. 12. n. 3. C. de pact. Surd. cons. 169. n.6. lib.2. Menoch. cons. 1015. n.1. vsq. ad 5.*
3 *lib. 11.* † vbi ampliat etiam si idem hæres sit institutus in secundo testamento, qui erat in primo *Glos. Bald. Imol. Aret. & Alex. in l. eum qui duobus. 51. in princ. ff. de acquir.*
4 *hæreditat. Ias. cons. 169. n. 1. lib. 4.* † licet etiam in primo testator iurasset se illud non reuocaturũ, quia tali iuramento non obstante semper præualet secundum testamẽtũ *Bart. & alij in l. si quis in principio testamenti. 22. ff. de legat. 3. Cin. in l. 1. col. vlt. C. de sacros. eccles. Felin. in c. si diligenti. 12. col. penult. ante med. n.33. de for. comp. & in c. edoceri. 21. col.6. in princ. vers. & ibi dictis adde. n.7. de rescript. Boer. decis. 204. n.17. Ias. cons. 122. in fin. lib. 4. Corn. cons. 272. n.7. lib.3. Crass.* qui de communi *in §. testamentum. q. 87. n. 1.* & est verior opinio, quidquid contrarium senserit *Speculat. de instrumẽt. edition. §. compendiose transcurrimus. rubr. testamẽta qualiter impugnẽtur. n.25. & 26.* vt testatur *Gabr. conclus. 1. n.8. de iureiur. Facchin. lib. 4. con-*
5 *trouers. iur. c.9. in fin.* † Cum etiam in dubio semper pronunciandum sit primum testamentum fuisse reuocatum *Menoch. cons. 1148. n. 3. lib. 12.*

Stante igitur reuocatione primi testamenti nihil debetur Aduersario, qui ex eo agit, cum per secundum non solum sint sublatæ omnes
6 institutiones hæredum, † sed etiam omnia legata, fideicommissa, donationes, confessiones, & alia quæcumque in eo disposita *l.3. §. si legatarius. vbi Glos. in verb. scriptus. ff. si cui plusq. per leg. falcid. & in l. hæredes palã. 21. §. si quis post factum. in verb. omnia. vbi Bald. in fin. ff. de testam. Bart. in l. 1. n. 20. q. 5. C. de iur. codicillor. Menoch. cons. 1280. n.1. & 2. lib.13. Curt. Iun. cons. 163. n.15. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 12. tit. 1.*
7 *n.36. cum seq.* † vbi ampliat, quamuis idem hæres fuerit institutus in secundo, qui fuit in primo *Natt. in auth. hoc inter liberos. n.88. C. de testam. Surd. decis. 127. n.8. & cons. 169. n.7. lib. 2.* vbi quod in testamentis est necessaria repetitio, ad hoc vt contenta in primo non censeantur adempta in secundo, nam alias quo ad omnia intelligitur facta reuocatio ip-
8 so iure, † cum in codicillis sit speciale, vt relicta in primo non sint sublata in secundo, quod datur pro cautela vt quis curet sibi legatum fieri in codicillis, non in testamento, vt sit tutus de non reuocatione *Veronens. caut. 87. si aliquis velit sibi relinquere. n.2.*

Neque obstat quod primum testamentum fuerit
9 conditum coram notario, † & septem testibus, quo casu non censetur reuocatum per secundum minus solemne, prout est illud, in quo se fundat Iulius, cum solùm sit solium subscriptum à testatore *Ruin. cons. 9. n.16. lib.2.* vbi *post Oldrad. cons. 129. titius. n. 1.* concludit, quod primum testamentum solemne de iure communi ad pias causas non tollitur per secundum minus solemne, quamuis possit esse validum de iure speciali iuxta *l. hac consultissima. 21. §. ex imperfecto. & §. si quis autem C. de testam.* & *Ruin.* refert *Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.6. tit. 3. n. 46. in fin. Cephal. cons. 32. n.10. lib.1.* vbi de communi *Socin. cons. 229. primo aspectu. n.4. lib.2. Anchar. & Imol. in c. cum esses. q.8. de testam. Addit. ad Alex. cons. 146. in verb. liberos. in fin. lib. 2. Facchin. lib. 4. controuers. iur. c.6. col. fin.*

Nam quidquid prædicti teneant, verior opinio, & magis communis est, quod primum testa-
10 mentum solemne ad pias causas † reuocetur per secundum minus solemne etiam ad pias causas, cum sufficiat, quod illud secundum sit perfectum in sua specie, & habeat sua substãtialia requisita ad sui ipsius perfectionem, quamuis primum contineat plures solemnitates, nam maior solẽnitas non inducit ma-
11 iorem perfectionem, † vbicumque vtrumque est perfectum quo ad solemnitatem necessariò requisitam, quasi solemnitas superflua, & non necessaria non attendatur iuxta doctrinam *Bart.* communiter in proposito approbatam *in l. hæredes palam. 21. §. si quis post n.3. vers. sed dubium est. ff. de testam. Ias. in l. si ità sit scriptum. alias incip. si ità sit adscriptum. 14. n.28. ff. de legat. 1. Dec. in l. nihil tam naturale. 35. n.5. & ibi Cagnol. n. 7. ff. de regul. iur. cum alijs per Magdalen. de numer. test. in testam. requis. c.16. n.235. lib.1. fol.224.*

Et ità

Et ità in specie casus nostri quando adsunt duo
12 testamenta ad pias causas, † quod secundum præualeat quamuis sit minus solemne primo magis solemni, late concludit *Castr. cons. 362. alias. 327. dubium facit in suprascripto puncto. n. 1. & 2. lib. 1.* quem sequitur *Alex. in l. hac consultissima. 21. §. ex imperfecto. n. 11. C. de testam. & cons. 131. super themate. n. 3. lib. 7. & cons. 146. viso themate. n. 13. lib. 2. cons. 105. viso ac diligenter considerato. n. 8. ad med. vers. adduco quod. lib. 4.* vbi etiam allegat *Butr. in c. in præsentia. vers. ex his deciditur. de probationib. Ang. in §. & si quidem. n. 5. vers. sin autem secundum. auth. de testam. imperfect. à parentib. in filios fact. Roman. cons. 385. in casu præmisso quo quæritur. n. 1. ad med.* Vbi *Mandos. in verb. numerus. in fin.* testatur de magis communi *Dec. cons. 365. in causa quæ mantuæ. n. 1. & in l. nihil tam naturale. 35. n. 6. ff. de regul. iur.* vbi etiam adducit *Barbat. cons. 43. col. 4. lib. 3. Couarr. in rubr. de testam. p. 2. n. 1. ad med. fol. 3. Ias. in l. si ita sit scriptum. 14. n. 29. ff. de legat. 1. Socin. Iun. cons. 144. n. 37. in fin. vsq. ad 42. lib. 2. Siluest. in summ. in ver. testamentum. il primo. q. 6. vers. quartum. Magdalen. de numer. test. in testam. requisit. c. 16. lib. 1. n. 232. fol. 174. post Ludouic. Zunt.* qui late multa cumulat, & hanc opinionem tanquam magis veram, & receptiorem defendit *in respons. pro vxor. n. 593. cum seq. Tiraq. priuileg. piæ caus. 2. in princ. & priuileg. 53. fol. 32. Grat. cons. 90. n. 2. lib. 2.*

Prout etiam videmus, quod secundum testamen-
13 tum minus solemne inter liberos, † si est validum de iure speciali, reuocat primum etiam inter liberos, quod habet solemnitates de iure communi, cum sufficiat quod istud secundum sit perfectum, & validum de iure ciuili, & ex speciali priuilegio *Paris. cons. 34. n. 58. in fin. lib. 2. Socin. Iun. cõs. 144. n. 34. vsq. ad 41. lib. 2. Menoch. cons. 1015. n. 5. lib. 11.* cum alijs *per Gabr. de testament. conclus. 7. n. 1. fol. 203. Card. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib. 6. tit. 2. n. 17. in fin. vers. sed tamen hoc non videtur sufficere. fol. 117.* late *Magdalen. de numer. test. in testam. requisit. lib. 1. c. 16. n. 230. cum seq. post Ludou. Zunt.* qui omnibus respondet *in respons. pro vxor. n. 613. & 694. vsq. ad 722. Vasq. de succes. creation. lib. 3. §. 21. limit. 7. n. 65. fol. 8.* & de magis communi testatur *Rot. per Card. Seraph. decis. 382. n. 7.*

Quare etiam secundum testamentum conditum iure militari sine solemnitatibus iuris com-
14 munis † tollit præcedens testamentum habẽs solemnitates iuris communis *l. eius militis. 35. §. militia missus. ff. de militar. testam.* Cum generale sit in omnibus vltimis volũtatibus, quod tantam vim habeat testamentum validum de iure speciali ad tollendum primum, quantum validum de iure communi, ne alias priuilegium concessum in certis casibus de condendo testamẽtum sine solemnitatibus sit
15 inutile, † cum etiam idem operetur actus acquisitus per priuilegium, quantum ille, qui acquiritur de iure communi, maxime quia licet in posteriori voluntate interuenerit minor solemnitas, tamen adest ius potentius, quod deficit in prima, videlicet quod in testamentis attenditur vltima dispositio, quæ præponderat solemnitati præcedentis volun-
16 tatis, † vnde non mirum, si actus validus de iure speciali tollat primum magis solemne, ità per prædicta late cõcludit *Alex. cons. 146. n. 13. lib. 2. & cons. 131. n. 3. lib. 7. iuxta Glos. in §. ex eo. in verb. perfecto. instit. quib. mod. testam. infirm. Dec. cons. 475. in causa quæ mantuæ. n. 1. Socin. Iun. cons. 144. n. 32. lib. 2. Couar. in rubr. de testam. p. 2. n. 1. Cephal. cons. 73. n. 2. & 3. lib. 1.* vbi ampliat quamuis etiam secundum valeret solum de iure præ-
17 torio, † & quamuis posterius testamentum non sortiretur effectum, dummodo sortiri potuerit *Castr. in l. cũ in secũdo. 16. n. 4. ff. de iniust. rupt. & irrit. fact. testam. Alex. in l. sed si plures sint ita substituti. 10. §. si ex asse. n. 2. ad med. ff. de vulgar. & pupill. & in l. si quis antea conduxit. 10. n. 8. de acquir. possess.*

Et ista cõclusio sine vlla difficultate procedit in casu nostro, cum sit magis fauorabile, & vtilius secundum testamentum piæ causæ insti-
18 tutæ, † propter minora onera, & pauciora legata, ad quæ tenetur ex secundo, quàm si attenderetur primum, in quo eadem pia causa instituta magis grauatur, Tunc enim hoc stante semper primum dicitur reuocatum per secundum quamuis sit minus solemne *Aym. cons. 152. n. 12. post Socin. cons. 163. col. penult. lib. 2. Alex. cons. 105. col. 4. vers. secundo respondeo. lib. 4. & in l. hac consultissima. 21. §. si quis autem. in fin. C. de testam. Bal. Salic. Cuman. Natt. & Castr. in auth. hoc inter liberos. C. eod. tit. Boer. decis. 240. n. 11.* & nullam dubitationem habere dicit *Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 2. n. 19. in fin. Socin. Iun. cons. 127. n. 10. lib. 1. Rom. cons. 385. in casu præmisso. n. 2. in fin.* & hanc opinionem passim sequitur *Rot. coram Card. Seraph. Auenionen. legati. 10. Decembris. 1578. in impress. decis. 382. n. 7. & coram eodem Auenionen. hæreditatis. 27. Nouembris. 1598. inter impressas decis. 1302. n. 7.* vbi allegantur concordantes decisiones *Michael Crass. in §. testamentum. q. 86. n. 7. & 8. fol. 480. Grat.*
19 *cons. 90. n. 28. lib. 2. Corn. cons. 31. lib. 2.* † & quod dicatur magis fauorabile piæ causæ secundum testamentum, quam primum propter liberationem ab oneribus & legatis, in quibus minus grauatur *Sim. de Pret. de interpretat. vltim. voluntat. dubit. 2. lib. 4. n. 4. & 5. fol. 460. post Io. Bapt. de Sanct. Blas. cons. 168. n. 3. inter cons. diuers. vltim. voluntat. Rim. Sen. cons. 110. n. 13. cum seq. lib. 1.*

Neque est dubitandum, quod sit validum secundum testamentum, de quo agimus, quamuis sit

sit solùm folium, seu cedula subscripta manu
20 testatoris, † cũ simus in dispositione ad pias causas, in qua non requiruntur testes, nec aliæ solemnitates, & sufficit sola subscriptio *Couar. in c. relatũ. il 1. n. 12. in fin. de testam. Ruin. cons. 71. n. 16. usque ad 19. lib. 3. Alex. cons. 4. col. 3. n. 10. lib. 7. Dec. cons. 158. casus qui proponitur. n. 3. Tiraq. priuil. piæ caus. 4. Imol. in l. si is qui alias incip. si quis cum testamentum. 25. n. 6. & ibid. Aret. col. 2. post med. vers. in primo casu dicit hic. ff. de testam. cum alijs per Rot. diuers. decis. 74. n. 12. usque ad 20. p. 2. Crass. in §. testamentum. q. 19. n. 3. Ias. cons. 61. n. 6. lib. 1. Boer. decis. 240. n.*
21 *4.* † Exemplo militis, cuius testamentum valet sine aliqua solemnitate etiam si esset scriptum in clypeo eius sanguine rutilanti, dummodo per duos testes recognoscatur eius manus *l. milites in expeditione degentes. 15. C. de testam. milit.* ergo eodem modo in schedula
22 ad pias causas, † quæ valebit dummodo probetur per duos testes manus scribentis, cum isti duo casus æquiparentur *Ruin. cons. 71. n. 18. lib. 3.*

Non obstat, quod secundum testamentum licet sustineatur absque solemnitatibus fauore piæ
23 causæ, tamen intelligitur † quo ad institutionem, non autem quo ad legata extraneis relicta *Castr. cons. 93. n. 1. & cons. 97. n. 2. lib. 1. Ias. in l. hac consultissima. 21. §. ex imperfecto. n. 10. C. de testam. latissime Magdalen. de numer. test. in testam. requisit. p. 2. c. 7. n. 20. usque ad 26. fol. 430. Clar. in §. testamentum.*
24 *q. 6. in fin.* † Quia ista opinio non est tuta, cum verior sit contraria sententia, nam ex quo conualidatur institutio, quæ est caput testamenti, consequenter debẽt sustineri omnes partes illius, prout latè defendit *Salic. in auth. cassa & irrita. q. 9. n. 7. C. de sacros. eccl. Crot.* qui de communi *in l. re coniuncti. n. 160. ff. de legat. 3. inter repetentes. vol. 4. fol.*
25 *298.* † vbi quod est verior opinio, & in iudicando, & consulendo tenenda *Butr. in c. quod clericis. 9. col. penult. post princ. vers. idem puto in testamento laici vt in quantum. de for. compet.* quem sequitur *Alex. cons. 41. viso tenore. n. 5. ad med. lib. 1. & cons. 105. viso ac diligenter cõsiderato. n. 14. lib. 4. Cephal. cons. 72. n. 16. lib. 1. Abb. in c. ecclesia S. Mariæ. 11. n. 40. ad med. vers. ideo puto quod si laicus instituta ecclesia. de constitutionib. Ruin. cons. 1. n. 12. lib. 2. Corn. cons. 178. n. 6. lib. 1. Couar. in c. relatum. il 1. n. 2. de testam. Gualdens. de art. testand. tit. de testam. cautel. 3.*
26 *in fin. tom. 8. p. 1. fol. 113.* † Quidquid contrarium sentiant *Ias. Curt. Iun. & alij in d. §. ex imperfecto.* quia contra eos est verior opinio, vt testatur *Bened. in c. raynutius. in verb. testamentum. il 1. n. 69. de testam. cũ alijs per Tiraq. priuil. piæ caus. 80. col. 1.* & notat etiã late *Crass. in §. testamentũ. q. 18. n. 7. fol. 419. Vasq. de success. creat. lib. 3. §. 22. limitat. 12. n. 11. fol. 30.* Non obstante *decis.*
27 *diuers. 734. p. 1.* † Quæ loquitur in testamento non solemni inter liberos, quod valet solum quoad eos, secus quo ad legata facta extraneis, cum aliud sit in testamento ad piam causam, in quo magis specialiter inductum est, vt talia legata sint valida *Tiraq. priuil. piæ caus. 2. & 80. cum alijs supra adductis,* & notat etiam *Salic. in d. auth. cassa & irrita. q. 9. n. 7.* vbi respondet ad *d. l. hac consultissima. 21. §. ex imperfecto. C. de testament.* cui etiam alias responsiones dat *Crot. in l. re coniuncti. n. 161. ff. de legat. 3.*

Immo legatum Iulio debitum dicitur pium, cum enim sit relictum consanguineo paupe-
28 ri, † censetur potius factum ratione paupertatis & pietatis, quàm consanguinitatis, & ob istam causam sustinetur, vt propter deficientem legitimam solemnitatem non pereat *Ias. cons. 183. col. 2. vers. septimo alias. lib. 2. Cephal. cons. 216. n. 24. & 25. lib. 2. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 3. n. 14. fol. 120. Euerard. loco argument. de libertat. ad piam caus. in fin. fol. 38. Menoch. præsumpt. 115. n. 9. in fin. vers. hæc tamen declaratio. lib. 4.* iuxta ea, quæ in simili scripserunt *Bald. & Fulgos. in l. si tibi decem. 18. §. si pactus. ff. de pact. Imol. & Comens. in l. quod dicitur. 130. ff. de verbor. obligationib.*

Contraria autem precedunt, quãdo esset factum legatum consanguineo pauperi cum solem-
29 nitatibus requisitis, † tunc enim præponderaret ratio consanguinitatis, itaut ob talem causam præsumeretur testatorem motũ fuisse, non propter paupertatem, secus autem quando, prout in casu nostro, relinqueretur in voluntate minus solemni, tunc enim ex solemnitate non adhibita colligitur clara voluntas disponentis, quod voluerit relinquere ad pias causas, non propter affinitatem, ita in specie distinguit *Cephal. cons. 216. n. 23. usque ad 26. lib. 2. Menoch. præsumpt. 105. n. 9. in fin. lib. 4. iuxta l. non codicillum. 14. C. de testam. l. conficiuntur. 8. in princ. ff. de iur. codicillor.* & notat etiam *Tiraq. de pia caus. in præfation. col. 3. in fin. vers. sed si hoc omnino est sine dubio.*

Et quod simus in paupere admittebatur tamquam notorium, cum legatarius nihil ha-
30 beat, † quamuis in huiusmodi materia paupertatis non cõsideretur an quis aliquid possideat, necne, cum necesse sit, vt bona, quæ possidentur, conueniant qualitati, & conditioni suæ personæ, nam alias etiam multa possidens dicitur pauper, & quod ei legatur censetur ad piam causam relictum *Menoch. de arbitr. cas. 65. n. 8. in fin. & præsumpt. 115. n. 8. lib. 4. Tiraq. de nobilit. c. 20. n. 148.* Cum etiam præsupponatur in facto legatarium
31 pro paupere habitum à testatore, † qui bene nouerat conditionem sui consanguinei, adeo vt ista credulitas testatoris sufficiat, quamuis etiam fuisset factum legatum diuiti, quem

ipse

ipse credebat pauperem tamquam inspecta mente, & voluntate testatoris, quæ debet attendi, semper dicatur legatum pium *Menoch. præsumpt.115.n.7.lib.4.*

Vnde stante validitate huiusmodi legati tamquam facti ad piam causam, non opus est quærere, an illud accrescat aduersario, qui prætendit ab intestato succedere, non autem societati sanctissimæ Annuntiatæ hæredi in-
32 stitutæ; † Quamuis etiam si esset inualidum, verior est opinio, & magis communis, vt accrescat piæ causæ institutæ, non autem venientibus ab intestato, cum talis portio non dicatur propriè accrescere, sed remaneat penes piam causam tamquam caduca, vnde nulla ratio suadet, vt venientes ab intestato ad eam vocentur, cum illi non succedant, quoties est locus successioni ex testameno *l. quandiu. la 2. quæ est 39. ff. de acquir. hæred.*
33 *l. quandiu.89. ff. de regul. iur.* † & ita in proposito latè comprobat, & omnibus obiectis respondet *Magdal. de numer. test. in testament. requisit. p. 2. c. 7. n.26.* iuxta *tex.* clarum in hac materia *in l. hac consultissima.21. §. ex imperfecto. & ibid. Fulgos. n.2. C. de testam. Addit. ad Bald. in repet. l.1. n.8. in verb. ex imperfecto. C. de sacrosan. eccles.* Quidquid cōtrarium sequatur *Tiraq. priuil. piæ caus. 80. post med. vers. item pro hac parte adfert. fol. 41. post Bald. Salic. Castr. Alex. Corn. & alios in l. senium. 3. C. qui de testam. facer. poss. per tex. in l. mulieri & titio. 73. ff. de condit. & demonstr. Imol. in l. tam is qui testamentum. 25. §. 1. n.6. ad fin. de donat. causa mort.*

Licet hoc dictum sit ex abundanti, quia, vt su-
34 pra firmatum est, sumus in legato pio, † quod Ecclesia hæres instituta tenetur soluere, quamuis non esset pium, cum constet de clara mente disponentis, qui enixe rogauit hæredem, vt quo ad huiusmodi legata voluntatem suam omnino exequeretur, quo casu illa debentur in foro conscientiæ, cum ratio naturalis suggerat talem defuncti voluntatē, quamuis non solemnem esse seruandam, maximè à locis pijs, & ab Ecclesia, quæ cultrix est iustitiæ, & pietatis, vt in proposito latè comprobat *Card. Mantic. de coniectur. vlt. voluntat. lib.2. tit.14. n.16. vsque ad 30.* tamquam apices iuris in foro conscientiæ non excusent *Bald. in auth. ad hæc. n.13. in fin. de vsur. & in l.1. n.5. & 6. C. de confess. iuxta l. si seruum stipulatus. 91. §. sequitur. in fin. ff. de verbor. obligationib.*

Nec facit, quod legata nō sint descripta in apo-
35 ca per testatorem subscripta, † Quia sufficit, quod fuerit facta relatio ad aliam scripturam, de qua cum appareat, & constet de eius identitate, & fuerit plene recognita, habetur ac si esset in testamento apposita, non enim refert, an aliquid certum sit per specialem sui expressionem, an per relationem ad aliud, ex quo talis implicita designatio veri-
ficetur, itaut hoc procedat non solum in le-
36 gatis, † sed etiam in ipsamet institutione hæredis non expressa, sed relata & existente apud certam personam iuxta doctrinam *Bar.* communiter approbatam *in l. si ita scripsero. 38. ff. de condit. & demonstrat. Ias. in l. vbi autem. 75. §. illud. n.2. ff. de verb. obligat. Paris. cons. 19. n.12. cum seq. lib.3. Castr. in*
37 *l. hac consultissima. §. per nuncupationē.* † vbi *Corn.* attestatur de veriori, & magis communi opinione *C. de testam. Couar. in c. cum tibi. n. 5. eod. tit.* & ita etiam passim seruari dicit *Crass. in §. institutio. q.16. n.3. & in §. testamentum. q.16. n.10. Vasq. de success. creat. §. 17. n. 53. lib. 2. requisit. 24. fol. 42. Clar. in §. testamentum. q.36. n.2. in fin. late Ludouic. Lana in cons. de form. testam. nuncupat. n.66. Gabr. conclus. 11. n.1. cum seq. de testam. Natt. in auth. quod sine. q. 11. n.26. C. eod. tit. Mastrill. decis. 190. n.2. vsque ad 6. p.2.* Cum huiusmodi causa fuisset commissa in Rota R. P. D. Vbaldo, fuit datum dubium an legatum deberetur Iulio, per quem hæc omnia supra adducta fuerunt communicata Patronis sui Aduersarij, cui fuit suasum, vt à lite recederet, tamquam non foueret bonum ius, prout recessit, patiendo solui eidem Iulio prædictum legatum, facto tamen reinuestimento pecuniarum relictarum in tot locis Montium non vacabilibus, cum prohibitione de illa non alienando ad fauorem hæredis, quatenus ei deberetur falcidia, & ob alias causas, propter multa debita in hæreditate reperta.

EPITOME.

Successor in beneficio an teneatur stare locationi antecessoris. ¶ Et quid si illa sit facta ad tempus permissum. ¶ Vel nomine Ecclesiæ. ¶ Vel si fundus sterilis esset redactus ad culturam. ¶ Vel quando fructus pendentes de proximo deberent colligi. ¶ Vel si fuit anticipatè solutum. ¶ Vel quando successor recepit pensionem. ¶ Et an tunc approbetur locatio etiam pro tempore futuro. ¶ Rector Ecclesiæ an dicatur administrator redditū illius, seu vsufructuarius, vel vsuarius. ¶ Conductor, & colonus partiarius quo casu possit cogi à successore ad continuandum in locatione sibi facta per antecessorem. ¶ Et an sint diuidendi fructus, quando seminauit, & fecit omnia ad culturam necessaria, etiam quod res locata illos non redderet nisi singulo quinquennio.

SVMMARIVM.

1 *Locatio facta ab antecessore extinguitur per superuenientiam successoris, quando fuit nomine Rectoris, non Ecclesiæ, etiam quod esset ad tempus permissum. n.5.*

2 *Successor recipiens pensionem à conductore*

antecessoris, solũ approbat locationẽ pro tempore, quo recipit, non autem pro futuro. n. 4.

3 *Tacitus consensus non extenditur vltra illud quod exprimitur.*

6 *Rector Ecclesiæ dicitur solum administrator & fidelis dispensator redditũum illius, seù vsufructuarius, vel vsuarius.*

7 *Resoluto iure administratoris, & vsufructuarij resoluitur etiam contractus per eum celebratus.*

8 *Successor in beneficio cogitur stare conductori antecessoris, si fundus locatus erat sterilis, & postea redactus ad culturam.*

9 *Prælatus tenetur stare colono, quando terra fuissent seminatæ, & fructus pendentes de proximo deberent colligi.*

10 *Episcopus non habet ius in fructibus, nisi vita sua durante, in quibus non potest præiudicare successori etiam respectu primi anni, quo obijt, & conductor anticipate soluit. n. 11.*

12 *Prædecessor non obligat successorem.*

13 *Conductor non potest cogi à successore ad continuandum in locatione sibi facta per antecessorem. n. 15. Amplia etiam in colono partiario. n. 16. Declara vt n. 17.*

14 *Locator & Conductor sunt correlatiui, itaut concessum vni debeat concedi alteri.*

18 *Colonus seminans, & faciens ea, quæ circa agriculturam sunt necessaria non potest expelli, sed debet metere, & fructus diuidere, etiam quod res locata non redderet fructum nisi singulo quinquennio. n. 19.*

20 *Successor tenetur stare colono, cui fuit locata res per eum, qui desijt esse beneficiatus facto suo, videlicet reunciatione.*

CAPVT DCVI.

PEr superuenientiam successoris extinguitur locatio facta ab antecessore siue
1 simus in resignatario, † siue alio successore per obitum Rectoris, seu Beneficiati, semper enim debet fieri alia locatio, seu illa est renouanda, quando fuit facta nomine Rectoris, cum secus sit si fuisset nomine ecclesiæ, vel pro vtilitate illius contractum, & pecunia inde recepta sit conuersa in vtilitatem ecclesiæ, nam istis cessantibus, non tenetur successor stare locationi, cum præbendarius non possit locare vltra tempus vitæ suæ, & conductor sibi imputet, tanquam potuerit præuidere casum mortis locantis, Ista est communis opinio de qua late *Redoan. de reb. ecclesi. non alienand. q. 5. an & quomod. ex alienat. & fact. præcessor. teneat. success. §. sed an contractui locationis. n. 5. & per tot. fol. 335. Paris. de resign. lib. 1. q. 16. n. 47. & 48. fol. 74.* vbi quod ita seruatur *in Rot. iuxta decis. Thom. de Tan. 33. in manuscript. Put. decis.* 18. n. 1. &
2 2. *lib.* 1. † vbi etiã quod licet successor receperit pensionẽ à cõductore, tamẽ intelligetur solum approbata pro illo tempore, quo recepit, non autem, quod in futurũ aliqua obligatio inducatur *Idem Put. decis.* 180. *n.* 7. & 8. *lib.* 1.

Adde ad decision. March. 99. n. 14.

3 iuxta regulam, † quod tacitus consensus non extenditur vltra illud quod sonat, licèt secus sit in expresso *Glos. in clem. sæpe. in verb. de partium. de verb. significat. Bart. in l. 1. §. si quis interdicto. ff. de itin. actuq. priuat.* Quod
4 etiam de tacito consensu † voluit *Bellam. decis. 747. incip. supposito quod dominus guido. alias est decis. 748. col. 2. in princ. vers. plus dixerunt domini. n. 2. fol.* 341. Et passim ista cõclusio ab omnibus admittitur, vt successor in
5 beneficio nõ teneatur stare locationi † etiam factæ ad tempus permissum *Glos. in c. vlt. ne prælat. vic. suas. Albens. cons.* 108. *n.* 1. *vsq. ad 6. vbi late Vincent. Anibal. in addit. in verb. nomine ecclesiæ. Alex. cons.* 160. *n.* 4. *cum seq. lib. 6. Ias. cons. 94. n. 5. lib. 1. Socin. cons. 36. n. 9. lib. 1. & cons. 34. n. 1. & 4. lib. 3. Polidor. Rip. obseruat. 115. n. 2. & 3. Anchar. cons. 116. secundum ordinem. per tot.* vbi quod etiam si adsit hypotheca ad fauorem conductoris, erit
6 resoluta per mortem locantis, † qui erat solum administrator, & fidelis dispensator redditũum bonorum ecclesiæ, seu vt alij volunt vsufructuarius, vel vsuarius *Couar. in c. eum in officijs. n. 1. de testam. Ceual. q. 198. & q. 388. Guter. lib. 2. pract. quæst. c. 114. n. 4. vsq. ad 13. Nauar. de reddit. q. 1. monit. 24. n. 12. & monit. 35. & 38. n. 6. Spin. de testam. in rubr. glos. 14. n. 5. & 14. Bened. in c. rainutius. in verb. & vxorem nomine adelasiam. in princ. n. 265. & 266. eod. tit.* cum alijs late adductis per *Castill. de vsufr. c. 5. n. 8. vsq. ad 12. Crass. in §. te-*
7 *stamentũ. q. 34. n. 9.* † Quicumque enim sit talis Rector, & beneficiatus, resolutum est ius cõductionis, resoluto iure administratoris, & vsufructuarij, & vsuarij, & habentis ius ad tẽpus, & ad vitam suam *c. tua nuper. de donation. int. vir. & vxor. l. si tutelæ. ff. de administrat. tut. Anchar. cons. 116. n. 3.*

Neque obstant contrariũ tenentes, Quia vel non bene loquuntur, vel debent intelligi, quando
8 locatio esset facta nomine ecclesiæ, † vel quando fundus locatus fuisset sterilis, & postea factus fertilis, & redactus ad culturam, tunc enim vtiliter locauit, adeo vt stante vtilitate ecclesiæ non sit amouendus conductor *Archid. in c. alienationes. 12. q. 2. Hostiens. in c. nulli. de reb. eccles. non alienand. Redoan. eod. tit. q. 5. an & quomod. ex alienat. & fact. præcessor. teneat. success. §. sed an contractui locationis. n. 20. fol. 337. post Bald. in l. emptorem. 9. C. locat. & in l. si quis domum. ff. eod. tit.*

Prout etiam contraria procedunt, quando ter-
9 ræ fuissent seminatæ, & fructus pendentes † de proximo deberent colligi, tunc enim teneretur successor stare colono, prout resoluit. *Rot. coram R. P. D. Orano Auximana locationis. 24. ianuarij. 1590. in fin. post Osasc. decis. 82 n. 10.* Nam alias licèt Prælatus, & Episcopus
10 possit locare ad tempus modicum, † Tamen cum non habeat ius in fructibus, nisi vita sua durante, non potest per huiusmodi locationem præiudicare successori *l. si quis domum.*

mum.ff.locat.Rot.decis.1.eod.tit.in nou.Bald.
cons.255.lib.1.Socin.cons.34.n.4.lib.3.Rot. in
d.auximana locationis coram R. P. D. Orano
24. *ianuarij.* 1590. vbi approbantur omnes
11 supradictę distinctiones,ampliando,† vt etiam
respectu primi anni, quo obijt prædecessor,
& conductor soluit anticipatè, non teneatur
successor stare huiusmodi locationi, cum debeat
sibi imputare, tamquam posset mortem
Prælati præuidere *Calder.cōs.7.de locat.Imol.*
cons.161.n.9. in fin. Ferrett.cons.151. lib.1.
Nisi terræ fuissent satæ, & fructus de proximo
colligendi, vt dictum est supra; Itaut neque
sit curandum, quod Prælatus præcessor
12 obligauerit successorem, † quia non propterea
dicitur contraxisse nomine Ecclesiæ, cum
aliud sit contrahere nomine successoris, &
aliud nomine Ecclesiæ *Mohedan. decis.271.*
in fin. Cum etiã prædecessor non possit obligare
successorem, ex quo actio personalis in
eum non transibat *Put. decis.181. lib. 1.* Et
successor non receperat aliquod ius à Prælato
præcessore *Rot. decis.1. de locat. in nou.* &
ita etiam conclusum fuit *in d. Auximana locationis
24.ianuarij 1590.corã R.P.D.Orano.*
Cum igitur ex prædictis locatio per mortem
Prælati ipso iure extinguatur, dixi in casu
13 aliàs proposito, † quod conductor non poterit
cogi à successore ad continuandũ,& perseuerandũ
in conductione,cũ locator,& conductor
sint correlatiui, & cõtractus non debeat
14 claudicare, nec pendere illius resolutio ab
vnius voluntate *l.in vendentis. C.de contrab.*
empt. Castr.in l.centesimis.§.1.n.2.ff.de verb.
oblig. Socin. Iun. cons.41. n.13. lib.3. Gomes.
var. resol.tom.2. c.2.n.19. Surd. decis.52.n.9.
15 *&* 10. † vbi in specie ob istam rationem correlatiuorum
concludit non dari istã coactionem
perseuerandi *post Socin.cons.33.n.9.lib.*
1. Couarr. lib.2.var.resolut.c.15.n.6. Cephal.
*cons.255.n.24.Gabr.cons.68. in fin.lib.1.Bursatt.
cons.101.n.8.*
Quæ procedunt siue simus in colono partiario,
16 siue conductore, † tãquam in vtroque militet
eadem ratio, cum verior sit opinio,quod successor
singularis non teneatur stare colono
partiario, vnde neque è contra poterit cogi
talis colonus perseuerare *Surd.decis.52.n.10.*
Roman.cons.309.per tot. Cephal. cons.181.n.
16. iuxta l. qui fundum. ff. locat. Alex.in l.si
filiofamilias. §.si vir in quinquennium. n.
*17. ff. solut. matrim. Ias. in l.cum filiofamilias.
n.180.& ibid. Bauer.n. 185.ff.de legat.*
1. Osasc. decis.82.
Intelligendo tamen pro sequentibus annis, nam
17 quoad annum inchoatum, † & pro quo iam
est facta impensa necessaria,vel maior pars illius,
tunc successor singularis tenetur stare
colono, & è contra cogitur colonus perseuerare,
ex quo enim seminauit faciendo ea,quæ
circa agriculturã sunt necessaria,debet etiam
18 metere,& fructus diuidere † *Bald.in l.emptorem.n.7.vers.sed
pone colonus C.locat.V bald.*
de duob. fratrib. p.11. n.37. Osasc.decis.82.in
*fin. Cagnol. in l.2. n.221. vers. secundo limita.
C. de pact. inter emptor. & venditor.*
& quidquid dubitet *Cephal.cons.181.* ista est
verior opinio, vt testatur *Surd. decis. 52. n.*
12. vbi amplius concludit, quod si res de sui
natura vnicum fructum reddit singulo quin-
19 quennio, † standum esset colono pro toto illo
quinquennio *Alex. in l. si filiofamilias. §. si*
vir. col.1.in fin.vers. sed quia ratio prima.
ff. solut. matrim. Gabr. cons.68. per tot.lib.1.
vbi quod colonus potest cogi stare conductioni,
quamuis fructus sint difformes,quando
quinquennium habetur pro vnico anno *Surd.*
d.decis.52.n.13.
Insuper obseruandum est, quod locator quoties
20 desinit esse beneficiatus sine facto suo, † puta
morte, tunc successor non tenetur stare colono,
secus quando facto suo, videlicet renuntiatione,
tunc enim tenebitur, ita distinguit
Polid. Rip obseruat.132. ob illam rationem,
quia quando vsusfructus finitur facto vsufructuarij,
successor tenetur stare conditionibus
prioris possessoris, Prælatus autem æquiparatur
vsufructuario *Couarr. in c. cum in officijs.*
n.1. de testament. & dictum est supra *n.6.* De
cuius tamen quæstionis veritate dicam Deo
dante in capite particulari.

EPITOME.

STatutum deferens lucrum dotis coniugibus, quando sit fauorabile, seu odiosum. ¶ Maior septuaginta annorum, an dicatur qui ingressus est annum septuagesimum. ¶ Dies cœptus, quando habeatur pro completo. ¶ Et quid in fauorabilibus. ¶ Et in odiosis.¶ Et in acquirendo lucro dotali.¶ Et in admissione ad ciuilitatem. ¶ Vel stante dictione per,cum similibus verbis positis in accusatiuo. ¶ Vsus communis loquendi, quando attendatur. ¶ Ecclesia, & minor, an sit restituendus aduersus omissum implementum conditionis requisitæ ad hoc, vt habeatur pro impleta, quamuis illa amplius non possit adimpleri. ¶ Ratio generalis statuti,an consideretur in casibus non expressis. ¶ Et qualitates illius,quando sint verificandæ.

SVMMARIVM.

1 *Agens ex statuto tenetur probare omnes qualitates in eo contentas. n.16. & 23.*
2 *Verba per octo menses inducunt perfectionem mensium tamquam posita per accusatiuum. & n. 17.*
3 *Clausula annullatiua inducit formam.*
4 *Statutum deferens lucrum dotis marito dicitur fauorabile, quamuis sit contra ius commune,maxime si lucrũ sit reciprocũ. & n.5.*
6 *Dies ceptus habetur pro completo in fauorabilibus, secus in odiosis.n.15.*
7 *Maior septuaginta annorum non dicitur*

qui ingressus est annum septuagesimum nisi in materia fauorabili.

8 *Vsus communis loquendi attenditur in quacunque dispositione, & praeualet proprietati verborum. n. 9. Declara vt n. 10. Et an requiratur probatio. n. 11.*

12 *Restitutio in integrum conceditur minori aduersus omissum implementum conditionis requisitae per statutum ad hoc, vt habeatur pro impleta, & vt lucrum dotale consequatur, quamuis conditio amplius adimpleri non possit. & n. 14.*

13 *Si relinquatur haereditas Ecclesiae, si infra annum aedificauerit monasterium, alioquin priuetur relicto, & transferatur in alium, competit ecclesiae restitutio, si non fuerit per eam adimpletum.*

18 *Dictio per significat tempus perfectum.*

19 *Statutum requirens habitationem continuam per triginta annos, ad effectum acquirendi ciuilitatem, non habet locum nisi anni sint completi.*

20 *Tempus designatum per menses non dicitur completum, nisi postquam sit cepta vltima dies vltimi mensis.*

21 *Mensis vel annus ciuiliter non ad momenta temporis, sed ad dies numeratur.*

22 *Ratio generalis statuti non attenditur, si ex eius dispositione fiat restrictio ad casum in eo expressum.*

CAPVT DCVII.

IN statuto ciuitatis Maceratae, defertur viro lucrum dotis in dimidia decedente vxore sine filijs, & quod de alia dimidia vxor possit disponere ad sui libitum, cum declaratione, quod non habeat locum in sponsa nondum traducta ad domum viri, & nondum consummato matrimonio, & si non steterit in domo viri per octo menses ad minus, & vir non sustinuerit onera matrimonij, alias non concedatur eidem d. lucrum, sed seruetur ius commune,

1 † Ex verbis istius statuti colligitur omnia supra narrata debere concurrere, ad hoc vt illi sit locus *l. si haeredi plures. ff. de condit. instit. Paris. cons. 34. n. 8. lib. 3.* Et cum in casu nostro praesupponatur vxorem stetisse in domo viri solum per septem menses, & dies decem, videbatur non esse

2 locum statuto, † cũ verba illa per octo menses inducant perfectionem mensium, tanquam tempus sit appositum per accusatiuum *Natt. cons. 461. per tot.* stante praesertim clausula

3 annullatiua expressa in dicto statuto, † per quam magis praecisè est seruanda forma ab eodẽ statuto tradita *Alex. cons. 212. n. 5. lib. 6.*

Pro contraria tamen opinione multũ faciebat, quod statutum praedictum licet videatur esse

4 contra ius commune, † Tamen est fauorabile, tamquam inducat hoc lucrum, vt viri facilius alliciantur ad contrahendum matrimonium, quod est vtile Reipublicae, cum etiam tale lucrum veniat in consequentiam tituli onerosi, nam statutum considerat graues expensas, quas faciunt mariti in ducendis vxoribus, cum oneribus matrimonij, itaut saepissimè contingat homines inopia laborare ob restitutionem dotium, & propter d. expensas, vnde tam ratione damni euitandi, & publicae vtilitatis, quàm etiam in solatium dilectae coniugis amissae, exemplo successionis delatae matri per Tertullianum in solatium defuncti filij, statutum non potest dici, nisi fauorabile iuxta veriorem, & magis communem opinionẽ, de qua testatur *Card. Mantic.* qui alios cumulat *de tacit. & ambig. conuent. tit. 20. n. 13. & tit. 26. n. 13. lib. 12. Natt. cons. 282. col. 3. post med. Rimin. Iun. cons. 189.*

5 *n. 16. lib. 2. Rol. de dot. q. 4. tom. 9. fol. 352.* † Maxime quia in casu nostro non potest considerari aliquod odium, seu damnum ex parte mulieris, cum etiam per eam acquiratur tale lucrum praemoriente viro, itaut magis statutum dicatur fauorabile stante reciproco lucro, ob quod mulier non potest dici laesa *Cuman.* in specie *cons. 72. n. 3. ad fin. per tex. in l. si pater puellae. 12. C. de inoff. testam. Abb. cons. 1. n. 5. ad med. lib. 1.* cum similibus adductis per *Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n. 127. C. de reuocand. donation.*

Stante igitur causa fauorabili, sufficiet mensem octauum fuisse ceptum, quamuis enim non

6 sit completus † habetur pro completo in fauorabilibus *Balb. de praescription. 3. p. 6. part. princip. q. 1. n. 11. per tex. in l. in vsucapione. 15. & ibi Glos. in princ. ff. de diuers. & temporal. praescription. Ias. in l. si is qui pro emptore. n. 53. & 54. ff. de vsucapion. Felin. in c. illud. 8. n. 14. col. 9. in fin. vers. octaua conclusio. de praescript. Fenut. de moment. tempor. c. 30. n. 10. post princ. vers. constituentes autem. & vers. aut sumus in materia fauorabili. iuxta Glos. in l. 3. §. minore. in verb. momentum. ff. de minor. l. 1. ff. de manumission. l. qua aetate. 5. ff. de testam. late Mandos. regul. 34. q. 20. n. 3. vsque ad n. 6.* & concludunt omnes *in l. 3. §. labeo. vbi Roman. n. 2. Ias. n. 17. Alex. n. 7. & 8. Aret. in princ. ff. de acquir. possess. Glos. in c. cum in cunctis. 7. in princ. in verb. exegerit. de electione.*

Immo in materia fauorabili, quamuis per legem requireretur tempus perfectũ, & abso-

7 lutum, † puta quod quis sit maior septuaginta annorum, tamen sufficiet quod sit ingressus annum septuagesimũ, quidquid alias non possit dici maior annis septuaginta, qui annum agit septuagesimum, cum requiratur, vt illum sit egressus *l. maiores. 3. vbi Glos. in verb. maior esse. ff. de iur. immunit. per tex. in l. ad rem publicam. 8. vbi Glos. in verb. fauoris causa. ff. de munerib. & honorib. l. qui filium. 74. vbi Glos. in verb. aliae. & in verb. & alia. ff. ad trebell. l. si maritus. 15. §. lex iulia. vbi Glos. in verb. agit. ff. ad leg. iul. de adulter.*

adulter.l.3.§.minore.ff.de minorib. Bald. in l.qua ætate.5.in fin.ff.de testament.

Accedat quod iuxta communem vsum loquendi octauus mensis dicitur etiam ille, qui non
8 est completus, † qui vsus etiam attenditur in statutis, & debet præualere etiam proprietati verborum Bart.in l.non dubium. C. de legib.per tex.in l.librorum.50. §.quod autem cassius.vbi Glos. in verb. non continebuntur. ff. de legat. 3. Matthesil.sing. 96. & in simili statuto lucri dotis Roland.de dot.q.6.n.6.tom.
9 9.fol.354.& q.106.n.22.& 23.fol.393.† Quod procedit in quacumque materia, in qua semper præfertur dictus communis vsus loquendi propriæ significationi, siue id eliciatur ex definitione, siue ex æthimologia, siue ex iuris auctoritate, quamuis etiam statuta deberent intelligi ad litteram, & prout iacent Idem Rolan. de dot.q.98.n.7.& 8.fol.389.post Abb. in c.1.col.penult.vers.ad vnum tamen aduertas. de iudic. Felin.in probem.decretal. col.5. vers. secũdo amplia. Alex.cons.211.n.2.lib.6.
10 Maxime † quia præsupponitur dictum communem vsum loquẽdi extare tam ante, quàm post conditum statutum, prout requiritur Roland.d.q.6.n.12.vsq.ad 14.fol.354. Et cum semper omnes appellauerint, & appellent aliquem esse in octauo anno, seu mense, quam-
11 uis non completo, † talis communis vsus loquendi nõ indigebit aliqua probatione tamquam de antiquo inoleuerit Alciat. de verb. signific. lib.2. n.30. vers. qua propter qui hodie.fol. 89.

Vlterius stante minori ætate, quæ præsupponitur in marito ducente vxorem, & quod elapsi sint nouem aut decem menses post matrimonium contractum, ex quo tempore poterat illud consummari, & vxor ad domum ipsius vi-
12 ri traduci, † est concedenda restitutio in integrum aduersus omissum implementum conditionis requisitæ per statutum, ad effectum vt habeatur pro impleta, & vt lucrum dotale consequatur, quamuis conditio, & qualitas traductionis amplius adimpleri, & restaurari ac renouari non possit, præsertim quia tale lucrum delatum per statutum nõ est ex causa lucratiua, sed onerosa propter graues expensas factas à marito, & alia quæ concernunt onera matrimonij, prout in specie concludit Ruin.cons.199.n.3.vsq.ad 7.lib.1.per tex.in l.3.§.& si hæres institutus.ff.de minorib.& in l.iulianus.§.fin.ff.ex quib.caus.maior. quod etiam voluit Aret.cons.67. diligenter & mature.col.4.ad fin.vers.venio ad quartum. n.5. vsq.ad n.10. per doctrinam Bald.in l.pupillo-
13 rum.5.n.4.& 5. C.de repud. hæredit. † vbi si relinquatur hæreditas Ecclesiæ, si intra annum ædificauerit monasterium, alioquin priuetur relicto, & transferatur in alium, competit restitutio ecclesiæ iure minoris aduersus hanc dispositionem testatoris, nisi probaretur dolus administratorum, qui dolus numquam præsumitur in minore, vt notatur in l.fin. C. de iur. & fact. ignor. Aret. d. cons.167.n.9.
14 post med. † & quidquid contrarium sentiat Fulgos.cons.61. ista est verior opinio, non habita consideratione, quod amplius non possit adimpleri conditio per minorem, maxime quia non sumus in simplici lucro, sed damno propter onera matrimonij, vt dictum est, & testatur Phanuc.de lucro dot.glos.2. in verb.nupta.n.106.vsq. ad 109.tom.9.fol. 420. Odd. de restit. in integr. q.89.art.1.n.10.p.2.

Et quamuis statutum requirat tẽpus octo mensium ad minus, Tamen non ex hoc debet esse octauus mensis completus, cum habeatur pro completo stante materia fauorabili, quando
15 est ceptus, † quidquid sit in odiosis, vt per Aret.inst. quib.mod. tut. finit. in princ.n.2. & concludunt omnes in l.si cui.51.in princ.ff.de legat.1.cum alijs supra allegatis. Et ita in huiusmodi causa Maceraten. lucri dotis fuit iudicatum, quod videlicet tale lucrũ sit debitũ viro iuxta formam statuti, Quamuis postea in Rota coram R. P. D. Pamphilio. 10. Aprilis. 1617. fuerit conclusum contrarium, ob illam
16 rationem, † quia non fuit verificata qualitas per statutũ requisita de stando per octo menses ad minus in domo viri, prout illa erat verificãda, vt notat in similibus terminis Paris. cons.34.n.10.cum seq. lib.3.Roland. cons. 46.n.8.lib.4.Honded.cõs.3 n.7.lib.2.post Bald. in l.si quis non dicã rapere.n.2.C. de episcop. & cleric.Curt.Sen.cons.17.n.10.

Et quamuis mensis octauus esset ceptus & lapsi
17 essent dies septem, seu decem, † Tamen ad istum effectum tempus debebat esse cõpletus tamquam positum in accusatiuo, cum in statuto dicatur per octo menses Ang.& Imol.in l.si cui legetur. in princ.ff.de legat.1.Rot. diuers.decis.75.n.33.p.2.Surd.decis.178.n.6.Pa-
18 ris.de resignat.lib.12.q.8.n.14.† Maxime ob illã dictionem, per, quæ similiter de sui natura denotat tempus perfectum l. urbana. §.pernoctare. ff.de verb.significat. Surd.decis.178. n.6. & in istis terminis notat Rimin. Iun.cõs.
19 717. n.6. cum seq. lib. 6. † Prout dicimus de statuto requirente habitationem continuam per triginta annos ad effectum acquirendi ciuilitatem, tunc enim debent dicti anni esse completi Rot.coram R.P.D.Manzanedo.Perusina ciuilitatis. 26.ianuarij.1615.

Cum etiam tempus sit designatum per menses,
20 tunc enim illud dicitur completum † quando est cepta vltima dies vltimi mensis l. qua ætate.ff.qui testam.facer.poss.l.1.de manumiss. l.in vsucapionibus. cũ l. seq.ff.de vsucapion.l.si in
21 annos. ff. de condition. & demonstr. † quia mensis, vel annus ciuiliter non ad momenta temporum, sed ad dies numeratur l. anniculus.la 2. ff. de verbor. signific. & est textus in l.putabam.ff.de condit. & demonstrat.Rot.diuers.decis.75.n.45.p.2.Paris. de resignat. lib. 12.q. 8. n. 27.

Neque habenda est consideratio expensarum, & sumptuum, quos maritus fecit in nuptijs & tra-

& traductione vxoris ad domum, quasi militet eadem ratio in tẽpore non cõpleto, Quia statutum expresse declarat de octo mensibus
22 ad minus, † vnde non attenditur ratio generalis, tamquam ex dispositione ipsius statuti restringatur ad casũ in eo expressum *Bal.cõs. 200. n.4. lib.4. Gabr. conf.33.n.3.lib.1.Surd. decis. 9. n.13. & 16.* Itaut casus omissus remaneat in dispositione iuris communis ad hoc, vt illud corrigatur quanto minus fieri possit *c. eum dilectus. de consuetud. Fulgos.*
23 *cons.54.Surd.decis.9.n.14.* † Cum etiam statutum plures qualitates copulatiue requirat, & præcipue, quod mulier steterit in domo viri per octo menses ad minus, & vir sustinuerit onera matrimonij, quo casu ad effectum vt lucrum ex eo debeatur, non sufficit aliquas tantum ex illis adesse, sed omnes simul debent concurrere *l. si quis stipulatus. de verbor.obligationib. Bart.in l.si hæredi plures.ff. de condit.institut.*& in similibus terminis *Rimin.Iun.cons.717.n.56.lib.6. Honded. cons.3. n.8.& cõs.4.n.61.lib.2.Paris.cõs.34.n.8.lib.3.* Hactenus decisio, post quam nihil actum fuit in causa, cum iterum super prædictis pars esset audienda.

EPITOME.

Constitutio contra debitores ad fauorem creditorum præsentium, & præteritorum an comprehendat creditores futuros. ¶ Et quid in priuilegijs. ¶ Vel stante obseruantia. ¶ Lex quando dicatur vniuersalis, si non sit facta motu proprio, sed ad petitionem alterius. ¶ Et quo casu extendatur ad futura tam in odiosis, quam in fauorabilibus. ¶ Priuilegium concessum super decimis an procedat in possessionibus postea quæsitis. ¶ Prærogatiua concessa his qui laborauerint an habeat locum etiam post illius publicationem.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium, & constitutio mandans, vt debitores satisfaciant creditoribus præteritis & præsentibus, comprehendit etiã futuros propter eamdem rationem, & publicam fidem. n.2.4.& 12. Maxime stante obseruãtia.n.15.*
3 *Prærogatiua concessa his qui laborauerint, habet locum etiam in laborantibus post publicationem illius.*
5 *Verba de præterito trahuntur ad futurum in dispositione per viam legis.*
6 *Constitutio dicitur lex, quamuis non sit vniuersalis, sed particularis in fauorem creditorum. Amplia licet non sit facta motu proprio, sed aliquo proponente dummodo non fiat ad commodum impetrantis. n.7. & 8.*
9 *Clausula motu proprio quando censeatur per importunitatem apposita.*
10 *Indulgentia delictorum nõ extenditur ad futura, secus in dispositione fauorabili. n.11.*
13 *Priuilegium concessum super decimis procedit etiam in possessionibus postea quæsitis.*
14 *Sermo vniuersalis comprehendit futura secundum subiectam materiam.*
16 *Vera est interpretatio, quæ à practica sumitur.*
17 *Præscriptio non requiritur in obseruantia interpretatiua.*

CAPVT DCVIII.

In principio prohemij cõstitutionis Clem. VIII. sanctæ memoriæ, de qua *in Bullar. n.41.p.3.fol.55.* adsunt illa verba. ¶Postulat iustitiæ ratio, & causa publicæ fidei, vt consulamus indemnitati eorum, qui crediderunt pecunias subditis nostris, seu quibus aliquid ab eis debetur quauis occasione & causa.
1 ¶ Ex † quibus colligitur, quod quãuis constitutio loquatur de creditoribus præteritis, & præsentibus, Tamen quia ratio, & verba illius adaptantur etiam futuris propter publicam fidem, & rationem iustitiæ, quæ militat etiam in illis, qui post constitutionem credent pecunias eisdem subditis, ideo etiam in eis constitutio habebit locum, & comprehendet tam futuros, quam præteritos creditores *Gemin. in c. ne aliqui.n.3. in fin. & n.4. de priuileg.*
2 *in 6.* † vbi etiam loquitur de priuilegijs, quę sunt magis stricte interpretanda, in quibus licet adsint verba, concessis, quæ sunt præteriti tẽporis nihilominus extenduntur ad futura, quando ratio illis adaptatur iuxta *c. priuilegium.de verb.signific.* quod etiam sequitur *Felin. in c. vlt. col.2. ante fin.vers. hoc modo ista tertia ampliatio. de constitution. Roman. cons. 323. quo ad primum articulum in quo*
3 *quæritur.n.2.& 3.* † vbi de prærogatiua concessa in decreto his, qui laborauerint, quod comprehendet etiam laborantes post publicationem illius stante paritate rationis *per tex.in l.talis scriptura.cum l.seq.ff.de legat.1.*
Et vltra prædicta sequitur in eadem constitutione, ¶ Quod multorum quærelis perlatum est nonnullos Barones contracto ære alieno nullam inire rationem illud dissoluendi, nec annuas præstationes persoluere, & creditores dum eorum credita exigere conantur magnos sumptus facere, & credita non posse consequi, nec fideiussores posse liberari, nec solui fructus locorum Montium erectorum ex gratia speciali summorum Pontificium, quo fit, vt creditores magno detrimento affecti fuerint, & in dies magis afficiantur, Ideo nos volentes prouidere dictorum creditorum satisfactioni, & hisce malis occurrere motu proprio, & ex certa scientia, & de plenitudine potestatis deputamus ad omnia, & singula facienda auctoritate apostolica tenore præ-
4 sentium &c.† ¶Ista omnia quæ considerantur per summum Pontificem in ære alieno contracto ante constitutionem militant etiam in con-

in contrahendo post illius publicationem, vnde semper attendetur illa conclusio, quod in ea comprehendantur futura credita propter identitatem rationis, vt dictum est in prima causa publicæ fidei *ex Gemin. Felin. ex alijs supra allegatis*.

Quibus additur, quod sumus in dispositione per viã legis, in qua verba de præterito tra-
5 huntur ad futurum, † cum lex semper loquatur, & eius natura sit etiam futuris prospicere *Bart. in l. si ita. n.2. ff. de aur. & argent. legat. Ang. conf.161.n.5. Castr.conf.314. super eo quod quæritur facit dubium.n.6.vers. sed quando profertur. & n. 7. vers. insuper pro hac parte.lib.1. per l.iurisgentium.in fin. ff. de pact. l. arriani. C. de hæretic. l.1. C. de*
6 *condict. ex leg.* † Et talis constitutio dicitur lex quamuis enim non sit vniuersalis, sed particularis scilicet in fauorem creditorum *l.2. C. de legib.* Tamen idem iuris debet esse quo ad illos, quos comprehendit, quod esset de generali, quo ad omnes, prout in proposito declarat *Castr. d. conf.314. col.1. in fin. vers. constat autem. n.3. lib.1.* argumento *l. omnes. C.de præscript.trig.annor.l.si duo. ff. de administr. tut.*

Maximè, quia sumus in constitutione facta motu proprio, quamuis idem esset, si fieret ad
7 postulationem, † nam vbi postulantes non tractant de proprio commodo, sed publico propter rationem iustitiæ, & causam publicæ fidei consideratam in dicta constitutione, non potest dici ambitiosa, nam etiam lex generalis consueuit fieri aliquo proponente, & suadente *l.item veniunt. §.cum antequam. ff. de petit. hæreditat.* Et tamen non per hoc minus dicitur facta motu proprio, nec potest dici ambitiosa ob rationem prædictam; Ita in terminis concludit *Castr.conf.314.n.1. in fin. vers. nec etiam obstat quod non fuit facta. lib.1.* vbi etiam *n. 2.* quod non aduersatur *tex. in c. si motu proprio. vers. ibi vel*
8 *alterius.de præbend.in 6.* † Quia illud procedit, quando aliquid concederetur ad commodum impetrantis, vel alterius priuatæ, seu singularis personæ in ipso repræsentatæ, tunc enim est ambitiosa impetratio, & clausula motu proprio nihil operatur *Socin.Iun.conf.*
9 *77.n.98. lib.1.* † Nam sicut per importunitatem Princeps concessit, ita per eamdem importunitatem censetur illam clausulam apposuisse *l. doli. §. diuersum. ff. de nouation. Neuiz. inter conf. Bruni 12. col. 14. ad fin. Socin. Iun. conf. 77.n. 99. lib. 1.*

Neque obstat *l.cum lex. ff. de legib.* Quia intelligitur cum lex concedit indulgentiam deli-
10 ctorum, † vt in casu *l.2. C. de abolition.* tunc enim non extenditur ad futura, ne detur materia delinquendi *l. si vnus. §. illud. ff. de pact. l. conuenire. ff. de pact. dotalib.* secus si continet dispositionem fauorabilem, prout
11 est ista, de qua agitur, † nam tunc veniunt etiam futura, ita in specie distinguit *Castr. conf. 314. n.5. lib. 1.* vbi etiam addit, quod quamuis verba essent implicita, comprehenderentur quoque futura *l. cum tale. §.1. ff. de condit. & demonstrat.*

Et ita in puncto de simili prouisione facta ad fa-
12 uorem certorum creditorum, † quod habeat locum in futuris debitoribus ipsorum creditorum post ipsam prouisionem cõcludit *Calder.conf.1.de constitutionib.* vbi etiam considerat, quod talis dispositio est fauorabilis ideo debet extendi ad futura negotia *c.odia. & c.quæ à iure.de reg.iur.in 6.* Cum etiam sit par ratio in omnibus creditoribus *c. vt*
13 *circa. de elect. in 6.* † prout quoque priuilegium concessum super decimis habet locum etiam in possessionibus postea acquisitis, nedũ in præteritis *c.quia circa.de priuil.*

Accedat, quod summus Pontifex in constitutione loquitur de omnibus, & singulis creditoribus instrumentarijs, hypothecarijs, chirographarijs, legatarijs, ratione mercedis, cibariorum, vestiarij, vel mercium, siue aliarum rerum occasione, pro qualibet summa & quantitate tàm Baronum, quàm ipsorum parentum, seu antecessorum, & auctorum quorumcumque, qui creditores si de ipsorum creditis docuerint per mandata exequutiua relaxata à quibuscumque iudicibus, illaq. exhibuerint, quamprimum eis satisfiat mo-
14 dis, de quibus in constitutione; † Et cum ista verba sint vniuersalia, debent comprehendere etiam creditores futuros, cum secundum subiectam materiam dispositionis legalis talis interpretatio sit facienda, non habito respectu verborum, quæ in præteritum conciperentur *Castr. conf. 314. n. 6. col. 2. in fin. vers.tertio facit dubium. lib. 1. per tex. in l. leges & constitutiones. C. de legib. l. si vno anno. 17. ff. locat.*

Quæ magis procedunt, quia præsupponitur, quod semper fuit obseruata constitutio præ-
15 dicta † tàm in creditis præteritis, quàm in futuris, cõtractis post illius editionẽ, per quam obseruantiũ tollitur omne dubiũ, si quod adesset, an creditores futuri cõprehenderentur in huiusmodi dispositione, vt in specie similis constitutionis propter talẽ obseruantiã quod veniãt futura quãuis loqueretur de præteritis cõcludit *Castr.cõs.314.super eo quod quæritur facit dubium.in fin.vers. item si prædi-*
16 *cta aliquid dubitationis. lib.1.* † Cum vera sit interpretatio, quæ à practica sumitur *Bal. in c.1. in princ. de feud. sin. culp. non amittend. Aym. conf.118.n.2.* vbi etiam quod in tali obseruantia interpretatiua non requiri-
17 tur spatium longi temporis, † sed sufficit aliquando fuisse ita obseruatum *Castr.conf.347. quia circa donationem.col.fin.lib.1.Aret.conf. 11. col.3. vers. si tamen ex superabundanti. Socin. conf. 111. col.vlt. vers. sed certè possumus dicere. lib.1. Dec.conf.156. col.fin. Menoch.conf.21. n.15.lib.1.* Et ita fuit iudicatũ, quod comprehendantur futuri creditores, iuxta

iuxta rationes supra adductas, omissis alijs, quæ potuissent allegari, si plus ocij datum fuisset, cum ex improuiso, & currenti calamo hæc scripserim.

EPITOME.

Maritus promittens restituere dotem, an censeatur renunciasse lucro dotali sibi per statutum debito. ¶ Et quid si promissio sit de tota, & integra dote. ¶ Vel cum clausula insolidum. ¶ Vel si concedatur licentia vxori de ingrediendo possessionem bonorum ipsius viri, donec fuerit integrè satisfacta. ¶ Et an sit probandum, quod maritus habuerit scientiã dicti statuti. ¶ Clausulæ exequutiuæ quales sint. ¶ Et quando amplient dispositionem. ¶ Et censeãtur appositæ de stylo notariorum. ¶ Et quo casu declarent mentem disponentis. ¶ Testator mandans totam suam hæreditatem restitui, an voluerit prohibere trebellianicam. ¶ Promissio restituendi dotem cum facultate capiẽdi bona vsque ad plenam illius satisfactionem, an intelligatur solum in casu quo prædecesserit maritus. ¶ Statutum domicilij viri, vel vxoris, an sit seruandum quo ad lucrum dotale. ¶ Et quid in Florentina nubente Bononiensi traducta Bononiam. ¶ Et de intellectu statutorum dictarum ciuitatnm quo ad lucrum dotis debitum marito. ¶ Clausula capiendi possessionem bonorum propria auctoritate, an sit exequutiua.

SVMMARIVM.

1 *Promittens restituere dotem intelligitur promisisse restitutionem iuxta formam statuti. Fallit si promissio sit de integra & tota dote, vel insolidum. n.2.*

3 *Testator mandans totam suam hæreditatem restitui dicitur prohibuisse trebellianicam.*

4 *Licentia concessa vxori, vt possit ingredi possessionem bonorum mariti donec fuerit sibi plenè, & integrè satisfactum de sua dote non excludit hæredes mariti à consecutione lucri dotalis. n.5. Declara vt n. 8. 9. 17. & 20.*

6 *Verba ad conualidandum, quod prius fuit promissum non ampliant principalem dispositionem.*

7 *Clausula capiendi possessionem bonorum mariti auctoritate propria dicitur executiua.*

10 *Clausulæ executiuæ quales dicantur. n.11. & 12. Et operentur augumentũ. n.13. & 18.*

14 *Conuentio, quæ non tendit ad exequendum, sed ad augendam promissionem, quando illam ampliet.*

15 *Clausulæ executiuæ declarant mentem disponentis de quanta, & quali restitutione senserit, & de quibus hæredibus. n. 16.*

19 *Stylus notariorum tollitur, quando apparet de clara conuentione partium.*

21 *Promissio restituendi dotem, & concessio vendendi bona vsque ad integram satisfactionem, intelligitur in casu, in quo prædecesserit maritus vxori, non è cõtra. Fallit. n.22.*

23 *Scientia mariti quo ad lucrum delatum à statuto, an sit probanda ad hoc, vt per promissionem restituendi integram dotem dicatur eidem statuto renunciasse.*

24 *Statutum domicilij viri, non vxoris est seruandum circa lucrum dotale, & quid in Florentina nubente Bononiensi, & traducta Bononiam. n.25. & 26.*

27 *Statutum Florentinum affert maiorem vtilitatem marito propter lucrum totius dotis, quam Bononiense afferens solum dimidiam, & an ista vtilitas sit consideranda ad fauorem mariti. n.28. & 29.*

30 *Constitutio mandans, quod Forensi agenti Bononiæ idem ius reddatur quale redderetur Bononiensi agenti in loco, de quo diceretur ipse Forensis, quomodo intelligatur. n.31.*

32 *Mulier statim nubendo acquirit forum mariti, & domicilium, ac ciuilitatem ipsius, itaut comprehendatur in statuto loquente de ciuibus.*

CAPVT DCIX.

IN instrumento exhibito fuit promissa dos scutorum bis mille, cuius medietas deberet solui in die sponsalium, altera infra annum, prout soluta fuit, quam dotem maritus se obligauit restituere vxori præsenti pro se suisq. hæredibus, & successoribus in omnem casum d. dotis restituendæ constante matrimonio, vel soluto vbique locorum, & in qualibet mundi parte, vbi vxor, vel eius hæredes, & successores d. dotem petierit, & petierint, cum pacto dotali apposito, & solemni stipulatione inter partes vallato, quod quicunque casus euenerit d. dotis restituendæ constante matrimonio, & soluto, liceat d. vxori, & eius hæredibus, & successoribus propria auctoritate ingredi possessionem bonorum quorumcumque, illaq. vendere, & alienare, donec, & quousque d. vxori, & eius hæredibus, & successoribus de d. dote fuerit plenè, & integrè satisfactum, prout latius in eodem instrumento continetur.

Ex quibus verbis clarè apparet non esse habendam considerationem statutorum deferentium lucrum dotale marito, sed totam do-
1 tem debere restitui hæredibus vxoris.† Quãuis enim promittens restituere simpliciter dotem intelligatur promisisse restitutionem iuxta formam statuti *Bald. in l.vlt. n.3. C. ad leg. faleid.* Tamen quando adsunt verba vniuersalia de restituendo dotem integram, seu insolidum, vel totam, cum similibus verbis, tunc censetur renunciatum beneficio statu-
2 ti,† quasi tunc nihil cẽseatur exceptũ, aut reseruatum, sed promissio restituendi debeat intelligi absque aliqua diminutione, & sine

vlla

vlla prorsus retentione Ang. in l. damni. §. post parietem. de damn. infect. Alex. qui de magis communi cons. 5. n. 13. lib. 3. & cons. 133. n. 5. vbi late Natt. in addit. in verb. videtur renunciare. & in verb. non per errorē. lib. 5. Dec. cōs. 402. in causa illustrissimi. n. 2. & 3. & cōs. 194. studendo breuitati. n. 1. Affl. decis. 399. n. 14. Ceph. cons. 327. n. 19. lib. 3. Bald. in l. quod nomine. ad fin. vers. sed quid si ex consuetudine. ff. de condict. indebit. Boer. decis. 244. n. 8. ad fin. vers. sed ego multum dubito. cum alijs per Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. c. 8. n. 17. vbi testatur de magis communi opinione Tiraq. qui multos allegat, & etiam docet de recepta sententia in l. si vnquam. in verb. totum. n. 1. post princ. C. de reuocand. donation.

Exemplo testatoris iubentis totam suam hære-
3 ditatem ad quempiam peruenire, † tunc enim per ista verba intelligitur prohibita detractio trebellianicæ Bart. in l. centurio. col. 7. vers. quid dicemus. & ibi Alex. col. 24. ff. de vulgar. & pupill. substit. Tiraq. in d. l. si vnquam. in verb. totum. n. 1. ad med. vers. similiter. C. de reuocand. donationib.

In hoc tamen esset videndum an prędicta conclusio possit applicari casui nostro, cum illa procedat quando maritus promisisset totam & integram dotem restituere, quæ promissio totalis, & integralis non adest in instrumento exhibito, in quo maritus simpliciter promittit dotem restituere, & licet postea adij-
4 ciatur per eum pactum, † vt possit vxor, & eius hæres ingredi possessionem bonorum ipsius, & illa vendere, donec ei de d. dote fuerit plenè, & integrè satisfactum, Tamen non videtur, quod tunc maritus renunciauerit beneficio statuti de lucro dotis, quia aliud est promittere restitutionem integræ dotis, quæ intelligitur sine diminutione, Aliud est bona obligare, & concedere illorum distractionem vsque ad integrā restitutionem, quæ dicitur facta, quando dos restituitur iuxta formam statutorum, maxime quia ista verba non sunt apposita in principali dispositione, & obliga-
5 tione restituendi dotem, † sed in clausula executiua, puta hypotheca, seu constituto bonorum, aut in similibus clausulis, quæ non debent extendere principalem dispositionem, Ita in terminis concludit Dec. cons. 194. studendo breuitati. col. 3. ad med. vers. secundo diligenter considerandum est. Purpurat. cons. 476. n. 2. vers. non obstat igitur quod maritus. lib. 2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. cōuentionib. lib. 3. tit. 8. n. 17. vers. illud etiam est aduertendum.

Et facit quia regulariter istæ clausulæ, quæ ap-
6 ponuntur ad confirmandum, † & conualidandum illud, quod prius fuit promissum, & quod præcedit, quamuis loquantur latius quam dispositio, quæ præcessit, non ampliant principalem dispositionem tamquam accessoriæ, ita vt non comprehendant, nisi solùm præcedentia prout præmissa sunt Calder. cons. 16. de præbend. Imol. in c. quoniam abbas. de offic. delegat. Gemin. in c. 1. §. confirmatos. de religios. domib. in 6. Alex. in l. & quia. de iurisdict. omn. iudic. Felin. in c. licet. col. 3. de offic. ordinar. Dec. cons. 194. col. 3. in fin. Caputaq. decis. 83. n. 3. p. 1. Rot. decis. 55. n. 5. p. 1. & decis. 624.
7 n. 8. p. 2. in recentiorib. † Et de capienda possessione bonorum mariti propria auctoritate quod ista clausula dicatur executiua Rot. decis. 708. n. 2. p. 1. in recentiorib.

Ideo expediret, antequam agatur ad restitutionem totius dotis propter illa verba integrè, & plenè, prius firmare an simus in clausulis executiuis, necne, quia tota difficultas cōsistit in huiusmodi cognitione, Et quidē videtur concludendum negatiue, quod non simus
8 in clausulis executiuis, nam pactum concedens licentiam vendendi vsque ad integralem satisfactionem dotis fuit appositum in verbis substantialibus, quo casu ampliāt principalem dispositionem, cum contraria procedant quando tales clausulæ ponuntur post contractum perfectum, tunc enim illam non
9 augent, † neque mutant Osasc. decis. 164. n. 2. & 3. & sæpius decisum in Rota multis decisionibus relatis dicitur in tract. de clausul.
10 p. 4. clausul. 20. n. 1. in 2. edition. † Neque enim talis clausula respicit executionem, sed principalem promissionem, cum fuerit dictū promisit, & conuenit pacto dotali apposito, &c. Dec. cons. 423. negari. col. vlt. in princ. vers. nō
11 obstat. n. 18. in fin. † Cum etiam immediatè sit posita post promissionem restitutionis Rot. decis. 642. n. 6. & 7. p. 1. in recentiorib. Et numquā clausula dicitur posita in executiuis, quādo ponitur ante perfectam dispositionem,
12 cum † clausulæ executiuæ incipiant à clausula pro quibus, &c. vel quæ omnia, &c. vel iubens, & mandans, &c. Laderch cons. 1. n. 14. quem sequitur Rot. decis. 287. n. 1. p. 1. in recentiorib. Immo etiam in casu, in quo ponun-
13 tur † istæ clausulæ statim post perfectam dispositionem continuando sermonem, operantur augmentum, quidquid sit, quando poneretur ex interuallo post actum perfectum, & non immediatè, prout distinguit Rot. decis. 294. n. 7. p. 2. in recentiorib. iuxta Osasc. decis. 164. n. 2. in fin.

Cum etiam in casu nostro ista conuentio non
14 tendat simpliciter ad exequendum, † sed ad augendum illud, quod prius fuit promissum, tamquam consistat in ipsa actuali restitutione, & non in adimplendo omnia, & singula promissa, tunc enim ampliatur dispositio Ruin. cons. 111. n. 7. lib. 1. Cephal. cons. 40. n. 14. lib. 1. Osasc. cons. 16. n. 3.

Maxime quia etiam clausulæ executiuæ decla-
15 rant mentem disponētis, † de quanta, & quali restitutione senserit Dec. cons. 423. negari non potest. in fin. n. 19. & 20. Osasc. decis. 161. n. 3. Bald. in l. eam quam. n. 32. C. de fideicommiss. Curt. Sen. cons. 53. n. 3. vers. ad istud. Menoch.

noch. cons. 323. *n.* 27. *lib.* 4. *Couar. in rubr. de testam. par.* 2. *n.* 13. *Rot. coram Cardin.*
16 *Pamphil. Brixien. feudi.* 1. *iulij* 1592. † vbi quod declaratur de quibus hæredibus disponens senserit etiam in clausulis executiuis, cum alijs *in tract. de clausul. p.*4. *n.*5. *cum seq. in* 2. *editione*.

Amplius etiam clausulæ executiuæ augent, quando apparet illas esse positas de consensu partium expresso, prout est in casu no-
17 stro, † in quo conuentio de integrali satisfactione fuit specialiter expressa, & hinc inde inter contrahentes solemni stipulatione vallata, tunc enim non potest dici, quod tales clausulæ executiuæ sint positæ de stylo notariorum, quare meritò operantur augmentum, tamquam constet de consensu partium, prout latè comprobat *Menoch. cons.*87.*n.*41. *vsque ad* 51. *lib.* 1. *& cons.* 323. *n.*24. *&* 26.
18 *lib.*4. † vbi etiam quod illæ operantur, quando essent sine effectu *Rip. in l. qui roma.* §. *duo fratres. n.* 34. *de verb. obligat. Socin. Iun. cons.* 93. *n.* 25. *lib.* 3. Et ita etiam præsupponitur *in decis.*624. *n.*8. *in fin. p.*2. *in recentiorib.* vbi datur similis responsio, quod clausulæ executiuæ regulariter ponuntur de stylo notario-
19 rum, † qui stylus tollitur in casu nostro, cum appareat de clara conuentione partium, vt dictum est, ideo non mirum si debet dari ampliatio *Socin. Iun. cons.*93.*n.*33.*lib.*3. *Gozad. cons.*6.*n.*31. *Natt. cons.*582.*n.*8.

Et in istis terminis loquuntur *Purpur. Dec. &*
20 *Card. Mantic. supra allegati*, † præsupponunt enim, quod illa verba vsque ad integralem restitutionem dotis sint posita in clausula executiua hypothecæ, & constituto bonorum, quæ non ampliat principalem dispositionem *clem.* 1. *de præbend. cum alijs supra adductis Hond. cons.*14.*n.*49.*lib.*2.

Neque obstat, quod promissio viri de restituendo dotem, & concessio vendendi bona vsque ad integralem solutionem possit intelligi in
21 casu, † in quo prædecesserit maritus vxori, non è contra, itaut taliter interpretando, non adsit repugnantia cum statutis, quæ concedunt lucrum viro in euentum in quē prius vxor moriatur sine filijs, prout in terminis considerat *Purpur. cons.* 476. *n.* 3. *post med. vers. cuius dicta clarius procedere videntur. lib.* 2. *iuxta Dec. cons.*400. *in causa illustrissimi. col.*3. *in princ. vers. & quia talis restitutio. n.*4. *in fin.*

Quia prædicta non possunt applicari casui no-
22 stro, in quo fuit cogitatum † tam de restitutione dotis facienda per obitum viri, quam in omnem casum, & euentum restitutionis dotis, qui etiam comprehendit restitutionem per mortem vxoris, maxime quia stipulatio est concepta non solum ad fauorem vxoris si petierit talem restitutionem, sed etiam ad commodum hæredum si petierint, ad quos refertur petitio restitutionis, & eius effectus ad hæredes est transmissus, quod non est in casu *Purpur. d. cons.*476. *n.*2. vbi præsupponit de hæredibus non fuisse cogitatum, neque ad eos transmissionem esse factam iuxta *l. cum hæredes. in princ. ff. de acquir. possess.*

In prædictis etiam esset considerandum, an con-
23 stet de certa scientia mariti, † quæ requiritur ad hoc, vt per talem promissionem restituendi integram dotem dicatur renunciasse statuto *Natt. cons.*103. *n.*3. *cū alijs per Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.* 3. *tit.*8. *n.* 17. *vers. & hæc communis opinio. Dec. cons.*402. *n.*6. *&* 7. Sed cum habeamus præsumptam notitiam statuti illius loci, in quo maritus est oriundus, & in quo versatur, non potest dici, quod non constet de scientia, & quod error sit probabilis *Bart. in l. quod nerua vers. iuxta prædicta quæro. ff. deposit.*

Ex istis colligitur non posse sustineri sententiam latam ad fauorem mariti, cum illi fuerit data tota dos tamquam acquisita ex forma statuti Florentini, cum potius per eumdem virum deberet dos integra restitui hæredibus vxoris ex supra adductis, quæ etiam si non procederent respectu totius dotis, saltem sententia esset iniusta, cum in ea mandetur attendi statutum Florentinum, quod non erat faciendum stante statuto Bononiensi, in quo solum conceditur viro medietas dotis decedente vxore sine liberis, quod statutum debebat præualere; Dos enim consistit in pe-
24 cunia, non autem in bonis, † vnde sequitur cōclusio passim ab omnibus approbata, quod circa lucrum dotale, seruandum est statutum domicilij viri, non vxoris, in quo contractus dotis est celebratus *Alber. Bart. Bald. Castr. Ang. & alij in l. exigere. ff. de iudic. latissime Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.*3. *tit.*14. *n.*1. *vsque ad* 5. *& n.*9. *ad med.*

Et ita in specie de Florentina ciue origine, &
25 habitatione, † quę nupsit Bononiensi ciui origine, & incolatu, & per eum ducta Bononiam domicilium viri, qui dotem recepit Florentiæ, & ibi fecit contractum, & instrumentum dotis in forma communi, promittendo illam restituere Florentiæ, vel Bononiæ, seu vbique locorum, quod attendatur statutum Bononiense quo ad lucrum dotale, non curata restitutione facienda, & destinata Florentiæ mixtim, cum alijs locis concludit *Caccialup. in repetit. l. cunctos populos. n.* 117. *C. de summ. trinit. & fid. catholic. vol.* 7. *fol.* 18. vbi testatur esse casum indubitatum.

Quæ adeo vera sunt, vt etiam procedant, quan-
26 do mulier Florentina origine, † & habitatione nupsisset Florentino etiam origine propria, & paterna, sed incolatu, domicilio, & habitatione, & ciuitate accidentaliter tunc erat Bononiæ, & ibi larem constituerat, & post matrimonium contractum Florentiæ, & instrumentum dotale ibi confectum, & dotem receptam ibidē consumasset matrimonium, quam postea duxit Bononiam, vbi cum familia habitabat, & continuè habitauit, licet

cet etiam paulo ante mortem talis mulier petijſſet Florentiam viſitatura ſuos conſanguineos, & ibidem obijſſet, nam etiam hoc caſu circa lucrum dotis deberet attendi ſtatutum Bononienſe, non autem Florentinum, prout multis rationibus, & auctoritatibus defendit *Caccialup. in l. cunctos populos. n. 124. vſque ad 130. & ibi Purpurat. n. 123. verſ. tertio infertur ex præmiſſis. Salic. col. 3. verſ. item quæro ſi in ciuitate originis mulieris, C. de ſumm. trinit. & fid. catholic. Alexan. conſ. 100. ex inſpectione. per tot. lib. 3. Iaſ. in l. ſi arrogator. n. 44. vſque ad 51. ff. de adoptionib.*

Et quamuis ſtatutum Florentinū afferat maio-
27 rem vtilitatem marito † propter lucrum totius dotis ſibi delatæ, cum tamen ſtatutum Bononienſe afferat ſolum dimidiam partem, tamen non eſt conſideranda iſta vtilitas mariti, vt prævaleat ſtatutum Florentinum ſuæ
28 originis, ſed debet attendi Bononienſe, † vbi habet domicilium, tāquam ſit potentior illa cauſa, quæ magis fauet iuri communi, ſeu quod minus lædit ius commune, cum etiam in concurrentia eius, quod nocet, & prodeſt, attendatur illud quod nocet, prout per iſtas, & ſimiles rationes concludit *Alex. conſ. 100. ex inſpectione. col. vlt. lib. 3.* & eſt verior, & tutior opinio, vt teſtatur *Purpur. in l. omnes populi. n. 124. poſt med. verſ. tertio etiam ſi vtilius. & ibi Caccialup. n. 128. in fin. & n. 129. poſt med. verſ. non obſtat illud. & verſ.*
29 *confert ad prædicta. C. de ſumm. trinit.* † quidquid contrarium conetur defendere *Barbat. conſ. 4. lib. 2.* cum aduerſus eum ſit magis cōmunis, vt dicunt ſupradicti Doctores, & ſequitur etiam *Iaſ. in l. ſi arrogator. n. 46. cum ſequent. ff. de adoptionib.*

Non obſtat *ſtatutum Bonononienſe. lib. 2. rubr. quomod. & qualit. forenſ. agent. ius reddat.*
30 *fol. 382.* † vbi diſponitur, quod forenſi agenti Bononiæ idem ius eſt reddendum, quale redderetur Bononienſi agenti in loco, de quo diceretur ipſe forenſis, vnde ſicut Bononienſis filius ex primo matrimonio agens Florentiæ contra ſecūdum maritum pro medietate dotis matris mortuæ ſine filijs ex ſecundo viro excluderetur à ſtatuto Florentino dante totam dotem viro, ita etiam debent excludi hæredes ab eadem medietate dotis petita.

Quia diſpoſitio d. ſtatuti Bononienſiſ non habet
31 locum in caſu noſtro, † cum loquatur de forenſi, & habente cauſam ab eo, nos autem non ſumus in forenſi, neque in eo, qui cauſam habeat à non ſubdito, nam agitur per hæredes matris, quæ non eſt forenſis, ſed ciuis Bononienſis, cum ſtatim nubendo acquirat
32 forum mariti, † & domicilium, & ciuilitatem ipſius, itaut comprehendatur in ſtatuto loquente de ciuibus *Bart. in l. fin. §. item reſcripſerunt. verſ. quæro vtrum vxor. ff. ad municipal. Bald. conſ. 139. col. 2. verſ. ſecundo eſt conſiderandum. lib. 5. Iaſ. Alex. Dec. & Cagnol. in l. cum quædam puella. ff. de iuriſdict. omn. iudic. Tiraq. de legib. connubial. l. 1. p. 1. n. 28. vſque ad 34. Surd. deciſ. 330. n. 9. vſque ad 17. Franc deciſ. 363. per tot.*

Aliæ dantur reſponſiones ad d. ſtatutum Bononienſe, quas omitto, cum in facto fuerint deductæ, quibus nihil eſt addendum, itaut ex iſtis, & alijs allegatis clara videatur iniuſtitia ſententiæ, adeò vt ſit locus illius reuocationi, cum omnibus inde ſecutis, prout ita in huiuſmodi cauſa Bononienſi reſtitutionis dotis deciſum fuit coram *R. P. D. Manzanedo. 7. Februaryy & 14. Iunij 1620.*

EPITOME.

IN legato victus, & alimentorum, an contineatur habitatio, & lectus cum ornamentis iuxta qualitatem perſonarum. ¶ Facultas conceſſa liberè eligendi bona pro ſui crediti ſatisfactione, quomodo intelligatur. ¶ Res dotales immobiles an debeant ſtatim ſoluto matrimonio reſtitui, ita vt illis non reſtitutis ſint debiti fructus ex eis percepti. ¶ Et quid ſi vidua habuerit alimenta ab hæredibus viri pendente tali reſtitutione.

SVMMARIVM

1 *Legatum victus continet alimenta.*
2 *Habitatio venit in legato alimentorum, & dicitur pars illorum. n. 3.*
4 *Eccleſia tenetur patrono ad inopiam redacto dare alimenta, & habitationem.*
5 *Habens facultatem liberè eligendi, debet eligere iuxta legis diſpoſitionem, quæ mandat, vt bona mediocria eligantur, etiam quando quantitas eſt in obligatione reſpectu ſpeciei ad finem conſequendi ſpeciem. n. 6. & 7.*
8 *Aliud pro alio non poteſt ſolui inuito creditore.*
9 *Creditor non poteſt petere aliud pro alio contradicente hærede.*
10 *Lectus debet dari ei, cui ſunt relicta alimenta.*
11 *Sine lecto non poteſt quis viuere.*
12 *Lectus legatus intelligitur cum omnibus ornamentis, quæ lecto accedunt iuxta qualitatem perſonarum, & quæ ſint iſta ornamenta. n. 13.*
14 *Res dotales immobiles ſtatim debent reſtitui vxori, quibus non reſtitutis, debentur fructus ex eis percepti. n. 15. Intellige vt n. 16.*
17 *Maritus facit fructus ſuos dotis ratione onerum, quæ non ſuſtinet poſt ſolutum matrimonium.*
18 *Diuiſio fructuum perceptorum poſt vltimum annum inceptum finiti matrimonij quomodo ſint diuidendi inter hæredes coniugis defuncti, & ſuperſtitem.*
19 *Fructus dotis ſoluto matrimonio percepti ſunt reſtituendi mulieri etiam ſi habuerit alimenta ab hæredibus viri, deductis tamen ſum-*

sumptibus alimentorum . n. 23. Declara vt n. 20. & 21.

22 *Hæredes viri non tenentur viduam alere si dos consistit in immobilibus .*

CAPVT DCX.

DEbentur Franciscæ vxori Pauli omnia
iocalia, & alia quæ ab eodem Paulo te-
statore describuntur in testamento, prout e-
tiã victus & vestitus condecens pro eius per-
sona donec vidua erit, & vitam viduilem ho-
nestam duxerit iuxta legatum sibi factum in
codicillis ; In quo legato victus & vestitus,
veniet etiam habitatio, quamuis enim testa-
1 tor illam non expresserit , † Tamen de iure
intelligitur, cum paria sint, quod alicui lege-
tur victus , vel quod legentur alimenta *l.ali-
menta.& l.fin. ff.de alim.& cibar.legat Ruin.
cons. 86. n.2. lib.2. Pract. Papiens. in form.
libell. qua agit. act. real. in verb. & redditi-
bus.n.2.in princ. fol.21. cum alys per Surd.de
alim. tit.2. q.2.n.6.& 8. fol.185. Bertr. cons.
180.n.1.ad med.lib.1.p.2.*
Quando autem sunt præstanda alimenta, venit
2 etiam habitatio † *l. legatis. ff. de alim. & ci-
bar. legat. Glos. in l. cum hi. §.qui transigit.
ff. de transact. Pract. Papiens. in form.libell.
vbi agit pro legat.rei singular. in princ.n.65.
Io.de Anan.cons.37.Ias. in l. si quis à liberis.
§. non tantum. vbi Cordubens. n.24. ff.de li-
ber.agnoscend. Menoch. de arbitr. cas. 170.n.
29. Roland. cons. 22. n.1. lib.1. Surd. de alim.*
3 *tit. 4. q. 4. n. 1.* † vbi quod habitatio dicitur
pars alimentorum,& victus *Bero. cons.24.n.8.
lib.2. & cons.48. n.10. eod. lib. Bertrand.cons.
226. n.5. lib.4. Rebuff. in l. verbo victus. 43.*
4 *col. 2. ad med. ff. de verbor. significat.* † vbi
infert ad ecclesiam, quæ tenetur patrono ad
inopiam redacto dare victum, & vestitum, &
habitationem, cum enim debeat ei præstare
alimenta etiam dabit habitationem, & vesti-
tum, cum sine istis non possit corpus ali *c.
nobis. de iur. patron at. Glos. in c.quicumque.
16.q.7. Paul.de Cittad.de iur.patron. p.6.q.4.*
Quo vero ad scuta mille dicendum est etiam illa
deberi Fabritio, & Octauio , cum testator ita
mandauerit pro æquiparraggio similium scu-
torum mille solutorum , & assignatorum San-
cti, & dicta scuta mille debent habere & ac-
cipere pro quolibet super bonis stabilibus,in
terra Cinthiani, & eius territorio iuxta man-
5 datum eiusdem testatoris , † Verum pro hu-
iusmodi credito non sunt capienda bona ad
electionem creditorum, cum ista electio non
spectet ad eos libere, sed iuxta legis disposi-
tionem , quæ mandat, vt facultas eligendi re-
feratur non ad bona meliora , neque deterio-
ra , sed ad mediocria tamquam extrema sint
vitiosa , ideo standum est in medio , quod est
laudabilius, & vtrique parti expediens, quod
procedit siue simus in vltimis voluntatibus ,
siue in contractibus, in quibus semper pro-
6 missio de bono † & æquo ita regulatur *l. si
quid venditor.18.ad med. vbi Glos. in verb.
de bono. ff.de ædil. edict. l.legato generaliter.
37.ff. de legat.1.l. si hæres generaliter. 113.ff.
eod. tit. Bald. cons. 186. ad euidentiam est
præmittendum.n.2. in fin. & n.4. in fin.lib.2.*
7 vbi † ampliat idem esse quando quantitas est
in obligatione respectu speciei,ad finem con-
sequendi speciem *per tex. in l. si quis argen-
tum . 35. §. si vero redditum . & §. similiq.
modo. vbi Glos. in verb. mediocris.C. de do-
nation. l. fin. §. sed si quis emptionem.C.com-
mun. de legat. l. qui lancem. ff. de aur. & ar-
gent. legat.*
Quantum autem ad legatum scutorum centum
relictum Octauio , non potest per eum præ-
tendi electio in bonis testatoris pro illo con-
sequendo , cum testator disposuerit debere
illi solui scuta cētum monetę ad iulios decem
pro scuto , & sic in pecunia numerata , vnde
8 non in bonis , † sicuti enim non potest solui
aliud pro alio inuito creditore , *l. 2. §. mu-
tui datio. vbi Glos. ff. si cert.petat.Bertr.cons.
146.in fin. lib.1. p.1.* Ita neque creditor po-
9 test petere aliud pro alio † inuito hærede ,
cum forma relicti sit seruanda *l. non debet a-
ctori. 41. ff. de regul. iur. Surd. de alim. tit.
2. q. 15. n. 69.*
Circa lectum , licèt testator non expresserit ,
10 quod detur vxori , † Tamen quia mandauit
illi præstanda esse alimenta , cum legauerit
victum & vestitum, concludendum est ; quod
etiam lectus ei debeat dari , cum lectus ne-
cessariò sit præstãdus ei, cui relinquuntur ali-
menta , tamquam sine eo non possit quis vi-
uere *l. instratum . 45. vbi Glos. in princ. ff.
de verb. significat. l. quos nos hostes. 234. §.
verbum viuere. vbi Glos. in verb. neminem.
ad med. Aleiat. n.2. ff.eod. tit. Bart. in l.le-
gatis. in fin.ff. de alim. & cibar. legat.& in*
11 *tract.de alim.n.4.*† vbi idē dicit quando lega-
tur victus,& educatio , ex quo sine lecto non
possit vita commoda degi *Alex.cons.178. n.7.
in princ. lib. 6. Ang. in l. cum hi . §. qui
transigit.& ibi Ias. n.3. in fin. ff. de transact.
Bald. in l.penult. §. seruus vxoris. col.1. in
fin.vers.& ideo quarta. ff. solut. matrim. Ro-
land. cons. 22. n. 6. lib. 1. Menoch.de arbitr.
cas. 170. n. 30. Pic. in l. titia. §. titia cum
nuberet. n. 161. vers. quarto dubitatur. ff. de
legat. 2. Surd. de alim. tit. 4. q.7. n.1.vsq. ad
5. Capr. cons.87. n.11. Lup. in rubr. de do-
nat.int.vir.& vxor. §.11. n.9. vers.hoc idem
videtur dicendum. Clement.de patr.potest. ef-
fect. 17. n. 38. Simon. de Pret. de interpret.
vltim. voluntat. lib.4. dubit. 11. n.39. ante
fin. fol. 426. Bertrand. cons. 180. n.1. lib.1.p.
2. Rim. Iun. cons. 132. n. 14. lib. 2. Franc.
Marc decis.154. n.7. p.2.*
Et quod dicimus de lecto , non debet stricte in-
12 telligi de eo , † super quo requiescimus , sed
large de omnibus ornamentis , quæ accedunt
lecto

lecto iuxta qualitatem personarum, vnde venient omnia fulcra, & culcitræ *l. librorum. 50. in fin. vbi Glos. in verb. fulcra. ff. de legat. 3. Florian. in l. sed & si quid. §. proprietatis. in fin. ff. de vsufr. Card. Mant. de coniectur. vlt. voluntat. lib. 6. tit. 11. n. 17. ad med. Surd. de aliment. tit. 4. q. 7. n. 4. & 5. Alciat. in l. instratum. 45. n. 4. & in l. quos nos hostes. 234. §. verbum viuere. ff. de verb.*
13 *significat.* † vbi quod appellatione lecti intelligitur de instructo, & apparato, vnde continentur stramenta, quo nomine significatur omne quod solo causa quiescendi insternitur, vt storeæ, phormiones, paleæ, & mattæ, quare & vulgo mataraccia vocamus, cum alijs ornamentis qualitati personarum cõuenientibus *Surd. de alim. tit. 4. q. 7. n. 5. post Bart. in d. l. librorum. §. fin. ff. de leg. 3. & in l. vlt. §. 1. ff. de aur. & arg. legat. Rebuff. in l. instratum. 45. col. 2. ante fin. vers. si vero quis donet. ff. de verb. significat.*

De fructibus autem vineæ resoluendum est af-
14 firmatiue, † quod illi sint restituendi vxori, etenim res dotales immobiles statim debent restitui *l. vnic. §. exactio. C. de rei vxor. act.* Vnde cum tales fructus sint percepti ex prædictis rebus, semper spectant ad vxorem, nam cum lex iubeat immobilia statim resti-
15 tui, † si hoc non præstetur per maritum, & eius hæredes videntur esse in mora *l. magnam. C. de contrah. & committ. stipulat.* & cõsequenter tenebuntur ad fructuum perceptorum restitutionẽ *l. mora. §. in bonæ fidei. de vsur.* & ita notant omnes *in l. diuortio. 8. §. non solũ. vbi Barbos. n. 13. ff. solut. matrim. Pract. Papiens. in form. libell. ad dot. & vsufruct. in verb. tamquam bona. ad fin. vers. tertio autem casu. n. 3. iuxta l. vnic. §. exactio. vers. fructibus. C. de rei vxor. act. l. mora. ff. solut. matrimon. Card. Mant. de tacit. & ambig.*
16 *conuentionib. lib. 12. tit. 31. n. 8.* † vbi tamen declarat, quod non illico ex tempore dissoluti matrimonij sunt restituendi tales fructus, sicut dicitur de rebus, quæ solo continentur, ideo potest intelligi infra annum, prout de rebus mobilibus disponitur. Præsertim quia
17 maritus facit fructus suos dotis † ratione onerum, quæ cum non sustineat post solutũ matrimonium debet restituere fructus vxori tãquam perceptos ex re aliena *Doct. in l. si mora. 10. vbi Barbos. n. 102. ff. solut. matrim.*

Quidquid aliud sit in fructibus perceptis post vltimum annum inceptum finiti matrimonij,
18 qui † diuidendi sunt inter hæredes coniugis defuncti, & superstitem pro rata temporis, quo durauit matrimonium *l. diuortio. §. interdũ. ff. solut. matrim. Pract. Papiens. vbi supra n. 3. in fin. Card. Mant. de tacit. & ambig. conuention. lib. 12. tit. 31. n. 12. iuxta l. vnic. §. cumq. ex stipulatu. vers. sed & nouissimi anni. C. de rei vxor. act. Alex. & alij in l. fructus. 7. ff. solut. matrim. Surd. de alim. tit. 1. q. 33. n. 25.*

Quæ etiam procedunt, quamuis mulier post mortem viri cum eius hæredibus habitauerit,
19 & alimenta ab illis perceperit, † nam etiam tunc fructus dotis soluto matrimonio percepti sunt eidem mulieri restituendi, deductis tamen sumptibus alimentorum, quia vsque ad eorum quantitatem debet fieri compensatio *l. fin. ff. de petit. hæreditat. l. in insulam. §. vlt. ff. solut. matrim. Bart. in l. diuortio. in princ. n. 4. in fin. ff. eod. tit. Decian. cons.*
20 *79. n. 21. lib. 2.* † Quod est intelligendum, nisi alimenta essent vxori legata *Bart. in d. l. diuortio. in princ. n. 3.* Vel nisi esse prægnans,
21 quia † tunc ex bonis mariti debent ventri exhiberi alimenta *l. 1. §. quoties. & l. curator. de ventr. in possess. mittend.* & ita secundum prædictas distinctiones concludit *Card. Mãt. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 12. tit. 31. n. 10. & 11. post Ang. de Vbald. cons. 142. incip. tutor pupilli. seu super primo inquirendũ est an mulieri. post princ. vers. sed quid si vidua remansit. Surd. de alim. tit. 1. q. 44. n. 65.*

Et quamuis hæredes viri non teneantur viduam alere quando dos consistit in immobilibus,
22 cũ † statim illa reddi debeat nõ expectato anno, tamquã in hoc casu nõ cadat aliqua dilatio *Alex. in l. diuortio. n. 16. Ias. n. 18. Socin. n. 15. ff. solut. matr. Salic. in l. vnic. §. exactio. C.*
23 *de rei vxor. act. Corn. cons. 29. col. 2. lib. 1.* † Tamen non ex hoc infertur, quod si dicti hæredes præstiterint alimenta viduæ quamuis non tenerentur, non debeant lucrari fructus dotis consistentis in rebus immobilibus pro rata eius, quod erogarunt in alimentis, restituendo residuum *Surd. de alim. tit. 1. q. 44. n. 65.*

EPITOME.

Onera realia, vel mixta, census, & similes præstationes an debeantur per legatarium, seu per hæredem. ¶ Et quid in relictis pro anima, vel in causam piã. ¶ Legatum rei alienæ, vel alteri obligatæ an valeat saltẽ quo ad æstimationẽ. ¶ Et quid de æquitate canonica. ¶ Vel quando est in totum res aliena, seu in parte. ¶ Vel si fuit relicta coniuncto, amico, & locis pijs. ¶ Vel quando testator non habebat nisi solùm possessionem. ¶ Legatarius an cẽseatur magis dilectus testatori quam hæres. ¶ Feudum relictum pro anima an sit validum quo ad æstimationem. ¶ Intellectus *l. Stichum. ff. de vsufr. legat.* ¶ Vsufructuarius an teneatur ad collectas, gabellas, census & similia. ¶ Legatũ quo casu sit large interpretandum, itaut in eo veniat quod maius est, non quod minus.

SVMMARIVM.

1 *Census super fundo legato an sit soluendus per hæredem, seu legatarium. Et quid si relinquatur pro anima, & in causam piã. n. 7.*
2 *Onera realia, vel mixta debentur per eos, qui possident tales res obnoxias.*

3 *Testator legando aliquid simpliciter videtur legasse cum seruitute reali actiua, vel passiua.*
4 *Relictum à testatore intelligitur solum de illo iure, quod ipse habet.*
5 *Vsufructuarius tenetur ad omnia onera collectarum, censuum, & similium praestationum. & n.6.*
8 *Testator si ignorans legat rem alienam ad pias causas, seu coniunctae personae, vel amicis censetur legasse aestimationem per haeredem soluendam. n.9.10.12. & 13.*
11 *Deus est pater noster, & Ecclesia mater nostra.*
14 *Anima est magis coniuncta omnibus consanguineis, & amicis. & n.35.*
15 *Legatum ad pias causas debemus largè interpretari, & in eo venit, quod maius est, non quod minus. n.16. Idem si legetur coniuncto, quamuis etiam haeres esset coniunctus. n.17. & 18.*
19 *Legatum rei alienae, vel alteri obligatae non valet de aequitate canonica licet sit factum coniuncto, seu piae causae. Contrarium est verius. n.20. & 22.*
21 *Lex ciuilis iniusta non meretur nomen legis, nec in republica est recipienda.*
23 *Statuta Vrbis mandant vt prius ius ciuile obseruetur, quam canonicum.*
24 *Legatum coniuncto de re aliena valet si in totum sit aliena, secus si in ea aliquod ius testator haberet, quia tunc censetur relictum solum illud ius, quod ad eum spectabat. Intellige vt n.25.*
26 *Appellatione rei venit dominium.*
27 *Intellectus* l. stichum. ff. de vsufruct. legat. *& n.28.*
29 *Testator legans rem, in qua solum habebat possessionem censetur etiam legasse proprietatem, quae ad alium spectabat.*
30 *Legatarius coniunctus non vtitur priuilegio contra pariter coniunctum. Declara vt n. 31. & 32.*
33 *Praesumptio minus fortis tollitur per magis fortem & n.34.*
36 *Legatarius est magis dilectus in re legata, quam haeres. Amplia vt n.37.*
38 *Feudum relictum pro anima non valet, nec quo ad aestimationem. Contrarium est verius. n.39.*

CAPVT DCXI.

QVando testator legauit fundum, pro quo debetur census, an huiusmodi onus
1 sit soluendum per haeredes, vel legatariũ, † cõmunis videtur esse distinctio, quod pro censibus praeteritis ante mortem testatoris teneatur haeres, secus autem pro censibus decurrendis, isti enim debentur à legatario *l. apud iulianum. alias incip. aphricanus.* 40. *vel incip. idem iulianus.* 41. *§. haeres. vbi Glos. in verb. praeteritum. & in verb. solarium. ff. de legat.* 1. *l. qui concubinam.* 29. *§. qui hortus. in fin. ff. de legat.* 3. & notat in specie *Io. Ferrar. in sua prax. Papiens. in form. libell. pro legat. rei singular. in princ. n.17.*
2 *fol.* 200 † Cum onera realia, vel mixta semper transeant cum re legata, & vadant ad personas, quae tales res obnoxias possident *l. fin. & ibi Bald. & Salic. in* 3. *notab. C. sine cens. vel reliq. Roland. cons.* 32. *n.*3. *&* 4. *lib.*1. *late Castill. de vsufr. c.*56. *n.*15. *Rimin. Iun. cons.*
3 298. *n.*7. *lib.*3. *Bursatt. cons.* 5. *n.*12. *lib.*1. † Vnde non mirum, si testator legando aliquam rem simpliciter, semper videatur eam legare cum suo onere, & seruitute reali actiua, vel passiua sibi imposita *l. si is cui. §. fin. ff. quemadmod. seruitut. amitt. l. meuius. §. penult. de legat.* 2. *cum alijs per Gomes. tom.*1. *var. resolut. c.*12. *de legat. n.*39. *ad fin. vers. tertia difficultas. fol.* 127.

Et facit communis conclusio, quod re legata,
4 intelligitur tantũ relictum illud, † quod in ea testator habebat *l. serui electione. §. fin. ff. de legat.*1. *l. vxor patrui. C. de legat. Capr. concl.* 106. *&* 107. *n.* 12. *Bursatt. cons.* 5. *n.*14. *lib.*1. *& cons.*6. *n.* 16. *eod. lib. Socin. Iun. cons.* 74. *n.*19. *lib.*1. *Gomes. var. resolut. tom.*1. *c.*12. *de legat. n.*15. *Surd. decis.*11. *n.*10.

Idem est in vsufructuario, qui tenetur ad omnia onera collectarum, gabellarum, censuum, pensionum, tributorum, & similium praestationum, cum enim possideat, & fructus ex re possessa percipiat, aequum est, † vt soluat huiusmodi onera siue sint vetera, siue de nouo imponantur, vt late comprobat *Aym. cons.* 217. *n.*5. *&* 6. *Caualcan. de vsufr. n.*160. *vsque ad* 164. *post Bart. l. quaero. ff. eod. tit. de vsufr. Pinell. in l.*1. *p.*2. *n.*72. *C. de bon. matern. Garz. de expens. n.* 45. *vsque ad* 62. *Molin. de primogenit. hispan. lib.*1. *c.*27. *n.*8. *Valasc. de emphyt. q.*17. *Crass. in §. legatum. q.*37. *cum alijs*
6 *per Castill. de vsufr. c.*57. *n.*14. *&* 15. † vbi de onere censuum, quod spectet ad vsufructuarium, de quo etiam late *Pedroc. cons.*2. *n.*73. *cum seq. Papiens. in form. libell. pro legat. rei singular. in princ. n.*17. *ad fin. fol.*200.

Quamuis autem ista de plano procedant, Tamen contrarium videtur concludendum esse in casu nostro, in quo agitur de legato facto piae causae, & pro Missis dicendis pro anima te-
7 statoris, † tunc enim potius coniectura sumenda est, vt testator voluerit rem liberam legare Ecclesiae, itaut onus census super ea impositi spectet ad haeredem, qui tunc tenebitur illam liberare, prout dicimus de legato facto de re alteri obligata, quam licèt haeres non teneatur luere, Tamen aliud est, quando testator sciuit illam rem esse obligatam, vel quando talem rem legauit coniunctae personae, vel causae piae, tunc enim siue testator sciret, vel ignoraret huiusmodi rem legatam esse alteri obligatam, praesumitur quod liberam reliquisset, itaut haeres omnino illam luere teneatur, tamquam onus luendi cen-

Adde ad decis. March. 30.

featur verisimiliter hæredi impositũ ob prædictam causam coniunctionis, & animæ, prout communiter concludunt *Glos. Bart. & alij in l. si res obligata. ff. de legat. 1. Bald. in l. prædia. 6. n. 3. C. de fideicommiss. Anchar. & Imol. in c. filius. & ibi Couar. n. 4. de testam. Capr. conclus. 107. n. 11. vsque ad 16. fol. 158. Paris. cons. 57. n. 25. lib. 3. Bellon. cons. 9. n. 8. Menoch. cons. 89. n. 124. & 125. lib. 1.*

Simile est, quando testator ignorans legasset
8 rem alienam pro anima, † seu ad pias causas, tunc enim valebit tale legatum sicut quando legaretur coniunctæ personæ saltem quo ad æstimationem, cum nulla videatur esse maior coniunctio, quam animæ, quæ cæteris rebus est præferenda *l. sancimus. la 1. C. de sacros. eccles. c. præcipimus. 12. q. 1. c. matthæus. de simon.* & in specie ita concludunt omnes *in l. cum alienam. vbi Bart. n. 2. C. de legat. Glos. in c. filius. de testam. & in §. non solum. vers. quod autem. instit. eod. tit. Capra.* qui de communi *conclus. 106. n. 2. & 13. vsque ad 19.*

Neque obstat, quod leges loquentes de legato rei alienæ ignoranter relicto debent intelli-
9 gi, vt valeat tale legatum † quando relinquitur personæ coniunctæ, non autem piæ causæ, ad quam non extenditur earumdem legum dispositio *Host. Imol. Card. & alij in c. filius. de testam. Abb. in c. cum esses. col. 8. vers. venio ad quæstiones. eod. tit. Ias. in l. cum*
10 *alienam. col. penult. C. de legat.* † Nam quidquid prædicti dicant, verior est opinio, & magis recepta, vt omnia disposita in ista materia legati ad fauorem coniunctorum habeant locum etiam in pia causa, & in legato
11 relicto Ecclesiæ, & pro anima † cum Deus sit pater noster, & Ecclesia mater nostra *c. qui abstulerit. 12. q. 2. c. si quis irascitur. 13. q. 2.* Ideo non est recedendum ab opinione supra firmata, quam vltra superius adductos late
12 comprobat † *Tiraq. priuileg. pia caus. 66. in princ. & in fin. post Bald. in repet. l. 1. col. 13. in princ. n. 44. vers. item pono tertium casum indubitatũ. C. de sacrosan. eccles. Rom. cons. 235. quo ad primum. n. 5. Menoch. præsumpt. 116. n. 30. lib. 4, Card. Mantic. de con-*
13 *iectur. vltim. voluntat. lib. 9. tit. 9. n. 4.* † Cum etiam prædicta extendantur ad legatum factũ valde amicis *Menoch. de arbitr. cas. 146. n. 1. fol. 154.* Vnde multò magis si fiat tale
14 legatum Ecclesiæ, & pro anima, † quæ est magis coniuncta omnibus consanguineis, & amicis *l. sancimus la 1. C. de sacrosan. eccles. Tiraq. priuil. pia caus. 66. in fin.* Maximè quia etiam semper legatum factum piæ
15 causæ debemus largè interpretari, † quidquid alias illud strictè sit intelligendum *l. titia. §. seia. vbi Bart. ff. de aur. & argent. legat. Surd. de alim. tit. 2. q. 10. n. 17. & tit. 8. priuil. 25. n. 6. & latius decis. 298. n. 10.* Vbi quod in istis legatis semper venit, quod est maius, nõ quod est minus *Auch. Abb. Barbat. & Imol. in c. indicante. de test. Rom. sing. 521. vbi Addit. n. 1. Bald. in auth. si quis ad declinandum. col penult. C. de episcop. & cleric. Gozad. cons. 60. col. 2. Cagnol. in l. semper in*
17 *obscuris. n. 10. de regul. iur.* † Prout etiam diximus de legato facto coniunctæ personæ, quod debemus latissimè interpretari *Bart. in l. aurelius. §. titius. de liberat. legat. Surd.*
18 *decis. 88. n. 16. & cons. 72. n. 16.* † vbi ampliat quamuis etiam hæres institutus esset pariter sanguine coniunctus, quando præsertim non minuitur multum hæreditas *Corn. cons. 115. col. 2. ad fin. lib. 3.*

Contra prædictam conclusionem vt supra per
19 nos firmatam, opponebatur exaduerso, † quod illa procedat solum de rigore iuris ciuilis, non autem de æquitate canonica, secundum quam legatum factum coniunctæ personæ, seu piæ causæ de re aliena, vel alteri obligata non valet; Ideo hæres non tenebitur eã luere ob dictam æquitatem, quæ debet præualere iuxta doctrinam *Bald. in repet. l. 1. n. 44. vers. item pono tertium. C. de sacros. eccles. Felin. in c. ecclesia S. Mariæ. 10. n. 52. col. 25. vers. quarta declaratio. de constit. Gulielm. Mayner. in l. capienda occasio. de regul. iur.* & multa hinc inde adducit *Vasq. de succession. creat. lib. 3. §. 21. limit. 1. n. 4. vsque ad 6. fol. 3.*

Verum non est admittenda huiusmodi distinctio, Nam quidquid dicat *Bald.* cum alijs,
20 qui illum sequuntur, † contra eos est verior opinio, & magis recepta, quod indistinctè tàm de iure ciuili, quàm de iure Canonico valeat tale legatum ad fauorem coniunctæ personæ, & piæ causæ, Nam si talis differentia inter ista iura admitteretur, non esset ob aliam rationem, nisi quòd lex ciuilis habere-
21 tur pro iniusta, † vnde si esset talis nec legis nomen haberet, nec in Republica reciperetur *c. erit autem lex. 4. distinct. c. fin. de præscript. l. conuenire. ff. de pact. dotalib.* Hoc autem est absurdum, cum ista lex ciuilis sit iustissima, nam voluntas testatoris executioni demandatur, dum ex bonis suis soluitur æstimatio rei alienæ coniuncto relicta, nec vlla iniuria fit domino rei nolenti eam vendere, Vnde nemini licitum est sanctissimas leges in Reipublicæ vtilitatem institutas tollere, cum in vtroque foro tàm ciuili, quàm canonico sint seruandæ, prout ex prædictis, & alijs ra-
22 tionibus, quas omitto, † ita in specie reprobata contraria sententia, & prædicta distinctione, concludunt magis communiter *Doctor. in c. filius noster. vbi Couarr. n. 6. de testam.* & late comprobat *Corn. cons. 32. col. 2. n. 3. cum seq. lib. 1.* & latius *Fortun. Garz. de vltim. fin. illat. 12. n. 197. vsque ad 219. tom. 1. fol. 116. cum alijs per Spin. de testament. glos. 8. princip. n. 43. vsque ad 47. Card. Mãt. de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. tit. 9. n. 7. fol. 227. Cost. de iur. & fact. ignorant. distinct. 66. n. 3. centur. 1. fol. 296. Magdalen. de numer. test. in testam. requisit. par. 2. c. 4. n. 35. & 36.*

& 36. fol. 398. Menoch. præſumpt. 117. n.5.
lib.4.Craſſ. in §. legatum. q. 14. n.23. fol.55.
23 Quamuis hoc dictum ſit ex abundanti, † quia
habemus clarum ſtatutũ Vrbis à ſummo Pon-
tifice cõfirmatum, quod debeat attendi prius
ius ciuile, in cuius defectum ſuccedit Ius Ca-
nonicum.

Non obſtat alia diſtinctio, quod aut res quæ re-
linquitur eſt in totum aliena,ſeu pro toto o-
bligata, & tunc procedat opinio per nos fir-
mata quod valeat legatum coniunctæ perſonæ
24 iuxta l. ſi res obligata. ff. de legat.1. † Aut te-
ſtator in re aliena aliquod ius habebat, & tũc
cenſetur legare illud tantum ius, quod in ea-
dem re ad eum ſpectabat,quamuis legatum
fuiſſet factum ad fauorem coniunctæ perſonæ,
prout tenet Iaſ.in l.quod in rerũ. §. ſi vſum-
fructum. ff.de leg.1. Socin.Iun.conſ.74. n.20.
verſ. nec dicatur. lib.1. per tex. qui exaduer-
ſo allegatur tamquam ponens gladium ad ra-
dicem in l. ſticho. 36. ff. de vſufruct. legat.
Quibus addi poteſt Bald. in l.habitatio.11.C.
de vſufruct. late Gomeſ.qui multas illationes
in propoſito adducit var. reſolut. tom.1. c.12.
de legat. n.15.verſ. quod ſingulariter exten-
de. fol.116. Couar. qui alios allegat, & de
communi teſtatur in c. filius. n. 2. poſt med.
de teſtament.

Quia omiſſa diſputatione an huiuſmodi diſtin-
ctio ſit recepta quo ad perſonam coniunctam,
25 Reſpondetur † illam procedere quando teſta-
tor ſimpliciter legauit rem, in qua habebat
aliquod ius, ſecus quando, prout in caſu no-
ſtro, adiecit aliquod onus legatario, tunc
enim ratione talis oneris, cenſetur totam
rem voluiſſe legare, non autem illud ſolum
ius, quod ad eum ſpectabat in eadem re, Ita
in puncto declarando tex. in d.l.ſticho. & Iaſ.
& Socin.Iun. exaduerſo allegatos, notat Co-
uarr. in c.filius noſter. n. 2. in fin. verſ. hæc
tamen ſentẽtia ceſſat.de teſtam. ſequitur Me-
noch. præſumpt.116.n.27.ad med.verſ.& alios
refert. lib.4. poſt Alex. conſ. 9. n.15. in princ.
& n.16. verſ.ſed quod teſtator in caſu propo-
26 ſito. lib.2. † Cum etiam in caſu noſtro fuerit
legata res ſimpliciter, adeo vt tunc appella-
tione ipſius rei intetelligatur de dominio l. ſi
duo. §. fin. ff. vti poſſidet. l. ſi rem aliquam,
& ibi Bart. de acquir. poſſeſſ. Alex. conſ.9. n.
15.in fin.col.vlt.in princ. lib.2.

Præterea diſpoſitio d. l. ſticho. ff de vſufr. le-
27 gat. procedit quia teſtator tempore, † quo
fecit legatum nepoti, credebat rem legatam
ad ſe pertinere titulo aliquo ſpeciali,qui iam
erat extinctus, tunc enim non mirum,ſi lega-
tum euaneſcit, quia aderat coniectura clara,
quod ſi ſciuiſſet titulum ſuum finitum, non
legaſſet,quia ſolus error induxit ad legandum
coniuncto, prout in ſpecie conſiderat Gloſ. in
d. l. ſticho.36. in verb.ſtichus.& in verb.cre-
deret. de vſufruct. legat. Corn. conſ. 32.col.1.
lib.1.cum alijs per Couarr. in c. filius. n.4. de
teſtam. Caſtr. & Alex. in l. ſi domus. §. 1. ff.
de legat.1. Menoch. præſumpt. 116. n.17. ad
28 med. lib. 4. † Aliud eſt in caſu noſtro, in quo
non apparet de iſta contraria voluntate teſta-
toris,ſed potius militat coniectura, quod vo-
luerit totam rem legare pro anima ſua cum
onere miſſarum,& alijs de quibus in facto, nõ
obſtante cenſu exiſtente in re legata, cuius
notitiam habebat, ex qua coniectura volun-
tatis legatum eſt præſtandum in totum, cum
relicta ad piam cauſam debeamus large inter-
pretari iuxta ſuperius adducta.

Ideo etiam quamuis teſtator videatur ſolum le-
gare ius quod habet in re legata, vt dictum
29 eſt,† Tamen ſi habet ſolùm poſſeſſionem illius
rei, & illam rem leget, intelligitur legaſſe
pleno iure etiam quo ad proprietatem, quæ
erat aliena, non autem quo ad ſolam poſſeſ-
ſionem, cum aliud ſit res,& aliud poſſeſſio rei
Ruin. in ſpecie conſ.25. n.9. lib.2. Menoch.
præſumpt. 116.n.27. in fin. lib.4.poſt Alex.in
l. ſi domus.§. fin.ff. de legat. 1.

Nec refert quod ſimus in hærede coniuncto, &
30 ſic priuilegiato non autem in extraneo, † quo
caſu legatarius etiam coniunctus non vtitur
priuilegio contra pariter coniunctum, & ſic
ceſſat ratio coniunctionis, ob quam ſimilia
legata in totum valent, vnde ſufficiet illa
eſſe valida pro iure competente teſtatori So-
cin.in terminis conſ.74.n.21. lib.1. Gualdenſ.
de art.teſtand. de legat.caut.38.n.3.tom.8.p.1.
31 fol.132.Quia prædicta procedunt †quãdo eſſe-
mus in perſonis priuilegiatis habẽtibus par,
& æquale priuilegiũ,nam alias habens priui-
legiũ potentius debet pręferri habẽti minus
potẽs Bart.in auth.qui rem.col.2.verſ.ſi vero
vterq.eſt priuilegiatus.C.de ſacroſ.eccl.Bald.
in auth.habita.col.7.verſ.ſecundo quæro.C.ne
fil.pro patr. Ruin. conſ. 27. col.penult.in fin.
32 verſ.quia pro ſolutione.n.12. lib.4. † vbi quod
iſta opinio eſt communis, ſiue concurrant in-
ter ſe, ſiue contra tertium iuxta l. verum. §.
vlt. cum l.ſeq. ff.de minorib.Lamberteng.ſu-
per ſtatut. de contractib. mulier.in fin.n.119.
poſt med. Abb. in c. in præſentia. col.13. verſ.
& quoniam iſte articulus. de probationib.

Prout dicimus de præſumptione minus forti,
33 quæ tollitur per magis fortem † l.qui duos.§.
fin. ff.de reb. dub. l. diuus. vbi Gloſ. in verb.
æſtimari. & Bart. col. 2. verſ.ſecundo nota.
de reſtit. in integr. Abb. in c.tranſmiſſæ.in
fin. qui fil. ſint legitim. Aym. conſ. 56. n.14.
Alex. conſ. 124. col. vlt. ad med. lib.6. Lam-
34 berteng. de contract.mulier.in fin.n.120.† vbi
quod tunc vna pręſumptio tollit aliam,quan-
do ambæ ſunt pares,cum alias pręualeat ſem-
per maior Socin. conſ.28. col.2. verſ. quarta
concluſio. lib. 1.

Iſta autem paritas priuilegij,vel ſimilis præſum-
ptio non datur in caſu noſtro, cum legatum
pro anima, & ad pias cauſas præferatur om-
nibus legatis factis conſanguineis, & amicis
35 tanquam† anima ſit pretioſior cunctis rebus
l. ſancimus. la 1. C.de ſacroſ. eccleſ. cum alijs
addu-

adductis supr. n. Cum etiam legatarius censeatur magis dilectus in re legata, quàm hæres,
36 † Ideo ei est magis fauendum quam hæredi *l. publsus meuius.36. ff.de condit. & demonstrat. Io. de Mont. Sperell.conf.* 105.*n.6.*
37 *in fin.* † Quamuis etiam hæres esset pariter coniunctus ipsi testatori, semper enim debemus latissimè interpretari legatum factum coniuncto ad fauorem legatarij *Surd. conf. 72.n.16.in fin.lib.1.*

Neque obstant alia adducta per *Socin. conf.74. n. 20. vers. & ita in indiuiduo in terminis nostris. lib.* 1. vbi quod neque pro legato rei alienæ facto pro anima debetur æstimatio;
38 Quia † loquitur in feudo relicto pro anima in quo speciale est, vt illud non valeat; neque quo ad æstimationem, cum in eo non attendatur ordinatio defuncti, sed natura, pactum, consuetudo, & licentia domini, & ideo nihil operatur voluntas disponentis, qui cum prohibeatur de eo testari, prohibetur etiam legare, vel donare causa mortis *Glos. Bald. & Affl.in c.1.de prohibit. feud.alienat. per federic. cum alijs per Roland. conf.41.n.29. vs-*
39 *que ad* 32. *lib.* 2. † Quamuis verior sit opinio, & magis communis, vt etiam debeatur æstimatio rei feudalis legatæ, non solum si relinquatur pro anima, sed etiam pro alia causa, quando testator non ignorabat illam esse feudalem, vt late comprobat, & omnibus respondet, & ita fuisse iudicatum dicit *Card. Mantic. de coniectur.vltimar.volunt. lib.9. tit.11. n.8. vsque ad 14. fol.*230. iuxta opinionem *Io. Fabr. in §.non solum. instit. de legat.* & admittit etiam *Socin.* exaduerso allegatus *d.conf.74.n.21.in fin.lib.1.Menoch. præsumpt.119. n.6.lib.4. Crass.in § legatum. q.14. n. 18. cum seq. Rossental. de feud. c.7. conclus.2. per tot.*

EPITOME.

HAeres hæredis, quando dicatur hæres testatoris. ¶ Legatum ad vitam legatarij, seu donec ille vixerit, an redeat ad hæredes hæredis, si hæres testatoris prius moriatur. ¶ Et quo casu transmittatur ad hæredes ipsius legatarij. ¶ Et quid si adsint verba suprascriptis, infrascriptis, & similia. ¶ Vel quando fuit hæreditas contemplata quo ad onerum præstationem. ¶ Hæres rogatus aliquid dare filiæ ea conditione, vt si sine liberis decessisset illud restitueret hæredi, an si cauerit dare hæredi hæredis possit talem cautionem condicere.

SVMMARIVM.

1 *Hæres rogatus aliquid dare filia, itaut si sine liberis decessisset illud restitueret haredi, an teneatur dare haredi haredis. & n.3.*
2 *Legatum conditionale dandum haredi non transmittitur ad haredem.*
4 *Legatum ad vitam legatarij, seu donec ille vixerit, an redeat ad haredes haredis, si hares testatoris prius moriatur, & quando transmittatur ad haredes ipsius legatarij. n.5. 6. & 7.*
8 *Hares haredis censetur vocatus ex præsumpta affectione testatoris.*
9 *Nepos eo modo diligitur ab auo, sicut filius. & n.10.*
11 *Filius dicitur portio corporis patris, immo vnum corpus, & vna persona.*
12 *Dispositio extenditur ad haredes haredis propter similitudinem rationis.*
13 *Hæres haredis dicitur hares testatoris. Declara vt n 14. & 15.*
16 *Verba suprascriptis, seu infrascriptis, cum similibus adaptantur solum nominatis in testamento.*
17 *Hæreditas si sit contemplata à testatore quo ad præstationem onerum, illa debentur à quocumque possessore hareditatis.*
18 *Grauatus in vno, in alio est releuandus, & vtilitas ab onere regulatur.*

CAPVT DCXII.

EX dispositione Firmani testatoris post obitum Antonij, & Vincentij sine filijs pecuniæ eis relictæ debent reuerti ad eius hæredes, vnde dubitatum fuit an huiusmodi legatum debeatur Comiti Francisco, qui est filius, & hæres hæredis; Ista quæstio videtur decisa per *tex. in l. in causa cognitione. la 2. quæ est 17. §. pomponius. ff. de mino-*
1 *rib.*† Vbi hæres fuit rogatus dare filię fratris testatoris quamplures res ea conditione, vt si sine liberis decessisset, restitueret eas hæredi, cum autem contigisset, quod defuncto hęrede, legataria cauisset restituere hæredi hæredis, dubitatum extitit, an talis cautio potuerit condici, & pro affirmatiua fuit conclusum esse locum condictioni, nam legataria non tenebatur cauere, erat enim fideicommissum, seu legatum conditionale dandum
2 hæredi, † qui non transmisit ad hæredem pẽdente conditione *l. vnic. §. fin autem aliquid. C. de caduc. tollend.* Vnde merito hæc cautio condicitur tamquam sine causa expo-
3 sita, † vt declarat *Glos. in d.§. pomponius. in verb. hæredi eius. per tex.in l 1. de condict. sin.caus. & in l.hæres. ff.ad trebellian.*

Quo stante videtur concludendum, quod legatum prædictum non reuertatur ad hæredem hæredis, ad quem testator non potest dici habuisse affectionem tamquam incognitum, sicut ad primum hæredem nominatum sibi co-
4 gnitum, † & ob istam rationem ita passim concludunt omnes Doctores magis communiter, dum volunt, quod quando legatur ad vitam legatarij, seu donec ille vixerit, tunc quamuis hæres testatoris prius moriatur, quam legatarius, tamen legatum redit ad hęredes hæredis, quia non potest tale legatum effici

effici caducum, cum fuerit limitatum ad vitam legatarij,& sic non potest transire ad hęredes eiusdem legatarij, Quare meritò reuertitur ad hæredes testatoris, quasi tunc non sit habitus respectus ad personam, sed ad ius hæreditarium, ideo finito tempore vitæ, bona legata consolidantur cum hæreditate, non iure fideicommissi, sed iure consolidationis, Vndè licèt hæres præmortuus sit, bona tamen perueniunt ad eum, apud quem est hæreditas,
5 & hic nō est casus noster, † Aut testator mandat simpliciter solui legatum, & post legatarij mortem absque filijs disponit, vt reuertatur ad eius hæredem, tunc videtur legatum perpetuū, itaut defuncto prius hærede, quàm decedat legatarius, transmittatur legatum ad ipsius legatarij hæredes, non autem ad hæredes hæredis testatoris, qui tamquam non cogniti non censentur vocati, cum solum de primis videatur sensisse ab eo nominatis, &
6 iste videtur casus noster,† & secundum huiusmodi distinctionem late consuluit *Alex. cons. 173. per tot. lib. 5. & in l. illud. quæ est vlt. col. fin. vers. concludit ipse. vbi Castr. n. 2. & 3. C. de legat. Paris. cons. 21. n. 44. cum seq. lib. 1. & cons. 97. n. 8. eod. lib. Socin. cons. 102. col. penult. ad fin. vers. sed posito quod censeretur relicta proprietas. n. 10. lib. 3. Cephal. cons. 158. n. 27. & 28. lib. 2. plene Ruin. cons. 29. n. 5. lib. 2. Dilect. de art. testand. tit. 6. de legat. cautel. 60. n. 1. & 2. tom. 8. p. 1. fol. 135. Rubeus. cons. 23. n. 3. Surd. cons. 123. n. 11. & 12. lib. 1. Caualcan. de vsufr. n. 81. cum alijs per Io. An-*
7 *ton. Trigon. sing. 2. n. 1. & 2.* † & ita distinguēdo concordantur opiniones *Bart. & aliorum. in l. titia. §. titia cum nuberet. vbi late Picus. n. 17. & 18. ff. de legat. 2. cum alijs per Peregr. de fideicommis. art. 36. n. 68. & 74. vsq. ad 79. fol. 293. Dec. cons. 597. superiori anno. n. 4.* & concludunt *Bart. Bald. Salicet. Corn. Ias. & alij communiter in d. l. illud. quæ est vlt. C. de legat. Rot. decis. 163. n. 4. p. 2. in recentiorib.*

Quidquid tamen sit de prædictis, in casu nostro contrarium est verius, videlicet quod huiusmodi legatum debeatur hæredi hæredis testa-
8 toris, † quia materia ista tota pēdet ex cōiecturis, & ex præsumpta affectione testatoris, quibus stantibus semper intelligitur vocatus hæres hæredis, quando potest colligi adesse parem affectionem in vtroque, prout è contra cessabit ista vocatio, si talis affectio cesset, quia tunc solum dispositio dirigetur ad primum hæredē, vt in specie notat *Anchar. cons. 130. n. 3. & 4. iuxta l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulgar. & pupillar.* & sequitur *Card. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib. 8. tit.*
9 *14. in fin.* † ista autem par affectio militat in casu nostro, cum fuerit instituta filia, cui successit filius, & sic nepos testatoris, qui eo modo diligitur ab auo, sicut filius, immo magis, tamquam amor descendat, filius enim exponitur à phylo, quod est amor, qui ita cadit in filijs, sicut in nepotibus *Bald. in l. maximum vitium. 4. n. 7. & 8. C. de liber. præterit.*
10 vbi † etiam quod aui consueuerunt nepotes appellare filios etiam ex dictamine naturali, adeo vt ex hoc verè, & propriè nepos dicatur
11 filius, qui dicitur portio corporis patris, † immo vnum corpus, & vna persona *l. vnica. vbi Bald. in fin. C. de impuber. & alijs substitution. l. cum scimus. §. vlt. vbi late Luc. de Penn. col. 1. C. de agricol. & censit. lib. 10. cum alijs per Tiraq. in l. si vnquam. in præfat. n. 15. cum seq. C. de reuoc. donation. & de primogenit.*
12 *q. 40. n. 31.* † Et passim stante similitudine rationis apta comprehendere omnes, datur extensio dispositionis ad hæredes hæredis *Peregrin. de fideicommiss. art. 36. n. 70.* iuxta doctrinam *Bart.* communiter receptam *in l. pater filium. §. qui fundum. ff. de legat. 3.*

Quibus additur nota conclusio, quod hæres hæ-
13 redis dicitur etiā hæres testatoris † *l. qui per successionem. 54. de reg. iur. l. fin. C. de hæredib. instituend. l. sciendum. 70. ff. de verb. significat. l. hæredis appellatio. 65. & l. hæredis appellatione. 170. ff. eod. tit. Alex. cōs. 36. viso themate. col. 3. & 4. n. 6. cum seq. lib. 3. Surd. cons. 212. n. 17. lib. 2.*

Quæ procedunt in quacumque dispositione etiā stricti iuris, etiam implenda in forma specifica, etiam in libellis, & etiam secundum proprietatem sermonis, maxime quando sumus in materia de sui natura transeunte ad
14 hæredes, prout est casus noster, † quidquid aliud sit quando mentio hæredis fieret circa rem, quæ de sui natura non transiret, sicuti est vsusfructus, qui morte finitur, tunc enim de primo solum hærede dispositio intelligeretur *l. in annalibus. C. de legat. l. antiquitas. 14. C. de vsufr. Paris. cōs. 33. n. 38. lib. 1.*
15 Et † late omnia prædicta comprobat *Tiraq. de retract. conuention. §. 1. glos. 6. n. 20. vsq. ad 23. Card. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib. 8. tit. 14. n. 21. ad med.*

Maxime quia in casu, de quo agimus, testator nominauit simpliciter eius hæredes absque aliqua dictione denotante vocationem
16 primi hæredis, † puta quando fecisset mentionem de hæredibus suprascriptis, seu infrascriptis, cum similibus verbis, ex quibus resultaret, quod non alij deberēt admitti, quam solum illi, qui essent descripti in testamento *Bart. in l. qui liberis. §. hæc verba. ad fin. & ibi Alex. n. 11. ff. de vulgar. & pupill. Ruin. cons. 29. n. 5. lib. 1. late Sim. de Pret. de interpretat. vltim. voluntat. lib. 3. dubit. 3. interpretat. 1. solut. 5. n. 27. fol. 198. Surd. cons. 123. n. 13. lib. 1. & cons. 230. n. 25. lib. 2. & cons. 395. n. 39. lib. 3. Menoch. cons. 86. n. 43. & cons. 95. n. 128. lib. 1. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 8. tit. 14. n. 21. ad fin.*

Præsertim quia testator mandauit solui huiusmodi legatum Antonio, & Vincentio infra terminum decem annorum, vnde potuit cogitare, quod in spatio istius temporis onus soluendi

ſoluendi d. legatum potuiſſet ſpectare etiam
17 ad hæredem hæredis, † ſi primus hæres obijſſet, prout regulariter ſpectat,quamuis etiam teſtator mandaſſet ſolui tale legatum per infraſcriptos eius hæredes, quia non obſtantibus iſtis verbis etiam hæres hæredis teneretur, & ſic tale onus tranſibit tàm ad primos, quàm ad ſecundos, & ſucceſſiuè ad omnes hæredes, quaſi contemplata ſit hæreditas, à qua ſunt præſtanda onera per quemcumque eadem hæreditas detineatur *Corn. late conſ. 69. per tot. lib. 4. Peregrin. de fideicommiſſ.*
18 *art.32. n.70. ad med. fol. 293.* † Quare etiam dicendum eſt teſtatorem voluiſſe vocare ad commodum reuerſionis legati hæredes hæredum, vt grauati in vno in alio releuentur, cum vtilitas ab onere reguletur *l. ſeius. in princ. de ann. legat. l. is qui in poteſtate. ff. de legat. præſtand. l. ſecundum naturam. 10. ff. de reg. iur. c. qui ſentit. eod. tit. in 6. Bart. & Ang. in l. plane. §. ſi duobus. ff. de legat. 1.* & in propoſito *Peregrin. de fideicommiſſ. art.36. n.73.*

E P I T O M E.

IN taxandis alimentis an ſint conſiderandæ facultates, dignitas, & qualitas perſonarum, vel ſola neceſſitas. ¶ Et quid in marito vergente ad inopiam. ¶ Et in filijs naturalibus, & ſpurijs, & in ſeruis. ¶ Intellectus *c. cum haberet. de eo qui dux. in matrimon. quam poll.* Alimenta taxata cum conſenſu eius, qui eſt alendus, an augeantur aucta tàm familia, quã dignitate. ¶ Diſpoſitio quando ſit intelligenda rebus in eodem ſtatu manentibus. ¶ Stipulans ſibi alimenta, quo caſu cenſeatur ſtipulaſſe etiam pro vxore, & perſona extranea.

S V M M A R I V M.

1 *Alimenta quibuſcumque debita taxantur arbitrio boni viri, quod intelligitur pro mandato Iudicis, & prout declararet paterfamilias. n. 2. & 3.*
4 *Facultates ſunt conſideranda in eo, qui tenetur præſtare alimenta vltra dignitatem, & qualitatem perſonarum. n.5.*
6 *Filius illegitimus debet ali iuxta neceſſitatem non dignitatem, & vires patrimonij. Contrarium. n.7. 8. 9. & 11.*
10 *Inter filios nobilis, & diuitis, & inter natos ex pauperibus, & plebeis eſt facienda differentia.*
12 *Intellectus* c. cum haberet. de eo qui dux. in matrim. quam polluit.
13 *Maritus vergens ad inopiam non debet ali, niſi iuxta neceſſitatem. Contrarium. n. 14. & 15.*
16 *Dignitas, & non ſola neceſſitas conſideratur etiam in alendis ſeruis, & quomodo dicantur digniores alijs. n.17.*
18 *Alimenta taxata, & acceptata ab eo, qui eſt alendus, ſunt augenda aucta familia, & dignitate. Declara vt n.21.22.23.24.& 25.*
19 *Filius non poteſt ſibi praiudicare in alimentis.*
20 *Diſpoſitio debet intelligi rebus in eodem ſtatu manentibus. Intellige vt n.29.*
26 *Nemo tenetur præſtare vltra id, quod promiſit.*
27 *Stipulans ſibi alimenta non intelligitur ſtipulaſſe pro perſona extrinſeca, immo neque pro vxore.*
28 *Debitor non eſt grauandus vltra illud, ad quod veriſimiliter non ſe obligauit.*

C A P V T D C X I I I.

IN taxandis alimentis, quæ debentur filijs illegitimis, ſeu quibuſcumque alijs ſtan- *Adde ſupr. ad c. 112. n.1. cũ ſeq.*
1 dum eſt arbitrio boni viri † *Gloſ. in §. conſideremus. in verb. legitima. auth. de trient. & ſemiſſ. Igneus in repet. l. neceſſarios. §. non alias. n.146. ff. ad ſyllanian. Pariſ. conſ. 14. n.27. lib.2.*
Iſtud autem arbitrium boni viri intelligitur pro
2 mandato Iudicis ſecundum † *Gloſ. in l. penul. in verb. arbitratu. ff. de procurat. & in l. ſed & ſi vnius permiſſu. 17. §. prætor ait. in verb. quaſi. ff. de iniur. Spin. de teſtam. gloſ. 16. princip. n. 101. verſ. boni viri arbitrio. Tiraquel. de retract. lignag. §.30. gloſ. 2. n. 1. in fin.*
Prout etiã idem arbitrium debemus interpretari eo modo, quo declararet diligens pa-
3 terfamilias, † qui nullum intereſſe haberet *l. quod niſi. 20. ad fin. verſ. dummodo patronus. de oper. libertor. Spin. de teſtam. gloſ. 16. principal. n.101. ad fin.* argumento *l. cum vnus. §. fin. ff. de vſufruct.*
Quamuis autem iſta taxatio remittatur Iudici, ſeu bono viro, vt dictum eſt, tamen lex man-
4 dat, † quod per eum conſiderentur facultates illius, qui tenetur præſtare alimenta, nam iuxta vires patrimonij, & redditus, qui ex eo percipiuntur, debet alĩ tam naturalis, quàm alius quicumque, cui debentur alimenta *l.2. ff. vbi pupill. educ. deb. l.3. in princ. verſ. modum. ff. eod. tit. Bart. in l. penult. ff. de alim. & cibar. legat. Alex. conſ. 100. in fin. lib.1. & conſ.72. n.7. lib.5. Aym. conſ.189. n. 11. Menoch. de arbitrar. caſ. 169. n. 2. & 3. Gabr. de alim. concluſ.1. n. 31. verſ. contrarium ſumitur. Facbineius controuer. iur. lib. 6. c. 34. in princ.*
Non ſufficiet tamen conſideratio facultatũ, cum
5 etiam debeat ſpectari dignitas, † & qualitas perſonarum in præſtandis alimentis *Felin. in c. cum omnes. col. 18. de conſtitut. Doctor. in l. ſi cui. ff. de ann. legat. & in l. mela. de alim. & cibar. legat. Menoch. de arbitr. caſ. 159. n.5. Aym. conſ. 189. n. 11. Lambert. de iurepatron. q.3. lib. 3. art.11. fol. 17. Tiraq. de nobilit. c.20. n.143. Surd. de alim. tit.4. q.18. per*

per tot.Caputàq.decis.21.n.3.p.1.Aldobrand. cons.31.n.8. & 9. lib.1. Imol. in l. nesennius. 41. in fin. de re iudicat.

Neque obstat, quod ista conditio qualitatis personarum non sit consideranda in filio illegi-
6 timo, † cum sufficiat illum ali iuxta necessitatem, & educationem de iure ciuili requisitam *Cassan.cons.39.n.55.Benintend.decis.22. n.6.Barz.decis.129.n.11. & 19. & decis. 69.n. 5. Barbos. in l. 1. p.4. n.64. ff. solut. matrim. fol.199.* vbi tenet, quod sola necessitas spectetur, & late examinat *Ludouic.conclus.1.col.2.* vbi quod quando præstantur coactè, non attenditur opulentia patrimonij, sed necessitas
7 *Burs. cons. 62. n. 20. lib. 1.* † Quia verior est opinio, quod non solù in naturalibus, de quibus agimus, sed etiam in spurijs, qui sunt deterioris conditionis, debeat attendi dignitas & conditio personæ in præstatione alimentorum, non autem sola necessitas, quidquid alij male senserint, dum considerant solum neces-
8 sitatem, † Quamuis enim ius naturale inspiciat solum, quatenus vitæ subueniatur *c. pasce. 86. distinct. l. necare. ff. de liber. agnoscend.* Tamen ius humanum addidit, vt alimenta præstentur etiam secundum statum, & dignitatem personarum, vndè hoc quoque admittetur in filijs illegitimis, prout in specie concludit *Couar. de sponsalib. c.8. §.6. n. 7. & 8. p.2. fol.247. Corsett. sing.2. alias.330. in verb. spurius. Ludouic. Molin. de primogenit. hispan. lib.2. c.15. n.55.* vbi quod ita seruatur in practica *Peregr. de iur. fisc. tit.17. lib.3. n.72. vers. contra tamen. fol.166. Spin. de testament. glos. 16. princ. n.101. vers. contrariam tamen sententiam. Surd. de alim. tit. 4. q. 18. n.51. post princ. vers. sed etiam spurijs. fol. 305.* vbi etiam allegat *Bonacost. de æquitat. canonic. conclus.2. Tell.Ferdin. ad l. 10. taur. n.2. Azeued. ad l.7. taur. libr.5. tit. 8. n.16. Matien. lib.8. tit.8. ordinam. glos.1. n.10. Gregor. ad l.10. tit.16. p.6. in verb. hæredar. Ceruant. ad l.10. taur. n.2. & 66. vers. cum in quæstione præcedente. Vincent. Franc. decis. 282. alias.283. incip. legatis per patrem.*
9 *n. 18.* † vbi quod ista opinio est verior, & in forensibus controuersijs secundum eam iudicatum, quod scilicet tam qualitas & dignitas patris, quam conditio personarum vna cum facultatibus, sit consideranda in alimentis debitis spurijs, cum sit inconueniens, vt sola
10 necessitas attendatur, † tamquam sit facienda distinctio inter filios nobilis, & diuitis, & inter natos ex pauperibus & plebeis, *Idem Franc. in addit. ad d. decis. 283. n.18.* quod etiam voluit *Bald. cons. 258. erant tres fra-*
11 *tres. in fin. lib. 1.* † vbi quod in alendis spurijs & taxatione alimentorum eis facienda inspicitur pietas, miseratio, & nobilitas patris, quia tractatur de illius honore, & sequitur *Caccialup. in l. si qua illustris. n.92. C. ad orphician. Zuarez. de naturalib. liber. n.24. Gomes. ad l. taur. 9. n.40. bene Genuens. Episcop. Isern. practicabil. ecclesiast. q.409. n.1. & 2.*

Nec facit *tex. in c. cum haberet. in fin. de eo qui*
12 *dux. in matrim. quam poll.* † Quia non dicitur ibi, quod solum præstentur alimẽta iuxta necessitatem naturalem, sed etiam adduntur illa verba, secundnm quod eis suppetit, & licet etiam ibi fiat mentio necessitatis, tamen etiam necessitas cõsideratur in dignitate eius, qui debet ali, prout in terminis declarat *Glos. in c. episcopus. 4. in verb. necessaria. & ibi Franc. & Anch. n.5. de præb.* & notat etiam in proposito nostro *Surd. de alim. tit.4. q.18. n. 51. ad med. vers. & hoc etiam innuit textus.*

Minus facit, quod simus in alimentis præstandis ob causam miserationis, quæ non debentur,
13 nisi iuxta necessitatem, † vltra quam non datur excessus *Bald. in l. si maritus. ff. solut. matrim.* vbi de marito vergente ad inopiam, cui dantur solum necessaria ad vitæ sustentationẽ cum dentur ex causa miserationis, non ex aliqua obligatione *Rol. cons.74. n. 41. lib.1.* Quia in quocumque casu simus, semper verior est opinio, quod non varietur modus alimento-
14 rum, † siue debeantur ex causa miserationis, siue ex obligatione, cum in vtroque casu sit habenda ratio dignitatis, & existimationis, ac conditionis personarum, prout hanc sententiam etiam in marito vergente ad inopiam dicit esse magis veram & receptiorem *Surd. de alim. tit.4. q.18. n.45. vers. contra tamen. n.46. vers. & ideo stabit. Cin. in l. vnic. §. cũ autem. in fin. C. de rei vxor. act. Imol. in l. si maritus. n.3. vbi Alex. n.5. Herculan. n.3. ff. solut. matrim. Rimin. Iun. instit. quib. alien. lic. vel non. in fin. n. 362. Alciat. in l. nepos*
15 *proculo. in fin. ff. de verbor. significat.* † & ita in praxi seruandum esse dicit *Lancell Gall. in consuetud. Alexandr. in verb. solidos. q.6. n.102. cum seq. Peregrin. de iur. fisc. lib. 3. n.72. vers. contrarium. Cordubens. in l. si quis à liberis. §. sed si filius. n.74. ff. de liber. agnoscend. Campeg. de dot. p.3. q.239 Tiraq. de nobilit. c. 20. n. 142. Bertran. cons.242. in fin. lib. 3.*

Immo etiam in seruis considerabitur ista dignitas quo ad præstationem alimentorum eis fa-
16 ciendam, † & non sola necessitas *l. sed si quid inædificauerit. §. mancipiorũ. in fin. vbi Florian. ff. de vsur.* Cum etiam serui dicantur digniores, & magis nobiles alijs, vt per *Rebuff. in l. lege censoria. 203. §. itemq. de seruis. vers. atrienses. ff. de verb. significat.*
17 Intelligendo † dignitatem pro meliori statu, & cõditione iuxta *Glos. in d. §. mancipiorum. in verb. dignitas. Rebuff. in l. nepos. proculo. 125. col. vlt. post princ. de verb. significat.*

Amplius si augeatur familia, & dignitas, erunt augenda etiam alimẽta, quamuis prius essent
18 minus taxata vigore sententiæ † etiam acceptatæ ab eo, qui est alendus, cum semper in eis spectentur tempora, & conditiones personarum, quibus debentur *Aldobrand. cons.31. n.9. tom.1. Gozad. cons.95. n.4. post med. vers.*

item

item sunt augenda. Ang. cons. 357. dominus gregorius. col. penult. n. 5. ad med. vers. sed vbi præstari. Florian. in l. sed & si quid. §. mancipiorum. ff. de vsufr. Doctor. in l. si cum dotem. §. sin autem in seuissimo. ff. solut. ma-
19 trim. † Vnde consensus præstitus taxationi prius factæ de alimẽtis non præiudicat filio, qui nõ potest illis renunciare, quamuis etiam pactum fuisset iuratum Aym. cons. 116. n. 2. & cons. 189. n. 3. cum semper idem consensus de-
20 beat intellig. † rebus in eodẽ statu manentibus l. quod seruus. ff. de condic. ob caus. & ita sæpius Rota iudicabit iuxta d. cons. Aldobr. 31. n. 9. de quo per Card. Mant. decis. 331. n. 5.

In prædictis tamen obseruandum est, quod non semper datur augmentum alimentorum aucta familia, & dignitate eius, qui debet ali,
21 nã † quando ex conuentione, seu ex præcepto testatoris taxatur certa quãtitas pro alimentis annuatim præstandis, tunc non datur augmentum, neque diminutio, sed solum promittens tenetur ad quantitatem promissam tamquam sit attendenda mens disponentis, vt dicit tex. in l. lucius titius. 12. ff. de aliment. & cibar. legat. l. cum alimenta. 22. in princ. ff. eod. tit. l. alumnæ. 30. in princ. ff. de adimẽd. legat. Natt. cons. 211. n. 8. Guid. Pap. decis. 8. Cin. in l. si quis argentum. q. 2. C. de donation. Sim. de Pret. de interpretat. vltim. voluntat lib. 4. dubit. 11. n. 45. fol. 427.

Hoc stante dixi non potuisse prætendi aliquod augmentum alimentorum sub prætextu necessitatis superuenientis occasione præcepti emanati à superiore de tenendo equum, cum
22 obstet conuentio, † in qua non fuit simpliciter promissa alimentatio, sed tantum fuit taxata certa quantitas, ad quam solum tenetur promittens, cum appareat illum in plus noluisse obligari, itaut ista promissio magis in quantitate quam in corpore consistat l. titia seio tesseram. 89. in princ. ff. de legat. 2. Glos. in l. cum alimenta. 22. in verb. quantitate. ff. de alim. & cibar. legat. & in l. si seruus plurium. 53. §. fin. in verb. consuetudo. post princ. vers. tertiũ mens quæ colligitur. ff. de legat. 1.

Non obstat, quod ex causa superuenienti receditur à taxatione alimentorum, & in eis datur augmentum, quasi illa taxatio intelligatur rebus sic stantibus, vt per Rot. coram Cardin. Mantic. Romana alimentorum 22. maij 1595. quæ est inter impressas eiusdem Mantic. 331.
23 seu Rot. diuersor. 431. p. 4. † Quia ibi erant debita alimenta filio non ex iure alicuius conuentionis limitatæ, sed iure naturæ, & sanguinis, quo casu præstanda sunt sufficienter & plenè, quæ sufficientia non potest considerari, quando post taxationem factam à Iudice per modum prouisionis augetur filio expensa ratione familiæ auctæ ob nuptias secutas, vel liberos susceptos, vnde non mirum si ob istos casus contingentes non statur primæ taxationi, sed alia requiritur, cum non posset dici sufficienter alimentatus filius, si non daretur istud augmentum l. 3. in fin. vbi Glos. in verb. augeri. ff. vbi pupill. educar. deb. l. fin. §. vlt. in fin. ff. de legat. 3. l. cum vnus. 10. in fin. vbi Glos. in verb. ætatis. ff. de alim. & cibar. legat. l. alimenta. 16. §. basilice. vbi
24 Glos. in verb. ampliaret. ff. eod. tit. † & bene explicat Florian. in l. sed & si quid. §. mancipiorum. n. 16. ff. de vsufruct. vbi quod numquam possent dici sufficienter præstita alimẽta filio, nisi illa augerentur aucto statu filij, vel ætate puellæ per tex. in l. sicut impendia. eod. tit. de vsufruct. Din. in l. si cum dotem. §. sin autem in seuissimo. ff. solut. matrim. Menoch. de arbitrar. cas. 169. n. 4. fol. 165. Gozad. cons. 95. n. 4. ad med. Aldobrand. cons. 31. n. 9. lib. 1. Sim. de Pret. de interpretat. vltim. voluntat. lib. 4. dubitat. 11. n. 58. in fin. & n. 69. in fin. fol. 428. post Speculat. §. 1. col. penult. vers. debet autem accipi modus. qui filij sint legit. Io. Lecirier. de primogenitur. lib. 2. c. 3. n. 9.

Aliud est quando, prout in casu nostro, alimenta debentur ex connentione taxata per eum,
25 qui non tenebatur alere, † tunc enim apparet, quod partes non voluerunt sufficienter prouidere de alimentis, ideo non attenditur, quod crescat status eius, cui fuit promissa certa quantitas pro illis præstandis, sed præualet taxatio, seu determinatio, & limitatio promissa l. cum certus. 5. vbi Glos. in verb. taxationis. ff. de tritic. vin. & oleo legat. cum
26 alijs supra allegatis. † Nemo enim tenetur præstare vltra quam promisit l. si quis in conscribendo. C. de pact. & in proposito nostro explicat Surd. de alim. q. 24. tit. 4. n. 6. vbi ex hoc concludit, quod si quis sibi stipulatur ali-
27 menta † non intelligetur in tali stipulatione persona extrinseca quamuis etiam esset vxor, quæ licet faciat vnum corpus cum viro, Tamen alimenta patiuntur diuisionem, & separationem, cum alia sint illa, quę præstantur viro, alia autem, quæ præstãtur vxori l. si non sortẽ. 26. §. libertus. ff. de condic. indeb. & declarat etiam Cordubens. in l. si quis à liberis. §. non tantum. n. 66. ff. de liber. agnoscend. Calder. cons. 3. ad fin. vers. tamen illa vxor. de testament.

Et quidem si propter quamcumque necessitatem superuenientem teneretur promittens augere taxationem conuentam, esset multum læsiua transactio, & contra verisimilem mentem promittentis, qui ideo se obligauit ad cer-
28 tam quantitatem, † vt esset certus ad quid teneretur, cum alias promisisset potius in genere alimenta, si voluisset sufficienter illa præstare, & ex quacumque causa augere, ideo non est grauandus debitor vltra illud, ad quod verisimiliter nõ se obligasset Bald. in l. cũ acutissimi. col. 1. C. de fideicom. cũ alijs per Tiraq. in l. si vnquã in præfat. n. 56. C. de reuocãd. donation. Maximè quia tẽpore trãsactionis aduersarius erat miles, vnde nõ potest dici, quod superuenerit causa, quæ à partibus nõ potuerit præuideri, tũc enim nõ obstat, quod exaduerso

uerso dicitur dispositionē esse intelligendam
29 rebus sic stantibus, † quia hoc procedit, quādo nullo modo causa superueniens potuit præuideri, secus si aliquo modo etiam in genere possibilis fuit cogitatio *Natt. cons. 125. n. 18. cum seq. Ruin. cons. 105. in fin. lib. 5. per tex. in l. plane. ff. vt in possess. legator. Osasc. decis. 91. n. 16. Alciat. præsumpt. 16. n. 6. in fin. vers. fallit quarto. reg. 2.* & notant *Bart. & Bald. in l. fin C. de sponsalib. Ang. in l. nemo carcerem. C. de exactorib. tributor. lib. 10. Imol. in l. 2. in princ. ff. solut. matrim.*

E P I T O M E.

PRæscriptio immemorabilis, vel quadragenaria cū titulo an requiratur in vnione accessoria, & extinctiua tituli. ¶ Et quid in ea, quæ fit æquè principaliter an sufficiat quadragenaria sine titulo, cum bona fide. ¶ Vnio qualiter probetur. ¶ Et quo casu dicatur odiosa. ¶ Et quando fructus spectent ad locum vnitum. ¶ Legatum Ecclesiæ pro missis celebrandis an censeatur factum contemplatione personæ Sacerdotis. ¶ Et an ei detur actio ad illud consequendum. ¶ Celebratio missarum an competat ratione ordinis, seu ratione Ecclesiæ.

S V M M A R I V M.

1 *Vnio beneficij probatur ex concessione Papæ, seu Episcopi, vel præscriptione cum titulo, & cursu quadraginta annorum, seu immemorabili. n. 5. 7. & 8.*
2 *Episcopus tenetur vnionem facere, si apparet de causa legitima vniendi.*
3 *Fructus spectant ad dominum etiam si alius seruerit fundum nomine proprio.*
4 *Vnio dicitur odiosa & n. 16.*
6 *Fructus debent restitui, si non constat, quod vnio sit legitime facta.*
9 *Præscriptio immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo requiritur in vnione accessoria, & extinctiua tituli, secus in ea, quæ fit æque principaliter, in qua sufficit quadragenaria sine titulo cum bona fide.*
10 *Rector potest agere ad legatum suæ Ecclesiæ relictum.*
11 *Legatum Ecclesiæ pro missis celebrandis pro anima testatoris censetur factum contemplatione personæ Sacerdotis.*
12 *Labor cohæret personæ.*
13 *Celebratio missarum competit ratione ordinis non ratione Ecclesiæ.*
14 *Exactiones factæ per eum, qui prætendit esse in possessione exigendi non præiudicant, si non probetur scientia, & patientia Rectoris.*
15 *Vnio fit pluribus modis, ex quibus varij resultant effectus.*

C A P V T D C X I I I I.

DEcisio huiusmodi causæ pendet ex facto, an constet de vnione Altaris S. Antonij de Padua ad fauorem Confraternitatis Sanctissimi Corporis Christi, Et quidem videtur prima facie concludendum affirmatiuè, quod appareat de tali vnione, quia de anno 1565. Fraciscus Piacinus legauit scut. 200. Confraternitati cum conditione, vt procuraret ab Archiepiscopo vnionem præfatam, prout in executionem prædicti legati idem Archiepiscopus concessit licentiam vniendi vt dicitur constare ex annotatione facta in libris confraternitatis, per quam etiam postea fuit obtentum à Sanctissimo vt d. altare esset priuilegiatum, cum multis impensis factis in constructione, & ornatu eiusdem capellę, ex quibus omnibus, & alijs videtur probata vnio, cum præsertim non sit verisimile, quod ordinarius in visitatione permisisset istā capellam permanere in d. statu, si verè non
1 vnisset, † nam virtualiter de vnione constat, cum talis confraternitas non posset alio modo d. capellam obtinere, quàm ex largitione Episcopi, vel concessione Papæ, vel præscriptione cum titulo, & cursu 40. annorum *Vital. in clem. frequens. n. 97. vsq. ad 100. de excessib. prælator. Card. Seraph. decis. 1304. in fin.* Maxime cum præsupponatur adfuisse causam vniendi, tamquam locus istius capellæ esset informis, & immundus cum alijs
2 adductis in facto, † ex quibus apparet de causa legitima vniendi, ob quam Episcopus tenetur vnire *Archid. in c. & temporis. 16. q. 1 Caccialup. de vnion. art. 3. in fin. Mandos. reg. 12. q. 6. n. 4. Fusc. de visitat. lib. 2. q. 26. n. 20. in fin.* Præsupposita igitur d. vnione fructus debentur capellę, ad cuius fauorem
3 facta est vnio † tamquam fructus spectent ad dominum *c. 2. & 3. de vsur. c. conquestus. eod. tit. l. si dominum. C. de pignorib. l. 2. & 3. C. de pignorat. act. Surd. cons. 53. n. 3. lib. 1.*
4 *Cephal. cons. 3. n. 71. vsq. ad 84. lib. 1.* † Etiam si alius seruerit fundum proprio nomine, nam fructus non iure seminis, sed iure soli percipiuntur *l. qui scit fundum. 25. in princ. ff. de vsur. Surd. d. cons. 53. n. 3. lib. 1.*
Verum est dubitandum an probetur talis vnio,
5 cum enim simus in materia odiosa † *Rot. diuers. decis. 557. n. 5. lib. 1.* non videntur sufficere prǽsumptiones allegatæ, ideo opus esset vt illius probatio fiat per instrumentum seu per litteras vnionis, & scripturas authenti-
6 cas, seu priuilegia Apostolica, † & præscriptionem immemorabilem *Aym. cons. 258. n. 10. & 11. cū alijs per Garz. de benefic. p. 12. c. 2. §. 3. n. 226. fol. 418.* vbi quod solo verbo, aut facto non debent vniri beneficia, & si ita fiant vniones passim irritantur, † & fructus interim tamquam male percepti restituuntur, prout accidisse testatur Beneuenti, vbi quædam beneficia erant vnita seminario solo verbo, & facto, & per Nuntium Apostolicum fuit lata sententia reuocationis talium vnionum cum condemnatione restitutionis fructuum, quod etiam ita accidisse Beneuenti notat *Zerol. in prax p. 1. in verb. vnio. §. 8.*

Et

Et quamuis possit etiam probari vnio ex diuturnitate temporis, quæ in casu nostro vide-
7 tur adesse † *Felin. in c. ex parte. n. 2. de testib. & ita c. causam quæ. n. 3. de præscriptionib. Menoch. præsumpt.* 80. *n.* 2. & 3. *lib.* 6. Tamen non sufficit solum tempus quadraginta annorum, sed debet adesse etiam titulus putatiuus dans causam præscribendi, cum etiam vnio possit præscribi, vel requiritur tempus immemorabile, cum probatione,
8 quod † beneficium semper fuit possessum tamquam vnitum, prout multis auctoritatibus, & decisionibus Rotæ comprobat *Garzias. de benefic. p.* 12. *c.* 2. *§.* 3. *n.* 231. *vsq. ad* 240. *Aym. cons.* 255. *n.* 11. *Ossasc. decis.* 116. *n.* 11. & 12. *Caputaq. decis.* 347. *p.* 3. *Put. decis.* 209. *lib.* 2. *Felin. cons.* 2. *col.* 1. & *in c. si diligenti. n.* 21. *de præscript. Menoch. præsumpt.*
9 80. *n.* 5. *lib.* 6. † Maxime quando sumus in vnione accessoria, & extinctiua tituli, quidquid secus sit in vnione æque principaliter, in qua quodlibet beneficium remanet in suo statu, & retinet nomen & iura sua, & solum agitur, vt vnus sit rector vtriusque, tunc enim non resistit ius commune, ideo in ea non erit necessaria immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, sed sufficiet quadragenaria sine titulo cum bona fide, vt per *Rot. coram Card. Blanchetto Tirasonen. iuris præsentãdi.* 16. *martij.* & 16. *octobris.* 1592. & *in eadem causa coram R. P. D. Litta.* 21. *octobris.* 1594. quarum decisionum tenorem ponit *Garz. de benefic. p.* 12. *c.* 2. *§.* 3. *n.* 240. *fol.* 420.

Nec videtur obstare, quod hæc capella fuerit dilatata, & ad maiorẽ ornatum ecclesię incorporata capellæ Sanctissimi Corporis Christi, Nam ex istis actibus non potest desumi clara probatio vnionis, Præsertim, quia constat Capellaniam fuisse, & esse in statu collatiuo, cum antea possideretur per Gẽtiluccium, per cuius resignationem fuit prouisus Antinutius
10 à Clem. VIII. felicis recordat. † vnde ad eum tamquam Rectorem spectat ius agendi ad legatum suæ ecclesiæ relictum *c. cum deputati. de iudic. clem.* 1. *de rescript. Petr. de Vbald. de canonic. episcopal. & parochial. c.* 4. *q.* 15. *n.*
11 3. *tom.* 15. *p.* 2. *fol.* 211. † Maxime quando legata fiunt pro missis celebrandis pro anima testatoris legantis, quo casu censetur legatum contemplatione personæ Sacerdotis, qui debet missas celebrare, idest pro labore ipsius
12 qui labor cohæret personæ † *l. seio. ff. de annuis legat.* cum etiam celebrare competat ra-
13 tione ordinis, & non ratione ecclesiæ † *c.* 1. *de celebr. missar.* vnde magis legatum debetur tali personæ, non autem ecclesiæ *Petr. de Vbald. de canonic. episcop. & parochial. c.* 7. *n.* 57. & 58. *tom.* 15. *p.* 2. *fol.* 218.

Et cum hodie agatur in petitorio, ad quem spectet exactio huiusmodi legati, non est attendendum, quis sit in possessione exigendi, quãuis neque obstaret, quod Confraternitas exegerit alia legata facta capellæ sancti Antonij,
14 cum non probetur, † quod tales exactiones fuerint factæ cum scientia, & patientia Rectoris, ideo illi non præiudicant *Rip. in c. cum ecclesia sutrina. n.* 14. *de caus. possess. & proprietat. per l.* 2. vbi omnes notant *C. de seruit. & aqua. Alex. cons.* 16. *n.* 13. *lib.* 5. *Felin. in c. de quarta. n.* 41. *de præscript. Caputaq. decis.* 418. *p.* 2. *Ferret. cons.* 58. *n.* 6. *Rot. diuers. decis.* 803. *n.* 7. *p.* 1. *cum alijs per Gonzal. ad reg.* 8. *cancell. glos.* 45. *§.* 2. *n.* 32.

Et testes, qui adducuntur pro verificanda vnione, non concludunt, cum solum deponant de constructione noui altaris, de loco, & de situ, & quod fuit factum in vim testamenti. q. Piazzini de anno 1565. Vnde arguitur translatio capellæ antiquæ in capellam de nouo fabricatam, non autem suppressio, & sic remansit in pristino statu collatiuo, ideo erat probanda in specie suppressio, & quomodo &
15 qualiter fuerit facta vnio, † cum etiam vniones fiant multis modis, vel vt ex duabus ecclesijs, & capellis fiat vna, vel vt vna capella alteri subijciatur, seu vna alteri accessoriè, seu duarum ecclesiarum inuicem æque principaliter, ex quibus diuersis modis vniendi varij resultant effectus, vt per *Garz. de benefic. c.* 2. *in princ. n.* 7. *cum seq. fol.* 397. *Gonzal. ad reg.* 8. *cancell. glos.* 5. *§.* 7. *Put. decis.* 442. *lib.* 1. *post Glos. & alios in c. & temporis.* 16. *q.* 1. *Hoied. de incompatib. beneficior. p.* 2. *c.* 3. *n.* 2. *Mandos. de signat. grat. tit. de vnionib.*

Quare cum testes non concludant quomodo sit facta talis vnio, nec probent qualitates illius, non infertur, quod simus in vnione extinctiua tituli, quod erat specifice proban-
16 dum, † cum alias talis vnio non præsumatur tamquam odiosa *Calder. cons.* 13. *vers. item vnio. de reb. eccles. non alienand. Aym. cons.* 258. *n.* 10. *Federic. cons.* 29. *in fin. Dec. cons.* 232. *viso tenore bullarum. n.* 3. *ad med. col.* 3. *in princ. Bellam. cons.* 3. *col.* 14. tamquam sit species seruitutis, & graue afferat pręiudiciũ ecclesiæ vnitæ, quia priuat eam Rectore proprio, quem debet habere quęlibet Ecclesia *c. præcipimus.* 16. *q.* 1. *c. sanctorum canonum.* 70. *distinct. Aym. cons.* 258. *n.* 10. Et per consequens, stantibus prædictis, non videtur esse tutum in huiusmodi vnione se fundare, salua semper meliori sententia, cum hæc scripserim, vt satisfacerem amico, cui potius contrarium votum dedissem, si allegatæ rationes non vrgerent, quibus non fuit rectè responsum, prout etiam exitus comprobauit, cum per quatuor vices huiusmodi causa fuerit in Rota proposita, & semper absque vlla contradictione decisum pro inualiditate vnionis excludendo Confraternitatem à consecutione legati, de quo agebatur, vt latius continetur in decisione *coram R. P. D. Caualerio Beneuentana legati nouembris.* 1616. & *decembris* 1618.

EPITOME.

Vsufructuarius an dicatur dominus rei, in qua habet vsumfructum. ¶ Et quando ad eum spectet renouatio inuestiturarum antiquarum, & noua concessio, laudemium, & vtilitas proueniēs etiam ex iuribus incorporalibus. ¶ Ingressus solus in fundum an sufficiat, vt quis dicatur esse in quasi possessione vsusfructus, vel requiratur aliquis vsus, & exercitium illius. ¶ Et quid in seruitutibus rusticis, & vrbanis. ¶ Possessio an acquiratur per actum præparatorium ad vsum. ¶ Dictio eumue quando sit copulatiua, seu disiunctiua. ¶ Seruitus aquæ ductus, & tigni immittendi quando incipiat. ¶ Proconsul ingrediendo prouinciam an acquirat quasi possessionem iurisdictionis absque alio vsu. ¶ Possessio ex quibus probetur. ¶ Et an sit necessaria perceptio fructuum. ¶ Oblectamentum quando sit pretio æstimabile. ¶ Et an pro eo aliquid debeatur. ¶ Multa de istis oblectationibus quo ad Musicos, Cantores, citharedos, & similes. ¶ Salarium quando sit præstandum. ¶ Alienæ mensæ appetentes quare vocentur Myconij. ¶ Et de venientibus ad conuiuia quāuis non sint vocati cur dicantur Vmbræ. ¶ Probata possessione, an sit probata perceptio fructuum. ¶ Manutentio quo ad scamnum, sepulturam, & ædificium an comprehendat manutentionem in iure sedendi, & vsu sepulturæ, ac vsu ædificij, ad quem idem ædificium erat destinatum.

SVMMARIVM.

1 *Ingressus solus in fundum, non sufficit, vt quis dicatur esse in quasi possessione vsusfructus, sed requiritur aliquis vsus, & exercitium illius, cum scientia, & patientia aduersarij. n.4. & 5. Contrarium est verius. n.7.8.9.27. & 36.*

2 *Dominium potest acquiri sine possessione ex sola traditione, vel apprehensione rei corporalis. & n.10.*

3 *Fundus est diuersus à iure incorporali seruitutis, vel alterius iuris, quod in eo debet acquiri.*

6 *Vsus seruitutis, & similium iurium quomodo probetur remissiuè.*

11 *Vsufructuarius dicitur dominus rei in qua habet vsumfructum, & n. 17.*

12 *Renouatio antiquarum inuestiturarum spectat ad vsufructuarium, prout laudemium, & omnis vtilitas proueniens etiam ex incorporalibus, quidquid secus sit in noua concessione.*

13 *Possessio acquiritur per actum præparatorium ad vsum.*

14 *Quasi possessio hauriendi aquam dicitur acquisita faciendo riuum, vel fossam.*

15 *Proconsul ingrediendo prouinciam acquirit quasi possessionem iurisdictionis absque alio vsu.*

16 *In seruitutibus rusticis, & vrbanis an quæratur ius, & quasi possessio per solam inductionem in fundum. n.19. 20. & 23.*

18 *Vsufructuarius naturaliter possidet fundum in quo habet vsumfructum.*

21 *Ius incorporale, & seruitus realis acquiritur eisdē modis, quibus vsusfructus. & n.22.*

24 *Seruitus aquæ ductus non incipit antequam fiat riuus, per quem ducatur, prout seruitus tigni immittēdi in qua requiritur, quod fiat foramen. n. 25. & 26.*

28 *Dictio eumue quande sit copulatiua, vel disiunctiua. n.29. & 30.*

31 *Possessio probatur ex perceptione fructuum.*

32 *Substantia possessionis non consistit in perceptione prouentuum, sed potius efficacia, vtilitas, & eius effectus.*

33 *Possessio etiam acquiritur absque eo, quod fructus percipiantur, cum sufficiat cultura agri, vel quid simile. n. 34. & 35.*

37 *Possessio domus probatur per simplicem habitationem, & per solum aspectum. n. 38. & per simplicem deambulationem, si constat de animo, & causa possidendi. n.39.*

40 *In rebus sterilibus sufficit solus vsus ipsius rei.*

41 *Oblectamentum idem operatur, quod fructus in re fructifera, & est pretio æstimabile. n.43. Intellige vt n. 45.*

42 *Fructus non solum consistunt in his, quæ sunt destinata ad esum, vel potum, sed etiam in alijs, quæ conferunt ad vsum vitæ.*

44 *Percipiēs fructus ex fundo alieno tenetur ad eorum restitutionem, dummodo non sint bona fide consumpti.*

46 *Salarium debetur, si præstans seruitium erat solitus locare operas, & recipiens conducere.*

47 *Ex oblectamento an aliquid debeatur. n.48. 49. & 50.*

51 *Voluptas quando sit merces voluptatis, & de Musicis, Cantoribus, Citharedis. & similibus multa. n.52.53.54.55.56.57.58. & 68.*

59 *Apud græcos honestū habebatur scite canere.*

60 *Rex Scytarum iucundius audiebat hinnitum equi, quàm cantum.*

61 *Oblectationes quales sint vitandæ.*

62 *Promptus, & ad ridendum suauis inuitatur ab omnibus ad conuiuia. n.63.*

64 *Vmbræ vocantur, qui veniunt ad conuiuium comites eorum, qui ad illud sunt vocati, & vnde hoc originem habuerit. n.65.*

66 *Liguritores, seu Myconij erant alienæ mensæ appetentes, & quare sic dicti. n.67.*

69 *Probata possessione dicitur etiam probata perceptio, itaut talis possessor teneatur ad illorum restitutionem.*

70 *Manutentio concessa quo ad scamnum comprehendit etiam manutentionem in iure sedendi in eodem scamno.*

71 *Possessor sepulturæ dicitur esse in possessione illius vsus.*

72 *Habens possessionē ædificij censetur etiā habere vsum ad quē ædificium erat destinatum.*

CAP-

CAPVT DCV.

POst donationem bonorum, de quibus agebatur, orta est controuersia inter donantem & donatarium, quis eorum esset manutenendus in possessione rerum donatarum, & cum multæ rationes essent consideratæ ad effectum excludendi eumdem donatarium à prætensa manutentione, fuerunt omnes illæ omissæ, donec prius videretur, an noua ratio adducta subsisteret in iure, quod videlicet nulla probetur possessio ex parte dicti donatarij, Nam ei non fuit facta aliqua donatio eorumdem bonorum, cum solum illi fuerit
1 donatus vsusfructus illorum, † vnde non satis fuit probasse Aduersario ingressum, & inductionem in fundum, cum ex illo solummodo quæratur ius reale seruitutis, & vsusfructus, non tamen aliqua possessio vel quasi, nam ad effectum acquirendi istam possessionē requiritur etiam aliquis vsus, seu exercitiū illius, sine quo traditio, vel inductio rei non
2 sufficit, † nam sicut potest quis acquirere dominium sine possessione ex sola traditione, vel apprehensione rei corporalis sine eius possessione *l. si fundum. ff. de fund. dotal. l. cum res. vbi Glos. ff. de probat.* Ita quis potest acquirere ius incorporale seruitutis, vel alterius iuris dominium, & illius proprietatem per ingressum, & inductionem in fundo, sine acquisitione possessionis talis iuris dominij, & seruitutis, tamquam vnum ius sit
3 distinctum ab alio, diuersus est enim ipse fundus, à iure incorporali seruitutis, vel alterius iuris, quod in eo debet acquiri *l. 3. ff. de acquir. possess. l. 3. §. si iter. ff. de act. empt. l. quoties. ff. de seruitutib. l. seruitutes. la 4. ff. eod. tit. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucapion.*
Et ita in specie, quod requiratur vsus, & non
4 sufficiat solus ingressus ad hoc, † vt quis dicatur esse in quasi possessione vsusfructus, & similis seruitutis concludit late *Franc. Aret. in l. possideri. 3. col. 1. & 2. n. 2. in fin. cum seq. ff. de acquir. possess.* vbi testatur de communi opinione, & respondet omnibus, quæ in contrarium adducuntur, quod etiam *ibid.* sequitur *Alex. col. 3. ad med. vers. hoc non procedit. n. 14. & col. 6. in fi. vers. vbi per apprehensionem rerum. n. 22.* & late etiam comprobat *Rebuff. de mater. possessor. in præfat. n. 151. vsq. ad n. 156. Bald. in c. 1. in princ. col. 2. post med. vers. considera dominus qui pleno iure possidet. n. 5. quid sit inuestitur. Ang. Aret. in §. si finium. quod est vlt. col. 4. ante med. vers. secundo casu aut res non sunt omnino incorporales. n. 3. instit. de offic. iudic. Innoc. in c. in litteris. 5. n. 6. & 8. de restitut. spoliator. & in c. 1. in fin. vers. & idem quod dicit. de immunit. eccles. Bald. in l. 1. n. 7. in fin. C. de seruitutib. & aqua. & in l. 2. n. 10. C. eod. tit. Rosental. de feud. c. 10. conclus. 31. n. 7. fol. 114. & c. 12. conclus. 12. n. 85. post princ. fol. 375. Menoch. de retin. possess. remed. 3. n. 147. Capic. decis. 57. n. 1. Gail. obseruat. 66. n. 5. lib. 2.*
5 qui † omnes cōcludunt, quod requiratur vsus ipsius iuris, & seruitutis, cum scientia, & patientia aduersarij, iuxta *l. quoties. la 2. ff. de seruitutib.* & multa etiam adducit *Couar. in c. possessor. p. 2. in princ. n. 6. & 8. Menoch.*
6 *de arbitrar. cas. 160. & ibi. fol. 161.* † & quam plura de huiusmodi vsu probando adducit *Petr. de fideicommis. q. 12. n. 74. vsq. ad n. 285. Castill. de vsufruct. c. 12. n. 25. vsq. ad 29.*
Verum ne in litibus immoremur, In prædictis obseruandum est, quod non videtur tuta ista opinio, nam contraria sententia com-
7 muniter recipitur, † quod tam ius reale seruitutis, & vsusfructus, & alterius iuris, quam etiam possessio plena, & perfecta acquiratur per ingressum & inductionem in fundo, etiam sine probatione alicuius vsus, & exercitij, prout est *tex. in terminis in l. 3. in princ. vers. dari. ff. de vsufr. l. 1. §. traditio. ff. de seruitut. rustic. prædior. l. si ego. §. 1. ff. de de public. l. si partem. 19. ff. quemadm. seruit. amitt. l. via*
8 *iter. ff. de seruitut.* † & ita per prædicta iura, & multas rationes late concludit *Gomes. var. resolut. tom. 2. c. 15. de seruitutib. n. 25. fol. 273.* quod prius voluit *Castr. in d. l. si partem. n. 2. post med. vers. sed oppono quod eo ipso. ff. quemadm. seruit. amitt. & in l. 3. in princ. n. 2. vers. per quem modum. vbi Socin. n. 15. vsq. ad 22. ff. de aquir. possess. Milius. in verb. possessio iuris vsusfructus acquiritur eo quod quis ingreditur. fol. 317. col. 2. Rip. in c. cū ecclesia sutrina. n. 57. vsq. ad 54. de caus. possess. & proprietat. Anchar. in c. fine possessione. 3. col. 13. post med. vers. vel dic & melius quod aliud est in vsufructuario. de regul. iur. n. 6. Castill. de vsufr. c. 12. n. 29. vsq. ad 39.* vbi etiam allegat *Anton. de Leon. in l. 5. n. 3. in fin. ff. de seruitutib.*
Neque obstant *Doctores supra allegati*, qui con-
9 trariū tenent, Quia omisso † quod loquuntur contra communem opinionem, & contra tex. expressum *in l. 3. in princ. ff. de vsufr.* & alia circa superius adducta, Respondetur quod præter *Francis. Aret. & Ang. Aret.* alij doctores solum firmant illam conclusionem, quod requiritur vsus & exercitium, vt sit acquisita possessio in iuribus incorporalibus, quod non negatur, sed aliud est quando adest ingressus, & inductio in fundum, tunc enim non est necessarius aliquis vsus, cum duobus modis acquiratur talis possessio, & per vsum & patientiam, quo casu non requiritur aliqua inductio in fundum, & etiam per ingressum, & inductionem, & tunc non requiritnr alia probatio vsus, prout in proposito ita respōdet *Rip. in c. cum ecclesia sutrina. n. 58. in princ. & n. 60. in fin. de caus. possess. & proprietat. Socin. in l. possideri. 3. in princ. n. 17. cum seq. ff. de acquir. possess.*
Quorum ratio est, quia sicut solet acquiri dominium & possessio per traditionem rei cor-

10 poralis † *l.traditionibus.C.de pact.* Ita dicen-
dum est, quod per traditionē fundi acquira-
tur quasi possessio iuris vsusfructus, qui est
pars dominij integralis *l. 4. in princ. ff. de*
11 *vsufr.* † Ideo vsufructuarius dicitur sæpissime
dominus rei *l. qui vsumfructum. in fin. ff. si*
vsufr. petat. l.cum filius.§.dominus.ff. de le-
gat.1.Menoch.consf.66. n.3. lib.1. vbi etiam
ex hoc concludit, quod renouatio antiquarū
12 inuestiturarum ecclesiasticarum † spectat ad
vsufructuarium, quidquid sit in noua conces-
sione, vnde etiam ad eum pertinet laudemiū,
& omnis vtilitas proueniens etiam ex incor-
poralibus *l. vxori. de vsufr. legat. Alber. in*
rubr. C. de vsufruct. q.1. Bellon.consf.6.n.17.
Menoch. d.consf.66.per tot.dequo per Rot.de-
cis.394.n.1.p.2.in recentior. Et ita in specie
hanc rationem admittit *Socin. in l.possideri.*
3.n.20.& 21. ff.de acquir.possess. & sequitur
Gomes. var. resolut. tom.2. c.15.n.25.vers.&
vltra eos confirmari.

Cum etiam vsufructuarius intrādo fundum di-
catur facere actum saltem præparatorium
illi vsui, quamuis fructus non capiat, Vnde
13 cum talis actus conueniat vsui, † dicitur etiā
acquisita possessio per huiusmodi actum præ-
paratorium, tamquam sufficiat ad illam ac-
quirendam, quod adsit exercitium circa præ-
paramentum ad vsum, prout in terminis istā
rationem adducit *Rip.in c.cum ecclesia sutri-*
na.n.57. in princ. & n 58. in fin. vers. vnde
considera. & n.63. in fin. de caus. possess. &
proprietat.iuxta l.si partem. ff. quemad. ser-
14 *uit.amittat.* † vbi faciendo riuum, vel fossam
acquiritur quasi possessio ducendi aquam,
quemadmodum etiam dicimus de Procon-
sule, qui ingrediendo prouinciam acquirit
quasi possessionem iurisdictionis absque alio
15 vsu, † quasi talis introitus cum apparatu tan-
gat actum præheminentiæ, & iurisdictionis
l.1. ff. de offic. proconsul.& legat. Intelligen-
do *vt per Rip.in d.c.cū ecclesia sutrina.n 62.*

Et in vsufructuario prædicta magis procedunt,
cum omnes doctores communiter distin-
16 guant, † quod in alijs seruitutibus tam
rusticis, quàm vrbanis non quæratur ius,
nec possessio per ingressum, & inductio-
nem in fundo, sed necessario requiratur
vsus acquirentis cum scientia, & patien-
tia aduersarij, prout intelligitur *l. quo-*
ties.la 2. ff.de seruit. Cum aliud sit in vsufru-
ctu, in quo sufficiet solus ingressus, & sola
inductio in fundum iuxta *l.3. in princ. vers.*
17 *dari. ff. de vsufruct.* † tamquam vsusfructus
sit pars dominij, vt dictum est *l.4.ff. eod. tit.*
Ideo concedendum magis est, quod vsusfru-
ctus acquiratur per apprehensionem fundi,
Cum etiam vsufructuarius naturaliter possi-
18 deat fundum, † in quo habet vsumfructum *l.*
naturaliter. ff. de acquir.possess. Quod non
est in alijs seruitutibus, & iuribus incorpo-
ralibus *Gomes.var. resolut. tom.2.c.15.n.25.*
vers. rursus etiam confirmari potest. fol.273.
19 *col. 4. ad med.* † & istam distinctionem ponit
Innoc. in c. in litteris. col. fin. n. 12. vbi Io.
Andr.col.7.ad fin.vers. item aliud est in vsu-
fructuario.de restitut spoliator.Butr.in c.fin.
col.7.n.22.de caus.possess.& propriet.Anchar.
in c.sine possessione.3.col.13.ad med.vers.ita
est in acquisitione quasi possessionis seruitutis
q.1.n.8.de regul iur. in 6.fol.617.

Quamuis etiam verior sit opinio, quod sine ali-
qua distinctione, sed simpliciter, & absque
20 vlla differentia, † idem operetur ingressus &
inductio in fundum in ceteris seruitutibus ad
effectum acquirendæ possessionis sine alio
vsu, quod operatur in seruitute vsusfructus
ad fauorem vsufructuarij, prout late compro-
bat *Gomes.var. resolut.tom.2.c.15.n.25.vers.*
sed licet ista concordia.fol.273.col.4. post med.
21 *iuxta l.via iter. ff. de seruitutib.* † vbi serui-
tus realis, vel aliud ius incorporale acquiri-
tur eisdem modis, quibus vsusfructus, prout
passim æquiparatur acquisitio iuris, & pos-
sessionis tam in vsufructu, quam in cæteris
22 seruitutibus † *l. si ego 13.§.1.ff.de publician.*
in rem action. & ita etiam sequendo opinio-
nem *Gomes.* absque aliqua distinctione com-
probat *Castill. de vsufruct. c. 12. n.34.*

Intelligendo tamen prædicta in seruitutibus, ad
quarum vsum non requiritur, quod aliquid
23 opus fiat in re seruiente, † vt in seruitute
itineris, viæ, vel altius non tollendi, seu
haustus aquæ, vel similium, in istis enim da-
tur æquiparatio ad acquirendam possessionē
per ingressum in fundum, prout in vsufructu,
cum aliud sit in illis seruitutibus, ad quarum
24 vsum requiritur, † quod aliquod opus fiat
in re seruiente, vt in seruitute aquæductus,
quæ non incipit, antequam fiat riuus, per
quem ducatur, prout etiam in seruitute tigni
immittendi, in qua requiritur, quod fiat fo-
ramen, nam antequam fiat, seruitus non po-
test dici statim constituta per ingressum & in-
ductionem in fundum, cum enim sit necessa-
rium, vt aliquid fiat, sine quo quis vti non
potest, non est mirum, si eo ipso quo in-
ducor in fundum animo cōstituendi seruitu-
tem, non sit constituta talis seruitus, quod
non est in vsufructu, & alijs seruitutibus in
quibus nō est necesse aliud fieri, in istis enim
operatur statim talis ingressus, Ita in specie
declarat *Castr. in l.si partem.19.n.2.& 3. ff.*
25 *quemadmod. seruit. amittat.* † vbi quod est
perpetuo menti tenendum, cum prima facie
quilibet diceret contrarium per *tex. in l.3.in*
princ.ff. de vsufruct. & declarat etiam *Ful-*
gos. in d. l. si partem. vbi Alber. in §. si per
26 *fundum n. 1.* † distinguendo inter seruitutem
constitutam inter viuos, & in vltima volun-
tate, *vt ibid. per eos*, iuxta *d.§.si per fundū.*

Ex istis colligitur non posse defendi, quod per
solum ingressum, & inductionem in fundum
non sit acquisita possessio, cum obstent omnia
27 supra adducta, † & præsertim *tex.* in terminis
in l.3.in princ. vers. dari. ff.de vsufruct. vbi
clare

clare disponitur , quod dare alicui vsumfru-
ctum quis intelligitur, si induxerit in fundum
legatarium , eumue patiatur vti frui , & sic
consideratur tamquam diuersa ista patientia,
& inductio , & non adaptatur interpretatio
28 eorum , qui contrarium sentiunt , † quod il-
la dictio, eumue , resoluatur in dictionem, &
eum, & sumatur copulatiue, vt videlicet opus
sit ingressu , & vsu , vt dicit *Francisc. Aret.*
in l. possideri. 3. in princ. col. 1. ff. de acquir.
possess. post Glos. & alios in l. si ego. §. 1. ff. de
public. in rem act. & in l. 1. in fin. ff. de serui-
tut. rustic. prædior. Couar. in c. possessor. in
init. 2. part. n. 8. Quia hoc esset destruere ,
& violare mentem , & verba iurisconsulti , à
quorum proprietate non debemus recedere ,
29 cum † illa dictio , ve , de sui natura sit disiun-
ctiua *Alciat. in l. sæpe. n. 4. ff. de verb. signific.*
iuxta l. triplici. ff. eod. tit. Menoch. de adipisc.
remed. 3. n. 21. Quamuis enim aliquando illa
dictio, vel, stet copulatiue , Tamen quando
ponitur inter plura , regulariter capitur al-
30 ternatiue , † præsertim quando illa duo di-
uersa nomina non essent eadem quo ad effe-
ctum, nam si essent eadem, exponeretur pro,
idest , *Rebuff. in l. verbum oportere. 37. in*
fin. vers. notate quod quando. ff. de verb. si-
gnificat. per tex. in l. si hæredi plures. ff. de
conditionib. & demonstrat. Roman. in l. si su-
pra iter. §. officium. ff. de aqu. pluu. arcend.
& in specie talem interpretationem non esse
recipiendam probat *Castill. de vsufruct. c.*
32. n. 39. post Rip. in c. cum ecclesia sutrina. n.
58. de caus. possess. & proprietat.
Nec facit quod possessio probetur ex perceptio-
ne fructuum *l. titia. ff. de solutionib. Bart. in*
31 *l. 2. C. de acquir. possess.* † *Socin. cons. 13. n. 14.*
lib. 4. Cæsar. de Grass. decis. 10. n. 3. de caus.
possess. & propriet. Rot. decis. 508. n. 1. p. 1. in
recentior. late Mascard. conclus. 1183. n. 1.
cum seq. Quia ista perceptio fructuũ est vnus
modus probandi possessionem , non autem
sequitur , quod non possit alijs modis proba-
ri , vt latissime per *Menoch. de retin. possess.*
32 *remed. 3. n. 561. vsq. ad n. 588.* Immo substan-
tia ipsius possessionis non consistit in perce-
ptione fructuum & prouentuum , sed potius
efficacia , & eius vtilitas , & effectus *Bald.*
in c. licet. n. 37. de probationib. Contard. de
momentan. possess. oppos. 5. n. 8. fol. 77. Rot. decis.
397. n. 4. in fin. p. 1. in recentiorib. Ruin. cons.
53. n. 7. lib. 4. Aliud est enim fructus , & aliud
possessio *l. si fur. ff. de vsufruct. l. si apes. §.*
33 *vlt. eod. tit.* † Et passim acquiritur possessio
absque perceptione fructuum , etiam in re ,
ex qua fructus percipiuntur *Claud. Seisell. in*
l. celsus. n. 50. & ibi Balb. in repetit. q. 1. n. 2.
fol. 708. ff. de vsucapion. Vbi quod sufficit pro-
bare , quod quis fecerit aliquos alios actus
34 tamquam dominus , † puta quod agrum co-
luerit , arauerit , vel seminauerit , vel per
illum iuerit aliquid agendo etiam absque eo
quod aliquam recollectionem fructuum pro-
bauerit *Bald. in l. indicia. C. de rei vendicat.*
& in l. 3. vbi etiam *Castr. C. fin. regund. Be-*
35 *ro. cons. 114. n. 9. lib. 3.* † Alias sequeretur, quod
nunquam posset acquiri possessio fundi , nisi
quando fructus perciperentur, quod esset ab-
surdum , & contra *tex. in l. 3. in princ. ff. de*
36 *acquir. possess.* † vbi per solum ingressum ac-
quiritur possessio fundi , quando cõstat, quod
sit animo possidendi *Menoch. de retinẽd. pos-*
sess. rem. 3. n. 561. & 562. vbi etiam quod pro-
batur possessio domus per simplicem habi-
37 tationem † *Dec. cons. 56. n. 3. & cons. 400. n. 3.*
& 4. Albens. cons. 64. n. 18. Immo etiam sine
introitu per solum aspectũ , quando traditur
38 ab alio possessore † *l. 1. §. si iusserim. ff. de ac-*
quir. possess. l. quod meo. §. si venditorem. ff.
eod. tit. Quidquid aliud sit quando non con-
staret de animo , seu de causa possidendi ,
39 tunc † enim per simplicem deambulationem
in fundo non probaretur possessio *Bald. in*
l. post sententiam. col. 3. C. de senten. & inter-
locutor. omn. iudic. & cum ista distinctione
tamquam communi, & clara transit *Seisell. in*
l. celsus. n. 50. ad med. ff. de vsucapion. Cõtard.
in l. vnic. oppos. 5. in fin. fol. 78. C. si de mo-
ment. possess. Mascard. conclus. 1183. n. 13. cũ
40 *seq.* † vbi etiam quod in rebus sterilibus suf-
ficiet solus vsus ipsius rei *Menoch. de reti-*
nend. possess. remed. 3. n. 576.
Quare etiam videmus , quod licet quis non
percipiat fructus ex aliqua re, Tamen dicitur
esse in possessione illius ex solo oblectamen-
41 to , † quod est pretio æstimabile , tamquam
oblectatio idem operetur , quod fructus in
re fructuosa , prout late declaraui supra *c.*
258. n. 8. vsq. ad 15. Quibus adde *Rot. decis.*
394. n. 1. p. 2. vbi etiam quod fructus non con-
42 sistit solum in illis , † quæ sunt destinata ad
esum, vel potum, sed etiam in alijs, quæ quo-
modocumque conferunt ad vsum vitæ huma-
næ *l. fructu. ff. de vsufruct. plene Menoch.*
cons. 66. n. 1. cum seq. lib. 1.
Quæ tamen sunt intelligenda , dummodo pro-
betur , quod tale oblectamentũ sit deductum
in pretium ex conuentione partium tacita ,
43 vel expressa, † nam hoc non probato, non pos-
set dici , quod oblectatio sit in fructu , itaut
pretio esset æstimabilis , etenim duplex est
species fructuum alia eorum, quæ communi-
ter sunt apud homines in pretio, & commer-
cio, vt vinum, oleum, frumentum , & simi-
lia, & in istis, qui illos percipit ex fundo alie-
44 no, † semper tenetur ad eorum restitutionem,
dummodo nõ fuerint per eum bona fide con-
sumpti *l. certum. vbi Glos. in verb. extantes.*
C. de rei vendicat. l. ex diuerso. vbi Glos. in
verb. non habendum. vers. de consumptis. ff.
eod. tit. §. si quis à non domino. vbi Glos. in
verb. non potest. instit. de rer. diuis. Cuman.
cons. 110. n. 4.
Alia species fructuum est illa , quæ communi-
45 ter non est in pretio apud omnes , † sed apud
aliquos tantum , & in hac , qui illos percipit

non tenebitur simpliciter, sed ita demum, si præcessit conuentio, Vnde licet quis oblectamentum capiat ex vinea, vel simili re, non potest cogi ad aliquod pretium pro ista delectatione, nisi probetur, quod ipse alias fuisset conducturus vineam pro solo oblectamento, vel quod dominus eiusdem vineæ pro eo esset locaturus, Ita in terminis declarauit *Rot.de-*
46 *cis.394.n.2.vsq.ad 5.p.2.in recentiorib.* † Exéplo seruitij præstiti, in quo debetur salarium, si præstans seruitium erat solitus locare operas suas, & recipiens conducere *Rot. diuersor. decis. 519.p.1.* cum alijs decisionibus relatis *in d. decis. 394. n. 3. ad med. p. 2. in recentiorib.*

Et faciunt multa, quę de similibus oblectamẽtis
47 diximus supra *c.185.n.39.vsq.ad* 45. † vbi etiã de comedente duos panes grandes ad odorẽ perdicis assæ, à quo tabernarius petebat pecuniam ob huiusmodi oblectationem, de quo etiam per *Rot. decis. 394. n.6. p.2. in recentiorib.* & de locatore equorum, qui prætendebat à viatore mercedem, † ex eo quod in
48 itinere quieuit æstiuo tempore ad vmbram sui equi, & de iudicio Bocchoris contra mulierem poscentem magnam auri quãtitatem propter oblectamentum adolescẽtis, dũ
49 putauit in somnis se cũ ea rem habuisse, † & de alijs, qui iocando, canendo, & saltando demulciunt, & deuincunt aures superiorum, an ex istis oblectamentis possint exigere aliquid, cũ similibus, de quibus in *d.c.185.tom. 1.& ibid.in addit.post repertor.d.tomi.n.45. & per Coler. de processib. executiu.p.1. c. 9.*
50 *n.12.* † vbi quod sufficit, vt tales fruantur mensa, poculis, & vestitu dominorum, cum nulla sit voluptatis æstimatio *l. voluptariæ. 7.ff.de impens.in reb.dotal.fact. Zas.respons. singul. lib. 1.c.3.n.44.*

Adde supr. ad c.185.n. 39.cum seq.

Vnde Dionysius Senior, cum peritum quendam musicum magnificis promissis ad se pellexis-
51 set, † vt quam optimè canentem audiret, & musicus per aliquot dies egregiè cecinisset, nec quicquam daret Rex, cæpit efflagitare mercedem; Tum Dionysius asseuerabat se iamdudum mercedem dedisse, voluptatem videlicet pro voluptate; Non enim minus
52 delectauerat musicum spe, † quam musicus illum cantu *Paul. Manut. in Prouer. Par pari referre. Plutarchus lib.2. de Fort.Brusonius. lib.9. c.11.ex Arist. Ethicorum 9.*

Et Philippus Macedo, cum Alexandrum filium suum audisset quodam in loco scitè cecinis-
53 se, obiurgauit, dicens: † Non te tui pudet, qui noris tam bellè nugari? Significans, alias artes regi conuenire *Plut. in Pericle.*

Quidam, vt Cleomeni cantorem quendam commendaret, cum alijs multis nominibus
54 prædicabat hominem; † tum illud in primis affirmabat, eum esse cantorem inter Græcos præstãtissimum; At Cleomenes, ostenso quodã ex his qui aderant, Ac per deos hic, inquit, apud me iuris condiendi artifex. Contempsit artẽ ad solã delectationem vtilem. *Plutarchus*. Hoc idem, & *Archidamo* tribuitur.

Eudamidas rogatus de cantore quodam, qui fœliciter cecinerat, qualis ipsi videretur,
55 Magnus, † inquit, in re parua delinitor. Contempsit operosam artem, cuius nullus erat fructus, præter inanem ac temporariam delectatiunculam aurium *Plut. in Lacon.*

Antisthenes Cynicus cum audisset Ismeniam
56 Thebanum optimum tibicinem: † At inquit, est homo nequam: non enim, si probus foret tibicen esset. Quo dicto musicos arguebat, vt vnguentarios, & ministros voluptatum *Plutarchus in vita Periclis.*

Zeuxidami filius Archidamus, cum nimio plus admiraretur quidam citharædum, vimque
57 eius laudaret: † O præstantissime, inquit, quod nam bonis viris præmium statues, cui tantum arridet citharædus.

Diogenes Cynicus musicos in ius vocabat, quòd cùm lyræ chordas congruè aptarent,
58 animi mores inconcinnos haberent † *Laertius. lib. 6.*

In conuiuio cum lyra circumferretur, cæterique ordine canerent (nam id apud Græcos
59 honestum habebatur) † Gelon Syracusanus equum iussit induci in conuiuium, facileque ac leuiter in illum insilijt, significans, hoc esse regalius, quam lyra canere *Plut. in regum Apoph.*

Anteas Scytarum rex, cum Ismeniam Thebanum tibicinem optimum in bello cœpisset,
60 iussit illum canere: † ac cæteris admirantibus, ipse iurauit per ventum, & acinacem, sibi iucũdius esse, audire hinnitum equi *Plutarchus in lacon. & Brusonius. lib. 4. c. 17. & Cælius. lib. 9. c. 1.*

Et quidem huiusmodi oblectationes nugę sunt, & vitandæ, Vnde Aegyptij musicæ nullo mo-
61 do vacabant, † quotidianum illius exercitium iunioribus noxium, & periculosum esse arbitrantes, quasi virorum animos effeminaret *Diodorus Sic. lib.1. c.6.de reb.antiq.*

Et cum prædicti delectentur aliena mensa, facit quod dicitur de Ctesibio Chalcidensi Mene-
62 demi familiari, † qui cum interrogaretur, quid sibi ex philosophia lucratus videretur: Vt cænem, inquit, immunis. Erat autem promptus, & ad ridendum suauis, quo efficiebatur, vt ab omnibus ad conuiuia vocaretur *Athen. lib.4. c.19.*

Philoxenus Leucadij filius Ephesum naui aduectus, cum cauponam vacuam reperisset, quæsitaque causa, omnia ad nuptias coempta esse audiuisset: lotus accessit inuocatus,
63 cantatoque † hymenæo post cænam, omnes exhilarauit, ibi sponsus: Et cras, inquit, hic cænabis, cui ille respondit: Si nemo opsonium vendiderit *Suidas ex Athenæo.*

Vmbræ autem dicuntur, qui ad conuiuium veniunt, comites eorum, qui vocati fuerant,
64 Prouerbium † natum putant à Socrate, qui Aristodemo persuaserit, vt non vocatus, secum

cum ad Agathonis conuiuium accederet. Acciderat enim Aristodemo ridiculum quiddam: Siquidem cum inter eundum non sen-
65 tiret Socratem à tergo relictum † prior ingressus est plane velut vmbra corpus praecedens, lumine à tergo sequente *Plut. lib. 7. Symposiacon.*

Myconius vicinus. In eum, qui inuocatus ad conuiuium accedit. Nam hoc nomine Myconios notauit antiquitas, quòd liguritores
66 essent, & alienæ appetentes mensæ. † Ad hunc modum Suidas. Zenodotus autem ait conuenire in sordidos, atque humiles homunciones, propterea quod ea insula inter contemptas habita sit ob sterilitatem, atque ob id gentem auidiusculam, & alieni appetentiorem fuisse *Athenæus* idem fermè testatur *lib. 1. c. 3. Dipnosophistarum*, citans *ex Archilocho* versum, quo taxauit Periclen quendam: idest velut qui inuocatus irruerit in
67 conuiuia, Myconiorum more. † Idem addit, Myconios, quòd inopes essent, vtpote sterilem insulam incolentes fuisse notatos, egestas enim facit auidos alienarum rerum. Vnde & Cratinus Ischomachum quendam gulæ mancipium, Myconium appellauit.

Noui tamen laudes datas Musicis, Citharedis, Lyristis, & his similibus, & eorum exercita-
68 tiones † à multis approbatas non solum in ludricis rebus, verum etiam in serijs, in theoricis, in practicis, ad prudentiam, ad fortitudinem bellicam, Temperantiam, Mansuetudinem, Clementiam, Humanitatem, Hilaritatem conuiuiorum, & extra conuiuia, Mæstitiam, & dolorem, Iustitiam religiosam, Sacrificia, fortunæ, & corporis bona, Morborum curationes, exercitia mechanica, Pacem & concordiam, itaut etiam Reges, Philosophi, & Pontifices musicæ operam dederint, eamq. magno studio, & cultu sint amplexi, musicos amando, præmijs, & honoribus quibuscumque afficiendo, & quantum in se est ad illius studium alios cohortando, docendo, & inueniendo, quæ cum non sint præsentis inspectionis libenter omisi, hæc enim solum scripsi in gratiam amici iubentis.

Et vt reuertamur ad materiam possessoriam, à qua digressi sumus, notandum est circa aliud
69 de quo quærebatur, † quod probata possessione præsumitur, quod possessor perceperit fructus, & ideo tenetur ad illorum restitutionem, nisi probet, quod alius percepit *Rot. decis. 25. de præbend. in nou.* & quamuis *ibid. in fin.* de hoc dubitetur. Tamen sine dubitatione ita resoluit *Rot. coram R. P. D. Pamphilio Toletana Capellaniæ de Pastrano 15. Decembris* 1610. quæ est *decis. 269. n. 2. p. 1. in recentior.* vbi quod ita fuit sæpius decisum *Cott. decis. 52. Rot. coram R. P. D. Decano Panormitana Archidiaconatus. 22. Maij 1592. & coram Card. Ludouisio Pampilonen. Prioratus. 26. Aprilis 1602. Card. Seraph. decis. 1245. n. 6.* Vbi quod non dato alio possessore, fructuum perceptio dicitur probata ex possessione, Quamuis contrarium quod ad probandos fructus non sufficiat præsumptiua, & verisimilis perceptio concludat *Caputaq. decis. 30. p. 2.*

Circa vltimum concludendum est, quod concessa manutentione quo ad scamnum, censetur
70 etiam concessa manutentio † in iure sedendi in dicto scamno, ne reddatur inutilis possessio dicti scamni, cum vsus illius scamni non consistat in alio, quàm in sedendo, vnde tale commodum debet spectare ad possessorem *Rot.* in specie *decis. 378. n. 1. p. 2. in recentiorib.* Prout dicimus de eo, qui reperitur in
71 possessione sepulturæ, † qui etiam dicitur esse in possessione illius vsus *Rot. coram R. P. D. Decano Abulen. sepulturæ. 20. Februarij* 1611. Quemadmodum etiam, qui reperitur
72 in possessione ædificij † videtur esse in possessione illius vsus, ad quem ædificium est destinatum *Rot. diuers. decis. 222. n. 6. p. 1.*

EPITOME.

PRetium reinuestiendum per venditorem pro securitate emptoris in locis montium, seu stabilibus, an possit reinuestiri in redimenda domo per eumdem venditorem prius vendita cum pacto retrouendendi. ¶ Creditor, ex cuius pecunijs fuit aliquid emptum an præferatur anterioribus creditoribus in re empta. ¶ Et quid si sint creditores priuilegiati etiam ex causa dotis. ¶ Recusans consentire quando habeatur pro consentiente. ¶ Ius redimendi an sit æstimandum, vt ascendat ad sextam, seu tertiam partem. ¶ Pro fideiussore, seu pignore dato, quando aliud æque idoneum possit præstari.

SVMMARIVM.

1 *Promittens dare pignus potest dare aliud æquè bonum.*
2 *Pro fideiussore dato alius similiter idoneus præstatur.*
3 *Quod tibi non nocet, & alteri prodest debet fieri.*
4 *Redimens domum debitoris suis proprijs pecunijs, & illam specialiter obligans præfertur omnibus etiam anterioribus, & habentibus quamcumque causam priuilegiatam etiam dotalem. n. 5. 6. 10. & 13. Declara vt n. 15.*
7 *Ius redimendi æstimatur, vt ascendat ad sextam partem pretij rei venditæ iuxta stylum Rotæ, quamuis secundum alios ad tertiam partem. n. 8.*
9 *Recusans consentire sine causa habetur pro consentiente, & datur licentia per Iudicem ac si ipse consensisset.*
11 *Hypotheca super fundo nō extinguitur ex ipsius fundi venditione. & n. 14.*
12 *Actio hypothecaria est in rem, & sequitur*

tur vnumquemque possessorem.

16 *Debitor potest in quærendis præiudicare creditoribus.*

17 *Posterior creditor, de cuius pecunia emitur præfertur anteriori, dummodo id fiat sine aliorum iniuria.*

CAPVT DCXVI.

SAtisfactum videbatur conuentioni, de qua in instrumento, si pecuniæ, quæ debent reinuestiri in bonis stabilibus, conuertantur in redimenda domo vigore pacti de retrouendendo competenti ei, qui tenebatur ad reinuestiendum, etenim hic agitur solum de cautione, & securitate emptoris, quæ tantũ prodest si in dicta redemptione, quam
1 si in alijs bonis adimpleatur, † Vnde promittens dare vnũ pignus potest dare aliud æque bonum *Glos. in l. si titio. 22. in verb. pignoratitia. in fin. de pignorib. Dec. in l. plus cautionis. 25. in fin. vers. quia respondetur.*
2 *n. 4. de reg. iur.* † vbi etiam quod pro fideiussore dato alius æque idoneus præstari potest *l. labeo ait. §. fin. de arbitr. l. qui autem. §. sed*
3 *& si quis certam. ff. de constit. pecun.* † Quasi quis teneatur facere, quod sibi non nocet, & alteri prodest *l. in creditore. 38. vbi Glos. in verb. quod sine. ff. de euict. l. 2. §. idem varus. de aqua plu. arcend.*

Quod autem emptor sit securus ex conuersione pecuniarum in dictam causam, apparet,
4 quia † redimendo præfatam domum ex istis pecunijs, & illam ei specialiter obligando præfertur omnibus creditoribus etiam anterioribus à quibus nullã poterit timere molestiam, licèt haberent causam quantumuis priuilegiatam, nam ex hac emptione facienda cum speciali hypotheca, nulla infertur iniuria anterioribus creditoribus, quasi bona ista non essent in bonis eorum debitoris, nisi fuisset pecunia huius posterioris *l. licet. 7. C. qui potior. in pignor. habeãt. vbi Bar. n. 2. Belapert. n. 1.* & late declarat *Franc. decis. 97. n. 2. vsque ad 5. Cepoll. caut. 124. vulgaris est*
5 *quæstio. n. 1.* † vbi etiam loquitur in dote, prout *Ludouic. decis. Perus. 45. n. 19. p. 1.* & late etiam in dote *Negus. de pignorib. p. 5. membr. 2. n. 17. & 18.* quos refert & sequitur *Barbos. in l. si cum dotem. 23. §. vlt. n. 34. ad*
6 *fin. ff. solut. matrim.* † quæ sententia est verior, quidquid contrarium sentiat *Rip. in l. priuilegia. n. 32. vers. nono fallit. ff. de priuil. creditor. per tex. in §. his consequens. vbi Glos. in verb. agru n. auth. de æqualit. dot.* Quia eius opinio nõ approbatur, vt per *eosdem Doctores vbi supra*, de qua etiam multa apud *Couarr. lib. 7. var. resolut. n. 3. lib. 1.*

Non obstat, quod in obligatione omnium bonorum ad fauorẽ emptoris contineatur istud
7 ius redimendi competens venditori, † quod solet æstimari, vt ascendat ad sextam partem pretij rei venditæ *Rot. coram Card. Lancellotto Romana residui domus. 31. Ianuarij 1611. Rot. decis. 446. in fin. p. 1. in recentiorib.*
8 vbi quod ita seruatur de stylo Rotæ, † quamuis secundum alios istud pactum æstimetur in tertia parte *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 8. tit. 20. n. 49. Ludouic. decis. Perus. 97. n. 4. Tiraq. de retract. conu. in præfat. n. 20.* vbi quod res valoris centum sine tali pacto valet solum septuaginta cum eo *Roland. cons. 96. n. 36. vsque ad 42. lib. 2.* Quia in hoc fit melior cõditio emptoris, qui licet in sua obligatione habeat illud ius redimendi, Tamen si non redimatur, perditur & illi præiudicatur, vnde per redemptionem magis ei consulitur, vltra quod præfertur omnibus creditoribus anterioribus, vt dictum est.

Minus obstat, quod requiratur consensus em-
9 ptoris in huiusmodi reinuestimento, † Quia stante nulla iusta causa recusandi, & nullo interesse emptoris ex supra allegatis, recusans facit se alienum, & eius dissensus non attenditur, & officium iudicis est impartiri licentiam, ac si ipse consensisset *Castr. in l. 1. n. 3. in fin. C. vnd. vir. & vxor. Felin. in c. cum venerabilis. 6. n. 32. post med. de exception. Roland. cons. 1. n. 182. lib. 2. cum alijs per Mandos. regul. 32. q. 32 n. 2. Menoch. de arbitr. cas. 182. n. 12. Card. Mantic. decis. 238. n. 9.* & concludunt omnes *in l. si cum dotem. §. eo autem tempore. vbi Bart. n. 2. Bald. n. 1. in 4. notab. Castr. n. 11. ff. solut. matrim. Abb. in c. nullus. de iurepatronat.*

Nec facit, quod per inuestituram pretij in prædicta redemptione, non sit cautum emptori, cum possit contingere, quod domus redimenda esset obligata creditoribus venditoris antequam alienaretur cum pacto de re-
10 trouendendo, † Quia non potest dari talis casus, cum semper sit præferendus emptor, quando ex eius propria pecunia tale ius redimitur, cum sufficere debeat anterioribus creditoribus, quod ipsi præferantur in bonis, quæ tunc temporis debitor habebat antequam ista acquireret, non autem in illis, quæ cum speciali hypotheca fuerunt per ipsum quæsita suis proprijs pecunijs, sine quibus non essent in bonis debitoris *Franc. decis. 97. n. 3. & 4.*

Verum prædicta non videbantur sufficere ad effectum, vt possit dici non adfuisse causam iustam contradicendi prædicto reinuestimen-
11 to, † Nam hypotheca creditorum anteriorum eius, qui poterat talem domum redimere, non fuit extincta per venditionem subsecutam, sed rem venditam fuit comitata
12 *l. distractis. 14. C. de pignorib.* † actio enim hypothecaria est in rem quæ sequitur vnumquemque possessorem *l. eos. ff. qui potior. in pignor. habeant. l. si fundus. §. in vendicatione. ff. de pignorib. l. pignoris. 18. vbi Glos. Bald. & Salic. C. eod. tit. l. debitum. 5. & l. res pignoris. 10. C. de distract. pignor. cum alijs*

*alijs per Surd. decis.*310. *n.*5.*vsque ad* 9. *Tiraq. de retract. lignag.* §.8. *glos.*5. *n.*10. *cum seq.* Vnde dicti creditores semper agere possent contra domum retro emptam, & sic non esset prospectum emptori reinuestienti pretium in hac domo redimenda, quod inconueniens cessat, quando emitur res, quæ numquam fuit venditoris, quia potest exprimi in instrumento, quod illa fuit empta de pe-
13 cunijs suis,† & sibi specialiter obligatis, quo casu præfertur anterioribus creditoribus *l. licet. C. qui potior. in pignor. habeant. Affl. decis.*306. *n.*4. *Caualcan. decis.*27. *n.*27. *p.*2. *Hartm. de Hartm. lib.* 2. *c.* 16. *tit. de creditorib. Franc. decis.*369. *& decis.* 97. *vbi late Amendol. in addit. n.*1. *plene Gutier. alleg.* 5. *n.* 1. *&* 2. *cum alijs supra allegatis. n.* 4. *cum seq.*

Ex quibus colligitur, quod dispositio *d. l. licet. C. qui potior. in pign. habeant.* non potest applicari, quando redimitur res propria ip-
14 sius debitoris,† in qua creditores habent ius hypothecæ radicatum, quæ hypotheca non potest tolli per debitorem, neque in ea illis aliquod præiudicium inferri, vt dictum est *l. si vnus.* §. *ante omnia. ff. de pact. l. debitorum. vbi Bald. Salic. & Ias. C. eod. tit. l.*2. *vbi Salic. C. debitor. vendit. pignor. impedir. non poss. Neguss. de pignorib. membr.* 3. *p.*6.
15 *n.*11. *Surd. decis.*286. *n.*1. † Vnde etiã quando ex pecunia alterius emitur res, quæ numquam fuit debitoris, si post emptionem ex interuallo fiat pactum, quod res sit illi specialiter hypothecata, illud nihil operatur, cum iam sit quæsitum ius hypothecæ anterioribus creditoribus *l. licet. vers. statim reuertit. vbi Bellapert. in fin. Sichard. n.*7. *vers. præterea procedit. C. qui potior in pignor. habeant.*

Aliud est, quando res noua acquiritur. Nam debitor potest in quærendis creditoribus
16 præiudicare, neque illis sit iniuria, quorum ius in aliquo non læditur *l. qui autem. in princ. ff. de his quæ in fraud. cred. l. non fraudantur. ff. de regul. iur.* Et in proposito notat *Franc. decis.*97. *n.*6. Etenim æquum est posteriorem, de cuius pecunia emitur, ante-
17 riori præferri, † dummodo id fiat sine aliorum iniuria, prout est in casu *d. l. licet. C. qui potior. in pignor.* in quo dum posterior præfertur, nihil adimitur anteriori, qui nullum ius habiturus erat, si nemo pecuniam ad rem emendam credidisset, vt explicant omnes in *d. l. licet. vbi Donell. n.*1. *C. qui potior. in pignor. habeant.*

Cum etiam creditor, ad cuius fauorem istæ pecuniæ sunt reinuestiendæ, habeat pro defensione rei emptæ hypothecatum ius luendi prius venditum, quod ius æstimatur in sextã parte pretij capiendo mininam æstimationem, quam seruat Rota vt dictum est *supra n.*7. Quæ hypotheca tolleretur, si in eadem domo fieret huiusmodi reinuestimentum, salua autem remaneret, si in alijs stabilibus illud esset faciendum, & ita ex prædictis præualuit ista opinio confirmando sententiam, in qua fuerat declaratum pretium in redemtione domus reinuestiri non posse, vt in *decisione Rot. coram R. P. D. Buratto Romana domus* 16. *Iunij* 1614. quæ postea fuit impressa inter *decisiones Rot. in recentiorib.* 563. *tom.*2.

EPITOME.

PEnsio quando possit reseruari per Episcopum. ¶ Et an requiratur causa. ¶ Et qualis illa esse debeat. ¶ Et quomodo probetur. ¶ Et an sit reseruãda per viam quantitatis, & non quotæ. ¶ Et an ad vitam solum primi onerati, vel etiam successoris in beneficio. ¶ Et quando in tali pensione ponenda sit clausula sine retardatione solutionis pensionis, sicut ponitur in illis, quæ reseruantur per Papam. ¶ Et an egeat confirmatione Summi Pontificis, & expeditione bullarum in Vrbe. ¶ Præceptores, Commendatores, & delegati quibus casibus habeant facultatem reseruandi pensiones. ¶ Et an religiosi habentes beneficia amouibilia possint excipere contra pensiones reseruatas in suis beneficijs. ¶ Pensionarius obtinens, vt beneficiatus priuetur beneficio ob non solutam pensionem, an possit petere ab eo pensiones decursas. ¶ Regressus ad beneficium ob non solutionem pensionis, an sit præiudicialis, & absorbeat causam reductionis pensionis.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest ex officio mandare, vt recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem ad coæquandos fructus vtriusque beneficij per mutati. n.*3.
2 *Quod conceditur de toto videtur etiam concessum de parte.*
4 *Spirituale potest permutari cum spirituali, & temporale cum temporali.*
5 *Pensio non reseruatur sine auctoritate Papæ. Fallit stante causa ob quam etiam Episcopus reseruat pensiones, & quæ sint istæ causæ. n.*7. *&* 8. *& quomodo probentur. n.*18.
9 *Pensio quæ potest reseruari per Episcopum debet esse per viam quantitatis non quotæ: Secus in Papa, & Dataria. n.*11. *&* 12.
10 *Diuisio beneficij non permittitur Episcopo. & n.* 15.
13 *Episcopus non reseruat pensiones nisi vsque ad vitam primi onerati, non autem successoris in beneficio. n.*14. *Intellige vt n.* 16.
17 *Execrandæ sunt lites, itaut ab eis recedens magnum commodum consequatur.*
19 *Reseruatio pensionis dicitur alienatio.*
20 *In pensionibus reseruatis per inferiores à Papa non ponitur clausula sine retardatione so-*

ne solutionis pensionis sicut in his quæ reseruantur per Summum Pontificem. Declara vt n.21.

22 Reseruatio pensionis facta per Episcopum ex causa non eget alia confirmatione Papæ, aut expeditione bullarum in Vrbe. n.24. & 25.

23 Superfluum est postulare, quod à lege permittitur.

26 Noua prouisio, & reseruatio pensionis quando concedatur.

27 Compositio & reseruatio pensionis pro concordia non potest fieri per Delegatum.

28 Præceptores, & Commendatores generales non imponunt pensiones nisi causa expressa. Intellige vt n.29. & 32.

30 Beneficia regularia, & ad nutum amouibilia non transeunt ad religiosos, nisi quo ad nudam fructuum administrationem, ideo nõ possunt excipere contra pensiones reseruatas super suo beneficio. n.31.

33 Non repugnat paupertati habere pensionem ex permissu superioris, quæ sit nutu amouibilis.

34 Priuatus beneficio ob non solutionem pensionis non tenetur soluere pensiones decursas.

35 Regressus quem pensionarius habet ad beneficium ob non solutionem pensionis est præiudicialis, & absorbet causam reductionis pensionis.

CAPVT DCXVII.

Potest Episcopus ex officio, cessante pacto, mandare, quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam ad coæquandos fru-
1 ctus vtriusque beneficij permutati, † cum enim possit de beneficijs prouidere, conferre, & disponere, quod est totum, multo magis de pensione & fructibus tamquam partibus beneficij, Nam passim, quod concedi-
2 tur de toto, † videtur etiam concessum de parte *c. pastoralis. §. quod si in totum. de offic. delegat.* & ita in specie concludit *Anchar. cons.279. quæstio proponitur in themate. ad med. vers. ex qua causa. n.1.* quem sequitur *Felin. in c. quia verisimile. 10. post princ. vers. & subdit signanter. n.1. post med. de præsumptionib. & in c. ad audientiam. il 2. quod est 31. col.2. ad med. vers. exemplifica conclusionẽ. de rescript. Dec. cons.436. visa instructione. n.12. col.3. post princ. vers. & nedum auctoritate papæ. Gig. de pensionib. q.6. n.3. tom.15. p.1. fol.332. Caccialup. in eod. tract. q.4. n.4. & 6. tom.15. p.1. fol.321. Nauar. cons.43. n.4. de simon. lib.2. fol.235. Gonzal. ad reg.8. cancellar. glos.5. §.5. n.27. in fin. vers. nec non ex causa. & glos. 14. n.38. Paris. de confident. q.28. n.120. in princ. & in fin. vers. ad coæquandum fructus. fol. 124. Redoan. de simon. p.2. c.21. n.34. cum seq. tom.15. p.2. fol.72. Rebuff. de pacific. possess. n.103. & 110. & in prax. tit. de reseruat. n.23. in fin. fol.89.* qui omnes sequuntur *Anchar. d. cons.279.* argumento *tex. in c. ad quæstiones*
3 *soluendas. 6. de rer. permutat.* † vbi permittit Summus Pontifex refundi certam pecuniæ quantitatem de possessionibus ad beneficiatos spectantibus, vt sic permutationes beneficiorum ad æqualitatem perueniant, quando alterum illorum respectu prouentuũ
4 meliorum plus abundat, † cum spirituale possit permutari cum spirituali, sicut temporale cum temporali, & sit licita ista commutatio, & reductio ad æqualitatem præuia auctoritate superioris, vt notat *Glos. in d.c. ad quæstionem. in verb. queat. de rer. permutat. & in c. super eo. de transact.*

Quamuis enim regulariter Ordinarius non possit reseruare pensiones, cum ille non reser-
5 uentur, † nisi auctoritate Papæ *Rot. decis. 437. n.2. p.1. in recentior.* Tamen hoc intelligitur sine iusta causa, nam illa existente passim ei permittitur talis reseruatio, videlicet pro bono pacis, vel pro studio alicuius scholaris pauperis, vel in vtilitatem ecclesiæ, pro concordia litis, pro pauperi-
6 bus & egenis, pro benemeritis, † pro vsu pio, pro renunciantibus ex causa renunciationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactione partium, & præcedẽtibus similibus legitimis, & rationabilibus causis, de quibus late *Paris. de confident. c.28. n.120. fol.123. Rebuff. de pacific. possession. n.106. cum seq. post Felin. in c. ad audientiam. il 2. col.1. vers. secunda conclusio. de rescript. Innoc. in c. de cætero. de transact. Butr. in c. audiuimus. de collus. deteg. Abb. in c. veniens. n.9. de restit. spoliator. & in c. 1. vt ecclesiast. benefic. Dec. cons. 141. ad plura dubia. n.3. & cons.436. visa instructione. n.12. Oldrad. cons.226. quidam episcopus. col.1. Gonzal. ad reg.8. cãcellar. glos. 75. §. 5.*
7 *n.27.* † vbi refert multas decisiones Rotæ, & respondet omnibus, qui volunt Episcopum nõ posse reseruare pensiones iuxta *bullas Pij IV. & Pij V.* de quibus per *Vgolin. de episc. c.52. §.1. n.7. & de simon. c. 22. §.1. & per Paris. de confident. q.28. n. 121.* Cum dictæ Bullæ nihil faciant *Gambar. de auctor. legat. de later. lib.6. n.184. cum seq. tom.13. p.2. fol. 196. Redoan. de simon. c.21. n.33. vsq. ad 38. tom.15. p.2. fol.72. Gomes. de annal. q.2. col.2. in fin. fol.238. Mãdos. reg.33. de signatur. per fiat. q.14. n.11. fol.145. Gig. de pensionib. q.6. n.2. cum seq. Caccialup. eod. tit. q.4. Nauar. cons.15. n.3. ad med. de reb. eccles. non alie n. & cons.4. n.2. de simon. & cons.22. n.4. eod.*
8 *tit. Rot. decis.166. n.5. p.2. in recentior.* † vbi admittit pro iusta causa, si reseruetur pensio per Episcopum suo nepoti propter amorem, quo ipsum persequebatur, & quo commodius studio Theologię posset incũbere quando enim nepos est dignus, etiam per Episcopum potest conferri beneficiũ nepoti absque labe confidentiæ, ne dum reseruari pensio,

prout

prout etiam post *Bullas Pij IV. & V. super confidentijs* concludit *Nauar. in manual. c. 23. n.109. Paris. de confident. q.1.n.20.* quos sequitur *Rot. decis.166.n.4. p.2. in recentior.*

In quibus tamen erit notandum, vt talis pensio reseruetur per viam quātitatis pecuniæ bla-
9 di, † vel vini, non autem per viam quotæ, videlicet quod detur tertia, vel quarta pars reddituum, quia hoc esset diuidere benefi-
10 ciū, quod de iure prohibetur † *c. maioribus. de præbend. c. de cætero. de transaction.* prout notat in specie *Dec. cons.141. ad plura. n.3. q.3. & ibid. Addit. in verb. quotæ. post Io. de Anan. in c. audiuimus. col.2. n.3. de collus. detegend. Felin. in c. ad audientiam. il 2. quod est 31. col.2. in fin. vers. & dicit. de rescript. Rebuff. de pacific. possessionib. n.104. fol.320.* vbi etiam allegat *Petrucc. in l.1. in remedio sexto finiendarum litium. ff. de iureiurand. Redoan. de simon. p. 2. c. 21. n. 37. tom.15. p.2. fol.72. Gig. de pensionib. q.8. n.1. tom.15.*
11 *p.1. fol. 334. Caccialup. eod. tit. q.6.* † Quidquid aliud sit in Papa, qui potest reseruare pensiones in quota, & prout sibi magis placet *Gig. ibid. q. 8.* Prout etiam Dataria *Rot.*
12 *decis.293. n.3. p.2. in recentiorib.* † cum declaratione tamen de qua *ibid. n. 2. in fin.*

Prout etiam obseruandum est, quod iñ casu quo Episcopus potest reseruare pensionem, istud intelligeretur, vt reseruatio solum fiat vsque
13 ad vitam onerati, † itaut tantum teneatur ad talem pensionem primus oneratus, non autem successor in illo beneficio, prout concludit *Redoan. de simon. p.2. c.21. n.36. tom. 15. p.2. fol. 72. Nauar. cons.43. n.4. eod. tit. de simon.* vbi quod talis pensio debet durare tantum, dum permutans teneret beneficium sibi quæsitum per illam permutationem ad coæquandos fructus *Paris. de confident. q.28.*
14 *n.120. ad fin.* † Non enim Ordinarius, vel alius inferior posset imponere huiusmodi pensiones perpetuas, & ad successores transmissibiles, & alias, prout facit Summus Pontifex,
15 nec fructus beneficiorum diuidere † *Doctor. in c. extirpandæ. §. fin. de præbend. Gomes. in compend. signatur.* quod est positum post *regul. de non iudicand. iux. form. supplication. col. antepenult. vers. & est aduertendum. fol.170. Caccialup. de pension. q.4. Mandos. regul.33. de signatur. per fiat. q.14. n.11.*
16 *fol.145.* † vbi tamen intelligit, nisi pro bono pacis ex causa concordiæ, & ad lites tollendas tales pensiones reseruaret, quia tunc habet facultatem illas imponendi perpetuò duraturas, & ad successores trāsitorias, prout Papa solet reseruare *Innoc. in c. nisi. in fin. & ibi Abb. de præbend. Anan. in c. audiuimus. col.2. de collus. detegend. Caccialup. de pensionib. q.4. n.4. Gig. eod. tract. q.85. n.11. Redoan. de simon. p. 2. q.21. n.36. Gomes. in regul. de annal. q.2. col.2. in fin. vers. & eo-*
17 *dem modo videmus. fol.238.* † vbi etiam multa ponit in execrationem litium, quæ dicitur continere honestam causam, itaut recedens ab eis magnum commodum consequatur *l. lutius. §. fin. ff. ad trebell. Dec. cons.216. col. 2. Alex. cons.42. col.4. lib.1.*

Quibus etiam addendum est, quod non sufficeret assertio Episcopi dicentis causam inter-
18 uenisse † in similibus pensionibus per eum reseruatis, ideo aliundè debet constare de causa *Rebuff. de pacific. possessionib. n.107. post Abb. in c. diuersis fallacijs. col. 2. post Glos. ibid. de cleric. coniugat. Oldrad. cons.226. qui-*
19 *dam episcopus. col.1.* Ista enim impositio pensionis dicitur alienatio, in qua requiritur causa, qua non probata, est inualida, etiam si solemnitas interuenerit *Rebuff. de pacific. possess. n.106. & in c. sine exceptione. 12. q.2. Socin. cons.29. viso quodam instrumento. col. 1. lib.1. Abb. in c.1. de in integr. restitut.*

Ideo in istis pensionibus impositis per inferiores à Papa non ponitur illa clausula sine re-
20 tardatione solutionis pensionis, † prout solet poni in eis, quæ reseruantur à Summo Pontifice, nam in istis non requiritur causa, non enim potest esse aliquod dubium super illarum validitate, quare statim habent executionem, cum in alijs requiratur causa iusta, & legitima, tanquam non possint imponi, nisi in casibus permissis, vnde non est honestum, vt fiat executio sine discussione, & cognitione causæ *Gomes. in compend. signatur.* posito post *regul. de non iudic. iuxt. form. supplication. col. antepenult. vers. & est aduertendum. fol.170. Gig. de pensionib. q.85. n.2.*
21 *tom.15. p.1. fol.360.* † vbi *n.11.* ampliat etiam ad pensionem, quæ imponeretur per Episcopum ex causa concordiæ, Nisi forte pensionarius esset in quasi possessione exigēdi, quia tunc nihilominus esset apponēda dicta clausula sine retardatione solutionis pensionis ex alio capite, quia alias pensionarius priuaretur sua possessione contra iuris debitum, & posset agere spolio *Vestr. in prax. lib. 3. c. vlt. n. 1. fol. 77. Gig. de pensionib. quæst. 47.*

Cum igitur Episcopus habeat facultatem imponendi pensionem ad coæquandos fructus in permutatione beneficiorum *ex supra al-*
22 *legatis*, † sequitur resolutio negatiua propositi dubij, videlicet, quod non erit necessaria alia confirmatio Summi Pontificis, aut expeditio Bullarum in Vrbe super tali reseruatione, cum enim valeat collatio, & reseruatio facta per ordinarium, non est opus Apostolica confirmatione, tamquam super-
23 fluum sit hoc precibus postulare, † quod iam lege permissum est *l. vnic. ante med. vbi Glos. in verb. lege. C. de thesaur. lib.10. l.3. in princ. C. de episcopal. audient. l. cum interdicta. 6. & ibi Glos. in verb. à nobis. C. arbitr. tutel. l.1. in fin. ff. ad municipal. l. in causa. la 2. quæ est 17. in princ. ff. de minor. l. quæ sub conditione. ff. de conditionib. in-*
24 *stitut.* † & ita in proposito nostro, quod non requi-

requiratur alia expeditio, seu confirmatio apostolica notat *Gonzal. ad reg.8.cancellar. glos.5.§.5.n.30.* vbi attestatur de stilo Curiæ, secundum quem numquam Papa concedit confirmationem prouisionis factæ ab or-
25 dinario, † nec reseruationis pensionis per eum factæ, nam si est valida, & reseruata præuia iusta causa non indiget apostolica confirmatione, si non est valida non confir-
26 matur, † sed datur noua prouisio beneficiorum, vel noua reseruatio pensionum *Rebuff. in prax.tit. de nou. prouision. n. 14. fol.147. & in tit. de reseruat. n. 17. in fin. vers. & confirmatio pensionis. fol.88. Mandos. de signatur. grat. tit. de confirmationib. ad med. vers. pensionis ab ordinario imposita. iuxta c.quia.& c.post electionẽ. de concess.prabend.*
Obseruandum est tamen, quod compositio, & reseruatio pensionis pro concordia, & lite
27 dirimenda † non potest fieri per Delegatum, nisi habeat à Papa speciale mandatum, vel nisi per eum confirmaretur *c.veniens.de trãsact. Felin. in c.ad audientiam.il* 1. quod est 31.*col.2. in fin. de rescript. Anan. in c.audiuimus. n.3.de collus. detegend.*
Item adde quod isti Præceptores, & Commendatores generales vt S. Spiritus, & similes,
28 qui † funguntur loco Ordinarij collatoris non imponunt pensiones, nisi causa expressa, de qua tunc dicetur constare, quando talis pensio alteri fratri assignaretur pro indumẽtis, & alijs necessarijs, pro quibus Religio alias esset grauanda *Rot.decis.*302.*n.*3.*p.*2.*in*
29 *recentiorib.* vbi etiam subditur, † quod neque ista causa requiretur, quando esset reseruata super beneficijs regularibus, & ad nutũ amouibilibus, quæ respectu proprietatis
30 non transeunt ad religiosum † in quem beneficium confertur *Mobed. decis.* 10. *n.*2. *de caus. possess. & propriet. post Abb. in c. cum ad monasterium. de stat. monachor.* Ideo tales religiosi habẽt solam nudam administrationem fructuum & nihil possunt excipere
31 contra pensiones reseruatas † super suo beneficio *Rot. coram Card. Seraph. Meliten. pensionis.*21.*maij*,1601. quæ est in impress.*decis.* 1390. *& coram Card. Mantic. Romana hareditatis seu Meliten. impositionum.* 28. *maij*.1593.*in impress.*230. Quare isti generales Commendatarij, prout Abbates possunt huiusmodi fructus inter fratres diuidere non
32 perpetuo, † sed ad tempus, vel eorum loco pensionem reseruare *Cardin. in clem.* 1.*n.*4. *oppos.*5.*de suppl.neglig.prælator.* vt etiam soluatur alteri fratri eiusdem ordinis *Abb.in c. nisi essent.n.*12.*de præbend.Rot. decis.*302. *n.* 2.*ad med.p.*2.*in recentior.* vbi etiam quod non
33 repugnat paupertati habere pensionem † ex permissu superioris, quæ sit ad nutum amouibilis *Rot.diuers. decis.* 772. *n.* 2. *p.*1.
Insuper notandum est quod pensionarius, qui obtinuit, quod possessor beneficij illo prine-
34 tur † ob non solutionem pensionis, non poterit petere decursas pensiones, vt late defendit *Gig. de pension. q.*76. *n.* 3. *cum seq. tom.*15.*p.*1.*fol.*357. & dixi *supr. c.*152. *n.*19. Et cum de veritate istius opinionis contigisset iterum dubitari, licet multa adducerentur in contrarium, Tamen illis non obstantibus tamquam ad rem non facientibus fuit denuo iudicatum iuxta eamdem sententiam per *Gig.* vbi supra comprobatam, quã etiam sequitur *Alphons. Aluar. in thesaur. christian. religion. & Specul. Summor. Pontif. Imper. Reg. & Episcopor. c.*61.*de pensionib. ecclesiastic.n.*9.*fol.*332. Quidquid contrariũ asserat *Lel.Zecch. de benefic. & pension.c.*11. *n.*8. *vers.decimo ampliatur. fol.*116. quia *ibi* solum allegat *Gig. d. q.*76. ad probandum quod possint exigi pensiones præteritæ per eum qui obtinet Rectorẽ priuari beneficio, cum tamen aliud *Gig.* concludat, ideo dicendum est vel eum errasse, vel suam opinionem nihil facere cum dictum Doctoris debeat intelligi secundum eum, quem allegat. Quæ sunt notanda pro istis, qui habent regressum ad beneficia resignata ob non so-
35 lutionem pensionis, † & quidem talis regressus est præiudicialis, & absorbet causam reductionis pensionis, nam eo ipso quod resignatarius non vult soluere pensionem promissam, vel petit illius reductionem contra pactum initum, statim intrat regressus, & ius consolidatur in resignante, & ipse regressus in primis per sententiam Iudicis est canonizandus, prout ita seruari testatur *Pellegrin. decis.*264 *p.*3.*cum alijs in tract. de clausul.p.* 1. *claus.*278. *incip. & quod non possit dici de nullitate. n.*4. *vsq. ad* 9. *fol.* 290. *Paris.* qui etiam multa alia de regressu adducit *de resignat.lib.*6.*q.*3.*n.*36.*fol.*320.

Adde *supr. ad c.*152. *n.*19.

EPITOME.

PRocurator an licitè retineat scripturas pro salario, & sumptibus litis. ¶ Et quo casu possit reuocari illis sibi nõ solutis. ¶ Et quid stante iusta causa reuocandi. ¶ Et qualis debeat esse. ¶ Et an in reuocatione requiratur causæ cognitio. ¶ Et quid si per eũ non opponatur suspicionibus allegatis. ¶ Et quomodo debeat se opponere. ¶ Et an interim administret. ¶ Et an sufficiat, vt ipse solus consentiat reuocationi, vel etiam requiratur consensus aduersarij litigantis. ¶ Arbitris & arbitratoribus an debeantur sportulæ.

SVMMARIVM.

1 *Retentio scripturarum non datur procuratori pro salario sibi debito.n.*2.3.5.*&* 8.*Secus pro sumptibus in lite factis. n.*7.*&*9.
4 *Vna res pro alia, non potest retineri.*
6 *Intellectus* l. quæ omnia. 25. in fin. ff. de procuratorib.

Procu-

10 *Procurator non potest reuocari, nisi fuerit ei prius solutum omne debitum pro expensis, & salario. Fallit stante iusta causa reuocandi. n. 11. Et qualis illa sit. n. 12. 13. & 14.*

15 *Cognitio saltem summaria requiritur super reuocatione procuratoris. Et de ratione. n. 16. 17. & 18.*

19 *Reuocatio procuratoris non est facienda causa cognita, quando ipse non opponit suspicionibus allegatis, & quomodo debeat se opponere, & an interim administret. n. 20.*

21 *In reuocatione procuratoris post litem contestam non sufficit sola voluntas eiusdem procuratoris, sed requiritur consensus aduersarij litigantis. & n. 22.*

23 *Arbiter, & arbitrator potest recipere salarium. Idem in mensore, qui dicitur arbitrator. n. 24.*

CAPVT DCXVIII.

PRocurator pro salario sibi debito non habet priuilegium retentionis scripturarum, & instrumentorum clientis, † prout
1 firmaui *supr. c. 56. n. 14. & 15.* Sed quoniam per aliquos de prædictis dubitabatur propter auctoritatem multorum, qui cõtrariam sententiam sunt secuti, maxime quia etiam variæ decisiones Sacræ Rotæ Romanæ adducebantur, Ideò vt vera conclusio habeatur, cum sæpissimè in Curijs occurrat huiusmodi quæstio, iterum dixi non esse recedendum ab opinione negatiua propter rationes addu-
2 ctas *d. c. 56.* † quibus non obstat decisio *Rot. coram R. P. D. Litta Placen. Salarij. 23. Ianuarij* 1598. Quia ab ea fuit recessum *per Rot. coram R. P. D. Verospio Gerunden. vnionis. 2. Decembris* 1615. quæ est *decis. 691. in fin. p. 1. in recentiorib.* Vbi quod incidenter fuit *per Littam* hoc decisum confundendo salarium, & expensas, & allegando *Fulgos. in l. ante litem. n. 14. de procuratorib.* qui est sibi contrarius, cum aliud sentiat in *l. si non sortem. 26. §. si centũ. n. 6. vers. quam-*
3 *quam. ff. de condict. indebit.* † & ita etiam aliàs resoluit *Rot. coram R. P. D. Iusto Burgen. mercedis. 4. Iunij* 1604. vbi fuit denegata retentio scripturarum pro salario, cum
4 vna res pro alia non possit retineri † *l. fin. C. commodat. l. si non inducta. 5. C. in quib. caus. pign. vel hypothec. tacit. contrahat.* &
5 hanc sententiam tenet etiam † *Capic. decis. 11. n. 1. vbi Masull. in addit. n. 1. in fin. Boer. decis. 15. n. 3.* quem sequitur *Arismin. Tepat. in compend. var. sentent. iur. tit. 87. c. 13. in fin.* quod etiam voluit *Alber. in l. si non sortem. 26. §. si centum. vbi Ias. n. 10. ff. de condict. indeb. Grauat. ad Vestr. lib. 3. c. 4. n. 8. in fin. Rota coram R. P. D. Coccino Oueten. mercedis. 5. Maij* 1606. quæ est *decis. 172. n. 3. p. 2. in recentiorib.*

Adde *supr. ad c. 56. n. 14. et 15.*

Non obstat *l. quæ omnia. 25. in fin. ff. de procu-*
6 *rator.* vbi deciditur, quod si † procurator velit vti aliqua retentione, non facile, idest nullo modo ab eo lis est transferenda, Quia dispositio *d. legis* procedit in retentione pro sumptibus, quos fecit in lite, non autem pro
7 salario *Boer. decis. 15. n. 3.* † vbi quod hæc est verior interpretatio iuxta *l. qui proprio. 46. §. procurator. in fin. vers. litis impendia. ff. de procurat.* & ita etiã prius notauit *Glos. in d. l. quæ omnia. §. vlt. in verb. item si retentione. & ibi Bart. n. 2. Castr. n. 4. vers. ex secundo casu. Ang. ante fin. vers. sequitur in textu retentione aliqua. ff. de procurat. Iacob. de S. Georg. in l. sumptus. n. 2. ff. de pact. Gail. obseruat. 12. n. 5. lib. 2. Farinac. q. 106. n. 61. post princ. Rot. coram R. P. D. Litta Placentina nullitatis reuocationis procuratoris. 23. Ianuarij 1598. & coram R. P. D. Coccino Decano. Oueten. mercedis. 5. maij 1606.* quæ est *decis. 172. n. 3. p. 2. in recentior. & coram R. P. D. Verospio Gerunden. vnionis. 2. Decembris* 1615. quæ est *decis. 691. n. 1. p. 1. in recentiorib.*

Quare cauendum est à *Coler. de processib. executiu. c. 2. p. 1. n. 247.* Quia eius opinio non
8 est admittenda, † cum loquatur de retentione scripturarum etiam pro salario, nam illa non datur, nisi pro expensis factis in lite, vt dictum est, prout etiam ita intelligendus est *Gail. obseruat. 17. n. 5. lib. 2.* per *Coler.* allegatus, quem sic declarat *Rot. d. decis. 691.*
9 *n. 3. p. 1. in recentiorib.* † vbi etiam *n. 4. in fin.* quod ita est intelligendus *Bald. in d. l. quæ omnia. §. item si retentione. ff. de procurator.* quod tantum loquatur de expensis, non autem de salario, & *d. l. quæ omnia. Bald.* interpretatur *sub l. mutari. 24. ff. cod. tit. de procuratorib.*

Quibus addendum est, quod non potest reuocari procurator, nisi fuerit ei prius solutum
10 omne illud, † quod est sibi debitum pro expensis, & salario *Gemin. in c. 2. n. 5. post med. vers. tertio quando vult retinere. & ibid. Franc. n. 1. vers. tertio quando de suo. de procurator. in 6.* dixi *supr. c. 56. n. 17.* Quod tamen erit intelligendum, dummodo non adsit iusta causa reuocandi, nam illa existente, si postea fuerit iustè reuocatus, & ob
11 suam culpam, † non debetur ei aliquod salarium *Rot. decis. 172. n. 1. p. 2. in recentiorib.* vbi fuit approbata pro iusta causa, quia procurator mouit litem domino pro salario, petendo maiorem summam, quàm sibi promissam super distributionibus quotidianis,
12 nec † non interesse pro pecunijs acceptis ad cambium pro dictis distributionibus, & salario, super quibus fuit decisum, quod non deberentur, & cum circa istas causas non possit certa regula tradi, relinquitur arbitrio Iudi-
13 cis, † qui cognoscit, quæ sit causa rationabilis *Monac. in c. 2. n. 1. de procurator. in 6.* ar-

Adde *supr. ad c. 56. n. 17.*

argumento eius, quod notatur *in l. si quis*
seruo. C. de furt. & seru. corrupt. Bald. in
l. 1. n.7. in fin. C. de aduocat. diuers. iudi-
cior. iuxta l. qui solidum. §. etiam ff. de le-
gat. 2. Ias. in l. properandum. §. sin autem
alterutra. n.8. & ibi Alex.. n.17. C. de iudic.
14 qui † loquuntur de iusta causa litigandi, quã
Iudex debet arbitrari, quando sit talis *Ruin.*
cons. 1. n.24. lib.3. Affl. in c.1. n.21. vers. item
habet arbitrium cognoscendi. ex quib. caus.
feud. amittat. Cagnol. in l qui in alterius. in
fin. ff. de regul. iur. Menoch. de arbitrar.
cas. 177. n. 2. fol. 172. Rot. d. decis. 172. n.
1. in fin.

In prædictis etiam obseruandum est, quod su-
per tali reuocatione requiritur cognitio Iu-
15 dicis † saltem summaria *l. post litem. 17. vbi*
Glos. in verb. cognita. ff. de procuratoribus.
l. in causæ cognitione. 27. & ibi Glos. §. hac
autem cognitio. in verb. prætoris, ff. eod.
tit. vbi quod poterit cognosci sine libello, &
à quolibet iudice *Rom. sing. 371. tu scis quod*
16 *procurator. in fin.* † & est ratio, quia in hu-
iusmodi reuocationibus factis tam ante litis
contestationem, quam post, debet inspici an
procurator sit in rem suam, vel an sit simplex
procurator, & an ille qui vult remouere, &
per se litigare sit persona illustris, vel simi-
lis, quæ per se non posset agere, vel an sit
pupillus, & an procurator se pro domino in
aliquo iudicio obligauerit, vt declarat *Glos.*
in l. is cuius nomine. 64. in verb. cognita. ff.
de procuratorib. Gemin. in c. 2. n. 5. vbi Franc.
17 *n. 1. vers. quarto quando. eod. tit. in 6.* † vbi
quod idem esset si dominus nollet reuocare
in totum, sed in parte tantum, quia vult
eum remanere in aliquo iudicio, & in alio
eum reuocare, quasi possit ista inconstantia
recusari *l. in causæ cognitione. 27. in princ.*
vbi Glos. in verb. recusabit. & in verb. hoc ita.
18 *ff. de procuratorib.* † vel in similibus exem-
plis relatis per *Glos. in l. quæ omnia. 25.*
§. sed si aduersarius. in verb. suspectus.
ff. eod. tit.

Huiusmodi autem causæ cognitio non erit ne-
cessaria, nisi in casibus, in quibus se procu-
rator opponit criminibus, vel suspicionibus
allegatis per dominum, vel alijs causis, ob
19 quas prætenditur reuocatio, † nam cessante
oppositione, & resistẽtia procuratoris, & stan
te illius consensu non requiritur alia causæ
cognitio *Rot. decis. 172. n. 2. p. 2. in recentio-*
rib. quod prius voluit *Felin. in c. ex parte*
decani. il 3. quod est *33. col. 18. in fin. n. 27.*
de rescript. Anchar. in c. 2. in 3. notab. n. 2.
de procurat. in 6. Misinger. obseruat. 44. n. 3.
& 4. centur. 4. post Bart. in l. vnic. C. de
satisdat. Odofred. in l. post litem. 17. n. 1. ff.
20 *de procurator.* † vbi etiam quomodo procu-
rator se debeat opponere *Glos. in l. qua om-*
nia. 25. §. sed si aduersarius. in verb. menti-
ri. ff. de procuratorib. vbi etiam quod inte-
rim non debet administrare, donec causa
huiusmodi suspicionis tractetur *l. quod si for*
te. ff. de solution. §. si quis. instit. de suspect.
tutorib. l. eum quem. C. eod. tit.

Verum in hoc est animaduertendum, quod in
reuocatione procuratoris, quæ fit post litem
21 contestatam, † non sufficit, quod fiat volen-
te procuratore, cum etiam requiratur con-
sensus aduersarij litigantis, quia per litis
contestationem procurator quasi contraxit
cum eo *l. 3. §. idem scribit. ff. de pecul.* Vn-
de talis quasi contractus non potest dissolui
22 per dominum, † & per procuratorem inuito
aduersario, cuius interest, vt procurator si-
ne causa non reuocetur, ne variando iudi-
cium in mutatione personarum illi præiudi-
cium fiat, argumento *l. iam tamen. §. si ta-*
men. ff. iudic. solu. l. ne in plures. ff. de exerci-
tor. act. & in specie notat *Glos. in l. post li-*
tem. 17. in verb. cognita. in fin. ff. de procu-
ratorib. bene Felin. in c. ex parte decani. il
3. quod est 33. col. 18. in fin. n. 27. de rescript.
post Anchar. in c. 2. in 3. notab. n. 2. vbi
Franc. n. 5. post princ. vers. intellige ex iusta.
de procurator. in 6. Abb. in c. auditis. col. 3.
vers. sed saluando. eod. tit. Misinger. obser-
uat. 44. n. 5. centur. 5.

Quid autem in arbitris, & arbitratoribus an
habeant retẽtionem scripturarum pro spor-
tulis eis debitis, dicam infra in capite par-
23 ticulari, † cum etiam Arbiter possit recipe-
re salarium à partibus, videlicet vnum au-
reum *Guid. Pap. q. 68. n fin. fol. 101. per tex. in*
l. in sacris. 12. vers. & si apud arbitrum. C.
de proxim. sacror. scrin. lib. 12. Petr. de Ra-
nen. sing. 36. iuxta l. multis. 8. C. de princi-
pibus agentium in rebus. lib. 10. & ibi notat
Bart. in fin. & Paris. in Addit. in verb. à
partibus. Luc. de Penn. col. 2. ad med. vers.
quod autem petunt. Io. de Plat. ad fin. vers.
quarto ibi arbitris. licet addat, quod plus
debet dari in iudicio ordinario, quam co-
ram arbitro, & delegato. *Blanc. de com-*
promiss. q. 8. n. 22. fol. 266. Idem sequitur
Florian. in l. sed & loci. §. in iudicio. n. 2.
24 *ff. fin. reg.* † vbi loquitur etiam in mensore,
qui potest habere salarium, sicut arbitrator,
cum mensor dicatur arbitrator *l. 1. ff. si mens.*
fals. mod. dixer. subdens postea, quod vi-
dendus est *Gul. in auth. offeratur. C. de lit.*
contestation.

E P I T O M E.

Accipiens mandatum ad vulnerandum, seu ad occidendum an puniatur pœna assassinij, si fuerit data pecunia. ¶ Et an debeat expresse acceptari, vel sufficiat taciturnitas, siue intentio vnius, vel oblatio fauoris, aut spes præmij. ¶ Qualitas grauans delictum, an probetur ex ficta confessione inquisiti. ¶ Immunitas ecclesiastica pro quibus

bus criminibus concedatur. ¶ Et an pro delicto proditorio. ¶ Et quando quis dicatur proditor tam quo ad effectum immunitatis, quam respectu pœnæ. ¶ Et quid si adsit inimicitia solùm respectu mandantis, non mandatarij. ¶ Committens delictum prope Ecclesiam an gaudeat illius immunitate. ¶ Assassinus quis propriè dicatur. ¶ Mandans ad bastonandum, an teneatur de occiso si sequatur mors bastonati.

SVMMARIVM.

1 *Pœna assassinij non habet locum, si fuerit datum mandatum ad bastonandum, non ad occidendum. n.3. & 4.*

2 *Assassinus dicitur, qui seiungit animam à corpore nummis perceptis. n.16. & 17.*

5 *Accipiens mandatum ad vulnerandum pro pecunia grauius punitur.*

6 *Pecunia oblata per mandantem homicidium debet expresse acceptari per mandatarium, vt dicatur assassinus, nec sufficit taciturnitas, & intentio vnius, cum requiratur consensus vtriusque. n.7.8. & 9. prout nec oblatio fauoris, aut spes præmij. n.10. & 11.*

12 *Mandans ad bastonandum non tenetur de occiso, quamuis bastonatus moriatur. n.13. Declara vt n.14. & 15.*

18 *Qualitas in omni dispositione est verificanda, maxime si grauet delictum, & mutet in aliam speciem, itaut neque sufficiat illam constare ex ficta confessione inquisiti. n.19.*

20 *Immunitas ecclesiastica conceditur pro quibuscunque delictis dummodo non exceptis. n.31. Quod seruatur etiam apud infideles ne dum apud Christianos. n.21.*

22 *Delinquens proditorie, seu retro non gaudet immunitate ecclesiastica. Contrarium n.28. 30. & 32.*

23 *Proditor non dicitur, qui retro occidit inimicum tamquam ab eo deberet præcauere. n.24. Contrarium n.27. Sed prima opinio est verior. n.29.*

25 *Delictum non dicitur proditorium retro factum, si mandans erat inimicus, quamuis mandatarij non essent tales. Et de ratione. n. 26.*

33 *Committens delictum prope Ecclesiam non gaudet immunitate ecclesiastica. Intellige vt n. 34. & 35.*

36 *Priuilegium immunitatis conceditur, si cessat animus delinquendi sub spe illius.*

CAPVT DCXIX.

Delictum, de quo erat controuersia, Dixi non posse puniri pœna assassinij, Nam mandatum non fuit datum ad occidendum,
1 sed † solum ad bastonandum, quod facit, vt non habeat locum dispositio *tex. in c. pro humani. 1. de homicid. in 6.* cum requiratur, vt quis pecunia recepta, aut promissa accipiat mandatum ad occidendum, non autem simpliciter ad vulnerandum, tamquam assas- Adde *supr. ad c. 198. tom. 3.*
2 sinus dicatur ille, † qui seiungit animam à corpore, & qui nummis perceptis talem seiunctionem facit, prout in specie ita concludit *Archidiac. in d.c. pro humani. 1. col. 1. & ibi Io. Andr. col. 1. in fin. Dominic. col. 2. in princ. de homic. in 6. Francisc. de Plat. de excommunic. §. 26. n. 1. in fin. tom. 14. fol. 355. Alciat. cons. 11. n. 17. tom. 1. lib. 1. fol. 8. Baiard. ad Clar. in §. assassinium. n. 2. Gabr. de criminalib. conclus. 1. n. 30.* vbi quod ista est ve-
3 rior opinio, † quidquid contrarium senserit *Alex. cons. 166. lib. 6.* cum alijs, qui eum sequuntur, vt testatur *Vulpell. cons. 143. n. 1. in fin. & Farinac. cons. 99. n. 52. lib. 1. post Brunor. à sole in quæst. legal. c. 34. n. 37. in fin. Mascard. conclus. 138. n. 11. Carrer. in prax. in 3. tractat. de homicid. & assassin. §. circa igitur tertium. n. 3. in fin. Decian. in prax.*
4 *criminal. lib. 9. c. 30. n. 41.* † vbi ex hoc infert, quod tales delinquentes non habentur pro assassinis, neque illorum nomine veniũt, cum *tex. in d. c. 1.* non debeat extendi, nisi prout loquitur de mandato ad occidendum *Guter. lib. 3. pract. quæst. c. 7. n. 60.* Quamuis accipientes mandatum ad vulnerandum, &
5 non occidendum grauius puniantur, † cum illud quod fit, aut fieri mandatur pro pecunia sit maius crimen *Bart. in l. non solum. 11. §. si mandato. n. 14. ff. de iniur. Card. in c. sicut. il 2. de homicid. Felin. & Anan. in c. si aliquis. eod. tit. Guter. pract. quæst. lib. 3. c. 7. n. 60.*

Quod magis procedit in casu nostro, cum pecunia oblata per mandantem non fuerit ac-
6 ceptata per mandatarios, † immo ab eis reiecta, non enim sufficit sola promissio, oblatio, & pollicitatio, nisi sequatur acceptatio, ad effectum vt quis dicatur assassinus *Bald. in specie cons. 283. alias 98. bettonus de cecco. n. 3. lib. 1. Grammat. vot. 11. n. 19.* quem sequitur *Gabr. de malefic. conclus. 1. in fin. n. 39. Boss. de mandat. ad homic. n. 35. Brunor. à sole quæst. legal. 34. n. 13. late Decian. in*
7 *prax. lib. 9. c. 30. n. 17. fol. 291.* † vbi quod ita sunt intelligendi omnes doctores, dum volunt sufficere promissionem, secuta tamen acceptatione *Farinac. q. 123. n. 147. in spect. 5. Salic. in l. non ideo minus. in fin. C. de accusat. Curt. Sen. cons. 20. n. 43. ad fin. Carrer. in prax. crimin. §. circa quintum. n. 6. in fin. Monticell. regul. crimin. 8. n. 9. Plaz. in epitom. delict. lib. 1. c. 19. n. 10. vers. rursus & illud conuenit. fol. 294.* vbi etiam allegat *Campeg. decis. 155. dub. 3. Ang. cons. 14. Felin. in c. inquisitionis. limit. 3. de accusation. cum alijs per Rimin. Iun. cons. 685. n. 11. vsque ad 17. lib. 6. post Paul. Merend. cons. 88. n.*
8 *15. & 17. tom. 2. criminal.* † Adeo vt requiratur etiam expressa acceptatio, cum non

argumento eius, quod notatur *in l. si quis seruo. C. de furt. & seru. corrupt. Bald. in l. 1. n. 7. in fin. C. de aduocat. diuers. iudicior. iuxta l. qui solidum. §. etiam ff. de legat. 2. Ias. in l. properandum. §. sin autem alterutra. n. 8. & ibi Alex.. n. 17. C. de iudic.*
14 qui † loquuntur de iusta causa litigandi, quã Iudex debet arbitrari, quando sit talis *Ruin. cons. 1. n. 24. lib. 3. Affl. in c. 1. n. 21. vers. item habet arbitrium cognoscendi. ex quib. caus. feud. amittat. Cagnol. in l qui in alterius. in fin. ff. de regul. iur. Menoch. de arbitrar. cas. 177. n. 2. fol. 172. Rot. d. decis. 172. n. 1. in fin.*

In prædictis etiam obseruandum est, quod super tali reuocatione requiritur cognitio Iu-
15 dicis † saltem summaria *l. post litem. 17. vbi Glos. in verb. cognita. ff. de procuratoribus. l. in causæ cognitione. 27. & ibi Glos. §. hac autem cognitio. in verb. pratoris, ff. eod. tit.* vbi quod poterit cognosci sine libello, & à quolibet iudice *Rom. sing. 371. tu scis quod*
16 *procurator. in fin.* † & est ratio, quia in huiusmodi reuocationibus factis tam ante litis contestationem, quam post, debet inspici an procurator sit in rem suam, vel an sit simplex procurator, & an ille qui vult remouere, & per se litigare sit persona illustris, vel similis, quæ per se non posset agere, vel an sit pupillus, & an procurator se pro domino in aliquo iudicio obligauerit, vt declarat *Glos. in l. is cuius nomine. 64. in verb. cognita. ff. de procuratorib. Gemin. in c. 2. n. 5. vbi Franc.*
17 *n. 1. vers. quarto quando. eod. tit. in 6.* † vbi quod idem esset si dominus nollet reuocare in totum, sed in parte tantum, quia vult eum remanere in aliquo iudicio, & in alio eum reuocare, quasi possit ista inconstantia recusari *l. in causæ cognitione. 27. in princ. vbi Glos. in verb. recusabit. & in verb. hoc ita.*
18 *ff. de procuratorib.* † vel in similibus exemplis relatis per *Glos. in l. quæ omnia. 25. §. sed si aduersarius. in verb. suspectus. ff. eod. tit.*

Huiusmodi autem causæ cognitio non erit necessaria, nisi in casibus, in quibus se procurator opponit criminibus, vel suspicionibus allegatis per dominum, vel alijs causis, ob
19 quas prætenditur reuocatio, † nam cessante oppositione, & resistētia procuratoris, & stante illius consensu non requiritur alia causæ cognitio *Rot. decis. 172. n. 2. p. 2. in recentiorib.* quod prius voluit *Felin. in c. ex parte decani. il 3.* quod est *33. col. 18. in fin. n. 27. de rescript. Anchar. in c. 2. in 3. notab. n. 2. de procurat. in 6. Misinger. obseruat. 44. n. 2. & 4. centur. 4. post Bart. in l. vnic. C. de satisdat. Odofred. in l. post litem. 17. n. 1. ff.*
20 *de procurator.* † vbi etiam quomodo procurator se debeat opponere *Glos. in l. qua omnia. 25. §. sed si aduersarius. in verb. mentiri. ff. de procuratorib.* vbi etiam quod interim non debet administrare, donec causa huiusmodi suspicionis tractetur *l. quod si forte. ff. de solution. §. si quis. instit. de suspect. tutorib. l. eum quem. C. eod. tit.*

Verum in hoc est animaduertendum, quod in reuocatione procuratoris, quæ fit post litem
21 contestatam, † non sufficit, quod fiat volente procuratore, cum etiam requiratur consensus aduersarij litigantis, quia per litis contestationem procurator quasi contraxit cum eo *l. 3. §. idem scribit. ff. de pecul.* Vnde talis quasi contractus non potest dissolui
22 per dominum, † & per procuratorem inuito aduersario, cuius interest, vt procurator sine causa non reuocetur, ne variando iudicium in mutatione personarum illi præiudicium fiat, argumento *l. iam tamen. §. si tamen. ff. iudic. solu. l. ne in plures. ff. de exercitor. act.* & in specie notat *Glos. in l. post litem. 17. in verb. cognita. in fin. ff. de procuratorib. bene Felin. in c. ex parte decani. il 3. quod est 33. col. 18. in fin. n. 27. de rescript. post Anchar. in c. 2. in 3. notab. n. 2. vbi Franc. n. 5. post princ. vers. intellige ex iusta. de procurator. in 6. Abb. in c. auditis. col. 3. vers. sed saluando. eod. tit. Misinger. obseruat. 44. n. 5. centur. 5.*

Quid autem in arbitris, & arbitratoribus an habeant retētionem scripturarum pro sportulis eis debitis, dicam infra in capite par-
23 ticulari, † cum etiam Arbiter possit recipere salarium à partibus, videlicet vnum aureum *Guid. Pap. q. 68. n. fin. fol. 101. per tex. in l. in sacris. 12. vers. & si apud arbitrum. C. de proxim. sacror. scrin. lib. 12. Petr. de Rauen. sing. 36. iuxta l. multis. 8. C. de principibus agentium in rebus. lib. 10.* & ibi notat *Bart. in fin. & Paris. in Addit. in verb. à partibus. Luc. de Penn. col. 2. ad med. vers. quod autem petunt. Io. de Plat. ad fin. vers. quarto ibi arbitris.* licet addat, quod plus debet dari in iudicio ordinario, quam coram arbitro, & delegato. *Blanc. de compromiss. q. 8. n. 22. fol. 266.* Idem sequitur *Florian. in l. sed & loci. §. in iudicio. n. 2.*
24 *ff. fin. reg.* † vbi loquitur etiam in mensore, qui potest habere salarium, sicut arbitrator, cum mensor dicatur arbitrator *l. 1. ff. si mens. fals. mod. dixer.* subdens postea, quod videndus est *Gul. in auth. offeratur. C. de lit. contestation.*

EPITOME.

ACcipiens mandatum ad vulnerandum, seu ad occidendum an puniatur pœna assassinij, si fuerit data pecunia. ¶ Et an debeat expresse acceptari, vel sufficiat taciturnitas, siue intentio vnius, vel oblatio fauoris, aut spes præmij. ¶ Qualitas grauans delictum, an probetur ex ficta confessione inquisiti. ¶ Immunitas ecclesiastica pro qui-
bus

bus criminibus concedatur. ¶ Et an pro delicto proditorio. ¶ Et quando quis dicatur proditor tam quo ad effectum immunitatis, quam respectu pœnæ. ¶ Et quid si adsit inimicitia solùm respectu mandantis, non mandatarij. ¶ Committens delictum prope Ecclesiam an gaudeat illius immunitate. ¶ Assassinus quis propriè dicatur. ¶ Mandans ad bastonandum, an teneatur de occiso si sequatur mors bastonati.

SVMMARIVM.

1 *Pœna assassinij non habet locum, si fuerit datum mandatum ad bastonandum, non ad occidendum. n.3. & 4.*

2 *Assassinus dicitur, qui seiungit animam à corpore nummis perceptis. n.16. & 17.*

5 *Accipiens mandatum ad vulnerandum pro pecunia grauius punitur.*

6 *Pecunia oblata per mandantem homicidium debet expresse acceptari per mandatarium, vt dicatur assassinus, nec sufficit taciturnitas, & intentio vnius, cum requiratur consensus vtriusque. n.7.8. & 9. prout nec oblatio fauoris, aut spes præmij. n.10. & 11.*

12 *Mandans ad bastonandum non tenetur de occiso, quamuis bastonatus moriatur. n.13. Declara vt n.14. & 15.*

18 *Qualitas in omni dispositione est verificanda, maxime si grauet delictum, & mutet in aliam speciem, itaut neque sufficiat illam constare ex ficta confessione inquisiti. n.19.*

20 *Immunitas ecclesiastica conceditur pro quibuscunque delictis dummodo non exceptis. n.31. Quod seruatur etiam apud infideles ne dum apud Christianos. n.21.*

22 *Delinquens proditorie, seu retro non gaudet immunitate ecclesiastica. Contrarium n.28. 30. & 32.*

23 *Proditor non dicitur, qui retro occidit inimicum tamquam ab eo deberet præcauere. n.24. Contrarium n.27. Sed prima opinio est verior. n.29.*

25 *Delictum non dicitur proditorium retro factum, si mandans erat inimicus, quamuis mandatarij non essent tales. Et de ratione. n. 26.*

33 *Committens delictum prope Ecclesiam non gaudet immunitate ecclesiastica. Intellige vt n. 34. & 35.*

36 *Priuilegium immunitatis conceditur, si cessat animus delinquendi sub spe illius.*

CAPVT DCXIX.

Delictum, de quo erat controuersia, Dixi non posse puniri pœna assassinij, Nam mandatum non fuit datum ad occidendum,
1 sed † solum ad bastonandum, quod facit, vt non habeat locum dispositio *tex. in c. pro humani. 1. de homicid. in 6.* cum requiratur, vt quis pecunia recepta, aut promissa accipiat mandatum ad occidendum, non autem simpliciter ad vulnerandum, tamquam assas- Adde supr. ad c. 198. tom. 3.
2 sinus dicatur ille, † qui seiungit animam à corpore, & qui nummis perceptis talem seiunctionem facit, prout in specie ita concludit *Archidiac. in d. c. pro humani. 1. col. 1. & ibi Io. Andr. col. 1. in fin. Dominic. col. 2. in princ. de homic. in 6. Francis. de Plat. de excommunic. §. 26. n. 1. in fin. tom. 14. fol. 355. Aleiat. consil. 11. n. 17. tom. 1. lib. 1. fol. 8. Baiard. ad Clar. in §. assassinium. n. 2. Gabr. de criminalib. conclus. 1. n. 30.* vbi quod ista est ve-
3 rior opinio, † quidquid contrarium senserit *Alex. cons. 166. lib. 6.* cum alijs, qui eum sequuntur, vt testatur *Vulpell. cons. 143. n. 1. in fin. & Farinac. cons. 99. n. 52. lib. 1. post Brunor. à Sole in quæst. legal. c. 34. n. 37. in fin. Mascard. conclus. 138. n. 11. Carrer. in prax. in 3. tractat. de homicid. & assassin. §. circa igitur tertium. n. 3. in fin. Decian. in prax.*
4 *criminal. lib. 9. c. 30. n. 41.* † vbi ex hoc infert, quod tales delinquentes non habentur pro assassinis, neque illorum nomine veniũt, cum *tex. in d. c. 1.* non debeat extendi, nisi prout loquitur de mandato ad occidendum *Guter. lib. 3. pract. quæst. c. 7. n. 60.* Quamuis accipientes mandatum ad vulnerandum, &
5 non occidendum grauius puniantur, † cum illud quod fit, aut fieri mandatur pro pecunia sit maius crimen *Bart. in l. non solum. 11. §. si mandato. n. 14. ff. de iniur. Card. in c. sicut. il 2. de homicid. Felin. & Anan. in c. si aliquis. eod. tit. Guter. pract. quæst. lib. 3. c. 7. n. 60.*

Quod magis procedit in casu nostro, cum pecunia oblata per mandantem non fuerit ac-
6 ceptata per mandatarios, † immo ab eis reiecta, non enim sufficit sola promissio, oblatio, & pollicitatio, nisi sequatur acceptatio, ad effectum vt quis dicatur assassinus *Bald. in specie cons. 283. alias 98. bettonus de eccco. n. 3. lib. 1. Grammat. vot. 11. n. 19.* quem sequitur *Gabr. de malefic. conclus. 1. in fin. n. 39. Boss. de mandat. ad homic. n. 35. Brunor. à Sole quæst. legal. 34. n. 13. late Decian. in*
7 *prax. lib. 9. c. 30. n. 17. fol. 291.* † vbi quod ita sunt intelligendi omnes doctores, dum volunt sufficere promissionem, secuta tamen acceptatione *Farinac. q. 123. n. 147. inspect. 5. Salic. in l. non ideo minus. in fin. C. de accusat. Curt. Sen. cons. 20. n. 43. ad fin. Carrer. in prax. crimin. §. circa quintum. n. 6. in fin. Monticell. regul. crimin. 8. n. 9. Plaz. in epitom. delict. lib. 1. c. 19. n. 10. vers. rursus & illud conuenit. fol. 294.* vbi etiam allegat *Campeg. decis. 155. dub. 3. Ang. cons. 14. Felin. in c. inquisitionis. limit. 3. de accusation.* cum *alijs per Rimin. Iun. cons. 685. n. 11. vsque ad 17. lib. 6. post Paul. Merend. cons. 88. n.*
8 *15. & 17. tom. 2. criminal.* † Adeo vt requiratur etiam expressa acceptatio, cum non suffi-

sufficeret taciturnitas etiam quod postea
fuisset secutum homicidium *Farinac. q.* 123.
*inspect.*3.*n.*147.*in fin.*Cum etiam in hac ma-
teria assassinij non sufficiat sola intentio
9 vnius, † sed requiratur consensus vtriusque
*Gabr.consf.*170. *n.*16.*lib.*1.

Ideo etiam concludunt Doctores, quod neque
sufficient generalia verba prolata per man-
dantem, quod mãdatario semper præsto erit,
10 cum similibus oblationibus, † cum ex eis
numquam inducatur assassinium *Bald. consil.*
256. *lib.*2. *& cons.*383. *lib.*5. *Corn. cons.*249.
lib. 1. *Aret. cons.* 164. *Paris. cons.* 166. *lib.*4.
Boss. de homicid. tit. de mandat. n. 35. quos
omnes refert & sequitur *Vulpell. cons.*143.*n.*
11 6. *cum seq.* † vbi etiam addit, quod si man-
datarius spe præmij non promissi, vel in
mandantis gratiam delinquat, non poterit
dici assassinus *Alciat. cons.*11. *n.*18. *lib.*1.*tom.*
1.*Gabr.cons.*170.*n.*15.*&* 16.*lib.*1. Nam ratio
spei, quam quis sua sponte concipit, num-
quam habetur in consideratione *Sarnens.in
reg.de reg.iur.quæsit.non toll.n.*12.

Non obstat, quod fuerit secuta mors percussi
cum baculo, Quia cum mandatum fuerit
12 simpliciter ad bastonandum, † non tenetur
quis de occiso, quamuis bastonatus moria-
tur, vt in specie concludit *Bald. in l. cum
mandati. in fin. C.mandat. & in l. non ideo
minus* . *n.*29. *C. de accusat. Ias. in l.*1. *n.*31.
*vers. tertio ergo limita. C. de seru. fugitiu.
Boss. de mandat. ad homicid. n.*10. *Menoch.*
qui de communi *de arbitr.cas.*352.*n.*3. *&* 4.
*post Clar. q.*89. *vers. pone aliquis. Plaz. in
epitom. delictor.lib.* 1. *c.* 15. *n.*1. *Grammat.
cons.*20. *n.*2.*&* 3. *Farinac.de homicid.q.*126.
13 *n.* 132.† vbi quod ita fuit practicatum in
vulnerante cursorem pluribus percussioni-
bus cum baculo in capite præmeditate, qui
non fuit condemnatus pœna ordinaria deli-
cti, quamuis percussus obierit *Grammat.vot.*
23. *cum alijs per Mascard.conclus.*864.*n.*9.

Nec facit, quod quando præcedit inimicitia
capitalis, prout præsupponitur in casu no-
14 stro, † tunc habet locum pœna ordinaria,
quamuis percussio fuerit facta cum baculo
in capite, si fuerit iterata, quasi tunc istis
concurrẽtibus præsumatur animus occiden-
di, vt per *Farinac. d. q.*126.*n.*33. Quia ista
præsumptio est sublata, stante expressa pro-
testatione mandantis, ne percussio fieret in
15 capite, † ex quo enim erat in potestate man-
datarij fines mandati non excedere, talis ex-
cessus non auget aliquam pœnam, quidquid
aliud sit, quando mandatarius non posset sta-
re in finibus mandati, ex genere enim instru-
menti non verisimiliter apti ad inferendam
mortem, cum expressa reseruatione non per-
cutiendi in capite, apparet de non animo oc-
cidendi, itaut non sit locus pœnæ ordinariæ,
vt latè declarat *Marsil.cons.*67.*n.*27.*vsque
ad* 33. *Menoch. de arbitrar.cas.*352.*n.*3.*&* 4.
*Grammat.cons.*20.*n.*1. *cum seq. post Bald.in
l. si quis mihi bona.§. si coram. ff. de acquir.
hæredit. & in l. non ideo minus. col. penult.
ad fin. C. de accusation. Bart. in l. diuus.
§. vlt. ff. ad leg. cornel. de sicar. Imol. in c.
sicut dignum. de homicid. Felin.in c.vniuer-
sitati. de sentent. excommunication. Aret. de
malefic. in verb. sempronium mandatorem.
q.*18. *Ias. in l.*1. *col.*2. *C. de seru. fugitiu.*

Et quidquid sit de prædictis, siue simus in pœ-
na ordinaria infligenda, siue in extraordina-
ria, siue adsint coniecturæ animi occidendi,
16 siue non adsint, † non tamen sumus in assassi-
nio, quia, vt supra dictum est, in facto mihi
exhibito præsupponitur clare constare, quod
nulla fuit pecunia accepta pro huiusmodi
delicto perpetrando, cum tamen ad effectum
istius qualitatis assassinij, vt verificetur, non
possit esse absque pecunia, vel promissione
de illa danda, cum alias non dicatur quis as-
sassinus *Bald. cons.* 98. *bettonus. lib.*1. *Capic.
decis.* 155. *n.*5. *in fin. vers. tertia dubitatio.
Gram.vot.*11.*n.*19.*Franc.decis.*176.*n.*4.*&* 5.
*& ibi Flauius Amedol. in addit.n.*4.*Baiard.
ad Clar.in §. assassinum.n.*6. *Aloys.Catalan.
inspect.de indult. c.*32.*n.*12. *Farinac.q.*123.
*insp.*5.*n.*145.*&* 146.*Gabr.cõs.*170.*n.*18.*lib.*1.

Erit igitur delictum separatum ab ista qualita-
te assassinij, in quo habebunt locum aliæ pœ-
17 næ constitutæ de iure communi, † non autem
illæ, quæ imponuntur pro crimine assassinij,
vt in specie notat *Paris. cons.*166. *n.*4. *&* 5.
*lib.*4. *post Bart. in l.non solum. §. si manda-
to.n.*2.*ff.de iniur.*& concludunt *Franc. Ioan.*
18 *Andr. & alij in c.* 1. *de homic. in* 6. † Prout
passim qualitas requisita in aliqua disposi-
tione debet prius verificari, cum illa cessan-
te, & non probata, cesset etiam dispositio,
maximè, quia sumus in qualitate multum
aggrauante delictum, & mutante illud de
vna specie in aliam atrociorem *Surd. cons.*
33. *n.* 3. *lib.* 1. *& cons.* 131. *n.*25. *eod. lib. &
cons.*179.*n.*40. *post Bart. in l. si quis posthu-
mo.§.*1. *vbi Ias.n.*51.*ff.de liber. & posthum.
Menoch. cons.*35.*n.*13.*lib.* 1.*Bertazol. cons.
crimin.* 196. *n.*2. *lib.*1. *& cons.*50. *n.* 5. *&* 6.
19 *eod. lib.* † vbi quod adeo est probanda talis
qualitas, vt neque sufficiat illam constare
ex ficta confessione inquisiti *Foller.in prax.
crimin.*4. *p.*3. *par. princ. in glos. & si confi-
tebuntur. n.*9. *& n.*62.*vers.decimoseptimo.*

Cessante itaque probatione criminis assassinij,
sumus in casu non comprehenso in Bulla,
20 & † per consequens debent delinquentes gau-
dere immunitate ecclesiastica, qua patiun-
tur confugientes ad Ecclesiam cuiuscumque
conditionis sint, & quantumcumque grauia
delicta commiserint, dummodo non sint de
exceptis *l. præsenti. in princ. C.de his qui ad
eccles. confug.Conc.Trid. sess.*25. *c.*10. *de re-
form.c.inter alia. de immunit. eccles. Guter.*
21 *practic.quæst.lib.*1.*c.*1.*n.*7. *vsq. ad* 10. † vbi
quod ita fuit seruatum apud omnes gentes ab
orbe cõdito etiã apud infideles, ne dũ apud
chri-

christianos *Dec.consl.80.n.10. cum seq. lib.3.*

Non obstat quod prætendatur delictum fuisse proditorie commissum, & vt vulgo dicitur
22 di dietro, non de facie ad faciem, † quo casu non debet delinquens gaudere priuilegio immunitatis *Farinac. q. 18. n. 76. ad med.* Quia prædicta procedunt, quando essemus in occidente eum, qui non erat inimicus, vel cui occidens se amicum fingebat, secus quãdo erat inimicus, vt in casu nostro, tunc enim
23 non potest quis dici proditor, † quamuis per insidias, & retro occiderit, quia debebat præcauere à suo inimico *Bart. in l.respiciẽdum.§.delinquunt.n.1.ff.de pœnis Bald.in c.1.col.4. quib. mod. feud. amittat. Anchar. in c.1. de homicid. in 6. Affl. decis. 265. n. 64. ad med. Cephal. cons. 57. n.13 lib.1. Vulpell. cons. 59. n. 1. Aret. in §. interdum. n.4. instit. de hæreditatib.quæ ab intestat. defer. & in tract. de malefic. in verb. fecit insultum. vers. & bene nota. Gomes. tom. 3. c. 3. de homicid.n.5.Alex.cons.145.n.5.lib.7.& cons.13. n.8.lib.6.Igneus in l. & si certus. §. si vnus ex dominis.n.14. ff.ad syllanian. Brun. in tract.de seditios.tit.de crimin.prodition.c.13. n.2.tom.11.p.1.fol.108.Decian. cõs.48. n.25. lib.3. & in prax.crimin.lib.7.tit.29.n.24.Catalan.de indult.c.31. limit.4. n.6. cum seq. &*
24 *ibi Io.Bapt.de Leonard.n.5.vsq.ad 29.* † & ista est cõmunis, & recepta opinio, vt concludunt omnes in *d. c.1. de homic. in 6. & in c.1.vbi Præpos.n.3.post princ.Balzaran.n.14. in fin. & Rauen.n.1.an ille qui interfic.fratr.dom. Guter. pract. quæst.lib.1.c.2.n.3.& 4.Gig.de crimin. læsæ maiestat. tit. de proditorib. q.1. n.7.& 9. tom.11.p.1.fol.79.Iacob.de S.Georg. de feud.vers. dictique vasalli promiserunt. n.17.tom.10.p.1.fol.212.Gherard.Petr.Sanct. sing.16. n.6. & 7.* Cæteros consultò omitto, quia nimis longum esset omnes recensere, & est opinio communis, & recepta, vt per *Felin. in c. 1. de homicid.* cum alijs relatis per *Schrader. de feud. p.9.c.3.n.69.& per Rosental. eod. tit. c.10. conclus. 19. n.16.*

Et quamuis ista inimicitia fuerit solùm respectu mandantis, non respectu mandatariorũ, qui nullam habebãt cum occiso inimicitiam,
25 Tamen † neque etiam illorum intuitu potest dici delictũ proditoriũ, licèt retro cõmissum prætẽdatur cũ præsente ipso inimico mãdante omnia fuerint perpetrata, vt concludit in specie *Gabr.cons.170.n.13.lib.1.* quẽ sequitur
26 *Bertazol.cõs.143.n.13.lib.1.* † ob illam rationẽ quia quãdo mãdatarius solùm delinquit, vt plurimũ est ignotus aduersario, qui cũ difficultate potest præcauere, quod non accidit si etiã ipsemet principalis interuenit, prout in casu de quo agimus, ideo non mirum si talis interuentus operatur exclusionem pœnæ impositæ pro assassinio, & proditione, cum verè tales non possint dici assassini, nec proditores etiam quod principalis, qui interuenit cum illis, pecuniam eis dedisset, vt per *Gabr.d. cons. 170. n. 15. & 16. lib. 1. & per Bertaz. d. cons. 143. n. 13. lib. 1.*

Neque obstabit, quod etiam proditores dicantur qui retro, seu à tergo incautum occidunt
27 quamuis † adsit inimicitia iuxta opinionem *Farinac.q.18. n.76. cum seq. Menoch. de arbitr. cas. 361.* Nam quidquid sit in alijs cabus, in specie immunitatis ecclesiasticæ fuit declaratum contrarium, quod proditores solum dicantur, qui colore amicitiæ delictum
28 committunt, † vt refert *Prax. Archiepiscopal.c.94.n.1.& 2.* iuxta declarationem *Clem. 8. februar. 1597. ibid.* relatam pro qua facit opinio *Bart.in l.respiciendum.§.delinquũt. ff. de pœnis,* quæ est magis vera, & commu-
29 nis, quidquid alij senserint, † nam ad effectum proditionis requiritur causa amicitiæ *Frãc. decis.713.p.4.Cephal.cons.57.n.13. lib.1. Anchar. in c.1. de hom c. Gherard. sing. 14.n.5. cum alijs supra allegatis,* & sequitur etiam *Guter.pract.quæst.lib.1.c.2.n.9. post Remig. de immunit. eccl. fallent. 14. n.2. tom.13 p.1. fol.99.* vbi loquitur in specie immunitatis ecclesiasticæ *Burg. de Paz. cons.22.n.16.*

Neque est tuta opinio, quod etiam de iure communi proditor non gaudeat immunitate ec-
30 clesiæ, † Quia contraria sententia est verior, & magis recepta, vt late multis rationibus comprobat *Guter. lib.1. practic. quæst. c.2. n.5. cum seq. Boer. decis.109. n.3. post med.* Nam *tex. in c.inter alia. de immunit. eccles.* generaliter disponit, quod omnis delinquẽs gaudet immunitate ecclesiastica, quamuis
31 graue delictum perpetrauerit, † excipiendo solùm publicum latronem, & depopulatorem agrorum, vnde in cæteris remanet firma regula affirmatiua, prout etiam tenet *Abb. in c. cum non ab homine. & in c. at si clerici. in princ. de iudic.* cum alijs late adductis per *Decian.cons.80.primo quia non potest. n.21. vsq. ad 25. lib.3.*

Sed quidquid sit de huiusmodi opinione, siue proditor de iure communi gaudeat immuni-
32 tate, siue non gaudeat, † satis est quod in casu nostro non sumus in proditore, cum ex supradictis ostensum fuerit ad effectum perdendi immunitatem requiri, vt delictum sit commissum sub specie amicitiæ, non autem quando adest inimicitia, quia illa existente non intrat propriè crimen proditionis reseruati in Bulla Gregorij, vt per *Prax. Archiepis. c.94.n.1.& 2. Remig. de immunit.eccles. fallent.14. n.2. tom.13. p.1.fol.99.Guter. pract. quæst. lib.1.c.2.n.9.*

Minus obstat, quod delinquentes confugerint statim ad ecclesiam perpetrato delicto pro-
33 pe eam, † quo casu potiri non debent immunitate, tamquam sub spe illius deliquerint *Alciat. præsumpt. 33.n.3.reg.3.* Quia in facto mihi exhibito hoc non verificatur, cum immo constet, quod post delictum se contulerunt versus portam Mirandulæ, vbi aderat multitudo gentium congregata, ob cuius ti-

morem in subsidium recursum habuerunt ad ecclesiam, quo stante non debent priuari priuilegio immunitatis, vt notat *Menoch. præsumpt.* 10. *n.* 14. *lib.* 5.

Immo non est vera coniectura illa, de qua per
34 *Aleiat. d. præsumpt.* 33. *reg.* 3. *n.* 3. † quod quis præsumitur occidisse alterum spe, & animo se recipiendi in ecclesiam, quando ex proposito, & deliberatè eum occidit, & statim ad ecclesiam confugit, quasi actus sequens declaret præcedentem, Quia hoc solum procedit, quando delictum committitur prope ecclesiam, vt in cemeterio, vel in alio loco
35 ibi admodum vicino, † nam alias tota immunitas ecclesiæ regulariter submoueretur vt in proposito concludit *Guter. pract. quæst. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 16. *post med.* & talis vicinitas non verificatur in casu nostro, in quo etiam cessat omnis difficultas, cum, vt dictum est, delinquentes prius alibi confugerint, & propter timorem impedimenti reuertentes ad
36 ecclesiam recursum habuerint, † vnde apparet, quod cessat animus delinquendi sub spe immunitatis, quo cessante non debet denegari illius priuilegium *Anchar. in c. vlt. de immunit. eccles. Remig. eod. tit. fallent.* 25. *n.* 25. *Rebuff. etiam eod. tit. art.* 1. *glos.* 1. *n.* 20. cum alijs *per Menoch. præsumpt.* 10. *n.* 4. *lib.* 5.

EPITOME.

EPiscopus an exigat cathedraticum, seu synodaticum à qualibet ecclesia. ¶ Et ob quam causam. ¶ Et in quo consistat. ¶ Et an possit illud remitti in totum, seu in parte. ¶ Et quanto tempore præscribatur. ¶ Et an sufficiat tempus 40. annorum, vel requiratur etiam titulus, seu immemorabilis. ¶ Et an respiciat iurisdictionem, & legem diocœsanam, seu iurisdictionem ordinariam. ¶ Exempti an teneantur ire ad synodum ad illam ecclesiam, in qua soluunt cathedraticum. ¶ Et de quibus exemptis sit intelligendum. ¶ Episcopi qui nulli Archiepiscopo subijciūtur an teneantur eligere aliquem vicinum Metropolitanum, in cuius synodo prouinciali cum alijs interesse debeant. ¶ Et quando ab eo possint compelli ad seruandas leges in illa synodo latas.

SVMMARIVM.

1 *Synodaticum, seu cathedraticum debetur Episcopo à qualibet ecclesia in signum subiectionis. Et quomodo aliter vocetur. n.* 2.

3 *Duo solidi, seu aurei sunt debiti pro cathedratico, nisi aliud seruetur. n.* 4.

5 *Beneficiati ecclesiarum tenentur ad cathedraticum, quamuis in præteritum non soluerint, dummodo non adsit tempus immemorabile, vel spatium* 40. *annorum, cum titulo, & bona fide. n.* 6. *&* 7.

8 *Præscriptio non currit contra habentem assistentiam iuris communis nisi sit immemorabilis, vel quadragenaria, cum titulo, & hoc casu quando priuilegium seu exemptio sit ostendenda. n.* 9.

10 *Episcopus non potest eximere ecclesias sibi subiectas à solutione cathedratici. Intellige vt n.* 12.

11 *Synodaticum numquam venit in generali dispositione.*

13 *Cathedraticum respicit iurisdictionem, & legem diœcesanam, non iurisdictionem ordinariam.*

14 *Exempti tenentur ire ad synodum ad illam ecclesiam, in qua soluunt cathedraticum. & de quibus exemptis sit intelligendum. n.* 16. 17. 18. *&* 19.

15 *Exemptus à iurisdictione non eximitur à lege diœcesana.*

20 *Episcopi qui nulli Archiepiscopo subijciuntur tenentur semel eligere aliquem vicinū Metropolitanum, in cuius synodo prouinciali cū alijs interesse debēt, & possunt compelli ab eodem Metropolitano ad seruandas leges in illo synodo latas, licèt in reliquis salua sit exemptio.*

CAPVT DCXX.

CAthedraticum debetur Episcopo à qualibet ecclesia suæ diœcesis pro honore
1 cathedræ episcopalis, † & in signum subiectionis, & dicitur etiā synodaticum, quia in synodo datur *c. placuit. & c. inter cætera.* 10. *q.* 3. *c. olim. de censib. Glos. in c. conquerente.* 16. *in verb. duos solidos. de offic. ordinar. Archidiacon. in c.* 1. *de præbend. Abb. cons.* 7. *tria. col.* 4. *ad med. vers. quāquam hæc vrgere lib.* 2. *& in c. pastoralis. n.* 7. *in glos. in verb. præter cathedraticum. de donationib. Io. Vgo. de offic. quatuor prælator. p.* 2. *in fin. rubr. de exaction. episcop. n.* 1. *tom.* 13. *p.* 2. *fol.* 292. *Io. Francisc. Leo. in thesaur. for. ecclesiast. p.* 2. *c.* 29. *de quart. funeral. n.* 5. *fol.* 466. *Pauin. de visitat. p.* 1. *q.* 5. *n.* 12. *cum seq. tom.* 14. *fol.* 182. *Marsil. de ecclesiast. redditib. c.* 6. *n.* 15. *tom.* 15. *p.* 2. *fol.* 343. *Gemin. cons.* 85. *n.* 6. *ad med.*
2 vbi etiam, quod quandoque appellatur curata, & parata quando datur, quia circuit prarochiam *c.* 1. *& ibi Vgo. in princ.* 10. *q.* 3.
Sunt autē duo solidi, qui debentur pro cathedra
3 tico, quos interpretamur pro duobus † aureis iuxta *Glos. in c. placuit. in princ.* 10. *q.* 3. argumento *l.* 1. *C. de sportul. & in instit. de pen. temer. litigant. in fin.* licet isti duo solidi dētur secundum æstimationem illius monetæ, quæ antiquitus, & ab initio solui consueuit, nisi circa solutionē minoris monetæ, quæ ho-
4 die est in vsu, aliud seruetur, † siue sit maior moneta in vsu, siue minor *Glos. in c. conquerente. in verb. duos solidos. de offic. ordinar. iuxta c. olim. de censib. c. cum canonicis. eod. tit.* & notat etiam *Henric. Botteus. de synod. episcop. p.* 3. *n.* 81. *&* 90. *tom.* 13. *p.* 2. *fol.* 386.

fol.386. Pauin. de visitat. p.1. q.5. n.13.tom. 14. fol.182.

Hoc stante non sunt audiendi beneficiati Ecclesiarum, dum prætendunt non teneri ad solutionem cathedratici sub prætextu, quod in
5 præteritum non soluerint, † Quia hoc non sufficit, nisi probetur legitima præscriptio, & non vsus solutionis per tempus immemorabile, & de cuius initio non extet memoria, cum enim cathedraticum sit reseruatum Episcopo in signum specialis priuilegij, & episcopus in hoc habeat assistentiam iuris communis, vt dictum est, ad talia præscribenda requiritur tempus immemorabile, vt in specie concludit *Henric. Botteus de synodo episcop. n. 91. vsque 95. tom. 13. p. 2. fol.* 386. iuxta doctrinam *Abb. in c. fin. col. 7. vers. quantum vero ad tempus. vbi Rocc. col. 42. vers. limita autem. de consuetud. Dec. cons. 85. & diligenter. col. 1. vers. his tamen. Rot. diuers. decis. 76. n. 2. p. 1. in recentiorib. & decis. 91. n. 1. in fin. & decis. 97. n. 3. par. ead.*

Ideo cessante immemorabili, non datur præscriptio cathedratici *Glos. in c. quicumque il*
6 *1. caus. 16. q. 7.* † *Cardin. in clem. 1. q. 3. de iurepatronat. & in clem. 1. q. 12. de censib. Balb. de præscription. p. 1. par. 5. princ. q. 16. n. 3. fol. 456. & p. 6. in princ. n. 2. fol. 543. post Calder. cons. 2. eod. tit. de præscriptionib. Abb. cons. 94. videtur primo. col. vlt. ad med. vers. concludo ergo ex prædictis. lib. 1. Henric. Botteus de synod. episcop. p. 3. n. 87. tom. 13. p. 2. fol. 386.*

Et quatenus etiam daretur alia præscriptio præter immemorabilem, Tamen illa debet esse
7 quadraginta annorum † cum titulo, & bona fide, cum enim Episcopus habeat intentionem suam fundatam de iure communi super cathedratico sibi debito *c. placuit. & c. inter cetera. 10. q. 3. cum aliis supra allegatis,*
8 non † iuuat præscriptio, nisi cum titulo, & spatio quadraginta annorum, vel nisi adsit immemorabilis *c. 1. de præscriptionib. in 6. c. apostolicæ. & c. cum contingat. vbi Abb. in 2. notab. de decim. Balb. de præscript. p. 5. princ. p. 1. q. 7. n. 13. fol. 421. Rot. decis. 76. n. 1. & 2. p. 1. in recentiorib. & decis. 97. n. 3. p. ead. Put. decis. 238. lib. 1. Rebuff. de decim.*
9 *q. 13. n. 81. & 82.* † Et in hoc casu posset Epipus cogere beneficiatos ecclesiarum ostendere priuilegium, seu exemptionem à titulo præscriptione, iudicato, vel consuetudine causatam, cum Episcopus habeat intentionem fundatam in iure communi iuxta *c. cum personæ. de priuileg. in 6.* & notat in specie *Henric. Botteus de synodo episcop. p. 3. n. 94. tom. 13. p. 2. fol. 386.*

Amplius neque Episcopus posset eximere Ecclesias sibi subiectas à solutione cathedra-
10 tici † *Abb. in c. cum venerabilis. 21. n. 3. & ibid. Ioan. de Anan. n. 4. in princ. de censib.*

Ideo etiam neque cathedraticum venit in
11 generali dispositione † *c. pastoralis. vbi Io. Andr. de donationib. Hostiens. in summ. de offic. ordinar. §. quid pertinet. vers. & nota. Abb. in c. cum venerabilis. n. 3. & ibid. Card. q. 3. de censib. Henric. Botteus de synod. episcop. p. 3. n. 83. tom. 13. p. 2 fol. 386. post Gemin. & Franc. in c. 1. de præbend. in 6.* Cum enim soluatur in signum subiectionis in spiritualibus, non datur remissio in
12 totum, licèt in aliqua parte propter consuetudinem, aut præscriptionem, posset diminui quantitas cathedratici *Alber. de statut. p. 2. q. 104. cum seq. Alex. cons. 135. n. 42. lib. 6. iuxta c. tua.* cum ibi notatis per *Innoc. de decim. Glos. & Doct. in c. à nobis. eod. tit. Card. in c. cum venerabilis. q. 3. ante fin. vers. sed contrarium. col. vlt. post princ. de censib.*

Immo cathedraticum respicit iurisdictionem, & legem diœcesanam, non autem iurisdictio-
13 nem ordinariam, † quæ inter se differunt *Abb. in c. dilectus. in princ. de offic. ordinar.* Vnde *Concil. Trident. sess. 24. c. 2. in fin. de*
14 *reformat.* † disponit, quod exempti teneantur ire ad synodũ ad illam ecclesiam, in qua soluunt cathedraticum, vt in specie notat *Card. Thusc. conclus. 132. n. 2. tom. 1. fol. 678.* vbi etiam quod exemptus à iurisdictione
15 non † eximitur à lege diœcesana, subdens *ibid.* quod cathedraticum respicit legem diœcesanam *Abb. cons. 26. col. 1. in fin. n. 3. ad med. vers. ad hoc bonus textus. lib. 2.*

Et dum in eodem *Concil. Trident. sess. 24. c. 2.* disponitur, quod synodi diœcesanæ quotannis celebrentur, ad quas exempti omnes ac-
16 cedere teneantur; † Notandum est, quod illi exempti, qui vtramque iurisdictionem habent in parochos, & parochianos, adeo quod ab Episcopis non possunt visitari iuxta *Con-*
17 *cil. c. 11. sess. 25. de regularib.* † non tenentur accedere ad synodum diœcesanam iuxta declarationem eiusdem *Concilij die 15. Martij* 1584. Quia ex dispositione dicti Concilij illi soli exempti debent ire, qui cessante exemptione deberent interesse, & populos, & pa-
18 rochianos Episcopo subiectos haberent, † Isti autem, cum habeant iurisdictionem episcopalem, & temporalem, & populum non subiectum, non tenentur ire cessante dicta causa *Glos. in c. dilectus. in verb. de lege. de offic. ordinar. & in c. quod super. in verb. diœcesana. vbi Abb. de maiorit. & obed. Famagust. in synodia. fol. 3. col. 2. & 3. Iacobat. de concil.*
19 *lib. 2. art. 2. fol. 81.* † nisi adsit aliqua rationabilis causa, & ideo Cistercienses non tenentur ire, quia non habent populum, consulendum tamen eis esset, vt irent, vt *post Hostien.* dicit *Prepos. in c. episcopus. distinct. 18.* ne fiant contra eos statuta, quæ præsentes possent impedire, ne fierent.

Item obseruandum est, quod in *d. c. 2. sess. 24.* disponitur, quod Episcopi, qui nulli Archiepi-
20 scopo subijciuntur, † semel eligant aliquem vicinum Metropolitanum, in cuius synodo prouinciali cum alijs interesse debeant, vt latius

latius *in d. c.2.* Ideo si semel Episcopus exēptus elegit aliquem in Metropolitanum, poterit ab eodem Metropolitano compelli ad seruandas leges, & constitutiones in illa synodo latas, nam in reliquis salua est exemptio, quasi velit Concilium dicere, quod in hoc subesse debeat Metropolitano, vt resoluit *Congregatio Concilij. 9. Aprilis* 1587. Idem in alijs Prælatis inferioribus, qui sunt nullius dioecesis, vt declarauit Pius V. Sanctæ memoriæ.

EPITOME.

VOcatio in defectum ambarū sororum, an requirat obitum vtriusque. ¶ Successio quo casu deferatur per saltum de vna linea in aliam, quando superest masculus, seu fœmina ex linea illius, qui fuit admissus. ¶ Et quid in hoc operentur coniecturæ, & quales debeant esse. ¶ Ratio conseruandæ agnationis an præferat masculos remotiores foeminis. ¶ Et quid si non sit expressa, sed adsit consuetudo domus, & familiæ. ¶ Testator in ea parte qua prædilexit filios alicuius, an censeatur etiam prædilexisse omnem eius posteritatem. ¶ Verba ambarum, ipsarum, semper, modo & ordine supra expresso quid significent. ¶ Primogenituræ, & fideicommissa an regulentur iuxta naturam feudorum. ¶ Concessio feudalis indiuidua ex voluntate disponentis ad fauorem foeminarum in defectum masculorū, si in vno habuit initium, finita vna linea masculina, an transeat ad aliam lineam masculinam exclusis foeminis. ¶ Substitutio fideicommissaria cum adiectione copulatiuæ, seu nominis collectiui, an resoluatur in singularitatem. ¶ Et quid si superest persona magis dilecta. ¶ In feudis an excludatur foemina, admissis masculis etiam remotioribus non considerata diuersitate linearum.

SVMMARIVM.

1 *Substitutus non admittitur si vocetur in defectum ambarum sororum, nisi vtraque obierit, propter dictionem ambarum; quæ est collectiua, & vnam & alteram requirit. & n.27.*

2 *Dictio ipsarum est relatiua, & denotat personalitatem.*

3 *Successio an deferatur per saltum de vna linea in aliam, donec superest aliquis siue masculus, siue fœmina ex linea illius, qui fuit admissus. Et quid in hoc operentur coniecturæ. n.4. & 5.*

6 *Ratio conseruandæ agnationis facit, vt præferantur masculi etiam quod sint remotiores fœminis. n.34. Amplia quamuis non sit facta mentio agnationis, si talis esset consuetudo domus, & familiæ. n.7.*

8 *Testator in ea parte, in qua prædilexit filios alicuius censetur etiam prædilexisse omnem eius posteritatem. Declara vt n.9.*

10 *Primogenitura constituitur tam in bonis paternis, quam maternis pro conseruanda agnatione.*

11 *Sorores licet sint de agnatione testatoris, non tamen filij sunt de eius agnatione.*

12 *Fœmina licet non sit agnata, tamen potest etiam in agnatione alterius constituere fideicommissum.*

13 *Mulier non conseruat agnationem.*

14 *Prædilectio masculorum est præcipua coniectura exclusionis fœminarum etiam proximiorum ad fauorem masculorum alterius lineæ.*

15 *Nostrum esse magis conseruatur in sexu masculino.*

16 *Natiuitate masculi tota domus lætatur, secus in fœmina.*

17 *Prior nominatio denotat ordinem maioris affectionis.*

18 *Dictio semper significat diuersitatem, & pluralitatem temporum, & casuum, & quando inducat exclusionem fœminarum. n. 19.*

20 *Primogenitura, seu fideicommissum regulatur iuxta naturam feudorum.*

21 *In feudis excluditur fœmina, admissis masculis etiam remotioribus, non considerata diuersitate linearum.*

22 *Testator potest facere diuiduum, quod est indiuisibile, & è contra. n.23.*

24 *Bona si debeant integra conseruari in agnatione non debent in aliqua parte distrahi donec illa durat. & n.26.*

25 *Concessio feudalis indiuidua ex voluntate disponentis ad fauorem fœminarum in defectum masculorum, si in vno habuit initium, finita vna linea masculina transit ad aliam lineam masculinam exclusis foeminis.*

28 *Verba modo & ordine supra expresso repetunt omnes qualitates superius narratas singula singulis referendo.*

29 *Geminatio verborum magis denotat voluntatem disponentis.*

30 *Pluralitas non resoluitur in singularitatem, nisi quando constat de mente testatoris.*

31 *Pluralis numerus verificatur in singulari si adest eadem ratio vnius, & multorum.*

32 *Substitutio fideicommissaria cum adiectione copulatiuæ, seu nominis collectiui non resoluitur in singularitatem, maxime quando superest persona magis dilecta. n.33.*

CAPVT DCXXI.

FVerunt in testamento mihi transmisso substituti Carolo hæredi filij legitimi primogeniti Comitissæ Polixenæ, & Aemiliæ æquis portionibus, & in defectum primogenitorum secundogeniti earum, & sic in ordine

ordine semper successiuo, & in defectum masculorum ipsarum ambarum sororum filiæ primogenitæ earum æqualiter vt supra & ordine successiuo, ex quibus verbis colligitur, quod bona, quæ peruenerunt ad filium primogenitum Aemiliæ vigore dictæ substitutionis non possunt post illius obitum aliquo modo spectare ad Lauram filiam primogenitam eiusdem Aemiliæ, cùm dicta filia non sit vocata, nisi in defectum masculorum ipsarum ambarum sororum Polixenæ, & Aemiliæ, quæ conditio non est purificata, cum adsit Comes Franciscus filius primogenitus Polixenæ, per cuius existentiam non potest dici, quod defecerint filij primogeniti am-
1 barum sororum, † tamquam talis dictio, ambarum, sit collectiua, & vnam & alteram requirat, itaut non admittatur substitutus, nisi vtraque obierit *l. cum quidam duobus. 10. vbi Glos. in verb. succedere. C. de impub. & alijs substitutionib. l. qui duos. 10. ff. de reb. dub. Rebuff. in l. recte dicimus. 25. §. quintus mutius. in fin. vers. item si fuerint instituti. ff. de verb. significat. Castr. cons. 123. viso testamento michaelis. post princ. vers. & facit dubium. lib. 1. & cons. 271. quamquam multa scripta. n. 1. lib. 2. Roman. cons. 131. n. 1. & ibid.* late *Mandos. in verb. prima dubitatio. & in verb. locus est. Anan. cons. 66. col. 2. in fin. vers. sed contrarium puto de iure verius. n. 3. Honded. cons. 66. n. 29. lib. 1.*

Cum etiam vltra dictionem ambarum, adsint illa verba ipsarum sororum, quæ non solum
2 sunt relatiua ad ipsas duas sorores, † sed etiã denotant quandam personalitatem, itaut non possit ad alios referri substitutio, nisi per ipsos nominatos *Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. n. 111. ff. de leg. 1. Rimin. Iun. cons. 358. n. 135. & 166. lib. 4. Roland. cons. 97. n. 20. cum seq. lib. 4. Paris. cons. 103. n. 14. lib. 1. Natt. cons. 678. n. 23.*

Neque obstat quod successio non debeat deferri per saltum de vna linea in aliam, cum do-
3 nec superest aliquis siue masculus, † siue fœmina ex linea illius, qui fuit admissus, non possit fieri transitus ad alterã lineam remotiorem *Peregrin. de fideicommis. art. 7. n. 13. cum seq.* Quia omisso, quod multi tenent contrarium, vt *ibid. Peregr.* testatur *n. 12.* & quod in facti contingẽtia non fuit aliquid decisum propter varietatem opinionum, ob quam partes se concordarunt, vt per *eundem Peregr. d. art. 7. n. 15. in fin.*

Respondetur, quidquid sit de huiusmodi opinionibus, In casu nostro nulla adest proba-
4 bilis dubitatio, † cum ex mente, & coniecturis, & verbis testamenti appareat disponentem voluisse fœminam propinquiorem excludi per masculum remotiorem, tunc enim iuxta tales coniecturas iudicandum est, tamquam illæ in similibus vocationibus bus sufficiant etiam quando tractatur de trãsitu ex vna linea in aliam, vt late concludit *Ludouic. de Casanat. cons. 47. n. 5. per tot. lib. 1. post Loffred. cons. 39. n. 28. Molin. de primogenit. hispanor. lib. 3. c. 4. n. 38. cum*
5 *seq. fol. 369.* † vbi quod hoc casu præsumptiones, & coniecturæ erunt liquidissimæ probationes, quamuis testator non apertè expresserit suam voluntatem *l. licet imperator. ff. de legat. 1. l. quidam testamento. ff. de vulgar. & pupillar. substit. l. 1. C. de test. milit. Valasc.* in proposito nostro *ad l. 40. taur. glos. 9. n. 5. Menoch. cons. 95. n. 32. lib. 1.*

Quod autem adsint huiusmodi coniecturæ, colligitur ex pręcipua intentione testatricis expresse mandantis, vt omnia sua bona perpetuò conseruentur in eius agnatione, ob quam causam prohibuit quascumque alienationes, & distractiones bonorum, & hæreditatis in totum, vel in aliqua illius parte, vt latius
6 in testamento continetur, † Itaut ex tali argumento conseruandi agnationem sit dicendum masculos fuisse prælatos etiã quod sint remotiores foeminis *Casanat. cons. 47. n. 13. cum seq. lib. 1.* vbi etiam ampliat hoc esse statuendum, quamuis non fuerit expresse facta
7 mentio de agnatione, † cum sufficeret, quod talis esset consuetudo domus, & familiæ, seu prouinciæ, vnde multo magis quando expressa esset conseruatio agnationis *Decian. cons. 1. n. 327. cum seq. lib. 1. Socin. Iun. cons. 168. n. 40. lib. 2. Paris. cons. 7. n. 40. lib. 3. & cons. 72. n. 11. & 19. lib. 4. Ruin. cons. 34. n. 5. lib. 1. Ias. in l. omnes populi. n. 24. ff. de iust. & iur.*

Non obstat, quod in ea parte, in qua testatrix prædilexit filios Aemiliæ, videtur quoque
8 prædilexisse omnem eius posteritatem, † & sic potius vocasse Lauram de linea Aemiliæ, & sororem filij masculi vocati, & prædilecti, quam filium Polixenæ alterius lineæ *Bald. in l. cum acutissimi. col. 1. n. 5. C. de fideicommis. Curt. Sen. cons. 44. col. 10. vers. consequẽter cũ portione. n. 26. Alex. cons. 204. n. 3. lib. 2.* Quia ista non procedunt, quando in posteritate deficit illa qualitas, ob quam testator, vel expresse, vel ex legitimis coniecturis eum
9 honorauit, † vt quia talis sit masculus, descendens vero foemina, tunc enim ex facto subiecto apparet rationem masculinitatis supra foeminas habitam fuisse, prout ita in terminis nostris respondet *Peregr. de fideicommis. art. 27. n. 15. ad med. vers. huic tamen obiecto. fol. 252. & art. 25. n. 46. & 47. fol. 243. post Socin. Iun. cons. 168. n. 80. lib. 2. Rimin. Iun. apud Paul. Leon. cons. 24. n. 37. & 38.* Et ita etiam declarat *Menoch. cons. 95. n. 94. lib. 1. Roland. cons. 82. n. 40. vers. similiter. lib. 3.*

Et quamuis simus in foeminis, tamen etiam in eis militat ratio conseruandæ agnationis,
10 quando de ea est facta mentio, sicut in masculis, cum votum commune vtriusque parentis sit potius habere successores vniuersales

les masculos, quàm foeminas, ideo tàm in bonis paternis, quàm maternis constituuntur primogenituræ, & fideicommissa pro conseruanda agnatione, late *Roland. cons.82. n.41. in princ. vers. vlterius dicitur. col.8. & 9. lib. 3. post Girard. Mazzol. cons.5. n.95. & ibi Socin. Iun. cons.7. inter cons. eiusdem Girard. cum alijs per Sim. de Pret. de interpret. vltim. volunt. lib.3. solut.11. n.1. ad med. fol. 287. iuxta cons. Fulgos.86. col.2. Paris. cons. 87. n. 26. lib. 2.*

Neque obstat, quod non sit consideranda ratio agnationis, cum testatrix non minus vocauerit masculos, & foeminas vnius sororis Aemiliæ vxoris Thebaldi de Hipolitis, quam alterius sororis Polixenæ nuptæ Guidoni
11 Gonzagæ, † nam licet istæ sorores sint de agnatione testatricis, non tamen filij sunt de eius agnatione, quia foemina vxorata ipso iure perdit ius agnationis, sicut & ius ciuitatis, tamquam efficiatur de loco vnde vir *Thesaur. decis. 37. n.8. in fin. & decis. 123.*
12 *n.12.* Quia respondetur, † quod licèt foemina non sit agnata, tamen bene potest etiam in agnatione alterius cõstituere primogenituram, & fideicommissum, vt eius bona in illa conseruentur *Rolan. cons.82. n.41. lib.3.* cum alijs supra allegatis *Decian. cons. 127. n. 25. lib. 3. post Castr. cons. 92. n. 7. lib. 2. Socin. Iun. cons.81. n.3. lib. 3.* Et satis est, quod ista agnatio considerata à testatrice possit verificari tam in descendentibus à Carolo, quam in filijs masculis Polixenæ, quæ cum sit nupta in domo & agnatione de Gonzaghis, ac in propria stirpe ipsius testatricis, dicendũ est eamdem suam agnationem conseruari in filijs masculis eiusdem Polixenæ, exclusa Laura foemina, quæ est finis agna-
13 tionis † & non potest dici agnata, nec conseruare agnationem à testatrice, vt supra consideratam *l.1. §. penult. ff. de ventr. inspic. Surd. cons.96. n.27. lib.1. Honded. cons. 65. n.36. lib. 1. Rimin. Iun. cons. 401. n. 60. & 61. lib. 4.*

Et vltra agnationem sufficeret prædilectio masculorum, quæ est præcipua coniectura ex-
14 clusionis foeminarum † etiam proximiorum ad fauorem masculorum remotiorum alterius lineæ, vt in specie comprobat *Casanat. cons.47. n.27. cum seq. lib.1. iuxta Socin. cons. 23. n.21. lib.1. Alciat. cons. 122. n. 9. in fin. lib. 9. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.7. tit. 10. n.13. Simon. de Pret. de interpretat. vltim. volunt. lib. 1. interpret. 2. dubit. 2. solut. 5. per tot. post Bart. cons. 54. n.4. lib.1. Socin. Iun. cons. 127. n. 7. & 25. lib. 1.*

Et ista prædilectio masculorum est clara ex generali præsumptione, quod nostrum esse ma-
15 gis conseruatur in sexu masculino, † ideo in eo est maior dilectio *Signor. cons. 173. n.3. in fin. Raudens. cons.35. n.8.* & vt vulgo dici solet, natiuitate masculi tota domus ridet & lætatur, natiuitate verò foeminæ contrista-
16 tur † *Casanat. cons. 47. n. 29. in fin. lib. 1.* Maxime quia semper testator prius nominauit masculos, & post eorum obitum foeminas, ita vt ex ista priori nominatione, demonstretur etiam ordo maioris charitatis,
17 & affectionis † *l. quoties. in princ. ff. de vsufruct. l. hæredes mei. §. peto. ff. ad trebellian. l. si ita legatum. in princ. ff. de legat.1. Ang. & Imol. in l. qui soluendo. ff. de hæredib. instituend. Aym. cons.297. n.2.*

Additur quod testatrix vocauit masculos primogenitos, & in defectum illorum secundogenitos semper in ordine successiuo, antequam filiæ possint succedere, quibus filiabus cum fuerint semper prælati primogeniti, & secundogeniti, sequitur quod talis prælatio sit intelligenda in omni casu, & in omni tem-
18 pore, † ob illam dictionem semper, quæ de sui natura denotat diuersitatem, & pluralitatem temporum, & casuum, ac continuam, & æqualem dispositionem in omnibus, & in omni casu, & tempore in perpetuum seruandam *Decian. cons.1. n.258. lib.1. Paris. cons. 90. n.28. & 29. lib.2. post Glos. in l.1. in verb.*
19 *semper. & ibi Bart. col.5. ff. solut. matrim. per tex. in l. caio ff. imperator. ff. de alim. legat. l. semper. ff. de iur. immunitat.* † & ita in terminis hanc coniecturam pro masculis ad exclusionem foeminarum etiam proximiorum ob dictionem semper admittit *Casanat. cons. 47. n.122. vsq. ad n. 130. lib.1. Peregr. cons. 44. col. vltim. vers. ad quintum respondeo. n. 28. ad med. lib.1. & de fideicommiss. art.27. n. 2. fol. 251. Pancirol. cons. 91. n.20.*

Præterea sumus in primogenitura, quam testatrix voluit constituere, quæ licet sit fidei-
20 commissum, † tamen debet regulari iuxta naturam feudorum *Bald. in l. cum antiquioribus. col.9. C. de iur. deliber. Archidiac. & Præposit. in c. quam periculosum.7. q.1. Cirier. de primogen. q.1. Couar. lib.3. var. resolut. c. 5. n.5. vers. quinto feuda & maioratus. Cephal. cons. 664. n.3. lib. 5. Paris. cons. 72. n.73. & 74. lib.4. Socin. cons.47. n.4. cum*
21 *seq. lib. 3.* † In feudis autem regulariter excluditur fœmina, admissis masculis etiam remotioribus, non conderata aliqua diuersitã lincarum *c.1. § hoc autem notãdum. qui feud. dar. poss. c.1. § filia. de success. feud. c.1. de eo qui sib. & suis hæredib. Couar. lib.3. var. resolut. c.5. n.5. vers. quinto feuda. in fin. Paris. cons.16. n.6. & 13. lib.4. Curt. de feud.1. p.3. part. principal. n.18. Schrader. eod. tit. p.7. c.4. n.60. vsque ad 72. Euerard. cons.63. cum alijs per Bursatt. cons.63. n.12. lib.1. Menoch. cons. 391. n.14. vsque ad 19. lib.4. & cons.400. n.7. eod. lib. & cons.931. n.32. lib. 10. & cons.979. n. 19. eod. lib. Aym. cons.664. n.15.*

Vlterius fuit per testatricem durante agnatione considerata integritas bonorum, quæ in illa deberét conseruari absque aliqua diminutione, & sic sumus in rebus indiuiduis ex volun-

22 voluntate disponentis, † qui potest facere indiuiduum, quod est diuisibile, siue agatur de contractibus, siue de alia quacumque dispositione, siue talis fuisset vtriusque partis intentio, siue alterius tantum, siue res sit indiuidua, siue non sit talis, sed partes credidissent *Alciat. in l.1. §. sed si mihi pamphilum. col.3. in fin.n.16. & 17. vbi Imol.n.68. & Ang.n.3. ff.de verb.obligat. post Bar. in l. grecè.§.illud commune.n.4. ff.de fideiussorib.*
23 *per tex.in l.pedius.in fin.ff.de arbitr.*† Quasi non debeat fieri eiusdem voluntatis diuisio *Felin.in c.cum super.23.n.8. de offic.delegat. Gemin.in c.1.in princ.n.2.de despons.impub. lib.6.* Vnde stante ista indiuiduitate donec durat agnatio, ad cuius fauorem est inducta
24 integritas bonorum, † non debet fieri distractio alicuius partis hæreditatis in fœminas, sed tota debet conseruari in masculis cuiuscumque lineæ, per quos conseruantur bona in agnatione *Oldrad. cons.231.n.3. in fin.* Exẽplo concessionis feudalis, quæ si fuerit indi-
25 uisibilis ex voluntate disponentis, † quia in vno habuit initium etiam si pro fœminis, in defectum masculorum, accipiatur, finita vna linea masculi, transit ad aliam lineam masculinam exclusis foeminis *c.1. de eo qui sib. & heredib. mascul. Thom. de Marin. de feud.fœmin.tit.11.q.8. in fin.* & in proposito
26 *Caualcan.decis.17.n.94.& 95.p.3.* † vbi quod alias si fieret diuisio esset contra mentem testatoris, & destrueretur integritas bonorum *Sim. de Pret. de interpretat. vltim.voluntat. lib.3.solut.11.n.29. fol.290.Aym.cons.60.n.21.*

Hæc omnia dicta sunt ex abundanti, quia pro exclusione Lauræ sufficit sola illa ratio superius considerata, quod testatrix vocauit foeminas in defectum filiorum masculorum ipsarum ambarum sororum, quæ verba tamquam collectiua faciunt, vt foemina non di-
27 catur vocata, nisi vtraque defecerit, † cum non sufficiat obitus vnius tantum late *Dec. cons. 594. viso testamento. n.1. vsque ad 5.* Maxime quia ista verba fuerunt geminata, & pluries repetita, nam in fine testatrix subdit, quod in casu delicti à Carolo perpetrandi vocauit omnes filios, & filias Polixenæ, & Aemiliæ modo, & ordine supra expresso, & sic in defectum masculorum ambarum ipsa-
28 rum sororum, † cum hoc significent dicta verba modo & ordine, tamquam se referant ad omnes qualitates narratas, singula singulis referendo iuxta ordinem prius datum *Paris. cons. 19. n.6. lib.1. Rimin. Iun. cons. 317. n.30. lib.3. Ruin. cons. 142. n.13. lib.3.*
29 *Aym. cons.98. n. 11.* Itaut stante ista geminatione talium verborum magis colligatur voluntas testatricis circa vocationem foeminarum post filios masculos tàm vnius, quàm alterius sororis, excludendo omnem aliam interpretationem, cum præcisè talis dispositio sit intelligenda propter istam geminationem *Glos. in clem.1. in verb. dioecesanis. de iurepatronat. Bart. in l.cum scimus. C.de agricol. & censit. lib. 11. cum alijs per Becc. cons. 24. n.24. Menoch. cons.63. n. 13. lib. 1. Surd. cons.179. n.18. lib.2.*

Quo stante non potest dici, quod huiusmodi verba pluralis numeri collectiua resoluantur in singularitatem *Honded.cons.65.n.20. cum*
30 *seq. lib.2.* † Quia nunquam pluralitas resoluitur in singularitatem, nisi quando constat de mente testatoris *l. falsa.§.fin.ff.de cond. & demonstr. Accorambon. in l. hæredes mei. in princ. n.3. ff. ad trebellian. Card. Mant. de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 11.tit.5. n.29. post med. vers. sed certe durum vide-*
31 *tur. Dec. cons. 594. n.4.* † Maxime quia tunc pluralis numerus verificatur in singulari, quando est eadem ratio vnius, & multorum *Io. Andr. in c.1. vbi Gemin. n.4. Franc.n.1. de rer. permutat. in 6. Bald. in l. 1. n. 3. & Castr. n.2. C.de condit. insert. Imol.in clem. 1. col. 1. & ibi Card. oppos. 6. de renunciat. Socin.cons.278. col. 1. lib.2. Aret. in l. si quis ante. col.2. de acquir. possess. Rebuff.in l.non est sine liberis. col.3. vers. notandum est igitur. ff. de verbor. significat. Rustic. ad l.cum auus. lib.6. c. 7. n.18. ff. de condition. & demonstration.*

In casu autem nostro non militat eadem ratio in vno, quæ in pluribus, cum propter affectionem, & agnationem conseruandam, & alias coniecturas supra consideratas appareat testatricem voluisse prius vtrumque filium ambarum sororum vocare, antequam Laura foemina posset succedere, Vnde non mirum si pluralis numerus non resoluitur in
32 singularitatem, † Adeo vt stantibus prædictis etiam in specie substitutionis fideicommissariæ cum adiectione copulatiuæ, vel nominis collectiui verior sit opinio, & magis communis, quod illa non resoluatur in singularitatem, vt testatur multis doctorum auctoritatibus relatis *Menoch. cons.1028.n. 22. lib. 11. & præsu mpt. 386. n. 43. ad med. vers.ceterum à prædictis.lib.4. Dec.cons.594. viso testamento.col.1. Honded. cons.66.n.29. lib.1. Card. Mantic. de coniectur.vltim.voluntat. lib.11. tit.5. n.29. ad med. Bero.cons. 79.n.7.& 8. lib. 2. Ruin. cons.77. n.11. lib.3. & cons.172. n.4.lib.2. Rip. in l.hæredes mei.*
33 *§. cum ita. n. 143. ff. ad trebellian.* † Maxime quando, prout in casu nostro, superest persona magis dilecta, vt supra probatum fuit *Anan.cons.22. & ibi Bolognin.in addit. ad med.vers.sed aduertendum est.Corn.cons. 298. n.1. lib. 4.* quos sequitur *Rot.decis.145. n. 4. p. 1. in recentiorib.* vbi ita concordantur contrariæ opiniones, & quod ita debet intelligi sententia *Bart. in d. l. hæredes mei. §.cum ita. ff. ad trebellian.*

Stante præsertim agnatione superius considerata, cui non obstabit, quod testatrix foeminas admittat deficientibus masculis, nam ex hoc non tollitur, quod inter vocatos non

voluerit

34 voluerit agnationem conseruare,† cum semper censeatur habita ratio agnationis quamdiu extant masculi, licet post illos extinctos transeant bona ad foeminas *Socin. Iun. consf. 158. n.42. lib.2. & consf. 116. n.10. lib.3. Rub. consf.35. n.4. Tiraq. de iur. primogenit. q.13. n.10. Gabr. consf. 116. n. 13. lib. 2. cum alijs per Surd. consf.316. n.14. & 15. lib.3.*

EPITOME.

Inter socios quando partes debeant esse æquales, quãuis vnus posuerit plus quam alius, tam in societate particulari, quam vniuersali. ¶ Res empta ex pecunia aliena, quo casu efficiatur propria ipsius ementis. ¶ Et quando sit restituenda domino cum interesse, & fructibus. ¶ Post contractam societatem an licitum sit vni ex socijs augere capitale. ¶ Et an tunc possit per augentem percipi maius lucrum, quam per consocium.

SVMMARIVM.

1 *Societas in summo gradu bonam fidem desiderat.*

2 *Inter socios tunc partes debent esse viriles, quando cetera sunt æqualia, nam aliàs diuisio est facienda respectiue ad ea, quæ sunt collata. n.3.*

4 *Lucrum debet esse commune inter socios si pecunia vnius fuit communiter negotiata. Declara vt n.6. & 7.*

5 *Res empta ex pecunia aliena nomine ementis efficitur propria ipsius, non autem est communis cum eo, qui est dominus pecuniæ. Intellige vt n. 9.*

8 *Post contractam societatem licitum est vni ex socijs augere capitale, ex quo maius lucrum percipiet, quam alter socius.*

10 *Mutuum in dubio non præsumitur, maxime in personis non solitis tenere pecuniam otiosam.*

11 *In societate vniuersali omnium bonorum non distinguitur capitale à lucro, nec consideratur, quod quis posuerit plus, quam alius, cum omnia æqualiter communicentur. & n.13.*

12 *Societas vniuersalis iustificatur à dubio euentu, cum possit esse quod quis à principio minus ponat, & nihilominus cursu temporis magis lucretur.*

CAPVT DCXXII.

Lucrum proueniens ex negotio, de quo coram me erat controuersia, Dixi non esse diuidendum inter Hieronymum, & Petrum fratres pro æquali portione, sed proportionabiliter, & respectiue ad ea, quæ sunt
1 collata; †Hoc enim maxime congruit naturali iustitiæ, & æquitati, & arbitrio boni viri, & naturæ societatis, quæ in summo gradu bonam fidem requirit *l. si non fuerint. §. 1. vers. si modo aliquis. ff. pro socio. l. quod enim. §.1. & l. in proposita. ff. eod. tit. Bald. consf. 343. n.1. lib.1.*

Nulla autem æquitas suadet, quod qui plus pecuniæ contulit minus accipiat, cum inter
2 socios tunc partes debeãt esse viriles, † quãdo cętera sunt æqualia, vnde si quantitas, opera, industria, labor, vel quid simile excedat potius in vno ex socijs, quàm in alio, est facienda diuisio, vt partes lucri, & damni sint æquales æqualitate proportionis, idest
3 quantitatis, & laboris, nõ æqualitatis,† Vnde si Titius contulit in societate mille, Caius quingenta, lucrum diuidetur in tres partes, vt Titius habeat duas portiones, Caius autem vnam tantum, & ista est communis, & verior sententia, quidquid alij male contrarium sentiant, vt concludunt *Doctor. in l. si non fuerint. in princ. ff. pro socio. Bald. in l.1. n.7. C. eod. tit. Alex. consf.99. n.1. cum seq. lib.2. & consf.77. n.2. lib.5. Corn. consf.24. n.6. & 7. lib.1. Paris. consf.84. n.60. & consf.85. n.12. cum seq. lib.1. Decian. consf.39. n.12. & 13. lib.1. Menoch. consf.121. n.26. lib.2. & consf. 222. n.5. vsque ad 17. lib.3. & de arbitr. casf. 125. n. 5. fol.146. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.6. tit.14. n.7. vsque ad 19. Purpur. in l. si pascenda. n.27. C. de pact. Albensf. consf.53. n.1. lib.1. & consf.343. per tot. vbi late Annibal. in addit. in verb. sed aquales. lib.2.*

Non obstat, quod pecunia fuerit communi nomine negotiata, vnde etiam tunc debet esse
4 commune lucrum † argumento *tex. in l.2. C. pro socio.* vbi si duo socij rem communi nomine emerint, vnus autem totum pretium soluerit, acquiritur socio pro eius portione, licet soluenti detur actio contra socium pro
5 restitutione pecuniæ expensæ,† prout è contra dicimus rem proprio nomine emptam ex pecunia aliena esse propriam emptoris, non autem communem cum eo, qui est dominus *Bart. in l. si ea pecunia. C. de rei vendicat. & in l. si patruus. vbi Bald. C. commun. vtriusque iudic. Corn. consf.152. n.8. lib.3.*

Quia prædicta procedunt, quando clarè apparet, quod emens transtulit dominium rei em-
6 ptæ in socium, †pro quo soluit pecuniam, tunc enim illa efficitur socij, qui mediante persona soluentis acquisiuit eius dominium, Aliud est quando, prout in casu nostro, socij negotiantur communiter pecuniam positã in societate, tunc enim non colligitur, quod dominium ipsius pecuniæ sit translatum in
7 socium,† sed solum, quod societas communi nomine sequatur, reseruata tamen in diuisione ęqualitate proportionis, videlicet quãtitatis in societate positæ, cum non sit consequens necessarium, vt socius patiatur communi nomine rem suam negotiari, ergo dominium illius rei transtulit, nam vt dictum est, quando non adest specialis conuentio, semper

ſemper tacitè videtur contractum, vt qui plus poſuit, maius lucrum conſequatur, nam inter ſocios præſertim Mercatores bona fides ſemper cenſetur reſeruata, quæ non patitur, vt æquales ſint partes ſtante inæqualitate capitalis, prout multis comprobat *Menoch. conſ.* 121. *n.* 26. *vſque ad* 30. *lib.* 2. vbi amplius vult hæc procedere non ſolum, quando ab initio ſocietatis contractæ vnus
8 ſociorum plus confert, quã alter, † ſed etiam quando augetur poſt contractam ſocietatem capitale per vnum ex ſocijs, cum licitum ſit tale augmentum, ex quo augens poterit maius lucrum percipere *Deeian. conſ.* 60. *lib.* 1. *late Felicius de ſocietat. c.* 15. *n.* 61. *cum ſeq.*

Immo quamuis res à me quæſita nomine meo ex tua pecunia efficiatur mea quantum ad
9 ipſam ſpeciem, † vt dictum eſt, Tamen teneor ad reſtitutionem illius pecuniæ, cum qua dicta res fuit empta, & ad ipſas vſuras, ideſt ad omne lucrum, quod ex illa pecunia potuit obuenire *Menoch. conſ.* 121. *n.* 32. *lib.* 2. *poſt Bald. in l.* 1. *q.* 10. *C. pro ſocio. Dec. in l. certi condictio. §. vlt. in* 3. *notab. ff. ſi cert. pet.*

Minus obſtat, quod ex iſta pecunia poſita in communi, & communiter negotiata præſumatur, quod frater ilam mutuauerit fratri
10 ad hoc vt etiam commune ſit lucrum, † Quia in dubio mutuum non præſumitur, & alleganti incumbit onus probandi, maxime quia ex qualitate perſonarum, prout ſunt mercatores, potius contrarium præſumendum eſt, cum illi non ſint ſoliti tenere otioſam tam magnam pecuniarum quantitatem, ideo eis licitè præſtatur intereſſe tam damni emergentis, quam lucri ceſſantis *Alex. conſ.* 41. *n.* 4. *lib.* 3. *Ruin. conſ.* 55. *n.* 10. *lib.* 2. *Rot. Ianuenſ. deciſ.* 177. *n.* 7.

Alia quæ poſſent opponi, non obſtant, cum habeant locum in ſocietate vniuerſali omnium
11 bonorum, † in qua non diſtinguitur capitale à lucro, neque conſideratur, quod quis poſuerit plus, quam alius, & quod vnus minus lucratus fuerit, quàm alter, ſed omnia equaliter ſunt diuidenda, & æqualiter cõmunicantur *Aym. conſ.* 173. *n.* 1. *Purpur. in l. ſi paciſcenda. n.* 38. *C. de pact. Socin. conſ.* 160. *n.* 17. *lib.* 2. *Iaſ. cõſ.* 2. *col.* 6. *verſ. octauo. lib.* 3. *Couar. lib.* 3. *var. reſol. c.* 2. *n.* 3. *verſ. quintus eſt caſus. Corn. conſ.* 187. *n.* 6. *lib.* 3. *& conſ.* 310. *n.* 6. *lib.* 4. & de cõmuni late teſtatur *Felicius de*
12 *ſocietat. c.* 15. *n.* 1. *cum ſeq.* † Quod permittitur in hac ſocietate vniuerſali ratione dubij euentus, nam poteſt eſſe, quod à principio vnus minus ponat, & nihilominus curſu temporis magis lucretur, itaut ab iſto dubio euentu ſocietas poſſit iuſtificari *l.* 3. *§. de il-*
13 *lo. ff. pro ſocio.* † Vnde merito omnia ſunt communicanda *l. ſi fratres.* 53. *§. idem papinianus. ff. eod. tit. Corn. conſ.* 58. *n.* 8. *lib.* 4. *Aym. conſ.* 173. *n.* 1. *ad med. verſ. immo ſine alio pacto. Bald. & Salic. in l.* 1. *in* 2. *q. C. pro ſocio.*

Stephani Gratiani

E P I T O M E.

Statuta quibus ligatur maritus, an comprehendant vxorem forenſem, ſeu viduam. ¶ Et quid in odioſis. ¶ Et in priuilegijs etiam perſonalibus. ¶ Et an requiratur habitatio, & onerum ſolutio. ¶ Vxor an verè, & propriè efficiatur ciuis loci domicilij viri, ad effectum, vt ſubſit ſtatutis loquentibus de ciuibus. ¶ Domicilium originis, & habitationis, an ſit magis principale, quam ciuilitatis. ¶ Et quid ſi agatur de bonis exiſtentibus in alio foro, in quo adeſt ſubiectio, an ex hoc attẽdatur minus principale. ¶ Statutum excludens fœminas propter maſculos, an includat etiam vxorem forenſem effectam ciuem, itaut bona loci originis, & habitationis deferantur ſecundum ſtatuta illius loci, alia autem iuxta ſtatuta loci ciuilitatis. ¶ Habitatio an requiratur, vt quis poſſit conueniri ſtatutis ciuitatum. ¶ Domicilia plura an quis poſſit habere eodem tempore.

S V M M A R I V M.

1 *Duces & alij quauis dignitate præditi non poſſunt acquirere bona immobilia in ſtatu Eccleſiaſtico, ſi ibi non habitent, niſi ex gratia Summi Pontificis ſint diſpenſati. n.* 2.

3 *Priuilegium conceſſum viro comprehendit etiam vxorem ob virtutem matrimonij, quod facit, vt acquirat etiam domicilium, & ciuitatem mariti.*

4 *Vidua habetur pro ciue, prout erat tempore quo maritus viuebat, & gaudet dignitate, & honore maritali. n.* 5.

6 *Vidua includitur in ſtatuto loquente de muliere exiſtente in matrimonio, & appellatur vxor, & dicitur ciuis, & incola illius ciuitatis, cuius eſt vir, & gaudet priuilegijs viri etiam perſonalibus. n.* 7.

8 *Statuta quæ ligant virum includunt etiam vxorem forenſem. & n.* 12. *Amplia vt n.* 9. *&* 10. *Et quid in odioſis. n.* 17.

11 *Ciuilitas inducitur non ſolum per ius commune, ſed etiam municipale.*

13 *Vxor an verè, & propriè efficiatur ciuis, ſeu per fictionem ad effectum, vt comprehendatur in ſtatutis loquentibus de ciuibus. & n.* 14.

15 *Statutum habet locum in caſu ficto, prout in vero, ſi adeſt eadem ratio.*

16 *Nomen ciuilitatis eſt nomen iuris includens verè, & propriè omnes quibus hoc ius tribuitur.*

18 *Habens priuilegium ciuilitatis ad ſui fauorem tenebitur etiam ad datia, & alia onera, quæ ſunt de natura rei conceſſæ, quamuis illa ignoret. n.* 19. *Et licet non habitet. n.* 20.

21 *Statutum excludens fœminas propter maſculos comprehendit etiam vxorem forenſem effectam ciuem, itaut bona loci originis, & habitationis deferantur ſecundum ſtatuta*

illius loci, alia autem iuxta statuta loci ciuilitatis. Intellige. vt n.22.

23 *Domicilium originis, & habitationis est magis principale, quam ciuilitatis, secus si bona sint in alio foro, & de eis tractatur, & adest subiectio, tunc enim propter existẽtiam bonorum attenditur minus principale, quo ad successiones. n.27. & 28.*

24 *Habitatio non requiritur ad hoc vt quis possit conueniri priuilegijs ciuilitatis.*

25 *Domicilia plura potest quis habere.*

26 *Ciuis propriè & verè dicitur qui non habitat, si subest onera.*

CAPVT DCXXIII.

IN constitutione *Clem. VIII. edita de anno* 1601. *pridie nonis Iulij*, de qua in *bullario.n.78.p.3.fol.*121. statuitur, quod quicũque Principes, Duces, & alia quauis dignitate præditi non possint acquirere aliqua
1 bona stabilia in statu ecclesiastico, † & in Vrbe existentia quouis titulo, seu dispositione tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, qui in proprijs ditionibus, vel alibi degentes nõ possunt venire habitatum ad statũ ecclesiasticum, vel verisimiliter nõ sunt venturi, aut si aliquando venerunt, vel venient recedere tamen solent nõ amplius reuersuri.

Cum autem Marchio Laurentius Saluiatus esset astrictus ad huiusmodi habitationem seruãdam vigore d. constitutionis propter multa
2 bona, & castra, † quæ per eum possidebantur in Vrbe & statu ecclesiastico, cum etiam fuisset decoratus *à Clem. VIII. titulo Marchionatus*, & cum nobilis familia de Saluiatis à longo tempore citra in Vrbe tamquam in patrio solo degere consueuisset, obtinuit *à Leone XI.* quod tam idem Marchio, quàm sui successores quamuis extra statum ecclesiasticum habitauerint, sint habiles ad omnia, & quæcumque bona, castra, & iura, & alia quæcumque perinde ac si veri originarij ac ratione tẽporalis iurisdictionis Sedi Apostolicæ subiecti, ac veri & continui habitatores status ecclesiastici fuissent, & essent, cum alijs iuribus & priuilegijs, quibus fruuntur Nobiles Domicelli Romani in Vrbe, & in d. statu ecclesiastico continuè domicilium habẽtes absque aliqua prorsus differentia, perinde ac si verè originarij Vrbis essent, & in dicto Vrbe & statu ecclesiastico domicilium continue haberent, prout latius continetur in breui eiusdem Leonis sub datum Romæ 24. Aprilis 1605.

Et tale priuilegium concessum viro circa ciuilitatem, habitationem, domicilium, originem, & alia supra narrata censetur datum
3 ipsius vxori, † cum mulier nubendo statim acquirat forum mariti, quamuis nondum traducta ob virtutem matrimonij, quod facit vnicam domum, & vnicum corpus, tamquam sint duo in carne vna, quare de vtroque idem iudicandum est ob talem coniunctionem, itaut non solum vxor assequatur domicilium viri, sed etiam ciuilitatem, cum efficiatur ciuis eiusdem ciuitatis, cuius est vir, & comprehendatur in statuto loquente de ciuibus, vel alicuius ciuitatis, siue sit ciuis naturalis, siue ex priuilegio, quamuis etiam ageretur de priuilegio personali *Ias. Alex. Dec. & Cagnol. l. cum quadam puella. ff. de iurisd. omn. iudic. Glos. Io. de Plat. & Ang. in l. ciues. C. de incol. lib.*10. *Bart. in l. fin. §. item rescripserunt. vers. quæro vtrum vxor. ff. ad municipal. Bald. cons.*139.*col.*2. *vers. secundo est considerandum. lib.*5. *Tiraq. de legib. connubial. lib. l.*1.*p.*1.*n.*28.*vsq. ad* 34. *Milanes. decis.*10.*n.*6. *cum seq. Franc. decis.* 363.*per tot. Surd. decis.*330.*n.* 9.*vsq. ad* 17.

Quæ etiam procedunt in vidua viuente vidualiter, talis enim habetur pro ciue, prout erat
4 tempore, quo maritus viuebat, † tamquam sit imago mortui viri *Bald. in l. pignoris. in fin. C. de pignorat. act.* & retinet nomen, & familiam mariti *Bart. in l. quicumque. C. de re militar. lib.* 12. & durat in ea ciuilitas, & domicilium viri *Fulgos. in l. fin. C. de verbor.*
5 *significat. Bald. in l. cum te. C. de nupt.* † & gaudet priuilegijs mariti, & prioris matrimonij, cum dignitate, honore, & conditione maritali *Bart. in l. fin. n.* 1. *C. de priuileg. scholar. lib.*12. *Guid. Pap. cons.*217. *& q.* 389. *Menoch. de arbitr. cas.*379.*n.*5. *Tiraq. de nobilit. c.* 18.*n.*5.*vsq. ad* 11. *Lup. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §.*31.*col. fin. Bened. in c. rainutius. in verb. duas habens filias. n.*119. *ad fin. de testament. Boer. decis.*338.*n.*12.*Aym.*
6 *cons.*753. *n.*16. *Cephal. cons.* 526.*n.*48. † Itaut etiam vidua includatur sub statuto loquente de muliere existente in matrimonio *Rimin. Sen. cons.*167. *n.*5.*lib.*1. vbi etiam quod vidua soluto matrimonio appellatur vxor *l. si qui reum. §. item iulianus. vbi Glos. ff. de liberat. legat.* & adeo vidua dicitur ciuis, & incola
7 illius ciuitatis, cuius est vir, † vt etiam gaudeat priuilegijs viri tam ei competentibus de iure communi, quàm speciali etiam quod priuilegium esset personale *Franc. decis.*363. *per tot. Milanes. decis.*10. *n.*6. *cum seq.*

Cum igitur Marchio tamquam ciuis Romanus, & verus originarijs Vrbis, & habitator ligetur statutis Vrbis, ita quoque ligabitur eius
8 vxor etiam vidua, † cum regulariter statuta, quæ ligant virum includant etiam eius vxorem, quæ licèt sit forensis, tamen non potest dici amplius talis, cum sit ciuis, & habitatrix, prout maritus *Bald. cons.* 489. *n.*4. *vers. breuiter si secundum. lib.* 4. *& in l. si vxorem.* 5. *in princ. vers. item in iurisdictione. C. de condit. insert. & in sua margar. in verb. mulier post mortem. Imol. cons.*73.*n.*8. *Barbat. cons.*4.*col.*1.*lib.*2.*Grat. cons.*113. *n.*9.
9 *vsque ad* 12. *lib.* 2. † vbi quod procedit in omnibus statutis decisorijs tam actiuè, quàm passiuè *Socin. cons.*81.*in princ. lib.*3. *Thesaur. decis.*

decis.123.n.10. Carpan. ad statut. mediolan.
10 *c.454.n.5. & c.295.n.47.* vbi ampliat † etiam si vxor ignoraret dispositionem statuti *Lancell.Gall. super consuetud.Alexandr.in verb. vxori.q.2.n.6. & 7. Plot.cons.19. n.77.78. & 116. Bertaz. cons. ciuil.11.n.4. & 5. & cons. 24. n. 35.*

Ideo mulier nupta dicitur verè & propriè de ciuilitate, idest de iure ciuili illius ciuitatis,
11 in qua † maritus est ciuis, quia natura ciuilitatis potest induci per dispositionem legalem,& non solum per ius commune, sed etiã per ius municipale, vt notat *Bald.cons.139. statuto cõmunis assisij. ad fin.vers. solutio hic*
12 *considerandum est.lib.5.*† vbi ex hoc concludit, quod vxor ligatur statuto Asisij, quod non possit disponere de sua dote iuxta formã eiusdem statuti *Bertazol. cons.ciuil.24.n.35.*

Et quamuis prætendatur vxorem non effici ve-
13 rè & propriè ciuem, sed per fictionem,† Tamen hoc non subsistit, quia inducitur vnio ex iure diuino, per quod est effecta vna caro, & vna substantia cum marito, ius autem diuinum operatur per veritatem, non autem per fictionem,ideo est verè & propriè ciuis,&
14 includitur in statuto loquẽte de ciue † *Surd.* qui alios adducit *decis.330.n.22.*vbi etiam quod quamuis esset improprie ciuis, tamen semper comprehenditur sub statutis, quæ dũ disponunt de casu vero,locum habẽt in ficto, qui æquiparatur vero *Glos. in c. susceptum. de rescript.in 6.Gemin.in c. fin.in princ. col. penult.vers.si vero est contra ius. de consuetud.in 6.Tiraq.de legib.connub. glos.7. n.48. Ias.in l.1.§. item acquirimus. n.12.ff. de ac-*
15 *quir.possess.* † Prout etiam quando est eadem ratio in casu ficto, quæ in vero, statutum locum habet in vtroque *Aym.cons.428.n.17.&* cõcludunt omnes *in l.gallus. §.& quid si tãtum.ff.de liber.& posth.* licet hoc dictum sit
16 ex abundanti, † quia nomen ciuilitatis est nomen iuris, quod includit verè & propriè omnes, quibus per ius tribuitur hoc nomen, immo magis propriè verificabitur in eo, qui est factus ciuis à iure, quàm à natura *Surd. decis.330.n.26.post Cephal.cons.451.n.16.vsq. ad 39.lib.4.Decian. cons.44.n.9.& 10.lib.4.*

Neque obstat, quod vxor gaudeat priuilegio viri quando est ei fauor, & propter splendo-
17 rem dignitatis maritalis,† non autem quando hoc redundaret in eius odium, prout redundaret, si excluderetur à successione filij propter statutum, Quia verius est quod siue in odiosis, siue in fauorabilibus semper ligetur statutis loci, in quo vir subditus est,& vbi habet domicilium,iuxta regulam, commoda, quæ sentis, iungas onus emolumentis *Castr.in specie cons.147.reuocatur in dubium.n.1.& 2.lib.2.Surd. decis.330. n.27.ad*
18 *med.Bald.cons.139.ad fin.lib.5.*† Ideo quamuis alicui concedatur priuilegium ciuitatis ad sui fauorem, tamen tenebitur ad datia, collectas, & alia onera, & incommoda tamquam ciuis, quia hæc sunt de natura rei concessæ, cui ista sunt annexa Idem *Bald. in l. quod fauore.6.n.10.in fin.C.de legib. Roman. in l. si is qui pro emptore. n.12.ff. de vsucapion.per tex.in l.cum ex ratione. ad fin. de excusat. tutor. l. quidam cum filium. de verbor.oblig.l. sed si hac.§.sed si ius annullorum. ff.de in ius vocand.Castr.in l.si duo.38.n.3.in vlt.notab. ff. de acquir. hæredit.* vbi quod, qui acceptat vnum, videtur se obligare om-
19 nibus legibus loquentibus de illo,† ideo si aliquis acceptat ciuilitatem in aliquo loco censetur se obligasse omnibus oneribus, & incommodis ciuium, & ad cuncta quibus ciues ligantur,quamuis illa ignoret,& sibi imputet, quare ea non perquisiuit, etiam quod ciuilitas sit concessa de gratia speciali, & ob illius tantum fauorem, cum hoc procedat ex
20 eo,quod sit subditus eiusdem ciuitatis,† Vnde etiam ligabitur statutis quibuscumque, etiam si non habitet, cum habitatio non sit necessaria, & eo ipso, quod forum sortitur, etiam statutis ligatur *Alex.* qui alios adducit *cons.156. n.13. vsque ad 17. lib.2. Franc. Curt.in addit.ad Castr.in d.l.si duo.in verb. ex quo dico.ff. de acquir. hæredit. Menoch. cons.1129.n.45.vsq.ad 48.lib.12.*

Et ita in specie statuti excludẽtis fœminas propter masculos late concludit *Aleiat. cons.4.*
21 *n.2.vsque ad 15.tom.1.lib.2.fol.22.*† vbi quod licèt,quis in vtroq; loco sortiatur domiciliũ in vno videlicet respectu originis & habitationis,in alio respectu bonorũ,tamen iudicabitur de hac hæreditate tãquam de duplici vt bona vnius deferantur iuxta statutum domicilij & habitationis, bona alterius secundum legem, & statutum loci ciuilitatis,cum hoc faciat diuersitas patrimoniorum,& ratio subiectionis & iurisdictionis, & redactio ad instar originariorum, & sic fiet separatio bonorum, vt quælibet bona iudicentur se-
22 cundum sua statuta, & suas leges,† Et quæ possent allegari in contrarium procedunt, quando mulier non esset ciuis & subiecta illi ciuitati, vbi adsunt bona, cum etiam sicut vera originaria excluderetur ab ista successione propter tale statutum, multo fortius excludetur quæ est ciuis ex priuilegio, in quem durat ius, vis, & potestas circa eum, qui non debet esse melioris conditionis, quã naturalis, maxime quia ex priuilegio sunt facti veri habitatores & originarij, & suppositi iuridisdictioni summi Pontificis, vnde debet acceptari priuilegium cũ suis qua-
23 litatibus & oneribus,† Et quamuis alias domicilium originis, & habitationis sit principalius, Tamen fallit quando bona sunt in alio foro, & de eius bonis tractatur, & adest subiectio, prout de veriori opinione circa omnia prædicta,& in praxi seruanda testatur *Idem Aleiat.d.cons.4.col.1.lib.2.tom.1.fol.22.* quod etiam voluit *Bald. in l.si arrogator. in 1.lectur.q.3.col. penult. in fin. vers. & facit*

F 2 *ad plu-*

ad plures quæstiones. ff. de adoption. Bertaz. conf. ciuil. 24. n. 36.

Minus obstat, quod debeat considerari habitatio ad hoc vt possit quis similibus priuilegijs
24 ciuitatis conueniri, † Quia verius est, quod ad essentiam ciuilitatis non requiratur habitatio, cum sufficiat ciuem creatum sustinere onera in ciuitate, quamuis in ea non habitet, itaut tunc dicatur etiam propriè & verè ciuis, sicuti enim quis potest habere plura domicilia *l. assumptio. §. viris prudentibus. ff. ad municipal. & de incol. Glos. in c. præsenti. §. idem est. vbi Gemin. n. 4. de præ-*
25 *bend. in 6.* † sic etiam potest quis esse ciuis plurium ciuitatum, nemo autem potest eodem tempore, & continuò habitare in duo-
26 bus locis, † Vnde ciuis dicitur propriè etiã si non habitet in ciuitate, alioquin vel vnius, vel alterius ciuis esse non posset, prout omnia supradicta comprobat *Menoch. conf. 1129 n. 54. & 55.* vbi etiã *n. 66. cum seq.* quod iste est propriè subditus, qui etiam si in loco non habitat, tamen sustinet onera, quorum occasione ista subiectio consideratur *Castr. cõs. 89. posset quis. in fin. lib. 2. Dec. conf. 661. n. 6. in fin. Socin. conf. 74. n. 3. lib. 1. Franc. Marc. q. 454. n. 32. p. 1.* Licet in casu nostro constet etiam de habitatione cum per Breue Summi Pont. Leonis XI. Marchio fuerit factus Domicellus Romanus, & verus, & cõtinuus habitator, quamuis non habitet, & verus originarius, & subiectus etiam in temporalibus iurisdictioni Sedis Apostolicæ, per quæ verba non potest opponi, quod non adsit animus habitandi, cum satis sit, quod habeatur pro habitatore, & sic semper ligabitur statutis illius loci, in quo reputatur verus origina-
27 rius, & habitator, † & quælibet bona iudicabuntur quo ad successiones iuxta leges, & statuta locorum, in quibus sunt sita, quamuis enim vnũ domicilium esset principalius, tamen attenditur inferius, & minus principale propter existentiam bonorum *Dec. in specie conf. 282. & diligenter. col. penult. in fin. vers. quia ad hoc respondetur. n. 11. Abb. in c. dilectus filius. il 1. quod est 29. col. penult. in princ. vers. tertia conclusio. n. 6. de rescript. & ibi Felin. col. penult. post med. vers. fallit secundo.*
28 *n. 13.* † vbi de communi, & nouo dicto, & refert, & sequitur *Alciat. conf. 4. lib. 2. tom. 1. n. 13. & 14.* cum alijs supra allegatis, quæ sufficiunt pro fundanda intentione Marchionis & pro excludenda Marchionissa Matre à prætensa hæreditate, & pro responsione eorum, quæ exaduerso adducuntur, omissis multis quæ possent addi pro confirmatione prædictorum, propter breuitatem temporis, & alia impedientia vlteriorem disceptationẽ.

In huiusmodi causa non obstantibus prædictis, ac multis rationibus per alios adductis fuit iudicatum ad fauorem matris, Sed quoniam nihil fuit responsum conclusionibus supra firmatis, nec vllum verbum dictum, ex quo posset constare de rectitudine, & iustitia sententiæ, neque potuit dari certum consilium an esset recedendum à lite nec ne, & quidem articulus erat cognoscendus in sacra Rota, in qua dantur decisiones cum rationibus ad causam facientibus, Sed placuit contrarium, cum ageretur inter matrem & filium, ideo iterum fuit commissa causa reuisionis Prælato, à quo expectatur resolutio, & de ea postea fiet mentio in capite particulari, maxime, quia modò prætenditur sententias fuisse latas, quia sumus in forense non comprehenso à statuto iuxta decisionem *R. P. D. Buratti Collen. hæreditatis. 10. Iunij 1616.* de cuius applicatione infra erit videndũ in alio capite.

E P I T O M E.

Per Ecclesiam læsam quando rescindatur contractus, & sint restituendi fructus. ¶ Subrogatum an assumat qualitates, & naturam eius, in cuius locum fit subrogatio etiam tacita nedum in vniuersalibus, sed in particularibus. ¶ Et quid in re feudali, dotali, vsufructu, fideicommisso, & emphyteusi. ¶ Conuertens pretium rei venditæ in emptionem alterius rei, an censeatur istam subrogasse loco illius. ¶ Decretum Iudicis & beneplacitum Apostolicum an suppleat defectum causæ, & solemnitatum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus rescinditur per Ecclesiam læsam. n. 17. Et fructus restituuntur. n. 18. Etiam non obstante iuramento. n. 19.*
2 *Bona quæ subrogantur loco aliorum bonorũ assumunt naturam, & qualitatem illorum.*
3 *Permutatio si fiat cum consensu domini directi, effectus vnius in aliam transfunditur. & n. 15.*
4 *Res quæ non est feudalis permutata cum feudali efficitur feudalis. Idem in re dotali. n. 5. Et vsufructu subrogato in locum annui redditus. n. 6. Et in fideicommisso. n. 7. Et in emphyteusi. n. 8.*
9 *In particularibus, nedum in vniuersalibus subrogatus eius naturam sapit, etiam in subrogatione tacita. n. 10.*
11 *Conuertens statim pretium rei venditæ in emptionem alterius rei, declarat se velle subrogare istam loco illius.*
12 *Correspectiua censentur actui inesse.*
13 *Breuitas temporis facit, vt quæ sequuntur, dicantur in primo actu cogitata.*
14 *Voluntas declaratur facto, ac verbis.*
16 *Decretum Iudicis, & beneplacitum Apostolicum supplet defectum solemnitatum, non defectum causæ.*
20 *Princeps nõ vult præiudicare iuri tertij quãuis rescribat cũ clausula motus proprij. n. 21.*
22 *Motus proprius excludit tantũ surreptionem.*
23 *Vtilitas euidens ecclesiæ est probãda per allegantem.*

CAPVT

CAPVT DCXXIV.

PRo rescissione contractus, de quo agebatur, Dixi concludendum esse, Nam census ducatorum quindecim debitus Ecclesiæ non potuit redimi, seu extingui pro pretio soluto, cum obstet pactum, de quo in instrumento, vbi solum fuit reseruata potestas affrancandi domos censuatas à dicto perpetuo censu, si fuerit consignatus alius census cum conuenienti augmento, & vtilitate Ecclesiæ, quæ in casu nostro nõ interuenit, immo ma-
1 gna læsio, † qua stante datur rescissio actus *Dec.cons.142. pro tenui facultate mea.col.3. in princ.n.4. & cons.173. in fin. Felin. in c.ad audientiam.n.4.de præscriptionib. Aym. in respons. pro gener. n. 286. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.25.tit.6. n.68. post Gemin. cons.48. Rot. diuers. decis. 463. n.1. p.1.*

Quod etiam cessante pacto est de iure communi, secundum quod bona, quæ subrogantur,
2 seu † permutantur loco aliorum bonorum assumunt naturam, & qualitatem bonorum subrogatorum *l. si donatæ. §. si sponsus. ff. de donation.int.vir.& vxor. l.imperator.§.vlt. cum l. seq. ff. de legat.2. Alber. in l. vlt.n.4. vers. item res. ff. de negot. gest. Bald. cons. 112.n.5.lib.1. cum alijs per Euerard. loco argument.121.n.1. cum seq. Aym.cons.973. per tot. Ruin.cons.153.n.23.lib.4. Card.Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 25. tit. 2.*
3 *n. 14. vsque ad 16.* † Maximè quando, prout in casu nostro, permutatio, seu subrogatio est facta cum consensu domini directi, tunc enim effectus vnius in aliam transfunditur *Idem Card.Mantic.de tacit.& ambig.conuention. lib.25.tit.4.n.13.& 14. post Affl. in c.cum autem.in 4.notab. de controuers. inuestitur.*

Quare dicimus, quod res, quæ non est feudalis permutata, seu subrogata cum feudali
4 efficitur † feudalis *Alber.in l.vlt.col.2. vers. item quærit. ff. de negot. gest. Surd. decis.78. n. 28. & 29. Loffred. cons. 7. col.4. Menoch. cons.320.n.40.lib.4. Card. Mant.de tacit. & ambig. conuent. lib. 25. tit.4. n.13. Ias. in prælud. feudor. col.22. in 3. decis.n.88. Euerard. loco argument.121. n.3.in fin. Affl. in c.1. n.10. de vasall. decrep. ætat. Peregr. de fideicommiss.art.44.n.30.in fin. fol.415.Luc. de Penn. in l.1.col.3. C.de imponend. lucrat. descript.lib.10.Decian.cons.55.n.76.lib.3. & cons.52.n.34.lib.1.*

Quod etiam est in omnibus dispositionibus, in quibus res subrogatæ, & permutatæ suscipiunt naturam rei, pro qua fuit facta subro-
5 gatio, & permutatio, † prout dicimus de re dotali *Ias. cons.231. iste duæ mulieres. col.1. lib.2. post Bald.in auth. si qua mulier. C.ad velleian. Menoch. cons.70.n.7.lib.1. & cons. 320.n.41.lib.4.Tiraq.de retract.lignag.§.32. glos.1.n.27.in fin. Card. Mantic.de tacit. & ambig. conuent.lib.25.tit.3.n.22. Affl. decis. 336.n.3. Decian. cons.55.n.77. lib.3.& cons.*
6 *52.n.35.lib.1.* † Et de vsufructu subrogato in locum annui redditus *l. generali. §. hæredi. ff. de vsufruct. legat. Ruin.cons.59.n.3. in fin. lib.2.*

Prout etiam est in fideicommisso *Menoch. cons. 70. n.8. lib.1. post Bald. cons. 112. quæritur*
7 *qui intelligantur.* † *col. 1. vers. quarto quæritur vtrum.lib.1.Card.Mantic.de tacit.lib. 25.tit.5.n.7. & de coniectur.vltimar.volunt. lib. 7. tit.8. n. 23. Decian. cons.27. n.7. & 8. lib.1. & cons.52.n.33.& 39.cum seq. eod.lib. Aym. cons. 295. n. 4. Albens. cons. 97. n.51. Peregr. de fideicommiss.art.44.n.30. vers.& in specie rem permutatã. fol.414. Corn. cons. 150. col. fin.lib.3.Ias.cons.231.n.2.lib.2. Soc. Iun.cons.90.lib.3. Marzar.cons.22.in 1.dub. Tiraq. de retract. lignag. §. 32. glos.1. n.26. vsque ad 30.*

Et in specie emphyteusis, quod bona subrogata, & permutata loco bonorum emphyteoti-
8 corum, † assumant naturam illorum, cum sua causa, & onere, ac si essent illameì à principio concessa, concludit *Bero. cons.110. n. 14. lib. 1. post Socin. cons. 93. in fin. lib. 3. Corbul. de caus. priuation. ob alienation. irrequis. domin.ampliat.38. n. 1. fol.226. per tex. in l. imperator. §. fin. cum l. seq. ff. de legat.1. l.si eum. §.qui iniuriarum. ff. si quis cautionib.Bart.in l.certi condictio. in princ.*
9 *col.3. ff. si cert. petat.* † Cum etiam in particularibus, nedum in vniuersalibus subrogatum eius naturam sapiat *l. si donatæ res. §. si sponsus.ff.de donationib.int.vir.& vxor.Ias. in l.si grege.col.2.vers.nono nota. ff.de legat. 1. Tiraquel. de retract. lignag. §.32. glos.1. n. 25. in fin.*

Quæ etiam procedunt siue expressè, siue tacitè
10 fuerit facta subrogatio posterioris rei † in locum prioris, in vtroque enim casu assumitur eadem natura, & causa, vnde si vendens ipse confestim venditione facta conuerterit pecuniam in emptionem aliorum prædiorũ, satis videtur ex breuitate temporis declarare in id se vendidisse, vt emeret, & substitue-
11 ret hunc fundum in locum alterius, † prout in terminis notat *Tiraq. de retract. lignag. §.32. glos.1. n.24.* Quasi omnia ista censeantur correspectiua, & vnum factum contemplatione alterius, & ipsi actui videatur ines-
12 se, † vt late concludit *Idem Tiraq.de retract. conuentional.glos.1.§.5.n.1.vsque ad 28.post Glos. & alios in l. in bonæ fidei. & in l. petens. C.de pact. Bart. in l.contractus. C. de fid. instrument.* Maxime quia ex breuitate temporis præsumimus ea, quæ secuta sunt in
13 primo actu fuisse cogitata, † eumq. ipsum ob ea gestum fuisse *l. si ventri. §. vlt. vbi Bart. ff.de priuileg.creditor.Alber.in l.si tibi pecuniam.ff.si cert.petat. Bald.cons.293. multiloquium.col.2.vers. certe ego.lib.4.* Cum etiam nihil intersit, quod voluntas declaretur ver-
14 bis, † aut factis *l. de quibus. ff. de legib. l.re-*

cusari. & ibi Glos. ff. de acquir. hæreditat. Vnde multò magis in casu nostro, in quo adest expressa declaratio subrogationis, cui standum est Glos. in l. sed & si lege. §. 1. ff. de petit. hæreditat. & in l. imperator. §. vlt. ff. de legat. 1. Tiraq. de retract. lignag. §. 32. glos. 1. n. 23. Stante præsertim consensu domini di-
15 recti talem subrogationem approbãtis, † per quem transfunditur omnis effectus vnius rei in aliam subrogatam, vt supradictum est Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 25. tit. 4. n. 13.

Non obstat decretum Iudicis, in quo mandauit retrouenditionẽ census fieri ex officio, Quia hoc factum fuit in contumaciam procuratoris ob non exhibitionem instrumenti, quo exhibito statim cessat decretum, & de eius
16 notoria nullitate, & iniustitia apparet, † itaut nedum decretum, sed neque beneplacitum Apostolicum in hoc casu aliquid operaretur, cum illud suppleat defectum solemnitatum, non autem defectum causæ c. non liceat. 12. q. 2. Vnde si permutatio facta sit in casu non permisso, quamuis solemnitas beneplaciti, & decreti fuerit adhibita, non tamen
17 subsistit, late Gemin. cons. 48. † & licet ipso iure valeat, nihilominus si deterior facta sit conditio Ecclesiæ, potest retractari Dec. cons. 142. pro tenui facultate. n. 4. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 25. tit. 6. n. 68. vbi etiam testatur in Rota decisum,
18 quod sit restituenda res cum fructibus † apud Oradin. Pisana liquidationis fructuum 15. Octobris 1571. Aym. in cons. pro gener. n. 286. per tex. in l. si prædium. C. de prædijs minor. l. non solum. & l. prædiorum. C. eod. tit. l. 2. C. si quis ignorans rem minor. esse sine decret. comparauer. Dec. cons. 173. pro tenui facultate mea. in fin. vers. & ita ex omnibus supradictis. & cons. 556. viso consilio clarissimi. n. 6. & concludunt Glos. & alij communiter in l. iubemus. §. sane. il 1. C. de sacrosan. eccles. per tex. cum Glos. fin. in c. si quis presby-
19 terorũ. de reb. eccles. non alienand. † Itaut etiã ipsis agentibus non obstet iuramentum, quod præstiterunt c. 1. de his quæ fiunt à maior. part. capitul. Dec. d. cons. 173. in fin. vers. & ipsis agentibus. iuxta Glos. & Doctor. in d. c. si quis presbyterorum.

Nec obest Breue felic. record. Clem. Papæ VIII. dantis facultatem vendendi huiusmodi bona per creditores ad effectum illis satisfaciendi de eorum creditis, & extinguendi censum, qui erat impositus in d. bonis, Quia non ex hoc sequitur, quod idem census deberet extingui in minori quantitate, quàm erat conuentum, cum mens Summi Pontificis non fuerit, nisi prout iura disponunt, vt scilicet cuilibet soluatur quantitas debita, ne aliàs lædatur ius tertij, cui numquam præsumi-
20 tur, † quod Princeps voluerit præiudicare l. 2. §. merito. & §. si quis à principe. ff. ne quid in loc. public. l. ex facto. in princ. de vulg. & pupill. l. nec auus. C. de emancip. liber. l. si quando. in princ. C. de inoff. testam.
21 Quamuis etiam rescriberet † cum clausula motu proprio Bald. in c. ad audientiam. de rescript. Gemin. in c. si propter. col. 6. eod. tit. in 6. cum motus proprius excludat tantum surreptionem, nec aliud operetur in præiudi-
22 cium tertij, † nisi adsit certioratio de iure illius Abb. in c. causam quæ. il 2. n. 3. & 4. de testib. late Mandos. ad reg. 16. q. 4. n. 8. & q. 6. n. 10. Felin. in c. ad aures. 8. col. 6. post princ. vers. tertius casus. n. 8. de rescript. Rot. diuers. decis. 451. n. 4. p. 1. Gonzal. ad reg. 8. cancell. glos. 32. n. 5. & 6.

De læsione autem huiusmodi extinctionis apparet ex facto, itaut non sit aliud quæren-
23 dum, † cum tamen vtilitas euidens Ecclesiæ esset probanda per aduersarium, cum augmento, & alijs qualitatibus in instrumento expressis c. 2. de reb. eccl. non alien. in 6. Alex. cons. 160. n. 5. lib. 6. Rot. diuers. decis. 463. p. 1.

EPITOME.

Dominus quando teneatur de delicto famuli tam ciuiliter, quàm criminaliter. ¶ Et quid si delinquens fuerit exhibitus, & condẽnatus. ¶ Et quid in officiali publico, & priuato. ¶ Et quando essent deputati, illi qui putabãtur boni. ¶ Vel homines liberi, & non liberi. ¶ Vel quando adest tolerantia. ¶ Et quid in delicto successiuo. ¶ Et quando illud dicatur tale. ¶ Emptores doganarum quando habeant iura fisci, & Principis. ¶ Et possint remittere pœnas in totum, seu in parte. ¶ Sciens delictum, & illi non obuians, an teneatur ad aliquam pœnam, quamuis potuisset commodè, & sine periculo obuiare. ¶ Et quid in criminibus exceptis. ¶ Et in foro interiori. ¶ Accusatio criminalis an cesset, si remanet actio ciuilis. ¶ Articulum falsum producens an teneatur pœna falsi non examinatis testibus, & non probato, quod dolosè procurauit testes falsos examinari. ¶ Scientia qualis requiratur ad condemnandum publicanum pro delicto serui. ¶ Intellectus l. prouisum. 7. C. de fabricensib. lib. 10.

SVMMARIVM.

1 *Emptores doganarum habent omnia iura fisci, & Principis, & possunt remittere pœnas in totum, vel in parte, tamquam illa spectet ad eos siue sint indicta per nomina multiplicatiua, siue aliter. n. 3. & 4.*

2 *Dominium omnium, quæ incidunt in commissum statim transit ad Datiarium sicut transibat ad Principem. n. 5. 6. & 7.*

8 *Testis productus probat contra producentem.*

9 *Paritas administrationis facit, vt administrantes non bene inter se conueniant.*

10 *Scientia vbi requiritur debet esse præcisa, & plena cum suis qualitatibus. n. 35.*

11 *Coniectura non sufficiunt, vt quis puniatur*

tur propter scientiam præsumptam.

12 *Sciens delictum & illi non obuians non tenetur ad pœnam quamuis commode, & sine periculo potuisset ei obuiare, etiã de iure canonico, nisi in delictis exceptis, & atrocissimis, & nisi in foro interiori. n. 13. & 14.*

15 *Dominus tenetur de delicto successiuo præpositi, dummodo agatur ciuiliter, non criminaliter. n. 16.*

17 *Habens officium publicum non conuenitur pro delicto famuli, si illum exhibeat, secus in officio priuato. n. 18. 29. 30. & 31.*

19 *Cessante vtilitate non potest prætendi scientia domini, itaut teneatur pro delicto successiuo famuli. n. 34.*

20 *Accusatio criminalis cessat, si remanet actio ciuilis, maxime in administratione doganarum, & vectigalium. n. 21.*

22 *Dominus vectigalium potest conueniri ex facto familiæ. Fallit quando deputasset illos, qui boni putabantur. n. 23. & 42.*

24 *Publicanus tenetur pro delicto serui hominis nõ liberi, quamuis illum exhibuerit, si agatur ciuiliter, secus si famulus sit homo liber, quo casu exhibitio sufficit. n. 25. 40. & 41.*

26 *Intellectus* l. iure prouisum. 7. C. de fabricensib. lib. 10.

27 *Suspicio fraudis cessat in homine nobili, probo, & diuite. Et multa priuilegia similium personarum remissiue. n. 28.*

32 *Exhibitio famuli delinquentis non iuuat dominum, si sciuit delictum, & non prohibuit, sed permisit. n. 33. 36. 37. & 38.*

39 *Delictum successiuum quale dicatur.*

43 *Facta exhibitione, & sequuta condemnatione famuli delinquentis officialis publicus non tenetur. n. 44.*

45 *Debitum capserij non inducit necessitatem fraudis quãdo illud est de consensu domini.*

46 *Actio in factum non est famosa, nec irrogat infamiam.*

47 *Articulum falsum producens nõ punitur pœna falsi, non examinatis testibus, & non probato, quod dolose procurauit testes falsos examinari. n. 48.*

CAPVT DCXXV.

Primum dubium decidendum est negatiuè; quod nullum ius competat Fisco in casu, & ad effectum, de quo agimus, Quia emptores doganarum possunt consignare bona pertinentia ad doganam cuicumque voluerint absque aliqua solutione, & adnota-
1 tione in libris, † prout etiam possunt remittere pœnas in totum, seu in parte, quarum remissio licèt regulariter spectet ad principem, & Fiscum, Tamen hoc non procedit quando adsunt tales emptores, cum habeant omnia iura fisci & Principis *l. creditor. vbi Bart. & Bald. ff. de action. empt. Idem Bald. cons. 256. præmittenda sunt quædam. n. 1. lib. 4. & in l. si quis. vbi Salic. C. de vectigalib. & commiss. Guid. Pap. decis. 413. n. 1. Peregr. de*
2 *iur. fisc. lib. 6. tit. 5. n. 3.* † Vnde dominium omnium, quæ incidunt in commissum spectat ad Datiarium, & statim ad illum transit, sicut transibat ad cameram & ad Principem *l. commissa. ff. de publican. Bald. cons. 256. n. 2. lib. 4.* Immo etiã omnes aliæ pœnæ indictę ob
3 causam gabellarum † pertinent ad conductores *Ang. in §. pœnales col. 4. instit. de actionib. Alex. in l. si quis id quod. ff. de iurisd. omn. iudic. Boer. decis. 180. n. 3. post med. Dec. cons. 4.*
4 *n. 2.* † siue pœnæ sint indictæ per nomina multiplicatiua puta in duplum, vel in triplum, siue aliter *Socin. cõs. 36. n. 12. ad med. lib. 4. Pe*
5 *regrin. de iur. fisc. lib. 6. tit. 5. n. 32.* † Cum etiã omnia ista sint in fructu, vnde magis spectãt ad emptores talium redditũum, vt bene per *Bald. in rubr. ff. de rer. diuis. n. 4. & in l. 1. n. 10. C. de fructib. & lit. expens.* & per consequens possunt facere quidquid volunt in cõ-
6 cernentibus similia negotia gabellarũ † tamquam subrogentur loco Dominorum, quibus talis potestas tribuitur *Grammat. decis. 36. n. 12.* cum alijs per *Peregrin. de iur. fisc. lib. 4. tit. 8. n. 15.*

Et quamuis prætendatur, quod possit existere aliquod interesse Fisci in habendo notitiam fructus & redditus doganarum, quæ non posset haberi, si non fiat adnotatio illorum in
7 libris Doganæ, † Tamen isti fructus non attenduntur in nouis appaltibus, cum semper fiant per duos, aut tres annos ante finem currentis conductionis, & sic non potest cõsiderari aliquod interesse respectu istius notitiæ, Maxime quia, vt dictum est, Datiarij tamquam domini possunt gratiam facere cuicumque absque eo quod aliquid adnotetur in libris, disponendo de pœnis, & alijs emolumentis sibi debitis, cum sint fructus appaltus, & succedant loco rei *Bald. in rubr. ff. de de rer. diuis. n. 4. per tex. in l. creditor. vbi Cin. C. de action. empt. l. si quis. 11. in fin. C. de vectigalib. & commiss.* Præsertim quia liber incontri non fuit tentus in omnibus
8 Doganis vt deponit testis Fisci fol. 112. † cui standum est tamquam à parte producto *Ias. in l. admonendi. col. 46. de iureiurand. Gabr. de testib. conclus. 1. n. 13. vers. contrarium tenet. Paris. cons. 88. n. 12. lib. 3.*

Secundum dubium est etiam resoluendum negatiuè, quod non constet de scientia prætensarum fraudum, Nam omissis multis exceptionibus quę adsunt contra testes, de quibus laté in facto, satis est quod in casu nostro Dominus non tenebatur credere Mario quo ad imputationes datas Gualterio, tamquam
9 non bene cum eo conueniret, † ob paritatem administrationis, à qua illum libenter remouisset *Aym. cons. 319. n. 26.* Cum etiam non fuerit facta per Marium notificatio prætensarum fraudum specialiter, & distinctè, itaut Dominus potuerit habere verã, & præcisam scientiam illarum, ob quas posset iustè puni-

re de-

10 re delinquentem, & eũ officio priuare,† prout talis scientia requirebatur *Glos. in c. concertationi. in verb. sciuerit. de appellat. Osasc. decis.* 176. *n.* 6. *Becc. cons.* 37. *n.* 23. *cum seq. Tiraq. de retract. lignag.* §. 36. *glos.* 2. *n.* 30. *Surd. cons.* 328. *n.* 28. *lib.* 3. *Bertaz. cons. crimin.* 439. *n.* 8. *lib.* 2. *Cephal. cons.* 350. *n.* 20. *lib.* 3. *Alex. cons.* 114. *n.* 4. *ad med. lib.* 1. *Caputaq. decis.* 116. *n.* 4. *p.* 1.

Et quamuis exaduerso prætẽdatur adesse coniecturas, ex quibus scientia solet probari, Tamen coniecturæ debent esse iuris, quæ neque
11 sufficerent † quando, prout in casu nostro, agitur criminaliter, vt quis propter præsumptam scientiam puniatur §. *si quis autem. &* §. *hinc nobis. in fin. vers. si vero expressim. auth. de hæredib. & falcid. Surd. cons.* 328. *n.* 29. *lib.* 3. *Aret. cons.* 47. *n.* 2. *Cephal. cons.* 150. *n.* 16. *lib.* 3. *Honded. cons.* 96. *n.* 35. *lib.* 2. *Rot. decis.* 21. *de dol. & contumac. in antiq. Card. Seraphin. decis.* 133. *n.* 2. *vers. tamen hoc non procedit in pœnalibus. & decis.* 991. *n.* 2. *Bertazol. cons. crimin.* 319. *n.* 12. *lib.* 2. *Farinac. cons.* 125. *n.* 8. *in fin. lib.* 2. late *Rot. coram R.P.D. Penia Romana domus S. Ludouici.* 24. *aprilis* 1600. de qua per *Farinac. decis.* 151. *post cons. lib.* 2.

Et quatenus etiam probaretur talis scientia
12 per veras probationes, non præsumptas, †Tamen neque officeret, cum scientia delicti nõ faciat scientem teneri ad pœnam, Nam quidquid sit in delictis exceptis, & atrocissimis, vt in crimine læsæ maiestatis, & parricidij, ac similibus, & quidquid sit in foro interiori animæ, verissima est opinio, quod in alijs delictis, & in foro exteriori non debet condemnari pœna aliqua, etiam extraordinaria qui sciens delictum non obuiat, vt non committatur, quamuis commodè, & sine periculo posset hoc facere *l.* 1. §. *sed in eo. vbi Bart. n.* 2. *ff. ad sillanian. Abb. in c.* 1. *n.* 5. *vers. sed pone. & ibi Felin. n.* 4. *Bero. n.* 75. *de offic. deleg. Idẽ Felin. in c. quantæ.* 47. *n.* 4. *de sentent. excommunication. Roman. cons.* 117. *n.* 1. *vers. aut volumus intelligere. & ibi Mandos. in verb. non puniatur. Boer. late in addit. ad Din. in c. non est sine culpa.* 19. *de regul. iur. in* 6. *Dec. in l. culpa caret.* 50. *n.* 7. *&* 8. *ff. eod. tit. Natt. cons.* 158. *n.* 13. *Thob. cons.* 101. *n.* 18. *Clar. in* §.
13 *fin. q.* 87. *vers. dictũ est quod ex sola. n.* 3. † vbi quod hoc etiam procedit de iure canonico, & quidquid aliud sentiant *Cagnol. in d. l. culpa caret. & Couar. in clem.* 1. *p.* 2. §. 2. *n.* 7. *de homicid. & Menoch. de arbitr. cas.* 355. *n.* 7. *in*
14 *fin.* † contra eos est verior, & magis recepta opinio, vt testatur *Honded. cons.* 98. *n.* 34. *lib.* 1. *& cons.* 96. *n.* 26. *vsque ad* 29. *lib.* 2. *Bertaz. cons. crimin.* 445. *n.* 2. *lib.* 2. *cum alijs per Farinac. q.* 51. *n.* 4.

Neque obstat, quod si præpositus in officio delinquat, Dominus præponens teneatur pro
15 eo, † si agatur de delicto successiuo, ac continuatis fraudibus, quasi præsumatur de eius voluntate deliquisse, tamquam non obuiauerit, cum posset illum remouere *Natt. cons.* 499. *n.* 2. *post princ. Menoch. præsumpt.* 27. *n.* 12. *&* 13. *lib.* 5. Quia prædicta procedũt dum- Adde ad decis. Marc. 16
16 modo agatur ciuiliter contra dominum,† secus si criminaliter, prout in casu nostro, tunc enim dominus non tenetur *Glos. in l. obseruare.* 4. *in verb. ratio. in fin. ff. de offic. proconsul. & legat. & in c. eum ad sedem.* 15. *in verb. interdictum. ante med. vers. nec enim de facto familiæ. de restitut. spoliator. Roman. cons.* 11. *n.* 3. *vers. prædicta tamẽ distinctio. & cons.* 15. *n.* 1. *&* 2. *& ibi Mandos. in verb. criminaliter. Felin. in c. petrus.* 17. *n.* 13. *col. penult. in fin. vers. tertio declara. de homic. & in c. cum venisset.* 25. *n.* 4. *ad med. de testib. & in c. legebatur.* 3. *n.* 2. *de maiorit. & obedient. & in c.* 2. *n.* 2. *vbi Dec. in* 1. *lectur. n.* 4. *de constitut. Ias. in l. nõ impossibile. n.* 2. *ff. de pact. Barbat. inter cõs. Calcan.* 66. *n.* 2. *in fin. Frãcis. Marc. q.* 423. *n.* 13. *Decian. cons.* 25. *n.* 14. *lib.* 2. *& cõs.* 4. *n.* 62. *vers. item respondetur. lib.* 3. *Auffr. ad decis. Capell. Tholos.* 196. *n.* 2. *Honded. cons.* 96. *n.* 16. *lib.* 2. *Farinac. q.* 24. *n.* 89. *& cons.* 125. *n.* 7. *lib.* 2.

Accedat carceratio, & exhibitio officialis, qui prætenditur fraudes commisisse, tunc enim
17 dominus illum prępones non tenetur,† cum sufficiat malefactorem exhibuisse quando, prout in casu nostro, sumus in habente officium publicum, quidquid aliud sit in officio priuato, puta tabernario, nauta, hospite, vel similibus, tunc enim non sufficeret exhibitio, cum esset in potestate damnum passi agere contra præponentem, seu præpositum *l. vnic. ff. furt. aduers. naut. caupon. & stabular. Felin. in c. petrus.* 17. *col. penult. in fin. vers. quinto declara. n.* 12. *de homicid. Auffr. ad decis. Capell. Tholos.* 196. *n.* 4. *Roman. cons.* 434. *in fin. vbi Mandos. in verb. liberantur. Bald. cons.* 230. *præsupposito statuto. n.* 4. *lib.* 1. *Abb. in c.* 1. *n.* 7. *de restitut. spoliator. Firman. de vectigalib. p.* 4. *q.* 7. *Dec. in l.* 2. *n.* 13. *ff. quod quisque iur. Marsil. in rubr. de fideiussorib. n.* 182. *Decian. cons.* 25. *n.* 15. *lib.* 2. *Affl. decis.* 82. *n.* 4. *Roncagal. in l. eamdem.* 9. *n.* 184. *ff. de*
18 *duob. reis.* † Quod procedit siue agatur ciuiliter, siue criminaliter *Farinac. cons.* 125. *n.* 9. *lib.* 2.

Quibus additur, quod ex prætensis fraudibus per ministrum commissis nulla vtilitas potest dici acquisita Domino, prout etiam exaduer-
19 so præsupponitur per Fiscum, qua vtilitate cessante, non potest prætendi aliqua voluntas, & scientia domini, nec aliquod delictum successiuum in commodum, & in vtilitatem ipsius, quod per eumdem dominum posset prohiberi, & per consequens nulla æquitas suadet, vt pro famulo teneatur *Honded. cõs.* 97. *n.* 8. *lib.* 2. *Menoch. cons.* 53. *n.* 15. *lib.* 1. *post Ruin. cons.* 21. *n.* 1. *lib.* 4. *Calcan. cons.* 63 *n.* 1. *Barbat. cons.* 13. *col. antepenult. lib.* 3. *post Rom. & Ias. in l. de pupillo.* §. *si quis ipsi pretori. vbi Alex. n.* 24. *ff. de nou. oper. nunciat.* & concludunt

dunt omnes *in c.constitutis.il 1. vbi Host.n.4. vers. si quis autem. Abb.n.3. Imol. n.2. Felin. n.1. de testib. Grammat.cons.8.n.3.*

Cessante igitur interesse fisci, ac sublatis omnibus prætensionibus sociorum adhærentium fisco, absolutio est concedenda, maxime quia inter istos socios adsunt conuentiones cum diuersis capitulis, in quibus fuerunt promissa omnia, quæ tendunt ad securitatem cuiuscumque sociorum, & ad obseruantiam promissorum, cum pœnis, & alijs in eisdem ca-
20 pitulis contentis, † quæ faciunt cessare omnem accusationem criminalem; tamquam remaneat actio ciuilis, quæ etiam comprehendet dolum commissum contra aliquem, nam si talis dolus potest purgari actione ex contractu, cessat actio de dolo, nec potest puniri dolus criminaliter, vnde multò magis in casu nostro, in quo nullus dolus potest considerari ex supra allegatis *Bald. cons. 15. ad euidentiam.lib.1. Castr.cons.412. viso facto & dubijs mihi traditis. n. 4. lib. 1. Aym. cons.6.n.105.& cons.280. col. penult.ad med. vers. postremo considero.& vers. pro quo melius facit. Menoch.* qui loquitur in specie
21 doganarum, † seu vectigalium, & tributorum *cons.98.n.83.& 84.lib.1.post Abb.cons.68.n.5. lib.1. Bero.cons.206. n.24.lib.3. Roland.cons. 75.n.31. lib.1. per tex.in l. & eleganter. 7. in princ. ff. de dolo malo l. licet.41. §. ea obligatio. ff. de procuratorib.*

Non obstat *tex. in l.cum si exhibuissent.3. ff. de publican.* vbi Dominus vectigalium conue-
22 nitur ex facto familiæ, † cum debeat bonos seruos ad hoc ministerium eligere, & ideo tam dura conditio publicanorum efficitur, quasi sint in culpa tales præponendo *§. item is ex cuius.& §. cui.& §.exercitor.instit.de obligation.quæ ex quasi delict. nascunt.* Quia respondetur quod dispositio *d.l.cum si exhibuissent.* non procedit, quando publicanus
23 deputasset illos, qui boni putabantur, † prout constat in casu nostro, tunc enim non tenetur, Ita in specie declarat *ibid. Cuman. ante med. vers. in casu idcirco. n.1. in princ.* vbi quod est notandum, argumento à ratione legis iuxta *l.adigere.§.quamuis.de iurepatron. l.argentum. ff. commodat.* quod etiam voluit *Felin.in c.petrus.n.10.de homicid. late Card. Seraph. decis.528. n.1. ad med.* vbi in specie sequitur *Cuman. in d.l. cum si exhibuissent. ff. de publican. cum alijs per Gabr. de malefic. conclus. 7. n. 9. Rebuff. in prax. tit. de form. vicariat. n.189.*

Præterea dispositio *d.l.cum si exhibuissent.* procedit in delicto commisso per seruum publi-
24 cani, † & sic in homine non libero, tunc enim non sufficit exhibitio, neque liberatur dominus sine noxæ deditione, Aliud est quando exhibetur homo liber, qui deliquit, nam tunc amplius dominus non tenetur, ita post *Iacob.de Aren.* declarat *Bart. in l.1. §. quod nouissimè. in princ. ff. de publican.Cuman.in d.l.cum si exhibuissent.in princ. ff.eod.tit.*

Et quamuis etiam in libero homine vltra exhibitionem teneretur dominus pro noxa fa-
25 musi, † Tamen tenebitur ciuiliter, non criminaliter, prout ita in specie notat *Francis. Marc.decis.423.n.13.p.1. Felin.in c. petrus. n.13. de homicid. Decian. cons.25.n.14.lib.2.* cum alijs adductis supra *vers. neque obstat, quod si præpositus. n.15.* & secundum etiam
26 prædictas declarationes intelligitur † *tex. in l. iure prouisum. 7. C. de fabricensib. lib.10.* Quamuis dispositio illius *tex.* procedat specialiter in illo casu, quia vnus succedit alteri, ideò ratione istius simultaneæ successionis æquum est, vt vnus teneatur pro alio, vt *ibid.* notat *Io.de Plat.n.1.*

Quæ omnia dicta sunt ex abundanti, cum pro absolutione accusati sufficeret solum allegare eius nobilitatem, & probitatem, ac integritatem omnibus notam in administratione diuersorum negotiorum tam publico-
27 rum, quam priuatorum, † vltra amplitudinem diuitiarum, itaut istis concurrentibus inuerisimiles, & impossibiles sint prætensæ participationes fraudum, cum in similibus personis cesset omnis sinistra suspitio *Glos. in c. illud.40. distinct. Boer. decis.217.n.9. ad med.Felin.in c.super his.16.col.penult.& vlt.*
28 *de accusation.* † & multa priuilegia personarum integrarum ponit *Tiraq. de nobilit. c.3. & 20. & in l.si vmquam.in verb. bona.C.de reuoc. donationib.*

In eadem causa prætenditur denuo exaduerso, quod possit criminaliter agi contra Domi-
29 num pro delicto familiæ, † & ad hoc probandum adducitur *tex.in §.exercitor.in fin.inst. de obligat. quæ ex quasi delict.nascunt. & in l.si cum exhibuissent.3.ff.de publican. & vectigalib. & in l.1. §. hæc autem facultas. ff. si famil. furt. fecis.dicat.& in l.iure prouisum. 7.C. de fabricensib.lib.10.*

Verum facilis est responsio, quia prædicta procedunt, quando non exhiberetur famulus delinquens, secus autem si exhibitio interue-
30 nit, prout in casu nostro, † tunc enim cessat omnis actio contra dominum habentem officium publicum, prout est publicanus, qui dicitur habere munus, & officium publicum à Principe *Castr.in l.prætor.in princ. C. de edend. Aret.in c.1.n.20. de probation. Dec.in l.fœminæ.n.23. vers. decimo non potest. ff. de regul. iur. Roncagal. in l. eamdem. 9. n.144. vers.arbitror tamen. ff. de duob. reis.*

Contraria autem procedunt in habēte officium priuatum, vt in nauta, caupone, & stabula-
31 rio, ac similibus, † in istis enim non sufficit exhibitio, cum sit in potestate damnum passim agere contra dominum, quod non est in officiali publico, qui liberatur exhibendo famulum delinquentem, Ista est communis, & vera distinctio, de qua per *Felin. in c. petrus. 17. col. penult. in fin. vers. quinto declara. n.17. de homicid.* cum alijs adductis

ctis supra *vers. accedat carceratio. n.17.*

Neque obstat, quod non sufficiat exhibitio *l. 1. §. ceterum si sciente. ff. si famil. furt. fecis.*
32 *dicat.* † Quia dispositio illius *tex.* procedit quando dominus sciuit delictum famuli, & non prohibuit, sed permisit, seu iussit, tunc enim non iuuatur priuilegio exhibitionis, quasi illud perdiderit ex suo delicto, vt declarat *Glos. in d. l. 1. in verb. erit data. & ibi Bart. in princ.* requirit, quod dominus delinquat circa maleficium commissum à famu-
33 lo, † tunc enim non mirum, si non habet beneficium exhibendi, quia conuenitur ex suo delicto, prout etiam notat *ibi Alber. ad med. & in fin.* quia inquit dominus participauit propter scientiam, & ob non prohibitionem, cum posset prohibere, quasi tunc etiam ipse idem faciat ex suo interpretatiuo delicto.

Immo etiam requiritur, quod ex delicto commisso per famulum in fraudibus, aut similibus delictis vtilitas acquiratur domino, cum illa cessante non possit prætendi aliqua voluntas, & scientia domini, nec aliquod delictum successiuum in commodum, & vtilita-
34 tem ipsius, † quod per eumdem dominum possit prohiberi, & per consequens nulla æquitas suadet, vt pro famulo quis teneatur iuxta communem opinionem, de qua per Doctores *in c. constitutis. il 1. vbi Host. n.4. vers. si quis autem. Abb. n.3. Imol. n.2 Felin. n.1. de testib.* & late ostensum fuit *supr. vers. quibus additur. n.19.*

De ista autem vtilitate, & scientia non constat, quia testes inducti ad talem scientiam probandam sunt condẽnati de fraudibus, & alijs delictis, de quibus in facto, & habent tot exceptiones, vt mirum sit, quod super illis in-
35 sistatur, † Maxime cum non fuerint notificatæ fraudes specialiter, & cum suis qualitatibus, prout requirebatur, ad hoc, vt scientia induceretur, & vt dominus posset famulum remouere, nec enim sufficit in genere aliquem admonere, tamquam non possit ex hoc quis dici scire *Glos. in c. concertationi. in verb. sciuerit. de appellat.* cum alijs de quibus *supr. vers. secundum dubium. n.10.*

Amplius etiã cõstat ex processu, quod licèt non esset credendum talibus monitoribus de prętensis generalibus fraudibus, tamẽ Dominus
36 suspendit ab officio Gualterium, † & sic non adest tolerantia, quæ exaduerso præsupponitur, & cum factis diligentijs nihil contra eum inuenerit, post multos dies illum ad officium reintegrauit, prohibendo etiam Mario expressè, ne permitteret aliquam extractionem Gualterio in præiudicium doganæ,
37 vt † fatetur ipse Marius testis exaduerso productus, qui probat contra producentẽ etiam quod sit vnicus *l. si quis testibus. C. de testib. Gabr. eod. tit. conclus. 1. n.13. & 14.* Adeo vt cessante tolerantia, nulla actio detur con-
38 tra Dominum † pro delicto famuli exhibiti *Bart. in l. 1. in princ. & ibi Alber. ad med. ff. si famil. furt. fecis. dicat.*

Maxime, quia licèt opponatur istas fraudes iudicari tamquam delictum successiuum, Tamen verius est non posse dici delictum suc-
39 cessiuum, † cum illud dicatur tale, quando habet causam successiuam, & continuatam, vt est guerra, rebellio, vel quid simile, secus si causa sit momentanea, puta homicidium, furtum, vel aliud, quod momento perpetratur, tunc enim factum familiaris non imputatur domino, cum non possit præsumi, quod sit gestum de eius consensu, & sic in casu nostro erunt plura furta, non autem delicta successiua, prę sertim quia in facto præsupponitur quinquennium intercessisse inter vnam & alteram fraudem, Ita in ista materia successiuitatis declarat *Felin. in c. cum omnes. 6. n.31. & 32. vers. sexta declaratio. de constit. Cardin. in clem. 1. §. ciuitas. n.3. de pœnis. Capic. decis. 130. n.69.*

Præterea omnia iura exaduerso adducta circa
40 non sufficientiam exhibitionis † procedunt in delicto commisso per seruum publicani, & sic in homine non libero, tunc enim non sufficit exhibitio, neque liberatur dominus sine noxæ deditione, Aliud quando exhibetur homo liber, qui deliquit, nam tunc amplius dominus non tenetur, vt post *Iacob. de Aren.* declarat *Bart. in l. 1. §. quod nouissimè. in princ. ff. de publican. & vectigalib. Cuman. in l. cum si exhibuissent. 3. in princ. ff. eod. tit. & dictum est supr. n.24.*

Et in omnibus casibus, in quibus teneretur dominus pro homine etiam libero vltra exhibitionem, excepta participatione, vt supra
41 dictum est, † tenebitur solum ciuiliter, non criminaliter, prout in specie declarat *Franc. Marc. decis. 423. n.13. p.1.* cum alijs superius adductis *vers. neque obstat quod si præpositus. n.15.*

Cum etiam dispositio *d. l. si cum exhibuissent. & aliorum iurium*, quæ exaduerso adducuntur,
42 procedant, † quando publicanus deputasset illos, qui improbi putabantur, & essent notorij delinquentes, secus quando fuit facta electio hominum probatæ vitæ, & bonæ existimationis, prout constat in casu de quo agimus, tunc enim dominus non tenetur de eo, quod postea euenit, vt in specie declarat *Cuman. in d. l. si cum exhibuissent. 3. ante med. vers. in versu idcirco n.1. in princ. ff. de publican. Felin. Card. Seraph.* & alij quos adduximus *supr. vers. non obstat tex. in l. cum si. n.22.* & sequitur etiam *Rebuff. in tractat. de hospitib. n.13. tom.2. fol.275.*

Quibus additur, quod in concursu legum, quæ hinc inde allegantur, an publicanus amplius
43 teneatur pro delicto famuli exhibiti, † verior est opinio, & illa passim practicatur, quod facta exhibitione, & sequuta condemnatione famuli delinquentis, non possit amplius dominus, & officialis publicus molestari, vt testatur *Alber. in l. quantæ audaciæ. n.3. vers.*

& ista

& *ista iura multum fuerunt trutinata. ff. de publican. & vectigalib.* vbi quod ita cum socijs iudicauit ad fauorem Potestatis Pergami, qui suos officiales delinquentes exhibuit
44 & condemnauit, † post quam exhibitionem & condemnationem fuit liberatus per *tex. in l. si post depositam. 9. C. de assessorib. l. 3. in princ. ff. de publican.* cum alijs adductis per *Alber. in d. l. quanta audacia. ff. eod. tit.*

Neque rectè infertur per Aduersarium dum dicitur, quod Gualterius erat homo malę opinionis, & famæ, cum remanserit debitor Domini dum capsam administrauit, Quia hoc fuit de consensu ipsius, & passim capserij potius remanent debitores, quam creditores, itaut tale debitum non inducat necessitatem
45 fraudis, † quæ tunc dicetur talis, quando probaretur dissensus Domini, qui non solum non probatur, sed potius constat de consensu, ideo non debet attendi *§. 1. & §. furtum. & §. placuit. instit. de obligat. quæ ex delict. nascunt. l. falsus. §. 1. de furt. Bertazol. cons. crimin. 224. n. 18. lib. 1.*

Non est igitur amplius molestandus Dominus criminaliter, maxime quia pro delicto familiæ competit actio in factum parti læsæ
46 contra dominum, † vt probant omnia iura exaduerso adducta, & specialiter *tex. in §. vlt. instit. de obligat. quæ ex quasi delict. nascunt.* quæ actio in factum non est famosa, nec irrogat infamiam *l. non debet. 12. in fin. ff. de dolo mal.* Itaut sufficiat agi ad damna & interesse, si quæ sint, & satis est exhibitio delinquentis, & solutio per eum facta, vel facienda, quæ liberat alium, quando sumus in obligationibus, quæ ex quasi delicto nascuntur, quidquid aliud sit in illis quæ ex maleficio ortum habent *Glos. in §. penult. in verb. hæredi. ad med. vers. item in actione. instit. de obligat. quæ ex quasi delict. nascuntur. per tex. in l. licet. §. possumus. ff. naut. caupon. stabular. l. 1. de condict. furtiu.*

Quo verò ad nouas quærelas subornationis, & productionis falsi articuli nihil est respondēdum, quia non verificantur, immo ex narratiua facti colligitur nullam adesse causam
47 quærelandi, † Maxime quia etiam si datus fuisset articulus falsus, Tamen non habet locum pœna falsi, non examinatis testibus, nisi præcedente interrogatorio an velit vti, quæ cū in casu nostro non præcesserit, omnis prætensio corruit, & est concedenda absolutio; Præsertim quia etiam requiritur, quod probetur producentem scienter, & dolose procurasse falsos testes examinari super articu-
48 lo falso fabricato ab ipso producente, † cum alias non possit criminaliter agi super falsitate, vt declarat *Farinac. q. 159. de falsit. & simulat. n. 37. cum seq.* iuxta doctrinam *Bart. in l. diuus. n. 3. ff. de falsis. Rimin. Iun. cōs. 344. n. 29. lib. 3. & cons. 345. n. 15. eod. lib. Abb. in c. præsentium. n. 10. in fin. de testib. Angel. de malefic. in verb. falsario. n. 43. vers. sed diligenter aduertat. Capic. decis. 67. n. 7. ad fin.* Et ita ex prædictis post longam discussionem fuit lata sententia absolutoria ad fauorem emptoris doganarum imponendo perpetuū silentium tam Fisco, quam adhærentibus.

EPITOME.

Administratores annonæ, minorum, & alij quicumque an teneantur de periculo nominum debitorum, maxime per eos contractorum. ¶ Et quando illis incumbat onus probandi eos esse idoneos. ¶ Penuria personarum quo casu operetur, vt inhabiles admittantur. ¶ Frumentatores qui præsunt frumento publicè emendo, & condendo, quādo debeant seruari indemnes. ¶ Verba segniter quomodo interpretemur. ¶ Diligentia qualiter sit probanda. ¶ Frumentum publicum quando sit distribuendū inter ciues.

SVMMARIVM.

1 *Nomina debitorum non exacta cedunt periculo administratorum tam minorum, quam annonæ, & aliorum quorumcumque. n. 2. 3. & 17. Maxime si per eos fuerint contracta. n. 4. & 5.*

6 *Administratori incumbit onus probandi nomen debitoris per eum contractum fuisse idoneum.*

7 *Testis deponens de facto proprio fidem facit præsertim si sit deputatus ad officium super cuius concernentibus testificatur. n. 8.*

9 *Diligentia non potest probari directè, tamen dicetur probata, si nō docto de aliquo impedimento quis non fecit, quod poterat facere.*

10 *Exactio contra debitores ciuitatum est facilis propter multa priuilegia ei concessa.*

11 *Credulitas nedum vnius, sed plurium non facit, vt quis dicatur idoneus.*

12 *Diues quis non præsumitur, nisi probetur per allegantem.*

13 *Penuria personarum facit, vt possit contrahi cum minus idoneis. Intellige vt n. 14.*

15 *Necessitas multa fieri sinit, quæ alioquin crimine non vacarent.*

16 *Frumentum publicum, si non potest vendi distribuitur inter ciues.*

18 *Frumentatores, qui præsunt frumento publicè emendo, & condendo debent seruari indemnes, si non segniter functi sunt officio suo. & n. 20.*

19 *Verba segniter interpretamur pro tarde, negligenter, & otiose agere.*

CAPVT DCXXVI.

Confirmandam dixi sententiam latam contra Administratores annonæ, cum iustè fuerint condemnati ob non exactionem
1 nominum debitorum, † quorum periculum ad ipsos spectat *l. chirographis. l. qui negotiationem.*

tionem.§.penult.l.si tutelæ l.cum quæritur.ff. de administr.tutor.l.debitoribus.C.eod.tit. l. 2.C.arbitr.tutel. late *Socin.cons.2.n.8. vsque ad* 14. *lib.*1. vbi ampliat ad quoscumque ad-
2 ministratores † tam rerum minorum, quàm aliorum *l.1. §. magistratus.ff. de magistrat. conuenien.* cum alijs per *Munnoz.de ratiocin. administr. c.19.n.21. Caualcan.de tutor. & curator.n.114.&* 118. *Guter. eod. tit. p.3. c.1.n.95.Rebuff.in l.boues.89.§.inter edere. col.5.vers.septimo vt eorum.ff.de verb. signi-*
3 *ficat.fol.*547. † Et in administratoribus, de quibus agimus, est *tex.in l. vlt. ad fin. vers. item rescripserunt nominum. ff.de administr. rer.ad ciuitat.pertinent. Ias. in l. periculum. n.1.& 2.ff.si cert.pctat. iuxta l. imperator. ff. ad municipal.l.2.C. de administr. rer. publicar. lib.*11. *l.1. C.de pericul. nominator. eod. lib.l.qui solidum.*80.*§.etiam respublica. ff.de legat.2.l.vnic.C.de his qui ex offic. quod administrauer.conueniũt.lib.*11.*Losseus de iur. vniuersitat.p.3.c.vlt.n. 32.vsq.ad 36.*

Præsertim quia sumus in nominibus debitorum, quæ ipsimet administratores contra-
4 xerunt, † quorum periculum magis ad eos pertinet *l.litis contestatæ.§.si pecuniæ.ff. de negot. gest.* Vnde in talibus requiritur diligentia tam in illis contrahendis, quam in
5 eis postea exigendis, qua non præstita, † ipsi tenebuntur *l.quidquid.C.arbitr.tutel.Guter. de tutel.p.3.c.1.n.98.Alex.cons.104. n.3.lib.4.* & in istis nominibus ab ipsis administratoribus contractis debet per eos probari nomen
6 debitoris fuisse idoneum, † & in contrahendo fuisse adhibitam diligentiam *l.qui sub cõditione.quæ est antepenult.ff.de condit.& demõstrationib.l.si res pupillaris.51. vers. cum celeberrimus. ff.de administr. tutor. l.1.§.si magistratus.vers.probatio autem.ff.de magistratib.conueniend.Barbat.cons.92.n.13.lib. 3.Guter.de tutel.p.3.c.1.n.90.Rebuff.in l.boues.89.§.inter edere. col.5.vers.sexto rationẽ reddens. ff.de verb.significat. fol.547. Socin. cons.92. n.7.in princ.lib.4.Roland.cons.49.n. 36.lib.1.Firman.de episcop.p.6.lib.4.q.29.* Et bene *Glos.* quæ multos textus concordantes adducit in *l.1.in verb.mutilatum.ad med. C. de pericul. nominator.lib.11.*

Immo potius probata fuit negligentia administratorum, cum ad manus Furnarij singulis diebus peruenirent multæ pecuniarum quã-
7 titates ex retractu panis venditi, † vt deponit vltimus testis super secundo, cui dandã est fides tamquam testificanti de facto proprio *Castr.in l.quicumque.in fin. C. de seru. fugitiu.Salic.in auth.si quis decurio.oppos.4. C.ad leg.cornel.de fals.Socin.Iun. cons.31. n. 33.lib.2.Tiraq.de retr. lignag.§.1.glos.24.n. 47.Vasq. cõtrouers. illustr.c.34. n.2.Decian. cons.93.n.2.lib.1.*cum alijs per *Ceuall.q.494.*
8 Maxime † cũ simus in deputato ad officium venditionis panis *Rot. coram Card. Seraph. Romana. de Picbis.1.iunij.1585.*

Vnde si singulis quibuscumque diebus fuissent per officiales exactæ pecuniæ saltem pro aliqua rata à Furnario, non remansisset debitũ in tam magna quantitate, ex hoc enim satis
9 dicitur probata negligentia,† quæ licet directè probari non possit *Ang.in l.testium. C. de testib.Menoch.de recuper. possess. remed.7. q.5.* Tamen plene,& sufficienter illa est probata, quando, non docto de aliquo impedimento, quis non fecit, quod poterat facere *c.licet episcopus.de præbend.in 6.Socin.cõs. 273.col.4.vers.confirmatur ista conclusio.lib. 2.post Bart.cons.202.carissime domine. lib.1. Ruin.cons.52.n.8.lib.5.Aym.cons.132.n.4.ad fin.Felin.in c.si autem.n.3. de rescript. Bald. in l.iuris ignorantia.C.qui admitt.*

Maxime cum facilior sit exactio contra debitores ciuitatum, & vniuersitatum, itaut minus
10 sit excusandus, † qui ab illis statim non exigit ob multa priuilegia, quæ dantur vniuersitatibus aduersus tales debitores *l.1. & 2.C.de debitorib.ciuitat.lib.11.l.bonis.§. respublica.de priuil.creditor.l.2. de vsur. l. etiã ex modo.eod.tit.Bald.in l.vltim.n. 1. & 2. C. quor. appellat. non recipiunt.* cum alijs per *Losse.de iur.vniuersit.p.3.c.6.n.2. cum seq.*

Neque obstat, quod frumentum fuerit datum Furnario approbato tamquam conductori Principis, Quia ex hoc non infertur illum
11 fuisse idoneum, † cum credulitas etiam plurium, nedum vnius non faciat, vt quis dicatur idoneus, tamquam requiratur etiam sufficiẽtia facultatum *Alex.in l.2.n.5.ad fin. ff.qui satisdar.cogant.Ias.in l.si quis stipulatus.112.n.4.& ibi late Aret.n.6.Alciat.n.7. ff.de verb. obligation. Boer. decis.217. col. 5. Henrig.de fideiussorib.c.8.n.70. vsque ad 85. post Franc. eod. tract. c.4. conclus.1. n. 30.*
12 Cum † præsertim approbatio Furnarij sit respectu conductionis, quæ non trahitur ad facultates & diuitias, Vnde illæ debent probari aliunde per administratorem cum eo contrahentem, prout quilibet alius tenetur ad huiusmodi probationem, cum quis non præsumatur idoneus facultatibus, nisi probetur *l.non est necesse.de probationib.l.si contendat fideiussor. de fideiussorib. Boer. decis. 59.Rõcagall.in l.eãdem.n.223.ff.de duob.reis.*

Neque facit quod non adesset in loco, nisi vnus Furnarius, itaut stante penuria personarum
13 potuerit † licitè cũ eo contrahi *l.3.§.spurios. ff.de decurionib.l.æstimationem.16.in fin. ff. de munerib.& honorib.* Quia prædicta procedunt quando ciuitas indiget hominibus, qui præsint curæ & administrationi rerum ad eam pertinentium, tunc enim ad ista munera obeunda necessitas facit, vt quicumque admittantur, si non adsint idonei, cum
14 melius sit præfici minus idoneos, † & habiles, quàm omnino nullos, vnde quamuis minores propter rerum imperitiam arceantur à Reipublicæ gubernaculis *l. 2. in princ. ff. de vacat. & excusat. muner.* Tamen hoc remit-

remittitur ob penuriam ciuium idoneorum *l.2. & ibi Glos. in verb. non est. C. qui ætat. vel profess. se excus. lib.10. l.vt gradatim.11. & ibi Glos. in verb. infringitur. ff. de muneribus & bonorib. Rodulph. Forner. lib.5. rer.*
15 *quotidian. c.10.*† Necessitas enim multa fieri sinit, quæ alioquin crimine non vacarent *c.4. de regul. iur. Glos. in l.3. in verb. recipientur. ff. de decurionib.* Aliud est in casu nostro, in
16 quo non tractatur de huiusmodi officijs, †neque adest aliqua necessitas, cum non desint modi circa distributiones frumenti publici, quando non inuenirentur emptores, vt notatur in *l.1. C. de condit. in public. horreis. lib. 11.* Poterat enim, vel distribui ciuibus, vel procurari licentia de extrahendo alibi, cum similibus prouisionibus, ex quibus consuleretur indemnitati Communitatis, Vnde non erat licita venditio ei, qui non esset idoneus,
17 cum † in hoc detegatur culpa administratoris, ob quam tenebitur de nominibus per eum contractis *l. vlt. ad fin. ff. de administr. rer. ad ciuitat. pertinent. cum alijs supra adductis. n.2. & 3.*

Cætera, quæ opponuntur sunt sublata ex supra-
18 dictis, ideo non indigent responsione, † cum etiam iura, quæ in puncto allegantur *in l. vlt. §. item rescripserunt sitonas. de administrat. rer. ad ciuitat. pertinent. & l. fine. §.1. ff. de administr. & pericul. tutor.* faciant pro Communitate, quia ibidē frumentatores, qui præsunt frumento publicè emendo, & condendo debent seruari indemnes, quia non segniter
19 functi erant officio suo, † ista enim verba segniter interpretamur pro tarde, negligenter, contumaciter, & otiosè agere, cum hoc significet segnitia *Alber. in dictionar. in verb. segniter. & in verb. segnitia. iuxta Glos. in l. si nulla. C. de institor. & exercitor. action. l. in postulandis. C. de suspect. tutorib. l. tutor. quoque. 3. §. fin. & ibi Glos. in verb. remotus. ff. eod. tit. Prateius. & Spiegel. in lexic. iur. in*
20 *verb. segnitia.*† Vnde cum in casu nostro appareat de ista tarditate, & negligentia in exigendo, vt supra probatum fuit, tāquam pecuniæ possent singulis diebus exigi à furnario, non mirum, si talis segnities est adscribenda exactoribus, & administratoribus *Ias. in l. triticum. ff. si cert. pet. cū alijs supra allegatis.*

E P I T O M E.

Exceptio dolo facis petendo, quod restituere debes, quo casu procedat. ¶ Dos à patre profecta, quando ad illum reuertatur. ¶ Renuncians statuto Vrbis quo ad lucrum dotis, & quo ad restitutionem illius extantibus liberis, an censeatur renunciasse dispositioni iuris communis, secundum quod pater est vsufructuarius bonorum filij. ¶ Clausula pro omnibus, an habeat vim specialis expressionis, & virtutem diuisiuam, & referatur ad omnia narrata, nedum principaliter, sed enunciatiuè, & incidenter. ¶ Pater retinendo dotem, quam recepit, an præsumatur velle adire nomine filiæ suæ infantis. ¶ Maritus quando possit post solutum matrimonium exigere dotem proprio nomine, & illam exactam restituere quibus de iure est assignanda. ¶ Dispositio correspectiua an debeat diuerso iure censeri. ¶ Verbum accedit, & respectiuè quid significet. ¶ Clausulæ executiuæ quando operentur augmentum, & declarent mentem disponentis.

S V M M A R I V M.

1 *Maritus potest dotem non solutam proprio nomine exigere post solutum matrimonium, quam postea debet reddere, quibus illa est assignanda. n.2. 4. & 5. Maxime ratione vsusfructus quem habet in tali dote. n.11. 12. & 27.*

3 *Exceptio dolo facis petere, quod restituturus es, procedit, quādo restitutio est facienda ipsimet debitori conuento, secus si alteri, & quando statim debet restitui, non ex interuallo. n.10.*

6 *Vtilitas contractus licet spectet ad tertium, tamen actio acquiritur stipulanti cedenda ei, pro quo fuit stipulatum.*

7 *Stipulatio habet fundamentum in personam stipulatoris.*

8 *Pro dote promissa viro non agit vxor, sed maritus.*

9 *Statutum Vrbis defert in totum marito dotem liberis extantibus, quibus illam tenetur reseruare iuxta iuris dispositionem, si autem non adsint filij, quartam partem dotis quo ad vsumfructum, & proprietatē. n.17.*

13 *Dos à patre profecta ad illum reuertitur. Fallit stante statuto Vrbis. n. 14. Et existentibus liberis iuxta consuetudinem generalem, & totius mundi, quæ non indiget aliqua probatione. n.15.16. & 24.*

18 *Renunciatio statuti quo ad quartum dotale non comprehendit aliud caput eiusdem statuti circa acquisitionem dotis ob existentiam liberorum. & n.23.*

19 *Limitata renunciatio non extenditur de vno casu ad alium.*

20 *Pater non censetur renunciasse vsufructum bonorum filij, nisi quando ex illo actu de necessitate infertur.*

21 *Dispositio correspectiua non debet diuerso iure censeri. n.22.*

25 *Renuncians statuto quo ad lucrum dotis, & quo ad restitutionem illius extantibus liberis, non dicitur renunciasse dispositioni iuris communis, secundum quod pater est vsufructuarius bonorum filij.*

26 *Pater retinendo dotem, quam recepit, an censeatur velle adire nomine suæ filiæ infantis. n. 28.*

29 *Clausula pro obseruatione omniū habet vim specialis expressionis, & virtutē diuisiuam,*

itaut omnia sint specialiter, & diuisim promissa, & refertur ad cuncta etiam enunciatiuè, & incidenter, nedum principaliter narrata. n.32. 33. & 37.

30 *Verbum accedit exponitur pro accrescere, & adiungere vni obligationi, & pro fideiubere. n.31.*

34 *Clausulæ executiuæ quando operentur augmentum, & declarent mentem disponentis. n.35.*

36 *Verba respectiuè operantur restrictionem.*

38 *Exceptio cedendarum quando obstet. n.39.*

CAPVT DCXXVII.

Bene fuisse actum per maritum dixi pro residuo dotis, quamuis enim fuerit solutum matrimonium, & remanserit filia, &
1 ad eam tamquam hæredem spectet dos,† Tamen non ex hoc excluditur maritus, vt non possit proprio nomine ad dotem nõ solutam agere, cum stipulatio, & promissio eiusdem dotis sit facta ipsi viro, cui etiam soluto matrimonio competit actio, qui postea tenetur talem dotem exactam reddere, quibus illa est assignanda, itaut non possit à debitoribus dotis exceptione repelli, quod dos sit alteri restituenda, Ita in specie concludit *Corn. cons.153.col.1.n.1.lib.4.* iuxta dispositionem *tex.* in terminis in *l. si socer. 45. §. lutius titius. ff. solut. matrim.* † vbi etiam concluditur, quod necesse habet maritus talem dotem exigere, & exactam præstare cui de iure est præstanda post solutum matrimonium, vel actiones eidem cedere, neque enim potest contra eum admitti exceptio illa, quod dolo videatur petere id, quod alteri est restituendum, † cum illud procedat, quando restitutio esset facienda ipsimet debitori conuento, secus si alteri, vt notat etiam *Glos. in d. §. lucius titius. in verb. sed alij. & ibid. Bal. not.7. Imol. & Cuman. n.3. Alberic. n.2. Castr. in princ. & n.6. iuxta l. dolo. ff. de dol. except. l. in condemnatione. §. fin. vbi Dec. n.1. de regul. iur. l.4. §. causæ. de carbon. edict. Ruin. cons.133. col. fin. in princ. vers. alia etiam ratione. lib.4.* † quod etiam voluit *Bart. in l. si pater. post med. & in l. nupta. 31. §. quoties. in fin. ff. solut. matrim. & in d. l. socer. §. lucius titius. n.3. ff. eod. tit.* vbi quod licet sit solutum matrimonium, tamen semper dos dicitur debita viro, & si illa exigatur, in dotem conuertitur *l. titio centum. 70. §. titio genero. ff. de condit. & demonstrat. l. si marito. 32. §. si pater. ff. solut. matrim.* & notat etiã *Cuman. in d. l. si pater. n.2. ff. eod. tit. Phanuc. de lucr. dot. rubr. vir restituens. n.55.* † & ita etiam in terminis late firmauit *Rot. coram R. P. D. Pamphilio Senogallien. dotis. 26. Iunij 1606. impressa post Galles. decis. 10. fol. 272.*

Amplius quamuis interesse, seu vtilitas contra-
6 ctus pertineret ad tertium, tamen † non per hoc illi acquiritur actio, cum quæratur stipulanti cedenda tamen ei, pro quo fuit stipulatum *l. penul. C. ad exhib. l. stipulatio ista.*
7 *§. si stipuler. ff. de verb. obligat.* † Quoniã stipulatio habet fundamentum in personam stipulatoris *Rom. cons.441. n.5. Alex. cons.40. circa primum. n.8. lib. Paris. cons.82. n.3. lib.1.*
8 Ideò † si marito dos promittatur, pro ea non agit vxor, sed vir *l. si pro te. C. de dot. promis.* vbi *Bald.* dicit notandum *Gabr. cons. 129. n.8. lib.1. Surd. decis.229. n.15.*

Et vltra stipulationẽ ad fauorem mariti, magis ipsi cõpetit exactio dotis, cum vigore statu-
9 ti Vrbis *c.131. lib.1.* † dos fuerit acquisita in totum eidem marito, liberis extantibus, quibus illã reseruare tenetur iuxta iuris dispositionem, vnde cum interim maritus sit vsufructuarius, & non teneatur dotẽ restituere incontinenti, rectè agit ad exactionem doti, sneque potest ei obijci exceptio, quod dolo faciat petendo quod restitutus est, cũ talis
10 exceptio non habeat locũ, † quãdo ex interuallo esset faciẽda restitutio *Castr. in l. si socer 45. §. lucius titius. col. pen. post princ. vers. item procedit. n.6. ff. solut. matr.* Cum etiã ratione interesse, quod maritus habet in huiusmodi dote sibi acquisita quo ad vsumfructũ, iuxta
11 *l.1. C. de bon. matern.* dãda sit ei actio pro illa exigenda, tamquam ob dictum vsumfructum sit ei debita, vt in specie resoluit *Rota coram R. P. D. Pamphilio Senogallien. dotis 26. Iunij 1606. in fin.* prout in simili dicimus, quando
12 ex statuto † maritus lucratur dotem *Ruin. cons.133. col. fin. lib.4. Phanuc. de lucr. dot. rubr. vir restituens. n.55. Pamphil. ibid. in fin.*

Non obstat, quod contrarium sequatur *Alex.*
13 *cons.67. n.1. cum seq. lib.7.* † Vbi quod soluto matrimonio per mortem vxoris non datur amplius actio marito, cum dos reuerti debeat ad patrem etiam extantibus liberis ex illo matrimonio iuxta *l. dos à patre. C. solut. matrim. Idem Alex. cons.115. n.1. lib.1. Bursatt. cons.375. n.18. lib.4.* Quia in casu nostro
14 adest statutum *c.131. lib.1.* † in quo disponitur quod dos sit acquisita marito existentibus liberis, Vnde stante tali statuto, non est quærendum, quod dos reuertatur ad patrem, quod procedit de iure communi, prout loquitur *Alex. d. cons.67. n.1. lib.7.*

Immo etiam cessante statuto, & attento iure
15 communi non subsistit opinio *Alex.* † Quia dispositio *l. dos à patre. C. solut. matrim.* non habet amplius locum de consuetudine, cum secundum eam attendatur opinio Martini, videlicet quod dos ipsa ad filios spectet, non autem amplius ad patrem reuertatur, reiecta alia contraria opinione Bulgari, vt latissimè de communi testatur *Thesaur. decis.190. n.4. Capic. decis.176. Rot. coram R. P. D. Peregrino Clusina dotis 12. Ianuar. 1598.* quæ est in-
16 ter *decis. Rot. diuers.248. p.4.* † Vbi etiam, quod ista consuetudo est generalis totius mundi, & non particularis, ideo non indiget aliqua probatione, cum sit habenda pro lege, & pro ipso iure communi, & non amplius

plius pro iure consuetudinario, tamquam sit approbata ab omnibus Curijs, & Iudicibus *Alex.in l.si post dotē.n.15.ff.solut. matr. Ang. & Odoffr. in l. dos à patre. C. eod. tit. Thesaur.decis.190.n.5.& 6.Capic. decis.176. n.18.* cum alijs per *Peregrin. in d.Clusina dotis. Gabriel.cons.165.n.16.lib.2.Neuiz.cōs. 45.n.37.* & late comprobatur per *Rot. coram R. P. D. Remboldo Fauentina dotis. 3. martij. 1618.*

Neque obstat, quod nouiter opponitur de renūciatione statuti facta in apocha matrimoniali, ob quam renunciationem non habet amplius maritus vsumfructum dotis, quem ex statuto acquisiuisset, si nō obstaret renuncia-

17 tio, † Quia statutum *c. 131. lib. 1.* continet duo capita, quorum primum est, dum defert lucrum dotale quartæ partis marito non extantibus filijs tam quo ad vsumfructum, quam quo ad proprietatem, In secundo autē capite maritus totam dotem lucratur extantibus liberis, quam iuxta iuris communis dispositionem liberis communis matrimonij

18 reseruare tenetur, † In apocha autem leguntur hæc verba, qual dote adesso per quando l'hauerà intieramente hauuta promette conseruarla, & in ogni caso di restitutione restituirla à d. signora Vittoria, ò à chi di ragione si deuerà senza però retentione del quarto dotale in virtù del statuto *lib.1.c.131* al qual statuto tanto esso Signor Michel Angelo, quanto detta signora Vittoria expressamente renunciano, ex quibus verbis luce meridiana apparet, quod renunciatio statuti fuit respectu quarti dotalis tantum, & sic quo ad vnum caput ipsius statuti, non autem respectu totius dotis, cui circa istud caput

19 maritus non renunciauit,† adeo vt renunciatio limitata non extendatur de vno casu ad alium, tamquam sit stricti iuris *Bald. cons. 437.n.2.lib.1. Castr. cons.86. n.6.lib.1. Surd. cons.133.n.28.lib.1.& cons.162.n.72.lib.2. & cons.431.n.15.lib.3.Alex.cons. 115.n.1.lib.5. Dec.cons.419.n.17.Purpurat.cons.372.n.4.& 5.Cephal.cons.427.n.9.* late *Rimin.Iun.cons. 484.n.33. vsque ad 40.lib.5.& cōs.614. n.66.*

20 *lib.6. Becc. cons.74. n. 23.* † Maxime in renūciatione vsusfructus, cui minus censetur pater renunciasse, nisi quando ex illo actu de necessitate infertur *Surd. cons.431. n.22. lib. 3. post Anchar. cons.106. Aym. cons. 247. n.4. Menoch. cons. 389. n. 13. Decian. cons.113. n. 18. lib. 3.*

Præsertim quia renunciatio quarti dotalis facta per virum est correspectiua renunciatio-

21 ni eiusdem quarti factæ per vxorem, † vnde non debet diuerso iure censeri, adeo ut quēadmodum vxor sensit de lucro quartæ partis dotis, ita etiam de isto solo, & non de alio maritus dicatur sensisse, tamquam vnus actus sit causa finalis, & pars alterius *l. lecta. ff. si cert.petat. l.si ventri.§. in bonis. de priuileg. creditor.Cephal.cons.719.n.25.Federic. cons. 237.factum tale est.col.2. Decian. cons. 32. n. 116.lib.2.* late *Giurb.decis.85.n.18. vsque ad*

22 *21.col.12.& 13.* † & passim stante correspectiuitate non est facienda diuersitas vnius ab altero, sed vnum debet esse iudicium *l. alūnæ.§.seia.ff. de alim.legat.l.etiam.§.ex causa. ff.de minorib.Aym.cons.16. n.4.& cons. 179. n.13.Rim.Iun.cons.662.n.18.& cons.807.n.5.*

Accedat quod etiam si adesset pactum de dote restituenda absque aliqua donatione, & augmento propter nuptias, & lucro, quod vigo-

23 re statuti defertur, † tamen nihil oberit marito, qui nihilominus lucrabitur totam dotē iuxta formam eiusdē statuti, nam pactum est restrictum in euentum restitutionis dotis, sed extantibus liberis cōmunis matrimonij non fit restitutio dotis *Corn. cons. 224. n.6. lib.3.* Ideo renunciatio non porrigitur ad istum casum, vt in terminis nostris resoluit *Rot. coram Card. Millino Romana hæreditatis. 1. februarij.1593.iuxta Paul.de Mont.Pic.cons. 52.Rimin.Sen.cons.314.lib.2.*

Cum etiam non obstet, quod liberis extantibus sit locus restitutioni dotis, Quia cōtraria

24 opinio est verior, † vt per *Thesaur.decis.190 n.4.* & dictum est supra *vers. immo etiam cessante statuto.n.15.* Et ità quoque in proposito nostro respondet *Rot.coram Card.Millino Ronana hereditatis. 1.februarij.1593.*

Quibus additur quod quatenus etiam expresse fuerit renunciatum statuto in vtroque capi-

25 te, † Nihilominus non censeretur renunciatum dispositioni iuris communis, secundum quod pater est vsufructuarius bonorum aduentitiorum filij *l.fin.C.de bon. quæ liber. Surd.cons.116.n.2.lib.1.& cons.259.n.1. cum seq.lib.2.* Itaut renunciatio vnius non trahatur ad alium *Idem Surd.cons.431.n.15.& 22. lib.3.Purpur.cons.372.n. 4. & 5. lib.1. Dec. cons.429.viso eleganti. in vlt.dub.*

Nec facit, quod pater retinendo dotem, quam recepit, censetur velle adire nomine suæ fi-

26 liæ infantis, † eique illam restituere tāquam heredi matris *Surd.decis.140.n.1.& 10.* Quia omisso quod multi contrarium tenent, de quibus per *Mascard.conclus.44. n.52.* Non sequitur ex hoc, quod pater nomine filiæ debeat agere, cum etiam illi detur actio ra-

27 tione vsusfructus, † ob quem censetur quoque dotem retinere, & ita declarat *Rot. coram R.P.D.Buratto impressa in recentiorib. decis.723.n.14.in fin.p.2.* vbi ideo admittitur ibi, quod pater præsumatur adiuisse nomine filiæ, ex quo possedit bona illius per multos

28 annos, † quia non poterat retinere d. bona ad eam spectantia ratione vsusfructus iuxta *§.si igitur defunctus.vers. si vero. auth. de hæredib.ab intestat.venientib.Ang.in §. præferuntur.n.9. instit. ad tertullian.* cum alijs in *d.decis.723.n.14.in fin.& n.17.*

Minus obstat quod non competat actio marito nisi pro scutis bis mille, quæ fuerunt soluta, cum pro alijs promissis pro dote nulla adsit

G 2 obli-

obligatio, Quia contrarium apparet ex apo-
cha, in qua pro obseruatione omnium in ea
contentorum accedunt Aduersarij, Vnde
cum supra in eadem apocha fuerit facta mẽ-
tio tam de scutis bis mille loco fundi dota-
lis, quam de alijs promissis in dotem, obli-
gatio subsecuta comprehendit omnia, & sin-
29 gula superius expressa, † cum hoc importet
illa clausula pro obseruatione omniũ dicta-
rum rerum, tamquam habeat vim specialis
expressionis, non secus ac si promittens di-
xisset obligo me tam pro scutis bis mille,
quam pro alijs expressis, quia talia verba
habent virtutem diuisiuam, itaut omnia spe-
cialiter, & diuisim sint promissa *Glos. in c. vt
circa. de elect. in 6. Socin. cons. 3. n. 17. lib. 3.
Ruin. cons. 76. n. 7. lib. 3. Card. Mantic. de ta-
cit. & ambig. conuentionib. lib. 4. tit. 30. n. 18.
late Gabr. cons. 144. n. 68. et 69. lib. 2. Paris. cõs.
97. n. 91. lib. 2. & cons. 1. n. 105. lib. 1. Rot. decis.
130. n. 3. p. 2. in recẽtiorib. Aret. cons. 114. col. fin.*
Et magis ista interpretatio est admittenda, quia
pro scutis bis mille iam fuerat facta particu-
laris promissio in principio eiusdem apochæ,
vnde cum postea subsequatur alia obligatio
pro obseruatione omnium supradictarũ re-
rum, illa debet intelligi de alijs vltra ea, pro
30 quibus se particulariter obligauit † stante
præsertim verbo accedunt, quod apponitur
pro accrescere & adiungere vni obligationi
aliam *l. si in emptione fundi. de contrahend.
empt. l. iulianus. §. si titius. ff. de act. empt. Re-
buff. in l. pecuniæ. 178. §. hæreditas. in princ. in
31 verb. accessionẽ. ff. de verb. signific.* † vbi etiam
quod accipitur pro fideiubere *l. si seruum. 91.
§. nunc videamus. in fin. ff. de verb. obligat.
Prateius in lexicon. iuris. in verb. accessio.*
Neque oberit, quod clausula pro omnibus & sin-
gulis nihil de nouo inducat tamquam sit re-
latiua præcedentium, & non augeat substan-
tiam præcedentis obligationis, maxime cum
32 simus in executiuis, † Quia non dicimus
quod augeatur obligatio per talem clausu-
lam, sed quod per eam debeat fieri relatio
ad omnia contenta in apocha etiam quod es-
sent enunciatiuè narrata, & incidenter, & ac-
cessoriè, ne dum principaliter expressa *Alex.
cons. 17. n. 2. lib. 3. Paris. cõs. 97. n. 91. lib. 1. Rot.
diuers. decis. 741. n. 2. p. 1.* & ita etiam conclu-
dit *decis. 111. n. 14. & 15. impressa post tract.
de oblig. cameral.* quæ exaduerso allegatur
33 *& decis. 61. n. 2. & 3. ibid. impressa.* † vbi quod
talis clausula ponitur ad qualificandum om-
nia capitula contractus, & ad efficacius, &
maiori vinculo obligandum *Barz. de gua-
rantig. q. 5. vers. nam per appositionem.*
Immo etiam clausulæ executiuæ statim positæ
post dispositionem continuando sermonem
34 operantur augmentum, † quidquid aliud sit,
quando ponerentur ex interuallo, post actum
perfectum, & non immediatè, prout distin-
guit *Rot. decis. 294. n. 7. p. 2. in recẽtiorib. iux-
ta decis. Osasch. 164. n. 2. in fin.* Cum etiã clau-
sulæ executiuæ declarent mentem disponen-
35 tis, † de qua summa se voluerit obligare, &
de quibus rebus senserit *Dec. cons. 423. nega-
ri nõ potest. in fin. n. 19. & 20. Osasc. decis. 161.
n. 3. post Bald. in l. eam quam. n. 32. C. de fidei-
commis. Curt. Sen. cõs. 53. n. 3. vers. istud. Me-
noch. cons. 323. n. 27. lib. 4. Couar. in rubr. de
testam. p. 2. n. 13.*
Nec oberit, quod obligatio Aduersarij sit cum
illa clausula respectiuè, ob quam censebi-
tur solum obligatus respectu summæ scuto-
rum bis mille in apocha promissorum, tam-
36 quam † illa sit restrictiua *Rot. diuers. decis.
77. n. 10. p. 2. Card. Seraph. decis. 1124. n. 7.*
Quia in casu nostro ista verba respectiuè non
sunt posita in obligatione facta per Aduersa-
rium, sed sunt directa ad D. Victoriam, &
D. Michaelem Angelum, occasione consen-
sus, quo Victoria egebat ad differentiam
alterius illo non egentis, vt expressè legitur
in apocha, ideo non sunt trahenda ad alium,
ad quem multo minus possunt conuenire,
tamquam per eum fuisset iam facta promissio
particularis pro scutis bis mille in principio
37 apochæ, † adeo vt subsequens obligatio pro
omnibus & singulis trahatur ad alia in eadẽ
apocha contenta siue principaliter, siue inci-
denter narrata *Bart. in l. si cui serui. §. si à fi-
lio. ff. de legat. 1. Alex. cons. 17. n. 2. lib. 3.* cum
alijs supra allegatis *n. 29.*
Non obstat, quod Aduersarius nõ se obligauerit
simpliciter, sed contemplatione fratris, qui
vna cum eo se debebat obligare, vnde cum
ista obligatio non fuerit secuta, neque D. Mi-
chael Angelus curauerit illum facere obli-
38 gare, † obstat exceptio cedendarum, tãquam
actiones non possint cedi contra eundem
fratrem *Henriq. de fideiussorib. p. 4. c. 27. n. 6.
14. & 15. Crass. de except. c. 10. n. 20. in fin.*
Quia in apocha mihi exhibita non adest talis
contemplatio obligationis, immo in eadem
apocha, tàm in principio, quam in fine ex-
presse apparet d. fratrem se obligasse vna cũ
Aduersario pro obseruatione omnium in ea
contentorum, Vnde non opus est videre an
obstet huiusmodi exceptio cedendarum,
tamquam in facto aliud constet ex dicta apo-
cha recognita, & de qua non controuertitur,
39 itaut faciat probationem probatam. † Quã-
uis etiam si non adesset talis obligatio, Ta-
men ex quo sumus in dote, non obstaret di-
cta exceptio *Crass. de exception. c. 10. n. 20.*

EPITOME.

CEnsus quando dicatur constitutus per confessionem, seu numerationem. ¶ Et quid si adsint, verba recepit, & ad se traxit & manualiter habuit, vel similia, quæ sint posita per notarium post assertionem partis, & illius confessionem. ¶ Verba scutorum existentium in sacculo, an sint demonstratiua, vel taxatiua excludentia numerationẽ. ¶ No-

tarius

tarius an debeat inspicere quantitatem pecuniarum per contrahentes narratam, ad hoc vt possit attestari de illarum numero. ¶ Commissio auocatoria quando liget ignorantem, & impediat progressum in causa. ¶ Et quo casu sit notificanda, vt sciatur an illam impetrans velit se ex ea iuuare. ¶ Et quando sit facienda mentio de omnibus factis coram primis iudicibus, ad hoc, vt antea gesta annullentur.

SVMMARIVM.

1 *Census quando dicatur constitutus in pecunia numerata, seu per confessionem. & n.2.*
3 *Verba notarij habuit recepit, & ad se traxit includunt de necessitate numerationem maximè in alijs contractibus, quam mutui. n.4.*
5 *Clausula manualiter idē importat, quod realiter, & cum effectu, & conuenit veræ numerationi, non autem confessioni. n.6. 8. & 9.*
7 *Aliud est verbaliter offerre, aliud realiter.*
10 *Verba ad se traxit, & similia posita per notarium post assertionem partis non probant numerationem, sed confessionem. Intellige vt n.11.*
12 *Mentio existentiæ scutorum in sacculo, seu scatola sunt demonstratiua, & non excludunt numerationem.*
13 *Notarius non debet inspicere, an quantitas pecuniarum sit prout partes exprimunt, cum sufficiat illarum assertio.*
14 *Simulatio contractus census non inducitur quamuis sit gestus inter fratres, & per longum tempus non sint soluti fructus.*
15 *Causa simulationis est probanda, vt actus possit dici simulatus.*
16 *Nullus Iudex potest cognoscere de causis, in quibus est data iurisdictio priuatiuè.*
17 *Commissio auocatoria non ligat ignorantem, nec impedit progressum in causa, nisi quando adesset decretum irritans, & clausula motus proprij.*
18 *Impetrans commissionem auocatoriam debet illam notificare ad effectum sciendi, an velit illa vti.*
19 *Auocatoriæ causarum sunt odiosæ, & in eis est facienda mentio de omnibus factis coram primis Iudicibus ad hoc, vt annullentur antea gesta.*

CAPVT DCXXVIII.

VErba instrumenti exhibiti in causa Romana census sunt ista, quod Petrus vēditor scuta quadringenta ad præsens in præsentia mei &c. in tanta moneta argentea, & aurea existentia in quadam scatoletta lon-
1 ga alba, † & respectiuè in quodam sacculo telæ albæ, & quæ totidem esse dixit, & asseruit, habuit, & recepit, & ad se traxit ab eodem Iacobo emptore præsente, & exbursante, & post quam manualem receptionem, renunciauit &c. & dictum Iacobum præsentem vt supra quietauit &c. prout latius &c.

Ex istis verbis colligitur, quod notarius attestatur de tribus coram se gestis, Primo, quod venditor asseruit, & dixit, quod pecuniæ erāt
2 in summa scutorum quadringentorum, † Secundo, quod idem venditor habuit, & recepit, & ad se traxit ab emptore præsente, & exbursante dicta scuta quadringenta, Tertio, quod venditor post manualem receptionem renunciauit, vocauit, & quietauit.

Quibus stantibus non potest dici, quod census
3 fuerit constitutus per confessionem, † Quia immo est per numerationem, cum notarius attestetur non de confessione, sed de numeratione vera propter illa verba habuit recepit, & ad se traxit, quæ de necessitate includunt numerationem *Socin. cons. 143. n.2. vers. præterea aliud est. & n.3. lib.1.* vbi quod hoc
4 maxime procedit in alijs cōtractibus, † quàm mutui *Imol. in l. si ita stipulatus. 126. §. grisogonus. col.5. in fin. vers. vbi autem notarius. & vers. hac enim verba. ff. de verb. obligationib. Felin. in c. si cautio. 14. n. 53. vers. sed certè quando dicit recepi. de fid. instrument. Bertazol. clauf. 34. glos. 5. n.2. & 3. & glos. 8. n.1. Farinac. de fals. q. 153. n.57.*

Præsertim quia vltrà dicta verba habuit, & recepit, adsunt etiam alia verba ad se traxit ab
5 emptore præsente, & exbursante, † & post manualem receptionem renunciauit &c. quæ non possunt conuenire confessioni, sed veræ numerationi, cum idem sit manualiter, quod realiter, & cū effectu *Claud. Bertazol. clauf. 33. glos. 7. n.1. & in addit. ad Barthol. Bertaz. cons. 544. ad fin. in verb. adsunt præterea*
6 *col. penult.* † & per ista verba tolli omnem difficultatem dicit *Socin. cons. 143. n.4. lib.1.* cum non dicatur fieri realiter, & cum effectu, quod solo verbo fit, sicut dicimus, quod aliud
7 est realiter offerre, † aliud verbaliter *l. acceptam. C. de vsur. l. si mora. ff. solut. matrim.* Maxime, quia omnia ista verba fuerunt simul apposita, per quæ magis declaratur numera-
8 tio, & non confessio, vt in proposito † notat *Socin. cons. 143. n.4. lib.1. iuxta l. balista. ff. ad trebellian.* Et in verbis ad se trahens, & post manualem receptionem, quod per illa indu-
9 catur per necesse vera numeratio, † est decisio *Rot. coram R.P.D. Coccino Bononien.* de qua per *Rot. decis. 320. in fin. n.8. & decis. 132. n.4. & 5. post lib.2. cons. Farinac.* vbi etiam allegatur similis decisio *coram Card. Millino Florentina bonorum. 17. Aprilis 1592.*

Non obstat, quod ista verba recepit, habuit, traxit, & post manualem receptionem renunciauit &c. sint referenda ad confessionem, cum sint posita, postquam notarius in instrumento incepit à confessione, quod videlicet pars asseruit, & dixit esse scuta quadringen-
10 ta, † quasi omnia ista subsequentia sint referenda ad dictam confessionem, & assertionem partis *Surd. decis. 284. n.9. & 10. Rot. decis.*

320. *n.4. post lib.2. consf. Farinac.* Quia prædicta non procedunt, quando constat, quod notarius non se retulit ad confessionem partis, sed ad se ipsum, qui ita se rogauit de re-
11 ceptione, † prout in casu nostro, in quo expresse dixit in præsentia mei, & testium infrascriptorum habuit, recepit, ad se traxit, & post manualem receptionem renunciauit, tunc enim apparet de clara mẽte notarij volentis se rogare de actu coram se gesto, vnde nõ est facienda relatio ad confessionẽ,&assertionẽ partium, sed ad ipsum notarium, itaut tunc probetur vera numeratio, prout de veriori opinione attestatur *Farinac. de falsit. & simulat.q.154.n.67. post Butr. in c. si cautio. n. 12. in fin. vers. vel dic. & ibid. Imol. n.11.vers. præterea. Felin.n.52.in fin.de fid. instrum. Io. Mar. Rimin. in l.singularia.n. 15. vers. ad prædicta. ff. si cert. petat.* cum alijs per *Claud.Bertazol.ad Barthol.Bertaz. consf.crimin.344.vers. si autem in instrumento ad fin. & vers. adsunt præterea. lib.2. Alex. consf.37. n.8. ad med. vers. sed in casu nostro. lib.3. Socin.consf.143.n.1.lib.1. Aret.instit.de litter.obligat.in princ.n.9.& in §.actionum. n.3.instit.de actionib.*

Nec refert, quod notarius faciat mentionem de existentia dictorum scutorum quadringen-
12 torum in scatola, & in sacculo, † Quia sunt verba demonstratiua, ex quibus non excluditur numeratio, quæ postea interuenit,& de qua ipse rogatus fuit, cũ passim semper contingat, quod pecuniæ deferantur in sacculo, & scatola, & demũ de ea extrahantur, & manualiter soluantur, prout fuit in casu nostro, in quo notarius attestatur dicta scuta esse in moneta aurea, & argentea, & soluta venditori census, & per eum habita, & recepta, & ad se tracta exbursante emptore, quæ verba arguunt de necessitate numerationem, non autem, quod sacculus occlusus fuerit datus, si enim exbursauit, non erant amplius in bursa,& per consequens non adfuit sola confessio, sed vera numeratio stantibus prædictis verbis *Bart. in l. si ita stipulatus.§.grisogonus.n.3.& ibid. Alex.n.14. ff.de verbor. obligat. Bald. in l. si ex cautione. n.14. vers. & ideo probant. C. de non numer. pecun.* quos sequitur *Rot. decif.* 132. *n.5. post lib.2.*
13 *consf.Farinac.* † Non habita consideratione, quod notarius pœnitus, & ad vnguem inspiciat, an sit talis quantitas, quæ exprimitur, cum satis sit, quod partes tantam asserant, prout in omnibus formularijs ista assertio ponitur, & notat *Cagnol.in l.si librarius.93. n.78.post med.ff.de regul.iur.*

Nec facit prætensa simulatio huiusmodi contractus census tamquam facti inter fratres,
14 iuncta non solutione fructuũ † per interuallũ tẽporis, quasi hoc sit præsumendum propter coniunctionem sanguinis, iuxta *Farinac.* ex aduerso allegatum *consf.188.n.29.lib.2.* Quia *Farinac.* concludit contrarium, dum dicit, quod ista præsumptio coniunctionis sanguinis est nimis debilis, cum etiam inter fratres fiant census, & societates officiorum, & alij quicumque contractus, vnde aduersus publicum instrumentum talis præsumptio non est admittenda *Becc.consf.53.n.4.lib.1. Caputaq. decif. 421. n.3. par. 2. Farinac. d. consf. 188. n.28. par.2.*

Cum etiam non sufficiat simulatio probata, nisi quoque constet de causa simulationis proba-
15 bili, sufficienti, † & verisimili, qua cessante omnis simulatio excluditur, quamuis plures præsumptiones, & coniecturæ simulationis adessent *Bart. consf.65. n.4.lib.1. Alban.consf. 97.n.24.& 28. Decian.cõsf.67.n.6.lib.3. Corn. consf.189. n.12. lib.2. Honded. consf.41. n.28. lib.2. Rot. diuerf. decif.69.n.2. p.2. & in recentiorib. decif.307. n.11.tom.1.* & latius *decif.413.n.1.tom.2. Caputaq.decif.163.n.5.p.3.*

Et hæc quo ad validitatem census. Quo verò ad omnia, quæ gesta sunt coram Iudice Archiconfraternitatis, concludendum est etiam illa esse valida tamquam facta in vim motus proprij eidem concessi priuatiuè, quo ad omnes Iudices tàm actiuè, quam passiuè etiam contra alia æquè, vel magis pia loca, vniuersitates, monasteria, Congregationes, Colle-
16 gia quomodocũque priuilegiata † cum clausulis amplissimis, de quibus latius in breui Sanctissimi, adeo vt ex istis nullus sit locus dubitationi circa iurisdictionem, quę cum sit data priuatiuè, tunc de ea nullus alius Iudex potest cognoscere, nec in ea se intromittere *Glos.in l.1. vbi Ang. C.vbi & apud quem. Felin.in c.pastoralis. col.2.post med.vers.tertio limita. de offic. ordinar. Ruin.consf.7.n.7. lib.4. Menoch.de arbitrar.lib.1.q.40.n.2.*

Non obstat prætensa auocatio causæ, quia per eam non fuerunt reuocata antea validè gesta, quæ remanent firma in suo robore tamquam censeatur commissa causa in statu, &
17 terminis, in quibus reperitur, cum etiam non prohibeatur Iudex procedere in causa propter huiusmodi commissiones auocatarias, quæ non ligant ignorantes, nisi quando commissio esset cum clausula motus proprij, & cum decreto irritanti, ideo semper acta sunt valida, & rectè proceditur *Rot.coram Achill. decif.24.alias 8.de rescript.* vbi ita declaratur *consf. Gemin.*47. & de veriori opinione testatur etiam *Mandof. de commissionib. formul. 6. in fin. Rip. in c. cum m. ferrariensis.n.196.de constitutionib. Franc.in c. vt nostrum.51.n.6. de appellation.*

Maxime, quia sumus in commissione auocatoria ad partis petitionem, in qua necesse est,
18 vt † fiat notificatio per impetrantem, ad effectum sciendi, an velit vti tali commissione, nam censetur Papa auocasse conditionaliter dummodo impetrãs voluerit se litteris auocatorijs iuuari, vnde ante notificationem, & vsum non aufertur iurisdictio, & valebit processus agitatus post talẽ expressam auocationem

cationem factam ad partis instantiam, quidquid aliud sit post præsentatam commissionem *Franc.in c.vt nostrũ.56.n.6. post princ. vers.aliquando & quarto est sola directa reuocatio.de appellationib.post Anton.in c.cæterum.de rescript.Innoc. in c. ex conquæstione. de restitut.spoliator.& in c.1.de præbẽd.in 6.* Vnde si valent gesta post concessam auocatio-
19 nem antequam sit Iudici notificata, † multo magis valebunt, quæ prius validè fuerunt actitata,& per talem auocatoriam numquam censebuntur reuocata, cum censeantur odiosæ istæ auocatoriæ causarum, ideo mentio in eis est facienda de omnibus coram primis iudicibus factis ad hoc, vt eorũ detur reuocatio,& vt minus tertio præiudicetur *Mandos.de commissionib.formul.7. vers. delegatis apostolicis. fol.48. iuxta c. ad hæc. de sentent. excommunicat.c.cæterum. de rescript. Cassador.decis.1.eod.tit.Innoc.in c. ex litteris. post princ.& ibi Host.col.2.de offic.delegat.*

EPITOME.

Filiorum appellatione quando in fideicõmissis veniant nepotes. ¶ Et quid si exprimatur qualitas illis non cõueniens. ¶ Vel quando est facta restrictio ad personas certas. ¶ Vel sub nomine collectiuo, & appellatiuo. ¶Vel cũ dictionibus ipsis,prędictis,præfatis, eisdem,& similibus etiam pluries geminatis. ¶ Nepos quando subintret in locum patris. ¶ Et quid in vocatione proximiorum. ¶ Vel salua gradus prærogatiua. ¶ Vel in dispositione restrictiua. ¶ In fideicommisso, in quo vocantur filię in defectum lineę masculorum, dummodo maritentur cum aliquo de tali familia an veniant filij filiarum. ¶ Substitutio sub conditione casuali, si decesserit sine filijs,an transmittatur ad descendentes testatoris. ¶ Et quid stantibus coniecturis. ¶ Et quales debeant esse, & præualere in concursu plurium.

SVMMARIVM.

1 *Vocatio filiarum nuptarum & nubendarum non extenditur ad nepotes, & pronepotes. & n. 6.*
2 *In fideicommissis filiorum appellatione non veniunt nepotes, etiam in vocatione actiua, & vbi de alterius grauamine agitur. Declara vt n.4.& 5.*
3 *Extensio non datur de persona ad personam in fideicommissis.*
7 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum, quando in filijs exprimitur qualitas, quæ non conuenit nepotibus.*
8 *Dispositio deficit, si verba dispositionis deficiunt, etiam si in parte conuenirent. n.9.*
10 *Sermo restrictiuus ad filias natas ex vxore, vel simili excludit nepotes, qui tunc non venient appellatione filiorum.*
11 *Verba dictis, præfatis, eiusdem, ipsius matris sunt personalissima, & non adaptantur ad pronepotes.*
12 *Appellatione filiorum ex suo corpore natorum veniunt nepotes.*
13 *Verba restrictiua pluries geminata sunt loco specialis nominationis, per quam nepotes excluduntur.*
14 *In fideicommisso, in quo vocantur filiæ in defectum lineæ masculorum dummodo maritentur cum aliquo de tali familia non veniunt filij filiarum. & n.15.*
16 *Representatio excluditur quando testator restrinxit suam dispositionem ad filias natas ex certa persona, neque tunc filius ingreditur in locum patris. Fallit in nominatione impropria, vel sub nomine collectiuo, seu appellatiuo. n. 17.*
18 *Nominatio expressa filiorum proprio nomine restringitur ad filios existentes tẽpore testamẽti,& excludit nepotes. Amplia vt n.19.*
20 *Natura dictionis prædicti est referre præcedentia, cum suis qualitatibus.*
21 *Gradus propinquior attenditur in vocatione proximiorum, neque nepos subintrat in locum patris.*
22 *In successione salua gradus prærogatiua filius non ingreditur locum patris. Intellige vt n. 23.*
24 *Fideicommissum sub conditione casuali, si decesserit sine filijs non transmittitur ad descendentes testatoris. Fallit stantibus cõiecturis, & quales debeant esse n.25.*
26 *Coniecturæ validiores debent præualere.*
27 *Substitutiones non sunt somniandæ, nec multiplicandæ etiam fauore agnationis.*

CAPVT DCXXIX.

Decedente Comite Hermete sine filijs legitimis & naturalibus, vel nõ existente in gratia Principis iuxta formam testamenti Comitis Alberti patris, non debent admitti ad successionem hæreditatis, & bonorum per eumdem relictorum,nec Carolus nepos Barbaræ ex Aurelio filio, nec Ioseph, & Alexander nepotes Siluiæ ex Antonio etiam filio, Nam idem Albertus testator solum in defectum dictarum conditionum vocauit filias nuptas & nubendas, quarũ Barbara tunc erat nupta,& Siluia erat nubẽda,Vnde cũ decesserint tam Barbara,quàm Siluia ante Hermetem,non est factus locus fideicommisso ad fauorem filiorum, & nepotum Barbaræ, &
1 Siluiæ, † stante simplici vocatione de filiabus nuptis, & nubendis, quæ non extenditur ad nepotes, nec pronepotes, tamquam tales non veniant appellatione filiarũ *l.quid si nepotes.6.ff.de testam. tut. §.fin. vbi Aldobrand. in glos.in verb.appellat. instit. qui testam.tutor.dar.poss.Bart.in l.liberorum.n.10. ff.de verbor.significat.Alex.cons.1.n.17.lib.1.* cum alijs per *Dec. cons.95. & pro tenui.n.6.* *late*

late Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.6.tit.8.n. 2. Roland. cons. 43. n.26. lib.4. Rim. Iun. cons. 173. n.36. lib.3.

Et passim in fideicommissis appellatione filiorum non veniunt nepotes etiam in vocatione actiua, & vbicumque de alterius grauamine agitur etiam si adsit fauor ipsius nepotis *Bero. cons. 122. col. 1. lib. 2. Natt. cons. 191. n. 10. Socin. cons. 14. in princ. lib. 1. Thob. cons. 33. n. 26.* cum alijs per *Rot. corã R.P.D. Verospio Ariminen. fideicommissi. 17. ianuar.* 1614. quæ in impressis est *decis. 507. n.4. & per tot. p. 2. in recentior.* vbi sequitur *Menoc.* qui omnibus contrarijs respondet *cons. 215.*

3 *n.37. cum seq. lib. 3.* † Neque enim in fideicommissis datur extensio de persona in personam, etiam ex identitate rationis, nec etiam ex præsumpta, & verisimili mente testatoris *Ias. cons. 220. n. 10. lib. 2. Roland. cons. 56. n. 24. lib. 3. Honded. cons. 56. n. 7. lib. 2. Menoch. d. cons. 215. n. 6. vsque ad 37. lib. 3. Rot. d. decis. 507. n. 3. ad med. p. 2. in recentiorib. & latius decis. 667. per tot. p. ead.*

Neque obstat, quod in fideicommissis ascenden-

4 tium nepotes veniant appellatione † filiorũ *Gabr. conclus. 1. de verbor. significat.* Quia omissa veritate istius opinionis, quam multum controuersam, & potius negatiuam veriorem post *Menoch. Dec. Ruin. & alios* dicit *Rot. d. decis. 507. n. 12. p. 2. in recentiorib.* Re-

5 spondetur illam procedere, † quando concurrerent plures coniecturæ ad fauorem nepotum, & quidem illæ violentæ, ex quibus clarè, & non æquiuocè possit necessariò deduci voluntas testatoris volentis suam vocationem extendere ad nepotes *Rot decis. 667. n.4. p. 2. in recentiorib.*

In casu autem nostro non solum adsunt aliquæ coniecturæ pro exclusione nepotũ, sed potius ad illos excludendos dispositio testatoris ex multis præsumptionibus & coniecturis redditur clara, ex quibus illa est præcipua, quia fuerunt vocatæ in substitutione eiusdem te-

6 statoris filiæ tã nuptæ, quàm nubendæ, † quæ verba non possunt adaptari ad nepotes, seu pronepotes masculos, vt ex se patet, & in proposito nostro notat *Card. Seraph. decis. 1486. n. 10. Francis. de Pont. cons. 61. col. 4. in princ. vers. sed quomodo potest respõderi. n. 12.* Immo neque d. verba poterunt adaptari ad neptes ex filiabus, cum tempore conditi testamẽti nullæ neptes essent nuptæ, vnde dictæ neptes non possunt dici à testatore vocatæ per fideicommissum, sed tantum ipsæmet filiæ primi gradus, quarum vna Barbara

7 tunc temporis erat nupta Siluestro, † Vnde cum ista qualitas non conueniat nepotibus, non mirum, si nõ veniunt appellatione filiorum, tamquam non debeat fieri extensio ad personam, in quam non fuit huiusmodi qualitas translata, & cui illa non potest conuenire *Alex. in specie cõs. 123. col. 1. in fin. vers. sic etiam videmus. lib. 1. & cons. 4. n. 7. & 8. lib. 4. iuxta l. fin. C. de naturalib. liber. l. non solum. §. si puellæ. ff. de rit. nuptiar. l. 1. vbi Bart. C. de priuil. dot. Idem Bart. in l. liberorum. col. 4. vers. itẽ prædicta vera. ff. de verb. signific. Bald. in l. in suis. ad fin. ff. de liber. & posthum. & in l. iubemus. §. vlt. C. ad trebellian. Anchar. in clem. 1. col. 3. q. 2. de baptism. Alciat. cons. 98. n. 6. Corn. cons. 290. n. 5. vers. quarto hoc persuadetur. lib. 4. & cõs. 234 pro decisione. col. fin. eod. lib. Marsil. sing. 303. n. 2. Menoch. præsumpt. 94. n. 11. lib. 4. Gabr. cons. 121. n. 23. & 24. lib. 1. Decian. cons. 2. n. 33. & 34. lib. 2. Capic. decis. 21. n. 8. Rub. Alexandr. cons. 22. in fin. n. 14. Socin. Iun. cons. 146. col. 2. lib. 2. Tiraq. de iur. primogenit. q. 40. n. 54. Card. Seraph. decis. 1486. n. 10.*

Et vbi verba dispositionis deficiunt, deficit

8 quoque ipsa dispositio *l. 4. §. toties.* † *vbi Bart. ff. de damn. infect. Bald. in l. 1. col. 2. oppos. 4. C. si quis omis. caus. testam. Anchar. in c. indemnitatibus. §. vlt. in 8. notab. de elect. in 6. Castr. cons. 33. de iure communi. in princ. lib. 1.* cum alijs per *Tiraq. in l. si vnquam. in verb. libertis. n. 2. C. de reuocand. donationib.*

9 vbi † *in fin.* addit hoc procedere etiam si verba dispositionis pro parte conueniant, cum debeant in totum conuenire *Grat. cons. 61. n. 16. & 17. lib. 1. post Salic. & Fulgos. in l. si mancipia. C. de seru. fugitiu. Dec. in l. 1. col. 4. C. de edend.*

Accedat quod testator in testamento fecit particularem mentionem de suis filiabus distinguendo quas filias vocauerit per hæc verba, videlicet, item ordinauit quod filiæ fœminę præfati testatoris legitimæ, & naturales natæ ex dicto testatore, & præfata eius vxore Magdalena dotentur, & dotari debeant de bonis ipsius testatoris ad arbitrium præfatæ vxoris suæ earum matris, & eas ex nunc in dicta dote constituenda vt supra instituit, iubens eas esse tacitas & contentas, &c. postquam dispositionem, facta institutione, subdit idem testator, & eo casu videlicet vbi dicti omnes eius filij hæredes instituti decederent sine filijs vt supra sibi & vltimo morienti in tota eius hæreditate instituit & substituit hæredes dicti eiusdem testatoris filias tam nuptas, quàm nubendas, & omni in casu ipsæ filiæ etiam teneantur ad d. legatum

10 vigintiquinque millium scutorum, † ex quibus verbis clare apparet, quod non vocauit neptes, nec nepotes, cum semper vsus fuerit dictione illa præfatas, dictas eiusdem testatoris filias, cum similibus locutionibus, quæ sunt restrictiuæ ad præcedentia, & sic ad filias natas ex Magdalena vxore, & matre dictarũ filiarum, & per consequens ad filias tãtum primi gradus, de quibus supra locutus fuit, quo casu semper excluduntur nepotes, & non veniunt appellatione filiorum *Alex. cons. 140. n. 3. & 4. lib. 6. Ruin. cons. 117. n. 1. cum seq. lib. 2. & cons. 181. n. 2. & 3. eod. lib. Zas. cons. 7. lib. 1. Gozad. cons. 29. n. 15. Socin.*

Iun.

Iun. conſ.163.n.9. vſque ad 12. lib.3. Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. n.111. ff. de legat.1. Zanch. in l. hæredes mei. §. cum ita.4. par. n. 213. ff. ad trebellian. Gabr. concluſ.1.n.85. de verb. ſignificat. Menoch. præſumpt.94. n.5. lib.4. Dec. conſ.465. n.8. Curt. Iun. conſ.58. col.1. in fin. cum alijs per *Caſanat. conſ.58. n. 10. & 11. lib. 1. Surd. conſ. 230. n. 23. ad med. lib.2.*

Cum præſertim teſtator non ſolum vſus fuerit verbis dictis, præfatis, & ſimilibus, ſed etiam
11 addiderit eiuſdem teſtatoris filias, † quæ verba ſunt perſonaliſſima denotantia, quod ſolum vocauit filias ex ipſo natas, & ſic non poteſt dici cogitaſſe de neptibus, & pronepotibus ob dictam perſonalitatem reſultantem ex dictione illa eiuſdem, vel ipſius, maximè, quia ſupra nominauit iſtas filias natas ex vxore ſua Magdalena, & dictarum filiarum matre, quę verba non poſſunt adaptari ad pronepotes *Alex. conſ.57.n.2. in fin. verſ. tertio pro hoc facit. lib.5. iuxta l. eo tempore. in fin. ff. de pecul. l.1. C. ſi ſeru. exter.* late *Rimin. Iun. conſ.173.n.8. vſque ad 12. lib.2. Aym. conſ.98.n.9. Corn. conſ.47. col.3. lib.4. Menoch. conſ.215. n.51. vſque ad 54. lib.3.*
12 Quidquid † alias non exiſtente illa nominatione vxoris Magdalenæ, appellatione filiorum ex ſuo corpore natorum veniant nepotes *Bertrand. conſ.157.n.2. lib.1. par.2. Ruin. conſ.203. col. penult. in princ. n.25. lib.3. Rom. conſ.148. col.1. Gabr. concluſ.1. n.47. & 78. de verb. ſignificat.* Itaut ſtantibus iſtis verbis reſtrictiuis toties geminatis magis ex voluntate teſtatoris detur excluſio nepotum, &
13 pronepotum, † tamquam ſint loco ſpecialis nominationis, vt in propoſito noſtro notat *Menoch. conſ.215.n.53. lib.3.* Vbi quod tunc per talem geminationem tollitur omnis dubitatio *Idem Menoch. conſ.40.n.4. lib.1. poſt Gozad. conſ.4.n.25. & conſ.50.n.3. Ludouic. Caſanat. conſ.58.n.12.*

Quibus additur in proprijs terminis deciſio *Rotæ coram Card. Seraphino Romana hæreditatis ſeu fideicommiſſi. 23. Ianuar.* 1604.
14 inter impreſſas *deciſ.1486.* † vbi late concluſum fuit, quod in fideicommiſſo, in quo teſtator poſt defectum lineæ maſculorum vocauit filias fœminas dummodo maritarentur cum aliquo de familia Vrſina, etiam ſi ad ſecunda vota pluries tranſierint, non veniunt filij filiarum, neque cenſentur aliquo modo vocati ad bona, & hæreditatem dicti teſtatoris ob multas rationes, inter quas præcipua illa fuit, quia teſtator vocauit filias dummodo maritentur in domo de Vrſinis, quæ qualitas nullo modo poteſt conuenire earum filijs maſculis, & ſic nepotibus, quo caſu illi non veniunt appellatione filiorum *Bart. in l. liberorum. n.6. ff. de verb. ſignificat. Rot. coram Card. Millino Romana fideicommiſſi de bonadies. 21. Aprilis* 1603. cum alijs ſupra
15 adductis *verſ. in caſu autem noſtro. n.7.* † Dicuntur enim illi nominati nomine proprio, quibus ſolis poteſt conuenire qualitas adiecta *Decian. conſ.2.n.35. lib.2. Gabr. conſ.121. n.24. lib.1. Surd. conſ.230.n.24. lib.2.*

Ex prædictis ſequitur, quod neque eſt tractandum de aliquâ repræſentatione, cum enim teſtator expreſsè ſuam diſpoſitionem reſtrinxerit ad filias natas ex Magdalena ſua vxore,
16 & de eis ſpecialem mentionem fecerit, † & ſucceſſiuè dictas filias vocauerit poſt obitum hæredum inſtitutorum, nepos numquam ingreditur in locum patris, & excluditur repræſentatio *Dec. conſ. 217. in caſu ad me tranſmiſſo. col.4. poſt med. verſ. cum ergo facta fuerit. n.9. Pariſ. conſ.37.n.53. cum ſeq. lib.2. & conſ.90.n.48. & 49. eod. lib. Menoch. conſ.215.n.32. vſque ad 135. Gabr. concluſ.3. n.9. de fideicommiſſ. Curt. Iun. conſ.58. col.1. poſt med. verſ. præmiſſa tanto clarius. Theſaur. deciſ.65. n.1. in fin. Craſſ. in §. fideicommiſſum. q.11. n.9. Couar. pract. quæſt. c. 38.n.4. verſ. tertio ad intellectum. Petr. de fideicommiſſ. q.11. n.39. Cephal. conſ.16.n.25. lib.1. Roſental. de feud. c.7. concluſ.56.n.28. Port. Imol. conſ.8.n.8. & conſ.128. n.7. in fin. Ruin. conſ.101. n.19. ad fin. lib.2.* late *Ludouic. Caſanat. conſ.58.n.10. vſque ad 13. lib.1.* cum alijs per *Ruſtic. ad l. cum auus. lib. 6. c. 14. n. 52. vſque ad 55. ff. de conditionib. & demonſtrat.*

Et ita concordantur omnes Doctores hinc inde
17 diſſentientes ſuper repræſentatione, † Nam ſtante nominatione propria adeſt maior dilectio teſtatoris erga ſic ſpecialiter nominatos, ideo dabitur eis prælatio tamquam expreſſa, quæ præualet tacitæ, prout eſt caſus noſter, Cum aliud ſit, quando ſumus in nominatione impropria ſub nomine collectiuo, ſeu appellatiuo, quia tunc non excluditur repręſentatio, Ita in propoſito diſtinguit *Bald. in l. cum ita. §. in fideicommiſſo. q.1. in fin. ff. de legat.2. Socin. Iun. conſ. 20. n.8. lib.3. Gozad. conſ.4. col.7. Ruin. conſ.115.n.19. lib.3. Curt. Iun. conſ.57.n.4. Pariſ. conſ.39.n.8. & 16. lib.2. Menoch. conſ.124.n.90. lib.2. Card. Seraph. deciſ.1281.n.1. in fin. Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.8. tit.9.n.8. in princ. & in fin.*

Quorum ratio eſt, quia nepotes numquam veniunt appellatione filiorum, quando filij proprijs nominibus reperiuntur expreſsè voca-
18 ti, † tamquam ob iſtam nominationem cenſeatur diſpoſitio reſtricta ad filios exiſtentes tempore teſtamenti, quaſi magis dilectos *Bart. in l. liberorum. n.5. ff. de verb. ſignific. Curt. Iun. conſ. 57. n. 2. Aym. conſ. 98. n.9. Craſſ. in §. fideicommiſſum. q.9.n.12. Menoch. conſ.106.n.168. cum ſeq. lib.2. Caſanat. conſ. 58. n.12. lib.1. Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.8. tit.8. n.4. latiſſimè Ruſtic. ad l. cum auus. lib.6. c.14. n.52. & 54. ff. de condit.*
19 *& demonſtrat.* † Vbi ampliat, quamuis poſt primam nominationem ſpecialem prius factam

ctam, testator subiunxisset illa verba dicti filij mei, quæ faciunt solam relationem ad supra nominatos illos tantũ comprehendendo, & omnes alios excludendo *Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. n. 111. ff. de legat. 1. Dec. cons. 465. perscrutatis. n. 9. Bursat. cons. 13. n. 21. lib. 1. Menoch. cons. 200. n. 98. ad med. lib. 2.*
20 *Surd. cons. 230. n. 24. lib. 2.* † Cum de natura istius dictionis prædicti sit referre præcedentia cum omnibus suis qualitatibus *Bart. in l. si quis seruum. §. fin. ff. de legat. 2. Bero. cons. 132. n. 7. lib. 3. Ruin. cons. 206. n. 5. lib. 2. Paris. cons. 86. n. 36. lib. 2. Socin. Iun. cons. 102. n. 3. lib. 3.*

Quod generale est in omnibus dispositionibus restrictiuis, in quibus non datur repræsentatio, cum repugnet menti testatoris, qui voluit potius admitti filium, quàm nepotem, prout dicimus in expressa vocatione proxi-
21 miorum, ad quos adest maior dilectio, † itaut gradus propinquior tunc attendatur, neque nepos subintret in locum patris *Aret. in §. cum filius. in fin. instit. de hæreditat. quæ ab intest. defer. Menoch. cons. 668. n. 7. lib. 7. Cels. Vgo. cons. 39. lib. 1. Paris. cons. 30. n. 55. cum seq. lib. 2. Roland. cons. 38. n. 33. ad med. lib. 4.* cum alijs quos adduxi supra *c. 419. n. 22. & 23. tom. 3.*

Idem quando testator voluit substitutos succe-
22 dere salua gradus prærogatiua, † tunc enim filius non ingreditur locũ patris, vt succedat vna cum gradu anterioribus *Castr. in auth. defuncto. col. 2. n. 3. C. ad tertull. Socin. Iun. cons. 20. in fin. lib. 3. Aym. cons. 67. n. 5. Grammat. decis. 1. n. 2. & 5. Ferret. cons. 272. n. 4. lib. 2. Couar. pract. quæst. c. 38. vers. quarto vbi fideicommissum. Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8 tit. 9. n. 9. Peregr. de fideicommiss. art. 21. n. 3. cum seq. Crass. eod. tit. q. 21. n. 8. Molin. de primogenit. hispan. lib. 3. c. 8. n. 16.* vbi testatur de receptissima opinione *Sim. de Pret. de interpretat. vltim. volũt. dub. 4. solut.*
23 *3. n. 23. fol. 339.* † Contraria autem procedunt in dispositione legis, vel statuti, in quo si apposita sit talis clausula salua gradus prærogatiua non excluditur nepos, vt non subintret in locum patris, cum aliud sit in dispositione hominis *Rot. diuers. decis. 708. n. 7. p. 1. cum alijs in tract. de clausul. p. 1. clausul. 147. & p. 3. clauf. 74. n. 2.*

Accedat, quod sumus in fideicommisso sub con-
24 ditione casuali, si decesserit sine filijs, † quod non transmittitur, neque ad descendentes testatoris, itaut hoc casu neptes non admittantur ex persona patris *Socin. in l. hæredes mei. §. cum ita. col. 6. ad trebell. & cons. 6. n. 13. vers. nec obstat. lib. 3. Menoch. cons. 215. n. 166. in fin. vers. tertia dubitatio. lib. 3. & cons. 200. n. 92. cum seq. lib. 2. Crass. in §. fideicommissum. q. 67. n. 6. vers. secundus casus. Peregr. eod. tit. art. 31. n. 6. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 20. col. 1.*

Et quamuis ex coniecturis admittatur transmissio, Tamen tales coniecturæ debent esse
25 necessariæ, † & multum probabiles, & resultantes ex ipso testamento *Zanch. in l. hæredes mei. §. cũ ita. n. 233. ff. ad trebellian. Menoch. præsumpt. 201. n. 79. lib. 4. Card. Seraph. decis. 1486. n. 18. Rot. decis. 667. n. 4. p. 2. in recentior.* Coniecturæ autem in casu nostro non solum non adsunt ad inducendam transmissionem,
26 sed † potius multæ colliguntur eidem transmissioni repugnantes, vt supra dictum fuit, ideo illæ debent præualere *l. 3. §. 1. de testib. Surd. cons. 1. n. 60. & cons. 429. n. 28. lib. 3.* & in proposito *Rot. decis. 507. n. 12. in fin. p. 2. in recentiorib. Dec. cons. 470. n. 10. & cons. 47. n. 4. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatio-*
27 *ne largitus. n. 156. C. de reuoc. donat.* † Itaut neque fauore agnationis sint multiplicandæ, seu somniandæ substitutiones vltra ea, quæ testator disposuit, cum non debeant extendi ad casum non expressum, & personas non nominatas *Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 6. tit. 15. n. 6.*

EPITOME.

Testator mandans, vt sui hæredes possint, & valeant vendere rationem fundaci an censeatur imposuisse necessitatem vendendi. ¶ Et quando ista verba sint facultatiua, vel sint exponenda pro debeant, & teneantur, tam in vltimis voluntatibus, quam in dispositionibus inter viuos, rescriptis, & legibus. ¶ Et quid si adsit grauamen ad commodum testatoris, non autem hæredum. ¶ Vel adsint verba omnimodo, omnino, vel similia. ¶ Et quid illa significent, præsertim quando sunt geminata. ¶ Mandans custodiri prædia, vt possint ad Titium peruenire, an dicatur instituisse fideicommissum. ¶ Libertas legata seruo cum potuerit dare centum Sempronio, an cõpetat antequam illa cũ effectu soluãtur.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas testatoris etiam tacita, nedum expressa non potest alterari per hæredes quamuis præiudicaretur actui fauorabili.*

2 *Verba possint, & valeant inducunt solum facultatem, arbitrium, & potestatem. Intellige in legibus, rescriptis, & contractibus, secus in vltimis voluntatibus, in quibus important necessitatem. n. 3. 4. & 5.*

6 *Clausula possit, & valeat posita cum grauamine non est deprecatiua, sed exponitur pro debet & tenetur.*

7 *Testator dicens hæredi, vt possit dare Titio centum imponit necessitatem dandi.*

8 *Verba prolata ad fauorem testatoris, non hæredum, quamuis videantur facultatiua tamen inducunt necessitatem.*

9 *In vltimis voluntatibus nihil refert, quomodo verba concipiantur, dummodo mens testatoris possit colligi.*

Testator

10 *Testator mandans custodiri prædia, vt possint ad Sempronium peruenire dicitur instituisse fideicommissum.*
11 *Libertas legata seruo, cum potuerit dare centum Titio, non competit, nisi cum effectu illa dentur.*
12 *Verba omni modo denotant præcisam executionem, & necessitatem.*
13 *Dictio omnino iuncta orationi affirmatiuæ accipitur pro funditus, prorsus, ipso iure, & in totum.*
14 *Geminatio verborum cum dictione omnino, vel simili magis ostendit voluntatem disponentis, vt inducatur necessitas. n. 15. & 16.*

CAPVT DCXXX.

IVssit testator, quod societas inita in exercitio fundaci pannorum, & aliorum cum Octauio continuetur per Costam suum generum per tempus conuentum, & secundum conuentiones factas, quo termino elapso, possint, & valeant hæredes infrascripti dictã rationem fundaci vendere, & pretium erogare, vt infra omni modo.

Ex prædictis verbis colliguntur tria per testatorem iniuncta, videlicet Primum quod societas continuetur pro tempore in capitulis societatis præfixo, Secundum, quod illo elapso ratio fundaci vendatur, Tertium quod pretium erogetur iuxta ordinationem testatoris inferius descriptã in eodem testamẽto.

Cum igitur modò euenerit casus elapsi termini in societate præfixi, non est locus amplius continuationi, quæ prætenditur in eadem societate, sed est procedendum ad venditionem bonorum illius, & erogationem pretij,
1 prout † mandauit testator, cuius voluntas est seruanda, nec per hæredes potest alterari, etiam quod esset tacita, vnde multo magis quando est expressa, quo casu nulla alia interpretatio admittitur, etiam quod præiudicetur actui fauorabili, itaut illam non seruans excludatur ab omni beneficio, & cõmodo hæreditatis, etiam quod vellet commutare talem volũtatem in meliorem vsum, vt late omnia prædicta comprobat *Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 3. tit. 3. n. 1. vsque ad* 12.

Neque obstat, quod testator vsus fuerit verbis possint, & valeant vendere, & erogare pre-
2 tium, † quæ important solùm facultatem, arbitrium, & potestatem, non autem necessitatem, quando sunt affirmatiuè prolata *Glos. in l. sæpe audiui. 8. in verb. necessitatem. in princ. ff. de offic. præsid. Ruin. cons. 69. n. 12. lib. 1.* cum alijs per *Surd. cons. 98. n. 1. vsque ad 6. lib. 1.* Quia prædicta procedunt quando talia verba ponerentur in legibus, rescriptis,
3 & contractibus, † in istis enim non inducunt necessitatem præcisam, sed causatiuam iuxtã *l. si mandauero. § fin. ff. mandat. d. l. sæpe. de offic. præsid.* Aliud quando, prout in casu nostro, sumus in vltimis voluntatibus, nam tunc inducitur necessitas, si ponatur in ora-
4 tione dispositiuè per se principaliter, † non incidenter per modum cõditionis, vel causæ, Ita distinguit *Bart. in l. gallus 29. in princ. n. 4. & ibi late Galiagul. n. 19. Ruin. n. 16. ff. de liber. & posthum. Præterius. in lexic. iur. in*
5 *verb. potest. fol. 154.* † vbi quod tunc exponitur pro debet *Glos. in l. si mandauero. la 2. quæ est 22. §. sicut autem liberum. in verb. ita potest. ff. mandat. & in l. obseruare. 3. §. post hac ingressus. in verb. debet. ad med. vers. sic è contra. ff. de offic. procons. & legat. iux. l. 2. in fin. C. de pedan. iudic. l. creditor. 12. in princ. vbi Glos. in verb. põterit. ff. qui potior. in pignor. habeant.*

Maxime quia in casu nostro grauantur hęredes, vt facta venditione integrum pretium rationis fundaci teneantur erogare in emptionem locorum montium non vacabilium, & fructus distribuere in solutionem legatorum, & debitorum quorumcumque suæ hæreditatis,
6 & residuum inter eos diuidere, † itaut stante isto grauamine non possit dici, quod huiusmodi verba sint deprecatiua, & facultatiua, sed inductiua necessitatem vendendi, & erogandi pretium in prædictas solutiones tamquam relata ad grauatum *Galiag. in l.*
7 *gallus. in princ. n. 19. ff. de lib. & posth.* † vbi exemplum dat in testatore dicente hæredi, vt possit dare Titio centum, nam per ista verba inducetur necessitas, iuxta *l. vnum ex familia. 69. § fin. vbi Bart. ff. de legat. 2. Idem Bart. in l. peto. 71. in princ. n. 3. & 4. post Glos. ibid. in verb. ab ijs. vers. secus si deprecatiua. ff. eod. tit. de legat. 2. per tex. in l. generali. 32. in 1. respons. ff. de vsu & vsufr. legat.* cũ similibus exemplis relatis per *Alciat. in l. nepos. 125. n 3. & 4. ff. de verbor. significat.*

Vnde cum ista verba non sint prolata ad fauorẽ
8 hæredum, sed ad commodum testatoris, † vt scilicet soluantur debita per eum contracta, & legata per eumdem relicta, non possunt importare aliquam facultatem, sed necessitatem, quidquid aliud sit quando essent relata ad fauorem hæredis, & ad illius cautelam, qui tunc poterit vti facultate, prout voluerit *Surd. cõs. 99. n. 2. vsque ad 6. lib. 1.* Cum etiam in vltimis voluntatibus nihil referat quo-
9 modo verba concipiantur, † dummodo mens testatoris colligi possit *l. fideicommissa. 11. §. hæc verba. vbi Glos. in verb. continere. ff. de legat. 3.* vbi quod verba testatoris mandantis custodiri prædia, vt possint ad Sempronium peruenire, quamuis videantur non exprime-
10 re fideicommissum, † sed magis consilium, quam necessitatem relinquendi, tamen ex mente inducetur necessitas restitutionis, & illud verbum possit exponẽdum erit pro teneatur *Alciat. in l. nepot. 125. n. 4. ff. de verb.*
11 *significat.* vbi etiam de seruo, † quem testator iussit esse liberum, cum poterit dare centum Titio, non enim competit libertas, nisi

cum

cum effectu illa dentur, nam conditio non videtur adiecta ob solam causam dilationis, sed vt Titio quoque consultum sit, ideo verbum poterit resoluetur in necessitatem *l.3.§. si quis sic aeceperit libertatem. ff.de stat.liber.*

Et magis ista voluntas testatoris colligitur, quia iussit omni modo erogari pretium ra-
12 tionis venditæ, vt infra dispofuit, † quæ verba omni modo sunt præcisa, & necessitatem inducunt, includendo omnem modum, & omnem casum, & in totum denotando præcisam executionem *l.si eum exeeptione.§.labeo.il 2. & §.quatenus.verf.res quidem. ff. quod met. eauf.l.3.§.1. verf. at hoe edicto.ff. naut.eaup. stabular.l.fin autem. ff. de rei vendieat.l.hæc autem.ff.de seruitut.vrban.præd.Rebuff.in l. pecuniæ verbũ.48.in princ.eol.2. in fin. verf.*
13 *postremo.ff.de verb. significat. fol.*812.† Cum hæc dictio omni modo sit similis dictioni omnino, quæ etiam iuncta orationi affirmatiuè accipitur pro funditus, prorsus, indistinctè, ipso iure, omni casu, in totum, & sine aliqua exceptione, & dilatione *l.non erit. ff. de iureiuran. l.non omnis. ff. si eert. petat. l.eum de indebito.§ fin autem pro parte.verf. ipsum omnino.ff.de probation.e.si benefieia. & e.si nulla. vbi Io. Andr. de præbend. in 6. late Rebuff.in d.l.peeuniæ verbum. 48. eol.1. & 2.verf.primum igitur . vsque ad verf. postremo. ff.de verb.signifieat.post Glof.in elem. 1. in verb. omnino. de vita & honest. elerie. Bart. in l. 1.ff. iudie.folu. Bald. in l. super rebus.C. de eontrab. empt. late Tiraq. in l.si vmquam.in verb.reuertatur. n.89. eum feq. C.de reuoeãd.donationib.Matthesil.sing.*111. *& ibi plene Addit.eol.*1.*&* 2.

Præsertim quia ista erogatio fructuum in solutionem debitorum, & legatorum hæreditatis fuit bis per testatorem expressa cum præfata dictione omnimodo tam in primo capitulo, in quo mandat vendi rationem fundaci, quam in alio subsequenti, ad quod se refert idem testator, in quo iubet emi loca mon-
14 tium ex retractu venditionis d.fundaci, † quæ geminatio verborum cum illa dictione omnimodo bis posita magis ostendit voluntatẽ testatoris fuisse, quod imponeretur necessitas vendendi, vt eius debita, & legata soluerentur *l.balista. ff. ad trebellian. Natt. eonf.* 160.*n.*31. *Roland. eonf.*58. *in fin. lib.*1. *Beee. eonf.* 21. *n.*24. *Menoeh. eonf.* 63.*n.*13. *Surd.*
15 *eõf.*10.*n.*54.† Maximè quando tales dictiones geminatæ proferuntur in scriptura, quia tunc videntur cum maiori deliberatione proferri quam si eodem contextu viua voce dicerentur *Felin.in e.si cautio. eol.*11. *de fid. instru-*
16 *ment.Natt.eonf.*160.*n.*31.† Cum etiam in casu nostro geminatio cum dictis verbis omnimodo sit ex interuallo, & in capitulis separatis, quæ magis arguit enixam voluntatem testatoris, licet etiam sufficeret, quod ad hunc effectum esset in vnica oratione, & eodẽ cõtextu *Surd.conf.*369.*n.*15.*&* 16.*lib.*3

EPITOME.

PVblicatio priuilegij, quo casu requiratur cum omnibus qualitatibus in eo cõtentis. ¶ Et an sufficiat sola scientia priuilegiati, & statim suum effectum operetur. ¶ Vel etiã sit necessaria notitia eius, de cuius præiudicio agitur. ¶ Et quid si adsit pœna. ¶ Vel constet quod statim concedens voluit executionem illius. ¶ Vel quando continet decretum irritans. ¶ Annullatio actus an dicatur pœnalis, si est in odium personarum, vel ob defectum solemnitatum. ¶ Facultas vt quis non possit excommunicari an liget Episcopum ignorantem, itaut si ab eo feratur sententia excommunications, non præiudicet priuilegiato.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia præsumitur non probata scientia. Maxime in actu publicè gesto.n.*12.
2 *Priuilegia probibentia impressiones operum debent publicari eum expressione omnium qualitatum in eis eontentarum, aliàs non ligant.n.*3.*&* 17.
4 *Scientia priuilegiorum, quæ sunt elausa in eorpore iuris, præsumitur.*
5 *Publieatio priuilegij non requiritur, neque notitia eius, in cuius damnum eonceditur. Intellige si non eontineatur in eo pœna. n.*6. *Vel quando non eonstat quod eoncedens voluit statim illud ligare.n.*10.
7 *Facultas concessa per Papam, vt quis non possit exeommuniearì, statim ligat episcopũ ignorantem, itaut si ab eo feratur sententia exeommunieationis, non præiudicet priuilegiato. Et de ratione.n.*9.
8 *Prælati omnes quo ad Papam eensentur ministri.*
11 *Coniecturæ non attenduntur, si eonstat de voluntate Prineipis.*
13 *Annullatio actus dieitur pœnalis, si est in odium personarum, secus si ob defectum solemnitatum.*
14 *Decretum irritans appositum in generali, seu partieulari eonstitutione priuilegiatiua non ligat ignorantes quo ad pœnam. Et quãdo requiratur publicatio.n.*15. *et* 16.
18 *Inbibitio ante exeeutionem non afficit.*
19 *Scientia sola priuilegiati sufficit quando priuilegium eontinet fauorem ipsius ad hoc vt operetur suum effectum, secus si adsit præiudieium alterius, nam hoc respectu requiritur notitia eius, eui præiudieatur.n.*21.
20 *Ignorans non dicitur negligere, aut contrauenire.*

CAPVT DCXXXI.

COndemnantur in sentẽntia lata in causa Florentina priuilegij, qui non erant condemnandi, cum nullibi constet, quod per eos fuerit contrauẽtum priuilegio, prout debe-

debebat constare, probando scientiam illius,
1 qua † non probata præsumitur ignorantia, maxime in facto alieno *l.verius. vbi Glos. in verb.obligata. ff. de probation. c.præsumitur. de regul.iur.in 6.Bald.in l.1.n.2. C. ad macedon.Surd.cons.73.n.43.lib.1.*

Præsertim quia iuxta communem obseruātiam, similia priuilegia prohibentia impressiones operum solent inseri in ipso opere impresso, per quam insertionem habetur quis pro inti-
2 mato, cum alias non possit dici, † quod adsit notitia eius, de quo non fuit facta mentio, ideo requiritur publicatio, post quam non potest amplius prætendi ignorantia *Glos. in c.proposuisti.in verb.nō probatur.82.distinct. Abb.in c.pastoralis.col.1. in fin.de fid. instr. Dec. in c. ad hæc. col.3. de postulat. prælator. Cardin.cōs.33.n.2.Grām.decis.36.n.14.& 15.*

Neque obstat, quod in opere impresso fuerit dictum adesse priuilegium Sanctissimi D. N.
3 Quia nō sufficit ista generalis insertio,† cum per eam non possit quis dici perfectè scire omnes qualitates in priuilegio contentas, ideo opus erat speciali certioratione omnium ibi descriptorum, maximè quia ista priuilegia diuersimodè conceduntur, aliquādo enim simpliciter prohibentur similes impressiones, non autem cum additionibus, & declarationibus, aliquando autem etiam illæ interdicuntur, itaut ex ista difformi concessione magis requiratur scientia specialis ad hoc vt prohibitio operetur *Glos.in c.concertationi. in verb.sciuerit. de appellat. in 6. Alex. cons.114.col.2. lib.1. Natt.cons.636. n. 192.cum seq.Becc.cons.37.n.23.Surd.cons.82. n.11.& cons.150.in fin.n.136.lib.1.*

Quæ magis procedunt in priuilegijs non insertis in corpore iuris, quorum ignorantia di-
4 citur iusta, † cum ista priuilegia non præsumantur tamquam extrinsecus obueniant, quidquid secus sit in priuilegijs clausis in corpore iuris, in quibus ignorantia non prodesset *Glos.in auth.qua in prouincia.C.vbi de crimin.agi opor.Medic.de casib.fortuit.q.3.n. 14.Rim.Iun.cons.628.n.38.lib.6. per tex. in c. cum personæ. de priuileg. in 6. Costa de facti scient.& ignorant. inspect. 98. n.1. cum seq. Rot.diuers.decis.428.n.2.p.1.*

Nec facit, quod in priuilegijs nō requiratur publicatio, neque notitia eius, in cuius damnū
5 conceduntur, † cum immediatè ligent, & effectum suum sortiantur *c.1. vers. nam si alicui.& vers.similiter.de concess.præbend. in 6. Felin. in c.cognoscētes.2.col.6.ante med.vers. hanc limitationem intellige.n.7.& ibi Dec.n. 17. col. penult. in fin. vers. quarta conclusio. Butr.n.18.Imol.n.5.ante fin. Mantua. n. 45. Bero. n. 48. de constitut. Put. decis. 145. lib. 2.Rom.cons.330.n.18. vers. dicitur secundo. Gemin.in d.c.1.vers.dicebat. n.4. & 5. & ibi Io.Andr.n.6.& 8.Bart.in l.diuæ memoriæ. in princ.C.de decurionib.lib.10.Rot.corā R.P.D. Litta Calaguritana beneficij. 26. februarij.*
Stephani Gratiani

1607. de qua per *Marescott.* qui alios adducit *var.resolut.lib.2.c.39.n.2. vsque ad 5. fol. 94. Carol. Tapia. in l. fin. p.1. c.4.n.23. ff. de constitut.princ.late Menoch.de arbitrar.cas. 185. n.28.fol.180.Bursatt.cons.200.n.110.lib. 2.Medic.de legib.p.4.c.24.n.4.in fin. Rip. in rubr.de constitut.n.47.*

Quia respondetur, quod prædicta procedunt quando simpliciter esset concessum priuile-
6 gium,† in quo alijs prohiberetur aliquid fieri ad fauorem priuilegiati, tunc enim actus non valebit, si fiat post huiusmodi indultum, secus autem quando, prout in casu nostro, in ista prohibitione adesset commixta pęna, quia tunc talis prohibitio in pœnam absentis data non ligaret illum, nisi à tempore, quo sciret, Ita in specie declarat *Innoc.in c. 1.col.3. in princ. in verb. facultatem.n.6. ad fin.& ibi Butr.n.4.ad med. vers. quæro quid si prohibitio.Io. Monach.n.14.Franc.n.4.in §.dicebat.Io.Andr.n.9.de concess. præbend. in 6. Archidiacon. in c.proposuisti. col. vlt.n.7. vers.hoc tamen dictum.82.distinct.Vitalin.in probem.clement.in verb.hunc igitur.p.5.in fin. n. 50. & 51.*

Præterea contraria procedunt, quando non tractatur de præiudicio alterius, prout est in casu, de quo in *d. c.1. de concess. præben. in 6.*
7 vbi Papa concessit facultatem, † vt quis non possit excommunicari, tunc enim statim ligatur Episcopus, quamuis nesciat tale priuilegium, itaut non possit ferre sententiam excommunicationis, quæ si proferatur, non præiudicabit priuilegiato, quia omnes Prælati, & Episcopi quo ad Papam sunt censendi
8 vt simplices ministri † *c.mādata.de præsump.* Vnde non expedit eis intimari, cum nondum eorum vertatur præiudicium, si non possunt excommunicare *c.dudum.ad fin.de præb.in 6.* & ita in proposito respondet *Anchar. in d. c. 1.col.3.in fin.vers.quod verum credo.n.6.post*
9 *med.de concess. præbend. in 6.* † Cum etiam scientia, vel ignorantia non sit causa quare valeat, vel non valeat excommunicatio, sed potestas, vel non potestas inducunt validitatem, seu inualiditatem excommunicationis, quare si profertur excommunicatio, erit lata ab eo, qui non habebat potestatem, & sic non mirum, si in illo casu non requiritur scientia, ita in puncto declarat *Gemin. in d. c.1.in verb.dicebat.in fin.& ibi Franc.n.3.in fin. de concess.præbend.in 6.*

Vlterius prædicta habent locum, quia constat
10 de intentione concedentis priuilegium,† qui voluit statim illud ligare, vnde non mirum, si alia scientia non requiratur *Io.Monach. in c.1.n.13.& 14.& ibi Prob. in addit. n.13. & 15. de concess. præb. in 6. Archid. in c. proposuisti.n.7.col.vlt.82.distinct.* Aliud est in casu nostro, in quo Papa declarat suam intentionem esse, vt priuilegium notificetur, dum mandat, quod eadem fides adhibeatur transumptis etiā in ipso opere impressis, quæ adhibe-

hiberetur ipsis litteris originalibus, si forent
11 exhibitæ, vel ostensæ, † Vnde stante intentione Principis, non est recurrendũ ad alias coniecturas, cum ipsa sola attendatur *Prob. ad Monach. in d.c.1.n.13. & 15.* Quod etiam suadet æquitas, ne ob negligentiam, & culpam non curantis tertium certiorare, fiat aliquod præiudicium ei, qui dat operam rei licitæ, & ignorat prohibitionem, quam si sciuisset, non vtique cum tam magna impensa
12 huiusmodi opus imprimi curasset, † cum tamen sufficeret actum fieri palam, & publicè, tunc enim magis ignorantia præsumitur, & negotium est excusabile *Imol. in clem.1.col.2. in fin. & ibid. Vitalin. col. vlt. de consanguin. & affinit. Gabr. conclus.5.n.32. de reg. iur.*

Accedat, quod sumus in pœnalibus, cum per annullationem actus, impressor ignorans priuaretur iure suo quæsito, vel inchoato quęri,
13 vel cum diminutione patrimonij, † quo casu dicitur pœna, maxime, quia retractatio, & annullatio actus fieret in odium personarum actum explicantium, non autem ob defectum solemnitatum, vt concludunt omnes *in c. cognoscentes.2. vbi Io. de Anan. n.4. Card. oppos. 5. col.2. ante fin. vers. vel dic clarius. Abb. n.5. de constitut. post Bald. in l. non dubium. C. de legib. & in l. nemo martyres. C. de sacros. eccles. Boer. decis.1.n.16. & 17.* Vnde cum simus in pœnalibus, non attenditur, quod rescriptum, seu priuilegium liget ignorantes, cum ad istum effectum nihil operetur, sed re-
14 quiratur scientia præcisa, † quod procedit, quamuis etiam adesset decretum irritans, si enim illud esset appositum tàm in constitutione generali, quàm particulari priuilegiatiua, numquam ligaret ignorantes quo ad pœnam *Glos. in clem. nolentes. in princ. in verb. ex tunc. de hæretic. Felin. in c. cæterum. 3. col.14. in fin. vers. secunda restrictio. n.19. de rescript. Io. Andr. in c. tibi qui. ad fin. eod. tit. in 6. Put. decis.281. n.4. lib.1. Fab. decis.19. lib.1. Gabr. de clausul. conclus.3. n.8. cum seq. Gonzal. ad regul. 8. cancellar. glos.67. & vlt. n.19.*

Nec aduersatur *decis. Rot. diuers.578. p.1.* Quia non est decisio, sed votum *R.P.D. Robusterÿ* contra quod tenuit *Rot. coram Card. Blanchetto Calaguritana beneficÿ sanctorum Iacobi & Andreæ.* 17. maÿ 1593. de qua per *Marescott. var. resolut. lib.2. c.39. n.1. & 13. fol.94.* vbi etiam quod *Cassad. & Put. per*
15 *Robuster.* allegati solum dicunt, † quod decretum irritans ligat ignorantes, sed non dicunt, quod quando est appositum in lege, seu constitutione generali liget ante publicationem, & *Bursatt.* allegatus per *Robuster.* se correxit *cons.200. n.109.* vbi clarè concludit,
16 quod nõ liget, nisi post publicationem, † quasi decretum tãquam accessorium reguletur ab ipsa constitutione *Capr. regul.5. n.13.* cum alijs per *Rot. in d. Calaguritana beneficÿ coram Card. Blanchetto.* Quæ omnia dicta sint ex abundanti, cum in casu nostro non adsit aliquod decretum irritans, ideò non opus est vlteriori disceptatione, quæ neque erit necessaria in respondendo ad *decis. Put.175. p.1.* cum ibi præsupponatur adesse in priuilegio
17 dictum decretum, † Immo *ibid. n.2.* apertè concluditur, quod tunc priuilegium operatur effectum suum, quando transiuit in notitiam eius, contra quem conceditur iuxta *c.1. §. dicebatur. de cõcess. præbend. in 6. Capr. regul.5. n.9.* Quod magis est in casu nostro, quia Papa non annullat actum ad fauorem priuilegiati, sed inhibet, ne impressores, bibliopolæ, & alij audeant, & præsumant huiusmodi opus imprimere, Vnde magis requi-
18 rebatur notitia, & certioratio, † cum tota vis inhibitionis consistat, vt mandetur parti, ne aliquid faciat, quod non potest habere effectum, nisi post inhibitionem executioni demandatam, & formiter intimatam *Mandos. de inhibit. q.16. n.2. post Feder. de Sen. cons. 300. factum tale est. col.1. vers. vnde videtur.*

Quibus additur *Bero. in c. cognoscentes.2. n.48. de constitut.* Vbi considerat an priuilegium
19 contineat solum fauorẽ priuilegiati, † & non tendat in alterius præiudicium, & tunc sufficit sola scientia priuilegiati, ad hoc vt omnem suum effectum operetur, an vero sit priuilegium continens fauorem vnius, & præiudicium alterius, & tunc quo ad priuilegiatum operatur statim, vel post scientiam iuxta opiniones, de quibus per *Doct. in d. c. cognoscentes.* Sed quo ad tertium, vt contra cum operetur præiudicium, non potest effectum habere, nisi data ipsius notitia, & scientia, quamuis enim possit concedi à Principe absque illius scientia, cũ difficile esset, quod omnes, quibus præiudicatur in illius cõcessione, requirerentur, Tamen habito respectu, vt tale præiudicium habeat effectum contra tertium, & aduersus eum operętur, semper requiritur certioratio, ne quis sine sua culpa grauetur, quæ culpa non potest considerari
20 in eo, qui factum alterius ignorat, † cum talis non dicatur contemnere, aut negligere, aut contrauenire *l. si ignorans. ff. locat. l. ex maleficÿs. §. longius. vbi Glos. ff. de action. & obligat. Osasc. decis.38. n.24. Surd. cons.150.*
21 *n.42. & 44. lib.1.* † Et iste intellectus etiam colligitur ex *tex. in c.1. §. ex parte. & §. nec obstare. de conceß. præbend. in 6.* vt per *Bero. in d. c. cognoscentes. n.48. in fin. de constitut.* Et ita post plures propositiones fuit in Camera decisum, reuocando sententiam Iudicis à quo, & absoluendo impressores ab omnibus contra eos intentatis.

EPITOME.

Socius accipiens pecunias nomine proprio, & declarans, quod illas accipit pro suo particulari seruitio, an eas acquirat societati, si fuerint communicatæ pro communi ne-

ni negotio. ¶ Et quomodo talis versio probetur. ¶ Et an sufficiant coniecturæ. ¶ Creditor, qui dedit pecuniā socio, an possit conuenire consocium actione directa, seu vtili, si talis pecunia fuerit cōuersa in eiusdem consocij vtilitatem, quamuis cum eo non contraxerit. ¶ Administratores quando præsumantur consumpsisse pecunias acceptas in causam per eos narratam.

SVMMARIVM.

1 *Pecuniæ acceptæ per socium pro suo particulari seruitio non acquiruntur societati. Fallit si postea fuerint communicatæ in negotio communi. n. 2. 13. & 14.*

3 *Factum contradicens verbis, & scripturæ attenditur.*

4 *Liber negociationis inscriptus nomine proprio socij excludit præsumptionem communionis cum alijs socijs. Declara vt n. 5.*

6 *Creditor, qui dedit pecuniam socio, potest conuenire consocium, si illa fuerit conuersa in eiusdem consocij commodum. Contrarium n. 7. Sed prima opinio est verior. n. 8. & 9.*

10 *Commodum sentiens debet etiam pati onera. n. 11.*

12 *Versio pecuniarum est probanda, & sufficiunt coniecturæ. n. 15.*

16 *Panni præsumuntur facti ad vtilitatem societatis ex lanarum emptione.*

17 *Socius macelli emens animalia præsumitur illa occidisse, & vendidisse pro seruitio communi.*

18 *Administrator accipiens pecunias nomine Ecclesiæ, ciuitatis, vel pupilli pro aliqua causa præsumitur illas in eam conuertisse. Maxime stante probitate administratorum. n. 19.*

CAPVT DCXXXII.

COmmunicandum dixi lucrum societatis, de qua agimus, non obstante prætensa declaratione, quod pecuniæ fuerint acceptæ pro particulari, & proprio seruitio so-
1 cij recipientis, † Quamuis enim hoc casu illæ nō acquirātur societati *Bart. in l. si patruus. C. commun. vtriusque iudic.* Tamen cum appareat ex facto, quod postea dictæ pecuniæ fuerunt expensæ, & communicatæ pro indigentijs societatis, dicitur recessum à dicta declaratione, nulla habita ratione nominis
2 proprij, in quo negociatio residet, † vt in specie concludit *Socin.* qui de communi *cons. 160. n. 4. ad med. vers. immo expresiè hoc volunt. lib. 2.* Cum enim factum contradicat
3 verbis, seu scripturæ, superat factum, † & scriptura illi cedit *l. 1. C. plus valer. quod agit.* & plus est facto demonstrare, quam verbis *c. dilecti filij. de appellation.*
Quare etiam videmus, quod licèt non dicatur contracta societas, quando vnus ex fratribus
4 inscribit † librum negociationis sub nomine proprio, quasi ex ista declaratione colligatur animus excludendi socium in tali negotio. *Crot. cons. 40. n. 15. lib. 1. Alex. cons. 132. n. 9.*
5 *lib. 5.* † Nihilominus talis inscriptio, & declaratio nihil operatur, sed tollitur statim, quod lucrum eiusdem negotiationis cōmunicatur alteri fratri, cum contrarium ex facto appareat, per quod prima declaratio est penitus sublata *Socin. cons. 160. col. 2. ad med. n. 4. vers. sed ad banc obiectionem. & col. 4. in fin. n. 9. lib. 2. Ludouic. conclus. 53. col. 42. ad med. in 14. coniectur. vers. declaratur ista. Mascard. conclus. 1310. n. 36. Hect. Felic. de societat. c. 11. n. 22. Gabr. cons. 51. n. 7. lib. 2.*
Et magis est communicandum lucrum huiusmodi pecuniarum, quia cum illæ fuerint ver-
6 sæ in negotio sociali, Antonius, † qui dictas pecunias dedit, habebat etiam obligatum Alexandrum socium, qui poterat conueniri pro illarum restitutione *l. ei qui. in fin. C. quod cum eo. Alex. cons. 139. n. 4. in fin. vers. ex quibus concludo. lib. 5.*
Neque obstat, quod etiam probata versione non posset Alexander conueniri ab Antonio
7 iuxta † *Alber. in l. iure societatis. ff. pro socio. & Petr. de Vbald. de duob. fratrib. p. 1. q. 9. n. 1. ad fin. vers. aut quærimus de iure creditoris. tom. 6. p. 1. fol. 161.* exaduerso allegatos, Quibus additur *Cephal. cons. 635. n. 3. & 8. lib. 5.* vbi tenet, quod creditor, qui dedit pecuniam socio, non potest conuenire consocium, quamuis pecunia per eum data fuerit versa in vtilitatem ipsius consocij, tamquam cum eo nihil contraxerit *Past. cons. 199. n. 13. & 14. Rim. Iun. cons. 331. n. 8. lib. 3. post Fulgos. cons. 209. duobus fratribus. col. penult. post med. vers. nisi probaretur. Cuman. cons. 8. in princ.*
Quia verior est opinio contraria, quod immo stante versione consocius possit à creditore
8 conueniri, † prout notant omnes in *l. iure societatis. 83. ff. pro socio.* qui textus licet loquatur inter socios, tamen etiam extenditur ad fauorem creditoris, cui in hoc consulitur propter vtilitatem, quam ex versione consocius percipit, vt per *Bald. in d. l. iure societatis. in princ. & Fulgos. in fin. post Glos. in l. ei qui. 7. in verb. ratum. ad med. vbi Cyn. n. 2. in 3. notab. Castr. in §. alioquin. n. 1. post princ. vers. nisi in duobus casibus. Salic. n. 2. in fin. Fulgos. in princ. Bellapert. n. 1. C. quod cum eo qui in alien. potestat. Bart. in l. si pupilli. 6. §. 1. n. 5. ad med. col. 1. in fin. vers. vel saltem debet probare. & ibi Addit. in verb. lege ei qui. in fin. in litt. g. ff. de negot. gest. Aym. cons. 129. n. 12. Paris. cons. 94. n. 27. in fin. vers. & cum non appareat. lib. 1. Alex. d.*
9 *cons. 139. n. 4. in fin. lib. 5.* † Contraria autem procedunt in actione directa, quæ non competit creditori contra consocium, cum secus sit in vtili, vt per *Cyn. & Bellapert. in d. l. ei qui. & alios supra allegatos.* Itaut stante

huiusmodi incommodo, quod patitur socius vt possit pro istis pecunijs conueniri, debeat
10 etiam releuari, † vt lucrum faciat ex eisdem pecunijs communicatis,& superlucratis *l. secundum naturam. 10. ff. de regul. iur. c. qui sentit. eod. tit. in 6. l. 1. in princ. ff. de institor.*
11 *act.* † Nam commodum regulatur ab onere *Bald. & Ang. in l. plane. §. si duobus. ff. de legat. 1. Bart. in l. scio. ff. de ann. legat.*

Minus obstat, quod non probetur ista versio pe-
12 cuniarum receptarum ab Antonio, † prout erat probanda *Thesaur. decis. 136. n. 6. post med. Rot. Ianuens. decis. 14. n. 125.* Quia in facto satis constat de ista versione, cum pecuniæ fuerint solutæ per Antonium *die 8. Octobris 1605.* per medium Banchi Herreræ, & Costæ,& eademmet die transportatæ in Banco Roberti Primi, & cum eisdem pecunijs acceptis à dicto Banco solutę societates officiorum disdictæ, quæ fuerunt initæ pro communi seruitio emptionis notariatus vna cum nonnullis massis debitis à dictis socijs, vt ex partitis librorũ in actis productis, ex quibus apparet declarationem socij, quod dictas pecunias recipiebat pro particulari suo seruitio, vel esse fictam, vel ab ea recessum fuisse propter communicationem, vt supra factam, prout etiam constat ex computo exhibito, & ex calculo peritorum electorum, de quo in actis, itaut ex istis non possit negari cõmunicatio pecuniarum, & versio in vtilitatem societatis, non obstante declaratione, & protestatione in actu receptionis pecuniarum, quæ nihil operatur stante communicatione postea secuta, itaut intret conuentio, de qua in capitulis socialibus *n. 2. & n. 37.* in quibus disponitur, quod omnes pecuniæ acceptæ pro indigentijs, & renouatione societatum, vel alio quocumque modo, intelligantur cuilibet sociorum accollatæ pro sua
13 portione, † quæ conuentio licet debeat intelligi de pecunijs acceptis pro seruitijs societatis *Alex. cons. 139. n. 1. cum seq. lib. 5. Thesaur. decis. 136. n. 3. in fin.* Tamen idem est, quod à principio pecuniæ accipiantur pro seruitio societatis, vel quod postea fiat communicatio in eisdem seruitijs, cum semper ex hoc colligatur animus socij, quod vo-
14 luerit illas acquirere societati, † non obstante proprio nomine apposito in receptione pecuniarum *Socin. cons. 160. n. 4. ad med. lib. 2.* cum alijs supra allegatis *n. 2.*

Maximè, quia etiã coniecturæ sufficiunt ad probandam versionem *Bart. in auth. hoc ius por-
15 rectum.* † *n. 17. C. de sacros. eccles. Castr. cons. 338. primo quæritur posito. n. 2. lib. 1. Rim. Sen. in l. ciuitas. col. vlt. vers. ex quo colligitur. vbi Dec. n. 10. Alciat. n. 6. ff. si cert. petat. Ruin. cons. 142. n. 4. lib. 1. Menoch. cons. 375.
16 n. 12. cum seq. lib. 4.* † Vbi de emptione lanarum, ex quibus præsumendum est fuisse confectos pannos ad vtilitatem societatis *Bald. cons. 125. quidam ioannes. col. vlt. vers. item si
17 esset. lib. 5.* † Vbi quod si socius macelli emit animalia, præsumitur, quod ex illis à se emptis occisa fuerint, & propterea illa empta fuisse versa in vtilitatem societatis. Ita quoque dicimus, quod si prælatus Ecclesiæ, vel
18 administrator ciuitatis, † vel tutor pupilli mutuo susceperunt pecuniam nomine Ecclesiæ, ciuitatis, vel pupilli ob aliquam causam, si deinde apparet illam habuisse effectum, præsumptio est, quod talis pecunia in eam causam conuersa fuerit *Roman. in l. ciuitas. vbi Rim. Sen. col. vlt. vers. & quidquid dixerit. Alciat. n. 6. vers. quid si confestim. ff. si
19 cert. petat.* † Stante maximè probitate, & prudentia talium administratorum, quæ facit vt dicantur pecuniæ versæ in causam narratam *Archid. & Gemin. in c. hoc ius porrectum. 10. q. 2. Mascard. conclus. 1161. n. 28. Menoch. de arbitrar. cas. 432. n. 36.*

EPITOME.

Conuentio, quod possit capi possessio propria auctoritate propter alienationem, seu canonem non solutum, an possit exerceri non facta liquidatione etiam contra singularem successorem. ¶ Et quid si adsint verba absque decreto, & licentia Iudicis. ¶ Vel quod sit licita retentio ante aliquam declarationem. ¶ Concessio bonorum tamquam deuolutorum, an sit valida, si prius non constet de causa deuolutionis. ¶ Caducitas an possit declarari contra hæredem, & successorem, si non probetur per dominum scientia præcisa rei emphyteoticæ cũ omnibus qualitatibus in ea contentis. ¶ Emphyteuta an possit donare ius suum absque consensu domini. ¶ Caducitas quo casu cessatur remissa per receptionem, seu petitionem canonis, tam pro tempore præterito, quàm futuro. ¶ Et quid si recipiatur à procuratore generali, an tunc excusetur emphyteuta à caducitate. ¶ Et quomodo probetur ratificatio domini. ¶ Alienans saluo & reseruato consensu domini, quo casu non incurrat in pœnam commissi. ¶ Et quid si sequuta fuit traditio rei alienatæ. ¶ Vel quando est difficilis recuperationis.

SVMMARIVM.

1 *Pactum quod possit capi possessio propria auctoritate propter alienationem, seu canonem non solutum non potest exerceri, nisi prius præcedat liquidatio cum citatione partis. n. 3. 4. 7. & 9.*
2 *Debitor prius est conuincendus, antequam ad solutionem vrgeatur.*
5 *Facultas compensandi non habet locum, nisi in debito liquido.*
6 *Aditio hæreditatis non potest fieri, si dubitatur de viribus testamenti.*
8 *Liquidatio est facienda parte citata.*

Pacta

11 *Pacta de ingrediendo possessionem auctoritate propria non possunt exerceri contra singularem successorem. Amplia vt n.12.*

13 *Verba sine decreto, & licentia Iudicis, an operentur, vt quis possit ingredi possessionem non liquidato negotio. n.14.*

15 *Concessio bonorum tamquam deuolutorum est inefficax, si prius non constet de deuolutione. n.16. Amplia vt n.17.*

18 *Successor, & hares non potest declarari, quod cciderit ab emphyteusi ob non solutum canonem, seu ob alienationem, nisi dominus probet illum habuisse scientiam præcisam rei emphyteoticæ cum omnibus qualitatibus in ea contentis. n.19. 20. 21. & 22. Declara vt n.26.*

23 *Emphyteuta potest donare ius suum sine consensu domini, & absque incursu caducitatis.*

24 *Scientia non inducitur absque certioratione qualitatum maxime ad incurrendam pœnam, itaut non sufficiat præsumpta. n.25.*

27 *Alienans saluo, & reseruato consensu domini, & non alias &c. non cadit à iure suo etiam secuta traditione. n.29. 35. & 36. Intellige vt n.28. Et quomodo talia verba sint ponenda. n.30. & 33.*

31 *Verba quatenus opus sit referuntur ad omnia supra expressa in vnica oratione.*

32 *Præcedentia magis influunt in sequentia.*

34 *Relatio est facienda ad omnia, in quibus non adest ratio diuersitatis.*

37 *Caducitas est remissa per receptionem, siue petitionem canonis siue agatur pro tempore præterito, seu pro futuro. n.38. 39. & 40.*

41 *Procurator recipiendo canonem non potest remittere caducitatem. Fallit si probetur versio pecuniarum receptarum in vtilitatem domini, qui tunc dicitur ratificasse. & n. 42.*

43 *Gestor negotiorum recipiens canonem non præiudicat domino, excusatur tamen emphyteuta, ne cadat ab emphyteusi.*

CAPVT DCXXXIII.

NOn est locus prætensæ associationi pro capienda possessione bonorum, de quibus agimus, Quamuis enim prætendatur
1 adesse pactum, † quod possit capi possessio propria auctoritate propter alienationem, & canonem non solutum, etiam absque decreto Iudicis, & absque vitio spolij, & attentatorum, Tamen istud pactum non potest exerceri, nisi prius præcedat legitima liquidatio cum citatione partis, tamquam talis facultas ingrediendi possessionem semper intelligatur, vt tunc habeat locum, quando pactum debet sortiri suum effectum, cum aliud dicendum sit, quando prius discutiendum est an locus sit pacto, antequam illud
2 possit demandari executioni, † prout dicimus, quod prius oportet conuinci debitorem, antequam ad solutionem vrgeatur *l. vnic. C. de sequestrat. pecun. l. negantes. C. de*
3 *action. & obligationib.* † Et ita in specie huiusmodi pacti resoluit *Rot. coram Cardin. Mantic. Cesenaten. spolij. 22. Iunij* 1592. quæ est in impressis *decis.* 194. *n.* 8. *&* 9. quam iterum secuta est *Rot. coram Card. Ludouisio Bononien. pecuniaria. 14. Aprilis* 1603. quæ est *decis.* 85. *n.* 4. *p.* 2. *in recentior. & coram R. P. D. Vbaldo Mantuana bonorum.* 14. *Maij* 1612. quæ est *decis.* 409. *n.* 7. *in fin. p.* 1. *in recentiorib.* vbi etiam allegatur *decisio coram R. P. D. Pamphilio Bononien.*
4 *de Canalibus.* 11. *Ianuar.* 1602. † Quod prius voluit late *Bart. in l. creditores.* 3. *n.* 14. *&* 15. *q.* 3. *princip. C. de pignorib. Aret. cons.* 32. *n.* 1. *in fin. Gozad. cons.* 95. *n.* 3. *Affl. super constit. regn. lib.* 1. *rubr.* 8. *de cult. pac. n.* 20. *ad med. vers. tertio fallit. fol.* 49. *Bald. in l. per diuersas. n.* 14. *q.* 10. *C. mandat. & in l. si causam.* 2. *in fin. n.* 8. *C. de execution. rei iudicat. Roland. cons.* 20. *n.* 12. *&* 13. *lib.* 1. *Alex. cons.* 188. *n.* 2. *lib.* 2. *& cons.* 96. *col.* 2. *n.* 3. *in fin. lib.* 4. *Socin. cons.* 82. *col.* 2. *vers. quarta conclusio. lib.* 3. *& cons.* 27. *in fin. lib.* 4. *Ruin. cons.* 88. *n.* 9. *in fin. lib.* 5. *Barbat. cons.* 28. *col.* 4. *lib.* 1. *Paris. cons.* 102. *n.* 19 *lib.* 3. *Cassan. super consuet. Burgund. rubr.* 9. §. 14. *in textu ibi saisi. fol.* 1254. *Alciat. cons.* 293. *in fin.*

Prout idem dicimus de compensatione, Quamuis enim quis habeat facultatem propria au-
5 ctoritate compensandi, † quod sibi debetur cum eo, quod ipse debet, Tamen hoc non habet locũ, nisi in debito liquido *l. fin. C. de compensationib.* Quod etiam est in hæredita-
6 te, cuius aditio non potest fieri, † si dubitetur de viribus testamenti *l. sed & si de sua. ff. de acquir. hæreditat. l. cum falsum. ff. eod. tit.* & ita in proposito nostro prædicta consi-
7 derat † *Bart. in l. creditores.* 3. *n.* 14. *ad fin. q.* 3. *princip. C. de pignorib.* vbi etiam concludit, quod ista liquidatio est facienda parte cita-
8 ta, solemniter, libello dato, † & lite contestata *l. in causa. ff. de minorib. l. iudices. C. de iudic. auth. offeratur. C. de lit. contestat.* Et quamuis dicta similia, & exempla per *Bart.*
9 adducta oppugnentur † per *Bald. & Salicet.* Tamen illa defendit *Menoch. de adipisc. possess. remed.* 5. *n.* 56. *&* 57.

Quare datur cautela, & remedium, vt quis possit ingredi possessionem etiam non liqui-
10 dato negotio, † quod dicatur expresse in conuentione, quod liceat ingredi possessionem, & eam retinere ante aliquam declarationem, seu liquidationem pro dicta quantitate, seu pro alia, quæ apparebit ipsum debitorem teneri ex causa præmissa, & secundum hoc valebit ingressus nullo liquidato negotio *Bart. in l. creditores.* 3. *n.* 16. *& ibi Salic. q.* 11. *C. de pignorib. per tex. in l. vlt. §. fin. C. de iur. domin. impetrand.*

Et passim ista pacta de ingrediendo possessionem auctoritate propria non possunt exerceri cõ-

H 3 tra

11 tra † singularem successorem *Alber. in l. cre-*
ditores.col.2.vers.item quærit prædictus. vbi
Salic.col.6. vers.quæro nunc. C. de pignorib.
*Corn.cons.*218. *col.*2. *lib.* 3. cum alijs per *Affl.*
*super constit. regn. lib.*1.*rubr.*8. *de cultu pa-*
*cis.n.*18.*fol.*49. *Gabr.conclus.*8.*de acquir. vel*
amittend. possess.n. 1. *ad med. & n.*10. *&* 11.
12 vbi † etiam concludit, quod quamuis agatur
de executione iuris realis, & successor ha-
beat causam ab eo, qui fecerat huiusmodi
pactum, tamen requiritur, quod ius exequen-
di sit productum in tempore, quo fit aliena-
tio, vel quod sit in actu producendi, ad hoc
vt transeat istud ius exequendi etiam contra
singularem successorem, cum aliàs non trán-
siret, itaut non possit dici, quod idem ius exe-
quendi sit in esse productum, si debitum non
fuisset liquidatum *Alex. cons.*96. *n.*3. *in fin.*
*lib.*4.*Ias.cons.*138.*col.fin. in princ. lib.*1. *So-*
cin. Affl. & Aret. de quibus per Gabr. d.con-
*clus.*8.*n.*11. *de acquir.possess.* cum alijs supra
allegatis.
Nec aduersatur, quod pactum de ingrediendo
possessionem auctoritate propria possit exer-
13 ceri absque liquidatione, † quando adsunt
etiam verba sine decreto, & licentia Iudicis,
quasi tunc in necessarium antecedens videa-
tur concessum, vt omittatur liquidatio, cum
sit permissa apprehensio absque licentia Iu-
dicis, & illius requisitione *Socin. cons.*82.*n.*
6.*col.*2. *in fin.lib.*3.*Negusant. de pignorib.p.*
4.*n.*22.*fol.*64.*Carthar.decis.*12.*n.*8.*&* 9. Quia
14 ista † verba possunt habere alium sensum,
nempe quod apprehendatur possessio sine adi-
tione, & licentia Iudicis, hoc est sua spon-
te, quando tamen debitum liquidum erit,
prout ita in puncto contra *Socin. & alios* cō-
cludit *Menoch. de adipiscend.possess.remed.*5.
*n.*64. *&* 65.
Præterea cum in casu nostro huiusmodi bona
fuerint concessa per Archihospitale Aduersa-
15 rio tamquam deuoluta, † prius debet con-
stare de deuolutione, nam aliàs hoc non ve-
rificato, concessio est inefficax, & nullius
momenti, tamquam cesset causa finalis, ob
quam Dominus motus fuit ad faciēdam no-
uam concessionem *c. quia circa. de consan-*
guinit.& affinitat. c.ex parte.de concess. præ-
16 *bend.* † Et in specie ita concludit *Dec. cons.*
606. *serenissimus imperator carolus. col. pe-*
*nult. in princ.n.*15.*Decian.cons.*73.*n.*36.*in*
*princ.lib.*2.*Rot.decis.*124.*n.*2.*in fin.p.*1.*in re-*
centiorib.& coram R.P.D.Dunozet. Regien.
*bonorum.*20.*decembris.*1613. *& coram Card.*
Ludouisio Bononien. pecuniaria. 14. *aprilis.*
1603.*quæ est decis.*85.*n.*7.*p.*2. *in recentiorib.*
vbi fuit denegata manutentio, cum prius nō
17 constiterit, nec legitimè doctū fuerit, † quod
finita esset emphyteusis, quamuis etiam ad-
esset pactum ingrediendi propria auctorita-
te in casu lineæ finitæ, & deuolutionis, quia
prius debet parte citata liquidari, quod ta-
lis casus euenerit *Rot. coram R.P.D.Decano.*
*Montis Falisci.*27. *maij.* 1589.*Cardin.Man-*
*tic.decis.*194.*n.*8.*&* 9.
Vnde videndum est in primis, & ante omnia
an istud ius sit deuolutum, Et quidem non
constat, neque potest constare de tali præten-
18 sa deuolutione, † etenim sumus in nouo suc-
cessore, & hærede, contra quem non datur
de caducitate ob non solutum canonem, vel
similem causam, nisi dominus probet scien-
tiam hæredis de re emphyteotica, & de om-
nibus qualitatibus in ea contentis, tamquam
pro hærede adsit præsumptio ignorantiæ, quę
illum debet excusare ab omni, & quacumque
deuolutione, itaut etiā maior vigintiquinque
annis hoc casu restituatur, vt canonē soluat,
& emphyteusim retineat *Glos.in l.*2. *in verb.*
& secundū. in fin.vbi Bart.in fin.Bald.in 2.
*lect. n.*25. *Ias. n.*184.*Salic.n.*25.*C.de iur.em-*
*phyteot. Imol.in c.potuit.n.*56.*de locat. Castr.*
*cōs.*311.*in fin.lib.*1.*Socin.Iun.qui de cōmuni*
*cons.*70.*n.*23.*lib.*1.*Rom.in l. si vero. §. de vi-*
*ro.n.*281.*ff.solut. matrim. & cons.*127.*ad fin.*
vers.secundo obijcitur.vbi Mandos. in verb.
*posse. Tiraq.de retr. lignag.§.*35.*glos.*4.*n.*36.
19 & ita † in practica seruari, & nullam habere
difficultatem testatur *Redoan. de reb. eccles.*
*non alienand.q.*24. *in verb.sed quod emphy-*
*teuta aut conductor cadit à iure suo.n.*33.*fol.*
20 *mihi* 501. quod etiam notat † *Clar.in §.em-*
*phyteusis.q.*8.*col.*6.*vers.prosequendo.in fin.n.*
9.*post Anchar.cons.*174.*dominus lazarus.n.*5.
*Corn.cons.*165.*n.*31.*lib.* 1. *Abb.cons.*3.*q.*6.*col.*
7.*in fin. vers. non enim est ignoranti. lib.* 2.
21 Cęteros † consultò omitto, quia est receptis-
sima opinio, vt testantur etiam omnes *in c.is*
qui in ius. vbi Bart.& Din.de regul. iur. &
*in l.qui in alterius.vbi Cagnol.n.*3.*eod.tit.Idē*
*Cagnol.in auth.qui rē. n.*32.*C.de sacros. eccl.*
Nec obstat, quod licet simus in hærede, & suc-
cessore, tamen contra ipsum potuit declarari
caducitas, cum præsupponatur in facto con-
stare de scientia emphyteusis, cum in instru-
mento donationis factę eidem successori fue-
rit expressum rem donatam esse sub directo
22 dominio ecclesiæ, † Quia ista generalis ex-
pressio non sufficit, cum ad inducendā scien-
tiam requiratur specificatio omnium quali-
tatum, quibus non expressis, nihil dicitur
gestum, quod præiudicium inferat *Glos. in*
c.concertationi.in verb. sciuerit. de appell. in
6.*Natt. cons.*636.*n.*192. *Surd. cons.* 82. *n.*11.
*Osasc.decis.*176.*n.*3.
Et est ratio quia non omnia bona, quæ sunt sub
directo dominio alterius, prohibentur alie-
nari, cum in similibus concessionibus adsint
multæ clausulæ, & conditiones, ex quibus
23 permittitur alienatio, vt est notoriū, † Ideo
in specie donationis, de qua agimus, non
consideratur deuolutio, cum possit emphy-
teuta donare ius suum absque consensu do-
mini, & sine incursu caducitatis *Glos. in l.*
fin. in verb. alijs vendere. C. de iur. emphyt.
Aret. qui de communi. *cons.*41.*n.*1.*Corbul.de*
caus.

*cauſ.priuat.irrequiſ.domin.lim.*13.*n.*1.*Natt. conſ.*516.*n.*2. Vnde non mirum, ſi ſucceſſor erat certiorandus de iſta qualitate, ſi forſan adeſſet in inſtrumento prohibitio donationis, cum illa non exiſtente, appareret bonum ius, ſecundum quod non eſt prohibita donatio in ſimilibus conceſſionibus, & per conſequens non poteſt prætendi, 24 † quod ſit inducta aliqua ſcietia abſque certioratione qualitatum in inſtrumento emphyteuſis contentarum *Surd.conſ.*105.*n.*38.*lib.*1.*& conſ.* 150. *n.*136.*eod.lib.* Maxime ad incurrendam pœnam, quo caſu magis requiritur ſcientia certa, & indubitata, itaut neque ſufficiat præſumpta 25 † *§.ſi quis autem.& §.hinc nobis. in fin. verſ.ſi vero expreſſim. auth. de haeredib. & falcid.Surd.conſ.*328.*n.*29.*lib.*3. *Card. Seraph.deciſ.*133.*n.*2.*& deciſ.* 991. *n.*2. *Cephal. conſ.*150.*n.*13.*lib.*3.*late Rot.corã R.P.D. Penia Romana domus S. Ludouici.* 24. *aprilis.* 1600.*de qua per Farinac.deciſ.*151.*poſt lib.*2. *conſil.* 26 † Cum etiam iſtæ prohibitiones de non alienando fiant aliquando in rem, aliquando in perſonam, itaut ſtante iſta diuerſitate prohibitionis hæres non teneatur ſi eſt in perſonam, cum ſecus eſſet ſi in rem *Corbul.de cauſ.priuation.ob non ſolut. canon. limitat.*20.*n.*7. Et quando ſit in perſonam, ſeu in rem docet *Bart.in l.aut qui aliter. §. vlt. in fin.ff.quod vi aut clam.* vbi dat exemplum quod erit in rem, ſi dicatur, quod pro homicidio quis puniatur in mille, erit autem in perſonam, ſi dictum ſit, quod ſi quis fecerit homicidium puniatur in mille.

Neque etiam habet locum deuolutio ſub prætextu prætenſæ alienationis, ſeu donationis,
27 quia † fuit facta ſaluo & reſeruato in primis quatenus opus ſit, & requiratur & nõ alias, & c.de quo & c. cõſenſu & beneplacito Venerabilis Archihoſpitalis S. Spiritus in Saſſia Vrbis, & aliorum forſan infraſcriptorum bonorum proprietariorum, & ſine præiudicio eorum proprietatis, & directi dominij, cum alijs in inſtrumento contentis, ex quibus clare colligitur nullam eſſe inductam caducitatem nam per iſtas clauſulas nõ alias nec alio modo tamquam præſeruatiuas, & limitatiuas perinde eſt ac ſi nihil eſſet geſtum, ideo operantur, vt etiam ſecuta traditione emphyteuta alienans etiam ſine conſenſu Domini non cadat à iure ſuo *Bald.in c.*1. *§. denique. n.*5.*quæ ſit prim.cauſ.benef.amittend.& in auth.ingreſſi.n.*7.*verſ.idem ſi proteſtor. C. de ſacroſ.eccleſ.Felin.in c.qua in eccleſiarum. n.* 85.*&* 86.*verſ.totius caſus. de conſtitut.Clar.* de communi *in §. feudum.q.*31.*verſ.bene verum eſt.n.*5.*ad med.& in §.emphyteuſis.q.*13. *verſ.item quæro.n.*5.*ante med. verſ. bene verum eſt. Grammat. deciſ.*49.*n.*3.*&* 4. & ita paſſim ſeruat *Rot.de qua per R.P.D.Oranum Senogallien.bonorum.*2.*iunij.* 1597. *& coram Card. Pamphilio Rauennaten. bonorum.*21. *iunij.*1596. cum alijs late adductis *in tract. de clauſul.p.*1.*clauſ.*76.*n.*1. *& p.*4.*clauſ.*8. *n.* 2.*Guid.Pap.deciſ.*163.*in princ.*

Maxime quia non ſumus in traditione rei diffi-
28 cilis recuperationis, † quo caſu ſemper eſt vera ſupradicta opinio, quod non cadat vaſallus re tradita ſtãtibus dictis clauſulis præſeruatiuis, quidquid aliud ſit quando eſſet caſtrum, vel alia res, quæ non eſſet facilis ad recuperandum *Felin. in c.qua in eccleſiarum.n.*85.*de conſtit.Clar.in §.emphyteuſis.q.*13.*n.*5.*in fin.verſ.nihilominus non recederẽ. Modern. de clauſul.p.*1.*clauſul.*76.*n.*4.*in fin. verſ.pro concordia.& p.*4.*clauſul.*8.*n.*3.*iuxta deciſ.Rot. in d. cauſa Senogallien.*1. *iunij.* 1597.*coram R.P.D.Orano.*

Ex quibus non obſtant contraria, quia proce-
29 dunt quando ſimpliciter fieret alienatio,† & traditio ſaluo iure domini, abſque clauſula non alias &c. quæ adeſt in inſtrumento, de quo agimus, & in iſtis terminis loquitur *Corbul.de cauſ.priuat.ob alienation.ampliat.* 31. *n.*1. *&* 4. *ad med. Roland. conſ.* 51. *n.*28. *lib.*2. *Alex.cõſ.*3.*col.*2.*lib.*1.*Rip.in c. cum m. ferrarienſis. n.*80.*de conſtitution. Rubeus.in l.non ſolum.§.morte.n.*316. *&* 320.*ff. de nou. oper. nunciat.* & ita etiam latius declarat *Idem Corbul.* exaduerſo adductus *de cauſ. priuation.ob alienat.limit.*38.*in fin.verſ. obtineret tamen locum. Roland.d.conſ.*51.*n.*36. *lib.*2.*Grat.conſ.*147.*n.*16.*lib.*2.*Felin.in c.quæ in eccleſiarum.n.*85.*de conſtitut.*

Nec facit, quod donatio non fuit facta cum illa
30 clauſula & non alias aliter & alio modo,† cũ talis clauſula nõ ſit appoſita donationi, nempe, quod fiat donatio reſeruato conſenſu & non alias &c. ſed ſit poſita illis verbis quatenus opus ſit, & requiratur & non alias &c. Quia ſi legatur tota ſeries, & periodus, apparebit clare dictam clauſulam comprehendere omnia narrata, Etenim in copia mihi exhibita dicitur, quod donatur ſaluo & reſeruato in primis quatenus opus ſit, & requiratur, & non alias &c. conſenſu & beneplacito Archihoſpitalis, & aliorum forſan infraſcriptorum bonorum proprietariorum, & ſine præiudicio eorum proprietatis &c. ex quibus verbis patet, quod fuit donatum conditionaliter, quia ſub vnica oratione fit donatio, & reſeruatur conſenſus, & fit proteſtatio de non præiudicando domino directo,
31 & ponitur clauſula & non alias &c. † Quæ licet ſit poſita poſt illa verba quatenus opus ſit, tamen ſufficit tamquam influat in omnia quæ exprimuntur in vnica oratione, itaut ad cũcta ſupra narrata referatur *Felin.in c.cauſam quæ.*18.*n.*4.*de reſcript.iuxta.l.talis ſcriptura.in fin. ff.de leg.*1. *l.vlt.ff.de reb. dub. l.*1.*vbi Iaſ.n.*4.*C.de liber. præterit. Bart. in l.*3.*§.filius.n.*7.*de liber.& poſthum.Capic.deciſ.*108.*n.* 9. cum alijs per *Gabr.de clauſul. concluſ.*9. *n.*1. *cum ſeq.*

Præſertim quia non ſolum d. clauſula non alias eſt in fine poſita reſpectu alienationis, & reſerua-

seruationis consensus quatenus opus sit, sed etiam est posita in principio respectu aliorum verborum subsequentium, dum denuo repetitur sine praeiudicio proprietatis domini directi, itaut hoc casu sit maioris efficaciae
32 ad determinandum sequentia, † cum naturaliter praecedentia magis influant in sequētia *Bart. in l.auia. in princ. ff. de condit. & demonstrat. Alex. cons. 51. n. 2. vbi late Addit. in verb. sequentia. lib. 3. Roman. sing. 665. in fin. Menoch. praesumpt. 28. n. 24. lib. 1. & de arbitrar. cas. 64. n. 19. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. n. 25.*

Cum etiam nulla ratio diuersitatis possit dari quare potius referatur ad illa verba quatenus
33 opus sit, & non ad alienationem, † cum immo potius dicendum sit talem clausulam non alias &c. fuisse positam ad actū donandi cum consensu domini directi non alias, nec alio modo, quam simpliciter ad illa verba quatenus opus sit, vt actus donationis redderetur validus, & non subiaceret caducitati, si consensus non fuisset reseruatus cum dicta protestatione, adeo vt non existente ista diuersitate rationis, semper fiat relatio huiusmodi clausulae ad omnia contenta in
34 eadem oratione, † quidquid alias non esset referenda, vbi diuersa ratio posset considerari *Alex. cons. 47. n. 7. lib. 3. & cons. 158. n. 11. cum seq. lib. 6. Bald. in l. actionibus. in 3. notab. ff. de his qui notant. infam.* quem refert, & sequitur *Felin. in c. causam quae. 18. n. 4. col. 5. ante med. vers. limita secundo nisi aliqua. de rescript. iuxta l. si idem. §. fin. vbi Alex. ff. de iurisd. omn. iudic. Geminian. in c. illi qui. 5. q. 5. Honded. cons. 72. n. 27. lib. 1. Gabr. de clausul. conclus. 9. n. 3.*

Minus obstat, quod etiam stante clausula non alias &c. non excusetur emphyteuta à cadu-
35 citate, † quando tradidit rem alienatam vt in *decis. coram R. P. D. Robusterio Pisana priuationis exaduerso allegata.* Quia in dicta decisione non adest annus, neque dies, itaut possit reperiri, & quatenus etiam illa admitteretur, tamen aliud seruatur in decisionibus superius allegatis videlicet *coram R. P. D. Orano Senogallien. bonorum. 2. Iunij 1597. & coram Card. Pamphilio Rauennaten. bonorum. 21. Iunij 1596.* cum alijs relatis *in tract. de clausul. p. 1. claus. 76. n. 1. & p. 4. clausul. 8.*
36 *n. 2.* † Cum etiam posset intelligi *decis. Robuster.* quando res quae fuit tradita cum dicta clausula non alias &c. esset difficilis recuperationis, vt castrum, fortilitium, vel quid simile, secus in alijs bonis, prout est in casu nostro, vt distinguitur *per Rot. in d. Senogallien. bonorum* cum alijs adductis supra *vers. maxime. n. 28.*

Accedat remissio omnis praetensae caducitatis stante petitione solutionis canonum facta
37 per Archihospitale, † & oblatione emphyteutae de soluendo ad rationem contentam in inuestitura praeuia mensuratione, ac receptione scutorum decem ad tale computum cum quietantia subsecuta, cum alijs in facto, ex quibus manifestè apparet remissam fuisse omnem deuolutionem, quatenus extaret, licet non extet ex supra allegatis, cum per talem solutionem canonis sit purgata omnis
38 mora, & per Dominum admissa purgatio † siue agatur pro tempore praeterito, siue pro futuro *Boer. q. 309. n. 5. Corbul. de priuat. ob non solut. canon. ampliat. 9. n. 10. & 11.* & est verior opinio, quidquid alij contrarium sentiant, vt testatur *Surd. decis. 317. n. 14. & cons. 86. n. 14. & 15. Honded. cons. 34. n. 86. lib. 2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tit.*
39 *33. lib. 22. n. 3. Menoch. cons. 206. n. 123.* † Itaut ad hunc effectum etiam aequiparentur receptiones canonum cum illorum petitione *Salic. in l. commissoriae. vers. & faciunt haec quod si dominus. C. de pact. int. empt. & venditor. Ruin. cons. 119. n. 4. lib. 5. Tiraq. de retract. conuention. §. 1. glos. 2. n. 64.*

Et quamuis exaduerso praetendatur talem remissionem non suffragari de tempore praeterito post commissam caducitatem, sed ante declaratam caducitatem iuxta *decis. Surd. 317. n. 25. & 30.* quae licet pro nobis allegata fuerit, tamen opponitur exaduerso *ibid.* te-
40 nere contrarium, † Nihilominus si rectè legatur decisio firmat conclusionem ad fauorem nostrum, quod videlicet dominus petendo, vel recipiendo canonem praeteriti temporis, qui non incepit ab expulsione, videtur remisisse caducitatem, vt concludit *Surd. ibid. n. 14. vsque ad 17. post infinitos per eum allegatos.* Et quamuis postea subdat aliqua pro contraria opinione, Tamen *in fine d. decis. 317.* dicit illa fuisse excitata eruendae veritatis causa, non discedendo tamen à communi superius firmata, à qua senatus non discessit, non obstantibus praedictis.

Non obstat, quod non probetur facultas procuratoris remittentis caducitatem per istam
41 receptionem, † Quia cum pecuniae receptae sint versę in vtilitatem Archihospitalis, & de eis habita ratio in libris computorum per Dominum Commendatorem, videtur ratifita receptio, & remissio caducitatis, ob quam
42 ratificationem † non potest opponi, quod procurator non potuerit illam remittere *Dec. cons. 329. n. 3. Ruin. cons. 151. n. 12. vers. & insuper non obstat. lib. 1. Rim. Iun. cons. 22. n. 11. Corbul. de caus. priuat. ob non solut. canon. limit. 21. n. 16. in fin. Honded. cons. 55. n. 87. lib. 1.* Cum etiam in casu, in quo non lice-
43 ret exactori remittere caducitatem, † Tamen talis exactio liberaret à commisso *Specul. de locat. §. nunc aliqua. vers. 81.* vbi quod & si gestor negotiorum non praeiudicet domino in recipiendo canonem, Nihilominus id sufficit emphyteutae ad excusationem, ne cadat ab emphyteusi *Surd. cons. 307. n. 4. & 5. lib. 3.* Et ita ex supradictis decisum fuit non constare de aliqua deuolutione.

EPI-

EPITOME.

PRo alimentis an detur hypotheca vxori,
& filijs contra tertios possessores bono-
rum mariti, & soceri tam cõstante matrimo-
nio, quam soluto. ¶ Et quid si adsit obliga-
tio restituẽdi dotem cũ damnis, & interesse.
¶ Filius an habeat hypothecata bona patris
pro alimentis. ¶ Iudicium dotis an sit vni-
uersale. ¶ Et quando in eo veniant accessio-
nes tamquam pars rei iure actionis, si mari-
tus non sustinet onera matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Vxor & filij habent hypothecam pro alimen-
tis tam constante matrimonio, quam soluto
contra tertios possessores bonorum mariti,
seu soceri sicut pro dote. n.3.4.5.8.9. & 10.*
2 *Bona obligata pro sorte dicuntur etiam
obligata pro vsuris.*
6 *Alimenta sunt fauorabilia, & accessoria
ad dotem.*
7 *Iudicium dotis est vniuersale, & in eo ve-
niunt accessiones tamquam pars rei iure
actionis.*
11 *Filius an habeat hypothecata bona patris. n.
12. & 13.*
14 *Promissio restituendi dotem cum obligatione
camerali damnorum, & interesse operatur,
vt etiam alimenta veniant sub tali hypo-
theca. & n.15.*
16 *Fructus dotis augent ipsam dotem, & petun-
tur actione de dote, quando maritus non
sustinet onera matrimonij.*

CAPVT DCXXIV.

QVæstio proposita quamuis sit valdè cõ-
trouersa, itaut etiam multi non ausi
fuerint firmare, quæ sit verior opi-
1 nio, vt post alios *Alciat. cons.332.n.2.* † Ta-
men si consideremus rationes, & auctorita-
tes, concludendum est, quod magis commu-
nis, & vera, & æquior sententia sit affirmati-
ua, quod pro alimentorum præstatione de-
tur hypotheca, quam vxor poterit intentare
contra tertios possessores bonorum, cum in
hoc æquiparentur alimenta ipsi doti, pro qua
sicut bona mariti sunt tacitè hypothecata,
ita etiam pro alimentis præstandis ipsi vxo-
2 ri, † prout etiam bona, quæ sunt obligata
pro sorte censentur etiam obligata pro vsu-
ris *l. lucius. ff. qui potior. in pignor. habeant.
l. per retentionem. & l. pignoribus. vbi Cyn.
n.1. C. de vsur.* & ita in specie post *Iacob. de
3 Aren.* † concludit *Castr. in l. si cum dotem.
23. §. sin autem in sæuissimo. n.3. ad med. vers.
allegatur etiam. ff. solut. matrim.* vbi quod
habuit de facto huiusmodi questionẽ, & quod
secundum istam opinionem affirmatiuam
obtinuit per tres sententias conformes, &
sequitur *Guter.* alios adducẽs. *de iuram. con-
4 firmator. p.1. q.46. n.5.* † vbi ampliat, tàm
respectu alimentorum, quæ petuntur con-
stante matrimonio, quàm eo soluto *Bero.
cons.52. n.13. lib.2.* vbi de communi, & quod
5 procedit non solum in bonis mariti, † sed
etiam soceri *Guid. Pap. q.576. in princ. &
cons. 127. n.1. in fin. Natt. cons. 547. n. 12.
Affl. decis.10. n.3. Præpos. in c.1. n.2. q.2. de
donat. int. vir. & vxor.* vbi quod sicut res
obligata pro sorte censetur pro vsuris, quæ
sunt odiosæ, ita etiam, & multo magis pro
6 alimentis, † quæ sunt fauorabilia, & acces-
soria ad dotem *Negus. de pignorib. 4. membr.
2. par. n.47. vsque ad 52. tom.6. p.1. fol.204.*
Vbi late disputat, & testatur de veriori, &
magis recepta sententia, siue pro alimentis
competat officium Iudicis mercenarium, seu
nobile, quamuis verius sit, quod petantur
7 iure actionis, † cum iudicium de dote sit vni-
uersale, ex parte vxoris, in quo iudicio vni-
uersali veniunt, accessiones tamquam pars
rei iure actionis, & per consequens datur ta-
cita hypotheca, vt per *Negus. ibid. n.52. So-
cin. cons.41. in præsenti consultatione. col.4.
in fin. vers. sed hæc responsio. n. 12. & 13.
lib.4. Misinger. obseruat.64. n.1. in fin. cen-
tur.1. fol.410. Plot. inter cons. criminal. di-
uersor. 130. n.86. tom. 1. Rebuff. de sentent.
præiudicialib. seu prouisionalib. art.3. glos.1.
n.18. tom.1. fol. 273. Ias. in §. fuerat. n.42.
vbi Aret. n.11. instit. de actionib. Ruin.* qui
de communi *in l.1. n.101. ff. de legat.1. Lara.*
qui multos adducit *in l. si quis à liberis. §. si
quis ex his. n.40. ff. de liber. agnoscend.* Alios
consultò omitto, cum longum esset omnes
8 recensere, † & satis est, quod ista sit verior
opinio, & magis communis, prout ferè om-
nes tenent *in d. l. si cum dotem. 23. §. in sæ-
uissimo, & ibi Apostil. ad Bart. n.7. ff. solut.
matrim.* & testatur etiam *Surd. de alim. tit.8.
priuil. 49.* vbi licet latè disputet afferendo
9 multas rationes hinc inde, † Tamen *n. 8. in
fin.* concludit vanum esse recedere ab ista
opinione affirmatiua in iudicando, tamquam
sit magis communis *Idem Surd. d. tit.8. pri-
uil.51. n.1. cum seq. Lup. in c. per vestras. not.
3. §.23. n.16. de donat. int. vir. & vxor Becc.
cons.8. n.7. & 11. lib.1. Dec. cons.376. viso ca-
su. n.3. & cons.519. visis ijs. n.3. Rip. in l. pri-
uilegia. n.12. ff. de priuileg. creditor. Peregr.
de iur. fisc. tit.1. n.75. & 76. fol.239. Bursat.
cons.120. n.38. lib.2.* vbi de magis communi
post *Alex. de Neuo. cons.95. n.28. Moron. de
treug. & pac. c.21. n.6.* Adeo vt stantibus præ-
dictis non sit curandum, quod contrarium
teneant multi relati per *Gabr. conclus.2. de
aliment. Ceuall. q. 692. Barbos.* qui late di-
sputat *in l. 1. p.3. n.27. vsque ad 30. ff. solut.
matrimon.*
Cum igitur ista opinio sit vera fauore mulieris
debet etiam procedere ad commodum filij,
10 nam † in hoc æquiparantur liberi, & vxor, vt
notat in proposito *Bero. cons.52. n.13. lib 2.*
cum

cũ huiusmodi priuilegium prælationis, quod habet mulier in bonis mariti, competat etiã filijs, & alijs descendentibus ipsius mulieris, etiam quod non essent eius hæredes, tamquã non cõsideretur in hoc casu ius hæreditariũ, sed filiatio, vnde multo magis quando etiam sunt hæredes *Ias.in §.fuerat.col.25.ad med.n.94.instit.de actionib.post Glos.in l.1.C.de priuileg.dot.& in l.etiam.in princ.ff.solut.matrimon.iuxta auth.si quid.vers.seu qualibet eius soboles.C.qui potior.in pignor.habeant.*

Neque obstat, quod non debeat dari hypotheca vxori in bonis viri pro alimentis, sicut non
11 datur † pro eis hypotheca filio in bonis patris *Couar.in epit.de sponsalib.p.2.c.8.§.6.n.14.ad med.post Bart.in l.lucius.ff.de alim.& cibar.legat.Gig. de pensionib. q.51. Ceuall. q.692.n.6.tom.2.* Prout neque pro legitima *Salic. in l.omnimodo. in princ. C. de inoffic. testam.Affl.decis.162.n.5.Graff.in §. legitima. q.14.ad med.*

Quia omisso, quod multi tenent contrarium, vt per *Gualdens.de arte testand.tit. de hæredib.*
12 *instituend.caut.17.n.7.tom.8.p.1.fol.119.* † cũ alijs per *Surd.de alim. tit.8. priuileg.51. n.1. cum seq.* Respondetur, quod prædicta non applicantur ad casum nostrum, cum ista alimenta dentur mulieri tamquam accessoria dotis, pro qua sicut datur hypotheca, ita
13 etiam debet dari pro accessorijs, quod non est in alimentis filio debitis, quę non habent aliquod principale, in quo subsistant, & à quo dependeant, prout sunt alimenta, quæ petuntur per vxorem, quæ sunt fundata in dote, & sunt pars illius, vnde non mirum si hypotheca, quæ competit pro toto, extendatur etiam ad partem, & ad ea, quæ sunt connexa, & habent dependentiam ab ipso principali, vt bene explicat *Præposit.in c.1. n.2.q.2.de donation.int.vir.& vxor.Neguſ. de pignor.p.2.membr.4.n.47. vsq. ad 52.tom.6.p.1.fol.* 204. Et quamuis etiam sint debita alimenta mulieri nubenti absque dote, Tamen satis est quod in casu nostro adest dos, & promissio de illam restituendo cum obligatione camerali, & promissione damnorum, & interesse, & alijs de quibus in instrumen-
14 to, quæ operantur, † vt etiam alimenta veniant sub tali hypotheca tamquam accessoria ad dotem, vt in specie notat *Bald.Nouell. de dot.priuil.7. in fin. p.6.* & quamuis dissentiat *Surd. de aliment. priuil.49.n.9.* Tamen est verior opinio, cum in istis damnis, & interesse etiam possint comprehendi alimenta,
15 prout † etiam voluit *Alciat. conf.140. n.3. & conf.332.n.2.* & de veriori opinione testatur *Bursat.conf.120.n.38.& 39.lib.1.& conf.184. n.30.lib.2. Io.Bapt.Cost.de clausul.p.1.claus ul.178.n.6.fol.205.*

Cum præsertim simus in marito, qui non sustinet onera matrimonij, quo casu fructus dotis augent ipsam dotem, † & possunt peti alimẽta actione de dote, ideo bona mariti sunt hypothecata pro alimentis, sicuti ipsa bona dotalia *Bald. Nouell.de dot. priuil.7.p.6. col. penult. in princ.vers.tu potes concludere.n.4. Gabr.de aliment.conclus.2. in fin.n.5.*

EPITOME.

MEntio filiorum, nepotum, & ventris prægnantis quando sit facienda in legitimatione. ¶ Et quid si filia excludatur per statutum. ¶ Et quo casu requiratur citatio. ¶ Habens facultatem legitimãdi solùm cum clausula sine præiudicio venientium ab intestato an debeat hoc exprimere, vt valeat legitimatio. ¶ Et an talis clausula excludat à legitima. ¶ Princeps quo casu trãsferat in aliũ potestatem legitimandi, quam ipse habet. ¶ Surreptio legitimationis an tollatur per clausulas quorum tenores, pro expressis, & derogatorias legum, ac constitutionum, cum similibus. ¶ Et quando scientia præsumpta legitimantis sufficiat, vt non possit dici de inualiditate legitimationis. ¶ Facultas legitimandi concessa per patrem filio quãdo possit reuocari. ¶ Et quo casu talis reuocatio sit notificanda filio. ¶ Et quando censeatur ab ea recessum. ¶ Legitimatus post mortem patris an excludat venientes ab intestato. ¶ Et quid si iam hæreditatẽ adiuerunt. ¶ Vel quãdo præcessit præordinatio patris, vt filius legitimetur. ¶ Et qualiter sit probanda ista voluntas patris. ¶ Et an sufficiant coniecturæ. ¶ Et an satis sit, quod pater impetrauerit licentiam legitimandi. ¶ Et quando talis volũtas patris extinguatur cum primo actu legitimationis, itaut filius non sit amplius legitimandus. ¶ Procurator tam patris, quã filij an valeat impetrare legitimationẽ. ¶ Comites Palatini an possint cõmittere alteri facultatem legitimandi. ¶ Et quando legitimationes per eos concessæ sint validæ, & approbentur per Rotam. ¶ Bulla Pij IV. n. 86. an procedat quãdo legitimatus veniret contra mentem testatoris. ¶ Vel si ageretur de iure quæsito quando legitimatio fieret post purificatum fideicommissum. ¶ Plures legitimationes an possint impetrari. ¶ Et quãdo sit de eis facienda mentio. ¶ Et quæ illarum debeat attendi.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio est inualida, si non fiat mentio filiorum, & nepotum, & ventris prægnantis.n.2.Non tamen requiritur citatio. n.3.*

4 *Clausula sine præiudicio venientium ab intestato operatur, vt neque legitima sit debita legitimato.*

5 *Habens facultatem legitimandi solum cum clausula sine præiudicio venientium ab intestato censetur ita legitimasse, quamuis non dixerit.*

6 *Princeps potest transferre in alium eamdem pote-*

potestatem legitimandi, quam ipse habet. Declara vt n.7.

8 *Clausulæ amplissimæ, & derogationes quarumcumque legum & constitutionum faciũt vt non possit dici de nullitate legitimationis, quamuis non sit facta mentio filiorum.*

9 *Surreptio tollitur per clausulam quorum tenores, & pro expressis, licet talia essent quæ de verbo ad verbum deberent exprimi.*

10 *Scientia præsumpta legitimantis sufficit ad hoc vt contra legitimationem non possit dici de surreptione.*

11 *Mentio non est facienda in legitimatione de filia exclusa per statutum. n.12. Intellige vt n.13. & 14.*

15 *Legitimationes, quæ fiunt per Comites de Cãpegijs sunt validæ, & approbãtur per Rotã.*

16 *Legitimatio plenior attenditur, & non repugnat, quod quis possit se pluries facere legitimari. n.17. Declara vt n.18.*

19 *Exclusio venientium ab intestato est in potestate patris, qui potest de suis bonis quomodo voluerit disponere.*

20 *Legitimatio concessa post mortem patris non præiudicat illis, quibus fuit ius quæsitum post eiusdem patris obitum. Fallit quando præcessit præordinatio patris. n. 21. & 22. Amplia etiam post litem introductam. n.23. Et etiam in spurijs. n.24.*

25 *Præordinatio quæcumque patris sufficit tam in testamento, quàm in actu inter viuos, vt filius possit legitimari post mortem illius. Itaut etiam sufficiant coniecturæ, & signa ad probandam istam voluntatem. n.26.*

27 *Licentia legitimandi per patrem impetrata non sufficit ad hoc, vt filius possit post illius obitum legitimari.*

28 *Voluntas patris an extinguatur cum primo actu legitimationis, itaut filius non sit legitimandus.*

29 *Facultas legitimandi concessa per patrem filio, & per eum acceptata, non potest reuocari. Intellige vt n.30.*

31 *Reuocatio facultatis legitimãdi facta per patrem filio debet notificari, antequam filius sit legitimatus.*

32 *Ignorantia reuocationis præsumitur.*

33 *Reuocatio verbalis legitimationis censetur sublata per actum contrarium consistentem in facto.*

34 *Actus limitatus quo ad certa bona non extenditur quo ad alia.*

35 *Legitimatus post mortem patris ex eius præordinatione excludit veniẽtes ab intestato quamuis hæreditatem adiuerint, tamquam non potuissent adire, donec pendet legitimatio, quæ postea subsecuta retrotrahitur in illorum præiudicium. n.37. & 40.*

36 *Legitimatio filij post mortem patris quando non præiudicet venientibus ab intestato.*

38 *Procurator patris, & filij potest impetrare legitimationem.*

39 *Comes Palatinus non potest alteri committere potestatem legitimandi.*

41 *Legitimati dicuntur de agnatione testatoris, & veniunt in fideicommisso relicto proximioribus.*

42 *Bulla Pij IV. n.86. intelligitur quando legitimatus veniret contra mentem testatoris, secus si de eius voluntate succederet, & quid si ageretur de iure, quæsito quando legitimatio fieret post purificatum fideicommissum. n. 43. & 44.*

CAPVT DCXXXV.

QVo ad primam legitimationem exhibitam, videbatur concludendum pro illius inualiditate, cum sit impetrata per patrem nulla facta mẽtione filiorum legitimo- *Adde supr. ad c.496.n. 9. et 17.*
1 rũm, & naturalium, † de quibus tamen erat facienda mentio, ad hoc vt non possit dici de illius obreptione *§. sit ergo licentia. quib. mod. natural. efficiant. legitim. Socin. in l. gallus. §. & quid si tãtum. col.6. & ibi Ias. n.112. Castr. col. penult.* & alij communiter. *ff. de liber. & posthum. Alex. cons.25. n.7. lib.1. Surd. cons.337. n.19. & 20. lib.3.* vbi ampliat idem
2 esse filiabus, † & nepotibus non extantibus filijs, & idem quoque si vxor, esset prægnãs, itaut etiam numerus filiorum sit exprimendus *vt dixi supr. c.496. n.62. vsque ad 65.* & omnes supradictos casus late prosequitur *Lup. de illegitim. & natalib. restitut. commẽt. 3. §. 4. n.9. vsque ad 19. fol.218.* vbi etiã quod secundum multorum opinionem non solum requiritur specialis mẽtio de filijs legitimis,
3 & naturalibus, sed etiam illorũ citatio *Gabr. conclus.7. n.1. de legitim. Siluestr. Aldobrand. inter cons. Crot.422. n.44. lib.3.* Quamuis hoc de citatione non sit tutum, cum verior sit opinio, vt sufficiat mentio *Put. decis.89. lib.2. Roland. cons.67. n.56. lib.3. Peregrin. de fideicommis. art.23. n. 58. vers. quamobrem. Bero. cons.175. n.20. lib.2.*

Præsertim quia ista prima legitimatio est concessa cũ illa clausula sine præiudicio venien-
4 tium ab intestato, † quæ operatur vt neque legitima sit debita legitimato, cum illa solum debeatur si nullum præiudicium fieret venientibus ab intestato, & sic filijs legitimis & naturalibus *Gabr. cons.23. n.11. lib.2. Surd.* qui de communi *cons.337. n.15. lib.3. & late multos adduxi supra. c.496. n.37. vsq. ad 44.*

Et quamuis in huiusmodi legitimatione non adsit dicta clausula sine præiudicio venientiũ
5 ab intestato, † Tamen illa virtualiter inest, & censetur apposita per eum, qui legitimationem concessit, quãdo legitimãs non habebat facultatẽ legitimãdi, nisi cũ dicta clausula, vnde operabitur eũdem effectũ, ac si fuisset expressa, & apposita in tali legitimatione, cũ non posset legitimans aliter legitimare, ideo quibuscumque verbis vtatur, non poterit plus dare, quàm sibi fuerit concessum *Socin. Iun. cons.120. n.20. lib.2. Paris. cons.14. n.43. lib.2. Castr. cons.180. super eo quod primo. n.2. in fin.*

*in fin. lib.*1. *Rot.coram Card. Ludouiſio Bononien. apothecarum.* 24. *Nouembr.*1603. *in princ. iuxta deciſionem in eadem cauſa factam.*24.*Ianuar.*1575.

Hæc licet multum faciant contra legitimationem, Tamen verior eſt opinio, quod legitimatio in caſu noſtro ſit valida, non obſtantibus ſupra adductis, Nam quo ad poteſtatem
6 legitimantis † nulla cadit dubitatio, cum fuerit conceſſa per Summum Pontificem Comiti cum clauſulis ampliſſimis, & facultatibus ipſimet competentibus, quæ potuerunt per Principem transferri in Comitem, qui tunc habebit eamdem facultatem, quam habebat Princeps *Ruin.conſ.*104.*n.*12.*cum ſeq.lib.*3. *Port.Imol.conſ.*105. *n.*34. *Gabr.de citation. concluſ.*1.*n.*152. *Peregrin. de fideicommiſſ.art.*23. *n.*68 *poſt med. verſ. & hanc facultatem. Card. Mantic. de coniect.vltim. volunt.lib.*11.*tit.*11.*n.*12.*ad med.verſ.ſed tamen. Roland.conſ.*61. *n.*54.*cum ſeq.lib.*1.

Contraria autem procedunt, quando Princeps ſimpliciter conceſſiſſet Comiti facultatem
7 legitimandi, † tunc enim talis facultas intelligeretur, vt non poſſet alteri præiudicare, ideo tunc opus eſſet cognitione cauſæ præuia citatione agnatorum, cum alijs de iure requiſitis, tamquam diuerſum ſit, quando ampliſſima poteſtas daretur per Principem Comiti circa iſtas legitimationes, tunc enim eſſet ſubrogatus in omnibus ipſi Principi *Ruin.conſ.*104.*n.*12.*&* 13.*lib.*3.*Card.Mãtic. de coniectur.vltim.volunt.lib.*11.*tit.*11.*n.*12. *poſt med.& verſ. fatendum tamen.fol.*288. & multos caſus quo ad iſtam facultatem ample conceſſam per Principes conſiderat *Menoch. conſ.*19.*n.*11.*vſque ad* 15.*lib.*1.

Neque obſtat, quod non fuerit facta mentio filiorum, Quia illa non requiritur ſtantibus clauſulis ampliſſimis in legitimatione con-
8 tentis, † & derogationibus quarumcumque legum, conſtitutionum, conſuetudinum quorumcumque locorum, & ſtatutorum in contrarium facientium, habendo illorum tenores pro expreſſis, ac ſi ſpecialis, & indiuidua mentio facta fuiſſet, & de verbo ad verbum, cum alijs, de quibus in dicta legitimatione, quæ faciunt, vt plenè legitimans ſit certioratus de omnibus, quę talem legitimationem poſſent impedire, ideo valebit etiam non facta mentione filiorum *Alex. conſ.*187.*n.*19. *vſque ad* 25. *lib.*5. *Iaſ. conſ.*68.*n.*17.*lib.*3. *& conſ.*110. *n.*11. *lib.*4. cum alijs per *Lup. de illegitim. & natalib. reſtitut. commentar.* 3. *§.* 4. *n.*12. *&* 13.*fol.*218. *Ruin. conſ.*68. *n.*4. *poſt med. verſ. ex tali igitur derogatione. & verſ.non obſtat etiam dum dicitur.lib.*3. iuxta doctrinam *Bald. in l.eam quam. verſ. denuo dubitatur. C.de fideicommiſſ. Gabr.de legitimat. concluſ.*7. *n.*32.late *Honded. conſ.* 89. *n.*58. *lib.*1. *Menoch. conſ.* 37. *n.*85. *lib.*1. *Port.Imol.conſ.*106.*n.*4.

Et paſſim tales clauſulæ admittuntur ad tollendam omnem ſubreptionem, cum etiam ſuffi-
9 cerent clauſulæ generales, † quorum tenores, & pro expreſſis appoſitæ in vltima diſpoſitione derogatoria quorumcumque priuilegiorum, quamuis talia eſſent, quæ de verbo ad verbum deberent ſpecificari iuxta vulgatum *conſ.*2. *Butr.* quod canonizauit *Rota, vt per Caſſador. deciſ.*10.*n.*2.*ſuper reg.& deciſ.* 38.*n.*3.*eod.tit. Felin.in c.accedentes.n.*5. *poſt princ. verſ. ſecundus caſus eſt. de præſcript. & in c. nonnulli. n.*6. *de reſcript. Aym.conſ.* 126.*n.*7.*Affl.deciſ.*220.*n.*17.*Gabr.de clauſul. concluſ.*5. *n.*12. *Put.deciſ.*109.*n.*3.*lib.*1. cum alijs per *Gonzal. ad reg.*8.*gloſ.*36. *n.*29. Vbi quod hodie iſta opinio eſt æquior, & de ſtylo Curiæ magis recepta *Rot. diuerſor. deciſ.* 213.*n.*1.*p.*1. *& deciſ.*161.*n.*1.*p.*2. *cum alijs in tract.de clauſul.p.*1.*clauſul.*139.*n.* 1.

Maxime, quia ſufficit, quod aliunde Comes potuerit ſcire exiſtentiam filiorum, quamuis in actu legitimationis de eis nihil dictum fuiſſet, tunc enim legitimatio valeret etiam in
10 præiudicium filiorum legitimorum, † itaut non poſſit tunc obijci aliqua ſubreptio, aut obreptio legitimationis, ſtante tali ſcientia etiam præſumpta ratione vicinitatis, & notorietatis in loco, vel ſimilis coniecturæ, quæ adeſt in caſu noſtro, cum ſit conceſſa legitimatio à conciue in patria communi ciuitatis Ferrarię, & habitationis tàm ipſius, quàm patris petentis legitimationem, ex quibus reſultat præſumptio ſcientiæ, quæ ſufficit vt dictũ eſt ex recepta opinione, de qua *Peregr. de fideicommiſſ. art.*23.*n.*58.*ad fin. verſ. notandum tamen eſt quod ſi princeps. fol.*217. *poſt Bero.conſ.*172. *n.*10.*lib.*2.*Ruin.* in ſpecie communis habitationis *conſ.*124. *n.*10.*lib.*4. *& conſ.*93.*n.*8.*ad fin. verſ. ſic ergo punctualiter. & conſ.*75. *n.*16. *lib.*3. *Honded.conſ.*89. *n.*26. *lib.*1.

Quibus additur, quod neque de filijs erat facienda mentio, quia ſolum aderat tempore
11 legitimationis vnica filia, † quæ eſt excluſa propter maſculos, recepta dote, cuiuſcumque lineæ, & gradus exiſtat, conſeruando ſemper bona in agnatos etiam tranſuerſales iuxta diſpoſitionem ſtatuti exhibiti, Vnde non poteſt dici, quod legitimatio ſit inualida ob non factam mentionem filiorum, nam tunc de eis illa debet fieri, quando patri ab inteſtato ſunt ſucceſſibiles, quaſi tunc agatur de ipſorum præiudicio, quod non conſideratur in excluſis à ſucceſſione ab inteſtato, legitimatio enim non eſt inualida ſimpliciter propter non factam expreſſionem filiorum, ſed ſolum ratione extenſionis præiudicij, & dãni, quod ſit filijs, quorũ non eſt facta mentio, quo ceſſante circa omnes effectus remanet legitimatio validiſſima, & non poteſt dici aliquo modo ſubreptitia, aut obreptitia *Iaſ.conſ.*68.*n.*24. *col. penult. poſt princ. verſ. quarto notabiliter. lib.*3. *& conſ.*81.*n.*8. *cum ſeq.eod.lib. Honded.conſ.*89.*n.*21.*&* 22.*lib.*1.

Cephal.

Cephal. conſ.285. n.52. lib.2. Socin.conſ.226. col.2.& 3.lib.2. Bero.conſ.177.n.81. ad med. lib.2.Gabr.de legitimat.concluſ.7.n.28.limit. 5.poſt Butr.Card.Præpoſ.& alios in c.per venerabilem.qui fil. ſint legitim. Peregr.de fideicommiſſ.art.23.n.55.ad fin.verſ.vnde in-
12 *fertur. fol.*216.†quod etiam concludit *Caſtr. conſ.27.dicendum eſt.n.2.lib.2. Marzar.conſ. 9. col. 13. verſ. non obſtat ſecunda obiectio. Lup. de illegitim. & natalib.reſtit.comment. 3.§.4.n.20. poſt princ. verſ.extenſio tamẽ hæc declaratur. fol.*219. vbi etiã quod contraria
13 procedunt, † quando non facta tali legitimatione,filia excluſa à ſtatuto ſuccederet *Curt. Iun. conſ.13.n.22. Dec. conſ.52.ad fin. Aldobrand.inter conſ.Crot.422.n.34.verſ.reſpondetur. lib.3.*

Ex quibus etiam colligitur reſponſio ad clauſulam ſine præiudicio venientium ab inteſta-
14 to, † cum filia non poſſit ſe illa iuuari tamquam excluſa per ſtatutum, & inſucceſſibilis patri ab inteſtato, quæ non poteſt dicere de inualiditate legitimationis, cum de eius præiudicio non agatur *Honded.conſ.89.n.21. & 22.lib.1.* cum alijs ſupra allegatis.

Quo vero ad ſecundam legitimationem idem concludendum eſt pro eius validitate, cum fuerit conceſſa per Dominos de Campegijs,
15 qui † habent pleniſſimam facultatem legitimãdi,& eorum legitimationes paſſim approbantur per Rotam, vt teſtatur *Peregrin.de fideicommiſſ.art.23.n.68.fol.219.iuxta deciſ. Put.4.& 5. qui fil. ſint legitim. Achill.deciſ. 2. eod. tit. Mohedan. deciſ. 246. Anton. Auguſt.deciſ. 1. Rot. coram R. P. D. Pamphilio Romana legitimationis de Gabrielibus. 10. Maij 1613. & coram R. P. D. Manzanedo. 20. Februar.1612.* quæ eſt *deciſ.387.n.6.p.1. in recentiorib. Gozad. conſ. 92. n.4. 8. & 15. Burſat.conſ.18.n.21.*

Et quamuis in iſta ſecunda legitimatione non fuerit facta mentio filiæ, Tamen nihil releuat propter eaſdem rationes, quæ ſupra ad-
16 ductæ fuerunt in prima legitimatione,† ideo iſta erit attendenda tamquam plenior,& abſque illa clauſula ſine præiudicio venientium ab inteſtato, quibus potuit per Comitẽ præiudicari etiam nõ citatis, & inuitis ob clauſulas ampliſſimas eidem per Principem conceſſas *Roland. conſ. 67. n.55. cum ſeq. lib.3. Surd.conſ.1.n.96.& 97.Petr.de fideicommiſſ. q.11.n.239.verſ.ſextus caſus. fol.147.Peregr. eod.tit.art.23.n.68. ad med.& de iur.fiſc.lib. 1.tit.3.n.56. Card. Mantic. de coniectur.vlt. voluntat. lib. 11. tit. 11. n. 12. vſque ad 23. Ruin. conſ.86.n.17. cum ſeq. lib.3. Menoch. conſ.19.n.10. vſque ad 15. lib.1. & conſ.1098. n.9. lib.11.*

Et ſemper admittuntur plures legitimationes, itaut legitimatus poſſit facere ſe iterum le-
17 gitimari, † quamuis prima legitimatio fuerit ab ipſo legitimato approbata,& acceptata, & poterit ſecunda vti ad obtinendam ſucceſſionem tamquam pleniore, & firmiore *Caſtr. conſ.41. viſo teſtamento. in fin. verſ. poſſet tamen teſtator.lib.2. Socin.conſ.63.n.8. lib.3. Ruin. conſ.83. n.23. & 25. lib.3. Dec. conſ.55.pro tenui facultate.n.6.col.4. in fin. verſ.alia etiam excogitari poſſunt.Bero.conſ. 172.n.24.& 57.lib.2. Gozad.conſ.6.n.55.Menoch.conſ.1026.n.27.& 33.lib.11.*

Maxime, quia in iſta ſecunda legitimatione eſt facta mentio ſpecialis primæ legitimationis
18 cum † omnibus in ea contentis,prout requiritur ad hoc, vt poſterior ſit valida *Socin. in l.gallus.§.& quid ſi tantum.n.2.de liber.& poſthum. Ruin.conſ.80. n.16.vſque ad 21.lib. 3.Rimin.Iun.conſ.199.n.49.lib.2.Gabr.conſ. 30.n.19.cum ſeq.lib.1. Honded.conſ.64.n.34. vſque ad 38.lib.1. Rot. deciſ.145.n.15. in fin. p.1. in recentiorib.*

Cum etiam in ſecunda legitimatione non fuerint compræhenſa bona ſubiecta fideicommiſſis, ſed particulariter excepta, ſolum enim fuit actum de bonis paternis,& maternis, & alijs, in quibus non cadit ita conſiderabile præiudicium, prout in cæteris bonis
19 tertio debitis, † tamquam ſit in poteſtate patris excludere venientes ab inteſtato, & alios inſtituere, & de ſuis bonis, quomodo voluerit diſponere *Butr. in c. per venerabilem.n.15.qui filij ſint legitim. Socin.conſ.47. n.31. lib.4. Roland. conſ.12. n.53.lib.4. Bero. conſ.172.n.3.cum ſeq.lib.2. Honded. conſ.92. n.51.lib.1.Put.deciſ.483.n.4.lib.2.Port.Imol. conſ.105.n.29.& 30.*

Nec facit, quod iſta ſecunda legitimatio fuerit
20 conceſſa poſt mortem patris, † quo caſu non præiudicat illis, quibus fuit ius quæſitum poſt obitum eiuſdem patris *Bart.in l.gallus. §. & quid ſi tantum. col. vlt. ff. de liber. & poſth.* quem communiter omnes ſequi teſtatur *Peregr. de fideicommiſſ.art.23.n.74.fol.*
21 *219.Cephal.conſ.285.n.19.& 20.lib.2.* † Quia prædicta procedunt,quando legitimatio non fuiſſet facta ex præordinatione patris, ſecus autem quãdo talis præordinatio præceſſiſſet, prout præceſſit in caſu noſtro, in quo pater dedit facultatem filio faciendi ſe legitimari à quibuſcumque auctoritatem,& poteſtatem habẽtibus tàm Pontificiã, quàm Imperialem quoties opus fuerit cum pleniſſimo mandato ad prędicta peragenda ipſo filio ſtipulãte & recipiẽte, prout latius in prima legitimatione continetur, Tunc enim ſtante iſta præordinatione perinde eſt, ac ſi ipſa legitimatio fuiſſet facta in eiuſdem patris vita reſpectu ſuorum bonorũ, itaut retrotrahatur auferendo hæreditatem venientibus ab inteſtato,exemplo poſthumi,qui naſcitur poſt mortem patris, quamuis enim fictio, & retrohabitio non operetur in præiudicium tertij,
22 & iuris illi quæſiti,† tamen tale ius ei acquiſitum fuit reſolubile per legitimationem poſtea ſubſecutam de volũtate ipſius defuncti, ad ſimilitudinem reſtitutionis in integrum ob-

obtentæ de iure communi,& de iustitia, quæ
tollit ius interim quæsitum, Ita per prædi-
ctas, & alias rationes late concludit Pere-
grin. consf.68. n.1. cum seq. lib.2. vbi testatur
nullum contradicere, iuxta doctrinam Bart.
in l.gallus. §. & quid si tantũ.n.14.vbi Imol.
Castr.Aret.Iaſ.n.43.Fortun.n.166.Crot.n.69.
Galliagul. n.82. Ruin. n.128. ff. de liber. &
posthum. Idem Ruin. consf. 74. n. 10. cum seq.
lib.3.Put.decis.483. matthaus gabella.n.3.lib.
23 2.fol.333.Card. Seraph. decis.1331.n.11.† vbi
ampliat tam post mortẽ patris, quam post li-
tẽ introductã Socin.Iun.consf.120.n.13. & 14.
lib.2. vbi etiam quod procedit, si tractaretur
24 de legitimatione spuriorum † Aluarot.in c.1.
§.naturales.col.4.si de feud. fuer. controuerſ.
Castr.cõſ.178. donatio.col.vlt.lib.1.Curt.Sen.
consf.16. n.2.Couar.de sponsalib.p.2.c.8.§.9.n.
8.in fi.verſ.porro quod modo diximus.fol.260
iuxta auth. itẽ si fine. C. de naturalib. liber.
Burſat.consf.76.n.41.cum seq.lib.1. Ludouic.
de Sard.de naturalib.liber.ac eor.success. tit.
de legitimationis per rescriptum effectu.§.se-
ptimo videndum est. n.2.in fin. verſ. verum
est tamen quod quando pater dixit.tom.8.p.2.
fol.41.Gabr.consf.29. n.10. & 15. vsque ad 20.
lib.1.& consf.26. n.3. lib.2. cum alijs per Lup.
de illegitim.& natalib.restitut.commen. 3. §.
5.n.18.fol.227.Bero.cõſ.179.n.2.cũ seq. lib.2.
Quæ adeo vera sunt, vt sufficiat quæcumque
patris ordinatio siue in testamento, siue in
25 actu inter viuos, † adeo ut etiã satis sit, quod
pater dixerit suam intentionem esse, quod fi-
lius suus legitimetur, quamuis non expresse-
rit post mortem suam Peregr. consf. 68. n. 2.
lib.2. vbi etiam addit, quod poterit ista vo-
26 luntas patris etiam probari ex aliquibus si-
gnis, & coniecturis Gabr.consf.26. n.4.lib.2.
post Bald.consf.363.quæritur vtrum filius. n.
2.lib.5. & in l. in testamento. 6. q.9. n.14. ad
med.C.de testam. milit. Iaſ. in l.gallus. §. &
quid si tantum.n.133. & ibi Galiagul. n. 71.
ff.de liber.& posthum.Idem Iaſ.consf.127.lib.
4.Socin.Sen.consf.41.n.1.lib.3.Socin.Iun. cõſ.
120.n.16.lib.2.& consf.91.n.9.lib.3.Aym. de
antiquit. tempor. p.1. in princ. n.59. fol.12.
27 Quamuis † non sufficeret, quod pater impe-
traret licentiam legitimandi, & inde postea
non curaret illum facere legitimari, quia ex
hoc non poterit dici, quod filius habeat vo-
luntatem patris, vt secundum illam possit
petere legitimationem post obitum patris,
cum non satis sit, quod pater voluerit, sed
etiam quod disposuerit mandando filium le-
28 gitimari late Surd. consf.452.n.51.lib.4.† vbi
etiam quando voluntas patris extinguatur
cum primo actu legitimationis, itaut am-
plius filius non sit legitimandus.
Neque oberit, quod prætendatur talem facul-
tatem concessam per patrem filio faciendi se
29 legitimari fuisse per eum reuocatam, † Quia
non poterat ista reuocatio fieri, cum transi-
uerit in contractum, & fuerit facta ipsi filio
stipulanti & recipienti talem licentiam & fa-
cultatem, vt legitur in prima legitimatione
post quam acceptationem nõ datur amplius
reuocatio Bald.in l.gallus.§.quidam recte.
ff.de liber.& posthum.Roman.in l. 1.§.si quis
simpliciter.n.13.vbi Aret.in fin.Alciat.n.32.
de verbor.obligation.Frãc.in c.fin.col.3.verſ.
& aduerte.de iureiur.in 6.Corn.consf.175.ad
30 fin.lib.4.Surd.consf.136.n.8.lib.1.† Cum etiã
requiratur causa ingratitudinis, vel similis
ad hoc vt facultas concessa ad se legitimandũ
vel legitimatio impetrata per patrem reuo-
cetur, nam alias illa non probata non reuo-
caretur Bald.in c.1.§.filij nati. in fin. si de
feud.fuer.controu.int.dom.& agnat. Roman.
sing.225. vltimo quæritur. & ibi Addit. in
princ.Marſil.sing.413.n.2. Cott. in memora-
bil.in verb.ingratitudo filij erga patrem.fol.
409. & in verb. legitimatio reuocari potest
fol.527.Felin.in c.nouit.3.col.9.in fin.in 4. li-
mitat.verſ.ad idem quod notat.de iudic.Curt.
Iun.de feud.p.4.in princ. Iaſ.in l.ex hoc iure.
col.10. verſ. secundus effectus. ff. de iustit. &
iur. late Tiraq. in l.si vmquam. in verb. do-
natione largitus.n.287.post princ.C. de reuo-
canda donat.
Et quatenus talis reuocatio potuisset fieri, Ta-
men nihil obest, cum non fuerit intimata
31 filio, † nisi post legitimationes obtentas,
prout debebat intimari, cum alias stante
ignorantia valeant omnia per eum gesta Sa-
lic.in l.1.n.3.verſ. oppono quod iudicium. C.
de satisdand.Rot.decis.11. de procurat. in an-
tiq.Caſſad.decis.2.n.14. de appellation. Mon-
ter.decis.43. n.24. cum seq. Præsertim quia
idem pater quãdo reuocat dictam facultatẽ,
expresse declarat, quod intendit ipsam reuo-
cationem ad notitiam filij deducere, vnde
magis requirebatur intimatio, ad hoc vt pos-
set suum effectum operari, qua non facta, fi-
lius non potest dici prohibitus vti ipsa fa-
32 cultate sibi prius concessa, † cum præsu-
matur ignorantia reuocationis §. quod au-
tem.instit.de legat.l.verius.ff.de probationib.
Gabr.conclus.5. de regul. iur. Immo etiam
pater recessit ab ipsa reuocatione, cum post
illã obtinuerit à Serenissimo Duce Mutinæ
aliam legitimationem ad fauorem eiusdem
filij pro bonis existẽtibus in statu Mutinen-
33 si, & in ditione imperiali,† itaut ex tali actu
consistente in facto censeatur recessum ab il-
la verbali reuocatione, quæ non debet am-
plius attendi stante expressa contraria dispo-
sitione, per quam dicitur prior voluntas mu-
tata l.3.C.de liber. præterit. Surd. consf.10.n.
34 lib.1.Aym.de antiquit.tempor.p.1.in prin.
n.61.fol.13.post Dec.in l.pacta nouissima. col.
3.ad med.C.de pact.
Accedat quod d.facultas fuit solum reuocata,
quo ad bona sita in statu imperiali, quorum
respectu noluit pater, quod filius possit
vti huiusmodi licentia obtinendi legitima-
tionem, prout clare legitur in reuocatione
exhi-

34 exhibita, † vnde, cum simus in actu limitato quo ad certa bona, non debet extendi quo ad alia *l. cancellauerat. ff. de his quæ in testam. delen. l. in agris. ff. de acquir. rer. domin. Bald. in l. cum seruo. ff. de contrab. empt. Neuizan. conf. 52. n. 34. & conf. 66. n. 32. Surd. conf. 195. n. 8. lib. 2. & conf. 452. n. 4. lib. 3. Tiraq. cessant. caus. p. 1. n. 142.*

Quo vero ad tertiam legitimationem idem cōcludendum est, quod de alijs, pro illius validitate, cum fuerit concessa per Dominos de Campegijs habētes auctoritatē Pontificiam, & Imperialem, & quamuis non esset necessaria, cum per alteram fuerit prouisum omnibus concernentibus exclusionem venientium ab intestato ad fauorem legitimati, Nihilominus magis specialiter in ista vltima fuit derogatum iuribus ipsius filiæ, faciendo de ea particularem mentionem, & illi reseruando suas dotes, & bona fideicommissi, quod quidem potuit fieri per legitimantem, cum
35 agatur de bonis patris, † in quibus succedit legitimatus exclusa filia, & omnibus ab intestato venientibus, non obstante quod legitimatio sit facta post mortem patris, & post aditam hæreditatem ipsius, ob illam rationem superius adductam, quia sumus in legitimatione concessā ex præordinatione patris, qua stante donec filius potuit legitimari, non potuerunt venientes ab intestato adire hæreditatem, & si per eos fuerit interim adita, aufertur ab illis, quibus nullum ius potuit acquiri, tanquā talis legimatio retrotrahatur, & reconualescat in præiudiciū venienrium ab intestato, & habeatur ac si facta fuisset viuo patre *Gabr. conf. 29. n. 15. vsq; ad 20. lib. 1. Peregr. de fideicōmis. art. 23. n 74. in fin. Ruin. conf. 74. lib. 3.* cū alijs supra adductis *vers. nec facit. post princ. n 22.* Quibus additur *Aym. de antiq. tēp. p. 1. in princ. n. 58. vers. similiter quādo agitur. fol. 12. Gabr. de citat. concl. 1. n. 149. Boer. decis. 122. in fin. vers. & idem etiam potest fieri. Marzar. conf. 10. n. 32. vsq. ad 36. Cott. in memorabil. in verb. legitimatio spurij facta post mortē patris. fol. 528. Tiraq. in l si vnquam. in verb. susceperit liberos. n. 86. C. de reuocand. donation. Io. de Lignan. & Franc. de Ramponib. inter conf. Bald. 18. n. 3. lib. 4. Petr. Caball. conf. 163. n. 49. Card. Tusc. conclus. 221. n. 1. 2. & 24. tom. 5. fol. 235. post Florian. de S. Petr. disputat. 3. in vlt. dub. col. 4. in princ. vers. fatetur tamen. fol. 252. Calder. conf. 469. alias. 4. qui fil. sint legitim.*

Et ita concordantur opiniones Doctorum hinc inde contrariæ, dum quærunt, an valeat legitimatio filij post mortem patris in præiudicium eorum, qui ab intestato sunt succes-
36 suri, † in qua quæstione distinguunt an sit concessa ante aditam hæreditatem, vel post, & an sit capta possessio bonorum, necne, & an adsit clausula de plenitudine potestatis, cum alijs de quibus *Menoch. conf. 108. n. 48. vsque ad 67. Alex. Socin. Ias. Crot. & cæteri omnes in l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthum. Dec. conf. 343. n. 2. Cephal. conf. 285. n. 18. lib. 2. Aldobrād. inter cōs. Crot. 422. n. 60. lib. 3. Lup. de illegitim. & natalib. restitut. commentar. 3. §. 5. n. 21. vsque ad 36. fol. 227. Surd. conf. 487. n. 27. lib. 4. & conf. 552. n. 45. vsque ad 49. eod. lib.* Quia huiusmodi
37 disputatio nō facit ad casum nostrum, † cum procedat simpliciter, quando legitimatio fieret absque præordinatione patris, tunc enim procedūt distinctiones per supradictos Doctores adductæ, Cum secus sit quādo præcessit talis præordinatio, nam illa stante cōmunis & vera resolutio est, quod siue hæreditas sit adita, siue sit apprehensa possessio, siue non, semper retrotrahatur legitimatio in præiudicium eorū, qui adierunt, & possessionem adepti sunt, cum non potuerint adire, neque adipisci possessionem in præiudicium illius, qui legitimabitur ex præordinatione testatoris *Gabr. conf. 29. n. 10. & 15. vsque ad 20. lib. 1. & cōs. 26. n. 3. lib. 2.* cū alijs latè supra adductis *vers. nec facit. & vers. quo vero ad legitimationem. post prin. n. 35. bene Marzar. de fideicommis. q. 30. seu conf. 10. n. 32. vsque ad 37. fol. 57. Tiraq. in l. si vnquam. in verb. susceperit liberos. n. 86. C. de reuocand. donationib. Clar. in §. testamētum. q. 31. vers. scias tamen quod hac omnia. n. 6. in fin. Surd. conf. 75. n. 8. ad med. vers. & ponit. lib. 1. & cōs. 552. n. 40. lib. 4. Philipp. Pascal. de virib. patr. potestat. p. 2. c. 4. n. 121. Bursat. conf. 355. n. 10. lib. 4.*

Neque ista tertia legitimatio potest dici inualida tamquam impetrata per procuratorem,
38 cum ab † eo possit postulari tam ex parre patris, quam ex parte filij iuxta magis communem opinionem, de qua testatur *Dec. conf. 55. pro tenui facultate mea. n. 6. per tex. in c. per venerabilem. vbi Butr. col. 28. & Præposit. col. 3. qui fil. sint legitim. Bart. in l. gallus. §. forsitan. ff. de liber. & posthum. & in l. excusare. ff. de excusat. tutor. Bald. in l. neque. & in l. post mortem. §. fin. ff. de adoptionib. & in l. vlt. C. eod. tit. Rosell. de legitimat. q. 58. lib. 2. Paris. conf. 1. n. 18. lib. 2. Facchin. conf. 2. n. 11. lib. 2.* vbi etiam addit, quod ita conceditur in pri-
39 uilegio Leon. X. † Contraria autem procedunt in Comite Palatino, in quo bene requiritur, quod ipse personaliter legitimationem exequatur, cum alteri non possit talem potestatem committere *Bald. in c. vlt. ad fin. de offic. delegat. Dec. conf. 55. pro tenui facultate. n. 6. col. 4. post med. vers. ex parte vero comitis.*

Ex prædictis colligitur iniustitia, & nullitas notoria auocationis possessionis factæ per Iudicem ad instantiam Tutoris Barbarę filiæ, cum enim legitimatus fuerit iuste immissus in possessionem bonorum patris auctore Pratore, & in eis per decem menses & vltra continuauerit, non poterat de facto amoueri à d. possessione, nisi seruatis seruandis, neque talis possessio erat danda filiæ, cum stantibus legitimationibus supradictis, nullum ius ipsi filiæ

I 2 com-

competat quamuis adiuisset hæreditatem,
40 quæ† non poterat adiri in præiudiciũ eius, qui erat legitimandus ex præordinatione patris, vt dictum est *Gabr. conf.29. n.15. cũ seq. lib.1.* cũ alijs supra adductis. *n.35.* Maxime propter dispositionem statutorũ exhibitorũ *c.141. & c.142. lib. 2.* in quibus expresse disponitur, quod filiæ non possint inquietare fratres, nec aliquid petere de hæreditate patris, nisi quod eis fuerit relictum, nõ solum si tales masculi sint nati ex legitimo matrimonio, sed etiam si fuerint legitimati de consensu patris, aut eorum, de quorum hæreditate agitur ante mortem, vel post mortem illorum, tales enim ita legitimati succedunt, prout si essent verè
41 legitimi, † quod etiam est de iure communi cum omnes isti dicantur de familia, & agnatione testatoris, & veniant in fideicommisso relicto proximioribus *Castr. conf. 34. super primo dubio videtur dicendum. col.2. in fin. lib.2. Aym. conf.138. n.4. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.8. tit.12. n.22. Lup de illegit. & natalib. restitut. comment.3. §.1. n.35. & 77. & §.2. n.3. Rot. decis.653. n.1.*
42 *cum seq. par.1. in recentiorib.* † Itaut non sit facienda vis in *Bulla Pij IV. n.86.* Quia procedit, quando legitimatus veniret contra mentem testatoris, secus si iuxta eius voluntatem succederet *Rot. coram R.P.D. Sacrato Bononien. de Maluetijs. 24. Februar. 1612.* quæ est *decis.388. par.1. in recentiorib. & coram R.P.D. Coccino Viterbien. fideicommissi. 9. Februar. 1615.* quæ est *decis.667. n.1. & 2.*
43 *p.1. in recentiorib.* † vbi confirmatur *dicta decisio corã R.P.D. Sacrato*, & additur, quod
44 præfata *Bulla Pij IV.* † intelligitur de præiudicio iuris iam quæsiti, quando videlicet legitimatio fieret post purificatum fideicommissum, vel contra mentem testatoris *Eugen. conf.52. n.65. Decian. conf.42. n.38. lib.1. Menoch. conf.459. n.4. lib.5.*

EPITOME.

MAndatum Iudicis quando excuset soluentem. ¶ Dubius quo casu habeatur pro sciente. ¶ Hæres grauatus an sit similis vsufructuario. ¶ Et quando illi ante restitutam hæreditatem possit licitè solui. ¶ Redemptio census an sit facienda hæredi proprietario, seu vsufructuario. ¶ Grauatus restituere an possit appellari fideicõmissarius. ¶ Soluens hæredi, non facta perquisitione cum quibus conditionibus sit hæres, an liberetur. ¶ Et quando sufficiat narratio existentiæ testamenti absque certioratione qualitatum in eo contentarum.

SVMMARIVM.

1 *Solutio facta non habenti facultatem recipiendi non liberat.*
2 *Mandatum Iudicis non excusat soluentem non facta prius intimatione ei, qui inhibuerat, ne solueret.*
3 *Testamenti existentia in genere narrata afficit, quamuis non sit facta certificatio omnium qualitatum in eo contentarum ad effectum, vt inhibitus teneatur illas perquirere. Amplia vt n.4.*
5 *Dubius habetur pro sciente, quando debuit facere diligentiam, vt aliquid sciat.*
6 *Soluens hæredi, non facta perquisitione cum quibus conditionibus sit hæres, nõ liberatur.*
7 *Declaratio Iudicis, quod quis sit hæres, operatur, vt rectè ei possit solui.*
8 *Hæres grauatus ante restitutam hæreditatem potest recipere solutionem, & liberat soluentem. Intellige vt n.9.*
10 *Multa permittuntur ex necessitate, quæ ex voluntate non permitterentur.*
11 *Particularis solutio non admittitur, & multa incommoda affert. n.12.*
13 *Redemptio census voluntaria non potest fieri hæredi grauato, secus necessaria, & quando non potest considerari aliquod incommodum substituti. n.14. & 15.*
16 *Grauatus fideicommisso est similis vsufructuario.*
17 *Restitutio, seu retrouenditio census est facienda hæredi proprietario, non vsufructuario & n.19.*
18 *Vsufructuarius in respicientibus proprietatem non habet aliquod mandatum, & non potest agere nisi nomine proprietarij.*
20 *Grauatus restituere appellatur etiam fideicommissarius.*

CAPVT DCXXXVI.

PRæsupponitur in causa Romana censuum, quod venditores censuum fuerint iudicialiter inhibiti ad instantiã executoris testamentarij q. Blasij, ne dictos census extinguerent, nisi prius certiorato eodem executore ad fauorem iurispatronatus erigendi, prout etiam similis inhibitio fuit facta Io. Baptistæ hæredi instituto, & grauato à dicto Blasio, ne eosdem census retrouenderet in præiudicium fideicommissi, prout latius in facto continetur.

Hoc stante concludendum est non potuisse solui sortem principalem per debitores censuum hæredi grauato, cum sint in culpa, & dolo soluendo ei, cui non poterant soluere propter inhibitionem prædictam, ex qua fue-
1 runt certificati de onere fideicommissi, † ideo non sunt liberati, tamquam non soluerint vero domino, nec habenti facultatem recipiendi *l. si ex pluribus. 89. §. 1. ff. de solutionib. l. 1. §. ante omnia. ff. de pact. Alex. conf.37. n.1. lib.3.* cum alijs per *Surd. decis.60. n.1.* & concludunt omnes *in l. eius qui. ff. si cert. petat. & in l. si ego. ff. de negot. gest.*

Amplius neque talis solutio liberaret soluentes, quamuis esset facta de mandato Iudicis,
2 nisi antequam solueret, denunciasset executori testamentario, qui inhibuerat, ad hoc vt

per

per eum possent opponi exceptiones concernentes causam fideicommissi, itaut non præcedente ista denunciatione, solutio dicatur sponte facta, nec iussus Iudicis excuset *Ruin. cons. 147. in fin. lib. 1. Menoch. de arbitr. cas. 137. n. 15. & cons. 68. n. 12.* bene *Rota decis. 298. n. 2. & decis. 345. n. 4. p. 1. in recentior.* & multa adduxi supra *c. 485. n. 5. vsque ad 9. tom. 3.* itaut superflua sit repetitio, & late etiam comprobat *Guter. pract. quæst. lib. 1. q. 81. n. 10. vsque ad 16.*

Immo stãte prædicta inhibitione facta per executores testamẽtarios satis potest dici, quod creditores censuum fuerunt certificati de
3 existentia testamenti, quod etiam in genere sufficiebat narrare, quamuis non appareat de certificatione singularum qualitatum in eo contentarum, statim enim quod data fuit notitia testamenti, debebat inhibitus perquirere conditiones, & qualitates in eo appositas, itaut si hoc non fecerit, sit in culpa, & præsumatur scire omnia ibidem expressa *Bart. in l. is potest. n. 21. ff. de acquir. hæredit.*
4 *Surd. decis. 265. n. 44. cum seq.* † vbi ampliat ista procedere non solum respectu personæ, cum qua contrahitur, sed etiam respectu rei, & aliorum iurium, quorum scientia præsumetur *Cuman. cons. 26. col. 1.* Cum etiam sufficiat, quod ex prædictis fuerit factus du-
5 bius, † qui habetur pro sciente, ex quo debuit inquirere, neque excusatur, si non probet se fecisse diligentiam, vt sciret, quidquid alias dubitans æquiparetur ignoranti, cum in hoc casu potius sit æquiparandus scienti late *Surd. d. decis. 265. n. 47. & 48. post Bald. in c. 1. §. personam vero. per quos fiat inuestitur. Ias. in l. quamdiu. n. 7. C. qui admitt.*

Quare si hæc procedunt non obstante iussu Iudicis, multò magis habebunt locum in casu nostro, in quo est facta solutio in spretum inhibitionis, & sponte, non coacte, maxime
6 quia † fuit solutum hæredi, vnde prius debebat præcedere inquisitio, & diligens perscrutatio cum quibus conditionibus, & oneribus esset hæres, faciendo etiam pronũciare illum esse legitimum, & verum hæredem, ad hoc, vt posset ei solui, vt in specie notat *Franc. decis. 206. col. 2. ad med. vers. & propte-*
7 *rea. n. 4.* † vbi etiam quod potest contra tale decretum opponi, & quando quis opposuisset, & succubuisset forte excusaretur iuxta *l. ait prætor. §. permittitur. vbi Glos. ff. de minorib. Guter. lib. 2. pract. quæst. 81. n. 12.*

Non obstat, quod hæredi grauato possit solui
8 ante restitutam hæreditatem, † itaut liberationes factæ ab eo debeant ratæ haberi *l. ante restitutam. 104. & ibi Glos. in verb. solutiones. ff. de solut. l. marcellus. §. res quæ. ff. ad trebellian. l. ita tamen. § actio. ff. eod. tit.* Quia omisso, quod stante inhibitione non attenditur an sit restituta hæreditas, necne, Respondetur, quod prædicta procedunt in solutione
9 necessaria, † secus autem in voluntaria, vt declarant communiter Doctores in *d. l. ante restitutam. vbi Bart. & Bald. n. 1. Imol in princ. & ad med. Ang. n. 1. Alber. in princ. ff. de solution.* vbi ita concordant *tex. in l. fin. § sin autem. vers. sin autem auaritiæ. C. commun. de legat. l. fideicommissa. §. si rem. ff. de legat. 3. l. si mora. ff. solut. matrim. l. cum fidei.*
10 *9. de fideicommissar. libertatib.* † Cum multa permittantur ex necessitate, quæ ex voluntate non permitterentur *l. 1. ff. de fund. dotal. l. filius. §. diui. in fin. de legat. 1. l. peto. § prædium. de legat. 2. l. diuus. de petit. hæredit. l. qui erat. ff. famil. ercifcund. Glos. in l. qui fidei. in verb. pendeat. ad med. ff. de fideicommissar. libertatib.*

Quod autem simus in actu voluntario, patet ex facto, cum non præcesserit aliqua intimatio, & disdicta per bimestre, nec aliquod præceptum Iudicis, aut depositum iuxta formam Bullæ super redemptione censuum, neq; enim sine istis requisitis poterat quis cogi ad extinguendos census, maximè, quia in diuersis vicibus, & partitis fuit facta extinctio, quæ
11 multò magis dicitur voluntaria, † quasi particularis solutio non admittatur in censibus, & in alijs quibuscumque casibus *l. tutor. 41. §. lutius. vbi Glos. in verb. depositi. ff. de vsur. l. obligatione. C. de solutionib. l. iulianus. § offerri. ff. de act. empt. l. qui pignori. de pignor. Ias. in l. quidam existimauerunt. n. 4. ad med.*
12 *ff. si cert. petat.* † Cum particularis solutio multa incommoda afferat *l. plane. ff. famil. ercifcund. l. si soluturos. ff. de solutionib.*

Ex quibus concordantur contrariæ opiniones Doctorum, quorum aliqui concludunt grauatum posse extinguere census, seu illos re-
13 trouendere, cum tamen alij negent, † Quia debent intelligi cum dicta distinctione voluntariæ, seu necessariæ redemptionis *Giurb. decis. 79. n. 45. Felician. de censib. lib. 4. c. 1. n. 5. Mastrill. decis. 47. Cancer. lib. 2. resolut. c. 6. de solut. n. 106. Molin. de primogenit. hispan. c. 10. n. 6. lib. 2. Roder. de ann. redditib. q. 15. n. 87. Ioseph. de Sesse. decis. 30. & de inhibit. c. 4. §. 8. n. 4. fol. 198. Casanat. cons. 7. & 9. Intrigliol. de censib. quæst. 71. n. 5. Bim. cons. 123. lib. 2.*

Cum etiam omnes prædicti loquantur, quando non potest considerari aliquis dolus ad in-
14 commodum substituti, † vt per *Giurb. d. decis. 79. n. 27. in fin.* Qui dolus in casu nostro est clarus stante inhibitione facta per executorem testamentarium, per quam inhibitus fuit constitutus in mala fide redimendo in præ-
15 iudicium fideicommissi, † vnde notificatio requirebatur *Giurb. d. decis. 79. n. 45. in fin. post Sesse decis. 30. & de inhibitionib. c. 4. §. 8. n. 4. Roder. de ann. redditib. lib. 2. q. 15. n. 59. Mastrill. decis. 143.*

Qua inhibitione etiam stante, & scientia fideicommissi, quæ inde resultabat, minus pote-
16 rant census redimi, † cum grauatus fideicõmisso sit similis vsufructuario *Suarez. alle-*

gat.6. *Molin.de primogenit.hispanor.lib.1.c.19. n.1. Guter. pract. quæst. lib.2. q.17. n.2. Monter.decis.17.n.11.* Vsufructuarius autem non potest annuum censum retrouendere,
17 cum † illius restitutio, seu retrouenditio sit facienda hæredi proprietario, quamuis enim vsufructuarius dicatur procurator in rem suam, & agere possit absque mādato proprietarij, Tamen intelligitur in his, quæ respiciunt vsumfructum, cum in alijs respicientibus proprietatem non habeat aliquod man-
18 datum, † sine quo non potest agere, nisi nomine proprietarij, & cum eius mandato, & ita declaratur *tex. in l.1. §. vsufructuarius. ff. de nou. oper. nunciat.* late *Castill. de vsufruct. c.20. n.10. cum seq. Caualcan. eod.tit. n.78.198.& 199.Crass.in §.legatum.q.34.n.2. Paris.cons.94.n.18.lib.2.per tex.in l.hoc am-*
19 *plius.§.fin.cum l. seq.de damn.infect.* † & ita seruat *Rot.* quod vsufructuarius solus non habeat facultatem extinguendi cēsum, itaut solutio illi facta non liberet debitorem census, vt fuit resolutum *coram R.P.D. Coccino Romana census.11. Decembris 1617.& 6.Iunij 1618.* vbi reprobatur *Giurb. decis. 79. n. 39.* cum alijs ibi adductis, qui contrarium tenent, & voluit etiam *Felician. de censib. lib.4.c.1.n.7. & in Addit.ad d.lib.4.n.8.*

Notandum est tamen, quod licet aliqui ex prædictis Doctoribus loquentes de grauato restituere appellent eum fideicommissarium,
20 vt † per *Giurb.decis.79. & Mastrill.decis.47. n.5.* Tamen possunt etiam tales grauati ita appellari sub nomine fideicommissarij iuxta *l.quamuis.cum seq. de iudic. Zanch.in l.hæredes mei. §. cum ita .p.3. n.1. fol. 44. ff. ad trebellian.* Quidquid alias fideicomissarij vocentur, qui veniunt ad fideicommissum *d. §. cum ita.*

EPITOME.

Legatum quando efficiatur caducum, si legatarius decedat ante mortem testatoris. ¶ Et quid in hoc operentur coniecturæ. ¶ Et an illæ debeant sumi ex testamento, vel extra. ¶ Testes duo an sufficiant ad probandum, quod testator voluerit transmittere legatum ad filium legatarij. ¶ Vel quod substitutio pupillaris non contineatur sub expressa vulgari. ¶ Vel quod sit exclusa mater à pupillari. ¶ Testamentum habens clausulam codicillarē, an possit probari per quinque testes étiam non rogatos, & fœminas. ¶ Legans aliquid mulieri cum conditione, vt renunciet omni legitimæ, & doti, quæ à patre possit peti, an intelligatur prohibuisse, vt nō petat legitimam matris. ¶ Renunciatio ad fauorem vnius, & quo ad certa bona quando extendatur ad non expressa. ¶ Et an comprehendat legitimam. ¶ Repudians paternam hæreditatem, an censeatur repudiasse fideicommissum sibi debitum in eadē hæreditate. ¶ Renuncians successioni paternæ an possit succedere patri, qui successit fratri. ¶ Dispositio generalis quādo restringatur per subsequentia verba. ¶ Tutela data vni filio, quo casu comprehendat alios. ¶ Filius naturalis, seu emancipatus, an habeat legitimam tam in bonis paternis, quàm maternis.

SVMMARIVM.

1 *Legatum efficitur caducum, si legatarius decedit ante testatorem. Fallit stantibus coniecturis. n.2. Et quales debeant esse. n. 4. & 16.*
3 *Testator potest facere, vt transmittatur ad hæredes, quod non est transmissibile, & è contra.*
5 *Testes quinque sufficiunt ad probandam voluntatem testatoris in materia legati.*
6 *Testamentum habens clausulam codicillarem sustinetur in vim codicillorum, quamuis sit probatum per quinque testes etiam non rogatos, & fœminas. n.7.*
8 *Declaratio voluntatis testatoris, quod in legato facto patri intellexerit etiam de filio probatur per duos testes etiā mulieres. n.12.*
9 *Testes duo sufficiunt ad probandum, quod testator noluerit contineri substitutionem pupillarem sub expressa vulgari, vel quod voluerit excludere matrem. n.10.*
11 *Voluntas testatoris an sit probanda ex coniecturis desumptis ex testamento, non extra.*
13 *Ecclesia hæres instituta tenetur ad solutionem eorum, quæ mandauit testator etiam in non solemni dispositione. n.15.*
14 *Apices iuris non excusant in foro cōscientiæ.*
17 *Pars vna testamenti declarat aliam.*
18 *Legans aliquid mulieri cum conditione, vt renunciet omni legitimæ, & doti, quæ peti possit à patre, non intelligitur prohibuisse, vt non petat legitimam matris.*
19 *Filia debet habere legitimam in bonis tam paternis, quam maternis.*
20 *Emancipatus præteritus querelat testamentum tam patris, quam matris.*
21 *Mater tenetur relinquere legitimam filio etiam naturali.*
22 *Filius naturalis non habet legitimam in bonis patris, & præteritus non rumpit eius testamentum.*
23 *Renunciatio generalis etiam iurata non comprehendit legitimam.*
24 *Expressio nominis proprij non recipit extensionem ad aliam personam.*
25 *Tutor datus Titio filio non censetur datus alijs filijs.*
26 *Renunciatio ad fauorem vnius non comprehendit alios, & non continet nisi bona expressa. n.27. & 33.*
28 *Repudians paternam hæreditatem non dicitur repudiasse ius fideicommissi sibi debitum in eadem hæreditate.*

Filia

29 *Filia renuncians successioni paternæ potest succedere patri qui successit fratri.*
30 *Dispositio generalis quando restringatur per subsequentia verba.*
31 *Dictio vniuersalis omnis, & similis debet restringi ad illud, de quo loquimur.*
32 *Dos est danda filiæ de bonis paternis.*
34 *Consensus limitatus non debet vlterius progredi.*
35 *Dotata à patre non excluditur à bonis maternis.*

CAPVT DCXXXVII.

NOn esse tractandum dixi de aliqua caducitate legati, de quo agebatur, Quãuis enim legatarius decesserit ante testatorē,
1 quo casu † legatum efficitur caducum, & euanescit, neque transmittitur ad hæredes legatarij iuxta *l. vnic. §. pro secundo. C. de caduc. tollend.* Tamen ab ista regula receditur stantibus coniecturis, quæ faciunt, vt legatum sit transmissibile, quod alias non esset tale *Doctor. in l. ex his. C. quand. dies legat. ced. Phanuc. de inuentar. p. 6. n. 77.* Cum testator possit mandare, vt transmittatur, quod
3 non est transmissibile, † & è contra *l. in conditionibus. §. hæc scriptura. ff. de conditionib. & demonstrat. Bald. in l. si pater. q. 4. C. de institut. & substitutionib.*

In casu autem nostro non solum adsunt coniecturæ transmissionis, de quibus late in facto sed etiam adest plena probatio desumpta ex depositionibus sex testium, qui omnes concordant, quod testator declarauit legatum prædij ad fauorem Gasparis fratris fuisse factum etiam ad fauorem filiorum ipsius Ga-
4 sparis, quos ita dilexit, sicut eorum patrem, adeo vt stante ista affectione testatoris, vocatio ad vtrosque referatur, itaut cessante persona prius nominati non excludatur eius filius & hæres *Anchar. cōs. 130. n. 3. & 4. Card. Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 8. tit. 14. in fin. iuxta l. qui liberos. §. hæc verba. ff. de vulgar. & pupillar.*

Neque in hoc casu erunt necessarij septem testes, quia cum agatur de materia legati, suf-
5 ficiunt † quinque *l. fin. §. vlt. ff. de codicill. Bart. in l. cum proponebatur. n. 3. ff. de legat. 2. Card. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib. 12. tit. 16. n. 9. in fin. & n. 11. in princ. Magdalen. de numer. test. in testam. requisit. p. 2. c. 5. n 30. & 31.* cū alijs per *Natt. cons. 363 n. 16.*

Et quamuis agatur de probando legatū factum in testamento, Tamen cum in eo extet clau-
6 sula codicillaris, † sustinetur testamentum iure codicillorum, in quibus sufficiunt quinque testes etiam non rogati, & fœminæ *Glos. in d. l. vlt. § fin. C. de codicill. & in l. qui testamento. § mulier. ff. de testam. & in §. testes autem. instit. eod. tit. Vasq.* qui de communi *de success. creat. lib. 2. §. 15. n. 43. Paris. cons. 32. n. 39. lib. 2.* & sicut rogitus, & qualitas masculinitatis non requiritur de necessitate in codi-
7 cillis, † ita neque in testamento, quod continet clausulam codicillarem *Vasq. de success. creation. lib. 2. §. 15. requisit. 15. n. 43. f. 28.*

Amplius posset etiam defendi sufficere testes pauciores, quãm quinque, hic enim agitur de
8 declaranda voluntate testatoris † an voluerit in legato facto fratri comprehendere ipsius filios, tunc enim requiruntur solum duo testes, itaut etiam mulieres ad probandam talem declarationem admittantur *Oldrad. cons. 297. n. 7. & 8. Bart. in l. 1. n. 2. C. de codicill. & in l. hæredes palã. §. si quid post factum testamētum. n. 4. Castr. n. 13. ff. de testam. Aret. in l. ideoque. in fin. ff. de liber. & posth. Alex. cons. 54. n. 3. lib. 3. Paris. cons. 94. n. 46. lib. 2. & cons. 13. n. 14. lib. 3.* cū alijs per *Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 12. tit. 16. n. 2. cum seq.* vbi quod omnes ità sequuntur *Curt. Iun. cons. 56. n. 10.*

Ideo in proposito concludunt Doctores, quod ad probandam voluntatem testatoris, quod
9 sub vulgari expressa substitutione noluerit continere pupillarem, sufficient duo testes *Bart. in l. 2. n. 39. vbi Claud. Seisell. n. 25. ff. de vulgar. & pupill. Bald. in l. quamuis. n. 1. & ibi Salic. n. 4. Alex. n. 2. C. de impuber. & alijs substitut. Idem Bald. in l. precibus. n. 12. C. eod. tit. Card. Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 12. tit. 16. n. 5. & 6.* Prout etiam
10 idem erit, † si quis vellet probare, quod tacita pupillaris ex coniecturata voluntate testatoris excludat matrem, quia tunc etiam duo testes sufficient *Ang. in d. l. precibus. n. 5. & Salic. n. 7. C. de impuber. & alijs substitut. Card. Mantic. ibid. n. 10. post med. Surd. cons. 356. n. 13. lib. 3.*

Neque obstat, quod ista mens testatoris debeat declarari ex coniecturis desumptis ex testa-
11 mento, non extra illud *Peregr. de fideicommis. art. 31. n. 10.* Quia etiam extra testamentum istæ coniecturæ possunt desumi, & sufficienter probant voluntatē disponentis *Surd. cons. 129. n. 10. lib. 1. post Bart. in l. alimenta. n. 3. ff. de aliment. & cibar. legat. Bald. in l. cū pater. 79. § donationis. ff. de leg. 2. Socin. Iun. cons. 167. n. 20. lib. 2. Magdal. de numer. test. in testam. requisit. p. 2. c. 5. n. 33. cum seq.* Et quidquid sit in coniecturis, nos sumus in proba-
12 tionibus plenis plurium testium, † quæ passim admittuntur ad probandum, quod testator asseruit hoc voluisse post conditum testamentum *Socin. Sen. in l. in ambiguo. n. 7. ff. de reb. dub. Card. Mantic. de cōiectur. vltim. voluntat. lib. 12. tit. 16. n. 1. in princ. & in fin. post Castr. cons. 18. n. 3. lib. 2. Roman. cons. 385. n. 7. in fin.*

Cum igitur ex prædictis constet de voluntate disponentis, illa est seruanda, maxime per lo-
12 cum pium, † vel ecclesiam hæredem institutam, quę tamquam cultrix iustitiæ & pietatis tenetur ad huiusmodi legati solutionem ad fauorem filiorum legatarij, quamuis etiam

talis

talis voluntas non esset solemnis, vt in proposito late comprobat *Card. Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 2. tit. 14. n. 16. vsque ad* 30. tamquã apices iuris in foro cõ-
14 scientiæ † non excusent *l. si seruum. §. sequitur. in fin. ff. de verbor. obligation. Bald. in auth. ad hæc. n. 13. in fin. de vsur. & in l. 1. n. 5. & 6. C. de confess.* Quod etiam comprobat *Magdalen. de numer. test. in testam. requis. p. 2. c. 5. n. 33. & 34. ad med. vers. nec est inutilis*
15 *ista inuestigatio. fol.* 58. † vbi quod etiam legata probata per duos testes debent solui, cũ etiam ex voluntate minus solemni oriatur naturalis obligatio, quæ multum prodest, & operatur ne dum in foro poli, sed etiam in foro fori, *Idem Magdalen. late in d. tract. de numer. test. p. 3. c. 2. & 3. fol.* 476. & 501.

Vnde magis erit debitum istud legatum, cum adsint probationes concludentes, prout etiã vltra prædicta in specie casus nostri late pro
16 legatario † concludit *Socin. Iun. cons. 167. per tot. lib. 2.* Cum etiam habeamus claram voluntatem defuncti, qui in eodem testamento semper vocauit ad legata, & substitutiones solum Gasparem legatarium, sed etiam eius filios, itaut ex ista pari dilectione patris & filiorum sit præsumãdum, quod etiam in isto legato voluerit eosdem filios comprehende-
17 re, & pariter diligere, † cum vna pars testamenti declaretur per aliam *l. vtrum. ff. de petit. hæreditat. l. qui filiabus. in princ. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de legat. 1. Socin. in l. 1. in 1. notab. de reb. dub.*

Quo vero ad aliud legatum concludendum est illud deberi, fuit enim factum cum cõditione vt puella legataria debeat renunciare omni legitimæ & doti, quæ peti posset ab Antonio eius patre, & à suis hæredibus, volens testator, quod huiusmodi dos succedat in locũ illius quod vnquã posset petere à d. Antonio, & eius hæredibus, & non renunciando prædictis prętensionibus non possit consequi ta-
18 le legatũ, † Ex quibus verbis sequitur, quod non prohibebitur legataria petere legitimã sibi debitam super bonis maternis, cum tantummodo per assecutionẽ legati fuerit prohibita à petitione legitimæ Antonij patris, non autem matris, filia enim consequi debet legitimam in bonis tam paternis, quam maternis, & in successione vtriusque parentis
19 sublata omni differẽtia sexus, † & patriæ potestatis *l. maximum vitium. C. de liber. præterit. l. meminimus. C. de legit. hæredib. §. nullam vero. auth. de hæredib. ab intest. venientib. Peregr. de fideicommis. art. 36. n. 38. in fin.*
20 *fol.* 332. † vbi etiam quod emancipati præteriti quærelãt testamentum paternum & maternum, & de eius nullitate dicunt *Bart. in repet. l. filio præterito. ff. de iniust. testam. & in auth. ex causa. C. de liber. præter. Surd. de*
21 *aliment. tit. 8. priuileg.* 81. *n.* 8. & 9. † vbi etiã quod mater non solum tenetur legitimam relinquere filio legitimo & naturali, sed etiã naturali tantum, qui poterit accusare testamentum matris de inofficioso, si ei non relinquatur legitima *l. si suspecto. §. 1. ff. de inofficioso. testam. Paleott. de noth. & spur. c. 38. n. 6. tom. 8. p. 2. fol. 62. Clement. de patr. potestat. c. 5. n. 41. vers. hinc est tertio. Bald. & Corn. in l. penult. in fin. vbi Cagnol. n. 34. & 42. C. ad or-*
22 *phician.* † Quidquid aliud sit in patre, in cuius bonis filius naturalis nullã habet legitimã, ideo præteritus non rumpit illius testamentum *Glos. in l. 1. in princ. in verb. naturalis. ff. de bonor. possess. contr. tab. Bald. in l. vlt. C. de naturalib. liber. & in l. 1. C. quor. bonor. Alex. cons. 74. in fin. lib. 2.* cum alijs per *Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 81. n. 1. cum seq.*

Non erit igitur exclusa legataria per renunciationem legitimæ patris à legitima matris, præsertim quia etiam requiritur specialis, &
23 indiuidua expressio † ad hoc vt renũcians dicatur renunciasse legitimæ, cum non sufficiat renunciatio generalis etiam iurata *Ang. in l. de his. ff. de transaction. Aret. in §. cum autem. in fin. instit. de inoffic. testam. Ias. cons. 90. col. vlt. vers. nec prædictis habeat obstare. lib. 3. Bero. cons. 63. n. 62. lib. 2. Roland. cons. 97. n. 13. lib. 2. & cons. 62. n. 11. lib. 3. Surd. de aliment. tit. 9. q. 15. n. 4. Menoch. cons. 71. n. 2. lib. 1. Ruin. cons. 27. n. 10. lib. 1.*

Maxime quia legatum est factum, vt renuncietur legitimæ debitæ per Antonium patrem, adeout ista appositio nominis proprij ipsius patris magis declararet voluntatem legãtis, quod non intellexerit de legitima per ma-
24 trem debita, † cum expressio nominis proprij non recipiat extensionem ad aliam personam *Aym. cons. 98. n. 9. Socin. cons. 104. n. 2. lib. 3. Ruin. cons. 108. n. 4. lib. 2. Crass. in §. fideicommissum. q. 9. n. 12.* cum alijs late per *Rustic. ad l. cum auus. lib. 6. c. 14. n. 52. ff. de condit. & demonstrat. post Doctor. in l. liberorum. vbi Bart. n. 5. ff. de verb. significat. Curt. Iun. cons. 57. n. 2. Gozad. cons. 29. n. 14. Peregr. de fideicommis. art. 16. n. 59. fol. 150. iuxta l. celsus. §. quod alicuius. ff. de legat. 2. l. si plures. ff. de legat. 3. l. 1. §. id quod. ff. ad leg. falcid. Rebuff. in l. 1. col. 10. ad med. ff. de verb. signific.*
25 vbi † etiam de masculino, quod licet comprehendat fœmininum, tamen aliud est quando adiungitur nomen proprium, puta si daretur tutor Titio filio, nam tunc per istam appositionem nominis nõ veniunt alij filij & filiæ *l. si quis ita. §. 1. & ibi Glos. ff. de testam. tut.*

Et passim renunciatio facta fauore vnius non præiudicat quo ad alios, cum sit stricti iuris,
26 & non † contineat nisi expressa, & quæ veniũt in necessariam consequentiam expressorum *Card. cons. 12. Calder. cons. 5. de præbend. Dec.*
27 *cons. 452. n. 21. Aym. cõs. 243. n. 6. ad med.* † vbi quod numquam fit extensio de vna persona ad aliam in bonis renunciatis, neque de aliquibus bonis ad alia bona iuxta *l. si vnus. §. ante omnia. vbi Ias. col. 2. ff. de pact. l. actione. C. eod. tit. l. si domus. vbi Bart. ff. de seruitut. vrban.*

vrban. prædior. Roman. conſ. 132. *in fin. Alex.conſ.*4.*col.*5. *poſt med.lib.*2.*& conſ.*118. *col.*3.*verſ. & poſito.lib.* 5. *Peregrin.de fidei-*
28 *commiſſ. art.*52. *n.* 25. *fol.* 502. † vbi etiam concludit, quod filius repudians paternã hæreditatẽ, non cẽſetur repudiaſſe ius fideicom miſſi ſibi debitum in dicta hæreditate paterna *Curt. Iun. conſ.*101. *per tot. Gabr.de iur. dot. & dot. promiſſ. concluſ.*1.*n.*60. vbi quod licet filia renunciauerit ſucceſſioni patris,
29 tamen poteſt ſuccedere fratri, † qui ſucceſſit patri *Roman. conſ.* 168. *in princ. Capell. Tholoſ.deciſ.*159. *incip. item fuit quæſitum ſi filia viuente patre. n.*1. *Purpur. in l. fin. col.*28. *C. de pact.Natt.in c. quamuis. col.*58. *q.*5. *verſ. tertio facit. eod.tit.in* 6.*Caſtr.in l. paulus.* §. *idem reſpondit. ff. de acquir. hæredit. Ang.conſ.*52.*col.*2. *Alex.in l.*1. §. *veteres.col.*6.*verſ.expreſſius. ff. de acquir. poſſeſſ. Capr. conſ.*12.*col.*2. *poſt princ. verſ.non obſtantibus in contrarium. n.*4. *Dec. conſ.*551. *plenè & ſubtiliter.n.*1. *verſ. hoc præmiſſo.*

Non obſtat, quod teſtator mandauerit generaliter renunciari omni legitimæ, vnde videtur comprehendi etiam legitima matris, tãquam in bonis paternis vnica tantum legiti-
30 ma debeatur, † Quia iſta diſpoſitio licèt ſit generalis, tamen reſtringitur per ſubſequentia verba videlicet,quæ peti poſſet ab Antonio eius patre,tunc enim non attenditur aliqua generalitas verborum propter adiectionem perſonalis renunciationis, quæ ſolum reſtringitur ad illam perſonã, & ad cauſam, ob quam ſunt talia verba prolata *Aret. in l. paulus.col.*1.*verſ. ſed remanet dubium. ff. de acquir.hæredit.& conſ.*191.*col.vlt.poſt Bart. in l.qui roma.* §. *duo fratres. q.*6. *ff.de verb. obligat.* & bene in propoſito noſtro *Pariſ. conſ.*49.*n.*39.*vſque ad* 48.*lib.*3.*Dec.conſ.*265. *ad excluſionem.col.*1. *Menoch.conſ.*401.*n.*91. *ad med. & n.*114.*lib.*5.

Cum etiam, licet dictum ſit de omni legitima, Tamen iſta quoque dictio vniuerſalis omnis,
31 & ſimilis reſtringitur ad id, † de quo loquimur *Rebuff. in l.nominis & rei.*6.*col.*5.*poſt med.verſ.omnem. ff.de verb. ſignificat. iuxta l.ſcientiam.* §.*qui cum aliter.ff.ad leg.aquil. c.dilecto. de ſentent.excommunicat.in* 6.*l.inter omnes.ff.qui ſatiſd.cogant. Bart.in l.generali.* §.*vxori. ff.de vſufr.legat. Capr.conſ.* 43.*n.*9. *Decian.conſ.*57.*n.*19.*lib.*1.

Et magis reſtringitur talis renunciatio ad legitimam patris,quia fuit facta etiam pro dote, quæ peti poſſet à patre, & ſic ex cauſa dota-
32 tionis ob legatum relictum pro dote, † quæ dotatio erat facienda de bonis paternis *l.fin. C. de dot. promiſſ. Pariſ.* qui in ſpecie ita arguit *conſ.*49.*n.*43.*lib.*3. ſubdens, quod propter iſtam cauſam finalem, ob quam fuit facta huiuſmodi renunciatio, minus poteſt illa
33 extendi ad alia bona,† quàm ad ea,quæ ſunt expreſſa *Dec.* in terminis *conſ.* 379. *requiſitus. n.*5.*in fin. poſt Aret.conſ.*163. *verum eſt quod comicus.col.*4. *Ang.conſ.*190. *viſa dicta quietatione.col.*1.*iuxta l.cum pater.* §.*dulciſ-*
34 *ſimis. ff. de legat.* 1. † Tamquam conſenſus mulieris, qui fuit limitatus,non debeat vlterius porrigi *l. iubemus. C. ad velleian. Roman. conſ.*131.*vt retulit. in fin.* Prout paſſim dotata à patre non excluditur à bonis maternis, niſi diſpoſitio vlterius progrediatur,
35 exprimendo etiam alias perſonas, † à quibus dotata nõ fuit *Dec.d.conſ.*379.*n.*6.*poſt Bald. in l.*1. *C. de legit.hæredib.Anchar.conſ.*79.*retento ordine quæſitorum. Roman.conſ.*485.*in caſu propoſitæ conſultationis. n.* 2. *cum alijs ibid. per Mandoſ. in verb. dotantis. Iaſ.in l. vt liberis. n.* 6. *C. de collationib. Corn. conſ.* 127. *poſt princ.lib.*1.

EPITOME.

COmmunis reputatio, ſeu veritas rei, an attendatur ad excuſandum delinquentem. ¶ Receptans bannitum, qui nulliter fuit poſitus in bannum,an ſit puniendus.¶Et quando talis poſſit impune offendi. ¶ Contemptus Iudicis, & malum exemplum an debeat puniri. ¶ Et quales debeant eſſe mulctæ, quæ ob talem cauſam dantur. ¶ Et an citatio requiratur in illarum impoſitione. ¶ Nullitas notoria tam facti,quam iuris reſultans ex actis, an ſit conſideranda in materia occidentis bannitum. ¶ Et quale ſit huiuſmodi notorium. ¶ Barones an poſſint reſtituere bannitos. ¶ Excommunicatus iniuſtè an debeat in publico ſeruare talem ſententiam ad euitandum ſcandalum, & contemptum Eccleſiæ. ¶ Et quid in occulto, & in longinquis partibus,in quibus excommunicatio non eſt cognita. ¶ Et quando alij poſſint cum eo participare.

SVMMARIVM.

1 *Receptans bannitum,qui nulliter fuit poſitus in bannum,non punitur. n.* 6. *Intellige vt n.*7. *&* 8. *Et an ſaltem ſit imponenda pœna ratione contemptus. n.* 14. *Vel mali exempli. n.*17.
2 *Bannitus poteſt impune offendi,ſi rectè, & ritè fuerit condemnatus.*
3 *Rectitudo banni eſt inueſtiganda, vt bannitus poſſit occidi abſque incurſu pœnæ.*
4 *Propoſitum in propoſito idem operatur, quod oppoſitum in oppoſito.*
5 *Contrariorum eadem debet eſſe diſciplina.*
9 *Communis reputatio, ſeu veritas rei attenditur ad excuſandum delinquentem. n.*13.
10 *Nullitas notoria tam facti, quam iuris reſultans ex actis debet conſiderari in materia occidentis, ſeu receptantis bannitum.*
11 *Notorium dicitur illud, quod reſultat ex actis, maximè quando acta ſunt contentioſa iuriſdictionis. n.*12.
15 *Acceſſorium ceſſat ſublato principali delicto.*

Mulcta

16 *Mulcta, quæ dantur pro contemptu Iudicis debent esse leues, & ad illas imponendas requiritur noua citatio.*
18 *Causa etiam iniusta excusat à dolo.*
19 *Barones aliquando possunt gratiam facere, & bannitos restituere.*
20 *Iniustè excommunicatus debet seruare sententiam in publico ad euitandum scandalum, & contemptum Ecclesiæ, secus in priuato, & in longinquis partibus. n.21. Et quando alij credentes eum innocentem possint cum eo participare. n.22.*

CAPVT DCXXXVIII.

NVllam pœnam Dixi imponi posse pro prætensa receptatione, Cum enim præsupponatur notoria nullitas cōdemnationis ex eisdem actis apparens, succedit commu-
1 nis opinio Doctorum; † quod receptans nulliter bannitum non punitur, nam solùm debet vocari, & teneri bannitus, quem ritè, & rectè bannitum comperimus, prout dicimus de accusato, contumace, excommunicato, & similibus, qui non possunt dici tales, si constat de nullitate contumaciæ, accusationis, & excōmunicationis *Bart. in l. non putauit. §. non quauis. n.2. ff. de bonor. possess. contr. tabul.* Vbi quod ita debet intelligi dispositio
2 illa, † quod bannitus possit impune offendi, videlicet dummodo sit ritè, & non nulliter condemnatus *Idem Bart. in l.4. §. condemnatum. n.5. & 6. ff. de re iudicat. & in l. vltim. post med. vers. mihi tamen videtur vt alias dixi. ff. ad leg. iul. de adulter. & in extrauag. ad reprimendum. post princ. in verb. per accusationem. n.27. ad med. vers. vbi ergo per accusationem. Alex. cons.160. n.2. & per tot.*
3 *lib.7.* Vbi quod debet puniri, † si non ex dolo, saltem ex culpa lata, à qua non excusabitur tamquam debuerit diligenter inuestigare rectitudinem banni, ideo non euitabit pœnam extraordinariā arbitrio Iudicis *Idem Alex. cons.77. n.6. cum seq. lib.3.* & late de magis communi opinione testatur *Gabr. de reg. iur. conclus.6. n.31. Vant. de nullit. tit. quoties & intr. quod temp. de nullit. agi poss. n.44. Cartbar. de execut. sentent. capt. bannit. c. fin. n.15.* Cæteros consultò omitto, quia esset longum alios recensere, & latissimè tractat *Farinac. q.103. n.36. vsque ad 46. & n. 313. cum seq. Alber. de statut. q.76. tom.2. fol. 78.* vbi quod præsentans, seu occidens bannitum non legitimè bannitum non habebit præmium delatum à statuto illi, qui bannitum occiderit, seu præsentauerit, quamuis enim à pœna excusetur, tamen non est par ratio euitandi pœnā, & consequendi lucrum *l. fin. ff. de codicill.* ideo ad istum effectum debemus accipere condemnatum eum, qui ritè fuit condemnatus *Alber. de statut. q.30. tom.2. fol.71. iuxta l.4. ff. de re iudic.*

Cum igitur pœnam mereatur occidens bannitum nulliter condemnatum, ita è contra non debet puniri, qui taliter bannitum receptat,
4 vt idem operetur propositum in proposito, quod oppositum in opposito *l. fin. C. de sentent. pass. Neuiz. cons.70. n.24. Surd. cons.310. n.13. lib.3.* Et vt contrariorum eadem sit di-
5 sciplina † *l.1. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. in fundo. ff. de rei vendicat. Paris. cons. 31. n.122. lib.1.* Et in specie de receptante bannitum nulliter condemnatum, quod non puniatur concludit *Grammat. decis.29. n.1. cum seq.* Vbi quod secundum suum votum
6 fuit per Principem rescriptum, † mandando receptantem non molestari, quidquid alij Iudices malè sensissent, cum verè talis non possit dici bannitus *Curt. Sen. cons. 59. dux philippus. col.11. in princ. vers. quid plura posito quod prædicta. n.15. in fin. cum seq. & Grammat.* sequitur *Carrer. in prax. in vlt. tract. de homicid. & assassin. §. post verò maleficium. n.8.*

Neque obstat, quod non legitimè bannitus habeatur pro non bannito, quantum ad se, cum
7 non sit de iure bannitus, † secus autem quantum ad alios, quorum respectu habebitur pro verè bannito, cum ad eorum excusationem sit habendus pro tali, prout communiter reputabatur, vt distinguit *Alber. in l. 4. §. condemnatum. ad med. vers. & ad hunc. n. 2. in fin. & ibi Ias. n.34. ad med. vers. & ad istum textum potest responderi. ff. de re iudi-*
8 *cat.* † Quia prædicti Doctores loquuntur quo ad excusationem, non autem quo ad punitionem, vnde vnus casus non debet trahi ad alium tamquam ex diuersis non fiat illatio, & ita etiam declarat *Menoch. de arbitrar. q. 90. n.9. post Bald. in l.1. alias est 2. ad med. C. de pœnis.*

Præsertim, quia quando agitur ad excludendum delictum, & sic ad excusandum delinquentem, modò attenditur communis reputatio,
9 modo veritas rei, †. secundum quod delinquens excusatur *l. inter eos. §. rectè. ff. de furt. Castr. cons.199. ad fin. vers. & quando quæritur. lib.1. Aym. cons.2. n.8. ad med. vers. sed è contra veritas excusaret. & cons.88. n. 16. post Bart. in l. genero. 8. ff. de his qui notant. infam. Alex. cons.36. viso themate. in fin. lib.4. Corn. cons.122. col. vlt. lib.4. & cons. 327. eod. lib. Dec. cons.327. col. fin. post med. Menoch. de arbitr. q.90. n.21. Farinac. cons. 60. n.69. in fin. & n.133. etiam in fin. lib.1. Becc. cons.60. n.15. Vulpell. cons.59. n.6. Capoll. cons.7. n.2. Moron. de treng. & pac. q. 107. n.20. tom.11. fol.434. Gomes. in c.2. n.37. de constitut. Aym. cons. 2. n. 8. ad med.* Vbi quod veritas excusat contra opinionem, vnde stante statuto, quod bannitus impunè offendi possit, si quis offendat bannitum, quem ignorabat esse bannitum, excusabitur à pœna homicidij, nam ad euitandam pœnam sufficit veritatem ita esse *Alex. cons.36. in fin. lib.4. & cons.114 col.2. lib.1. Corn. cōs.122. col. fin.*

fin.lib.4.Dec.cõſ.326.viſo caſu propoſito.n.4.
Neque etiam obſtat, quod nullitas banni debeat eſſe notoria, & euidẽs toti populo,itaut ſit notorium facti, non autem notorium iu-
10 ris ex actis apparens, † Quia in materia occidentis, ſeu receptantis bannitum attẽditur non ſolum nullitas notoria facti, ſed etiam nullitas notoria iuris, quæ reſultat ex actis Alex.conſ.65.attenta diſpoſitione ſtatuti. n.8. col.2.in fin.verſ.& dicit. & col.3. in princip. verſ.cum ergo in propoſito.lib.3.poſt Bald. in l.eum qui.18. n.1. & ibi Salic.n.6. ante med. verſ. ego ſto.C.ad leg.iul.de adult.Angel.de malefic.in verb. nec non ad denunciationem. n.36.ad fin.verſ.credo tamen quod ſi in proceſſu formato ad querelam. vbi etiam Auguſt.in fin. verſ.nec obſtat doctrina.Blanc.in prax.crimin.§.ignorantia an excuſet à delicto.n.9.cum ſeq. Mõticell.reg.crimin.3. n.19.
11 Et paſſim † illud dicitur notorium, quod ex actis reſultat Socin.cõſ.38.col.8.verſ.ſeptimo principaliter.lib.1.Pariſ.conſ.111. n.7. lib.4. Neuiz.conſ.81.n.52.Socin.Iun. conſ.16. n.18.
12 lib.1. Menoc.de arbitrar. caſ.166. n.7. † vbi quod maxime procedit quando acta ſunt cõtentioſæ iuriſdictionis Aret. conſ. 42. n. 5. Grammat.deciſ.36.n.36.Ang.in l.2.in fin. C. de tempor.appellat.Bald.in auth.ad hac.col.5 C.de vſur.& in l.1. C. quom. & quand. iud. Alex.in l.exitus. n.3.de acquir.poſſeſſ.& cõſ. 59.n.17.lib.4.Rip. in l.4. §.condemnatum. n. 15 & 16.ff.de re iudic.Farinac.conſ.190.n.2. lib. 2. Quidquid alias notorium iuris non ſit propriè notorium Idem Farinac. conſ.30.n. 90.& q.21.n.19.Maſcard.concluſ.1107.n.29.
Minus obſtat quod receptans taliter bannitum ignorabat nullitatem condemnationis, & banni, itaut ex hoc videatur facta recepta-
13 tio tamquam de iuſtè bannito, † Quia ad excluſionem delicti non attenditur opinio delinquentis, aut communis reputatio, ſed rei veritas,vt dictum eſt Aym.conſ.88.n.16. Menoch.de arbitr.q.90.n.21.Alex.conſ.36.in fin. lib.4.& ibi Natt.in addit. in verb. ignorantia. Idem Alex.conſ.114.ponderatis.n.4.lib.1. cum alijs ſupra allegatis.
Nec facit,quod ſaltẽm ratione contemptus Iudicis, vel propter malum exemplũ videatur imponẽda aliqua pęna,prout dicimus de eo, qui licèt ſit inductus ex aliqua cauſa honeſta vt ſuũ conſequatur,vel quid ſimile faciat, tamen ſi res ſit mali exẽpli erit puniendus,cum videatur aliquod crimen committere Boſſ. de oppoſit.contr.teſt.n.148.fol.254. & de contemptu puniendo multa Menoch. de arbitr. caſ. 416. n.23. vſque ad 31.fol.139. Quia cum non
14 poſſit † puniri receptatio, quæ eſt principalis ex ſuperius adductis, neque etiam poteſt conſiderari aliquis contemptus punibilis tã-
15 quam acceſſorius, qui ceſſat ſublato principali delicto l.qui liberis.de vulgar.& pupillar.Dec.in l.cum principalis.ff. de regul. iur. Surd.conſ.93.n.1.lib.1. Cum etiam iſtæ mulctæ, quæ ſolent dari pro contemptu Iudicis, iuxta notata in l.1.ff.ſi quis ius dicent.
16 non obtemperauer. † ſint & eſſe debeant leues, & ad illas imponendas non ſufficiat ſola inobedientia, ſed requiratur noua citatio, ad hoc vt inobediens faciat ſuas defenſiones, cum non omnis contemptus ſit punibilis Roland.conſ.39. n.33. lib.1. Alex. conſ. 212.col.2.in fin.lib.6.Marſil.in l.de vno quoque.n.191.ff.de re iudic.poſt Bart. in l.1.in fin.princ. n.13.& ibi Iaſ. n.30.ff.ſi quis ius dicent.non obtemper.Affl.ſuper conſtit.regn. lib.1.rubr.96.incip. edictorum. n.32. ad med. Imol.in l. quidam conſulebant.57.in fin. ff.de re iudicat. Socin. in tract. citation. in 7. art. princip.verſ.vigeſimoſeptimo. Ang. in §. vlt. col.fin.inſtit.de ſatiſdat.tutor.
Et quo ad malum exemplum neque poterit irrogari aliqua pœna, cum illud non probe-
17 tur, † prout erat probandum, Cum etiam non ſemper ex receptatione banniti, neceſſariò ſequatur malum exemplum, tamquam poſſit adeſſe tolerantia Principis, & ſaluus conductus, cum alijs cauſis, ex quibus licite receptetur, itaut ſtantibus iſtis & ſimilibus non debeat quis male cogitare de receptante, & quidquid ſit ſemper militat ratio ſuperius adducta, quod ſi non eſt punibilis receptatio, neque pęnam merebitur quidquid acceſſoriè ex ea ſequitur, Maxime quia ipſemet Baro & Dominus, qui receptauit talem nulliter bannitum illũ remiſerat à prætenſo banno gratiam omnimodam faciendo, & licèt remiſſio prætenderetur nulla, cum non adeſſet confirmatio Principis ad quem
18 illa ſpectabat, prout poſtea ſecuta fuit, † Tamen iſta cauſa, quamuis etiam iniuſta excuſare debet ab omni dolo l.igitur.§.poteſt. de liber.cauſ. Gloſ.in l.1. in fin.ff. de abigeis. Vulpell.conſ.64.n.7.& conſ.3.n.18.Socin.cõſ. 108.n.12.lib.1.Becc.conſ.60.n.16.& conſ. 78. n.28.Surd.conſ.86.n.21. Dec.conſ. 565. in fin.
19 Cum † etiam Barones aliquando poſſint gratiam facere,& bannitos reſtituere,vt late per Farinac.q.6.n.2.cum ſeq. Et ita ex prædictis fuit iudicatum reuocando ſententiam continentẽ condemnationem in tam immẽſa quãtitate,vt admirationem pareret,ideo meritò fuit habitus recurſus ad Principem,qui admiſit inquiſitum ad compoſitionẽ moderatam.
In quibus etiam eſt notandum, quod non obſtant quæ dicebantur de excõmunicato, nam in hac materia firmanda eſt illa concluſio,
20 quod iniuſtè excommunicatus, † non eſt in conſcientia excommunicatus, cum ſine peccato mortali non ſit vera excommunicatio, licèt in publico debeat talem ſententiam ſeruare ad euitandum ſcandalum, & ne videatur contemnere cenſuram Eccleſiæ, alias in foro exteriori cenſebitur eamdem cenſuram violaſſe, & irregularis iudicabitur, & alias pœnas incurret, quæ ſunt ſtatutæ contra non ſeruantes rigorem excommunicationis Gloſ.

in c.

in c. postulastis. in verb. spoliandi. vbi Abb. n.12. de cleric. excommunic. ministr. Syluest. in verb. correctio. §.9. & in verb. excommunicatio. il 2. notab. 1. cas. 8. & notab. 4. dub. 8. Couar. in c. alma mater. p. 1. §. 7. n. 7. vers. bis equidem probatur: de sentent. excommunicat. in 6.

Verum talis in foro conscientiæ non est excommunicatus, nec aliquam pœnam incurrit,
21 dummodo † certus sit de sua innocentia, ideo celebrans in occulto, aut participans cum alijs in occulto non efficitur irregularis, nec punitur, nec vllum peccatum committit, immo potest facere omnia non secus, ac si non esset excommunicatus secretè tamen, & remoto scandalo, & contemptu *Caietan. 2.2. q. 70. art. 4. ad 2. Cordub. lib. 1. q. 43. cas. 13. Henriquez. lib. 13. de excommunic. c. 15. §. 3. in princ. Couar. in d. c. alma mater. p. 1. §. 7. n. 7. vers. illud tamen est admonendum. Sair.*
22 *de censur. ecclesiast. lib. 1. c. 17. n. 17.* † vbi etiã concludit, quod si existeret in lõginquis partibus, in quibus esset ignota talis excõmunicatio iniusta, non prohibebitur in publico interesse officijs diuinis, & recipere sacramẽta, & celebrare si fuerit Sacerdos absque incursu irregularitatis, & alicuius pœnæ iuris *Caietan. 2.2. q. 70. art. 4. ad 2. Henriq. lib. 13. de excommunicat. c. 15. §. 3. Sot. 4. d. 22. q. 1. art. 3. conclus. 4. vers. arguet tamen. in fin.*

Amplius iste, qui fuit iniuste excommunicatus non solum euitato scandalo poterit secretò interesse diuinis, & celebrare, vt dictum
23 est, † sed etiam illi, qui sciunt eum esse virum bonæ conscientiæ, & credunt esse innocentem, quamuis sciant excommunicatum fuisse, possunt eidem seruire in missa, ac participare alias in diuinis secretò tamen, quoniam sic faciendo, timetur iniusta sententia, & executioni mandatur in publico, & satisfit humano iudicio, quæ foris sunt iudicanti, dum manifestè videtur non contemni auctoritatem Ecclesiæ, neque innocens priuatur omninò spiritualibus consolutionibus animæ suæ cum in veritate non sit excommunicatus, tamquam talis sententia iniusta non sit sententia, & illius nomen non mereatur, vt in specie omnia prædicta comprobat *Sair. de censur. ecclesiast. lib. 1. c. 17. n. 18. post Caiet. 2.2. quæst. 70. art. 4. ad 2. Io. Driedo de libert. Christian. lib. 1. fol. 237. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 23. art. 4.*

EPITOME.

Reproductio monitorij quando sit facienda ad hoc, vt Iudex sit certus de sua iurisdictione, & vt possit pronunciare articulos haberi pro confessatis. ¶ Et quid si aliunde ex præsumptionibus potest certificari talis iurisdictio. ¶ Et quando ad hunc effectum sufficiat reproductio verbalis. ¶ Et quid illa operetur. ¶ Et de eius vtilitate, & praxi. ¶ Statuta quod positiones habeantur pro confessatis, an sint odiosa, seu rationabilia. ¶ Aequitas non scripta qualis sit. ¶ Et an debeat attendi per Iudices, & Arbitros habentes facultatem procedendi de æquitate. ¶ Procuratores, executores, & similes an possint agere ante acceptationem, & visionem mandati. ¶ Monitoria an debeãt continere comminationem, quod articuli habebuntur pro confessatis. ¶ Et quando illis non respondens in termino admittatur post terminum. ¶ Offerens se paratum ad respondendum, soluendum, vel quid simile faciendum quo casu excusetur à cõtumacia.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium debet reproduci in actis ad hoc vt Iudex sit certus de sua iurisdictione, & possit pronunciare articulos haberi pro confessatis. Fallit si aliunde esset certus de illius executione. n. 2. & 8.*

3 *Citatio executa, & verbaliter reproducta releuat à reali reproductione, si citatus postea compareat, & contra eum Iudex pronunciat, quamuis notitiam executionis citationis non habuerit. n. 4. & 5.*

6 *Praxis non reproducendi monitoria, & citationes est valida, & de eius vtilitate. n. 7.*

9 *Commissio citationis facta per Iudicem nuncio operatur vehementem credulitatem eiusdem Iudicis, quod illa fuit executa, quæ iuncta cum comparitione citati, vel relatione statim facta post decretum sufficit ad reddendam certam suam iurisdictionem. n. 10. & 13.*

11 *Procurator, executor, & similis non possunt agere ante acceptationem, & visionem mandati. Declara vt n. 12.*

14 *Quæ incontinenti fiunt censentur inesse, & Iudex hoc arbitratur.*

15 *Citatus ad respondendum positionibus admittitur ex causa ad responsionem post terminum. Declara vt n. 17.*

16 *Causa quælibet excusat à mora, & contumacia.*

18 *Offerens verbaliter se paratum ad respondendum positionibus, vel soluendum, aut quid simile faciendum non excusatur à contumacia. n. 21.*

19 *Responsio debet esse certa non obscura, & paria sunt non dare responsum, vel incertum, & dubium. n. 20.*

22 *Monitorium an debeat continere comminationem, quod articuli habebuntur pro confessatis. n. 23.*

24 *Executio monitorij inducit scientiam omnium in eo contentorum.*

25 *Aequitas non scripta non attenditur tamquam consistens in cerebro quorumcumque, vt quod somniant, æquum putent. n. 27.*

26 *Iudices & Arbitri habentes facultatem procedendi de æquitate, non debent iudicare contra*

contra leges etiam rigorem continentes.

28 *Statuta quod positiones habeantur pro confessatis non sunt odiosa, sed rationabilia, & utilia, & de alijs viginti quatuor pœnis contra tales contumaces remissiuè. n. 29. & 30.*

31 *Superflua sunt resecanda.*

CAPVT DCXXXIX.

Adde supr. ad c. 503. n. 12.

IN casu proposito firmanda est conclusio, quod quamuis debeat in actis constare de monitorio, & illius executione, antequam Iudex pronunciet super articulis confessatis, licet illud realiter fuisset executum, tãquam
1 requiratur reproductio† ad hoc, vt possit deueniri ad huiusmodi decretũ, vt appareat de iurisdictione Iudicis iuxta theoricã *Bar. in l. hæc autem. 4. §. non defendi. n. 2. ff. quib. ex cauf. in possess. eat. & in l. si finita. 15. §. iulianus scribit. n. 18. ff. de damn. infect. & in l. multum. 21. n. 4. ff. de condit. & demonstrat.* cum alijs late per *Felin. in c. quoniam contra. 11. col. 9. in princ. vers. ex qua ipse infert. n. 16. de probat. Abb. cons. 84. col. 2. ad med. vers. corruit. lib. 2.*

Tamen ista regula intelligitur, vt procedat solùm in casu, in quo Iudex non posset esse cer-
2 tus de executione talis monitorij, † nisi ex relatione nuntij reproducta in actis, secus autem quando ex aliqua verisimili præsumptione, aut coniectura potest liquere Iudici, quod idem monitorium fuerit executum, tunc enim rectè ac ritè pronunciabit articulos esse habendos pro confessatis absque aliqua relatione nuntij, & reproductione monitorij, cum sufficiat constare quoquomodo de illius iurisdictione, probabiliter credendo, quod monitorium fuerit executum, Ita in specie *Bald. in l. falsus. 19. n. 20. vers. & si tu dicis quod ordo peruersus. & vers. solutio si iudex credit. C. de furt. & seru. corrupt.* bene *Castr. in l. multum. 21. n. 8. ff. de condit. & demonstrat. Card. Alexandr. in c. cum parati. 19. n. 37. & 38. & ibi Franc. n. 45. col. penult. post med. vers. secundo posset limitari. de appellat. Felin. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. 10. col. 9. in fin. vers. & ibi in verbis præcedentibus videtur. de constitutionib.* vbi allegat etiam *Rom. in l. sed & si de sua. 34. §. sed & si cum. ff. de petit. hæreditat.* sed est *in l. hæres institutus. 32. col. 2. ante fin. vers. aduerte tamen. n. 10. ff. eod. tit. Marsil. in l. patre vel marito. 6. n. 48. ff. de quæstionib. Vant. de nullit. ex defect. citation. n. 46. in fin. vers. in quibus reperies opinionem hanc declaratam. Vestr. in prax. c. 4. lib. 4. n. 5. vers. rursus*
3 *quod iudex. fol. 91.* † Vbi etiam, quod ita passim seruatur, quod pro ista credulitate Iudicis satis sit allegare citationem executam, quam allegationem practici vocant productionem verbo factam, qua vtuntur cauti procuratores, quamuis haberent in manibus citationem executam sub spe futuræ comparitionis citati, quæ si contingeret, tunc releuaret actorem à reali productione eiusdem
4 citationis executæ, †nã ille qui post emanatã citationem comparet, præsumitur rectè citatus *Aegid. conclus. 364. Caputaq. decis. 112. p. 1. Rot. diuers. decis. 447. n. 3. p. 1.* & contra talem sic comparentem poterit Iudex pronun-
5 ciare, quamuis ad eum nulla executio citationis, vel eius relatio peruenisset *Rot. decis. 637. si aliqua causa. de citationib. in antiq.* quam allegat *Vestr. d. lib. 4. c. 4. n. 5. post med.* quæ est *decis. 16. de iudic. in antiq.* & huiusmodi praxis non reproducendi monitoria,
6 & citationes† est vtilis non solum, quia per comparitionem subsequentem conualidaretur talis citatio non reproducta, si forsan non esset legitimè facta, sed etiam, quia actor releuatur ab expensa registri, quæ fieret in registratura instrumẽti monitorij, seu citationis, & executionis, & reproductionis, quæ ad minus est scutorum duorum aureorũ, vt post *Vestr. d. lib. 4. c. 4. n. 6. & 7.* notat etiam *Gonzal. ad regul. 8. cancellar. in proœm. §. 7. n. 150.*
7 *& 151.* † Vbi etiam quod attenta ista praxi fuit resolutum pro saluanda quadam reproductione citationis solo verbo facta, vt per *Rot. coram R. P. D. Orano Burgen. quindenniorum. 5. Martij* 1599.

Quibus stantibus rectè, cautè, & doctè, tam procurator, quàm Iudex fecerunt, ille in non reproducendo, iste autem in sententiando articulos pro confessatis, quia licèt non fuisset reproductum monitorium, tamen pars
8 illud conualidauit per comparitionem, † & subsecuta est prædicta vtilitas euitationis registri, & Iudex non debebat attendere talem non reproductionem, cum aliunde esset certus de executione eiusdem monitorij non solum, quia Iudex decreuit monitorium, & quia pars comparuit offerendo se paratam respondere, quod non fecisset, nisi sciuisset, quod omnia à statuto requisita fuissent seruata. sed etiam ex alijs in facto adductis, ex quibus clarè colligitur certitudo Iudicis, quo ad executionem, & quo ad suam iurisdictionem fundatam, cum sufficiat aliqua verisimilis præsumptio ad istum effectum, vt dictum est supra ex *Bald. Felin. Franc.* &
9 alijs allegatis *n. 2.* † & in specie istã commissionem citationis factam per Iudicem nuncio, quod ex ea præsumatur vehemens credulitas executionis, tamquam verisimiliter sit præsumendum, quod nuncius fuerit diligens in exequendo, considerat *Marsil. in l patre vel marito. n. 56. ante fin. ff. de quæstion.*
10 Vnde † multò magis in casu nostro, in quo vltra talem commissionem Iudicis, adest etiam comparitio partis, quæ magis talem notitiam arguit conualidando omnia gesta *Cassad. decis. 2. n. 3. de iudic. Gonzal. ad reg. 8. in proœm. §. 7. n. 147.*

Quod etiam est in procuratore, & executore, & simi-

11 similibus, qui licèt nihil possint agere † ante
acceptationem,& visionem mandati,& com-
missionis sibi factæ *Glos.in clem.1.in verb.re-
ceptis.de procurat.Cassad. decis.8. n.12.de re-
stit.spoliator. Vant.de nullit.defect. mandat.
n.115.* Tamen satis est quod aliunde certio-
12 rentur de facultatibus eis concessis, † cum
sufficiat ex præsumptionibus posse colligi,
quod habuerint scientiam contentorum in
mandato, absque eo quod instrumentum ad
eos non peruenerit *Bart. cons.73. quæritur
vtrum procurator constitutus.lib.1.* per nota-
ta.*in l.consensu.in princ ff.de action. & obli-
gat.Alex.cons.146.n.34.lib.5.*
Quæ magis habent locum, quia licèt Iudex non
possit procedere antequā fiat relatio execu-
13 tionis citationis,vt prætēditur,†Tamen si vl-
tra verisimilē credulitatē statim relatio fiat,
prout in casu nostro facta fuit, valebit pro-
cessus & decretum, neque de nullitate pote-
rit opponi, cum ea, quæ fiunt incontinenti
14 censeantur inesse† *l.lecta.ff.si cert.pet.*& ita in
specie concludit *Præposit. Alexandrin.in c.
cum parati.19.n.37.& 38.& ibi Franc.n.45.
de appellation.* & quando dicatur fieri incon-
tinenti arbitrabitur Iudex secundum subie-
ctam materiam de paucis diebus, seu pluri-
bus iuxta qualitatem negotij *Neuiz. cons.
56.n.8.Menoch.de arbitrar.cas.9. n.5. & cas.
10. n. 4.*
Non obstat quod Aduersarius non inuenerit
15 positiones quando voluit respondere, † vnde
debet admitti ad responsionē post terminum
stante huiusmodi impedimēto *Bald.cons.315.
in fin.lib.2.* cum quælibet causa etiam bestia-
16 lis excuset à mora, † & contumacia *Aym.
cons.6.n.89.Honded.cons.105.n.24.lib.1.* Quia
in facto præsupponitur totum contrarium,
quod immo positiones erant in officio in
manibus notarij,qui etiam transportauit ar-
ticulos coram Iudice, in cuius stantijs com-
moratus est vsque ad secundam horam no-
ctis ad effectum recipiendi respōsiones, itaut
culpa sit ascribenda Aduersario, qui debebat
esse diligens in respondendo, ne incurreret
contumaciam, quam si volens incurrit, sibi
17 imputet, † neque enim sufficit obligato ad
respondendum dicere se fecisse quidquid po-
tuit, cum teneatur hoc probare, nam satis
est quod sit lapsum tempus ad respondēdum,
intra quod quis tenetur respondere, quia
illicò est probata negligentia, nisi exaduerso
probetur diligentia, & impedimentum *Bart.
cons.102.carissime.n.1.lib.1.Anchar.in c.ple-
rumq;n.3.de rescript.Felin.in c.si autem.n.3.
eod.tit.Surd.cons.3.n.39.& 40.lib.1.*
Nec facit quod saltem debeat excusari Aduer-
sarius, cum obtulerit se paratum responde-
18 re, † Quia ista responsio non excusat à mora,
cum oblatio non debeat esse verbalis, neque
enim sufficit, quod quis dicat se paratum ad
aliquid faciendum, vbi opus est facto, & ita
respondens dicitur obscurè, & incertè respō-
dere, ideo non mirum, si incurritur contu-
macia *Aret.cons.142.n.26.Bart.in l.creditor.
quæ est penult, ad fin. & ibi Alex. in addit. ff.
de distract.pignor. Imol. in l.prætor ait. §. si
quis paratus.ff.de nou. oper. nunciat. Neguś.
19 de pignorib. p.5.membr. 3. n. 16.* † & semper
eluderetur pars, & Iudex per istas ridiculas
responsiones, cum in singulis quibuscumque
citationibus obligatus respondere offerret
se paratum, & numquam sciretur quid re-
sponsio contineat, cum tamen illa debeat es-
se certa,non obscura,& dubia *l.de ætate.12. §.
nihil.ff.de interrogat. actionib. Papiens. in
prax. rubr. de form. position. actor. in verb.
20 clarè.fol.52.* † & paria sunt nihil respondere,
vel exprimere confusè, & sub inuolucro ver-
borū *l.ea quæ.§.fin.ff.de contrah.empt. Surd.
cons.13.n.34.lib.1.& cōs.377.n.22.lib.3. Becc.
cons.106.n.11.post med.vers.ex quo colligitur.*
21 Quare † etiam oblatio verbalis de soluendo,
& declaratio, quod quis est paratus ad solu-
tionem non sufficit, quia omnes ita offerrent
& creditor fraudaretur *l.qui decē. §.idem re-
sponsum ff.de stat.liber. Bar. in l.prætor ait.
§.si quis paratus.ff.de nou.oper.nunciat. & in
l.acceptam.& ibi etiam Bald. & Ang. C. de
vsur.Alex.cons.39.n. 3.lib.5. Bursat.cons.9.
n.10.& 11.lib.1.Neguś.de pignor.p.5.membr.
3.n.97.& 113.Cott.in memorab.in verb.obla-
tio.in fin.Gabr.de solution.conclus.8.* vbi *n.2.*
quod neque sufficiet talis oblatio verbalis,
quamuis creditor tacuerit, quia debet cre-
ditor expresse recusare, & specialiter dicere
quod non vult accipere *Alex.in l.si seruus.
in fin.ff.de vulgar. & pupillar. Cassan. cons.
41. col.1.* & de cautela super hoc *Catellan.in
verb. oblatio. fol. 621.*
Nec aduersatur,quod monitorium debeat con-
tinere comminationem, quod articuli habe-
22 buntur pro confessatis † tam secundum for-
mam statuti, quàm de iure communi *Surd.
cons. 360. n. 26. lib. 3.* vnde non sufficit sola
scientia Monitorij, nisi etiam probetur,
quod quis sciuerit qualitatem d. commina-
23 tionis † in eo contentæ *Glos.in c.concertatio-
ni.in verb.sciuerit. de appellat.* Quia statim
quod probatur monitorium executū, insur-
git probatio scientiæ omnium contentorum
24 in monitorio † *Anchar.cons.170. n.6. Castr.
cons.311.in fin.lib.1.Aret.cons.15.in fin.Aym.
cons. 73. n. 39. Natt. cons.162. n.44. ad med.
Surd. cons. 335. n. 54. lib. 3.*
Quæ dicuntur de æquitate præferenda rigori
sunt facilis solutionis, nam cum habeamus
statutum præcisum quamuis durum, & rigo-
rosum,illud est seruandum,nulla habita con-
25 sideratione æquitatis non scriptæ, † quæ tūc
non dicitur æquitas, tamquam sit ex motu &
affectione animi contra ius scriptum, ideo
non est sequenda, immo per Iudices euitan-
da, alioquin nihil esset certum ac perpetuum
in iure nostro, quibuslibet detorquentibus
causarum statum ad quālibet imaginariam,
& abu-

& abuſiuam æquitatem, quæ non adiuta legibus non eſt curanda, & ſecundum eam non poſſe iudicari dicunt omnes in *l.placuit.ff. de iudic.& in l.proſpexit. ff. qui & à quib. manumiſ.liber.non fiant.Gail.obſeruat.*23.*n.*26. *lib.*2. & bene *Miſinger.obſeruat.*63.*centur.*6. *n.*4.*poſt* Zaſ.*conſ.*10.*n.*35. *lib.*1. late *Decian.*
26 *conſ.*36.*n.*42.*vſque ad* 45.*lib.*1. † vbi quod eſt procedendum per viam ſilicatam, quæ eſt ſecundum textus & leges non ſolum per Iudices, ſed etiam per arbitros habentes facultatem procedendi de æquitate, qui non poſſent iudicare contra leges etiam rigorem continentes, cum æquitas non conſiſtat in
27 cerebro quorumcumque, vt † quod ſomnient æquum putent, ſed in arte, quæ ex legibus, & iuris prudentibus ſumitur *l.ſi vero. §. interdum.ff.de ijs qui deijcer.vel effuder.Bald. cōſ.* 101.*col.*2.*verſ. tamē quia homo. lib.*4.*Roman. conſ.*149. *n.*1. Ita vt bene Iudicem quendam redargueri amicus ille, quod dederit sentētiam equam ſine diphtongo, dum idem Iudex voluit ſe excuſare, quod ita pronunciaſſet, quia voluit iudicium æquum dare.

Immo huiuſmodi ſtatuta, quod poſitiones habeantur pro confeſſatis non ſunt ita odioſa,
28 prout † exaduerſo præſupponitur, ſed multum rationabilia, & vtilia, tamquam contra contumaces omnia iura clament, cum offendant iuriſdictionem Iudicis, qui contra tales poterit procedere non ſolum pęna con-
29 feſſi, † ſed alijs pœnis, quæ à Doctoribus enumerantur vigintiquatuor, prout omnia prædicta late comprobat *Surd.conſ.*360.*n.*7.*vſq.*
30 *ad* 37.*lib.*3. vbi etiam quod ſunt vtilia † iſta ſtatuta ad hoc vt ſit finis litium, & per tales poſitiones releuetur ponens ab onere probādi *c.* 1. *de confeſſ. in* 6. *Natt. conſ.* 59. *n.* 8. *Roland. conſ.* 90. *lib.* 3.

Alia obiecta de voto non petito, de citationibus non rectè factis principali, & non executis in perſonā procuratoris, & de monitorio non tradito tempore congruo, ſunt plenè ſu-
31 blata in facto, ideo nihil eſt addendum, † ne eadem repetentur, & non incidamus in ſuperfluitatem, quæ ſemper eſt euitanda *l.tunc cogendum.§.ſabinus.ff. de procur.*

EPITOME.

MOnaſterium quando teneatur probare profeſſionem monialis expreſſam, & tacitam. ¶ Et quo caſu admittantur præſumptiones. ¶ Et quales debeant eſſe. ¶ Et an probetur per librum profeſſarum. ¶ Et per moniales. ¶ Vel potius requiratur ſcriptura. ¶ Et an litteræ teſtimoniales Abbatiſſæ ſufficiant. ¶ Et quando per delationem habitus ſit inducta profeſſio tacita. ¶ Et an illa ſit ſublata per Concilium. ¶ Et de triplici habitu monialium. ¶ Teſti an magis ſit credendum, quā inſtrumentis. ¶ Ratihabitio tacita qualiter ſit probanda tam per modum agendi, quam excipiendi.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio tam expreſſa, quam tacita in ſpecie eſt probanda per monaſterium cum omnibus qualitatibus, neque ſufficit probatio ingreſſus.n.*2.16.17.33. *&* 34. *Et an requiratur ſcriptura.n.*4. *&* 5. *Et admittantur præſumptiones.n.*21.*&* 30.

3 *Maritus petens reſtitutionem coniugis tenetur probare cauſam poſſidendi.*

6 *Moniales admittuntur ad probandam profeſſionem.*

7 *Liber profeſſarum probat, ſi cuſtodiatur per officialem ad id deputatū. Intellige vt n.* 8.

9 *Partitæ extractæ ex libro officialis non probant abſque citatione partis.*

10 *Litteræ teſtimoniales Abbatis, quod profeſſio ſit facta ab aliquo monacho, non faciunt fidem. Declara vt n.*13.

11 *Vox mortua cedit voci viuæ tāquam potiori.*

12 *Non creditur litteris Principi in præiudicium alterius, & de facto alieno, & contra non ſubditum.n.*15.

14 *Priuilegium non intelligitur conceſſum contra tertium.*

18 *Ratihabitio tacita eſt probanda tam per modum agendi, quam excipiendi, & quomodo probetur. n.*19.

20 *Delatio habitus quando inducat tacitam profeſſionē.n.*22.23.24.31.32.36. *&* 37. *Et quid declarauerit Congregatio Concilij.n.*40.

25 *Probatio dubia non reuelat, & interpretatur contra producentem.n.*27.*Etiam in cauſa fauorabili.n.*28.

26 *Pluralitas rerum præſumitur.*

29 *Incertitudo vitiat omnem diſpoſitionem.*

35 *Concilium Tridentinum non tollit tacitas profeſſiones.*

38 *Abbatiſſa ſola ſine monialibus non poteſt admittere puellam ad profeſſionem. & n.*39.

CAPVT DCXL.

DE profeſſione de qua actum fuit in cauſa Florentina dotis, dixi non conſtare,
1 cum enim in dubio illa nō præſumatur † erat in ſpecie probanda cum omnibus ſuis qualitatibus per monaſterium, quod non præſumitur poſſidere liberum hominem ſine cauſa. *l.cum heredes.in fin ff.de acquir.poſſeſſ.* vnde oportet, quod per illud probetur iſta cauſa
2 poſſidendi, quæ non poteſt eſſe, † niſi per profeſſionem, cum ſolus ingreſſus non ſufficiat *Felin.in c.nuper.*51.*n.*2.*poſt Abb.ibid.in fin.de teſtib.Barbat.conſ.*53. *col.*3. *lib.*2. *Put.*
3 *deciſ.*408.*ioannes ſolano.n.*1.*lib.*1.† Exemplo mariti petentis reſtitutionem coniugis, qui ad ſimilem probationem cauſæ poſſidendi tenetur *c. ex parte. de reſtitut. ſpoliator. c. ex tranſmiſſa. vbi Butr.in fin.eod.tit. Felin.in d.c.nuper.n.*2.*ad med. de teſtib.*

Immo etiam iſta profeſſio eſſet probanda per ſcripturam, cum ſit vnus ex illis caſibus, qui

4 qui ad † probationem requirunt scripturam, Quamuis enim multi teneant illam non esse necessariam, vt per *Doctor. in c. 1. de censib. Praeposit. in c. rursus. col. 7. vers. & vt clarius. qui cleric. vel vouent. Magon. decis. Florent.* 141. *n.* 9. Nihilominus in professione
5 monialium, † verior est opinio, quod scriptura requiratur, quidquid sit in illa, quae fit per masculos, prout Doctores contrarium tenentes de masculis, non de foeminis loquũtur, prout est tex. expressus loquens de mulieribus in *c. omnes foeminae. 37. vbi Glos. in princ. Turrecremat. ad med. 27. q. 1. c. vidua. 20. q. 1. Franc. decis. 384. n. 5. Io. Alois. Riccius in prax. rer. for. ecclesiastic. decis. 437. in fin.*

Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, cum neque fuerit probata aliqua professio per testes, itaue ex hoc solum colligatur nullum ius competere monialibus, quae de facili potuissent eam probare, si verè puella profes-
6 sionem emisisset, † cum illae admittantur quãuis sint de monasterio iuxta *c. nuper. vbi Dec. Felin. & alij. de testib. Franc. decis. 384. n. 6. cum seq. Magon. decis. Florent.* 141.

Neque potest desumi aliqua probatio ex praetenso libro prouiditorum, vbi asseritur piatanza, vt vulgo dicitur, data occasione professionis factae per puellam, de qua agimus,
7 Quia † non sumus in libro professarũ, prout debet esse ad hoc vt in eo descripti habeãtur pro professis, sed sumus in libro, vbi adnotantur expensae monasterij, quae singulis diebus fiunt pro alendis monialibus, qui liber ad alium effectum destinatus nihil probat, cum debeat esse particulariter tentus pro matricula puellarum professarum, & per officialem ad id specialiter deputatum, tunc enim & non alias probabit *Federic. de Sen. cõs. 119. nulli dubiũ est. in fin. vers. & probatur quis esse. Imol. cons.* 110. *in causa qua vertitur. in*
8 *fin. Mandos. ad reg. 8. q. 10. n. 4.* † Cum etiam si essemus in libris monasterij retentis in archiuio, illis non staretur in praeiudicium tertij non subditi, vt late post *Felin. Salic.* & alios concludit *Aym. de antiq. tempor. p. 1. §. quid in libro officialis. n. 1. vsque ad 4. fol.* 106.
9 Praesertim, † quia istae particae fuerunt extractae ex d. libro absque citatione partis, quo casu nihil probant *Bart. in auth. si quis in aliquo. C. de edend. Felin. in c. fin. n. 6. de fid. instrum. & in c. albericus. vbi Card. de testib.*

Accedat quod ista assertio facta per Monialem deputatam ad curam seu officium dispensae in d. libro, non posset aliquid operari, nisi vt
10 simplex fides, quae non probat, † cum neque crederetur litteris testimonialibus Abbatis, quod professio ab aliquo monacho facta fuerit, quamuis etiam essent signatae sigillo magno ipsius Praelati, tamquam sit attestatio de facto alterius, quo casu non creditur Iudici, maxime si hoc opponatur in modum exceptionis peremptoriae, si enim viua voce testificaretur, nullam fidem faceret *c. licet. de testib. l. iurisiurãdi. in fin. C. eod. tit. c. si tãtum.*
11 *& c. placuit. 11. q. 2.* † Vnde multo minus est credendũ voci mortuae, quae cedit voci viuae tamquam potiori *§. si vero. auth. de fid. instr.* & ita in specie notat *Bellam. decis. 86. si referat. n. 1. & 2.* iuxta doctrinam *Bald. in l. si qua per calumniam. n. 3. vers. aut sunt litterae testimoniales. C. de episcop. & cleric. Innoc. in c. post cessionem. & ibi Henric. Boich. col. 1.*
12 *vers. si vero sint purae. de probationib.* † Cum etiam in praeiudicium alterius, & de facto alieno, & contra non subditum non crederetur etiã litteris Principis *c. ad haec. vbi Butr. de rescript. c. iurauit. vbi Lec. in princ. de probation. Alex. cons. 112. col. 2. lib. 7. & cons. 11. col. 4. eod. lib. Aretin. in c. cum à nobis. de testib. & cons. 163. sicut ioannes. col. 3. vers. secũda ratio. Aym. cons. 104. n. 7. & 8.* vbi ita declarat *tex. in clem. litteris. de probat. Socin. cons. 27. col. 2. lib. 3.*

Amplius neque in hoc casu professionis crederetur litteris Abbatis, quamuis haberet priuilegium summi Pontificis, quod eorum
13 litteris esset fides adhibenda, † cum similia priuilegia recipiant interpretationem passiuam à iure communi, videlicet quando tales litterae attestarentur de professione facta de praesenti, non de praeterito emissa, & inter ipsos tantũ de religione, inter quos illae probarent, prout in proposito nostro notat *Mascard. cõclus. 1238. n. 7. vsq. ad* 12. iuxta doctrinam *Bart. in l. 1. §. lex falcidia. n. 2. ff. ad leg.*
14 *falcid.* † Quemadmodum regulariter quãdo conceditur alicui priuilegium non intelligitur cõtra tertium *l. 2. §. merito. ff. ne quid in loc. public. Glos. in c. 2. ad aures. in verb. intẽtionis. de rescrip. Felin. in c. causam quae. 18. n. 10. eod. tit. Card. & Io. de Anan. in c. ad petitionem. de accusationib.* Vnde non mirum
15 si talis † scriptura non probet cõtra tertium *Socin. Iun. cons. 2. n. 9. lib. 2. Alex. cons. 138. opportune. col. 3. lib. 1. Felin. in c. ad audientiam. col. 4. vers. secunda cõclusio. de praescriptonib.*

Minus obstat praetensa tacita professio, Quia neque illa probatur, cum enim sit fundamen-
16 tum intentionis monasterij, † eadem probatio requiritur in tacita, sicut in expressa, quasi non sufficiat solus ingressus religionis ad inducendam professionem *Felin. in c. nuper. 51. n. 2. de testib. Franc. in c. non solum. 2. n. 5. in 6. notab. & ibi Gemin. n. 7. de regular.*
17 *in 6.* † Prout etiã semper monasterio incumbit onus probandi, quod quis voluerit vitam mutare *Idem Gemin. in d. c. non solum. n. 9. post Io. Andr. & Archid. ibid.* Et passim in pro-
18 bationibus est par ratio taciti & † expressi, cum tam vnum, quam aliud sit quid facti, ideo illius probatio requiritur, sicut dicimus de tacita ratihabitione tam per modum agendi, quam excipiendi *Castr. cons. 228. pro declaratione. n. 2. & 3. vers. secundo potest dubitari. lib. 1. per l. matrem tuam. C. de probation. l. ei qui. ff. eod. tit. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de nou.*

19 *de nou. oper. nunciat.* † Itaut neque sufficiat probatio tacitæ ratificationis, nisi etiã probetur factum, quod necessariò arguat ratihabitionem, & quod per aliam causam gestum præsumi non possit, & quod non sit continuatiuum eius, quod antea gerens faciebat, sed quod sit nouum, cum alias istis non probatis nulla censeretur inducta ratihabitio, vt late declarat *Gabr. conf. 36. n. 57. lib. 1.*

Nec facit, quod prætendatur delatio habitus,
20 per quam censetur quis religiosus † etiam sine expressa professione *c. ex parte. 22. de regularib.* cum etiam professio tacita probetur coniecturis *c. 1. & c. non solum. & c. constitutionem. eod. tit. de regularib. in 6.* Quia pro responsione commemorandum est vulgatum
21 illud, sed necessarium in casu nostro, † quod triplex est habitus; Quidam enim est distinctus, videlicet quia alio habitu vtuntur nouitij, alio autem professi, Alter est indistinctus, vt quia eodem habitu vtuntur nouitij, & professi, Tertius est indistinctissimus, vt quia non solum nouitij, & professi, sed etiam omnes, qui ducunt vitam cum eis, deferunt eumdem habitum, vt in istis fratribus S. Antonij, & similibus, qui solùm portant Cru-
22 cem in pectore. † Primo casu quando habitus est distinctus, si est latens distinctio, puta quia habitus professorũ solum benedicitur, tunc deferens illum habitum in religione per annum ipso facto censetur professus, si erat maior quatuordecim annorum, si autem distinctio esset patens, vt in colore, scissura, seu forma, & tunc non obligatur religioni, quantocumque tempore habitũ nouitiorum quis deferat, neq; censebitur professus etiam
23 si per viginti annos illum deferret. † Secundo casu quando habitus est indistinctus, tunc deferens per annum censetur professus; Idem in tertio casu, cum habitus est indistinctissimus, dummodo fuerit assumptus à maiore
24 quatuordecim annorum, † nam si à minore, non obligaretur, Ista est communis distinctio, quam ponunt Doctores *in c. ex parte. 22.* vbi late *Abb. n. 3. de regularib. B. Antonin. Archiepiscop. Florent. in summ. p. 3. c. 16. §. 1. col. 1. & 2. Nauarr. in c. statuimus. comment. 4. n. 73. & 74. de regularib. tom. 2. fol. 204.*

Cum igitur ex istis diuersis, & distinctis habitibus, colligatur aliquando professio tacita,
25 & aliquando non, † ob huiusmodi pluralitatem, est probanda in specie per Monasterium gestatio talis habitus, qui inducat professionem, cum alias hoc non probato, reddatur dubia probatio, & probantem non releuet *l. non hoc. C. vnd. legitim. c. in præsentia. de probationib. Surd. conf. 61. n. 15. lib. 1. Aym.*
26 *conf. 15. n. 6.* Maxime, quia vltra prædicta † pluralitas rerum præsumitur *Io. Andr. in c. auditis. de præscription. Alex. conf. 119. n. 5. lib. 1. & conf. 134. col. 2. lib. 2. Natt. conf. 80. n. 4. Aym. conf. 112. n. 3. & 4. Ruin. conf. 46. n. 16. lib. 4. Paris. conf. 104. n. 11. lib. 1. Surd. conf. 61. n. 13. & 14. lib. 1. & conf. 135. n. 76. & 77.*
27 *eod. lib. & conf. 151. n. 46. & 47. lib. 2.* † Adeo vt stante ista dubia probatione debeat fieri interpretatio contra producentem *Bald. in l. quoties. §. si quis ita. ff. de hæredib. instituẽd. Marsil. in rubr. C. de probation. n. 350. Tiraq. de retract. consanguinit. §. 1. glos. 16. n. 4. & 5.*
28 Vbi † ampliat istud procedere etiam in causa fauorabili *Alex. conf. 152. viso processu causæ. col. 1. lib. 5. Dec. conf. 321. in causa quæ alexandriæ. col. 3. vers. venio ad secundum. & conf.*
29 *531. accuratè & diligenter. col. 1. in fin.* † Cum stante incertitudine vitietur omnis dispositio, tamquam reddat actum ita dubium, vt animus Iudicis non possit quiescere, qui in re dubia non potest certam ferre sententiam tamquam in re dubia iudicium non debeat esse absolutum, ne veritas occultetur, prout omnia prędicta comprobat *Surd. conf. 151. n. 48. & 49. lib. 2.*

Cum pręsertim ad inducendam tacitam profes-
30 sionẽ coniecturæ debeant esse euidentes † *Calder. conf. 5. col. 2. in princ. vers. & satis videtur expressum. de regularib. Nauar. in c. statuimus. comment. 4. n. 73. cum seq. eod. tit.* Vbi etiam subdit multum esse aduertendum in
31 istis professionibus tacitis, † quod quamuis illæ fiant per solam delationem habitus professorum sine exercitio actus proprij professis, Nihilominus habitus debet esse distinctus patenter in scissura, & forma ab habitu nouitiorum, dummodo tamen profitens sciat, quod ex hoc actu fiat professio de iure, & de consuetudine, & cum sponte deferat, & illum accipiat ab eo, qui ex sua propria, vel demandata potestate possit illum incorporare religioni iuxta notata *in c. ad apostolicam. de*
32 *regularib.* † Nam istis non concurrentibus non erit inducta professio tacita, itaut omnia hæc debeant probari per fundantem se in ea, sicuti dicimus de eo, qui se fundat in professione expressa, cum dispositio loquens de
33 professione habeat locum in tacita, † tamquam professio sit genus comprehendens expressam & tacitam *c. porrectum. & c. vidua. de regularib. clem. eos. eod tit. c. nullus. de elect. in 6.* & notat in specie *Nauarr. in c. statuimus. comment. 4. n. 73. vers. secundo quod*
34 *huic nouæ constitutioni. de regular.* † Vbi ampliat, quamuis non adsit tanta ratio in vna, quanta in alia, cum semper dispositio loquens indistinctè de genere vendicet sibi locum in qualibet eius specie *c. solitæ. de maiorit. & obedient. Dec. conf. 669. n. 3.*

Et quamuis *Concil. Trident.* non tollat tacitas professiones *Nauar. cõs. 28. n. 5. de regularib.*
35 Tamen † semper requiritur probatio, quod tacita professio fuerit facta cum gestatione habitus indistincti ab habitu professorum, cum alijs requisitis ad illam inducendam,
36 vt † notat *Idem Nauarr. d. conf. 28. n. 5. & conf. 13. n. 3. de regularib. iuxta c. 1. §. 1. eod. tit. in 6.*

Quibus additur, quod in Monasterio, de quo agimus, habitus nouitiarum est omnino distinctus à professis, quæ gestant cucullam, & insignia Religionis Hierosolymitanæ, & velum, cum tamen Nouitiæ istum habitum
37 non deferant, † Vnde nō probatis huiusmodi circūstantijs, & requisitis,non dicetur emissa tacita professio *c.1.de regular. in 6.*& pluries ita *sacra Congregatio Concilij* declarauit, Adeo vt etiam sit probandum, quod talē habitum, & velum susceperit non solū ab Ab-
38 batissa, † quæ non posset ex se hoc facere, sed ab omnibus Monialibus, & à toto Collegio *Abb. in c. ad apostolicam. in glos. fin. vers. sed vltra. de regularib. Decian.* late *cons.* 18.*n.* 11.*lib.* 3. Nam etiam si quis pluries ex seipso assumeret habitum professorum non diceretur se obligasse reli-
39 gioni, † & professioni, cum assumptio debeat præcedere ab habente facultatem *Calder. cons.* 5. *col.* 2. *vers. reassumptio autem. de regular.*

Item additur, quod in sacra Congregatione
40 Concilij fuit declaratum non probari,†quod soror, seu puella per gestationem habitus post annum emiserit professionem, nisi etiam prius fuerit probatum ipsam gestasse habitum professarum, si in illo monasterio iste sit distinctus ab habitu nouitiarum, vel saltem si non fuerit probatum habitum in eodem monasterio esse indistinctum, quæ resolutio multum facit ad casum nostrum, cū, vt supra dictum est *n.*25. semper incumbat onus probandi Monasterio fuisse factam professionem siue expressam, siue tacitam.

Et hæc quo ad iniustitiā sententiæ omissis multis nullitatibus, quæ latius in facto adducuntur,quibus nihil addendum est, cū omnia bene fuerint comprobata, itaut non possit denegari reuocatio, & annullatio sententiæ, prout postea fuit reuocata, & annullata cum omnibus inde secutis.

EPITOME.

Tvtores plures an possint conueniri ad reddendam rationem administrationis coram Iudice laico,si inter eos adest clericus. ¶ Et quando habeantur loco vnius tutoris, itaut eorum causa non possit diuidi, sed cognosci debeat apud vnum Iudicē. ¶ Et quid in duplicibus iudicijs familiæ erciscundæ, communi diuidundo, finium regundorum, & similibus.¶ Et an causa redditionis rationis sit indiuidua. ¶ Et quid respectu hæredum. ¶ Diuidens actiones quærendo trahere reos coram diuersis Iudicibus an sit puniendus. ¶ Magis dignum an trahat minus dignum, tam in connexis, quam in separabilibus. ¶ Causa communis cum clerico, quando sit remittenda ad forum ecclesiasticum. ¶ Obligatio vnius an recipiat diuisionem in persona plurium hæredum.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium agitatum contra clericum, & laicum tamquam hæredes vnius spectat ad forum ecclesiasticum propter personam clerici magis digni. n.2.& 3. Amplia vt n.4.*

5 *Tutores plures non possunt conueniri coram Iudice laico ad reddendam rationem administrationis, si inter eos adsit contutor clericus. n.6.*

7 *Causa communis cum clerico est remittenda ad ecclesiasticum siue simus in diuiduis siue in indiuiduis.*

8 *Causa redditionis rationis est indiuisibilis.*

9 *Diuidens actiones quærendo trahere reos conuentos ad reddendam rationem coram diuersis iudicibus punitur. & n.10.*

11 *Plures tutores sunt loco vnius, & causa eorum est cognoscenda coram vno Iudice. n.12. & 13.*

14 *In connexis idem iudicium est ferendum, tamquam sit vnus omnium finis.*

15 *Connexa sunt indiuidua.*

16 *Forus ecclesiasticus est maior foro seculari. n.18.*

17 *Magis dignum trahit ad se minus dignum.*

19 *Indiuiduum respectu tutoris dicitur etiam tale quo ad hæredes.n.25.*

20 *Redditio rationis administrationis promissa ab vno non recipit diuisionem quamuis essent mille successores, à quibus insolidum est reddenda. n.21.*

22 *Contra tutores, & eorum hæredes agitur ad factum, non ad certum quid.*

23 *Petens redditionem rationis potest remanere debitor, sicut creditor.*

24 *Obligatio facti est indiuidua.*

CAPVT DCXLI.

Causam,de qua agimus, Dixi non posse diuidi, nec pro parte remitti ad Iudices laicos, sed totam debere remanere in Rota, & ibi de ea in omnibus, & quo ad omnes cognosci, Cum enim fuerint conuenti cleri- *Adde supr. ad c. 115. n. 8. cū seq.*
1 cus, † & laicus tamquam hæredes vnius, iudicium dicitur esse de foro ecclesiastico,propter personam clerici, quæ velut magis digna trahit ad se minus dignam, & ne continentiæ causæ diuidantur,cum sit vnica,& eadem ratio defensionis, & ne sequatur absurdum, si in vna eademq. causa varię sententiæ proferrentur, & forte contrariæ, Ita in specie late concludit *Socin. cons.*12. *n.*17. *lib.*1. *& cons.*82. *col.vlt. vers.nona conclusio.lib.*3. *post Bart.in l.præcipimus.*32. *§.eodem obseruando.in fin.* & ibi etiam *Bald.in fin. C. de appellat. Idem Bart.in l. solent.*3.*n.*14.*in fin. ff.de alim.& cibar.legat. Alex.cons.*122.*n.*16. *in fin. & ibi Addit. in verb. vterque. lib.*4. *Marsil. sing.*180. *plura. n.*2.*cum seq. Boss. de for. compet.n.*146. *Couar. pract. quæst. c.*
2 36. *n.*1. *&* 2. † Et est conclusio ab omnibus appro-

approbata, quam multis similibus comprobat *Decian. in prax.lib.4. c.9. n.44. fol.158. Farinac.q.8.n.151. Georg. Natt. in c.quamuis.n.298.vsque ad n.311.de pact.in 6.tom.5. fol.116.Surd.conf.222.n.2. & 3.lib.2. & de alim. tit.9. q. 14. n.2. & 3. Neuizan. in Syl.*
3 *nupt.lib.6.n.38.vsq;ad 44.*† Et ita etiã seruat *Rot.* de qua per *Card. Seraph.decis.958.* Vbi loquitur de fratribus Aldobrãdinis, qui omnes fuerunt remissi ad Iudicem Ecclesiasticum, quamuis essent laici, cum vnus ex eis esset clericus, & Auditor Rotæ, licet etiam
4 ageretur de bonis patrimonialibus, † cum respectu fori nulla sit facienda distinctio *c. si diligenti.& c.significasti.de for. compet.*

Et omissis generalibus, ita in proprijs terminis
5 tutelę, & curæ, de qua agimus concludit† *Soc. in c.prudẽtiam.2. col.23.post med.vers.& ex prædictis ego infero.n.30. in fin.in 8. fallent etiam. in fin. de mutuis petitionib. fol. mihi 636.* Vbi quod si agendum sit contra plures duplicibus iudicijs, videlicet familiæ erciscundæ, communi diuidundo, & finiũ regundorum, vel contra plures tutores, & curatores eiusdem tutelæ, & curæ, inter quos adesset aliquis clericus ex causa prædicta, semper esset adeundus Iudex Ecclesiasticus tam aduersus laicos, quam aduersus clericos, prout in omnibus alijs similibus causis, & casibus, in quibus talis remissio est facienda ad eumdem Iudicem Ecclesiasticum iuxta formam *c. si iudex laicus. de sentent. excommunicat.*
6 *in 6.* † Idem sequendo *Socin.* voluit *Felin.in c.1.col.5.ad fin.vers.& vltimate adeo gustat. n.6.ad med.de præscriptionib.* Vbi dicit esse importantissimum, & ab alio non tactum, quod etiam refert, & notat *Thom. Ferrat. cautel.10.incip.si contingat plures laicos.n.2.*

Et cum habeamus casum in specie decisum, non est habenda in consideratione distinctio illa an simus in inseparabilibus, & indiuiduis, vel in eis, quæ recipiunt diuisionem,
7 Quia † omisso, quod conclusio supra firmata procedit indistinctè, & simpliciter in vtroque casu tàm in indiuiduo, quàm diuiduo *Menoch. de arbitrar.cas.371.n.14. Farinac. q.8. n. 151. Card. Seraph. decis. 957.* Sumus extra omne dubiũ, nã causa, de qua agimus,
8 nullam † recipit diuisionem, & est omnino indiuidua tamquam tractetur de redditione rationis administrationis, quæ est indiuisibilis *Bald. in l. si plures.6.n.17.in fin.col.5.ad med.vers. item si iste vellet reddere rationem. C.de condition.insert. Menoch.de arbitr.cas. 209.n.31.fol.209.Roland.cons.81.n.36.lib.1.*

Amplius denegatur audientia, & etiam pœna est imposita per legem cõtra illos, qui actio-
9 nes diuidunt, † quærendo trahere reos coram diuersis iudicibus, cum propter bonum publicum statutum sit, ne continentiæ causæ diuidantur, vt quam primum lites finiantur, vltra fauorem litigantium, ne frustentur nouis impensis & nouo labore ad nouum Iudicem instruendum iuxta *l. nulli prorsus.10. vbi Ias.n.2.& 4. C.de iudic. Glos.in c.vlt.in verb. super proprietate. eod. tit. & in c.1. de caus.possess. & proprietat. Menoch.de arbitr. cas.371. n.2. & 9.fol.307. Igneus in repet. l. necessario. §.non alias. n.538.ff. ad senatusconsult. Syllanian.*

Et in specie actionis tutelæ, & curæ, & negotiorum gestorum, quod illa dicatur causa con-
10 tinens, † & ideo habeat locum dicta pœna contra diuidentes continentias similiũ causarum, ita exemplificat *Glos.in d.l.nulli.in verb.continentiam.vbi Ang.in princ.vers.& scias. Ias.n.3. vers.secundo dicuntur. Alber. ante fin. vers. item vbi est identitas personarum & actionis.Sicard.n.6.vers. secundo dicetur causa. col.2. post princ. C.de iudic. Decian.cons.99. n.10.vers. vel & tertio ratione actionis. lib.2. Affl. decis.354. n.13. in princ. vers. tertio vbi est identitas personarum. Menoch.de arbitr.cas.371.n.10.vers. secundum exemplum. fol.307.*

Et passim, quando agitur ad eundem finem, &
11 sumus in pluribus reis eiusdẽ causæ, † etiam subiectis diuersis iurisdictionibus, & pluribus Iudicibus, processus est faciendus coram vno superiore Iudice propter eamdem, & indiuisibilẽ causam *Bart.in l.omnes.C. arbitr. tutel.* cum alijs per *Misinger.obseruat.4.n.2. centur. 1.* & est *tex.* in specie loquens de tutoribus *in l.2. C.quib.reb.ad eund.iudic.eat.*
12 vbi † *Glos. in verb. mittuntur. in fin.* notat quod debent omnes simul reddere rationes tutelæ administratæ, cũ loco vnius sint, iuxta *l.si quis ex argentarijs.6.§.1.in fin.vers.nam & si plures tutores. vbi Glos. in verb. edere. ff. de edend.* & comprobat etiam *Bart. in l.1. ad med. C. quib. reb.ad eumd. iudic. eat.*
13 vbi † quod ita practicauit *Sebastian. Meuius in System.in l.2. C. eod.tit.* vbi etiam allegat *Mindan.in tract. de continent.caus.c.2.n.2.*

Ideo in istis connexis idem iudicium est feren-
14 dum, tanquam sint inseparabilia, † cum circa eandem rem gestoris perseueret officium, tamquam vnus omnium sit finis, & vnius loco iudicentur *l.cum actum.18. vbi Glos.in verb.non possit. in fin.ff. de negot. gest. Menoch.de arbitrar.cas.95.n.5.& 6.post Bald.in l.ampliorem.in fin.C.de appellat. Felin.in*
15 *c. cum inter. n.7. de re iudicat.* † Cum etiam connexa sint indiuidua *Aym. cons. 232. n. 2. post Ang.cons.326.ex themate.col.3. in 4.dub. Anchar. cons.160. præsupponitur in themate. col.2. vers.item dicitur. Menoch. de arbitrar.cas.91.n.9. fol.127. iuxta l. quod conclaue. ff. de damn. infect. l. prædijs. §. balneas. ff. de legat.3.*

Cum igitur ex prædictis isti Tutores, & negotiorum gestores sint conueniendi sub eodem
16 Iudice, † præualebit Ecclesiasticus, cuius forus est maior, & magis principalis, quàm forus secularis, nam istius potestas est aliquando sub Episcopo, & Iudice Ecclesiastico, non

non è contra, vt notatur *in l.ex ea.ff. de postuland. & in l. omni nouatione. C.de sacrosf. eccles.& in c.solita.de maiorit.& obedient.& in §.1.auth.quomod.oport.sanctiss.episcop.* & notat *Bald.in specie.in l.vlt.n.45.in fin.vers. & in eadem ciuitate ille est principalior.col. antepenult.in fin.C.de edict.diu. adrian. tol-*
17 *lend.* † Cum magis dignus trahat ad se minus dignum *c.per tuas.de arbitr.c.quanto. de iudic. l.si communem.ff. quemadmod.seruit.*
18 *amittat.* † & in proposito nostro *Gomes. var. resolut.tom.3.c.10.n.6.Socin.cons.12. n.17.ad fin. lib. 1.*

Et quemadmodum ista causa est indiuidua respectu tutorum, vt dictum est, ita etiam erit
19 talis respectu hæredum, † inter quos si vnus sit clericus, iudicium erit agitandum coram ecclesiastico, non autem coram seculari *Farinac. q.8. n.151. limit.12.post princ.* Cum enim fuerit promissa redditio rationis administrationis à testatore, & sic ab vno in ipsa origine & initio, incipit etiam deberi ab vno & sic à principio nullam recipit diuisionem,
20 vnde licèt decedente promissore, multi extent hæredes, omnes tamen tenentur insolidum, & actio est indiuidua, tamquam ex eorum persona non possit variari prima obligatio, & qualitas illius, quæ semper durat indiuisibilis, prout erat ab initio, licèt etiam essent mille successores, quia iam solidum est in esse deductum, non autem à principio diuisum *l.2. §. ex his. ff.de verbor. obligationib. Bart.in l.stipulationes non diuiduntur. 72.n.7.oppos.6.ff.eod.tit.*bene *Surd.de alimēt. tit.9.q.14.n.13. vsque ad 17.Gomes.var.resolut.tom.2.c.10.de indiuid.n.24. vers. secundo modo factum dicitur indiuiduum. fol.210.*
21 & notant † omnes *in l.si is qui quadringenta. 79.§.quædā.ff.ad l. falcid. & in l.in executione. 85. vbi Castr. in princ. Alex. Ang. Ias. & alij com nuniter.ff. de verb. obligationib.*

Quibus additur, quòd contra tutorem, & eius
22 hæredes agitur ad factum, † non ad certum quid, cum vigore promissionis de reddendo rationem, & reliqua restituēdo, debeat prius præcedere ratio administrationis, antequam agatur ad certam rem reddendam, vt notat in specie *Purpur. cons.339.n.2.ad med. vers.*
23 *tamen in casu isto.lib.1.* † Cum possit contingere, quod petens rationem remaneat debitor, sicut creditor *l.1.ff.de tutel.& rationib. distrahend.* obligatio autem facti est indi-
24 uidua † *l.in executione.ff. de verbor. obligat. Bart.in l.4.§.cato.vbi Ias.n.2.Rip.n.3.ff.eod.*
25 *tit.Surd.de alimēt. tit.9.q.14.n.6.& 23.*† Vnde sicut in persona promittentis aderat promissio indiuidua, talis etiam debet esse in persona hæredum *l.2.§.ex his.ff.de verb.obligationib.cum alijs supra allegatis.* Et ita, post plures propositiones fuit causa terminata, vt cognoscatur in Curia quo ad omnes tam clericos, quam laicos conuentos ad redditionem rationum.

E P I T O M E.

Concessio pœnarum prouenientium ex delictis an cōprehendat pœnas descēdentes ex criminibus in alios perpetratis, quàm in personā concedentis. ¶ Et quid si nō proueniant principaliter, sed secundariò, & in consequentiam ob contrauentionem suorum edictorum. ¶ Causa immediata an debeat attendi potius quam mediata. ¶ Confiscationes an spectent ad Dominum, seu Vasallum. ¶ Et quid si sint factæ per officiales Domini. ¶ Vel post finitum feudum. ¶ Vel quādo princeps prohibet sub pœna actum de iure communi licitum, quamuis Vasallus sit inuestitus cum mero, & mixto imperio, ac omnimoda iurisdictione. ¶ Vel in pœna pecuniaria, in quam est commutata personalis. ¶ Sententia publicationis bonorum an trahatur ad bona existentia extra territorium publicantis, itaut illi sint applicanda, vbi immobilia sunt sita. ¶ Et quid de mobilibus. ¶ Fiscus vasallorum quando subrogetur in locum fisci Principis.

S V M M A R I V M.

1 *Confiscationes, pœnæ, & mulctæ quibus applicentur, an Principi, vel alijs, pendet ex priuilegijs.n.2.*

3 *Concessio pœnarum prouenientium ex delictis comprehendit pœnas descendentes ex criminibus in alios perpetratis, non autem in personam Principis concedentis.n.4.Dūmodo non secundario, & in consequentiam ob contrauentionem suorum edictorum, n.7. 8. & 9.*

5 *Restitutio conseruat vnicuique ius suum integrum, & tantum dat quantum abstulit.*

6 *Maleficia alicui concessa habent emolumentum annexum.*

10 *Causa immediata debet attendi tamquam potentior in concursu causæ mediatæ, & immediatæ.*

11 *Pœnæ & confiscationes an applicentur Domino, vel Vasallo, quamuis per officiales Domini sint bona confiscata.n.13.*

12 *Standum est obseruantiæ.*

14 *Fiscus Vasallorum idem iuris habet, quod fiscus Principis tamquam in eius locum subrogatus.*

15 *Iudex vnus potest causam cognoscere, & alius habere emolumentum.*

16 *Sententia confiscationis bonorum trahitur ad bona existentia extra territorium publicātis, itaut illi sint applicanda vbi immobilia sunt sita, quidquid secus sit in mobilibus.*

17 *Confiscatio non pertinet ad fiscum magistratus confirmantis sententias latas per Iudicem Vasalli, sed ad fiscum ipsius Vasalli.*

18 *Pœnæ spectant ad Vasallum tamquam sint fructus iurisdictionis, quamuis ante feudū finitum sententia sit lata, sed non executioni*

tioni demandata, & quamuis sit appellatum, & sententia confirmata finito feudo.

19 *Finis condemnationis descendit à causa delicti, & ad illud principium est reducendum.*

20 *Cognitio & pœna spectat ad Principem prohibentem sub pœna actum de iure communi licitum, non ad Vasallum inuestitum de loco cum mero & mixto imperio, & cum omnimoda iurisdictione. Contrarium est verius. n. 21.*

22 *Pœna pecuniaria, in quam est commutata personalis ex voluntate Principis non spectat ad Baronem, sed ad Principem.*

23 *Pœna succedens in locum alterius pœna assumit naturam illius.*

CAPVT DCXLII.

POenæ prouenientes ex delictis, & compositiones, ac mulctæ, & confiscationes
1 quibus applicentur an Principi, † vel alijs pendet ex priuilegijs, vt notant *Doctor. in c. 1. vbi Mart. Laud. col. fin. & Praeposit. col. vlt. qualit. vasall. iurar. deb. fidelit. Guid. Pap. cons. 76. late Boss. de pœn. n. 25.*

Quo stante in casu nostro non videtur adesse aliqua dubitatio an Communitati tales pœnæ debeantur, cum habeamus priuilegia
2 Summorum Pontificum, † in quibus clare disponitur, quod ex tribus partibus, duæ partes pecuniarum ex maleficijs Ciuitatis Anconæ prouenientes ex titulo, & causa onerosa libere exigi, & percipi possint per dictam Communitatem, mandando Camerario, Thesaurario, & alijs Ministris, vt in dictis duabus tertijs partibus pœnarum, mulctarum, & aliorum prouenientium occasione maleficiorum, quæ in d. Ciuitate, eiusque Comitatu comittuntur in perpetuum illam manuteneant in possessione exigendi, fruendi, gaudendi, percipiendi, leuandi, prout latius in eisdem priuilegijs continetur, in quibus etiã adsunt verba vniuersalia pro pœnis mulctis, confiscationibus omnium, seu cuiuscumque partis bonorũ inflictis, & infligendis cuiusuis criminis, excessus, & maleficij, & delicti, vel quasi per quoscumque Præsides, Rectores, Gubernatores, & alios quoscumque officiales, & Iudices, qui in quibusuis ciuitatibus, castris, terris, & locis ecclesiasticæ ditioni subiectis iurisdictionẽ quomodolibet exercerent Cameræ nostræ applicasset, & appropriasset.

Quare cum modò agatur de pecunijs solutis occasione maleficij commissi in Ciuitate Anconæ, sumus in casu comprehenso in priuilegijs, itaut sint soluendæ dictæ duæ tertiæ
3 partes communitati, † maxime quia non tractatur de pœna occasione alicuius delicti commissi in personam Principis, sed de pœnis descendentibus ex criminibus in alios perpetratis, tunc enim illæ veniunt communicandæ iuxta portiones assignatas, vt in specie in simili concessione distinguit *Bald. in c. 1. col. 8. post med. vers. formatur etiam alia quaestio. n. 15. & ibi Praeposit. col. penult. in fin. Afflict. n. 12. de capitan. qui cur. vendid. iuxta cons. Oldrad. 148. factum tale est. per tot. Gramm. cons. crim. 6. n. 5. Iacob. de S. Georg. de feud. in verb. de castro rubei montis. n. 12. col. 3. in princ. vers. pone princeps concessit. tom. 10. p. 1. fol. 190. Roland. cons. 78. n. 26. lib. 2. & cons. 73. n. 13. & 14. lib. 4. Boss. de pœnis. n. 28. latissime Peregr. de iur. fisc. lib. 1. tit. 2. n. 94. & 95. fol. 27. Natt. cons. 580. n. 7. vsque ad 16. Rosental. de feud. c. 5. conclus. 4. in litter. f. ad med. fol. 114. p. 1. Aym. cons. 128. n. 7. & ibid. Stracc. in addit. col. 5. in princ. & col. vlt. in fi.*
4 vbi † loquitur de breuibus apostolicis concessis Ciuitati Anconitanæ, attestando, quod aliàs ita fuit sententiatum Romæ circa ista maleficia.

Præsertim quia huiusmodi priuilegia concessa Communitati Anconæ sunt ex titulo oneroso, cum ipsa fuerit restituta in pristinum, & reintegrata ad talia beneficia, quæ antea ad eam spectabant, vt in Breui *Paul. III. de quo Stracc. in addit. ad Aym. cons. 128. n. 5. cũ*
5 *seq.* † Restitutio autem conseruat vnicuique ius suum integrum *l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minorib.* & tantum dat quantum abstulit *l. si quidem. C. de praed. minor. Gozad.*
6 *cons. 44. n. 12.* & valet argumentum, † Maleficia sunt communitatis, ergo etiam emolumenta eius erunt, cum ista concessio habeat emolumentum annexum *l. solum. §. merum. ff. de rei vendicat. Aym. cons. 128. n. 3. & 6. & ibi Stracc. in addit. col. penult. post princ.*

Et non solum in casu, de quo agimus, venient pœnæ prouenientes ex delictis in alios com-
7 missis, vt dictũ est, † sed etiam illæ, quæ procedunt ex crimine commisso in personam Principis offensi secundariò, & in consequentiam propter contrauentionem edicti ab eo emanati, cum hoc casu non sit offensa persona ipsius principaliter, tãquam satis habeat vltionem suæ offensæ, si à Vasallo delinquens puniatur, & eidem etiam pœna soluatur, vt late in specie declarat *Gasp. Anton. Thesaur. in suo respons. pro defension. iur. vasallor. pedamont.* quod est insertum *in suis addit. ad*
8 *Thesaur. post decis. 133. n. 18. 29. & 33.* † vbi quod ita intelligitur *tex. in c. 1. §. denique qua fuit prim. caus. benefic. amittend. & cons. Oldrad. 148.* cum alijs, qui eum sequuntur, quasi tunc sit speciale in odium criminis læsæ maiestatis, vt poena ipsi offenso applicetur, neque enim adest eadem ratio quando secundariò, & in consequentiam Princeps
9 offenditur, † prout quando principaliter, quia multa etiam specialia in hoc crimine læsæ maiestatis statuuntur, quæ non militant in alijs iuxta *l. quisquis. §. filij. C. ad leg. iul. maiestat.* Vnde non mirum, si concurrente causa immediata cum mediata, † debeat attendi causa immediata, quę est potẽtior *Bald. in l.*

in l.ex placito.q.1.C.de rer.permutat.& in l.sub prætextu.la 1.C.de transact.Natt.cons. 119.*n*.2. & in proposito *Amod. de laudem*
11 *q*.24.*n*.41.Et per consequens in tali casu pœna applicabitur domino immediato *c. imperialem. §.illud.de probibit.feud. alienat. per federic. Imol.& Roman.in l.si finita.§. si de vectigalibus.de damn.infect. & ibi Alex.col.* 13. *q*.3. *Affl. decis*.282. *in* 2.*dub. n*.12. cum alijs per *Natt.cons*.119.*n*.1.& 2.Et ita etiam in casu nostro habemus obseruãtiam, secundum quam fuerunt datę duæ partes Communitati ex pecunijs solutis occasione delicti acclamationis, & oppositionis Curiæ, quod habetur pro crimine læsæ maiestatis, tamquam sit offensa persona Principis secunda-
12 riò, & in consequentiam, † cui obseruantiæ standum est *Aym.cons*.118.*n*.2.

Neque obstat, quod compositiones sint factæ in Vrbe, & crimina sint detecta per Iudices, & Commissarios Principis, Quia non attenditur per quem fuerit iudicatum, cum solum sufficiat, quod maleficia sint commissa in Ciuitate Anconæ, ad hoc vt pars confiscationum illi applicetur,prout ita disponunt bre-
13 uia Summorum Pontificum, † quod etiam est de iure, secundum quod si confiscantur omnia, quæ sunt sub dominio vasalli,per eos capiuntur quæcumque sub terris infeudatis fuerint reperta, quamuis per officiales Domini sint bona confiscata, prout in specie concludit *Roland. cons*.21. *n*.20. *lib*.4. quod etiam voluit *Oldrad. cons*.17. *n*.12. *cum seq. Plot.cons*.130.*n*.15.*inter cons.crimin.diuers. tom*.1. *Martin. Garat.Laudens cons*.58.*alias* 59.*n*.31. *inter d.cons.crimin.tom*.1. *fol*.43. *& in tract. de fisco.q*.24. *in fin. Osasc. decis*.29. *n*.9. *Boer.decis*.264.*n*.7. *post princ.vers.dato etiam quod processus*. *Peregrin. de iur.fisc. lib*.5.*tit*.1.*n*.139. *fol*.260. bene *Ranchin. in addit. ad Guid.Pap.decis*.342.*in verb.in criminibus*. *fol*. 483. *& est tex. in l.fin. C. de exactorib.tributor.lib*.10.*Guliel.Benedict.in c.rainutius.in verb. & vxorem nomine adelasiam. in princ.n*.243.*cum seq.de testam.fol*. 62. *Gasp. Anton. Thesaur.in suo respons. inserto in addit. ad Thesaur. post decis*. 133. *n*. 28. *fol*.57. *Masuer.Alber.Brun.Io.ab Eccles. & alij per supradictos allegati*.

Quorum ratio est, quia tunc fiscus vasallorum
14 idem iuris habet,quod fiscus Principis† tamquam in eius locum subrogatus *Natt. cons*. 346.*n*.2.*&* 3.*Roland.cons*.21. *n*.23.*&* 24.*lib*. 4.*Peregrin.de iur. fisc.lib*.5.*tit.n*. 139.*in fin. fol*. 260. Cum etiam nouum non sit, vt vnus Iudex cognoscat, & alius habeat emolumen-
15 ta † *Oldrad.cons*.17.*n*.12.*per tex.in l.his verbis*. *§. fin. ff. de legat*.3.

Et facit,quod dicimus de sententia publicationis bonorum, quæ etiam trahitur ad bona existentia extra territoriũ publicantis, itaut illa sint applicanda, vbi bona immobilia
16 sunt sita, † non autem vbi lata est sententia, nec vbi habet originem condemnatus, & tamen non habetur consideratio per quos Iudices sententia feratur,quidquid sit de bonis mobilibus *l. quicumque. §. vniuersi. C. de haretic. & manich.c*.1. *§. si iudex. de pac.tenend. in vsib. feudor. Roman. sing*. 578. *licet magna sit quæstio.n*.1. *& ibi late Addit.in princ*. & concludunt *Bart. & alij in l. cunctos populos.C.de sacros.& in l.ex facto proponebatur*.35.*ff.de haredib.instituend.Marsil.in l. fin. n*.186. *ff. de iurisdict. omn.iudic. Ranchin.in addit. ad Guid. Pap.q*.341. *in verb.in criminibus. Alex*. latè *cons*.16.*&* 31. *lib*.1. *Aret.de malefic.in verb.& eius bona publicamus.n*.5.*& ibi August. Arimin.col*.3. plenè *Surd. decis*.280. *n*.9. *Natt.cons*.588.*n*. 14. *Roland.cons*.78.*n*.14.*lib*.2. *Brun.cons*.31. *col.penult*. Cæteros consultò omitto, quia non est disputatio nostra.

Ideo etiam,quando Dominus supremus cognoscit in causis appellationum vtendo iurisdictione sibi reseruata, licet emolumentum proueniat ex sententia confirmante, non ex
17 confirmata, † tamen illud vasallo competit, non enim attenditur, quod dictum emolumentum proficiscatur à iurisdictione reseruata, quia non est accessoriũ tale, quod spectetad Dominũ,sicutetiã dicimus,quod quãdo confirmantur sententiæ capitales, & pœnam sanguinis exigentes, quibus est annexa confiscatio bonorum, quæ ab officialibus vasallorum proferuntur,Nam illis confirmatis non pertinet confiscatio ad fiscum Magistratus confirmantis, sed ad fiscum vasalli, etiam quod Iudex Principis de causa cognouerit, prout ita seruari testatur *Gasp.Anton. Thesaur.in suo respons.inserto in addit.Thesaur.post decis*.133.*n*.28.*ad med*. iuxta adducta per *Masuer.in prax.tit.de pœn. n*.16.

Et passim tales pœnæ, & mulctæ, ac bonorum
18 publicationes spectant ad vasallum, † tamquam sint fructus iurisdictionis, etiam si ante feudum finitum, vel amissum sententia condemnatoria irrogans pœnam, & publicationem fuerit lata, non tamen executioni demandata, itaut etiam si à tali sententia condemnatoria ante finitum feudum fuerit appellatum, & demum illa sententia, finito feudo sit confirmata, nihilominus huiusmodi pœnæ ad vasallum, non ad dominum pertineant, prout omnia prædicta etiam in sententia conditionali late comprobat *Schrader.de feud*.2.*p*.9. *part.princip.sect*.3.*n*. 12. *vsque ad* 15. *tom*. 1. *fol*. 518. *post Addent. ad Alex.cons*.7.*n*.5.*vers.primum.lib*.3.*Rosental. de feud. c*.10.*conclus*.42.*n*.64.*cum seq.tom*.2.
19 *fol*.214.† vbi etiam,quod finis condemnationis necessariò descendit, & dependet à causa delicti, ideo ad illud principium est reducendum, quasi iam dies cesserit quo ad natiuitatem actionis,vnde merito erunt debitę istæ pœnæ vasallo,qui tempore delicti erat dominus *Ias. in l.more*. 5.*n*.21. *ff. de iurisd. omn. iudic*.

iudic.Alex.in l.diuortio. §.si vir.n.11.ff.solut.matrim. cum alijs per *Rosental. de feud. c.10.conclus.42.in litter. rrr.*

Non obstat *Surd.cons.152. n.16.lib.2.* quem sequitur *Menoch. cons.604. & Pancirol. inter*
20 *cons. eiusdem Menoch. cons.605. lib. 7.* † Vbi concludunt, quod quando Princeps prohibet sub pœna actum de iure communi licitum, cognitio, & pœna ad eum spectat, non ad vasallum, quamuis inuestitum de loco cum mero, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, ac regalibus, cum alijs clausulis amplissimis, Quia ista non applicatur ad casum nostrum, cum agamus virtute priuilegiorum Summorum Pontificum, in quibus ex titulo oneroso Communitas Anconæ est restituta, & reintegrata ad maleficia, quæ prius erant sua, vnde virtute dictorum priuilegiorum sunt debitæ tales pœnæ, quidquid aliud prætendatur de iure,
21 † Quamuis etiam inspecto iure communi verior sit opinio contra *Surd.* vt testatur *Gasp. Anton. Thesaur. in suo respons.inserto. in Addit. ad Thesaur. post decis. 133. per tot.* latissimè *Peregrin.* qui omnibus adductis per *Surd.Menoch. & Pancirol.* respondet *cons. 25. lib.5. & in tract. de iur. fisc. lib.5.c.1. de publicat. bonor.n.139.fol.260.Franc. decis.434.* vbi testatur ita fuisse iudicatum *Roland. cons. 21. lib.4. Boss. in tit.de Princip. n.25.*

Prout etiam non obstat *Capic. decis.27. n.19.in fin.* Quia loquitur de poena corporali com-
22 mutata in pecuniariam † ex voluntate Principis, quæ tunc non spectabit ad Baronem, sed ad Principem, poena enim succedens in locum alterius poenæ debet sapere eius na-
23 turam † *l.si donator. §.si sponsus. de donat. int. vir. & vxor. Io. Rub. Alexandr. de potestat. procurator. in caus.criminalib. n.295. tom.11.p.1. fol.211.* Quod non facit ad casum nostrum, in quo nulla est facta commutatio poenæ, sed adest simplex condemnatio pecuniaria, & quidquid sit de dicta opinione, nos innitimur priuilegijs, in quibus applicantur istæ poenæ Communitati, quæ sunt attendenda, cum in huiusmodi materia confiscationum stetur voluntati Principis, cuius debeant esse *Boss.de pœn.n.25.*

EPITOMÉ.

Expensæ factæ per vnum ex fratribus socijs omnium bonorum pro studio, & doctoratu, & ducenda vxore, & magistratu assumpto, & similes resultantes in honorem omnium fratrum an imputentur societati. ¶ Filia vnius socij, quando sit dotanda de bonis communibus sociorum. ¶ Et quid in hoc operetur scientia, & non contradictio communiter viuentium. ¶ Vniuersalis societas an possit contrahi tam expressè, quam tacitè. ¶ Et quo casu dotes, & aliæ expensæ imputentur in legitimam.

SVMMARIVM.

1 *Sumptus facti in persona vnius ex fratribus pro studio, & doctoratu sunt extrahendi de communi, & imputantur societati. n.3. 4. & 17. Intellige vt n.5.*

2 *Expensæ quæ tendunt in honorem omnium fratrum omnes tangunt.*

6 *Debita contracta per vnum ex fratribus socijs omnium bonorum pro assumptione in magistratum debent esse communia. n.8.*

7 *Impensa facta per vnum ex socijs in ducendo vxorem est soluenda per omnes socios.*

9 *In societate omnium bonorum omnia sunt æqualiter diuidenda.*

10 *Societas vniuersalis potest contrahi tam expressè, quam tacitè. n.11. & 12.*

13 *Filia an debeat dotari de communibus bonis sociorum vniuersalium. & n.14.*

15 *Expensæ erogatæ per patrem ad honorem filij non computantur in legitimam. Secus in dote. n. 16.*

18 *Scientia, & non contradictio fratrum communiter viuentium de expensis factis per vnum ex fratribus, & dotibus per eum datis operatur, vt sint imputandæ societati. Amplia vt n.19.*

CAPVT DCXLIII.

Stante communione, & societate vniuersali omnium bonorum, quæ præsupponi-
1 tur inter fratres, concludendum est, † quod sumptus facti in persona vnius ex fratribus occasione studij, & doctoratus, sunt imputandi ipsi societati, & extrahendi de communi, non autem adscribendi ipsi soli expendenti, cum enim istæ expensæ tendant in ho-
2 norem omnium fratrum † omnes tangunt *l.si societatem vniuersarum.74. ad fin.vbi Glos. in verb.imputanda. ff.pro socio. l. quæ vtiliter.47.ff.de negot.gest.l.ex parte.§.filius reipublicæ. ff. famil. ercifcund. Crot. cons.180. n.2. & 7.in fin. lib.2. Roland. cons.91.n.34.*
3 *& 35.lib.1. Bero.cons.190.n.5.lib.1.* † & ita in specie expensarum studij, & doctoratus concludit *Bald. in tract. de duob. fratrib.* quod est *post tract. Bart.eod.tit.n.28.fol.114.* quidquid aliter senserit *Rom. cons. 145.n.2.*
4 Quia † contra eum est verior opinio, vt late comprobat *Ruin. cons.101. n.10.col.6.7.& 8. lib.1.* vbi respondet omnibus per *Rom.* adductis, prout etiam concludit *Petr. de Vbald.* qui multa adducit *in tract. de duob. fratrib. p.6. q.7.n.8.tom.6. p.1.fol.150. Surd.de alim. tit.1. q.85.n.1. & 2. Borgnin.decis.11. n.22. p.2.Cost.de fact. scient.& ignorant.centur.2. distinct.95.n.7.* & latius declarat *Bald. in l. si patruus.4.n.10.& 11.& ibi Addit.in verb.*
5 *proprio. C. commun. vtriusque iudic.* † Vbi quod contrarium tenentes loquuntur, quando non constaret, quod tales fratres essent socij omnium bonorum, subdens ita esse intelli-

telligendum *Speculat. de iudic. §. sequitur. col.4. vers. quid si vnus ex cohæredibus.n.10.* & notat etiam *Menoch. de arbitrar. cas.127. n.4. vsque ad 8. fol.147. & cons.375. n.8.lib. 4. Felic.de societ. c.27.n.60. fol.314.& Ruin. d.cons.* 101. sequitur etiam *Card. Mant. de tacit. & ambig.conuention.lib.6.tit.20.n.45.*

Quare etiam dicimus, quod debita contracta per vnum ex fratribus socijs omnium bono-
6 rum† cum Republica occasione assumptionis in Magistratum debent esse communia, quidquid secus sit, quando talis societas non esset vniuersalis *Roland. cons.91.n.35.lib.1. iuxta l.ex parte.§. filius. ff. famil.erciscund.* Prout etiam idem est de impensa facta ab vno ex fratribus in ducendo vxorem, & de conui-
7 uijs, † quæ fiunt tempore nuptiarum, & in puerperijs, seu iacinis eiusdem vxoris, quia præsupposita communione omnium bonorum imputantur societati *Surd. de alim. tit. 1.q.85.n.3. in princ. & in fin.* vbi ita decla-
8 rat *Bertrand. cons.30. lib.2. p.1.* † qui loquitur, quando non essent socij omnium bonorum, prout etiam loquuntur omnes per *Bertr.* adducti, & comprobat etiam *Menoch. de arbitr. cas.127.n.2. & cons.375.n.8.lib.4.*

Ratio autem huiusmodi distinctionis est, quia cum omnia sint communia in societate om-
9 nium bonorum, † omnia etiam æqualiter sunt diuidenda, non habita consideratione, quod vnus expendat plus alijs etiam extra causam societatis, sicut etiam acquisita extra causam societatis acquiruntur ipsi societati *Aym. cons. 159. n. 7. post Socin. cons.291. col. 1. in fin. vers. facto iam igitur fundamento. & col. seq.lib.2. Ias.in l.vlt.n.4. in fin. vbi Dec. n.4. C. de collation. Idem Ias. cons.5. col.1. & 2. lib.1. & cons.2.col.8. in princ.vers. octauo considerandum.lib.3.Purpur. in l.si paciscenda.n.38.C.de pact.Menoc. de arbitr. cas.127.n.2.fol.147. Surd.de alim. tit.1. quæst. 85. n.3. & 4. Roland. cons. 91. n.57. lib. 1.*

Neque debet attendi, quod societas sit contracta in omnibus bonis tacitè, vel expressè,
10 cum vtroque modo possit contrahi, † Quamuis enim *Glos.in l.3. §.cum Specialiter. & in l.coiri. ff.pro soc.* concludat, quod vniuersalis societas non contrahatur nisi expressè, Tamen communis opinio est in contrarium, quod sufficiat, vt fratres se gesserint tanquam socij omnium bonorum, faciendo actus con-
11 formes, & varietatem non habentes † cum alijs requisitis in huiusmodi societatibus vniuersalibus, nam ex istis etiam tacitè potest contrahi generalis societas *Socin. cons. 291.n.1. lib.2. post Bart. Bald. & alios in l. si patruus. C. commun. vtriusq; iudic. Idem Bart.in l. si titium & meuium.§.altero.ff.de administr.tutor. Anchar.cons.302.materia de qua quæritur.col.1. Aym.cons.26.n.5.* Vbi
12 testatur de communi, † & quod malè sentiunt contrarium sequentes *Ias.* qui etiam dicit veriorem sententiam *cons.2. col.11. post med. & cons.3. col.4.ad med.lib.3. Dec.cons.68.col. 4. vers. vltimo non obstat. & cons.304. col.2. & in auth. quod locum.col.fin.C.de collation. Roman. cons.291. n.4.* & ibi late *Mandos. in verb. societatem . Corn. cons. 59. col.1. lib.1. Cardin. Mantic.de tacit. & ambig.conuent. lib.6.tit.9.n.5.*

Non obstat, quod neque filia debeat dotari de communibus bonis sociorum vniuersalium
13 *Natt.* † *cons. 100. n. 6. Rom. cons. 145. Crot. cons.180. n.3. lib.2.* cum tamen talis expensa sit ad honorē filiæ *Rol.cons.91.n.34. lib.1.*
14 Quia † omisso, quod multi tenēt contrarium, prout late comprobat *Dec.cons.66.de duobus quæritur.col.4.in fin. vers.his tamen minimè obstantibus.Socin.cons.4.cum duob. seq.lib.4. Alex.cons.70.lib.5.Aym.cons.159.Ruin.cons. 101. n. 16. & cons. 104. lib. 1.* cum alijs per *Surd.de alim. tit.1.q.85.n.7. Rolan.cons.91. per tot. lib.1. Menoch.de arbitr. cas.127.n.3. & cons.375. n.11. lib.4.* vbi allegat *Io. Bapt. de Bentiuol. de Saxoferrat.* & latissimè hanc opinionem tamquam magis veram, & communem defendit *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.6.tit.20.n.23. vsque ad 60.* cum alijs per *Cost. de fact. scient. & ignor. centur.2. distinct.96.n.1. Turret.cons. 7.lib.2.Thob.cons.64.n.3.cum seq.*

Respondetur, quod quidquid sit in dote, aliud
15 est in erogatis ad honorem filij, † cum istæ expensę per patrem non computentur ipsi filio in legitimam *l. si filia. §.neratius. ff. famil.erciscund.* Dos autem computatur filiæ
16 in legitimā † *l. quoniam nouella. C.de inoffic. testam.* & ita in specie respondet *Crot. cons. 180. n.8. vsque ad 12.lib.2.* Vbi quod de vno casu ad alium non est licita argumentatio, Ideo cum habeamus Doctores præcisè loquentes de expensis studij, non est ab eorum opinione discedendum maximè propter dispositionem *tex.in l. si societatem vniuersa-*
17 *rum.ff.pro socio.* † cum alijs iuribus ad hoc propositum adductis per *Card. Mantic. de tacit.& ambig.conuentionib.lib.6.tit.20.n.23. Bero.cons.190.n.5.lib.1.*

Quibus additur, quod fratres agnouerunt æs alienum contractum per alterum fratrem pro expensis studij, soluendo fructus census
18 impositi occasione talium expensarum, † ob quam scientiam, & non contradictionem aliorum fratrum communiter viuentium, & existentium in vniuersali societate, istæ expensæ, & similes, immo etiam dotes filiarum vnius ex fratribus imputantur eidem societati *Socin.cons.291.n.7.cū seq.lib.2.& cons.5. n.11.lib.4. Dec.cons.66. de duobus quæritur. col. penult. ad med. vers. circa quartum dubium . & cons. 68. pro resolutione casus propositi. n.3. ad med. & n.4. vers. confirmatur auctoritate.Alciat.cons.40. n.1.Aym.cons.159. n.4. vers.immo inter scientes.Card.Mantic. de tacit. & ambig.conuentionib. lib.6.tit.20. n.59.*

n.59. cum alijs per *Borgnin. decis.* 11. *n.*17. *& 22. p.2. Bero. cons.*190.*n.2.usque ad n.*41. *lib.*1. *Thob.cons.*64. *n.*14.*Coll. de fact.scient. & ignorant. centur.* 2. *distinct.* 95. *n.*3. *&* 4.

19 Ubi † quod procedit tàm in dote promissa, quàm soluta, itaut præmortua uxore sine liberis lucrum, quod defertur, sit communicandum societati *Dec.cons.*560.*notissima*. *n.*3.*&* 4. *Borgn. decis.*11.*n.*25. *iuxta l. quod si eo tempore. ff. pro socio*.

EPITOME.

PRocurator quando possit constitui per tutorem ad contrahendum pro pupillo, & ad petendum decretum super alienatione per eum facienda. ¶ Solemnitas an requiratur in executione actus iam facti, & causa cognita firmati. ¶ Industria personæ quando sit electa, itaut subdelegatio non subsistat. ¶ Concessio emphyteusis an reguletur à persona immediatè laicali, seu ab Ecclesia mediata. ¶ Soluens canonem in alia specie, quam conuenta an acquirat ius, vt non possit cogi, nisi ad solutionẽ solitam. ¶ Et quando præsumatur bona fides, etiã non probato titulo in soluendo vnam rem pro alia. ¶ In quibus casibus admittatur constitutio procuratoris tàm in iudicijs, quam extra. ¶ Et quando ad hunc effectum sit necessaria litis contestatio.

SUMMARIUM.

1 *Tutor non habet facultatem constituendi procuratorem ad contrahendum pro pupillo. Intellige quando constitueret aliquem ad petendum decretum super alienatione per pupillum facienda. n.*2.3. 6.8.12.*&* 16.

4 *Procurator potest dari ad vnum actum administrationis, per quem etiam poterit peti tutor.*

5 *Procurator in omni casu regulariter admittitur.n.*18. *&* 22. *Fallit n.*19.

7 *Causæ cognitio debet præcedere alienationem bonorum pupilli, sine qua decretum non potest interponi.*

9 *Actus requirens præsentiam alicuius non potest fieri per procuratorem.n.*10.

11 *Alienatio facienda per minorem non valet sine auctoritate tutoris.n.*17.

13 *Solemnitas non requiritur in executione actus iam facti, & causa cognita firmati. & n.*14.

15 *Præsentia Principis est loco decreti, & supplet omnem solemnitatem.*

20 *In iudicijs non constituitur procurator per tutorem ante litis contestationem, per quam efficitur dominus litis, & quodammodo contrahit. n.*21.

23 *Industria est electa, quando aliquid committitur per verba personalia.*

24 *Verba potius intelliguntur demonstratiuè, quàm taxatiuè.*

25 *Expressio officij non consideratur, vbi habetur respectus ad personam.*

26 *Delegatio actus quibus clausulis dicatur prohibita. n.*27. 28. *&* 29.

30 *Concessio regulatur à persona immediatè laicali, non ab ecclesia mediata.*

31 *Vtilitas cõtractus pupilli in quibus consistat.*

32 *Vtile per inutile non vitiatur in contractibus emphyteoticis.*

33 *Clausula pro extraneis, an sit ponenda in emphyteusi laicali.*

34 *Minor factus maior censetur ratificasse contractum.*

35 *Soluens per multos annos canonem in alia specie, quam in conuenta, acquirit ius, quod non possit cogi, nisi ad solutionem solitam.*

36 *Tempus triginta annorum facit præsumere bonam fidem etiam absque probatione tituli in solutionibus vnius rei pro alia.*

CAPVT DCXLIV.

PRo validitate contractus, de quo quæritur, concludendum est, Nam licèt fuerit

1 gestus per deputatum à tutore, † qui non videtur habere facultatem constituendi procuratorem ad contrahendum pro pupillo *Glos. in l.minorum.*6. *C. de præd. minor.* Tamen hoc intelligitur in casu, in quo tutor constitueret aliquem ad petendam interpositionem decreti super alienatione per pupillum

2 facienda, † vt declarat *Ias.in l.*2.*in fin.n.*12. *vers. adde quod eodem modo. & ibi etiam Socin. n.*1. *& Roman.in fin. ff. de offic. eius. Idem Roman. sing.* 407. *potest ne tutor. n.*1. *Corn. cons.*98.*n.*2.*lib.*1. *Socin.cons.*239. *præsentis consultationis. col.*3. *in princip. vers. quinimmo videtur valere constitutio. n.*4. *ad med.lib.*2. *Roland.cons.*33.*n* 21.*lib.*1.*Ang.in l. post mortem. §.neque adoptare. in fin.vers. quid de decreto.n.*6. *ff.de adoptionib.Gramm. cons.*137.*n.*16.*Bald.in d.l.minorum.in princ. Salic.n.* 1. *C.de præd.minor. Card. Alban.ad Bart. in l. magis puto.§.si pupillus.n.*3. *ff.de reb. eor. Simoncell. de decret. lib.* 1. *tit.*1. *inspect.*2.*n.*80 *fol.*39.*Gomes.de annal.q.*65.*post princ. vers. simile videmus in decreto super alienatione rei minoris. fol.* 311. *post Ias. in l.*1.*§.item acquirimus.n.*15.*col.*2.*in fin.vers. confirmatur per bonum. ff. de acquir. possess. Cassan. super consuetud. Burgund. rubr.* 4. *tit. des droicts.& appartenances. §.*1. *in textu. ibi & auctoritate.n.*3. *fol.*516. † Cæteros

3 consultò omitto, quia est opinio ab omnibus approbata, & in istis terminis omnes ita loquuntur, prout bene etiam explicat *Dec.in l.*2.*in* 2.*notab.vers. hoc tamen dictum. ff.de offic. eius cui mandat. est iurisd.* † vbi am-

4 plius tenet, quòd ad vnũ actum administrationis procurator dari potest, cum etiam per procuratorem possit peti tutor *l. cum*

à matribus. 8. C. qui petant tutor. Maxime
5 quia in omni causa procurator † admittitur *l.1.§.vsus.ff.de procurator. l.licet. C.eod. tit. Ang.in l.3.ff.rem rat.haber.Socin. cons.48.n. 9. ad med. lib. 1.*

In casu autem, de quo agitur, non fuit datus aliquis procurator à tutore ad petendum decretum super alienatione bonorum, quia solum fuit constitutus ad celebrandum contractum, cuius causæ cognitio præcessit coram Principe,
6 † ob quam causæ cognitionem coram se factam postea idem Princeps concessit licentiam contrahendi, habilitando pupillum ad talem effectum absque vlla solemnitate, & sine aliquo Iudicis decreto, non secus ac si ipse pupillus esset vir legitimæ & perfectæ ætatis, prout latius in decreto Ducali continetur.

Ratio autem differentiæ est, quia quando petitur decretum super alienatione rei pupilli,
7 debet præcedere causæ cognitio, cum sine ea non possit decretum interponi *l.magis puto.§.non passim.ff.de reb. eor. l. lex quæ tutores.in princ. ff.de administr.tutor.Corn.cons. 98.n.2.lib.1.* Vnde non mirum, si tutor non potest petere interponi decretum à Iudice per procuratorem, quia petendo tale decre-
8 tum etiam ipse auctorizat vendentem, † nam constituere ad hoc procuratorem in effectu nihil aliud esse videtur, quàm per procuratorem actui consentire, ita vt per submissionem talium procuratorũ possit de facili occurrere deceptio, quare ipse tutor debet cognoscere, non procurator, cuius fides non videtur electa, sed tutoris, prout declarat *Socin.in l.1.§.item acquirimus. in 8.conclus. n.19.ad med.ff.de acquir.possess. Cassan. super consuet.Burgun.rubr.4.tit.des droicts & appartenances.§.1.in textu ibi & in auctorita-*
9 *te.n.3.fol.516.* † & ita etiam notat *Idem Socin. cons.48.n. 9.lib.1.* vbi quod in casibus, in quibus ad solemnitatem actus requiritur præsentia alicuius, tunc ille actus non potest fieri per procuratorem *Felin.in c.vlt.col.2.in fin.vers.per quæ infert de offic. delegat. Abb. in c.fin. n.12. de dilation.* cum alias permit-
10 tatur, & ita etiam loquitur *Ang.in l.3.ff. rem. rat. haber.post Innoc.Host.Io.Andr.& Butr. in c.cum desideret. de sentent.excommunicat.* Prout est in alienatione facienda per minorẽ,
11 quæ non valet, † si non interueniat consensus, & auctoritas tutoris *l.1.in princ.ff.de reb.eor.l.neque. & l.eum qui. C.de auct.præstand. Bero.cõs.118.n.24.lib.1.* cum alijs late per *Simoncell.de decret.lib.1.tit.1.n.56.fol.32.*

Aliud est in casu nostro, in quo non requirebatur consensus, neque auctoritas tutoris, &
12 ista causæ cognitio non erat adhibẽda, † quia iam fuit adhibita coram Principe, qui non habilitauit pupillum ad contrahendum, nisi prius seruatis seruandis fuisset cognitum contractum gerendum tendere in vtilitatem pupilli, vnde cessante ista ratione cognitionis causæ, non erit prohibita constitutio procuratoris ad gerendum pro tutore hunc actũ administrationis, in quo nihil aliud erat faciendum, quam exequi ordinationem Principis dantis licentiam ad huiusmodi actum
13 celebrandum, † tamquam tendat ad executionem actus iam facti, & causa cognita firmati, itaut amplius nulla alia solemnitas, nec causæ cognitio requiratur *Glos. in l.3.§. sed vtrum.in verb.inuito patre.ad med.vers. ratio est.* vbi *Bald.* dicit illam singularem. *ff. de minorib.Bart.in l.tutor rerum.ff.de administr.tutor.Socin.in l.1.§.item acquirimus.n. 14.ff.de acquir.possess.& cons.48.n.9. ad med. lib.1.Paris.cons.85. n.50. lib.3. Roland. cons. 99.n.45.lib.1.* cum alijs per *Lamberteng. super statut.de contract. minor. glos.1. n.3.q.2. Cagnol.in l.singularia. n.72.ff. si cert.petat. Alex.cons.64.col.1.lib.2.Surd.cons.191. n.19. lib.2. & decis.77. n.5.*

Prout etiã quando in cõstitutione mandati esset facta solemnis discussio, seu cognitio certi contractus gerendi per procuratorem super
14 re certa, † de modo, & forma, vtilitate, vel inutilitate, tunc in contractu procuratoris ita discusso non requireretur eadem solemnitas *Socin. in l.1. §. item acquirimus. n.28. vers. septima conclusio. ff. de acquir. possess. iuxta cons.Feder.95.alias.10.incip. factum tale est abbas subiectus. col.1. & 2. Laurent. de Rodulph.in c.sine exceptione.12. q.2. col.4. q. 12.& 18. post Glos.in l.cum mandato.ff. de*
15 *minorib.* † Quãuis hæc dicta sint ex abundanti, quia cum habeamus decretum ducale, per quod remittitur omnis solemnitas tam iuris, quàm statutorum, vt diximus, non est amplius quærendum an in tali contractu per pupillum faciendo, seu per procuratorem nomine ipsius sint adhibendæ aliquæ solemnitates, tamquam coram Principe omnia fuerint discussa, cuius præsentia est loco decreti, & supplet omnem solemnitatem *Bald.& Salic. in l.1. C. quand. decret. opus non est. Cephal.cons.316.n.58. lib.3. Roland. cons.54. n.12.lib.2.Menoch.cons.508.n.32.lib.6.*

Et ita etiam declaratur *Glos.in l.neque tutores. 11.in verb. interueniente. in princ.C.de pro-*
16 *curat.* † vbi concludit, quod quando tractatur de alienatione rei immobilis pupilli, tũc non potest constitui procurator per tutorem cum ipse tali alienationi faciendæ debeat præesse, prout etiam notat *ibid.Sicard. in fin.Alex.cons.189.n.1.lib.7.* Quia in hoc casu
17 requiritur causæ cognitio, † cum decreto Iudicis, ac alijs solemnitatibus, cum tutor non possit absque illis alienare res immobiles pupilli *l.magis puto. §. ne passim.ff. de reb. eor. Ang.in §.nunc admonendi.col.2.instit. quib. alienar.non lic.Paris.cons.98. cum duob. seq. lib.1.& cons.75.lib.3.Imol.cons.94.col.2.Afflic. decis.229.Rolãd.cons.99.n.3.lib.1. Simõcel.de decret. lib.2. tit.6. inspect.1.n.16.fol.84.Plot. in l.si quando n.198.C.vnd. vi. Caualcan. de tut.n.*

tut.n.130.Marsil.in rubr.C.de probat.n.342.
Diuersum est in casu nostro, in quo non requi-
ritur amplius alia solemnitas, neque causæ
18 cognitio, † cum omnia necessaria fuerint ad-
hibita coram Principe, adeout nihil aliud ge-
rendum sit, nisi executio licentię datę ad ita
specialiter contrahendũ, vt dictum est, ideo
non mirum, si potest ad ista exequenda con-
stitui procurator, prout passim procuratores
constituuntur per tutores etiã in causis gra-
uibus *Petr.Stell.in repet.l. nec quidquam. §.*
vbi decretum.n.32.ff. de offic. procons. vol.1.
fol.194.post Cin.in l.neq; tutores.11.n.3.C.de
19 *procurator.* † vbi quod est speciale in casu
l.minorum.C.de præd.minor. vt ibi non possit
constitui procurator *Bart.in d.l.neque tuto-*
res.in 1. lect. n.6.& in 2. lect. n.18. in fin.&
20 *ibid.Sicard.n.2.& 3.* † vbi etiam quod con-
traria procedunt in iudicijs, in quibus non
constituitur procurator per tutorem ante
contestationem litis, quasi tunc non sit do-
minus litis, quod requiritur ad hoc, vt quis
possit facere procuratorem *l.1.ff.de procurat.*
per litis autem contestationem efficitur quis
21 dominus litis & instantiæ, † quia per eam li-
tigantes quodammodo cõtrahunt *l.3.§.idem*
scribit.ff. de pecul. ergo tunc quasi domini
istius contractus possunt procuratorem con-
stituere, & non antea, quod non est quando
sumus extra iudicia, tunc enim indistinctè
22 constituũtur procuratores à tutoribus, † pre-
terquam in d. casu speciali, quando requi-
ritur causæ cognitio, vt dictum est *l. ita*
demum.§.ita gessisse.ff.de administr.tutor.l.si
procuratorem.§.1.ff.mandat.Sicard.in l. ne-
que tutores.n.3.C.de procurat. Dec.in l.2. in
2.notab.vers.hoc tamẽ dictum.ff.de offic.eius.
Neque obstat, quod quamuis non possit dici de
nullitate istius contractus ex capite consti-
tutionis procuratoris per tutorem deputati
23 ex supra allegatis, † Tamen poterit deduci
alia nullitas, cum princeps mandauerit ta-
lem executionem ipsi tutori, cuius industria
videtur electa, ob quam non potest alius sub-
stitui; maxime propter illa verba, ipsi, plu-
ries repetita, quæ sunt personalissima *Re-*
buff.in l.sciendum.70.col.5.post med.vers.vn-
decimus quando testator.ff.de verbor. signific.
Quia cum sit expressum nomen proprium Ga-
leatij licet fuerit additum tutoris, tamen ta-
lis expressio potius fuit demõstratiuè, quam
24 taxatiuè, † prout ita semper potius verba
sunt intelligenda *Castr.in l.stichum qui me-*
us.6.n.1.& 2.ff.de legat.1.Bald.& Salic. in
l.si quis argentum.§.1.C.de donationib.Felin.
in c.super litteris.20. n.4. col.3. in fin. de re-
script. Signoroll.cons.74.n.8. Boer. decis.327.
25 *n.3.* † Maxime quia quãdo habetur respectus
ad personam, illa præualet expressioni offi-
cij, & de ea nulla habetur consideratio *Abb.*
in c.mandata.6.col.2. in princ. vers. ego dico
primum.de præsumptionib.Dec.in c. quoniã.
14.col.4.in princ. vers. successiue. de offic. de-
legat. cum alijs de quibus supra *c.341. n. 1.*
& 2. tom. 3.
Et ista interpretatio magis congruit casui no-
stro, quia Princeps habilitauit pupillum
tamquam maiorem, & maior non indiget
tutore, & curatore, ideo fuit demandatum,
vt contractus fieret omissis quibuscumque
26 solemnitatibus, prefiniendo modum & for-
mam certam, & determinatam, secundum
quam erat actus faciendus, neque erat nego-
tium graue requirens aliquam industriam
aut diligentiam, neque commissio fuit facta
cum aliqua clausula onerante conscientiam
personæ, cui committitur, neque adsunt ver-
ba attenta fide, aut industria, aut circumspe-
ctione, vel legalitate illius, itaut aliquibus ex
istis non concurrentibus, non impediatur de-
legatio, & substitutio tamquam non sit ele-
cta aliqua industria personæ vt declarat *Me-*
noch.de arbitrar.lib.1.q.68.n.11.vsque ad 16.
Bero.cons.5.n.13.& 14.lib.3.Aym.cons.303.n.
2.& 3.Ias.in l.more.n.65.vers.quinto limita.
ff.de iurisdict.omn. iudic.& in l.à iudice.col.
vlt.limit.13.C.de iudic.Dec.in l.1.n.28.& ibi
Purpur.n.503.& Alex.n.6.ff.de offic. eius.So-
cin.cons.59.col.penult.vers. circa quintam.
lib.1.Doctor.in l.quod quis. vbi Castr. in fin.
C. de procuratorib.
Cum etiam in dubio numquam censeatur per
27 Principem electa industria personæ, † nisi ex-
presse constet ex verbis illius, vel tacitè ex
aliquibus coniecturis talem electionem im-
portantibus *c.vlt.§.1. & in fin. de offic. dele-*
gat.Bero.cons.5. n.13.& 14.lib.3. vbi etiam
n.6. 10. & 11. concludit, quod non sufficit, vt
Princeps deleget alicui negotium, vt per se
cognosceret, videlicet dicendo per te facias
vel per te cognoscas ad hoc vt dicatur electa
28 industria personæ, † nisi etiam addatur gemi-
natio illa per te ipsum personaliter facias, &
procedas, nam cessante ista geminatione
verborum, poterit hoc mandatum adimple-
ri tam per se, quàm fictè mediante alio, qui
vices suas representet *Abb. in c. vlt. in fin.*
princ.n.7.in §. is autem.n.6. cum seq.de offic.
deleg. Bero. cons.5. n.11.lib. 3. vbi ita decla-
29 rat *Bald. in d. c. vlt. de offic. delegat.* † Itaut
etiam in ministerio non magni momenti non
censeatur electa industria personæ *Felin.* qui
de communi *in d.c.vlt. in fin.de offic.delegat.*
post Rot. decis.398. item si episcopus. in nou.
Nec facit prætensus excessus, quod in contractu
fuerit facta concessio etiam pro extraneis.
Quia in decreto Ducali datur facultas faciẽ-
di omnia & singula, quæ in præmissis quo-
modolibet occurrerint necessaria, & oppor-
30 tuna, prout erat huiusmodi expressio, † tam-
quam de iure esset exprimenda, nam res erat
laicalis, non autẽ ecclesiastica, cum inuesti-
tus ab ecclesia subinfeudauerit, seu subin-
uestiuerit alium ad soluendum sibi canonem
in pecunia, quo casu concessio regulatur à
persona immediata laicali, non ab ecclesia

mediata *Socin. in c. ex transmissa. n.5. in 5. & 6. notab. de for. compet. Natt. cons. 600. n. 23 vsq. ad 29. Affl. decis. 282. in 2. dub. n. 12. Imol. & Roman. in l. si finita. §. de vectigalibus. col. 13. q. 3. ff. de damn. infect. late Ruin. cons.* 168. *n.* 10. *lib.* 1.

Et quidquid sit, dato etiam, & non concesso tali excessu, tamē cum simus in capitulis separatis, vitiabitur solum in hoc inuestitura, &
31 remanebit firma in reliquis, † in quibus vtilitas pupilli consistebat, vt posset habere certum, & tutum liuellarium, qui magnam summam pecuniarum solueret eidem pupillo grauato ad præstandum ingentem canonem ecclesiæ, ob quā causam vtilitatis præcipué fuit talis contractus celebratus, vnde siue celebraretur per tutorem, siue per alium ab eo deputatum, semper eadem canonis vtilitas resultabat, ideo nulla æquitas suadet, quod sola absentia tutoris debeat talem concessionem annullare, stantibus præsertim tot clausulis in licentia Principis appositis, & susceptione omnium periculorū facta per inuestitum, & ob terras multum damnosas pupillo tamquam aquosas, seu aquis subiectas, itaut expediret summopere eidem pupillo habere potius pecunias à futuro liuellario, quam partem frugum tantis casibus obnoxiam, prout ex relatione Consiliariorum, & Senatorum etiam iurata, & causa cognita facta apparet, cum à Principe huiusmodi cognitio fuisset illis commissa, vltra attestationem etiam iuramēto firmatam Præpositi patrui pupilli, ac aliorum de quibus latius in decreto Ducali, vbi etiam mandatur, quod ob prædictam vtilitatem, & relationem, & causæ cognitionem solemniter factam numquam possit talis contractus infringi, nec annullari, aut rescindi, nec ratione pupillaris ætatis, nec ex beneficio restitutionis in integrum, nec ratione solemnitatis omissæ, nec prætextu alicuius causæ, aut læsionis, Itaut omnibus istis concurrentibus appareat non posse dici de inualiditate istius contractus auctoritate Principis roborati, per quē fuit derogatum omnibus legibus, statutis, & constitutionibus, adeout nec obstet absentia tutoris, cum fuerit contractus celebratus tamquam à maiore, nec quod prætendatur excessus, vt supradictum est, qui neque de-
32 bet attendi, † tamquam vtile per inutile non vitietur, maxime in contractibus emphyteoticis, & similibus *§. non autem. vbi Ang. auth. de non alienand. Alex. cōs. 38. col. 2. vers. quinimmo. lib. 2. Ruin. cōs. 57. n. 13. lib. 1. Imol. in l. quod dicitur. in fin. ff. de verb. obligat. late Tiraq. de retract. conuentional. ad fin. tit. n. 145. & 146. Rot. decis. 647. n. 6. in fin. & decis. 649. n. 4. p. 2. in recentior.*

Quamuis, vt dictum est, talis excessus non adsit in casu nostro, cum clausula pro extraneis es-
33 set † apponenda tamquam de iure illa deberet apponi ob emphyteusim laicalem, de qua tractabatur iuxta *Ruin. cons. 168. n. 10. lib. 1. cum alijs supra allegatis. n. 30.*

Maxime quia pupillus factus maior toto suæ vitæ tēpore acceptauit canonem à Delphinis in pecunia, prout etiam eius filij per annos quinquaginta & vltra ita semper exegerunt,
34 adeout † tam ille, quàm isti dicantur ratificasse huiusmodi contractum *l. vlt. C. si maior fact. Alex. cons. 117. n. 2. lib. 5. Dec. cons. 232. n. 5. Paris. cons. 33. n. 29. lib. 1. Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 8. inspect. 2. n. 8. Gabr. cons. 13. n. 13. lib.* 1. Itaut sit præscriptus talis modus soluendi, præsertim quia filij habebant catasta, quæ nunc exhibent, in quibus singuli liuellarij soluebant canones in specie, & in quantitate, & inter illos aderant etiam Delphini ibidē descripti, & per consequens, licèt
35 etiam esset certus canon, † tamen ex lapsu triginta annorum contra priuatum, & quadraginta aduersus ecclesiam est acquisitum ius soluentibus, qui non poterunt cogi ad aliam solutionem, quam ad eam, quæ ex tam longa obseruātia facta fuit *Glos. Innoc. Card. & alij in c. olim. de censib. Curt. Iun. cons. 24. n. 7. vers. sed quod fortius. Corn. cons. 181. visis nonnullis actis. col. 4. lib. 2. Bald. cons. vlt. lib. 1. Imol. in l. si prius. col. fin. de aqua pluu. arcēd. late Gabr. cons. 164. n. 9. vsq. ad 13. lib. 1. Abb. cons. 56. col. 1. lib. 2. Natt. cōs. 192. n. 2. cum seq. Menoch. cons. 49. n. 20. lib. 1. Brun. de augum. monet. p. 1. n. 6. & limit. 4. n. 8. Dec. in l. si certis annis. n. 14. C. de pact. Surd. cons. 220. n. 18.*
36 *lib. 2.* † & huiusmodi tempus triginta annorū faciet præsumere bonam fidem etiam absque probatione tituli in similibus solutionibus vnius rei pro alia *Gabr. cons. 164. n. 12. lib. 1.*

EPITOME.

Relictum familiæ quando intelligatur effectiuè & actiuè, seu contentiuè, & passiuè. ¶ Et quid ista significent. ¶ Nominatio iurispatronatus concessa seniori domus, & familiæ an spectet ad magis antiquū, licet adsit proximior iunior. ¶ Vocatio totius familiæ an cōprehendat tam originariā, quàm aggregatam. ¶ Substitutio facta hæredi de duobus antiquioribus de domo an restringatur ad duos primos antiquiores, vel illis duobus exclusis, debeat deuolui ad duos sequentes antiquiores. ¶ Electio si facienda sit per seniores de familia testatoris, illa extincta an extinguatur iuspatronatus, vel transeat ad hæredes extraneos. ¶ Proximitas gradus quando attendatur in vocatione familiæ, domus, & agnationis. ¶ Et quomodo huiusmodi verba intelligantur. ¶ Et quando veniant deferentes eadē insignia & cognomina. ¶ Et quo casu ex istis censeatur probata identitas agnationis. ¶ Testator mandans assumi sua arma & cognomen an dicatur prohibuisse assumptionem alterius cognominis, & armorum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Senior domus dicitur, qui est magis antiquus in familia & agnatione.*
2 *Familia accipitur pro agnatione actiuè, & effectiuè, seu contentiuè, & passiuè, itaut primo casu veniant solum descendentes ex testatore, in secundo omnes agnati etiam transuersales.*
3 *Relictum familiæ intelligitur de familia contentiuè. n. 4. Fallit stantibus verbis ipsius, vel de sua familia, quia tunc erit effectiuè. n. 5.*
6 *Vocatio totius domus, seu familiæ comprehendit non solum familiam originariam, sed etiam aggregatam deferentem eadem insignia, & cognomina.*
7 *Per vocationem senioris de familia præfertur antiquior proximiori iuniori. n. 8.*
9 *Substitutio facta hæredi de duobus antiquioribus de domo non restringitur ad duos primos antiquiores, sed illis duobus exclusis deuoluetur ad duos sequentes antiquiores vt conseruetur agnatio.*
10 *Electio si facienda sit per seniores de domo testatoris, illa extincta, non extinguitur iuspatronatus, sed transit ad hæredes extraneos, nisi adsit aliqua taxatiua.*
11 *Testator vocando familiam censetur intellexisse, vt seruetur proximitas gradus. Declara vt n. 12.*
13 *Antiquior & senior de domo idem est quod maior natu, non considerato, quod alius sit proximior.*
14 *Appellatione domus veniunt, qui portant nomen domus & insignia, & quando inter istos præferatur proximior. n. 15.*
16 *Agnatio præsumitur ex identitate cognominis & armorum, & diuersitas est probanda per eum, qui contrarium prætendit.*
17 *Testator iubens assumi sua arma & cognomen, an intelligatur prohibuisse assumptionem alterius cognominis & armorum.*

CAPVT DCXLV.

NOminationem, de qua agimus, verius est spectare ad antiquiorem, & seniorem domus de Florentijs, prout testator disposuit, non obstante, quod adsit Antonius proximior eidem testatori, cum per eum non fuerit considerata aliqua proximitas, sed solum antiquitas, quæ non adest in eodem An-
1 tonio, † Nam idem est vocare seniorem domus, quod familiæ, exponitur enim domus in hoc casu pro familia, & sic pro agnatione maxime cum ponitur in singulari *Bart. in l. 1. in princ. ff. ad sillanian. & in l. pronunciatio. §. familiæ. ff. de verb. significat. Corn. cons. 198. lib. 3. Ruin. cons. 110. n. 14. & cons. 161. n. 4. lib. 2. late Sym. de Præt. de interpretat. vltim. volunt. lib. 3. solut. 11. n. 22. fol. 289. Bero. cons. 96. n. 7. lib. 2. Tiraq. de retr. consanguin. §. 1. glos. 9. n. 193.*

Familia autem pro agnatione accepta duobus modis intelligitur, primo modo actiuè seu ef-
2 fectiuè, † eo quod familia ex testatore descẽdat, & quod ipse sit causa efficiens, & originalis, ac primus dominus, quo casu veniunt filij, nepotes, & descendentes ex eo, Secundo modo contentiuè, seu passiuè comprehendendo omnes agnatos etiam transuersales, vt per *Simon. de pret. d. solut. 11. n. 25. Paris. cons. 51. n. 10. lib. 2. Gabr. cons. 132. n. 58. cum seq. lib. 1. Card. Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 8. tit. 12. n. 12. Peregr. de fideicommiss. art. 22. n. 26. fol. 196. late Rot. decis. 193. n. 10. p. 2. in recentiorib.*

Cum autem simpliciter familiæ relinquitur, nõ intelligitur de propria familia ipsius testato-
3 ris effectiuè, † sed contentiuè, & sic non de descendentibus ab eo de suo colonello tantum, sed de omnibus, qui continentur sub illa familia, nam qui relinquit familiæ nullam habet rationem personarum, sed agnationis, itaut existimetur voluisse vocare omnes agnatos, & cunctos, qui sunt eiusdem nominis, & cognominis, & qui eadem arma, & insignia portant, quamuis non sint sanguine coniuncti *Gabr. cons. 132. q. 6. n. 59. lib. 1.* Quidquid contrarium senserit *Ruin. cons. 153. n. 10.*
4 *lib. 2.* † Nam eius opinio non admittitur, vt late per *Card. Mantic. de coniectur. vltimar. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 12. Peregr. de fideicommiss. art. 22. n. 26. Card. Seraph. decis. 1438. n. 4.* quæ fuit confirmata *coram R. P. D. Pamphilio decis. 707. p. 2. in recentiorib.* vbi quod contraria opinio procedit quãdo aliquo modo constaret, quod testator sensisset de fami-
5 lia effectiuè, † puta si additum fuisset pronomen possessiuum ipsius, vel suam, cum similibus verbis *Menoch. cons. 233. n. 20. & 21. lib. 3. & cons. 1171. n. 3. lib. 12. Card. Seraphin. d. decis. 1438. n. 11. Gabr. cõs. 132. n. 60. lib. 1. Simon. de Pret. de interpretat. vltimar. voluntat. lib. 3. solut. 11. n. 27. fol. 290.*

Amplius si vocetur per testatorem tota domus, seu familia, vel progenies ad aliquod iuspa-
6 tronatus, vel quid simile, † non solum intelligitur vocata familia originaria, sed etiam aggregata deferens eadem insignia, & idẽ cognomen, prout in specie resoluit *Rot. coram R. P. D. Remboldo Ilcinen. iurispatronatus. 18. decemb. 1615.* quæ est *decis. 697. n. 5. p. 1. in recentiorib.* iuxta doctrinam *Bart. in l. tutelas. n. 4. ff. de capit. diminut.* & iuxta *cõs. Gabr. 132. n. 59. lib. 1. Alex. cons. 213. n. 3. ante med. lib. 6. Anchar. cons. 142. n. 4. & 5. Peregr. de fidiecommiss. art. 22. n. 27.*

Cum igitur in casu nostro sit vocatus ad nominandum in iure patronatus antiquior, & se-
7 nior de familia, † fuit habitus respectus ad agnationem, itaut sufficiat talem seniorem esse de familia, & agnatione, & domo de Florentijs absque eo quod sit proximus testatori, cum non fuerit considerata proximitas,

sed sola antiquitas, & senectus, & quod quis sit maior natu, maxime in similibus nominationibus, quæ requirunt prudentiam, & sapientiam, & maius consilium, adeout propter istas qualitates censeatur potius seniores prætulisse, prout semper tales præferuntur iunioribus in omni materia, vt late comprobat *Tiraq. de primogenit. in præfat. n.79. vsque ad 217.*

Et quod fuerit habitus respectus ad agnationẽ, & familiã absque consideratione proximita-
8 tis concludit † *Anchar. consf.27. col. pen. post princ. vers. quid iuris igitur. n.6.* vbi quod si hæredi instituto substituantur duo antiquiores de domo, talis substitutio non restringetur ad duos primos antiquiores tantummodo, sed illis duobus exclusis, deuoluetur ad
9 duos sequentes antiquiores, † vt conseruetur agnatio, & domus *Rom. cons.438. n.14. & ibi late Mandos. in verb. consuluit. Felin. in rubr. de maiorit. & obedient. col. vlt. in princ. vers. bene facit vltra ipsum. Card. Seraph. decis.1486. n.21. Tiraq. de primogenit. q.3. n.10. Bertr. cons.23. n.9. lib.4.*

Quare etiam si electio esset facienda per seniores de domo, & familia testatoris, si talis fa-
10 milia extingueretur, † non tamen esset extinctum iuspatronatus, cum transiret ad hæredes extraneos, nisi ex verbis testatoris colligeretur, quod taxatiuè fuisset relictum familiæ tantum, prout late resoluit *Rot. coram Card. Seraph. decis.364. per tot.* quæ est confirmatoria *decisionis R.P.D. Robusteriÿ in eadem causa.21. maÿ.1576.* quæ est *decis.385. p.1. diuers. Idem Card. Seraph. decis.378.* vbi confirmatur vtraque decisio *& decis.1232. in fin. & coram Card. Lancellott. Florentina iurispatronatus de Ricasolis.11. Februarÿ.1604*

Neque obstat, quod testator vocando familiam cẽseatur intellexisse, vt seruetur gradus pro-
11 ximitatis † *l. fin. C. de verb. significat. l. peto. §. fratre. ff. de legat. 2. Sim. de Pret. de interpretation. vltim. voluntat. lib.3. solut.11. n.28. fol. 290.* vbi ampliat etiam quando esset vocata familia extranei, si videlicet fideicõmissum esset successiuum, & duraturum in familia, non momentaneum, & semel præstandum familiæ *Castr. cons.383. notandum. col.1. vers. de mente vero. lib.1. Idẽ Sim. de Pret. cõs.203.*
12 *n.4. lib.1.* † Quia ista procedunt quando simpliciter esset vocata familia, secus in casu nostro, in quo vocatur senior, & antiquior domus & familiæ, de qua agimus, tunc enim non potest competere ista nominatio nisi illis, qui habent huiusmodi qualitatem antiquitatis *Card. Seraph. decis.364. n.1. post med.* argumento eorum, quæ tradit *Bald. cons.304. n.1. lib.5. Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. n.110. ff. de leg.1. Bald. in l. qui liberis. in princ. ff. de vulg. & pupill. Ias. cons.60. col. vlt. lib.3. Sim. de Pret. de interpret. vltimar. voluntat. lib.5. n.270. fol.551.*

Erit igitur satisfactum menti testatoris, si pro-
13 betur, quod quis sit antiquior, † & senior de domo, quod idem est ac si dictum fuisset maior natu *Menoch. cons.1171. n.1. lib.12. post Alex. cons.4. n.4. & 6. lib.4.* Nulla habita consideratione, quod adsit proximior, cum testator non motus fuerit ob istam qualitatem proximitatis, sed antiquitatis, & senectutis,
14 Cum † præsertim simus in dispositione, quæ respicit nobilitatem, & prudentiam, vel similem qualitatem, quo casu appellatione domus veniunt, qui portant nomen domus seu familiæ, seu identitatis sanguinis, & gestant eadem arma, & insignia *Bart. in l. pronunciatio. 95. in fin.* vbi *Rebuff. in §. iure proprio. col.3. post med. vers. si vero dispositio. ff. de verbor. significat. Alex. cons.213. n.3. lib.6. & cons.125. n.3. lib.7. iuxta l. cum ita. in fin. ff. de leg.2. Gozad. cons.45. n.9. Corn. cons.216. n.4. & 6. lib.2. & cons.26. n.3. lib.4. Menoch. præsumpt.89. n.12. post med. vers. cæterum si dispositio. lib.4. Peregr. de fidei-*
15 *commiss. art.22. n.27. ad fin. fol.196.* † Et quãuis etiam inter istos, proximior præferatur, vt per *Menoch. & Peregr. ibid.* Tamen hoc procedit, quando simpliciter vocarentur, secus si cum qualitate maioris natu, & antiquioris, vt dictum est, tunc enim ista qualitas attenditur, & est verificanda iuxta mentem testatoris, quæ in omnibus dispositionibus semper prædominatur *l. in conditionibus. in princ. ff. de condit. & demonstrat. l.3. C. de liber. præterit. Alex.* in proposito *cons. 4. n.1. & 2. lib.4.*

Agnatio autẽ in hoc casu probabitur ex identitate cognominis, & familiæ, & delationis
16 armorum, † quæ facient, vt præsumatur eadem agnatio, adeo vt contrarium prætendens debeat probare diuersitatem agnationis, & familiæ *Calcan. cons.8. n.2. & 3. Aret. cons.37. n.1. Cephal. cons.90. n.18. lib.1. Menoch. præsumpt.15. n.48. lib.6. & cons.816. n.35. vsque ad 38. lib.9.*

Neque obstat, quod talis agnatus senior & antiquior de Florentijs assumpserit aliud co-
17 gnomen de Martorellis, † Quia non ex hoc dicitur se abdicasse à familia de Florentijs, à qua neque poterat se abdicare tamquam iura sanguinis sint immutabilia, Cum etiam non prohibeatur quis assumere nomen, & insignia alterius familiæ, & simul etiam retinere arma, & cognomen suæ propriæ agnationis, ideo si contingat concurrere duos maioratus, in quibus iubeantur simpliciter deferri nomen, & arma vniuscuiusque institutoris, successor poterit in vtroque succedere, nomen & arma vtriusque simul deferendo, quia nullus ex eis disposuit nomen, & arma sua sola esse deferenda, prout late concludit *Molin. de primogenit. hispan. lib.2. c.14. n.30. vsque ad 37.* vbi quod ita passim in forensibus controuersijs admittitur, & de generali consuetudine seruatur.

EPI-

EPITOME.

FIdeicommissarius an teneatur soluere legata. ¶ Et an sufficiat, quod habuerit rem minimam hæreditariam, seu loco illius acceperit pecuniam. ¶ Legitima,& legatum quo casu debeatur ex fideicommisso particulari. ¶ Diminutio hæreditatis an cedat damno legatariorum, seu hæredis. ¶ Paritas affectionis quando inducat æqualem tractatum, & distributionem in partibus. ¶ Et quid si nomen appellatiuum, & proprium concurreret. ¶ Legatarij quantitatis, & speciei an sequantur eamdem fortunam, itaut inter eos sit facienda diminutio legatorum pro rata. ¶ Et an facta solutione integrali per hæredem vni ex eis, possit alter agere ad restitutionem suæ partis, vel hæres teneatur cedere condictionem indebiti.¶ Et quid seruetur in contributione falcidiæ. ¶ Et inter legatarios nominatos in posterioribus codicillis, & in priori testamento. ¶ Hæres promittens soluere legata, an teneatur de proprio, quamuis confecerit inuentarium.

SVMMARIVM.

1 *Legatum debitum ex hæreditate soluendum est per fideicommissarium, qui habetur loco hæredis, itaut sufficiat,quod attigerit rem minimam hæreditariam, seu loco illius habuerit pecuniam.n.2.3.& 4.Declara vt n.5.*

6 *Legatum non debetur de fideicommisso particulari, prout neque legitima. n. 7. Intellige vt n.8.*

9 *Diminutio hæreditatis an cedat damno legatariorum seu hæredum. n.11.*

10 *Augmentum contingens post mortem testatoris in bonis hæreditarijs spectat ad hæredẽ.*

12 *Legatarij quantitatis, & speciei sequuntur eamdem fortunam, itaut inter eos sit facienda diminutio legatorum pro rata. n.13. 14. 16.17.& 23. Et si vni est facta solutio integraliter per hæredem, potest alter agere contra eum ad restitutionem suæ partis. n. 15.& 29.*

18 *Prius & posterius non consideratur in eodem actu.*

19 *Legatarij in posterioribus codicillis concurrunt cum legatarijs nominatis in priori testamento.*

20 *Legatum certæ quantitatis, & certæ partis bonorum contribuunt in detractione falcidiæ. Amplia vt n.21. & 22.*

24 *Paritas affectionis inducit æqualem tractatum, & distributionem in partibus etiam si nomen proprium, & appellatiuum concurreret. n.25.*

26 *Hæres promittens soluere legata tenetur de suo proprio quamuis fecisset inuentarium. n.30. Et de ratione. n.27.*

28 *Relictum iure institutionis, seu pro dote præfertur omnibus.*

CAPVT DCXLVI.

PEr fideicommissarium soluendum est legatum, de quo agebatur, Illud enim de-
1 betur ex hæreditate, † quæ transit in eum cum onere legatorum, nam sicut hæres ex quasi contractu dicitur obligatus legatarijs *l.ex maleficijs.§.hæres.ff.de actionib.& obligation.* Ita quoque fideicommissarius, qui tenetur ratione quorumcumque onerum, cum habeatur pro hærede, & per senatusc õsultum trebellianum censetur quasi contra-
2 here cum eo, † qui hæreditatem restituit, & tacitè agere de satisfaciendo creditoribus,& legatarijs,quamuis absentibus *l.2. & l.fin. C. ad trebell. Bart. in l. qui in aliena. in princ. q.2. de acquir.hæredit. Bald.in rubr. C.qui admitt.n.22.in fin. Aym.cons.16.col.1. Bellon. cons. 62. n.5. Cephal. cons.253. n.43.* cum alijs per *Surd.cons.92.n.10.vsque ad 13.*
3 *lib.1.* † Adeo vt sufficiat, quod fideicommissarius attingat,& possideat rem minimam hæreditatis, quamuis non fuerit consecutus omnia bona fideicommissi, ad hoc vt teneatur legatarijs, nã sicut hæres capiendo vnam rem videtur adire, & acquirere sibi directas actiones, ita etiam fideicommissarius vnam rem attingendo de hæredis voluntate acquirit vtiles *Rip.in l.1.in princ.n.9.ff.ad trebell. Gomes.var.resolut.lib.1.c.5.de substitut. fideicommissar. n. 13. vers. item adde. Surd.*
4 *cons.92.n.23.& 24.lib. 1.* † Vbi ampliat quãuis habuerit pecuniam loco alicuius rei hæreditariæ, cum illud pretium subrogetur in locum illius *l.imperator.§.fin.cum l.seq.ff.de legat.2.l.si rem.ff.de petit.hæredit. l. sed & si*
5 *lege.§.1.ff.eod.tit.* † Contraria autem procedunt,quando fideicommissum esset conditionale, tunc enim hæres præstat legatum, cum secus sit in puro, in quo fideicommissarius tenetur soluere legatum *Cardin. Mantic. de coniect.vltim.volunt.lib.8.tit.2.n.8. fol.172.*

Neque obstat, quod non debeatur tale legatum ex fideicommisso, de quo agimus, cum illud
6 non sit vniuersale, † sed particulare, tamquam factum in bonis stabilibus tantum *Fulgos. cons.133.n.1. Card. Mantic. de coniectur. vltim.voluntat. lib.7.tit.2.n.8.in fin.*
7 Itaut † neque legitima debeatur in bonis subiectis particulari fideicommisso *Natt.cons. 199.n.6. & cons.238.n.5.* Quia prædicta procedunt dummodo adsint alia bona, nam illis
8 non existentibus † non attenditur istud particulare fideicommissum *Aym. cons.19. n. 14. Alex.in l.marcellus. §.res quæ. col. fin.vers. quod est intelligendum.& ibi Ias.in fin.ff.ad trebellian. Rip. in l.in quartam. n.128. ff. ad leg. falcid. Dec.cons.81. in casu proposito.n.7. Roland.cons.12.n.2.lib.1.Gabr.cons.138.n.5. & 6. lib.2.*

Minus obstat, quod non fuerit consumpta tota hæreditas occasione legatorum, & prælegatorum, cum tempore obitus testatoris potuisset

tuisset satisfieri omnibus stante summa vigintimille scutorum, quæ fuerunt posita in erigenda noua ratione bancaria iuxta dispositionem eiusdem testatoris, Quia istæ pecuniæ non fuerunt obnoxiæ oneribus hæreditarijs, tamquam fuerit expressè dispositum in testamento, vt illarum administratio esset separata ab hæreditate,& non erigeretur ratio bancaria sub nomine defuncti, sed particulari nomine Ludouici, & Io. Baptistæ, non autem tamquam hæredum, vt ex multis ra-
9 tionibus benè ostenditur in facto, † Quæ licet etiam cessarent, Tamen cum talis ratio bancaria ad nihilum sit redacta; non debet huiusmodi diminutio hæreditatis cedere dãno, & periculo legatariorum quantitatis, nam potius peremptio, & casus contingens in rebus hæreditarijs pertinet ad hæredem, nec legata minuuntur *l. in ratione. la 2. in princ. ff. ad leg. falcid. Peregr. de fideicom-*
10 *miss. art. 4. n. 56.* † Sicut enim augmenta contingentia post mortem testatoris cedunt lucro hæredis, nec augent legata, ita etiam decrementa debent pertinere ad damnum eiusdem hæredis *l. scribit celsus. ff. ad trebell. l. 3. ff. de fund. instruct. l. penult. C. de crimin. expilat. hæreditat. Loffred. cons. 2. Peregrin. de fideicommiss. art. 4. n. 56. ad med. & art. 10. n. 36.*

Super prædicta facti specie non potuit dari plena decisio, quia plures casus considerantur à Doctoribus, quando diminutio rerum hæreditariarum spectet ad hæredem, & fideicõ-
11 missarium,† seu ad legatarios,& quando non existentibus bonis in hæreditate, quæ sufficiant pro solutione legatorum,debeat cedere damno fideicõmissarij, vel legatarij, Ideo esset opus magis distinctè factum enarrare, videlicet an sit confectum inuentarium, an fideicommissum sit purum, vel conditionale, quot sint legatarij, & an sint corporum, seu quantitatum, an sit aliquid solutum alicui ex legatarijs, & an illi, qui nihil habuerunt possint condicere,quod eis deest, vel sufficiat cessio facienda per hæredẽ, & an debeat fieri contributio ab alijs, & pro qua rata sit contribuendum tàm à fideicommissario, quàm à legatarijs,& quomodo fiat diuisio inter eos, & ad quam summam ascendat tota hæreditas, & illius æstimatio, & quid si hinc inde sint fideicommissa particularia cum multis similibus quæstionibus, quæ in huiusmodi materia adducuntur per Doctores, quarum decisionem longum esset recensere, ideo si magis distinctè omnia narrentur, super eis dabitur præcisa responsio, & late ponit *Peregrin. de fideicommiss. art. 4. n. 52. vsque ad 63. fol. 46. Franc. decis. 236. & ibi* late *Amendol. in addit. Boer. decis. 145. n. 8. Gomes. de legatis. tom. 1. c. 12. n. 34. fol. 124. Eugen. cons. 36. Alex. in l. marcellus. in princ. n. 1. & ibi Ias. n. 3. ff. ad trebellian.*

In eadem causa ex iuribus nouiter transmissis magis comprobatur conclusio per me alias firmata ad fauorem legatarij quantitatis,
12 quod † videlicet sit facienda diminutio legatorum pro rata etiam quòd vni sit legata species, & alteri quantitas, & per consequẽs dicendum est bona stabilia relicta Ludouico & supposita fideicõmmisso esse affecta,& posse detrahi in subsidium pro solutione pecuniarum relictarũ Alexandro filio testatoris iure institutionis, Postquam enim ista legata debentur ex eodem testamento, æquum videtur, quod eamdem fortunam sequantur, Ista est magis communis, & vera, & æquior opinio, quam tenet *Bald. in l. si quis soluerit. 2. in 1. lectur. in fin. vers. nota quod vnum legatum. ff. de condict. indebit. Corn. in l. 1. col. fin. C. commun. de legat.* Vbi *Castr. n. 3.* dicit esse perperuò notandum *Idem Castr. in l. procuratoris. §. si plures. col. 1. n. 5. ff. de tributor. act. & latius cons. 273. ad primum respondetur quod testator, col. vlt. in princ. vers. sed aduertendum quod prædicta. lib. 1. Ang. in l. quærebatur. 81. ante fin. vers. secundo quando vni. & ibi Alex. col. penul. ad med. Imol. col. 1. vers. in textu ibi legauerit. Cuman. ad med. vers. si ergo habens solũ fundum. ff. ad leg. falcid. Iacob. de Nigr. in l. 1. n. 139. fallent. 7. & ibi Paris. n. 107. vers. limitatur vlterius. ff. de legat. 1. Negus. de pignorib. p. 2. membr. 4. n. 160. ad med. in quarta limitat. vers. istud tamen intelligi debet. Peregr. de fideicommis. art. 4. n. 63. ad fin. vers. sed contra quod immo æstimãda. fol. 47. Anchar. Regiens. q. 4. per tot. p. 1.*
13 vbi quod † ita est tenendum tamquam magis æquum *Simon. de Pret. de interpretat. vltim. volunt. lib. 4. dubit. 7. n. 11. fol. 388. Parlador. rer. quotidianar. p. 1. c. 18. per tot. Gregor. Lopez. ad l. taur. 26. in glos. obligandos. ad fin. tit. 13. p. 5. Guter. in l. nemo potest. n. 97. in fin. ff. de legat. 1.* vbi se refert ad *Gomes. var. reso-*
14 *lut. tom. 1. c. 12. de legat. n. 34.* † vbi quod ista opinio est tenenda, quidquid alij contrarium senserint *per tex. in d. l. quærebatur. ff. ad leg. falcid. & in l. si quis testamẽto. §. 1. ff. de legat. 1. l. 2. §. 1. vers. vel diminutionẽ per hoc quod alijs quoque legata relicta sunt. ff. de condict.*
15 *indebit.* † Adeout quamuis integraliter vni sit facta solutio per hæredem, possit alter legatarius agere cõtra illum,cui est solutum ad contributionẽm,& restitutionem suæ partis,vt expresse disponitur *in d. l. 2. §. 1. de condict. indebit. Gomes. d. c. 12. de legat. tom. 11. n. 34. post med. fol. 124. Peregr.* qui alios adducit *de fideicommis. art. 4. n. 62. fol. 47.*

Et quidem non potest negari, quod siue lega-
16 tum sit speciei,siue quantitatis, † semper dicendum sit testatorem habuisse parem affectionem vtrique legatario,& per consequens quod voluerit vtrumque habere legatum integrum, si hæreditas est soluendo, vel quando non esset talis, quod diminuatur pro rata, vt par affectio operetur effectum suum, non considerato, quod testator certus sit adesse

esse in bonis suis rem in specie legatam, cum etiam possit credere, quod adsit quantitas, sæpe enim de facultatibus suis plus sperant
17 homines, quam in illis sit, † prout etiam neque erit in consideratione, quod quis fuerit prius nominatus in testamento, quia vltimæ voluntates confirmantur morte, & non ante *l.1.ff.de testam.l.4.§.fin.ff. de adimend. legat.* Vnde nō potest dari ista prioritas tem-
18 poris, † maxime quia sumus in eodem actu, in quo non consideratur prius aut posterius, tamquam vna omnium & instantanea sit dispositio *Bart.in l.contractus.C.de fide instrument.* Et ita in specie notat *Peregrin. de fideicommiss.art.4.n.60.& 61.fol.47. post Castr. cons.273.col.vlt.lib.2. per tex.in l.3.§.si plures.ff.vt in possess. legat.* & est casus *in l. in quantitate.§.fin.ff.ad leg.falcid.& in l si ve-*
19 *ro.ff.de testam.mil.* † vbi etiam legatarij in posterioribus codicillis concurrunt cum legatarijs nominatis in priori testamento *l. quia autem.ff.si quis omiss.caus.testam.*

Vnde etiam legatum certæ quantitatis, & legatum certæ partis bonorum contribuunt in
20 detractione falcidiæ, † & simul æstimantur *Bart. in l.si quis seruum. §. fin.ff. de legat. 2.& in auth.similiter. C. ad leg. falcid.* vbi idem voluit in relictis ad pias causas, vt in
21 contributū veniant, † cum alijs legatis particularibus *Peregrin.de fideicommiss. art.4.n. 63.in fin.* vbi etiam ampliat ad legata relicta
22 in tabulis pupillaribus † *Idem Peregr. de fideicommiss.art.12.n.50.fol.110.*

Et quamuis ad fauorem legatarij speciei teneāt aliqui relati per *Franc. decis.236. col.2.* Tamē *ibid.in fin.* testatur quod Senatui visa est opinio tutior, æquior, & magis conformis
23 voluntati testatoris, vt fiat contributio,† & vterque legatarius quantitatis & speciei consequatur commodum pro ea parte, pro qua hæreditas est soluendo, quæ quidem voluntas testatoris est multum clara ad fauorem legatarij quantitatis, cum illa fuerit relicta filio iure institutionis, cum onere vt reinuestiatur per hæredem in bonis stabilibus, seu censibus, & locis montium non vacabilibus, quæ perpetuò debeant stare subiecta fideicommisso pro filijs & descendentibus in infinitum ex ipso legatario prouenientibus pro conseruatione familiæ ipsius testatoris cum prohibitione expressa alienationis d.bonorum sic inuestitorum, & permissione solum disponendi de fructibus, & redditibus illorum, vt latius in testamento disponitur, Itaut ex istis qualitatibus satis appareat voluntatem testatoris fuisse, vt tale legatum firmum remaneat, & non euanescat ob parem affectionem inter vtrosque legatarios, cum tam in vno, quam in altero adsit fideicommissum, & prohibitio alienandi, itaut non possit di-
24 scerni aliqua disparitas, † immo si rectius consideretur mens testatoris, potius dicendum est adesse maiorem affectionem ad legatarium quantitatis, qui est filius, quam ad legatarium speciei, qui est nepos ex fratre, Vnde stante ista paritate affectionis non debet dari prælatio, sed æqualis debet esse tractatus, & distributio in portionibus *l.penult. §.1.ff.de rit.nuptiar.Glos.in §.ordinatum.in verb.ordinē.auth.de hæredib.& falcid. Bald. in l.lucius.§.lucius. il 1. ff.de legat.2. Sim. de Pret.de interpretat.vltim.volūt.lib.1.solut.5.*
25 *n.31.fol.63.* † vbi ampliat etiam si nomen proprium, & appellatiuum concurrerent ad nomen tamen indifferens *Dec.in l.vlt.in fin. C.de impub.& alijs substitut.Socin.in l.1.col. 3. vers.tertius casus.ff.de reb.dub.*

Quibus additur, quod hæredes acceptarunt hæreditatem cum obligatione etiam propriorum bonorum de soluendo omnia onera hæreditaria, vnde ipsi tenebuntur quæcumque legata præstare legatarijs absque aliqua diminutione, nam hoc operatur illa promissio cum obligatione bonorum suorum, quasi per eam excludantur bona hæreditaria, de qui-
26 bus non videtur intellexisse, † ideo neque hoc casu iuuabit inuētarium, quidquid aliud sit in simplici promissione de soluendo legata, tunc enim censetur sibi reseruasse beneficium inuentarij, quod non est quando obligantur bona propria, vel adsunt verba æquipollentia *Aym.cons.214.n.17. Corn. cons.31. col.3.post med. vers.& clarius demonstratur. n.11.lib.3. Phanuc. de inuentar. p. 6. n. 113.*
27 *& 114.* † Et est ratio, quia tunc debitum hæreditarium est reformatum ex noua conuentione facta cum hærede, itaut si hæres conueniatur pro tali debito reformato non debeat frui priuilegio inuentarij, cum non agatur contra eum immediatè ex causa hæreditaria *Aret.cons.148.in quæstione proposita. Ang.in l cum hæreditas. ff. ad trebellian. & cons.31. dominus philippus.col. penult. Dec. cons.496. in causa domini operarij.col.3.in fin.vers.secus si debitum.n.12.& in auth.præterea.n.12. C.vnde vir & vxor. Roland.de inuentar. q. 154.Phanuc.eod.tit.p.6.n.110.*

Accedat quod sumus in legato facto iure institutionis, quod est priuilegiatum, & debet
28 omnibus præferri, † prout dicimus de relicto pro dote filiæ, quod iura legitimæ assumit *l.quoniam nouella.C.de inofficios.testam.* Vnde non mirum si debet habere prælationē *Peregrin. de fideicommiss.art.4.n.64.Cephal. cons.382. n.22. lib.3. Amendola.in addit. ad Franc. decis.236.n.3.*

Concludendum est igitur pro legatario quantitatis, ne sit deterioris conditionis magis dilectus & proximior alijs, in quibus non
29 cadit talis affectio & proximitas, † non obstante quod sint soluta alijs legata, quia, vt supra dictū est, dabitur actio pro rata contra legatarios, quibus fuit solutum iuxta *l.2. ff. de condict.indeb.Boer.decis.145.n.5.& 6.* vbi etiam quod hæredes tenentur cedere legatarijs cōdictionem indebiti *Castr.cons.212.su-*

pra-

prædicta omnia quæsita.in fin. verf. videtur
30 *tamen. lib.1.* † Quamuis etiam hæredes in casu nostro teneantur de suo iuxta obligationem per eos factam *Aym. conf. 214. n.7. cum alijs supra allegatis.*

E P I T O M E.

Consensus quando sit præstandus in ipso actu si requiratur pro integranda persona contrahentis, seu ratione interesse. ¶ Curator, & tutor an possit auctorare præsens,& tacens, sed non loquens. ¶ Obligatio vxoris, an valeat vna cũ viro pro dote communis filiæ. ¶ Consanguinei an sint adhibendi in contractibus, in quibus agitur de eorum interesse. ¶ Ratihabitio, quando repræsentet consensum, & corporalem præsentiam per legem requisitam. ¶ Statutum de contractibus mulierum, an comprehendat causam dotis.

S V M M A R I V M.

1 *Obligatio ciuilis, & naturalis non oritur si non seruetur forma statuti.*
2 *Ratihabitio potest repræsentare consensum, non tamen corporalem præsentiam à statuto requisitam.*
3 *Consensus pro integranda persona contrahentis est præstandus in ipsa actu, secus ratione interesse.*
4 *Ratificatio non extenditur ad pacta separata, & ignorata.*
5 *Dispositio limitata producit effectum limitatum.*
6 *Coniunctus præsumitur magis diligens in perquirendo vtilitatem coniuncti, quàm extraneus.*
7 *Curator non dicitur præstare auctoritatem præsens, & tacens, cum etiam requiratur loquela. n.9.*
8 *Mutus non potest esse curator.*
10 *Mulier non potest se obligare cum viro pro dote communis filiæ. n.11. 13. Contrarium n.16. & 18.*
12 *Velleianum non iuuat fœminam fideiubentem pro dote.*
14 *Filia priuilegiata in dote non vtitur priuilegio contra matrem priuilegiatam.*
15 *Regula si non valet, vt ago, valeat, vt valere potest, & quod potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit, quando procedat.*
17 *Priuilegium dotis est maius priuilegio velleiani.*
19 *Decretum Iudicis præsumitur iustum donec contrarium probetur.*
20 *Consanguinei non adhibentur in contractibus, in quibus habent interesse.*
21 *Casus legis dicitur vbi adest statutum, neque tunc vlterius est inuestigandum.*
22 *Statutum de contractibus mulierum non comprehendit causam dotis.n.23.& 24.*
25 *Clausula omni meliori modo operatur validitatem contractus, prout magis potest valere.*

CAPVT DCXLVII.

Contractus, de quo erat quæstio in causa Romana bonorum, dicebatur nullus, cũ in eo nõ interuenerint proximiores iuxta formam statuti Vrbis *c.151.lib.1.* quod inducit formam, qua non seruata, inducitur
1 nullitas ipso iure, † itaut ex eo non oriatur aliqua obligatio ciuilis, aut naturalis *Bart. in l.cum lex.col.3. verf.iuxta prædicta. ff. de fideiussor. Bald.in l.1.col.antepenult.verf.extra quæritur.n.61. C. qui admitt. Bero.conf. 176.n.1.& 2.lib.1.*

Constat autem, quod tempore contractus aderant proximiores, cum fuerit probatũ adesse fratrem mulieris contrahentis, qui debebat, & poterat interuenire in ipso actu celebrationis contractus, vnde nec ante, nec post, itaut ratihabitio hoc casu non sufficiat, nam per statutum requiritur etiam decretum Iudicis cum causæ cognitione, quam Iudex non posset adhibere, si coniuncti non essent præsentes, & non præstarent consensum in ipso
2 met contractu, † cum etiam vltra consensum requiratur præsentia coniunctorum, quo casu licèt ratihabitio posset repræsentare consensum, non tamen posset repræsentare corporalem præsentiam *Bald. in l.1.n.61.in fin. verf. item si diceret de præsentia. C. qui ad-*
3 *mitt. Io. de Anan. conf.82.n.8.* † Et passim, quando requiritur consensus non ratione interesse eius, qui debet consentire, sed pro integranda persona contrahentis, prout in casu nostro, tunc semper talis consensus est præstandus in ipso actu, cum alias obstaret nullitas, quamuis ante, vel post adhiberetur, tamquam detur pro forma *Bart. & Castr. in l. si quis mihi bona. §.iussum. n.5. de acquir. hæredit. Idem Bart. in l. si autem plures. de aqu. pluu. arcend. post Glos. in c.1. de reb.eccles.non alien in 6. Innoc.in c.cum consuetudinis.de consuetud.Bero.conf.124.n.23. lib.1. Gabr.conf.23.n.1.lib.1.*

Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, cum in casu nostro nulla interuenerit ratihabitio, nam solum apparet, quod incontinenti post obligationem mulieris factam cum decreto Iudicis coram eisdem notario, & testibus, frater dictæ mulieris ratificat solum promissionem scutorum quatuor millium, & quatenus opus sit de nouo promittit, absque eo, quod in instrumento aliquid dicatur de approbatione promissionis factæ per eamdem mulierem de tertia parte bonorum, quod magis arguit reprobationem dicti contra-
4 ctus, quo ad illud caput tertiæ partis, † cum enim tantum fuerit approbatus actus, quo ad scuta quatuor millia, colligitur clara mens pro-

promittentis, quod circa alia non censeatur inducta aliqua ratificatio, cum circa hoc debuisset fieri expressio, sicut in alijs, maxime quia ratificatio non extenditur ad pacta, & capitula separata, & ignorata *Castr. cons.* 465.*col.penult.lib.*1.*Paris.cons.*47.*n.*97.*lib.*1. *Becc.cons.*37.*n.*24.*Surd.cons.*28.*n.*118.*lib.*1.
5 *& cons.*183.*n.*32.*lib.*2. † Cum etiam limitata ratificatio inducat effectum limitatum *l.cancellauerat.ff.de his quæ in testam.delent.Bald. in l. cum seruo. de contrah. empt. Tiraquell. cessant. caus. par.* 1. *n.* 142. *Surd. cons.* 452. *n.* 4. *lib.* 3.

Neque obstat, quod interuenerit consensus curatoris, Quia ad illum non deuenitur, nisi in defectum proximiorum, vt in statuto disponitur, vnde cum appareat adfuisse fratrem,
6 non † poterat dari curator, qui non præsumitur ita diligens, & accuratus in perquirendo vtilitatem mulieris, prout coniunctus *Bart. in l.transactionem. C.de transact. Caputaq. decis.*205.*n.*7.*p.*3. *Corn. cons.*241.*n.*7. *lib.*2. *Card.Seraphin.decis.*1187.*in fin.*

Maximè, quia talis curator, quamuis etiam potuisset interuenire, debebat interponere suam auctoritatem, non autem simpliciter præstare præsentiam, vt in statuto specialiter disponitur, de qua tamen auctoritate nihil in
7 instrumento legitur, † cum in ea præstanda opus sit loquela *l.* 1.*§.vlt.vbi Bart.n.*1. *ff.de tutel.* Non enim videtur auctorari curator præsens, & tacens, cum requiratur, quod expressè loquatur, vt notat *Glos. in l.*3. *C. de auctor. tut.* vbi *Bart. n.*1. dicit esse veriorem opinionem, quidquid alij malè sentiant, si enim non esset opus, vt curator loqueretur,
8 etiam mutus posset esse curator, & auctorari, quod tamen non est verum *l.*1.*in fin. ff. de tutel. l.vnic.C.qui morb. se excus.* siue simus in tutore testamentario, siue in datiuo, & legitimo *l.penult.ad fin. ff.de legit.tut. Glos. in d.l.*1.*in fin.in verb. non potest. ff.de tutel.*
9 *Guter.eod.tit. p.*1.*c.*7.*n.*4. † Et passim requiri loquelam in curatore, & tutore, neque sufficere præsentiam concludunt omnes magis communiter, vt per *Dyn. in c.qui tacet. de reg.iur.in* 6. *Guliel.de Cun.in l.pater filium. de adopt.Guter.de tutel.p.*1.*c.*7.*n.*8. *ante fin.*

Non obstat, quod etiam admissa dicta nullitate ob non seruatam formam statuti, Tamen in casu nostro valebit obligatio de iure communi, secundum quod mulier potest se vali-
10 dè obligare pro dote, † Quia respondetur, quod cum onus dotandi spectaret ad virum, non valebit obligatio mulieris, præsumitur enim, quod vxor intercesserit pro viro, itaut dicatur color quæsitus *Bald.in auth. si qua mulier. n.* 9. *& ibi Salic. n.*9. *C. ad velleian. Aret.in §. item si. n.*38. *vers.quid è contra. instit. de exception. Honded. cons.* 45. *n.* 20.
11 *cum seq.lib.*1. † Vbi quod semper præsumendum est, quod mulier se obligauerit contemplatione viri, ideo obligatio non subsistit,

Quamuis enim mulier possit pro dote fideiu-
12 bere, absque eo, † quod iuuetur velleiano *l. si dotare.& l.fin.C.ad velleian. Natt.cons.* 52.*n.*15. Tamen aliud est, quando vna cum viro se obligat pro dote, quasi tunc videatur
13 pro eo fideiubere, † quo casu non valet talis fideiussio, quamuis sit pro dote *Bart. in l.iubemus. & in l.fin. C. ad velleian. Bero.cons.* 48. *per tot. lib.*1. *Honded. cons.*45.*n.*24.*lib.*1. latè *Surd.decis.*164.*n.*13. *vsq; ad* 15. vbi testatur de veriori opinione, quod videlicet mulier non potest se obligare simul cum marito pro dote communis filiæ *Aret. in l.*1.*col.* 10. *vers. & ad materiam. vbi.Alex. n.*39. *ff.*
14 *solut. matrimon.* † Maximè, quia licet filia sit priuilegiata in dote, nihilominus etiam mater habet priuilegium velleiani, Vnde dicta filia non debet vti priuilegio contra matrem pariter priuilegiatam *l.assiduis. C. qui potior. in pignor. habeant.l verum.§.item quæritur. ff. de minorib.* & in proposito ita arguit *Bero.cons.*48.*n.*6.*ad med.lib.*1.

Et quatenus etiam valeret obligatio mulieris cum viro pro dote de iure communi, Tamen quia partes voluerunt expressè contrahere iuxta formam statuti, & ad illud se ex necessitate retulerunt, nõ poterit actus haberi pro valido, habito respectu ad ius commune, de quo non fuit cogitatum, cum non debeat offendi mens contrahentium, prout offenderetur, si valeret actus eo modo quo posset, tamquam deficiat consensus, & aduersetur
15 voluntas, & potestas agentium, † tunc enim non intrat regula, si non valet vt ago, valeat vt valere potest, sed attenditur alia conclusio, quod potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit *l. multum. C.si quis alter. vel sibi.c.cum super.de offic.deleg. Rip.in l.*1.*§.si quis ita.n.*30. *cum seq. & ibi Socin.n.*8. *ff.de verb.obligat. Felin.in c. cum ex officij. n.*25. *ad med.conclus.*4.*de præscriptionib.*

Hæc multum faciunt pro nullitate obligationis; Verum obstat, quod multi tenent, quod valeat obligatio mulieris cum marito pro
16 dotanda communi filia respectu ipsius, †Nam semper mulier habet regressum contra virum, si est diues, & quatenus non sit talis, spectabit onus dotandi ad matrem, præsertim, quia magis est fauendum filiæ dotatæ,
17 quam mulieri dotem promittenti, † cum maius sit priuilegium dotis, quam velleiani *Salic.in l.vlt.n.*1.*C.ad velleian.* Et in specie est *decis.Put.*160.*lib.*3.vbi concluditur, quod non obstante statuto Vrbis valeat obligatio vxoris intercedentis pro viro ex causa do-
18 tis promissæ communi filiæ† *Ruin.* qui etiam loquitur in simili statuto *cons.*195. *n.*5.*lib.*1. *& cons.* 194. *n.* 6. *eod. lib. Bald. Nouell. de dot. par.*6. *priuileg.* 3. *n.*7. *& priuileg.* 12. *n.*12. *& in l.*1.*n.*84. *&* 124.*ff.solut.matrim.* & late concludit *ibid. Barbos. p.*4. *n.*101. *&* 102. *post Palat. Rub. de donat. int. vir. & vxor.* §.49.*n.*2.*& §.*66.*n.*11.*Socin.cons.*80.*in fin.*

fin.lib.4.Aym.cons.77.n.1.Bald.cons.106.n.1. lib.5.Baeca.de nō meliorand.filiab.c.11.n.37. vsq; ad 44. Gomes.in l.50.taur.n.25.Azeued. in l.8.tit.9.lib.5.ordinament.n.10. Gregor.in l.3.tit.12.p.5. & concludunt omnes *in d.l.1. ff.solut.matrim. Valasc.consult.127.n.2.cum seq. Francisc. Marc.decis.508.n.18.p.1.*

Et vltra prædicta, adest etiam decretum Iudicis,
19 pro cuius validitate præsumitur, † donec contrarium probetur *Speculat. de empt. & vendit. §.nunc dicendum.n.5.Bald.in l.quæcumque.§.fin. ff. de public.in rem act. Alex. cons.125.n.5.lib.1.& cons.103.n.4.lib.2.& in l.sciendum. n.14. & 20.cum seq.ff. de verb. obligat. Ias.in l.pacta nouissima. col.2. C. de pact.Dec.in l.de alimentis.n.9.C.de transact. & cons.341.viso puncto & diligenter considerato.n.12.Ceph.cons.33.n.3. lib.1.Surd.decis. 231.n.20. Menoch. præsumpt.75.n.12.lib.2.*

Et quod dictum est de existentia fratris, cuius consensus erat adhibendus, prius quam deueniretur ad deputationem curatoris, non obstabat, quia cum idem frater haberet interesse propter agnitionem debiti, de quo in capitulis matrimonialibus, non poterat interuenire ad auctorizandam personam soro-
20 ris, † cum regulariter consanguinei non adhibeantur, quando agitur de illorū interesse *Alex.cons.106.ad fin.vers.vnde mihi remanet.lib.1. & in l.1. §.fuit quæsitum. vbi Ias. Imol.Ang.& Cuman. ff.ad trebell.post Bart. in l.1.ff.de auctor.tutor. Bald.cons.139.in fin. lib.2. & cons. 407. præsupponendum est. col.2.vers. præterea considerandum. eod. lib. Abb.in c.sicut nostris.col.vlt.de iureiurand. Castr.in l.senium. C.qui testam.facer.poss. & cons. 329. visis & consideratis. col.3. vers. itaque quia secundum.lib.1. Tiraq.de legib. connubialib. glos. 8. n.114. fol. 368. Lup. in rubr.de donation.int.vir.& vxor.§.68.col.5. vers. ex quo dicebam. Corn. cons.254. col.4. vers. præterea consensus.lib.1.* Prout etiam hoc disponitur in statuto, quod est seruādum,
21 tamquam adsit casus legis, † & inanis sit disputatio, vbi illius extat decisio, quare non est aliud inuestigandum *Bald.in l.gallus.§.si eius.in 2.notab.ff.de liber.& posthum.Cephal. cons.138.n.20. Surd.cons.58.n.3.*

Amplius solemnitates statuti non erant necessariæ, sumus enim in causa dotis, quæ tam-
22 quam specialiter priuilegiata † non comprehenditur in statutis de contractibus mulierum *Salic. in l.fin.in 4.notab. C.de iur.dot. Natt. cons.52.n.16. Socin.cons.121.col.6.lib. 4.Bald.cons.359. quemadmodum.lib.3.Ruin. cons.61.n.3.lib.1. Cephal.cons.13.n.43. Ias.in l.1. in 3. notab. ff.solut.matrim. & cons.171. col. penult. lib.4. Bald.Nouell.de dot. par.6. priuil.47. in fin. Gabr. de legib. & constitut. conclus.1.n.10.Tiraq.de retract.lignag. §.1. glos.14.n.91.Rot.coram Card. Lancellotto Se-*
23 *nogallien. dotis.* 10. *Martij* 1599. † Quidquid aliud sentiat *Dec.cons.5.* cui respondet, & attestatur de magis communi *Negus.de pignorib.membr.1.p.8.n.23.Gozad.cons.43.n.11.& 12. Lup. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §.16. col.3.vers. & ideo non est. Paul.Cittad. de iurepatronat. q.12. Surd.decis.164.n.1. & decis.323.n.6. vsque ad 10. & de aliment.tit.*
24 *8.priuileg.70.* † Et in terminis statuti Vrbis, de quo agimus, ita concludit *Put.decis.160. lib.3.in nouis. Caputaq.decis.3. & decis.199. p.3. Rot.coram Card. Blanchetto. Romana euictionis palatij.27. Martij* 1588.

Nec potest colligi, quod partes voluerint contrahere iuxta formam dicti statuti Vrbis, ad quod se retulerunt, Quia vltra quod solemnitas illius fuit seruata, vt supra dictum est,
25 non adest ista restrictio ad statutum, † cum in contractu fuerit apposita clausula omni meliori modo, quæ operatur, vt actus valeat eo modo, quo potest valere *c.1. de postulat. prælator.in 6. Bald. & Imol.in l. cum pater. §.filius matrem. ff. de legat.2. Dec.in c.cum super. col. fin.de offic.delegat. & cons.11. col. penult. Aym. cons.141. n.3. & cons.326. n.15. Fulgos.cons.43.col.2.Ruin.cons.11.n.16.lib.2. Cephal.cons.41.n.16.lib.1.Alex.cons.112.n.2. lib.3. Rip.in l.1.§.si quis ita.n.18. ff.de verbor. obligation. Caputaq. decis.91.n.5.par.1.* Quamuis neque aliqua solemnitas per statutum requisita esset necessaria stante causa dotis, & alijs supra adductis, ex quibus dixi non potuisse agi ad inualiditatem præfati cōtractus, consulendo eos, qui super prædictis votum meum petierunt, vt recederent ab huiusmodi iudicio, dando eis omnia motiua, & rationes extensas, prout superius scripsimus, licet omnibus mutatis, & facta noua informatione inserendo solum in ea fauorabilia, aliud visum fuerit partibus, per quas fuit in statum proponi dubium in Rota super nullitate eiusdem contractus, qui tamen fuit declaratus validus, vt in decisione *R. P. D. Verospij in hac causa Romana bonorum*. 22. *Maij* 1617.

E P I T O M E.

Nepotes, & pronepotes, quando veniant appellatione filiorum, qui vocantur ad præsentationem iurispatronatus. ¶ Et an stante primo gradu cesset secundus, & existēte secundo deficiat tertius. ¶ Verba vt supra illis, & in perpetuum, quid significent. ¶ Præcedentia quando influant in sequentia, & sint maioris efficaciæ ad illorū determinationē. ¶ Correctio in eodē actu, quando sit vitāda.

SVMMARIVM.

1 *Descendentes vocati ad nominationem iurispatronatus habent ius quæsitum, vt gradatim fiat successio, itaut stante primo gradu cesset secundus. & existente secundo deficiat tertius.*

Nepotes,

2 *Nepotes & pronepotes non veniunt appellatione filiorum masculorum. Declara vt n. 5. & 6.*
3 *Dictio illius est personalissima, & refertur ad personam immediatam,*
4 *Verba vt supra repetunt omnia narrata cum eisdem qualitatibus. n. 12.*
7 *Praecedentia magis influunt in sequentia, & sunt maioris efficaciae ad illorum determinationem. n. 10.*
8 *Correctio incontinenti non admittitur. Amplia vt n. 9. & 11.*
13 *Ex primordio tituli posterior formatur euētus.*
14 *Vocatio filiorum in perpetuum comprehendit vlteriorem gradum, quam primum, & omnes descendentes. n. 15.*
16 *Filij & descendentes quando censeantur vocati ad praesentationem iurispatronatus.*
17 *Proximiores praesumuntur magis dilecti, quā extranei. & praeferuntur in praesentatione iurispatronatus. n. 18.*

CAPVT DCXLVIII.

IN fundatione iurispatronatus, de quo agimus, fuit per fundatorem expressè declaratum, quod Canonicatus de nouo per ipsum erectus semper, & in perpetuum sit, & esse debeat de iurepatronatus, & praesentationis seu praesentandi ipsius donatoris, & eius familiae de Florianis descendentium ex ipso donatore, & Camillo eius filio legitimo, & naturale, tam pro prima vice, quam pro alijs subsequentibus vicibus dum pro tempore vacauerit, ex quibus verbis clare colligitur non esse vocatos solos filios Camilli, sed etiam familiam de Florianis & descendentes ex ipso donatore, ac eius filio,
1 Itaut † descendentes, & de familia, seu parentela sint admissi per fundatorem tāquam successores, adeo vt illis sit ius quaesitum, vt gradatim successio fiat, quod videlicet stante primo gradu cesset secundus, & existente secundo deficiat tertius *l. cum pater. 79. §. penult. de leg. 2. l. peto. 71. §. fratre. ff. eod. tit. l. gallus. 29. §. quidam recte. de liber. & posth. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 8. tit. 12. n. 3.* & in proposito notat *Lambertin. de iurepatronat. lib. 1. p. 2. q. 2. art. 8. n. 3. post med. vers. vnde pro eorum intelligentia. fol. 134.*

Neque obstat, quod in eadem fundatione addantur illa verba, Itaut in huiusmodi canonicatu dum pro tēpore, & quotiescumq; vacauerit praesentatio vt supra in perpetuum sit, & esse debeat Antonij donatoris quo ad vixerit, & post eius mortem Camilli, illiusque filiorum masculorum legitimorum, & naturalium vt supra, quibus deficientibus eo casu collatio d. Canonicatus sit, & esse debeat libera Episcopi pro tempore existentis, per quae verba apparet tale ius praesentandi esse solum restrictum ad filios masculos Camilli,
2 & non ad descendentes vlterioris gradus, † cū filiorum masculorum appellatione non veniant nepotes, & pronepotes, & caeteri descendentes *l. quid si nepotes. ff. de testam. tut. §. fin. instit. qui testam. tutor. dar. poss. Bart. in l. liberorum. n. 10. ff. de verbor. significat.* cum alijs late adductis per *Rot. corā R. P. D. Verospio Ariminen. fideicōmissi. 17. ianuarij. 1614.* inter impressas *in recentiorib. p. 2. decis. 507. n. 1. cum seq. & coram R. P. D. Dunozet. Arimin. n. fideicommissi. 23. martij. 1615.* quae
3 est *decis. 667. d. p. 2.* † Maxime quia vocantur post mortē Camilli illius filij, quae dictio illius, & similis est personalissima, & refertur ad personā immediatam *Socin. in l. gallus. §. institueñs. n. 5. vers. sed tu defendendo. ff. de liber. & posthum. Menoch. cons. 215. n. 51. cum seq. lib. 3. Rot. decis. 507. n. 9. p. 2. in recētiorib. Roland. cons. 97. n. 20. vsque ad 23. lib. 4. Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. n. 111. de legat. 1. Aym. cons. 98. n. 9. Honded. cōs. 60. n. 68. lib. 1.*

Quia cum prius sint vocati descendētes Camilli quāuis postea solum dicatur de filijs, Tamen non intellexit de illis simpliciter, sed etiā de
4 descendentibus, † tamquam fuerint vocati filij cum illa dictione vt supra, per quā ostenditur vocationem fuisse de descendentibus quos supra vt tales nominauit, prout generale est vt in omnibus istis dictionibus, vt supra, vel similibus repetantur omnia narrata cum eisdē qualitatibus, & caeteris quibuscumque in praecedenti dispositione expressis *l. 1. §. deinde. & §. ex hoc edicto. ff. de postuland. Bart. in l. si quis seruum. §. fin. vers. sed quaero testator. ff. de legat. 2. Aret. cons. 155. col. 2. in princ. Osasc. decis. 164. n. 13. Honded. cons. 78. n. 20. lib. 1. Menoch. cons. 73.*
5 *n. 24. Dec.* † qui loquitur in substitutionibus, & fideicommissis cum ista qualitate descendentium *cons. 226. in casu ad me transmisso. n. 3. & Paris. cons. 37. n. 59. & 62. lib. 2. & Bero. quaest. 104. n. 7. Ruin. cons. 18. n. 12.*
6 *lib. 2. Cephal.* † loquens de feudo *cons. 311. n. 37. lib. 3. & Bursat. cons. 151. n. 47. & 48. lib. 2* vbi quod sit repetitio tam quo ad substantiam, quam circa qualitates *Alex. cons. 59. n. 21. ad med. lib. 3. Albens. cons. 473. n. 5. & 15. & ibi late Addit. in verb. vt supra. lib. 3. Roland. cons. 34. n. 29. & 30. lib. 4. Socin. cons. 251. n. 2. lib. 2.*

Amplius quamuis etiam non adesset ista clausula repetitiua, & relatiua, sufficit quod in principio dispositionis, de qua agimus, fundator huiusmodi patronatus statuerit, quod illud semper, & in perpetuum pro prima vice, & pro alijs subsequentibus vicibus, dum pro tempore vacauerit, sit de iurepatronatus & praesentationis, seu praesentandi ipsius donatoris, & eius familiae descendentium ex ipso donatore, & eius filio legitimo, & natu-
7 rali, † itaut ex ista dispositione in principio posita, sequatur determinatio omnium, quae postea disponuntur, & cuncta ab ea regulentur,

tur, tamquam naturaliter præcedentia magis influant in sequentia, & sint maioris efficaciæ ad illorum determinationem *Bart. in l. auia. in princ. ff. de condition. & demonstrat. Alex. cons. 51. n. 2. vbi late Addit. in verb. sequentia. lib. 3. Roman. sing. 665. in fin. Menoch. præsumpt. 28. n. 24. lib. 1. & de arbitrar. cas. 64. n. 19. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. n. 25.*

Maxime quia sequeretur absurdum, quod in eodem actu, & incontinenti, & in eadem oratione octo linearum, fundaretur iuspatronatus in perpetuum pro familia, & descendentibus ipsius fundatoris, & ad eorum præsentationem perpetuam, & postea restringeretur solum ad filios legitimos, & naturales
8 sui filij, † & sic daretur correctio incontinenti, & contradictio in eodem puncto, quæ tamen non debet admitti, ideo potius est facienda interpretatio, ne præcedentia corrigantur, vt verificentur narrata in descendentibus ad hoc vt possit dici perpetua dispositio, prout fundator expressit *Alex. cons. 59. n. 13. lib. 3.* iuxta *l. non ad ea. ff. de conditionib. & demonstrat. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de legat. 1. Dec. in l. singularia. ff. si cert. petat. Al-*
9 *ciat. præsumpt. 28. reg. 2. n. 1. vsq. ad 10.* † vbi quod hoc procedit, quamuis etiam verba essent intelligenda ad litteram, prout iacent secundum *Ancbar. cons. 423. viso puncto. col. 2* & etiam si alias verba impropriarentur *Roman. cons. 104. pater reuerende. col. 1. ad med.*
10 *& col. 2. n. 2. cum seq.* † Vbi etiam, quod ad interpretationem sequentium, & verum illorum intellectum, potius sunt inspiciẽda præcedentia, quam quæ subsequuntur *Idem Roman. cons. 503. n. 3.* vbi late *Mandos. in verb. præcedentia. Ruin. cons. 22. ante fin. lib. 4. Dec.*
11 *in c. inquisitioni. in fin. de appellationib.* † & passim ad euitandam correctionem, & absurdum inducitur repetitio *Castr. cons. 410. viso facto & dubijs mihi traditis. in fin. lib. 1. Aym. cons. 208. n. 7.*

Cum præsertim simus in his, quæ veniunt continuatiuè, tunc enim ex mente disponentis censetur in subsequentibus facta repetitio
12 omnium narratorum, † stante maxime identitate rationis, quæ militat in casu nostro, vt de omnibus descendentibus, & non de solis filijs intellexerit, prout supra disposuit, dum voluit toti familiæ in perpetuum con-
13 sulere, itaut ex primordio tituli posterior formetur euentus *l. 1. C. de imponend. lucrat. descript. lib. 10.* & in proposito multa similia adducit *Aym. cons. 208. n. 5. in fin. & n. 6. & 7. post Castr. cons. 410. viso facto & dubijs mihi traditis. col. fin. lib. 1. Bald. cons. 17. præteritio. lib. 2. Anchar. cons. 361. visa plena facti narratione. col. 1. ad med. Calder. cons. 6. de elect. Corn. cons. 112. lib. 4.*

Immo quamuis etiam prędictæ clausulæ præcedentes, & subsequentes non adessent neque in fine, neque in principio dispositionis, Tamen in casu nostro magis est dicendum præsentationem spectare non solum ad filios filiorum, sed etiam ad descendentes omnes in infinitum, quia fundator non facit mentionẽ simpliciter de filijs masculis legitimis & naturalibus Camilli, sed addit illa verba, itaut in huiusmodi canonicatu dum pro tẽpore, & quotiescumque vacauerit, præsentatio vt supra in perpetuum sit, & esse debeat dictorum filiorum, quibus deficientibus d. præsenta-
14 tio spectare debeat ad episcopum, † ex quibus verbis apparet non esse vocatos simpliciter filios Camilli filij, & sic nepotes fundatoris ad huiusmodi præsentationem, sed cum illa qualitate in perpetuum, quo casu veniunt nepotes, & pronepotes, & omnes descendentes in infinitum, quasi tunc propter ista verba in perpetuum non videatur fundator restrinxisse suam dispositionem ad certos, & determinatos filios, sed illam in futurum, & in incertum perpetuum euẽtum contulisse, ex quo enim disponens perpetuitatem desiderauit, capiẽda est interpretatio, ex qua ipsa perpetuitas in omnes descendentes conseruetur, non autem quod statim in primo gradu dispositio perimatur, cum alias frustra dictio in perpetuum fuisset addita, si tantum primum gradum fundator considerasset *Rot. coram R.P.D. Manzanedo Romana casalis palazzetti. 10. iunij. 1615. in impressis in recentiorib. p. 2. decis. 718. n. 1. & 2. Ruin. cons. 139. n. 21. lib. 3. Petr. de fideicommis. q. 5. n. 182. Surd. cons. 336. n. 9. in fin. Card. Seraph. decis. 409. n. 11. Lup. in rubr. de donationib. int. vir. & vxor. §. 69. n. 21. Peregr. cons. 14. n. 2. lib. 1. & cons. 56. n. 3. lib. 4. & de fideicommis. art. 22. n. 54. Rimin. Iun. cons. 23. n. 68. lib. 1. Paris. cons. 37. n. 23. & 24. lib. 2. Roland. cons. 23. n. 18.*
15 *cum seq. lib. 4.* † Et passim stantibus istis dictionibus semper, in perpetuum, continuo, in infinitum, & similibus ampliatur dispositio itaut, quamuis loquatur de filijs, extendatur ad omnes descendentes propter eamdem rationem, quæ in omnibus militat ob huiusmodi dictiones, quæ idem significant, & habent eamdem naturam, late *Eugen. cons. 81. n. 33. vsque ad 38. post Paris. cons. 53. n. 21. lib. 3. Bero. cons. 80. n. 9. lib. 2. Curt. Iun. cons. 145. n. 10. Rim. Iun. cõs. 20. n. 10. lib. 1. Socin. in l. qui roma. 122. § coheredes. n. 16. ff. de verb. oblig. Alex. cons. 23. n. 11. & 14. lib. 1.*

Accedat quod nulla ratio diuersitatis potest cõsiderari, vt fundator potius voluerit vocare ad huiusmodi præsentationem filios, & nõ
16 descendentes, † cum immo in vtrisque militet eadem ratio conseruandi iuspatronatus, & præsentationem illius perpetuam in familia sua, quæ tam ad istos, quàm ad illos stante perpetuitate per eum considerata debet spectare, itaut ad hunc effectum omnes descendentes videatur prædilexisse, sicut filios dilexit *Paris. cons. 53. n. 21.*
17 *lib. 3.* † Maxime quia in defectum filiorum vocauit Episcopum, & sic personam non

non ita dilectam, prout sunt illi, qui descendunt ex linea sua, & ex eius progenie, vnde isti debent esse melioris conditionis quo ad talem vocationẽ, quàm alij *l. publius. §. fin. ff. de condit. & demonstr. l. cohæredi. §. discretas. ff. de vulgar. & pupillar. substitut. Bart. in l. si mater. §. 1. ff. eod. tit. & in l. lucius. col. 8. & in l. vlt. ff. ad senatusconf. trebellian. Corn. conf. 199. col. 10. lib. 2. Aym. conf. 155. n. 6. in fin. Cephal. cõs. 16. n. 12. Castr. & Ias. in l. fin. C. de verbor. significat. Curt. Iun. conf. 57. n. 12.*
18 *Surd. conf. 125. n. 16. lib. 1.* † vbi ampliat etiam ad magis dilectos nondum natos, qui semper præferuntur minus dilectis *Cephal. conf. 318. n. 49. lib. 3. iuxta l. eum ita. §. in fideicommisso. ff. de legat. 1.*

EPITOME.

POssessor bonę fidei an faciat fructus suos. ¶ Et quid si non est in bona, nec in mala fide. ¶ Pensiones domorum an dicantur fructus ciuiles, seu industriales, vel mixti, seu loco fructuum. ¶ Pecunia consumpta quando efficiatur recipientis. ¶ Et quo casu filius illam imputet in legitimam, & trebellianicam. ¶ Præscriptio crediti, seu legitimæ, & illius supplementi an sit admittenda ante petitionem creditoris. ¶ Et quãdo dicatur debitor in bona fide, si non tenetur debitum offerre.

SVMMARIVM.

1 *Pensiones domorum dicuntur fructus ciuiles, seu industriales, vel mixti, seu loco fructuum. n. 3. & 4.*
5 *Pensio est nomen generale ad liuellum, censum, & quamlibet annuam solutionem.*
6 *Possessor bonæ fidei facit fructus suos, prout etiã ille, qui nõ est in bona, nec in mala fide.*
7 *Pecunia consumpta quamuis aliena efficitur recipientis, & consumentis, & facit extinguere dominium, & hypothecam. n. 8.*
9 *Filius non imputat in legitimam, & trebellianicam pecunias consumptas.*
10 *Consumptio pecuniæ non attenditur stante mala fide recipientis.*
11 *Præscriptio admittitur antequam creditum petatur, maxime si debitor non tenetur offerre. n. 12. 13. 14. 15. & 16.*
17 *Legitima, & eius supplementum præscribitur per hæredem contra filium non petentem, & non declarantem illud velle.*
18 *Hæres dicitur esse in bona fide percipiendo pensiones ex domo, quam sciebat non potuisse obligari ex forma statuti.*
19 *Fructus sunt accessorij, & sequuntur naturam principalis, neque diuerso iure censeri debent. n. 20.*
21 *Pensiones domorũ sequestratæ in manibus cõductorũ possunt dici fructus pendentes, cum post exactionem non sint amplius fructus.*

CAPVT DCXLIX.

PEnsiones domorum sunt fructus ciuiles tamquam ex prouisione hominis prouenientes, † iuxta opinionem *Bart. in l. ex diuerso. §. 1. n. 1. ff. de rei vendicat. per tex. in l. si nauis. ff. eod. tit.* vel dicuntur fructus industriales, seu industriosi, † vt dicit *Bald. in l. vbi adhuc. col. penult. vers. in textu quæritur nũquid. C. de iur. dot. & in l. si traditio. in fin. C. de actionib. empt. Siluan. conf. 49. n. 77. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. n. 624.* vbi etiam, quod secundum alios dicuntur fructus mixti, † vel fructus iuris, vel obuentiones, vel ad similitudinem naturalium, & largè, non strictè, & propriè appellantur fructus, cum sint loco fructuum, vt dicit *tex. in l. mercedes. ff. de petit. hæreditat. Affl. decis. 44. n. 7. Alex. conf. 181. in fin. lib. 2.* & ista est verior opinio, quod fructuum vice sint, & pro † fructibus reputentur ex interpretatione iuris, non ex propria natura, aut conditione, vt late concludit *Castil. de vsufruct. c. 36. n. 65. vsque ad 71. post Albens. conf. 441. n. 12. Guter. de tutel. p. 3. c. 23. n. 16. & 17.* & passim pensiones æquipararantur fructibus & sunt in fructu, † & de vno ad aliud licet arguere, itant pensio sit nomen generale non solum ad liuellum, sed ad censum, & quamlibet annuam solutionem *Socin. conf. 50. n. 3. lib. 4. Boer. decis. 51. n. 5. Vincent. Anibal. in addit. ad Albens. conf. 69. in verb. æquiparantur. Menoch. conf. 66. n. 7. & 8. & de arbitr. cas. 210. n. 27.*

Cum igitur istæ pensiones sint loco fructuum, sequitur, quod possessor bonę fidei faciat hos fructus suos, † cum etiam eos vt suos lucretur ille, qui non est, nec in bona, nec in mala fide *Menoch. de recuper. possess. remed. 15. n. 625. & 629. post Bero. in c. grauis. n. 24. vers. subdo tamen. de restit. spoliator. per tex. in l. ex annuo. & l. de fructibus. de donat. int. vir. & vxor. iuncta l. fructus. ff. de vsur.*

Ex quibus etiam sequitur, quod hæres, qui percepit istas pensiones, & eas consumpsit non potest cogi à creditoribus † testatoris, vt illas restituat pro satisfactione suorum creditorum, quia stante consumptione, & commixtione, ipsa pecunia quantumuis aliena efficitur recipientis *l. si alieni nummi. ff. de solutionib. Glos. in l. singularia. vbi Bart. & Ang. col. 7. Ias. n. 13. Dec. n. 6. Curt. Iun. n. 19. & 20. ff. si cert. petat. Surd. conf. 4. n. 10. 14. & 15. lib. 1.* † vbi etiam, quod talis pecunia in genere soluta, postquam est consumpta, facit extingui dominium, quod prius penes quemcumque existebat, nec potest amplius vendicari, prout etiam multo magis est extincta omnis hypotheca *Grammat. q. 1. post decis. n. 6. & 7. Menoch. conf. 25. n. 15. lib. 1.* † vbi etiam ex hoc concludit, quod filius non imputat in legitimam, & trebellianicam pecunias consumptas, quamuis tenere-

neretur, si illæ extarent *Corn. conſ.105. col. vlt. lib.3.*

Non obſtat, quod ſtāte mala fide hæredis ſcientis adeſſe debita in hæreditate, non attendi-
10 tur conſumptio pecuniæ,† nā tunc pro ea datur vendicatio, cum dominium non ſit acquiſitum conſumenti *l. ſed & ſi pater. in fin. ff.ad macedon.Surd.conſ.4.n.43.lib.1.* Quia prædicta procedunt poſtquam fuit petitum ſuum creditum per creditorem, nam ante petitionem, & interpellationem debitori factam non poteſt dici, quod ille ſit in mala
11 fide† ob præſumptam voluntatem remiſſionis crediti, ideo admittitur præſcriptio etiā de iure canonico, quæ non admitteretur, ſi adeſſet mala fides *Socin. conſ. 203. capiendo primum.col.2.lib.2.*vbi quod maximè proce-
12 dit, † quando debitor non tenetur offerre iuxta theoricam *Abb. in c. quod clericis. col. penult.n.43.de for. compet. & in c. fin. n.18. & 19. & ibi late Matth. Colerus.n.13.& 14. cum plurib. ſeq. de præſcriptionib. poſt Hoſtienſ. in ſumm. eod.tit. §. quæ res. col.1. poſt med. & Bart. in l. ſequitur. §. ſi viam. n.2. & 3. ff. de vſucap. & in l. hoc autem. ff. de ſeruitut. vrban.pradior. & in l. vlt. in fin.*
13 *ff. quemadm. ſeruit. amittat.* † Et illa opinio eſt verior quidquid contrarium ſequantur relati per *Alex.conſ.99.col.2.n.4.lib.4. Ruin. conſ.150.n.13.lib.4. Felin.in c.fin.n.3.de præſcript.* Quia numquam conſideratur mala fides in eo, qui non tenetur offerre iuxta di-
14 ſtinctionem, † de qua per *Socin. & Abb. vbi ſupra*, & late comprobat *Capell. Tholoſ. deciſ.74. & ibi Auffrer.in addit.n.2. Barbat.in c. fin. de præſcript.* & notat etiam *Add. ad*
15 *Alex. d. conſ.99. lib.4.* † vbi quod *Alex.* ibi malè conſuluit ſequendo ſimpliciter contrariam opinionem, quia ſola ſcientia debiti non inducit malam fidem, nec impedit præſcribi, ſed poſitiua mala fides debitoris, vt quia celat debitum, vel continuata gratia creditoris implicans expreſſam, vel tacitam recognitionem impedit præſcriptionem, &
16 ita practicari, † & veritatem eſſe teſtatur *Addit. ad Alex. d. conſ.99. in 1. & 2. addit.* vbi etiam allegat *Bald. conſ. 437. lib. 1. Vitalin.in clem.1. col.3. in gloſ.in verb. donec. de regul. iur. Corn. conſ. 206. lib. 2. & conſ. 296.in littera o. lib.3.& conſ.277. lib.4. Ang. in ſumm. in verb. præſcriptio. n.43. ad fin. verſ. panormitanus tamen. Cyn. in l.2. C. de ſeruit.& aqua.Bald.in l.vlt. col.fin.ff. quemadm. ſeruit.amittat. Io. Faber. in §. rurſus inſtit. de actionib.*

Quare etiam dicimus, quod præſcribitur legitima, ſiue eius ſupplementum per hæredem
17 contra filium, † quamuis illi debeatur ipſo iure, cum non poſſit conſiderari mala fides antequam filius creditor declaret dictam legitimam velle, eamque petat *Socin.conſ.2.in fin.lib.3. Pariſ. conſ.32. n.16. lib.3. Rip. in l. fin. q. 69. n.232. C. de reuocand. donationib. Gomeſ.de teſtam.tit.11.n.23. verſ. item quæro an filius. Soarez.in l. quoniam in prioribus. limit. 3.n.2.& 3. C. de inoff.teſtam. Honded. conſ.83.n.47.lib.1. Mohedan.deciſ.151, Surd. deciſ.25.n.4.& de alim.tit.6.q.5.n.20.* cū alijs quos late adduxi *deciſ.4. & ibid. in addit.*

Et magis bona fides adeſt in caſu noſtro propter ſtatutum diſponens, quod nulla obligatio, pignoratio, & alienatio valeat ſuper domibus ciuitatis Piſauri, ſiue obligentur bona ſpecialiter, ſiue generaliter, præterquam ex cauſa dotis, adeo quod contrafaciens incurrat in pœnam ibi contentam, vltra nullitatem contractus tollendo facultatem creditoribus executionem faciendi ſuper domo
18 debitoris, † Itaut ſtante huiuſmodi ſtatuto hæres cum beneficio legis, & inuentarij poterit percipere fructus, & penſiones ex domo, quam ſciebat non eſſe hypothecatam, nec obligatam creditori, nec illi potuiſſe obligari, & hypothecari ob reſiſtentiam ſtatuti, & per conſequens bene fructus recepit,
19 qui† tamquam acceſſorij ſequuntur naturam principalis *c. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. in 6. c. acceſſorium. 42. de regul. iur. eod.lib.* vbi *Dyn. n. 2.* ampliat ſiue agatur de inducendo principali, ſiue tollendo, ſiue confirmando *l.2. ff. de pœn. legat. l.centum capua. §. fin. de eo quod cert. loco. l. eos. C. de vſur.*
20 Neq; enim iſti fructus,& acceſſiones diuerſo iure cenſeri debent à bonis,quibus accedunt *l. fin.§.quoniam vero eo perimus. C.de re militar.lib.12.l.ſi conuenerit.§.ſi nuda. ff.de pignorat.action. Surd.conſ.128.n.16.lib.1.*

Et quatenus etiam iſti fructus, ſeu penſiones deberentur creditoribus, erant per eos ſequeſtrandæ in manibus conductorum, ante-
21 quam fuiſſent exactæ, † quia tunc poterant dici eſſe pendentes, & connumerabantur in fructibus pendentibus, cum poſt exactionem non ſint amplius fructus, neque penſiones *Pariſ. conſ.40. n.8. lib.1. Bero. conſ.133. n.9. lib.2. Aym. conſ.212.n.8. Socin conſ.100.n.2. lib.2. Roland. conſ.77. n.10.lib.4. Surd.conſ. 84.n.4.lib.1.& conſ.227. n.21.lib.2.*

EPITOME.

HAeres fiduciarius qualis dicatur. ¶ Et quando detrahat trebellianicam. ¶ Et an requiratur, quod fideicommiſſarius ſit de neceſſitate inſtituendus. ¶ Et quod fiducia ſit de tota hæreditate. ¶ Indefinita quando æquipolleat vniuerſali tā in probationibus, quam in legibus,& diſpoſitionibus hominū, & in odioſis. ¶ Subſtitutio fiduciaria qualiter ſit probanda. ¶ Et an ſufficiant teſtes ſingulares, vel requirantur ſeptem. ¶ Promiſſio facta teſtatori de reſtituendo alicui hæreditatem, quando tranſeat in contractum. ¶ Declaratio diſpoſitionis teſtatoris per quot teſtes ſit probanda, ſiue tendat ad certificandum, quod erat obſcurum, ſiue ad immutandum,

dum, quod erat certum. ¶ Ademptio hæreditatis in totum, siue in parte an possit fieri etiam in voluntate non solemni. ¶ Actus nouus an dicatur, quando hæreditas capitur ex declaratione, non ex ipsa institutione. ¶ Et an requirat solemnia prout testamentum.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio loquens de hærede fiduciario requirit, vt fideicommissarius sit talis, qui de necessitate sit instituendus. n.2.*
3 *Hæres fiduciarius non detrahit trebellianicam. Intellige vt n.4.*
5 *Fiducia de tota hæreditate est probanda, vt sit locus dispositioni hæredis fiduciarij. n.7.*
6 *Indefinita non æquipollet vniuersali in probationibus, & in odiosis secus in legibus, & statutis. n.9. & 10.*
8 *Hereditas dicitur successio in vniuersum ius defuncti.*
11 *Confidentia non probatur per testes singulares. Declara vt n.24. 25.26.27. & 28.*
12 *Singularitas diuidit, & lacerat depositiones testium.*
13 *Substitutio fideicommissaria, seu fiduciaria est secunda institutio, & est probanda per septem testes. Intellige vt n.14.*
15 *Declaratio tendens ad certificandam obscuram dispositionem testatoris probatur per duos testes, secus si tendat ad immutandum, quod erat certum, tunc enim requiruntur septem testes. n.16.17.19. & 20.*
18 *Ademptio hæreditatis in totum, vel in parte non potest fieri, nisi in voluntate solemni. n.29. & 30.*
21 *Dispositio noua dicitur, quando hæreditas capitur ex declaratione, non ex ipsa institutione, & requirit omnia solemnia prout testamentum. n.22.*
23 *Filiatio potest probari per duos testes, quando testator instituit Titium filium suum.*
31 *Testator non potest facere, quod leges non habeant locum in suo testamento.*
32 *Promissio facta testatori de restituendo alicui hæreditatem transit in contractum, & non requirit plures testes, quam duos.*
33 *Præsumptio vna tollit aliam.*
34 *De hærede fiduciario multa remissiuè.*

CAPVT DCL.

Qvod simus in hærede fiduciario, non videbatur constare, Etenim secundum magis veram, & communem opinionem ad effectum, vt sit locus dispositioni legum loquentium de hæreditate fiduciaria, inter alia, quæ copulatiuè debent concurrere, illud est principale, vt fideicommissarius sit talis, qui de iure debuerit necessario institui, & qui nullo modo potuerit præteriri, cum secus sit in alio, cuius præteritio esset impunis, prout est in casu nostro, in quo non
1 aderat ista necessitas instituendi, † Ita declarat *Ang. in l. seius saturninus. 46. n.1. ad med. vers. & attende quia non credo hanc charitatem. & ibi Alex. post princ. vers. item quia talis dispositio. & vers. subdit tamen. & vers. respondet ergo. Castr. n.1. vers. sed qualiter potest hoc constare. Imol. n.2. vers. nota casum singularem. & vers. & secundum prædicta. ff. ad senatusconf. trebellian. Zanch. in l. hæredes mei. §. cum ita. p.4. n.354. ff. eod. tit. Cost. in l. gallus. §. & quid si tantum. in princ. n.70. ff. de liber. & posthum. Aym. in l. cum filiofamilias. p.3. n.350. ff. de legat. 1. fol.354. Gabr. conf.128. n.2. in fin. vers. quod vero non appareat. & n.3. lib.1. Rimin. Iun. conf. 379. n.88. lib.4. Bertazol. conf. ciuil. 8. n.4. Gomes. lib.1. var. resolut. c.5. de fideicommiss. subst. n.26. post princ. vers. secundo limita & intellige. fol.46.*

Et licet exaduerso aliqui allegentur pro contraria opinione, quod videlicet materia hæredis fiduciarij procedat in quocumque valde dilecto testatori, quamuis non sit necessa-
2 riò instituendus, † Tamen omnes concludũt tantummodo pro liberis, & non alijs excepto solo *Peregrin. de fideicommiss. art.3. n.19. post med. vers. sed quamuis iura. fol.22. & Claud. Seisell. in d. l. seius saturninus. n.1. ff. ad senatusconf. trebell. fol.81.* quorum sola auctoritas nihil facit contra communem sententiam, & ab omnibus receptam, & munitam auctoritate grauissimorum Doctorum *Bald. in l.1. n.1. ff. de offic. quæstor. & in l.1. in fin. ff. de senatorib. Abb. in c. si vir. in 2. notab. n.3. de cognat. spiritual. Alex. conf.7. n.10. lib.4.*

Et quidem vltra auctoritates Doctorum, ista opinio habet rationem, Nam talis qualitas necessitatis institutionis est necessaria ad ef-
3 fectum, † vt cognoscatur an sit detrahenda trebellianica, quæ licet non detrahatur ab hærede fiduciario, in quo concurrunt omnia illa requisita, de quibus per *Alex. & alios in d. l. seius. ff. ad trebell.* Tamen quando sumus in eo, qui non habet facultatem euertendi testamentum propter vtilitatem suam,
4 tunc † datur detractio trebellianicæ, quamuis etiam essemus in filio incapaci tempore testamenti, & mortis testatoris, quasi tunc ratione incapacitatis non deberet de necessitate institui, nec præteritus potuisset rumpere testamentum, vt in specie declarat *Gabr. conf.128. n.3. lib.1.*

Amplius dato etiam, & non concesso, quod præualeret opinio illa in quocumque valde dilecto ipsi testatori, † Tamen neque in ca-
5 su nostro sumus in fiduciario hærede, † cum non fuerit probata fiducia de tota hæreditate, prout requiritur *Castr. in l. seius saturninus. 46. n.1. ad med. vers. item in alio quia in tota. & ibi Alex. col. 1. vers. secus si non esset. & vers. item etiam concurrit quia dispositio est facta. Imol. n.2. in princ. & ad*

med. vers. nam hoc videtur. ff. ad trebellian. Zanch. in l. haeredes mei. §. cum ita. p. 4. n. 354. in princ. ff. eod. tit. Gomes. var. resolut. tom. 1. c. 5. de fideicommiss. substitut. n. 26. post princ. vers. secundo limita & intellige. fol. 46.

In casu autem nostro non fuit probata ista qualitas totius haereditatis, cum testium depositiones exhibitae loquantur solum de haeredi-
6 tate absque illa dictione tota, † cuius tamen expressio erat necessaria, cum in testibus, & probationibus etiam instrumentalibus, locutio indefinita non aequipolleat vniuersali, quando agitur quid vniuersum *Alex. cons. 110. n. 1. post med. vers. quinimmo dato. & n. 2. vbi Addit. in verb. testis. lib. 2. post Oldrad. cons. 100. Innoc. in c. auditis. de praescript. Purpur. cons. 455. n. 41. & cons. 488. n. 7.* late *Surd. cons. 431. n. 68. vsque ad 71. lib. 3. Menoch. cons. 409. n. 60. lib. 5. Rot. coram R. P. D. Ortemberg. Neapolitana Rectoria. 19. Decembris 1608. in fin. & decis. 509. n. 5. ad fin. p. 1.*
7 *& decis. 687. n. 20. p. 2. in recentiorib.* † & in materia haereditatis *Aym. cons. 33. n. 15. in fin. vers. secundo respondeo.*

Neque obstat, quod cum testes deponant de haereditate, intelligendum sit de tota, cum haereditas sit successio in vniuersum ius de-
8 functi † *l. nihil aliud. 24. de verb. significat. Rebuff. in l. pecunia. 178. §. haereditas. in princ. & in l. haereditatis. 119. n. 1. ff. eod. tit.* Quia procedit, quando sumus in dispositione legis, hominis, & testatoris loquentis de hae-
9 reditate, tunc enim † ista indefinita deberet intelligi de tota *l. si ex pluribus. ff. de legat. 2. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 4. n. 12. Menoch. cons. 1157. n. 4. lib. 12. & cons. 397. n. 12. lib. 4.* secus in probationibus, vt dictum est, in quibus non attenditur istud ius vniuersum, sed ad illud probandum requiritur adiunctum significans omnem & totam haereditatem, cum alias indefinita simplex nō aequipolleat vniuersali *Alex. cons. 110. n. 1. & 2. lib. 2.* Maximè, quia sumus in onerosis, & fideicommissis, & consequen-
10 ter in odiosis, † in quibus ista locutio indefinita non inducit vniuersitatem *Menoch. cons. 220. n. 68. cum seq. lib. 3. & cons. 97. n. 155. lib. 1. Surd. cons. 431. n. 70. lib. 3. Purpur. cons. 33. n. 17.*

Immo etiam dato, quod testes deponerent de tota, & integra haereditate, Tamen non fuit
11 probata aliqua confidentia, † cum omnes testes sint singulares, qui regulariter non probant *l. marcellus. post princ. ff. rer. amotar. l. iurisiurandi. C. de testib. c. cum dilecti. de elect. c. licet causam. de probationib. l. fin. C. eod. tit.*
12 † Itaut in testibus singularibus non sit vnitas, sed potius varietas, tamquam illa diuidat, & laceret testimonia *Bald. cons. 406. lib. 1. & cons. 25. lib. 3. Aym. cons. 41. in fin. Surd. cons. 303. n. 41. lib. 3.*

Maximè, quia hic non agitur de declaranda institutione haeredis, quae est perfecta, & clara, & non controuertitur, sed de probanda substitutione fideicommissaria, seu fiducia-
13 ria, † quae est alia secunda institutio, quam praetendit Aduersarius ad sui fauorem factam esse, Vnde cum simus in substantia negotij, non sufficiunt testes singulares, sed requiruntur septem testes in testamentis, & quinque in codicillis *Ias. in l. errore. col. vlt. post med. vers. breuiter. n. 7. & 8. C. de testam.* vbi quod ista est magis communis, & verior opinio, quando agitur de aliquo substantiali consistente in voluntate testatoris, quidquid
14 aliud sit, † quando ageretur de aliquo substantiali, quod non consistit in dicta voluntate, puta si non fuissent appositi, nisi sex testes, nam poterit probari per duos testes, quod verè interuenerint septem, vel in similibus casibus, de quibus per *Alex. cons. 47. n. 3. & 4. lib. 2. Bald. Ang. & Imol. in l. quoties. in princ. ff. de haeredib. instituend. Bart. in l. cum proponebatur. 66. ff. de legat. 2. Castr. Salic. Alex. Fulgos. & alij in d. l. errore. C. de testament. Barbat. cons. 29. n. 25. lib. 1.* & late multos adducens declarat *Magdalen. de numer. testium in testament. requisit. par. 1. c. 30. n. 13. fol. 335. Dec. cons. 105. pro tenui facultate mea. col. 2. in princ. vers. & pro fundamento. n. 3.* iuxta doctrinam *Bald. in l. imperator. la 1. col. 2. vers. sed quid si vltra. ff. de stat. homin.*

Et ita concordantur omnes opiniones Doctorum, Nam vbicumque declaratio tendit ad certificandam dispositionem iam factam,
15 quae † erat obscura, & dubia, & tunc sufficiunt duo testes, quia sumus in vera, & propria declaratione, puta si fuerit institutus Titius amicus testatoris, cum plures essent Titij, vel si non fuerit expressa qualitas nummorum relicta, cum similibus; Aliud est, quando declaratio respiceret dispositionem, quae de iure erat certa, nam hoc casu qui vult eam declarare aliter quàm reperitur scripta, debet probare talem declarationem solemniter
16 per septem testes, † quia tunc non est propriè declaratio, sed noua dispositio, & noui iuris concessio, quasi tunc immutetur prior dispositio, quae erat omninò certa ab initio, vnde non mirum, si requirantur illae solemnitates, quae in principali actu requirerentur, Ita communiter distinguunt Doctores *in l. haeredes palam. 21. §. si quid post factum. ff. de testam. vbi Dyn. & Bart. n. 4.* & bene *Castr. n. 2. & 4. in fin. & n. 13.* in quibus locis in specie ponit exemplum institutionis factae de
17 Titio, † si enim quis praetendat declarare, vel quod Titius non sit haeres, sed Sempronius, vel quod Sempronius sit cohaeres cum Titio, vel cum instituisset Titium, & Sempronium, vult quod Titius sit solus haeres, in omnibus istis casibus, vel similibus dicitur immutata substantia testamenti, Et per consequens requiritur eadem solemnitas, quae in ipso primo actu requirebatur, quasi contineatur,

neatur ademptio hæreditatis in totum, vel
18 pro parte, † quæ non poteſt fieri niſi in voluntate ſolemni *l. hæreditas. C. de his quibus vt indign.* & hanc diſtinctionem communi-
19 ter ab omnibus approbari † teſtatur *Magdalen. de numer. teſtium in teſtam. requiſitor. p. 1. c. 30. n. 12. vſque ad 14. fol. 336. poſt Pariſ. cõſ. 58. n. 33. lib. 3. Dec. in l. edita. n. 49. C. de edend. & in l. 1. n. 3. cum ſeq. C. de impuber. & alijs ſubſtitution. & in c. fin. n. 13. de conſtitutionib. Honded. conſ. 51. n. 72. vſque ad 79. lib. 2. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 12. tit. 16. n. 10. & 11. in ſecunda editione.*
20 vbi † teſtatur ita reſolutum in *Rot. coram Card. Lancellotto. Viterbien. bonorum. 7. Februarij. 1582. Sim. de Pretis. de interpretat. vltim. voluntat. lib. 1. ſolut. 5. n. 28. fol. 17. & interpret. 2. dub. 1. ſolut. 1. n. 3. fol. 47. Surd. cõſ. 129. n. 23. vſque ad 32. & conſ. 147. n. 11. Bellamer. deciſ. 745. licet obſeruet. n. 6. Anan. conſ. 84. videndum. col. 2. verſ. preterea.*

Præſertim quia in caſu noſtro caperetur hæreditas ex iſta declaratione, non autem ex ipſa
21 inſtitutione, † tunc enim magis diceretur noua diſpoſitio requirens omnia ſolemnia neceſſaria, vt notat *Caſtr. in d. l. hæredes palam. 21. §. ſi quid poſt. n. 13. in fin. de teſtam.* cum etiam tunc ſufficiant duo teſtes, ſi ageretur de probando aliquid extrinſecum etiam ne-
22 ceſſarium ad validitatem inſtitutionis, † quãdo tamen à voluntate defuncti non dependeret, cum ſecus eſſet, quando à dicta voluntate haberet dependentiam, quia tunc duo teſtes non probarent, vt in terminis declarat *Caſtr. in l. errore. 7. n. 5. ad med. verſ. & idem vt ſufficiant. C. de teſtam.* vbi dat exem-
23 plum de inſtitutione Titij filij mei, † poterit enim probari iſta filiatio per duos teſtes, quamuis in hoc conſiſtat ſubſtantia inſtitutionis, quia venit extrinſecus abſque dependentia à voluntate defuncti, prout etiam quando non tangeret directò inſtitutionem, puta quia admitteretur illam eſſe factam, ſed tamquam incapacem annullandam, vt notat *Idem Caſtr. in l. cum proponebatur. 66. in fin. ff. de legat. 2.*

Non obſtat, quod ſufficiant teſtes ſingulares ad
24 probandam confidentiam, † quaſi tunc non agatur de probatione ſubſtantiæ teſtamenti, ſed de declaratione voluntatis teſtatoris circa inſtitutionem hæredis confidenter factam *Caſtr. conſ. 395. in cauſa quæ vertitur. col. 3. in princ. verſ. iſti quidem teſtes licet ſint ſin-*
25 *gulares. lib. 2.* † Quia *Caſtr.* loquitur de probanda fide tacitè data teſtatori per hæredem ſcriptum de reſtituenda dimidiam partem hæreditatis alteri fratri, tamquam inſtituerit dictum hæredem non ſolum ipſius contemplatione, ſed etiam fratris, cui omnia bona erant communicanda, vt clare ex lectura *Caſtr.* conſtat, & ſequitur etiam *Card. Tuſch. concluſ. 341. in verb. fidem accommo-*
26 *dans. n. 1. & 2. tom. 3. fol. 902.* † Tunc enim non mirum ſi teſtes ſingulares admittantur, cum non deponant niſi de qualitate accommodatæ fidei facta per hæredem, quæ non applicatur ad caſum noſtrum, cum hæres inſtitutus nullam fidem accommodauerit, ſed ſolum agatur de reſtitutione hæreditatis facienda, non obſtante inſtitutione facta ad
27 fauorem D. Petri hæredis, † tunc enim agitur de ſubſtantia teſtamenti, quæ erit probanda per ſeptem teſtes conteſtes, prout ipſum teſtamentum *Surd. conſ. 129. n. 23. vſque ad 32. lib. 1.* cum alijs ſupra allegatis.

Et ita etiam ſunt intelligendi omnes qui *Caſtr.* ſequuntur, cum enim concludant iuxta ip-
28 ſius ſententiam, † non debent aliquid addere, ſed declarari iuxta dictum Doctoris per eos allegati, prout eſt *Aym. conſ. 73. n. 33. Sim. de Pret. conſ. 67. n. 12. & de interpret. vltimar. volunt. ſolut. 5. n. 34. ad fin. fol. 18. Surd. conſ. 94. n. 47. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 16. n. 20.* Nam ſi aliter intelligerentur, eſſet contra communem, & veram
29 opinionem ſupra firmatam, † quod vbi additur, vel detrahitur hæredi inſtituto ad fauorem alterius, tractatur de ſubſtantia teſtamenti, quæ non poteſt probari, niſi ſeptem teſtibus, prout ipſe actus teſtamenti ita requirebat, vt dictum eſt ſupra *verſ. maxime quia hic non agitur. n. 13. & verſ. & ita concordantur. n. 15.* iuxta doctrinam *Caſtr. in l. hæredes palam. 21. §. ſi quid poſt.*
30 *n. 2. & 4. ff. de teſtament.* † Cum alias eſſet locus mille fraudibus, ſi poſt quam teſtator aliquem inſtituit, poſſet coram duobus teſtibus adimere medietatem bonorum hæredi ſcripto, & dicere quod illum ſolum voluit inſtituere in dicta portione, & non in totum
31 quod non eſt dicendum, † ne ſit in poteſtate teſtatoris facere, quod leges non habeant locũ in ſuo teſtamento *l. nemo poteſt. 58. ff. de legat. 1.* Vbi *Gloſ. in verb. ne leges, in princ.* quod non admittitur, ſiue teſtator illud dicat in genere, ſiue in ſpecie quando ſumus in ſubſtãtialibus teſtamenti *l. quidam decedens. de adminiſtrat. tutor. l. ſi quando. C. de inoffic. teſtam. l. teſtandi. C. de teſtam. c. tua nos. & c. requiſiuiſti. eod. tit. Gloſ. in l. codicillis. §. fin. ff. de legat. 2.*

Et non mirum, ſi ſufficiunt duo teſtes, quando teſtator fecit ſibi dari fidem de reſtituendo
32 alicui hæreditatem, † quia tunc talis promiſſio tranſit in vim contractus, qui non requirit plures teſtes, quam duos *Iaſ. in l. fin. col. vlt. n. 17. in fin. & n. 18. in princ. C. de fideicommiſ. iuxta l. hæredes palam. § vlt. ff. de teſtament. Veronenſ. cautel. 177. alias. 129. incip. legata communiter relinquuntur. n. 1. & 2. fol. 839.*

Circa coniecturas, & alia quæ exaduerſo adducuntur bene omnibus reſpondetur in fa-
33 cto, † vbi etiam multæ coniecturæ conſiderantur pro D. Petro, itaut ſuper eis non ſit inſiſtendum, cum illæ per iſtas ſint ſublatæ

l. diuus.

l. diuus. ff. de præsumptionib. Crot. conf. 66. n. 16. Dec. conf. 470. n. 10. Tiraq. in l. si vnquam. in verb. donatione largitus. n. 156. C. de reuocand. donation. Surd. conf. 16. n. 23. lib. 1.

Hæc scripsi post decisionem factam in huiusmodi causa *Romana hæreditatis de Alexijs coram R. P. D. Caualerio. 24. Februarij 1616.* quæ est *decis. 765. p. 2. in recentiorib.* cum ex benignitate eiusdem Rotæ fuerit mandatum D. Petrum iterum audiri super decisis, quamuis per plures vices fuisset prius causa proposita, & quidem rectè, cum materia sit multum exemplaris, & propter difficultates adductas, maior indagatio requiratur, Nihil tamen fuit decisum, sed denuo dictum non liquere, & quia vsque in præsentem diem nulla alia adest resolutio, ideo illa erit expectanda.

Et quoniam vtile est scire iura, & doctores tractantes de hærede fiduciario in gratiā amici hoc poscentis placuit infrascripta remissiuè

34 adnotare † videlicet *l. seius saturninus. 46. ff. ad trebellian. l. quidam cum filium. 46. ff. de hæredib. instituend. l. dotem dedit. 6. de collat. bonor. l. in fideicommissi. 3. §. nonnumquam. vers. cum pollidius. de vsur. & fructib. & omnib. accessionib. l. certi condictio. 9. in fin. princ. vers. veluti si is cui. & ibi Glos. in verb. fiduciaria. ff. si cert. petat. Costa in l. gallus. §. & quid si tantum. in princ. n. 70. & ibi Mar. Salamon. n. 35. ff. de liber. & posthum. Anan. conf. 13. visis quæ in proposito. n. 2. Ias. in l. post mortem. n. 5. C. de fideicommis. Aym. in l. cum filiosfamilias. p. 3. n. 32. & 350. ff. de legat. 1. Tiraq. de retract. conuention. in præfat. in fin. n. 39. cum seq. & in l. si vnquā. in verb. donatione largitus. n. 326. Alciat. lib. 3. pareng. c. vlt. quod est. 26. Coras. miscell. lib. 6. c. 9. Brisson. de verb. significat. lib. 6. in verb. fiduciarius. Zanch. in l. hæredes mei. §. cum ita. p. 3. n. 3. fol. 44. ff. ad trebellian. Prateius in lexicon iur. in verb. fiducia. vsque ad verb. fieri. fol. 89. & 90. Spiegel. eod. verb. fiducia. fol. 206. Gabr. conf. 128. lib. 2. Bellon. instit. de fideicommissar. hæreditatib. in princ. n. 3. & 7. Durand. de art. testand. tit. 7. caut. 4. n. 3. Bud. in pandect. l. 2. de origin. iur. fol. 97. & ibid. Zas. in verb. latas. ad fin. vers. & sic fideicommissa suborta esse credo. fol. 386. Io. Caluin. in lexic. in verb. fiduciarius. Marzar. de fideicommiss. par. 2. n. 3. fol. 2. Peregrin. eod. tit. art. 3. n. 19. fol. 22. late Rimin. Iun. conf. 379. n. 82. vsque ad 90. lib. 4. Spin. de testament. glos. 21. n. 7. 8. 30. 34. 65. & 68. fol. 949. Menoch. conf. 1135. n. 16. & 17. lib. 2. Bertazol. conf. ciuil. 8. & 9. Costa de fact. & iur. ignor. distinct. 45. centur. 1. n. 4. fol. 241. Intrigliol. de substitution. centur. 3. q. 69. n. 4. Couar. de sponsalib. p. 2. c. 8. §. 5. n. 5. in fin. fol. 243. Gomes. var. resolut. tom. 1. c. 5. de fideicommissar. substit. n. 26. fol. 46. Camill. Gypsius discuss. practic. c. 1. n. 24.*

EPITOME.

Statuta disponentia, quod dotata non succedat patri, matri, & fratribus an illam excludant ab hæreditate omnium, vel solum dotantis. ¶ Et quid si adsint verba singula singulis referendo in eodem gradu existentibus. ¶ Et quomodo intelligatur statutum Vrbis *lib. 1. c. 24.* ¶ Promissio, & solutio dotis facta viro, an noceat vxori ad effectum vt possit dici exclusa propter dotē. ¶ Correctio iuris an inducatur ex statuto generali per tacitos intellectus, quamuis illud nihil operaretur. ¶ Clausula singula singulis quid significet. ¶ Mulier exclusa à statuto an excludatur à relictis in testamento.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quod dotata à patre, matre, & fratribus non succedat intelligitur solum illam excludere ab hæreditate dotantis. Fallit quando verba sunt alternatiuè concepta. n. 2. Et quando in exclusione plures numerantur. n. 3. 4. & 15.*

5 *Geminatio verborum magis arguit voluntatem disponentis, siue proferatur vnico contextu, siue cum temporis interuallo. n. 6.*

7 *Promissio & solutio dotis facta viro non nocet vxori ad effectum, vt excludatur à statuto mandante, quod dotata non succedat. Intellige vt n. 8. & 9.*

10 *Statutum Vrbis* lib. 1. c. 24. *procedit, vt filia à quocumque dotata intelligatur exclusa à successione omnium. n. 11. & 12.*

13 *Statuta excludentia filias dotatas concernunt fauorem masculorum, itaut propter istam rationem sit dicendum, vt dos in vno verificetur.*

14 *Dotata si excludatur ab vno ex ascendentibus, dicitur exclusa ab omnibus.*

16 *Verba singula singulis referendo in eorum gradu existentibus apposita in statuto excludente filiam dotatam an sint intelligenda, vt illam excludant solum ab hæreditate dotantis, vel omnium. n. 18. 19. 24. 26. & 28.*

17 *Clausula singula singulis est relatiua, & comprehensiua omnium expositorum. n. 27.*

20 *Quod fauore inductum est non debet in odium retorqueri.*

21 *Statutum debemus interpretari, vt minus deroget iuri communi.*

22 *Correctio iuris non inducitur ex statuto generali per tacitos intellectus quamuis illud nihil operaretur. Declara vt n. 23.*

25 *Aequitas non suadet, vt filia propter vnam dotem à pluribus hæreditatibus excludatur.*

29 *Soror succedit fratri cum altero fratre.*

30 *Statutum dicitur casus legis, & tollit omnem disputationem.*

31 *Mulier exclusa à statuto non excluditur à relictis in testamento.*

CA-

CAPVT DCLI.

AD excludendam Auroram ab hæredita-
te, & ſucceſſione bonorum, de quibus
agebatur in cauſa Auximana bonorum, fuit
productum ſtatutum mandans, quod ſi mu-
lier reperiatur dotata à patre, vel à matre,
vel à fratribus, vel ſororibus, vel ab aliquo
ipſorum ab inteſtato, non ſuccedat eis, nec
alicui ipſorum, & ad bona paterna, materna,
vel fraterna nullum habeat regreſſum contra
fratres, vel ſorores, vel legitimè inſtitutos,
ſeu prætendentes cauſam ab eis, niſi ad tan-
tum, quantum quod pater, vel mater, aut ali-
quis prædictorum in vltima voluntate, vel
alias ſibi reliquerit, vel conceſſerit vltra do-
tem, Vnde cum Aurora habuerit dotem con-
gruam, erit locus ſtatuto, per quam illa ex-
1 cluditur, † Quamuis enim ſecundum aliquos
ſimilia ſtatuta intelliguntur ſolum excludere
mulierē ab hæreditate dotantis *Anchar. conſ.*
80. Bald. in l. 1. C. de legit. hæred. Cephal. conſ.
2 *278. n. 95. & 96. Theſaur. deciſ. 62. n. 1.* † Ta-
men verior eſt opinio, quod quando verba
ſtatuti ſunt alternatiuè concepta, prout in
caſu noſtro, in quo dicitur, quod dotata à
patre, vel à matre, vel à fratribus, vel ſoro-
ribus non ſuccedat, tunc ſufficit ad veritatem
alternatiuæ vnam partem eſſe veram, cum
omnium concurſus non requiratur *l. ſi hæ-*
redi plures. ff. de condit. inſtitut. Alex. in l. ſi
ita quis ſtipulatus fuerit. ff. de verb. obligat.
& ita in ſpecie late comprobat, & omnibus
obiectis reſpondet *Menoch. conſ. 3. n. 12. & 17.*
& per tot. lib. 1. Honded. conſ. 10. n. 49. lib. 1.
Curt. Iun. conſ. 10. n. 10. Albenſ. conſ. 98. in 2.
dub. Roland. conſ. 24. n. 11. lib. 3. Socin. Iun.
conſ. 52. n. 1. lib. 3. Gabr. de ſtatut. concluſ. 5.
n. 2. & 6.

Maxime, quia ſtatutum prædictum non ſolum
3 enumerat plures perſonas in dotatione, † ſed
etiam in excluſione, cum dicat, quod dotata
à patre, vel à matre, vel à fratribus, vel ſo-
roribus non ſuccedat eis, nec alicui ipſorum,
& ad bona paterna, vel materna, vel fraterna
nullum habeat regreſſum, tunc enim, quid-
quid alij contrarium malè ſentiāt, verior eſt
opinio, & magis recepta, vt dotata ab vno
nominatorum, excludatur ab hæreditate
aliorum nominatorum in ſtatuto, prout te-
ſtatur *Theſaur. deciſ. 62. n. 5. ad med. poſt Al-*
benſ. conſ. 98. in fin. Anchar. Regienſ. q. 33.
n. 8. lib. 3. Corn. conſ. 42. n. 9. lib. 3. & conſ. 134.
lib. 2. Dec. conſ. 379. requiſitus. n. 8.

Stante præſertim clauſula illa, nec alicui ipſo-
rum, de qua in ſtatuto, tunc enim clarum
4 eſt, † vt dotata ab vno excludatur à ſucceſ-
ſione aliorum *Theſaur. deciſ. 62. n. 5. ad fin.*
vbi quod propter dicta verba, caſus nullam
habet difficultatem, iuxta *Corn. conſ. 123. lib.*
2. & conſ. 124. & 323. lib. 3. Præſertim, quia
in dicto ſtatuto ter repetuntur huiuſmodi
verba, nec alicui ipſorum, vt in principio,
5 & in fine eiuſdem ſtatuti, † quæ geminatio
magis indicat voluntatem ſtatuentium fuiſ-
ſe, vt à ſucceſſione cuiuſcumque mulier do-
tata excludatur, quamuis ab vno dotetur *l.*
baliſta. ff. ad trebell. Natt. conſ. 160. n. 31. Ro-
land. conſ. 58. in fin. lib. 1. Surd. conſ. 10. n. 54.
6 *lib. 1.* † ſiue talis geminatio proferatur vnico
verborum contextu, vel cum temporis in-
terualllo, quia ſemper habet effectum magis
demonſtrandi præciſam mentem diſponentis
Bart. in repet. l. 1. col. 4. C. de ſacroſ. eccleſ. Ti-
raq. in l. ſi vmquam. in verb. reuertatur. n.
50. C. de reuocand. donationib. Pariſ. conſ.
58. n. 10. lib. 3. Surd. conſ. 179. n. 18. poſt princ.
lib. 2. & conſ. 369. n. 16. in fin. lib. 3.

Neque obſtat, quod non appareat de dotatione
facta filiæ, cum ſolum dos fuerit promiſſa,
7 ſeu ſoluta viro, † quo caſu talis promiſſio, &
ſolutio non nocet vxori, vel filiæ ad effectū,
vt excludatur à ſtatuto mandante mulierem
dotatam excludi à ſucceſſione dotantium
Iſern. in c. 1. n. 7. de natur. ſucceſſ. feud. Quia
ſtante ſcientia mulieris de dote ſoluta viro,
8 cenſetur facta ratificatio dotationis, † quæ
obeſt ipſi mulieri, itaut intret excluſio, vt
declarat *Idem Iſern. in d. c. 1. n. 24. & 29. in*
fin. & ibi Affl. n. 92. de natur. ſucceſſ. feud. &
late comprobat *Surd. conſ. 519. n. 4. vſque*
ad 9. lib. 4.

Amplius idem eſſet circumſcripta ratificatio-
ne, quia vt mulier dicatur dotata, ſufficit,
quod pater dotem ipſi deſtinauerit, & ad ex-
cluſionem filiæ ſatis eſt, quod maritus fatea-
tur ſe dotem recepiſſe, cum vxori etiam ab-
9 ſenti quæratur ius, † neque enim filia poteſt
recuſare dotem ſibi oblatam, & aſpirare ad
ſucceſſionem, tamquam non ſit in eius fa-
cultate per ſuam recuſationem auferre ma-
ſculis commoditatem ſtatuti excludentis, &
euitare excluſionem legis, ideo non eſt cu-
randum de illius præſentia, & conſenſu, nam
quæ inuitis fieri poſſunt, eis quoque igno-
rantibus facta tenent, quare talis dos noce-
bit filiæ, quaſi ad hunc effectum ſatis ſit, quod
pater quantum in ſe eſt, actum dotandi exer-
cuerit, vt late omnia prædicta in propoſito
noſtro adducit *Surd.* qui pro omnibus ſuffi-
ciat *conſ. 519. n. 9. & 10. lib. 4.*

Quibus additur, quod quamuis ſtatutum non
10 loqueretur alternatiuè, ſed ſimpliciter, † quod
fratres ſuccedant fratribus ab inteſtato ex-
cluſis ſororibus dotatis, non eſſet intelligen-
dum de dotatis ab illis, à quorum hæredita-
te tantum excluduntur, ſed ad excludendas
ſorores ſufficit eas fuiſſe dotatas à quocum-
que, prout ita ſeruat *Rota per Card. Pāphil.*
Balneoregien. bonorum. 16. Maij 1594. & co-
ram Card. Seraphin. Romana hæreditatis de
Sellis. 1. Iulij 1598. inter impreſſas deciſ. 1291.
11 *n. 1.* † Vbi loquitur de ſtatuto Vrbis *lib. 5.*
c. 24. per quod defuncto ſine filijs ab inteſta-
to ſuccedunt pariter germani fratres etiam
non vterini excluſis ſororibus, dummodo
ſint

sint congruè dotatæ, vel fratres sint parati dotare, cuius statuti dispositio fuit declarata, vt habeat locum à quocumque fuerint
12 dotatæ, † quidquid alias statuta non extendantur ad personas non expressas *Bald.in l. 1.n.4.C.de legit.hæred.Thesaur. decis.62.n.1.*
Vnde multo magis hoc habebit in casu nostro, in quo statutū loquitur cum clausula ab aliquo ipsorū, & alicui ipsorū, vt dictū est supra *vers. stante præsertim. n.* 4. Maxime quia semper huiusmodi statuta concernunt fauorem ma-
13 sculorum, & agnationis conseruādæ, † adeo vt propter istam rationem potius debeamus intelligere mentem statuentium fuisse, vt dos in vno verificetur *Castr.cons.91.præsuppposito. lib.2.Cephal. cons.578. n.15. lib.4. Curt. Iun. cons.65.n. 3.Becc.cons.112.n.18.Thesaur. de-*
14 *cis. 62.n.3. Albens. cons.98.n.4. lib.1.* † Sicut etiam dicimus de statuto excludente dotatam ab hæreditate ascendentis, quia dotata ab vno intelligetur exclusa ab hæreditate aliorum ascendentium *Alex. cons.29. n.6.lib. 1.Laur.de Palat.de statut.n.*147. & de magis recepta opinione testatur *Addit.ad Thesaur. decis.26.post Mandos. ad Roman. cons.485.in verb.non dotātis.Menoch.cons.3.per tot.lib.1.*

Præterea in d. statuto adest varietas inter enumerationem personarum factam sub actu dotandi, & enumerationem factam sub actu excludendi ab hæreditate, cum prius in dotatione statutum loquatur de patre, vel matre, vel fratribus, vel sororibus, vel ab aliquo ipsorum, & postea in exclusione dicat, non succedat eis, nec alicui ipsorum, & ad bona paterna, materna, vel fraterna nullum habeat regressum contra fratres, vel sorores, vel legitimè institutos, seu prætendentes
15 causam ab eis, † tunc enim stante ista diuersa numeratione personarum, res videtur clarior contra fœminas, vt censeantur exclusæ ab hæreditate omnium, si contingat illas ab vno dotari, cum enim secunda enumeratio contineat legitimè institutos, vel habentes causam ab eis, quos non continet prima enumeratio, opus est fateri ex verbis statuti, quod fœmina non dotata ab instituto excludatur ab hæreditate ipsius instituti, & non dotata à sororibus sit exclusa ab earum successione, prout ita in specie concludit *Albens.cons.97.ad fin.vers.mouetur etiam. lib. 1. post Curt. Iun. cons.65. col. 3. ante med. vers.præterea & fortius n.3.*

Et quamuis in eodem statuto adsint illa verba singula singulis referendo in eodem gradu
16 existentibus, † Tamen illa non inducunt præsumptionem aliquam ad fauorem fœminæ, vt dicatur solum exclusa ab hæreditate dotantis, non aliorum, Quia ex verbis, & mente statuti fuit clare ostensum statuentes considerasse exclusionem à successione omnium nominatorum, stante clausula triplicata, vel ab aliquo ipsorum, & nec alicui ipsorum, & aliquis prædictorum, cum alijs supra allegatis, Vnde erit sensus, quod si ab vno dotetur, alijs non succedat singula singulis, & congrua congruis referendo secundum terminos habiles cuiuscumque, ad quem fit relatio, itaut singuli vocentur ad hæreditatem alterius in eodem gradu existentis stante do-
17 tatione singulariter facta, † cum natura istius clausulæ singula singulis sit importare idem ac si superius disposita iterum nominatim specificata essent cum omnibus qualitatibus ibidem contentis, tamquam sit relatiua, & comprehensiua omnium expositorum *Glos.in l. negotium.16.in verb.gestorum.C. de negot. gest.& in l. quæstionem.32.* quæ est *fin. in verb.vniuersitatem.vbi Ang.n.4.C. de fideicommis.Paris.cons.97.n.92.vsque ad 97.lib.1. post Bald.cons.254. quæritur vtrum lib.2. & cons.320.inter ioannem.lib.3.late Socin.Iun. cons.125.n. 14.& 15.Menoch. cons.123.n.27.*
18 *lib. 2.* † Cum etiam aliter intelligendo adesset contrarietas clara in eodem statuto, quod prius mandat, vt dotata non succedat alicui ipsorum nominatorum, vnde non potest postea contrarium statuere, vt alteri ex prædictis nominatis succedatur, adeo vt ob istam contrarietatem euitandam huiusmodi verba singula singulis, & similia sint ita declaranda *Ang.in l. fin.n.4.vers.in glosa secunda.C. de*
19 *fideicommis.* † Præsertim quia post d. clausulam singula singulis, statuentes subdunt exclusionem fœminæ, quæ nullum possit habere regressum contra fratres, vel sorores, vel legitimè institutos, nisi ad illud, quod aliquis prædictorum reliquerit in contractu, seu vltima voluntate, quæ verba clarè demonstrant, quod non potest adaptari aliquis sensus ad fauorem fœminæ per statutum exclusæ ab hęreditate quorumcumque nominatorum
20 ne contra † eos retorqueatur, quod ad illorum commodum inductum est *l.quod fauore. C.de legib. c.quod ob gratiam. de reg. iur. in 6. Surd. cons.156. n.23.*

Verum quamuis ista multum faciant pro exclusione Auroræ, Tamen pro ea considerandum est, quod tam ex rubrica statuti, de quo agitur, quàm etiam ex nigro apparet, quod fœminæ non fuerunt ab eodem statuto exclusæ pro conseruatiōne agnationis, & fauore masculorum, sed solum propter dotem, ideo
21 censetur odiosum, † & per consequens debemus illud interpretari, vt minus quam fieri possit, derogetur iuri communi *Socin. cons. 38.col.4. vers. præterea posito. lib.5.* vbi amplius concludit, quod correctio iuris non inducitur ex statuto generali per tacitos intel-
22 lectus, quamuis statutū nihil operaretur, † & consequenter opus est, vt correctio expresse fiat *Aym.cons.259.n.2.iuxta c.causam quæ.de rescript.Alex.cons.33.col.2.ad med.vers. item respondeo.n.5.lib.1.post Gemin.in c.si papa.de*
23 *priuileg.in 6.* † Maxime quando agitur de graui præiudicio tertij, quidquid sit in modico *Glos.in l.in computatione. § fin.C. de iur. deliber.*

.deliber.Imol.in l.4.§.prætor ait.de damn. infect. Butr.in c. cum dilectus. & in c.audientiam.de cleric.non resident.Dec.in c.super eo. col.1. post med. de offic. delegat. Ias. conf.139. col. penult. ad med. lib.2. Aym. conf.259. n.2. vers.aduertendum tamen .

Stantibus præsertim verbis in eodem statuto appositis, videlicet singula singulis referen-
24 do, † ex quibus colligitur, quod statuentes non intellexerunt excludere fœminas à successione omnium personarum in statuto nominatarum coniunctim, sed diuisim, singula singulis referendo, ita scilicet vt fœmina non succedat patri, si ab eo fuerit dotata, non succedat matri, si ab illa dotem habuerit, non succedat alicui ex sororibus, seu fratribus si fuerit dotata ab illa sorore, & fratre, de cuius successione agitur *Socin. cons. 84.n.4.vers.quinto moueor. lib.1. & cons.36.*
25 *n.11.lib.4.Cephal.cons.278.n.97. lib.2.* † vbi quod ita debet intelligi non solum vt minus discedatur à iure communi, sed etiam, quia iniquum esset vt fœmina propter vnam dotem à pluribus hæreditatibus excludatur, ideo semper erit subaudiēdum illud verbum dotantis *Anchar.cons.80.col.1.vers.ad secundum.Corn. cons.317.col.2.n.2. vers.posset & alio medio.lib.4. Capr.cons.39.n.9.vers.primo enim.Brun.in tract.quòd stantib.mascul.art. 8.q.16.n.67.cum seq.*

Neque stante ista declaratione erunt superflua illa verba, non succedat eis, nec alicui ip-
26 sorū, † Quia bene possunt conciliari cum alijs clausulis eiusdem statuti, dum ibi disponitur, quod si mulier reperiatur dotata, vel à patre, vel à matre, vel à sorore, vel à fratribus, vel ab aliquo ipsorum, hoc erit referendū ad fratres, de quibus proximè fuit facta mentio, videlicet ab aliquo ipsorum fratrum, neque enim ista verba possūt referri ad alias personas præcedentes nempe patrem, matrem, vel sororem, quia iam de eis fuerat facta mentio alternatiuè per dictionem vel, vnde nō rectè diceretur, vel ab aliquo ipsorū adeo vt hoc stante, subsequentia verba non succedat eis nec alicui ipsorum, possint intelligi, vt non succedat patri, nec matri, nec sorori, nec alicui ipsorum fratrum; quatenus tamen fuerit dotata ab eo, de cuius succes-
27 sione agitur, ad hoc vt talia verba concilientur cum clausula singula singulis referendo, quæ idem importat ac si omnia superius disposita iterum nominatim specificarentur *Glos.in c.vt circa.de elect.in 6.Ruin.cons.103 n.10.lib.4.* cum alijs *in tract. de clausul. p.1. clausul.360.n.1.cum seq.fol.345.*

Et ita ex prædictis ad fauorem Auroræ, vt non censeatur exclusa per statutū fuit decisum in *Rot. coram R. P. D. Remboldo in huiusmodi causa Auximana bonorum.17.februarij.*1620.
28 vbi etiam additum fuit, quod idem statutum noluit excludere fœminas dotatas propter remotiores, vt patet ex illis verbis, in eorum gradu existentibus, itaut tanto minus debeamus interpretari, quod statuentes voluerint illas excludere ab hæreditate omnium, si ab
29 vno fuerit dotata, † vnde meritò succedet Mutio fratri vna cum Rutilio altero fratre iuxta dispositionem *tex.in §. si igitur defunctus neque descendentes auth. de heredib. ab intestat. venient.*

Et cum prædicta habeant locum quo ad successionem ab intestato fratris defuncti vt dictū est, multò magis idem erit dicendum quo ad substitutionem vigore testamenti materni, ad quam non prohibebitur venire, cum statutum in specie excipiat vocationem filiæ circa relicta in vltima voluntate, vel in alia dispositione, vnde non poterit contrarium
30 defendi, † cū enim adsit statutum, dicitur adesse casus legis, ideo inanis est òmnis disputatio *Bald.in l.gallus.§. si eius.in 2.notab.ff. de liber. & posthum.Dec.cons.563.n.7. Surd. cons.58.n.3.* Maximè, quia licet etiam in sta-
31 tuto hoc expressum non fuisset, † Tamen numquam filia intelligeretur exclusa à relictis in testamento *Bart.in l.fin.n.4. vers.pro hoc induco.C.de pact.Becc. cōs.107.n.8.Vasq. de success.creat. §.18. lib.2. requis.29. n.290. Socin.cons.150.n.29.lib.1. Rom. in l. stipulatio hoc modo concepta.ff.de verb. obligat. & in l.quod dotali.C.de collat.Surd.cons.185.n. 20.lib.2.Paris.cons.24.n.88.lib.2.Cassan.cōs. 29.Tiraq. in tract. le mort. saisit. p.7. declarat.8.n.2.* vbi etiam quod in hanc filiam institutam continuabitur possessio iuxta statutum mandans illam continuari in hæredem ex persona defuncti *Menoch. de adipis. possess. rem.4.n.323*

EPITOME.

Lucrum traiectionis pecuniæ, & duplicis valoris, seu æstimationis pecuniæ intrinsecæ, & extrinsecæ quando sit debitum campsori. ¶ In commutatione & cambio pecuniæ an tanti debeat valere danda, quanti accipienda. ¶ Et quid si adiungatur aliqua iusta ratio accipiendi. ¶ Merces & pecuniæ absentes an minus valeant, quàm præsentes. ¶ Opera quæ præstatur de vna prouincia, & vrbe in aliam an sit pretio æstimabilis. ¶ Lucrum an sit licitum si dentur centum aurei Antuerpiæ vt recipiantur Hispali. ¶ Et quātum debeat esse. ¶ Duplex salarium an debeatur ei, qui fungitur officio duorū. ¶ Debitum ex vna causa quando possit transfundi in contractum census. ¶ Lex fundata in præsumptione an habeat locum in foro consciētiæ, si veritas est in contrarium. ¶ Condictio indebiti an competat detecto errore. ¶ Rigor constituendi censum in pecunia quo casu procedat. ¶ Et quomodo sanetur nullitas talis contractus, si illa non interuenerit. ¶ Cambium an sit mutuum, seu contractus innominatus. ¶ Et quando in eo plura lucra admittantur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mercator potest triplici titulo lucrari, videlicet traiectionis pecuniæ, & duplicis valoris, seu æstimationis pecuniæ intrinsecæ, & extrinsecæ.*

2 *Merces absentes minus valent, quam merces præsentes. Idem in pecunijs. n. 6. 18. & 19.*

3 *Opera est pretio æstimabilis, quæ præstatur transferendo eam de vna prouincia in aliam, & de vna vrbe in alteram etiam in eadem prouincia. n. 4.*

5 *Lucrum est licitum si dantur centum aurei Antuerpiæ, vt recipiantur Hispali. Et quantum debeat esse. n. 23. & 24.*

7 *Salarium & lucrum debetur pro labore mercium emendarum, & pro cambio pecuniarum pro illis emendis, tamquam ex diuersis causis proueniat. n. 9.*

8 *Cambium non est mutuum, sed contractus innominatus do vt des, & in eo lucrum admittitur.*

10 *Plura lucra possunt concurrere in eodem cambio ex diuersis titulis, prout in eo, qui fungitur officio duorum, cui debetur duplex salarium.*

11 *Debitum ex vna causa potest transfundi in contractum census ex voluntate partium. Intellige vt n. 13. & 14.*

12 *Pro solutione habetur quidquid traditur de consensu contrahentium.*

15 *Lex fundata in præsumptione non habet locum in foro conscientiæ, quando veritas est in contrarium.*

16 *Rigor soluendi censum in pecunia est inductus ad præcludendam viam fraudibus, & non habet locum in foro conscientiæ in illis, qui bona fide anticipant solutionem, & quando constat de eorum credito.*

17 *Census nullus ob non interuentum pecuniæ sanatur in signatura Sanctissimi.*

20 *In commutatione, & cambio pecuniæ tanti debet valere danda, quanti accipienda, nisi adiungatur aliqua iusta ratio accipiendi, quod etiam est in priuato, nedum in campsore.*

21 *Pecunia absens pluris commutatur, vel emitur pro præsente minore, dummodo non adsit excessus. n. 22.*

25 *Lucrum taxatum debetur, quando est verisimile, & non excessiuum etiam in mutuo. & n. 26.*

27 *Condictio indebiti competit ob iustum errorem tam iuris, quam facti, quamuis adesset renunciatio iurata.*

28 *Clausulæ accessoriæ non operantur detecto errore.*

CAPVT DCLII.

PRo eadem mercatura, & eodem tempore potuit Antonius consequi duo lucra, alterum ex salario constituto pro emptione mercium in Bolzano, alterum ex cambio,
1 & valutatione monetarum, † Etenim potest campsor simul duplici titulo lucrari, immo etiam triplici, videlicet traiectionis pecuniæ, & duplicis valoris, seu æstimationis pecuniæ intrinsecæ, & extrinsecæ.

Et quo ad traiectionem pecuniæ clarum est, quod saltem ratione permutationis pecuniæ poterit lucrari, nam pecunia procul absens à loco contrahentium minoris æstimatur, quàm præsens, Vnde præsens potest cum lucro contra absentem permutari, non enim pecunia absens præbet ex natura rei eam facilitatem, & commoditatem, quam præsens præberet, cum etiam absens non possit effici
2 præsens, nisi cũ sumptu, & periculis, † Quare etiam merces absentes minus valent, quàm præsentes, Ita in specie notat *Syluest. in verb. vsura. 4. q. 4. ad fin. Caietan. de cambijs. c. 7. Nauar. in c. vlt. de vsur. n. 62. & 63. Lessius de iustit. & iur. lib. 2. c. 23. tit. de cambijs. dub. 4. n. 30. fol. 314.* vbi etiam *n. 33.* addit
3 campsorem in hoc casu lucrari posse † etiam si vtrobique sit idem pretium monetæ, & eadem copia, vel inopia, prout etiam si det ad locum intra idem regnum, nam sicut est pretio æstimabilis opera, quam præstat transferendo eam de vna prouincia in aliam, ita etiam de vna vrbe in aliam in eadem prouincia iuxta veriorem opinionem, de qua per *Nauar. in manual. c. 17. n. 290. Io. Bapt. Lup. in c. nauiganti. comment. 3. § 2. n. 72. de vsur. Bonsignius de camb. c. 7. n. 27.* quidquid contrarium sequatur *Sot. q. 10. & 13. art. 1.*
4 licet † verè non contradicat, sed cum distinctione loquatur, vt aduertit *Rebell. de obligat. iustit. lib. 11. q. 6. n. 14. fol. 707.*

Idem dicendũ est, quo ad alterum titulum, quo campsor in hoc cambio potest lucrari videlicet respectu ęstimationis pecuniæ tã in loco
5 vbi datur, † quam vbi redditur, siue talis æstimatio sit intrinseca, & legitima proueniens à lege, seu communi consuetudine, iuxta quam pecunia taxatur, vt valeat tot nummos, siue æstimatio sit extrinseca, & fortuita proueniens ex causis extrinsecis, & fortuitis; Et quantum ad æstimationem intrinsecam licitè percipitur lucrum, si enim dantur centum aurei Antuerpiæ, vt recipiantur Hispali, debet ibi accipere plusquam centũ, cum plus sit habere centum aureos Antuerpiæ, quàm Hispali, Vnde vt fiat æqualitas
6 est plus recipiendum, † Quod etiã est ratione æstimationis extrinsecæ, nam sicut merces ratione paucitatis, & necessitatis, & multitudinis petentium, & raritatis venditorum pluris valent, & emi debent, quàm aliàs emerentur, ita etiam pecuniæ præsentes ob istas causas pluris valent ad merces, & pecunias absentes comparandas, quàm si dictæ causæ non extarent, cum pecuniæ absentes se habeant instar mercis respectu præsentium *Syluest. in verb. vsura. 4. q. 8. § 1.* cum alijs per

per *Lessium de iustit. & iur. lib.2. c.23. de camb.dub.4.n.36.usque ad 40. fol.315.*

Cum igitur ex prædictis in eodem cambio detur simul iustum lucrum ex triplici titulo traiectionis pecuniæ, & duplicis valoris, &
7 æstimationis intrinsecæ,& extrinsecæ,† Multo magis dabitur etiam in casu nostro tale lucrum duplicatum propter laborem emendi merces in loco Bolzani, & propter pecuniam propriam ibidem expensam occasione dictæ emptionis,cum salarium debeatur pro diuersa causa, videlicet pro labore mercium emendarum,& lucrum sit debitum pro alia causa, scilicet pro cambio pecuniarum expensarum tam pro mercibus emendis, quam pro illis conducendis ad prouinciam Marchiæ, quasi hæc lucra proueniant ex diuersis fontibus, vnde magis sunt admittenda,Cum etiam campsoribus licitum sit in cambijs recipere, & retinere lucrum aliquod moderatum pro mercede suorum laborum, & sum-
8 ptuum ministrorum, † non enim cambium est mutuum, sed contractus innominatus do vt des, in quo lucrum non reprobatur *Bart. in l.naturalis. §. sed si facio.ff.de præscript. verb. Calder. cons.11.de vsur. Io.Bapt.Lup. in c.nauiganti.comment.3. §.2.n.51. & §.3. d. comment. 2. n. 79. eod. tit. de vsur. Bald. cons.348.n.6.lib.1.Bero.cons.194.n.10.& 37.*
9 *lib.1.* † Contraria autem procedunt, quando pro eodem obsequio daretur duplex lucrum, cum aliud sit in casu nostro, in quo diuersa sunt obsequia,videlicet laboris pro emptione mercium, & onus traiectionis pecuniæ pro illis emendis *Rebell. de obligat. iustit.*
10 *p.2.lib.11.q.6.n.3.& 4.* † Quamuis etiam in eodem cãbio ex diuersis titulis possint quoque concurrere simul plura lucra secundum veriorem opinionem superius firmatam ex *Lessio & alijs adductis*. Et passim debetur duplex lucrum ei, qui fungitur officio duorum, cum vna persona possit repræsentare vicem duorum,adeo vt aucto labore,vtrumque salarium sit dandum *Felin. in c. cum olim. in princ.de re iudic. post Bart.in l. seio. de ann.legat. Bald.in l. qui duobus.23. ff. de condit. & demonstrat.& in l. ad scribatum. n.2. C.de appellat. Becc.cons.27.n.2. Roman. cons.25. Pontan. de aliment. c.16.n.7.tom.8. par. 1. fol.452.*

Qua conuentione licita existente, creditum quod ex ea emanauit,potuit iustè transfundi
11 in contractum census,† cum debitum ex vna causa possit ex voluntate partium conuerti in aliam causam latè *Gabr. cons.82. per tot. lib.1.* & sic in solutionem census, quamuis pecunia non sit præsens, quasi tunc illud debitum succedat loco pretij, tamquam non repugnetur menti Pontificis, si extinguatur verum debitum debitoris loco solutionis,
12 cum † pro solutione habeatur quidquid traditur de consensu contrahentium *l. satisfactio.de solutionib.l.1.ff.qui satisd.cogant. l. si rem. §.omnis. ff.de pignorat.act.* & ita in specie *Bullæ Pij V.* concludit *Surd.cons.162. n.38. vsque ad 40.lib.2. Redoan. de reb.eccl. non alienand. rubr. de constitut. ann. cens.*
13 *n.61.* † Et quatenus ista opinio haberet difficultatem propter auctoritatẽ *Nauarr.* contrarium tenentis *de vsur. n.89. glos.4.* cum pro forma requiratur per Bullam pecunia numerata, Nihilominus in foro conscientiæ, de quo modo agitur, emptor talis cẽsus erit
14 tutus, † si erat verus creditor, vt notat in specie *Idẽ Nauar. de vsur.n.121.q.31. & n. 88.ante fin.vers. est autẽ quæstio quotidiana. fol.299.* vbi approbat cautelam, quod monstretur totum pretium coram notario, & testibus, & numeretur venditori census, licèt enim postea tale pretium restituatur ementi
15 censum, † tamen si aderat verum creditum pro eadem summa censui subiecta, contractus erit validus in foro conscientiæ, & licitè percipientur fructus, quia lex fundata in præsumptione non habet locum in foro conscientiæ, quando veritas est in contrarium
16 *c.is qui. de sponsalib. c. tua. eod.tit.* † & rigor soluendi censum in pecunia iuxta formam Bullæ est inductus ad præcludendam viam dolis, & fraudibus, quæ non habent locum quo ad forum conscientiæ in illis, qui bona fide anticipauerunt solutionem,aut alio modo constat de eorum legitimo credito *Na-*
17 *uar. de vsur.n.88. in fin. fol.299.* † Quamuis etiam in foro contentioso sanarentur isti contractus per signaturam Sanctissimi, prout sæpius resolutum fuisse testatur *Marchesan. de commiss. appellat. in caus.cameral.obligation.p.1.§.2.n.49.vsque ad 52. fol.793.p.1.*

Neque obstabit, quod lucrum non fuerit licitum, cũ interuenerit conuentio,vt pro quolibet scuto expendendo per Antonium in loco Bolzani pro emendis dictis mercibus
18 Franciscus † teneretur soluere eidem Antonio in prouincia Marchiæ iulios vndecim cum tribus quartis, Quia huiusmodi pactum non potest dici illicitum, tamquam fiat per commutationem præsentis pecuniæ pro absente, itaut nihil referat ad istum effectum, an commutatio fiat per emptionem, quæ est contractus nominatus, vel per modum permutationis, vel per contractum do vt des, vel facio vt des, qui est innominatus, nam quocumque modo fiat, permissa est de iure ista commutatio, siue emptio, cum pecunia, etiam quatenus est pecunia, licitè possit cõmutari,& ex eius commutatione lucrum acquiri, multa enim possunt facere, vt vna moneta valeat plus quàm alia,videlicet propter diuersitatem locorum, & temporis, vel copiam, aut defectum,& absentiam, vel præ-
19 sentiam illius, † exemplo mercis, cui in hoc æquiparatur pecunia, adeo vt ob istam causam absentiæ, quæ militat in casu nostro, sit licitum tale lucrum, vt declarat *Nauar. in manual. c.17.n.294. fol.262.* Et quamuis in com-

commutatione, & cambio pecuniæ tanti de-
20 beat valere danda, † quanti accipienda, Nihilominus hoc procedit, nisi adiungatur aliqua iusta ratio accipiendi, ita vt etiam priuatis, nedum campsoribus liceat accipere aliquid lucri non sola ratione cambij, sed alicuius interesse singularis, laboris, tedij, impedimenti, vel similium incommoditatum *Nauar. in manual. c. 17. n. 287. & 288.*

In quo tamen erit obseruandum, quod quamuis licitè pecunia absens pluris ematur, vel commutetur præsenti minori, cum suapte natura minus valeat, quam præsens, vt di-
21 ctum est; † Tamen opus est, vt collato illo pluri cum minori quo valet propter absentiã, reducatur ad æqualitatem, itaut non adsit excessus, vt per *Nauar. in manual. c. 17. n. 297. ad med.* licet in casu nostro non possit dici adesse talem excessum propter modicitatem lucri, cum pecunia præsens pluris valeat ex se, quam valeret absens præsenti cæteris paribus, quasi requirat laborem, impensam, & periculum in traducendo, quibus consideratis non adest talis excessus, quidquid alias per accidens cõtingat, vt sine labore, & impensa ementis possit deferri pe-
22 cunia absens, † cum satis sit, quod ex se, sine dictis incommoditatibus fieri non possit, vt bene considerat *Nauar. in manual. c. 17. n. 295. ad med. vers. & sic qui mutuat centum. fol. 263.* vbi ex hoc concludit in specie casus
23 nostri, † quod iusta dicitur emptio, qua mercator Genuæ centum ducatis præsentibus emit centum sex existentes in Alexandria, prout etiam ob eamdem rationem, considerata sola lege diuina, & naturali, posset quis iustè emere centum ducatis pręsentibus Medinę centum vnum existentes Hispali, quamuis sint Ciuitates eiusdem Castellæ, quod etiam in proposito nostro concludit *Calder.*
24 *cons. 11. per tot. de vsur.* † Vbi etiam quod talis contractus non potest dici vsurarius, cum non sit mutuum, sed præscriptis verbis, do vt des *Rot. Genuens. decis. 32. n. 5.*

Amplius neque obstaret, quod istud lucrum sit taxatum, quia cum præsupponatur illud esse verisimile, & non excessiuum, sed regulatum, & honestum, considerata qualitate personarum, & laborum, & periculi pecuniarum cum alijs incommoditatibus supra adductis,
25 non † erit iniusta taxatio, quæ etiam in hoc casu admitteretur in mutuo, ne dum in alijs contractibus *Host. in c. salubriter. col. 2. in fin. vers. ideo puto ex mente. de vsur. & in c. nauiganti. col. 1. post med. vers. quid ergo si quis paratus. eod. tit. Felin. in c. cum venerabilis. col. 4. post med. vers. nisi mutuans esset homo. n. 9. de exceptionib. Surd. decis. 259. n. 16. & 17. Molin. de contract. lib. disputat. 315.*
26 *n. 5.* † & est verissima opinio, & magis recepta, prout latè comprobaui *ex multis auctoritatibus & Rota decisionibus supr. c. 387. per tot. tom. 2.*

Ex quibus etiam sequitur, quod poterunt repeti pecuniæ restitutæ, & iterum computa solidari, cum præsertim adsit declaratio ipsius Francisci debitoris, in qua fatetur non esse verè computa solidata, sed omnia fictè gesta propter timorẽ incussum Antonio creditori ob querelam, quam contra eum volebat porrigere sub prætextu, quod contractus census fuisset non ritè celebratus, & quod
27 creditum Antonij non esset legitimum, † quæ omnia magis adiuuant concessionem condictionis indebiti, non solum propter metum, sed etiam propter iustum errorem, siue ille consistat in facto, siue in iure, quamuis etiam esset renunciatum condictioni indebiti cum iuramento *Dec. cons. 350. visis allegationibus. n. 8. Menoch. cons. 91. n. 54. ad med. lib. 1. Socin. Iun. cons. 128. n. 121. lib. 1.* cũ alijs quos
28 adduxi *supr. c. 324. per tot. lib. 2.* † vbi etiam quod non obstant quæcumque clausulæ amplissimæ, quæ tamquam accessoriæ non operantur detecto errore, qui cum interuenerit in substantia facti, influit in quibuscumque clausulis quomodocumque conceptis *Dec. cons. 197. pro tenui facultate. n. 6. ad med. Roland. cons. 7. n. 111. lib. 3. Menoch. cons. 103. n. 78. lib. 1. & cons. 378. n. 27. lib. 4.*

EPITOME.

VVlgo quæsitus an habeat ius vindictæ, & admittatur ad accusandũ. ¶ Et quãdo possit legitimari per subsequens matrimonium etiam putatiuum, tam si agatur de bonis patris, quam fideicommissi. ¶ Et quid de iure ciuili, & canonico, & quo ad succedendum in loco non subiecto Ecclesiæ. ¶ Et an requirantur instrumenta dotalia etiam non extantibus filijs legitimis, & naturalibus. ¶ Nominatio filiæ, dotatio, & maritatio, & tractatus ad maritandum an probent filiationem etiam in vulgo quæsita, & contra successores etiam singulares. ¶ Lex ciuilis non disponẽs directè super matrimonio, sed auferens lucrum, si cum indigna contrahatur, an sit seruanda reiecto iure canonico. ¶ Statutum Vrbis admittens legitimatos ab intestato ad dimidiam successionis paternæ quomodo intelligatur. ¶ Et quando tales sint capaces emphyteusis ecclesiasticę. ¶ Successio in bonis patrui an competat masculis, itaut sint exclusæ fœminæ iuxta statutum Vrbis *c. 146. lib. 1.* ¶ Et an per illud excludantur mulieres, si non adsint fratres defuncti, sed patrueles. ¶ Exceptio tua non interest quando admittatur, & sit litis finitæ, & peremptoria. ¶ Existentia vocati ad successionem an sufficiat, quamuis non declaret se velle adire ad exclusionem aliorum. ¶ Proximus an admittatur cum cautione de restituendo hæreditatem proximiori. ¶ Articuli quando sint admittendi, & dicantur obiectiui. ¶ Hæreditas quo casu sit deferenda venien-

venientibus ab intestato ob filiationem non probatam. ¶ Statutum excludens sorores propter fratres defuncti an excludat etiam filias fratrum præmortuorum. ¶ Meretrix an possit cognosci inuita absque incursu pœnæ. ¶ Filius an semper præsumatur mariti, quamuis vxor habitet in lupanari. ¶ Parochus non adnotans matrimonium in libro an peccet mortaliter. ¶ Notarius post factam fidem de instrumento, an præiudicet parti, si protocollum non custodit. ¶ De triplici probatione filiationis necessaria, probabili, & præsumptiua. ¶ Mulier secundo nubens, & pariens in septimo mense, an faciat, vt filius priuetur vtraque hæreditate. ¶ Matrimonium, & dos quando probetur ex enunciatiuis instrumenti dotalis.

SVMMARIVM.

2 *Natus ex meretrice publica potest legitimari per subsequens matrimonium etiam putatiuum propter agnitionem patris, quando agitur de succedendo in bonis ipsius, secus fideicommissi. n.2. 3. 4. 5. 6. 7. & 78. Et an habeat ius vindictæ, & admittatur ad accusandum. n.79. & 82.*

8 *Nominatio filij non inducit quasi possessionem filiationis quando filij sunt vulgo concepti. Contrarium n.9.*

10 *Filij legitimantur de iure canonico per subsequens matrimoniũ ex quacunque muliere sint nati, cum qua pater tempore conceptionis potuisset nuptias contrahere, quamuis non interuenerint dotalia instrumenta. Amplia etiam quo ad succedendum in omni loco etiam non subiecto Ecclesiæ. n.12. 13. 14. 15. & 16.*

11 *Legitimatio prolis non admittitur de iure ciuili, nisi adsint instrumenta dotalia, quæ ta nen non requiruntur, quando non extant alij filij legitimi, & naturales.*

17 *Successio est sequela matrimonij.*

18 *Lex ciuilis non disponens directè super matrimonio, sed auferens lucrum, si cum indigna contrahatur, est seruanda, reiecto iure canonico. Contrarium est verius. n.19. 20. & 21.*

22 *Statutum Vrbis* c.144. lib.1. *admittens legitimatum ab intestato ad successionem paternã pro medietate quomodo intelligatur.*

23 *Legitimatio per subsequens matrimonium est fauorabilis, non odiosa, vt illa per rescriptum. & n.24.*

25 *Legitimatus per subsequens matrimonium est capax emphyteusis ecclesiasticæ quamuis sit recepta pro liberis ex legitimo matrimonio procreatis, secus in ea, quæ sit per rescriptum. n.26. & 27.*

28 *Successio in bonis patrui competit masculis, itaut excludantur fœminæ iuxta statutum Vrbis* c.146. lib.1.

29 *Actio & oppositio non datur sine interesse, quamuis à principio adesset, & postea cessaret. n.30.*

31 *Opponens & probans defectus testamenti, & hæredis instituti non admittitur, si non habet interesse.*

32 *Exceptio tua non interest est litis finitæ, & peremptoria, quæ semper potest opponi. n.33.*

34 *Exclusus à successione per statutum, seu renunciationem non admittitur ad opponendum contra legitimationem filij.*

35 *Existentia vocati ad successionem sufficit absque eo quod declaret velle adire ad effectum excludendi eum, qui agit sine interesse. n.36. & 40.*

37 *Petens hæreditatem non debet maiorem partem petere, quam habiturus esset, cæteris adeuntibus, etiam antequam adiuerint.*

38 *Ius agentis quando in totum excludatur ipso iure, quamuis non adsit cessio, aut mandatum paris in gradu. n.39.*

41 *Proximus non admittitur, donec adest proximior, quamuis offerat cautionem de restituendo eidem proximiori volenti adire. n.42.*

43 *Statutum Vrbis* lib.1. c.146. *an excludat fœminas, si non adsunt fratres defuncti, sed patrueles. n.44.*

45 *Ratio agnationis tacita idem operatur, quod expressa.*

46 *Non debet plus concedi remotiori, quam proximiori.*

47 *Statutum excludens sorores propter fratres defuncti excludit etiam filias fratrum præmortuorum. n.48. Quamuis excluderetur omnis interpretatio. n.49.*

50 *Filius semper præsumitur mariti, quamuis vxor habitet in lupanari.*

51 *Meretrix non potest cogi ad exhibendum corpus suum alicui ad coitum, & punitur cognoscens illam inuitam.*

52 *Articuli de iure dantis admittuntur saluis exceptionibus. n.55. Et quando dicantur obiectiui. n.54. & 56.*

53 *In successionibus prima causa liberorum.*

57 *Filiatione non probata hæreditas defertur venientibus ab intestato. Intellige vt n.58.*

59 *Extraneus potest institui tamquam filius.*

60 *Matrimonium probatur per fidem Parochi, cui soli conuenit talis actus. n.61. & 69.*

62 *Recognitio non requiritur ob temporis antiquitatem.*

63 *Matrimonium debet annotari per parochum in libro, alias peccat mortaliter. n.64.*

65 *Notarius post factam fidem de instrumento, non præiudicat parti, si protocollum non custodit.*

66 *Probatio affirmatiua resultans ex fide producta præfertur probationi negatiuæ, quæ prouenit ex inspectione protocolli.*

67 *Matrimonium & dos, quando probetur ex enunciatiuis instrumenti dotalis. n.68.*

70 *Quasi possessio filiationis probatur per dotationem, & tractatum de maritando, & nomina-*

minationem, & similia. n. 71. & nocet hæredibus, & successoribus. n. 72. Amplia vt n. 74.

73 *Successor non debet esse melioris conditionis, quàm auctor.*

75 *Mulier secundo nubens, & pariens in septimo mense facit, vt propter incertitudinem filius priuetur vtraque hæreditate. Intellige vt n. 76. & 77.*

80 *Probatio filiationis est triplex probabilis, necessaria, & præsumptiua.*

81 *Honesta coniectura excludit inhonestam.*

83 *Iudex debet sequi publicam conscientiam legis, non suam priuatam.*

84 *Minister legis non dicitur Iudex, qui non imitatur ea, quæ lex determinat.*

CAPVT DCLIII.

VVlgo quæsitus, & natus ex meretrice publica existente in lupanari, & in lo-
1 co mulieribus inhonestis assignato † potest legitimari per subsequens matrimonium, & agnosci pro filio, & talis agnitio valet, & legitimatio tenet, cum sufficiat, quod ista incertitudo filiationis fuerit certificata per matrimonium subsecutum cum ipsius matre, & satis sit quod pater incertus cognouerit eum in filium, ex quo tantum de eius
2 præiudicio agitur, Quamuis enim regulariter vulgo quæsiti non possint legitimari *Cephal. conf. 48. n. 21. lib. 1.* ex ratione *tex. in l. vulgo concepti. 23. ff. de stat. homin. Ias. cons. 233. in fin. lib. 2.* Tamen hoc fallit, quando sunt à patre cogniti, prout dixi supra *c. 267. n. 14. cum seq. tom. 2.* Et quoniam de veritate huiusmodi conclusionis fuit dubitatum *in causa Romana hæreditatis de Fuschis coram R.P.D. Pirouano.* itaut etiam multis videretur durus sermo, & difficilis auditu, Ideo pro illius confirmatione, & ne amplius de eius veritate dubitari contingat, dixi annotanda infrascripta, Et quidem quo ad aucto-
3 ritates Doctorum, † ista est magis recepta & verior opinio, quidquid alij pauci malè senserint, quibus etiam dabitur particulare responsum, & quod valeat talis legitimatio propter agnitionem patris voluit *Bald. in l. eam quam. 14. n. 24. col. 5. in fin. vers. considera tamen. C. de fideicommis. & in l. si qua illustris. 5. n. 3. ad fin. vers. nec per matrimonium nec per principem. C. ad orphic.* quem sequitur *Rot. per Put. decis. 435. in fin. lib. 1. Card. Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 11. tit. 12. n. 11. vers. sed aduerte quod per assertionem parentum. per tex. in §. ad hoc autem. auth. vt liceat matr. & auia. Bero. cons. 180. n. 25. lib. 2. Purpurat. cons. 94. n. 11. vsque*
4 *ad 14. lib. 1.* † & ista est verior, & magis communis opinio, quando agitur de successione bonorum patris, prout est casus noster, quidquid aliud sit, si ageretur de bonis fideicommissi, vt late testatur *Rimin. Iun. cons. 222.*

Adde *supr. ad c. 267. n. 4. cũ seq. tom. 2.*

n. 42. & 43. lib. 2. Ias. cons. 234. col. penult. ad med. vers. & istam partem. lib. 2. Nicol. de Vbald. de success. ab intestat. col. 18. n. 62. cum seq. tom. 8. p. 1. fol. 342. Honded. cons. 72. n. 36. ad med. vers. sed si non fuit aliter. lib. 2. Io. Bapt. Lupus de illegitim. & de natal. restitutis. comment. 4. §. 1. n. 3. vsque ad 6. fol. 240. in fin. Menoch. cons. 18. n. 13. vers. septimo accedit auctoritas. lib. 1. Cassador. decis. 1. n. 7. de sponsalib. & matrimon. Palat. Rub. in c. per vestras. notab. 3. §. 20. col. penult. ad med. vers. ex his etiam resultat quod non bene. vsque ad vers. ex quo infertur. de donation. int. vir. & vxor. fol. 341. quem sequitur *Tiraq. de nobilitat. c. 15. n. 23. in fin. late Phanuc. de lucr. dotis in glos. per mortẽ. n. 34. vsq; ad 38. tom. 9.*
5 *fol. 415.* † vbi ampliat non solum hoc procedere in matrimonio vero, sed etiam in putatiuo iuxta *decis. 1. Cassador. de sponsalib. & matrimon.*

Cauendum est igitur ab *Ang. in §. sed & aliud. auth. quibus mod. natur. effic. legitim.* dum
6 voluit, † quod non legitimantur per subsequens matrimonium vulgo quæsiti, & alij nati ex vilissima muliere, quæ non erat digna nubere cũ viro nobili *Idem Ang. cõs. 191. super pũcto videtur prima fronte. n. 1. ante fin. Ruin. cõs. 211. n. 4. lib. 1. Surd. cons. 213. in fin. Socin. Iun. cons. 52. n. 2. lib. 1. & cons. 12. col. 2. lib. 4. Cephal. cons. 82. n. 11. lib. 1. Cagnol. in l. si qua illustris. n. 5. in fin. C. ad orphic. Curt. Iun. cons. 136. n. 9. Cepoll. cautel. 250. debes scire. n. 1. & 2. & caut. 251. legitimatio fieri potest multis modis. n. 2. post princ. Alex. cons. 98.*
7 *n. 4. lib. 1.* † Quia omnes prædicti, & alij qui possent allegari loquuntur contra communem, & veram opinionem, & reprobantur per *Decian. Peregr. Gabr. Siluan. Menoch. & alios supra allegatos. n. 1. & 2.*

Prout etiam cauendum est ab *Asin. in prax. iudicial. p. 2. ad stat. 2. lib. 2. seu in addit. ad d. prax. editam Tyein. 1598. de modo proband. mort. filiation. & tabellionat. n. 1. §. 29.*
8 *fol. 17.* † dum voluit, quod nominatio filij non probat quasi possessionem filiationis, quando sunt vulgo concepti, seu incestuosi, & spurij. Quia eius opinio est contra communem, &
9 veriorem sententiam supra firmatam, † Cum præsertim Doctores per *Asin.* allegati loquantur in diuersis terminis prout *Alciat. cons. 5. tom. 1. lib. 4. n. 57. & 58. fol. 57. alias. cons. 502.* qui loquitur in bonis fideicommissi, in quibus non sufficit agnitio patris de vulgo quæsito ¶ *Gozad. cons. 13. n. 21.* quamuis dicat, quod vulgo quæsitus non possit legitimari, tamen est in rationibus dubitandi, cum postea in responsionibus *n. 55. & 56.* defendat contrarium, & *ibid.* late respondet ad *Ias. cons. 102. col. 2. in fin.* ¶ *Grat. cons. 62. n. 11. p. 2.* loquitur in adulterino, in quo non cadit legitimatio, cum non possit consistere matrimonium inter adulterum, & adulteram ¶ *Ias. cons. 102. col. 2. in fin. lib. 4.* non facit,

quia

quia reprobatur per *Gozad. conf.* 13. *n.* 21. Immo *Idem Iaf.* contrarium tenet *conf.*234. *col. penult. ad med. lib.* 2. Et sic de singulis quos longum esset recensere.

Et passim hodie de iure canonico legitimantur filij per subseques matrimonium ex quacum-
10 que muliere sint nati, † cum qua pater tempore conceptionis potuisset nuptias contrahere, etiam quod non interuenerint dotalia instrumenta, cum ista procedant de iure ciuili, quod non attenditur, cum aliud sit de iure canonico, quod praualet, & seruatur etiam in terris imperij, vt late cõcludit *Dec. conf.*154. diligenter pro tenui facultate mea *col.*1. *& 2. Rip. in l. si vmquã. n.*55. *q.*23. *C. de reuocand. donation. post Abb. in c. innotuit. in glos. in verb. coniugata. de elect. Bal. in l. paulus. in 2. lectur. ff. de stat. homin. Goffr. in sum. tit. de fil. presbyteror. Ang. conf.*29. cum alijs per *Phanuc. de lucr. dot. in glos. per mortem. n.*37. *Nicol. de Vbald. de success. ab intestat. col.*19. *n.*63. *tom.*8. *p.*1. *fol.*342. Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, cum in casu no-
11 stro adsint instrumenta dotalia, † quæ neque requirerentur ad legitimationem prolis etiã de iure ciuili, nisi quando adessent alij filij, vel nepotes legitimi, & naturales *Honded. conf.*72. *n.*41. *lib.*2. vbi testatur ita decisum per *Rot.* vt in decisionibus ibi per eum allegatis *Menocb. conf.*16. *n.*13. *in fin. lib.*1. *Siluan. conf.*3. *n.* 30. *cum seq.*

Quæ procedunt non solum quo ad essentiam matrimonij, & filiorum legitimationem sim-
12 plicem, & canonicam, † sed etiam quo ad ius succedendi in omni & quocumque loco etiã ecclesię nõ subiecto. Quidquid aliud senserit *Ruin. conf.*211. *n.*6. *lib.*1. cũ contra eũ sit verior opinio, & magis communis, vt late testatur *Lupus de illegitim. comment.*4. *§.*1. *n.*2. *vers. nihilominus quod legitimatio. fol.* 240. *post Paris. conf.*13. *n.*52. *lib.*2. *Gabr. conf.* 21. *n.*12. *&* 14. *lib.* 1. *Peregr. de fideicommiss. art.*24. *n.*55. *&* 56. *& de iur. fisc. lib.*3. *tit.*18. *n.*10. *Vegius. conf.*55. *n.*7. *Card. Mantic. de coniectur. vltim. vlountat. lib.*11. *tit.*12. *n.*8. *Thesaur. decis.*83. *Couar. de sponsalib. p.*2. *c.*8. *n.*8. *& §.*8. *n.*12. *vers. secunda conclusio. Fachineius. controuers. iur. lib.*3. *c.*51. *Honded. conf.*72. *n.*43. *cum seq. lib.* 2.

Quorum ratio est, quia sicut de iure canonico filij legitimantur per subsequens matrimo-
13 nium † etiam contractum cum meretrice, & vilissima persona, quãuis de iure ciuili aliud disponeretur, Ita etiam tollitur pœna inducta ab eodem iure ciuili de non succedendo patri propter tale matrimonium, cum etiam intellligantur legitimati quo ad huiusmodi successionem, & omne lucrum illis delatum, ac si matrimoniũ fuisset cũ nobili contractũ, vt late cõprobat *Menocb. conf.*18. *per tot. lib.* 1. vbi omnibus contrarijs respondet, ostendendo veritatẽ istius sententiæ, tam de iure
14 antiquo, quàm cæsareo, & pontificio, † & est *tex. in §. vlt. auth. de trient. & semis*, *& in versione Haloandr. nouell.* 18. *& in §. si quis autem. auth. vt libert. de cæter. in versione eiusdem Haloandr. nouell.*78. & latius defendit *Siluan. conf.*3. *Peregr. conf.*6. *n.*3. *lib.*4. *& de fideicommiss. art.*24. *n.*51. *fol.*229. vbi quod ista est verior opinio etiam vtroque iure inspecto, & quod ita fuit iudicatum pro legitimatione prolis etiam quo ad effectum
15 succedendi in quibuscumque bonis, † quod etiam late refert *Osasc. decis.*154. *n.*9. *Ias. cõs.* 234. *per tot. lib.* 2. *Castr. conf.*429. *præsupposito col.*2. *lib.*2. *Abb. in c. innotuit. de electionib. Socin. in l. sed est quæsitum. de liber. & posth. Rip. in l. si vmquam. n.*55. *C. de reuocand. donationib. Gabr. conf.*21. *n.*5. *vsque ad* 12. *lib.*1. *Cassador. decis. vnic. n.*6. *&* 7. *de sponsalib. & matrimon. Couar. eod. tit. p.*2. *c.*8. *§.*2. *n.*9. *ad fin. vers. sed aptius eiusdem. col.* 4. *in princ. post Costam in l. gallus. §. & quid si tantum. p.*3. *n.*98. *ff. de liber. et posthum. Decian. conf.*5. *n.* 83. *lib.*5. *Vegius. conf.*55. *n.*7. *&* 8. *Lup. de illegitim. comment.*4. *§.*1. *n.*2. *ad med. & in fin. vers. similiter & tertio. fol.*240. *Gabr. de legitimat. conclus.*1. *n.*52. *Card. Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib.*11. *tit.*12. *n.*9. *Celsus Vgo. conf.*73. *n.*14. *Gail. pract. obseruat. lib.* 2. *c.*141. *n.*4. *Purpur. conf.*92. *lib.*1. *Fachineius lib.*3. *controuers. iur. c.*53. *ad med. Honded. conf.*72. *n.*39. *lib.*2. *Natt. conf.*473. *n.*38. *lib.*2. *Bursat. conf.*18. *n.*22. *lib.*1. *Boer. decis.*
16 240. *n.*16. *in fin.* † qui omnes multis auctoritatibus, ac rationibus probant hanc opinionem esse veriorem, & magis receptam contra *Ang. & Ruin.* ac alios, qui eos sequuntur, illamque seruari in omnibus locis, & etiam in terris imperij, & etiam quando agitur de successione in bonis patris, qui per ta-
17 le matrimonium filios legitimauit, † tamquam successio sit sequela matrimonij *iuxta c. tanta qui filij sint legitim.* & late etiam sequitur *Rimin. Iun. conf.*222. *n.* 49. *& inter conf. matrimon. diuers. lib.* 1. *conf.*80. *n.* 20. *vsque ad* 29.

Nec facit ratio illa adducta per *Ruin. d. conf.* 211. *n.*6. *lib.*1. quod quando lex ciuilis non
18 disponit directè super matrimonio, † sed aufert lucrum, si cum indigna contrahatur, licèt de iure canonico non teneat, seruanda tamen erit de iure ciuili *Glos. in c. cum secũdum.* 19. *in verb. certoque casu. post med. de hæretic. in* 6. Quia contraria opinio est verior, & magis recepta, cum ius canonicum seruandum sit etiam in foro ciuili non solum circa substantiam matrimonij, sed etiam circa effectus immediatè prouenientes ex
19 matrimonio, † dato enim quod lex ciuilis auferat lucrum, tamen non potest negari, quod auferendo certo casu illud lucrum, reddatur timidum matrimonium, quo concesso, statim sequitur nullitas legis in vtroque foro, vt in specie hanc rationem fortissimam dicit *Felin. in c. ecclesia sanctæ mariæ.* 10. *n.*60.

n.60. & 61. de constitutionib. vbi etiam hoc
tenent Abb.n.15.& in repet. eiusdem c. n.19.
& Dec.n.120.alias n.34.& alij communiter.
Idem Abb.in c. cũ in causa.col.2.de raptor.&
in c.1.col.1.n.8. & ibi Alex.de Neuo.n.24.de
sponsal. quod prius voluit Glos. notabilis in
c.de puellis.in verb. nullatenus.in fin.36.q.2.
quam sequitur Feder.cons.36.in fin. Host.in
summ.tit.de pœn.raptor. n.1.in fin.vers. sed
numquid.Goffr.eod.tit.n.8.Dec.in l.nuptias.
30.n.12.in fin.ff.de regul.iur. Lup.in c. per
vestras.in 3.notab.§.20.n.8.& 9. fol.338. de
donation. inter vir. & vxor. Alex.in l.seius
& augerius. n.4.ff. ad leg.faleid. Crot. in l.
omnes populi.n.44. vers.quarto facit.ff.de
iustit. & iur. Couar. in epitom. de sponsalib.
20 p.2. c.3. §.9. n.2. fol. 170. † Vbi quod opinio
contraria Glos.in d.c. eum secundum. 9. de
hæretic. in 6. est falsa, quia pœna iuris ciui-
lis, quæ statuitur prohibitioni matrimonij,
debet cessare tamquam connexa prohibitio-
21 ni, statim quod prohibitio est sublata, † &
abolita secundum canones Decian. cons. 5.
n.85.lib.1.& in prax.crimin.lib.8.c.13.n.49.
Peguer. decis.42. n.5. & ista est magis vera,
& communis opinio, vt late testatur, & mul-
tis rationibus, & auctoritatibus comprobat
Sances de matrimon.lib.7.disput.12.q.3.n.28.
& 29. vbi etiam allegat Velam de pœnis de-
lictor.c.19.Abulens.c.5.Enriquez.lib.12. de
matrim.c.14.n.4. Ludou. Lopez 2.p.instruct.
de matrim. c. 41. post princ.Vega in summ.
tom.2.c.34.cas.157.in fin.
Neque obstat, quod filius legitimatus non pos-
sit admitti ab intestato ad successionem pa-
22 ternam, † nisi tantum pro medietate iuxta
statutum Vrbis c.144.lib.1. Quia loquitur in
ciue Romano habẽte filios legitimos, & na-
turales, seu nepotes, & pronepotes per rectã
lineam masculinam descendentes, quorum
fauor est contemplatus, non autem fœmina-
rum, vt clarè legitur in eodem statuto, quod
etiam solùm procedit, quando essemus in
legitimatione per rescriptum, vt ostendunt
illa verba eiusdem statuti, videlicet illegiti-
mos legitimatos per habentem potestatem
legitimandi; Aliud est in casu nostro, in quo
adest legitimatio per subsequens matrimo-
23 nium, † quæ est omninò fauorabilis, non au-
tem odiosa, vt est illa per rescriptum Ve-
gius cons.55.n.16. post Doctor.in c.lator.qui
filij sint legitim. Socin.cons.4. in causa.n.16.
lib.3. Dec.cons.155. & diligenter.lib.1. Ideo
statutum loquens de vno casu non debet ex-
24 tendi ad alium, † qui non compræhenditur in
eo, cum adsit maxima differentia inter legi-
matum per rescriptum, & per subsequens
matrimonium, cum isti sint veri, & iusti filij,
tamquam matrimonium retrotrahatur quo
ad omnes effectus, quod non est in alijs, vt
latè comprobat Lupus de illegitim.comment.
4.§. 3. n.1.cum seq. & comment.3. §.2.n.60.
Vegius cons. 55. n.16. vsque ad 18. Menoch.
cons.799. n.4. 11. 16. & per tot. & cons.722.
n.27. & cons.174.n.13. vsque ad 16. & cons.
227.n.32.cum seq.
Nec releuat, quod dicitur de bonis emphyteo-
ticis ecclesiasticis, quorum non sunt capaces
legitimati, Quia in facto constat omnia bo-
na esse libera, præter quartam partem vnius
25 vineæ, quæ est sub proprietate Ecclesiæ, † cu-
ius est etiam capax legitimatus per subse-
quens matrimonium, ac si ab initio fuisset
cõceptus, vel natus ex matrimonio Anchar.
cons.241. n.5. Dec.in c.cum in cunctis. n.26.
de election. Siluan. cons.3. n.24. Tiraq. de
iur.primogenit q.34.n.54. Menoch.cons.174.
n.15.lib.2. & cons.227. n.19. lib.3. Thesaur.
decis.84. n.3. Peregrin. de fideicommiss.art.
26 24.n.10. Gabr.cons.21.n.29.lib.1. † vbi testa-
tur de verissima, & receptissima opinione,
ampliando etiam si emphyteusis sit recepta
pro liberis ex legitimo matrimonio pro-
creatis Lupus de illegitim. comment.4. §.3.
n.11. fol.263. Contraria autem procedunt in
27 legitimatis per rescriptum, † qui non ad-
mittuntur ad successionem emphyteusis ec-
clesiasticæ in præiudicium vocatorum Idem
Lup. de illegitim comment.3.§.2.n.60. vsque
ad 66.iuxta constitutionem Pij V. prohiben-
tem legitimationes ad talia bona Gabr.cons.
83.& cons.84. n.59.lib.2. Menoch. cons.511.
n.6.lib.6.Rot.diuers.decis.214. p.2. Peregrin.
cons.20.n.24.lib.1. Nauar.de spolijs clericor.
§.19.vbi de interpretatione dictę Bullę Pij V.
Decian.cons.25.n.10.lib.2. Bursatt.cons.255.
n.15. lib.3.
Nec etiam potest per filias Vincentij opponi de
non filiatione Hortensiæ, Quia adest Angelus
28 nepos Fabij, † cui tamquam masculo com-
petit successio in bonis eiusdem Fabij patrui
exclusis filiabus Vincentij, quæ tamquam
fœminæ non habent aliquod ius in hæredi-
tate dicti patrui propter existentiam mascu-
lorum iuxta dispositionẽ statuti Vrbis c.146.
lib.1.& per consequens stante huiusmodi ex-
clusione cessat interesse, sine quo non datur
aliqua actio, aut oppositio, sed extinguitur
29 omnis prætensio, † & sine eo nullus auditur
siue agendo, siue excipiendo Ang. in l.si pa-
troni. §. qui fideicommissaria. ff. ad trebell.
Imol. & Alex. in l. ille à quo. §. si testamen-
to. ff.eod.tit. Aym.cons.182.n.3. Cephal.cons.
133.n.39. lib.1. Surd.cons.390. n.23.lib.3. &
cons.435.n.4.& 16.eod.lib. latè Tiraq.de re-
30 tract.lignag. §.1. glos.2. n.51. † vbi ampliat
quamuis à principio constaret de interesse,
nam si postea desineret, tunc etiam omnis
actio, & oppositio cessaret l. procuratorem.
§.mandati actio. ff.mandat. Dec. in l.ex con-
uentione. vbi Curt.Iun.n.7. C.de pact. Aym.
cons.499. n.15. cum alijs per Surd.cons.435.
n.4.lib.3. Roman.cons.499.in fin.n.8.
Quare etiam ille, qui non potest prætendere
aliquod ius in bonis, & successione alicuius,
non poterit opponere similes defectus, vide-
licet,

31 licet, † quod quis sit seruus, & non legitimus, vel testamentum sit falsum, vel quod non potuerit illud fieri, & quod bona non pertinent ad scriptum hæredē, vel ad alium ab intestato venientem, tunc enim ex quo iste contradictor non potest aliquid prætendere de iure suo in dictis bonis, non admittitur talis oppositio, & opponens repellitur quamuis incontinenti probaret istos defectus, cum ipsius non intersit prædicta opponere *Castr.* in specie *in l. 2. col. 2. ad med. vers. alij vero casus quando allegabat. n. 1. ante fin. C. de edict. diui adrian. tollend. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 2. n. 53. ad fin. vers. & de opponente. per tex. in c. veniens. de testib. l. 1. ff. de appellat. recipiend. Anchar. cons. 297. efficacibus. col. 4. ad med. vers. quarta exceptio. n. 9. Innoc. & alij in c. super his.*
32 *de accusationib.* † Itaut talis exceptio tuā nō interest sit exceptio litis finitæ *l. loci corpus. 4. §. competit. ff. si seruit. vendicet. Bart. in l. posthumus. 6. §. si quis ex his. de inoffic. testam. Aym. cons. 182. n. 8. post Doct. in l. sin autem. §. si homo. de rei vendic. Roman. cons.*
33 *347. n. 4. & cons. 499. in fin.* † Et dicta exceptio tamquam perimens actionem æquiparatur exceptioni peremptoriæ, quæ semper poterit opponi iuxta veriorem opinionem, de qua per *Felin. in c. ex parte. 7. col. 2. post med. n. 5. de testib. Butr. Card. & Imol. in c. super his. de accusationib.*

Ideo etiam exclusi à successione, & hæreditate patris, seu alterius, siue per statutum, siue per renunciationem non admittuntur ad opponendum contra legitimationem factam ab eorū patre de illegitimo sub prætextu obreptionis, aut non citationis factæ de eis tamquam legitimis, & naturalibus, aut ob simi-
34 lem defectum, † quia cum eorum non intersit propter exclusionem, non debent audiri, vt in specie statuti Vrbis, de quo agimus, concludit *Ias. cons. 68. col. 7. & 8. & col. penult. post princ. vers. quarto notabiliter respondetur. lib. 3. Ruin. cons. 93. n. 8. post princ. vers. si igitur legitimatio. & vers. sic igitur est in proposito. & vers. dicitur autem defectus cessare. & vers. sicut ergo vbi. lib. 3. Honded. cons. 89. n. 21. & 22. lib. 1.*

Neque est admittenda conclusio exaduerso firmata, quod requiratur declaratio voluntatis Angeli, quod velit adire, ad hoc vt Aduersariæ repellantur à limine iudicij tamquam
35 non habentes interesse, † Quia verior est opinio, & magis communis, quod sufficiat existentia personæ Angeli tamquam vocati ad successionem, de qua agimus, & tamquam proximioris, absque eo, quod faciat aliquam declarationem, nam durante tempore, quo alter potest adire, agens nullum ius habet, & ideo melior est interim conditio excipientis, & contra petitorem semper hoc casu iudicandum est, præsertim quia ista non dicitur vere, & propriè oppositio de iure tertij, sed de non iure agentis, cum sufficiat, quod constet ex actis alios proximiores extare, absque vlla declaratione, Ita in puncto concludit *Thesaur.* qui omnibus contrarijs respondet *decis. 4. col. 3. in fin. vers. in contra-*
36 *riū pro excipiente. & col. 4. & 5.* † vbi etiam considerat, quod tractatur de interesse excipientis, qui si restituat illam hæreditatem tali actori non habenti ius, posset molestari ab eo, qui in illa debebat succedere, adeo vt semper Iudex teneatur talem exceptionem admittere etiam post litis contestationem, aliter erit locus appellationi *Castr. & alij in l. ille à quo. §. si de testamento. ff. ad trebellian.* & quod non requiratur declaratio concludit etiam *Surd. cons. 415. n. 18. & 19. lib. 3.*

Vnde petens hæreditatem non debet maiorem partem petere, quam habiturus esset, cæteris adeuntibus, nec ei proderit, si cæteri non adierint, quia sufficit, quod cohæredes vi-
37 uant, & non repudient, † Quare si petat totam hæreditatem, cum tamen habeat pares in gradu succedēdi, repellitur hac exceptione tu habes pares in gradu *l. 2. ff. si pars hæredit. petat. Castr. cons. 77. visa facti narratione satis longa. in 7. dub. in fin. n. 6. in fin.*
38 *lib. 2.* † vbi quod hic est casus, in quo in totum excluditur ius agentis ipso iure *Idem Castr. cons. 454. viso & examinato processu. col. 2. in princ. vers. secundo principaliter debet succumbere. n. 2. lib. 1. Aym. cons. 144. n. 21. & cons. 72. n. 6. in fin. Thesaur. decis. 4. col. penult. ad med. vers. tertio in hanc rem facit.*
39 *n. 8.* † vbi etiam *col. vlt.* ampliat quāuis non interuenerit aliqua cessio, aut mandatum paris in gradu ad fauorem excipiētis de isto non iure actoris, & quamuis etiam superesset parum temporis ad excludendos cohæredes, prout erat in illo casu, in quo deerant tantum octo menses pro complemento triginta annorum, qui dantur ad adeundam hęreditatem, cum hæc actio non præscribatur minori spatio *Glos. in l. quamdiu. la 1. de acquir. hæredit. Bald. in l. vnic. col. 4. C. quando non petent. part. Gabr. de præscript. concl. 8. n. 1. Felin. in c. de quarta. col. 7. vers. &*
40 *scias. eod. tit.* † & quod sufficiat sola existentia cohæredis, quamuis numquam adierit concludit latè *Surd. cons. 415. n. 11. vsque ad 15. lib. 3.* vbi quod prius debet fieri fides de repudiatione, seu cessione hæreditatis *Aym. cons. 144. n. 21.*

Cum ergo excludatur ille, qui habet parem in gradu succedendi, si agat ad totam hæredi-
41 tatem, † multò magis erit excludendus, qui habet ante se alium proximiorem, quo viuente, vel non expressè repudiante, non potest ad eamdem successionem aspirare *Surd.* in specie *cons. 48. n. 19. per tex. in d. l. 2. ff. si pars hæredit. petat. l. antiqui. ff. eod. tit. l. deberi. C. de fideicommiss. libertat. §. libertas. instit. de singul. reb. per fideicommiss. relict.*

Doctor.

Doctor.in l.cum quidam.§.suum hæredem.ff. de acquir. hæred.

Amplius neque admitteretur cautio remotioris in gradu de restituendo hæreditatem proximiori, quando occurreret casus, vt vellet
42 venire ad successionem, † quia sufficit, quod possit adire, & requiritur temporis lapsus, licèt enim nunc non adeat, forsan adibit, vnde expectandum est, vel quod repudiet, vel quod tempore excludatur *l. cum ita.§. in fideicommisso.de legat.2.l.peto.§.fratre.eod.tit. Tiraq. de retract. consang. §.11. glos.3.n.2.* latè *Surd. cons.415.n.17. vsque ad 21. lib.3.* vbi etiam quod talis exceptio nō est propriè exceptio de iure tertij, sed de non iure agentis, quæ admittitur per modum probationis *Cyn.in l.cum seruum.post med.C. de seru. fugit.* vbi ita declarat *l.fin.C.de rei vendic.*

Adde supr. ad c. 330.

Non obstat, quod statutum Vrbis *lib.1.c.146.* non excludat Aduersarias per existentiam
43 Angeli, † cum non adsint fratres Fabij defuncti, sed omnes patrueles, qui succedent omnes patruo *Thesaur. decis. 162.* Quia maior ratio exclusionis adest in personis, de quibus
44 agitur, quam in exclusis à statuto, † quo casu est licita extensio *Bald.in c.1.§. porro. n.7. quæ fuit prim. caus.benefic.amitt.Surd.decis. 139.n.8.* & hoc casu dicitur comprehensio, potius quàm extensio *Aym. cons. 113. n. 3. Natt.cons.109.n.3.* Cum etiam ratio vera statuti sit fauor agnationis, quæ licèt sit taci-
45 ta, † operatur idem, quod expressa *Surd. decis.124.n.7.* Immo illa ratio attenditur, & non dispositio, quasi præferatur verbis, & ampliet dictum *Idem Surd.decis.19.n.1.* Neque enim debet plus iuris concedi remotiori,
46 quā † proximiori *l.si viua matre. ad med. C. de rei vendic.Natt.cons.201.n.21.in princ.*

Et ita per prædictas rationes videmus, quod statututū excludens sorores stantibus fratribus defuncti, excludit etiam filias fratrum præmortuorum, cum in eis concurrat eadem
47 qualitas sexus fœminei, † propter quam soror, & fœminæ excluduntur per masculos fauore conseruandæ agnationis tamquam exclusio veniat in consequentiam *Bart. in l. 2. §.videndum.in fin.ad tertull. Natt.cons.201.*
48 *n.2.* & ita in specie istius statuti † concludit *Socin. Iun. cons. 10. n.11. vsque ad 31. lib.4. Cuman.inter cōs.Curt.Senior.34.n.20.Ruin. cons.205.n.5.lib.2.* & est verior opinio, quam seruat *Rot.coram Card. Seraphino Romana hæreditatis de Capranica. 23. Ianuarij. 1581.*
49 inter impressas *decis. 496.* † Quæ sententia procedit quamuis statutum excluderet interpretationem, quia numquam intelligitur exclusa bona, & rationabilis interpretatio *Bart.in l.omnes populi.n.65.de iustit. & iur. Bald.in l.quamuis. vbi Ias.n.2.in fin. C. de impuber.& alijs substitut.Dec.cons.64.in fin. Rip. respons.3.n.19.de legib. & consuetud.*

Ex prædictis sequitur non esse admittendos articulos exaduerso datos, cū appareat de illorum irreleuantia, Nam illi solùm continent, quod Ludouica stetit in clausura cum fœminis inhonestis, & tunc temporis peperit Hortensiam, & quod semper continuauit ducere inhonestam vitam etiam postquam exiuit de d. clausura post obitum Pij V. dum habitauit prope Ecclesiam S. Io. de Pinea, quod non releuat, neque aliquid concludit, nam etiam dato quod probaretur, quod tamen non potest probari tamquam à veritate alienum, Tamen non ex hoc excluditur, quod Fabius
50 non potuerit ex ea filios habere, † Non enim sufficit quod filius sit natus in loco suspecto, vt puta quia vxor non habitaret in domo sui viri, sed cum adultero, aut in lupanari, nam semper præsumitur esse mariti, & ex eo conceptus, dummodo illi pateat ad eam accessus *Cyn. in l.si vicinis.C.de nupt. Grat. cons.140. col.5.n.42.lib.1.Bertrand.cons.73.n.13. lib.3. Ias. cons.105. col.1. lib.4. Alex. cons.88.n.8. lib.7.Dec.cons.657.plene.n.2. Gail. obseruat. 97.n. 9.lib.2.per tex.in l.miles.11.§.defuncto. ff.ad leg.iul.de adulter. Achill.decis.1. qui fil. sint legit.Crescent.decis.1. & ibi Addit. eod.*
51 *tit.* † Maximè quia etiam multæ stant in lupanari, & tamen possibile est, quod non admittant nisi vnum, neque enim potest cogi meretrix inuita corpus proprium exhibere alicui ad coitum, tametsi commune illud cū altero faciat, immo qui violentiam meretrici infert ob causam libidinis, eamque inuitam cognoscit, debet puniri extraordinaria pœna, vt late prædicta omnia comprobat *Couarr. lib.3.var.resolut.c.4.n.2.*

Nec aduersatur, quod isti articuli non sint obie-
52 ctiui, sed de iure dantis, † ideo sunt admittenti *Rot.decis.17.de exception.in antiq.Cassador. decis.2. eod. tit.* Quia iam supra ostensum est nullum ius posse acquiri aduersarijs, quamuis tales articuli probarentur, cum illis exclusis tamquam remotioribus, adsit
53 filia, ad quam hæreditas patris pertinet, † cū in successionibus prima causa sit liberorum *§. 1.instit.de hæreditatib.quæ ab intestat. deferunt. §.sui.instit.de hæred. qualit.& different.* Vnde cessante isto iure dantis, remanēt articuli merè obiectiui, & sunt reijciendi,
54 cum † probatum non prodesset *Doctor. in c. cum contingat.de offic.delegat. Rot. decis.17. alias 607.n.2. de except. in antiq. Felin. in c. cū olim.n.9.in fin.de rescript.cū alijs in practicab. Rot.Rom.diuers.p.2.in fin.n.26.et 27.*

Minus obstat, quod passim articuli admittan-
55 tur in Curia saluis exceptionibus † *Caputaq. decis.47.p.1.* Quia hoc procedit, quando cōstaret de releuantia articulorum nam alias non admittuntur, vt declarat *Idem Caputaq. decis. 68. n.2. p.3.* ob illam rationem, quia frustra expectatur probatio, quæ cum peruenit, nihil operatur *Bald.in l. ad probationē. n.5.C.de probat.Paris.cons.97. n.131. cum*
56 *seq.lib.1.Honded.cons.18.n.1.lib.1.* † & semper requiritur releuantia, & illius probatio ad hoc

ad hoc vt excludatur calumnia, cum alias nō excluderetur *Rot.coram R.P.D.Pirouano Bononien.Capellaniæ.24.Ianuarij.* 1611. quæ est inter impressas per *Farinac.p.2.cōsil. decis.306.* vbi allegātur cōcordantes decisiones.

Non obstat, quod si probetur non esse filium, debet auferri illi hæreditas, & dari alijs ve-
57 nientibus ab intestato † iuxta *l.si pater tuus.* 4.*C.de hæredib.instituend. Aret.conf.37.n.1. Natt.conf.235.n.1.* Quia prædicta procedunt quando pater instituit aliquem tamquam filium, quem falsa opinione ductus suum esse credebat, non instituturus, si alienum nos-
58 set, tunc enim ei aufertur hæreditas tāquam ab indigno, Aliud est in casu nostro, in quo non adest ista falsa credulitas, cum verè pater pro sua filia agnouerit, & tamquam suam ad hunc effectum legitimauerit, & alia omnia fecerit, ex quibus nullus error potest colligi & per consequens non poterit alteri hæreditas dari, quàm illi, qui fuit verè agnitus pro tali, non autem per errorem, aut ob falsitatem causæ finalis institutionis, & ita præcisè loquitur *tex.in d.l.si pater.C.de hæred.instituend.l.nemo.§.1.vbi Glos.Bart.& alij.ff.eod. tit.Aret.& Felin.in c. per tuas. de probation. Paris.conf.29.in fin.lib.2.Cordub.in l. si quis à liberis. §. si vel parens. n. 41.ff. de liber. agnoscēd. Cephal.conf.440. n.14. vsque ad 25. lib.3.Surd.conf.1.n.6.Bero.q.60.in princ.Rolād.conf.22.n.10.lib.3.& cōs.43.n.123. lib.4.*
59 Cum etiā † extraneus possit sciēter institui vt filius, cuius institutio valebit, sicut de vero filio *Glos.in d.l.si pater.§.4.in verb.quasi filiū. in verb.nō instituturus.C.de hæred.instituēd. per tex.in l.1.§.si quis filiū.ff.de carbon.edict.*

Et magis articuli non sunt admittendi, Quia probatur matrimonium fuisse contractum inter Fabium, & Ludouicam. 22. Februar. 1576. in Ecclesia S. Ioannis de Pinea, vt ex
60 fide Parochi, de qua in summar. n. 3. † cui statur tamquam deponenti de pertinentibus ad suum officium *Alex. conf.193. n.13. lib.6. Salic.in l. si quis decurio. n.4.C. ad leg.cornel. de fals. Menoch. de arbitr.cas.99. n.3. Surd.*
61 *decis.70.n.13.* † Cum actus matrimonij non possit exerceri nisi à parocho iuxta *Concil. Trident.sess.24.c.1.de reformat.* Et licet non
62 appareat de recognitione dictæ fidei, † Tamen illa nō requiritur ob temporis antiquitatem *Put.decis.151.lib.1.* & ob alias rationes, de quibus infra *vers. quæ magis comprobantur. n. 67.*

Et quamuis non appareat annotatum huiusmo-
63 di matrimonium in libro parochi † vt requirit *Concil.Trident.sess 24.c.1.* Tamen non ex hoc infertur præiudicium parti, cui iam per spatium tot annorum fuit facta fides de dicto matrimonio, cum probatio, quæ fit ex libro, non tollat aliam probationem resultantem
64 ex fide eiusdem Parochi, † peccat enim mortaliter curatus non seruans præceptum Concilij non custodiendo librum, vt per *Sanchez. de matrimonio lib.3.disput.16. in fin.* Non tamen talis negligentia debet redundare in
65 alterius præiudicium, † Exemplo notarij, qui post factam fidem de instrumento per eū rogato, non præiudicat partibus, si non custodit protocollum iuxta opinionem veriorem *Nicol.Mattarell.* de qua per *Bald.in rubr.C. de fid. instrument.n.20. & 28. & in l. admonendi.col.8.de iureiur.Castr. conf.130. alias 125.dubitatur primo.col.vlt.n.6.vers.contrarium videtur expresse. lib.2. Alex. conf.175. n.4.vbi Addit. in verb. rogitus. lib.7. Paris. conf.104.n.62.& 63.lib.1.Aym.conf.121.n.11. ad med.vers. alibi scribit. col.3. Bertrād.cōs. 44.n.4.lib.2.p.1. Couar. pract. quæst. c.9. n.3. Cagnol.in l.si librarius.93.n.81.ff.de reg.iur. Surd.conf.173.n.109.lib.2. Claud. in auth. si quis in aliquo.col.1.& ibi Curt. Iun. C. de edend. Sola de protocol. exhiben. glos. vnic.*
66 *n.11.Corn.conf.210.n.4.& 5.lib.4.* † vbi etiā quod magis debet præferri probatio affirmatiua resultans ex fide producta, quàm probatio negatiua proueniens ex inspectione protocollorū, cum sit probatio magis verisimilis, quæ debet præualere *c. licet causam. de probationib.l.ob carmem.§.testes. ff.de testib.* Maximè quia non probatur, quod non adsint alij libri, cum possibile etiam sit, quod alter liber existat, in quo fiant huiusmodi descriptiones *Corn.conf.210.in fin.lib.4.*

Quæ magis comprobantur ex instrumento dotali sub die 8. Octobris. 1576. vbi enunciatur prædictum matrimonium factum præuijs denunciationibus cum dimissione, & registratione fidei d. Parochi vna cum testibus in ea
67 descriptis, † in qua asseritur tale matrimonium de præsenti coram eo contractum, per quas enunciatiuas non solum probatur dos, sed etiam matrimonium *Rom.conf.451. in fin.Dec.conf.35.n.3.post Bald.in c. series.col. 2. vers. extra nota argumentum. de testibus.*
68 *Rot.diuers.decis.130.n.5.in fin.p.2.* † Præsertim cum hic agatur de tali matrimonio non principaliter, sed incidenter propter filiationem *Florian.in l. sicuti autem. §. sed si quæratur. ff. si seruit. vendic.* tamquam istud faciat vehementem præsumptionem, & magnum adminiculum fauore matrimonij, & prolis *Rot.diuers.decis.357.n.6.& 7.p.1.*

Cum etiā per partē aduersam admittatur, quod Fabius semper habitauit domum prope Mineruam, & quod Ludouica habuit habitationem post obitum Pij V. prope Ecclesiam S. Io.de Pinea, ex quibus habitationibus exaduerso confessatis, magis comprobatur instrumentum, quod Parochus d. ecclesiæ, qui coniunxit cōiuges in matrimonium, erat eorum proprius, & verus parochus, † ad quem vt dictū est, pertinebat talis actus matrimonij priuatiuè quo ad alios *Concil. Trident. sess. 24.c.1.de reformat.matrimon.c.fin.31. q.2. c. videtur. 35.q.6. c. sponsus. distinct. 23. c. aliter. 30. q. 5.*

Addi-

Additur quod mortua Ludouica vxore, Fabius eius vir tradidit nuptui Hortensiam tãquam eius filiam legitimam,& naturalem cum dote scutorum quatuor mille, vt in *summar.*
70 *n.4.* † per quam dotem, & collocationem in matrimonium probatur filiatio, itaut quoque sufficeret tractatus de maritando *Rot. diuers. decis.* 238. *n.6. par.1. & coram R. P. D. Vbaldo Romana de Iauellis.* 13. *Nouembris* 1613.

Quibus accedit præsentia Horatij fratris Fabij, & illius interuentus in dicto contractu matrimonij, & dotis Hortentiæ tamquam filiæ legitimæ, & naturalis eiusdem Fabij,pro quo etiam fideiussit,& se obligauit soluere dotem prædictam pro tali sua nepte, prout etiam Vincentius alter frater Fabij,& pater aduersariarum promisit soluere, prout soluit annuum censum Marito eiusdem Hortentiæ agnoscendo eam tamquam suam neptem,
71 quod † facit, vt ex istis nominationibus, & tractatibus Hortentia sit constituta in quasi possessione filiationis non solum contra patrem, sed etiam contra istos patruos, & tertios, qui eam ita nominarunt, & tractarunt *Alex.cons.25.n.12.lib.4. Menoch.præsumpt. 53.n.23. cum seq. lib.6. & de arbitr. cas.* 89. *n.72.Cardin.Palæot.de noth. & spur.c.22.in fin.post Ang.in l.liberorum. in princ.ff.de his qui not.infam.*

Et cum iste tractatus cum nominatione,& confessione noceat ipsi Vincentio patri Aduer-
72 sariarum, † nocebit etiam eis tamquam hæredibus, & successoribus etiam singularibus habentibus causam ab ipso defuncto, maximè in materia filiationis, & agnationis *Soc. cons.13.n.4.in fin.lib.3.& cons.11.col.1.in fin. eod. lib. Aym. cons.* 29. *n.1. Aretin.cons.* 112. *consideratis. ad fin. vers. de successore.* iuxta doctrinam *Bart.in l.facta. §.si hæres.*
73 *ff.ad trebellian.* † Neque enim successores debent esse melioris conditionis, quam ipsorum auctor *l.fin.§.1.ff.ad velleian.Castr. cons.* 247. *in causa quæ vertitur sane. col.* 2. *lib.1. Dec.in l.aliud est vendere.*120. *§. vlt. ff.de regul. iur.*

Quæ omnia procedunt siue agatur in possessorio, siue in petitorio, cum ista sufficiant ad
74 probandam filiationem † tam in vno, quam in altero iudicio *Alex. cons.* 51. *lib.* 1. *Aym. cons.249.n.2. Menoch.de arbitr.cas.89.n.70. vsque ad 73.Dec. in c.per tuas.n.9.de probat. & cons.54.n.3. Paris.cons* 10.*n.*110.*lib.2. Albens.cons.83.n.22. Cardin.Palæot.de noth.& spur. c.22.n.5.*

Et ita post plures propositiones fuit decisum ad fauorem filiæ exclusis omnibus per *Rot. in huiusmodi causa Romana hæreditatis de Fuscbis coram R. P. D. Pirouano.* 25. *Maij* 1618. Vbi etiam fuit responsum ad textum
75 in *l.vulgo concepti. ff. de stat.homin.* † in quo licet disponatur, quod nati ex publica muliere non possint demõstrare patrem propter commixtionem seminis multorum, itaut etiam illa, quæ mortuo primo viro,nubit secundo, & peperit in septimo mense propter incertitudinẽ faciat, vt filius priuetur vtraque hæreditate, vt notat *Bald. in d. l.vulgo*
76 *quæsiti. n.1.* † Nihilominus ista incertitudo posset quidem hoc operari, & possibilitas non sufficeret, nisi concurreret agnitio parentum in agnoscendo filium in suum, tunc enim certificatur proprietas filiationis *c.per*
77 *tuas. de probationib.* † Vbi est casus de ea, quæ cohabitauit cum viro per septennium, deinde recessit, & vagata est,ac rediens prægnans asserebat filium esse illius viri, cum quo cohabitauerat, & ibidem non obstante incertitudine admittitur ex parentum agnitione posse filium certificari, cum qua certitudine benè procedit legitimatio ex subsequenti matrimonio iuxta doctrinam *Bald. in l. eam quam.*14. *n.24. C. de fideicommiss.* cum alijs supra adductis *n. 1. vers. & quod valeat.*

Post hæc scripta occurrit *Bald.in l.1.n.33.vers. quo ad secundum articulum.& n.34.vers.& si dicatur quod est triplex filiationis proba-*
78 *tio.col.12. C. qui accusar.non poss.* † vbi tenet opinionem supra firmatam, quod etiam vulgo quæsitus possit agnosci pro filio, cum in eo cadat præsumptiua probatio filiationis. *c. michael. de filijs presbyteror.* Verum subdit, quod tales vulgo quæsiti non habent ius
79 vindictæ, † & non admittuntur ad accusandum, addens notabilem distinctionem,quod triplex est probatio filiationis, necessaria, probabilis, & præsumptiua, ¶ Necessaria
80 probatio concludit quo ad matrem, † quia illa est certa. ¶ Probabilis quo ad patrem, quia natus ex vxore in domo vicinis scientibus *l. filium. 6. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur.* & ista probatio filiationis probabilis maior est, quàm probatio præsumpti-
81 ua, † nam honesta coniectura excludit præsumptionem inhonestam ratione innocentis prolis *l.miles. §. defuncto. in fin. ff. de adulter.* ¶ Præsumptiua verò probatur filiatio per actus extrinsecos, vt quia pater vocabat eum filium suum, vel mater, & alij consanguinei *c. per tuas. de probation. l.vxor. de manumiss. testam.* Et iste tertius modus cadit in vulgo concepto *c.michael. de filijs pre-*
82 *sbyteror.* † Non tamen talis vulgo conceptus dicetur prosequi suorum iniuriam, quia iste non habet patrem secundum conscientiam legis, vnde verum est quod non habetur pro vero ille, quem lex damnat *l. senatus. ff. de*
83 *his qui sib.adscrib.* † Et iudex in iudicando debet sequi publicam conscientiam, idest conscientiam legis, non autem suam priuatam scientiam *c. iudicet.vbi Glos.3.q.7.* Alio-
84 quin Iudex non esset minister legis, † nisi esset imitator eorum, quæ determinat lex, quorum iudex non est dominus, Oportet enim secundum *Aristotel.* rectè positas leges omnia

omnia determinare, & quam paucissima committere iudicantibus idest Rectoribus. Hactenus *Bald.* de cuius opinione, quomodo procedat, & quando sit admittenda alibi Deo dante erit discutiendum.

Post prædictam decisionem, fuit disputatũ, cui ex litigantibus deberet dari mandatum de manutenendo,& propter varietatem opinionum nihil conclusum, sed solum decisum concedendam esse immissionem filiæ, prout latius omnia explicabuntur infra in duobus capitibus particularibus.

EPITOME.

PRoprietarius an possit mutare formam rei, in qua est debitus vsusfructus, quãuis mutatio redundaret ad commodum vsufructuarij. ¶ Census super domo impositus an extinguatur extincta domo. ¶ Et quid in molendino destructo, & postea reædificato ex eisdem tabulis, fistulis, canalibus, & molis an census reuiuiscat. ¶ Et quando destruens teneatur de dolo, & ad interesse domini census. ¶ Interitus rei oneri subiectæ, quando adscribatur debitori. ¶ Et quid si culpa eius causetur. ¶ Vel quando sumus in re, seu iure, quod spe tantum competit. ¶ Confessio in precibus quo casu probet contra confitentem. ¶ Protestatio producentis iura in parte, & partibus an iuuet, quamuis illa sint confecta inter alios.

SVMMARIVM.

1 *Imponens censum super suo molendino, si illud destruat, tenebitur actione de dolo, & ad interesse domino census, seu ad constituendum alterum censum super alia re. n.5.*

2 *Proprietarius non potest mutare rem, in qua est debitus vsusfructus, quamuis talis mutatio esset vtilis vsufructuario. n. 3. cum eius consensus requiratur. n.10.*

4 *Dominus prædij seruientis non potest illud deterius reddere in præiudicium habentis in eo seruitutem.*

6 *Molendino destructo, census quoque perit, quamuis illud reædificetur etiam ex eisdem tabulis, fistulis, canalibus, & molis. Intellige quando per casum hoc contingeret, secus si facto & culpa destruentis. n.7.*

8 *Census extinguitur domo extincta.*

9 *Interitus rei oneri subiecta adscribitur debitori, si culpa eius causetur, quamuis simus in re, seu iure, quod spe tantum competit.*

11 *Confessio facta in precibus probat contra confitentem, & eius successores licet rescriptum esset subreptitium, & nullum. n.12.*

13 *Iura producta probant contra producentem, quamuis producantur in parte, & partibus non solum si confecta sunt cum producente, sed etiam si inter alios. n.14. & 15.*

CAPVT DCLIV.

POst latam sententiam in causa Firmana census dubitatum fuit de illius iustitia, & quidem videbatur cõcludendum pro eius reuocatione, cum ibi declaretur censum esse peremptum, & instrumentum illius esse cassandum, & annullandum, quod tamen de iure non subsistit, 1 nam Vincentius, † qui imposuit dictum censum super suo molendino ad aquã non poterat illud destruere, & alibi aliud molendinum ædificare, & si hoc fecit tenebitur ei, ad cuius fauorem fuit constitutus talis census, actione de dolo, & ad interesse tam damni emergentis, quãm lucri cessantis, seu ad constituendum alium censum super altera re, prout in specie concludit *Feder. Martin. in commentar. de censib. c.8. quib. mod. ius cens. finiat. & extinguat. n.221. vsque ad 224. Io. Salas in commentar. in 2.2. D. Thom. de contractib. tit. de censib. dub.16. in fin. Vinsfeld. in c. in ciuitate. q.12. de vsur. Nauar. in c. si fœneraueris. 14. q.3. n. 118. q. 25. in fin. vers. secundo dico quod censuarius. fol. 310. Molin. de contractib. tract.2. disputat. 394. n.3. in fin. Bartholom. Medin. Emanuel. Roderic. & alij per Rebell. de obligat. iustit. lib.9. q.6. vers. quarta conditio. n.17. post med. fol. 692. Lessius de iustit. & iur. lib. 2. c. 22. dubitat. 12. n. 91. in 3. notab. fol. 308.*

Adde supr. ad c. 432. n. 15. in addit. quæ est posita post fin. tom. 2.

Quod comprobatur ex dispositione *tex. in l. repeti. 5. in fin. ff. quib. mod. vsusfruct. amittat.*
2 vbi proprietarius non potest mutare rem, in qua est debitus alicui vsusfructus, cum ita faciendo vsufructum extingueret, quod non licet, nam aliãs tenebitur de dolo, & ad totale interesse pro tempore, quo vsufructuarius fuit impeditus, cum dominus proprietatis non debeat illum impedire, nec eius conditionem deteriorem facere, aut aliquod damnum inferre *l. proculus. 23. §. vlt. ff. de vsufruct. l. sed & si quid. 19. §. proprietatis. ff. eod. tit. Girond. de gabell. p.2. §. 1. n. 30. fol. 37. Castill. de vsufruct. c. 34. n. 4. & 5.*
3 *Gail. obseruat. 67. lib.2. n.6. vsque ad 12.* † vbi etiam, quod neque talis mutatio admittitur, quamuis per huiusmodi formæ mutationem res melior efficeretur, & vsufructuario vtilior esset *l. æquissimum. §. sed si adium. ff. de vsufruct. l. hactenus. §. fin. cum l. seq. & l. vsufructuarius nouum. ff. eod. tit. l. vlt. ff. de vsu. & habitat. Bald. in l. 1. vbi Ias. n.99. C. de iur. emphyt. Idem Bald. in auth. qui rem. n.2. C. de sacrosan. eccles.* † Prout etiam
4 idem dicimus de domino prædij seruientis, qui illud non potest mutare, nec deterius reddere in præiudicium habentis in eo seruitutem *l. seruitutes. §. si antea. ff. de seruitutib. vrbanor. prædior. l. sed si quis. §. proprietarium. ff. de vsufruct. l. sed & si forte. §. fin. ff. si seruit. vendicet. l. si certo generi. §. si totus. ff. de seruitutib. rusticor. prædior.*

Quæ

5 Quæ † omnia in proposito applicantur ad censitum, qui in præiudicium censitoris non potest mutare prædium censuale, nec illud deterius reddere *Feder. Martin. de iur. cens. seu annuor. reddit. c. 8. n. 223. fol. 450.*

Neque obstat, quod molendino destructo census quoque pereat, quamuis contingat illud
6 reædificari in alio loco, † etiam ex eisdem tabulis, fistulis, canalibus, molis, & alijs quæ priori molendino seruiebant iuxta opinionem *Nauar. in c. si fœneraueris. 14. q. 3. alias in tract. de vsur. q. 25. in princ. n. 118. fol. 310.* Quidquid contrarium teneat *Boccac. de censib. p. 2. n. 42. & 43. fol. 57.* Cum opinio *Nauar.* sit verior prout illum sequitur *Rot. per Card. Seraph. decis. 1418. n. 4.* iuxta notata per *Ias. in l. ius ciuile. n. 15. ff. de iust. & iur. Rip. in l. 1. n. 4. ff. in quib. caus. pign. vel hypo. tacit. contrah.* Quia prædicta procedunt quãdo per casum, absque aliqua culpa domini molendini debitoris census, idem molendi-
7 num corrueret, † secus autem quando culpa & facto eiusdem illud destrueretur, tũc enim remanet actio ad fauorem emptoris census ex supra allegatis, & ita etiam sequendo *Nauar. in d. q. 25. n. 118.* declarat *Azor. instit. moral. p. 3. lib. 10. c. 16. fol. 838. Lessius de iusti. & iur. lib. 2. c. 22. dubitat. 12. n. 91. fol. 308. Feder. Martin. de iur. censuum seu annuor. reddit. c. 8. n. 218. vsque ad 224. fol. 449. Io. de Salas. in cõmentar. in 2. 2. D. Thom. de contractib. dubit. 16. fol 438. Visseld. in c. in ciuitate. q. 12. de vsur. Molin. de contractib. tract. 2. disputat. 394. n. 3. Rebell. de obligat. iustit. lib. 9. q. 6. n. 17.* cum alijs per *Tiraq. de retract. lignag. ad fin. tit. n. 67. vsque ad 72. q. 13.*

Et ita etiam intelligũtur omnes Doctores, dum concludunt, quod extincta domo sit etiam
8 extinctus census † *Io. de lignan. in c. in ciuitate. & in c. fin. q. 1. de vsur. Sarmient. selectar. interpretat. lib. 7. c. 1. n. 31.* cum alijs late adductis supra in *addit. ad c. 432. n. 15.* quæ est posita post *fin. tom. 2. Gutier. practicar. quæst. lib. 2. q. 187. n. 7. cum seq. Ceual. q. 312. n. 6. Azor. institut. moral. p. 3. lib. 10. c. 5. q. 3.*

Quod passim seruatur in omnibus similibus dispositionibus, in quibus interitus rei adscri-
9 bitur debitori, † si culpa eius causetur, cum ea interim vti debuisset, sicut bonus paterfamilias, qui non potest, nec debet alteri præiudicare in re oneri subiecta, etiam quod simus in re, seu iure, quod spe tantum competit, vnde multò magis in iure acquisito, quamuis enim culpæ poena non admittatur in re propria, tamen hoc procedit in re propria simpliciter, & irreuocabiliter, quæ scilicet non est subiecta alicui oneri, ideo potest dici aliena spe, secus si adsit aliquod onus ad fauorem alterius, tunc enim iudicatur de ea, ac si non esset propria ipsius propter interesse tertij, Ita omnia prædicta late comprobat *Tiraq. de retract. lignag. ad fin. tit. n. 69. & 70. q. 13. post Dyn. in l. etiam. §. licet. vbi Bart. in 1. oppos. Alex. col. 1. in fin. ff. solut. matrimon. iuxta l. si modo. ff. de legat. 1. Glos. in l. qui exceptionem. §. 1. in verb. asserit. in prin. ff. de cõdict. indeb. & in l. 2. vbi Bart. Bald. Salic. & Pantal. Cremens. C. de rescind. vendit. Burgos. in c. cũ dilecti. in fin. de empt. & vendit.* quos omnes in proposito nostro refert, & sequitur *Tiraq. d. q. 25. n. 70. & 71.*

Quod autem in casu nostro adsit culpa Domini molendini, patet ex facto, in quo præsupponitur, quod in supplicatione per eum data Communitati S. Iusti fassus fuit aquam à priori molendino censuato fuisse surreptam ab eadem Communitate, ob quam causam illud fuit redditũ inutile; Vnde debebat curare, vt aqua in pristinum statum reduceretur, non autem petere, quod in recompensationem huiusmodi damni daretur ei per Communitatem licentia alibi ædificandi nouum molendinum, cum non sufficiat præcauere circa refectionem damni sibi illati, absque eo quod nihil æstimaret dãnum emptoris census in priori molendino impositi, maxime quia idem emptor censuarius omnino
10 vocari debebat, † prout quilibet habens interesse, vt vsufructuarius, vel similis, quoties res agitur etiam circa proprietatem, quæ illi obesset, siue aliquod damnum considerabile afferri posset, itaut consensus eiusdẽ vsufructuarij requiratur circa talem mutationem *l. is qui fundum. ff. de vsufruct. legat. Gulielm. de Cun. in l. 2. vbi Castr. in princ. C. de vsufruct. Odd. cons. 82. n. 14. Castill. de vsufruct. c. 34. n. 5. Tiraq. de retract. conuention. glos. 6. §. 1. n. 29. ad med. vers. tutius tamen. & ad fin. vers. ad illud autem quod diximus. fol. 516.* iuxta doctrinam *Bald. in l. qui solidum. §. 1. de legat. 2. Fabian. de Mont. in tract. de empt. & vendit. q. 8. princip. col. 3. vers. septimus effectus. & in fin.*

Et ex narratis in dictis supplicationibus Communitati porrectis satis probatur huiusmodi culpa in non curando præiudicium emptoris census, & quod aqua reduceretur ad pri-
11 mum molendinum, † cum confessio facta in precibus probet contra confitentem, & eius successores *l. cum precum. C. de liber. caus. Dec. in l. 2. in 3. notab. C. de institut. & substitut. & cons. 534. col. 2. vers. nam verba supplicationis. n. 4. Ias. in l. vnic. ad fin. C. de his qui potentior. nomin. Aldobrand. cons. 65. n. 1.*
12 *& 2. lib. 2.* † Adeo vt talis confessio præiudicet quamuis rescriptum esset subreptitium, & nullum, cum sit ita potens, vt reuocari nõ possit *Aym. cons. 201. n. 5. vsque ad 7. Ias. cons. 156. col. 3. in fin. lib. 2.* Nulla habita ratione, quod rescriptum producatur quatenus faciat ad fauorem producentis, & in parte, & par-
13 tibus pro eo facientibus, † cum talis protestatio non releuet *Ias. in l. 1. §. editiones. ad fin. ff. de edend. & in l. non solum. §. morte. col. 12. in fin. de nou. oper. nunciat. Aym. d. cõs. 201. n.*

201. *n. 5. in fin. Ossasc. decis.* 38.*n.*26. vbi de
14 magis communi,† maximè quando iura,quæ producuntur sunt confecta cum producente *Felin. in c.*1.*n.*9. *vers. fallit primo. de probationib.* quamuis etiam in iuribus confectis inter alios, quod simpliciter præiudicent producenti etiam cum protestatione in par-
15 te, & partibus † concludat *Ossasc. d.decis.*38. *n.*26.*in fin. per Glos.vlt.in l.publica.§.fin.ff. deposit. Dec.in l.vlt. n.* 26.*C.de edend.* Et ita ex prædictis fuit sententiatum ad fauorem Domini census reuocando sententiam primi Iudicis, qui tamen erit excusandus,cum non fuerint coram eo producta iura, ex quibus constitit demolitionem molendini habuisse originem ex facto, & culpæ illud destruentis, prout colligitur ex dubijs per eumdem Iudicem datis, itaut ex nouiter deductis dicatur sententia reuocata, cum alias illa esset confirmanda.

EPITOME.

EPiscopus quando possit in vna tantum parte suæ diœcesis residere, & iustitiam ministrare tam per se,quam per alium. ¶ Et quid in duobus episcopatibus vnitis. ¶ Et in Præside tam vnius prouinciæ,quàm pluriũ. ¶Et in Legato de latere. ¶ Iudex ordinarius an debeat ferre sententiam in loco maiorum suorum. ¶ Et quis dicatur iste locus. ¶ Citatio extra territorium an admittatur etiam ad effectum cõdemnandi, quando plures prouinciæ sunt sub eodem præside. ¶ Et quando quis possit trahi extra prouinciam coram delegato Papæ. ¶ Archiepiscopus an cognoscat causas appellationum in diœcesi sui suffraganei. ¶ Celebratio synodi in qua parte diœcesis sit facienda,& de quo tempore. ¶ Et an in hoc stetur arbitrio episcopi etiam quãdo habet duas ecclesias vnitas. ¶ Lex diœcesana,& lex iurisdictionis quæ sit. ¶ Et ad quã ipsarum pertineat conuocatio synodi. ¶ Stãte vnione duorum episcopatuum an vtraque sedes remaneat cathedralis. ¶ Et an Episcopus sit eligendus à canonicis vtriusque Ecclesiæ. ¶ Et si discordant de loco,vbi debeãt conuenire, an fortes admittantur. ¶ Vnicus Vicarius an sit cõstituendus per Episcopum duarum ciuitatum vnitarum. ¶ Et an sit in eius voluntate vbi debeat illum retinere. ¶ Et quid in hoc operetur obseruantia. ¶ Et quando salarium Vicarij sit debitum necessarium, itaut successor teneatur ad illius solutionem. ¶ Et quando Episcopus sit cogendus Vicarium constituere. ¶ In deputatione vicariatus an sit exprimẽda generalitas tam respectu temporalium, quàm spiritualium. ¶ In ecclesijs vnitis an debeat relinqui Vicarius in loco, in quo Rector non residet. ¶ Et an valeat consuetudo contraria. ¶ Et an talis Vicarius sit perpetuus, seu temporalis. ¶ Et quando detur præscriptio in concernentibus curam animarum, & cognitionẽ causarum. ¶ Episcopus quomodo subscribat in episcopatibus vnitis. ¶ Et in quo loco conficiat chrisma in die cœnæ Domini. ¶ Et illud deferat de vna ecclesia ad aliam.

Stephani Gratiani

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ duæ æque principaliter vnitæ ambæ remanent episcopales, licet vnus sit Episcopus vtriusque, & vna diœcesis.n.*5.*&* 6.
2 *Episcopus potest in vna tantum parte ciuitatum principaliter vnitarum residere. Intellige vt n.*3.
4 *In vnionibus duorum potentius inspicitur, quod trahet ad se minus potens.*
7 *Subscriptio quomodo sit facienda in episcopatibus vnitis.*
8 *Iurisdictio vniuersalis concernens plura territoria est tota,& indiuidua respectu cuiusque territorij.*
9 *Episcopus in qualibet parte suæ diœcesis habet ordinariam potestatem, & potest residere vbi voluerit. Idem in Præside prouinciæ.n.*12.*& in Legato de latere.n.* 13. *&* 14. *Intellige vt n.*27.*&* 28.
10 *Iudex ordinarius debet ferre sententiam in loco maiorum suorum, & quis dicatur talis locus. n.* 11.
15 *Legati de latere in prouincijs sibi decretis sunt ad instar Consulum, & Præsidum, & concurrunt cum quolibet ordinario. n.* 16.
17 *Citatio extra territorium admittitur etiam ad effectum condemnandi quando plures prouinciæ sunt sub eodem præside. Et potest quis trahi extra prouinciam coram Delegato Papæ.*
18 *Propter vnionem duarum ecclesiarum potest Episcopus existens in vno episcopatu expedire negotia alterius.n.*20.
19 *Archiepiscopus quando cognoscat causas appellationum in diœcesi sui suffraganei.*
21 *Rex Angliæ habens ducatum Vasconiæ non potest per se iudicare, quãdo est extra Vasconiam, sed per Vicarios ibidem degentes. Idẽ in Rege Apuliæ Comite aliarum prouinciarum. n.*22. *Et de ratione. n.*23.24.*&* 25.
26 *Præses seu Episcopus incipiens cognoscere causam in certo loco suæ diœcesis,si inde postea discedat eundo ad aliam ciuitatem suæ diœcesis,an possit ibidem proferre sententiã.*
29 *Episcopus duarum ciuitatum vnitarum potest celebrare synodum in illa ciuitate, in qua voluerit, & in quocumque loco suæ diœcesis.n.*32.33.39.*&* 41.
30 *Conuocatio synodi an sit de lege iurisdictionis, vel de lege diœcesana, vel mixta, & quæ ad istas leges pertineant.n.*31.
34 *Synodus est congreganda in loco non multum remoto, & non in hieme, ne itineratio sit periculosa, & in loco non publico, & clausis ostijs. n.* 36.
35 *Laici sunt infesti clericis.*

37 *Synodus potest celebrari in Ecclesia sicut quodlibet negotium spirituale, & ecclesiasticum, & quæ sint ista negotia. n.38.*

40 *In episcopatibus vnitis vtraque sedes remanet cathedralis, & Episcopus eligitur à canonicis vtriusque ecclesiæ, & si discordetur de loco, vbi electio sit facienda, sorte dirimitur. n.42.*

43 *Electio non potest fieri per sortem, quamuis aliud sit in loco.*

44 *Episcopus potest vnicum tantum retinere Vicarium generalem in vna ex ciuitatibus vnitis. n.45.*

46 *Vicarius generalis potest constitui per Episcopum in qualibet parte suæ diœcesis, nisi in illa adsit Archidiaconus habens iurisdictionem.*

47 *Episcopus non cogitur tenere Vicarium, quamuis alias tenuerit. n.48. & 50. Intellige vt n.51.*

49 *Manutentio non datur in actibus facultatiuis.*

52 *Salarium Vicarij quando sit debitum necessarium, itaut ad illud successor teneatur. n.53. & 54.*

55 *Diœcesani non sunt trahendi extra propriam diœcesim.*

56 *Vicarius Episcopi habentis duas diœceses, si constituatur in vna, an sit principalis, & dicatur constitutus in alia.*

57 *Obseruantia attenditur, in qua parte diœcesis Vicarius sit constituendus, & an vnus, vel plures constituantur. n.63.*

58 *Appellatio à sententia Vicarij Foranei datur ad Vicarium generalem, prout à sententia delegati ad delegantem. n.59.*

60 *In deputatione vicarij est exprimenda generalitas tam respectu spiritualium, quam temporalium. n.61.*

62 *Obseruantia omnia ambigua dirimit.*

64 *Consuetudo declarat vbi, & in quo loco sit iudicandum, & residendum.*

65 *In ecclesiis vnitis debet relinqui Vicarius in loco, in quo Rector non residet, itaut non valeat consuetudo, vt talis Vicarius non ponatur. n.66. Declara vt n.67. 68. 69. 70. & 72.*

71 *Præscriptio non datur in cura animarum, quæ tamen admittitur in concernentibus cognitionem causarum.*

73 *Vicarius qui debet exercere curam animarum in loco vnito an debeat esse perpetuus, vel temporalis.*

74 *Chrisma in qua ecclesia per Episcopum sit conficiendum in die Cœnæ Domini, quando habet duas diœceses vnitas.*

75 *Verbum potest significat facultatem, non necessitatem tam in legibus, quàm in contractibus, & rescriptis.*

76 *Verba debet & oportet non inducunt necessitatem, sed honestatem secundum subiectam materiam.*

CAPVT DCLV.

STante vnione, quæ ex coniecturis apparet æquè principaliter duarum Ciuitatum Viterbien. & Tuscanen. deficientibus litteris, & forma prædictæ vnionis. *Adde ad decis. March. 111.*

Primo dubitatur, an Episcopus possit in altera tantum parte dictarum ciuitatum vbi voluerit residere.

Secundo an possit Synodum in altera tantum parte celebrare absque eo, quod teneatur celebratam in vna celebrare, vel eamdemmet publicare in altera, & possit clerum vtriusque ciuitatis vbi voluerit conuocare ad interessendum dictæ Synodo.

Tertio an possit vnicum tantum habere Vicarium generalem, qui ius, & iustitiam ministret pro clericis vtriusque ciuitatis, & ijdem clerici teneantur accedere pro iustitia consequenda, vbi Vicarius prædictus resederit.

Quo ad primum dubium concludendum est affirmatiuè, quod Episcopus possit in altera tantum parte dictarum ciuitatum, vbi voluerit residere, Nam præsupponitur istas ec-
1 clesias esse vnitas æquè principaliter, † vnde ambæ remanent episcopales, licèt vnus sit Episcopus vtriusque ecclesiæ *c. relatio. 21. q.1. c. quia monasterium. 2. de religios. domib. Petr. de Perus. de vnion. ecclesiar. c.2. n.6. tom. 15. p. 1. fol.235. Ant. Bard. de tempor. vtil. c.18. n.23. tom.5. fol.224. post Glos. Host. & alios in c. 1. ne sed. vacant. Thom. Campeg. de vnion. eccles. n.7. tom.15. p.2. fol.536.*

Quare stante tali vnione, electio spectat ad Episcopum, vbi commodius, & vtilius perspexe-
2 rit esse habitandum, † & residendum prout est *tex. in c. & temporis. 50. vbi Glos. in verb. vtrarumque. 16. q. 1. Glos. in c. non potest. 21. in verb. retinere. ad med. vers. resideat ergo in altera. & ibi Gemin. in §. illud autem. n. 11. & Franc. n.5. de præbend. in 6. Rebuff. de vnionib. beneficior. n.20. & 21. Petr. de Perus. de vnion. ecclesiar. c.8. n.1. tom.15. p. 1. fol.24.*
3 Quidquid † aliud sit, quando appareret vnam Ecclesiam esse digniorem altera, tunc enim debet residere in digniori *Abb. in c. extirpãdæ. 26. §. qui vero. in 1. lectur. n.5 in 4. notab. & in 2. lectur. in 5. notab. n.5. de præbend. Gemin. in d. c. non potest. §. illud. n.11. & ibi Franc. n.5. eod. tit. in 6. Petr. de Perus. d. c.8.*
4 *in fin. Rebuff. de vnion. beneficior. n.11.* † Cum in vnionibus duorum potentius inspiciatur, quod trahit ad se minus potens *Laur. de Palat. de statut. n.246. tom.2. fol.282.* iuxta notata *per Bart. in l.2. C. commun. de legat. & in l.1. §. hæredem. ff. ad leg. falcid. Ias. in l. 1. col.4. n.21. ff. de verb. obligat. Socin. in l. cum senatus. col. vlt. in fin. ff. de reb. dub.* latè *Niconit. in c. quoniam contra. n.756. de probat. tom.3. fol.347.*

Et quamuis iste Ecclesiæ vnitæ sint duo Episcopatus, & duæ diœceses, Tamen quo ad Episcopum dicitur vna diœcesis, † cum sit vnus Epi-

Episcopus duarum Ecclesiarum, vnus pastor, & vnus Prælatus *c. & temporis.16.q.1.c.1.vbi Glos.in verb. veniendo. ne sed. vacant. Glos. in clem.2.in verb.ecclesias.ad fin.de præbend. Milius in verb. vnio ecclesiarum fit tribus modis. Caccialup. de vnion.art.2.n.2.& art.*
6 *8.n.2.& 5.* † & quod sit vna diœcesis quo ad Episcopum sensit etiam *Rot. in causa Viterbien. & Tuscanen. Vicarij corā R.P.D. Caualerio. 3.Martij 1617. col.1.in fin. vers. & subest ratio.& col.vlt.in princ. Hoied.de incompatibil. beneficior. c.3.n.2. ad med. vers. tertio modo.tom.15.p.1.fol.167.* vbi loquitur
7 de episcopatu Viterbien.& Tuscanen.† & ibi etiā quomodo se debeat subscribere *Anan. in c. nouit. in princ. de offic. legat.* vbi quod respectu Episcopi est vnica prouincia, quia iurisdictio vniuersalis concernens plura ter-
8 ritoria censetur esse tota, † & indiuidua respectu cuiusque territorij *c. pastoralis. de offic. delegat.*

Cum igitur sit vna diœcesis quo ad Episcopum, poterit per eum resideri in quolibet loco suæ diœcesis, quasi in qualibet parte illius habeat ordinariam potestatem, & possit exequi liberè per se, vel per alium, quæ spectant
9 ad eius officium, † dummodo non simus in loco exempto *c. cū episcopus.7. & ibi Franc. n.3. de offic. ordinar. in 6. Idem Franc. in c. qua fronte.n.2. de appellat. Pauin. de potest. capit. sed.vacant. p.2.q.10.n.25. Leon.in thesaur. for.ecclesiast. par.1.c.9.n.18. post princ. vers. diœcesis autem. Nauarr.cons.2.n.1. vsque ad 3. de offic. ordin,* latè *Calder. cons.2. per tot.eod.tit. Affl. super constit.regn.lib.1. de elect.official.rubr.94.n.12.ad med.fol.238. post Host. in summ. de feud. §. apud quem. vers. nam is. Bald.in l.si vt proponis. 4.n.1. & 2. C. quomod. & quand.iudex. Aretin.de malefic.in verb.nos t. potestas prædictus.n.2. & ibi August.n.3.fol.238. Camill. Borell.ad Bellug. in Specul. princip.rub.22.§. & quia quotidiana. in verb.episcopus. fol.125. Henric. Bott.de synod. episcop p.1.n.56.q.10.tom. 13.p.2.fol. 380. Lancellott. de attentat. p. 2. c.4.limit.1.n.69.Castr.in l.fin.n.8.vers.item sunt quidam qui in quocumque. ff.de iurisd. omn.iud. Caputaq. decis.306.n.1.& 2.par.1.* iuxta *Glos.* quam omnes communiter sequuntur *in clem.1.in verb.aut eorum.de for.*
10 *compet.* † Quamuis enim Iudex ordinarius debeat ferre sententias in loco maiorū suorum *l. fin. vbi Bart. ff. de iust. & iur. Idem Bart.in l.1.C.de sent.ex breuic.recit.* Tamen locus maiorum dicitur omnis, qui est intra
11 territorium illius Iudicis ordinarij † *Alber. in l.cum sententiam. C.de sentent. & interlocutor. omn. iudic.* cum alijs per *Aret. de malefic.d.n.2. & ibi August.n.3.Affl.d.rubr. 94. n.14.*

Idem est in Præside, seu Rectore prouinciæ, qui pro arbitrio suæ voluntatis potest vbi-
12 que ius dicere, † & habet totam prouinciam pro tribunali *Anchar. & Gemin. in c.si episcopus.de offic. ordin.in 6. Bald. in l.si vt proponis.4.n.1.& 2.C.quom.& quand.iud.Bart. & Luc.de Penn.in l.1.C.de metrop.berit.lib. 11. Franc. Marc. decis.341.n.2.in fin.*

Quod etiam est in Legato de latere, qui plures prouincias habens potest exercere iurisdi-
13 ctionem contentiosam † etiam in alia prouincia, & in qualibet parte suæ legationis,& prouinciæ residere, Nam quo ad ipsum censetur vna prouincia, licèt alias sint distinctæ quo ad limites, & prærogatiuas *Glos.in c.vt litigantes.5.in verb.statuimus.de offic.ordin. in 6. & in c.præsenti.3. in verb.finitur. post princ.de offic.legat.in 6.Innoc.in c.nouit.vbi Host.n.13. Io.Andr.n.5.vers. & nota secundum. Bald.n.5. Io. de Anan. n.1. eod.tit. de offic.legat.*quidquid aliud *ibid.*sequātur *Abb. & Barbat.*& quidquid dubitet *Franc.Marc. decis.341.n.11.cum seq.par.1. Felin.in c.vlt. n.2.de iudic. Fusc.de visitat. lib.2.c.26. n.24. ad fin.* Et quidquid restringat *Brunell. de dignit.& potest.legat.conclus.25.tom.13. p.2.*
14 *fol.254.* † Quia contraria opinio simpliciter est verior, vt tenet *Bart. in l.1. vbi Io. de Plat.col.2.post princ.vers. sed nunquid præses.C.de metropol.berit.lib.11.Ias.in l.fin.n.9. post Ang. & Castr.n.8.in fin.Marsil.n.14.& Alex.ibid. ff.de iurisd.omn.iudic.Gambar.de offic. legat.extr. prouinc.n.2. & 3.* & latè defendit *Gundisalu. Villadieg. de legat. q.4.n. 11. vsque ad 14. tom. 13. p.2. fol. 259.* & voluit etiam *Felin. in c. nonnulli. in fin. de rescript.* vbi reuocat ea, quæ in contrarium dixerat *in c. vlt. de iudic.* Cum Legati de latere sint ordinarij in prouincijs sibi decre-
15 tis † ad instar Consulum,& Præsidum *c.2. de offic.legat. in 6.* & concurrant cum quolibet ordinario prouinciarum sibi decretarum, siue sit Episcopus, siue Archiepiscopus, Pa-
16 triarca, & quicumque alius, † etiam maior omnibus post Principem *Speculat. de legat. §.nunc ostendendū.vers.legatus igitur.Bald. in l.si in aliam. §. cum plenissimum. ff. de offic.proconsul. & legat. Francis. Marc. de-*
17 *cis.341.n.5.vsque ad 10.*† Itaut etiam quo ad effectum cōdemnandi personam pro delicto, vel contractu possit quis citari extra territorium, quando plures prouinciæ sunt sub eodem Principe *Aret.* qui de communi *cons. 136.n.4.ad med. vers. sed posito sine præiudicio.post Bart.in l.2.ff. de requir.reis. & in extrau.ad reprimendum. vers. per edictum.* Maxime, quia sicut quis potest trahi extra territorium coram delegato Papæ, prout ita seruari testatur *Gundisal.de legat.q.4.n. 12.iuxta c.olim.de iniur. Butr. & Abb.in c. fin. de iudic.* Ita etiam, & multò magis hoc erit permittendum Legato de latere, cum nulla adsit inter istos ratio diuersitatis, vt per *Gundisal.de legat. q.4.n.12.& 13.*

Et in Episcopo magis hoc est admittendum
18 stāte vnione duarum ecclesiarum, † ob quam

ei permittitur, vt degens in vno episcopatu possit expedire etiam negotia alterius *Innoc. in c.nouit.de offic legat. Petr. Rebuff. in prax.tit.de vnion.beneficior.n.16. & 56. Iacob. Rebuff. in l. vnic. C. de metropol. berit. lib.11. Rot.coram R. P.D. Caualerio Viterbien. & Tuscanen. Vicarij. 3. Martij 1617. col.1. in fin. Franc. Marc.decis.341.n.4.p.1.*

19 Quidquid † aliud sit in Archiepiscopo, qui debet cognoscere causas appellationum ad eum deuolutas in sua propria ciuitate, vel diœcesi, aut in eis in quibus appellatum extitit, vel causæ ipsæ consistere dignoscuntur, nisi aliud seruetur de consuetudine cum non possit ingredi diœcesim sui suffraganei, vt ibi aliquid agat, vel iudicet, præter quam in casibus concessis *c.1. & c. vt litigantes. 5. vbi Glos.in verb.expensis. de offic.ordinar.in 6.*

Et ita in specie de Episcopo administrāte duos
20 episcopatus concludit † *Zas.in l.extra territorium. quæ est vlt.n.18.col.4. ad med. vers. quarto limitate. ff. de iurisd.omn.iudic.* vbi exemplum dat in Archiepiscopo Moguntino, qui regendo duos episcopatus si existat in vna diœcesi, seu territorio, potest ius dicere alteri diœcesi, seu territorio, sicut dicitur de Præside duorum territoriorū, prout erat Præses prouinciæ eiusdem *Zasii*, qui habebat tria, vel quatuor territoria, & in quolibet poterat exercere ius alteri territorio *per tex. in c. nouit. de offic. legat.* vbi fuerat missus legatus ad duas prouincias, qui ius dixit nunc in vna prouincia alij prouinciæ, nunc in alia alteri prouinciæ, & cum Rex Francorum indignaretur, & grauaretur, Papa excusat legatum, quod sit ad omnia ista territoria missus, vt dicitur *in d.c.nouit.Zas. vbi supr. n.18. in fin.* Et ita ex rationibus supradictis est tenendum, quidquid aliter distinguat *Luc. de Penn.in l.vnic.col.vltim. ad med. C.de metropol.berit.lib.10.*

Prædictis tamen obstat *Glos.in l.3.in verb. pri-*
21 *uatum.ff.de offic.præsid.*† vbi concludit, quod licet Rex Angliæ habeat Ducatū Vasconiæ, tamen non potest per se iudicare, quando est extra Vasconiam, sed per Vicarios ibidem degentes, & residentes, & ab eo constitutos, prout etiam prætendebant Vascones, quod comprobat *Bald. in d.l.3. n.2. vers.in glosa in verbo priuatum.ff.de offic.præsid.* vbi quod
22 est etiam notandum pro Rege Apuliæ, † qui cum sit etiam Comes quarumdam prouinciarum, non potest per se iudicare, quando existit extra prouinciam, sed per suos Vicarios ibidem degentes.

Sed quidquid sit de prædictis, illa non obstant in casu nostro, quia Vasconia est ducatus
23 habens per se iurisdictionem, † non autem pars regni Angliæ, tunc enim Rex posset in quacumque parte Regni sedere pro tribunali, & per se ipsum iudicare *c. cum episcopus.*
24 *de offic.ordin.in 6.*† Et est ratio, quia iurisdictio Regni est iurisdictio separata à iurisdictione illius ducatus, & quælibet desiderat suum territorium *l.fin.C.vbi & apud quem.* Nam sicut seruitus desiderat fundum, ita iurisdictio territorium, cum territorium dictum sit à iurisdictione, & à terendo, vnde habet iurisdictionem inhærentem glebæ ex
25 vi sermonis, † Ideo non mirum, si in istis separatis iurisdictionibus Rex non iudicat per seipsum, quando est extra illas, sed per Vicarium, Aliud est in casu nostro, in quo adest vnio vtriusque diœcesis, & vna est pars alterius propter talem vnionem, quæ facit, vt sit vnica diœcesis, & non distincta iurisdictio, itaut ex hoc in qualibet parte illius possit Episcopus ius dicere omnibus, prout Regi Angliæ, & similibus liceret in quacumque parte Regni per se ipsum iudicare, & pro tribunali sedere, & non per Vicarium, Ita in specie omnia prædicta notat, & distinguendo respondet *Bald.in l.3.n.2. ff.de offic. præsid.* quem sequitur *Gundisalu. Villadieg. de legat.q.4.n.13. & 14.tom.13.p.2.fol.259.* iuxta doctrinam *Bart. in l.si conuenerit. la 2. §.si nuda.ff. de pignorat.action.*

Quemadmodum etiam si Episcopus, aut Præses cepisset cognoscere de aliqua causa in certo
26 loco suæ diœcesis, † deputando ibidem suum tribunal, & ad talem locum fuisset facta citatio ad sententiam pro certa die, si postea idem Episcopus, seu Præses accessit ad aliam ciuitatem suæ diœcesis, seu prouinciæ pro facienda ibidem residentia aliquantisper, sicut moris est, non poterit in eo loco sententiare in dicta causa, quamuis vnus ex litigantibus secutus Præsidem, seu Episcopum suaserit ei, quod altera pars erat contenta, vt ibi sententiam proferret, quæ si fuerit lata, non valebit tamquam per obreptionem lata, & quia extra locum deputatum *Bald.in l.si vt proponis. 4.n.1. C.quomod. & quand. iudex sentent. profer. deb.*

Verum esset, quod licet Episcopus possit erigere tribunal in quacumque parte suæ diœce-
27 sis † concurrendo cumulatiuè cum alijs inferioribus habentibus iurisdictionem, Tamen hoc intelligitur, dummodo Episcopus hoc non faciat ad longum tempus, nam sine iusta causa non posset remouere cathedram, & tribunal à ciuitate in perpetuum *Gemin. in c.placuit vt nemini.7.q.1.& in c.cum episcopus.in fin. & ibi Franc. n.4. in glos.fin. de offic.ordin.in 6.Mandos.cons.27.n.8.Gonzal. ad reg.8.glos.43.n.192.*

Prout etiam considerabit Episcopus in ista permissione ei de iure concessa in audiendo, &
28 definiendo causas†inter sibi subditos in quacumque parte suæ diœcesis, vt vltra locum decentem, & honestum, eligat etiam locum, in quo partes sine magno incommodo litigare possint, vt notat in specie *Nauar.cons. 2.n.2.ad med.de offic. ordinar. post Franc. in c.cum episcopus.eod.tit.in 6. iuxta l.si cum dies. 26. §.si arbiter. vers. si litigatores facile*

cile eo loci. ff. de recept. arbitr. Rot.diuerſ.de ciſ.297.n.7.& 8.p. 2. Felin.in c.vlt.n.2. in princ.de iudic.

Quo ad ſecundum dubium concludendum eſt etiam affirmatiuè, quod Epiſcopus poſſit ſynodum in altera tantum ciuitate celebrare,
29 abſque† eo quod teneatur celebratam in vna celebrare, vel eamdemmet publicare in altera,& poſſit clerum vtriuſque ciuitatis vbi voluerit conuocare ad intereſſendum d. ſynodo, Etenim conuocatio ad ſynodum eſt de lege iuriſdictionis *Hoſt.in c.dilectus.18. col. 2.ad med. in verb.ad legem.de offic.ordin.* vbi quod ea quæ conſiſtunt in dulci paſſione, ſeu
30 receptione cathedratici, ſiue ſynodatici, † & quartæ decimarum, ac mortuariorum, & ſimilium ſpectant ad legem diœceſanam, cum aliud ſit in conuocatione ſynodi, quæ eſt de lege iuriſdictionis, prout præſidere, & contemnentes punire, iudicare, & ſimilia facere, quæ conſiſtunt in actione, iſta enim pertinent ad legem iuriſdictionis, vt latius per *Hoſtien.in d.c.dilectus.18. col.2. ad med.* vbi etiam *in fin.* ſubdit quod quatenus iſta diſtinctio non placeret, melius dicendum eſt,
31 quod † ſit vna tantum lex, quam habet Epiſcopus in eccleſijs ſibi ſubiectis, ſcilicet lex diœceſana, ſub qua comprehenditur etiam lex iuriſdictionis, & totum ius epiſcopale, & quidquid ſit ſemper verum eſt, quod ſynodus Epiſcopi ſit de lege iuriſdictionis, vel potius mixta, participando de vtraque lege tam diœceſana, quàm iuriſdictionis, prout de magis communi opinione teſtatur *Henric.Botteus de ſynod. epiſcop. p.1.n.62. & 63. tom.13.p.2.fol.380.poſt Io.Andr.in c.quod ſuper his.9. vbi Hoſt. poſt princ.in verb.diœceſana. Abb. col. 2. ad med. Zabarell. n. 3. poſt princ.de maiorit.& obed.Card.Alex.in c.epiſcopus. ad med. verſ. aut non ſunt exempti. & ibi Gemin. n.2.poſt med. & Turrecrem.n. 2. ad med. verſ. & ratio quia tunc eſt ſubiectus. diſtinct.18.*

Quare cum conuocatio ſynodi pertineat ad iuriſdictionem, vt dictum eſt, ſequitur, quod
32 Epiſcopus poteſt illam exercere † in quocũque loco ſuæ diœceſis *c.cũ epiſcopus. de offic. ordinar in 6.* cum alijs ſupra adductis *verſ. cum igitur ſit vna diœceſis. n.9.* & in ſpecie quod epiſcopus hoc caſu poſſit eligere quemcumque locum voluerit ad ſynodum celebrandam eſt *tex.in c. abbates pro humilitate. 16. in princ.verſ. qui ſemel in anno.18. q. 1. Henric.Bott.de ſynod. epiſcop. p.1.n. 56. tom. 13.p.2.fol.380. Prapoſit. in c.epiſcopus.11. in princ.diſtinct.18.* Quod procedit etiam quod
33 ſimus † in duabus eccleſijs vnitis, cum quo ad epiſcopum vna dicatur diœceſis, vt dictũ eſt ſupra *verſ. & quamuis iſtæ eccleſiæ vnitæ. in princ.n.5.* cum ſemper militet ratio illa,quod ad epiſcopum, qui eſt vnus, & ſolus prælatus in iſtis eccleſijs vnitis ſpectat congregare ſynodum in ſua diœceſi, & cogere *Præpoſit.in d.c.epiſcopus.11.in princ.diſtinct.* 18. Quidquid aliud ſentiat *Luc.de Penn.in l. vnic.col.vlt.ad med.C.de metropol. berit. lib.* 10. cum præſupponat eſſe duas diœceſes, cũ tamen ſit ſolum vna quo ad epiſcopum, vt dictum eſt ſupr. n.5.

In quo tamen obſeruandum eſt, quod in congregando huiuſmodi ſynodum, ſeu conciliũ,
34 & conuentum, debet haberi ratio, † vt qui vocandi ſunt non fatigentur propter diſcrimina itinerum, ideo debet fieri in loco non multum remoto, ſed proportionato reſpectu eorum, qui debent venire, itaut etiam ſit habenda ratio temporis, vt non fiat in hieme, quaſi tunc ſit perículoſa itineratio, prout omnia prædicta notat *Præpoſit. in c. quoniam.7.in princ.verſ. cum ergo ſit præceptum.18.diſtinct.iuxta c.propter eccleſiaſticas.ead.diſtinct.* & ſequitur *Henric.Bott. de ſynod.epiſcop. p.1.n.56.ad med. verſ. non de-*
35 *bet tamen.tom.13.p.2.fol.* 380. † vbi etiam addit congregandam eſſe talem ſynodum in loco non publico, vt in aliqua aula, clauſis oſtijs, ne laici, qui regulariter ſunt infeſti
36 clericis † *c.laicos.2.q.7.* audiant crimina clericorum, Cum etiam melius forte ſit, vt celebretur in eccleſia, in qua etiam poteſt ce-
37 lebrari ſynodus Epiſcopi, † vt notat in ſpecie *Io.Andr.in c.decet. 2. vbi Gemin. in fin. princ.n.16.& ibi Franc.n.3.de immunit. eccleſ.Henric.Bott. de ſynod. epiſcop. p.1. n.57.* Cum omnia eccleſiaſtica, & ſpiritualia negotia poſſint tractari in eccleſia, videlicet ſi agatur de libertate eccleſiarum, & ſtatu cleri, & de reformatione morum in clero, &
38 populo, † itaut etiam laicis hoc concedatur quando tractant ſpiritualia, puta de faciendo feſtum in honorem Beatiſſimæ Virginis, vel aliquam confraternitatem in honorem Dei, vel alicuius Sancti, vel de pace facienda etiã inter laicos,vel de magiſtrando ſcholares, dummodo tamen ſine tumultu, quia tunc obſtaret conſtitutio, de qua in *d. c. decet.vbi Gemin. n.17.& Franc. n.3.de immunitat. eccleſ.*

Ideo non tenebitur Epſcopus ſynodũ in vna ex Eccleſijs vnitis celebratã amplius in alia ce-
39 lebrare, † neque celebratam in altera iterum publicare, cum poſſit clerum vtriuſque ciuitatis,vbi voluerit conuocare ad intereſſendum ſynodo, eſt enim vnica diœceſis ratione vnionis, vt dictum eſt, & ad epiſcopum ſpectat congregare ſynodum in ſua diœceſi, & in ea clerum conuocare, immo non ſolum conuocare, ſed cogere, vt notat *Præpoſit.in c. epiſcopus.11.in princ.diſtinct.18.* cum alijs ſupra allegatis *n.29.vſque ad 34.*

Neque obſtabit,quod in iſtis epiſcopatibus vnitis æque principaliter, licèt quo ad identi-
40 tatem Prælati ſit vnus Epiſcopus, † Tamen vtraque ſedes remanet epiſcopalis, & cathedralis, & ſunt duæ dignitates, itaut canonici vnius Eccleſiæ non ſint alterius, nec iſti

vocabuntur ad depoſitionem aliorum, nec è
conuerſo, ſed vnus erit Epiſcopus, qui eli-
getur à canonicis vtriuſque loci, itaut ſi di-
ſcordent quo ad locum, vbi debeant conue-
nire, forte ſit dirimenda quæſtio, vel ſimi-
libus modis, de quibus per *Bellamer. & alios*
in c. & temporis. 16. q. 1.

Quia reſpondetur, quod iſta procedunt in acti-
bus ad vtroſque canonicos ſpectantibus, non
41 autem in illis, † quæ pertinent ad ſolum
Epiſcopum, vt eſt conuocatio ſynodi, in
qua in nihilo debent ſe immiſcere canonici
Præpoſ. in c. epiſcopus. 11. in princ. diſtinct. 18.
Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 3. c. 47. in princ.
verſ. diœceſana congregatur. fol. 227. iuxta c.
42 *quando. diſtinct. 38. c. abbates. 18. q. 2.* † Quare
meritò in actibus ad vtrãq; Eccleſiã ſpectã-
tibus, prout in electione Epiſcopi, vel ſimi-
libus, ſi diſcordãt canonici de loco, vel debẽt
ſibi morẽ gerere hinc inde deferẽdo, vel ſi nõ
deferunt, alternis vicibus eligant, vel vt ec-
cleſia prius nominata eligat locum, & ſi de
hoc non conſtet, per ſortem eligatur locus,
43 quãuis enim † electio nõ debeat fieri per ſor-
tẽ, tamẽ aliud eſt in loco, prout omnia prædi-
cta ita declarat *Abb. in c. 1. n. 6. Butr. n. 11.*
ad med. Anchar. n. 4. col. 2. in princ. Io. Andr.
col. vlt. in princ. verſ. tertio cum duo collegia.
Hoſt. col. 1. ante fin. verſ. tertio ſic quod neu-
tra. Zabar. col. 2. in princ. verſ. dicit. n. 5. ne
ſed. vacant. Bellamer. in c. & temporis. col. 2.
ad fin. verſ. ſi quæras vbi reſpondet. Turre-
cremat. col. 1. in fin. verſ. & ſi quæratur vbi
fiat electio. Archidiac. in fin. n. 6. verſ. & quã-
do ſic vniuntur. 16. q. 1.

Tertium dubium decidendum eſt etiam affir-
matiuè, quod Epiſcopus poſſit vnicum tan-
44 tum habere Vicarium generalem, † qui ius
& iuſtitiam miniſtret pro clericis vtriuſque
ciuitatis, & ijdem clerici teneantur accede-
re pro iuſtitia conſequenda vbicumque Vi-
carius prædictus reſederit, Nam quemadmo-
dum Epiſcopus reſidendo in vno epiſcopatu
poteſt explere negotia vtriuſque epiſcopa-
tus *Innoc. in c. nouit. de offic. legat.* cum alijs
adductis *ſupr. verſ. & in epiſcopo magis. n.*
18. Ita etiam dicendum eſt, quod poſſit con-
ſtituere in vno tãtum epiſcopatu Vicarium,
35 ad quem † debeant accedere ſubditi vtriuſ-
que diœceſis, vt in ſpecie concludit *Rebuff.*
de vnionib. benefic. n. 52. Rot. coram R. P. D.
Caualerio Viterbien. & Tuſcanen. Vicarij. 3.
martij. 1617. col. 1. in fin. ob illam rationem,
nam quo ad Epiſcopum reputatur tantum
vna diœceſis, vt dictum eſt *ſupr. verſ. &*
quamuis iſtæ eccleſiæ. n. 5. Hoſt. Innoc. & alij
46 *in c. nouit. de offic. legat.* † Et paſſim Epiſcopo
permittitur conſtituere Vicarium in quali-
bet parte ſuæ diœceſis, vel particulari loco,
niſi in illa parte adſit Archidiaconus, qui ha-
beat ex cõſuetudine iuriſdictionem per mo-
dum præuentionis, ſeu prioritatis, ſecus ſi
per modum accumulationis, vt late conclu-
dunt *Doct. in c. cum epiſcopus. vbi Gemin. n.*
7. Franc. n. 3. Io. Monach. n. 2. Anchar. col. 2.
poſt princ. verſ. quæritur dicitur in textu. n.
4. Butr. n. 4. de offic. ordin. in 6. & ita etiam
obtinuiſſe teſtatur *Borell. ad Bellug. in Spe-*
cul. princip. rubr. 22. §. & quia quotidiana. in
verb. epiſcopus. in fin. fol. 125.

Et multo magis poterit Epiſcopus tenere vni-
cum Vicarium vbi voluerit, quia in faculta-
47 te illius eſt an velit, † vel nolit eum retinere,
cum non poſſit cogi ad conſtituendum Vica-
rium *Put. deciſ. 45. n. 1. lib. 2. Mohedan. de-*
ciſ. 4. n. 1. de offic. vicar. Rot. diuerſ. deciſ. 222.
48 *n. 5. p. 2. Caputaq. deciſ. 306. n. 3. p. 1.* † vbi etiã
quod quamuis alias Epiſcopus retinuerit Vi-
carium, non poterit peti contra eum manu-
tentio, prout etiam dixi *deciſ. 113. & ſupra*
49 *c. 94. n. 35.* † tamquam in actibus facul-
tatiuis non cadat manutentio *Rip. in c. cũ ec-*
cleſia ſutrina. n. 43. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.
50 Et iſtam opinionem ſeruari teſtatur † *Rot. co-*
ram R. P. D. Caualerio Viterbien. ſeu Tuſca-
nen. Vicarij. col. 3. in fin. verſ. tandem placuit.
3. martij. 1617. Quidquid contrarium ſequã-
tur relati per *Sbroz. de vicar. epiſc. q. 46. n. 2.*
& per Cardin. Seraph. deciſ. 74. n. 4. Quia
vel loquuntur contra communem, & verio-
51 rem opinionem, † vel ſunt intelligendi in
epiſcopatibus numeroſis, & ampliſſimis, in
quibus propter diffuſas diœceſes, & multi-
tudinem negotiorum, & cauſarum non po-
teſt per ipſoſmet Epiſcopos munus ſuppleri,
ſed cum magno incommodo litigantium iu-
ſtitia miniſtrari, vt late diſtinguit *Flores*
Diaz. var. quæſt. lib. 1. q. 8. §. 1. n. 4. fol. 92.
52 Vbi † ex hoc infert, quod in iſtis epiſcopa-
tibus numeroſis ſalarium Vicarij erit debi-
tum neceſſarium, itaut ad illius ſolutionem
etiam ſucceſſor in epiſcopatu teneatur, quid-
quid ſit in alijs, in quibus debitum Vicarij
dicetur voluntarium, & ad illud ſoluendum
nõ poterit ſucceſſor cogi *Put. deciſ. 43. & 44.*
53 *lib. 2.* † quaſi tunc Epiſcopus non teneatur
conſtituere Vicarium *Bero. in c. prudentiam.*
n. 100. de offic. delegat. dixi late. ſupra
c. 94. n. 35. vſque ad 40. vbi etiam de Domi-
nis temporalibus, qui non tenentur conſti-
54 tuere Iudices, † niſi quando per ſe ipſos iu-
dicare non poſſunt propter loca multum di-
ſtantia, & nimis oneroſa ſubditis occaſione
expenſarum, & laborum, qui fiunt in litibus
Florez. Diaz. d. q. 8. n. 1. cum ſeq.

Et quidquid ſit de prædictis, in caſu noſtro ceſ-
ſat iſta difficultas, cum Epiſcopus non re-
cuſet tenere Vicarium generalem, nam ſolum
prætendit illum cõſtituere in loco ſibi magis
viſo, qui reddat ius omnibus, nam duæ diœ-
ceſes vnitæ habentur pro vna tantum diœ-
ceſi quo ad Epiſcopum, iuxta doctrinam
Innoc. & aliorum in c. nouit. de offic. legat.
55 cui † non obſtat *Mandoſ. conſ. 27.* qui non
concludit, quod Epiſcopus teneatur habere
Vicarium, ſed tantummodo, quod cauſas
cuiuſli-

cuiuslibet ecclesiæ debet cognoscere in illa, ne diœcesani trahantur extra propriam diœcesim, quæ ratio cessat stante vnione ambarum, quæ pro vnica reputantur, accedente præsertim vicinitate, quæ deficiebat in casu *Mandosii* in quo Ecclesia Brundusina, & Oritana longe inter se dista-
56 bant, vt ibi dicitur *n.13. & 14.* † Et quando Episcopus habet duas diœceses Vicarius constitutus in vna censetur principalis, ex quo habet principaliter totam latitudinem iurisdictionis in illa *Cardin. in clem. 2. n.3. in fin. de rescript.* vbi de Episcopo habente duas diœceses Feltrenses, & Bellunenses *c. exposita.11. de arbitr.* Itaut talis Vicarius constitutus in vna diœcesi, censeatur constitutus in alia *Sbrozz.de vicar.episcop.q.27. in fin.n.10. lib.1.*

Quibus additur obseruantia centum annorum, & vltra, quæ ostenditur per Episcopum de retinendo vnicum Vicarium generalem Viterbij pro vtroque Episcopatu Viterbien. &
57 Tuscanen. † qui semper exercuit iurisdictionem in diœcesi Tuscanen. cognoscendo causas Tuscanensium, faciendo concursus in vacationibus parochialium in diœcesi Tuscanen. approbando confessarios, absoluendo à censuris,& exercendo omnes alios actus,qui solēt exerceri per Vicarium generalē,quamuis in ciuitate Tuscanen. non resideret, & licèt ibi adesset Vicarius, tamen non erat ge-
58 neralis, sed Foraneus, † à cuius sententijs appellabatur ad Vicarium generalem existentem Viterbij, quæ appellationes non potuissent introduci,nisi Vicarij Tuscanen.fuissent Foranei *c.2. de consuetud. in 6. Card. in clem. & si principalis.q.24.de rescrip.Franc. in c.dilecti. il 3.n.33. & 35.de appellat. Firman. de episcop.q.7.n.35.Abb.in c.si quis contra.n.36.de for.cōpet.Couarr.lib.3.var.resol. c.20.n.4.Sbroz.de Vicar.Episc.lib.1.q.23.n.9*

Cum etiam constaret, quod dicti Vicarij aliquando fuerunt delegati ab ipsomet Vica-
59 rio generali Viterbien. † cum clausula ad nostrum, & Episcopi beneplacitum, vnde licitè poterat appellari ab eorum sententijs ad delegantem *Rebuff. de Vicar. Episc.n.6.* Non obstantibus deputationibus factis per Episcopos, quasi in eis non deputarentur ta-
60 les Vicarij tamquam generales, † prout ista denominatio erat omnino exprimenda ad hunc effectum *c.statutum.de præbend.in 6. c. vlt. vbi Glos.de offic.vicar. Rebuff. in form.*
61 *vicariat.Archiepiscop.n.1.5.& 17.*†vbi etiam quod debet exprimi ista generalitas tam respectu spiritualium, quàm temporalium *c.2.de offic.Vicar.in 6. c.3. de consuetud.eod. lib.6.c.1.de offic.ordinar. in 6.c.romana. de appell. in 6.* Adeo vt cum constaret de solito antecessorum deputandi vnum solum Vicarium generalem pro vtroque episcopatu, & cum etiam ita fuerit continuatum per successorem, non possit prætendi, quod idem successor teneatur ad deputationem alterius
62 Vicarij, † stante prædicta obseruantia, per quam omnia ambigua deciduntur *c.cum venissent. vbi Butr.n.2. de institut. Natt.consf. 406.n.28. Becc.consf.101.n.49.* latè *Ludouic. conclus.38. vers. infertur primo. Magon.de-*
63 *cis.Lucens.49.in fin.* † & ita propter talem obseruantiam in casu nostro vnicum Vicarium sufficere declarauit *Rot.coram R. P. D. Caualerio Viterbien. & Tuscanen. Vicarij. 3. Martij 1617.*

Prout passim in huiusmodi casibus, vbi & in quo loco sit iudicandum, & residendum, sta-
64 tur consuetudini, † vt in specie concludit *Glos.in l.cum sententia. 6.in verb. in secreto. C. de sentent. & interlocutor.omn.iudic.* & melius *in §. & quoniam scimus. ad med. in verb. illic.auth. de testib.* iuxta *l. si cum dies. 26. vers. quod puto verum.ff. de arbitr. August.ad Aret. de malefic.in verb.nost.potestas prædictus. n. 3. ad med. fol. 238. post Alber.in d.l.cum sententia. per tex. in c.vt litigantes.5.in fin. vbi Glos. in verb. de consuetudine. de offic.ordinar.in 6.*

Nec facit,quod in istis Ecclesijs vnitis sit relinquendus Vicarius in loco, in quo rector non
65 residet, † vt per talem subrogatum æque idoneum exerceantur ea,quæ prius erant solita exerceri *l.quisquis.16. vbi Glos.in verb. subrogato. C.de episcop.& cleric.l.ad similitudinem. 21. vbi Glos. in verb. per substitutos. C.eod.tit.* & notat in specie *Archidiac.in c. & temporis.n.1. & ibi Bellamer.in princ. 16. q.1. Petr.de Perus. de vnion. eccles.c.8.in fin. & c.11.n.5. & 6.tom.15.p.1. fol.240. & 241. Hoied. de incompatibil c.15.n.2. & 4.d. tom.15.fol.128.*iuxta *c.extirpandæ. §.quia*
66 *vero. de præbend.* † Itaut non valeat consuetudo, vt non ponatur Vicarius *Io.Andr.in c.qui contra iura.82.n.11.post med. de regul. iur.fol.188.*

Quia non recusat Episcopus subrogatum relinquere, sed solùm dicit sufficere, quod Vica-
67 rius generalis adsit Viterbij, † qui censetur etiam constitutus pro negotijs hominum Tuscanen. cum stante vicinitate loci possit vtrique diœcesi satisfieri in administranda iustitia *Rebuff. de vnion.benefic.n.52.* cum alijs adductis *supr. vers. tertium dubium.*
68 *n.44.*† Præsertim quia est in arbitrio Episcopi, vbi sit constituendus talis subrogatus, seu Vicarius, tamquam habeat potestatem cognoscendi causas, tam per se, quam per alium in qualibet parte suæ diœcesis, in qua subditi sine magno incommodo litigare possint, vt dictum est *supr.vers. prout etiam considerabit. n. 28. & vers. & in episcopo. n. 18. & vers. cum igitur sit vna diœcesis.*
69 *n.9.* † Maxime, quia prædicti Doctores dum volunt esse constituendum Vicarium in loco vnito, & non valere consuetudinem in contrarium,loquuntur de cura animarum, à qua non est arguendū ad curam fori contentiosi,

cum

cum illa sit magis pretiosa tamquam ars artium, & multum periculosa *c. præcipimus. 12. q.2. c. cum sit ars. 14. vbi Glos. in verb. cum. de ætat. & qualit. Vitalin. in clem. 1.*
70 *n.29. & 30. de præbend.* † Et de ista consuetudine quo ad curam animarum loquitur *Io. Andr. in d. c. qui contra. 82. n.8. vsque ad 12. de regul. iur.* vbi etiam subdit, quod in
71 cura animarum non datur præscriptio, † quæ tamen admittitur in concernentibus cognitionem causarum *c. cum contingat. de for. compet. c. irrefragabilis. de offic. ordinar. Archid. in c. vlt. de restit. spoliat.* cum alijs per *Io. Andr. in d. c. qui cōtra. n.3. & 10. de regul.*
72 *iur.* † & ita etiam in istis terminis loquitur *tex. in c. extirpandæ. 30. §. qui vero parochialem. de præbend. c. eam te. 4. vbi Glos. in verb. pendeant. de ætat. & qualitat.* Ideo etiam in
73 hoc casu quærunt Doctores, † an iste Vicarius, qui debet exercere curam animarum in loco vnito, debeat esse temporalis, seu perpetuus, de quo in *d. c. extirpandæ. & c. exposuisti. de præbend. c. 2. de supplend. neglig. prælator. clem. frequens. vers. quidem etiam ecclesias. de excessib. prælator. Io. Andr. in c. pastoralis. de priuileg. & in c. de monachis. de præbend. Petr. de Perus. de vnion. eccles. c. 11. n.5. & 6. tom. 15. p. 1. fol. 242.*

Neque omnibus supra firmatis obstabit, quod Episcopus habens duos episcopatus vnitos, & propinquos debeat vno anno celebrare in
74 vna Ecclesia in die Coenæ Domini, † & ibi Chrisma conficere, & altero anno in alia, & sic alternatis annis hoc officium exercere, & Chrisma de vna Ecclesia in aliam transmittere, vt frequenter solet fieri iuxta *c. te referente 12. vbi Hostiens. ante fin. Butr. & Abb. in fin. & Cardin. n. 3. de celebrat. missar.* Quia non ex hoc infertur, quod Episcopus non possit facere ea omnia, quæ supra diximus in illa parte diœcesis, in qua voluerit, cum de vno casu non sit inferendum ad aliū, maxime quia neque in chrismate conficiendo adest aliqua specialis restrictiua propter quam teneatur illud conficere potius in vna quam in alia Ecclesia, cum Doctores loquan-
75 tur per verbum possit, † quod non inducit necessitatem *Glos. in l. sæpe audiui. 8. in verb. necessitatem. in princ. ff. de offic. præsid. Ruin. cons. 69. n. 12. lib. 1. Bald. & Ang. in l. non quidquid. ff. de iudic.* cum alijs per *Surd. cons. 98. n. 1. vsque ad 6. lib. 1.* vbi ampliat, siue in legibus, siue contractibus, siue rescriptis *Bart. in l. gallus. in princ. n. 4. & ibi Fortun. Garz. ff. de liber. & posth.* Prout neq;
76 verbum oportet, & debet, † quod etiā inducit honestatem secundum subiectam materiam *Rebuff. in l. verbum oportere. 37. col. 2. in fin. ff. de verb. significat. Socin. in c. 1. col. 2. de libell. oblat. iuxta Glos. in c. fin. de lit. contestat. in 6. & in l. vnic. C. de raptorib. virgin. Bar. in l. 1. ff. de iustit. & iur. Felin. in c. si quis testium. de testib.*

EPITOME.

Maior an restituatur in integrum ob non confectionem inuentarij post aditam hæreditatem ex clausula generali si qua iusta causa. ¶ Et quales debeant esse istæ causæ. ¶ Tempus anni datū hæredi ad exequendam voluntatem defuncti, an currat impedito. ¶ Legatum annuum an æquiparetur legato vsusfructus. ¶ Et an censeatur relictum in causam alimentorum. ¶ Et an sit soluendum per hæredem, vel per fideicommissariū. ¶ Hæres absque inuentario an teneatur de proprio, si fuerit grauatus soluere de bonis testatoris. ¶ Alienatio bonorum fideicommissi an valeat, si fiat ab hærede ignorante. ¶ Et an requiratur etiam ignorantia emptoris. ¶ Vel quod fideicommissum sit vniuersale, non particulare. ¶ Vel conditionale, non purum, & in diem certum. ¶ Et quid in alienatione ex titulo lucratiuo, non oneroso. ¶ Et in expressa prohibitione testatoris de non alienando. ¶ Et tam quo ad effectum euitandæ caducitatis, quam nullitatis alienationis. ¶ Et quando vendicetur res in subsidium, si alienans, vel eius hæres non est soluendo.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non est concedenda maiori ob non confectionem inuentarij post aditam hæreditatem. & n.6. Contrarium est verius. n.7. 9. & 10. Et qualis debeat esse causa. n.11. 12. 13. & 14.*
2 *Læsio sine culpa & facto maioris requiritur, ad hoc vt ille sit restituendus.*
3 *Minor omittens facere inuentarium restituitur iure speciali.*
4 *Specialitas in vno casu præsupponit contrarium de iure communi in alio consimili.*
5 *Negligentia non dat maiori restitutionem in integrum.*
8 *Tempus datum hæredi ad exequendam voluntatem defuncti est vnius anni, & non currit impedito, vel datur restitutio.*
15 *Legatum annuum æquiparatur legato vsusfructus.*
16 *Quantitas annua censetur relicta in causam alimentorum.*
17 *In solutione facienda de viribus patrimonij, seu de bonis testatoris hæres non tenetur de proprio quamuis non fecerit inuentarium. n.18. & 21. Declara vt n.22.*
19 *Legatum annuum debet solui de fructibus, & per hæredem, si illos percepit non per fideicommissarium. n.20.*
23 *Maior qui adiuit absque inuentario restituitur, si apparet seorsum ex codicillis multa esse soluenda, de quibus non constabat in testamento.*
24 *Alienatio valet de bonis restitutioni subiectis si fiat ab ignorante fideicommissum*

em-

emptori ignoranti, & dabitur solum actio ad pretium. n.25. & 26. Amplia tam in fideicommisso vniuersali, quam particulari. n.28. & 29. Etiam in alienatione ex titulo lucratiuo. n.31.

27 *Ignorantia fideicommissi facit valere alienationem siue originem habuerit à facto defuncti, siue vndecumque illa processerit.*

30 *Genus quo ad omnia tantum operatur quantum prouisio specialis quo ad speciem.*

32 *Res subiecta restitutioni purè, vel in diem certum non potest alienari quamuis adsit ignorantia fideicommissi, secus si illud sit conditionale.*

33 *Expressa prohibitio testatoris de non alienando operatur, vt neque ignorans possit alienare ignoranti. Intellige quo ad nullitatem alienationis, secus quo ad effectum caducitatis. n.34. & 35.*

36 *Res alienata potest vendicari in subsidium si alienans, vel eius hæres non est soluendo, quamuis adfuerit ignorantia fideicommissi.*

CAPVT DCLVI.

DVbitant Doctores an sit concedenda restitutio maiori ob non confectum in-
1 uentarium post aditam hæreditatẽ † ex clausula generali si qua iusta causa, Et quidem *Guid. Pap. decis.473. n.4.* tenet opinionem negatiuam, quod restitutio in hoc casu non detur, quia ad hoc vt maior restituatur in integrum, requiritur quod sit læsus sine cul-
2 pa sua, † & absque facto suo *l. item bi. in princ. & l. ei qui data opera. cum l. seq. ff. ex quib. caus. maior.* Præsertim, quia si minori negligenti, vel omittenti facere inuentarium
3 infra tempus iuris, † subuenitur iure speciali *§. pupillus. auth. de hæredib. & falcid.* Ergo de iure communi denegatur maiori,
4 nam specialitas in vno casu † præsupponit contrarium de iure communi in casu consimili *l.1. in fin. ff. ad municipal.* Cum etiam
5 negligentia † non det maiori restitutionẽ in integrum *l. non enim. l. sciendũ. l. ab hostibus. §. fin. ff. ex quib. caus. maior.* Et ita etiam eadem opinionẽ negatiuam sequendo *Guid.*
6 *Pap.* † tenuit *Caldas. in l. si curatorem in verb. læsis. n.54. ad fin. vers. & proinde maioribus. C. de in integr. restit. minor. fol.275.*

Verior tamen est opinio, quod restitutio sit concedenda, quando per maiorem allegare-
7 tur iusta causa, vt tenet *Auffr. in addit. ad Capell. Tholos. decis.55. n.7.* per doctrinam *Innoc. in c. constitutus. 8. ante fin. in verb. vtroque. de in integr. restitut.* sequitur *Odd. eod. tit. p.2. q.89. art.7. n.53. fol.232. Rebuff. de restitutionib. & releuament. art.1. glos.1. n. 33. tom.2. fol.120. Alex. in l. iuris ignorantia. col. vlt. in princ. vers. & pari ratione. n.6. vbi Franc. Curt. in addit. in verb. rigorem. C. qui admit. iuxta Anchar. consil. 393. visa diligenter gratia. n.4.* latè *Franc. decis.23. n.16. Phanuc. de inuentar. p.1. n.20. & p.2. n.22. & 23. Bero. q.64. n.1. Barbat. cons.41. in princ. lib.2. Maurit. Bolan. de restitut. in integr. c.130. in fin. vers. quam sententiam. tom.5. fol.147. Costa de facti scient. & ignorant. distinct. 37. centur. 1. n. 12. & 15. fol. 215. Franc. Marc. decis.291. n.3. p.1.* qui omnes loquuntur existente causa paupertatis, absentiæ, ægritudinis, cum similibus impedi-
8 mentis, † exemplo temporis dati hæredi ad exequendam voluntatem defuncti, quod est vnius anni *auth. hoc amplius. C. de fideicommiss.* quod tamen impedito non currit, vel datur restitutio, quatenus curreret *Ias. in d. auth. hoc amplius. n.60. Feder. cons.29. casus talis est. Bald. in l. id quod pauperibus. n.13. C. de episcop. & cleric. Abb. cons.60. viso. lib. 1. & cons.61. venio ad primum. lib.2. Phanuc.*
9 *de inuentar. p.1. n.20. ad med.* † Quibus additur *Castr. cons.398. & circa primum nullum. ad med. vers. tertio ex quo dicta. lib.2.* vbi etiam ampliat ad hæredem non conficiẽtis inuentarium, qui per restitutionem in integrũ audietur stante iusta causa ex clausula
10 generali, † vel ex persona sua, vel ex persona ipsius hæredis argumento *l. pantonius. & ibi Bart. ff. de acquir. hæredit.* quod etiam voluit *Card. Tusc. conclus.289. n.79. lib.7. fol.24.*

Quibus stantibus erit concedenda petita restitutio, præsertim, quia in facto præsupponitur tractu temporis detectum esse magnum æs alienum, quod in totum absorbet valorem hæreditatis, itaut non supersit de bonis
11 hæreditarijs, † quod sufficiat pro præstatione annui legati, de quo agitur, cum præsupponatur etiam cessare omnem dolum, & liquidò probari posse veram, & integram existentiam bonorum stabilium, & mobilium hæreditariorum, eorumque valorem, & æstimationem, tunc enim maiori succurritur, vt dicit *Maurit. Bolan. de restit. in integr. c.130.*
12 *in fin. tom.5. fol.147.* † vbi quod dicitur iusta causa, si hæres substantiam hæreditatis verè scire non potuit, quasi nulla negligentia, nec aliquis dolus ei ascribi possit, prout etiam, quando occulta essent aliqua instrumenta, ex quibus potuisset doceri de viribus hæreditarijs, si illa vidisset, vel si statim hæreditate adita, nec postea effluxo longo tem-
13 pore, vellet ab ea abstinere, † vel in similibus casibus, in quibus culpa, & negligentia abesset, & bona fides multa supplet, excusando præsertim in apicibus, & laqueis iuris ciuilis, & in pœnis euitandis, itaut ignoranti non currat tempus inuentarij, vt in specie cõcludit *Bald. cons.383. quæritur an signum ad fin. n.8. vers. maxime quia. lib.2.* quidquid contra *Bald. & Bolan.* teneat *Phanuc. de*
14 *inuentar. p. 1. n.24.* † Prout etiam, quando ex confessione creditorum, & legatariorum, vel aliunde constat non esse plus in hæreditate, tunc enim hæres non teneretur vltra vires

vires etiam ex mente legis *Craſſ.* qui alios allegat *in §. inuentarium.q.21. ad fin.*

Præſertim, quia tractatur de eximendo hæredem à præſtatione annui legati, quòd æqui-
15 paratur legato vſusfructus † *l.in ſingulos annos. 8. ff. de annuis legat.* & videtur limitatum ad vires patrimonij, cum annuum legatum,ſeu annua quantitas relicta à testato-
16 re cenſeatur legata† in cauſam alimentorum *l.Sticbus.§.titia. ff.de aliment.& cibar.legat. l.titia.in princ. ff. de ann.legat. Bart. & alij in l. ſi Sticbum. §.ſtipulatio. ff.de verb.obligationib.* latè *Surd. de alim. tit.2. q.12. n.1.* Quando autem aliquid relinquitur ſoluen-
17 dum de viribus patrimonij, † non attendimus,quod hæres non fecerit inuentarium, nec illius omiſſio facit eũ plus teneri, quàm ſit in hæreditate *Bald. in l. 1. C. de his quæ pæn. nom.* vbi concludit, quod hæres omiſſo inuentario non tenetur vltra vires hæredi-
18 tarias,quando teſtator iuſſit ſoluere † de bonis ſuis *Corn.conſ.180.multitudo.col.6. in fin. n.9. lib. 4.* cum alijs, quos late adducit *Surd.de ali n.tit.8. priuil.13.n.3.vſque ad 6.*

Maximè, quia legatum annuum debet ſolui de fructibus *l. firmio.26.§. pater. vbi Gloſ. in*
19 *verb. non initio.* † *ff. quand. dies legat.ced. l. apud iulianum. aliàs incip. aphricanus. 40. §.hæres. ff. de legat.1. l liberto.21. §.1. ff.de ann.legat. Surd.deciſ.28.n.2.* vbi ex hoc cõcludit, quod pro isto legato annuo dabitur ſolum actio contra eum, qui fructus percepit, vnde onus ſoluendi huiuſmodi legata
20 non ſpectabit ad fideicommiſſarium,† ſed ad hæredem, & eum, qui illi ſucceſſit, ſi conſtat, quod perceperit fructus *Aym.conſ.19.n.16. ad med. Iaſ. conſ.95. ad fin. lib.1. Natt. conſ.323.n.5.*& per conſequens,ſi fructus non
21 ſufficiunt ad ſolutionem legati, † non tenetur hæres de ſuo *l. ſi debitor. §. veriſimile. ff. de contrab. empt. l. cum certus. de tritic. vin. & oleo legat. Benintend. deciſ.64.n.1.in fin. Surd.deciſ.28.n.8.& 9.*

Quamuis iſta non ſint multum tuta, quia prædicti Doctores loquuntur, quando legatum
22 eſſet præſtandũ de bonis hæreditarijs,† ſecus autẽ quando eſſet taxatum ſimpliciter, vel fuiſſet certa quantitas relicta, tunc enim videtur, quod potius hæres debeat integrum legatum præſtare, ſi non confecit inuentarium *Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 13. n.6. & 7.* Ideo melius erit ſe fundare in reſtitutione, quæ erit concedenda ſtante ſpecie facti ſupra narrata, Non obſtante quod in teſtamento adſint multa, ex quibus potuiſſet colligi per hæredem adeſſe magnum æs alienũ in hæreditate,itaut ex hoc videatur poſſe prætendi adfuiſſe aliquam negligentiam in hærede,Quia reſpondetur in facto,ex eodem teſtamento apparere iuſtã ignorantiã hæredis, dum fideicommiſſum, quod teſtator aſſeruit non eſſe validum, fuit poſtea declaratum eſſe legitimum, adeo vt ex iſta proba-
23 bili ignorantia ſit ei ſuccurrendum, † prout dicimus de hærede maiore,qui adiuit abſque inuentario, qui reſtituitur, ſi appareat ſeorſum ex codicillis multa eſſe ſoluenda,de quibus non conſtabat in teſtamento ob iuſtam ignorantiam,argumento *l. fin. §. vlt. ff. de legat. 2. Intrigliol. de ſubſtitut. q. 94. n. 15. centur.3.* latè *Facbin. controuerſ.iur.lib.5.c.28. per tot.* vbi multa ad intellectum *d.§.vlt. Oſaſc. deciſ. 73. n.1. cum ſeq. Coſta de fact. ſcient. & ignorant. diſtinction. 37. centur. 1. n. 15.*

Et quidem eſt notanda diſpoſitio *d.l.fin. §.vlt. ff. de legat.2.* vbi maritus inſtituit vxorem
24 ex aſſe, † mandando ſuos codicillos aperiri poſt mortem eiuſdem vxoris, in quibus codicillis iuſſit per eam eſſe alteri reſtituendam hæreditatem ſuam, ſi enim vxor vendiderit aliquid de bonis hæreditarijs, valebit alienatio, & pretium ſolum dabitur fideicommiſſario,non obſtante fideicommiſſo,tãquam bona fide fuerit facta per venditricem ignorantem emptori etiam ignoranti, requiritur enim, quod vterque ignorauerit huiuſmodi grauamen, nam alias venditio non va-
25 leret, † & bona eſſent reſtituenda fideicommiſſario, neque ſufficeret ſola reſtitutio pretij *Gloſ. & Bart.in l.quidam. §. ſi quis filiũ. in princ. gloſ.magn. ff.ad trebellian. Bald.in auth. res quæ. in princ. C. commun.de legat. Oſaſc.deciſ.73 n.1. Alex.conſ.3.n.2.lib.3. Roland.conſ.81.n.1. & 2.lib.2. & conſ. 9. n.24. lib.1. Dec. conſ.38. circa primum dubium. n.4.in fin. Aym. conſ.77. n.18. Marſil.ſing. 31. valet. n.1. Ruin.conſ.109.n.21. verſ.tertio comprobatur. lib.2. Socin. Iun. conſ.129. n.19.lib.1. Menocb.conſ.44.n.16.lib.1.Rimin. Iun. conſ.313. n.75. lib.3. & conſ. 371.n.89. lib. 4.* cum alijs per *Turret. de effect. & defect.clauſul.codicillar.q.77. effect.27.n.1. Cepbal.conſ.261.n.31.lib.2. Dilect.de art.teſtan.*
26 *caut.9. tit.9. in princ.* † Et iſta opinio eſt verior, quidquid *Ang.* & alij relati per *Petr.de fideicommiſſ. q.3.n.41.* contrarium ſentiant, quod ſufficiat ignorantia ſola alienãtis, cum ſit contra *tex.in d.§.fin.* vbi requiritur ignorantia vtriuſque,prout notat *Neuizan.conſ. 32. n.9.*

Quæ procedunt ſiue iſta ignorantia habuerit originem à facto defuncti prohibentis codi-
27 cillos,† in quibus erat deſcriptum fideicommiſſum non aperiri, niſi poſt mortem hæredis grauati, ſed etiam vndecũque talis ignorantia proceſſerit ſecundum magis communem opinionem, de qua teſtatur *Oſaſc. deciſ. 74.n. 2. poſt Opiz.in l. filiusfamilias. §.diui. col.14. verſ.nec obſtat. ff. de legat.1. Alex. in l.marcellus. §.res quæ.col.2. ff.ad trebellian. & conſ.3. n.2. lib.3. Facbin. controuerſ.iur. lib.5.c.28.in fin. Socin.conſ.49.n.12.lib.1.*

An autem prædicta habeant locum, quando fideicommiſſum eſſet vniuerſale, non autem
28 particulare † diſſentiũt Doctores,quia multi

tur

tenent, quod quando esset particulare, non valeat alienatio, cum *tex. in d. §. fin.* loquatur in vniuersali *Osasc. decis. 73. n. 4. Menoch. cons. 44. n. 18. post Imol. & Alex. in l. marcellus. §. res quæ. ff. ad trebellian. Turret. de effect. & defect. clausul. codicillar. q. 77. effect.*
29 *27. n. 16.* † Quamuis contrarium latè defendat *Ruin. cons. 66. n. 7. cum seq. lib. 2.* quia dispositio *d. §. fin.* est fundata in ignorantia ementis, & vendentis, ideo habebit locum tam in fideicommisso vniuersali, quam par-
30 ticulari, † cum tantum operetur genus quo ad omnia, quantum prouisio specialis quo ad speciem *l. si duo. ff. de administrat. tut.* & ita etiam concludit *Castr. in l. vlt. §. sed quia nostra. n. 4. C. commun. de legat. Petr. de fideicomm. q. 3. n. 40. in fin. Socin. in l. marcellus. §. res quæ. ff. ad trebellian.* & sequitur etiam *Fachin. controuers. iur. lib. 5. c. 29. vers.*
31 *secundo notandum est. in fin.* † Vbi etiam, quod habebit locum ista dispositio in alienatione ex titulo lucratiuo, nedum oneroso, quidquid aliud sentiat *Cuman. in l. quidam ita. §. si quis cum filium. ff. ad trebellian.*

Quando tamen res esset subiecta restitutioni purè, vel in diem certam, tunc non valebit
32 alienatio, † nec militabit dispositio *d. §. fin.* cum grauamen debeat esse conditionale, vt per *Castr. in d. §. sed quia nostra. n. 4. Osasc. decis. 73. n. 3. Fachin. d. c. 5. vers. tertio notandum. Alex. in l. marcellus. §. res quæ. n. 4. ff. ad trebell. Petr. de fideicommiss. q. 3. n. 40.* Prout
33 etiam non habebit locum, † quando vltra fideicommissum, adesset expressa prohibitio testatoris de non alienando, quia tunc neque ignorans posset alienare ignoranti *Grat. cons. 91. n. 13. & 14. lib. 1. Osasc. decis. 73. in fin. Fachin. d. c. 5. vers. quarto notandum. fol. 587.* & ita etiam tenuit *Rot. coram R. P. D. Oradino Romana vinearum de Maximis. 5. Martij. & 12. Nouembris 1575. inter decis. Rot. diuers. decis. 21. & 22. p. 1.*

In quo tamen distinguendum est considerando duos effectus, qui possunt resultare ex alienatione facta contra prohibitionem testato-
34 ris † nempe incursum pœnæ, & nullitatem alienationis, tam quo ad personas alienantium, quam quo ad personas emptorum, si enim loquimur quo ad primum effectum caducitatis respectu alienantis, & in hoc casu non erit locus caducitati stante ignorantia fideicommissi *iuxta l. vlt. §. fin. ff. de legat. 2.*
35 Cum † aliud sit respectu auocationis bonorum à possessoribus, tunc enim alienatio fuit nulla stante expressa prohibitione alienandi, per quam impeditur translatio dominij in emptorem; eiusque hæredes *l. cum pater. §. libertis. ff. de legat. 2. l. 2. ff. pro emptor.* & notatur *in l. marcellus. §. res quæ. ff. ad trebell. & in d. l. fin. §. vlt. ff. de legat. 2. Petr. de fideicommiss. q. 3. n. 40.* Vnde merito erit locus rei vendicationi *Barbat. cons. 14. in fin. lib. 4.* Et secundum istam distinctionem intelligitur *decisio R. P. D. Oradini inter decis. Rot. diuers. decis. 21. & 22. p. 1.* prout declarauit *Rot. coram R. P. D. Caualerio Lodien. fideicommissi. 2. Decembris 1609.* quæ est *decis. 268. n. 2. vsque ad 5. p. 2. in recentiorib.*

Quibus etiam addendum est, quod non erit locus dispositioni *d. l. fin. §. vlt. ff. de legat. 2.*
36 quando † ille, qui ignorans alienauit rem subiectam restitutioni in ignorantem fideicommissum, non est soluendo, nec eius hæres, quia tunc in subsidium poterit vendicari talis res alienata *l. planè. 47. §. qui rogatus. ff. de legat. 1. Ias. in auth. res quæ. n. 2. C. commun. de legat. Socin. Iun. cons. 137. n. 5. lib. 1. Fachin. controuers. iur. lib. 5. c. 28. in princ. vers. primo notandum est non esse locum. Castr. cons. 94. clarum est in iure. lib. 2. Alex. in l. marcellus. §. res quæ. col. 2. vers. limita etiam & tertio. ff. ad trebellian. Menoch. cons. 40. n. 19. lib. 1.*

EPITOME.

Donatio quando sit iudicanda inter viuos, licet in ea fiat mentio mortis. ¶ Et quid stante iuramento. ¶ Et assertione meritorum. ¶ Et confirmatione per mortem donantis. ¶ Temporis breuitas quando annullet interpositionem decreti. ¶ Testamentum an dicatur, si in eo adsit institutio hæredis, quamuis testator dixerit velle facere codicillos. ¶ Donans ob bene merita an debeat adhibere solemnitates statuti. ¶ Domus appellatione, quæ veniant. ¶ Iura, & pertinentiæ, quas accessiones comprehendant. ¶ Et quando sit probandum, quod spectent ad concedentem, vt veniant in donatione. ¶ Expressio confinium an faciat, vt sit concessum quidquid intra eos demonstratur, quamuis non adsit aditus. ¶ Verba quando restringant concessionem. ¶ Substantia actus an prius sit probanda, vt sit quærendum de illius qualitatibus. ¶ In donatione quo casu debeatur euictio siue incipiat à traditione, siue à promissione. ¶ Et quid si fuerit donatum ob benemerita. ¶ Et quando de illis stetur assertioni donantis. ¶ Et quid si adsit promissio euictionis. ¶ Vel conuentio de conseruando indemnem donatarium. ¶ Vel de faciendo bonam donationem cum similibus clausulis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio est inter viuos, quamuis in procœmio ipsius sit facta mentio mortis. n. 4. & 5.*
2 *Verba debent inseruire menti, non autem mens verbis.*
3 *Testamentum dicitur quando adest institutio hæredis, quamuis dictum sit, quod testator voluit facere codicillos.*
6 *Donans ob causam meritorum censetur donare inter viuos.*

Iura-

vires etiam ex mente legis *Craff.* qui alios allegat *in §. inuentarium.q.21. ad fin.*

Præsertim, quia tractatur de eximendo hæredem à præstatione annui legati, quòd æqui-
15 paratur legato vsusfructus † *l.in singulos annos. 8. ff. de annuis legat.* & videtur limitatum ad vires patrimonij, cum annuum legatum, seu annua quantitas relicta à testato-
16 re censeatur legata† in causam alimentorum *l.Stichus.§.titia.ff.de aliment.& cibar.legat. l.titia.in princ.ff. de ann.legat. Bart. & alij in l.si Stichum. §.stipulatio. ff.de verb.obligationib.* latè *Surd. de alim. tit.2. q.12. n.1.* Quando autem aliquid relinquitur soluen-
17 dum de viribus patrimonij, † non attendimus, quod hæres non fecerit inuentarium, nec illius omissio facit eũ plus teneri, quàm sit in hæreditate *Bald. in l. 1. C. de his quæ pæn. nom.* vbi concludit, quod hæres omisso inuentario non tenetur vltra vires hæredi-
18 tarias, quando testator iussit soluere † de bonis suis *Corn.conf.180.multitudo.col.6. in fin. n.9. lib. 4.* cum alijs, quos late adducit *Surd.de alim.tit.8. priuil.13.n.3.vsque ad 6.*

Maximè, quia legatum annuum debet solui de fructibus *l.firmio.26.§. pater. vbi Glos. in*
19 *verb. non initio.* † *ff. quand. dies legat.ced. l. apud Iulianum. aliàs incip. aphricanus. 40. §. hæres. ff. de legat.1. l liberto.21. §.1. ff. de ann.legat. Surd.decis.28.n.2.* vbi ex hoc cõcludit, quod pro isto legato annuo dabitur solum actio contra eum, qui fructus percepit, vnde onus soluendi huiusmodi legata
20 non spectabit ad fideicommissarium,† sed ad hæredem, & eum, qui illi successit, si constat, quod perceperit fructus *Aym.conf.19.n.16. ad med. Ias. conf.95. ad fin. lib.1. Natt. conf.323.n.5.*& per consequens, si fructus non
21 sufficiunt ad solutionem legati, † non tenetur hæres de suo *l. si debitor. §. verisimile. ff. de contrah. empt. l. cum certus. de tritic. vin. & oleo legat. Benintend. decis.64.n.1.in fin. Surd.decis.28.n.8.& 9.*

Quamuis ista non sint multum tuta, quia prædicti Doctores loquuntur, quando legatum
22 esset præstandũ de bonis hæreditarijs,† secus autẽ quando esset taxatum simpliciter, vel fuisset certa quantitas relicta, tunc enim videtur, quod potius hæres debeat integrum legatum præstare, si non confecit inuentarium *Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 13. n.6. & 7.* Ideo melius erit se fundare in restitutione, quæ erit concedenda stante specie facti supra narrata, Non obstante quod in testamento adsint multa, ex quibus potuisset colligi per hæredem adesse magnum æs aliẽnũ in hæreditate, itaut ex hoc videatur posse prætendi adfuisse aliquam negligentiam in hærede, Quia respondetur in facto, ex eodem testamento apparere iustã ignorantiã hæredis, dum fideicommissum, quod testator asseruit non esse validum, fuit postea declaratum esse legitimum, adeo vt ex ista proba-
23 bili ignorantia sit ei succurrendum, † prout dicimus de hærede maiore, qui adiuit absque inuentario, qui restituitur, si appareat seorsum ex codicillis multa esse soluenda, de quibus non constabat in testamento ob iustam ignorantiam, argumento *l. fin. §. vlt. ff. de legat. 2. Intrigliol. de substitut. q. 94. n. 15. centur.3.* latè *Fachin. controuers.iur.lib.5.c.28.per tot.* vbi multa ad intellectum *d.§.vlt. Osasc. decis. 73. n.1. cum seq. Costa de fact. scient. & ignorant. distinction. 37. centur. 1. n. 15.*

Et quidem est notanda dispositio *d.l.fin. §.vlt. ff. de legat.2.* vbi maritus instituit vxorem
24 ex asse, † mandando suos codicillos aperiri post mortem eiusdem vxoris, in quibus codicillis iussit per eam esse alteri restituendam hæreditatem suam, si enim vxor vendiderit aliquid de bonis hæreditarijs, valebit alienatio, & pretium solum dabitur fideicommissario, non obstante fideicommisso, tãquam bona fide fuerit facta per venditricem ignorantem emptori etiam ignoranti, requiritur enim, quod vterque ignorauerit huiusmodi grauamen, nam alias venditio non va-
25 leret, † & bona essent restituenda fideicommissario, neque sufficeret sola restitutio pretij *Glos. & Bart.in l.quidam. §. si quis filiũ. in princ. glos.magn. ff.ad trebellian. Bald.in auth. res quæ. in princ. C. commun.de legat. Osasc.decis.73 n.1. Alex.conf.3.n.2.lib.3. Roland.conf.81.n.1. & 2.lib.2. & conf.9. n.24. lib.1. Dec. conf.38. circa primum dubium. n.4.in fin. Aym. conf.77. n.18. Marsil.sing.31. valet. n.1. Ruin.conf.109.n.21. vers.tertio comprobatur. lib.2. Socin.Iun. conf.129. n.19.lib.1. Menoch.conf.44.n.16.lib.1. Rimin. Iun. conf.313. n.75. lib.3. & conf. 371. n.89. lib. 4.* cum alijs per *Turret. de effect. & defect.clausul.codicillar.q.77.effect.27.n.1. Cephal.conf.261.n.31.lib.2. Dilect.de art.testan.*
26 *caut.9. tit.9. in princ.* † Et ista opinio est verior, quidquid *Ang.* & alij relati per *Petr.de fideicommiss. q.3.n.41.* contrarium sentiant, quod sufficiat ignorantia sola alienãtis, cum sit contra *tex.in d.§.fin.* vbi requiritur ignorantia vtriusque, prout notat *Neuizan.conf.32. n.9.*

Quæ procedunt siue ista ignorantia habuerit originem à facto defuncti prohibentis codi-
27 cillos,† in quibus erat descriptum fideicommissum non aperiri, nisi post mortem hæredis grauati, sed etiam vndecũque talis ignorantia processerit secundum magis communem opinionem, de qua testatur *Osasc. decis. 74.n.2. post Opiz.in l. filiusfamilias. §.diui. col.14. vers.nec obstat.ff. de legat.1. Alex. in l.marcellus. §. res quæ.col.2. ff.ad trebellian. & conf.3. n.2. lib.3. Fachin. controuers.iur. lib.5. c.28.in fin. Socin.conf.49.n.12.lib.1.*

An autem prædicta habeant locum, quando fideicommissum esset vniuersale, non autem
28 particulare † dissentiũt Doctores, quia multi

tur

tenent, quod quando esset particulare, non valeat alienatio, cum *tex. in d. §. fin.* loquatur in vniuersali *Osasc. decis. 73. n. 4. Menoch. cons. 44. n. 18. post Imol. & Alex. in l. marcellus. §. res quæ. ff. ad trebellian. Turret. de effect. & defect. clausul. codicillar. q. 77. effect.*
29 *27. n. 16.* † Quamuis contrarium latè defendat *Ruin. cons. 66. n. 7. cum seq. lib. 2.* quia dispositio *d. §. fin.* est fundata in ignorantia ementis, & vendentis, ideo habebit locum tam in fideicommisso vniuersali, quam par-
30 ticulari, † cum tantum operetur genus quo ad omnia, quantum prouisio specialis quo ad speciem *l. si duo. ff. de administrat. tut.* & ita etiam concludit *Castr. in l. vlt. §. sed quia nostra. n. 4. C. commun. de legat. Petr. de fideicomm. q. 3. n. 40. in fin. Socin. in l. marcellus. §. res quæ. ff. ad trebellian.* & sequitur etiam *Fachin. controuers. iur. lib. 5. c. 29. vers.*
31 *secundo notandum est. in fin.* † Vbi etiam, quod habebit locum ista dispositio in alienatione ex titulo lucratiuo, nedum oneroso, quidquid aliud sentiat *Cuman. in l. quidam ita. §. si quis cum filium. ff. ad trebellian.*

Quando tamen res esset subiecta restitutioni purè, vel in diem certam, tunc non valebit
32 alienatio, † nec militabit dispositio *d. §. fin.* cum grauamen debeat esse conditionale, vt per *Castr. in d. §. sed quia nostra. n. 4. Osasc. decis. 73. n. 3. Fachin. d. c. 5. vers. tertio notandum. Alex. in l. marcellus. §. res quæ. n. 4. ff. ad trebell. Petr. de fideicommiss. q. 3. n. 40.* Prout
33 etiam non habebit locum, † quando vltra fideicommissum, adesset expressa prohibitio testatoris de non alienando, quia tunc neque ignorans posset alienare ignoranti *Grat. cons. 91. n. 13. & 14. lib. 1. Osasc. decis. 73. in fin. Fachin. d. c. 5. vers. quarto notandum. fol. 587.* & ita etiam tenuit *Rot. coram R. P. D. Oradino Romana vinearum de Maximis. 5. Martij. & 12. Nouembris 1575. inter decis. Rot. diuers. decis. 21. & 22. p. 1.*

In quo tamen distinguendum est considerando duos effectus, qui possunt resultare ex alienatione facta contra prohibitionem testato-
34 ris † nempe incursum pœnæ, & nullitatem alienationis, tam quo ad personas alienantium, quam quo ad personas emptorum, si enim loquimur quo ad primum effectum caducitatis respectu alienantis, & in hoc casu non erit locus caducitati stante ignorantia fideicommissi *iuxta l. vlt. §. fin. ff. de legat. 2.*
35 Cum † aliud sit respectu auocationis bonorum à possessoribus, tunc enim alienatio fuit nulla stante expressa prohibitione alienandi, per quam impeditur translatio dominij in emptorem, eiusque hæredes *l. cum pater. §. libertis. ff. de legat. 2. l. 2. ff. pro emptor.* & notatur *in l. marcellus. §. res quæ. ff. ad trebell. & in d. l. fin. §. vlt. ff. de legat. 2. Petr. de fideicommiss. q. 3. n. 40.* Vnde merito erit locus rei vendicationi *Barbat. cons. 14. in fin. lib. 4.* Et secundum istam distinctionem intelligitur *decisio R. P. D. Oradini inter decis. Rot. diuers. decis. 21. & 22. p. 1.* prout declarauit *Rot. coram R. P. D. Caualerio Lodien. fideicommissi. 2. Decembris 1609.* quæ est *decis. 268. n. 2. vsque ad 5. p. 2. in recentiorib.*

Quibus etiam addendum est, quod non erit locus dispositioni *d. l. fin. §. vlt. ff. de legat. 2.*
36 quando † ille, qui ignorans alienauit rem subiectam restitutioni in ignorantem fideicommissum, non est soluendo, nec eius hæres, quia tunc in subsidium poterit vendicari talis res alienata *l. planè. 47. §. qui rogatus. ff. de legat. 1. Ias. in auth. res quæ. n. 2. C. commun. de legat. Socin. Iun. cons. 137. n. 5. lib. 1. Fachin. controuers. iur. lib. 5. c. 28. in princ. vers. primo notandum est non esse locum. Castr. cons. 94. clarum est in iure. lib. 2. Alex. in l. marcellus. §. res quæ. col. 2. vers. limita etiam & tertio. ff. ad trebellian. Menoch. cons. 40. n. 19. lib. 1.*

EPITOME.

Donatio quando sit iudicanda inter viuos, licet in ea fiat mentio mortis. ¶ Et quid stante iuramento. ¶ Et assertione meritorum. ¶ Et confirmatione per mortem donantis. ¶ Temporis breuitas quando annullet interpositionem decreti. ¶ Testamentum an dicatur, si in eo adsit institutio hæredis, quamuis testator dixerit velle facere codicillos. ¶ Donans ob bene merita an debeat adhibere solemnitates statuti. ¶ Domus appellatione, quæ veniant. ¶ Iura, & pertinentiæ, quas accessiones comprehendant. ¶ Et quando sit probandum, quod spectent ad concedentem, vt veniant in donatione. ¶ Expressio confinium an faciat, vt sit concessum quidquid intra eos demonstratur, quamuis non adsit aditus. ¶ Verba quando restringant concessionem. ¶ Substantia actus an prius sit probanda, vt sit querendum de illius qualitatibus. ¶ In donatione quo casu debeatur euictio siue incipiat à traditione, siue à promissione. ¶ Et quid si fuerit donatum ob benemerita. ¶ Et quando de illis stetur assertioni donantis. ¶ Et quid si adsit promissio euictionis. ¶ Vel conuentio de conseruando indemnem donatarium. ¶ Vel de faciendo bonam donationem cum similibus clausulis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio est inter viuos, quamuis in procemio ipsius sit facta mentio mortis. n. 4. & 5.*
2 *Verba debent inseruire menti, non autem mens verbis.*
3 *Testamentum dicitur quando adest institutio hæredis, quamuis dictum sit, quod testator voluit facere codicillos.*
6 *Donans ob causam meritorum censetur donare inter viuos.*

Iura-

7 *Iuramentum appositum in donatione facit illam præsumi inter viuos.*
8 *Donatio, quæ non valet in vim actus irreuocabilis, sustinetur tamquam causa mortis. n.10.*
9 *Vtile per inutile non vitiatur.*
11 *Donatio, quãdo morte donantis confirmetur.*
12 *Dispositio non valet, si in ea deficiat consensus.*
13 *Contractus non sumit robur à falsa denominatione, sed à substantia negotij.*
14 *Decretum facit præsumere omnia solemniter acta.*
15 *Breuitas temporis annullat decretum de iure, secus de consuetudine. n.16.*
17 *Donatio ob benemerita sustinetur absque solemnitatibus.*
18 *Domus appellatione, quæ veniant. n.37.*
19 *Iura & pertinentiæ includunt omnia, quæ quoquo modo accedunt, & ad rem pertinent. Amplia vt n.20.*
21 *Accessiones, seu accessoria vocantur à Iurisconsultis, quæ per Pontifices dicuntur pertinentiæ.*
22 *Probandum est pertinentias spectare ad donantem, ad hoc vt illæ veniant in donatione facta de re cum pertinentijs.*
23 *Donatio ob benemerita est amplianda.*
24 *In donatione domus veniunt omnia cohærentia, & annexa. Intellige vt n.25.*
26 *Expressio confinium facit, vt censeatur concessum quidquid intra fines demonstratur, quando res confinata est in dominio concedentis. n.27. Amplia quamuis non adsit aditus. n.28. Declara vt n.30.*
29 *Confines apponuntur ad certificandam rem concessam.*
31 *Verba quando censeantur apposita demonstratiuè, seu limitatiuè, & restringant concessionem. n.32.*
33 *Præsumptio vna tollit aliam, & plures vincunt vnam n.34.*
35 *Præsumptio non attenditur, vbi constat de veritate.*
36 *Notorium præsumptionis cedit notorio probationis.*
38 *Substantia actus est prius probanda, & postea quærendum de qualitate illi inhærente.*
39 *Bona præsumuntur libera, nisi contrarium probetur.*
40 *Præsumitur quis possidere nomine suo, non alieno.*
41 *Pluralitas rerum est præsumenda, & identitas debet probari. n.44.*
42 *Habens rem liberam dicitur habere directum, & vtile dominium.*
43 *Verba pleno iure important integritatem.*
45 *Hæres adeundo quasi contrahit, & voluntatem defuncti tenetur seruare. n.46. & 54.*
47 *Euictio debetur in donatione, si fuerit conuenta, vel sit promissum de conseruando indemnem donatarium, vel de faciendo bonam donationem. n.48. & 49. Amplia vt n.50.*
51 *Assertioni donantis de benemeritis statur, quando non sumus in personis prohibitis. Declara vt n.52.*
53 *Donatio ob causam meritorum æquiparatur dationi in solutum, & in ea debetur euictio siue incipiat à promissione, siue à traditione.*

CAPVT DCLVII.

PRimus Iudex protulit sententiam ad fauorem Mariæ super validitate donationis eidem per Damianam factæ, quàm secundus Iudex reuocauit, Vnde cum postea in Rota de istarum sententiarum rectitudine quæreretur, fuit datum dubium, quæ illarum esset confirmanda, & resolutum pro confirmatione primæ, & reuocatione secundæ, vt in decisione in huiusmodi causa *Romana donationis corã R. P. D. Remboldo. 10. maij. 1617.* Adde supr. ad c. 96. n. 5. cũ seq.
1 ob illam † rationem, quia instrumentum donationis fuit inter viuos, non obstante quod in prohemio ipsius fuerit facta mentio mortis, ex hoc enim non arguitur, quod donatrix non voluerit irreuocabiliter donare, quia voluntas contrahentium magis colligitur ex substantia contractus, quàm ex ver-
2 bali ipsius denominatione, † cum verba quidẽ menti, non autem è contra, mens verbis inseruire debeat *Rip. in l. si vnquam. n.19. C. de reuoc. donat. Angel. in l. illud. §. tractari. ff. de iur. codicill.* vbi quod si in scriptura legitur institutio hæredis, dicitur testamentum,
3 licèt † ibi dicatur talis volẽs facere codicillos, & sequitur *Alex. cons. 141. ad fin. lib. 1. Surd. cons. 450. n. 34. Card. Seraph. decis. 1362. n. 5. & decis. 1379. n. 4.*
Cum etiam censendum sit, quod dictæ mortis mentio facta fuerit, vel ad ostendendam causam donationis, vel ad demonstrandum tem-
4 pus, † in quo donatio effectum sortiri debebat iuxta *tex.* expressum *in l. vbi ita donatur. ff. de donat. caus. mort. Bald. in l. 2. n. 6.*
5 *C. de iur. dot.* † & in puncto donationis, in cuius prohæmio mortis mentio facta fuit *Natt. cons. 104. n. 12. & seq. Rol. cons. 61. n. 50. lib. 2. Franc. decis. 213. n. 8. & ibi Amendol. in addit. n. 38.* vbi etiam allegat *Nicol. Salernitan. in repet. l. quæ dotis. ff. solut. matrim. Magon. decis. Lucens. 87. n. 12.*
Et clarius colligitur mens donantis, quod voluerit donare inter viuos, cum talem dona-
6 tionem fecerit ex causa meritorum, † quo casu censetur facta donatio irreuocabilis inter viuos *l. si pater. §. 1. ff. de donat. Rip. in l. si vnquam. n. 29. & ibi Tiraq. in verb. donatione largitus. n. 53. ad med. C. de reuocand. donationib. Rol. cons. 61. n. 49. lib. 2. Bald. in l. si. mortis. ante med. C. ad leg. falcid.* iuxta notata per *Rom. Cum. & alios in l. quæ dotis. ff. solut. matrimon. &* iuxta *l. si cum patrem. C. de iur. dot. Socin. cons. 137. col. 2. lib. 1.* quod est duplicatum *cons. 232. lib. 2.* Præsertim quia

quia donãs expresse declarauit donare pura,
mera, valida, simplici, & irreuocabili do-
natione, quæ causa mortis dicitur, Nam
ex hoc apparet, quod errauit circa denomi-
nationem contractus tantum, non autem cir-
ca eius substantiam, quia re vera pure, & ir-
7 reuocabiliter donare intellexit, † Maxime
stantibus alijs clausulis, de quibus in d. do-
natione, vltra iuramentum, cum multis ibi-
dem contentis, quæ constituunt claram do-
nationem inter viuos, prout late dixi *supr.
c.96.n.5.vsque ad* 18. quæ omnia ibi adducta
applicantur casui nostro, itaut opus non sit
illa iterum repetere, & concludit etiam
*Roland.consf.61. per tot. lib.2. Magon. decis.
Lucens.* 87. *col.* 1. *&* 2.

Addebatur in d. decisione, quod etiam dato
quod talis donatio non valeret in vim dona-
8 tionis inter viuos, † Tamen sustinebatur tã-
quam donatio causa mortis, cum vtile non
9 vitietur per inutile † *l.* 1. *§.sed si mihi.ff. de
verbor.obligat.c.non debet. de regul.iur.in 6.
Tiraq. de retract. conuention. in fin. n.*143.
10 & in† terminis donationis *Bart.cons.*108.*n.*2.
*vers.sed si adyceretur.lib.*2.*Ang.cons.*106.*n.*1.
*Alex. cons.*152. *n.*13. *lib.*6. *& cons.* 83. *n.* 15.
*vers. & similiter.lib.*2. *Surd. cons.*450. *n.*56.
& 57. *lib.*3. Vnde rectè per sententiam fue-
runt bona assignata Mariæ donatrici vigore
11 dictæ donationis,† tamquam illa fuerit mor-
te Damianæ donantis confirmata *Roman. in
l. si donatione.n.*19.*C.de collat. Surd.cõs.*171.
n. 17. *lib.* 2. cum alijs adductis *supr. c.* 172.
n. 16. *&* 17.

Neque obstabat, quod curator datus Damianæ
donanti ad effectum auctorizandi donationẽ
fuerit datus solum pro donatione causa mor-
12 tis, † non autem pro donatione inter viuos,
vnde illa non subsistit, tamquam deficiat cõ-
sensus *Glos. in l. si per errorem. in verb. er-
ror. ff.de iurisd. omn. iudic. Bero. cons.*22.*n.*
42.*lib.*1.*Aym.cons.*144.*n.*16. Quia cum appa-
reat verè fuisse donatum inter viuos, vt di-
ctum est, censetur etiam datus curator ad
præstandam auctoritatem tali donationi, non
autem causa mortis, cum donans non ita do-
nauerit, & sic nullus adest error, & remanet
firmus consensus quo ad actum inter viuos,
13 non obstante † denominatione falsa, à qua
contractus non sumit robur, cum sit consi-
derandus effectus, qui ex substantia instru-
menti colligitur *Bald. in l. imperator. col.*3.
*de stat.homin.Roman.cons.*509.*n.*1. *vsq; ad* 7.

Nec fuit habita ratio decreti interpositi absque
causæ cognitione, Cum pro illo præsumatur,
14 & quod causa sit iustificata, & quod † omnia
solemniter fuerint gesta *l. & si præses. C. de
præd.minor. Imol.cons.*98.*n.*8.*& cons.*99.*n.*6.
*Surd.decis.*106. *n.*9. *Card. Seraph. decis.*737.
*n.*6. *Becc.cons.*52.*n.*13. *Alciat. præsumpt.* 10.
in princ. reg. 3. *Vasq. quæst.illustr. c.* 29.

Et quamuis breuitas temporis annullet decre-
tum, quasi tunc non potuerit causæ cogni-
15 tio interuenire † *Alex. cons.* 179. *n.* 8. *lib.*7.
*Paris.cons.*98.*n.*18.*lib.*1.*Purpur.in l. pacta
nouissima.n.*70.*C.de pact. Becc.cons.*52.*n.*111.
cum seq. Tamen stante consuetudine Vrbis
16 interponendi decreta incontinenti, † illa
sustinentur, cum potuerit iudex ante illorum
interpositionem extraiudicialiter se infor-
masse de causis, & earum veritate *Imol.cons.*
98.*n.*10. *Gabr.de sentent.conclus.*5.*n.*34.*in fi.
Achill.decis.*199.*alias.*3. *de præsumpt. Rot.di-
uers.decis.*155.*n.*2.*& decis.*458. *n.*2.*p.*1.*& de-
cis.*957.*p.*3.*lib.* 3.cum multis relatis in causa
Amerina domus. 26. *nouembris.* 1616. late
*Surd.decis.*334. *n.*2. *vsque ad* 23. *lib.* 3. cum
alijs de quibus *supr.c.*153.*n.*11.*cum seq.*

Et magis in casu nostro non requirebatur ali-
quod decretum, tamquam donatio fuerit fa-
17 cta ex causa meritorum, † & à muliere ad fa-
uorem mulieris, tunc enim sustinetur etiam
absque solemnitatibus *Rot. diuers.decis.*557.
& decis. 559. *p.* 1.

Hactenus decisio, quæ non fuit amplius contro-
uersa, sed per impugnantem donationem
acceptata, & cum pro executione sententiæ
fuerit processum ad assignationem bonorum
donatorum, fuit multum instatum super ex-
cessu executionis, de quo tamen dicebam
non constare, quia donatio, de qua in instru-
mento exhibito, comprehendit domunculam
cum duabus stantijs, quarum appellatione nõ
venit aditus paruus subtus dictas stantias,
itaut sit habendus pro vna stantia, cum ille
deseruiat pro introitu, & non pro stantia, vn-
de intelligentur donatæ duæ stantiæ existen-
tes in domuncula, vna videlicet super aliam,
& etiam aditus, ex quo itur ad d. duas stan-
18 tias, † cum domus contineat atrium, por-
ticum, aditum, solum, superficiem, claustrum,
cameras, tectum, parietes, fundamenta,
hostium, portam, ac similia, quæ omnia di-
cuntur pars domus, & veniunt in venditio-
ne, seu donatione domus *l. superficies. de
rer. vendicat. l.solum.ff.eod.tit.l. rerum mix-
tura.de vsucap. Alberic. de statut. q.*203. *n.*2.
*tom.*2.*fol.*53.*Bart.in l.quod conclaue.*47.*ff. de
damn. infect. & in l.cætera.§.hoc senatus.&
in l.quod in rerum.§. si quis post.ff.de legat.*
1. *Albert. Brun. de mutat. & transformat.
n.*45.*tom.*17.*fol.*393.*Bero.cons.*165.*n.*20.*lib.*
1. *& cons.*177. *n.* 20. *lib.*3.

Quæ sine difficultate procedunt, quia fuit do-
nata d.domuncula cum iuribus, & pertinen-
19 tijs, in quibus verbis includũtur omnia,† quę
domui donatę quoquomodo accedunt tã pro
vtilitate, & vsu, quàm pro necessitate ipsius
siue inspiciamus statutum, siue consuetudinẽ
seu legem, etiamsi sint mobilia, & omnia
quæ ad eam rem pertinent, nisi ea, quæ spe-
cialiter actum est non venire *Hier. de Mont.*
20 *de finib. regund. c.*80. † vbi etiam quod ve-
niunt cuncta, quæ adherent rebus principa-
libus, siue corpora adhereant, siue iuribus in-
corporalibus, & tam ea quæ consistunt in

possessione, quàm in iure, & iurisdictione *Bald.cons.420.lib.1.Glos.& Ang. in l. qui tabernas. ff. de furt. Ferrar. in praxi.in form. libell.act.real. in verb. cum pertinentijs. n.1. & 2. Rebuff. in l.verbum illud pertinere. 181. col.3. in princ. vers. decimoquarto. de verbor. significat.Alex.cons.43.de celerrima. n.1. lib.1.Innoc.in c. cum ad sedem. de restitution spoliator.late Menoch.cons.140.in fin. n.24.lib.2.& cons.504.n.46.vsque ad 49. lib. 6.& cons.401.n.148.vsque ad 153.lib.5.Ceph. cons.144.n.22. & 23.lib.1. Surd.cōs.429.n.2. lib.3. Aym.cons.480.n.1.& cons.895.n.5.Bursat.cons.9.n.1.cum seq. Dec. cons.516. quoniā causa ista n.24.& 25.Socin.cons.47.n.4.lib.1.*

21 Et quod † Iurisconsulti vocant accessiones seu accessoria, Pontifices dicunt pertinentias *Rebuff. in d. l. verbum illud pertinere. 181. col.3.in princ.vers.decimoquarto. de verbor. significat.* Cum etiam probatum fuerit, quod tales pertinentiæ spectant ad concedentem,

22 prout † ista probatio requiritur, quādo alius possidet *Menoch. cons.395. n.23.& 24. lib.4.* Intelligitur enim quatenus pertinent *Rimin. Iun.cons.90.n.24.Aym.cons.293.col.4.*& multa de pertinentijs in *tract. de clausul.p. 2. claus.238.fol.258. Bertazol. eod. tit. de clausul.glos.13.claus.26.Gabr.de verb. significat. conclus.10.n.1.cum seq.Card. Tusc.conclus. 323. incip. pertinintiarum. tom.6.fol.225.*

Vlterius sumus in donatione propter benemerita, prout talem esse declarauit *Rot.* in huiusmodi causa *Romana donationis coram*

23 *R.P.D.Remboldo.11.Maij.1617.* † quod facit vt donatio, vel similis dispositio debeat ampliari, eam latissimè interpretando *Dec. cōs. 468. superiori anno. col.3. n. 14. & cons.498. viso casu proposito. col.2. n.11. vers. accedit. Alex. in l. 3. in princ. col.1. vers. secundo limita.ff.quod quisque iur. Abb. cons.30. col.2. vers. quinto & vltimo. lib. 2.Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n.48. C.de reuocand. donationib.*

Quamuis etiam sufficeret, quod essemus in simplici donatione domus, cum etiam in ea

24 fiat lata interpretatio, † vt veniant omnia coherentia, & illi annexa, & cum omni iure & pertinentijs *Alex.cons.penult.lib.2.& cons. 54.n.4. lib.3. & in l. si quando. 2. post Bart. ibi in princ.C.de bon.vacant. lib.10. per tex. in l.via constitui.§.penult.& fin.ff.de seruitut. rusticor. prædior.l. vxorem.§.legauerat. ff. de legat.3. Hier.de Mont. de finib. regend. c.80 n.2.tom.3.p.2.fol.353.Cepoll.de seruitut. rusticor.prædior.c.26. de mari. n.19. Bald. in l. beneficium. in 1. lectur. col. 2. post princ. vers. item nota quod princeps. n.3. de constit. princip. Rebuff.in l. verbum illud pertinere. 181. col.3. in princ. vers. decimoquarto. de*

25 *verb. signific. fol.823.* † Maxime contra concedentem, & eius hæredes, quidquid sit respectu tertij *Innoc. in c. cum dilectus.de donation.Bald. in l. beneficium. in 2. lect. ad fin.vers.tu dic quod latissimè.ff. de.constitut. princip.*

Accedat, quod per donantem fuerunt specificata hinc inde confinia rei donatæ, quæ continent vtrasque stantias, cantinam, & alia

26 domui annexa, † adeo vt dicatur donatum quidquid fuit intra dictos fines demonstratum *Rot.* in specie *cons.5.n.1 in fin. vers.in contrariam tamen partem.col.1.*de quo multa *Bero.cons.160. n.8. lib.1. per tex.in l.si fines. C.de euiction.l. for.na.ff.de censib.l.patronus. §.1. & 2. de legat.3. Salic. in l.2. q. penult. C. de contrab. empt. Alex. cons. 54. in princ. lib.3. Franc. in c. ad decimam. n.4. de restit. spoliat.in 6. Dec.cons.146. pro tenui. col.3.in fin.n.14.& cons.347.col.3. post med. vers. & ad hoc facit. Paris.cons.64.n.9.lib.1. Ferret.*

27 *cons.91. n.1. Aym. cons.105. n. 1.* † vbi quod idem est in legatis, seu donationibus, quæ æquiparantur, & sunt idem, in quibus venit quidquid est intra confines rei legatæ, & donatæ, quando tota res confinata est in dominio testatoris *l.ade sacra.ff.de contrab.empt. Oldrad.cons.198. Bertazol.claus.29. glos.2. n. 1. & 2. bene Rub. Alexandr. cons.91. n. 10.*

28 *& 12.* † vbi etiam loquitur, quando essemus in parte confinata, quæ non habebat aditum ad domum, nam propter fines demonstratos venit in legato illa pars, non considerato aditu, quia licet demonstratio confinium non ampliet legatum, Tamen hoc procedit quando testator legans rem confinalem non habebat totum dominium, sed solùm partem, tunc enim non videretur legasse partem ad alterū spectantem, cum aliud sit, prout in casu nostro, quando tota res confinata est in dominio testatoris, tunc enim in tali legato venit omne id, quod est intra confines demōstratos *d.l. æde sacra. de contrab. empt. Aym. cons. 105.n.1.in fin.* & late comprobat *Alex. cons.*

29 *54.n.1.& per tot.lib.3.* † Etenim confines apponūtur ad certificandā rem ipsam donatā *l. forma.in princ.ff.de censib.l.cū seruo.§.1.ff.de contrab.empt.l.titius hæres.ff.de action. empt.* Quidquid aliàs cessāte ista specificatione cō-

30 finiū † non censerētur donatæ stantiæ separatę absque aditu de vna ad aliā, tamquam tunc non concurreret destinatio animi, à qua videtur esse depēdens effectus donationis *Alex. cons.223.cum tribus cons.seq. lib.1. Purpur. cons. 341. n. 4. lib. 1.*

Non obstat, quod censeatur donata solùm domuncula, quæ tunc temporis erat locata Bartholomeo, prout narratū fuit in instrumēto donationis, vnde cum conductor non haberet cameram superiorem illa non veniet, Quia ista verba fuerunt apposita demonstratiuè,

31 † non autem taxatiuè, prout semper ita debent intelligi *Bart.in l.centurio.col.10. in princ.vers.sed quid dixi. n.31. de vulgar. & pupillar.Dec.cons.323. consului.col.2.in princ.vers. quarto facit. Bero. cons.17. n.16. & 17.lib.1 .Castr.cons.417.quod dicti redditus.*

tus. col.2.post princ.vers.nec obstat prædictis. lib.1. Paris.cons.4.n.36.lib.4. Rot.diuers. de-
32 cis.684. n.4.p.1. † Quare non est dicendum quod talis demonstratio restringat donationem, in qua expressè sit mentio de duabus stantijs, sed remanebit firma dispositio, prout donans concessit, reiecta tali demonstratione l.demonstratio falsa. in princ. & ibi Bart. n. 4. & 14. de condit. & demonstrat. l. si quis in fundi vocabulo. vbi Cuman. n.5. de legat. 1. Ruin.cons.115. n.11. lib.5. per l. patronus. §. libertis.de legat. 2. Bertazol.cons. ciuil.121. n. 3. vsque ad 8.

Et quidem esset multum inconueniens, vt plus operaretur ista sola demonstratio locationis factæ Bartholomeo, quam donatio clara de duabus stantijs, & expressio confinium cum alijs supra adductis, quæ omnia debent præ-
33 ualere d. solæ demonstrationi, † cum vna præsumptio tollat alteram l. diuus. ff. de restitution. in integr. Surd. cons. 16. n. 23.
34 lib. 1. Crot. consil. 66. n. 16. † vnde multo magis plures coniecturæ, & præsumptiones, ac probationes debent tollere vnam auth.itaque.C.commun.de successionib. l.3.§. 1.de testib.Dec.cons.470. n.10. Surd. cons. 1.
35 n.60.& cons.94. n.61. † Immo cum appareat de veritate, quod fuerint donatæ duæ stantiæ, non debet attendi d. præsumptio, quæ colligitur ex assertiua locationis l. vlt. ff. quod met.caus.l.nuptura. in fin. ff. de probation.Aret.cons.38.col.2.vers.secundo respondetur.Aym.cons.26.n.6.& cons.44.n.9. Surd.
36 cons.28.n.110.lib.1.† Cũ notoriũ præsumptionis cedat notorio probationis Neuiz. cons. 81.n.24. & cons.47. n.40. Aym.cons.35.n.5.

Ex quibus etiam sequitur comprehendi in tali donatione cantinam, cum fuerit donata do-
37 mus, † quæ continet fundamentum, parietes, tectum, & omnia ab imo vsque ad superficiem Alber. de statut. q.203. n.2. cum alijs supra adductis n. 18. præsertim stantibus verbis cum iuribus, & pertinentijs, & demonstratione confinium, quæ faciunt censeri donata omnia intra fines comprehensa, quamuis etiam ad præsens non adsit aditus, vt dictum est Rub.Alexandr.cons.91. n.10.& 11. Alex. cons. 54. n. 1. lib. 3. Aym. cons.105. n. 1. in fin.

Nec debet admitti exceptio compensationis, Nam licèt prætendatur fuisse solutos canones proprietario, Tamen quietantiæ exhibitæ non tangunt causam solutionis, cum solum Rector asserat habuisse quasdam pecunias pro paghis eidem debitis, absque vlla mentione, quod debeantur pro domo donata, vnde tamquam incertæ, & obscuræ non releuant, nisi probetur, quod fuerunt factæ pro canone istius domus, & quod illa sit su-
38 biecta canoni, † cum prius sit probanda substantia actus, & postea quærendum sit de qualitate illi inhærente Bald. cons.465. n.1. lib. 4. Dec. cons. 508. n. 5. Surd. cons. 150. n. 81. lib.1. Menoch. cons.66.n.5.& cons.75. n.100.Becc.cons.37.n.16.

Præsertim quia omnia bona præsumuntur libe-
39 ra, & allodialia, nisi contrarium † probetur per inuestituram Host.& Io. Andr. in c. nimis. de iureiurand. Alex.cons.129.n.1. lib. 1. Gozad.cons.47.n.14. Aym. cons.111. n.9. Rolan.cons.2.n.11.cũ seq.lib.3. & cons.46.n.39. eod.lib.Surd.cons.135.n.24.vsque ad 28.lib.1.
40 Cum etiam quis præsumatur † pro suo,& nõ alieno nomine possidere l. titia. de solution. Glos.in l.2.in verb.vt dominum.& ibi Bart. & Salic. C.de acquir.possess.prout ita esset, si quis canonem alicui deberet, cum Vasallus, emphyteuta, aut similis naturaliter tantum possideat, non ciuiliter l. naturaliter. in princ. de acquir.possess. Bart.in l.3.§.ex contrario.ff.eod.tit. Surd.d.cons.135. n.24. lib.1.
41 Præsertim † quia præsumitur pluralitas rerum, nisi probetur identitas Bald.in l.2. C. de error.aduocator.Alex. cons.134. n.3. lib.2. Natt.cõs.80.n.4. Surd.cõs.61.n.13. & 14.lib.1. Quod magis procedit cũ in casu nostro donãs asserat domum donatam ad ipsam libere, & pleno iure spectare nomine vtilis, & directi dominij, quod non affirmasset cum iuramen-
42 to, si esset aliquo onere grauata, † nam non potest dici habere directum,& vtile dominiũ, qui non habet rem liberam, sed sub alterius proprietate,& oneri subiecta, late Surd.cons. 143.n.22.vsque ad 25.lib.1. Cum etiam illa verba pleno iure importent integritatem,
43 sine † aliqua diminutione Bald.in l. precibus. n.44.C.de impub.& alijs substitut. Felin. in c.auditis.n.7.de rescript. Dec. cons. 493. n. 8. & 9. cũ alijs in tract.de clausul. p.1.claus.93.
44 n.5. & p.3.claus.58.n.1.& 2. † Et per consequens magis erat probãda identitas domus, quod ex ea canõ debeatur Felin.in c.cũ ioannes.n.6.de fid.instrum.Surd.cons.44.n.3.lib.1.

Amplius quamuis etiam probaretur canonem esse debitum domui, de qua agimus, Tamen donataria debet illam habere liberam, cum donata fuerit tamquam talis, & absque vllo onere, & tamquam spectans pleno iure directi, & vtilis dominij, cum promissione de euictione, & de faciendo consentire omnem personam, & litem non inferre, & si lites ab omnibus, & quibuscumque moueantur, in se ipsam suscipere, alias ad omnia damna, & interesse, cum clausulis amplissimis obligatione camerali firmatis, prout latius in instrumento continetur, ex quibus clare apparet, quod quemadmodum donans teneretur manutenere donatariam in possessione libera rei donatæ cum liberatione ab omnibus
45 molestijs, † ita etiam eius hæres ad prædicta tenebitur, cum adeundo contrahat obligationem de obseruando quæcumque gesta per suum auctorem Bald.in l. mutuum. §. 1. de acquir.hæredit.Curt.Iun. cons.120. n.7. Dec.
46 cons.254.n.3.Surd.cons.143.n.9. lib.1. † Cum alias diceretur volũtatem testatoris circum-

P 2 uenire

venire *l. si cui. ff. de condit. & demonstrat. Socin. Iun. cons. 72. n. 26. lib. 3.*

Et cum expressè promissum fuerit à donante de euictione, tūc absque dubio debetur eui-
47 ctio etiam in donatione, † sicut in alijs contractibus, qui ex conuentione legem accipiunt, vt notant in specie *Bald. & Salic. in l. 2. C. de euictionib. Dec. cons. 322. cum sit quod nobilis. n. 3.* vbi etiā, quod sufficit promissio de conseruando indemnem à quacun-
48 que lite, & controuersia donatarium, † quæ adest in casu, de quo agimus, tunc enim quocumque modo res, aut pars rei euincatur, donans tenetur ad interesse *Abb. cons. 43. quidam dominus antonius. col. 1. lib. 1.* & concludunt omnes *in l. aristo. 18. §. fin. ff. de donat. & in l. iulianus. §. qui fundum. ff. de verb. obligat. Ruin. cons. 186. n. 1. lib. 1. Boer. decis. 33. n. 26. & decis. 67. in princ. Caball. de euict. §. 4. n. 2. fol. 159. & in addit. ad d. §. 4. in verb.*
49 *euictione. fol. 290.* † vbi etiam, quod sufficit promissio de faciendo bonam donationem, de qua etiam in casu nostro, quæ non solum operatur, vt donans faciat rem donatam esse liberam donatarij, sed etiam, vt præstet euictionem iuxta *cons. Corn. 141. col. fin. lib. 2.* Et
50 stantibus similibus promissionibus † semper debetur euictio in donatione siue incipiat à promissione, siue à traditione *Gomes. lib. 2. var. resolut. c. 2. n. 35. in fin.* siue sit promissa euictio verbis specialibus, siue generalibus, siue pro suo dato, & facto, siue per stipulationem, siue pacto nudo, vel cum similibus verbis, de quibus per *Rimin. Iun. §. 1. n. 88. vsque ad 92. instit. de donationib. Gozad. cons. 60. n. 16.*

Maximè, quia sumus in donatione remuneratoria, prout talem esse istam donationem declarauit *Rot.* in huiusmodi causa *Romana donationis. coram R. P. D. Rembaldo. 11. Maij 1617.* cum etiam clarè hoc asseratur per do-
51 nantem, † cuius assertioni standum est, tamquam simus in personis non prohibitis *Ias. cons. 154. lib. 2. Dec. cons. 20. & cons. 366. n. 11.* contra quos licet concludant *Menoch. cons. 112. n. 27. lib. 1. & Honded. cons. 47. n. 41. lib. 1.* vbi volunt requiri specialem assertionem meritorum, non autem generalem ad hoc vt donatio dicatur remuneratoria, Tamen loquuntur quando ageretur de reuocanda do-
52 natione, † tunc enim non sufficeret generalis assertio, secus autem quando inter consentientes ageretur, nam tunc etiam generalis enumeratio meritorum sufficit, & est loco probationis, vt considerat, & declarat *Menoch. d. cons. 112. n. 29. in fin. lib. 2.* qui in istis casibus, & similibus approbat *Dec. Ias. & alios istam opinionem sequentes*, Et per
53 consequens in tali donatione † debetur euictio siue illa incipiat à promissione, siue à traditione, tamquam ea potius similis sit dationi in solutum, quàm donationi *Bart. in l. iulianus. §. 1. ff. de verb. obligat. Ias. cons. 34. col. fin. lib. 1. & in l. ex hoc iure. col. 13. n. 68. ff. de iustit. & iure. Boer. decis. 67. in princ. Caballin. de euiction. §. 4. n. 4. & 5. fol. 160. Aym. cōs. 64. n. 3. Alex. cons. 47. col. vlt. ad med. n. 8. lib. 3. Bursat. cons. 31. n. 5. lib. 1. Gozad. cons. 60. Port. Imol. cons. 168. n. 9.* cum alijs per *Sebast. Neuiū in System. iur. ad l. 2. C. de euiction. & in d. l. aristo. § labeo ait. ff. de donation. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n. 59. C. de reuocand. donation. Rim. Iun. in §. 1. instit. de donation. n. 81. vsque ad 88. fol. 286.*

Et quemadmodum si ageret proprietarius pro canone contra donantem, daretur regressus contra hæredem donantis pro liberatione à molestijs, & vt faceret illum consentire iux-
54 ta formam instrumenti, † multò magis dabitur actio contra ipsummet hæredem, qui modò prætendit repetitionem, seu compensationem canonum solutorum, quos tamen iniustè repetit, tamquam teneatur præstare factum defuncti, & quem de euictione tenet actio, eumdem, seu eius hæredem agentem repellit exceptio *l. 1. C. de reb. alien. non alienand. l. vindicantem. 17. & ibi Glos. in verb. conatur. in fin. ff. de euiction. Grat. cons. 91. n. 3. lib. 1.*

EPITOME.

Prohibitus stare ante ædes alicuius cum banco mercium an prohibeatur etiam ibidem permanere cum mercibus in manu. ¶ Mercatori an liceat vti signo alterius. ¶ Transitus ante domum alienam, quando interdicatur per Iudicem. ¶ Inhibitiones, & acta requirentia scripturā an probentur per testes. ¶ Propter scandala vitanda an etiam inconsueta tolerentur. ¶ Via publica an possit impediri per artifices ponentes tabulata, ballas, & similia. ¶ Actio iniuriarum quando detur contra impedientes vti loco publico. ¶ Aequitas an sit seruanda iudæo, vel rigor. ¶ Et an ei competat hypotheca, ius patriæ potestatis, præscriptio, beneficium purgandi moram, retractus, immunitatis, & restitutionis in integrum. ¶ Paruuli iudæorum an possint baptizari inuitis parentibus, & tutoribus. ¶ Et quid in proximis pubertati. ¶ Et quando dicantur tales. ¶ Eleemosyna an sit danda iudæo, & excommunicato. ¶ De expulsione iudæorum ab omnibus locis status ecclesiastici iuxta constitutionem Pij V. & Clem. VIII. præterquam ab Vrbe Roma, Ancona, & Auenione. ¶ Et de eorum reintegratione per eumdem Clem. VIII. occasione mercandi, dummodo non contrahant domicilium. ¶ Et de synagoga vna tantū eis permissa per Paulum IV. in locis, in quibus habitauerint. ¶ Et de prohibitione acquirendi immobilia. ¶ Noua synagoga an possit de iure communi per eos erigi. ¶ Vel solum reparari antiqua. ¶ Et an Episcopus possit

possit talem erectionem concedere.¶ Vel requiratur licentia Summi Pontificis. ¶ Restitutio iudæorum ad loca expulsa an faciat, vt censeantur noui homines, & noua vniuersitas, itaut non gaudeant bonis expulsorum; nec eorum iuribus, nec teneantur ad vetera onera. ¶ Et quid si omnes perijssent, & in eorum locum alij subrogarentur. ¶ Et quando possint expelli per Principes ex eorum dominio. ¶ Et de varijs eorum expulsionibus, & priuatione honorum, & dignitatum.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus non potest stare ante apothecam Christiani ad vendendum merces.*
2 *Mercatori non licet vti signo alterius.*
3 *Iudæi non debent esse infesti Christianis, nec eorum commercia impedire.*
4 *Rigor an sit seruandus iudæis, vel æquitas. & n.24.*
5 *Prohibitus stare ante ædes alicuius cum banco mercium, prohibebitur etiam ibidem permanere cum mercibus in manu.*
6 *Malum consilium Gonnellæ, qui fecit se deferri super plaustro explanato de terra alterius territorij, quam eius, à quo fuit bannitus.*
7 *Iudex propter scandala euitanda potest inhibere transitum ante domum alicuius.*
8 *Iudices debent esse solliciti de pace seruanda, & fugiendis scandalis. n.10.*
9 *Inconsueta tolerãtur, vt obuietur scandalis.*
11 *Inhibitio deperdita potest probari per testes; sicut qualibet res, quæ requirit scripturam; & amissio probatur, si non sit inuenta in actis. n.13.*
12 *Veritas rei non debet perire.*
14 *Artifices possunt inhiberi, ne ponant tabulata, banca, & similia, quæ impediant vsum priuatorum, immo etiam si non sint nocioua. n.15. & ista actio est popularis. n.16.*
17 *Vicinus nihil potest facere in loco publico in præiudicium priuati.*
18 *Via est publica quo ad proprietatem, sed quo ad vsum dicitur priuatorum.*
19 *Solum publicum debet esse liberum vsque ad cælum.*
20 *Aer non potest impediri, & illius vsus est communis.*
21 *Actio iniuriarum datur contra prohibentem piscari in mari, & in loco publico sedere cum similibus.*
22 *Licitum est aliquid facere in suo, quamuis alteri præiudicetur, secus in solo publico. n. 23.*
25 *Purgatio moræ est fundata in æquitate.*
26 *Mora purgatur per iudæum.*
27 *Minor iudæus an restituatur, & quando ei competat hypotheca pro dote, & gaudeat immunitate, & possit præscribere, & habeat beneficium retractus, & filios in potestate. n.28. 29. & 30.*
31 *Paruuli iudæorum an possint baptizari inuito patre, & matre, & tutore, & quid in proximo pubertati, & quando dicatur talis. n. 32. & 33.*
34 *Iudæi an sint expellendi sine causa, & an eis egentibus sit facienda eleemosyna, sicut excommunicato. n.35.*
36 *Constitutio Pij V. super expulsione iudæorum ab omnibus locis status ecclesiastici excepta Roma, & Ancona. Et confirmatio illius per Clem. VIII. excipiendo etiam Auenionem. n.37.*
38 *Reintegratio iudæorum ad loca status ecclesiastici per Clem. VIII. occasione mercandi, dummodo tamen non contrahant domiciliũ.*
39 *Dispositio limitata producit effectum limitatum.*
40 *Vnica synagoga conceditur iudæis per Paulum IV. in locis, in quibus habitauerint, cum prohibitione acquirendi immobilia.*
41 *Iudæi non possunt de iure communi erigere nouas synagogas, sed solum eis conceditur reparatio antiquarum sine immutatione formæ. n.42. & quid si tota corrueret, remanente area. n.43. & 44.*
45 *Iudæis non permittitur aperire synagogam in ciuitate, ad quam vadunt absque licentia Papæ, nec illa Episcopi suffragatur. n.46. Intellige vt n.47.*
48 *Restitutio iudæorum ad loca expulsa facit, vt censeantur noui homines, & noua vniuersitas, itaut non gaudeant bonis expulsorum, nec eorum iuribus, nec teneantur ad vetera onera, secus si casu omnes perijssent, & alij in eorum locum subrogarentur. n.49. & 50.*
51 *De varijs expulsionibus iudæorum, & priuatione honorum, & similium. n.52.*

CAPVT DCLVIII.

INhibitionem dixi confirmandam, quia rectè fuit concessa contra iudæum, 1 † qui non potest stare ante apothecam Christiani occasione vendendi, & emendi pileos, & alias merces, & impedire viatores, & alios, qui ad eamdem apothecam veniunt pro similibus mercibus emendis, nam ex huiusmodi assistentia multum præiudicatur Christiano, qui non potest ob tale impedimentum merces suas vendere viatoribus, quorum concursus diminuitur in eodẽmet, & exercitio, vnde iustè Iudex intimauit discessum, quod potest 2 facere stante tali interesse partis, † Exemplo eius, qui vtitur signo alterius mercatoris, cui passim Iudex prohibet, ne illo vtatur propter præiudicium, quod infertur ei, qui prius eodem signo est vsus, ne in suo exercitio perturbetur, & eius lucrum diminuatur, vt late cõprobat *Gulielm. Benedict. in c. rainutius. in verb. rainutius de clara. n.59. de testamen. Cassan. in catalog. glor. mund. p. 1. consider. 32. & consider. 34. post princ. vers. idem etiam dicit.*

dicit. fol. 15. & notat etiam *Bald. in l. 1. in fin. vers. idem dico in praescriptis. C. quae res vendi non poss.*

Vnde si hoc admittitur in Christiano contra alium Christianum, multò magis habebit locum ad fauorem Christiani contra iudaeos,
3 qui † non debent esse infesti Christianis, nec eorum commercia impedire, cum non possint esse melioris conditionis, quàm Christiani, nec habere maiores praerogatiuas, quàm illi habent *Io. de Anan. in c. post miserabilem. col. 2. de vsur. Archidiacon. in c. vsque. distinct. 33. Bero. cons. 28. n. 39. & 40.*
4 *lib. 3.* † vbi etiam addit, quod rigor in eis est seruandus, non aequitas, vt notatur *in c. 2. de iudaeis. & in c. si iudaeos. eod. tit.* latè *Niconit. in repet. rubr. ff. de nou. oper. nunciat. n. 85. cū seq. tom. 5. n. 10. Sim. de Pret. cōs. 120. n. 3. Marsil. sing. 463. n. 4.* quamuis cōtra hoc de rigore cōcludat *Rol. cōs. 35. n. 52. cū seq. lib. 2.* & latius dicetur infra *vers. et quoniā. n. 24. cū seq.*

Ideo etiam dantur separata loca iudaeis in Vrbe causa vendendi, & mercandi, itaut non possint extra illa ponere bancum, vel statio-
5 nem cum mercibus, † vnde sicut eis non permittitur stare ante aedes cum banco, ita neque eisdem licebit permanere sine banco, sed cum mercibus in manu, cum tam per vnum actum, quam per alium dicātur occupare locum alterius, Ita in specie concludit *Bart. cons. 135. statuto castri plebis cauetur. lib. 1. & in l. qui sella. ff. de seruitutib. rusticor. praedior.* & sequitur ibi *Ang. in princ.*
6 vbi † addit notandum esse illud dictum *Bart.* contra malum consilium datum Gonnellae, qui fecit se deferri super plaustro explanato de terra sumpta ex territorio Veronensi, de quo etiam per *Barbat. in c. ad nostram. in princ. de empt. & vendit. Cepoll. de aere. in fin. Surd. cons. 137. n. 18. lib. 1.*

Accedat occasio rixarum, & altercationum, quae quotidie oriuntur propter impedimentum talis commercij inter Christianum, & iudaeum, quibus per Iudicem etiam ex offi-
7 cio succurrendum est, † qui propter similia scandala euitanda, potest inhibere, & strictè praecipere, ne quis transeat ante domum alicuius, vel ante eam commoretur *Ias. in l. quod iussit. in 5. notab. ff. de re iudicat. & in l. curatores. ff. de offic. procurat. caesar. Felin. in rubr. de treug. & pac. n. 12. col. vlt. ad med. Moron eod. tit. de fid. treug. & pac. q. 187. n. 2. tom. 11. p. 1. fol. 445.* cum alijs per *Neuizan. in sylu. nuptial. lib. 1. n. 80. fol. 50.* iuxta pulchram orationem *Socratis incip. omnes. cum epist. praecedenti*, quam fecit de bello fugiē-
8 do, & pace seruanda, † de qua Iudex debet esse sollicitus *Aluarot. in c. 1. §. si ministrales. de pac. tenend. Luc. de Penn. in l. 1. C. public. laetitiae. lib. 12.* Et passim propter scādala vitāda multa conceduntur, quae alias non cōcederentur, prout etiā multa prohibētur, quorum prohibitio alias denegaretur, recedēdo etiā
9 à regulis iuris, † & inconsueta tolerando *Iacobat. de concil. lib. 3. art. 12. n. 114. & lib. 9. art. 3. n. 28. tom. 13. p. 1. fol. 339. & 346. Barbat. de praestant. cardinal. q. 1. basil. 1. n. 37. & 38. tom. 13. p. 2. fol. 67. Henric. Botte. de synod. episcopor. art. 2. conclus. 1. n. 101. Couerr. de public. concubinar. in verb. statuimus. n. 25. Petr. Albin. de pontif. potestat. col. 3. in fin. n. 12. Restaur. de simon. mental. c. 3. n. 16.*

De scandalo autem constat ex pluribus testibus examinatis, qui omnes concorditer depo-nunt de rixa, & contentione saepius orta oc-
10 casione istius commercij impediti, † adeo vt non sit dubitandum, quod stante huiusmodi probatione sit per Iudicem succurrendum *Lancellot. de attentat. lit. pendent. limit. 13. n. 10. tom. 5. fol. 339. iuxta decisionem Rot. coram Card. Blanchetto Calaguritana translationis. 26. Iunij* 1573.

Quare etiam alias emanarunt similes inhibitiones ad instantiam multorum, de quibus deponunt testes, quae licet non reperiantur
11 in actis, † tamē cū sint deperditę, possint probari per testes *Bart. in l. ne in arbitris. vers. contra hoc oppono. C. de recept. arbitr. Bald. in l. gesta. col. 2. C. de re iudicat. Mantua. cons. 86. n. 4. lib. 2. Io. de Amic. cons. 9. n. 4. & cons. 95. n. 8.* cum alijs per *Mascard. conclus.*
12 *32. n. 14. vsque ad 20.* † cum non debeat perire veritas rei *Salic. in l. cum te. C. de transactio.* & in specie de inhibitione, quod illa possit probari per testes *Mandos. de inhibition. q. 40. n. 5.* & de similibus actis, & relationibus etiam requirentibus scripturam,
13 quod † probentur per testes, si nō reperiantur *Ruin. cons. 16. n. 4. in fin. vers. tertio cessantibus. lib. 5. Bellamer. decis. 67. in fin.* & satis dicitur probata amissio libelli, sententiae, citationis, inhibitionis, & alterius scripturae voluendo, & legendo processum, si non inueniatur *Bart. in l. titia textores. in princ. in 2. notab. ff. de legat. 1. & in l. fin. C. de reb. credit. Io. de Amic. cons. 93. n. 4. & 5. Mascard. conclus. 32. n 15.*

Et ita etiam passim videmus inhiberi per Iudices, ne artifices, & alij ponant tabulata, Bancha, Ballas, aut similes res, quae impe-
14 diant vsum priuatum vicinorum, † quatenus protenditur iuxta eorum domos, seu praedia *Bertrand.* in specie *cons. 334. n. 2. ad med. lib. 3. p. 1 Bertazol. cons. crim. 393. n. 4. lib. 2. Surd. decis. 42. n. 7. vsque ad 11.* vbi etiam quod neque potest poni primus gradus scalarum *Cepoll. de seruitut. rusticor. praedior. c. 3. n. 26.*
15 *fol. 257.* † Immo ista procedunt, quamuis nemini sint nociua *Boss. de via public. n. 4. Surd. d. decis. 42. n. 7. in fin. Capol. d. c. 3. n. 26. in princ.* Itaut pro istis impedimentis amouendis licitum sit cuilibet de populo etiam non habenti interesse agere, & inhibitiones
16 obtinere, † cum haec actio sit popularis, & cuilibet de populo cōpetat *Bertr. cons. 334. ad fin. lib. 3. par. 1. per tex. in l. 1. de locis & itinerib.*

itinerib.public.l.2. §.hoc interdictum. & ibi Glos. in verb. & populare. ff. ne quid in loco vel itiner.publ. l.in prouinciali.§.fin.de nou. oper. nunciat Franc.Marc.decis.596. n.1. in
17 *fin.p.1.* Vnde multo magis, si agatur de interesse partis, tunc enim minus permittetur vicino aliquid facere in loco publico, per quod fiat præiudicium priuato *Boss. de via*
18 *public.n.5.* † Nam quamuis via sit publica quo ad proprietatem, tamen quo ad vsum dicitur priuatorum *l.2.in princ ff.ne quid in loc.public. Francisc.Marc. decis. 594. in fin. p.1.* Itaut solum publicum debeat esse libe-
19 rum † vsque ad cœlum, ad hoc vt prospectus alicui non impediatur *Specul. Bart. Cepoll. Coras.& alij per Surd.cons.137.n.1.& 14.lib.*
20 *1.*vbi etiam † de aere, qui nō potest occupari perpetuò, cum vsus illius sit communis *l.iniuriarum actio. §.fin.ff. ne quid in flum. public.Bald.in l.item lapilli. in princ. ff. de rer.*
21 *diuis.Cepoll.de aer.in princ.* Itaut etiam possit conueniri actione iniuriarum, qui prohibet, vel non patitur in mari piscari, in publicum lauare, vel in cauea publica sedere, vel in quo alio loco agere, sedere, aut conuersari, & re sua vti, idem si quis prohibeat piscari ante ædes suas, & prætorium suum, cum mare sit commune omnium, & littora, sicut aer *l.iniuriarum.13.§. quæ iure potestatis.vsque ad fin. ff. de iniur.*

Neque obstat, quod permittatur cuilibet in loco proprio facere quidquid vult ad vtilitatē
22 suam, † dummodo non ad æmulationem, quamuis alteri præiudicetur,cum nō principaliter fiat animo nocendi *Aym.cons.80. n.2.* Quia procedit in ædificio facto in suo, cum
23 aliud sit in solo publico, † quod non permittitur in præiudicium priuati *Boss.de via public. n. 5.* Cum etiam neque hoc licitum sit, quamuis alicui non noceret *Surd.decis.42.n. 7.in fin.* Ideo in istis requiritur licentia Principis *l. 2. §.meritò. & l.si quis à principe. ff. ne quid in loc. public.l. probibitio. §. plane. vbi Bart.ff. quod vi aut clam. Cepoll. de seruitut.vrban.prædior.c.60.*

Et quoniam supra *n.*4. dictum fuit, quod rigor seruandus est iudæis,non æquitas,Addendum est veriorem, & magis receptam opinionem
24 esse, † quod immo eis debet seruari æquitas, nam causæ iudęorum sunt tractandæ secundū iura Romana, & sic secundum ius commune, immo etiam secundum æquitatem iuris Canonici, quod ius quantum attinet ad iudicia cōtentiosa illos non excludit *Natt. cons.620. & 621.Rip.in l.si insulam.n.90.ff.de verbor. obligation.Tiraq.de iur.primogenit. q. 60.n.*
25 *7.Seraphin.priuileg.iuram.48. n.17.* vbi etiā ex hoc concludit, † quod quamuis purgatio moræ sit fundata in æquitate *l.si seruum. §. sequitur.ff.de verb. obligation. Roland. cons. 35. n.52. lib. 2.* Tamen ista purgatio moræ
26 competit iudæo † *Curt.Iun. in l.fin. n.4. & 5.C.de edend. & in l. admonendi.n.72.ff. de iureiurand.Io.Anib.in l.naturaliter. n.17. ff. de vsucapion. & in l. si insulam. n. 19. & ibi Crot. n.8. ff. de verbor. obligation. tom.6. fol.405.Surd.de aliment. tit.2.q.15.n.79.Corbul.de caus. priuation.ob non solut. canon.limit.41.n.1. in fin.fol.506. Roland. cons.35.n. 52. lib.2. Martin. Benechendor. in addit. ad Seraph. priuil. iuram. 48. n.21. vsque ad 29.*
27 Ideo † etiam iudęi minores restituuntur,gaudent immunitate Ecclesiæ, si desit simulatio, habent priuilegium tacitæ hypothecæ pro dote, & in vniuersum tenentur legibus, & statutis locorum,& debent obseruare solemnitates in eis requisitas, prout late omnes prædictos casus comprobat *Tiraq. de iur.*
28 *primogenit.q.66.n.7.vsque ad 20.* † vbi etiam addit, quod iudæi possunt se tueri remedio præscriptionis *Glos.in l. si fur.§.1.vbi Imol. ff. de vsucapionib.* Intelligendo quo ad res christianorum,secus quo ad res ecclesiæ,quas
29 non possunt præscribere † *Glos.in c. porro. in verb. in causa. 16.q.3. Rom.sing.812. incip. an iudæus possit.n.1.Episcop.Isernien.practicab.ecclesiastic.q.348.n.2.*Quare etiam iudæis
30 competit beneficiū statuti de retractu † *Mascard.de iudæis.c.2.p.2.n.7.in fin.* Ideo etiam habent filios in potestate *Clement. de patr. potestat.effect.7.n.6.Pascal.de virib.patr. potest.c.7.n.9.* Itaut paruuli iudæorum non pos-
31 sint baptizari inuitis parentibus,† immo nec post mortem patris reluctante matre, & tutore *D.Thom.2.2.q.10.art.10. Affl.decis 151. Natt.cons.434.per tot.Nauar.cons.4. n 17. & 18.de conuers.infidel.p.1. lib.3.* cum alijs per *Pascal.de virib. patr. potestat.c.7. n.2. vsque*
32 *ad 6.* Intelligendo tamen † dummodo paruulus non sit pubertati proximus, & doli capax, nam tunc non attenditur contradictio parentum *Simanc. de catholic.institut.tit.29. n. 55.* Dicetur autem pubertati proximus
33 quando haberet vsum rationis, † & annum decimum *Bursat.cons.231.n.4.cum seq. lib.3. Natt.cons.434.n.16. Pascal.d.c.7.n.6.*

Quare etiam iudæi pacificè viuentes sine causa non sunt expellendi per Princeps è ciui-
34 tatibus, & locis, † in quibus morantur *Oldrad.cons.87. & cons. 264. Anchar. in c. peccatum. n.14. de reg. iur.in 6. Abb. in c. quod super.col.fin.vers.vltimo quæritur.& ibi Innoc.& Imol. de vot.& vot. redempt. Alexan. cons.99. col. fin. lib.6. Roland. cons.25. n.28. cum seq. lib.3. Becc. cons.84. n.8. Natt. cons. 620. n.22. Surd. cons.174. n.3. lib.2.& cons. 498.n.1.lib.4. Cremens.sing. 59. in fin. Corsett.de potest. reg. p.vlt.q.81.col. fin. Marsil. cons.101.n.57.Anan. in c. & si iudæos.de iudæis.Ias.in l. apud iulianum.§.constat.col.7. in glos.in verb.non debet.ff.de legat. 1. Bald. cons.428.lib.5. Picus. in l. qui se patris. n.6. C. vnd.liber. Aret. in c. licet vniuersis. in 1.*
35 *notab. de testib.* † Itaut etiam illis indigentibus sit facienda eleemosyna *Alex.cons.99. in fin.lib.6. Roland.cons.25.n.32.lib.3.Becc.cōs.* 84. *n.*

84.*n.* 8. *Natt.conf.*620.*n.*22. *Marsil. conf.*101. *n.*56. *Marquard. de iudæis. p.*1.*c.*7. *iuxta c. quiescamus.* & ibi *Glos.in verb. postulat.*42. *distinct. c. non satis. & ibi Glos.in verb. liberalitas.* 86. *distinct. c. si cupis. vbi Glos. in verb. quæ indifferenter.* 16. *q.* 1. vbi etiam quod est danda excommunicato *c.quoniam multos.*11.*q.*3.*c.quam pio.n.*1.*q.*2.*c.ita plane.* 23.*q.*4.*c. non æstimamus.*13.*q.*2.

Verum sanctissimæ memoriæ Pius V. in sua constitutione, de qua in bullario nouo n.80. præcepit, vt omnes, & singuli vtriusque sexus hebræi discedant ab omnibus locis dominij Sanctæ Romanæ Ecclesię, eiusque subditorum
36 præterquam † ab Vrbe Romæ, & ciuitate Anconæ, itaut quandocumque in eis inuēti fuerint, rebus omnibus spolientur, & Fisci iuribus applicentur, mancipia Romanæ Ecclesiæ fiant, & in perpertuam seruitutē redigantur, quæ omnia summus ille Pontifex statuit, non solum propter multa vsurarum genera, quibus Hebręi egentium Christianorum substantiam vsquequaque exinaniuerunt, sed quia perspicuum satis putauit eos furum, & latronum receptores, atque participes, qui quasque res ab ijs surreptas, & interuersas, non modo profanas, sed etiam diuino cultui seruientes, ne internoscantur, aut ad tempus supprimere, aut aliò transferre, aut omninò transformare conantur, plerique etiam specie tractandæ rei proprio exercitio conuenientis honestarum mulierum domos ambientes, multas turpissimis lenocinijs præcipitant, quodque omnium perniciosissimum est, sortilegijs, incantationibus, magicisque superstitionibus, & maleficijs dediti, quamplurimos incautos, atque infirmos Satanæ præstigijs inducunt, qui credant euentura prænunciari, furta, thesauros, res abditas reuelari, multaque præterea cognosci posse, quorum ne inuestigandi quidem facultas vlli omnino mortaliū est permissa. Cum etiā idē Pontifex cognitū satis, & exploratū habuerit, quam indignè Christi nomen hæc peruersa progenies ferat, quàm infesta omnibus sit, qui hoc nomine cęnsentur, quibus denique dolis illorum vitæ insidietur, cum alijs latè in eadem constitutione contentis edita calendis martij. 1593.

Idem statuit felicis recordationis *Clemēs VIII. in sua constitutione*, de qua *in bullario nouo.*
37 *n.*19.*§.*6.‡ vbi quo ad expulsionem iudæorum confirmauit constitutionem Pij V. cum omnibus ibi contentis, Auenionen. & Anconitan. ciuitatibus dumtaxat exceptis motus ob easdē causas, & ob excessus enormes, quos quotidie committūt, reddentes pietati Christianæ iniuriam pro gratia, cum alijs de quibus latius *in eadem constitutione. in princ. & §. 3. & 5.*

Postea idem *Clemens VIII.* volens cum iudæis ipsis benignius agere, & subditorū commodo
38 prospicere, tāquam † compertū sit ex iudæorū cōmercio plurimū vtilitatis statui ecclesiastico afferri, auctoritate Apostolica cōcessit vniuersis, & singulis hebræis, vt ad quæcumque eiusdem status ecclesiastici loca, & ciuitates licitè, & liberè valeant tam nundinarum, quàm emporiorum tēporibus, ac alias quandocumque cum mercibus cuiuscumque generis accedere, vendere, & mercari, ac alias negotiari, dummodo nullo modo in his domicilium habere, vel contrahere possint, mandando omnibus, ad quos spectat, vt eosdē iudæos permittant vndique libere transire quāuis signum in itinere non deferant, ac pro mercibus, & negotijs huiusmodi in nundinis, & emporijs, ac alias in dictis locis morari, tractare, ac negotiari, dummodo non habeant permanens domicilium, vt dictum est, & latius continetur *in breui Sanctissimi* impresso 2. *Iulij.* 1593.

Huius indulti prætextu erexerūt iudæi synagogā in vna ciuitate status Ecclesiastici, ad quā accesserū negotiādi causa, prætēdentes, quod per remissionē exilij, & concessionē redeundi, sit eis etiam permissum synagogam aperire, & omissis multis, quæ possent dici, cum in alio capite particulari latius de hoc dicendum sit, in præfato dubio dixi non potuisse talem synagogam aperiri, quia remissio
39 exilij, †& expulsionis fuit solū limitata ad accedendum occasione mercandi, negotiandi, & vendendi, dummodo non contrahatur domicilium, vnde non poterat talis concessio extendi ad erectionem synagogæ, quæ requirebat specialem expressionem, vnde limitata dispositio debebat producere effectum limitatum *l. cancellauerat. ff. de his quæ in testam. delent. l. cum seruo. in princ. ff. de contrah. empt. l. in agris. ff. de acquir. rer. domin. Neuiz. conf.* 52. *n.*34. *& conf.* 66.*n.*32. *Surd. conf.*195.*n.*8.*lib.*2.*& conf.*452. *n.*4. *lib.* 3. *Tiraq. cessant. caus. p.*1. *n.*147. *Felin. in c. cum ordinem.*6.*col.*4.*in princ. cum duab. seq. de rescript. & in c. post cessionem. col.*2. *vers. amplia primo. de probation. Ias. in l. age. in* 2. *notab. C. de transact. Grat. conf.*7. *col. vlt. ad fin. lib.* 1. & in restitutione *Salic. in l.*3.*C. de sentent. pass. & in l. fin. n.*11. *vers. secundo casu. C. eod. tit.*

Maxime quia iuxta *constitutionē Pauli IV.* de
40 qua *in bullario nouo. n.* 3. *§.*2. † disponitur quod in singulis ciuitatibus, terris, & locis, in quibus iudæi habitauerint vnicam tantum synagogam in loco solito habeant, nec aliam de nouo construere, aut bona immobilia possidere possint, quinimmo debeāt omnes eorū synagogas, præter vnam tantum, demoliri, & deuastare, ac bona immobilia, quæ ad præsens possident, infra tempus eis per ipsos Magistratus præfigendum, Christianis vendere, Vnde cum secundum dispositionem Pontificis iudæi solum habitantes debeant habere vnam synagogam, non erit concedēda illis, qui non habitant, nec possunt habere do-

re domicilium, sed solum morantur causa negotiandi in ciuitate, ad quam de licentia Papæ se transferunt, vt in dicto *breui Clem. VIII. die 2. Iulij 1593.*

Neque obstat, quod constitutio Pauli IV. non prohibet synagogam iudæis, vbi non habitant, vnde tamquam non sit expressum, remanet in dispositione iuris communis, Quia satis hoc colligitur ex mẽte Sũmi Pontificis, qui concessit ex particulari priuilegio synagogam habitantibus, vnde non est dicendũ, quod eodẽ modo voluerit istud priuilegium extendere ad eos, qui prohibentur habita-
41 re, † cum etiam neque de iure cõmuni possit iudæis competere erectio synagogæ, nam iuxta illud solum eis permittitur reparare antiquas *c. iudæi. 3. & c. consuluit. 7. de iudæis l. fin. C. eod. tit.* Itaut neque possit immutari forma, tamquam non debeat fieri magis
42 ampla, † aut pretiosa *Anan. in d. c. iudæi. Bertrand. cons. 145. n. 5. lib. 2. p. 2.* Adeo vt si contingeret synagogã funditus destrui, neque esset licita reædificatio, cum solum permittatur reparatio, quando minaretur ruinam, seu
43 ex parte, † non ex toto corrueret *Abb. in c. consuluit. de iudæis.* Quamuis secundum *Anan. ibid. n. 5. & 6.* contraria opinio ad-
44 mittatur, quasi remaneat area *Ang. in §. hoc itaque. ad fin. auth. de non alienand.*

Ideo in noua ciuitate, ad quam iudæi vadunt
45 non poterit erigi noua synagoga † *Aegid. & Anan. in d. c. iudæi. 3. n. 2. de iudæis. vbi Card.* subdit, quod requiritur licentia Papæ, cum Episcopus non posset dare licentiam erigen-
46 di synagogam *Io. Andr. in d. c. iudæi. ad med. Butr. n. 4.* quidquid aliud sit, quando daret
47 licentiam complendi inceptam, † quia tunc posset *Anan. in c. iudæi. 3. in fin. de iudæis.*

Amplius si post expulsionem iudæorum factam à Pio V. fuissent restituti ad loca expulsa non solum occasione mercium, & simplicis accessus, prout fecit Clem. VIII. sed pro habitando, & domicilium contrahendo, Tamen tales iudæi restituti censerentur noui
48 homines, † & noua vniuersitas non solum quo ad actum, sed etiam quo ad habitum, itaut tamquam noua, & distincta ab illa veteri vniuersitate, non gaudeat bonis expulsorum, neque illorum iuribus, nec teneatur ad vetera onera, sed opus sit noua erectione, & nouis legibus, vt in specie concludit *Bertr. cons. 192. n. 14. vsque 21. lib. 2. p. 2.* vbi de iudæis expulsis à Io. XXII. à Ciuitate Carpentoratensi, & postea reintegratis per Summos Pontifices, subdẽs, quod contraria procedunt
49 quando † per casum omnes iudæi perijssent, & in eorum locum alij subrogarentur, tunc enim esset eadem vniuersitas, & gauderet legibus antiquæ vniuersitatis, & regeretur secũdum illas, & onera antiqua subiret, cum secus sit in destructione facta mandato Papæ, vt *ibid. latius per eum* iuxta *l. sicut. §. in decurionibus. vbi Castr. Bald. Ang. & alij. ff. quod cuiusque vniuers. nomin. Host. & Io. Andr. in c. cum iniuncto. de nou. oper. nunc.*

Cum igitur sint noui homines, non poterunt aliquid facere absque licentia Principis, sine qua neque in eorum facultate erit nouas sy-
50 nagogas erigere, cum † vt dictum est consensus Papæ in tali erectione requiratur, prout idem erit in nouis legibus, & priuilegijs, cum illis non suffragentur antiqua, quæ habebant expulsi absque noua concessione, & confirmatione Summi Pontificis.

Et multa de similibus expulsionibus adducuntur per Doctores, & historiographos, inter quas est memoranda illa Ferdinandi Regis
51 Hispaniarum, † qui mandauit expelli omnes iudæos, qui fuerunt quatuor centum, & viginti mille, itaut nullus iudæus remanserit in Hispania, cum omnes missi sint ad terras infidelium, Adeo vt etiam Inquisitores excommunicent Præsides Prouinciarum, si permittant illos venire *Arnald. Albertin. in*
52 *rubr. de hæretic. n. 6. tom. 5. fol. 334.* † Prout etiam Philippus Rex Franciæ de anno 1182. omnes iudæos expulit è regno Francorum *Guagnin. in eius vita. Exea in cap. canonum statuta. n. 254. cum seq. de constitut. tom. 2.*
53 *fol. 89.* † Et passim exclusi sunt iudæi ab omnibus dignitatibus, honoribus, functionibus, & congressibus Christianorum, fuitq. lege vetitum, ne quis Christianus munera à iudæo susciperet, ad alloquium etiam Pontificum numquam sunt admissi, neque concessum, vt in scamnis sederent, sed in pauimento merces suas exponere cogebantur *Paulus Diaconus.*

EPITOME.

TEstator quando possit blanditijs allici ad testandum ad fauorem alicuius. ¶ Et quid si prius alium instituisset. ¶ Et an tunc detur actio de dolo. ¶ Testamentum conditum ad interrogationem alterius, quam notarij, an sit validum. ¶ Saltem iure fideicommissi, & codicillorum. ¶ Etiam quod tractaretur de reuocatione primi. ¶ Et quando illud censeatur sublatum per secundum cum omnibus ibi contentis. ¶ Substitutus alicui si sine liberis decesserit, an admittatur illis non existentibus. ¶ Et quando censeatur vocatus in eorum defectum. ¶ Substitutio vltima fœminarum, quo casu sit subordinata ad præcedentem, itaut quemadmodum vocatio masculorum est relata ad tẽpus mortis institutorum, ita etiam ad idem tempus referatur vocatio fœminarũ, & sic facta solum non existentibus masculis. ¶ Dictio ac etiã, quando implicet, & repetat qualitates præcedentes. ¶ Vel stet ampliatiuè, & augmentatiuè. ¶ Et includat etiam diuersas species ab expressis. ¶ Existentia vnius ex hæredibus an operetur, vt non sit purificata conditio ex-

expressa ad fauorem substituti, quamuis non sit hæres, & non succedat. ¶ Et quid in conditione tacita.¶ Exhæredatio quando faciat filium haberi pro mortuo etiam ad impediendam successionem alterius.

SVMMARIVM.

1 *Per secundum testamentum est sublatum primum ipso iure, quod non reconualescit licet secundum sit irritum.n.2.Et omnia in primo disposita censentur reuocata, nisi repetantur.n.3.*

4 *Testator potest blanditijs allici ad testandum, & sibi relinquendum, secus si prius ad alterius fauorem disposuisset, quia tunc daretur actio de dolo. n.5. 6. & 7. Intellige vt n.8. 9. & 10.*

11 *Testamentum est validum, quamuis sit conditum ad interrogationem alterius, quam notarij etiam quod tractaretur de reuocatione primi.n.12.Et potest etiam valere iure fideicommissi, & codicillorum. n.13. Declara vt n.15.*

14 *Fideicommissa possunt solo nutu relinqui.*

16 *Sobstitutus alicui si sine liberis decesserit non admittitur illis existentibus, secus si vocetur in defectum liberorum.Amplia vt n.17.*

18 *Substitutio vltima fœminarum quando sit subordinata ad præcedentem,itaut quemadmodum vocatio masculorum est relata ad tempus mortis institutorum, ita etiam ad idem tempus referatur vocatio fœminarum, & sit facta solum masculis non existentibus. n.19.*

20 *Clausula ac etiam implicat, & repetit qualitates præcedentes. n.21. Aliquando tamen stat ampliatiuè, & augmentatiuè. n.22. & includit etiam diuersas species ab expressis. n.23.*

24 *Existentia vnius ex heredibus institutis facit, vt non sit purificata conditio expressa ad fauorem substituti, quamuis etiam non esset hæres, & non succederet.n.25. Et quid in tacita.n.26.*

27 *In conditionibus voluntarijs merum factum inspicitur, licet illud non sortiatur effectũ.*

28 *Exhæredatio valida facit filium haberi pro mortuo, secus ad effectum impediendi, ne alius succedat. n.29.*

30 *Renunciatio non extenditur ad personas non expressas.*

CAPVT DCLIX.

Circa primum testamentum exhibitum verius est illud non esse attendendum, quia constat testatorem condidisse secũdum,
1 per † quod ipso iure primum est sublatum, quamuis etiam haberet clausulam codicillarem, & etiam si posterius testamentum sit de iure speciali, & quamuis in secundo non sit facta mentio de priori,cũ non sit opus, quod in posteriore apponatur clausula illa cassans, & irritans omne aliud testamentũ *Dec.cons. 475. in causa qua mantua. n. 1. & 2.* iuxta *l. si quis priore. ff. ad trebell. l. sancimus. C. de testam. l.eius militis. §. fin. ff. de testam. milit. Glos. in c.1. de constitut. in 6. Aret. in §. posteriore.instit. quib.mod. testam. infirm. Ang.cons.258. testator fecit. Alciat.cons.66. n.1. & cons.68.n.2. lib.9. Card. Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.12.tit.1.n.37. & 43.*
2 vbi† etiam,quod primum non reconualescit, quamuis secundum irritum fiat *Bald. in l. militis codicillis. §. fin. ff.de militar. testam. Tiraq.in l. si vnquam. in verb. reuertatur. n.307. C.de reuocand. donation.* Itaut omnia
3 legata, † & alia disposita in primo testamento non censeantur repetita in secundo, licèt fuerit institutus idem hæres, nisi fiat expressa repetitio, cum requiratur eorum confirmatio in specie, vel saltem in genere *l. nisi. §. item si ipse. ff. si cui plusquam per leg.falcid. Castr.in l.hæredes palam. §.si quid. ff.de testamen. Natt. cons.484. n. 4. & 5. Cardin. Mantic. d. tit.1.n.37. Curt. Iun. cons.163.n. 13. cum seq.* iuxta doctrinam *Dyn. & Bart.* communiter receptam *in l. statius florus. in princ. ff. de iur. fisc. Alex. cons. 70. lib.2. & cons.38. lib.6.*

Non obstat, quod secundum testamentum non tollat primum, tamquam fuerit factum contemplatione alterius suadentis mutationem
4 primi, † Quia non est prohibitum blanditijs allicere testatorem ad ita testandum, & sibi relinquendum, cum liceat rem suam bene agere fraude omissa *Glos. in l. non est enim. 4. in verb. delinimentis. in fin. ff de inoffic. testam. & in l. quidquid. 7. in verb. non acquisierint. ad med.vbi Cyn.n.1.vers.quidam moderniores. C. arbitr.tutel. & est tex.in l. fin. ff. si quis aliq. testar. probibuer. l.vlt. C. eod. tit.* latè *Dec.cons.489.in casu occurrenti in terra. n.6.vsque ad 10. Franc. decis. 180. n.1. Gulielm. Benedict. in c. rainutius. in verb.condidit.il 2.n.25.de testam.Caualcan. de tutor. n.279. & 280. Addit. ad Matthesil. sing.44.n.14.& 15. Bellon.cons.73.n.7.Spin. de testam.in rubr. glos.2.n.9.ad med.*

Posset tamen pro validitate primi testamenti considerari, quod quamuis permittatur inducere aliquem ad testandum blãdis verbis,
5 vt dictum est, † Tamen hoc non procedit, quando, prout in casu nostro, testator fecisset aliud testamentum, in quo aliter disposuisset, quia tunc talis blandiens postremo institutus teneretur actione de dolo vocatis in primo testamento *Ang. in l.fin. C. si quis aliq. testar. probibuer. & in l. non est enim. ff.de inoffic.testam.* vbi quod ita fuit iudicatum Perusij *Ruin. cons.73.n.5.lib.2. Marsil.*
6 *sing.526.licitum est vnicuique.n.1.*†vbi quod est tenendum menti, quia bis in anno occurrit talis casus in sua ciuitate *Lup.in rubr.de donation.int.vir.& vxor.§.81.n.11.ad med.*

vers.

*verſ.verum eſt niſi teſtator. fol.*214. *Menoch. de arbitrar.caſ.*395.*n.*43.*fol.*328. *Flau.Amēdol.in addit. ad Franc. deciſ.*180. *n.*8. *Socin.*
7 *Iun. conſ.* 148. *n.*15. *lib.*2. † Maxime quando ad commodum alterius quis faceret huiuſmodi blanditias, nam tunc magis præſumitur dolus, quàm ſi ad vtilitatem propriam illæ fierent, ad hoc vt ipſe inſtitueretur hęres & mutaretur primum teſtamentum, cum non ſit dolus quærere proprium commodum, vt in ſpecie notat *Durand.de art.teſtand. tit.*11. *de acquir.vel repudian d.hæredit.caut.*4.*n.*4. *tom.* 8.*p.* 1. *fol.* 142.

Sed iſta non videntur tuta, quia habent locum,
8 quādo quis doloſè per falſas cauſas, † & ſuaſiones induxiſſet teſtatorem ad ita teſtādum, ſeu reuocandum, quod prius diſpoſuit *Dec. conſ.*489.*in caſu occurrenti. n.*6. *ad med.* vbi etiam quod talis dolus erit probandus *l.quoties.* §. *qui dolo. ff. de probat.* Idem ſequitur *Afflit. deciſ.*69. *n.*8. vbi quod in ſua facti ſpe-
9 cie non adfuerunt ſimplices blanditiæ, † ſed dolus, & importunæ preces, & perſuaſiones *Benedict.in c.rainutius. in verb. condidit.il* 2. *n.*25. *in fin. de teſtam. poſt Cyn.in l. quidquid.ad med. C. arbitr. tutel. Caualcan. de tutor.n.*280. *ad med. Bald. in l. ſi frater. C. qui teſtam. facer. poſſ. Spin. de teſtam. in rubr. p.* 2. *n.* 9. *ad med. Addit. ad Matthesil.*
10 *ſingul.*44.*n.*14 *cum ſeq.* † vbi loquitur etiam in tutore, & prælato *Franc. deciſ.* 180. *per tot.Soarez.alleg.*20.*n.*30.*Iaſ.in l.fin.* quam repetit. *in l.*1.*n.*5.*verſ.ſed in contrarium. C. ſi quis aliq. teſtar. probibuer. Capoll.caut.*36. *n.*1. *late Peregrin. de iur. fiſc.lib.*2.*tit.*6.*n.*9. *vſque ad* 13. *fol.*83. *Decian.conſ.*65. *n.*7. *lib.* 2. *Pariſ. conſ.*67. *n.*56. *lib.*3. *Corn.conſ.*319. *lib.* 4.

Quare dicimus, quod valet teſtamentum con-
11 ditum ad interrogationem etiam † alterius, quàm notarij *Gloſ.in l.iubemus.* §. *oportet. in verb. quemadmodum.C.de teſtam.Imol.in c. cum tibi.n.*3.*eod.tit.Corn.conſ.*77. *n.*4. *lib.* 4. *Ruin. conſ.*2.*n.*9.*verſ.nec obſtat.lib.*2.cum alis late adductis per *Menoch.conſ.*45. *n.*1. *vſque ad* 15. *lib.*1. vbi ampliat procedere,
12 quamuis non conſtaret,quod teſtator voluiſſet condere teſtamentum, & etiam ſi eſſemus in perſona ſuſpecta, vt marito, & ſimilibus, & quamuis etiam eſſemus in reuocatione primi teſtamenti *Rom. conſ.*306.*in* 2.*dub.Alex. conſ.*33.*n.*12.*verſ. & dicere.lib.*3.*Ruin.conſ.* 12. *n.*11. *lib.*2. *Dec. conſ.*489. *n.*9.*Socin.Iun.*
13 *conſ.*144.*n.*56.*lib.*2. † Cum etiam poſſit valere huiuſmodi teſtamentum ad interrogationem alterius conditum iure fideicommiſſi vniuerſalis, & codicillorum *Bald. in l. & in epiſtola.n.*14.*C.de fideicommiſ.Rip. in l.*1. *n* 37.*ff.de legat.*1.*& in l.*1.§.*ſi quis ita.n.*12. *vbi Crot. n.*17.*Alciat.n.*10.*Bald.Nouell.n.*6. *ff.de verbor.obligation.Menoch conſ.*45.*n.*14.
14 *lib.*1. † Cum fideicommiſſa ſolo nutu poſſint relinqui *l.nutu. ff.de legat.*3. Quidquid aliud ſit, quando vltra interrogationem factam
15 à perſona priuata,adeſſet aliqua ſuſpicio, † & dolus,ex quo alliciatur quis ad teſtandum,vt late explicat *Menoch. conſ.* 45. *n.* 30. *vſque ad* 37. *lib.* 1.

Stante igitur validitate reuocationis primi teſtamenti, videndum eſt an in ſecundo teſtamento fœminæ cenſeātur vocatæ, Et quidem pro illarum vocatione multum facit, dum in eo adijcitur expreſſa conditio, & diſponitur,
16 quod † deficientibus maſculis fœminæ ſuccedant,quæ verba cū non ſint relata ad tēpus mortis maſculorum ſed ſimpliciter poſita in defectum maſculorum faciunt, vt quandocumque illis deficientibus admittatur ſubſtitutus,quidquid aliud ſit,quādo ſubſtitutio eſt facta alicui ſi deceſſerit ſine liberis, tunc enim illis exiſtentibus tempore mortis ſubſtitutus eſſet perpetuò excluſus, Iſta eſt communis diſtinctio Doctorum, de qua per *Socin. in l. ſolemus. n.*6. *vbi Menoch. in addit. in verb.defecta.ff.de conditionib. & demonſtrat. poſt Imol. in l. ſed ſi ad tempus.* §. *penult. ff. ad trebellian.Iacob.de Beluiſ.in l. ex facto.* § *penult.ff.eod.tit.Bellon.conſ.*19. *n.*3. *&* 4. *Aym.conſ.*316. *n.*16. *poſt princ. verſ. & primo non procedit. Ruin. conſ.*132. *n.*4.*poſt med.lib.*3.*& conſ.*175.*in fin.lib.*2.*Pariſ.conſ.* 18. *n.*43. *lib.*2. *Gabr.concluſ.*7. *n.* 8. *de fideicommiſ.late Dec.conſ.*480.*in caſu qui contingit.col.*3. *ad med. n.*8. *& conſ.*594. *viſo teſtamento. n.*6. *verſ. & iſta concluſio. Gabr. conſ.* 117.*n.*6.*lib.*1. *Peregr.de fideicommiſ. art.*15. *n.*29.*fol.*140.*Alex. conſ.*43.*lib.*3.*alias eſt.* 53. *conſideratis.n.*4.11. *&* 12. *lib.*6. *& conſ.* 101. *ſuper primo.n.*13.*lib.*7.*Sim.de Pret.de interpretat.vlt.volunt.lib.*3.*dubit.*3. *ſolut.*3.*n.*10. *in fin. fol.*316.*Trentacinq.de ſubſtit.p.*4. *c.*7. *n.*72.*Ruſt.ad l. cū auus.lib* 4.*c.*2. *n.*38. *de cōdit.& demōſtr.Card.Mant.de coniect.vlt.vo-*
17 *lūt.lib.*11.*tit.*6.*n.*7.† vbi etiā addit,quod quāuis teſtator primo loco videatur ſe retuliſſe ad tempus mortis,tamen ſi poſtea colligitur, quod magis conſiderauit defectum liberorū, ſubſtitutus debet admitti iuxta *conſ. Aym.* 316.*n.*16.*verſ. & primo non procedit.*

Verum poſſet dici pro excludenda vocatione fœminarum, quod iſta ſubſtitutio de fœminis in defectum maſculorum non eſt facta de
18 per ſe, † ſed cum copula, ac etiam, itaut videatur relata ad tempus mortis inſtitutorum, videlicèt ad illa verba teſtamenti, in quo inſtituuntur Antonius, Marius, Franciſcus, & Octauius æquis portionibus, quibus, quomodocumque deceſſerint, teſtator ſubſtituit æqualiter filios Franciſci, & filios Simonis, ità quod præueniente caſu mortis præfatorum, de bonis ſic morientis medietas vna vadat filijs Franciſci, altera filijs Simonis ſuccedendo in ſtirpes,non in capita, ac etiam adiecta conditione, quod deficientibus maſculis, fœminæ ſuccedant non ſolum modo prædicto, ſed omni

omni alio meliori modo, ex quibus verbis patet, quod ista vltima substitutio fœminarum est subordinata ad præcedentem, stante præsertim copula, de cuius natura est coniungere copulata cũ suis qualitatibus, adeo vt quemadmodum vocatio masculorum est relata ad tempus mortis institutorum, ita etiam dicendum sit, vt ad idem tempus referatur vocatio fœminarum, & sic solum sit facta masculis non existentibus, vt in simili concludit *Menoch.cons.399.n.16.& 17.lib.4. post Anchar.cons.137.n.1.Ruin.cons.102.n.7.*
19 *vsque ad 10.lib.2.* † & ita distinguit in specie *Peregrin.de fideicommiss.art.15.n.31. ad fin. vers. nisi saluando. fol.*140. vbi ita declarat contrarias opiniones, quod non habeant locum stante clausula ac etiam, quæ implicat
20 ac repetit qualitates præcedentes † *Aret. in l.is cui bonis. in fin. ff. de verb. oblig. Ruin. cons. 53. n.2. lib.2. & cons. 61. n.9. eod. lib. Natt.cons.476. n.8. post Glos. in l. si contendat. ff. de fideiussorib.* cum alijs per *Corn. cons.14. n. 4.lib.3.* latè *Peregr. de fideicommiss.art.16.n.15. vsque ad 21. fol.*144.

Quamuis neque hoc fundamentum vndequa-
21 que sit tutũ, quia licet ista dictio, † ac etiam, sit repetitiua qualitatum, vt dictum est *Menoch. præsumpt.* 180. *lib.*4. Tamen stat quo-
22 que ampliatiuè, & augmentatiuè † *Lap. in c. licet.11. ante med. de priuil. in 6. Gemin. in c.1. ne sed.vacant.eod.lib.& cons.125.& 132. Paris. cons. 144. n.15. lib.4. & cons.46. n.30. cum seq. eod.lib. Ruin.cons.53.n.19. ad fin. vers.quod autem dictio.lib.2. Aret. in c. illis. de præbend.in 6. Bertaz. claus.4. glos.17. ad med.& claus.21.glos.17.n.1.& claus.27.glos. 16.n.1.Staphil.de grat.expectatiu.col.4.vers. circa. n.20.tom.15.p.1. fol.287. Bermond.de public.concubinar.in verb.etiam.tom.11.p.1. fol. 162. per tex. in l.centurio. vers. etiam propria bona filij. ff. de vulgar. & pupill.* & notat quoque *Peregr.de fideicommiss.art.16. n.20. ad med. vers. sed hic subsistendum. fol. 145. post Bart.in l. seia. §.caio.in fin. ff.de fund.instruct. Aym.cons.294. col.8. post med. vers. septimo pondero. & in fin. vers. pro quo facit. n.7.* vbi etiã quod non solũ ampliat, &
23 auget, † sed quod includit diuersas species ab expressis *Io.And. in c.romana. §.cõtrahentes. de for.cõpet.in 6.Menoch cons.496.n.65.lib.5.*

Ad exclusionem etiam fęminarum posset adduci existentia Octauij vnius ex hęredibus institutis, quæ facit, vt non sit purificata con-
24 ditio, † prout requiritur ad effectum, vt veniant fœminæ substitutæ, quæ solum vocantur in defectum masculorum institutorum, ideo sufficit illum adesse, itaut per istam solam existentiam excludatur substitutus, quãuis etiam non esset hæres, & non succedat *l. filiusfamilias. §. cum quis. ff. de legat.* 1. *Castr.cons.14.si contingat. in 2.dub.lib.1. & cons.152. præsens dubium.col.penult.eod.lib. & cons.280.præsupposito statuto.col.2. ad fin. lib.2. Corn.cons.180.col.4.lib.4. Calcan.cons. 69.col.3. Aym.cons.62.n.2. Io. de Anan.cons. 22.n.3. Socin. cons.182. col.1. lib.2. Ias.in l. precibus. n.6. C. de impuber. & alijs substitution. Card. Mantic. de coniect. vltim. vo-*
25 *luntat. lib.11.tit.6. n.14.* † vbi etiam addit, quod quando sumus in expressa conditione, prout est ista, de qua agimus, cessat omnis dubitatio iuxta *l.cũ filiusfamilias.§.cũ quis.*
26 *ff.de legat.1.*† Quidquid alij dubitẽt in tacita conditione, vt per *Alex. in l.centurio.n.60.de vulgar.& pupill.substit.Socin.in l.cum auus. n.65. ad fin. ff. de condit. & demonstration.*

Nec facit, quod etiam in conditione expressa substitutus non debeat excludi, quando filij non sunt hæredes, & non succedunt, tamquam illorum fauore censeatur posita conditio, vnde cum ipsi non succedunt, cessat eorum fauor, & per consequens substitutus
27 admittitur, † Quia in conditionibus voluntarijs, merum factum inspicitur, licèt illud nõ sortiatur iuris effectum *l.qui hæredi. & l. mæuius. ff.de condit.& demonstrat.* Vnde ad exclusionem substituti sufficiet sola superexistentia, quamuis sit talis, qui non succedit, vel abstinet, vel repudiat, cum præsertim non excludatur substitutus per ipsos filios, vel alios positos in conditione, sed per defectum ipsius conditionis, & ideo frustra quæritur an succedat, vt concludit in specie *Cardin. Mantic.de coniectur. vltim.volunt.*
28 *lib.11. tit.6.n.14. & 15.* † vbi etiam ampliat ad filium exhæredatum, qui licèt habeatur pro mortuo, quando exhæredatio est valida *Bart.in l.1. §.si pater.ad med. ff. de coniungend. cum emancip. liber.* tamen aliud est, quando ille, qui est exhæredatus impedit
29 alium succedere, † nam tunc facit deficere conditionem dispositionis, ex qua alter vult succedere, vnde non inspicitur an sit exhæredatus, vel non, sed an existat necne *l. filiusfamilias. §. cum quis. ff.de legat.1.*

Accedat, quod renunciatio facta per Octauium
30 est ad fauorem Horatij, & hæredum, † ideo non potest trahi ad fauorem Aduersarij, cum non extendatur vltra personas expressas, neque enim prodest alijs, nisi illis, quibus fit *Bald.& Castr.in l.pactum.C.de collat.Ruin. cons.98. n.17. lib.1. Marcobrun. cons.30. n. 249. Surd.cons.446.n.14.cum seq.lib.3.Honded.cons.36.n.19.lib.1. & cons.29.n.107. eod. lib. Bertrand.cons.233. n.2.lib.9. Paris.cons. 12.n.90.lib.1.*

Ex quibus videtur dubia resolutio facta pro vocatione fœminarum, cum ad illas excludendas militent rationes supra adductæ, quę multum faciunt pro firmanda opinione contra fœminas, quod non censeantur vocatæ, Ideo omnia hinc inde essent rectius consideranda, cum hæc dixerim, vt magis veritas appareat, & ne aliquod damnum resultet, quod postea in disputatione dubij, & progressu causæ non fuerit præuisum.

EPI-

EPITOME.

PAupertas quando probetur per familiares, & vicinos deponentes, quod quis non habet nisi talia bona, & si plura haberet ipsi scirent. ¶ Et quid si agatur de probanda paupertate ad certum effectum stante clausula constito de paupertate. ¶ Et quo casu admittantur præsumptiuæ probationes ad illam probandam. ¶ Vel debeant esse concludentes, & veræ. ¶ Excommunicatio ob non solutionem debiti, quando sit relaxanda probata paupertate. ¶ Vxor immissa in possessionem bonorum mariti vergentis ad inopiam pro assecuranda sua dote, an dicatur verè possidere. ¶ Et quando illa sint æstimanda, ne retineat plus quam ei sit debitum. ¶ Et an hoc casu possint creditores vxori offerre suum creditum ad hoc, vt bona capta dimittat. ¶ Exceptio ne quis conueniatur, nisi in quantum facere potest, an sit dilatoria, seu perẽptoria, itaut excipiens liberetur quãuis peruenerit ad pinguiorẽ fortunã. ¶ Et quando licitè opponatur post sententias ad illarum executionem impediendam. ¶ Et quid si de ea fuit prius in iudicio cognitũ. ¶ Et quid in exceptione inuentarij, compensationis, & similis, quę non impugnat sententiam, sed modificat effectum illius.

SVMMARIVM.

1 *Paupertas probatur per familiares, & vicinos deponentes, quod quis non habet, nisi talia bona, & si plus haberet ipsi scirent. n.2. 3. 4. 8. & 11. Idem in probatione diuitiarum. n.5.*

6 *Fuga debitoris, ne in manus curiæ deueniat, est adminiculum coadiuuans probationem paupertatis.*

7 *Assertio debitoris, quod non habet, nisi bona per eum descripta iuncta cum alijs adminiculis probat paupertatem, quo ad effectum transferendi probationem in eum, qui dicit plura bona extare.*

9 *Excommunicatio ob non solutionem debiti relaxatur probata paupertate, neque in hoc casu facultates Auditoris Cameræ habent locum. n.10.*

12 *Vxor immissa in possessionem bonorum mariti pro assecuranda sua dote dicitur illa vere possidere, non ad alienandum, sed ad alendum se, suosq. liberos. n.16.*

13 *Creditores non possunt offerre dotem vxori, quæ fuit assecurata super bonis sui viri ob vergentiam illius ad inopiam, quidquid aliud sit post solutum matrimonium.*

14 *Bona mariti vergentis ad inopiam capta per vxorem pro assecuratione suarum dotium sunt æstimanda, ne retineat plus quam ei sit debitum, & probatio spectat ad illum, qui prætendit maiorem valorem. n.15.*

17 *Clausula constito de paupertate operatur, vt illa sit probanda in specie habito respectu ad id, quod petitur.*

18 *Probatio concludens, & vera requiritur, non autem præsumptiua stante clausula constito de paupertate. Declara vt n.19.*

20 *Exceptio ne quis conueniatur, nisi in quantum facere potest, licitè opponitur post sententias ad illarum executionem impediendam. Fallit si de ea prius fuit in iudicio cognitum, & de resectione appareat. n.23. 24. & 25.*

21 *Exceptio non impugnans sententiam, sed modificans effectum illius potest quandocumque opponi.*

22 *Exceptio ne quis conueniatur, nisi in quantum facere potest, non est peremptoria, sed dilatoria, & excipiens non liberatur si peruenerit ad pinguiorem fortunam.*

26 *Inuentarium eximit hæredem, ne conueniatur vltra vires hæreditarias.*

27 *Exceptio inuentarij potest opponi ad impediendam executionem sententiæ. Declara vt n.28.*

29 *Compensatio licitè opponitur post sententiam. Intellige vt n.30.*

CAPVT DCLX.

INter alios modos probandi paupertatem, admittitur ille pro meliori, & tutiori, quando familiares, seu vicini, vel coniuncti, vel informati de bonis alicuius deponunt, quod quis nõ habet nisi talia bona, & si plus
1 haberet, † ipsi scirent ob præsumptionem dictæ vicinitatis, seu familiaritatis, quæ facit, vt talis notitia in eis cadat, vt in proposito notat *Roman.cons.295.n.9. Couarr.var. resolut. lib.2.c.6.col.7.post med.vers.cæterum paupertas.n.8.* vbi quod est notandum, tamquam sit rectus modus probandi negatiuam
2 iuxta † *Glos.* singularem. *in §. hinc nobis ingressa. vers. si vero absint aliqui. in verb. & vidisse. in fin. auth. de hæredib. & falcid. & in l.1. in princ. in verb. an non in fin. ff. de itin. actuq. priu. & in l. 2. in verb. sine quæstione. C. quãd fisc. vel priuat. debitor. sui debitor. cõuenir. poss. Castr. in l.1. in fin. ff. si cert. petat. Lanfranc in c. quoniam contra. n.14. de probat. Rip. in c. cum ecclesia Sutrina. n.86. de caus. possess. & proprietat. Rot. coram R.P. D. Buratto Romana grani. 11. Aprilis 1614.* quæ est *decis.573. n.2. par.1. in recentiorib.* & duplicata *decis. 532. p.2. in recentior.* & notat etiam *Ang. in d. §. hinc nobis. n.29. auth.*
3 *de hæredib. & falcid.* † vbi quod hoc modo melius probatur, quàm vllo alio, cum tales familiares, & vicini præsumantur scire facta familiarium, & vicinorum, ideo si vicinus & familiaris interrogetur, an quis sit pauper, probabit, si respondeat, quod sic, quia est fa-
4 miliaris, † & vicinus *Bart. & alij in l.2. C. quand. fisc. vel priuat. Idem Bart. in l.1. n.15. vers. quæro quid in teste. vbi Alex. n.16.*

5 *Purpur. n.92. ff. si cert. petat.* † qui etiam loquuntur in probatione diuitiarum, quę admittitur, quando testis reddit rationem, quia domesticus, vel vicinus, aut coniunctus *Bald. in l. facultas. n.7. C. de iur. fisc. lib.10. Alex. cons.50. n.17. lib.5. & cons.70. n.7. lib.2.*

Quæ magis procedunt, quando vltra prædicta adest etiam aliqua præsumptio, videlicet fu-
6 gæ debitoris, † ne in manus curiæ deueniat *l. in fundo. 39. & ibi Ang. n.2. ff. de rei vendicat.* cum similibus coniecturis, de quibus per *Bertazol. cons. crimin. 249. n.6. cum seq. lib.1.* vbi addit sufficere, quod debitor asserat non habere alia bona, quam ea, quæ per
7 ipsum describuntur, † tunc enim ista assertio iuncta cum alijs adminiculis probabit paupertatem, adeo vt dicens alia plura bona adesse teneatur probare, etiam si tractaretur de magno præiudicio secundũ *Glos. in l. cum de lege. ff. de probation. Bart. in l. si constante. q.1. ff. solut. matrimon. & ibi Rip. n.180. Felin. in c. ad aures. 8. col.4. in princ. vers. tertia conclusio. n.4. post med. de rescript.* iuxta *l. si vero. §. qui pro rei. ff. qui satisd. cogant.*

Quibus stantibus concludendum est in casu, de quo agimus, esse plene probatam paupertatem, cum in testibus concurrant omnia supra adducta, sunt enim familiares debitoris,
8 & † informati de ipsius bonis, & eorum valore, cum etiam adsit descriptio omnium, & quorumcumque bonorum, quæ communiter per eumdem debitorem possidebantur vna cum suis fratribus, vltra quod testes rectam rationem reddũt per dictos fratres alia bona non possideri, quam descripta, & indicata, quia si plura haberent ipsis essent nota tamquam domesticis, & informatis, ex quibus verbis dicitur probata paupertas, vt dictum est *Couarr. lib.2. var. resolut. c.6. lib.2. n.8.* cum alijs supra allegatis.

Et cum sit probata paupertas post relaxatam excommunicationem, debitor est absoluen-
9 dus, † & sententia excommunicationis est retractanda, & excommunicatio relaxanda *Card. in clem. 2. §.1. oppos.5. col.2. ad med. post Glos. ibid. in verb. satisfecerint. de hæretic. per tex. in c. cũ tu. de vsur. Butr. in c. odoardus. q.1. de solut. Milius in verb. excommunicari non potest. Galles. ad form. obligat. cameral. de præambul. ipsius processus. vers. reliqua de processu ipso. n.24. & in noua edit. q.36. Rot. coram R.P.D. Corduba. Salamantina censurarum. 14. ianuar. 1594. post med.*
10 *vers. quinto etiam facit.* † vbi quod facultates Auditoris Cameræ in isto casu non habent locum, neque talis declaratoria per eum lata subsisteret, quasi cesset contumacia, cuius occasione deuenitur ad censuras *Prax. Archiepiscop. per Genuens. c.68. n.4.*

Neque obstat, quod per cessionem liberetur debitor à censuris, quæ cessio non adest in casu nostro, cum per eam probetur pauper-
11 tas, † Quia iste est vnus modus probandi inopiam, non autem ex hoc excluditur alius modus, prout quando deponitur per testes, quod alia bona non extant, vt supradictum est, & hunc esse meliorem modum dicit *Ang. in § hinc nobis. n.29. auth. de hæredib. & falcid.* & alios modos adducit *Neguf. de pignorib. p.8. membr.1. n.15. Ang. in § item si quis in fraudem. instit. de actionib. col.3. & 4. Alex. in l. fin. in princ. col.1. ff. si cert. petat. Ias. in l. decem. col.8. ff. de verb. obligat.*

Et quamuis debitor habeat aliqua bona, Tamen constat ex actis illa possideri per vxorẽ, quæ obtinuit immissionem citatis omnibus creditoribus pro assecuratione suarum do-
12 tium, † quo casu ipsa vxor verè dicitur dotem possidere, non maritus, non quidem ad alienandum, sed ad alendum se, suosque liberos iuxta *tex. in l. vbi adhuc. C. de iur. dot. Gail. obseruat. 83. n.17. lib.2.* latè *Giurb. decis. 16. n.11. Cardin. Mantic. de tacit. & am-*
13 *big. conuent. lib.11. tit.30. n.23.* † Adeo vt neque creditores hoc casu possint offerre dotem vxori, quæ propter inopiam viri fuit assecurata super eius bonis de sua dote, cum hæc assecuratio sit translatio dotis de viro in vxorem, quidquid aliud sit, quando esset solutum matrimonium *Idem Cardin. Mantic. d. tit.30. n.10. vsque ad 16. Cyn. Alber. & alij in l. cum tibi. C. qui potior. in pignor. Castr. in l. 2. in princ. n.3. ff. solut. matrim. Bald. Nouell. de dot. p.7. priuil.47. Affl. decis.199. Osasc. decis.135. n.9. Cephal. cons.293. n.6.* latè *Giurb. decis.16. n.12.*

Et quatenus prætendant creditores possideri per mulierem plura bona excedentia æstimationem suæ dotis, liberum est eis agere
14 contra eamdem mulierem, † vt facta æstimatione bonorum, retineat quidquid ei debetur vsque ad concurrentẽ suæ dotis quantitatem *Alex. in l. si constante. n.34. ff. solut. matrim. Grammat. decis.92. n.19. Osasc. decis.135. in fin. Neguf. de pignorib. par.5. membr.1. n.33. Viuius decis.413. n.1. Gabr. cons.147. lib.1. Thesaur. decis.207. n.3.* cum alijs per *Giurb. d. decis.16. n.17. cum seq.*

Et satis est, quod interim non potest dici constare de aliquo excessu, cum enim ipsa reperiatur in possessione, atque potiatur iure re-
15 tinendi contra creditores, † onus probandi, quod bona per eam possessa excedant quantitatem dotis, incumbit alleganti, & ei, qui prætendit illa ab ea auocare, cum enim simpliciter ei fuerint consignata citatis citandis, non specificato pretio, censentur data pro eius credito, & non vltra, vt in proposito notat *Viuius decis.413. n.7. & 8. post Bart. in l. à diuo pio. § si pignora. & ibi Alex. col.1.*
16 *ff. de re iudic.* † Adeo vt stante ista æquiualentia bonorum cum dote, semper sit valida restitutio, & verè vxor dicatur esse domina, & verè possidere *Giurb. decis.16. n.11. Thesaur. q.65. lib.2. n.10. Maluas. cons.13.*

Alia,

Alia quæ opponuntur de paupertate non probata non faciunt ad casum nostrum, nam procedunt quando adesset clausula constito de paupertate ad certum effectum soluendi
17 expensas in fine litis, † tunc enim probandũ est in specie, quod aliquis sit adeo pauper, vt eius bona non sufficiant solutioni, quæ cõtrouertitur, & quod expensæ petitæ solui non possint, nam cum agatur de paupertate respectiuè ad aliquid, semper est metienda paupertas respectiuè ad illud, quasi tunc cesset arbitrium Iudicis, quod solum procedit quando paupertas deduceretur simpliciter, & absolute, an quis sit pâuper, nec ne, secus habito respectu ad certum, & determinatum effectum, prout late distinguit *Rot. diuers. decis. 48. n. 1. vsq; ad 4. p. 2. post Bald. in auth. præterea. n. 4. & ibi Salic. q. 4. Fabian. de Pep. n. 74. C. vnd. vir. & vxor. Ias. in l. si constante. n. 145. vers. sicut etiam. ff. solut. matrim. Albens. cons. 69. n. 6. Staphil. de litter. grat. p. 2. in claus. & per breue. n. 14. Affl. decis. 179. n. 3. Rot. decis. 532. n. 2. & 3. p. 2. in recentior.*

Immo stante huiusmodi clausula constito tam-
18 quam conditionali requirentur veræ, † & cõcludẽtes probationes, nec sufficient præsumptiuæ *l. lucius titius. 82. ff. de condition. & demonstr. Bald. in l. in bonæ fidei. n. 28. C. de reb. credit. Felin. in rubr. de probation. n. 3. Rot. d. decis. 532. n. 2. cum alijs in tract. de clausul. p. 1. claus. 19.* Intelligendo tamen quando di-
19 spositio legis, † vel hominis poneret probationem in conditione in materia, quæ posset probari verè, & præsumptiuè, tunc enim censeretur de vera probatione cogitatum, non autem de præsumptiua, cum aliud sit quando subiecta materia esset de sui natura talis, in qua non posset fieri probatio nisi præsumptiua, nam tunc etiam illa admitteretur, ne sequatur absurdum, quod dispositio esset nullius roboris, & effectus, cum alias illa conditio sit improbabilis, prout declarat *Felin. in rubr. de probationib. n. 3. vers. sed aduerte quia pro intellectu prædictorum. col. 2. in fin.* vbi de probatione legitimæ natiuitatis, in qua sufficient coniecturæ, & præsumptiones, cum subiecta materia nõ patiatur veras probationes, & sequitur *ibid. Dec. n. 14. ante med. vers. si tamen. Plot. de in lit. iurando. §. 2. n. 34. vers. & qua opinio. iuxta Glos. in l. 1. C. de sicar. & in l. 1. C. quor. bonor. et in c. laudabilem. in verb. indicium. de frigid. & malef. & in c. ex tua. in verb. si constaret. de fil. presbyter. & in l. si tutor. in verb. ostenderis. C. de peric. tutor.*

Alterum de quo quæritur est decidendum affirmatiuè, quod exceptio ne quis conueniatur
20 nisi in quantum facere potest, † licitè apponatur etiam post sententias in iudicatum transactas, & ad illarum executionem impediendam, prout in specie concludit *Bart. in l. nesennius. in princ. ff. de re iudicat. & in l. 3. n. 4. in fin. ff. de exception. & præscriptionib. & in l. sunt qui. n. 2. vbi Alex. n. 10. Castr. n. 1. vers. tertio quod condemnetur. ff. eod. tit. Idem Castr. in l. cum fideicommissum. 7. in fin. vers. in textu ibi aut quod hæres. ff. de confess. Auffr. ad Capell. Tholos. decis. 259. n. 4. Grass. de exception. c. 23. n. 2. iuxta l. ex diuer-*
21 *so. §. fin. & ibi Doctor. ff. solut. matrim.* † Et est ratio quia talis exceptio non impugnat sententiam, sed solum modificat effectum illius, ideo potest quandocumque opponi *l. nesennius. 41. §. fin. ff. de re iudicat. l. si fideiussores. §. idem respondit. ff. de fideiussorib. l. eleganter. §. si quis. ff. de condict. indeb. l. si fullo. vbi Bart. & Castr. de condict. sin. caus. Aret. in §. sunt præterea. vers. sed & si quis. instit. de actionib. Surd. cons. 268. n. 27. lib. 2. Salic. in l. 2. n. 2. in fin. C. ne lic. potentior. Socin. Iun. cons. 67. n. 7. lib. 1. & cons. 45. n. 10. eod. lib. Auffr. ad Capell. Tholos. decis. 259. n. 5.*
22 *& 6.* † vbi tamen intelligit, quod licèt huiusmodi exceptio possit opponi post sententias, tamen non erit peremptoria, sed dilatoria, cum ex hoc non liberetur debitor, si perueneriṫ ad pinguiorem fortunam *Glos. in l. 3. vbi Bart. n. 4. ad med. ff. de exceptionib. & præscriptionib. Cyn. l. 1. & ibi Ias. n. 15. C. de iur. & fact. ignorant. Raphael. in l. sunt qui. ff. de re iudicat.*

In quibus tamen erit obseruandum, quod quãuis exceptio, ne quis conueniatur, nisi in quãtum facere potest licitè opponatur etiam in
23 executione sententiæ, vt dictum est, † Tamen intelligitur quando illa non fuit opposita in iudicio, neque de eius viribus fuit cognitum, nam si de ea fuisset oppositum, & nihilominus Iudex condemnaret opponentẽ, non poterit amplius de ea post sententias opponi *Glos. in l. nesennius. §. fin. de re iudicat. Ias. in l. 1. n. 19. ad fin. C. de iur. & fact. ignorãt. Brun. de cession. bon. p. 4. q. 20. n. 27.* Quidquid contrarium sentiat *Zas. responsor. singular. lib. 2. c. 1. n. 10. & in d. l. nesennius. n. 5.*
24 Quia † contra eũ est magis vera, & cõmunis opinio, vt testatur, & latissimè cõprobat omnibus respondendo *Barbos. in l. maritũ. 13. n. 48. vsq; ad 54. ff. solut. matrim. iuxta l. eum qui. §. si mulier. ff. de iureiuran.* Non obstan-
25 te *l. ex diuerso. 18. §. fin. ff. solut. matrim.* † cũ procedat, quia simpliciter ibi fuit condemnatus maritus insolidum, non expresse reprobando exceptionem per eum oppositam ne conueniretur nisi in quantum facere potest, in hoc enim casu requiritur expressa reprobatio, & non tacita, vt declarat *Barbos. in d. l. maritum. n. 52. & 53. post Castr. in d. l. ex diuerso. §. fin. n. 1.*

Quæ confirmantur exemplo exceptionis inuentarij, quod eximit hæredem, ne condemne-
26 tur, † vltra vires hæreditarias præseruando eum ab omni damno, ac si non adiuisset *l. fin. §. & si præfatam. C. de iur. deliber. Gozad. cons. 94. n. 19. Surd. decis. 255. n. 17. & decis. 318. n. 5. & cons. 7. n. 31.* Itaut possit etiam op-

poni post sententias, ad inpediendā illarum
27 executionem † *Bald.in l.peremptorias.n:9.C. sentent. rescind.non poss. Aret.in §. appellantur. n.21.instit.de actionib.Ias.in l.1.n.17.C. de iur.& fact. ignorant.Negusant.de pignor. p.5.mēbr.4.n.10.Capell.Tholos.decis.322. n.1.*
28 Nihilominus † si ista exceptio fuit opposita ante sententiam, & de ea cognitum, & per Iudicem declaratum, quod hæres teneatur insolidum, non poterit amplius de ea opponi in executione sententiæ *Anchar.cons. 6. n.2. Castr.in l.fin. §. donec.n.2.C.de iur. deliber. Auffr.ad decis.Capell.Tholos.322.n.1.ad med. dixi supr. c.495.n.17.vsque ad 29.Barbos. in l.maritum.13. n.48. vers. & confirmatur. ff.*
29 *solut.matrim.* † vbi etiam de exceptione cōpensationis, quæ potest opponi post sententiam, tamquam non impugnet eam de iustitia, sed moderetur executionem *l. 2. C. de compensation. Ias. in l. 1. n. 16. C. de iur. & fact.ignorant. Rip. in l.2. n.9. ff. de re iudic.*
30 Et tamen † si fuit de ea oppositum ante sententiam, & illa reiecta, non poterit amplius opponi *l.sin autem.8.§.fin.ff.de negot.gest.l. quod diem.6.§.vlt.de compensation.*

EPITOME.

IN substitutione pupillari an succedatur pupillo. ¶ Et quando de ea iudicetur, sicut de testamento patris tam quo ad ordinationem, quàm circa alios effectus. ¶ Consanguineus tantum quo casu succedat cum vtrinque coniuncto. ¶ Et quid si agatur de succedendo fratri ab intestato. ¶ Vel ex testamento ipsi testatori. ¶ Vel in bonis allodialibus. ¶ Vel in tutela. ¶ In feudis. ¶ In emphyteusi. ¶ In substitutione vulgari, pupillari, & fideicommissaria. ¶ In casibus in quibus tractatur de conseruanda agnatione. ¶ In successione, ad quam admittuntur agnati exclusis cognatis. ¶ In statutis excludentibus fœminas propter masculos. ¶ Et in vocatione filiorum absque distributione portionum. ¶ Vel quando duo ex prima vxore vocarentur in dimidia, & alij ex secunda vxore in altera dimidia.

SVMMARIVM.

Testator instituens fratres, & post mortem eorum substituens vniuscuiusque filios vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum censetur vocasse omnes, nō habita distinctione, an sint vtrinque coniuncti, seu consanguinei tantum. n. 3.4.& 5.

2 *In fideicommissaria, pupillari, & vulgari substitutione succeditur testatori substituenti. n.17.*

6 *Ex pupillari quamuis succedatur pupillo, tamen de ea iudicatur, sicut de testamento patris quo ad ordinationem, quidquid aliud sit quo ad alios effectus, ideo attenditur affectio patris substituentis, quod voluerit vocare consanguineos cum vtrinque coniunctis.*

7 *Agnatio conseruatur per masculos.*

8 *Consanguineus tantum succedit cum vtrinque coniuncto, quando agitur de conseruanda agnatione. n. 12. & 20. Idem in materia feudali. n. 9. & in emphyteusi quando consideratur tantum agnatio. n. 10.*

11 *Vtrinque coniunctus admittitur cum cōsanguineo in omni successione, ad quam agnati admittuntur exclusis cognatis. Amplia in statuto exclusiuo fœminarum propter masculos. n. 14.*

13 *Statutum excludens fœminas propter masculos fundatur in ratione conseruandæ agnationis.*

15 *Consanguineus concurrit in successione cum vtrinque coniuncto, quando testator simul vocat filios absque distributione portionum, secus si duo ex prima vxore vocarentur in dimidia, & alij ex secunda vxore in altera dimidia.*

16 *Vtrinque coniunctus præfertur consanguineo tantum quando agitur de succedendo fratri ab intestato, secus si tractetur de succedendo ex testamento ipsi testatori. n. 18.*

19 *Fratres vtrinque coniuncti præferuntur fratribus ex vno latere tantum respectu bonorum allodialium, & tutelæ.*

21 *Dispositio limitata producit effectum limitatum.*

CAPVT DCLXI.

INstituit testator suos hæredes Lutium, & Antonium fratres æquis portionibus, & post mortem eorum in cuiuscumque portione, & in prælegatis substituit vniuscuiusque filios, liberos, & descendentes masculos legitimos, & naturales ex d. suis fratribus hæredibus institutis respectiuè de vno in alium vsque in infinitum, inuicem, & reciprocè, actiuè, & passiuè, ordine successiuo, vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum, prout latius in testamento exhibito,
1 ex quibus † verbis colligitur, quod omnes filij Antonij sunt vocati, non habita distinctione an isti fratres sint vtrinque coniuncti, vel consanguinei tantum, ideo bona fideicōmissi sunt deuoluta tam ad Lelium, Carolum, Simonem, Paulum, Andream, & Fuluium vtrinque coniunctos, quàm ad Alexandrum ex vno latere tantum fratrem consanguineum, cum in substitutionibus nō inspiciatur coniunctio legalis, aut naturalis, sed hominis, & testatoris, quam in institutione fecit, quasi ad omnes nepotes videatur habuisse æqualem affectionē, ideo omnes æqua-
2 liter admitti debent, † maximè vbi agitur de vulgari, & pupillari, & fideicommissaria substitutione, per quas succeditur testatori substituenti, prout late absque aliqua dubitatio-

tatione procedere testatur *Rimin. Iun.cons. 283. n.23. vsque ad 32. lib.3. Aym. cons. 43. n.1.* vbi quod ista est doctrina *Bart.*communiter approbata *in l.lucius.col.fin.vers. quæro quidam. vbi Alex. & Ias.n.32. Aret.ad fin. Alciat. q. penult. ff. de vulgar. & pupillar. Dec.cons.303. in casu proposito dubitationem facit.n.2. vsque ad 5. Socin.cons.86.col.4.post med. n. 9. lib.3. Crot. in l. re coniuncti. q.5. princip. & ibi Rip.n.216. ff.de leg.3. Albens. cons.29.n.19.& cons.81.n.13. vbi Addit.in verb. in fideicommisso.lib.1. Socin.Iun.cons. 126.n.5.lib.1. Alex.cons.30.n.4.& 5.vbi Addit. in princ. lib.2. Idem Alex. in l.in testamento vbi Bald.q.5. Salic.n.21. Ang.Rom. & alij. C. de testam. milit. Menoch. cons.434.n. 48.lib.5. & præsumpt. 75. n. 17. lib.4. Ruin. cons.203. n.20. vers. non obstat etiam. lib.2. Bero. cons.90.n.18.lib.2. Gabr. cons.121.n.2. & 9.lib.1. Cardin. Mantic.de coniect.vltim. volunt. lib.8.tit.7.n.3. & tit.13. n.7. eod.lib.*

3 vbi † quod ista opinio nullam recipit dubitationem, nam cum succedatur testatori,qui reliquit fideicommissum, sunt æqualiter cõiuncti *Peregr.* qui ita seruari testatur *de fideicomm. art.20.n.12. fol.*181. Cæteros con-

4 sultò omitto, † quia est sententia ab omnibus approbata, vt latè etiam ostendit *Surd. cons.31. n.20. & 21. lib.1. & in tract. de aliment.tit.2. q.15.n.27. Cephal. cons.323.n.11. & 78.lib.3. Gomes. lib.1. var. resolut.c.10.n. 31.vers. sed in hoc contrarium est tenendum.*

5 *fol.89.* † vbi etiam, quod idem est in substitutione breuiloqua *Alber. in rubr. de vulg. & pupill. q. 16. Castr. Aret. & alij in l. cohæredi. §. qui discretas. eod. tit. Natt. cons. 130. n.7.*

Quæ omnia procedunt non solum in substitutione vulgari, fideicommissaria, & breuiloqua, vt dictum est, sed etiam in pupillari, quando enim agitur de illius interpretatione, attenditur affectio testatoris,non pupilli, qui nullum iudicium habet, nec stabilem

6 mentem, † Nam quamuis ex pupillari succedatur pupillo, tamen de ea iudicatur ferè in omnibus, sicut de testamento patris, assumendo illius naturam, quasi quo ad ordinationem dicatur testamentum patris, quidquid sit respectu aliorum effectuum, vnde cessat ratio, quod in tali substitutione videantur vocati illi, qui pupillo erant ab intestato successuri, cum verius sit, vt voluerit pater secundum propriam affectionem substituere, tamquam ab eius libera voluntate hoc dependeat, & per consequens æquè succedet frater ex parte patris cum vtrinque coniunctis *Surd.* qui de magis communi, & veriori opinione testatur *cons.31.n.22.& 43. vsque ad 49. lib.1. & in tractat. de aliment. tit.2. q.15. n.27. post Gomes. tom.2.var.resolut.c.10.n.31. vers. sed in hoc contrarium est tenendum.in fin.* vbi quod ista est pura veritas *Gabr.cons.121.n.2.& 9.cum seq.lib.1.Peregrin. de fideicommiss. art.20. n.12. fol.18. Cardin. Mantic. de coniect. vltim.voluntat. lib.8.tit.13.n.7.ad med. & latius lib.5.tit.11. per tot. Rub.in l.gallus.§.quidam rectè.n.76. ff. de liber. & posthum. & cons.126. ad fin. Aym.cons.43.n.1. Lancell. Polit.in l.re coniuncti.n.95. vbi Rip.n.216. ff.de legat.3. Rimin. Iun.cons.283.n.31. cum seq.lib.3.*

Accedat, quod testator habuit respectum ad conseruandam agnationem,cum post substitutiones factas, excludendo fiscum, expresse declarauerit mentem suam esse principaliter prouidere pro conseruatione bonorum

7 in vocatos, † quos voluit etiam esse semper masculos in omnibus substitutionibus in infinitum, per quos agnatio conseruatur *§.cæterum & §.media.instit. de legitim.agnator. success. Bald.in l.maximum vitium. C. de liber. præterit. Socin.cons.12. & 63.col.9.lib.3. Paris.cons.76. col.1.lib.2. Rim.Iun.cons.283.*

8 *n.33.lib.3.* † Quando autem consideratur ratio agnationis,frater consanguineus tantum cum vtroque coniuncto succedit *Bald. in l.1.n.3.& 4.C. de legitim.hæredib.*vbi ex hoc concludit, quod in feudis succedit frater consanguineus tantum, sicut vtrinque con-

9 iunctus, † cum in illis non veniant tamquam cognati, sed tamquam agnati, ideo duplex vinculum non consideratur, quasi potius sit vnum,ex quo aliud est impertinens,quod nihil auget *Rim. Iun. cons.283. n.33. vsque ad 40.lib.3. Curt.Iun. cons.78.col.1.* & concludunt omnes *in c.1.§.is verò. vbi Aluarot. & Præposit.col.3. de success. feud.* cum alijs per *Tiraq. de retract. consanguinit. §.14.glos.2. n.10.Aym.cons.186.n.3.& cons.224.n.4.Cassan.cons.8.n.15. Socin.Iun.cons.24.n.7.lib.4.*

10 vbi† *n.10.*subdit idem esse in successione emphyteusis, quando in concessione illius fuit considerata tantum agnatio, & eius conseruandæ fauor, non autem cognatio *Menoch. cons.187. n.14. lib.2.* latè *Schrader. de feud. p.10.sect.19.n.47.& 48. & p.7.c.7. n.14.* vbi quod hoc regulare est non solum in feudis,

11 sed † in successione omnium bonorum, ad quæ agnati tantum exclusis cognatis admittuntur, nam fratres vtrinque coniuncti non præferuntur coniunctis ex latere patris *Rip. in l.re coniuncti.n.13. ff.de legat.3.& in l.ex facto.43. n.28. ff. ad trebellian.* latissimè *Rosental. de feud.c.7. conclus.57. n.1. cum seq.* Quidquid aliud sit in feudis ad instar allodialium redactis, & in feudis fœmineis, ac alijs, in quibus agnatio non consideratur *Gail.obseruat.151.lib.2. Crass.in §. successio ab intestato.q.31.n.3.*

Idem est in fideicommisso creato à fratre testatore, quod ex coniecturis colligatur fuisse

12 factum pro agnatione conseruanda, † in eo enim admittuntur fratres testatoris vtrinque coniuncti cum consanguineis tantum, quia omnes sunt agnati, quidquid aliud sit, quando testator non habuit rationem agna-

tionis, cum videlicet instituit hæredes fœminas, filias, vel sorores, & eis decedentibus sine filijs substituit suos fratres, tunc enim obtinebunt fideicommissum fratres vtrinque coniuncti, exclusis fratribus consanguineis *Crot. in l. filiusfamilias. §. diui. n. 162. ff. de legat. 1. Alciat. cons. 37. tom. 1. lib. 2. Paris. cons. 78. n. 27. lib. 2. Sim. de Pret. de interpret. vltim. voluntat. lib. 3. solut. 11. n. 33. fol. 290. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. tit. 13. in fin.*

Quod etiam est in statuto exclusiuo feminarum propter masculos, cum enim illud fundetur
13 in † ratione agnationis conseruandæ *Rimin. Iun. cons. 283. n. 37. lib. 3.* frater consanguineus tantum succedit cum vtrinque coniuncto *Corn. cons. 336. col. 3. lib. 1. Capr. cons. 8. col. 2. Socin. Iun. cons. 67. n. 34. lib. 3. Rimin.*
14 *Sen. cons. 187. n. 17. Rimin. Iun.* † qui de communi *cons. 283. n. 37. lib. 3. Bero. cons. 96. n. 8. lib. 2. & cons. 143. n. 12. vsque ad 20. eod. lib.* vbi de veriori, & magis æqua, ac recepta opinione testatur *Ias. cons. 67. col. 2. lib. 2. Surd. cons. 31. n. 37. lib. 1.*

Maximè, quia omnes filij simul, & simpliciter sunt vocati absque distributione portionum,
15 cum † secus esset, si duo ex prima vxore vocarentur in dimidia, & tres aut plures ex secunda vxore in altera dimidia, tunc enim non ostenderet testator parem affectionem ad omnes filios, ideo si postea faceret eis substitutionem indiscriminatim reciproce inuicem, non cōcurrerent consanguinei cum vtrinque coniunctis, cum isti simul admittantur, quando omnes liberi vocantur, vt dictum est, absque aliqua separatione portionum, itaut omnes sint coniuncti in tota hæreditate re, & verbis *Aym. cons. 43. n. 2. Dec. cons. 303. in casu proposito. n. 4. & cons. 185. & diligenter pro tenui. col. vlt. in princ. vbi Addit. in verb. declaratur. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 8. tit. 7. n. 3. in fin. Peregrin. de fideicommiss. art. 20. n. 17. fol. 182.*

Neque obstat *auth. itaque. C. commun. de successionib. & auth. cessante. C. de legit. hæredib.*
16 *& auth. post fratres. C. eod. tit.* Quia omnia ista iura loquuntur, quando agitur de succedendo fratri ab intestato, tunc enim præfertur vtrinque cōiunctus, secus quando, prout in casu nostro, tractaretur de succedendo ex testamento ipsi testatori, tunc enim non attenditur istud duplex vinculum, prout ita
17 respondet *Alex. cons. 30. n. 5. lib. 2.* † vbi etiam quod in istis fideicommissis succeditur testatori *l. cohæredi. §. cum filio. ff. de vulgar. & pupill. Surd. cons. 31. n. 17. & 29. lib. 1.* Ideo vinculum illud sanguinis vtriusque coniun-
18 ctionis nihil operatur, cum satis sit, † quod omnes sint in pari gradu, & æqualiter dilecti *Bald. in l. in testamento. C. de testam. milit. Surd. d. cons. 31. n. 34. & 35. lib. 1.* cum alijs supra allegatis. Quod etiam notat *Schrader.*
19 *de feud. p. 10. sect. 19. n. 47.* † vbi quod respectu bonorum allodialium fratres vtrinque coniuncti præferuntur fratribus ex vno latere tantū, prout etiam respectu tutelæ *Bald. in l. de emancipatis. 13. C. de legit. hæredib. & in §. si plures. vbi Faber. instit. de legitim. agnator. success. Papiens. in form. libell. pro hæred. ab intestat. in verb. nullisque superstitibus. Bart. cons. 38. col. penult. lib. 2.* iuxta *§. ex his. auth. de hæredib. ab intest. venientib. §. eo enim ipso. & §. quia plerumque. instit.*
20 *de legitim. patron. tutel.* † Cum in fideicommissis, & alijs in quibus spectatur agnatio non sit facienda ista differentia, vt superius dictum est *Schrader. d. p. 10. sect. 19. n. 48. Tiraq. de retract. lignag. § 14. glos. 2. n. 10. Castr. & Corn. in l. 1. C. de legit. hæred.*

Cum igitur fideicommissum sit deuolutū etiam ad fauorem fratris consanguinei, illud habebit locum in bonis in testamento expressis, & etiam in prælegatis, cum de eis specialiter fiat mentio per testatorem, neque in hoc attendetur subrogatio facta in censibus, quia illa solum fuit ad effectum, vt Alexander haberet in eis suam portionem, quando inter ipsum, & fratres fuerunt diuisa bona fideicommisso subiecta, secus autē respectu successionis, quæ modò prætenditur in bonis Caroli, in quibus succedet iuxta formam
21 substitutionis vna cum alijs fratribus, † cum subrogatio tamquam limitata non extendatur ad alia ibi non comprehensa *l. in agris. ff. de acquir. rer. dom. Surd. cōs. 195. n. 8. lib. 2.*

EPITOME.

Onus restitutionis quando censeatur repetitum in vocatione graduum substitutionum. ¶ Extensio an detur de vna persona ad alteram. ¶ Et quid stante clausula tunc, & eo casu. ¶ Vel si agatur de fauore piæ causæ, tam si substitutio sit facta simpliciter, quam in pœnam hæredis. ¶ Interesse quando repellat aliquem à testificando quãuis sit in consequentiam, & non adsit protestatio de non consequendo aliquo commodo. ¶ Bona hæredum an possint per testatorem relinqui. ¶ Testamentum an incipiat ab expressa vulgari substitutione.

SVMMARIVM.

2 *Vocatio omnium graduum substitutionum per fideicommissum repetit onus restitutionis de vno in alterum. n. 5.*
2 *Extensio non datur de vna persona in alteram. Fallit fauore piæ causæ, quando substitutio est facta simpliciter, secus si in pœnam hæredis. n. 3.*
4 *Vsusfructus consolidatur cum proprietate statim mortuo vsufructuario.*
6 *Testamentum potest incipere ab expressa substitutione vulgari.*

Bona

7 *Bona hæredum possunt per testatorẽ relinqui.*
8 *Confessio auctoris præiudicat hæredibus, & successoribus singularibus.*
9 *Confessio reuocatur probato errore.*
10 *Testis de auditu nullam fidem facit.*
11 *Interesse repellit à testificando, quamuis sit in consequentiam.n.12. Maxime cessante protestatione, quod non prætenditur reportatio alicuius commodi.n.13.*
14 *Coniectura extensionis de persona ad personam fauore piæ causæ, quando sit legitima, & sufficiens.*
15 *Fauor piæ causæ non consideratur, quando repugnat mens testatoris.*
16 *Clausula tunc & eo casu limitat dispositionem ad casum expressum. Intellige vt n.17.*
18 *Extensio admittitur non obstantibus quibuscumque verbis quando constat de præsumpta voluntate testatoris.*

CAPVT DCLXII.

Societatem esse immittendam dixi in possessionem bonorum, de quibus agebatur in causa Romana fideicommissi, Nam quamuis illa sit vocata post mortem Alexandri, Non tamen debet excludi, licèt idem Ale-
1 xander decesserit ante Ioannam, † Cum testator vocauerit omnes gradus substitutionum per fideicommissum, quo casu semper onus restitutionis censetur de vno in alterum repetitum *Socin.cons.250.in 2.dub. n.10. lib.2. Aym.cons.98.n.3. Paris.cons. 18. n.38. lib.2. Curt.Iun.cõs.121.n.15.Menoch.cons.117.n.9. lib.2.& cons.1051.n.6.lib.11.* Et ita limitatur doctrina *Oldr.cons.21.* exaduerso allegata, quæ procedit solum, quando testator fecit vnum gradum substitutionis, non autem plures, vt declarant *Menoch.* & alij supra adducti *Aym. cons.326. col. vlt.*

Non obstat, quod non debeat fieri extensio de
2 vna persona ad aliam † *Gabr. cons.111.n. 13. lib.1.Surd.cõs.344.n.2.& cons.448.n.33.lib.3.* Quia non procedit in pia causa, in qua permittitur extensio intuitu pietatis, quamuis sit de persona ad personam, quando substitu-
3 tio fuit facta simpliciter, † & contraria procedũt, quãdo substitutio piæ causæ esset facta in pœnam hæredis, quia tunc non est fauorabilis, sed odiosa, ideo tunc non datur extensio, prout ita distinguit *Card. Mantic. de coniectur.vltimar.voluntat.lib.3.tit.19.n.10. per tex.in l.4.§.lucius.vbi Bart. ff. de adim. legat.Rom.in auth.similiter.in 14.priuil. piæ caus.n.65.C.ad leg. falcid.Dec.cons.272. in casu proposito qui barchinonæ. col.1. ad med. vers. & hoc quidem confirmatur .n. 1.& 2. Grat.cons.5.n.74.lib.2.Ias. in l.si duobus. §. hæres.n.14. & 15. ff. de legat. 1.*

Et quidquid sit de prędictis, casus noster est magis clarus, quia testator vocauit Alexãdrum solum in vsufructu, & post eius mortem mã-
4 dauit, † vt succedat Societas in omnibus bonis, & sic tam in proprietate, quàm in vsufructu, Vnde statim mortuo Alexandro vsufructuario, siue ciuiliter, siue naturaliter, cõsolidatus est vsusfructus cum proprietate ad fauorem Societatis *§. finitur. instit.de vsufruct. l.si vsusfructus. ff.de iur.dot.l.fin. C.de sentent. pass. Bald. in l.corruptionem. C.de vsufruct.Caualcan.eod.tit.n.229. Surd. cons.439.n.8.lib.3.& de alim.tit.8.q.59.n.23. cum seq.* & cum Ioanna, & Iacobus tenerentur restituere hæreditatem Alexãdro vigore testamenti, & substitutionis in eo contentæ, tenebuntur etiam restituere Societati, quæ successit in d. vsufructu consolidato proprie-
5 tati, † tamquam idem onus censeatur repetitum in grauato *l. vnic. §. pro secundo. C. de caduc. tollend. Menoch.cons.117.n.9.lib.2.*

Maximè quia apparet de mente testatoris, qui voluit Societatem succedere non solum in omnibus suis bonis, sed etiam in bonis Iacobi, & Ioannæ hæredum, quo casu, quamuis distulerit successionem ad fauorem Societatis post mortem Alexandri, Tamen non ex hoc voluit illam excludere, nisi ad tempus à dicta hæreditate sua, & suorum hæredum, Itaut stante ista clara dispositione testatoris quamuis etiam omnes hæredes essent mortui ante eumdem testatorem, Tamen semper Societas succederet, cum hoc casu non attendatur, quod primus gradus sit peremptus,
6 sed substitutus admittitur, nam etiam testamentum potest incipere ab expressa substitutione vulgari *l.1. §. pro secundo.C. de caduc. tollend.l.3.§. fin.de liber.& posthum. Dilect. de art.testand.tit.3.cautel. 3. n. 2. Ias. in l. si pater filium.n.3.ad fin.vers.ex isto intellectu. ff. de vulgar. & pupill.substitut. Crass. in §. substitutio.q. 10.* Immo etiam à tacita vulgari *Glos. in l. lex cornelia.in verb. non existimo. ff. de vulgar.& pupillar. Alex.cons.1.n.8.col. 5.in princ.lib. 1.*

Et cum Societas debeat succedere etiam in bonis Ioannæ hæredis, meritò debet immitti in
7 possessionem bonorum ipsius, † cum testator possit relinquere etiam bona hæredum *l.vnũ ex familia. ff.de legat.3.l.cum alienam. C. de legat.Capr.cons.10.n.11.Ruin.in l.1.n.88. ad med. vers.secunda est conclusio.ff. de legat. 1. Cyn.in l. assiduis. §. exceptis. q. 5. C. qui potior.in pignor.habeant.Bald.in l.1.C.cõmun. de legat. & in l.1. in fin.ff. solut. matrimon. Franc.decis.53.n.7. Negusant.de pignorib. p. 2. membr. 2. limit. 6.*

Neque obstat non fuisse probatum, quod ista bona sint hæreditaria, Quia contrarium apparet ex confessione Ioannæ facta in iudicio, etiam medio iuramento, & per Societatem
8 acceptata, † quæ præiudicat eius hæredibus, & successoribus singularibus, qui non poterunt venire contra eam tamquam dicatur propria eorum confessio *Bald.cons.89. dominus thomas.col.1.lib.1.et in l.seruus.in princ. de condict.furtiu.Aym.cons.125.n.2. Roland. cons.82.*

conf.82.n.40.lib.2. Ruin.conf.50. n. 13. lib.1. Alex.in l. stipulatio ista . in princ. ff. de verbor.oblig. Socin. conf.249. col. fin. lib.2.Dec. conf.183.diligenter considerato casu. in fin.

Nec facit, quod constet de errore d. confessio-
9 nis,quo casu potest reuocari † tamquam mulier fuerit decepta *Capr.conf.10.n.28.* Quia iste error non fuit probatus, prout requiritur *Bart.in l. non fatetur. ff.de confess. Aym. de antiquit.temp.p. 1.§. propositum nostrum. n.56.* Nam testes deponunt de auditu à Ioan-
10 na grauata, † quo casu non probant *l. testiū C.de testib. c. præterea.eod.tit. Alex. conf.45. n.10.lib.2. Aym. conf.41. n.2.* Cum etiam habeant interesse in causa propter eorum credita, de quibus erunt satisfacti, si bona non sint subiecta fideicommisso, propter quod in-
11 teresse † testes nullam fidem faciunt *c. insuper.de testib.Bart.in l. deferre. §.idem decreuerunt.ff.de iur.fisc.Alex.conf.45.n.11. lib.2. & conf. 186. visis dubitationibus. col.penult. eod.lib.Bellon.conf.63.n.13. & 14.Grat. conf.*
12 *51.n.6.vsque ad 11.lib.2.* † vbi ampliat quāuis commodum sit in consequentiam *c.1.& c. romana.de testib.in 6.§.& licèt. auth.eod.tit. de testib.* Maximè quia nulla adest protestatio, quod ex tali depositione non intendnnt
13 aliquod † commodum reportare *Aym. conf. 73.n.29.Dec.conf.341. in causa partus. col.2. in fin. vers. accedit etiam illud. Ias. conf.78. col.3.lib.3.Alex. conf.174.lib. 2.* iuxta doctrinam *Bald. in l. dictantibus. vers. item facit ad aliam quæstionem.C.de testam.*

Nec aduersatur, quod ista coniectura extensionis de persona ad personam fauore piæ causæ
14 non sit legitima, † & sufficiens ex *Cardin. Mantic.de coniectur. vltim. voluntat. lib. 3. tit.19.n.10.post princ.*Quia *Mantic.* hoc non dicit, solum enim concludit, quod ad effectum, vt fiat extensio de persona ad personā fauore piæ causæ, debent adesse coniectnræ, non autē particnlariter reprobat istam coniecturam, quæ potius debet admitti, cum ex ea colligatur mens testatoris, quod omni meliori modo voluit, vt etiam bona Ioannæ & Iacobi hæredum, ne dum sua perueniant ad vocatos, & quando potest constare aliquo modo de mente disponentis, semper dicitur esse legitima cōiectura *l.nam hoc iure. ff.de vulgar. Surd. conf.110.n.12. lib.1.* ¶ Et *Ang.conf.328.n.5.* exaduerso allegatus concludit contra piam causam, quia in illo casu trahebatur ad illud, de quo testator non sen-
15 serat, † & sic tunc non erat fauor pietatis sed impietatis repugnante voluntate defuncti, vt considerat in specie *Card. Mantic. de coniectur. vltim.voluntat.lib.3. tit.19. n.10. vers. vnde etiam. & n. 11. vers. item subdit. Dec. conf.426.n.2.ad fin.*

Nec subsistit obiectum de clausula tunc & eo casu, quæ limitat dispositionem ad casum
16 expressum, † itaut excludatur extensio *Dec. conf.89. viso puncto & diligenter. col.3. ad med.vers. ad hoc bene facit.Paris.conf.108. n. 26.lib.3.Grat.conf.104.n.4.lib.2.Aym.conf.98. n. 6.* cum alijs late per *Mandos. ad Roman. conf. 131. in verb.tunc & eo casu. Socin. Iun.*
17 *conf.190.n.9.lib.2.* † Quia non impeditur extēsio, quę fit ex præsumpta volūtate testatoris maxime fauore piæ causæ *l. titius. §. lucius. vbi Ias. in 1. notab. ff. de liber.& posth.Surd. conf.443. n.42. lib.3. Tiraq. priuil. piæ caus. 62.Card.Mantic.de coniectur. vltim.volunt. lib.6.tit.3.n.3.* cum multis decisionibus *Rot.* de quibus *in tract. de clausul. p.1.clausi.187. fol.215.& p.3. clausi.88. fol. 563. Paris. conf. 20. n.37.& 38. lib.3. Roland. conf. 70. n. 49. lib.3. Aym. conf.878. n.11. & conf.992. n.36. Sim. de Pret. lib. 3. interpret. dub.1.solut. 5.*
18 *n.21.fol.235. Gozad.conf.64.in fin.* † & passim non obstantibus quibuscumque verbis, fit extēsio, quando constat de præsumpta voluntate testatoris *Socin. Iun. conf.114. n.29. lib.1. & conf.181 .n.54.lib.2.Cephal.conf.169.n.33. lib. 2.Card. Mantic.de coniectur. vltim. volunt. lib. 3.tit. 14.n.10.Surd.conf.347.n.21.lib.3.*

EPITOME.

Concessio facta filio contemplatione patris quando sit profectitia, & hæreditaria, quamuis nihil per patrem erogetur ¶ Et quid si filius est infans, vel nondum natus. ¶ Primus acquirens quo casu possit præiudicare filijs, & alijs vocatis. ¶ Donata seu legata patri, & filio, seu viro, & vxori, quando censeātur acquisita pro dimidia, vel in totum vni, vel alteri. ¶ Peculium profectitium quando expresse, vel tacitè per patrem reuocetur. ¶ Et quando dicatur tale. ¶ Et an in eo aliquid hodie sit immutatum. ¶ Datum ob causam remunerationis an possit reuocari ob natiuitatem filiorum, seu per ingratitudinem. ¶ Et an iudicetur de eo sicut de bonis patrimonialibus. ¶ Casus plures, in quibus præsumitur concessio potius contemplatione filij, quām patris, & è contra remissiuè.

SVMMARIVM.

1 *Concessio facta filio contemplatione patris dicitur profectitia, & hæreditaria. n.22.& 23. Quamuis per eum nihil erogetur.n.2.19. 20. & 21.*

3 *Valet argumentum profectitium ergo hæreditarium.*

4 *In concessione facta filio nasciituro, vel infanti non cadit aliqua verisimilitudo contemplationis illius, sed solum ipsius patris.*

5 *Forma inuestituræ debet attendi.*

6 *Donatio profectitia reuocatur à patre expressè, & tacitè. Idem in peculio profectitio. n. 7.*

8 *Donata filio contemplatione patris acquiruntur in totum patri, secus si donentur filio, & pa-*

& patri contemplatione filij, nam tunc medietas erit filij, altera patris. Amplia in donatis vxori, quando solum constat esse contemplatum maritum. n.9.

10 *Legatum filio contemplatione patris acquiritur patri, & vocatur peculium profectitium. n.13.*

11 *In profectitijs nihil hodie fuit immutatum.*

12 *Pater primus acquirens potest praiudicare vocatis in re pertinente ad filium mediate ex pecunia, siue ex meritis patris tamquam sit profectitia. n. 14. & 25. Intellige vt n. 15. & 16.*

17 *Donatio facta per patrem filio non est perfecta nisi pater remaneat in eadem voluntate, & potest reuocari, quidquid aliud sit in donatione materna. n.18.*

24 *Datum ob causam remunerationis habetur pro causa onerosa, non lucratiua, nec reuocatur propter ingratitudinem, nec ob natiuitatem filiorum.*

25 *Filius succedit in bonis per patrem acquisitis propter benemerita, sicut in patrimonialibus.*

26 *Casus in quibus præsumitur potius concessio contemplatione patris, quam filij, & è contra remissiuè.*

CAPVT DCLXIII.

Concessio plateæ, fuit facta Fabio eius vita durante pro scutis 180●. per eum solutis Tullio, qui eamdem plateam obtinebat pro se, & persona nominanda, & talis emptio fuit postea cõfirmata per Dominum directum, qui deinde volens eũdem Fabium maioribus gratijs prosequi ob seruitia sibi facta, & gesta tàm tempore pacis, quàm belli dictam concessionem ampliauit ad vitam Hilarij filij eiusdem Fabij, ex quibus verbis clarè apparet, quod sumus in concessione facta contemplatione patris, & sic in profe-
1 ctitijs, & consequenter hæreditarijs, † cum talia dicantur omnia, quæ dantur filio intuitu patris, & illius contemplatione, quasi ista videantur patri donata, & ab eo breui manu translata in filium, nulla habita consideratione personæ, cui donatur, sed illius, quæ contemplatur, etiam quod pater nihil erogaret de suo *l. sed si plures. §. arrogati. ff. de vulgar. & pupill. l. fin. C. de vsufr.* & ita in specie concludit *Aret. in l. apud iulianum. aliàs incipit aphricanus.* 40. *§. si quis alicui. in fin. ff. de legat.* 1. quam repetit *in*
2 *l. cum seruus. 39. ff. eod. tit.* † vbi quod est cõclusio indubitata, quod quando apparet ex forma concessionis, vel alio modo legitimo, quod concedens, seu dominus concessit filijs aliquid contemplatione patris, tunc nihil dicitur esse proprium filiorum, sed est profectitium, & sequitur *Surd. decis. 324. n.8. ante med. vers. si tamen cuique. & vers. tertio respondetur. Menoch.* qui de cõmuni *cons. 161. n.31. & 32. lib.2. & præsumpt. 28. n.9. lib.3. post Bald. in l. cum oportet. in princ. n.4. C. de bon. quæ liber. Affl. in c. 1. n. 10. de alienat. feud. patern. Crot. in l. frater à fratre. n.4. ff. de condict. indeb.* latè *Rosenthal. de feu l.*
3 *c.9 membr. 2. conclus. 66. n.9.* † & valet argumentum profectitium, ergo hæreditarium *Bero. cons. 155. n.8. lib.3. iuxta l. fin. C. de vsufruct.*

Quæ magis procedunt, quando, prout in casu nostro, fuit donatum filio nasciuro, vel filio nato, sed adhuc infanti, & impuberi, cuius
4 nulla potuissent extare merita, † itaut tunc non cadat aliqua verisimilitudo, quod concessio fuerit facta pro filijs, sed solum patris contemplatione *Menoch. cons. 81. n.51. lib.1. & cons. 161. n.31. lib.2. & cons. 151. n.1. eod. lib. & præsumpt. 28. n.9. lib.3. post Bart. cons. 131. primo arguitur. lib.1. Alciat. præsumpt. 17. reg.1. n.2. Alex. cons. 89. n 6. vers. præterea. lib.4. Ruin. cons. 123. n.9. in fin. lib.1. Socin. cons. 172. n.11. lib.3. Rimin. Iun. cons. 31. n.110. lib.1.* Quamuis hoc dictum sit ex abũdanti, quia habemus formam concessionis claram, in qua apparet, quod illa fuit facta propter merita patris, ideo non est recurrendum an filij non sint nati, vel sint impuberes,
5 cum † inuestitura sit attendenda, vt per *Aret. in d. l. apud iulianum. §. si quis alicui. in fin. ff. de legat. 1. Cephal. cons. 660. n.7. lib.5. Honded. cons. 90. n.19. ad fin. lib.1.*

Cum igitur simus in bonis quæsitis mediante persona patris, & in concessione facta ob ipsius merita, & illius contemplatione, huiusmodi acquisitio respectu filiorũ dicitur do-
6 natio profectitia, † quæ poterit reuocari à patre non solum expressè, sed etiam tacitè *l. 2. C. de inoffic. donation. l. filiæ. C. famil. erciscund.* prout dicimus de peculio profecti-
7 tio † *l. cum dominus. §. filius. ff. de pecul.* & in specie ita arguit *Bald. in auth. si quas ruinas. n.5. vers. tertio hoc probatur. & n.3. vers. iuxta hoc quæro vtrum pater. C. de sacrosan. eccles. Anchar. cons. 143. incip. domina paula. col.2. in princ. vers. & maxime videtur hoc verum. n.3. Natt. cons. 501. n.27. ante fin. vers. hæc enim concessio facta nepotibus. Crot. cons. 32. n.27. lib.1. Gozad. cons. 75. n.11. Socin. cons. 25. n.14. vers. quinimmo etiamsi diceremus. lib.1. & cons. 127. n.9. col.7. in fin. vers. ex quibus in proposito. lib. 3.* bene *Menoch. cons. 161. n.51. lib.2.*

Et in hoc differunt donata filio contemplatione patris, & donata filio, & patri contem-
8 platione filij, † & ob illius merita, nam in hoc casu cẽsetur facta donatio vtrisque, itaut filijs non acquiratur, nisi pro rata personarum, videlicet si vnus sit filius habeat medietatem, cum alia medietas sit patris, Diuersum est in primo casu, quando aliquid donatur filio contemplatione patris tunc enim in solidum acquiritur patri, & totum ipsi soli est dandum excluso filio cum à patre dicatur

profe-

profectum quod datur filio contemplatione patris *Menoch.præsumpt.28.n.16.lib.3.* Et in proposito notat *Rosental.de feud.c.9.mẽbr.2.*
9 *concl.66.n.9.vsq;ad* 12.† vbi etiã,quod idem est in donatis vxori, quando cõstat donatum esse solum respectu,& contemplatione coniugis *Doctor.in l.profectitia.5.§.1.ff.de iur.dot. Lup. in rubr. de donation. int. vir. & vxor. §.45.n.6.* latè *Menoch. præsumpt.26.n.3. lib. 3. Alciat.præsumpt.*18.*reg.*1.

Quod etiam est in legato, & similibus dispositionibus, si enim filiofamilias legaretur cõ-
10 templatione patris, † videtur relictum ipsi patri *l. filiusfamilias. de condit. & demonstrationib.* Itaut in totum patri acquiratur, & vocetur peculium profectitium *l. sed si plures. §. in arrogato. de vulgar. & pupill. §.1. verſ. quod ex occasione patris.instit. per quas person. nob. acquirit. Glos. in l. cum oportet. in princ.in verb.ex eius substantia. C. de bon. quæ liber. & in l. is qui hæres. §. vlt.in verb. neque filiusfamilias. de acquir. hæredit. Card. Mantic.de coniect.vltim. vo-*
11 *luntat. lib.8. tit.16.n.1.* † vbi etiam quod in profectitijs, nihil hodie fuit immutatum *Glos. Bart. & alij in l. 1. C. qui admitt. Castrens.in l.cum quis.n.2. C. de iur.deliber.*

Et passim admittitur, quod pater primus acquirens possit præiudicare vocatis, quando
12 sumus in re pertinente ad filium mediatè †ex pecunia, siue ex meritis patris, prout sæpè resoluit *Rot.coram R.P.D.Sacrato Bononien. de Bouijs.16.Nouembris* 1612. vbi allegantur cõcordantes decisiones *Surd.decis.209.n.16. & cons.351.n.24. vsque ad 29.lib.3.Honded. cons.14.n.47.lib.2. Becc. cons.56.n.21.* cum
13 alijs,quos adduxi *supr. c.405. n.1.* † qui omnes mouentur ob illam rationem, quia talis res sic acquisita filio est profectitia *l. omnimodo.§. imputari.n.6. C. de inoffic.testamen. Oldrad. cons.149.n.3.* In profectitijs autem
14 certum est patrem posse filijs præiudicare† *l. filiæ cuius. C. famil.erciscund.Bald.in auth. quas ruinas.n.6. C. de sacrosanct. eccles. Vasc. de emphyt. q.49. n.7. post med. verſ. & suffragatur huic sententiæ.* cum alijs supra allegatis *n....*

Contraria autem procedunt, quando sumus in acquisitis filio intuitu ipsius, & ex liberali-
15 tate concedentis, † quasi tunc habeat ex beneficio domini, non autem à patre stipulante sui ipsius contemplatione, itaut tunc acquisita iudicentur aduentitia, non profectitia, & consequenter non possint tolli,aut minui à patre *Bald. in l.1. in fin. C. per quas person.nob.acquir. Natt.cons.503.n.3.Ruin. cons.42. n. 11. lib.1. Aym. cons.135. n.8.* dixi latè supra *c.554.n.20. & 21.*

Prout etiam contrarium sequentes loquuntur,
16 vel in acquisitione facta per matrem, † quæ non habet filios in potestate, vel in ea, quæ fit per patrem pro filio emancipato, & similibus, tunc enim non habet locum reuocatio, tamquam donatio sit perfecta, & quæ à principio tenuit irreuocabiliter *l.2. de inoff.*
17 *donation.* secus in paterna,† quam pater potest reuocare,quo ad filium in potestate,cum illa non sit perfecta, nisi pater remaneat in eadem voluntate, & ita in specie per supradictam rationem inter istas cõcessiones maternas, seu paternas concludit *Bald. in auth. si quas ruinas.col.penult.in princ.verſ. tertio hoc probatur. n.5. & ibid. post med. verſ.iuxta hoc quæro vtrum pater. n.6. C.de sacrosan. eccles. Anchar.cons.143. col.2. in princ. verſ. & maxime videtur hoc verum. n.3.* & tamquam optimam distinctionem, & iuridicam sequitur *Aret. in l. apud iulianum.4. §. si quis alicui.col.penult.ad med.& in fin. verſ. secunda conclusio. n. 7. ad fin. ff. de leg. 1.* quam repetit *in l. cum seruus. ff. eod. tit. Corn. cons. 282. col. 7. ante med. verſ. contrarium est verum.n.10.lib.3.* & latius comprobat *Natt.cons.475.n.4.vſque ad 14. & per tot.* cum alijs per *Surd. cons.351. n.27. vsque ad 29. & n.39.lib.3.*

Quare in huiusmodi præiudicijs, & reuocationibus iurium acquisitorum in stipulatione emphyteusis, & similium Doctores considerant an iste tertius sit in potestate prouiden-
18 tis, † tunc enim, quia prouidendo sibi relatiuè resultat prouisionis effectus in ipso prouidente, ideo tunc à tali prouisione potest recedere, vt si dominus prouidet seruo suo, vel pater filio in potestate *l.1. C.si seru. exter.* Quidquid aliud sit, quando non resultat ista relatiua prouisio in suam personam,tunc enim non datur reuocatio, & recessus à prouisione,vt in specie distinguit *Bald.in l.cum à socero.7.ad fin. verſ.& considera. C.de iur. dot. in 1. lectura illius tituli.*

Neque obstabit, quod in concessione,seu extensione facta ad fauorem filij, nihil pater refu-
19 derit, † ideo tamquam sit dispositio gratuita, non videatur esse profectitia iuxta *Bero. cons.155. n.8. lib.3.* Quia satis est, quod acquisitio fuerit ob benemerita patris, tunc enim illa æquiparatur concessioni onerosæ, & emptioni, cum in ea non consideretur ali-
20 quis titulus lucratiuus, † vt in specie concludit *Surd. cons.305.n.36. post med.verſ.& subdit idem esse quando concessum est. lib.3. post Menoch.cons.309.n.18.& 19.lib.4.Natt. cons.674.n.8.& 14.Ruin. cõs.42.n.11. lib.1.* & opinionẽ contrariã *Bero.* non esse sequendum
21 dicit *Idem Surd. decis.324.n.9.*†Cũ sufficiat, quod constet ex forma concessionis, vel alio modo legitimo, quod concessio facta est cõtemplatione patris, non considerato, quod aliquid ipse refuderit, seu soluerit iuxta doctrinam *Aret. in d.§. si quis alicui. in fin.* quem in proposito sequitur *Ruin.cons.42.n.*
22 *11. lib. 1.* ob illam rationem, † quia profectitium dicitur,quod datur filio contemplatione patris *l. sed si plures. §. si arrogato. ff. de vulgar. & pupill.* cum alijs supra adductis

ductis *n.*1. *Socin. conf.*91. *n.*10.*lib.*1. & late explicat *Menoch. conf.*309.*n.*8. *vsque ad* 21.
23 *lib.*3. † vbi loquitur in simili concessione portæ, & vectigalis concessi à Principe ob benemerita patris, quæ in totum iudicabitur patrimonialis, prout sunt alia bona patrimonialia ipsius, exclusis filijs, quibus nihil acquiritur, cum totum ius sit radicatum in persona patris *Crot. in l. qui roma. §. duo fratres. n.* 143. *ff. de verb. obligationib. post Anchar.conf.*124.*col.penult.*

Et quidem est conclusio passim approbata, quod habeatur consideratio meritorum, cum illa faciant, vt priuilegium perdat nomen beneficij, & transeat in contractum irreuocabilem, nam quod datur in remunerationem non procedit à mera, & simplici liberalitate, sed ab illa obligatione, ob quam be-
24 nefacienti tenemur benefacere, † ideo donatio remuneratoria nõ dicitur propriè donatio, sed habetur pro causa onerosa, non lucratiua, nec potest reuocari propter ingratitudinem, nec propter natiuitatem filiorum, cum alijs effectibus, de quibus vltra prædictos latè *Surd.* qui pro omnibus sufficiat *conf.*419. *n.*51. *vsque ad* 65.*lib.*3. latissimè *Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n.* 14. *cum seq. C. de reuocand. donation.* cũ alijs per *Natt.conf.*474. *per tot.*

Ex prædictis colligitur valuisse obligationem Fabij in bonis, de quibus agimus, cum potuerit in eis præiudicare filio alienãdo, obli-
25 gando, † & reuocando ei acquisita, tamquam simus in profectitijs, vt dictum est *Ruin. conf.*42.*n.*11. *post med. lib.*1. *per tex. in l. fideicommissa. §. si rem. ff. de legat.*3. & per consequens hæredem Fabij cogendum esse ad solutionem dotis scutorum mille per eũdem Fabium receptorum, cum in illis successerit filius tamquam in bonis patrimonialibus, & acquisitis per patrem propter eius benemerita, quæ faciant vt iudicentur patrimonialia, & propria ipsius Fabij patris *Menoch. conf.*309. *n.*19.*lib.*3. *cum alijs supra allegatis.* Et duodecim casus, quando sit
26 præsumenda concessio † potius contemplatione filij, quam patris, vel è contra, & cui in totum, vel in parte acquiratur latè *Menoch.præsumpt.*28.*lib.*3.

EPITOME.

Testator quando præsumatur se voluisse conformare cum statuto excludente fœminas. ¶ Et an ista coniectura sit leuis, vel fortissima. ¶ Et an ab ea possit recedi, nisi adsit alia magis fauorabilis. ¶ Et quid si substituatur extraneus, non vnus ex descendentibus. ¶ Vocatio quando sit restricta ad portionem patris, non patruorum. ¶ Statutum Vrbis *c.* 145. *lib.* 1. an procedat solum ab intestato. ¶ Et an habeat locum, vt tantum filij, & nepotes masculi excludant filias, non quod filiæ excludantur per patruos. ¶ Semel exclusa an semper remaneat exclusa, itaut non recuperet ius succedendi quamuis omnes masculi morerentur.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina dotata non concurrit in successione cum filijs masculis, quibus solum debetur hæreditas paterna ex statuto Vrbis. & n.* 7.
2 *Positus in conditione censetur vocatus iuxta statutum Vrbis.*
3 *Vocatio quando restringatur ad portionem patris, non patruorum. n.*6.
4 *Statutum Vrbis excludit sororem dotatam à successione bonorum dotantis, & aliorum.*
5 *Statutum Vrbis* c. 145. lib. 1. *procedit ab intestato.*
8 *Testator præsumitur se voluisse conformare cum statuto excludente fœminas propter conseruationem agnationis. n.* 10. *Et ista coniectura est fortissima, non leuis. n.*12.13. 16.*&* 17. *Et ab ea non est discedendum, nisi repugnet alia magis fauorabilis. n.*14.
9 *Masculinum non comprahendit fœmininum in materia indifferenti.*
11 *Fœminæ non continentur nomine posterorum & descendentium, si extat statutum illas excludens propter masculos.*
15 *Filiæ non veniunt propriè appellatione filiorum.*
18 *Substitutus admittitur ex coniecturata mente defuncti conformi statuto exclusiuo fœminarum, quando est de descendentibus, secus si sit extraneus, qui tunc excludetur per fœminas.*
19 *Neptis propter patruum, quando excludatur ab hæreditate paterna. n.*20.
21 *Statutum Vrbis* lib.1. c.145. *disponit, vt filij, & nepotes masculi excludant filias, non quod filiæ excludantur per patruos.*
22 *Filia, quæ semel excluditur semper remanet exclusa, itaut numquam recuperet ius succedendi, quamuis omnes masculi morerentur. n.*23.

CAPVT DCLXIV.

NVllum adest fideicommissum, quod possit retardare executionem in bonis, de quibus agimus, Nam in testamento exhibito Angelus instituit Octauium, Iulium, & Lucium filios pro æquali portione, cum hoc, quod in euentum mortis ipsorum sine filijs præmoriatur vnus alteri, & alter alteri, substituendo eis, & eorum cuilibet fideicommissum, & cum Octauius decesserit sine filijs, eius portio accreuit Iulio, & Lutio, & quamuis solus Lutius habuerit filios videlicet Asdrubalem, & Camillam, non tamen ad fauorem Camillæ est acquisitum aliquod ius in bonis

1 bonis Lutij patris, † cum Asdrubal masculus excludat sororem dotatam, quæ tamquam fœmina non concurrit in successione cum filijs masculis, quibus solum debetur paterna hæreditas iuxta dispositionem statuti *Vrbis. c.146. lib. 1.*

Neque obstat, quod Camilla non excludatur à statuto, cum ipsa veniat ex dispositione An-
2 geli testatoris † tamquam posita in cõditione, & consequenter vocata iuxta statutum *Vrbis.c.25.lib.1. in antiq.& c.192.lib.1.in nouis.* Quia ista vocatio restringitur solùm ad portionem Lutij patris, nõ autem ad por-
3 tionem Iulij, & Octauij patruorum † *Castr. in l. filiusfamilias miles.118.§.cum quis.n.3. ff.de legat.1.*quem sequitur *Aym.cons.306.n.1.vers. aut volunt venire. Bertr.cons.105.n.1. post med. vers. secunda ratio. lib.3. Gabr. cons.115. n.9.lib.1. Rip. in l. hæredes mei. §. cum ita.n.64. ff. ad trebell. Rot. decis.100. n.3. p. 1. in recentiorib. Card. Seraphin. decis. 1479. n.1. Alciat. cons.147. tom.3.lib.9.Curt. Iun.cons.96.col.penult.post med. & cons.135. col. penult.vers. postmodum aduertendum. Galiag. in l. centurio. col.24.vers.tertia vtilitas. ff. de vulgar.*

Minus obstat, quod statutum sit intelligendum, vt solum excludat sororem dotatam à successione bonorum dotantis, non aliorum *Cephal. cons. 278. n.95. cum seq. lib. 2. Barz.*
4 *decis97. n.26.* † Quia verior est opinio, quod dictum statutum operetur in quocumque casu, siue tractetur de eo, de cuius successione agitur, siue à quouis alio fuerint dotatæ, cum enim procedat vlterius vocando fratres, dummodo sorores sint congruè dotatæ, vel sint parati eas dotare, sufficit quod sint dotatæ à quocumque, vt in specie statuti Vrbis concludit *Rot. per Card. Seraphin. decis. 1291. n. 1.* vbi testatur de magis communi, post *Roland. cons.24. n. 13. lib.3. Put. decis. 284. lib.2. Rot.coram Card. Pamphilio Balneoregien.bonorum. 16. maij. 1594. & coram R.P. D. Penia Romana. de Ceulis. 28. Iunij. 1596. & coram R.P.D.Ortemberg.Romana hæreditatis.16. Ianuarij.1608.Thesaur.decis. 62.n.4.* iuxta doctrinam *Bald. in l. 1. C. de legitim.hæredib. & in l. neque mater.C. de iur. dot. Alex.cons.29.lib.1.*

Nec facit, quod statutum *c.145.lib.1.* procedat
5 ab intestato *Put. decis.193.n.2.lib.1.*† secundum nouam impress. *Rot. coram R.P.D. Caualerio Romana legitimæ. 17.Iunij.1615.* vnde Camilla non poterit dici exclusa tãquam dotata cum non veniat ab intestato, sed vigore testamenti Angeli aui, in quò fuit posita in cõditione, & consequenter vocata iuxta statutum *Vrbis c.192. lib.1. Menoch. præ-*
6 *sumpt. 76. lib. 4.* Quia respondetur, † quod respectu portionum patruorum ista vocatio non operatur, vt dictum est supra *vers.neque obstat quod camilla. n.2. Aym. cons.306. n.1. Ruin.cons.141.n.13. lib.3. Rot.coram R.P.D.*
Penia Senogallien.fideicõmissi.24.maij.1601.

Quod etiam est in portione spectãte ad Lutium patrem, in quà neque potest dici vocata Camilla, nam adest Asdrubal filius masculus Lutij, qui excludit sororem ab hereditate pa-
7 tris, & aui, † iuxta statutum *lib. 1. c. 145.* Vnde fœmina non dicitur vocata, tamquam posita in conditione sine filijs, sed solum Asdrubal, qui velut masculus tantummodo censetur vocatus, & venit sub vocatione fi-
8 liorum, non autem fœmina, † quasi præsumendum sit, quod testator voluerit se conformare iuxta tenorem statuti editi propter rationem conseruandi bona in agnatione, & familia, cum etiam materia sit indifferens inter masculum, & fœminam ob dispositionem d. statuti admittentis solum masculos
9 ad successionem, non autem fœminas, † quo casu masculinum non comprehendit sub se fœmininum *Alex. in l. gallus. §. quidam rectè. in fin. ff.de liber.& posthum. Socin.Iun. cons.168.n.67 lib.2.*& ita in specie per predi-
10 ctas, & similes rationes, late concludit † *Menoch.cons.95.n.60.cum seq.lib.1. & cons.150. n.39.lib.2.& præsumpt.85. n.11.& 24. lib.4. Ias.cons.140.col.7.vers.nono facit. lib.2. Neuizan.cons.33.n.9.Gozad.cons.59.n.6.& cõs. 79.n.8. & cons.89.n.5.vers. secundo quia.Socin.Iun.cons.168.n.46.& 63.lib.2.& cons.65. n.16.lib.4.Card.Mantic.de coniectur. vltim. voluntat.lib.11.tit.14.n 15.& 20. fol.297.Ce-*
11 *phal.cons.46.n.11. & 19. lib. 1.* † Prout dicimus, quod nomine descendentium, & posterorum non continentur fœminæ, quando extat simile statutum illas excludens propter masculos *Menoch. cons. 95. n.63. lib. 1. post Butr.cõs.9.in 1.dub.Socin.cons.227.n.5.lib.2.*

Nec facit, quod ista coniectura sit leuis, Quia immo est potentissima, & multum operatur
12 ad declarandam voluntatẽ testatoris, † quod voluerit de masculis intelligere iuxta formã statuti, prout concludit *Card. Mantic. de coniectur.vltim.voluntat.lib.11.tit.14. n.15. ad med.* vbi dicit esse fortem præsumptionẽ,
13 quam † etiam talem appellat *Socin.cons.249. n.21.vers.nono ista conclusio. lib. 2.* Ideo non est discedendum à tali coniectura, nisi alia
14 præsumptio repugnet, † quæ sit potentior,& fauorabilior, vt notat *Idem Card. Mantic. d.tit.14.n.15.ad fin. vers. & licèt ab hac coniectura.Socin.Iun.cons.95.n.35.& 36. lib. 1.* Immo ista coniectura magis deseruit in casu nostro, quia dictum fuit si decesserit sine filijs, tunc enim propria etiam filiorum si-
15 gnificatio suffragatur, † nam filiæ non continentur propriè appellatione filiorum, sed per interpretationem extensiuam *Bart. Ang. & Salic.in l. quicumque. C. de seru. fugitiu. Gozad.cons.89.n.12.Decian.cõs.74.n.5.lib.3.* Maximè in conditionibus, in quibus verba strictè,& propriè sumuntur *Bart.in l penult. §.bonorum.ff. ad trebell.Ruin.cons.110. n.13. lib.2.* Adeo vt tunc dicatur validissima,& potentissima

tentissima coniectura, vt declarat *Card.Mătic. de coniectur. vltim.voluntat. lib. 11. tit. 14.n.* [illegible]. *in fin.post Alex. in l. hæredes mei. §. cum ita.n.9.& 10.ff.ad trebellian.*

Et quamuis ista sufficiant, tamen quia alij Doctores desiderantur, additur, quod ab huiusmodi opinione, & coniectura non est rece-
16 dendum, † cum vltra prædictos illam sequatur *Ruin.conf.120.n.5.lib.1.& conf.151. n.8. lib.2.& conf.158.n.10.eod.lib.Dec. conf.397. visis his quæ accurate. n.7. & conf. 495. viso eleganti.n.14.& 15.& conf.515.in casu occur renti.n.4.vers & hoc idem coadiuuatur.Rub. Alex.conf.150.n.4. Rip.* qui de communi *in l. hæredes mei.§.cum ita. n.75. ff.ad trebellian. Cephal.conf.306.n.75. cum seq. lib.3. & conf. 752.n.20.vsque ad 24. lib.5.Decian. conf.74.*
17 *n.20.lib.3.Thob.conf.36.n.12.& 13.* † vbi de communi, & quod stante statuto cessat omnis controuersia *Odd.de compendios. substit. p.6.art.4.limit.2.fol.195.* vbi quod est conclusio indubitata *Albens. conf. 19. & ibi Addit. in verb.extet statutum. Clar. in §. testamentum.q.76.n. 12.ad med.vers. sciat tamen quod vbi adsunt. Zucard. in l.fin. n.85.C.de edict. diu.adrian. tollend. Crot. conf. 1. n. 50. lib.1. Bero.conf.112.n.12.cũ seq.lib.2.Paris.conf.48. n.9.lib.2.Grat.conf.53. n.14. cum duob. conf. seq.lib.2.* vbi se subscripserũt *Crot.Gammar. & Gozad. Corn. conf.1. n.28. in fin. lib.4. & conf.22. n.13. lib.2. Castr. conf.409. casus iste frequenter. lib.2. Tiraq.* qui infinitos adducit *in l.si vmquam. in verb. susceperit liberos. n.101. C. de reuocand. donationib. Butr. conf.9.viso puncto. in 1. dub. Ias.in l. si quis id quod. n.18. ff. de iurisd.omn. iudic. Alciat. præsumpt.32. n. 4. regul.3. Gualdens. de art. testand.tit.5.caut.17. n.2. Curt.Iun.de feud. p. 3. princ. n. 15.*

Et prædicta conclusio stante statuto passim ab omnibus admittitur, quando, prout in casu
18 nostro, † substitutus est de descendentibus ipsius testatoris, tunc enim ex coniecturata mente defuncti intuitu conseruandę agnationis, conditio non intelligitur defecisse, sed exclusis filiabus, substitutus admittitur, quidquid secus sit in alio extraneo substituto, qui non sit de descendentibus testatoris, nam hoc casu filiæ excludent talem substitutum, & conditio dicetur defecisse, Nam ad hoc vt operetur ista coniectura voluntatis defuncti conformis dispositioni statuti exclusiui fœminarum, debet esse de illis personis, quæ excluderent fœminas à successione grauati, cum alias statutum illas non excluderet *Rot. coram Card. Ludouisio Farsen. fideicommissi. 20.iunij.1611.* quę est *decis.354.n.12.in recentiorib.* vbi allegantur cõcordantes decisiones *Card.Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.11.tit.14.n.8.Alex.con.38.n.5.lib.6.Socin. conf.55.n.1. & in fin.lib.3.Curt.Iun.conf.49. n.10.Ruin.conf.93. n.16.lib.2.& conf.138.n.8. vsq; ad fin.lib.3. Surd.decis.84.n.11. Decian. conf.12.n.31.lib.1.Gabr.conf.97.n.9.14.& 24. lib.2. & conf. 88. n.4.cum seq.& conf.100. n. 26.lib.2.Bursatt.conf.300.n.27.34.59. & 72. lib.3.Cephal.conf.45.n.14.& conf.46. n.19.*

Neque obstat *decisio Card.Seraph.in causa Romana fideicommissi.de Stanchis. 13. ianuarij.*
19 1597.inter impressas. 1216. † Quia loquitur quando neptis propter patruum excluderetur ab hæreditate, & successione paterna, de quo casu nullum reperitur statutum, vnde non mirum, si ibi non potest admitti aliqua interpretatio voluntatis testatoris ex statuto desumpta, nam vt illa sumatur, necesse est, vt statutum loquatur in terminis dispositionis testatoris, Aliud est in casu nostro, in quo adest præcisum statutũ excludens sororẽ dotatam propter masculos, & agitur de successione aui, quare non est mirum, si conditio si sine filijs nõ verificetur, nisi in masculis vt adsit conformitas cum dispositione statu-
20 taria, vt supra dictum est, † & ita in specie declarat *Idem Card.Seraphin. d. decis.1216. n. 8. vers. non obstat quod deducitur pro præcipuo fundamento. p. 2.* & ita etiam in terminis *d.decis.Card. Seraph.* intelligit *Rot. coram R.P.D.Vbaldo Romana fideicommissi. 4.maij.1611.*quæ est *in impress. decis. 316. n.8.*
21 *p.1.in recentiorib.*† vbi quod statutum *Vrbis. lib.1. c.145.* disponit, vt filij, & nepotes masculi excludant filias, non autem quod filiæ excludantur per patruos, quia cum statutum de hoc non loquatur, non potest sumi ista coniectura voluntatis testatoris conformis ipsi statuto *Socin.conf.55. in fin. lib.3.* cum alijs decisionibus, & auctoritatibus allegatis in *d. decis. 316.n.8.p.1. in recentiorib.*

Stante igitur exclusione filiarum, sequitur etiã, quod non sit cõsiderandus obitus Asdrubalis
22 fratris, cũ † filia semel exclusa semper debeat remanere exclusa *c.1.§.quin etiam.vbi Glos. Isern.Aluarot. Affl. & alij in tit. episcop. vel Abbat.Menoch. conf.277. n. 12. & 13. lib. 3.*
23 vbi quod † adeo dicetur exclusa, quod numquam possit recuperare ius succedẽdi, quamuis omnes masculi morerentur *Curt.Iun. de feud.p.3.q.27.Paris.conf.16.n.6.& conf.72.n. 79.lib.4. Rubeus. conf.57. Tiraq. in l.si vmquam.in verb.susceperit liberos. n.193. vsque ad n. 196.. C. de reuocand.donation.Rot.corã R.P.D.Penia Romana Domus S. Ludouici. 27.nouembris.1600.*& notant omnes in *l.gallus. §. & quid si tantum.ff.de liber. & posth. & in l. si auus.C.de lib.præterit.*

EPITOME.

Condemnatus ex causa administrationis, vel eius hæres an appellet, nisi prius soluat. ¶ Et an gaudeat immunitate Ecclesiæ. ¶ Sententia lata ad fauorem piæ causæ, alimentorum, animæ, & dotiũ pro puellis maritandis, an recipiat dilationem, & sit exequenda, non obstante appellatione. ¶ Et an iudex

iudex illam statim exequens dicatur attentare. ¶ Promissio de soluendo iudicatum an expectet aliam sententiam. ¶ Et quando pro ea executiuè agatur. ¶ Et de differentia inter stipulationem prætoriam, & voluntariam de soluẽdo iudicatum. ¶ Sentẽtia condẽnans ad reddendam rationem, an contineat condemnationem quo ad reliqua. ¶ Depositarius quando liberetur à restitutione depositi deponendo rem depositam apud alium, & cedendo contra eum actionem. ¶ Et an possit appellare, vel cogatur executiuè restituere depositum. ¶ In iudicio negotiorum gestorum, an habeatur ratio vsurarum, & interesse.

SVMMARIVM.

1 *Sententia fauore piæ causæ, alimentorum, animæ, & dotis pro puellis miserabilibus, non recipit dilationem, & est exequenda non obstante appellatione. n. 24.*
2 *Condemnatus ex causa administrationis, & eius hæres non appellat, nisi prius soluerit. n. 5.*
3 *Iudex non dicitur attentare exequendo sententiam latam contra administratorem appellantem.*
4 *Administrator non soluens id, in quo fuit condemnatus, an gaudeat immunitate Ecclesiæ.*
6 *Appellatio non admittitur in præiudicium obligationis cameralis.*
7 *Promissio de soluendo iudicatum an expectet aliam sententiam iudicis appellationis, & quando competat via executiua, & impediatur appellatio. n. 8.*
9 *Stipulatio prætoria de soluendo iudicatum interponitur ex necessitate, & habet tacitam conditionem, quod soluetur, si non fuerit appellatum, secus in stipulatione voluntaria. n. 10.*
11 *Conuentio per modum transactionis habet executionem paratam.*
12 *Executio non retardatur, & prohibetur appellatio in obligationibus voluntarijs.*
13 *Sententia condemnans ad reddendam rationem continet condemnationẽ quo ad reliqua.*
14 *Expressum dicitur, quod virtualiter inest.*
15 *Confessio superat omnes probationes, & nocet successoribus, etiam singularibus. n. 16.*
17 *Depositarius non liberatur à restitutione depositi, quamuis rem depositam apud alium deposuerit, & contra eum velit cedere actionem.*
18 *Cessio actionum non admittitur in iudicio negotiorum gestorũ, sed ipse gerens tenetur.*
19 *Inducta ad augumentum non debent operari diminutionem.*
20 *Quod fauore inducitur non est in odium retorquendum,*
21 *Depositarius non appellat, sed executiuè cogitur restituere depositum.*
22 *Pro redditione rationis an sit agendum via executiua.*
23 *Administrator non tenetur nisi de his, quæ ad eius manus peruenerunt.*
25 *Iudicium negotiorum gestorum est bonæ fidei, & in eo habetur ratio vsurarum, & interesse.*

CAPVT DCLXV.

NOn est retardanda executio sententiæ, quæ petebatur in causa Romana administrationis sub prætextu appellationis interpositæ, quia est lata contra administratorem, seu depositarium occasione pecuniarum, quæ ad eum peruenerunt, & ab eo sunt exactæ ad effectum dandi subsidia dotalia solita dari per venerabilem Archicõfraternitatem Sanctissimi Crucifixi, pro maritandis, & monachandis miserabilibus puellis, quo casu fauore piæ causæ, alimentorum, & dotis res nõ
1 recipit dilationem, † & mandatur executioni sententia, prout etiam quando de salute corporis, seu animæ tractatur, non obstante quacumque supplicatione, aut appellatione *l. vlt. ff. de appellat. recipiend. c. fin. 2. q. 6.* cum alijs per *Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 60. n. 8. vsque ad 13. Bald. Nouell. de dot. priuileg. 7. p. 9. n. 3. Menoch. de adipis. possess. rem. 4. n. 829. Osasc. decis. 25. n. 20. Lup. in c. per vestras. §. 16. col. fin. vers. quod idem dicit. de donationib. int. vir. & vxor.*
Amplius quamuis etiam huiusmodi pecuniæ non deseruirent pro monachandis, & maritandis puellis, Tamen neque posset retarda-
2 ri executio, † cum simus in administratore condemnato ex causa administrationis, qui non potest appellare, nec impedire executionem, sed prius debet soluere, antequam causam appellationis prosequatur, quod procedit non solum in ipso principali debitore, sed etiam in eius hæredibus, qui simili exactioni, & solutioni subiacent *§. æconomos autem. vbi Glos. in verb. repetitionem. Bart. n. 1. in fin. Ang. n. 28. vers. nota vltimo casum specialem. auth. de sanctiss. episcop. & ibid. Sebastian. Neuius in Systemat. n. 3. Duen. regul. 42. n. 21. vers. vigesimoseptimo fallit. Marant. in prax. p. 6. in 2. act. de appellation. n. 197. vers. decimo octauo limita. fol. 442. Caualcan. de tutor. n. 222. fol. 119. Azeued. super constitut. regijs lib. 3. tit. 6. leg. 22. n. 3. fol. 209. Auiles. c. 30. prætor. glos. 1. n. 3. Auend. c. 10. prætor. p. 2. n. 30.* latè *Gutier. pract. quæst. lib. 1. q. 37. Didac. Castill in l. 27. taur. in tract. cuentas. super glos. in verb. de restitution. n. 17. vers. & nota quod calculatores. Ruginell. de appellationib. §. 2. c. 3. n. 56. Manfred. de atten-*
3 *tat. lib. 2. conclus. 112. tom. 5. fol. 251.* † vbi quod non potest dici Iudicem attentasse, qui in huiusmodi causis exequitur sententiam, non obstante appellatione interposita *Lancellott. de attentat. appellat. pendent. limit. 19. n. 1. &*

n.1. & 2. tom.5. fol. 370. *Munnoz. Escobar. de ratiocin.administrator.c.4.n.5.vsq;ad* 12.
4 vbi † etiam ampliat ad quoscumque administratores, & eorum hæredes, qui neque gaudebant immunitate ecclesiæ, si ad eam confugerint, cum distinctionibus *ibid.* per eum adductis *Boer. decis.*215.*n.7.* cum alijs relatis per *Remig. de immunitat. eccles. fallent.* 37. & 38. *Pacific. in sua prax. c. 3. n.* 158.
5 *fol.*150. † Cum regulariter in materia rationum reddendarum dicta in administratore locum habeant in eius hæredibus *l.3. §. hac actio. ff.negot.gest.l.omnes tutores.C. arbitr. tutel. l.alio. C.de in lit.iurand. Roman.cons.* 413.*n.2. Aym.cons.*218.*n.3. post princ. Munnoz.de ratiocin.c.3.n.*11.

Quibus additur promissio cum iuramento, & obligatione camerali de soluẽdo,& effectualiter exbursando illam pecuniarũ summam, in qua per R.P.D. Bubalum fuerit iudicatum administratores de iure remanere debitores Archiconfraternitatis, quæ operatur,vt non sit retardanda executio sub prætextu appel-
6 lationis, † quæ non admittitur in præiudicium obligationis cameralis, qua stante, agitur executiuè *Rot. diuers. decis.*741. *n.1. p.1. Galles.de obligat.camer. p.3.tit.de vi instrum.obligat.cameral.n.11.Gabriel.cons.*67. *n.8.p.1.Thesaur.decis.*26.*n.*11.*& decis.*253. *n.4. Rot. decis.*686. *n.1. par.2.in recentiorib. Castr.cons.*260.*n.4.lib.1. Cassador.decis.vnica.n.2.de mutu. petit. Cephal.cons.*439. *n.*16. *Menoch. de arbitrar.cas.*17.*n.5. Cardin. Seraphin.decis.*736.*in princ. & decis.*1437.*n.1. Ang.& alij in l.4.§.condemnatum.n.4.ff.de re iudicat.*

Neque obstat, quod conuentio fuerit de soluendo iudicatum, vnde non potest dici tale, donec non fuerint latæ sententiæ, ex quibus
7 dicatur finitum iudicium, † Quia promissio non fuit generalis de soluendo iudicatum, sed specialiter restricta ad illud, quod iudicabitur per R. P. D. Bubalum, quare non est expectanda alia sententia, nec iudicium alterius, cum satis sit,quod fuerit lata sententia ab eo, qui fuit nominatus, non attendendo, aut expectando sententiam subrogati, aut iudicis appellationis,vel alterius in eius locum substituti *l. cum apud sempronium. quæ est penult.ff.iudicat.solu. Menoch.cons.*119.*n.*10.*lib.2.Card.Mantic.de tacit. & ambig.conuentionib.lib.*16.*tit.*14.*n.6.&* 12. *Fachin.lib.8.controuers. c.*57. *Rom.cons.*100. *in fin.Surd.cons.*271.*n.*54.*lib.2.Francis.Marc. decis.*357. *n.2.par.2. Vinc. de Franch. decis.* 208. *n.2. &* 3.

Nec oberit, quod vigore promissionis de soluendo iudicatum non possit executiuè agi,
8 nec † impediri appellatio, cum intelligatur de iudicato iusto,& quatenus non appelletur *Franc.in c.ad hac.*20.*n.4.& c.interposita.*70. *§.ille denique.n.3. q.2.de appellat. Ruginell. eod.tit. §.2. c.1.n.*98. *& §.9.glos.1.c.1.n.*44.
9 Quia † prædicta procedunt in stipulatione prætoria de soluendo iudicatum, quæ interponitur ex necessitate, quia alias ibi defensor non admittitur, nisi satisdet de iudicatum soluendo *l. filiusfamilias. ff.qui satisd. cogant.* Ideo habet tacitam conditionem, quod soluet iudicatum, si non appellauerit, cum enim sit prætoria, fundatur in æquitate
10 *l. quod si ephesi. ff. de eo quod cert.loco.* † Diuersum est, quando, prout in casu nostro, quis voluntariè promisit, cui minus subueniendum est, Ita communiter distinguunt *Doctores in l.tale pactum.*43. *§.qui prouocauit. vbi Ias.col.2.in fin.vers. ad idem & fortius.& vers. tu responde.n.7.ad med.& ibid. Curt.Iun.n.*11.*col.2.ad med.vers. eodem modo respondetur. ff. de pact.* & in his terminis allegando *Curt. Iun.* loquitur *Surd. cons.*
11 271.*n.*50.*lib.2.* † Maximè,quia ista conuentio est facta per modum transactionis cum hæredibus administratoris,quæ de sui natura habet executionem paratam *l. non minorẽ. C. de transactionib. Rot. coram R. P. D. Caualerio Terracinen. molendini. 2.maij.*1608. *& coram Card. Pamphilio Romana executionis laudi.26.octobris* 1584. *Scarez in l.post rem iudicatam.notab.8. vers. item transactio facta.n.3.ff.de iudicat. fol.*511.& in istis terminis stipulationis prætoriæ loquuntur omnes exaduerso allegati.

Et passim in istis obligationibus voluntarijs non retardatur executio, & prohibetur ap-
12 pellatio, † vt post *Rotam, Milium, & alios* testatur ita seruari *Lancellott. de attentat. appellat. pendent.c.12.in præfat.n.*20. *cum seq.tom.5.fol.*347.*& ampliat.2. n.*15.*fol.*351.

Non obstat, quod hæredes fuerint condemnati ad certam summam, non autem ad reddendam rationem, Quia in vtroque casu non
13 impeditur executio, † nam etiam sententia condemnans ad redditionem rationum continet condemnationem quo ad reliqua, cum nihil aliud sit redditio computi, quam solutio,& restitutio eorum,in quibus remanserit debitor *l.quamuis. ff.de condit.& demonstr. l.cum seruus. ff.eod.tit. l. si ita fuerit. §. ita quæro. ff. de manumiss.testam.* cum alijs per *Afflі.decis.*157.*n.1. & 2. Azeued.lib.3. recopilation. l.*22.*tit.6.n.9.fol.*210. *Munnoz. de ratiocin.administrat.c.*31.*n.*12. *Rot.Genuens.*
14 *decis.*209.*n.2.* † Vnde cum non detur appellatio in vno,neque dabitur in alio,quod virtualiter inest, & habetur pro expresso *l. asse toto. ff.de hæredib.instituend. l.si ita scripsero. ff. de conditionib. & demonstrat.* & ita in specie,quod hoc casu non admittatur appellatio,neque retardetur executio pro reliquatis virtualiter contentis in tali sententia cõcludit *Munnoz. de ratiocin. administrat. c.* 33. *n.*19. *vers. sed prædictis non obstantibus. Soarez in l. post rem iudicatam extens.2.n.2. & 3. ff. de re iudic. fol.* 525. *Parlador. lib.2. rer.quotidian.c.fin. p.1.§.11.ampliat.4.n.*19.

R 2 Et

Et dum dicitur, quod Horatius non fuerit depositarius, contrarium apparet, cum veritas sit, quod esset talis, nam omnes redditus spectantes ad subsidium dotale exigebat, & penes se retinebat, vt constat ex libro per eum confecto, & per Aduersarios hæredes approbato, qui etiam in instrumento confessi sunt illum fuisse talem, ideo contra eorum con-
15 fessionem non possunt venire, † tamquam confessio superet omnes alias probationes *l.cum se. C. de transact. Socin. cons.*24. *n.*8. *lib.*3. *Surd.cons.*60.*n.*1.*lib.*1. licet etiam non extante tali confessione, sufficeret, quod liber fuerit scriptus, & recognitus pro libro Horatij administratoris, & depositarij, cuius fa-
16 ctum tenentur hæredes approbare, † nam eis nocet confessio testatoris *l. generaliter. C. de non numer. pecun. Aym.cons.*125.*n.*2. immo etiam singularibus successoribus præiudicat *Ruin. cons.*32.*n.*6. *lib.*1. *Aret. cons.*111.*col.*2. *in fin. Surd.cons.*60.*n.*1.*in fin.lib.*1.

Neq; Confraternitas vmquam elegit aliũ depositariũ, quia Doni fuerunt electi ab Horatio, non à Confraternitate, vt apparet ex partitis ex banco extractis, & in actis productis, in quibus creatur debitor, & creditor Horatius in cõputis particularibus, vnde cessant, quæ dicuntur de approbatione mercatoris depositarij loco Horatij, & eiusdem liberatione, cum nullibi legatur talis approbatio,
17 prout de ea debebat cõstare, † neque depositarius liberatur à restitutione depositi, quãuis rem depositam apud alium deposuerit, & contra eum sit paratus cedere actionem ad fauorem deponentis, nisi ex mandato ipsius fuisset res depositata apud alium substitutũ, contra quem, non existente mandato, nulla datur actio *Glos. in l. quod debetur.* 52. *in verb. præstatione. ad med. de pecul. legat. per tex. in l. nam & seruius.*22.*§.vlt.ff. de negot. gest. l. nõ aduersus. C. si cert. petat. l. petenti. ff. de pignorat. act. Gaspar. Anton. Thesaur. q.*27.
18 *n.*7. † Maxime in actione negotiorum gestorum, in qua minus admittitur cessio actionum, sed ipse principalis gerẽs tenetur, quasi ipse gessisse videatur, quamuis alteri mandauerit, vt in proposito notat *Glos. in l. nam & seruius. §. vlt. in verb. præstes. & in verb. elegeris. ff. de pecul. & in l. si is apud quem rem deposueris.* 22. *in verb. tibi præstet. ff. deposit. per tex. in l.* 1. *§. deiecisse. ff. de vi & vi arm. l. ita autem. §. gessisse. ff. de administrat. tutor.*

Et cum prædicta de plano procedant in sententia lata contra administratorem, in qua vt dictum est, non retardatur executio per appellationem, Multò magis habebunt locum in casu nostro, in quo vltra negotium de sui natura inappellabile, & executiuum, adest præcisa obligatio cameralis de soluendo, & effectualiter exbursando summã per R. P. D. Bubalum iudicatam, qua obligatione stante, minus retardabitur executio, cum aliàs illa seruiret de vento, & nihil operaretur, & esset vanum dicere, quod non detur appellatio in causa administrationis, & quod postea possit appellari stante obligatione camerali
19 iurata de soluendo in eadem causa, † & sic inducta ad augmentum operarentur diminutionẽ contra *l. legata inutiliter. ff. de legat.* 1. *Aym. cons.*297. *col. vlt. vers. octauo respondeo. Surd. cons.*353.*n.*37.*lib.*3. *& decis.*195.*n.*5. & posita ad fauorem in contrarium retorque-
20 rentur † contra *l. quod fauore. C. de legib. Ang. in l. nulla iuris. ff. eod. tit. Socin. cons.*241.*n.*16.*lib.*2. *Surd. cons.*315.*n.*68.*lib.*3.

Cum etiam simus in depositario, qui non appellat, sed executiuè cogitur restituere de-
21 positum † *l. penult. vbi Bart. Bald. & Castr. C. deposit. Soarez in l. post rem iudicatam. notab.*3.*vers. adde quintum. n.*1. *&* 2. *ff. de re iudicat. fol.*508. *Boer. decis.*295.*n.*7. Itaut ex hoc neque sit considerandum obiectum, quod
22 pro redditione rationis † sit agendum via ordinaria, non executiua *Alex. cons.*192.*n.*3. *lib.*7. Quia stante deposito ita erat agendũ, vt dictum est, Maximè quia etiam in casu nostro fuit intentata via instrumenti cameralis, tunc enim non attenditur ista via ordinaria, vt declarat *Idem Alex. d. cons.* 192. *n.*3. *vers. quia respondeo. lib.*7. iuxta notata *in l.* 1. *C. si aduers. rem iudicat.*

Nec subsistit, quod in sententia condemnentur hæredes Horatij etiam pro pecunijs, quæ ad
23 eum non peruenerunt, † cum tamen non teneatur nisi de administratis *Socin. cons.*79. *n.*20. *lib.*2. *Rot. coram R. P. D. Sacrato Seguina administrationis.* 18. *martij* 1613. Quia in facto contrarium apparet, nam ad Ministros Archiconfraternitatis non peruenerunt istæ pecuniæ, quæ exaduerso præsuponuntur, neque potuerunt peruenire, cũ fuerint exactæ à Donis depositarijs Horatij, & ad eius creditum positæ, vnde non mirum, si etiam de eis fuit habita consideratio in sententia, quæ ex hoc non potest reuocari, sed est executioni demandanda tamquam iusta, & continens redditionem pecuniarum ad Archi-
24 confraternitatem spectantium † pro puellis monachandis, & subsidio dotali, quod non recepit dilationem, & per consequens non admittit appellationem *c. fin.* 2. *q.*6. *l. vlt. ff. de appellat. recipiend. Surd. de aliment. priuileg.* 60.*n.*8. *vsque ad* 13. non obstantibus contrarijs, quæ procedunt in casibus, in quibus negotium patitur dilationem, vt declarat *Idem Surd. d. priuileg.* 60.*n.*8. Et quidem Aduersarij hæredes Horatij deberent acquiescere sententiæ Iudicis per eos electi, cum etiam sit illis magis fauorabilis, tamquam debuissent condemnari non solum ad sortem, sed
25 etiam ad vsuras, † nam iudicium negotiorum gestorum est bonæ fidei, in quo habetur ratio vsurarum, & interesse *l.* 2. *& l. in bonæ fidei. C. de vsur. l. curabit. C. de action. empt. l. at qui natura. §. non tantum. ff. de negot. gest.*

gest.Bero.cons.193.n.9.lib.1. vbi ampliat hoc procedere de iure canonico *Surd. cons.60.n.3.lib.1.* Et ita ex supradictis fuit pluries sententiatum, & per solutionem omnium in sententijs contentorum causa terminata quo ad effectum suspensiuum, & commissa in deuolutiuo.

E P I T O M E.

Legatum dandum puellis virginibus Orphanis an possit dari orbatis patre tantum, vel requiratur, quod matrem non habeant. ¶ Et quis dicatur Orphanus. ¶ Et quid significet Orphanotrophium. ¶ In vltimis voluntatibus, & in legatis pijs an sit facienda lata interpretatio. ¶ Habens patrem inutilem an æquiparetur non habenti patrē. ¶ Priuilegium viduarum an habeat locum in habentibus viros inhabiles. ¶ Ecclesia an dicatur viduata si habeat Episcopum inutilem. ¶ Legatum dotis quando sit pium, & sit factum in causam alimentorum. ¶ Solutio dotium, quæ debent dari puellis per Societatem ex mandato testatoris, an sit facienda per hæredem eidem Societati ante contractum matrimoniū. ¶ Et an restitutio & cautio conseruandi dictas dotes sit præstanda ad fauorem eiusdem Societatis, seu hæredis. ¶ Dos promissa an dicatur propriè dos, & veniat sub statuto, & pacto de dote lucranda. ¶ Procurator in rem propriam ex quibus verbis sit constitutus. ¶ Et quando ad illum spectet commodum, & damnum. ¶ Executor merus an possit dici, qui aliquam vtilitatem percipit.

S V M M A R I V M.

1 *Orphanus dicitur qui caret patre, & præsidio paterno, licet secundum alios requiratur, quod sit orbatus vtroque parente. n.2.*
3 *Legatum dotis dandum puellis virginibus orphanis an possit dari tantum illis, quæ carent patre, non matre. n.7.*
4 *In vltimis voluntatibus est facienda lata interpretatio. Idem in legatis pijs. n.6.*
5 *Legatum dotis est pium, si fiat pauperi, & censetur relictum in causam alimentorum.*
8 *Habens patrem inutilem æquiparatur non habenti patrem.*
9 *Priuilegium viduarum habet locum in mulieribus habentibus viros inutiles.*
10 *Ecclesia dicitur viduata si habet Episcopum inutilem.*
11 *Vniuersitas non dicitur habere syndicum si est inhabilis ad agendum.*
12 *Educantes minores destitutos parentibus, atque substantijs non debent vexari.*
13 *Orphanotrophium est locus, in quo pueri orbati parentibus aluntur, nec requiritur, quod vterque parens deficiat. n.14. & 16.*
15 *Orphanotrophium deriuat à verbo græco, quod significat nutrio, & pupillo, & differt à xenodochio, & hospitali.*
17 *Solutio dotium dandarum per Societatem puellis iuxta dispositionem testatoris, quando sit facienda per hæredem eidem Societati ante contractum matrimonium.*
18 *Grauandus non est qui à testatore non fuit honoratus.*
19 *Verba solui debeant dotes per hæredem ad requisitionem officialium Societatis arin-ducant mandatum in rem propriam.*
20 *Procurator in rem suam dicitur constitutus ex verbis* ne seguirete l'ordine del tale.
21 *Procurator in rem propriam dicitur ille, ad quem pertinet vtilitas, & damnum, itaut non teneatur restituere quod exegit.*
22 *Dos promissa venit nomine dotis, & comprehenditur in statuto de dote loquente.*
23 *Mulier dicitur dotata per destinationem, & promissionem dotis.*
24 *Pactum de lucranda dote habet locum in promissa, & non soluta.*
25 *Promissio dotis habetur pro solutione.*
26 *Dies interpellat pro homine.*
27 *Restitutio dotis, & cautio de illam restituendo est facienda ipsi danti.*
28 *Executor merus non dicitur, qui aliquod commodum percipit.*
29 *Obseruantia declarat dubiam mentem testatoris.*

C A P V T D C L X V I.

Orphanus dicitur, qui caret patre, & præsidio paterno, & qui summoperè
1 desiderat eius opem, † cum sine illo malè se habeat, & est greca vox, quæ ita explicatur secundum *Vallam lib.4. elegantiar.* vt refert *Spiegel. in vocabul. in verb. Orphanus. Thesaur. linguæ latinæ & Calepin.* etiam *in verb. Orphanus.* vbi quod differt à pupillo, qui licet sit orbatus patre, tamen non caret præsidio paterno, cum tutorem habeat, Idem voluit *Io. Coras. in tract. inuentar. in princ. n.7. tom.8. p.2. fol.165. Alciat. prætermissor. lib.1. in verb. Orphanotrophus. Gregor. Tholosan. syntagm. iur. p.2. lib.12. c.1. n.5. fol.193.*
Verum est, quod secundum aliquos Orphanus dicitur ille, qui est orbatus patre, & matre,
2 vt † dicit *Menoch. de arbitr. cas.66. in addit. n.7. Rebuff. de sentent. præiudicialib. siue prouisionalib. art.3. glos. vlt. n.4. tom.1. fol.295. & in l. pupillus. 239. col.2. ad med. vers. secundo quamuis. ff. de verbor. significat. fol. 1045.* vbi quod licet Greci vocent Orphanum pro quolibet infante non habente patrem, Tamen hoc vocabulo propriè notatur, qui sine patre, & matre est.
Quidquid tamen præfati Doctores sentiant, In casu nostro concludendum est satisfactum esse menti, & dispositioni testatoris per nominationem puellæ orbatæ tantum patre,
3 dum † mandauit nominari pro consecutione

legati dotis puellas Virgines orphanas, cum enim simus in vltimis voluntatibus, est fa-
4 cienda lata interpretatio, † quidquid sit in contractibus *l. qui duos. & l. seruis legatis. ff. de legat.3. l. si ita scriptum. in princ. ff. de legat. 2. l. iusta interpretatione. de verbor. significat l. si quis ita in princ. ff. de testam. tut. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.2. tit. 4. n. 63. in fin. & de coniect. vltim.*
5 *voluntat. lib.3. tit.18. n.2. cum seq.* † Maximè quia sumus in materia fauorabili dotis, cuius legatum dicitur pium, quando fit pauperi, itàut censeatur relictum in causam alimentorum *Ruin. cons. 71. n.15. lib.3. Surd. de alimēt.*
6 *tit.2. q.12. n.9. & 10.* † In legatis autem pijs fit larga interpretatio *Socin. cons. 247. n. 6. lib.1. Tiraq. priuileg. pia caus. 23. Surd. de alim. tit.8. priuileg. 25. n.6.*

Quæ magis procedunt, quia non adest aliqua Orphana orbata vtroque parente, quæ in
7 concursu prætendat se præferri, † Vnde satis est, quod nominetur illa, quæ est sine patre, cum dicatur satisfactum menti testatoris, itaut executor in hoc casu possit dare dotes puellis habentibus patres inutiles, cum
8 satis dicantur orbatæ patribus, † quæ tales inutiles habent, & verè sint destitutæ præsidio paterno, vt in specie concludit *Perez. de Lara. de anniuersar. & capellanijs. lib.1. c.21. n.32. & 33.* iuxta notabilem *Glos. in l. fin. in verb. orbitates. C. ad leg. flau. de plagiar. Ias. in l. fin. n. 3. ff. de offic. eius.*

Et faciunt similia de priuilegijs cōcessis viduis,
9 quæ competunt † etiam mulieribus habentibus viros inutiles *Bald. in d. l. fin. C. ad leg. flau. de plagiar. Cott. in memorabilib. in verb. vidua. Couar. pract. quæst. c.7. n.2. late Tiraq.*
10 *l. connubial. 6. n.12.* † Prout etiā est in ecclesia, quæ dicitur viduata, si habet Episcopum inutilem *c. inter corporalia. de translat. episcop. Luc. de Peun. in l. cum scimus. n.5. C. de agri-*
11 *col. & censit. lib.11.* † Quemadmodum etiam vniuersitas non dicitur habere Syndicum, si ille sit inhabilis ad agendum *l.1. §. quod si nemo. ff. quod cuiusque vniuersitat. nomin.*

Neque obstant Doctores, qui concludunt requiri orbitatem vtriusque parentis. Quia satis est quod alij teneant contrarium, vt supra ostensum est, Neque adest præcisa lex, quæ
12 id disponat, † cum *tex. in l. orphanotrophos. 30. C. de episcop. & cleric.* solùm dicat, quod non debent vexari callidis machinationibus, qui festinant paterna affectione educare, & sustētare, propter timorem Dei, minores destitutos parentibus, atque substantijs, Nam ex istis verbis nihil concluditur, quod spectet ad significationem orphani, Prout neque *Glos. in l. illud. 16. in verb. orphanotrophii. C. de sacros. eccles.* aliquid de significatione orphanorum concludit, cum solùm explicet,
13 quod † orphanotrophium est locus, in quo pueri orbati parentibus aluntur, Et quamuis *Salic. in l. orphanotrophos. 30. n.1. C. de episc. & cleric.* velit, vt talis locus sit, quando recipit pueros orbatos vtroque parente, Ta-
14 men verius est, † vt etiam sufficiat, quod sint tantum sine patre, vt explicat *Spiegel. in lexic. iur. in verb. orphanotrophium.* tamquam hoc verbum deriuet à græco, quod si-
15 gnificat nutrio, & pupillo, † & differt à Xenodochio, quod est domus, in qua Peregrini, & hospites accipiuntur, Prout hospitale, quod dicitur à verbo græco suscipio, & hospes, Et passim orphanotrophium accipitur
16 pro loco † parato alendis pueris, vt per *Prateium in lexic. iur. in verb. orphanotrophion. iuxta l. 16. & 18. C. de sacros. eccles.* Et concludunt *omnes in dictionar. in verb. orphanotrophium.* quibus etiam magis standum est tamquam peritis in rebus, & vocabulis ad eos spectantibus. Et ita ex prædictis fuit data dos orphanæ ex patre tantum, non existēte aliqua in concursu, quæ vtroque parente esset orbata.

Et quoniam de maritandis puellis virginibus locuti sumus, placuit adnotare casum, qui in facto occurrit, occasione testamenti exhibi-
17 ti, † in quo testator mandauit ex eius hæreditate tres puellas quotannis in perpetuum dotari in scutis quadraginta pro qualibet, quibus promissio, seu cōstitutio dotis, & consignatio cedulæ sit facienda per Societatem Sanctissimi Sacramenti S. Petri, Ex istis verbis apparet testatorem voluisse, vt solutio antea fieret per hæredē eidem Societati, cum alias eius voluntas posset reddi elusoria, nam Societas non promitteret dotes, nisi haberet pecunias promptas, & penes se existentes, tamquam statim posset post promissionem euenire casus soluendi dotem propter matrimonium, quod illicò contraheretur, itaut non sit verisimile, quod testator voluerit de proprio grauare Societatem, quæ postea deberet solutum repetere, cum tamen illam non solum non honorauerit, sed potius grauauerit propter laborem visitationum, & alia quæ in tali opere possunt concurrere, Vnde
18 non est grauandus, † qui non honoratur *Alex. cons. 24. n.5. lib.3. Aret. cons. 156. col.4. Aym. in l. cum filio. p.1. n.173. ff. de legat. 1. & cons. 763. n.14. vers. quarto respondetur. Surd. cōs. 434. n.9. lib.3. Petr. de fideicommis. q.9. n.188.*

Maximè quia idem testator etiam disposuit, quòd dicta scuta quadraginta pro qualibet puella solui debeant ab hærede quolibet anno ad requisitionem officialium Societatis,
19 per † quæ verba dicitur illi datum mandatū ad exigendum tamquam in rem propriam, vt in specie dixit *Rot. coram R.P.D. Buratto in huiusmodi causa Romana electionis puellæ. 2. Decembris.* 1619. vbi quod de similibus verbis loquitur *Ang. in l. in prouinciali. §. si ergo. ff. de nou. oper. nūciation. Surd. cons. 528.*
20 *n.22. lib.4.* † vbi de verbis, ne seguirete l'ordine del tale *Paris. cons. 107. n.34. lib.3.* Cum etiam in eodem testamento testator se retulerit

lerit ad statuta Societatis, & ordines Officialium absque aliqua exceptione, secundum quorum statutorum tenorem, seu stilum, & obseruantiam, solutiones huiusmodi legatorum, & relictorum fiunt penes Camerarios eiusdem Societatis ad effectum illa conuertendi in causam, ob quam fuerunt relicta, prout etiam hoc passim fit in omnibus Societatibus, & confraternitatibus exercentibus ista opera pia nubendi puellas.

Neque obstat, quod illa verba, vt huiusmodi pecuniæ solui debeant Societati ab hærede non videantur importare mandatum in rem
21 propriam, † cum procurator in rem suam dicatur ille ad quem pertinet vtilitas, vel damnum, itaut non teneatur restituere, quod exegit, cum possit sibi retinere *Glos. in l.1.ff. de procurator. & in l. qui stipendia. C.eod.tit.Bald. in l. si partem. in 2.lect.C.de iur.dot.Castr.in l. fin. in princ. ff. de donat. & in l. si cum emptore .col.2. ad med. ff. de pact late Bertaz.clausul.29. glos.1.n.1.* Quia licet non esset talis, tamen satis est quod sit procurator ad exigendum, itaut semper sit facienda prius solutio per hæredem, vt dictū est, ad hoc vt possit constitui dos puellis nominatis, prout talis dotis constitutio, & promissio solet fieri tam per istam Societatem, quàm per alias in festiuitatibus per eas deputatis mediante cedula danda per officiales, in qua continetur dos soluenda tempore nuptiarum, vt præcipuè obseruat Archiconfraternitas Sanctissimæ Annunciatæ, ad cuius imitationem ferè omnes aliæ regulantur, Neque enim testator intellexit de actuali numeratione dotis facienda dictis puellis, sed de ipsa promissione, vt so-
22 litum est fieri, † Cum etiam dos promissa veniat sub nomine dotis *Glos. in l. de diuisione.ff.solut.matrim.*cum alijs per *Ias.in rubr. ff.eod. tit. n.23. & 24.* vbi quod est propriè dos,& venit in statuto de dote loquente *Glos. in l.cum post.§.1.ff.de administrat.tut.& in l. mulier.in princ.ff.de condit.institut.& in l.si donaturus. §.fin.*vbi *Castr. & Alex.* de communi *ff.de condict.ob caus.Achill.decis.13.n.2. de constitut. Card. Mantic.* qui multas distinctiones adducit *de tacit. & ambig. con-*
23 *uentionib.lib.12.tit.5.n.4.cum seq.* † Itaut per talē destinationē,& promissionē dotis mulier dicatur dotata *Gabr.cōs.15.n.43.lib.1. Brun. de statut.exclus. fœmin.art.6.q.3.cas.4.* Vnde
24 etiā pactum de lucranda dote † habet locū in promissa, & non soluta *l. ex morte. in fin. de pact.conuent.§.dotes.vers.si vero.vbi Ang. auth. de nupt. Card.Mantic. d. lib.12. tit. 4.*
25 *n.12.* † Prout quoque talis promissio habetur pro solutione *l. vlt.C. ad leg. falcid. Cardin. Mantic.d.lib. 12.tit.3.n.41.in fin.*

Et ita fuit conclusum in huiusmodi causa *Romana electionis puellæ.coram R.P.R.Buratto.2.Decembris.*1619. vbi etiam additur,quod solutio istarum pecuniarum pro præfatis dotibus erit facienda Societati quotannis in perpetuum in die festiuitatis Sanctissimi corporis Christi,pout testator expessè disposuit,
26 quæ dies † interpellat pro homine *l.magnam. C.de contrah. stipulat. c.potuit, in fin. locat. Aret. in l. si ex legati causa. col.8. de verbor. obligat.Ias.in l. ita stipulatus.n.15.ff.eod.tit. & in l. mora. col.6. ff. solut. matrim. Paris. cons.34.n.15.lib.1.Gabr.de solut. concl.9.n.1.*

Prout etiam in eadem decisione subditur, quod cautio de dotibus restituendis in casu reuersionis erit præstanda ad fauorem Societatis, cum enim dotes debeant per eam promitti,
27 & constitui, vt dictum est, † restitutio erit facienda ipsi danti *Salic. in l.si constante. n.4. C.de donation.ant.nupt.* & cautio de restituēdo semper intelligitur ad fauorem dantis, vbi alia persona non exprimitur, tamquam respōdeat dationi *Surd.de aliment.tit.6.q.23. n. 4. post Ang. cons.158.Ias.in l. si donaturus. §.1.n.14.ff.de donat.ob caus.Becc.cōs.53.n.8.*

Cum etiam Societas in tali casu nō possit considerari tāquam mera executrix, itaut nullum cōmodum debeat percipere, nam solutiones pecuniarum legatarum pro dotibus sunt faciendæ per hæredem Societati singulis annis, ad hoc vt illas possit postea eadem Societas promittere, & constituere puellis, vt dictum est, vnde donec venit casus illas exbursandi pro matrimonio secuto, remanet commodū taliū pecuniarum, quo ad ipsam Societatem
28 isto medio tempore, † quod commodum habere non posset, si esset mera executrix *Bart. Castr.et Imol.in l.si quis titio.ff.de leg.2.Rot. corā Card.Pamphilio Romana census viginti mille.16.decēbr.1595.dixi latè supr.c.446.*

Quibus addūtur solutiones semper ita factę per hæredem ab anno 1614. *vsque ad 1611.* per quas est inducta obseruantia circa modum soluendi, itaut ab eo non liceat recedere, tamquam fuerit declarata voluntas testato-
29 ris, † quatenus esset dubia *c. cum dilectus. de consuetud. Castr. cons.314. super eo quod quæritur.ad fin.lib.1.& cons.347.circa donationem.col.vlt.eod.lib.Socin.cons.25.col.9.lib. 1.Ias.cons.128.col.penult.in princ.lib.1.Aym. cons.201.n.11. & 12.Dec in c.cum m. ferrarien.col.2.post med.vers.& ex supradictis infertur.de constitution.& cons.156.col.vlt.*

EPITOME.

Filiusfamilias habitans seorsum à patre an valide obligetur non obstante statuto Vrbis. ¶ Et an sufficiat assertio ipsius iurata talis habitationis, itaut ob mendacium priuetur beneficio iuris communis, & statuti. ¶ Et quid si agatur de nullitate contractus, non de eius rescissione. ¶ Pater si in actu executionis factæ contra filium vocet se depositarium an conualidet obligationem filij sine eius consensu factam. ¶ Et an talis consensus possit interuenire ante, vel post contra-

contractum. ¶ Macedonianum an habeat locum, si pater soluit, vel promittit soluere debitum factum per filium absque eius voluntate. ¶ Habitatio filij seorsum à patre, & negotiatio publica tamquam à patrefamilias an inducat emancipationem. ¶ Executio obligationis cameralis an sit suspensa, si iudex pronunciauit in deuolutiuo absque praeiudicio processus executiui. ¶ Causa quādo dicatur facta appellabilis,& sit vulnerata obligatio. ¶ Restitutio in integrū an impediat executionem obligationis cameralis.

SVMMARIVM.

1 *Contractus filijfamilias annullantur per statutum Vrbis* c.152.lib.1. *nisi in casibus ibidem exceptis. n.4.*

2 *Filiusfamilias iurans habitare seorsum à patre validè obligatur non obstante statuto Vrbis, & ratione mendacij excluditur à macedoniano.*

3 *Replicatio de dolo impedit exceptionem macedoniani, & statuti Vrbis.*

5 *Assertio iurata filij de viuendo seorsum à patre illi non praeiudicat quo ad nullitatem contractus,quidquid aliud sit in eius rescissione. Intellige vt n.6.*

7 *Non entis nullae sunt qualitates.*

8 *Mendacium tollit beneficium statuti, & iuris communis.*

9 *Pater, si in actu executionis factae contra filium vocat se depositarium,conualidat obligationem eiusdem filij.*

10 *Voluntas patris sufficit siue praecedat, siue sequatur,vt non possit dici de nullitate contractus filij.*

11 *Macedonianum non habet locum, si pater cepit soluere debitum factum à filio absque eius consensu.*

12 *Ratihabitio tacita aequiparatur mandato, & retrotrahitur in praeiudicium ratificantis, non tertij. n.13.*

14 *Promittens soluere aequiparatur soluenti quo ad effectum approbationis.*

15 *Depositum est exequendum non obstante aliqua exceptione.*

16 *Habitatio filij seorsum à patre per longum temporis spatium, & negotiatio publicè, & palam tamquam à patrefamilias sciente, & non contradicente patre inducit emancipationem.*

17 *Executio obligationis cameralis, an sit suspensa, si iudex pronunciauit in deuolutiuo absque praeiudicio processus executiui.*

18 *Executio contractus non retardatur donec cognoscitur super nullitate obligationis.*

19 *Causa est facta appellabilis, & est vulnerata obligatio, quando pronunciatur contra actorem. n.20.*

21 *Deuolutiuum negotium non impedit executionem, nisi post sententias transactas in iudicatum.*

22 *Res iudicata non dicitur nisi post tres conformes executas. n.23.*

24 *Sententia per appellationem est suspensa.*

25 *Executio non retardatur in quibuscumque causis executiuis, & possessorijs, & reuocatur inhibitio quo ad effectum suspensiuum, & committitur quo ad deuolutiuum.*

26 *Restitutio in integrum non impedit executionem obligationis cameralis.*

CAPVT DCLXVII.

Statutum Vrbis *c.*152. *lib.*1. non annullat omnes contractus filijsfamilias, nam in
1 eo excipiuntur casus, † in quibus filijfamilias de iure communi sine iuramento non obstante senatusconsultò macedoniano obligantur, & quando de consensu, & voluntate patris contraxerunt, vel si praepositi sint negotijs, aut à patre seorsum habitent, & publicè pro patribusfamilias habeantur, vt latius in dicto statuto continetur.

Quo stante valuit obligatio, de qua agebatur in causa Romana societatis,Nam filiusfamilias medio iuramēto asseruit se viuere seorsum à patre,& eius negotia gerere tamquam patremfamilias, prout etiam probata fuit ista disiuncta habitatio cum pluribus contractibus per eum factis cum diuersis personis tamquam praepositum negotiationi, ex quibus resultat, quod sumus in casibus ex-
2 ceptis à statuto, † & per consequens non potest dici de inualiditate obligationis, cum etiam sufficeret dicta assertio iurata de habitatione seorsum à patre, per quam excluditur à beneficio Macedoniani, & ab alijs priuilegijs filio competentibus ratione mēdacij, & quia iustè contrahens cum tali credidit huiusmodi assertioni *l.* 1. *C. ad macedon.l.qui cum se.*10. *ff. de re iudicat. l.apud celsum.* 4. *§.item quaeritur.in fin. vers.contra senatusconsulti quoque. vbi Glos. in verb.auctorum. ff. de doli mal. & met. exce-*
3 *ption.* † vbi quod replicatio de dolo impedit exceptionem macedoniani,etiam quod in eo non sint latae sententiae, qui dolus consideratur in filio falsum asserente se esse sui iuris, vnde etiam talis replicatio impediet exceptionem huius statuti, cum in eo referuentur isti casus exclusiui Macedoniani, tāquam fraudantibus, & dolosis denegentur ista priuilegia *l.sed & si ex parte.in princ. vers.interdum. vbi Glos.in verb.propter mendaciū. ff. quod cum eo qui in alien. potest.l.eum qui.* 6.*eod.tit.l.quid enim.*15.*ff.de dolo malo.l.fin. C.de calumniatorib.l.si alterius. C. si min. se maior.dixer. l. illud.*7.*§.si cuius dolo. in fin. vers.sed & si negauerit.ff.de tributor.action. l.inde neratius.*23.*in fin. vers.hac actio.ff.ad leg.aquil. l. penult. de rei vendicat.*

Et vltra talem assertionē iuratam,adest etiā, vt dictū est probatio vitae,& habitationis seorsum à patre, cum actibus gestis tamquam à pa-

patre familias, cum præpositione negotij,ac
4 alijs in facto adductis, † ex quibus tollitur
statutum, tamquam excipiat tales casus,
quos etiam excipit ius commune statuens in
eis non habere locum beneficium Macedo-
niani *l.2. C.ad macedon.l.1.§.in filiosfamilias.*
& l.2. & 3.ff.eod.tit.
Non obstat,quod assertio iurata filijfamilias de
viuendo seorsum à patre illi non præiudicet,
5 quo ad † nullitatem contractus, quam pote-
rit allegare, quidquid aliud sit in illius re-
scissione *Rom cons.12.col.vlt.Grammat.decis.*
12. Rimin.Iun.in §.2.n.30.instit.quib. alie-
nar.lic. vel non Tiraq. de legib. connubial.
glos.8. n. 137. l. 16. fol.372. Quia satis supra
ostensum est non adesse aliquam nullitatem
in casu nostro, cum in eo non habeat locum
6 statutum † in quo excipiuntur casus non cõ-
prehensi in macedoniano, secundum quod fi-
liusfamilias valide obligatur stante falsa
assertione *l. 1. C.ad macedon. l apud celsum.*
4. §. item quæritur. in fin. vers. contra sena-
tusconsulti quoque. ff. de dol. mal.& met.ex-
ception. Vnde cum simus in exceptis non ad-
est aliqua nullitas, qua non existente, non
7 potest illa allegari, † tamquam non entium
nullæ sint qualitates *l.non omnis.ff.si cert.*
petat. Surd. decis. 317. *n. 6.* & imputet sibi
pars, quæ ob mendacium priuatur beneficio
8 statuti, † & iuris communis *l.sed si ex par-*
te. in princ. vers. interdum. vbi Glos. in
verb. propter.ff.quod cũ eo qui in alien.potest.
Amplius contractus, de quo agimus, est vali-
9 dus propter patris consensum, † qui in actu
executionis factæ contra talem filium men-
dacem se vocauit depositarium istius pecu-
niæ debitæ per eumdem filium cum promis-
sione de illam soluẽdo creditoribus, ad quo-
rum fauorem fuit executum mandatum, Ex
quibus resultat approbatio talis contractus
10 per filium gesti,quæ approbatio,† seu volun-
tas patris sufficit non solum si præcedat, sed
etiam si subsequatur, cum etiam satis esset
sola scientia absque contradictione *l. 1. vbi*
Glos. in verb. voluntate. & l.fin. C. ad ma-
cedon. l.si tamen. 14. & l.si filiusfamilias
patre absente. 18. & l. item si filiusfamilias
fideiusserit. 8. in fin. ff. eod. tit. l. 1. C. ne
filius pro patr.l.3.§.sed vtrum.ff.de minorib.
Et in istis casibus sufficit ratificatio etiam taci-
ta, vnde si pater cepit soluere debitum factũ
11 à filio absque eius voluntate, & iussu, † non
habet locum macedonianum, cum ex hoc ta-
citè videatur ratificare eius contractum *l.*
item si filiusfamilias fideiusserit. 8. in fin.
vers. hoc amplius cessabit. vbi Glos. in verb.
12 *quasi ratum. ff. ad macedon.* † Cum hoc casu
ista tacita ratihabitio æquiparetur mandato
l. fin. C. eod. tit. ad macedon. Et passim ra-
tificatio retrotrahitur ad tempus actus ge-
sti etiam in requirentibus speciale mãdatum,
13 maximè † quando non agitur de præiudicio
tertij, sed solius ratificantis *Surd. decis.245.*
n.1. & 8. per l. licet. C. de iudic. c.ratihabi-
tionem. de regul. iur. in 6. Glos. in l. si inde-
bitum. §. si procurator. in verb. committi.ff.
rem rat. haber. Bart. Bald. & Alber. in l.
aliena res. ff. de pignorat. action. Tiraq. de
retract. lignag. §. 1. glos.10.n.61.& 66.Becc.
cons.66.n.25.Caputaq.decis.180. n.1.& 2.p.2.
Et cum ista habeant locum in patre incipiente
soluere, vt dictum est, ita etiam procedent
14 in promittente, † cum talia æquiparentur ad
effectum approbationis *Surd. decis.317. n.4.*
& 5. post Ias. in l. postquam liti. n. 1. vers.
tertio limita. vbi Dec. n.8. C. de pact. Curt.
Iun. in l. 1. n.41. C. eod. tit. Gozad. cons.98.
n.19. Corn. cons. 299. col.2. lib.1. Aym. cons.
103. n.12. & 13. & cons. 106. n.3.
Ex quibus apparet bene fuisse iudicatum per
primum Iudicem ad fauorem creditorum,
cuius sententia tamquam iustissima erit con-
firmanda, reuocata contraria sententia, quæ
15 non potest subsistere ex supra allegatis, † Ma-
ximè stante deposito, quod est adeo fauora-
bile, vt omissis omnibus exceptionibus me-
reatur executionem tamquam sententia, vel
confessio in iudicio,aut iuramentum conuen-
tionale, & iudiciarium, vel laudum emolo-
gatum *Boer.decis.25.n.15.post Bart. & alios*
in l. penult. C. deposit. Cum etiam ex habi-
tatione seorsum à patre per tot annos, & ne-
gotiatione publicè, & palam facta tamquam
à patrefamilias sciente, & non contradicen-
16 te patre † per tantum temporis spatium præ-
sumatur emancipatio *Bald.in l. post mortem.*
in fin.ff. de adoptionib.Barbat.inter cõs.Alex.
cons.vlt.col.4.lib.4.Aym. de antiquit.tempor.
p. 3. in princ. n.22. in fin. vers. sed in con-
trarium. vsque ad n. 25. cum alijs per *Car-*
pan. ad statut. mediolan. c. 406. n. 21, vs-
que ad n. 25.
Prædictis pars aduersa acquieuit, sed solum
prætendebat esse suspensam executionẽ obli-
gationis Cameralis per sententiam Iudicis
17 appellationis, Sed hoc non obstabat,† cum
Iudex tantummodo pronunciauerit in nego-
tio deuolutiuo,absq. aliquo præiudicio pro-
cessus executiui, & cum hoc clarè expressum
sit in sententia, non est quærendum an fue-
rit vulnerata obligatio Cameralis, nec ne,
quia Iudex noluit vulnerare d. obligationem
quo ad effectum exequendi, prout etiam est
de iure, nam interim donec cognoscitur su-
per nullitate, & inualiditate obligationis,
18 executio contractus non retardatur, † cum
ista exceptio nullitatis nihil operetur, nisi
postquã fuerit causa finita per rem iudicatã
Honded.cõs.17.n.45.lib.2.post Bero.cons.119.
n.1.lib.3. Lancellott.de attentat.p.2.c.17.de
attentat.nullit.pend.n.150. & c.18. de atten-
tat.restitut.in integr.pend.n.131. Cassad. de-
cis.10.n.5.cum seq. de rescript.Guter. de con-
tract.iurat.c.2.n.23.vers. quinto potest salua-
ri.Galles. de obligat.cameral.p.1.q.3.n.5.
Neque obstat *decisio coram R.P.D.Litta Roma-*

na census. 5.iunij 1600. impressa *post Galles.*
19 *decis.76.* † Quia loquitur quando esset pronunciatum contra actorem, tunc enim cēsetur causa facta appellabilis, & dicitur obligatio vulnerata, vt in *decis. coram R. P. D. Coccino Anconitana assecurationis* impressa
20 *post Galles. decis.95. n.7.* † Aliud est in casu nostro, in quo Iudex moderatus est inhibitionem quo ad effectum suspensiuum, ad hoc vt interim sententia lata ad fauorem actoris habeat executionem, & quamuis pronunciauerit postea in deuolutiuo, non debet interim impediri executio, quia deuolutiuum
21 negotium non impedit executionem, † nisi postquam illud sit finitum per sententias transactas in iudicatum *Honded. cons. 17. n. 45. lib. 2.* cum alijs supra allegatis *Bursat. cons.74.n.21. cum seq. lib.1. Neuizan.cons. 70. n.31.*

Non potest autem dici, quod constet de re iudicata per vnicam sententiam, cum requirā-
22 tur tres conformes, † vel duæ habentes vim trium, quæ neque sufficient, nisi postquam fuerint executioni demandatæ *Paris. cons. 30. n.36.lib.4. Mandos. reg.34.q.27.col.1. ad med.* vbi ex multis Rotæ decisionibus probat, quod numquam dicitur lis finiri post sententias, nisi postquam fuerint executæ,
23 cum ante illarum executionem † lis semper dicatur durare, & sic res iudicata non potest dici antequam sit executa *Sarnens. decis.14. Rot. decis.411. si lite pendente. in antiq.* iuxta doctrinam *Bald. in l. 1. C. de iuram. calumn. & in l. si causam. de execut. rei iudicat. Faber. in l. 2. C. de litigios. Ptolom. decis.180. tom. 2.*

Maxime, quia cum fuerit appellatum à sententia lata in deuolutiuo, non debet esse in ali-
24 qua consideratione, † ac si non esset lata tamquam suspensa per appellationem *l. 1. ad fin. ff. ad turpillian. Bald. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. Felin. in rubr. de appellat. & in c. pastoralis. col.3. n.14. vers. præterea. de offic. delegat. Affl. decis.188. n.4.*

Et passim prædicta procedunt in omnibus causis executiuis, & quibuscumque possessorijs,
25 in † quibus numquam retardatur executio, cum solum deferatur appellationi quo ad deuolutiuum, & inhibitio moderetur quo ad effectum suspensiuum *Osasc. decis. 25. n.19. Roland. cons. 77. n.1. lib.2. Contard. in d. l. vnic. post oppos. 5. in verb. intellectus. n.3. & 4. C. si de momentan. possess. Menoch. de adipiscend. remed. 4. n.828. Eugen. consil. 72. n. 52.*

Neque obstabit petita restitutio in integrum, cum ex ea non impediatur executio obliga-
26 tionis cameralis † *Rot. coram R. P. D. Ortemberg. Bononien. executionis. 27. iunij 1603.* impressa *post Galles. decis.32. n.1. & 15. & coram Cardin. Ludouisio Bononien. pecuniaria. 9. iunij. 1603. post Galles. decis.121. n.18.* vbi allegantur concordantes decisiones *Benedict. de Barz. de guarantigia. lib.3. q.21. vers. & ratio. Menoch. de adipisc. possess. remed.4. n.908. Lancellott. de attentat. par.2. c.18. n.21. Rip. in l.4. §. condemnatum. n.30. de re iudicat.*

EPITOME.

Mater quando excludatur à successione filij ob non petitum tutorē. ¶ Et quid si fuerit minor. ¶ Et quando non potuit consulere peritiores. ¶ Et rectè administrauit, quamuis non confecerit solemnia. ¶ In tutela matris, an requiratur renunciatio velleiani, & secundarum nuptiarum, satisdatio confirmatio, & inuentarium. ¶ Et quid seruetur in tutela testamentaria. ¶ Nominatio tutoris an permittatur matri transeunti ad secunda vota de fratre, vitrico, & similibus, itaut Iudex cogatur illos confirmare, si fuerint idonei, aliàs detur appellatio. ¶ Mater an remoueatur à tutela propter litem, quam habet cum pupillo. ¶ Et quando detur adiunctus, seu curator ad lites. ¶ Et an prius debeant citari consanguinei, & amici, vt sciatur an velint suscipere defensionem pupilli, & præferri curatori dando per Iudicem. ¶ Pupillus, quando dicatur indefensus.

SVMMARIVM.

1 *Mater non excluditur à successione bonorum filij ob non petitum tutorem, nisi probetur, quod sua culpa non petierit.*
2 *In dubio iudicandum est, vt mater non sit exclusa ab hæreditate filij.*
3 *Mater minor non tenetur petere tutorem filio. Amplia vt n.4.*
5 *Qualitas continens principium intrinsecum, ex quo oritur actio, est probanda, quamuis non opponatur.*
6 *Tutela potest peti per procuratorem, & consanguineum.*
7 *Mater existens in montanis non habens facultatem consulendi peritiores, si rectè administrauit, non priuatur successione filij, quamuis non petierit tutorem, neque confecerit inuentarium. n.8.9.10. & 11.*
12 *Mater accipiendo tutelam debet renunciare secundis nuptijs, & velleiano, & sufficiunt verba æquipollentia. n.13. Intellige in tutela legitima, secus in testamentaria, in qua de consuetudine non requiritur talis renunciatio, nec satisdatio, nec confirmatio, nec inuentarij confectio. n.14.*
15 *Nominatio tutoris permittitur matri transeunti ad secunda vota, etiam de fratre, & vitrico, qui erit dandus per Iudicem, si sit idoneus, alias poterit appellari. n. 16. 17. 19. & 20.*
18 *Tutor idoneus nominatus à matre transeunte ad secundas nuptias præfertur alteri magis idoneo.*

Mater

21 *Mater non remouetur à tutela propter litem quam habet cum pupillo, sed datur adiunctus, seu curator ad lites, non tamen ad electionem matris. n. 22. & 23.*
24 *Pupillus dicitur indefensus, quando eius tutor non adfuit in iudicio saltem in principio, maximè si aderant defensiones. n. 25.*
26 *Curator ad lites non datur pupillo, nisi prius citatis consanguineis, & amicis, qui volentes suscipere illius defensionem præferũtur.*

CAPVT DCLXVIII.

EXclusioni matris ab hæreditate filię propter non petitum tutorem dicebam non
1 esse locum, † Quia agens ad illam excludendam non solum debet probare filium impuberem mortuum, & tutorem non petitum, & quod pupillus superuixit patri post annũ *Alex. conf. 185. n. 10. lib. 6. Osasc. decis. 57. n. 8.* Sed etiam opus est probare, quod mater sua culpa non petierit tutorem filio, vt illius hæreditate priuetur, à qua tamen excusatur ex qualibet iusta causa *Bursatt. cõs. 8. n. 40. lib. 1.*
2 Itaut † etiam quod essemus in dubio, iudicandum semper sit ad fauorem matris, ne ab illa excludatur *Ang. conf. 281. col. vlt. in fin. vers. confirmatur etiam. Gozad. conf. 35. n. 13.*
3 *Cephal. conf. 210. n. 38. lib. 2.* † Vnde etiam erat probandum matrem fuisse maiorem viginti quinque annis, cum minor non teneatur petere tutorem, & si non petat, non cadit à iure succedẽdi *l. 2. C. si aduers. delict. l. sciãt. C. de legitim. hæredib. Grat. conf. 83. n. 1. lib. 2. Bald. in l. matres. n. 21. C. ad tertullian. Bart. conf. 30. ad fin. lib. 1. Roman. conf. 279. Mandos. de ætat. minor. c. 5. n. 96. Guter. de tutel. p. 1. c. 16. n. 90.* cum alijs late adductis per *Port.*
4 *cõclus. 4. lib. 5. in 6. limit. fol. 919.* † vbi ampliat etiam si transacto anno efficiatur maior, & postquam maior fuerit non petat tutorem per annum *Bald. in l. precibus. col. 4. vers. quid ergo. C. de impuber. Dec. conf. 39. col. 6. vers. & prædicta procedunt. Corn. conf. 40. col. 2. lib. 3. Ias. in l. sciendum. §. fin. col. vlt. vers. ad idem facit. ff. qui satisd. cogant. Anchar. conf. 440. col. vlt. Guter. de tutel. p. 1. c. 16. n. 92. cum seq.*

Maximè quia in actis, vt in extractu fol. 15. fuit oppositum ad fauorem matris, quod agens ad priuationem illius non probauit istam qualitatem ætatis, quamuis etiam non opus esset tali oppositione, cum enim sit fundamentum intentionis agentis, erat probanda ista qua-
5 litas, † quamuis non opponeretur, quasi hoc sit principium intrinsecum, ex quo oritur actio *Decian. conf. 24. n. 53. lib. 1. Becc. conf. 75. n. 6. Rimin. Iun. conf. 494. n. 20. lib. 5. Honded. conf. 4. n. 103. lib. 1. Cagnol. in l. hæredem eiusdem. 59. n. 6. ff. de regul. iur. Sim. de Pret. conf. 106. n. 40.*

Præterea debet excusari mater, cum fuerit per fratrem nomine ipsius petitum Iudici, vt deputaret in tutricem d. matrem, stante obitu patris, promittendo pro ea, & se obligando, quod faciet vtilia, & inutilia prætermittet, illamque defendet, & indefensam non derelinquet, & alia faciet, ad quæ de iure tenetur, prout ipsa in executionem d. petitionis postea fecit inuentarium, vt latius in processu fol. 35. & 36. Et quamuis prætendatur exaduerso talem petitionem non sufficere, cum administrationem susceperit absque decreto Iudicis, quod erat necessarium, Tamen non potest imputari aliqua culpa mulieri, cum per eam non steterit, & potius est imputandum Iudici, qui ad talem petitionem
6 debebat decretum suum interponere, † maximè quia tam mater, quàm alij possunt tutelam petere per alium puta procuratorem, & consanguineum *Marant. Ang. & alij per Guter. de tutel. p. 1. c. 16. n. 88. in fin.*

Amplius quamuis petitio tutoris non adesset, neque fuisset decreta administratio per Iudi-
7 cem, neque esset cõfectum inuentarium, † Tamen cum mater rectè administrauerit, & non probetur contrarium, nec bona pupilli periclitarunt, sed omnia vtiliter gesta sunt, tunc semper excusatur, neque debet priuari successione filij, quando, prout in casu nostro, sumus in montanis, & in personis rusticis, quibus non fuit commoditas in loco consulere periteriores, Ita in specie concludit *Castr. in l. clodius. 96. col. vlt. n. 6. & 7. ff. de acquir. hæredit.* vbi quod ita consuluit Bononiæ pro rustica habitante in montanis distantibus à
8 d. ciuitate, † ob illam rationem, quia isto casu mulier solùm peccauit in iure positiuo, nõ autẽ in iure naturali, vel quasi, postquã bene administrauit, & pupilli ius nõ est factũ deterius nã si nõ administrasset, & permisisset bona pupilli periclitari nõ excusaretur quasi tũc peccasset in iure naturali, & ista opinio est verissima, & æquissima mitigans tantum rigorem iuris, vt testatur *Castr. in d. l. clodius. & ibi Aret. col. 3. vers. item adde in quãtum. n. 6. Idem Castr. in l. 2. n. 3. vbi Lancellot. Dec. in princ. & Claud. Seisell. n. 8. vers. & infert hic. C. de in ius vocand. Bertrand. conf. 229. n. 1. post princ. vers. secus vero videretur. lib. 3. p. 2. Socin. conf. 39. col. 6. in fin. vers. tamen hoc ego arbitror verum. n. 16. & 17.*
9 *lib. 1.* † vbi loquitur quando solum adfuit petitio matris de tutore, quamuis non fuerit decreta administratio, nec confectum inuentarium, & ibi etiam testatur, quod ita consuluit *Honuph. de Perus.* quod etiam sequitur *Marant. in l. is potest. n. 197. de acquir. hæredit. Alex. in l. iuris ignorantia. in fin. vers. ad hoc etiam vide pulchram decisionem. C. qui admitt. Gabr. de tutel. conclus. 1. n. 25. 26. & 31.* vbi etiam allegat *Brun. de form. tit. quas res personas & quos casus. col. 4. vers. mulieres etiam. fol. 95.* & comprobat *Guter. eod. tit. de tutel. p. 1. c. 16. n. 67. ad med. & n. 77. in fin. Portius. lib. 5. conclus. 3.*

ampliat

*ampliat.*10.*post med. vers. secundo fallit in*
10 *muliere .fol.*915. † & est communis opinio, quam sequuntur omnes in *l. iuris ignorantia. C.qui admitt.* vbi ita intelligunt *tex. in l.in bonorum. ff.de bonor. possess.*

Non obstant, quæ dicuntur de prætensa suspicione falsitatis contra instrumentum inuentarij, & petitionem tutelæ, Quia nihil releuans probatur, & quatenus dicta iura non
11 facerent aliquam fidem, tamen stante bona administratione bonorum pupilli,& qualitate personæ habitante in montanis excusatur mulier quamuis tutorem non petierit *Castr. in d.l.clodius. de acquir.hæreditat.* cum alijs supra allegatis.

Quibus addendum est, quod quando mater potest consulere peritiores accipiẽdo tutelam
12 debet adimplere solemnia † renunciando expressè secundis nuptijs, & velleiano *Bart.in auth. matri & auiæ. C. quand.mul.tutel.offic. Natt. cons.*147. *n.*2. *Roland. cons.*76.*n.*6. *&* 7. *lib.*1. cum alijs per *Mastrill. decis.* 73.
13 *n.*2. *dixi supr.c.*28.*n.*29.*&* 30. † vbi etiam, quod sufficient verba æquipollentia *Alex. cons.*80.*n.*14.*lib.*5. Intelligendo tamen in legitima, & datiua tutela, secus autem in te-
14 stamentaria, † in qua de consuetudine non requiritur ista renunciatio secundarum nuptiarum,cum alijs solemnibus,quia per transitum ad secunda vota mater non desinit esse tutrix testamentaria, vnde tunc vana esset talis renunciatio, cum censeatur approbata à marito testatore, ideo neque erit confirmanda, nec tenebitur satisdare, nec inuentarium conficere, vt late omnia prædicta comprobat *Ferret. cons.* 312. *n.* 4. *cum seq. Boer. decis.*124. *n.*13. *& decis.*61. *in fin. & de consuetud. iur. stat. person. §.* 6. *Faber. Alber.& alij in d.auth.matri & auiæ. Mastrill.decis.*73.*n.*4. *Guid. Pap.decis.*330.

Adde supr.ad c.28. n. 29.

In casu tamen quo mater transiret ad secunda vota,cum quæreretur an possit nominare tu-
15 torem filio, † qui sit confirmandus per iudicem constito,quod sit idoneus,verior est opinio affirmatiua, quod omninò debeat confirmari *Bald.in l. si quis sub conditione. in fin. ff.de testam.tut.& in l.omnẽ.C.ad tertullian. Gabr.cons.*27.*n.*4.*lib.*1. *Fab. Anna. cons.*50.
16 *n.*4.*cum seq.* † Itaut etiam valeat nominatio matris de fratre in tutorem filij, quamuis enim hoc negetur per *Dec.cons.*674.*n.*7. Tamen contrariũ est verius, vt tenet *Menoch. de arbitrar. cas.*151. *n.*4. *Paschal. de virib.*
17 *patr. potestat.p.*3. *c.*10. *n.*25. *fol.*363. † ob illam rationem, nam mater potest etiam vitricum in tutorem filij nominare, qui præuia cognitione debet per Iudicẽ confirmari, si reperitur idoneus *Bald. in l.fin. C. de contrar.iudic.tutel. Boer. decis.*266.*n.*3. *Guter.de tutel. p.*1.*c.*8. *n.*67. Vnde multò magis erit confirmanda tutela fratris à matre peti-
18 ta *Paschal.d.c.*10.*n.*25. † Adeo vt cæteris paribus semper sit præferendus ille, quem mater petijt, immo sufficiet, quod sit idoneus, quamuis adesset alius magis idoneus *Gabr. cons.*27.*n.*5.*in fin.lib.*1.Nam quamuis electio
19 sit permissa iudici, † Tamen hoc arbitrium debet esse iuri consonum *Bart.in l. si sic. in princ. ff. de legat.* 1. & si secus arbitretur,
20 tunc † dabitur appellatio *Glos.in c.super his. vbi Felin. de accusation. Idem Felin. in c. exceptionem. col.*1. *de exception. Gabr. cons.* 27.*n.*6.*lib.*1.

Obseruandum est etiam, quod quamuis mater haberet litem cum pupillo non remouebi-
21 tur † à tutela *auth.ad hæc. C. quand.mul.tutel. offic. fung. poss.* dixi *supr.c.*28.*n.*27. Da-
22 bitur tamen ei adiunctus † *Bald.& Salic. in auth.matri & auiæ.C.eod.tit. Affl.decis.*207. *n.*1. *Rot.decis.*535.*n.*6.*p.*1.*in recentiorib.*Vel curator ad lites *§.fin.instit. de auctor.tutor. §.* 1. *&* 2. *instit. de attil. tut. Bald. Castr. & Corn.in l.fin. C. de iur.deliber. Mastrill.decis.*73. *n.*5.*Molfes. in addit. ad lib.* 1. *super*
23 *consuetud.neapol.p.*3.*q.*26.*n.*19.*fol.*125.† vbi tamen quod talis curator non erit dandus ad electionem matris, nam posset occurrere, prout attestatur sibi euenisse,quod idem curator nihil contradiceret, quando mater pro suo credito litigaret, & sententia esset nulla, tamquam pupillus remanserit indefensus,
24 qui tunc dicitur talis, † quando eius tutor non adfuit in iudicio saltem in principio *l. si præses. C. quomod. & quand. iud. Neuizan. cons.*17.*Matthesil.sing.*108.*n.*7. *cũ seq. Mastrill. decis.*73. *n.*9. *&* 10. vbi quod maximè procedit, quando tutor haberet defensiones,
25 quas † si deduxisset, minimè succubuisset *Ruin.cons.*160. *n.*31.*lib.*1.*Thesaur.decis.*99. *n.* 21. *Cephal. cons.* 475. *n.* 24. *lib.* 4. *Guid. Pap. decis.*484.

Amplius in casibus, in quibus debet dari pupillo curator ad lites,non potest deueniri ad
26 talem curatorem, † nisi prius citatis omnibus consanguineis, & amicis, quibus nolentibus tale munus suscipere, tunc iudex prouidet de curatore *Osasc.decis.*89.*n.*6. *vsque ad* 9. *post Bart. in l. fulcinius. §. adeo. ff. ex quib.caus. in possess.eat. Bald. in c.*1. *col. penult. vers.dicit. de milit.vasall. qui contum. est.Alex.in l.*1.*§. sufficit. ff.de administr.tut. Affl.decis.*262.*n.*2. *Neuiz.cons.*17.*n.*20.*Imol. in l. si quis ita instituatur. col. fin.vers.item dicit.ff.de hæredib.instituend. Pancir.cons.*11. *n.*15. *Marant. de ordin. iudic. p.*4.*distinct.* 16. *n.*36. *Ludou. Mess. super leg. regn. p.*11. *n.*21. *Mastrill.decis.*73.*n.*7.

EPITOME.

PRo decreto Iudicis quando præsumatur. ¶ Et contrariæ probationes admittantur. ¶ Et quando per illud conualidetur, quod est inualidum,& tollatur morbus à natura in actu insitus. ¶ Apocha mulieris in qua fatetur se debitricem pro rebus marito datis

datis an sit valida sine solemnitatibus, & an possit confirmari per instrumentum postea gestum cum decreto Iudicis, & alijs per statutum requisitis. ¶ Mulier suscipiens alienam obligationem an dicatur intercedere, & fideiubere. ¶ Et an talis obligatio sit valida. ¶ Et quando obstet senatusconsultum velleianum. ¶ Et quid si mulier se obligat pro causa pia, seu pro dote, vel pro exoneratione conscientiæ mariti, vel si aliquid recipit, vel donat, vel iurat, vel elapsum est biennium, vel in similibus casibus.

SUMMARIUM.

1 *Decretum Iudicis præsumitur iustum, nisi probetur contrarium vel per probationes apertas, vel coniecturales. n. 2.*
3 *Confessio mulieris etiam iurata de pecunijs habitis non valet stante statuto Vrbis, & fundans se in ea debet probare causam, & alia solemnia. n.4.& 5.*
6 *Apocha mulieris asserentis se debitricem pro rebus marito datis facta sine solemnitatibus non conualidatur per instrumentum postea gestum cum decreto Iudicis, ac alijs per statutum requisitis tamquam fundatum super dicta apocha nulla.*
7 *Pro sententia magis præsumitur, quam pro decreto.*
8 *Iudex non potest per suum decretum reddere validum, quod est inualidum, cum solum confirmet actum qualem reperit, nec possit mederi morbum à natura insitum.*
9 *Ex mutuo nihil potest sperari.*
10 *Maritus tenetur alere familiam.*
11 *Mulier suscipiens alienam obligationem dicitur intercedere, & fideiubere. n.12. et 18.*
13 *Mulier constituens se pro alio soluturam non obligatur, & obstat velleianum, etiam quod promissio sit geminata. Et quid si aliquid acceperit. n.20.*
14 *Senatusconsultum velleianum succurrit mulieri obligatæ, non donanti.*
15 *Mulier facilius se pro alio obligat, quam alicui donet.*
16 *Periculum vbi maius est, ibi magis est consulendum.*
17 *Masculi sunt procliuiores ad donandum, quam mulieres, quarum genus est auarissimum, itaut sit miraculum, quando donant.*
19 *Obligatio mulieris censetur confirmata post biennium.*
21 *Repetitio soluti datur mulieri ignoranti se munitam beneficio velleiani.*
22 *Obligatio mulieris valet pro causa pia, libertate, & dote.*
23 *Mulier potest cum iuramento renunciare beneficio velleiani.*
24 *Velleianum cessat, quando vxor constituit se debitricem, & promittit pro exoneratione conscientiæ mariti.*

Stephani Gratiani

CAPVT DCLXIX.

Pro decreto Iudicis, quamuis in dubio præsumatur, sicut etiam pro sententia,
1 & laudo, † ac similibus *Alex. in l. sciendum. n.20. ff. de verb. obligat. Surd. decis. 231. n.20.* Tamen hoc non procedit, quando constat de contrario, tunc enim decretum est nullum, cum contra illud admittantur probationes
2 non solum apertæ, † sed etiam præsumptiuæ *Bald. in c. sicut. in fin. de re iudicat. Imol. in l. si quis cum aliter. col. vlt. vers. item aduerte. ff. de verbor. obligat. Felin. in c. quoniam contra. col. 21. vers. & intellige sane. de probat.* latè *Menoch. præsumpt. 75. n. 32. vsque ad 45. lib. 2.*

Nullitas autem huiusmodi decreti in causa Romana nullitatis obligationis est manifesta, quia ex illius lectura apparet, quod fuit interpositum, seu fundatum super debito cõtento in apocha facta per mulierem, quæ est
3 nullius roboris & momenti, † cum confiteatur, seu simpliciter asserat se esse debitricem pro rebus à se, & maritò suo habitis, quæ assertio nihil obest mulieri, quæ sicut prohibetur contrahere absq; solemnitatibus, multò magis non poterit facere istas assertiones, & confessiones, cum per eas fieret fraus ipsi statuto, quod non est permittendum, vt late declarat *Tiraq. de legib. connubialib.*
4 *glos. 5. n. 113. cum seq.* † vbi ex hoc requirit, quod sit necesse, vt fundans se in ista confessione probet causam eiusdẽ confessionis iuxta *l. qui testamentum. de probationib. l. cum quis decedens. §. titia honestissima. ff. de legat.*
5 *3. Bart. in l. si forte. ff. de castrens. pecul.* † & est conclusio passim ab omnibus approbata, quod istæ assertiones sint nullæ, cum in prohibitis, illis non stetur, etiam si fuerint iuratæ *Cyn. in l. 1. in fin. n. 14. C. de sacrosan. eccles. Bald. in l. 1. col. 4. vers. ex prædictis. n. 5. C. de inoffic. donation. Salic. in l. hac edictali. in princ. q. 7. col. 3. in fin. vers. quinimmo dixit. n. 6. C. de secund. nupt. Cuman. cons. 31. testator. col. vlt. in fin. Castr. cons. 193. super isto puncto. col. 3. in princ. vers. ad secundam rationem. lib. 2. Dec. cons. 201. vt præsens consultatio. col. 3. in fin. vers. non obstat quod notat. n. 3. Felin. in c. sicut. col. 14. de re iud.* cũ alijs per *Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n. 91. C. de reuocand. donationib.*

Cum igitur apocha sit inualida, prout etiam confessio, seu assertio in ea contenta, vt di-
6 ctum est, † sequitur, quod instrumentum postea confectum de huiusmodi apocha, & de tali confessione sit nullum, prout etiam decretum in dicto instrumento adhibitum tanquam fundatum super dicta confessione nulla, & inualida, ac à iure reprobata, adeo vt vitium, quod erat in apocha perseueret in confirmatione, seu decreto, & sententia, sicut enim vitiatur causa, ita etiam vitiatur decretum, Ita in specie concludit *Dec. cons.* 475. in

475.in causa quæ mantuæ.col.3.ad med.vers. & breuiter considerandum.n. 13. vsque ad 17. post Fulgos.cons.73. paterfamilias. col.4. in princ. vers. & pari ratione.n.4. Io. Andr. in c.quoniam contra.in fin. vers. sed respondetur illud verum. de probation. Socin.Iun. cons.41.n.17.vsque ad 20.lib.2.Anchar.cons. 207.in quæstione supradicta.n.7. & 8. Bald. in l. liberorum.11.n.3.C.de testib.

Et cum ista procedant in sententia, vt dictum est, multo magis habebunt locum in decre-
7 to, † pro quo minus præsumitur, quàm pro sententia, cum in extraiudicialibus non tantum præsumatur, quantum in iudicialibus, tamquam magis sit fauendum Iudici, qui habet maiorem præsumptionem *Alex.cons.218. n.9.lib.6. Aym. de antiq. tempor.p.3.§.vidimus.n.18. post med.* cum alijs quos adduxi *supra c.268.n.28.& 29.*

Quibus adde, quod ista apocha fuit transfusa in instrumentum, itaut idem iudicetur de eo, quod de apocha, Vnde cum mulier ex tali apocha non obligetur, vt dictum est,
8 neque † obligabitur ex instrumento referente se ad illam, adeo vt neque Iudex potuerit per suum decretum reddere validum, quod est inualidum, & obligatorium, quod non parit obligationem, cum similia decreta nihil aliud faciant, nisi quod confirmant actũ, qualem reperiunt, tamquam in eis non adsit aliqua medela, quæ possit mederi morbum à natura insitum, vt notat *Bouer.singul.10.in verb.decretum.fol.191.p.1.per tex. in l.seia egressa.26.& ibi Glos. in verb. seia. ff.de tutor.& curatorib.l.tutor si petitus.10. & ibi Glos.in verb. in facti causa.ff. eod. tit. l.cum furiosus.C.de curator. furios.*

Et magis constat de nullitate, quia prætensus creditor non sine quare mutuauit scuta triginta mulieri, ad hoc vt alliciendo eam cum istis pecunijs mutuatis posset conualidare confessionem redactam in instrumento postea facto, cum solemnitatibus, miscendo vnum contractum cum alio, credens ex hoc reddere validum, quod à principio fuit inualidum, sed non benè se cautum reddidit, immo incidit in Scyllam cupiens euitare carybdim, forsam ob lucrum, quod ex mutuo sperabat, cum non mutuasset sine spe consequendi istam nouam confessionem,
9 quod tamen est reprobatum, † cum nihil ex mutuo possit sperari *Luc.6. Ang. in verb. vsura. il primo. n. 1.* Maxime quia d. confessio mulieris est non solum pro habitis ab ea, sed etiam à marito, quo casu magis præsumitur simulata, & facta ad fauorem sui, itaut sit nulla, cum totum præsumatur ad
10 eumdem virum peruenisse, †. ad quem spectabat onus alendi familiam, vt notant *Doctores in l. si liqueat. C. de inoffic. donation. Natt. cons. 552. n. 2. & 3.* Cum etiam mulier in apocha confiteatur res peruenisse ad eam, & ad maritum, & in instrumento dicat solùm se esse legitimam debitricem pro dictis rebus à se tãtum habitis, ex quibus magis oritur nullitas confessionis, & decreti super ea interpositi tamquam fundati in erronea assertione ex supra allegatis.

Post hæc scripta, quia pars aduersa multum acclamabat prætendens validitatẽ apochæ saltem de iure cõmuni, tamquam in ea non susciperetur aliena obligatio, sed fuisset facta donatio, quæ facit cessare Velleianum, Ideo visum fuit referre tenorem ipsius apochæ, in qua Margarita se constituit debitricem Simonis scutorum ducentum, quæ asserit esse pro tanto pane, & sembola, quæ ipsa & q. Dominicus suus maritus habuit à d. Simone cum promissione illa soluendi ad eiusdem requisitionem liberè, & absque vlla exceptione, & pro quibus vult esse obligata, & quod habeat vim instrumenti Cameralis, & ad requisitionem d. Margaritæ tamquam nesciat scribere tertius confecit d.apocham,
11 prout latius in ea continetur, † Ex istis verbis apparet mulierem non donasse, prout exaduerso præsupponitur, sed intercessisse, cum alienam obligationem susceperit, & se obligauerit, quod tunc verè dicitur intercedere, idest fideiubere *Rebuff.in l. cedere diem.213. col.6.ad med.ff.de verb.significat.& est tex. in l.2. §.omnis. ff.ad senatuscons. velleian. l. vlt. in fin.ff. eod. tit.* & notat etiam *Iacob. Spiegel. in lexic.iur. in verb.intercedere. in*
12 *princ.* † vbi obligare, & spondere, & fidem suam interponere idem est, quod intercedere, post *Bart. in d. §. omnis.* vbi quod sub isto verbo comprehenditur omnis obligatio omnino, quam quis pro alio suscipit *Alberic. in dictionar. in verb. intercessio. Connan.lib.6.commentar. c.vlt. Cuiac. in tract. ad Affrican.lib.17.& 19.*

Hoc stante non potest dici, quod talis apocha valeat de iure communi, cum enim appa-
13 reat, † quod mulier constituit se pro alio soluturam, non obligatur tamquam suscipiat alienam obligationem, quia tunc obstat exceptio Velleiani, cui in hoc casu propter fragilitatem sexus succurritur *l.1.§.ait prætor. vers. si non intercesserint. ff. de constitut. pecun. l.1.ff. ad velleian. Card. Mantic. de tacit. & ambig.conuẽtionib.lib. 19. tit.4.n.6.*

Neque obstant iura in contrarium adducta, Quia loquuntur, quando apparet, quod mu-
14 lier voluerit donare, † tunc enim non iuuatur Velleiano, quia non dicitur alienam obligationem suscipere, neque pro alio intercedere, & ita procedit *l. si ego. 4. vers. sed & si sibi.ff. ad velleian.* vbi quod illud Senatusconsultum voluit succurrere obliga-
15 tæ mulieri, non donanti, † quia facilius mulier se pro alio obligat, quàm alicui donet *Card.Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.*
16 *13.tit.17.n.2.& 3.* † Nam vbi maius est periculum, ibi magis est consulendum *l.1.§. & si quis.ff. de carbon. edict. c.vbi periculum.*

in

in princ. de elect. in 6. Adeo quod expressè debeat constare, quod voluerit donare, cum in illis, qui sunt masculini sexus facilius præsumatur donatio, quàm in ijs, qui sunt sexus fœminini, siquidem mulier numquam
17 præsumitur habere animum donandi † etiam in illis casibus, in quibus masculus est procliuior ad donandum, cum mulierum genus sit auarissimum, itaut sit miraculum, quando mulier donat *Glos. in l. si à sponso. vbi Bald. C. de donation. ante nupt. Bart. in l. qua dotis. n. 1. & ibi Castr. n. 5. ff. solut. matrim. Aym. cons. 329. n. 16. Tiraq. de legib. cōnubial. l. 9. n. 35. cum seq. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 17. n. 1. Cephal. cons. 325. n. 5. lib. 3.*

Aliud est in casu nostro, in quo, vt dictum est, apparet, quod in apocha mulier constituit
18 se debitricem pro alio, † tunc enim non dicitur donare, sed intercedere *Rebuff. in l. cedere diem. 213. col. 6. ad med. ff. de verb. significat. cum alijs supra adductis.* Maxime
19 quia biennium non est elapsum, † post quod prætenditur mulierem confirmasse d. obligationem *l. si mulier perfectæ ætatis. 22. in fin. C. ad velleian.* cum alijs per *Menoch. præ-*
20 *sumpt. 21. n. 2. & 3. lib. 3.* † Neque pro ista intercessione fuit aliquid per mulierē acceptū *l. antiquæ. 23. in princ. C. ad velleian. Bald. in l. siue possidetis. 16. n. 6. C. de probat. Menoch. d. præsumpt. 21. in fin. lib. 3. Roman. sing. 327. scis quod mulier. n. 1. Valasc. consultat. 18. n. 2. lib. 1.*

Amplius si mulier soluisset huiusmodi pecunias, de quibus in apocha, posset nihilominus illas repetere, quamuis enim possit mulier pro alio soluere, tamen si præcedente obligatione, quam senatusconsultum de in-
21 tercessionibus efficacem esse non sinit, † solutionem fecerit eius senatusconsulti beneficio munitam se ignorans, locum habet repetitio *l. quamuis. 9. C. ad velleian. Bald. in l. 1. C. eod. tit.*

Neque obstant alia iura exaduerso allegata, Quia loquuntur, quando mulier intercedit
22 pro causa pia, † seu pro libertate, vel pro dote, Ista enim, & similia faciunt cessare Velleianum, & ita procedit *tex. in l. cæterum ambiguitates. 24. §. satis. & l. generaliter. 25. §. cum enim. C. ad velleian. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. n. 100. Bald. Nouell. de dot. p. 6. priuileg. 12. n. 2. Cephal. cons. 408. n. 10. lib. 3. Franc. decis. 279. n. 2.*

Et ita etiam loquuntur Doctores exaduerso adducti, quia præsupponunt obligationem mulieris fuisse pro pia causa, vel pro liberatione mariti è carceribus, vel pro alijs ne-
23 cessitatibus, † vel quando esset cum iuramēto renunciatum beneficio Velleiani, & in similibus casibus, de quibus late *Surd. cons.*
24 *367. n. 8. vsque ad 17. & per tot. lib. 3.* † Cum alias non posset se pro altero obligare, & semper iuuetur Velleiano, quamuis sit geminata promissio *l. doli. §. diuersum. in princ. ff. de nouationib. Surd. d. cons. 367. in princ. lib. 3.*

Et quod dicitur obligationem fuisse factam pro exoneratione conscientiæ mariti non subsi-
25 stit, † Quia in apocha, & in actis hoc non legitur, & omnia ista opponuntur extra rem, quia si appareret de huiusmodi qualitate exonerationis conscientiæ, mulier non vtique contradiceret solutioni, ideò non sunt multiplicandæ istæ exceptiones, quia & nos fatemur cessare Velleianum, quando mulier pro tali causa se constituit debitricem, & promisit pro exoneratione conscientiæ mariti, sed tamen est necesse, quod ista qualitas probetur clare, & nominatim exprimatur, quod pro anima fiat solutio *Tiraq. de priuileg. pia caus. in præfat. col. 2. ad med. post Bald. in auth. similiter. vers. sed quid si donatio. & ibid. Roman. col. 1. C. ad leg. falcid. Dec. cons. 120. consideratis. col. vlt. Franc. decis. 237.*

EPITOME.

Emens prædium ex sua pecunia, quando præferatur anterioribus creditoribus etiam dotalibus. ¶ Et an requiratur expressa reseruatio hypothecæ. ¶ Et quid in mutuante ad refectionem, & restaurationem rei. ¶ Liberans debitorem ex sua pecunia quando succedat in ius pignoris prioris creditoris. ¶ Et an sit necessaria conuentio, & cessio. ¶ Officia Romanæ curiæ quando sint in cōmercio absque licentia Principis, tam respectu tituli, quàm pretij, & fructuum. ¶ Et an imputentur in legitimam. ¶ Et quo casu recipiant hypothecam.

SVMMARIVM.

1 *Prior creditor non est potior in pignore, nec præfertur ei, ex cuius pecunia fuit prædium emptum cum expressa obligatione sibi statim super illo reseruata. n. 2. & 11.*

3 *Reseruans sibi hypothecam super prædio ex sua pecunia empto præfertur anterioribus creditoribus etiam ex causa dotis. Itellige vt n. 4. 5. & 6.*

7 *Dans pecuniam ad refectionem, seu restaurationem rei præfertur etiam anterioribus quamuis in ea non reseruet sibi expressam hypothecam, & de ratione. n. 8. Declara vt n. 9.*

10 *Liberans debitorem ex sua pecunia succedit in ius pignoris prioris creditoris, si fuerit conuentum, vt pignus sit ei obligatum, & quod in locum illius succedat, & quod ad istum finem detur pecunia, & quod adsit cessio.*

12 *Officia Romanæ curiæ non sunt in commercio absque licentia Principis. Intellige respectu tituli, non pretij, & fructuum. n. 13. ob*

quam causam æquiparantur bonis patrimonialibus . n. 15.
14 *Officia imputantur in legitimam .*
16 *Dominium officij potest esse penes vnum, titulus autem apud alium .*
17 *Contraria dispositio permissiua inducitur ob præstitum consensum, sine quo actus geri non poterat .*
18 *Officia notariorum curiæ capitolinæ sunt redacta ad instar bonorum allodialium , & recipiunt hypothecam .*

CAPVT DCLXX.

Dispositio *l. licet.7. C. qui potior. in pignor. habeant.* non procedit in casu, de
1 quo agimus,† Nam ibi deciditur,quod quãuis prior creditor sit potior in pignoribus, Tamen aliud est in eo,ex cuius pecunia prædium fuit comparatum,tunc enim talis præfertur omnibus anterioribus, si statim per pactum fuerit ei specialiter huiusmodi prædium obligatum, ex quo textu apertè colligitur, quod non eo ipso, quod aliquid ex mea pecunia emitur,illud est mihi obligatũ, sed solum quando adest expressa conuentio de speciali obligatione sibi reseruata super tali re empta, cum illa cessante nulla possit hypotheca considerari in præiudicium anteriorũ creditorũ,prout ita etiã explicat *Glos. in d. l. licet. in verb.conuenit. & ibid. Bald. Ang. Salic.& Sicard.col.1.& 2.n.1.vsq; ad 8.*

Adde supr. ad c.25. n. 8.& 9.

2 vbi † etiã requirit,quod statim in ipso actu ista conuentio sit facienda, vt etiam ibi notat *Bellapertic.in fin.*& est conclusio ab omnibus approbata,vt testatur *Alex.in l.si cum dotem.23.§.vlt. ad fin.vers.nec etiam prædictis.n.5. vbi late Barbos. n. 24. ff. solut. matrim. Cephal.cons.131.n.1. & 2. lib. 1. Gail. obseruat.15.n.4.vers. secundo limitatur.lib. 2.post Bart.in l.interdum.n.5.vbi Castr.n.6. ff.qui potior. in pignor. habeant.Idem Bart. in l. quod quis.n.1.de priuileg.creditor. Negus.de pignorib.membr.4.p.2. n.163. ad fin. Rebuff.de constit.reddit.art.1.glos.8.n.26. &*
3 *27.tom.2.fol.406.* † vbi etiam ampliat,quod præferatur doti *Affl. decis.306.n.4. & 9. & ibi Vrsill.n.1.cũ seq.Capoll. cautel. 124. vulgaris.n.1.& 2. Franc. decis.97.n.6. & decis. 369.n.2. Ioseph. Ludouic. decis. Perus.45. n. 19.p. 1.*

In casu autem nostro sumus in emptione officij, in quo nulla fuit reseruata expressa hypothe-
4 ca ad fauorem eius,† qui pecunias dedit pro illo emendo, cum solùm fuerint datæ pecuniæ ad effectũ illas restituendi Ruspolo,& ab eo acquirendi iura talia qualia ratione anterioritatis, & potioritatis, quæ verba non sufficiunt ad hoc vt militet dispositio *l. quoties. C.qui potior.in pign. hab.* Nam vt dictũ
5 est,requiritur,† quod expressè res empta hythecetur ad fauorem dantis pecunias *Zas.in l.quod quis. ff.de priuileg.creditor. Rip.in l. priuilegia.n.18.ff. eod.tit. & in l.senatusconsulto.n.10.ff.quib. caus. pign.tacit. contrahat. cũ alijs supra allegatis. n.2.* quod etiã voluit *Surd.* qui de communi *de aliment. tit.8. priuileg.48.n 4. & 7. Morla. in empor. tit.9. de contrab.empt. ante q. 1.n.100.& 101.p.1. fol. 412.Bertazol.clausul.34.glos.3. n.5.*

Neque obstat, quod secundum aliquos non requiratur ista expressio hypothecæ, cum sufficiat, quod res ematur de pecunijs soluentis iuxta *Glos. Ias.* & alios quos refert *Co-*
6 *uar.lib.1.var.resolut.c.7.n. 3.in princ.*†Quia satis est quod ista opinio non sit approbata, cum communiter reijciatur, & contraria sententia sit verior, & magis recepta,& seruetur in praxi, vt late ostendit *Idem Couar. d.c.7. n.3. vers. sed contrarium. & vers. & ideò licet res sit dubia.* Maximè quia non applicatur exemplum allatum per Doctores contrarium tenentes ex *l. interdum. 5.ff.qui*
7 *potior. in pignor. habeant.* † Nam ibi est casus specialis in eo, qui dat pecuniam ad refectionem, seu restaurationem alicuius rei, cũ aliud sit in dante ad emptionem rei, Etenim sine emptione potest res manere salua, sed sine restauratione aliud est, tamquam sine ea res esset peritura *l.huius. C.qui potior. in pignor. habeant.* Ideò ex summa æquitate receptum est, vt ob diuersitatem rationis credens pecuniam ad refectionem rei etiam
8 si nihil dicat, † tamen beneficio legis habeat tacitam hypothecam in re refecta pro solutione sui crediti, Ita in specie bene declarat *Sicard.in l.quoties. n.2. ante fin. vers. & ita videmus non pugnare. C. qui potior. in pignor.habeant. Zas. in d. l. interdum. n.3. ff. eod. tit.* vbi etiam tria copulatiuè requirit,
9 vt beneficium *d. l.* habeat locum,† videlicet vt nominatim in refectionẽ rei pecunia detur, & in alium vsum non conuertatur,& vt res refecta existat, & quandiu existit *Gail. obseruat.15.n.4.lib.2.Rebuff.de constitution. redditũum art. 1. glos. 8. n 17. vsque ad 22. tom.2.fol.405.* vbi etiam quod pro quantitate sola necessaria ad refectionem *Ias. in l. creditor.la 1.n.2. & 3.ff.si cert.petat. late Afin. de executionib.§.7.c.13.per tot.fol.168. Cassan.in catalog.glor.mund.p.12. considerat. 99.col.4.& 5. fol.391.*

Neque obstat, quod dans pecuniam pro officio emendo successerit in locum Ruspoli, & in illius anterioritatem, & potioritatem,itaut excludat omnes creditores etiam anterio-
10 res Miceni venditoris eiusdem officij,† Quia ad hunc effectum vt ille, cuius pecunia debitor liberatur, succedat in ius pignoris prioris creditoris,sunt multa necessaria,quæ in casu nostro non fuerunt seruata,videlicet, quod sit conuentum, vt pignus sit ei obligatum, & quod adsit pactum, vt in locum primi succedat, & quod ad istum finem mutuet pecuniam,& quod eadem pecunia perueniat ad primum creditorem, & quod etiam adsit cessio

cessio prioris creditoris, itaut sit eidem priori creditori notificatum pecuniam secundi creditoris fuisse hoc pacto traditam, & sub eodem pacto eidem numeratam, aliàs si nihil ei dicatur, non censetur consentire pacto, nec secundus succederet in locum primi *Glos. in l. aristo. 3. in verb. pignus ex persona. vbi Salic. n. 3. vers. quod satis puto. ff. quæ res pignor. obligar. poss. Rot. coram R. P. D. Penia Neapolitana census. 25. octobris 1593. & 31. Ianuar. 1594. in fin.* quæ est inter *decis. Rot. diuers. decis. 293. p. 4.*

Immo non solum deficiunt prædicta requisita, sed potius habemus contrariam dispositionem claram, & expressam, cum Ruspolus cesserit omnia, & singula iura, quæ habebat super officio ipsi Miceno emptori, cum annullatione, & cassatione decreti, quod prius ad sui fauorem aderat, itaut illo non obstante posset idem Micenus liberè de officio disponere, vt latius in instrumento celebrato 20. Iulij 1615. Adeo vt non suffragetur Sotto translatio decreti facta 22. Augusti 1615. tamquam posterior, & ex interuallo, quæ
11 non præiudicat creditoribus Miceni, † nisi sit facta incontinenti, & in ipso actu conuentionis inita inter Ruspolum, & Micenum *Sicard. in l. licet. 7. n. 4. cum seq. & ibi Belapertic. in fin. C. qui potior. in pign. habeant.*

Nec facit, quod non potuerit Micenus acquirere dominiū officij mediante persona Ruspoli consentientis cassationi decreti, quod prius aderat ad sui fauorem, nisi accederet beneplacitum Apostolicum, tamquam officia
12 Romanæ Curiæ † non sint in commercio sine licentia Principis *Rot. coram R. P. D. Dunozet Romana pecuniaria. 27. Iunij 1619.* Quia
13 prædicta procedunt respectu † tituli iuxta *decis. Card. Seraphini. 1294. n. 3.* vbi quod aliud est respectu pretij, & fructuum *Rot. decis. 543. n. 3. par. 2. in recentiorib.* vbi *n. 2.*
14 quod † etiam imputantur in legitimam *Roland. cons. 11. n. 8. vsque ad 13. lib. 2. Card. Seraphin. decis. 1294. n. 6. & decis. 100. n. 1. & decis. 539. n. 6.* Itaut ob talem causam æstima-
15 tionis, † & pretij, officia æquiparentur ferè bonis patrimonialibus *Idem Card. Seraph. decis. 389. n. 6.* cum dominium officij possit
16 esse penes vnum, † titulus autem penes alium *Rot. decis. 305. n. 1. in fin. & n. 6. p. 2. in recentior.*

Vnde potuit Micenus disponere, & hypothecare, & acquirere huiusmodi dominium de consensu Ruspoli, nam cum esset prohibitus
17 hoc facere illo non consentiente, † statim quod consensum præstitit, inducta est contraria dispositio permissiua *Surd. cons. 565. n. 9. lib. 4. Rot. decis. 495. n. 3. p. 2. in recētiorib.* stante præsertim approbatione personæ Miceni per Sanctissimum, quando habuit titulum huiusmodi officij præcedente eius beneplacito *Surd. decis. 220. n. 35.* quod non erat amplius necessarium, quando exemit se à suo creditore, cum quo aderat debitum super eodem officio contractum, quod potuit ei remitti, tamquam de ipsius solo interesse ageretur respectu pretij, quod est in commercio, vt dictum est *Card. Seraphin. decis. 1294. n. 3.*

Maxime, quia sumus in officijs redactis ad non vacabilia, ad instar bonorum stabilium, & al-
18 lodialium, † cum libera facultate de eis disponendi, & transmittendi ad quoscumque successores tamquam si essent res propriæ, prout latius in constitutione Sanctissimi, ex qua clarè colligitur illa recipere hypothecam, prout bona patrimonialia, vt latissimè dixi *supr. c. 580.* & declarat etiam *Card. Seraphin. decis. 1294. n. 4. & 5.* iuxta *l. fin. C. de pignorib.*

EPITOME.

Declaratio solutionis in quam causam fuerit facta, quando spectet ad debitorem, seu creditorem. ¶ Et an attendatur paritas debitorum. ¶ Statutum de parte dotis lucranda an habeat locum in paraphernalibus, tam magnæ, quam paruæ quantitatis. ¶ Acconcium, & alia, quæ dantur ob causam matrimonij an habeāt priuilegia dotis. ¶ Et quid in paraphernalibus, & extradotalibus. ¶ Dies apposita executioni, & exercitio, quando alteret actum principalem prius gestum, & illum suspendat, & impediat obligationem iam natam, & retardet illius exercitium. ¶ Executio quando detur pro non expressis in instrumento. ¶ Omissio citationis an reddat actum nullum in extraiudicialibus.

SVMMARIVM.

1 *Electio in quam causam soluatur spectat debitori, non creditori, qui tunc eliget, quando debitor esset in mora declarandi.*
2 *In traditione rei suæ potest quis apponere legem sibi magis visam.*
3 *Paritas vtriusq; debiti non attenditur, quando adest certa voluntas debitoris in quam causam soluat. & n. 4.*
5 *Omnia gesta sunt nulla non citato habente interesse, etiam quod simus in extraiudicialibus.*
6 *Statutum de parte dotis lucranda non habet locum in paraphernalibus, maxime quando sunt magnæ quantitatis. n. 10. & 21.*
7 *Bona paraphernalia æquiparantur extradotalibus. n. 13.*
8 *Paraphernalia non sortiuntur priuilegium dotis, secus in acconcio & alijs, quæ dantur ob causam matrimonij. n. 9.*
11 *Executio non datur pro non expressis in instrumento. n. 12.*
14 *Obligatio cameralis strictius ligat promittentē, non autem extendit eius promissionē.*

15 *Debitum dotis est grauius, quam antiphati.*
16 *Appellatio datur à liquidatione excessiua.*
17 *Liquidatio nõ habet priuilegium executiuũ.*
18 *Paraphernum quando censeatur reseruatum post diuisionem, itaut ante illam non possit de eo disponi.*
19 *Dies apposita executioni, & exercitio non alterat principalem actum prius factum, nec illum suspendit, nec impedit obligationem iam natam, licèt impediat illius exercitium. & n.20.*
22 *Decretum est indiuiduum, nec potest in parte sustineri.*
23 *Stylus contra ius cõmune est plene probandus.*

CAPVT DCLXXI.

EX partitis exhibitis constat de nullitate mandati, cum enim fuerint posita scuta bismille in Banco per Hortensium ad effectum soluendi dotem pro dicta rata, non potuit talis summa exigi ad computum lucri dotalis, tamquam debitori spectet electio in quam causam velit soluere, non creditori,
1 qui † tunc poterit eligere, quando debitor esset morosus in tali declaratione facienda *Bart. in l.1.n.7.q.2. & ibid. Castr.n.3. in fin.vers. in tertia parte.ff.de solutionib.Bald. & Salic.in l.1. C.eod.tit.*

Non obstat, quod dictæ pecuniæ potuerint recipi à creditore ad computum lucri dotalis, quasi ista exactio non sit diuersa à declaratione debitoris soluentis pro dote, cum appellatione dotis veniat etiam lucrum dotale, quod gaudet priuilegijs dotis, & tam
2 ex vno, quã ex alio fructus debentur,† Quia non est attendenda ista paritas, quando debitor habuit animum separandi debita, cum in traditione rei debitæ possit soluens apponere legem, quam voluerit, & possit semper lex certa dici ei, quod soluitur *l. si vsuras. C.de vsur.l.traditionibus. C. de pact.l.1. vbi*
3 *Glos. in verb.dicere. ff. de solution.* † Neque recurrendum est ad paritatem vtriusque debiti, quando habemus certam voluntatem soluentis, quæ in hoc casu est præcisè seruanda *Io.Vinc. Ann. allegat. 112.n.2. Fab. Ann.cons.30.n. 10.lib.1.* Non obstante, quod solutio debiti fiat ex necessitate vtriusque
4 debiti contractus præambuli, quia ista necessitas non consideratur, quando adijcitur lex, per quam declaratur causa solutionis, illa enim admittitur tamquam declaratiua voluntatis *l.cum his. & ibi Glos. fin. ff.de fideiussorib. l.papinianus. ff.mand. l. modestinus. ff.de solut.* & notat in specie *Imol.in l. 1. col.2. in princ. vers. possumus dicere. ff. eod. tit.*

Maximè, quia adhuc non constat, ad quam summam ascendit istud lucrum dotale, cum in diuisionibus factis inter sorores non fuerit vocatus Hortensius, & cum in eis præsupponantur multi debitores hæreditatis q. Ferrantis in magna summa fructuum decursorum, inter quos etiam adsunt multi decocti, & non soluendo, vltra, quod etiam in eadem summa fuerunt comprehensa bona hæreditaria matris aduersariæ, ac fructus hæreditatis Ferrantis patris, quæ non fuerunt data, neque promissa in dotẽ, adeo vt ex istis appareat non cõstare de vera liquidatione dotis, quæ non poterat fieri, nisi prius detractis
5 dictis debitis, † & nisi citato, & audito Hortensio, de cuius interesse agebatur, cùm alias omnia gesta sint nulla *l.de vno quoque. ff. de re iudicat.* quod etiam procedit in extraiudicialibus, in quibus non potest præiudicari interesse habenti absque citatione *l. fin.C. de auctor. præstand. l.in concedendo. ff. de aqua pluu. arcend. l. nam ita diuus. ff. de adoptionib. Surd.cons.227.n.1.lib.2.& cons.323.n.8. lib.3. Natt.cons.202.n.17.*

Præterea iniustitia, & nullitas decreti est clara, Nam quarta pars summæ datæ in dotem fuit specificè data pro palapherno, & non pro dote, vnde pro dicta rata non debetur aliquod
6 lucrum dotale, † Etenim statutum loquens de parte dotis lucranda non habet locum in paraphernalibus *Cagnol. in l.cum principalis. 139. n.5. ff.de regul.iur. Socin. Iun. cons. 93. n.6. lib. 1. Molignat. in quisquil. c.49.* quem refert *Thesaur. decis. 195. n.3. in fin.*
7 Cum † inter bona paraphernalia, & extradotalia nulla sit differentia *l. si ego. 9. §. dotis autem. ff.de iur.dot. l.donationes. §. species. ff. de donationib.Thesaur.decis.187.n.2.Alex.*
8 *cons.117. n.26. lib.6.* † vbi quod bona paraphernalia non sortiuntur priuilegium dotis *Rom.in l.placet.ff.de acquir. hæredit.Cagnol. in l.cum principalis. n.5. post med. ff.de reg. iur.* cum alijs per *Rot.decis.72.n.2. & 4.p.2.*
9 *in recentiorib.* † vbi etiam quod contraria procedunt in acconcio, cophanis, vestibus, & apparatibus, quæ dantur ob causam matrimonij, in quibus est diuersa ratio ab istis bonis paraphernalibus, cum illa magis accedant doti, quam ista *Thesaur.decis.195.*

Et quamuis aliqui teneant contrarium, de qui-
10 bus per *Roland.de lucr.dot.q.50.* † Tamen in casu nostro tollitur omnis difficultas, quia sumus in bonis paraphernalibus magnę quãtitatis, in quibus statutum de parte dotis lucranda non habet locum, tamquam mulieres tunc ista bona paraphernalia sibi præcipua reseruent ob alios respectus, quam accessorij dotis, prout distinguit *Thesaur.decis.195. n.7. Socin.Iun.cons.93.lib.1.Phanuc.de lucr. dot. in verb. dotis & corredorum. glos. 10. n. 1.tom.9.fol.438.*

Accedat, quod fuit actum executiuè vigore capitulorum matrimonialium pro prætenso lucro dotali, cum tamen in eisdem capitulis nullibi legatur aliqua obligatio cameralis
11 de soluendo huiusmodi lucrum, † Vnde non poterat dari aliqua executio pro eis, quæ non continentur in capitulis, cum solum pro

pro expressis illa competat, maximè, quia sumus per viam actionis, quidquid aliud sit per modum replicationis, & exceptionis *Rot.diuers.decis.742. n.11. & 12. p.1. & decis.131. n.11. p.2. post Galles. de obligat. camer. p.3.tit. de vi instrum. obligat.camer.n. 14. & 15. Corn.cons.141.n.6. cum seq. lib.3. Ossasc. decis.129.n.3. Socin.Iun.cons.136.n.4.*
12 *lib.2. Ruginell.de appellat.§.2.c.3.n.164.*† Et ita sæpè fuisse resolutum per *Rot.* testatur *R. P. D. Iustus Perusina pecuniaria. 3. Decembris 1599. in princ. & Maceraten. bonorum.1.Februar.1602.* cum alijs per *Rot. corā R.P.D. Penia Bononien.census.24. Aprilis 1600. & coram R. P. D. Litta Romana*
13 *pretij domus. 16. iunij 1600.* † Neque enim æquum est, vt obligans se in forma cameræ pro dote censeatur se eodem modo obligasse pro bonis paraphernalibus, quæ sunt diuersa à dote, & dicuntur extradotalia *ex su-*
14 *pra allegatis.n.7.*† cū talis obligatio cameralis strictius liget promittentem, non autem extendat istam promissionem, ideo huiusmodi qualitas erat in specie exprimenda, cum aliàs censeatur omissa *Gabr. conclus.3. n.27. de consuetud. cum alijs in d. Bononien. census. & Romana pretij domus.*

Ex quo magis arguitur iniustitia decreti, cum stante obligatione camerali pro dote, & non pro parapherno, non possit dici adesse parita-
15 tem vtriusq; debiti,† & sic solutio, seu depositum factum debuit cedere in debitū grauius, & magis strictum, prout erat causa dotis, non antiphati *Vinc.de Franch.decis.164. n.15.*

Meritò igitur dabitur appellatio, cum appareat de excessu, cum enim non adsit certa summa prætensi quarti, & lucri dotalis, & Iudex il-
16 lud declarauerit, & liquidauerit, † à tali declaratione, & liquidatione excessiua potest appellari *Bart.& Imol. in l.ab executore. de*
17 *appellat. Bero.q.131.n.3.* † Negotium enim liquidationis est diuersum non habens priuilegium executiuum, & admittit appellationem *Menoch. de adipisc. possess. remed.5. n.70. & 71. & remed.3. in fin. post Doct. in l.creditores. C.de pignorib.*

Nec facit, quod Hortensius teneatur soluere lucrum dotale de scutis octo mille datis in dotem, cum non venerit tempus diuisionis, seu assignationis portionis hæreditatis q.
18 Ferrantis debitæ Franciscæ vxori, † adeo vt ante dictam diuisionem non possit dici, quod adsit quarta pars paraphernі reseruati per eamdem vxorem de dictis scutis octo mille, Quia in capitulis matrimonialibus contrarium fuit conuentum, nam in illis expresse dicitur, che la quarta parte di tutto quello, che toccarà alla Signora Francesca per resto della sua portione di detta heredità, quanto delli scudi ottomila, è non altrimente s'intenda paraferno di lei, & di essa quarta parte la Signora Francesca ne possa disporre à suo piacere come di beni proprij, & li altri tre quarti s'intendano dati per dote di dett a Signora Francesca.

Et istis verbis clarè apparet, quod ab initio contractus, fuit cōstituta dos in tribus quartis, & alia quarta pars fuit reseruata pro parapherno, & quāuis in dictis capitulis sit cōuentum, quod Francisca non possit de dicta quarta disponere, nisi secuta diuisione, Tamen hoc non facit, vt censeatur constitutum paraphernum solum de tempore diuisionis, quia tantummodo exercitium fuit collatum in dictū tempus, itaut Francisca non habeat facultatem de eo disponendi, nisi secuta diuisione, quæ facultas ita restricta non tollit, quod paraphernum non sit prius constitutū, cum solum prohibeatur dispositio eius, quod
19 prius fuit declaratum paraphernum, † vnde dies tamquam apposita executioni, & exercitio non alterat principalem actū prius factum, nec illum suspendit, nec impedit obligationem iam natam, & formatam, licet impediat exercitium illius, & per consequens non potest prætendi, quod adsit aliqua conditio, & quod fuerit alteratus primus actus per partes firmatus de parapherno, Ita bene explicat *Surd.cons.146.n.22.& 23.lib.1.*iuxta doctrinam *Bart. in l.talis scriptura. in fin.ff. de legat.1. Dec. in l. in omnibus obligationibus. 14. n.7. & ibi Cagnol. n. 12. cum seq. ff. de regul.iur. Ang. cons. 206.n.2.vers. nec obstat si dicatur. Corn.cons.243.lib.2.*

Erit igitur constitutum paraphernum statim, &
20 ab initio contractus, † neque per exercitium dilatum est mutata prima dispositio parapherni iam constituti, prout etiam in dubio per verba respicientia executionem, numquam immutatur actus principalis *clem. 1. ad fin. vbi Abb. de præbend. Ias.in l. ius autem ciuile.col.1.in fin. vers.limita. n.8.ff.de iustit. & iur. & in l.lecta.col.15. in fin.vers. intellige tamen.ff. si cert. petat.*

Et hæc dicta sint ex abundanti, quia partes clarè expresserunt, quod reliquæ tres portiones intelligantur datæ pro dote, vt latius dicitur in capitulis matrimonialibus, Vnde altera portio remansit pro parapherno in ipso actu, in quo fuit dos constituta, & non tempore diuisionis, ne aliàs sequatur absurdum, quod vna & eadem res diuerso iure censea-
21 tur contra mentem contrahentium, † qui semper voluerunt à principio distinguere dotem à parapherno, de quo nullum lucrum dotale est debitum, cum sit in magna quantitate, vt dictū est *supr.n.10.* iuxta *decis.Thesaur.195.n.7.& ibi Gasp.Anton. Thesaur.in addit. in princ.* vbi testatur iterum fuisse ita iudicatum, quod videlicet lucrum statutarium non excedit dotem constitutam, & non comprehendit bona, quæ post illius constitutionem peruenerunt ad vxorem confirmando *d.decis.Thesaur.195.n.7.*quam etiam comprobat *Cauagnol. ad decret. montisferrat.decret.74. §.4.q.3.*

Et

Et ex multis grauaminibus iam deductis, sufficeret vnum ad concedendã simpliciter appellationem, & retardandam executionem, videlicet, quod fuit declarata quantitas portionis hæreditatis q. Ferrantis debitæ Franciscæ non citato Hortensio, cum tamen à tali liquidatione detur appellatio *Menoch.*
22 *de adipisc. rem. 5. n. 70. & 71.* † & quamuis pars fateatur istum excessum, & prætendat mandatum sustineri in residuo, Tamen in totum decretum annullatur, nec potest sustineri in parte tamquam indiuiduum *l. in hoc iudicio. ff. famil. ercifcund. Cyn. & Bald. in l. 1. C. de error. calcul. Bart. in l. 2. C. de re iudicat. & in l. fin. ff. de iurid. omn. iudic. Gallesf. de obligat. camer. p. vlt. n. 36. Rot. coram R.P.D. Orano Romana pecuniaria de pinellis. 8. aprilis.* 1598. Non obstante prætẽso stilo, quod sustineatur pro parte, cum de eo non constet, & tamquam contra ius
23 commune non attenditur, † & est plenè probandus *Dec. conf. 402. in causa. n. 12. Rebuff. de consuetud. stil. & form. glos. 13. n. 54. Mascard. conclus. 1339. n. 5. post Doct. in c. fin. vbi. Rocc. q. 8. de consuetud.* Et ita ex supradictis fuit simpliciter admissa appellatio, & retardata executio.

EPITOME.

BEneficium retractus ex quibus verbis excludatur. ¶ Et an possit illi renunciari tam expressè, quam tacitè. ¶ Et an postea sit locus pœnitentiæ. ¶ In venditione rei communis facta per fratres, & socios, vnus eorum an possit retrahere partem alterius. ¶ Per consensum tacitè præstitum alienationi rei subiectæ retractui, an inferatur præiudicium in iure luendi. ¶ Et quid si apponatur clausula saluo iure domini. ¶ Actio antiqua quando per compromissum extinguatur. ¶ Pœnitentia an sit attendenda in transactione, quamuis soluatur pœna. ¶ Promittens de euictione, & controuersiam non mouere, vel habere licere, & molestiam non inferre, & renuncians omni legum aut statutorum auxilio, & vendens iure proprio, & in perpetuum an censeatur exclusus ab omni iure superueniente, & à beneficio retractus, & ab omnibus, quæ tam in re, quàm in spe potuissent competere. ¶ Et an statim committatur talis stipulatio etiam non expectata sententia, tam si moueatur controuersia per promittentem, quàm per tertium.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio retractus valet siue fiat expressè, siue tacitè. n. 3. & post illam non est amplius locus pœnitentia. n. 2.*
4 *Actus geminati magis arguunt consensum renunciantis.*
5 *Retractus ex quibus verbis excludatur.*
6 *Promittens super aliquibus bonis controuersiam non mouere, censetur renunciare iuri retrahendi.*
7 *In venditione facta per fratres, & socios de re communi, vnus eorum non potest retrahere partem alterius. n. 8.*
9 *Per consensum tacitè præstitum alienationi rei subiectæ retractui infertur præiudiciũ in iure luendi. Amplia quamuis daretur consensus, cum clausula saluo iure domini. n. 10.*
11 *Nouatio extinctiua fit per compromissum, & laudum arbitratoris de iure, & de facto.*
12 *Pœnitentia non habet locum in transactione, quamuis pœna solueretur. n. 13.*
14 *Compromissum habens vim perfectæ transactionis extinguit omnem actionem antiquã, & nouam tribuit.*
15 *Iudex debet prospicere, ne coactus vendere magnum detrimentum patiatur, quod procedit nedum in priuato, sed etiam in Ecclesia, cuius priuilegium cogendi ad vendendum est multum strictè, & cum grano salis interpretandum.*
16 *Promissio de non mouendo controuersiam intelligitur etiam de iure futuro, & statim committitur stipulatio etiam non expectata sententia, quando per promissorem moueatur controuersia, secus si per tertium. n. 17.*
18 *Stipulatio habere licere, & non molestare, omni iuris, & facti exceptione remota, cum promissione euictionis continet factum successiuum, itaut ex iure superueniente non possit molestia inferri, neque peti retractus. n. 19. & 20.*
21 *Renuncians omni legum, & statutorum auxilio, & vendens iure proprio, & in perpetuum excluditur à beneficio retractus, & omnium iurium. quæ tam in re, quàm in spe potuissent competere. n. 22.*

CAPVT DCLXXII.

OBstat renunciatio, de qua in causa Romana iuris cõgrui quia sumus in mate-
1 ria retractus, † cui non solum expressè, sed etiam tacitè potest renunciari *Affl. de iur. prothomis. in princ. leg. n. 30. in fin. & §. 6. incip. scriptum est. n. 18. in 11. & vlt. notab. Masuer. de retract. col. vlt. vers. sed quaero quid si promisit. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. n. 111. & 121. post Martin. Laudens. & Card. Alex. in c. porro. col. 1. qualit. olim.*
2 *feud. poter. alienar.* † Itaut facta tali declaratione, aut renunciatione, non sit amplius locus pœnitentiæ, neque possit renuncians retrahere, cum statim illi consensus præiudicet *Boer. decis. 76. n. 9. Gulielm. Bened. in c. rainutius. in verb. & vxorem nomine adelasiam. n. 156. de testam.* cum alijs per *Schrader. de feud. p. 10. sect. 8. n. 129. & p. 8. c. 4. n. 29. & 30.* Et quod valeat renunciatio in spe-

3 in specie † Gregorianæ *Rot. coram Cardin. Mantic. Romana retractus.* 30. *ianuar.* 1588. *& coram Card. Plato Reatina Castri petræ fortæ.* 19. *martij.* 1584. Quidquid alij male contrarium sentiant non posse retractui renunciari ob causam publicæ vtilitatis *Mut. super consuetud. Panorm. c.* 31. *n.* 66.

De renunciatione autem constat tam ex laudo acceptato, quàm ex concordia postea subsecuta, cum iuramento, ac obligatione Camerali, alijsque clausulis, † quæ magis ar-
4 guunt consensum renunciantis ob tot actus geminatos *l. balista ad trebell. Natt. conf.* 160. *n.* 31. *Rolan. conf.* 56. *in fin. lib.* 1. *Surd. cõs.* 10. *n.* 54. *lib.* 1. Maximè quia frustra promissum
5 esset appodium ad effectum fabricandi, † si illud promittens posset retrahere, prout etiam inanis esset promissio transmutationis putei, casu quo impediret fabricam faciendam per D. Horatium iuxta plantam, seu disegnum per ipsum dandum in suo ædificio, Quemadmodum etiam distãtia quinque pedum ad hoc vt ædificium faciẽdũ per D. Horatiũ nõ impediat luminibus domus D. Laurentij, & augmentum pretij, quod datur vigore bullæ, vltra alia, quæ in laudo, & concordia exprimuntur circa concessionẽ situs, & fabricę prædictæ, cum ex istis conuentionibus clare appareat exclusio petitionis retractus, quasi aliud non possint importare, quàm d. renunciationem, cum tamen etiam sufficeret, quod non expresè quis renuncia-
6 ret, † sed tantum generaliter promitteret super d. bonis controuersiam nõ facere, cum similibus verbis, ex quibus excluditur talia promittẽs à retractu, vnde multo magis quãdo in specie, est facta mentio de permissione fabricandi *Tiraq. de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 9. *n.* 122. *Affl. de iur. prothomis. §.* 6. *incip. scriptum est. notab.* 11. *in fin. vers. sed quæro quid si promisit. n.* 18. *in fin.* iuxta doctrinam *Ang. in l. stipulatio ista habere licere.* 38. *§. si quis forte. ff. de verb. obligation.*

Vnde inferunt Doctores, quod si fratres, aut consortes, vel consanguinei vendunt ali-
7 quam rem communem, † vnus eorum non poterit retrahere partẽ alterius, quãuis enim ex multis venditoribus suã tantũ portionem quis vendere censeatur *l. si mihi & titio. ff. de verb. oblig. l. reos. §. cum in tabulis. de duob.*
8 *reis.* † Nihilominus vnus censetur cæteris consentire *Bart. in l. cũ pater. §. libertis. ff. de leg.* 2. *Bald. in l. vlt. C. ad maced. Corn. conf.* 51. *licet in hac. col.* 2. *lib.* 2. *& in l. quoties. C. de fideicommis.* & per consequens excluditur à retractu *Tiraq.* in specie *de retract. lignag.*
9 *§.* 1. *glos.* 9. *n.* 256. † & passim quis sibi præiudicat in iure luendi per consensũ tacitè præstitum alienationi alicuius rei subiectæ retractui *Affl. Aluar. Iser. & alij.* de quibus late *Schrader. de feud. p.* 8. *c.* 4. *n.* 29. *vsque ad* 33.
10 vbi ampliat † quamuis fuerit præstitus consensus non simpliciter, sed cum clausula saluo iure domini, quia illa intelligitur de aliis iuribus domino competentibus, non autem de iure prothomiseos, vnde multo magis in casu nostro in quo nulla adest reseruatio, qua non extante minus erit locus retractui *Neapod. ad consuetud. neapolit. tit.* 17. *de iur. congr. in verb. emit. n.* 12. *&* 13. quẽ refert, & sequitur *Carpan. super constit. mediolan. c.* 417. *n.* 107. *&* 108. iuxta doctrinam cõmuniter receptam, de qua per *Alex. in l. quæ dotis. n.* 24. *&* 25. *ff. solut. matrim. Menoch.* qui multa similia adducit *conf.* 58. *n.* 24. *vsq; ad* 31. *lib.* 1. *Schrader.* qui alios allegat *de feud. p.* 8. *c.* 4. *n.* 29. *&* 30.

Ex quibus colligitur nullam competere actionem pro prætenso retractu, stante compromisso, & laudo, ac transactione secuta, per
11 quam est facta nouatio extinctiua, † quando sumus, prout in casu nostro, in compromisso arbitratoris de iure, & de facto, per quod dicitur facta quædam transactio *auth. si ve-*
12 *ro. C. de iudic. Dec. conf.* 630. *n.* 1. † In qua transactione non est locus pœnitentiæ *l. quãuis.* 39. *C. de transact.* Ideo non licet amplius redire ad primam actionem, quamuis etiam solueretur pœna, cum non sit electio
13 partis promittentis pœnam, † sed aduersarij *l. rescriptũ.* 11. *§. si pacto. ff. de pact.* quem tex. in proposito dicit notabilem *Franc. in c. ex ratione.* 8. *n.* 33. *q.* 7. *& ibi Præposit. col.* 8. *de appellat. Lancellott. de attent. comprom. pend. n.* 187. *&* 188. *tom.* 5. *fol.* 392. & bene declarat
14 *Bald. in rubr. extr. de transact.* † vbi quod per tale compromissum habens vim perfectę transactionis est finita omnis causa antiqua, & succedit noua, & sic est recessum à prima actione *Gabr. de nouat. conclus.* 1. *n.* 61. *Dec. conf.* 400. *viso eleganti. col. penult. in fin. Alex. conf.* 131. *n.* 4. *lib.* 1. Quæ transactio est magis seruanda, cum simus inter fratres, inter quos æquitas suadet, vt non detur amplissimus situs vni, qui habet plusquam commodam habitationem, & alter priuetur domo, quæ
15 sibi contingit in diuisione, † ob cuius carentiam magnum pateretur detrimentum, quod ante omnia Iudex debet prospicere, ne illud patiatur, qui cogitur vendere *l. si quis sepulchrum, vbi Alber. n.* 2. *Florian. n.* 4. *de religios. & sumpt. funer. Glos. in l. rescripta. in verb. non lædat. in fin. C. de precib. imper. offer. Couar. lib.* 3. *var. resolut. c.* 14. *in fin.* Quod procedit nedum in priuato, sed etiam in Ecclesia, quæ licèt habeat priuilegium cogendi aliquem ad rem propriam vendendam, tamen illud non dat actionem, sed implorationem officij Iudicis, qui multum strictè, & præuia necessitate, & cum magno grano salis debet idẽ priuilegium impartiri *Rot. coram R. P. D. Sacrato Romana palatij. de Comitibus.* 16 *ianuarij.* 1612.

In huiusmodi causa fuit lata sententia contra agentem ad retractum, per quem multum reclamabatur, sub prætextu iniustitiæ eiusdem

dem sententiæ, tamquam renunciatio, & concordia non comprehenderet ius futurum, super quo diffusè scripserunt primarij Vrbis
16 Patroni, † Verum ostendi ista non obstare, quia stante promissione de non mouendo controuersiam, illa debet intelligi etiam de iure futuro, prout est *tex.* in terminis *in l. stipulatio ista.* 38. *§. si quis forte. vbi Ang. & Ias. in princ. Bart. in summar. Alex. n.* 1. *&* 2. bene *Castr. in princ. ff. de verb. obliga-*
17 *tionib.* † Adeo vt statim committatur huiusmodi stipulatio, etiam non expectata sententia, quando per promissorem mouetur controuersia, quidquid aliud sit, quando per tertium moueretur *Castr. in d. §. si quis forte. n.* 2. *&* 3. *Alex. n.* 7. *Tiraq. de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 9. *n.* 122. & late explicat *Socin. cons.* 288. *il* 1. *incip. circa primam quæstionem. col. penul. ad med. n.* 34. *vers. circa sextam & vltimam quæstionē. lib.* 2. vbi post *Raph. Fulgos.*
18 concludit, † quod in illa stipulatione habere licere de qua *in d. §. si quis forte.* sunt inspicienda singula momenta temporum, quia continebat factum successiuum, prout idem est, quando fuisset promissum non molestare omni iuris, & facti exceptione remota, quæ promissio est multum ampla, & continet factum successiuum, itaut non possit inferri aliqua molestia ex iure superueniente, cum ista verba nullo vnquam tempore molestare, & habere licere, vel aliquam molestiam non inferre sint æquipollentia, & omnia contineant factum successiuum, Contraria autem procedunt, quando verba non essent ita pinguia, & ampla, vt distinguit *Socin. d. cons.* 288. *n.* 35. Quod etiam late declarat *Angel.*
19 *Aret. cons.* 127. *n.* 3. *& per tot.* † vbi quod ex dictis verbis excluditur quis à petitione retractus, præsertim, quia in illo casu aderat promissio per venditorem facta de euictione, de qua etiam tenebatur, si non promisisset, sed simpliciter vendidisset *l.* 1. *&* 2. *ff. de euiction. l. emptorem. §. vlt. ff. de action.*
20 *empt.* † Vnde agendo ad retractum potest repelli exceptione *l. vendicantem. ff. de euictionib. Bart. in l. qui romæ. §. duo fratres. vers. oppono contra tertium. ff. de verbor. obli-*
21 *gation.* † Stante præsertim renunciatione omni legum, & statutorum auxilio, per quam quis excluditur à beneficio retractus, & quia etiam fuit vendita res, & concessa iure proprio, & in perpetuum, itaut concessio non diceretur perpetua, si posset prætendi retrocessio, seu retrouenditio, prout late omnia prædicta comprobat *Ang. Aret. d. cons.* 127. *n.* 7. *&* 8. *& per tot.* cum alijs per *Bero.*
22 *cons.* 172. *n.* 4. *vsque ad* 8. *lib.* 1. † vbi loquitur in retractu, cui per dicta verba fuit præiudicatum, cum omnibus iuribus, quæ tam in re, quàm in spe potuissent competere *l. si fundum per fideicommissum. ff. de legat.* 1. *l. nihil. §.* 1. *vbi Castr. eod. tit.* Et quidem omnia prædicta multum faciebāt in casu nostro, itaut cum ad huiusmodi punctum se Iudices restrinxissent, & essent parati sententiam proferre super exclusione retractus, confirmando prius latam, fuerit per petentem retractum cessum liti, & causæ illique in totum renunciatum permittendo ædificium, construi, prout constructum fuit amplum, & insigne ad ornatum Vrbis, & decorem familiæ litigantium.

EPITOME.

Facultates legitimandi concessæ Comiti Palatino an intelligantur, vt legitimet præuia cognitione, & citatione interesse habentium. ¶ Et quid stantibus clausulis de plenitudine potestatis, ex certa scientia, citatis & non citatis agnatis, & non obstantibus, cum similibus. ¶ Legitimatio secunda an subsistat, nō facta mentione de prima. ¶ Princeps an possit tollere citationem. ¶ Scientia generalis legitimantis an sufficiat circa defectus legitimati, vel debeat esse specialis ad hoc vt legitimatio non sit obreptitia. ¶ Derogatoria priuilegiorum an tollat ea, quæ de verbo ad verbum erant exprimenda. ¶ Clausula citatis & non citatis apposita in capitulo legitimationis concernente successionem hæreditatis an præiudicet quo ad bona fideicommissi. ¶ Et an requiratur specialis mentio fideicommissi, & personæ substitutæ. ¶ Constitutio Pij IV. in bullar. 86. an procedat, quando legitimatus non veniret contra mentem testatoris, & antequam fideicommissum sit purificatum.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium legitimandi concessum Comiti Palatino intelligitur, vt præuia causæ cognitione legitimet, & citatis interesse habentibus.*
2 *Facultas legitimandi cum clausula citatis, & non citatis agnatis, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, & non obstantibus non operatur in præiudicium tertij non citati. & n.* 8. *Contrarium. n.* 7. 9. *&* 14.
3 *Voluntas principis debet habere assistentiam iuris.*
4 *Legitimatio secunda non subsistit, si non fiat mentio primæ.*
5 *In legitimatione non solum debet exprimi, quod quis reddatur habilis in genere ad fideicommissa, sed in specie, cum mentione personæ substitutæ.*
10 *Facultates legitimandi concessæ Comiti Palatino approbantur per Rotam, cum omnibus clausulis amplissimis, per quas præiudicatur agnatis etiam non citatis. n.* 11. 12. *&* 23.
13 *Princeps potest tollere citationem in iure quærendo.*
15 *In fideicommissis magis Princeps præiudicat, quam*

quam in feudo, & emphyteusi, & primogenitura.

16 *Comes Palatinus, quando habeat eamdem facultatem, quam Princeps in legitimatione concedenda. n. 17. & 18.*

19 *Obreptio omnis tollitur in legitimatione concessa per Comitem iuxta priuilegium continens clausulas amplissimas ex certa scientia, de plenitudine potestatis, non obstantibus, cum similibus derogatorijs.*

20 *Scientia generalis legitimantis circa defectus legitimati sufficit, vt non possit dici de subreptione legitimationis.*

21 *Constitutio Pij IV. in bullar. n. 86. procedit quando legitimatus veniret contra mentem testatoris, & quando legitimatio fieret post fideicommissum purificatum.*

22 *Legitimati dicuntur de familia, & agnatione, & veniunt in fideicommisso relicto proximioribus.*

24 *Derogatoria quorumcumque priuilegiorum, quando sufficiat, si talia essent, quæ de verbo ad verbum deberent exprimi.*

25 *Clausula citatis, & non citatis apposita in legitimatione per Comitem Palatinum non præiudicat in fideicommissis, si fuerit solum adiecta in capitulo concernente successionem hereditatis.*

CAPVT DCLXXIII.

COntra legitimationem exhibitam opponebatur, quod licet fuerit facta per Comitem Palatinum de Campegijs, qui habet facultatem legitimandi citatis, vel non citatis substitutis, & interesse habentibus iuxta priuilegia Dominorum de Campegijs,
1 Tamen † talis facultas in eo non est intelligenda, vt possit præiudicare tertio, nisi cum causæ cognitione, quæ non potest dici interuenisse, nisi præuia citatione agnatorum, cum alias in illo non præsumatur iusta causa, prout late concludit *Dec. cons. 425. in casu proposito primo videndum. col. 3. in fin. n. 5. & cons. 557. accurate & eorum solito. col. 2. in fin. n. 6. & 7. & cons. 193. consului. col. vlt. in princ. n. 11. Paris. cons. 6. n. 36. cum seq. lib. 2. & cons. 9. n. 36. vsque ad 40. eod. lib. Cephal. cons. 285. n. 12. & 13. lib. 2. Bero. cons. 177. n. 41. & 42. lib. 2. & q. 60. per tot. Socin. Iun. cons. 65. n. 6. lib. 2. Peregr. decis. Patauin. 10. n. 2. vers. diuersum autem est in comite. Odd. cons. 1. n. 51. Lup. de illegit. & de natalib. restitut. commentar. 3. §. 5. n. 30. vsque ad*
2 *33. fol. 229.* † vbi quod non solum nihil operatur ista clausula citatis, & nõ citatis agnatis, sed etiam quod idem est in clausulis in facultatibus Comitum insertis ex certa sciẽtia, non obstantibus, & de plenitudine potestatis, & similibus, istæ enim quamuis amplissimæ nullum effectum tribuunt, & sunt superfluæ, quatenus concernunt præiudicium ter-
3 tij, quasi non sufficiat, † quod adsit voluntas Principis, nisi etiam assistat ius, quod debet concurrere cum voluntate ad quemcumque actum perficiendum, vt notat in specie *Couarr. lib. 3. var. resolut. c. 6. n. 9.* cum alijs per *Lup. d. §. 5. n. 31.*

Præterea in legitimatione facta per Comitem non fuit narratum, quod legitimatus prius obtinuerat à Summo Pontifice aliam legiti-
4 mationem, seu dispensationem, † quamuis non ita plenam, quod facit, vt secunda legitimatio nõ subsistat tãquam subreptitia, nam si fuisset expressum Comiti, quod fuerat redditus habilis successionis paternæ, cũ maiori forsan difficultate legitimasset, vel potius nõ legitimasset, vt late cõcludit *Soc. in l. gallus. §. & quid si tantum. n. 2. ff. de liber. & posthum. Ruin. cons. 80. n. 16. vsque ad 21. lib. 3. Rimin. Iun. cons. 199. n. 49. lib. 2. Gabr. cons. 30. n. 19. cum seq. lib. 1. Honded.* qui omnibus contrarium tenentibus respondet *cons. 64. n. 34. vsque ad 38. lib. 1. Rot. decis. 145. n. 15. in fin. p. 1. in recentiorib.*

Additur, quod non sufficit in legitimatione fuisse expressum, quod legitimatus fuerit redditus habilis in genere ad quæcumque
5 fideicommissa, † cũ vlterius requiratur specialis mentio fideicommissi, de quo agimus, & de personis substitutorum, cum alias hoc non expresso legitimatio non prosit legitimato, neque substitutis noceat *Alex. cons. 67. n. 7. vers. idem tenet. col. penult. ad med. lib. 1. Paris. cons. 12. n. 217. ad med. vsque ad n. 225. lib. 2. Neuiz. cons. 99. n. 16. Grat. cons. 65. n. 38. lib. 1. Felin. in c. cum olim. 12. n. 16. post princ. vers. cum istis etiam concordat. de re iudicat. Brun. cons. 15. n. 11. Curt. Iun cons. 83. n. 8. Ruin. cons. 178. n. 12. lib. 2. & cons. 106. n. 11. lib. 3. & in repet. l. gallus. §. & quid si tantum. n. 121. ff. de liber. & posthum. Cephal. cons. 111. n. 44. lib. 1.* quem sequitur *Bertaz.*
6 *cons. 3. n. 1. in fin.* † vbi testatur iuxta *d. cons.* ita fuisse iudicatum *Idem Bertazol. cons. 101. n. 28. in fin. vers. quarto respectu bonorum bonorum. Couar. de sponsalib. p. 2. c. 8. §. 9. n. 8. Honded. cons. 59. n. 20. & 21. lib. 2. & cons. 64. n. 33. lib. 1. Peregrin. de fideicommiss. art. 23. n. 69. fol. 219. Ossasc. cons. 68. n. 20. vsque ad 23.* latè *Rustic. ad l. cum auus. lib. 2. c. 15. n. 127. vsque ad 130. ff. de conditionib. & demonstrationib.*

Verum pro validitate dictæ legitimationis faciebat alia opinio magis approbata, secundum quam non videtur esse necessaria aliqua citatio agnatorum, cum in priuilegio concesso Comiti Palatino de Campegijs fuerit data per Principem facultas legitimandi ci-
7 tatis, & non citatis agnatis, † quo casu citatio non est necessaria, quia sicut Princeps ipse posset legitimare citatione omissa in præiudicium agnatorum, ita etiam idem erit dicendum in Comite, cui talis potestas fuit in specie demandata, quamuis enim talis facultas

cultas

cultas sit de regalibus, nihilominus potest delegari Comiti, adeo vt quemadmodum subsistit legitimatio facta etiã inuitis agnatis, ita etiam illis ignorantibus, cum etiam possit Princeps concedere facultatem legitimandi absque aliqua causa, sicut potest ipsemet Princeps, prout per prædictas, & similes rationes late concludit *Menoch.cons. 19. n. 10. vsque ad 15. lib. 1. & cons. 1098. n. 9. lib. 11.*

Neque obstat, quod *Idem Menoch.cons.108.n. 9. lib. 2.* declaret, quod scripta per eum *d.*
8 *cons.19.n.23.* procedant † quo ad coniunctionem sanguinis, & vinculum agnationis, non autem quo ad successioné, itaut talis legitimatus efficiatur agnatus agnatis, non autem vt eis inuitis illis succedat, quod etiam sequitur
9 *Peregr.cõs.52.n.16.& 17.lib.4.* † Quia iuxta veriorem sententiam ista legitimatio valebit quo ad omnes effectus, & præiudicabit substitutis stante clausula citatis, & non citatis in legitimatione apposita, vt testatur late *Cardin.Mantic.de coniectur.vltim. volunt.lib.11.tit.11.n.12.vsque ad 23. post Roland.cons.67.n.55.cum seq. lib.3. Surd. cons. 1.n.96.& 97.Petr.de fideicommiss. q.11.n.239.*
10 *vers. sextus casus.fol.* 147.† & hanc opinioné etiam sequuta est *Rot. coram R. P. D. Pamphilio Romana legitimationis de Gabrielibus. 10. maij.* 1613. vbi etiam approbantur huiusmodi facultates Comitum Palatinorum
11 de Campegijs, † quod possint tales legitimationes facere stantibus prædictis clausulis in priuilegio insertis, prout etiam fuerunt approbatæ in alia causa *Bononien. de Lambertinis coram R.P.D.Manzanedo.20.februar.* 1612. quæ est *decis. 387. n.6.p.1. in recentiorib.* & sepissimæ in alijs causis iuxta *cons.Go-*
12 *zad.92.n.4.8.& 15.* † & late explicat *Peregr. de fideicommiss.art.23.n.68. fol.219.* vbi etiã testatur ita sæpius fuisse firmatum in *Rot. vt per Put. decis. 4. & 5. qui fil. sint legitim. Achill.decis.2.eod. tit. Mohedan. decis. 246. Anton. August.decis.1.Bursatt.cons.18.n.21.*

Minus obstat, quod Princeps non possit tollere citationem *clem. pastoralis.de re iudicat.*
13 Quia † hoc non habet locum in iure quærendo ex iure ciuili, quod Princeps potest etiã sine causa inuito subdito auferre, etiam parte non citata *Card. Mantic. de coniectur.vltim. volũtat.lib.11.tit.11.n.22.ad med.vers. nec huic sententiæ.Peregrin. de fideicommiss. art.23.n.68.ad med.fol.218.& de iur.fisc.lib. 1.tit.3.n 56. post Ruin.cons.86.n.17. cum seq.*
14 *lib.3.* Stantibus præsertim clausulis ex certa scientia, de plenitudine potestatis, non obstantibus, cum similibus, ex quibus magis citatio non est necessaria *Dec.cons.268. consultus ab illustri.n.6.vsque ad 9. & cons. 90.*
15 *quoniam ex facto.n.14.& 16.* † Maximè in fideicommissarijs, in quibus magis potest Princeps præiudicare, quam in emphyteoticis, & in feudalibus, ac in iure primogenituræ *Peregr.de fideicommiss. art.23. n. 68. in fin. fol.* 218.

Quæ omnia possunt etiam transferri per Principem in Comitem Palatinum, adeo vt tunc
16 habeat eamdem facultatem, † quam haberet Princeps *Ruin.cons.104.n.12.cum seq.lib.3. Port.Imol.cons.105. n. 34. Gabr. de citation. conclus. 1.n.152. Peregr. de fideicommiss. art. 23.n.68.post med. vers. & hanc facultatem. Card.Mantic.de coniectur. vltim. voluntat. lib.11.tit.11.n.12.ad med.vers.sed tamen.*
17 *Roland.cons.61.n.54.cũ seq.lib.1.* † Contraria autem procedunt quando Princeps simpliciter concessisset Comiti facultatem legitimãdi, tunc enim talis facultas intelligeretur, vt non posset alteri præiudicare, ideo tunc opus esset cognitione causæ, præuia citatione agnatorum, cum alijs de iure requisitis, cum diuersum sit quãdo amplissima potestas daretur per Principem Comiti circa istas legitimationes, tunc enim esset subrogatus in omnibus ipsi Principi *Ruin.cons.104.n.12.& 13. lib.3. Card.Mantic.de coniect.vltimar. voluntat.lib.11.tit.11.n.22.post med.& vers.*
18 *fatendum tamen.* † Et multos casus quo ad istam facultatem ample concessam per Principem considerat *Menoch. cons.19.n.11. vsque ad 15. lib.1.*

Nec faciunt obreptiones ob non expressionem primæ dispensationis, & fideicommissi in specie, Quia omnes isti defectus sanantur ex clausulis amplissimis priuilegiorum Comitũ
19 de Campegijs, † nam in illis adest clausula quibuscumque non obstantibus, motu proprio, ex certa scientia, pro expressis, de plenitudine potestatis, cum multis alijs similibus derogatorijs, quæ tollunt obreptionem, tamquam censeantur omnes casus in specie relati, itaut Comes possit vti d. clausulis ex potestate sibi per Principem attributa *Roland. cons.61.n.53. vsque ad 59. & cons. 67. n.57. vsq; ad 63.lib.3.Ruin.cons.73.n.12.lib.3. Gozad.cons.48.n.14.Paris. cons.15. n.59. & 66. lib.2. Menoch. cons.19. n. 24.& 25.lib.1. Cephal.cons.23.n.32.lib. 1.* cum alijs per *Rustic.ad l.cum auus.lib.2.c.15. n.140.ff.de con-*
20 *dition.& demonstrat.* † Cum etiam secundum alios sufficiat legitimantem in genere sciuisse, & cogitasse defectus, & qualitates in legitimatione requisitas, ad hoc vt nõ possit dici de subreptione rescripti impetrati *Ruin. cons.68.n.4.lib.3. & cons. 82. n.7. lib.3. post Castr.cons.221. super puncto isto subtiliter. in fin. lib.1. Ias. cons.110. col.5.in fin. lib. 4. Dec.cons.137.n.8. Menoch. cons.20. n. 50. & 51.lib.1.* cum alijs per *Gonzal. ad reg.8.glos. 36.n.28.* vbi etiam testatur, quod ita fuit in Rota resolutum.

Neque est facienda vis in Bulla *Pij IV.* de qua in *Bullar.n.26.* Quia procedit quando legitimatus veniret contra mentem testatoris,
21 secus † si iuxta eius voluntatem succederet *Rot.decis.388.& 667.p.1. in recentiorib.* vbi additur

additur dictã Bullam intelligi de præiudicio iuris iam quæsiti, quando videlicet legitimatio fieret post purificatum fideicommissũ *Eugen.conf.52.n.65.Decian.conf.42.n.38.lib.1.Menoch.conf.459.n.3.lib.5.* Et passim legitimati succedunt secundum mentem testato-
22 ris, † cum dicantur de agnatione, & familia ipsius, & veniant in fideicommisso relicto in proximioribus *Castr.conf.34.super primo dubio videtur dicendam. col.2. in fin. lib.2. Aym.conf.138.n.4.Lup.de illegitim.& natal. restitut.commentar.3.§.1.n.35.& 77.*

Ex prædictis patet non subsistere oppositiones adductas cõtra legitimationẽ, quæ illis non obstãtibus erit valida, sequẽdo præsuppositũ omnium Doctorum, & præsertim Rotæ Ro-
23 manæ, † dum tales clausulas admittunt ad tollendam omnem subreptionem, prout dictum est *supr. vers. neque obstat quod idem. post med. n.* 11. Præsertim quia clausula generalis quorum tenores, & pro expressis apposita in vltima dispositione derogatoria quorumcumque priuilegiorum sufficit quãuis talia essent, quæ de verbo ad verbum de-
24 berent specificari † iuxta vulgatum *conf.* 2. *Butr.* quod canonizauit *Rota* vt per *Cassador.decis.10.n.2.super regul. & decis.38. n.3.eod.tit.Felin in c.accedentes.n.5.post princ. vers. secundus casus est. de præscript.& in c. nõnulli.n.6.de rescrip.Aym.cõs.126.n.7.Affl. decis.220.n.17.Gabr. d. clausul. conclus.5. n.12. Put. decis.109.n.3. lib.1.* cum multis per *Gonzal.ad reg.8.glos.36.n.29.* vbi quod hodie ista opinio est æquior, & de stylo Curiæ magis recepta *Rot. diuersor. decis. 213. n.1. p.1. & decis.161.n.1. p.2.* cum alijs in *tract. de clausul.p.1.clausul. 139.n.1.*

Erit tamen in prædictis obseruandum, quod cum agatur de priuilegio legitimandi concesso Comiti Palatino cum clausula citatis,
25 & non citatis, † quod ista clausula si non sit apposita in capitulo legitimandi quo ad successionẽ in bonis cõditionatis alicui fideicõmisso, vel alteri conditioni, non præiudicabit fideicommissarijs, vnde si fuerit adiecta in capitulo concernente successionem in hęreditatibus parentum, seu agnatorum, non trahetur ad capitulum succedendi in fideicõmissis, feudis, & bonis emphyteoticis, de quibus in parte inferiori, nam aliæ sunt successiones, & quia in eis de grauiori præiudicio agitur cum tractetur de iure tertij, cui legitimans non videtur in dubio voluisse præiudicare, ideo stante isto defectu in letimatione exhibita, concludendum est illam non obstare fideicommissario, ac tertio interesse habenti, prout ita passim distinguunt Doctores, de quibus *Peregr. de fideicommis. art.23.n.70.post Ruin.conf.28.n.6.lib.5. Decian. conf. 88. n.45. lib.2. Socin. conf. 95. n.20.lib.4. Paris.conf.12.n.156.lib.2.Dec.conf.55.pro tenui.n.7. vers.præterea.*

Stephani Gratiani

EPITOME.

Transactio rerum ad Ecclesiam pertinentium quando sit nulla absque beneplacito Apostolico, & alijs solemnitatibus. ¶ Et an illæ possint postea interuenire pro gestorum conualidatione. ¶ Et quid si transigatur inuicem inter duas ecclesias per viam permutationis. ¶ Vel quando sumus in bonis nõ incorporatis, & nõ de mensa. ¶ Vel in dimissione possessionis. ¶ Iura ecclesiarũ an possint cõpromitti in arbitros de iure & de facto in procedendo, & de iure in sententiando. ¶ Compromissum in laicos de bonis ecclesiasticis an sustineatur tam in petitorio quàm in possessorio. ¶ Examen testium coram Iudice incompetenti an conualidetur per consensum partium. ¶ Confessio Rectoris, quando præiudicet ecclesiæ, & successori tam si fuerit spontanea, quàm per modum contentiosæ iurisdictionis. ¶ Prælatus an possit præiudicare ecclesiæ in acquirendis tam quo ad euitationem pœnæ contentæ in Paulina, quàm quo ad nullitatem repudiationis.

SVMMARIVM.

1 *Transactio de rebus ad ecclesiam pertinentibus est nulla absque beneplacito Apostolico, ac alijs solemnitatibus.*

2 *Concordia facta per Rectorem de rebus ecclesiæ sine solemnitabus non ligat successorem, itaut non conualidetur quamuis postea illæ interuenerint.*

3 *Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum.*

4 *Transactio inter duas ecclesias est inualida sine solemnitatibus etiam quando hinc inde ecclesiæ reciperent permutando. & n.5.*

6 *Beneplacitum Apostolicum non requiritur in bonis non incorporatis, & non de mensa neque in dimissione possessionis. Contrarium.n.7.& 8.*

9 *In prohibitione alienationis rerum ecclesiæ venit alienatio non solum stricta, per quam transfertur dominium, sed largissima, per quam ius aliquod aufertur, & sufficit, quod actio competat. n.10.*

11 *Habens actionem dicitur habere rem.*

12 *Remittens possidenti rem dicitur alienare.*

13 *Iura ecclesiæ non possunt remitti in arbitros de iure & de facto in procedendo, & de iure in decidendo.*

14 *Compromissum in laicos de iuribus ecclesiæ est nullum tam in petitorio, quam in possessorio.*

15 *Compromissum de rebus ecclesiasticis non potest fieri absque consensu Papæ, vel Episcopi, & laudum inde sequutum non nocet successori.*

16 *Examen testium coram Iudice incompetenti* non

non conualidatur per consensum partium. Intellige vt n.17.

18 *Confessio Rectoris non praeiudicat Ecclesiae, nec successori non solum quando est spontanea, sed etiā si fuerit iudicialis ex abrupto, & absque interrogatione, & iudicio non instructo. n.19.*

20 *Praelatus potest obesse Ecclesiae in acquirendis. Declara quo ad euitationem poenae extrinsecae, de qua in constitutione Paulina, secus quo ad nullitatem repudiationis. n.21.*

CAPVT DCLXXIV.

PRo nullitate concordiae, seu transactionis, de qua agebatur in causa Romana
1 domus, dixi concludendum esse, † tamquam in ea non interuenerit beneplacitum Apostolicum, cum aliis solemnitatibus, de quibus in *c. sine exceptione.* 12.*q*.2. quae requirūtur in transactione rerum ad Ecclesiam pertinentium, ne indirectè alienentur bona, quę directè non possunt alienari, videlicet transigendo, & componendo, si enim permitteretur ita de istis rebus disponi, quotidie procurarentur lites moueri, vt super eis posset transigi, cum etiam si transigatur non adhibita solemnitate, transactio erit personalis, non realis, & perpetua, sed finietur morte transigentis, nec ligabit successores,
2 itaut † etiam solemnitas debeat interuenire in ipso actu alienationis, seu transactionis, cum neque ex post facto conualidaretur *Innoc. in c. veniens. de transactionib. Bald. in margarit. in verb. rector. in princ. late Capel. Tholos. decis. 98. vbi Auffr. in addit. in princ. Rebuff. in c. sine exceptione. 12. q. 2. in verb. commutare. Gulielm. Redoan. de rebus eccles. non alienand. rubr. 1. n. 16. & 21.*

Neque obstat, quod transactio fuerit facta inter duas Ecclesias, quo casu valet sine solem-
3 nitatibus, † tamquam priuilegiatus non vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum, cum priuilegia conquassentur *Marsil. sing. 99.* Quia verius est, quod etiam solemnitas requiratur in actu gesto ad inuicem
4 inter † duas Ecclesias *Rebuff. in d. c. sine exceptione. n. 66. 12. q. 2.* vbi quod procedit etiā quando hinc inde Ecclesiae reciperent, videlicet permutando, vnde multo magis, quando vna Ecclesia nihil recipit, ideo passim expediuntur breuia inter Ecclesias permutantes, vt testatur ita practicari *Quarant. in bullar. rubr. de alienat. rer. eccles. n. 15. Redoan. de reb. eccles. non alienand. q. 2. c. 20.*
5 *& q. 12. n. 28.* † & quod res Ecclesiarum non possint permutari, sine solemnitatibus etiam si inter se Ecclesiae permutent, concludit *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 25. tit. 6. n. 66.* vbi quod de hoc est tex. clarus in *c. 1. vbi Imol. Abb. & Butr. de reb. eccles. non alienand. Bero. cons. 179. n. 3. & 4. lib. 1.*

Minus obstat, quod non simus in bonis incorporatis, & de mensa, in quibus non requi-
6 ritur solemnitas, † prout quando dimittitur possessio alicui, tunc enim non dicitur fieri alienatio, ideo non est adhibendum benepla-
7 citum *Natt. cons. 441. n. 9.* † Quia non est tuta ista opinio, prout etiam ipse dubitat *n. 5. & 31.* nam sicuti est necessarium decretum in contractu, ita etiam in distractu, & liberatione *l. si minor ad soluēdum. C. de praed. minor.* quamuis enim illud quod dimittitur ex causa transactionis non dicatur alienari *l. si pro fundo. C. de transact.* tamen hoc est verum respectu propriae alienationis, cum
8 non transferatur dominium, † sed non potest negari, quod non sit species alienationis propter perpetuam exceptionem, quae paratur possessori *l. 1. §. at qui transigit. ff. si quid in fraud. patr.* ideò erit necessaria so-
9 lemnitas, † cum in prohibitione alienationis rerum Ecclesiae non solum veniat alienatio strictè sumpta, prout est illa, per quā trāsfertur dominium, sed etiam omnis alienatio largissime accepta, per quam ius aliquod aufertur *Glos. in c. nulli. vbi Butr. & Abb. de reb. eccles. non alienand. Bart. in l. nulli. ff. de transact. Bald. & Salic. in l. 1. C. si aduers. transact. Idem Salic. in l. non solum. C. de praedijs minor.* & ita seruat *Rot. de qua per Caputaq. decis. 106. p. 1.* vbi quod cessio iuris, litis, & causae, & transactio super re Ecclesiae non est valida, si non interueniat solemnitas, cum quodammodo sit alienatio,
10 & sufficit, † quod actio competat ad rem Ecclesiae, ad hoc vt transigens debeat adhibere solēnitates *Abb. in c. 1. n. 8. depos.* Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, cum non simus in simplici dimissione rei, per alium possessae, sed in translatione possessionis, quae erat penes Ecclesiam, vt ostenditur in facto, ideo magis erat necessaria solemnitas *Natt. cons. 440. n. 9.*

Et passim prohibetur remissio actionis transigendo absque solemnitatibus, si fiat per Prę-
11 latum, seu administratorem, † quia sicut habens actionem videtur rem ipsam habere *l. qui actionem. ff. de regul. iur.* Ita qui remittit actionē videtur remittere ipsā rem. & qui possidēti rē dimittit, dicitur illam alie-
12 nare, † ideo requiritur solemnitas adhibenda per Praelatum, & administratorem *Tiraq. Dec. Pinell. et alij de quibus per Surd. cōs. 451. n. 4. vsque ad 8. & n. 25. vers. nō ignoro. lib. 3.*

Nec facit, quod constet per testes de veritate contentorum in transactione ad fauorem
13 Aduersarij, † Quia sunt examinati coram Arbitris laicis nullam habentibus iurisdictionem, cum in eos non potuisset fieri compromissum de iure, & de facto tātum in procedendo, & de iure in sententiando, quia non possunt iura Ecclesiae in aliquem remitti, prout ponendo processum in manu alterius esset remittere, quasi ex hoc permittatur compromissario repellere probationes Eccle-

Ecclesiæ de facto, omisso iure, & probationem Aduersarij de iure repellendam de facto admittere, Ita in specie *Lapus. allegat.* 102. *n.2.in fin. vers. & posito. Ang. in l. imperatores. ff.de pact.*

Maximè, quia compromissum fuit factum inter laicos, quod est nullum, & inualidum de rebus ecclesiæ pertinentibus, † in quibus non
14 potest eis aliqua iurisdictio competere, quãuis etiam essemus in quocumque possessorio, nedum in petitorio *Roland. cons.23.n.7. vsque ad 17. lib.2. Couar. pract.quæst.c.35.n.1. vers. ex quo patet non posse laicum. ad med. Menoch. de recuper.possess.remed.15.n.223. vsq; ad 235. Socin. in c. si clericus. declarat. 25. & in c.si diligenter. col. 2. notab. 5. de for. competent.*

Cum præsertim, neque possit fieri compromissum de rebus ecclesiasticis absque consensu
15 Episcopi, † & Papæ, itaut laudum inde secutum ex tali compromisso sine dicto consensu nunquam præiudicet successoribus *Caputaq. decis.165.p.1.* cum ex eo possit sequi alienatio *Abb. in c. cum tempore. n. 3. de arbitr. Lap. allegat.* 102. Quæ alienatio non potest fieri etiam per Episcopum absque consensu Superioris *Doct. in c.2.de transaction.* Ideo non præiudicat successori *Butr. Abb. & Imol.in d.cum in tempore. de arbitr.*

Quod autem testes examinati coram Iudice incompetenti non probent, est notissimum,
16 itaut† etiam neque conualidetur examen de consensu partium,& procuratorũ, tamquam talis consensus non possit huiusmodi iurisdictionem prorogare, vnde non valuit illud, quod superædificatur in fundamento inutili iurisdictionis *c.cum paulus.1.q.1.* & notat in specie *Gemin.cons.76.super dubio.col.penul. vers. non obstat si dicatur. Ias.in l.1. col.3.*
17 *n.20.ff.de ferijs.*† Contraria autẽ procedunt, quando attestationes essent receptæ per illũ, qui haberet iurisdictionem, sed essent nullæ defectu ordinis non seruati,tunc enim potest operari cõsensus partium conualidationem, secus si recipiantur ab eo, qui funditus caret iurisdictione, nam hoc casu non attenditur, quid partes velint, tamquam non habeant auctoritatem illam prorogandi *Butr. in c. cum causam.de testib. Io. Andr. ad Speculat. tit. de legato. §. nunc dicendum.vers.item quid si receptio.*

Neque aduersatur, quod non simus propriè in transactione, sed in confessione veritatis, & recognitione iuris alterius, quæ potest fieri
18 sine solemnitatibus, † Quia neque Rector Ecclesiæ potest confiteri in præiudicium Ecclesiæ, neque talis confessio successoribus præiudicat, Maxime quando non est facta per modum contentiosæ iurisdictionis, sed spontaneè,& voluntariè emanata *Paris.cons. 115.n.18.lib.1.Rimin.Iun.cons.293.n.14.lib. 3.post Bart.in l.certum. §. & an ipsos. col.2. de confess.& in l.2. §. quod obseruari.n.6.de*
19 *procurat. Dec. cons.220.n.1.* † Immo etiam iudicio instructo non valeret, si fieret ex abrupto, & absque interrogatione, & antequam sint effecti domini litis in decisorijs iuxta distinctionem *Bald. in l.vnic.n.30. C. de confess.* Neque solus Prælatus potest præiudicare Ecclesiæ *Alex.in l.legatum.n.2.ff.de legat.1.Caputaq.decis.106.in fin.lib.1.*

Alia exaduerso adducta non obstant, quia procedunt in acquisitione legati,& hæreditatis,
20 in † quibus potest Prælatus præiudicare Ecclesiæ *Rot.diuers.decis.233.n.3.p.3.*cum alijs per *Quarant. in Bullar.de alienat.rer.eccles. n.43. & 44.* Immo prædicta procedunt quo
21 ad euitationem pœnæ extrinsecæ, † de qua in constitutione Paulina, non tamen intrinsecæ nullitatis contractus,nũquam enim præcluditur via Ecclesiæ aduersus repudiationem, seu remissionem legati, ac rei non incorporationem factam in damnum Ecclesiarum, quia Rectores earum debent facere vtilia, prætermissis inutilibus, ideoque dato, quod in quærendis videatur, quod Rector possit præiudicare ecclesiæ, & licèt ecclesia possit agere contra Rectorem, qui illi præiudicauit in acquirendis, Numquam tamen est sublatum remedium speciale competens ecclesiæ super nullitate contractus, vt notat *Quarant. in compend. Bullar.tit.de alienat. rer.eccles.n 43. ante fin.vers.aduerte quia tam per nonam. fol.* 33. ex adductis per *Rimin.Sen.cons.315.n.15.& 16.lib.2.* iuxta doctrinã *Bald.in l.pupillorũ.de repud.hæredit.*

EPITOME.

Diuisio emphyteusis de voluntate Domini an censeatur renouata pro parte, itaut vnus cessans in solutione canonis non præiudicet alteri.¶ Indiuiduum quando debeatur insolidum hæredibus. ¶ Candela danda patrono an mortuo illo debeat dari successoribus alternis annis seruando ordinem ætatis. ¶ Et quid si instituatur vnus hæres in octo vncijs, alter in quatuor, an institutus in octo debeat habere cãdelam duobus annis continuis,alter in tertio anno.¶In iurisdictione plurium non concordantium an habeat locum iudicium diuisorium, vel competat vsus illius alternis temporibus. ¶ Canon indiuiduus an possit diuidi, vt soluatur modò per vnum, modò per aliũ.¶ Iuspatronatus an transeat insolidum ad plures filios patroni defuncti. ¶ Et quomodo sit facienda præsentatio, si vnus sit institutus in pluribus partibus hæreditatis, quam alius. ¶ Obseruantia quando inducat nouum contractum, & requirat præscriptionem. ¶ Et quæ sit differentia inter dispositiuam, & interpretatiuam. ¶ Promittens vltra canonem debitũ soluere ducatum vnum an censeatur promisisse etiam canonem.¶Verba impersonaliter prolata quando obligent promittentem.

tentem. ¶ Participium pertinentibus an importet conditionem, inducendo qualitatem rei dispositę,& resoluatur in relatiuum, videlicet quæ pertinent. ¶ Et quid in verbo debitum, an transeat cum suo onere, significando quod debetur,vel quatenus debeatur. ¶ Dictio cum,vel,&,an importet quandam accessionem, itaut vendens villam, & iuspatronatus censeatur vendere vtrumque principaliter. ¶ Et quid si vendatur villa cum iurepatronatus. ¶ Bona fides, & probabilis credulitas, quando sufficiat ad euitandam caducitatem, & excuset emphyteutam cessantem soluere partem canonis.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio emphyteusis de voluntate Domini dicitur vna res multiplicata in plures, & censetur renouata pro parte, itaut cessatio vnius in soluendo canone alteri non præiudicet.*
2 *Pensio duplex non est recipienda super eisdem bonis. n.4.*
3 *Ecclesia debet esse cultrix iustitia.*
5 *Canon indiuiduus potest diuidi, vt soluatur alternis annis, modò per vnum, modò per alium.*
6 *In iurisdictione plurium non concordantium, vel inter eos habet locum iudicium diuisorium, vel alternis temporibus dabitur vsus illius.*
7 *Iuspatronatus transit insolidum ad plures filios patroni defuncti.*
8 *Candela danda patrono per Ecclesiam in die Purificationis dabitur illo mortuo haeredibus alternis annis. n.9. Seruando ordinem ætatis quo ad primum, & secundum annum. n.10.*
11 *Indiuiduum alicui promissum, quando debeatur insolidum illius hæredibus.*
12 *Testator cui debebatur candela si instituat vnum hæredem in quatuor vncijs, alium in octo, fiet diuisio alternis viribus, vt institutus in octo vncijs habeat candelam duobus annis continuis, alius in tertio anno.*
13 *Præsentatus ab instituto in octo vncijs præfertur ei, qui præsentatur ab instituto in quatuor vncijs.*
14 *Obseruantia inducit nouum contractum, & declarat dubietatem contrahentium. n.30. nec requirit antiquitatem temporis. n.31.*
15 *In emphyteusi attenditur obseruantia.*
16 *Promittens vltra canonem debitum soluere ducatum vnum non censetur promisisse solutionem canonis. n.25.*
17 *Verba quæ præsupponunt nihil disponunt in præsupposito.*
18 *In contractibus est facienda stricta interpretatio.*
19 *Verba impersonaliter prolata non obligant promittentem. Intellige vt n.20.*
21 *Dictio debitum resoluitur cum suo onere significando, quod debetur, vel quatenus debeatur.*
22 *Participium pertinentibus resoluitur in relatiuum,videlicet quæ pertinent, & importat conditionem inducendo qualitatem rei dispositæ. n.23.*
24 *Debitum canonis est probandum per allegantem.*
26 *Interpretatio debet fieri ad fauorem obligati contra stipulantem. n.27.*
28 *Dictio cum importat quandam accessionem, quidquid aliud sit in dictione &.*
29 *Vendens villam, & iuspatronatus censetur vendere vtrumque principaliter, secus si vendatur villa cum iurepatronatus.*
32 *Obseruantia interpetratiua est fauorabilior, quam dispositiua, & illam debemus sequi etiam impropriando verba.*
33 *Probabilis credulitas sufficit ad euitandam caducitatem.*
34 *Bona fides excusat emphyteutam cessantem soluere partem canonis. n.35.*
36 *Obligatio omnis tollitur per solutionē debiti.*

CAPVT DCLXXV.

Diuisio emphyteusis, quando est facta de voluntate Ecclesiæ, & Domini directi,
1 dicitur † vna res emphyteotica multiplicata in plures, & perinde est, ac si à principio esset concessa diuidentibus,& censetur renouata pro parte, itaut cessatio vnius in solutione canonis alteri non præiudicet *Affl.decis.153.in fin.* per doctrinam *Bart.in l.fraudati.8.ff. de publican. & vectigalib. Gozad. consi.34. n.14. in princ. vers. & tertio dico. Corbul. de caus. priuation. ob non solut. canon.ampliat.8.n.6.Socin.in l.4.§.cato.n.148. ff.de verb.obligation.*
Quò stante non potest prætendi totus, & integer canon ab vno ex illis,in quos fuit diuisa emphyteusis de consensu domini, sed quili-
2 bet tenebitur pro parte, † cum iniquum sit quod super eisdem bonis recipiatur duplex pensio *Dec. cons.58. pro tenui facultate. col. vlt. ad med.* vbi quod maxime hoc procedit
3 in Ecclesia, quæ est cultrix iustitiæ † *c. si clientulus. §. si diuersum. de alienat. feud.*
4 *Glos. in c. fraternitatis. 12.q.2.* † Et bona fides non patitur binam solutionem recipi in quacumque materia simus *l. stichum.§.dolo. ff.de solutionib. l.4. §.condemnatum. ff.de re iudicat.l.bona fides. ff.de regul.iur.Surd. cons.290.in fin.lib.2.*
Et quamuis canon sit indiuiduus, cum debeat
5 præstari aquila, Tamen fiet diuisio, † vt alternis annis soluatur modò per vnum, modò per alium argumento *l. lucio. 4. cum l.seq. vbi Glos. in verb. vtile. ff. de aqua quotid. æstiu.Alex.cons.25.n.2. & 3.lib.5.* vbi ex hoc
6 infert ad vsum iurisdictionis, † in qua si plures domini eiusdem castri non concordant, vel inter eos habebit locum iudicium diuisorium,

sorium, vel debent vti alternis temporibus *Ang.in l.2.§.ex his. ff.de verbor. obligation. Caldas de extinct.emphyteus.lib.4.c.8.ad ordinat, regias.tit.38.n.20. Socin.cons.68.col.9. in fin. vers. secundo principaliter respondetur.n.29.lib.1. post Bart.in l.inter tutores.in fin. ff. de administrat. tutor. Curt. Iun. de feud.4. par.q.30 limit.9.* latè *Boer.de custod. clau.n.61.tom.16. fol.286. Perez de anniuersar. & cappellan.lib.1.c.17. n.6. in fin. post Roder.in l.quoniam in prioribus.in declarat. leg. regn. in 2. dub. n.8. C. de inoffic.testam. fol.454. Alex.cons.25.n.2.4. & 17.lib.5. Dec. in c. prudentiam.col.4.de offic.delegat.vbi de cons. Bart.189. primo quaritur.lib.1.*

Quare etiam dicimus, quod si fundator ecclesiæ iussit dari patrono quotannis candelam in die Purificationis Beatæ Mariæ Virginis,
7 vel alio die, † si mortuo patrono plures filij remaneant, quamuis ad omnes ex iuris dispositione transeat iuspatronatus insolidum *c.1. vbi Glos. & alij de iurepatronat.* Non
8 tamen omnibus est danda candela, † sed alternis annis illa fruentur hæredes, exemplo eius, quod dicitur in *clem.2. de iurepatronat.* vbi, vt facilius prouideatur ecclesijs, non inconueniens reputatur patronos ipsos inter se posse liberè conuenire de Rectore ab eis alternis vicibus præsentando, quem *tex.* dicit notabilem *Roland.cons.80.n.30.lib.1. post Ias.in.l. stipulationes non diuiduntur. col.5. vers.extra glosam.ff.de verbor.obligationib.*
9 Et † ita fuisse pronunciatum in Senatu Neapolitano notat *Vincent.de Franch.decis.85. n.3.* vbi quod in primo anno est tribuenda candela primogenito, sequenti verò secun-
10 dogenito, † & sic de alijs, itaut primogenitus tamquam dignior pręferatur per *tex.in l.fin. ff. de fid.instrument.* & notat *Tiraq. de iure primog.in præfat.n.75.* & in materia iurispatronatus *Paul. de Citadin. de iurepatron. 6. p.q.3. vers. quinto si essent.n.5.* & omnia supradicta comprobat *Perez.de anniuersar.&*
11 *capellan. lib.1. c.17. n.5. fol.165.* † Et quando indiuiduum promissum alicui debeatur insolidū illius hæredibus latè *Brun. de augment. conclus. 10. n.12. 13. & 16. tom. 17. fol. 361. Boer. de custod. clauium. n.59. vsque ad 63. tom.16. fol.286.* Et de consuetudine Ciuitatis Neapolitanæ, vt diuidatur iuspatronatus pro rata vnciarum *Flau. Amendol. in addit.*
12 *ad Franc.decis.85.in fin.* † vbi quod si testator instituit duos hæredes vnum in quatuor vncijs, alium in octo, fiet diuisio alternis vicibus, itaut habens octo vncias debeat habere candelam duobus annis continuis, & habens quatuor vncias, habebit tantum vnam candelam in tertio anno, cum habens
13 octo fungatur vice duorum, † itaut præsentatus ab isto habente octo præferatur à præsentato instituto in quatuor, de quo etiam meminit *Lambert.de iurepatron. par.2.art. 24. quæst.1.*

Ex quibus sequitur, quod non potest agi ad aliquam deuolutionem contra Dominicum, cum præsupponatur aquilam fuisse solutam per alios, inter quos fuit diuisa emphyteusis de consensu Domini directi, cum sufficiat vnica solutio canonis, vt dictum est; Et quãuis idem Dominicus promiserit soluere vltra canonem ducatum vnum, Tamen non ex hoc intelligitur promisisse totum canonem, sed solum portionem ad ipsum spectantem,
14 & sic alternatim, prout de iure tenetur, † maximè, quia ex obseruantia subsecuta per annos trigintaquinque, & ex quietantijs factis, tam à primo Rectore, quàm ab alijs successoribus, apparet mentem contrahentium fuisse, vt solueret solùm pro canone ducatum vnum, cum tamen de aquila nihil fuerit dictum, quæ obseruantia est adeo potens in qualibet dispositione, vt videatur de nouo contractum inducere *Sim. de Pret. cons.179. n.27. post Aym.cons.101.n.4.& cons.211.n.8. Ludouic. conclus.38.col.23.in princ.illat.121.*
15 Præsertim † in contractibus emphyteoticis, in quibus magis ista obseruantia attenditur *Sim. de Pret. cons. 106. n. 68. post Alex. consil. 107. col. fin. vers. nec requiritur. lib. 2. Ludouic. d. conclus. 38. col. 23. in princ. illat.120.*

Et quamuis, vt dictum est Dominus se obligauerit singulis annis in die S. Ceciliæ vltra
16 canonem debitum, † pro augmento canonis soluere Rectori vnum ducatum, Tamen ista verba non inferunt, quod canon sit etiam debitus ab ipso Dominico, nam huiusmodi narratiua vltra canonem præsupponit quidem illum esse debitum, non autem disponit à quo debeatur, & per quem sit soluendus,
17 cum verba, quæ aliud præsupponunt † nihil disponant in præsupposito *Felin. in c. sedes. 15.col.11. ante med.vers.intellige tripliciter. in 6. declarat. de rescript. Rot. decis.23. de procurator. in antiq.& decis.108. n.3.par. 1.*
18 *diuersor.* † Maxime in contractibus, in quibus semper fit stricta interpretatio *l. quidquid astringenda. ff. de verbor.obligationib.*
19 *l. labeo. la 1. ff. de contrah. emption.* † Itaut verba impersonaliter prolata non obligent promittentem *auth. si quando. C. de constit. pecun.Ias.in l.vlt.§.fin.n.2. & ibi Dec.n.14. in 2. conclus. ff. si cert. petat. Gard. Mantic. de tacit. & ambig.conuentionib.lib.14.tit.29.*
20 *n.49. ad med.* † vbi quod procedit, quando impersonalitas stat in verbo obligatiuo, cum aliud esset, si consisteret in verbo executiuo tantum, nam tunc non vitiaretur stipulatio, videlicet si quis dixerit promitto, quod tibi dabitur, vel satisfiet, quia sanè intelligitur ab ipso promissore *Bart.in l.stipulatio ista. §.si quis ita.n.2. & ibi Ias.n.4.ff.de.verbor. obligat.* vbi de communi, & quod ita intelligitur *tex. in d.l.vlt. §. fin.ff.si cert.petat.*

Stante præsertim illa dictione debitum, quæ resoluitur cum suo relatiuo idest, quod de-

21 betur, † vel quatenus debeatur *Glos. in clem. 1. in verb. dignitatibus. in fin. & ibi Card. col. 9. de præbend.* vbi de participio pertinen-
22 tibus, quod resoluitur in relatiuum, † videlicet, quæ pertinent *Aym. cons. 293. n. 5. Alex. cons. 119. n. 3. lib. 1. & cons. 124. n. 6. lib. 2. post Bart. in l. cẽturio. n. 28. in fin. et ibi Ias. col. 16. ff. de vulg. & pupill. Idem Ias. cons. 55. col. pen. post princ. vers. confirmatur quia illud. lib. 3. & cons. 65. col. 2. ante med. vers. ista ergo sunt verba. eod. lib. Imol. in l. 1. ad fin. de condit. & demonstrationib. Rot. diuers. decis. 70. n. 8.*
23 *p. 1.* † vbi etiam quod importat conditionem inducendo qualitatem rei dispositæ *Rimin. Iun. cons. 591. n. 17.* cum alijs per *Aym. cons.*
24 *800. n. 16.* † Vnde prius erit probandum, quod ille canon esset debitus à Dominico *Roland. cons. 82 n. 28. lib. 2. Aym. d. cons. 293. n. 5.*

Quare sensus huiusmodi stipulationis erit, vt
25 vltra canonem debitum ab eo, † qui ad illius solutionem tenetur, Dominicus promisit soluere ducatum vnum, Præsertim quia semper est facienda interpretatio ad fauorem obli-
26 gati contra stipulatorem † *l. veteribus. ff. de pact. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verbor. obligation. c. licet causam. de probation. Alex. cons. 114. n. 3. in fin. lib. 3. Paris. cons. 81. n. 54. lib. 2. Ruin. cons. 59. n. 11. lib. 4.*
27 vbi quod maximè hoc procedit propter fauorem rei, vt in minus censeatur obligatus *l. semper in stipulationibus. de regul. iur. l. fauorabiliores. eod. tit. l. inter pares. de re iudicat. c. fin. eod. tit. l. arrianus. ff. de actionib. & obligationib.*

Maximè quia canon vnius aquilæ non erat debitus quolibet anno pro duabus partibus horti, vt apparet in prima concessione huiusmodi emphyteusis, in qua aquila fuit promissa pro domo, cum horto, & sic domus fuit principaliter considerata, hortus autem ac-
28 cessoriè ad domum † propter illam dictionem, cum, quæ denotat quandam accessionem, quidquid aliud sit in dictione, &, *l. 1. & 2. ff. de pecul. legat. §. si quis ancillas. instit. de legat. Abb. in c. querelam. 15. n. 6. de*
29 *simon.* † vbi de vendente villam, & iuspatronatus, quod tunc cẽsetur venditũ vtrumque principaliter, quidquid secus sit, quando venditur villa cum iurepatronatus *Idem Abb. in c. quanto. col. 3. de iudic. late Rocchus de iurepatronat. in verb. ipse vel is à quo. n. 48. vsque ad 52. fol. 41.* Adeo vt ex hoc talis canon dicatur debitus pro domo, non pro horto tantum, vnde multo minus pro duabus partibus horti, pro quibus partibus si Rector haberet vnam aquilã à Dominico, & aliam aquilam à Valentino, prout ab eo semper habuit pro domo, canon non esset auctus solum in vno ducato, vt fuit conuentum in instrumento celebrato cum Dominico, sed esset duplicatus in altera aquila vltra ducatum, quod non est dicendum tamquam sit
30 contra mentem contrahentium, † stante præsertim obseruantia, secundum quam semper fuit exacta vnica aquila à Valentino, & vnus ducatus à Dominico, quæ quidem obseruantia declarat istam dubietatem, vt etiam dictum est *supr. vers. ex quibus. n. 14. l. si de interpretatione. de legib. c. cum dilectus. de consuetud. Cephal. cons. 347. n. 32. Menoch. cons. 276. n. 19.* Cum etiam in casu nostro adsit tempus diuturnum triginta annorũ, quod
31 magis operabitur, † quamuis in tali obseruantia interpretatiua non requiratur temporis antiquitas, cum sufficiat ita aliquando fuisse obseruatum *Castr. cons. 347. quia circa donationem. col. fin. lib. 1. Aret. cons. 11. col. 3. vers. si tamen ex superabundanti. Socin. cõs. 111. col. vlt. vers. sed certè possumus dicere. lib. 1. Aym. cons. 118. n. 2. & cons. 201. n. 12. Dec. cons. 156. col. fin. & in c. cum m. ferrarien. col. 2. post med. vers. & ex supradictis infertur. de constitutionib. & cons. 441. præsens consultatio. n. 13. & in l. semper in stipulationibus. in fin. ff. de regul. iur. Alex. cons. 107. pro inuestigatione. n. 19. & 20. lib. 2.*
32 *Decian. cons. 51. n. 56. cum seq. lib. 2.* † vbi etiam quod ista obseruantia interpretatiua est fauorabilior, quam dispositiua, itaut illam debeamus sequi etiam impropriando verba *Socin. cons. 209. licet nulla. col. penult. in fin. vers. nono comprobo. n. 4. lib. 2. post Butr. in c. cum dilectus. col. 5. de consuetud.*

Et magis est locus excusationi caducitatis, cũ Dominicus semper soluerit ducatum vnum per eum promissum, & semper habuerit non solum probabilem, sed immo veram causam credendi, quod solutio aquilæ spectaret ad Valentinum possessorem domus, prout per
33 eum fuit soluta, † quæ probabilis credulitas sufficit, vt non possit dari de caducitate *Socin. in l. 4. §. cato. n. 148. vers. vltra doctores limita. ff. de verb. oblig. Corbul. de caus. priuation. ob non solut. canon. ampliat. 8. in*
34 *fin. n. 22. in 6. declarat. fol. 351.* Cum etiam stante ista bona fide excusetur emphyteota, qui cessauit partem canonis soluere *Bald. in l. pro hæreditarijs. n. 5. vers. vndecimo. C. de hæreditar. actionib. iuxta l. quamuis. vbi Socin. n. 4. ff. de condition. & demonstrationib.* & in proposito notat *Ias. in l. 2. n. 55. vers. limita tamen. C. de iur. emphyt. Alex. in l. in executione. §. item si ita. n. 5. ff. de verbor. obligationib. Corbul. de caus. priuation. ob nõ solut. canon. in fin. n. 27. declarat. 3. Dec. cons.*
35 *58. pro tenui. col. vlt. in fin.* vbi *Addit.* † extẽdit ad omnem iustam causam ob quam succurritur emphyteutæ *Ruin. cons. 150. lib. 1. Roman. cons. 166. in fin. vbi Mandos. in verb. quod sic. Alex. cons. 169. n. 10. lib. 2. & cons. 45. n. 4. lib. 5. Tiraq. de retract. conuentional. §. 1. glos. 2. n. 58.* Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, cum non simus in casu excusationis, nam verè non potest dici, quod adsit alia obligatio Dominici, nisi pro ducato cõ-
36 uento, † ob cuius solutionẽ est liberatus *l. si pupil-*

pupillas.ff.ad.leg.falcid.instit.quib.mod. tollit.oblig.in princ.Surd.cons.82. n.1. & cons. 385. n. 1. lib. 3. etiam si fiat alij, quam creditori, dummodo sit de eius mandato, vel ipse postea ratificet *Bart. in l. solutum. C. de solution.& in l.si liber homo.ff.de negot.gest.*

EPITOME.

Legitima filiorum in hæreditate matris quanta sit tam stante statuto Vrbis *lib.* 1.*c.*145. quam illo circumscripto. ¶ Filiæ exclusæ propter dotem, aut renunciationem quando computentur in numero filiorum, itaut legitima masculi sit portio totius hæreditatis, vel portio illius portionis, non secus ac si concurreret in successione cum filiabus. ¶ Et quid si est fauorabile masculis, vt computentur, vel quando esset damnosum. ¶ Et quæ opinio sit verior tam de iure, quam secundum praxim Rotæ Romanæ. ¶ Et quid in deportato, & fratre minorita, & iustè exhæredato, & in eo, qui habetur pro mortuo.

SVMMARIVM.

1 *Legitima filij quanta sit in hæreditate matris tam existente statuto Vrbis* lib.1.c.145. *quam illo circumscripto.n.2.*

3 *Filiæ exclusæ propter dotem, seu renunciationem computantur in numero filiorum, itaut legitima masculi non sit portio totius hæreditatis, sed portio illius portionis, non secus ac si concurreret in successione cum filiabus. Contrarium n.5.6.7. & 8. Sed est conclusio dubia, & potest vtraque defendi. n.9. & 10.*

4 *Deportatus, iustè exhæredatus, frater minorita, & qui habetur pro mortuo non facit partem, secus in filia exclusa propter dotem, quæ videtur habere partem suam, quamuis sit dotata in vno nummo.n.11.*

12 *Filiæ exclusæ augent numerum filiorum, itaut faciant transire legitimam illorum de triente in semissem, cum exclusio sit ad fauorẽ filiorum, ideo faciẽt partem ad commodum ipsorũ iuxta opinionẽ Rotæ, & n.15.*

13 *Filiã computatur in numero filiorum cum masculis perinde, ac si integraliter succederet, quando est fauorabile filijs, vt computetur, secus si eis esset incommodum. Amplia vt n.14.*

CAPVT DCLXXVI.

Decessit Siluia relicto Hortensio filio masculo, & Olimpia non nupta, & Clitia dotata, & in matrimonium collocata, & cum d. Olimpia sit instituta hæres vniuersalis ab eadem Siluia matre, contigit dubitari quanta sit legitima Hortensij in illius bonis, In quo casu si consideremus *statutum*
1 *Vrbis lib.1.c.145.in fin.* † disponens, quod filio deueniat tota hæreditas matris ab intestato decedentis, portio legitimæ Hortensij erit tertia pars totius hæreditatis Siluiæ, Circumscripto autem d. statuto Hortensius, & Olimpia non nupta succederent matri, cũ Clitia dotata nihil possit petere in hære-
2 ditate eiusdem matris † ex statuto *c.* 145. *lib.*1.& sic portio Hortensij pro sua legitima esset tertia medietatis totius hæreditatis, si autem sit habenda consideratio personę Clitiæ tamquam si non esset nupta, legitima Hortensij erit tertia tertiæ partis totius hæreditatis Siluiæ matris, quæ reliquit tres filios duas fœminas, & vnum masculum, vt dictum est.

Huiusmodi quæstio est multũ difficilis propter varias opiniones Doctorum, & prima facie
3 poterat dici, † quod filiæ exclusæ à statuto quando sunt dotatæ, vel exclusæ renũciatione propter dotem habitam computentur in numero filiorum, itaut legitima masculi nõ sit portio totius hæreditatis, quasi debeatur sibi integra hæreditas, exclusis filiabus, sed censeatur portio illius portionis, non secus ac si filius masculus cõcurreret in successione cum filiabus, prout hanc opinionem tenet *Bald.in l. vnic.§.in primo.col.2. C. de caduc.tollend.& in l.huiusmodi.§.si titio. & ibi Imol. ad fin. ff. de legat.1. Socin.cons.75. n.3.lib.3.Guid.Pap. decis. 295. & decis.599.* & de communi testatur *Dec. cons. 607. viso puncto & diligẽter.col.penult.in princ. n.15.*
4 vbi quod † recepta conclusio est, quod illi, qui pro mortuis habentur, non faciunt partem, prout est deportatus, & iustè exhæredatus, & frater minorita, aut similis, secus autem in filia, quæ excluditur à statuto respectu dotis, vel quæ renunciauit tamquam dote contenta, quia facit partem, cum videatur habere partem suam, etiam si fuerit dotata in vno nummo *Curt. Sen.* qui etiam de communi testatur *cons.5.astulphus pater. n.1. Socin.Iun. cons.25. col.1. lib.1.Cuman. cons.114.col.penult.Corn.cons.150.col.vltim. lib.1.* cum alijs quos late adducit *Gabr.* qui etiam testatur de communi *conclus. 2. n. 1. de legitim.*

Verum contrariam opinionẽ secuti sunt *Ang. Imol.& Castr.in l. plane.§.si duobus. de le-*
5 *gat.1.* † vbi volunt quod personæ filiarum exclusarum non considerentur perinde ac si non essent in rerum natura, itaut legitima masculorum sit tantum habito respectu ad ipsos masculos, & non ad fœminas exclusas deducta tamen dote ipsarum tamquam ære
6 alieno, † quod etiam sequitur *Aret. cons.19. col.1.Paris.cons.25.col.6.lib.2.& cons.36. n. 28.eod. lib.* vbi de magis communi *Io. Crot. in l. re coniuncti.col.46.ff.de leg.3.Afft.super*
7 *constit.regn.rubr.de success.filior.n.55.* † vbi quod ista est verior sententia, & magis æqua *Ruin. cons. 24. col.2.lib.1. & cons.52. col.5. lib.2.*

lib.2. & in successione matris, prout est casus
8 noster, † quòd ista opinio sit tenenda dicit *Castr. cons.287. quoniam fundamentum huius articuli.col.penult. post med.vers. prædicta in successione matris. lib.1. Gabr. de legitim.conclus.2.n.4.in princ.vers.ubi hoc tenet.* Alios consultò omitto, cum longum
9 esset omnes recensere, † Maxime, quia in hac quæstione ob eius difficultatem multi insignes Doctores dixerunt nescire pro qua parte deberent consulere, quasi in labyrinthum ingressi non potuerint reperire viam regressus, adeò intricatè locuti sunt scribentes, vt post *Fulgos.in auth. nouissima. C. de inoffic.testam.* dicit *Thesaur. decis.159.n.1.*

Quare ex istis videtur, quod posset defendi tam vna, quàm altera opinio, itaut non merea-
10 tur reprehensionem Iudex, † qui amplectatur istam sententiam, seu aliam propter auctoritates, & conflictus rationum, quæ in vtramque partem reperiuntur, vt concludit *Dec. cons.607. viso puncto & diligenter perscrutato. col. penult. ante med. vers. & post longam discussionem. n.15. in fin.* quod etiam dicit *Socin. cons. 150.* & refert etiam *Gabr. de legitim.conclus.2.n.5.in fin.*

Et quidem, si auctoritatibus, & rationibus esset inhærendum, prima opinio semper præuale-
11 ret, † quia filia non simpliciter excluditur per statutum, sed ita demum si fuerit dotata, vnde æquius est, vt faciat partem tamquam habeatur ac si succederet *Socin. cons.75.n.8. cum seq.lib.3.Paris.cons.53.n.75.lib.3.Gabr. de legitim. conclus. 2. n. 7. Decian. Cephal. Crass. Purpur. Alex. Ruin. Rimin. Cuman. Corn. & alij* de quibus latè *Thesaur. decis. 159. n.12.*

In prædictis tamen notandum est, quod *Rota* tenet, quod filiæ augent numerum filiorum,
12 itaut † faciant transire legitimam de triente in semissem, & illud, quod ipsis filiabus tollitur per statutum, accrescit masculis eorum legitimam impinguando, quamuis enim fœminæ excludantur à statuto propter masculos, Tamen talis exclusio est ad fauorem filiorum masculorum, vnde operatur, vt faciant partem ad commodum ipsorum *Paris. cons.53.n.75.lib.3. Cephal.cons.245.n.20.lib. 2.Decian. cons.21. n.46. lib.3. Franc. decis. 549.n.1.cum seq.Crass.in §.legitima.q.7.n.5. & 6. Honded.cons.1.n.81.& 105.lib.2.* & ita seruat *Rot. coram Sanctissimo Romana de Lante 1.Februar.1577. & coram R.P.D.Penia Anconitana legitimæ. 28. iunij 1606. & coram R. P. D. Pirouano Romana legitimæ*
13 *23. iunij 1617.* † Et sic ex istis patet, quod tūc filia computatur in numero filiorum cum masculis perinde ac si integraliter succederet, quando est fauorabile eisdem masculis, vt computetur, si vero esset incommodum filiorum, tunc non debeat computari *Io.Ant. Alexandr.cons.122. Paris.cons.53.n.75.lib.3. Gabr. de legitim. conclus.2. in fin.n.8.* cum
14 alijs de quibus in dictis decisionibus, † in quibus etiam additur, quod non obstabit filias esse à patre cognitas in testamento, & simul institutas cum masculis, quia neque hoc casu facient partē *Rimin. Iun.cons.31.n.74. & 75. Ruin.cons.17. n.6.lib.2. Paris.cons.54.*
15 *n.15.lib.2.* † & hanc opinionem esse de mente omniū testatur *Rot.coram R.P.D.Penia in d. Anconitana legitima. ad med.* 28. *iunij* 1606. *post Bero.cōs.138.n.13.et 18.lib.2.*cū alijs per *Aym.cons.966.n.9. Thesaur.decis.159.n.17.*

EPITOME.

Sententia an possit ferri ad soluendum damna, & interesse reseruata liquidatione. ¶ Simplex fides an faciat fidem, quāuis sit nobilium, & magnorum virorum. ¶ Et quando illius recognitio sit facienda in secunda instantia, licet de ea in prima non fit oppositum. ¶ Conducens equum, qui fuit sibi derobatus, an teneatur probare solum casum, & non culpam ipsius. ¶ Defectus iuramenti, quando sanetur per Summum Pontificem. ¶ Citationes & aliæ solemnitates iudiciales an requirantur in probatione casus, & naufragij, & similium, quæ occurrunt in itinere. ¶ Dominus quando obligetur ex facto institoris tā tacitè, quam expressè. ¶ Stabularius an videatur promittere equum saluum fore statim quod patitur illum in stabulo intromitti, quāuis non recipiat. ¶ Obligatus ad custodiam an possit conueniri tàm de facto familiarium, quàm extraneorum, & viatorum. ¶ Maritus an teneatur de rebus paraphernalibus vxoris statim, quod inducuntur in domum suam ipso sciente. ¶ Mandatum an sit præsumendum propter temporis antiquitatem. ¶ Testes producentis si fuerint contrarij, an possint per eum aliquorum dicta reprobari, & alia approbari. ¶ Confessio præpositi de recepto, quando noceat domino. ¶ Iura & probationes positæ ad partes an habeantur pro non productis. ¶ Procurator ad recipiendum an possit confiteri de recepto. ¶ Socius quando confitendo præiudicet socio.

SVMMARIVM.

1 *Damna & interesse veniunt ob pacta non seruata, quod erit pretium ipsius rei promissæ.*
2 *Interesse est liquidandum, ad hoc vt illius executio detur.*
3 *Sententia ad interesse, & damna potest ferri reseruata liquidatione.*
4 *Non licet recedere à propria confessione.*
5 *Confessio iudicialis, & iurata magis præiudicat, quamuis sit per verbum credo. n.6.*
7 *Culpa adscribitur ei, qui non cogitat quod potest euenire.*
8 *Simplex fides non facit fidem, præsertim obtenta*

obtenta parte non citata. n.9. Et quid in fide magnorum virorum, & nobilium, & doctorum. n.14.15.17. & 18.

10 *Defectus recognitionis adimit fidem scripturæ, licet in partibus non fuerit de ea oppositum, cum possit postea opponi in curia. n.11. etiam in allegationibus iuris. n.12.*

13 *Conducens equum ad vecturam, qui fuit sibi derobatus non tenetur probare, quod abfuit culpa ipsius, nisi fecisset iter insolitum, quia tunc teneretur de casu.*

16 *Præsumptio quod quis sit bonus non arguit, quod sit optimus, & omni exceptione maior, nisi probetur.*

18 *In probationibus non sanatur defectus iuramenti, neque per Papam, si expressus partium consensus non interueniat.*

19 *Solemnitates, & citationes non requiruntur in probatione casus, & naufragij, & similium quæ occurrunt in itinere. Intellige vt n.20.21. & 22.*

23 *Dominus tenetur pro facto institoris circa illud, ad quod præpositus est expresse, vel tacitè. n.24.25. & 26. Dummodo non excedat officium suum. n.33.*

27 *Stabularius videtur promittere equum saluum fore, statim quod patitur illum in stabulo intromitti, quamuis non recipiat.*

28 *Maritus tenetur de rebus paraphernalibus vxoris, eo ipso quo inducuntur in domum suam ipso sciente.*

29 *Obligatus ad custodiam tenetur tam de facto familiarium, quam extraneorum, & viatorum. Declara vt n.31. & 32.*

30 *Iter agentes non possunt repelli.*

34 *Mandatum est probandum, neque præsumitur per longinquitatem temporis.*

35 *Depositio testis debet suppleri quantum fieri potest, vt sibi non contradicat.*

36 *Testi vnico non creditur quamuis inducto à parte, tamquam sit consensum in persona non in dicto.*

37 *Testes producentis si fuerint contrarij, statur melioribus, cum possint aliquorum dicta reprobari, & alia approbari.*

38 *Repetitio testium est nulla, si examen fuit factum parte citata, & intimata iuxta statutum Vrbis.*

39 *Testes positi ad partes habentur pro non examinatis. n.40.*

41 *Mandatum est plenè, & clarè probandum, non autem per verba ambigua.*

42 *Verba dubia, & quæ possunt in duplici sensu accipi non releuant.*

43 *Confessio præpositi de recepto verisimilis nocet domino. & n.52. nisi velit contrarium probare. n.44.*

45 *Iacobus de Arena fuit venenatus propter cautelam datam suo procuratori, vt fateretur se recepisse pecuniam sibi solutam.*

46 *Mandatum restrictum ad recipiendum non dicitur seruatum per confessionem de recepto. & n.48.*

47 *Testes non admittuntur ad probandam confessionem numerationis, si capitula concernant veram numerationem.*

49 *Confessio adminiculata, & verisimilis probat etiam in casibus, in quibus aliàs non probaret. n.50.*

51 *Confessio extraiudicialis plene probat, si fiat parte præsente, & acceptante.*

53 *Socius confitendo præiudicat socio.*

CAPVT DCLXXVII.

EX confessione, de qua in actis, apparet, quod equus fuit datus in custodiam Pasquino, per quem etiam fuit assumpta cura associandi forensem conductorem, & eumdem equum reconducendi domino, habita, & recepta etiã mercede pro huiusmodi con-
1 uentione obseruanda, † Vnde cum illa non fuerit obseruata, ob non reconductionem equi, veniunt damna, & interesse, quod erit pretium ipsius equi *Alex. conf. 67. n.2. lib.2. Ruin. conf. 141. n 9. in fin. lib.1. Rimin. Sen. conf. 297. n.12. lib.2.* Dictum autem pretium
2 erit liquidandum, † & liquidatione facta debet sequi condemnatio, & executio *l. hæc autem. §.1. ff. ex quib. cauf. in possess. eat. Bald. conf. 165. lib.4. Natt. conf. 27. n.4. Aym. conf. 164. n.2. Rot. decis. 165. in fin. p.2. in recentiorib. & decis. 442. n.1. in fin. p. ead.* & latius *decis. 725. n.2. d. p.2.*

Quamuis etiã posset ferri sententia ad interes-
3 se, & damna, reseruata liquidatione † *Guid. Pap. q.405. n.2. Rebuff. in l. vnic. ad fin. n.57. C. de sentent. quæ pro eo quod inter. Bart. in l. si tertius. §. officium. in fin. vers. circa damna. ff. de aqua pluu. arcend. Rot. diuers. decis. 100. n.2. ad fin. p.1.* vbi quod ita seruatur de stylo Curiæ *Ias. in §. curare. n. 54. instit. de actionib.*

Et quidem in confessum partes iudicis non sunt, nisi in exequendo, cum habeatur pro
4 condemnato, & iudicato, † itaut à propria confessione non possit recedi *l.1. C. de confess. Roland. conf. 71. n.41. lib.2. Surd. conf. 151. n. 39. lib.2.* Maxime cum in casu nostro sit con-
5 fessio iudicialis, & iurata, † quæ magis præiudicat confitenti tamquam habeat vim sententiæ, & rei iudicatæ *Corn. conf. 44. col.1.*
6 *lib.4.* † etiam quod esset facta per verbum credo *Bald. in l. fin. in princ. col.1. vers. sed quid si tutor. C. arbitr. tutel. Surd. decis. 17. n.11. post Glos. in c. ex literis. de iureiurand. & in l.2. §. quod obseruari. C. de iureiur. propt. calumn. dand.*

Non obstat, quod forensis conductor equi deluserit Pasquinum, qui non potuit eum sequi velociter currentem, & calcaribus equum stimulantem, & prætereuntem hospitiũ Sermonetę, vbi debebat de sero hospitari, & non vlterius progredi, Quia hoc est imputandum Pasquino, qui non debebat assumere custodiam

diam equi, si non putabat posse huic casui
7 occurrere, † tamquam ista sæpissimè eueniant, & culpa illi adscribitur, qui non cogitat, quod facilè potest euenire, cum debuisset prospicere, quod hoc accidere posset *l. qui bona. §. cum inter. & l. in hac. ff. de damn. infect. Alex. conf.52.col.6.lib.2. Aym. conf. 170. n.11. Surd. conf.391. n.43. & 44. lib. 3. & conf.365.n.30.eod.lib.*

Et quatenus etiam huiusmodi casus non esset Pasquino imputandus, Tamen de eo debet constare, cum excusationes per eum adductæ nihil faciant, & diligentiæ exhibitæ coram Potestate Sermonetæ, ac coram alijs, de quibus in processu, non releuant, † cum simus
8 in simplici fide, quæ non facit fidem *auth. si quis in aliquo. C. de edend. Decian.conf.51. n.96.lib.2. Abb. in c. sicut nobis. de sent. ex-*
9 *communicat.Guid.Pap.decis.19.n.2.* † Maxime, quia fuit obtenta parte non citata *Rot. Ianuens.decis.76.n.11.*

Cum præsertim dictæ fides non sint recognitæ, prout requiritur, nã alias sine recognitione
10 nihil probant, † tamquam sine ea remaneant priuatæ scripturæ, quæ nullam fidem faciunt *c.2. de fid. instrum. l.instrumenta. C. de probation. Oldrad.conf.1.n.3.Rot.decis.143.n.3.*
11 *p.2.in recentiorib.* † vbi etiam, quod hoc procedit, quamuis in partibus non fuerit oppositum de recognitione, cum etiam isto casu defectus recognitionis iurium possit opponi in Curia *Rot. corã Card.Palaotto Cremonen. prioratus. 30. Octobris 1561. & coram R. P. D. Manzanedo Carthaginen. translationis*
12 *pensionis.19.iunij 1606.* † Et passim admittitur oppositio, quod iura non sint in forma probanti post sententiã in allegationibus iuris *Rot.corã R.P.D.Sacrato Bracaren. iurispatronatus de Petronillo.28.Nouembris 1601.* cum alijs in *tractat. de clausul. p.1. clausul. 54.n.9.* de quo tamen *Aym.conf.150.n.2.*

Nec facit conclusio *Card. Thusc.400. in verb.*
13 *mors. n. 18.* Quia nihil aliud firmat, † nisi quod cõducens equum ad vecturam, qui fuit sibi derobatus, nõ tenetur probare, nisi quod armigeri illũ abstulerunt, absq; eo, quod probet suam culpã non adfuisse, nisi fecisset iter insolitum, quia tunc teneretur de casu, cum aliàs non teneatur *Felin.in c. postulasti.14. col.3. in princ.vers. quidam fuit spoliatus.n. 8. ad med. de for.compet.* & late etiam ponit *Stracc.de naut.& naufrag.p.2.n.6.fol.127.*

Ista quamuis admittantur, tamen nihil obstant in facti specie, de qua agimus, Nam nullibi constat in processu de huiusmodi derobatione, & de casu prætenso, & diligentiæ exaduerso exhibitæ nihil probant, cum simus in simplici fide, quæ non facit fidem, vt dictum
14 est *supr.n.4. & 5.* † Et licet ista regula limitetur exaduerso in fide nobilium, & Prætorum, seu Doctorum iuxta *Decian. conf.51. n.101.lib.2.* Nihilominus ista limitatio non subsistit, quia *Decian.* loquitur secũdum doctrinam *Felin.in c. super his.16.col.vlt.n.19.*
15 *de accusat.* † vbi ponit multos casus, in quibus cessant solemnitates iuris, quando essemus in personis integræ, & optimæ consciẽtiæ, & sanctitatis, quæ sanctitas esset probanda, cum præsumptio, quod quis sit bo-
16 nus, non militet, quod quis sit optimus, † & omni exceptione maior, nisi probetur *Socin. conf.274.n.10.lib.2. Purpur.in l.admonendi. col.26. ad med. n.165. & ibi Rip.n.104. de iureiur. Neguf.de pignorib.2.membr.5.par. n.47. tom.6. p.1. fol.230. Caualcan. decis.27. n.17. in fin.Mandos.conf.97.n.3. Rot.diuers. decis.474.n.6.p.1.Card. Mantic. de tacit.& ambig. conuent. lib.22. tit. 10. n. 17. & 18.* dixi *supra c. 537.*

Cum etiam *Decian.* præsupponat dictas fides esse iuratas, vt dicit *d. conf.51.n.101. cum*
17 *seq. lib.2.* † quod iuramentum non adest in casu nostro, itaut sine illo non possit alicui adhiberi aliqua fides quantumuis nobili, & priuilegiato, & habenti liberum arbitrium *Decian.conf.93.n.31. lib.2.* iuxta *clem. sæpè. de verb. significat. Bursat.conf.192.n.28. &*
18 *29.lib.2. Cephal.conf.294.n.33. lib.2.* † Adeo vt neque per Papam sanetur iste defectus iuramenti in probationibus, nisi expressus cõsensus partium intercedat *Crescent. decis.4. alias 35. n.3. vsque ad 6.de testib. Vestr.in prax.lib.6.tit.2. n.8. post Abb. & Host. in c. nuper. de testib. Felin. in c. tuis. col.3. n.11.*
19 *eod.tit.* † Immo neq; assertio magni viri etiam iurata facit aliquam probationem, neque semiplenam, sed solum præsumptionem *Abb. in c. cum olim. in 3. notab. de dolo & contumac. Lancellott. de attentat. limit.30.n. 23.tom.5. fol.419.*

Neque obstat, quod simus in casu priuilegiato
20 eorum, quæ occurrunt in itinere, † in quibus proceditur absque solemnitatibus *Bart.in l.2. C.de naufrag. Mascard conclus.635.p.2. fol.32.* Quia ista opinio procedit, quando essemus in examine faciendo alicuius casus, vel naufragij contingentis in longinquis, &
21 remotis partibus, † tunc enim remitteretur citatio, quæ licet nõ interueniret, non tamen annullaret processum, de qua longinquitate non constat, cum simus in loco vicino non excedente viginti milliaria, Ita declarat *Marsil. sing. 24. clarum est in iure. n.1. & 2.Corset.sing.371.in loco vbi aliquis.alias 18. in verb. testis. n.1.* vbi quod debet esse multum de longinquo *Io. de Anan. in c. excommunicationi. col. antepenult. de raptor. Dec. conf.82. viso processu. col.vlt. in princ.vers. non obstant allegata in contrarium. Præposit. in c. rhodiæ. 11.distinct. Stracc. de naut.nauib.& naufrag. p.2.n.7. fol.127. Rebuff.de nominationib.q.13.n.4.tom.15.p.2. fol.318.*

Et sufficit, quod remittatur vna solemnitas citationis, non tamen quod alia substantialia
22 omittantur, † cum non debeant concurrere tot specialia, itaut in reliquis conueniens pro-

probatio sit facienda, vt per *Corsett. sing. 371. n. 1.* vbi ita intelligit *l. scire etiam oportet. 15. §. sufficit autem intra constitutum tempus. ff. de excusationib. tutor.*

Restituto equo & per cōductorem remisso post multos dies, & partibus hinc inde concordatis tam super expensis, quàm super damnis, & alijs prætensionibus, contigit iterū dubitari pro eiusdem equi amissione, cum enim fuisset consignatus stabulario, & non reperiretur in stabulo, agebatur contra eum ad illius restitutionem, Et quidem probatur consignationem equi fuisse factam illi, qui fuit præpositus stabulo ab ipso domino hospitij,
23 vnde † cum modo equus non inueniatur, tenetur Dominus pro facto sui institoris *Bald. in rubr. C. de cōstit. pecun. n. 10. Alex. cons. 44. n. 5. & 11. lib. 2.* Nam qui patitur aliquem
24 videtur † illum præponere *Bart. in l. 1. §. magistrum. n. 2. ff. de institor. act. & cons. 79. n. 2. lib. 1.* & regulariter dominus tenetur de facto institoris circa id, ad quod præpositus est
25 expresse, † vel tacitè *Idem Bart. in l. quicunque. §. non tamen. ff. de institor. act. Rot. Genuens. decis. 14. n. 1.* & eo ipso quod quis exer-
26 cet officium domino sciente † videtur illum præponere *Bart. in l. 1. §. familiæ nomen. in fin. ff. de publican. & vectigalib.*

Amplius neque aliqua specialis consignatio equi requiritur, cum stabularius videatur promittere equum saluum fore, statim quod patitur illum intromitti in stabulo per ho-
27 spitem, † qui si post talem immissionem alibi vadit, & cum reuertitur, non inuenit equū ibidem dimissum, tenetur hospitalarius etiā si ei nihil dixerit, & etiam si ibi noluisset hospitari de sero, Ita in terminis concludit *Bald. in l. 1. §. recipit autem. in princ. ff. naut. caupon. stabular. vt recept. restit. & in l. si certi iuris. n. 3. vers. & hæc faciunt. C. locat. Rimin. Sen. cons. 391. n. 2. lib. 2. Bonifac. de Vitalin. de malefic. tit. de furt. aduers. naut. n. 3. & 4. Anchar. q. 61. n. 3. lib. 1. late Caball. resolut. 70. n. 5. vsque ad 10. fol. 135. Calefact. in decis. crimin. Rot. Senens.* posit. *post 2. vol. cons. crimin. diuers. decis. 6. n. 3. Bertaz. cons. crimin. 68. n. 1. & cons. 161. n. 9. & 13. Bonacost. de equis. quæst. 371. Marsil. cons. 23. n. 7. & 8. vers. & pro prædictis etiam facit. col. 2.*
28 Vbi ampliat ad maritum, qui tenetur de rebus paraphernalibus vxoris, statim quod inducuntur in domum suam eo sciente *Alber. in rubr. ff. naut. caupon. stabular.* iuxta *l. sed si ego. §. dotis autem causa. ff. de iur. dot.*

Quæ procedunt propter rationem custodiæ, ob quam non solum tenentur de suo facto, &
29 familiarium suorum, † sed etiam de facto extraneorum, & viatorum *l. 1. §. caupo. ff. furt. aduers. naut. Anchar. q. 61. n. 7. & 8.*
30 *p. 1.* quamuis enim tales personæ † non possint repellere iter agentes *d. l. 1. §. fin. ff. furt. aduers. naut. l. licet. 6. §. in facto. ff. naut. caupon. & stabular. vt recept. restit.* Tamen ex quo videntes immissionem nihil dixerunt,
31 æquum est illos teneri, quasi non contradicendo cēseantur approbare custodiam, ideo debēt protestari se nolle teneri ex facto viatorum, & extraneorum, cum aliās non facta hac protestatione subeant periculum quo ad omnes *Glos. in l. 2. in verb. sicut. ff. naut.*
32 *caupon. & stabular.* † & ita concordando opiniones concludit *Bonifac. Vital. de furt. aduers. naut. n. 4. Bertaz. cons. crimin. 68. n. 1. & ibi Claud. in addit. lib. 1. Anchar. q. 61. n. 7. & 8. Caball. resolut. criminal. cas. 70. n. 9. vers. & ità hanc contrarietatem.*

Non obstat, quod non teneatur dominus, cum
33 prætēdatur, quod præpositus stabulo † acceperit equum ad effectum illum transmittēdi ad ciuitatē Tiburtinam, itaut per susceptionē huiusmodi oneris excesserit officium suū
34 quo casu nō potest cōueniri dominus, † Quia ista prætensio non probatur, cum enim consistat in datione mandati, illud concludenter est probandum, cum alias numquam præsumatur etiā quod adesset lōginquitas tēporis *Bald. in l. 2. C. si ex fals. instrum. & in l. 1. oppos. 1. C. de reb. alien. non alienand. Aym. cons. 266. n. 9. & cōs. 317. col. 1. Ceph. cons. 65 n. 16. lib. 1. Socin. Iun. cons. 56. n. 1. lib. 1. Albens. cons. 67. n. 10. lib. 1. late Surd. cons. 28. n. 81. lib. 1. Menoch. cons. 9. n. 79. Bertrand. cons. 200. n. 9. lib. 3. p. 2. Cagnol. in l. velle. n. 18. cum seq. ff. de regul. iur. Cott. in memorabilib. in verb. mandatum. vers. an autē. Osasc. decis. 175. n. 4.*

Neq; potest præsumi tale mandatum ex depositione secundi testis repetiti, Quia illa debet reduci ad concordiam cū prima depositione, in qua dixit, quod institor dixerat se remi-
35 sisse equum ad ciuitatem Tiburtinam, † vnde non ex hoc infertur, quod habuerit in mandatis istam remissionem, & depositio testis debet suppleri, quantum fieri potest, vt non sibi cōtradicat *Alex. cons. 43. n. 35. lib. 4. Dec. cons. 495. pro resolutione. n. 5. & cons. 342. in causa partus. n. 5. Curt. de testib. conclus. 60.*
36 *n. 113.* Cum etiam talis testis sit vnicus, † cui non creditur quamuis sit inductus à parte, tamquam sit consensum solum in persona, non in dicto *Felin. in c. veniens. col. fin. n. 19. vers. tertio in quantum. de testib. post Bald. in l. 3. col. 2. n. 8. vers. sed dubitatur de vno. C. de reb. credit. Rot. corā R. P. D. Penia Tullen. monasterij S. Mansueti. 27. ianuar. 1597.*
37 Itaut † si testes producentis sint contrarij, stetur testibus melioribus, cum hoc casu possint aliquorum dicta reprobari, & alia approbari *Bald. in l. eius qui in prouincia. col. 6. in princ. vers. veritas est. ff. si cert. petat. Alex. cōs. 4. n. 20. lib. 2. Rol. cons. 36. n. 12. lib. 2. Surd. cons. 119. n. 21. lib. 1. Bero. cons. 130. n. 18. lib. 2.*

Cum etiam examen, & repetitio testium fuerit facta contra formam statuti *Vrbis. c. 74.*
38 *lib. 1.* in quo disponitur, † quod testes examinati parte citata, & intimata non possint repeti,

peti, Vnde receptio, & repetitio fuit nulla *l.non dubium. C.de legib. Bald.in l.executorem. C. de execut. rei iudic. Surd. consf.*186. *n.*19. *lib.*2. Ideo bene per Iudicem fuit man-
39 datum eosdē testes poni ad partes,† quo stāte nihil probant, cum non sint de actis, nec eis est adhibenda fides, tamquam sit iudicandum secundum acta, & probata *l. illici-*
40 *tas. ff. de offic. præsid.* † prout regulariter testes positi ad partes habentur pro non examinatis *Surd.consf.*311.*n.*74.*lib.*3.

Neque est facienda vis in alijs verbis prolatis per Bartholomæum stabulario, cum fuerint per modum interrogationis ad eliciendam confessionem equi eidem consignati, nam eum interrogans dixit, si remisit equum ad Tiburim, prout idem testis in primo suo examine deponit de huiusmodi actu interroga-
41 tionis, non autem mandati, Vnde tamquam simus in verbis ad alium finem emissis non dicitur constare de mandato, quod plenè est probandum, & non per verba ambigua *Surd. consf.*28.*n.*81.*lib.*1. Cum ambiguum verbum,
42 quod potest in duplici sensu accipi † non releuet *Idem Surd. consf.*379.*n.*15. *&* 16.*lib.*3. *Marsil.in rubr. C.de probation.n.*354.

Et talis confessio facta à præposito stabuli, quod receperit equū præiudicat Domino eiusdem stabuli, qui illum præposuit, quia cum sit de negotio ad ipsum pertinēte, & de facto pro-
43 prio, & ad quod fuit præpositus, † & est verisimilis, & absque fraude, nocet domino *l. quæro an si seruus.*58. *§.vlt.vbi Glos.in verb. credendum. ff. de edil. edict.* vbi quod *tex.in l. fine.* 9. *ff.de interrogat.action.* procedit in confessione de facto alieno *Glos. in l.*2. *§. si absens. in verb. vel iudicio. ff. si ex*
44 *noxal. caus. agat.*† vbi quod statur tali confessioni, nisi dominus velit contrarium probare *Castr.consf.*34.*ego paulus.n.*2.*&* 3.*lib.*1. latè *Natt.consf.*543. *n.*6. *vsque ad* 11. iuxta *Glos.in c.dudum. il* 2.*in verb.de veritate.ad med.versf. sed non credo quod deberet. de elect.* & ita seruari in praxi testatur *Zas. in l.*2.*in fin. versf.ego in intellectibus meis. ff.si*
45 *cert.petat.* † vbi etiam refert quod *Iacob. de Aren.* solemnis doctor fuit intoxicatus à suis creditoribus, qui vsus fuit hac cautela, vt suus procurator, qui habuit pecuniam non diceret se recepisse, sed fateretur de recepto, vt eosdem creditores deluderet; & ita etiam cōcludit *Ias. in l.duobus reis.in princ. n.*5.*vsque ad* 9.*ff.de iureiurand.* vbi testatur
46 de communi, † subdens, quod contrarium tenentes loquuntur, quando mandatum esset ad recipiendum, tunc enim tamquam restrictum ad receptionem non potest seruari per æquipollens, neque per confessionem, prout etiam, quando quis se restrinxisset capitu-
47 lando de vera numeratione, † nam tunc non admitterentur testes probantes de confessione numerationis *Speculat. de teste. §.*1. *versf. sed pone egi. Glos. & Bart. in l. si duo. §. idem iulianus. de iureiurand.*

Ideò non opus est disputare an procurator confitendo præiudicet Domino, cum omnes Doctores, qui tenent negatiuam opinionem, quod illi non præiudicet, solùm loquan-
48 tur, † quando mandatum fuit restrictum ad recipiendum, tunc enim non sufficit confessio de recepto, vt dictum est ex *Ias. in d. l. duobus reis. in princ. n.*5. & late etiam comprobat *Cephal. consf.*101. *n.*8. *&* 18. *vsque ad* 30.*lib.*1. cum alijs per *Doctor.in l.*2.*§.creditum. ff. si cert.petat.*

Et magis in casu nostro præiudicabit Domino talis confessio, quia testes non solùm probāt, quod simpliciter fassus est receptionē equi, sed etiam addunt, quod statim discessit equitans sequendo Chiodarolum, cui fuit ab eo consignatus dictus equus ad effectum illum
49 recuperandi, † ex qua depositione apparet, quod confessio est verisimilis, & adminiculata, quo casu magis probat cōtra dominum *Glos.in c.dudum. il* 2.*in verb. de veritate.ad med. de election. Parisf. in c.fin. n.* 54. *versf. tertia conclusio. de præscript. Card. Seraph.*
50 *decisf.*442. *n.*2. † Prout regulariter confessio, quæ alias non præiudicaret, si est verisimilis, præiudicat *Aym.consf.*202.*n.*48. *post Salic. in l. si mater. C. de contrah. empt. Dec. consf.*96. *viso puncto & consideratis obiectionibus. col.* 2. *in fin. versf. nec obstat quod talis confessio. n.*3. *Ruin. consf.*142. *n.*4. *lib.*1. *Mobedan.decisf.*12. *de confess. Achill.decisf.*1.*eod.tit.*

Et talis confessio licet sit extraiudicialis, tamen plenè probat, quia fuit facta præsente,
51 &† acceptante parte coram duobus testibus, qui sunt contestes de loco, & tempore *Cyn. in l.vnic.q.*6. *C. de confess. & ibi Salic.in* 18. *opposit. & in l.iubemus.C.de liber.caus.Alex. consf.*20.*n.*1.*lib.*4. *& consf.*111.*n.*7. *vbi Addit. in verb.acceptata.lib.*3. *Marsil. in l.de vnoquoque. n.*155. *de re iudicat. Bald. in auth. nouo iure. in fin. C. de pen. iudic. qui mal. iudicau.*

Et omissis istis generalibus confessio institoris
52 præiudicat domino, vt in specie † concludit *Cephal.consf.*101.*n.*4. *&* 34 *lib.*1. iuxta *l.fin. C.de institor.action.* Quod etiam in casu nostro magis est dicendum, quia præsupponitur stabularium non solum esse præpositum,
53 & institorem, † sed etiam socium, cuius confessio præiudicat socio *Rot.Genuensf.decisf.*1. *n.*1.*in princ.post Bart.in l. penult.ff.de duob. reis. Ang.in l.ex duobus.ad fin. versf. adde nisi fiat. ff.eod.tit.*

EPITOME.

CONclaue, seu Porticus an cedat illis domibus; ad quas adest accessus quamuis in totum sustentaretur in parietibus alterius domus. ¶ Loca publica, quæ dicantur tam quando fructus ex eis percipitur, quàm non. ¶ Testes deponentes super dominio an debeant

beant reddere causam scientiæ, quamuis non interrogati. ¶ Possessio quando probetur ex locatione contra tertium. ¶ Locus publicus quomodo sit probandus. ¶ Et an sufficiat, quod per illum publicè transeatur, & quod memoria in contrarium non extet. ¶ Testes, qui habent assistentiam iuris communis an præferantur alijs.

SVMMARIVM.

1 *Loca publica dicuntur, quæ sunt in publico vsu, ex quibus nullus fructus percipitur, vt forus, & platea, & illa quæ sunt in reddítu, vt molendina, & prædia. n.2.*

3 *Conclaue seu porticus cedit illis domibus ad quas adest accessus, quamuis in totum sustetaretur in parietibus alterius domus. n.4.*

5 *Testes qui habent assistentiam iuris communis præferuntur.*

6 *Testes deponentes super dominio alicuius debent reddere causam scientiæ, licet non interrogentur. n.7. Declara vt n.8.*

9 *Possessio non probatur ex locatione contra tertium, qui possidet, secus si possessio erat vacans. n.10.*

11 *Locus publicus ex quibus actibus probetur, & an sufficiat, quod per illum publicè transeatur. n.12.*

13 *Depositio testis regulatur à ratione, quæ si appareat falsa, reddit nullam depositionem.*

14 *Testes non probant locum esse publicum propter transitum publicum, nisi etiam probetur, quod fuerit vsitatus pro loco publico tanto tempore, cuius memoria in contrarium non extet.*

15 *Tempus immemorabile non probatur, nisi testes deponant, quod communis opinio est memoriam non extare.*

CAPVT DCLXXVIII.

LOca publica dicuntur duobus modis, nam aliqua sunt in publico vsu, ex quibus nullus percipitur redditus, vt forum, siue
1 platea, † Aliqua verò non sunt in vsu publico, sed in pecunia, & redditu populi, vt molendina communia, vel fundi ciuitatis, vel similia bona vniuersitatum *l. sed celsus filius. 5. in princ. & ibid. Glos. in verb. pecunia. & in verb. campus martius. Bald. in princ. ff. de contrah. empt. Balb. de præscriptionib. p.6. in princ. n.5. col.3. vers. quam conclusionem limita. fol.543.*

In casu autem nostro nihil fuit probatum per
2 Communitatem, quod Porticus, † de quo agimus, sit locus publicus, & quod ad eam spectet vno, vel altero ex supradictis modis, Immo ex planta, de qua in actis, apparet hinc inde in dicto porticu adesse domos particularium dominorum, quod facit, vt conclaue,
3 seu porticus cedat illis domibus, † ad quas adest accessus, & præsumatur esse in illorum dominio, quamuis etiam in totum sustentaretur in parietibus alterius domus *l. quod conclaue. 47. vbi Castr. in princ. Ang. n.4. Imol. n.2. & 3. Bald. in princ. Cuman. n.1. Rom. n.2. ff. de damn. infect. Capoll. de seruitutib. vrbanor. prædior. c.44. n.7. post med.*

Et quamuis hoc sufficeret tamquam fundatum in iure communi, tamen vltra illud adsunt
4 etiam testes, † qui deponunt talem porticum esse communem dominorum stantiarum ibidem existentium, & ad eos spectare, & pertinere, cum etiam in eodem porticu adessent scalæ, per quas domini domorum ingrediebantur, & egrediebantur, quod magis designat locum esse priuatum, non publicum, adeo vt stantibus huiusmodi depositionibus concordantibus cum iure communi, quod præsumit dominium esse eorum, qui ex dicto porticu habent accessum ad suas domos, vt dictum est, magis sit credendum talibus te-
5 stibus, qui etiam omnibus præferentur tamquam illis ius commune assistat, & cum eo concordent *Bald. in l. ob carmen. §. fin. ff. de testib. Innoc. in c. auditis. & ibid. Abb. col.4. de præscriptionib. Anchar. cons.254. in quæstione presbyteri. ad fin. & cons.189. tribus de causis. Dec. cons.448. vis tota proposita. n.11.*

Non obstant testes ex aduerso examinati, Quia per eos nullum dominium probatur ad fauorem Communitatis, nõ enim sufficit, quod dicant illam dominam esse porticus, de quo
6 agimus, † cum debeant etiam rationem reddere, quamuis non sint interrogati, nam dominium est magis iuris, quàm facti, & ideò an quis sit dominus, necne, est potius iuris, quam facti, vnde in his, quæ sunt iuris, talis
7 enunciatio non dat, neque tollit, † quare est probanda causa dominij consistens in facto per legitimam consequentiam titulorum, contractuum, traditionum, & possessionum, cum alijs requisitis in huiusmodi probationibus *Aym. cons.61. n.5. & cons.157. n.6. Alex. cons.182. n.1. & 2. lib.7. Oldrad. cons.311. allegationes. col.3. vers. præterea. Bald. cons. 166. à libello. in fin. lib.4.*

Præsertim quia in casu nostro agitur de domi-
nio porticus principaliter, tunc enim requi-
8 runtur efficaciores probationes, † quidquid aliud sit, quando incidenter de eo tractetur *l. sicuti. §. si quæratur. ff. si seruit. vendic. Bart. in l. si quis in suo. ff. de condit. institut. Abb. in c. cum ad sedem. de restitut. spoliator. Albens. cons.67. n.6. Menoch. de retin. possess. remed. 5. n.132. & de recuper. possess. rem.15. n.32. & 33. Surd. cons.1. n.66.*

Amplius neque est probata aliqua prætensa possessio huiusmodi porticus per Communitatem, Testes enim dum deponunt de locatione ad effectum exercendi macellum non
9 probant aliquam possessionem, † cum ex locatione non probetur possessio contra tertiũ, qui possidet, prout probatum fuit, quod domini domorum existentium in dicto porticu pro-

propter accessum, quem ibi habent, illum dicuntur possidere, cum illis cedat talis porticus, vt supra ostensum fuit, Vnde in eorum præiudiciũ nihil facit talis locatio, aut
10 pensionis receptio, † quidquid aliud sit quãdo possessio esset vacans *Glos. in c. bonæ memoriæ.51.in verb.vnam procurationem. de appellat. Corn.cons.6.in præsenti disceptatione.n.4. vers. & si dicatur. lib.3.& cons.315. n.3.vers.præterea dato.lib.4. Boer.decis.105. n.15. & decis.239.n.5. col.7.post med. vers. & pro hoc facit. Bero.cons.49.n.2.& 19.lib.3. Abb. in c.cum venissent.col.3.n.12. vers. & per hoc solue. de restitut. spoliatur. Calcan. cons.36.n.2.vers.& licet dicatur. Felin.in c. inter dilectos.6.col.5.post princ.vers.nota per locationem.n.8.& ibi Bald.col.penult.in fin. vers. per instrumenta. de fid. instrum. Affl. decis.325.n.1.& 2.*

Maximè, quia testes non concludunt Porticum esse locum publicũ, dum quærunt describere actus ibidem gestos, videlicet quod homines Moriconi sunt soliti congregari in dicto loco ad pertractandum negotia publica, & priuata, & ex eo, quod portantes res venales ad terram Moriconi illas ibidem exonerauerũt,
11 & vendiderunt, † Etenim ex istis actibus non concluditur locum esse publicum, cum hæc omnia etiam possint geri ratione amicitiæ, & permissionis, non autem iure proprio hominum ibidem se congregantium, & res venales exonerantium, tamquam non sufficiat ad faciendum locum publicũ, quod per eum publicè eatur, & per totum mundum transeatur, quasi possit etiam esse priuatus, non obstante isto communi transitu *l.1.§.summa cum vtilitate.ff.de his qui deiecer. vel effuder. Matthesil. singul. 92. Ioan. de Amic. cons.1.n.27. Bursat. cons.235. n.16. & cons. 409.n.2. Menoch. cons.448.n 9.lib.5. Rimin. Iun.cons.626.n.1. & 2. lib.6. Bertazol. cons. crimin.470.n.3. vsque ad 8. lib.2. Surd. de-*
12 *cis.42.n.3.& 4.* † vbi ex hoc notat, quod non dicitur quis occupasse locũ publicũ, quando non aliter constat illum esse talem, nisi quia per illum publicè homines conueniunt, transeunt, & congregantur *Capoll. de seruit. rusticor. prædior. c.3.de seruitut. via.n.18.fol. 253. Bursat.cons.409.n.2.*

Cum igitur dictum testis reguletur à ratione, si ex ea appareat esse inconueniens, propte-
13 rea quod sit reddita ratio falsa, † vel non concludens, neque eius depositio est vera, nec aliquid probat *l.cum talis.ad fin.de condition.& demonstrat. Bald.in l.solam. C.de testib.* & ita in proposito nostro notat *Io. de Amic.cons.1.n.23. & 24.* iuxta *l.2. §. circa. ff.de dol.mal. & met.except.*

Immo etiam in casibus, in quibus staretur testibus deponentibus de loco publico propter
14 publicum transitum, deberet probari, † quod fuerit vsitatus pro loco publico tanto tempore, cuius memoria in contrarium non extat *l.via vicicinales.ff. de loc. & itiner ib. public.Alex.cons.177.n.6.& 7.lib.6.Bertazol. cons.crimin.470.n.5.lib.2.* Nullus autem testis partis aduersæ probat de isto tempore
15 immemorabili, † cum ad hoc probandum deberent deponere, quod communis opinio est memoriam non extare *l.si arbiter.ff.de probationib. Bart. in l.2. §. item labeo. in fin. ff. de aqua pluu. arcend. Innoc. in c.veniens. de verbor. significat.* & ita in specie casus nostri notat *Alex.cons.177.n.7.lib.6.*

EPITOME.

Executio contractus iurati cum obligatione camerali, an retardetur sub prætextu vsurariæ prauitatis. ¶ Solutiones anticipatæ an admittantur in censibus, societatibus officiorum, locationibus, stipendijs, salarijs, & similibus dispositionibus. ¶ Et quando in eis dicatur commissa vsura, & possit aliquod mutuum virtualiter considerari. ¶ In societate officij, quando dicatur dominium pecuniarum in socium translatum, quamuis incontinenti fiat restitutio partis illarum pro solutione fructuum. ¶ Et quando illa possit fieri ad sex menses, vel ad annum, vel ad biennium, & longius tempus, & pro dicto tempore fructus licitè recipiantur anticipatè. ¶ Consuetudo an conualidet contractum vsurarium. ¶ Et quando ad eam recurratur stante vsu difformi. ¶ Fœneratores numerantes centum an possint incontinenti retinere duodecim pro vsuris vnius anni. ¶ Pactum de non petendo sortem an inducatur per solutionem anticipatam fructuum. ¶ Et an talis assecuratio sit habenda pro emptione, & venditione. ¶ Societas officij an sit mutuum, vel contractus innominatus. ¶ Et quando in ea adsit implicita locatio, & conductio, & committatur vsura. ¶ Iustitia contractus an sit metienda ab euentu. ¶ Donatio facta eodem tempore cum societate officij, quando sit correspectiua. ¶ Dictiones vltra, & vlterius an idem significent. ¶ Et quando implicent, continuent, & repetant præcedentia, & faciant vnumquodque eodem iure regi. ¶ In contractibus correspectiuis, & innominatis an cadat vsura.

SVMMARIVM.

1 *Executio contractus iurati cum obligatione camerali non retardatur per appellationem maxime in societatibus officiorum.n.2.Amplia quamuis prætenderetur vsurarius, quando vsura non est clara, & notoria. n.3. & 4.*

5 *In societate officij dominium pecuniarum solutarum transfertur in socium, quod sufficit, vt societas dicatur legitime contracta.*

6 *Per solutionem anticipatã incontinenti subsecutam*

secutam non potest dici dominium integrũ fuisse in socium translatum. Fallit si fiat talis solutio occasione fructuum societatis. n. 7.

8 *Actus correspectiuus non dicitur quo ad diminutionem sortis, si fiat solutio incontinenti pro fructibus societatis.*

9 *Solutio anticipata fructuum affert commoditatem socio se liberandi à debito fructuũ, itaut non attendatur momentanea restitutio pecuniarum receptarum ad societatem. 41. & n. 10.*

11 *Societates officiorum possunt fieri non solum ad sex menses, sed ad annum, & sexdecim menses, & longius tempus, & pro dicto tempore permittitur anticipata solutio. & n. Intellige vt n. 42.*

12 *Consuetudo non inducitur stante vsu difformi.*

13 *Conuentio particularis praualet consuetudini, ad quam in dubio est recurrendũ. n. 14.*

15 *Per consuetudinem non potest conualidari contractus vsurarius.*

16 *Idem ius est de toto quo ad totum, quod de parte, quo ad partem.*

17 *Solutio anticipata fructuum quas commoditates pariat in societate officiorum. n. 18. 19. & 21.*

20 *In censibus, & alijs casibus, in quibus non admittuntur solutiones anticipatæ tamen illæ possunt concedi, quando hoc onus anticipatè soluendi alia ratione compẽsaretur.*

22 *Vsura tunc dicitur adesse, quando ex parte rei adest inæqualitas.*

23 *Per solutionem anticipatam fructuum inducitur pactum de non petendo sortem, quod est vtile debitori, itaut talis solutio non sit improbanda.*

24 *Consuetudo fœneratorum, qui numerãt centum, & incontinenti retinent duodecim pro vsuris vnius anni non est licita. Declara vt n. 25. 26. & 28.*

27 *Qualitas personarum est consideranda ad iudicandum, an contractus sit vsurarius.*

29 *Assecuratio vt societas non possit disdici propter fructus anticipatè solutos reducitur ad contractum emptionis, & venditionis.*

30 *Solutio anticipata probibetur in censibus, nõ tamen reddit contractum vsurarium. n. 31.*

32 *Vsura solum admittitur in mutuo vero, vel palliato.*

33 *Contractus societatis officij non est mutuum, sed vera societas, vel contractus innominatus. n. 32.*

34 *Mutuum potest repeti, non tamen pecunia data ad societatem, si obitus contigerit.*

36 *In contractibus innominatis, & correspectiuis non cadit vsura.*

37 *In cõtractu societatis officij adest implicitus cõtractus locationis, & cõductionis. n. 38. & 39.*

40 *In conductione non est illicita, aut vsuraria solutio anticipata.*

43 *Pactum anticipatæ solutionis quando purgetur ab iniustitia.*

44 *Iustitia contractus non est metienda ab euẽtu.*

45 *Donatio eodem tempore facta, & coram eisdem testibus si compatitur cum societate officij dicitur correspectiua.*

46 *Dictio vlterius est repetitiua, implicatiua, & continuatiua praecedentium, & facit vnumquodque eodem iure regi. n. 47.*

48 *Dictiones vltra, & vlterius idem significant.*

49 *De anticipatis solutionibus remissiuè, & quãdo propter illas liceat minoris emere, et committatur vsura. n. 50. & 51.*

CAPVT DCLXXIX.

CVm ageretur de executione mãdati relaxati in causa Romana societatis dixi nõ solum illud esse exequendum, sed etiã in totum confirmandum, & quo ad executionem illa non poterat retardari, quia agi-
1 tur de contractu iurato, † cum obligatione camerali, & alijs clausulis amplissimis, quæ faciunt, vt statim executio sit concedenda *Castr. cons. 260. n. 4. lib. 1. & in l. post rem iudicatam. ff. de re iudicat. Socin. Iun. cons. 138. n. 5. lib. 3. Cassador. decis. 1. n. 2. de mut. peti-*
2 *tion. Thesaur. decis. 26. n. 11.* † Et in societatibus officiorum, quod illæ sint executioni demandandæ est constitutio *Pij IV. in bullar. n. 160. in fin.*

Quæ etiam procedunt quamuis prætendatur
3 contractus vsurarius, † quia in casu in quo vsura non est clara, & patens, & notoria, numquam retardatur executio contractus iurati, cum obligatione camerali, ac alijs clausulis executiuis *c. debitores. de iureiurãdo. Ang. in l. 4. §. condemnatum. n. 4. & ibi Imol. n. 9. in fin. de re iudicat. Bero. cons. 85. n. 3. & 8. lib. 3. Put. decis. 67. in fin. lib. 3.* latissimè *Surd. cons. 327. n. 14. vsq; ad 22. lib. 3.*
4 vbi quod † donec pendet lis super nullitate contractus prætextu vsurariæ prauitatis, nõ est interim supersedendum in executione *Barbat. cons. 18. n. 23. lib. 1. Laurent. de Rodulph. de vsur. q. 135. n. 178. ad fin. Rot. decis. 490. n. 1. cum seq. p. 2. in recentior.* vbi allegatur *decisio coram R. P. D. Peregrino Romana vsuraria prauitatis. 4. Iulij. 1597. Gail. obseruat. 4. per tot. lib. 2. dixi supr. c. 118. n. 48. & c. 384. n. 24.*

Quo vero ad confirmationem eiusdem mandati concludendum est etiam illud esse confirmandum, cum constet de eius rectitudine, & iustitia vigore instrumenti authentici, cũ obligatione camerali, & iuramento firmati in quo apparet, quod fuit soluta manualiter, & incontanti integra summa pecuniarum,
5 quæ fuerunt † datæ ad societatem absque aliqua diminutione, & sic dominium illarum fuit in totum in socium translatum, quod sufficit ad effectum, vt societas dicatur legitimè contracta *Azor. in summ. p. 3. lib. 9. c. 10. in princ. in 3. condit. societat. fol. 782. iuxta con-*

ta constitutiones Summorum Pontificum ibidem relatas. c.8. cum seq. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.6. tit.2. n.17. & 18. Card. Tolet. de instruct. sacerd. lib.5. c.40.

Non obstat, quod in eodem instrumento post receptionem integrè factam totius summæ fuerint anticipatè soluta, & restituta scuta

6 460. † ob quam solutionem anticipatam incontinenti subsecutam non potest dici integrum pretium ad socium peruenisse nec aliquod dominium fuisse translatum *Fenut. de mom. tempor. c.31. n.7. & c.33. n.5. cum seq.* Quia ista solutio fuit expresse facta pro fructibus societatis, quos socius debebat soluere, vnde cum ex voluntate debitoris pro-

Adde *supr. ad c.141. n.3.*

7 duxerit effectum solutionis fructuum, † non potest dici, quod sors principalis fuerit diminuta, quasi tunc produceret contrarium effectum expresso cōtra mentem contrahentium, quod esse non debet, quare semper dicetur solutio sortis facta integrè, & in totū ad fauorem socij prius illā recipientis *Bart. in l. in numerationibus. 44. n.3. post Glos. ibid. in verb. sibi legatarium. in fin. Castr. in princ. ff. de solutionib. Idem Bart. in l. qui hominem. 34. §. fin. vbi etiam Glos. in verb. liberatur. ff. eod. tit. iuxta l. cum is. §.1. ff. de condict. indeb. l. alius. de tributor. action.* & in specie casus nostri *Rot. coram Cardin. Pamphil. Bononien. census. 24. aprilis.* 1600. *in princ. impressa per Marchesan. de commiss. appellat. ab obligat. cameral. p.1. §.2. fol.* 858. *decis.* 30. de qua etiā memini *supr. c.141. n.3.*

Nec facit, quod ex præsumpta correspectiuitate actuum videatur inter partes conuentum, vt fieret anticipata solutio fructunm, quæ

8 pretium sortis diminueret, † Quia cum sit facta solutio pro causa certa, & determinata fructuū, non datur actus correspectiuus quo ad diminutionem sortis, vt per *Rot. in d. Bononien. census. n.4. iuxta decis. Put. 171. n.4. cum seq. lib.2. & decis. 490. n.2. eod. lib.*

Minus obstat, quod ex quo dominium pecuniarum anticipatè solutarum non remanet penes socium, tamquam momentaneum non habetur in cōsideratione, itaut non potuerit dici fuisse illi acquisitum, cum statim pe-

9 cuniæ ad soluentem redierint, † Quia satis est quod ista solutio attullerit commodum & vtilitatem debitori socio se liberandi à solutione fructuum, ad quos tenebatur, qua commoditate existente etiam per momentaneam solutionem dicitur acquisitum dominium recipienti pecunias, quamuis illæ statim per eum restituantur, Contraria autem procedunt, quando ex illo momento non est quis consecuturus aliquod cōmodum, tunc enim illud non attenditur quasi nullum effectum operetur, Ita distinguit *Bald. in c.1. n.2. in princ. vers. extra oppono. de caus. possess. & proprietat. & in l. si tibi pecuniam. 20. n.2. vbi Alex. n.5. Ias. n.10. Socin. n.7. Dec. in fin. ff. si cert. petat. Bart. in l. qui sic soluit. 55. & ibi Castr. col. 1. ff. de solution.* & concludunt omnes in *l. si quis duos homines. 67. vbi Imol. in fin. ff. eod. tit. Bart. Castr. & Alex. in l. seruus dotalis. 59. ff. solut. matrimon. Barbos. in l. dotalem. 62. n.13. ante fin. vers. item colliges. ff. eod. tit. post Gerard. Petra Sanct. sing. 26. in princ.* cum alijs per

10 *Fenut. de moment. tempor. c.33. n.4.* † & in specie casus nostri ita etiam declarat *Rot. coram Card. Pamphilio in d. Bononien. cēsus. n.2. Cagnol. in l. frater à fratre. n.85. & 87. & ibi Ias. n.7. de condict. indebit.*

Nec aduersatur, quod ista societas fuerit facta ad sexdecim menses, & pro eis sit anticipa-

11 tè solutum, † contra stilum, & consuetudinem aliarum societatum, quæ communiter solent fieri ad sex menses tantum, cum solutione anticipata fructum pro d. sex mensibus, & non vltra, Quia huiusmodi temporis taxatio non verificatur, cum potius societates fiant ad libitum contrahentium, vt cōstat ex pluribus societatibus factis ad annū,

12 & longius tempus, † itaut stante vsu difformi, non possit dici inducta aliqua consuetudo *Bart. in l.2. n.22. ff. solut. matrimon. Dec. cons. 8. viso puncto & diligenter. col.3. in fin. vers. secundo quia vt narratur. & cōs. 129. col.1. Aym. cons. 96. n.5. Alex. cons. 5. col. 2. & cons. 127. ad fin. lib.5. Socin. cons. 92. col.7. in princ. vers. sed ad hoc fundamentum. lib.3. Rot. decis. 112. n.5. p.2. in recentior.*

Et quatenus etiam consuetudo esset vniformis, Tamen illa cessat, vbi adest particularis con-

13 uentio † *Natt. cons. 384. n.11. iuxta l. si quādo. ff. de legat. 1. Becc. cons. 94. n.28. ad med. Surd. cons. 34. n.28. lib.1.* Tunc enim recurritur ad consuetudinem, secundum quam solent fieri societates, quando simpliciter illę

14 fierent absque præfinitione temporis, † nam censerentur factę ad sex menses, secus quando adest aliud pactum *Cagnol.* in specie societatis in *l. semper in stipulationibus. 34. n.7. & 9. ff. de regul. iur. iuxta l. quod si nolit. 31. ad fin. vers. quia assidua. ff. de ædil. edict. l. sed celsus. §. si fundus. ff. de contrah. empt. Alber. in l. qui in futurum. 58. in princ. ff. de pact. Ruin. cons. 144. n.18. lib.2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.3. tit. 9. n. 69. post Gabr. cons. 69. n.33. vsque ad 37. lib.2.*

15 *& cons. 80. n.13. & 15. eod. lib.* † Cum etiam non sit admittendum, quod ex consuetudine possint fieri istæ solutiones antipatæ, quia consuetudo non potest conualidare contractum vsurarium *c. inter dilectos. de excessib. prælator. c. quia in omnibus. vbi Glos. in verb. multi. de vsur. Rot. diuers. decis. 193. n.1. p.1.*

Nec debet attendi, quod solutio antipata fructuum pro sexdecim mensibus sit illicita, Quia sicut est iusta in societate contracta ad sex menses, ita est iudicanda talis in ea, quæ

16 contrahitur ad sexdecim menses, † cum idē ius sit de toto quo ad totum, quod de parte

quo

quo ad partem *l. quæ de tota. in princ. de rei vendicat. l. iuris gentium. §. adeo. ff. de pact. l. si cui. in princ. de legat. 1. Felin. in c. pastoralis. §. item cum totum. de offic. delegat. Abb. in c. si diligenti. de præscription.*

Immo magis consulitur socio per anticipatam solutionem fructuum sexdecim mensium, quam sex tantum, quia quanto longius est tempus, habet maiorem commoditatem, &
17 securitatem, † cum solutis fructibus non possit societas disdici, nec periculum vitæ commutari, nec in alium transferri, prout etiam ità conuentum fuit in societate, de qua agimus, & istas rationes considerauit felicis recordationis Pius Quartus in constitutione super huiusmodi societatibus officij, de qua in *Bullar. nouo. n. 12. p. 2. fol. 22.* vbi Summus Pontifex ad reuocandam constitutionem *Paul. IV.* non ex alijs rationi-
18 bus motus est, † quàm propter istas repentinas disdictas, ex quibus tam recipientes pecunias, quàm eorum fideiussores grauabantur ad restitutionem pecuniarum, quas in promptu non habebant, itaut etiam officia ipsa cogerentur vendere, & alienare etiam viliori pretio, vel sub grauioribus vsuris pecunias accipere, & decoquere, & ab Vrbe
19 aufugere, & creditores fraudare, † & alia damna, & incommoda pati, quæ in nouarum societatũ creatione solent occurrere, prout docet experientia rerum magistra *§. hodie. instit. de satisdat. c. quam sit. de elect. in 6. Surd. cons. 61. n. 36. lib. 1.*

Amplius etiam in casibus, in quibus non permittuntur solutiones anticipatæ, prout in
20 censibus, & similibus, † Tamen illæ possent concedi quando hoc onus anticipatè soluẽdi alia ratione compensaretur, vt in specie concludit *Lessius. de iustit. & iur. lib. 2. c. 22. dubit. 12. n. 81. fol. 307.* In casu autem nostro satis dicitur compensatum huiusmodi onus propter lucrum, quod posset fieri in spatio sexdecim mensium de societate existente
21 sub periculo † vitæ sexagenarij, & valetudinarij, & sub periculo vitæ ipsiusmet socij recipientis pecunias, cuius filijs, vel hæredibus erunt omnes pecuniæ acquisitæ in casu obitus eiusdem socij, & propter securitatem eximendi se ab istis disdictis, ex quibus grauia incommoda recipiens pecunias passus esset, cum in tempore sexdecim mensium non esset locus translationi periculi vitæ, nec reuocationi societatis, quæ omnia pacta sunt multum fauorabilia socio, & correspectiua, & recompensatiua solutionis anticipatæ, quæ multo magis faciunt cõtractum licitũ, maximè in societatibus, in quibus regulariter admittũtur solutiones anticipatæ, adeo vt non possit considerari aliqua
22 vsura, † quæ tunc solùm dicitur adesse, quando ex parte rei adest inæqualitas contra iustitiam, quæ inæqualitas ex prædictis pactis non existit *Lessius. de iustit. & iur. lib. 2. c. 22. dubit. 12. n. 97. fol. 308.*

Nec semper anticipatæ solutiones prohibẽtur,
23 immo permittuntur, † quando est vtile debitori, vt sors non repetatur, cum tacitum pactum censeatur inductum de non petendo sortem, si fructus anticipatè soluantur, & sic ratione istius commodi, & vtilitatis, quæ remanet apud soluentem non est improbãda solutio anticipata *Bart. Ang. & Ias. in l. qui in futurum. 58. in princ. vbi Alberic. n. 1. Pulgos. in princ. Bald. n. 1. Castr. n. 2. ff. de pact. Idem Castr. in l. qui romæ. 122. in princ. n. 4. post Glos. ibid. in verb. creditori. & in verb. obtulerit. in princ. Bart. n. 3. Alex. n. 6. Aret. col. 2. in princ. Ias. n. 18. & 21. ff. de verbor. obligation. Rot. coram Card. Pamphilio Bononien. census. 24. aprilis. 1600.* & iterum *26. iunij eiusdem anni coram eodem.* quæ *decisiones* loquuntur in contractu census, & sic in fortioribus terminis, prout etiã denuo resoluit Rot. *coram* R.P.D. *Dunozet. Romana retractus seu prælationis. 2. aprilis. 1618.*

Neque obstat *Castr. in l. eos qui. 26. §. super vsu-*
24 *rarum. n. 4. C. de vsur.* † vbi non admittitur consuetudo fœneratorum, qui numerant centum, & incontinenti retinent decem, vel duodecim pro vsuris vnius anni, quasi tunc minuatur debitum sortis, Quia intelligitur quando fraudolenter aliquid restituitur in-
25 continenti † absque eo quod aliquid commodi remaneat apud restituentem, cum secus sit stante vtilitate liberandi se à solutione fructuum, & non patiendi disdictas societatis, stante d. anticipata solutione, cum alijs commoditatibus supra relatis, vt distinguit *Bald. in c. 1. n. 2. de caus. possess. & proprietat.* cum cæteris superius adductis,
26 & ita † in specie ad *Castr.* respondet *Rot. coram Card. Pamphilo Bononien. census. 24. aprilis. 1600. in fin.* impress. *per Marchesan.*
27 *de commission. p. 1. §. 2. fol. 859.* † vbi etiam consideratur qualitas personarum nobilium & proborum, quæ concurrit in casu nostro, tunc enim magis admittuntur tales solutiones *Tiraq. de retract. conuention. in præfat.*
28 *n. 5. Couar. lib. 3. var. resolut. c. 8. n. 3.* † Cum etiam *Castr.* loquatur in vsura prohibita, qualis non est anticipata solutio fructuum in societate officij, vt dictum est, nam tale pactum solutionis anticipatæ est loco pretij assecurationis non disdicendi societatem intra tempus conuentum *Nauar. cons. 29.*
29 *vers. est etiam in vsu. de vsur.* † Et assecuratio reducitur ad contractum emptionis, & venditionis *Lessius de iustit. & iur. lib. 2. c. 28. dub. 4.* cum alijs adductis *supr. vers. nec semper. n. 23.*

Nec est faciẽda vis in *Honded. cons. 35. n. 32. lib. 2. Felician. de censib. lib. 1. c. 9. n. 11 Viu. decis. 369. n. 9. Costa de ration. rat. q. 147. n. 3.* cum
30 alijs allegatis, † Quia loquuntur in censibus, in quibus prohibetur solùtio anticipata iuxta tenorem Bullæ Pij V. Nos autem sumus in

societatibus, in quibus nulla constitutio illas prohibet, Immo stante magno commodo socij propter periculum duarum vitarum, & securitate societatis non reuocandæ, & vitæ non transferendæ, ac alijs supra relatis, compensatur hoc onus solutionis anticipatę *Less. de iustit. & iur. lib. 2. c. 23. dubit. 12. n. 81.* Et quidquid præfati Doctores dicant, satis est, quod contrarium sensit *Rot. in d. Bononien. census coram Card. Pamphilio. 24. aprilis 1600. & in eadem causa coram eodem. 26. iunij 1600.* impressa *post lib. 2. Farinac.*
31 *decis.* 159. † vbi in specie fuit conclusum solutionem anticipatam in censibus non reddere contractum illicitum, & vsurarium, vt in *Romana casalis turris bubalarie coram R. P. D. Decano 7. Nouembris 1575. Surd. cons. 243. n. 26. lib. 2.* quæ *decis. Pamphil.* fuit confirmata *coram R. P. D. Dunozet Romana societatis. 2. Maij 1618.*

Quibus additur, quod in contractu societatis,
32 de qua agebatur, non cadit vsura, † quæ solum admittitur in mutuo vero, vel palliato *Innoc. in rubr. de vsur. vbi Bero. n. 33. & 37. Abb. cons. 62. in fin. lib. 1. Dec. in l. 2. §. creditum. in 3. notabili in fin. ff. si cert. petat. Aym. cons. 145. n. 6. & 17. Nauar. in manual. c. 17. n. 206. & cons. 32. n. 1. de vsur. Rot. decis. 490. n. 2. p. 2. in recentiorib. Roland. cons. 72. n. 2. lib. 1. Surd. cons. 306. n. 7. lib. 3. Cardin. Se-*
33 *raphin. decis. 599. n. 3.* † Contractus autem societatis non est mutuum, cum pecunia amittatur à soluente, si intra tempus socie-
34 tati præscriptum moriatur, † cum tamen mutuum repeti possit *l. 2. in princ. ff. si cert. petat.* Ideo talis contractus societatis est ve-
35 ra societas, † prout ita nominatur in Bullis Summorum Pontificum, vel est contractus innominatus, vt per *Azor. instit. moral. p. 3. lib. 9. c. 12. & 14.* In quibus contractibus innominatis, & correspectiuis non cadit vsura,
36 cum † non sit lucrum, quod sorti accedat, sed sit debita quædam compensatio vtrinque facta *Bald. in l. 1. n. 33. vers. item do quandam regulam. C. de summ. trinit. Rot. decis. 490. n. 4. in fin. p. 2. in recentiorib. Laur. de Rodulph. de vsur. p. 3. n. 11. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 8. tit. 18. n. 29. vers. sed puto aduertendum. fol. 523.* vbi respondet *ad l. titius. ff. de præscript. verb.*

Cum etiam in huiusmodi contractu societatis officij adsit implicitus contractus locatio-
37 nis, & conductionis, † nam officialis facit participem dantem pecuniam pro rata parte fructuum officij, sed quoniam tales fructus sunt incerti, idem officialis conducit dictam ratam partem ad rationem duodecim, vel decem pro centum ad euitandum laborem
38 computorum, † itaut pro istis fructibus teneatur officialis, & fideiussor ex conducto *l. si in lege. §. colonus. ff. locat.* & in proposito notat *Boccac. de societat. offic. p. 1. n. 18. 108. 204. & 206. Rot. coram Card. Millino Romana*
39 *societatis. 29. Ianuarij 1601.* † Et ita etiam in formula instrumenti societatis officij ponitur dicta conductio ratæ fructuum, de qua formula *Azor. instit. moral. p. 3. lib. 9. c. 8. Boccac. d. p. 1. n. 18.* In conductione autem non est
40 illicita, † aut vsuraria solutio anticipata pensionum, immo tam in vrbe, quam in alijs locis passim permittitur *Bald. cons. 316. ad euidentiam. n. 2. lib. 3. Gambar. de legat. lib. 6. q. 26. n. 601. cum seq.*

Et ita pro executione, & cōfirmatione supradicti mādati cōclusū fuit per *Rot.* in huiusmodi causa Romana societatis officij *corā R. P. D.*
41 *Vbaldo. 16. Decēbr. 1619.* † vbi etiā additur non solum esse permittendā solutionem anticipatam pro sexdecim mensibus, sed etiam sustineri talem anticipatā solutionem fructuum, qui non pertingant ad quartam partem sor-
42 tis, † nam si pertingerent, forte contractus videretur saltem iniustus, non autem vsurarius, itaut exclusa vsura ex supradictis rationibus, tale pactum anticipatæ solutionis
43 purgetur quoque ab iniustitia † non solum ex correspectiuitate assecurationis non discedendi societatem infra sexdecim menses, & non transferendi in alium periculum vitæ, sed etiam ex donatione sortis principalis ad fauorem filiorum, & hæredum recipientis pecunias ad societatem, si ipse dans decederet infra dictum tempus, adeo vt idem dans pecunias subierit periculum vitæ duorum, videlicet propriæ ipsius dantis, & socij recipientis pecunias, & quamuis non euenerit casus istius duplicis periculi, cum nec dans,
44 nec recipiens obierint, † Tamen non est metienda iustitia contractus ab euentu *l. si idem cum eodem. §. fin. vbi Bald. & Castr. ff. de iurisdict. omn. iudic. Bart. in l. inter stipulantem. §. sacram. n. 7. ff. de verbor. obligat. Aym. cons. 11. n. 17. & cons. 114. n. 6. Natt. cons. 181. n. 9. Surd. de aliment. tit. 9. q. 11. n. 7. vsque ad 16. Honded. cons. 10. n. 35. lib. 1. Ruin. cons. 161. n. 25. lib. 1. Bero. cons. 72. n. 9. lib. 1. Pinell. in l. 2. p. 3. c. 4. n. 15. cum seq. C. de rescind. vendit. Alex. & Ias. in l. de fideicommisso. C. de transact.*

Nec releuat, quod dicta donatio facta filijs, & hæredibus recipientis pecunias sit extrinseca à contractu societatis, itaut de ea non sit habenda ratio ad reddendum iustum eū-
45 dem contractum, † Quia respondetur, quod donatio fuit facta eodem tempore, & in ipso instrumento societatis, & coram eisdem testibus, & eodem notario, & compatitur secum ipsa societate, & per consequens dicitur correspectiua tāquam celebrata ob causam, gratiam, & respectum alterius *Glos. in l. vt iurisiurandi. in princ. in verb. libertatis. de oper. libert. Bald. in l. petens. n. 49. C. de pact. Alex. cons. 90. col. vlt. lib. 3. Corn. cons. 10. n. 13. lib. 2. & cons. 117. n. 14. eod. lib. Dec. cons. 181. in causa occurrenti. col. 3. in fin. n. 8. & cons. 244. in causa qua iamdiu. n. 5.*

Aym.

*Aym. conf.*153.*n.*8. *& conf.* 298. *n.* 13. *Cassan. conf.* 39. *n.* 4. *&* 75. cum alijs per *Menoch. præsumption.*12.*n.*4. *vsque ad* 28.*lib.*6.

46 Præsertim † propter illam dictionem vlterius contentam in instrumento, quæ est repetitiua, implicatiua, & continuatiua præcedentium *l. si vltra. C. de fideiussorib. Bart. in l. qui ita. in fin. ff. de dot. prælegat. Dec. conf.* 189. *circa primum dubium n.*7.*& conf.*423. *negari non potest. col.*2.*n.*4. *& in l. actione. n.*9. *C. de transact. Bard. de tempor. vtil. c.*19. *n.* 19. *in fin. tom.* 5. *fol.* 226. *Ang. conf.* 293. *quoniam in vltimis. col.* 1. *Fulgos. conf.* 40. *dominus testator. n.*1. iuxta *l. in repetendis.* 61. *ff. de legat.* 3. *l. cum seruus.* 18. *ff. de condit. institut. l. auia.* 76. *in princ. ff. de condit. & demonstration. Bero. conf.* 204. *n.* 44. *lib.* 1. *& conf.*116. *n.* 15. *lib.* 2. vbi quod istæ dictiones

47 sunt inclusiuæ, & faciunt, † vt vnumquodque eodem iure regatur *c. rainutius. vbi Abb. & Imol. de testament.* Et de dictionibus vltra, & vlterius, quod idem significent *Lancellott. Gall. de statut. in verb. vltra. q.* 1. *n.* 2. *tom.* 2.

48 *fol.*328. † Et pro synonimis vtitur *Dec. conf.* 189. *circa primum dubium. n.*7. *Bald. in c. cum accessissent. col.* 2. *vers. ibi vlterius. de constitution. & in l. vlt. col. fin. vers. aduerte. C. ex quib. caus. maior.*

De anticipatis autem solutionibus multa adducit *Molin. de contract. tract.* 2. *disputat.*

49 390. *n.*4. *fol.*368. † Et quando liceat minoris emere ob anticipatam solutionem, & ob illam quo casu quis dicatur implicitè mutuare, & lucrari aliquid vltra sortem *Lessius de iustit. & iur. lib.*2.*c.*21. *dubit.*7. *fol.*280. Et obligatus soluere stipendia, & mercedes, si

50 aliquid accipit ab illis, † quibus soluere tenetur, vt anticipet solutionem cõmittit vsuram *Nauar. in manual. c.*17.*n.*145.*p.*1. *fol.* 249. *Molin.* qui de communi *de contractib. tract.*2.*disput.*313.*n.*13.*fol.*158. Intelligendo siue illud, quod accipitur sit remissio partis

51 debiti, † quam partem creditores ipsis relinquant, siue quidpiam aliud, nam anticipata solutio mutuum est virtualiter, ideo ob dictam causam accipere aliquid pretio æstimabile est vsura cum onere restituendi danti *Molin.* qui etiam alia exempla adducit *de contract. d. disputat.*313.

EPITOME.

EXtraneus quando possit dare tutorem pupillo. ¶ Et an instituendo illum hæredem dicatur eum eligere in filium. ¶ Et an talis tutor sit datiuus. ¶ Et debeat confirmari absque inquisitione tam quo ad bona eidem pupillo relicta, quã respectu aliorum bonorum eiusdẽ pupilli. ¶ Et quid in tutore dato per matrem filio. ¶ Via executiua, quando competat pro confirmando tutore. ¶ Et an Iudex antequam illum confirmet, debeat pronunciare eum esse idoneum.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non potest dari per extraneum non habentem pupillum in potestate, & indiget confirmatione, ob quã dicitur datiuus. n.*2.

3 *Tutor datus per testatorem extraneum, licet sit datiuus, debet præferri tutori legitimo, & matri in bonis tantum, quæ ab eo peruenerunt.*

4 *Extraneus instituendo pupillũ hæredem videtur eum eligere vt filium, & an tutor ei datus debeat confirmari sine inquisitione in bonis per eum relictis, & in alijs sit dandus curator. n.*5.*6. &* 8.

7 *Pater naturalis non habet filiũ in potestate.*

9 *Tutor datus per matrem non est confirmandus sine inquisitione, quidquid aliud sit in eo qui datur per patrem.*

10 *Via executiua non competit pro confirmando tutore, in quo requiritur causæ cognitio, secus si illa non requiratur.*

11 *Iudex antequam confirmet tutorem debet pronunciare illum esse idoneum, quando sumus in eo, in quo est necessaria inquisitio.*

12 *Substantia pupilli debet penes vnum remanere, & non in plures diuidi.*

CAPVT DCLXXX.

NOn sunt admittendi prætensi tutores ad tutelam, de qua agimus, quamuis enim illi fuerint dati in testamento, Tamen sunt dati à patruo, & sic ab extraneo, qui non habet pupillum sub potestate, prout est ne-

1 cesse, † vt valeat datio tutelæ *§. permissum. inst. de tutel. Salic. in l. vlt. in princ. C. quand. mul. tut. offic.* Vnde indigent confirmatione, ob quam dicuntur datiui, cum hoc opere-

2 tur confirmatio Iudicis, † à quo huiusmodi tutela debet assumere effectum, & denominationem *l. si qui priore. ff. ad trebell. §. si quis priore. instit. quib. mod. testam. infirment.* & ita in specie post *Cyn. Butrig. & Bart.* concludit *Salic. in l.*2.*n.*2. *ad med. C. de confirm. tutor. Syluestr. in §. vlt. n.*29. *post med. vers. quid tenendum. instit. de tutel.*

Nec obstat, quod licèt sit datiuus, tamen debet

3 præferri tutori legitimo, † & matri *l. idem fiet. ff. de testam. tutel. Bart. in l.*1.*n.*6. *ff. de cõfirm. tutor. Cyn. in l.*2. *in fin. [illegible] Salic. n.*3. *C. eod. tit. Idem Salicet. in l. vlt. n.*1. *C. quand. mul. tutel. offic.* Quia ista prælatio non potest habere locum, nisi in illis bonis, quæ perue-

4 nerunt ab extraneo testatore, † Nam extraneus potest dare tutorem pupillo, & impuberi, quem hæredem instituit, quasi videatur eum eligere vt filium, quo casu instituens habetur loco patris *Bald. in l. si patronus. in fin. & ibi Addit. ad Bart. in liter.* 1. *ff. de confirm. tutor. Cyn. in l. vlt. in princ. C. eod. tit. per tex. in l. nemo.* 58. *ad med. de hæredib.*

5 *instituend.* † Tamen ista datio tutelæ est confirmanda sine inquisitione per Iudicem concedendo

cedendo sibi solum administrationẽ illorum bonorũ, in quibus impubes est institutus, cũ in alijs bonis non concedatur administratio sine inquisitione *Bart. in l. si patronus. in princ. & ibi Alber. in fin. ff. de confirm. tutor. Cuman. in l. vlt. ad med. eod. tit. Aret. in §. permissum. n. 3. in fin. instit. de tutel. Surd. conf. 428. n. 22. & 23. lib. 3.* † Quare tutor datus ab extraneo est tutor in omnibus, sed non habet administrationem in omnibus *Cuman. in d. l. vlt. in fin. C. de confirm. tutor.* & datur quo ad alia bona curator *Idem Cuman. in l. si patronus. ff. eod. tit. de confirm.*
7 *tut.* † Quod etiam est in patre naturali, qui non habet filium in potestate *Salic. in l. vlt. n. 1. C. quando mulier tutel. offic.*

Immo quando sumus in extraneo dante tuto-
8 rem ei, quem non habet in potestate, † verius est, vt confirmatio sit facienda cum inquisitione, & causa cognita an persona apta sit, & pupillo expediat, vt est *tex. in l. 1. vers. & si quidem pater. & ibi Azo. in verb. si autem alius quis. ff. de confirm. tutor. Glos. in l. si patronus. 4. in verb. sequendum. ff. eod. tit.* per *tex.* apertum *in l. qui tutelam. 28. in fin. vbi Glos. in verb. impuberi. ff. de testament. tutel. per l. iuris peritos. 33. §. fin. ff. de excusat. tutor.* cum alijs ibi allegatis.

Quod procedit nedum in extraneo, sed etiam in matre, in qua licèt sit par affectio, & forsan maior, quàm in patre, Tamen tutor da-
9 tus per eam indiget confirmatione, † præcedente inquisitione super moribus, & facultatibus ipsius, & an pupillo expediat illum habere, quidquid aliud sit in dato à patre, in quo non requiritur ista inquisitio, vt late per *Syluestr. in §. vlt. n. 36. instit. de tutel. per l. 1. & 2. ff. de confirm. tutor.* iuxta *Glos. instit. de satisdat. tut. in princ. in verb. approbata.*

Cum igitur ista cognitio, & inquisitio debeat præcedere confirmationem, non potuit ex adverso executiuè agi petendo adiunctio-
10 nem cũ tutela, in qua mater præuenit, † nam prohibetur via executiua, quando debet cõfirmari tutor cum inquisitione, Talis enim via solum datur in casu, in quo tutor confirmatur absque inquisitione, quasi ille accedat ad naturam testamentarij, tamquam talis confirmatio veniat executiuè ad testamentum, vt in specie distinguit *Bald. in l. 2. ad med. vers. quidam sic distinguunt. C. de confirm. tutor. per l. tutores non ab hærede. ff. de testam. tutel.*

Quare in proposito notant Doctores, quod Iudex antequam confirmet, debet prius pro-
11 nunciare talem tutorem esse idoneum, † quãdo sumus in eo, in quo est necessaria inquisitio, vt notat in terminis *Bart. in l. tutores. in fin. de confirm. tutor. Syluestr. in §. vlt. in fin. n. 37. instit. de tutel.* ob quam pronunciationem apparet non dari viam executiuam, cum illa procedat, quando confirmatur tutor sine inquisitione, vt dictum est.

Maximè, quia bona paterna pupilli sunt pro indiuiso cum bonis sibi relictis à patruo, qui tutores dedit, itaut non expediat eidem pupillo facere separationem, ac diuisionem
12 suorum bonorum, † tamquam per eam redundet maximum suum præiudicium, cum potius vniuersa substantia debeat sub vno remanere, & non in plures partes diuidi, quasi per talem actum destruatur subiectum *c. ex litteris. ad med. & ibi Glos. in verb. minutias. de pignorib. Host. & Io. Andr. in c. licet. de voto. Surd. cons. 375. n. 13. lib. 3.* Præsertim, quia melius administrantur bona pupilli per vnum, quam per plures, vt notissimum est, cum segnius expediant commissa negotia plures.

EPITOME.

Seruitus viæ ex quibus actibus acquiratur. ¶ Et an probetur per testes singulares. ¶ Et quando sit necessaria scientia, & patientia aduersarij, tam quando agitur in iudicio manutentionis, quam vigore præscriptionis. ¶ Et an requiratur probatio immemorabilis. ¶ Vel sufficiant decem anni inter præsentes, & viginti inter absentes cum allegatione tituli. ¶ Et quomodo talis titulus sit deducendus. ¶ Et qualiter testes super eo debeant deponere. ¶ Et quid si loquantur per dictionem citra, vel similem. ¶ Vicinus quando cogendus sit dare viam vicino non habenti aliunde transitum. ¶ Et an sit soluendum iustum pretium. ¶ Et sit per Iudicem designandus locus magis opportunus, & minus domino damnosus. ¶ Diuturnitas tẽporis, & multiplicitas actuum an inducat præsumptionem scientiæ. ¶ Reseruans in citatione aliqua iura an sibi præiudicet, si postea acceptat decretum Iudicis factum absque aliqua reseruatione. ¶ Actus quando præsumantur facti iure familiaritatis, seu seruitutis. ¶ Et an coniecturæ admittantur. ¶ Et quales debeant esse. ¶ Cumulatio petitorij an detur in interdicto retinendæ, & in iudicio itineris actusq. priuati tam in prima, quam in secunda instantia. ¶ Præscribens vsum itineris an debeat probare se vsum credendo vti iure suo proprio. ¶ Modus articulandi, & probandi immemorabilem, præscriptionem, consuetudinem, famam, bonam opinionem, & similia remissiuè.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus via non dicitur acquisita, nisi probetur vsus illius, non semel, & vnica vice tantum, sed triginta & pluribus vicibus.*
2 *Testes singulares probant, quando tendunt in vnum, & eumdem rei finem.*
3 *Testes de facto proprio absq; eorum interesse maiorem fidem faciunt.*

Ser-

CAPVT DCLXXXI.

DEbet concedi manutentio itineris ad fauorem Faustinæ, Nam omnes testes deponunt de illius vsu non semel, & vnica vice tãtum, sed triginta, & pluribus vicibus,
1 prout † ad effectum acquirendi talem seruitutem viæ, isti actus promiscui requiruntur *l. 1. §. hoc interdicto. vbi Bart. n. 1. de itiner. actuq. priuat. Aym. cons. 142. n. 1. & 7. Menoch. de retin. possess. rem. 5. n. 8. Cæpoll. de seruitut. vrban. prædior. c. 20. n. 7. vers. sed in affirmatiua. Rip. in c. cum ecclesia sutrina. n. 55. vers. secunda conclusio. de caus. possess. & propriet. Mascard. conclus. 1215. n. 8. tom. 3. fol. 137.*

Non obstat, quod testes sint singulares, cum vnus probet de duodecim vicibus itineris, alius de nouem, alter de alijs vicibus, Quia ista singularitas non est obstatiua, sed adminiculatiua, nam sumus in actu reiterabili, quo casu testes singulares non repelluntur,
2 sed probant, † maxime quia ex tali singularitate non resultat diuersitas factorum, tunc enim dicitur adminiculatio, & cumulatio probationis, & non diuersitas effectus, & testes dicuntur conuenire in vnum, & eumdem rei finem, ideo probant *l. qui sententiam. vbi Bald. C. de pœn. Aym. cons. 78. n. 2. & 6.*
3 *post med.* † Maximè quia omnes testes loquuntur de facto proprio sine aliquo eorum interesse, quibus magis creditur *Innoc. in c. inquisitione. de accusation. Aret. cons. 71. col. 2. vers. secundo conuincitur. Castr. cõs. 336. col. 3. & cons. 331. col. 3. in fin. lib. 1. Aym. cons. 73. n. 30.*

Et passim ad probandam seruitutem admittun-
4 tur testes singulares, quia sufficit, † quod sint contestes respectu finis, quo casu non dicitur singularitas, tamquam satis sit illos concordare in singularibus, quę faciunt ad finem prout concludit in specie *Felin. in c. licet ex quadam. 47. col. 6. in princ. vers. secundo limita. dę testib.* quem sequitur *Gabr. eod. tit. conclus. 2. n. 94. Caccialup. in l. admonendi. n. 84. ante fin. vers. contra instrumentum debiti. ff. de iureiurand. Rim. Iun. cons. 7. n. 79. lib. 1.*

Ex depositionibus autem testium clarè apparet, quod loquũtur de pluribus actibus etiã vltra triginta, si omnes coniũgantur, cũ tàm ipsi, quam alij muliones, villici, & operarij diuersis vicibus iter habuerint per cancellũ, de quo agitur, ingrediendo, & egrediendo tam cum bestijs oneratis vino, lignis, quàm sine, iuxta occurrentias, & necessitates, adeo vt stantibus prædictis non possit denegari petita manutentio huiusmodi seruitutis,

Maxi-

Maxime quia vltra prædicta, etiam admisso, quod non constaret de tot vicibus, habemus multa alia, ex quibus apparet bonum ius
5 Faustinæ, † videlicet claues cancelli, tã per eam, quàm per vicillos semper retentas, per quas intratur ad possidendum, cum sint pars rei *Bald.in l.2.C.de verb.significat.& in l.1. C.de crimin. expilat. hæreditat. Alex.in l.1. col. 19.post med. vers. sed non sufficit eas.n. 78.& ibi Castr. in fin. princ. vers. dic ergo quod volendo.n.18.ff. de acquir. possess. Dec. cõs.56.in causa appellationis.n.2. vers.& huiusmodi traditione.Tiraq.de iur.constit p.2. ampliat.3.& 4.Rebuff.de mater.possess. in prœfat.n.57.cum seq.*

Neque obstat quod præsumantur claues traditæ iure familiaritatis, & amicitiæ, Quia Faustina non habuit claues ab Aduersario, neque ipse probat, quod illas eidem tradiderit, tunc enim posset dici præsumi eas traditas ob istã causam, sed semper retinuit claues iure proprio, prout probant testes, & ita etiam concludẽdum est fine illorum pro-
6 batione, † quia tales actus non solent concedi gratiosè, maximè quando sunt plures, & cum magno incommodo eius, qui prætendit gratiam fecisse, ideo cum simus in actibus promiscuis, & dubitatur an aliquid fuerit factum iure seruitutis, recurrendum est ad coniecturas, & verisimilia, quæ possent adducere animum ad hanc credulitatem, prout ita iudex debet arbitrari, stante qualitate actuum, & illorum frequentia, vt late concludit *Cassanat.cons.39.n.48.& 49.lib.1.*
7 vbi quod † sufficiunt quæcumque verisimilitudines, & coniecturæ etiam leuissimæ, & indicia, quæ alias non attenderentur *Rebuff. de mater. possessor. in præfat. n. 194.* iuxta doctrinam *Innoc.in c. bonæ memoriæ. glos.2. & 3.de postulat.prælator.* quẽ sequitur *Bart. in l.1.§.hoc interdicto.n.9.in fin.ff.de itiner. actuq. priuat. Io.Faber. in §.æque. col.7. instit. de actionib. Pontan.de Spol.c.16. n.171. vers. quod si esset ius.Abb.in c.cum ecclesia sutrina.col.4.& ibi Rip. n. 55.de caus.possess. & proprietat.Mascard. conclus.1215.n.9. & 10. Pancirol.cons.74. n. 4. & 5.*

Et vltra retentionem clauium, adest alia coniectura desumpta ex citatione facta per Aduersarium Faustinæ ad soluendam ratam expensarum ipsam tangentem pro refectione cancelli, & quamuis citatio sit facta cum præseruatiua quatenus citata ius haberet, tamen subsecutum fuit decretum Iudicis
8 condemnantis pro d. rata Faustinam, † quod tamquam factum simpliciter, & absque vlla reseruatione præiudicauit Aduersario, illud etiam acceptãti simpliciter sine aliqua protestatione, cum posterior actus contrarius deroget primo, ideo dicitur recessum à protestatione *Bart.in l.non solum.§.morte.n.17. vbi Ias.n.14.Ruin. n.216.& 223. ff. de nou. oper.nunciat.Felin.in c.cum m. ferrariensis n.44.vbi Rip.n.83.de cõstitutionib.Dec.in c. sollicitudinẽ.n.11.de appellat. Surd. cõs.136.*
9 *n.41.lib.1.* † Cum etiam talis protestatio nihil iuuet tamquam contraria facto, ad quid enim exigere ratam expensarum ab ea, cui gratiosè prętenditur iter præbuisse, ideò meritò non debent tales reseruationes attendi *Bertr.cons.133.n.13.lib.3.Bero.cons.93.n.53. lib.1. Menoch. cons.1.n.306.Cephal.cons.296. n. 6. Neuiz. cons. 52. n. 35. Surd. cons. 371. n. 67. lib. 3.*

Quibus additur aliud indicium desumptum ex depositione testis, qui iuxta.13. probat Aduersarium bis, & sæpius cum eo conquestum fuisse, quod ipse requisiuerit Faustinam, vt solueret suam ratam expensarum d.cancelli, quod ipsa recusabat tamquam cancellum
10 fuisset factum ad pompam, † qui testis licet sit vnius, tamen facit indicium inspecta pręsertim qualitate testis doctoris, & Iudicis, & deponentis de geminatis confessionibus Aduersarij circa d. expensas *Aym. cons.6.n. 28.post Bald.in l.testium.col.fin.C.de testib. Calcan.cons.9.col.3.ad med.* iuxta *Glos.in c. illud.40.distinct. Ias. in l. si pecuniam. §. si*
11 *accepit.ad fin.ff. de condict. ob caus.* † & passim dictũ vnius testis suppletur ex alijs præsumptionibus *Veronens. cons. 38. col. 4. post med.Aym.cons.6.n.66.in princ.Bald.in rubr. de controuers. inuestitur.*

Minus obstat, quod non probetur scientia, quæ
12 requiritur in istis incorporalibus, † itaut vtens seruitute debeat probare se illa vsum fuisse sciente, & patiente aduersario *l.2. vbi Glos.in verb. sciente.Bart.n.8.Bald.n.12.C. de seruit.& aqu. Mascard. concl.1215. n.38. & 39.* Quia ex lectura testium satis constat de scientia, cum omnes actus itineris fuerint facti præsentibus villicis Aduersarij, & ipsis aperientibus cancellum, quando operarij Faustinæ non deferebant claues proprias, cũ etiam ipsemet Aduersarius hoc fateatur in citatione ad soluendum expensas pro rata refectionis cancelli, per quem adest transitus
13 quod sufficit, † nam scientia probatur etiam ex coniecturis *Bart. in l. qui romæ. §. duo fratres n.3.ff.de verb.obligat.Alex.cons.187. n.8.lib.2.Ruin.cons.42.n.21.lib.1.Natt.cons. 231.n.2.Abb.cons.81.n. 2. lib.1. Rimin. Iun. cons. 1. n. 12.*

Immo neque requiritur probatio scientię, quia sumus in seruitutibus habentibus causam
14 discontinuam, † pro quibus, quantum ab interdictum de itinere actuque priuato ad suam quasi possessionem defendendam, non opus est scientiam probare, quod videlicet possederit sciente, & patiente aduersario, sed sufficit solus ipse vsus, cum in hac seruitute discontinua, qualis est hæc viæ, & itineris, non possit considerari factum continuum hominis, qui non potest tam perpetuò, & continenter ire, aut agere iumentum, vel vehiculum, vt non aliquo momento

to quiescat, atque eius opera interpelletur,
ideo nó mirum si in acquisitione quasi pos-
sessionis discontinuæ seruitutis, non requi-
ratur scientia aduersarij, sed satis sit consta-
15 stare de solo vsu, † Contraria autem proce-
dunt in seruitute continua aquæductus, tigni
iniuncti, ac similis, aqua enim perennis, quæ
sola ducitur continuò, & sine aliquo homi-
nis facto fluit *l.1. §. loquitur. ff. aqu. quotid.*
16 *&stiu.* † Prout etiam est seruitus tigni immit-
tendi, stat enim, & perpetuò quiescit tignum
semel immissum, nec aliud factum ad eius
vsum consideratur *l. seruitutes. in princ. ff.*
seruitut. vrban. prædior. Ista est communis
17 distinctio Doctorum, † de qua per *Menoch.*
de retin. possess. remed.5. n. 32. vsque ad 38.
*post Bart. in l.1. §. boc interdicto. n.*10. *ff. de*
itin. actuq. priuat. Rip. in c. cum ecclesia su-
*trina. n.*64. *vers. quarto declara. de caus. pos-*
sess. & proprietat. Rebuff. de mater. possessor.
in præfat. n. 143. *tom.* 3. *fol.* 340. *Mascard.*
18 *conclus.*1215. *n.*60. † Et quod solus, & simplex
vsus in hac seruitute requiratur, non autem
quasi possessio, illa est ratio, quia Prætor di-
cit, quo itinere vsus es, prout notat *Menoch.*
de retin. possess. remed. 5. *n.*37. vbi etiã quod
ab hac opinione non dissentit *Couarr. in c.*
possessor. p.2. in princ. n.8. vers. vnde mihi. de
19 *regul. iur. in* 6. † Quidquid aliud sit quo ad
præscriptionem seruitutis, tunc enim requi-
retur scientia *Bart. in l.2. ff. de seruitut. &*
aqu. Butr. in c. peruenit. col.6. de censib. Re-
*buff. de mater. possessor. in præfation. n.*144.
& dicetur latius *infra n.*30. *cum seq.*
Et magis concedendum est prædictum manda-
tum de manutenendo, quia in hoc iudicio
20 leuiores † probationes requiruntur *Dec. in*
*l.2. n. 2. C. de carbon. edict. & cons.*56. *n.*1.
*Aym. cons.*158. *n.*12. *Abb. in c. cum ecclesia*
*sutrina. n.*23. *& ibi Rip. n.*53. *de caus. possess.*
*& propriet. Card. Seraph. decis.*1326.
Et ita ex prædictis in huiusmodi causa Romana
itineris fuit conclusum, concedendo manda-
tum de manutenendo Faustinæ, non obstante
prætensa suspitione Iudicis exaduerso alle-
gata, quæ non erat attendenda, cum nulla
causa adesset, maxime quia Iudex fuit depu-
21 tatus de consensu vtriusque partis, † vnde
cessabat talis exceptio, tamquam esset pro-
rogata illius iurisdictio *l.1. & 2. §. conueni-*
re. ff. de iudic. l.1. C. de iurisd. omn. iudic. c. si-
gnificasti. de for. compet. Bald. in l.1. col. 4.
*C. si à non compet. iudic. Alex. cons.*84. *lib.*5.
*Affl. decis.*117. *n.*4. *Vant. de nullit. tit. quib.*
*mod. sentent. null. defendant. n.*76. *vsq; ad* 79.
Et quamuis pars debuisset prædictis acquiesce-
re, Tamen ad impediendam executionem
mandati habuit recursum ad signaturã San-
ctissimi petendo cumulari petitorium cum
possessorio, quod tamen non erat conceden-
22 dum, † cum simus in interdicto retinendæ, in
quo non datur cumulatio petitorij *Glos. in c.*
*pastoralis.*5. *in verb. quod de recuperãda. an-*
te med. vers. & è conuerso de possessorio potest
redire. de caus. possess. & propriet. & in l. or-
*dinarij.*13. *in verb. iudice. C. de rei vendicat.*
Bart. Alex. Ias. & alij in l. naturaliter. §. ni-
hil commune. ff. de acquir. hæredit. Rot. decis.
698. *n.*2. *p.*2. *in recentiorib. Aret. in l.*1. *§. si*
quis simpliciter. in vlt. notab. ff. de verb. obli-
gation. post Bald. in l. nec quidquam. §. de
plano. in fin. de offic. procons. Menoch. de
*retin. possess. remed.*3. *n.*537. *Orian. in rubr.*
*de caus. possess. & propriet. n.*15. *vers. vigesi-*
23 *maprima conclusio.* † Cum præsertim tenda-
tur ad conculcandum iudicium, quidquid
aliud esset, quando cumulatio peteretur ad
faciliorem exitum causæ, quia tunc esset con-
cedenda *Rot. diuers. decis.*256. *n.*4. *p* 1.
Maximè, quia sumus in interdicto de itinere
actuq. priuato, à quo licet in prima instan-
24 tia iudicij † soleat fieri cumulatio possessorij
retinendæ cum petitorio *Bald. in l. incerti.*
*n.*2. *C. de interdict. Rip. in d. §. nihil commu-*
*ne. n.*150. Tamen in instantia appellationis,
25 & reuisionis non admittitur † *Affl. decis.*155.
*n.*3. *Menoch. de retinend. possess. remed.* 5. *n.*
94. iuxta *clem.* 1. *de caus. possession. & pro-*
priet. Bald. in auth. & consequenter. C. de
sentent. & interlocutor. omn. iud. Surd. cons.
266. *n.*15. *lib.*2.
Non obstat, quod detur cumulatio stante pos-
sessorio turbido *Rot. diuers. decis.*120. *par.*1.
26 prout † videtur esse tale cum pars aduersa
prætendat habere vnam sententiam fauora-
bilem, licet etiam adsit alia sententia reuo-
catoria illius, Quia ista procedunt strictissi-
me in possessorio omnino turbido, & quando
intentans istud possessorium non probauit
27 suam possessioné, † & quando Iudex inclinat
contra illud, tũc enim solet admitti cumula-
tio, prout ita declarat *Rot. coram R.P.D. Bu-*
ratto Virdunen. Abbatiæ. 5. *Maij* 1614. quæ est
*decis.*52. *n.*2. *p.*2. *in recentiorib.* & notat etiam
R. P. D. Marches. de commis. appellat. in
*possessor. saluian. par.*1. *§.*2. *n.*139. *fol.*1013.
In casu autem nostro non solũ non adest ista
possessio omnino turbida, sed de ea clarè con-
stat ex pluribus testibus, qui deponunt de
vsu itineris, vltra confessionem partis, &
alia, de quibus *supra vers. ex depositioni-*
*bus. n.*5. *cum seq.* itaut ex eis non possit ne-
gari manutentio, non obstante prima senten-
tia contraria, quæ fuit reuocata per istam
28 secundam, † cum licuerit appellanti melius
probare intentionem suam in hac secunda
instantia, prout ex supradictis probauit *l.*
per hanc. C. de temporib. appellat. Ideo inte-
rim datur manutentio possessori, donec ne-
gotium proprietatis terminetur per tres
29 conformes, † & donec non constiterit de
bono iure Aduersarij *Cardin. Seraphin. de-*
cis. 582. *n.*5. *& decis.*515. *n.*9. *Menoch. de*
*retinend. possess. remed. vlt. n.*18.
Et quoniam denuo contra prædictam senten-
tiam fuit oppositum, quod illa nõ possit sub-
sistere

sistere tamquã nõ fuerit probata scientia debentis seruitutẽ, iterũ dicitur, quod constat de sciẽtia, vt dictũ est *supr. vers. minus. n.* 12. Cũ etiã non requiratur probatio istius scientiæ tamquam simus in tuenda possessione ex multis superius adductis *vers. immo neque requiritur . n.* 14. Et contraria procedunt quãdo ageretur de præscriptione seruitutis, tunc enim esset articulanda, & probanda
30 scientia rei conuenti super tali seruitute, † & eius auctoris *Glos. & Bart. in l. seruitutes*. 14. *ff. de seruitut. Idem Bart. in l.* 1. *§. fin. ff. de aqu. pluui. arcend. Balbus. de præscript.* 2. *p.* 4. *part. principal. q.* 1. *n.* 3. *Capol. de seruitut. vrban. prædior. c.* 19. *n.* 6. *&* 7. *Gabr. cons.* 145. *n.* 4. *in fin. lib.* 1. *Io. de Amic. cons.* 50. *n.* 8. *Bursat. cons.* 156. *n.* 31. *&* 39. *Caldas. lib.* 1. *receptar. sentent. q.* 5. *n.* 4. *Abb. & Felin. in c. de quarta. de præscription. Bald. in l.* 2. *col. fin. C. de seruitut. & aqua. Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana seruitutis.* 15. *mar-*
31 *tij.* 1609. *Surd. decis.* 236. *n.* 16. † vbi etiam quod hoc regulare est in quacumque iurium præscriptione *l. venditor. §.* 1. *ff. commun. prædior. c. cum ecclesia sutrina. de caus. possess. & proprietat. l. quoties. la* 2. *ff. de seruitut. l. attilicinus. ff. de seruitut. vrban. prædior. late Gonzal. ad reg.* 8. *glos.* 45. *§.* 2. *n.* 42. *Couar. in c. possessor. p.* 2. *in princ. n.* 8. *de reg. iur. Rot. diuersor. decis.* 4. *n.* 9. *p.* 2.

Præsumetur autem scientia ex diuturnitate temporis, & multiplicitate actuum *Abb. in*
32 *d. c. cum ecclesia sutrina. n.* 25. †. Dummodo hæc præsumptio non elidatur ex alia maiori, quando videlicet res esset solita locari, ad quam numquam dominus accederet, itaut posset esse certus de huiusmodi seruitute, & transitu, cum similibus coniecturis, de quibus per *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana seruitutis.* 15. *martij.* 1619. vbi etiam additur
33 quod erit necessarium probare, † quod præscribẽs vsus fuerit iure seruitutis itineris credendo vti iure suo, & proprio *Bart. in l.* 1. *§. hoc interdicto. n.* 5. *&* 11. *ff. de itin. actuq. priuat. Alex. cons. vlt. n.* 3. *lib.* 1. *Honded. cons.* 79. *n.* 50. *&* 51. *lib.* 1. *Surd. decis.* 177. *n.* 2. *&* 3. *Rot. coram R. P. D. Pirouano Sabinen. iuris pascendi.* 16. *ianuarij.* 1615. cum alijs per
34 *Gonzal. ad reg.* 8. *glos.* 45. *§.* 2. *n.* 34. † & concludunt omnes in *c. cum ecclesia sutrina. vbi Glos. in verb. vocem. vers. hoc enim non sufficit. Rip. n.* 49. *cum seq. de caus. possess. & propriet. Menoch. de retinend. possess. remed.* 5. *n.* 18. *& remed.* 6. *n.* 131. *Rot. diuers. decis.* 109. *n.* 12. *&* 13. *p.* 1.

Notandum est tamen, quod in præscriptione itineris, & transitus erit probanda talis ser-
35 uitus per eum, qui illãm prætendit, † quamuis esset in quasi possessione eiusdem seruitutis *Glos. & Bart. in l. si prius. n.* 17. *vbi Ias. n.* 30. *ff. de nou. oper. nunciation. Menoch. cons.* 75. *n.* 4. *lib.* 1. *& præsumpt.* 89. *n.* 6. *cum seq. lib.* 3. *Honded.* qui de communi *cons.* 79. *n.* 23. *lib.* 1. *Natt. cons.* 23. *n.* 5. *& cons.* 69. *n.* 5. *Gabr. cons.* 145. *n.* 3. *lib.* 1. *Io. de Amic. cons.* 50. *n.* 3. *Surd. decis.* 177. *n.* 2. & ita seruat *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana seruitutis.* 15. *martij.* 1619. *& coram eodem Bononien. seruitutis.* 18. *iunij.* 1618. *post Card. Seraphin. decis.* 1422. *n.* 13.

Amplius fundans se in præscriptione transitus,
36 & itineris tamquam discontinua † tenetur probare immemorabilem *Natt. cons.* 69. *n.* 1. *& cons.* 431. *n.* 8. *Paris. cons.* 112. *n.* 39. *lib.* 1. *Ruin. cons.* 111. *n.* 1. *& cons.* 119. *n.* 11. *lib.* 4. *Balbus de præscription.* 2. *p.* 4. *part. principal. q.* 1. *n.* 2. vbi de communi *Albens. cons.* 35. *in princ. Menoch. de retin. possess. remed.* 5. *n.* 50. *post Glos. in l. seruitutes.* 14. *in princ. in verb. certã. vers. si autẽ. vbi Bart. n.* 3. *Castr. n.* 10. *ff. de seruitut. Alex. cons.* 108. *n.* 4. *lib.* 2. *Couar. lib.* 1. *var. resolut. c.* 17. *n.* 11. *Bursatt. cons.* 156. *n.* 30. *lib.* 2. *Caldas. receptar. sententiar. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 26. *&* 33. *Honded. cons.* 79. *n.* 33. *&* 65. *lib.* 1. vbi ampliat ad ius pascẽdi, & lignandi, & similia *Vasq.* qui de cõ-
37 muni *controuers. illustr. c.* 84. *n.* 6. † & hanc opinionem tamquam magis receptam sequitur *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana seruitutis.* 15. *martij.* 1619. vbi propter defectũ probationis istius immemorabilis fuit denegatus transitus, cum testes non deponerent de vsu per quadraginta annos, nec haberẽt ætatem sufficientem ad probandam imme-
38 morabilem, † neque adessent alia requisita pro eiusdem immemorabilis probatione, de quibus *per Glos. in c.* 1. *de præscript. in* 6. quam sequitur *Rot. coram Card. Ludouisio Aquinaten. beneficij.* 29. *nouembris.* 1604. *Cardin. Seraphin. decis.* 454. *n.* 4. *& decis.* 1102. *n.* 2. *& decis.* 1450. *n.* 2. *Put. decis.* 426. *n.* 2. *lib.* 2. *in nou. Gabr. de præscript. conclus.* 1. *n.* 71. *cum seq. Molin. de primogenit. hispanor. lib.* 2. *c.* 6. *per tot. Gonzal. ad reg.* 8. *glos.* 18. *n.* 47.

Verum est, quod secundum aliquos sufficiunt decem anni inter præsentes, & viginti inter
39 absentes † ad acquirẽdam seruitutem etiam discontinuam *Glos. in l. seruitutes. vbi Bart. n.* 4. *Castr. n.* 11. *vers. secundo fallit. ff. de seruitut. Balbus de præscript.* 2. *p.* 4. *part. principal. n.* 3. *Capoll. de seruitutib. vrban. prædior. c.* 19. *n.* 6. *vers. secundus casus. & n.* 8.
40 Nihilominus tunc debet allegari aliquis titulus in principio litis certitudinariè, à quo, vel à quibus fuerit habitus, & quod præscribens sit vsus tali seruitute sciente, & patiente aduersario tamquam ex titulo allegato, nam ex cursu tanti tẽporis præsumitur talis titulus allegatus *Aym. cons.* 226. *n.* 1. *&* 2. vbi concludit quod requiritur probatio, quod quis vsus fuerit huiusmodi seruitute tamquã
41 ex titulo allegato, † cum non valeat consequentia, hodie allego talem titulum seruitutis, ergo in præteritum vsus sum ista seruitute ex titulo allegato, quia potuisset vti ex alia causa videlicet iure præcarij, seu familia-

milia-

miliaritatis *Alex. conf. 108. ad fin. lib. 2. & conf. 113. lib. 1. & conf. 75. col. fin. lib. 4. Iaf. in l. qui in aliena. in princ. col. vlt. verf. eam etiam tenet. ff. de acquir. hæredit. post Bart. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuq. priuat. Bald. conf. 352. materia feudorum. col. 2. verf. item quod vtens. lib. 1. Castr. conf. 243. videtur quod non possit. lib. 2. Calcan. conf. 36. col. 6. ante med. verf. ad hoc accedat. & cõf. 53. col. 2. Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana seruitutis. 15. martij. 1619. Albenf. conf. 35. in princ. Gabr. conf. 145. n. 4. lib. 1. Burfatt. conf. 156. n. 32. Honded. conf. 79. n. 71. lib. 1.*

Prout dicimus de exclusione fœminarum propter masculos vigore consuetudinis, non enim sufficeret probare illas fuisse exclusas,
42 nisi etiam † probetur exclusio facta propter causam consuetudinis, tamquam non sequatur, fœminę fuerunt exclusæ, ergo propter consuetudinẽ excludendi, cũ potuerit esse ob aliã causam, puta quia fuerãt exhęredatę, aut aliter masculi eis prælati *Anchar. conf. 339. pro intelligentia. col. 3. verf. ad secundam ra-*
43 *tionem. Aym. conf. 226. n. 2. ad med.* † vbi etiã in simili de filio obligante se ex causa mercaturæ, & de causa implementi *Alex. conf. 208. col. penult. verf. hoc probo. lib. 2. Bart. in l. cum seruus. ff. de condit. & demonstrat.*

Non licebit tamen pro titulo allegare causam
44 necessitatis transeundi, † quia licet quis non possit habere aliunde viam, & transitum, tamen requiritur solutio iusti pretij, cum declaratione loci opportuni, ne vicinus magnũ patiatur detrimentum *l. si quis sepulchrum. 12. ff. de religiof. & sumpt. funer. Capoll. de seruitut. rusticor. prædior. c. 1. n. 21. verf. & intelligo. & n. 24. verf. nono fallit. & de seruitut. vrban. prædior. c. vlt. n. 4.* & ita etiã talem causam necessitatis pro titulo non admisit Rot. *coram R. P. D. Vbaldo Romana seruitutis. 15. martij.* 1619. Vbi etiam quod ad probandam istam seruitutem itineris per præscriptionem decem, vel viginti
45 annorum, † testes debent deponere de certo tempore in quo inceperit talis possessio, videlicet à tempore decem, & viginti annorũ & citra, & de annis inchoatis tali tempore, & finitis tali tempore, nam si solum adesset dictio citra, absque copula, & citra, depositio esset nullius momenti, cum talia verba possent verificari etiam si vna die testes vidissent fieri actus itineris, & vnus posset intelligere de vno tempore, alter de alio, Ita bene explicat *Natt. conf. 69. n. 1. & 2. post Bart. in l. celsus. verf. sed circa huiusmodi probationem. ff. de vsucapion. & in l. si post ff. de rei vendicat. Bald. in l. indicia. ad fin. C. eod. tit. & in l. falsus oppof. 3. C. de furt. Alex. conf. 108. n. 9. & 12. lib. 2. Burfatt. conf. 156. n. 33. Bertrand. conf. 84. n. 4. lib. 5. Mascard. concl. 424. n. 24. & 33. & latius cõcluf.*
46 *1221. n. 3.* † & ita passim seruari per Rot. testatur *Gonzal. ad regul. 8. glof. 9. in annotat. contra nullitat. n. 85. vfq; ad 97.* vbi refert mul-
47 tas decisiones, † & ponit modum articulandi, & probandi consuetudinem, pręscriptionem, seu possessionem, famam, communem opinionem, vel similia, iuxta doctrinam *Bart. in l. celsus. n. 22. vbi Balbus q. 1. n. 9. ff. de vsucapionib.*

EPITOME.

IN venditione rerum etiam communium, & simili dispositione à pluribus facta an vnusquisque obligetur solum pro rata. ¶ Verba ponentes in locum, & ius suum an importent cessionem iurium, & vtilium, actionum, & constitutionem procuratoris in rem propriam. ¶ Obligatio cameralis an contineat clausulam insolidum. ¶ Et quæ sit illius proprietas. ¶ Obligatio solidi an inducatur tam expressè, quàm tacitè. ¶ Promissio duorum vt retineantur bona vsque ad integram satisfactionem debiti an contineat obligationem insolidum. ¶ Et an illa censeatur repetita in omnibus promissionibus continuatiuis.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio cameralis non continet clausulam insolidum. n. 2.*
3 *Dictio insolidum est distributiua, & facit, vt quilibet ad totum teneatur. n. 6.*
4 *In venditione rei etiam communis, vel simili dispositione à pluribus facta vnusquisque obligatur pro rata tantum.*
5 *Obligatio solidi hodie non inducitur, nisi exprimatur, quidquid aliud esset de iure Codicis.*
7 *Promissio duorum, vt retineantur bona vsque ad integram satisfactionem dotis continet obligationem insolidum.*
8 *Clausula insolidum censetur repetita in omnibus promissionibus continuatiuis.*
9 *Verba ponentes in locum, & ius suum important cessionem iurium, & traslationem vtilium actionum, & constitutionẽ procuratoris in rem propriã, & commodum suum.*
10 *Clausulæ apposita ad conualidandum, quod fuit promissum, & quod præcedit non comprehendunt præcedentia, nisi prout fuerunt promissa.*
11 *Sermo ambiguus vitiat omnem actum propter incertitudinem.*
12 *Dispositio habetur pro non facta, quando illius sensus ignoratur.*

CAPVT DCLXXXII.

CEnsus fuit insimul impositus à Pirro super eius domo, & à Francisco super suo prædio, & per eos venditus Bernardino, cum obligatione camerali de soluendo d. censum in fine cuiuslibet semestris, prout latius

latius in instrumento exhibito, ex quibus verbis apparet, quod venditores dicti census non possunt conueniri, nisi pro rata, cum enim non fuerit apposita clausula insolidum,
1 obligatio † cameralis illam non continet, tãquam de natura illius sit arctius ligare, non autem augere substantiã obligationis *Gabr. cons.173. n.2. lib.2. Gallesi. de obligation.cameral. p.3. q.3. n.2. Rot. decis.392. n.6. p.1. in*
2 *recentior.* vbi in specie ita concludit, † quod talis clausula insolidum non sit comprehensa in obligatione camerali, prout etiam alias ita tenuit *Rot. coram R.P.D. Penia Romana pecudum.26. Iunij 1592.*

Et satis augeretur obligatio, si quilibet eorum, qui vendiderunt censum, teneretur insoli-
3 dum, † cum de natura istius clausulæ sit, vt quilibet ad totum teneatur, tamquam sit distributiua, attribuendo cuilibet de per se actũ *l. si pluribus. vbi Glos. in verb. sed omnes et ibi Bart. n.3. ff. de legat.1. Tiraq. de retract. lignag. §.31. glos. vnic. n.11. Dec. cons.325. in casu proposito ex tenore. n.1. Socin. cons.50. viso instrumento. n.1. lib.1. Menoch. cons.272. n.79. lib.3. Bertazol. claus.39. glos.7. n.1.*

Cum alias de iure, cessante huiusmodi clausula, si fiat vẽditio census, vel similis rei à plu-
4 ribus contrahentibus † vnusquisque censeatur obligatus pro rata tantum etiam in rebus communiter venditis, nedum in illis, quæ non sunt communes iuxta *decis. Rot. coram R. P. D. Robusterio Romana casalis Palazetti. 16. decembris* 1587. quæ est impressa *post tractat. de obligat. camer. decis.23. n.1.* prout latè in omnibus dispositionibus comprobat *Roncagall. post Bart.* & alios communiter *in l. reos. §. cum in tabulis n.16. vsque ad 63. ff. de duob. reis. Aym. cons.77. n.1.* iuxta *l. duobus. §. fin. ff. de legat.1. l. vnic. §. si ita. C. de caduc. tollend. Idem Aym. cons.61. n.3. post med. Bart. & Salic. in l.1. C. si plures vna sentent. Socin. cons.27. n.38. post med. lib.4. Castr. in l. sed iulianus.9. in fin. princ. vers. item si sunt plures. n.4. ff. ad senatuscons. macedon. & cons.409. considerando. n.1.* latè *Surd. cons.150. n.34. vsque ad 37. lib.1. &*
5 *cons.511. n.8. lib.4.* † Cum hodie obligatio solidi non inducatur, nisi expressum sit, quidquid aliud esset de iure Codicis *Glos. in l.1. §. si apud duos. in verb. perueniatur. ff. deposit. & in l. si paternam. C. ad velleian. Bart. in l.1. in fin. C. quo quisque ordin. conueniat. lib.11. Surd. cons.150. n.36. lib.3.*

Non obstat, quod quamuis promissio venditorum census non sit insolidum, Tamen adest clausula ponentes Pyrrhus, & Franciscus vẽditores, & quilibet eorum insolidum Bernardinum præsentem &c. in & super dicto censu, vt supra constituto in eorumdem venditorum locum ius &c. ex quibus verbis videtur extensa obligatio ad eos non pro rata,
6 sed in totum † stante illa clausula insolidum, & quilibet ipsorum, cuius natura est, vt tam vnus, quam alius teneatur absque aliqua di-
7 minutione *Menoch. cons.272. n.79. lib.3.* † Et potest quis obligari insolidum non tantum verbis expressis, sed etiam tacitè, videlicet, si duo voluerunt bona sua retineri posse vsque ad integram dotis satisfactionem *Aym. cons.*
8 *77. n.2.* † Itaut huiusmodi dictio insolidum censeatur repetita in omnibus promissionibus cõtinuatiuis *Idẽ Aym. cons.208. n.6. & 7.*

Quia ista clausula ponentes in locum, & ius suum &c. importat cessionem iurium, & trãslationem vtilium actionum, & constitutionem procuratoris in rem propriam, & ad commodum suum, itaut sit sensus, quod talis positus in locum venditoris possit de dictis rebus, in quibus fuit positus disponere
9 tamquam de rebus proprijs, † & quando dicitur, quod quis possit de tali re disponere, vt de re propria, tunc ille dicitur constitutus procurator in rem suam, Ita benè explicat *Paris. cons.107. n.34. & 35. lib.3. post Bart. in l. qui quadraginta. n.2. & ibid. Ias. n.7. ff. ad trebellian. Idem Bart. in l. in prouinciali. §. si ego. n.3. & ibi Ang. & Alex. n.8. ff. de oper. nou. nunciat. Rot. coram R. P. D. Gyptio Romana Ferracci. 4. iunij* 1598. & sic quilibet ipsorum venditorum per istam clausulam posuit emptorem in locum suum faciendo eum procuratorem in rem suam, non tamen ex hoc sequitur, quod vnus teneatur pro altero circa solutionem fructuum, & aliorum, quæ exaduerso prætenduntur, cum in tali promissione non legatur ista clausula insolidum, qua non existente vnicuique de per se, & pro rata spectat onus soluendi, quod fuit promissum *l. reos. 11. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis.* cum alijs supra allegatis *n.4. Surd. cons.150. n.34. lib.1.*

Maximè, quia sumus in clausulis executiuis, quæ non debent extendere principalem di-
10 spositionem, † cum regulariter istæ clausulæ, quæ apponuntur ad confirmandum, & cõualidandum illud, quod fuit promissum, & quod præcedit, non comprehendant, nisi solum præcedentia, prout fuerunt promissa *clem.1. de præbend. Dec. cons.500. in causa quæ mantuæ. n.9. vsque ad 13. Felin. in c. licet. col. 3. de offic. ordinar. Ias. cons.6. col.5. vers. quinto principali. lib. 3. Aym. cons.25. n.2. cum seq. Natt. cons.263. n. 3. Caputaq. decis.83. n.3. p.1. Osasc. decis.164. n.2. cum alijs in tract. de clausul. p.4. claus.20. n.2.*

Et quatenus etiam talis clausula esset posita in parte dispositiua, tamen est inepta, quia ex ea nullus potest colligi rectus sensus, cum dicatur, quod quilibet venditorum insolidum ponit emptorem in & super dicto censu in locum eorumdem venditorum, debuisset enim dicere super bonis censuatis, & non super censu, nam quod venditor habeat locum in censu constituto est sermo non modo
11 ambiguus, sed intelligibilis, † ideo nihil operatur tãquam vitiet omnem actum propter incer-

incertitudinem, quæ generat confusionem, & ignorātiā *Marsil. in rubr. C. de probat. n. 354.*
12 *cū seq. Surd. consi. 379. n. 16. lib. 3.* † & dispositio habetur pro nō facta, quādo verus sensus illius ignoratur *Glos. in l. leges sacratissimæ. C. de legib. Ias. in l. 1. n. 21. C. de transactionib.*

EPITOME.

Hypotheca an inducatur stante clausula super rebus tam in cōtractibus, quam in vltimis voluntatibus, tam in dispositionibus fauorabilibus alimentorum, piæ causæ, pensionum, & similibus, quam in non fauorabilibus. ¶ Et quid in solutione facienda de fructibus, seu ex fructibus fundi. ¶ Et an debeant esse præstationes perpetuæ, vel sufficiat quod sint temporales. ¶ Verba capiendi possessionem propria auctoritate, vel quod liceat creditori pro suo credito aliquam rem alienare, an importent hypothecam. ¶ Et an ista pacta possint licitè opponi in quibuscunque dispositionibus, & trāseant ad heredes, & contra hæredes. ¶ Legatum cum designatione, ex qua re sit soluendum an extinguatur per alienationem eiusdem rei. ¶ Per verba adhibe fidem Titio super me an censeatur, quis se obligasse, & fideiussisse pro eo.

SVMMARIVM.

1 *Verba super bonis important hypothecam, & obligationem bonorum significando ius in re, tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus. n. 2. 3. & 4. & tam in fauorabilibus, quā non in priuilegiatis. n. 6. & 7.*
5 *Per verba adhibe fidem Titio super me censetur quis se obligasse, & fideiussisse pro eo.*
8 *In donatione, & re, in qua non datur hypotheca, tamen dabitur, si adsit dictio super rebus particularibus, vel generaliter super omnibus bonis, & iuuabit omnes in donatione substitutos. n. 9.*
10 *Clausula quorum interest prodest substitutis, & quibuscunque interesse habentibus.*
11 *Solutio facienda ex fructibus, seu de fructibus fundi non inducit hypothecam, & tunc dabitur sola actio personalis contra designantem fructus talium bonorum, non autem poterit agi contra singularem successorem illorum. n. 12. Fallit fauore cuiuscumque pia causa. n. 13. & 15. & in materia pensionis, & alimentorum. n. 16. & 17.*
14 *Testator si facit legatum, & ponit rem de qua voluerit illud satisfieri, numquam extinguitur per alienationem ipsius rei, tamquam obligatæ pro illius solutione.*
18 *Hypotheca inducitur propter dictionem super in præstationibus perpetuis, secus in temporalibus.*
19 *Pro legato præstationis annuæ non datur hypotheca.*
20 *Facultas accipiendi possessionem bonorum designatorum inducit hypothecam. n. 21. & 22.*
23 *Verba capiendi possessionem propria auctoritate æquiparantur verbis, quod liceat creditori aliquam rē pro suo credito alienare.*
24 *Pacta ingrediendi possessionem propria auctaritate licitè apponuntur in quibuscunque dispositionibus, & transeunt in hæredes, & contra hæredes. n. 25.*

CAPVT DCLXXXIII.

AD effectum hypothecę contrahendæ satis est, quod quis mandet aliquid præ-
1 stari, vel solui super bonis, † ista enim verba important hypothecam, & obligationem ipsorum bonorum, & quod sint obnoxia pro obseruatione promissionis, significando ius in re, cui adijciuntur *l. codicillis. 91. §. instituto. vers. neq; fœnerari super eas. vbi Castr. ff. de legat. 2. Bart. in l. fundus. 9. ff. de ann.*
2 *legat.* † vbi loquitur tam in testamēto, quàm in contractibus, in quibus talia verba inducunt expressam obligationem *Bald. consi. 132. casus talis est rex cypri concessit. n. 2. lib. 5.*
3 vbi † quod de natura istius dictionis est constituere ius in re, denotando ipsam substantiam rei, quæ geritur, & illam obligando *Aym. consi. 20. n. 10. Cremens. sing. 45. mutuaui. n. 1. Roman. sing. 631. cum dico præsta mihi. n. 1. & consi. 508. n. 2. & consi. 388. n. 2. vbi Mandos. in verb. induxit. Affl. decis. 162. n. 6. Alex. consi. 156. n. 3. & ibid. Addit. in verb. super. lib. 6. Rip. in rubr. de pignorib. n. 5. Bellamer. consi. 44. decanus. in fin. n. 6. Castr. in l. 1. in fin. ff. de pignorat. action. & consi. 106. circa ea quæ suprascripta. col. penult. ante med. vers. his tamen pro clariori luciditate. n. 3. lib. 1. Rim. Iun. consi. 298. n. 8. & 9. lib. 3. Ias. in auth. sacramenta puberum. n. 26. C. si aduers. vendition. & in l. rescriptum. §. si pacto & ibid. Castr. & Alex. n. 6. ff. de pact. Quint. Mandos. reg. 33. de signat. per fiat. q. 9. n. 6. Faber. in §. item seruiana. col. vlt. n. 34. & ibid. Gomes. n. 34. instit. de actionib. Natt. consi. 109. n. 10. & latius consi. 341. n. 6. & consi. 496. n. 3. Surd. consi. 162. n. 10. lib. 2. & consi. 243. n. 12. eod. lib. post Alber. in l. caius. ff. de ann. legat. Foller. de censib. §. huiusmodi census super rebus. n. 113. Amod. de laudem. q. 45. n. 15. Bermond. de public. concubinar. in verb. insuper. n. 4. tom. 11. par. 1. fol. 161. Rebuff. in l. appellatione parentis. 51.*
4 *col. 4. ad med. ff. de verb. significat.* † vbi quod ita fuit iudicatum *Osasc. decis. 58. statuto. n. 1. Hostiens. in summ. extr. de locato. §. quæ actio. vers. sed si dixit testator. n. 13. Specul. de emphyteusi. §. nunc aliqua. vers. octuagesimosexto. n. 109. ante med. Guid. Pap. q. 432. in fin. Luc. de Penn. in l. fin. C. de agricol. & censit. lib. 11. Rot. coram R. P. D. Rubeo Romana fructuum. 4. Martij 1577. inter decis. Rot. diuers. decis. 44. n. 1. & 2. p. 1.* vbi loquitur in donatione *Rot. coram Sanctissimo in*

eadem causa Romana fructuum. 10. *&* 14. *Ianuar.*1575. *inter decis. Rot. diuers.*259. *&* 260.*par.*1. *Gig. de pensionib. q.*51.*n.*1.*tom.*15. *par.*1. *fol.*347. *Neguſ. de pignorib. membr.*4. *p.*2. *n.*164. *verſ. vigesimus tertius casus. fol.* 45. *& par.*3. *membr.*1.*n.*5.*fol.*48. *post* Corn. *conſ.*296. *col.*2. *lib.* 1. latè *Iacob. Venent. de ann. præstation. q.*31.*n.*6. *vsque ad* 9. *tom.*6. *p.*2. *fol.*249. *Iacob. Nouell. de iur. protbomiſ.* §.5.*n.*8.*tom.*17.*fol.*40.

Prout dicimus de eo, qui dixit adhibe fidem Titio super me, tunc enim per ista verba

5 censetur † se obligasse, & fideiussisse pro eo, vt ad propositum nostrum notat *Rip. in rubr. de pignorib. n.*5. iuxta *l. si vero non remunerandi.* §. *si quis mandauerit. ff. mandat.* *Bart. in l. lucius. ff. de fideiussorib.*

Neque prædicta sunt intelligenda solum in dispositionibus fauorabilibus iuxta notata per *Surd. de aliment. tit.* 8. *priuileg.*51. *n.*4. *&* 8. *in fin. Euerard. loco argument.* 59.

6 *n.* 9. † Quia procedunt in omnibus dispositionibus tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus, tam priuilegiatis, quam non priuilegiatis, in quibus ista dictio super importat hypothecam, cum hoc sit ratione specialis designationis, quæ facit, vt talia bona designata censeantur obligata pro obseruatione contractus, prout loquitur *Bart. in*

7 *l. fundus. de ann. legat.* † vbi ponit exemplum de contractu societatis, & de legato, quod etiam sequuntur omnes supra allegati, & notat etiam *Neguſ. de pignorib. p.*2. *membr.*4. *n.* 164. *verſ. vigesimus tertius casus. in fin.* & voluit etiam *Rot. diuers. decis.*260.*n.*2.*p.*1.

Quemadmodum etiam prædicta habent locum,

8 quamuis essemus in re, † pro qua non competeret hypotheca, puta in donatione, & similibus, nam aliud est, quando ex verbis dictæ donationis resultaret hypotheca, prout tunc dicitur resultare, quādo adsunt verba super, nulla habita distinctione, quod talis dictio sit posita super re particulari, seu vniuersali, nā quemadmodum importat specialem hypothecam illius rei, quæ exprimitur, quando super re particulari profertur, ita quoque debet importare generalem hypothecā omnium bonorum, quando profertur super omnibus bonis, cum eodem modo possint hypothecari omnia bona, sicut hypothecatur pars bonorum, prout ita in puncto ad dictas duas obiectiones respondet *Rot. diuers. decis.* 44.

9 *n.*2. *& decis.*260.*n.*2. *p.*1. † Ita vt talis donatio, vel similis dispositio, quāuis esset restricta ad primum donatariū, tamen iuuet etiam alios substitutos in ea, Cum enim ista verba super respiciant totam donationem, debet etiam prodesse omnibus in tali donatione vocatis, vt in specie voluit *Rot. coram R. P. D. Gypsio Romana palatij.*4. *Nouembris* 1592.

10 iuxta *conſ. Castr.*384.*lib.*1. † Quamuis etiam sufficeret, si adesset clausula quorum interest, quæ iuuat omnes interesse habentes, & consequenter substitutos in ipsa donatione *Bart. in l.*2. *ff. rem pupill. salu. for.* latè *Bertazol. clausul.*18. *gloſ.*5.*n.*5. *vsque ad* 9.

Aliud tamen esset, quando quis mandasset aliquid solui de fructibus sui fundi, seu ex fru-

11 ctibus illius, † ista enim verba non importarent aliquam obligationem, seu hypothecā, quidquid diuersum sit, quando diceretur super fructibus, vt in specie in istis dictionibus de, & ex, concludit *Faber. in* §. *item seruiana. n.*34. *post med. verſ. illud vero satis videretur. instit. de actionib. fol.*133. cum alijs per *Iacob. Venent. de ann. præstat. q.*31.*n.*3. *ad med. verſ. nam quando dictum fuerit. &* *n.*9.*tom.*6.*p.*2. *fol.*250. iuxta *l. vlt. in fin. ff. de contrah. empt. l. liberto.*21. *in princ. vbi Gloſ.*

12 *in verb. vendita. ff. de ann. legat.* † Vnde sola personalis actio dabitur contra designantem fructus talium bonorum, non autem poterit agi contra singularem successorem eorumdem bonorum ob defectum hypothecæ *Rip. in l.*1. §. *si hæres. ff. ad trebellian. Iacob. Venent. d. q.*31.*n.*5.*in fin.*

Verum quando essemus in dispositione ad piam causam, tunc per assignationem annuæ præ-

13 stationis, † & quantitatis cum illis verbis de aliquo fundo, seu ex aliquo fundo, talis fundus censetur obligatus, & contra illum, & possessorem ipsius potest agi hypothecaria propter fauorem piæ causæ etiam de iure digestorum, vt est *tex. in l.*2. *ff. de alim. & cibar. legat.* quem ita intelligunt *Bart. Azo. & alij in l. lucius titius.* 12. *post Gloſ. ibid. in verb. ex redditu. in princ. verſ. sed quid si testator. & in fin. verſ. sed prima opinio. ff. eod. tit. & in l. gaius. ff. de ann. legat. & in l. cum hi.* §. *idem est & si ager. ff. de transactionib. Gloſ. in l. vlt. in fin. in verb. non esse. ff. de contrah. empt. per l. hactenus. & l. si pendentes.* §. *si quid cloacarij. ff. de vsufr. Idem Bart. conſ.* 211. *quidam sibi filios hæredes. n.*4. *ad med. lib.*1. *Roman. conſ.* 388. *in casu propositi thematis. n.* 3. *verſ. vnde insurgit conclusio. & ibid. Mandoſ. in verb. sequuntur. Idem Roman. singul.* 435. *quæritur an testator. ad fin. verſ. sed quid in eis. n.* 2. vbi quod ita habuit de facto Romæ pro Ecclesia S. Pauli de Vrbe in causa sibi commissa cum Io. de Milis, & Io. de Roma valentissi-

14 mis, subdens esse menti tenendum, † quia si testator posuit legatum, & rem, de qua voluerit illud satisfieri, numquam tale legatum extinguitur per alienationem ipsius rei, quia non solum censetur illam rem posuisse, vt præcisè ex ea legatum soluatur, sed etiam, vt pro eodem legato sit obligata, & specialiter hypothecata iuxta *Gloſ. in d. l. gaius. ff. de ann. legat.* prout etiam notat *Nicol. Pigno. in addit. ad Rom. d. sing.* 435. *in verb. an & quomodo. ad med.* & refert, & sequitur *Euerard. loco argument.*59. *ab aliment. ad piam*

15 *cauſ. n.*9. *& Tiraq. priuil. piæ cauſ.*63. † vbi extendit ad omnem causam piam *Felin. in c.*

ad

ad audientiam . il 2. quod est 31. col. 7. post
princ. vers. quinta conclusio.n.6.de rescript.
vbi ponit exemplum non solum in alimen-
tis, sed in pensione soluenda de redditibus
16 ecclesiæ, † quamuis enim talia bona non sint
amplius ecclesiæ, cum ad alium peruenerint,
ideo non possunt dici redditus ecclesiæ, ta-
men quia deputantur pro sustinendo, & ali-
mentando pensionario, præualebit opinio
Roman. quidquid cõtrarium sequatur *Castr.*
17 vt latius per *Felin. d. n.6.* † Et passim ista
opinio ab omnibus approbatur tam in pen-
sionibus, quam in quibuscumque legatis, &
dispositionibus pijs *Surd. de aliment. lib.8.*
priuil.51.n.3.& per tot. Iacob. Venent. de
ann. præstationib. q.31. n.1. cum seq. tom.6.
p.2. fol.250. Gig. de pensionib.q.51. n.1. & 3.
Guid. Pap. q.432. in fin. & q.576. n. 1. Cor-
dubens. in l. si quis à liberis. §. si quis ex his.
n.41. ff. de liber. agnoscend. post Speculat. de
locat. §.nunc aliqua.n.109.vers.octuagesimo
octauo. Vital.in tract.clausul.tit.an iur.ali-
ment. poss. renunciar. cum iuram. n. 86. vs-
que ad 90. fol.623. Foller.in prax.censual.in
verb. huiusmodi census. n.113. Couarr. de
sponsalib. p.2. c.8. §. 6. n.14. post med. vers.
hoc enim falsum est. fol.249.

Ex prædictis apparet, quod præstationes an-
nuæ, de quibus agebatur, recipiunt hypo-
thecam, cum mandatum fuerit illas solui su-
per bonis particulariter designatis, ob natu-
ram dictionis super, quæ importat hypothe-
18 cam, vt dictum est *supr.n.1. cum seq.* † Ma-
ximè, quia præstationes sunt perpetuæ, prout
requiritur, ad hoc vt illa res sit obligata,
cum secus sit, quando esset ad tempus, prout
loquuntur *Guid. Pap. & Speculat. & Host.*
supra allegati. & notat etiam *Amod. de lau-*
dem. q.45. n.19. & dixi *supr. c.113.n.62. &*
c. 310. n. 75. & dicam infr. Deo dante in
cap. particulari. Quod etiam dicendum est
de alijs legatis annuis, quæ testator iussit
solui de redditibus, seu ex redditibus fundi
per eum designati, cum simus in dispositio-
nibus factis ad pias causas, & pro maritandis
puellis, & pro anima ipsius testatoris, in eis
enim tamquam priuilegiatis censetur indu-
cta hypotheca stante illa dictione de, seu ex,
quidquid secus sit in alijs præstationibus
non fauorabilibus, & non priuilegiatis, vt
19 dictum est *supr. n.14. vsque ad n.16.* † Et ex
istis declaratur *Surd.decis.28. per tot.* dum
voluit, quod pro legato quantitatis annuæ
non detur hypotheca, prout etiam dixi *supr.*
c.294. n.8. Quia debent omnia ista intelligi
cum distinctionibus mox adductis.

Addé *supr. ad c.294. n.8.*

Accedat, quod vltra prædicta adest in casu no-
stro etiam facultas, & licentia capiendi pos-
sessionem bonorum designatorum propria
20 auctoritate, † quæ operatur translationem
hypothecæ, quãuis non adsit aliqua expressa
obligatio *Bald.in l. creditores.3. col.1. ante*
fin. vers. quæro mutuaui titio centum.n.3. &
ibid. Addit. in verb. post licentiam. C. de pi-
21 *gnorib.* † quod tamquam singularissimũ dictũ
sequitur *Cremens. sing. 2. quid si feci. n.1.*
iuxta *l. creditor.3. §.post diuisionem.vbi Bo-*
logn. in addit. Alex. ad Bart. ff. qui potior.
in pignor. habeant. Neguf. de pignorib. mẽbr.
1.par.3.n.4. fol.48. Surd.cons.243.n.11.lib.2.
22 & † ita seruat *Rot. coram R. P. D. Oradino*
Bononien. de pepulis. 23. Ianuarij 1562. de
qua per *Caputaq.decis.68. p.2.in manuscript.*
Et passim ad effectum hypothecæ contrahendæ
æquiparantur ista verba capiendi possessio-
23 nem propria auctoritate † cum illis verbis,
quod liceat creditori aliquam rem pro suo
credito alienare, & vendere *Bart. & Bald. in*
l.3. §. vlt. ff. qui potior. in pignor. habeant.
Surd.cons.243.n.11.lib.2.Neguf. de pignorib.
24 *p.3.membr.1. n.4. fol.48.* † Siue simus in con-
tractu pignoris, siue in quibuscumque alijs
dispositionibus etiam vltimarum volunta-
tum, in quibus licitè ponuntur huiusmodi
pacta ingrediendi propria auctoritate *Surd.*
cons.221. n.20. & 21. lib.2. post Bart. in l.3.
25 *n. 9. & ibid. Salic. q.3. C. de pignorib.* † vbi
etiam, quod talia pacta transeunt in hære-
des, & contra hæredes iuxta naturam alio-
rum pactorum *l. veteres. vbi Bald. in fin. C. de*
contrah. & commit. stipulat. Aym. cons.102.
n.3. Tiraq. de retract. conuent. §.1. glos. 1. n.1.
cum seq. Surd cons. 221. n.27. & 28. lib.2.

E P I T O M E.

Reciproca substitutio an intelligatur
per verba vulgariter, pupillariter, &
per fideicommissum. ¶ Et quando contineat
pupillarem saltem tacitam. ¶ Et quid si fue-
rit facta personis imparibus, puberibus, &
impuberibus. ¶ Et quando est admixta cum
compdẽiosa, & cum adiectione verbi ciuilis
hæredis, & existente matre in medio. ¶ Ne-
pos quãdo ingrediatur personã patris in suc
cedendo auo. ¶ Et an sit per fictionem, vel
per præsumptionẽ legis. ¶ Legitima quando
sit debita filio non obstante acceptatione
per eum facta de testamento patris, in quo
illius prohibitio continebatur.

S V M M A R I V M.

1 *Nepos ingreditur personam patris cum agi-*
tur de succedendo auo.
2 *Filius an repræsentet personam patris per*
fictionem, vel per præsumptionem legis. n.3.
4 *Mater non excluditur à legitima in substi-*
tutione fideicommissaria, secus in pupilla-
ri. n.5. & 6.
7 *Mater succedit filio ab intestato.*
8 *Verba inuicem, & vicissim, vulgariter, &*
pupillariter, & per fideicommissum indu-
cunt substitutionem reciprocam, in qua
contineтur pupillaris. n.9. Fallit si fiat per
sonis imparibus, quia tunc neque tacita

pupillaris continebitur. n. 10. *& 11. Contrarium, n.* 18. *Declara vt n.* 19.

12 *Reciproca admixta cum compendiosa non continet pupillarem, quando est facta imparibus puberibus, & impuberibus, etiam si fiat mentio pupillaris, & cum adiectione verbi ciuilis hæredis, & adesit mater in medio. n.* 13. 14. 15. 16. *&* 17.

20 *Legitima debetur filio, quamuis acceptet testamentum patris, in quo illa sit ei prohibita, cum requiratur expressa renunciatio, cum grauamine ne aliud possit petere. n.* 21. *&* 22. *Declara vt n.* 23.

CAPVT DCLXXXIV.

PEr obitum Io. Baptistæ non est effecta caduca ad fauorem Ruberti portio hæreditatis, in qua ipse successit, nam adest Hieronymus filius eiusdem Io. Baptistæ, qui subintrat in locum sui patris, & concurrit, cum Ruberto patruo, Cum enim hic agatur
1 de succedendo auo, † semper nepos ingreditur personam patris, vt vna cum patruo, seu auunculo, amita, vel matertera, aut similibus succedat in bonis aui, quasi tractetur de persona ascendentis nullam faciendo differétiam inter successionem ab intestato, seu per fideicommissum, nam etiam in eo pari ratione datur ista repræsentatio, vt filius, nepos, & pronepos subintrent locum parentum suorum, vt concurrant cum eorum patruis, & auunculis iuxta opinionem *Glos. in l. cum ita.* 33. *§. in fideicommisso. ff. de legat.* 2. *Dec. cons.* 216. *in casu proposito. n.* 2. iuxta. *§. cum filius. instit. de hæred. qua ab intest. defer. & in auth. vt fratrum filij. per tot. Menoch. cõs.* 124. *n.* 56. *lib.* 2. *Ias. cons.* 259. *n.* 2. *lib.* 2. *Cephal. cons.* 16. *n.* 34. *lib.* 1. dixi late supra *c.* 419. *n.* 1. *vsque ad* 6.

Neque obstat, quod sit fictio, vt filius patrem
2 repræsentet *Bald. in auth. cessante.* † *col. vlt. C. de legitim. hæredib. Alex. cons.* 204. *n.* 7. *lib.* 2. *Ruin. cons.* 171. *n.* 11. *ad med. lib.* 2. Ideo nõ debet talis fictio admitti in dispositione hominis, Quia potius dicendum est, quod huiusmodi repræsentatio non sit ex fictione le-
3 gis, sed ex præsumptione, † cum lex præsumat, quod auus decedens intestatus, seu testatus voluerit nepotem concurrere cum patruo in sua successione *Menoch. cons.* 357. *n.* 33. *lib.* 4. *Cephal. cons.* 489. *n.* 57. *lib.* 4. cum alijs, quos adduxi supra *c.* 419. *n.* 15. *vsq; ad* 19.

Cum igitur Hieronymus successerit in portione bonorum, de quibus agimus, vt dictum est, non potest excludi mater à legitima, quæ ipsi debetur non obstante prætenso fidei-
4 commisso, † Quidquid enim sit in substitutione pupillari, in qua mater excluditur à legitima *c. si pater. de testam. in* 6. *l. papinianus. §. sed neque impuberis. ff. de inoffic. te-*
5 *stam.* Aliud est in substitutione fideicommissaria, in qua debetur legitima filio in bonis patris *§.* 1. *auth. de trient. & semiss. auth.*
6 *nouissima. C. de inofficios. testam.* Vnde in ea non potuit grauari fideicommisso *l. cohæredi. §. cum filio. de vulg. & pupill. l. omnimodo. & l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.* & consequenter talis legitima
7 est debita matri, † quæ succedit filio ab intestato *auth. defuncto. C. ad tertullian.*

Neque obstat, quod potius simus in pupillari, cum Hieronymus infans decesserit, & per testatorem fuerint substituti Robertus, & Io. Baptista, & ipsius filij, & descendentes in-
8 uicem, & vicissim, † vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, per quæ verba est inducta substitutio reciproca, seu breuiloqua *l. iam hoc iure. de vulgar. & pupill. substitut. l. cum in testamento. §.* 1. *ff. de hære-*
9 *dib. instituend.* † In qua reciproca substitutione continetur etiam pupillaris *d. l. iam hoc iure. de vulgar. & pupillar. l. lucius. ff. eod. tit.*

Quia prædicta procedunt, quando substitutio reciproca fieret personis æqualibus, quod
10 non est in casu nostro, † in quo est facta personis imparibus, cum vnus sit pubes, alter verò impubes, tunc enim non continetur pupillaris, cum non possit dici facta mutuò, & inuicem, & non adsit æqualitas, cuius ratione cẽsetur testator voluisse reciprocè substituere, neque enim est verisimile, quod sub eadem conceptione verborum inæqualiter vocentur, & substituantur plures hæredes *l. in testamento. la* 1. *& ibi Dec. n.* 7. *C. de testam. milit. l. iam hoc iure. de vulgar. & pupillar. l. lucius. vbi Rip. n.* 16. *Zas. n.* 16. *ff. eod. tit. l.* 2. *vbi Curt. Iun. n.* 10. *C. de impuber. & alijs substitut. Aret. cons.* 53. *in* 3. *dub. Menoch. præsumpt.* 60. *n.* 3. *& 22. vsque ad*
11 *n.* 26. *lib.* 4. † vbi ampliat, quod neque talis substitutio possit dici pupillaris tacita, vt per *Rip. in d. l. lucius. n.* 18. *in fin. & Alciat. n.* 26.

Quæ adeò vera sunt, vt procedant quamuis hæc reciproca esset admixta, cum compendiosa,
12 nam tunc neque contineret pupillarem, quãdo esset facta personis imparibus *Ruin. cons.* 107. *n.* 1. *lib.* 2. *Bald. in l. in testamento. n.* 8. *in fin. C. de militar. testam. Ang. cons.* 97. *viuianus. ad fin. vers. concludo igitur. Alex. in l. lucius. n.* 20. *ff. de vulgar. & pupillar.*
13 & ita † in practica seruandum esse testatur *Card. Mantic. de coniectur. vltimar. volunt. lib.* 5. *tit.* 8. *n.* 6. *post med.* quod ampliatur, quãuis esset facta mentio pupillaris ætatis, † &
14 quãuis etiã substitutio esset cum adiectione verbi ciuilis hæredes, quod licet difficulter trahatur ad fideicommissariã substitutionem tamen fit obliqua hoc casu respectu filij puberis, & similiter flectitur respectu filij impuberis, si decessisset post pubertatem, vnde absurdum non est si flectatur etiam quando filius decesserit in pupillari ætate propter seruandam æqualitatem, prout late consuluit *Carn. cons.* 180. *lib.* 1. *& cõns.* 107. *n.* 4. *lib.* 3.

15 *lib.3.* † & est verior opinio, & magis communis, quidquid *Mantic. vbi supr.* & alij contrarium sentiant, vt dicit *Menoch.præsumpt.60.n.31.vers.contrariam opinionẽ. lib. 4. post Gulielm. Benedict. in c. rainutius.in verb. si absque liberis. il 2.tit.de breuiloqua. n.36.de testam.* iuxta sententiam *Ricard.de Salic.* de qua per *Alex.in l.in testamento.in*
16 *fin. C. de testam. milit.* † Maximè quando prout in casu nostro, adest mater in medio, ad cuius fauorem erit fideicommissaria, non pupillaris,iuxta distinctionem *Lancell. Gallia. in l. centurio.n.363.vers.ego in hoc pas-*
17 *su. ff. de vulgar. & pupillar.* † licet simpliciter absque aliqua distinctione etiam matre non existente in medio concludat *Menoch.d. præsumpt.60.n.33.lib.4.*

Verum dubia videtur ista opinio, nam quando substitutio fuit facta vulgariter, pupillari-
18 ter, & per fideicommissum † continetur pupillaris etiam si non conueniat personis,quibus fuit adiecta *Card.Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib.5.tit.8.n.9.Socin.cons. 290.col.2.lib.2. Natt. cons.326. n.2. ad med.* cum alijs per *Rustic. ad l. cum auus. lib. 2. c.10. n.8. de conditionib. & demonstrat. fol. 188.Durant.de art. testand. tit. de substitution.caut.7.tom.8.p.1.fol. 121. Bero. cons.79. n.29. lib.2.Zanch. in §. cum ita. p.6.n.8. post*
19 *med.vers.& hoc vltimo casu.* † Nisi dicamus, quod talis clausula vulgariter, pupillariter, & per fideicõmissum, quando non conuenit personis, quibus fuit adiecta, censetur potius apposita de stylo Notariorum, ideò nihil tunc operaretur *Card. Mantic.de coniectur. vltim. voluntat. lib.3.tit.14.n.6. Honded.cons.46. n.3. lib.2.* cũ alijs per *Cost.claus ul.95.in fin. p.3.fol.569.*

Quo vero ad legitimam, & trebellianicam prohibitam Io. Baptistæ filio à Hieronymo testatore posset defendi, quod illa debeatur
20 eidem Io.Baptistæ, † non obstante acceptatione per eum facta de testamento, in quo aderat talis prohibitio, cum specialiter, & in indiuiduo, nominatim, & expresse non fuerit legitimæ renunciatum, prout requiritur *Alex.cons.89.col. vltim. ad med. lib. 4. Gabr.cons.137.n.45.lib.1.Cephal.cons.148.n. 25.& 26. Surd.de alim. tit.9.q.15.n.4. Card. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib. 7. tit. 8. n. 8.* & late comprobat *Rot. coram R.P.D.Verospio Romana legitima.27.iunij 1614. col.6.vers. nec valet dicere.& coram R.P.D. Manzanedo Romana legitima. 11. decembris. 1609.*

Immo etiam vt præiudicetur filio quo ad suam legitimam,requiritur,vt pater illum grauet,
21 ne aliud † pro legitima possit petere *Surd. cons.357.n.33.lib.3. Menoch. cons.209. n. 95. vsq; ad 105.lib.3. & cons.453.n.10. vsque ad*
22 *17.lib.4.* † & vltra d. grauamen etiam postea est necessarius consensus filij, qui in tali approbatione voluntatis patris expresse, & formiter legitimæ suæ renunciet, cum alias sine istis requisitis sibi nõ preiudicaret *Alex. cons.89.n.13. & 14. lib.4. & cons.8. n.21. & ibi Natt. in addit. in verb. dispositio. lib. 3. Paris.cons.43.n.35.vsque ad 39.lib. 3.Roder. Soarez. in l. quoniam in prioribus. ampliat. 9.C.de inofficios. testam. Addit. ad Dec. cons. 687. in verb. acceptatio.*

Quamuis prædicta in casu nostro non sint tuta, quia ex lectura approbationis testamẽti apparet voluisse Io. Baptistam sibi præiudicare
23 in legitima, † cum non solum illud acceptauerit, sed etiam voluerit executioni demandare contenta in eo in omnibus, & per omnia, habendo plenam notitiam,& scientiam d. testamenti, & informationem tenoris illius sub rogitu notarij de eo rogati, & de tempore, in quo fuit conditum, & pluries idem testamentum fuisse visum, & lectum, & consideratum in omnibus, & per omnia illud acceptando pro integra eius executione, per quæ verba ita ampla non potest negari, quod habitus fuit respectus etiam ad legitimam, ideò quo ad eam fuit præiudicatum, prout de similibus verbis,quod habeat vim expressæ, & specialis renunciationis, & illi æquipolleant concludit *Paris. cons. 46. n.41. & 42. lib. 2. & cons.1. n.104. lib.3.* & verissimam opinionem esse testatur *Peregr. de fideicommis. art.36. n.89. & 90. fol. 339. Menoch. cons.71. n.21. lib.1.Ruin.cons.56.n. 12. lib. 2. Card.Mantic. de coniectur.vltim. voluntat.lib.7.tit.8.n.11. ad fin.*

EPITOME.

Lex municipalis deferens patri hæreditatem filij, an excludat fororẽ, quæ de iure communi succedit fratri cum patre. ¶ Hæreditas adita quando efficiatur patrimoniũ adeuntis. ¶ Statutũ an possit derogare legibus continẽtibus ius positiuum etiam tacitè, absque eo,quod sit necessaria expressio clausulæ derogatoriæ. ¶ Indefinita an æquipolleat vniuersali in statutis, legibus, & vltimis voluntatibus. ¶ Renunciatio de bonis paternis, & maternis an comprehendat fraterna. ¶ Statutum quando sit declarandum iuxta ius commune,si venit ad derogationem illius, siue præter illud.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas adita efficitur patrimoniũ adeuntis, & perdit nomen hæreditatis.*
2 *Renunciatio de bonis, & hæreditate paterna, & materna non excludit à fraterna.*
3 *Soror succedit fratri vna cum patre.*
4 *Vsusfructus non acquiritur patri stante simultanea successione illius cum filia.*
5 *Statutũ potest derogare legibus continentibus ius positiuũ etiam tacitè,absq;eo quod sit expressa clausula derogatoria. n.6.*

Statu-

7 *Statutum deferens patri hæreditatem filij an intelligatur excludere sororem, quæ de iure communi succedebat fratri cum patre.*
8 *Hæreditas dicitur successio in vniuersum ius defuncti.*
9 *Indefinita æquipollet vniuersali in dispositione legis, & testatoris. Idem in statutis. n. 15.*
10 *Statutum debet aliquid addere iuri communi, & non esse superfluum.*
11 *Statutum est declarandum, vt minus lædat ius commune. Fallit si veniat ad derogationem illius, vel præter illud. n. 12.*
13 *In claris non est opus coniecturis.*
14 *Interpretatio stricta est facienda in statutis.*

CAPVT DCLXXXV.

Respectu bonorum fraternorum non videbatur renunciatio exhibita obstare renuncianti, cum solùm sit facta de bonis, & hæreditate patris, & dote materna, vnde tamquam stricti iuris non debet trahi ad alia bona fraterna, quamuis frater parentibus
1 successerit, & illorum bona possideat, † cum enim hæreditas est adita, efficitur proprium patrimonium ipsius adeuntis, nec amplius dicitur hæreditas *l. sed si plures. §. filio impuberi. ff. de vulgar. & pupill. Glos. in l. 1. §. veteres. in verb. per vnum. ff. de acquir. possess.* latè *Menoch. cons. 124. n. 5. lib. 2. Ceph. cons. 493. n. 41. lib. 4. Barbos. in rubr. ff. solut. matrim. p. 4. n. 19. & 20.* cum alijs per *Rot. coram R.P.D. Andrea Romana domorum 10. iunij. 1616.*

Et ita in specie, quod talis renunciatio non excludat renunciantem à bonis fraternis te-
2 nent communiter *Doctor. in c. quamuis. vbi Couar. p. 3. §. 3. n. 2. de pact. in 6. Guter. pract. quæst. lib. 3. q. 80. n. 5. Crass. in §. successio ab intestato. q. 10. n. 16. Castill. de vsufruct. c. 2. n. 63. & 64. Menoch. cons. 1. n. 460. & cõs. 160. n. 3. lib. 2. Roman. cons. 168. in princ.* vbi latè *Mandos. in verb. persona. Rot. decis. 38. n. 2. p. 2. in recentiorib. Vasq. de success. creat. lib. 2. §. 18. n. 176.*

Cum igitur non obstet renunciatio, non prohibebitur Elisabeth agere ad hæreditatem
3 fraternam Dominici, † cui de iure communi succedit vna cum patre *autb. defuncto. C. ad tertullian.* Adeo vt talis portio acquiratur filiæ tam in proprietate, quam in vsufructu, cum in hoc casu, stante simultanea suc-
4 cessione patris, & filiæ, † non sit acquisitus vsusfructus patri *autb. item hæreditas. C. de bon. quæ liber. Aym. cons. 37. in fin. Roland. cons. 95. n. 49. lib. 1. & cons. 90. n. 24. lib. 2. Alex. cons. 198. col. 4. lib. 6. Socin. cons. 34. col. 3. in fin. n. 7. q. 3. lib. 1. Aret. cons. 72. dub. 3. Surd. cons. 116. n. 40. & 41. lib. 1.*

Verum, ne in litibus immoremur, contrarium est dicendum, quia prædicta procedunt de iure communi, quod in casu nostro non habet locum propter dispositionem statuti, vbi filio ab intestato defuncto succedit pater, & si patrem non habuerit, succedunt fra-
5 tres, † Vnde apparet fuisse derogatum *autb. defuncto. C. ad tertullian.* Nam similibus legibus continẽtibus ius positiuum potest per statutum derogari non solum expressè, sed etiam tacitè, cum sufficiat quoquo modo etiam per coniecturas apparere de volunta-
6 te statuentium, † neque enim est necessaria expressio clausulę derogatorię *Menoch. cons. 4. n. 14. post princ. & n. 31. & 32. lib. 1. Boer. decis. 113. n. 4. post med. vers. sed contrarium. Rom. cons. 44. n. 5. & 6. Socin. Iun. cons. 93. n. 7. lib. 1. Bellon. cons. 13. n. 9. vers. tertio præmitto. Paris. cons. 91. n. 11. lib. 3.* iuxta notata per *Bart. & alios in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & in §. fin. instit. de legit. agnat. tut.*

Quod autem statuentes voluerint derogare
7 *d. autb. defuncto. C. ad tertullian.* † apparet, dum in statuto disponitur, quod hæreditas, vel bona filij ab intestato defuncti vndecumque sibi obuenerint, deueniant, & deuenire debeant, & in ipsis bonis, & hæreditate succedere debeat pater, vel auus paternus, si patrem, vel auum habuerit, si vero non habuerit patrem, vel auum paternum, succedat fratrer, vel fratres vtrinque coniuncti, vel ex latere patris tantum, ex quibus verbis colligitur patrem solum vocatum esse, quia cum statutum deferat illi hæreditatem filij, intelligitur de tota hæreditate disposuisse,
8 cum hæreditas sit successio in vniuersum ius defuncti *l. nihil aliud. 24. ff. de verb. signific. Rebuff. in l. pecuniæ. 178. §. hæreditas. in princ. & in l. hæreditatis. 119. n. 1. ff. eod. tit.* Nam in dispositionibus legis, statuti, hominis, testatoris loquentibus de hæreditate,
9 ista † indefinita æquipollet vniuersali, & intelligitur de tota *l. si ex pluribus. ff. de legat. 2. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 4. n. 12. Menoch. cons. 397. n. 12. lib. 4. & cons. 1157. n. 4. lib. 12.* Cum igitur tota hæreditas filij ad patrem deueniat, necessariò sequitur, vt frater in ea nullam portionem habeat, qui solum vocatur non existente patre, vt in eodem statuto disponitur.

Maxime quia si filius cum patre concurreret in d. hæreditate, statutum fuisset superfluum,
10 cum nihil adderet iuri communi *l. si quando. de legat. 1. c. si papa. de priuileg. in 6. Roman. cons. 44. n. 6.* Vnde tale statutum non erit interpretandum, & restringendum iuxta dispositionem *d. autb. defuncto. C. ad ter-*
11 *tullian.* † Nam licet regulariter statuta recipiant interpretationem à iure communi, vt minus illud lædatur *l. fin. §. in computatione. C. de iur. deliber. l. cæsar. ff. de publican. Glos. in c. cum dilectus. de consuetud. Bald. in l. ea lege. C. de condict. ob caus.* Tamen quando statutum venit ad derogationem iu-
12 ris communis, † vel præter illud, non recipit aliquam interpretationem, quando enim aliquo

aliquo modo apparet per coniecturas, præsumptiones, & rationes voluisse statuentes ab eo recedere, non est quærenda alia interpretatio *Bald. in l. ita nobis. 28. n. 2. C. ad leg. iul. de adulter. Socin. cons. 150. col. 28. in fin. n. 38. lib. 1. & cons. 52. n. 3. lib. 3. Honded. cons. 24. n. 7. lib. 1. Roland. de lucr. dot. q. 30. n. 13. Gozad. cons. 19. n. 19. Menoch. cons. 4. n. 30.*
13 *lib. 1. Paris. cons. 91. n. 12. lib. 3.* † Quasi in claris non sit opus coniecturis, & interpretationibus *l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obligat. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de legat. 3.*

Neque obstat, quod indefinita non videatur
14 æquipollere vniuersali in statutis, † quæ tantum admittunt strictam interpretationem *Crot. in l. omnes populi. n. 167. de iust. & iur.*
15 Quia verior est contraria sententia, † vt testatur *Menoch. cons. 4. n. 28. lib. 1. post Bart. in d. l. omnes populi. n. 57. Bald. & Ang. in l. si seruitus. ff. de seruit. vrban. prædior. Cagnol.* qui de communi *in l. 1. n. 10. post princ. de regul. iur. Couar. lib. 1. var. resolut. c. 13. n. 8. vers. quarto hinc patet. Felin. in c. cum omnes. n. 16. de constitutionib. Dec. in l. 1. vbi Curt. Iun. n. 9. ff. si cert. petat. Nell. in tract. de bannit. par. 2. secund. tempor. q. 75. incip. stante statuto. Archid. & Cardin. Alexandr. in c. si romanorum. ad fin. distinct. 19. Bald. de statut. in verb. indefinita. Dyn. in rubr. de reg. iur. in 6.* Maxime quando alias statutum esset superfluum, & elu-
16 sorium, prout est in casu nostro, † cum sufficeret ius commune, vt dictum est, tunc enim etiam receditur à proprietate verborum *Cagnol. in l. 1. n. 10. in fin. de regul. iur.* iuxta *l. si stipulatus fuero per te non fieri. ff. de verb. obligat.*

EPITOME.

EMens aliquid pro nominando an statim acquirat dominium nominato. ¶ Et an ex tali contractu debeatur vnicum laudemium. ¶ Soluens pro debitore quando possit petere cessionem à creditore inuito. ¶ Et quid si pro debito adsit hypotheca bonorũ. ¶ Vel quando non nocet cedenti, & prodest illam petenti. ¶ Obtinens committi causam iuxta *l. diffamari. C. de ingen. & manumiss.* an dicatur actor quo ad probationem iactationum, & ordinationem iudicij, & decisionem. ¶ Appellatio quando sit interponenda infra decem à die latæ sententiæ, vel notitię. ¶ Processus per contradictas an valeat si adest verisimilis notitia procuratorum. ¶ Et an requiratur eorum citatio in alia causa connexa illi, in qua fuerunt constituti. ¶ Et quando sit probanda absentia procuratoris. ¶ Molestationes & iactationes, tam iudiciales, quam extraiudiciales, quo casu probentur per sustentationem litis.

SVMMARIVM.

1 *Emens rem pro persona nominanda statim acquirit dominium nominato, & ex tali contractu vnicum debetur laudemium. n. 2.*
3 *Aestimatio debet praecedere, quando bona venduntur sub hasta.*
4 *Actus est nullus non seruata forma statuti.*
5 *Depositum est faciendum in loco publico apud ædem sacram, & deponenti solum incumbit interpellare creditorem ad recipiendam solutionem, alias videndum deponi. n. 6.*
7 *Depositum non debet fieri de expensis ante illarum liquidationem.*
8 *Offerens, seu soluens pro debitore potest petere cessionem à creditore etiam inuito, si pro debito aderat hypotheca bonorum, secus si illa non adesset. n. 9.*
10 *Cessio non est deneganda de æquitate, quando nullum damnum infertur cedenti, & prodest illam petenti.*
11 *Obtinens committi causam iuxta* l. diffamari. C. de ingen. & manumiss. *dicitur actor quo ad probationẽ iactationum, & ordinationem iudicij, non autẽ quo ad decisionẽ. n. 12. & 13.*
14 *Sententia absque probationibus est nulla, maximè si fuerit protestatum nihil fieri, nisi verificatis verificandis.*
15 *Sententia nulla non transit in iudicatum.*
16 *Appellatio debet interponi infra decem à die latæ sententiæ, secus in contumace, qui appellat à die habita notitiæ. n. 17.*
18 *In dubio præsumitur appellatum infra legitimum tempus à die notitiæ sententiæ.*
19 *Non potest procedi per contradictas, vbi adest verisimilis scientia procuratorum. n. 25. & requiritur eorũ citatio in negotio connexo causæ, in qua fuerunt constituti. n. 26. & 27.*
20 *Molestationes & iactationes probantur per sustentationẽ litis. Declara vt n. 21. 22. et 23.*
24 *Sententia est nulla, si feratur per Iudicem habentem iurisdictionem limitatam super iactationibus, si illæ prius non sint verificatæ.*
28 *Processus per contradictas non subsistit, non probata absentia procuratoris.*

CAPVT DCLXXXVI.

FVit subhastata, & deliberata domus Curtio pro persona nominanda, & postea per
1 eum nominatus est ipsemet creditor, † qui illam fecit subhastari, & deliberari, ex quo clarè constabat illam fuisse deliberatam eidem creditori, tamquam cum eo sit contractum, & statim ipsi acquisitum dominium, quod nullo tempore permansit apud nominantem, sed semper penes nominatum, quasi nominatio fiat pro executione primi contractus, itaut vnicum debeatur laudemium, & vnica gabella *Rimin. Iun. cons. 163. n. 11. & per tot. lib. 2. & cons. 591. n. 1. lib. 5. post Ancbar.*

*char. cons.*127. *ad dubia elicita. col.*1. *Surd. decis.*182. *in fin.& decis.*226.*in princ.*
Quo stante subhastatio, & deliberatio est notorie nulla, cum non præcesserit æstimatio, quæ debet præcedere, quando bona venduntur sub hasta, & dantur creditori ad euitan-
3 dum fraudes, † quæ possent committi in præiudicium debitoris circa iustũ pretium, & valorem rei subhastatæ *Castr. in l. si quos.* 16.*n.*2.*C.de rescind.vendit. & cons.*156. *visis actis & actitatis. in princ. lib.*2. *Affl.decis.* 258.*n.*8. *vers. quarta ratio. Roland.cons.*32. *n.*33.*lib.*1. *Iodoc. de subhast. c.*3.*n.*11. *tom.*6. *p.*1.*fol.*79.*Matth.Coler.de processib.executiu.*
4 *c.*9.*p.*3.*n.*97. † Cum etiam vltra ius commune, adsit statutum Amerinum, in quo præcisè mandatur talem æstimationem prius faciendam esse, itaut non seruata forma dicti statuti, actus sit nullus *Bald.& Imol.in l.*1.*ff.de liber. & posthum. Ias.cons.*165. *ante fin.lib.* 2.cum alijs per *Tiraq.de retract.conuention. glos.*6.*§.*4.*n.*31. *vsq; ad* 34. Et hoc solum de statuto sufficit, quidquid posset dubitari de iure communi ex his, quæ dixi *supr.c.*7.*n.*22.
Et vltra dictam nullitatem, adest etiam iniustitia deliberationis eiusdem domus propter oblationem, & depositum, cum consignatione cedulæ in actis, quibus stantibus non po-
5 terat vlterius per Iudicem procedi, † cum sufficiat depositũ fieri in loco publico apud ædes sacras, prout factum fuit, cum simus in deposito iudiciali *l. acceptam. C. de vsur. l. qui mutuam. §.* 1. *vers. ac publicè deposuit. ff. mandat. Alex. ad Bart. in l. si soluturus ff.de solutionib.Tiraq.de retract.conuention.*
6 *§.*4.*glos.*7.*n.*11. † & deponenti solum incumbit onus intimare aduersario, vt veniat ad recipiendam solutionem, qua interpellatione facta, rectè proceditur ad depositum *l.*2. *& ibi Salic.in* 1.*notab. C.de vsur. Tiraq.de retract.lignag.§.*9.*glos.*3.*n.*5.*&* 6.
Et depositum fuit integrum, immo excedens debitum prætensum pro sorte, & fructibus,
7 & expensis, quamuis pro dictis expensis non opus esset aliquo deposito ante illarũ liquidationem, quarum liquidatio spectabat Aduersario, & regulare est, vt quis non constituatur in mora soluendi, seu deponendi pretium incertum, vel debitum illiquidum *l. in fideicommissis. in princ. de vsur. & ibi Bald.in lectur.antiq. & in l.acceptam.opposit.*6. *C. eod. tit. Ang. in l.*4. *§. ait prætor. de re iudic. Alex.in l.si insulam.col.*8.*vers.octauo fallit. ff.de verbor.obligat. & cons.*49.*col.* 1. *vers. & præsertim.lib.*2.
Et quamuis prætendatur idem depositum fuisse conditionale propter cessionem iurium in
8 eo petitam, † Tamen cessio erat de iure facienda ipsi mulieri soluenti de proprijs pecunijs, cum simus in debito, pro quo erant omnia bona hypothecata, quo casu offerens, seu soluens pro debitore potest cogere primum creditorem etiam inuitum ad cedendum sibi iura, liberando rem ab hypotheca ipsius creditoris, & suam confirmando *Bart. in l.aristo.q.*2.*ff.quæ res pignor.oblig.poss.& in l.*1.*C.qui potior.in pignor.Bald.in l.nulla.*5.*ad fin. C. de solution. Neguss. de pignorib.*3.*m.*5.*p.n.*10. latè *Carthar.decis. Genuæ.*
9 61.*n.*11.*vsque ad* 15.† Contraria autem procedunt in creditore absque hypotheca soluente, seu offerente, qui licèt liberet debitorem, non tamen potest impetrare cessionem, cum secus sit, quando, prout in casu nostro, adesset hypotheca, prout ita communiter distinguũt omnes *in d.l.nulla. C. de solutionib.* cum alijs per *Carthar.d.decis.*61.*n.*14.
Quæ cessio etiam ex æquitate erat facienda, nam fuit petitum, vt cederentur iura talia
10 qualia, † itaut contra cedentem non possent retorqueri, quo casu semper debent cedi, cum nullum damnum sit creditoris, & prosit petenti cessionem *l.in creditore.*38.*vbi Glos. in verb. quod sine dispendio. ad med. vers. item nota. ff. de euictionib. l. mulier. ff. qui potior. in pign. habeant. l. recusare. §. titius. ad trebellian. Franc. decis.*55.*n.*5. *post Dec. cons.*104. *& diligenter. col.*1. *ante med.vers. tertio facit.n.*2. *Bart.in l.*2.*in princ. ff.solut. matrimon.*
Pendente lite in huiusmodi causa *Amerina domus coram R.P.D. Andrea super nullitate prædictæ subhastationis*, cum bis fuisset dubium propositum *in Rota*, non fuit capta aliqua resolutio, Vnde qui se fundabant super validitate subhastationis, sub prætextu, quod eorum Aduersarij essent absentes ab Vrbe, per audientiam contradictarum non seruatis seruandis sententiam fauorabilem obtinuerunt ab eodem *R.P.D. Andrea* in qua fuerũt absoluti à nullitate eiusdem subhastationis, cum condemnatione partis in expensis, quare iterum commissa causa *R.P.D. Pamphilio*, fuit coram eo disputatum de iustitia, & validitate huiusmodi sententiæ & *die* 4. *Martij* 1619. conclusum fuit non constare de aliqua re iudicata, prout prætendebatur, quia sententia fuit lata iuxta terminos *l.diffamari. C.de ingen.& manumiss.* ad
11 fauorẽ Dionysij, & Matthiæ, † qui tamquam diffamati obtinuerant causam committi, vnde quo ad probationem iactationum erant actores *Bald. in l.non cogendum.§.si procurator.n.*3.*ff.de procuratorib. Contard.in d.l. diffamari. q.*1. *n.*2. vbi quod procedit respe-
12 ctu ordinationis iudicij,† non decisionis *Ias. in l. de pupillo. §. qui procurator.n.*4.*ff.de nou.oper.nunciat.* Et tamen nõ constat, quod
13 iustificauerint tales iactationes, † prout ante omnia facere debebant *Bald. in l.*2. *C. ne fil. pro patr. Cagnol. in d.l.diffamari. n.*6. *& ibid. Contard.q.*6.*n.*45. *fol.*86.*C.de ingen.& manumiss. Rom.cons.*53.*n.*1. *&* 2. *vbi Mandos.in verb.impetrare. Boer.decis.*255. *n.*7.*ad fin. Menoch. cons.*366.*n.*1.*lib.*4.
Stante præsertim protestatione expresse facta
per

per Benedictum, & Antonium contra quos commissio fuit per Dionysium obtenta, quod nihil aduersus eos fieret nisi verificatis veri-
14 ficandis, & seruatis seruandis, † per quam protestationem magis est dicendum, quod sententia absque huiusmodi probatione sit nulla *c.1. vbi Glos. in verb. tacitè. de iuram.*
15 *calumn. in 6. Put. decis.398. n.2.* Vnde minus poterat talis sententia in iudicatum transire *Card. Seraph. decis.1469. n.3.*

Præterea quamuis in ista causa non fuerit appellatum infra decem dies à die latæ senten-
16 tiæ † iuxta *c. quo ad consultationem. de re iudicat.* Tamen sententia fuit lata per audientiam contradictarum contra Benedictũ, & Antonium, qui se ab Vrbe absentarunt, &
17 sic contra fictos contumaces, † Ideo bene potuit per eos appellari infra legitimum tempus à diè habitæ notitiæ *Rot. decis.12. & 16. de dol. & contumac. in nou. & decis. 46. de appellat. in antiq. Vestr. in prax. lib.8. c.3. n.11.* Prout passim fictus contumax appellat infra decennium à die notitiæ *Rot. diuers.*
18 *decis.55. n.3. p.1.* † vbi etiam quod in dubio præsumitur fuisse appellationem interpositã infra legitimum tempus à die habitæ notitiæ *Rot. decis.39. de appellat. in nou. Egyd. decis. 349.*

Maxime quia Benedictus, & Antonius dimiserunt in Vrbe plures procuratores, qui licèt non reperirentur constituti in actis huius causæ iactationis, & iactationum, sed coram Auditore Cameræ, Tamen cum ibi fuerit facta subhastatio citatis eisdem procurato-
19 ribus, † non potest denegari notitia procuratorum, & per consequens non erat procedendum per contradictas contra eos tamquam absentes, & contumaces *Mohedan. decis. vlt. de iudic.*

Hactenus decisio, à qua cum per Dionysium fuisset multum reclamatum, & petitum ite-
20 rum audiri, † prætendebatur probatas esse molestationes, & iactationes per sustentationem litis *Lapus alleg.64. in fin. Vant. de nullitat. ex defect. process. n.65.* Verum ex istis
21 nulla probatio censetur facta, † Quia prædicti Doctores loquuntur de possessore dicẽte in iudicio se possidere, si enim in possessione turbatus agat contra turbantem, qui se iudicialiter opponit, per talem oppositionẽ videtur dicere, quod actor non possidet, & sic turbat eum possessione, itaut non requiratur alia probatio turbationis, & molestiæ *Milius* qui ita declarat *in verb. turbatio qualiter fieri. post med. vers. quarto si possessor dicens. Alex.* late multos adducens *cons. 73. videtur prima consideratione. n. 1. lib.3. & cons.52. n.5. in fin. lib.2.* bene *Ruin. cons.106. n.21. lib.5. Affl. decis.394. n.7. & 8.*
22 vbi ita † distinguit in iudiciali, seu extraiudiciali molestia, & turbatione *Dec. cons.694. pro resolutione eorum. n.12. in fin. Cõpostell. Io. Andr. & Cardin. in c. mandatum. 38. de*
23 *rescript.* † Aliud est in casu nostro, in quo tractatur de molestationibus extraiudicialibus, quæ sunt iustificandæ, cum actor, antequam petat terminum assignari aduersario, vt doceat de iure suo, debeat probare, quod idẽ aduersarius diffamauit *Milius. in verb. actor agens conditione. in princ. & ad med. post Bart. in l. titia. in fin. ff. de accusation.* cum alijs de quibus *supr. vers. pendente lite. n. 11.*

Immo neque adest aliqua sustentatio litis cum nullus comparuerit, & fuerit processum per contradictas, nec per Aduersarium doctum de molestationibus extraiudicialibus, & cõsequenter apparet de nullitate senteatiæ la-
24 tæ per Iudicem, † qui habebat iurisdictionem limitatam super d. iactationibus, quibus non verificatis sẽtẽtia est omnino nulla, & non transit iudicatum *Felin. in c. super literis. n.15. de rescript. Card. Seraphin. decis. 493. n. 4.*

Cum etiam semper maneat firma ratio supra adducta, & in decisione cõprobata, quod non potuerit procedi per contradictas, quia aderant procuratores, non obstante, quod ex aduerso prætendatur, quod constitutio dictorum procuratorum fuerit facta in diuersa causa, Nam hoc nihil refert, sumus enim in dependentibus à prima causa subhastationis domus, in qua fuerunt semper citati tales procuratores, vnde etiam debebam cita-
25 ri in huiusmodi causa, † cum saltem sufficiat, quod Aduersarius haberet scientiam, quod adessent aliqui defensores pro absentibus, ob quam notitiam, nulla æquitas suadebat, quod procederetur contra absentes, qui reliquerant procuratores, quos ipse aduersarius approbauit pro talibus, etiam quod in diuersis causis eos approbasset, licet vt dictum est, nõ possit negari dependentia istius causæ ad aliã, in qua ijdem fuerunt citati, cum causa esset super iactationibus domus deliberatæ nul-
26 liter, & de facto, † & sic erat negotium connexũ, vel saltem habens aliquam consequentiam à primo iudicio, tunc enim poterant tales procuratores prosequi, & interuenire pro absentibus *Bart. in l. damni. §. si is qui. n.2. ff. de damn. infect. Bellamer. in c. non iuste. post med. de procuratorib. Rot. decis.692. n.2. in fin. p.2. in recentiorib.*

Neque obstat, quod tales procuratores fuissent limitatè constituti ad vnam causam tantum,
27 Cum potius per Aduersarium fuerint generaliter approbati pro procuratoribus Benedicti, & Antonij, vnde illi erant citandi, omisso processu per contradictas *Bellam. decis.680. Caputaq. decis.135. p.3. Mohedan. decis. vlt. de iudic. Rot. decis.486. n.2. in fin. p. 2.*
28 *in recentiorib.* † vbi quod etiam si prætenderetur absentia talium procuratorum, non valeret huiusmodi processus, nisi illa prius probaretur, cum tamquam quid facti non præsumatur *l. in bello. §. facta. ff. de capt. & post lim.*

postlim. reuers. Et ita ex prædictis fuit iterum decisum pro nullitate sententiæ latę per audientiam contradictarum *coram R.P.D. Pamphilio in huiusmodi causa Ameri na domus. 14. nouembris. 1619.* confirmando decisionem prius in eadem causa factam 4. *Martij. 1619. coram eodem.*

E P I T O M E.

Repræsentatio an admittatur in dispositione hominis, & legis, si non tractetur de excludendo aliquem à successione, sed tãtum vt nepos concurrat cum patruo. ¶ Verba quod succedatur in stirpes, & non in capita an inducant repræsentationem tam in successione ascendentium, quàm transuersalium. ¶ Et an censeantur repetita in omni gradu substitutionum. ¶ Nepotes quando veniant appellatione filiorum in fideicomissis. ¶ Et quid stante clausula in stipes, & non in capita. ¶ Vel quando agitur de fauore nepotis, & non de onere inducendo. ¶ Vel in cõditione collata in futurũ euentũ.

S V M M A R I V M.

1 *Repræsentatio admittitur tam in dispositionibus legis, quàm hominis, maximè si non tractetur de excludendo aliquem à successione, sed tantum vt nepos concurrat cum patruo. n. 2.*

3 *Verba quod succedatur in stirpes, & non in capita nil aliud inferunt, nisi quod filij repræsentent personam patris. & n. 9. Amplia etiam in successione transuersalium, nedum ascendentium. n. 4.*

5 *Verba in stirpes, & non in capita censentur repetita in omni gradu substitutionum.*

6 *Nepotes non veniunt appellatione filiorũ in fideicommissis. Fallit quando non agitur de onere inducendo, sed tantum de fauore nepotis, vt in eis succedat. n. 7. 12. & 13.*

8 *Filiorum appellatione veniunt nepotes, si testator voluit succedi in stirpes, & non in capita, & quando sumus in conditione collata in futurum euentum. n. 10.*

11 *Nepotes veniunt appellatione filiorum, si in alijs partibus eiusdem testamenti sub eorum nomine sunt comprehensi.*

C A P V T D C L X X X V I I.

Pro fideicommisso videtur concludendum ad fauorem Antonij, Nam ex testamento apparet fuisse vocatus filias Luciæ, cui quemadmodum succederet Aurelia filia, ita etiam debet in eius locum admitti Antonius tamquam repræsentans Aureliam
1 suam matrem, † cum tàm in dispositione legis, quàm hominis detur ista repræsentatio *Glos. in l. cum ita. 33. §. in fideicommisso. in verb. primo. ff. de legat.* 2. quam communiter approbatam esse testatur *Alex. cons. 18. n. 13. vers. præterea. lib. 3. Aym. cons. 67. n. 5.* cum alijs late adductis per *Roland. cons. 68. n. 31. vsque ad 44. lib. 1. Bero. cons. 93. n. 35. post princ. lib. 1. Menoch. cons. 124. n. 81. lib. 2. Couar. pract. quæst. c. 38. n. 4. in fin.*

Maxime quia in casu nostro non tractatur de excludendo aliquem à successione, sed tan-
2 tum, vt nepos concurrat cum † patruo, tunc enim Doctores dicunt esse indubitatam conclusionem, quod detur repræsentatio, quæ inuenta est ex æquitate, per quam suadetur, vt ille non excludatur, cum alium non excludat *Io. de Anan. cons. 89. n. 3. Alex. cons. 44. n. 19. lib. 5. Socin. Iun. cons. 20. n. 6. post princ. lib. 3. Decian. cons. 29. n. 10. in fin. lib. 1. per tex. in §. 1. & §. si quis igitur defunctus. il 2. vers. huiusmodi vero priuilegium. vbi Ang. n. 6. auth. de hæredib. ab intest. venientib. l. auunculo. C. commun. de successionib. l. 2. C. de success. edict.* & voluit etiam *Rot. coram Sanctissimo & R. P. D. Robusterio Romana fideicommissi de Gabrielibus. vers. fundatur autem. in fin. 13. ianuarij. 1582.*

Quod etiam colligitur ex mente testatoris volentis admittere huiusmodi repræsentationem, cum in eodem testamento voluerit, quod Lelius, & Octauius ipsius nepotes repræsentando personã Alexandri patris concurrerent simul cum Horatio eorum patruo, quod etiam est in substitutione, de qua agi-
3 mus, † dum disposuit, quod succedatur in stirpes, non in capita, quæ verba nil aliud inferunt, nisi quod filij repræsentent personam patris, Nam stirps conficitur ex pluribus & diuersis gradibus, & reputatur vnũ corpus ex toto ipso genere, & ideò nulla est differentia inter paulò proximiorem, & paulo remotiorem, cum hic paulo remotior ratione vnitatis æquetur proximiori, vnde non mirum, si detur repræsentatio *Castr. cõs. 438. quantum ad primum. col. vlt. ad med. vers. ad septimum respondetur. n. 5. lib. 2. Socin. cons. 69. viso testamento. col. 3. in princ. vers. ideo autem dixi in stirpem. lib. 3. Bur-*
4 *satt. cons. 67. n. 22. & 23. lib. 1.* † vbi etiam quod hoc procedit in successione transuersalium, ne dum ascendentium latissimè *Ioseph. Rustic. ad l. cum auus. lib. 6. c. 12. n. 50. vsque ad 54. de condition. & demonstrat.* vbi etiam ampliat quamuis nepotes non essent successuri ab intestato contra *Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 8. c. 8. n. 18. Parij* qui de communi *cons. 92. n. 68. & 69. lib. 2. per tex.* apertum *in §. 1. in fin. auth. de hæredib. ab intestat. venient. late Menoch. cons. 124. n. 64. vsq; ad 74. lib. 2. & præsumpt. 94. n. 29. lib. 4. & præsumpt. 95. n. 35. eod. lib. Peregrin. de fideicommis. art. 20. n. 8. & art.*
5 *21. n. 18.* Itaut etiam d. verba in stirpes, & non in capita censeantur repetita in omni gradu, & non in primo tantum, nisi contrarium

rium expressè colligatur ex mente testatoris, cum alias in dubio illam debeamus interpretari secundum ius commune, per quod nepotes admittuntur cum patruo in stirpes, maximè, quia hoc est magis fauorabile, & æquum, quo casu vna pars testamenti per aliam declaratur *l. qui filiabus. de legat.* 1. & in specie, quod de omnibus gradibus intelligatur notat *Decian. conf.* 28 *n.*28. *& 29. lib.*1. *Menocb. conf.*124.*n.*74. *& 75.lib.* 2.

Neque obstat, quod filiorum appellatione non
6 veniunt nepotes in fideicommissis † *Curt. Sen. conf.*45. *Roland.conf.*43.*n.*26.*lib.*4. cum alijs per *Honded. conf.*60.*n.*61. *vsque ad* 74. *lib.* 1. Quia contrarium est verius, quando non imponitur onus hæredi restituēdi, prout in casu nostro, in quo iam fideicommissum est inductum per existentiam filiorum Luciæ, & hæres per exclusionem Antonij non releuatur ab onere restituendi portionem, quam restituere tenetur etiam si adesset vnus tan-
7 tum filius Luciæ, † Vnde cum hic non agatur de onere inducendo, sed tantum de fauore nepotis, vt succedat in fideicommisso purificato, semper nepos venit appellatione filij *Card. Mantic. de coniect. vltim.volunt. lib.*8. *tit.* 8. *n.* 19. *Alciat. conf.* 69. *n.*10. *post princ.lib.*9. *tom.*3. cum alijs per *Rustic. ad l. cum auus. lib.*6. *c.*12. *de conditionib. & demonstrationib.*

Accedat, quod testator voluit succedi in stirpes, non autem in capita, vt dictum est,
8 quo † casu filiorū appellatione veniūt etiam nepotes *Curt. Iun. conf.*161. *col.*2. *in princ. vers. confirmatur. Socin. Iun. conf.*1. *n.*44. *vers. & quod isto casu. lib.*3. latè *Rustic. ad d. l. cum auus. lib.*6.*c.*12.*n.*54. *cum seq. Me-*
9 *noch. præsumpt.*94.*n.*29.*lib.*4.† Exemplo repræsentationis, quæ datur filio, vt ingrediatur in locum patris in successione fideicommissi, quando testator substituit filios in stirpes, non in capita, vt dictum est supra *n.*3. & notat *Idem Menoch. præsumption.* 95. *n.* 35. *lib.* 4.

Cum etiam simus in conditione incerta, & collata in futurum euentum, in quo casu testa-
10 tor non poterat scire † an essent filij, vel nepotes superstites, & per consequens censetur sensisse de nepotibus, maxime, quia sunt etiam vocati tam masculi, quàm fœminæ, vt per *Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.*8. *tit.*8. *n.*21. *&* 22.

Præterea in alijs partibus eiusdem testamenti sub nomine filiorum dicuntur comprehensi nepotes iuxta *l. lucius. de hæredib. instituend.*
11 Vnde † etiam in ista parte idem est dicendū, cum vna pars testamenti declaret aliam *l. vtrum de petition. hæredit.* & in specie notat *Aym. conf.*155.*col.*3.*in fin. vers. octauo considera. n.*8. Maxime, quia si veniunt nepotes appellatione filiorum, quando filij sunt po-
12 siti in conditione, † quæ debet adimpleri in forma specifica *l. meuius. de condition. & demonstration.* Multò magis debent venire in casu nostro, in quo sunt instituti, & hono-
13 rati, † ac de ipsorum fauore agitur *Cephal. conf.*262. *n.*7. *lib.*2. *Dec. conf.*391. *in casu proposito qui non paruam. col.* 2. *ad med. vers. vnde cum in ista parte testamenti. n.*3.

EPITOME.

Fructus legitimæ, & eius supplementi an debeantur absque mora. ¶ Et ad hunc effectum an æquiparetur mors ciuilis, & naturalis. ¶ Et quid in legitima parentum. ¶ Et in ea, quæ consistit in pecunijs. ¶ Et quando istæ subrogantur loco corporum hæreditariorum. ¶ Vel si erant reinuestiendæ. ¶ Vel non steterunt otiosæ. ¶ Et quid si fructus sunt consumpti bona fide per hæredem. ¶ Legatum an sit soluendum cum fructibus, quamuis consistat in quantitate, & debeatur locis pijs. ¶ Taxatio fructuum an sit facienda ad minus lucrum, quod percipitur. ¶ Supplementum legitimæ an petatur contra voluntatem testatoris. ¶ Augmentum proueniēs ex fructibus rerū hæreditariarum post obitum testatoris, an augeat legitimā. ¶ Impugnans actum, quando ex eo iuuetur.

SVMMARIVM.

1 *Legitima est ius vniuersale, in qua filius dicitur hæres secundum quid.*

2 *Fructus augent legitimam sicut hæreditatem, & aliud ius vniuersale.*

3 *Fructus legitimæ debentur etiam nulla existente mora. n.*4. *& ad hunc effectum æquiparatur mors ciuilis, & naturalis. n.*5. *Idem in legitima parentum. n.*8. *Fallit in hæreditate consistente in pecunijs, nam tunc requiritur interpellatio, vt fructus legitimæ debeantur. n.*10. *&* 28.

6 *Legitima est debita filio vna cum fructibus etiam consumptis per hæredem.*

7 *In petitione supplementi legitimæ veniunt fructus à die obitus absque vlla mora.*

9 *Quod impedit vsucapionem rei, impedit etiam quo ad vsucapionem fructuum.*

11 *Fructus legitimæ debentur quamuis consistat in pecunia, si quantitas fuit subrogata loco bonorum debitorum pro legitima. n.*13. 14. 15. 16. 17. *&* 18.

12 *Filius non tenetur accipere quantitatem pecuniæ pro legitima.*

19 *In legatis veniunt fructus à die obitus testatoris. Fallit in quantitate relicta etiam locis pijs. n.*20. *Nisi probetur quod fuit reinuestita. n.*22.

21 *Fructus sunt eius, qui habet dominium.*

23 *Pecunia est sterilis, & nullos fructus parit.*

24 *Fructus post finitas societates non debentur sine mora, & interpellatione. & n.*26.

25 *Legitima & eius supplementum debet dari in omnibus corporibus hæreditarijs.*

 Cre-

CAPVT DCLXXXVIII.

Addẽ supr. ad c. 241. n. 5. & c.250.

1 Fructus legitimæ debentur à die mortis etiam nulla facta interpellatione, † cum legitima sit ius vniuersale, in qua filius dicitur hæres secundum quid *Bald. in l. non est. C. famil.ercisc.* Ideò etiam fructus ante moram percepti augent legitimam, sicut hæreditatem, & aliud ius vniuersale, & per con-
2 sequens potest peti legitima † vna cum fructibus, prout late ex rationibus supradictis concludit *Natt. cons.156. n.7. vsque ad 12. Alex. cons.127. per tot.lib.6. & cons.69.n.3. lib.1. Socin. cons.57 n.33. vsque ad 44.lib.4.* vbi respondet omnibus, qui tenent requiri moram, ad hoc vt debeantur isti fructus,
3 cũ † verior sit opinio illos deberi nulla existente mora *Cucc. de legitim. in verb. cuius portionis vsufructu. n.10. fol.322. Boer. decis.3. n.17. Tiraq. in l. si vnquam. in verb. susceperit liberos. n.116. & ibi Rip. n.103. C. de reuocand.donationib. Benintend.decis. 37. ad med. Gail. obseruat. 120. n.14. & 15.*
4 *lib.2.* † vbi quod est conclusio ab omnibus approbata iuxta *Glos. in l.in fideicommissariam.18. ff.ad senatuscons.trebellian.per tex. in l. papinianus. §. vnde si quis. ff.de inoffic. testament. Curt.Iun.cons.327. n.14. Bald.in l.non est.n.3. C. famil.ercisc. Franc.decis.16. n.13. vbi Amendol. in addit.n.9. Tepatus de legit.liberor.conclus.615.c.7.fol.1203. Surd. decis.25.n.26.Cardin.cons.80.in fin. Galiag. in l.centurio. n.532. in fin.ff. de vulgar. & pupillar. substitut. Corn.cons.265.col.vlt.lib. 34.* dixi *supra c.241. n.5.vsque ad 10.* cum similibus adductis *supr. c.250. per tot. Boss.*
5 *de publicat. bonor. n. 6. & 7.* † vbi quod ad istum effectum æquiparatur mors naturalis, & ciuilis, cum in vtroque casu veniant fructus, itaut etiam illi debeantur filio, quam-
6 uis per hæredem fuissent consumpti † bona fide *Ruin.cons.55.n.10.lib.2.& cons.26.n.22. lib.3.* iuxta *l. item veniunt. §. fructus. ff. de petit. hæredit. Socin.cons.57.n.39. in fin.lib. 3. Boer.decis.3.in fin. Bertrand. cons.247. n. 3. lib. 3. Bald. in l. non est. C. famil. erciscund. Cephal.cons.109.n.29.lib.1. Cucc.de legitim. in verb. cuius portionis vsufructu.*
7 *n.10.in fin. fol.323.* † qui omnes loquuntur etiam in supplemento legitimæ, in cuius quoque petitione veniunt fructus à die obitus, prout in legitima absque vlla mora *Peregrin.de fideicommiss.art.49.n.39. vsque ad 42. fol.456.* & latius *art. 36. n. 69. cum seq. fol.336.Decian.cons.79.lib.2. Menoch.cons.8. col.vlt.n.22.lib.1.*

Quæ etiam procedũt in legitima debita ascen-
8 dẽtibus,† quæ in hoc est æquiparata illi,quæ debetur descendentibus, quo ad acquisitionem fructuum absque aliqua mora, vt late defendit *Peregrin. de fideicommiss. art.49. n.43. vsque ad 50. fol. 457. Decian. cons.79. n.15. lib.2.* vbi etiam per totum *cons.* omnia
9 supradicta comprobat, † & *ibid.n.30.* quod in fructibus legitimæ, neque potest dari præscriptio triennij, quamuis illi essent consumpti, cum illud, quod impedit vsucapionem rei impediat etiam quo ad acquisitionem fructuum *Glos. & Bald. in l. 2. C. si quis ignor.rem minor.esse sine decret.comparauer.*

Quidquid tamen sit in prædictis, Aliud dicen-
10 dum est in casu, de quo agimus, † cum enim simus in hæreditate, quæ consistit in pecunijs, non debentur fructus legitimæ absque mora, nec mora sine interpellatione committitur *Cephal.* in specie *cons.56. n. 59. & 60. lib.1.* quem sequitur *Caccus de legitim. in verb. cuius portionis vsufructu.n.10. post med.vers.vbi tamen hæreditas fol.323.* & ita sequendo *Cephal.*dicit bis obtinuisse in duabus causis *Peregrin. de fideicommiss.art.36. n.69.ante fin. vers.modo tamẽ res sic. fol.336.*

Neque obstat, quod etiam ex legitima consi-
11 stente in pecunia debeantur fructus † *Alex. cons. 69. n.3. lib. 1.* Quia loquitur, quando quantitas fuit subrogata loco bonorum debitorum pro legitima, si enim filius acceptauit quantitatem pecuniæ pro sua legitima,
12 quam † non tenebatur recipere, iuxta *l. scimus. C.de inoffic.testam.* non sibi præiudicat quo ad fructus, nam acceptando talem quan-
13 titatem videtur consentire,† quod hæres pro rata dictæ quantitatis retineat bona hæreditaria æquiualentia, ex quibus si dictus hæres fructus percepit, dicitur re ipsa esse in mora quo ad hoc, vt ipsi filio teneatur ad vsuras æquiualentes ad præfatos fructus, prout ita declarat *Idem Alex. d.cons.69.n.3. ante fin. vers. accedit. & n. 4. vers. addens ad eorum confirmationem. lib.1.* & ita etiam allegando *Alex.* intelligitur *Peregr. de fideicommiss. art.36.n.69. vers. vbi sic voluit. & vers. & sic in legitima in quantitate fol. 336.* vbi etiam adducit *Franc.decis.16.n.11.*
14 *vsque ad 14.* † vbi etiam loquitur de legato quantitatis facto pro legitima, in qua erat filia

lia instituta loco corporum hæreditariorum ipsi debitorum, prout etiam latius declarat
15 *Capr. conſ.6. n.8. & conſ. 153. per tot.* † vbi quod non mirum ſi fructus veniunt hoc caſu, quia talis quantitas fuit ſubrogata loco ſtabilium, quæ fructum reddebant, quaſi tunc reſultet quidam contractus permutationis, ſeu venditionis, & emptionis cum filia, quæ acceptauit legatum quantitatis loco bonorum, vnde debet habere fructus in
16 recompenſationem damnorum, † exemplo venditoris iuxta *l. curabit. C. ad act. empt.* & ita etiam bene declarat *Ruin. conſ. 55. n. 11. verſ. & contra prædicta male allegatur. lib. 2. & cōſ. 56. n. 4. verſ. & iſtud in terminis. eod*
17 *lib.* † vbi in ſpecie loquitur de *d. conſ. Alex. 69. lib. 1.* Aliud eſt in caſu noſtro in quo nulla fuit facta ſubrogatio quantitatis pro bonis, ſed hæreditas ſimpliciter conſiſtebat in
18 pecunijs, † pro quibus fructus non debentur ceſſante tali ſubrogatione *Cephal. d. conſ. 56. n. 9. cum alijs ſupra allegatis.*

Idem eſt in legatis, in quibus licèt veniant fru-
19 ctus à die obitus teſtatoris † *l. 1. C. commun. de legat. Ruin. conſ. 50. n. 10. in fin. lib. 2. dixi ſupra c. 150. n. 1. cum ſeq.* Tamen aliud eſt in legato quantitatis, in quo non conſideratur aliquod priuilegium reſpectu fructuum, nec

Adde ſupr. ad c. 150. n. 1.

20 dominij ipſo iure acquiſiti, † prout eſt in alijs legatis, quamuis etiam eſſemus in pecunia relicta locis pijs, & eccleſijs *Alber. in l. illud. col. 1. verſ. ſi vero non incipit. C. de ſacroſ. eccleſ. Pariſ. conſ. 77. n. 4. vſque ad 11. lib. 1. Surd. de alim. tit. 9. q. 16. n. 2. Ruin. conſ. 153. n. 4. lib. 5. Cephal. conſ. 610. n. 52. vſq; ad 57. lib. 4. Rip. in l. 1. n. 54. ff. de legat. 1. Port. Imol. cōſ. 198. n. 5. Ferret. conſ. 247. n. 19. lib. 2. Peregr. de fideicōmiſ. art. 49. n. 79. cū ſeq.* Quaſi
21 fructus † ſint illius, qui habet dominiū, quod non conſideratur in legato quantitatis *l. 1. C. de cōdict. indeb. l. fructus. & l. herēnius. de vſur. l. 2. C. de pign. act. Ceph. cōſ. 63. n. 3. lib. 1.*

Quare ſemper in huiuſmodi materia pecuniaria requiritur, quod qui vult ab hærede fructus, ſeu vſuras pecuniarum probet ple-
22 ne, † quod pecunia non fuit otioſa, ſed reinueſtita, & quod fructum reddit, cum alias non poſſet quis ad iſtas vſuras, & fructus cōdemnari *Caſtr.* in ſpecie *conſ. 125. viſo teſtamento ambroſij. col. 2. ad med. verſ. in quibus patet. et ante. n. 2. verſ. poteſt ergo dicere. lib. 1.*

Quibus ſtantibus concludendum eſt non deberi aliquos fructus ſupplementi legitimæ, quia ſumus in hæreditate conſiſtente in pecunia, vt dictum eſt ſupr. *verſ. quidquid tamen ſit. n. 10.* Prout minus erunt debita prætenſa damna, & intereſſe poſt diſdictas ſocietates officiorum, Cum enim tempore obitus teſtatoris huiuſmodi pecuniæ remanſerint infructuoſę, nec per Aduerſariam probetur, quod adeſſent in promptu occaſiones reinueſtiendi, cum alijs requiſitis ad iſtum effectū, non poteſt agi ad prætenſos fructus,
23 tamquam ſimus † in pecunia, quæ ſterilis eſt, & nullos parit fructus *c. eijciens. vbi Archid. 88. diſtinct.* cum alijs in propoſito adductis per *Rot. deciſ. 72. per tot. p. 2. in recentiorib.* Neque enim dicti fructus peti poſſunt tamquam damna, & intereſſe poſt finitas, vel
24 diſdictas ſocietates, † quia nec debentur ſine mora, & interpellatione, de qua hic non docetur *Ruin. conſ. 55. n. 3. & conſ. 56. n. 6. cum ſeq. lib. 2. Cephal. conſ. 56. n. 50. Peregr. de fideicommiſ. art. 36. n. 69. in fin.*

Quare ſi mortuo teſtatore probetur, quod ſocietates officiorum adhuc extarent, & fructus ſint percepti, tunc pro rata ſupplemen-
25 ti legitimæ debiti Septimiæ † vtique ad eos hæres tenebitur, legitima enim, vel eius ſupplementum debetur in omnibus corporibus hæreditarijs *l. libertus qui ſoluendo. ff. de bon. libert. Bart. in l. in quartam. n. 13. ff. ad leg. falcid. Ruin. conſ. 59. n. 21. lib. 4. Bero. conſ. 93. n. 82. lib. 2.* latè *Peregr. de fideicōmiſ. art. 36. n. 33. & 72.* cum alijs per *Scapuccin.*
26 *de faluian. lib. 1. q. 9. n. 7. fol. 14. & 72.* † Si vero dictæ ſocietates fuerint extinctæ, vel per reſtitutionem ſortis, vel per mortem teſtatoris dantis pecunias iuxta *Gabr. conſ. 78. lib. 1.* tunc nulli fructus debentur, cum pecuniæ non eſſent amplius fructiferæ *c. vſura. & c. quia plerique. 14. q. 3. Purpurat. conſ. 117. n. 14. Cephal. conſ. 56. n. 50. lib. 1. Peregr. de fideicommiſ. art. 36. n. 69. verſ. non tamen. Rot. coram R. P. D. Pamphilio Romana damnorum & intereſſe. 10. decembris. 1614.*

Præterea non fuit liquidatum per Aduerſariam adeſſe iſtam pecuniæ quantitatem in hæreditate, prout tenebatur liquidare, neque ad hunc effectum iuuat liquidatio ex aſſertione teſtatoris, cum per eum non ſimpliciter
27 dicatur, † quod habet ſcuta quatuor mille ad ſocietatem, ſed adduntur illa verba, caſu quo tot non eſſent, illa, quæ erunt, vnde magis erat liquidanda talis quantitas, cum alias non dicatur conſtare de prætenſo credito *Bart. in l. proinde. §. notandum. ff. ad leg. aquil. Oſaſc. deciſ. 129. n. 6. Rot. deciſ. 442. n. 1. in fin. p. 2. in recentiorib.*

Immo apparet ex actis, quod ſocietas officij contra Perottos fuit declarata nulla, & inexigibilis, non obſtante mandato A.C. quod licet fuerit obtentum, Tamen illud *Rot.* reuocauit *coram Card. Millino. 3. decembris. 1611.* Prout etiam idem factum eſt de alia ſocietate cum Gottifredis, ad cuius computum, cum fuiſſent exacta ſcuta quadringenta, tamen opus fuit illa reſtituere in vim mandati Card. Blanchetti, Maximè, quia etiam ex calculo dato conſtat, quod in ſolutione debitorum huiuſmodi hæreditatis fuerunt erogata ſcuta 4691. cum tamen tota exactio, computatis etiam fructibus, non aſcendat ad ſcuta 3667. itaut facta detractione, debitum excedat in ſcutis. 1024. vnde ex iſtis in totum excluditur Aduerſaria

à prætensis fructibus, & multo magis ab in-
28 teresse, † quod non currit, nisi post moram debitoris etiam ratione legitimæ, & multo minus ratione supplementi, vt late comprobat *Ruin.cons.55.n.4. & per tot.lib.2. iuxta l.socium qui in eo.in princ. vbi Alber.ff. pro soc. l.2. §.fin.ff.de eo quod cert.loc. Glos. in c. conquestus. de vsur.*

Nec facit, quod simus in quantitate reinue-
29 stienda, de qua iudicatur idem, † quod de specie *l.si creditor. de pecul.* Quia respectu vsurarum numquam huiusmodi dispositiones habent naturam speciei, cum istæ vsuræ sint fructus industriales, & ciuiles, in qui-
30 bus non potest cōsiderari eadem ratio,† quę consideratur in fructibus aliarum dispositionum speciei *Aret.in l. cum res legata.49. notab.2.& ibid. Ias.n.3.Imol.n.1.ff.de leg.1.*

Et quidquid sit, cū ex supra adductis appareat non adfuisse pecunias, quæ possent inuestiri ob supercrescentiam debitorum, non est
31 quærendum de reinuestimento, † tamquam hæres non sit in aliqua culpa, aut mora, qua cessante, non est grauandus in fructibus *l.mora.§.fin. de vsur. Dec. in l. in condemnatio-*
32 *ne.133.§.vnicuiq.n.1.ff.de regul.iur.* † Maximè in quantitate relicta, ex qua nulli fructus veniunt *Cephal.cons.610.n.53.& 54.lib.3.*

Ex prædictis sequitur, quod est omittenda secunda pars dubij, circa summam, ad quam taxandi sint isti fructus, cum enim probatum sit illos non deberi, cessat taxatio sum-
33 mæ, † quæ tamen semper in casibus, in quibus esset locus taxationi, debet esse ad minus lucrum, quod percipitur, vt declarat *Rot. diuers.decis.742.n.3.& 4. lib.1.* iuxta *tex.* clarum. *in l. tutor qui repertorium. §. ex cæteris. ff. de administrat. tutor. Lup.in c.per vestras.§.7. n.2. post med. de donation. int. vir. & vxor.*

Nec subsistit, quod denuo obijcitur de testatore, qui potuit apponere in donatione one-
34 ra, † & conditiones sibi visas circa reinuestimentum rerum donatarum *l. traditionibus. C. de pact. Cardin. in clem.quia contingit. notab. 11. de religios. domib.* cum alijs per *Becc.cons.101.n.25. Surd.cons.215. n.19.lib.2.* Quia modò de hoc non quæritur, cum prius videndum sit an adessent pecuniæ, quæ potuerint reinuestiri, de quo nullibi cōstat, vt supra ostensum fuit, itaut non possit imputari aliqua culpa administratoribus ob non factum tale reinuestimētum, prout præsupponitur, nam potius apparet de diligentia in exigendo credita, & soluendo æs alienum, vt in bilancio, seu calculo exhibito,
35 cum † sufficiat non probari aliquam culpam, quæ tamen erat probanda non solum in genere, sed etiam in specie, de qua agimus *Aym.cons.151.n.11. Ruin. cons.95.n.8.lib.5. Becc.cons.37.n.13. & 19. Surd.cons.39.n.12. lib.1.* Neque potest deueniri ad reinuestimētum, nisi prius probetur substantia, & su-
36 biectum, † sine quo non datur cognitio accidentis, & qualitatis *Bald. in l.2.ff.de bonor. possess.secund.tabul Ruin.cōs.218.n.14. lib.1.* & ita in specie similis quātitatis arguit *Surd. cōs.39.n.12.ad med.lib.1.post Aym.cōs.21.n.4*

Et quatenus etiam adessent pecuniæ reinuestiendæ iuxta dispositionē testatoris, Tamē ex ea
37 non poterat iuuari Septimia aduersaria, † cū illam impugnauerit, tamquam inofficiosam *c. ex eo.de regul. iur.in 6. Gabr. eod.tit. conclus. 1. n. 54. post Castr. cons. 31. n. 2. lib.2.*
38 Præsertim cum in hac impugnatione obtinuerit *Bart.in l. post legatum.n. 4. vers. tu dic. ff. de his quib.vt indign.* Et de tali impugnatione apparet, statim quod petijt, & ob
39 tinuit supplementū legitimæ, † quod petitur contra voluntatē testatoris *Idē Bart. in l.liberto.§. filium. in fin. ff. de ann.legat.Ruin. cons.56.n.9.lib.2. Peregr.de fideicommis. art. 36.n.151.in fin.Put.decis.133. n.1. lib.2. in nou. Rot coram Card. Lancellott.Romana Saluiani.3.iunij.1600.* cum alijs, quos adduxi supra *c. 198.n.7. & 8. tom. 1. Rot. diuers. decis.347.n.3.p.1. Scapuccin. de saluiano interd.lib.1.q.9.in fin.* Maximè, quando testator, prout in casu nostro, prohibuit filiam
40 plus petere, † cum eam instituerit in dote, & eius augmento pro omni, & toto, quod posset prætendere ex causa legitimæ, & eius supplementi, tunc enim clarum est illud peti contra voluntatem patris *Alex.in l. si in testamento. in fin. ff. de vulgar. & pupill.* & ita seruari per *Rot.* testatur *Gabr. cons. 137. n.41.lib.2. dixi supra d.c.198.n.9.*

Vlterius obseruandum est, quod per testatorem non mandatur inuestiri sortem societatum officij, vel aliam summam pecuniarum hæreditariarum, sed fructus tantum societatum, & aliarum rerum, Vnde apparet Septimiam nullum habere interesse in huiusmodi
41 inuestimento,† cum augmentum proueniens ex fructibus rerū hæreditariarum post obitū testatoris non augeat legitimam, in cuius detractione spectatur solum tempus mortis ipsius *l. cum quæritur. C. de inoffic. testam. Affl. decis.382. n.4. in fin. Natt. cons.56.n.6. Port.cons.93.n.97.Crot.cons.120.n.15.Rip.in l.in quartam.n.46.ff.ad leg.falcid. Paris.cōs. 45.n.31.cum seq.lib.1. Rot.diuers. decis.347.*
42 *n. 1. cum seq. p. 1.* † Cum etiam dispositio circa prædictum reinuestimentum sit facta tantum pro puellis maritandis, non autem ad fauorem Septimiæ, quæ ideò non poterit se super illa fundare stante præsertim impugnatione, vt supra dictum est. Et ità ex prædictis conclusum fuit Societatē Sanctissimæ Annunciatæ donatariam non teneri ad aliquos fructus, nisi probetur, quod illos perceperit, prout neque ad damna, & interesse, quod exaduerso prætenditur, vt latius *in decisione in huiusmodi causa Romana supplementi legitimæ de Condopolis. 15. ianuarij.1620.coram R.P.D.Vbaldo.*

EPI-

EPITOME.

PRomissio vniuersalis quando sit restringenda, vel amplianda, si præcedat causa obligationis. ¶ Genus & species si ponatur circa eamdem personam, an species videatur posita ob gratiam demonstrationis, seu limitationis. ¶ Dos amissa absque culpa filiæ, an sit iterum per patrem constituenda, tam constante matrimonio, quam post illud solutum. ¶ Et an requiratur, vt velit transire ad secunda vota. ¶ Et quid in fratre, socio omnium bonorum, & similibus an teneantur redotare sororem, & filiam socij, sicut pater. ¶ Soror dotata per fratrem de bonis paternis, an dicatur habuisse dotem à patre. ¶ Et quando culpa filiæ non exigentis dotem à marito sit consideranda, vt priuetur commodo redotationis. ¶ Dos an succedat loco legitimæ, si statutum disponit, quod filia dotata non succedat, nec aliquid petere possit. ¶ Et quid si illam simpliciter excludat, & mandet eam dotari. ¶ Mulier an possit expressè, vel tacitè remittere iura sibi competentia sine solemnitatibus statuti Vrbis. ¶ Argumentum à contrario sensu an habeat locum in his, quæ dicuntur per doctores. ¶ Satisdatio de dote assecuranda, seu restituenda, quo casu possit peti. ¶ Legitima deperdita, quando sit denuo per patrem filio assignanda.

SVMMARIVM.

1 *Sermo vniuersalis prolatus ab homine nullam patitur restrictionem, secus si à lege proferatur. Amplia vt n. 2. & 3.*

4 *Promissio generalis de euictione restringitur ex causa præcedente.*

5 *Genus non restringitur propter species enumeratas, quando non adest restrictio limitata, sed solum simplex assertio demonstratiua. n. 7.*

6 *Expressio inducta ad cautelam non est interpretanda ad detrahendum.*

8 *Genus & species si ponatur circa eamdem personam, semper species videtur posita ob gratiam demonstrationis, non limitationis.*

9 *Generalis dispositio ad omnia extenditur, maxime quando non potest restringi ad speciem salua ratione recti sermonis. n. 10.*

11 *Dos amissa absque culpa filiæ est iterum constituenda. n. 13. 14. & 22.*

12 *Obligatio durat quamdiu remanet causa finalis inductiua ipsius obligationis, seu ipsa necessitas.*

15 *Verba vniuersalia non restringuntur, nisi constet de ratione restringendi. n. 16.*

17 *Verba generaliter prolata late intelliguntur etiam in odiosis, quando ipsorum proprietas patitur. n. 18.*

19 *Frater tenetur redotare sororem, quando fuit amissa dos absque sua culpa, sicut pater filiam. n. 23. 25. 26. 29. & 39.*

20 *Pater tenetur dotare filiam ex dispositione legis. n. 31.*

21 *Soror dotata à fratre de bonis patris dicitur dotata ab ipso patre.*

24 *Dos est constituenda filiæ potius in stabilibus, quam in pecunia, vt euitetur onus redotationis, si pecunia amittatur.*

27 *Opinio, quæ vltimo loco refertur, censetur approbata.*

28 *Dictum Doctoris debet intelligi iuxta doctrinas allegatas.*

30 *Socius non cogitur redotare filiam socij propter dotem amissam. n. 32.*

33 *Vxor habet actionem ad exigendam suam dotem, statim quod maritus incipit male vti substantia sua.*

34 *Culpa vxoris in non exigendo dotem est probanda, ad hoc vt priuetur commodo redotationis. n. 35.*

36 *Habilitas quo ad diuitias, & actus extrinsecos non præsumitur, secus quo ad mores, & similes qualitates intrinsecas.*

37 *Satisdatio de dote assecuranda, seu restituenda an possit peti. n. 38.*

40 *Filia non est redotanda propter amissam dotem constante matrimonio, secus illo soluto, quamuis nolit transire ad secundas nuptias. n. 41.*

42 *Argumentum à contrario sensu non habet locum in his, quæ dicuntur per Doctores.*

43 *Legitima deperdita absque culpa filiæ est iterum illi per patrem assignanda.*

44 *Dos succedit loco legitimæ, quando statutum disponit, quod filia dotata non succedat, nec aliquid petere possit, secus si illam simpliciter excludat, & mandet eam dotari.*

45 *Acceptans diminutam solutionem sibi præiudicat, vt aliud petere non possit.*

46 *Mulier non potest nec expressè, nec tacitè remittere iura sibi competentia sine solemnitatibus statuti Vrbis.*

CAPVT DCLXXXIX.

PRomissio, de qua in causa Vrbeuetana euictionis, compræhendit non solum euictionem, quæ posset contingere respectu Matthæi, & Dominici, sed generaliter est intelligenda de omni, & quacumque euictione aliunde proueniente, cum verba promittentis sint clara, & apta compræhendere omnem casum, & personam, quæ posset inferre molestias in prædio dato in dotem sorori, ob quam causam dotis frater semper, & omni tempore promisit dictum prædium manutenere liberum, & defendere ab omni molestia, & molestante persona, & capere in se omnem litem, & teneri voluit de omni, & quacumque generali, & particulari euictione cum alijs latius in instrumento contentis, ex quibus apertè colligitur mentem con-

trahentium fuisse, vt non se restringerent ad vnam tantum personam, sed ad omnes ha-
1 buisse respectum, † cum locutio vniuersalis prolata ab homine nullam patiatur restrictionem, quidquid sit, quando profertur à lege *Bart. in l. generali. §. vxori. n. 4. ff. de vsufr. legat. & in l. 1. §. nunciatio. ff. de nou. oper. nunciat. Bald. in l. vlt. n. 1. C. sin. cens. vel reliq. Rimin. Sen. cons. 575. n. 18. lib. 3. Ruin. cons. 56. n. 12. lib. 2. & cons. 86. n. 11. lib. 3. Cephal. cons. 347. n. 23. lib. 3. Roland. cons. 5. n. 39. cum seq. lib. 1. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 7. n. 29.*

Et passim dispositio hominis generalis omnia complectitur, quamuis adsit maior ratio in
2 vno, † quam in alio *l. 1. §. quod autem. ff. de ale. lus. & aleatorib. l. in fraudem. in fin. ff. de militar. testam. Socin. Iun. cons. 65. n. 20. &*
3 *cons. 107. n. 12. lib. 1.* † Complectendo etiam casus improprios *Glos. in l. 2. in verb. alias. de quadrien. praescript. Aym. cons. 294. n. 1. Cephal. cons. 150. n. 8. Roland. cons. 2. n. 16. cum seq. lib. 4.*

Non obstat, quod in instrumento fuerit assertum in prædio Matthæum, & Dominicum habere
4 nonnullas prætensiones, † vnde promissio de euictione subsecuta videtur restringi ex causa præcedente dictarum molestiarum, quamuis postea sequatur clausulę generales *Natt. cons. 546. n. 7. Surd. cons. 271. n. 62. lib. 2.* Quia dicta assertio molestiarum non fuit facta taxatiuè, cum partes vlterius processerint narrando, quod ideò promittitur euictio, quia tale prædium fuit datum in dotem, vnde non debet attendi huiusmodi assertio, tamquam facta causa demonstrationis, & per consequens non potest per eam restringi promissio subsecuta de omni molestia, & de omni molestante persona, & de omni, & quacumque
5 euictione generali, & particulari, † cum genus numquam restringatur propter species enumeratas, vel subsequentes, quando non adest restrictio, & declaratio limitata, sed solum simplex assertio demonstratiua *Aym. cons. 227. n. 7. in fin. post Bart. in l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cautionib. Corn. cons. 4. col. 1. lib. 2. Dec. cons. 12. col. fin. & cons. 69. col. 4.*

Et facit ratio, quia illa specificatio est facta ad fauorem dotatæ in illo prædio, vt clarè legitur in instrumẽto *vers. ideo ex quo dictum prædium. & vers. ideò personaliter constitu-*
6 *tus.* † Vnde non debet operari diminutionem, & tamquam inducta ad cautelandum non est interpretanda ad detrahendum, vt in proposito considerat *Aym. cons. 227. n. 8. post*
7 *princ.* vbi etiam, quod tales assertiones, † & declarationes de aliquibus rebus fiunt, quasi in eis adsit maior ambiguitas, quæ non præiudicant promissioni postea generaliter factæ de omnibus personis, & omnibus molestijs iuxta mentem contrahentium, non obstante dicta specificatione *l. in promittendo. in princ. ff. de iur. dot. l. fin. C. quæ res pignor. oblig. poss. Doctor. in l. 3. C. de liber. præterit.*

Cum etiam genus, & species ponatur circa
8 eamdem personam, quo casu semper † species videtur posita gratia demonstrationis, non autem limitationis *l. quæsitum. §. item si fundum. ff. de fund. instruct. Dec. in l. toto iure. col. 4. vers. secundo dicta regula procedit.*
9 *ff. de regul. iur. Aym. cons. 227. n. 9.* † Vnde meritò ista generalis dispositio ad omnia indistinctè extendetur, etiam si de eis nulla adesset controuersia *l. age. & l. si de certa. C. de transactionib.* Maximè quando, prout in casu nostro, non potest fieri restrictio ad
10 speciem salua ratione recti sermonis, † cum absurdum sit, vt promittatur pro omni molestia, & omni molestante persona, & intelligatur de personis specificatis gratia demonstrationis, & non limitationis *Aym. cons. 227. n. 11. & 12.* iuxta *l. emptor. §. lucius. vbi Glos. ff. de pact. Alex. cons. 117. col. 2. lib. 1. & cons. 11. lib. 2. & cons. 46. lib. 1. alias 48. lib. 6. Socin. cons. 104. col. penult. lib. 3. Castr. cons. 333. dubium videtur prima facie. col. 1. lib. 2. Corn. cons. 6. col. 2. & 3. lib. 1. Calcan. cons. 17. col. 2. Rim. Iun. cons. 216. n. 44. & 45. lib. 2. Paris. cons. 39. n. 27. lib. 1. Bursatt. cons. 114. n. 23. lib. 1. Afflict. decis. 285. n. 7. & decis. 354. n. 12.*

Maxime, quia sumus in materia dotis, in qua venit euictio ad fauorem mulieris dotatæ, quando fuit amissa dos absque culpa, & dolo
11 ipsius, tunc enim mulier debet redotari, † per eum, qui tenebatur ad dotandum ex legis dispositione, quæ alias dicitur necessitas præcisa *Osasc. decis. 167. n. 4. Aym. cons. 2. pro*
12 *gener. n. 4. in fin.* † Cum ista obligatio duret, quantum remanet causa finalis inductiua
13 ipsius obligationis, seu ipsa necessitas † *Bald. in l. qui per salutem. 33. de iureiur. Boer. decis. 131. n. 3.* Vnde non mirum si dote euicta
14 sit facienda iterum constitutio dotis † *Rip. in l. 2. §. item si voluntate. n. 7. ff. solut. matrim. Menoch. de arbitrar. cas. 182. n. 57. Surd.* qui de communi opinione testatur *de aliment. tit. 7. q. 5. n. 5. post Socin. cons. 291. visis litteris. col. 5. in fin. n. 6. vers. sed huic considerationi. lib. 2. Alex. & alij in l. si cum dotem. §. 1. ff. solut. matrim. Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. limit. 9. n. 4. ff. de verbor. significat. Boer. decis. 131. & videtur. n. 3. & 4.*

Cum ex istis quoque appareat nullam adfuisse rationẽ, quare potius deberet restringi euictio dotis ex vna tantum causa, & non alia,
15 tunc † enim cessante ista ratione numquam verba vniuersalia, & dispositiones generales restringuntur *Aym. cons. 201. n. 36.* iuxta *l. quamuis. ff. de in ius vocand. Bald. in l. si defunctus. C. de suis & legitim. & in auth. ingressi. col. 1. & ibid. Dec. col. 3. in fin. C. de*
16 *sacrosf. eccles.* † & semper debet prius constare de ratione restringendi, quando volumus scri-

scripturam generalem restringere *l.2. de offic. assessor. l. quæsitum scio. ff. de testib. c. cum in cunctis. §. clerici. de electionib. c. si compromissarius. eod. tit. in 6. Imol. cons. 121. in 1. dub. in fin. Aym. cons. pro gener. n. 468. & cons. 920. n. 9. & cons. 965. n. 10. Card. Mant. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 3. tit. 2. n. 19.*

Non est igitur recedendum à significatione
17 verborum, quorum significatio est, † vt sicut generaliter prolata sunt, itá generaliter operentur, cum etiam in odiosis verba debeāt intelligi late, quatenus ipsorum proprietas patitur, vnde multo magis in fauorabilibus *Aym. cons. 227. n. 12. post Aret. in l. cum lege. de testam. Calder. cons. 1. de consanguin. & affinit. & cons. 24. de prebend. Alex. in auth. ex testamento. C. de collation. Dec. in c. cum accessissent. col. 7. de constitutionib. & in c. cum ordinem. col. 2. & in c. sedes. col. 2. de rescript.*

Nec debet attendi, quod euictio fuerit promissa Laurentio, & Io. Baptistæ, vnde talis promissio non extendetur ad molestias, quæ facto, & culpa Laurentij inferuntur, tamquam censeatur solum promissum, quod venit ex facto promittentis, Quia hoc non verificaur, non enim hic agitur de interesse Laurentij, sed de interesse Io. Baptistæ, qui se abstinuit ab hæreditate eiusdem Laurentij

Adde *supr. ad c. 466.*

18 patris, † vnde cū in euictione nulla adsit culpa Io. Baptistæ, nec facto suo illa eueniat, æquum est ei non præiudicari, & per consequens erit locus prædictæ obligationi *l. sciendū. ff. de euiction. Surd. decis. 290. n. 13.*

Et quoniam supra locuti sumus de dote iterum sorori constituenda quando absque eius culpa amissa fuit, quod etiam late defendi *supr. c. 466.* Obseruandum est, quod in eadem
19 facta specie iterum contigit dubitari † an conclusio per me ibidem firmata subsisteret, cū prætēdatur solum illā procedere quo ad patrē, non autē quo ad fratrē, cū pater magis arctetur ad redotādā filiam stante amissione dotis, quam frater, Verum huiusmodi obiectum tollitur vnico fundamento ex facto resultante, in quo præsupponitur, quod frater non dotauit sororem de bonis proprijs, sed
20 de bonis patris, † qui tenebatur dotare filiam ex legis dispositione *l. obligamur. §. lege. ff. de action. & obligationib. l. qui liberos. de ritu nuptiar. l. vlt. C. de dot. promiss. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 12. tit 16. n. 4. cum seq.* † Vnde non est attendendum, quod idem frater dotauerit, cum pater censeatur dotasse, ex quo bona erant ipsius, non fratris, qui præbuit nudum ministerium, laborem, & operam *Bald. in l. neque mater. n. 3. C. de iur. dot. & in l. 1. C. de legit. hæredib. Curt. Sen. cons. 27. col. penult. ad med. n. 37. Castr. cons. 196. in puncto quæritur de quadruplici hæreditate. n. 4. lib. 1. Iaf. in l. vt liberis. n. 6. C. de collat. Gabr. cons. 5. n. 43. lib. 1. Natt. de statut. excludent. fœmin. q. 2. n. 70. Campeg. eod. tract. q. 15. n. 70.* & multa in proposito adduxi *supra c. 504. per tot. tom. 3. & in addit. post fin. d. tom. fol. 680.* & vltra prædicta late comprobat *Bald. in l. generaliter. 5. in princ. n. 1. vers. & ex hoc nota. & in l. hac edictali. 6. col. 4. ante med. n. 20. C. de secund. nupt. & in auth. in donatione. ad med. vers. sed pone quod vir non dedit. C. eod. tit.*

21

Cum igitur simus in patre dotante, remanet firma conclusio, quæ neque exaduerso con-
22 trouertitur, † quod filia sit iterum dotanda stante dote amissa absquē aliqua culpa ipsius *Bart. in l. si cum dotem. 23. §. si post solutum. n. 2. ante fin. ff. solut. matrim. Surd. de alimēt. tit. 7. q. 5. n. 5. ad med.* cum alijs, de quibus supr. *vers. maxime quia sumus in materia. n. 11. cum seq. & latius dixi supr. c. 466.* vbi etiam scripsi in hac causa cum huiusmodi præsupposito dotis datæ filiæ per fratrem de bonis paternis.

Quo stante non est quærendum de veritate opinionis eorum, qui tenent, quod quamuis pater teneatur redotare, non tamen frater, qui nō debet adstringi sicut pater, cum eius obligatio non sit itá arctā, sicut illa patris, Quia
23 vt dictum est sumus in dote paterna, † Quāuis, vt magis parti satisfiat, ex abundanti etiam dicimus veriorem, & receptiorem esse sententiam affirmatiuam, quod siue simus in patre siue in fratre dotante semper sit retondanda soror stante amissione dotis absque facto, & culpa sua, cum eadem ratio militet in vtroque, vt late ostendi supra *c. 466. n. 9.*

Quare datur cautela, vt hoc inconueniens euitetur, quod non detur puellis dotandis pe-
24 cunia, † seu alia res quæ de facili possit perire, sed constituatur super redditibus bonorum, seu super bonis, in quibus minus ista iactura possit occurrere, vt aduertit *Molin. de primogenit. hispanor. lib. 2. c. 16. n. 28. fol. 333.*

Et licet aliqui exaduerso allegentur pro con-
25 traria sententia, Tamen satis est, † quod opinio per nos firmata sit magis vera, & recepta, & quod contraria nulla lege, & ratione possit sustineri, vt dicit *Alex. in l. si cum dotem. §. post solutum. n. 7. & 8. ff. solut. matrim.* & sequitur etiam *Molin. de primogenit. hispanor. lib. 2. c. 16. n. 26. ad med. vers. in hac autem opinionum varietate. fol. 333.* Maxime quia fere omnes ex doctoribus exaduerso allegatis pro contraria opinione illam non firmant prout *Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. limit. 9. n. 14. de verb. significat.* Nam quamuis *ibid.* adducat aliquos tenentes, quod frater non teneatur redotare, Tamen postea *n. 14. in fin.* se remittit ad *Alex. in l. si cum dotem. §. 1. ff. solut. matrim.* vbi tenet contra fratrem ad fauorem sororis, vt dictum est.

Idem

Idem dicendum est de *Catell. Cott. in memorab. in verb. executores testamenti. vers. & potest*
26 *confirmari. fol.* 292. † vbi etiam post aliquos relatos ad fauorē fratris subdit *in fin.* quod aliter concludit *Alex. in d. l. si cum dotem. §. 1. col. 2.* itaut eius opinio tamquam vltimò
27 relata censeatur † potius approbata *Glos. in l. qui filium . §. sabinus . in verb. si paulo . vers. respondeo. ff. ad trebellian. Bald. in autb. ex testamento. col. 2. C. de collationib. & in l. si mater. C. ne de stat. defunctor. Lup. in c. per vestras. §. 14. n. 1. de donation. int. vir. & vxor. fol.* 232.

Quod etiam dicimus de *Spin. de testam. glos.* 10. *n.* 42. Nam pro eius opinione contra fratrem adducit *Alex. Tiraq. & Molin.* in locis supra allegatis, qui tamen omnes contra eum
28 concludunt, vt supra ostensum est, † ideò nihil oberit, cum eius dictum sit intelligendum iuxta Doctores allegatos *Bald. in autb. sed iam necesse. C. de donation. ant. nupt. Alex. in l. sicut certi. col. fin. C. de testament. milit. Paris. cons.* 71. *n.* 12. *lib.* 3. *Roland. cons.* 39. *n.* 32. *lib.* 4. *Surd. cons.* 9. *n.* 50. *lib.* 1.

Et ita etiam respondetur ad *Lup. in c. per ve-*
29 *stras. notab.* 3. *§.* 24. † *quod est vlt. incip. an auus teneatur neptes dotare. n.* 5. *de donation. int. vir. & vxor. fol.* 372. Nam allegat *Ias. in §. fuerat. col. antepenult. n.* 135. *in glos. in verb. tempestate. instit. de action.* dicens quod sequitur *Bald. in l. fin. C. de dot. promiss.* quod tamen non est verum, cum potius *Ias. ibid. n.* 136. contrarium concludat, motus ob illam rationem, quia videtur adesse eadem ratio, tam in patre, quam in fratre, præsupposito enim, quod frater teneatur, certè debet esse in eo idē ius *l. illud.* 32. *ad leg. aquil.*

Quemadmodū etiā respondetur ad *Socin. cons.* 5. *n.* 7. *&* 8. *lib.* 4. Nā loquitur in socio, faciendo
30 differentiā † inter patrem, & socium, quāuis enim pater teneatur redotare, aliud est in socio, qui non tenetur ex obligatione legali, prout pater, sed ex obligatione hominis, quæ verificatur in primo actu, quia attenta causa originaria ipsius societatis initæ, dicitur contracta obligatio ex dispositione hominis, quamuis postea succedat dispositio legis mandans, quod de communi filia dotetur à socijs, quæ causa originaria potius debet attendi, prout ita declarat *Idem Socin. d. cons.* 5. *n.* 7. *&* 8. *lib.* 4. vbi licet addat simile de fratre iuxta *Bald. in l. fin. in 1. lectur. n.* 7. *&* 8. *C. de dot. promiss.* Nihilominus non applicatur, quia contradicit ei, quod firmauit de socio, tamquam obligato ex dispositione hominis, cum tamen frater sit
31 obligatus ex dispositione legali, † per quam adstringitur ad dotandam sororem *l. non omni. C. de administrat. tutor. Surd. de aliment. tit.* 1. *q.* 25. *n.* 9. *cum seq.*

Præsertim, quia omnes Doctores, qui concludunt ad fauorem fratris, mouentur solum ex dispositione *tex. in l. si socius pro filia. §. fi-*
32 *liam. ff. pro socio.* † qui tamen nihil facit cum loquatur in dote debita per socios ex ordinatione contrahentium, non autem ex dispositione legis, & naturæ, prout est ista, quæ debetur à fratre, vt dictum est, & ita in specie respondet *Bald. in l. si cum dotem.* 23. *§. si post solutum. ad med. vers. nec obstat supra. ff. solut. matrimon.* sequitur *Molin. de primogenit. hispanor. lib. 2. c.* 16. *n.* 27. *fol.* 333. *Ias. in §. fuerat. col. antepenult. n.* 135. *cum seq. instit. de actionib.*

Neque obstat, quod vxor fuerit in culpa non exigendo dotem à marito, statim quod ille
33 incipiebat male vti substantia sua, † prout talis exactio tunc vxori competit, vt per *Escobar. de ratiocin. computat.* 18. *n.* 10. *&* 11. itaut stante culpa mulieris, non sit amplius locus redotationi *autb. quod locum. C. de collation.* Quia non constat, quod euenerit talis casus dilapidationis bonorum viri, ideò erit probandus ad hoc, vt mulier possit dici
34 esse in tali culpa, † vt propter eam priuetur commodo redotationis, cum ad hunc effectum ista requiratur *Osasc. decis.* 124. *n.* 5. *in fin. post Campeg. de dot. par.* 1. *q.* 15. *Castr. cons.* 80. *n.* 2. *lib.* 1. Cum potius in actis appareat de diligentia mulieris in agendo contra hæredes viri pro recuperatione suæ dotis, adeo vt ex hoc præsumendum sit, quod eamdem diligentiam adhibuisset propter casum inopiæ, & dilapidationis bonorum viri, si
35 constante matrimonio occurrisset, † vnde cessante culpa, magis est ei succurrendum in petita redotatione *Peregr. de fideicommiss. art.* 42. *n.* 11. *Alex. in l. cum dotem. §.* 1. *in glos. in verb. superest. n.* 6. *ff. solut. matrim.*

Nec facit, quod maritus habebatur communiter pro diuite tempore, quo ei fuit per fratrem soluta dos, de qua agimus, Quia de hoc non constat, & prius est probanda ista
36 communis reputatio per allegantem, † cum alias non præsumatur habilitas quo ad diuitias, & actus extrinsecos, & contraria procedunt quo ad mores, & similes qualitates intrinsecas *Glos. in c. si forte. in verb. euidenter. de elect. in 6. & in l. si vero. §. qui pro rei. ff. qui satisdar. cogant. Menoch. præsumpt.* 91. *n.* 18. *vsque ad* 22. *lib.* 6. *Surd. cons.* 486. *n.* 9. *lib.* 4.

Nec subsistit, quod idem frater non poterat exi-
37 gere satisdationem dotis restituendæ, † aut assecurandæ, cum de iure sit prohibita iuxta *l. 1. & 2. C. ne fideiussor. dot. dent.* Quia omisso, quod sunt multi casus, in quibus soluens dotem potest sibi prouidere de securitate
38 dotis, † quos referunt *Doctor. in l. si constante.* 25. *§. quoties. ff. solut. matrim. Guter. de iurament. confirmat. p. 1. c.* 21. *per tot. Ceuall. q.* 258. *n. 1. cum seq. fol.* 186. *Lup. in c. per vestras. notab.* 5. *n.* 4. *vsq; ad* 14. *de donation. int. vir. & vxor. fol.* 384. Respondetur satis esse, quod per legem prouidetur mulieri de iterata dote, stante illius amissione absque culpa

culpa sua, ideo non est attendendum, quod
39 neque illam soluens fuerit in culpa, † quia etiamsi casu perijsset dos, tamen pater teneretur iterum dotare, cum sufficiat, quod filia sit priuata dote absque facto suo *Menoch. cons.1078.n.5.& 6.lib.11.post Castr.cons.80. n.2.lib.1. Socin.cons.291. n.4. lib.2.* Ideo datur cautela, vt debitor dotis non soluat in pecunia, vt huiusmodi inconueniens euitetur, vt dictum est *supr. ex Molin.de primogenit.hispanor.lib.2.c.16.n.28.*

Neque oberit, quod filia non sit redotanda, nisi
40 quando vellet transire † ad secundas nuptias *Castr. in auth. quod locum.n.4. & ibi Salic. n.7. C. de collationib.* Quia isti Doctores solum firmant, quod pater non tenebitur redotare filiam, quando durat matrimonium, secus illo soluto, si contingeret secundum ma-
41 trimonium, † non tamen ex hoc sequitur, quod si filia vidua permanserit in viduitate non sit redotanda, quia non valet argumentum à contrario sensu in his, quæ per Do-
42 ctores dicuntur† *Calder.cons.3.an si legatus. ante fin. vers.item non sic liberè arguitur. de præbend.Alex.in l.1.col.12.in princ.vers.non multum facit dictum suum.n.27.in fin. ff.de. legat.1. Osasc.decis.58.n.30. Euerar. loco argument. 82. à contrario sensu . col. vlt. in princ. vers. illud autem pro indubitato ha-*
43 *bens.Surd cons.85.n.39.lib.1.* † Præsertim, quia sumus in dote subrogata loco legitimæ, quo casu non consideratur amplius secundum matrimonium, tamquam deseruiat pro alimentis, itaut legitima deperdita, sit iterum assignanda per patrem, quando sine culpa filiæ est amissa *l. etiam. §. 1. ff. solut. matrimon. Bald. in l. si cum dotem . §. post solutum. ff. eod.tit.* latè *Surd.de aliment.tit. 7.q.5.n.1.cum seq.*

Et quod simus in dote subrogata in locū legiti-
44 mæ est clarum, † quia statutum non excludit filiam simpliciter, & mandat illam dotari, tūc enim dos non succederet loco legitimæ, sed vlterius disponit, quod filia dotata non succedat, nec aliquid petere possit, nam tunc relictum succedit loco legitimæ, & est purū, & ab eo reijcitur quodlibet onus conditionis, & grauaminis, & transmittitur ad hæredes cum alijs effectibus legitimæ competentibus *Castr. in l. titio centum.70. §. titio genero.n.8. vers.ego pluries contra. ff.de condition. & demonstration. & cons. 25. per tot. lib.3. Alex.cons.13.n.12.lib.3.* cum alijs, quos latè Deo dante adducam *infr.c.700.* vbi quod cum ista distinctione transit *Rot. coram R.P. D. Buratto Romana de Marganis. 9. Decembris 1616.* recedendo ab alijs decisionibus contrarijs prius factis.

Minus facit, quod mulier semper receperit fru-
45 ctus dotis pro sola summa, † quæ remansit, itaut videatur sibi præiudicasse in parte dotis deperditæ stante ista diminuta solutione *Surd. cons.104.n.9. & decis.92.n.11.* Quia sicut mulier non potuisset expresse consentire quo ad remissionem iuris sui absque solemnitatibus requisitis per statutum in acti-
46 bus gestis per mulieres, ita etiam † & multò magis illæ requirebantur in tacita remissione *Ias.cons.53.n.4.& 5.lib.1. Menoch.cons. 237.n.34.vers.probibet.lib.3.* & sequitur *Rot. coram R. P. D. Buratto Romana hæreditatis & paragij dotis. 1. Decembris 1614.* quæ est *decis.638.n.8.in fin.par.1.in recentiorib.*

EPITOME.

Dos data per maritum vxori constante matrimonio an dicatur donatio propter nuptias, si detur nomine dotis, & augmenti, siue in contractu, siue in testamento. ¶ Et quid si vxor sit nobilis, & iuuenis, vir autem ignobilis, & senex. ¶ Mater quando teneatur filiam dotare. ¶ Donatio propter nuptias excedēs quantitatē dotis, an sit simplex donatio. ¶ Et an secundū cōsuetudinem non debeat attendi talis inæqualitas, siue fiat ante, siue post matrimonium. ¶ Dotatio vxoris facta per maritum in vltima voluntate an sit noua dispositio, vel confirmatio prioris dotationis. ¶ Et quando habeat vim legati.

SVMMARIVM.

1 *Dos data per maritum vxori constante matrimonio dicitur donatio propter nuptias, quamuis detur nomine dotis, seu augmenti. n.15.& 18. siue fiat in contractu, siue in testamento.n.5. & 8. Fallit in sene, & ignobili ad fauorem mulieris nobilis, & iuuenis. n.2. & 3.*
4 *Confessio testatoris de dote vxoris valet in vim legati, licet de ea non constet.*
6 *Dotatio vxoris facta per maritum in testamento non est noua dispositio, nec alteratur, seu extenditur, sed stat in illis terminis, in quibus prius reperiebatur, & est confirmatio prioris dotationis, neque habet vim legati.n.8.9.10. & 11.*
7 *Confessio dotis habitæ statim inducit debitum siue simus in dispositione inter viuos, siue in vltima voluntate.*
12 *Donatio propter nuptias an reseruetur filijs communis matrimonij etiam fœminis.n.13.*
14 *Mater non tenetur filiam dotare, nisi sit diues, & filia patrem inopem habeat.*
16 *Donatio propter nuptias potest fieri etiam constante matrimonio.*
17 *Verba contrahentium non attenduntur, sed quid voluerint.*
19 *Donatio propter nuptias excedens quantitatem dotis dicitur donatio simplex. Fallit stante consuetudine, iuxta quam non consideratur ista inæqualitas. n. 20. & 23. siue fiat ante matrimonium, siue postea. n.21. & 22.*

CA-

CAPVT DCXC.

Adde supr. ad c. 172. n. 21. & c. 254. n. 65.

APprobatur ab omnibus conclusio alias adducta in causa Romana donationis propter nuptias, videlicet quod dos constituta per maritum vxori constante matrimo-
1 nio dicitur donatio propter nuptias, †quamuis fuerit data nomine dotis, seu augmenti cum enim per titulum dotis transferatur dominium in maritum, res quæ iam erat mariti non potest amplius effici sua, vnde non mirum, si non potest talis dos constitui à viro, quod procedit quamuis maritus donauerit extraneo aliquid, vt postea illud daret suæ vxori nomine dotis, semper enim est donatio propter nuptias, & debet conseruari filijs primi matrimonij etiam sine transitu ad secunda vota, itaut etiam hoc habeat locum, quamuis filij sint hæredes eius, qui talem dotem constituit, seu auxit, Vnde etiam neque tale augmentum dotis censebitur datum per mulierem secundo viro, cum non sit dos, sed habeat speciale nomen donationis propter nuptias, & debeat redire ad hæredes dotantis, Ita omnia prædicta late comprobat *Surd. cons. 196. n. 19. vsque ad 24. lib. 2. & cons. 164. n. 16. cum seq. eod. lib. Natt. Mannell. Aym. Cephal. Ruin.* & alij, quos latius adduxi supra *c. 172. n. 21. vsque ad 24. p. 1. & c. 254. n. 65. vsque ad 69. p. 2. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 20. c. 4. n. 5. cum seq.* & plenius *lib. 12. tit. 26. n. 10.*

Nec obstabit *Honded. cons. 48. lib. 1.* Quia neque ipse ab huiusmodi opinione recedit, sed eam
2 admittit, † cum illa tamen limitatione, vt non procedat, quando augeretur dos à marito sene, & ignobili ad fauorem mulieris nobilis, & iuuenis, prout erat casus, in quo scripsit *Honded.* tunc enim tale augmentum non transit in donationem propter nuptias, sed dicitur remuneratio, & efficitur vxoris in recompensationem iuuentutis, ac nobilitatis, & magni laboris in educatione, ac regimine viri, & inæqualitatis inter coniuges existentis, quorum nihil verificatur in facto de quo agimus, & ità declarat *Idem Hõded. cons. 48. n. 15. vsq; ad 23. lib. 1.* quod etiam multis comprobat *Bursat. cons. 178. n. 5. vsque ad 8. lib. 2. Cephal. cons. 613. n. 34. & 35. lib. 4.* cum alijs per *Duen. regul. 221. n. 11.*
3 *limit. 11.* † quod prius voluit *Bart. in l. si voluntate. n. 2. C. de dot. promiss. & in l. si diuortio. 21. n. 4. ff. de verbor. obligation. Curt. Iun. cons. 6. n. 20. post med. vers. ista conclusio probatur. Lup. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 10. n. 2. & §. 31. n. 1. cum seq.*

Neque aduersatur, quod maritus dixerit in testamento se alias duxisse in vxorem Camillam, illamque dotasse in scutis mille, prout in instrumẽto rogato per Saccocciam, & denuo quatenus opus sit illam in d. summa dotauit, ex quibus verbis colligitur fuisse confirmatam talem dotem in testamento, & per consequens eam esse debitam vigore legati,
4 exemplo † confessionis factæ per testatorem de dote vxoris, quæ valebit in vim legati, quamuis aliter non constet de tali dote *Cyn. in l. generaliter. q. 8. in fin. C. de non numer. pecun.* cum alijs, quos late adduxi supra *c. 116. n. 42. vsque ad 53. tom. 1.*

Quia istud augmentum dotis constante matrimonio siue sit factum in testamento, siue in contractibus inter viuos, semper resoluitur
5 in donationem propter nuptias, † cum in vtroque casu militet illa ratio, quod per titulum dotis transfertur dominium in maritum, ità vt res, quæ iam erat ipsius non possit amplius effici sua *Surd. cons. 196. n. 24. lib. 2. Campeg. de dot. p. 1. q. 50. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 30. n. 6. per tex. in l. debitum. de pignorat. act. l. cum res, de contrab. empt. c. inter dilectos. de fid. instrum.*
6 Vnde † cum prima dispositio dotis sit confirmata in testamento, per talem confirmationem illa non alteratur, aut extenditur, sed stat in illis terminis, in quibus prius reperiebatur *l. aurelius. 29. §. testamento. ff. de liberat. leg. Bald. in l. 3. in fin. C. si aduers. rem iudicat. Castr. cons. 187. notandum est quod ista imperialis. in princ. lib. 2. Crot. cons. 55. n. 17. lib. 1. Alex. cons. 122. n. 20. lib. 4. Surd. cons. 340. n. 7. & 8. lib. 3.*

Nec facit, quod stante amissione instrumenti primæ dotationis, ista dispositio facta in testamento debeat valere in vim nouæ dotis, Quia non negatur primum instrumentum, neque de illo controuertitur, solum dicitur, quod non erat necessaria noua dispositio, cũ præsumatur facta in confirmationem primæ concessionis, nam testator nouiter disponit, quatenus opus sit, & cum non impugnetur prima, non verificatur istud opus esse, & quatenus etiam diceretur noua concessio, semper militat illa ratio, quod tale augmentum resoluitur in donationem propter nuptias, vt dictum est, & quæ opponuntur de con-
7 fessione non applicantur, † quia aliud est fateri se dotem habuisse, aliud se dotasse, confessio enim dotis habitæ inducit debitum, nam eo ipso, quod quis confitetur se debitorem, vel quod recepit dotem, statim videtur mandare hæredi, vt illam soluat, & satisfaciat siue hoc fateatur in cõtractu, siue in testamento *Surd. decis. 285. n. 6. vsque ad 9. & cons. 169. n. 5. ad med. lib. 2.* quod non est
8 quando † maritus fatetur se dotasse vxorem constante matrimonio, non enim sequitur, quod voluerit talem dotem acquiri vxori, & per suum hæredem illi solui, cum de iure talis acquisitio ei non fiat, sed heredibus dotãtis, tamquam habeat vim donationis propter nuptias, vt dictum est, ità vt neque heres teneretur vxori dare tale augmentum dotis quamuis adierit hæreditatem, cum lex non interpretetur esse dotem, vt in specie con-

cludit

cludit *Surd.conf.196.n.53.vsque ad 58.lib.2.* & faciunt similia, de quibus per *Aym. conf. 200.n.5.cum seq.Bald.conf.161.lib.5.Parif. conf.33.n.96.lib.3. Becc.conf.72.n.17.*

Quibus addendum est, quod huiusmodi dotatio facta in testamento non est noua dispositio,
9 sed † confirmatio prioris dotationis per *tex. in l.ex verbis.14. C. de donat.int.vir. & vxor. & in l. donationes quas parentes. 25. C. eod.tit.* vbi expressè deciditur, quod similes donationes censentur factæ in corroborationem earum, quæ prius factæ sunt, & re-
10 trotrahuntur, † ideò non habent vim legati nisi specialiter testator hoc mandauerit, vt notat *Glos. in d. l. donationes quas parentes. in verb. referatur.ad med. vers. item nota*
11 *contra. C. de donat.int. vir.& vxor.* † Vnde tamquam confirmatæ non habent vim extendendi, nec alterandi, nec augendi, nisi prout prima dispositio erat *Crot. conf.55. n. 17.lib.1. cum alijs supra allegatis.*

Neque oberit, quod quatenus etiam esset donatio propter nuptias, tamen erat reseruan-
12 da filijs communis matrimonij, † & sic etiam fœminis *Gabr.de secund.nupt.conclus.1.n.4. & 5.* Quia omisso, quod prædicta procedunt in lucro dotali, & quod debent esse etiam hæredes, Respondetur ex facto constare non posse per filias peti nisi scuta octingenta relicta à patre in testamento per eos approbato, quod facit, vt nihil amplius illis debeatur tam respectu bonorum paternorum, quam maternorum, prout in eodem testamento
13 disponitur, † Itaut neque obstet, quod potuerit derogari tali donationi ratione augmenti dotis, exemplo fideicommissi, iuxta *auth.res quæ. C.commun.de legat.* Quia procedit in dote constituenda, & augenda à persona, quæ est grauata restituere, & quæ tenetur dotare, vt per *Glos.ibid. in verb. obli-*
14 *gationē. in princ.* † vnde mater non poterat ita disponere, tamquam non teneretur dotare filiam, nisi ex causa probabili, si ipsa diues sit, & filia pauper patrem inopem habeat *Cyn.in l.neque mater. C. de iur.dot. Bart. in auth. res quæ. C.comm.de legat. Cuman.in l. filiam. §.fin.ff. ad trebellian. Alex.conf.144. n.16.lib.6. Boer.decis.129.n.3. Cephal.conf.5. n.63. Ias.in §.fuerat. n.155. in Tit.de actionib. Surd. de aliment. tit. 1. quæst.14. n.13. vsque ad 16.* præsertim cum fœminæ essent plusquam congruenter dotatæ à patre in scutis octingentis pro quolibet, vt latius in facto dicitur.

Nec subsistit opinio *Abbatis in c. & si necesse.*
15 *5.§.2.de donat.inter vir.& vxor.* † Quia verior est conclusio, quod dos constituta per maritum vxori constante matrimonio dicitur donatio propter nuptias, quamuis sit data nomine dotis, seu augmenti, non autem simplex donatio, prout notat *Host. in c.nuper.6.in princ. vers. in dotem.& ibi Cardin. n.1. de donat.int.vir. & vxor. Idem Host. in d.c.& si necesse.5. post princ.in verb. in dot. Anchar. n.8. in fin. vers. secundo principaliter oppono. Butr.n.9. post Glos. ibid.in verb. in dotem eod.tit. de donat.int.vir. & vxor.*

Nec debet attendi, quod dicti Doctores loquātur de dotatione ante contractum matrimo-
16 nij, † Quia ista distinctio non est admittenda, cum enim donatio propter nuptias possit fieri etiam constante matrimonio *l. fin. C.de donat.ante nupt.* sequitur, quod maritus dotando vxorem constante matrimonio censeatur fecisse donationē propter nuptias, non autem simpliciter donasse, prout dicimus de augmento dotis facto à marito, dum constat matrimonium, quod dicitur donatio
17 propter nuptias, † non autem donatio simplex, neque dos, nō enim attendimus nomen & corticem verborū, sed sensum, & voluntatem contrahentium, qui verè voluerunt donare propter nuptias, quamuis alijs nominibus vtantur *Natt.conf.253.n.7. & conf.571. n.9. Surd. conf.196. n.20. lib.2. & conf.164. n.17.& 32.eod. lib. post Albens. conf.22.n.4. & conf.68.n.1.*

Quare etiam videmus, quod indistinctè Doctores sumunt augmentum dotis pro donatione propter nuptias, itaut quando fit donatio à
18 marito in instrumēto dotali, † semper sit donatio propter nuptias, quamuis non dicatur, non autem simplex donatio, etiam si maritus dixerit se donare ob benemerita, & ex sui liberalitate *Albens. conf. 22. n.5. vsque ad 8. Surd.conf.164. n.17.lib.2. per tex. in l.cum multæ.in princ. & §.sancimus. & §.si igitur. C. de donation. ant. nupt.*

Nec releuat, quod non dicitur donatio propter nuptias, quando excedit quantitatem dotis,
19 sed † simplex donatio *l.fin.§.simplices. C. de donat.ant.nupt.* Quia de consuetudine generali, quæ alia probatione non indiget, dos & donatio propter nuptias tam in summa,
20 quàm † in lucris possunt inæqualiter procedere *Glos. Bart. & Salic.in auth.æqualitas. C. de pact. conuent. Bald. & Ang. in l. ex morte. C.eod.tit.Guid.Pap.quæst.363.licet in pactis.n.2. Cuman.conf.26.cum statutū.col.1. Io.de Plat.in §.est & aliud. instit. de donat. Corn.conf.303.col.fin.lib.4.Natt.cōs.391.n.5.*

Et quamuis prætendatur exaduerso talem in-
21 æqualitatem solum procedere, † quando donatio propter nuptias fit ante matrimoniū, secus si postea *Innoc. in c. vlt. n.1.in fin. de donation. int. vir. & vxor.* Tamen istam distinctionem non esse tutam, dicit *Natt.*
22 *conf.391. in fin.* † prout etiam notat *Abb. in d.c.vlt.n.11.in fin.* & quidquid sit *Innoc.* loquitur de iure, sicut etiam *Capoll. caut. 62.* cum alijs exaduerso adductis, qui non faciunt mentionem consuetudinis, secundum quam hodie indistinctè admittitur in-
23 æqualitas, † quæ consuetudo est seruanda, prout respondendo ad *Innoc.* concludit *Abb. in d.cap.vlt.n.12. de donat.int.vir. & vxor.*

EPI-

EPITOME.

Contractus minoris an sit ipso iure nullus ob nō seruatam formam statuti Vrbis. ¶ Et quando detur eius conualidatio. ¶ Et an solemnitates per dictum statutum requisitæ sint inductæ propter publicam vtilitatem, quamuis in eo adsit causa nequis decipiatur. ¶ Verba nullius roboris, & momenti an inducant nullitatem ipso iure, itaut non sit opus restitutione, seu reuocatione. ¶ Contractus per legem prohibitus quando sustineatur volente eo, in cuius fauorem annullatur. ¶ Et an interim donec constat de eius voluntate desinat esse ipso iure nullus. ¶ Obligatio ciuilis,& naturalis an oriatur ex actu, cui lex resistit. ¶ Tertius ratione interesse, quando possit nullitatem contractus allegare. ¶ Et quid si nullitas sit detecta. ¶ Et an requiratur aliqua declaratio, tam respectu ipsius, quam minoris,domini, seu ecclesiæ. ¶ Nullitatis allegatio an sit permissa per viam exceptionis, quamuis agendo non permitteretur. ¶ Et quid si ius excipiendi sit personale. ¶ Statutum Vrbis de duabus sententijs conformibus exequendis an sit intelligendum,vt prius constet de illarum validitate, & iustitia. ¶ Sententia lata non transportatis actis an sit notoriè nulla defectu iurisdictionis etiam quod procedatur summariè, & adsit in commissione clausula, quam & quas, & constito de præmissis quantum sufficere videbitur, & sit datum summarium testium Iudici. ¶ Hypotheca an cesset, statim quod corruit principale instrumentum in quo est apposita. ¶ Falsitas causæ an reddat contractum nullum, quamuis adsit decretum cum alijs solemnitatibus, & quamuis in parte causa verificaretur. ¶ Exceptio quæ prodest, vel nocet auctori, quando noceat,seu prosit successori etiam sine clausula cessionis.

SVMMARIVM.

1 *Contractus minoris ob non seruatam formam statuti Vrbis non est ipso iure nullus, & potest per minorem conualidari, itaut talis nullitas non possit per tertium allegari. Contrarium.n.2.& 6. Intellige vt n.13. 14. & 26.*

3 *Verba nullius roboris,& momenti vniuersaliter negant, & inducunt nullitatem ipso iure, itaut non sit opus restitutione, aut reuocatione. n.4. & 5.*

7 *Solemnitas adhibenda per statutum in contractibus minorum censetur inducta propter publicam vtilitatem, quamuis dicatur illam requiri, ne quis decipiatur.*

8 *Renunciatio formæ per statutum inducta non valet,licet sit iurata.*

9 *Contractus per legem prohibitus non sustinetur etiam volente eo, in cuius fauorem annullatur, neque potest ratificari.n.10.*

11 *Minor quamuis possit stare contractui nulliter gesto, tamen antequam constet de eius voluntate, non desinit esse ipso iure nullus, & interim tertius potest talem nullitatem allegare. n.12.*

15 *Tertius ratione interesse non prohibetur nullitatem contractus deducere, neque requiritur aliqua declaratio respectu ipsius, quidquid aliud sit respectu minoris, domini, seu ecclesiæ. n.16.*

17 *Nullitas detecta potest per quemcumque allegari.*

18 *Nullitatis allegatio per viam exceptionis permittitur, licet agendo non permitteretur. Amplia quamuis ius excipiendi sit personale dummodo intersit.n.19.*

20 *Exceptio nullitatis contractus non est propriè exceptio de iure tertij, sed de non iure agentis.*

21 *Melior est conditio possidentis contra eum, qui nullum ius habet.*

22 *Saluianum interdictum non competit sine hypotheca.*

23 *Fructus non currunt stante nullitate census.*

24 *Obligatio ciuilis, & naturalis non oritur, cum lex illi resistit.*

25 *Obligatio est mater actionis.*

27 *Statutum Vrbis de duabus sententijs conformibus exequendis intelligitur quatenus sint iustæ, & validæ.*

28 *Sententia lata non transportatis actis est notoriè nulla defectu iurisdictionis etiam, quod procedatur summariè,& adsit in commissione clausula quam & quas, & constito de præmissis quantum sufficere videbitur, & sit datum summarium testium Iudici.*

29 *Hypotheca cessat, statim quod est nullum instrumentum principale,in quo illa est apposita. & n.30.*

31 *Falsitas causæ reddit contractum nullum, quamuis in eo interuenerint omnes solemnitates per statutum requisitæ, & licet falsa causa in parte verificaretur. n.32.*

33 *Decretum est indiuiduum, & non potest pro parte valere.*

34 *Hypotheca præscribitur spatio decem annorũ.*

35 *Exceptio rei iudicatæ impedit litis ingressum, & prodest singulari successori etiam sine clausula cessionis.n.36.& 37.*

38 *Exceptio quæ nocet auctori præiudicat etiam successori.*

CAPVT DCXCI.

Pro obtinenda immissione in causa Romana Saluiani interdicti firmatur exaduerso conclusio, † quod contractus minoris ob non seruatam formam statuti non est ipso iure nullus, & ideò talis nullitas non poterit allegari per tertium, cum possit per minorem

1 *Adde supr. ad c. 26. n. 40.*

norem illa conualidari, tamquam propter fauorem ipsius sit inducta, cui potest per eum renunciari, si voluerit *Bart. in l. eleganter.ff.de dolo mal.Surd.de alimět.priuil. 56.n.80.& 81.Rot.corā Card.Pamph.Romana palatij S.Mariæ Maioris.15.martij.1604.*

Verum prædicta non subsistunt, quia contraria opinio est verior, quod tales contractus sint
2 ipso iure nulli, † cum statutum Vrbis *c.151. lib.* 1. præcisè disponat illos esse nullius roboris, & momenti, quæ verba sunt latæ sententiæ, & ipso iure inducunt nullitatem, vt in specie de simili obligatione concludit *Feder.cons.137.col.1. post med. vers. ex quibus infertur. & vers. sonant enim illa verba*. quem sequitur *Felin.in c.rodulphus. col. 26. vers. nullius momenti. n. 31. de rescript. & Tiraq.in l. si vmquam. in verb. reuertatur. n.97.C.de reuocand. donationib. iuxta l. qui in carcerem.22.ff.quod met.caus.Abb.in.c.2. col.vlt.vers.duodecimum.eod.tit. Frāc.Aret. in l. 1. col.6.ff.de testam. & in l. qui à latronibus. in princ.col.4.eod.tit. per tex.* quem dicit ad hoc clarum *in l. non dubium.5.C.de legib. Alex. in l. posthumo. col.6. vers. tertia fuit opinio. & ibi Ias. col.7. vers. pro qua opinione. C. de bonor. possess. contr. tabul. Vant. de nullitat. tit.quot & quib.mod.nullit.propon.poss. n.49. & 50. Socin. cons. 115.*
3 *in princ. lib. 4.* † Cæteros consultò omitto, quia est verissima opinio, quod talia verba intelligantur ipso iure, itaut non sit opus restitutione in integrum, aut reuocatione, quidquid aliqui male sentiant illam esse necessariam, vt testatur late *Tiraquell.in d.l. si vmquam. in verb. reuertatur. n.97. vsque*
4 *ad* 103. † cum talis dictio sit vniuersalis negatiua, quæ scilicet vniuersaliter negat, neque enim esset nullius momēti, quod ipso iure valeret, immo haberet aliquid momenti, prout est *tex.* apertus *in l. si libertus. 16. & ibi Glos. in verb. momenti. ff. de iurepatronat.l.1.in princ. ff. de ferijs Glos. in c. ad nostram. ad fin. de procuratorib. & in clem. 1. in verb.momenti. in addit.de præbend. & in c. 2. in fin. de filijs presbyteror. in 6. Archidiac. in c. ordinarij. in fin. de offic. ordinar. eod.lib.Bart.& Ang. in l. fulcinius. 7. §. si quis bona. ff. quib.ex caus. in possess.eat.Felin. in c. rodulphus. col.26.vers. nullius momenti. n.31. de rescript.*

Maximè quia statutum addit etiam illa verba nullius roboris, quæ adiuncta cum illis verbis nullius momenti magis inducunt nullitatem ipso iure tamquam geminata *l. bali-*
5 *sta. ad trebellian.* † Nam talia verba nullius roboris denotant actum irritum ipso iure *c.ne captanda.3.vers.nec aliquam obtineant. de concess. prabend. in 6. Felin. in c. rodulphus. 35.col.25.in princ. n.30.de rescript.* vbi allegat etiam *Domin. in c. cæterum. de rescript.* quem etiam sequitur *Ruin.cons.158. n.5. lib.4. Vant. de nullit. tit. quot.& quib. mod. nullit.propon. poss. n. 49. & 50.*

Cum igitur simus in contractu minoris ipso iure nullo, sequitur, quod talis nullitas pos-
6 sit etiam à tertio allegari, † quamuis enim minor possit stare contractui nulliter gesto, & illum conualidare, si voluerit *Surd. decis. 108. n.1. cum seq.* Tamen, quando per statutum datur forma præcisa contrahendi per minorem, cum verbis nullitatis ipso iure, tunc non potest huic formæ renunciari, neque talis actus ità nulliter gestus poterit
7 approbari, † cum huiusmodi solemnitas, & forma censeatur inducta propter publicam vtilitatem, quamuis dictum sit illam requiri, ne quis decipiatur, vt in specie concludit *Io.Anib.in repet.l.nemo potest. n.286.*
8 *& 318. ff. de legat.1. vol. 4. fol.167.* † vbi ex hoc infert, quod tali formæ per statutum inductæ non poterit renunciari, neque cum iuramento *Roland. cons. 72. n. 57. lib. 3. & cons.60.n.31. lib.4. Menoch. de arbitr. lib.1. q.30.n.6.Ruin.cons.158.n.1.vsque ad 6.lib.4.*
9 vbi quod quando lex prohibet, † & resistit contractui, non valet actus etiam volente illo, in cuius fauorem annullatur, ideo neque potest ratificari, nec tali nullitati renunciari *Bursatt. cons.82. n.12. 17. & 18. lib.1. post Innoc.& alios in c.prudentiam.in princ. de offic. delegat. Bart.in l. licet.de iudic.Gozad. cons.40.n.4.Guter.in d. l. nemo potest. n.337.Osasc.decis.166.n.7.& decis.172.n.17. & 18. Ias.in l. penult. n.17.C.de pact.Felin. in c.cum accessissent.n.7.& 8.de constitution.*
10 *Surd.decis.268.n.8. & 9.* † Prout passim quādo statutum resistit contractui, non datur aliqua voluntas prohibitionis per eum, ad cuius fauorem fit prohibitio *Tiraq.de legib. connubialib.glos.8.n.98.fol.366.*

Et quamuis hoc sufficeret ad obtinendum, quod possit ista nullitas à tertio allegari, cum in hoc casu voluntas minoris non conualidet
11 talem actum, vt dictum est, † Tamen etiam additur, quod licet minor posset illum conualidare, & stare contractui nullo, Nihilominus nō per hoc idē contractus desinit esse ipso iure nullus, antequam constet de huiusmodi approbatione, cum talis facultas approbandi respiciat potius resolutionē actus, quàm originem, neque enim impedit, vt dispositio iuris non sortiatur suum effectum, nam dispositio, quæ in aliquo futuro euentu potest resolui, dicitur pura, non secus ac si nullo casu daretur illius resolutio *Glos.in l. 2. ff. de in diem addict. Bald. in l. cum nota. C. de transact. Paris.cons.11.n.37.lib. 1. Natt. cons.372. n.8. Cephal. cons. 52. n.6.* & ità in specie concludit *Surd. decis. 108.*
12 *n. 19. vsque ad* 21. † vbi quod donec minor declarat voluntatem actus circa illius validitatem, tertius potest allegare talem nullitatem, cum interim remaneat nullus, & per consequens ius tertij potest allegari, quando est exclusiuum iuris agentis ipso iure,

re, licèt ille tertius non contradicat *Bart. in l.2.vers. quandoque ius tertij. il 2. ff. de except.rei iudicat.Ruin.cons.40.n.7.& 8.lib. 5.Bursatt.cons.82.n.10.cũ seq.lib.1.Affl.decis.366.n.6.Scapucc.de saluian.interdict.lib.2.q.16.n.15.Card.Mantic.de tacit.& ambig. conuentionib.lib.4.tit.8.n.54.Cephal.cõs.133. n.25.lib.1.Alex. cons.38. n.6. lib.2. Menoch. cons.1.n.120.& cons.79.n.28.& cons.90.n.10. lib.1.Roland.cons.15.n.22.lib.1.Viuius decis. 291.in fin.lib.2.* vbi quod ita fuit iudicatum *Imol.in c.si quis presbyterorũ. de reb. eccles. nõ alienãd.* latè *Tiraq.in l.si vmquã.in verb. reuertatur.n.356. C. de reuocand.donat. post Bald.in l.bis consequẽter.§.1.ff.famil.ercisc. & in l. cũ seruũ.col.2.vbi Cyn.& Aret.C.de seru.fugitiu.Anchar.in c.1.col.1.de rescript. in 6.* Itaut quãdo ipso iure tollitur actio, Iudex etiam ex officio possit, & debeat repellere agentem, & absoluere reum non petentem *Tiraq.in d.l.si vmquam.in verb.reuertatur. n.345.C.de reuocand.donationib.iuxta Glos. in l. vbi pactum. C.de transaction. Felin. in c. exceptionem. col.2. in princ. de exception. Bart.& Imol.in l. eum qui ita.§.qui ità. ff. de verb.obligat. Anchar. cons.333. in princ. & cons.294.ad med.*

Contraria autem procedunt, quando contra-
13 ctus minoris non esset nullus ipso iure, † vel quando posset per minorem approbari, vel quando statutum nõ resisteret præcisè actui, vel quando solum attenderetur ius commune, prout ita *Bursatt. & alios* declarat late *Surd.decis.108.n.10.vers.ad ea vero.& n.11. cum seq.* vel quando ipse, qui contraxit cum
14 minore † non seruata forma allegaret istam nullitatem, ne ex dolo suo commodum sentiat, prout distinguit *Card.Mantic. d.tit.8. n.54. ad med. Cephal. cons.133. n.125.lib.1. iuxta l. ne ex dolo. ff. de dolo.*

Accedat quod sumus in tertio habente interesse, cuius ratione non prohibetur nullita-
15 tem deducere † in quacumque materia simus, vt per *Alex.& Castr.in l.ille à quo. §. si de testamento.ff. ad trebellian. Idem Alex. cons.38. n.6. lib.2.* vbi quod stante interesse
16 non requiritur aliqua declaratio, † nisi respectu domini, seu minoris, & Ecclesiæ, non autem respectu tertij, prout etiam notat *Cephal.cons.133.n.125.lib.1. post Affl.in c.1. glos.3.n.73.quæ fuer.prim.caus.benefic.amitt. Bald.in l.1.col.2.C.de reb.alien.non alienãd. Imol.in c.ea noscitur.col.4.de his quæ fiunt à prælat. sin.consens. capit. Albẽs. cons.64.n.3. Thesaur.decis.4. n.7. Menoch.cons.1.n.321. Ruin. cons.40. n.7.& 8.lib.5. Bursatt. cons. 82.n11.& 25.lib.1.*

Cum præsertim simus in nullitate detecta, quæ
17 per quæcumque potest deduci † *Rot. diuers. decis.176. n.12. p.1. post Felin. & alios in c. lator.de re iudicat.* Cum etiam simus in nullitate per viam exceptionis, quam semper licitum est opponere, quãuis illa agendo non
18 posset allegari, † *Alber.in l.post mortem.n.5. de adopt.Rot.d.decis.176.n.11.Aym.cons.148. n.1.* Quamuis enim ius agendi non transeat in singularem successorem, Tamen aliud est in iure excipiendi, quod transit in eum etiam absq; aliqua cessione, quando exceptio cõpetit occasione rei *Bald. Castr.& Salic. in l.3. C.quod met. caus. Roman.cons.311.in princ. Felin.in c.quia ergo.n.5.in fin.de iudic.Surd*
19 *decis.264.n.24.* † vbi ampliat quamuis tale ius excipiendi sit personale dummodo intersit *Aret. cons.70. col.2. vers. non obstat quod istud. Ias. in l.si tibi. §. pactum. ff. de pact. Scapucc.de Saluian.interdict.lib.2.q.16.n.14.*
20 *late Vegius.cons.56.n.21.vsque ad 26.* † Maxime quia ista exceptio de nullitate contractus non est propriè exceptio de iure tertij, sed de nõ iure agẽtis *Bald.cõs.150.casus talis est.ad fin. lib.1.Rot. Genuens.decis.14. n.55.*
21 Vnde interim melior est conditio possidentis contra eum, qui nullum ius habet *Castr. in l.fin. C. de rei vendicat.Thesaur. decis.4. n.8. vers. primo quia. & vers. ad ea quæ dicit.* Cum actore non pobante reus absol uatur *l. qui accusare.C. de edend.*

Quibus stantibus non est locus prætenso saluiano interdicto, cum nulla adsit hypotheca,
22 sine † qua illud nõ datur *Bart.in l.1. n. 3.& ibi Salic. n.5.ff.de saluian.interd.Natt.cons. 474.n.34.Roland.cons.14. n.13. lib.1. Surd. cons.131.n.11. lib.1.* & per consequens non
23 currunt fructus † *Rot.coram R. P. D. Gyptio Vrbeuetana nullitatis census 21. maij. 1595. & coram Card. Millino Romana officij. 20. maij.1602.* Nam ex contractu celebrato non seruata forma statuti Vrbis per minorem,
24 seu † mulierem nulla oritur obligatio nec ciuilis, nec naturalis, cum lex resistat obligationi *Bart.in l. cum lex.n.4. cum seq. de fideiussorib.& in l. 1.col.fin.ff.de condict.indeb.& in l. 1. n. 8. vers. & ideo dico. de nouation.Roman.cõs.12.n.4.Marsil.cons.117.n. 27. Ias.in l.gallus.n.17.vers.tertio adde.ff.de legib.Crot.in l.1.§. si quis ità.n.3.ff.de verb. obligation.Surd.decis.268.n.9.& cons.115.n. 36.& 37. lib. 1. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib.lib.21.tit.1. n.4.* & cum non adsit aliqua obligatio, neque competit
25 Aduersario aliqua actio, † cum obligatio sit mater actionis *l. licet.§. ea obligatio. ff. de procuratorib. Bart.in l.1. in princ. ff. de pecul. Surd.cons.150.n.99.lib.1.*

Neque obstat, quod ego contrarium senserim
26 supra *c.27.n.40.* Quia si rectè legantur, † quæ ibi posui, apparebit, quod non simpliciter dixi nõ posse allegari per tertium istas nullitates contractuum gestorum per minorem, nisi ipsi velint, nã addidi cũ declarationibus de quibus per *Surd.decis.108.* interquas adest nullitas ipso iure, quæ passim permittitur, vt possit opponi ex rationibus supra adductis

Hæc omnia scripsi requisitus, quid pro veritate sentirem in huiusmodi causa, in qua

prius

prius fuerunt latę duæ sententię contra Collegium, antequam aliquid scriberem, & quãuis ex supradictis rationibus clarè appareat de illarum iniustitia, itaut non videretur opus esse vlteriori disceptatione, Tamen quia exaduerso multum reclamabatur, sub prætextu, quod non esset retardanda executio duarum conformium vigore statuti Vr-
27 bis, † Ideo fuit datum dubium an illud obstaret, Et quidem negatiuè concludendum est, quod non sit locus dicto statuto, cum debeat intelligi quatenus sententiæ sint iustæ, & validæ, non autem notoriè nullæ, & iniustæ, prout in specie dicti statuti concludit *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Signina bonorum. 4. Iulij* 1614. quæ est *decis. 662. n. 3. par. 1. in recentiorib.* vbi refertur alia similis *decisio coram R.P.D. Coccino Bononien. de Ghelis. 9. Iulij* 1610. *& coram Card. Pamphilio Lauden. pecuniaria. 1. Iulij* 1588. impressa *per Marches. de commis. p. 3. §. 1. fol.* 20. de qua etiam *in tract. de clausul. p. 1. clausul. 19. n. 11. fol.* 23. vbi multæ concordantes decisiones allegantur.

Nullitas autem notoria quo ad secundam sententiam confirmatoriam primæ apparet ex non transportatione actorum, & depositio-
28 num testium, † & aliorum iurium productorum, & specialiter instrumenti emptionis domus per Mauritium auctorem auctoris Collegij cum quietantijs ibidem existentibus, quod facit, vt sententia dicatur notoriè nulla defectu iurisdictionis, etiam quod procedatur summariè, & quamuis in commissione adsit clausula constito de præmissis quantum sufficere videbitur, & etiam si fuerit datum Iudici summarium testiũ, & licèt etiam adsit clausula, quam & quas, vt voluit *Rot. coram Cardin. Blanchetto Tudertina spolij. 17. Martij* 1586. *& coram Card. Plato Bononien. de Herculanis. 5. Iunij* 1589. *& coram eodem Cortonen. bonorum de Sorbello. 28. Iunij* 1589. *& coram R.P.D. Gypsio Maioricen. officij pœnitentiaria & canonicatus 4. & 18. Februar.* 1591. *& in eadem causa coram Card. Blanchetto. 21. Iunij* 1591. *& coram R.P.D. Litta Fauentina fideicommissi. 5. Iunij* 1589. quæ omnes decisiones sunt impressæ per *Farinac. cons. 167. in fin. lib. 2.* vbi etiam prædicta multis alijs auctoritatibus, & rationibus confirmat, adducens etiam *Rot. coram R.P.D. Decano Farsen. bonorum. 28. Iunij* 1606.

Et vltra prædictam nullitatem, adest etiam notoria iniustitia vtriusque sententiæ, quæ ex eisdem actis resultat, cum non potuerint fundari tales sententiæ in instrumento census nulliter constituti per tutorem minoris absque solemnitatibus requisitis in *statuto Vrbis. 151. lib. 1.* vt clarè probatũ fuit *supr. n. 2. vsque ad 6.* Itaut stante huiusmodi nullitate
29 non constet de aliqua hypotheca, † quæ cessat, statim quod est nullum instrumentum principale, in quo illa est apposita, cum extincta substantia contractus, non attendatur iusiurandum, aut guarantigia, vel hypotheca, seu obligatio cameralis, nec aliud simile accessorium *Glos. in l. si patronus. 3. §. patronum. in verb. sauiana. in fin. ff. si quid in fraud. patron. Socin.* in specie *cons. 78. n. 3. lib. 3. Phanuc. de inuentar. p. 5. n. 104. cum seq.* iuxta *c. 2. de precar. Bald. in l. ex testamento. 29. in fin. C. de fideicommiss. Alex. in l. 1. §. si vir. C. de acquir. possess. Aym. cons. 299. n. 3. Surd. cons. 93. n. 1. & cons. 150. n. 82.*
30 *lib. 1.* † Et quod hypotheca in hoc casu sit resoluta est *tex. in l. contrahitur. vbi Bart. ff. de pignorib. Neguf. eod. tit. par. 3. membr. 1. n. 9. Surd. cons. 243. n. 10. lib. 2. & cons. 318. n. 5. & 6. lib. 3. post Alex. cons. 134. n. 20. lib. 6. Bero. cons. 203. n. 16. cum seq. lib. 1. Socin. Iun. cons. 20. n. 6. lib. 2.*

Additur falsa causa, ob quã fuit impositus census, Nam in instrumento de anno 1581. asseritur illum constitui pro soluenda dote per patrem debita Franciscæ Bondinæ, cum tamen nulla dos fuerit soluta, vt patet ex iuribus productis, in quibus per eamdem Franciscam de anno 1593. pro tali dote fuit actum saluiano cõtra bona paterna eiusdẽ minoris,
31 & per eũ eadem dos soluta, † Adeo vt stante huiusmodi falsitate causę, cõtractus cẽsus sit nullus, quãuis etiam in eo interuenisset decretũ Iudicis cum alijs solemnitatibus per statutum requisitis, vnde multò magis quando illæ, prout in casu nostro, non interuenerunt *l. tutor si petitus. ff. de tutor. & curator. dat. ab his l. feia egressa. ff. eod. tit. Roman. cons. 454. n. 12.* vbi late *Mandos. in verb. nullum fore. Imol. cons. 98. n. 7. Alex. cons. 69. n. 3. lib. 3. & cons. 147. n. 1. lib. 7. Ruin. cons. 46. n. 3. lib. 5. Dec. cons. 403. n. 20. & cons. 479. n. 7. Paris. cons. 63. n. 12. lib. 2. Roland. cons. 7. n. 85. lib. 3. Rot. diuers. decis. 529. n. 1. p. 1. Curt. Iun. cons. 170. n. 2. & cons. 118. col. fin. vers. ex præmissis etiam constat. Corn. cons. 132. ad fin. lib. 2.*

Quæ etiã amplientur, quamuis falsa causa ve-
32 rificaretur in parte † *Bart. & Castr. in l. si non sortem. §. si centum. ff. de condict. indeb. Ruin. cons. 160. n. 27. lib. 2. Roland. cons. 7. n. 85. cum seq. lib. 3. Purpur. cons. 456. n. 10. lib. 2. Natt. cons. 646. n. 6. Honded. cons. 32. n. 111. lib. 1.* latè *Mandos. ad Roman. cons. 454. n. 12.*
33 *in verb. bartolus. Put. decis. 220. lib. 3.* † Cum decretum sit indiuiduum, ideò nõ potest pro parte valere *Afflict. decis. 218. n. 4.* iuxta *l. 1. §. hac verba. ff. ne vis fiat ei. Paris. cons. 89. n. 60. lib. 1. Capic. decis. 51. in princ. Roland. cons. 99. n. 31. cum seq. lib. 1. & cons. 7. n. 88. lib. 3.*

Præterea non est locus iudicio saluiani inten-
34 tato propter lapsum annorum 37. † cum tamen sufficerent decem anni, per quorum spatium illud est præscriptum, tamquam hypotheca tanto tẽpore præscribatur *l. 1. & 2.*

C. si aduers.credit.Aret.in §.item seruiana. n.13.& ibi Ias.n.123.instit.de actionib.Aym. cons.148.n.6.Alex.cons.220.n.1.lib.6.Rot.coram R. P. D. Coccino Romana Saluiani interdicti. 2. Decembris 1601. impressa *post tract. de Saluiano decis.17.n.8. Roland.cons. 79.n.13. vsque ad 19. lib.1. Afft. decis.139. n.1.Tiraq.de retract.lignag.§.1.glos.10.n.11.* Accedat, quod domus, de qua agitur, fuit adiudicata Iuliæ Cyprianæ pro sua dote per sententiam Card. Pamphilij citato Aduersario,
35 quæ transiuit in iudicatum, † itaut Collegium habens causam à Iulia possit se iuuare huiusmodi exceptione rei iudicatæ contra eumdem Aduersarium, per quam impeditur litis ingressus, tamquam sit exceptio litis finitæ, & habeatur pro veritate, & sit ipsa veritas. *Bart.in l.nam & postea.ff. de iureiur. & in l.fratris.C.de transact.Bald.in l.postquam liti. C. de pact. & in c.1. de controu. int.vasall. & alios Io. de Amic.cons.122.n.5. & 6. Surd. cons. 312.n.8.cum seq. lib.3. & cons.165.n.4.lib.2. Blanc. de compromiss.q.4.*
36 *n.16.* † Itaut talis exceptio, quæ prodest auctori, prosit etiam singulari successori, & habenti causam ab eo *l. etiam. ff. de iureiur. Bart.in l.si tertius. §. si quis prius.n.6. ff.de*
37 *aqu. pluu.arcend. Aym.cons.148.n.1.*† Etiam sine clausula cessionis *Bertazol. cons. ciuil. 75.n.27.* Prout è contra exceptio, quæ nocet
38 auctori † præiudicat etiam successori *l.apud celsum. §. de auctoris. ff. de dol.mal. & met. except.Socin.cons.13.n.5.ad med.lib.3. Surd. cons.4.n.6.& 7.lib.1.*

EPITOME.

PActum futuræ successionis, tam affirmatiuum, quam negatiuum, tam de tota hæreditate, quam de parte, quando sit validum. ¶ Et quid si fuerit iuratum. ¶ Vel fiat ob matrimonium. ¶ Vel ob piam causam. ¶ Vel ob agnationem conseruandam. ¶ Vel coram Iudice. ¶ Vel cum clausula omni meliori modo. ¶ Vel qnando filia habuit plus quam importet sua legitima. ¶ Obligatio accessoria an expiret sublato principali contractu. ¶ Actus correspectiui quales dicantur. ¶ Et quando sublato vno tollatur alterum. ¶ Renuncians futuræ successioni aliquo accepto, si veniat contra renunciationem, an debeat restituere, quod accepit. ¶ Cessio & donatio generalis quarumcumque hæreditatum deferendarum, an valeat si in ea etiam exprimantur paternæ, maternæ, & fraternæ, & aliarum particularium personarum. ¶ Donationes factæ ob causam ingressus, quando sustineantur, & possint reuocari. ¶ Spes turpis successionis alienæ an dicatur etiam in patre, quamuis in eo esset votum captandæ mortis. ¶ Pactum an sit validum, si per stipulationem quis promittat habere licere rem alterius quomodocumque ad eum perueniat etiã ex successione. ¶ Spes fideicommissi conditionalis, & rei legatæ, quando possit donari, & accrescat collegatario, & confideicommissario. ¶ Hæreditas an sit adeunda non certificata morte defuncti. ¶ Cautela pro eo, qui non potest habere consensum viuentis. ¶ Legitima renunciata per filium an acquiratur fisco. ¶ Conuentio liberandi debitores, si hæres extiterit, an sit valida. ¶ Donans bona viuentis, quando sit indignus hæreditate illius. ¶ Et an ista indignitas purgetur per pœnitentiam.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio non valet, quando tractatur de futura successione. n.22. & 45. Intellige vt n.2. 3. & 4.*

5 *Facultas testandi non dicitur sublata per cessionem collatam in tempus delatæ hæreditatis, & sub conditione, si deferatur.*

6 *Pactum futuræ successionis valet propter fauorẽ matrimonij.n.9.& 10. & de consuetudine admittitur.n.12.Declara vt n.32.& 33.*

7 *Matrimonium est multum priuilegiatum, & non comprehenditur in generali prohibitione. n.11. & 12.*

8 *Actus inefficax valet iuxta naturam illius cui adhæret.*

13 *Donatio, venditio, & cessio futuræ successionis sustinetur, si fiat auctoritate Iudicis, & cum clausula omni meliori modo. n.14.*

15 *Renunciatio futuræ successionis est licita propter conseruandam agnationem, tamquam roborata a statuto, seu consuetudine excludente fœminas. n.16.*

17 *Pactum de non succedendo patri, aut matri est validum, si filia habuit plusquam sua legitima ascendit.*

18 *Damna, & interesse veniunt ob promissionem non obseruatam, & æstimantur prout est illud, quod fuit promissum.*

19 *Obligatio accessoria expirat propter nullitatem conuentionis. Fallit stante iuramento, & clausula principaliter & insolidũ. n.20.*

21 *Executio obligationis cameralis non retardatur nisi per exceptiones notorias, & non requirentes altiorem indaginem.n.24.*

23 *Renunciatio cessat si non potest prodesse eis, ad quorum fauorem fuit facta.*

24 *Pactum futuræ successionis affirmatiuum non validatur iuramento, secus negatiuum. n.28. & 29.*

25 *Conuentio de hæreditate viuentis est contra bonos mores.*

26 *Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis.*

27 *Promissio, per quam inducitur votum captandæ mortis non valet, neque de iure canonico.*

30 *Votum captandæ mortis consideratur tam in pacto futuræ successionis de tota hæreditate, quam de parte. n.31.*

Ex-

35 *Exceptio non admittenda, debet admitti, si incontinenti probetur.*
36 *Exceptio fundata in articulo iuris dicitur certa.*
37 *In correspectiuis, sublato vno, tollitur alterū.*
38 *Duo contractus correspectiui habentur pro vno, itaut totus sit rescissus, si pars annulletur. n. 39. & 40.*
41 *De actibus correspectiuis remissiuè.*
42 *Contractus dicuntur correspectiui si fiant eadem die, vel postea infra breue tempus, vel si contrahentes non dedissent aliquid sine acquisitione alicuius iuris. n. 43.*
44 *Renuncians futuræ successioni aliquo accepto, si veniat contra renunciationem tamquam nullam, tenetur omnia restituere.*
46 *Cessio, & renunciatio generalis quarumcumque hæreditatum deferendarum valet, quamuis in ea exprimantur paternæ maternæ, fraternæ, & aliæ quæcumque ascendentium. n. 47. & 48. Limita vt n. 56.*
49 *Pactum est validum, vt ad fauorem societatis ponantur hæreditates socij obuentæ.*
50 *Renunciatio omnium hæreditatum nō desinit esse generalis, quamuis in ea specificentur aliquæ hæreditates particularium personarum. n. 51. & 52.*
53 *Donationes factæ ob causam ingressus monasterij sunt validæ, & non possunt reuocari.*
54 *Clausula ac alias omni meliori modo operatur, vt si non valet, quod ago, valeat, prout valere potest, & comprehendit alia præter expressa. n. 55.*
57 *Hæreditas non poterit dari ex conuentione inter viuos, neque ad fauorem piæ causæ, neque ex contractu insurgente per aditionem hæreditatis. n. 58.*
59 *Spes turpis successionis alienæ dicitur etiam in patre, quamuis in illo cesset votum captandæ mortis, & in eo magis ista ratio attenditur, quam in filio, & idem in Ecclesia. n. 60.*
61 *Pactum an sit validum, si per stipulationem quis promittit habere licere rem alterius, quomodocumque ad eum perueniat etiam ex successione.*
62 *Spes fideicommissi conditionalis, & rei legatæ, quando possit donari, & accrescat collegatario, & confideicommissario. n. 63. 64. & 67.*
65 *Hæreditas non potest adiri, nisi certificetur mors defuncti. n. 66.*
68 *Cautela pro eo, qui non potest habere consensum viuentis.*
69 *Donans bona viuentis an sit indignus hæreditate illius. n. 70. & 71. Et an ista indignitas purgetur per pœnitentiam. n. 72.*
73 *Legitima renunciata per filium an acquiratur Fisco.*
74 *Pactum liberandi debitores, si hæres extiterit, an sit inualidum.*
75 *Renunciatio hæreditatis deferendæ an sit abdicatiua, vel translatiua.*
76 *Conuentiones vt primogeniti succedant, an admittantur.*
77 *Magister petrus, seu petrus magister in quo differant.*

CAPVT DCXCII.

PEtitio, de qua in causa Asculana bonorum, videbatur iusta, ideo mandatum erat relaxandum, quia constabat de obligatione tam mulierum, quàm virorum, qui in recompensationem dotium auctarum per fratrem promiserunt, quod si mater quouis titulo siue vltimæ voluntatis, siue inter viuos eius hæreditatem, & bona relinqueret eisdem mulieribus, possint & debeant solummodo habere, & retinere tertiam partem eius, quod sibi fuerit relictum, & translatum, reliquæ verò duæ partes cedant, & ipso facto deuoluantur in beneficium fratris dotātis, & suorum hæredum absque aliqua diminutione, itaut etiam d. viri teneantur de eorum proprijs bonis, pro validitate, ac obseruantia talis cessionis, & renunciationis, nec possint excusari tamquam promiserint factum alienum, seu aliquid impossibile, prout latius in instrumento continetur, & cum talia bona fuerint delata d. mulieribus
1 est locus conuentioni, † quæ licet regulariter nō valeat quādo tractatur de futura successione, vt late per *Osasc. decis.* 100. *per tot.* Nihilominus in casu nostro huiusmodi pactum non continet istam successionem, sed donationem, & personalem obligationem, quæ incipit in personis hæredum, tunc enim valet, & est efficax conuentio, cum per eam
2 non auferatur libera testandi facultas, † neque agatur de obuentione bonorum, quod quis illa capiat tamquam hæres, & successor immediatus, neque ex iure alicuius obligationis hæreditariæ, sed quod d. hæredes tradent bona per eos promissa, contra quos poterit agi vigore talis conuentionis *Aym.* in specie *cons.* 139. *col.* 2. *in princ. vers. sed præmissis non obstantibus. n.* 1. vbi quod cum ista distinctione loquitur *Bart. cons.* 212. *promitto tibi. n.* 1. *lib.* 1. *Curt. Iun. cons.* 15. *col.* 3. *in princ. & cons.* 25. *in fin. & cons.* 81. *n.* 2. cum alijs per *Menoch. cons.* 1. *n.* 149. *lib.* 1. *Gabr. cons.* 137. *n.* 16. *lib.* 1. *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. tit.* 33. *lib.* 13. *n.* 11. qui omnes sequuntur *Aym. d. cons.* 139. quod etiam voluit *Boer. decis.* 355. *col.* 1. *ante fin. vers. ista enim obligatio fundata. Purpur. in l. vlt. n.* 218. *in fin. C. de pact. Ias. cons.* 173. *col.* 6. *in princ. vers. sexto in terminis. lib.* 4. *Socin. Iun. cons.* 80. *n.* 1. *lib.* 2. *Gail. ob-*
3 *seruat.* 126. *n.* 6. *lib.* 2. † vbi quod est communis opinio, cum hoc pactum non sit futuræ successionis, sed obligatio descendens ex contractu de præsenti inter viuos celebrato, licèt effectum sortiatur post mortem, quod procedit absque vllo discrimine personarum

4 etiam inter ignobiles, & rusticos, † Vnde multo magis inter nobiles, prout sumus *Boer.d.decis.355.n.2.*

Quæ magis procedunt, quia in casu nostro, non obligantur hæredes vigore promissionis defuncti, nec personalis obligatio hæredum incipit in persona illorum ex eo quod testator velit, vt ipsi teneantur ista bona tradere fratri, sed mulieres, & earum viri promittunt per viam donationis eidem dare huiusmodi bona pro dote aucta quatenus il-
5 la ad eos perueniant, † itaut ex hoc non possit dici, quod sit sublata aliqua facultas testãdi, sed talis cessio,& promissio erit collata in tempus delatæ hæreditatis, & sub conditione, si deferatur, ideo, si non veniat casus delationis, erit inutilis, si autem deferatur, statim censebitur hæreditas adita, & cessa, & acquisita donatarijs *Gabr. cons. 135. n.3. lib.2. Paris. cons.69. n.63. lib.3. & cons.26.n.41.eod.lib.Becc.cons.74.n. 12.lib.1.* cum alijs per *Surd. decis.14.n.1.vsque ad 4. Corn.cons.272.col.2.vers.placet etiam consideratio. lib.3. Socin. cons.183. col. 2.vers.sed tamen præmissis. lib.2.*

Additur fauor, & honor matrimonij, quod factum non fuisset, nisi huiusmodi pacto ap-
6 posito, † prout in simili casu dicit *Bald. in c.filij nati.si de feud. fuer. controuers. inter domin.& agnat.* est enim matrimoniũ multũ fauorabile, & quamplura in fauorẽ ipsius
7 sunt specialiter constituta † *Glos. in c. vlt. de condit.apposit. Dec. in c. directæ .in vlt. notab.de appellat.Io.Andr.in c.1. in princ.vt lit.non contestat.* Vnde cum talis conuentio adhæreat eidẽ matrimonio,transibit in naturam illius rei,cui adiungitur,& quamuis per
8 se sit inefficax,† valebit tamẽ iuxta naturam actus, cui accedit, & adhæret *l. si tibi rem. de præscript.verb.l 1.C.de pact.* & in proposito notat *Masuer.tit. de societ. vers. item licet institutio testamentaria.& tit. de success. §. item vt dictum est superius. Gulielm. Bened. in c. rainutius. in verb.duas habens filias.n.198. de testam.*† & in specie quod sint
9 validæ similes conuentiones ob fauorem matrimonij concludit *Dec.cons.578.viso cõsilio clarissimi doctoris.col.3.ad med.& col.4. in princ.n.8.vsque ad 10.Bertrand.cons.70. n.1.lib.3. & cons.78. n.9. eod.lib. Aym. cons. 256.n.1.in fin. vers.posset forte dici.col.2. in*
10 *princ.* † qui etiam loquitur de pacto super certa parte hæreditatis, vel eius quota *Menoch.* qui idem concludit *cons.1.n.162.in fin.& cons.904.n.35.lib.10.* Et alij, qui contrarium tenent non loquuntur in casu matrimonij,quod cum sit magis priuilegiatum,
11 non † comprehendetur in illa generali prohibitione *Dec. d. cons. 578. n.9.* vbi etiam considerat consuetudinem, secundum quam
12 solent fieri huiusmodi pacta, † de qua etiam *Menoch.* qui multos adducit *cons.1. n.163. & 164.lib.1.* vbi quod passim in Italia receptum est,vt ita pacisci liceat *Gul.Bened. in c.rainutius.in verb.duas habẽs filias.n.199. & 200.de testament.* cum alijs per *Tiraq.de primogenit.q.7. n.6. in fin. vers. & ego semper in ea opinione. & n.7.vers.vtrumque sit verius.Auffr.ad cappell.Tholos. decis.453. n. 5. dixi supr.c.470.n.29.& 30.*

Accedat quod huiusmodi conuentio est facta auctoritate Iudicis, quo casu admittitur
13 donatio, † & venditio, & cessio futuræ successionis, vt in specie concludit *Alber. in l. fin. col. penult.in fin. post vers.& quod in littera dicitur.n.6.in fin.C.de pact.* Cum præsertim ex instrumento clare appareat, quod partes voluerunt talem cessionem,& pactum voluisse valere omni meliori modo, tunc enim est sumenda interpretatio, ne senserint
14 de successione, † sed de bonis dandis, & sic habuisse rationem non formæ, sed effectus, vt in terminis late defendit *Gabr. cons.137. n.23.vsque ad 30.lib.1.Curt.Iun. cons.81. n. 3.Rimin.Iun.cons.589:n.49.& 50.lib.5.Rot. diuers.decis.366.n.13.p.1.*

Neque est omittendum, quod omnes istæ conuentiones fuerunt factæ propter masculos ob rationem conseruandæ agnationis, & vt bona remaneant in familia, vt latius in in-
15 strumento continetur, † quo casu magis valent tamquam conformes consuetudini totius orbis, secundum quam excluduntur fœminæ ob dictam causam *Curt.Iun.cons.150. col.1. Socin. cons. 30. col.4. vers. circa quartam.& cons.31.col. 1.lib.1. Affl. super constitut. regn. rubr.23. incip. in aliquibus.lib.3. Bald.in l.cum archimedoram.4.col. vlt.vers. sed numquid. n.12. C. vt in possess. legator.*
16 vbi quod talia pacta valent tamquam roborata ab ista consuetudine, neque dicuntur contra bonos mores *Imol.in l. ille autem. in fin.ff.de hæredib. in instituend.* cum alijs supra allegatis *vers. additur fauor & honor matrimonij.n.9.cum seq.*

Et cum mulieres habuerint plusquam sua legitima ascendit, valet pactum de non suc-
17 cedendo patri, aut matri, † nam hoc casu dicitur præuenisse ille, de cuius successione perdenda facta est conuentio *l. si non mortis.24.ff.de inoffic.testam.* & ita in specie cõcludit *Bart.in l.1.§. si parens.in princ.ff. si à parent.quis sit manumis. & in l. vlt. n.7. ad med.q.2.& ibi Purpur.n.181.C.de pact.Abb. cons.116.n.2.lib.2.*vbi quod hæc opinio à nemine reprobatur *Alex.cons.180.& 181.lib.5. Dec.cons.616. viso contractu celebrato. n.6. Ias.in l. frater à fratre.col.vlt. ad fin. vers. sexto fallit.ff.de condict. indebit.* cum alijs quos adduxi *supr.c.470.n.27.& 28.*

Ex quibus constat nos esse in pacto valido, & per consequens debet relaxari mandatum pro damnis, & interesse contra promitten-
18 tes, si cesset effectus promissionis, † quod erit æstimatio d. bonorum *l. cum successores.C.de euictionib.l.si cõtrouersia.C.eod tit.*

Alex.

Alex. cons.67.n.2. lib.2. Ruin.cons.141.n.9. in fin. lib.1. Rimin. Sen.cons.297.n.12.lib.2. Rot. diuers.decis.741.n.1.p.1.

Nec facit, quod obligatio accessoria expiret stante nullitate conuentionis principalis *l. cum lex. de fideiussorib. Fulgos.cons.73.n.2.*

19 Quia † supra ostensum est non adesse aliquam
nullitatem, cum probatum fuerit pactum
fuisse validum ob auctoritatem Iudicis,& ob
consuetudinem roborantem similes conuentiones, cum alijs adductis, ex quibus resultat validitas non solum obligationis fideiussoris, sed etiam principalis, cum etiam sustineatur promissio fideiussoris,quamuis non valeret illa principalis,quando,prout in casu nostro, stat de per se,& est separata ab obligatione contractus, pro quo fuit facta fide-
20 iussio, † stante videlicet iuramento, obligatione camerali, & clausula principaliter, & insolidum, & alijs in instrumento appositis, quæ equipollent obligationi principalis latè *Cardin. Seraph. decis.1324. in causa Romana euictionis domus. 5. Iulij* 1599. Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, cum non constet de aliquo pacto inualido, vt diximus ideò non debet retardari obligatio camera-
21 lis, † cuius executio non impeditur,nisi per exceptiones notorias, & non requirentes altiorem indaginem *Gabr.cons.142.n.21.lib.2. Aym.cons.207.n.7.*

In huiusmodi causa *Asculana bonorum coram R.P. D. Sacrato.13. Iunij* 1618. fuit conclu-
22 sum mandatum non esse relaxandum † ob illam rationem, quia eramus in pacto super hæreditate viuentis, quod sine illius consensu non valet *l.fin. C. de pact.* Maxime,quia in casu nostro aderat expressus dissensus matris, de cuius hæreditate tractabatur, per quam fuit conditum testamentum,in quo reliquit hæredes in certis portionibus suas filias cum declaratione, quod si filij Astulphi, ex quauis causa, vel conuentione vellent excludere easdem mulieres à dicta hæreditate, tunc illa recadat ad fratres S. Francisci,prohibens fieri aliquam concordiam, & pactum super dicta hæreditate, & bonis, quia voluit semper adimpleri suum testamentum nõ obstantibus quibuscumque renunciationibus, alias talis hæreditas redire debeat ad eosdem Fratres S. Francisci, vt latius in testamento, ex quo apparet clarè de dissensu ma-
23 tris,cuius prouisio, quod in casu contrauentionis bona vadãt ad dictos fratres, operatur vt pactum, & renunciatio non possit prodesse illis,ad quorum fauorem fuit facta,vnde cessat renunciatio *c. non præstat. de regul.iur. in 6.*& in proposito. *Surd.cons.133.n.24.post princ.vers. si enim filia.lib.1.*

Et similes renunciationes sunt inualidæ,quamuis sint iuratę,cum sit magis communis opi-
24 nio, & verior, † quod saltem pactum de successione affirmatiuum, in quibus terminis versamur, non validetur iuramento *Doctor. in l.pactum quod dotali. C. de pact. & in l. fin. vbi Bald.n 22. Cagnol.n.92. & 95.C.eod. tit. Alex. cons.151. n.10.lib.7.* cum alijs per *Surd. cons.480. n.21. lib. 4. post Anchar. & Gemin. in c. quamuis. de pact. in 6. Rot. coram R. P. D. Robusterio Romana hæreditatis de Marganis. 13. Octobris* 1584. *& 1. Apri-*
25 *lis* 1585. † Quia pacta de hæreditate viuentis sunt contra bonos mores *l. fin. C. de pact.*
26 Ideò non validantur iuramento, † quod non debet esse vinculum nequitiæ, & iniquitatis *c.cum contingat. de iureiur. c.non est obligatorium.de regul.iur.in 6.*Itaut etiam de iure
27 canonico non valeat promissio, † per quam inducitur votum captandæ mortis *c. detestanda.2.de concess.præbend.in 6.*

Dispositio autem *c. quamuis pactum. 2.de pact.*
28 *in 6.*loquitur in successione negatiua,†quando scilicet quis simpliciter cum iuramento renunciauit successioni alicuius ab intestato, quasi ex hoc, quod excludatur, non sit alter certus de successione, ideoque inest minus periculum, itaut non sit trahenda dispositio
29 *d. c. quamuis.* extra suos terminos, † cum etiam *ibid.* concurreret consensus illius, de cuius successione agebatur, tunc enim neque resistit ius ciuile *l. fin. vers. nisi ipse forte. de cuius hæreditate pactum est voluntatem suam accommodauerit. C.de pact.*

Quæ etiam procedunt, quamuis pactum non
30 fuerit super tota hæreditate, † sed super duabus tertijs partibus, cũ talis prohibitio habeat locum etiam super parte *l. quæ de tota. ff.de rei vendicat. Bart. in l. fin.n.22. & ibi Salic.n.10. C.de pact. Gemin. in c. quamuis. n.10.eod.tit. in 6.* late *Fachin. lib.5. controuers. iur. c.84.* Nam in vtroque casu militat
31 eadem ratio, † cum non minus inducatur votum captandæ mortis pro vna parte,quam pro toto *l. illud. ff. ad leg.aquil. Surd. cons. 301.n.19.lib.3.*

Et quamuis pactum non fuerit gratuitum, sed contemplatione dotis auctæ, Tamen non ex hoc deficit ratio de voto captandæ mortis,&
32 Doctores, † qui concludunt valere renunciationem factam contemplatione dotis,loquũtur in simplici renunciatione, non autem in pacto de succedendo contra voluntatem testatoris, in quibus terminis nos versamur, & ita intelligitur *Cagnol.in l.fin. n.198. C. de*
33 *pact.* † & *Aym. cons. 139.* loquitur in pactis super certis bonis, non super hæreditate, de qua in casu nostro agitur.

Et huiusmodi exceptio, quamuis non sit ex tribus, tamen admittitur contra obligationem
34 cameralem, † quando incontinenti probatur *Galles. ad form.obligat.cameral.q.1.n.17.* Prout regulare est in omnibus iudicijs, in quibus omnis exceptio, quæ aliàs secundum
35 naturam illius non admitteretur, † debet admitti si incontinenti probetur *Rot. coram R. P.D. Sacrato Romana de Marescottis.20. Nouembris 1613.* Et talis est ista exceptio,

quæ

36 quæ fundatur in articulo iuris, † quod est certum *Bald.in l. ancillæ.n.2.C.de furt.*

Hactenus decisio, cui non fuit contradictum, cum agatur inter consanguineos, & proprer enixam voluntatem recedendi à litibus, solum remansit difficultas super restitutione augméti dictæ dotis, quod tamen negabatur, ideo fuit datum dubium, an illud esset restituendum, & quidem dicebam non posse negari restitutionem huiusmodi augmenti, cum enim illud fuerit factum de proprijs pecunijs Astulphi pro Iulia, & Portia, & per earum viros è conuerso sit promissum dare duas ex tribus partibus bonorum, & hæreditatis Franciscæ communis matris, obli-
37 gationes istæ sunt correspectiuæ, † itaut vna dicatur inita contemplatione alterius, Vnde quemadmodum non fuit impleta, sed inualidata, & resoluta obligatio facta per eosdé maritos, Ita quoq; restituendum erit augmẽtum dotis, quod fuit datum ob causam prędictam, quæ defecit, cum in correspectiuis sublato vno, corruat alterum *l. etiam. §. ex causa.ff. de minorib. l.fin.ff. de acceptilat. l.clemens. §.1. de hæredib. instituend. Aym. cons.16. n.4. & cons.179. n.13. & cons. 246. n.4.* cum alijs per *Menoch. præsumpt.12. n. 2.lib.6.& cons.92.n.42.& cons.156. n.15. & 16.Rot.diuers.decis.677.n.2.& 8.p.1.*

Amplius ob istam correspectiuitatem, quamuis essent duo contractus, tamen habentur
38 pro vnico actu, † & indiuiduo, itaut totus sit rescissus, si pars annulletur *Tiraq.in l.si vmquam. in verb.donatione largitus.n.117. vers.& ita quidem inesse.C.de reuocand. donationib.Aym.cons.298.n.13.ante med.vers. immo isti duo. Menoch.cons.156.n.16. lib.2.*
39 *& præsumpt.12.n.3.& 31.lib.6.* † Cùm vnus dicatur pars alterius *l.fundi partem.de contrah.empt.Cephal.cons.719.n.25.lib.5.Albẽs. cons.240.n. 31.Corn.cons.36.n.14.lib.2.* Tam-
40 quã vnus † sit causa finalis alterius *Decian. cons.32.n.116.lib.2.post Feder. cons.237. factũ est tale. col. 2.* & late de huiusmodi acti-
41 bus correspectiuis †*Giurb.decis.85.n.20.Gõzal.ad regul.8.glos.26.n.4.cum seq.*

Quod autem simus in contractu correspectiuo est clarum, quia in instrumento exprimitur tale augmentum fuisse factum contemplatione renunciationis hæreditatis maternæ,
42 Quamuis † etiam sine tali expressione sufficeret, quod contractus fuissent facti eadem die, vel postea infra breue tempus *Menoch. præsumpt.12.n.28. & 29. lib.6. Tiraq.in l.si vmquam.in verb. donatione largitus.n.117. vsq; ad 121.C.de reuocand. donationib.* Maximè quia partes non dedissent tale augmen-
43 tum sine tali renunciatione, † quo casu contractus dicuntur correspectiui etiam si haberent causam separatam, vnde multo magis quando ab eodem negotio pendent *l.cum eisdem.§.inter decem.ff.de ædilit.edict. Bart. in l.aurelius.§. idem quærit. n.3. de liberat. legat.Dec.in l.petens. in 2. notab. C.de pact. Tiraq. de retract. lignag. §.17. glos.1. n.20. Put.Mobed. Peregr. & alij per Giurb. decis. 85.n.20. post princ.*

Et omissis istis generalibus ità in puncto con-
44 cludit *Gabr. cons. 36. n. 2. lib.1.* † vbi quod consulitur deluso ex causa onerosa, si ei non obseruetur pactum futuræ successionis, iuxta notata per *Purpur.in l.pactum quod dotali.15.n.10.vers.secundo considerandum quod dato interesse.& ibid.Dec.n.9.vers.sed quãtum ad interesse.C.de pact.Bald.Nouell.de dot.p.6.priuil.443.col.penult.in fin. vers.sed pone quod pater. & col. vlt. post princ.vers. potest adhuc dubitari. n.4. per tex. in l. iure succursum.§.fin.ff. de iur. dot. Cagnol. in l. fin.n.46.C.de pact.* Et ita resoluit *Rot.coram R.P.D. Sacrato in huiusmodi causa Asculana bonorum. 21. Iunij.* 1619. quod tale augmentum restituatur, habendo tamen rationem legitimæ portionis de iure debitæ mulieribus, & legatorum patruorum, quibus ipsæ mulieres renunciarunt, & in quibus renunciatio habuit effectum ad fauorem Astulphi, itaut ad ratam dictæ renunciationis effectuatam debeat etiam promissio augmenti dotis habere effectum.

Et quoniam locuti sumus de inualiditate pacti super hæreditate viuentis absque eius con-
45 sensu, † iuxta *l.fin. C.de pact. Franc. decis. 89.n.4.* Obseruandum est quod aliud erit dicendum in pacto, seu renunciatione generali, prout alias dixi in casu occurrenti, iuxta decisionem *Rot.coram R.P.D.Buratto Romana seu Tiburtina castrorum de*
46 *Melchiorris. 10. Decembris. 1618.* † vbi fuit declarata valida cessio facta per Olimpiã ante religionis ingressum, non obstãte quod diceretur eam esse nullam tamquam in specie factam de bonis maternis Catherinæ tunc viuentis absque eius consensu, & proinde inductiuam voti captandæ mortis, quia illa cessio, renunciatio, & donatio fuit generalis de toto eo, quod ipsa Olimpia petere, habere, seu consequi quomodolibet potest, seu in futurum poterit, in & super successione, hæreditate, & bonis quibuscumque auitis, paternis, maternis, fraternis, & ex sororibus prouenientibus, & alijs quibuscumque ascendentium, & collateralium, nec non etiam iuri, & facultati succedendi ab intestato prædictis, repetitis eisdem verbis vniuersalibus. Ideo non potest applicari dispositio dictæ *l.fin.* quę loquitur in pacto de hęreditate certi hominis, Vnde non debet extendi ad generalem renunciationem, ac cessionem quarumcumque hæreditatum defe-
47 rendarum, † Nàm cum ex morte plurium possit lucrum venire, non est verisimile, quod captetur mors alicuius particularis, & sic cessat præsumptio, & ratio de qua in *d.l.fin.* prout ibi in specie notat *Salicet. n.10. Fulgos.& Iacobin.n. 40.Curt.Iun.n.26.Cagnol. n.45.*

48 *n.45. C. de pact.* † Et in simili renunciatione de qua agimus, ita etiam concludit *Laderch. cons.* 133. *n.6. Capic. decis.* 159. *n.* 10. & est textus *in l.3. §. de illo. ff. pro soc.* vbi valet pactum ad fauorem societatis, quod in ea po-
49 nantur hæreditates obuenturæ, † quasi tunc dicatur agi de hæreditate incerti hominis, vt notat *Glos. in d. § de illo in verb. iusta. & in d. l. fin. in verb. pacisci. vbi Butrig. Alberic. Bart. & Cagnol.* qui de communi *n.52. C. de pact. Gemin. cons.* 139. *n.4. vers. non obstat. Signor. cons.* 71. *col.* 1. *post med. vers. item simili. Craff. in §. successio ab intestato. q.9. n.16. Albens. cons.* 11. *n.16. lib.* 1. *Fab. Ann. cons.45. n.33. lib.*1.

Et expressio illa bonorum maternorum non officit, cum enim fuerint specificata genera-
50 liter bona omnium personarum, † propter hanc enumerationem specierum, renunciatio, & cessio non desinit esse generalis *Decian. cons.*44. *n.97. lib.* 4. tamquam species censeatur adiecta gratia maioris demonstrationis, vt in proposito notat *Rot. diuers. decis.*366. *n.17. par.*1. iuxta *l. regula. §. & licet.*
51 *de iur. & fact. ignor.* † Maximè, quia talis specificatio, quamuis esset inualida, non tamen faceret, quod bona materna non venirent sub generali valida illam comprænhendente, vt per *Signorol. cons.*116. *n.*3. *Cagnol. in l. fin. n.* 52. *C. de pact. Capic. decis.* 159. *n.*13. *Albens. cons.*11. *n.*15. *in fin.* Cum etiam
52 instrumenta similium renunciationum, † & cessionum ab ingredientibus religionem, ita in Vrbe passim ab omnibus fiant, vt ex formulario instrumentorum, & fide multorum notariorum, nam alias omnes renunciationes subuerterentur cum suscitatione infinitarum litium, vt per *Mohed. decis.* 5. *de testamen. Rot. diuers. decis.*45. *n.2. lib.2. p.3. & coram R.P.D. Gypsio Romana societatis officij.* 4. *Martij* 1588.

Et huiusmodi donationes, cessiones, & renunciationes tamquam factæ ex causa ingressus
53 monasterij sunt validæ, † & amplius per renunciantem non possunt reuocari *Dec. cons.* 31. *n.3. Couarr. in c. quamuis pactum. par.3. §.2. n.3. vers. contrariam sententiam. de pactis. in 6.* vbi testatur de magis communi *Laderch. cons.*133. *n.6. & 7. Rot. coram R. P. D. Manzanedo Viterbien. bonorum.2. Maij* 1614. *& coram R. P. D. Remboldo in eadem*
54 *causa.* 10. *Iunij* 1615. † Stante præsertim clausula ac alias omni meliori modo, quæ facit, quod si non valet, quod ago, valebit, prout valere potest *Bart. in l.1. § si quis ita. ff. de verbor. obligation.* Cum per talem clausulam non restringatur dispositio ad specificata
55 tantum, † sed alia comprænhendat *Aym. cons.* 326. *n.15. post Bald. in l. vinum. col.7. ff. si cert. petat. & cons.*489. *in causa vertente inter capitulum. col.1. in fin. lib.* 3. *Socin. cons.*142. *col. antepenult. lib.*1. & in specie casus nostri *Gabr. cons.*137. *n.23. lib.*1. cum alijs de quibus supra *vers. accedat quod huiusmodi. n.*13.

Contraria autem, quæ allegabantur, non obstabant, quia procedunt, quando constaret de
56 fraude, † prout fuit in casu *Franch. decis.*89. *n.4.* vbi vxor, cui fuit facta donatio, semper anhelauerat hæreditatē matris, itaut faciendo sic in genere renunciari, fuerit color quæsitus, quod in proposito nostro non potest applicari, cum cessio, & donatio sit facta ab ingrediente monasterium, & vt bona conseruarentur in agnatione, & tunc viuebant non solum mater, sed auia paterna, soror, & aliæ, itaut cesset ratio cuiuscumque coloris quæsiti, qui tunc consideratur, quando generalitas non posset, nisi in vna persona verificari, vt per *Cagnol. in d. l. fin. n.59. C. de pact.* & hoc de colore quæsito notat etiam *Franc. d. decis.89. n.* 5. *Capic. decis.*159. *n.* 10. *post princ.* Et de huiusmodi renunciationibus factis ob causam conseruandæ agnationis, quod sint validæ diximus *supr. vers. neque est omittendum. n.*15.

Insuper obseruandum est, quod neque poterit dari hæreditas ex conuentione inter viuos
57 etiam † ad fauorem piæ causæ *Tiraq. de primogenit. q. 6. n. 16. ad med.* Itaut neque ex quasi contractu insurgente per aditionem
58 hæreditatis possit quis se obligare, † vt hæreditatem suam det *Peregr. de fideicommiss. art.33. n.50. fol.*301. Immo etiam, quamuis in patre cesset votum captandæ mortis, non tamen cessat turpis spes successionis alienæ,
59 quæ † in hoc dicitur turpis, tamquam præmaturè super ea disponatur *l.2. §. interdum. de hæredit. vel act. vēdit.* Et in specie *Seisell. in l. vlt. n.*10. *C. de pact.* vbi etiam quod ista ratio magis militat in patre, quam in filio,
60 & ibi, † quod procedit in ecclesia, quæ magis quam priuatus debet abhorrere hanc turpem spem præmaturam, cum sit cultrix iustitiæ *c. si clientulus. §. si diuersum. de alienat. feud. Glos. in c. fraternitatis.* 12. *q.*2.

Quando autem per stipulationem quis promitteret habere licere rem alterius quomodo-
61 cumq; perueniat ad eum † etiam ex successione, valebit tale pactū iuxta *Capoll. caut.*252. *alias* 256. *incip. promissio seu pactum. & caut.* 198. *incip. licet soleat dici. n.* 4. Quamuis talem cautelam reprobet *Seisell. in l. vlt. n.*27. *C. de pact.* cum sit contra *tex. in d. l. vlt. in fin.* & ex alijs rationibus, de quibus *ibid.* per eum.

Immo etiam quamuis spes fideicommissi conditionalis possit donari, prout etiam spes rei
62 legatæ, † Tamen intelligitur mortuo testatore, & ita loquitur *Fulgos. cons.*100. *testator in suo solemni testamento. per tot.* iuxta *l. spem. C. de donationib.* Et sic non accrescet
63 collegatario, vel confideicommissario, † quādo donatur, cum secus esset si dicta spes legati repudiaretur *Fulgos. d. cons.*100.

Ideo cessio hæreditatis non valet, nisi post mortem testatoris, & quod hæres, seu legatarius

64 rius † sit certus de illius morte *Cagnol. in l. fin. n.36. C. de pact.* Et hæreditas non potest adiri, nisi certificetur mors defuncti, & ante
65 mortem non potest aperiri testamẽtũ, † nisi causa cognita *Capic. decis.94. n.10. cum seq.* Si quis autem instituatur in semisse purè, & in alio semisse sub conditione, poterit adire,
66 quamuis ignoret conditionem extitisse, † distinguendo tamen circa ignorantiam, vt per *Capic. d. decis.94.*

Et de spe successionis, quod non possit donari, nisi cum consensu illius viuentis, & quid si donetur hæreditas sua, vel donentur bona
67 sua † late *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.13. tit.33. n.5. vsque ad* 11. Et si quis non posset habere consensum viuentis, cautela est, vt caueat se daturum,
68 quod ad eum peruenit de bonis prædecessoris viuentis, nominando mortuum, cuius fuerunt bona, & subijciendo personam viuentis *Azo. in summ. C. de pact. col.4. ante med. n.*13. de quo *Put. decis.*113. *n.7. lib.2. fol.*200. *Seisell. in l. vlt. n.*18. C. de *pact.*

Donans autem bona viuentis est etiam indignus hæreditate illius *l. quidam.30. §. dona-*
69 *tionem.* † *cum l. seq. ff. de donationib.* vbi etiam *tex.* loquitur in donatione partis bonorum viuentis *Glos. ibid.* quæ allegat iura
70 concordantia *Bertr. cons.*292. *n.4. lib.1. par.1. Card. Mant. de tacit. & ambig. cõuent. lib.13. tit.33. n.3. & 4. Roman. in l. stipulatio hoc modo concepta.61 n.14. & 35. ff. de verb. obligat. per tex. in l. nec nos. C. de captiu. & postlimin. reuers. Alber. in l. fin. col. penult. in fin. C. de*
71 *pact.* † Intelligendo tamen, vt per *Peregrin. de iur. fisc. lib.3. tit.10. n.2. fol.97.* Et an ista indignitas purgetur per pœnitentiam paci-
72 scentium, † reuocantium pactum futuræ successionis *Seisell. in l. vlt. n.15. C. de pact.* Et de legitima renunciata per filium an deuo-
73 luatur ad fiscum, † tamquam inducat votum captandæ mortis *Cephal. cons.* 605. *n.* 21. *lib.3. Peregrin. de iur. fisc. lib.3. tit.10. n.4. fol.97.*

Et de pacto liberandi debitores, si heres extite-
74 rit facto viuente testatore, † quando sit nullum *Cagnol. in l. fin. n.45. C. de pact.* Et de renunciatione hæreditatis deferendæ an sit abdicatiua, vel translatiua, videlicet an ex-
75 tinguat ius suum, † vel transferatur in eum, cui renunciatur, & quando valeat late *Anna cons.44. n. 24. cum seq.* Et multos casus in quibus admittuntur conuentiones, vt pri-
76 mogenitus succedat † *Tiraq. de primogenit. q.6. n.1. vsq; ad* 36. *Oldrad. cons.139. ad habendam. in 1. dub. Ang. cons.179. visis prædictis. col.1. & 2. Campeg. de dot. par. vlt. quæst.79.* Et de differentia, quando pactum fit de hæreditate futura, vel de futura hæreditate
77 *Azo. in summ. C. de pact. col. 4. ante med. n.13.* † vbi de simili transpositione magister petrus, & petrus magister, vt primus intelligatur de scientia, secundus de carpentario.

EPITOME.

INstrumentum referens se ad aliud an sit nullum, si non constat de relato. ¶ Et quid si notarius attestetur se de eo rogatum. ¶ Donatio, seu confessio mariti de dote vltra quingentos solidos etiam iurata an confirmetur infra quingentos per mortem eiusdem mariti donantis. ¶ Statutũ Vrbis *lib.1. c.* 149. an habeat locum in donatione præsumpta. ¶ Insinuatio an requiratur in donatione inter coniuges ob causam dotis. ¶ Confessio mariti de dote recepta constante matrimonio an dicatur donatio. ¶ Et an contra eam possit quandocumque opponi de simulatione post lapsum temporis ad opponendam exceptionem non numeratæ dotis.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum habens relationem ad aliud non dicitur probatum, si non constet de relato, quamuis notarius attestaretur vidisse, & legisse, & de eo se rogatum esse. Declara vt n.2. & 5.*

3 *Dictio prout exponitur pro quia, quando præcessit certa dispositio.*

4 *Narrata in instrumento probant inter easdem personas contrahentes, secus quo ad alias.*

6 *Donatio, seu confessio mariti de dote vltra quingentos solidos non confirmatur neque infra quingentos per mortem eiusdem mariti donantis, seu confitentis, quamuis sit iurata stante statuto Vrbis. n.7.*

8 *Statutum Vrbis* lib.1.c.149. *habet locum etiã in donatione præsumpta.*

9 *Insinuatio non requiritur in donatione inter coniuges ob causam dotis. Intellige si fiat à patre, seu ab extraneo, secus à marito. n.10.*

11 *Confessio mariti de dote recepta facta constante matrimonio dicitur donatio.*

12 *Lapsus temporis ad opponendam exceptionem non numeratæ dotis non attenditur in confessione mariti de dote recepta, cum quandocumque possit opponi de tali simulatione.*

CAPVT DCXCIII.

NOn probatur dos, de qua erat quæstio in causa Romana pecuniaria seu anterioritatis, quia Io. Thomas asserit donasse Polisenæ duo credita scutorum quadringentorum auri in auro, & multa alia mobilia, & suppellectilia, de qua donatione, & inuentario bonorum tam donans, quam donataria dixerunt constare ex instrumento rogato per Iacobum notarium Auenionensem 12. Iulij 1582. ad quod pro pleniori facti veritate relatio habeatur, quæ credita exacta per dictam donatariã vna cum dictis mobilibus æstimatis de communi consensu in scutis

tis

tis sexcentũ faciunt in totũ summam scutorũ mille auri in auro, prout talem summam Idem Io.Thomas donator 24. Aprilis. 1591. fatetur constante matrimonio habuisse in dotem à dicta Polisena donataria sua vxore, promittendo illam restituere cum hypotheca suorum bonorum in ampliori forma Cameræ, vt latius in instrumento continetur,
1 ex quibus † verbis patet, quod dos habuit originẽ à donatione sibi facta, ad quã fit relatio, & cũ non constet de scriptura relata non potest dici esse probatam aliquam donationem *auth. si quis in aliquo. C. de edend.* vbi omnes Doctores attestantur de communi etiam si notarius diceret per eum fuisse visum, & lectũ tale instrumẽtum *Curt. Iun. ibid. n. 63. col. 6.* & etiam quod attestaretur se rogatũ de illa scriptura, ad quam fit relatio *Claud. Seisel. ibid. n. 33. & Cagnol. n. 82. & 86. vers. ampliatur si notarius. Socin. cons. 266. col. 1. vers. nec obstat. lib. 2.*

Neque oberit, quod sufficit in secundo instrumento fuisse narratum tenorem primi, quã-
2 uis aliunde nascatur, † & fundamentum habeat obligatio, & actio originalis, quando illius narratiua est clara, prout in casu nostro etiam sine exhibitione principalis scripturæ, ad quam fit relatio *Alex. in l. sciendũ. 30. col. 2. n. 9. ff. de verb. obligat. Galles.* qui de communi ad *fomr. oblig. cameral. p. 3. tit. de præambul. ipsius processus. vers. amplius no-*
3 *ta. n. 1. Natt. cons. 40. in fin.* † vbi quod procedit quamuis adsit dictio prout, quæ exponitur pro quia, quãdo præcessit certa dispositio, non autem limitatiuè, seu conditionaliter *Menoch. cons. 391. n. 32. lib. 4. post Bart. in l. eum qui. §. iulianus. ff. de constitut. pecun.*

Quia prædicta procedunt quando sumus inter
4 easdem personas contrahentes, † inter quas narrata in instrumento probant *l. optimam. C. de contrah. empt. Alex. in l. sciendum. n. 9. ff. de verb. obligationib.* Secus autem quo ad alias personas, & quo ad præiudicium tertij, prout sumus in casu nostro, tunc enim semper debet constare de scriptura relata,
5 aliàs † nulla probatio resultat, prout in specie ita declarat *Socin. cons. 266. in causa quæ vertitur. col. 2. ad med. vers. secundo respondeo. lib. 2. post Cardin. in c. vlt. ad fin. vers. in contrarium allegatur. de fid. instrument. Butr. in c. vlt. col. 6. ad med. vers. quandoque verba enunciantur. de successionib. ab intest. Galles. ad form. obligation. cameral. p. 3. tit. de præambul. ipsius process. vers. amplius nota. n. 2.*

Et ista videntur sufficere absque eo quod disputetur de validitate confessionis dotis factæ à marito constante matrimonio, tãquam sapiat donationem, ideò erat insinuanda, Quamuis in hoc etiam dicẽdum esset illam non valere, Nam licet ista donatio seu confessio mariti ad fauorem vxoris confirme-
6 tur morte ipsius, † Tamen quando est vltra quingentos solidos non confirmatur, neque intra quingentos per mortem donatoris, quia est nulla, non solùm ratione rei, sed etiam personæ *Salic. in l. donationes quas parentes. n. 3. vers. item nota. C. de donat. int. vir. & vxor. Socin in l. 1. n. 97. vers. illud autem. ff. solut. matrim. Curt. Iun. cons. 95. n. 6. vers. quia illa. Paris. cons. 62. n. 20. lib. 1. Menoch. præsumpt. 12. n. 39. & 40. lib. 3. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 11. tit. 20. n. 25. Roland. cons. 93. n. 15. & 16. lib. 1.* & sequitur *Rot. coram R.P.D. Buratto Ferrarien. dotis. 4. maij. 1615. col. penult. ad*
7 *med. vers. secũdo ex prædictis resultat.* † Itaut neque hoc casu operetur iuramentum, cum ex statuto *Vrbis. lib. 1. c. 149.* istud iusiurandum tollatur *Cesar de Graff. decis. 2. n. 14. de donat. Rot. diuers. decis. 125. n. 13. & 14. p. 1.*
8 Quod † statutum cum solemnitatibus ibi requisitis habet locũ etiam in donatione præsumpta, prout est talis confessio, ex qua resultat tacita donatio *Gabr.* in specie *cons. 142. n. 22. lib. 2.*

Nec facit, quod ista conclusio non videatur procedere quando inter coniuges fieret do-
9 natio ob causam dotis, † quasi tunc non requiratur insinuatio *l. fin. C de iur. dot. l. vlt. C. de donation. ant. nupt.* Quia d. iura loquũtur quando donatio ex causa dotis fit à patre, seu ab extraneo, & sic a personis permissis, Vnde non debet fieri extensio ad donationem ex causa dotis factam per maritum
10 prohibitum donare, † cum talis donatio peccet in duobus, videlicet ratione rei, quia vltra legitimam summam, & ratione personæ, quia maritus est, qui donat, & sic vitiatur in totum, prout in specie post multos relatos ità distinguit *Roland. cons. 93. n. 16. & 17. lib. 1.*

Quod autem simus in donatione, quando maritus fatetur recepisse dotem constante ma-
11 trimonio † est magis cõmunis conclusio, vt per *Alex. cons. 45. n. 6. lib. 1. Ruin. cõs. 183. n. 1 lib. 1. Aym. cõs. 81. in princ. post Bart. in l. 2. §. creditũ. n. 5. ff. si cert. petat. Socin. in l. 1. n. 101. ff. solut. matr.* cũ alijs per *Rot. corã R.P.D. Buratto Ferrarien. dotis. 4. maij. 1615 & coram Card. Ludouisio* Rauennaten. *saluiani. 18. iunij.* 1602. *Gabr. cons. 163. n. 40. lib. 2. Surd. cons. 489. n. 1. lib. 4.* Cephal. *cons. 163. n. 20. lib. 2. Menoch. præsumpt. 12. n. 57. cum seq. lib. 3. Rot. diuers. decis. 485. p. 3. lib. 3. Put. decis. 55. n. 8. lib. 3. in nouissim.* — que est dotis 67 [illegible] n. 7. et 14.

Minus obstat lapsus temporis ad opponendam
12 exceptionem non numeratæ dotis, † Nam cum sit simulata, & facta animo donandi, potest quandocumque opponi de huiusmodi simulatione *Socin. in l. 1. n. 102. in 2. limit. ff. solut. matrim. Gozad. cons. 28. n. 23. vers. octauo. Surd. cons. 489. n. 4. lib. 4. Menoch. præsumpt. 12. n. 74. lib. 3. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 20. n. 29.* & sequi-

sequitur Rot. in d. causa Ferrarien. dotis. & Rauennaten. Saluiani. Cephal. cons. 163. n. 20. in fin.

EPITOME.

Fraternitas, & proximitas quomodo probetur. ¶ Defectus citationis ad videndum iurare testes, an debeat attendi, si de stylo aliud seruetur. ¶ Modus adhibitus in examine per vnum ex litigantibus, an possit impugnari si altera pars illo vtatur. ¶ Exceptio retentionis legitimæ, & eius supplementi, quando impediat immissionem. ¶ Legitima, & trebellianica, an debeat liquidari tamquam incerta ratione loci, & quotæ tam si hæreditas consistat in corporibus, quàm in pecunijs, antequam possessio aliqua acquiratur. ¶ Fideicommissum totum quando possit peti per vnum ex pluribus præstita cautione de dando partem alteri. ¶ Confessio facta coram notario in absentia Iudicis, an dicatur iudicialis. ¶ Verba scripta per notarium, pro tali hærede cõtra talem comparuit idem citra &c. an probet, quod ille descriptus sit hæres. ¶ Sententia declarans aliquem esse immittendum in possessionem vti proximiorem, an admittat appellationem. ¶ Et quando ista verba dicantur apposita incidenter per modum iustificandi possessionem, vel principaliter. ¶ Dictio vti an exponatur pro sicut, postquam, tamquam, vt. ¶ Implicatio an debeat esse explicita, vt sit locus appellationi. ¶ In saluiano an detur appellatio, quamuis Iudex in sententia faciat aliquem creditorem. ¶ Dictio tamquam an denotet similitudinem, & veritatem. ¶ Possessorium, seu petitorium an debeat intentari contra eum, qui fuit immissus in possessionem seruatis seruandis cõtradicente aduersario. ¶ Stylus quando dicatur contra ius, & decisorius, seu ordinatorius. ¶ Et qualiter sit probandus.

SVMMARIVM.

1 *Fraternitas, & proximitas probatur per testes deponentes, quod tales se habuerunt pro fratribus, & proximis, & pro talibus reputabantur. Contrarium. n. 2. Sed prima opinio est verior. n. 3. 4. 5. & 6.*

7 *Defectus citationis ad videndum iurare testes non attenditur vbi de stylo aliud seruatur. Declara vt n. 49.*

8 *Iudex appellationis tenetur approbare stylum Iudicis à quo processus fuit ordinatus.*

9 *Stylus seruatus in faciendo examine per vnũ ex litigantibus non potest impugnari ab altero tamquam sit contra ius, si etiam ab eo fuit seruatus. Intellige vt n. 55. & 56.*

10 *Nullitas non debet attendi in examine testium, quando fuerunt data interrogatoria.*

11 *Exceptio retentionis supplementi legitimæ non impedit immissionem in iudicio saluiani. Et quid in legitima. n. 15. 16. & 17.*

12 *Possessio aliqua non acquiritur ob incertitudinem quantitatis legitimæ.*

13 *Legitima est debita filio super singulis bonis, & ei non datur electio, cum aliud pro alio non possit capere. n. 14.*

18 *Trebellianica, & legitima incerta ratione loci, & quotæ, est liquidanda ob detractiones æris alieni, & similes, maxime si hæreditas consistat in corporibus, non autem in pecunijs. n. 19. 20. 21. & 22.*

23 *Fideicommissum totum potest peti per vnum ex pluribus, qui eumdem gradum obtinent præstita cautione de dando partem alteri, quæ admittetur etiam in executione sententiæ. n. 24.*

25 *Prioritas gradus est probanda, quando vocatur proximior.*

26 *Remotior in gradu non admittitur, quamdiu potest succedere proximior.*

27 *Approbatio, & confessio inuerisimilis non attenditur. n. 28.*

29 *Confessio non dicitur iudicialis, si fiat solum coram notario in absentia Iudicis.*

30 *Verba scripta per notarium pro tali hærede contra talem comparuit idem citra &c. non probant, quod ille descriptus sit hæres. Maxime si præcessit declaratio de non adeundo n. 31.*

32 *Sententia declarans aliquem esse proximiorem admittit appellationem, prout quando quis declaratur hæres, creditor, & locator cum similibus. n. 33.*

34 *Verba vti proximiores in sententia an dicantur apposita incidenter per modum iustificandi possessionem, vel principaliter, itaut sit concedenda, vel deneganda appellatio. n. 35. 36. 37. 39. & 40.*

38 *Appellatio admittitur, quando complicatio est explicita in sententia.*

41 *Dictio vti exponitur pro sicut, postquam, tamquam, vt.*

42 *Appellatio datur quando causa in sententia est diuersa, & separata à via executiua.*

43 *Saluianum interdictum non admittit appellationem quamuis Iudex in sententia faciat aliquem creditorem.*

44 *Dictio tamquam denotat similitudinem, aliquando autem proprietatem, & veritatem. n. 45.*

46 *In sententia sunt propriè verba accipienda.*

47 *Notoria iniustitia facit causam appellabilem etiam in mero possessorio.*

48 *Non est agendum amplius possessorio, quando quis fuit immissus in possessionem seruatis seruandis contradicente aduersario, sed debet intentari iudicium petitorium.*

50 *Substantia depositionis testis consistit in iuramento.*

51 *Dispositio requirens probationes dicitur respicere decisoria, non ordinatoria.*

Stylus

52 *Stylus qui est contra ius, & qui respicit decisoria est formiter probandus, nec potest induci per Iudices deputatos ad ius reddendum, immo requiritur probatio consuetudinis, quod actus sint tot, & tales, qui deuenerint ad notitiam populi, vel maioris partis. n. 53. & 54.*

CAPVT DCXCIV.

DE proximitate dicebam constare in causa Spoletana bonorum ad fauorem Bernardi, quia primus, & quartus testis super 8. 9. & 10. deponunt Marcum Antonium, & Io. Franciscum fuisse fratres germanos, & ab omnibus fuisse reputatos pro talibus, & quod ex eodem Marco Antonio, & Martha coniugibus natus est Germancius filius legitimus, & naturalis, & ex d. Germanico, & Minerua legitimis parentibus ortus est Bernardus, prout latius in articulis, & depositionibus testium continetur,
1 † ex quibus concluditur probatio fraternitatis, & proximitatis, cum enim se habuerint pro fratribus, & proximis, & pro talibus fuerint reputati, oritur præsumptio iuris, quod sint tales, vnde interim pro eis est iudicandum, quamuis etiam tractaretur in decisorijs pro obtinenda hæreditate *Ang. in l. 1. n. 3. C. quor. bonor. Albens. cons. 83. n. 21. vsque ad 24. Aym. cons. 249. col. 2. ad fin. vers. sed tamen aduertendum. n. 2. Castr. cons. 51. viso puncto in facto. col. 1. ad med. vers. sed ad hoc respondetur. lib. 1. Felin. in c. per tuas. 10. col. fin post med. vers. secundo nota quod sicut. n. 17. de probation.*

Neque obstat *Anchar.* exaduerso adductus *cons.*
2 521. *n.* 8. sed est *cons.* 52. † vbi quod consanguinitas non cadit in aliquem ex quinque sensibus corporis, vnde debet aliter probari, quàm per istos tractatus, & nominationes, Quia eius opinio, & eorum qui illum
3 sequuntur est communiter reprobata, † Nam quamuis isti actus, tractatus, & nominationes conueniant non solum proximis, sed etiã extraneis, qui se fraterna dilectione diligunt *l. nemo. §. qui frater. ff. de hæred. instituend.* Tamen satis est, quod testes concludant præ-
4 sumptiuè, † scilicet per præsumptiones à iure approbatas *l. omnes. §. lucius. ff. de his qua in fraud. credit. l. dolum. C. de dolo. Bart. in l. 1. ff. si cert. petat.* Vnde erit con-
5 cludenter probata proximitas, † prout de veriori, & magis communi attestantur *Albens. Aym. & alij supra allegati.* & notant omnes in *l. non epistolis. 13. vbi Bald. n. 1. & 4. Fulgos. n. 3. ad med. Alber. ad fin. n. 2. Azo. n. 4. Salic. n. 5. Ang. n. 2. C. de probation.* Rub. *Alex. cons. 16. n. 16. & 17. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 16. n. 9.*

Nec facit, quod testes deponant de auditu, Quia primus testis, & quartus non ità loquuntur, sed præcisè super 8. 9. & 10. deponunt, quod pro talibus ab omnibus reputabantur, & quod ipsi semper vti tales eos cognouerunt, & quamuis alij videantur deponere de auditu, nihilominus sufficit testimonium duorum, Immo secundus testis super 8. & sequentibus articulis, licèt in principio dicat se audiuisse, tamen etiam postea in fine subdit illos cognouisse pro fratribus
6 carnalibus, † & pro talibus fuisse nominatos & reputatos, quod sufficit, vt supra dictum est *Corn. cons. 1. col. 12. in princ. n. 22. ad fin. lib. 3.* Cum etiam alij testes licèt sint de auditu faciant quoque præsumptionẽ, & coadiuuent alios, Maxime stante altero examine testium facto in partibus coram locumtenente Gubernatoris, in quo plene super 8. articulo cum sequentibus probatur ista proximitas, itaut de ea non sit amplius dubitandum.

Nec releuat nullitas examinis ob defectum prætensæ citationis ad videndum iurare te-
7 stes, † Quia de stylo curiæ illius ciuitatis non requiritur, cum post primam citationem singulis quibuscumque diebus non feriatis omnes Procuratores hinc inde in contradictorio faciant acta, & producant omnia ad causam facientia coram notario, & Iudice, qui stylus est obseruandus, & tollit prætensas nullitates *Abb. in c. quod clericis. n. 10. & 11. de for. compet. Felin. in c. ecclesia sanctæ mariæ. n. 55. de constitut.* cum alijs per *Rolãd. cons. 48. n. 2. lib. 3.* vbi etiã *n. 23. in fin.*
8 quod † Iudex appellationis tenetur approbare talem stylum Iudicis, à quo processus fuit ordinatus *Bald. de pac. constant. §. in in causis. in 3. notab.* Præsertim quia etiam pars aduersa iuxta eumdem stylum proces-
9 sit in huiusmodi causa, † itaut ex hoc non possit impugnare istum modum actitandi, tamquam ab ea obseruatum iuxta regulam quod quisque iuris, & in terminis notat Rot. *coram R. P. D. de Rubeis Auximana tutelæ. 16. Februarij. 1582. & coram R. P. D. Coccino Aretina spolij. 12. Decembris. 1603.* de qua in recollectis *Farinac. decis. 205. post 2. p. consil.* Cum etiam adsint interrogatoria par-
10 tis aduersæ, † quæ ex hoc videtur velle vti dictis testium, ideo talis nullitas non attenditur *Achil. decis. 1. n. 4. de testib.* cum alijs per *Gonzal. ad reg. 8. in annotat. contra nullitat. & attentat. n. 77.*

Minus obstat, quod idem Aduersarius prætendat retentionem supplementi legitimæ debitæ suæ auctrici, & venditrici bonorum, de qui-
11 bus agimus, † Quia ista exceptio non impedit immissionem in iudicio saluiani tãquam requirat altiorẽ indaginem, cum sit prius liquidandum quantum remanserit in hæreditate, deducto ære alieno, & sit probandum, quæ portio debeatur pro supplemento legitimæ, quod quidem pendet à numero filiorum tempore obitus, & an adsint fœminæ, quæ renunciarunt, cum similibus, de quibus

quibus *per Rot. coram Cardin. Lancellotto Romana saluiani interdicti*. 3. *Iulij* 1606. de
12 qua *post tract. de saluian. decis.* 60. † Ideo ob istam incertitudinem quantitatis non potest aliqua possessio acquiri *Menoch. de recuper. possess. remed.* 9. *n.* 221. *& 222. post Rip. in l. in*
13 *quartam. n.* 113. *ff. ad leg. falcid.* † Cum etiam legitima non sit debita filio super vna tantum re, sed super singulis bonis *l. omnimodo. C. de inoffic. testam. Put. decis.* 420. *lib.* 1. & per consequens non datur electio filio,
14 qui † aliud pro alio non potest capere inuitis illis, de quorum interesse agitur *Menoch. de arbitr. cas.* 163. *n.* 17. *Crass. in §. legitima. q.* 16. *n.* 4. *Peregrin. de fideicommiss. art.* 36. *n.* 159. *Scapuccin. de saluian. interd. lib.* 1. *q.* 9.
15 *n.* 7. † Quidquid sit in legitima, de qua per *Gabr. cons.* 36. *lib.* 2. vbi quod impeditur immissio per exceptionem detractionis legitimæ, & quamuis in sententia referuetur detractio legitimæ, & trebellianicæ, tamen
16 grauat, & de differentia inter legitimam, † & supplementum *Rot. coram Card. Lancellotto in d. Romana saluiani*. 3. *Iulij* 1600. & de
17 retentione legitimæ in saluiano, † quando competat *Rot. coram R. P. D. Orano Viterbien. bonorum.* 17. *Nouembris* 1597. *& coram R. P. D. Pamphilio Foroliuien. fideicommissi.* 9. *Maij* 1611.

Quibus additur, quod quãuis legitima, & trebellianica constituant certam portionem, &
18 sint certæ, cum sint semis, † Tamen sunt omnino incertæ ratione loci, tamquam ex possessione translata pro indiuiso quælibet pars in qualibet gleba habeat suam portionem *l. meuius. §. si duobus. ff. de legat.* 2. & notatur *in l.* 3. *§. incertam. ff. de acquir. possess.*
19 & † ante liquidationem, & detractiones ita dicitur incerta ratione loci, & quotæ, vt non possit capi aliqua possessio vllius rei pro legitima *Surd.* qui multos adducit *decis.* 333.
20 *n.* 12. *in fin.* † Cum etiam possint hæredes de eorum creditis docere post adeptam possessionem, tamquam illis competant aliæ detractiones, vt æris alieni, & similium *l. coharedi. §. cum filia. ff. de vulgar. Alex. in l. ita tamen. §. si ex trebelliano. ff. ad trebell.* cum alijs per *Surd. cons.* 7. *n.* 23. *& seq. & d.*
21 *decis.* 333. *n.* 16. † vbi enumerat plures deductiones, & respondet ad reg. dolo facis &c. & ad aliam, quod circuitus sunt euitandi, quod etiã ex *Card. & Anchar.* tradit *Aym. cõs.* 376.
22 *n.* 24. *Ruin. cons.* 160. *lib.* 5. † Certitudo autem, quæ deducitur *ex cons. Corn.* 232. *lib.* 4. & alijs, quę possent allegari, procederet quando hæreditas non in corporibus, sed in pecunia consisteret *Rot. coram Card. Seraphino Romana de Salamonibus.* 14. *Nouembris* 1575. inter impressas *decis.* 271. vbi multum dubitat de eodem *cons. Corn.* cui etiam late respondet *Surd. d. decis.* 333. prout omnia prædicta comprobat *Rot. coram Cardin. Lancellotto Romana de Capizucchis* 10. *Aprilis* 1606. quæ est *decis.* 115. *n.* 12. *par.* 1. *in recentiorib.*

Et quamuis prætendatur alios adesse in pari gradu, Tamen ex lectura testium nihil concludenter probatur, cum omnes sint de auditu, & quatenus etiam probaretur, quod ne-
23 gatur, † Nihilominus etiam vnus ex pluribus, qui eumdem gradum obtinent, potest totum fideicommissum petere præstita cautione de præstando portionẽ alteri, si à parte petatur, non solùm in casu, in quo alius speratur, puta partus, sed etiam vbi aliquis iam adest *Bald. in l. peto.* 71. *§. fratre harede. in fin. vers. oppono vltimo. & ibi Imol. in fin. vers. vel saltem debet. Castr. in fin. in verb. paratus sit cauere. n.* 2. *ff. de legat.* 2.
24 *Surd. cons.* 359. *n.* 15. *&* 16. *lib.* 3. † vbi quod est notandum pro eo, qui vult admitti ad solidi petitionem, subdens, quod etiam poterit præstari talis cautio in executione sententiæ, itaut in hoc casu non sit præsumendum omnes, qui sunt pares in gradu, velle esse hæredes, cum aditio non præsumatur, sed sit probanda per allegantem *l. necessarijs. ff. de acquir. hæredit. Roman. cons.* 154. *in princ.*

Neque probatur, quod Aduersarij sint proximiores ipsi Virginiæ, cum non sufficiat, quod testes dicant, quem esse proximiorem, sed
25 debet probari prioritas gradus, † ex qua prioritate maior proximitas demonstratur, nam aliàs hoc non probato, non potest dici, quod quis sit proximior *Dec. cons.* 320. *in causa quæ alexandriæ. n.* 3. *&* 9. *vers. secundo potest responderi. Alex. cons.* 82. *n.* 2. *in fin. lib.* 1. *Tiraq. de retract. lignag. §.* 11. *glos.* 1. *n.* 9. *Alciat. præsumpt.* 28. *reg.* 1. *n.* 7. Maximè, quia sumus in successione, in qua vocantur
26 proximiores, † itaut remotior in gradu non admittatur, quamdiu potest succedere, qui proximior est *l. antiqui. in princ. ff. si pars hæred. petat. l. inter agnatos. ff. vnd. legit. Becc. cons.* 26. *Surd. cons.* 125. *n.* 31. *&* 32. *lib.* 1.

Nec refragatur prætensa approbatio, de qua in protestatione sub die 10. Iunij 1614. Quia cum prius fuerit semper impugnatum aduersarium esse proximiorem, & super hoc diu litigatum, & reportata sententia fauora-
27 bilis, † talis approbatio est inuerisimilis, neque ex ea potest colligi, quòd fuerit facta animo approbandi, quod quis antea expresse impugnauerat, cũ alias posset dici fatuitas, vt in proposito notat *Surd. decis.* 262. *n.* 10. *& decis.* 267. *n.* 2. *&* 3. *Natt. cõs.* 101. *n.* 12.
28 Ideo † tamquam confessio non verisimilis non debet nocere *Bald. in l. si quis in hoc genus. n.* 3. *C. de episc. & cleric. Alex. cons.* 51. *col.* 2. *lib.* 3. *Surd. decis.* 291. *n.* 28.

Maximè, quia non sumus in approbatione facta à parte, cum sint verba notarij, dum scripsit pro Germano contra Thomam, & alios litis consortes proximiores, & magis apparet ista verba non fuisse prolata per eumdem Germanum, cum adsit clausula citra &c. quam non

non est verisimile, quod homo idiota, & simplex apposuerit, itaut ex hoc minus obstet ista inuerisimilitudo, Præsertim, quia talis confessio, seu approbatio non potest dici iudicialis, nec in figura iudicij, cum sit facta solùm coram notario, quod non sufficit, nam ad hoc, vt præiudicet, & probet contra confitentem, debet esse coram Iudice, quasi
29 hoc non pertineat ad officium notarij, † qui non potest recipere huiusmodi confessiones, nisi præsente Iudice, vel de mandato ipsius, cum acta fieri non possint absente iudice, neque per modum voluntariæ iurisdictionis, vt bene declarat *Bald. in c. 1. § item sacramenta. n. 19. post med. col. penult. in fin. vers. quærit insuper. de pace iuram. firmand. & in l. iubemus. 41. n. 1. C. de liber. caus. & in l. interrogata. 24. C. eod. tit. Affl. decis. 245. n. 8. Luc. de Penn. in l. 2. col. penult. in princ. C. de iur. fisc. lib. 10.* & de magis communi *Marant. in specul. par. 6. tit. de confessione n. 28. fol. 343. Alex. in l. si confessus. de custod. reor. Surd. cons. 188. n. 9. vsque ad 11.*

Et in specie ita fuit decisum per *Rotam coram R.P.D. Buratto Romana hæreditatis & paragij dotis. 6. Nouẽbris 1616. col. vlt. in princ.*
30 vbi † in actis, seu broliardo notarius scripsit pro tali hærede q. talis comparuit idem citra &c. & tamen fuit declaratum, quod huiusmodi verba non præiudicant comparenti, nec probant, quod sit hæres, prout notarius descripserat, cum possint esse verba eiusdem notarij, qui vt fieri solet post delatam citationem à parte cum adnotatione substantiæ protestationis, seu similis actus à tergo facti, post discessum ab officio illum in broliardo tamquam hæredem descripsit, vt latius *in d. decis.* quod etiam prius voluit *Ruin. cons. 113. n. 5. & 6. lib. 3.* & sequitur *Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 12. tit. 11. in fin.* iuxta *l. potuit. C. de iur. deliberand. l. pupillus. in princ. de acquir. hæredit.* Maximè si præcessit declaratio de non adeundo hæreditatem, sed de illam repudiando, à qua non præsumitur recessisse, prout est in casu nostro, in quo fuit semper negatum aduersarium esse proximiorem, & super hoc diu di-
31 sputatum, † vt in terminis ad hunc effectum talem præsumptionem impugnationis admittit *Rot. in d. decis. Romana hæreditatis & paragij dotis. in fin. post Corn. cons. 310. n. 4. lib. 3.*

In huiusmodi causa Iudex protulit sententiam ad fauorem Aduersarij, quem mandauit immitti in possessionem, prout expediuit mandatum sub prætextu, quod non daretur ap-
32 pellatio, cum causa esset in possessorio, † Sed contrarium est verius, quia in dicta sententia declarantur hæredes proximiores Angeli, vnde illa non iustificatur ex se, tamquam dependeat ab alio articulo, & iudicio, nempe si constet de ista proximioritate, Quare cum definiatur ista principalis quæstio, debet
33 concedi appellatio, † sicuti dicimus, quando disputatur an quis sit hæres, necne, ad effectum immissionis, vel quando instrumentum declaratur liquidum, vel quando pronunciatur quem esse locatorem, seu creditorem, & illorum successorem, cum similibus, tunc enim sumus in causa diuersa ab instrumento executiuo, & obligatione camerali vallato, seu in iudicio possessorio, & per consequens poterit appellari etiam ad vtrũque effectum *Bald. cons. 330. statuto cauetur. col. 1. vers. tertio quæritur. lib. 1. & cons. 331. super prædicto puncto. & cons. 141. præmissis verbis. eod. lib. Menoch. de adipiscen. possess. remed. 3. n. 190. vers. secundus est casus. & n. 191. & 192. & remed. 5. n. 70. & 71. eod. tit. de adipisc. possess. Sarmient. de redditib. ecclesiast. par. 3. c. 2. n. 27.* & concludunt omnes *in l. creditores. C. de pignorib.*

Nec debet admitti, quod verba vti proximiores prolata in sententia sint apposita inci-
34 denter, & per modum iustificandi possessionem, quo casu non datur appellatio *Bero. cons. 111. n. 8. vsque ad 12. lib. 3.* Quia in facto hoc non verificatur, cum immo appareat istam proximioritatem fuisse inductã principaliter, cum non competeret talis immissio, nisi proximiori, & sic principaliter debe-
35 bat constare aduersarium esse talem, † prout etiam plenæ probationes fuerunt factæ super huiusmodi articulo, & per consequens datur appellatio, & ita in specie declarat *Idem Bero. d. cons. 111. n. 15. lib. 3. & q. 91. per tot.* & ita etiam distinguit *Rot. diuers. decis. 34. n. 17. p. 1.* Neque enim aduersarius agens po-
36 terat agere, nisi tamquam proximior, † & sic proximioritas erat in lite, & super ea disputabatur, vnde non potest negari appellatio, vt in terminis concludit *Bald. in l. vnic. n. 8. vers. quæro quid in condictione. C. si de mo-*
37 *ment. possess.* † Quasi ista sententia, per quam aliquis declaratur proximior, non tantum sit declaratoria, sed etiam dispositiua *Idem Bald. in l. 2. col. vlt. n. 8. ad med. vers. item si talis sententia. C. de seruit. & aqua. per tex.*
38 *in l. si iurauero. ff. de iur. patronat.* † Itaut complicatio explicitè contineatur in sententia, prout debet contineri, vt detur appellatio *Card. Seraph. decis. 603. n. 1.*

Accedat, quod ista verba Iudicis vti proximiores sunt posita, & expressa in sententia tam-
39 quam causa, † cum non possint alter stare, quàm per modum causæ principalis, & sic sunt expressiua eius, ex quo se mouit Iudex *Rip. in l. qui romæ. §. duo fratres. n. 9. ff. de verbor. obligation.* & per consequens non potest negari istam proximioritatem fuisse principaliter in iudicio deductam, cum non incidenter, sed principaliter partes illam
40 fuerint prosecutæ, † super quibus prosecutis sententia est ferenda, & illis debet esse conformis, & non libello, quasi ab eo videatur recessum procedendo super deducto inciden-

ter, quasi illud fuisset principaliter deductum quo casu sententia obstaret in alio iudicio, & datur appellatio *Contard. in l. vnic. limitat. 2. ratione mixturæ n. 16. cum seq. C. si de moment. possess.*

Præsertim quia hoc significant illla verba vti proximiores, ista enim dictio, vti, exponi-
41 tur pro sicut, † vel postquam, vel tamquam, vel vt, *Alber. in diction. in verb. vti. Rebuff. in l. qui vti optimæ. 90. col. 2. in princ. vers. notã-*
42 *dum est quod ista. ff. de verb. significat.* † Vnde quocumque modo accipiatur semper apparet fuisse contemplatam declarationem proximioritatis, à qua debet dari appellatio tamquam à causa diuersa, & separata à via executiua *Bald. cons. 331. lib. 1. cum alijs supra allegatis.*

Nec applicatur simile de saluiano interdicto, in quo non datur appellatio, quamuis Iudex
43 faciat aliquem creditorem, † Quia in isto iudicio hoc procedit, cum non sit quæstio principalis de credito, neque illud negetur, ideo illud solum enũciatur incidenter, quod non est in casu nostro, in quo principaliter fuit negata proximioritas, quæ hinc inde prætendebatur, & super ea sunt factæ plenæ probationes, vnde non mirum si debet concedi appellatio, prout etiam ita distinguit *Rot. diuers. decis. 34. n. 16. in fin. p. 2.*

Prout neque oberit, quod ista verba vti proximiores importent impropriaetatem, & nihil
44 probent, † prout dicimus de dictione tamquam, quæ denotat similitudinem *c. dudum. de elect. Paris. cons. 115. n. 7. lib. 4.* Quia etiam istæ dictiones important veritatem
45 & proprietatem sermonis † *§. sancimus. in probem. decretal. c. cum pro causa. de sentent. excommunicat. Prateius in lexic. iur. in verb.*
46 *tamquam. & in verb. vt. il 3.* † In sententia autem verba sunt propriè accipienda, cum sit stricti iuris *l. si iudex. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Castr. cons. 295. viso suprascripto puncto. col. 3. ad med. n. 4. lib. 1. Aym. cons. 10. n. 3.*

Additur etiam ex abundanti, quod causa est
47 appellabilis, stante notoria iniustitia, † quãuis essemus in mero possessorio *Bald. in l. vnic. n. 4. & ibi Contard. limit. 9. n. 1. & 2. C. si de moment. possess. Ruin. cons. 46. n. 17. ad fin. lib. 1. Natt. cons. 51. n. 21.* De tali autem iniustitia constat ex multis, de quibus in facto, & ex rationibus late supra adductis *n. 1. vsque ad 32.* quibus in discussione causæ nihil fuit responsum, itaut mirandum sit quomodo fuerit ita pronunciatum, & præsertim ex eo, quia principalis noster fuit immissus in possessionem per Iudicem seruatis seruandis, contradicentibus aduersarijs, vnde non poterat amplius agi possessorio, sed est intentandum iudicium petitorium, cum existente legitimo possessore, non detur contra eum reuocatio possessionis iuxta veriorem sententiam de qua testatur *Cesar. Argel. de legitim. contradict. q. 2. n. 123. cum seq.* & fuit decisum per *Rot. coram R. P. D. Iusto Reatina hæreditatis. 4. iunij. 1599.* & concludunt omnes in *l. fin. vbi Alber. n. 14. Alex. n. 23. Zuccard. n. 374. C. de edict. diu. adrian. tollend.*

Et quoniam supra *n. 7. cum seq.* locuti sumus de nullitate examinis propter defectum citationis ad videndum iurare testes, cuius nullitas non potest allegari, si aliud de stylo seruetur iuxta *decis. Rot. coram R. P. D. Coc-*
48 *cino Aretina spolij. 12. decembris. 1613.* † Obseruandum est, quod ab ea fuit recessum *in eadem caua coram eodem. 9. Iunij. 1614.* vbi quod huiusmodi citatio omnino requiritur, cum substantia depositionis testis consistat
49 in iuramento † *l. iusiurandi. C. de testib.* Vnde si pars non citetur, vel non sit præsens depositioni nihil valet *c. 2. vbi Abb. n. 6. de testib. Rot. decis. 5. eod. tit. & decis. 1. n. 3. & 4. de fid. instrument. in nou.* Non obstante stylo iuxta quem pars solum citatur ad videndum induci, & produci capitula, non autem ad
50 videndum iurare testes, † quia talis stylus est contra ius *l. iusiurandi. C. de testib.* Maxime quia decisio causæ, & illius victoria
51 dependet † ex probationibus, vnde tunc dispositio dicitur respicere decisoria, non autem ordinatoria *Dec. in c. 2. n. 14. vers. duocimo fallit. de probation. Ruin. cons. 69. n. 6. & 7. lib. 4. Alex. cons. 16. n. 7. lib. 5. Asin. in prax. §. 19. c. 3. n. 1. & 3. post Bald. in l. cunctos populos. col. 12. vers. sed circa hoc sunt videnda duo. n. 20. & ibi Aret. col. 10. n. 17. vers. vnde dico quod si statutum. Caccialup. n. 134. vsque ad 137. C. de summ. trinit. Abb. & Card. in c. quod clericis. de for. compet.*

Quare cum simus in stylo contra ius, & in eo, qui respicit ordinatoria, nõ sufficiet extraiu-
52 dicialis informatio, † ex fide curialiũ, sed erit formiter probandus *Socin. cons. 39. n. 28. lib. 4* quem sequitur *Rot. diuers. decis. 793. n. 2. p. 1. post Bart. in l. de quibus. n. 22. ff. de legib. Dec. cons. 402. in causa illustrissimi. n. 12. Ossasc. decis. 22. n. 3. Cesar. de Graff. decis. 7. n. 1. de probation. Rebuff. de consuetud. styl. & form. glos. 13. n. 54. Mascard. conclus. 1339. n. 3. & 5. tom. 3. fol. 281.*

Immo huiusmodi stylus contra ius non potuit introduci per Iudices deputatos ad ius red-
53 dendum, † qui non possunt condere legem contra ius *Alex. cons. 36. n. 10. lib. 2. Dec. in rubr. extr. de consuetud. n. 2. Aym. de antiq. tempor. par. 4. §. transeo. n. 36. vers. ideo magistratus. Rot. diuers. decis. 793. n. 3. p. 1.* vbi etiam quod hoc casu requiretur
54 probatio consuetudinis, † quod videlicet debeant esse tot, & tales actus, qui deuenerint ad notitiam populi, vel maioris partis ipsius, itaut possit constare de tacito illius consensu, per quem sit iuri derogatum *Alex. cons. 36. n. 11. lib. 6. Aym. d. p. 4. §. transeo. n. 36. ad med. vers. secundo intellige. Dec. in rubr. extr. de consuetud. col. 3. & cons. 677.*

visis

visis & consideratis omnibus. in fin. iuxta l. omnes populi. ff. de iust. & iur. l. quibus. ff. de legib. Cyn. *in l. 2. C. quæ sit long. & consuetud.* & quo ad decisionem *Rot. coram R.P.D. de Rubeis Auximana tutelæ. 16. Februarij.*
55 1582. † fuit responsum, quod illa non debeat intelligi quo ad ea quæ sunt cõtra ius, prout declarat *Rot. coram R.P.D. Coccino Aretina spolij. 1. Iunij.* 1614. vbi etiam quod in casibus, in quibus fides extraiudicialis Curialiũ
56 admitteretur, † quando videlicet stylus non esset contra ius, neque respiceret decisoria, sed ordinatoria, tamen non sufficeret, quod in fide diceretur ita fuisse seruatum, nisi etiam addatur, quod fuit oppositum de nullitate, & tali oppositione non obstante fuit iudicatum pro validitate Caputaq. *decis.* 211. *lib. 1. in manuscript.* de quorũ tamen veritate multa per Cyn. *Bart. Bald. Decian. Butr. & alios relatos per Mascard. cõcl. 1339. n. 6. & 7.*

E P I T O M E.

PRimogenitus an dicatur etiam filius primogeniti. ¶ Et quando in eo habeat locum repræsentatio, si vocetur maior natu. ¶ Vel cum simili qualitate, quę filio nõ conuenit. ¶ Statutum si admittat solum masculos ad successionem an excludat fœminam ex masculo non habita ratione repræsentationis. ¶ Semel exclusus an debeat semper excludi tam in hæreditatibus, quàm in maioratibus, & fideicommissis.

S V M M A R I V M.

1 *Dispositio loquens de maiore intelligitur pro maiore natu, & ætate. n. 2*
3 *Verba succedat maior filius æquiparantur verbis succedat maior ex descendentibus.*
4 *Primogenitus dicitur etiam filius primogeniti, & quid si vocetur maior natu, & quando in eo habeat locum repræsentatio. n. 5. & 14.*
6 *Verba in vita sua excludunt primogenituram, & negant transitum ad eius filios, & descendentes.*
7 *Primogenitura non attenditur, si vocetur magis aptus ad gubernium stante furore primi ad feudum vocati. n. 9.*
8 *Qualitas ætatis non transmittitur ad alium.*
10 *Obseruantia declarat voluntatem testatoris.*
11 *Filius quamuis repræsentet patrem, tamen aliud est quando in successione requiritur qualitas, quæ illi non conuenit.*
12 *Statutum si admittat solum masculos ad successionem excludit fœminam descendentem ex masculo, nulla habita ratione repræsentationis.*
13 *Vocatio restricta ad eum, qui mortis tempore est primogenitus, excludit filium, vt non intret in locum patris.*
15 *Qualitas iũcta verbo executiuo quid operetur*
16 *In feudis, & iurisdictionalibus administratio magis conuenit ei, qui est ætate prouectior, quam iuniori.*
17 *Exclusio temporalis non impedit, vt semel exclusus non admittatur.*
18 *In maioratibus, & fideicommissis exclusus respectu alterius non debet in perpetuum excludi, si iterum cedat dies, in quo sit habilis, quidquid sit in hæreditatibus, quæ non possunt dari ad tempus.*

C A P V T D C X C V.

SEnior de familia est admittendus in successione feudi, de quo agimus, exclusis filijs vltimi possessoris, Nam constat de voluntate primi acquirentis præuia licentia, & facultate sibi concessa à concedente, dum disposuit, quod semper in d. feudo succedat, qui est maior ætate, & sit dominus, & gubernator eius vita durante, ex quibus verbis apparet, quod successio spectat ad eum, qui senior inuenitur in omnibus descendentibus
1 tempore mortis senioris, † cum maior in dubio accipiatur pro maiore natu seu ætate *l. si pater. §. fin. ff. de adoption.* & in specie multis comprobat *Alex. cons. 123. col. 1. lib. 1. & cons. 4. col. 1. n. 3. & ibi Natt. in addit. lib. 4. Bero. cons. 71. n. 19. cum seq. lib. 1. Dec. cõs. 443. in casu ad me transmisso. col. 4. n. fin. n. 24. Abb. cons. 85. n. 3. lib. 1. Milanes. decis. sicil. 8. n. 48. vsque ad 61. Peregr. de fideicommis. art. 13. n. 86. vers. quod si maior. de domo.*
Et quando vocantur antiquiores, seù maiores natu de domo, & generatione absque ex-
2 pressione nominis proprij, † fuit habitus respectus ad qualitatem antiquitatis, ità vt semper possessore mortuo antiquior succedat *Aym. cons. 161. n. 9.* dixi latè *supr. c. 456.*
3 *n. 83.* † vbi etiam, quod non est facienda differentia an testator dixerit succedat maior filius, vel succedat maior ex descendẽtibus *Dec. cons. 298. in causa mihi cõmissa. n. 8.*
Accedat quia multum differt, quod vocetur
4 primogenitus, vel maior natu, & ætate, † Nã filius primogeniti dicitur etiam primogenitus propter primogenituram in eo transmissam ex persona patris, & tamen si fuerit minor natu, quàm secundogenitus, eius patruus non potest dici maior ætate, sed minor, Vnde nõ veniet sub inuestitura loquente de successione danda illi, qui fuerit natu seu ætate maior, maxime quia fuit considerata ista ætas per testatorem propter gubernium, & administrationem, ac regimen status, itaut huiusmodi causa sit radicata in persona maioris ætate, non in patrimonio, propter sapientiam, ac prudentiam, & rerum experientiam, quæ potius in sene inuenitur, quam in minore, tunc enim non consideratur repræsentatio, tamquam in eo, qui vult gaudere priuilegio repræsentationis deficiat qualitas ætatis, vt late per *Milanes. de-*

cis.Sicil.8.n.47.cum seq.Bero.conf.171.n.23.
5 *lib.1.* † Cum ista qualitas ætatis maioris tā-
quam personalis non sit transmissibilis in fi-
liū, cuius ætas non est ætas patris *Bald. in l.
cū antiquioribus.col.pen.vers. secundo sic ius
quod non est. C. de iur. deliber.* & per conse-
quens priuilegium competens ratione ætatis
non egredietur personam illius *c. priuile-
gium . de regul. iur. in 6. Roland. cons. 61.
n.5. lib.4.*
Maximè, quia testator non vocauit simpliciter
maiorem natu, sed addidit, quod sit maior
6 ætate, & tempore † subdendo verba illa in
vita sua, per quæ excluditur erectio primo-
genituræ, tamquam negent transitū ad eius
filios, & descendentes post mortē, nisi etiam
concurrat alia qualitas ætatis maioris, cum
huiusmodi verba in vita sua dicātur restrin-
gere dispositionem ad incertum futurum
euentum vitæ illius, qui sit maioris ætatis
*Paris.cons.21.n.38.lib.2. Peregrin. de fidei-
commiss.art.32.n.76. vsque ad 79.*
Additur, quod testator voluit, quod successu-
rus in dicto feudo sit per se aptus illius gu-
7 bernio, † & administrationi, & quatenus ta-
lis natu maior ætate efficeretur furiosus, seu
malæ qualitatis, tunc ei succedat, qui erit el
proximus di tempo, qui habeat gubernium
feudi, ex quibus verbis colligitur, quod non
fuit habitus respectus ad primogenitum, sed
ad ætatem, nam stante furore patris, seu
mala qualitate illius, non propterea esset ex-
clusus filius primogenitus, si esset contem-
plata primogenitura, & tamen fuit vocatus
ætate maior post furiosum, quod facit, vt
8 nulla sit habenda ratio primogenituræ, † &
per consequens excludetur filius vltimi pos-
sessoris, tamquam non habens qualitatem
ætatis, quæ ad eum non transmittitur *Alex.
cons.4. & per tot. lib.4. Rimin. Iun. cons.23.
n.51. cum seq. lib.1. Bero. cons. 71. per tot.
Peregrin.de fideicommiss. art.13. n.86. post
med. Milanes. decis. Sicil.8.n.46.& 47. cum
seq.* cum alijs per *Surd.cons.403.n.40.lib.3.*
Præsertim, quia si testator substituit secun-
dogenitum in vita ipsius maioris ætatis pos-
sessoris feudi effecti furiosi, seu malæ qua-
litatis, non autem filios eiusdem possesso-
9 ris, † Ita etiam dicendum est voluisse in
morte præferre dictum secundogenitum
ætate maiorem filijs iunioribus dicti posses-
soris propter rationem gubernij, & admini-
strationis feudi *Paris. cons. 19. n. 97. lib.2.
Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt.
lib.10.tit.8.n.5.*
Quibus etiam confert obseruantia, & inter-
pretatio huius dispositionis secuta in filijs
primi gradus, & ex verbis sententiæ latę pro
D. Comite Raynutio, in qua fuit declaratum
huiusmodi feudum pertinere ad agnatum se-
niorem, eumdemq. admittendum ad iura-
mentum fidelitatis, prout fuit postea senior
admissus, ex quibus verbis patet habitum
fuisse respectum solummodo ad ætatem iux-
ta tenorem testamenti per primum acqui-
rentem conditi cum consensu, & licentia cō-
cedentis exclusis prætendentibus primoge-
10 nituram, † quæ obseruantia est attendenda
in perpetuum in huiusmodi successione, ne-
que ab ea debet recedi, tamquam voluntas
testatoris per eam declaretur *c.cum dilectus.
de consuetud. Roman. cons. 338. n. 1. Becc.
cons.101.n.49. Surd.cons.403 n.15.lib.3.*
Neque obstat, quod ista qualitas maioris æta-
tis extiterit in persona Comitis Raynutij
patris, vnde durante eius linea, filij ipsius
succedent repræsentando patrem tamquam
11 in illius locum subrogati, † Quia ista repræ-
sentatio non est consideranda in casu nostro,
cum repugnet mens, & voluntas testatoris,
qui apposuit qualitatem ætatis in huiusmo-
di successione, quæ non adest in filio, quam-
uis enim filius repræsentet patrem, tamen
non fingitur maior ætate, sicut erat pater,
sed remanet minor, vnde cum careat quali-
tate necessaria in dispositione, non poterit
succedere, neque ingredietur locum patris,
vt in specie concludit *Surd. cons. 403. n. 61.*
12 *lib.3. Honded.cons.70.n.27.lib.2.* † Prout di-
cimus de statuto admittente solum mascu-
lum ad successionem, tunc enim fœmina de-
scendens ex masculo non succedet, quamuis
in locum patris ingrediatur, tamquam in ea
remaneat qualitas fœminina, & repræsenta-
tio non possit immutare sexum fœmineum
*Bart.in l.liberorum.n.3.ff.de verbor.signific.
Alex.in l.venia.n.6. & ibi Ias. n.6. C.de in
ius vocand. Socin. Iun. cons.168. n.46. vers.
non obstat quod tertio loco.lib.2.*
Quare etiam dicimus, quod quando vocatio est
13 restricta ad eum, † qui mortis tempore est
primogenitus, vel maior natu, numquam fi-
lius assumit locum, & gradum patris, quasi
tunc in filio deficiat illa qualitas, quæ erat
in patre, & sine qua non potest succedere
*Bald.in l. si viua matre. n.3. vers. vnde hæc
littera. C. de bon.matern. Alciat. in l. proxi-
mus . ff. de verb. signific. Valasc. de emphyt.
q.50.n.14.cum seq. Albens.cons.60.n.11.Ro-
land. cons. 39. n.50. lib.4. Isern. Alex. Dec.
Affl. & alij* de quibus per *Surd. cons. 403.
n. 57. vsque ad 61. lib.3. Menoch. cons. 220.
n.121.vsque ad 127.lib.3.*
Et passim, quando maior ætas fuit considerata
14 per instituentem, vel similis qualitas, † im-
pedietur repræsentatio, & dispositio non ve-
rificabitur, vt concludunt omnes communi-
ter, de quibus per *Alex.cons.4.n.7.lib.4.Dec.
cons.443.n.23. Aym.cons.667. Gabr.cons.130.
n.40.lib.2.* per doctrinam *Bart.in l.ex facto.
col.2. vbi Imol.col.1.de vulg.& pupill.Felin.*
15 *cons.25.n.23.* † Quando præsertim, prout in
casu nostro, ista qualitas est iūcta verbo exe-
cutiuo, videlicet quod maior ætate succedat
*Surd.cons.403.n.66.ante med.lib.3.post Bart.
in l.centurio.ad med.vers.quæro circa prædi-
cta.*

16 *ста. de vulgar.* † Maxime in feudis, & iurisdictionalibus, quorum regimini, & administrationi magis conuenit ille, qui est ætate prouectior, quàm iunior, vt in proposito considerat *Alex. cons.4. n.7. lib.4. Becc. cons. 56. n.34. cum seq.*

Nec aduersatur, quod Comes Odoardus fuerit semel exclusus, itaut semper debeat remanere
17 re exclusus, † Quia exclusio fuit temporalis stante maiori ætate Comitis Raynutij, vnde cum cesset modo qualitas exclusionis, non impeditur succedere *Bero. cons.71. n.48. cum seq. lib.1. Honded. cons.70. n.36. & 37. lib.2.*
18 Cum † etiam in maioratibus, & fideicommissis, quamuis aliquis sit exclusus respectu alterius, Tamen non debet in perpetuum excludi, si iterum cedat dies, in quo sit habilis, Quidquid sit in hæreditatibus, quæ non possunt dari ad tempus *l. fin. C. de legat. Alciat. cons.210. n.11. 18. & 19. lib.9. tom.3.*

EPITOME.

Vsusfructus quando sit accipiendus de manu hæredis, & Iudicis, seu propria auctoritate. ¶ Vxor an possit petere dotem vltra vsumfructum sibi relictum. ¶ In legato vsusfructus an comprahendantur census pecuniæ, bona emphyteotica, & feudalia, & fideicommissi. ¶ Societates initæ per maritum nomine vxoris an spectent ad eã. ¶ Et quid si vxor recognouerit bonam fidem. ¶ Et an in tali recognitione requirantur solemnitates statuti. ¶ Et quem effectum operetur declaratio, quod non habet nisi nudum nomen. ¶ Vsusfructus legatus vxori donec vidualiter vixerit, & durante eius vita, an extinguatur per mortem illius, quamuis ad secundas nuptias non transiuerit. ¶ Et quando sit præstanda cautio mutiana, & de vtendo arbitrio boni viri. ¶ Et quo casu sint restituendi fructus per transitum ad secunda vota.

SVMMARIVM.

1 *Vsusfructus non debet capi de manu hæredis, si testator mandauit, quod vsufructuarius accipiat possessionem suorum bonorum absque aliqua licentia Iudicis.*
2 *Vsufructuarius omnium bonorum potest capere possessionem propria auctoritate. Intellige vt n.3.*
4 *Vxor relicta vsufructuaria domina, & massaria habet facultatem accipiendi possessionem auctoritate propria.*
5 *Vsusfructus non perditur, si vsufructuarius ingreditur possessionem palam auctoritate propria.*
6 *Vxor potest petere dotem vltra vsumfructum sibi relictum: Declara vt n.7.*
8 *Vsusfructus legatus vxori donec vidualiter vixerit, & durante eius vita extinguitur per mortem illius quamuis ad secundas nuptias non transiuerit.*
9 *Legatum vsusfructus vxori si in viduitate permaneat non debetur nisi præstita cautione mutiana de seruanda vita viduili, & de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri. Intellige vt n.10. & 11.*
12 *Inuentariũ nõ potest remitti vsufructuariæ.*
13 *Mulier cui fuit relictus vsusfructus donec viduitatem seruauerit non restituit fructus cum nubit pro tempore præterito secus quando relinquitur per verba si viduilem seruabit. n.19.*
14 *In legato vsusfructus omnium bonorum, & iurium comprahenduntur etiã census. n.15.*
16 *Vsusfructus an censeatur relictus in bonis fideicommissi, emphyteoticis, & feudalibus remissiuè.*
17 *Hæres priuatur hæreditate ob non implementum.*
18 *Vsusfructus constitutus in omnibus rebus comprahendit etiam pecuniam præstita cautione de illam restituendo.*
20 *Societates initæ per maritum nomine vxoris sunt ipsius mariti stante recognitione bonæ fidei per eamdem vxorem facta, etiam sine solemnitatibus statutarijs, quando adsunt adminicula. n.21. Et qualia debeãt esse. n.22.*
23 *Acquisitio bonorum remanet apud eum, qui recognoscit acquisiuisse ex pecunijs alterius, cui solum tenebitur illas restituere, secus si recognoscens declaret, quod in rebus acquisitis non habet nisi nudum nomen. n.24.*

CAPVT DCXCVI.

INter hæredem, & vxorem testatoris ortæ sunt lites occasione testamenti exhibiti, & quoniam intuitu consanguineorum deuentum fuit ad concordiam, vt ab illis recederetur consultatione habita super dubijs propositis, quæsitum fuit, quid de iure statuendũ esset circa prędicta, Ideo breuiter dixi ex iuribus transmissis apparere, prius vxori esse liberè tradenda omnia ornamenta pro ea facta, & cuncta suppellectilia domus, & alia quæcũque, necnõ eidẽ dandam omnem quantitatem vini, grani, & olei, ac aliorum fructuum, quos contigerit superesse tempore mortis testatoris, & insuper vltra vestitum lugubrem, ei esse assignanda alia solita gestari à viduantibus, iuxta illarum conditionem, cum ità præcisè mandauerit idem testator prout latius in testamento continetur.

Item eidem vxori debetur integer, & plenus vsusfructus omnium, & quorumcumque aliorum bonorum stabilium, & se mouentium, ac iurium ipsius testatoris, vbi sunt
1 ac reperiri possunt, † Itaut pro tali vsufructu consequendo possit dicta vxor absq; licentia hæredum, ac Iudicis capere possessionẽ omnium dictorum bonorũ ac iurium, cum testator ità expressè mandauerit, & amplam facul-

facultatem dederit, quo casu nō debet vsusfructus capi de manu hęredis, quidquid alias cessante tali licentia esset capiendus *Ias. in l. non dubium. n. 2. C. de legat.* cum alijs per *Menoch. de recuper. possess. remed. 5. n. 33.*
2 vbi † etiam *n. 35.* addit quod vsufructuarius omnium bonorum potest capere possessionem propria auctoritate *Idem Menoch. de adipisc. possess. remed. 2. n. 54. ad fin.* quandò tamen fuisset hæres institutus post mortem vsufructuarij, quo casu propter repugnantiam capit de facto, vt declarat *Socin. cons. 131. n. 8. col. 4. in fin. vers. nec obstat quod*
3 *vltimo loco. lib. 1.* † Prout etiam quando vxor esset relicta vsufructuaria domina, & massaria, ex istis enim verbis censetur data facultas capiendi possessionem propria auctorita-
4 te *Menoch. de adipisc. remed. 2. n. 54.* † Quamuis neque perderetur vsusfructus, si palam sua auctoritate vsufructuarius ingrederetur possessionem *Roman. cons. 312. n. 1. Ias. in l. talis scriptura. n. 43. de legat. 1. Menoch. de adipisc. possess. remed. 1. n. 77.*

Et quoniam d. vxori relictæ vsufructuariæ à marito mandatur etiam, vt sit restituenda dos, non est quęrendum an vsusfructus fuerit relictus animo compensandi cum dote, tamquam habeamus claram mentem testatoris, qui præcisè mandat illius restitutionem
5 vltra vsumfructum, † Quamuis etiam hoc sit conforme iuri communi, secundum quod mulier potest vtrumque petere, & vsumfructum, & suam dotem, licèt testator nihil de dote dixerit, non enim ista compensatio admittitur in hoc casu iuxta late adducta per *Castr. cons. 248. alias. 224. incip. legatum prædictum. n. 1. Natt. cons. 186. n. 8. & in addit. ad Alex. cons. 19. in verb. cum debito. & in verb. non videtur. n. 3. & 4. lib. 6. Pic. in repet. auth. præterea. n. 60. C. vnd. vir. & vxor. Crot. cons. 67. n. 42. & 43. lib. 1. Bertazol. cons. ciuil. 59. n. 4. & 5. Castill. de vsufruct. c. 46. n. 13.*

Dos igitur erit restituenda in ea quantitate, prout apparebit testatorem recepisse tempore suæ mortis, cum declaratione tamen, quod vxor non possit alienare, aut vendere aliquam proprietatem bonorum stabilium, aut mobilium dicti testatoris, prout expressè dicitur in testamanto, cuius dispositioni de-
6 bet vxor stare, si vult vsumfructum, † cum fuerit relicta dos cum isto onere, maximè quia idem testator prouidit circa restitutionem huiusmodi legatorum, vt pecuniæ, quæ reperientur tempore sui obitus deseruiāt pro funeralibus, & soluendis legatis per eum factis cuius voluntas est seruanda *§. disponat. auth. de nupt.*

In quo tamen obseruandum est, quod vsusfructus legatus vxori fuit relictus sub duplici conditione, donec vitam viduilem, & castam
7 seruauerit, & durante eius vita, † per quæ verba legatum resoluetur, scilicet si legataria transiuerit ad secundas nuptias, item & cum moreretur, hæc enim duo videtur voluisse testator, videlicet cum desineret legataria viuere in vita viduili, vel cum desierit viuere simpliciter, Tunc ergo sine dubio per mortem mulieris legatum rediret ad hęredes viri, quamuis mulier ad secunda vota non migrasset, Cum aliud esset, si de vita mulieris non fecisset mentionem, puta si dixisset tantum quantum se abstinuerit conuolare ad secundas nuptias, tunc enim legatum non resolueretur, nisi sub vna conditione, scilicet si transiuerit ad secunda vota, Ità in puncto *Castr. cons. 451. legatum istius domus. in princ. lib. 1. Sim. de Pret. de interpretat. vltimar. voluntat. lib. 4. dub. 10. n. 93. fol. 417.*

Vxor igitur, vt habeat legatum vsusfructus, debet stare in viduitate, & tenebitur præsta-
8 re cautionem mutianam † de seruanda vita viduili *Bart. in l. mutiana. n. 3. de condit. & demonstrat. Ias. in l. siue apud. n. 20. col. 4. in fin. vers. item aduerte. C. de transact. Grat. cons. 102. n. 12. lib. 2. Ruin. cons. 170. n. 7. lib. 3.*
9 *Angel. de testam. glos. 46. n. 8.* † & quidquid alij sentiant, ista opinio est verior, & magis cōmunis, vt multis cōprobaui *decis. March. 3. per tot.* & ità etiam seruat *Rot. corā Card. Lancellotto Anconitana fideicommissi. 1598.* vt dixi *in addit. ad d. decis. 3. in fin.* & vltra
10 d. cautionem † erit etiam faciendum inuentarium per vxorem vsufructuariam, prout late concludit *Paris. cons. 45. n. 60. vsque ad 66. lib. 2.* & quatenus ista cautio mutiana non esset præstanda, cum simus in legato
11 vsusfructus, † non in institutione, donec seruetur viduitas iuxta *Bald. in l. fin. n. 3. vers. quæritur quid si testator. & ibi Salic. n. 4. C. de indict. viduit. toll.* Tamen erit præstanda per vsufructuariam cautio de vtendo, & fruēdo arbitrio boni viri, ne detur materia delinquendi, adeout talem cautionem testa-
12 tor non possit remittere, prout idem est in confectione inuentarij, quæ neque poterit remitti vsufructuario, vt declarat *Ruin. cons. 202. n. 2. lib. 2. post Doct. in l. 1. C. de vsufr. l. scire. C. vt in possess. legator. late Castill. de vsufr. c. 15. n. 1. & 17. & per tot.*

In casu tamen, in quo vxor nollet seruare viduitatem, non habebit amplius vsumfructum nisi pro tempore, pro quo illam seruauit, tāquam relictus fuerit cum illa dictione do-
13 nec, † quę habet vim, vt nubēdo perdat legatum pro futuro tēpore, non tamen restituet fructus prę̈teriti temporis, quidquid aliud sit quando relinqueretur vsusfructus per verba si vitam viduilem seruauerit, tunc enim teneretur etiam ad restitutionem fructuum præteritorum late *Surd. de alim. tit. 5. q. 3. n. 27. vsque ad 36. post Castr. in l. vlt. C. de indict. viduit. tollend. Bald. & Imol. in l. cum filius. §. qui mutianam. ff. de legat. 3.* Quamuis autem perdat vsumfructum pro futuro tempo-

tempore si nupserit, Tamen vltra legatum de vestibus, gioijs, & mobilibus habebit etiam scuta 200.danda per hæredes vna cum dote intra terminum vnius anni à die transitus ad secundas nuptias,prout expressè mādat testator, cuius voluntas erit seruanda.

In dicto autem vsufructu,dum quæritur an veniant census, concludendum est affirmatiuè,
14 quia † legatus fuit vsusfructus integer, & plenus omnium, & quorumcumque bonorum stabilium, & se mouentium, ac iurium ipsius testatoris, vbi sunt & reperiri possunt in omni quantitate, prout testator habebat, quæ verba sunt amplissima, & habilia ad includendum census *Menoch.præsumpt.* 142. *n.3.lib.4.Caualcan. de vsufruct. n.83.* & est magis vera opinio, vt per *Castill. eod. tit. de vsufruct. c.41. n.1. vsque ad 7.* quidquid contrarium sequatur *Eugen. consf.100.* & dixi *supr. c.638.* Maxime quia in casu nostro fuit relictus vsusfructus omnium iurium,
15 quorum † appellatione venit census, cum sit ius *Couar.lib.3.var.resolut.c.7.n.2. vers. tertio eadem ratione* & admittit etiam *Idem Eugen.d.cons.100.n.21.vsque ad 24.*

Quibus etiam addendum est, quod viuente vxore,& seruante vitam viduilem,& castam, & honestam, non poterunt hæredes aliquid petere occasione fideicommissi facti per patrem testatoris, & ipsius hæredum, cum specialiter idem testator disposuerit, vt prædicti hæredes permittant, quod d. vxor habeat vsumfructum omnium, & quorumcumque bonorum ac iurium in omni quantitate, prout per ipsum testatorem habita fuerunt, & in casu contrauentionis, ac molestiæ priuentur hæreditate, substituendo Hospitale, prout latius in testamento,in quo
16 bene fuit hoc expressum † ad euitandā quæstionem, an in bonis fideicommissi censeatur relictus vsusfructus, vel in emphyteoticis,aut feudalibus, de qua late *Menoch.præsumpt.142.n.4.vsque ad 13. lib.4.* & quidem testator potuit in hoc grauare hæredes, in quorum facultate est velle adire hæreditatē
17 cum isto onere, † itaut ob non implementū remaneat effectus inualiditatis, & priuationis hæreditatis *Aym.cons.59.in fin. vers. secundo principaliter.n.4.post Bald. cons.219. pepus nicolutij.col.2.lib.2.Alex.cons.102. visis.col.2.in fin. lib.1.*

Quo ad alterū dubiū dicendum est, quod ex pecunijs,quæ reperiētur tēpore mortis testatoris debet prius extrahi pecuniæ pro funeralibus, & legatis soluendis, Residuum verò dictarum pecuniarum debet percipi per hæredes cum onere, quod quolibet anno, & in principio cuiuslibet anni anticipatè dent vxori florenos tres pro quolibet centenario vltra alia ei relicta, de quibus pecunijs possit libere disponere, & hoc quousque vixerit, & vitam viduilem, & honestam seruauerit, & non existentibus filijs, Neque in hoc consideratur aliqua vsura, cum sit annua præstatio, seu legatum factum per testatorem quousque vixerit in viduitate, In hoc enim testator voluit restringere vsumfructū, cum enim fuisset constitutus ad fauorem
18 vxoris in omnibus rebus, † compræhendebatur etiam pecunia, qua poterat vti vsufructuaria, & de ea ad libitum disponere, quamuis teneretur præstare cautionem de tanta pecunia restituenda, cum moreretur *§.constituitur. instit. de vsufruct. l.2.& l.si tibi. ff. de vsufruct. ear. rer. qua vsu consumunt. Roland.cons.37.n.6.lib.2.Castill.de vsufruct. c.17. n.7.* Vnde cum ad fauorem hæredum testator istam pecuniam exemerit ab vsufructu, potuit in ea imponi onus dandi istam annuam præstationem vxori,
19 quousque steterit in viduitate,† itaut si illam non seruauerit cadat à dicto legato in futurum cum pro tempore præterito iustè perceperit, neque teneatur ad aliquam restitutionem *Surd. de alim.tit.5.q.3.n.36.*

Circa vltimum de societatibus officiorum concludendum est, quod quamuis illæ fuerint
20 initæ sub nomine vxoris, † tamen non erunt propriæ ipsius, sed spectabunt ad hæreditatem,itaut in eis vxor non habeat,nisi vsumfructum iuxta formā testamenti, stante recognitione bonæ fidei per ipsam facta erga maritū cum solemnitatibus statutarijs *Bald. in l. multum interest.n.3.C. si quis alter. vel sib. Ang. in l. si alij. C. de donation. int. vir. & vxor.Socin.cons.129.n.12.& 13.lib.4.* cū alijs per *Card.Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib.lib.4.tit.22.n.22.*

Quod etiam erit in alijs bonis, super quibus vxor recognouit bonā fidem, quamuis enim super aliquibus recognitio non sit facta cum
21 solemnitatibus constitutionis Marchiæ,† nihilominus illæ nō sunt necessariæ, quādo pro tali recognitione, seu confessione concurrūt adminicula, tunc enim probatur confessio etiam sine solemnitatibus *Achill. decis.1. de confess. Card. Seraph.decis.1643.Gabr.cons. 51. in fin. lib.2. Rot. coram R.P.D. Sacrato Romana. de Marescottis super hæreditate*
22 *Alphonsi. 14. decembris. 1615. ad med.* † vbi etiam admittitur adminiculum illud, quod vxor non præsumatur habere aliūde, quàm ex bonis mariti *l. quintus mutius. ff. de donationib. Alciat. præsumpt. 26. n. 1. reg. 3.* Itaut quamuis regulariter acquisitiones bo-
23 norum soleant remanere apud eum,† qui facit similes recognitiones, tamquam ipsi solum remaneant debitores pecuniarum *l.si ex ea pecunia.C.de rei vendic.l.1.C.si quis alteri vel sib.* Tamen ista habent locum, si vxor simpliciter declarasset se acquisiuisse de pecunijs mariti,cum aliud sit quando,prout in casu nostro, vlterius additum fuit se in re-
24 bus acquisitis nō habuisse, † nec habere nisi solùm nudū nomen, tunc enim satis apparet ipsam non sibi, sed marito voluisse acquiri, quasi

quasi eius nomen fuerit simulatè appositum, vt distinguit *Rota in d. Romana de Mareschottis. in fin.* iuxta doctrinam *Bald. in l. multum interest.n.3. C.si quis alter. vel sib. Card.Mantic.de tacit. & ambig.conuention. lib.4.tit.22.n.22.*

EPITOME.

Societas quando sit finita quo ad omnes, si vnus ex socijs diuidat. ¶ Et quo casu post diuisionem sit tacitè renouata. ¶ Successio an debeatur vsque ad decimũ gradum excluso fisco. ¶ Nuncio an sit credendum circa qualitatem solitæ habitationis, & non existentiæ bonorum mobilium, vt possit deueniri ad deliberationem stabilium, cum similibus ad officium suum spectantibus. ¶ Et quando contrariæ probationes admittantur. ¶ Iuramentum an sit præstandum coram Iudice per eum, cui lex, vel statutum mandat adhiberi fidem. ¶ Et quando illius defectus sanetur per Papam. ¶ Probatio semiplena, & coniecturalis, ac præsumptiua an veniat appellatione probationis. ¶ Citatio eius, qui habitat plures domos, quomodo sit facienda.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio facta respectu vnius fratris, non nocet alijs fratribus, qui volunt in communione permanere. n.4. & 5.*
2 *Actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem.*
3 *Dispositio limitata producit effectum limitatum.*
6 *In societate contracta absque tempore potest socius ab ea quandocumque recedere.*
7 *Consensus, qui ex actu colligitur, non debet extendi vltra illud, quod ex ipso actu de necessitate infertur.*
8 *Consensus adhibitus quo ad certa bona non præiudicat quo ad alia.*
9 *Consuetudo deferens Curia successionem mortuo patre sine masculis, quomodo intelligatur.*
10 *Frater succedit in bonis fratris.*
11 *Successio debetur vsque ad decimum gradum excluso fisco.*
12 *Actus diuisionis requirit perseuerantiam, & stante tacito, nedum expresso consensu dicitur societas renouata.*
13 *Nuncio creditur quando testificatur de his, quæ ad suum officium pertinent.*
14 *Qualitas solitæ habitationis dicitur probata si de ea nuncius faciat fidem.*
15 *Nuncius si referat non adesse bona mobilia, potest deueniri ad deliberationem stabilium absque alia probatione.*
16 *Nuncio creditur etiam in his, quæ ad suum officium non spectãt, si adsunt adminicula.*
17 *Iuramentum requiritur etiam in casibus, in quibus lex mandat adhiberi fidem aliquid denuncianti, & illud est præstandum coram Iudice, vel notario de eius commissione. n. 18.*
19 *Probatio admittitur contra relationem nuncij super citatione facta domi solitæ habitationis.*
20 *Non dicitur constare de facto, nisi adsit iuramentum, quamuis sit procedendum cum facultate liberi arbitrij.*
21 *Nullitas defectus iuramenti quando sanetur per Papam. n.22.*
23 *Probatio semiplena, & coniecturalis non venit appellatione probationis.*
24 *Probatio admittitur contra probationem.*
25 *Citatio in loco domicilij, in quo adest vxor cum familia valet, quamuis citatus absit.*
26 *Habitans duas domos diuersis temporibus potest in vtraque domo citari etiam in ea, in qua frequentius non habitat.*
27 *Mutatio proprij domicilij non præsumitur.*

CAPVT DCXCVII.

Diuisio fuit facta solùm respectu vnius fratris, qui volebat partem suam reco-
1 gnoscere, † cum expressa protestatione, & declaratione, quod inter alios duos fratres bona remanerent indiuisa, prout verè remãserunt, continuando in cõmunione, vt latius colligitur ex facto, quo stante clarè apparet non fuisse dissolutam societatem, nisi respe-
2 ctu vnius, † cum actus agentium non debeant operari vltra eorum intentionem *l. non omnis. ff. si cert. petat.* & cum causa limitata
3 debeat producere effectum limitatum † *l. in agris. ff. de acquir. rer.domin.* & cum factum vnius non sit alteri præiudiciale, sed sibi tan-
4 tum noceat, prout in socio, † qui tacitè, vel expresſè declarat se non velle continuare in societate est *tex. in l.actione.66. §.diximus. ff. pro socio. Parif. consf.82. n.26. lib.2. Ludouic.conclus.53. col.52. Aret.in §.soluitur. n.2.instit.de societat.* vbi quod dissensu vnius
5 societas nõ dissoluitur quo ad omnes, † quãdo tacitè, vel expresſè aliud actum est *Alex. consf.137.n.1.in fin.lib.5. Bald.consf.448.n.1. lib.4. Grat.consf.15.n.7.lib.1. Vbald.de duob. fratrib.p.11. n.2. tom.6. p.1. fol.163.* & iste dissensus potest fieri quandocumque in so-
6 cietatibus contractis absq; tempore, † dummodo declaretur socio præsenti, prout est in casu nostro, vel deducatur ad notitiam socij, vel eius procuratoris *l. sed socius. §. si absenti. ff. pro socio. l.actione. §.item scriptum. ff.eod.tit. l. aut qui aliter. §.si forte. ff. quod vi aut clam. Aret. in §. manet. n. 2. instit. de societat.*

Neque obstat, quod diuisio animalium per multos annos ante fuerit facta simpliciter, & absolutè per omnes fratres absque aliqua protestatione, & declaratione, quod talis diuisio intelligeretur solum respectu vnius fratris,

tris, Quia non ex hoc infertur, quod circa alia bona non adsit communio, cum solùm respectu dictorum animaliũ possit dici adesse diuisionem, non autem quo ad alia bona, quę
7 semper fuerunt possessa pro indiuiso, † tamquam iste consensus, qui ex actu colligitur nó intelligatur vltra illud, quod ex ipso actu de necessitate infertur *Bart. in l.* 1. *§. hoc interdicto. ff. de itiner. actuq. priuat. Surd. cons.* 126. *n.* 33. *lib.* 2. Cum etiam consensus adhibitus quo ad certa bona non praiudicet,
8 quo † ad alia *Bart. in l. si curatorem habens. C. de restitut. in integr. Aym. cons.* 242. *n.* 6. *post med. Cephal. cons.* 148. *n.* 14. *lib.* 1. *Menoch. cons.* 75. *n.* 74. *Surd. cons.* 36. *n.* 28. *lib.* 1.

Quare cum dicti fratres postea remanserint semper in communione, & habuerint alia bona pro indiuiso, prout antea habebant, non intrat prætensa consuetudo immemorabilis, quod mortuo patre absque masculis,
9 quãuis cum fœminis, curia succedat, † Quia ista consuetudo non habet locum, quando defunctus habet fratrem, qui numquam diuisit, tunc enim frater illi succedit exclusa curia, prout de tali interpretatione non du-
10 bitatur stante obseruantia subsecuta † in omnibus similibus causis *Aym. cons.* 118. *n.* 2. quæ obseruantia magis est attendenda, cum per eam reuertamur ad ius commune, per quod datur successio fratri in bonis fratris *§. consequens. vers. si verò. auth. de hered. ab intest. venientib. Paris. cons.* 49. *n.* 1. *lib.* 3. *Surd. cons.* 404. *n.* 3. *&* 4. *lib.* 3. *Cephal. cons.*
11 210. *n.* 62. *lib.* 2. † Et omnes personæ, quæ de iure ciuili, vel prætorio admittuntur ad successionem intestati defuncti præferuntur curiæ, & fisco tã ex linea descendente, & ascendente, quàm ex transuersali, agnatitia, vel cognatitia, vsque ad decimum gradum *l.* 1. *ff. de iur. fisc. l. vacantia. C. eod. tit. l.* 2. *C. de petition. bonor. sublat. lib.* 11. *Peregr. de iur. fisc. lib.* 4. *tit.* 3. *n.* 3.

Immo quamuis etiam fuissent omnia bona di-
12 uisa per fratres simpliciter, & absolutè, † Tamen si postea contingeret, quod denuo bona per eos communicarentur, non esset locus prætensæ consuetudini, quod fiscus succedat, quia actus diuisionis requirit perseuerantiã, & stante tacito, vel expresso consensu, dicitur societas renouata *l. plane.* 37. *ff. pro socio. Alex. cons.* 132. *n.* 10. *lib.* 5. & cum tractetur de successione, attenditur tempus mortis, de quo tempore bona erant pro indiuiso inter fratres, Quamuis de hoc non sit quærendum, quia ex supra adductis patet, quod solum fuit facta diuisio respectu vnius, ad effectum, vt ille portionem suam recognosceret firma remanente communione quo ad alios, quod admittitur in societatibus *Alex. cons.* 137. *n.* 1. *in fin. lib.* 5. cum alijs supra allegatis.

Nec facit oppositio de nullitate examinis, dum fuit probata communio inter prædictos fra-
13 tres, † Quia examen est validum, cum appareat de citatione facta per nũcium domi solitæ habitationis, cui credendum est tamquam testificanti de his, quæ ad suum officium pertinent *l.* 1. *§. cura carnis. vers. quies. vbi Bald. ff. de offic. præfect. vrb.* late *Roman. cons.* 497. *n.* 5. cum alijs per *Tiraq. de retract. lignag. §.* 8. *glos.* 9. *n.* 10. *&* 11. *Franc. & Dec. in c. cum parati. de appellationib.*

Et particulariter creditur nuncio circa istam
14 qualitatem solitæ habitationis, † cum alias non valeret citatio per eum facta domi, nisi adderetur ista qualitas solitæ habitationis, tamquam illa sit de concernentibus ad suum officium *Bart. in l.* 4. *§. prætor ait. col.* 2. *ante med. vers. sed quid debet nuncius referre. n.* 12. *in fin. ff. de damn. infect. Alex. cons.* 2. *n.* 8. *lib.* 3. *V ant. de nullitat. defect. citation. n.* 89. *in fin*

Prout est in similibus pertinentibus ad suum officium, vt in discussione bonorum alicuius, cum denunciat non adesse bona mobilia,
15 ideoque † manum ad stabilia iniecisse, vel quod nulla bona principalis obligati existũt, vt possit recurri ad fideiussores, non facta aliqua discussione, vel cum deponit misisse in possessionem creditorem in bonis Titij, quia etiam creditur, quo ad illas qualitates, quod bona sint Titij, & quod non adsint alia bona, cũ multis de quibus late *Tiraq. de retract. lignag. §.* 8. *glos.* 9. *n.* 22. 28. *&* 29. *post Bald. in l.* 1. *C. de priuileg. fisc. Iacob. de Are. in auth. hoc si debitor.* quam legit *cum l. persecutione. col.* 2. *vers. quæro dicitur hic. & ibid. Salic. col.* 2. *q.* 9. *C. de pignorib.*

Et quamuis talis relatio nuncij sufficeret, tamen etiam ex abundanti additur fides iurata, & recognita plurium testium deponentium de solita habitatione citati, quæ fides coadiuuat probationem prædictam, itaut
16 magis sit credendum relationi nuncij, † cui etiam creditur in his, quæ sunt aliqualiter extra suum officium, quando pro eo adsunt coniecturæ, vnde multò magis in his, quæ ad eius officium spectant *Alciat. præsumpt.* 14. *n.* 6. *in fin. vers. puto primam opinionem. reg.* 3. *Menoch. de arbitrar. cas.* 112. *n.* 14.

Nec debet attendi protestatio exaduerso facta per consanguineũ denunciantẽ, quod citatus mutauit domicilium habitando in alia ciui-
17 tate, † Quia nihil releuat, cum non sit iurata, itaut iuramentum requiratur etiam in casibus, in quibus per legem, aut statutum daretur fides similia denuncianti, tamquam semper intelligatur, si denunciator iurauerit ita esse verum *Ang. in repet. l. si vacantia. C. de bon. vacantib. lib.* 10. *Alex. cons.* 71. *n.* 9. *&* 10. *lib.* 3. iuxta notata per *Bart. in l. theopompus. de dot. prælegat. Butr. in c. veniens.*
18 *il* 1. *de testib.* † Adeo vt tale iuramentum debeat præstari coram Iudice, vel coram notario habente commissionem Iudicis, nam si corã alio præstaretur, nihil operabitur *Bald. in l.* 3. *in princ. vers. circa quintum. ff. de iureiur.*

iureiur. Alex. cons. 71. n. 10. in fin. vers. fortius dicit. lib. 3. per tex. in l. hac cōsultissima. §. penult. ff. de testam. l. iubemus. C. de liber. caus. Maxime quia etiam, quod talis testis deposuisset cum iuramento, nihilominus non pro-
19 baret tamquam vnicus, † Quamuis enim admittatur probatio contra relationem nuncij super citatione facta domi solitæ habitationis *Glos. in c. si testes. §. item testes quos accusator. in verb. in executoribus. 4. q. 3. Alex. cons. 114. n. 9. lib. 4. Affl. decis. 91. n. 12. Mascard. conclus. 935. n. 25. & concl. 1120. n. 26.*
20 *Guid. Pap. decis. 557. aliquis. in fin.* † Tamen hoc intelligitur dūmodo ista plenè probētur nō enim sufficit sola assertio vnius absq; iuramento, & citatione partis, quæ nihil probat, adeout numquam dicatur constare de facto, nisi adsit iuramentum etiam si esset procedēdum cum facultate liberi arbitrij *Decian. cons. 93. n. 31. lib. 2. Bursat. cons. 192. n. 28. & 29. lib. 2. post Ang. in l. milites. col. 2. C. de testam. milit. Cephal. cons. 294. n. 33. lib. 2.*
21 Itaut † neque talis nullitas defectus iuramēti sanetur per Papam *Crescent. decis. 4. alias. 37. n. 3. vsque ad 6. de testib.* Nisi superueniret consensus partis expressus remittentis
22 tale iuramentum, † cum tacitus per non oppositionem non sufficeret *Abb. Hostiens. & alij. in c. nuper. de testib. Felin. in c. tuis. col. 3. n. 11. eod. tit. Vestr. in prax. lib. 6. tit. 2. n. 8.*
Et passim probatio excludit probationem, dummodo sit plenè probatum contrarium,
23 cum aliàs † non diceretur probatio, cuius appellatione non venit semiplena, nec coniecturalis, aut præsumptiua, sed plena, & legitima *l. lucius. ff. de condit. & demonstration. Glos. in c. statutum. de rescript. in 6. & in clem. constitutionem. de elect. Rom. in l. 1. C. de testam. milit. Ruin. cons. 128. n. 1. in fin. lib. 4. Natt. cons. 29. n. 3. & cons. 581. n. 9.*
24 Et ita admittuntur probationes contra probationes in multis casibus, quos late adducit *Tiraq. de retract. lignag. §. 4. glos. 1. n. 1. vsque ad 40.*
Præsertim, quia per asserentem habitationem alibi contractam, fuit petitus terminus ad certiorandū citatū, qui fuit per Iudicem datus, itaut sufficiat, quod terminus sit lapsus, maximè quia etiam concesso, quod citatus alibi habitet, Tamen potest intelligi de mo-
25 mentanea habitatione, † stāte quod adest alia habitatio in loco domicilij, vbi permanet vxor cum filijs, & familia, in quoloco etiam valet citatio; quamuis tunc citatus abesset ab illa domo *Innoc. in c. si aduersarius.* quod est *vlt. col. 1. & ibid. Host. & Io. Andr. de eo qui mittit. in possess. Bart. in l. 1. §. permittitur. ff. de liber. agnoscend. Card. in clem. 1. col. 3. q. 2. de iudic. Capr. cons. 142. in 2. dub.* cū alijs per *Tiraq. de retract. lignag. §. 9. glos. 1.*
26 *n. 7.* † Cum etiam habitans duas domos diuersis temporibus possit in vtraque domo citari, etiam in ea, in qua non frequentius habitat *Bald. cons. 234. decretum magnifici. col. 2. lib. 1. post Alber. & Guid. de Suzar. in l. 4. §. prætor ait. col. 1. n. 5. ff. de damn. infect.* Quamuis hæc omnia dicta sint ex abundanti, cum sufficiat, quod exaduerso nihil proba-
27 tum fuerit super asserta habitatione alibi contracta, † quæ tamen erat in specie, & plene probanda, tamquam mutatio proprij domicilij non præsumatur *l. non vtique. ff. ad municipal. l. eius qui. §. penult. C. de incol. lib. 10. Petr. de Vbald. de canonic. episcopal. c. 7. n. 8. in fin. tom. 15. p. 2. fol. 231.*

E P I T O M E.

IVdex, qui debet pronunciare de voto alicuius, an teneatur illud sequi. ¶ Bonorum appellatione quæ veniant tam in fauorabilibus, quàm in pœnalibus. ¶ Hæres, qui differt soluere legitimam, an sit condemnandus illam dare duplicatam. ¶ Verba sententiæ an sint referenda ad intellectum iuris cōmnnis. ¶ Et quando illud, quod resultat ex natura verborū, habeatur pro expresso. ¶ Expensæ an possint taxari per Iudicem non obstante appellatione à sententia per eum lata. ¶ Declaratio an permittatur ei, qui iudicauit, vel successori, siue sit legalis, siue voluntaria. ¶ Præsumptio iuris an sit vera, propria, & manifesta probatio. ¶ Legitima quando sit assignanda ex singulis corporibus. ¶ Et an Iudex habeat arbitrium eligēdi potius vnam, seu alteram rem. ¶ Et ob quam causam talis electio illi concedatur. ¶ Appellatio an detur à decreto assignationis legitimæ.

S V M M A R I V M.

1 *Rescriptum cum facultate pronunciandi de voto alicuius obligat præcisè, inducendo facultatem sequendi illud.*
2 *Forma rescripti est seruanda.*
3 *Bonorum appellatione etiam absque signo vniuersali omnium veniunt stabilia, mobilia, pecuniæ, nomina debitorum, iura, & actiones. n. 4. & 18. Etiam in pœnalibus. n. 5.*
6 *Legitima est debita sine dilatione, itaut hæres morosus teneatur illam dare duplicatam. n. 7.*
8 *Legitima est detrahenda de singulis corporibus hæreditarijs, & quibuscumque iuribus, & actionibus. n. 24. tamsi debeatur descendentibus, quàm ascendentibus. n. 25.*
9 *Verba quarumcumque dispositionum referuntur ad intellectum iuris communis, & in eis habetur pro expresso, quod resultat ex natura verborum, quamuis expressio requireretur. n. 10. & 23.*
11 *Prohibitus actum alterare potest tamen addere in his, quæ respiciunt dilucidationem, & executionem illius.*

Decla-

12 *Declaratio nihil de nouo facit, sed iam factum aperit.*
13 *Iudex potest taxare expensas post appellationem à sententia interpositam. & n. 14.*
15 *Iudex ordinarius non efficitur delegatus, si illius iurisdictio excitetur, non autem alteretur.*
16 *Declaratio non permittitur, nisi ei, qui iudicauit, itaut etiam excludatur successor. n. 19. Intellige in voluntaria, secus in legali. n. 20.*
17 *In verbis claris non potest fieri declaratio, quæ solum admittitur, quando res est dubia.*
21 *Præsumitur quis iudicasse, prout lex disponit, & sicut de iure tenebatur pronunciare.*
22 *Præsumptio iuris dicitur vera, propria, & manifesta probatio.*
26 *Legitima est assignanda in vna, vel duabus rebus, iuxta arbitrium Iudicis. Intellige quando adesset iusta causa propter incommoditatem diuisionis, & vtilitatem communem, nam alias detrahi debet de singulis corporibus. n. 27. 28. 29. 31. 32. 33. 34. et 35.*
30 *Aliud pro alio non potest solui inuito creditore.*
36 *Iudex debet eligere æstimatores, & peritos ad effectum, vt cognosci possit an legitima sit assignanda in vna re, vel pluribus, vel in omnibus.*
37 *Iudex diuisorius potest ex causa satisfacere vni de tota re communi, & alteri aliam rem communem dare, ne totum patrimonium corrumpatur.*
38 *Appellatio non datur ab assignatione legitimæ, nisi in casu notabilis læsionis.*

CAPVT DCXCVIII.

EX multis, quæ adducuntur pro declaranda nullitate sententiæ, de qua agebatur in causa Romana legitimæ, solum colligitur firmari exaduerso conclusionem illam satis
1 notam, † quod rescriptum continens facultatem pronunciandi de voto alicuius obligat præcisè, inducendo necessitatem sequendi illud, adeo vt si non seruetur talis forma, sententia sit nulla, iuxta *c. cum in veteri. 21. de election.* cum alijs per *Gonzal. ad reg. 8. glos. 46. n. 87.* & nos etiam comprobauimus cum distinctione, de qua supr. *c. 524. n. 2. 3. & 4. tom. 3.*

Sed hæc non faciunt ad casum nostrum, cum non sufficiat ista maior propositio, nisi etiam probetur minor, quæ est fundata in prætenso excessu, quod scilicet Iudex non sententiauerit iuxta votum, quia immo ex lectura voti, & sententiæ apparet conformitas, itaut nullus excessus possit considerari, Nam in voto dicitur deberi legitimã D. Annæ ex persona q. Clementis in bonis q. Antonij Mariæ, & illam esse semissem, & Iudex idem declarauit in sententia, vnde non fuit
2 in aliquo excessum, † & per consequens fuit seruata forma, prout debuit seruari *Bald. in l. fin. col. 2. C. de suis & legitim. Roland. cons. 82. n. 6. lib. 1.*

Non obstat, quod Iudex addiderit bona mobilia, immobilia, & pecunias, cum tamen in voto non fuerit facta expressio, ex quibus
3 bonis esset legitima detrahenda, † Quia statim quod dictum est in bonis, necessariò sequitur, quod illorum appellatione veniunt stabilia, mobilia, pecuniæ, nomina debitorum, iura, & actiones *l. 1. §. item solent. de offic. præfect. vrb. l. mouentium. de verb. significat. l. bonorum. 49. vbi Rebuff. col. 2. ante fin. vers. notandum est. ff. eod. tit. Guid. Pap. decis. 341. n. 6. & decis. 499. n. 1. in fin. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. bona. n. 8. cum seq. C. de reuocand. donation. late Pinell. in rubr. C. de bon. matern. part. 1. n. 1.*
4 *vsque ad 7.* † vbi addit prædicta procedere, quamuis hoc nomen bonorum expressum fuerit simpliciter absque aliquo signo vniuersali *l. si legatus. ad trebell. l. quoties. 40. §. vlt. ff. de vsufruct. & quemadm. quis vtat. l. vxori meæ. de vsufruct. legat.*

Quæ maxime procedunt in fauorabilibus, quã-
5 uis etiam in pœnalibus idem esset, † vt per *Pinell. in d. rubr. C. de bon. matern. p. 1. n. 2. & 3. per l. si adeptis. C. de sentent. pass.* Prout est legitima, quæ est adeò priuilegiata, & fauorabilis, vt celeriter, & sine dilatione sit
6 præstanda, † itaut si hæres iudicium, & sententiam expectet, teneatur duplicatam legitimam dare in pœnam suæ moræ *l. si quis testamento maximam. 33. C. de inoffic. testament.* quod est multum notabile contra eos,
7 qui † in illa danda strepitum iudiciorum expectant, vt per *Bart. Bald. Salic. & alios ibid. Peregrin. de fideicommis. art. 36. n. 70. fol. 337.*

Et vltra votum, & sententiam, in quibus continetur legitimam deberi in omnibus bonis, vt supra expressis, hoc etiam est de iure com-
8 muni, † cum illa sit detrahenda ex singulis corporibus hæreditarijs, tamquam sit portio successionis ab intestato, & sic in stabilibus, mobilibus, pecunijs, iuribus, & actionibus, & alijs quibuscumque rebus, & bonis, cum semper debeatur de substantia bonorum, vt late omnia prædicta comprobat *Peregrin. de fideicommis. art. 36. n. 24. 25. 33. & 72.* iuxta *l. libertus qui soluendo. ff. de bon. libert. l. cũ quæritur. C. de inoffic. testam. Glos. in c. raynaldus. in verb. portiones. de testam. Bart. in l. in quartam. col. vlt. ff. ad leg. falcid. Ruin. cons. 59. n. 21. lib. 4.*

Cum igitur ista omnia virtualiter insint in dispositione facta de bonis, non potest dici, quod Iudex in aliquo excesserit, & quod addendo mobilia, & immobilia, & pecunias, non sententiauerit iuxta votum, cum immo hæc omnia dicantur expressa in voto, tamquam sub generali vocabulo bonorum contineantur.

tineantur, & tacitè ex natura dispositionis
comprahendantur, adeò vt vbicumque re-
quiritur expresio in personis, & rebus, ac
bonis, sufficiat includi sub natura verbi ex-
9 presi, vel includi de iure communi, † ad cu-
ius intelligentiam verba sententiarum, pri-
uilegiorum, contractuum, ac omnium qua-
rumcumque dispositionum referuntur, vt
bene omnia prædicta declarat *Anchar. cons.
393. visa diligenter gratia.n.2.* quem sequi-
tur *Felin.in c.translato.3.col.3.in princ.vers.
ad idem quod notat. n.4. post med. de constit.*
vbi etiam subdit generale esse, vt habeatur
pro expresso illud, quod resultat ex natura
verbi *c.cum olim. de censib.* quod etiam latè
comprobat *Tiraq.de legib.connubial.glos.7.*
10 *n. 177. & 178.fol. 350.* † vbi sequendo *An-
char. d.cons.393.* ampliat procedere etiam si
expressio requireretur pro forma, quia sem-
per dicitur expressum, quod includitur sub
natura verbi ex iuris communis interpreta-
tione declaratiua, vel extensiua *Ruin. cons.
56.n.10.lib.2. post Aret.in l. gallus.in princ.
col.3. vers.secundo est considerandum.ff. de
liber. & posthum.*
Et passim admittitur, vt qui non potest dispo-
sitionem alterare, possit tamen addere in
11 his, † quæ respiciunt dilucidationem, seu
executionem actus *Rub. Alexand. in l. non
solum. §.morte.n.104.ff.de nou.oper.nunciat.
Add. ad Alex.cons.28.in verb. nō potest.lib.2.*
cū alijs per *Mancin.de iuram.p.4.effect.193.
n.7.* tamquam declarās nihil de nouo faciat,
12 sed † iam factum aperiat *l.adeo. §.cum quis.
ff.de acquir.rer.domin.clem.1. in princ. de
iur.patronat. Imol. in l. hæredes palam. §.si
notam.in 2.notab.& ibi Castr.in princ.vers.
quid autem. ff. de testamen. Salic. in l. leges
& constitutiones. in 1.oppos. C.de legib. Fe-
lin.in c.super quæstionum.col.1. de offic.dele-
gat. & in c. significauerunt. 11. col.7.in fin.
vers. & licèt in diffinitiua. n.6. in fin.de ex-
13 ception.* † vbi ex hoc subdit, quod quamuis
iudex prohibeatur aliquid facere post appel-
lationem, poterit tamen taxare expensas,
cum talis taxatio non sit nisi quædam decla-
ratio præcedentis condemnationis *Lap. al-
14 leg. 82. n.7.* † cuius opinio est verior, quid-
quid alij contrariū sequantur, vt per *Auffr.
ad decis. capell. Tholos. 466. vers. primam
partem. Io.de Amic.cons.55.n.12. ad med.post
Rot. decis.109. item nota quod iudex. & de-
cis.13. alias 1.in fin. vt lit. pendent. in nou.
Præposit. in c. pastoralis. §. verum. col. fin.
vers. vltimo per istam litteram. de appellat.
Rebuff.in l.quod iussit.in 2.notab.n.155.ff.de
re iudicat.Guid.Pap.sing.349.n.1. Marant.
in Specul. in penult. act. princip.n.106.limit.
17. Gabr.conclus.3.n.54.de regul.iur.*
Quibus additur, quod cum simus in Iudice or-
dinario, non est dicendum, quod sit factus
15 delegatus † tamquam solùm dicatur excita-
ta eius iurisdictio, non alterata *Bart. in l.
quia. de iurisd.omn.iudic. Dec.cons.404. vi-
so eleganti. col.3. in fin. vers. vnde conside-
randum est. n.10.* Et per consequens cessat
obiectum de seruanda forma rescripti, quam-
uis verè illa fuerit seruata ex supra allegatis.
Nec facit, quod Iudex solum, qui disposuit, pos-
16 sit declarare, non alius † *l.ex facto. vbi Bald.
in princ. ff.de vulgar. & pupillar.Gabr.con-
clus.3. n.71. & 72. de regul. iur.* Quia non
sumus in declaratione, seu interpretatione
17 sententiæ, † quæ tunc dicitur fieri, quando
esset de re dubia, si enim verba essent clara,
non potest aliquid declarari, quia tunc tran-
siret in nouam dispositionem, & per conse-
quens declaratio non admittitur *Castr. in l.
hæredes palam.21. §.si quid post. n.4.in fin.
ff.de testam.Surd.cons.339.n.11.& cons.426.
n. 27. & 44. lib. 3. & cons. 281. n. 30. lib.2.*
18 cum alijs per *Becc.cons.3.n.44.lib.1.* † In ca-
su autem nostro non adest aliquod dubium,
cum ius sit certum, per quod disponitur, vt
statim facta mentione de bonis, necessariò
sequatur, vt dictum est, quod veniant stabi-
lia, mobilia, pecuniæ, nomina, debitorum,
iura, & actiones *l. bonorum. 49.ff. de verb.
significat.* Maxime in materia legitimæ, vt
dictum est *supr.n.2.*
Amplius quāuis etiam essemus in declaratione
rei dubiæ, potuisset quoq; alius Iudex, quām
19 illemet, † qui disposuit, hoc declarare, etenim
licèt declaratio, & interpretatio sentētiç per-
tineat ad Iudicem, qui iudicauit excludendo
etiam successorem in officio *Bald. in l.2.col.
2. vers.sed numquid hoc potest. C.de senten.
ex breuicul. recitand. & in l.edita. oppos.10.
C. de edend.* Nihilominus hoc procedit in
declaratione, seu interpretatione volunta-
20 ria, † quæ tamquam consistens in animo est
personalissima, & non transitoria ad alios,
secus autem quando, prout in casu nostro,
sumus in interpretatione, & declaratione
legali, quæ tamquam proueniens à iure cer-
to, & claro potest fieri etiam per successo-
rem, & per alium, qui non iudicauit, prout
etiā est in ea, quæ est facienda ex verisimili-
bus coniecturis, & actis, tunc enim etiā ista
permittetur alteri, quā illi, qui disposuit, Ita
in specie distinguit *Felin. in c. qualiter &
quādo.il 1. quod est.17. col.18. in princ.vers.
sed aduerte diligenter. n.27. de accusat.* vbi
quod est singulare *Idem Felin. in c. cum ve-
nissent.12.n.2.de iudic. post Imol.in l.ab exe-
cutore.in princ.n.5.col.5.in fin.vers. aduerte
tamen quia videtur. ff.de appellat.* & conclu-
dunt communiter *Bart.Ias. & alij in l.inter
stipulantem. §.si stichum. ff.de verb. obliga-
tion. Socin.in c. fin. col.32. in princ. vers. &
sicut actor solus potest declarare.n.54. post 7.
illat.de libell.oblation. Rebuff. in l. quod ius-
sit. in 2. notab. n.164. ff. de re iudicat. Bar-
bat. cons. 83. col. penult. vers. tertio respon-
deo. lib.3.*
Et quidem nulla maior coniectura, & verisimi-
tudo

litudo potest esse quàm illa, quæ ex lege desumitur, itaut sine dubio dicendum sit, quod Iudex dum locutus est de bonis intellexerit de omnibus, in quibus de iure debetur legi-
21 tima, † cum semper ita præsumatur quis iudicasse, prout lex disponit, & prout de iure tenebatur pronunciare *Bald.cons.*405. *lata fuit sententia.col.penult.lib.5. Alex.cons.*46. *n.3. lib.5. & cons.2.n.3.lib.3. Aym.cons.*188. *n.8. Roman. cons.*320.*n.4. Menoch.cons.*110.
22 *n.32.lib.2.*† Et per consequens rectè alius Iudex potuit hanc declarationem facere, cum etiam sufficeret, quod lex ità præsumeret, tamquam iuris præsumptio dicatur vera, propria, & manifesta probatio *Ias.in l.imperator. n.13. de legat.1. Dec. in rubr. extr. de probation.n.17.& ibi Bero.n.55. Aym.cons.6. n. 42. Honded. cons.77. n.25. lib.1. Menoch.*
23 *præsumption.36.n.3. cum seq.lib.1.* † Quamuis hæc dicta sint ex abundanti, cum sufficiat ostendisse nos non esse in aliqua declaratione, sed in virtuali natura ipsius verbi bonorum, quod comprehendit omnia expressa in sententia, quàmuis pro forma requireretur expressio *Ruin.cons.56.n.10.lib.2.* cum alijs supra allegatis.

Neque potest considerari aliquod grauamen in sententia, de qua agimus, cum, vt dictum est, rectè Iudex mandauerit assignandam esse
24 legitimam in omnibus bonis, † Etenim ius ita disponit, dum mandat illam non solum deberi ex omnibus corporibus hæreditarijs, sed etiam esse deducendam ex eis, itaut per legitimam singula corpora pro rata diminuantur *Ruin.cons.59.n.21.in princ. & ante med.lib.4.post Glos. in c.rainaldus.18. in verb. portiones. de testament.* latè *Peregr.de*
25 *fideicommiss.art.36.n.33.& 72.fol.337.*† vbi ampliat procedere etiam inuito patre, & tam in legitima descendentium, quàm ascendentium, prout etiam in supplemento *Odd. cons.55. n.10.* cum alijs per *Bertazol. consil. ciuil.* 108.*col.1.& 2.*

Nec aduersatur, quod quamuis legitima de iure sit detrahenda de singulis corporibus hæ-
26 reditarijs, † Tamen Iudex debet illam assignare in vna, vel duabus rebus iuxta ea, quæ ponit *Crass.in §.legitima.q.16.n.1.Gabr.eod. tit.concl.3.n.1.Argel.de legitim.contradictor. art.2. q.13. n.21. fol.* 122. vbi allegat multas Rotæ decisiones *Castr. cons. 27. n. 21. lib.3. Dec. cons.81. in casu proposito agam. n.7. & cons. 235. n.15.* Quia prædicta procedunt,
27 quando adesset aliqua causa iusta, † & rationabilis recedendi ab ista dispositione iuris, tunc enim in diuisione corporum hæreditariorum, seu executione decreti facti super assignatione legitimæ, Iudex de bono, & æquo potest mandare, vt illa detrahatur in vna, seu duabus, vel pluribus rebus hæreditarijs, videlicet quando bona patrimonialia in partes diuisa reciperent incommodam diuisionem, prout in diuisorijs iudicijs fieri solet *§. quod si commodè. instit. de offic. iudic.l.2. C. quand.& quart. pars debeat. lib.11.l.non*
28 *amplius. §.fin.ff. de legat.1.* † & ita in specie declarat *Peregr. de fideicommiss. art.36. n.74. fol.337. Vasq. de success.progress. lib.1. §.4.n.36.fol.44. Picus in l.in quartam.n.142. & 143. ff. ad leg. falcid. volum. 4. fol.* 340.
29 vbi † quod hoc permittitur Iudici, vt communio tollatur, quæ solet esse interdum perniciosa, & cum magno dispendio, & occasione discordiæ *l.cū pater. §.dulcissimis. ff.de legat.2.* nam alias cessante incommodo diui-
30 sionis, non posset solui per Iudicem † aliud pro alio inuito creditore *l.2. §.mutui datio. ff.si cert. petat.* Et passim admittunt Doctores hoc fieri per Iudicem, quando adesset
31 causa, † ne diuisio vni, aut alteri esset damnosa *Cucc. de legitim. tit. vtrum legitim. sit deducend. de singul. reb. n.38. & 39. fol.91.*
32 *Gabr.cons.72.n.7.lib.2.*† vbi quod debet esse causa vtilitatis communis *Menoch. de arbitrar. cas.163.n.21. & 22. fol.162.* latè *Corn. cons.282.n.3.lib.1. Ruin.cons.131.n.15.col.6. & 7 lib.1. Signor.cons.35.n.11.vers. respondeo ad septimum.* & nouissime *Io. Antonius Mangilius de imputat. & detract. legitim. & trebellian.q. 122.n.19.& 26. Put.decis.35. n.8.* alias secundum nouam impressionem *decis.37.n.6.lib.2. Ludouic.decis.Lucens.28.*
33 *n.39.cum seq.*† & melius omnium *Bald.cons. 217. quæritur vtrum filius de restituendo. lib.1.* vbi relatis hincinde argumentis, postea *in fin.* concludit, quod si de omnibus bonis potest commodè detrahi, fiat detractio in omnibus, si autem non de omnibus, fiat de
34 re commodiori, † hæc est enim æquitas naturalis congruens arbitrio boni viri *l. potest hæres. ff.de legat.1.* & sequitur *Port. cons.82. n.11.* Et cum ista distinctione, ita concludunt
35 omnes † *in c. rainaldus.* vbi *Abb. col. penult. post med. de testam.* bene *Fabian. de Giocch.in repet.auth. nouissima.n.75.& 137. C. de inoffic. testamen. vol.7.fol.343.& 348. Card. Thusc. conclus.195. in verb.legitima. n.28. tom.5.fol. 182. Munnoz. de ratiocin.c. 30. n. 5. Soarez in l. quoniam in prioribus. ampliat.11. n.9.post med. C.de inofficios. testament.Menoch.de arbitrar.cas.163.n.22.*

Quare Iudex, qui bene nouerat quid ius disponeret tam in casu commodæ diuisionis, quàm incommodæ, non simpliciter mandauit, vt legitima assignaretur in omnibus bonis, sed rectè addidit in sententia, quod respectu eorum, quę forsan commodam diuisionem non patiuntur, sit assignanda iuxta ęstimationem, & diuisionē peritorum communiter eligen-
36 dorum, † quod potuit facere, cum in hoc stetur arbitrio boni viri, quando legitima sit deducenda in vna re, seu pluribus rebus, vt de communi testatur *Ceuall. q.217. n.1. fol. 161. per tex. in l. non amplius. §.fin. cum l. seq. ff.de legat.1.Bart.in l. suus quoque.n.10. ff. de hæredib.instituend. Rip.* qui etiam de

communi *in l. in quartam. n.112. ff. ad leg. falcid. Couarr. in c. rainaldus. §. 2. n. 5. de testament. Coras. in l. filium quem habentem. n.88. C. famil. ercisc und.*

Non potest igitur in aliquo conqueri pars aduersa de Iudice, qui in vtroque casu prouidit, vel dando legitimam in omnibus bonis si fieri poterit, vel in vna, vel pluribus rebus, si qualitas corporum hæreditariorũ hoc suadebit, cum in hoc non possit dari certa doctrina, sed consistat in arbitrio boni viri, qui pro qualitate, & conditione personarum, ac rerum debet iudicare illud, quod æquum est

37 absque læsione alicuius, † Exemplo Iudicis diuisorij, qui potest ex causa, & suadente æquitate satisfacere vni de tota re communi, & alteri aliam rem communem dare, ne totum patrimoniũ corrumpatur, prout equiparando istos casus legitimæ, & communionis concludit *Corn. cons. 282. n. 3. lib. 1. Ruin. cons. 131. n. 15. lib. 1.* iuxta *l. 1. C. commun. diuid. §. eadem. instit. de offic. iudic. l. non amplius legatorum. 26. §. fin. & l. potest autem. 27. ff. de legat. 1.* quod etiã voluit *Crass.* exaduerso allegatus *in §. legitima. q. 16. n. 7.*

38 *in fin.* † Adeo vt à tali assignatione non detur appellatio, nisi in casu notabilis, & notoriæ læsionis *Pic. in l. in quartam. n. 147. cum seq. ff. ad leg. falcid. Vasq. de success. progress. §. 4. lib. 1. conclus. 5. & 6. n. 37. fol. 44. Crass. in §. legitima. q. 17. n. 8.*

EPITOME.

CAncellatio instrumenti quando præiudicet creditori, itaut non possit illud exequi. ¶ Mandatum speciale an requiratur in renouanda, & reuocanda societate. ¶ Procurator cum libera an possit donare, & iura remittere. ¶ Exceptio cedendarum an repellat agentem, quamuis sit inops ille, contra quem est facienda cessio. ¶ Accipiens fidem societatis renouatæ, vel recipiens fructus illius, quando præsumatur sciuisse omnes qualitates præiudiciales contentas in instrumento eiusdem societatis. ¶ Per receptionem mercium emptarum à filio an pater ratificauerit pretium, & alias conditiones in venditione compræhensas. ¶ Reseruatarius societatis quando habeat plenum dominiũ, itaut possit illam extinguere, & renouare, & recipere fructus, & sortem principalem, & transferre periculum vitæ. ¶ Agens tãquam procurator, si non sit talis, an possit se tueri, quod egerit tamquam coniunctus. ¶ Cautela ad probandum creditum, vt mittantur litteræ debitori, qui illas recipiendo absque contradictione dicetur fateri debitum. ¶ Et quomodo practicetur, & quæ requirantur, & an contradictio iuuet, si non sit incontinenti, sed post temporis interuallum, & quid Iudex circa tale tempus debeat arbitrari.

SVMMARIVM.

1 *Cancellatio instrumenti non præiudicat, si non apparet, quod fuit cassum ab habente facultatem.*

2 *Liberatio debitoris facta per procuratorem sine mandato est inefficax, & per eam non impeditur executio instrumenti. n. 3.*

4 *Mandatum speciale requiritur in renouanda, seu reuocanda societate.*

5 *Vnum tempus excludit aliud, & illud non comprahendit. n. 6.*

7 *Productio iurium nocet producenti, quamuis sit in parte, & partibus.*

8 *Procurator cum libera non potest donare, nec iura remittere.*

9 *Liberans vnum ex obligatis dicitur donare.*

10 *Mandatum specialissimum requiritur ad donandum.*

11 *Exceptio cedendarum repellit agentem, quamuis etiam esset inops ille, contra quem est facienda cessio. n. 12.*

13 *Ratificatio si non potuit expresse fieri, multò minus poterit tacitè.*

14 *Minor est virtus taciti, quam expressi. n. 15.*

16 *Consensus tacitus non sufficit, vbi licentia requiritur.*

17 *Receptio fructuum societatis renouatæ per procuratorem, quando inducat scientiam omnium qualitatum præiudicialium in ea contentarum. n. 20. Et quid in expressa ratificatione. n. 18.*

19 *Per receptionem mercium emptarum à filio non dicitur per patrem ratificatum pretium cum alijs conditionibus in venditione contentis.*

21 *Testis vnicus inductus, & productus probat contra producentem, maximè si illius depositio est verisimilis. n. 22.*

23 *Vtilitas maior resultat ex obligatione plurium, quam vnius.*

24 *Reseruatarius societatis habet plenum dominium, & potest recipere fructus, & illam extinguere, seu renouare, & periculum vitæ transferre. Intellige vt n. 25.*

26 *Voluntas, & potestas requiritur ad perficiendam quamcumque dispositionem.*

27 *Mandatum requiritur ad hoc, vt quis possit præiudicare domino in renouatione societatis officij per fructuum receptionem.*

28 *Quod potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit.*

29 *Actus non sustinetur ex potestate, qua quis non fuit vsus.*

30 *Agens tamquam procurator, si non sit talis, non poterit se tueri, quod egerit tamquam coniunctus.*

31 *Accipiens fidem societatis renouatæ non præsumitur sciuisse qualitates præiudiciales in instrumento eiusdem societatis contentas. n. 32. & 33.*

34 *Cautela ad probandum creditum, vt creditor mittat litteras debitori, in quibus eum roget.*

get vt soluat sibi, quod debet, nam si debitor recipiat litteras, & non contradicat statim erit probatum debitum. Declara vt n. 36.37.& 38.

39 *Recipiens litteras, quamuis non incontinenti, sed per aliquod temporis interuallum contradicat, non censetur fateri in eis contenta, & hoc tempus Iudex arbitrabitur.*

CAPVT DCXCIX.

R
Etardari non debet executio petita in causa Romana societatis officij, cum vltra obligationem cameralem, appareat de iustitia mandati vigore instrumenti societatis, quod non est cassum, neque cancellatum, vt exaduerso prætenditur, sed in quacumque parte suæ formæ, & prima figura clarum,
1 & non vitiatum, † cum etiam cancellatio nõ obesset, quando non constaret, quod fuisset cassum ab habente facultatem, cum solemnitatibus requisitis in huiusmodi cassationibus *Bald. & Castr. in l. si vnus. C. de testam. Alex. cons. 59. n. 5. & 11. lib. 2.* cum alijs per *Surd. cons. 16. n. 17. lib. 1. Zucard. in l. fin. n. 339. C. de edict. diu. adrian. tollend.*

Neque obstat, quod aliunde appareat de renouatione eiusdem instrumenti, in quo fuit liberatus Franciscus vnus ex obligatis in primo instrumento, quod fuit mandatum exequi, Quia ista liberatio fuit facta absque consensu Antonij principalis, & eius procu-
2 ratoris, & in eorum absentia, † Vnde tamquam inefficax, & nulla non potuit parere aliquam liberationem, cum idem sit non liberare, vel liberationem inualidam facere *l. non putauit. §. non quauis. de bonor. possess. contr. tabul. Roland. cons. 14. n. 25. lib. 1. & cons. 49. n. 29. lib. 4. Cephal. cons. 160. n. 11. lib. 2.* cum aljs per *Surd. cons. 3. n. 1*
3 *vsque ad 20. lib. 1.* † & cum ista exceptio nullitatis liberationis appareat ex eodem instrumento, in quo illa continetur, est admittenda tamquam notoria, quamuis etiam sufficeret probatio statim facienda de inefficacia, aut nullitate illius *Gabr. cons. 142. n. 21. lib. 2. Dec. in l. fin. n. 43. C. de edict. diu. adrian. tollend. Aym. cons. 207. n. 7. Honded. cons. 17. n. 5. lib. 2.*

Amplius quamuis interuenisset Horatius procurator Antonij, tamen neque poterat talem renouationem facere, tamquam non habeat mandatum speciale, quod requiritur tam in renouanda societate, quàm in illius renunciatione, seù in similibus dispositio-
4 nibus, in quibus agitur de declaratione voluntatis domini, quæ tamquam latens in animo non potest explicari per procuratorem, nisi ad id specialiter, & expresse constitutum *Bart. & Bald. in l. actione. §. renunciare. ff. pro soc. Ang. in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudic. Alex. cons. 78. n. 14. & 15. lib. 5. Honded. cons. 38. n. 15. & 16. lib. 1.*

Neque obstat prætensa ratificatio ex litteris productis, Quia potius ex eis colligitur cõtrarium, cum in illis contineatur, vt Horatius procurator exigat fructus semestris maturati die 17. martij, de quo tempore fuit contracta prima societas, Nihil autem dicitur de fructibus societatis renouatæ die 7.
5 maij, † Itaut ex ista diuersitate temporis non possit argui aliqua ratificatio, immo potius illa excludatur, tamquam de vno non possit inferri ad aliud *l. papinianus exuli. de minorib. Becc. cons. 56. n. 7. Surd. cons. 127. n. 33.*
6 *lib. 1.* † cum vnum tempus excludat aliud, & illud non comprahendat *l. cum stipulamur. 125. & l. si à colono. 89. ff. de verb. obligation. Menoch. cons. 97. n. 70. lib. 1. Honded. cons. 63. n. 62. lib. 1.* Et cum omnia ista sint producta per Aduersarium plenè probant contra
7 eum, † quamuis etiam productio esset in parte, & partibus *Castr. cons. 331. in causa siluestri. col. 1. ad med. vers. nam hoc non prodest. lib. 1. Aym. cons. 80. n. 7.*

Neque obstat, quod liberatio dicti Francisci fideiussoris fuerit ratificata per Horatium procuratorem, Quia de expressa ratificatione nullibi constat, & quatenus de ea appa-
8 reret, non subsisteret, † quamuis esset facta à procuratore habente facultatem amplissimam etiam cum libera, & quod posset facere omnia, quæ verus Dominus, cum similibus clausulis, per quas numquam censetur concessa facultas donandi, neque remitendi iura liquida, & faciendi damnosa, & præiudicialia domino *Natt. cõs. 25. n. 4. post Bald. in l. 1. ad fin. C. de bon. matern. Alex. in l. si procurator. C. de procuratorib. & cons. 115. n. 1. & 3. lib. 5. & cons. 22. n. 8. lib. 1. Ias. in l. contra iuris. §. fin. ff. de pact. Bero. q. 33. & cons. 187. n. 42. lib. 1.* latè *Honded. cons. 66. n. 80. vsq; ad 86. lib. 1. Magon. decis. Lucens. 13.*
9 *n. 25. Dec. cons. 402. n. 8.* † Vnde multo magis in casu nostro, in quo non adest in mandato talis facultas, quæ non potest extendi ad donandum, cum donatio esset, si liberaretur vnus ex obligatis *l. si mulier. ff. de condict. caus. dat. Canar. de insinuat. q. 13. n. 18. p. 2.*
10 Et in † donatione requiritur mandatum specialissimum *l. filiusfamilias. in princ. ff. de donationib. Natt. cons. 641. n. 6. Honded. cons. 46. n. 84. lib. 1.* Et passim per tales liberationes fideiussorum maximum præiudicium oritur Domino propter exceptionem ceden-
11 darum, † ob quam repelleretur Dominus ab agendo, cum non posset cedere iura *l. stichũ aut pamphilum. §. si creditor. ff. de solutionib. Papiens. in form. libell. action. hypothecar. ad fin. in verb. cedentem. n. 2. Grass. de exception. c. 10. n. 30. & 31. Roman. cons. 472.*
12 *n. 1. in fin. Franc. decis. 662. n. 1. & 2.* † Quod procedit quamuis etiam esset inops ille, cõtra quem est facienda cessio, quia in futurum potest effici soluendo, cum etiam cessio sit iuris, ideò nihil officit, quod facultates

non suppetant *Papiens. in form. libell. action. hypothec. col. penult. vers. quia si ille. Alciat. Purpurat. & alij in l. 1. ff. de transactionib. Padill. in l. 1. C. de iur. & fact. ignor.*

Et quamuis prætendatur ratificatio eiusdē procuratoris per receptionem fructuum societatis, in qua fuit facta talis liberatio fideiussoris, † tamen si non potuit ratificatio fieri expresse per procuratorem, vt dictum est, multo magis, nō poterat tacitè, ne plus operetur tacitū, quā expressum, quod esse nō debet, vt in specie ratificationis cōcludit *Becc. cons. 37. n. 24. ad med.* † Cū minor sit virtus taciti, quàm expressi *l. nonnumquam. ff. de conditionib. & demōstrationib. Aym. cons. 34. n. 3.* † vbi quod tacita voluntas non habet tam latam interpretationem, prout expressa *Surd. cons. 10. n. 24. & cons. 98. n. 19. lib. 1.*

13

14

15

16 Et vbi requiritur licentia non sufficit tacitus consensus *Bald. in l. obseruare. §. post hac. in fin. n. 11. ff. de offic. procons. & legat.* & notatur *in c. abbatem. de elect. in 6.*

Immo quamuis etiam essent recepti fructus ex d. societate renouata, non tamen poterit dici, quod ex tali receptione fuerit ratificata liberatio fideiussoris in ea contenta, † quia receptio fructuum probat quidem scientiam eiusdem renouationis in genere, non autem in specie respectu qualitatum præiudicialiū in ea existentium, circa quas requiritur, quod adsit specifica scientia mediante lectura instrumenti, non autem per relationem, seu enunciationem, itaut alleganti talem ratificationem incumbat onus probandi huiusmodi specificam scientiam *Aym. cons. 197. n. 14. post Castr. cons. 465. viso compromisso. col. penult. lib. 1. & cons. 382. super primo puncto dicendum. col. 2. lib. 2. Bald. cons. 176. præmittendū est ad euidentiam. lib. 2. Oldrad. cons. 328. has allegationes. col. fin. Gabr. cons. 36. n. 60. lib. 1.* cum alijs per *Surd. cons. 328. n. 28. lib. 3. & cons. 183. n. 32. lib. 2. late Becc. cons. 37. n. 23. & 24.* † vbi quod hoc procedit etiam in ratificatione expressa, & iurata, vnde multo magis in tacita, cum potuisset talis tacitè ratificans credere, quod renouatio fuisset facta cum ijsdem obligatis, prout regulariter solet fieri, adeo vt si sciuisset talem liberationem, forsan non ratificasset *Surd. cons. 328. n. 28. post princ. lib. 3. Rot. coram R. P. D. Corduba Romana sequestri. 24. maij. 1596.* † vbi de recipiente merces emptas à filio, qui per talem receptionem non dicitur ratificasse neque pretium, neque alias conditiones præiudiciales appositas in instrumento venditionis, nisi constiterit, quod de eis habuerit plenam notitiam, cum potuerit credere rem emptam fuisse viliori pretio, prout etiam in proposito ita concludit *Paris. cons. 47. n. 97. vsque ad 100. lib. 1. post Aret. in §. is qui. col. 2. in fin. vers. sed dubitari potest. n. 2. in fin. instit. mandat. Salic. in l. 2. ante fin. vers. sed dubitari posset. ff. eod. tit.* † Et in simili casu dictum *cons. Paris. 47.* adducit *Castracan. de societat. offic. c. 8 n. 21.* vbi quod licèt per receptionem fructuū ratificetur societas, non tamen infertur, quod nominatio non sit facta.

17

18

19

20

Quod confirmatur ex depositione Horatij procuratoris, qui clare attestatur se recepisse fructus credens renouationem fuisse factam, cum eisdem fideiussoribus, † & cum simus in teste inducto, & reproducto per Franciscum fideiussorem plenè probat contra eum etiam quod sit vnicus *Ias. in l. admonēdi. col. 46. de iureiurand. Paris. cons. 88. n. 12. lib. 3. Gabr. concl. 1. n. 13. vers. sed contrarium tenet. de testib.* Maxime quia talis depositio est verisimilis, † cum potius sit credendum, quod renouatio fiat cum eisdem fideiussoribus, nō autem cum liberatione aliquorum, quod quidem esset inuerisimile iuxta *decis. Rot. coram Card. Millino Romana vineæ 1. martij. 1602.* † quasi magis vtilis sit conditio habere plures obligatos, quàm pauciores propter pleniorem prouisionem, quam habebit creditor in bonis, & in personis plurium *l. si necessarias. §. de vendendo. de pign. orat. act. Dec. in l. plus cautionis. 25. n. 2. de regul. iur.*

21

22

23

Nec releuat, quod Horatius procurator esset etiam reseruatarius primæ societatis, † ob quam reseruationem erat plenus dominus illius, & per consequens potuit præiudicare Antonio recipiendo tales fructus societatis renouatæ absque fideiussione Francisci, vt per *Rot. coram R. P. D. Sacrato Romana de Marescottis super hæreditate Alphonsi. 14. Decembris. 1615.* Quia idem procurator non erat reseruatarius dominij pecuniarum, cum solum † sibi esset reseruata facultas disdicendi, exigendi, renouandi, mutādi periculū vitæ, quietandi de receptis, cū similibus, quę nō extenduntur ad dominiū societatis, & pecuniarū in ea cōtentarū istę enim reseruationes multum inter se differunt, ideo nō debent extendi de vno casu ad alium, nam ad hoc vt reseruatarius dicatur dominus, & vt de reseruatis possit disponere ad sui libitum, debet reseruatio esse specialiter super dominio, prout loquitur *d. decis. corā R. P. D. Sacrato. 14. Decembris. 1615.* vbi etiā adducit *Card. Seraph. decis. 1303. n. 11. & Rot. diuers. decis. 262. part. 1.* quæ decisiones loquuntur in istis terminis, Cum etiam vt dictum est ex tali receptione nō fuerit inducta scientia liberationis, præsertim quia idem Horatius recepit fructus tamquam procurator, † non tamquā reseruatarius, vnde quatenus etiam potuisset liberare vnum ex fideiussoribus, apparet, quod non voluit, itaut cessante tali voluntate, non sit quærendum de potestate, cum tàm vna, quàm alia requiratur in omni dispositione, vt possit dici perfecta *c. cum super. de offic. deleg. Bald. in l. cum te. C. de donat. ante nupt. Surd. cons. 2. n. 33. Bero. cons. 76. n. 26. lib. 1.*

24

25

26

Et

Et cum receptio fructuum sit facta tamquam
27 à procuratore, non nocebit domino † stante
defectu potestatis *Natt. conf.25. n.4.* cum
alijs supra allegatis *n.* 8. & quod potuit no-
28 luit, quod voluit adimplere nequiuit † *l. quod
sponsæ. C. de donat. ant. nupt.* Quare etiam
dicimus, quod actus non potest sustineri ex
29 potestate, qua quis non fuit vsus † *Roman.
conf.446. n.6.* vbi de eo, qui agit tamquam
procurator, qui si non reperiatur talis, non
potest se tueri, quod egerit tamquam con-
30 iunctus † *Achill. decis. 5. de procuratorib.
Honded. conf.55. n.81. lib.1.*
Minus subsistit, quod Antonius principalis re-
31 ceperit fidem societatis renouatæ, † Quia
ex tali receptioue non inducitur scientia
specialis qualitatis præiudicialis concernēs
liberationem fideiussoris, prout requireba-
tur *Glos. in c. concertationi. in verb. sciuerit.
de appellat. in 6. Osasc. decis. 179. n. 4. Becc.
conf.37. n.23. & 24. cum alijs supra allegatis.*
Præsertim quia non sequitur, quod quis re-
cipiat fidem societatis, ergo illam ratificet,
cum possit etiam ad alium finem accipere,
32 non † animo approbandi, sed potius recla-
mandi, & producendi ad effectum annulla-
tionis *Aym. conf.175. n.7.* Cum etiam non
probetur, quod in dicta fide societatis fieret
mentio de liberatione vnius fideiussoris,
33 prout requiritur ad hunc effectum, † vt reci-
piens aliquam scripturam, & non contradi-
cens dicatur sibi præiudicasse per talem re-
ceptionem quo ad contenta in ea *Iaf. in l.
admonendi. col.61. de iureiurand. Dec. in c.2.
n. 15. de fid. instrum.* cum alijs per *Gabr.
conclus.2. n.14. de præsumptionib.*
Et quoniam locuti sumus de recipiente litte-
ras, qui sibi præiudicat per talem receptio-
nem, quando nihil contradicit, Obseruan-
dum est, quod sæpe occurrit, vt creditor non
possit probare suum creditum contra debi-
torem, ideo solent Doctores dare cautelam,
34 vt † idem creditor mittat litteras suo debi-
tori, in quibus significet talem summam sibi
per eum debitam, enixe rogando, vt soluat
neque amplius differat satisfacere, si enim
debitor istas litteras recipiat, easque legat,
nec protestetur se nihil debere, statim dice-
tur debitum probatum ad fauorem credito-
ris easdem litteras mittentis *Bart. in l. quo
eum. ff. rem rat. haber.* iuxta *l. si filiusfami-
lias.18. ff. ad senatusconf. macedonian. Rip.*
qui de communi *in l. admonendi. n.138. & ibi
Coras. n. 73. de iureiur. Matthesil. sing. 22.
incip. nota mirabilem modum. n.1. & ibi late
Addit. n.1. vsq; ad 5. Ias. in l. qua dotis. n.92.
ff. solut. matrim. Paris. conf.5. n.206. lib.4. &
conf.91. n. 1. lib.1.* cū alijs per *Menoch. de ar-
bitrar. caf.21. n.1. cum seq. fol.81. & præsumpt.
16. n.20. & 21. lib.1. & præsumpt.75. n.1. & 2.
lib.3. Dec. conf.430. quod supra pro veritate.
in fin. & conf. 632. n.16. Bursatt. conf. 39.
n.8. & 14. lib.1. Alex. conf.178. n.1. lib.1. &
conf.147. n.12. lib.2. Mancin. de confess. c.6.
n.4.* vbi quod ter sibi fecit magnum hono-
rem talis cautela contra negantes debitum
*Stracc. de assecurationib. glos.11. n.47. tom.6.
p.1. fol.371.* vbi multos allegat *Cassador. de-
cis. 3. n. 2. ad med. de rescript. Marsil. in
rubr. de probation. n.246. & sing.344. taci-
turnitas. n.1. & in l. fin. n.46. ff. de quæstio-
nib. Gomes. in epilog. casuum negligent. vers.
sexagesimoseptimo infero. in regul. de trien-
nal. q.28. Rimin. Iun. instit. quib. alienar. lic.
vel non. in princ. n.190. Andr. ab Exea. de
pact. n.52.*
Verum cum in facti contingentia de prædictis
disceptaretur, contrarium dixi, etenim non
sufficit receptio litterarum ad hoc, vt illas
recipiens, & legens censeatur fateri debitū,
35 cum † etiam requiratur, quod concludenter
fuerit probatum, quod illi, qui consignarunt
litteras debitori, & deponunt de lectura il-
larum, & de nō contradictione ipsius, sciant
explicitè omnia, quæ in eisdem litteris con-
tinentur, nam si hoc non probetur, nullum
præiudicium ex tali receptione oritur reci-
pienti *Dec. in c.2. n.15. de fid. instrumentor.
Ias. in l. admonendi. n.138. vers. & ex hoc.*
36 *ff. de iureiur. Matthesil. sing.21. in fin.* † vbi
dat cautelam ad hoc, vt sciantur prædicta
practicari, quod testes, quibus præsentibus
dabuntur litteræ per nuncium, habeant co-
piam illarum, & tantum stent, quod coram
ipsis litteræ aperiantur *Cepoll. cautel.9. pone
quod filius. n.2. Alex. ad Bart. in l. quo enim.
§.1. ff. rem rat. haber. Menoch. præsumpt.65.
n. 16. lib.3. Bero. inter conf. Zas. conf.4. col.1.
vers. adhæreo. Gabr. conclus.2. n.14. de præ-*
37 *sumptionib.* † Itaut in huiusmodi litteris res
clarè, & apertè exprimatur, ad hoc vt ex
scientia, & receptione litterarum, & ex taci-
turnitate arguatur consensus *Ruin. conf.65.
n.3. ad med. lib.5. Stracc. de assecuration. glos.
11. n.47. in fin. tom.6. p.1. fol.371.*
Quare etiam non sufficit, quod scripta in litte-
ris contineant omne genus debiti, nam si cō-
tineatur in eis calculus debiti, & accepti,
tunc recipiens non censeretur illum appro-
38 bare, † quasi tunc non præsumatur retinere,
vt debitum agnoscat, sed vt videat, & consi-
deret an rectè sit confectus, & an partitæ sint
iustificatæ *l. cum seruus. ff. de condition. &
demonstration.* & notat in specie *Gabr. de
præsumpt. conclus.2. n.13. Ias. in l. admonen-
di. n.138. ff. de iureiur. Cepoll. cautel.9. n.2.
Rip. in c. cum m. ferrariensis. n.132. vers. se-
cundo intellige. de constitution. Dec. in c. 2.
n.15. de fid. instrument. Menoch. præsumpt.
66. n.15. lib.3.*
Amplius quamuis recipiens litteras inconti-
nenti illas non improbauerit, & statim non
protestetur se non teneri ad ea, quæ in eis
39 scripta sunt, † Tamen sufficiet, quod talis
protestatio fiat debito tempore, cum illa di-
ctio incontinenti intelligatur de tempore
arbi-

non suppetant *Papiens. in form. libell. action. hypothec. col. penult. vers. quia si ille. Alciat. Purpurat. & alij in l. 1. ff. de transactionib. Padill. in l. 1. C. de iur. & fact. ignor.*

Et quamuis prætendatur ratificatio eiusdē procuratoris per receptionem fructuum societatis, in qua fuit facta talis liberatio fideius-
13 soris, † tamen si non potuit ratificatio fieri expressè per procuratorem, vt dictum est, multo magis, nō poterat tacitè, ne plus operetur tacitū, quā expressum, quod esse nō debet, vt in specie ratificationis cōcludit *Becc.*
14 *cons. 37. n. 24. ad med.* † Cū minor sit virtus taciti, quàm expressi *l. nonnumquam. ff. de conditionib. & demōstrationib. Aym. cons. 34.*
15 *n. 3.* † vbi quod tacita voluntas non habet tam latam interpretationem, prout expressa *Surd. cons. 10. n. 24. & cons. 98. n. 19. lib. 1.*
16 Et vbi requiritur licentia non sufficit tacitus consensus *Bald. in l. obseruare. §. post hæc. in fin. n. 11. ff. de offic. procons. & legat.* & notatur *in c. abbatem. de elect. in 6.*

Immo quamuis etiam essent recepti fructus ex d. societate renouata, non tamen poterit dici, quod ex tali receptione fuerit ratificata
17 liberatio fideiussoris in ea contenta, † quia receptio fructuum probat quidem scientiam eiusdem renouationis in genere, non autem in specie respectu qualitatum præiudicialiū in ea existentium, circa quas requiritur, quod adsit specifica scientia mediante lectura instrumenti, non autem per relationem, seu enunciationem, itaut alleganti talem ratificationem incumbat onus probandi huiusmodi specificam scientiam *Aym. cons. 197. n. 14. post Castr. cons. 465. viso compromisso. col. penult. lib. 1. & cons. 382. super primo puncto dicendum. col. 2. lib. 2. Bald. cons. 176. præmittendū est ad euidentiam. lib. 2. Oldrad. cons. 328. has allegationes. col. fin. Gabr. cons. 36. n. 60. lib. 1.* cum alijs per *Surd. cons. 328. n. 28. lib. 3. & cons. 183. n. 32. lib. 2. late Becc.*
18 *cons. 37. n. 23. & 24.* † vbi quod hoc procedit etiam in ratificatione expressa, & iurata, vnde multo magis in tacita, cum potuisset talis tacitè ratificans credere, quod renouatio fuisset facta cum ijsdem obligatis, prout regulariter solet fieri, adeo vt si sciuisset talem liberationem, forsan non ratificasset *Surd. cons. 328. n. 28. post princ. lib. 3.* Rot. *coram R.P.D. Corduba Romana sequestri. 24.*
19 *maij.* 1596. † vbi de recipiente merces emptas à filio, qui per talem receptionem non dicitur ratificasse neque pretium, neque alias conditiones præiudiciales appositas in instrumento venditionis, nisi constiterit, quod de eis habuerit plenam notitiam, cum potuerit credere rem emptam fuisse viliori pretio, prout etiam in proposito ita concludit *Paris. cons. 47. n. 97. vsque ad* 100. *lib. 1. post Aret. in §. is qui. col. 2. in fin. vers. sed dubitari potest. n. 2. in fin. instit. mandat. Salic. in l. 2. ante fin. vers. sed dubitari posset.*
20 *ff. eod. tit.* † Et in simili casu dictum *cons. Paris. 47.* adducit *Castracan. de societat. offic. c. 8 n. 21.* vbi quod licèt per receptionem fructuū ratificetur societas, non tamen infertur, quod nominatio non sit facta.

Quod confirmatur ex depositione Horatij procuratoris, qui clare attestatur se recepisse fructus credens renouationem fuisse factam,
21 cum eisdem fideiussoribus, † & cum simus in teste inducto, & reproducto per Franciscum fideiussorem plenè probat contra eum etiam quod sit vnicus *Ias. in l. admonēdi. col. 46. de iureiurand. Paris. cons. 88. n. 12. lib. 3. Gabr. concl. 1. n. 13. vers. sed contrarium tenet. de testib.* Maxime quia talis depositio est veri-
22 similis, † cum potius sit credendum, quod renouatio fiat cum eisdem fideiussoribus, nō autem cum liberatione aliquorum, quod quidem esset inuerisimile iuxta *decis. Rot. coram Card. Millino Romana vineæ 1. mar-*
23 *tij.* 1602. † quasi magis vtilis sit conditio habere plures obligatos, quàm pauciores propter pleniorem prouisionem, quam habebit creditor in bonis, & in personis plurium *l. si necessarias. §. de vendendo. de pign. orat. act. Dec. in l. plus cautionis. 25. n. 2. de regul. iur.*

Nec releuat, quod Horatius procurator esset
24 etiam reseruatarius primæ societatis, † ob quam reseruationem erat plenus dominus illius, & per consequens potuit præiudicare Antonio recipiendo tales fructus societatis renouatæ absque fideiussione Francisci, vt per *Rot. coram R.P.D. Sacrato Romana de Marescottis super hæreditate Alphonsi. 14. Decembris.* 1615. Quia idem procurator non erat reseruatarius dominij pecuniarum,
25 cum solum † sibi esset reseruata facultas discendi, exigendi, renouandi, mutādi periculū vitæ, quietandi de receptis, cū similibus, quę nō extenduntur ad dominiū societatis, & pecuniarū in ea cōtentarū istę enim reseruationes multum inter se differunt, ideo nō debent extendi de vno casu ad alium, nam ad hoc vt reseruatarius dicatur dominus, & vt de reseruatis possit disponere ad sui libitum, debet reseruatio esse specialiter super dominio, prout loquitur *d. decis. corā R.P.D. Sacrato. 14. Decembris. 1615.* vbi etiā adducit *Card. Seraph. decis. 1303. n. 11. & Rot. diuers. decis. 262. part.* 1. quæ decisiones loquuntur in istis terminis, Cum etiam vt dictum est ex tali receptione nō fuerit inducta scientia liberationis, præsertim quia idem Horatius
26 recepit fructus tamquam procurator, † non tamquā reseruatarius, vnde quatenus etiam potuisset liberare vnum ex fideiussoribus, apparet, quod non voluit, itaut cessante tali voluntate, non sit quærendum de potestate, cum tàm vna, quàm alia requiratur in omni dispositione, vt possit dici perfecta *c. cum super. de offic. deleg. Bald. in l. cum te. C. de donat. ante nupt. Surd. cons. 2. n. 33. Bero. cons. 76. n. 26. lib. 1.*

Et

Et cum receptio fructuum sit facta tamquam à procuratore, non nocebit domino † stante defectu potestatis *Natt. consf.25. n.4.* cum alijs supra allegatis *n. 8.* & quod potuit nolnit, quod voluit adimplere nequiuit † *l. quod sponsæ. C. de donat. ant. nupt.* Quare etiam dicimus, quod actus non potest sustineri ex potestate, qua quis non fuit vsus † *Roman. conf.446. n.6.* vbi de eo, qui agit tamquam procurator, qui si non reperiatur talis, non potest se tueri, quod egerit tamquam coniunctus † *Achill. decis. 5. de procuratorib. Honded. conf.55. n.81. lib. 1.*

27

28

29

30

Minus subsistit, quod Antonius principalis receperit fidem societatis renouatæ, † Quia ex tali receptione non inducitur scientia specialis qualitatis præiudicialis concernẽs liberationem fideiussoris, prout requirebatur *Glos. in c. concertationi. in verb. sciuerit. de appellat. in 6. Osasc. decis. 179. n. 4. Becc. conf.37. n.23. & 24. cum alijs supra allegatis.* Præsertim quia non sequitur, quod quis recipiat fidem societatis, ergo illam ratificet, cum possit etiam ad alium finem accipere, non † animo approbandi, sed potius reclamandi, & producendi ad effectum annullationis *Aym. conf.175. n.7.* Cum etiam non probetur, quod in dicta fide societatis fieret mentio de liberatione vnius fideiussoris, prout requiritur ad hunc effectum, † vt recipiens aliquam scripturam, & non contradicens dicatur sibi præiudicasse per talem receptionem quo ad contenta in ea *Iaf. in l. admonendi. col.61. de iureiurand. Dec. in c.2. n.15. de fid. instrum.* cum alijs per *Gabr. conclus.2. n.14. de præsumptionib.*

31

32

33

Et quoniam locuti sumus de recipiente litteras, qui sibi præiudicat per talem receptionem, quando nihil contradicit, Obseruandum est, quod sæpe occurrit, vt creditor non possit probare suum creditum contra debitorem, ideo solent Doctores dare cautelam, vt † idem creditor mittat litteras suo debitori, in quibus significet talem summam sibi per eum debitam, enixe rogando, vt soluat neque amplius differat satisfacere, si enim debitor istas litteras recipiat, easque legat, nec protestetur se nihil debere, statim dicetur debitum probatum ad fauorem creditoris easdem litteras mittentis *Bart. in l. quo eum. ff. rem rat. haber.* iuxta *l. si filiusfamilias. 18. ff. ad senatusconf. macedonian. Rip.* qui de communi *in l. admonendi. n.138. & ibi Coras. n. 73. de iureiur. Matthesil. sing. 22. incip. nota mirabilem modum. n.1. & ibi late Addit. n.1. vsq; ad 5. Iaf. in l. quæ dotis. n.92. ff. solut. matrim. Paris. conf.5. n.206. lib.4. & conf.91. n. 1. lib.1.* cũ alijs per *Menoch. de arbitrar. cas.21. n.1. cum seq. fol.81. & præsumpt. 16. n.20. & 21. lib.1. & præsumpt.75. n.1. & 2. lib.3. Dec. conf.430. quod supra pro veritate. in fin. & conf. 632. n.16. Bursatt. conf. 39. n.8. & 14. lib.1. Alex. conf.178. n.1. lib.1. & conf.147. n.12. lib.2. Mancin. de confess. c.6. n.4.* vbi quod ter sibi fecit magnum honorem talis cautela contra negantes debitum *Stracc. de assecurationib. glos.11. n.47. tom.6. p.1. fol.371.* vbi multos allegat *Cassador. decis.3. n. 2. ad med. de rescript. Marsil. in rubr. de probation. n.246. & sing.344. taciturnitas. n.1. & in l. fin. n.46. ff. de quæstionib. Gomes. in epilog. casuum neglignt. vers. sexagesimoseptimo infero. in regul. de triennal. q.28. Rimin. Iun. instit. quib. alienar. lic. vel non. in princ. n.190. Andr. ab Exea. de pact. n.52.*

34

Verum cum in facti contingentia de prædictis disceptaretur, contrarium dixi, etenim non sufficit receptio litterarum ad hoc, vt illas recipiens, & legens censeatur fateri debitũ, cum † etiam requiratur, quod concludenter fuerit probatum, quod illi, qui consignarunt litteras debitori, & deponunt de lectura illarum, & de nõ contradictione ipsius, sciant explicitè omnia, quæ in eisdem litteris continentur, nam si hoc non probetur, nullum præiudicium ex tali receptione oritur recipienti *Dec. in c.2. n.15. de fid. instrumentor. Iaf. in l. admonendi. n.138. vers. & ex hoc. ff. de iureiur. Matthesil. sing.21. in fin.* † vbi dat cautelam ad hoc, vt sciantur prædicta practicari, quod testes, quibus præsentibus dabuntur litteræ per nuncium, habeant copiam illarum, & tantum stent, quod coram ipsis litteræ aperiantur *Cæpoll. cautel.9. pone quod filius. n.2. Alex. ad Bart. in l. quo enim. §.1. ff. rem rat. haber. Menoch. præsumpt.65. n. 16. lib.3. Bero. inter conf. Zas. conf.4. col.1. vers. adhæreo. Gabr. conclus.2. n.14. de præsumptionib.* † Itaut in huiusmodi litteris res clarè, & apertè exprimatur, ad hoc vt ex scientia, & receptione litterarum, & ex taciturnitate arguatur consensus *Ruin. conf.65. n.3. ad med. lib.5. Stracc. de assecuration. glos. 11. n.47. in fin. tom.6. p.1. fol.371.*

35

36

37

Quare etiam non sufficit, quod scripta in litteris contineant omne genus debiti, nam si cõtineatur in eis calculus debiti, & accepti, tunc recipiens non censeretur illum approbare, † quasi tunc non præsumatur retinere, vt debitum agnoscat, sed vt videat, & consideret an rectè sit confectus, & an partitæ sint iustificatæ *l. cum seruus. ff. de condition. & demonstration.* & notat in specie *Gabr. de præsumpt. conclus.2. n.13. Iaf. in l. admonendi. n.138. ff. de iureiur. Cæpoll. cautel.9. n.2. Rip. in c. cum m. ferrariensis. n.132. vers. secundo intellige. de constitution. Dec. in c.2. n.15. de fid. instrument. Menoch. præsumpt. 66. n.15. lib.3.*

38

Amplius quamuis recipiens litteras incontinenti illas non improbauerit, & statim non protestetur se non teneri ad ea, quæ in eis scripta sunt, † Tamen sufficiet, quod talis protestatio fiat debito tempore, cum illa dictio incontinenti intelligatur de tempore arbi-

39

arbitrio Iudicis, qui debet tantum tempus tribuere recipienti litteras, in quo possit illas considerare, & peritiores etiam consulere, tamqnam iste consensus debeat esse verisimilis, & inniti præsumptioni iuris, maxime quando essemus in debito antiquo, seu spectante ad antecessores, vnde non mirum si iuuabit protestatio non statim facta *Anchar. Regiens.q.48.n.5.cum seq. p.1. Menoch. de arbitr. cas.21.n.5. & 6. post Alciat.in l. detestatio.n. 51. ff. de verbor. significat. Rubeus in l.non solum.8. §. morte. n.262. ff.de nou. oper. nunciation.*

E P I T O M E.

HAbens facultatem eligendi quando possit eligere bona meliora, mediocria, & deteriora, & conuenientia ipsi relicto, & causæ, propter quam relinquitur tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus. ¶ Et quid in causa pia, dote,& legitima. ¶ Vel si quantitas sit in obligatione respectu speciei ad finem consequendi speciem. ¶ Legatum dotis soluendum in stabilibus ad rationem quinque pro centum an possit solui in vineis. ¶ Et quando illarum fructus dicantur incerti, quamuis sint solitæ locari, & per earum locationes probetur iustitia affictus.¶ Legitima an debeatur ex bonis prælegatis, & fideicommisso subiectis. ¶ Et quando, & per quem sit probandum, quod illa potest detrahi ex alijs bonis æquè commodè. ¶ Dos quando succedat loco legitimæ, si statutum non excludit filiam simpliciter, & mandat illam dotari, vel si vlterius disponit,quod filia dotata non succedat, nec aliquid petere possit. ¶ Iudex quo casu recedat à voluntate testatoris.¶ Vxor quãdo mortuo viro retineat omnia bona ipsius donec sibi dos soluatur cum fructibus. ¶ Et quid si possessio non sit vacans. ¶ Statutum Vrbis continuans possessionem bonorum defuncti in hæredem an habeat locum in infante,existente in vtero, furioso, & ignorante, & in quocumque possessorio. ¶ Mater adeundo pro pupillo, & conficiens inuentarium, & percipiens pensiones,quando acquirat illi possessionem. ¶ Retentio an competat vxori soluto matrimonio tam pro sua dote, quam fructibus excedentibus impensam alimentorum. ¶ Et quando possit mutare causam possessionis ob dictam dotem, si prius possidebat ratione familiaritatis cum viro absque aliqua declaratione. ¶ Clausula precarij, & constituti an operetur, vt mulier possit propria auctoritate ingredi possessionem bonorum viri. ¶ Probatio dubia, & præsumptiua an sufficiat ad probandum primum extremum. ¶ Exceptio iuris tertij, quando admittatur. ¶ Executio pro legato liquido an sit retardanda propter alia illiquida legatario debita.

S V M M A R I V M.

1 *Facultas eligendi non refertur ad bona meliora, & deteriora, sed ad mediocria tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, idem si quantitas sit in obligatione respectu speciei ad finem consequendi speciem. n.2. Et quid in causa pia, & dote. n. 12.13. & 14.*

3 *Inuentarium plenè probat contra conficientem.*

4 *Electio & declaratio commissa hæredi debet fieri de bonis conuenientibus ipsi relicto, & causæ, propter quam relinquitur. n. 10. Et hoc etiam est arbitrandum per Iudicẽ. n.5.*

6 *Tristis euentus quando sit considerandus. & n.7.*

8 *Hæres habens electionem soluendi legatum potest eligere, quod est minimum. Intellige vt n.9.*

11 *Dos æquiparatur causæ piæ.*

15 *Legatum ampliatur inspecta conditione personæ, cui relinquitur.*

16 *Legatarius præsumitur magis dilectus quam hæres in re legata.*

17 *Minimũ quando sit attendendũ, tam quando sumus in quantitate,quã in speciebus.n.18.*

19 *Legatũ dotis soluendum in stabilibus ad rationem quinque pro centum non potest solui in vineis quarum fructus sunt incerti, & singulis annis variantur.*

20 *Vineæ quamuis sint solitæ locari, tamen earum pensiones non reddunt statum certum fructuum,neque per tales conductiones probatur iustitia affictus. n.21.*

22 *Qualitas non potest diuidi à dispositione tamquam illi annexa, & est probanda etiam parte non opponente per eum,qui vult commodo dispositionis potiri.*

23 *Legitima non debetur ex prælegatis, & bonis fideicommisso subiectis, dummodo tamen non sint de melioribus, & æquè commodè possit de alijs bonis detrahi, quod erit probandum per fideicommissarium, & legatarium.n.24. & 25.*

26 *Bona subrogata pro legitima recipiunt omnes qualitates, & conditiones illi competentes, & Iudex ita debet arbitrari, aliàs dabitur appellatio.n.27.& 28.*

29 *Dos non succedit loco legitimæ, quando statutum non excludit filiam simpliciter, & mandat illam dotari, secus si vlterius disponit, quod filia dotata non succedat, nec aliquid petere possit. n.30.*

31 *Habens facultatem declarandi in quibus rebus debeat solui legatum, si inepte declaret, recurritur ad arbitrium boni viri, qui intelligitur Iudex.*

32 *Iudices ex causa recedunt à voluntate testatoris maxime in dote, & alimentis, in quibus etiam ex officio interponunt auctoritatem suam non petentibus.n.33.*

34 *Vxor mortuo viro potest retinere omnia bona ipsius,*

ipsius, donec sibi dos restituatur. Intellige in possessione vacante, & ab alio non occupata. n.35.

36 *Possessio dicitur capta nomine pupilli ex aditione matris tutorio nomine, & ex inuentario continente omnia bona testatoris.*

37 *Locationes facta per matrem tutorio nomine pro filio harede, cum perceptione fructuum probant possessionem.*

38 *Statutum Vrbis* c. 147. lib. 1. *continuat possessionem bonorum defuncti in suos haredes, qui debent in ea manuteneri, quamuis simus in infante, existente in ventre, furioso, & ignorante. n.41. & 42. & dantur eis alia remedia possessoria. n.43. & 44.*

39 *Factum legis est potentius facto hominis.*

47 *Duo non possunt simul possidere.*

45 *Tutor faciens actus possessorios pro minore acquirit illi etiam ignoranti possessionem.*

46 *Possessio qua per statutum transfertur in haredes est plenissima, & vera tamquam per legem translata.*

47 *Creditores debent offerre dotem mulieri, si volunt prosequi res hypothecatas occasione eorum crediti.*

48 *Substantia negotij prius est probanda, antequam tractetur de illius qualitate.*

49 *Qualitas non potest stare sine subiecto.*

50 *Omnis dispositio prasupponit suam qualitatem.*

51 *Retentio si non competit pro dote, neque dabitur pro fructibus.*

52 *Mulier non habet retentionem pro fructibus dotis sibi hypothecata, nisi quo ad condecentiam sui interesse. n.53.*

54 *In pratorio pignore dotali fructus extenuant sortem.*

55 *Fructus dotis excedentes impensam alimentorum spectant ad haredes defuncti, prout è contra si illi non sufficiunt, per eos suppletur, quod deficit ad alimenta. n.56.*

57 *Soluto matrimonio nihil debetur mulieri moram passa in restitutione sua dotis, nisi probatis requisitis quo ad suum interesse, quidquid aliud sit in viro, qui acquirit fructus propter onera matrimonij. n.58.*

59 *Mulier potest mutare causam possessionis ratione sua dotis, si prius possidebat cum viro ratione familiaritatis etiam absque aliqua declaratione. n.60.*

61 *Mulier si facto suo cecidit à possessione etiã sine solemnitatibus, non habet aliquam manutentionem, seu retentionem.*

62 *Clausula precarij, & constituti operatur, vt mulier possit propria auctoritate ingredi possessionem bonorum viri, quamuis essent ab alijs apprehensa. Intellige vt n.63.*

64 *Probatio dubia, & prasumptiua non sufficit ad probandum primum extremum.*

65 *Creditores si ostendunt nullam extare possessionem vxoris in eorum praiudicium, non dicuntur opponere de iure tertij, sed de non iure agentis.*

66 *Exceptio iuris tertij admittitur stante interesse partis. Idem quando excluditur in totum ius agentis ipso iure. n.67.*

68 *Executio pro legato liquido non est retardanda propter alia illiquida legatario debita.*

CAPVT DCC.

PAter legauit dotem filiæ soluendam per filiũ hæredẽ institutum, qui obtulit illam soluere in vineis, quę tamen oblatio fuit recusata, ideò causa in iudicium deducta, quærebatur de validitate similis oblationis, & quidem verius est illam esse inualidam, cum huiusmodi dotis solutio non possit fieri in vineis oblatis, quamuis enim testator mandauerit dotem dari in tot bonis stabilibus ad electionem sui heredis ad rationem quin-
1 que pro centum, † Tamen ista electio non liberè ad eum spectat, sed iuxta legis dispositionem, quæ mandat, vt facultas eligendi referatur non ad bona meliora, neque deteriora, sed ad mediocria, tamquam extrema sint vitiosa, ideò standum est in medio, quod est laudabilius, & vtrique parti expediens, quod procedit siue simus in vltimis voluntatibus, siue in contractibus, in quibus semper promissio de bono, & æquo ità regulatur *l. si quid venditor. 18. ad med. vbi Glos. in verb. de bono. ff. de adilit. edict. l. legato generaliter. 37. vbi Ang. ad med. Ias. n.5. in 3. notab. in fin. ff. de legat. 1. l. si hares generaliter. 113. ff. eod. tit. Bald. cons. 180. ad euidentiam est pramittendum. n.2. in fin. & n.4. in fin.*
2 *lib.2.* † vbi ampliat idem esse quando quantitas est in obligatione respectu speciei, ad finẽ consequendi speciem per *tex. in l. si quis argentũ. 35. §. si vero redditum. & §. similique modo. vbi Glos. in verb. mediocris. C. de donation. l. fin. §. sed si quis emptionem. C. commun. de legat. l. qui lancem. ff. de aur. & argent. legat.*

Quod autem vinea, quæ offertur pro solutione dotis nõ sit talis, quę cõprehendatur in bonis à testatore relictis, quæ non sint de peioribus, neque de melioribus, patet ex inuen-
3 tario, in quo describuntur alia bona, † quod inuentarium plenè probat contra eum, qui illud confecit *l. fin. C. arbit. tutel. Bart. cons. 239. in princ. lib. 1. Affl. decis. 13. n.25. Valasc. consultat. 52. n.12. & 13. Socin. cons. 62. n.1. lib. 2.* Ex quibus potest facilè colligi, quod sumus in electione bonorum pessimorũ, præsertim cum simus in vinea infructuosa, veteri, distante ab Vrbe per quinque milliaria, & adeo inculta, vt neque pro vilissimo pretio expediat illã accipere, maxime pro dote, & fundo dotali mulierum, quæ sunt prorsus alienæ à cultura vinearum, & illarum cura etiam per alios nomine earum exercenda, vt omnibus est notissimum, Cum tamen ad hoc vt eligens possit vti facultate sibi

sibi data, debeat eligere non solum bona mediocria, vt dictum est, sed etiam conuenientia ipsi relicto, & causæ, propter quam relinquitur, nam secundum illam declaratio, & electio per hæredem est facienda *Capr.conf.3.n.5.per tex. in l. eas causas.79. ff. de condit. & demonstrat. l. in testamento. 27.ff. eod. tit. Bart.in l. libertis.n.4. ff. de*
5 *alim.& cibar. legat.* † quod etiam Iudex debet arbitrari, prouidendo indemnitati mulieris, cui multum damnosa, & læsiua erunt talia bona electa pro dote, si contingat matrimonium dissolui, tamquam in ea non cadat ista cura vinearum, itaut per breue spatium temporis possit remanere indotata, quamuis enim tristis euentus non sit expectandus *l. inter stipulantem.§. sacram.ff. de*
6 *verbor. obligat.* † Tamen iste euentus debet attendi, quando quis remaneret in damno, si non expectetur *Barbos.in l. diuortio.8. §. interdum. n.33. vers. quarto quia vt aduer-*
7 *tit.ff.solut. matrim.* † & semper est inspiciendum, quod potest euenire, quando illud, quod potest occurrere est contingens iuxta naturam, & hominis dispositionem *Bart. in d.§.sacra n.n.7.Osasc.decis.24.n.8.*

Neque obstat, quod quando electio datur hæredi ad soluendum legatum possit eligere
8 minimũ, tamquã censeatur minus grauatus quam sit possibile, & quia in dubio, quod est minimum sequimur *l. apud iulianum. alias incipit aphricanus.40.§.fci.ff.de legat.1.l.si ità relictum.44.§.vlt. de legat.2. c.in obscuris.30.de regul.iur. in 6.* Quia ab istis regu-
9 lis receditur, † quando verum, vel verisimilius apparet, primo enim debemus inspicere, quod est verisimilius, & postea in illius defectum sequendum est minimum; Ità in proposito præstationis legati declarat *Dyn.in d.c.in obscuris.30.n.3.& 13.ad med. vers.respondeo. de regul.iur.in 6.& in c.inspicimus.45.n.1.& in c. contra eum.57.n.5. eod.tit.* Ista autem verisimilitudo est clara in casu nostro, quia inspecta conditione filiæ,
10 non est verisimile, quod testator senserit de vinea, tamquam illa non conueniat neque relicto, neque causæ, neque personæ nobili, vt dictum est supra *vers. quod autem. n.4. ex Bart.Capr.& alijs allegatis, Dyn.in d.c.in obscuris. de regul. iur.in 6.*

Amplius neque ista electio dabitur hæredi de bonis mediocribus, cum simus in materia
11 dotali, † quæ æquiparatur causæ piæ *Bart. in l.si constante.q.9. part.1.ff. solut.matrim. & in l.si ego. in princ.ff.de iur. dot.Bald. in l. mandatum.C.mandat.Ruin.conf.71. n.15. lib.3. Card.Mantic.de coniectur. vltim. vo-*
12 *luntat.lib.6.tit.11.n.18.in fin.* † In causa autem pia electio est facienda de meliori, vt probat *tex.in l. titia.40.§.seia.* vbi *Bart.n.2.*de communi. *ff. de aur.& argent. legat. Capr.conf.13.n.2.* & est verior opinio, quid-
13 quid alij contrarium sentiant, † vt notat *Gozad. conf.60. n.15.Socin. conf.247. n.6. col.5. ad med. vers.nam licet in re dubia.lib.2.Roman.sing.521.quæro quid si lego.* vbi *Addit.* testatur hoc esse communiter approbatum, & latius explicat *Cagnol. in l. semper in ob-*
14 *scuris.9.n.10.ff.de regul. iur.* † quod etiam in dote ob eius fauorem voluit *Glos.in l.nuptura.58.in verb.contrarium.ad med.ff. de iur. dot.*

Et passim ampliatur legatum inspecta conditione personæ, cui fuit relictum, itaut præ-
15 sumatur testatorem legasse, † quod maius est, non quod minus *l. stichus.ff.de legat.3. Dec. in l. semper in obscuris.n.3.vers. quinto fallit. de regul.iur. Card. Mantic.de coniectur. vltimar. voluntat. lib.6. tit. 11. n.10. Surd.*
16 *de alim.tit.8.priuileg.25.n.11.* † Cum etiam in re legata præsumatur legatarius magis dilectus, quàm hæres *l.si quis eum.& ibi Bald. de condition.& demonstrat.l.si quis titio.de legat.2.l. si fideicommissorum. ff.vt in possess. legator. Sim. de Pret. interpret.1.dub. 2. n. 7. fol. 37.* Maxime in materia dotali, quæ æquiparatur causæ piæ, vt dictum est supra *vers. amplius. n. 11.*

Cum etiam contraria adducta de minimo eligendo procedant, quando sumus in quanti-
17 tate, † secus autem in speciebus, in quibus est eligendum mediocre *Castr.in l.legato generaliter.37.n.5.ff.de legat. 1. Capr. regul. 113.n.41.vsque ad 44.fol.168. Imol. in c. indicante.col.5.ad med. vers.sed potes meo iudicio.n.17.de testament.Dyn.in c.in obscuris.*
18 *30.n.8.de regul.iur.in 6.* † & quatenus nulla species legata existeret in patrimonio, dabitur per heredem semper ad rationem eius, quod est mediocre, non autem quod est minimum *Capr.d.reg.113.n.41. per tex. in l.3. & 4.de vin.& tritic.legat. l.dubium. §.fin. ff. de legat. 3.*

Immo non solum adest ista verisimilitudo, sed aperta mens testatoris, qui non legauit do-
19 tem simpliciter in stabilibus, † sed addidit qualitatem illam ad rationem quinque pro centum, ex quibus verbis clare colligitur non potuisse loqui de vineis, quarum fructus, & redditus sunt incerti, & dependentes ab industria, & labore, & talis æstimatio singulis annis variatur, & non potest fieri, nisi iuxta valorem temporis illorum perceptionis *Anan. conf.38. n.3. Menoch.de retuper. possess. remed. 15. n.600.*

Et quamuis vineæ possint locari, Non tamen ex locatione potest reddi aliqua certitudo fructuum, quam certitudinem testator prospexit, cum mandauerit expressè, quod bona consignanda pro dote sint redditus ad rationem quinque pro centum, & sic voluit, quod certitudo spectetur in consignatione
20 dotis, non considerato, † quod potest euenire in locationibus vinearum, quarum arrendamenta sunt dubia, & modò conducuntur pro maiori, modo pro minori iuxta diuersas,

uersas causas, & rationes, quæ non faciunt statum certum, itaut ad excludendam electionem in eis, satis sit, quod reddatur probatio dubia, quæ est contra mentem defuncti, prout in specie de vineis concludit *Rot. coram Cardin. Arigonio Romana dotis*. 23. *Maij* 1594. quæ est inter *decis. Rot. diuersor.* 871. *p.* 4. vbi allegantur concordantes decisiones, cum alijs per *Rot. decis.* 69. *n.* 5. *p.* 2. *in*
21 *recentiorib.* † vbi quod non probatur iustitia affictus per locationes, cum aliquando illi fiant potius ex affectu, quàm ex vero valore *Rot. decis.* 675. *n.* 5. *ad med. p.* 2. *in recentiorib. post Bald. in l.* 2. *n.* 58. *cum seq. C. de rescind. vend. Imol. in c. cum causa. n.* 28. *vers. an autem posset. de empt. & vendit. Alex. in l. falcidia. §. corpora. n.* 3. *ff. ad leg. falcid.*

Quare stante ista qualitate redditus certi ad quinque pro centum requisita, & per testatorem expresse demandata, sequitur con-
22 clusio illa per Doctores recepta, † quod onus probandi istam qualitatem incumbit hæredi, qui vult commodo dispositionis potiri, tamquam illa sit acceptanda cum tali conditione, & qualitate, quæ non potest diuidi velut annexa, adeo vt etiam parte non opponente debeat huiusmodi probatio fieri *Gabr.* in specie *cons.* 138. *n.* 5. *vsq; ad* 9. *lib.* 2.

Neque obstat, quod non adsint alia bona, præter vineas, cum domus fuerit prælegata hæredi cum onere particulari fideicommissi,
23 quo † casu ex ea non est soluenda dos, ad exemplum legitimæ, quæ licèt sit quota bonorum, & debeatur in tot corporibus hæreditarijs, non tamen est debita in dictis bonis prælegatis, prout nec in rebus fideicommisso subiectis *Bald. in rubr. de rer. diuis. col.* 1. *& in l. potest. de legat.* 1. *Natt. cons.* 199. *n.* 6. *& cons.* 238. *n.* 5.

Quia respondetur, quod prædicta procedunt, dummodo tamen alia bona alijs legata, & relicta non essent de melioribus rebus hæ-
24 reditatis, † si enim essent talia, receditur à voluntate testatoris, neque debet attendi, quod fideicommissum particulare institutum fuerit in bonis prælegatis, & de eis detrahitur legitima, non secus ac si illa legata non fuissent *Aym. cons.* 19. *n.* 14. *Addit. ad Alex. cons.* 12. *in verb. cæteris. lib.* 5. bene *Corn. cons.* 180. *n.* 7. *in* 4. *dub. col.* 6. *post princ. lib.* 4. *per tex. in l. non amplius. §. fin. cum l. seq. de legat.* 1. *l.* 1. *vbi Bart. C. quand. & quib. quart. pars debeat. lib.* 10. *Bald. post Cyn. in l. scimus. C. de inoffic. testam. & in l. suus quoque. in princ. de hæredib. instituend. Alex. in l. marcellus. §. res quæ. col. fin. vers. quod est intelligendum. & ibi Ias. in fin. ff. ad trebellian. Idem Alex. in l. in quartam. col.* 9. *vers. intelligo tamen. & ibi Rip. n.* 128. *ff. ad leg. falcid. Dec. cons.* 81. *in casu proposito. col. penult. ad med. vers. septimo quæritur. n.* 7. *Rubeus. Alex. cons.* 156. *n.* 13. *Gabr. de legitim. conclus.* 6. *in fin. n.* 3. *Crot. in l. filiusfamilias.* *§. diui. n.* 6. *ff. de legat.* 1. *Ruin. cons.* 27. *n.* 11. *lib.* 1. *Osasc. decis.* 33. *n.* 24. *Roland. cons.* 12. *n.* 2. *lib.* 1. latè *Gabr. cons.* 138. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 2.

Quæ adeo vera sunt, vt legatario, seu fideicommissario incumbat onus probandi, quod supersunt alia bona æquè vtilia, & commoda,
25 ex † quibus possit filius habere suam legitimam, Etenim non ponitur per legem simplex regula negatiua, quod non possit legitima detrahi in bonis prohibitis alienari, seu alteri prælegatis, sed additur illa qualitas, & conditio, si æquè commodè, & vtiliter de alijs bonis detrahi possit, vnde non potest ista dispositio diuidi tamquam habens qualitatem, & conditionem annexam *Bart. in l. aurelius. §. idem quæsiuit. de liberat. legat. Bald. in l. si quidem. C. de except. Dec. cons.* 261. *n.* 2. & ita in proposito nostro concludit *Gabr. cons.* 138. *n.* 5. *vsque ad* 9. *& n.* 12. *vsque ad* 17. *lib.* 2. vbi quod ad istum effectum duo sunt probanda, etiam parte non opponente, videlicet, quod res sit prohibita alienari, & quod alia bona æquè commoda, & vtilia supersint, cum aliàs probatio vnius non sufficeret sine altero, tamquam duo ista coniunctim requirantur *l. si hæredi plures. de condit. institut. Bald. & Salic. in l. sciant. C. de legitim. hæredib. Alex. cons.* 185. *n.* 10. *lib.* 6. *Paris. cons.* 62. *n.* 30. *lib.* 4. *Tiraq. de retract. consanguinit. §.* 8. *glos.* 7. *n.* 1.

Et prædicta magis applicantur casui nostro, quia sumus in legato dotis subrogato à testatore pro legitima suæ filiæ & pro omni eo, quod esset ei debitũ pro portione dictę legitimæ, vnde sicut legitima detrahitur de bonis alteri prælegatis, quando non remanent similia bona pretiosa, & æquiualentia, vt dictum est, ita etiam idem erit dicendum in
26 dote subrogata pro legitima, † tamquam subrogatio debeat intelligi cum omnibus qualitatibus, & conditionibus, & alijs quibuscumque competentibus ei, in cuius locum subrogatur, etiam in materia stricta, & correctoria, ne dum in fauorabili vltimarum voluntatum *§. reliquum. vers. vnde consequens. auth. de hæredib. & falcid. Surd. cons.* 42. *n.* 11. *lib.* 1. *Natt. cons.* 346. *n.* 3. *Aret. in rubr. de acquir. possess. in fin. Bald. in l. per diuersas. q.* 10. *C. mandat. Alex. cons.* 177. *col.* 2. *vers. pro hoc & tertia. lib.* 2. *& in l.* 1. *in fin. ff. si cert. petat.*

Quibus additur, quod neque in hoc esset attendenda voluntas testatoris, quamuis expressè mandasset dari dotem filiæ in dictis vineis, quia cum dos succedat loco legitimæ, vt dictum est, tunc numquam potest assignari arbitrio testatoris, aut fratrum, sed solius Iu-
27 dicis, † qui tamquam bonus vir non debet arbitrari illam esse constituendam filiæ in rebus deterioribus, & læsiuis, prout est talis ista vinea non solum infructuosa, & distans ab Vrbe, sed grauata canonę scutorum quadraginta septem, & subiecta deuolutioni,

cum

cum ita arbitrando grauaret suam conscientiam, & multum læderet mulierem, vnde arbitrabitur de alijs bonis non tàm nociuis, prout solet fieri in taxanda legitima *Rip.in l.in quartam.n.21.ff. ad leg. falcid. Dec.conf. 81.in casu proposito.n.7.Ias.in l. nõ amplius. §.cum bonorum.n.9.ff. de legat. 1. Capic. decis.2.n.2.Oldrad. cons.113. Menoch. de ar-*
28 *bitrar.cas.163.n.26. & 32.* † vbi etiam quod dabitur appellatio, si aliter Iudex arbitretur *Rubeus.cons.156.n.11.Alciat.in d.l. in quartam.n.30.in fin.& ibi Pic.n.148. Ang.in l.si pater.C.de instit.& substitut.*

Et clarum est, quod in casu nostro dos succedit loco legitimæ, cum statutum non exclu-
29 dat filiam simpliciter, † & mandet illam dotari, tunc enim dos non succederet loco legitimæ, sed vlterius disponat, quod filia dotata non succedat, nec aliquid petere possit, nam tunc relictum censetur loco legitimæ, & est purũ, & ab eo reijcitur onus cõditionis & transmittitur, cũ alijs effectibus legitimæ competentibus *Castr. in l. titio centum. §. titio genero.n.* 8. *vers. ego pluries contra. ff. de condit. & demonstrat. & cons.25. per tot lib.3.Alex.cons.13.n.12.lib.3. Paris. cons.36. n.4. lib. 3. & cons.110. n.2. lib.4. Dec. cons. 106.n.3.vers.secundo respondetur.Capic. decis.176.n.8.Crass.in §. legatum.q.48. n.9. & 10. Surd.de alim.tit.3.q.1.n.39.Peregr.de fideicommis.art.38.n.23.Roder. in l. quoniam in prioribus.ampliat. 5. n. 4. vers.ex quo infertur.C.de inoffic.testam.Rot. diuers. decis. 540.n.1. vers.tandem hac die .p.1. Menoch. cons.81.n.4.Cephal.cons.145.n.6. lib.1. Purpur.cons.19.n.9. Socin. cons.288. n.27. lib.2. Couar.in c. 3. n.11. vers. decimo ex præmis-*
30 *sis. de testament.* † & hanc sententiam cum dicta distinctione, recedendo ab alijs contrarijs decisionibus, sequitur *Rot.coram* R.P. *D.Buratto Romana de Marganis.9.Decembris*. 1616. vbi allegantur concordantes decisiones *coram R. P. D. Orano Callien.dotis. 12. decembris. & 21. maij.* 1598. *& coram Card.Millino Perusina dotis.10. maij.1602. & coram Card. Ludouisio nunc Sanctissimo D.N.Gregorio XV.Perusina de Alphanis.15. iunij.1612.Card.Seraph.decis.1315.n.1.& 2.*

Cum igitur testator non potuisset talem electionem facere in præiudicium dotis, & legitimæ filiæ, multo minus hoc permittetur eius hæredi, Immo quamuis ei fuisset commissa talis declaratio, si illam ineptè fecerit,
31 prout est ista de vineis, † recurritur ad arbitriũ boni viri, qui intelligitur Iudex *Afft. decis.371.n.9.& 10.* cum alijs per *Cad.Mantic.de coniectur.vltimar.voluntat. lib.3. tit. 1.n.17.Socin.cons.92.n.11.& 12. lib.1.*

Et licèt debeat attendi voluntas testatoris, quæ non admittit aliam interpretationem ex *Card.Mantic. & alijs exaduerso allegatis.*
32 Tamen † vt supra ostensum fuit, hoc est conforme menti ipsius, licèt etiam ab istis regulis recedatur passim per Iudices, qui ex causa non sequuntur voluntatem defuncti, & patris, quidquid aliàs multum de eo lex cõfidat, maxime in causa alimentorũ, & dotis *Surd.de alim.q.13.tit.4. n.7. & 8. & priuil.*
33 *8.tit.4.n.2. ad med.* † vbi etiam, quod in istis casibus Iudex debet ex officio interponere auctoritatem suam etiam non petenti propter fauorem dotis *Raphael.& Castr. in l.si cum dotem.§.eo autem tempore.ff. solut. matrim.Rip.in l.4.§.hoc autem iudicium. n.25. ff. de damn.infect.*

Et ita ex prædictis post multas propositiones fuit conclusum in huiusmodi causa Romana dotis ad fauorem filiæ, Verum cum pars non acquiesceret, vxor testatoris tutrix, vt defen-
34 ret filium hæredem venit ad iudicium † sub prætextu, quod sibi liceat mortuo viro retinere omnia ipsius bona, donec dos restituatur *Bart. in l.si filio.la 1. ff.solut. matr. Bald. in l. penult.* C. *de pignorat. act.* Sed ista sunt facilis solutionis, cum procedant, quando possessio fuisset vacans, & in d.possessione ipsa reperiretur absque aliquo vitio,
35 nã si esset ab alio occupata, & detenta, non datur talis retentio, prout neque daretur ingressus in d. bonis propria auctoritate, cum esset agendum iuxta dispositionem *l. dotis actione.9. C. solut. matrim.* Ita communiter concludunt Doctores, de quibus per *Roland. cons.77.n.34.vsque ad 38.lib.1.* iuxta doctrinam *Bald.in l. penult.n.1.C. de non numer. pecun.& in l.1.in fin.C.de seru. pignor.dat. manumis.& cons.35.quæritur.lib.3.Dec.cõs. 231.dura admodum .col.1. ad med.n.2. vers. & cum prædictis concordat etiam. & col.2. vers. & per illum textum. n. 2. & cons.671. applaudent rationes. ad fin. vers. nam mortuo marito.n.7.& in l. dotis.5.n.2.& 3.C.de collationib.Socin. cons.131. in præsenti consultatione. col.3.ante med.vers. amplius dico quod dictum. lib.1.Bursat.cons.9.n.4. cum seq.Ludouic. decis. Perus.* 109.*n.3.p.2.*

Quibus stantibus apparet non posse per Aduersariam prætendi retentionem super omnibus bonis mariti ratione suæ hypothecæ,
36 cum † ipsa non possideat, immo per eam fuit capta possessio pro hæredibus, vt constat ex aditione per eam facta tutorio nomine ipsius filij, & ex inuentario inde secuto continente omnia, & quæcumque bona testatoris, ex quo probatur possessio *Bart.in l. fin. §.licentia. C.de iur.deliber. Paris.cons.45.n. 20.lib.2.Peregr. de fideicommis. art.44. n.2. Rot.coram R.P.D. Manzanedo Bononien. de Lambertinis.20.Februar.1612.* quæ est post
37 *tract. de Saluian.decis.295.n.5.*† Cum etiam adsint locationes factæ tutorio nomine pro filio hærede, cum perceptione fructuum, & pensionum, ex quibus probatur possessio *Glos.in l.qui vniuersas.§.quod per colonum. in verb.colonum. vers. idem forte . ff. de acquir. possess. Natt. cons.672.n.20.Alex.cons.* 10.*n.*

10.n. 3.lib.4.Affl.decis.325.n.1. cũ seq.Ruin. cons.161.n.20.lib.1. cum alijs per *Mascard. conclus.*1181.n.3.Rot. coram Card. Pamphilio Bononien. de Carnalibus. 11. Ianuarij. 1603.

Præsertim quia vltra prædicta adest etiam statutum Vrbis c. 147. lib. 1. vbi disponitur,
38 quod † possessio quorumcumque bonorum testatorum, vel ab intestato defunctorum censeatur continuata in suos hæredes, qui debeant in ea manuteneri, & reduci iuris,& facti remedijs opportunis, vt latius in eodẽ statuto continetur, quod cum faciat hæredem immediatè possessorẽ,operatur,vt alius
39 non possit cum eo concurrere, † tamquam factum legis sit potentius facto hominis *Innoc. in c. præterea.*40.n.3.vers.penetrabilior
40 *enim.de appell.*& quia duo nõ possunt † simul possidere *l.si vt certo.§.si duobus vehiculũ.ff. cõmod.*& ità in specie concludit *Ias.cons.*85. *in fin.lib.*3.*post Bald.cons.*454. *quidam ioannes decessit condito testamento.in fin. lib.*1.

Quod quidem statutum habet locum etiam in
41 infante,existente in ventre, † furioso, mente capto, & ignorante, in quos etiam transfertur talis possessio vigore d. statuti, cum enim ad illam acquirendam nullus actus requiratur, sed solum ex legis dispositione fiat illius translatio, nihil refert, an hæres habeat intellectum, nec ne *Ludouic.Molin.de primogenit.hispanor.lib.*3.*c.*12.*n.*24.*fol.*423.
42 vbi quod ista opinio est recepta tam in praxi, quàm ex iuris dispositione, vt late comprobat *Gomes.ad l.taur.*45.*n.*112.*Tiraq.in tract.le mort. saisit. part.*2.*declarat.*17. *n.*4. *ad med. Gabr.cons.*36.*n.*12. & 13. *lib.*1. vbi
43 loquens de infante concludit,† quod pro ista possessione, quæ transfertur vigore statuti, dantur alia remedia possessoria, quidquid nonnulli contrarium putent,re non bene cõsiderata, quia quando hæres est suus, non est dare medium inter mortem patris, & acquisitionem filij, adeo vt nulla res possit impedire talem continuationem *l.in suis.ff.de liber.& posthum. Molin.de primogen. hispa-*
44 *nor.lib.*3.*c.*12.*n.*20.& 21. † vbi quod neque per momentum potest dici talis possessio vacans, cum non dicatur hæreditas iacens,vbi adest continuatio possessionis *Glos. in l. cum hæreditas. C.deposit.*

Quod tamen dictum est ex abundanti, cum non adsit in casu nostro sola cõtinuatio possessionis vigore statuti, sed etiam probetur,
45 quod † tutrix fecit actus possessorios pro pupillo, cum aditione hæreditatis, confectione inuentarij, locationibus, & fructuum perceptionibus, ex quibus fuit per tutricem acquisita possessio ipsi pupillo etiam ignorãti *l.* 1. *§.per procuratorem.ff.de acquir. possess.l.*1.*in princ.& §. adipiscimur.& §.item acquirimus.ff.eod. tit.* & in proposito nostro vltra d.continuationem notat *Gabr.cons.*36.
46 *n.*13.*ad med.lib.*1.† vbi etiam *n.*9. quod ista

Stephani Gratiani

possessio, quæ per statutum transfertur est vera, quamuis non acquiratur per actum corporeum, immo dicitur plenissima tamquam per legem translata *Molin. de primogenit. hispanor. lib.*3. *c.*12. *n.*19. *Gomes.ad l. taur.*45.*n.*111.*in fin.Bald in c.contingit.n.*1. *de dol. & contumac.Tellus ad l.* 17. *taur. n.* 48.*Tiraq. in tract. le mort. saisit. p.*5. *declarat.*2.*n.*4.*Gabr.de acquir.possess.concl.*9.*n.*6.

Nec facit, quod per creditores sit offerenda dos mulieri, si volunt prosequi res hypothe-
47 catas occasione eorum crediti † iuxta *l.cum tibi.C.qui potior.in pignor. habeant. Osasc. decis.*135.*n.*4. Quia cum mulier nihil possideat, vt dictum est, nec aliquid retineat, non opus est oblatione, cum prius debeat
48 cõstare de substantia negotij,† antequam tractetur de modo offerendi *Bald.cons.*465 *n.*1. *lib.*4.*Dec.cons.* 508.*n.*5.*Surd.cons.*150. *n.*81. *lib.* 1. Cum qualitas non possit esse sine su-
49 biecto † *Aym. cons.*21.*n.*5. *Bero.cons.*126.*n.* 9.*lib.*3.*Bald.in l. celsus. in* 5. *notab.n.*24.*ff.*
50 *de vsucap.Roland.cons.*58.*n.*8. *lib.*3. † Prout regulariter omnis dispositio præsupponit suam qualitatem *Menoch. cons.*75. *n.* 100. *Becc.cons.*37.*n.*16.

Ex prædictis tollitur etiam prætensio retentionis fructuum, iuxta *l. lucius. ff.qui potior.in*
51 *pignor. habeant.* † Quia cum ostensum fuerit non competere retentionem pro dote principali, neque etiam competet pro fructibus, qui tamquam accessiones sunt sublati statim, quod principale remouetur *l. qui liberis.ff.de vulgar.& pupillar.l.cum principalis.ff.de regul.iur.Surd.cons.*93.*n.*1.*lib.*1.

Quamuis etiam dato, & non concesso, quod
52 mulier haberet retentionem pro dote, † non tamen aliquid acquireret pro fructibus rerum sibi hypothecatarum, nisi quo ad condecentiam sui interesse *Negus. de pignorib. part.*5.*membr.*5.*n.*17.*post med.vers.isto enim casu. Bald.Nouell.de dot.p.*8. *priuileg.*22.*ad med.Alex.in l.diuortio.in princ.col.*6.*ff.solut. matr.* Cum alias mulier non faciat istos fructus suos *Socin. cõs.*131.*n.*7.*ad med.vers.qui animus etiam. lib.* 1.*per tex.in l. in venditione.§.*1.*& in l.prætor ait.ff.de bon. auctor. iudic. possidend.l.*2. & 3.*C. de pignorat. act. l.*1. *C. de distract. pignor. l. titia. ff. de solution.Bald.in l.penult.in princ.C.de non nu-*
53 *mer. pecun.*† Nec dissentit *Ang.Aret.* in contrarium allegatus *cons.* 77. *n.* 3. *vsque ad* 8. Nam loquitur solum, quando mulier nõ habet aliunde alimenta, tunc enim potest ex fructibus bonorum hypothecatorum se alere cum sua familia, non tamen vltra ali-
54 menta, † fructus erunt sui, quia, vt dictum est,illos non facit suos, cum etiam in prætorio pignore dotali fructus percepti extenuent sortem *Bart. n l.titia.*48. *in princ. ff. de solution. post Glos.ibid. in verb. habendũ. per l. fulcinius. in princ.ff.ex quib. caus. in possess.eatur.l.*1.*§.fin.ff.ventr.in possess.mittend.*

55 *tend.* † & passim fructus dotis excedentes impensam alimentorum spectant ad hæredes defuncti, qui sustinent vicem illius, cum mulier videatur esse in matrimonio *Surd.* in specie *de aliment. tit.* 1. *q.* 44. *n.* 30. *&* *tit.* 9. *q.* 43. *n.* 43. *Salic. in l. vnic.* §. *sin autem. n.* 6. *C. de rei vxor. act. Bart. in l. diuortio. n.* 5. *ff. so-*
56 *lut. matrimon.* † Prout è contra, si fructus dotis non sufficiunt, hæredes supplent quidquid deest ad alimenta *Surd. de aliment. tit.* 1. *q.* 44. *n.* 32.

Et est nota conclusio, & ab omnibus approbata, quod soluto matrimonio mulieri moram
57 passæ in restitutione suæ dotis † nihil debetur, quidquid aliud sit in viro, cui debentur fructus in recompensationem onerum matrimonij, cum de vno non liceat ad alium arguere *Bart. in l. at qui natura.* §. *non tantum. ad med. vers. quod intelligitur. ff. de negot. gest. Alex. cons.* 141. *n.* 4. *lib.* 5. *Abb. cons.* 39. *n.* 6. *lib.* 2. *Aym. cons.* 189. *col.* 5. *post med. vers. sextus verò casus. n.* 7. *Menoch. cons.* 7.
58 *n.* 12. *lib.* 1. † Et vt tale interesse debeatur sunt probanda requisita per *Castr. in l.* 3. *ff. de eo quod cert. loc. Aym. cons.* 320. *n.* 6. quæ requisita habent etiã locum in casu dotis quãuis priuilegiato. *Ruin. cons.* 104. *n.* 7. *lib.* 4. *Imol. in l. diuortio. n.* 15. *ff. solut. matrimon. Barbos. in l.* 2. *in princ. par.* 1. *n.* 48. *ff. eod. tit. Bologn. cons.* 14. *n.* 2. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 45. *n.* 28. *vsque ad* 54.

Ex quibus fuit denuo confirmatum decretum alias factum ad fauorem filiæ creditricis dotis, cui tamen vxor testatoris non acquieuit, sed iterum nouum dubium excitauit, videlicet, quod mulier potest mutare causã pos-
59 sessionis ratione suæ dotis, † quando prius possidebat vna cum viro ratione familiaritatis, etiam absque aliqua declaratione, cum illam censeatur retinere ob creditũ suarum dotium *Bursatt.* qui plures decisiones *Rotæ* allegat. *cons.* 8. *n.* 15. *vers. insuper vxor. lib.* 1. *&* *cons.* 9. *n.* 8. *eod. lib.* quidquid malè contra-
60 rium sentiant, † qui volunt requiri declarationem iuxta decisionem relatam *in tract. de saluian. interdict. inspect.* 3. *c.* 4. *n.* 21. *&* 22. quia passim seruatur nullam declarationem requiri *Put. decis.* 451. *lib.* 1. *Cas. de Grass. decis.* 19. *n.* 6. *de probat. Rot. diuers. decis.* 143. *n.* 4. *p.* 2. *&* *coram R. P. D. Sacrato Bononien. manutentionis.* 16. *Decembris* 1611. quæ est *decis.* 366. *n.* 1. *in fin. p.* 1. *in recentiorib.*

Sed ista non faciunt ad casum nostrum, cum vt sæpius dictum est, mulier non sit in possessione, sed hæres cuius nomine vxor, & respectiuè mater, & tutrix ipsius hæredis cepit pos-
61 sessionem omnium bonorũ hæreditatis, † Vnde tunc non datur mutatio eius, quod non habet, & per consequens vxor non poterit retinere, cum retentio præsupponat, quod adsit possessio, quam licet habuisset, satis est, quod modo illam non habet, tamquam eam ceperit nomine filij, & sic cecidit à sua possessione facto suo, quod potuit facere etiam sine solemnitatibus, itaut non possit prætendere aliquam manutentionem, seu retentionem iuxta communem sententiam, de qua per *Menoch. de recuper. possess. remed.* 15. *n.* 95. dixi late supra *c.* 503. *n.* 28. *&* 29.

Ideo etiam ex istis cessat obiectum de clausula
62 precarij, seu constituti, † secundum quam potest mulier propria auctoritate ingredi possessionem bonorum viri etiam si fuissent appræhensa *Bald. Nouell. de dot. p.* 8. *priuil.* 6. *n.* 20. *post Bart. in l.* 3. *C. de pignorib. Bald. in l. filiosfamilias. la* 2. *ff. solut. matrim.* Quia vt dictum est, apparet de possessione pro filio, & eius nomine capta, itaut sibi præiudi-
63 cauerit quo ad prætensum ingressum, † Maximè quia tale constitutum est collatum post mortem constituentis, vnde non potest operari translationem possessionis, cum dicto tempore possessio defuncti esset extincta *Ias. cons.* 85. *col. vlt. ad med. lib.* 3.

Et stante possessione expressè capta de omnibus bonis nomine filij, non est quærendum an possessio acquiratur infanti, quo ad primum extremum ex eo, quod mater permansit in possessione, quia licèt admittatur talem possessionem illi non acquiri, tamen hoc non procedit, quando clarè cõstat, quod pro alio est capta possessio per matrem tutricem, cum diuersum sit, quando simplici-
64 ter acceptasset tutelam, † tunc enim licèt possessio potius præsumatur tutorio nomine, nihilominus, cum potuerit remanere in possessione ob causam suæ dotis, est dubia, & præsumptiua probatio, quæ non sufficit ad probandum primum extremum *Rot. diuersor. decis.* 337. *p.* 2.

Nec debet attendi, quod hæredes non opponant, quod mulier vitiosè ingressa sit possessionem, vnde neque ista oppositio competet creditoribus, qui non possunt dare de iu-
65 re tertij, † Quia sufficit, quod creditores ostẽdant nullam extare possessionem in eorum præiudicium, neque enim ista oppositio est de iure tertij, sed de non iure agentis, cum satis sit ex actis constare de aliorum possessione, & nõ de possessione mulieris *Thesaur. decis.* 4. *col.* 3. *in fin. vers. in contrarium pro*
66 *excipiente.* *&* *col.* 4. *&* 5. † vbi etiam considerat, quod stante interesse partis admittitur talis exceptio iuris tertij *Castr. in l. ille à quo.* §. *si de testamento. ff. ad trebellian.* Et quando excluditur in totum ius agentis ipso
67 iure, † operatur talis exceptio, quamuis sit iuris tertij *Idem Castr. cons.* 77. *visa facti narratione satis longa. in* 7. *dub. in fin. n.* 6. *in fin. lib.* 2. *&* *cons.* 454. *viso & examinato processu. col.* 2. *in princ. vers. secundo principaliter debet succumbere. n.* 2. *lib.* 1. *Aym. cons.* 144. *n.* 21. *&* *cons.* 72. *n.* 6. *in fin.*

Sublatis igitur omnibus istis nouiter obiectis, fuit tertio confirmatum decretum alias factum ad fauorem filiæ, mandando interim solui

solui scuta quingenta, non obstante oppositione de legato prius acceptando in totum, non autem in parte, Quia non negatur acceptatio legati, cum fuerit illud approbatum, & iterum approbetur, & ex eo agitur, sed solum dicimus non posse per hæredem fieri oblationem solutionis eiusdem legati in vineis oblatis,
68 † vnde donec istud liquidetur, non est retardanda executio pro solutione pecuniarum liquidarum, & de quibus nulla adest controuersia *Socin. cons.128. quod est vlt.n.3.col.2.ad fin. vers.comprobatur & vltimo.lib.3.* per doctrinam *Bart.in l.iulianus verum debitorem. in fin. ff. de condict.indeb. Dec.cons.618. in casu proposito agam.n.5. ad med.Caualcan. de tutor. & curat. n.263. & est tex. in l. qui solidum. 80. in princ.ff.de leg. 2.* quem in proposito adducit *Bald. cons. 152.ad euidentiam præmittendū.in fin.lib.3.*

EPITOME.

Beneficium cessionis actionum an competat tam fideiussoribus,& correis, quam tertijs possessoribus,& soluentibus pro alio. ¶ Et quando illi censeatur renunciatum per generalem iuratam renunciationē omni legum auxilio. ¶ Debitor principalis an dicatur, qui commodum percipit ex contractu, quamuis adsint fideiussores, qui etiam se principaliter obligarunt. ¶ Exceptio cedendarum an possit opponi in executione sententiæ.¶ Et an obstet creditori,siue expressè, siue tacitè consenserit alienationi rei.¶ Gesta per Iudicem recusatum an sint ipso iure nulla tam de iure canonico,quam ciuili.¶Et quæ causæ suspitionum debeant esse, vt per eum non possit procedi. ¶ Et an obstet consensus in iurisdictionem, vt impediatur recusatio. ¶ Mandatum ad recusandum Iudicem an debeat esse speciale.

SVMMARIVM.

1 *Pecuniæ accepta cum cautione de restituendo prioribus, & anterioribus habentur pro extantibus, & non consumptis.*
2 *Executio sententiæ impeditur per exceptionem cedendarum.n.3.*
4 *Beneficium cessionis actionum competit fideiussoribus, & correis, & tertijs possessoribus, negotiorum gestoribus, & similibus soluentibus pro alijs.n.6.*
5 *Debitor principalis dicitur, qui commodum percipit ex contractu, cum alij dicantur fideiussores, quamuis se obligauerint tamquam principales, qui solum pro talibus habentur respectu eorum, ad quorum fauorem facta est obligatio.*
7 *Creditor alienans rem siue tacitè,siue expressè repellitur exceptione cedendarum.n.8.*
9 *Renuncians omni legum auxilio etiam cum iuramento non censetur renunciasse exceptioni cedendarum.n.10.*
11 *Sermo ambiguus,& generalis capit homines.*
12 *Notarius potest stipulari pro omnibus quorum interest.*
13 *Res obligata pro censu transit cum dicto onere ad quemcumque perueniat.*
14 *Exceptio quæ obstat cedenti,seu auctori, præiudicat etiam successori,& cessionario.n.15.*
16 *Iurisdictio cessat stante recusatione Iudicis, & omnia gesta sunt ipso iure nulla tam de iure canonico, quam ciuili, quamuis recusatus esset religiosa, & timorata vita.n.17.*
18 *Iudex potest recusari per eum, qui consensit in suam iurisdictionem, si noua causa superueniat. Intellige vt n.22. & 23.*
19 *Mandatum speciale requiritur, vt valeat recusatio Iudicis, nec iuuabit, si postea illud exhibeatur, quando fuit prius oppositum.n.20.*
21 *Iudex recusatus potest procedere, quando causæ suspicionis sunt friuolæ, & fiunt ad protelandum iudicium.n.25.*
24 *Sententia iusta Iudicis recusati est confirmanda.*

CAPVT DCCI.

Pecuniæ, de quibus agebatur in causa Romana pecuniaria, non possunt auocari, Quamuis enim fuerint acceptæ
1 † cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, quo casu habentur pro extantibus, & non consumptis *Franc.decis.75.n.9.* Tamen obstat creditori agēti exceptio cedēdarum, stante alienatione per eum facta de domo, super qua est impositus census, cum promissione manutenendi emptorem in pacifica illius possessione, tunc enim impeditur executio sententiæ, & obligationis cameralis,
2 cum † ipsemet creditor morosus in non cedendo se repellat ab executione petita, non obstante, quod per statutum tolleretur omnis, & quæcumque defensio, seu exceptio *Dec. in c. ex parte.13.n.19.& ibi Felin.n.12. de offic. delegat.* latè *Coler. de processib. executiu. p.4.c.1.n.106.vsque ad 109. Franc.decis.476. n.2. & decis.662. n.2. Mancin. de iuram.par.4. effect.216.n.11. Galles.de oblig. camer.2. par. 4. formul.q.1.n.10. Rot. coram* Cardin. Lancellotto. *Romana mutui.16. Nouembris 1601. & coràm R. P. D. Robusterio Romana societatis.19. Martij 1575. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent.lib.16.*
3 *tit.19.n.12.& 14.*† Itaut ista exceptio cedendarum admittatur etiam in executione sententiæ latæ *Franc.decis.476.n.2.& decis.662. n.2. per tex. in l.1. §. non tamen. vbi Bald. ff. de tutel. & ration. distrab. Purpurat. in l. 1. n. 655. C. de transaction. Barbos. in l. quia tale. 14. n. 64. post princ. vers. neque repugnat regula. ff. solut.matrimon.*
Nec subsistit, quod exceptio cedendarum non habeat

habeat locum, nisi ad fauorem fideiussoris, vel correi, quales prętenditur exaduerso non
4 esse DD. Fratres de Donatis, † Quia non est admittenda ista conclusio, cum nullus ex doctoribus, qui ad hoc allegantur ita concludat, immo passim omnes admittunt, quod huiusmodi beneficium cessionis actionum competit ne dum prædictis, sed etiam tertijs possessoribus, negotiorum gestoribus, procuratoribus, & soluentibus pro alijs, vt notat *Bertazol.* exaduerso adductus *clausul. 40. glos. 5. n. 7. post princ. vers. & quod beneficium competit. Castr. in l. si stipulatus. 16. §. si ex duobus. n. 3. ff. de fideiussorib. Dec. cōs.* 104. *& diligenter. n. 2. in fin. & n. 3. & cons.* 446. *viso eleganti. in princ. Doctor. in l. mulier. ff. qui potior. in pignor. habeant.*

Præterea verius etiam est, quod simus in fideiussoribus, Nam Donati representant personam Fabij, qui in obligatione per eum facta dè soluendo fructus census non est principa-
5 lis debitor eiusdē census, sed fideiussor, † cū ille dicatur principalis debitor, qui ex contractu habuit commodum, & pretium census, prout habuit Gulielmus, alij enim, qui se obligarunt, dicuntur fideiussores, quamuis se principaliter obligauerint, tamquam habeatur pro principali respectu eorum, ad quorum fauorem facta est obligatio *l. sed iulianus. in princ. & §. item si duos. ff. ad macedon. Glos. in auth. de fideiussorib. in princ. Felin. in c. cum dilectus. n. 13. de rescript. Dec. cons. 267. conclusio superius. n. 3. Aym. cons. 91. n. 2. & cons. 77. n. 3. post med. vers. hoc ità præsupposito. Fulgos. & Castr. in l. vir uxori. §. fin. ff. ad velleian. Corn. cons. 316. lib. 4.* iuxta doctrinam *Bart. in l. reos. ff. de duob. reis. Bolognin. cons. 44. n. 6. Alex. cons. 66. n. 1. & 5. lib. 4. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 16. tit. 1. n. 3.*

Vnde multo magis tamquam fideiussoribus est facienda cessio propter naturam contractus
6 fideiussionis, quasi non præsumatur, † quod aliter voluerint se obligare ad solutionem pro principali, nisi assecurentur de recipiendo quod pro debitore erogauerint, ad hoc vt indemnes seruentur, quod aliter fieri non potest, nisi per creditorem cedantur actiones soluenti *Bald. in l. si nomen. 4. n. 2. C. de hæredib. vel act. vendit. Alex. in l. sciendum. 30. n. 10. de verbor. obligat. Coler. de processib. executiu. p. 3. c. 1. n. 107.*

Et magis ista exceptio cedendarum obstat, cum propter culpam ipsius creditoris non posfit
7 fieri cessio † stante venditione domus obligatæ pro censu, de quo agimus, & promissione euictionis emptoris *l. Stichum. §. penult. ff. de solution. Bart. in l. stipulatus. §. 1. ff. de fideiussorib. Affl. decis. 182. Aleiat. cons. 87. lib. 6. tom. 2.* cū alijs per *Carol. de Graff. de except. c. 10. n. 18. vsq. ad 24. Castracan. de societ. offic.*
8 *c. 66. n. 7.* † Quod procedit siue expressè, siue tacitè fuerit præstitus cōsensus alienationi per creditorē, quia semper repellitur dicta exceptione cedēdarū *l. 2. ff. de fideiussor. l. si pupillus. ff. de administr. tutor. l. Stichum. §. creditor. ff. de solut. Graff. de except. c. 10. n. 22.*

Non obstat, quod fuerit renunciatum omni legum auxilio, quod operatur renunciationem exceptionis cedendarum *Affl. decis.* 182.
9 *n. 13.* † Quia contraria opinio est verior, cum requiratur expressa renunciatio ad hoc, vt non competat huiusmodi beneficium, ideò non sufficiunt istæ clausulæ generales, tamquam non extendantur ad exclusionem iurium de futuro, quamuis etiam adsit iuramentum, quod solùm refertur ad illos casus, ad quos trahitur renunciatio *Roman. cons. 472. n. 5. Dec. cons. 99. in causa ioannis. n. 3. & in l. fin. n. 21. ff. si cert. pētat. Alex. cons. 196. n. 9. vbi Add. in verb. cedendarum. lib. 2. Paris. cons. 110. n. 98. lib. 1. Rip. in l. si vmquam. q. 97. n. 118. C. de reuocand. donation. vbi Tiraq. in præfat. n. 121. ante med.* attestatur de æquiori opinione. *Carol. de Graff. except.* 10.
10 *n. 40.* † & tamquam magis communem, & veriorem sententiam tenendam esse dicit *Bertazol. clausul. 40. n. 2. in fin. Montan. de tutel. c. 39. n. 132. Marsil. in rubr. de fideiussorib. n. 29.* & æquiorem etiam dicit *Bald.*
11 *cons. 4. n. 2. & 3. lib. 1.* † vbi etiam quod ista renunciatio est multum præiudicialis, ideò consuetudine introductum est, vt in specie renuncietur, ne ambiguitas, & generalitas sermonis capiat homines *l. cum aquiliana. de transaction. l. illud. §. si talis. de minorib.*

Nec facit, quod ista cessio non sit facienda con-
12 tra non nominatos in instrumento, † Quia cum appareat de interesse, satis est quod notarius stipulatus fuerit pro omnibus quorū interest, tūc enim cēsetur facta stipulatio ad fauorē ipsius, nō secus ac si fuisset nominatus *Rom. cōs. 76. in princ. Dec. cōs. 407. visis ac diligenter. col. 6. vers. tertio respondetur. Socin. cons. 125. in fin. Bertaz. clauf. 18. glos. 5. n. 8.*

Minus obstat, quod alienatio domus fuerit facta tamquam de re propria deuoluta ad alie-
13 nantem, † Quia cum census fuerit impositus de consensu Quirini patris Aduersarij, domus remansit perpetuò obligata pro d. censu, vnde etiam fuit deuoluta cum d. onere, & eodem modo vinculata *c. cum non sit. de decim. c. recolentes. de stat. monac. l. via constitui. §. si fundus. ff. de seruitut. rustic. prædior. Surd. cons. 240. n. 6. lib. 2.*

Nec releuat, quod cessio non sit facienda, cum pecuniæ non spectent ad DD. de Donatis, sed ad Fabium, Quia satis est, quod ipsi representent personam eiusdem Fabij eorum debitoris in dicto censu, & quod Aduersarius representet fratres Sanctissimæ Trinitatis creditores eiusdem census, qui illum cesserunt aduersario, Vnde quemadmodum si fratres agerent contra hæredes Fabij, tenerentur cedere iura contra Gulielmum prin-
14 cipalem debitorem census, † ità etiam tenebitur

nebitur cedere Aduersarius, qui representat d. fratres, cum exceptio, quæ obstat cedenti, obsit etiam cessionario *l. exceptiones. ff. de exception. Bart. in l. si quis rem. ff. de procurat. Bero. cons. 32. n. 46. lib. 2. Crot. cons. 83. n. 11. Surd. cons. 333. n. 16. lib. 3.* tamquam pro vna persona reputētur *c. deniq; 7. q. 1. l. si donatore. §. 1. de donat. int. vir. & vxor. Surd. cons. 205. n. 4. lib. 2. & cons. 280. n. 14. eod. lib.*

15 Prout † regulare est, vt exceptio, quæ obest auctori, noceat etiam successori *l. apud celsum. §. de auctoris. ff. de dol. mal. & met. except. Socin. cons. 13. n. 5. lib. 3. Tiraq. de retr. consanguin. §. 1. glos. 9. n. 128.*

Dum hæc allegarētur pro defensione iuriū DD. de Donatis, fuit per Iudicem coram testibus propalatum votum ad fauorem Aduersarij, quare statim procurator cum speciali mandato recusauit eumdem Iudicem suspectum ob prædictā causam, & propter superueniētem notitiam magnæ, & intimæ familiaritatis cum eodem Aduersario, quibus tamen non obstantibus Iudex relaxauit mandatum, Ideo habito recursu ad Signaturam seruatis seruandis fuit alius deputatus, & simpliciter commissa causa nullitatis, & appellationis, quamuis esset negotium executiuum,

16 & quidem rectè, † cum stante recusatione, & illa pendente recusatus nō habeat aliquod exercitium iurisdictionis, itaut omnia per eum gesta sint ipso iure nulla non solùm de iure ciuili, sed etiam de iure canonico *Glos. in c. iudex. in verb. opponat. in fin. de offic. delegat. in 6. & in c. quoties. 2. q. 6. Alex. cons. 89. diligenter. n. 2. in fin. vers. sed premissis non obstantibus. lib. 1. Dec. cons. 175. in causa. n. 3.* cum alijs per *Lancellott.* qui de magis vera, & communi opinione testatur *de attentat. post recusat. iudic. c. 6. n. 4. vsque ad* 10. *tom. 5. fol.* 340

Quæ procedunt etiam si Iudex recusatus esset persona valde religiosa, & timoratæ vitæ,

17 cum † illa non considerata, semper post recusationem, processus sit ipso iure nullus *Natt. cons. 174. n. 9.* vbi exemplificat in Monacho Cisterciensi *Bursat. cons. 21. n. 22. lib. 1. Socin. de iudic. delegat. §. superest. vers. quid si non est consanguineus.* Non obstante prætēso consensu in iurisdictionem Iudicis recusati, Quia superuenit noua causa suspicio-

18 nis, vt dictum est, † quo casu non attenditur talis consensus, sed semper processus post recusationem est nullus, etiam si causa in recusatione expressa non fuisset probata, sed esset talis, quæ si probaretur esset legitima *Lancellott.* qui multas Rotæ decisiones adducit *de attentat. post recusation. iudic. n. 16. vsque ad 19. tom. 5. fol.* 340.

Et ita ex prædictis fuit per Iudicem appellationis declaratum reuocando, & annullando decretum consignationis, & auocationis pecuniarum, cum verè non potuerint auocari ex rationibus supra adductis, & cum pars nollet acquiescere, habito recursu ad Signaturā petijt circumscribi talē sententiā, quod tamen dicebam non posse concedi, Nam licèt prætenderetur illam fuisse latam post re-

19 cusationem Iudicis, † Tamen recusatio non obstabat tamquam fuisset allegata per procuratorem, qui non habebat mandatum speciale, prout requiritur ad hoc vt Iudex possit recusari *l. non solum. §. fin. de procurator. Bart. in l. si procurator. ff. de condict. indebit. Rebuff. de recusation. art. 1. glos. 1. n. 2.* vbi quod ità fuit iudicatum, & sequitur etiam *Lancellott. de attentat. c. 6. n. 5. tom. 5. cum*

20 *seq. fol.* 340. † vbi etiam quod non valebit productio mandati postea exhibiti, quando tunc fuit oppositum de illius defectu, prout in casu, de quo agimus *Alex. cons. 146. in fin. lib. 5. Mohed. decis.* 240.

Immo recusatio fuit merè calumniosa, nam Iudex statim post recusationē abstinuit amplius procedere, & cum per Auditorem Cameræ fuisset datus terminus per tres vices ad probandas allegatas causas suspicionis, nihil fuit deductum, ne dum aliquid probatum, Ideo per eumdem Auditorem Cameræ fuit remissa causa eidem Iudici, tamquam

21 omnia fierent ad protelandū iudiciū, † Adeo vt stante ista remissione propter allegatas causas suspicionis notoriè frustratorias, & falsas, non obsit recusatio, sed Iudex possit liberè, & licitè procedere *Franc. in c. cum speciali. q. 3. col. 9. ad fin. vers. primo quando. n. 23. de appellat. Lapus allegat. 1. n. 6. & ibi Mandos. in verb. notorietas. Felin. in c. accedens. il 1. n. 6. vt lit. non contestat. Bursatt. cons. 21. n. 25. lib. 1. Lancellott. de attentat. c. 6. n. 24. tom. 5. fol.* 340.

Et magis apparet de recusatione calumniosa, quia Iudex fuit de consensu partium electus,

22 & numquam † recusatio proposita, nisi post causam instructam, & in calculo ferendæ sententiæ, tunc enim illa non est legitima, neque debet admitti *Franc. in c. cum speciali. conclus. 2. de appellat. Ferret. cons. 66. n. 4. cum*

23 *seq. lib. 1.* † Maxime quia non eramus in his, quæ essent commissa arbitrio Iudicis, cum immo per eum esset procedendum, prout de iure, vnde non admittitur recusatio, quasi tunc recusans habeat in promptu remedium appellationis *Ferret. cons. 66.* per doctrinam *Gemin. in c. si iudex. in fin. de offic. delegat. in 6. Lancellott. d. c. 6. n. 52.*

Insuper huiusmodi sententia Iudicis nulliter recusati est adeo iusta ob rationes superius

24 adductas, † vt non mereatur circumscribi; sed potius confirmari, quod conceditur, quāuis etiā fuissent probatæ causæ suspicionis, Vnde multo magis in casu nostro, in quo de eis non constat, vt dictum est *Alex. cons. 67. viso themate. ad med. lib. 6. Prob. ad Monach. in c. iudex. n. 3. de offic. delegat. in 6. Chissanen. decis. 77. Lancellott. d. c. 6. n. 53.*

Nec obstat, quod Signatura mandauerit depu-

tari alium Iudicem in locum primi allegati suspecti per DD. de Donatis, Vnde etiam modò idem erit faciendũ ad fauorem aduer-
25 sarij per regulam quod quisque iur. † Quia illa non procedit, quando adest diuersa ratio, prout est in casu nostro, Nam statim Idem primus Iudex post recusationem relaxauit mandatum, absque vlla cognitione causarum suspitionis, sed Iudex noster abstinuit, donec de illis cognosceretur coram Auditore Cameræ, per quem fuit remissa cognitio eidem ob iniustam suspitionem allegatam, per quam non impeditur recusatus sententiam proferre *Lap. alleg. 1. n. 6. Franc. Marc. decis. 705. n. 2. par. 2. Rebuff. de recusat. iudic. artic. 6. glos.* 1. *n.* 7. cum alijs supra adductis *n.* 21. Et ita ex prædictis non solum fuit denegatum circumscribi sententiam, sed postea superuenit confirmatio illius tamquam ritè, & rectè latæ.

E P I T O M E.

Legitima an sit relinquenda filio, parentibus, & patrono titulo honorabili institutionis tam in testamento solemni, quam condito iure speciali. ¶ Et quid de iure canonico, & quando adest clausula omni meliori modo. ¶ Titulus institutionis an possit exprimi per verba æquipollentia. ¶ Testamentum matris propter præteritionem an sit nullum, sicut est illud patris. ¶ Legatarij & tertij possessores, quando sint conueniendi pro legitima, siue eius supplemento, & fructibus. ¶ Mulier per transitum ad secunda vota an statim amittat omnia superlucrata per mortem viri. ¶ Et quid in patre secundo nubente. ¶ Et in dote lucrata vigore statuti. ¶ Siue contrahantur secundæ nuptiæ ante, vel post successionem. ¶ In calculanda legitima an attendatur illud, quod vxor reliquit secundo viro, & eius filijs, vel potius detractio sit prius facienda. ¶ Et quid in legato vsusfructus, & alimentorum. ¶ Lucrum debitum filiæ propter transitum matris ad secunda vota an imputetur in legitimam. ¶ Et quid in eo, quod relinquitur ipsi filiæ per eãdem matrem. ¶ Legatum vsusfructus, & alimentorum, quomodo sit æstimandum. ¶ Testamentum propter præteritionem filij an sit nullum ipso iure, vel requiratur, vt ipse dicat de nullitate. ¶ Vitium inuisibile an impediat immissionem ex remedio *l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend.* ¶ Et quid si probetur incontinenti. ¶ Filiæ præteritæ exclusæ per statutum Vrbis an possint allegare nullitatem testamenti, tam si exclusio est ad fauorem agnationis, quam si illa cesset ob institutionem factam de extraneis. ¶ Et quid si filij masculi sint in aliquo instituti. ¶ Statutum Vrbis *c.* 141. *&* 145. *lib.* 1. an emanauerit solum propter fauorem agnationis.

S V M M A R I V M.

1 *Legitima est relinquenda filio titulo honorabili institutionis, etiam de iure canonico propter ius accrescendi, quod ipse habet in hæreditate. n.2. Amplia in testamento tam solemni, quam condito iure speciali. n.3.*

4 *Legitima parentum sicut patroni non est relinquenda titulo institutionis, sed sufficit quilibet titulus. Contrarium in parentibus est verius. n.5. & 6.*

7 *Ascendentium & descendentium legitima est æquiparata.*

8 *Testamentum, in quo adest clausula omni meliori modo sustinetur, quamuis in eo non sit relicta legitima titulo institutionis. n. 9. & 11.*

10 *Antecedens videtur velle, qui vult consequẽs.*

12 *Titulus institutionis in legitima censetur expressus per verba æquipollentia.*

13 *Testamentum matris propter præteritionem filij non est nullum, sicut est illud patris.*

14 *Præteritio matris, & linea materna habetur pro exhæredatione.*

15 *Condictio ex lege in rem scripta datur pro supplemento legitimæ.*

16 *Pro supplemento legitimæ prius agendum est contra hæredes, postea contra legatarios, & tertios possessores, si illius solutio non potest fieri in bonis hæreditarijs.*

17 *Fructus legitimæ, & eius supplementi debentur filio à tempore mortis etiam nulla facta interpellatione.*

18 *Legitima reijcit omne onus, & grauamen, immo etiam omnem conditionem honestam, & fauorabilem filio. n.19. & 20.*

21 *Mulier per transitum ad secunda vota statim amittit omnia superlucrata per mortem viri. Idem in patre secundo nubente, cui sunt communes pœnæ vxoris transeuntis ad secundas nuptias. n.22. siue contrahantur ante successionem, siue post. n.23.*

24 *Dos lucrata vigore statuti amittitur per secundas nuptias.*

25 *Dos constituta à marito reseruatur filijs.*

26 *Delinquens contra matrimonium debet priuari omni lucro ab eo proueniente.*

27 *In calculanda legitima, & eius supplemento non attenditur, quod vxor reliquit secundo viro, eiusque filijs, ideo illius detractio est prius facienda. Amplia etiam in legato vsusfructus, & alimentorũ. n.28. 30. & 31.*

29 *Legatum vsusfructus æstimatur secundum dispositionem* l. hæreditatũ. ff. ad leg. falcid.

32 *Lucrum debitum filiæ propter transitum matris ad secunda vota non imputatur in legitimam, imputabitur tamen illud, quod fuit relictum per dictam matrem eidem filiæ. n.33.*

34 *Testamentum propter præteritionem filij non est nullum ipso iure, sed requiritur, vt filius præteritus dicat de nullitate. Contrarium est verius. n.36. 40. & 41.*

Vetus

35 *Vetus testamentum matris prætereuntis filiam ab ea comprobatum propter honorem, & reuerentiam eidem matri debitam.*
37 *Hæreditas patris debetur filio iure diuino, naturali, & humano.*
38 *Dominium bonorum patris continuatur in filium iure suitatis. n.39.*
42 *Vitium inuisibile non impedit immissionem ex remedio* l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend. *secus quando incontinenti probatur. n.43. 44. 45. 49. 50. & 51.*
46 *Dolus arguitur in petente illud, quod debet restituere.*
47 *Lex non admittit inanes circuitus.*
48 *Inter coniunctos proceditur de bono, & æquo.*
52 *Filiæ præteritæ exclusæ per statutum Vrbis non possunt allegare nullitatem testamenti, quando tamen exclusio est ad fauorem agnationis, secus illa cessante ob institutionem factam de extraneis. n. 54. Amplia quamuis filij masculi sint in aliquo instituti. n. 56. & 58.*
53 *Statutum Vrbis* c.141. & 145. lib.1. *emanauit solum ob fauorem agnationis.*
55 *Cessante causa cessat effectus.*
57 *Indistinctus modus loquendi statuti denotat indistinctam mentem statuentium.*
59 *Expressio casus magis frequentis non excludit alium minus frequentem, si adest eadẽ ratio.*

CAPVT DCCII.

AD probandum, quod testamentum exhibitum in causa Vrbeuetana successionis subiaceret vitio nullitatis, allegabatur, quod per matrem fuit relicta Christophoræ filiæ medietas dotis post obitum viri hæredis instituti in vsufructu omnium bonorum, absque honorabili titulo institutionis,
1 prout † erat necessarium, ad hoc, vt testamẽtum valeret, cum non sufficiat relinquere aliquid filio titulo legati, donationis, seu alio, quàm institutionis *§. aliud quoque capitulum. vbi Glos. in verb. præterire. autb. vt cum de appellat. cognoscit. & in c. si pater. in verb. instituit. de testam. in 6. Alex. in l. inter cætera. n.2. in fin. ff. de liber. & posthum. Gomes. lib.1. var. resolut. c.11. n.1. & 2. Ludouic. Molin. de primogenit. hispanor. lib.2. c.15.*
2 *n.15.* † Quod etiam procedit de iure canonico, cum hæc solemnitas sit introducta ad cõmodum, & fauorem filiorum, quia est titulus honorabilior, & vtilior propter ius accrescendi, quod habet filius in hæreditate *Bart. in autb. nouissima. n.1. C. de inoffic. testam. & in l. quoties. C. de hæred. instituend.* ideo neque in testamento inter liberos talis solemnitas censetur remissa, vnde indistinctè debet apponi, siue simus in testamento solẽ-
3 niter condito de iure communi, † siue in testamento imperfecto de iure speciali, vt latissimè multis rationibus, & auctoritatibus comprobat, & de verissima opinione testatur *Magdalen. de numer. test. in testament. requisit. c. 16. n.57. vsque ad 80. fol.179.* cum alijs per *Surd. de alim. tit.9. q.21. n.2.3. & 4.*

Contraria autem procedũnt in legitima debita parentibus, in qua non est opus, vt illa eis re-
4 linquatur iure institutionis, † cum sufficiat, vt quocumque relicti titulo detur, exemplo patroni, qui æquiparatur parenti, vt in specie concludit *Bart. in autb. nouissima. n.4. C. de inoffic. testam.* iuxta *Glos. in l.1. §.2. ff. si quid in fraud. patron. Idem Bart. in l. siue libertus. §. excluditur. ff. de iurepatronat.*
5 Quamuis † contraria opinio etiã sit verior, vt parentibus quoque sit relinquenda legitima honorabili titulo institutionis, nam alias
6 testamentum erit nullum, † cum illis magis debeatur, quam patrono *l. si quis legatum. ff. ad leg. falcid.* prout ita in terminis aduersus *Bart.* concludit *Bald. in l.1. ff. de bonor. possess. contra tabul. & in l. 1. ante fin. C. de bonor. possession. contr. tabul. libert. quæ patron. liberisq. eor. dat. Addit. ad Bart. in d. autb. nouissima. in verb. legitimam.* & latè *Fabian. de Giocch. in repet. d. autb. nouissima. n.202. C. de inoffic. testam. vol.7. fol.353. per tex. in §. aliud quoque capitulum. §. sin autem hæc non fuerint obseruata. & §. cæterũ. & ibi Iacob. de Beluis. autb. vt cum de appellat. cognoscit. & §.1. autb. de trient. & semiss. Imol. in l.1. §. si ex fundo. & in l. his verbis. ff. de hæredib. instituend. Aret. in §. igitur*
7 *quartam. instit. de inoffic. testam.* † Cum filij, & parentes sint correlatiui, & maior honor debeatur parentibus, quam filijs, & æqualitas seruanda est in successionibus, & facta est æquiparatio legitimæ descendentium, & ascendentium, & ex alijs rationibus, de quibus *Fabian. in d. autb. nouissima. n.203. & 204. C. de inoffic. testam.*

Crederem tamen posse rectius omitti istud caput nullitatis testamenti propter defectum tituli institutionis, cum simus in testamento, in quo adest clausula, & omni alio meliori modo, cuius natura, & virtus est, vt disposi-
8 tio, † quæ non potest valere secundum verba expressa, sustineatur iuxta verba, quæ congruentius exprimi potuissent, & per consequens subintelligetur titulus institutionis *Bald. in l. quoties. n.3. C. de hæredib. institũd.* & latè multos adducens testatur de magis communi *Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.3. tit.14. n.11. fol.49.* & sequitur *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Viterbien. seu Romana pecuniaria. 28. Februar. 1614.* quæ est *decis.568. n.1. p.1. in recentiorib.* cum alijs per *Magdalen. de numer. testium in testament. requisit. c.16. n.81. & 96. vsque ad 124.*
9 Satis † enim videtur constare de mente testatoris, quod voluit valere testamentum omni meliori modo, quo potest apponendo istam clausulam, quia per consequens vult, quod relictũ filio sit iure institutionis, quãuis non sit expressum, cum alias testamentum

valere

10 valere non posset, † qui enim vult consequẽs censetur velle omne antecedens necessarium *l. 2. de iurisd. omn. iudic. Bart. in l. quamuis.*
11 *C. de fideicommis.* † & ita in proposito arguit *Aym. cons. 75. n. 2. Castr. in auth. vnde si parens n. 4. C. de inoffic. testam. Alex. cons. 50. n. 12. lib. 7.* Maxime quia non omnes testatores, & notarij sciunt proferre titulum insti-
12 tutionis, † vnde sufficit, quod sint talia verba, quæ possint ad hunc sensum institutionis trahi, & adaptari, stante præsertim qualitate personarum, de qua in casu nostro, vt per Magdalen. *d. c. 16. n. 113. & 114. post Bald. cons. 30. lib. 5. & in l. quoties. n. 3. C. de hæred. instituend. Castr. in auth. vnde si parens n. 4.*
13 *C. de inoffic. testam.* † Cum etiam testamentum matris non sit nullum propter præteritionem filij, prout illud patris, tamquam dominium bonorum matris non continuetur in filium, sicut continuatur dominium bonorum paternorum, prout in specie ob istam rationem concludit *Gomes. var. resolut. tom. 1. c. 11. de successione. contr. testam. col. 2. vers. & ex hoc corrollariè infertur. fol. 95.*
14 *Ias. in l. in suis. n. 43. ff. de liber. & posth.* † vbi quod præteritio matris, vel lineæ maternæ habetur pro exhæredatione, ideo non redditur testamentum nullum, sed datur querela inofficiosi testamenti *§. mater. instit. de exhæredat. liberor.*

Omissis igitur prædictis vidẽdum est, quid Christophoræ debeatur, & quidem dandum est ei supplemẽtum legitimæ, cum enim mater solum illi reliquerit medietatem dotis suæ, & appareat, quod vltra dotem habet alia bona,
15 debet † suppleri legitima ex d. bonis, cum pro illius supplemento competat condictio ex lege in rem scripta, tamquam debeatur de substantia bonorum ipsius testatoris, ideò dicitur onus reale *Bart. in l. in quartam. col. penult. post med. ff. ad leg. falcid. Corn. cons. 148. & cons. 289. col. 5. in 2. dub. lib. 4. Aym. cons. 109. n. 5. Surd. de aliment. tit. 3. q. 1. n. 32.*
16 *& cons. 148. n. 9. lib. 1.* † vbi quod prius agendum est contra hæredes ad tale supplementum tamquam ad illud obligatos, & si contra hæredes integrum supplementum non potest haberi, vt quia hæreditas est exhausta legatis, vel quia hæredes inuentarium confecerunt, tunc recurritur ad legatarios, & tertios possessores *Dec. cons. 633. n. 1. Ang. in l. papinianus. §. si conditioni. vers. ad ipsum autem supplementum. ff. de inoffic. testam. Salic. in l. si quis filium. in fin. C. eod. tit. Natt. cons. 200. n. 7. & 8. Roland. cons. 12. n. 1. lib. 1. Menoch. de arbitr. cas. 163. n. 20. Ias. in l. filium quem habentem. n. 17. C. famil. erciscund. Cuccus de legitim. vers. ex substantia. n. 5. post Bald. in rubr. ff. de rer. diuis. col. 1. vers. sed pone. Vasq. de success. creat. §. 10.*
17 *n. 390. & 424.* † Et vltra supplementum legitimæ, habebit etiam filia fructus, qui debentur tam ex legitima, quàm ex supplemento à tempore mortis matris etiam nulla facta interpellatione *Natt. cons. 156. n. 7. vsque ad 13. Cucc. de legitim. §. cuius portionis vsufructu. n. 10. fol. 322.* cum alijs quos late adduxi *supr. c. 688.*

Et quamuis mater reliquerit filiæ medietatem suę dotis post obitum viri, quem fecit vsufructuarium omnium bonorum, Tamen ni-
18 hil operatur ista dispositio testatoris, † cum ei non liceat minuere legitimam, neque aliquod onus apponere, aut solutionem differre, ideo talis prohibitio reijcitur *§. hæc autem. vers. cæterum. auth. vt cum. de appell. cognoscit. Bald. in l. omnimodo. in princ. col. 2. & ibi Ang. n. 3. Salic. n. 8. Castr. col. fin. C. de inofficios. testam. Surd. cons. 192. n. 17. lib. 2.*
19 vbi † ampliat procedere, quamuis filius acceptaret legatum factum à patre cum simili prohibitione, tãquam illa sit nulla, & habeatur pro non apposita *Bald. in l. si quando. §. generaliter. n. 1. C. de inoffic. testam. Ruin. cõs. 60. n. 4. lib. 1. Natt. cons. 255. n. 3. Roland. cons. 78. n. 5. & 13. lib. 1. Cephal. cons. 95. n. 7. Menoch. cons. 71. per tot. Bero. cons. 93. n. 54. lib. 2.*
20 Et passim † admittitur, vt in legitima nullum grauamen possit apponi, reiectis omnibus conditionibus, omnique mora, & modo postposito, cum semper illam integram, imminutam, & omni ex parte immunem, præsentem, & repræsentatam filius recipiat, adeò vt omnis conditio etiam honesta, & fauorabilis de legitima reijciatur, etiam si cũ causa pia certetur late *Cuccus de legitima in verb. nec. vsufructu defraudari. n. 1. & 2. fol. 330.*

Item restituendum erit Christophoræ omne illud, quod Mater acquisiuit ex primo ma-
21 trimonio † vna cum fructibus perceptis per eam, dum vixit, & per Bernardinum secundum virum hæredem institutum post eiusdẽ matris obitum, nam statim, quod transiuit ad secundas nuptias, amisit quod fuit super lucrata per mortem primi viri iuxta dispositionem *l. fœminæ. §. illud. C. de secund. nupt. & l. generaliter. C. eod. tit. Glos. in §. hinc nos. in verb. vsum. vbi Ang. auth. de nupt. Fulgos. cons. 49. col. 2. in fin. & cons. 63. col. 4. Oldrad. cons. 33. q. 2. Grat. cons. 35. col. 2. lib. 1. Gabr. de secund. nupt. conclus. 1. n. 1. & 2. & conclus. 3. in princ.* & sequitur *Rot. coram R. P. D. Litta Beneuentana hæreditatis. 20. Iunij. 1594. & coram R. P. D. Buratto Romana hæreditatis & paragij dotis. 1. decembris. 1614.* quæ est *decis. 638. part. 1.*
22 *in recentiorib.* † vbi ampliat etiam ad patrem secundo nubentem, cum penæ secundo nubentium sint communes tàm masculis, quàm fœminis, & sic compræhendunt vtrosque parentes *Roland. cons. 95. n. 9.*
23 *lib. 1. Gabr. de secund. nupt. conclus. 7.* † siue istæ secundæ nuptiæ contrahantur ante successionem, siue post *Ruin.* qui de communi *cons. 20. n. 4. lib. 3. Affl. decis. 75. n. 4. Thob. cõs. 74. n. 2.*

74.n.2.*Castill.de vsufruct.c.2.n.15.Rot.d.decis.638.part.1.n.3. & 4. in recentiorib.* vbi extenditur etiam ad dotem lucratam vigo-
24 re statuti, † quæ etiam amittitur ob istas secundas nuptias *Bald.in l.generaliter.§.illud. C. de secund. nupt. & in auth. ex testamento.in fin. C. eod.tit. Boer, decis.*185.*n.*8. *& 9. Surd. cons.*196.*n.*35.*lib.*2. *& cons.*164.
25 *n.*20.*& 21.eod.lib.*† vbi ampliat in dote constituta à marito, quæ reseruatur filijs *Castr. cons.*149.*& 150.lib.2.Rip.in l. fœmina.n.*50. *C.de secund.nupt.* Cum enim quis delinquit
26 contra matrimonium, † debet priuari omni lucro ab eo proueniente *Bald. in d.auth. ex testamento.n.6.C.de secund.nupt. Roland. de lucr.dot.q.86. per tot. Phanuc. eod.tit.§.8.n.*13. *Albens.cons.*68.*n.*4.

In calculanda autem dicta legitima, & eius supplemento, non debet attendi, quod relictum est secundo viro,& filijs secundi matri-
27 monij, † cum mater non possit in ea præiudicare liberis primi viri, & sic erit prius detrahenda dicta legitima *Aym. cons.*193.*n.*11. *& cons.*142.*n.*4. *post Castr. in auth. vnde si parens. C.de inoffic.testament. Dec.cons.*245. *requisitus ab illustri.n.2.ad med.*

Et licèt secundo marito fuerit solum per ma-
28 trem relictus vsusfructus, † Tamen neque ex dicta causa vsusfructus permittitur vxori relinquere plusquam vni ex filijs primi matrimonij, cui minus dedit, cum dispositio *l.hac edictali. C.de secund. nupt.* indistinctè loquatur, ideò comprehendet etiam lega-
29 tum vsusfructus,† qui æstimari debet iuxta dispositionẽ *l.hereditatum. ff. ad leg. falcid.* &si facta computatione ætatis, plus reperiatur relictum secundo viro,quam filijs primi matrimonij fiet defalcatio secũdum terminos *d.l. hac edictali.* vt in specie ita notat ibid.*Bertrand.vers.ita tamen.n.4.Aym.cons.*194.*n.*4. *vers. quarto ista quæstio. Surd. de aliment.tit.9.q.9.n.4.*

Quæ etiam procedunt non solum si relinquatur vsusfructus secundo viro, sed etiam in ali-
30 mentis eidem relictis, † quæ licèt sint fauorabilia, tamen maior est fauor filiorum, qui præponderat etiam piæ causæ *c. quicumque.* 17. *q.*4. *Rip. in l.ex facto. §. si quis rogatus.*
31 *il* 1. *n.* 41. *ff. ad trebellian.* † Vnde magis est consulendum filijs, quibus debentur alimenta ex necessitate, quæ tamen non sunt ita debita nouercæ, vel vitrico, Ita in specie concludit *Aym.cons.*194.*n.*3.*& 4.*quem sequitur *Gabr. de secund. nupt.conclus.4.n.50. Surd. de aliment.tit.9.q.9.n.2.& 12.*

Addendum est etiam, quod illud, quod debetur Christophoræ filiæ propter transitum matris ad secunda vota, vt dictum est supra *vers.*
32 *item restituendum.n.*21. † non imputatur in legitimam, quia tale lucrum est illi debitum vltra legitimam, cum ista sint duo iura, quæ non confunduntur ad inuicem, sed ex diuerso iure procedunt, prout latè de veriori opinione, & magis communi testatur *Dec.cons.*245. *requisitus ab illustri.n.3.post Ang.in §.optimè. in fin. auth.de nupt. Bald. in l.hac edictali. vers. modo super isto. C. de secund. nupt. & cons.* 22. *quadam domina nicolina. ante fin. lib.5. Bart. & Castr. in l.1. C.de inoffic.dotib. Fulgos. cons.96. antonius transiens. col.2. & cons.89. domina catherina. col.* 2. *Socin. cons.* 35. *n.* 19. *lib.*4. Quidquid contrarium sequatur *Alex. cons.*158. *n.*8.*lib.*
33 5. *Gabr.cons.*13.*n.*24.*lib.*2.† Licèt autem tale lucrum non imputetur, nihilominus imputabitur illud, quod fuit relictum per matrem eidem filio *Surd. cons.* 422. *n.* 20. *in princ. & n.23.lib.3.*

Obseruandum est tamen circa ea, quæ dicta sunt de nullitate testamenti propter præteritionem filiorum, quod sunt hinc inde opi-
34 niones, † nam secundum aliquos huiusmodi testamentum non erit nullum,nisi filius præteritus dederit de nullitate iuxta *Glos. in l. filio præterito. in verb.tuebitur. & ibi Imol. n.3.vers.item nota argumentum.ff.de iniust. rupt. testam. Ias.* qui de communi *in l. posthumo.n.23. C. de bonor. possess. contra tabul.* & ita etiam tenuit *Rot. coram R. P. D. Sacrato Sutrina successionis*, 15. *Maij* 1604. cum alijs relatis per *Benedict. in c. rainutius.in verb. in eodem testamẽto relinquens. de testam.*latissimè *Tiraq.in l. si vmquam.in verb. reuertatur.C.de reuocand.donationib.*
35 vbi † etiam narrat vetus exemplum testamenti Ebutiæ, quæ alteram ex filiabus hæredem tantum instituit, alteram præterijt, cum tamen filia præterita noluerit cum sorore contendere, sed potius sanctius esse duxerit testamentum matris patientia honorare, quod à Valerio relatum est *lib.6. c.8.* cui titulus est *de testamentis quæ rata manserüt.*

Verum alijs placuit contraria sententia affirmatiua, quod testamentum, in quo filius
36 in potestate fuit præteritus, † sit ipso iure nullum, quamuis ipse filius taceat, & illud non impugnet,prout illam tenent magis cõmuniter *Doctores in d.l. posthumo.vbi Alex. n.16. Dec.n.9. Zuccard.n.91. Riminald.n.5. Curt. Iun. n.45. cum seq. C.de bonor. possess. contra tabul. Ang. Aret. cons.103. n.33. Gomes.var.resolut.tom.1.c.11.de success. contra testament.n.1.* vbi quod est ipso iure nullum,
37 cum † hæreditas patris ab intestato sit debita filio omni iure naturali, diuino, & humano, vnde pro forma filius est instituẽdus iuxta *l.inter cætera.ff.de liber.& posthum.l.gallus. eod. tit. l.maximum vitium. C. de liber.*
38 *præter.* † Cum etiam ratione suitatis dominium bonorum patris saltem impropriè sit apud filium viuente patre, & post eius mortem ex legis dispositione immediatè continuetur in filium *l. in suis. ff.de liber.& posthum.* † Vnde pater non potest alium instituere, & in eum talia bona transferre, nisi prius priuet filium illo dominio mediante exhæreda-

redatione, quia alias esset testari de rebus a-
lienis, quod non permittitur *l.fin.C.de hære-
dib. instituend. auth. ingressi. C. de sacros.*
40 *ecclesi. Gomes. d.c.*11.*n.*1.† & hanc opininem
magis receptam esse late testatur *Benedic.
in d.c.raynutius. in verb.in eodem testamen-
to relinquens. il* 1. *n.* 93. *cum seq. de testam.
Clar.in §. testamentum.q.*43.*n* 2. *vers. suc-
cessiuè quero. Crass. eod.§. quæst.* 48. *n.*2. *ad
med.Boer.decis.*96.*n.*1.*Vasq. de success.creat.
§.*30.*n.*109. *& de success.resolut.§.*7. *n.*2. *&*
3. *Turzan. in collectan.com.opin.n.*95.*Imol.
in l.filio præterito.n.*52. *ff.de iniust. rup. te-
stament. Ang. in §.emancipatos. instit. de ex-
hæredat.liberor.*& latius *in repet.l.illud.ff.de*
41 *bonor. poss. contra tabul.* † prout etiam hanc
opinionem esse magis communem, reproba-
ta contraria, testatur *Rot.coram R.P.D.Sa-
cratò Romana de Marescottis super hæredi-
tate Iuliæ.* 14.*Decembris*. 1615.

Qua nullitate stante est deneganda immissio hę-
redi instituto in huiusmodi testamento nul-
42 liter condito, † quamuis enim vitium inui-
sibile nō soleat impedire immissionem in re-
medio *l.fin. C. de edict.diu. adrian. tollend.*
Tamen hoc habet locum quotiescumque vi-
43 tium eget altiori indagine, † secus quando
incontinenti probatur, tunc enim hoc vi-
tium etiam inuisibile admittitur tamquam
fiat visibile per euidentiam rei, cum in
quolibet iudicio admittatur exceptio in-
continenti probata, Etenim quod est eui-
denter nullum non potest parere aliquem
effectum *c. non præstat. de regul. iur. in* 6.
*c.vides.*10.*distinct.* & in specie itá concludit
*Bero.cons.*118.*n.*25.*&* 26.*lib.*2. *post Bart. in*
44 *l. quamdiu. la* 2.*ff. de acquir. hæredit.* † vbi
quod donec testamentum potest dici nullum
de iure ciuili, hæres scriptus, qui iure di-
recto vult ex testamento succedere ipsi testa-
tori, hæreditatem ex eo adire non potest
l. cum quidam. §. quod dicitur.ff.de acquir.
45 *hæredit.* † & itá etiam in terminis sequendo
Bero. concludit *Rot.coram R. P. D. Sacrato
Romana de Marescottis super hæreditate
Iuliæ.* 14. *Decembris.* 1615. ob illam ratio-
nem, quia in quolibet iudicio etiam execu-
46 tiuo, & priuilegiato obstat exceptio, † quæ
incontinenti docet de non iure agentis, & nō
videtur carere dolo, qui petit, quod statim
restituturus est *l. dolo malo.ff. de dol.mal. &
met. except.l.* 1.*in princ.ff. quor. legat. Bart.
in l. si socer.§. lucius. n.* 2.*ff. solut. matrim.*
47 Et lex non admittit inanes circuitus *clem.
auditor.de rescript.Bald.cons.* 100.*in fin. lib.*
4. *Tiraq.de retract. conuent. ad fin. tit.n.*61.
*Affl.decis.*8.*n.*4.*in fin. Dec. cons.* 408. *n.* 8.
48 Præsertim † quando ageretur inter sangui-
ne coniunctos, inter quos debet procedi de
bono & æquo, magis quã inter alios *Anchar.
cons.*159. *rationes. n.*1. *vers. primo hoc colli-*
49 *gitur. Blanc. de compromiss.q.*1.*n.*3.†Quam-
uis secundum alios verior sit opinio, quod
licèt testamentum ob præteritionem filij sit
ipso iure nullum, tamen quo ad hoc saltem
valeat, vt hæres scriptus ostendens tale te-
stamentum integrum, & perfectum in sui
forma sit per Iudicem immittendus in pos-
sessionem bonorum hæreditatis, non obstan-
te oppositione filij præteriti, cum executio
illius nō debeat retardari *l.*2.vbi cõmuniter
*Doctores.C.de edict. diu. adrian.tollẽd.Vasq.
de success. resolut.§.*7.*n.*3. vbi quod omnes
itá tenent, prout etiam testatur *Crass.in §.*
50 *testamentum.q.*48.*in fin.* † Contraria autem
opinio habebit locum, quando incontinenti
esset probata filiatio, cum omnibus alijs non
requirentibus altiorem indaginem, prout in
istis terminis etiam loquitur *Rot. coram
R.P.D.Sacrato Romana de Marescottis su-
per hæreditate Iuliæ.* 14. *Decembris*. 1615.
51 *vers. nec mouit dominos.col.*2. *in princ.* † vbi
præsupponitur filiatio notoria, & quod il-
lam non esset negaturus hæres scriptus in te-
stamento nullo.

Amplius prædicta procederent etiam in filia-
bus præteritis, quæ licèt sint exclusæ per sta-
52 tutum Vrbis *c.*141.*&* 145. *lib.*1. † ob quam
exclcusionem non possunt allegare nullita-
tẽ testamenti *Alex.cons.*47.*n.*9. *lib.*2.*Affl.
decis.*158.*n.*6. cum alijs per *Card. Seraphin.
decis.*885. *n.*1.*Boer. decis.*241. *n.*9. Nihilomi-
nus idem statutum non excludit simpliciter
fœminas, sed causatiuè hoc est ad fauorem
agnationis, vt patet in dicto statuto *c.* 141.
vers.nec possint aliquid petere ab hæredibus
patris, vel aui de agnatione etiam transuer-
sali, & in dicto *c.*145. vers. si quis decesserit
intestatus relictis filijs masculis, seu filio,
vel nepote ex filio masculo sibi præmortuo,
& vers. dummodo frater germanus, siue pa-
53 truus, &c. † Et quod tale statutum emana-
uerit solum ad fauorẽ agnationis dixit *Rot.
diuers.decis.*142.*n.*3.*part.* 2. cũ alijs late ad-
ductis *coram R.P.D.Sacrato Romana sup-
plementi legitimæ.*28.*Iunij.*1613.

Quæ tamen sunt intelligenda in casu, in quo
54 non fuissent instituti illi, † ad quorum fauo-
rem statutum emanauit, nam si instituerern-
tur extranei, cessaret ratio agnationis per
idem statutum considerata, vnde etiam de-
55 bet cessare eius dispositio † *c.cum cessante.
de appellationib.Tiraq. in tract.cessant caus.
in princ. n.*11. *&* 12. & ita in specie tenuit
*Rot. per Card. Seraphin. decis.*885. *n.*1. *post
Socin.cons.*150. *n.*26.*lib.*1.*& in l. gallus.§.&
quid si tantum.n.*11.*vbi Alex.n.*12.*ff. de li-
ber. & posthum.Bero.in c. raynutius.n.*237.
de testam. vbi de communi *Crot.cons.*100.*n.*
9. *Dec.cons.*295. *in casu proposito plura. n.* 2.
& 3. *Paris.cons.*62.*n.*10.*lib.*3. latè *Crass. in
§.testamentum.q.*36.*n.*8.*vers. tertius casus.
fol.*438.*Rot. coram R. P. D. Sacrato Romana
de Marescottis super hæreditate Iuliæ.* 14.
56 *Decembris.* 1615. *ad fin.* † vbi ampliat pro-
cedere, quamuis filij in aliquo instituti,
quia

quia huiusmodi statuta non emanarunt pro conseruanda agnatione in vna tantum parte bonorũ, puta legitima, sed pro conseruandis omnibus bonis, quod probatur ex modo in-
57 distincto loquendi, † quo vtitur statutum, quasi ex hoc denotetur indistincta mens statuentium *l. de pretio. 10. ff. de public. in rem action. l. 2. §. conuenire. ff. de iudic.* Cum etiam non possit considerari ratio, quare statuentes voluerint excludere fœminas propter extraneos non agnatos, etiam à parte
58 bonorum paternorum, † prout in specie de testamento, in quo filij masculi fuerunt instituti in legitima, quod filia præterita possit rumpere testamentum conclusum fuit per *Rot. coram Card. Seraph. decis. 885. n. 2.* tamquam adsit eadem ratio propter generalita-
59 tem statuti, † cũ etiam propter expressionem casus magis frequentis non excludatur alius minus frequens, vbi adest eadem ratio *Glos. in auth. cassa. in verb. per italiam. C. de sacrosan. eccles. & in clem. 1. in verb. residentes. de rescript. Bellon. cons. 52. n. 6. Roland. cons. 39. n. 5. lib. 3. Ias. in l. 1. col. 3. ff. de legib. Cu. t. Iun. cons. 107. in fin.*

EPITOME.

Conducẽs introitus lacus an habeat non solum pisces, & alia quæcumque iura ipsius, sed etiam vsus nauium ad piscandum, si locator illas habebat, quamuis in conductione de eis nulla esset facta mentio. ¶ Concessio fructuum prædij an idem importet ac si concederetur ius vsusfructus. ¶ Et quid in tali concessione veniat. ¶ Conductor omnium fructuum an possit illos percipere propria auctoritate, vel de manu locatoris. ¶ Ex qualitate pretij æquiualentis, quando colligatur quod sit vendita, seu locata tota res, vel pars illius. ¶ Et quid in concessione emphyteusis, in qua modica pensio soluitur potius pro recognitione directi dominij, quam pro compensatione fructuum.

SVMMARIVM.

1 *Concessio fructuum prædij idem importat ac si concederetur ius vsusfructus, quod cedet commodo conductoris, ad quem transit cultura, & cura eiusdem prædij. n. 5. 18. & 19.*
2 *Conducens introitus lacus non solum habebit pisces, & alia quæcumque iura ipsius, sed etiam vsus nauium ad piscandum si locator illas habebat, quamuis in conductione de eis nulla esset facta mentio.*
3 *Idem est relinquere hæreditatem, & vsumfructum, vel ipsum ius, quod ex hæreditate seu ex vsufructu percipitur. n. 4.*
6 *Conductor omnium fructuum potest illos propria auctoritate percipere, non de manu locatoris.*
7 *Fructus dicuntur omnes res, quas fert fundus, & pertinent ad vsufructuarium. n. 19.*
8 *Conuentio probatur ex obseruantia, quæ debet attendi, quamuis recederetur à proprietate verborum. n. 9.*
10 *Ex qualitate pretij æquiualentis colligitur an sit locata, seu vendita tota res, vel pars. n. 11. 13. & 14. Fallit in concessione emphyteusis. n. 15. & 17.*
12 *Res præsumitur vendita iusto pretio.*
16 *In emphyteusi soluitur modica pensio pro recognitione potius directi dominij, quàm pro compensatione fructuum.*
20 *Reseruatio & exceptio magis firmat conuentionem in casibus non exceptis.*

CAPVT DCCIII.

Locauit Communitas omnes, & quoscumque suos introitus Antonio conductori pro quinque annis, itaut habeat omnes fructus pro dicto tempore, dando eidem conductori possessionem omnium prædictorum introituum, præter taxam medici, & salis, quam sibi reseruauit, prout latius in instrumento exhibito, Ex quibus verbis colligitur, quod fuit facta concessio fructuum,
1 & redditυum syluæ pro quinquennio, † quæ concessio idem importat, ac si fuisset venditum, seu locatum ius vsusfructus eiusdem syluæ, itaut finito quinquennio ipsum corpus syluæ sit restituendum locatori, & omne illud, quod fuit in fructu, redundauerit in commodum, & vtilitatem conductoris tamquam proprium ipsius, cũ enim fructus sint percipiendi ab emptore, seu conductore ad eum transit etiam cura, & cultura, vnde meritò intelligitur concessum ius vsusfructus *l. cum ita legatum. 41. ff. de vsufr. legat. Bart. in l. cotem. §. qui maximos. n. 9. vers. aliquando quis emit fructus alicuius fundi. & n. 10. vers. si verò omnes fructus. ff. de publican. & vectigalib. & in disputat. 4. incip. publicanus. col. penult. in princ. vers. secundo videndum. n. 3. Paris. cons. 55. n. 45. vsque ad 48. lib. 3. Ias. in l. 1. n. 6. in vlt. notab. C. de verb. significat. Bald. in l. 2. in fin. C. eod. tit. Anan. cons. 74. visis & ponderatis. in fin. n. 3. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tit. 18. lib. 4. n. 19. & 20.* & concludunt omnes *in l. fundi trebatiani. 38. vbi Bart. n. 2. ff. de vsufr. legat.*

Quare etiam si quis conduxerit, aut emerit ab aliqua vniuersitate fructus, aut redditus, &
2 introitus lacus pro certo tempore, † non solum habebit ius vsusfructus eiusdem lacus; & faciet proprios sibi dictos redditus, & pisces, & alia quæcumque iura ad illum pertinentia, sed etiam ei debebitur vsus nauium, si vniuersitas habeat proprias naues ad piscandum, quæ etiam venient in conductione, quamuis de eis nulla esset facta mentio *Bald. in l. 2. in fin. C. de verb. significat. Ias. in l. 1. n. 6. in vlt. notab. C. eod. tit. Rebuff. in l. pu-*

l. publicum.112. in fin. vers. quarto si comes vel alius. ff. eod. tit. de verb. significat. per tex. in l. sed addes.21.§. illud.ff. locat. l. item si fundi.10.§. seminarios. ff. de vsufr. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 4.tit.18.n.31. Capoll. de seruitut. rustic. prædior. rubr. de lacu.

Et facit, quia idem est relinquere hæreditatem
3 & ipsum ius,† quod ex hereditate percipitur *l. cogi.16.§.1.ff. ad trebellian.* & sic idem erit concedere vsumfructum, & id quod ex vsufructu percipitur, prout hanc æquipara-
4 tionem facit † *Bart. in l. fundi trebatiani. 38.n.2.ad fin.ff. ad trebellian.* vnde cum fuerint concessi, & locati fructus, ac redditus, censebitur ex prædictis concessum ius vsusfructus, & per consequens omne illud, quod
5 ex d. silua colligitur erit conductoris, † tanquam sit in fructu, & proprium ipsius *l. item si fundi.10.ff. de vsufruct. Boer. decis.51.n.7. cum seq.* & quoniam in casu nostro omnes fructus sunt locati, tunc etiam perceptio
6 fiet à conductore propria auctoritate, † absque eo quod percipiantur de manu locatoris *Bart. in l. cotem ferro.§ qui maximos. n.10. in fin. ff. de publican. & vectigalib.* Prout etiã hoc est expressum in capitulis, in quibus datur conductori possessio omnium redditum, fructuum, & introituum, & prouentuum communitatis, quæ omnia sunt synonima, & compræhendunt quæcumque spe-
7 ctant ad fundum, † cum res omnes, quas fert fundus dicantur fructus *l. item si fundi. & l. arbores.ff. de vsufruct. l. diuortio.§. si vir.ff. solut. matrimon.* cum alijs per *Roderic. de redditib. lib.1.q.1.n.2. cum seq. Menoch. cons. 66.n.1. vsque ad 12. lib.1.*

Quæ comprobantur ex obseruantia subsecuta, secundum quam semper singulis annis fuerunt à conductore fructus percepti libere, & absque vlla contradictione Communitatis, nulla facta descriptione, quæ quidem adhibita fuisset, si conductor teneretur
8 ad illorum restitutionem, † Vnde ex istis dicitur satis probata conuentio *l. sed iulianus. §. proinde. ff. ad macedonian. l. quædam sunt de reb. dub. Aym. cons.294. n.8. Cephal. cons.347.n.31. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. tit.1. lib. 2. n.5. & tit.8.*
9 *eod. lib. n.20.*† vbi etiam quod propter talem obseruantiam subsecutam receditur à propria verborum significatione *Aym. cons.828. n.11. Gabr. cons.66.n.4. & cons.76.n.12. lib.2.*

Accedat, quod pensio, quæ soluitur per conductorem pro omnibus istis redditibus, est talis, vt possit ex ea colligi fuisse locatos istos
10 redditus, vt fructus, † non autem vt capitale, nam alias multum læderetur conductor, qui multo minus perciperet de affictu, quã solueret pro pensione, vt præsupponitur in facto, quo stante præsumentur locati fructus propter istam qualitatem pretij æquiualentis fructibus *Glos. in l.1. §. 1. ff. de superficieb. Roman. cons.396. n.2. in fin. Bald. cons.410. col.2. vers. ad hoc. lib.1. alias est cons. 413. lib.5. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.3. tit.11.n.11. Alex. cons.222. n.4. & 5. lib. 6. Ang. in l. quidquid adstringendæ. in princ. ff. de verb. obligationib. Ias. in l. seruum filij. §. eum qui chirographum. n.4. ff. de legat. 1.*

Et passim ex quantitate pretij colligitur an sit vendita tota res, vel pars, cum in dubio il-
11 la quantitas rei præsumatur vendita, † quæ pretio correspondet *Alex. cons.48.n.5. et cõs. 68.n.9. lib. 5. & in l. diuortio.§.1. n.7. ff. solut. matrimon. Purpur. cons.344. n.6. & cons. 473.n.23. Roland. cons.82.n.52. cum seq. lib.2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.4. tit.9. n.11.* vbi quod valor ipsius rei est optimus interpres, & ita fieri debet interpretatio, vt res datæ æquiualeant acceptis *Gabr. cons. 168. n. 30. lib. 1. Cephal.*
12 *cons.505.n.2.* † Cum etiam res præsumatur vendita iusto pretio *Bart. in l.1. ff. de superficieb. & in l. patronus. §. sempronio. col.2. vers. fallit si ex coniecturis. ff. de legat. 2.* Vnde ex tali pretio datur intelligi quid, & quantum in venditione compræhensum intelligatur *Bald. cons.109.n.1. lib.4.* vbi ponit istam coniecturam inter meliores *Aym.*
13 *cons.301.n.6.* † vbi quod hæc est optima interpretatio *Couar. pract. quæst. c.3.n.3. vers. hac vero. Calcan. cons.27.n.10. Socin. cons.98. ad fin. lib.1.* cum alijs per *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.4. tit.9.n.8. cum seq.* Rot. *decis.223. n.16. in fin. p. 2. in recentiorib. post Surd. cons. 151. n. 7. lib. 2.*
14 vbi etiam quod veniet feudum, † cum molendinis, & hominibus castri venditi propter istam æquiualentiam pretij *Imol. in l.3. in fin. princ. ff. de acquir. possess. Bald. cons. 245.n.1. in fin. lib.3. Barbat. in c. ex parte. col.5. de feud. Curt. Iun. eod. tit. part.4. regul. 3. princip. vers. restat tamen. in fin. Natt. cons.460.n.13. Aym. cons.627. col.1.*

Quamuis in contractu emphyteusis ex quantitate pensionis non posset intelligi, quid &
15 quantum fuerit, † cum de natura rei emphyteoticæ sit, quod à principio concedatur pro certa pecuniæ quantitate, atque etiam sine solutione alicuius quantitatis, & pro modica annua pensione, quæ magis soluitur pro
16 recognitione dominij directi, † quam pro compensatione fructuum *Bart. in l. si mibi & titio.n.4. vers. quandoque conceditur. ff. de verbor. obligation. Bald. & Salic. in l.1.n.3. C. de iur. emphyteot.* iuxta *Glos. in auth. qui rem. C. de sacrosanct. eccles.* Vnde cum res etiam magnæ æstimationis sit solita cõcedi
17 in emphyteusim pro modica pensione, † non poterit capi aliqua coniectura ex qualitate & quantitate ipsius, quid partes senserint, & quid voluerint concedere *Ruin. cons.50. n.18. lib.1. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.3. tit.11.n.12.*

Neque

Neque obstat, quod istæ responsiones frumenti fuerint datæ tamquam capitale ad effectum illud mutuandi colonis, & interim vtendi
18 donec restituatur in fine locationis, † Quia ex instrumento contrarium colligitur, cum fuerint locati omnes fructus, & redditus syluæ, quod significat concessionem iuris vsusfructus *Parif. conf.55. n.45. lib.3.* cum alijs
19 supra adductis *n.1.* † Vnde cum simus in vsufructuario, non potest cõsiderari aliquod capitale, tamquam ad eum pertineant omnes fructus, qui ex fundo colliguntur *l. item si fundi. & l. arbores. & l. vsufructu legato.7. ff. de vsufruct. Menoch. conf.66. n.1. cum seq. lib.1.* latè *Castill. de vsufr. c.36. n.11. Barbos. in l. fructus.7. n.6. cum seq. ff. solut. matrim. Garz. de expens. & meliorat. c.23. n.1. & 2.*
20 Maximè, † quia in capitulis omnia fuerunt concessa per communitatem cõductori, præter taxam medici, & salis, quæ reseruatio, & exceptio magis firmat conuentionem in casibus non exceptis *l. tribunus. §. vlt. ff. de militar. testam. l. nam quod liquidè. §. fin. ff. de pen. legat. Dec. conf.283. col.1. in fin. & in l.1. n.22. ff. de regul. iur. Tiraq. de retract. consanguinit. ad fin. tit. n.94. Menoch. conf. 4. n.23. lib.1.*

EPITOME.

PEr petitionem pretij quando dicatur approbata venditio etiam nulliter facta, itaut non sit locus remedio reintegrãdæ possessionis. ¶ Et quid si petitio fiat in iudicio. ¶ Vel si non habuit effectum consecutionis pretij. ¶ Vel quando fuit inualida. ¶ Seu impugnata, & postea ab impugnatione recessum. ¶ Actus approbationis an requirat præsentiam partis. ¶ Possessio quando sit nulliter capta ob non adimplementum conditionis. ¶ Et an illa præsumatur adimpleta, vel remissa stante scientia, & patiẽtia multorum annorum, itaut non possit agi spolio. ¶ Et cui incumbat onus probandi non implementum dictæ conditionis. ¶ Et quando requiratur petitio implementi. ¶ Inspectio processus an sufficiat ad probandum aliquid non interuenisse. ¶ Possessio an amittatur ex actu nullo. ¶ Et quando præsumatur iure familiaritatis. ¶ Remedium spolij an detur contra possessorem cum titulo, & bona fide, & habentem causam etiam à possessore bonæ fidei. ¶ Mulier & minor an possint amittere possessionem absque solemnitatibus statuti. ¶ Et quid si per illud disponeretur, vt traditio possessionis non valeret, tollendo etiam administrationem bonorum. ¶ Appellans quando habeatur pro non appellante, si renunciauit appellationi. ¶ Et quid si adsit contradictio partis appellatæ. ¶ Possessio an sit amissa, si non acquiratur ei, in quem transfertur, vel iuxta eum modum, ad quem fuit restrictus animus transferentis. ¶ Exceptio proprij consensus an obstet agenti spolio in prophanis. ¶ Ratificans venditionem rei cõmunis an possit recedere à ratificatione, si nõ habeat partem pretij sibi ab emptore debiti. ¶ Filius an remoueatur à querela, si agnouit legatum sibi in testamento relictum, quando illud non potest consequi. ¶ Receptans beneficium tamquam vacans, si verè non vacabat, an renunciauerit beneficio, quod prius canonicè obtinebat.

SVMMARIVM.

1 *Venditio etiam nulla dicitur approbata per petitionem pretij. n.26.47. & 48. maxime si fiat in iudicio. n.4. & 6. Fallit si petitio non habuit effectum consecutionis pretij. n.30. Intellige vt n.39. & 52.*
2 *Actio spolij excluditur, si prætendens possessionem antiquiorem approbet recentiorem cum titulo, & bona fide.*
3 *Scientia, & tolerantia diuturna possessionis excludit clandestinitatem illius.*
5 *Actus approbationis dependet à sola voluntate approbantis, & nullius præsentiam requirit.*
7 *Possessio est nulliter capta ob conditionem satisdationis non impletam, si constat de illius petitione.*
8 *Patientia, & scientia multorum annorum facit præsumere implementum conditionis, vel illius remissionem, itaut ob istum defectum non possit agi spolio contra eum, qui ingressus est possessionem, quidquid alias talis actio daretur. n.9. & 10.*
11 *Traditio possessionis potest fieri sub cõditione.*
12 *Onus probandi incumbit neganti conditionem non impletam stante præsumpto implemento legis.*
13 *Factum probatur ex iuris præsumptione.*
14 *Inspectio processus quando sufficiat ad probandum aliquid non interuenisse. n.15.*
16 *Ignorantia præsumitur in muliere.*
17 *Possessio amittitur etiam ex actu nullo, dummodo non ex defectu consensus. n.21.*
18 *Mulier, & minor possunt sibi præiudicare in possessorio etiam absque solemnitatibus statuti, quamuis etiam per illud disponeretur, quod traditio possessionis non valeret. n.19. dummodo tamen non tolleretur administratio bonorum. n.20.*
22 *Idem iudicatur de actione competente ad rem, quod de ipsa re.*
23 *Solemnitas statuti non requiritur in actibus iudicialibus mulierum.*
24 *Ratificatio æquiparatur mandato, etiam si illud deberet esse speciale. n.25.*
27 *Possessio præsumitur iure familiaritatis stante communione, & patrimonio indiuiso.*
28 *Remedium reintegrandæ possessionis non datur contra possessorem cum bona fide, & titulo, & habentem causam ab auctore bona fidei. n.29.*

31 *Approbatio & renunciatio sine effectu non praeiudic at, maximè ob culpam aduersarij. n. 32.*

33 *Appellans redeundo ad Iudicem videtur renunciare appellationi, si exaduerso non contradicatur.*

34 *Acceptans beneficium tamquam vacans, si verè non vacabat, non dicitur renunciasse beneficio, quod prius canonicè obtinebat.*

35 *Filius remouetur à querela, si agnouit legatum sibi in testamento relictum, si illud cum effectu habuerit.*

36 *Ratificans venditionem rei communis, si non habet partem pretij sibi ab emptore debiti, non dicitur ratificasse.*

37 *Sequestratarius non debet statim soluere, sed se opponere, vt solutio non dicatur spontanea, & vt liberationem inducat, immo etiam tenetur appellare. n. 38.*

40 *Impugnans actum non potest se ex illo iuuare, secus si in eo succubuit. n. 41.*

42 *Appellans habetur pro non appellante, si non prosequitur appellationem. n. 43. Declara vt n. 54.*

44 *Possessio non amittitur, nisi acquiratur ei, in quem transfertur, vel nisi iuxta eum modum, ad quem fuit restrictus animus transferentis. Distingue vt n. 53.*

45 *Exceptio proprij consensus obest agenti spolio in prophanis. & n. 55.*

46 *Cadens à possessione facto proprio non potest agere spolio.*

49 *Actio competit creditori contra debitorem debitoris.*

50 *Possessio facilius perditur, quam dominium. & n. 51.*

55 *Impugnatio ad vnum effectum non trahitur ad alium.*

CAPVT DCCIV.

Restitutioni in integrum petitæ, & spolio intentato dicebam non esse locum in causa Romana reintegrationis, Constat
1 enim per Corneliam fuisse sequestratum, † & petitum pretium domus, de qua agimus, quod facit, vt censeatur approbata venditio, itaut illi non possit contraueniri *l. de lege. 6. ad fin. vbi Glos. in verb. accepisset. ff. de leg. commissor. l. post diem. 7. ff. eod. tit. l. commissoriè. 4. C. de pact. int. empt. & vendit. Surd.*
2 *cons. 136. n. 44. lib. 1.* † Vnde stante huiusmodi approbatione non suffragatur possessio antiquior eius, qui prætendit spolium, cum non possit dici, quod reus conuentus, qui recenter possidet cum titulo & bona fide, possideat à se clam, vel precariò, sed palam, & apertè ex contractu per partem approbato, & per consequens excluditur omnis actio spolij *Natt. cons. 386. n. 2. in fin. vers. confirmantur præmissa. Socin. in l. rem quæ nobis. q. 7. n. 16. post med. vers. notabis tamen. ff. de acquiren. possess. Alex. cons. 118. n. 2. ad med. vers. item respondeo. lib. 2. & cons. 89. n. 9. lib. 5. Ruin. cons. 49. n. 13. lib. 4. Paris. cons. 12. n. 9. lib. 4. Dec. cons. 57. pro tenui facultate ante fin. vers. & ista opinio videtur omnino procedere. Neuiz. cons. 68. n. 10. & cons. 79. n. 12. Ias. cons. 21. col. 1. post med. vers. præterea cum dominus baro. lib. 3.* quidquid dubitet *Menoch. de recuper. rem. 15. n. 403.*

Cum etiam vltra dictam approbationem adsit
3 scientia, & tolerantia possessionis † Io. Angeli, quem Aduersaria passa est possidere per spatium viginti trium annorum, quod magis excludit spolium, & clandestinitatem possessionis, cum tamen sola approbatio venditionis sufficeret *Neuiz. cons. 68. n. 11. post Dec. in c. licet causam. col. 8. de probation. & cons. 400. viso eleganti. n. 7. & 8. Alex. ad Bart. in l. si duo possideant 3. in princ. in verb. sunt æquales. ante med. vers. & hac limita. ff. vti possidet.*

Et magis ista approbatio venditionis debet ex-
4 cludere viam spolij, † quia est facta ipsimet emptori apud Iudicem, coram quo fuit petitum pretium domus, & illud sequestratum, cum tamen sufficeret, quod approbaretur
5 etiam absente parte, † tãquam actus approbationis dependeat à sola voluntate approbantis, quo casu nullius præsentia requiritur *Bart. in l. pomponius: 16. col. 3. in princ. vers. item ex eo quod pendet. ff. de negot. gest. & in*
6 *l. quo enim. 12. n. 2. ff. rem rat. haber.* † & in specie ita concludit *Ang. in §. si vero expressim. col. 3. ad med. n. 45. auth. de heredib. & falcid.* sequitur *Aym. de antiquit. tempor. p. 1. §. viso de verbis enunciatiuis. n. 43. vsque ad n. 50. tom. 17. fol. 130. Ias. in l. non solum. §. morte. col. 3. in fin. vers. pro ista conclusione etiam facit. n. 12. ante fin. ff. de nou. oper. nunciat.*

Non obstat prætensa nullitas possessionis ob conditionem satisdationis non adimpletam iuxta doctrinam *Rebuff. de sentent. executor.*
7 *art. 1. glos. 15. n. 3. fol. 324.* † Quia *Idem Rebuff. n. 4.* adducit opinionem *Socin. reg. 299.* dum voluit, quod talis nullitas non obstabit, nisi constet de petitione cautionis, & ista sententia, quod requiratur petitio debet prævalere, prout est *tex.* in terminis *in l. 2. §. quod ait. ff. quor. legator. & post Castr. Alex. Aret. Natt. Felin. Dec.* & alios late comprobat *Rimin. Iun. cons. 279. n. 99. vsque ad 106. lib. 3.*

Immo stante patientia, & scientia partis aduer-
8 sæ per annos vigintitres, † de qua in actis, præsumitur adimpleta conditio, itaut non possit ob istum defectum agi spolio contra
9 eum, qui ingressus est possessionem, † Quamuis enim ante implementum cõditionis non sit danda possessio *Rot. decis. 19. n. 2. de restitut. spoliator. in antiq. & coram R. P. D. Bubalo. Papien. præpositura. 5. Martij 1584. Put. decis. 42. lib. 2.* Tamen aliud est stante cursu tam longi temporis, & patientia actoris,

10 ris, † tunc enim lex præsumit vel conditionem remissam, vel impletam iuxta *decis. Cardin. Seraphin. Romana palatij. 1. Iulij. 1575. inter impressas.264. n.12.* quam sequitur *Card. Mantic. de tacit. & ambig. con-*
11 *uentionib.lib.14.tit.42.n.6.* † vbi etiam quod traditio possessionis potest fieri sub conditione *l. qui absenti. §.1. de acquir. possess. c. olim.de restitut. spoliat.*

Quo implemento conditionis per legem præsumpto, onus probandi incumbit neganti,
12 quod † conditio non sit adimpleta *l. ex facto. §. si quis autem. ff. ad trebellian.* Cum etiam factum ex præsumptione iuris pro-
13 betur † *l. sciendum. de verbor. obligationib.* & ita in proposito notat *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tit.42. lib.4. n.7. & 8.*

Neque obstat, quod fuerit probatum non implementum conditionis ex inspectione pro-
14 cessus, † in quo illud non inuenitur *Alex. cons.1. n.21. lib.4. Ruin. cons.22. n.28. lib.4.* Quia ista conditio potuit adimpleri, & illa præstari in alio particulari instrumẽto, quàm in processu exhibito, quo casu sola inspectio
15 processus non sufficit ad probandum, † quod non interuenit, quasi tunc ista probatio non concludat *Roland. cons.99. n.34. & 35. lib.2.* latè *Dec. cons.341. viso puncto & diligenter. n.13. col.7. in fin. post Anchar. cons.135. Cephal. cons.171. n.40. lib.2. Surd. decis. 334. n.19. in fin. part.2.*

Minus obstat, quod sequestrum, & petitio pretij rei venditę non excludat petentem à spo-
16 lio, tamquam simus in muliere, in qua adest ignorantia *l. error facti. ff. de iur. & fact. ignorant. Bald. cons.151. in fin. lib.1.* Quia satis est, quod per istam petitionem mulier dicatur non habuisse animum possidendi, qui
17 actus quamuis prætendatur nullus, † tamen ex eo etiam perditur possessio *Castr. in l. is cui bonis. vbi Rip. n.12. ff. de verb. obligat. Ruin. cons.137. n.11. lib.1. Lamberteng. de*
18 *contract. mulier. glos.1. n.104.* † vbi quoq; de muliere, & minore, qui possunt etiam sine solemnitatibus sibi præiudicare in possessorio *Castr. Imol. Roman. Aret. & alij in l. is cui bonis. ff. de verb. obligat. Ruin. cons.137. col. vlt. lib.1. Tiraq. de legib. connubial. glos.5. n.*
19 *160. vsq; ad 165. fol.313.* vbi ampliat † quamuis statutum procederet vlterius, disponendo, quod traditio non valeret, cum non propterea impediretur translatio possessionis, quidquid aliud sit, quando statutum etiam tolleret administrationem bono-
20 rum, vt per *Tiraq. ibid. n.164.* † Et quod in possessorio detur etiam istud præiudicium voluit *Anna allegat.131. n.7. & 8. part.2. post Bald. in l. momentanea. 3. n.1. & ibi Salic. n.3. C. qui legitim. person. habe. stand. in iudic.* cum alijs per *Rot. diuers. decis.93. n.4. & 5. part.2.* Quemadmodum enim non impe-
21 ditur translatio possessionis ex actu † nullo, dummodo non ex defectu consensus *Put. decis. 276. n.5. lib.3. secundum nou. impress. Card. Seraphin. decis.135. n.2. & decis.1200. n.3.* Ita neque debet impediri renunciatio
22 actionis pro illa recuperanda, † cum idem iudicetur de actione competente ad rem, quod de ipsa re *l. si id quod.22. ff. de verbor. obligat. l. qui actionẽ.15. ff. de regul. iur. Bart. in l. si vt certo. § si duobus. n.2. ff. commodat. & in l. græcè. § illud. ff. de fideiussorib. Zas. in l.2. §. & harum. col.3. in 1. notab. ff. de verbor. obligation. Tiraq. de retract. lignag.*
23 *§.1. glos.7. n.3.* † Cum etiam cessante fraude, statutum requirens solemnitates in dispositionibus mulierum non habeat locum in actibus iudicialibus *Rot. coram R.P.D. Pamphilio Perusina terrarum. 16. Iunij. 1608.*

Neque aduersatur, quod sequestrum non fuerit
24 obtentum per procuratorem, † Quia postea mulier comparuit in iudicio, & petẽdo pretium rei venditæ iurauit non animo calumniæ illud petere, cum alijs adductis in facto, ex quibus colligitur ratificatio omniũ prædictorum, quæ æquiparatur mandato *l. fin. C. ad macedon.* etiam in his quæ requirunt
25 speciale mandatum † *Bald. in l. quod si de speciali. 27. de minor. Dec. in l.3. n.2. in 2. notab. ff. quod quisq; iur. Rimin. Iun. cons.203. n.51. & 52. lib.2. Surd. cõs.60. n.14. lib.1. & decis.231. n.11.* & in specie *Calcan. cons.22. n.8. post med. vers. & iste consensus,* Adeò vt ex
26 prædicta petitione pretij censeatur † venditio approbata *Idẽ Calcan. cons.22. col.2. ad fin. Aym. cons.159. n.5. Surd. d. cons.60. n.13.*

Nec faciunt, quæ dicuntur de iure familiaritatis, quia procedunt, quando simul habitarent Mater, filius, frater, soror, & similes,
27 tunc † enim ex ista communi habitatione, & patrimonio indiuiso non præsumeretur talis possessio, nisi ob d. causam familiaritatis, aliud si prædicta non concurrerent, vt per *Bart. in d. l. qui iure. & in l. communis seruus. de acquir. possess. Menoch. de arbitr. cas.160. n.12. vsque ad 17.*

Præterea constat ex facto nullum ius posse prætendi per Aduersariam in huiusmodi domo, quæ fuit empta ab Aurelio, in cuius persona est purificatum fideicommissum, vt in sen-
28 tentijs, de quibus in actis, † Vnde non solum sumus in possessore cum titulo, & bona fide, sed etiam in habente causam à bonæ fidei auctore, tunc enim contra talem non datur istud remedium reintegrandæ possessionis iuxta opinionem *Bart. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. possess.* quam testatur esse magis veram, & communem *Paris. cons.1. n.166. lib.1. Natt. cons.188. in fin. Ruin. cons. 49. n.11. lib.4. Bertr. cons.323. in fin. part. 1. lib.2. Calcan. cons.116. col.2. vers. sed & tertio. Anchar. cons.319. col. vlt. vers. ista enim*
29 *iura. Corn. cons.282. n.7. lib.3.* & latissime cõprobat, & de veriori ac magis recepta sentẽtia testatur *Menoch. de recuper. remed.15. n. 89. ad med. vers. contrariũ itaq;. vsq; ad n.94.*

Prædictis tamen videbatur multum obstare, quod petitio pretij sequestrati non habuit
30 effectum † propter impedimentum Ioannis Angeli, qui se opposuit solutioni dicti sequestri, itaut consensus Corneliæ censeatur conditionalis, quatenus scilicet ipsa consequuta fuisset pecunias sequestratas, ideò non potuit ammittere possessionem, nisi alteri acquireretur *l. si me in vacuam. ff. de acquir. possess. l. cum fundum. ad med. ff. de vi & vi*
31 *armat.* † Prout passim approbatio, & renunciatio sine effectu non præiudicat *Glos. in l. si filius. in verb. iudicio. ff. de minorib. Cyn. & Alber. in l. 2. in fin. C. de iur. domin. impetran. Idem Alber. in l. si vero. 8. in princ. de bonis libert. Bald. in l. 3. n. 6. in princ. vers. tu dic. C. de rei vendic. & in l. 1. n. 42. vers. item renunciatio non nocet. C. qui admit.*

Maxime si talis approbatio nō habuit effectum
32 culpa, & impedimento aduersarij † *Glos. in c. cum venissent. 3. in verb. obtulit. & ibi Abb. n. 8. de eo qui mit. in possess. caus. rei seruand. Idem Abb. in c. cum pridem. n. 11. vers. tertia solutio. post Glos. ibid. in verb. restitui. de pact. Specul. de emphyt. §. nunc aliqua vers. octuagesimo quarto. n. 106. Bald. in rubr. C. de contrab. empt. q. 20. n. 21. Fulgos.* & alij communiter in *l. nihil interest. 12. de inoffic. testament.*

Quare si quis appellauit ab interlocutoria, & postea coram eodem Iudice aliquem actum fecerit, licèt videatur renunciare appellatio-
33 ni, † nihilominus hoc intelligitur dummodo nō cōtradicatur, per aduersariū ex quo enim patitur repulsam, nō est equū, vt dicatur eidē appellationi renunciasse *Fulgos. in l. nihil interest. 12. n. 3. vers. quod est argumentum. & ibi Ang. in §. si cum filius. & Bald. n. 1. & in addit. ff. de inoffic. testam.* iuxta *c. cum venisset. & ibi Ber. de eo qui mittit. in possession. caus. rei seruand.*

Idem in acceptante aliquod beneficium tam-
34 quam vacans, quod vere non vacabat, † qui non videtur renunciasse beneficio, quod antea obtinebat per canonicā institutionem, quia per acceptationem secundi, tunc intelligitur renunciatum primo, quando acceptatio habuit effectum *Ang. in d. §. si cum filius. & ibi Fulgos. n. 3. & Bald. in fin.*

Vnde filius remouetur à quærela, si agnouit, seu
35 petijt legatum sibi factum in † testamento, dummodo petitio effectum sortiatur, cessante enim acquisitione, cessat causa agnitionis, & per consequens ipsa agnitio, & eius effectus *Ang. in d. l. nihil interest. in princ. & in §. si cum filius. n. 1. post Bart. ibid. in princ. Bald. n. 11. Castr. n. 5. ff. de inoffic. testam. Azo. in summ. C. eod. tit. n. 7. in fin.*

Quemadmodum etiam si frater meus vendidit rem communem hoc pacto, vt mihi solueretur medietas pretij, promittendo de rato sub pœna, si ego petij pretium partis meæ,
36 per quam petitionem tacitè ratificaui, † Tamen, si illam mihi soluere emptor recusauit, non prohibeor eamdem rem vendicare, quia numquam habui fidem de pretio, neque frater meus tenetur ad pęnam promissam tamquam hoc contingat culpa emptoris, qui nō soluit, prout debuit, & mea ratificatio mihi non præiudicat, quia facto aduersarij mei nō habuit locum, Ita in specie *Bald. in rubr. C. de contrab. empt. q. 20. n. 21. iuxta d. §. si cum filius. l. dispensatorem. ff. de solution. l. æmilius. & ibi Glos. ff. de minorib.*

Verum ista non obstant, quia huiusmodi op-
37 positio, & contradictio erat necessaria, † vt posset iuridice soluere, cum lex mandet, vt sequestratarius non statim soluat, sed se opponat, ad hoc vt solutio eum liberet, cū alias esset spontanea solutio, quæ non iuuaret soluentem *Bart. in l. creditor. ff. de solutionib. Castr. in l. 2. in fin. princ. n. 7. de iudic. Bald. in l. falsus. n. 30. & 31. C. de furt. Menoch. cons. 68. n. 12. vsque ad 15. & de arbitrar. cas. 137. n. 13. Rot. Ianuen. decis. 33. col. 6. in fin. vers. adducebatur. n. 6. Ruin. cons. 147. n.*
38 *16. lib. 1.* † Itaut secundum aliquos etiam requiratur appellatio, prout bene Io. Angelus appellauit, cum non sufficiat contradictio absque appellatione, vt soluens liberetur præcedente mandato Iudicis *Ang. in l. 2. in fin. n. 11. vers. quia in bac materia. ff. de appellat. recipiend. Aym. cons. 1. pro gener. n. 273. ante med.*

Ob quam necessitatem oppositionis, non potest opponenti aliquod pręiudicium inferri, tamquam fecerit id, ad quod de iure tenebatur, Præsertim, quia etiam si essemus in casu vo-
39 luntariæ contradictionis, † tamen cum pars desierit prosequi iudicium, & non perseuerauerit post peremptam instātiam se admitti ad solutionem non dicitur repulsus facto aduersarij, sed proprio facto ipsius, quo casu durat approbatio, & non potest dici, quod petitio, seu agnitio non habuerit effectum Ita in puncto *Bart. in l. nihil interest. 12. §. sed cum filius. vers. sed iuxta boc quæro. ff. de inoffic. testam.*

Ex quibus etiam patet responsio ad obiectum,
40 quod stante impugnatione sequestri, † non potest Io. Angelus se illo iuuare *c. ex eo. de regul. in 6.* Quia cum ista impugnatio sit necessaria, & legalis non est aliquid ei imputandum, vt dictum est, Maxime quia etiam permittitur impugnanti se fundare in actu
41 impugnato † in quo succubuit propter sententiam latam, non obstante impugnatione *Felin. in c. capitulum. 30. n. 10. col. 13. ad med. vers. limita sexto. de rescript. Innoc. in c. cum olim post sententiam. & ibi Butr. n. 16. vers. quandoque reprobans instrumentum de censib. Gabr. de regul. iur. conclus. 1. n. 32. in 8. limit.*

Præsertim quia licet idem Io. Angelus à dicto
42 decreto appellauerit, † tamen non prosecutus fuit appellationē ne dum infra sex menses,

ses, prout requiritur in statuto Vrbis *lib. 1. c. 81.* sed neque infra decem annos, vnde perinde est, ac si non appellasset *l. fin. §. illud. ad fin.* cũ cõcordãtibus, de quibus ibi per *Glos. in verb. prouocatum. C. de temp. appell.*
43 *Glos. in l. 2. in verb. executioni. C. eod.* † Paria namque sunt non appellare, vel appellationem non prosequi, vel illi renunciare *Rot. decis. 1. in princ. de appell. in nou. Gomes. reg. de trienn. q. 54. n. 2. & n. 6. Afflict. decis. 78. n. 2. Caputaq. decis. 177. in fin. par. 3. Lancell. de attent. appell. pend. 2. par. c. 12. ampl. 1. n. 21.*

Additur, quod licet Cornelia non fuerit consecuta pecunias sequestratas, & ideo prætendat non amisisse possessionem, nisi alteri ac-
44 quiratur, tamen hoc procedit, † quando possessio tàm ciuilis, quàm naturalis est penes celebrantẽ actum ad fauorem alterius, in casu autem nostro possessio naturalis erat penes Io. Angelum, & sic consensus à Cornelia præstitus supradicto sequestro non fuit, vt ex ea Io. Angelus acquireret aliquam possessionem, quam habebat, sed vt sequestraretur residuum pretij domus, quod eum existebat, Vnde quia ipsa Cornelia consensit tali sequestro, huiusmodi venditionem ratifica-
45 uit, & sic statim amisit ciuilem, † cum passim exceptio proprij consensus obstet agentis spolio in prophanis *Abb. in c. sollicitè. n. 9. vers. ego puto. de restitut. spoliator. Socin. in l quæ nobis. q. 9. n. 10. in fin. ff. de acquir. pos-*
46 *sess. Pontan. de spol. lib. 3. n. 74.* † Quasi tunc actor cadat culpa, & facto proprio *Menoch. de recuper. possess. remed. 15. n. 95. Rot. coram Card. Lancellotto Romana spolij. 4. Maij 1611. & coram R. P. D. Verospio Beneuentana spolij. 10. Martij 1614. Pontan. de spol. lib. 3. n. 19.*

Et regulariter per petitionẽ pretij dicitur ap-
47 probata venditio, & omnis actus † *Calcan. cons. 22. col. 2. ad fin. n. 4. Rimin. Iun. cons. 450. n. 17. lib. 4. Surd. cons. 60. n. 13. & cons. 104. n. 2.* itaut illa sustineatur in ipsius consen-
48 tientis præiudicium, † nec possit per eum impugnari, quamuis alias talis vẽditio esset nulla *l. si fundum per fideicommissum. ff. de legat. 1. Fabian. de Mont. de empt. & vendit. q. 3. n. 49. in fin. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. n. 137. & in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n. 348. C. de reuocand. donat. Surd. decis. 264. n. 13. & 14.*

Amplius sufficit ratificatio etiã tacita ex pretij petitione ad excludendam eamdem Cor-
49 neliam à recuperatione domus, † de qua agimus, & ad amissionem dominij, quamuis talis domus fuisset sua propria, cum valeat similis petitio per eam facta, tamquam contra debitorem debitoris *Glos. in l. mater. in verb. non probiberis. vers. item quid si. & ibi Butrig. col. 1. in fin. vers. & tunc aut valuit expressum. Salic. n. 15. vers. & ad obiecta. C. de*
50 *rei vendic.* † Vnde multò magis ad amissionem possessionis, & actionis ad eam recuperandã, cum facilius amittatur possessio, quam dominium, quod non potest amitti nuda voluntate, sicut possessio *l. si quis vi. §. differentia. ff. de acquir. possess. Bart. in l cũ falsa. n. 2. C.*
51 *de iur. & fact. ignorant.* † Et per consequens ex tali petitione inducetur quoque ratificatio translationis possessionis in Io. Angelum emptorem, sine qua non poterat cogi ad solutionem pretij *l. non est nouum. vbi Castr. n. 2. ff. de action. empt. Dec. cons. 119. col. 1. Put. decis. 49. n. 3. lib. 3. secundum nouiss. impress. Surd. cons. 101. n. 6. & 7. lib. 1.*

Et ita post plures propositiones pro exclusione spolij ad fauorem Io. Angeli fuit decisum *in huiusmodi causa Romana spolij domus. 29. Ianuar. 1618. & 15. Ianuarij. 1620.* vbi etiam fuit responsum non obstare *Bald. in l. mater.*
52 *n. 6. vers. tu dic quod. C. de rei vendicat.* † quia loquitur in petitione pretij nulla, cum dominus agere non posset, tamquam suo nomine non esset facta venditio, ideo quod nullum est non potest parere aliquem effectum, secus autem est in casu nostro, cum fuerit valida petitio pretij per Corneliam vti creditricem venditoris, quæ poterat agere contra debitorem debitoris, & per consequens resultat approbatio venditionis *Glos. in d. l. mater. in verb. probiberis. & ibi Butrig. col. 1. Salic. n. 15. vers. tertio facit. C. de rei vendicat.*

Neque applicatur dispositio *l. si me in vacuam. 34. ff. de acquir. possess. & l cum fundum. ad*
53 *med. ff. de vi & vi armat.* † Quia ista iura, & similia procedunt ad effectum, vt non censeatur amissa possessio, nisi acquiratur illi, in quem transfertur, vel nisi iuxta eum modum, ad quem fuit restrictus animus transferentis, cum illa tamen distinctione, quod quando quis tradit possessionem rei præsentis, tunc amittitur possessio, quamuis non quæratur illi, cui ego volui acquiri, cum secus sit quando trado possessionem rei absentis, vt quis scilicet possit eam occupare propria auctoritate, vel accipere à meo procuratore, & tunc non amitto possessionem, nisi quæratur illi, cui volui acquirere, quia in translatione possessionis rei præsentis absolutè, & generaliter, illam dimitto, & in alium transfero, vnde quamuis non valeat translatio, tamen animus possessionis facit, quod illa censeatur amissa, diuersum est, quando non absolutè, & generaliter habeo animum dimittendi possessionẽ, sed restringo me ad eum modum, vt scilicet missus in possessionem, illam accipiat propria auctoritate, vel à procuratore, nam hoc casu si talis modus amittendi non verificetur, non erit amissa possessio, cum aliud sit in eo, qui tradidit, aliud in eo, cui fuit iussum tradi possessionem, nam tunc subintelligitur conditio, si ei possessio tradita fuerit, ita distinguunt *Doctor. in l. si me in vacuam. vbi Roman. in fin. ff. de acquir. possess. post Bart. in l.*

Dd 3 *quod*

Prædictis tamen videbatur multum obstare, quod petitio pretij sequestrati non habuit
30 effectum † propter impedimentum Ioannis Angeli, qui se opposuit solutioni dicti sequestri, itaut consensus Corneliæ censeatur conditionalis, quatenus scilicet ipsa consequuta fuisset pecunias sequestratas, ideò non potuit ammittere possessionem, nisi alteri acquireretur *l. si me in vacuam. ff. de acquir. possess. l. cum fundum ad med. ff. de vi & vi*
31 *armat.* † Prout passim approbatio, & renunciatio sine effectu non præiudicat *Glos. in l. si filius. in verb. iudicio. ff. de minorib. Cyn. & Alber. in l. 2. in fin. C. de iur. domin. impetran. Idem Alber. in l. si vero. 8. in princ. de bonis libert. Bald. in l. 3. n. 6. in princ. vers. tu dic. C. de rei vendic. & in l. 1. n. 42. vers. item renunciatio non nocet. C. qui admit.*

Maxime si talis approbatio nō habuit effectum
32 culpa, & impedimento aduersarij † *Glos. in c. cum venissent. 3. in verb. obtulit. & ibi Abb. n. 8. de eo qui mit. in possess. caus. rei seruand. Idem Abb. in c. cum pridem. n. 11. vers. tertia solutio. post Glos. ibid. in verb. restitui. de pact. Specul. de emphyt. §. nunc aliqua vers. octuagesimo quarto. n. 106. Bald. in rubr. C. de contrab. empt. q. 20. n. 21. Fulgos.* & alij communiter in *l. nihil interest. 12. de inoffic. testament.*

Quare si quis appellauit ab interlocutoria, & postea coram eodem Iudice aliquem actum fecerit, licèt videatur renunciare appellatio-
33 ni, † nihilominus hoc intelligitur dummodo nō cōtradicatur, per aduersariū ex quo enim patitur repulsam, nō est equū, vt dicatur eidē appellationi renunciasse *Fulgos. in l. nihil interest. 12. n. 3. vers. quod est argumentum. & ibi Ang. in §. si cum filius. & Bald. n. 1. & in addit. ff. de inoffic. testam.* iuxta *c. cum venisset. & ibi Ber. de eo qui mittit. in possession. caus. rei seruand.*

Idem in acceptante aliquod beneficium tam-
34 quam vacans, quod vere non vacabat, † qui non videtur renunciasse beneficio, quod antea obtinebat per canonicā institutionem; quia per acceptationem secundi, tunc intelligitur renunciatum primo, quando acceptatio habuit effectum *Ang. in d. §. si cum filius. & ibi Fulgos. n. 3. & Bald. in fin.*

Vnde filius remouetur à quærela, si agnouit, seu
35 petijt legatum sibi factum in † testamento, dummodo petitio effectum sortiatur, cessante enim acquisitione, cessat causa agnitionis, & per consequens ipsa agnitio, & eius effectus *Ang. in d. l. nihil interest. in princ. & in §. si cum filius. n. 1. post Bart. ibid. in princ. Bald. n. 11. Castr. n. 5. ff. de inoffic. testam. Azo. in summ. C. eod. tit. n. 7. in fin.*

Quemadmodum etiam si frater meus vendidit rem communem hoc pacto, vt mihi solueretur medietas pretij, promittendo de rato sub pœna, si ego petij pretium partis meæ,
36 per quam petitionem tacitè ratificaui, † Tamen, si illam mihi soluere emptor recusauit, non prohibeor eamdem rem vendicare, quia numquam habui fidem de pretio, neque frater meus tenetur ad pęnam promissam tamquam hoc contingat culpa emptoris, qui nō soluit, prout debuit, & mea ratificatio mihi non præiudicat, quia facto aduersarij mei nō habuit locum, Ita in specie *Bald. in rubr. C. de contrab. empt. q. 20. n. 21. iuxta d. §. si cum filius. l. dispensatorem. ff. de solution. l. æmilius. & ibi Glos. ff. de minorib.*

Verum ista non obstant, quia huiusmodi op-
37 positio, & contradictio erat necessaria, † vt posset iuridice soluere, cum lex mandet, vt sequestratarius non statim soluat, sed se opponat, ad hoc vt solutio eum liberet, cū alias esset spontanea solutio, quæ non iuuaret soluentem *Bart. in l. creditor. ff. de solutionib. Castr. in l. 2. in fin. princ. n. 7. de iudic. Bald. in l. falsus. n. 30. & 31. C. de furt. Menoch. cons. 68. n. 12 vsque ad 15. & de arbitrar. cas. 137. n. 13. Rot. Ianuen. decis. 33. col. 6. in fin. vers. adducebatur. n. 6. Ruin. cons. 147. n.*
38 *16. lib. 1.* † Itaut secundum aliquos etiam requiratur appellatio, prout bene Io. Angelus appellauit, cum non sufficiat contradictio absque appellatione, vt soluens liberetur præcedente mandato Iudicis *Ang. in l. 2. in fin. n. 11. vers. quia in hac materia. ff. de appellat. recipiend. Aym. cons. 1. pro gener. n. 273. ante med.*

Ob quam necessitatem oppositionis, non potest opponenti aliquod pręiudicium inferri, tamquam fecerit id, ad quod de iure tenebatur, Præsertim, quia etiam si essemus in casu vo-
39 luntariæ contradictionis, † tamen cum pars desierit prosequi iudicium, & non perseuerauerit post peremptam instātiam se admitti ad solutionem non dicitur repulsus facto aduersarij, sed proprio facto ipsius, quo casu durat approbatio, & non potest dici, quod petitio, seu agnitio non habuerit effectum Ita in puncto *Bart. in l. nihil interest. 12. §. sed cum filius. vers. sed iuxta hoc quæro. ff. de inoffic. testam.*

Ex quibus etiam patet responsio ad obiectum,
40 quod stante impugnatione sequestri, † non potest Io. Angelus se illo iuuare *c. ex eo. de regul. in 6.* Quia cum ista impugnatio sit necessaria, & legalis non est aliquid ei imputandum, vt dictum est, Maxime quia etiam permittitur impugnanti se fundare in actu
41 impugnato † in quo succubuit propter sententiam latam, non obstante impugnatione *Felin. in c. capitulum. 30. n. 10. col. 13. ad med. vers. limita sexto. de rescript. Innoc. in c. cum olim post sententiam. & ibi Butr. n. 16. vers. quandoque reprobans instrumentum. de censib. Gabr. de regul. iur. conclus. 1. n. 52. in 8. limit.*

Præsertim quia licet idem Io. Angelus à dicto
42 decreto appellauerit, † tamen non prosecutus fuit appellationē ne dum infra sex menses,

ses, prout requiritur in statuto Vrbis *lib.* 1. *c.* 81. sed neque infra decem annos, vnde perinde est, ac si non appellasset *l. fin. §. illud. ad fin.* cũ cõcordãtibus, de quibus ibi per *Glos. in verb. prouocatum. C. de temp. appell.*
43 *Glos. in l. 2. in verb. executioni. C. eod.* † Paria namque sunt non appellare, vel appellationem non prosequi, vel illi renunciare *Rot. decis. 1. in princ. de appell. in nou. Gomes. reg. de trienn. q. 54. n. 2. & n. 6. Affl. decis. 78. n. 2. Caputaq. decis. 177. in fin. par. 3. Lancell. de attent. appell. pend. 2. par. c. 12. ampl. 1. n. 21.*

Additur, quod licet Cornelia non fuerit consecuta pecunias sequestratas, & ideo prætendat non amisisse possessionem, nisi alteri ac-
44 quiratur, tamen hoc procedit, † quando possessio tàm ciuilis, quàm naturalis est penes celebrantẽ actum ad fauorem alterius, in casu autem nostro possessio naturalis erat penes Io. Angelum, & sic consensus à Cornelia præstitus supradicto sequestro non fuit, vt ex ea Io. Angelus acquireret aliquam possessionem, quam habebat, sed vt sequestraretur residuum pretij domus, quod apud eum existebat, Vnde quia ipsa Cornelia consensit tali sequestro, huiusmodi venditionem ratifica-
45 uit, & sic statim amisit ciuilem, † cum passim exceptio proprij consensus obstet agentis spolio in prophanis *Abb. in c. sollicitè. n. 9. vers. ego puto. de restitut. spoliator. Socin. in l qua nobis. q. 9. n. 10. in fin. ff. de acquir pos-*
46 *sess. Pontan. de spol. lib. 3. n. 74.* † Quasi tunc actor cadat culpa, & facto proprio *Menoch. de recuper. possess. remed. 15. n. 95. Rot. coram Card. Lancellotto Romana spolij. 4. Maij 1611. & coram R. P. D. Verospio Beneuentana spolij. 10. Martij 1614. Pontan. de spol. lib. 3. n. 19.*

Et regulariter per petitionẽ pretij dicitur ap-
47 probata venditio, & omnis actus † *Calcan. cons. 22. col. 2. ad fin. n. 4. Rimin. Iun. cons. 450. n. 17. lib. 4. Surd. cons. 60. n. 13. & cons. 104. n. 2.* itaut illa sustineatur in ipsius consen-
48 tientis præiudicium, † nec possit per eum impugnari, quamuis alias talis vẽditio esset nulla *l. si fundum per fideicommissum. ff. de legat. 1. Fabian. de Mont. de empt. & vendit. q. 3. n. 49. in fin. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. n. 137. & in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n. 348. C. de reuocand. donat. Surd. decis. 264. n. 13. & 14.*

Amplius sufficit ratificatio etiã tacita ex pretij petitione ad excludendam eamdem Cor-
49 neliam à recuperatione domus, † de qua agimus, & ad amissionem dominij, quamuis talis domus fuisset sua propria, cum valeat similis petitio per eam facta, tamquam contra debitorem debitoris *Glos. in l. mater. in verb. non prohiberis. vers. item quid si. & ibi Butrig. col. 1. in fin. vers. & tunc aut valuit expressum. Salic. n. 15. vers. & ad obiecta. C. de*
50 *rei vendic.* † Vnde multò magis ad amissionem possessionis, & actionis ad eam recuperandã, cum facilius amittatur possessio, quam dominium, quod non potest amitti nuda voluntate, sicut possessio *l. si quis vi. §. differentia. ff. de acquir. possess. Bart. in l cũ falsa. n. 2. C.*
51 *de iur. & fact. ignorant.* † Et per consequens ex tali petitione inducetur quoque ratificatio translationis possessionis in Io. Angelum emptorem, sine qua non poterat cogi ad solutionem pretij *l. non est nouum. vbi Castr. n. 2. ff. de action. empt. Dec. cons. 119. col. 1. Put. decis. 49. n. 3. lib. 3. secundum nouiss. impres. Surd. cons. 101. n. 6. & 7. lib. 1.*

Et ita post plures propositiones pro exclusione spolij ad fauorem Io. Angeli fuit decisum *in huiusmodi causa Romana spolij domus. 29. Ianuar. 1618. & 15. Ianuarij. 1620.* vbi etiam fuit responsum non obstare *Bald. in l. mater.*
52 *n. 6. vers. tu dic quod. C. de rei vendicat.* † quia loquitur in petitione pretij nulla, cum dominus agere non posset, tamquam suo nomine non esset facta venditio, ideo quod nullum est non potest parere aliquem effectum, secus autem est in casu nostro, cum fuerit valida petitio pretij per Corneliam vti creditricem venditoris, quæ poterat agere contra debitorem debitoris, & per consequens resultat approbatio venditionis *Glos. in d. l. mater. in verb. prohiberis. & ibi Butrig. col. 1. Salic. n. 15. vers. tertio facit. C. de rei vendicat.*

Neque applicatur dispositio *l. si me in vacuam. 34. ff. de acquir. possess. & l cum fundum. ad*
53 *med. ff. de vi & vi armat.* † Quia ista iura, & similia procedunt ad effectum, vt non censeatur amissa possessio, nisi acquiratur illi, in quem transfertur, vel nisi iuxta eum modum, ad quem fuit restrictus animus transferentis, cum illa tamen distinctione, quod quando quis tradit possessionem rei præsentis, tunc amittitur possessio, quamuis non quæratur illi, cui ego volui acquiri, cum secus sit quando trado possessionem rei absentis, vt quis scilicet possit eam occupare propria auctoritate, vel accipere à meo procuratore, & tunc non amitto possessionem, nisi quæratur illi, cui volui acquirere, quia in translatione possessionis rei præsentis absolutè, & generaliter, illam dimitto, & in alium transfero, vnde quamuis non valeat translatio, tamen animus possessionis facit, quod illa censeatur amissa, diuersum est, quando non absolutè, & generaliter habeo animum dimittendi possessionẽ, sed restringo me ad eum modum, vt scilicet missus in possessionem, illam accipiat propria auctoritate, vel à procuratore, nam hoc casu si talis modus amittendi non verificetur, non erit amissa possessio, cum aliud sit in eo, qui tradidit, aliud in eo, cui fuit iussum tradi possessionem, nam tunc subintelligitur conditio, si ei possessio tradita fuerit, ita distinguunt *Doctor. in l. si me in vacuam. vbi Roman. in fin. ff. de acquir. possess. post Bart. in l.*

quod meo. §.1. ff. eod. tit. Barbos. in l. si alienam. 12. n. 108. & 109. ff. solut. matrimon. Quæ omnia sunt extra terminos casus nostri, in quo licet etiam concederetur, quod ex petitione pretij rei venditę, & sequestro subsecuto non esset amissa possessio, Tamen satis est, quod ex tali petitione fuit approbata venditio domus, & translatio possessionis facta per Aurelium venditorem ad fauorem Io. Angeli emptoris, qua approbatione stante, excluditur omnis actio spolij *Natt. cons. 386. n. 2. in fin.* cum alijs supra allegatis *n. 4. cum seq.*

Et quod opponitur ex *Bellam. decis. 207. n. 3.* non obstat, nam quamuis desertio appella-
54 tionis operetur effectum, † ac si non fuisset appellatum in præiudicium appellantis, non autem appellati, Tamen hoc procedit, vt Iudex appellationis possit confirmare sententiam, qui non est casus noster, cum nos agamus ad effectum, vt propter talem desertionem censeatur appellans à sua appellatione, & impugnatione recessisse, prout potuit recedere *l. pupillus. §. meminisse. ff. de inoff. testam. Rot. diuers. decis. 512. n. 3. p. 1.* Et sic cessauit omne impedimentum ex parte impugnãtis præstitum, adeo vt Cornelia appellata, non prosequendo postea petitionem pretij sequestrati, videatur sua sponte, & ex
55 propria negligentia destitisse, † itaut post consensum Io. Angeli resultantem ex desertione dictæ appellationis, non potuerit amplius confugere ad remedium spolij, tãquam non sit amplius res integra *Bart. in l. nihil interest. §. cum filius. ff. de inoffic. testam.* Maxime quia idem Io. Angelus non negauit
56 se pretium debere, † sed solum protestatus fuit sibi caueri de euictione domus, itaut ista impugnatio ad vnum effectum non debeat quo ad alium operari *Innoc. in c. cum olim. in princ. de censib. Gabr. conclus. 1. n. 62. de reg. iur. Card. Seraphin. decis. 1282. n. 4. & 5.*

EPITOME.

LOcatio rei communis quando præsumatur facta pro ęqualibus portionibus. ¶ Et an percipiens pensiones ex tali re locata dicatur recepisse pro rata vnumquemque tangente. ¶ Verba respectiuè in quietantia apposita, quando intelligantur proportionabiliter, itaut vnicuique sit attributa sua pars siue sint collectiua, siue appellatiua. ¶ Confessio duorũ de recepto an operetur, vt participatio fuerit pro dimidia. ¶ Et quid in personis suspectis, vt in vxore, & marito simul confitentibus an totum præsumatur ad maritum peruenisse. ¶ Qualitas perceptionis fructuum an sit probanda per testes præsentes receptioni, vel per aliam similem probationem. ¶ Et an standum sit consuetis circa quantitatem fructuum collectorum.

SVMMARIVM.

1 *Probatio incerta, & generalis nõ admittitur.*
2 *Locatio rei communis præsumitur facta pro æqualibus portionibus.*
3 *Recipiens pensiones ex re locata tam suo nomine, quam alterius præsumitur recepisse pro rata vnumquemque tangente. n. 4.*
5 *Confessio de recepto per duos facta operatur, vt participatio sit pro dimidia. Fallit in personis suspectis, vt vxore, & marito simul confitentibus, nam tunc totum præsumitur ad maritum peruenisse. n. 6.*
7 *Verba respectiuè in quietantia apposita intelliguntur proportionabiliter, itaut vnicuique dicatur attributa sua portio, siue sint collectiua, siue appellatiua. n. 8.*
9 *Clausula respectiuè distinguit personas, & refert singula singulis.*
10 *Confessio non nocet ei, qui non habet causam à confitente, & qui non est hæres illius. n. 16.*
11 *Onus reale sequitur ipsam rem, & eius possessorem, quamuis clericum, & ecclesiam.*
12 *Qualitas perceptionis fructuum est probanda per testes, qui fuissent præsentes, dum illi fuerunt percepti, vel per aliam similem probationem.*
13 *Sententia est strictè intelligenda.*
14 *Liquidatio semper debet præcedere executionem sententiæ.*
15 *Probatio quantitatis fructuũ fit à consuetis.*

CAPVT DCCV.

DVbitatum fuit in causa Romana restitutionis fructuum an constaret de aliqua liquidatione fructuum casalis, de quo agebatur, Et quidem concludendũ est, quod talis liquidatio non sit probata, quia in sententia R. P. D. Iusti fuerunt condemnati Petrus Dominicus, & fratres de Magdalenis ad restitutionem fructuum iuxta liquidationem faciendam, quia nondum constabat de summa percepta, & à quo fuit percepta, cum integrũ casale fuerit possessum pro indiuiso per omnes quinq; fratres, Vnde cũ agatur de liquidãdis fructibus solius quintæ partis casalis spectantis ad Horatiũ, & Carolum eius fi-
1 liũ, † debet doceri, quod in specie Iulius illos perceperit, ad hoc vt probatio sit certa, prout esse debet, nã hoc nõ probato, dispositio vitiaretur ratione incertitudinis, & generalitatis, quæ obscuritatem parit *l. cum duo. de in diem addict. l. in tradendis. ff. commun. prædior. l. ità fidei. ff. de iur. fisc. Aym. cons. 94. n. 3. ad med.*

Immo ex locationibus exaduerso productis apparet fructus dictæ quintę partis casalis fuisse perceptos per Carolum, quia idem casale fuit locatum à Petro Dominico tamquam maiore communi nomine suo, & fratrum, & tamquam à tutore, & curatore ipsius Caroli, Vnde cum dictum casale communiter possideretur,

deretur, præsumitur etiam, quod quilibet
2 portionem suam habuerit, † sicuti etiam lex præsumit, quod locatio eiusdem rei communis fuerit facta pro æqualibus portionibus, prout etiam ità facta fuit, vt dictum est *l. si diuisa.13. C. locat. l. item quæritur. 14. §. sed si denunciare. in fin. vers. si duo. vbi Castr. n.1. ff. eod. tit. Idem Castr. in l. cum apparebit. 50. n.1. etiam eod. tit. Roncagall. in l. eamdem. 9. in princ. n.122. & 123. ff. de duob. reis. per tex. in l. reos. §. cum in tabulis. ff. eod. tit. Bald. cons. 116. columbinus. n.4. vers. considera autem. lib. 1.*

Et cum locatio sit facta pro æquis portionibus, vt dictum est, ità etiam pensiones dicentur exactæ pro parte quemlibet fratrum tangente, & ad commodum vniuscuiusq; ipsorum, cum enim Petrus Dominicus sustineat personam plurium locando tamquam tutor Ca-
3 roli, & nomine proprio, & fratrum, † statim quod recepit, pecunias præsumitur illas accepisse pro personis, quas repræsentat, & pro rata ad eas spectante, & ad vtilitatem, & emolumentum cuiuscumque *Castr. cons. 409. considerandа sunt verba. n.1. ante fin. vers. si vero non potest hoc apparere. lib. 1. & in l. sed iulianus. in princ. col. 2. vers. item si sunt ff. ad macedonian. per tex. in l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis. l. si tamen plures. in princ. de exercitor. act. l. si non singuli. C. si cert. petat. l. vir vxori. §. fin. ff. ad*
4 *velleian.* † quod etiam voluit *Bald. cons. 286. casus talis est nobilis vir. n.1. lib. 5.* cum alijs per *Roncagall. in l. eamdem. 9. in princ. n. 279. ad med. ff. de duob. reis. & in l. reos. §. cum in tabulis. n.45. ff. eod. tit.*

Et passim ista conclusio admittitur in quacumque dispositione, in qua si duo confitentur
5 pretium alicuius rei recepisse, † debet intelligi participatio pro dimidia *Rom. cons. 462. quo ad propositam. n.2. Ruin. cons. 186. n. 7. lib. 1. & cons. 53. n.17. ad med. vers. præterea & secundo respondetur. lib. 2. Bertrand. cons. 4. n.16. in 4. dub. lib. 1. part. 1. Curt. Sen.*
6 *cons. 53. n.2.* † Quidquid aliud sit in marito, & vxore simul confitentibus recepisse dotē, quia propter reuerentiam mariti, præsumitur vxorem ità fassam fuisse, qui non est casus noster, cum in alijs personis non suspectis interpretatio semper fiat pro dimidia, prout ità distinguendo concludunt omnes in *l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solut. matrim. & in l. si constante. in princ. ff. eod. tit. Roland. cons. 64. n.5. & 14. lib. 1.* cum alijs per *Roncagall. in l. eamdem. in princ. n.55. vsq; ad 63. de duob. reis. & in l. reos. §. cum in tabulis. n.28. & 29. ff. eod. tit. Aym. cons. 91. n.1. cum seq.*

Et in casu nostro tollitur omnis difficultas, quia positio, & confessio Petri Dominici, super qua se fundat pars aduersa, est concepta sub
7 nomine collectiuo, † & cum clausula respectiuè, cum in ea dicatur, quod Petrus Dominicus, & fratres de Magdalenis exegerunt fructus casalis respectiuè ab affictuarijs, conductoribus, & laboratoribus, quæ verba intelliguntur proportionabiliter, itaut vnicuiq; dicatur attributa sua pars *l. fin. C. de impuber. & alijs substitutionib. l. interdum. ff. de hæredib. instituend. l. si quis titio. vbi Bald. ff. de vsufruct. accrescend. late Dec. cons. 319. dum legerem. n. 6. & 7. Peregrin. de fideicommis. art. 17. n.20. & 21. Surd. cons. 440.*
8 *n.39. vsque ad 42. lib. 3.* † vbi quod idem est siue ista verba sint collectiua, vel secundum alios appellatiua *l. si quis titio. de vsufruct.* stante præsertim d. clausula respectiuè, quæ distinguit personas, referendo sin-
9 gula singulis † distinguendo res & partes, ac illas separando, & ius suum vnicuique tribuendo *Menoch. cons. 985. n.16. lib. 10. & cons. 123. n. 26. in fin. lib. 2.*

Amplius quamuis etiam Petrus Dominicus in positionibus aliter respondisset fatendo fructuum exactionem non fuisse factam, prout dixit, sed illam cessisse ad cōmodum aliorū,
10 Tamen † eius confessio non noceret Iulio, & eius hæredibus, qui non habent causam à Petro Dominico, neque sunt illius hæredes *l. duobus. §. 1. de iureiurand. Affl. decis. 245. n.11. Natt. cons. 438. n.9. Roland. cons. 58. n. 14. lib. 2. Cephal. cons. 101. n.8. & 28. lib. 1. Tiraq. de retract. conuention. §. 4. glos. 6. n.9. Surd. decis. 325. n. 3.*

Nec obstat, quod filij, & hæredes Iulij sustinuerint litem, Quia non ex hoc sibi præiudicarunt, cum debeat sibi Aduersarius imputare agendo contra eos, qui ipso iure non tenentur, tamquam ex processu appareat neque Iulium, neque eius filios esse hæredes Caroli, neque fuisse actum contra eos tamquam contra tales, sed semper fuisse continuatum iudicium sub collectiuo nomine fratrum de Magdalenis, & procuratorum Dominorum litis, quia, vt dictum est, integrum casale possidebatur ab omnibus, & condēnatio fuit restricta ad eum, qui perce-
11 pit fructus quintæ partis, † quorū perceptor fuit Carolus, eius tutor, & curator prout contra talem perceptorem petitio aduersarij est directa, & ab eo etiam de iure isti fructus sunt soluendi tamquam sit onus reale, quod rem ipsam sequitur, & eius possessorem, quamuis clericum, & ecclesiam *Aym. cons. 217. n.5. Gabr. cons. 47. n.7. lib. 1. Surd. cons. 162. n.11. Affl. decis. 95. Guter. q. 132. n. 9. lib. 2. Ceuall. q. 36. n.19.*

Et ita ex prædictis decisum fuit *in huiusmodi causa* Romana *de Magdalenis seu restitutionis fructuum coram R.P.D. Coccino. 10. Decembris. 1618.* Quia in sententia lata per *R.P.D. Ortembeg.* condemnantur Magdaleni in scutis 5328. quæ sententia fuit reformata per *R.P.D. Iullum* in scutis 3744. & insuper in ea declaratur, quod Magdaleni teneātur ad illorum solutionem pro concurrenti quan-

quantitate fructuum ex quinta parte tenutæ Valerani spectante ad Horatium de Magdalenis, perceptorum per eosdem Magdalenos, & quomodolibet habitorum, & non vltra, quam liquidationem idem *R. P. D. Iustus* sibi, vel cui de iure reseruauit, Quo stante, cum modò esset cõmissa executio dictæ sententiæ, non poterat illa concedi, nisi esset liquidata quantitas, de qua non poterat constare, nisi probaretur Magdalenos percepisse aliquos fructus, cum de hac perceptione
12 principaliter quæratur, † Vnde ista qualitas perceptionis erat probanda per testes, qui fuissent præsentes, dum fructus fuerunt percepti, vel per aliam similem probationem *Bald. in l. 1. ante fin. n. 16. vers. quæro qualiter probentur. C. de fructib. & lit. expens.*
13 Cum † sentẽtia strictè sit intelligenda *l. paulus respondit. ff. de iudic. l. 1. C. si plur. vna sentent. Castr. conf. 87. col. 2. lib. 1. Socin. conf. 18. col. 2. ad fin. lib. 3.* cum alijs per *Aym. cõs. 188. n. 6.* Non obstante etiam quod posset dici illa verba sententiæ stare demonstratiuè, præsupponendo, quod fructus fuissent perce-
14 pti, † quia nihilominus nulla adhuc adest sufficiens liquidatio respectu DD. de Magdalenis, qui nunc sunt in causa, quæ semper debet præcedere executionem sententiæ *l. hac autem. §. 1. ff. ex quib. cauf. in possess. eat. Bald. conf. 165. statutum disponit. lib. 4. Castr. conf. 163. viso puncto & dubio. ad fin. lib. 2. Aym. conf. 164. n. 2. Loffred. conf. 18. totavis. n. 2. late Becc. conf. 5. n. 6. & 7. Surd. decis. 27. n. 4. vsque ad 9. Asin. de execution. part. 1. c. 29. n. 8. & 18.*

Nec faciunt instrumenta locationum totius casalis, ex quibus per Alphonsum deducitur portionem quintæ partis iuxta formam, & tenorem sententię adscendere ad scuta 2175. & ad libras casei 204. adeo vt ex ista probatione ostendatur perceptio, vnde solum
15 erit quærendum de quantitate, † nam sicut probatio fit à consuetis *Achill. decis. 22. de restitut. spoliator.* ita etiam talis probatio sufficiet ad ostendendam quantitatem perceptam, Quia locationes, vt dictum est fuerunt factæ à Petro Dominico, à quo non probatur, quod Magdaleni causam habeant, & quàuis locationes fuerint factę per eumdem Petrum Dominicum tam nomine proprio, quàm fratrum, Tamen non ex hoc probatur perceptio fructuum à Iulio, nec constat Magdalenos esse hæredes aliorum, quam
16 Iulij patris, † & responsiones Petri Dominici ad positiones non præiudicant Magdalenis non habentibus causam ab eo *Ias. in l. duobus. §. 1. ff. de iureiur. & conf. 172. col. 2. ad med. vers. & posito quod talis confessio. lib. 2. Bero. conf. 201. n. 10. lib. 3. Alciat. conf. 178. n. 2. Surd. conf. 173. n. 80. lib. 2. Affl. decis. 245. n. 11. Roland. conf. 58. n. 14. lib. 2. Natt. conf. 547. n. 3. Cephal. conf. 101. n. 9. Tiraq. de retract. conuention. §. 4. glos. 6. n. 9. post med.*

EPITOME.

Aestimatio an debeat præcedere subhastationem quando cõstat de magno excessu, & in pignore iudiciali dato in solutum creditori, & in debito tam publico, quàm priuato. ¶ Missus nulliter in possessionem an possit retinere rem, donec totum suum creditum sibi soluatur. ¶ Et quando lucretur fructus perceptos. ¶ Statutum Vrbis *c. 149. lib. 1.* requirens subscriptionem donãtis, & duorum testium an habeat locum in cessione facta titulo oneroso ex causa transactionis ad dirimendas lites. ¶ Aditio hæreditatis quando præsumatur ex possessione rerum hæreditariarum, & ex locatione, & perceptione pensionum. ¶ Respondens positioni per verbum non credit, an dicatur repudiare hæreditatem. ¶ Et quando stetur declarationi immiscentis se in ea, an habuerit animum adeundi. ¶ Solemnitas statuti Vrbis an sit adhibenda in contractu celebrato Romæ nomine mulieris, quæ postea alibi illum ratificauit. ¶ Pœna talionis an hodie de consuetudine sit debita. ¶ Et in quibus curijs seruetur. ¶ Et quid loco illius subrogetur. ¶ Actio primæua, & hypotheca an extinguatur per solutionẽ reuocabilem. ¶ Pœnæ conuentionales propter interesse an possint exigi etiam per ecclesiasticos tam de iure canonico, quam in foro conscientiæ. ¶ Iustum pretium valoris fructuum an sit illud, quod in loco recollectionis currit non in alieno foro. ¶ Et an post æstimationem possit amplius crescere, aut decrescere. ¶ Tutores, & administratores an teneantur mittere frumentum, vinum, & fructus extra locum recollectionis, vbi carius venduntur, itaut de tali æstimatione possint conueniri.

SVMMARIVM.

1 *Fratrum solita iræ, & eorum gratia rara. & propter tunicam inter filios Iacob exarsit inuidia. n. 2.*
3 *Pugnans contra veritatem, & rationem agit conra remorsum conscientiæ.*
4 *Aestimatio debet præcedere subhastationem. Intellige quando constaret de magno excessu. n. 5. & in pignore iudiciali dato in solutum creditori. n. 6. & in debito publico, non priuato. n. 7.*
8 *Casus publicæ exactionis est priuilegiatus.*
9 *Vtens actis per alium suo nomine factis censetur illa ratificasse, & talis ratificatio retrotrahitur, & æquiparatur mandato. n. 10.*
11 *Missus nulliter in possessionem potest retinere rem donec totum suum creditum sibi soluatur. n. 12.*
13 *Agens ad nullitatem tenetur debitũ offerre.*
14 *Res quæ ad creditorem peruenit cum vitio non potest retineri, nisi deueniat ad eum ex causa illius debiti, pro quo vult retinere.*

Possi-

CAPVT DCCVI.

Difficultates plures in causa Spoletana bonorum occurrunt, quæ particulariter sunt discutiendæ, vt veritas magis eluce-
1 scat, cum etiam agatur inter fratres, † quorum solitæ sunt iræ, & eorum gratia rara est, ita vt plerumque molestius ferant, si quæ ad se pertinent, aut pertinere contendunt, ad fratres suos peruenerint, quàm ad extraneos, adeo inter eos discordia, inuidia, & lites oriuntur, vt ne ficos quidem indiuisos relinquant ex vetere Græcorum prouerbio, de quo per *Tiraq.* qui omnia prædicta comprobat, & alia in proposito adducit *de iur.*
2 *primogenior. q. 4. n. 6. vsque ad* 11. † vbi etiam quod non est mirandum, si propter fundum, & domum adsunt inter fratres iurgia, quando propter tunicam inter filios sancti Iacobi exarsit inuidia *D. Ambros. de Ioseph. patriarc. c. 2. genes.* 37. & per consequens magis est laborandum, vt dubia per eosdem fratres proposita decidantur per veras, & firmas rationes, & auctoritates insignium doctorum, Ita enim tolletur occasio reclamandi, & cessabunt odia, cum quilibet acquiescere de-
3 beat veritati, & rationi, † cui se subijciens omnia sibi subijcit, & qui contra eam pugnat, agit contra remorsum conscientiæ, & peccat *Bald. in c. licet. de translat. episcop. & cons. 38. dominus thomas. ad fin. lib. 3. Felin. in c. tua nos. col. 3. de iureiurand. Ang. cons.* 110. *sanctissima. col. 3.* cum alijs per *Neuizan. in sylu. nupt. lib. 5. n. 12. & 13. fol. 431. post Adrian. Pap. quodlib. 2.*

Deue-

Deueniendo igitur ad primum dubium circa validitatem subhastationis, concludendum est illam subsistere tamquam rectè, & legiti-
4 mè factam,† non obstante, quod non præcesserit æstimatio peritorum, iuxta l. si quos. 16. vbi Castr. n. 2. C. de rescind. vendit. Roland. cons. 32. n. 33. lib. 1. Affl. decis. 358. n. 6. cum alijs, quæ pro annullanda subhastatione alleganturvt per Rot. coram R. P. D. Orano Romana vineæ de Brunis. 10. Decebris 1591. & corã R. P. D. Gypsio Romana de Trincijs. 6.
5 Iulij 1598.† Quia prædicta procedunt, quando constaret de magno excessu inter pretium iustum, & illud pro quo est facta subhastatio, de quo hic non apparet, cum potius constet de contrario, vt in specie declarat Castr. cons. 156. n. 1. vers. non obstat si dicatur. lib. 2. Surd. cons. 39. n. 26. lib. 1. & cons. 256. n. 3.
6 lib. 2. † Cum etiam contraria procedant in pignore iudiciali, vel prætorio dato in solutum creditori, quando nullus licitator comparuit, secus si venditio fiat sub hasta ipsi creditori, tamquam plus offerenti Surd. cons. 256. n. 5. vsque ad 8. lib. 2. dixi supr. c. 7. n. 23. & 24. tom. 1.

Maximè, quia dispositio d. l. si quos. 16. C. de rescind. vendit. quod fiat æstimatio ante ad-
7 iudicationem † procedit solum in subhastatione, quæ fit pro exactione publicarum functionum, non autem in debito priuatarum personarum, prout, quidquid alij contrarium sentiant, ita seruat Rot. coram R. P. D. Sacrato Romana annuæ præstationis. 1. Februarij 1613. & coram R. P. D. Buratto Romana domorum de Roncionibus. 9. Februar. 1615.
8 tamquam † casus publicæ exactionis sit magis priuilegiatus iuxta d. l. si quos. vbi Glos. in verb. distrahere. & ibi Castr. in princ. & late dixi supr. c. 545. n. 24. vsque ad 31.

Non obstat, quod subhastatio, & venditio facta fuerit ab Archangelo tamquam procuratore Io. Felicis, de cuius tamen mandato non cõstat, vnde erit nulla, cum præsupponatur extare decretum Iudicis, quod Io. Felix iure creditoris faceret instrumentum venditionis bonorum Baptistæ oblatori, quod tamẽ non fuit factum ab eo, sed ab alio non habente mandatum, & per consequens non fuit seruata forma dicti decreti, quæ erat omnino seruanda tamquam ab ea non liceat recede-
9 re, † Quia cum constet Io Felicẽ vsum fuisse omnibus per eumdem Archangelum factis censetur omnia ratificasse, & confirmasse cuncta, quæ priùs defectu consensus erant inualida, cum magis sit facto facere, quàm ore pronunciare, & magis colligitur animus ex opere, quàm ex verbis l. si tamen. §. ei qui. ff. de edilit. edict. l. de quibus. in fin. vbi Bald. ff. de legib. c. dilecti filij. & ibi Glos. in verb. facto. de appellat. & in proposito notant omnes in c. ex parte. de rescript. & in c. in præsentia. de probationib. Alex. cons. 118. viso processu. col. 2. lib. 5. Dec. cons. 232. dura. col. 2. & cons. 58. col. 1. n. 2. & cons. 297. non patitur. col. 1. Vant. de nullitat. tit. quib. mod. sentent.
10 null. repar. n. 103. & 104. † Itaut ista ratihabitio retrotrahatur, & mandato compareretur l. licet. ff. de indic. l. fin. C. ad macedon. l. donationes. la 1. in fin. C. de donat. int. vir. & vxor. Felin. in c. sicuti. col. vlt. de simon.

Aliæ nullitates, quæ prætenduntur interuenisse in dicta subhastatione, non probantur, & quatenus probarentur, Tamen dabitur retentio Io. Felici creditori pro summa ei debita, de qua non controuertitur, cum creditum sit clarum, & liquidum, & de quo nulla adest
11 dubitatio, † cum sit verior, & magis communis opinio, quod missus nulliter in possessionem possit retinere rem, donec totũ suum creditum sibi soluatur l. vlt. in fin. C. si aduers. fisc. l. si minore. C. de iur. fisc. lib. 10. l. 1. C. de fid. instrum. & iur. hast. fiscal. lib. 11. Glos. in l. si non sortem. §. si centum. in verb. retinebitur. vbi Bart. in fin. Castr. n. 6. Alex. n. 6. Ias. n. 10. ff. de condict. indebit. Bald. in c. quoniam frequenter. §. sin autem. n. 2. vt lit. non contestat. Neguf. de pignorib. membr. 2. p. 3. n. 20. Curt. Iun. de feud. p. 2. q. 6. princ. in fin. vers. vel aliter potest. Neuizan. cons. 77. n. 12. Salic. in l. 1. col. 2. vers. attende. C. ne liceat tert. prouocar. Parpal. in l. si quis aduersus. ante fin. C. de precib. imper. offer. Gallef. de obligat. cameral. p. 3. ad fin. in quæst. post process. incident. n. 32. vbi quod ità fuit decisum per doctrinã Bald. in l. fundus qui lucij titij. in lect. antiq. de rescind.
12 vendit. † & quidquid alij contradicant, ista est verior, & magis communis opinio, vt testatur late Surd. decis. 46. n. 7. vsque ad 12. & cons. 39. n. 24. lib. 1. Bursatt. cons. 73. n. 29. &
13 30. lib. 1. † Quorum ratio est, quia cum res datur alicui in solutum siue per sententiam siue ex instrumento executiuo, quod habet vim illius, videtur quodammodo talis res obligata, vnde licèt sit nulla, tamen aliquod ius competit in re; & ideò agens ad nullitatem tenetur debitum offerre l. 1. C. de fid. instrum. & iur. hast. fiscal. lib. 10. Neuiz. cons. 77. n. 12. dixi supr. c. 16. n. 37. vsque ad 40.

Nec facit, quod non possit retineri res, quæ ad
14 creditorem peruenit cum vitio, † Quia hoc non procedit, quando ad eumdem creditorem dicta res deuenit ex causa illius debiti, pro quo nunc vult retinere, nam quamuis adsit vitium, datur tamen retentio Bart. in l. si non sortem. §. si centum. n. 8. ff. de condict. indeb. per tex. in l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pignorat. action. Castr. in l. si petenti. n. 3. ff. eod. tit. Surd. decis. 46. n. 12.

Et quamuis aliqui teneant, quod in restitutione crediti sit habenda ratio fructuum perce-
15 ptorum per creditorem, qui solent extenuare sortem Surd. cons. 39. n. 4. post Bald. in c. quoniam frequenter. §. sin autem. vt lit. non contest. Tiraq. de retract. lignag. §. 23. glos. 1.
16 n. 27. in fin. † Tamen quando fructus sunt con-

consumpti, & sumus in iudicio singulari, possidens rem vigore adiudicationis nullæ lucratur fructus perceptos ex illa re *Bursat. cons.73.n.30. lib.1. Neuiz. cons.77. n.22. & 23. post Imol.in l. si fur. §.1.de vsucapionib.*

17 Cum etiam sit habenda ratio melioramentorum, & damnorum, & interesse ad fauorem creditoris *Bursat.d.cons.73.n.29.& 30. lib.1.Neuiz.d cons.77.n.23.vsque ad fin.* vbi etiam quod in hoc stabitur arbitrio boni vi-

18 ri circa ista damna, & interesse, † maxime in casu nostro, in quo decidendum est ex bono, & æquo per D. Arbitratorem *Petr.de V bald.de societat.q.19.ad fin.* Cum etiam talibus arbitratoribus permittatur multa, quæ

19 alijs non permitterentur † pro eximêdo partes à litibus in eos compromissis *Surd.cons. 524.n.7.lib.4.Bald.in l. solam.in fin.C.de testib.Bouius. de statutar.vrb.prascript. glos. 21. n.55.tom. 17. fol.195.Aym. de antiq. tem-*

20 *por.l imit.8.n.9.eod.tom.fol.141.* † vbi etiam quod illi admittunt probationes persuasiuas *Corset.de priuileg. pac. n.3. tom.12. fol.224.* vbi etiam quod pro bono pacis possunt iusti-

21 tiam lædere † *Abb.in c. his qua.de maiorit.& obedient.per tex. in c.nisi 20. de præbend.* & notãt omnes in *l.si de meis.*alias incipit *idem põponius.14.§.recepisse.ff. de arbitr. & in l. societatem.77.§.arbitriorum.ff.pro socio.*

Secundum dubium decidendum est affirmatiuè, quod donatio, & cessio, de qua agimus, sit

22 valida, † quamuis donans in ipsa prima scriptura, siue matrice, seu imbreuiatura non se subscripserit manu propria illicò,& incontinenti in actus celebratione, & quamuis duo testes in donatione inter viuos in ipsa prima scriptura eodem tempore, quo ipse donans, non se subscripserint iuxta statutum Vrbis *c. 149. lib. 1.* Quia non sumus in donatione, sed in cessione facta ex causa transactionis ad dirimendas lites, & controuersias, prout latius in instrumento continetur, in quo apparet, quod fuerunt empta omnia iura competentia vigore mandatorum executiuorum pro magna quantitate pecuniarum, quæ iura fuerunt recepta per emptorem suo risico, periculo, & fortuna absque aliqua promissione euictionis, nisi de dato, & facto proprio venditorum, qui solum vendiderunt

23 iura talia qualia, † quo casu non intrat statutum, cum non simus in donatione gratuita, sed in emptione facta ex titulo oneroso, ideo non mirum si tunc non requiruntur solemnitates, quæ requirerentur in liberatione debitoris, & pacto de non petendo, seu renunciatione, aut remissione, quæ fit alicui bonorum seu iurium super eis existentium, vel cessione, & similibus dispositionibus gratuitè factis *Ias.in l. si creditor. in princ.C.de pact. Ruin. cons.133. n.5.lib.4. Couar.lib. 2. var. resolut.c.4.n.8.Clar.in §. donatio. q.16. vers. idemque si sit facta.n.4.* cum alijs de quibus supra *c.409.n.19.*

Præterea quamuis etiam essemus in donatione, prout verè non sumus, Tamen neque vlla solemnitas statuti Vrbis erat adhibêda, quia licet contractus fuerit factus Romæ nomine

24 mulieris, † nihilominus talis locus non attenditur, cum solum attendatur locus ratihabitionis, Vnde quamuis in diuersis ciuitatibus extent statuta requirentia solemnitatem in contractibus mulierum, & nomine illarũ fuerit in eis celebratus contractus, tamen poterit ratificari per illas sine solemnitatibus, si vbi degunt, non extent similia statuta *Rot.coram R.P.D.Litta Romana hæreditatis.14.maij.1603. Aret.cons.73.col.3 ad fin.* & late dixi supr.*c.124.n.29.vsque ad 32.*

Idem est dicendum respectu viri contrahentis, qui licet teneretur seruare solemnitates sta-

25 tuti Vrbis † dum ibi contrahit, seu donat *Bart. in l. cunctos populos.q. 6. princ. n.30. vers. sexto videndum est. C. de sacros. eccles. Caputaq. decis.206. part.3.& decis.283.p.1.* Tamen ex quo habemus aliam dispositionem factam in terra Meuaniæ, vbi iterum fuerunt vẽdita ista iura dotalia tàm per virum, quàm per mulierem cum celebatione noui contractus, nõ est quærendũ amplius de solẽnitati-

26 bus statuti Vrbis, † sed de illis, quæ requiruntur in loco, vbi celebratur ista noua dispositio, vel vbi illa ratificatur *Abb.cons.52. in quæstione raynerij. col.1. post med. vers. sed his nõ obstantibus.n.3.lib.2.Gozad. cons. 49.col.3.n.14 Surd.decis.118.n.3. Rot.coram R.P.D.Litta Romana hæreditatis. 14. martij 1603.* cum alijs supra allegatis.

Circa tertium dubium concludendum est non constare, quod Io. Felix sit hæres patris, & per consequens cessat obiectum, quod omnes eius actiones sint confusæ, & quod vti creditor hęreditatis paternę nihil possit prę-

27 tendere, † Quia hoc procederet quando esset probata aditio, de qua non constat, & tamquam fundamentum partis erat ante omnia probanda talis aditio *l. pro hærede .ff. de acquir.hæreditat. Dec. cons.442. in causa in qua. col.3. in princ. vers. aditio enim. n. 15. Franc.decis.60.n.3. & 10. Natt. cons.398.n. 44.Bald.cons.224.lib.2.Roman.cons.154.n.2.*

28 Maxime † quia sumus in hæreditate damnosa, & inuoluta debitis, quo casu minus præsumitur aditio, & magis concludenter erit probanda *Aym.cons.33.n.12.in fin.post Corn.*

29 *cons.310. col.2. ad fin. lib. 3.* † Quamuis neque sufficeret præsumptio hæreditatis opulentæ ad probandam aditionem, vt tenet *Rot.coram R.P.D. Buratto Romana hæreditatis & paragij dotis.16.nouembris.1616.col. 2.in princ.post Franc.decis.60.n.22.Menoch. præsumpt.99.n.3.vers.& hac quidem.lib.4.*

Præsertim cum habeamus claram declarationem Io.Felicis, qui asserit se esse creditorem hæreditatis paternæ, & in ea velle satisfieri

30 de suis creditis, ideò illã repudiauit, dicens non esse, & nolle esse hæredem, quæ verba sunt

sunt adeo præcisa, & prolata animo deliberato, vt importent expressam repudiationem *§.vlt.vers. sicut autem.instit. de hæred.qualitat. & differ. Bart. in l.gerit.n.8. ff. de acquir. hæredit. Alex. in l. qui se patris. n. 3.*
31 *vers.vnde ioannes. C.vnde liber.* † Itaut etiã sufficeret, quod quis responderet positioni per verbum non credit, quod importabit repudiationem, cum interrogatus in iudicijs debeat deliberate respondere, & certũ reddere aduersarium, vt in specie notat *Bald.in l.1.in fin.de fals.caus.adiect.legat. Aret.in l. gerit. col.4. vers. & aduerte. de acquir. hæredit. Dec. in l. qui se patris. n.18. vers. sed certè. C.vnd.liber. Card. Mantic.de coniect. vltim.voluntat.lib.12.tit.14.n.18.* & sequitur *Rot.coram R.P.D. Pamphilio Romana hæreditatis de Gabrielibus.9. Decembris 1613.in*
32 *fin.* † vbi quod magis procedit, prout in casu nostro, quando ista verba sunt prolata medio iuramento, quasi tũc quis præsumatur iurasse animo deliberato, cũ nemo accedat ad iurãdum sine magna deliberatione *Butr. & Abb.in c.ex rescripto.de iureiurand.Rom. in l.si vero.§.de viro.n.60. ff. solut.matrim.*
33 & † notat etiam in proposito *Ias. in l. in repudianda.vers.secundo limita.de acquir.hæredit. Curt. Sen. in auth.sacramenta puberum.n.32. C. si aduers.vendition. Curt.Iun. in l.qui se patris.n.38. vers. potest etiam aliter limitari. C. vnde liber. Cardin. Mantic. de coniectur.vltim.volunt.lib.12.tit.14.n.24.*

Non obstat, quod Io. Felix fuerit institutus hæres cũ alijs fratribus, & quod soluerit, & exegerit debita paterna, & quod habuerit curã, & possessionem bonorum paternorum, & hæreditariorum, cum alijs actibus, ex quibus
34 prætenditur constare de aditione, † Quia isti actus non sufficiunt, quãdo, prout in casu nostro, quis potest illos facere non tamquam hæres, sed tamquam creditor, & administrator, vel alio titulo, tunc enim dicuntur actus æquiuoci, & non inducunt aditionem hæreditatis, & debet aliunde magis concludenter probari aditio, & per actus necessarios, & qui non conueniant, nisi hæredi *l 2. & 3. ff.de interrogat. actionib. Aym.cons.33.n.2. & cons. 37.n.4. Dec. cons.442.n.15. cum seq. Roman. cons. 224. n. 2. in fin.* cum alijs per *Cardin. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib.12. tit.9.n.3. Menoch. præsumpt.99.n.2.& 3.lib. 4.Rot.coram R.P.D. Buratto Romana hæreditatis & paragij dotis 6. Nouembris 1616.*
35 vbi † de possessione bonorũ hæreditariorum, quæ licèt aliquando inducat coniecturam aditionis *Bart. in l.gerit.n.3. ff. de acquir. hæredit.Alex.cons.32.n.1.lib.3. Card.Mãtic. de coniect.vltim. voluntat. lib.12.tit.12.n.5.*
36 Tamen † non est actus necessarius, sed æquiuocus, quando, prout in casu nostro, potest dari continuatio possessionis, vel ratione sui crediti, vel alterius iuris, & ideo tunc ex eo non est inducta aditio *Marant. in l.is potest. n.98. vers. prædicta tamen. ff. de acquir. hæredit.Roman.cõs.154.n.1.& 2.Corn.cons.1.n. 8.lib.2.Rot.corã Card.Ludouisio nũc Sãctiss. D.N.Romana dotis.8.Maij 1610.& corã R.P. D. Caualerio Bonon. de Guidolottis. 23. Iunij 1617.& in eadem causa.26.Ianuarij 1618.*
37 vbi † etiam de actu locationis, qui est actus æquiuocus, cum possit fieri etiam à creditore vigore sui crediti, & administrationis, & curæ, & custodiæ, quam habet in bonis, in quibus aliquod ius prætendit, vel ex alio simili titulo, vt per *Rot.in d.causa Romana hæreditatis & paragij dotis. 16. Nouembris 1616. col.2.ad med. & coram R. P. D. Caualerio Bononien. de Guidolottis.23.Iunij 1617.*
38 *col.2. & 26.Iunij 1618.col.1.* † Quidquid aliàs locatio induceret aditionem *Alex. cons. 32. n.1. vers. & similiter locando. lib.3. Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt.lib.12. tit. 12. n.10.Rot.corã R.P.D. Verospio Bononien.de Guidolottis.3.Iunij 1613. & 9. Decẽbris etiã 1613.& coram Card.Ludouisio nũc Sanctiss. D. N. Romana hæreditatis 10. Martij 1603. & Romana census de Carduccijs.27. Octobris*
39 *1600.* † Ista enim procedunt, quando non potest considerari, quod actus fiat aliter, quàm nomine hæredis, vel quando fuisset gestus ab aliquo tamquam hærede cum ista expressione hæredis, vt per *Rot.coram R. P. D. Caualerio Bononien.de Guidolottis.23.Iunij 1617. col.vlt.* iuxta dispositionem *tex. in l. pro hærede.§.1. in fin. ff.de acquir. hæredit.*

Et cum habeamus claram mentem Io. Felicis, qui numquam se nominauit cohæredem cum
40 fratribus, † cum expressa protestatione, quod volebat sua credita recuperare ab hæreditate paterna, non potest iudicari aliqua aditio, sed potius repudiatio, vt in specie considerat *Rot. in d. causa Bononien. de Guidolottis coram R.P.D.Caualerio.23.Iunij 1617. col.vlt.in princ. post Menoch. præsumpt.102.*
41 *n. 17. cum seq. lib.4.* † Et standum est declarationi factæ ab ipso Io. Felice, qualem animum habuerit circa istos actus gestos in hæreditate patris *Alex.cons.126.n.1. & 2.lib.7.* quem sequitur *Rot.coram R.P.D. Caualerio in eadem causa Bononien. de Guidolottis.26. Iunij 1618.col.2.in princ.*

Super quarto dubio circa damna, expensas, & interesse occasione querelæ non iustificatæ,
42 concludendum † est deberi, cum adsit obligatio querelantium, cum fideiussione præstita ad pœnam talionis, quæ licet de consuetudine non seruetur *Felin. in c. super his.16. n. 5. vers. vltimo nota. de accusationib. post Ang. & Salic.in l.qui crimen.C.qui accusar. non poss.Menoch.de arbitr.cas.79.n.5.fol.53.*
43 Tamen † cum habeamus expressam conuentionem partis querelantis, illa est seruanda, potuit enim hanc legem sibi dicere non obstante præfata consuetudine, maxime, quia habemus claram *Bullam Sanctissimi Pij V.*
44 vbi † in specie talem pœnam talionis innouauit

innouauit, vt in *Bullario part. 2. constit. 5. ante fin. vers. monemus præterea. fol. 926.* quã hodie esse seruandam dicit *Farinac. q. 16. n. 5. ad fin.* prout etiam in plerisque curijs ita
45 quoq; seruatur, † vt de curia Neapolitana iuxta *Ritum. 6.* dicit *Baiard. ad Clar. in prax. q. 81. n. 5. & 6.* & de statuto Ferrarię ita disponente notat *Menoch. de arbitrar. cas. 322. n.*
46 *6. fol. 270.* † Adeo vt stantibus prædictis magis valeat huiusmodi pactum, tamquam roboratum ab eadem Bulla renouante pœnam talionis *Farinac. d. quæst. 16. n. 5. in fin.* Præsertim quia licet etiam pęna talionis sit ab-
47 rogata, † Tamen eius loco successit alia pœna extraordinaria arbitrio Iudicis *Menoch. de arbitr. cas. 79. n. 5. fol. 53. & cas. 302. n. 3. cũ seq. fol. 270. post Bald. in l. athletas. §. calumniator. n. 6. ff. de his qui not. infam. Abb. in c. 1. in fin. & ibi Felin. n. 1. de calumniator. Marsil. in l. quæstionis modum. n. 52. ff. de quæstionib. Couar. lib. 2. var. resolut. c. 9. n. 1. Boss. de calumniator. n. 8. & de accusat. n. 17.*
48 *Clar. in § fin. q. 81. Farinac. q. 16. n. 13.* † vbi quod passim condemnantur in expensis, qui non probant quærelas, quamuis non côdemnentur de consuetudine in pœnam turpilliani, & licet alij contrarium dicant seruari etiã quo ad expensas, nihilominus talis vsus non debet attendi, quia allegare inconueniens
49 non est soluere, † neque enim solitum est côsiderandum, sed quod de iure est faciendum, & notat etiam *Grammat. decis. 39. in fin.*

Cum etiam pœnæ conuentionales, & legales propter interesse etiã de iure canonico pos-
50 sint exigi per creditorem, † immo quoque in foro conscientiæ *Purpur. in l. rogasti. § si tibi. n. 86. & 91. ff. si cert. petat. Corn. cons. 69. in fin. lib. 2. Ang. cons. 44. Dec. cons. 298. col. 2. n. 6. Rebuff. in l. vnic. n. 568. & 569. C. de sent. quæ pro eo quod inter. Socin. Iun. cons. 23. n. 17. lib. 2. Menoch. de arbitrar. cas. 260. n. 38.*
51 *vsque ad 42. fol. 235.* † vbi etiam quod hæc procedũt in personis ecclesiasticis, prout sumus in casu nostro, cum illis etiam permittatur exactio pœnarum, quatenus non excedant iustum interesse *Ang. cons. 43. in fin. Rebuff. in d. l. vnic. n. 568. vers. limita in ecclesia.*
52 *C. de sentent. quæ pro eo quod inter.* † Et cũ constet de damnis passis, illorum liquidatio facile probabitur, & per Iudicem taxabitur, cuius recto arbitrio committitur *Ias. in l. si quando. n. 21. C. vnd. vi. Abb. & alij in c. vlt. de his quæ vi vel met. caus. fiunt. Affli. in c. 1. n. 21. vers. item habet arbitrium taxandi. ex quib. caus. feud. amittat. Menoch. de arbitr. cas. 122. n. 1. cum seq. fol. 145.*

Circa quintum dubium de cessionibus censuum quæsitis per filiũ patre adhuc viuẽte, & alijs bonis, de quibus est quæstio, cõcludendũ est eosdẽ census nõ esse quæsitos patri, neq; cõ-
53 municandos cũ fratribus, † Quamuis enim filius acquirat patri, & omnia præsumantur prouenisse de bonis paternis *l. 2. C. de patr. potest. l. cum oportet. C. de bon. quæ liber. Menoch. cons. 364. n. 5. & 14. lib. 4.* Tamen ista
54 non habent locum in casu nostro, † quia sumus in clerico, & sacerdote, qui habet proprium peculium, & patrimonium, & in eo reputatur tamquam paterfamilias *Lupus. in rubr. de donation. int. vir. & vxor. § 42. n. 9. vsque ad 12. Coras. in l. frater à fratre. 38. n. 103. in fin. ff. de condict. indeb. Surd. de ali-*
55 *ment. tit. 4. q. 11. n. 21. in fin.* † & generale est vt omnia, quæ conceduntur militibus armatæ militiæ, de quibus per *Bart. in l. neque. §. deportati. ff. de militar. testam. & per Bald. in l. milites. C. eod. tit.* extendantur ad clericos tamquam ad milites cęlestis militiæ, & ne dum ad illos, sed etiam ad milites iustitię quales sunt doctores, prout etiam Io. Felix est talis *Glos. in l. miles. in princ. in verb. facere. ad fin. vbi Bart. & Ang. de re iudicat. per tex. in l. sacrosanctæ. C. de episcop. & cleric. auth. presbyteros. C. eod. tit.* cum alijs per *Euerard. loco argument. 56. in princ.*

Et quod dicitur de confessione Io. Felicis facta in iudicio criminali de nullo peculio per eũ
56 possesso, non verificatur † ideò non est quęrendum, an talis confessio faciat probationem in iudicio ciuili inter easdem partes, *Felin. in c. veniens. il 2. n. 20. de testib. Osasc. decis. 107. n. 1.* Cum etiam dicta cõfessio, qua-
57 tenus adesset, sit erronea, † cõtrarium enim constat ex literis clericatus, & ex prioratu, quem Io. Felix obtinet, cum sit etiam ordinatus ad titulum patrimonij, & beneficij, in quo reputatur tamquam paterfamilias, & dicitur habere peculium, de quo potest disponere, sicut paterfamilias *l. fin. C. de inoffic. testam. l. 1. vbi Glos. in verb. gestum. in fin. C. de annon. ciuilib. lib. 10. Bald. & Salic. in*
58 *auth. presbyteros. C. de episc. & cleric.* † Adeò vt talis confessio stante errore possit reuocari, & nullum effectum operetur *Butr. in c. fin. col. 10. de confess. Bero. cons. 201. n. 15. lib. 3.*
59 Quamuis etiam esset iurata, † & facta ad interrogationem Iudicis parte quoque pręsente, & acceptante, & ex interuallo *Idem Bero. cons. 194. n. 1. lib. 3. & cons. 206. n. 34. & 35. eod. lib. Dec. cons. 408. per tot. Paris. cons. 131. n. 35. cum seq. lib. 1.*

Quo ad sextum dubium de creditis, quæ prætẽdit Bernardinus super hæreditate paterna, dicendum est illa deberi, nam quo ad scut. 300. quæ peruenerunt ad Cæsarem patrem de pecunijs dotalibus vxoris Bernardini cũ interusurijs dotalibus pro rata temporis, quo vixit seorsum à patre, clarum est illa esse restituenda tàm de iure, quàm ex dispositione eiusdem Cęsaris, qui in testamento mandauit eumdem Bernardinum conseruandum esse indemnem pro dote suæ vxoris per eum recepta, non obstante, quod d. Bernardino fuerit datum in solutum prædium nuncupatum il cantone, nam constat quod illud fuit euictum ad instantiam Prioris vti cessio-

narij anteriorum creditorum ipsius patris,
60 Vnde † cum solutio non sit facta irreuocabiliter, datur regressus ad primęuam actionem, & hypothecam, quæ non extinguitur, quamuis fuerit acquisitum dominium rei obligatę cum cõtingat illud esse amissum per euictionem, post quam reuiuiscit obligatio, & hypotheca *l. qui res.98. in princ. ff. de solutionib. Affl.decis.8.n.1.& decis.16. n.4. Tiraq. de retract.lignagier.§.1. glos.7. n.70.* cum
61 alijs quos adduxi *supr.c.3.n.5.& 6.* †Maxime fauore dotis, quæ habet priuilegium, vt semper possit rediri ad primam actionem, si euincatur res data insolutum *Bald. & alij in l. libera. C. de sentent. Surd. cons.145. n. 34. in fin. lib. 1.*

Super septimo dubio concludendum est, quod valor fructuum, de quibus agimus, debeat attendi secundum æstimationem loci, in quo fuerunt collecti, † cum iustum pretium dicatur illud, quod in loco recollectionis currit, & non in alieno foro *Cyn.in l.vlt. §.fin. n.1.vbi Bart.n.8.Bald.n.1.& ibi Barbat.in addit.in verb.bis quæ.Ang. in princ.Salic.n.*
63 *9.C. de administrat. tutor.* † Itaut statim ob talem æstimationem, consumptis fructibus, non possit amplius crescere, aut descrescere æstimatio *Bald.in c. cum vos.n.5.vers.quæro quid si iste æconomus comedit frumẽtum. de offic. ordinar. post Bart. in l. diuortio. §. ob donationes.in fin. ff. solut. matrim. iuxta l.is cui. §.quasi.ff.vt in possess. legator.*

Ob quam rationem inferunt *Bart. Bald. & alij supra allegati in d.§.fin.* quod tutores, ad-
64 ministratores, † & similes quamuis possent frumentum, vinum, & fructus carius vendere mittendo illos ad forum vicini loci, si non miserunt, sed eos vendiderunt, vbi sunt recollecti, viliori pretio, non tenentur nisi de æstimatione loci recollectionis, cum illud sit iustum pretium *Afflict. decis. 316. in fin. Molin.de iust.& iur.tract. 2. disputat. 224. col.3. in fin. vers. ea mobilia quæ commode seruari.fol.902.Gregor.Lopez.in l.16. tit.16. partit.6.glos.vlt.Gutier.de tutel. part.2. c.1. n.62.& 120. Munnoz. de ratiocin. administrat.c.17.n.25.*

Et quidem talis æstimatio non solum debet esse iuxta valorem loci, in quo sunt recollecti
65 huiusmodi fructus, † sed etiam iuxta pretiũ, & æstimationem cuiuslibet anni de tempore recollectionis, & perceptionis, & non ad plus neq; minus, vt in specie concludit *Anan. cons.38.incip.visis his quæ in facto. n.2. & 3. Menoch.de recup.possess.remed.15.n.600. Addit.ad Bart.in l.ex diuerso.alias & ex diuerso.n.6.in verb.si vero sunt consumpti.ff.de rei vẽdic.Neuiz.cons.90.n.23.* Et est tex.in simili *in l.1.C.quand.dies legat.ced. & in l. nec semel.12.ff.eod.tit.Menoch.cons.40.n.17. lib.1. Surd. de aliment. tit.9.q.6. n.12. Bart. cons. 216. n.5.lib.1.Cephal.cons.485.n.75.lib.4.*

Maxime quia immissus in possessionem ex Sal-
66 uiano interdicto debet † ex fructibus sibi satisfacere de suo credito *l.1.C.de distract. pignor. l.si dominium.C.de pignorib. Honded. cons.25.n.3.lib.2. Rot.diuers.decis.43.n.2.p.1.* Vnde statim ac fructus recolliguntur cedunt ex forma sententiæ in extinctionem sui crediti, ideo quo ad valorem debet attendi tẽpus recollectionis, & perceptionis, cum non teneatur fructus conseruare in aliud tẽpus, quo carius venditur, vt dictum est ex *Cyn. Bald. & alijs supra allegatis.n.61.* & cũ æstimatio succedat loco dictorum fructuum consumptorum, & pro eis sit subrogata, erit attendenda vera æstimatio prout appretiabatur tempore eorum perceptionis, non cõ-
67 siderato alio tempore, † tamquam subrogatum sapiat naturam eius, in cuius locum subrogatur *l. si eum. §.qui iniuriarum. ff. si quis cautionib.* etiam in materia correctoria *Aretin.in rubr.ff.de acquir. possess.ad fin. Natt. cons.346.n.3. Surd. cons. 41. n. 11.* & in specie ità concludit *Maluag. cons.121. n. 23. lib.1.*

Super alijs prætensionibus hinc inde deductis non est insistendum, cum omnia consistant in facto, & adsint instrumenta publica, itaut sint facienda computa, & vnicuique ius suum tribuendum, prout D. Arbitrator faciet, qui omnia de bono, & æquo componet vt decet probum, & sapientem virum, & integræ, & spectatæ vitæ, & religionis, & charitatis.

EPITOME.

IVs accrescendi an habeat locum in emphyteusi, maxime concessa titulo oneroso, & per habentem iurisdictionem etiam inferiorem à Principe. ¶ Et quid si adsint verba post mortem ipsorum, & cuiuslibet eorum. ¶ Vel si concessio fieret in euentum in quem fratres inuestiti filios masculos non haberent pro vna filia tantum. ¶ Vel cum dictionibus distributiuis, & non distributiuis. ¶ Vel quando cõcederetur fratribus simul viuentibus in communione. ¶ In indiuiduis siue propter se, siue propter pactum adiectum, puta iurisdictione, piscatione, venatione, & similibus quomodo portio vnius accrescat alijs. ¶ Et an sit danda æstimatio portionis, quę accrescit, domino. ¶ Emphyteusis concessa duobus, & eorum filijs cũ pacto vt illis non extantibus reuertatur ad concedentem an sit deuoluta, si non sequatur obitus omnium. ¶ Diuisio facta inter fratres an operetur vt sit renunciatum iuri superuenienti post mortem vnius ex eis circa ius accrescendi in emphyteusi compræhensum. ¶ Dominus an teneatur renouare emphyteusim proximioribus. ¶ Inuestitura an sit petenda per eum, qui patitur controuersiam siue à domino, siue à tertio super feudo, & emphyteusi. ¶ Concessio cum pacto ad renouandum an dicatur perpetua.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis concessa duobus, eorumque filijs, cum pacto, vt illis non extantibus reuertatur ad concedentem, non dicitur deuoluta, nisi contingat obitus omnium. n.2. & 7.*

3 *In concessione emphyteusis facta per iurisdictionem habẽtem etiam inferiorem à Principe habet locum ius accrescendi.*

4 *Contractus emphyteusis est vltro citroque obligatorius, in quo dominus tenetur ad præstandam patientiam vsus rei emphyteoticæ, & emphyteuta obligatur ad illam meliorandam, & soluendum canonem.*

5 *Ius accrescendi admittitur in emphyteusi maxime concessa titulo oneroso. n.6.*

8 *Verba post mortem ipsorum, & cuiuslibet ipsorum in emphyteusi inducunt ius accrescendi. n.9. Idem si concessio fieret in euentum in quem fratres inuestiti filios masculos non haberent, pro vna eorum filia tantum. n.10.*

11 *Substitutio facta post mortem plurium operatur, vt illi, post quorum mortem quis vocatus est, censeantur inuicem vocati.*

12 *Concedens emphyteusim scienter fratribus simul viuentibus in communione censetur vnicuique insolidum concessisse, itaut ad eum non reuertatur, nisi omnibus deficientibus. Declara vt n.13.*

14 *Concessio emphyteusis per verba non distributiua non inducit ius accrescendi. Idem si dictio distributiua non posset salua ratione recti sermonis referri ad omnes vocatos vel si nõ concurrerent cõiecturæ. n.15. & 16.*

17 *Diuisio facta inter fratres non facit, vt sit renunciatum iuri superuenienti post mortem vnius ex eis circa ius accrescendi in emphyteusi compræhensum.*

18 *Concessio cum pacto ad renouandum dicitur perpetua.*

19 *Dominus tenetur renouare emphyteusim compræhensis in inuestitura.*

20 *Inuestitura non est petenda per eum, qui patitur controuersiam super feudo, seu emphyteusi, siue detur à domino, siue à tertio. & n. 21.*

22 *In indiuiduis siue propter se, siue propter pactum adiectum puta iurisdictione, piscatione, ac similibus quomodo portio vnius accrescat alij, & an sit danda domino æstimatio portionis, quæ accrescit. n.23.*

CAPVT DCCVII.

EMphyteusis, de qua agimus, fuit concessa Scipioni, & Pandulpho eorum filijs ac nepotibus masculis tantum ex eis directa linea, & legitimo matrimonio descendentibus, cum pactis, & conuentionibus, de quibus in instrumento, inter quas adest illa cõuentio, quod deficientibus in solutione canonis, vel pacta non seruantibus, vel filijs, & nepotibus masculis, vt supra, non extantibus, tunc & eo casu emphyteotæ cadant ab omni iure feudali, & emphyteotico, ac titu-
1 lo comitatus, † ex quibus verbis colligitur, quod ad effectum, vt res emphyteotica reuertatur ad ecclesiam, nõ satis est, vt Pandulphus decesserit sine descẽdẽtibus, cum etiã requiratur, vt Scipio absque eis decedat, vnde, donec ille est superstes, tota emphyteusis ad eum spectat, & portio alterius deficientis ei accrescit, hoc enim significant verba illa non extãtibus eorum filijs, & nepotibus masculis ex eis descendentibus, quę debent verificari in obitu omnium filiorum, non autẽ in vno tantum ex eis, cum istud relatiuum eorum, vel ex eis inducat ius accrescendi nõ secus ac si additum fuisset verbum omnium, quasi hoc sit ex vi taciti pacti, vt donec aliquis eorum supersit, non reuertatur ad ecclesiam *Specul. de locat. tit. de emphyteus. §. nunc aliqua. q. 89. Ias. in l. si mihi & titio. col.4. in fin. n.11. ad med. vers. similiter in præcedenti est dictio. ff. de verbor. obligation. Ruin. cons.43. n.11. lib.1.* vbi quod ità tenuerunt *Azo. & Mart. de Fan.* quod etiam voluit *Curt. Iun. de feud. part. 2. ad fin. n.75. vers. limitat regulam dictam. Honded. cons. 54. n.26. lib.2. Gabr. cons.88. n.6. lib.1. & cõs. 66. n.12. lib.2.* dixi late *supr. c.272. n. 14. vsque ad 29. Schrader. de feud. p.7. c.1. n.21. in 6. concl. vers. idem est secundum supradicta.*
2 *Card. Seraphin. decis.154. & decis.161.* † vbi in terminis loquitur de emphyteusi cõcepta sub istis verbis quibus decedentibus, seu non extãtibus, quæ debent intelligi de omnibus, quamuis non sit facta expressio omniũ, cum similes contractus ex legũ dispositione amẽt indiuiduitatem *Rot. coram Cardin. Mantic. Bononien. bonorum. 17. maij. 1596.*

Maxime quia sumus in concessione facta à Domino Castri, & Comite Bobij, & Episcopo iurisdictionem etiam temporalem habente,
3 quo † casu habet locũ ius accrescẽdi, quamuis simus in inferiore à Principe, cuius contractus debet censeri bonæ fidei, non secus ac si cum Principe esset celebratus, vt in specie concludit *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 22. tit. 34. n.12. ad med. post Dec. cons.4. col.2. vers. & præsertim. Purpur. cons.18. n. 48.*

Cum etiam simus in contractibus vltro citroque obligatorijs, nam emphyteota obliga-
4 tur ad soluendum canonem, † & ad meliorãdum, & non alienandam rem emphyteoticã, Dominus autem ad præstandam patientiam, vt emphyteota possit vti, & frui re emphyteotica *l. si merces. §. vis maior. ff. locat. Alex. in l. si mihi & titio. n.11. ff. de verb. obligat.*
5 Vnde † stãte ista promiscua obligatione, habebit locum ius accrescendi, vt in proposito notat *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.22. tit.34. n.14. & 15.* vbi etiã
6 *n.7. cum seq.* † quod hoc maxime procedit,

quando,prout in casu nostro,cõcessio fuit facta ex causa onerosa, non autem lucratiua, tunc enim ex tacita mente contrahentium dicendum est voluisse,quod portio vnius accrescat alteri *Bart.in l. si mihi & titio. n.4. ff.de verb. obligation.*

Quare cum ex prædictis constet esse locum iuri accrescendi, non est opus alia renouatione, neque augmento canonis, & bona,ac vtilis conditio offertur Ecclesiæ de soluẽdo canonem duplicatum, cum tendat in euidentẽ illius vtilitatem, quamuis,vt dictum est,hoc
7 non sit necessarium, † cum statim per mortẽ Pandulphi ipso iure in personam Scipionis censeatur portio emphyteusis acquisita *l. sicut in annos.ff.quib.mod.vsufruct.amittat.l. repeti.ff.eod.tit.Bart.in l. si mihi & titio. n. 6. de verb. obligat.Card.Mantic.de tacit. & ambig.conuention.lib.22.tit.35.n.26.*

Quæ omnia amplianturr, quando in emphyteusi diceretur post mortem ipsorum,& cuiuslibet
8 ipsorum, † tunc enim per ista verba erit locus iuri accrescendi,seu non decrescendi inter ipsos inuestitos, vt late dixi *supr.c.272. n.29.vsque ad 35.* & per easdem auctoritates
9 & doctrinas ibi allegatas, † ita etiam resoluit *Rot.coram R.P.D. Remboldo Foroliuien. bonorum.*14.*Decembris.*1618.*iuxta conf.Aldobrand.68.n.7.cum seq. Card.Mantic. de tacit.& ambig. conuent. lib.22. tit.34. n.28. Sebrad.de feud. p.7.c.1. n. 16. Rosental. eod. tit.c.6.conclus.75.n.2.in litter. e.*

Et magis colligeretur mens contrahentium,si
10 conuentum fuisset,†vt decedente vno ex fratribus prius inuestitis sine filijs masculis, pars illius absque alia inuestitura accrescat superuenientibus,vel eorum filijs,Prout etiam si talis concessio fieret in euentum, in quem dicti fratres filios masculos non haberent, pro vna eorum,& cuiuslibet eorum filia fœmina tantum, nam cum dicti contrahentes voluerint bona peruenire ad vnam fœminam tantum, & non nisi deficientibus masculis, consequens esse videtur, quod etiam voluerint,quod inter masculos per dictum ius accrescendi bona remanerẽt, quandiu vnus illorum superesset iuxta adducta per *Doctores in l.heredes mei.§.cum ita. ff. ad trebell.*
11 vbi † volũt, quod substitutio facta post mortem plurium operetur,vt illi, post quorum mortem quis vocatus est,censeãtur inuicem vocati,vt in specie notat *Aldobrãd. conf.68. n.10.cum seq. lib.1.Rosental.de feud.c.6.conclus.75.n.4.vers.secus foret.* & sequitur *Rot. coram R. P. D. Remboldo Foroliuien. bonorum.*14.*decembris.*1618.

Magis esset, si prædicti fratres renouationem præfatam accepissent tempore, quo in communi viuebant,dummodo tamẽ dominus directus dictam communionem nõ ignorasset,
12 nam † & hoc multum confert ad pręsumẽdũ, quod concessio vnicuique insolidum facta fuerit, ita quod bona eisdem fratribus concessa, non nisi omnibus deficientibus deuoluerentur ad ecclesiam *Rot. in d. causa Foroliuien.bonorum. vers.quibus accedit. col. pe-*
13 *nult.*†quę ampliãtur siue fuerit facta emptio emphyteusis, & illius renouatio nomine vtriusque, siue proprio nomine, nisi emens, & renouans, in emendo, & renouandò non declarauerit, quod nolit hanc emphyteusim esse communẽ fratri, vel dominus similiter de hoc protestatus non fuisset, nam stante tali protestatione, & declaratione,non daretur huiusmodi successio *Rosental.de feud.c.7. conclus.59.n.6.& 7.* vbi latissime omnia prędicta comprobat *in litter. e. f.& g. fol.*418. *post Glos.in c.1.§.quia vidimus.in verb. nominatim. vbi Laudens. n.42. Præposit. n.68. Affli.n.5.Aluar.n.9. ad med.de his qui feud. dar.poss.Sebrad.de feud.c.1.n.24.p.7. Capic. in inuestitur. feudal. in verb. feuda bonorũ appellatione. §. societas omnium. fol.91. Socin.conf.19. n.10.lib.1. Bursat.conf.181.n.3. Ruin.conf.12.n.8.lib.1.Gerard. Mazol.conf. 14.n.13.cum seq.Mozz.de diuis.feudor.n.56. vers. secundo fallit.Zas.de feud.p.8.n.25.*

Ex quibus non obstat *Alex. conf.117. n.9.lib.5.*
14 Quia loquitur in diuersis terminis,† quando videlicet concessio esset facta per verba non distributiua,prout etiam in eisdem terminis voluit *Gabr.conf.87.n.3.lib.1.* Quemadmodũ etiam alij contrarium tenentes loquuntur,
15 quando † salua ratione recti sermonis dictio distributiua non potest referri ad illos, inter quos dictũ ius accrescendi esse prætenditur, sed refertur,vel ad primos receptores tantũ, quo casu ius accrescendi locum nõ habet inter receptorũ filios, vel refertur ad eorumdemmet receptorum filios, tunc enim non operatur quo ad ipsos receptores *Anchar. conf.245. duo prima dubia.col.1.Cephal.conf. 345.n.19.Alex.conf.13.col. penult. post med.*
16 *& col.fin.n.14.& conf.17.lib.5.* † Prout etiã quando non concurrerent aliæ coniecturæ, & geminationes dictionum illorum, & eorũ quæ ad istum effectum multum operantur *Imol.in l.si ita scriptum.ff.de iniust.rupt. testament. Aldobrand.conf.68.n.8.cum seq. Rosental.de feud.p.6. conclus.75. n.2.& in litt. e. & g. Rot.coram R.P.D. Remboldo Foroliuien.bonorum.*14.*decembris.*1618.*vers.nec propterea.& vers.vel quando.col.penult.Socin.cõs.66.n.14.col.6.vers.quarta ratio.lib.3.*

Amplius neque obstaret diuisio facta inter eos-
17 dem fratres primos receptores, † quia nec per talem diuisionem, nec per promissiones in ea subsequutas cẽseretur per illos renunciatum iuri superueniẽti post mortem vnius ex prædictis fratribus,seu eorum filijs,prout in specie notat *Bart.conf.581.in 3. dub. n.4. Dec.conf.262.in contractu emphyteotico. n.3. col.vlt.in princ.vers.similiter tale ius petendi. & conf. 411. visis his quæ accurate. n. 3. Aret.conf.3.* cum alijs per *Aldobrand. conf. 68. n.12. vers.non obstat modo diuisio .lib.1.*

post

post Feder.cons.228.in 2.dub. Alex.cons.189. col.2. ad med. n.2.in fin.lib.2. Rot. coram Card. Mantic. Bononien. bonorum emphyteoticorum. 17. *Maij* 1596. quæ in impressis est *decis.373.n.5.& coram R.P.D. Remboldo Foroliuien. bonorum*. 14. *Decembris* 1618.
18 *col. penult. in fin.* † vbi etiam quod non obstabit, quod inuestitura esset finita per lapsum annorum 29. pro quibus fuit concessa, quando concessio fuit cum pacto ad renouãdum, tunc enim censetur perpetua, nec potest dici finita per lapsum dicti tẽporis, cum
19 etiam teneatur Dominus directus † illam renouare compræhensis in inuestitura *Bald. in l. ne cui. C. locat. Roman. cons.22. n.5.* & ibi late *Mandos. in verb. communis opinio. Ang. cons.184. ad fin. Dec. cons.53. placet mibi. col.1. in fin. Grat. cons.110. n.30.lib.1.* iuxta opinionem *Bart.in l.1. C. de priuileg. creditor. & in l.1. §.permittitur. ff. de aqu. quotid. æstiu. Felin. cons. 32. n. 20. Calcan. cons.8. n.34. Socin. cons.99.n.7.lib.1. Rimin. Iun.cons.94. n.14. & 29.lib.1. Rot. coram Card. Mantic. Nonantulana seu nullius bonorum*. 22. *Martij* 1567. quæ in impressis deest *Ruin.cons.151.n.16.& cons.155.ad fin.*
20 *lib.1.* dixi *supr. c.88.n.24.* † Itaut sit deducendum tempus post motam litem, nam vbi quis patitur controuersiam super feudo, seu emphyteusi,non tenetur petere inuestituram *Bald Castr.& Salic.in l. solemnibus. C. de rei vendicat. Isern.in c.1. in princ. de capit. corrad. Tiraq.de retract.lignag.§.1.glos.10. n.38. Clar.in §. feudum. q.49.n.8. Surd.de-*
21 *cis.6. n. 4.* † vbi ampliat siue molestia detur à domino,siue à tertio *Bald.Aluar.& Card. Alex.in c.1.quæ fuit prim.caus.benef.amitt.* Quando autem essemus in indiuiduis, vt in iurisdictione, venatione, iure piscandi, & exigẽdi vectigalia, ac similibus, quomodo portio vnius accrescat alij, est particulariter vi-
22 dendum, † nam quod debeat dari æstimatio portionis, quæ accreuit domino feudi concludunt communiter *Doctores in c. 1. vbi Isern.Bald.Præposit. & Affl.de fratrib. de nou. benef. inuestit. Schrader. de feud. p.7.*
23 *c.1.n.21. & 22.* † vbi quod procedit siue feudum de per se fuerit indiuiduum, siue propter pactum in eo adiectum, videlicet si dominus conuenerit, ne vllo modo feudum diuidatur, vel si illud tamquam vnum corpus sit pluribus concessum, nam vno ex eis absque hærede masculo decedente, portio istius accrescit alteri *Paris. cons.6. n.6. lib.1.* De quibus tamen Deo dante infra latius dicetur in capite particulari.

EPITOME.

Promittens aliquem repræsentare an teneatur, si repræsentandus fuerit bannitus. ¶ Et quid si Iudex offerret dare saluum conductum. ¶ Vel si exilium superuenit post moram. ¶ Et quo casu talis mora possit purgari tam de iure canonico, quam ciuili. ¶ Et quid si fuerit geminata. ¶ Vel post factam executionem à lege, seu ab homine. ¶ Vel post subhastationem antequam sit sequuta deliberatio. ¶ Vel stante iuramento, & renunciatione omni legum auxilio. ¶ Vel post factum ius deterius partis. ¶ Vel post secutam condemnationem. ¶ Vel post susceptum terminum ad soluendum. ¶ Citatio personalis an requiratur ad incurrendam moram. ¶ Et an illa sit quasi delictum, seu culpa, vel dolus. ¶ Per susceptionem voluntariam termini an sit determinatus dies, quamuis Iudex, aut pars non instet pro repræsentatione, siue obligatio sit pura de repræsentando sub pœna debiti, siue adsit clausula ad omne mandatum domini. ¶ Sententia quæ non iustificatur ex actis an sit notoriè nulla.

SVMMARIVM.

1 *Promittens aliquem repræsentare cum iuramento,& clausulis amplissimis non tenetur, si repræsentandus fuerit bannitus. n.2. 3. & 31. Amplia quamuis Iudex offerret dare saluumconductum. n.5. Limita si exilium superuenit post moram. n.7. & 32.*
4 *Debitor facti eximitur ab obligatione, si illud factum desinat posse fieri tam respectu naturalis, quam ciuilis interitus.*
6 *Ius excipiendi fideiussoribus quæsitum non potest per Iudicem tolli.*
8 *Citatio personalis requiritur ad constituendum in mora.*
9 *In præiudicialibus non est incipiendum à citatione domi facta.*
10 *Mora dicitur quasi delictum, & culpa, seu plusquam culpa,& minus quam dolus, siue dolo proxima. n.11.& 12.*
13 *Scientia vera requiritur cum omnibus qualitatibus in eo, qui debet constitui in mora, & vbi agitur de alicuius præiudicio.n.15.*
14 *Citatus domi non est verus contumax, prout est citatus personaliter, qui non potest appellare, nec allegare ignorantiam.*
16 *Scientia præsumpta inducitur, & non vera contumacia ex citatione facta domi.*
17 *Præsumptio leuis dicitur, per quam quis non constituitur in vera contumacia.*
18 *Mora non purgatur neque de iure canonico si ius actoris fuerit factum deterius. n.19. 20. 25. & 26.*
21 *Interpellatio geminata impedit purgationem moræ. & n.53.*
22 *Aequitas canonica non attenditur quo ad purgandam morã vbi seruatur ius ciuile.*
23 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum si statutum mandat, quod extantibus masculis fœminæ non succedant.*
24 *Post decoctionem mutatur status, & detecta est paupertas, per quam impeditur purgatio moræ.*

27 *Promissio de repræsentando ad omne mandatum domini est conditionalis, quatenus ab eo requiratur. n.* 28.

29 *Mora non incurritur per aduentum diei in obligatione expressa absque interpellatione in facto concernente præparatoria iudicij, quidquid aliud sit in extraiudicialibus.*

30 *Obligatio conditionalis insolidum aliud non potest operari, quam promissionem adimplendi adueniente die, & conditione.*

33 *Mora non contrahitur, nisi præcedente requisitione, aut saltem die, quæ pro homine interpellet. n.* 34.

35 *Per susceptionem voluntariam termini videtur determinatus dies, quamuis Iudex, aut pars non instet pro repræsentatione. Intellige in obligatione pura de repræsentando sub pœna debiti, secus si adsit clausula ad omne mãdatum domini. n.* 36. *&* 37.

38 *Obligatio sub pœna debiti expirat per mortem principalis. n.* 39.

40 *Sententia, quæ non iustificatur ex actis, est notoriè nulla.*

41 *Obligatus ad repræsentandum si susceperit terminum, qui est vnius mensis, poterit purgare moram, repræsentando post modicum tempus, quod erit dierum quindecim post terminum elapsum, etiam quod secuta sit condemnatio. n.* 42. *&* 43.

44 *Purgatio moræ non admittitur post executionem factam siue à lege, siue ab homine. n.* 45. *Intellige vt n.* 48. 49. *&* 50.

46 *Mora purgatur post subhastationem antequam sit secuta deliberatio. n.* 47. *Declara vt n.* 51. *&* 52.

54 *Tempus breue quale sit ad effectum purgandi moram, remittitur arbitrio Iudicis.*

55 *Clausula renuncians omni legum auxilio apposita in obligatione camerali non operatur renunciationem purgationis moræ. n.* 56. *&* 57.

58 *Iuramentum non obstat facultati purgandi moram.*

CAPVT DCCVIII.

NOn tenetur fideiussor soluere prætensum debitum, cum solum se obligauerit, quod Antonius stabit iuri in causa, quam habet cum Francisco, & se repræsentabit in carceribus ad omne mandatum Domini sub
1 pœna debiti, † Vnde cum idem Franciscus de ordine Sanctissimi fuerit ab Vrbe expulsus cum iniunctione exilij occasione rixæ, de qua in actis, fideiussio expirauit, quomodo enim fideiussor illũ sistere, aut repræsentare potest, quem Iudex banniendo exemit, quominus in iudicium, vel ciuitatem veniret, hoc enim casu perinde est ac si pars aduersa reum subtraxisset, tamquam factum Iudicis dicatur factum partis, cum etiam semper promissio intelligatur rebus sic stantibus, & nullo alio de nouo superueniente, Ita per prædictas, & similes rationes late concludit *Hering. de fideiussorib. c.* 20. *quib. mod. fideiuss. tollat. §.* 9. *n.* 94. *vsque ad* 103. iuxta *l. sed eximendi. ff. ne quis eum qui in ius vocat. eit vi exim. l.* 2. *§. vlt. ff. si quis cautionib. l. sed & hi. §. quid tamen. vers. sed puto quia facultatem non habet exhibendi.*
2 *ff. de publican.* † Et est conclusio passim ab omnibus approbata, quam tenet *Speculat. de accusation. §. sequitur. n.* 17. *Bart. in l. si vero. in princ. n.* 2. *ff. qui satisdar. cogant. per tex in l. si decesserit. ff. eod. tit. Ang. in l. si quis seruus. §. qui exhibendi. n.* 4. *ff. de custod. reor. Castr. in l. sed & si quis. in princ. n.* 3. *in fin. ff. si quis cautionib. Marsil. in rubr. de fideiussorib. n.* 150. *cum seq.* latè *Honded. cons.* 111. *n.* 38. *&* 39. *lib.* 1. *Eugen. cons.* 67. *&* 68. *Menoch. cons.* 246. *n.* 8. *cum seq. lib.* 3.

Quæ etiam procedunt, quamuis obligatio sit iu-
3 rata cũ obligatione camerali, † & alijs clausulis amplissimis, cum semper intelligatur rebus in eodem statu manentibus *c. quemadmodum. & c. clericus de iureiur. c. cum inter. de renunciat. l. fin. ff. qui satisdar. cogant. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat.* & notat in proposito nostro *Cephal. cons.* 187. *n.* 2. *lib.* 2. *Gabr. cõs.* 181. *n.* 17. *vsq. ad* 20. *lib.* 1.

Et passim quando reus principalis mutat conditionem, fideiussor qui promisit eum sistere,
4 liberatur, † cum debitor facti eximatur ab obligatione, si illud factũ desinat posse fieri non solum respectu interitus naturalis, verum etiam ciuilis *l. si decesserit. in fin. ff. qui satisdar. cogant.* cum alijs per *Cephal. cons.* 187. *n.* 8. *&* 9. *lib.* 2. *Menoch. cons.* 246. *n.* 8. *cum seq. lib.* 3. Aequiparatur enim, quod quis non possit venire ad ciuitatem, vel quod morte naturali decesserit, vnde in vtroque fideiubens talem in iudicio sistere, liberabitur *Hering. de fideiussorib. c.* 20. *§.* 9. *n.* 99. *Decian. cons.* 66. *n.* 29. *lib.* 2.

Immo quamuis Iudex offerret dare saluumcõductum reo principali, nihilominus fideius-
5 sor amplius non teneretur, † tamquam sufficiat ei propter subsecutum exilium fuisse statim liberatum, prout multis comprobat
6 *Hering. de fideiussorib. c.* 20. *§.* 9. *n.* 100. † Ius enim excipiendi fideiussoribus iam quæsitum non potest per Iudicem tolli *Gabr.* in specie *cons.* 181. *n.* 23. *&* 24. *lib.* 1. cum distinctionibus de quibus *ibi per eum* & per *Doctor. in l. si decesserit. ff. qui satisdar. cogant.*

Non obstat, quod adiit mora fideiussoris in repræsentando debitorem, cum fuerit citatus, & interpellatus etiam iudicialiter. 7. *Maij* 1619. & exilium superuenit de mense Octo-
7 bris eiusdem anni, † vnde cum talis casus euenerit post moram, non liberabitur idem fideiussor, sed tenebitur ad pœnam debiti *Bald. in l. sancimus. n.* 7. *post med. & ibid. Salic. n.* 3. *C. de fideiussorib. & mandatorib.* cum alijs per *Medic. de casib. fortuit. q.* 16. *n.* 4. *tom.* 7. *fol.* 210.

Quia

Quia in casu nostro interpellatio, & citatio prætensa ad effectum constituendi in mora,
8 non fuit personalis, † prout ita debebat fieri, ad hoc vt per interpellationem, & citationem quis dicatur in mora constitutus, & vt contra ipsum possit procedi, vt in specie concludit *Bald. in l. item illa. post princ. in glos. 3. vers. quandoque in obligatione non est apposita dies. ff. de constit. pecun. Tiraq. de retract. lignag. §. 9. glos. 3. & vlt. n. 6. in fin.* iuxta *l. si dictum. 56. §. vlt. vbi Glos. in verb. procuratori. ff. de euictionib. l. 1. §. 1. de liber. agnoscend. l. 4. §. domum. ff. de damn. infect.* & ita seruat *Rota coram R.P.D. Pamphilio Romana fructuum & interesse.* 10. *Decembris* 1614. impressa *post tract. de societat. officior. decis. 7. n. 5. & 6.* ob illam rationem,
9 quia † in præiudicialibus non est incipiendum à citatione domi dimissa copia, cum debeat prius esse personalis *c. causam. vbi Abb. n. 5. de dol. & contumac. Anchar. in clem. 1. n. 5. ad fin. de iudic. Matthesil. sing. 132. n. 6. cum seq.*

Quod comprobatur, quia mora dicitur quasi
10 delictum, & culpa † *l. inter stipulantem. 43. §. sticbum qui decesserit. in fin. ff. de verb. obligat. Constant. Roger. de protestat. vers.*
11 *congruit videre. n. 4. tom. 17. fol. 229.* † vbi quod est plusquam culpa, & minus quam dolus, & sic tenens medium inter culpam, & dolum *l. si vehenda. §. idem iuris. ff. ad leg. rhod. de iact. Steph. Forcatul. de mor. p. 1. in princ. n. 1. in fin. tom. 6. p. 2. fol. 422. Salic. in eod. tract. de mor. in præambul. n. 1. in fin.*
12 *Seraph. priuil. iuram. 31. n. 21.* † vbi quod est dolo proxima *Glos. Bald. & Ang. in l. si mora. ff. solut. matrimon.*

Et quidem cum ratione ad incurrendam istam culpam requiritur personalis citatio tam-
13 quam inducens veram scientiam, † quæ requiritur in eo, qui constituendus est in mora cum omnibus qualitatibus *Ias. in l. si ex legati causa. n. 12. ff. de verb. obligat. Rip. in l. quod te. n. 58. ff. si cert. petat.* Cum aliud sit
14 in citato domi, † qui nō est verus contumax *Grammat. cons. 45. n. 26. Marant. in Specul. par. 6. rubr. & quandoque appellatur. n. 188.* Quod non est in citato personaliter, qui habetur pro vero contumace, & non potest appellare, neque allegare ignorantiam *l. 1. C. quor. appellat. non recip. Rot. diuers. decis. 220. n. 4. par. 1. Capic. decis. 139. n. 1.*

Neque scientia præsumpta sufficit vbi agitur de præiudicio alicuius, cum debeat esse cer-
15 ta, † euidens, & necessaria *Osasc. decis. 186. n. 6. Rot. decis. 21. de dol. & contum. in antiq. Crescent. decis. 193. alias. 5. de præsumpt. Rot. decis. 507. in fin. part. 1. in recentiorib. Card. Seraphin. decis. 1239. n. 1.*

Vnde non mirum, si in istis præiudicialibus non liget citatio facta domi, vel similis notifica-
16 tio, & denunciatio, † quia ex ea inducitur tantum præsumpta scientia, & non vera, sicuti neque vera contumacia *Glos. in c. causam. in glos. penult. de elect. Oldrad. & Alber. in l. 1. §. item cum edicto. ff. quæ sentent. sin appellat. rescind.* cum alijs per *Tiraq. de retract. lignag. §. 9. glos. 2. n. 42. post Anchar. cōs. 372. ante fin. Bald. in l. ea qua. col. 3. C. quom. & quand. iud. & in l. consentaneum. col. 4. C.*
17 *eod. tit.* † Itaut sit leuis præsumptio, per quam quis non constituitur in vera contumacia *Idem Bald. in c. quoniam frequenter. §. porro. vt lit. nō contestat. Tiraq. d. §. 9 glos. 2. n. 40. ad med.* Et ita ex prædictis fuit iudicatū.

In alia tamen causa cum dubitaretur de iustitia mandati relaxati contra eum, qui promisit repræsentare, dicebam illud tamquam iustum esse exequendum non obstante præ-
18 tensa exceptione purgationis moræ, † cum propter sententiam declaratoriam vergentię Ioannis ad inopiam secutam medio tempore, sit factum deterius ius actoris, quo casu mora non purgatur, neque de iure canonico *l. & si post tres. 8. vbi Bart. Bald. Alber. Ang. Ias.* & alii communiter *ff. si quis cautionib. Paris. cons. 19. n. 240. lib. 2. Grat. cons. 49. n. 22. lib. 1. Mancin. de iuram. p. 4. effect. 13. n. 49. & 50. Seraph. eod. tit. priuileg. 47. n. 22.* & ibi
19 late *Martin. Berendor. in addit. n. 8.* † & hanc opinionē in proposito nostro secuta est *Rot. coram Card. Plato Viterbien. seu Romana fideiussionis. 21. Februar.* 1587. vbi fuit denegata purgatio moræ fideiussoribus, qui volebant repræsentare Balduinum, cum illius
20 fides non esset amplius integra † propter dilationem annalem petitam, & propter vergentiam ad inopiam, cum amplius non inueniret fideiussores, prout prius inueniebat, itaut ex hoc diceretur ius actoris factum deterius *Rip. in l. si insulam. n. 27. ff. de verb. obligat.* & d. decisio est impressa per *Mancin. de iurament. effec. 13. n. 49. p. 4.*

Additur non solum geminata, sed quadrupli-
21 cata interpellatio, per quā impeditur † purgatio moræ *Alex. in l. si insulam. n. 29. vers. ex quo infertur. & ibi Rip. n. 76. 77. & 110. ff. de verbor. obligat. Gozad. cons. 57. n. 21. Bero. cons. 120. n. 21. lib. 1. Decian. cons. 10. n. 11. lib. 1. Seraphin. priuil. iuram. 48. n. 3. & 25.* & ibi late *Addit. n. 3. Marsil. in l. 1. §. quæstionum. n. 10. ff. de quæstionib. Mancin. de iuram. effect. 13. n. 53. p. 4.*

Maxime, quia sumus in Vrbe, in qua iuxta illius
22 statuta, seruatur ius ciuile † quo casu nō purgatur mora, neque attenditur aliqua æquitas canonica *Seraphin. priuileg. iuram. 48. n. 23.* Exemplo statuti mandantis, quod extantibus masculis fœminæ non succedant,
23 tunc † enim appellatione filiorum non venient fœminæ in vltimis voluntatibus, quidquid alias cessante statuto venirent *Gozad. cons. 45. n. 11.* secundum *l. iusta & l. fily. ff. de verbor. significat.*

Neque obstabat, quod Ioannes etiam ante huiusmodi obligationem esset eiusdem conditionis,

tionis, Quia cum modò fuerit declaratus decoctus, nō potest considerari ista æqualis cō-
24 ditio, † nam per talem declarationem est detecta eius paupertas, quæ antea non erat cognita, & sic non potest dici res esse in eodem statu primęuo, cum de nouo hoc superuenerit, & ab ipso initio non fuit cogitatum neque præuideri potuit, nec cognitio aliqua inerat *Ruin.cons.105.in fin.lib.5.Osasc.decis.91.n.16.iuxta l.plane.ff.vt in possess.legat.*

Nec facit decisio coram *R.P.D.Coccino Romana fideiussionis de repræsentando.16. martij.*
25 *1616.* † Quia non applicatur casui nostro, immo retorquetur contra aduersarios, ibi enim non aderat dies certa, nec pena conditio deterior, & mora erat breuis nempe quindecim dierum, sed in casu nostro sumus in longo tempore vnius anni, & vltra, & in mora pluries geminata, & in conditione effecta
26 deteriori, † itaut istis concurrentibus non sit æquum moram purgare *Seraph.priuileg. iuram.48.n.3.& 25.* cū alijs supra allegatis.

Item obseruandum est in materia repræsentationis, quod alias occurrit in causa *Romana*
27 *seu Viterbien.fideiussionis*, † vbi fuit declarata iusta carceratio Francischini, quia constabat, quod Iacobus detentus in carceribus ad instantiam Baldassaris promisit se repræsentare in carceribus sub pœna debiti, & ad omne mandatum domini, & vlterius facere, vt huic obligationi mater, & auia accederēt, alias teneri voluit ad id pręcisè, & ad omnia damna, quibus omnibus sponte tamquam principalis, & insolidum Francischinus ac-
27 cessit, † Ex quibus verbis apparet, quod ista promissio de repræsentando ad omne mandatum domini fuit conditionalis quatenus ab eo requireretur, cū non habeat diem cer-
28 tum, † immo etiam si certa die fuisset facta promissio, neque mora consideraretur per aduentum diei sine interpellatione, quæ semper requiritur ad constituendum in mora promittentem tamquam simus in facto concernēte pręparatoria iudicij, quidquid aliud sit in extraiudicialibus, in quibus ex lapsu diei inducitur mora absq; alia interpellatione *Castr.cons.168.alias est cons.100.videtur quod dictus.n.1.& 2.lib.2 iuxta l.si decesserit.ff.qui satisdar.cogant.Marsil.in rubr.de fideiussorib. q.18. n.144. Gabr.cons.173.n.6. lib.2.Roland.cons.58.n.14.lib.1.Felin.in c.si autē.n.4.vers.quas limita.de rescript. Gabr. conclus.9.n.22. de solution. Ias.in l. si ex legati causa.n.14.vers.vltimo limita.ff.de verbor.obligation.Boer. decis.22.n.2. & 3. Dec. cons.2 & pro tenui facultate.col.2.post med. vers.* ⁊ *in fortiori casu consuluit. n.2. Rot.*
30 *diuers.decis.11.n.4.cum seq.part.2.* † Vnde si non constat de tali requisitione per Iudicē facta contra principalem debitorem, nunquā dici potest, quod venerit dies obligationis conditionalis, cum aliud non possit operari obligatio insolidum, quam promissionem adimplendi adueniente die, ac conditione, nam alias non tenebitur *l. cedere diem. ff. de verbor.obligation.Dec.cons.145.quaeritur in effectu. in fin.Rip.in l.4.§.quoties. n.10. cum seq. ff. de damn. infect. Gabr. cons.173. n.6. & 7. lib. 2.*

Ex quibus sequitur, quod cum decesserit Iacobus principalis debitor, est liberatus Fräcis-
31 chinus fideiussor à tali repræsentatione † ob impotentiam conditionis, & non potest cōtra eum agi ad aliquam pœnam *l.si decesserit.ff.qui satisdar.cogant.l.si mandatum. 56. §. penult.ff.mandat.* & dictum est supr.*vers.& passim.n.3.Roland.cons.58.n.6. lib.1.* latè *Farinac.q.34.n.34.* Non obstante quod ante obitum Iacobi esset Francischinus fideiussor constitutus in mora, quia licet tunc ille non
32 excusaretur à repræsentatione, † tamquam mors superuenerit post moram *l.sancimus.in fin.C.de fideiussorib.* cum alijs per *Farinac. q.34.n.36. & 78.* Tamen hoc intelligitur dūmodo adsit mora, quæ non contrahitur, nisi
33 præcedente requisitione, aut saltē die, † quæ pro homine interpellet *l.magnam.C.de contrah.& committ.stipulat. l. si mora. ff. solut. matrim.Roland.cons.98.n.9. lib. 2. iuxta l. si pœna.ff.quand.dies legat.ced. l. si quis filiū. §.stipulatio.ff. de collat. bonor. l. si ex legati causa.ff. de verbor. obligation.* cum alijs per *Surd.cons.194.n.3.lib.2.& cons.157.n.1.eod.*
34 *lib.Dec.cons.2.per tot.* † Cum ante interpellationem non dicatur stare per promittentē, quominus faciat quod promisit *l.1. §. si non exigit prætor.ff.vt in possess.legator.Oldrad. cons. 242. n.4.*

Amplius neque obstaret, quod quis suscepisset terminum, Quamuis enim per susceptionem
35 voluntariam dicti termini, † videatur tacitè determinasse diem etiam non instante pro repræsentatione Iudice, aut parte, tamquam per talem teminum consentiat in mandatum relaxandum absque aliqua citatione, vt resoluit *Rot. coram R. P. D. Sacrato Romana uineæ.28.Nouembris. 1611. & 17. Februar.*
36 *1612.* † Nihilominus hoc procedit quando obligatio esset pura de repræsentando sub pœna debiti, secus autem si non sit pura, sed cum clausula ad omne mandatum domini, tunc enim susceptio termini debet regulari à natura ipsius obligationis, vt scilicet suscipiens terminum confiteatur se obligatum ad repræsentandum, & velle repręsentare statim elapso mense, quatenus tamē Iudex id iusserit, nam tunc dicitur consentire relaxationi mandati, quo iussu nō secuto, susceptio termini non astringit suscipientem alio vinculo Ita in specie distinguit *Rot. coram R. P. D. Dunozet. Romana seu Viterbien. fideius-*
37 *sionis.15.martij.1619.col.2.ad med.* † vbi etiā addit, quod si aliter intelligeretur iste consensus mandati executiui, esset in facultate fideiussoris facere carcerare principalem cōtra formam eius obligationis, cui accessit fideiussor,

deiussor, cum mandatum coactiuum de redeundo ad carceres prouenire debeat à Iudice, non ab ipso fideiussore *Castr. cons.* 100.
38 *col.* 1. *lib.* 2. *Gabr. cons.* 173. *n.* 6. *lib.* 2. † Vnde semper remanet firma conclusio, quod cessante mora ante obitum ipsius repræsentandi, non est amplius locus pœnæ, itaut obligatio facta sub pœna debiti expirauerit per mortem principalis *l.* 2. *ff. si quis caution. Gabr. cons.* 173. *n.* 16. *lib.* 2.

Cum etiam in tali casu non esset consideranda mora in non faciendo, quod mater, & auia Iacobi carcerati accederent obligationi ipsius Iacobi iuxta formam suæ promissionis,
39 Quia † etiam hoc admisso, tamen succedit obligatio ad damna, & interesse, prout conuentum fuit in instrumento, dū dicitur alias teneri voluit ad damna, & interesse, quod quidē nō videtur passum fuisse per creditorem ex tali nō accessione, nam quamuis dictæ mulieres accessissent, tamen numquam fuerunt constitutæ in mora viuēte principali debitore, vnde modò expirasset earum obligatio per mortē Iacobi debitoris, ideo non posset creditor contra illas se reualere, prout ita fuit decisum per *Rot. coram R.P.D. Dunozet Romana seu Viterbien. fideiussionis.*
40 15. *Martij* 1619. *in fin.* † vbi etiā quod hæc omnia fuerunt admissa, non obstante rē iudicata, quæ licet trahat secum executionem tamquam lata super non excarceratione, Tamen Rota sequitur opinionem illam, quod sententia, quæ non iustificatur ex actis, sit notoriè nulla, & ideo non transeat in iudicatum *Cæsar de Graff. decis.* 2. *&* 16. *n.* 5. *de solut. Rot. decis.* 659. *n.* 16. *p.* 2. *in recentior.*

Item obseruandum est, quod si quis se obligauerit de repræsentando debitorem quandocumque fuerit requisitus, aut de soluendo debitum, si fuerit facta requisitio die 15. Iu-
41 nij, † & obligatus ad repræsentandum susceperit terminum, qui iuxta stylum est vnius mensis, poterit purgare moram, & valebit repræsentatio, quamuis illa sit facta die vltima Iulij, & sic non computato mense à die requisitionis post quindecim dies, prout in istis terminis fideiussionis de repræsentando, quod admittatur purgatio moræ est *tex. in l. sancimus.* 26. *C. de fideiussorib. & mandator. Bald. in l. qui crimen. n.* 20. *C. de his qui accusar. non poss. Castr. in l.* 2. *§. in fideiussore. ff. qui satisdar. cogant. Cumi. super rit.*
42 *magn. cur. c.* 65. *n.* 13. † vbi ampliat, vt talis mora possit purgari etiam post condemnationem *Farinac. q.* 34. *n.* 136. & ita in supradicta facti specie sequendo omnes præfatos
43 Doctores † fuit decisum per *Rot. coram R.P. D. Coccino Romana fideiussionis de repræsentando.* 3. *Iulij* 1617. *Rip. in l. si insulam. n.* 62. *ff. de verbor. obligation. Boss. de carcer. fideiuss. committen. n.* 66.

Huiusmodi autem purgatio moræ non admit-
44 tetur post factam executionem † *Bart. in d. l. si insulam. n.* 19. *& ibi Alex. n.* 32. *Crot. n.* 61. *Rip. n.* 38. *Seisel. col.* 10. *ff. de verb. obligationib. Caputaq. decis.* 234. *lib.* 2. *Card. Seraph. decis.* 1150. *n.* 3. *Rot. coram Card. Pamphilio Romana deuolutionis.* 26. *Maij* 1599. *& coram Card. Plato Viterbien. seu Romana fideiussionis de repræsentando.* 22. *Iunij* 1587.
45 Quod † procedit siue executio fiat à lege, siue ab homine *Seraph. priuileg. iuram.* 47. *n.* 21. & ibi late *Martin. Benechendorf. n.* 16. *Aym. cons.* 166. *Dec. cons.* 452. *visa instructione. n.* 16. *& in l. qui sine dolo malo. in fin. ff. de regul. iur. Tiraq. in l si vmquam. in verb. reuertatur.* n. 310. C. *de reuocand. donation. Natt. cons.* 364. *in fin. Mancin. de iuram. p.* 4. *effect.* 4. *n.* 24. *Roman. cons.* 103. *n.* 4. *Aret. cons.* 95. *col. penult. vers. tertio quia. Corn. cons.* 16. *col.* 3. *lib.* 2. *Grat. cons.* 93. *n.* 62. *lib.* 1. *Corbul. de caus. priuation. ob non solut. canon. limit.* 41. *n.* 17. latè *Bertaz. in repet. l. si quis maior. n.* 661. *&* 691. *cum seq. C. de transact.*

Tunc autē dicetur facta executio, quando fuit perfecta, ideo si fuerit processum ad subha-
46 stationem, † dabitur purgatio moræ, antequam sit secuta deliberatio, prout ita in specie concludit *Rot. coram R.P.D. Coccino Romana fideiussionis de repræsentando.* 3.
47 *Iulij* 1617. † vbi quod in istis terminis loquitur *Bart. in l. si insulam.* 84. *& ibi Ias. n.* 3. *Io. Anib. n.* 155. *Bolognett. n.* 213. *vsque ad* 217. *ff. de verb. obligat.* iuxta *l. si is cui.* 19. *vbi Bart. n.* 2. *&* 3. *ff. de legat.* 2. *& l. qui ob rem.* 35. *vbi Idem Bart. & Ias. n.* 3. *ff. de condict.*
48 *indeb.* quæ iura loquuntur, † quando fit executio à lege ipso iure per dominij translationem, vel ab homine per rei traditionem, aut solutionem, nam post illam non habet locum purgatio moræ, etiam quod solutio esset erronea, vnde multò magis non admittetur, si soluendo fuerit agnitum debitum, postquam enim est facta solutio, non cadit amplius defensio *l. iam tamen. in princ. & l. si ex duobus. ff. iudicat. solui.* & notat *Bald. in d. l. qui ob rem.* 35. *ff. de condict. indebit.*
49 vbi † quod ille *tex.* est magistralis in materia purgationis moræ non admittendæ post executionem, & translationem dominij ipso iure, secus autem si esset translata obligatio absque dominio *Dyn. in l. si seruum. §. se-*
50 *quitur. ff. de verbor. obligation.* † Et multa quando executio censeatur facta etiam ante declarationem *Bertazol. in repet. l. si quis maior. n.* 691. *cum seq. C. de transact.*

Et quamuis *in causa Romana deuolutionis coram Card. Pamphilio.* 26. *Martij* 1599. fuerit decisum executionem solum sufficere ad effectum, vt non purgetur mora, absque eo,
51 quod sit deuentum ad deliberationem, † Tamen ideo hoc ibi fuit admissum, quia executio non habuit effectum ob culpam debitoris, qui plura impedimenta præstitit, vt non posset procedi ad vlteriora, vnde non mirum si in illo casu tamquam singulari fuit dene-

52 denegata facultas purgandi moram, † ne debitor ex culpa sua consequeretur beneficium, quod erat ei negandum tamquam eo se indignum reddidit ob dicta impedimenta, prout ita in specie respondet *Rot. coram R.P.D. Coccino Romana fideiussionis de repræsentando. 3. Iulij* 1617. vbi etiam additur quod in illo casu aderat mora geminata,
53 quæ † tollit purgationem moræ *l. traiectitiæ. §. de illo. ff. de action. & obligat. Rom. cons. 352. n. 8. col. 3. in princ. vers. quarto considero. vbi Mandos. in verb. purgationi. Gozad. cons. 57. col. penult. vers. quarto quoties adest. Seraphin. priuileg. iuram. 58. n. 3.* & ibi late *Martin. in addit. n. 3. ad med.* vbi de magis communi *Gabr. de transact. concl. 1. n. 22. Capic. decis. 19. n. 4. Decian. cons. 11. n. 10. lib. 1. Mancin. de iuram. par. 4. effect. 13. n. 53. Marsil. in l. 1. §. quæstioni. n. 10. ff. de quæstionib.*

Et magis ista procederent, si ageretur de pur-
54 gatione moræ breuis tēporis, † quod quando sit tale ad hunc effectum, remittitur in arbitrio Iudicis *l. si ita quis. §. scia. in fin. ff. de verb. obligationib. Glos. in c. potuit. vbi Bero. n. 142. in fin. de locat. Bart. in l. si insulam. n. 3. vbi Ang. in repet. n. 50. Rip. n. 35. Alciat. n. 15. ff. de verb. obligat. Ias. in §. in bonæ fidei. n. 82. instit. de actionib. & in l. 2. n. 84. in fin. C. de iur. emphyteot. Dec. in auth. qui rem. n. 9. C. de sacrosan. eccles. Paris. cons. 108. n. 44. lib. 1. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. omnia vel partem. n. 31. C. de reuocand. donationib. Menoch. de arbitrar. cas. 7. n. 13. Clar. in §. emphyteusis. q. 8. in fin.*

Neque obstabit purgationi moræ obligatio in forma cameræ, tamquam in ea contineatur
55 renunciatio omni legum auxilio, † Cum per talem clausulam non censeatur renunciatum facultati purgandi moram *Cephal. cons. 25. n. 37. vsque ad 53. lib. 1.* quem sequitur *Rot. coram R. P. D. Coccino Romana fideiussionis*
56 *de repræsentando. 3. Iulij 1617. in fin.* † Quæ opinio est tenenda tamquam à Rota approbata, licet contrariũ voluerit *Dec. cons. 452. visa instructione. n. 19. ad med. Affl. decis. 174. n. 4. Gozad. cons. 57. n. 19. Curt. Iun. in l. si insulam. n. 57. & ibi Crot. in fin. ff. de verbor. obligation. Roland. de lucr. dot. q. 42. n. 22. & cons. 13. n. 7. lib. 1. Seraph. priuileg. iuram. 47. n. 30. & ibi Martin. in addit. n. 32. in fin. Magon. decis. Lucens. 35. n. 4. Mancin. de iuram. p. 4. effect. 13. n. 36. Bursat. cons. 84.*
57 *n. 6. lib. 1.* † Sed quidem istorum opinionem non debemus sequi, cum sit contra æquitatem, vt aduertit etiam *Vrsill. ad Affl. d. decis. 174. n. 1.* Vbi etiam quod ideo non obstabit
58 iuramentum facultati † purgandi moram *Addit. ad Alex. cons. 158. in verb. iuramentum. lib. 2. Dec. cons. 158. diligenter. col. 3. in fin. n. 7. Seraph. priuileg. iuram. 47. n. 8. & 31.* & ibi late *Martin. Benechendor. n. 6. Gabr. de transact. conclus. 1. n. 12. Gutier. de iuram. confirmat. p. 3. c. 17. n. 5. Clar. in §. emphyteusis. q. 8. in fin. Mancin. de iuram. par. 4. effect. 13. n. 4. Caualcan. de bracch. reg. p. 2. n. 217. Ludouic. decis. Perus. 90. n. 4. par. 2. Marsil. sing. 463. Ias. in l. si quis maior. col. penult. & ibi Bertaz. n. 664. Padill. n. 25. C. de transaction.*

EPITOME.

Statutum excludens matrem, sororem, & amitam, existente nepote ex fratre an habeat locum, si adsit filia sororis. ¶ Forensis quando ligetur statutis, si est ciuis ex priuilegio. ¶ Et an requiratur habitatio, & onerum sustentatio. ¶ Statutum Vrbis exclusiuum fœminarum an liget successiones forensium, si bona existũt in ditione statuentium, siue loquatur in rem, siue in personam. ¶ Nepotes an æqualiter admittantur ad hæreditatem communis patrui, sublata omni differentia sexus. ¶ Et an in stirpes, vel in capita. ¶ Remedium quorum bonorum an competat non solum hæredi ab intestato, sed etiam hæredi hæredis. ¶ Intentio statuentium quando sit commensuranda ab eorum potestate, vt voluerint disponere quo ad personas sibi subditas. ¶ Statuta loci, vbi quis decedit an attendantur siue condiderit testamentum, siue ab intestato obierit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis excludit matrem, sororem, & amitam, existente nepote ex fratre. Idem in filia sororis. n. 4. 5. & 7.*
2 *Extensio licet non admittatur in statutis, tamen admittitur compræhensio.*
3 *Non debet plus iuris concedi remotiori, quam proximiori.*
6 *Fictio non operatur magis, quam veritas.*
8 *Statutum excludens interpretationem non excludit bonam, & rationabilem.*
9 *Forensis ligatur statuto, si est ciuis ex priuilegio. n. 25. Intellige vt n. 12. 26. & 27.*
10 *Statuta loci, vbi quis decedit, attenduntur siue condiderit testamentum, siue ab intestato obierit. n. 11.*
13 *Statutum Vrbis exclusiuum fœminarum non ligat successiones forensium, quamuis bona existant in ditione statuentium. Amplia siue loquatur in rem, siue in personam. n. 14.*
15 *Statutum originis defectu potestatis non excludit à bonis extra territoriũ statuentiũ.*
16 *Ciuis ex priuilegio non potest vti beneficio statuti absque habitatione, & onerum sustentatione. n. 17. & 28.*
18 *Statutum non ligat eum, qui non habitat in illius præiudicium.*
19 *Non sustinens onera non debet habere commoda.*
20 *Intentio statuentium est commensuranda ab eorum*

eorum potestate, vt voluerit disponere quo ad personas sibi subditas. n.21.23. & 24.

22 *Foru sortiri, & statutis ligari aquiparantur.*

29 *Nepotes aequaliter admittuntur ad successionem communis patrui, sublata omni differentia sexus, non in stirpes, sed in capita, tamquam non concurrant cum alio patruo, sed inter se, iuxta opinionem Azo. magis communem, & in praxi receptam. n.30.31.32.33. Amplia. vt n.34.*

35 *Remedium quorum bonorum competit non solum haredi ab intestato, sed etiam haredi haredis. n.36.*

CAPVT DCCIX.

PEtebatur immissio in possessionem tertiæ partis bonorum, de quibus in causa Romana seu Cesenaten. hæreditatis, quam tamen dicebatur non esse concedendam, sub prætextu, quod illa tota spectaret et ad Comi-
1 tem Georgium nepotem ex fratre, † quo existente, non est locus successioni ad fauorem matris, aut sororis, vel amitæ etiam vtrinque coniunctæ iuxta dispositionem *statuti Vrbis. c.146. lib.1.*

Neque obstat, quod non simus in sorore, sed in filia sororis, de qua statutum non loquitur,
2 ideo ad eam † non debet extendi tamquam sit strictè interpretandum, Quia ista non dicitur extensio, sed compræhensio, quę admittitur in statutis *Aym. cons. 113. n. 3. Castr. cons. 332. alias. 148. col. 2. lib. 1. Natt. cons. 109.*
3 *n. 3. Surd. decis. 62. n. 25.* † Cum non debeat plus iuris concedi remotiori, quàm proximiori *l. si viua matre. ad med. C. de bon. matern. Natt. cons. 201. n. 21. in princ.* & in filia sororis concurrit eadem qualitas sexus fœ-
4 minei, † propter quam soror, & fœmina excluduntur per masculos fauore conseruandę agnationis, vnde exclusio venit in consequētiam *Bart. in l. 2. §. videndum. in fin. ad tertull. Natt. cons. 201. n. 2. ante med. vers. quia statutum est factum.*

Accedat, quia statutum habet duo capita vnum inclusiuum masculorum, aliud exclusiuum
5 fœminarum, † vnde quãuis ex capite exclusiuo fœminarum filia sororis non sit nominata, tamen ex primo capite, quo masculi includuntur, & in quorum fauorem scripta est lex, omnes sunt inclusi, prout in propsito arguit *Bald. in l. quod vero. q. 1. de legib. & in l. si vero. §. de viro. solut. matrim. & in l. maximum vitium. in 2. notab. C. de liber. præter. Castr. in l. qui exceptionem. ff. de condict. indeb. Ias. Rimin. Lancellot. Dec.* & alij de quibus per *Natt. cons. 201. n. 2. ad med. vers. adducit.*

Præterea ista filia sororis repræsentat matrem per fictionem, non enim potest succedere ex
6 suo gradu, † cum sit remotior, sed si verè teneret primum gradũ excluderetur, quia fœmina, ergo pariter excludi debet, cum teneat fictè, ne plus operetur fictio, quàm veritas, vt in specie concludit *Natt. d. cons. 201. n. 2. in*
7 *fin. Rub. Alex. cons. 149. n. 10.* † & in proprijs terminis huiusmodi statuti Vrbis hanc opinionem tamquam veriorem, & magis approbatam tenuit *Rot per Card. Seraphin. decis. 496. per tot. part. 1. post Socin. Iun. cons. 10. n. 11. vsq; ad 31. lib. 4. Cuman. inter cõs. Curt. Senior. 34. n. 10. Ruin. cons. 205. n. 5. lib. 2.*
8 Quę † sententia etiam procedit, quamuis statutum excluderet interpretationem, cum nõ censeatur exclusa bona, & rationabilis interpretatio *Bart. in l. omnes populi. n. 65. de iust. & iur. Dec. cons. 64. in fin. Bald. in l. quamuis. vbi Ias. n. 2. in fin. C. de impub. & alijs substitut. Rip. resp. 3. n. 19. de legib. & consuetud.*

Non obstat, quod simus in forensibus, qui non ligantur d. statuto, Quia cum Comes Geor-
9 gius sit Ciuis, & Patritius Romanus ex priuilegio alias concesso suis antecessoribus, dicitur verè ciuis, non secus ac si per originem esset talis *l. 1. ff. ad municip. l. ciues. C. de incol. lib. 10.* latè *Cephal. cons. 451. n. 16. vsq; ad 36. Decian. cons. 44. lib. 4.*

Maxime quia hic agitur de successione eius, qui in Vrbe decessit, & de cuius hæreditate
10 tractatur, † quo casu statuta illius loci attendũtur *Alex. cõs. 16. viso titulo quaestionis. col. 1. ante med. vers. inclinat in proposito nostro. lib. 1. post Iacob. de Rau. in l. cũctos populos. C. de sum. trin. & fid. cathol.* argumẽto. *l. 2. C. quemadm. testam. aperiant. l. conficiuntur. & l. si quis cum testamentum nullum. C. de iur.*
11 *codicillor.* † Quod procedit siue loquamur in eo qui decedit condito testamento, siue ab intestato, Nam sicut facto testamento deberent attẽdi statuta loci, in quo illud fuit cõditum, sic etiam in casu intestati, quasi ita decedens tacitè videatur conferre suam hæreditatem in illos, qui successuri sunt ab intestato, sicut expresse confert ille, qui facit testamentum *Alex. cons. 44. n. 1. & 2. lib. 5. per l. 1. §. aliud. de leg. 3. l. 1. §. penult. eod. tit.*

Hæc licèt multum obstent, tamen pro contraria sententia affirmatiua, quod potius sit cõ-
12 cedenda immissio, faciebat, † quod statutum *Vrbis. c. 146. lib. 1.* exclusiuum fœminarum nõ videbatur habere locum in casu nostro, cum illud defectu potestatis non liget successiones forensiũ, quãuis bona existant in ditione
13 statuentium † *Crot. in l. omnes populi. n. 244. in fin. ff. de iust. & iur. Brun. in tract. stantib. mascul. art. 6. q. 1. n. 3. Paris. cons. 12. n. 25. lib. 3. Peregr. cõs. 90. n. 13. & 20. lib. 1. Socin. Iun. cons. 80. n. 9. & cons. 94. n. 3. & 4. lib. 4. Bald. cons. 460. lib. 1. Alex. cons. 41. lib. 7. Ias. cons. 8. n. 2. lib. 3. Ruin. cons. 95. n. 9. & 10. & cõs. 200. n. 12. lib. 2. Marzar. cons. 15. Anchar. cons. 162. col. 2.* quam opinionem pluries firmauit *Rot. coram Card. Ludouisio nunc Sanctiss. D. N. Ciuitatis Castelli hæreditatis. 11. Maij. 1606. & late coram R. P. D. Buratto Collen. hæreditatis. 10. Iunij. 1616. Hẽded. cons. 5. n. 15. & 16. lib. 1.*

lib.1.& cōs.11.n.25.eod.lib.Rot.diuers.decis.
295.n.4.p.1.& decis.763. n.2.p.ead. Purpur.
cōs.321.n.11.Thesaur.q.4.n.21.lib.2.Put.de-
cis.31.n.2.in nouis.Socin.Sen.cons.128.n.3.cū
seq.lib.4.Barbat.cons.51.n.3.lib.2.Alban.cōs.
14 *20.in 1.dub.Bursat.cons.8.n.26.lib.1.* † siue
statutum loquatur in rem, siue in personam
quidquid *Bart.* distinguat, cum eius di-
stinctio non approbetur, vt late per *Surd.*
cons.343.n.6. vsque ad 11. lib.3. Rot. diuers.
decis.295.n.9.part.1.Thesaur.q.4. n.1. vsque
ad 5. lib.2. Rot.coram R.P.D. Buratto Col-
15 *len. hæreditatis.10.Iunij.1616.* † vbi etiam
de statuto originis, quod defectu potestatis
non excludit à bonis extra territorium sta-
tuentium *Carol.Put.post cons.Odd.n.24.The-*
saur. q.5.n.4. cum seq.lib.2.Osasc.cons.76.n.
19.Vegg.cōs.10.n.4.Plot.cons.10.n.6. Hōded.
cōs.5.n.14.lib.1. Put. decis.341. lib.1. in no-
uis. Rot.diuers.decis.304.n.3.p.1.

Quæ procedunt non obstante, quod Comes
Georgius esset Ciuis Romanus, Quia absque
16 habitatione,& onerū sustētatione, nō potest
ciuis ex priuilegio vti beneficio statutorum
Vrbis nā assumptus in ciuē in nihilo differt
ab ipso forensi, si nō habitat,& onera non su-
stinet,nam desinit esse municeps per non ha-
bitationem, quamuis non desinat esse ciuis
l.1.ff.ad municip. Ruin.cons.200.n.11. lib.3.
Roland.cons.79.n.30.lib.3.Affl.decis.384.col.
penult. post Bart. in tract. de repræsal. q. 7.
princip. quæst. 2. Imol.in rubr.ff.solut. ma-
trim. Alex. qui de communi *cons.200. n.12.*
17 *lib.2.& cons.112.n.10.lib.5.* † Vnde cum de-
ficiat qualitas subiectionis,nihil possunt sta-
tuētes defectu potestatis,& iurisdictionis in
eum, qui non habitat,neque bona possidet
l. 1. in fin. ff. de tutor.& curator. dat.ab his
Roland.cons.24.n.17.lib.3.Surd. cons.257.n.
18 *23.lib. 2.* † Quare sicut statutum non ligat
eum, qui non habitat in ipsius præiudicium
l.cunctos populos. C.de sum.trinit. Rol.cons.
79.n.35.lib.3. Ità è contra non potest eidem
aliquod priuilegium, & beneficium afferre,
19 cum † regulariter, qui non sustinet onera,
neque debeat habere commodum *Castr.in l.*
omnes populi.in fin.de iust.& iur. & cōs.89.
n.3. lib. 2.Roman. cons. 223. n.6. post Ang.
cons.73.Alex.cons.44.n.7.cum seq. lib.5. Ce-
phal. cons. 246. n.22. Roland. cons.79. n.35.
lib.3.Ruin.cons.18.n.12.lib.5.& cons.200.n.
11.lib.3.Surd.cōs.175.n.15.lib.1.& cōs.204.
n.15.lib.2.Honded. loquens in terminis sta-
tuti Vrbis *cons.5.n.16.& 40.lib.1.*

Cum etiā sit consideranda mens,& intentio sta-
tuentium commensurata ab illorum pote-
20 state, † vt scilicet voluerint disponere quo
ad personas sibi subditas, in quas poterant
exercere iurisdictionem,easque solum com-
prehendere, non autem illos, qui non erant
subditi, prout sunt ciues ex priuilegio non
habitantes in quos non poterant ius dicere
defectu potestatis *Surd.cons.257.n.21. lib.2.*
21 *& cons.59.n.18. lib.1.* † vbi quod verba sta-
tuentium non referuntur ad personas illis
non suppositas *§.sciendum. instit. de hæred.*
qualit.& different.l.1.C.de summ. trinit. &
fid. cathol.Bald.in l.2.n.10.in fin.C.de cōstit.
22 *pecun.* † & sicut contra tales nō potest exer-
ceri iurisdictio, ità neque poterunt statuto
ligari tamquam ista parificentur *c. 2. de con-*
stit. in 6. l.omnes populi . ff. de iust. & iur.
Præsertim quia sensus verborum priuilegij
ciuilitatis non videtur discordare,sed potius
conuenire prædictis, dum non simpliciter
conceditur priuilegium petenti ciuilitatem
23 ob causam honoris illius, † sed etiam ad au-
gendam, & seruandam rempublicam, quæ
non possunt contingere sine habitatione, &
conseruatione diuitiarum inter familias ha-
bitantes, & in quas possit cadere iurisdictio
ex parte reipublicæ, quæ omnia non possunt
verificari in ciue non habitante, vnde dicen-
dum est statuentes non cogitasse de tali casu,
24 quod † argumentum est validum ad cogno-
scendam releuantiam actus, & quid in eo cō-
prehendatur,prout in simili aliàs arguit *Rot.*
coram R.P.D.Vbaldo Mediolanen. pensionis
12. maij. 1614. cum alijs per *Surd.* in istis
terminis *d.cons.59.n.18.& cons.257. n.21.*

Et quamuis ciuis ex priuilegio sit propriè, &
verè ciuis, & habeat priuilegia originarijs
25 concessa, † itaut possit gaudere statutis de-
ferentibus successionem, prout gaudet ori-
ginarius *Bart.in l.si quis pro emptore. n.34.*
ff.de vsucapion.Bald.cons.460.n.110. cum
seq. lib.1. Menoch. cons.1129. n.55. lib. 12.
¶ Nihilominus in præsenti casu non contro-
26 uertitur substantia ciuilitatis, † sed solum
tractatur an assumptus in ciuē gaudeat pri-
uilegio ciuium, quando non habitat, & one-
ra non sustinet,ista enim sunt diuersa,cum
possit esse,vt quis sit ciuis, non tamen muni-
ceps *l.1.ff.ad municipal.Surd.cons.313.n.55.*
lib. 3. Vnde cum possit esse ciuis ex priuile-
gio verè,& propriè, nec amittat substantiam
27 ciuilitatis, † non infertur ex hoc vt produ-
cat aliquem effectum respectu qualitatis se-
paratæ,& compatibilis cum ipsa substantia,
nempe cum habitatione, & onerum susten-
tatione, ex quibus contrahitur subiectio ne-
cessaria ad consequendum beneficium statu-
ti, cum, vt dictum est, sine istis nihil possint
statuētes defectu potestatis, & iurisdictionis
28 in eum, † qui non habitat, nec bona possidet
Bald.in l.cunctos populos. n.57. cum seq. &
ibi Ias.n.83.C. de summ. trinitat. & fid. ca-
thol.Roland.cons.24.n.17.lib.3.

Et ità ex prædictis præualuit ista secunda opi-
nio, quam approbauit *Rot. coram R. P. D.*
Pirouano Romana seu Cesenaten. hæredita-
29 *tis.6.Nouembris.1619.* vbi fuit data immissio
Naldis,cum ageretur de successione Michae-
lis communis patrui ipsorū de Naldis,& Co-
mitis Georgij Cacciaguerræ, ad quā de iure
communi admittuntur Nepotes æqualiter
sublata

sublata omni differentia sexus *auth. post fratres. C. de legitim. hæredib. §. 1. auth. de hæredib. ab intestat. venientib.*
30 † Quæ quidem successio erit debita non in stirpes, sed in capita, tamquam non concurrant cum alio patruo, sed inter se *Azo. in summ. C. de legitim. hæredib. §. item iure nouissimo. vers. illud dubitaui. & in auth. cessante. C. eod. tit. Glos. in §. hoc etiam addendum. in verb. superstites. instit. de legit. agnat. succes. Rofred. in tit. de bonor. possess. unde cognat. Cyn. in l. 1. §. vlt. vbi Bald. & Castr. n. 3. ff. si pars hæredit. petat. Aret. in §. cum filiusfamilias. in fin. instit. de hæreditatib. quæ ab intestat. deferunt. Misinger. obseruat. 95. centur. 3. Crass. in §. successio ab intestato. q. 30. n. 4. Capr. cons. 21. col. vlt. & cons. 104. Cephal. cons. 431. lib. 3. Couarr. in epitom. de successionib. ab intestat. n. 8. Rebuff. in procem. constit. reg. glos. 5. n. 81. Ferron. ad consuet. Burdegal. §. 6. col. 3. Zas. in singul. intellect. c. 7. & cons. 4. in princ. lib. 1. & de feudis. par. 8. conclus. 6. Cuiac. eod. tit. de feud. lib. 2. tit. 12.*
31 latissimè *Thesaur. decis. 161. per tot.* † vbi quod ista opinio, quidquid alij per eũ relati malè sentiant, fuit semper obseruata tamquam verior, & magis recepta, vt per *Papon. lib. 21. tit. 1. arrest. 12. Gulielm. Benedict. in c. raynutius. in verb. & vxorem nomine adelasiam. n. 663. vers. tamen in aliquibus. de testament.*
32 Et † istam sententiam semper etiam secuta est *Rota coram Card. Lancellotto Bononien. hæreditatis. 10. Aprilis 1592. & coram Card. Millino Romana hæreditatis de Carellis. 1. Iulij 1602. & coram R. P. D. Buratto Collen.*
33 *hæreditatis. 7. Nouembris 1618.* † Itaut stante huiusmodi obseruantia, non sit recedēdum à dicta opinione *Azon.* secundum quam fuit in senatu pedamontano per Principem edita constitutio in perpetuum valitura pro sedādis litibus, & ne amplius de ea dubitaretur vt testatur *Thesaur. decis. 162. in fin.* & meminit etiam *Anton. Sola in commentar. ad*
34 *nou. constitut. glos. 1. n. 3.* † vbi etiam an in feudis locum habeat, Et prædicta opinio, vt in capita hæreditas diuidatur, habebit etiam locum in dispositione testamentaria, quando scilicet plures ex testamento concurrunt ad hæreditatem, Nam institutis hæredibus filijs masculis ex filiabus suis nascituris, si testator haberet tres filias, quarum duæ vnicum habuerunt masculum, alia verò tres, talis hæreditas testatoris erit diuidenda non in stirpes, sed in capita, itaut tot sint portiones hæreditatis, quot sunt filij *Thesaur. d. decis. 162. in fin.*

Cessante igitur statuto Vrbis ex supra allegatis, cum Michael decesserit in Vrbe ab inte-
35 stato † pro immissione competit remedium quorum bonorum *l. 1. C. quor. bonor. Glos. & Bart. in l. 1. ff. eod. tit. Menoch. de adipiscen. remed. 1. n. 33. Rot. decis. 115. n. 1. p. 1. in recentiorib. & coram R. P. D. Pirouano Romana hæreditatis de Fuschis. 21. Iunij 1619. Aret. in §. quadrupli. n. 34. institut. de actionib.*
36 Quod † competit non solum hæredi ab intestato, sed etiam hæredi hæredis *Bald. cons. 186. n. 7. lib. 1. Tiraq. le mort. saisit. p. 2. declarat. 5. n. 17. & 18. Menoch. de adipiscen. remed. 4. n. 236. cum seq. Rot. d. decis. 115. n. 1. ad med. p. 1. in recentiorib.*

EPITOME.

IN renouatione, seu reuocatione societatis an requiratur speciale mandatum. ¶ Disdicta societatis officij an valeat, si non fuerit reproducta. ¶ Ratificatio an sit facienda in tempore, quo actus debet geri, & antequam sit ius alteri quæsitum. ¶ Testes recognoscentes manum an probēt, quamuis non viderint scribere, sed solum deponant habere notam manum scribentis, tam in ciuilibus, quam in criminalibus. ¶ Et quid in deponente de credulitate, & quod sibi videtur. ¶ Quæ incontinenti fiunt quando censeantur inesse, si adsit quæstio de tempore. ¶ Repetenti pecunias quo casu sit magis fauendum, quam ei, qui tractat de illas acquirendo. ¶ Reuocans societatem die vltima Aprilis, & decedens die 15. Maij ante mediam noctem eiusdem diei, an dicatur decessisse infra quindecim dies. ¶ Oblatio, retractus, & similis dispositio rei tempore peritura an sit facienda de nocte eius diei, quo tempus finitur. ¶ Statutum Vrbis requirens tres testes in recognitione manus an sit ordinatorium, seu decisorium. ¶ Et an habeat locum in causis pijs, & in vltimis voluntatibus. ¶ Sermo generalis statuentium an compræhendat personas, & loca priuilegiata.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum speciale requiritur in renouanda, seu reuocanda societate.*
2 *Ratificatio non attenditur, si fiat re non integra post ius alteri quæsitum.*
3 *Ratificatio non valet, nisi facta sit in tempore, in quo actus geri debet.*
4 *Disdicta societatis officij non admittitur, si non fuerit reproducta. & n. 15.*
5 *Societas officij durat post sex menses per quindecim dies disdicta, itaut si dans pecunias intra dictos dies obierit, illas amittat.*
6 *Reuocatio societatis officij non datur, nisi post tempus fructuum solutorum.*
7 *Scriptura mortui facit maiorem fidem, quam si viueret.*
8 *Mors habet vim iuramenti.*
9 *Testes recognoscentes apocham priuatam debent deponere, quod viderunt scribere. Fallit de stylo, iuxta quem sufficit, vt dicant, quod habent notam manum scribentis. n. 10. Amplia vt n. 11. 30. & 31. Declara vt n. 12.*

13 *Standũ est arbitrio Iudicis, an & quãdo testes probent recognitionẽ manus scribentis.*
14 *Actus, qui debet fieri in tempore præfixo, non valet, si fiat extra illud. n. 19.*
16 *Quæ incontinenti fiunt censentur inesse. Fallit, si sit quæstio de tempore. n. 18.*
17 *Fauendum est magis repetenti pecunias, quam ei, qui tractat de illas acquirendo. Intellige vt n. 20.*
21 *Reuocans societatem die vltima Aprilis, & decedens die 15. Maij ante mediam noctem eiusdem diei, dicitur decessisse infra quindecim dies, non autem si post dictam mediam noctem. n. 22.*
23 *Ratificatio, oblatio, retractus, & similis dispositio rei tempore peritura est facienda etiam de nocte eiusdẽ diei, quo tẽpus finitur.*
24 *In recognitione manus tres testes requiruntur secundum statutum Vrbis, quod tamen est ordinatorium, non decisorium, & non habet locum in causis pijs, & in vltimis voluntatibus. n. 25. 26. & 28.*
27 *Sermo generalis statuentium non comprahẽdit personas, & loca priuilegiata. & n. 29.*

CAPVT DCCX.

PEr obitum Petri societas est superlucrata, non obstante prætensa disdicta, quæ nullum potuit sortiri effectum, tamquam re-
1 producta per non habentem mandatũ, † quod tamen requirebatur speciale tam in renouãda societate, quàm in illius renunciatione, seu in similibus actibus, in quibus agitur de declaratione voluntatis domini, quæ tamquam latens in animo non potest explicari per procuratorem, nisi ad id specialiter constitutum *Bart. & Bald. in l. actione. §. renunciare. ff. pro socio. Ang. in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudic. Alex. cons. 78. n. 14. & 15. lib. 5. Honded. cons. 38. n. 15. & 16. lib. 1.*

Neque obstat prætensa ratificatio Petri de tali
2 disdicta, Quia nihil operatur † cum sit facta post quindecim dies, & sic re non integra post ius alteri quæsitũ *l. si ego. 10. §. res. ff. de iur. dot. l. si pupilli. 6. §. sed si ego. ff. de negot. gest.* cum alijs per *Roland. cons. 19. n. 12. & 13. lib. 1. & cons. 4. n. 26. lib. 2. Alex. cons. 167. n. 2. & 3. lib. 6. & in l. quod meo. col. 2. ff. de acquir. possess. Ruin. cons. 172. n. 14. lib. 1. Menoch. cons. 121. n. 34. & 35. lib. 2. Hect. Felicius de societat. c. 14. n. 60. & 61. & c. 15. n. 79. Dec. cons. 246. in causa magnifici baronis. col. 4. in*
3 *princ. n. 5. & 6.* † Et passim non admittuntur ratificationes, nisi fiant in tempore, in quo actus geri debet, aliàs si vnus extremorum deficiat, vel sit inhabile, non valebit *Bart. in l. bonorum. ff. rem. rat. haber. & in l. si is qui pro emptore. n. 4. ff. de vsucapion. Paris. cons. 77. n. 38. lib. 1.* late *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 10. n. 85. Surd. cons. 9. n. 53. lib. 1. & cõs. 157. n. 17. & 18. lib. 2. & decis. 111. n. 1. & 2.*

Immo si ratificatio post quindecim dies operaretur, maximum absurdum insurgeret, quod creditor posset disdicere societatem per extraneum non habentem mandatum, & volẽs ratificare huiusmodi disdictam post quindecim dies ad sui libitum, non subiaceret periculo amissionis pecuniarum per spatium dictorũ quindecim dierum conuentorũ in instrumẽto, quod tamen esset inconueniens, cũ in dicto tempore periculum debeat currere
4 facta reproductione, † ex qua declaratur, quod intimatio disdictæ est de voluntate principalis, cum aliàs non constaret de tali consensu, ideò reproductio requiritur, vt in constitutione *Pij V.* de qua per *Boccac. de societat. officior. n. 14. 15. & 163.* & semper durat societas post sex menses per dictos quindecim dies, itaut si dans pecunias moriatur
5 in termino dictorum dierum, † officialis illas lucretur, quia ex forma conuentionis quindecim dies disdictæ debent præcedere reuocationem societatis *Put. decis. 68. lib. 3. Castracan. de societat. officior. c. 61. n. 1. & 2.*

Quibus additur, quod quatenus etiam disdicta esset facta à legitimo procuratore, & ratificata in tempore, quod negatur, Tamẽ socie-
6 tas non poterat disdici, † cum appareat ex processu fuisse solutos fructus, quibus receptis non datur reuocatio societatis, nisi post tempus fructuum solutorum *Rot. coram R. P. D. Iusto Romana societatis. 16. Februarij 1596. Castracan. de societat. officior. c. 57. n. 15. cum seq.* iuxta notata per *Doctor. in l. pro herede. §. papinianus. ff. de acquir. possess.*

Et de receptione fructuum constat, cum quietantiæ fuerint scriptæ manu tertij de mandato principalis nescientis scribere, qui tertius semper fuit adhibitus ad istos actus receptionis pro toto tempore, quo durauit so-
7 cietas, † & cum simus in scriptura mortui, maior fides est ei danda, quàm si viueret *Io. Andr. in c. cum quid vna. col. 3. in 2. argumento. de regul. iur. in 6. Dec. cons. 42. pro facultate mea. n. 6. col. 3. in fin. vers. sexto & vltimo ad prædictorum. Bart. in l. admonendi. col. 8. n. 27. de iureiurand. Aym. cons. 6. n. 52. & n. 61. & cons. 56. n. 7. in fin. Socin. cons. 161.*
8 *n. 3. lib. 2.* † Itaut si requireretur iuramentum ad supplendam fidem, illud non esset necessarium mortuo scribente, cũ mors habeat vim iurisiurandi *Castr. cons. 202. col. 2. in 3. dub. lib. 1. Dec. in l. 1. in 2. notab. C. de edend. & in c. 2. col. 5. ad med. vers. eo modo. de fid. instrum. Aym. cons. 275. n. 6. & de antiq. tempor. p. 1. §. vidimus & abundè. n. 36. Anchar. q. 55. n. 7. p. 1. Surd. decis. 103. n. 4. cum seq.*

Et quæ dicuntur de recognitione non rectè facta, non obstant, quia licèt de iure requira-
9 tur, † quod testes recognoscentes apocham priuatam viderint scribere *Grammat. decis. 84. per tot. Rot. diuers. decis. 550. p. 4. Farinac. cons. 164. n. 5. p. 2.* Tamen de stylo seruatur contrarium, cum sufficiat, quod testes depo-

10 deponant † se recognoscere manum scribentis, quia est eis valde nota, vt testatur de huiusmodi obseruantia *Vestr. in prax. lib. 6. c. 1. n. 8. ad med. vers. nihilominus vsu receptũ est. Rot. diuersor. decis. 124. n. 2. p. 2. Card.*
11 *Seraphin. decis. 522. n. 1. & 4.* † vbi quod sufficit, quamuis etiam testis dicat sibi videri esse scriptam de manu talis, & quamuis etiã esset testis de credulitate *Farinac. cons. 70. n. 12. & 76. ad med part. 1.* vbi quod in ciuili-
12 bus d. stylus procederet, † secus in criminalibus *Rot. corã R. P. D. Oradino Auenionen. Aprilis. 1600.* de qua per *R. P. D. Robuster. Barchinonen. matrimonij. 31. Ianuarij. 1565.*
13 relata per *Farinac. d. cons. 70. n. 76. p. 1.* † Cum etiam sit standum arbitrio Iudicis etiam ad plenam probationem faciendam circa huiusmodi recognitiones *Menoch. de arbitr. casu 114. n. 20. ad fin. Ludouic. decis. Perus. 7. n. 16. & 17. Curt. Sen. in l. admonendi. n. 110. ff. de iureiurand.*

Et circa diem disdictæ, quod ille non sit numerandus, non applicatur ad factum, nam etiam dempto die termini, & disdictæ, nihilominus ratificatio est facta post quindecim dies, societas enim fuit disdicta die 22. decembris, vnde incipiendo numerare diem 23. & ponẽdo diem 31. quæ adest in mense decembris, clare apparebit, quod ratificatio prætensa debebat fieri die 6. Ianuarij, cum die 7. in qua fuit facta, iam lapsi essent quindecim
14 dies, † & sic tamquam extra tempus nullum effectũ operatur *l. si pupilli. 6. §. sed si ego. ff. de neg. gest. Roland. cons. 19. n. 12. & 13. lib. 1. Menoch. cons. 121. n. 34. & 35. lib. 2.*

Non obstat, quod dicitur non requiri reproductionem, cum sufficeret disdictam facere coram testibus, illamque postea probare corã Iudice *Castrac. de societat. c. 60. n. 3. Boccac.*
15 *eod. tit. n. 190.* † Quia hodie talis reproductio est facienda in actis propter suspitionẽ fraudis, vt illa euitetur iuxta d. constitutionem Pij V. & decisiones Rotæ, vt testatur *Idem Castrac. d. c. 60. n. 4. ad med. & Boccac. d. n. 190. in fin. & n. 14. post Caputaq. decis. 105. p. 2.*

Nec facit, quod illa, quæ fiunt incontinenti cẽ-
16 seantur inesse *l. lecta. ff. si cert. petat.* † Et quod potius sit fauẽdum repetẽti pecunias, quam illi, qui tractat de eas acquirendo ad
17 euitandum odiosum lucrum † *Rot. coram Sãctissimo Romana Societatis. 27. Iunij. 1564. & coram R. P. D. Iusto Romana Societatis. 16. Febr. 1596.* Nam quando est quæstio de tem-
18 pore, † ea quę fiunt incontinenti, non censentur postea inesse, quia etiam tunc momentũ consideratur *l. thais. §. intra. ff. de fideicommis. libertat. Ias. in l. lecta. n. 15. post princ. vers. inuenio. ff. si cert. petat. Bald. in c. cum dilectus. col. 1. n. 4. de fid. instrument.* Quando enim est precisè tempus appositum alicui
19 dispositioni, † qui permittit illud labi, cẽsetur ei renunciare, cum tempus limitatum contineat contrariam dispositionem post tempus *l. fratres. ff. de pœnis Bald. & Salic. in auth. quæ supplicatio. C. de precib. imper. offerend. Tiraq. de retract. consanguinit. §. 3. glos. 4. n.*
20 *2. Surd. decis. 203. n. 1. vsque ad 5.* † Et quod dicitur de fauendo potius repetẽti pecunias, procedit in dubio, secus in claris *Dec. in l. fauorabiliores. 117. n. 4. ff. de regul. iur. Dyn. in c. cum sint partium iura. 11. n. 1. eod. tit. in 6. per tex. in §. commodum. instit. de interdict. l. qui accusare. C. de edend. l. fin. de rei vendicat. l. inter pares. de re iudicat. l. arrianus. de action. & obligation.*

Et dum opponitur de computatione diei à media nocte, neque obstaret, quia etiam itã cõnumerando terminum quindecim dierum,
21 erit facta ratificatio extra tempus, † vnde si quis reuocaret societatẽ die vltima aprilis, & postea decederet die 15. maij ante mediam noctem eiusdem diei, diceretur infra quindecim dies decessisse, non autem si post d. mediam noctem, vt exemplificat *Castracan. de societat. c. 62. n. 4. ad med.* iuxta notata per *Archid. in c. quod à partibus. in verb.*
22 *sabbati. distinct. 75.* † vbi requiritur, quod fiat actus intra mediam noctem, non post, vt dicatur factus in tempore *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 11. n. 7. in fin. post Glos. in c. 1. de consecrat. distinct. 3. in princ. Bald. in c. ego 4. col. 1. de iureiurand. Dominic. in c. consuluit. col. penult. & ibi Dec. de offic. delegat. Felin. in c. ecclesia S. Mariæ. col. 19. vers. quinta declaratio. de constitution.*

Et quod non possit imputari parti, cum ante lucem id facere nõ liceret, non est excusatio legitima, cum enim scire deberet, quod tempus durabat solum vsq; ad mediam noctem, non debebat permittere labi tempus mediæ noctis, quia postea intrabat alius dies, & sic non erat amplius in tempore, vnde erat præ-
23 ueniendum in ratificatione, † faciendo illam etiam de nocte eius diei, quo tempus finitur propter periculũ rei tempore perituræ, prout itã faciendũ esse in oblatione retractus, solutione pecuniarum, prolatione sententiæ, & similibus dispositionibus docet *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 11. n. 12. post Alber. in l. more maiorum. col. 1. vers. alia quæstio. ff. de ferijs Bald. & Ang. in l. obsignatione. ff. de solution. & in l. acceptam. C. de vsur. vbi etiam Salic. col. 3. vers. circa quod dic. Felin. in c. consuluit. col. 3. in fin. vers. secunda conclusio creditor nõ cogitur. n. 6. de offic. deleg.*

Neque erit attendendum, quod iterum opponitur de recognitione nõ rite facta per duos
24 testes, † tamquam statutum Vrbis *lib. 1. c. 84.* mandet in recognoscendis apochis priuatis esse adhibendos tres testes, Quia dictũ statutũ non est decisorium, sed ordinatorium,
25 vt † resoluit *Rot. corã R. P. D. Caualerio Recanaten. hæreditatis. 18. Decẽbris. 1620.* iuxta late adducta *corã R. P. D. Vbaldo Romana grani. 1620.* vbi etiã concluditur vt hoc
26 obiter notetur, quod idem statutum † non habet

habet locum in vltimis voluntatibus, maxime ad pias causas, quarum fauore inductum est, vt sermo generalis statuentium non sufficiat ad tollenda priuilegia eis compe-
27 tentia † *Alex.cons.* 209.*n.*3.*&* 4.*lib.*2.*& cons.* 105.*n.*11.*vsque ad* 14.*lib.*4. *Felin. in c. ecclesia S. Mariæ.n.*70.*de constitut. Ias.in l.*1. *in* 1.*lectur.n.*39.*C.de sacros.eccles.* cum alijs per *Magdalen.de numer. test. in testam. requi-*
28 *sit. p.*2.*c.*6.*n.*18. † Et quidem non debet admitti, vt in recognitione actus priuilegiati maior numerus testium requiratur, quam in testamento principali cōdito ad pias causas, ideò sufficient duo recognoscentes manum testatoris, cum in ore duorum, vel triū stet omne verbum iuxta illud *Deutor.c.*19.*& c. nouit.de iudic.c.in omni negotio. de testib. c.cum esses. de testament.*

Et quamuis statuta Vrbis sint confirmata per Summum Pontificem, Tamen talis confirmatio non extenditur ad casus priuilegiatos,
29 qui † indigent speciali expressione, Ideo etiā passim statuta Vrbis generaliter disponentia super obligationibus sub certa forma faciēdis non comprahendunt causas priuilegiatas dotium, & similium concernentium loca pia *Calcan. cons.* 13. *n.* 4. *Caputaq. decis.* 194. *part.*3.*Tiraq.de legib.connubial.glos.*8. *n.*162.*Rot.coram R.P.D.Comitulo Toletana pecuniaria.* 26.*Ianuarij.*1590. *& corā Card. Blanchetto Romana euictionis* . 23. *martij.* 1588.*Surd.cons.*164. *n.*2. *Bald. Nouell. de dot.part.*6.*priuileg.*47.*in fin. post Salic. in l. fin. in princ.in* 4.*notab.C.de iur.dot.*

Valebunt igitur similes recognitiones factę per
30 duos testes, † etiam si deponerent per verbū, tengo che questa poliza sia di mano del tale per la conuersatione che ho hauuta seco, vt dictum est supr.*n.*15. Quamuis enim generaliter deponens de credulitate non probet, tamen hoc fallit, quando depositio dependet ab intellectu *Ruin.cons.*40.*n.*12.*lib.*4.*Card. Mantic.decis.*79.*n.*2. *Card. Seraphin. decis.*
31 522.*n.*1.*Farinac.cōs.*11.*n.*38.*lib.*1. † quos omnes in proposito nostro refert, & sequitur *Rot.coram R.P.D.Caualerio Romana hæreditatis.* 18. *decembris.* 1620. Et latius dicam infra Deo dante in capite particulari, cum explicatione aliorum dubiorum, quæ in eadem causa fuerunt discussa.

E P I T O M E.

INuentarium tutoris, & curatoris quas solemnitates requirat. ¶ Et in quo differat ab inuentario hæredis pupilli. ¶ Et infra quod tempus tam vnum, quàm aliud sit conficiendum. ¶ Remissio inuentarij ex quibus verbis fiat. ¶ Et an illa debeant esse expressa, vel sufficiant æquipollentia, & coniecturæ. ¶ Inuentarium quando possit remitti in præiudicium creditorum, legatariorum, fideicommissariorū, & ipsius hæredis pupilli, & maioris. ¶ Restitutio quando detur hæredi aduersus inuentarium non confectum à tutore. ¶ Et an ius petendi talem restitutionem transmittatur ad hæredes. ¶ Iudex quo casu possit præcipere confectionem inuentarij tutori, cui testator illud remisit. ¶ Et an illius confectio sit inuenta propter suspicionem surripiendi bona hæreditaria, vel ne hæredes sint in suspenso circa aditionem hæreditatis. ¶ Testator remittens inuentarium tutori an intelligatur remisisse tam illud, quod debet facere tamquam tutor, quàm illud, ad quod tenetur quando adit hæreditatē pro pupillo. ¶ Et an talis remissio liberet à descriptione bonorum. ¶ Et quando sit locus iuramento in litem, & alijs pœnis legalibus, & restitutioni reliquorum contra tutorem non conficientem inuentariū ex mādato testatoris. ¶ Interesse pupilli an consistat in prohibitione conficiendi inuētarium ne vires hæreditatis pandantur. ¶ Satisdatio de vtēdo arbitrio boni viri, & cōfectio inuētarij an possit remitti vsufructuario. ¶ Executio, & continuatio prioris aditionis, seu noua aditio, non dependens ab antiqua ex quibus colligatur. ¶ Aditio tutoris quando præiudicet pupillo, & sit per eum ratificata. ¶ Et an per talem ratificationem sit renunciatum actioni, quæ sibi contra eum competebat pro damnis passis propter talem aditionem. ¶ Minor quando possit ratificare contractum male, & dolose gestum. ¶ Dolus præsumptus futurus an possit remitti. ¶ Verba enunciatiua notarij, quod quis sit hæres, an probent aditionem tam si pars fuerit præsens, quàm absens.

S V M M A R I V M.

1 *Inuentarium tutoris, & curatoris non requirit aliam solemnitatem, quam vt illud fiat coram notario, & testibus.*
2 *Tutor debet conficere inuentarium statim, quod fuit creatus, hæres autem habet triginta dies ad incohandum, & 60. ad perficiendum.* n. 3.
4 *De proximo moriens habetur pro mortuo, & perditum dicitur, quod statim est perdendum.*
5 *Citatio creditorum est facienda in inuentario hæredis, non tutoris.*
6 *Inuentarium non est conficiendum per tutorem, si testator disponat, quod solum illius libro fides adhibeatur, & quod aliud computum non debeat reddere.n.*7.
8 *Dolus præsumptus dicitur in non conficiente inuentarium, & n.*64.
9 *Dolus non consideratur in eo, qui habet probabilem credulitatem.*
10 *Leuior est dolus in omittendo, quam in faciendo.*
11 *Probatio doli requiritur ad conueniendum non conficientem inuentarium.*

Remissio

12 *Remissio inuentarij potest fieri per testatorem. Intellige respectu legatariorum, fideicommissariorum, & haredum, secus creditorum. n.17. 38. 39. & 40.*
13 *Interesse pupilli consistit in remissione inuentarij facta per patrem, ne forte vires hareditatis pandantur. n.33.34.& 35.*
14 *Restitutio datur haredi aduersus inuentarium non confectum per tutorem, & illa conceditur per Principem etiam absque citatione. n.15.*
16 *Ius petendi restitutionem in integrum transmittitur ad haredes.*
18 *Tutor liberatus à redditione rationum non potest cogi ad conficiendum inuentarium, tenetur tamen ad restitutionem reliquorum. n.19.*
20 *Non est locus iuramento in litem, & alijs pœnis legalibus contra tutorem, qui non fecit inuētarium ex mandato testatoris. n.30.*
21 *Contra haredem tutoris non potest iurari de damnis ob dolum præsumptum lite nondum contestata mortuo reo.*
22 *Remissio inuentarij debet esse clara, & expressa, & per verba specialia, non æquipollentia, nec per coniecturas. n. 23. Contrarium est verius. n.24. & 25.*
26 *Testator remittens confectionem inuentarij tutori non censetur remisisse, nisi illud, quod ipse tutor debet facere, non autem inuentarium, ad quod tenetur respectu pupilli haredis, quod non potest remitti. n.28. Contrarium. n.31. 32. 41. 42. 43. 46. & 50.*
27 *Satisdatio de vtendo arbitrio boni viri, & confectio inuentarij non remittitur per testatorem vsufructuario. n.44. & de ratione. n.45. 48. & 49.*
29 *Remissio inuentarij est contra fauorē publicū.*
36 *Iudex potest præcipere confectionem inuentarij tutori cui testator illud remisit, si adsit vtilitas pupilli, vel superueniat causa non prius cognita testatori.*
37 *Remissio inuentarij non præiudicat legitimæ filij.*
47 *Inuentarium non fuit inuentum propter suspicionem surripiendi bona hæreditaria, sed ne hæredes stent in suspenso circa hæreditatis aditionem.*
51 *Remissio inuentarij tutoris non liberat à descriptione bonorum ad faciliorem probationem, & ne bona permutentur.*
52 *Remissio inuentarij facta vsufructuario operatur, vt non debeat facere inuentarium solemne iuxta* l. fin. C. de iur. deliber. *cum sufficiat facere aliquam descriptionem, quæ inuentarium appellatur. n.53.*
54 *Executio, & continuatio prioris aditionis, seu noua aditio, & non dependens ab antiqua ex quibus colligatur.*
55 *Aditio facta per tutorem censetur facta ab ipso minore ratificante, cum ratificatio æquiparetur mandato. n.56.*
57 *Ratificatio aditionis an debeat intelligi de actu illius sic gesto, vel etiam tamquam de bene gesto.*
58 *Ratificans aditionem tutoris non censetur renunciare actioni, quæ sibi competebat contra eum pro damnis passis occasione eiusdem aditionis. Intellige in eo, qui ratificat in minori ætate, secus in maiore. n.59.60. & 62.*
61 *Lex resistit contractui minoris tamquam non habentis firmum consilium.*
63 *Minor factus maior potest conualidare contractum male, & dolose gestum in minori ætate, si tempore ratificationis habuit notitiam inualiditatis actus, secus in minore dum est minor. & n.66.*
65 *Dolus præsumptus facilius remittitur, quam verus, quamuis sit futurus, cum secus sit in dolo vero.*
67 *Verba enunciatiua prolata à notario, quod quis sit hæres non probant aditionem. Declara, si pars fuisset absens, secus si præsens. n.68. & 69.*

CAPVT DCCXI.

PEr tutorem fuit factum inuentarium, de quo erat quæstio in causa Romana tutelæ, coram tabellione publico, quod sufficit, quamuis decretum Iudicis nō interuenerit,
1 cum † in huiusmodi inuentarijs tutorum, & curatorum non requiratur alia solemnitas, quàm vt illud conficiatur coram notario, & testibus, ex eo enim validè obligantur secundum communem opinionem, & in praxi approbatam, de qua per *Cyn. in l. tutores. 24. n. 4. & ibi Alber. n.6. C. de administr. tutor. Mayner. in l. quo tutela. 73. ff. de regul. iur. Munnoz. de ratiocinijs. c.9. n.10. Cassan. super consuetud. Burgund. rubr.6. §.4. in tex. ibi si par le pere. n.8. ad med. fol.854. & §.6. in tex. ibi inuentaire. n.2. ead. rubr.6. fol.878. Afflict. super constitut. Regn. Sicil. lib.3. rubr. 27. incip. minoribus. n.7. ad med. q.5. fol.148.* Neque obstat, quod inuentarium sit nullum, tamquam factum ante obitū testatoris, Quia cum tutor interuenerit in testamento, & sciuerit suam deputationem, debet illud conficere mox, & statim, quod creatus fuerit, &
2 quamprimum poterit, † cum in hoc nō æquiparentur inuentaria hæredum, & tutorum, nam hæredi dantur triginta dies ad inchoandum, & sexaginta ad perficiendum, tutori autem quam citò potest *l. tutores. 24. C. de administr. tutor.* vbi *Alber. Ang.* & alij ita communiter intelligunt illam dictionē mox,
3 & † testatur etiam late *Gutier. de tutel. p.2. c.1. n.10. Osasc.* qui etiam de communi *decis. 57. n.19. ante fin. vers. & inuentarium. & n. 24. & 25. Aior. de partit. p.1. c.2. n.14.* per doctrinam *Specul. de tutor. §. generaliter. n. 3. vers. item fiet inuentarium. col.1.* Et cum testator post paucos dies obierit, cēsetur factum post mortem ipsius, quasi ea, quæ incō-
4 tinenti fiunt, censeantur inesse, † & de proxi-

mo moriens habeatur pro mortuo, & dicatur perditum, quod statim perdendum est, cum similibus adductis per *Glos. in l. penult. in verb. confestim. ff. de milit. testam. per l. si quis cum sciret. 8. ff. pro empt. l. item legato. 47. §. item interest. de leg. 3. l. fin. de condit. instit. §. vlt. auth. vt exactione instante dotis prima & secunda viro ad secund. vot. migrant. &c.*

Nec facit, quod non fuerint citati creditores,
5 & debitores, ac alij interesse habentes,† Quia prædicta procedunt in inuentario hæredis, non autem in eo, quod cõficitur per tutorem *Glos. in l. tutores. 24. in verb. instrumentorum. & ibi Cyn. in fin. C. de administr. tutor. Gutier. de tutel. p. 2. c. 1. n. 85.* & ita in hærede loquitur *tex. in l. fin. & ibi Glos. in verb. cæterarum. C. de iur. deliber. Osasc. decis. 68. n. 8. cum seq.*

Accedat, quod testator mandauit, quod libro per tutorem conficiendo vbique fides adhibeatur tam in iudicio, quàm extra, absque eo, quod aliud computum ab illo sit reddendum, ex qua dispositione testatoris omnis
6 nullitas, † quæ exaduerso posset prætendi, dicitur sublata, cum ex ea inducatur bona fides, quam testator habuit de tutore, & administratore, itaut non debeat aliud inuentarium conficere *l. fin. C. arbitr. tutel. Dec. cons. 177. in causa quæ proponitur. col. 3. ad fin. Fulgos. cons. 25. spectabilis. col. 2. Menoch. de arbitr. cas. 208. n. 24. Munnoz. de ratiocin.*
7 *c. 9. n. 45.* qui omnes ex hoc inferunt, † quod ex ista bona fide excluditur omnis doli præsumptio, itaut ob inuentarij omissionem, vel dolum præsumptum non possit iurari in litem contra talem tutorem, & curatorem *Plot. in l. si quando. n. 252. C. vnd. vi. Molin. de primogenit. hispan. lib. 1. c. 28. n. 16. Paris.*
8 *cons. 21. n. 54. lib. 2.* † Prout in non conficiente inuentarium dicitur dolus præsumptus *Surd. decis. 216. n. 20.*

Et regulare est, vt non dicatur quis esse in do-
9 lo, qui probabilem credulitatem habet † *l. si res pupillaris. de administr. tutor. Dec. cons. 177. in causa quæ proponitur. col. 3. ad med. & in fin.* vbi ex hoc concludit, quod ex simili dispositione per testatorem facta ad fauorem tutoris, videtur idem tutor liberatus à dolo præsumpto non conficiendi inuenta-
10 rium, † cum iste dolus in omittendo leuior sit, quàm in faciendo, vnde ob talem credulitatem meritò debet tutor excusari *Idem Dec. cons. 191. in casu proposito non laborando. col. vlt. in princ. n. 5.*

Ideo semper ad conueniendum eum, qui non confecit inuentariũ, vel in illo aliqua omi-
11 sit, † requiritur probatio doli, quo non existente, non incurritur pœna *Ang. in l. 1. §. hæc stipulatio. col. penult. ff. si cui plus quam per leg. falcid.* cum alijs per *Surd. decis. 222. n. 13. Rot. coram Cardin. Ludouisio nunc Sanctiss. D. N. Romana inuentarij de Massainis. 14. Maij 1614. & coram R. P. D. Manzanedo Romana pecuniaria. 22. Iunij 1615. Bellon. cons. 30. n. 6.*

Accedat, quod ex verbis per testatorem prolatis in testamento colligitur eum voluisse remittere tutori confectionem inuentarij, quæ
12 remissio potest per eum fieri, † itaut tutor tunc non teneatur illud conficere, cum agatur de dolo præsumpto, qui talis dicitur ex omissione inuentarij, & consequenter datur illius remissio, quidquid aliud sit in dolo vero *Dec. cons. 177. in causa quæ proponitur. col. 3. in princ. Couar. lib. 2. var. resolut. c. 14. n. 4. vers. quintum. & vers. vltimo. in fin. Rot. coram R. P. D. Sacrato Bononien. administrationis. 28. Februar. 1611. & 10. Iunij 1611.*

Et passim testatores remittunt istam confectionem inuẽtarij tutoribus ob illam ratio-
13 nem, † quia fortè interest pupillis, ne vires patrimonij pandantur *Crass. in §. testamentum. q. 77. n. 1. in fin. fol. 470.* iuxta *l. vlt. §. illud. C. arbitr. tutel. Ias. in l. nemo potest. in 1. lectur. n. 51. & in 2. lectur. n. 65. & ibi Rip. n. 80. Io. Anibal. n. 565. ff. de legat. 1. Roland. de inuentar. c. 2. n. 8. Clar. in §. testamentum. q. 65. Vasq. de success. creat. §. 10. n. 67.*

Et imputent sibi hæredes, quod non petierint restitui aduersus istam omissam cõfectionem
14 inuentarij, † prout petere poterant, si volebant damnum euitare tam durante minori ætate, quàm post infra tempus petendi restitutionẽ *Bero. cons. 68. n. 83. lib. 1. Guid. Pap. q. 571. n. 2. per tex. in l. auxilium. 38. vbi Glos. in verb. cessabit. ff. de minorib. & §. pupillus.*
15 *auth. de hæredib. & falcid.* † Quam restitutionem Princeps concedit etiam sine citatione *Phanuc. de inuentar. par. 2. n. 36.* vbi etiam quod istud ius petendi hanc restitutionem in
16 integrum transmittitur † ad hæredes *Aym. cons. 17. in fin.*

Non obstat, quod tutor teneatur ad inuentarium, quamuis etiam ei sit per testatorem remissum, cum non possit contra ius dispo-
17 nere, † Quia procedit respectu creditorum, in quorum præiudicium non potest remitti inuentarij confectio *Bald. in l. fin. §. cum igitur. C. de iur. deliber.* secus quoad alios, vt legatarios, fideicommissarios, & hæredes, ac similes, cum hoc sit in potestate testatoris, cui permittitur dispositionem suam limitare, & qualificare, prout sibi placuerit in præiudicium eorum, qui habent causam ab eo *l. videamus. §. iurare. ff. de in lit. iur.* & latè comprobat *Aym. cons. 174. n. 11. Alex. cons. 82. n. 15. lib. 2.* alias est *cons. 40. lib. 3. Ias. in l. nemo potest. col. 10. de legat. 1.*

Et dũ exaduerso allegatur *cons. Gozad. 94. n. 6.* non obstat, Quia non concludit, quod tutor
18 teneatur conficere inuentarium, † sed solum, quod tenetur ad restitutionem reliquorum, quamuis testator de eius probitate confisus illum liberauerit à redditione rationum, prout latè declarat *Menoch. præsumpt. 164. n. 17.*

.n.17.lib.4. & conf.22.n.2.lib.1. per tex. in l. aurelio. §.caius.vbi Bart.& Alber. de liber. legat. Parif.conf.21.n.54.in fin. lib.2. Et ita etiam respondetur ad Alciat. de præsumpt.
19 regul. 1.præsumpt. 6. n.3. † quia solum concludit, quod non censeatur liberatus à reliquatis, nihil autẽ dicit de inuentario, prout non potest dicere, cũ verior sit opinio, quod stante concessione administrationis absque vlla redditione rationum, censetur quis liberatus à conficiendo inuentario Menoch. de arbitr.caf.208. n.24. post Fulgof. conf.25. col.2.n.3.Plot.de in lit.iur.n.252.

Ideò stante huiusmodi remissione, cessant quæ
20 prætenduntur de damnis, & interesse, † ac iuramento in litem, & alijs pęnis legalibus, cum illis non sit locus, vt per Plot. d. n. 252. & Menoch.d.conf.208.n.24.& 25.Parif.cõf. 21.n.54. & 55. lib.2. Molin. de primogenit. hispan.lib.1.c.28. in fin. n.17. Et magis hoc procedit in casu nostro, cum simus in hærede
21 tutoris, † contra quem non potest iurari de damnis prætensis ob dolum præsumptum lite non dum contestata mortuo reo, prout est dolus pręsumptus, non verus in tutore omittente inuentarium, ita in specie notat Gutier.de tutel.part.2.c.1.n.18. post Couar. qui testatur de receptissima opinione lib. 2. var. resolut.c.14. n.4. verf. vltimo omittendum non est. in fin.

Post hæc scripta, fuit multum reclamatum sub prætextu, quod ista remissio Inuentarij facta
22 tutori per testatorem † non obstet pupillis, tamquam non sit clara, & expressa, prout debet esse iuxta doctrinam Salicet.in l.fin.§.illo.n.6.C.de arbitr.tutel. vbi textus loquitur per verba specialiter, vnde nõ sufficiet, quod per coniecturas, seu tacitè aliquid factum sit
23 Glof.in c.inquisitores.de hæret.in 6.† Quibus additur Aret.in §. præterea. il 2. n.39. verf. secundo potest opponi.institut.de exceptionib. vbi sequendo Salic. dicit remissionem debere esse expressam, & quod est menti tenẽdum, quia vidit multos peritissimos errare, & idẽ etiam sequuntur alij relati per Rip. in l. nemo potest.n.85.ff.de legat.1.Guald.de art. testand.tit.7. caut.3.n.2.tom.8.fol.136.

Verum prædicta non obstant, quia opinio Salic. est reprobata, cum etiam tacitè possit remitti confectio inuentarij per testatorem,
24 itaut † non sit necessaria ista expressio verborum, quasi nihil intersit quibus verbis vtatur testator, si de eius voluntate apparet l.2.C.commun.de legat. l.2.C.de formul. sublat.& ità in pũcto contra Salic. esse veriorẽ opinionem, & magis communem testatur late Gutier.de tutel.part.2.c.1.n.37. & latius in repet. l. nemo potest.n.407. vsque ad 410. de legat.1.Clar. in §.testamentum.q.66.n.5.
25 in fin.† vbi quod in practica non est recedendũ ab ista communi sententia, quod etiã voluit Cyn.in d.l.fin.§. de illo. in fin. verf. ista solutio quæ facit differentiam.C.arbitr. tutel.& cõcludunt omnes in d.l. nemo potest. vbi Iaf.in 1. lect.n.54. & in 2. lect.n.73. & 74. Alciat.n.44.Rip.qui de magis communi n.85.ad med.verf. teneas igitur contrariam. Io.Anib.n.387.vsque ad 396. Crot. n.49. vsque ad 52. vbi etiam de magis cõmuni, quãuis ipse disputando contrarium teneat, cum alijs per Gaspar. Baecam de decim.tutor. c.2. n.48.Ignat.Lopez. in addit.ad Diaz.reg.740. Craff.in §.testamentum.q.71.n.2.

Qua obiectione sublata, aliud dubium surrexit, quod quatenus prodesset remissio inuẽtarij,
26 tamen † illa debet intelligi de remissione vnius inuentarij, quod debet facere tutor, non autẽ respectu alterius, quod tenetur conficere, quando adit hæreditatem, ne pupillus obligetur creditoribus, cum ad ista duo inuentaria arctetur tutor Bald. in l.vlt.§.cum igitur.n.19.C.de iur.deliber.Capoll.caut.226. Brogn. de tutor.n.108. & 109. Quod videtur esse de mente Glof.in l. scire. 12.in verb.posse.C.vt in possession.legator. & in §. sed vtilitatis causa.in verb. satisdet. instit. de vsu-
27 fruct. † vbi de satisdatione vtendi arbitrio boni viri, quam testator non potest remittere, quia est ad fauorem hæredis, & ne quis inuitetur ad delinquendum l. quod de bonis. §.fin.ad leg.falcid.§.si vero nõ fecerint.auth.
28 de hæredib. & falcid.† & ità in specie, quod in præiudicium hæredis non possit remitti inuentarium tenent multi relati per Surd.
29 decis.30.n.1.& 2. † vbi etiam quod hoc esset contra fauorem publicum, ob quem etiam debet confici inuentariũ Pafett.cõf.136.n.8.

Quia respondetur, quod statim, quod tutor ex permissione testatoris liberatur à confectione inuentarij, ista liberatio debet concerne-
30 re vtrumque inuentarium, † nam ob talem liberationem non potest conueniri ad damna, & interesse, nec obligatur ad aliquam pœnam legalem, prout neque contra cum iuratur in litem, & in summa ad nihil tenetur, & nullum incommodum patitur Parif. conf.21.n.54.& 55.lib.2.Plot.in l.si quando. n.252. C. vnd. vi. Menoch. de arbitrar. caf. 208.n.24.& 25.Guald.de art.testand.caut.3. tit.7.n.2.tom.8.fol.136. post Glof.in l.3.§.tutores.in verb.non fecerũt.in fin.ff.de suspect. tutorib. per l. tutor qui repertorium.8.ff.de administr. & peric. tutor. cum alijs per Ludouic.Molin. de primogenit. hispan. lib.1.c. 28. in fin. n. 17. benè Fulgof. conf. 25. col.2. in fin.n.3. quem sequitur Dec.conf.418.n.21. & conf.177.n.4.ad med.

Cum ergo tutores liberentur ab istis incommodis ob remissionem inuentarij, sequitur ne-
31 cessariò, † quod intelligatur remissio de inuentario etiam respectu pupilli, prout in specie quo ad eum posse remitti dicit Ludouic. Molin. de primogenit. hispanor. lib.1.c. 28.n.16.post Fulgof.d. conf.25. n.3. verf. nec dolus factus. col.2. in fin. vbi dat rationem, quia potest magis expedire pupillis, ne fiat inuen-

32 inuentarium, † quasi aliquando melius sit secreta patrimonij non pādere *l.2.verf.quid enim tam durum.& ibi Glos. in verb. diuitias. C. quand. & quib. quart. pars debeat. lib.10.* sequitur *Clar.in §.testamentum.q.66. n.4. vers. quo ad tertium. fol.61. Alex.cons.*
33 *62.n.7.in fin.lib.4.*† vbi quod in duobus cōsistit vtilitas minoris in remissione inuentarij facta tutori, scilicet, ne diuitiæ pupilli submittantur inuidię, secundo, ne illius pau-
34 pertas detegatur,† quæ etiam respiceret verecundiam ipsius testatoris *Ioan. Andr. ad Specul.de tutor.§.generaliter. Fulgos.d.cōs. 25.n.3.Auffr.ad Capel.Tholos.decis.289.n.3. Socin. Iun. cons.115. n.20. lib.1.* itaut pater
35 illud remittendo tutoribus impuberis † censeatur sumere bonum consilium pro filijs, vltra fidem, quam habet de tutore, adeo vt stante hac causa magis valeat remissio *Cyn. in l.fin. §.de illo.post princ.vers.solutio confectio inuentarij. C.arbitr.tutel.*

Vnde concludunt Doctores, quod quando appareret remissionem inuentarij esse contra
36 vtilitatem pupilli, † posset Iudex non sequi voluntatem testatoris, quando videlicet superuenisset noua causa non cognita testatori, secus si nulla causa superueniret, quia tunc non deberet recedi à præcepto patris remittentis inuentarium *Dec.cons.349. consuluit.col.2.in fin. vers.si tamē apparet.n.5. Aret.cons.22.col.2.in princ.vers.ista cōclusio probatur.n.5.per l.vtilitatem.de confirm.tut. Bart.in l.nemo potest.n.12.ff. de legat.1.Aym. cons.193.n.10.Grām.decis.7.n.6.Couar.lib.2.*
37 *var.resolut.c.14. n.4.* vbi etiam † quod ista remissio non pręiudicabit legitimæ filij *Clar. d.q.66.in fin.§ testamentum.Spin.in specul. testament. glos.35. de confect.inuentar.n.11. fol.1136. Tepat.tit.480.col.2.in fin.vers.tutor liberatur. ad med.*

Et vt rectius ista intelligantur quo ad remissionem inuentarij, sunt distinguendi tres ca-
38 sus,† nam aut testator remisit confectionem inuentarij in præiudicium legatariorum, & fideicommissariorum, aut respectu creditorum, aut quo ad ipsum hæredem; Primo casu potest remitti inuentarium, itaut per non confectionem illius non incurratur aliqua pœna, sicut enim testator potuit nihil relinquere fideicommissarijs, & legatarijs, vel eis relicta adimere, ita etiam non prohibebitur inuentarium remittere, & iubere, vt illud non fiat *Alex. in l. nemo potest. col.5. vers. tetigit etiam. & ibi Castr. & Ias. col. 10. ff. de legat.1. Idem Alex. cons.40.col.penult.in fin.lib.3. alias est cons.82.n.15.lib.2. seu cons 51.lib.6. Aym. cons.174.n.11. Dec. cons.418. visa & iterum lecta. n.14.col.3. ad med. Couarr. in c.1.n.17. col.4. in fin. vers. verum isthac ratio quo ad creditores.* Quidquid aliud sentiat *Bald. in l.fin. C. arbitr.*
39 *tutel.* † Quia contra eum est verior opinio, cum etiam ipsemet *Bald.* contrarium concludat *in l.cū tale.§.1.ff.de condition.& demonstrat.* & de communi testatur *Crass. in §.testamentum. q.71.n.4. Montic.de inuentar.in princ.n.35.Vasq.de success.creat.lib.1. §. 10. de testator. potent. n. 68. vsque ad 71. fol.71.* vbi late hanc opinionem defendit per *tex.in l.quidā decedens. ff. de administr.tut.* & per alia iura, & rationes ibidē per eū relatas *Gutier. in l.nemo potest. n.410.ad med. ff.de legat.1.Facbin.lib.6.controuers. c.25.ad med.vers.ego sanè in priorem sententiam.*

In secundo autem casu respectu creditorum communis est conclusio, quod inuentarium
40 non potest remitti per testatorem, † cum illis non possit per eum præiudicium aliquod inferri, tamquam eis præcisè teneatur satisfacere, vnde hæres erit obligatus eorum creditum soluere non obstante tali remissione, quia adeundo sine inuentario, quasi contrahit cum creditoribus, & tenebitur, sicut defunctus vltra vires hæreditarias *Bald.in l. cū tale.§.titius.ff.de condition.& demonstr. & in l. fin. in princ.n.19. C. de iur.deliber. Alex. cons.82.n.15.lib.2. Dec.cons.418.n.14. Couar.* qui de communi *in c. 1. n. 17. de testam. Gutier.de tutel.par.2.c.1.n.42.& in l. nemo potest. n.410. ff. de legat.1. Diaz. reg. 740. Crass. in §. testamentum. q. 71.n.4. ad med. Surd. decis.30. n.1.in fin.Vasq. de success. creation. lib.1. §.10. de testator. potest. n.69. fol.71.Rebuff.de sentent.praeiudicialib. seu prouisionalib. art.3. glos.3.n.3.tom.1.fol. 281. Afflict.decis.44.n.33.in fin.*

Tertius est casus respectu hæredis, in quo licèt aliqui existimauerint non valere in eorum præiudicium remissionem inuentarij factā à
41 testatore, † Tamen verior est opinio contraria, quod hæres nō possit contra voluntatem testatoris vti beneficio inuentarij, cum possit hoc per eum suo hæredi prohiberi, tamquam valeat de illius bonis disponere, sicut de suis proprijs, non obstante, quod cesset fauor publicus, tamquam difficilius hæreditates capiantur, quia principalis vtilitas est priuata, non publica, cum etiam traditioni rerum suarum possit quis imponere legem, & conditionem magis sibi visam, & sicut valet consuetudo, & statutum de non conficiendo inuentarium, & quod illius beneficio hæres non gaudeat, ita etiam, & multo magis valebit dispositio testatoris, qui disponit de rebus proprijs, statutum autem de alienis, & per multas alias, & similes rationes, quas late adducit *Aym. cons. 174. per tot. & cons. 975.* vbi testatur hanc esse verissimam opi-
42 nionem, † quam etiam pluribus auctoritatibus, & rationibus defendit *Surd. decis.30. n.19. vsque ad 34.* & concludunt omnes *in l. nemo potest. vbi Bart. n.12. Io. Anib. n.432. alias n.596. Crot. n.30. Rip. n.80. Ias. in 1. lectur. n.51. & in 2. lectur. n.65. Gutier.n. 410. ff.de legat.1. Francis. Marc. decis.845. n.8. p.1. Roland.de inuentar.ad fin. §. testator*

tor

tor an prohibere. Parisf. conf.69. n.37.cum seq.lib.2.& cõs.79.n.17.eod.lib. Sim.de Pret. de interpret. vltim.voluntat. lib. 2. solut.2. dubit.2.n.22.vsque ad 25. fol.135.Crass.in §.testamentum.q.71.n.4.in fin. Marcobr.cõs. 59.n.20.cum seq.Vasq.de success.creat. lib.1. §.10.de potestate testator. n.68.fol.71. Bald. in l.cũ tale.§.titius.in fin.ff.de condition.& demonstrat.Dec.conf.418. visa & iterum.n. 13.in fin.Couar.in c.1.n.17.post princ. de testament.Gabr.conclus.1.n.32.de vsufruct.

Ideo cauendum est ab *Osasc.decis.57.n.19.* dum voluit esse conficiendum inuentarium per tutorem, non obstante remissione per te-
43 statorem facta,† Quia loquitur contra communem, & veram opinionem, cum valeat talis remissio ex supra allegatis, vltra quod Doctores per *Osasc.* adducti non probant talem conclusionem, Cum etiam multi loquantur de remissione inuentarij facienda
44 per vsufructuarium, † cuius remissio non valet *Roland.conf.92.n.17.lib.1.Pinell.in l.1. part.2.n.75.ad med. C.de bon.matern. Ruin. conf.202.n.2.lib.2. Aret.instit.de vsufruct.in princ.col.3.vers. quæro quis potest dictã cautionem. Gabr.eod.tit.conclus.1.n.28.cum seq. Rot. decis. 663.n.8.part.2.in recentiorib. Ias. in l.nemo potest.n.34. post Bart. ibid. n.3.ff.*
45 *de legat.1.* † Quod ideo est, quia non posset sciri, an vsufructuarius vsus fuisset arbitrio boni viri, & an faciat plenam restitutionem rerum, quæ ad manus suas peruenerunt, nisi de illis esset factum inuentarium, vnde non valebit remissio ob istam causam, vt notat *Roland conf.92 n.17.lib.1.post Castr.cõs.221. lib.2.Gutier.in l.nemo potest.n.415.in fin.ff. de legat.1.* Quod non est in remissione inuen-
46 tarij facta tutori, † & hæredi, de cuius integritate confisus est testator, itaut in eo non possit dari occasio delinquendi, tamquam illa sit nimis remota, & non attendenda, & nõ habet locum in tali tutore cognito, & ob sui bonitatem electo, cum etiam olim apud veteres, quibus non erat cognitum inuẽtarium Iustiniani, nulla vmquam fuerit habita ratio huiusmodi suspicionis *Fachin. lib.6. contro-*
47 *uers. c.25 ad fin.* † vbi etiam, quod non fuit inuentum inuentarium propter suspicionem surripiendi bona hæreditaria, sed ne hæredes stent in suspenso adeundi hæreditatem, nec ne, cum statim confecto inuentario liberentur ab omni periculo, prout dicitur in *l.fin.*
48 *C de iur.deliber.* † Præsertim quia diuersum est in vsufructuario, cuius cura non tam sollicitat testatorem, quàm cura sui filij impuberis *l.2.ff de vulgar. & pupillar.& C. de impuber. per tot.* quasi persona, quam testator filio suo impuberi in tutorem, vel substitutum pupillarem designauit, insigni probitate prædita præsumatur, vt sic delinquendi occasio non consideretur, cum non idem sit in eo, cui fuit vsusfructus relictus, vt in specie notat *Vasq.de success.creat.lib.1.§.10.in repet. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam. n. 668. in fin. fol. 128.*

Quemadmodum etiam in istis terminis vsufructuarij loquitur *Glos.* supra in contrarium adducta in *l. scire. 12.in verb.posse. C. vt in*
49 *possess.legat.* † & *in §. sed vtilitatis.in verb. satisdet. instit. de vsufruct.* ideo non applicatur ad casum nostrum, Et quidquid sit in vsufructuario, satis est, quod respectu tuto-
50 ris, & hæredis verior est opinio, † quod valeat remissio inuentarij, nõ obstãte opinione *Guid.Pap.cõs 63.n.4.& conf.122.& in tract. de inuentar.in fin. Bertrand. conf. 92.n. 4. & 5.lib.2.part.2.Crot.in l. nemo potest. n.52. ff.de legat.1. Phanuc.de inuentar. part.2. n. 69.* Cum eorum opinio non sit admittenda, vt testatur *Aym.conf.174.per tot.Surd.decis. 30.n.19.* cum alijs supra allegatis *n.41.& 42.*
51 Maxime † quia remissio inuentarij tutoris non liberat à descriptione bonorum ad faciliorem probationem, & ne bona permutentur *Curt.de sequestr. in princ.n.16.tom.5.fol. 27. Rebuff. de sentent. prouisionalib. art. 3. glos.9. n.3 Gutier. in l. nemo potest. n.411.ff.*
52 *de legat.1.* vbi etiam *n.416.* † quod remissio inuentarij facta vsufructuario operabitur, vt non debeat facere inuentarium solẽne iuxta *l. fin §. fin autem C.de iur.deliber.* cum suf-
53 ficiat facere aliquam descriptionem, † quæ inuentarium appellatur *Roland. conf. 92. n. 20.lib.1. Parisf.conf.95.n.62.lib.2.& conf.61. col.fin.lib.3.* vbi testatur de communi *Alex. conf. 58. col. 2. lib. 3. post Castr. conf. 221. col. 1. lib. 2.*

Qũo ad aliud dubium propositum, non est in eo facienda vis, quia actus hæreditarij, de quibus agimus, non dicuntur gesti in continuationem aditionis hæreditatis factæ per
54 tutorem, sed potius in ratificationẽ † illius, Tunc enim dicitur continuatio, seu executio prioris aditionis, quando soluerentur legata, seu debita hæreditaria, vel quid simile, secus autem quando, prout in casu nostro, fit actus nouus, non dependens ab antiquo, faciendo se in eo hæredem, tunc enim sumus in approbatione facta sponte, & in mera ratificatione, quæ sibi præiudicat, Ità distinguit *Odd.de restit.in integr.part.1.q.25. art.6.n.61.ante fin.vers.ego breuiter.& n.62.* iuxta doctrinam *Bald.conf.184.ad intelligẽtiam.n.3.& 4.lib.2.* cum alijs per *Parisf.cõs. 49.n.14.vsque ad 24. lib. 1. Menoch. de recuper. possess. rem.15.n.118.Bellon. conf.18. n. 16. cum seq.*

Qua ratificatione stante, aditio facta per tutorem est reputanda hodie tamquam facta ab
55 ipsomet ratificante, † cum ratihabitio æquipararetur mandato *l.fin.C. ad macedon.* etiam in his, quæ requirunt speciale mandatum *Bald.in l. quod si de speciali.de minorib.Parisf.conf.47.n.35.lib.1.Tiraq.de retract. consanguin.§.1.glos.10.n.61.Surd.conf.43.n.13.*
56 *& conf.60. n. 14.* † Adeo vt quo ad præiudi-tium

cium ratificantis valeat talis ratificatio, quamuis suo nomine gestum non fuerit, vnde multo magis, si gestum sit *Osasc. decis.138. n.8. Grammat. decis.103.n.12. post Bart. & alios. in l. si fundus. §. 1. de pignorib. Ruin. cons.94.n.4.lib.1.Surd.d.cons.43.n.13. lib.1.*

Neque obstat, quod quatenus censeatur facta ratificatio aditionis, tamen intelligitur de actu aditionis sic gesto, non autem tãquam
57 de bene gesto, † Quia semper verius est, vt fiat interpretatio contra ratificantem, quod videlicet ratificatio cẽseatur facta cum omnibus qualitatibus, & oneribus, tamquam non possit vna pars actus agnosci, & alia reprobari, prout de magis vera opinione testatur *Surd. cons.60.n.27. Aym.cons.174.n.9.& cons.245.n.4.Bellon. cons.9. n.9. Alber. Bald. & Ang. in l. contra. §. si filius. ff. de pact.*

Nec facit, quod per istam ratificationem non sit dicendum, quod ratificans voluerit re-
58 nunciare actioni, † quę sibi competebat contra tutorem pro damnis passis occasione talis aditionis, vt per *Addent. ad Matthes. notab.155.n.25.* Quia prædicta procedunt in minore, qui dum esset minor actum approbauit cũ consilio tutoris, & curatoris iuxta *l. iulianus. §. si quis colludente. ff. de action.*
59 *empt.* † hoc enim casu, cum malum fuerit consiliũ tutoris, non prohibetur minor agere ad damna, & interesse contra tutorem, qui malum consilium dedit, cum neque minor potuisset actum approbare cũ solo consensu tutoris, nisi adhibitæ fuissent alię solemnitates, cũ quibus contractus ab initio erat explicandus, & nisi etiam Iudex approbasset istam ratificationem minoris, vt in specie late declarat *Odd. de restitut. in integr. q.25. art.2. n.20. & 21. & per tot.* & voluit etiam *Addit. ad Matthesil. d. notab.155.n.20. ad fin. & n.21. Mil. in verb. minor si in cõtractu est circũuentus. fol.262. Auffr. ad decis. Capell. Tholos.53.n.5. vers. sed prædicta intellige. &*
60 *n.6.* † Aliud est in casu nostro, in quo sumus in maiore ratificãte aditionẽ tutoris, quã raticationẽ potest maior facere ex se ipso, tãquã non egeat alterius consilio ob maiorem ętatem, in qua existit, quod non est in minore,
61 cuius † contractui lex resistit, cũ non habeat firmum consilium *l. si minor. ff. de seru. export.* quæ ratio habet locum tam in minore ratificante, quam contrahente *l. doli. §. diuersum. ff. de donat.* Vnde non mirum, si dum ratificat in minori ætate, non sibi præiudi-
62 cat, † quod non est in maiore ratificante, vt per *Milium in d. verb. minor. ad med. & per Auffr. ad d. decis. Capell. Tholos.53.n.5. & 6.*

Ideo videmus, quod minor postquam factus est maior, potest conualidare contractum male
63 gestum in minori ætate, † si tempore ratificationis habuit notitiã inualiditatis actus, prout de ista scientia constat in casu nostro, quamuis etiam contractus fuisset dolosus, cum dolus de præterito possit remitti stante illius scientia, quod tamẽ secus est in minore volente ratificare, dum est in minori ætate, vt late concludit *Paris. cons.49.n.42. vsque ad 50.lib.1. Dec. in l. contractus.23.n.44. in fin. vers. item quod dicitur. de regul. iur. post Bart. in l. quidam decedens. in princ. de administr. tutor. Affl. decis.220.n.8. Gabr. cons.13.n.15. in princ. vers. nam ista & dicta*
64 *lib.1.* † Maxime quia dolus, qui consideratur ex omissione inuẽtarij, est dolus præsumptus *Bart. in l. tutor qui repertorium. vers. sed quæro. ff. de administr. tutor. Dec. cons.177. in causa quæ proponitur. col.3. in princ. & cons.418. visa & iterum. n.20. in fin. Surd.*
65 *decis.216. n.19. & 20.* † Qui dolus præsumptus facilius remittitur, quàm verus, adeo vt talis dolus præsumptus possit remitti, quamuis sit futurus, cum secus sit in dolo vero *Butr. in c. fraternitatis.17. vers. fallit quarto. de testib. Dec. d. cons.418. n.21. & cons.177. n.3. in fin. vers. vnde succedit. & in l. contractus.23.n.44. post princ. vers. concordari possunt. ff. de reg. iur.*

Quare etiam minor dicitur ratificare diuisionem, & alios actus gestos in minori ætate,
66 si † postea adultus aliquid ex dictis actibus percipiat, vel dilationem petat, vt satisfaciat, aut pretium poscat, vel solutionem recipiat, aut similes actus positiuos faciat, quæ tamen ei non præiudicarent, si illa faceret in minori ætate, cum factus maior omnia censeretur ratificasse, & comprobasse *Menoch.* latè *de recuper. possess. remed.15.n.118. vsque ad 124. Caualcan. de tutor. n.147.*

Non obstat, quod non probetur aditio tãquam
67 simus in nominatione hæredis † per verba enunciatiua prolata à notario, qui non potest alium hæredem facere, etiam si esset legitimus administrator *Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.12. tit.11. n.11. Mascard. concl.42.n.19. ad med. Ruin. cons.113. n.5. & 6. lib.1. Rot. coram R.P.D. Buratto Romana hæreditatis & paragij dotis 16. Nouembris 1616. & coram Cardin. Ludouisio nunc Sanctissimo D.N. Gregor. XV. Romana dotis 8. Martij 1610.* Quia cum appareat de enunciatione hæredis facta per notarium
68 parte præsente, † talia verba censentur verba partis, & de ipsius consensu prolata, itaut inducant aditionem, Nam causa faciendi cohæret ipsi facienti, sicut ipsum factum, non autem scribenti, non faciendo vim an loquamur in prima persona, vel in tertia, quia significatio tertiæ personæ transit in primã, & è conuerso, cum etiam præsumendum sit, quod notarius enunciauerit talia verba de voluntate partis, ne aliàs sit falsarius, Ità in specie aditionis per verba enunciata per notarium concludit *Bald. cons.263 verba instrumenti. n.1. & 2. & in fin. vers. si posset defendi. lib.1. Marant. in repet. l. is potest. n.52. vers. septimo inducitur. de acquir. hæredit. vol.3. fol.457. Asin. in l.4. §. ne quis putet.*

tit.n.65. de religios.& sumptib.funer. Ruin. cons.113. n.7. post med. lib.3. Menoch. praesumpt.90. n.24. lib.4. Maxime quia vltra dicta verba enunciatiua, prius in illo iudicio fuerunt factæ plures citationes, & protesta-
69 tiones hæreditario nomine, † & decisiones, & auctoritates Doctorum superius adductæ loquuntur, quando verba erãt prolata à notario in absentia partis, & instante procuratore, qui non habebat mandatum ad faciendum, vt principalis intelligeretur adiuisse, cum alias semper verba notarij dicantur verba ipsius partis, quando erat præsens *Menoch.cons.37.n.23.lib.1.*

EPITOME.

DIspositio facta tempore permisso, si dirigatur in tempus prohibitum an valeat. ¶ Et quid è contra, si fiat tempore illicito, & conferatur illius executio in tempus habile. ¶ Et quid in casu, in quo lex resistit actui ab initio propter imbecillitatem consilij contrahentium, vt in minore, & similibus. ¶ Maritus an possit constante matrimonio dare aliquid vxori, vt ei acquiratur post illud solutum. ¶ Facultas declarandi concessa per testatorem executoribus an transeat ad hæredes, seu ad Episcopum, si per eos in vita non fuerit facta declaratio. ¶ Satisdatio, quæ potest dari soluto matrimonio de dote restituenda an licitè detur constante matrimonio si conferatur in tempus soluti matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Actus si geratur tempore permisso, dirigendo effectum in tempus prohibitum, non valet, sicut è contra valebit, si fiat tempore prohibito, & illius executio differatur in tempus licitum.*

2 *Lex quando resistit initio actus propter imbecillitatem consilij contrahentium, vt in minore, & similibus, non valebit dispositio per eos facta in tempore prohibito, quamuis conferatur in tempus permissum.*

3 *Maritus potest dare aliquid vxori constante matrimonio, vt ei acquiratur post illud solutum.*

4 *Satisdatio, quæ potest dari soluto matrimonio de dote restituenda, licitè datur constante matrimonio, si conferatur in tempus soluti matrimonij.*

5 *Declaratio facta in tempore non permisso debet esse conditionalis ad hoc, vt valeat cõferendo illam in tempus licitum. n.6. & 10.*

7 *Facultas aliquid declarandi concessa executoribus per testatorem non transit ad ipsorum hæredes, sed ad Episcopum, si decesserint non facta in vita tali declaratione. & n.8.*

9 *Industria persona, si est electa in actu faciendo, non potest fieri per alium.*

11 *Fructus sunt accessorij, & spectant ad illos, quorum est dominium.*

12 *Pecunia otiosa nullos fructus reddunt.*

CAPVT DCCXII.

POssunt executores disponere de pecunijs, de quibus agimus, durante prorogatione ad biennium concessa Societati nationis Lotharingiæ ad ædificãdam ecclesiam S. Nicolai, ita tamen vt nõ adimpletis adimplendis per eamdem Societatem in tempore prorogato post dictũ tempus prorogationis, dispositio habeat effectum ad fauorem eius, pro quo fuerit dispositum, & pro quo fiet
1 nominatio, † Nam sicut non valet actus gestus tempore permisso, si eius effectus dirigatur in tempus prohibitum, ita è contra valebit dispositio facta tempore prohibito, si illius executio differatur in tempus licitum, & permissum, quasi non inspiciendum sit initium, sed tempus collatæ executionis, tãquam magis consideretur terminus ad quẽ, quàm terminus à quo, prout istam æquiparationem faciunt communiter *Doctores in l. quod sponsa. 4. vbi Glos. in verb. sine effectu. in princ. & in fin. vers. sed contra illa. & ibid. Bald. n.2. & 3. Salic. n.1. Bellapert. ad med. vers. sed eo modo. & in fin. vers. maritus dat vxori. Alber. in princ. Fulgos. n.1. Azo. in fin. Ang. in princ. C. de donation. ante nupt. Glos. in l.1. in verb. nihil actum. C. eod. tit.* iuxta *l. in tempus. ff. de haredib. instituend. l. si res æstimata. 13. in princ. ff. de iur. dot. l. si eum vxori. 10. §. vlt. & l. quia in hoc. 11. ff. de donation. int. vir. & vxor. l. si inter virum. 31. C. de pact. dotalib. Felin. in c. cum dilectus. 20. in princ. vers. sed quadam nota in hoc & primum est. de accusat. Bart. in l. si constante. §. quoties. n.3. ff. solut. matrimon. & in l.1. §. nunciatio. n.30. col.5. in princ. vers. commissio iudicis. ff. de nou. oper. nunciat.*
Contraria autem procedunt, quando lex resisteret initio actus propter imbecillitatem
2 consilij contrahentium, † vt in minore, & similibus conferentibus effectum, & executionem in tempus licitum, & permissum, tunc enim non valeret talis dispositio, quia principium est de substantia actus, qui geritur, quod secus est in alijs, in quibus non adest ista imbecillitas, & inhabilitas intellectus, vt declarat *Ang. in d. l. quod sponsa. 4. post med. & ibid. Bald. in fin. C. de donat. ante nupt. per tex. in l. si minor. ff. de seru. exportand. l. verum. 12. §. quod si minor. vbi Glos. in verb. voluntas. ff. de minorib. l. si minor. C. qui manumitt. non poss. l. si minor. ff. de verbor. oblig. c. si eo tempore. de rescript. in 6. Glos. in clem. ne in agro. §. ad hæc. in verb. sæpius. de stat. monachor. Bart. in l.1. §. nunciatio. n.30. post med. vers. aut citatio. sit* die

die feriata ad honorem.ff.de nou. oper. nunciat. & *in l. si constante.§.quoties.n.7. ff. solut.matrim.Ias.in l.inter stipulantem.§.sacram. notab.8. ff. de verbor.obligation.* & *in l. de quaestione tali quae est fin. n. 8.* & *ibi Purpur. in addit.in verb. quarto nota. Dec. col.3.in 5. notab. C. de pact. Idem Dec. in l. quod tali.in princ.C.eod.tit.Osasc.decis.130. n.8.Aym.cons.197.n.8. Socin.in l. gallus. in princ.in 2. notab. ff. de liber.* & *posth. Felin.* qui multa similia adducit in *c. dilectus. 20. col. 1. post med. vers.* & *nunc scias quod vbi habilitas. de accusat.*

Ex qua conclusione firmant passim *Doctores* quod si maritus dat vxori aliquid constante
3 matrimonio eo modo,† vt res data sit ipsius vxoris soluto matrimonio, & tunc temporis ei acquiratur dominium, valebit donatio, cum efficacia illius conferatur in tempus, in quo potest valere *Glos.in l.quod sponsae.in verb. sine effectu. in fin.* & *ibid. Azo.n. 1.* & *Bellapertic.in fin.C.de donat.ant.nup.Glos. in l. quia in hoc.11.in princ.ff.de donat. int. vir.* & *vxor.* & *in l. si res aestimata.13. in princ.in verb.sed si ante.in fin.ff.de iur.dot.* & *in l. bebius marcellus.30. in fin. alias incip. si inter virum. 31. in verb. valet. ff.de pact. dotalib. Bart. in l. si constante.§.quo-*
4 *ties n.3.ff. solut. matrim.* † vbi ex hoc infert ad satisdationem, quae potest dari soluto matrimonio de dote restituenda, vnde eodem modo matrimonio constante, si conferatur in tempus soluti matrimonij *l.in tempus.ff. de haeredib. instituend.*

Maxime quia in casu nostro ista dispositio collata per executores post prorogationem finitam est conditionalis in euentum in quem Societas nõ adimpleat in tempore proroga-
5 tô, †quae tenetur adimplere, tunc enim admittitur, quod possit fieri declaratio in termino non permisso, & conferatur in tempus permissum, quia suspenditur actus, & eius effectus, prout propriè fit in conditionalibus, aut similibus dispositionibus in diem, vt notat *Bart.in l.1.§.nunciatio.n.30. col.5.in princ.vers.non obstat quod dicitur quod con-*
6 *fertur ff.de nou.oper.nũciat.*† Quidquid aliud sit quando non esset suspensus actus, nec eius effectus, tunc enim inspiceretur tempus praesens, quod non posset fieri *l. cedere diem. ff. de verbor. significat.*

Immo talis declaratio pendente dilatione biennij erat omnino facienda per executores, qui cum in d.tempore possent decedere, debebãt in vita exequi voluntatem defuncti mandantis, vt per eos de pecunijs relictis disponeretur iuxta ipsorum voluntatem, in euentum
7 in quem fabrica Societatis non fieret,† nam post executorum obitum, non possent haeredes huiusmodi volũtatem declarare *Glos.in c.vlt.in verb.mortuo. de testam.in 6.Cyn. in l.id quod pauperibus.in fin.* & *ibi Bald. col. 3.C.de episcop.* & *cleric. Ang.in l. cum quis sibi.ff. de verbor.obligat.Crass. in §. executo-*
8 *res. vltimar.voluntat.q.14.n.2.* † Cum ista facultas, & potestas declarandi transeat ad Episcopum, mortuo executore in vita non declarante *Bart.* & *alij in l.si mihi* & *tibi.ff. de verbor.obligation. iuxta c. tua.17.* & *c.si haeredes.6.de testam.Glos.in c.vlt. §. sane. in verb.expresserit.ad med. vers. quid ergo tunc fiet.eod.tit. in 6. Crass. in §. executores vltimarum voluntatum. q.14. n. 1. ad med. post Paris.cons.35.n.19.lib.4.Boer.decis.38.n.23. Bald. in l. vnic.col. vlt. n.57.C. de his quae poen.nomin.* latè *Roman. cons. 69. n.4.* De quibus Episcopis, & haeredibus testator non
9 confidit, † tamquam sit electa industria, & amicitia executoris *c.vlt. de offic. delegat. l. actione.§.morte.ff.pro soci.l.mandatum.in fin.ff.mandat.l.antepenult.in fin. ff. de tutel. Glos.in c.vlt.§.sane pluribus. in verb. mortuo.in princ.de testam.in 6.* Itaut ex hoc non debeant impediri executores declarare, antequam decedant, voluntatem suam, in qua testator confidit, quid faciendum sit de pecuniis per eum relictis in euentum in quem prius vocati non adimpleant adimplenda,
10 cum per † talem declarationem conditionalem nullum fiat eis praeiudicium, tamquam effectus, & executio huiusmodi declarationis, & nominationis conferatur post tempus prorogatum *l.quod sponsae.vbi Glos.in verb. sine effectu. in fin.C.de donat.ante nupt.cum alijs supra allegatis.*

Quatenus autem Societas in tempore prorogato adimpleat, non solum erit ei debita sors principalis pecuniarum ei relictarum, sed etiam habebit fructus illarum pro tempore, quo pecuniae non fuerunt otiosae, sed fructiferae collocatae in locis montium, cum testa-
11 tor mãdauerit disponi de locis montiũ†itaut isti fructus, tãquam accessorij sequãtur principale, & spectent ad illos, quorum est dominium *l.fructus.l.in fundo.* & *l.herennius. ff.de vsur. l. si dominium.* C.*de pignorib. l.1.* & *2.C. de pignor.act.Cephal. cons.63. n.3.* & *cons.131. n.14. lib.1.* & *cons.215. n.49. lib.2.*
12 *iuxta l.1.C.de condict.indebit.* † Nam si alias fuissent istae pecuniae otiosae, nulli fructus deberentur *Castr.cons.125.viso testamento ambrosij.col.2.ad fin.lib.1.*

EPITOME.

Locator an praeferatur anterioribus creditoribus in rebus inuectis, & illatis pro pensione domus locatae ad habitandum, seu ad conseruationem rerum, vt in apotheca, horreo, & similibus. ¶ Et quando vxor possit conueniri pro dicta pensione stante paupertate mariti. ¶ Statutum Vrbis prohibens filiumfamilias etiam clericum obligari, an habeat locum in filio habente peculium castrẽse, seu quasi. ¶ Pater in quibus bonis aduentijs filiorum habeat vsumfructum. ¶ Prohibitio

bitio an valeat, vt nihil patri acquiratur in relictis factis filio. ¶ Et quomodo illa probetur. ¶ Et an sufficiant coniecturæ. ¶ Et quales debeant esse. ¶ Mater an possit relinquere legitimam filio, itaut eam pater non habeat, nec quo ad vsumfructum, nec quo ad proprietatem. ¶ Remissio vsusfructus an licite fiat per patrem filio. ¶ Et an talis vsusfructus repudiatus dicatur aduentitius. ¶ Et quando valeat donatio. ¶ Casus multi in quibus pater non habet vsumfructum in aduentitijs, videlicet si illa alienet, & dissipet. ¶ Si vocetur ad successionem tam hominis, quàm legis vna cum filio. ¶ In lucro facto per filium ex negotiatione illicita. ¶ In seruo donato filio, vt statim manumittatur. ¶ In vsufructu relicto filio. ¶ In feudalibus. ¶ Si grauetur restituere bona filio. ¶ Si nolit consentire filio adeunti hæreditatem, seu acquirenti aliquid per viam contractus, siue ex post facto non velit ratificare. ¶ Si contrahat incestas nuptias. ¶ Si ingrediatur monasterium. ¶ Si emancipet filium. ¶ Si fiat bannitus, aut rebellis. ¶ Et quid si restituatur. ¶ Filiusfamilias an possit testari de bonis castrensibus, vel quasi, seu de aduentitijs, in quibus pater non habet vsumfructum. ¶ Testator mandans solui sua debita licita, & honesta an intellexerit de illis solum, quæ fuerunt contracta iuxta legis dispositionem, vel etiam de eis, quibus ius resistit. ¶ Et quod dicatur licitum, & illicitum. ¶ Obligatio ciuilis, & naturalis an dicatur ex dispositione facta contra legem, aut statutum. ¶ Argumentum an valeat negatiuè, videlicet pater nõ habet administrationem, ergo etiam nec vsumfructũ, vel affirmatiuè scilicet pater habet administrationem, ergo etiam habet vsumfructum. ¶ Datio curatorum an sit compatibilis cum iure administrandi delato patri per legem in bonis filij, itaut censeatur potius cumulatiua, quàm priuatiua. ¶ Testator limitans redditus pro alendo hærede vsque ad certam ætatem, & mandans residuum suorum bonorum conseruari pro fideicommisso, an censeatur prohibuisse patri vsumfructum in eodem residuo etiam finito tẽpore limitationis dictorum reddituum. ¶ Prouisio de aliquo legato etiam tenui facta patri, an inducat coniecturam, vt dicatur ei ademptus vsusfructus in bonis filio relictis. ¶ Transactio quando valeat stante lite inter patrem, & filium. ¶ Et quo casu in ea habeat locum remedium *l.2.C.de rescind.vendit.*

SVMMARIVM.

1 *Inuecta, & illata sunt tacitè hypothecata pro pensione domus.*

2 *Dominus non præfertur anterioribus creditoribus pro pensione domus locatæ ad habitandum, secus ad conseruationem rerum vt in apotheca, borreo, et similibus. n.3.4.et 5*

6 *Vxor tenetur pro pensione domus conductæ in subsidium, stante paupertate mariti. n.8.9.10. & 11.*

7 *Pecuniæ mutuata viro, qui ex eis aluit vxorem, & filios sunt per eos restituendæ.*

12 *Statutum Vrbis prohibens filiumfamilias etiam clericum obligari, non habet locum in filio habente peculium castrense, seu quasi.*

13 *Redditus beneficiorum sunt peculia quasi castrensia filijfamilias.*

14 *Pater habet vsumfructum in bonis aduentitijs filiorum, quamuis ad eos peruenerint ex delicto patris.*

15 *Profectitia sunt propria ipsius patris, & in totum illi acquiruntur. Amplia vt n. 16.*

17 *Bona relicta filijs, cum probibitione, vt nihil patri acquiratur, sunt propria ipsorum filiorum quo ad proprietatem, & vsumfructum, & talis probibitio potest probare etiam ex coniecturis. n. 18.*

19 *Commoditas, nedum vsusfructus potest patri probiberi.*

20 *Mater potest relinquere legitimam filio, itaut nihil patri acquiratur.* Contrarium. *n.21.22. & 23.*

24 *Vsusfructus patris in bonis aduentitijs licitè per eum remittitur filio, & talis remissio est potius refutatio, quàm donatio, & includit non solum fructus primi anni, sed sequentium annorum. n.26.*

25 *Vsusfructus repudiatus per patrem ad fauorem filij dicitur aduentitius.*

27 *Pater alienans bona aduentitia filij perdit illorum vsumfructum. n.29.*

28 *Pater cogitur restituere ante tempus filio bona subiecta fideicommisso propter illorum dissipationem.*

30 *Filius si vocetur per legem, seu per hominem ad successionem vna cum patre, acquirit suam portionem liberam in proprietate, & vsufructu. n.31. & 32.*

33 *Lucrum factum per filium ex negotiatione illicita non acquiritur patri quo ad vsumfructum.*

34 *Pater grauatus restituere bona filio non habet in eis vsumfructum.*

35 *Nõ cõsideratur aliquis vsusfructus patris in seruo donato filio, vt statim manumittatur.*

36 *Solutio momentanea non inducit liberationẽ.*

37 *Instituto filio sub conditione, quæ eo moriente impleri non potest, nepotes, qui tali casu ex substitutione admittuntur, patri morienti acquirunt, quamuis acquisitio sit momentanea, & n. 38.*

39 *Pater si nolit consentire filio adeunti hereditatem aduentitiam, & profectitiam, perdit illius vsumfructum. n.40. Amplia siue ab initio recuset, siue ex post facto nolit ratificare. n.41. Idem in acquisitione per viam contractus. n.42.*

43 *Pater contrahens incestas nuptias nõ acquirit vsumfructum bonorũ aduentitiorũ filij.*

44 *Vsusfructus relictus filio non acquiritur patri, tamquam non sit seruitus seruitutis.*
45 *Pater ingrediens monasterium amittit dimidium vsusfructus sibi debiti in bonis filij, licet secundum alios perdat totum, quidquid aliud sit in emancipatione, ob quam solum perdit dimidiam. n.46.*
47 *Vsusfructus non potest acquiri per patrem in bonis filij tempore, quo fuit bannitus, aut rebellis, quamuis postea restituatur.*
48 *Donationes inter patrem, & filium, quando valeant remissiuè.*
49 *Casus multi, in quibus pater non habet vsumfructum in bonis filij remissiuè. Et quid in feudalibus. n.50.*
51 *Filiusfamilias licitè testatur de bonis castrensibus, vel quasi, secus de aduentitijs, quamuis in eis pater nullum vsumfructum habeat. n.52.*
53 *Statutum Vrbis annullat obligationem filijfamilias, quamuis appareat per illum fuisse receptas pecunias. n.55. Et talis nullitas potest allegari per haeredes. n.54.*
56 *Obseruantia non suffragatur, quando casus est clarus, & apertus.*
57 *Dispositio testatoris mandantis solui sua debita habet vim legati.*
58 *Qualitas actus est probanda per eum, qui se in illo fundat.*
59 *Mandans solui sua debita licita dicitur intellexisse de illis, quae per leges permittũtur.*
60 *Illicitum est, quod fit contra leges, & edicta Principis. n.62. & 65.*
61 *Aedificium illicitum dicitur, quod per constitutiones mandatur destrui.*
63 *Auctoritas Principis requiritur ad faciendum licitum, quod de iure erat illicitum.*
64 *Societas inita occasione furti, aut maleficij est illicita.*
66 *Obligatio ciuilis, & naturalis non oritur ex dispositione, cui lex resistit.*
67 *Disponens, vt soluantur sua debita, censetur mandasse solutionem debitorum quae sunt inefficacia, si alia non habebat.*
68 *Testator iubens solui sua debita dicitur solum iubere solutionem debitorum, quae sunt licita, & honesta.*
69 *Verba disponentis debent aliquid addere iuri communi.*
70 *Vsusfructus censetur ademptus illi, cui adimitur administratio. n.74. Amplia vt n.73.*
71 *Valet argumentum negatiuè, pater non habet administrationem, ergo non habet vsumfructum, secus affirmatiuè, videlicet pater habet administrationem, ergo habet vsumfructum.*
72 *Datio curatorum an sit compatibilis cum iure administrandi, quod per legẽ defertur patri, itaut sit cumulatiua, non priuatiua.*
75 *Testator limitans redditus haereditatis pro alendo haerede vsque ad certam aetatem, & mandans residuum conseruari pro fideicommisso censetur prohibuisse patri vsumfructum in eodem residuo etiam finito tempore limitationis dictorum redditᵘum. n.76. & 77.*
78 *Administratio bonorum concessa alicui vsque ad certum tempus facit, vt pater non possit in eisdem bonis habere vsumfructum, neque administrationem elapso dicto tẽpore, sed erit dãdus alius administrator. n.79.*
80 *Prouisio de aliquo legato etiam tenui facta patri haeredis inducit coniecturam, vt vsusfructus dicatur ei prohibitus in bonis eidem haeredi relictis.*
81 *Transactio quando valeat stante lite inter patrem, & filium, & quando in ea competat remedium* l. 2. C. de rescind. vendit. *n.82. 83. 84. 85. & 86.*

CAPVT DCCXIII.

CAsus propositus saepissimè occurrit, & semper fuit decisus ad fauorem vxoris Adde *supr. ad c.68. n.4. tom.1.*
1 creditricis dotis contra locatorem † iuxta ea, quae adnotaui *supr. c.68. n.4. tom.1.* vbi fuit firmata conclusio, quod in locationibus domorum ad habitandum, licèt inuecta, & illata in eis sint tacitè hypothecata pro pensione domus locatae *l. certi iuris. C. locat. Ias. in §. item seruiana. n.28. instit. de actionib. Baldnin. de pignor. c.6.* vbi de origine istius hypothecae *Neguſ. eod. tit. par. 2. membr. 4.*
2 *n.128.* † Tamen dominus domus non praefertur alijs anterioribus creditoribus, Quidquid diuersum sit in domo non locata simpliciter ad inhabitandum, sed ad conseruationem rerum, vt in apotheca, horreo, & similibus, nam tunc non solùm bona ibi inuecta, & illata sunt tacitè hypothecata pro pensione domus, sed etiam dominus pro ea est praeferendus omnibus anterioribus creditoribus, quãdo enim in apotheca, seu horreo reponuntur bona, geritur vtiliter etiam negotium creditorum, cum ibidem talia bona debitoris conseruentur, vnde pro ista conseruatione debet dari praelatio conseruanti, quae ratio cessat, quando locatur simpliciter domus ad inhabitandum, † Ita in
3 specie concludit *Bart. in l. interdũ. n.2. vers. nota etiam quod dicitur. ff. qui potior. in pignor. habeant. Ias. in l. item quia. n.2. in 3. limitat. in fin. vers. nec dicas vtilitatem esse. ff. de pact. & in §. item seruiana. col. 10. post med. vers. vos addite quod res inuectae. n.60.* vbi *Addit. in verb. anterioribus.* testatur ita seruari *instit. de actionib. Ioseph. Ludouic.*
4 *decis. Peruſ. 85. n.4. p.2.* † vbi miratur, quod *Neguſ.* haec non adnotauerit, cum tamen posuerit totam materiam rerum inuectarum, & illatarum, Quamuis de hoc non sit mirandum, quia huiusmodi casum posuit *Idem Negusant. de pignorib. p.2. membr.4. n.141. post 6. ampliat. vers. vnde cum simus in lo-*
5 *catione. fol.41.* † vbi etiam in specie allegat *Bart. in l. huius. ff. qui potior. in pignor. habeant.*

habeant. licet debuisset eũ allegare *in l. interdũ. n.2. ff. eod.tit.* Idem sequitur *Carpan. super statut. Mediol.c.232.n.34.p.1.fol.255. & c.390. n.6. p.2. fol.160. Mar. Mut. super consuetud.Panormitan.c.34.n.6. fol.290.Caroc. de locat. par.5. de inuect. & illat. q.21. n.4. fol.234.Vital.de clausul.in verb.& specialiter obligauit.n.4.in fin.tom.18.fol.378. Stracc.de nauib.p.3.in fin.n.29. fol. 161.*

Neque obstat, quod vxor teneatur in subsidiũ, stante paupertate mariti, qui cũ non sit soluendo, non potest molestari à domino do-
6 mus, † vnde tenebitur vxor, tamquam in eius vtilitatem habitatio domus, & illius conductio fuerit versa, quam ipsa debebat conducere tam pro sua habitatione, quàm mariti, & filiorum *Bart. in l.bis solis.49.in fin. post Glos.ibid.in verb. proficit. ff.de con-*
7 *dict. indeb.* † vbi de mutuante pecuniã pauperi, qui ex ea aluit filios, & vxorem, nam cum mutuum redundauerit in vtilitatem filiorum, & vxoris, æquum est illos teneri mutuanti *Io.de Plat.in l.vxorem.in fin.C.de*
8 *decurion.lib.10.* † & in specie locationis *Ceuall. q.727.n.41.vsque ad 49.tom.2. fol.103.* iuxta *l.ei qui.7. C.quod cum eo qui in alien. potest.* dixi *supr. c.107.n.3. & 4. & c.108.n. 29. Lup. in rubr. de donat.int.vir. & vxor. §.66. n.6. fol.164. Surd. conf.367.n.28.lib.3.*
9 *Azeued.* † qui etiam loquitur in domo conducta *super constit. hispan. lib.5.tit.3.l.9.n. 30.vsque ad 34.fol.82.* vbi testatur de veriori opinione post *Laram.in l.si quis à liberis. §.si quis ex ijs.n.83.vsque ad 115.ff.de liber. agnoscend. Baec. de debitor. inop. c.1. n.53. & 54. Castill. in d.l.9. taur. n.22. vsque ad 27. & ibi Matien. glos.4.n.2.*

Adde supr. ad c. 107. n. 3. & ad cap. 108. n. 29.

Quia prædicta procedunt, quando constaret, quod maritus non fuisset soluendo tempore, quo habuit mutuo pecuniam pro alenda familia, seu quando domum conduxit ad ha-
10 bitandum, † nam aliàs non censerentur filij cum vxore facti locupletiores, neque vllum commodum sensisse pro illo mutuo contracto, seu pro domo conducta, cum pater, & maritus tunc tẽporis debuissent alere vxorẽ, & filios, ad quæ alimenta non tenerentur, si non essent soluendo, quo casu commodũ ipsorum esset cõsiderabile, quasi in defectũ patris, vel mariti tantumdem expendissent pro alimentis, vel pro habitatione domus, Ita in specie distinguit *Ang. in l.bis solis.49.n.1. in fin.vers.credo tamen. ff.de condict.indeb.* iuxta *l. in summa. §.instrumenta. ff.eod.tit. Lup.in rubr.de donat.int.vir.& vxor.§.66. n.6. ad fin.vers.credit tamen.fol.164. Surd. de aliment.tit.8.priuil.48.n.6. ad med.vers. sed sanè prima opinio. fol. 558.* dixi *supr.*
11 *c. 107. n. 7. cum seq.* † & in istis terminis, quando maritus erat inops tempore conductionis, loquitur *Azeued. in d.l.9. n.30. & 32. ad med. vers. ex quo si maritus. fol. 82.* prout etiã voluit *Lara. in d.l. si quis à libe-*
ris. §. ex ijs.n.101. ff.de liber. agnoscend. post Castill. Mantien. & alios supra allegatos.

Secundum dubium est etiam decisum ex late adductis *supr.c.576. n.1.cum seq.* vbi osten-
12 sum fuit, † quod statutum Vrbis *c.152.lib.1.* prohibens filiumfamilias etiam clericũ obligari, non habet locũ in filiofamilias habente peculium castrense, seu quasi castrense, neque in filiofamilias clerico, qui validè obligabitur, quo ad bona, siue redditus præben-
13 dæ, dignitatis, & beneficiorum, † cum ista sint peculia quasi castrensia, in quibus habetur pro patrefamilias *Surd.de aliment.tit.4. q.11.n.21. in fin. Lup. in rubr. de donat.int. vir.& vxor.§.42.n.9. vsque ad 12.*

Adde supr. ad c. 576. n. 1. cum seq.

Neq; obstabit, quod expressio clerici in d. statuto esset superflua, si solũ de alijs bonis, quam castrensibus, seu quasi castrensibus intellige-
14 retur, cũ filius vltra ista, nõ habeat† nisi profectitia, & aduẽtitia, quorũ respectu nõ tenet obligatio, tãquã in aduentitijs pater habeat vsumfructum *l.fin. C.de bon.quæ liber.Surd. de alim. tit.4. q.11.n.17. & 18.* vbi ampliat, quamuis bona peruenerint ad filium ex delicto patris *Ang.in l.adoptiuum. §.patronũ. ff. de in ius vocand. Capoll. cautel.52. Boer. decis.7. n.17. & decis.25.n.7.* & in profecti-
15 tijs nihil sit filio acquisitum, † cum illa sint propria ipsius patris, & in totum illi acquirantur *Bald. in l.cum oportet.n.7.C. de bon. quæ liber.Menoch.cons.309.n.11.& 12.lib.4.*
16 vbi † etiam, quod quamuis pater passus esset ista profectitia dari filio, tamen ad sui libitum potest ea reuocare *l. filiæ. C. famil. erciscund. l.cum dominus.§.filius.ff.de pecul.*

Quia vltra responsiones datas *supr. c. 576. n. 15.cum seq.* vt magis quiescat animus Iudicis, additur, quod statutum potest verificari in alijs bonis, quam castrensibus, seu quasi
17 castrensibus, † Nam permittitur filiofamilias habere bona aduentitia, in quibus nullus vsusfructus est debitus patri, tamquam passim relinquantur bona filijsfamilias cum ista prohibitione, vt nihil patri acquiratur, & talis prohibitio valet *auth. excipitur. C. de bon.quæ liber.* & in corpore vnde sumitur *auth. vt liceat matr. & auiæ. in princ.* & ibi communiter notant omnes, cum alijs per *Caldas de restitut.in integr. in verb. læsis.n. 144.vsq.ad 148.& Molin.de primogenit. hi-*
18 *spanor.lib.1. c.19.n.30.cum seq.* † ¶ Vbi extendunt istam prohibitionem valere, quamuis non sit expressa, dummodo ex coniecturis possit colligi quoquomodo fuisse talem voluntatem relinquentis, vt late comprobat *Surd.cons.116.n.22. 23. & 38.lib.1. & cons. 143. n.21. eod.lib. & de aliment.tit.2.q.15.n. 24. Gabr. cons.118. n.12. lib.1. Becc.cons.97. n.6.lib.1. Gutier.in c.quamuis.in verb. nullum ad bona paterna regressum. n.18. cum seq. de pact.in 6.* Et quamuis aliqui contrarium sentiant, quod videlicet talis prohibitio debeat esse expressa, non autem tacita,

Tamen eorũ opinio non est admittenda vt la-
te comprobat Bero.conf.139. n.13. cum seq.
lib.2.Boer.decis.193.n.2.Dec.cons.318.n.5. in
fin. & ita etiam seruat Rot. coram R.P.D.
Pirouano Romana transactionis. 26. Ianua-
rij.1617. cum alijs per Mastrill.decis.59.n.7.
19 ¶ Itaut † etiam commoditas, ne dum vsus-
fructus possit patri prohiberi Ias.in l. cum
filio.n.117.ff.de legat. 1. Molin. de primoge-
nit. hispanor. lib.1. c.19. n.33. vsque ad 35.
20 ¶ vbi † quoque n.32. ampliat, vt etiam in
legitima filij sit seruanda huiusmodi prohi-
bitio, cum mater possit relinquere filio le-
gitimam, itaut in ea nihil patri acquiratur,
21 de cuius † opinionis veritate latissime Cal-
das. de restit. in integr. in verb. læsis. n.145.
vers. quæ conclusio amplianda est. fol. 326.
22 ¶ vbi † post multa concludit, quod circa
legitimam filio debitam non valebit ista
prohibitio matris, quamuis ex tali prohibi-
23 tione filius commodum consequeretur, † Et
quidem ista opinio est verior, vt testatur Ri-
min.Iun.in §.1.n.102.instit.per quas person.
nob.acquir.post Ang.& Castr. in auth. exci-
pitur.C.de bon. quæ liber. Bertran.cons.3.in
fin.lib.1.part.1. Ruin.in l. gallus.§. & quid
si tantum.n.17.& ibi Cost.part.5. n.90.ff. de
liber.& posthum.Fabian.in auth. nouissima.
n.141.C.de inoffic.testa.n.Soarez. in l.quoniã
in prioribus.limit.1. n.11. vers. sed reperio.
ff.eod.tit.Gomes.in l.48.taur.n.11. Quomodo
autem intelligatur pater haberet commodi-
tatem, quamuis non habere vsumfructum
late Bero.cons.139.n.9.10.& 21.lib.2.

Poterit etiam verificari statutum in bonis ad-
uentitijs filij, in quibus pater remisit eidem
24 filio vsumfructum, † quia talis remissio va-
let inter patrem, & filium, & sustinetur po-
tius tamquam refutatio, quàm donatio, qua-
si videatur pater nolle acquirere vsumfru-
ctum, ex quo est successiuus, non autem
velle donare Azo.in summ.C.de bon. quæ li-
ber.col.1.vers.aduentitium.Bart.Bald.Salic.
Castr. & alij in l. cum oportet. §.non autem.
C. eod. tit. Corn. cons.285. col.3. vers. potest
etiam.lib.1.& cons.79.in fin.lib.2. Crot.in l.
frater à fratre. n.81.C.de condict.indeb.Ti-
raq. in l. si vmquam. in verb. donatione lar-
gitus.n.211. C.de reuocand. donat. cum alijs
per Surd.de alim.tit.9.q.20.n.22.& cõs.259.
25 n. 16. lib. 2. † vbi etiam subdit, quod talis
vsusfructus repudiatus erit aduentitius, non
autem profectitius Aym.in l. cum filio. p.2.
n.46.de legat.1.Itaut concessio fructuum bo-
26 norũ aduentitiorum † facta per patrem filio
includat, non solum fructus primi anni, sed
etiam sequentium annorum Surd.de alimẽt.
tit.4.q.26.n.16.post Bald. in auth. excipitur.
C.de bon. quæ liber.

Prout quoque idem statutum verificabitur in
multis casibus, in quibus pater perdit vsum-
27 fructum bonorum filij, † puta per alienatio-
nes illorum, cum similibus, de quibus per
Salic.& alios in l.vsusfructus. ff. de iur.dot.
Io.Fab.in §.item finitur. instit. de vsufruct.
Ferdin.Loaz.in l.filiusfamilias.§. diui. n.3.
ff.de legat.1.Bald. in l. res quas.26. ante fin.
vers. secundo casu.C.de iur. dot. Surd. de
alim.tit.8.priuileg.37.n.2.iuxta dispositionẽ
28 l. imperator ff.ad trebellian. † vbi pater, qui
cogitur restituere ante tempus filio bona
subiecta fideicommisso propter illorum dis-
sipationem, priuatur eisdem bonis etiam
quo ad vsumfructum, qui regulariter ei com-
petit in aduentitijs Castr. in d. l. imperator.
n.4.& Alex.n.5. & est communis opinio, vt
testatur Surd.de aliment.tit.7. q.15. n.30. &
tit. 9.q.25.n.58.Lup.in c.per vestras.§.17.n.
12.de donationib.inter vir. & vxor. & late
comprobat Castill.de vsufruct.c.3. n. 99. &
29 100.fol 94.† Quemadmodum dicimus de pa-
tre, qui non habet vsumfructum in bonis,
quæ contra præceptum testatoris alienando
amisit, & ad eius filium ex eiusdem testato-
ris dispositione peruenerũt Becc.cõs.97.n.16

Item dispositio eiusdem statuti procederet, quã-
do pater vocatur per legẽ ad successionẽ vna
30 cũ filio, † tũc enim nullus vsusfructus acqui-
retur eidem patri in portione filij §. si vero
cum ascendentibus.auth. de hæred. ab intest.
venient.auth. item hæreditas. C. de bon. quæ
liber.Glos.vlt.in §.igitur.instit.per quas per-
son.nob.acquirit. Aym. cons.37. in fin. Alex.
cons.198.col.4.lib.6.Socin.cons.34.q.3. lib.1.
Aret.cons.72.in 3.dub.Roland.cons.95.n.49.
lib.1.& cons.90.n.24.lib.2.Surd.de aliment.
tit.2.q.15.n.22.Rimin.Iun.in §. 1. n.11. &
112.instit.per quas person.nob.acquirit.

Idem est in successione hominis, si enim pater,
& filius in eodem testamento vocentur ad
31 aliquam hæreditatem, † tunc pater non ha-
bebit vsumfructum in portione filio relicta,
cum voluntas testatoris sit intelligenda iux-
ta dispositionem iuris communis, secundum
quod non acquiritur vsusfructus patri in
successione legali, ad quam vocantur pater,
& filius, vt dictum est, prout in specie in suc-
cessione hominis notat Glos. in auth. item
hæreditas.vbi Castr.n.3.& Salic.n.3. C.de
bon. quæ liber.Idem Castr.in auth.excipitur.
n.5.C.eod.tit.Bart.cons.118. lucius.n.5.lib.1.
Bald.cons.324.lib.5. Caccialup. in l. frater à
fratre.n.103.ff. de condict. indeb. Affl. decis.
393.n.7.Crot.cons.9.n.5.Albens.cons.110.n.2
& ibi Anibal.in addit.in verb. vsusfructus.
32 Gabr.cons.118.n.12.lib.1.Surd. † qui omni-
bus contrarijs respondet cons.116. n.40. v-
sque ad 45. lib.1. & de aliment. tit.2. q.15.n.
22.ad med. Boer.decis.185.n.13.& 15.

Quemadmodum etiam in lucro facto per filium
33 ex negotiatione illicita, † illud enim non
acquiritur patri quo ad vsumfructum l.quod
seruus. ff. de acquir. possess. l. quod autem ex
furto.ff.pro socio. Bart.in l.cum oportet. n.3.
& ibi Cyn.& Salic.n.4. C.de bon. quæ liber.
Socin.in l.gallus.§.quod si is.n.3. ff.de lib.&
posthum.

posthum.Rimin.Iun.in §.1.n. 77. 90. *&* 130. *instit.per quas person.nob. acquirit. Surd. de aliment. tit.* 9. *q.*20. *n.* 26. *vsque ad* 28. vbi ampliat in acquisitis ex delicto, & ludo illicito *Alex.consi.*77.*in fin.lib.*5. *Clement. de patr. potest.effect.*2.*n.*16.

Ita etiam quando pater grauatur filio restitue-
34 re, tunc enim non habet vsumfructum † in illis bonis *Cuman. in l. cum filio. vbi Aret. col.*7. *vers.aliam tamen opinionem. Castr.n.*18.*Socin.n.*31.*Ias.n.*151.*Rip.n.*68.*ff.de legat.*1. *Surd. cons.*116. *n.*23. *lib.*1. *& de aliment. tit.*7.*q.*15.*n.*31.*Boer.decis.*193.*per tot.Becc. cons.* 97. *n.* 13.

Additur etiam casus, in quo non quæritur vsusfructus patri in aduentitijs, quando seruus
35 donatur filio hac conditione, † vt statim manumittatur *Glos.in l.vlt.in fin. C.de bon. quæ liber.* cum enim talis seruus momentaneus existat, non potest considerari aliquis vsusfructus, qui patri quæratur, argumento *l.qui sic.ff.de solutionib.* vbi solutio momen-
36 tanea liberationem non inducit, † & ista opinio est verior, vt testatur *Rimin.Iun. in §.1.n.*114.*&* 115.*instit.per quas person. nob. acquirit.* ¶ Non obstante *Glos.in l.fin. in*
37 *verb.nepotes.ff.de condit. institut.* † dum voluit, quod instituto filio sub conditione, quæ eo moriente impleri non potest, nepotes, qui tali casu ex substitutione admittuntur, patri morienti acquirant, & tamen illa acquisitio est momentanea in patre, cum moriatur eodem tempore, quo agitur de acquirendo sibi, vnde etiam in casu prædicto deberet acquiri patri vsusfructus serui, quãuis
38 statim esset manumittendus, † ¶ Quia ista procedunt in acquisitione proprietatis, quæ quantumuis sit momentanea, tamen potest esse vtilis respectu transmissionis, cum moriens etiam incontinenti eam trãsmittat ad hæredes, Aliud est in casu nostro, qui procedit in vsufructu, cum enim sit momentaneus, nullam vtilitatem continet, tamquam non transmittatur ad hæredes *l.*3. *ff. quand. dies legat.ced.* Et ita distinguunt *Bart.Castr. Imol.& alij in l.fin. ff.de condition. institut. Rimin.Iun.in §.1.n.*115.*instit.per quas person. nob. acquirit.*

Alius est casus, quando pater noluit consentire filio adeunti hæreditatem, tunc enim ipsi
39 filio † etiam vsusfructus quæritur *l.fin. §.*1. *C.de bon.quæ liber.Rimin.Iun.in §.1.n.*116. *instit. per quas person.nob.acquirit.* vbi ampliat non modo in hæreditate aduentitia,
40 sed etiam † in profectitia, in qua filius fuit institutus cõtemplatione patris, nam eo recusante filium adire, remanebit eidem filio ista hæreditas pleno iure *Castr.in l. fin. §.*1.
41 *C. de bon. quæ liber.* † Itaut prædicta procedant non solum in patre recusante ab initio filium adire, sed etiam ex post facto, si enim filius adiuit patre absente, & ignorante, & postea pater talem aditionem non vult ratificare, valebit tamen interim aditio filij, eique erit etiam quæsitus vsusfructus *Rimin. Iun.in d. §.1.n.*118.*&* 119. *instit. per quas*
42 *person.nob.acquirit.* † vbi etiam extendit ad acquisitionem per viam contractus, ne dum vltimę voluntatis *l.fin.§.1.vers.vel quidquã ex quocumque titulo. C. de bon.quæ liber.*

Alter est casus quando pater contraxit incestas nuptias, tunc enim illi non acquiritur vsus-
43 fructus aduentiorum, † ob illam rationem quia cum filij patris supplicio suæ potestatis fiant, sequitur vt etiam non habeat vsumfructum in bonis, quæ applicantur filijs, quem vsumfructum alias habebat propter patriam potestatem *§.*1. *auth.de incest. nupt. Rimin. Iun.in §.* 1.*n.*124.*&* 125.*instit.per quas person. nob. acquirit.*

Simile est quando filio relinquitur vsusfructus,
44 quia tunc nihil patri est acquisitum, † cum seruitus seruitutis esse non possit *l.* 1.*ff. de vsufruct.legat.*& in specie ita notat *Glos. in auth. idem est.C.de bon.quæ liber.Aldobr. in §.*1. *vbi Rimin. Iun. n.*126. *instit. per quas person. nob. acquirit.*

Accedit, quod idem est quando pater ingredi-
45 tur monasterium, nam tunc amittit † saltem dimidiam vsusfructus sibi debiti in bonis filij ratione patriæ potestatis, à qua cum liberetur filius propter ingressum monasterij ex facto ipsius patris, per illud perdit vsumfructum quo ad dimidiam, retinendo residuum iuxta opinionem *Bart. & Ang. in*
46 *auth. idem est.C.de bon.quæ liber.* † Quamuis *ibid. Cyn.Alber.Salic.* & alij magis communiter teneant totum vsumfructum fuisse per patrem amissum, nam in hoc casu filius habet existentiam sui iuris à Deo, non à patre, quidquid aliud sit in emancipatione, ob quã pater solùm perdit dimidiam, quæ datur loco præmij patribus, qui suo facto, & liberalitate sua spontanea emancipando liberos faciunt illos sui iuris *l. fin. §.cũ autem. C.per quas person. nob. acquirit.* quod non est quãdo monachatur, vt notat *Rimin.Iun. in d.§.*1. *n.*128. *instit. eod. tit.* & latissime explicat *Castill.de vsufruct.c.*54. *n.*5. *vsque ad* 10. *fol.* 673.

Non poterit etiam pater vsumfructum acquire-
47 re tempore, quo fuit bannitus † aut rebellis patriæ, itaut quamuis etiam postea restituatur in integrum, non recuperet vsumfructum illius temporis elapsi, quia non dicitur eum perdidisse, cum tempore banni non haberet, vnde meritò nõ recuperat, quod non amisit, quidquid secus sit pro tempore post restitutionem, quia tunc illum habebit *Bald. & Castr. in auth.excipitur.C.de bon.quæ liber. Cyn.& Salic.in l.fin.C.de sentent.pass.*

Omittuntur alij casus, in quibus statutum habebit locum, quos non opus est recensere,
48 tamquam sint notissimi, † cum præsertim passim fiant donationes inter patrem, & filium quæ licet regulariter inter eos non valeant,

tamen sustinentur in multis casibus relatis per *Clar. in §. donatio. q. 8. Roland. conf. 77. n. 1. lib. 1. Seraph. priuil. iuram. 72. Becc. cons. 20. n. 4. Gabr. de donation. conclus. 4. per tot. Duen. reg. 223. Lup. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 51. n. 3. & §. 71. n. 5. Surd. cōs. 351. n. 27. cum seq. lib. 3. & de aliment. tit. 9.*
49 *q. 2. n. 20.* † & multos alios casus, in quibus pater non habet vsumfructum in bonis filij ponit *Idem Surd. conf. 116. per tot. lib. 1.* vbi
50 etiam quòd idē est in bonis feudalibus † filij *Bald. in l. si vxorē. 5. in fin. C. de cōdition. insert. Isern. in c. 1. post princ. de his qui in feud. dar. poss. Iacob. de Beluis. in c. 1. §. 1. vbi Praeposit. & Afflict. n. 16. de fratrib. de nou. benefic. inuestit. Schrader. de feud. lib. 7. c. 6. n. 6. Rosental. eod. tit. c. 7. conclus. 14. n. 13. cum seq.*

In prædictis tamen erit obseruanda differentia inter bona castrensia, vel quasi, & inter
51 bona aduentitia, † Nam de castrensibus, vel quasi, filiusfamilias potest testari *§. fin. instit. de militar. testam. l. penult. & vlt. C. qui testam. facer. poss. & instit. quib. non est permis. facer. testam. in princ. Aret. in §. 1. in glos. vlt. instit. per quas person. ius nob. acquirit.*
52 quod † secus est in aduentitijs *l. fin. §. filijs. C. de bon. quae liber.* siue pater in eis habeat vsumfructum, siue non habeat iuxta communem opinionem, de qua testantur *Alex. Corn. Ias. Rimin. Sen. & alij. in l. penult. & vlt. C. qui testam. facer. poss. Roman. conf. 512. n. 3. ad med. vbi Mandos. in verb. testari. in princ. Idē Rom. in auth. similiter. in 19. speciali pia causae. n. 71. C. ad leg. falcid. Rub. conf. 93. n. 2. & 3. Ruin. conf. 24. n. 11. lib. 5.* vbi de magis cōmuni *Doctor. in l. qui in potestate. ff. de testament. & in l. 1. §. in filij. ff. ad trebellian. Socin. Iun. conf. 77. n. 9. & 10. lib. 2. Rimin. Iun. in §. 1. n. 149. instit. per quas person. ius nob. acquirit.*

Tertium dubium est etiam decisum ex allegatis supr. *c. 576. n. 25.* vbi clare fuit ostensum, quod statutum Vrbis annullat obligationē
53 filijfamliias, † quamuis appareat per eum fuisse receptas pecunias, quo stante creditū prætensum vigore societatis officij, de qua agimus, non debetur propter resistentiam statuti, & talis nullitas potest allegari per
54 eius hæredem, sicut potuisset † per eumdem filium *Rot. diuers. decis. 110. in princ. p. 2. Socin. conf. 79. n. 47. lib. 4. Aym. conf. 200. n. 7. Affl. decis. 240. n. 8.* Et cum habeamus casum legis, seu statuti, non est aliud quærendum, præsertim quia oppositio de receptione pecuniarum non applicatur, cum habeat locū in statuto loquēte de minore, in quo admittitur si & in quantum illa obseruantia,
55 quod † contractus cum eo gestus valeat etiā non seruata forma statuti, quando recepit, tāquam statutum non loquatur de receptione, quod non est in casu obligationis filijfamilias, quæ expressè annullatur per statutum, quamuis receperit, Vnde neque obseruantia suffragaretur, quando casus est cla-
56 rus, † & apertus *Natt. conf. 318. n. 1. Surd. conf. 426. n. 42. lib. 3. Cardin. Seraphin. decis. 1108. n. 7.*

Adde *supr. ad c. 576. n. 25. cū seq.*

Non obstat, quod modò agatur actione ex testamento, in quo testator mandauit solui sua
57 debita, † tamquam ista dispositio habeat vim legati *Card. Seraph. decis. 486. n. 1.* Quia non simpliciter, fuit mandatum solui debita, sed cum illa qualitate quatenus illa sint licita,
58 & honesta, † Vnde fundanti se super tali dispositione incumbit probatio istius qualitatis, quod simus in debitis licitis, & honestis *Alex. conf. 88. n. 2. lib. 4. Dec. conf. 125. n. 6.*

Immo non solum non probatur ista qualitas per actorem, sed potius constat de contrariò, cum statim, quod habemus prohibitionem statuti annullantis similia debita, oriatur
59 probatio, quod illa sint illicita, † cum licitum dicatur, quando de iure potest fieri, & quod per leges permittitur *Alber. in verb. licitum. in princ. per tex. in l. semper. 42. ff. de rit. nupt. vbi Glos. in verb. quid liceat. l. 1. in fin. vers. si alia iusta causa. vbi Glos. in verb. quod eius. ff. ex quib. caus. maior. l. nec non. 28. post princ. vers. quod eius inquit prætor per leges. ff. eod. tit. l. 1. ff. de iustit. & iur. l. nec permittēdū. 58. ff. pro socio Rebuff. in l. licet inter gesta. 58. in princ. vers. licet per leges. ff. verb. signific. Prateius. in lexic. in verb. licet.*

Prout è contra dicimus illicitum esse, quod fit
60 contra leges, constitutiones, decreta, † & edicta Principum *l. 1. in fin. ff. de his quae vt indign. auferuntur. l. fideicommissa. 11. §. si quis illicitè. ff. de legat. 3.* vbi quod illicitum
61 dicitur ædificium, quando constitutiones iubent illud destrui *Alber. in dictionar. in verb.*
62 *illicitum.* vbi quod illicitum dicitur, † quod fit contra legem *§. sancimus. auth. de incest. nupt.* Adeo vt requiratur auctoritas Principis, seu illius subrogati ad faciendum lici-
63 tum, † quod de iure erat illicitum *Bero. cōs. 40. n. 36. lib. 3. per l. 1. ad fin. vers. permittitur. ff. de aqua quotid. & æstiu. l. probibere. §. sed & si à principe. ff. quod vi aut clam.*

Nec facit, quod societas, de qua agimus, non possit dici illicitā, cum non sit facta occasio-
64 ne furti, aut maleficij, † tunc enim diceretur talis iuxta *tex.* loquentem de societate in *l. nec permittendum. 58. ff. pro socio.* Quia exemplum illius legis non restringit regulam, quamuis enim ibi appelletur illicita societas, quæ prouenit occasione furti, non tamen per hoc excluditur, vt non possit etiā esse illicita illa, quæ fit contra prohibitionē
65 legis, cum vt dictum est, etiam dicatur illicitum id, cui lex, & ius resistit *l. fideicommissa. 11. §. si quis illicitè. ff. de legat. 3. cum alijs supra allegatis.*

Ideo videmus, quod quando lex resistit actui, & dispositioni contra eius prohibitionem
66 factæ, † non oritur neque ciuilis, nec naturalis obligatio *l. cum lex. vbi Bart. in fin. ff.* de

de fideiussorib. l.si non sortem.in princ.col.1. ad med.ff.de condict.indeb.Ias.in l.cum quis. n. 7. ad med. vers. omissis leuibus. C. de iur. & fact.ignor. Bald. in l.1.n.18. vers. viso de essentia . C. de summ. trinit. & fid. cathol. Cardin. Mantic.de tacit. & ambig.conuentionib.lib.21. tit.1.n.4. Cassador.decis.5.n.2. de iurepatron.

Minus obstat, quod testator nulla debita habebat, quàm inefficacia, & nulliter contra-
67 cta, † vnde disponendo, quod soluantur eius debita, censetur mandasse solutionem etiam debitorum inefficaciũ *Socin.in l.quibus diebus. §.dominus. n 9. de condition.& demonstrat.* Quia talis obiectio non applicatur ad casum nostrum, cum in facto appareat testatorem habuisse alia debita contracta ab eo, quando erat solum minor, præter ista, quæ contraxit non solum in minori ætate, sed etiam, quando erat in potestate patris, vnde cum ostensum fuerit talia debita esse reprobata per statutum, quamuis etiam prætendatur receptio, non est censendum testatorem de istis sensisse, cum præcisè mandauerit solui debita licita, & honesta, quæ non dicuntur talia ob resistentiam legis, seu statuti *l.fideicommissa. 11. §.si quis illicitè. ff.*
68 *de legat.3.* cum alijs supra adductis. † Cum etiam in casu in quo testator non apposuisset ista verba licita, & honesta, sed simpliciter mandasset solui sua debita, numquam tale mandatum intelligeretur de solutione debitorum illicitorum, & à iure reprobatorum, sed de debitis validis, & efficacibus, vt concludunt omnes in *d. l. de quibus diebus. §.dominus seruo. ff.de condit. & demonstr. Natt.cons.402. n.56. Surd. decis.38. n.12.in fin.& decis.269.n.13.post Bart.in l.legatum. n.3.ff.de liber.legat.* Vnde multò magis stantibus prædictis verbis, quæ ostendunt ani-
69 mum,& mentem testatoris fuisse, † vt illa non debeant solui ad hoc, vt talia verba addant aliquid iuri communi, prout addere debent *l. si quando. ff.de leg.3.*

Et quoniam supra *n.17.& 18.* firmatum fuit, quod valet prohibitio facta patri, vt non acquirat vsumfructum in bonis filio relictis, & quod de simili prohibitione dicetur constare non solum si fiat verbis expressis, sed etiam si ex coniecturis colligi potest, quod talis vsusfructus fuerit eidem patri prohibitus, Obseruandum est, quod *in causa Romana transactionis coram R.P.D. Pirouano. 26. Iunij 1617.* inter alias præsumptiones, & cõ-
70 iecturas† illa fuit admissa, si testator reliquit hæredi scripto actores,& curatores,per quos patri adimebatur administratio bonorum, quasi tunc possit licitè inferri, quod cui adimitur administratio, censeatur etiam ademptus vsusfructus,qui transit cum administratione, prout in specie concludit *Castr. in l. imperator.n.4. vbi Alex.n.6. ff.ad trebellian. Boer.decis.61.n.17.Castill.de vsufr.c.3.n.100. post Molin. de iustit. & iur.tract. 2. disput. 228.vers.item si pater dilapidet bona aduentitia filij. Mendez. de Castr. in repet. l.cum oportet. n.131.vers. cui addatis casum alium. C.de bon. quæ liber. Mastrill.decis. Sicil.59. per tot. post Bero. cons.139. n.5.& 20. lib.2.*
71 vbi etiam,quod negatiuè valet argumentum, videlicet pater non habet administrationem, ergo nec vsumfructum,quod tamen non procederet affirmatiuè, videlicet pater habet administrationem, ergo habet vsumfructum *l.fin. §. fin autem. C.de bon.quæ liber. Mastrill.decis.59.n.5.*

Neque prædictis obstabit, quod possit adesse compatibilitas curatorum cum iure admi-
72 nistrandi, † quod per legem defertur patri in bonis filij *l.1. §. parentes. C. de bon.matern.* quasi tales curatores sint dati cumulatiuè, & non priuatiuè *l.propter litem.§.fin.ff.de excusation.tutor. l. propter late diffusum. C. in quib.caus.tut.hab.* Quia si non constat,quod fuerunt dati respectu diuersorum effectuum, sed in omnibus, & per omnia ad vnum effectum tantum, non admittitur diuisio, aut concursus in administratione, vt in proposito voluit *Rot.in d. Romana transactionis co-*
73 *ram R. P. D. Pirouano.26.Iunij 1617.* † vbi etiam additur,quod quamuis *Castr.& Alex. in d. l. imperator. & Boer. & Bero. ac alij supra allegati.* loquantur in patre dissipante bona aduentitia filij, cui propter talem dissipationem fuerat interdicta administratio, Tamen semper valet consequentia, quod cẽseatur ademptus vsusfructus, cui adimitur administratio, siue ista ademptio veniat ex causa dilapidationis, siue ex alia causa,quia
74 videlicet testator ita mandauerit,† tamquam prohibitio administrationis trahat etiam prohibitionem vsusfructus *Bero.cons.139.n. 19.in fin.lib. 2. Mastrill. decis.59.n.4.& 5.*

Quæ prohibitio vsusfructus ex prohibitiõne
75 administrationis, & datione curatorũ † fuit comprobata *in dicta causa Romana transactionis* ex alia coniectura, quia videlicet testator voluit hæredem habere scuta tercentum vsque ad ætatem annorum vigintiquinque, residuum verò pro fideicommisso per eum instituto, itaut ex hac limitatione redditũum censeatur interdicta fructuum perceptio in residuo tamquam destinato ad augendam hæreditatem, in parte autem scutorum tercentum, tamquam sufficienti pro alendo solum hærede.

Amplius prædicta etiam procedent, quamuis filius maior factus,esset sub patria potesta-
76 te, † propter quam competebat plenissimus vsusfructus patri *Aym. cons. 84. n. 7. Surd. cons.259.n.1.lib.2.* Quasi tunc non duraret vlterius limitatio redditnum, quo casu poterant exerceri iura patriæ potestatis, tãquam impedimentum esset sublatum ob finem pro-
77 hibitionis, † Quia in coniecturanda voluntate testatoris debet considerari initium exclusi-

clusiuum vsusfructus in patre, nā sicut idem testator voluit, quod pars hæreditatis remaneret pro congrua sustentatione solius hæredis vsque ad ætatem annorū vigintiquinque, ita etiam præsumendum est, quod voluerit de tota hæreditate post dictum tēpus cessante prohibitione, prout in specie, ita resoluit *Rot. in d. Romana transactionis co-*
78 *ram R. P. D. Pirouano. 26. Iunij* 1617. † Et in simili *Bero. cons.* 139. *n.* 5. *&* 19. *lib.* 2. vbi de testatore, qui voluit administrationem suorum bonorum spectare ad filiam vsque ad natiuitatem posthumi, & non vltra, nam pater non erit administrator post tēpus natiuitatis, nec bonorum vsufructuarius, quia sicut testator reliquit ad tempus bonorum suorum administrationem alteri, quam patri, ita etiam videtur, quod illam eidem patri voluerit inhibuisse post dictum tempus finitum, non autem ei reseruasse, adeo vt sit prouidendum de alio administratore, si opus fuerit illum habere ratione ætatis, vel simi-
79 lis causæ, † tamquam pater à principio habitus fuerit pro suspecto *§. 1. auth. vt lic. matr. & auia. Butrig. Cyn. & Salic. in auth. excipitur. C. de bon. quæ liber. Bero. cons.* 139. *n.* 19. *ad med. lib.* 2.

Quibus etiam fuit addita alia coniectura desumpta ex legato patri facto, cui cum per te-
80 statorē fuerit prouisum, † videtur posse colligi, quod idem testator non voluerit, vt ei vsusfructus acquireretur *Bart. in l. si vsusfructus.* 14. *§. si ita quis. ff. quand. dies legat. ced.* & ita in specie talem coniecturā approbauit *Rot. in d. Romana transactionis coram R. P. D. Pirouano.* 26. *Iunij* 1617. vbi etiam, quod hoc procedit, quamuis dictum legatum non esset annuum, sed tenue, nec responderet quantitati vsusfructus, quia non ex hoc tollitur separata prouisio, in qua residet coniectura voluntatis testatoris, vt filius haberet plenam, & totam hæreditatem.

Et ita ex prædictis fuit decisum, quod constabat de mente testatoris, ne vsusfructus patri acquireretur, vel quod saltem causa esset in eo statu reducta, vt redderetur incertus illius euētus, itaut ex hoc valuerit transactio in quantitate conuenta scutorum ducentum,
81 maxime † inter patrem, & filium *vt per Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana domorum* 10. *Iunij* 1615. *& in d. Romana transactionis.* 26. *Iunij* 1617. vbi etiam quod non constabat de læsione enormissima, quamuis fuerit renunciatum per patrem vsufructui valoris scutorum 1200. pro annuis scutis 200.
82 Quia † ista læsio erat probanda habito respectu ad dubium litis euentum, vt possit rescindi transactio iuxta terminos *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* vt notat *Bart. ibid. n.* 7. *&* 8. *Cagnol. n.* 78. *Idem Bart. in l. si quis cum aliter. n.* 5. *ff. de verb. obligat. Aym. cons.* 151. *n.* 27. *& cons.* 430. *n.* 4. *lib.* 3. *Roland. cons.* 28. *n.* 27. *lib.* 4. *Menoch. cons.* 401. *n.* 26. *lib.* 5. *Corn. cons.* 161. *n.* 10. *lib.* 3. *Natt. cons.* 144. *n.* 10. *cum seq. Thob. cons.* 67. *n.* 16. *Honded. cons.* 34. *n.*
83 55. *&* 56. *lib.* 2. † Quidquid alias etiam in transactione habeat locum remedium *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* vt tenet *Glos. in l. lucius. §. fin. vbi Ang. Imol. Castr. & alij. ff. ad trebellian. Bart. in l. societatem. §. arbitriorum. ff. pro socio. Abb. in c. cum causa. col.* 2. *vbi Butr. & Cardin. de empt. & vendit. Gabr. cod. tit. conclus.* 1. *n.* 68. *ad med. Honded. cons.*
84 34. *n.* 8. *&* 9. *lib.* 2. † vbi quod etiam procedit, quamuis fuerit renunciatum *d. l.* 2. vt per *Roland. cons.* 7. *n.* 52. *lib.* 3. *Bursat. cons.* 75. *n.* 5. *lib.* 1. *Caldas in repet. l. si curatorem. in verb. læsis. n.* 153. *C. de in integr. restitut.*
85 *minor.* † Et quidquid contrarium sequatur *Alex. cons.* 42. *n.* 11. *lib.* 1. cum alijs per eum adductis, ista est verior opinio, & magis recepta, quam passim tenuit *Rot. coram R. P. D. Sacrato Romana domus.* 3. *Decēbris* 1601. *& coram Card. Pamphilio Romana deuolutionis domorum.* 26. *Martij* 1590. & late *coram R. P. D. Vbaldo Romana domorum.* 10. *Iunij* 1615. *& coram R. P. D. Pirouano Ro-*
86 *mana transactionis.* 26. *Iunij* 1617. † cum declarationibus, de quibus per *Rot. coram R. P. D. Pamphilio Bononien. transactionis de Capacellis.* 2. *Decembris* 1613. quæ est *decis.* 539. *n.* 2. *par.* 1. *in recentiorib.*

Cætera, quæ spectant ad materiam dictæ decisionis *coram R. P. D. Pirouano,* discutientur Deo dante infra in capite particulari, vbi etiam multa, quando dicatur constare ex cōiecturis de prohibitione vsusfructus facta patri in bonis filij, videlicet quando testator filiofamilias legando, nulla facta mentione patris, nec patriæ potestatis etiam demonstratiuè mandauit res legatas solui, vel restitui filio, vel pleno iure, vel illicò, integraliter, absque aliqua detractione, vel cum similibus verbis, tunc enim censetur denegatus patri vsusfructus, vt latè concludit *Bero. cons.* 139. *n.* 17. *vsque ad* 20. *lib.* 2. cum multis late adductis per *Menoch. præsumpt.* 28. *n.* 3. *lib.* 3. & dictum est *supr. c.* 66.

EPITOME.

INscriptio libri sub nomine vnius socij, quando excludat societatem, quæ non habuit initium cum pecunijs, seu bonis ipsius, vel si non fuit continuatum negotium paternum, quamuis se in ea ingesserit. ¶ Frater, qui mercatur cum pecunia, quæ habuit principium ex rebus communibus an debeat communicare alteri fratri lucrum inde proueniens. ¶ Et quando præsumatur tale initium ex re communi. ¶ Societas an possit ratificari per minorem solum, quando est illi vtilis, secus si fuerit damnosa. ¶ Et quomodo in hoc casu cōsulatur socio. ¶ Et an defectus ætatis allegetur tantummodo per minorem, non autem per tertium.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Inscriptio libri sub nomine vnius socij probat non esse contractam societatem, dummodo postea lucra non communicentur.*

2 *Minor non censetur ratificasse societatem quamuis se in ea ingesserit, nisi fuerit ceptum negotium cum pecunijs, seu bonis ipsius, vel continuatum negotium paternum, & quando dicatur continuatum. n.16.*

3 *Alia est opera, & industria patris, alia filij.*

4 *Frater qui mercatur cum pecunia, quæ habuit principium ex rebus communibus debet communicare alteri fratri lucrum inde proueniens.*

5 *Lucrum acquisitum ex re alicuius debet illi restitui.*

6 *Pretium succedit loco rei.*

7 *Lucrum præsumitur habuisse originem à communi pecunia vel in hoc standum est coniecturis. n.8. & 9.*

10 *Minor dicitur ratificare societatem, si post minorē ætatē se in ea exercet. n.11.13. & 15.*

12 *In contrahenda societate expressa, vel tacita defectus ætatis solum potest allegari per minorem, non per alium.*

14 *Socius potest agere contra minorem licèt nondum maiorem, vt declaret an velit stare societati, vel inde recedere.*

17 *Socius non debet occultè actum gerere, vt sibi quærat ex re communi.*

18 *Societas arguitur stante communione facta cum eo, cui numquam fuit datum salariū.*

CAPVT DCCXIV.

AD excludendā societatem, de qua agebamus fuerunt multa adducta, ex quibus videbatur fundata intentio pro prætensa exclusione, sed quia omnibus fuit plenè responsum *supr. c.546. n.1. vsque ad 17.* Ideo non opus esse iudicaui iterum iam dicta repetere, & præsertim circa illud, quod denuo fuit oppositum de inscriptione libri sub no-

Adde *supr. ad c.546. n.1. vsque ad n.17.*

1 mine vnius tantum socij, † Quia ista inscriptio non operatur quando, prout in casu nostro, communicantur lucra eiusdem societatis, & negotiationis, tunc enim dicitur recessum à tali inscriptione, & intitulatione *Socin. cons.60. n.4. & 9. lib.1. cū alijs adductis supr. d. c.546. n.10. cum seq.* quibus additur *Card. Mant.* qui late comprobat *de tacit. & ambig. conuention. lib.6. tit.11. n.4. vsq; ad 9.*

Omissis igitur prædictis sola difficultas remansit in nouo obiecto desumpto ex decisione *Rot. coram* R.P.D. *Coccino Imolen. seu Foroliuien. societatis seu diuisionis. 24. maij.*

2 1610. † vbi firmatur conclusio, quod quando negotium fuit ceptum absque communi patrimonio, & sine pecunijs communibus, sed cum pecunijs proprijs socij maioris, non datur ratificatio huiusmodi societatis per minorem factum maiorem, quamuis se ingesserit in negotijs eiusdem societatis ponendo operam, & industriā suam, cum ad effectum vt valeat ista ratificatio, debeat esse negotiū ceptū cum bonis infantis, vel continuatum negotium paternū, vel quod ab eodē patre fuisset solitum geri, vnde requiritur cōtinuatio cum bonis, & pecunijs paternis, si

3 enim pater solū operā præstabat, † nō sufficit, alia enim est opera, & industria patris, alia filij *l. si non sortem. 26. §. libertus. ff. de condict. indebit. Petr. de Vbald. de duob. fratrib. part.3. n.6. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.6. tit.13. n.15.*

Et ita præsupponunt omnes doctores loquen-

4 tes de huiusmodi societatibus, † vt late declarat *Socin. cons.162. n.11. & 12. lib.2.* vbi de fratre qui mercabatur cum pecunia domus, & cum lucris, quæ pertinebant ad patrem, & quæ habebant principium ex rebus hæreditarijs, & cōmunibus, tunc enim æquitas suadet, vt lucrum omne inde proueniens com-

5 municetur alteri fratri, † nam cum illud ex re ipsius prouenerit, debet eidem restitui *l. si me & titium. ff. si cert. petat.* cum etiam

6 fuerit pecunia hæreditaria, † in qua pretium succedit loco rei *l. venditor ex hæreditate. ff. de hæredit. vel act. vend.* quod etiam prius voluit *Ancbar. cons.289. alias est cons.302. materia de qua quæritur. col.3. ad med. vers. præterea cum mercationes. n.7.* Vbi etiā *col.*

7 *vlt. ad med. n.9.* † quod in dubio præsumendū est, quod ista traxerint principium ex communi pecunia, siue ex rebus hæreditarijs cōmunibus, nisi contrarium probetur secundum opinionem *Speculat. de iudic. §. sequitur videre. vers. porro. Bald. in l. cum non*

8 *solum. C. de bon. quæ liber.* † vel secundum aliam opinionem, recurrendum erit ad coniecturas *Idem Bald. in l. si patruus. C. commun. vtriusque iudic.* Quod etiam sequitur

9 *Paris. cons.86. n. 15. lib. 1.* † vbi considerat paupertatem pupilli, & quod nihil habebat in bonis tempore, quo fuit cepta administratio *Purpurat. cons.403. n.9. cum seq. lib. 2. Alex. cons.49. n.2. vsque ad 5. lib.1. Aym. cons.286. n.1. & 2. Ias. in l.1. n.6. ad fin. C. qui testam. facer. poss. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.6. tit.13. n.14. & 15. Rot. coram R.P.D. Pamphilio Romana de Thesauris. 9. Decembris. 1609. Alciat. præsumpt. 25. n.1. reg. 1.*

Verum quidquid sit de prædictis, nulla vis est in eis facienda, tamquam non applicentur ad facti speciem, de qua agimus, cum in casu nostro testes omnes probent, quod fuerunt vendita bona materna communia, & etiam paterna, de quibus etiam appatet in catasto exhibito, ex quorum retractu, & pre-

10 tio societas habuit initium, † vnde colligitur, quod bene illa fuit ratificata per minorem, postquam est factus maior, prout potest ratificari *Alex. cons.49. n.2. ante fin. vers. hoc probatur*

probatur primo. lib. 1. Aym. conf. 286. n. 2. Surd. conf. 9. n. 17. lib. 1. Et dicitur ratificata
11 statim, quod constat, † quod post minorem ætatem se exercet in eadem negotiatione, & illam prosequitur *Iaf. in l. 1. n. 6. in fin. vers. vltimo limita. C. qui testam. facer. poss. Dec. cons. 254. casus. ante fin. vers. & honestum. Paris. cons. 84. n. 5. lib. 1. Socin. cons. 160. n. 13. ad fin. lib. 2. Surd. cons. 9. n. 18. lib. 1. Rip. cons. 151. n. 6. Bertrand. cons. 27. ex casu. in fin. lib. 2. p. 1. & cons. 62. quamuis. n. 4. in fin. lib. 1. par. 2. Alex. cons. 49. lib. 1. Capoll. cons. ciuil. 40. Corn. cons. 213. lib. 3. Bolognin. cons. 7. col. 2. Castr. cons. 349. ex die. col. 2. lib. 1.*

Cum præsertim defectus ætatis in contrahenda societate expressa, vel tacita, solùm possit al-
12 legari per ipsum minorem, † non per alium, tamquam sit in facultate eiusdem minoris dicere volo contractum valere, licet non legitimè gestum ad mei fauorem, quãuis tali casu claudicet *l. iulianus. §. si quis à pupillo. ff. de action. empt. l. si iudex circumuento. ff. de minorib.* & ità in specie declarat *Aym. cons. 286. n. 2. vers. secundo respondeo quod talis defectus. Socin. cons. 87. col. 7. in princ. vers. præterea hic si quis diceret. n. 10. in fin. lib. 1. Surd. cons. 9. n. 10. vsque ad 21.*
13 *lib. 1.* † vbi etiã, quod non est inconueniens, vt possit minor ratificare, nã quamuis possit contingere, vt ipse solum ratificet, quando societas esset lucrosa, non autem damnosa, Tamen sibi imputet, qui cum minore
14 contrahit *l. qui cum alio. ff. de reg. iur.* † Maxime quia socius potest agere contra minorem, licèt nondum maiorem, vt declaret an velit stare huiusmodi societati, vel inde recedere, hic enim modus fuit inuentus, quando contractus claudicat ad fauorem minoris, vt agatur an quis velit stare contractui, vel discedere *l. iulianus. §. si quis colludente. ff. de actionib. empt.* vbi *Castr. & Fulgos.* notant non esse alibi similem modum agendi *Bald. in l. dolum. n. 2. vbi Salic. n. 1. C. de*
15 *peric. & commod. rei vendit.* † Quidquid contrarium senserit *Alciat. præsumpt. 25. n. 3. reg. 1.* vbi quod non valet talis ratificatio minoris propter huiusmodi claudicationem, si societas esset damnosa, Quia contra eũ est verior opinio, vt testatur *Surd. cons. 9. n. 18.*

Stante igitur diuersitate facti, non debet atten-
16 di *d. decis. coram R. P. D. Coccino.* † cum etiam ibi præsupponatur apparere ex calculo dato in hæreditate paterna adesse debita excedentia credita, quod facit, vt exercitium paternum non potuerit dici cõtinuatum ob defectum bonorum, de quo excessu non constat, vt dictum est supra, cum potius appareat bona paterna, & materna vendita dedisse initium societati, itaut stante isto principio, æquitas suadeat, vt lucrum omne inde prouenienς communicetur *Anchar. cons. 289. col. 1. Socin. cons. 262. n. 11. in fin. lib. 2. cum alijs supra allegatis.* Quamuis enim in lucro operetur non solum pecunia, sed etiam per-
17 sona, & opera, ac industria, † Tamen postquam omnes exercuerunt, non est æquum, vt alter occultè actum gerat, & sibi quærat ex re communi, alias sequeretur absurdum, quod vnus omnem industriam communicasset, & pro communi vtilitate posuisset, alter verò cum pecunia communi ad suam vtilitatem industriam exercuisset, quod iura abhorrent *l. cũ pater. 79. §. euictis. ff. de legat. 2.* & in proposito nostro comprobat *Socin. cons. 162. n. 12. lib. 2.* quod etiam voluit late *Castr. cons. 349. ex die quo iste. n. 1. & per tot. lib. 1.* vbi idem concludit, quamuis vnus frater posuisset suam industriam in aliqua societate particulari etiam sine vlla communicatione pecuniæ, tamquam illa opera succedat loco commodi, & vsus pecuniæ compensetur cum opera *Alex. cons. 117. n. 4. lib. 1.* vbi ponit, quando plus, vel minus assignetur pecuniæ, quam industriæ *Corn. cons. 152. n. 11. lib. 3. & cons. 68. col. 2. lib. 4. post Castr. & Salic. in l. 1. C. pro socio. Bald. cons. 260. lib. 1.*

Ex quibus resultat, quod lucra prouenientia ex aromataria debent communicari, quia data origine illius ex pecunijs communibus, & principio eiusdem negotiationis inchoatæ à patre, non est æquum, vt vnus habeat commodum, alter autem seruiat tãquam famu-
18 lus, † maxime quia numquam per tot annos de salario fuit facta mentio, quod magis arguit societatem *Cephal. cons. 440. n. 16. lib. 3. Castr. d. cons. 349. lib. 1. Socin. cons. 160. col. 3. ante med. vers. sed in casu nostro concurrunt. lib. 2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 6. tit. 11. n. 19. ad med.*

EPITOME.

Reproductio citationis quando, & infra quem terminum sit facienda. ¶ Locatio vnica an dicatur de duobus domibus sub vna pensione locatis, si fiat in eodẽ instrumento. ¶ Et an debeatur vnica gabella, stante statuto, quod de qualibet re illa sit soluenda. ¶ Et quid si summæ diuersæ in vnã sint coactæ, seu cumulatæ. ¶ Iudex exprimens in sententia diuersas summas pro diuersis causis, quæ simul faciunt summam centum, in quam reum condemnat, an dicatur condemnasse in quantitate specialiter diuisa. ¶ Locatio rerum ecclesiæ an sit nulla in totum, si fiat cum pacto renouandi de anno in annum, & sic successiuè in posterum, vel potius valeat pro tempore permisso. ¶ Prælatus an possit præiudicare ecclesiæ in quærendis absque causa, & sine consensu capituli. ¶ Renunciatio inquilinatus an expiret, sublato contractu principali locationis. ¶ Conductor antiquus bonorum ecclesiæ an possit expelli, si offerat eamdem conditionem, quam nouus. ¶ Vnusquisque an possit dare de iure ecclesiæ, tamquam sit publici iuris.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Citatio, & intimatio non reproducta nihil operatur.*
2 *Reproductio citationis est facienda infra terminum, in quo actus fieri debet.*
3 *Lapsus termini inducit tacitam renunciationem, & vim pacti de non petendo.*
4 *Relatio est de forma essentiali citationis, & intimationis.*
5 *Testi non creditur absque iuramento, & aliis requisitis, quamuis causa esset expedienda sola facti veritate inspecta.*
6 *Disdicta locationis domus non afficit quando fuerunt locatæ duæ domus sub diuersis pensionibus.*
7 *Incertitudo remouet consensum à toto, & à parte, & vitiat omnem actum. n.8.*
9 *Intimatio obscura non valet, & in ea sunt exprimēda omnia, ad hoc vt intimatus possit plenè instrui, super quibus conuenitur.*
10 *Locatio vnica dicitur de duabus domibus sub vnica pensione locatis, secus si diuersis pensionibus locentur etiam in eodē instrumēto.*
11 *Gabella soluenda ex omni contractu, non debet solui, nisi vnica de venditione plurium rerum venditarum sub vnico pretio, secus si pretiis diuersis.*
12 *Locationes plures censentur, si locentur duæ domus diuersis pretiis etiam postea in vnum coactis, seu cumulatis.*
13 *Iudex exprimens in sententia diuersas summas pro diuersis causis, quæ simul faciunt summam centum, in quam reum condemnat, dicitur condemnasse in quantitate specialiter diuisa.*
14 *Intimatio est facienda personaliter, quando adsunt verba ipsi, cum similibus.*
15 *Citatio debet esse personalis, quando tractatur de præiudicio alicuius.*
16 *Locatio rerum Ecclesiæ est nulla in totum, si fiat cum pacto renouandi de anno in annum, & sic successiuè in posterum, nec valet pro tempore permisso.*
17 *Accessoria resoluuntur, si resoluatur contractus principalis.*
18 *Obligatio cameralis, renunciatio inquilinatus, & iuramentum expirant, annullata dispositione, super qua ponuntur.*
19 *Inualidum, & inefficax non potest dare robur actui principali.*
20 *Conductor antiquus ecclesiæ non debet expelli, si offerat eādem conditionē, quam nouus.*
21 *Prælatus non potest obesse Ecclesiæ in quærendis absque causa, & sine consensu capituli. n.22. & 23.*
24 *Locatio non potest fieri per procuratorem Collegii Romani absque consensu Præpositi.*
25 *Oppositio de iure tertii valet, si est exclusiuum iuris agentis, & quando opponenti prodest. n. 26.*
27 *Vnusquisque potest dare de iure Ecclesiæ tamquam sit publici iuris.*

CAPVT DCCXV.

PRocurator Collegii 24. decembris. 1612. locauit duas domos Bartholomeo, alteram pro scutis. 55. alteram pro scutis. 60. ad annum inchoandum. 1. Ianuarii. 1613. cum pacto, quod si Collegium noluerit continuare, teneatur intimare facere eidem Bartholomeo per mensem ante, alioquin non præcedente huiusmodi intimatione, censeantur præfatæ domus reconductæ, & relocatæ ad alium annum, cum eisdem pactis, & sic successiuè in posterum, prout latius in instrumento exhibito. Elapso anno, & non facta aliqua intimatione, continuauit conductor vsque ad annum. 1618. Cum autem die 8. Nouembris 1618. procurator Collegii intimasset nolle amplius continuare, prætenditur mandatum de euacuando, quod tamen non est concedendum, quia licet Collegium intimauerit non continuationem, tamen in-
1 timatio est facta die 8. Nouembris. 1618. † & non fuit reproducta infra mensem, prout in terminio talis mensis erat reproducenda, cum aliàs cessante reproductione, intimatio, & citatio euanescat, neque vllum effectum sortiatur, nam esset in potestate actoris intimantis aduersarium intimatum eludere, retinendo penes se intimationem executam, vel postea reproducendo, quando sibi videretur, quod tamen de iure non admittitur *Mandos. ad regul. 34. de annali. q. 34. n. 10. vers. amplius si diceremus. Gonzal. ad reg. 8. cancellar. §. 7. probem. n. 145. iuxta l. hæc autem. §. non defendi. vers. constare debet. & ibid. Bart. n. 2. ff. quib. ex caus. in possess. eat. Lancellott. de attentat. lit. pendent. p. 2. c. 4. in præfat. n. 112. vers. quarto quando nuncius. ad med. tom. 5. fol. 303. Vestr. in prax. lib. 4. c. 3. n. 9.*

Non obstat, quod dicta intimatio fuerit reproducta 8. Februarii. 1619. Quia debebat re-
2 produci infra mensem, † & sic infra terminū, in quo actus debet geri *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 10. n. 89. ad fin. post Bald. cons. 57. punctus quæstionis. col. 2. n. 3. lib. 5. & in l. 2. in 2. lectur. col. 2. vers. & nota quod protestatio. ff. de minorib.* Vnde cum reproductio fuerit facta post tres menses, nihil operatur,
3 nam paria † sunt actum facere extra terminum, seu numquam facere, tamquam lapsus termini inducat tacitam renunciationem, & vim pacti de non petendo *Surd. cons. 97. n. 20. vsque ad 26. lib. 1.*

Nec facit, quod ista intimatio valeat tamquam actus extraiudicialis, qui probabitur ex d. executione facta per cursorem, Quia non creditur cursori simpliciter, nisi facta rela-
4 tione in actis, † cum relatio sit de forma essentiali citationis, & intimationis, cum alias ei non sit habenda fides, nisi Iudici vel actuario referatur *Asin. in prax. §. 9. c. 1. & c. 12. Lancellot. de attentat. lit. pend. in præfat. n. 12.* ad

*ad med.Grãmat.conf.*152.*n.*18. Vnde nõ poterit nuncius probare, quod conductor extraiudicialiter fuit monitus circa istam non continuationem locationis, nisi formiter, & præuio iuramento, citata parte examinetur, cum alias esset maioris auctoritatis cursor, quam quilibet alius magni nominis, & omni exceptione maior, si illius dicto crede-
5 retur simpliciter, † cum tamen ad hoc vt faciat fidem debeant concurrere omnia, quæ in depositionibus testium requirũtur, quamuis causa esset expedienda secundum ius gẽtium, omissa solemnitate iuris ciuilis, & sola facti veritate inspecta *Surd.conf.*129.*n.*33. *lib.*1. *post Osasc. decis.* 79. *n.* 19. *Bertrand. conf.*179.*n.*2.*lib.*3.

Præterea intimatio prætensa non afficit, nam in ea non legitur de qua domo Collegium
6 senserit nolle continuare in locatione, † Etenim fuerunt locatæ duæ domus diuersæ, sub distinctis pensionibus, altera pro scutis 55. altera pro scutis 60. & specialiter conuentũ, vt debeat præcedere intimatio, quæ ad hoc vt operetur suum effectum, debet esse clara de dictis duabus domibus, non autem de domo tantum, prout solum exprimitur in dicta intimatione, vnde tamquam incerta vitiatur, & sic nulla ex dictis duabus domibus
7 compræhendetur, † quia incertitudo remouet consensum à toto, & à parte *l.decem. ff. locat.* Card. *& Abb.in c.sacerdos. in fin. de*
8 *offic. ordinar. Surd. conf.*235. *n.*9.*lib.* 2. † & ideò incertitudo vitiat omnem actum, & præsertim citationem, locationem, & aliam quamcumque dispositionem *Marsil.* latè *in rubr. C. de probation. n.* 354. *vsque ad* 423. *Surd. conf.*264. *n.*1. *cum seq. lib.*2. *post Glos. Bart. & alios. in l. cum duo. ff. de in diem addict. & in l.quidam.ff.de reb.dub.*

Et passim ad hoc vt valeat citatio, & intimatio, requiritur exacta specificatio, nam alias si sit obscura, & indeterminata, & incerta,
9 est nulla, & habetur pro non facta, † ideo in ea pro illius validitate sunt exprimẽda omnia, ex quibus intimatus possit plenè instrui, super quibus cõuenitur *Roman. cõs.*369.*circa primum.col.*3.*in princ.verf. illam autem citationem.n.*8.*& ibid.Mandof.in verb.Specificationem.Speculat.de citation.§.contra verf. itẽ quod facta est indeterminata. Bald. & Ang.in l.vlt.C.de duob.reis. Tiraq.de retract.lignag.§.*8.*glos.*2.*n.*5.*in fin.*

Neque obstat, quod simus in eodem contractu & instrumento, in quo licet plures res sint
10 locatæ, tamen vnica locatio dicitur, † Quia istud procedit, quando plures domus locarentur sub vnica pensione, & sub vnico pretio, nam si pensiones sint distinctæ, prout in casu nostro, in quo vna res locatur pro scutis 60. & alia pro scutis 55. tunc semper dicuntur plures locationes, quamuis sint factæ in eodemmet actu, & instrumento propter pretium in singulas res diuisum *l.si plura mancipia.*36.*ff.de ædil.edict.l.quod sæpe.*35.*§.in ijs. ff.de contrah. empt. l. in bello. §. vlt.ff.de capt.& postlim.reuers.Bald.conf.*66. *factum tale est apparet. col.*1. *in princ.verf. quo ad primum pũctum.& col.*1.*in fin.verf. alij dicunt.lib.*3.*& in l.vlt.§. præterea. col. fin.C.de iur.dot.Socin.& Aret.in l. ex toto. §.vlt.in* 2.*notab.ff.de legat.*1.*Idem Aret.cõs.* 11.*procedendum est.col.*1. *Fabian.de Mont. de emption. & vendit.q.*5.*princip.col.*6.*verf. item distinctè.Dec.conf.*421.*plene & subtiliter.col.*1.*Tiraq.de retract.lignag.§.*23.*glos.*1.
11 *n.*20.† Vb etiam *in fin.* subdit, quod si ex statuto debeat solui gabella ex omni cõtractu, si in eodem instrumento vendantur plures res vnico, & eodem pretio, soluetur tantum vna gabella, secus si pretijs diuersis, & distinctis in singulas res, quia tunc tot debentur gabellæ, quot sunt res, cum sint plures contractus *Bald.& Ang. in l. cum eiusdem. ff. de ædil. edict. Firman.de gabell.p.*5.*princip.q.*15.*Dec.conf.*344.*applaudent.col.*2.*verf. secundus casus.*

Quæ adeo vera sunt, vt procedant, quamuis diuisum sit pretium in singulas res, & postea
12 vnum ex omnibus coactum, † puta loco domum vnam aureis 60. & aliam domũ aureis 40. quæ quidem summæ in vnum contractæ faciunt centum aureos, nam semper censentur esse plures locationes *Aret.in l.scire debemus. col.*3. *verf. & aduerte. ff. de verbor. obligationib. per tex in l.si plura. ff. de ædi-*
13 *lit. edict.* † Ex quo infertur, quod quando Iudex in sententia exprimit diuersas summas pro diuersis causis, deinde dicit, quod omnes summæ faciunt summam centum, in quam reum condemnat, non dicitur reus condemnatus in centum, sed in quantitates specialiter, & diuisim expressas *Bart. in l. vbi fideiussor.ff.de solutionib.*

Quibus additur, quod neq; intimatio prætensa
14 afficit, cum deberet esse personalis, † nam in instrumento exprimitur, quod illa sit facienda eidem Bartholomeo, quæ verba significãt personalitatem, sicut verba ipsi, & similia, quæ sunt personalissima *Rebuff.in l.sciendũ.* 70.*§. idem dicitur.col.*3.*post med. verf. vndecimus quando. ff. de verb. significat. post Ias.in l. si quis filiumfamilias. §.fin. de acquir.hæredit.Socin.conf.*250. *col.*4. *verf. ter-*
15 *tio non dicit.lib.*2.*& conf.*57. *lib.*3. † Ideo in huiusmodi disdictis solet apponi illa clausula etiam domi dimissa copia, vt euitetur ista intimatio personalis, & meritò, quia tractatur de non modico præiudicio conductoris, quo casu semper citationes debent esse personales *Tiraq.de retract. lignag.§.*9.*glos.*2. *n.*6.*post Anchar. in clem.* 1. *in vltim. notab. de iudic. Matthesil.singul.* 133. *Innoc. in c. vlt.de eo qui mittit.in possess.*

Omisso per aduersarium huiusmodi iudicio propter difficultates supra adductas, iterum fuit facta intimatio conductori per procuratorem

ratorem Collegij de euacuando, compræhẽdendo vtramque domum locatam, & facta reproductione in tempore cum alijs requisitis necessarijs petitum fuit mandatũ, & quia agebatur de magno præiudicio inquilini, si contigisset eũ debere discedere à dictis domibus conductis propter exercitium, quod alibi cum difficultate, & cum notabili dispẽdio non poterat exerceri, ideo ad tuendum conductorem multa fuerunt adducta, quibus tamen non obstantibus, Iudex mandatum de euacuando concessit, & cum negaretur repositio ab huiusmodi decreto, fuit habitus recursus ad Signaturam, quæ consideratis bonis iuribus conductoris iterum remisit causam eidem Iudici ad effectum, vt denuo audiret partes, & iustitiam faceret, Vnde cum multa adducerentur pro Collegio, opus fuit
16 de eorum veritate disserere, † Et quidem vt rectè omnia decidantur, dicebam obseruandum esse, quod locatio, de qua agimus, est nulla, quia fuit facta cum expressa conuentione illam renouandi de anno in annum, & sic successiuè in posterum, quæ conuentio non subsistit, cum simus in rebus ecclesiæ, in quibus non conceduntur huiusmodi renouationes locationum, bona enim ecclesiastica non possunt locari, nisi pro triennio tantum iuxta *extrauag. ambitiosæ. de reb. eccles. non alienand.* adeo vt tãquam factæ in fraudem legis sint omninò prohibitæ, etiam pro tempore permisso, & in totum annullentur, non habita consideratione, quod vtile per inutile non vitietur, etenim forma est à lege præscripta, ne aliter locationes fiant, vnde dicũtur esse indiuisibiles, & indiuiduæ, ideò non mirum, si non sustineantur pro tempore, quo valuissent, Ista est communis opinio, & pluries per Rotam approbata, vt latissimè testatur *R. P. D. Penia Brixien. locationis.* 10. *Decembris* 1594. quæ est *decis.* 30. *par.* 1. *in recentiorib.* quam etiam late sequitur *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.* 5. *tit.* 5. *n.* 21. iuxta dispositionem *tex. in §. quod autem dictum est. vers. nec illud. autb. de non alienand. reb. eccles. Aret. in l. si quis ante. n.* 1. *ff. de acquir. possess. Bald. in autb. si quas ruinas. n.* 2. *C. de sacrosanct. eccles. Alex. cons.* 165. *n.* 1. *lib.* 2. *& cons.* 17. *n.* 10. *lib.* 4. Cæteros cõsultò omitto, quia est verissima opinio, quidquid alij malè contrariũ senserint, vt etiam testatur *Gutier. in l. nemo potest. n.* 53. *ff. de legat.* 1. *Molin. de primogenit. bispanor. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 28. *Purpur. cons.* 340. *n.* 7. *Tiraq. de retract. conuention. in præfat. n.* 11. *Couar. lib.* 2. *var. resolut. c.* 16. *n.* 4.

Qua nullitate locationis stante etiam pro tempore permisso, sequitur, quod renunciatio
17 inquilinatus, † cum omnibus pactis, & obligationibus ibidem appositis expirauerit, tamquam omnia ista sint accessoria, quæ debent resolui, resoluto & annullato contractu principali *Bald. & Imol. in l.* 1. *ff. de his quæ in testam. delent. Socin. cons.* 2. *n.* 8. *&* 9. *lib.* 3. *Crot. cons.* 12. *n.* 18. *cum seq. Tiraq. de constitut. par.* 3. *limit.* 29. *n.* 1. *Surd. cons.* 217. *n.* 17. *lib.* 2. *Menoch. præsumpt.* 132. *n.* 78. *lib.* 3. *& præsumpt.* 68. *n.* 22. *&* 23. *lib.* 2. *& cons.* 58.
18 *n.* 15. † Et in specie similium renunciationũ, & obligationum cameralium, & quarantigiæ, & iuramenti *Socin. cons.* 78. *n.* 3. *in fin. lib.* 3. per *Glos.* quam dicit notabilem *in l. si patronus.* 3. *§. patronum. in verb. fauiana. in fin. ff. si quid in fraud. patron. Phanuc.*
19 *de inuentar. p.* 5. *n.* 104. *&* 105. † Cum impossibile sit, vt ista vestiant principale, & dent illi robur, & vires, si de se est inualidum, & inefficax *Bald. in l. etiam. C. de execut. rei iudic. Marsil. in rubr. de fideiussorib. n.* 352. *vsque ad* 356. *Ias. in l. legitima. col.* 2. *ff. de pact. Aym. cons.* 299. *n.* 3.

Annullata igitur renunciatione inquilinatus cum cæteris pactis in instrumento inualido contentis, non est locus prætensæ euacuationi, cum in domo locata sit præferendus antiquus conductor pro eodem pretio, quod ab alijs offertur iuxta decretum camerale concedens inquilino huiusmodi priuilegium
20 prælationis, † quo etiam non existente idem esset dicendum inspecto quoque iure communi, nam cum simus in rebus ab ecclesia locatis, semper eius administratores istam æquitatem debent habere præ oculis, vt non expellent veterem conductorem pro eodem pretio, vt in specie concludit *Ceuall. q.* 756. *n.* 6. *cum seq. post Rebuff. in compend. de alienat. rer. eccles. n.* 61. *in fin. Franc. decis.* 406. *n.* 2. *per tex. in c. ad aures. de reb. eccles. non alienand.*

Et magis est concedenda prælatio veteri conductori, cum per eum fuerit oblata maior
21 pensio, † quo augmento stante, propter vtilitatem ecclesiæ, non est illi præiudicandum, cum requiratur causa, ad hoc vt Prælatus possit obesse ecclesiæ in quærendis, nam alias talis repudiatio non valeret *Rebuff. in compend. de reb. eccles. non alienand. vers. sextus casus. Franc. in c.* 1. *col. vlt. in princ. n.* 28. *eod. tit. de reb. eccles. non alienand. post Abb. in c. tua nuper.* 8. *n.* 9. *de his quæ fiunt à prælat.*
22 *sin. consens. capit.* † Et contraria procedunt, quando cum causa repudiaretur per Prælatum ius quærendum, vel quando hoc faceret cum consensu capituli *Lap. allegat.* 25. *incip. disputat hic primo. n.* 4. *in fin. vers. hinc est. Surd. cons.* 501. *n.* 2. *vers. vbi tamen intelligit. & n.* 3. *&* 11. *lib.* 4. & sequitur *Rot. per Caputaq. decis.* 359. *in verb. prælatus. par.* 2.
23 & † latissimè de magis communi, & veriori opinione testatur *Genuens. Episc. Isern. practicab. ecclesiast. q.* 150. *per tot.*

Maxime, quia noua locatio facta per procura-
24 torem Collegij est penitus nulla, cum non habeat facultatem locandi absque expresso consensu Generalis, seu Præpositi societatis Iesu, de quo tamen non apparet, vt latius in

constitut. Gregor. XIII. die 18. *Decembris.* 1577. de qua in *bullar. n.* 76. *§.* 5. *fol.* 458. iuxta nouam impressionem.

Non obstat, quod non valeat oppositio de iure tertij *l. loci corpus. §. competit. ff. si seruit.*
25 *vendic. Natt. cons.*419.*n.*11. † Quia cum per huiusmodi exceptionem excludatur in totum ius agentis, tunc licitè opponitur de iure tertij *Cyn. in l. cum seruus. in fin. C. de seru. fugitiu.* iuxta *l. vlt. C. de rei vendic. Bart. in l.* 2. *ff. de except. rei iudic. & in l. si rem alienam. ff. solut. matrimon. Thesaur. decis.* 4. *n.* 1. *vers. primus est quando*.

Cum etiam possit allegari ius tertij, quando
26 opponenti prodest † *Castr. in l. si cui. C. de non numer. pecun. Abb. in c. non liceat. n.* 15. *vers. sed contra hoc. de praescript. Ancbar. cōs.* 310. *tres domini. col.* 4. *Aym. in cons.* 1. *pro gener. n.* 400. *Albens. cons.* 64. *n.* 2. *Surd. decis.*
27 301. *n.* 15. *Menoch. cons.* 1. *n.* 321. † Maxime, quia vnusquisque potest dare de iure ecclesiae, tamquam sit publici iuris *Affl. decis.* 19. *n.* 4. Et ita ex praedictis fuit reuocatum mandatum de euacuando, & absolutus conductor à petitis, prout pars aduersa acquieuit, cum huiusmodi causa cepta 20. *Februarij* 1619. durauerit vsque ad 30. *Iulij* 1620.

EPITOME.

IVdex ex officio quando taxet vsuras debitas iuxta dispositionem *l. curabit. C. de action. empt.* ¶ Et an illae possint peti habito respectu solum ad fructus perceptos, & non vltra. ¶ Solutiones tres annuae, seu bimestrales, aut semestrales, quando faciant praesumi fuisse retro solutum. ¶ Executio cameralis an impediatur ex solutione desūpta ex praesumptione iuris. ¶ Confessio tutoris quando praeiudicet pupillo, tam si fiat ad illum obligandum, quam ad probationem, seu ad liberandum. ¶ Et quid stantibus adminiculis. ¶ Dominus census, qui illum cessit suo creditori, an possit exigere fructus eiusdem census sibi debitos ante cessionem, non obstante, quod debitor census ostendat tres solutiones semestrales continuas per eum factas cessionario, quae regulariter faciunt praesumi solutiones praeteritas. ¶ Ex praestatione decennali an praesumendus sit titulus tam in praeiudicium illius, qui soluit, quam tertij, itaut in futurum sit obligatus.

SVMMARIVM.

1 *Vsurae in materia* l. curabit. C. de action. empt. *possunt solum peti habito respectu ad fructus perceptos, & non vltra.*

2 *Liquidatio requiritur, vt quis possit condemnari ad vsuras, & fructus.*

3 *Negotium liquidationis non habet priuilegium executiuum.*

4 *Fructus vinearum saepe solent mutari.*

5 *Dispositio conuentionalis non extenditur de re ad rem, neque de persona ad personam, nec de casu ad casum. n.* 6.

7 *Fructus, qui petuntur ratione damnorum, & interesse, requirunt specialem probationem illius, & eisdem damnis commensurati. n.* 8.

9 *Iudex ex officio taxat fructus debitos iuxta* l. curabit. C. de act. empt. *secus si fuerint taxati per partes. n.* 10.

11 *Appellatio datur à liquidatione.*

12 *Solutiones tres annuae, siue bimestrales, aut semestrales faciunt praesumi fuisse retro solutum. n.* 13. *Idem in omnibus dispositionibus etiam iuratis. n.* 14. *& subrogatis loco illarum. n.* 17. 18. *&* 19.

15 *Solutio ex praesumptione iuris desumpta impedit executionem cameralem, & grauat aduersarium maiori probatione. n.* 16.

20 *Obseruantia in solutionibus attenditur, quamuis non sit praescripta. n.* 21.

22 *Quietatio pro residuo, & pro toto tempore praeterito facit, vt nihil amplius possit peti, quamuis plus deberetur. n.* 23.

24 *Confessio tutoris non praeiudicat pupillo, si fiat ad eum obligandum, secus ad liberandum, seu ad probationem.*

25 *Confessio administratoris nocet pupillo, si est adminiculata.*

26 *Ratificatio minoris facti maioris illi praeiudicat.*

27 *Dominus census, qui illum cessit suo creditori, potest exigere fructus eiusdem census sibi debitos ante cessionem, non obstante, quod debitor census ostendat tres solutiones continuas semestrales per eum factas cessionario, quae non faciunt praesumi retro solutum. Idem in similibus exactionibus, & tributis. n.* 28.

29 *Titulus praesumitur ex praestatione decennali in praeiudicium illius, qui soluit, vt in futurum sit obligatus, secus in praeiudicium tertij. n.* 30.

CAPVT DCCXVI.

LIquidatio requiritur ad hoc, vt debeantur fructus recompensatiui ratione dānorum, & interesse, quia in materia *l. curabit. C. de action. empt.* vsurae possunt solum peti habito respectu ad fructus perceptos, &
1 non vltra, † iuxta communem opinionem, de qua testatur *Socin. in l. de diuisione. n.* 13. *cum seq. ff. solut. matrim. Imol. in l. si insulam. §. vsuras. col. vlt. in fin. ff. eod. tit. Bertr. cons.* 190. *in fin. lib.* 2. *p.* 2. cum alijs per *Gabr. de empt. & vendit. conclus.* 4. *n.* 18. *post Alex. cons.* 69. *n.* 3. *in fin. & n.* 4. *lib.* 1. *Purpur. in l.* 1. *col.* 8. *in fin. C. de summ. trinitat.*

Quo stante non potest sequi aliqua condemna-
2 tio quo ad dictas vsuras, nisi prius facta † tali liquidatione *Bald. in l.* 2. *n.* 7. *&* 8. *C. de execut. rei iudic. Socin. cons.* 51. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 1. *Aym. cons.* 231. *n.* 9. *Rot. decis.* 689. *n.* 3. *part.* 1. *in recen-*

in recentiorib.Canar.de execut. instrum. q. 14. Gallef. ad formul. oblig. camer. tit. de li-
3 *quidat.* † vbi etiam, quod est facienda parte citata, & etiam quod simus in obligatione camerali, cum negotium liquidationis sit diuersum, & non habeat priuilegium executi-
1 uum *Card.Mantic.decis.* 194.*n.*4.*&* 5.†Maxime cum agatur de fructibus vinearum, quæ magis indigent liquidatione, tamquam illarum qualitas sæpe mutari soleat *Rot. decis.*343.*n.*5. *in fin. p.*1. *in recentiorib. Surd. cons.*293.*n.*31.*lib.*2.*&* *decis.* 282. *n.*16. *Natt. cons.*510.*n.*4.*Achill.decis.*22.*de restitut. spoliator.* dixi supr. *c.* 700. *n.* 20.

Neque obstat, quod liquidatio fructuum respectu scutorum 250. non solutorum sit facienda, prout est facta liquidatio quo ad alia scuta 250. videlicet ad rationem quinque, vel sex pro centum, Quia in ista liquidatione fuit facta expressa conuentio inter partes ad rationem dictorum quinque pro centum, quæ non adest in aliis scutis 250. in quibus à principio fuit factum pactum negatiuum, quod non debeantur fructus recompensatiui per totum mensem maij, vnde non competit illa via executiua, quæ datur vigore obligationis cameralis pro conuentione, & casu
5 expresso ad casum non expressum,† cum non sit nostrum extendere dispositiones conuentionales *l. fideiussores magistratuum.*69.*§. pro aurelio.ff.de fideiussorib.*Neq; de tẽpore ad tempus *l. epistola. §. vlt. ff. de pact. l. si cum hermes.C.locat.* Neque de re ad rem,
6 neque †. de persona ad personam, neque de casu ad casum *l. miles ita haredem.*42. *§. & quia diximus.ff.de militar.testam.*& latè declarat *Bald.in c.*1.*n.*2.*vers.pone emphyteuta. col.*2. *in princ.qualit. domin. propriet. feud. priuet.* Maxime quia isti fructus petuntur
7 ratione damnorum, † & interesse ob retardatam solutionem pretij, itaut specialis probatio requiratur quale, & quantum sit damnum *Bero.cons.*178.*n.*27.*lib.*1.*Dec.cons.*119. *pro tenui. n.*11.*&* 12.*post Glos.& Doct.in §. curare. instit.de actionib.& §. fin. instit. de*
8 *verb.obligationib.*† Cum etiam tales fructus debeant dari ad rationem interesse, & damni, & non plus, cum alias committeretur vsura, vt de communi testatur *Gabr. de empt. & vendit. conclus.*4.*n.* 18.*in fin.*

Nec facit, quod quemadmodum in casu taxato per partes ad scuta quinque pro centum fuit facta liquidatio fructuum, ita etiam sit facienda in casu non taxato ad eamdem rationẽ, Quia vt diximus, non est trahendus casus conuentionis ad casum non conuentũ, cum in illo ità partes concordauerint, quod non
9 est in isto, † in quo licèt Iudex debeat ex officio taxare tales fructus non conuentos ex dispositione *l. curabit. C. de actionib. empt.* pro prætensis damnis, & interesse *Bertrand. cons.*273.*n.*10.*lib.*4 *Surd.cons.*293. *n.*31.*in fin. lib.*2. *Natt.cons.*510.*n.*7.*& cons.*536.*n.*6. *&* 7. Non tamen sequitur, quod ista taxatio per Iudicem faciẽda habeat illam viam exe-
10 cutiuam, † quam habet taxatio conuentionalis, cum non reguletur ab obligatione camerali, quæ in tali taxatione Iudicis non interuenit, neque comprehenditur in promissione damnorum, & interesse, cum illorum liquidatio requiratur, vt dictum est *Be-*
11 *ro.cons.*178.*n.*27.*lib.*1.† & ab eà detur appellatio, quamuis liquidatio sit in materia executiua *Rot.decis.*100.*n.*29. *cum seq. p.*1. *Ruginell.de appellat.§.*2.*c.*3.*n.*549.

Accedat, quod si Aduersarij venditores volũt iuuari ex ista taxatione, & obseruantia solutionum, illis obstant sexdecim quietantiæ, & solutiones de bimestri in bimestre conti-
12 nuæ, & diuersis temporibus factæ, † quæ faciunt præsumi solutiones pro tempore præterito *l.quicumque. C.de apoch. publ. lib.*10. cuius dispositio procedit, siue agatur de solutione semestrium, siue trimestrium, siue bimestrium, cum eadem ratio militet in istis solutionibus, quæ in annalibus *Bald. in d. l.quicumque.n.*6.*Ias.in l.diuortio.§.quod in anno.n.*5.*ff.solut. matrim. Gabr. conclus.*11. *n.*14. *de præsumptionib. Menoch. eod. tit. q.* 139.*n.*13.*p.*3. vbi de communi, post *Padill.late in l.*1.*n.*13.*C.de fideicommis.*Quidquid cõtrarium senserit *Alex.cons.*105. *n.*3.*lib.*3.cum aliud concludat *cons.*107.*n.*9.*&* 10. *vers. nec obstat si dicatur.& vers.& ad hoc non obstat.*
13 *eod. lib.*3. † & ista est verior opinio propter identitatem rationis *Benedict. in c. raynutius. in verb. si absque liberis moreretur.il* 2. *n.*186.*de testam.Paris.de Put. de feud. reintegrat.c.*197.*incip. & circa materiam. n.*19. *fol.*111.*Bald.in l.adem.n.*6. *vers. quaro quomodo accipiatur triennium.C.locat.*

Et quidẽ ista præsumptio habet locũ in omni-
14 bus dispositionibus etiam iuratis † *Gabr. de præsumpt.conclus.*11.*n.*1.*vsq; ad* 8.*post Grat. cons.*121.*col.*2. *lib.*2. Itaut per istam præsumptionem iuris, quod solutum censeatur pro
15 tempore præterito, retardetur † etiam obligatio cameralis *Rot.diuers.decis.*92. *n.*1. *&* 2.*part.* 1. Cum etiam solutio probetur ex præsumptione iuris *Socin.cons.*27.*n.*30.*lib.*4. *Gallef.ad form.obligat.cameral.p.*1.*q.*3. *n.*4. *& p.*4.*q.*1.*n.*5. Adeo vt talis præsumptio afficiat onere grauiori probandi contrarium, licet enim possint probari aliquæ coniecturæ
16 pro parte aduersarij, † tamen non sufficerent ad tollendam istam præsumptionem iuris *Rot.diuers.decis.*92.*in fin.p.*1.

Non obstat, quod Aduersarius non sit creditor
17 fructuum locorum montium, † sed scutorum triginta quolibet anno pro fructibus recõpẽsatiuis, vnde non intrat dispositio *d.l.quicumque*. cum non fuerit facta quietatio per tutorem de d. fructibus semestratim soluendis, Quia cum fuerit subrogata ista solutio de bimestri in bimestre pro d. fructibus, idem operatur, tamquam subrogatum sapiat na-

18 turam eius, † in cuius locum fit subrogatio
*l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio-
nib. Bart. in l. 1. §. si hæc actio. ff. si quis te-
stam. lib. ess. iuss. fuer. Surd. cons. 42. n. 11.
lib. 1.* vbi quod etiam procedit in materia
19 stricta, † & correctoria *§. reliquum. vers. vn-
de consequens. auth. de hæred. & falcid. Natt.
cons. 346. n. 3.* Maxime quia sufficit obseruã-
tia, per quam passim mutatur modus solu-
tionis, itaut possit fieri alio modo tam in
20 tempore, quàm in re, † quæ obseruantia
valet, & debet attendi quo ad similes solu-
tiones, non secus ac si à principio ita actum
fuisset *Bald. in l. si certis annis. 28. n. 9. C. de
pact. Corn. cons. 81. n. 83. post med. lib. 2. Brun.
de augment. monet. in 2. præsuppos. n. 17. in
fin. Aym. cons. 211. n. 12. in princ. Surd. cons.*
21 *335. n. 27. lib. 3.* † vbi etiam quod in tali ob-
seruantia non requiritur præscriptio, & suf-
ficit, quamuis etiam solutio sit facta per mo-
dicum tempus, & pro parte debiti *Idem
Surd. cons. 220. n. 3. lib. 2.*

Quibus additur, quod in vna solutione 22. No-
uembris 1616. adest quietatio de omnibus,
quæ debentur pro toto tempore præterito,
quæ sola sufficeret absque alia præsumptio-
ne desumpta ex *d. l. quicumque. C. de apoch.*
22 *public* † Vnde multo magis ista simul iuncta
probabunt omnia fuisse soluta *Paris. cons.
108. n. 31. in fin. lib. 1.* Itaut talis quietatio
23 adeo præiudicet, † vt nihil amplius possit
peti, etiam si plus ei deberetur *l. si ex plu-
ribus. 89. in princ. vbi Glos. in verb. reliquũ.
ff. de solutionib. Ias. cons. 100. n. 3. lib. 4.* dixi
supr. *c. 3. n. 2. cum seq. Io. Bapt. Cost. de
clausul. p. 1. clausul. 333. n. 1. fol. 330.*

Nec aduersatur, quod ista confessio tutoris non
præiudicet pupillis *l. si certum. §. sed an &
24 ipsis. ff. de confess.* † Quia hoc procedit quan-
do talis confessio induceret obligationem,
non autem quando esset facta ad liberãdum,
seu ad probationem *Alex. cons. 76. n. 9. lib. 6.
late Natt. cons. 543. n. 6. vsque ad 11. Castr.
cons. 34. ego paulus. n. 2. & 3. lib. 1. Gutier. de
tutel. p. 3. c. 1. n. 78.* cum alijs per *Mascard.
conclus. 367. n. 7. & 8. Cephal. cons. 101. n. 8. &
25 18. vsque ad 30. lib. 1.* † Quod magis est in ca-
su nostro, in quo adsunt adminicula, cum
confessio tutoris non sit sola, sed adiuncta
cum confessione Bernardi aduersarij, vltra
præsumptionem legis inductam per tot solu-
tiones bimestratim factas, tunc enim illa
præiudicat pupillo, tãquã adminiculata *Glos.
in c. dudũ. il 2. in verb. de veritate. ad med. de
elect. Paris. in c. fin. n. 54. vers. tertia cõclusio.
de præscript. Card. Seraph. decis. 442. n. 2. Rot.
diuers. decis. 177. n. 4. & 5. p. 2. & corã Card.
Ludouisio nũc Sãctiss. D. N. Massilien. pecu-
niaria 6. Iunij. 1611.* quę est *decis. 334. n. 1. vsq;
ad 4. p. 1. in recentior. & coram R. P. D. An-
drea Mediolanen. decimarum & primitia-
rum. de carlatio. 31. iunij. 1614.* quæ est *de-
26 cis. 573. n. 2. p. 2. in recentiorib.* † Cum etiam
vltra prędicta adsit ratificatio minoris, post-
quam fuit factus maior, vt in instrumento
quietãtiæ exhibito, quæ ratificatio illi præ-
iudicat *l. 1. vbi Glos. in verb. ratã. C. si maior.
fact. rat. habuer. & in l. 1. C. si maior. fact.
alienat. fin. decret. rat. habuer. Alex. cons.
117. n. 2. lib. 5. Gabr. de minorib. conclus.
4. n. 1. cum seq.*

Et quoniam supra locuti sumus de solutione
trium annorum, per quam præsumitur re-
27 tro solutum, † addendum est, quod nuper in
facto occurrit de domino census, qui illum
cessit suo creditori, per quem fuerunt exacti
fructus trium semestrium d. census vigore
cessionis prædictæ à debitore eiusdem census
cesso, & cum cedẽs prætẽderet ab eo fructus
decursos ante cessionem, debitor cessus vo-
lebat se tueri ex præsumptione solutionis
trium semestrium factorum cessionario, quod
tamen dixi non suffragari, quia ista solutio
facta cessionario non afficit cedentem, neque
facit aliquam præsumptionem cõtra ipsum,
itaut non possit petere fructus præteritos si-
bi debitos, nam idem cedens nõ recepit ali-
quas solutiones, quibus dicatur consentire,
& quodammodo renunciare præterito cre-
dito, ideo non prohibebitur ius suum pro-
sequi, & fructus sibi debitos petere, prout
in specie loquens de domino directo, qui
cessit ius suum Caio contra emphyteutam
concludit *Catellan. Cott. in memorabil. in
verb. solutio. in fin. fol. 767.* vbi testatur ita
fuisse iudicatum *Menoch. præsumpt. 139. n.
28 32. lib. 3.* † vbi infert idem esse in exactoribus
tributorum, collectarum, oblationum, & si-
milium, qui consueuerunt mutari, nam in
istis adest probabilis ignorantia facti ante-
cessoris, itaut si vnus reciperet tributa per
tres annos, cum ignoraret quid in præteritũ
actum esset, præsumptio ista cessaret, tam-
quam exactoris negligentia, & consensus
hic non possit considerari, maximè quia hu-
iusmodi legis præsumptio non debet nocere
29 tertio, † prout dicimus, quod præsumptio,
de qua in *l. cum de in rem verso. ff. de vsur.*
non præiudicabit tertio, nam ex præstatione
decennali præsumitur titulus in præiudiciũ
illius, qui vniformiter aliquid præstitit, vt in
futurũ præsumatur obligatus *Menoch. præ-
30 sumpt. 131. n. 59. lib. 3.* † Cũ secus sit quando
ageretur de preiudicio tertij *Idem Menoch.
ibid. n. 91. post Ias. in l. si certis annis. n. 15.
vers. quinto limita. C. de pact. Alex. cons. 1. n.
20. & cons. 17. n. 8. lib. 4. & in l. sciendum.
n. 12. ff. de verbor. obligation.*

EPITOME.

EMptor census quando possit agere ad restitutionem sortis principalis. ¶ Pactum an sit validum, vt census extinguatur ex pensionibus domus. ¶ Et an contractus in totum annulletur, vel firmus remaneat

sublato tali pacto. ¶ Et quando illud dicatur contra substantiam contractus. ¶ Census an sustineatur, si illum emens habet certitudinem redemptionis etiam aliunde, quam ex instrumento cum eo celebrato. ¶ Fructus in censu quando cõputentur in sortem. ¶ Vtilitas, & æstimatio si non est tanta in parte respectu partis, quanta in toto respectu totius an faciat contractum indiuiduum, itaut in eo admittantur particulares solutiones. ¶ Contractus census an possit fieri diuiduus ex voluntate contrahentium. ¶ Et quando dicatur facta huiusmodi diuisio. ¶ Dominus census an possit compelli inuitus ad redimẽdam partem illius. ¶ Debitum antiquius an cõsidereturrespectu temporis celebrati contractus, seu solutionis faciendæ.

SVMMARIVM.

1 *Contractus censualis habet naturam, vt sit perpetuus, & sors à venditore inuito repeti non possit, cum alias esset mutuum.*
2 *In censu admittitur repetitio sortis quando ageretur ad implẽmentum, & in defectum illius, ad damna, & interesse.*
3 *Emptor census per facultatem sibi datam extinguendi illum ex pensionibus domus est certus de lucro vltra sortem, quod est probibitum, & pactum non valet. & n.7.*
4 *Facultas extinguendi censum permittitur solum venditori census, non emptori.*
5 *Emens censum, si habet certitudinem redemptionis illius etiam aliunde, quam ex instrumento cum eo celebrato, facit vt census dicatur inualidus. Et de ratione. n.6.*
8 *Contractus census valet sublato pacto vsurario, & n.9. Intellige vt n.10.*
11 *Census est ipso iure nullus stante pacto contra substantiam contractus, & resoluitur in mutuum, & fructus computantur in sortem, nec obseruantia, aut confirmatio Papæ illum conualidat. n.12. & 13.*
14 *In correspectiuis posito, seu sublato vno ponitur, & tollitur alterum. n.15.*
16 *Instrumentum non potest acceptari in parte, & partibus.*
17 *Actus est acceptandus cum sua qualitate, & causa.*
18 *Debitum antiquum non consideratur respectu temporis contractus, sed solutionis faciendæ.*
19 *Contractus census potest fieri diuiduus ex conuentione contrahentium, & quando dicatur facta diuisio.*
20 *Dominus census non potest compelli inuitus ad redimendam partem illius. n.21.*
22 *Retrouenditio census dicitur indiuidua propter incommoditatem, quam affert particularis solutio.*
23 *Vtilitas, & æstimatio, si non est tanta in parte respectu partis, quanta in toto respectu totius facit contractum indiuiduum in quo nõ admittitur particulares solutiones.*
24 *Instrumentum facit notorium, & probationem probatam, & illi standum est. n.29.*
25 *Creditor tenetur solutionem debitoris ponere ad debitum grauius. Idẽ in herede. n.26.*
27 *Sermo testatoris dicitur sermo heredis.*
28 *Actiones passiua, & actiua transeunt in heredem.*

CAPVT DCCXVII.

IN contractu, de quo agimus, adest pactum, quod Fabius concedit facultatem locandi omnia bona censuata, itaut pecuniæ ex huiusmodi affictu percipiendæ cedant in solutionem fructuum census, & residuum in extinctionẽ sortis principalis pro rata quolibet anno, & si emptor vti noluerit d. facultate locandi, non possit venditor locare bona censuata, nisi requisito emptore, & de ipsius consensu, & non alias, nec alio modo, Itaut spectet onus Fabio, ac eius hæredibus probandi, quod Iacobus, & eius hæredes vsi fuerint d. facultate locandi, ex quo d. pactum fuit appositum ad cautelam Iacobi gratia consequendi fructus, & ad vtilitatem Fabii, vt facilius possit d. census extinguere, & se ab illis liberare, prout latius continetur in instrumento 7. Aprilis. 1559.

Ex prædictis verbis videtur concludendum,
1 quod contractus census fuerit nullus, † cum pretium illius numquam possit dici fuisse liberum apud venditorem, tamquam ei dãtum sub conditione, quod repetatur quolibet momento, & anno, prout pensiones domorum, & casalium peruenient ad manus emptoris, quod est contra substantiam contractus censualis, qui habet naturam, vt sit perpetuus, & sors à venditore inuito repeti non possit, cum alias potius esset mutuum *Couarr. lib.3. var. resolut. c.7. n.2. vers. secunda ratio. & c.9. n. 4. Card. Mantic. decis.*
2 *14. n.9. Gail. obseruat. 7. n.14. lib.2.* † Quidquid aliud sit, quando ageretur ad implemẽtum, & in defectum illius ad damna, & interesse, cuius loco venit repetitio sortis principalis census, non tamquam pretium, sed vt interesse *Rot. corã Sanctiss. Gregorio XV. Romana euictionis. 17. Februarij. 1607. & corã* Card. *Seraphino Romana dotis. 17. Februarij. 1589.* iuxta doctrinã *Bald. in l. si traditio. q.4. n.7. C. de contrah. emption. Ruin. cons. 141. n.9. ad fin. vers. & tamen etiã sub tali interesse. lib.1. Rimin. Sen. cons. 297. n.10.* dixi supr *c.301. n.6. & q.258. n.24.*

Maxime quia emptor per facultatem sibi datã illum extinguendi ex pensionibus percipiendis est omnino certus de lucro vltra fortem.
3 idest de † consequendo fructus eo tempore, quo non extinguitur census, quod est prohibitum, & redditur pactum inualidũ *Henric. Boich. in c. in ciuitate. ad fin. de vsur. Bald. cõs. 487. apparet. lib.1. Couar. lib.3. var.*

resolut.c.8.n.7. in fin. vers. superest tamen.
4 *Imol.cons.*25.† Ista enim facultas solum permittitur venditori, non ementi secundum constitutiones *Martini,Calixti,& Pij V.* vt in specie concludit *Sot. de iust. & iur.lib.6. q.5.art.3.conclus.*1.*Corrad.de contract.q.*84. *conclus.*3. *Summ. Anton. p.2.c.8. §.14. circa fin.tit.*1. *Rot. coram Card. Lancellott. Perusina census.*3.*Februarij* 1571. *& corā Card. Seraphin. Vrbeuetana census.*18.*Decembris* 1592. *Solis de censib. lib.*1.*c.*7.*n.*15. *Nauarr. de vsur. notab.* 22.*n.*72. *Rot. coram Cardin. Pamphilio Romana census*. 29. *Nouembris* 1593. impressa post *tract. Ludou. Cenc. de censib. decis.*283.*n.*4. *Couar.lib.*3. *var. resolut. c.* 1. *n.*4.

Immo quamuis emptor census non esset certus, quod ille redimeretur ex stipulatione,
5 seu ex forma contractus, † sed aliunde haberet istam certitudinem redemptionis, Tamen re ipsa actus esset illicitus, & haberet naturam vsuræ, cum arguatur eius enixa voluntas desiderans census extinctionem, quæ reddit illum reprobatum, & inualidum *Summ. Anton. par.*2. *c.*8.*tit.*1. *§.*14.*in fin. Rot.in d. Perusina census.* 3. *Februarij* 1571. *coram Card.Lancellott. & in d.Romana census coram Card. Pamphilio*. 29. *Nouembris* 1593. *n.*5.

Et facit ratio, quia stante pactione ista, redditus annuus maior æstimandus est respectu
6 creditoris, & ipsi vtilior, † prout è contra magis onerosus debitori, quàm si absque huiusmodi conuentione fuisset constitutus, Nam quo strictius imponitur potestas redimendi, eo magis æstimatio colligitur, cum multa possint accidere, ex quibus debitor impediatur soluere, quo casu non manet pretium omnino alienatum, si creditor potest repetere, itaut ex hoc nō solum debitor non subleuetur, sed in maiorem necessitatem redigatur, cum ad pretium persoluendum possit cogi, quod est contra substantiam contractus, tam respectu restitutionis sortis, quam iniustitiæ pretij, vt in specie huiusmodi rationem considerat *Roder. de annuis reddit.lib.*2.*q.*1.*n.*4.*&* 5.

Et magis hoc dicendum est, quia in tali forma contractus occultatur, & delitescit quoddam mutuum, quamuis enim non possit sors repeti, donec veniant solutiones pensionum, Tamen sustinetur quasi mutuum in illa
7 spe occurrentis casus,† in quo receptis pensionibus poterit peti sors, nam in vim dictæ receptionis retinet naturam suam reijciendo retro oculos quoquomodo ad tantūdem in genere, in quo tota substantia mutui consistit, prout per supradictas, & similes rationes, quod talis contractus sit illicitus concludit *Felician.de censib.lib.* 1.*c.*10.*n.*18. latè *Gutier. pract. quæst.c.*175.*per tot.lib.*2. *Milanes.decis.*2.*n.*104.*lib.*2. *Card. Mantic.de tacit. & ambig. conuent. lib.*8. *c.*23. *n.*24. *&* 25. *Nauarr. de vsur. q.*18. *n.*115. *tom.*2. *fol.* 310. *Roder.de ann.redditib.lib.*2. *q.*1.*n.*5. *&* 6. *Ludouic. Molin. de contract. tract.*2. *disput.*391.*clausul.*11. *fol.*374.

Verum esset, quod constitutio principalis census valebit, sublato pacto vsurario, Nam quamuis leges dicāt contractum vsurarium esse nullum, Tamē intelligitur quo ad vsum,
8 &† stipulationem vsurarum, quarū fit ademptio, & in reliquis datur executio, & si non constat, quod aliquid fuerit solutum in causam vsurarum, non fit compensatio, vt sors minuatur, prout è contra illa diminueretur, si appareret de solutione dictarū vsurarum *Ang. in l.*4. *§. condemnatum ff de re iudic. Gail. obseruat.*4.*lib.*2. *& obseruat.*5.*n.*7.*eod. lib. Surd.cons.*327.*n.*17.*&* 18.*lib.*3. *Honded. cons.*17.*n.*25. *lib.*2. *Barz. de guarantig. p.*3. *q.*7. *Rot. coram R. P. D. Orano Foroliuien.*
9 *census* 13. *Nouembris* 1589.† & in specie similis pacti in censu appositi *Couar. lib.* 3. *var.resolut.c.*8.*n.*7.*ad fin. vers.nec tamen censeo.*& in terminis *Bullæ Nicolai V.* testatur ita seruari *Petr. Gregor. super eadem Bulla priuil.* 10. *vers. septimo quæro. & ibi Philipp.Hieronim.Firmian.* cum alijs, quos
10 refert *Graff.de except.c.*28.*n.*62.† Dummodo creditor in totum non vsus fuisset, vel vti vellet instrumento, & contractu, quia tunc etiam in totum esset inualidus *Idem Graff. d.c.*28.*n.*65.*Caualcan.decis.*13.*n.*37.*lib.*2.

Quibus addendum est, quod istud pactum est
11 contra substantiam contractus, † quod emtor possit extinguere censum ex redditibus bonorum censuatorum, vnde videtur, quod census sit ipso iure nullus, vt per *Rot. coram Card.Seraphino Vrbeuetana census* 18. *Decembris* 1592.vbi ex hoc concluditur resolui
12 in mutuum,† & fructus computandos in sortem *Paris.cons.*54. *n.*79.*lib.*1. *Roland. cons.* 40.*n.* 37.*lib.*2. quod etiam voluit *Gabr.cōs.* 152.*n.*4.*lib.*1. *Rot.coram Cardin.Blanchetto*
13 *Romana census* 15. *Iunij* 1595.† vbi etiam, quod neque consensus partium, obseruantia, aut confirmatio Papæ potest conualidare, & quod ista pacta reprobentur tamquam contra substantiam contractus *Card. Seraphin. Romana census.*3.*Nouembris & in d. Vrbeuetana census.* 13. *Nouembris* 1592.

Et quamuis adsit in instrumento pactum, quod venditor possit quandocumque redimere, Tamen illud fuit sublatum ex alio instrumento sub *die* 5. *Ianuar.* 1562. in quo fuit data possessio emptori census omnium bonorum, donec fuerit integrè satisfactus de fructibus, & sorte principali, & sic erat in potestate emptoris sibi satisfacere, prout tale instrumentum fuit per eum acceptatum, &
14 licet fuerit factum ex interuallo, † Tamen est correspectiuum cum primo contractu cēsuali, itaut posito vno ponatur, & alterum, tamquam illius contemplatione gestū, ideo non debet diuerso iure censeri *Bald.in l. petens.*

15 *tens.n.49. C. de pact. Aym.conf.16.n.9.*† & in specie census, quod non consideretur istud interuallum *Summ.Anton.p.2.c.8.tit.1.§.14. in fin. Rot.coram Cardin. Lancellot.Perusina census. 3. Februar.1571. & coram Card. Seraph.decis.1006.n.1.*

Neque obstat, quod secundum instrumentum fuerit acceptatũ in partibus fauorabilibus, Quia immo constat de acceptatione quo ad omnes effectus in eo expressos,& inter alios, quod translatio possessionis sit ad effectum
16 extinguendi censum, † Cum etiam instrumẽtum nõ possit acceptari in parte,& partibus, tamquam indiuiduum, itaut agens ex eo debeat fateri omnia in illo cõtenta *Bald. cons. 15.omnis assessor.lib.2.* & de facto acceptan-
17 do cum sua qualitate,& causa † multa *Surd. cons.52.n.39.vsque ad 44.lib.1.* vbi etiam, quod non datur hoc casu acceptatio in parte, & partibus *Cephal.cons.312.n.149. lib.3.*

Quod ad secundum, dicendum est, quod posterior census sit prius extinguendus, cum in eo adsit consensus Horatij,cuius respectu dicitur durior causa, cum etiam adsit pactum in instrumento, vt illud prius extinguatur,
18 quia † debitum antiquum non consideratur respectu temporis celebrati contractus, sed solutionis faciendæ *l.si ex pluribus. §. vlt. de solut. Ruin. cons.126. n.15. lib.4. Rot.diuers. decis.176. par.2. Menoch.de arbitr.cas. 493. n. 19.*

Circa tertium verior est opinio, vt pro parte possit dictus census extingui, Quamuis enim
19 contractus sit indiuiduus, † Tamen ex conuentione contrahentium potest fieri diuisio, quemadmodum è contra fit indiuiduũ, quod erat diuiduum *l.pedius. de arbitr. Natt.cons. 479.n.30. Grat.cons.81.n.22.lib.2. Put.decis. 323.in fin.lib.1.Seraphin priuil.iuram.107. n.23.* Prout talis diuisio in casu nostro facta fuit, dum pro rata fructuum exigendorum in instrumento permittitur extinctio, neque enim tunc consideratur, quod totũ pretium sit simul à principio traditum, cum tale debeat esse ad hoc, vt ratione ipsius debeantur fructus, qui non possent deberi pro ea parte, quæ non fuit soluta, Quod non est in redemptione census, qui remanet in parte non redempta, Vnde tunc non requiritur totius pretij cõsignatio,vt in specie per prædictas, & similes rationes concludit *Gutier. pract. quæst. lib.2. q.114.n.3.* Et passim contractus census dicitur diuiduus,cum possit in totũ, vel in parte redimi ex voluntate contrahentium, Nam alias non daretur ista diuisio,
20 neque † enim dominus census posset cõpelli inuitus ad redimendam partem eiusdem cẽsus, prout dixi *supr. c.323.n.4.* ¶ Quidquid contrarium sentiat *Foller.de censib.in verb. instrumentum gratia.n.37.in fin. Nauar.de vsur.n.95.glos.12. Boccacc. de censib.par.1. n.13. & p.2.n.106. Felician.eod.tit.de censib. tom.1. lib.1. c.8. n. 16. Lopez. de contractib.*

Adde *supr. ad c. 325. n.4.*

lib.1.c.59. Auendan.de censib.c.107.n.8. Ludouic. Cencius. eod. tract. p.3. c.1.q.3.art.8.
21 *n.16. fol.249.*† ¶ Quia contra eos est verior opinio, vt testatur *Roder. de ann. redditib. lib.1. q.18. n.37. in fin. & lib.2. q.16. n.34. Lup.in l.2. comment.2. §.2. n.71. C.de pact. int. emptor. & venditor. Milanes. decis. Sicil.2.n.75.lib.2.* & sequitur *Rot.coram Card. Pamphilio Romana census. 29. Nouembris 1593.* quæ est impressa post *tract. Ludouic. Cenc.de censib. decis.283.n.9. & coram R.P. D. Litta Romana Saluiani interdicti. 23. Iunij 1600.*impressa *ibid.decis.272.n.9.* iuxta *l.tutor. §.lucius.ff.de vsufruct. Ias.& alij in*
22 *l. quadam. n.4. ff.si cert.pet.* † Nam propter incommoditatem, quam affert particularis solutio, talis retrouenditio census dicitur indiuidua *Tiraquel. de retract.lignag.§.23. glos.1. n.16.* cum alijs adductis *supr. c.323. n.4.* Non considerato, quod non adsit ista incõmoditas respectu multiplicationis personarum, à quibus exigendum sit residuum debiti, tãquam illud remaneat penes ipsum debitorem,à quo facilis erit exactio *Nauar.*
23 *de vsur. n. 103.* † Quia satis est, quod non potest esse tanta vtilitas,& æstimatio in parte respectu ipsius partis, quanta in toto respectu totius *l. si quis aliam. ff. de solution. Glos.in l.fundus ille. de contrah.empt. & in l.1. in verb. partis. & ibid. Bald.in 4.notab. & Salic.in 5.notab. C. commun.diuid. Bart. in l.vxorem. §. agri plagam. in fin. ff.de legat.3. Ruin. cons.149. ante fin.lib.4. Tiraq. d. glos.1. §.23.n.17.* Et per consequens,cum non sit tanta vtilitas in parte,sicut in toto, contractus erit iudicandus indiuiduus *l.1.§. si pecuniam. & ibi Bart.ff. deposit. Idem Bart. in l.stipulationes non diuiduntur.q.3. ff.de verb.obligat. & in l.4. §.cato. ff.eod.tit. Bald. in l.si plures. C. de condit. insert. Tiraq.d.glos.1.§.23.n.18. in fin.* iuxta *l.in executione. vers. secunda ad opus. ff. de verb. obligation.* Vnde non erit pretium diuidendum per particulares solutiones *l. planè. ff. famil.erciscund.* & notatur in *l.quidam existimauerunt. ff.si cert. pertat. & in l.tutor. §.lucius.ff.de vsur.*

Nec oberit, quod extinctio pro parte sit collata in arbitrium emptoris,quatenus voluerit locare bona censuata, de qua locatione constare debet per probationes faciendas à Fabio iuxta formam instrumenti, Quia Iacobus acceptauit translationem possessionis omnium bonorum factam per Fabium ad sui fauorem de anno 1562. in cuius executionem fuit recognitus in possessorem, & dominum per conductores, qui promiserunt ei soluere pensiones pro tempore decurrendas, prout illas percepit ex casali Valerani, ac alijs bonis, Vnde satis doctum fuit illum
24 fuisse vsum dicta facultate locandi † cum instrumenta prędicta faciant notorium,& probationem probatam *c.cum dilecti.de donat.*

Bald.

*Bald.in l. imperator.col.1.de stat.homin.Dec. cons.*423. *n.* 10.

Ex quibus etiam colligitur decisio quarti dubij, Nam stante præsupposito, quod Antonina fuerit hæres Fabij sui viri, & Iacobi sui patris,& stante legato apothecarum,de quibus in facto, pretium illarum cedere debet in extinctionem portionis huius cẽsus, cum credatur non esse sufficiens pro integra summa sortis principalis, Nam datur ista extinctio pro parte ex adductis supra in secundo dubio, Neque præsumendum est huiusmodi alienationem cessisse in solutionẽ prioris cẽsus,non autem posterioris,cum debeat prius fieri extinctio de censu posteriori, non de primo, † & quemadmodum creditor tenebatur solutionem factam per debitorem ponere ad debitum grauius, prout est hoc, de quo agitur *l.1.& l.cum ex pluribus.de solution.Menoch.de arbitr. cas.*493. *n.*1. † Ita etiam tenebitur eius hæres, qui censetur esse vna & eadem persona cum defuncto *auth.de iureiur.à morien.præstit.post princ.*† sermo enim testatoris dicitur sermo hæredis *l. postulante.ff. ad trebell.* & in hæredem omnes actiones actiuæ, † & passiuæ transeunt *l. pro hereditarijs.C.de hereditar. action.* & ita in terminis solutionis concludit *Socin.cõs.*293. *præsens consultatio. col.*1. *vers. quibus præmisiit.lib.*2. † stante præsertim expressa conuentione, quod prius fiat extinctio secundi census, vt in instrumento, de quo supra,cui standum est *l.cum precibus. C. de probation.*

25

26

27

28

29

E P I T O M E.

PRomittens, quod aliquis bene administrabit,aut habebit custodiã castri quando teneatur pro tempore prorogato administrationis, & custodiæ. ¶ Fideiussor tutoris an obligetur de administratis ab eo post pubertatem. ¶ Epistola an probet ad fauorem tertij quando sumus inter mercatores. ¶ Obligatio relatiua an valeat,si non cõstat de relato. ¶ Et quando verba prout, iuxta, & similia stent interpretatiuè, & causatiuè, seu conditionaliter, & limitatiuè. ¶ Vltimus actus, si non compatitur cum primo,an inducat nouationem.

S V M M A R I V M.

1 *Obligatio generalis non restricta ad certum tempus pro eo, quod quis administrabit, durat pro tempore prorogato.n.3.& 5.*

2 *Fideiussor promittens pro alio custodiam castri tenetur etiã finito officio,& confirmato.*

4 *Fideiussor tutoris non obligatur de administratis ab eo post pubertatem.*

6 *Tutor finita tutela debet admonere minorem vt petat curatorem, nam alias non facta ista diligentia, si administratio in alterum transferatur, tenebitur de mala administratione. Idem in similibus administratoribus. n.7.*

8 *Fideiussio non debet sibi deseruire, vt ad sui fauorem quis fideiubeat.*

9 *Obligatio non debet esse superflua.*

10 *Epistola an probet ad fauorem tertij,quando sumus inter mercatores.*

11 *Dispositio relatiua nõ obligat,si de relato non constat.n.12.*

13 *Verba prout, iuxta, & similia quando stent interpratatiuè, & causatiuè, seu conditionaliter, & limitatiuè.n.14.*

15 *Confessio erronea non præiudicat.*

16 *Promissio censetur nouata per pacta subsequentia incõpatibilia,secus si vltimus actus compatitur cum primo. n.17.& 18.*

19 *Vna persona potest sustinere vicem plurium, itaut vnumquodque ius consideretur de per se. n.* 20.

C A P V T D C C X V I I I.

PRomissio, de qua in causa Romana fideiussionis, comprehendit etiam administrationẽ præsentis Thesaurariæ, fuit enim generalis, & indefinita, † neque restricta ad aliquem casum, vel speciem administrationis, neque limitata ad aliquod tempus, sed semper, & quandocumque, & ad omnem requisitionem, & pro omni eo quod administrabitur, tunc enim durat etiam pro tempore prorogato, vel pro officio confirmato, quidquid aliud sit, quando esset pro certo tempore *Felin.in c. de causis.*4. *col.*2. *ad fin. n.*3.*limit.*3.*vers.contrarium tamen vidi consultum. de offic.delegat.* † vbi de fideiussore promittente pro alio custodiam castri, qui tenebitur etiam finito officio, & confirmato *Abb.in c.constitutum.n.*11.*in fin. de fideiussorib.*† & est conclusio passim recepta,& magis vera, vt late testatur *Thesaur. decis.*125. *n.* 4. *Iodoc. in patrocin. pupillor. c.* 6. *n.* 66. *tom.*8.*p.*2.*fol.*360. *Andr. Gail. obseruat.* 30. *n.*11.*&* 12.*lib.*2.*Gutier.de contractib. iurat. c.*49. *n.*15. *&* 16.

1

2

3

Quo stante non obstat, quod fideiussor tutoris non teneatur de administratis ab eo † post pubertatem *l.lucius.*47.*§.paulus.ff.de administr.tutor.*Quia illud procedit propter fideiussionem factam ob causam tutelæ, quæ cũ sit determinata, & limitata ad tempus non mirum si debet etiam producere effectum limitatum, & vt solum operetur pro tempore, pro quo est tutor,tamquam post illud tẽpus non dicatur amplius talis *Instit. quib. mod.tutel. finit.in princ.Gutier.de tutel.p.*1. *c.*71.*n.*141. *in fin.* † quod non est in casu nostro, in quo non fuit contemplata aliqua causa,aut species administrationis,vnde non mirum,si etiam pro nouo appaltu tenebitur fideiussor late *Alex.cons.*72.*per tot. lib.*6.

4

5

Quamuis etiam finita tutela, tutor debeat admonere minorem,vt petat curatorem,† cum alias

6

aliàs non facta ista diligentia, & translata administratione in alium, non sint liberati, sed tenentur de mala administratione, cum enim possent redditis rationibus se liberare, si administrationem sua sponte continuent tam propter tacitum consensum tutorum, quàm adultorum, tenebuntur pro omnibus administratis *l. tutores §. curator. de administr. tutor. l. ita autem. §. si tuto. vbi Bart. in princ. ff. eod. tit. l. admonẽdi. la 2. vbi Glos. in verb. vetaberis. C. qui pet. tutor. Andr. Gail. obseruat. 96. n. 2. in fin. vsque ad 5 lib. 2. Gutier. de tutel. p. 1. c. 17. n. 142. vsque ad 150.*

7 vbi † ampliat ad similes syndicos, rectores, & procuratores ecclesiarum *Idem Gutier. de tutel. c. 19. p. 2. n. 14. vsque ad 21.*

Amplius dicta promissio non potest comprahendere nisi nouum appaltum eiusdem Thesaurariæ, non autem primum, cum pro illo solum Mazingus teneretur, nam eius risico, & periculo tam Capserius, quam omnes alij ministri stabant, Vnde erat absurdum, quod

8 promissio, † seu fideiussio per eum facta sibi deseruiret, & ad sui fauorem fideiuberet *l. debitum. de pignorat. act. l. cũ res. de contrah. empt. Surd. cons. 196. n. 24. lib. 2.* Præsertim, quia aderat instrumentum cum obligatione camerali, & alijs requisitis, in quo iam fuerat promissum pro mala administratione primi appaltus, itaut non esset opus ista secunda obligatione per epistolam, ex qua potius colligitur, quod illius obligatio tendit ad nouum appaltum, non ad veterem obliga-

9 tionem, † ne alias dicatur superflua *Bald. in rubr. C. de contrah. empt. n. 9. Castr. cons. 175. n. 4. lib. 1. Surd. cons. 127. n. 9. lib. 1.* Maxime, quia iam nouus appaltus erat factus, antequam epistola scriberetur, quod magis arguit obligationem in ea contentam respicere nouam, non veterem conductionem Thesaurariæ, pro qua iam aderat obligatio cameralis, vt dictum est.

Neque obstat epistola scripta ad Darium, ex qua prætenditur colligi confessionem Pandulphini, quod ad eum spectet cura sibi cauendi de bona administratione Stanchi ca-

10 pserij, † quæ epistola videtur probare etiam ad fauorem tertij, tamquam simus inter mercatores *Put. decis. 11. lib. 2.* Quia omisso, quod contraria opinio est verior, vt per *Felin. in c. 2. col. 1. de fid. instrument. Rot. decis. 430. alias 18. de probat. in antiq.* Respondetur, quod in casu nostro verba epistolæ non sunt prolata simpliciter, quod videlicet ipse sit obligatus, sed cum illa relatiua, prout in

11 capitulis socialibus, † in quibus, cum non constet de tali obligatione, satis apparet de errore, adeo vt tunc nulla possit colligi confessio ex tali epistola *Aym. de antiq. tempor. p. 1. §. vidimus & abunde. n. 41. in fin.* Et generale est, vt dispositio referentis limitetur

12 secundum illam dispositionem, † ad quam fit relatio, itaut non debeat attendi, quod referens aliter disponat, quasi videatur errore ductus cogitans, quod dispositio, ad quã se refert, ita loqueretur *Alex. cons. 9. ponderatis. col. vlt. in princ. vers. & hoc saltem in casu nostro. n. 12. lib. 5.* cum alijs ibi adductis per *Natt. in addit. in fin. n. 6.* latè *Dec. cons. 63. pro tenui facultate. col. 4. in fin. vers. nec obstat quod verba.*

Quæ etiam procedunt, quamuis simus in eo,

13 qui habet facultatem disponendi, † in quo licet ista verba, prout, iuxta, & similia stent interpretatiuè, & causatiuè, non conditionaliter, & limitatiuè *Ias. in l. admonendi. in 1. lect. n. 29. & in 2. lect. n. 4. ff. de iureiurand.*

14 *Surd. cons. 540. n. 7. lib. 4.* † Nihilominus hoc non procedit, quando dispositio, ad quam fuit facta relatio, reperitur, & apparet, quod aliter loquitur, quam dictum est à referente, tunc enim stat conditionaliter, non causatiuè *Menoch. cons. 391. n. 33. in princ. vers. præterea. lib. 4. post Grammat. decis. 59. n. 9. & 24. cum seq.* Maximè, quia in epistola dicitur, quod est obligatus saltem pro scutis mille, prout in apocha sociali, in qua tamen nulla summa exprimitur, adeo vt magis cõ-

15 stet de errore referentis, † quo casu sibi non præiudicat *l. sed si me putem. de condict. indeb. l. si post diuisionem. C. de iur. & fact. ignorant. l. cum de indebito. in princ. ff. de probationib.*

Neque obstat, quod quamuis talis promissio posset comprehendere nouum appaltum, Tamen censetur nouata per capitula socialia facta post tres menses, in quibus fuit conuentum, quod Capserij, & alij ministri sta-

16 rent periculo Pandulphini, † & quod ad eum spectaret deputatio ministrorum, quæ prius ad ipsum non spectabat *l. pacta nouissima. C. de pact. Gabr. de nouat. conclus. 1. n. 60. cum seq.* Quia ista nouatio intelligitur respectu primi instrumenti inter ipsos socios contracti, non autẽ epistolæ, Nam in primo instrumẽto omnis cura negotij spectabat ad Mazzingum, & in capitulis socialibus fuit con-

17 uentum, vt spectaret ad Pandulphinũ, † tunc enim stante ista incõpatibilitate videtur recessum à priori actu per secundum, etiam sine aliqua expressione *Gabr. cons. 81. n. 3 lib. 1. Rot. diuers. decis. 262. n. 5. par. 2. Decian. cons. 21. n. 69. lib. 1. & est tex. in l. si quis ante. vers. idem pomponius. de acquir. possess. Bald. in l. vlt. col. 1. ad med. vers. vt quando fortè. C. de nouation. Menoch. cons. 381. n. 32. & 33. lib. 4. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 17. tit. 3. n. 13. Aym. cons. 167. n. 9. Card. Seraphin. decis. 1063. n. 2.* Aliud est in epistola, in qua proponitur capserius, & promittitur pro eo, quod erit legalis, & fidelis, & stante ista promissione, datur ei administratio per Pandulphinum, ad quem cura

18 totius negotij pertinebat, † quo stante nulla adest incompatibilitas, cum ista possint simul stare, vt quis sit principalis conductor Thesau-

saurariæ, & quod sibi prouiderit de capserio legali, & approbato, & quod periculum malæ administrationis spectet ad approbantem, & per consequens non dicitur facta nouatio, quãdo vltimus actus compatitur cum primo *l. sancimus. C. de sentent. Cephal. cons. 454. n. 18. lib. 4. Alex. cons. 193. n. 3. lib. 6. Dec. cons. 400. viso eleganti. col. penult. ad fin. vers. & his stantibus non esset opus. n. 9. & cons. 564. in causa. n. 15. & cons. 464. placet conclusio. n. 4. & 5. Cagnol. in l. singularia. n. 102. ff. si cert. petat. Menoch. cons. 562. n. 2. & 3. lib. 6. & præsumpt. 134. n. 39. & 40. lib. 3.* iuxta doctrinam *Bald. in l. vlt. n. 1. C. de nouation. & cons. 318. practica ciuitatis. col. 2. vers. respondeo. lib. 1. Roncheg all. in l. 3. in princ. n. 18. vers. videtur tamẽ. ff. de duob. reis.* Nec facit, quod si hoc admittatur, periculum appaltus non spectabit ad Pandulphinum,

19 sed ad Mazingum, † Quia ex ista promissione facta in epistola, periculũ locationis non spectat ad Mazingum, tamquam socium, sed tamquam ad tertium, qui se obligauit pro capserio, & sic in hoc casu consideratur tãquam diuersa persona retinendo naturam plurium, & illorum vicem sustinendo *l. 1. vbi Bald. de offic. consul. Soc. in l. cũ filio. n. 28. post med. de legat. 1. Surd. cons. 183. n. 42. & 43.*

20 *lib. 2. & cons. 91. n. 19. lib. 1.* † Itaut vnumquodque ius consideretur de per se, quasi duæ sint personæ propter diuersitatem iurium, quæ in vno concurrunt *Idem Surd. cons. 365. n. 22. lib. 3. Aym. in d. l. cum filio. par. 2. n. 395. ff. de legat. 1.*

EPITOME.

PEr secundam inuestiturã quando sit immutata prima. ¶ Et quid si adsint verba ponens in locum suum, cum similibus. ¶ In venditione emphyteusis facta cum consensu domini directi an sit consideranda linea vendentis, vel generatio emptoris. ¶ Et quando tũc emphyteuta liberetur à solutione canonis. ¶ Verba comprahensorum, quid significent. ¶ Verisimilitudo an debeat attendi in iudicando. ¶ Vendens vsumfructum cum consensu proprietarij an censeatur illũ prorogasse ad vitam ementis, itaut sit recessum à vita venditoris. ¶ Ius nominandi an amittatur non secuto effectu nominationis. ¶ Renunciatio simplex in quo differat à renũciatione animo subrogandi. ¶ Et quando per eas inducatur nouus status, vel conseruetur antiquus. ¶ Concessio emphyteusis, & feudi, quo casu dicatur noua, vel debeat regulari iuxta pacta prioris inuestituræ. ¶ Restitutio dotis an sit facienda patri, si fuit stipulatus illam restitui filiæ, eius hæredibus, & successoribus quibuscumque, vel cui de iure. ¶ Ius commune an sit seruandum stantibus pactis etiam insolitis appositis in contractu feudali, & emphyteotico.

SVMMARIVM.

1 *Inuestitura prior attenditur, quæ non censetur immutata per secundam ab ea dependentem, nisi aliud expressè sit dispositum.*

2 *In venditione emphyteusis facta cum consensu domini directi non consideratur amplius linea vendentis, sed attenditur generatio emptoris. Fallit stante pacto reseruante veterem inuestituram. n. 4. & 5.*

3 *Primus emphyteuta liberatur à solutione canonis, si emphyteusis vendatur cum consensu domini, quamuis reseruetur ius contra primum non consentientem.*

6 *Ius acceptoris non est resolutum, nisi prius resoluatur ius datoris, & venditoris.*

7 *Renouatio emphyteusis subrogata in locum antiquæ assumit naturam, & qualitatem illius.*

8 *Noua inuestitura excluditur per verba ponendo emptorem in locum, ius, ac priuilegium ipsius venditoris. n. 14.*

9 *Subrogatum assumit naturam, & qualitates eius, in cuius locum subrogatur, etiam in materia stricta, & correctoria. n. 10.*

11 *Verbum cõprahendo idem est, quod contineo.*

12 *Verba comprahensorum significant expressorum.*

13 *Extensio non est facienda de persona ad rem, nec de tempore ad tempus, nec de re ad personam.*

15 *Verisimilitudo in contractibus attenditur, & secundum eam est iudicandum.*

16 *Vendens vsumfructum cum consensu proprietarij censetur illum prorogare ad vitam ementis, absque eo, quod amplius attendatur vita venditoris. Intellige vt n. 17.*

18 *Obseruantia interpretatiua non habet locum in casu claro.*

19 *Declaratio non datur, quando adest certa significatio vocabuli.*

20 *Facultas nominandi proximiorem intelligitur, vt gradatim ius deferatur, itaut vno excluso, sequens sit admittendus.*

21 *Gestum ad cautelam non nocet.*

22 *Ius nominandi non amittitur, si nominatio non habuit effectum.*

23 *Conuentio dat legem contractui, & inducit formam, à qua non licet recedere.*

24 *Renunciatio simplex differt à renunciatione animo subrogandi, nam illa mutat statum in omnibus inducendo nouum, ista autem retinet pristinam qualitatem. & n. 25.*

26 *Feudum non dicitur nouum, si concedatur sub commemoratione antiquarum qualitatum, & pactorum in prima inuestitura contentorum.*

27 *Emphyteusis noua assumit naturam antiquæ, si potest colligi, quod sint reseruata iura illius.*

28 *Restitutio dotis est facienda patri, si fuit stipulatus illam restitui filiæ, eius hæredibus, & suc-*

& successoribus quibuscumque, vel cui de iure, secundum quod dos debet ad patrem reuerti.

29 *Ius commune non attenditur stante pacto etiã insolito apposito in emphyteusi, et feudo.*

CAPVT DCCXIX.

Collegio dicebam non competere prætensam deuolutionem, quia non fuit in aliquo immutata generatio primæ cõcessionis domus factæ Paulo, qui licèt vendiderit eamdem domum Nicolao Seniori, cum consensu Collegij domini directi, Nihilominus idem Nicolaus expresse conuenit cum Collegio, quod in defectum generationis comprætensorum in contractibus, & quod Nicolaus non faceret aliam nominationem circa infrascripta in futurum, tunc, & eo casu post finitas d. generationes in dicto contractu expressas, & non alias aliter, nec alio modo nominauit proximiorem suum in gradu masculum, qui supererit tempore mortis Nicolai, & sic successiuè, ex quibus verbis clare apparet, quod partes habuerunt respectum ad generationem Pauli, non autem ad generationem ipsius Nicolai, qui volens de nominatione sibi prospicere, declarauit huiusmodi nominationem facere in defectum generationis compræhensorum in prima inuestitura celebrata, in qua erat solum facta mentio Pauli, & suorum filiorum, & consequenter ad illos, & eorum descendentes fuit habita relatio, & sic non potest dici, quod fuerint immutatæ generationes primi ac-
1 quirentis, † vnde erit attendenda prior inuestitura, quæ nõ censebitur immutata tãquam antiquior, sed secunda ab ea dependens erit facta iuxta conditiones primæ, nisi aliud expressè statutum esset late *Aldobrand. cons. 42. n. 6. & 7. lib. 1. Card. cons. 92. in princ. Dec. cons.* 184. *in causa istorum. col. 3. ad fin. vers. non obstat quod in alia. n. 3. Castr. cons. 61. videtur dicendũ. col. fin.* alias est *cons.* 170. *lib. 1. Bald. in l. 1. col. penult. C. quand. non pet. part. & in c. 1. §. vlt. col. fin. de feud. guard.*

Non obstat, quod venditio emphyteusis, de qua agimus, sit facta cum consensu Domini di-
2 recti, † quo casu linea primi vendentis non consideratur, sed attenditur linea, & generatio acquisitoris, & emptoris, in cuius personam fuit facta mutatio successionis, vt post *Bald. Castr. Anchar.* & alios relatos concludit *Peregr. cons. 31. n. 3. & 10. ad med. lib. 1.* itaut etiam liberetur primus emphyteuta à
3 solutione canonis, † quando emphyteusis vẽditur cum consensu domini, quamuis reseruetur ius contra primum, cum sit reseruatio contraria facto, dummodo primus non consentiat late *Mastrill. decis. 55. per tot.* Quia prædicta procedunt, quando non adesset pactum in contrarium, nam illo non existente dicitur facta renouatio emphyteusis, quæ sumit initium ex persona successoris, tamquam sit noua concessio, adeo vt per venditionem de consensu domini celebratã videatur remissum omne ius in manu eiusdem domini, & ab eo postea nouiter datum em-
4 ptori, † & ità loquitur *Bald. in auth. si quas ruinas. n. 4. col. 2. in fin. vers. tertio fiet renouatio. C. de sacros. eccles.* vbi considerat non solum mutationem successionis, sed renouationem, quod etiam sequitur *Ias. in l. vlt. n. 33. in princ. C. de iur. emphyt.* & declarat etiã *Cassan. super consuetud. Burg. rubr. 11. §. 6. in tex. ibi contra le tementier. n. 22. vers. tertio fiet renouatio. fol. 1426. Caldas. de renouat. emphyt. q. 2. n. 11. in fin. post Affl. in c. 1. §. aut si. n. 40. quib. mod. feud. amitt. Iacob. de S. Georg. in auth qui rem. n. 135. C. de sacros. eccles.* & in istis terminis etiam cõsuluit *Peregrin. d. cons. 33. n. 3. & 10. lib. 1.*

Aliud est in casu nostro, in quo fuit facta præcisa reseruatio, & conuentio iuxta generationem comprætensorum in veteri inuesti-
5 tura, † & post finitas generationes in eadem prima inuestitura expressas, per quam reseruationem apparet, quod non est facta noua emphyteusis in persona emptoris, sed remanet prima, iuxta quam emptor succedit cum periculo vitæ illorum, qui sunt in priori concessione comprætensi, quasi tale periculum sit emptum, & nihil immutatum propter talem clausulam reseruatiuam, vt declarat *Mi-*
6 *lanes. decis. 8. n. 80. vsque ad 83.* † & ideo in hoc casu non dicitur resolutum ius acceptoris, nisi prius resoluatur ius datoris, & venditoris *l. lex vectigali. ff. de pignorib. l. peto. §. prædium. de legat. 2. l. necessario. §. fin. ff. de pericul. & commod. rei vendit.* & in proposito *Caldas. de nominat. emphyt. q. 2. n. 12. ad*
7 *fin. & q. 3. n. 12. cum seq.* † vbi etiam quod hæc renouatio tamquam subrogata in locum antiquæ assumet naturam, & qualitatẽ illius *Bald. in c. 1. in princ. vbi Affl. n. 2. de vasall. decrep. ætat. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 10. n. 27. in fin. Melchior. Palaez. de maiorat. q. 5. n. 14. tom. 10. p. 1. fol. 426.*

Maxime, quia vltra illa verba comprætensorũ, & post generationes finitas in primo contra-
8 ctu expressas, † adest etiam clausula ponendo emptorem in locum, & ius, ac priuilegiũ ipsius vẽditoris, ex quibus verbis magis excluditur inuestitura noua *Affl. in c. 1. n. 11. de vasall. decrep. ætat. & in c. 1. n. 22. de gradib. succed. in feud.* quem refert, & sequitur
9 *Schrader. de feud. p. 2. c. 3. n. 55.* † Quasi subrogatũ assumat naturã, & omnes qualitates, & alia quæcumque eius, in cuius locum subrogatur *l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caution. Bart. in l. 1. §. si hæc actio. ff. si quis testam. lib. esse iuss. fuer. Surd. cons. 42. n. 11.*
10 *lib. 1.* † vbi quod etiam hoc procedit in materia stricta, & correctoria *§. reliquum. vers. vnde consequens. auth. de heredib. & falcid. Natt. cons. 346. n. 3.*

Neque

Neque obstat, quod dicta verba comprǽhensorum intelligantur de generatione similitudinaria, videlicet vt fiat relatio ad similitudinem generationis Pauli, non autem personarum, Quia istæ intellectus est contrarius verbis illis comprǽhensorum, quæ denotant personas comprǽhensas in inuestitura, non secus ac si dictum fuisse eorum, qui conti-
11 nentur in generatione antiqua, † cum hoc verbum comprǽhendo idem sit, quod contineo *l. stipulationes commodissimum. vers. secundo specialiter. ff. de verb. obligation. l. fin. §. hac omnia munera. ff. de munerib. & honorib. Rebuff. in l. quæstio.* 115. *col.* 4. *post princ. ff. de verbor. signific.* & sic intelligen-
12 tur expressæ personæ, † cum etiam hoc verbum comprǽhensorum significet expressorũ *l.* 3. *vers. & quorumdam nomina. ff. de appellat. l.* 2. *§. senatus. vers. vt sententia comprǽhendatur. ff. de iur. fisc. l. & si forte. § etiã. ff. si seruit. vendic. l. non possunt. ff. de legib. Rebuff in d. l. quæstio.* 115. *col.* 4. *in princ. ff. de*
13 *verbor significat.* † Præsertim cum tractetur de deuolutione, in qua non est nostrum extendere actum de persona ad rem, neque de tempore ad tempus, neque de re ad personam *l. miles ita hæredem. §. & quia diximus. de militar. testam. Bald. in c.* 1. *n.* 2. *vers. pone emphyteuta. col.* 2. *in princ. qualit. domin. feud. propriet. priuet.* Stantibus etiam verbis post finitas generationes in primo cō-
14 tractu expressas, † quę vltra illa verba comprǽhensorum, magis denotant fuisse factam relationem ad antiquam inuestituram, secũdum quam erit regulanda successio tamquã in eius locum subrogata *Natt. conf.* 346. *n.* 3.

Cum etiam Nicolaus tempore contractus esset sexagenarius, & clericus, & prothonotarius Apostolicus absque vlla spe prolis, itaut ex hoc magis credendum sit voluisse emere vitam personarum expressarum in generatione Pauli, qui tunc temporis habebat multos
15 filios, † & ista verisimilitudo in contractibus etiam stricti iuris multum operatur, & secundum eam est iudicãdum *l. vlt. qua res pignor. oblig. poss. Card Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.* 14. *tit.* 29. *n.* 16. *&* 33. *& latius lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 3. *cũ seq. Fulgos. in l.* 3. *§. si quis insulã. ff. de eo quod cert. loc. Ias. in l.* 1 *in* 1. *notab. eod. tit. Paris. conf.* 110. *n.* 57. *lib.* 1.

Nec facit, quod dicitur de vsufructuario, qui vendens vsumfructum cum consensu pro-
16 prietarij † censetur illum prorogare ad vitã ementis absque eo quod amplius attendatur vita venditoris *c. nuper. de donationib. int. vir. & vxor. Bald. in l.* 1. *C. si pignus pignor.*
17 *dat. sit.* † Quia procedit quando vsusfructus nouus cōstituitur in persona ementis de cōsensu proprietarij *Pinell. in l.* 1. *p.* 3. *n.* 40. *ad med. vers. infertur nono. C. de bon. matern.*

Aliud est in casu nostro, in quo fuit facta emptio emphyteusis iuxta formam antiquæ inuestituræ absque mutatione personæ, ponendo emptorem in locum primi, quod facit vt non dicatur noua cōcessio *Schrader. de feud. p.* 2. *c.* 3. *n.* 55. *cum alijs supra adductis.*

Neque obstat prætensa obseruantia, Quia cum simus in verbis contractus claris, & apertis,
18 non habet † locum obseruantia interpretatiua *Dec. conf.* 49. *præstantissimè doctor. col.* 1. *in fin. vers. & si dicatur. Aret. conf.* 115. *n.* 2. *Bero. conf.* 34. *n.* 9. *lib.* 3. *Natt. conf.* 318. *n.* 1. *Surd. cōs.* 426. *n.* 42. *lib.* 3. *Card. Seraphin. de-*
19 *cis.* 1108. *n.* 7. † Cum non dicatur declaratio, quando est certa significatio vocabuli *Castr. conf.* 340. *præmissis. n.* 1. *lib.* 1. *Dec. conf.* 51. *pro tenui. n.* 3. cum alijs per *Becc. conf.* 3. *n.* 44.

Et quatenus pars aduersa velit se fundare in huiusmodi obseruantia, hoc magis faciet pro excludendenda prætensa deuolutione, & iuuat nominatum, in cuius persona adhuc emphyteusis dicitur durare ob nominationem factam à Nicolao de proximiore, contra quam non poterit dari defectus, aut impugnatio, cum pars se in ea fundet, Quamuis verè nominatio sit valida, non obstante, quod dicatur non potuisse fieri secundam nominationem, cum hoc sit contra expressam conuentionem, in qua præsente, & consentiente Collegio fuit data facultas nominandi proximiorem suum in gradu masculũ, qui superesset tempore sui obitus, & sic suc-
20 cessiuè, † quæ verba non possunt adaptari, nisi ad alium proximiorē post eum, vt sic gradatim ius deferatur, & vno excluso sequens admittatur *l. vlt. C. de verbor. signific. l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de legat.* 2. *Cardin. Mantic. de coniect. vltimar. voluntat. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 68. *ad med.*

Et quamuis adessent filij primi emphyteutæ,
21 Non tamē potest impugnari nominatio, † cũ fuerit facta ad cautelam, vt legitur in instrumento, quæ non nocet *Bald. in l. testamentum. n.* 3. *C. de testam.* Maxime quia filij poterant prædecedere, quo casu locus erat no-
22 minationi, cum non fuerit amissum ius nominandi *Card. Seraph. decis.* 589. *n.* 10. *post Bero. conf.* 106. *n.* 28. *in fin. lib.* 1.

Et ita ex prædictis fuit decisum in huiusmodi causa Romana prętēsę deuolutionis domus, & cum denuo pars aduersa peteret audiri, fuit propositum dubium, an esset recedendũ à decisis, quod tamen dicebam resoluendum esse negatiuè, cum nihil de nouo opponatur, cui non sit plenè satisfactum ex superius allegatis, & ex abundanti iterum dicitur non obstare, quod simus in tribus contractibus, in quorum primo fuit contemplata generatio Pauli, cum in secundo, & tertio fuerit contemplata generatio Nicolai, Nãm contrariũ apparet ex lectura instrumētorũ, quæ se expresè referunt ad primã generationem Pauli, & ad comprǽhensos in priori inuestitura, quæ erit attendenda, tamquam eam partes contemplauerint, & per illam detur
23 lex contractui, † & inducatur forma, à qua non

non licet recedere, etiam si repugnet naturæ ipsius emphyteusis *Affl. decis.265.n.12.in fin. Aym.cons.*624. *n*.24. cum alijs per *Card. Mantic.de tacit. & ambig.conuentionib.lib.23.tit.19.n.9.vsque ad* 12.

Neque est inconueniens, quod emphyteuta vendat emphyteusim cum consensu domini, & emptor sequatur vitam, & generationem venditoris, nam quãuis talis consensus operetur mutationem lineæ in personam acquisitoris, tamen hoc procedit, quando nouus acquisitor non expressit aliquam generationem, secus facta expressione, & reseruatione generationis compræhensorum in prima inuestitura, tunc enim non dicitur facta aliqua mutatio lineæ, sed tamquam subrogata assumit omnes qualitates illius, vt dictum est supra *n.4.& 9.* ex adductis per *Caldas.de nominat.emphyt.q.2.n.12.ad fin.& q.3.n.12. cum seq. post Bald.in c.1.in princ.de vasall.*
24 *decrepit. ætat.* † vbi adducit simile de renunciatione simplici, quæ differt à renunciatione animo subrogandi, nam illa mutat statum in omnibus, itaut faciat nouum actum, ista autem retinet pristinam, & antiquam qualitatem propter virtutem subrogationis *l.si donare. §. si sponsus. ff. de donation. int. vir.& vxor. l.idem seruandum. de legat.2. l.filia. §.titia. ff. de condit. & demonstrat.*
25 Et † ita concordantur iura, quæ volunt, vt propter nouitatem personarum, & nouitatem inuestituræ dicatur facta alteratio quãdo aliquid renunciatur iuxta *l. cum in plures. §. lege dicta. ff. locat. l. valerianus.* 10. *ff.de prætor.stipulation. l.cum apud sempronium.* 20. *ff. iudicat. solu.* Quia procedunt, quando simpliciter fit nouatio, non autem quando adest aliqua qualitas, quæ operetur subrogationem, vt in *d.l.cum apud sempronium.in fin. vbi Glos.in verb. substitutus. & in d. l. valerianus. in verb. voluerit. ad med.* & notat *Affl. in d. c.1. n.* 11. *de vasall. decrepit. ætat.*

Quibus conferunt, quæ dicuntur de feudo, seu
26 emphyteusi renouata, † quæ non dicitur noua, quando est facta sub commemoratione aliquarum qualitatum, & pactorum in prima inuestitura concessorum *Alex. cons.* 30. *col.3. vers.& ita etiam colligitur.lib.*1. quod est repetitum *cons.2.lib.5. Astens.cons.79.col.2.Aret.in l. si mibi & titio.ff.de verb.obligat.*
27 *Aym. de antiquit.tempor.par.5.n.26.* † Quod etiam passim seruatur, quando ex aliquibus verbis potest colligi, quod fuerint reseruata iura emphyteusis antiquæ, tunc enim semper emphyteusis noua assumet naturam antiquæ *Rom. cons.1. in fin. & cons.*311. *in princ.* vbi latè *Mandos.in verb.non desinit. Curt.Sen.cons.49.n.88. Dec.cons.78. licet in casu.n.6. Ferret. cons.103.n.5.Tiraq. de retract.lignag. §.32. glos. vnic.n.38. Ias.cons.136.col.4. cũ seq.lib.4. Aym. de antiq.tempor. p.5.n.26.post princ.vers.cõtrariũ quod immo.*

Stephani Gratiani

Minus obstat simile, de quo in decisione *R. P. D.Verospi Romana dotis.29.Februarij* 1616.
28 vbi † quod patri est facienda restitutio dotis, cum ipse fuerit stipulatus Vincentiæ filiæ, illius hæredibus, & successoribus quibuscumque, vel cui de iure, secundum quod dos debet reuerti ad patrem, Quia in casu nostro non est seruandus ordo iuris mandantis, vt facta venditione emphyteusis cum consensu domini directi, censeatur mutata per-
29 sona vendentis in personam emptoris, † cum habeamus pactum expressum, in quo fuit reseruata generatio compræhensorum in contractibus præcedentibus, vnde per talem conuentionem fuit recessum à dispositione iuris, qua omissa pactum erit seruandum etiam in emphyteusi, & feudo, quãuis etiam esset insolitum, & exorbitans à communi natura similium contractuum *c.1. de feud. non babent.propr.natur.feud.Natt.cons.679.n.2. Menoch.cons.1.n.347.Rolãd.cons.16.n.8.lib.3.Aldobrand.cons.1.n.251.Rimin.Iun.cons.1. n.56.Curt.Iun.de feud. p.1.q.6.n.28.& 29.*cũ alijs per *Card.Mantic.de tacit.& ambig.cõuention.lib.23.tit.22.n.8.vsque ad* 19. Et ita etiam iterum in huiusmodi causa fuit decisum, quod non competat aliqua deuolutio, imponendo perpetuum silentium Collegio, per quod denuo fuit reclamatum, & commissa causa, in qua tamen nihil adhuc fuit conclusum.

EPITOME.

Minor non habens tutorem quomodo sit citandus. ¶ Creditores, & legatarij an debeant citari in forma iudicij per hæredem ad videndum confici inuentarium, vel sufficiat extraiudicialis conuocatio. ¶ Et quid in inuentario tutoris. ¶ Hæres quando præsumatur omnia bona descripsisse in inuẽtario. ¶ Et cui incumbat onus probandi non adfuisse alia de tempore obitus testatoris. ¶ Protestatio addẽdi in inuentario, si aliquid reperiatur, quod non sit in eo descriptum, quid operetur. ¶ Beneficium inuentarij an amittatur non existente dolo. ¶ Minor restitutus aduersus aditionem hæreditatis, & inuentarium an debeat refundere omnia accepta, & consumpta etiam in se alendo, & si quid dolo factum est, quod ad eum non peruenerit. ¶ Et an requiratur, quod ex illis sit factus locupletior. ¶ Et ad quem spectet probatio locupletationis, siue petatur restitutio aduersus contractum validum, siue nulliter gestum. ¶ Sententia restitutionis in integrum an sit intelligenda cum refusione omnium acceptorum, quamuis de ea nulla fiat mentio. ¶ Reputatio an ponatur pro computatione, vel compensatione, & restauratione. ¶ Et quomodo declaretur titulus C. *de reputat.quæ fiunt in iudic. restitutionis in integr.*

SVMMARIVM.

1 *Cognati, & affines sunt citandi, si minor non habet tutorem.*
2 *Creditores, & legatarij non debent citari per haeredem ad videndum confici inuẽtarium in forma iudicij, sed sufficit quomodocumque extraiudicialiter vocentur. & n.4. Fallit in inuentario tutoris. n.5.*
3 *Disputatio validitatis inuentarij differtur in tempus, in quo haeres vult vti illius beneficio.*
6 *Haeres praesumitur omnia bona descripsisse in inuentario, & probandum est per eum, qui illud impugnat, quod adessent alia bona tempore mortis, vel paulò ante mortem. n.7. & 8.*
9 *Protestatio de apponendo bona forsan omissa in inuentario inducit bonam fidem, & excludit dolum.*
10 *Haeres sine dolo numquam perdit beneficium inuentarij. n.11.*
12 *Minor restitutus aduersus omissum inuentarium, & aditionem haereditatis debet praestare omnia, quae ex ea percepit, & si quid dolo factum est, quod ad eum non perueniret. n.13.*
14 *Reputatio ponitur pro computatione, seu compensatione, vel restauratione, & ita declaratur titulus* C. de reputation. quae fiunt in iudic. restitut. in integr.
15 *Restitutio est concedenda, itaut vnicuique ius suum conseruetur, reponendo omnia in pristinum statum. n.16.*
17 *Sententia restitutionis in integrum debet intelligi cum refusione omnium acceptorum, quamuis de ea nulla fiat mentio.*
18 *Refusio acceptorum facienda per minorem restitutum in integrum intelligitur, quatenus sit factus locupletior. n.19.*
20 *Onus probandi locupletationem minoris cui incumbat. n.21. 22. & 23.*
24 *Minor petens se restitui aduersus contractum validum tenetur probare, quod pretium non fuit conuersum in eius vtilitatem, secus si fuerit nulliter gestus. n.25.*
26 *Iudices restituendo minores mandant eis, vt accepta refundant, quamuis non probetur illorum versio ad commodum ipsorum.*
27 *Minor petens se restitui aduersus aditionem haereditatis an debeat refundere omnia, quae consumpsit etiam in se alendo.*
28 *Solutio facta tutori praesumitur versa in vtilitatem pupilli.*

CAPVT DCCXX.

INuentarium, de quo agebatur in causa Romana legati, est legitimè factum non obstantibus praetensis nullitatibus, Nã quod non fuerit citatus Laurẽtius legatarius non verificatur, cum potius de contrario constet
1 propter citationem factam matri, † quae sufficit, quando filius est minor, & pupillus, si enim tales personae non habent tutores, requirendi sunt cognati, vel affines, & si qui fortè alij sint, quos verisimile est defensionem pupilli, pupillaeue non omissuros, vel propter necessitudinem, vel propter charitatem, vel qua alia ratione, Ista sunt verba *tex. in l. hac autem. 5. post princ. vers. si autem non habeant. ff. quib. ex caus. in possess. eat. Aym. cons. 225. n.6. Franc. Porcell. de inuentar. c.2. n.3. in fin. tom.8. p.2. fol.158. Roland. eod. tit. vers. sed quid dicendum quãdo non est infans. n.1. cum seq. p.3. fol.53.*

Non obstat statutum Vrbis *lib. 1. c.49.* Quia procedit in iudicialibus, in quibus est prouidendum pupillo de tutore, & curatore,
2 Nos † autẽ sumus in extraiudicialibus, nam ad validitatem inuentarij, quod fit per haeredem, non requiritur, quod creditores, & legatarij citentur in forma iudicij ad videndum illud confici, cum sufficiat conuocatio, denunciatio, seu protestatio etiam facta extra iudicium, vt creditores, & legatarij veniant, si voluerint illi actui interuenire, talis enim est actus inuentarij, tamquam Iudex super eo non habeat aliquid interloqui, seu pronunciare negando, vel concedendo, prout nec aliquis potest contradicendo impedire,
3 quominus inuentarium fiat, † quãuis etiam non rectè illud haeres faceret, quasi disputatio validitatis illius differatur in tempus, quo idem haeres vult vti beneficio inuentarij *Cagnol. in l. si quis maior. n.51. C. de transaction. Aym. cons. 89. n.6. Phanuc. de inuen-*
4 *tar. par.3. n.8.* † & ita in specie, quod ista conuocatio sufficiat, & non sit in forma iudicij, sed actus extraiudicialis, non actus fori concludit *Bart. cons. 154. martinus. n.5. cum seq. lib.1. Bald. in l. fin. §. cum igitur. n.13. C. de iur. deliber.* cum alijs per *Phanuc. de inuentar. p.2. n.7. vsque ad n.10. Porcell. eod. tit. c.2. n.9. tom.8. p.2. fol.158. Vital. Camban. de clausul. in verb. nil nouari inuentar. con-*
5 *fect. pendent. n.16. ad med. fol. 111.* † vbi quod contraria procedunt in inuentario tutoris, cum aliud sit in inuentario haeredis, cui non oportet administrationem committere, sicut tutori, prout distinguit *Bald. in auth. sed cum testator. n.11. & 12. C. ad leg. falcid.*

Non obstat, quod non fuerint descripta omnia bona in inuentario, Quia hoc est probandum
6 per Aduersarium, † cum praesumatur, quod nulla alia bona adsint, quam ea, quae ibi sunt posita *Glos. in l. cum de lege. ff. de probation. Natt. cons. 238. n.2.* cum alijs latè per *Rot. decis. 607. n.1. p.1. in recentio[...]o.* Et bona, quae praetenduntur reseruata in diuisione facta per septem mẽses ante obitum testatoris
7 licet non fuerint descripta, † Tamen non probatur, quod tempore mortis adessent, prout erat probandum, *vt in d. decis. 607.* ¶ Et *Honded. cons. 35. n.52. & 53. lib.1.* loquitur

quitur paulò ante mortem ¶ Et *Menoch. præsumpt.* 24. *n.* 12. *lib.* 1. ponit simpliciter regulam, quod si quis habuit aliquam rem tempore præterito, præsumitur hodie habere *Alciat. præsumpt.* 25. *reg.* 2. *n.* 1. Quia ista præsumptio non sufficit in inuentario, & est probandum concludenter, quod alia bona tunc temporis extarent in hæreditate, ne sequatur absurdum, quod ex ista sola præsumptione hæres dicatur subtraxisse bona, quæ
8 non descripsit, † ideò ad excludendum delictum, præsumitur pro hærede, vt nullà alia inuenerit, præter descipta, & aduersarius tenetur præcisè probare, quod adessent tunc temporis alia bona, cum maior præsumptio sit pro hærede, itaut tollatur præsumptio præteriti in futurum *l. scimus. §. licentia vbi Bart. C. de iur. deliberand. Alciat. præsumpt.* 20. *n.* 1. *cum seq. reg.* 3. *Paris. cons.* 45. *n.* 20. *lib.* 2. *Card. Seraph. decis.* 504. *n.* 6. *Rot. d. decis.* 607. *n.* 1. *in fin.* dixi latè *supr. c.* 570. *n.* 19. *par.* 3.

Et quidquid sit, adest clausula cum protestatio-
9 ne de apponendo forsan omissa, † per quam bona fides resultat, & excluditur dolus *Bald. in auth. sed cum testator. n.* 18. *C. ad leg. falcid. Surd. decis.* 222. *n.* 21. *&* 22. *Rot. coram R. P. D. Manzanedo Romana pecuniaria* 22. *Iunij* 1615. Et passim talis dolus, & fraus
10 est probanda, † cum sine ea numquam hæres perdat beneficiũ inuentarij *Bellon. cons.* 30. *n.* 6. *Montic. de inuentar. c.* 3. *n.* 4. cum
11 alijs per *Surd. decis.* 222. *n.* 13. *&* 14. † & ità semper *Rota* tenuit *coram Card. Ludouisio nunc Sanctissimo D. N. Romana inuentarij de Massainis.* 14. *Maij* 1604. *& coram R. P. D. Penia Romana census de Carauaschinis.* 22. *Iunij* 1609. *& in d. Romana pecuniaria coram* R. P. D. *Manzanedo.* 22. *Iunij* 1615. & in pluribus alijs causis, in quibus nũquam *Rota* inualidauit inuẽtaria propter istas subtilitates, nisi probato dolo, præterquam *in causa Romana fructuum coram R. P. D. Dunozet.* in qua nihil aderat, per quod posset sustineri inuentarium, Immo illa non obstante neque *Rota* voluit aliquid decidere in casu simili *coram R. P. D. Manzanedo Romana casalis palazzetti de Paluzzellis.* Et ita ex prædictis fuit iudicatum pro validitate inuentarij.

Quo ad aliud dubium omissa disputatione an restitutio petita sit cõcedenda aduersus aditionem hæreditatis, & inuentarium non legitimè confectum, videndum est ad quid minor teneatur, quatenus ei competeret bene-
12 ficium restitutionis in integrum, † Et quidem in hoc habemus textum clarum *in l. ait prætor.* 7. *in fin. ff. de minorib.* vbi disponitur, quod minor, qui post aditam hæreditatem restituitur, debet præstare si quid ex hæreditate in rẽ eius peruenit, nec perijt per imbecillitatem ætatis. ¶ Idem dicitur *in l.* 1. *C. de reputationib. quæ fiunt in iudic. restitution. in integr.* vbi generaliter statuitur, quod qui restituitur in integrum, sicut in damno morari non debet, ità nec in lucro, & ideò quidquid ad eum peruenit, vel ex emptione, vel ex venditione, vel ex alio con-
13 tractu, hoc debet restituere. † ¶ Subditur postea *in d. l.* 1. *in fin.* Sed & cum minor adijt hæreditatem, & restituitur mox quidquid ad eum ex hæreditate peruenit, debet præstare, immo etiam præstabit si quid dolo factum est, quod ad eum non perueniret, cum hæc in iure æquiparentur *l.* 1. *§. in pupillum. ff. depositi. Glos. in l.* 3. *in princ. §. pupillus. in verb. locupletior. ff. de negot. gest. & in l.* 3. *in princ. in verb. locupletior. ff. commodat. Azo. in d. l.* 1. *in fin. & ibi Cyn. n.* 2. *Salic. in princ. Bald. n.* 3. *in fin. C. de reputation. Cuiac. ad var. titul. digestorum rubr. de minorib. in l. ait prætor. col.* 3. *fol.* 159.

Quare per Doctores ità declaratur titulus *C. de reputationib. quæ fiunt in iudicio resti-*
14 *tution. in integr.* † qui propriè spectat ad supputationes, seu restaurationes faciendas per minores, qui in integrum restituuntur, Nam reputatio in hoc casu exponitur pro computatione, vel pro compensatione, vel pro restauratione, cum enim debeat restituere quidquid ad eum peruenit, vel fit reputatio, & supputatio, & demum compensatio eius, quod recepit, vel restitutio, prout declarat *Rebuff. in l. rei appellatio.* 5. *in princ. col. penult. vers. sed in rubrica. ff. de verbor. significat. fol.* 63. iuxta *l.* 2. *ff. vbi pupill. educar. debeat. l. si eum. de fideiussorib. c. nuper. de bigam. l. nesennius.* 35. *in princ. ff. de negot. gest. l. item ex diuerso.* 19. *ff. famil. erciscund. l.* 1. *in princ. ff. de impens. in reb. dotalib. fact. l. si in hærede.* 33. *§. lucius titius. in fin. ff. de administr. tutor. l. minor vigintiquinque annis.* 41. *in fin. ff. de minorib.* quod etiam notat *Azo. in summ. in rubr. C. de reputation. n.* 1. *& ibi Cuiac. in princ. Idem Cuiac. ad var. titul. digestor. rubr. de minorib. ad l. quod si minor. §. restitutio post princ. fol.* 183. *Alber. in diction. in verb. reputatio. Prateius in lexic. iur. in verb. reputare.*

Quorum ratio est, quia restitutio est facienda, ita & taliter, vt vnicuique ius suum conser-
15 uetur, † cum enim fundetur in æquitate, debet esse reciproca, restituendo omnia iura tam actiuè, quam passiuè, nam alias esset iniquissima, si ex vno tantũ latere respectum haberet *l. quod si minor.* 25. *§. restitutio. ff. de minorib. Glos. in c.* 1. *in fin. in verb. defraudare. de in integr. restitution. Azo. in l.* 1. *in princ. C. de reputationib. & ibi Cuiac. in rubr. in fin. Salic. in l. si vno.* 17. *§. interdum. n.* 1. *ff. locat. Odd. de restitut. in integr. q.* 47. *n.* 6. *fol.* 353. *& cons.* 60. *n.* 15. *Mantua.*
16 *sing.* 525. *ad med.* † Ideo non mirum si omnia debent reponi in pristinum statum cum restitutione omnium perceptorum, siue simus in contractu, siue in quasi contractu, vt est

aditio hæreditatis *Bart. in l. 1. oppos. 3. Bald. n. 5. C. de reputat. Azo. in summ. C. eod. tit. n. 1. & 2. Odd. cons. 60. n. 15.*

Quæ adeo vera sunt, vt procedant, quamuis in sententia restitutionis in integrum concessa minori nihil fuisset dictum de repositione in
17 primæuum statum,† & de refusione omnium acceptorum, cum hoc subintelligatur, & habeatur pro expresso, tamquam veniat ex natura ipsius iudicij restitutionis in integrum, quasi ius ipsũ ita restituat *Bart. Faber. Fulgos. & Bald. in l. 2. ad fin. C. si aduers. transact. Ancbar. in c. 1. n. 4. de in integr. restitut. Odd. eod. tit. par. 1. art. 1. q. 47. n. 5. & art. 9. n. 40. fol. 353. & 357. Maurit. etiã eod. tract. de restit. in integr. c. 216. Caldas in l. si curatorē. in verb. per quod pristinũ ius. n. 2. C. eod. tit.*

Verum in prædictis obseruandum est, quod talis restitutio acceptorum facienda per mi-
18 norem, † & repositio in pristinum statum, intelligitur, quatenus minor est factus locupletior, iuxta *l. quod si minor. 25. §. restitutio. ff. de minorib. l. patri. 28. §. 1. l. tutor. 49. §. item quæro. l. intra vtile. 40. §. vendentibus. l. minor. 25. annis. 41. §. prædia. ff. eod. tit. l. si prædium. 16. & l. non solum. 4. C. de prædijs minor. Glos. in l. 1. in verb. restituere. & ibi Bart. in princ. Salic. oppos. 2. & 3. C. de reputationib. Cuiac. in commentar. ad var. tit. digestor. rubr. de minorib. l. quod si minor.*
19 *§. restitutio. in fin. fol. 184.* † Et in specie de minore restituto aduersus hæreditatem, quod solum præstet id, in quo fuit factus locupletior notat *Glos. in d. l. 1. in fin. in verb. peruenit. C. de reputationib.* iuxta *l. ait prætor. 7. in fin. ff. de minorib.*

Vnde videndum esset, ad quẽ spectet onus probandi, an minori, quod ipse non est factus lo-
20 cupletior, † an verò ei, ad cuius fauorem est facienda restitutio, & repositio in pristinum, quod immo sit factus locupletior, & quidem multi opinantur, quod istud ex eo probatur, statim quod constat pecuniam ad aliquem peruenisse, nisi ex aduerso probetur se eam male consumpsisse *Glos. in l. vtrum.* & *ibi Ang. ff. de petit. hæredit. Fulgos. in l. sed & si lege. §. quod autem. ff. eod. tit. Bero. cons. 44. n. 6. & 16. lib. 1.* cum alijs, quos refert *Gabr. de probationib. conclus. 7. n. 16.*

Quidquid tamen prædicti dicant, verior est sententia, & magis recepta, quod probandum sit pecuniam fuisse conuersam in vtilitatem
21 minoris recipientis, † cum alias hoc non probato lex non præsumat illum esse factum locupletiorem, ideo ista qualitas locupletationis est probanda *Ang. cons. 160. in fin. Felin. in c. de quarta. n. 31. de præscriptionib. Menoch. cons. 1173. n. 12. lib. 12. & præsumpt. 27. n. 6. lib. 3. Gabr. cons. 35. n. 21. vsque ad 33. lib. 2. Surd. cons. 115. n. 20. Ladereb. cons. 165. n. 8.* dixi late *supr. c. 101. & c. 422. n. 4.* Et quamuis contrarium teneat *Franc. decis. 31. in fin.* Tamen eius opinio non est admitten-
22 da, † vt testatur *Amendol. in addit. ad d. decis. Franc. 31. in fin. post Caballin. milleloq. 355. par. 1. fol. 166. Fachin. lib. 2. controuers. iur. c. 46. col. vlt. in princ. vers. ego sanè. & in fin. vers. quare id quod simpliciter. fol. 218.*
23 Et † hanc opinionem in practica seruari, notant multi, de quibus latè *Mascard. conclus. 1164. n. 7. vsque ad 10. fol. 67. p. 3. Caldas de restitut. in integr. in verb. per quod pristinum ius recuperant. n. 3. vers. prima sit conclusio. Maurit. Bolan. eod. tract. c. 122.*

Sed quidquid sit de prædictis, in casu nostro nõ
24 est probanda ista locupletatio, † non enim sumus in contractu nullo, in quo tũc spectat probatio locupletationis aduersario minoris, cum aliud sit, quando contractus est aliquis, & petitur illum rescindi beneficio restitutionis in integrũ, tunc enim minor probabit pretium non fuisse conuersum in suam vtilitatem, cum vnusquisque probare debeat fundamentum suæ intentionis, vnde primo casu, quia minor est reus, & excipit de nullitate contractus, actor verò dicit, & replicat illum esse locupletatum, debet hoc probare,
25 At † in secundo casu, quia minor agens petit restitui aduersus cõtractum vigore læsionis, probare debet se non esse factum locupletiorem, nec aliquid versum in suam vtilitatem, prout in specie ita distinguit *Rimin. Iun. in §. fin. n. 61. & 62. instit. quib. alienar. licet vel non. post Glos. Bart. Bald. Ang. & Salic. in l. prædiorum. C. de prædijs minor. Cyn. in l. vlt. ad fin. C. de restitut. in integr. Alber. Roman. Fulgos. & Ias. in l. nam & postea. §. si minor. ff. de iureiurand. Socin. cons. 115. col. fin. lib. 1. Lamberteng. de contractib. mulier. glos. 24. n. 19.* vbi quod minor debet probare se læsum, & consequenter pretium non fuisse conuersum in sui vtilitatem *Salic. in l. vlt. in fin. C. de vsucap. pro emptor. & in l. si prædium. C. de præd. minor. Corn. cons. 72. pro decisione. col. antepenult. vers. & ex hac ratione. lib. 3.*

Ideo passim Iudices restituendo minores illis
26 mandant, vt accepta restituant† etiam si non fuerit allegatum, nec probatum, quod in illius vtilitatem fuerit versum, quod receperunt *Caldas in l. si curatorem habens. in verb. per quod pristinum ius recuperant. n. 4. C. de in integr. restitut. minor. fol. 364.*

Amplius minor, qui hæreditatem adijt, & illam aliquamdiu tenuit expendendo de hæreditate, si postea petat se restitui aduersus aditionem eiusdem hæreditatis, debet resti-
27 tuere omnia, † quæ consumpsit etiam in comedendo, & se alendo, vt per *Cyn. in auth. si omnes. n. 4. q. 4. C. si vt ab hæreditat. se min. abstin.* Licet postea secundum *Iacob. de Aren.* distinguat inter suum, & extraneum argumento *l. si filius. ff. de iur. deliber. l. extraneo. ff. de ventr. in possess. mittend. l. hæres. de petit. hæredit. l. sed si is. §. mater vescendi causa. ad carbon.*

Ex

Ex istis colligitur, quod quãuis restitutio concedatur, tamen non est simpliciter concedenda,† sed cum restitutione omnium acceptorum contentorum in inuentario, maxime, quia solutiones fuerunt legitimè factæ ipsi tutori constituto seruatis seruandis, non autem pupillis, quo casu magis præsumitur conuersio in vtilitatem minorum, vt per *Rimin. Iun. in §. fin. n.63. instit. quib. alienar. lic. vel non.*

28

EPITOME.

TRansactio facta per maiorem partem vniuersitatis, quando præiudicet absentibus, & successoribus. ¶ Et quid in re communi pluribus, vt singulis. ¶ Vel si agatur de dirimendis litibus. ¶ Vel de libertate, & exemptione ab eo, cui prius subijciebatur. ¶ Assertio notarij circa repræsentationem maioris partis vniuersitatis an probet, quamuis non dicat, quod homines congregati ita dixerunt. ¶ Sententia contra vniuersitatem lata quando noceat successoribus. ¶ Collegia negotiationum, & professionum quo casu sint voluntaria, seu necessaria quo ad ingressum, & egressum. ¶ Pœna adiecta facto negatiuo, seu affirmatiuo an licitè exigatur. ¶ Et quid si adijciatur dationi quantitatis. ¶ Vel quando sumus in compromisso, & transactione. ¶ Statuta Collegij an sint valida absque confirmatione, si concernunt administrationem rerum ipsius. ¶ Dispositio *auth. hoc amplius. C. de fideicommiss.* an habeat locum in contractibus, sicut in vltimis voluntatibus, in quibus hæredes, & legatarij sunt monendi, vt exequantur voluntates defunctorum. ¶ Et an talis monitio sit facienda, si fuerit præfixus per testatorem terminus exequendi suam voluntatem sub pœna priuationis. ¶ Et an debeat esse vnica, & personalis. ¶ Vel quando adsunt constitutiones synodales, per quas monentur hæredes exequi vltimas voluntates. ¶ Et an illæ habeant vim triplicis monitionis. ¶ Tempus decisiuum quæstionis an sit præcisè probandum.

SVMMARIVM.

1 *Assertio notarij circa repræsentationem maioris partis vniuersitatis probat, quamuis non dicat, quod homines congregati ita dixerunt, & parti opponenti incumbit onus probandi contrarium. n.2. & 3.*

4 *Concordia non nocet successoribus, neque absentibus, nisi per maiorem partem vniuersitatis sit facta. n.5. 8. & 12.*

6 *Sententia contra vniuersitatem præiudicat omnibus etiam successoribus.*

7 *Ciuitas est eadem, & idem populus, quamuis mutetur forma guberny, & alÿ homines succedant.*

9 *Republica, Collegium, & Ciuitas numquam moritur, nec habet hæredem, sed continuò viuit in semetipsa, & in illis semper præteritum, præsens & futurum est idem. n.10. & 11.*

13 *Maior pars potest præiudicare minori etiam in re communi pluribus, vt singulis, quando agitur de dirimendis litibus, & tractatur de libertate, & eximendo Collegio ab alio, cui prius erat suppositum. n.14. 15. 17. & 18.*

16 *Prauus est socius, qui impedit cõmune opus.*

19 *Actus dicitur per omnes gestus, si fiat per maiorem partem.*

20 *Collegia negotiationum, & professionum, quando sint voluntaria, seu necessaria in ingressu, & egressu. n.21.*

22 *Statuta Collegÿ respicientia administrationem rerum ipsius sunt valida, etiam absque confirmatione. n.23.*

24 *Pœna adiecta facto affirmatiuo, & negatiuo licitè exigitur, quidquid aliud sit in ea, quæ apponitur dationi quantitatis, dummodo non simus in compromissis, & transactionibus. n.25.*

26 *Pœna conuentionalis in transactione adiecta cum præfixione termini non requirit monitionem.*

27 *Dispositio* auth. hoc amplius. C. de fideicommiss. *non habet locum in contractibus, sed solum in vltimis voluntatibus, in quibus hæres, & legatarius sunt monendi per annum, vt exequantur voluntatem defuncti.*

28 *Monitio non est facienda hæredi, si illi sit præfixus terminus per testatorem adimplendi voluntatem suam sub pœna priuationis.*

29 *Monitio non requiritur stante constitutione synodali, per quam monentur hæredes, vt exequantur vltimas dispositiones.*

30 *Synodalis, seu episcopalis monitio idem operatur, quod monitio Iudicis.*

31 *Constitutiones synodales habent vim triplicis monitionis.*

32 *Iudicis monitio debet esse vnica, dummodo sit personalis.*

33 *Tempus quod est de substantia actus, & decisiuum quæstionis est præcisè probandum.*

34 *Depositio testis relatiua non valet, si non constat de relato.*

35 *Transactio facta ad dirimendas lites est adeo fauorabilis, vt non reuocetur, neque per Principem. n.36.*

CAPVT DCCXXI.

COntra concordiam, de qua agebatur in causa Romana nullitatis transactionis plura opponebantur, quæ tamen dixi non obstare, vt apparebit ex infrascriptis conclusionibus, quarum prima est, quod numquam potest prætendi inualiditas alicuius actus gesti per Collegium, seu vniuersitatem sub prætextu, quod fuerit factus per

minorem partem, quando in congregatione generali ad istum effectum intimata cum eorum syndicis, & procuratoribus seruatis ser-
1 uandis † notarius asserit per eos repræsentari maiorem partem vniuersitatis, tunc enim statur tali assertioni, & parti opponenti incumbit onus probandi contrarium *Feder. de Sen.cons.148.n.2.& cons.227.ante med. Abb. in c. vnic. in fin. vers. & vide ad hanc materiam.de syndic. & actor. Caccialup. in repet.l.omnes populi.in 2.quæst.princ.ff.de iust. & iur. Natt.ad Alex.cons.1.n.4.in verb. de prædijs.ad med.lib.4.Cagnol.in l.aliud est vendere.121.§.refertur.n.4.in fin.ff.de regul.iur. Roland.cons.90.n.7.lib.1.*cum alijs per *Ruin. cons.189. n.16. lib.1. Corn. cons.148. col.2. in princ.vers.congregata tali vniuersitate. n.2.*
2 *lib.1.* † Et quãuis *Socin.cons.96. n.5. lib.3.* distinguat, quod si notarius asserat de relatione hominum Collegij, qui ita dixerunt esse maiorem partem, non credatur, secus si ex se
3 ipso hoc dicat, † tamé verior est opinio, quod vtroque casu stetur tali assertioni, vt notat *Ruin.cons.189.n.16.lib.1.*

Secunda Conclusio, Quamuis concordia regu-
4 lariter non possit nocere successoribus, † qui in ea non interuenerunt, nec sunt hæredes prædecessorum, nec successerunt in eorum bonis, nec aliquam causam ab eis habent, tãquam sit res inter alios acta *l. 2. & vlt. C. quib. res iudic. non noc.* Tamen quando per maiorem partem vniuersitatis aliquid sta-
5 tuitur, † transit in priuatos, & posteros, & absentes *l.loci corpus.§.si fundus.ff.si seruit. vendic. l.supra.§.cassius.ff. de aqua pluu. arcend.*Cum in hoc casu non consideretur, quod res sit inter alios acta, nam sufficit, quod negotium sit gestum per vniuersitatem, quæ repræsentatur per omnes successores, cum semper dicatur idem populus, quamuis varietur ex mutatione personarum, & quamuis etiam excessissent centum, & mille anni, & nullus ex eis viueret *l. proponebatur. ff. de iudic. Papon. arrest. 1. tit.de vniuersitat. d.habitanz.* quem refert, & sequitur *Ranchinus in addit. ad Guid. Pap. 279.* vbi quod pluries ita fuit
6 iudicatum, † Exemplo sententiæ, quæ nocet omnibus de vniuersitate etiam successoribus vt per *Guid.Pap.d.q.279.ad med.& cons.171. circa materiam processus.n.4.ad fin. vers. & licet alij*. quem sequitur *Barbos. in l.cum proponebatur.76. n.28. & 29.ff. de iudic.* vbi
7 ampliat, † quamuis mutata sit gubernij forma, cum semper sit eadem ciuitas, & idem populus, & vniuersitas eadem, & Ecclesia, & legio, & canonia eadem, & idem collegium, quamuis mutentur ciues, habitantes, clerici, milites, canonici, & collegiati *Niconit. in rubr.de nou.oper.nunciat.n.14. Mandos.cõs. 91.n.5.& 8.Aluarot.in c.1.§.1.n.1.ad fin.de alienat. feud. Bald. in c. publicato. n.12. de electionib.* iuxta ea quæ in proposito dicit *Plutarc. de sera numinis vindicta. fol. 197.*

8 *Vacon.declarat.iur.21.n.14.* † & ita in specie in compromisso, & transactione, quod ex ea omnes successores ligentur *Natt.cons.589. n. 16.vsque ad 20. post Ang.& Castr.in d.l proponebatur.76.ff.de iudic* & in similibus contractibus *Bald.cons.159.super eo quod quæritur.col.3.lib.5. & in l. sicut municipij.7 §.in decurionibus. in princ. n.1. ff. quod quisque*
9 *vniuers.nomin.* † vbi quod semper tales contractus firmi permanent, cum sint gesti nomine Reipublicæ, ac collegij, & ciuitatis, quæ nunquam moritur, nec habet hæredem, sed
10 continuò viuit in semetipsa, † vt notatur in *l.1.§.fin.ff. si quis ius dicent.non obtemperauer.* & est eadem vniuersitas, licet corpora mutentur *l. si grege. ff. de legat.1.l.peculium. §.1.ff.de legat.2.l.3.in princ. de rei vendicat. l. si cum testamentum. §. si pe[t]iero. ff. de ex-*
11 *cept. rei iudic.* † itaut in istis semper præteritum, præsens, & futurum sit idem *Calder. cons.21.in ecclesia. de præbend.* quod tãquam egregium dictum refert *Natt.cons.589.n.19. post princ.vers.& egregie scribit.*

Tertia conclusio transactio seu concordia facta à maiori parte vniuersitatis, † seu Collegij
12 præiudicat minori, & per eam est obseruanda *l.quod maior pars. ff. ad municipal.c.1. & 3. de his quæ fiunt à maior.part.capit.Francis. Marc.decis.226.n.1.p.1. & decis.885. n.3. & 4.part.2.* Maxime fauore dirimendarum li-
13 tium, † tunc enim maior pars potest præiudicare minori etiam in re communi pluribus vt singulis *l. duo ex tribus. de re iudic. c. fin. eod.tit.c.prudentiam.de offic.delegat.Bart.in l.quod maior.ff. ad municipal.Felin.in c.cum omnes.n.15.ante fin.vers.quarto fauore litiũ. de constitut. Franc. March. decis.490. n.17.*
14 *part. 1.* † Quando præsertim ageretur de libertate, & de eximendo collegio ab alio, cuius statutis prius erat suppositum, nam ob talem fauorem etiam in actu communi, vt singulis maior pars habet facultatem præiudicandi minori *l.suum.§.fin. & l.maiori. & l.rescriptum.de pact.Henric.Boich. in c. cum omnes. col.2. in fin. & ibi Felin. n. 18. vers. quinto fallit vbi tractatur de reuocatione col.3.ad med.Ferret. n.42. in fin. de constitut. Francis.Marc. decis.490. n.15. & 16.part. 1.*
15 vbi † ampliat etiam si concernat actum particularis *l.1.C.de commun.seru.manumis. §. olim erat.instit.de donat.* iuxta illud *Aristot.*
16 Prauus est socius, † qui impedit commune opus, & semper in negotijs vniuersitatum præiudicatur absentibus per maiorẽ partem, cum per eam omnes repræsententur *Felin. in c.cum omnes.n.21.vers.quarto nota.col.15. ad med. de constitut.*

Immo quamuis essemus in actibus voluntarijs, tamen talis actus est validus, & præiudicat
17 minori parti, † nisi per eam ostendatur de irrationabilitate *Felin.in d.c.cum omnes.col. 10.in princ.vers.sed concluderem. de constit.* vbi idem dicit de actu vtili, in quo nõ est dare irra-

re irrationabilitatem, quæ nunquam potest
18 considerari, † quando agitur de recessu à lite & exemptione, ac reductione in libertatem, ob quas causas actus erit licitus, & poterit fieri per maiorem partem, quamuis etiam deberet fieri per omnes, cũ ista dictio omnium
19 intelligatur † iuxta subiectam materiam, idest maioris partis, ne detur occasio difficilius, & rarò expediendi negotia, prout fieret, cũ semper homines dissentiant *l. quia poterat. ff. ad trebellian. Cagnol. in l. aliud. §. refertur. n. 2. de regul. iur. Ang. ad Bart. in l. exactor. post Glos. ibi in verb. cetu. C. de suscept. præposit. et arcar. lib. 10. Corset. sing. 384. in fin. Alex. ad Bart. in l. quicumque. in fin. C. de omn. agr. desert. lib. 11. Bald. Fulgos. & alij. in l. rescriptum ff. de pact.*

Quarta conclusio. Collegia personalia negotiationum, & professionum, de quibus in *l. fin. ff.*
20 *de iur. immunitat.* † sunt voluntaria, & non necessaria neque in ingressu, nec in egressu, cum quis non cogatur intrare, & possit liberè exire, quidquid secus sit in collegijs realibus, videlicet ciuitatis Burgi, & Ecclesiæ, in quibus adest necessitas, tamquam non liceat illa indifferẽter dimittere iuxta doctrinam *Innoc. in c. dilecta. 13. n. 4. & ibi Anchar. n. 5. de excessib. prælator.*

Verum ista procedunt quando non adesset sta-
21 tutum, nam si illud extaret, † non posset exire, sed exercens talem artem teneretur intrare faciendo se incorporari illi collegio, ità declarat *Socin. in d. c. dilecta. n. 42. ad med. & ibi Butr. col. 2. in fin. n. 8. de excessib. prælator.*

Et huiusmodi statuta facta per ista Collegia ligant, & debent obseruari, cum habeant auctoritatem illa condendi, tamquam sint respectu eorum quę concernunt, & respiciunt admi-
22 nistrationem rerum suarum, † vt de modo congregandi, pœna soluenda, collecta imponenda, & arte exercenda, cum similibus qualitatibus, de quibus *Socin. in c. dilecta. n. 78. de excessib. prælator.* argumento *l. ambitiosa. de decret. ab ordin. faciend. & est tex. in l. vlt. in princ. vbi Bart. n. 20. ff. de colleg. & corporib. illicit. Nicol. Losæus. de iur. vniuersit. p. 1. c. 2. n. 66. & 67. Decian. in prax. lib. 7. c. 20. n. 11.* & nocent ipsis, & eorum hæredi-
23 bus, † quamuis non sint confirmata, cum non egeant confirmatione, itaut si confirmentur per populum, tamen non desinunt esse statuta illarum professionum, cum non sit necessaria confirmatio, quod facit vt non possint dici statuta populi *Ias.* qui alios allegat *in repet. l. omnes populi. n. 37. & 38. col. 7. post med. ff. de iustit. & iur.*

Quinta conclusio. Pœna adiecta facto tam affirmatiuo, quàm negatiuo potest licitè exigi,
24 quidquid † aliud sit in pœna apposita dationi quantitatis, quæ præsumitur in fraudem vsurarũ *l. 2. §. item si in facto. & l. 4. §. cato. & l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. obligat. Menoch. de arbitr. cas. 260. n. 22. & 42. Doctor. in l. rogasti. §. si tibi. vbi Purpur. n. 79. ff. si cert. pet. Rebuff. in l. vnic. n. 270. & 408. C. de sent. quæ pro eo quod interest. Hect. Felic. de societat. c. 29. n. 26.*

Maximè quãdo sumus in compromissis, seu laudis emologatis, & transactionibus, in quibus
25 absolutè exigitur pœna † non solum quando est adiecta facto, sed etiam quãtitati, quasi tunc factũ principaliter consideretur, hoc est cõtemptus, inobediẽtia, & contrauentio *Menoch. de arbitrar. cas. 260. n. 43. ad med. vers.*
26 *ego opinor. fol. 235.* † Itaut si in concordia, & transactione adsit pœna conuentionalis cum præfixione termini non sit necessaria aliqua monitio *l. magnam. C. de contrah. & committ. stipulat. Rot. decis. 159. n. 1. & 2. part. 1. in re-*
27 *centiorib.* vbi etiam, vt hoc obiter adnotetur, quod dispositio *auth. hoc amplius. C. de fideicommiss.* non habet locum in contractibus, sed tantum in vltimis voluntatibus, in quibus requiritur, vt moneatur per Iudicem hæres, qui si monitus infra annum nõ exequitur voluntatem testatoris priuatur omni commodo hæreditatis *Molin. de primogenit. hispanor. lib. 2. c. 14. n. 15. & 24. fol. 312. Gozad. cons. 34. n. 7. Corn. cons. 28. lib. 1. Crass. in art. officium hæredis. q. 6. n. 1. p. 2.* vbi etiam extendit ad
28 legatarium, † subdens non esse necessariam monitionem Iudicis, si præfixum fuerit à testatore tempus implendi voluntatem suã sub pęna priuationis *Barbat. cons. 32. lib. 4.* Prout neque requiretur monitio stante cõstitutione episcopali, per quam Episcopi monent hę-
29 redes, † vt exequantur vltimas voluntates, nam tunc elapso anno priuantur hæreditate, absque alia monitione *Gozad. cons. 34. n. 8.* vbi de communi *Aret. cons. 67. col. vlt. Corn. cons. 302. n. 9. lib. 4. Abb. cons. 59. ad fin. lib. 1. Feder. de Sen. cons. 124. Roman. cons. 228. n. 10. vbi Mandos. in verb. sequitur. Felin. in c. p. g. vers. quinto monitio. de offic. de leg. & in c. quoniam frequenter. col. penult. in princ. vt*
30 *lit. non contest.* † Cum idem operetur monitio synodalis seu episcopalis, quod operatur monitio Iudicis *Bald. in l. qui eorum. in princ. ff. de postuland. Lap. alleg. 87. n. 3. Mandos. ad Rom. d. cons. 228. in verb. sequitur. ad med.*
31 vbi † quod istæ constitutiones synodales habent vim triplicis monitionis *Io. Andr. in c. 2. in glos. 2. ne cleric. vel monach. Felin. in c. quoniam frequenter. col. penult. in princ. vt*
32 *lit. non contest.* † Itaut quando monitio sit facienda per Iudicem, sufficiat vnica, dummodo sit personalis *Crass. art. officium iudicis. q. 6. n. 2. & 3. p. 2. post Ias. in auth. hoc amplius. n. 3. C. de fideicommiss.*

Ex istis colligitur laudum, concordiam, & transactionem valuisse, cum notarius asseruerit repræsentari maiorem partem vniuersitatis, & nihil exaduerso contra talem assertionem probatum fuerit, vt requirebatur iuxta adducta in prima conclusione, Itaut eadem

tran-

transactio noceat etiam successoribus, tamquam gesta nomine vniuersitatis, vt in secunda conclusione; Non obstante, quod tota vniuersitas non consenserit, cum sufficiat maior pars, quæ præiudicat minori, maximè, quia fuit recessum à lite, & quia contigit liberatio, & exemptio à statutis, quibus prius tenebatur, vt in tertia conclusione, Adeo vt etiam potuerit agi ad pœnam in transactione positam absque vlla monitione, quæ solum est necessaria in vltimis voluntatibus, non in dispositionibus inter viuos, vt in quinta conclusione, Cum etiam simus in collegio, seu vniuersitate, à qua non datur liberus egressus propter statuta imponentia necessitatem intrandi in collegium, quæ valent tamquam sint facta super concernentibus negotia eiusdem vniuersitatis, vt in quarta conclusione dictum fuit, Nulla habita consideratione, quod prætendatur fuisse per testes probatum, quod in Collegio non interuenerint nisi centum octuaginta, cum tamē in vniuersitate adessent ferè quadringenti, Quia depositio dictorum testium non percutit tempus concordiæ, quod fuit de mense Nouembris 1601 immo per eos deponitur non habere aliquam notitiā, quod

33 de dicto mense essent in tali numero, † vnde cum simus in tempore, quod est de substantia actus, & est decisiuum quæstionis, erat præcisè probandum ad annullandam concordiam *Salic. in l. matrem. C. de probationib. Socin. cons. 87. n. 2. lib. 4. Bald. in l. testium. 14. in fin. n. 23. C. de testib. Gabr. conclus. 6. n. 11. & 12. eod. tit. Alex. cons. 136. perspectis. n. 24. .... lib. 6. & cons. 156. viso processu. col. 4. in princ. n. 12. lib. 5. Surd. decis. 75. n. 10.*

Cum etiam dicti testes se referant quo ad prætensum numerum ad libros Collegij, in quibus solum apparet esse descriptos ducētum,

34 ideo † nihil talis depositio valet, tamquam non constet de relato *l. qui testamento. la 1. ff. de condit. & demonstrat. l. titia textores. de legat. 1. Socin. cons. 120. in 1. dub. lib. 1. Aym. cons. 273. n. 6. Becc. cons. 56. n. 6. Surd. cons. 419. n. 1. lib. 3.* Vltra quod non omnes, qui reperiebantur in Vrbe, erant de Collegio, cum in transactione fuerit conuentum, quod esset in libertate eorum, qui nollent esse de Collegio, seu congregatione, Vnde sufficiet, quod ex illis, qui sunt de Collegio maior pars interuenerit *l. quod maior. ff. ad municipal.* & ita pro validitate, & obseruantia concordiæ fuit per tres sententias declaratum, & cum postea ad signaturam Sanctissimi pars aduersa habuisset recursum, fuit iterum mandatum transactionem esse exequendam, imponendo perpetuum silentium omnibus contradicentibus, & quidem meritò, cum ex supradictis appareat de iniustis vexationibus, & cum simus in concordia facta ad dirimendas lites, † quæ est adeo fauo-

35

rabilis, vt nō possit amplius reuocari *l. quod si deferente. 22. ff. de dol. mal. l. fratris. 10. C. de transaction. Alciat. in l. si quis maior. vbi Bertazzol. n. 262. C. eod. tit.* cum alijs

36 per *Bero. cons. 169. n. 25. lib. 2.* † Itaut neque prætextu rescripti Principis detur reuocatio *l. causas. 16. C. de transaction. Bero. cons. 180. n. 32. & 33. lib. 2.* Tamquam simus in causa, & lite finita *l. causas. C. de transactionib. Glos. in c. 1. in verb. finita. de lit. contestat. in 6. Paris. cons. 30. n. 36. lib. 4. Cassador. decis. 6. super regul. n. 5.*

EPITOME.

PRomissio sub fide an intelligatur de fide humana, & de fide nobilium. ¶ Et quando sit obligatoria non secus ac si esset iuramento confirmata. ¶ Et an pariat omnes effectus iurisiurandi etiam quo ad incurrendam pœnam, nedum quo ad validitatem actus. ¶ Et quid si dicatur sub fide Christi, seu Christiani, vel sub bona, & vera fide, aut sub periculo animæ, & ad tactus palmarum. ¶ Obligatus ad aliquid dandum, seu faciendum an possit cogi, vt faciat instrumentum de tali obligatione, cum clausulis guarantigiæ, & in forma Cameræ, & cum iuramento, ac omnibus de consuetudine apponi solitis, siue simus in reo, siue in actore. ¶ Reseruatio iurium an sit admittenda in contractibus. ¶ Iuramentum, & præstatio fidei super actu inualido an aliquid operetur, vel debeat regulari iuxta principalem dispositionem.

SVMMARIVM.

1 *Promissiones sub fide an intelligantur de fide humana, & de fide nobilium; & quando obligent, & quid si dicatur sub fide Christiani, seu Christi, vel sub bona, & vera fide, vel sub periculo animæ. n. 2. 3. & 4.*

5 *Promissio sub fide, & verbo nobilium aequiparatur promissioni iuratæ, & parit actionem, non secus ac si adesset iuramentum. n. 10. 12. & 13. Fallit quo ad incurrendam pœnam. n. 16. & 17.*

6 *Testis fidelis non mentitur.*

7 *Iurare est aliquid Deo teste affirmare.*

8 *Iuramentum non requiritur, quando fides testis ab vtraque parte approbatur.*

9 *Iusiurandum delatum, si à parte remittatur, & non iuretur, operatur eosdem effectus, ac si iuratum fuisset.*

11 *Iurans ad sancta Dei Euangelia aequiparatur promittenti sub fide.*

14 *Pactum nudum non dicitur, si promittatur sub fide, & non datur reuocatio, quamuis promissum fuerit absenti.*

15 *Omnis præstatio fidei est iuramentum, sed non è cōtrario, & habet se, vt genus, & species.*

Pro-

18 *Promittens soluere sub fide ad tactum palmarum, si non soluat, non potest accusari de periurio.*
19 *Iuramentum debet pracedere, vt quis dicatur periurus in foro iudiciali.*
20 *Pœnæ sunt strictè intelligendæ.*
21 *Nobiles magis tenentur præstare fidem promissam, non secus ac si iurassent.*
22 *Obligatus ad aliquid dandum, seu faciendum cogitur de tali obligatione facere instrumentum, siue sit actor, siue reus. n. 23. & cum omnibus clausulis, quæ de cõsuetudine solent apponi. n. 25. 26. 27. & 28.*
24 *Non potest quis cogi ad faciendum instrumentũ, quando eius conditio fieret deterior.*
29 *Allegans, quod per instrumentum faciendum in forma Cameræ facilius probabitur suum debitum, non est audiendus, tamquam detegat suam turpitudinem. n. 30. & 31.*
32 *Prouidendum est, ne iura, & probationes partis pereant.*
33 *Consuetudo cessat, vbi adest particularis conuentio.*
34 *Reseruatio iuriũ admittitur in cõtractibus.*
35 *Reseruatio conseruat ius, quod quis habet, non autem nouum affert, quamuis pars aduersa consentiret reseruationi. n. 36.*
37 *Præstatio fidei nihil operatur, quando fuit interposita super actu inualido, prout neque iuramẽtum, quod debet regulari iuxta naturã principalis dispositionis. n. 38. & 39.*

CAPVT DCCXXII.

Circa præstationem fidei an in conuentionibus idem operetur, ac si fuisset adhibitum iuramentum, & in locum illius succedat, itaut talis promissor teneatur præcisè ad obseruantiam eorum, quæ sub ista fide
1 promisit, † Doctores sunt hinc inde contrarij, Nam opinionem negatiuam tenet *Couarr. in c. quamuis. p. 1. §. 2. n. 2. de pact. in 6. fol.* 281. vbi concludit, quod in dubio istæ promissiones sub fide intelliguntur de fide humana, per quam nobiles suã fidem astringere solent sub verbo nobilitatis, seu sub verbo nobiliũ, vnde illæ non possunt habere vim periurij, nec alios effectus iurisiurandi, quod ex sui propria natura verè exigit, vt per Deum, vel sacram rem præstetur,
2 Cum † aliud sit, quando quis asseuerauit, aut seruare promisit per fidem Christiani, vel per fidem Christi, nam tunc propriè dicetur promisisse per iuramentum, ideo veros illius effectus inducet, tamquam in eo sensu fides sumatur pro virtute theologica ¶ Idem sequendo *Couar.* latè comprobat *Rimin. Iun. cons.* 521. *n.* 81. *vsque ad* 87. *lib.* 5. *Pinell. in l.* 2. *par.* 3. *n.* 13. *C. de rescind. vendit. fol.* 162.
3 vbi† etiã addit idẽ esse, quãdo quis sub bona fide, seu vera fide promitteret, quia tunc ista verba magis ad catholicam fidem referuntur, quam ad humanam *Bursatt. cons.* 78. *col. penult. post med. vers. licet enim in dubio. n.* 19. *in fin. lib.* 1. *Mancin. de iuram. p.* 1. *q.* 7.
4 *n.* 22. *fol.* 26. † ¶ Quod etiam est, quando promissio esset facta sub periculo animæ promittentis, tunc enim obligaret, sicut iuramentum, cum non intelligeretur de fide humana *Alex. in l.* 3. *§. dato. in fin. ff. de iureiurand. Addit. ad Iaf. in §. item si quis postulante. n.* 54. *in verb. iuramentum. instit. de actionib. fol.* 68.

Verum altera opinio affirmatiua est magis recepta, quod videlicet promissio sub fide, & verbo nobilium, vel cum similibus verbis idem operetur ac si fuisset iuramento firma-
5 ta, † & in locum illius succedat, & habeat vim obligandi, & actionem pariat, itaut cõpetant omnia remedia agendi, & excipiendi, sicut si esset iuratum, Deus enim non facit differentiam inter simplicem loquelam, & inter iuramentum, quia sicut in iuramento nulla debet esse perfidia, ita quoque in istis verbis sub fide nullũ conuenit esse mendacium, cum vtrumque, & periurium, & mendacium diuini iudicij pœna damnetur dicente scriptura, os quod mentitur occidit animam, quisquis ergo verum loquitur iu-
6 rat, † nam scriptum est, testis fidelis non mentietur *c. iuramenti.* 22. *q.* 5. *Glos. in c. peruenit. de fideiussorib. & in c. penult. de iureiurand. Franc. Marc. q.* 456. *n.* 55. *p.* 1. *Gail. obseruat.* 59. *in fin. lib.* 2. Cum etiã iurare sit aliquid Deo teste affirmare, & promittẽs per fidẽ, ita promittat Deo teste, sicut si per Euã-
7 gelia promitteret, † nec oportet, quod iuramẽtũ sit super tecta, nec est opus verbo iuro *c. & si Christus. de iureiurand. Felin. in c. querelam.* 10. *n.* 7. *ad fin. eod. tit.* Præsertim, quia quãdo fides alicuius puta testis est ap-
8 probata ab vtraque parte, † non requiritur iuramentum, sed absque eo debet illi credi *Bart. in l. lucius. ad fin. ff. de fideiussor. Iaf. in §. item si quis postulante. n.* 54. *in fin. instit. de actionib.* Prout etiam, quando iuramentum est delatum, si illud à parte remittatur,
9 & sic non iuretur, † perinde est quantum ad actionem, & cætera iuris remedia, ac si fuisset iuratum *Idem Iaf. in d. §. si quis postulante. n.* 55. *instit. de actionib.*

Et ita per prædictas, & similes rationes ista opinio passim à Doctoribus approbatur,
10 quod† nulla differentia sit facienda inter promissionem iuratam, vel factam sub fide, & verbo nobilium, & per consequens promissor teneatur præcisè ad obseruantiam corũ, quę sub ista fide promisit *Glos. in c.* 2. *in verb. interpositione. de sponsalib. & in c. peruenit. in verb. iuramenti. de fideiussorib. & in c. penult. in verb. quod promisit. de iureiurand. Speculat. de arbitr. & arbitrator. §. fin. incip. sequitur de quibusdam. col.* 14. *ad med. n.* 48. *verf. sed quid si compromissum sub fide. Neuizan. cons.* 68. *n.* 49. *Aym. cons.* 241. *n.* 11. *& cons.* 963. *n.* 21. *Menoch. cons.* 201. *n.* 120.

n.120. lib.3. Surd. decis.234.n.7.cum seq. & de aliment. tit.9. q.24. n.2. & 3.
11 † vbi quod parum differt si dicatur iuro ad sancta Dei Euangelia, vel promitto sub fide *Gemin. in c.1. in princ. col.1.in fin. post Io. Andr. ibid. de sepultur.in 6. Ias.cons.91. n.6.lib.3. & in l.ait prætor. §. iurari. n.3. de iureiur. & latius in §.item si quis postulante. n.53.vsque ad 57. instit.de actionib. Bero. cons.59.n.17. lib.1. Siluan. de recognit. feud. c.109.col.2. Moron.de fid.treug. & pac.c.9.n.5.tom.11. par.1. fol.*419. bene *Bertrand.cons.262. n.5.*
12 *lib.7.* † vbi testatur de communi, loquens de istis armigeris post *Ang.in l.non erit.5.§.sed si quis.n.1.ff.de iureiurand. Butr. Io.Andr. & Bald. in c. cum tempore. de arbitr.* & sequuntur omnes *in l. si quis maior. vbi Faber. Alex. Iacobin.n.23. Parpal. n.40.* & latissimè *Bertazol.in repetit.q.36.n.481.vsque ad n.508. C. de transaction. Guid. Pap.cons. 31.n.9.vers.quinta ratio.& in fin.* vbi etiam loquitur de istis nobilibus, & armigeris, post *Aret. in l.ait prætor.la 1.§.iurari autem.in*
13 *fin. ff.de iureiurand.* † & ita iudicatum post plures disputationes testatur *Misinger. obseruat. 17. centur. 1.* quem sequitur multos alios referens *Bursat. cons.78.n.19. ad med. lib.1. & cons. 306. n. 12. & cons. 304. n.51. cum seq.lib.3.* vbi etiam in simplici promissione per fidem tantum, absque aliquo adiuncto allegat *Claud. Cantiuncul. cons.11. n. 12. & cons.14. n. 27. Affl. decis.389. n.2.*
14 vbi † quod non potest dici pactum nudum, quando promittitur sub fide, cum fides habeat vim iuramenti, ideo non poterit reuocari, quamuis promissio esset facta absenti, cum Deus ob vim iuramenti suppleat vices absentis, vt in specie concludit *Bursatt. cons.304. n.52. lib.3.* & latissimè comprobat
15 *Scurff. cons.37. n.11. & 21. centur. 2.* † vbi quod omnis præstatio fidei est iuramentum, sed non è contrario, itaut iuramentum, & præstatio fidei se habeant, vt genus, & species *Gail.* qui etiam latè hanc opinionem defendit *obseruat.59.n.1.& per tot.lib.2.Curt. Iun.cons.286.n.15.cum seq. Francisc. Marc. decis.456.n.55.p.2.Baiard. ad Clar.in §.periurium.n.4.in princ. & in fin. vers.& dicta fides. fol.71. Capr.regul.71.n.6. Martin.Benechendorf. ad Seraphin. priuileg. iuramen. 174. n. 11. post Hieron. Setz. de iurament. lib.1. c.16. n.5.*

Contraria autem procedũt quo ad pœnas per-
16 iurij, nam de æquitate illas nõ incurrit,† qui sub fide nobilium simpliciter promisisset, cũ sufficiat talem promissionem æquipollere iuramento quo ad affectum validitatis, & vt ex ea possit agi, tamquam si ageretur ex contractu iurato *Alciat.in l.si quis maior.* & ibi late *Bertaz.in repetit.q.36. n.492. C. de iureiurand.* bene *Misinger.obseruat.17. n.4.cen-*
17 *tur.1.* † & ita bis in Rota fuisse iudicatum secundum. huiusmodi distinctionem testatur *Paris.de Put.de re militar.& duell. lib.7. q.11.n.4.in fin.* iuxta opinionem *Archid. in c. iuramentum.22. q. vlt.* Et ita etiam tenendũ dicit *Gail. obseruat.59.n.5.in fin.lib.2.Gabr. de transact.conclus.1.n.29.vers.declara. Rot. decis.1.nota quod posito.n.1.de iureiurand.in antiq. & decis. 12. de consuetud. in antiq. & decis. 3. de pact. in antiq. Bisignet. decis. 1. vtrum violator fidei.n.1.ad med.eod.tit. de pact.in antiquior. Aufrer. ad Cappell.Tholos. decis. 17. n.2. in fin. post Anton. & Clau. in summ. in verb. periurus. vers. decimo. Affl. super constitut.Regn.lib.3.de periur.rubr.55. incip. eos qui scienter. n.11. q.5. fol.182.* vbi
18 de eo, † qui promisit soluere sub fide ad tactus palmarum, si postea non soluat, quod nõ poterit accusari de periurio, licet sit puniendus arbitrio iudicis *Decian.in prax. lib.6.de excusation. periur.c.11. n.34. post med. vers. similiter.p.2.fol.29.Baiard.ad Clar.in §.periurium.n.4.in fin. fol.72.Vrsill.ad Affl. decis.389.n.3.fol.581.post Felin. in c. præterea. 2.n.16.de sponsalib.Martin.Benechendorf.ad*
19 *Seraphin.priuileg.iuram.174. n.12.* † Nam ad hoc vt quis dicatur periurus in foro iudiciali, debet præcedere iuramentum *Cin. in auth. sacramenta puberum. C.si aduers. vendition.Archidiac.in c.circa. de elect.in 6. Felin.in c.querelam.10. n. 7. de iureiurand. Affl. super constitut. regn. lib.3. de periur. rubr.55. incip. eos qui scienter. q.5.n.11.post med.& in c.1. §.sacramenta. de pac. iuram. firmãd.per auctor.Innoc.in c.et si Christus.in verb. iuramenti.de iureiurãd.Card. in clem. 1.§.porro.de hæretic.Bisignet.decis.1.n.1. ad med. de pact. in antiquior. Auffr. ad cappell.*
20 *Tholos.decis.16.n.2.*† Tamquam pœna sit strictè intelligenda de periurio, & non de violatione fidei argumento *l.sanctio legum.ff. de pœn.l.cum quidã.de liber.& posthum.c.odia. de regul.iur.in 6. c. iuramenti.22.q.5.*

Quibus firmatis concludendum est fuisse validam, & efficacem promissionem reinuestiendi dotẽ, de qua agimus, & producere omnes iuris effectus quo ad actionem, & alia remedia consequenda pro obseruatione promissorum, non secus ac si fuisset iuramento firmata, itaut talis promissor teneatur præcisè ad reinuestiendum, quamuis simpliciter promi-
21 seri sub verbo nobilium, † maxime quia sumus in personis illustribus, & dignitate decoratis, in quibus magis dicendum est, quod nulla debeat esse differentia inter promissiones iuratas, vel sub fide sua *Gail.obseruation. 59.in fin. n.6. vers. sed in principibus. lib. 2.* & per consequens bene fuit imploratum officium iudicis ad conficiendam super eo instrumentum, ne pereant probationes, & ne quis priuetur effectu huiusmodi conuẽtionis,
22 cum passim obligatus alicui ad aliquid dandum, seu faciendum, cogatur de tali obligatione scripturam facere, vt sit cautus, & facilius possit probare suam intentionẽ *Imol. in l.*

in l. si finita. §. eleganter. n. 144. vers. vltimo nota. post Bart. ibid. n. 5. in fin. ff. de damn. infect. iuxta *l. plures apochis. 18. C. de fid. instrument. Natt. conf. 382. n. 2. Bald. in l. instrumēta. 24. n. 3. C. de fideicommiss. Felin. in c. significauit. 41. n. 8. de test. lib. Alberic. in l. sicut datam. & ibi late Salicet. n. 1. C. de liberal. caus. & est Glos. in l. 2. in princ. in verb. suspectum habet. in fin. vers. sed ad quid cauetur. ff. solut. matrimon. & in l. ne casu. in verb. non petantur. C. de discussorib. lib. 10. Surd. cons.*
23 *144. n. 4. vsque ad 6. lib. 1.* † vbi quod hoc procedit ad fauorem tā rei, quàm actoris *Tiraq.* qui infinitos adducit *de retract. consanguinitat. §. 29. glos. 5. n. 1. Io. de Amic. cons. 71. n. 17. & 18. Franc. Marc. decis. 370. n. 5. in fin. p. 1. Granut. theorem. 9. n. 2. post Galles. de obligat. camer. tit. de praambul. process. q. 3. n. 1.*

Neque obstat, quod non potest quis cogi ad faciendum instrumētum, quando fit eius condi-
24 tio deterior, † prout esset in casu nostro propter guarantigiam, & obligationem cameralem, & statuta dantia executionem publicis instrumentis, vt in specie concludit *Ang. in l. in omnibus. 41. in fin. & ibi etiam. Castr. in fin. ff. de iudic. Alex. in l. si finita. §. eleganter. n. 18. ff. de damn. infect.* vbi dicit esse mirabilem limitationem *Ias. in l. 2. in princ. n. 34. ad med. ff. solut. matrimon.* cum alijs per *Tiraq. d. glos. 5. n. 2. Felin. in c. significauit. 41. n. 8. in fin. de testibus.*

Quia vltra, quod non quæritur nisi simplex scriptura, verior est opinio, quod instrumentum
25 sit faciendum cum omnibus clausulis solitis apponi iuxta consuetudinem loci, & morem regionis, cui tenebitur debitor consentire, vt in proposito nostro concludit *Tiraq. de retract. consanguinitat. §. 29. glos. 5. n. 3. & 4.* per doctrinam *Bart. in l. ex ea parte. ff. de verb. obligationib. & in l. 1. §. si prius. ff. de aqua pluu. arcend. Bald. in l. si pradium. col. 3. vers. deinde videmus. C. de ædilit. actionib. Alex. cons. 105. ad fin. lib. 2. Castr. cons. 207. visis omnibus. post princ. vers. debet se tamen solemniter. lib. 1.* quē sequitur *Dec. cons. 483. pro resolutione. col. 3. ad med. vers. & venditores. n. 15. & in l. ciuitas. col. vlt. ff. si cert. pepetat, Granut. theorem. 9. n. 13.*

Et stante ista consuetudine, & stylo regionis, non obstat *decis. Rot. coram R. P. D. Penia*
26 *Romana census. 24. Aprilis. 1600.* † quæ est impressa post *tract. de obligat. camer. decis. 47. fol. 360.* Cum loquatur simpliciter de iure, Immo *ibid. n. 6.* admittit consuetudinem, allegando *Tiraq. de retract. lignag. §. 29. glos. 5. n. 3.* Et quidem talis consuetudo in hoc de-
27 bet operari, † vt omnes clausulæ admittantur, quæ solent in huiusmodi instrumētis apponi prout vltra supra adductos cōcludit *Rebuff. de famulor. salar. glos. 5. n. 1. tom. 2. fol. 240. & de consuetudin. art. 2. glos. 13. n. 29. tom. 3. fol. 34. Barz. de guarantig. par. 1. q. 5. Galles. de obligat. cameral. tit. de praambul. process. q. 3. n. 1.* & secundum nouam impress. *q. 27. n. 1. vsq; ad 4. Granut. theorem. 9. n. 13. Gabr. de consuetud. concl. 3. n. 10. 15. & 29.* & quid-
28 quid alij sentiant contrarium, † ista est verior opinio, & magis recepta, vt per *Alex. in l. si finita. in princ. n. 2. ff. de damn. infect.* late *Felin.* qui multa similia adducit *in c. cum m. ferrarien. col. 2. & 3. n. 6. cum seq. de constitution. Natt. in clem. sæpè. §. & quia. col. 3. de verbor. significat. Bald. in l. gallus. §. idem credendum. col. 2. Imol. col. 2. Alex. col. 3. Ias. in 1. lectur. col. vlt. n. 22. in fin. ff. de liber. & posthum.* vbi loquuntur de clausula guarantigiæ, quos in istis terminis etiam sequitur *Gabr. de consuetud. conclus. 3. n. 15.*

Quod etiam concernit æquitatem, nam communiter concludunt Doctores, quod ideo
29 quis tenetur facere instrumentum, † quia si debitor illud denegaret, non posset in alio fundare talem denegationem, nisi dicendo, quod per instrumentum facilius probabitur contra eum debitum, in quo non est audiendus tamquam allegans turpitudinem suam *l. transactione finita. C. de transaction. Bald.*
30 *in l. instrumenta. C. de fideicommiss.* † Quæ ratio militat etiam in hoc casu, nam negando instrumentum cum guarātigia, ne habeat contra se executionē paratā, allegaret etiam turpitudinem suam, quasi velit distrahere creditorē per moras, & cauillationes trium instantiarum, quod non est admittendum, vt in specie notat *Galles. de obligat. cameral.*
31 *tit. de praambul. process. q. 3. in fin.* † Maxime stante consuetudine apponendi tales clausulas, quo casu minus conceditur debitori hęc negatio *Rebuff. de consuetud. art. 2. glos. 13. n. 29.* cum alijs supra allegatis.

Non obstat, quod huiusmodi pactum de reinuestiendo non fuerit expressum in capitulis matrimonialibus, Quia hodie non tractatur de dictis capitulis, sed de conuentione facta
32 vltra contenta in eis, † in quibus illa non fuit apposita pro honore sponsi, & cum particularis promissio adsit, & de ea constet, pro habenda tali securitate, potest peti fieri scripturam, ne iura, & probationes pereant *Surd. cons. 144. n. 4. cum seq. lib. 1.*

Minus obstat consuetudo nobilium Bononien. de non reinuestiendo dotes, Quia omisso, quod de ea nō apparet, & non est vniformis,
33 cum multa exempla contraria existant, † Respondetur, quod cessat consuetudo, vbi adest particularis conuentio *Natt. cons. 384. n. 11.* iuxta *l. si quando. ff. de legat. 1. Becc. cons. 94. n. 28. ad med. Surd. cons. 34. n. 28. lib. 1.*

Nec debet retardari celebratio instrumenti propter reseruationem iurium contra personas, de quibus in actis, Quia cum ista iu-
34 ra sint efficacia, non est æquum, † vt tollantur in præiudicium eius, qui illa habet, nam passim istæ reseruationes admittuntur in similibus cōtractibus *Ias. in l. cum aquiliana. §. in 3. notab. n. 4. post med. vers. immo potest*

facere

facere confessionem. ff. de transact. vbi quod est notandum,dicens alibi non legisse, quam per *Oldrad. & Bald.* & sequitur *Rebuff. de famulor. salar. glos. 5. n. 2. in fin. tom. 2. fol.*
35 240. † Et quatenus talia iura essent inefficacia, nihil parti deperit, cum reseruatio sit eius naturæ, vt conseruet ius, quod est, non quod nouum afferat *l. at si quis. §. plerique. ff. de religios. & sumpt. funer. l. 3. §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluit. Surd. cons. 152.*
36 *n. 29. lib. 2. Menoch. cons. 2. n. 57. lib. 1.* † Etiam si pars aduersa consentiret tali reseruationi *Aym. cons. 33. n. 20. ad med. vers. pro hoc optime facit. Rot. decis. 242. n. 2. in fin. p. 1. in recentiorib.* Ideo talis reseruatio iurium non debet denegari, tamquam illa non sit noua
37 prouisio rei, † seu aliqua dispositio, sed potius iuris sui simplex retentio *c. si eo tempore. de elect. in 6. c. si beneficia. de prebend. eod. lib. Bero. cons. 140. n. 42. ad med. lib. 2.*

Nec faciunt alia, quæ opponuntur, Quia procedunt, quando contractus principalis, super quo interponitur præstatio fidei, esset inua-
38 lidus, † tunc enim non mirum, si non est seruanda fides, tãquam sublato principali, tollatur etiam accessorium *Gail. obseruat. 59.*
39 *n. 5. lib. 2.* Exemplo iuramenti, † quod etiam regulatur iuxta naturam actus, cui apponitur *l. fin. C. de non numer. pecun. c. quintauallis. de iureiur. Guid. Pap. decis. 99.* Vnde si contractus sit illicitus, nec promissio iu-
40 rata erit obligatoria, † & iusiurandum nihil operabitur *c. quanto. de iureiurand. Dyn in c. non est obligatorium. de regul. iur. in 6. Gail. obseruat. 59. n. 5. lib. 2.*

EPITOME.

OBligatio cameralis quãdo habeat executionem paratam, & prosit interesse habentibus etiam non nominatis in instrumento. ¶ Statutum Vrbis prohibens mulierem obligari an habeat locum in omnibus contractibus læsiuis. ¶ Promissio vxoris pro viro cum decreto, & solemnitatibus an valeat, si remanet penitus indotata, vel si non habet saluam dimidiam partem dotis. ¶ Discussio an requiratur, si notoriè constat aliquem non esse soluendo. ¶ Pretium conuentum quando dicatur iustum. ¶ Renunciatio hypothecæ mulieris an sit valida, si alia bona mariti non existunt, non solum tempore renunciationis, sed etiam restitutionis dotis, quamuis esset iuramento confirmata.

SVMMARIVM.

1 *Actio non competit ei, qui in instrumento non est nominatus, & requiritur cessio. n. 2. & 3.*
4 *Obligatio cameralis habet executionem paratam, & prodest omnibus interesse habentibus. Fallit quando est restricta ad personam determinatam. n. 5.*
6 *Promissio de releuando indemnem à molestijs intelligitur de validis, & efficacibus.*
7 *Nemo præsumitur facere actũ frustratoriũ.*
8 *Statutum Vrbis prohibens mulierem obligari habet locum in omnibus contractibus, in quibus potest lædi.*
9 *Fideiussio est actus de sui natura læsiuus.*
10 *Contractus mulieris annullatur stante enormi læsione, quamuis interuenerit in eo decretum Iudicis.*
11 *Obligatio vxoris etiam pro viri excarceratione est inefficax, si remanet indotata. n. 12. & 15. vel si non habet saluam dimidiam partem dotis. n. 18.*
13 *Sors principalis census non potest repeti respectu domini census, non alterius.*
14 *Auctoritas Iudicis non tollit læsionẽ mulieris.*
16 *Pretium conuentum præsumitur iustum.*
17 *Valor rei venditæ diminuitur ex oneribus, & responsionibus, quibus est grauata.*
19 *Discussio non requiritur, si est notorium aliquem non esse soluendo.*
20 *Renunciatio hypothecæ per vxorem facta non valet, si alia bona mariti non existunt non solum tempore renunciationis, sed etiam restitutionis dotis, etiam quod fuerit iuramento confirmata. n. 21. & 22.*

CAPVT DCCXXIII.

REcognouit Hieronymus Nuccius bonam fidem census constituti per Alexandrum Gabrielem super eius palatio, declarando illum fuisse impositum sui contemplatione, & confitendo recepisse scuta 1200. pro pretio dicti census, vt latius in instrumento celebrato de anno 1590. in quo etiam accessit Hortensia vxor Hieronymi cum decreto Iudicis, & alijs solemnitatibus per statutum requisitis, quæ promisit releuare indemnes tam Alexandrum, quam alios in eodem censu obligatos, & pro securitate eiusdem Hortensię, quatenus molestaretur à creditoribus Hieronymi sui viri, obligauit se Franciscus pro rata scutorum 600. cui postea in dicta obligatione successit Paulus Alberinus ex causis, de quibus in actis, & cum modò Carolus hæres Alexandri molestaretur pro solutione fructuum eiusdem census, pro sui liberatione egit contra Paulum, & Hortensiam vigore supradictarum obligationũ, vnde contigit dubitari an illarum executioni esset locus, & quidem dicebam resoluendum esse negatiuè, Nam quo ad Paulum apparet illius promissionem fuisse de soluendo debita Hieronymi vsque ad summam scutorum 600. quatenus Hortensia molestaretur à creditoribus etiam posterioribus, & de releuando illam indemnem pro dicta rata,
1 Vnde † nulla actio competit aduersario, sed solum eidem Hortensiæ ad cuius fauorem, & rele-

releuationem facta est obligatio, quamuis etiam essemus in instrumento guarantigiæ, & adsit interesse illius tertij non nominati in eodem instrumento *Iaf. in l. si quis nec causam.4. n.10. verf. octauo adde. ff. si cert. petat.* per doctrinam *Bald. in l. si pater marito. 5. C. de dot. promiss. Gallef. de obligat. camer.tit.de praambul.ipsius process.rubr.de person. petent. execut. in princ.n.1. fol.116. Bened. de Barz.de guarantig.p.1.q.9. verf. & si velit se fundare. Boer. decis.221. n.4. ante fin. Coler. de processib. execut. p.2. c.2. n.81.& 96. fol.415.*bene *Rebuff.de liter.obligator.art.1. glos.9. n.28. vsque ad 33. tom.1.*
2 *fol.72.* † vbi ex hoc requirit cessionē *Bened. de Barz.de guarantig.p.1.q.9.post med.verf. nam aliquando quis pratendit.fol.217.*prout etiam è cõtra dicimus de executione instrumenti, quæ non potest fieri contra tertium
3 non † nominatum *Dec. in c. cum teneamur. in fin. verf. & in simili dicitur quod si statutum.de appellat. Alex.in l.1. §.hæres. n.1. ff. ad trebellian. & conf. 83. viso themate n.11. lib.3.*

Neque obstat, quod etiam obligatio cameralis extendatur contra non nominatos in in-
4 strumento, † cum illa habeat executionem paratam, & prosit omnibus interesse habentibus, vt per *Rot. coram Cardin. Seraphino Romana releuationis indemnitatis. 27. Octobris 1603.* quæ in impressis est *decis. 1477. n.1. & coram R.P.D. Pirouano Romana seu Colonien.pecuniaria. 16. Nouembris 1611.* Quia ista non habent locum in casu nostro, cum simus in obligatione restricta ad perso-
5 nam Hortensiæ, † videlicet quatenus ipsa molestaretur à creditoribus Hieronymi sui viri, vnde tūc talis obligatio cameralis non potest obligare in plus, quam ipsi contrahentes voluerint *Bart. in l.is qui accessionis. ff. de fideiussorib. Roman.conf.121.col.1. ante fin. verf.minus autem in hac secunda.Gabr. conf.173.n.2.lib.2.Bursatt.conf.361.n.33.lib. 4. Gallef. ad form.obligat. cameral. p.1.q.5. n.2. alias in noua impress.q.28.n.2. Sarmien. selectar.interpretat.lib.1.c.11.n.2.Rot.coram R.P. D. Iusto Romana triginta millium. 3. Decembr. 1599.* quæ est impressa post *Gallef. de obligation.cameral.decis.83.n.10.*

Præterea, quamuis daretur actio, quod negatur, Tamen ista promissio intelligitur de credito cuius vigore Hortensia iustè molestari
6 posset, † secus de nullo, & inefficaci *l.non dubium. in fin. C. de legib. Glos.in l.grauis. 15.de censib. Castr.in l.cum lex.47.n.1. & 2. ff.de fideiussorib. Bart.in l.qui contra.ff.eod. tit. Surd. decis.218.n.10.* Vnde cum pro huiusmodi censu Hortensia non sit validè obligata, vt ex infra dicendis apparebit, per Paulum fuit satisfactum suæ obligationi, suscipiendo in se litem, & defendendo Hortensiā, & ideo in instrumento fuit appositum pactū, vt Paulus subrogatus in locum Francisci teneatur Hortensiam liberare suis sumptibus etiam pro tota causa faciendis, si enim præcisè fuisset promissa solutio creditoribus, frustratoria fuisset conuentio de subministrando expensas litis pro tota causa, & pro
7 liberatione eiusdem Hortensiæ, † cum tamen nemo præsumatur facere actum frustratorium *l.1.in fin. ad municip.l.vnic. C.de thesaur.lib.10. Surd.conf.307.n.15.lib.3.*

Idem dicendum est quo ad Hortensiam, vt contra eam neque sit locus executioni obligationis cameralis, constat enim, quod illius obligatio est nulla ex defectu causæ, quę non cessit in illius vtilitatem, immo in euidens præiudicium ipsius, tāquam fideiusserit pro viro decocto cum promissione de releuando
8 omnes fideiussores in cēsu obligatos, † quod prohibetur per statutum Vrbis *lib.1. c.151.* quod habet locum in omnibus contractibus in quibus mulier lædi potest *Put. decis.162. n.2. lib.1. Crescent. decis.3. de constitut.* Fideiussio autem est contractus de sui natura
9 læsiuus † *l. 1. C. de filiofamil. minor. l. ait prator. §.1. de minorib. Socin. Iun. conf.47. n.2. lib.4.*

Quod confirmatur, quia ex obligatione facta per Hortensiam in societatibus, ac censu pro suo viro remanet penitus indotata, cum enim fideiussio sit pro scutis 1200. & vltra absorbent maiorem partem suæ dotis, quæ
10 consistit in scutis 1500. † & cōsequenter apparet de enormissima læsione, ob quā actus redditur nullus, nō obstante decreto Iudicis, pro quo non præsumitur, quando constat de euidenti læsione *Ruin. conf.107. n.14. lib.1. Roland. conf.7. n.89. lib.3. Rimin. Sen.conf. 315.n.8.lib.2.* per doctrinā *Innoc.in c.proposuisti.de probation.Bart.conf.55.col.fin.lib.1.*

Et quamuis prætendatur adesse releuationem Pauli pro scutis 600. Tamen cum petantur fructus census decursi ab anno 1598. quantitas dictorum fructuum ascendit ad scuta 1560. quæ iuncta cum sorte principali 1200. constituunt summam scutorum 2760. itaut medietas sit scutorū 1380. quæ ferè totā do-
11 tē absorbet, † & sic magis apparet mulierem fuisse enormiter læsam, & eius obligationem etiam iuratam esse nullam, & inefficacem, tamquam contra publicam vtilitatem, cum remaneat indotata *Abb.conf.8.n.6.p.2.Paris. conf.75. n.13. lib.3. Bero. conf.48. n.13.lib.1.*
12 *Thesaur. decis.223.n.13.* † Quamuis etiam obligatio esset facta pro excarceratione viri, vt per *Rot. coram Card. Arigonio Romana fideiussionis. 5. Iulij 1593. Lup.in rubr. de donat.int.vir. & vxor.§.17.n.15.& 16.*

Neque obstat, quod non possit repeti sors principalis census, Quia hoc procedit respectu
13 Domini census, † non autem respectu aduersarij, qui etiam prætendit liberationem domus censuatæ, quam Hieronymus promisit *Nauarr.de vsur.notab.22.n.72.Couar.lib.3. var. resolut. c.1.n.4. Solis de censib.lib.1.c.7. n.15.*

n.15. dixi *supr. c.717.n.1. & 4.* & si esset valida obligatio Hortensiæ, quilibet ex fideiussoribus posset ab ea petere extinctionem, seu redemptionem census, cum etiam paria sint soluere sortem principalem cẽsus, seu illam in se assumere, quod potius tẽderet in maius præiudicium mulieris, tamquam cogeretur soluere fructus ad rationem septem cum dimidio, cum tamen ex dote minus percipiat,
14 & sic semper constat † de illius læsione, ob quam obligatio non subsistit, quamuis esset facta cum auctoritate Iudicis, tamquam illius auctoritas non tollat præiudicium, & damnum mulieris *Anchar. cons. 69. n.3. in fin. Aegid. decis. 505.*

Neque obstat *decisio coram R. P. D. Pamphilio Romana saluiani interdicti. 15. Decembris*
15 1614. † Quia ibi constabat mulierem habuisse amplissimã dotem, & releuatores, ex quibus nõ poterat considerari aliqua læsio *Affl. decis. 311.n.2. Roman.cons.187.n.2.* Aliud est in casu nostro, in quo ex cessione vineæ facta Hortensiæ apparet illam solum habuisse ex
16 bonis viri pro sua dote scuta 1400. † quod pretium vineæ conuentũ præsumitur iustum *l. in minoribus. C. de restitut. in integr. l. nam & postea. §. si minor. ff. de iureiur. Bart. & Bald. in l. alterius. ff. de tutel. & rationib. distrab. Corn.cons.50.n.3.lib.3. Cephal.cons. 348.n.19.lib.3. Surd.cons.425.n.2.lib.3. Rot. coram Cardin. Lancellotto Romana residui dotis. 31. Ianuarij 1611.* stante præsertim onere diuersorum canonum, & responsionũ,
17 quibus † dicta vinea erat grauata, quæ diminuunt illius valorem *l. fundi partem. 79. vbi Glos. in verb. vendidisti. ff. de contrah. empt. l. si sterilis. §. si tibi. ff. de act. empt. Conar. lib.2. var. resolut. c.3.n.4. vers. quinto infertur. Aym. cons. 145. n. 9. Tiraq. de retract. conuention. in præfat. n.20. Cephal.cons.261. n.9. Osasc.decis.41.n.14. Surd.cons.181.n.10. lib.2. & cons.472.n.76.lib.3. & cõs.427.n.47. eod.lib.* Vnde si cogeretur soluere scuta 1380. remaneret penitus indotata, & enormiter læsa, ac decepta, & in mendicitatem redacta, itaut stantibus prædictis, promissio sit peni-
18 tus inualida *Thesaur. decis.223. n.13.* † cum obligatio mulieris pro marito, quamuis sit facta cum decreto Iudicis, & solemnitatibus statuti Vrbis *c. 151. lib.1.* Tamen non sustineatur, quando remanet penitus indotata, vel non habet saluam dimidiam partem suæ dotis, vt per *Rot. coram Card. Arigonio Romana fideiussionis. 5. Iulij 1593.* de qua per *Card. Seraph. decis.1187. n.2. & coram R.P. D. Penia Interamnen. mercium. 4. Iulij 1597. & coram R. P. D. Litta Romana societatis officij. 13. Februarij 1606. & coram R. P. D. Pamphilio Romana saluiani. 15. Decembris 1614. Thesaur. d. decis.223. n.9. & 13.*

Nec facit non constare de discussione bonorũ, cum sit notorium maritum obijsse non sol-
19 uendo, † quo casu discussio non est necessaria *Glos. & Bart. in l. fin. ff. si cert. petat. Corn.* qui de cõmuni *cons.46. col.pen. ad med. lib.2. Negus. de pignor. p.8. membr.1. limit.1. n.19.*

Ex quibus etiam tollitur quæstio an debeat attendi tempus præsens post releuationẽ Francisci ad fauorem vxoris, vel tempus, quo per eam fuit renunciatum hypothecæ vineæ eidem Francisco venditæ, Quia fructus census sunt adeo aucti spatio 13. annorũ, vt iuncta dimidia sortis principalis eiusdẽ census, pro qua dimidia Hortensia non habet releuatorem, sine dubio excedant medietatem suæ
20 dotis, † Quamuis semper verius sit, quod ad effectum, vt huiusmodi renunciatio hypothecæ per vxorem facta valeat, nõ sufficit, quod alia bona superessent tempore renunciationis iuxta opinionem *Castr. in l. mæuia. §. fin. n.3. ff. solut. matrim. Roman. cons.187. n.1.* sed etiam requiritur, quod alia bona existant tempore restitutionis dotis, nam illis tunc non existentibus, potest semper mulier habere regressum ad ius hypothecæ semel renunciatũ *Imol. in c. peruenit. col.4. de empt. & vendit.* cuius opinio tãquam æquior seruatur in praxi fauore dotis, vt testatur *Affl. decis.313. retentis terminis. ad med. Mandos. ad Roman. cons.187. in verb. sufficiunt. in*
21 *fin. Paris. cons.75. n.16. & 17. lib.3.* † vbi ampliat, quamuis renunciatio mulieris esset iurata, quia hoc casu iuramentum non obstabit *Abb. cons.8. n.5. lib.2. Marsil. cons.125. n.36. Vrsill. ad Affl. decis.313. n.4.* vbi quod ità fuit iudicatum *Franc. decis. 477. n. 14.*
22 *& 15.* † vbi quod ista opinio est verior, & approbata tam de iure canonico, quam ciuili *Burgos. in d. c. peruenit. in fin. de empt. & vendit.* Et ita ex prædictis fuit decisum in huiusmodi causa *Romana fideiussionis coram R. P. D. Vbaldo. 9. Decembris 1615.*

EPITOME.

Feudum nouum quando dicatur, itaut non recipiat interpretationem ab antiqua inuestitura. ¶ Et quid in rebus dubijs, & non decisis in secunda concessione. ¶ Vel quando adsunt nouæ qualitates. ¶ Vel si prima inuestitura fuerit extincta per mortem, seu priuationem vasalli. ¶ Concessio feudi pro hæredibus, & successoribus quibuscumque quando cõprehendat extraneos, & æquiparetur concessioni cum clausula quibus dederis. ¶ Et an tunc possit vasallus de eo disponere absque consensu domini. ¶ Inuestitura vniuersalis quãdo restringatur ad habiles ad succedendum in feudo. ¶ Verba vniuersalia legis, & statuti, & hominis an recipiant restrictionem de habilitate. ¶ De Principis potestate an sit disputandum. ¶ Et quando idẽ in iute nondum delato voluerit prẹiudicare. ¶ Legitimatio sine præiudicio venientiũ ab intestato an comprẹhendat omnes

nes

nes ab intestato venientes exclusis solum fisco, & vxore, vel tantum procedat respectu collateralium, vsque ad quartum gradum.

SVMMARIVM.

1 *Feudum nouum dicitur propter qualitates nouas appositas in secunda inuestitura. & n.7. secus si nihil addatur. n.10.*
2 *Inuestitura antiqua dat formam, & regulam posteriori in casibus dubijs, non autem in illis, quæ sunt expresiè decisa in nouiter concessa.*
3 *Concedens feudum potest apponere conditiones, quæ sibi magis placent.*
4 *Prima inuestitura sublata per mortem, seu priuationem vasalli non attenditur ad declarandam secundam eidem concessam.*
5 *Noua inuestitura dicitur vera, & propria, & differt à renouatiua tamquam impropria, & abusiua, per quam nihil de nouo acquiritur.*
6 *Voluntas Principis magis colligitur ex clausulis ex certa scientia, non obstantibus, de plenitudine potestatis, & similibus in concessione feudi appositis.*
8 *De potestate Principis non est disputandum. & n.9.*
11 *Prima inuestitura pro filijs, nepotibus, & descendentibus in perpetuum dicitur alterata per secundam pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, & in ea comprahendentur etiam extranei. n.12.*
13 *Verba hæredes, & successores compræhendunt non solum tria genera hæredum, sed etiam legatarium, qui in re legata dicitur hæres. n.14.*
15 *Clausula quibus dederis operatur, vt feudum transeat ad extraneos, & quod de eo vasallus possit testari, & disponere absque consensu domini.*
16 *Dictio quoscumque est vniuersalis apta compræhendere in feudis etiam extraneos.*
17 *Inuestitura debet restringi ad hæredes habiles ad succedendum in feudis, secus si concipiatur per dictiones vniuersales. n.19. & 20.*
18 *Verba vniuersalia legis, & statuti recipiunt restrictionem de habilitate, secus si proferantur in dispositione hominis.*
21 *Princeps magis potest præiudicare iuri nondum delato.*
22 *Clausula in legitimatione sine præiudicio venientium ab intestato, an operetur in transuersalibus, vt illis non fiat præiudicium, non succedente legitimato, quominus non possint succedere, secus si vult admitti ad successionem.*
23 *Legitimatio sine præiudicio venientium ab intestato an compræhendat omnes ab intestato venientes exclusis solum fisco, & vxore, vel tantum procedat respectu collateralium vsque ad quartum gradum.*

CAPVT DCCXXIV.

IN inuestitura transmissa datur expressa facultas Duci, & eius hæredibus, & successoribus de suo corpore legitimè descendentibus in perpetuum, & alijs, quibus posset competere successio in istis bonis feudalibus ante sententiam confiscationis vigore antiquorum priuilegiorum, in totum, seu in parte alienandi, vendendi, permutandi, donandi, & dandi in dotem castra, ciuitates, & alia bona feudalia in eadem inuestitura compræhensa, & de eis disponendi inter viuos, & in vltima voluntate tamquam de re feudali cum interuentu, & assensu regio,
1 Ita ut † ex istis nouis qualitatibus positis per Imperatorem in concessione, & inuestitura noua, concludendum sit esse nouum feudum, nulla habita consideratione prioris inuestituræ *Bald. in c.1. §. insuper. n.8. de probibit. feud. alienat. per federic. & in l.1. n.11. de rer. diuis. & cons. 215. n.4. lib.2. Ruin. cons. 20. n.7. lib.1. Ant. de Prat. inter cons. feudal. diuersor. cons. 49. n.28. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 23. tit. 21. n.13. Cephal. cons. 12. n.14. lib.1. Crot. in l.1. § si quis simpliciter. n.4. ff. de verbor. obligation. Grat. cons. 4. n.10. lib.1. Affl. decis. 112. n.5. & decis. 248. n.8.*

Et multò minus debet attēdi prima inuestitura, quia vltra nouas qualitates in secunda positas, fuit facta eadem secunda concessio ex titulo oneroso pro pretio scutorum quadraginta millium auri de sole, cum pacto expresso, quod concedens non sit obligatus de euictione, & cum alijs oneribus in dicta secunda inuestitura cōtentis, ex quibus apertè colligitur, quod in casibus expressis non debet cōsiderari prior inuestitura, per quam
2 tunc datur regula, & forma posteriori, † quādo occurret aliquis casus dubius, & ambiguus, non autem in illis, quæ clarè contradicunt priori, & quæ sunt euidenter decisa in secunda, quando est facta concessio, prout in casu nostro, ab habente potestatem *c. 1. quemadm. feud. ad fil. pertin. Fulgos. cons. 4. Albert. Brun. cons. 1. & 2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 23. tit. 21. n.12. Bero. cons. 71. n.44. lib.1. Decian. cons. 58. n.60. lib.2. Curt. de feud. q.3. princip. q.2. & q.28. Cephal. cons. 12. n.26. lib.1. Menoch. cons. 1. n.125. & cons. 400. n.3. & cons. 202. n.33. lib.3. & præsumpt. 92. n.5. lib.3. Natt. cons. 505. n.17. & 18.*

Immo neque in concessione, de qua agimus, debet attendi prima inuestitura etiam in rebus dubijs, sed semper est facienda interpreta-
3 tio talis, quæ redundet ad fauorem Ducis, & aliorum vocatorum, † cum ita expresse Imperator declarauerit in secunda inuestitura, cui debet stari, tamquam sit in arbitrio concedentis ponere rebus suis eam legem, quæ magis sibi placuerit, prout etiam semper in

rebus dubijs iuxta dispositionem iuris communis est facienda interpretatio contra concedentem *Io. Iacob. de Leonard. inter cons. Brun. cons.* 117.*n*.132. *Menoch. præsumpt.* 92. *in fin. n.*6. *lib.*3.

Additur, quod numquam attenditur prima inuestitura, quando illa est sublata, & per mortem, seu priuationem vasalli expirauit, prout
4 est casus noster, † tunc enim si de nouo conceditur feudum, consideratur solum noua forma secundæ inuestituræ, tamquam sit feudum nouum, quod nullam dependentiam habet à primo *Menoch. cons.*439.*n*.18.*lib*.5. Et ita declarantur omnes Doctores, dum concludunt, quod debent attendi priores inuestituræ, ex quibus secundæ recipiunt interpretationem, nam hoc solum procedit in renouatione antiquarum inuestiturarum, non autem in nouis concessionibus ad Principem
5 deuolutis, † multum enim differt noua inuestitura à renouatiua, nam ista renouatiua dicitur abusiua, & impropria, tamquam ex ea nihil noui acquiratur, quod non est in noua inuestitura, per quam propriè intelligitur fieri alienationem *Menoch. cons.*66.*n*.39. *&* 40.*lib*.1.*& cons.*191.*n*.44.*in fin. lib*.2. *Cephal. cons.*27.*n*.25. *lib*.1. *Præpos. in c.*1. *§. sciendum. col. penult. & vlt. de feud. cognit. Bald. Aluar. & Isern. in c.*1. *in princ. per quos fiat inuestit. Affl. in c.*1. *si de feud. fuer. controu. int. domin. & vasall.*

Cum præsertim in ista noua concessione adsint
6 clausulæ ex certa scientia, † quorum tenores, de plenitudine potestatis, non obstantibus, cum alijs clausulis amplissimis, ex quibus redditur magis clara, & aperta voluntas Principis *Menoch. cons.*439.*n*.2.*&* 19. *in fin. lib*.5. *Cirier. de primogenit. lib*.3. *q*.7. *n*.18. *Ruin. cons.*9.*n*.20 *lib*.1.

Et quamuis in tali secunda noua concessione, & inuestitura fiat mentio primæ, Tamen hoc solum est respectu tituli ducalis, præcedentiæ, antiquitatis, & aliarum rerum in ea expressarum, quibus Princeps noluit derogare, sed declarauit, quod firma, & stabilia remaneant antiqua priuilegia, quæ retinebat Dux feudo priuatus, in quibus casibus expressis noluit idem Princeps, quod eidem Duci aliquod præiudicium fieret ex sententia priua-
7 tionis contra eũ lata, † non tamen ex hoc infertur, quod in alijs non fuerit factum feudum nouum, cum nouis qualitatibus, & conuentionibus, stante titulo oneroso, & alijs supra adductis, quæ operantur, vt in omnibus, & per omnia fuerit recessum à priori inuestitura, cuius nulla ratio habetur propter nouam concessionem contrariam primæ extinctæ, & sublatæ, quamuis ad eam in aliquibus sit facta relatio *Ruin. cons.*20. *n*.7. *vsque ad* 9.*lib*.1. *Bald. in c.*1. *an agnat. vel fil. & in c. Imperialem. §. insuper. n*.8. *de prohibit. feud. alien. per Federic. Alex. in l. si mihi & titio. ff. de verb. oblig. Affl. decis.*112.*n*.5.

Ex quibus concluditur valere alienationem, donationem, & dotationem, & alium quemcumque actum tam inter viuos, quam in vltima voluntate bonorum feudalium in secunda inuestitura concessorum, præcedente tamen assensu regio ibidem reseruato, itaut numquam possit dici de nullitate, & inualiditate rerum alienatarum, cum omnia ritè, & rectè possint fieri iuxta facultatem ab Im-
8 peratore concessam, † de cuius voluntate apparet ex supra allegatis, itaut non sit disputandum de illius potestate *l. disputare. C. de crimin. sacrileg. Bald. in prælud. feudor. col.* 9. *& in l. impetrata. C. sentent. rescind. non poss.* & *cõs.*359. *proponitur quod inter agnatos. col.* 1.*lib*.1. *Dec. cons.*588.*n*.2. *Socin. Iun. cons.* 91. *n*.6. *lib*.2. *Menoch. cons.* 495. *n*.29.
9 *lib*.5. † Itaut tales, qui de ea disputant, faciant se superiorem ipsi Principi, & ponant sedẽ suã ab aquilone, tentando illi esse similes, quod non permittitur *Aym. cons.*241.*n*.3.

Idem etiam dixi in alia causa Bononien. feudi, in qua fuit exhibita secunda inuestitura, quæ non poterat recipere aliquam interpretationem à prima, cum essemus in noua concessione omnino diuersa à priori, & cum nouis qualitatibus, ac alijs in facto præsuppositis, itaut non posset dici adesse dependentiam ab inuestitura prius concessa, sed illam stare de per se, & debere attendi, non secus ac si prima amplius nõ extaret, ex auctoritatibus, & rationibus supra adductis *n*.1.*cum seq.* quæ
10 omnes applicantur ad casum nostrũ, † Quidquid alias cessantibus prædictis attendatur prior inuestitura, tãquam radix & fundamentum aliarum subsequentium *Bart. in l. si mihi. & titio. n*. 7. *ff. de verbor. obligat. Aldobrand. cons.*15.*n*.23.*lib*.1. & per consequens concludendum est pro capacitate feudi, de quo agebatur ad fauorem Comitis Francisci, Nam quamuis prima inuestitura fuerit solum pro filijs, & nepotibus, & descendentibus in perpetuum, Tamen secunda comprehendit hæredes, & successores quoscumque, ex quibus verbis ampliatur prima con-
11 cessio, † & feudum efficitur hæreditarium, in quo succedunt non solum filij, & agnati, sed etiam extranei, qui secundum propriam naturam feudorum non admittuntur *Bald. in l.*1. *n*.27. *vers. trigesimoquarto quæritur. ff. de rer. diuis. & in c. imperialem. in princ. n*. 19. *de prohibit. feud. alienat. per Feder. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib*.23.*tit*.3.*n*.59. *Decian. cons.*23.*n*.38.*&* 39.
12 *lib*.1. † vbi quod est indubitatum, quando vltra verbum hæredibus, adest etiam successoribus, prout in casu nostro *Surd. cons.*153. *n*. 4. *lib*. 2. vbi quod nemo contradicit *Ro-*
13 *land. cons.*96. *n*.36.*lib*.1. † vbi quod illa verba hæredes, & successores non solũ comprehendunt tria genera hæredum, de quibus *in tit. instit. de hæred. qualit. & different.*
14 Sed † etiam legatarium *l. quædam. §. is autem.*

tem.ff.de edend. qui in re legata est quodammodo hæres *l.id tempus.§.1.ff.de vsucapion.* & ista est verior, & magis cōmunis opinio, vt testatur *Curt. Iun. conf.1.n.4. & 5.col.2. post med. & conf.4.col.vlt. Rip. in l.ex facto. §. si quis ità. ff.ad trebell. & in l. quæsitum. §. si quis. ff.de priuileg.creditor. Paris.conf. 2.n.17.lib.1. & conf.71.n.42.lib.3 Socin.Iun. conf.72.n.22.lib.1. & conf.112. col.3.lib.2.* & concludunt omnes *in l. gallus.§.etiam si parente. ff.de liber. & posthum.* & sequitur *Rot. coram Card. Seraphino Ciuitatis castelli castri Montoni.10. Maij.1577.* quæ est in impressis *decis. 325. & coram eodem Romana bonorū de Lilio.7. Februar.1582. in impress.*
15 *559. n.18.* † vbi etiam quod ista verba æquiparantur clausulæ quibus dederis, quæ facit, vt feudum possit transire ad extraneos, & de eo vasallus testari valeat sine consensu domini, prout alienare, vendere, donare, & facere quidquid voluerit *Aym. conf.84. n.11.* cum alijs late adductis *in tract. de clausul. p.2.clauf.46.n.1.vsque ad 7.*

Maxime, quia adest verbum illud quibuscumque, quod compræhendit omnes hæredes, & singulares successores, & extraneos quoscū-
16 que † propter naturam istius dictionis vniuersalis, quæ est apta illos compræhendere, etiam in feudalibus late *Surd. conf.153. n.4. Osasc. decis.161.n.16.Capic.in sua inuestitur. feudal.§. feudorum clausulæ.vers. & suis hæredibus & successoribus: Thom. Marin.de feud.tit.5.lib.1.n.17. Roland.conf.42. n.1.lib.4. & in tract. de inuentar. p.4. vers. numquid hæres.n.1.Phanuc.eod.tit.p.6.n.37. Clar.in §.feudum. q.9.in princ. Socin. Iun. conf.41.n.1. & 2.lib.3. Ruin.conf.112.n.14. lib.5. Honded.conf.92.n.11.lib. 1.*

Non obstat, quod inuestitura sit restringenda ad hæredes habiles ad succedendum in feu-
17 dis, † quamuis loqueretur de hæredibus, & successoribus quibuscumque, cum ex dictis verbis non debeat alterari natura feudalis *Bald.in l.cum virum.n.21.in fin.C. de fideicommiss.* cum alijs per *Roland.conf.96. n.12. vsque ad 16.lib.1.* Quia prædicta procedunt, quando ista verba vniuersalia, & geminata
18 proferuntur à lege, seu statuto, † tunc enim recipiūt restrictionem de habilitate, ne alias generaliter intelligendo inducatur aliarum legum correctio, secus quando prout in casu nostro, talia verba sunt prolata in dispositione hominis, tunc enim cessat ratio correctionis, & per consequens inuestitura nullam recipiet restrictionem, Ista est communis distinctio doctorum, quam approbant omnes *in l. gallus. §. etiam si parente. ff.de liber. & posthum. Bald.in c.imperialem.n.19.de prohibit. feud. alienat. per federic. Alex.in l. si patroni. n.15.ff.ad trebellian. Felin. in c.in præsentia.n.44.de probat. Brun.conf. feudal. 10.* vbi de communi *Rip. in l. ex facto. §. si quis ita.n.16.ad trebellian. Aym.conf.256.col.*
19 *vlt. Roland.* † qui ita concordat contrarias sententias *conf 96. n. 48. lib. 1. Curt. Iun. conf.1.n.3.* cum alijs *in tract.de clausul.p.2. clausul.45. n.3. vsque ad 6.* vbi quod stantibus huiusmodi verbis vniuersalibus, feudum
20 dicitur omnino hæreditarium, & transit ad fœminas, & descendentes ex eis, & ad vxorem, & ad ecclesiam, & ad alios extraneos *Becc. conf. 18. n. 2.* latè *Intrigliol. de feud. centur.1.q.50.n.127.cum seq.*

Quibus additur, quod tempore, quo Summus Pontifex alterauit inuestituram pro hæredi-
21 bus, & successoribus quibuscumque † non agebatur de aliquo interesse aduersarij, qui tunc temporis nondum erat natus, cum post multos annos fuerit progenitus, itaut nullo modo possit dici esse illi aliquod ius quæsitum, quo casu magis potuit per Principem præiudicari iuri nondum delato *Ruin. conf. 130. n. 16. & 17. lib. 5. Cephal. conf.3. n.34. Roland.conf.3.n.139.lib.1. Becc.* qui de communi *conf.56.n.58. & 59.lib.1.*

Minus obstat, quod in legitimatione adsit clausula sine præiudicio venientium ab intestato,
22 Quia † cū simus in transuersalibus, talis clausula apposita in legitimatione operatur hūc effectum, vt illis non fiat præiudicium, non succedente legitimato, quominus non possint succedere, secus si legitimatus vult admitti ad successionem, tunc enim commodum transuersalium non cōsideratur per dictam clausulā, cum eis nihil penitus debeatur, neque in spe, neque in re, præsertim, quia talis clausula habet locum, quando pater legitimans decedit intestatus, secus autem condito testamento, prout in casu nostro, quia tunc nihil per transuersales opponi potest, tamquam sit potentior successio ex testamento, cum testator posset etiam extraneos instituere, excludendo transuersales, quod non contingit in successione ab intestato, ita omnia prædicta comprobat, & de magis communi attestatur *Menoch. conf.19. n.26. & 27.lib.1. post Castr. in l.gallus.§. & quid si tantum. n.16. ff.de liber. & posthum. & conf.27. dicendum est.lib.1. Alex.conf.51. n.1.lib.2. & conf.187.n.8. vsque ad 11.lib.5. Socin.conf.212.col.3.lib.2. Ruin.conf.72.n.2. & conf.103.n.4.lib.3.*

Quamuis modò prædicta non sint firmanda,
23 cum secundum alios huiusmodi clausula † sine præiudicio venientium ab intestato apposita in legitimatione facta patre viuente, compræhendat omnes ab intestato venientes, exclusis solum fisco, & vxore *V bald.de success. ab intestat. p. 1. n.117. vsque ad 121.* cum alijs latè adductis per *Honded. conf.71. n.28. lib.2.Corn.conf.3.col.1. & conf.34.n.8. & conf.39. n.9. cum seq. lib.1.* vbi etiam allegat *Anton.Gratianum, & alios idem tenentes. Aret.in l.gallus. §. & quid si tantum. n. 26.vers.quæ opinio.ff.de liber. & posthum. Capr.conf.157.n.44.in fin.Bolognin.conf.58. n.28.*

n.28. Rimin. Sen. consf.41. n.9. & 12. & ibi Rimin. Iun. in addit. Gozad.cons.6. n.14. & cons.29.n.3. Bero.cons.176.n.38. & cons.177. n.34. lib.2. Ruin. cons.73. n.15. & cons.74. n.10. lib.3. Dec. cons. 338. n.3. & cons.393. n.1.& cõs.610. in princ. Paris.cons.14.n.44. lib.2. Bursat. cons.1.n.27.lib.1. & cons. 355. n.28.lib.4. Gabr. cons.22. n.4.& 12.lib.2. & cons.23.n.17.eod.lib. Lupus de illegitim.comment.3. §.1.n.65. Peregr. cons.17. n.8.lib.4. & de fideicommiss. art. 23. n.85. Cæsar de Grass. decis.2. n.3. qui fil. sint legitim. Put.
23 *decis.302. n.1.lib.3. in nou.* † Cæteros consultò omitto, quia latissimè adducuntur in informatione impressa in causa Romana legitimæ *coram R.P.D. Manzanedo & in cons. R.P.D. Cantuccij* quod etiam est impressum, & de quo meminit etiam *Honded. d.cons.71.n.28. & 29.lib.2. & cons.83.n.17. eod.lib.* cui se subscripserũt *Coronatus Planca, & Tiberius Cerasius*, qui etiam de eodem
24 *cons. Cantuccij* mentionem facit. † ¶ Quæ quidem opinio saltem admittenda est respectu collateralium vsque ad quartũ gradum *Curt.Sen.cons.73.n.7. Rimin. Iun.cons.446. n.42.cum seq.lib.4. & cons. 584.n.40.& 41. lib.5. Cephal. cons.442.n.38.lib.3. Couarr.de Sponsalib.p.2.c.8.§.10.n.1. Oddo cons.1.n.12. & 14. & cons. 16.n.30. Peregrin.de fideicommiss. art.23. n.87. Honded. cons.71. n.28. & 29.lib.2. & cons.83. n.17.eod.lib. & cons.89. n.23.lib.1.* cum alijs latè adductis *in inforformatione impressa in causa Romana legitima coram R.P.D. Manzanedo* per quem fuit sæpe propositum huiusmodi dubium, & quia adhuc non fuit facta aliqua resolutio, ideo in alio capite particulari Deo dante latius omnia examinabuntur, cum insertione eorum, quæ ad hanc materiã pertinebunt, & præsertim *consil. R. P. D. Cantuccij* quod in istis terminis est multum exemplare, cum modò satis sit hæc attigisse, prout etiã aliqua adduxi *supr.c.567.n.3.vsque ad 7.tom.3.*

EPITOME.

Exceptio non implementi etiam in minimo, quando repellet agentem, itaut non possit consequi aliquod lucrum, & quid si adsit impedimentum. ¶ Et quo casu detur excusatio à pœna, & damno. ¶ Socius quando possit obligare consocium tam in societate vniuersali, quam particulari, & vltra quantitatem in ea positam. ¶ Et an requiratur ratificatio. ¶ Et detur actio contra tertios possessores. ¶ Societas vniuersalis ex quibus probetur. ¶ Contrahens nomine alterius, & promittens de rato, an teneatur ad faciendum ratificare, si ostendat mandatum. ¶ Et quid stante iuramento, & particulari prouisione contrahentis super tali ratificatione. ¶ Cessante interesse an possit obijci de non adimplemento. ¶ Expensæ factæ pro iustificanda intentione actoris an sint reficiendæ. ¶ Desistens à lite statim, quod iura producuntur an possint condemnari in expensis, & in quibus. ¶ Et quid si prosequatur litem post illorum productionem. ¶ Indicatio iurium an sufficiat, si illa debent produci. ¶ Et quid significet verbum producere. ¶ Sententia an sit nulla, si non iustificatur ex actis. ¶ Iusta causa litigandi an excuset ab expensis, quamuis adsit statutum mandans victum in illis condemnari.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non adimplementi repellit agentem, vt non possit aliquod lucrum consequi, etiam si impossibilis sit adimpletio, quæ solum excusat à pœna, & damno, non à consecutione lucri. n.2. Intellige vt n.3.*
4 *Socius potest obligare consocium, quamuis non fuerit contractum nomine societatis, quando sumus in societate vniuersali, secus in particulari, & an detur actio contra tertios possessores, & pro quantitate non posita in corpore societatis. n.5. 6. & 7. Et an requiratur ratificatio socij. n.9.*
8 *Societas vniuersalis probatur ex communione omnium bonorum, & lucrorum, ex quacumque causa, & quod de superlucratis, numquam sit reddita ratio.*
10 *Contrahens nomine alterius, & promittens de rato non tenetur ad faciendum ratificare, si ostendit mandatum ad gerendum illum actum. Intellige vt n.11. 12.18. & 25.*
13 *Verba infra octo dies ab hodie includunt tempus de momento ad momentum.*
14 *Adimplens extra diem conuentam est in mora, & censetur renunciare iuri sibi competenti, nec datur purgatio moræ tamquam simus in acquirendis. n.15. & 16.*
17 *Iusiurandum obligat præcisè ad factum, quando potest adimpleri. n.19.*
20 *Hæres iurantis tenetur in forma specifica adimplere.*
21 *Cessante interesse non potest obijci de non adimplemento. Contrarium n.22. Declara vt n.24.*
23 *Exceptio non adimplementi est fundata in violatione fidei, & habet locum, quamuis in minimo non adimpleatur.*
26 *Expensæ factæ pro iustificanda intentione actoris non sunt reficiendæ.*
27 *Calumniator dicitur, qui non probat, quod excipiendo opponit.*
28 *Cessans à lite statim, quod iura producuntur non condemnatur in expensis. n.36.*
29 *Indicatio iurium non sufficit, si illa debent produci.*
30 *Producere idem est, quod exhibere, & apud acta ponere. n.31.*
32 *Verba non sufficiunt, vbi facto opus est.*
33 *Quæ sunt extra acta dicuntur esse extra mundum.*

Sen-

34 *Sententia est nulla statim, quod non iustificatur ex actis.*
35 *Non ius probatur ex reuolutione actorum.*
37 *Actor prosequens litem post productionem iurium probantium exceptionem rei, & succumbens non potest condemnari, nisi in expensis factis post iura producta.*
38 *Iusta causa litigandi excusat ab expensis, etiam si adsit statutum mandans victum in illis condemnari.*

CAPVT DCCXXV.

FVit expressè conuentum in societate, de qua agimus, quod Franciscus accedet tamquam principalis, & insolidum pro omnibus in ea contentis, & quod illam ratificabit infra octo dies ab hodie, & cum eadem rati promissione Antonius recognouit bonam fidem, & suscepit omne commodum, & incommodum dictæ societatis cum promissione de adimplendo, & obseruando omnia, de quibus in instrumento; Vnde cum non constet, quod Franciscus accesserit, &
1 ratificauerit, † ob defectum istius inobseruantiæ, & non adimplementi nõ potuit Antonius prætendere aliquod lucrum pecuniarum dictæ societatis, cum ex parte sua non adimpleuerit, Nam ad effectum, vt quis ex contractu consequatur actionem, seu exceptionem, debet ante omnia docere de adimplemento *Aym. cons.* 151. *n.* 8. *vsque ad* 12. & in materia societatis *Card. Seraphin. decis.* 225. *n.* 2. *cum seq. & decis.* 673. *n.* 1. *Card. Lancellott. Romana societatis officij de Sorbellonibus.* 2. *Iunij* 1608. dixi *supr. c.* 301.
2 *n.* 9. *cum seq.* † vbi etiam quod hoc procedit stante impossibilitate implementi, quæ excusat à pœna, & damno, non autem prodest, vt possit agi ad lucrum *Butr. in c. sicut. il* 3. *n.* 10. *& ibi Abb. n.* 10. *de iureiur. Felin. in c.* 3. *ad fin. vers. & adde istis. eod. tit. Surd. cons.* 186. *n.* 21. *lib.* 2. *& decis.* 141. *n.* 5. *Natt. cons.* 50. *n.* 7. *& cons.* 69. *n.* 12. *Menoch. cons.* 1. *n.* 368. *& cons.* 55. *n.* 5. *Rot. decis.* 493. *n.* 3. *p.* 1.
3 *in recentiorib.* † cum declarationibus tamen, de quibus *ibid. n.* 1. *& per tot. Grass. de exception. c.* 13. *n.* 44. *&* 49. *Sim. de Pret. cons.* 28. *n.* 7. *Mascard. conclus.* 1387. *n.* 63.

Hæc fuerunt admissa per partem aduersam, prout etiam per Iudicem, qui ita sententiauit, declarando non esse locum prætenso lucro pecuniarum, vt latius in sententia, à qua fuit appellatum, sub prætextu, quod essemus inter socios vniuersales omnium bonorum, prout postea in causa appellationis fuerunt examinati multi testes super prætensa societate vniuersali, itaut illa existente non requireretur, quod amplius Antonius adimpleret in faciendo accedere Franciscum in eadem societate, tamquam sufficeret, quod
4 per socium fuerit validè obligatus, † cum possit socius obligare consocium, quamuis non fuerit contractum nomine societatis, quãdo sumus in societate vniuersali, vt præsupponitur, quidquid sit in societate particulari, vt latè comprobat *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.* 6. *tit.* 22.
5 *n.* 1. *vsque ad* 6. † Prout regulare est, vt socius possit obligare tam personam, quam bona socij, etiam insolidum, & cum hypotheca bonorum, itaut etiam detur actio realis contra tertios possessores bonorum socij, quando tamen expressè obligauit bona socij, cum secus sit, si tacitè censeantur talia bona obligata, vt late concludit *Surd. decis.* 213. *per tot. post Alex. cons.* 217. *col. fin. vers.*
6 *rursus posito. lib.* 6. † Itaut quamuis in casu, quo vnus socius possit alium obligare, intelligatur solum pro quantitate, quam socius habet in corpore societatis *Paris. cons.* 93.
7 *n.* 31. *lib.* 1. † Tamen hoc procedit inter ipsos socios, nam quo ad contrahentes obligatur insolidum *Menoch. cons.* 410. *n.* 36. *&* 42. *Rot. Genuens. decis.* 97. *n.* 7 *&* 8.

Verum istis non obstantibus, non est recedendum à supra firmatis, quia ex lectura testium examinatorum non probatur ista societas vniuersalis, vt latius in facto, quod non est opus narrare, cum vnico verbo tollatur huiusmodi probatio, tamquam testes solum deponant de communione omnium bonorũ, & conuictu, & promiscua possessione, quod
8 non sufficit, † nam ad effectum, vt sit probata societas vniuersalis requiruntur, vltra illud, etiam alia duo, videlicet communicatio lucrorum vniuersorum ex quacumque causa, & damnorum, & onerum, & quod de superlucratis numquam ratio reddita fuerit, quæ quidẽ non sunt probata, cum tamen sit necesse omnia ista tria concludenter probare, itaut vnũ sine altero nõ sufficiat *Bald. in l. si patruus. col. penult. C. commun. vtriusque iudic. Dec. cons.* 21. *viso puncto & diligenter. n.* 1. *Roman. cons.* 291. *in princ. Ias. cons.* 3. *col.* 2. *lib.* 3. *Socin. cons.* 160. *n.* 2. *ad med. lib.* 2. *Cephal. cons.* 340. *n.* 12. *lib.* 3. *Decian. cons.* 81. *n.* 5. *lib.* 3. *Menoch. cons.* 12. *in princ. lib.* 1. *Surd. cons.* 9. *n.* 1. *& cons.* 138. *n.* 11. *vsque ad* 14. *lib.* 1. *Aym. cons.* 159. *n.* 1. *Alex. cons.* 49. *n.* 7. *lib.* 2. *Paris. cons.* 84. *n.* 1. *lib.* 1. *Alciat.* qui de communi *præsumpt.* 25. *n.* 1. *reg.* 1. *Natt. cons.* 100. *n.* 3. *in fin.*

Præterea dato, & non concesso, quod esset probata societas vniuersalis, nihilominus talis probatio non obstabit, quia in casu nostro, dominus pecuniarum non habuit respectum ad istam societatem, de qua sibi non constabat, & non erat informatus, neque putabat sibi expedire noua iura adducere pro conueniendo talem socium, ideo tamquam non confidens de istis iuribus, voluit sibi specialiter præcauere de ratificatione facienda infra octo dies, super qua volebat iustificare suam intentionem, magis claré, quàm per facultatem prætensam de obligando consocium,

n. 28. *Rimin. Sen. conf. 41. n. 9. & 12. & ibi Rimin. Iun. in addit. Gozad. conf. 6. n. 14. & conf. 29. n. 3. Bero. conf. 176. n. 38. & conf. 177. n. 34. lib. 2. Ruin. conf. 73. n. 15. & conf. 74. n. 10. lib. 3. Dec. conf. 338. n. 3. & conf. 393. n. 1. & cōs. 610. in princ. Parif. conf. 14. n. 44. lib. 2. Burfat. conf. 1. n. 27. lib. 1. & conf. 355. n. 28. lib. 4. Gabr. conf. 22. n. 4. & 12. lib. 2. & conf. 23. n. 17. eod. lib. Lupus de illegitim. comment. 3. §. 1. n. 65. Peregr. conf. 17. n. 8. lib. 4. & de fideicommiff. art. 23. n. 85. Cæfar de Graff. decif. 2. n. 3. qui fil. fint legitim. Put.*
23 *decif. 302. n. 1. lib. 3. in nou.* † Cæteros confultò omitto, quia latiffimè adducuntur in informatione impreffa in caufa Romana legitimæ *coram R. P. D. Manzanedo & in conf. R. P. D. Cantuccij* quod etiam eft impreffum, & de quo meminit etiam *Honded. d. conf. 71. n. 28. & 29. lib. 2. & conf. 83. n. 17. eod. lib.* cui fe fubfcripferūt *Coronatus Planca, & Tiberius Cerafius*, qui etiam de eodem
24 *conf. Cantuccij* mentionem facit. † ¶ Quæ quidem opinio faltem admittenda eft refpectu collateralium vfque ad quartū gradum *Curt. Sen. conf. 73. n. 7. Rimin. Iun. conf. 446. n. 42. cum feq. lib. 4. & conf. 584. n. 40. & 41. lib. 5. Cephal. conf. 442. n. 38. lib. 3. Couarr. de fponfalib. p. 2. c. 8. §. 10. n. 1. Oddo conf. 1. n. 12. & 14. & conf. 16. n. 30. Peregrin. de fideicommiff. art. 23. n. 87. Honded. conf. 71. n. 28. & 29. lib. 2. & conf. 83. n. 17. eod. lib. & conf. 89. n. 23. lib. 1.* cum alijs latè adductis *in informatione impreffa in caufa Romana legitimæ coram R. P. D. Manzanedo* per quem fuit fæpe propofitum huiufmodi dubium, & quia adhuc non fuit facta aliqua refolutio, ideo in alio capite particulari Deo dante latius omnia examinabuntur, cum infertione eorum, quæ ad hanc materiā pertinebunt, & præfertim *confil. R. P. D. Cantuccij* quod in iftis terminis eft multum exemplare, cum modò fatis fit hæc attigiffe, prout etiā aliqua adduxi *fupr. c. 567. n. 3. vfque ad 7. tom. 3.*

EPITOME.

EXceptio non implementi etiam in minimo, quando repellet agentem, itaut non poffit confequi aliquod lucrum, & quid fi adfit impedimentum. ¶ Et quo cafu detur excufatio à pœna, & damno. ¶ Socius quando poffit obligare confocium tam in focietate vniuerfali, quam particulari, & vltra quantitatem in ea pofitam. ¶ Et an requiratur ratificatio. ¶ Et detur actio contra tertios poffeffores. ¶ Societas vniuerfalis ex quibus probetur. ¶ Contrahens nomine alterius, & promittens de rato, an teneatur ad faciendum ratificare, fi oftendat mandatum. ¶ Et quid ftante iuramento, & particulari prouifione contrahentis fuper tali ratificatione. ¶ Ceffante intereffe an poffit obijci de non adimplemento. ¶ Expenfæ factæ pro iuftificanda intentione actoris an fint reficiendæ. ¶ Defiftens à lite ftatim, quod iura producuntur an poffint condemnari in expenfis, & in quibus. ¶ Et quid fi profequatur litem poft illorum productionem. ¶ Indicatio iurium an fufficiat, fi illa debent produci. ¶ Et quid fignificet verbum producere. ¶ Sententia an fit nulla, fi non iuftificatur ex actis. ¶ Iufta caufa litigandi an excufet ab expenfis, quamuis adfit ftatutum mandans victum in illis condemnari.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non adimplementi repellit agentem, vt non poffit aliquod lucrum confequi, etiam fi impoffibilis fit adimpletio, quæ folum excufat à pœna, & damno, non à confecutione lucri. n. 2. Intellige vt n. 3.*
4 *Socius poteft obligare confocium, quamuis non fuerit contractum nomine focietatis, quando fumus in focietate vniuerfali, fecus in particulari, & an detur actio contra tertios poffeffores, & pro quantitate non pofita in corpore focietatis. n. 5. 6. & 7. Et an requiratur ratificatio focij. n. 9.*
8 *Societas vniuerfalis probatur ex communione omnium bonorum, & lucrorum, ex quacumque caufa, & quod de fuperlucratis, numquam fit reddita ratio.*
10 *Contrahens nomine alterius, & promittens de rato non tenetur ad faciendum ratificare, fi oftendit mandatum ad gerendum illum actum. Intellige vt n. 11. 12. 18. & 25.*
13 *Verba infra octo dies ab hodie includunt tempus de momento ad momentum.*
14 *Adimplens extra diem conuentam eft in mora, & cenfetur renunciare iuri fibi competenti, nec datur purgatio moræ tamquam fimus in acquirendis. n. 15. & 16.*
17 *Iufiurandum obligat præcisè ad factum, quando poteft adimpleri. n. 19.*
20 *Hæres iurantis tenetur in forma fpecifica adimplere.*
21 *Ceffante intereffe non poteft obijci de non adimplemento. Contrarium n. 22. Declara vt n. 24.*
23 *Exceptio non adimplementi eft fundata in violatione fidei, & habet locum, quamuis in minimo non adimpleatur.*
26 *Expenfa facta pro iuftificanda intentione actoris non funt reficiendæ.*
27 *Calumniator dicitur, qui non probat, quod excipiendo opponit.*
28 *Ceffans à lite ftatim, quod iura producuntur non condemnatur in expenfis. n. 36.*
29 *Indicatio iurium non fufficit, fi illa debent produci.*
30 *Producere idem eft, quod exhibere, & apud acta ponere. n. 31.*
32 *Verba non fufficiunt, vbi facto opus eft.*
33 *Quæ funt extra acta dicuntur effe extra mundum.*

Sen-

34 *Sententia est nulla statim, quod non iustificatur ex actis.*
35 *Non ius probatur ex reuolutione actorum.*
37 *Actor prosequens litem post productionem iurium probantium exceptionem rei, & succumbens non potest condemnari, nisi in expensis factis post iura producta.*
38 *Iusta causa litigandi excusat ab expensis, etiam si adsit statutum mandans victum in illis condemnari.*

CAPVT DCCXXV.

FVit expressè conuentum in societate, de qua agimus, quod Franciscus accedet tamquam principalis, & insolidum pro omnibus in ea contentis, & quod illam ratificabit infra octo dies ab hodie, & cum eadem rati promissione Antonius recognouit bonam fidem, & suscepit omne commodum, & incommodum dictæ societatis cum promissione de adimplendo, & obseruando omnia, de quibus in instrumento; Vnde cum non constet, quod Franciscus accesserit, &
1 ratificauerit, † ob defectum istius inobseruantiæ, & non adimplementi nō potuit Antonius prætendere aliquod lucrum pecuniarum dictæ societatis, cum ex parte sua non adimpleuerit, Nam ad effectum, vt quis ex contractu consequatur actionem, seu exceptionem, debet ante omnia docere de adimplemento *Aym. cons.*151. *n.* 8. *vsque ad* 12. & in materia societatis *Card. Seraphin. decis.*225. *n.*2. *cum seq. & decis.*673. *n.* 1. *Card. Lancellott. Romana societatis officij de Sorbellonibus.* 2. *Iunij* 1608. dixi *supr. c.* 301.
2 *n.*9. *cum seq.* † vbi etiam quod hoc procedit stante impossibilitate implementi, quæ excusat à pœna, & damno, non autem prodest, vt possit agi ad lucrum *Butr. in c. sicut. il* 3. *n.*10. *& ibi Abb. n.*10. *de iureiur. Felin. in c.*3. *ad fin. vers. & adde istis. eod. tit. Surd. cons.*186. *n.*21. *lib.*2. *& decis.*141. *n.*5. *Natt. cons.*50. *n.*7. *& cons.*69. *n.*12. *Menoch. cons.*1. *n.*368. *& cons.*55. *n.*5. *Rot. decis.*493. *n.* 3. *p.* 1.
3 *in recentiorib.* † cum declarationibus tamen, de quibus *ibid. n.* 1. *& per tot. Graff. de exception. c.*13. *n.*44. *&* 49. *Sim. de Pret. cons.*28. *n.*7. *Mascard. conclus.*1387. *n.*63.

Hæc fuerunt admissa per partem aduersam, prout etiam per Iudicem, qui ita sententiauit, declarando non esse locum prætenso lucro pecuniarum, vt latius in sententia, à qua fuit appellatum, sub prætextu, quod essemus inter socios vniuersales omnium bonorum, prout postea in causa appellationis fuerunt examinati multi testes super prætensa societate vniuersali, itaut illa existente non requireretur, quod amplius Antonius adimpleret in faciendo accedere Franciscum in eadem societate, tamquam sufficeret, quod
4 per socium fuerit validè obligatus, † cum possit socius obligare consocium, quamuis non fuerit contractum nomine societatis, quādo sumus in societate vniuersali, vt præsupponitur, quidquid sit in societate particulari, vt latè comprobat *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.*6. *tit.*22.
5 *n.*1. *vsque ad* 6. † Prout regulare est, vt socius possit obligare tam personam, quam bona socij, etiam insolidum, & cum hypotheca bonorum, itaut etiam detur actio realis contra tertios possessores bonorum socij, quando tamen expresse obligauit bona socij, cum secus sit, si tacitè censeantur talia bona obligata, vt late concludit *Surd. decis.* 213. *per tot. post Alex. cons.*217. *col. fin. vers.*
6 *rursus posito. lib.*6. † Itaut quamuis in casu, quo vnus socius possit alium obligare, intelligatur solum pro quantitate, quam socius habet in corpore societatis *Paris. cons.*93.
7 *n.*31. *lib.*1. † Tamen hoc procedit inter ipsos socios, nam quo ad contrahentes obligatur insolidum *Menoch. cons.*410. *n.*36. *&* 42. *Rot. Genuens. decis.*97. *n.*7 *&* 8.

Verum istis non obstantibus, non est recedendum à supra firmatis, quia ex lectura testium examinatorum non probatur ista societas vniuersalis, vt latius in facto, quod non est opus narrare, cum vnico verbo tollatur huiusmodi probatio, tamquam testes solum deponant de communione omnium bonorū, & conuictu, & promiscua possessione, quod
8 non sufficit, † nam ad effectum, vt sit probata societas vniuersalis requiruntur, vltra illud, etiam alia duo, videlicet communicatio lucrorum vniuersorum ex quacumque causa, & damnorum, & onerum, & quod de superlucratis numquam ratio reddita fuerit, quæ quidē non sunt probata, cum tamen sit necesse omnia ista tria concludenter probare, itaut vnū sine altero nō sufficiat *Bald. in l. si patruus. col. penult. C. commun. vtriusque iudic. Dec. cons.*21. *viso puncto & diligenter. n.*1. *Roman. cons.*291. *in princ. Ias. cons.*3. *col.*2. *lib.*3. *Socin. cons.*160. *n.*2. *ad med. lib.*2. *Cephal. cons.* 340. *n.*12. *lib.* 3. *Decian. cons.*81. *n.*5. *lib.*3. *Menoch. cons.*12. *in princ. lib.*1. *Surd. cons.*9. *n.*1. *& cons.*138. *n.*11. *vsque ad* 14. *lib.*1. *Aym. cons.*159. *n.*1. *Alex. cons.* 49. *n.*7. *lib.*2. *Paris. cons.*84. *n.*1. *lib.*1. *Alciat.* qui de communi *præsumpt.* 25. *n.* 1. *reg.* 1. *Natt. cons.*100. *n.*3. *in fin.*

Præterea dato, & non concesso, quod esset probata societas vniuersalis, nihilominus talis probatio non obstabit, quia in casu nostro, dominus pecuniarum non habuit respectum ad istam societatem, de qua sibi non constabat, & non erat informatus, neque putabat sibi expedire noua iura adducere pro conueniendo talem socium, ideo tamquam non confidens de istis iuribus, voluit sibi specialiter præcauere de ratificatione facienda infra octo dies, super qua volebat iustificare suam intentionem, magis clarè, quàm per facultatem prætensam de obligando consocium,

cium, ne super verificatione talis facultatis
litem haberet, prout tàm de iure, quam de
9 facto poterat huiusmodi lis adesse, † Ideo
cum simus in merè cõuentionalibus, pactum
erat prius seruandum ad hoc, vt quis non
possit redargui de non adimplemento, & cõ-
traria procedunt volente stipulatore, non
autem sibi aliter prospiciente *Lancellot. Ga-
liag. in l. 4. §. cato. n. 24. ff. de verb. obligatio-
nib. vol. 6. fol. 272. & ibi etiam Ruin. in 1. le-
ctur. n. 19. & in 2. lectur. n. 25.* & ita etiam
tenet *Rot. coram Cardin. Millino Bononien.
bonorum de Saccomantijs. 15. Decembr. 1600.*

Nec facit, quod contrahens nomine alterius,
& promittens de rato non teneatur ad faciẽ-
10 dum ratificare, † si ostendit mandatum, & fa-
cultatem ad gerendum illum actum, cum
ratificatio esset superflua, neque enim illa
exigitur, nisi quatenus opus sit *Crescent. de-
cis. 17. alias 189. de probation. Gabr. cons. 92.
n. 8. lib. 1. Viuius decis. 534. n. 31. Bald. in l. 1.
oppos. vlt. C. de procurator. & cons. 34. in
causa ista allegantur. in princ. vers. sed si
mandatũ. lib. 2.* iuxta *l. si procurator tuus. 6.
in princ. & §. celsus autem. vbi Ias. n. 2. in 2.
notab. ff. de condict. indeb. Menoch. cons. 757.
n. 14. lib. 8. Tiraq. de retr. lignag. §. 1. glos. 10.
n. 92.* iuxta *l. si procuratorem absentem. vbi
Glos. in verb. ratum. ff. de procuratorib. & in
l. si fine. §. cum autem. in verb. nihil. ff. rem
rat. haber. Cost. de fact. scient. & ignorant.
inspect. 21. n. 5. fol. 47. Aret. cons. 90. n. 1. &
cons. 100. n. 2. & 3. col. 1. & 2. Curt. Iun. cons.
63. n. 6. in fin. Bertazzol. claus. 4. glos. 12. n. 3.*

Quia prædicta non procedunt, quando stipula-
11 tor sibi aliter prospexit de ratificatione, † vt
concludit *Lancellott. Galiag. in d. §. cato.
n. 24. & ibi Ruin. n. 19.* & bene *Bald. in l. 1.
n. 4. vers. conclude. C. de procurator.* vbi
quod prius debet esse certum, & clarum de
mandato sufficienti ad hoc, vt cesset ratifica-
tio, ideo, quia potest esse dubium super tali
sufficientia, siue generali, siue speciali, tunc
suppletur per cautionem rati, subdens quod
hoc est multum vtile, quia propter istam ra-
tificationem resecantur multæ exceptiones
12 procuratoriæ, † nam si non apponeretur ista
promissio ratificationis, diu oporteret super
procuratorio litigare *l. quod vulgo. ff. de ad-
ministrat. tutor.*

Maxime, quia promissio ratificationis, de qua
stipulator sibi prouidit, erat facienda infra
13 octo dies ab hodie, † quæ verba includunt
tempus de momento ad momentum *Bald.
cons. 457. reuerendus pater. n. 3. lib. 1. Tiraq.
de retract. lignag. §. 1. glos. 11. n. 36. Rot. di-
uers. decis. 75. n. 4. lib. 2.* Vnde erat opus ostẽ-
dere istam facultatem in termino conuento,
14 cum † extra illum adimplens sit in mora, &
censeatur renunciasse tali productioni ob la-
psum dicti temporis *l. si ea. C. qui accusar.
non poss. Surd. cons. 97. n. 20. cum seq. & decis.
106. n. 17. & decis. 189. n. 8. & decis. 244. n. 10.
15 & 11.* † Itaut in hoc casu nulla detur purga-
tio moræ, nam respectu lucri captandi non
est necessaria aliqua interpellatio, aut mora,
quæ numquam purgatur in acquirendis *Ias.
in l. si insulam. col. fin. q. 9. n. 39. de verbor.
obligation. Surd. cons. 157. n. 19. lib. 2.* & in
specie societatum officij *Cardin. Lancellott.
Romana societatis officij. 2. Iunij 1608. col. 2.
n. 9. & col. 5. vers. nec etiam obstat quod stan-
16 te. n. 13.* † vbi considerat officere istud imple-
mentum non esse factum in tempore conuen-
to, quod excludit lucrum pecuniarum, & *d.
decisio* est impressa post *tract. de societat. offi-
cior. decis. 5. fol. 13.*

Accedat, quod stante iuramento requirebatur
ratificatio præcisa, neque poterat illa adim-
17 pleri per æquipollens, † cum iusiurandum
obliget præcisè ad factum *Glos. in l. si pecu-
niam. in princ. vbi Ias. n. 33. ff. de condict. ob
caus. Corn. cons. 256. n. 2. lib. 4. Socin. cons. 16.
n. 67. & cons. 90. n. 10. lib. 4. Natt. cons. 426.
n. 18. cum seq. Alex. in l. si conuenerit. n. 2.
ff. de iurisdict. omn. iudic. & cons. 91. n. 6. lib.
2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuen-
tionib. lib. 14. tit. 32. n. 4. & 11.* vbi de com-
muni *Roland. cons. 6. n. 32. lib. 1. Ruin cons. 1.
in fin. lib. 4. Socin. Iun. cons. 95. n. 8. & 9. lib. 4.*
18 Et † quamuis *Crescent. d. decis. 17. de probat.*
loquatur etiam in actu iurato, Tamen fun-
dat se in *Aret. cons. 100. n. 4.* qui postea con-
cludit istam responsionem de æquipollenti
propter iusiurandum non esse veram, prout
ita debet concludi, quia stante iuramento,
19 quando possibile est actum posse fieri, † præ-
cisè est adimplendus latè *Seraphin. priuileg.
iuram. 74. n. 1. cum seq. & ibi Addit. n. 1.* vbi
etiam *n. 11.* extendit ad hæredem iurantis,
20 qui in forma specifica compellitur † ad ob-
seruandum *Castr. in l. grege. n. 4. & 5. de le-
gat. 1. Dec. cons. 452. n. 24. Berò. cons. 150. n. 9.
lib. 1. & cons. 8. n. 30. & 33. lib. 3. Gutier. in l.
nemo potest. n. 394. ff. de legat. 1.*

Neque obstat, quod ratificatio non intererat
21 stante facultate obligandi consocium, † itaut
cessante interesse non possit obijci de non
adimplemento *Aym. cons. 59. n. 2. Surd. decis.
265. n. 39.* Quia in materia acquirendi pecu-
nias acceptas ad societatem officij, nõ adim-
plens, illas non lucratur, quamuis non adsit
22 aliquod interesse eius, † cui est adimplendũ,
vt resoluit *Rot. coram Card. Lancellotto Ro-
mana societatis. 2. Iunij 1608. & coram R. P.
D. Penia Perusina executionis. 3. Decembris
1599. & coram R. P. D. Oradino Vrbeue-
tana castrorum. 22. Iunij 1571. quæ est inter
decis. Rot. diuersor. 210. n. 1. & 2. p. 1.*

Quorum ratio est, quia exceptio non adimple-
menti est fundata non tantum in interesse,
23 quantum † in violatione fidei *Bart. in l. cum
proponas. la 2. C. de pact.* quamuis etiam in
minimo non fuerit adimpletum *Bald. in l.
fin. C. de compensation. Ias. in auth. qui rem.
n. 16. C. de sacrosan. eccles. Roland. cons. 53.
n. 29.*

n.19.lib.1. Bero. conf.15. n.14.lib.1. Decian. conf.102.n.9.lib.5. Becc.cōſ.45.n.10.Menocb. conf.1.n.368.& conf.55.n.6.Burſat.conf.144. n.30.lib.2. Graſſ.de exception.c.13.n.45. dixi
24 *ſupr.c.301.n.15.* † Et paſſim in promiſſione mere conuentionali de dando fideiuſſorem, aut faciendo ratificare, committitur ſtipulatio propter non implementum, etiam ſi nihil interſit ſtipulatoris contractum principalem obſeruari, quidquid ſit in prætorijs ſtipulationibus, quæ iuſſu Iudicis concipiũ-
25 tur, vt latè concludit *Oſaſc. deciſ.70.n.7.& 12.vſque ad 16.* † Præſertim, quia etiam de intereſſe conſtat, ſi non fiat ratificatio conuenta propter litigia, quæ poſſunt occurrere ſuper mandato, & facultate, quam quis prætendit habere ad aliquem obligandum, vt in ſpecie concludit *Bald. in l.1. n.4. verſ.concludе. C.de procuratorib.*

Quo vero ad ſecundam dubitationem, concludendum eſt, quod expenſæ, quæ fiunt per
26 actorem † pro iuſtificanda ſua intentione, puta quod ſit hæres alicuius, vel ceſſionarius, cum ſimilibus, non ſunt reficiendæ, quia hoc eſt principium ſuæ actionis, & intentionis, quam in primis, & ante omnia probare tenetur, quod etiam eſt in reo excipiente, qui hoc idem cogitur prǽſtare, ſicut actor *l.in exceptionibus.& l. quinquaginta.ff. de probat. Bald.in l.fruſtra. C.eod.tit.* Itaut dica-
27 tur calumniator, qui non probat, † quod excipiendo opponit *Natt.conſ.31.n.8. per tex. in l.1. C.de aduocat.diuerſor.iudicior.c.cum dilectus. de calumniatorib. c.ſtatutum. de elect.in 6. c. qui non probauerit.2.q.3.* & notat etiam *Rebuff.de reſcript.art.3.gloſ.3. & 4. tom.2.fol.51.*

Hoc ſtante, non potuit actor condemnari in expenſis factis per reum conuentum, dum oppoſuit extinctiones ſocietatum, & cenſuum, de quibus agimus, nam ſtatim, quod oppoſuit iſtam exceptionem, debebant realiter produci inſtrumenta, non per indicationem, ex quibus poſſet apparere talis extinctio, cũ de eis actor probabilem ignorantiam haberet, tamquam negotinm non fuiſſet geſtum
28 cum eo, ſed cum creditore cenſuum, † & ſatis eſt, quod ceſſauerit à lite ſtatim à die productionis illorum, quo caſu non condemnatur in expenſis *Dec. in l. qui in alterius. 41. n.8. & 9. ff.de regul.iur. poſt Ang. in l. debitores. C. de pignorib. Felin. in c. exceptionem.11. col. penult.in princ.verſ. & tu ſcias quod ſi producto inſtrumento. n.47. de exceptionib. poſt Bart.in l.ſi quis inficiatus.ff.depoſit. Aſin.in prax.§.32.limit.18.n.1.fol.453.*

Nec ſufficit talis indicatio facta per reum, quia
29 non tenetur illi ſtare actor, † ex quo enim requiritur productio inſtrumentorum, non cogitur ſtare indicationi, cum producere inſtrumẽta ſignificet deponere apud acta *c.imputari.de fid.inſtrum. Rebuff.in l.natura cauillationis. 47. col. penult. in fin. in verb.* *producere inſtrumenta. ff. de verb. ſignifi-*
30 *cat.* † Vnde producere pro exhibere, ideſt videndi, & legendi facultatem in actis præbere *l.3. §. ait prætor. ff. de liber. exhibend.*
31 Quare etiam producere teſtes, † ideſt apud acta ponere *Budeus in l.2. ff. de origin. iur. Rebuff. in d. l. natura cauillationis.177. col. vlt. in princ. ff. de verb. ſignificat.*

Et cum decretum fuerit factum, vt productio inſtrumentorum fiat expenſis cui de iure, nõ poteſt hoc onus de iure ſpectare ad actorem, qui videns cenſum non eſſe extinctum, neque in margine aliquid adnotatum, quod inducat extinctionem, bene egit ſequeſtrando fructus dicti cenſus pro ſuo credito, quid enim mali fecit vtens ſuo iure, & ſi reus prætendit aliunde conſtare de extinctione, debebat cum effectu producere inſtrumẽta intentionem ſuam probantia, non per ſimpli-
32 cem indicationem, † quæ ei non ſuffragatur, cum verba non ſufficiant, vbi facto opus eſt *Gloſ. in c. paſtoralis. de offic. ordinar. Natt. conſ.3.n.4. Surd.conſ.86.n.10.lib.1.*

Et magis iſta productio erat facienda per excipientem, neque ſufficiebat prætenſa indicatio, quia non adeſt extinctio cenſus, prout exaduerſo præſupponitur, nam non fuit facta per actum conſimilem cenſui creato, videlicet per numerationem pecuniarum, itaut extinctio ſit clara, & patens, ſed per actum erogationis pecuniarum pro diuerſis debitis Ioannis, Vnde omnia iſta debebant innoteſcere Iudici, cui ſpectabat onus iudicandi an extinctio eſſet rectè facta, non autem litigantibus, quibus tale negotium non erat committendum, quare non mirum, ſi opus erat productione realiter facienda in actis, ad hoc, vt ex eis poſſet iudicari per habentem facultatem rectitudo extinctionis cen-
33 ſus, † cum alias, quæ ſunt extra acta, dicantur eſſe extra mundum *Caſtr.in l.ait prætor.§.ſi iudex. verſ. & probo. ff. de re iudic.* Itaut ſententia ſine illis non poſſit ſubſiſtere, & eo ipſo, quod ſententia non iuſtificatur ex
34 actis, † conſtat de notoria iniuſtitia illius, cũ Rota ſequatur hanc opinionem, quod Iudex non potuerit aliundè moueri ad ſententiandum *Caſar de Graſſ.deciſ.2. n.6. & 10. de ſolut.& deciſ.16.n.15. de probat. Rot. coram R.P. D. Sacrato Romana teſtamenti ſeu hæreditatis de Ruſconibus.17.Iunij* 1611. vbi allegantur concordantes deciſiones *corã R.P. D. Coccino Toletana portionis. 24. Martij 1610. & corã Card. Lancellotto Forolivien.*
35 *cenſus.16. Nouembris* 1605. † Et paſſim non ius probatur ex reuolutione actorum, quæ ſi non adſunt, nihil actum eſt *Bald. in l. ſi contra.n.3.C.de appellat. Roland.conſ.1.n.71.in fin. lib.1. Becc. conſ. 40. n.2.* cum alijs adductis *in d. deciſ. coram* R. *P.D. Sacrato. col.1. ad med.*

Non obſtat ſtatutum, quod diſponit victum condemnandum eſſe in expenſis, Quia intelligitur

ligitur, vt debeat condemnari in illis, in quibus, ius mandat condemnationē esse faciendam, † de iure autem ostensum est supra non
36 posse condēnari actorē propter exceptionem per reum oppositā, nisi in expensis factis post productionem instrumentorum *Dec. in l. qui in alterius. 41. n. 8. & 9. ff. de regul. iur.* cum
37 alijs supra adductis *n. 27. & 28.* † Immo etiā multi tenēt, quod si post productionē instrumentorum probantium exceptionem, actor prosequitur litem, & succumbit, non tamen debet condemnari, nisi in expensis factis post instrumenta producta *Felin. in c. exceptionem. 11. col. penult. in princ. vers. & tu scias. n. 47. de exception.* Quod tamen modò dicitur ex abundanti, cū nulla adsit prosecutio litis, itaut neq; obstet, quod statutū etiā procedat, quando quis habuit iustam causam litigandi, tunc enim etiam fit condemnatio in expensis *Rolād. cōs. 62. n. 14. lib. 4.* Quia vt dictū est nolumus excusationē ab expēsis propter istam causam iustam, sed dicimus, quod de iure non est facienda condemnatio in huiusmodi expensis productionis instrumentorum, cum onus spectet ad excipiētem ex supra allega-
38 tis, † Quamuis etiam verior sit opinio, vt iusta causa litigādi excuset ab expēsis etiam stante statuto mandante victum victori condemnandū in expensis, vt latè testatur *Asin. in prax. § 32. limit. 1. n. 3. vsque ad 9. fol. 446. Couarr. practic. quæstion. c. 27. n. 4. ad med. vers. idcirco aduersus hanc conclusionem. & vers. eamdemque sententiam. Gabr. de expens. conclus. 1. ad med. vers. contrarium vero. Imol. in l. 1. vbi Alex. in princ. col. penult. ff. ad leg. falcid. Anchar. & Crot. in c. 1. de constit. in 6. Abb. in c. 1. de cognat. spiritual. Felin. in c. 1. n. 15. de rescript. Mattbesil. notab. 81. Ias. in l. properandum. §. sin autem. col. 2. & 3. de iudic. Bald. in l. terminato. col. fin vers. porro vt illud. C. de fructib. & liti. expens. & in l. eos. §. cautionem. col. 1. in fin. vers. si vero petuntur. C. de appellat.* Quod procedit licèt statutum diceret, quod victus semper deberet in expensis condemnari *Aym. cons. 3. n. 22. vers. facit quod scribit. Io. de Amic. cons. 11. col. 8. vers. adducitur ad confirmationem. n. 16. Gabr. de expens. conclus. 1. in fin.* Cæteros consultò omitto, cum non sit quæstio præsentis inspectionis.

E P I T O M E.

Fructus dotales an debeātur marito absque aliqua mora, statim quod sustinet onera matrimonij, siue obligatio dotis sit facta à patre, siue ab extraneo. ¶ Et quid si adsit dilatio. ¶ Vel si fuit promissum soluere dotem ad omnem petitionem, & beneplacitum mariti. ¶ Promittens cum iuramento, quod vxor ratificabit an excusetur factis diligentijs, quamuis non sequatur ratificatio. ¶ Et an interim possit petere dotem, & fructus dotales. ¶ Defectus implementi circa vnum, an impediat, vt pars non teneatur in alio adimplere. ¶ Consuetudo, & mos regionis, & statutum an sit seruandum quo ad taxationem fructuum dotalium. ¶ Appellatio suspensiua an admittatur quo ad alimenta, & fructus dotis tam in præteritis, quam futuris, seu debitis à die litis contestatæ. ¶ Promissio soluendi dotem an extendatur ad fructus. ¶ Et an pro eis competat eadem actio, quæ pro dote. ¶ Fructus an sint soluendi, nisi totum prius impleatur. ¶ Et an secuto implemento recuperentur.

S V M M A R I V M.

1 *Vsuræ dotales an concedantur marito absque aliqua mora, statim quod sustinet onera matrimonij, siue simus in patre promittente dotem, siue in extraneo. n. 3. & 4.*
2 *Fructus non debētur, nisi totum prius adimpleatur, licèt secuto implemento recuperentur omnes fructus.*
5 *Maritus non acquirit vsuras dotales stante dilatione, vel promissione soluendi dotem ad omne beneplacitum, & petitionem ipsius.*
6 *Promittens, quod vxor renunciabit bonis paternis propter dotem habitam, acquirit fructus dotales, quamuis non adimpleuerit, si sustinet onera matrimonij. & n. 7.*
8 *Defectus implementi circa vnum, non impedit, vt pars non teneatur in alio adimplere. & n. 9.*
10 *Depositum facit cessare cursum vsurarum.*
11 *Cessio non liberat debitorem cedentem, si exegit nomina cessa.*
12 *Maritus promittens cum iuramento vxorem ratificaturam dicitur satisfecisse suæ obligationi, docto de diligentijs, quamuis non sequatur ratificatio. & n. 13.*
14 *Fructus dotales taxantur ad rationem eius, quod seruatur de consuetudine, & more regionis, & magis iuxta dispositionem statuti. & n. 15.*
16 *Obligatio cameralis non retardatur per appellationem. & n. 24.*
17 *Appellatio suspensiua non admittitur quo ad alimenta, & fructus dotales. n. 18. Et quid in præteritis, & debitis à die litis contestatæ. n. 19. & 20.*
21 *Promissio soluendi dotem extenditur ad fructus tamquam accessorios ad dotem.*
22 *Fructus dotis petuntur eadem actione, qua petitur ipsa dos.*

C A P V T D C C X X V I.

Præsupponitur in allegationibus exhibitis in causa Anconitana dotis, quod vsuræ dotales principaliter conceduntur mari-
1 to propter moram, † ideo cum idem maritus non impleuerit, nec fecerit vxorem renun-

nunciare bonis paternis, & maternis, prout promisit, quod talis exceptio excludat illum à petitione dotis, & vsurarũ, vt per *Io. Lup. in c. per vestras. notab.6. §.8. de donat.int. vir. & vxor.* cum alijs exaduerso adductis.

2 Prout † passim fructus non debentur, nisi totum prius adimpleatur, cum secuto implemento recuperentur omnes fructus *Surd. cons. 101. n.8. lib.1. iuxta l. fin. ff. de fund. dotal. Bart. in l. iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. & in l. fistulas.78. §. qui fundum. ff. de contrab. empt. Abb. cons.69. in fin. lib.2. Aret. cons.159. n 13. Cagnol. in l. curabit. n.27. C. de act. empt. Bald. in l. si traditio. q.3. C. eod. tit. Natt. cons.384. n.10. Couar. lib.3. var. resolut. c.4. vers. decimoquinto.*

Verum ista conclusio non subsistit, quia con-
3 trarium est apud omnes receptissimũ, † quod videlicet maritus, statim quod sustinet onera matrimonij absq; aliqua mora lucratur fructus dotales, quidquid enim sit in extraneo promittente dotem, quando sumus in patre, prout est in casu nostro, semper sufficit supportatio onerum matrimonij ad effectum, vt tales fructus debeãtur, cum enim ad patrem spectet onus alendi filiã, maritus fecit, quod ad eumdem patrem spectabat, vnde non requiritur alia mora, seu interpellatio, & currunt istæ vsuræ tamquam recompensatiuæ onerum matrimonij absque alia petitione, Ita latè explicat *Alex. cons.147. perspectis in-*
4 *strumentis n.4. lib.1.* † vbi quod non debemus recedere ab ista opinione in consulendo, & in iudicando, tamquam magis communi, & æquiori, quã etiam sequuntur omnes *in l. de diuisione.5. vbi Glos. in verb. possessio. in fin. Socin. n.9. Alex. n.12. Bald. Rom. Cuman. & Barbos. n.46. ff. solut. matrim. Bart. in l. in insulam. §. vsuras. n.3. ff. eod tit. Butr. Abb. & alij in c. salubriter. de vsur. Castr. cons. 11. viso dicto libello. n.4. vers. quatenus autem petuntur pro tẽpore currente. lib.1. Ang. in l. fin. §. præterea. ff. de iur. dot.* cum alijs per *Surd. de alim. tit.1. q.42. n.133. Rot. coram R.P. D. Andrea Maceraten. dotis. 27. Iunij 1614.* quæ est *decis.574. n.1. p.2. in recentior. & corã R.P. D. Sacrato Asculana prædij. 27. Martij 1613.* quæ est *decis.471. n.1. p.1. in recentiorib. Capic. decis.183. n.2. Osasc. decis. 132. n. 1.* & multa ad ampliationem prædictorum adduxi supra *c.241. n. 58. & 59. & c. 243. n. 30. vsque ad 33. Cagnol. in l. curabit. n.41. & 42. C. de action. empt. Cephal. cons.*
5 *485. n.12. Corn. cons.59. n.7. lib.3.* † Quidquid aliud sit stante dilatione, vel promissione de soluendo dotem ad omne beneplacitum mariti, & ad illius petitionem, quasi tunc ista verba importẽt dilationem donec fuerit petita dos, quo casu non debentur fructus medij temporis *Rot. decis.471. n.4. p.1. in recentior. post Castr. cons.11. n.4. vers. sed si in casu nostro. lib.1. Dec. cons.119. pro tenui facultate mea. n.7. Surd. de alim. tit.1. q.42. n.50.*

Non est igitur retardanda solutio fructuum dotis, stante adimplemento sustentationis onerum matrimonij, quod solum in hac materia consideratur, non obstante, quod vir non fecerit renunciare vxorem bonis maternis,
6 cum † ista exceptio non extendatur ad solutionem fructuum, sed solum ad petitionem dotis, quam maritus non poterit petere, si prius hoc non adimpleat, cum alia ratio militet in fructibus, qui debentur ex sola sustẽtatione onerum matrimonij, vt dictum est, prout in specie considerauit *Rot. coram R.P. D. Penia Perusina executionis. 17. Aprilis 1600.* recedendo à decisione contraria prius facta *coram eodem & in eadem causa. 3. Nouembris 1599.*

Cum etiam maritus non teneatur facere, quod vxor renunciet, nisi in actu solutionis dotis,
7 vnde † defectus non implementi ei non poterit opponi, tamquam dos promissa debuisset prius solui, vt fuit decisum *coram Card. Seraphin. in d. Perusina executionis* de qua per *Rot. coram R. P. D. Penia in eadem cau-*
8 *sa. 17. Aprilis 1600.* Maxime † quia defectus implementi circa vnũ non impedit, nec præbet iustam excusationem, vt pars in alio non teneatur adimplere, in quo semper poterit implementum consequi *Glos. in l. si duo. ff. de dolo. Salic. in l. eum proponas. vbi Alex. n.2. Dec. n.6. C. de pact. Natt. cons.133. n 5. Cephal. cons.48. n.42. Surd cons.101. n.25. & 32. Bero. cons.92. n.20. lib.1. & cons.8. n.28. lib.3. Ruin. cons.101. n.4. lib.1. Butr. & Abb. in c.3. de iureiurand.*

Quibus additur, quod ob defectum istius prætensi non adimplementi non minuitur aliquod ius patris, qui cum releuetur ab onere alendi filiam, quam maritus alit, potius ac-
9 quirit ob negotiũ, quod geritur pro eo, † vnde non mirũ, si æquitas suggerat, vt debeant præstari istæ vsuræ recompensatiuæ, non obstante tali non adimplemento, quod est separatum, & omnino distinctum à fructibus debitis ratione onerum matrimonij, non ex aliqua mora, sed ratione æqualitatis seruandę, vt dictum est, vnde non mirum, si propter istam diuersitatem petitionis vsurarum, & sortis, Iudex debeat pro dictis fructibus mãdatum concedere, ne quis locupletetur cum alterius iactura, prout latè omnia prædicta in proposito nostro comprobat *Surd. cons. 101. n.23. vsque ad 34. lib.1.*

Nec obstat, quod fuerint de mandato Iudicis depositæ pecuniæ pro terminis decursis do-
10 tis non solutæ, † quo casu cessat cursus vsurarum *Menoch. de arbitr. cas.232. n.1. Felician. de censib. tom.2. lib.4. c. vnic. n.1.* Quia omissa huiusmodi disputatione, satis est, quod in facto istud depositum non verificatur, cum immo constet ex instrumento exhibito, quod pars depositum rehabuit maxime, quia sunt decursi multi alij termini, itaũt de prædicto deposito non sit habenda ratio, Prout etiam

tol-

tollitur obiectum assignationis censuum dotalium, Quia non solum hoc non iustificatur, prout erat faciendum, tamquam fundamentum partis aduersæ, sed contrarium probatur ex confessione debitorum prædictorum censuum attestantium numquam fuisse solutos fructus illorum marito, sed ipsi aduersario semper, & vsque in præsentem diem,

11 Vnde † talis prętensa cessio non liberauit debitorem cedentem, cum ipse exegerit nomina cessa, & nihil consecutus fuerit cessionarius à debitore cesso *Glos. magna. in fin. in l. legaui. ff. de liberat. legat. Bald. in c. 1. in fin. de benefic. fratr. Dec. cons. 99. n. 4. Surd. cons. 22. n. 11. lib. 1.*

Et vltra prædicta fuit doctum de diligentijs per maritũ factis, vnde quãuis non fuerit secuta

12 renunciatio, † tamen satis est, vt ad hũc effectum non possit obijci eidẽ marito talis exceptio non adimplementi, præsertim, quia non adest iuramentum, neque clausula, ità quod &c. neque aliàs ad damna, & interesse, nec aliud simile, ex quo maritus ad aliquid teneatur, quo casu stante simplici promissione, dicitur adimpletũ per dictas diligentias *Affl. decis. 295. Boer. decis. 3. n. 16. post Glos.* communiter receptã *in c. ex litteris. il 2. vbi Abb. n. 1. & 6. de sponsalib. Couar. in c. quãuis. par. 2. §. 5. n. 1. de pact. in 6.* & latissimè *Rot. coram* R. P. D. *Buratto Anconitana pecuniaria. 27. Iunij* 1614. quæ est impressa

13 post *Galles. decis. 38.* † vbi amplius concluditur in hoc casu non obstare iuramentũ, quod tali promissioni accesserit *Butr. in c. gẽma. n. 8. ad fin. vbi Abb. n. 9. de sponsalib. Felin. in c. ex rescripto. n. 18. de iureiur. Crot. in l. 4. §. cato. in 1. lect. n. 97. & in 2. lect. n. 50. & ibi Alciat. n. 151. & 152. ff. de verb. obligat. Dec. cons. 313. per tot. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 34. n. 11.*

Et ita in huiusmodi causa Anconitana dotis fuit lata sententia ad fauorem mariti, concedendo executionem petitam pro fructibus dotalibus, qui licet fuerint taxati ad rationem quinque pro centum, tamen erant taxandi ad octo iuxta formam statuti, quod in

14 hoc omnino debet seruari, † cum etiam cõsuetudo, seu mos regionis sufficeret, vt dicatur iustum pretium, quo ad inter vsuria dotis ad talem rationem *Ruin. cons. 224. n. 14. lib. 1. Couarr. lib. 3. var. resolut. c. 1. n. 3. vers. septimo ab eadem ratione. in fin. Lupus de vsur. commentar. 1. §. 4. n. 91. post princ. vers. vel secundum communem. Rot. coram R. P. D. Sacrato Asculana prædij. 17. Martij 1613. & coram R. P. D. Andrea Materaten. dotis. 27. Iunij 1614.* quæ est *decis. 754. n. 2. par. 2. in recentiorib. Surd. de aliment. tit. 1. q. 42. n. 27. in fin. Cardin. Seraphin. decis. 1406. n. 3.* Vnde multò magis hoc poterit fieri per statutum,

15 dum † expresse ita mandat taxari tales fructus *Bart. in l. in lege falcidia. 45. ff. ad leg. falcid. Dec. in l. 2. n. 17. C. de edend. per tex. in l. quid sit fugitiuus. 17. §. apud labeonem. ff. de adilit. edict.* & in simili *Thesaur. decis. 154. in princ. Surd. cons. 162. n. 34. lib. 2. Rot. coram R. P. D. Orano Foroliuien. census. 13. Nouembris 1589. Tiraq. de retract. consanguinit. §. 1. glos. 6. n. 17. & 19. Nauar. de vsur. n. 104. Couar. lib. 3. var. resolut. c. 9. n. 5. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 9.* iuxta *l. 1. de vsur. l. apud iulianum. §. in vsurarum. ff. de legat. 1. Rot. decis. 571. n. 2. p. 2. in recentiorib. & coram R. P. D. Sacrato Asculana prædij. 27. Martij 1613.* quę est *decis. 471. n. 2. par. 1. in recentiorib.* vbi loquitur de octo pro centum, *post Magon. decis. Florent. 83. n. 3.*

Neque est deferendum appellationi, cũ per illam non retardetur obligatio cameralis de

16 soluendis fructibus † *Gabr. cons. 67. n. 8. lib. 1. Rot. decis. 545. n. 1. p. 1. in recentiorib.* & latius *decis. 686. n. 1. p. 2.* Maximè, quia tractatur de fructibus dotalibus, in quibus non admittitur aliqua appellatio suspensiua, tamquam

17 deseruiant pro alimentis, † & pro sustinendis oneribus matrimonij *Bald. Nouell. de dot. p. 9. priuil. 7. in fin. Osasc. decis. 25. n. 20. Lup. in c. per vestras. §. 16. col. fin. vers. quod idem dicit. de donat. int. vir. & vxor. Menoch. de*

18 *adipisc. possess. remed. 4. n. 829.* † Et passim non appellari in causa alimentorum concludunt omnes *in l. 1. vbi Bald. ff. solut. matrimon.* cum alijs per *Surd. de alim. tit. 1. q. 120. n. 13. & tit. 8. priuileg. 60. n. 5. & 8. in fin.*

Nec facit, quod sumus in fructibus dotalibus, & alimentis præteritis, à quibus datur ap-

19 pellatio † *Dec. in l. alimentis. n. 10. vbi Ias. col. 1. C. de transaction. Osasc. decis. 86. in fin.* Quia respectu alimentorum, & fructuum dotalium, qui debentur à die litis contestatæ,

20 sumus in alimentis futuris; † & pro eis non retardatur executio *Caputaq. decis. 118. p. 1. Contard. in l. vnic. limit. 3. n. 56. C. si de moment. possess. Lancellott. de attent. appell. pendent. limit. 24. n. 8. Surd. de aliment. priuileg. 60. n. 16. tit. 8.*

Immo tam quo ad fructus dotales futuros post litem contestatam, quam præteritos nulla

21 debet dari appellatio suspensiua, † quia adest obligatio cameralis de soluendo dotem, quæ extenditur etiam ad istos fructus, tamquam accessorios ad dotem *l. lucius. ff. qui potior. in pignor. habeant. Bart. Bald. & Salic. in l. 1. ff. eod. tit. Negusant. de pignorib. memb. 4. p. 2. n. 47. in princ. Surd. decis. 271. n. 2. & 3. &*

22 *de alim. tit. 8. priuil. 49. n. 1. & 3.* † vbi etiam, quod fructus dotis petuntur eadẽmet actione, qua petitur ipsa dos *l. si marito. §. fin. ff. solut. matrimon. Bald. in l. vnic. §. & vt plenius. C. de rei vxor. action. Vital. de clausul. in verb. an renunciar. poss. iur. alimentor. col. 5. in fin. vers. tamen dico quod fructibus.*

23 *Abb. cons. 43. in fin. lib. 2.* † Vnde stante dicta obligatione, sicut non retardatur solutio dotis, ita non debet retardari solutio fructuum, qui

qui sub ea compræhenduntur, cum in tali obligatione non admittatur appellatio, vt dictum est, non secus ac si adesset sententia, & res iudicata *Ang. in l. 4. §. condemnatum. n. 4. ff. de re iudicat. Castr. in l. post rem iudicatam. in fin. ff. eod. tit. Cephal. cons. 439. n. 16. Menoch. de arbitr cas. 17. n. 5. Thesaur. decis. 26. n. 11. Cardin. Seraphin. decis. 736. in princ.* cum alijs per *Rot. decis. 686. n. 1. par. 2. in recentiorib.*

EPITOME.

Libri mercatorum, & publicanorum, & aliorum officialium, quibus datur fides vigore statuti, seu consuetudinis, an probent solum in spectãtibus ad eorum officium, non quo ad mutua, deposita, & mandata. ¶ Et an inter præsentes tantum, & habentes causam ab eis, vel etiam inter absentes. ¶ Et quid in libris æstimi, visitationum, Datariæ, ac similibus. ¶ Probatio plena an requiratur, quod aliquid sit factum de commissione alterius, vel sufficiat vnicus testis, qui deponat habuisse mandatum. ¶ Contractus venditionis an probetur ex libro gabellæ, in quo illius solutio fuit descripta. ¶ Mercatori an credatur, si scribat in suis libris dedisse pannos Titio de mandato Seij absentis, itaut contra eum possit agi, quamuis dicti libri fidem faciant iuxta dispositionẽ statuti. ¶ Maior fides an sit adhibenda scripturæ priuatæ, quam voci scribentis. ¶ Libri mercatorum, & officialium publicè deputatorum, quando probent pro tertio contra tertium, tam super eo, quod principaliter in eis scriptum est, quam incidenter super causa solutionis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum tribuens fidem libris mercatorum intelligitur de negotijs spectãtibus ad mercaturam, & ad eorum officium, non autem quo ad mutua, deposita, mandata, & similia, quæ aliunde erunt probanda, quam ex dictis libris. n. 2. 5. & 6.*

3 *Libri visitationum probant in illis, quæ spectant ad officium visitantis, & quæ concernunt statum ecclesiæ.*

4 *Libri Datariæ fidem faciunt in pertinentibus ad illius negotia.*

7 *Mercatori non creditur, qui scripsit in suo libro soluisse tuo hospiti pro te pecuniam, quamuis vltra scripturam vellet deponere, tamquam testis iuratus.*

8 *Testis probans dedisse alicui pecuniam de mandato alterius non probat. & n. 14.*

9 *Depositio testis non valet super eo, in quo tractatur de eius commodo, & incommodo siue pecuniario, siue honoris. n. 12. & 13.*

10 *Maior fides non est adhibenda scripturæ priuatæ, quam voci scribentis.*

11 *Libri mercatorum, quibus datur fides in cõcernentibus eorum officium, non probant nisi inter præsentes, non autem inter absentes, ideo non possunt scribere, quod Titius habuit pannos pro Seio, cui in hoc nihil præiudicatur.*

15 *Probatio plena requiritur, non autem per vnum testem, vt dicatur aliquid gestum de commissione alicuius.*

16 *Libri officialium de publico deputatorum faciunt plenam fidem.*

17 *Libri gabellæ non probant contractum venditionis, sed solum, quod ex eo fuit soluta gabella. Declara vt n. 18. 19. 23. & 24.*

20 *Liber æstimi nõ probat, nisi contra eos, qui illi descriptioni consenserunt, & contra habentes causam ab eis. & n. 21.*

22 *Posterior euentus formatur à primordio tituli.*

25 *Libri mercatorum non probant pro tertio contra tertium, secus in libris officialium publicè deputatorum. n. 26.*

CAPVT DCCXXVII.

Decreta exhibita in causa Rauẽnaten. pecuniaria, quamuis tribuant fidem libris
1 mercatorum, † Tamen debent intelligi in negotijs spectantibus ad mercaturam, nam si in eis aliquid scribatur, quod non pertineat ad eorum officium, & negotiationem, nihil releuat, nec vllam probationem facit, cum enim auctoritas cõpetat ratione officij, non potest operari vltra naturam, & terminos officij, tamquam permissio intelligatur respectu causæ, non autem personæ, vnde cessante causa, cessat etiam permissio, Ista est recepta, & vulgaris conclusio, quam latè comprobat multa similia adducens *Ias. in l. age cum geminiano. n. 2. vsque ad 13. C. de transaction.* & latius *Felin. in c. cum ordinem. 6. col. 4. & 5. n. 4. vsque ad 7. de rescript. & in c. post cessionem. 7. n. 4. de probation. Roman. cons. 204. n. 3. vbi Mandos. in addit. in verb. negotiari. Marsil. in rubr. de fideiussor. n. 182. vsque ad 186. & in l fin. n. 168. vsque ad 174. ff. de iurisdiction. omn. iudic. & sing. 560. habemus. n. 1. cum seq. Card. Seraphin. decis. 442. in princ. & decis. 1088. n. 4. & decis. 1390. n. 2. Ruin. cons. 53. n. 9. lib. 4. Roland. cons. 92. n. 8. vsque ad 14. lib. 3. Becc. cons. 5. n. 10. Menoch. de arbitrar. cas. 91. n. 22. Gail. obseruat. 20. n. 8. & 9. lib. 2. Vasq. lib. 1. con-*
2 *trouers. illustr. c. 35. n. 8. & 9.* † qui omnes cõcludunt, quod esset ridiculum, si daretur fides huiusmodi libris circa diuersa negotia, & non pertinentia ad commercium, & exercitium artis suæ, cum possent scribere mutua, deposita, & mandata ab alijs facta, & dãna illata, & similia in præiudicium eorum, qui numquam de istis cogitarunt, & contra mentem superiorum, qui dum cõcedunt priuilegium probationis libris artificũ, solum intel-

intellexerunt de pertinentibus ad illorum ministerium, Prout etiam dicimus de statuto disponente, quod Consules artium cognoscant de causis opificum, quæ restringi debet ad spectantia ad suam negotiationem. *Cyn. Bald. & alij in l. fin. C. de iurisd. omn. iud.* cum multis similibus adductis per *Ludouic. conclus. 29. col. 3. cum seq. Aym. de antiquit. tempor. par. 1. vers. quarto limitatur. n. 73.*
3 *fol. 102.* † Idem de libris visitationum, quibus stãdum est in illis, quæ pertinent ad officium visitantis, & quæ concernunt statum ecclesiæ *Caputaq. decis. 158. par. 2. Rot. coram R.P. D. Pirouano Mediolanen. decimarum S. Donati. 19. Martij 1612. & coram R. P. D. Andrea Mediolanen. decimarum & primitiarum de Carlatio. 23. Iunij 1614.* quæ est *de-*
4 *cis. 573. n. 4. in fin. p. 2. in recentiorib.* † Et de libris datariæ, quibus creditur in pertinentibus ad negotia illius tamquam scriptis per officialem ad id deputatum *Card. Seraphin. decis. 1038. n. 4. & decis. 1108. n. 2. Caputaq.*
5 *decis. 77. p. 1.* † Et idem in infinitis similibus casibus, quos latissimè refert dicens se longo tempore collegisse *Felin. in c. cum ordinem. 6. col. 4. 5. & 6. de rescript.*

Quod autem commissio, & mandatum, de quo in casu nostro factum de recipiendo merces à tali fundico, sit extra ea, quæ spectant ad ministerium, & negociationem mercaturæ,
6 non opus est probatione, † cum ex se pateat, ideo aliunde, quam ex libro tale mandatum erit probandum *Purpur. in l. admonendi. n. 208. in fin. vers. ex quo infero. ff. de iureiu-*
7 *rand.* † vbi quod non crederetur mercatori, qui scripsit se soluisse tuo hospiti pro te pecuniam, quia hoc casu non probaret, quamuis etiam vellet vltra scripturam factam in libro deponere tamquam testis iuratus iuxta doctrinam *Bart. in l. deferre. in princ. n. 2. ad med. vers. exemplum ego volo probare. ff.*
8 *de iur. fisc.* vbi concludit, † quod si aliquis prætendat te mihi teneri ad centum, non sufficit, quod probet per Titium, qui dicat se tibi portasse pecuniam, quam illi dedi de tuo mandato, nam si ipse tibi tradidit est liberatus à me, si non tibi tradidit, ipse remanet obligatus mihi, & sic testificatur in eo, quod ad ipsum pertinet, vnde talis depo-
9 sitio non admittitur, † tamquam tractetur de eius commodo, & incommodo *l. omnibus. C. de testib. l. nullus. ff. eod. tit.* & idem sequendo *Bart.* notat *Bald. in c. 1. §. inter pares. n. 11. in fin. de leg. corrad.* & voluit etiam *Rot. coram Sanctissimo Gregor. XV. Burgi S. Sepulchri. 25. Iunij 1610. inter impressas*
10 *decis. 303. n. 3.* † vbi quod talis liber non probabit istam remissionẽ pecuniarum, cũ non sit adhibenda maior fides priuatæ scripturæ, quã voci scribentis *Bart. in l. admonendi. n. 24. vers. nam priuatæ scripturæ. vbi Roman. n. 56. Alex. n. 34. Ias. in repet. n. 133. ad med. Franc. Curt. n. 127. post med. vers. ratio dicti. ff. de iureiur. Imol. in l. nuda. n. 14. ff. de donation.* iuxta *§. si vero tale aliquid. auth. de instrum. caut. Rot. decis. 781. p. 1. diuers.*

Quibus additur, quod istis libris mercatorum creditur in rebus spectantibus ad eorũ mer-
11 cimonia inter præsentes, † cum quibus aliquid gestum est, secus autem inter absentes, ideo nõ potest mercator scribere, Titius habuit pannos pro Seio absente, cui non est æquum præiudicare, tamquam sit res inter alios acta, prout etiam dicimus de emptore, qui venit ad publicanum, & soluit gabellam, dicens se emisse domum à Sempronio, ipso tamen absente, nam licet credatur libris publicani, tamen non creditur, si in illis scribat, quod talis soluit gabellam emptionis talis domus per Sempronium venditæ, cum ex hoc nulla probatio possit desumi, quod idem Sempronius vendiderit dictam domum, tãquam istę, & similes scripturæ non possint tertio præiudicare, neque enim est danda maior fides huiusmodi libris, quam instrumento publico notarij, quod nũquam probat contra absentes, Ita in specie notat *Aym. de antiq. tempor. p. 1. §. quarto limitatur. n. 71. fol. 102. post Alex. cons. 36. lib. 5. alias est cons. 68. n. 3. lib. 1. Dec. in c. cum causam. col. 2. in princ. de probation. Imol. cons. 96. in fin. Menoch. de arbitr. cas. 91. n. 25. cum seq.*

Neque obstat depositio sartoris, cum ei non credatur propter incommodum solutionis
12 debiti, † quod ad eum spectat, tamquam remaneat obligatus mercatori, qui sibi merces tradidit, vt dictũ est supra *n. 7.* ex *Bart. in l. deferre. in princ. n. 2. ad med. ff. de iur. fisc.* & passim repelluntur testes, vbi tractatur de
13 eorum commodo, sine pecuniario, † siue honoris *l. omnibus. C. de testib. Dec. cons. 94. n. 2. Osasc. decis. 79. n. 40. Surd. cons. 132. n. 13. lib. 1. & decis. 219. n. 2. Castr. cons. 301. ad bene examinandum. in vlt. dub. lib. 1. Alex. cons. 44. col. 3. vers. item non probat. lib. 2. & cons. 32. col. 2. vers. quinimmo dictus. lib. 6. & cons. 141. n. 9. lib. 1. Aym. cons. 112. col. 3. in fin. vers. rursus iste testis. n. 10.* bene *Ruin. cons. 32.*
14 *n. 7. lib. 4.* † vbi etiam addit, quod probatio mandati non potest desumi ex depositione istius testis, non solum, quia si non habuisset mandatum, tractaret de se exonerando, vt dictum est, sed quia est vnicus, qui non probat mandatum, cum duo requirantur *l. vbi numerus. ff. de testib. Benintend. decis. 70.*
15 *n. 5.* † & probatio plena, & concludens requiritur, non per vnum testem tantum ad hoc, vt dicatur aliquid gestum de commissione alicuius *Imol. cons. 91. n. 1. vers. & sic respectu institutionis. Dec. cons. 510. in casu. n. 2. Marsil. sing. 471. sæpe. n. 1. Rebuff. de chirograph. & schedul. recognit. in præfat. n. 36. & 37. in fin.*

Prædictis addendum est, quod alias occurrit in casu simili de libris gabellæ, per quos dixi probari venditionem equarum factam per
16 venditorem emptori, † cum enim simus in-

per-

personis, & officialibus de publico deputatis, eorum libri plenam fidem faciunt *Bart. in l.quædam. §.nummularios.* vbi *Ang.* de communi *& Alex.in 2.notab.ff. de edend. Iaſ. in l.admonendi. col.44. verſ. tertio caſu principalis.ff.de iureiurand. Aym.de antiq.tempor. p.1.verſ.quarto limitatur.n.70. fol.101.*

Nec facit, quod ſupra diximus de libris huiuſmodi officialium, qui probant ſolum in his,
17 quæ pertinent ad eorum officium,† puta quo ad ſolutionem gabellę, & illius denunciationem, cum ſimilibus, ſecus quo ad contractum venditionis, & emptionis *Socin. conſ. 208. n.2.lib.2. Surd. conſ.151.n.88.lib.2. Caballin.milleloq.57.n.2.Maſcard.concluſ.610.*
18 *n.2.* † Quia prædicta procedunt contra abſentem, nam alias data præſentia contrahentium in ſolutione gabellæ ex cauſa contractus, probatur ille contractus, non quod officium exactoris gabellæ ſe extendat ad contractus, aut ad eorum probationem, ſed quia ſolutio gabellę pro contractu neceſſariò probat ipſum contractum aduerſus partem pręſentem, cum ex acceſſorijs inferatur ad probationem principalis, Ità in ſpecie, declarãdo *Socin.* & alios exaduerſo adductos, concludit *Aym. de antiquit.tempor. par.1.verſ. quarto limitatur.n.73. & 74. fol.102. Nicolaus Genua. de ſcriptur. priuat.lib.4.tit.de libr.ration. gabellar.n.20.fol.235. in 3. edit. & tit. de libr. ration.official.de public.deputat.n.37. & 38.fol.225.*

Cum igitur venditores aſſeruerint in libro gabellarij talem venditionem fuiſſe per eos fa-
19 ctam, † & ipſimet deſcriptioni interfuerint, probabitur contra eos venditio, quidquid aliud ſit in eo, qui non interuenit, vel non fuit præſens, cui talis aſſertio non præiudicabit *Imol.conſ.96. in fin.* Prout dicimus de
20 libro æſtimi, quod non probat, niſi contra eos, qui illi deſcriptioni conſenſerunt *l.cenſualis. C. de donationib. Alex. conſ.10. n.5. verſ.quamuis probationem faceret.lib.4. Pariſ. conſ.104.in fin. verſ. & etiam quia communis. lib.1. Hieron. de Mont.de finib. reg. c.64.n.6.& 7. Maſcard. concl.274.n.3. & 7.* & concludunt omnes *in l. ſi pater. C. de rei vendicat.& in l. ſolemnibus.C.eod.tit.Bald. in l.quidam in ſuo.in fin. ff.de condit.inſtitut. Socin. conſ.205.n.6. verſ.non obſtat ſecundum. & verſ.reſpõdetur etiam ad quartum. lib.2. Caballin. milleloq.57. in fin. Roland.conſ.4.n.16.cum ſeq.lib.2.Dec.conſ.146. pro tenui facultate mea. n.13. col. 6. in fin. verſ.nam ſicut deſcriptio. Peregrin.de fideicommiſſ.art.44.n.9.Rot.deciſ.706.n.6.p.2. in*
21 *recentior.* † vbi ampliatur etiam contra eos, qui habent cauſam à deſcribentibus *Bart.in l. ſi à te. §.fin. de exceptionib. rei iudicat. Aret.conſ.36.n.3. verſ. ſecundo dico. Ruin. conſ.40. n.3. lib.4.*

Accedat, quod emptor equarum nominatus in libro gabellarij, poſtea vendidit eaſdem
22 equas, & illas alteri tradidit, † vnde præſumendum eſt talem venditionem feciſſe, quia prius illas emit, & habuit ab eiſdem venditoribus, ne alias præſumatur illicitus detentor, cum à primordio tituli poſterior formetur euentus *l.1. C. de imponend.lucratiu.*
23 *deſcript.lib.10. Aym.conſ.284.n.6.* † Itaut ex hoc magis ſit credẽdum libris gabellarij atteſtantis de tali venditione, cum iſta ſimul iuncta faciant plenã fidem *Aym.de antiquit. tempor.p.1.§.vidimus abundè.n.19. Magon. deciſ. Florent. 95.n.5.Rot.deciſ.650.n.4.p.1.*
24 *in recentiorib.* † Vel ſaltem transferant onus probandi in aduerſarium *Iaſ. in l. decem. n. 36.ad fin. verſ.ſed ad hoc reſpondetur.ff. de verbor.obligationib.*

Quo vero ad libros mercatorũ an probent pro tertio contra tertium, communis concluſio
25 eſt negatiua, † quod non faciant fidem tam ſuper eo, quod principaliter ſcriptum eſt in libris, quam incidenter, immo multò minus ſuper cauſa ſolutionis *l. exemplo. C. de probationib. Bart.in l.nuda ratio.n.7.& 8.ff.de donationib.& in l.admonendi.n.8.& ibi Iaſ. in 2. lect.n.111.ff.de iureiurand.Felin.in c.2. n.32. de fid. inſtrument. Caputaq. deciſ. 157.& 371.p.2.* cum alijs per *Rot.deciſ.717. n.1. ad med.p.2. in recentior.* vbi quod ita ſæpe fuit iudicatum *Peregrin. deciſ.237.p.2. in manuſcript.* Maxime, quando non adſunt adminicula *Rot. deciſ.287. n.1. p.2.in recentiorib.* Vnde cùm in caſu noſtro prætendatur probari ſimpliciter ſolutionem ex dictis libris, non eſt admittẽda talis probatio, prout etiam latius infra dicetur Deo dante *in capite particulari*, vbi etiam tractabitur qualia debeant eſſe iſta adminicula, & quando
26 non ageretur de libris mercatorum, † ſed officialium publicè deputatorum, quorum ſcripturis fides adhibetur etiam contra tertium *Card. Seraph.deciſ.431.n.3. poſt Aym. de antiquit.tempor. p.1. §.quarto limitatur. n.66.cum ſeq. fol.102.* Dummodo non ſimus contra non ſubditum *Idem Aym. ibid. n.76. vſque ad n.83.*

EPITOME.

Exceptio compenſationis in quo differat ab alijs exceptionibus circa peremptionem actionis, & extinctionem debiti ante, vel poſt latam ſententiam. ¶ Creditor ſi poſt compenſationem oppoſitam perſiſtat iudicialiter in petendo ſuum creditum an incidat in pœnam petentis, quod non debetur. ¶ Declaratio extraiudicialis an ſufficiat ad inducendam compenſationem. ¶ Approbatio liquidi an habeat exequutionem, quamuis adſit aliquod incertum examinandum. ¶ Compenſatio an æquiparetur veræ ſolutioni tam quo ad liberationem, quam quo ad effectum, vt quis cenſeatur conſtitutus in poſſeſſione exigẽdi ſiue opponatur inter cre-

ditorem, & debitorem, siue tertio. ¶ Exceptio compensationis quando retardet obligationem cameralem iuratam. ¶ Et quid in paupere. ¶ Inter socios, & mercatores. ¶ Et vbi proceditur de bono, & æquo. ¶ In debito contracto post tẽpus contractę obligationis. ¶ In deposito etiam facto in pecunia numerata, cuius dominium transit in depositariũ. ¶ Vel in deposito cum deposito. ¶ In casibus non recipientibus dilationem. ¶ In alimentis tam præteritis, quã futuris. ¶ In victualibus, charitatiuo subsidio, & pensionibus. ¶ Retentio an excludatur si prohibita sit compensatio. ¶ Et quid in deposito tam irregulari confessionato, quam vero.

SVMMARIVM.

1 *Solidatio computorum est quædam confessio inter partes emissa.*
2 *Confessio nocet confitenti, & habentibus causam ab eo.*
3 *In confessum partes Iudicis sunt in exequendo.*
4 *Confessio præualet omnibus probationibus.*
5 *Exceptio compensationis differt ab alijs exceptionibus, quæ elidunt tantum actionem, nec illam perimunt, nisi secuta sententia, cum tamen compensatio statim opposita extinguat debitum, & actionem. n. 6.*
7 *Declaratio extraiudicialis sufficit ad inducendam compensationem.*
8 *Creditor, si post compensationem oppositam, persistat in petendo suum creditum, incidit in pœnam petentis, quod sibi non debetur.*
9 *Compensatio æquiparatur veræ solutioni, quo ad liberationem, secus quo ad effectum, vt quis censeatur constitutus in possessione exigendi, tam si fieret compensatio inter debitorem, & creditorem, quam ipsi tertio. n. 10.*
11 *Approbatio liquidi sufficit quo ad effectum executionis, quamuis adsit aliquid incertum examinandum.*
12 *Exceptio compensationis non retardat obligationem cameralem iuratam. Limita in paupere, & vbi proceditur de bono, & æquo, & inter socios, & mercatores, ac similes. n. 13. & 14.*
15 *Compensatio fundatur in æquitate, tamquam sit defensio à iure inducta.*
16 *Inter socios debet esse æquitas ante oculos, quasi speculum bonitatis.*
17 *Socij debent inter se gerere cum charitate, omissis apicibus iuris.*
18 *Societas habet ius fraternitatis.*
19 *Creditor non debet exigere executiuè, quod sibi debetur, & non soluere, quod est obligatus sub prætextu, quod contra eum non adsit executio parata, sed quod via ordinaria sit conuentendus.*
20 *Cõpensatio admittitur in debito cõtracto post tempus factæ obligationis cameralis iuratæ.*
21 *Depositarius non auditur, si opponit exceptionem compensationis, quamuis depositum consisteret in pecunia numerata. n. 22. & 24. Et quid in deposito confessionato. n. 26. & 27.*
23 *Dominium pecuniæ depositatæ transit in depositarium.*
25 *Depositum non compensatur cum altero deposito, nisi vtrumque sit liquidum.*
28 *Priuilegia depositi an competant irregulari confessionato.*
29 *Retentio admittitur in deposito.*
30 *Actio est minus priuilegiata, quam retentio.*
31 *Retentio non excluditur, si prohibeatur compensatio.*
32 *Compensatio debet admitti in casibus non recipientibus dilationem, & in alimentis futuris, non præteritis. n. 33. Et in quocumque debito ex causa victuali. n. 35.*
34 *Alimenta præterita non sunt priuilegiata, sicut futura.*
36 *In pensionibus, & exactionibus subsidij charitatiui debitis pro alimentis excluditur compensatio.*

CAPVT DCCXXVIII.

EX depositionibus testium in causa Romana pecuniaria examinatorum, probatur concludenter, quod inter socios fuerunt calculatæ rationes, & reddita computa, in quibus vnus socius remansit debitor alterius cõsocij in scutis 777. & quod idem calculus fuit per eumdem debitorem approbatus, quo stante debet attendi per Iudicem,
1 tamquam † ista solidatio, & approbatio cõputorum sit quædam confessio inter partes emissa *Surd. decis. 256. n. 2. in fin.* Confessio autem nocet confitenti, & habentibus cau-
2 sam ab eo, † quamuis sint successores singulares *Aret. cons. 111. col. 2. in fin. Aym. cons. 29. n. 1. Menoch. cons. 2. n. 273. Surd. cons. 151.*
3 *n. 38. & 39. lib. 2. & decis. 72. n. 9.* † Et in confessum partes Iudicis sunt in exequendo *l. vnic. C. de confess.* cum talis confessio sit omnium probationum optima *l. vlt. C. de fideicommiss. l. generaliter. C. de non numer. pe-*
4 *cun.* † Immo sit maior, & præualeat quouis publico instrumento *Menoch. cons. 614. n. 5. post Aym. cons. 61. n. 3. & cons. 171. n. 4.*
Et per consequens non potest socius molestari à consocio pro prætenso suo credito, cum illi obstet exceptio compensationis de prædicto calculo opposito, nam talis exceptio
5 differt ab alijs exceptionibus, † cum reliquæ exceptiones, quæ opponuntur in iudicio, elidant tantum actionem *l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact.* neque illam perimunt, donec sententia fuerit lata in fauorem excipientis *Bart. in l. iulianus. n. 34. ff. de con-*
6 *dict. indeb.* † Sed exceptio compensationis habet eam naturam, vt statim, quod fuit opposita, ipso facto extinguat debitũ, & actionem aduersarij, etiam antequam feratur sententia,

tentia, quasi imponat Iudici necessitatem compensandi, prout de veriori opinione testatur *Affl.decis.121.n.2.* iuxta *§. in bonæ fidei.vbi Ias.n.1. instit.de actionib. Bart.in l. si plures.n.4.ff.de fideiussorib. & in l. verũ. ff.de compensat.Bald.in l.si constat.n.3.C.eod. tit. Munnoz.* loquens de similibus calculis *in tract.de ratiocin.computat.14.n.8.fol.623.*

7 Itaut † sufficiat etiam extraiudicialis declaratio ad inducendam compensationem iuxta opinionem *Bart. in l. verum. C. de compensation.* de qua licet *ibid.* dubitet *Salic.* Tamen illa defenditur per *Rot. coram R. P. D. Robustierio Romana grani de Iustinis. 4. Nouembris 1573.* in impress. *decis. 68. n.9. p.4. diuersor. post Ias.in §. in bonæ fidei. instit. de action. Tindar. de compensat. art. 6. q.66. Socin. Iun.cons.147.n.5.lib.3. Graff.de exception.c.16.n.48.*

Amplius, si opposita huiusmodi exceptione cõpensationis, creditor adhuc persistat in pe-
8 tendo debitum iudicialiter, † incidit in pœnam petentis, quod sibi non debetur iuxta *l.eum qui temere.ff.de iudic.& in c.1.de plus petitionib.* vt in specie concludit *Munnoz. de ratiocin.computat.14.n.10.post Barbos.in l. diuortio. §. ob donationes. n.32. vers. adeo*
9 *quod si proposita. ff.solut. matrimon.* † Et passim compensatio æquiparatur veræ solutioni respectu liberationis *l.si debitor.ff.qui potior. in pignor. habeant.* cum alijs per *Tiraq.de retract. consanguinit.§.3.glos.3.n.2. Surd.de aliment.tit.8.priuileg.53.n.1.* quidquid aliud sit ad effectum, vt quis censeatur constitutus in quasi possessione exigendi,
10 nam † tunc debet constare de vera numeratione, quamuis cõpensatio fieret inter duos, quorum vterque diuerso respectu est creditor, & debitor, vnde multò magis, quando compensatio fieret tertio, quasi tunc solutio fieret per modum fictum, nam sicut constitutum contra tertium nõ probat possessionem eius, cuius gratia fit, nisi probetur possessio constituentis, ita in hoc casu non poterit ista compensatio operari quasi possessionem in fauorem alicuius, nisi constet ei realiter fuisse solutum in præiudicium tertij, Ita in specie concludit *Cardin. Seraph. decis.302.n.1. vsque ad 8.* iuxta notata *per Bart. & Castr. in l.iulianus.la 1.ff.de condition.& demonstr. Idem Bart.in l. si ex cautione.in 2.lect. C.de non numer. pecun. Bald. in l.in ea quæ. in fin. C. de compensat. Alex. ad Bart. in l. aufertur. §.compensationem.in verb. soluere. ff. de iur.fisc.*

Et quamuis prætendatur adesse in eodem calculo vnicam partitam, non in totum approbatam, Tamen in casu nostro adsunt aliæ partitæ excedentes in maiori summa creditum aduersarij, itaut illæ inducant compensationem, & extinguant prætensum credi-
11 tum, † cum sufficiat approbatio liquidi, quod habet executionem, relicto incerto examinando *l.residuum.C.de distract.pignor.l.statu liberi rationem.ff.de stat.liber.Socin.cons.24.col.13.post med.vers.& primo quia.n.36. lib.1.& cons.256.col.3. vers.aliquando.lib.2. Benintend. decis.90. n.3.* vbi de magis communi *Munnoz. de ratiocin c.31.n.7. in fin. Rot. Genuen. decis.191.n.6.*

Et prædicta procedunt, quamuis opponatur creditum aduersarij esse iuratũ cum obliga-
12 tione camerali, † contra quod licèt non admittatur regulariter cõpensatio *Surd. cons. 246.n.15.lib.2.* Tamen quando, prout in casu nostro, sumus in paupere, tũc admittitur ex-
13 ceptio compensationis, † non obstante iureiurando, & obligatione camerali *Paris.cons. 121.n.41.lib.1.Affl.decis.163.n.4. Grat.cons. 121.n.4.lib.1. Osasc. decis.92.n.35. in princ. vers. non omittendo tamen.Gabr.de iureiur. conclus.7.n.11. Honded. cons.18. n.41.lib.1. Anchar. Corsett. Medic.Thinnin.* & alij per *Graff. de exception.c.16.n.32. Seraphin. priuileg.iuram.74.n.142.* & ibi latè *Martin.in addit.n.15. Galles.de obligat.camer.p.2. formul.4. q.2.n.7.* aliàs secundum nou. impress. *q.18. fol. 112. Marches. de commis. appellat. contr.oblig.camer.c.16. n. 167. Mancin. de iuram. p.4.effect.30.n.3.*

Maxime, quia vbi proceditur de bono, & æquo, prout fit inter socios, seu mercatores, & si-
14 miles personas, † nunquam impeditur exceptio compensationis, sed semper admittitur etiam contra debitum iuratum, & contra obligationẽ cameralem *Grat. cons.121. n.11. vsque ad 14. Osasc. decis. 92. n.35. in princ. Graff. de exceptionib. c. 16. n. 29. Caualcan. decis.9.n.11. in fin. Gabr. conclus.7.n.12.de iureiurand. Marcell. Cala de mod. articul. & proband. §.1. glos.4.n.18. Intrigliol.cons. 8.n.20.* cum alijs per *Martin.Beneebendor. in addit.ad Seraphin. priuil. iuram.74.n. 10. fol.378. Anchar. q.2.n.5.p.1. Mancin.de iu-*
15 *ram.p.4. effect.30.n.3.* † Cum enim inter socios, & similes agatur de bono, & æquo, cessat rigor iuris, & est seruanda æquitas, in qua fundatur compensatio, cum sit defensio à iure inducta *Alber. de statut.p.4.q.92.Grat.*
16 *cons.121.n.12.& 13.lib.1.* † Itaut huiusmodi æquitas inter tales personas debeat esse ante eorum oculos tãquam speculum diuinæ, & nobilis bonitatis *Bald.cons.349.facta fuerunt.col.1.in fin. vers. considera interdum. lib.1. Card. Mantic. de tacit.& ambig.con-*
17 *uentionib.lib.6.tit.16.n.36.& 37.* † Cũ etiam tales socij debeant inter se gerere cum charitate, & puritate, omissis apicibus, & rigoribus iurium, & statutorum *Corn. cons.119.*
18 *n.2.in fin. lib.4.* † tamquam societas habeat ius fraternitatis *Glos. in l. si non fuerint. 29. in princ.in verb. societati. ff. pro socio.*

Immo Iudex non solum hoc facere tenetur inter socios, sed etiam inter alios, cum non videatur honestè agere creditor volens exi-
19 gere, quod sibi debetur, † & non soluere,

quod debet, quod iniquè fieri solet sub prætextu exactionis executiuæ, vt viciffim distrahantur creditores non obligati in forma Cameræ per moras trium instantiarum ordinariæ litis, antequam soluatur illis, à quibus executiuè fuit exactum, quod multum abhorret ab æquitate, quam semper prius debet Iudex ante oculos habere, ideo erit per eum admittenda compensatio, prout ita faciendum esse notat *Galles. ad formul. obligat.cameral. quæst.* 18.*n.*8. iuxta nouam impress. *fol.* 112.

In quo etiam est obseruandum, quod huiusmodi debitum, contra quod opponitur cōpen-
20 satio, † fuit contractum post tempus factæ obligationis cameralis, tunc enim, illa non obstante etiam iurata, admittitur ista exceptio cōpensationis, quasi tunc faciens actum post talem promissionem videatur illum facere animo compensandi *Abb.in c.ad nostrā. n.3.de iureiur. Galles.d.q.18.n.9. Affl.decis.* 381.*n.*3.*&* 4. *Osasc.decis.92.n.34. Surd.cons.* 246. *n.15. ad med. vers.licet fortè alìud sit. lib.2.Tindar.de compensat.art.7.n.14.Paris. cons.*321.*n.*40.*lib.*1. *Graff. de except. c.16.n.* 30. *Mancin.de iuram. p.4.effect.*30.*n.*2. *Siluan.cons.*40.*n.*23. *Capic.decis.*167.*n.*4. *Gabr. de iureiurand. conclus.*7.*n.*5. *Seraphin. priuileg.iuram.*74.*n.*143. & ibi latè *Martin.in addit.n.*14.*Neuiz.cons.*40.*n.*23.*Anchar.q.*2. *n.*3. *&* 4.*lib.*1. *Couar.in c.quamuis. p.*1.*c.*4. *n.9. de pact.in 6. Gutier.de iuram.confirmator. par.3.c.6.n.7. Tiraq.de legib.connubial. glos.5. n.*120.

Quæ autem opponuntur ad euitandam compensationem nihil faciunt, cum Doctores al-
21 legati loquantur in causis priuilegiatis, † puta depositi, in quo non auditur depositarius petens illud compensari cum suo credito *l. fin. C.deposit. Purpurat.cons.*284.*n.*3. *Ias.in §.in bonæ fidei.n.*10.*instit.de actionib. Crot. cons.*137.*n.*20. *Natt.cons.*438.*n.*1. *Franc.decis.*151.*n.*2. *Roland. cons.*4. *n.*3. *lib.*4. *Surd.*
22 *cons.*246. *n.*8. *&* 9. † vbi etiam, quod procedit, quamuis depositum consisteret in pecunia numerata, nam licèt tunc dominium ip-
23 sius pecuniæ † transeat in depositarium *l.lucius.ff.deposit.l.dies sponsaliorum.eod.tit.* tamen non per hoc debet admitti compensa-
24 tio, quæ in deposito excluditur † *Bald.cons.* 317.*lib.*3. *Salic.in l. penult. C. deposit. & in l.fin.col.vlt. C. de compensation. Crot. cons.* 139.*n.*3.*Natt.cons.*438.*n.*7. *Franc.decis.*151. *in fin.* latè *Card.Mantic.de tacit. & ambig. conuention. lib.*10.*tit.*10.*n.*4. *cum seq. Graff. de exception. c.16. n.*71. *&* 72. vbi ampliat,
25 quod † neque admittatur compensatio in deposito etiam alterius depositi, nisi ambo sint liquida *Bart.& Salic.in l. si quis.n.*2. *C.deposit. Castr.cons.*170.*lib.*2. *Cumia super rit. regn. Sicil.c.*19.*n.*21. *Addit.ad Ias.in §.in bonæ fidei. in liter. d. institut. de actionib.*
26 Dummodo † tamen, simus in deposito vero, non autem confessionato, nam tunc admitteretur exceptio compensationis *Bald. cons.* 384. *in fin. lib.*1. *post Glos.in l.assiduis. in verb.datæ. C.qui potior. in pignor. habeant. Socin. cons.*143.*col fin.lib.*1. *Milanes.decis.*2. *n.*40. *Surd.cons.*246.*n.*3. *Graff.de exception. c.*16.*n.*74. *&* 75. *Albens.cons.*635.*n.*2. *lib.*4.
27 ¶ Quamuis † contrarium, & melius sequatur *Roland. cons.*17. *n.*18.*lib.*1. *Curt.Iun.in l.*2. *in princ. col.*5. *ff. si cert. petat. & in l. bona fides.col. penult. ff.deposit. Surd. d.cons.*246.
28 *n.*9. † Et quidem ista opinio est verior, vt latè defendit *Cardin. Mantic.de tacit. & ambig. conuent. lib.*10.*tit.*10.*n.*10. *vsque ad* 16. *Purpur.in d.l.*2.*col.*3. ¶ Non obstante, quod secundum aliquos priuilegia cōcessa deposito non habeant locum in deposito irregulari confessionato, & ficto, sed in vero, & reali *Cagnol.in l.contractus.n.*21. *ff. de regul. iur. Plot.in l.si quādo.§.*10.*n.*32.*C.vnde vi.Boer. decis.*295.*n.*8.*Bald.cons.*384.*lib.*1.*Socin.cons.* 143. *lib.* 1. *Graff. de exceptionib. c.*16. *n.*75. ¶ Quia iuxta veriorem sententiam etiam priuilegia depositi procedunt in deposito irregulari, vt per *Card. Mant.de tacit.& ambig.conuentionib. lib.*10.*tit.*10.*n.*12.*cum seq.*
29 ¶ † Et, dummodo non simus in retentione, quæ admittitur in deposito *Corn. cons.*61.*n.* 27.*lib.*3. de quo tamen *Molignat. de retent. q.*51.52.53.*&* 54.*Socin.cons.*171.*lib.*2.*& cōs.* 143.*n.*14.*lib.*1. *Bald.cons.*317.*ad euidentiā. lib.*3. *Card.Mantic.d.tit.*10.*n.*24. *Bellot. in addit.ad Ias.in l.si non sortem. §.si centum.*
30 *in fin. ff. de condict.indebit.* † Cum retentio sit magis priuilegiata, & fauorabilior, quam actio *l.inuitus. §.cui damus. ff.de regul.iur. l.*1. *§. nam cui damus. ff.de superficieb. l.per retentionem.C.de vsur.l.paulus. ff.de dol.except. Decian. cons.*94.*n.*27.*&* 28.*lib.*3. *Magon.decis.Lucens.*64.*n.*5. *post Bald.cons.*455. *col.*2.*lib.*2. *Ias.in l.naturaliter. §.nihil commune. col.*12. *ff. de acquirend. possess. Ruin. cons.*66.*n.*12.*lib.*1.*Aym.cons.*148.*n.*2.*Cephal. cons.* 86. *n.* 20. *Surd. de aliment. tit.* 3. *q.*7.
31 *n.* 12. † Et passim exclusa exceptione compensationis, non excluditur retentio *Glos.in l.grege.§.cum pignori. in verb.compensatū. ff. de pignorib. Paris. cons.* 110. *n.* 33. *lib.*1. *Aym.cons.*148.*col.*1.*vers.modo. Gabr.de iureiur. conclus.*7. *n.*2. *Cephal.cons.*658. *n.*25. *lib.*5. *Anna.cons.*101.*n.*3. *vsque ad* 8. *Gallia cons.*78. *n.*31. cum alijs per *Graff. de exceptionib. c.*16. *n.*20.

Prout etiam contraria procedunt in casibus, quæ dilationem nō recipiunt, nam in eis non
32 admittitur compensatio, † vt in causa alimentorum *l. in ea quæ* 3. *C. de compensat. Faber. in §. in bonæ fidei. n.* 19. *col. penult. vers. sed numquid potest opponi. instit. de actionib. Pract. Papiens.in form. libell. quo agit. pro legat. rei singular. in princ. n.*85.
33 *Surd.de aliment.tit.*8 *priuil.*53.*n.*5. ¶ † Dūmodo non simus in alimentis præteritis, nam in eis

in eis admittitur compẽsatio *Monald. conſ. 52.n.9. Graſſ. de exceptionib.c.16.n.62.* Cum
34 illa non habeant priuilegia, † ſicut futura *Gig. de penſion. q. 51. n.28. Cumi. ſuper rit. regn. Sicil. c. 38. n. 65.* ¶ Idem in quocum-
35 que debito † ex cauſa victuali *l.ob negotium. vbi Gloſ. & Bart. de compenſation. Surd.d. priuileg. 53. n.8.* vbi ampliat ad penſiones,
36 & † exactiones ſubſidij charitatiui, quæ debentur pro alimentis *Gig.de penſionib.q.92. n.4. Monald.conſ.52.n.4. Graſſ.de exceptionib.c.16. n.64.*

EPITOME.

Donatio quando dicatur inofficioſa re, & conſilio, & re tantum. ¶ Et quo caſu reuocetur in totum, vel ſolum quo ad legitimam. ¶ Et an confirmetur iuramento. ¶ Donatio de omnibus bonis præſentibus quando ſit valida. ¶ Et an tũc poſſit dici inofficioſa. ¶ Et quid ſi fiat de omnibus bonis ad fauorẽ extranei,& poſtea donans inſtituat hæredem filium, vel ſi quid etiam minimum per eum percipiatur ex teſtamento donãtis, ſeu ab inteſtato,vel ſi donatarius aliquid relinquat vni ex filijs eiuſdem donantis, an tunc detur querela inofficioſæ donationis. ¶ Tempus mortis an inſpiciatur ad cognoſcendum an donatio ſit inofficioſa. ¶ Et quando reſpectu legitimæ habeatur reſpectus etiam ad bona donata. ¶ Donatio facta abſenti an illi acquiratur propter ſtipulationem notarij. ¶ Et an poſſit reuocari, ſeu qualificari,etiam ſi donatarius deceſſiſſet ante ratificationem.¶ Et quando hæres habeat facultatem illam ratificandi.¶ Filij hæredes patris an reuocent donationem inofficioſam etiam factam pio loco, & eam, quæ non eſt de omnibus bonis, ſed de aliquibus, quæ æquipollent omnibus. ¶ Vel quando bona omnia non donantur vnica vice, ſit pluribus vicibus. ¶ Extraneus quis dicatur in materia donationis inofficioſæ.¶ Et quanto tempore talis querela præſcribatur.¶ Hęreditas an præſumatur eſſe ſoluendo.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inofficioſa ſolum re, non conſilio reuocatur tantum quo ad legitimam filiorum, quamuis ſit facta extraneo, ſecus ſi fuit re, & conſilio, quia tunc reuocatur in totum per filios, ſi fiat extraneo.n.2. & 3.*

4 *Donatio inofficioſa non confirmatur iuramento. n.5.*

6 *Iuſiurandum donantis recipit eaſdem conditiones, & limitationes, quas reciperet ipſa donatio, ſuper qua iuratur, & non praiudicat tertio, ſed ſolum ei, qui iurauit.*

7 *Donatio de omnibus bonis præſentibus, & non futuris non poteſt dici inofficioſa re, & conſilio, maxime ſi reſeruetur vſuſfructus, & aliquid pro facultate teſtandi.*

8 *Donans bona præſentia poteſt ſperare ſe alia ſuperlucraturum, ex quibus poſſit ſuppleri legitima filiorum.*

9 *Donatio de omnibus bonis præſentibus eſt valida.*

10 *Alleganti donationem eſſe inofficioſam re, & conſilio incumbit onus probandi.*

11 *Donatio facta à matre alicui extraneo non poteſt dici inofficioſa per filium, ſi ab ea inſtituatur hæres, vel aliquid minimum ipſe habuerit tam ex teſtamento, quam ab inteſtato, ſed ſolũ datur actio ad ſupplementum legitimæ.n.12.& 16.Idem ſi donatarius aliquid reliquiſſet vni ex filijs donantis. n. 14.*

13 *Verba in aliqua parte verificantur etiam in minimo.*

15 *Frater nõ debet aſprè cõtra fratrẽ procedere.*

17 *Voluntas patris ab inteſtato decedentis eſt conſideranda, non ſecus ac ſi eſſet ex teſtamento, licet vna ſit expreſſa,alia tacita.*

18 *Donatio ob amorem fraternum, & ob benemerita non eſt inofficioſa re, & conſilio.*

19 *Donatio acquiritur abſenti propter ſtipulationem notarij, & non poteſt per donantem reuocari, aut modificari, aut qualificari, etiam ſi donatarius deceſſiſſet ante ratificationem, quia hæres habet facultatem ratificandi. n.20.*

21 *Hæreditas præſumitur eſſe ſoluendo, maximè ſi non docetur de inuentario.n.22.*

23 *Tempus mortis inſpicitur ad cognoſcendum, an competat querela inofficioſæ donationis.*

24 *Pater licet totam ſubſtantiam donauerit, ſi poſtea plura bona acquiſiuerit, non competit actio inofficioſi.*

25 *Filius viuo patre nullum ius habet in legitima.*

26 *In reuocatione donationis inofficioſæ vſque ad legitimam habetur reſpectus ad bona extantia tempore mortis donantis, & etiam ad bona donata.*

27 *Filij quamuis ſint hæredes patris poſſunt reuocare donationem inofficioſam.*

28 *Actus ſimulatus non dicitur, niſi probetur cauſa ſimulandi, neque odium in filium facit, vt donatio dicatur ſimulata.n.29.*

30 *Donatio quando dicatur inofficioſa re, & conſilio, ſeu re tantum. n. 31. 32. 33. 34. 36. & 39.*

35 *Inofficioſa donatio dicitur ſiue de omnibus bonis,ſiue de aliquibus,quæ æquipollent omnibus.*

37 *Donatio inofficioſa dicitur tam ſi vnica vice omnia donentur, quam ſi pluribus vicibus modo vna res modo altera.*

38 *Querela inofficioſi competit, licet donetur loco pio.*

40 *Præſcribitur quinquennio querela inofficioſi, ſed poſtea agitur ad legitimam infra triginta annos.*

41 *Extraneus dicitur in materia inofficioſi, qui non eſt filius, vel aſcendens.*

CA-

CAPVT DCCXXIX.

IN dubio proposito in causa Bononien. donationis seu bonorum de Monterētijs videndū est an donatio sit inofficiosa re & con-
1 silio,† nam si fuerit solum re, magis communis opinio, & verior est, vt reuocetur tantū, quo ad legitimam filiorum, quamuis sit facta extraneo *l.1.2. & 3. ff.de inofficiof.donation. Bart. in l.titia.la 2. §. imperator. ff.de legat.2. Aret. conf.47.n.3. Iaf.in auth. vnde & si parens.in fin. C.de inoffic.teftam. Picus in l.poft contractum. n.6. ff. de donationib. Natt.conf.125.n.3. Parif.conf.72.n.28.lib.1. & conf.73.n.26. eod. lib. Menoch. conf.923. n.20.lib.10.* Couar. *lib.1. var. refolut. c.19. col.10. ad med. Rim. Iun.conf.42.n.97.lib.1. Socin. Iun.* qui de communi *conf.67. n. 56. lib.2. Becc. conf.68. n.6.* cum alijs per *Honded.conf.43.n.22.& 23.lib.1.*

Secus autem esset, quando donatio fuit inoffi-
2 ciosa re & consilio, † tunc enim si fiat extraneo, reuocatur in totum per filios, quibus nihil fuit relictum *Bart. in l.1. C. de inoffic. donationib. & in l. titia. la 2.* quæ est 89. *§. imperator. ff.de legat.2. Caftr.conf.251. vifo quodam inftrumento.col.2.ante med.verf.& contrafaciēdo. lib.2.Aym.in conf.*inserto *poft decif. Ofafc. 123.n.19. Curt. Sen.conf.1. in*
3 *fin.n.18.*† vbi quod ista opinio est magis cōmunis, verior, & æqua, reiectis alijs contrarium sentientibus, & late etiam defendit *Becc.conf.68.n.5.vfque ad 7.lib.1. Tiraq.in l.fi vmquam.in verb. totum.n.5. C. de reuocand. donationib. Clar.in §.donatio.q.24.n. 2. verf.aut vero quis non agit. Rubeus conf. 99.n.3.Bertr.conf.179.n.8.lib.4. & conf.308. n.1. lib.5. & conf.345. n.2. eod.lib. Honded. conf.43. n.22. lib.1. Surd.conf.473.n.2.lib.4. Roman. conf.26.n.9. & conf.95.n.1. & ibid. Mandof. in verb. in totum. Craff. in §.legitima.q. 44.n.2. Surd. de alim.tit.8. priuil. 26.n.9. Seraphin. priuileg. iuram.107. n.14. Gutier. de iuram.confirmator.lib.1.c.9.n.11. in fin. Io. de Amic.conf.31.n.1.& 2.*

Neque obstabit, quod præsupponatur donationem, de qua agimus, non fuisse simpliciter factam, sed confirmatam iuramento patris,
4 seu matris donantis, † Nam illud nihil operabitur, & semper, eo non obstante, competit reuocatio, quando est inofficiosa, cum enim actio inofficiosi sit introducta fauore filiorū, non debet aliquid operari iuramentum in præiudicium illorum, vt in specie concludit *Bart. in l. titia. la 2. §.imperator.n.5.& ibi Add. in verb. quæro mater. ff. de legat. 2. Curt. Sen.conf.1.n.13. vfque ad n.17.* vbi de communi *Clar. in §.donatio.q.24. verf. hæc*
5 *autem omnia. n.3.* † vbi quod nullus discrepat ab hac opinione *Ferrar.in prax.in form. libell.pro donat. in verb. reuocabiliter. n.5. Milius in repertor.in verb.donatio facta extraneo. ante fin.verf.nec poteft per donatorem. fol.118.* latè *Salic.in l.1. n.12.q.9. poft Bald. ibid.n.4. & 5. C.de inofficiof.donationib.* quē sequitur *Roman. conf.269.n.2.verf. idem etiam.Cardin.Tbufc.conclu£.685.n.23. tom.2. Gutier. de iuram.confirmator.c.9.lib. 1.n.5.6.10.& 11. Tiraq. in l.fi vmquam. in præfat.n.92.poft med. verf. quod quidem remedium.& n.93. C.de reuocand.donationib.* bene *Caftr.conf.448. tria funt quæ videntur facere.n.2. verf.fecundo videtur.lib.2. Alex. conf.55. n.7.lib.1. Anchar. & Imol. in c. vlt. col.penult.& ibid. Butr.col.fin.de donation. Idem Imol.in c.cum contingat.col.5.verf.aduerte tamen quia quando. & col.vlt.verf.attende tamen quia dicit. de iureiur. Iaf. conf. 125.col.3.verf. & præmitto.lib.1. & conf.141. vifa longa.col.penult.lib.4.*

Et passim iuramentum donantis recipit eamdem conditionem, limitationē, & interpre-
6 tationem, † quam reciperet dispositio, & donatio ipsa, super qua iuratur, & non præiudicat filijs, quo ad beneficia illis competentia, cum solum obsit ipsi donanti, qui iurauit, non tertio, cuius iuribus quis non potest etiam cum iuramento renunciare, prout in specie beneficij *l. fi vnquam.* & similium donationum *Bart. Bald. & Fulgof. in l. titia. 89. §.imperator.de legat.2. Oldrad. conf. 238. & conf.278.in 3.dub. Imol.in c.fin. col. vlt.de donat. Curt. Sen.conf.3.n.2. Dec. in c.fin.n.28. de pact. Gozad. conf.80. n.16. Parif.conf.72. n.15.lib.1. Alex. conf.71. in fin. lib.4. Gabr.concl.2.n.11. de donationib. Aret. conf.24. col.1. n.5. Tiraq.in l.fi vnquam. in præfat. n. 173. C. de reuocand. donat. Socin. Iun.conf.67.n.10.lib.2. Honded.conf.43.n.4. vfque ad 7. lib.1. Gabr. conf.127.n.37.lib.1. Gutier.de iuram confirmat.lib.1.c.9. per tot. Clar.in §.donatio.q.23. in princ. Ruin.conf. 107.n.22.lib.1. & conf.140.n.5.lib.4. Bertr. conf.135.col.fin.lib.1. & conf.175.col.penult. lib.2. Mantua. conf.300.col.4. n.36. Roman. conf.269. n. 1.* vbi latè *Mandof. in verb. iuramenti.*

Verum quidquid sit de prædictis, contrarium concludendum est, quod videlicet obstet Se-
7 bastiano donatio, de qua agimus,† cum enim sit solum de omnibus bonis præsentibus cum reseruatione vsusfructus, & alijs pro facultate testandi, non potest dici inofficiosa re, & consilio, nam ad hunc effectum debet esse etiam de bonis futuris *Aym.* in specie *conf.* inserto inter *decif. Ofafcb. 122. n.20. Socin. conf.108. col.8.in fin. verf.concurrit etiam.*
8 *lib.1.* † vbi quod donando bona præsentia tantum, interim donans potest sperare se alia superlucrari, ex quibus possit suppleri legitima, cum iura præsumant, quem ditari, maxime stante reseruatione vsusfructus, de qua in casu nostro, iuxta *l.fi defunctus. C. arbitr. tutel.*

Et propter istam rationem dicimus, quod valeat donatio de omnibus bonis præsentibus tan-

9 tantum, † Nam interim potest donans sperare se alia superlucrari, ex quibus possit testari, itaut sufficiat sola potentia acquirendi, dato quod postea non acquirat, vt intelligatur remanere facultas testandi, adeo vt etiam propter hanc rationẽ dici possit paupertatem esse probandam, quia cum præsumatur quilibet acquirere, & lucrari, cessat præsumptio paupertatis, Ita omnia prædicta comprobat *Seraphin. priuileg. iuram.* 3. *n.* 12. & notant omnes *in l. fin. ff. de pact. Roman.cons.*26.*in princ.* vbi latè *Mandos.in verb. protestãdo.ad med. Corn.cons.*178.*n.*25. *lib.*2. *Dec.cons.*224.*in causa quæ quondã.col.* 3.*in fin.n.*4. *Bertrand.cons.*40.*si pactũ. n.*3. *lib.*3.*Claud.in l.pactũ. post princ. C.de pact.*

Amplius quamuis etiam probaretur exaduerso talem donationem fuisse inofficiosam re,
10 & consilio, † cum alleganti hoc onus incumbat *Gabr. cons.*137. *n.*20.*lib.*2. cum alijs per *Honded. cons.*43.*n.*25.*lib.*1. Tamen cum Sebastianus filius fuerit postea à matre hæres institutus, ista inofficiositas re & cõsilio non obstabit, licet etiam donatio esset facta in
11 extraneum, † cum hoc casu stante huiusmodi institutione, non detur actio, nisi ad supplementum legitimæ, cuius respectu solum datur reuocatio, & non in totum *Bart.in l. titia seio.*89. *§. imperator.n.*4.*& ibid. Rub. n.*356. *Imol.n.*8. *Cuman. n.*2 *ff. de legat.* 2. *Bertr.* qui de communi *cons.*38. *n.*3. *lib.* 1. *p.*1. *Cost.* qui etiam de communi *in c. si pater. p.*3.*in verb. priuare non possit.n.*14. *de testament.in* 6. *Corn. cons.*54. *n.*8.*lib.*4. latè *Honded.cons.*43.*n.*21.*lib.*1. *Butr.in c.vlt.in fin.vbi Card.n.*7.*Abb.n.*5.*Anchar.n.*7.*Anan. n.*16. *Imol.n.*20. *de donation. Ias.cons.*125.*n.* 2.*ad med. vers.tamen hoc non obstante.lib.*1. *Cyn. Ang. Bald. & alij in l.*1. *C. de inoffic. donat. Clar. in §. donatio .col. vlt. vers.sed quid si pater ipsi filio.n.*4.*Natt.cons.*125.*n.*5.
12 *& 6.* † vbi etiã, quod sufficit fuisse relictum aliquid minimum filio ad excludendam reuocationem totius donationis propter illa
13 verba in aliqua parte,† quę verificatur etiam in minimo *Glos. in clem.*1. *in verb. aut earum. de for. compet. Bald.in l.*1. *col. penult. C.de inofficios. donat. Gemin.in c.*1. *§.*1.*de decim. in* 6.

Immo etiã in casu, in quo mater donasset inofficiosè extraneo, si postea contingat, quod idem extraneus aliquid relinquit aliquibus
14 ex filijs mulieris donantis, † non fiet reuocatio per reliquos filios,nisi vsque ad legitimam *Natt.* in specie *cons.*125.*n.*4. vbi quod est casus nouus, & æquissima consideratione ita est decidendus, cum in effectu bona deuenerint ad reliquos filios mulieris, vnde militat eadem ratio, quando mater donauit
15 alteri filio, † quasi contra fratrem non sit asprè procedendum *Io.Andr.in c. fin. de donat. Salic.in l.*1.*col.*4. *C.de inoff. donat.*

Et quod magis est, non solum prædicta procedunt, quando filio aliquid relictum est in testamento paterno, sed etiam si ab intestato pater decesserit, nam si quid quoque mini-
16 mum in hæreditate inuenerit, † operabitur, vt non possit agi contra donatarium querela inofficiosæ donationis iuxta *l.*3.*C.de inoffic. donation.* sed solum dabitur actio ad supplementum *Cuman.in l.titia seio.*89.*§.imperator. ff.de legat.*2. *Costa in c.si pater.p.*3. *in verb. priuare non possit.n.*15. *de testament. in* 6. dixi *supr. c.*247.*n.*66.*vsque ad* 71. sufficit enim iudicium patris ab intestato decedentis, cuius voluntas est consideranda,
17 non † secus ac si esset ex testamento, licet vna sit expressa, alia verò tacita *l. ab exharedati substituto. vers. quod & legitimi.ff. de legat.*1. *l.conficiuntur.§. si quis post.ff. de iur. codicillor. l. si quis cum nullum. ff. eod. tit. Salic.in l.*1.*n.*8.*ff de hæredib.instituend.*

Accedat, quod sumus in donatione facta ob amorem, & affectionem fraternã, & ob cau-
18 sam meritorum, † quo casu non dicitur inofficiosa re & consilio, neque datur reuocatio in totum *Roman.cons.*95.*ad med. vers. quod autem re non autem fraude. Menoch. cons.* 923.*n.*23. *lib.*10. Et quamuis hoc non firmet *Natt. cons.*125. *in fin.* Tamen est vera opinio, quam etiam tenet *Socin.cons.*108.*n.*11. *vers.iuncto etiam. & n.*12.*lib.*1.

Nec facit, quod donatio de qua agimus, sit facta fratri absenti, vnde cum non constet de acceptatione donatarij, potuit per donãtem
19 reuocari, prout fuit reuocata; † Quia stante stipulatione notarij fuit acquisitũ ius donatario,& nõ requiritur talis acceptatio, & est facta irreuocabilis tãquã perfecta,quæ ideo, neq;potest modificari,aut qualificari,siue reuocatio fiat tacitè,siue expresſè,siue reuocetur simpliciter, siue bona sint alij donata *Oldrad cons.*30.*n.*2.*Bart. in l. nec ei.§.eorũ. n.*2. *ff. de adoptionib. & in l. stipulatio ista. §. si stipuler.col.*2. *vers. tertio fallit. & ibi Ias. n.*14. *&* 15.*ff. de verbor. obligat.* & de verissima,& receptissima opinione latè testatur *Osasc.decis.*32.*n.*4. *vsque ad* 9. *Surd. decis.*206.*n.*4. *cum seq. Clar.in §.donatio.q.*13. *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.*13. *tit.*8. *n.*9. *vsque ad* 16. *Card. Seraph. decis.*427.*n.*2. *& decis.*472.*n.*3. *Rot. coram R.P.D. Vbaldo Romana donationis.*21.*Aprilis* 1614.*& coram R. P.D.. Buratto Carpentoraten. donationis.*29. *Ianuarij* 1616.

Neque talis pœnitentia, aut reuocatio donationis admittetur, quamuis exaduerso prætendatur donantem decessisse, antequam do-
20 natarius ratificaret, † cum possit acceptari per hæredem, ideo semper erit valida, & irreuocabilis tamquam perfecta ante mortem *Surd.* qui omnibus contrarijs respondet *decis.*206.*n.*4, *vsque ad* 11. *Ludouic. Molin.de primogenit. hispan. lib.*4.*c.*2.*n.*77. *Couar.in rubr.de testam. p.*3.*n.*13. *vers.illud profecto.* cum alijs relatis *in Romana donationis coram*

ram R. P. D. Vbaldo. 21. *Aprilis* 1614. *Clar. in §.donatio. q.*13.*n.*4.*vers.tertius est casus. Cephal.cons.*33.*n.*4.*in fin. cum seq.*

Cum igitur constet non esse locum reuocationi donationis in totum, non potest exaduerso agi, nisi doceatur hæreditatem non esse
21 sufficientem pro legitima, † seu eius supplemento, nam hæreditas præsumitur esse soluendo *Ias.in l.fin.§.in computatione.n.*1. *C. de iur.deliber. Rot. decis.*696. *n.*2.*p.*1.*in recentiorib. Couarr. in c.si hæredes. n.*9. *vers. item illud adnotandum. in fin. de testament.* Adeo vt hæres alienantis teneatur docere bona hæreditaria non esse æquiualentia rei
22 alienatæ, † stante præsertim, quod non docetur de legitimo inuentario *Aym. cons.* 225. *n.* 12. *Marzar. de fideicommiss. q.* 46. *n.*62. *Natt.cons.*214.*n.*4.*in fin.& cons.*238.*n.*6.

Et passim tempus mortis inspicitur ad cogno-
23 scendum † an competat querela inofficiosæ donationis *Alex.cons.*14.*n.*5.*lib.*1.*Becc.cons.*68.*n.*2. *Franc.decis.*170. & notant omnes *in l.*1. *vbi Cyn.n.*5. *Bald.n.*10.*Salic.n.*9.*Castr.*
24 *n.*6. *in fin. C.de inoffic.donationib.* † Ideo licet pater totam substantiam donauerit, tamen si postea plura bona acquisiuit, non cōpetit querela inofficiosi *Becc. cons.* 68. *n.* 2. vbi quod viuo patre non potest filius querelare, cum nullum ius habeat in legitima,
25 nisi † post eius obitum *l.*1. *§.si impuberi.ff. de collat. bonor.* Licèt quando tractaretur de reuocatione donationis inofficiosæ vsque ad
26 legitimam, † regularetur non solum iuxta quantitatem bonorum, quæ tempore mortis extabant, sed etiam habito respectu ad bona
27 donata *Surd.cons.*473.*n.*3.*lib.*4. † Itaut etiā filij, quamuis sint hæredes patris possint reuocare donationem inofficiosam pro sua legitima *Bald. in l.*1.*n.*4. *&* 5. *C.de inoffic. donation.Gail.obseruat.*116.*n.*4.*ad med.lib.*2.

Alia quæ obijciuntur de simulatione sunt sublata *ex decis. coram R. P. D. Penia in hac causa Bononien. bonorum de Monterentijs.*
28 27.*Iunij* 1611.† Nulla enim adest causa simulationis, neque fuit probata, prout concludenter erat probanda *Bart.cons.*65.*n.*4.*lib.*1. *Alben. cons.*9.*n.*1. *cum seq. & cons.*97.*n.*24. *Rot. diuers.decis.*69.*n.*2.*p.*2. *Caputaq. decis.* 165.*n.*5.*p.*3. *Rot.decis.*307.*n.*11. *p.*1.*& decis.* 413. *n.*1.*p.*2.*in recentiorib. Honded.cons.*41. *n.*28. *lib.*2. *Corn.cons.*189. *n.*12.*lib.*2. *Natt. cons.*628. *n.*17. *Bertazzol. cons. crimin.*230. *n.*6. *&* 9. *lib.*1.

Et causa odij matris erga filium, propter lites cum eo existentes exaduerso appositas, po-
29 tius excludebat simulationem, † quasi tunc mater non debuisset simulatè donare, sed verè absque vlla fictione alienare, vt priuaret filium bonis suis *Rot.in ista causa Bononien. domorum de Monterentijs coram R.P.D.Penia in fin. post Alben. d. cons.* 9. *& cons.* 97. *lib.* 1. Et ita ex prædictis, quod non obstet Sebastiano donatio, de qua agimus, fuit decisum *in huiusmodi causa Bononien. bonorum de Monterentijs coram R. P. D. Dunozet.* 6. *Iunij* 1619.

In prædictis etiam obseruandum est, quod donatio dicetur inofficiosa re & consilio, si pa-
30 ter donans habebat filios, † & nihil eis reliquit *Castr. cons.*251.*ad med.vers.& contrafaciendo. lib.*2. *Card. Tbusc.concl.*685.*n.*42. *tom.*2. *Becc.cons.*68.*n.*8.*in fin.* ¶ Vel quando fuit expressè facta donatio de omnibus bo-
31 nis † *Idem Becc.* qui multos allegat *cons.*68. *n.*8. *Curt.Sen.cons.*1.*in fin.n.*18. *Surd.cons.* 473.*n.*1.*lib.*4. vbi loquitur de omnibus bonis præsentibus, & futuris. ¶ Et quando pater scit habere filium, & donat omnia bona
32 mobilia, † & immobilia *Bart.cons.*47.*in fin. lib.*2. ¶ Sed dicetur inofficiosa re, quando est in damnum, & læsionem filiorum, re au-
33 tem & consilio, † si est facta ex proposito, & ad læsionem filiorum *Crass.in §.legitima. q.*44.*n.*2.*ad med.Clar.in §.donatio.q.*24.*n.*2.
34 *in fin.Honded.cons.*43.*n.*24.*lib.* 1. † vbi quod debet probari talis animus, & tale consilium patris fraudandi filios.

Et dicitur inofficiosa donatio, siue sit de omnibus bonis, siue de aliquibus, quæ æquipol-
35 lent omnibus † *Papon. arrest.* 6. *tit.*1.*lib.*11. de quo per *Tepat. tit.*497. *in princ.* ¶ Prout quando pater non retinet in patrimonio tā-
36 tum, † quantum capit legitima filiorum *Clar.in §.donatio.q.*24.*n.*2.*Honded.cons.*43. *n.*19.*lib.*1. ¶ Et dabitur reuocatio nō solum
37 si vnica vice omnia bona donētur, † sed etiam si pluribus vicibus, modò vna res, modò alia donetur *Surd.cons.*297.*n.*10.*lib.*2. ¶ Et querela inofficiosi competit, quamuis donatio
38 fieret loco pio † *Alex. cons.* 45. *n.* 17. *lib.* 1. *Honded. cons.*73. *n.*40. *lib.* 1. cum alijs per *Rot. coram R. P. D. Sacrato Romana supplementi legitimæ.* 28. *Iunij* 1615. *impress. post tract. de saluian. interdict. decis.*161.*n.*4. *&* 5. *& coram Sanctiss. Gregor. XV. Romana legitimæ.*6.*Februarij* 1612.*& coram R.P.D. Remboldo Romana legitimæ.* 3.*Martij* 1617.
39 Et † si pater non haberet filium, licet postea suscipiat, non dicitur donatio inofficiosa re & consilio *Aym.in cons.post decis.Osasch.*122. *n.*29. *in fin.*

Præscribetur autem querela inofficiosi quin-
40 quennio *l. fin. C.de inoffic. donat.* † sed præscripta querela, poterit agi infra 30. annos pro legitima, vel supplemento *Bald.Salic. & Ias. in l. si quis filium. C. de inoff.testam. Bero. cons.*49.*n.*16.*lib.*1.*& cons.*174.*n.*28.*lib.* 2. *Ang.in l.certi condictio.in princ. ff.si cert. petat. Addit. ad Cremens. singul.* 129. *Guid. Pap. quæst.* 82. *Surd. cons.* 148. *n.*13. *&* 14. *lib.* 1. ¶ Et in hac materia inofficiosæ do-
41 nationis factæ extraneo, † ille dicetur extraneus, qui non est filius, vel ascendens *Bart. cons.*47.*n.*3. *lib.*2. *Grat. cons.*17. *n.* 7. *lib.* 1. *Cardin. Tbusc. conclus.* 685. *n.* 39. *tom.* 2.

EPI-

EPITOME.

HYpotheca specialis, & reseruatio dominij an operetur prælationem contra creditores etiam priuilegiatos. ¶ Verbum liberè quando restringatur ad materiam subiectam. ¶ Officia notariatus capitolij an recipiant hypothecã, & possint alienari absque beneplacito Apostolico quo ad titulum, & proprietatem, & scripturas præsentes, & futuras. ¶ Consentiens alienationi pignoris quo casu censeatur illud alienare. ¶ Et qualis protestatio iuuet. ¶ Secundus emptor impetrans prius assensum domini an præferatur anteriori tam in bonis liberis, quam feudalibus. ¶ Prior in sorte quando sit etiã in fructibus, & interesse, & hypotheca etiã tacita. ¶ Dominium rei venditæ an transeat in emptorem non soluto toto pretio. ¶ Periculum rei emptæ cum reseruatione dominij an spectet ad venditorem, seu emptorem postea illam conducentem. ¶ Res aliena an vendi possit, & dari in solutum. ¶ Quæ incontinenti fiunt quando censeantur inesse. ¶ Tacens an consentiat in præiudicialibus, & vbi scit suum ius durare, & non potest actum impedire. ¶ Clausulæ accessoriæ quãdo sequantur naturam principalis dispositionis. ¶ Decretũ iritans an causet aliquam anterioritatem, & præiudicet iuri tertij, & infirmet actum perfectum ante illius interpositionem. ¶ Mutuans pecuniam pro emẽda militia non vacabili an præferatur in hypotheca alijs creditoribus. ¶ Loca montium quare non recipiant hypothecam. ¶ Titulus officij an possit esse pœnes vnũ, & dominium apud alterum. ¶ Bona feudalia, & non libera si reducantur ad allodialia, & concedantur pro se, & hæredibus, ac successoribus quibuscumque, & quibus dederis an possint alienari absque consensu domini. ¶ Et ad quem effectum sit necessaria illius requisitio. ¶ Admissio notarij, & expeditio litterarum reseruata per Papam in breui reductionis notariorum Capitolij ad bona patrimonialia an fuerit solum pro conseruandis iuribus Cameræ, & pro exercitio, non titulo, & proprietate officij.

SVMMARIVM.

1 *Reseruatio dominij, & specialis hypotheca operatur prælationem contra quoscumque creditores etiam priuilegiatos. n.6. & est valida conuentio. n.7. 17. & 18.*

2 *Verbum liberè significat sine onere, & diminutione, restringitur tamen secundum subiectam materiam. n.3. etiam illam impropriando. n.5.*

4 *Fideiussor promittens liberè soluere non censetur voluisse recedere à conuentione alias facta.*

8 *Officia notariatus Capitolij sunt redacta ad instar bonorum allodialium, & recipiunt hypothecam, & possunt liberè alienari etiam sine beneplacito Apostolico. n.45. tam quo ad titulum, quam proprietatem, & scripturas præsentes, & futuras. n.51.52. & 57.*

9 *Reseruatio dominij super officio dicitur sublata, si per reseruantem postea liberè illud resignetur. Fallit stante protestatione prius facta de non recedendo à dicta reseruatione. n. 11.*

10 *Consentiens alienationi pignoris censetur illud alienare. Declara vt n.29. & 42.*

12 *Secundus emptor, & creditor impetrãs prius assensum Apostolicum præfertur anteriori. Intellige in bonis emphyteoticis, & feudalibus, & similibus, secus autem in bonis liberis, & allodialibus. n.13. 15.16. & 35.*

14 *Prior in tempore est potior in iure.*

19 *Potior in sorte est etiam in fructibus, & interesse, & hypotheca etiam tacita, non solum pro tempore elapso, sed pro futuro post obligationem. n.20. & 21.*

22 *Creditor potest eligere in quibus bonis velit satisfactionem, itaut parte debiti soluta, omnes res sint nihilominus obligatæ.*

23 *Dominium rei venditæ non transit in emptorem, nisi soluto pretio, itaut neque ei acquiratur pro parte eiusdem pretij soluti.*

24 *Venditio cum reseruatione dominij est perfecta, & periculum est emptoris, licet per eum fuerit conducta res vendita, promittendo aliquid soluere, donec pretium fuerit solutum.*

25 *Res aliena potest vendi, & dari insolutum, licèt nõ præiudicetur domino. n.26.27. & 28.*

30 *Nemo dat, quod non habet, & cessio non operatur, si non constat de iuribus cedentis.*

31 *Dispositio Principis censetur facta sine præiudicio tertij, itaut etiam ad istum effectum improprientur verba. n.32.*

33 *Res hypothecata transit cum sua causa, & onere, & datur prosecutio contra quemlibet possessorem.*

34 *Factum Iudicis dicitur factum partis.*

36 *Iudex potest in extinctionem æris alieni subhastare bona debitoris, & ea insolutum dare creditori.*

37 *Quæ incontinenti fiunt censentur inesse, quando sumus inter principales contrahentes, non quo ad tertios, & ante perfectionem contractus, secus si fuit absolutus, & perfectus. n.38. & 39.*

40 *Tacens non censetur consentire in præiudicialibus, maxime quando scit suum ius durare, & vbi non potest actus impediri. n.41.*

43 *Clausulæ accessoriæ nihil operantur, & sequuntur naturam principalis dispositionis.*

44 *Decretum irritans non causat aliquam anterioritatem, nec præiudicat iuri tertij, nec infirmat actum perfectum ante eiusdem decreti interpositionem.*

46 *Mutuans pecuniam pro emenda militia non vacabili, & quæ transmittitur ad hæredes,*

redes, præfertur super ea in hypotheca alijs creditoribus. n. 47.

48 *Loca montium non vacabilia possunt resignari, & non recipiunt hypothecam ex speciali prouisione facta per Papam in illorum erectione.*

49 *Titulus officij potest esse penes vnum, dominium autem apud alterum.*

50 *Verba non alias, nec alio modo important conditionem suspensiuam.*

53 *Bona feudalia non possunt alienari absque licentia domini, secus si redigantur ad allodialia, & concedantur pro se, & hæredibus, ac successoribus quibuscumque, & quibus dederis, tunc enim non requiritur consensus, qui censetur à principio præstitus in tali concessione. Declara vt n. 54.*

55 *Dominus debet requiri, quamuis dederit vassallo facultatem alienandi feudum, vt sit certus de persona, in quem alienatur.*

56 *Admissio notarij, & expeditio litterarum reseruata per Sanctissimum in breui reductionis notariorum capitolij ad bona allodialia fuit pro conseruandis iuribus Cameræ, & pro exercitio, non titulo, & proprietate officij.*

CAPVT DCCXXX.

Adde supr. ad c. 580.

PRocedendum est ad finalem deliberationem officij, de quo agimus, quia constat de credito, & reseruatione dominij, & speciali hypotheca ad fauorem venditoris, quæ
1 operatur, † vt sit præferendus omnibus, & quibuscumque creditoribus etiam anterioribus, & priuilegiatis, tamquam habeat vim pacti manus iniectionis, quod positum in venditione rei suæ afficit rem ipsam, vt possit auferri à quolibet possessore, & successore, & exerceri contra tertium *Bald. in l. si titius. in princ. & in addit. ff. de seru. exportand. Bertaz. claus. 15. glos. 4. n. 3. Marta voto. 43. in fin. Rot. coram R. P. D. Manzanedo Romana affictus. 23. Iunij 1606. Faber. in §. venditæ. instit. de rer. diuis. & in l. licet. vbi Bart. & alij. C. qui potior. in pignor. habeant. Cæpoll. cautel. 124. vulgaris. col. 2. Neguf. de pignorib. p. 5. membr. 2. n. 18. col. 6. ad med. vers. & etiã facit. fol. 83. & p. 4. n. 34.*

Non obstat, quod fuerit resignatum officium liberè in manibus Papæ, & Conseruatorum,
2 quasi † tunc istud verbum liberè importet, quod officium in posterum debeat esse penes resignatarium absque vllo onere, & diminutione *Rol. cons. 2. n. 43. cũ seq. lib. 4. Menoch. cons. 10. n. 10. lib. 1. & cons. 192. n. 9. lib. 2.* Quia
3 non semper istæ dictiones liberè, † & similes hoc operantur, nam potius restringuntur secundum subiectam materiam, de qua agitur, itaut fiat semper interpretatio respectu illius rei, super qua proferuntur, & iuxta alias conuentiones prius factas, ne in eis detur contrarietas *Dec. cons. 131. reuocatur in dubium. col. 3. in princ. vers. secundo ad illũ. & in c. reprahensibilis. 26. col. 1. in fin. in 2. notab. n. 5. vers. hoc tamen. de appellat. Alex. cons. 80. viso & opportunè. n. 12. lib. 1. Aret. cons. 76. n. 3. post princ. vers. licet aliquando. Barbat. in c. 2. de feud. per tex. in l. 1. vers. liber sit stylus. vbi Glos. C. de sacrosan. eccles. l. libertas. vers. nisi quid vi aut iure. ff. de stat homin. l. procurator cui libera. de procurator. l. creditor. & l. lucius. ff. mandat. Glos. in c. cum nobis. 19. in fin. in verb. liberè. de electionib. Addit. ad Matthesil. sing. 42. nota quod si hæres. n. 5. vers. verbum enim liberè. fol. 104.* & notant omnes *in l. 1. §. permittitur. ff. de aqu. quotid. æstiu. & in c. 2. de feud.*

Et faciunt, quę dicuntur de fideiussore, qui pro-
4 misit soluere liberè, † & de concedente, quod vsufructuarius liberè vtatur vsufructu, & de prælato, cui permittitur rem liberè retinere, cum similibus dispositionibus, in quibus ista verba liberè non faciunt, vt liceat recedere à conuentionibus aliàs factis, & à iuribus sibi competentibus, cum restringantur secundum materiam subiectam, prout latè comprobat *Felin. in c. causam quæ. 18. col. 16. post princ. n. 22. & 23. de rescript. Roman. cons. 211. n. 3. Dec. cons. 231. reuocatur. col. 3. in princ. & per tot. Bald. in l. 1. C. de vsufr. & in l. cum quid. ff. si cert. petat. Imol. in l. paterfamilias. ad fin. ff. de hæredib. instituend.* cum alijs per *Curt. Iun. de feud. p. 2. q. 1. n. 4.*
5 *& 5. fol. 84.* † Prout passim verba intelligũtur, & restringũtur secundum subiectã materiam etiam illa impropriando *l. si vno. in princ. ff. locat. Bald. in l. 1. C. de negot. gest. Ias. in l. 3. in 2. notab. C. de transaction. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. reuertatur. n. 37. C. de reuocand. donation. Surd. de alim. tit. 1. q. 42. n. 24. Ruin. cons. 168. n. 16. lib. 2.*

Subiecta autem materia non patitur, vt per resignationem liberã officij sit recessum à conuentione facta in capitulis venditionis eiusdem officij, vbi non solum reseruatur domi-
6 nium, & hypotheca specialis, † sed etiam additur, quod per subsequentem resignationem, & consensum in eo præstandũ per venditorem ad fauorem emptoris in manibus Papæ, & Conseruatorum, numquam intelligatur præiudicatũ dictis iuribus reseruatis, quamuis tunc tẽporis in supplicatione nullum reseruetur decretum, Adeo vt ex istis verbis clarè appareat, quod resignatio postea liberè facta non potuit obesse iuribus iam acquisitis ipsi venditori, cum ementi sit acquisitum ius liberum, quo ad alia, quam ad ea, quæ specialiter cum eius consensu fuerũt reseruata, & per consequens officium transiuit in hac parte affectum dicto onere, iuxta naturã reseruationis dominij, quod dat prælationem cõtra omnes creditores, vt dictum est *supr. n. 1.* & notat etiam *Bald. Nouell. de dot. p. 10. priuil. 3. Stracc. de decoctor. tit. qui potior. part. vlt. n. 5. Ias. in l. qui roma. § callima-*

limatibus. n.5. ff. de verb. obligation. † Itaut nec ipse emptor, nec aliquis tertius aliquid liberè acquisiuerit, nisi cum tali pacto, & reseruatione *Tiraq. de retract. lignag. §.1. glos. 2. n.39. in fin. Marta vot.43. n.8.*
7 † cum huiusmodi conuentio sit valida *Dec. cons.119. licet instrumentum. col.3. vers. tertio stante. & cons. 440. superioribus diebus. post princ. Fabian. de Monte. de empt. & vendit. q.7. col. vlt. Abb. cons.69. col. fin. lib.1. Socin. cons. 179. col.1. lib.4.*

Maxime, quia in istis officijs consistit hypotheca, & pro auocanda possessione illorum potest agi hypothecaria, & saluiano, & quocũ-
8 que alio remedio, † cum sint redacta ad instar allodialium ex priuilegio Summi Pontificis mandantis, quod non vacent per obitum alicuius ex notarijs, sed perpetuò, liberè, & integrè spectent ad hæredes, & successores quoscumque eiusdem notarij decedentis, siue ab intestato, siue ex testamento venientes, tamquam bona stabilia, & quod absque vlla cõtradictione sicut de bonis stabilibus perpetuis totaliter, & integraliter possint disponere, ipsaque alienare, vendere, & resignare, & possessio dictorum officiorum in hæredes præfatos, ac eorum singulos continuetur, ac si bona allodialia, & stabilia, & propria ipsius defuncti essent, cum alijs clausulis amplissimis in Bulla contentis, ex quibus resultat valida obligatio, & hypotheca, & executio, cessio, & transmissio, & quæuis alia dispositio, sicut in bonis liberis, & patrimonialibus, quamuis alias essent feudalia, & regalia, prout latè omnia prædicta comprobaui *supr. c.580. n.1. vsque ad 18.*

Neque obstat, quod hodie non agatur an talia officia recipiant hypothecam, nec ne, sed solum, quod reseruatio dominij, & specialis hypothecæ in venditione expressè conuenta
9 fuit sublata † per liberam resignationem postea factam in manibus Papæ, & Conseruatorum ex mera voluntate ipsius notarij venditoris, qui potuit sibi in hoc præiudicare per talem liberum consensum *l. sicuti. §. vendicationis. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluit. Magon. decis. Lucens. 55. n.14.* cum alijs exaduerso adductis. Quia prædicta procedunt, quando constat de voluntate credito-
10 ris, † quod scilicet voluerit sibi præiudicare in bonis, in quibus habebat interesse, nam tunc consentiendo alienationi, vel simili dispositioni pignoris, feudi, fideicommissi, aut aliarum rerum censetur ipsemet alienare *l. si fundum per fideicommissum. ff. de legat.1.* cum alijs per *Gabr. de rer. alienat. conclus.2. & per Ludouic. conclus.7. col.1. & 2. Gabr. cons.72. n.1. lib.1. Decian. cons.6. n.12. lib.1. & cons.105. n.2. lib.3. Tiraq. de constit. p.3. limit.13. n.15.*

Aliud est in casu nostro in quo non solum non
11 apparet de voluntate venditoris, † sed potius de eius dissensu, cum in capitulis venditionis, reseruauerit dominium, & hypothecam, ità & taliter, vt ista reseruatio duret, quamuis postea in resignatione contingat eum liberè resignare, ac consensum præstare absque reseruatione decreti, vnde stante ista protestatione, debent esse sibi salua iura sua, quibus non est in aliquo præiudicatum *Imol. in c. ex litteris. col.2. in glos.1. de transact. per tex. in l. si debitor. §. in venditione. vbi Bart. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. soluit. Socin. cons.46. eleganter. n.18. lib.4. Dec. in l. creditor. 118. n.1. in fin. de regul. iur. Roman. cons.94. visis his quæ narrantur. n.6. Neguf. de pignorib. p.6. membr. 3. n.26. post med. vers. tertio fallit. Durand. de art. testand. tit.1. cautel.2. n.6. tom.8. par.1. fol.110. Lamberteng. de contract. minor. glos. 10. n.46. in fin. Ludouic. conclus.7. post princ. vers. & propterea bene est. Veronens. cautel. 257. quando quis habet. in fin.*

Minus obstat, quod aduersarius, quamuis sit posterior tamen sit præferendus venditori,
12 tãquam † prius impetrauerit assensum Apostolicum *Affl. decis.286. n.1. Frecc. de subfeud. lib.2. q.30. n.3. & 15. Franc. decis.82. n.2.* Quia ista prælatio tunc daretur posteriori impetranti prius assensum, vel ei, qui prius fuit inuestitus, quando essemus in bonis, quæ à principio non possent obligari si-
13 ne tali assensu, aut inuestitura, † vt in feudalibus, emphyteoticis, & similibus, quasi tunc à principio contractus cum huiusmodi obligatione, & hypotheca non fuerit validus, neque fuerit acquisitum aliquod ius, nec dominium, & possessio priori, qui non habuit assensum, cum aliud sit, quando, prout in casu nostro, contractus à principio fuit validus, & tenuit obligatio super bonis, quæ potuerunt recipere hypothecam tamquam liberis, & allodialibus, vt dictum est, tunc enim stante
14 validitate hypothecæ præferendus est, † qui potior est in tempore *l. potior. & l. qui balneum. ff. qui potior. in pignor. habeant.* & ita in specie declarat *Vrsill. ad Afflict. decis. 286. n.2.3. & 4. Bursatt. cons.44. n.22. vsque ad 29. lib.1. Tiraq. de iur. constitut. possessor. p.3. limit.3. n.4. fol.174. Cassan. cons.8. n.36.*
15 *& 37.* † & in istis terminis loquuntur omnes, qui tractant de huiusmodi prelatione secundi creditoris, videlicet respectu bonorum non allodialium, vt per *Guid. Pap. decis.46. col. vlt. vers. & ex hoc infertur. & decis.81. in fin. & decis.112. Benedic. in c. raynutius. in verb. & vxorem nomine adelasiam. n. 294. & n.551. de testam. Bertrand. cons.107. n.3. lib.2. p.1. Cassan. cons.7. vers. ad hoc est clara responsio. Petr. Iacob. de action. in rem. quæ pro re emphyteot. quæ cecid. in commiss. col.14. vers. item colligitur hic. Corbul. de caus. priuation. ob alienat. q.4. n.9. fol.316. Veronens. cautel.130. si dominus inuestiuit ad med. Bursatt. cons.44. n.22. cum seq. &*
16 *cons.45. n.9. & 10. lib.1.* † Quamuis hæc omnia

nia dicta sint ex abundanti, quia assensus Apostolicus fuit eodem tempore reseruatus in supplicatione tam aduersario, quam venditori, & licet Summus Pontifex reseruauerit eidem aduersario decretum, Tamen sufficit, quod venditor in venditione officij hoc fecerit, in quo potuit sibi reseruare hypothecam, tamquam simus in bonis liberis, vt dictum est, vnde ei debet dari prælatio *l. licet. C. qui potior. in pign. habeant.*

Post hæc scripta fuerunt, aliqua opposita, quæ tamen non obstabant, si rectè consideretur conuentio, de qua in instrumento exhibito,
17 in quo adsunt ista præcisa verba, † quod Frãciscus non intendit habere fidem de pretio, ideo cum expresso consensu Lucæ emptoris reseruat sibi dominium, & specialem hypothecam officij notariatus, ac ius prælationis, & anterioritatis, & potioritatis, & cuiusuis alterius iuris, quod ipsi Francisco cõpetit, aut in posterum posset competere, itaut dictum dominiũ non intelligatur trãslatum in emptorem, nisi secuta solutione, & non alias, nec alio modo, adeo vt venditor semper præferatur super dicto officio omnibus creditoribus ipsius emptoris, quantumuis priuilegiatis, donec idem venditor fuerit satisfactus integrè de dicto pretio, prout latius in eodem instrumento continetur.

Ex quibus verbis clarè colligitur, quod totum officium est hypothecatum pro integro pretio soluendo venditori, prout totum dominium eiusdem officij fuit ei reseruatum,
18 itaut † pretium, quod reperietur in deliberatione dicti officij, prius spectet ad venditorem, qui cum sit creditor scutorum quatuor millium pro residuo pretij sibi debiti est omnibus præferendus vna cum fructibus ascendentibus ad valorem scutorũ quingen-
19 torum, † cum potior in sorte sit etiam potior in fructibus, & interesse *l. lucius titius. ff. qui potior. in pignor. habeant. Socin. cons. 41. n. 2. vers. si ergo concludendum est. lib. 4. Paris. cons. 102. n. 8. lib. 3. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 11. tit. 22.*
20 *n. 32. & 33.* † vbi ampliat etiam ad hypothecam tacitam *Neguſ. de pignorib. par. 2. membr. 4. n. 47. & par. 5. membr. 1. n. 10. & 14. Surd. decis. 271. n. 2.* vbi etiam, quod datur pro interesse, & vsuris, non solum pro tem-
21 pore elapso ante obligationem, † sed etiam pro futuro post obligationem alteri factam *Bart. Bald. & Salic. in l. 1. ff. qui potior. in pignor. habeant. Ang. in l. si filius. ff. de verb. obligat. Osasc. decis. 129. n. 11.*

Nec facit, quod emptor sit dominus dicti officij pro tertia parte, cum soluerit scuta bis mille, ex sex millibus debitis pro pretio offi-
22 cij, † Quia etiam parte debiti soluta, remanet totum officium obligatum pro residuo pretij non soluti iuxta formam conuentionis, in qua fuit reseruatum dominium officij donec integraliter totum pretium conuentum solueretur, quod etiam est de iure communi, secundum quod creditor potest eligere in quibus bonis velit satisfactionem, cum quælibet res sit insolidum obligata, itaut etiam parte debiti soluta, omnes res sint nihilominus obligatæ *l. quamdiu. 6. C. de distract. pignor. l. si rem. §. omnis. ff. qui potior. in pignor. habeant. Surd. decis. 44. n. 7.*

Et ista reseruatio dominij non alterat naturam
23 contractus, cum dominium † rei venditæ etiam absque aliquo pacto de iure communi numquam transeat in emptorem, nisi per eum fuerit solutum pretium *l. quod vendidi. 19. ff. de contrah. empt. Bald. in rubr. C. eod. tit. n. 13. Abb. cons. 69. n. 1. in fin. lib. 1. Surd. decis. 220. n. 13.* dixi *supr. c. 523. n. 1. cũ seq.* vbi etiam, quod neque sufficiet pretiũ pro parte solui, cum neque pro parte eiusdem pretij soluti non sit acquisitum dominium *Bart. in l. fistulas. 78. §. qui fundum. ff. de contrah. empt. Alex. cons. 121. n. 1. ad med. lib. 4. Surd. cons. 101. n. 13. lib. 1. Tiraq. de retract. conuention. ad fin. tit. n. 71.*

Nec subsistit, quod præcesserit titulus venditionis pro scutis bismille, & tercentum, & titulus locationis pro residuo pretij in summa scutorum quatuor millium, itaut ex isto titulo locationis censeatur officium tradi-
24 tum, † Quia verius est, quod ista locatio tãquam accidentalis non sit habenda in consideratione, cum potius sit iudicandum, quod possessio fuerit tradita ob causam venditionis, quæ fuit perfecta, quamuis sit reseruatum dominium, & periculum est emptoris, licèt etiam post venditionem cum dicta reseruatione emens rem venditam conduxerit promittendo aliquid soluere, donec pretium fuerit solutum *l. sicut emptio. 23. ff. locat. Boss. de remission. merced. conductor. n. 102. Surd. cons. 198. n. 28.* dixi latè *supr. c. 523. n. 17.*

Nec aduersatur, quod Lucas vendiderit tertiam partem istius officij Mazziotto tamquam suam liberam, & pleno iure ad ipsum spe-
25 ctantem, † quod non fecisset, si pro rata scutorum bismille, & tercentum solutis, quæ est tertia pars, non remansisset dominus, cũ alias fuisset assertio dolosa, & falsa, & induceret delictum, quod non est præsumendum, Quia hoc parum interest venditori, cum in contrarium adsit veritas, & non est recurrendum ad præsumptiones, quando sumus in claris, & vtinam non fierent huiusmodi venditiones rerum alienarum, & aliis prius obligatarum, prout passim fiunt in præiudicium creditorum anteriorum, & animarum ità contrahentium, vnde tot lites, & scandala in singulos dies oriuntur, & agat Mazziottus contra Lucam, cum etiam res aliena
26 vendi possit, † & valeat illius venditio *l. rem alienam. de contrah. empt. l. si in emptione. §. ití si emptor. ff. eod. tit. Bart. in l. si quis pro emptore. §. vlt. de vsucap. Bald. in l. si fine. col. 1. n. 2. C. ad velleian. Tiraq. de retract. lignag.*

27 gnag. §.1. glos.2. n.19. † Prout etiam valet datio insolutum de re aliena *Affl. decis.369. n.1.* Quamuis ista validitas attendatur respectu contrahentium, secus autem respectu
28 domini, † cui in nihilo præiudicatur *Bald. in l.1.in fin. C.commun. rer.alienation.*

Nec releuat obiectio de inualiditate protestationis facta per venditorem officij in capitulis in instrumento contentis, quasi ab illa videatur recessisse per actus contrarios, Quia non constat de ista contrarietate actuum;
29 cum resignatio, licèt sit facta liberè, † tamen satis est, quod prius constet de dissensu, cum protestatione, quod reseruatio dominij semper intelligatur durare, licet contingat præstare consensum absque tali reseruatione, nam hoc stante remanent iura salua protestantis, & consensus censetur datus absque eo, quod in sequenti actu sit sibi præiudicatum *Bart. in l. si debitor. §. in venditione. ff. quib.mod.pign.vel hypothec. soluit. Socin. cons.46. n.18. lib.4. Roman.cons.94.n.6. Neguſ. de pignorib. p.6. membr.3. n.26.* cum alijs supra allegatis *n.11.*

Neque obstat, quod Mazziottus subintrauerit in locum Francisci venditoris officij propter iura illi cessa a Luca pro rata pecuniæ solu-
30 tæ, † Quia ista cessio super dicto officio non poterat fieri in præiudicium Francisci habẽtis reseruationem dominij, nemo enim dat, quod non habet, & si non apparet de dominio, & iuribus cedentis, nihil cessio operatur *Bart. in l. si sic legatum. §.1. ad fin. ff. de legat.1. Alex. cons.14.n.12.lib.2. Aym.cons.127. n.7. & cons.144. n.15. Natt. cons.636.n.197. Sim. de Pret.cons.174.n.8. & 9. Socin. cons. 89. col. fin. lib.1.*

Insuper obseruandum est, quod in reseruatione decreti facta per Summum Pontificem ad fauorem Mazziotti, & admissione resignatio-
31 nis, † non censetur præiudicatum creditoribus habentibus potiora iura, & hypothecam in officio resignato, cum omnis dispositio Principis semper dicatur facta sine præiudicio, & læsione tertij *l.2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco public. c.dudum. de priuileg. Rot. decis.21.n.5. de præbend. in nou. Dec. cons.271. n.1. Menoch. de arbitr. q. 9. n.11.*
32 Adeo † vt ad euitandum tertij præiudicium verba Principis sint improprianda, cum in eo potius sit præsumenda obliuio, quam quod voluerit alicui pręiudicare, itaut etiam clausula non obstantibus collationibus alijs factis intelligatur de inualidis, & nullis, non autem de validis, vt latè omnia prædicta comprobat *Gonzal. ad reg.8.cancellar. glos. 28.n.1. vsque ad 10. post Felin. in c.causam quæ. n.19. cum seq. de rescript. Ias. in l. fin. n.21. ff. de constitutionib.*

Hoc stante debebat certificari Princeps de iuribus competentibus anterioribus creditoribus, nam si de eis certificatus esset per petentem resignationem officij, vel illam non admisisset, vel reseruasset iura dictis credito-
33 ribus, † Vnde cum officium non fuerit liberatum ab hypotheca imposita, quam recipit ex multis supra adductis, trasiuit cum sua causa, & onere, & datur prosecutio contra quẽlibet possessorem *l. pignoris. ff. de pignorib. l. si debitor. C. de distract. pignor. Surd. decis.310.n.5. & 6. Tiraq. de retract.lignag. §.8. glos.5.n.10. Neguſ. de pignorib. membr. 2. p.5.n.1. cum seq. Rip. in l. priuilegia. ff. de priuileg. creditor.*

Vnde non debet attendi, quod in decreto prohibeatur Lucas alienare officium absque cõ-
34 sensu Mazziotti, † & per consequens Iudex prohibebitur subhastare, cum factum Iudicis censeatur factum partis *l. si ob causam. C. de euict. Surd. cons.39.n.10.lib.1. & cons.49.n.1. eod. lib.* Quia procedit, quando Mazziottus haberet aliquod ius in officio, secus quando adest reseruatio dominij ad fauorem anterioris venditoris, prout in casu nostro, in quo venditor sibi reseruauit hypothecam, & dominium, donec sibi pretium officij venditi solueretur, per quam reseruationem est exclusus Mazziottus posterior, & quidem tale dominium in præiudicium quorumcũque venditor potuit sibi reseruare tamquam
35 simus in bonis allodialibus, & liberis, † & aptis compræhendere hypothecã, vt dictum est supra, & per consequens stante validitate hypothecæ, non est habenda ratio assensus Apostolici ad fauorem posterioris, cum semper remaneant salua iura priora, & potiora reseruata in bonis liberis, in quibus cadit hypotheca, quidquid secus sit in bonis non liberis *Guid. Pap. q.46. col.vlt.* cum alijs superius adductis *n.12. & 15.*

Quare sicut poterat agi contra Lucam non soluentem pretium venditori, ad dimittendum officium, in quo fuit reseruata hypotheca,
36 ita etiam hoc per Iudicẽ poterat fieri, † qui potest in extinctionem æris alieni rem debitoris subhastare, vel in solutũ dare creditori, & omnia alia facere vsque ad finalem solutionem, & satisfactionem ipsius *Phanuc. de inuentar. p.7. n.269. Surd. cons.49.n.1. post med. Menoch. cons.68.n.15. Tiraq. de retract. lignag. §.1. glos.14.n.13. cum seq.*

Nec est considerandum, quod per Grillum venditorem fuerit approbata venditio facta per Lucam Mazziotto, tamquam habuerit perfectissimam scientiam de omnibus cum eo gestis, Quia de ista scientia non apparet in actis mihi exhibitis, nam licèt præsupponatur, post solutionem scutorũ bismille factam Grillo venditori officij, statim subsecutam esse declarationem, quod dictæ pecuniæ erãt Mazziotti, & propterea eidem officium obligasse, Tamẽ non legitur in instrumento, quod Grillus fuerit præsens tali declarationi, cum contractus fuerint separati, prius enim solutæ sunt pecuniæ in particulari instrumento, & postea fuit factum aliud instrumentum

37 distinctum, & separatum à primo, † quod licet fit coram eisdem testibus, nihilominus non concludit, quod ibidem fuerit præsens Grillus, & quod dicitur inesse, quæ incontinenti fiunt, procedit inter ipsas partes, & principales contrahentes, non autem quo ad tertios *Cremens. sing.* 109. *factus est contractus. n.*1. *post Bald. in l. ex placito. col. vlt. vers. decimoseptimo quaritur. C. de rer. permutat. per tex. in l.* 5. *§. satis acceptio. ff. de verbor. obligat.* qui loquuntur in casu magis dubitabili, videlicet in illis, qui erant accessuri tamquam fideiussores contractui, Vnde multò magis in casu nostro, in quo nihil spectabat ad Grillum secundus contractus,
38 & in istis terminis † semper loquuntur Doctores, quando ponunt istam regulam, de incontinenti factis, quod censeantur inesse respectu earumdem partium celebrantium contractum *Cagnol. in l. lecta. n.* 110. *ff. si cert. petat. Becc. cons.* 92. *n.* 7. *ad med. vers. & dicit.* Cum etiam quando contractus est ab-
39 solutus, † & perfectus inter easdem partes concludant multi Doctores, quod incontinenti facta non censeantur inesse *Cyn. Alex. Dec. & alij in l. in bona fidei. C. de pact.* de quo tamen *Tiraquel. de retract. conuention. glos.* 5. *§.* 1. *n.* 25.

Non igitur nocebit talis declaratio Grillo, qui illi non fuit præsens, quod erat probandum, Immo quamuis constaret de præsentia, & ta-
40 citurnitate, tamen neque illa obesset, † cum in præiudicialibus tacens non dicatur consentire, præcipuè quando talis taciturnitas causatur, quia sciebat suum ius durare, prout ita præsumendum est tacuisse, vt latè omnia prædicta comprobat *Surd. cons.* 46. *n.* 45. *vsque ad* 48. iuxta *l. procurator. ff. rem rat. haber. l. sicut. §. non videtur. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluit. Ruin. cons.* 161. *n.* 38. *lib.* 1. *Tiraq. de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 9.
41 *n.* 148. † Maxime, quia non poterat Grillus impedire, etiam quod fuisset præsens, quod talis declaratio non fieret, quo casu nullum præiudicium oritur, neque aliquis consensus potest colligi *Glos. in l. caius. de pignor. act. Bart. in l. qua dotis. n.* 22. *& ibid. Ias. n.* 95. *ff. solut. matrim. Surd. cons.* 45. *n.* 47. *lib.* 1.

Et quod suum ius duraret Grillo patet ex re-
42 seruatione dominij prius facta, † quæ semper dicitur permanere, licèt contingat postea per eum præstari consensum absque tali reseruatione, nam semper remanent salua iura protestantis, & consensus censetur datus absque eo, quod in sequenti actu sit sibi præiudicatum in iuribus prius reseruatis, quibus non est aliquod præiudicium illatum *l. si debitor. §. in vẽditione. vbi Bart. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluit.* cũ alijs de quibus *supr. n.* 11. *&* 29. *Rot. coram Card. Lancellotto Hispalen. coadiutoria.* 25. *Iunij* 1610.

Nec oberit, quod non possit contraueniri decreto stante clausula sublata, & decreto irritanti, Quia istæ clausulæ non leguntur in supplicatione mihi exhibita, & quatenus
43 adessent, non obstarent, † quia sicut Princeps in dispositione principali non censetur præiudicasse iuribus anteriorum creditorum, de quibus non fuit certioratus, vt dictum est, Ita etiam neque præiudicabunt istę clausulæ, quæ tamquam accessoriæ nihil operantur, & sequuntur naturam principalis dispositionis *Glos. vlt. in c. significantibus.* 33. *de offic. delegat. Bald. in l. eam quam. n.* 2. *C. de fideicommiss. Bertrand. cons.* 224. *n.* 21. *lib.* 3. latè *Gonzal. ad reg.* 8. *cancellar. glos.* 67. *n.* 55.
44 *vsque ad* 59. † vbi etiam ex hoc infert, quod decretum irritans, tamquam accessorium non causat aliquam anterioritatem, nec præiudicat iuri tertij habentis potioritatem, prout etiam non infirmat actum perfectum ante decreti interpositionem *c. si eo tempore.* 45. *vbi Gemin. notab.* 3. *& Franc. notab.* 2. *de elect. in* 6.

Et ita ex prædictis fuit conclusum in huiusmodi causa Romana officij notariatus curiæ Capitolij pluries, & pluries discussa, mandãdo procedi ad finalem deliberationem eiusdem officij, & cum pars non acquiesceret iterum petijt audiri, ideo fuit datum dubiũ, an officium, de quo agitur, recipiat hypothecam, & dominij reseruationem à partibus, saluo, non tamen obtento beneplacito Sanctissimi, factam, itaut noceat alijs, ad quorum fauorem postea fuit à Sãctissimo reseruatum decretum super eodem officio, Et quidem dicebam concludendum esse affir-
45 matiuè, † quod recipiat hypothecam, & reseruationem absque dicto beneplacito, nam huiusmodi officia licèt prius per Sixtum V. in illorum erectione essent facta non vacabilia, & ad hæredes transitoria solum quo ad medietatem, Tamen postea per Paulum V. fuerunt effecta non vacabilia in totum, & redacta ad instar allodialium, itaut per obitum alicuius non vacent, sed perpetuò, liberè, & integrè spectent ad hæredes, & successores quoscumque tamquam bona stabilia, cum facultate de eis disponendi totaliter, & integraliter, & resignandi, vendendi, & alienandi, sicut fieri solet de bonis stabilibus, allodialibus, & proprijs, cũ alijs clausulis amplissimis contentis in breui eiusdem Pauli V. ex quibus clarè colligitur, quod est permissa obligatio huiusmodi officiorum, cum enim sint transmissibilia, & cessibilia, recipiunt etiam hypothecam, quæ passim quoque conceditur, statim quod permittitur alienatio, & venditio, prout omnia in specie dictorũ officiorum comprobaui *supr.*
46 *c.* 580. *n.* 1. *& per tot.* † prout etiã in terminis officij, & militiæ non vacabilis concludunt *Bald. & Alber. in l. fin. ff. de pignorib.* vbi distinguunt inter militiam vacabilem, & non vacabilem, & quo ad militiam, quæ potest transmitti ad hæredes, firmant conclusionẽ,

quod

quod mutuans pecunias pro illa emenda præfertur super ea in hypotheca alijs creditoribus, quod etiam voluit *Card. Seraphin. decis.1294. in fin.*

Nec ad rem faciunt decisiones, quæ exaduerso alleganтur, Quia procedunt in officijs vaca-
47 bilibus, † cum aliud sit in perpetuis, & in his, quæ transeunt ad hæredes *Card. Seraph. decis.1294.n.4. & 7.* iuxta *l.vlt. C.de pignorib.l.fin.C.de reb. alien.non alienand.Ruin. cons.123. n.20. lib.2.* Quidquid aliud sit in locis montium non vacabilibus, quæ licèt
48 possint resignari, † non tamen recipiunt hypothecam, quia in eis hoc fuit specialiter prouisum in illorum erectione, ne impedirentur eorum commercia, vnde non erit arguendum à dictis locis ad officia notariorum Capitolij, cum in eis, non adsit talis prouisio.

Et magis huiusmodi hypotheca, & reseruatio dominij est admittenda, nam venditor, qui habuit fidem de pretio officij venditi potest sibi idem dominium reseruare, donec fuerit integrè satisfactus, & valet ista conuentio, & afficit rem ipsam cum prælatione omnium creditorũ ex quauis causa priuilegiatorum,
49 vt dictum est *supr. n.1. & 17.* † Neque enim est absurdum, vt titulus officij sit penes vnũ, dominium vero apud alterum, vt per *Rot.corã Clem.VIII. Romana scriptoriæ.13.Maij 1583. & in eadem causa coram Card. Pamphilio. 1. Aprilis 1588. & coram eodem Romana officiorum plũbi. 4. Iulij 1601. Rot.decis.305.n.1.in fin.par.2.in recentiorib.* Vnde magis prouidendum est indemnitati ipsius domini, ne illi aliquod præiudicium inferatur stante tali reseruatione dominij *Rot. decis.543.n.3. par.2.in recentiorib.*

Stante præsertim protestatione facta per venditorem officij, quod non intendit illud vẽdere, nisi cum dicta reseruatione dominij, &
50 non alias, nec aliter, nec alio modo, † quæ verba important conditionem suspensiuam, & operantur, vt non soluto pretio, venditio facta non fuerit *Bald.in auth. ingressi. n. 12. C. de sacrosan. eccles. Boer. decis.243. n.11. Caputaq.decis.82.n.3.& 4.p.3.*

Nec aliqua vis potest fieri dum obijcitur, quod titulus officij, de quo agitur, non fuit factus transmissibilis ad hæredes, nec alienabilis absque licentia, & beneplacito Sanctissimi,
51 Quia † potius contrarium apparet ex lectura breuis Pauli V. in quo huiusmodi officia fuerunt effecta alienabilia tam quo ad titulum, quam respectu proprietatis, cum in eo fiat mẽtio erectionis istorum officiorum Sixti V. per quem disponitur, quod medietas illorum transeat ad hæredes tam ratione tituli, quam scripturarum, prout etiam dictæ medietati Paulus V. aliam medietatem vniuit, mandando, vt totum officium efficiatur non vacabile, cum expressa declaratione, quod etiam ista medietas tam quo ad titulum, quam etiam quo ad scripturas præsentes, & futuras transeat ad hæredes, & successores quoscumque, adeo vt ex istis clarè appareat, quod etiam titulus istorum officiorum sit factus alienabilis.

Et ex istis etiam patet non obstare, quod tales notariatus fuerint per Sixtum V. venditi ad instar aliorum officiorum Romanæ curiæ,
52 quorum † tituli non sunt in commercio hominum, nisi de licentia Principis, Quia, vt dictum est, huiusmodi officia ex particulari decreto Sanctissimi fuerunt redacta ad instar allodialium, & patrimonialium, & facta alienabilia, neque ex hoc desinunt esse officia Romanæ curiæ, nam consensus Papæ, qui requiritur in alienatione officiorũ eiusdem curiæ, censetur interuenisse tempore, quo per decretum Sanctissimi illa fuerunt facta
53 alienabilia, † Prout dicimus de bonis feudalibus, quæ licet non possint alienari, aut hypothecari absque licẽtia Principis, tamen si redigantur ad instar allodialium possunt vendi, & recipiunt hypothecam *Rip. in l. obligatione.n.39.ff.de pignorib.* Statim enim, quod sunt concessa pro se, & hæredibus, & successoribus quibuscumque, & quibus dederis, dicitur data facultas alienandi, itaut dominus concedendo feudum cum istis clausulis videatur vsque à principio præstitisse consensum cuicumque alienationi per vasallum faciendæ, adeo vt amplius talis consensus nõ requiratur, sed absque eo valeat alienatio *Clar.in §. feudum.q.31. vers.vlterius quæro. n.8. & in §. emphyteusis. q.13. vers. sed pone. n.9.* iuxta *c.1. in princ. de feud.non habent.propr.natur. feud. Dec. cons.193.n.5. vers. non obstat fundamentum. & cons.614. n.5. Ruin.cons.81.n.6. & 7.lib.1. Curt.Iun. de feud.p.4. regul.2. q.5. Salic.in l. fin. n.2. post Alber.ibid.col.3.n.8. vers. sed numquid. C. de iur. emphyt. Alex. cons. 172. n.6. lib.2. Roman. singul.475. incip.emphyteuta non potest.n.1. Roland.cons.79. n.25. & 31.lib.2. & cons.55.n.37.lib.3. & cons.64. n.13.lib.4. Capic. decis.64. n.3. Bero.in c.potuit.n.6.cum seq.de locat.Torniell.in rubr.de verbor.obligat. n.156.Gozad. cons.9. n.2.* cum alijs per *Corbul. de caus. priuation. ob alienat. irrequisit. domin. fact. ampliat. 2. n.4. cum seq. fol.162. & limit.3.n.1. fol.248.* latissimè *Rosental.de feud.c.9.membr. 1. conclus.40. n.1. & in addit. in litter. c. tom.1. fol.541. Bursat.cons.137.n.20. & 28.*

Contraria autem procedunt, quando in reductione feudi ad bona allodialia, & concessione alienandi fuisset expressum, vt vasallus,
54 & emphyteuta non posset vendere, † aut alienare sine consensu domini, vel quando clausulæ ad habendum, & cui dederis, vel similes essent positæ in executiuis, vel quando ageretur de solutione laudemij, quod non censeretur remissum per licentiam alienandi, vel in alijs casibus, de quibus latè *Corbul.*

de cauf. priuation. ob alienat. ampliat.2.n.7. & limit.3.n.2.& 7. cũ alijs in tract. de clauf. p.1.clauf.6.n.8. & 13. fol.6. & p.2.claufsul.2.
55 *n.5. fol.366.* † vbi quod dominus debet requiri etiam data facultate disponendi de feudo, vt sit certus de persona, ad quam illud transit, vnde tales clausulæ operabuntur, vt non sit amplius in potestate ipsius domini velle consentire necne, cum possit cogi ad consentiendum, quod non tenebatur facere, antequam dedisset facultatem alienandi *Franc. de Pont. conf.1.col.2. & 3. & conf.81. n.54. cum seq. Affl. in c. feudum ex lege. in 8. notab.n.10. & 29. si de feud. fuer. controuers. Rosental. de feud. c.9. membr.1. conclus.40.*

Et quamuis per Sãctissimum in breui reductionis huiusmodi officiorum ad bona non vacabilia, & allodialia, sit reseruata admissio no-
56 tarij, & expeditio litterarum, † Tamen talis reseruatio est facta pro cõseruatione iurium Cameræ, seu Datariæ, ne per eam amittantur lucra, quæ ex venditione similium officiorum consequebatur, cum etiam dicta admissio notarij, & litterarum expeditio respiciat potius exercitium, quam titulum, & proprietatem officij, vnde non debet impedire, quod idem titulus non possit liberè alienari *Cardin. Seraphin. decis.389.n.3. & 6.* Quod etiam clarè disponitur in breui eiusdem Sãctissimi in illis verbis, reseruatis tamen regalibus debitis, & solitis solui Conseruatoribus, & Datariæ nostræ, vnde sufficit ista iura, & regalia fuisse soluta, vt dixit *Rot. coram R. P. D. Manzanedo Elboren. fructuum.23. Ianuarij 1617.*

Ex quibus ita fuit cõclusum in huiusmodi causa Romana notariatus Capitolij *coram R.P.*
57 *D. Remboldo.1. Iunij 1620.* † quod videlicet dictum officium notariatus recipiat hypothecam, & dominij reseruationem à partibus, saluo, non tamen obtento beneplacito Sanctissimi, factam, itaut noceat alijs ad quorum fauorem postea fuit à Sanctissimo reseruatum decretum super eodem officio, iuxta ea, quæ vltra superius adducta late dixi *c. 380. per tot.* vbi respondetur omnibus ex aduerso allegatis, itaut superfluum esset eadem repetere.

EPITOME.

Legitimus contradictor quis dicatur ad impediendam immissionem. ¶ Hypotheca an competat pro legatis. ¶ Verba spectare, & pertinere an in sententia contineant petitorium. ¶ In possessorio adipiscẽdæ an obstet exceptio dolo facis, quia petis quod restituturus es. ¶ Retentio an sit danda filio possidenti, donec liquidetur eius legitima. ¶ Remedium *l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend.* an competat fideicommissario ante factam restitutionem re & verbo, vel re tantum, vel solum verbo. ¶ Possidens an possit petere immissionem. ¶ Habens dominium an excludat publicianam. ¶ Saluianum interdictum an detur fideicommissario. ¶ Exceptio dominij incontinenti probandi an faciat cessare quodcumque possessoriũ. ¶ Retentio an detur non habenti hypothecam. ¶ Præsumptio, quando sit pro hærede, quod non adsint alia bona præter ea, quæ per eum sunt nominata.

SVMMARIVM.

1 *Verba spectare, & pertinere in sententia continent petitorium.*
2 *Res iudicata absorbet ius agentis in possessorio.*
3 *Immissio in possessionem non potest prætendi, per illum, qui cecidit ab ea facto proprio.*
4 *Licentia capiendi possessionem habita ab hærede, & titulus legati relicti à testatore, faciunt vt quis dicatur legitimus contradictor ad impediendam immissionem.*
5 *Legitima debetur absque vllo onere.*
6 *Fideicommissum dicitur onus.*
7 *Sola agnitio non sufficit ad hoc, vt quis sibi præiudicet in legitima, cui in specie debet renunciari.*
8 *Immissio non datur contra legatarium rei relictæ pro legitima, quamuis excederet quantitatem legitimæ.*
9 *In possessorio adipiscendæ obstat exceptio dolo facis, quia petis, quod statim restituturus es.*
10 *Habens potentius ius impedit immissionem.*
11 *Hypotheca datur pro legatis. & n.23.*
12 *Immissio impeditur per eum, qui habet dominium, & possessionem.*
13 *Habens dominium excludit publicianam.*
14 *Fideicommissario competit remedium saluiani interdicti.*
15 *Exceptio dominij incontinenti probandi facit cessare saluianum, & quodcumque possessorium.*
16 *Pro legitima quando debeatur sexta pars.*
17 *Testes quomodo debeant deponere, vt probent quod testator non reliquit alia bona, nisi prædium.*
18 *Præsumptio quando sit pro hærede, quod alia bona non extent, nisi per eũ nominata. n.19.*
20 *Habens bona in præteritum præsumitur habere de præsenti.*
21 *Testator ex institutione facta in alijs bonis præsumitur alia habere, vltra legata.*
22 *Retentio datur filio possidenti, donec liquidetur sua legitima.*
24 *Retentio cõpetit etiã non habenti hypothecã.*
25 *Remedium* l. fin. C. de edict. diu. adrian. toll. *an detur fideicommissario ante factam restitutionem re & verbo, vel re tantum, vel solum verbo. n.26. & 29.*
27 *Frustra petit, quod quis intus habet.*
28 *Immissio potest peti per possidentem pro suæ possessionis confirmatione.*
30 *Causa testati facit cessare causam intestati.*

CA-

CAPVT DCCXXXI.

DEnegandam dixi immissionem petitam per Surianā super prædio, de quo agebatur, nam fuit bis cognitum, & decisum ad fauorem Magdalenæ, & postea lata sententia, quod dictum prædium ad eam spectat, & pertinet tamquam hæredem Angelæ, & sic fuit terminata causa in petitorio, cum istud importent huiusmodi verba spectare, & per-
1 tinere, † tamquam in sententijs debeat fieri propria, & stricta interpretatio, quidquid sit in alijs *l. si super. C. de transact. Felin. in rubr. de rescript. col. penult. Rebuff. in l. verbum illud.* 181. *in princ. ff. de verb. signific.* Et quamuis ab eadem sententia fuerit per partem aduersam interposita appellatio, Tamen causa transiuit in iudicatum ob non prosecutionem appellationis, vnde dicitur manifestè apparere de defectu proprietatis cum res iudicata habeatur pro veritate,
2 itaut † sit absortum ius agentis in possessorio prætenso *Cardin. Seraph. decis. 565. n. 2. cum seq. p. 1. post Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. col. 11. ad med. n. 34. de acquir. possess. Butr. in c. cum dilectus. n. 15. de caus. possession. & proprietat.*

Præterea possessio Angelæ, & successiuè Magdalenæ fuit capta in dicto prædio de consensu expresso, & voluntate Surianæ hæredis, quæ cum ex facto proprio à possessione ceciderit,
3 † non potest amplius prætendere immissionem possessionis eiusdem prædij *Rip. in c. sæpe. n. 27. de restit. spoliator. Socin. in l. rem quæ nobis. n. 8. ff. de acquir. possess. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. n. 95.* Itaut stante dicta licentia capiendi possessionem habita ab hærede, & titulo habito à testatore occasione legati facti Angelæ de eodem
4 prædio pro sua legitima, † dicatur ipsa legitima contradictrix ad impediendam immissionem *Doctor. in l. fin. vbi Zuccard. n. 428. C. de edict. diu. adrian. tollend. Menoch. de adipiscend. possess. rem. 2. n. 30. Dec. in l. 1. n. 20. C. de pact. Rip. in l. 1. n. 7. ff. quor. legat.*

Accedat, quod prædium, de quo agimus, fuit
5 relictum Angelæ pro sua legitima, † in qua nullum onus poterat imponi, & si fuerit impositum debet reijci *l. omnimodo. & l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam. Ruin. cons. 149. n. 13. lib. 3. Natt. cons. 145. n. 21. Castr. in l. vlt. n. 2. in fin. ff. de condit. institution.* Vnde non poterat imponi tale onus fideicommissi in dicta legitima legata in huiusmodi prædio, ad quod Suriana non potest
6 dici vocata per fideicommissum, † quod est onus *l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulgar. & pupill. l. ex tribus. C. de testament. Paris. cons. 79. n. 24. lib. 2.* stante præsertim expressa impugnatione illius tam ab initio, quàm successiuè in omnibus alijs actis postea per An-
7 gelam factis, † licet etiam neque sola agnitio sufficeret, cum esset in specie renunciandum legitimæ ad hoc, vt illi sit præiudicatum *l. si quando §. generaliter. & ibi Ias. n. 4. ff. de inoffic. testam. Ruin. cons. 56. n. 3. lib. 2. Paris. cons. 53. n. 63. lib. 3. Rot. coram R. P. D. Manzanedo Romana legitima. 11.
8 Decembris 1609.* † Itaut quamuis dictum prædium excederet legitimam, tamen neque tunc posset dari immissio *Rot. coram Card. Millino Romana hæreditatis de Valle. 26. Februarij 1601.*

Stante igitur dicto legato occasione legitimæ relicto in prædio, non in quantitate, impe-
9 ditur immissio, † cum etiā in possessorio adipiscendæ obstet illa exceptio, dolo facis, quia petis, quod statim restiturus es *Bart. in l. si de vi. 37. n. 3. ff. de iudic. Castr. in l. fin. n. 12. C. de edict. diu. adrian. tollend. Menoch. de adipiscen. remed. 4. n. 589. ante fin. Natt. cons. 234. n. 6. ad fin.*

Præsertim, quia ista legataria pro legitima habet dominium rei legatæ, & possessionem, quam prius cepit de consensu aduersariæ, vt
10 dictum est, † Suriana autem fundat se solum in possessione defuncti, ob quam vult immissionem, ideo prçponderat ius legatarij, tamquam fortius, vt in specie concludit *Natt.*
11 *cons. 234. n. 7.* † Maxime propter hypothecā, quç datur pro omnibus legatis etiam pro illis, pro quibus sola actio personalis competit, vel tantum officium Iudicis *l. 1. in fin. C. commun. de legat. Couar. in c. raynutius. §. 10. n. 2. de testament. Surd. de alim. tit. 3. q. 4. n. 3. vsque ad 8.*

Vnde etiam propter huiusmodi dominium, & possessionem sumus in legitimo cōtradicto-
12 re, † per quē rectè impeditur immissio *Castr. in l. fin. n. 12. col. 4. ad med. C. de edict. diu. adrian. tollen. Menoch. de adipiscen. remed. 4. n. 605.* Nam causa huiusmodi contradictionis præualet, contradictor enim obtinet verum dominium, hæres autem quasi domi-
13 nium, † vnde qui habet dominium excludit publicianam *Glos. in l. siue autem. 11. §. si duobus. in verb. petentis. ad fin. vers. quandoque. ff. de publician. in rem act. Menoch. d. remed. 4. de adipisc. n. 606.*

Et quamuis fideicommissarius possit prætende-
14 re immissionē ex saluiano interdicto † *Card. Seraphin. decis. 828. n. 1.* Tamen illud cessat in casu nostro, cum Angela incontinenti doceat de iure suo ex testamento, & de non iure Surianæ, quæ prætendit fideicōmissum, quando enim opponitur exceptio dominij incontinenti probandi, cessat non solum sal-
15 uianum, † sed quodcumque possessorium *Put. decis. 232. in princ. lib. 3. & decis. 222. n. 3. & decis. 308. n. 3. lib. 1. in nouis. Cardin. Seraphin. decis. 757. n. 5. & decis. 596. n. 5. Rot. diuersor. decis. 55. n. 1. lib. 3. p. 3.*

Nec facit, quod testator alia bona non reliquerit, ideo Suriana erit immittenda pro indiui-
16 so vna cum matre Angelæ, † cum illi deberetur solum sexta pars pro legitima iuxta deci-

decisionem *Rotæ coram R. P. D. Pamphilio Interamnen. de Paradisis. 1. Iulij 1605. & coram R. P. D. Coccino Decano Cesenaten. de Aldinis. 24. Iunij 1611. & coram R. P. D. Buratto Foroliuien. fideicōmissi. 16. Iunij 1614.* Quia testes non probant istam negatiuam
17 non existentiæ aliorum bonorum, † cum solum deponant testatorem reliquisse huiusmodi prædium, quod non sufficit, cum debeant etiam dicere, quod non plus reliquit *Alex. cons. 64. col. 2. in fin. vers. bene facit. lib. 2. Hercul. de negatiu. proband. n. 253.*

Neque obstat, quod de iure communi etiam semota probatione, præsumendum sit alia
18 bona non extare † iuxta *Glos. in l. cum de lege. 17. de probat.* Quia procedit, quando constaret de legitimo inuentario, tunc enim adest præsumptio pro hærede, quod alia bo-
19 na non extent, † nisi illa, quæ ibi sunt descripta *Ruin.* qui ita declarat *cons. 49. n. 4. in princ. vers. nec obstat. lib. 5.* cum alijs per *Aym.* qui de communi *cons. 225. n. 12.*

Insuper, quidquid sit de prædictis, in casu nostro fatetur pars aduersa testatorem habuisse domum, licet modò dicat illam non ex-
20 tare, quod facit, † vt tunc non attendatur amplius ista præsumptio, quod quis non habeat plus, cum sufficiat, quod quandoque habuerit, quia præsumitur etiam nunc habere, & tunc alleganti incumbit onus probandi alia bona non extare cum sufficienti ratione, & causa idonea non existentiæ talium bonorum *Hercul. de negatiu. proband. n. 255. post med.* iuxta notata *in l. siue possidetis. C. de rei vendicat.* Quamuis hæc dicta sint ex abundanti, quia ex facto apparet adfuisse alia bona, prout etiam testator ita in testamento declarauit, cum reliquerit Angelæ
21 dictum prædiū, † & postea in omnibus alijs suis bonis instituerit Surianam, ex quibus verbis colligitur, quod testator alia bona relinquebat, vt considerauit *Rot. coram R. P. D. Caualerio Romana legati. 29. Aprilis 1613.*

Et magis requirebatur ista probatio, quod alia bona non extarent, cum prætendantur detractiones super dicto prædio, in quo Ange-
22 la habet retentionem, † quæ datur filio possidenti, donec sit facta liquidatio legitimæ *Bald. cons. 171. col. 1. vers. similiter & filij. lib. 1. Purpurat. cons. 104. n. 7. Surd. cons. 248. n. 16. lib. 2.* Præsertim, quia sumus in prædio
23 eidem Angelæ legato, † pro quo competit legatariæ hypotheca *Fulgos. cons. 84. col. 2. vers. illud postremo. Rip. in l. in quartam. n. 115. ff. ad leg. falcid. Negusant. de pignorib. par. 2. membr. 4. n. 164. vers. quam tamen conclusionem. Gabr. de legitim. concl. 5. n. 2. Put. decis. 36. n. 4. lib. 2. in nouis.* Vnde
24 dabitur quoque retentio, † quæ etiam daretur, quamuis non adesset hypotheca *Surd. cons. 7. n. 22. lib. 1. & cons. 248. n. 16. in fin. lib. 2. post Bart. in l. 1. §. 1. ff. de pignorib.* declarando tamen, vt per *Negusant. eod. tit. par. 3. membr. 1. n. 17.* iuxta *l. cum vitiose. ff. de pignorib.*

Additur, quod neque poterat competere Surianæ immissio ex remedio *l. fin. C. de edict.*
25 *diu. adrian. tollend.* † Quia ante factam restitutionem, illud non datur fideicommissario vniuersali, vnde multò minus dabitur particulari, cui nec re, nec verbo facta est fideicommissi restitutio *Alber. in d. l. fin. n. 10. & ibi Bart. n. 9. Bald. n. 46. Alex. n. 7. Ias. n. 8. Dec. n. 24. in fin. Curt. Iun. n. 43. Rot. coram R. P. D. Manzanedo Senogallien. fideicommissi. 20. Iunij 1614. Gozad. cons. 93. n. 8. Tiraquel. le mort. saisit. p. 1. declarat. 2. n. 5. Neuizan. cons. 33. n. 13. Peregrin. de fideicommiss. art. 48. n. 5. cum seq.* & latè contra *Zuccard.* & alios hanc opinionem defendit *Menoch. de adipisc. possess. remed. 4. n. 166. vsque*
26 *ad 179.* † vbi etiam, quod multò minus dabitur fideicommissario, cui re est facta restitutio fideicommissi, quasi tunc ex tali reali
27 restitutione sit factus possessor, † vnde frustra peteret, quod intus habet *§. si res aliena. instit. de legat.* dummodo tamen non peteretur immissio ad suæ possessionis cōfirma-
28 tionem, † quæ solet concedi *Idem Menoch. de adipiscen. possess. remed. 4. q. 44. n. 348.* Et dummodo non esset facta restitutio fideicōmissario verbo tantum, tunc enim concedi-
29 tur remedium immissionis *ex d. l. fin.* † saltem vtile, vt ibi notat *Bart. n. 9. Dec. n. 25. vers. tamen prædictis. Mantua. in 1. lectur. n. 96. Corn. n. 15.* & de cōmuni testatur *Bellon. lib. 4. supputat. iur. c. 19. n. 5. & cons. 42. n. 5. Guid. Pap. cons. 140. col. 3. Ias. cons. 214. col. vlt. lib. 2. Tiraq. le mort. saisit. par. 2. declarat. 11. n. 5. Rip. in l. centurio. n. 51. ff. de vulgar. & pupill. Gozad. cons. 93. n. 8.* latè *Menoch. de adipisc. remed. 4. n. 181. Socin. Iun. cons. 92. n. 8. lib. 1.*

Et quo ad statutum nouiter productum non opus est responsione, Quia loquitur ab intestato, cum tamen modò agatur de immissio-
30 ne vigore testamenti, † quod facit cessare causam intestati *l. quamdiu. la 2.* quæ est *39. ff. de acquir. hæredit. l. 2. in princ. C. vnd. liber. Cagnol. in l. quamdiu. 90. in princ. ff. de regul. iur. Surd. cons. 573. n. 21. lib. 4.* Maxime, quia idem statutum non habet locum propter existentiam filiorum masculorū de familia, qui sunt comprehensi in eodem statuto, de quo particulariter erit videndum, tamquam sit extra dubium, Et ita ex prędictis fuit denegata immissio *in huiusmodi causa Tudertina prædij coram R. P. D. Buratto. 1. Iunij 1615.*

E P I T O M E.

Continuatio possessionis bonorum defuncti in hæredem an possit fieri per legem, statutum, consuetudinem, & Principem. ¶ Et an modus translationis sit realis, & verus, vel

vel fictus. ¶ Et an habeat locum in quocumque possessorio. ¶ Et tam in suo, quam in extraneo hærede. ¶ Et quid in legitimato. ¶ Et an sufficiat, quod quis sit in possessione filiationis, & legitimitatis non obstante quacumque exceptione opposita. ¶ Medium an detur inter mortem patris, & essentiam sui hæredis. ¶ Et quando in eo possit dici hæreditas vacans, si statutum continuat possessionem in filios. ¶ Et an illa tunc licitè ab alio occupetur. ¶ Et quid in extraneo hærede. ¶ Suitas an sit ius intellectuale directum, non flexibile inducens immediatè cõtinuationem dominij. ¶ Et quando habeatur pro aditione, & immixtione, & operetur illud, quod in alijs aditio. ¶ Et quo casu illa sit probanda per creditores. ¶ Et quãdo ad eorum instantiã Iudex abbreuiet tempus adeundi datum filijs. ¶ Et an possit dari curator eorum hæreditati tamquam iacenti. ¶ Mandatum de capiendo possessionem sine præiudicio habentiũ potiora iura, quid operetur. ¶ Et an possit concedi per Iudicem secularem in rebus ecclesiasticis. ¶ Et quando tractatur de dominio vtili inter laicos. ¶ Suitas, & seruitus realis an sit indiuisibilis tam quo ad substantiam, quam quo ad effectus illius. ¶ Et qualiter huiusmodi effectus considerentur. ¶ Statutum loquens de possessione an extendatur ad quasi possessionẽ. ¶ In suo, vel extraneo hærede quando dicatur merum possessorium, seu mixtum quo ad possessionem translatam vigore statuti. ¶ Bonorum appellatio quid comprælendat. ¶ Interdictum recuperandæ, & retinendæ possessionis an detur pro incorporalibus. ¶ Continuatio possessionis iuxta formam statuti an cõpetat pro re, cuius possessio cohæret personæ. ¶ Vel pro bonis emphyteoticis, & feudalibus. ¶ Et an interim sit danda manutentio, donec cognoscatur an illa non sint transmissibilia ad hæredes. ¶ In possessorio quales exceptiones admittantur. ¶ Filij an transmittant ad quoscumque hæreditatem etiam non aditam.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis continuans possessionem defuncti procedit in quocumque possessorio. n.7.8.9.15.30.31.37.38. 39. & 80. quamuis essemus in infante. n.81. & 82.*

2 *Translatio possessionis an possit fieri per legem, statutum, aut Principem. & n.4.*

3 *Actus naturalis apprehensionis requiritur ad acquirendam possessionem.*

5 *Modus, per quem transfertur possessio vigore statuti, an sit realis, & verus, seu fictus. & n.6.*

10 *Existens in possessione legitimitatis, & suitatis debet obtinere in manutentione possessionis translata per statutum. n.40. non obstãte quacũque exceptione. n.41.42.43.44. & 47.*

11 *Possessio ex quibus actibus dicatur acquisita.*

12 *Mandatum ad capiendam possessionem cum clausula sine præiudicio habentium potiora iura est conditionale, & incertum, neque impedit, vt potior non sit manutenendus.*

13 *Exceptio illegitimitatis requirens altiorem indaginem respicit petitorium, & non admittitur in possessorio.*

14 *Clausula sine præiudicio iurium existentium in eodem gradu nullum ius tribuit, sed solum praseruat, si quod quis habet.*

16 *Iudex secularis non potest concedere mandatum capiendi possessionem rerum ecclesiasticarum, etiam quod tractaretur de dominio vtili inter laicos. n.17. & 18.*

19 *Paria sunt non acquirere possessionem, vel nulliter adipisci.*

20 *Statutum continuans possessionem bonorum defuncti non suffragatur, si fuerint opposita exceptiones contra filiationem, & suitatem, quæ periment fictionem statuti. Intellige vt n.21.22. & 23.*

24 *Continuatio possessionis defuncti in hæredem vigore statuti non habet locum, si possessio non est vacans, sed per alium legitimè capta. n.25. & 26. Declara in hærede extraneo, secus in suo. n.27. & 28. itaut tunc non detur occupatio, sed sit furtum, cum non possit esse vacans. n.29.*

32 *Medium non datur inter mortem patris, & essentiam sui hæredis, & in eo non dicitur hæreditas vacans, stante statuto continuante possessionem in filios. n. 33. 34. 35. 51. 71. & 75.*

36 *Translatio possessionis vigore statuti est inducta in fauorem filiorum, & in odium eorum non debet retorqueri.*

45 *In suo hærede, quo ad possessionem translatam virtute statuti, dicitur merum possessorium, cum in extraneo sit mixtum. n.46.*

48 *Beneficium statuti continuantis possessionem bonorum patris in filium competit etiam legitimato. & n.49.*

50 *Suitas dicitur quoddam ius intellectuale, directum, non flexibile propter patriam potestatem, & identitatem personarum inducens immediatè continuationem dominij.*

52 *Suitas habetur pro aditione, & immixtione, & idem operatur, quod in alijs aditio.*

53 *Filij transmittunt ad quoscumque hæreditatem, etiam non aditam.*

54 *Hæreditas iacens an dicatur, si nullus vult adire, quamuis adsit filius, & quando detur curator tali hæreditati tãquam iacenti.*

55 *Filius quamuis habeat triginta annos ad adeundum, tamen Iudex abbreuiat hoc tempus ad instantiam creditorum, vt si non adeat, detur curator hæreditati iacenti.*

56 *Agens contra suum hæredem debet probare immixtionem, & tunc hæreditas præsumitur vacans, tamquam simus in præiudicialibus, secus in fauorabilibus, in quibus semper hæreditas dicitur non iacens. n.57.*

Suitas

58 *Suitas est indiuisibilis, & non potest dici quo ad quid sic, & quo ad quid non. Intellige quo ad substantiam, secus quo ad effectus, qui diuiduntur, vt filius sit suus respectu vtilium, & non præiudicialium. & n.59.*

60 *Seruitus realis licet sit indiuidua, tamen illius effectus diuiditur, vt exerceatur in vna parte fundi, & non in alia.*

61 *Incorporalia non possidentur, sed quasi possidentur, & statutum loquens de continuanda possessione non extenditur ad quasi possessionē. Contrariū n.65.67.68.69.70.& 74.*

62 *Bonorum appellatio tam simplex, quam vniuersalis comprehendit stabilia, mobilia, pecunias, nomina debitorum, iura, & actiones. n.63.& 64.*

66 *Interdictum retinendæ, & recuperandæ possessionis competit pro incorporalibus.*

72 *Continuatio possessionis iuxta formam statuti non datur in re, cuius possessio cohæret personæ.*

73 *Statutum de continuanda possessione præsupponit illam esse continuabilem.*

76 *Possessio bonorum feudalium non continuatur in hæredem stante statuto de continuanda possessione bonorum defuncti. Declara vt n.77.78.& 79.*

CAPVT DCCXXXII.

POst decisionem factam in causa Romana hæreditatis de Fuschis, de qua supra *c.653.* fuit per Hortensiam petita manutētio possessionis bonorum, de quibus in actis, Et quidem videbatur illam esse cōcedendam stante probatione filiationis legitimæ, in cuius possessione existit ex adductis in dicta decisione, Vnde debetur etiam ei successio ab intestato, & continuatur ipso iure in il-

1 lam possessio bonorum defuncti, † tamquam filiam, & hæredem Fabij patris, iuxta dispositionem statuti Vrbis *lib.1. c.147.* pro qua possessione, quæ eius vigore transfertur, dantur omnia remedia possessoria ad fauorem quorumcumque *Gabr. cons. 36. n.12. & 13. lib.1. Cardin. Seraphin. decis.1065.n.1.* Nam quando hæres est suus non est dare medium inter mortem patris, & acquisitionem filij, adeo vt nulla res possit impedire talem continuationem, & manutentionem *l. in suis. de liber. & posthum. Glos. in l. cum hereditas. C. depos. Ludouic. Molin. de primogenit. hispanor. lib.3.c.12.n.20.& 21.*

Nec iuuat prætensio neptum Fabij, quę veniunt ad eamdem successionem ab intestato, dum contendunt non constare de possessione Hor-

2 tensiæ † ex sola vi, & potentia statuti illam transferentis, tamquam huiusmodi translatio non possit fieri per legem, statutum, consuetudinem, & Principem, cum sit aduersus ius naturale, per quod requiritur actus na-

3 turalis appræhensionis † ad acquirendā possessionem *l.1.in princ.& l.3.ff.de acquirend. possess. l.ea quæ ciuiliter. ff.de acquir.rer.do-*

4 *min.* † & ita in specie concludit *Bald. in l.1. n.1. C. commun. de legat. Aret. in l.1. n.23. ff. de acquir. possess.* cum alijs per *Gabr. eod. tit. conclus.9.n.4.* adeo vt quamuis etiam daretur potentia transferendi, nihilominus non debēt dari possessoria retinendæ, aut recuperandæ, quæ sunt fundata in vera, & positiua

5 possessione, cum tamen modus, † per quem transfertur possessio vigore statuti non sit verus, & realis, tamquam fictè, & artificiosè illa transferatur *Bald. in auth. defuncto. n.6. C. ad tertullian. Castr. in l. si sorori. C. de iur. deliber. Alex. in l. in suis. n.9. ff. de liber. & posthum. & cons.37.n.5.lib.1.& cons.82. n.4.lib.2. Rip. in rubr. de caus. possess. & proprietat. n.24. Cott. in memorab. in verb. decreto mediolani. Gabr. conclus.9. n.6. de acquirend. possess.* cum alijs per *Tiraq. le mort. saisit. p.6. declarat.4. Peregr. de fideicommiss. art.47.n.27. Put. decis.361.n.7.lib.1.*

Quia verior est opinio, quod possessio, quæ per statutum, aut legem transfertur in hæredem absque aliquo actu corporali sit propria,

6 & vera translatio, † & plenissima possessio naturalis, & ciuilis absque aliquo actu ficto, & artificioso, cū hoc permittatur legi, & statuto, & Principi ex vi, & potentia ipsius *l. quod meo. ff. de acquir. possess. l. clauibus. ff. de contrah. empt. l. quisquis. C. de donation. c. cōtingit. de dol. & contumac. c. ex litteris. de consuetud.* & est textus singularis *in l. raptores. in fin. vbi Bart. C. de episcop. & cleric. Benedict. in c. raynutius. in verb. testatore itaque mortuo. il 2. de testament. Couar. lib.3. var. resolution. c.5.n.7. Gabr. de acquir. possess. conclus.9. n.5. Tiraq. le mort. saisit. p.5. declarat.1. Molin. de primogenit. hispanor. lib.3. c. 12. n.19. Peregrin. de fideicommiss. art.47.n.16. Rosental. de feud. c.7. concl.17.*

7 *n.4.* † Itaut propter realitatem istius possessionis per statutum translatæ competant hæredi remedia possessoria retinendæ, & recuperandæ *Faber. in §.1. instit. de hered. qualit. & different. Menoch. de retinend. possess. remed. vlt. n.26. Couar. lib.3. var. resolut. c.5. n.6. & pract. quæst. c.17.n.5. Molin. de primogenit. hispanor. lib.3.c.23.n.5. Benedict. in c. raynutius. in verb. testatore itaque mortuo. il 2. n.72. de testament. Gomes. in l.45. taur. n.194. Azeued. in l.8.n.22. lib.5. tit.7. Gabr. cons.36. n.10. lib.1. Peregr. de fideicommiss.*

8 *art.47. n.23.* † & ita passim practicari testatur *Ias. cons.146.n.5.lib.4. Guid. Pap. decis. 552.n.2. Afflict. decis.299. Tiraq. le mort. saisit. p.6. declar.1.n.1.* & ita etiam seruat *Rot. per Caputaq. decis. 223. par. 3. & coram R. P. D. Scotto Romana officij. 3. Decembris 1607.* inter impressas per *Marches. de commission. p.1.c.2. fol.137. & coram R.P.D. Andrea*

9 *Signina bonorum. 22. Iunij 1615.* † Maxime in statuto Vrbis, in quo disponitur, quod Senator teneatur manutenere hæredes, quod arguit

arguit illos esse veros possessores, cum absque positiua possessione, & vera non detur manutentio §. *retinendæ.instit.de interdict.* & in proposito notat *Rot. in d. decis. coram R. P. D. Scotto*.

Et quamuis statutum loquatur in suis, Tamen sufficit Hortensiæ, quod sit in possessione le-
10 gitimitatis, † & suitatis ad hoc, vt habeat manutentionem, donec contrarium probetur in petitorio, vnde multò magis in casu nostro, in quo adest decisio pro filiatione *Cardin.Seraph.decis.*1065.*n.*1.latè *Caputaq. decis.* 342. *n.*3. *vsque ad* 6. *par.*2. *post Ruin. cons.*87.*in fin.lib.*3.

Cum etiam actualis possessio probetur ex instrumentis, & iuribus productis, ex quibus constat fuisse captam possessionem domus, & vineæ cum recognitione ad eius fauorem facta per diuersos debitores censuum, socie-
11 tatum officiorum, & locorũ montium, † cum alijs actibus super dictis rebus factis, quæ probant possessionem *l.prædia.de acquirend. possess. Socin.cons.*205.*n.*5.*in fin.lib.*2.*Rolan. cons.*46.*n.*18. *lib.*2. *Surd.cons.*160.*n.*1.*lib.*2. *Card.Seraphin.decis.*1065.*n.*1.*ad med.*

Neque obstat possessio capta præuio mandato Iudicis per aduersarias de domo, & vinea,
12 Quia † dictum mandatum habet clausulam sine præiudicio habentium potiora, & meliora iura, per quam clausulam præseruantur omnia iura Hortensiæ competentia ratione legitimationis, & suitatis, ac possessionis tam filiationis, quam vigore statuti, & mandati de manutenendo per eam obtenti, adeò vt possessio exaduerso capta sit potius actus turbatiuus, ex quo non potest dici, quod quis se habuerit pro spoliato, cum etiam passim talia mandata, quæ conceduntur absque alterius præiudicio sint conditionalia, ex quibus censetur tradita possessio sub conditione, vnde sunt incerta, & nullam tribuunt possessionem, neque impediunt, vt habens meliora iura non sit manutenendus *Put. decis.* 32. *n.*1. *lib.*2. *Cardin. Seraphin. decis.* 810. *in princ. Rot. diuers. decis.* 161. *n.* 6. *par.* 4.

Quod autem Hortensia habeat meliora, & potiora iura constat ex decisione, & ex possessione filiationis, in qua existit, & ex statuto Vrbis continuante possessionem bonorum defuncti in filiam, ex quibus debet manuteneri, non obstantibus exceptionibus oppo-
13 sitis, † quæ fuerunt reiectæ, & nihil operantur in præiudicium manutentionis, cum requirant altiorem indaginem, & sunt reseruandæ in petitorio *Caputaq. decis.* 342.*n.*3. *&* 4. *p.*2. *post Ruin.cons.*87. *in fin.lib.*3.*Gozad. cons.*86.*n.*6. *& cons.*7. *n.*20. *Socin.Iun. cons.*97.*n.*46. *cum seq.lib.*2. Et ista exceptio non legitimitatis respicit petitorium, & non admittitur in possessorio *Caputaq.decis.*342. *n.*5.*&* 6.*p.*2. *Aegid.decis.*491. *Paris.cons.*96. *n.*4.*lib.*4. *Card.Seraph.decis.*1065.*n.*1.

Nec facit, quod mandatum de manutenendo, seu immittendo obtentum per Hortensiam habeat clausulam sine præiudicio iurium
14 existentium in eodem gradu, † Quia satis constat, quod aduersariæ non sunt in eodem gradu, ideo talis clausula nihil eis prodest, cum nullum ius tribuat, sed solum præseruet, si quod quis habet *Oldrad. cons.* 237. *in fin. Paris. cons.*23. *n.*142. *lib.*1. *Put.decis.*297.*n.*23.*lib.*1. *& decis.*115.*n.*1. *in fin.lib.*2. cum alijs decisionibus late adductis *in tract. de clausul. p.*1. *claus.*158. *n.*1.*cum seq. fol.*169.
15 Maximè, † quia etiam per Hortensiam prætenditur manutentio vigore statuti continuantis possessionem absque alia apprehensione in filios, in quo expressè iubetur manutentio, ideo illa est concedenda *Card. Seraphin. decis.*1065. *n.*1. *post Tiraq. in tract. le mort. saisit. p.*6.*declar.*1.

Accedat, quod possessio vineę capta per aduersarias vigore mandati Iudicis capitolini est
16 nulla, & non manutenibilis, † cum non potuerit concedi dictum mandatum per Iudicem secularem tamquam simus in vinea emphyteotica sub proprietate Ecclesiæ Lateranensis, de cuius bonis non potest cognoscere, nisi Iudex Ecclesiasticus, neq; exercens iurisdictionem laicalem habet in eis aliquam potestatem *c.quæ in ecclesiarum. & c.ecclesia*
17 *sancta Maria.de constitut.* † qui defectus potestatis procedit, quamuis ageretur de dominio vtili inter laicos, tamquam sit dependens, & connexum dominio directo magis digno, itaut ratione istius connexitatis debeat de eo iudicari, sicut de directo *c. translato. de constit. c.præterea.de offic.delegat. c. quanto. & ibi Glos. in verb. connexa. de iudic.* & latè comprobat *Rot. coram R. P. D. Coccino Romana domus de Scapuccis.*11.*Ianuarij* 1611.

Ideò rectius sibi prospexit Hortensia, dum obtinuit mandatum de manutenendo in dicta vinea emphyteotica ab Illustrissimo Vicario,
18 qui est proprius Iudex bonorũ ecclesiæ, † coram quo est tractanda etiam causa possessionis, ne dum petitorij, non autem coram seculari, iuxta magis communem opinionem, de qua per *Bero. in c.quæ in ecclesiarum. n.* 12. *in fin. de constitut. Auffr. ad capell. Tholos.decis.*471. *Valasc.consult.*93.*n.*3.*Rot. decis.*4. *de lit. contest. in nou. Put.decis.*361. *in fin.lib.*1. *cum alijs in d. decis.coram R. P. D. Coccino Romana domus de Scapuccis*.

Cum igitur constet de nullitate possessionis captæ per aduersarias, non est quærendum an
19 debeat præualere, † quia prius debet probari validitas actus, nam quando est nullus, habetur, ac si non esset gestus, & nullum parit effectum, & paria sunt non facere, & possessionem non acquirere, vel nulliter facere, & adipisci *l. non putauit. §.non quæuis. vbi Bart.ff.de bonor. possess.contr.tabul. Bald.in l.*1.*§.quod autem.ff.de offic.præfect.vrb.*latè *Surd.*

Surd. cons.3. n.16. vsque ad 21. lib.1. & per consequens omnes actus gesti per aduersarias sunt turbatiui, & clandestini, qui non obstant possessioni Hortensiæ *Rot. diuers. decis.19.n.1.p.2.*

Nec subsistit, quod statutum circa continuationem possessionis non suffragetur Hortensiæ, quia non constat concludenter de filiatione, & suitate ob exceptiones oppositas,
20 quæ † possunt etiam deduci in possessorio, quando pertinent ad petitionem bonorum, tamquam perimant fictionem,& beneficium statuti *Bald.cons.141. n.3.lib.1. Milanes.decis.3. n.321. cum seq. lib.1. Rot. per Farinac. cons.263.n.5.in fin. p.2.*

Quia prædicta procedunt, quando istæ exceptiones respicientes incapacitatem hæredis
21 possunt statim, & incontinenti probari, † secus si altiorem indaginē requirerent,vt quia consisterent in facto probando, vel essent iuris difficilis,prout in specie istius statuti cōcludit *Menoch. de adipisc. possess. remed.4.n.755. ad med. iuncto. n.759. in princ. vers. intellige tamen. & in fin. vers. quorum opinio. Roland.cons.22.n.36. vsq; ad 39.lib.3. Ruin. cons.87. in fin.lib.3. Bero.cons.57.n.3.lib.2.*
22 & ita † etiam concludit *Rot. per Caputaq. decis.342.n.3.& 4.p.2.* vbi ita declarat omnes,qui tenēt,quod defectus legitimitatis sit ante omnia disputādus,de quibus per *Paris. cons.11.n.1. & 11.lib.2.Grat. cons.140.n.3. lib.1.* quia loquuntur in defectibus notorijs & non requirentibus altiorem indaginem, si enim non essent tales, debent reseruari in petitorio *Ruin.cons.87.in fin.lib.3. Affl.de-*
23 *cis.14. n.4. Decian. cons.52. n.11.lib.3.* † Et quod sufficiat, quod hæres sit in quasi possessione legitimitatis, & filiationis ad effectum, vt tale statutum habeat locum quo ad manutentionem, donec contrarium probetur voluit *Rot. per Cardin.Seraphin.decis.1065. in princip. par.2.*

Minus obstat, quod dictum statutum non suffragetur, tamquam possessio non sit vacans,
24 sed † per aduersarias appræhensa, per quam possessionem pretēdebatur esse interruptum, & impeditum effectum continuationis ex vi, & potentia eiusdem statuti, cum per possessionem captam ab alio, quam ab hærede, sit interuersa illius ciuilissima possessio *Glos. in l. cum miles.in verb. quasi coniunctim. ff.ex quib.caus.maior. Castr.in l. si sorori. C. de iur. deliber. Fulgos. & Ias. in l. pomponius. §. quæsitum. n.3. ff. de acquir. possess. Alex. cons.82. n.4.lib.2. Tiraq. le mort. saisit. p.5. declarat.1. Rot.decis.263.p.2. in recentiorib. Peregrin. de fideicommiss. art.47.n.15. Cott. in memorab. in verb. decreto mediolani. Caputaq.decis.199.p.2. Rot.coram R.P.D. Orano Lucana maiusculatus.24. Aprilis 1587.& corā R.P.D. Penia Romana vineæ.13.Martij 1606. Natt. cons.237.n.4. Gabr.conclus.9. & vlt. n. 18. de acquir. possess.* Quia supra ostensum est de nullitate istius prętensæ possessionis,tamquam sit capta de vinea ex mādato Iudicis nullam iurisdictionem habētis, & de domo, & eadem vinea propter clausulam sine præiudicio habentium potiora iura, quæ reddit incertam possessionem, & conditionalem, adeo vt stantibus prædictis iudicandum sit possessionem non esse vacantem,
25 cum † non fuerit legitimè capta,sed nulliter *Felin.in c.ex tenore.n.5. cum seq.de rescript. Decian. cons.10.n.34. lib.1. & cons.8.n.208. eod. lib.* Et in specie istius statuti, quod de-
26 beat esse legitimè capta possessio, † vt illud non obstet,notat *Tiraq. le mort. saisit.par.5. declar. 3. n.13. fol.119. Ias. cons.85. quando habemus.col.2. vers.limitatio ergo. lib.3. Catellan.in memorab. in verb. decreto mediolanensi.col.2. vers. sed intelligi debet. Gabr. de acquir. possess.conclus.9.n.19.*

Quamuis stante statuto, de quo agimus, neque daretur aliqua occupatio possessionis per
27 alium, † cum non possit impediri ista continuatio possessionis à defuncto in hæredem, tamquam sit immediata à morte defuncti, itaut sit impossibile, quod alius concurrat, quasi duo insolidum non possint possidere, ideò cum numquam vacet,non potest ab alio occupari, maximè quando sumus in hærede suo, in quo magis immediatè continuatur, quidquid sit in extraneis *Gabr. cons.36.n.13. lib.1. Peregrin.de fideicommiss. art.47.n.14. & 15. ad med. vers. nisi hæres esset. fol.435. Molin. de primogenit. hispanor. c. 12. lib.3. n.20. Cephal. cons.49.n.3.& 4. Bertaz. cons. ciuil.100. n.6. post Bald. cons.300. statuto, n.4.lib. 1. & cons.454. quidam ioannes. in fin.lib.3. Corn.in l.si fratris.3.n.4. C.de iur. deliber. Fulgos. cons. 230. in quæstione vertente.n.4.in fin.vers.præterea cum per statutum. Couarr.lib.3. var.resolut.c.5.col.12.ad med.vers.at in hac specie quam modo expendimus. fol.256.* vbi etiam allegat *Ferron. in consuetud. Burdeg.§.21. Alex.cons.82.col.2. post med. vers. nec ad hoc obstat. n.4. & 7. in fin. vers. vnde cum istæ.lib.2.* quem sequitur *Rimin. Iun. cons.56.n. 30. & cons.91. n.15. Dec. cons.84. excellentissimi doctores. col.2. in princ.vers. vlterius circa hoc considerandum est. & ibi Addit. in verb. non potest. Idem Dec. cons. 467. bene & consultè. n.15. & 16. Bellon. cons.35. n.8. in fin. Ias.cons. 85. in fin. vers. quarto quod prædicta limitatio. lib. 3. & cons. 146. col. 2. in princ.*
28 *lib.4.* † vbi quod ita fuit iudicatum in senatu Mediolanensi *Io. Faber. in §. fui. n. 4. institut. de hæredit. qualit. & differ. Add. ad Alex. cons. 37. n. 5. in verb. non parit. lib. 1. & cons. 87. n. 9. in verb. recuperandæ.lib.3 Gozad. cons.93.n.11. Imol. cons.16. n. 1. Rosental. de feud. c.7. conclus. 17. n.4. Cassan. super consuetud. Burgund. rubr. 7. de succession. §.1. glos.1. limit.5. in fin. in addit. fol.896. Benedict.in c. raynutius.in*

verb.

verb. mortuo itaque testatore. il 2. n. 72. ad med. vers. & vere menti esset tenendum. de testament. fol. 116. Tiraq. in tract. le mort. saisit. p. 5. declarat. 3. n. 9. vsque ad 15. fol. 119. vbi etiam allegat *Mansuer. tit. de possess. §. item dato quod ille. Rimin. Sen. cons. 340. n. 7.*
29 *vsque ad 11. lib. 2.* † vbi quod adeò prohibetur occupatio, vt possit dici furtum, cum numquam possessio dicatur vacans.

Et hanc opinionem sequuntur etiam omnes, qui tenent, quod in casu istius statuti competit hæredi interdictum retinendæ posses-
30 sionis aduersus eum, † qui talem hæreditatem occupasset *Io. Faber. in §. summa. ad fin. instit. de interdict. & in §. retinendæ. col. 3. vers. sed sequitur numquid successor. eod. tit. & in §. sui autem. col. 1. in fin. instit. de hæred. qualit. & differ. Guid. Pap. decis. 552. in materia possessorij. col. 2. vers. & in hac materia dicti statuti. & vers. circa primum.*
31 *Ruin. cons. 18. n. 20. & 21. lib. 1.* † & omnes vbique ità tenere, & neminē eorū, qui de hac rescripserunt, cōtradicere testatur *Tiraq. le mort. saisit. p. 6. declar. 1. n. 1. & 2. fol. 120. & par. 5. declarat. 3. n. 13. fol. 119. Cassan. super consuetud. Burg. rubr. 7. des succession. §. 1. glos. 1. limit. 3. ad med. vers. aduerte tamen quia si hæres. fol. 894. Gulielm. Bened. in c. raynutius. in verb. mortuo itaque testatore. il 2. n. 72. de testam. Gabr. de acquir. possess. conclus. 7. n. 3. Azeued. ad l. 8. taur. lib. 5. tit. 7. n. 22. fol. 229. & ibi Gomes. n. 194. Rip. in l. 1. in fin. ff. quor. bonor.* latè *Menoch. de retinend. possess. remed. 3. n. 59. & 60.*

Contraria autem procedunt in extraneis, secus autem in suis hæredibus, de quibus agimus,
32 in istis enim † non est dare medium inter mortem patris, & essentiam sui hæredis, statim enim, quod spiritus exalat, suus efficitur hæres, ideò in eo non est dare hæreditatem iacentē *Corn. in l. si fratris. 3. n. 4. post Bald. ibid. C. de iur. deliber.* iuxta *l. iulius noster. ff. de condit. & demonstrat. Glos. in l. eum hæ-*
33 *reditas. C. deposit.* † & ità in specie huiusmodi statuti, quod non detur istud medium concludit *Gabr. cons. 36. n. 13. lib. 1. Peregrin. de fideicommiss. art. 47. n. 15. ad med. vers. nisi hæres esset. fol. 435. Alex. cons. 82 n. 7. in fin. vers. vnde eum iste. lib. 2. Io. Faber. in §. sui. n. 4. instit. de hæred. qualitat. & different. Gulielm. Benedict. in c. raynutius. in verb. mortuo itaque testatore. il 2. n. 72. ad med. vers. quinimmo stante dicta consuetudine vsque*
34 *ad n. 75. de testam.* † vbi quod in hoc est magis fauendum suis & necessarijs, qui illico mortuo patre efficiuntur ipso iure hæredes, quod non est in hæredibus extraneis, subdēs
35 quod ità sæpe vidit practicari *Bald.* † qui etiam istam suitatem considerat in terminis talis statuti *in c. item cū quis. n. 1. in fin. vers. & præsertim si statutum dicat. de restit. spoliator.* Maximè, quia translatio, siue continuatio istius possessionis vigore huius statu-
36 ti est inducta in fauorem filiorum, † ideò in odium ipsorum non debet retorqueri *Gabr. de acquir. poss. conclus. 19. n. 13.* quod etiam in suo hærede voluit *Ludouic. Molin. de primogenit. hispanor. lib. 3. c. 12. n. 20. & 21. Menoch. de recuper. possess. remed. 1. n. 392. vsque ad 409.*

Quare etiam dicimus dari remedium recuperandæ filio, qui mortuo patre fuit spoliatus
37 possessione, † quæ continuatur in eum vigore statuti, cum eo ipso, quo mortuus est pater, statim absque vllo medio dicatur possedisse ex vi ipsius statuti, vt late de magis cōmuni testatur *Menoch. cons. 1002. n. 4. lib. 11. & cōs. 696. n. 7. lib. 7. & de recuper. possess. remed. 1. n. 392. vsq; ad 409.* & passim tale reme-
38 diū recuperādæ cōpetere † in casu istius statuti de cōtinuāda possessione testatur *Pontan. de spolio. lib. 1. c. 13. n. 137. tom. 14. fol. 278.* vbi quod ità fuit decisum in *Rot. in causa Parmen. 17. Februar. 1543.* de qua per *Put. decis. 387. lib. 1. Rip. in l. 1. §. hoc interdictum. n. 14. ff. quor. bonor. & in l. vlt. n. 135. C. de reuocand. donat. & in rubr. de caus. possess. & propriet. n. 34. Seisell. in l. cum hæredem n. 1. ad med. & ibi Aleiat. n. 9. ff. de acquir. possess. Crot. in l. 1. n. 44. ff. eod. tit. Paris. cons. 41. n. 12. lib. 1. Guid. Pap. decis. 552. in princ. Boer. super consuetud. Biturig. tit. de testam.*
39 *§. 6. glos. 1.* † & ab hac opinione non esse discedendum probat *Azeued. ad l. 8. taur. lib. 5. tit. 7. n. 25. fol. 229. & ibi Matiēz. glos. 2. n. 13. Ludouic. Molin. de primogenit. hispanor. lib. 3. c. 16. n. 6. & 7.* & ista opinio est verior, & in praxi magis recepta, quidquid contradicat *Contard. in l. vnic. limit. 2. §. 2. n. 17. C. si de moment. possess. fol. 192.* prout tenet *Rota decis. 263. p. 2. in recentior. & coram R. P. D. Scotto Romana officij. 3. Decembris 1607.* quæ est impressa per *Marchesan. de commission. par. 1. c. 2. fol. 137.*

Nec releuat, quod continuatio possessionis vi-
40 gore statuti non suffragetur Hortensiç, † cum non probauerit suitatem, & filiationem ob exceptiones oppositas, quæ videntur perimere fictionem, & beneficium statuti *Bald. cons. 141. n. 3. lib. 1.* Quia sufficit, quod hæres sit in quasi possessione suitatis, & filiationis, & legitimitatis ad effectum, vt tale statutum
41 habeat locum quo ad manutentionem, † donec contrarium probetur, vt dictum est *supr. n. 10.* iuxta *Rot. coram Cardin. Seraph. decis. 1065. in princ.* Quod etiam in terminis istius statuti voluit *Paris. cons. 41. n. 13. lib. 1.* vbi quod nō poterit opponi aliqua exceptio respiciens petitorium, & proprietatem, quāuis etiam esset oblata probatio incontinenti, & quamuis essent receptæ probationes super proprietate, cū ex vi, & priuilegio talis statuti huiusmodi possessio dicatur habere naturam recuperandæ possessionis, quod etiam firmat in specie *Rip. in rubr. de caus. possess. & proprietat. n. 24. ad med. post Bald. ibid. col. 3.*

col.3.in fin. vers. & nota quod edictum. Ri-
42 min. Sen. cons.340.n.10. ad med. lib.2. † vbi
quod non potest opponi aliqua exceptio re-
quirens altiorem indaginem propter vim, &
rationem priuilegiatam talis statuti Cassan.
super consuetud. Burgund.rubr.7. des suc-
cession.§.1.col.3. in fin. vers.item etiam fidei-
commissarij. n.6. fol.893. Socin.in l.rem quæ
nobis.col.7.q.5.n.13.ff.de acquir.possess. Dec.
cons.84.excellentissimi doctores.col.2.ad med.
43 vers. & ideò agenti nō potest obijci.n.1.† vbi
quod neque fideicommissarij,quamuis essent
in possessione,& vellent probare incontinen-
ti de iure suo, non possent admitti stante tali
statuto, quod habet virtutem,& priuilegium
interdicti recuperandæ possessionis , in quo
excluditur exceptio quælibet dominij , &
proprietatis , & similis , etiam incontinenti
probanda Idem Dec. cons.467. bene & con-
44 sultè. col.2. n.9. & 13. & per tot. † vbi quod
debet hæres conseruari in possessione bono-
rum defuncti , donec opponens probet de
iure suo , cum tales exceptiones reseruentur
in petitorio , quod etiam voluit Afflt. decis.
299.n.29. & 30. Ias.cons.147.circa primam.
col.6. n. 11. lib.2. Menoch. de adipisc. possess.
remed. 4. n.755. ad med. iuncto n.759. in
princ. vers. intellige tamen . & in fin. vers.
quorum opinio .

Ideo in suo hærede , quo ad istam possessionem
vigore statuti translatam, dicitur merum
45 possessorium , † quidquid sit in extraneo hæ-
rede,in quo dicitur possessorium mixtu,itaut
in hoc detur appellatio, secus in illo Bald.in
specie cons.330. statuto cauetur.n.5.vers. &
primo quod suus . & vers. sed aduerte. lib.1.
46 & cons.331. eod. lib. † & secundum istam di-
stinctionem debet intelligi Laderch. cons.67.
n.10. & Argel. de legitim.contradictor.q.11.
n.70. fol.114. vbi volunt, quod possessorium
talis statuti sit mixtum , & quod respiciat
causam proprietatis , quia citant Bald. d.
cons.330.lib.1. qui tamen simpliciter hoc non
dicit , sed loquitur cum dicta distinctione
sui, vel extranei hæredis .

Vnde etiam ista exceptio incapacitatis hære-
dis , & similis non impedit huiusmodi pos-
47 sessorium, † quando requirit altiorem inda-
ginem, vt per Menoch.cons.180.n.29. & 48.
lib.2. vbi loquitur in terminis statuti conti-
nuantis possessionem , quod habet locum in
48 spurio legitimato,† in quem continuatur ta-
lis possessio bonorum patris, quamuis oppo-
natur exceptio contra dictam legitimatio-
nem, tamquam requirens altiorem indagi-
nem iuxta cons. in terminis Alciat.389.col.1.
49 Cum † etiam legitimato detur beneficium
statuti continuantis possessionem in hære-
dem , quando est legitimatus ante obitum
testatoris, maxime si legitimatio sit per sub-
sequens matrimonium , vt late per Tiraq.
le mort. saisit. par.2. declarat.6. n.5. vsque
ad 11. fol. 86.

Quibus additur , quod hoc prouenit ex natura
suitatis , quæ dicitur quoddam ius intelle-
50 ctuale, directum , † non flexibile propter pa-
triam potestatem , & identitatem persona-
rum inducens immediatè,& in effectu conti-
nuationem dominij bonorum ad descenden-
tes proximos post mortem patris, prout la-
te concludit Gomes.var. resolut.tom.1.c.9.de
transmiss.hæreditat.n.16.post Bald.in l.apud
hostes.col.2. vers.sed circa prædicta. C. de
suis & legitim. hæredib. Dec. in l.qui se pa-
tris.col.1. in princ. C.vnd. liber.

Quæ cum non militent in extraneis hæredi-
bus , ideò non mirum,si in suo magis, quàm
in eis , non possit dari hæreditas iacens , nec
51 aliquod medium inter mortem patris , † &
existentiam sui hæredis , etiam ante aditio-
nem,& immixtionem,quæ in suo non requi-
ritur, sicut in extraneis Glos.in l.cum hære-
ditas.9.in verb. successeritis.& ibi Bald.n.1.
Salic. & alij. C.deposit. per tex.in l.liber ho-
mo. §. fin. ff. de stipulat. seruor. & l.in suis.
ff.de liber.& posthum. Cyn in l.1.C.si vt ab
hæredit. se abstin. Guliel.Benedict.in c.ray-
nutius.in verb.mortuo itaque testatore. il 2.
n.47. de testam. Vasq. de success.creat.lib.3.
§.21.limit.10.n.246.fol.25. Roland.cons.96.
n.28.lib.4. Menoch. cons.1170. n.13. lib.12.
Surd.cons.350.n.16.& 17.lib.3.& cons.458.
n.4. & 5.lib.4.& cons.541.n.19. eod.lib. Pa-
squal. de virib. patr.potest.p.4.c.1.n.6.& 17.
Crass.in §.hæreditas.q.2.n.6.

Et passim suitas habetur pro aditione , & im-
52 mixtione , & idem operatur , † quod in alijs
aditio Glos. Bart. Bald. & Imol. in l. filius
qui se paterna . de acquir. hæredit. & in
l. filius qui patri . de vulg. & pupill. Surd.
cons.458. n.4. & 13. lib.4. & cons.541.n.19.
eod. lib. Clement. de patr. potest.effect.13.n.2.
Menoch. cons.1.n.491. Cephal. cons.56.n.4.
Vasq. de success.creat.lib.3. § 21.n.268. vbi
53 ex hoc concludunt, † quod filij hæreditatem
etiam non aditam ad quoscumque transmit-
tunt Bart. in l. si infanti . n. 10. & ibi. Ias.
n.14. C. de iur. deliber. Alciat.cons.231.n.3.
etiam cum eodem beneficio abstinendi Pa-
squal. de virib. patr. potestat. lib.4. c.1.n.4.
Bursat.cons.61.n.14.lib.1.

Neque aduersatur,si obijceretur, quod propter
beneficium abstinendi possit dici hæreditas
iacens,nam quando nemo de præsenti repe-
54 ritur, qui velit illam adire, † dicitur hæredi-
tas iacens , etiam si extaret filius, qui se ab-
stineret , ideo statutum de bonis vacantibus
intelligitur etiam existēte filio defuncti,qui
licèt dicatur suus hęres,& in eū continuetur
dominium, tamen propter beneficium absti-
nendi sit, vt hæreditas nondum adita dicatur
iacens, & hoc casu poterit dari curator tam-
quam hæreditati iacenti Menoch. de arbitr.
cas.150.n.7.& 8. fol.157. post Castr.in l.cum
hæreditas.in fin. C.deposit. & est verior opi-
nio, quidquid aliud ibi Bald. sentiat, vt te-
statur

statur Gutier.in §.sui.n.107.inst.de hæredit.
qualit.& differ. fol.85. Ludouic.conclus.43.
in fin.fol.102. Gomes. lib.1.var.resolut.c.9.
55 n.17.in fin. fol.65. † Ideo quamuis filius ha-
beat triginta annos ad adeundum, tamen Iu-
dex abbreuiabit istud tempus ad instantiam
creditorum ad hunc effectum, vt si non adeat
detur curator hæreditati iacenti Gutier. in
d. §. sui. n.109. vers. sed contra. instit. de
56 hæred. qualit. & differ. † Quare debet pro-
bari immixtio per eum, qui agit côtra suum
Rol.cons.20.per tot.lib.1. Cyn.in l.2.ad med.
vers. nisi ergo. C.si vt ab hæred. abstin. vbi
quod suus non est hæres in effectu, & ideo
creditores probabunt, Nam quidquid sit in
57 præiudicialibus, † in quibus est probanda
immixtio per creditores agentes contra fi-
lium tamquam hæredem, satis est, quod in
fauorabilibus semper dicitur hæreditas non
iacens in suo, vt concludunt Bart. & omnes
communiter in l. si filius qui patri.12.ff. de
vulgar. & pupill. Alex. in l. necessarijs. n.5.
de acquir.hæredit. Ang.de suitat.q.9.n.68.in
fin.tom.8.p.2.fol.147. Addit. ad Bald. in l.
cũ hæreditas.9.in verb.sui.in fin. C. deposit.
Crass. in §. hæreditas. q.2. n.6. vsque ad 9.
Gomes. var. resolut.tom.1.c.9. de transmiss.
hæreditat. n.26. Pasqual. de virib. patr. po-
testat. par.4. c.1.n.17. & 18. Viui. commun.
opin.278.n.7. & opin.330.p.1.
Nec aliquid faceret, si forsan diceretur, quod
58 suitas sit indiuisibilis in substantia sua, † vn-
de non poterit esse quo ad quid sic, & quo ad
quid non l. si tibi. ff. de adoptionib. Quia
ipsa suitas non diuiditur in substãtia, sed so-
lum diuiduntur effectus suitatis, ità vt ipse
filius bene sit suus, sed illa virtus suitatis ex-
tendatur, & producatur ad effectus vtiles,
59 & non ad alios, † quod passim admittitur, vt
in specie respôdet Gomes. var.resolut.tom.1.
c.9. de transmiss.hæreditat.n.26. vers.sed ad
hoc notabiliter respondeo. fol.69. argumento
l.3. §. modum. ff. de seruitutib. l.ad certam.
& l.si cui.ff.eod.tit. vbi licet seruitus realis
sit merè indiuidua l. stipulatio non diuidi.
60 ff. de verb. obligat. † Tamen bene potest di-
uidi illius effectus, vt ipsa seruitus restrin-
gatur, & modificetur, videlicet, vt exercea-
tur in certa parte fundi, & in alia non, & in
certo tempore, modo, & genere vtendi, &
in alio non, vt latè docet Bart. in d.l.stipu-
latio non diuidi.col.2.oppos.3. & ibi commu-
niter omnes ff. de verb.obligationib.
Prout quoque non obstabit, quod statutum non
habeat locum quo ad societates officiorum,
census, & loca montium, & alia incorpora-
61 lia, † quæ non possidentur, sed quasi possiden-
tur, cum enim loquatur de continuanda pos-
sessione bonorũ, non debet extendi ad quasi
possessionem Butr.in c. fin.n.13.de caus.pos-
sess. & proprietat. Quia contraria opinio est
verior, nam statim quod lex, seu statutum
62 loquitur de bonis, necessariò sequitur, † quod
illorum appellatione veniãt stabilia, & mo-
bilia, pecuniæ, nomina debitorum, iura, &
actiones l.1.§.item solent. ff.de offic.præfect.
vrb. l. mouentium. ff. de verb. signific. l. bo-
norum. 49. vbi Rebuff. col. 2. ante fin. vers.
notandum est. ff.eod.tit. Guid.Pap.decis.341.
& decis.499.n.1.in fin. latè Pinell.in rubr.C.
63 de bon.matern.p.1.n.1.vsque ad 7. † vbi addit
prædicta procedere, quamuis hoc nomen bo-
norum expressum fuisset simpliciter absque
aliquo signo vniuersali l. si legatus. 30.ff. ad
trebell. l.quoties. 40. §. vlt. ff. de vsufr. &
64 quemadmod. quis vtat. † Vnde multò magis
in casu nostro, in quo statutum Vrbis c.147.
lib.1. fol.241. loquitur cum dictione vniuer-
sali quorumcumque bonorum Tiraq. in l. si
vmquam.in verb. bona.n.9.ante med. C.de
reuocand.donation.
Et in specie statuti loquentis de possessione,
65 quod veniat ista quasi possessio Gabr. de
acquir. possess.conclus.9.n.6. Tiraq. le mort.
saisit. par. 4. declar.7. n.1. cum seq. fol. 116.
Menoch.de retinend. possess.remed.3.n.113.
vbi etiam n.103. vsque ad 114. loquitur de
66 interdicto retinendæ, † quod datur pro istis
incorporalibus, prout etiam competit pro
eis interdictum recuperandæ Idem Menoch.
de recuper. possess.remed.1.n.81.vsque ad 87.
& quod statutum compræhendit etiam quasi
67 possessionem incorporalium, † voluit Aret.
in rubr. ff. de acquir.possess.n.5. vsque ad 8.
vbi respondet omnibus in contrarium ad-
ductis, & testatur de veriori opinione post
Glos.in l. si quis in tantam.C.vnde vi.Bald.
in c.licet causam.in fin.de probation. per tex.
in l. sed & si possessori. §. sed & si rerum.
ff. de iureiurand.
Nec debet attendi cons. Aret.30.n.6. exaduerso
allegatum, Quia est in rationibus dubitan-
68 di, † ideò postea n. 8. & 9. tenet alteram
opinionem, maximè, quia statutum nostrum
est fauorabile, quod magis compræhendit
possessionem, & quasi possessionem, quidquid
69 sit in odiosis, † licet etiam in eis multi te-
neant tale statutum locum habere, vt per
Rebuff. in l. bonorum. 49. col.2.in fin. vers.
secundo diuersum erit. ff. de verb. significat.
Pinell.in rubr. C.de bon.matern. par.1.n.7.
70 Præsertim, quia sumus in dispositione, † in
qua militat eadem ratio continuandi posses-
sionem, & quasi possessionem quo casu etiam
quasi possessio compræhenditur, vt latè de-
clarat Socin.in l.possideri. 2. in princip.n.15.
& 16.ff.de acquirend. possess.
Similiter non obstat Rot. coram R. P. D. Can-
tuccio Roman. seu Amerina domus 8. Iunij
1576. quæ est decis.34.n.21.& 22.p.2.diuers.
& coram R.P.D. Coccino Decano Romana
de Lucatellis.30.Octobris 1609.quæ est decis.
263.p.2.in recentiorib. & coram R.P.D.Pã-
philio Ferrarien. bonorum de Tassonis. 26.
Iunij 1613. quæ est decis.513.n.1.p.2. in re-
71 centiorib. † Quia istæ decisiones, & similes

non loquuntur in suo hærede, in quo non datur hæreditas iacens, & non requiritur aditio, cum suitas sufficiat pro aditione, & immixtione in fauorabilibus *Menoch. cons.* 1. *n.*491. *& cons.*1170. *n.*13. *lib.*12. *Surd. cons.* 458. *n.*4. *&* 13. *lib.*4. *Crass. in §. hæreditas. q.* 2. *n.*6. cum alijs supra allegatis *Misinger. obseruat.*38. *n.*3. *cent.*3.

Et quo ad *cons. Cuman.*174. *n.*4. Respondetur, quod non loquitur in iuribus incorporali-
72 bus, † sed solum in re, cuius possessio cohæret personæ, in qua non datur continuatio possessionis, iuxta formam statuti, cum hæres non succedat in ius personale, quod extinguitur cum persona, & ità *Cuman.* intelligit *Tiraq. le mort. saisit. par.* 4. *declarat.* 2. *fol.*111. latè *Peregrin. decis.*127. *n.*10. *& per*
73 *tot.* † Nam statutum de continuanda possessione præsupponit illam esse continuabilem *Dec. cons.*218. *n.*2. In casu autem nostro ista possessio iurium incorporalium non extinguitur cum persona, ideò meritò transit ad
74 hæredes, & in eis continuatur, † & statutum loquens de possessione procedit etiam in quasi possessione *Aret. in rubr. de acquir. possess. n.*6. cum alijs supra adductis.

Et quo ad opinionem *Rub. cons.*122. *n.*3. *&* 4.
75 dicendum est illam non esse sequendã, † quia licèt teneat, quod possit occupari possessio translata vigore statuti antequã hæres adeat, Tamen non loquitur in suo, in quo non potest dari talis occupatio, vt dictum est *supr. n.*33. *cum seq.* Prout neque sententia *Rub.*
76 est simpliciter admittenda, dum concludit, quod † possessio bonorum feudalium non continuetur in hæredem, ideò tamquam vacans poterit per alium appræhendi, Quia debet intelligi, quando non controuertitur an bona sint feudalia, seu emphyteotica, & non transitoria ad hæredes, nam si de hoc dubitaretur, semper interim hæres est manutenendus vigore dicti statuti, vt est *tex.* clarus *in c.*1. *§. inter filiam. vers. responsum est. & vers. respondi filiam. si de feud. defunct. content. sit int. domin. & agnat. vasal. Menoch. cons.*696. *n.*5. *lib.*7. *& de adipiscen. possess. remed.*4. *n.*367. *&* 375. *Tiraq. in tract. le mort. saisit. p.*4. *declar.*5. *n.*21. *&* 22. *Molin. de primogen. hispanor. lib.*3. *c.*4. *n.*41. *fol.*369.
77 & hanc opinionem † tenet *Rot. coram R. P. D. Andrea Signina bonorum.* 12. *Iunij* 1601. vbi ità declarat decisionem *Card. Pamphilij Imolen. bonorum.* 20. *Aprilis* 1592. & concludunt omnes *in l. fin. vbi Ias. n.*76. *Curt. Iun. n.*84. *Alex. n.*30. *C. de edict. diu. adrian. tollend. Dec. cons.* 4. *n.*10. *& cons.*467. *n.*9. *Ruin. cons.*18. *n.*20. *lib.*1. *Gozad. cons.*6. *n.*87. *& cons.*7. *n.*10. *&* 12. *Paris. cons.*22. *n.*65. *& cons.*41. *n.*2. *lib.*1. *Port. cons.*1. *n.*17. ¶ Et quã-
78 uis † *tex. in d. c.*1. *si de feud. defunct. cõtent. sit int. domin. & agnat.* loquatur in filia respectu successionis patris, tamẽ idẽ est in sorore respectu successionis fratris *Dec. cons.* 498. *n.*4. *Curt. Iun. cons.*41. *n.*56. *Port. cons.*1. *n.*18. *Molin. de primogenit. hispanor. lib.*3. *c.*4.
79 *n.* 42. *&* 43. † Vbi tamen omnia prædicta restringit nisi agnati vellent incõtinenti probare bona esse feudalia, & qualitatem feudi non transmissibilis, quia tunc non daretur ista manutentio, prout etiam cum tali distinctione transit *Rot. coram R. P. D. Andrea Signina bonorum.* 12. *Iunij* 1601. *Isern. in d. §. inter filiam. & ibi Præposit. & Aluarot. n.*2. *Cantiuncul. cons.*23. *n.*56. *Gozad. cons.* 7. *n.* 26.

Super prædicta manutentione, quæ petebatur in huiusmodi causa *Romana hæreditatis de Fuschir coram R. P. D. Pirouano* nulla potuit haberi resolutio, quamuis dubium pluries, & pluries fuerit propositum, ideo fuit solum decisa secunda pars eiusdem dubij, quo ad immissionem, quam *Rota* declarauit esse dandam Hortensiæ filiæ, vt in *decisione* 21. *Iunij* 1619. *&* 13. *Ianuarij* 1620. prout late Deo dante, dicam infra *in alio capite particulari*, neque amplius fuit instatum super dicta manutentione cum idem effectus
80 resultaret ad fauorem filiæ, † licet alias *Rot. coram R. P. D. Andrea Signina bonorum.* 12. *Ianuarij* 1601. transierit absque difficultate cum opinione affirmatiua, quod detur manutentio vigore statuti Vrbis *lib.*1. *c.*247. cõtinuantis possessionem defuncti, vt latius *in*
81 *d. decisione.* † vbi etiam, quod nullus eorum, qui de hac re scripserunt, contradicit, & quod verba statuti sunt clara, & quod procedit etiam in infante, prout erat casus illius decisionis, cum ad istam ciuilissimam possessionem acquirendam nullus actus requiratur, tãquam ex dispositione eiusdem statuti fiat huiusmodi translatio, ideo nihil interest,
82 an successor habeat intellectum, † cum pro eius parte nihil veniat exercendum *Gomes. in l.*45. *taur. n.*112. *vers. sed his non obstantibus. Molin. de primogenit. hispanor. lib.*3. *c.* 12. *n.*24. *Tiraq. le mort. saisit. par.* 2. *declarat.*17. *n.*4.

EPITOME.

PRimipili antiquitus qui essent. ¶ Et an hodie in eorum locum successerint Thesaurarij, seu Camerarij, & similes qui administrant bona, & pecunias Regis, & Reginæ. ¶ Et quando in eorum bonis Camera, & Fiscus præferatur anterioribus creditoribus, etiã pro dote. ¶ Et quid in bonis paraphernalibus vxoris. ¶ Et an filij, quamuis non sint hæredes patris, teneantur pro malè gestis per patrem in officio primipilatus. ¶ Et an prius sint discutienda bona patris, antequam deueniatur ad bona dotalia, & filiorũ. ¶ Pater quando teneatur pro filio malè administrante officium sibi commissum. ¶ Et quid è contra in filio pro patre. ¶ Et quando agens cõtra filium ex persona patris debeat pro-

probare illum esse hæredem. ¶ Per obitum emphyteutæ, & grauati fideicommisso, seu habentis dominium temporale an sit extincta illius obligatio. ¶ Hæres si acquirat aliquid ex sua industria de bonis hæreditarijs an illud imputet in hæreditate, & fideicommisso, vel sit proprium ipsius, itaut non teneatur legatarijs, & alijs creditoribus hæreditarijs. ¶ Portio donatarij mortui, quando accrescat alteri condonatario.

SVMMARIVM.

1 *Bona exercentis officium primipilatus, & eius vxoris sunt obligata fisco.*
2 *Filij quamuis non sint hæredes patris tenentur soluere illius debita contracta occasione primipilatus.*
3 *Filius videtur adire soluendo debita patris, secus si sint debita primipilaria. n.4.*
5 *Primipili qui essent antiquitus remissiuè.*
6 *Thesaurarij, seu Camerarij, & similes administrantes pecunias Regis, seu Reginæ an hodie succedant in locum primipili. n.7. & 10.*
8 *Fiscus non habet prælationem in bonis paraphernalibus vxoris, sicut in dote, pro administratis per virum primipilum.*
9 *Bona viri primipili sunt prius discutienda per fiscum, antequam deueniatur ad dotem vxoris.*
11 *Statuta quod pro debitis publicis contractis per maritos teneantur vxores, intelliguntur vt prius discutiantur bona mariti.*
12 *Filius non tenetur pro patre, qui malè officium gessit, nec pater pro filio, nisi in casibus, de quibus remissiuè. n.13.*
14 *Pater non cogitur se obligare pro filio, nec è contra filius pro patre.*
15 *Agens contra filium ex persona patris, debet probare, quod sit illius hæres, alias succumbet. n.16.*
17 *Hæres, si acquirat aliquid ex sua industria ex bonis hæreditarijs, non computat illud in fideicommisso, & hæreditate, tamquam sit proprium ipsius. Idem si ex alia causa habeat. n.18.*
19 *Per obitum habentis dominium temporale resoluitur omne ius ad fauorem alterius constitutum.*
20 *Obligatio facta per emphyteutam euanescit per mortem ipsius.*
21 *Hypotheca hæredis in bonis fideicommisso subiectis valet solum vita sua durante.*
22 *Cessionarius consequitur iura cedentis, & succedit in omnibus prærogatiuis illius.*
23 *Portio donatarij mortui accrescit alteri condonatario, quando est facta donatio, vt post mortem illorum reuertatur ad donantem.*
24 *Hypotheca cessat finita obligatione, cum omnibus actionibus, quæ pro ea intentantur. n. 25.*

CAPVT DCCXXXIII.

Bona exercentis officiũ primipilatus sunt tacitè obligata fisco *l. satis. C. in quib.*
1 *caus. pign. tacit. contrah.* † vbi etiam extenditur ad bona dotalia vxoris *Negus. de pignorib. p. 5. membr. 2. n. 27. Gregor. Tholos. syntagm. iur. lib. 24. c. 8. n. 5. & lib. 9. c. 24. n. 7. Afin. de execution. §. 7. c. 54. fol. 179. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 11. tit. 26. n. 8. & 40. & tit. 18. eod. lib. 11. n. 9. Peregr. de iur. fisc. lib. 6. tit. 6. n. 43. fol. 343.*
2 ¶ Quod etiam est in bonis filiorum, † quãuis non sint hæredes patris *l. vlt. C. de primipil. lib. 12. Bart. & Luc. de Pẽn. in l. 3. ad fin. vers. causam. eod. tit. Affl. in c. 1. n. 26. de fratrib. de nou. benefic. inuestit. Capic. decis. 129. n. 17. in princ. Card. Mantic. de tacit. & ambig. con-*
3 *uention. lib. 11. tit. 18. n. 9.* † Adeo vt licet filius videatur adire soluẽdo creditoribus paternis, vel solutiones recipiendo, vel inhabitando domum paternam, cum similibus actibus *l. 1. C. de repudiand. hæredit. l. gerit. ff. de acquir. hæredit.* Nihilominus aliud est
4 in debito primipilari à filio soluto, † per quod non videbitur adire, neque tenebitur cæteris creditoribus, cum enim filius teneatur, quamuis non sit hæres, vt dictum est, dicitur actus, qui potest fieri citra ius, & nomẽ hæredis *l. quod hærede. §. papinianus. ff. de acquir. hæredit.* & notat *Plat.* qui multa exempla adducit *in l. vlt. ante med. C. de primipil. lib. 12.* cum alijs per *Petr. Bell. de re militar. tit. 11. n. 11. vsque ad fin. tom. 16. fol. 432.*

Qui autem essent antiquitus primipili, quia non est materia nostra, satis erit se referre
5 ad eos, qui latè de eis tractant, † inter quos *Couar. lib. 1. var. resolut. c. 16. col. 4. n. 7. Peregrin. de iur. fisc. lib. 6. tit. 6. n. 43. Ang. Bart. Plat. Alciat. & alij in l. 3. C. de primipil. Idem Alciat. præsumpt. 41. in fin. reg. 3. & in l. diem functo. ad fin. ff. de offic. assessor. Petr. Gregor. Tholos. in syntagm. iur. lib. 19. c. 3. n. 22. Aelian. in proprio libro. de re militar. Veget. eod. tit. lib. 2. Liuius lib. 7. decad. 1. Capic. decis. 129. n. 13. vsque ad 18. Abb. in c. ex parte. col. vlt. de consuetud. Rip. in l. priuilegia. n. 44. ff. de priuileg. creditor. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 11. tit. 18. n. 8. vsque ad 12. Petr. Bell. de re militar. tit. 11. n. 11. cum seq. tom. 16. fol. 338. Claud. Cotereus de iur. & priuileg. milit. c. 22. tom. 16. fol. 432. Menoch. cons. 429. n. 5. & cons. 254. n. 11.*

Hodie autem primipili dicuntur, qui habent officium Thesaurarij, & pecunias Principis
6 colligunt, † qui aliàs Camerarij appellantur, & administrant publicas pecunias, seu rationales, & primi administratores rerum Principis, & Regis, seu Collectores pecuniarum, quæ soluuntur Cameræ Apostolicæ, siue Imperiali *Glos. in rubr. C. de primipil.*

lib.12. & in l.officialis.C. de episcop.& cleric. & in l. quisquis emersis.C.eod.tit.& in l.sed & milites. §.fin. ff. de excusat. tut. & in l. pater. ff.de adim.legat. Ang.in l.1. C. de priuileg.fisc.& in l. satis. C. in quib.caus.pign. tacit.contrahit. Alex.in l.à diuo pio. §.in vēditione. col. 10. *de re iudicat. Martin. Laudens.de fisc.q.*214. *Peregrin. eod.tit.lib.6.tit. 6.n.*43. *fol.*343. *Abb.in c. ex parte.ad fin.de consuetud. Card. Mantic.de tacit.& ambig. conuention.lib.*11. *tit.*18. *n.*8. *Rebuff. de constitut.reddit.glos.*8. *art.*1. *n.*40. *tom.*2. *fol.*407. *Franc. Parmens.de priuileg. fisc.c.*18. *Capic.*
7 *decis.* 129. *n.* 15. *vsque ad* 18. † vbi loquitur etiam in eis, qui administrant pecunias Reginæ, presupponendo tamen communicationem priuilegiorum Regis cum Regina, vt præsupponit *Capic.ibid.n.*17. *in princ.* quem sequitur *Rebuff.de constit.reddit. glos.*8. *art.* 1. *n.*40. nam alias non daretur prælatio ad fauorem Reginæ, cum essent præferendi creditores *Peregrin. de iur. fisc. lib.*6. *tit.*6. *n.* 43. *in fin.*

In bonis tamen paraphernalibus esset præferēda vxor fisco, qui in hoc non haberet priui-
8 legium pro administratis † per primipilum, sicut habet in dote *l.*1. C. *de priuileg.fisc. l. satis notum. C. in quib.caus. pign.tacit.contrah.l.vtilitas. C.de primipil.lib.*12. & notat in specie *Peregrin.de iur. fisc. lib.*6. *tit.*6. *n.* 42. *ad med. fol.*343. Itaut in casibus, in quibus fiscus præfertur doti pro prædicta admi-
9 nistratione, † sint prius discutienda bona mariti, antequam deueniatur ad dotem vxoris, nam facta huiusmodi discussione, postea in subsidium fit executio cōtra dotem vxoris *l. satis notum. C. quib. caus. pign. tacit. contrahit. Asin.de executionib. §.*7. *c.*54. *n.*2.
10 Quæ declaratio est vtilis, † nam quamuis dignitas primipilaris non sit hodie in vsu *Castr. in l.*1. *C.de priuileg. fisc.* tamen supra ostensum est, quod hodie loco primipili, veniunt administratores, & Thesaurarij Principis, in quibus procedet talis hypotheca, & prælatio; Cum etiam possint ista deserui-
11 re propter statuta, † quæ in similibus casibus loquuntur dum disponunt, quod pro debitis publicis per maritos contractis sint obligatæ, & hypothecatæ dotes vxorum *Asin. de executionib. §.*7. *c.*54. *n.*2. *in fin.*

Hæc omnia adnotaui in causa Romana dotis in gratiam amici hoc poscentis, cum occurreret dubitari super prælatione bonorum administratoris rerum publicarum, quæ tamen non erant necessaria, tamquam non essemus in tali administratore, qui posset æquiparari illis, de quibus supra locuti sumus,
12 nam † regulariter filius non tenetur pro patre, qui male officium gessit *l.*2. *vbi Bald.& Salic. C. ne filius pro patr.* sicut nec pater
13 pro officio filij, † nisi in casibus, de quibus late *Boer. decis.* 221. *per tot. Barbos. in l. si cum dotem.*23. *§.transgrediamur.n.*10. *cum seq. ff. solut. matrim.* iuxta *l.*1. vbi latè *Sebastian. Neuius in Systemat. C. de filijsfam. & quemadm.pro his pater teneat. Surd. decis.*47. Ideo solum fuit dubitatum an esset locus dispositioni *auth.res quæ. C. commun. de legat.* ad effectum, vt bona fideicommissi possent alienari pro restitutione dotis, Et quidem negatiua opinio est verior, nam agendum erat cōtra bona fideicommissi spectantia ad Ludouicum maritum Angelæ, ad cuius fauorem fuit facta obligatio, non autem contra Magdalenam, & Andream, qui licet sint filij Ludouici, tamen fideicommissum, in quo ipsi succedunt, est ex persona auiæ maternæ, itaut dicti filij non teneantur soluere debita paterna de bonis proprijs eis
14 relictis *l.*2. *C.ne fil. pro patr.* † Sicut enim pater non cogitur se obligare pro filio, nec pro illius debitis conuenitur *l.*1. *& l. filios. & ibi Io.de Plat. C.de decurionib.lib.*10. Ita nec filius pro patre *l.*3. *§. si filius. ff.de muneribus & honorib. l. æstimationem. §. inuitus.ff. eod. tit. l.*4. *§. filium. ff. de administr. rer.ad ciuitat. pertinent. l.patris.*4. *C. ne filius pro patr. Boer.decis.*221. *in princ.*

Ideo opus est, quod agens contra filium ex per-
15 sona patris, debeat facere mentionem, † & probare, quod sit illius hæres, nam alias succumbit, tamquam non probans id, quod est causa suæ intentionis *Bald.* in specie *in l.*2. *in princ. & ibi Salic. in fin. C. ne filius pro patr. Imol.in l. si cum dotem.*23. *§.transgrediamur. ff solut.matrim.Capic.decis.*70. *n.*1. Non obstante *l.* 1. *C. de filiosamil. minor.*
16 quia ibi conueniebatur vt hæres, † non vt filius, vt declarat *Salic. in l.*2. *in fin. C. ne filius pro patr.*

Amplius bona, de quibus agimus, non sunt subiecta alicui fideicommisso, cum ex instrumento exhibito, appareat, quod Ludouicus pater Andreæ, & Magdalenæ tāquam eorum legitimus administrator recuperauit huiusmodi bona à Societate Sanctissimi Corporis Christi soluta certa pecuniarū summa, cum alijs pactis, & cōditionibus, de quibus latius in eodem instrumento transactionis conti-
17 netur, † Vnde succedit vulgaris, sed notabilis illa conclusio, quod hæres, si aliquid acquirat sua industria, & diligentia de bonis hereditarijs, illud non cōputat in hereditate, aut fideicommisso, sed est proprium ipsius, itaut nihil alicui creditori hæreditario debeat soluere, neque fideicommissarijs, neque legatarijs, nec alijs, cū ista bona habeat non ex hæreditate, sed ex transactione, & ex sua negotiatione *l.*3. *in fin. vbi Glos.in verb decisione. ff. ad leg.falcid.l.*4. *vbi Glos.in verb. transegisti. C. arbitr. tutel. l.debitor sub pignore.*59. *§. vlt.in fin. vbi Glos. in verb.errore. ff.ad senatuscons. trebellian. l. venditor ex hæreditate.* 21. *ad med. vbi Glos. in verb. propter negotiationem. ff.de hæreditat. vel action. vendit. l. eo tempore.* 51. *in fin.*

& ibi

& ibi Glos. in verb. quoniam. ff. de pecul. l. si vero negotium. 65. post princ. vbi Glos. in verb. quasi ad patronum. ff. solut. matrim. l. damni infecti. 43. in fin. ff. de damn. infect. l. quaesitum. 10. vbi Glos. in verb. persecutione. ff. de sepulchr. violat. l. si paterfamilias. 15. §. si duo. vbi Glos. in verb. qui duos filios. ff. de adoptionib. l. si quis non quasi. 72. vbi Glos. in verb. paterno. in fin. ff. de acquir. haeredit. l. socium qui in eo. 61. in fin. vbi Glos. in verb. donatũ. ff. pro socio. l. 1. §. emancipatus filius. vers. hoc enim non de bonis. & ibid. Glos. in verb. propter bona. ff. de coniungend. cũ emancipat. liber. eius. Bart. in d. l. 3. vbi Castr. n. 1. Alex. in princ. ff. ad leg.
18 falcid. † vbi etiam Imol. in princ. ampliat si ex alia causa haeres habeat, puta ex largitate Principis, prout dicit consuluisse Ang. iuxta l. si arrogator. ff. de adoption. l. imperator. §. si centum. ff. de legat. 2.

Immo quamuis etiam Andreas filius esset obligatus pro restitutione dotis, de qua agimus, tamen non poterat agi contra emptorem domus, prout actum fuit, quia vigore transactionis factae inter patrem legitimum administratorem Andreae, & Magdalenae suorum filiorum cum dicta Societate Sanctissimi Corporis Christi, dicta domus fuit data eidem Societati cum pacto, & conditione, vt secuto obitu Andreę, & Magdalenę sine filijs,
19 remaneret libera ipsius Societatis, † vnde cũ euenerit casus non existentiae filiorum resoluta est omnis obligatio, quam mulier praetendit habere super dicta domo pro sua dote, post talem transactionem initam, nam cum Andreas non haberet dominium perpetuum, sed temporale, & conditionale, per eius obitum resoluitur omne ius ad alterius fauorem constitutum l. lex vectigalis. ff. de pignorib. l. si quis domum. §. 1. ff. locat. l. peto. §. praedium. ff. de legat. 2. Bald. in l. fin. §. sed quia. C. commun. de legat. Molin. de primogenit. hispanor. lib. 1. c. 21. n. 1.

Quod generale est in omnibus dispositionibus, vt in emphyteusi, in qua statim mortuo em-
20 phyteuta, † si reuertatur res ad dominum, obligatio, & hypotheca prius facta euanescit Guid. Pap. decis. 575. n. 1. & 2. Boer. decis. 181. n. 3. iuxta l. statius florus. §. cornelio. ff. de iur. fisc. Bart. in l. 1. §. vlt. ff. de superficieb. Bald. Aluarot. & Cardin. Alexandr. in c. 1. §. quid si pretio. & §. è contrario. & §. fin. de inuestit. de re alien. fact. Salic. in l. 3. C. de seruitut. Card. Seraphin. decis. 1290. n. 13. Corbul. de caus. priuation. ob alienat. limit. 33. n. 4.

Idem in rebus fideicommisso subiectis ab haerede hypothecatis, nam eius tantum vita
21 durante † valet hypotheca l. fin. §. fin autem conditione. C. de fideicommiss. Castr. in l. peto. §. fratre. ff. de legat. 2. Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. n. 57. de legat. 1. Achill. decis. 9. de iurepatronat. Rot. coram Card. Arigonio Neapolitana iurispatronatus. 11. Maij 1592. impress. post tract. de saluian. decis. 100.

Quare cum per mortem Andreae sine filijs sit extincta omnis hypotheca ad fauorem vxoris constituta, non potuit per eam agi contra possessorem dictae domus, qui est tutus etiam alijs exceptionibus, de quibus in facto, cum per eum fuerit solutum pretium eiusdem domus anterioribus creditoribus vxoris, & ab eis reportata cessio, itaut quẽadmodum creditores essent praeferendi vxo-
22 ri, † ita etiam cessionarij, & habentes causam ab eis, qui consequuntur omnia iura cedentis, & succedunt in omnibus praerogatiuis illius, itaut pro vna persona reputentur l. emptor. vbi Bald. in 1. notab. C. de haeredit. vel act. vendit. l. si ager. in fin. de rei vendicat. Crot. cons. 83. n. 10. Becc. cons. 105. n. 17. Surd. cons. 22. n. 16. lib. 1. & cons. 82. n. 13. eod. lib.

Cum etiam dicta domus spectet ad Magdalenam, quae adhuc viuit, & per eam fuit facta promissio de euictione ad fauorem emptoris dictae domus, ad quam Magdalenam etiam spectat talis domus in totum, nam fuit donata Societati per eam, & Andream fratrem
23 post mortem ipsorum sine filijs, † vnde stante obitu Andreę sine filijs, accreuit eius portio Magdalenae, tamquam ad Societatem non deuoluatur, nisi secuta morte ambarum donantium sine filijs Ias. in l. si mihi & titio. col. 4. ad fin. n. 11. ad med. vers. similiter in praecedenti est dictio. ff. de verb obligat. cum alijs per Gabr. cons. 66. n. 18. lib. 2. & cons. 88. n. 6. lib. 1. Ruin. cons. 154. n. 10. lib. 1. Curt. Iun. de feud. p. 2. ad fin. n. 75. vers. tertio limitat regulam dictam. Oldrad. cons. 139. n. 1. Menoch cons. 388. n. 24. lib. 4.

Quamuis haec omnia dicta sint ex abundanti, cum satis supra ostensum fuerit expirasse obligationem, & hypothecam constitutam super dicta domo ad fauorem vxoris, nam Andreas erat solum dominus ad vitã, & cum conditione, si filios habuerit, quibus nõ existentibus, & stante eius obitu, dominium fuit resolutum, & accreuit, vel Magdalenae sorori, quae donauit cum simili conditione, vel
24 Societati donatariae, † adeo vt cessante obligatione, cesset etiã hypotheca vxoris l. item liberatur. ff. de pignorib. Neguſ. eod. tit. mẽbr. 2. p. 6. n. 11. Ruin. cons. 17. n. 8. lib. 1. Et cessantibus obligationibus, & hypothecis, cessant
25 omnes actiones, † & remedia, quae intentantur Natt. cons. 474. n. 34. Roland. cons. 14. n. 13. lib. 1. Surd. cons. 131. n. 11. lib. 1.

EPITOME.

NVllitas primae sententiae quando influat in sequentes. ¶ Verba ex integro procedas quomodo intelligantur. ¶ Actio spolij an detur, si Iudex, seu Princeps nulliter processit. ¶ Et quae nullitas debeat esse. ¶ Et

¶ Et an sit concedenda reintegratio tam possessionis, quam fructuum, & accessionum vsque ad minimum quadrantem. ¶ Exceptio dominij etiam incontinenti probandi an admittatur contra spoliatum. ¶ Possessio spoliatiua an sit confirmanda, si de nouo deberet concedi. ¶ Et quando competat retentio si agatur condictione indebiti. ¶ Vel vbi adest hypotheca, & docetur de credito. ¶ Et quale illud debeat esse. ¶ Spolium quando ante omnia sit purgandum. ¶ In rescripto an narratio attendatur. ¶ Verbum procedat quid significet. ¶ Expensæ quando sint reficiendæ, si causa ex integro est cognoscenda. ¶ Et quid stante clausula arbitrio Rotæ. ¶ Iudex quo casu possit procedere ad vlteriora ex eisdem actis stante nullitate sententiæ. ¶ Et quando acta valida sint reiteranda, si sunt indiuidua, & habent dependentiam ex actis inualidis. ¶ Cessio an requiratur ad effectum retentionis. ¶ Sententia nulliter lata, quando possit confirmari, si constat de illius iustitia.

SVMMARIVM.

1 *Verba ex integro procedat quid significent. n.2. 4. 25. 27. & 36.*
3 *Nullitas primæ sententiæ quando influat in sequentes. & n.26.*
5 *Spolium est purgandum, antequam ad vlteriora procedatur. n.34. 44. & 46.*
6 *Actio spolij datur quando Iudex, seu Princeps nulliter processit. n.7. 8. & 10. Intellige vt n.12.*
9 *In spolio etiam iudiciali est facienda restitutio non solum possessionis, sed etiam fructuum, & omnium accessionum vsque ad minimum quadrantem.*
11 *Iudex procedens nulliter ad instantiam partis dicitur spoliare, sicut ipsa pars.*
13 *Retentio datur immisso in possessionem nulliter, quando creditum est clarum, & non controuersum. n.16. 20. & 21.*
14 *Compensatio, & retentio non conceditur stante credito non liquido.*
15 *Exceptio dominij etiam incontinenti probandi non admittitur contra spoliatum. n.49.*
17 *Solutio facta anteriori creditori liberat, & an requiratur cessio ad effectum retentionis. n.18.*
19 *Exceptio retentionis opponitur etiam post sententiam ad impediendam illius executionem.*
22 *Possessio spoliatiua numquam confirmatur, quamuis de nouo esset concedenda, nec datur retentio, quidquid secus sit, quando ageretur condictione indebiti. n.23. & 24.*
28 *Verbum procedat significat progressum, & principium causæ. n.29.*
30 *Rescriptum an debeat commensurari à petitione, & quando narratio attendatur. n.31.*
32 *Expensæ an sint prius reficiendæ, si causa debet ex integro cognosci. n.33. & quid in hoc operetur clausula arbitrio Rotæ. n.52. & 53.*
35 *Iudex quando possit procedere ex eisdem actis ad vlteriora stante nullitate sententiæ. n. 37. 38. 39. & 41.*
40 *Sententia contra mortuum est nulla cum omnibus actis à die, quo mortuus est.*
42 *Actus est reiterandus quando vitium concernit eumdem actum.*
43 *In actis indiuiduis, quæ sunt valida non possunt valere propter vitium, quod adest in alijs, vnde omnia sunt reiteranda.*
45 *Confessio facta in precibus probat, quamuis illæ essent subreptitiæ, & producerentur in parte, & partibus.*
47 *Retentio conceditur vigore hypothecæ, quamuis immissio nulliter fuisset data. Intellige vt n.48.*
50 *Non misereberis pauperis in iudicio.*
51 *Clausula arbitrio Rotæ temperat rigorem iuris, & inducit æquitatem.*
54 *Expensæ solum reficiuntur, quæ concernunt sententiam nulliter latam, non autem processum validum.*
55 *Sententia nulla potest confirmari, si constat de illius iustitia.*

CAPVT DCCXXXIV.

Incipiendum est nouum iudicium ex toto, neque sufficit illud inchoare à subhastatione nulliter facta, Cum enim causa sit commissa, vt Iudex ex integro procedat, non
1 potest illa diuidi, † tamquam hoc verbum integrum intelligatur, quod sine aliqua diminutione ex omnibus suis partibus constat totum continendo *l. nauis. 2. ff. ad leg. rhod. de iact. l. si filia. §. 1. ff. famil. ercifcund. l. locus. ff. de verb. significat. l. fin. ff. de requir. reis. c. non est. & c. commissum. de decim.* & rem perfectam significando *Cirier. de primogenit. lib. 1. q. 17. n. 2. tom. 10. p. 1. fol. 32.*
Vnde ex integro causam cognoscere dicimus,
2 quando à principio, denuo, ac insolidum, † & in totum cognoscimus, non secus, ac si antea nihil in ea factũ esset *l. ait prætor. §. exitus. vers. stipulatio quæ accepta. ff. de his quæ in fraud. creditor. l. diuus. 2. ff. de custod. reor. l. si is qui hæres. §. fin. de except. rei iudicat. l. eum qui. in fin. de vsufruct. l. admonendi. vers. ex integro causam agere. ff. de iureiurand. Rebuff. in l. sylua cedua. 30. §. integra. col. 2. ad med. vers. decimo octauo. & vers. decimo nono. ff. de verb. signific. fol. 258.*
Maxime, quia validitas subhastationis pendet à mandatis nulliter in huiusmodi causa relaxatis, cum actum fuerit contra depositarios, apud quos nulla bona amplius extabant, stante solutione omnium acceptorum, vltra alias exceptiones eis competẽtes, de quibus
3 in facto, † itaut stante nullitate primæ sententiæ, seu mandati ad fauorem aduersariæ relaxati prætextu probationis inualidæ, & elisæ,

eliſæ, ac reprobatæ talis nullitas influat in omnes actus ſubſequentes, & vitium, quod erat in primo perſeueret in alijs, adeo vt ob iſtam rationẽ non poſſit deueniri ad aliquam executionem, ſeu deliberationem, & ſubhaſtationem, quamuis eſſent mille ſententiæ, vel mandata *Socin. Iun.conſ.41.n.17.cum ſeq..lib.2.* per doctrinam *Io. Andr.in c. quoniam contra.in fin. de probation. Bald. in l. libertorum. C.de teſtam. Fulgoſ.conſ.73.paterfamilias. col.4.in princ. Dec.conſ.475. in cauſa quæ vertitur. col.3. verſ. & breuiter conſiderandum.n.13. vſque ad 17.* Ideo cum ex integro ſit cognoſcendum, debet ex toto cauſa reuideri cum omnibus antecedẽtibus, & ſubſequentibus annexis, & connexis neceſſarijs, cum alias ſine illis non verificarentur verba ex integro, † quæ omnia dependentia continet, conſeruando totam cauſam ſaluam, & incolumem, & nulla ex parte diminutam, ſed totam remanentem in ſtatu ſuo priſtino, & primæuo cum omnibus partibus integris,& intactis *l. ſi inſtituta. in princ. ff.de inoffic.teſtam.l.ſi quando. C.de bon.vacantib.lib.10.l.à diuo pio. §. ſi ſuper. ff.de re iudic.l.actione. §.item ſi alicui.ff.pro ſocio. l.ſi debitor. ff. de contrah.empt. Rebuff. in l. ſylua cedua.30. §.integra.col.2.ad med. verſ. decimonono. & verſ. vigeſimo. ff. de verb.ſignificat.*

4 (margin number beside "tur verba ex integro")

Præterea ſi ex integro eſt procedendum, non poteſt aduerſaria audiri, niſi prius purgato

5 ſpolio, † vnde in primis, & ante omnia pronunciandum eſt ſuper iudicio reintegrationis ad poſſeſſionem malè, & nulliter captam, & ſubhaſtatam *l. ſi quis ad ſe fundum. C.ad leg.iul.de vi.public. Rip.in l.naturaliter. §. nihil commune.n.26.ff.de acquir. poſſeſſ.Pariſ.conſ.70.n.25.lib.4.Surd.conſ.28.n.29.lib.1. Honded. conſ.18.n.32.lib.2. Menoch. de recuper. poſſeſſ.remed.1.n.12. Put.deciſ.138. n.1.lib.1.in nouiſ. Rot.deciſ.365.n.9.p.1.in recentior.Ludouic.deciſ.Peruſ.17.n.1.* ¶ Non obſtante, quod fuerit ad iſtos actus deuentum de mandato Iudicis, † cum etiam illo

6 (margin number beside "tum de mandato Iudicis")

nulliter, & iniuſtè procedente, detur actio ſpolij *c. ex inſinuatione. 3. de procuratorib. Bart. in l.iuſte poſſidet. ff. de acquir. poſſeſſ. Abb. in conquerente. de reſtitut. ſpoliator. Aym.conſ.140.n.2.ad med.* vbi ampliat etiã

7 ſi quis ſpolietur à principe † ſine cauſæ cognitione *Affl.deciſ.361.n.24.& 35.Surd.cõſ. 168.n.26.lib.2.& conſ.189.n.30.eod.lib. Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.8.n.3.Rom.cõſ. 358.col.2.verſ.tertio quia iniuſte. Socin.conſ. 18. col.10.& conſ.12. col.2. ad fin. lib.1. Rot. coram R.P.D. Vbaldo Mantuana bonorum. 16. Decembris 1611.* quæ eſt *deciſ.365.n.11. ad med. par.1.in recentiorib. & coram R. P. D. Scotto Romana officij.3.Decembris 1607. & 23. Ianuarij 1608.* vbi loquitur in ſimili-

8 bus adiudicationibus, † de quibus agimus, prout etiam *coram Cardin. Ludouiſio nunc Sanctiſſimo D. N. Gregorio XV. Romana vineæ.24. Octobris 1605. Rot.deciſ.85.n.2.& 3.p.2.in recentiorib.Roland.conſ.6.n.12.cum ſeq.lib.2. Decian. conſ.54.n.6.& 7.lib.4. Cephal.conſ.301.n.32.lib.3. Honded.conſ.82.n. 23.lib.1. & conſ.21.n.2.lib.2. Pontan.de ſpo-*

9 *lio.lib.2.c.16.n.182.* Itaut in tali ſpolio † fiat reſtitutio non ſolum poſſeſſionis, ſed etiam fructuum, & omnium acceſſionum vſque ad minimũ quadrantem, adeo vt ſi etiam nummus deficeret, non cogeretur ſpoliatus alteri in petitorio reſpondere *Aym. conſ. 140. n.3. poſt Bald. in c.conquerente. in princ. de reſtitut. ſpoliator. Abb.in c.accedens.2. vt lit. non conteſtat. Iaſ.conſ.162.col.2.in fin. lib.4.*

Et paſſim ſpolium, quantumuis iudiciale in primis, & ante omnia eſt purgandum, non

10 minus, † quam ſi fuiſſet commiſſum à priuato *Abb.in c. cõquerente.n.8.& ibi Bero.n.7. de reſtitut. ſpoliator. Gabr. eod.tit. concluſ.1. n.125. Felin.in c.dilectus.col.1.verſ. fallit ſecundo. de reſcript. Dec.in l. fin.n.35. C.de edict.diu.adrian tollend. Menoch.de recuper. poſſeſſ.remed.8.n.19.Surd.conſ.268.n.26.lib. 2. Caputaq. deciſ. 186.p.1. Roland.conſ.6. n. 12. cum ſeq.lib.2. Aym.conſ.140.n.2. Rot.de-*

11 *ciſ.724. in fin. p.2. in recentior.* † Maxime quando Iudex, prout in caſu noſtro, proceſſit ad inſtantiam partis, quaſi tunc ipſamet pars videatur ſpoliare *Dec.conſ.125.in cauſa ſpoliationis motæ. n. 3. Benintend. deciſ. 93. n.8.* ſequitur *Rot. coram R.P.D. Vbaldo Romana domus.24. Maij 1619.* Cum præſertim in caſu, de quo agimus, decretum Iudicis

12 ſit euidenter nullum, † & notorium, prout debet eſſe, ad hoc, vt ſpoliatus à Iudice reſtituatur iuxta *deciſionem Rot. coram Cardin. Sacrato Romana de Bombellis. 31. Maij 1616.* quã pluries ſequuta eſt *Rota* & in ſpecie *corã R.P.D.Caualerio Nepeſina laudi.13.Februar.1615.* quæ in impreſſ.eſt *deciſ.646.n.1. p.2.in recentior.* dixi latè *ſupr. c.524.n.26.*

Non obſtat prætenſa retentio, quæ datur etiam ſtante adiudicatione nulliter facta iuxta *de-*

13 *ciſ.Surd.46.* † Quia procedit,quando creditum eſſet tale, vt de eo nihil poſſet controuerti, & ex confeſſione partis in totum redderetur indubitatum, & liquidum, vt declarat *Idem Surd. d.deciſ.46. in fin. & per tot. Rot. coram R. P. D. Vbaldo Mantuana bonorum.14. Maij 1612.* quæ eſt *deciſ.409.n.5. in fin. p.1. in recentiorib. poſt Gabr. concl.1. n.117. de reſtitut. ſpoliator.* Et ſtante credi-

14 to non liquido † ceſſat retentio, & compenſatio *l. fin.C.de compenſation. Alex.conſ.93. n.1. lib.4. Pariſ.conſ. 121. col.3. in fin.lib.1. Bero.conſ.255.n.28.lib.1. Roland. conſ.17.n. 18.lib.1.Menoch.de arbitr.caſ.24.n.1. Surd. deciſ. 184. n.6. Cardin. Seraphin.deciſ.1455. n.4. Rot. deciſ.679.in fin. p.1.in recentiorib.*

15 Cum etiam aduerſus ſpoliatum † non admittatur exceptio dominij, quamuis incontinenti probaretur, & eſſet notoria iuxta

verio-

veriorem opinionem, de qua per *Rot. decis. 409. n. 5. p. 1. in recentiorib. Menoch. de recuper. remed. 15. n. 411. & cons. 2. n. 189. & in 1. respons. caus. finarien. post tract. de recuper. possess. n. 84. cum seq. Aym. cons. 322. col. 2. in princ. vers. quod ipsum. Castr. cons. 213. viso puncto suprascripto. in princ. lib. 2. Dec. cons. 57. col. fin. & cons. 84. col. 2. ante med. Guid. Pap. q. 85. Surd. cons. 189. n. 23. cum seq. lib. 2. Gabr. de restitut. spoliator. conclus. 1. n. 45. Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana domus. 24. Maij 1619.*

In casu autem nostro non solum creditum non est liquidum, sed omnino extinctum, & controuersum, non confessatum, neque adest ali-
16 qua res iudicata, † quæ licet prætendatur, tamen non obstat propter claras nullitates, quę impediunt transitum in iudicatum, adeo vt ista exceptio retentionis non suffragetur, vt in *d. decis. 409. p. 1. in recentiorib.* vbi ita declaratur *Caputaq. decis. 175. p. 3. & Pōtan. de spol. lib. 2. n. 184.* Et quod sit extinctum dictum creditum ex quo prætēditur dari retentionē apparet ex cōfessione iurata aduersariæ, quod bona data in depositum ascendūt ad summam scutorum quingentorum, & tamen depositarij dictorum bonorum soluerūt scuta 626. vnde non poterat fieri adiudicatio pro toto credito, quod exaduerso præten-
17 ditur, † cum ijdem depositarij rectè soluerint anterioribus creditoribus, inter quos est Narus, cui fuerunt soluta scuta 300. occasione societatis de anno 1599. quod creditum est longe anterius credito aduersariæ, Itaut stante cessione facta per eumdem Narum esset potius danda retentio possessionis prædij ijsdem depositarijs, & cessionarijs *l. 1. qui potior. in pignor. habeant. l. 1. ff. de his qui in prior. loc. succed. Bart. in l. aristo. n. 6. quæ res pignor. obligar. poss. Rip. in l. si ventri. §. eorum ratio. ff. de priuileg. creditor. Card. Mantic. decis. 42. n. 3. ad med.*

Quamuis neque cessio esset necessaria, cum ad
18 effectum retētionis, illa non requiratur † *Benintend. decis. 50. per tot.* quidquid aliud sentiat *Syluestr. cons. 70. n. 13. lib. 1.* Cum verior sit contraria opinio, quam approbauit *Rot. coram Cardin. Mantic. Placentina saluiani interdicti.* 10 *Iunij* 1589. & latius *de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 11. tit. 29. n. 5. Surd. cons. 183. n. 18. lib. 2. post Castr. cons. 270. alias 15. visis actis. n. 4. lib. 3. Corn. cons. 245. lib. 2. Neguf. de pignorib. p. 5. membr. 3. n. 7. ad fin.*
19 Itaut † talis exceptio possit opponi etiam post sententiam ad impediendam illius executionem *Roland. cons. 28. n. 23. lib. 1. Card. Mantic. decis. 334. n. 5. & decis. 326. n. 1.*

Amplius neque confessio sufficeret, nedum res iudicata proueniens ex sententia nulla, cum
20 requiratur ius ita notorium, † vt contrarium probari non possit in petitorio per agentem in spolio, prout posset probari error prætensæ confessionis, vt in specie declarat *Rot. coram R. P. D. Litta Meleuitan. prætensarum pensionum. 19. Februar. 1596.* quæ est *decis. 9. n. 5. p. 2. in recentiorib. & decis. 229. n. 4. & decis. 741. n. 5. p. ead. post Gabr. cons. 51. n. 17. & 18. lib. 1. Aegid. decis. 624.* Ideo confessio
21 debet esse omnino clara, † nullam recipiens dubitationem, nec exceptionem, nec probationem in contrarium *Rot. decis. 741. n. 5. p. 2. in recentiorib. & d. decis. 229. n. 4.*

Et quidquid alij teneant, verior est conclusio, & passim practicatur, quod possessio spolia-
22 tiuè capta numquam possit confirmari, † quāuis de nouo esset concedenda *Chissanen. decis. 172. Rot. decis. 85. n. 4. p. 2. in recentiorib. & coram R. P. D. Robusterio Romana casalis seu Pedicha S. Matthæi. 12. Iunij 1573. & coram R. P. D. Orano Romana de Pinellis. 20. Februarij 1598. & corā R. P. D. Vbal-*
23 *do Romana domus. 24. Maij 1619.* † vbi quod in causa spolij non admittitur retentio *Caputaq. decis. 9. lib. 2. in manuscript. & decis. 171. lib. 3.* in impress. *& tex. in l. si non sortem. §. si centum. ff. de condict. indebit.* cum
24 alijs per *Surd. decis. 46. n. 7. cum seq.* † non loquuntur quando actum fuit remedio spolij, sed condictione indebiti ad recuperandum fundum datum pro maiori quantitate, prout declarat *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana domorum in burgo. 22. Iunij 1615. & in d. Romana domus. 24. Maij 1619. coram eodem.*

Nec subsistit interpretatio data ad rescriptum, de quo agimus, Nam aliud est dicere, quod stante subhastatione nulla denuo fiat subhastatio, prout exaduerso prætenditur ita Principem voluisse dicere, Aliud est quando cōmittitur causa, vt Iudex ex integro procedat, tunc enim non potest incipere à subha-
25 statione, † quia diuideretur causa contra mentem Papæ, qui committendo causam ex integro voluit, quod à principio, denuo, ac insolidum, & in totum cognoscatur, non secus hac si antea nihil factum esset, prout ita ista verba de iure intelliguntur *Rebuff.* qui multis auctoritatibus comprobat *in l. sylua cedua. 30. §. integra. col. 2. ad med. vers. decimo octauo. & vers. decimonono. ff. de verbor. significat.*

Quorum ratio est, quia Summus Pontifex committendo cognitionem causæ ex integro cōsiderauit antecedentia annexa, & accessoria, ex quibus ad subhastationem potuit deueniri, quæ cum potuissent subiacere vitio inua-
26 liditatis, & nullitatis, † tale vitium in omnes actus subsequentes influebat, ideo non poterat deueniri ad aliquam deliberationē, & executionem, vel subhastationem propter antecedentes nullitates, quæ cum essent in primis actibus, perseuerabant in sequētibus. *Dec. cons. 475. in causa quæ vertitur. col. 3. vers. & breuiter considerandum. n. 13. vsque ad 17. Socin. Iun. cons. 41. n. 17. lib. 2.* cū alijs adductis *sup. n. 3.* Quare bene fuit prouisum

quod

quod omnia dependentia necessaria conside-
rarentur, & conseruaretur tota causa salua,
& incolumis, & nulla ex parte diminuta cum
27 omnibus partibus integris, & intactis, † ad
hoc, vt possent verificari illa verba ex inte-
gro *l. si instituta. in princ. ff. de inoffic. te-*
stam. l. si quando. C. de bon. vacantib. lib. 10.
Non obstat, quod illa verba procedat signifi-
cent progressum *Rebuff. in l. 3. ad fin. ff. de*
28 *verb. significat.* † Quia etiam alios intelle-
ctus habent, vt per *Rebuff. ibid.* cum etiam
passim significent principiũ causę, vnde dici-
mus talis Iudex procedat sola facti veritate
inspecta, cum similibus clausulis, tunc enim
etiam intelligitur de principio causæ, & non
de progressu tantum, ideo iudicat tam super
ineptitudine libelli, † quam super omnibus
probatis, & non deductis à principio vsque
ad finem causæ *Alex. in l. si ita stipulatus.*
§. grisogonus. n. 8. ff. de verb. obligationib.
Osasc. decis. 5. n. 21. Ias. in l. vinum. col. fin.
ff. si cert. petat. Surd. cons. 273. n. 2. lib. 2.
Nec facit, quod rescriptum debeat commen-
surari à petitione *Caputaq. decis. 39. n. 2. p. 2.*
30 cum alijs doctoribus, † qui exaduerso addu-
cuntur. Quia illi solum dicunt, quod gratia,
& eius narratiua debet verificari per impe-
tranté, cũ narrata sint pars gratiæ *c. ex parte.*
de rescript. Io. Andr. in c. 1. de lit. contest. in 6.
Aegid. decis. 76. Immo in interpretando re-
31 scripto nũquam attenditur narratio, † cum
illud recipiat vires ex intellectu scribentis,
tamquam forma mandati pendeat ex man-
dante *Felin. in c. causam quæ. n. 6. in fin. vers.*
prædicta declara. & vers. secunda declara-
tio. de rescript. post Bald. in l. præscriptione.
ad fin. & in l. rescripta. C. si contr. ius. vel
vtil. public. Abb. in c. ex parte b. in 2. notab.
de for. compet. & in c. 2. de treug. & pac.
Milius in verb. rescripti verba. fol. 410.
Minus obstat reseruatio expensarum soluenda-
rum in fine litis constito de paupertate, Quia
ex tali reseruatione non colligitur, quod re-
scriptum cadat solum super subhastatione
de nouo facienda, cum tantum operetur, vt
non possit aduersaria cogi ad illarum solu-
32 tionem, † donec causa ex integro cognoscé-
da est, alioquin nec etiam pars posset varia-
re, & iudicium nouum instaurare, nisi prius
reficiat omnes expensas in hac causa vsque
in præsentem diem factas *Marches. de com-*
miss. p. 3. §. 5. de commiss. nullit. sanator. n. 12.
vsque ad 17. fol. 163. Vestr. in prax. lib. 7. c. 1.
n. 8. Quare ista verba non sunt superflua, sed
suum operantur effectum, vt quatenus ad-
uersaria velit nouum iudicium ex integro
instaurare iuxta formam rescripti, teneatur
prius dimittere possessionem, licet non de-
beat reficere expensas ita mandante Sanctis-
33 simo, † cum alias non posset audiri, nisi prius
refectis expẽsis *Vestr. d. c. 1. n. 8. lib. 7.* Et cum
Papa solum reseruauerit expensas in fine li-
tis constito prius de paupertate, non ex hoc
reseruauit restitutionem possessionis, & fru-
34 ctuum, † Ideo si ex integro pars vult proce-
dere, prius est purgandum spolium propter
possessionem malè, & nulliter subhastatam
tamquam in similibus subhastationibus non
excuset mandatũ Iudicis nulliter ad eas pro-
cedentis *Aym. cons. 140. n. 2. ad med. Rot. de-*
cis. 365. n. 11. ad med. p. 1. in recentiorib. &
decis. 85. n. 2. & 3. par. 2. etiam in recentior.
cum aliis adductis *supr. vers. præterea si ex*
integro. n. 5.
Et ita ex prædictis fuit conclusum, quod vide-
licet sit purgandum spolium, & cum pars
multum acclamaret, fuit mandatum iterum
audiri, præsertim cum de nouo opponeretur
auctoritas *Glos. in l. si expressim. 19. in verb.*
35 *ab initio. ff. de appellation. & relation.* † vbi
quod Iudex potest procedere ex eisdem actis
ad vlteriora, & per consequens erit dene-
ganda restitutio, & reintegratio, neque erit
inchoandum nouum iudicium. ¶ Verum
ista non obstant, quia vt sæpè dictum est, in
casu nostro non potest dari talis progressus
ad vlteriora ex eisdem actis, cum repugnet
mens Summi Pontificis, qui mandauit ex in-
tegro procedi, quæ verba non possunt appli-
cari ad eadem acta, cum aliud sit ex integro,
36 & aliud ex eisdem actis cognoscere, † prout
in specie ita notat *Glos. in c. ad probandum.*
24. in verb. iterum cognoscatis. de re iudicat.
Sed quidquid sit de prædictis, neque applica-
tur opinio *Glos.* quia debet intelligi cum il-
la distinctione per Doctores approbata, vi-
delicet, quod aut causa nullitatis sententiæ
respicit solùm ipsam sententiam, vt quia
37 fuit lata die feriata, † & tunc iudicabitur ex
eisdem actis, & ita procedit dicta opinio
Glos. & iste non est casus noster. ¶ Aut defe-
ctus, ex quo sententia est nulla respicit vni-
37 formiter acta, & sententiam, † vt puta liti-
gatum est cum minore non habente curato-
rem, & tunc omnia acta debent reintegrari,
& ita intelligitur *l. cum quærebatur.* cum
Glos. ibid. ff. de re iudicat. & neque iste est
39 casus noster. ¶ † Aut est talis defectus, qui
respicit sententiam, & partem actorum, ver-
bi gratia decessit reus post litem contestatã,
& processum est contra mortuum ad senten-
tiam, certè talis sententia est nulla cum om-
40 nibus actis à die, quo mortuus est † *l. in*
summa. §. vlt. ff. de re iudicat. l. eius qui in
prouincia. vers. quid si stipulator. ff. si cert.
petat. l. penult. & fin. ff. quæ sentent. sin. ap-
pellat. Alex. in l. si decesserit. n. 7. ff. qui sa-
tisdar. cogant. Cassador. decis. 2. n. 11. de ap-
pellat. Becc. cons. 10. in princ. cum declara-
tionibus, de quibus *supr. c. 18. n. 19. vsque*
ad 34. & ideo acta, quæ sunt nulla debent ite-
rum fieri, & rescribi, seu recenseri, & hic est
41 casus nostro similis, Ista est communis, † &
approbata theorica *Bart. in l. si vt proponis.*
la 1. quæ est. 4. n. 5. vers. quæro vtrum iudex
qui de nouo. vbi Castr. n. 3. & ibi Franc.
Curt.

Curt.in addit.ad Castr.C.quomod.& quand. iudex. Idem Bart. in l.si expressim. n.1.ff.de appellat.& relation.& in l.cum quærebatur. ff. de re iudic. Anchar.in clem.1.n.7.ad med. eod.tit. Imol.in c.in litteris.col.penult. ante fin. vers. tertio potest quæri.n.17.ff. de offic. delegat. & concludunt omnes *in c.ad nostrā. 24.vbi Glos.in verb. iterum cognoscatis.Abb. n.6. in vlt. notab. Anchar. in fin. n.4. Imol. n. 12. Anan. n.4. Butr. n.14. Io. Andr.post med.in glos.vltim.de re iudic.Specul.de sent. prolat. §.iuxta. vers. sed si causa. Alex.cons.*
42 *54.col.2.in princ.lib.5.*†Prout passim quando vitium concernit aliquem actum, semper ille actus est iterandus, vt per *Butr.in d.c.ad probandum.in fin.*

Quibus additur, quod sumus in actis indiuiduis,quæ habent dependentiam ad alia acta,
43 quo casu illa, † quæ sunt valida non possunt valere propter vitium,quod adest in alijs ab eis dependentibus, vnde omnia sunt iteranda, & iterum de nouo facienda, quidquid aliud sit in separatis nullam dependentiam habentibus, vt in specie concludit *Imol. in c.ad probandum.24.n.18.de re iudic.*

Cum etiam non possit ad vlteriora procedi stā-
44 te expressa oppositione spolij expulsiui,† cū possessore reclamāte fuerit facta eiectio nulliter, & absque vlla cognitione, non seruata aliqua solemnitate statuti, tunc enim prius semper est danda reintegratio, quamuis cōstaret de bono iure spoliatoris, vndè multò magis in casu nostro, in quo nullum bonum ius spoliantis apparet, vt supra ostensum fuit *Put.decis.183.n.2.lib.1. Alex. in l. iuste. possidet. §.nihil commune.n.18.ff.de acquir. possess.* Et quod non fuerit seruata forma statuti, sed processum absque aliqua cognitione, vltra quod apparet ex actis, probatur etiā ex precibus exaduerso porrectis coram Sanctissimo,in quibus omnia prædicta asserū-
45 tur, † itaut talis assertio, & confessio probet contra confitentem *l. cum precum. C. de liber. caus.* quamuis rescriptum esset nullum, & subreptitium, cum sit adeo potens, vt amplius non possit reuocari *Aym. cons.201.n.5. vsque ad 7. Ias.cons.156.col.3.in fin. lib.2.* & quamuis etiam rescriptum esset productum in parte, & partibus *Osasc.decis.38.n.26.* Cū etiam mandatum vigore prætēsi crediti fuerit relaxatum in plus quam deberetur,vt cōstat ex confessione eiusdem aduersariæ petētis deduci scuta 82. prius recepta, & ex declaratione Iudicis mandantis deduci etiam
46 scuta centum soluta Scotto, itaut magis appareat de nullitate actorum,quæ omnia corruunt, adeo vt intret quoque spolium *Rot. coram R.P.D.Iusto Romana spolij bonorum 23. Februarij 1600.*

Ex quibus etiam est sublatum, quod iterum opponitur de hypotheca,cuius vigore datur
47 retentio,si de ea incontinēti doceatur,†quāuis immissio fuisset nulliter data *Bart.in l.3. §. vlt. in fin. ff. de acquir. possess. Dec. cons. 449.n.2. Osasc. decis.37.n.17. Surd.decis.46. n.13.14.& 16.* Quia prædicta intelliguntur, quando possessio fuit amissa culpa rei cōuenti ob eius contumaciam, tunc enim,si creditor offerat probare hypothecam,debet audi-
48 ri, & impeditur restitutio, † Aliud est in casu nostro, in quo nulla fuit amissa possessio ex culpa, & contumacia possidentis,sed spoliatio processit à Iudice nulliter procedente, ideo neque ratione hypothecæ, ob quā prætenditur retentio, debet impediri reintegratio, vt in specie, ita distinguit, & de vera, & communi opinione testatur *Rot. coram R. P. D..Vbaldo Romana domus. 24. Maij 1619.post Alex.in d.l.3.§.vlt.vbi Herculan. n.33.ff.de acquir.possess. Neguf.de pignorib.*
49 *membr.2. p.3. n.20. & 21.* † Cum etiam neque ratione dominij, quod est fortius,retardetur restitutio in spolio *Menoch. de recuperan.possess.remed.15.n.411.& cons.2.n.189. Dec.cons.57.n.6. Gabr.de restitut. spoliator. conclus.1.n.45.* & de communi *Rot.in d.causa Romana domus. ad med.* Ex quibus omnibus ita fuit sententiatum post plures, & plures propositiones in huiusmodi causa Romana spolij, declarando competere reintegrationem petitam, & purgandum esse spolium,non obstantibus acclamationibus pau-
50 pertatis, † cum in iudicio non sit miserendum pauperi *Exod.23.Euerard.loc.argum.5. à libertat.ad caus.n.35. fol.383.*

Quo verò ad expensas reficiendas,quando causa debet ex integro cognosci, notandum est, quod si Papa rescribat cognoscendum esse ex
51 integro refectis expensis arbitrio Rotæ,† tūc tale arbitrium tēperat rigorem iuris, & seruat æquitatem *Crescent.decis.4.n.3.de testib.* iuxta notata per *Bart. in l.vnic.n.5. C. de legib.* cum alijs relatis *in tract. de clausul. par.1.clausul.13.n.3. Gonzal.ad reg.8.in annotat.contra nullit.& attent.n.284.cum seq.*
52 Vnde † quamuis verba rescripti denotarent primam sententiam esse circumscribendam, nulla habita consideratione ipsius,tamquam nulliter lata, quod facit,vt expensæ debeant refici, cum pars fuerit grauata litigare in iudicio nullo, & inualido, Tamen si constaret de bono iure partis, & de iustitia dictæ sententiæ, non erunt reficiendæ expensæ,stā-
53 te præfata clausula arbitrio Rotę, † prout in specie fuit decisum *coram R. P. D. Manzanedo Calaguritana residentiæ de exciso.1.Iunij 1612.* quæ est *decis. 400 p.2. in recentior.* vbi etiam declarantur contrariæ decisiones *coram R. P. D. Coccino Decano Cathanien. quartæ portionis. 12. Februarij 1610. & coram R. P. D. Iusto Segobien. pensionis. 24.*
54 *Aprilis 1606.* † Et quando processus fuit validè instructus, & sola sententia patitur nullitatem, tunc expensæ reficiendæ respiciunt solam sententiam, non autem processum, vt in *d. decis. 400. n. 1. ad fin. post Rot. diuers. decis.*

55 *decis.129. par.3. lib.3.* † vbi etiam quod sententia iusta potest confirmari, quamuis esset nulla, iuxta *cons. Alex.67. ad med.vers. ideo ne fundamentum. lib.6. post Innoc. & Ioan. Andr. in c.1. de confirmat. vtil. vel inutil. Bart. in l. si expressim. de appellat. & in l. si vt proponis. la 1. C. quomod. & quand. iud. Bald. & Salic. in l.1. C. quand. prouocar. non est necess.* cum declarationibus, de quibus *in decis. Marcb. 144. n.26. vsque ad 30. & ibid. in addit. n.6. vsque ad* 10.

EPITOME.

Statutum prohibens fideiussionem fieri ad fauorem forensium an sit validũ. ¶ Et quando illi possit renunciari etiam cum iuramento. ¶ Et an compræhendat causam dotis. ¶ Dictio omnino quid significet. ¶ Ius ciuile quando sit seruandum in foro animæ. ¶ Dos quo casu sit compræhensa in dispositione generali. ¶ Et an pro ea possit quilibet obligari etiam absque solemnitate per statutum requisita. ¶ Constitutio, per quam prohibetur alienatio in exteros, an valeat, & sit fauorabilis, vel odiosa, quamuis sit pœnalis, & disponat de certa specie personarum. ¶ Et an extendatur ad præscriptionem, & ad causam dotis, & alimentorum. ¶ Prohibitus alienare, quando possit facere actum ex quo sequatur alienatio.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens fideiuberi ad fauorem exterorum est validum, & illi non potest renunciari.*

2 *Renunciatio legis probibitiuæ non datur, quando annullatur actus ipso iure.*

3 *Variæ significationes dictionis omnino.*

4 *Renunciatio statuti etiam iurata non valet, quando illud est inductum ob publicam vtilitatem, vel priuatam inseparabilem à publica. n.5.*

6 *Ius ciuile est seruandum etiam in foro animæ, vbi expressè non reprobatur ab Ecclesia, nec continet peccatum.*

7 *Obligatio, & fideiussio valet inter ipsos ciues, si statutum prohibeat fideiuberi ad fauorem forensium.*

8 *Constitutio probibens fideiussionem non compræhendit dotem.*

9 *Statutum generale non extenditur ad causam dotis, quando dos esset in illo casu priuilegiata. n.10.*

11 *Dotes sunt priuilegiatæ in materia fideiussionis.*

12 *Omnes cuiuscumque conditionis obligantur pro dote etiam absque solemnitatibus requisitis per statutum.*

13 *Statutum si probibeat alienari bona in forenses est validum, & dicitur fauorabile non odiosum, quamuis esset pœnale, & disponeret de certa specie personarum. n.14.*

15 *Præscriptio censetur probibita per statutum probibens bona alienari in exteros.*

16 *Appellatione alienationis comprahenditur etiam vsucapio, & præscriptio.*

17 *Probibitus alienare non potest facere actum, ex quo sequatur alienatio.*

18 *Dotes, & alimenta possunt relinqui non obstante statuto probibente bona alienari in forenses.*

19 *Probibitus acquirere immobilia non probibetur illa babere ex causa dotis.*

CAPVT DCCXXXV.

Prohibentur omninò incolæ in statuto exhibito fideiussionem facere ad fauorem exterorum, & cum dubitaretur de eiusdem statuti validitate dixi illud esse adeo *Adde supr. ad c. 233. n.33.*
1 validum, † vt eius dispositioni non possit aliquo modo renunciari, cum sit prohibitiuum, & censeatur factum ob publicam vtilitatem scilicet omnium ciuium, ne depauperentur pro commodis forensium, quoniam interest ciuitati habere locupletes suos subditos, & ne ipsi malè vtantur sua substantia, ponendo se in periculo pro forensibus, Ita in specie huiusmodi statuti per supradictas rationes concludit *Castr. cons.251. visa quadam securitate facta. in 1. dub. lib.1. & cons.424. ad primum quæsitum respondetur quod statutum prædictum. in vlt. dub. n.3. lib.2.* quem sequitur *Felin. in c. si diligenti. 12. col.7. ad med. vers. tertium corollarium statutis factis pro bono publico. n.10. de for. compet. Barbat. cons.12. col.3. ante med. vers. & si quispiam adducat. lib.1.* & de dicto *cons. Castr.* meminit etiam *Natt. cons.52. in fin. vers. ex præmissis apparet. Alex. cons.41. visis quæ subtiliter. n.12. & 13. lib.5.*
Prout passim legi prohibitiuæ, quod non den-
2 tur fideiussores, non potest renunciari † *l.1. & 2. vbi Bart. in fin. vers. vltimo quæro. n.3. Bald. post med. vers. & adde quod dicit. Salic. in fin. vers. quæro octauo. C. ne fideiussor. dot. dent. Alex. cons.41. n.14. lib.5.* vbi quod maxime procedit, quando lex, vel statutum annullat ipso iure actum, prout est in casu nostro, tunc enim minus admittitur renunciatio *Cyn. & Bald. in auth. si qua. C. ad velleian. Idem Bald. in l. antiquæ. §. fin. eod. tit. & in l. si quis in conscribendo. C. de episcop. & cleric. Felin. in c. si diligenti. 12. n.10. vers. quartum corollarium legi babenti. de for. compet. & in c. cum accessissent. 8. in 3. notab. declar. 3. n.7. de constitutionib.*
Stante præsertim illa dictione omninò, de qua
3 in statuto, quæ idem importat, † quod penitus, prorsus, præcisè, ex toto, & totaliter, & in perpetuum, inducendo continuum effectum, & sine ope exceptionis, absque vllo remedio, ad vnguem, & indistinctè, & sine aliqua conditione, cum priuatione contrarij actus,

actus, itaut aliter non possit fieri, & nullum ius dicatur reseruatum,& sine aliqua dispensatione, & ipso iure ad ostendendam magis enixam voluntatem disponentis,adeo vt statim sit parata executio, & quidem præcisa, vt latè explicat *Felin.in c.ex parte.il 1.quod est 6. in princ. de offic.delegat. Tiraq.in l. si vmquam. in verb. reuertatur.n.76. vsque ad 82. C. de reuocand. donation. Bertazzol. clausul.21.glos.28.n.3. & clausul.32. glos.4. n.6. Alex.in l.precibus.col.1. C. de impuber. & alijs substitut. & cons.88. in princ. lib.4. Corn.cons.59.col.2. vers.quod maxime.lib.2. Geminian.& Franc.in c.vlt.de offic.delegat. in 6. Aret.in c.1.col.4. de accusation.*

Quæ etiam procedunt, quãuis fuerit renunciatum
4 tum tali statuto cum iuramento † tamquam sit inductum ad publicã vtilitatem,ob quam similes renunciationes iuratæ nihil operantur *Surd.de alim.tit.8. priuileg.56.n.55. vsque ad 59.* vbi ampliat procedere non solum, quando principaliter statutum fuit factum
5 ad publicam vtilitatem, † sed etiam priuatam, quæ tamen non possit separari à publica *Butr. in c.cum contingat. ad fin. de iureiurand. Gozad. cons.88. col.vlt.n.20. Felin. in c.si diligenti. 12.n.16.vers.fallit dicta regula. de for.competent.* quæ tamen de iuramento sunt intelligenda iuxta ea, quæ dixi *supra c.333. n.33.*

Maximè, quia sumus in loco, vbi seruatur ius
6 ciuile,non autem ius canonicũ, † tunc enim non admittuntur istæ renunciationes legi prohibitiuæ de dandis fideiussoribus,quamuis enim illę conualidarentur iuraméto propter auctoritatem iuris canonici, Tamen si illud non debet obseruari, quando standum est iuri ciuili, consequens est,vt nullus possit fideiubere stante prohibitione iuris ciuilis, quod debet seruari etiam in foro animæ, vbi expresè non reprobatur ab ecclesia, neque continet peccatum in se, nec lucrum proximo odiosum, nec quemdam magnum rigorem cum similibus, de quibus per *Felin.in c.1. n.47. col.17. in fin. vers. extra prædictos tres casus. de constitutionib. post Abb.in c.filius.n.3. de testament.*

Valebit tamen obligatio, & fideiussio inter ipsos ciues, quasi hoc non sit contra Rempu-
7 blicam † propter coæqualitatem, vt notat in specie similis statuti *Castr. cons.251. visa quadam securitate facta. in 1. dub. in princ. vers. licet inter ipsosmet.lib.1.* argumento *l. sed & milites. 10. post princ. vers. coæqualitas enim honoris. ff.de excusationib.tutor.*

Prout etiam idem statutum non compræhendet causam dotis, itaut ciuis fideiubens pro ex-
8 traneo de dote soluenda, † teneatur non obstante huiusmodi statuto *Natt.* in specie *cons.52.n.14.col.penult. & vlt.* quem sequitur *Surd.decis.164.n.5.vers. & per rationem prædictã. Hering. de fideiussorib.c.10.n.27.*
9 Cum † statutum generaliter disponens non compræhendat causam dotis, quæ semper & vbique præcipua est *Salic.in l.fin. C.de iur. dot.* & quamuis hoc procedat, quando dos
10 esset in illo casu priuilegiata, † cum alias compræhenderetur in statuto generali *Dec. cons.5. & cons.301. per tot. Surd. decis.318. n.4. & decis.287.n.4.& 5. Tiraq.de retract. consanguinit. §.1.glos.14.n.1.cum seq. Anchar. cons.94. Socin. Iun. cons.12.n.12.lib.2.* Tamen in materia fideiussionis habemus leges claras, per quas dotes sunt priuilegia-
11 tæ,† cũ mulier, licet sit tuta velleiano *auth. si qua mulier. C. ad velleian.* nihilominus si fideiubeat pro dote,eo nõ iuuabitur, sed cogetur dotẽ soluere *l.fin.C.ad velleian. Bald. Nouell.de dot. p.6.priuileg.48.Natt.cons.52. col. vlt. in princ.* iuxta *l. promittendo. ff. de*
12 *iur. dot.* † vbi omnes, & cuiuscumque conditionis obligantur pro dote, tamquam adsit publica vtilitas, vt mulier non remaneat indotata, prout dicimus de obligatione minoris, & filijsfamilias, quæ valet ratione publici officij absque solemnitatibus statuti *Roman.in l.si quis in graui. §.hi quoque. ff. ad syllanian.* & latè sequendo *Natt. & Bald. Nouell.* comprobat *Surd.decis.164.n. 3.vsque ad 7.& decis.287.n.26.Lamberteng. de contract. mulier. glos.21.n.4. Crot.in l.1. n.103. ff.solut.matrim.Paris.cons.81.n.9.lib. 3. Socin.cons.80.n.23.& 27.lib.4. Ruin.cons. 61.n.3. lib.3. Cott.in memorab. in verb. statutum requirens consensum. Negusant. de pignorib.p.8. membr.1.n.26.*

Quibus additur, quod dicimus de statuto prohibente bona alienari in forenses, quod est validum tamquam conditum ad publicam vtilitatem ad effectum, vt possidentes im-
13 mobilia † cogi possint ad subeundum onera, & vt collectæ facilius soluantur, ideo non poterit dici odiosum, sed fauorabile, & recipiet extensionem, neque erit strictè, sed latè interpretandum, quamuis esset pœnale, vt multis auctoritatibus comprobat *Surd. cons.276.n.8. & 9. lib.2. post Alex. cons.116. n.8.lib.6. Rip. in l.filiusfamilias. §. diui. n. 79.& 80.post Bart.ibid. n.11. ff. de legat.1.*
14 *Dec. cons.661. n.5.* † ¶ Itaut valeant similia statuta,quamuis etiam expresè disponerent de certa specie personarum, videlicet, quod non possit quidquam relinqui vxori, vel vltra certam quantitatem *Bart.in l.1.n.32. C. de summ.trinit. Ias.in l.ex facto.n.9. ff.de vulgar.& pupill. & in l.si is qui.n.5. ff. eod. tit. Alex.cons.128.n.1.lib.7. Paris.cons.16.n. 9. lib. 3. Benedict. in c. raynutius. in verb. vxorem nomine adelasiam. decis.5. n.215. de testament. Socin. cons.79. n.3.lib.4. Surd. de*
15 *aliment.tit.8. priuileg.41.n.1. & 2.* † ¶ Adeo vt idem statutum, ex quo prohibet alienari bona in forensem,censeatur etiam prohibere præscriptionem *Alex.* loquens de simili statuto *cons.1.n.20.& 23.lib.4. Ias.cons.166. in fin. lib.2. Ruin. cons.41. n.26. & cons.75. n.8.*

n.8.lib.1. iuxta doctrinam *Bart.in l.vbi lex. ff. de vsucapion.* & quidquid alij contradicant, ista est verior opinio, & magis communis, vt latè testatur *Surd.* qui omnibus respondet *cons. 276. n. 11. vsque ad 28. lib. 2.*

16 ¶ † Prout regulariter appellatione alienationis comprehenditur etiam vsucapio, & præscriptio *l.alienationis verbum. ff.de verbor. significat. Castr.in l.2. C. de vsucapion. pro emptor. Bald.in l.acceptam.q.22. C. de vsur. Alex.cons.74.col.vlt.in fin.lib.3. Socin. cons.251. n.23. lib.2. Tiraq. de retract. consanguin.§.1. glos.9.n.247. Becc.cons.25.in*

17 *fin.* † ¶ Cum etiam prohibitus alienare non possit facere actum, ex quo sequatur alienatio *Bart.in l.codicillis.§.matre.ff.de legat.2. Bald. in rubr. C. qui admitt. in fin. Becc. cons.35.n.2. Tiraq. de retract.consanguinit. §.1. glos. 14. n.14. Lancellott. Gallia. super consuetud. Alexandr.in verb.legare.n.14.*

Nihilominus prædicta procedūt in casibus non

18 priuilegiatis, cum secus sit in illis, † in quibus adest aliquod priuilegium, nam in eis statutum non habet locum, prout in causa dotis,& alimentorum,in quibus non obstante statuto prohibente alienari bona in forenses, licebit eis relinquere dotes,& alimenta, quæ tamquam fauorabilia censentur exclusa ab eodem statuto *Cardin. cons. 66. ad fin.* quem refert,& sequitur *Surd.de aliment.tit. 8.priuileg. 41. n.3. Lancellott. super consuetud. Alexand.in verb. solidos. n.5.12. & 13. Plot.cons.19.n.84. Lāberteng. de contractib. eor.qui sin.cert.solemnit.glos.1.n.52.Cassan. super cōsuetud.Burgund.rubr.4.§.1.in glos. in verb.cōtracts.entre.n.23.fol.507.Natt.cōs.*

19 *52.n.19.*† vbi quod statutū prohibens forensem acquirere bona immobilia non comprehendit causam dotis tāquam priuilegiatam *Dionys. de Perus.in l.benignius. ff. de legib.* quem refert,& sequitur *Francis. Curt. cons. 27. magnificus vir.col.fin.* iuxta *l. libertis. §. posthumis. vbi Glos. in verb. non videri. ff.de aliment.& cibar. legat.*

EPITOME.

POssessio ciuilis remanens apud dominum directum quando operetur, vt possit ei dari manutentio. ¶ Statutum continuans possessionem bonorum defuncti in filium in quibus casibus procedat. ¶ Exhibitio iuriū quando sit facienda probato interesse. ¶ Edictum de edendo an habeat locum cōtra successores. ¶ Et quando illi conueniantur ex eisdem actis inchoatis cum antecessore. ¶ Instrumentum exemplatum tam à notario, qui de eo fuit rogatus, quam ab altero, quo casu dicatur originale, itaut non sit necessaria citatio. ¶ Legalitas notarij an sit probanda. ¶ Scripturæ compulsatæ quando sint in forma probanti. ¶ Et an defectus citationis obstet, si iudicium fuit inchoatum in curia, & in compulsorialibus sit citatus procurator, qui nominauit procuratorem in partibus ad assistendum extractioni, itaut eo non reperto, valeat extractio absque vlteriori citatione. ¶ Exemplatio, quæ fit ob timorem amissionis probationum, quas solemnitates requirat. ¶ Et an sit facienda per publicam personam. ¶ Assertioni notarij circa eius deputationem, & nuncio referenti citasse de mandatō iudicis an sit credēdum tam de stylo, quam de iure. ¶ Scripturæ repertæ in archiuio quando probent,& requiratur probatio temporis repositionis. ¶ Consuetudo de habenda fide iuribus in archiuio existentibus an sit contraria iuri communi, & quādo debeat esse præscripta spatio triginta annorum. ¶ Vasalli an admittantur in testes pro domino. ¶ Falsitas an reddat testem inhabilem in totum, quamuis deponeret per verbum credit, & in articulo impertinenti. ¶ Bona libera subrogata in locum feudalium quando sint effecta feudalia. ¶ Confessio vasalli an probet feudum. ¶ Probationes imperfectæ quo casu coniungantur. ¶ Permixtio in catasto bonorum allodialium cū feudalibus an operetur incertitudinē, ob quam non possit ferri sententia ad fauorem domini feudi. ¶ Depositio testium contraria confessioni partis an sit consideranda, itaut non præualeat confessio. ¶ Feudum an arguatur ex præstatione fidelitatis, & ex descriptione bonorum in registro, & de vno prædio ad aliud. ¶ Fœminæ quando sint capaces feudi tam paterni, quam antiqui in præiudicium agnatorum. ¶ Et quid in concessione remuneratoria. ¶ Vel cum facultate alienandi. ¶ Vel pro hęredibus & successoribus. ¶ Existentia scripturarum quando præsumatur in successore in dignitate. ¶ Et an illi possit obijci exceptio attentatorum antecessoris.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis continuat possessionem bonorum defuncti in filium, & procedit etiam in infante. n.2. & quando habeat locum in feudalibus. n.3. & 4.*

5 *Res inter alios acta alteri non nocet.*

6 *Confessio non præiudicat non habenti causam à confitente. & n.89.*

7 *Possessio ciuilis remanet apud dominum directum, cuius vigore datur ei manutentio. Intellige vt n.8.*

9 *Statutum continuans possessionem in filium facit, vt illa numquam possit dici vacans, aut per alium apprehendi valeat.*

10 *Exhibitio iurium est facienda si petatur per eum, qui habet interesse, & illud probabitur iuramento.n.11.& 66.Declara vt n.12.*

13 *Edictum de edendo habet locum contra successores, quamuis negent cum iuramento rem ad eos non peruenisse. n.14.& 15.*

16 *Lex præsumit existentiam scripturarum*

CAPVT DCCXXXVI.

DE pluribus fuit dubitatum in causa Signina bonorum seu feudi, ideo vt distinctè omnia terminentur, super quolibet puncto adnotabitur resolutio, & quo ad primum dubium, an concedendum sit mandatum de manutenendo Mariæ, dicebam concludendum esse affirmatiuè, quia constabat de possessione Curtij sui patris de tempore obitus, & quod reliquerat vxorẽ prægnantẽ,
1 ex qua postea orta est Maria, † itaut vigore statuti Vrbis *lib.1.c.147.* fuerit continuata in eam possessio bonorũ patris defuncti, pro qua conceditur manutentio *Guid. Pap. decis.552.*

tis. 552. *n*.2. *&* 3. & neminem contradicere testatur *Tiraq. le mort. saisit. p.6.declarat.*1. *n*.1. & late dixi *supr.c.*732. vbi etiam quod
2 tale statutum procedit in infante, † prout sumus in casu nostro *Molin. de primogenit. hispanor.lib.*3.*c.*12.*n.*24.

Et quamuis idem statutum non habeat locum in feudalibus *Rot. coram Cardin. Pamphilio Imolen. bonorum.* 20. *Aprilis* 1592. Tamen procedit quando non controuertitur illa esse feudalia, † secus quando non adhuc con-
3 stat illa esse talia, nam interim semper datur manutentio filiæ, non autem ei, qui prætēdit dominium directum *Tiraq. in tract. le mort. saisit. p.*4. *declarat.*5. *n.*20. *&* 21. cum alijs adductis *supr. c.* 732. *n.* 77. vbi etiam quod
4 contraria procedunt, † quando directus dominus ostenderet incontinenti bona esse feudalia, quod tamen in casu nostro non fuit probatum, nam quo ad iura producta, & examen testium exhibitum, sufficit illa responsio, quod numquam fuit citatus tutor, & procurator Mariæ, vnde tanquam res inter alios
5 acta † ei non nocet *l. cum quæritur. ff. de except. rei iudic. l. circa. ff. locat. l. si petitor. ff. de iudic. l. quia. ff. de iureiur. l.* 1. *vbi Glos. in verb. constitutum. C. res int. ali. act. l.* 1. *vbi Glos. in verb. non oberit. C. quib. res indicat. non noc. l.* 2. *vbi Glos. in verb. pronunciatum. C. de exception. & præscription.*

Neque est facienda vis in confessione auiæ paternæ ipsius Mariæ, cum illi non possit præiudicare, tamquam non habenti causam ab
6 ea, † quæ habetur pro tertio *l. duobus. §.*1. *ff. de iureiur. Affl. decis.*245. *n.*11. *Natt. cons.* 438.*n.*9. *Roland. cons.*58.*n.*14. *& cons.* 85.*n.* 34. *lib.*2. *Cephal. cons.*101. *n.*8. *&* 28. *lib.* 1. *Tiraq. de retract. conuention. §.*4. *glos.*6.*n.*9. *in fin. Imol. Alex. & Aret. in l. si stipulatus. §. grisogonus. ff. de verbor. obligation. Ruin. cons.* 147.*n.*13. *lib.*1. *Surd. cons.*5.*n.*39. *& cons.* 82.*n.*22. *& decis.*325.*n.*3. *Achill. decis.*4.*n.*2. *de confess. Rot. diuers. decis.*802.*n.*10. *par.*1. & in proposito nostro *Rot. coram Card. Sacrato Ariminen. deuolutionis domorum*. 16. *Februarij* 1609.

Nec aduersatur, quod ciuilis possessio remaneat penes dominum directum, cuius vigo-
7 re † potest per eum agi interdicto retinendæ pro recuperatione naturalis possessionis, iuxta decisionem *Rot. coram Card. Pamphilio Ciuitatis castelli bonorū.* 8. *Aprilis* 1589. Quia procedit quotiescumque qualitas bonorum, & ipsa deuolutio est clara, secus quādo, prout in casu nostro, de ea non constat, sed illa negatur, & probabiliter controuer-
8 titur, † quia tunc non datur manutentio domino directo, sed vasallo, vt in specie declarando *d. decisionem Card. Pamphilij* resoluit *Rot. coram Card. Sacrato Ariminen. deuolutionis bonorum.* 16. *Februarij* 1609. & dixi *supr. c.*732.

Prout neque oberit possessio naturalis capta per dominum directū, quia stante dicto statuto Vrbis continuante possessionem defuncti in heredem non poterat talis possessio di-
9 ci vacans, † itaut per alium posset apprāhēdi, ideo nullum effectum produxit, tamquam inefficax, & per consequens non potuit impedire continuationem possessionis in filiā, quæ iure suitatis habet priuilegium, vt non dicatur hæreditas vacans, aut iacens, quidquid sit in extraneo, vt latè cōprobaui *supr. c.*732.*n.*27. *cum seq. Dec. cons.*467.*n.*12.*vers. & ista conclusio. & n.*17. *vers. & hoc saltem videtur. Paris. cons.*41.*n.*9. *&* 10. *lib.*1. Et ita ex prædictis fuit conclusum ad fauorem Mariæ concedendo ei mandatum de manutenendo, vt in decisione in huiusmodi causa *Signina bonorum coram R. P. D. Andrea.* 12. *Iunij* 1615.

Quo ad secundum dubium concludendum est etiam affirmatiuè, quod dominus directus teneatur exhibere primum registrum antiquum scriptū à Mutio notario de anno 1386.
10 Nam † de interesse Mariæ non dubitatur, cum etiam sufficeret ad effectū exhibitionis, quod tale interesse probaretur iuramēto *l. thesaurus. ff. ad exhibend. l. vlt. C. de fid. instrum. Bart. in l.*1.*n.*5. *C. quemadmod. testam. aperiant. Rot. coram R. P. D. Caualerio Valentina illegitimitatis.* 9. *Decembris* 1609. *in princ.* Quo interesse præsupposito, non potest
11 denegari exhibitio, † quia ista actio datur cuilibet prætendenti aliquo modo sua interesse rem exhiberi, quamuis non sit dominus, vel quasi *l.*3. *ff. ad exhibend. l.* 1. *C. de in lit. iurand. l. tigni.*7. *in fin. vbi Glos. in verb. ibidem. ad exhibend. Ias. in §. præterea. col.* 11. *ante med. vers. & vos addite. n.*45. *instit. de actionib.*

Nec oberit, quod negetur existentia rei, cuius exhibitio petitur, de qua debet constare,
12 vt † ista exhibitio habeat locum *Glos. in l. non ignorabit.* 4. *in verb. fuisse. C. ad exhibend. Abb. in c. cum ad sedem.* 15.*n.*15. *in fin. de restitut. spoliator.* Quia ex actu exemplationis per dominum directum producto constat, quod apud curiam, de qua in actis, & Dominū illius curiæ extiterit talis liber qualis sit de anno 1454. Vnde ex iuris præsumptione deducitur eiusdem libri hodierna existentia in eadem Curia, & per consequēs,
13 quod etiam sit apud eumdem Dominū, † qui in eodem dominio successit tamquam hæredem, & successorem illius, quo casu edictum de edendo habet locum contra tales successores *Bart. in l. quadam. §. nihil interest. in princ. ff. de edend.*

Quæ adeo vera sunt, vt stante ista præsumptione, nō sit standum iuramento successoris ne-
14 gantis talem rem ad se non peruenisse, † neque eam habere, cum enim defunctus teneretur illam exhibere, ita etiam tenebitur eius hæres, & successor, nulla habita consideratione istius iuramenti *Glos. in clem.*1.*§. cæterum.*

terum.in verb. compellendos. & ibi Petr. de Leazar. & Imol.n.21.de vsur. Rolan. cons. 49.n.33.lib.1.Grat.cons.23.n.19.lib.1.Gozad. cons.17.n.11. Menoch.cons.620.lib.7. & præ-
15 sumpt.61.n.10.vsque ad 17.lib.6. † vbi testatur de veriori, & magis recepta opinione, quam etiam sequitur Rot.coram R.P.D.Buratto Marsicen. iurisdictionis. 20. Nouembris 1617. col. vlt. vers. non obstat quod probetur. Abb.cons.42.col.1. lib.2.

Præsertim, quia hic non agitur de simplici suc-
16 cessore in hæreditate, & bonis, † sed de successore in dignitate, & in statu, in quo scripturæ, & instrumenta consueuerunt retineri sub exacta custodia, itaut statim lex præsumat existentiam scripturarum penes episcopum eo ipso, quod res gesta est in eius curia Rot.coram R.P.D. Vbaldo Tuden. parochialis.9. Aprilis 1612. Quare sicut exceptio non exhibitionis obstaret defuncto antecessori, si
17 viueret, † ita etiam debet obstare successori in dignitate, vt Episcopo, Duci, & similibus, vt in specie concludit Rot. coram R.P. D.Buratto Marsicen. iurisdictionis 20.Nouembris 1617.ad med.vbi etiam quod ad ta-
18 lem successorem in dignitate transit lis, † & causa Glos.in extrauag.suscepti.in verb.vacantium. vers. nec in beneficialibus. ne sed. vacant. Prob. ad Monach. in c.si hi contra quos.n.3.vers. nihil igitur. vt lit. pend. in 6. Adeo vt talis successor in dignitate conue-
19 niatur ex eisdem actis, † & causa in eodem statu manente Felin. in c.quia g. in fin. de iudic. Rot. decis.1.vt lit. pend.in nou. Prout etiam instantia inchoata cum antecessore
20 transit † ad talem successorem c. dilecti. de for.compet.Mobed.decis.1.de iudic. Exemplo exceptionis purgationis attentatorum, quæ
21 obstat successori in dignitate † Paris. de resignat.q.16.n.41.cum seq.lib.1. Lancellott.de attentat.lit.pendent.ampl.5.p.2.c.4. Et ita ex prædictis decisum fuit in huiusmodi causa, quod sit exhibendũ tale registrũ 2.Maij 1618.

Tertium dubium fuit super iuribus exhibitis, an illa essent in forma probanti, & quo ad instrumentum subrogationis domus cũ terris feudalibus concludendum est illud pro-
22 bare, † cum fuerit subscriptum, & publicatum ab eodem notario, qui de eo fuit rogatus, quo casu habetur pro originali, & plenã fidem facit Bart. in auth. si quis in aliquo. n.3. & ibi Dec.n.15.fallent.3. Curt. Iun.n. 12. C.de edend. Felin.in c.vlt.n.5. & 7.de fid.instrument.& in c.albericus.n.2. post Innoc. & Abb. ibid. de testib. Lap. allegat. 77. tabellio publicus.n.2. & 3.& ibi Mandos.in verb.iudicis.& in verb. fidem facit. & in verb.non ab illo. Cardin. cons.72.titius.n.16. in 3.dub. Rom.cons.105.viso themate.ad fin. vers. quo ad tertium quo quæritur. Aret. in c. quoniam contra. notab.13. n.12. de probationib.Couarr.pract.quæst.c.19.n.3.in princ. Bald.in l.publicati. n.9. & ibi Ias.n.4.C.de testament. Rot. decis.1. de fid.instrument. in nou. & decis.4.eod.tit.in antiq. Caputaq. decis.170.n.1 p.1.& decis.351.in princ.p.2.Rot. decis.687.n.2.p.1.in recentiorib.& decis.603. n.2.p.2. in recentiorib. & latius decis.581.n.
23 2. p. ead.† Contraria autem procedunt,quãdo exemplaretur instrumentũ à notario non rogato, tunc enim requireretur citatio partis cum alijs requisitis Caputaq. decis.244. p.2. Rot. decis.362.n.9.par.1. in recentiorib. Dummodo tamen ista exceptio opponeretur
24 in productione instrumenti, † & dummodo transumptatio nõ esset facta à subrogato ex speciali priuilegio Principis, & dummodo non adesset consuetudo exemplandi absque citatione, vt in d.decis.362.n.9.

Cum etiam probetur, quod idem notarius rogatus de prædictis esset legalis, & approbatus, vt constat ex litteris legalitatis loci,
25 in quo fuit rogatum instrumentum, † prout requiritur Bald.in l.comparationes.n.25.C. de fid.instrument. Felin. in c.1.n.19. ad fin. vers.& adde.eod.tit. Auffr.ad capell.Tholos. decis.331.n.4. Boer. decis.154. n.4. Oldrad. cons.227.n.6. Card. in clem.1.n.8. de procurator. cum alijs per Rot.decis.693.n.6.p.2.in recentior. & decis.422.n.4. p.1.in recentior.
26 Quidquid aliud sit in antiquis, † nã tunc talis recognitio non requireretur, sed sufficerent adminicula, de quibus in d.decis.693.n. 7. Caputaq. decis.5.p.3. Card. Seraph. decis. 400.n.5.& decis.1481.n.2. ¶ Adeo vt stantibus prædictis, non sit necessarium docere
27 de matrice, † cum adsit instrumentum originale Bald. in rubr. C. de fid.instrument. n. 20. Felin. in c. cum p. tabellio. n. 2. eod. tit. Alex. cons.175.n.3. lib.7.Couar. pract.quæst. c.19.n.3. Rot.diuers.decis.250.n.4.p.1. & in recentiorib. p.1.decis.582.n.7.

Alterum instrumentum circa permutationem duorum prædiorum feudalium, cũ alio prædio libero Accursij est etiam in forma pro-
28 banti, † cum fuerit compulsatum auctoritate Iudicis, & parte citata, & præuia recognitione in forma, prout requiritur Dec. in auth. si quis in aliquo. n.9. C. de edend. Rot. decis.1. & 2. de fid. instrument. in nou. & decis. 4. eod.tit.in antiq. Caputaq.decis.233. & decis.321. p.3. Cardin. Seraph. decis.583. n.1.¶ Itaut neque obstaret defectus citatio-
29 nis, † si iudicium fuisset in curia inchoatum, & in compulsorialibus decernendis esset citatus procurator,qui nominauit procuratorem in partibus ad assistendum extractioni, nam si talis procurator non reperiatur, extractio valebit etiam absque alia citatione Rot. decis.331. n.9.p.1. in recentiorib. Card. Seraph.decis.400.n.2.& 3. vbi quod non ob-
30 stat decis. Mobedan. 334. † quia ibi non erat inchoatum iudicium, nec in curia aliquis citatus, nec aliquis nominatus in loco per procuratorẽ partis, qui assisteret extractioni, vnde sibi imputet pars, quæ citata ad cõstituen-

ſtituendum procuratorẽ, non conſtituit eum qui voluerit acceptare, tamquam non ſit citandus, qui non acceptat *Aegid. deciſ.* 681. quem ſequitur *Rota*, vt teſtatur *Cardin. Seraphin. d. deciſ.* 400. *n.* 3. *&* 4.

Partitæ vero extractæ ex regiſtro feudorũ non videbantur eſſe in forma probanti, cum non appareret, quod idem regiſtrum eſſet factum tempore infeudationum, ſed totum conſcriptum vnica vice, Non obſtante, quod exaduerſo prætendatur illud eſſe antiquũ, & confectum de anno 1442. & propter eius anti-
31 quitatem renouatum de anno 1560. † Quia non cõnſtat, quod in tali renouatione interuenerit decretum Iudicis, cum alijs ſolemnitatibus, quæ requiruntur in huiuſmodi exemplationibus, quæ ſolent fieri ob timorem admittendæ probationis, iuxta diſpoſitionem *tex. in c. fin. vbi Felin. n.* 1. *cum ſeq.*
32 *de fid. inſtrumentor.* † Et quamuis iſta requiſita non ſint neceſſaria, ſtante conſenſu partium **Cardin. in c. albericus. in fin. de teſtib. Io. Andr. Butr. Imol. & Felin. n. 4. in d. c. vlt.** Tamen de iſto conſenſu non apparet, niſi per aſſertionem factam in eodem regiſtro per ſcribentem, quod exemplatio fiebat de conſenſu omnium feudatariorum,
33 cuius aſſertioni non ſtatur, † tãquam requiratur, quod coram teſtibus notarius ſe roget de tali conſenſu *Achill. deciſ.* 4. *de fid. inſtrumentor. Alex. conſ.* 147. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 6. *& conſ.* 10. *col. fin. eod. lib. & conſ.* 101. *n.* 11. *&* 12. *lib.* 4. *Butr. conſ.* 32. *in princ. Cardin. conſ.* 10. *n.* 7. *verſ. & hi duo. Aym. conſ.* 88. *n* 20. *&* 21. *Oſaſc. deciſ.* 172. *n.* 6. *Afſl. deciſ.* 150. *n.* 35. *Pariſ. conſ.* 100. *n.* 18. *lib.* 1. *& conſ.* 31. *n.* 28. *lib.* 4. *Natt conſ.* 352. *n.* 3. *in fin. poſt Bart. in l.* 1. *n.* 4. *C. de fid. inſtrum. & iur. haſt. fiſcal. lib.* 10. *Rot. deciſ.* 13. *n.* 3. *poſt princ. & deciſ.* 393. *n.* 8. *in fin. & deciſ.* 687. *n.* 1. *p.* 1. *in recentior. Maſcard. concluſ.* 143. *& concluſ.* 1101. *in verb. notarius. n.* 3. *cum ſeq. Put. deciſ.* 5. *n.* 1. *lib.* 3. ¶ Cum etiam non probetur, quod qui
34 ſcripſit idem regiſtrum ſit notarius, † prout requiritur illum eſſe talem, nam tunc admittitur alius, quam tabellio, quando in loco exemplationis, non eſſet aliquis notarius publicus, ne probatio periret, nam alias hoc non probato, debet eſſe perſona publica *Felin. in c fin. n.* 12. *in* 4. *notab. de fid. inſtrum.*

Et quamuis prætendatur dictum regiſtrum eſſe repertum in archiuio, tamẽ ex eo nullum
35 robur poteſt ſumi, † niſi probetur illud archiuium eſſe publicum, cũ debeat illi præeſſe officialis publicus, cum alijs requiſitis, de quibus per *Io. Andr. ad Specul. de inſtrum. edit. §. nunc dicendum. Bald. in l. exemplo.* 7. *col.* 1. *C. de probation. & in rubr. C. de fid. inſtrument. col. vlt. Socin. conſ.* 258. *col.* 2. *lib.* 2. *Felin. in c. ad audientiam. n.* 11. *de reſcript. Aym. de antiquit. tempor. p.* 1. *§. quarto limitatur. n.* 1. *fol.* 88. *Rot. deciſ.* 135. *n.* 8. *par.* 1. *in recentiorib. poſt Corn. conſ.* 142. *n.* 6. *lib.* 3.
36 *Decian. conſ.* 24. *n.* 51. *lib.* 1. † Et licet notarius atteſtetur ſe acceſſiſſe ad archiuiũ publicum talis caſtri, tamen non creditur huiuſmodi aſſertioni, tamquam ſit de his, quæ non ſpectant ad eius officium *Put.* in ſpecie *deciſ.* 445. *n.* 4. *lib.* 2. Et contraria procedunt, quando extrahens ſcripturam de archiuio dice-
37 ret ſe archiuiſtam, † cui de ſtylo creditur, ſi atteſtetur de eius deputatione, ſicut datur fides nuncio referenti ſe citaſſe de cõmiſſione
38 Iudicis, † quidquid aliud ſit de iure *Caputaq. deciſ.* 245. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 2. *Rot. deciſ.* 145. *n.* 3. *p.* 2. *in recentiorib.* cum alijs relatis *deciſ.* 301. *n.* 2. *p. ead. & deciſ.* 699. *n.* 3. *p.* 1. *in recentiorib.*

Præterea non conſtabat ex ſubſcriptione, & atteſtatione archiuiſtæ deputati, quod talis ſcriptura eſſet in archiuio, & ab antiquo tẽpore in eo conſeruata, prout talis ſubſcriptio, & atteſtatio erat neceſſaria, cum poſſit
39 ſtare, † quod aliqua ſcriptura ſit reperta in archiuio, & quod non ſit de archiuio, nam poteſt occurrere, quod tempore litis pendentiæ, vel paulò ante extractionem ibidem fuerit poſita per priuatam manum, quo caſu nihil probat *Abb. in c. ad audientiam. n.* 11. *de preſcription. Dec. in auth. ſi quis in aliquo. n.* 23. *fallent.* 6. *verſ. & etiam videtur. C. de edend. & in c. cum cauſam. n.* 6. *de probat. & conſ.* 458. *n.* 5. *Oſaſc. deciſ.* 69. *n.* 3. *Corn. conſ.* 342. *n.* 6. *lib.* 3. *Aym. de antiquit. tempor. par.* 1. *§. quarto limitatur. n.* 1. *in fin. Caputaq. deciſ.* 41. *n.* 4. *p.* 1. *Rot. coram Cardin. Millino Tiraſonen. iuriſdictionis.* 19. *Februarij* 1593.

Et ita ex prædictis fuit concluſum in huiuſmodi tertio dubio, quod dicta duo inſtrumenta ſint in forma probanti, non autem partitæ ex regiſtro feudorum extractæ, vt in deciſione in iſta cauſa Signina feudi *coram R. P. D.*
40 *Andrea.* 28. *Nouembris* 1616. † vbi quo ad dictas partitas fuit ſolum additum illas poſſe deſeruire pro adminiculis, licet enim non probent, tamen poterat dari aliqua fides ſtãte depoſitione teſtium, quod eſſet ſcriptura publica, & quod ad illud regiſtrum erat ſolitum recurri in controuerſijs cauſarum feudalium, accedentibus etiam inſtrumẽtis permutationis, & ſubrogationis, in quorum primo ſit mentio eiuſdem regiſtri, quæ omnia faciunt præſumptionem legalitatis ſcripturæ *Socin. Iun. conſ.* 61. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 3.

Et quoniam pars aduerſa non acquieuit dictæ deciſioni, fuit iterum datum dubium an eſſet ab ea recedendum, & quidem pro negatiua opinione debet concludi, cum ea, quæ denuo opponuntur fuerint ſublata ex ſupra adductis, itaut etiam præſuppoſita legalitate archiuij, de qua tamen non conſtat, numquam regiſtrũ, de quo agitur poſſit aliquam fidem facere, cum ſit copia ſcripta de anno
41 1600. per priuatam perſonam, † quæ nec aſſerit ſe eſſe notarium, nec probatur illum eſſe talem, vnde cum non habeat ſubſtantialia publici inſtrumenti, non poteſt ſumere ali-

aliquod robur ex archiuio *Felin. in c. ad audientiam. col. 1. de præscriptionib. Dec. cons.* 451. *col.* 1. *Caputaq. decis.* 41. *n.* 2. *p.* 1. *Rot. decis.* 382. *n.* 2. *in fin. p.* 2. *in recentior.*

Nec aliquid operatur consuetudo opposita de adhibenda fide scripturis in eodem archiuio
42 repertis, † Nam tamquam iuri cõmuni contraria non admittitur, nisi fuerit præscripta saltem spatio triginta, vel quadraginta annorum, cum simus in populo non habente iurisdictionem, quæ præscriptio non probatur, nam testes solum deponunt de erectione eiusdem archiuij ab annis vigintiquinque citra, quasi tunc non sit amplius consuetudo, sed præscriptio, iuxta opinionem *Bart. cons.* 136. *capitaneus. in fin. Alex. cons.* 173.
43 *col. vlt. vers. vltra prædicta. lib.* 6. † Et quidquid alij contrarium sentiant, ista est verior sententia, vt testatur *Aym. de antiq. tempor. p.* 4. *in princ. n.* 13. *vsque ad* 16. *fol.* 184. *Feder. cons.* 91. *col.* 2. *ante fin. Bald. in l.* 2. *in* 1. *&* 3. *opposit. C. quæ sit long. consuetud. Ias. in l. fin. col. penult. in fin. C. de testament. Aret. cons.* 131. *in causa quæ vertitur inter homines. col.* 3. *vers. secundo respondeo.*

Immo etiam data, & non concessa, tali consuetudine præscripta, neque illa iuuaret, cum non appareat de quo tempore huiusmodi re-
44 gistrum fuerit positum in archiuio, † quod erat probandum, vt euitetur suspicio, quod potuerit esse ibidem immissum tempore litis pendentiæ *Corn. cons.* 142. *n.* 6. *vers. restarent. lib.* 3. *Caputaq. decis.* 41. *n.* 4. *par.* 1. cum alijs adductis *supr. vers. præterea non constabat. n.* 39.

Vlterius legalitas archiuij redditur dubia ex ipsismet testibus aduersarij, cum tales testes
45 sint vasalli, † qui pro Domino castri non admittuntur *Bald. in l. eos. C. de testib. Caputaq. decis.* 279. *incip. testes subditi. n.* 1. *p.* 3. Vel saltem illorum fidei multum detrahi-
46 tur † *Felin. in c. insuper. col. fin. de testib. Caputaq. decis.* 276. *incip. testis vasallus. n.* 1. *par.* 3. Et quatenus etiam tales vasalli admit-
47 terẽtur † ex his, quæ latè adduxi *supr. c.* 597. *n.* 7. *cum seq.* Tamen in casu nostro non pro-
48 bant, quia deponunt de iudicio suo, † ideo non sunt idonei *Bart. in l.* 1. *ff. si cert. petat. & in l. qui testamento. §. fin. ff. de testam. & cons.* 123. *processum est. in fin. Innoc. in c. cum causam. de testib. Bald. in l. solam. col.* 1. *C. eod. tit. Aym. cons.* 6. *n.* 123. *& cons.* 41. *n.* 4. quamuis essent religiosi, vnde multò magis, quando non sunt tales *Idẽ Aym. cons.* 134. *n.* 43. *Oldrad. cons.* 210. *regularis. col.* 2. *Caputaq. decis.* 264. *n.* 3. *p.* 3. ¶ Immo etiam excludunt custodiam archiuij, dum deponũt quod claues eiusdem archiuij non negantur aduersario, & eius ministris, quando illas petunt, cum etiam conuincantur de falso, dum testificantur, quod dictum registrum
49 semper extitit in archiuio, † cum tamen in actis constet, quod de anno 1600. fuit productum in iudicio per priuatam personam contra aliam priuatã, itaut ex tot exceptionibus nulla fides sit eis adhibenda, quia talis falsitas illos reddit inhabiles etiam si falsum deponerent super articulo impertinenti, & per verbum credit *Alex. cons.* 28. *col.* 2. *ad fin. lib.* 6. *Bald. in rubr. de controuers. inuestit. & in l. fin. opposit.* 4. *C. de edict. diu. adrian. tol-*
50 *lend. Aym. cons.* 6. *n.* 19. † adeo vt tali testi in vno falso in nulla parte suę depositionis credatur *Bald. in l. si ex falsis. col. fin. C. de transact. Aret. cons.* 71. *col.* 1. *Dec. cons.* 105. *col.* 4. *ad fin. Aym. cons.* 9. *n.* 10. & ita ex prædictis *die* 23. *Iunij* 1617. fuit confirmata decisio alias facta in huiusmodi causa *Signina feudi.* 28. *Nouembris* 1616.

Quartum dubium est decidendum affirmatiuè, quod videlicet cõstet de feudalitate domus, & prædij, de quo in monitorio, nam ex duobus instrumentis, quæ fuerunt declarata esse in forma probanti, vt in decisione facta in huiusmodi causa 28. *Nouembris* 1616. ex rationibus, de quibus *supr. n.* 22. *vsque ad* 40. apparet auum paternum Mariæ subrogasse dictam domum liberam, & idem prædium etiam liberum in locum aliarũ possessionum feudalium, vnde tam vigore subrogationis, quam propriæ confessionis, & recognitionis
51 in feudum † sunt effecta feudalia *l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caution. §. fuerat. instit. de actionib. c. ecclesia. il* 1. *vt lit.*
52 *pendent. Surd. cons.* 42. *n.* 11. *lib.* 1. † vbi quod procedit etiam in correctorijs *Aret. in rubr. ff. de acquir. possess. ad fin. Natt. cons.* 346. *n.* 3. iuxta *§. reliquã. vers. vnde consequens. auth.*
53 *de hæred. & falcid.* † Et ita in specie recognitionis bonorũ allodialiũ subrogatorum loco feudalium, quod sint effecta feudalia *Castr. in l. cum falsa. n.* 4. *vers. breuiter istud procederet, C. de iur. & fact. ignorant. Bald. ad Speculat. de feud. in verb. si rem meam recognosco. Ias. in l.* 2. *n.* 7. *C. de iur. emphyteot. Papiens. in form. libell. ad fict. præstat. in glos. in verb. solutione. in fin. Surd. cons.* 410. *n.* 3. *lib.* 3. *Rosental. de feud. c.* 6. *conclus.* 68.
54 *n.* 17. † Cum passim confessio vasalli probet feudum *Dyn. cons.* 15. *quidam confessus. Bald. in l.* 1. *n.* 8. *C. quand. lic. ab empt. disceder. Alex. cons.* 29. *n.* 14. *lib.* 5. etiã contra singulares successores *Curt. Iun. cõs.* 184. *col.* 3. *Ruin. cõns.* 108. *n.* 19. *lib.* 2. *Roland. cons.* 82. *n.* 40. *lib.*
55 2. *Surd. cons.* 410. *n.* 2. † Quidquid aliàs res libera permutata simpliciter cum feudali non efficiatur feudalis *Idem Surd. cons.* 311. *n.* 55. *lib.* 3. *post Isern. in c.* 1. *§. cum autem. de controuers. inuestit. Marin. Frecc. de subfeud. lib.* 2. *q.* 21.

Quo verò ad alia bona, præter dictum prædiũ, & præfatam domum, concludendum est illa non esse feudalia, quia probatio fundatur solum in dicto registro transumptato, quod non facit fidem, sed solum adminiculum, vt in decisione, de qua *supr. vers. & ita ex prædictis.*

56 dictis. n.4. † adeo vt istæ probationes tamquam imperfectæ in suo genere non possint simul coniungi ad faciendam plenam probationem Alex. conf.21. n.6. lib.4. Corn.conf. 78.n.6.lib.3. Aret.conf.65.n.2. vers. secundo quod quartus testis. Paris.conf.153. n.37.lib. 4. Rot.coram R.P.D. Ortemberg. Romana seu Mediolanen. nullitatis retractus. 17. Maij 1604. Gabr.de probation.conclus.1. n. 36. & 39. Ias. in l.admonendi. n.213. & ibi Caccialup.n.217.Surd.conf.372.n.12.lib.3.&
57 conf.132.n.59.lib.1. † Et quatenus etiam daretur coniunctio probationum iuxta ea, quæ ponit Aym.conf.73.n.34.Gabr.d.conclus.1.de probat. Tamen in materia, in qua requiritur
58 exacta probatio, non admittitur † talis coniunctio Rip.in l.fin.q.57. C.de reuocand.donationib. prout est casus, de quo agimus, cum de iure quælibet res præsumatur allodialis, & non feudalis, quamuis essemus in
59 oppidis, castris, ducatibus, † comitatibus, & similibus Rosental.de feud.c.12.conclus.14. n.10. cum seq. Menoch. præsumpt 91.n.7. & 8. lib.3. iuxta c. 1. §.1. vbi Bald. si de feud. defunct. Hostiens. & Io.Andr.in c.nimis. de iureiur. Alex. conf. 129. n.1. lib.1. Bursat. conf.46. n.24. Curt. Sen. conf.75. col.2. Dec. conf.478.col.2. Paris.conf.20.n.3.lib.1. Aym. conf. 111. n. 9. Clar. de feud. q. 18. Roland. conf.2. n.11. cum seq. lib.3. & conf.46. n.39. eod.lib. Surd.conf.135.n.24.vsque ad 28.lib. 1. & conf.311.n.51.& 52.lib.3.

Additur, quod ex lectura eiusdem registri apparet fuisse descripta bona allodialia per-
60 mixtim, etiam nullo ordine seruato † cum feudalibus, & in specie respectu bonorum, de quibus agimus, enunciantur in dicto registro nonnullæ concessiones factæ Accursijs titulo venditionis, adeo vt stante huiusmo-
61 di permixtione oriatur incertitudo, † quæ vitiat omnem dispositionem Glos. in l. cum duo. ff.de in diem addict. Bart. in l.quidam. ff.de reb. dub. Marsil.in rubr. de probation. n.354. cum seq. latissimè Surd.conf.264.n.1. vsque ad 5. lib. 2. ob quam incertitudinem non potest discerni qualitas bonorum allo-
62 dialium † à feudalibus Bursat.conf.46. n.27. lib.1. Menoch.conf.395.n.18.lib.4.Alex.conf. 23.n.4.lib.5. Iacob.de S.Georg.in rubr.ff.de rei vendicat.n.23.cũ alijs per Surd.conf.151. n.49. & conf.410.n.27. in fin. & n.28.lib.3.
63 vbi in specie cõcludit,† quod si bona empta, vel alio titulo acquisita fuerunt permixta cum allodialibus, agens ad feudum succumbit, cum satis sit, quod inter bona, quæ petuntur, aliqua possint esse, quæ non sunt inclusa in inuestituris, tamquam feudum allodio admixtum non possit discerni, ideo talis identitas rerum debet magis concludenter probari Bart. & Imol. in l.is qui verè.ff. de public.iudic.Corn.cõs.165.col.fin.lib.3.Aym. conf.112.lib.3.Roland.conf.67.n.4.lib.2.Me-
64 noch.conf.21.n.34.lib.1. † Et sufficit reo offuscare probationes actoris, illasq. dubias reddere Bald.conf.79.n.7.lib.2. Natt.conf.32.in fin. Aym.conf.6.n.127. Itaut stante huiusmo-
65 di dubietate † non possit per Iudicem aliqua sententia proferri c. graue. 11. q.3.c.fin.33. distinct. Bald.in l. hac sententia. col.1. C.de sentent. quæ sin. cert. quantit. Rimin. Iun. conf.59. n 28. lib.1. & conf.432. n.19. & 20. lib.4. Cum etiam eadem permixtio, & incertitudo adsit in registro de anno 1454. ob quam idem statuendum est, quod in alio diximus, vt nulla probatio inde possit sumi,
66 Quamuis hoc non sit necessarium, † cum fuerit resolutum aduersarium non posse illo vti, nisi exhibeat originale factum de anno 1386. ex superius adductis vers. quo ad secũdum dubium. n.10.cum seq. Et ita ex prædictis conclusum fuit, quod constet de feudalitate domus, & prædij, de quo in monitorio, non autem de alijs bonis ibidem descriptis, vt in decisione in huiusmodi causa facta coram R.P.D. Andrea.13.Iunij 1618.

Quintum dubium resoluendum est negatiuè, quod videlicet non constet de tali feudalitate bonorum, de quibus agimus, itaut fœminæ censeantur exclusæ, cum enim Curtius ista bona possederit, & ex eis fructus perceperit, & illa transiuerint in Mariam suã hæ-
67 redem, † censetur possedisse pro suis, & tamquam illorum dominus, non alieno nomine, aut contemplatione alterius, & prout possident vasallus, emphyteuta, & similes, ideo asserenti bona esse feudalia incumbit onus plenè probandi illa esse talia Alex. conf.136. n.2.lib.1. latissimè Surd.conf.135.n.24.vsque ad 29. lib.1. cum alijs adductis supr. n. 59. Menoch.præsumpt.91.n.7.& 8.lib.3.

Non obstat, quod prætendatur per testes fuisse probatum huiusmodi bona esse feudalia, Quia omisso, quod sunt vasalli, nihil concludunt, Nam conantur probare, quod in curia Vallis Montonæ adest consuetudo generalis, vt non fiat concessio aliqua bonorum feudalium, nisi pro linea masculina tantum, quod tamen est contrarium iuribus productis per aduersarium, in quibus apparet fuisse factas plures concessiones pro masculis, & fœminis,
68 & pro hæredibus quibuscumque, † adeo vt stante huiusmodi diuersitate inter testes, & confessionem partis, præualeat confessio, exclusa depositione testium, qui nihil probabunt, neque poterunt reduci ad concordiam Aym.conf.171.n.10. Alex.conf.99.col. penult. in fin.lib.5. Roman.conf.391.n.8. vbi Mandos. in fin. Doctores communiter in l.2. §. creditum. vbi Dec.col.2. post med. Ias. col.2. in fin. ff. si cert. petat. Socin.conf.94.col. fin. lib.1. & conf.94. col. penult.ad fin.lib.4. iuxta doctrinam Innoc.in c.cum contingat. de offic.delegat. de qua per Bald.in 1.constitut. Codic. §. quibus. col.1.

Neque obstat catastum, seu registrum feudorũ, Quia fuit decisum in Rota illud non suffragari,

gari, nisi exhibeatur originale, à quo tale
registrum fuit extractum, Vnde ex eo non
potest aliqua probatio desumi, præsertim
quia in eodem registro leguntur plures con-
69 cessiones factæ tam pro masculis, † quam pro
fœminis, & pro hæredibus quibuscumque
per quas excluditur feudum Bursat.cons.46.
n.30.lib.1. Clar.in §.feudum.q.85. quo ca-
su catastum nullam præsumptionem inducit,
Nam ad hoc, vt ex illo inducatur præsum-
ptio, quod aliqua res sit feudalis, opus est, vt
bona, quæ prætenduntur esse feudalia, repe-
riãtur descripta in catasto, seu registro alio-
70 rum bonorum feudalium, † non autem si ad-
sint admixta alia bona allodialia, debet enim
præcedere recognitio in catasto tamquam
bonorum feudalium Aym.cons.276.in princ.
vers.& ad probationem feudi.Afflict.decis.277.
n.5.& in c.1.n.77. ex quib.caus.feud.amitt.
Barbat.Brun.& alij per Menoch.præsumpt.
91.n.42.lib.3. & latè diximus supr.n.62.
& 63. & quod tale registrum non debeat cõ-
71 tinere, † nisi solum res feudales, & nullas
alias res, quam inuestituras ad feudum spe-
ctantes concludit Rosental.de feud.c.12.con-
clus.14.n.49. Grammat. decis.77.n.12. Bur-
satt. cons.10.n.11. & cons.46.n.27. & 34.lib.
1. Roland. cons.82. n.17.lib.2. post Boss. de
princip. n.247.
Cum etiam in dicto registro in specie respectu
bonorum, de quibus agitur, enuncientur ali-
quæ concessiones factæ Accursijs titulo ven-
ditionis, ex quibus penitus excluditur intẽ-
72 tio aduersarij, † tamquam feuda emptitia
non seruent naturã recti feudi, sed sint tran-
sitoria ad fœminas c.1. de feud. dat. in vic.
leg. commissor. Glos. in §. si vasalli. in verb.
non obstante. in fin. de pac. constant. Gabr.
de feud. conclus.2. n.1. & 8. vbi quod magis
73 procedit, quando, prout in casu nostro, † non
præstatur aliquod iuramentum fidelitatis,
aut personale seruitium Alex. cons.9.n.5.&
6.lib.5. Paris.cons.16.n.10.cum seq.lib.4. So-
cin.Iun.cons.65.n.16.lib.1. Quamuis neque
sola præstatio iuramenti fidelitatis argueret
74 esse feudum, † cum vlterius requirerentur
aliæ coniecturæ, quibus cessantibus, cessaret
etiam præsumptio feudi, tamquam talis fi-
des non dicatur necessarium signum feudi,
quasi etiam præstetur à subdito suo supe-
riori Roland. latè cons. 85. n. 56. vsque ad
58. lib. 4. Bero. consil. 65. n. 181. lib. 1. &
cons. 152. n. 15. lib.2. post Oldrad. cons.159.
n.5. Dec.cons.413. cõsuluit accuratè.n.7.vers.
non obstant allegata. Menoch.cons.1.n.34.&
cons.2.n.125.lib.1.& cons.191.n.31.lib.2. &
præsumpt.91. n.36. vsque ad 39. lib.3. Aym.
cons.293.col.7. vers. quinto considero. Ruin.
cons.42.n.7.lib.1. Socin. cons.76.n.47. lib.1.
75 Cum † etiam in casu nostro fuerit data licẽ-
tia alienandi, per quam feudũ dicitur fran-
cum, & transit ad fœminas Curt.de feud.p.3.
in princ. n.5. Rot.diuers.decis.41.n.1.par.1.
Card. Seraph.decis.1105. Maximè quia talis
concessio est facta pro hæredibus, & successo-
76 ribus, † in qua compræhenduntur etiam fœ-
minæ Socin.cons.257.n.3. lib.2. Curt.de feud.
par.3.in princ.n.34. Petr. Gregor.de concess.
feud. p.6. q.4.n.6. Surd. cons.140.n.24.lib.1.
Card. Seraph.decis.1105.n.10.
Nec subsistit, quod auus Mariæ retineret equũ,
& canẽ, quasi id non fecisset, nisi fuisset obli-
gatus ex capitulo q. Alti de Comitibus, cum
non aliter per eius successores concederen-
tur feuda stabilia in terra Vallis Montonæ,
quam pro linea masculina, & sub dicto one-
re retinendi equum, & canem, & insuper ca-
meram, Quia respondetur ex testibus constа-
re, quod retentio canis fuit ex animi gratia,
77 & propter oblectationem venationis, † vnde
stante alia causa retentionis, cessat præsum-
ptio, quod fuerit occasione feudi Dec. in
specie feudi cons.413. consului. n.7. ad med.
Quamuis neque tale onus retentionis equi, &
canis aliquid concluderet ad fauorẽ aduer-
sarij, licet etiam esset probatũ fuisse ex cau-
sa feudi, nam cum dictus auus possideret di-
uersa prædia, opus erat liquidatione, quod
nam istorum prædiorum haberet tale onus,
præsertim quia ex parte Mariæ ostenditur
aliqua fuisse concessa ex causa emptionis,
78 cum † ad præsumendum feudum non argua-
tur de vno prædio ad aliud separatum, quid-
quid sit, quando essent bona, seu prædia sub
vno corpore cõpræhensa Menoch.præsumpt.
91.n.54.lib.3. iuxta doctrinam Bald. in c.1.
§.cum autem. vbi Laudens. & Præposit. col.
vlt.de controuers.int.masc. & fœmin. Brun.
cons.127. col.3. vers.quod si assumamus. n.5.
argumento l.3.§.incertam. ff.de acquir. pos-
sess. Surd.cons.135.n.60.lib.1.
Et tollitur omnis difficultas ex instrumẽto ex-
aduerso producto, ex quo apparet, quod Fe-
dericus de Comitibus propter obsequia prę-
stita à familia de Accursijs, & specialiter à
Petro Antonio de Accursijs cum iactura, &
periculo vitæ, & propter alia benemerita
confirmauit eidem omnes concessiones, do-
nationes, & venditiones etiam per prædeces-
sores factas pro ipsis, & eorum hæredibus,
79 cum potestate vendendi, † & alienandi, ac
alijs clausulis amplissimis, ex quibus colli-
gitur non esse amplius feudum, sed conces-
sionem remuneratoriam, & de bonis hæredi-
tarijs, & transitorijs ad quoscumque hære-
des etiam extraneos, recedendo in totum à
natura feudi, itaut sit actus irreuocabilis
etiã in casibus à iure permissis propter obli-
gationem ad antidora Bald.in c.1.n.4. si va-
sall. feud. priuet. post Iacob. de Rauen. in
summ. tit. quib. mod. feud. amittat. Idem
Bald. in c. 1. de vasall. qui contr. constitut.
lothar. Aluarot. in c. 1. §. fin. n. 9. conclus.
7. & ibi Præposit. col.3. vers. vel ex tenore
inuestituræ. quæ fuit prim.caus.benefic.amit-
80 tend. Schrader. de feud. p.5.c.2.n.62. † Itaut
in ista

in ista concessione ob benemerita veniant etiam fœminæ, quamuis alias in feudo non venirent *c.1.quemadm. feud. ad filiã pertin. Nicol.de Neapol.Aluar.& Iacob.de Beluis. in c.1. in princ. ff. de his qui feud. dar.poss. Rip.cons.80.n.69. Alciat.cons.203.n.7.Paris. cons.4. n.7. & 8. lib.1. Surd. cons.140. n.42.*
81 *lib.1.* † vbi etiam *n.37.cum seq.* quod neque talis concessio poterit sub prætextu ingratitudinis reuocari *Tiraq. in l.si vmquam. in verb.donatione largitus.n.11.cum seq. C. de reuocand. donation.*

Quæ autem denuo exaduerso adducuntur ad probandam prætensam feudalitatem non
82 obstant,†nam licèt ex descriptione bonorum feudaliũ in registro arguatur feudum *Bursatt. cons.10.n.11. & cons.46.n.34.* Tamen cum modò agatur in specie de feudo exclusiuo fœminarum, ista qualitas est particulariter probanda, & non sufficit illa descriptio
83 in genere de bonis feudalibus, † cum per talem qualitatem adiectã dispositio fit diuersæ speciei indigens alia probatione *Bart.in l.si quis posthumo. §. si filium.in fin. & ibi Ias. n.51. ff. de liber. & posthum. Crot. cons.50. n.8. Natt. cons.362. n. 18. Surd. cons. 34. n. 43. lib. 1.*

Non obstat prætensa approbatio catasti facta per auum Mariæ, Quia illa non refertur ad catastum, quo nunc pars aduersa vtitur,cum
84 plura supponantur catasta, † vnde confessio tamquam dubia non nocet, sed potius debemus eam interpretari contra eum, qui se in illa fundat,quamuis etiam essemus in materia fauorabili *Alex. consil. 52. col.2. lib.5. Natt.cons.285.n.2. Tiraq.de retract.lignag. §.1.glos.16.n.4.& 5.Surd.cons.5.n.46.vsque ad 49. lib. 1.* Cum etiam præsumatur plura-
85 litas rerum, † nisi probetur identitas *Io. Andr. in c. auditis. de præscription. Aym. cons.112 n.4. Alex.cons.134.n.3. lib.2. Ruin. cons. 46. n.16. lib. 4. Surd. cons.61. n. 13. & 14. lib. 1.*

Nec facit, quod probata feudalitate censeãtur
86 fœminæ exclusæ, cum regulariter † illæ non sint capaces feudi *c.1.§.filia.de success.feud. Rosental. de feud. c.7.conclus.31.n.1. Schrader.eod.tit.p.7.c.4.n.1.* Quia omisso,quod per prædictos multi casus adducuntur, in quibus fœminæ sunt habiles ad feudũ,satis est, quod in nostra facti specie tollitur omnis difficultas ex instrumento exaduerso producto, in quo apparet concessio, & confirmatio bonorum feudalium ad fauorẽ familiæ de Accursijs propter specialia obsequia, & merita
87 Petri Antonij de Accursijs tã pro eo,† quam pro hæredibus cum potestate alienandi, vendendi, ac alijs clausulis amplissimis, ex quibus patet fuisse recessum à natura feudi, in quo etiam includentur fœminæ, vt dictum est *supr.n.74. & 75.* quamuis etiam essemus in feudo paterno, & antiquo in præiudicium agnatorum, nedum in feudo nouo *Fulgos. cons. 4. n.1. ad fin. Bolognin. cons.1. n. 10. Dec.cons.268. consultus ab illustri. col.2. & cons.390. quoniam ex facto. n.10. cum seq.* cum alijs per *Card. Mantic.de tacit. & ambig.conuentionib.lib.23.tit.13.n.19.*

Minus facit, quod auus antecessor Mariæ vsus fuerit partitis descriptis in registro exaduerso producto, vnde non poterit per dictam Mariam veniri contra factum sui auctoris, Quia in dicto registro non fit mentio simpliciter bonorum feudalium, sed etiam additur
88 venditorum, † vnde cum simus etiam in feudis emptitijs, non potest ex tali vsu aliquod præiudicium oriri, cum talia feuda vendita non seruent naturam recti feudi, sed etiam transeant ad fœminas *c.1. de feud. dat. in vic.leg. commissor. Gabr.de feud. conclus.2. n.1.& 8.* Et ista sunt illamet bona,quæ prætendit aduersarius esse feudalia, & descripta in monitorio, cum tamen, ex quo sunt emptitia, vt dictum est, sint transitoria ad fœminas *Glos in c. si vasalli. in verb. non obstante. in fin. de pac. constant.*

Cum etiam Cornelia vxor aui Mariæ produxe-
89 rit dictas partitas per eam extractas, † vnde non potuit præiudicare Mariæ, quæ non habet causam à Cornelia, sed ab auo *l. duobus. §.1. de iureiurand. Affl. decis.245.n.11. Roland.cons.85. n.34.lib.2. Surd cons.22.n.29. & cons.82.n.22.lib.1.*cum alijs adductis *supr. n.6.* Et ita ex prædictis fuit conclusum non constare de tali feudalitate bonorum,ex qua possint dici exclusæ fœminæ, vt in *decisione in huiusmodi causa Signina feudi coram R.P.D. Andrea. 13. Iunij 1618.*

EPITOME.

CONsensus prȩstitus ad exigendum pecunias extantes penes inquilinos an extẽdatur ad exactas.¶Et qnid significet verbum extantes, & penes,& pecunia exacta.¶ Mandatum speciale quo ad certas res, personas, & causas, an intelligatur solum quo ad illas nominatas, quãuis postea sequerentur clausulæ generales quo ad omnes. ¶ Confitens penes se habere pecunias an possit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.¶ Verba generalia quando intelligantur iuxta subiectam materiam, & recipiant restrictionẽ, quam disponens adiecit, & referantur ad ea, quæ sunt specialiter demandata, & limitentur per suam rationem,& causam.¶ Quietãs generaliter de omni eo, & toto, quod posset prȩtendere occasione seruitutis an censeatur quietasse de legato sibi relicto ob seruitutẽ. ¶ Mandatum quando sit plenè probandum etiam si agatur incidenter, nedum principaliter. ¶ Et quando sufficiant coniecturæ cum assertione notarij. ¶ Translatio Episcopi an censeatur facta de consensu ipsius, si procurator soluit annatam.¶ Præsumptio quando oriatur ex præsumptione, & duæ fictiones possint

possint simul stare. ¶ Et qui si vna veniat in consequentiam alterius. ¶ Vel circa diuersa. ¶ Mandatum substituti an expiret per mortem substituentis, tam si substituat nomine proprio postquam est factus dominus litis, quam ex facultate sibi data ab ipso principali.

31 *Duæ fictiones possunt simul concurrere circa diuersa.*

32 *Mandatum substituti expirat per obitum substituentis. Intellige si substituat iure proprio, quando videlicet esset factus dominus litis, secus si substituisset ex facultate sibi data à principali. n.33.*

SVMMARIVM.

1 *Consensus limitatus ad exigendum pecunias extantes penes inquilinos non extenditur ad exactas. n.2.*

3 *Negatiua cessionis probatur ex inspectione actorum.*

4 *Geminatio verborum ostendit præcisam voluntatem disponentis, siue sit eodem tempore, siue postea, & excludit omnem interpretationem. n.5.*

6 *Dictio extantes quid significet.*

7 *Pecunia exacta dicitur, quæ persoluta est per debitorem siue inuitum, seu volentem.*

8 *Clausula penes aliquem importat idem quod in suo posse, & est maioris potentiæ, quam dictio apud.*

9 *Confitens penes se habere pecuniam an possit opponere exceptionē non numeratæ pecuniæ.*

10 *Mandatum speciale quo ad certas res, & personas, & causas, intelligitur solum quo ad illas nominatas, quamuis postea sequerentur clausulæ generales quo ad omnes.*

11 *Quietatio generalis recipit limitationem, quam disponens adiecit, & refertur ad ea, quæ sunt specialiter demandata, & restringitur per rationem iuxta suam causam. n.12. 13. 14. & 15.*

16 *Verba generalia sunt restringenda iuxta materiam subiectam.*

17 *Quietans generaliter de omni eo, & toto, quod posset prætendere occasione seruitutis non censetur quietasse de legato sibi relicto ob seruitutem.*

18 *Verba integraliter, & liberè, quomodo declarentur.*

19 *Enunciatiuæ emanatæ ab vna tantum parte in absentia alterius nihil probant.*

20 *Mandatum est plenè probandum, quando agitur de eo principaliter, secus si incidenter, tunc enim sufficit assertio notarij n.21. Declara vt n.22. & 23.*

24 *Mandatum probatur ex coniecturis, & quales debeant esse. n.25.*

26 *Clausula arbitrio Rotæ remittit rigorem iuris.*

27 *Translatio Episcopi dicitur facta de consensu ipsius, si procurator eiusdem translati soluit annatam.*

28 *Præsumptio non oritur ex præsumptione, dummodo vna non veniat in consequentiam alterius. n.29.*

30 *Propter ratificationem si fingatur validus primus contractus locationis, fingetur etiam quod valeat venditio inde secuta.*

CAPVT DCCXXXVII.

Declaratur per Ludouicum in trāsactione, & concordia exhibita, quod omnes & singuli fructus, & introitus prædij à die appositi sequestri vsque ad diem obitus Siluiæ extantes penes inquilinos, & depositati in monte Pietatis liberè spectent ad Antonium, præstando consensum, vt dictæ pecuniæ eidem Antonio consignentur, quem ad hunc effectum etiam procuratorem irreuocabilem constituit ad exigendum pecunias tam depositatas in dicto monte, quam ex-
1 tantes penes affictuarios prædij; † Ex quibus verbis apertè colligitur consensum, & mandatum procuræ fuisse limitatum solùm ad exigendum pecunias extantes penes inquilinos, non autem ad pecunias exactas per Siluiam, Vnde limitatum debet producere effectum *l. in agris. ff. de acquir. rer. domin. Neuiz. conf.52.n.34. & conf.66.n.32. Surd.*
2 *conf.190. n.8.* & in specie cessionis, † & consensus *Idem Surd. conf.452.n.3.in fin. vsque ad 11. lib.3. & conf. 513. n. 23. & 24. lib.4.* Adeo vt cedendo, seu assignando iura existētia, seu pecunias extantes censeatur statim denegata cessio quo ad exacta, tamquam illa non existant, & non extent, quæ non veniūt in cessione, immo contradicunt cessioni, &
3 instrumento super ea gesto, † quod solum attenditur ad probandam istam negatiuam absque alia probatione, cum sufficiat inspectio sola instrumenti, in quo non legitur, nisi cessio de iuribus extantibus *Bart. in l. fin. C. de reb. credit. & in l. titiæ textores. in 2. notab. de legat. 2. Crot. conf.7.n.18. Natt. conf. 45. n.3. & conf.377. n.9. Becc. conf.40. n.2.* cum alijs per *Surd. conf.452.n.10.lib.3.*
Maximè, quia non semel tantum fuit expressa illa dictio extantes, sed bis, tam in declaratione, & cōsensu præstito de dictis pecunijs, quam in constitutione procuratoris, adeo vt stante huiusmodi geminatione verborum,
4 magis ostendatur præcisa, † & enixa, ac deliberata mens disponentis, & cedentis, quod non voluerit disponere, nisi de pecunijs existentibus, & non de exactis, siue talis geminatio fiat incontinenti, & eodem tempore, siue non *l. balista. ff. ad trebellian. Surd. conf.*
5 *369.n.16.lib.3. & conf.179.n.18.lib.2.* † vbi etiam quod excluditur omnis extensio, & interpretatio *Glos. in clem.1. in verb. diœcesanis. de iur. patronat. Ias. in l. si constante. n.83. ff. solut. matrimon. Gozad. conf.4.n.25. Menoch. conf. 63. n. 13. Tiraq. in l. si vmquam.*

quam. in verb. reuertatur. n.56. C. de reuocand. donation. Becc. conf.24.n.24.

Et cum agatur inter peritos, & Iurisconsultos transigentes, non sine causa fuit posita clausula illa extantes, cum benè ipsi nollent virtutem istius dictionis,
6 † quæ significat existentiam pecuniarum non exactarũ, sed pendentium, & quæ adhuc erant in manibus inquilinorum *l. si pendentes. 33. ff. de vsufruct. Alber. in dictionar. in verb. extantes. Prateius in lexic. iur. in verb. pendentes. fol.*
7 *148.* † Cum exacta pecunia intelligatur, quæ persoluta est, siue volens, siue inuitus debitor illam dederit, quod non conuenit pecuniæ existenti, seu extanti in manibus debitoris *l. verbum exactæ. 187. vbi Rebuff. col. 1. ff. de verbor. significat. Prateius in lexic. iur. in verb. exacta pecunia. & in verb. exactæ pecuniæ. fol. 81.*

Præsertim, quia vltra dictionem extantes, adest
8 etiã illa dictio, penes, † quæ declarat, quod eam pecuniam habet in manibus, & in suo posse, vt vulgo dicitur, vel detinet, vel penitus se habet, cum maioris sit potentiæ, quam dictio apud, vt notat *Rebuff. in l. penes te amplius. 63. col. 1. ff. de verbor. signific.* vbi ex hoc
9 concludit, † quod confitens penes se habere pecuniam nõ potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, cũ dictio penes declaret, quod iam recepit, & quod penitus eam habet, & sic non poterit postea negare se recepisse, alioquin esset sibi contrarius, & de hac quæstione, quia non est disputatio nostra, multa per *Gabr. Saray. in addit. ad Roman. sing. 642. scis quod confessioni. fol. 64. Costa in l. si ex cautione. fallent. 8. C. de non numer. pecun. Purpur. in l. 2. n. 6. ff. si cert. petat.* & in casu nostro satis est, quod per ista verba extantes penes inquilinos excludũtur pecuniæ exactæ, vt dictum est, quod magis debet attendi, quia in transactione constituitur Antonius procurator ad exigendum istas pensiones, & pecunias, itaut ex natura negotij mandatum non possit extendi, nisi ad
10 ea, quæ non fuerunt exacta, † Cum etiam si præcessisset mãdatum speciale quo ad certas res, & personas, & causas, quamuis postea sequerentur clausulæ generales quo ad omnes, tamen intelligerentur quo ad illas tantum nominatas *Bart. in l. quod dicitur. in princ. n. 1. ff. de tutel. Roman. sing. 136. constituo titium. n. 1. Put. decis. 112. lib. 1. Felin. in c. sedes. n. 21. de rescript. Natt. conf. 197. n. 3. & 4. Card. Mantic. decis. 191. n. 2. Rot. decis. 754. n. 2. p. 2. in recentiorib.*

Non obstat, quod fuerit facta quietatio generalis de omnibus fructibus per cedentes debitis loco redditũum dicti prædij, & solutis à die appositi sequestri vsque ad diem obitus Siluiæ, Quia de ista generalitate non constat, nam in dicta quietantia non fit mentio de toto tempore quo Antonius cepit soluere dictos fructus dotales loco pensionum fundi dotalis, sed tantum se restringit ad fructus per eos solutos, & sic pro tempore, quo durauit matrimonium inter Ludouicum, & Siluiam, non autem de fructibus dotalibus solutis alijs duobus viris eiusdem Siluiæ, cum non sit facta mentio de facto alieno, quod
11 non spectabat ad Ludouicum, † & quatenus etiam quietatio esset generalis, tamen cum in ea adsit restrictio ad pecunias extantes, huiusmodi generalitas restringitur, & recipit eam limitationem, quã disponens adiecit *Bart. in l. generali. §. vxori. ff. de vsufr. legat. Ruin. conf. 20. n. 2. lib. 1. & conf. 188. n. 11. lib. 2. Surd. conf. 152. n. 35. lib. 2. & conf.*
12 *369. n. 31. lib. 3.* † Et passim quietatio generalis refertur ad ea, quæ specialiter sunt demandata, cum generale dictum restringatur per rationem, iuxta suam causam *Ang. in l. obligatione generali. ff. de pignorib. Surd.*
13 *conf. 160. n. 36. & 37. lib. 2.* † Et in specie similis quietationis generalis, & transactionis *Natt. conf. 546. n. 10. cum seq.* iuxta *l. si ex maiore. & l. si de certa. C. de transact. l. emptor. §. lucius. ff. de pact. Bart. in l. aurelius. §. caio. col. penult. vers. ideo pro declaratione. ff. de liberat. legat.*

Neque obstat, quod fuerit dictum de omnibus fructibus à die appositi sequestri decursis, &
14 maturatis vsque ad obitum Siluiæ, † Quia fuit etiam additum de extantibus penes inquilinos, vnde secundum istam additionem est intelligenda præcedens dispositio, non autem simpliciter de omnibus etiã exactis, tamquam attendatur limitatio, & restrictio per rationem secundum suam causam *l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat. 2. Surd. conf. 445. n. 44. lib. 3. & cõs. 321. n. 51. eod. lib. Gabr. de regul. iur. concl. 4. n. 21. Rot. decis. 110. n. 2.*
15 *p. 2. in recentior.* † & per rationem expressam *Bald. in l. 3. §. ex hoc edicto. ff. de naut. caup. stabul. Roman. cõs. 403. n. 23. Alex. cõs. 113. n. 2. lib. 7. Aym. cõs. 236. n. 6. Natt. conf. 546. n. 11. &*
16 *12. Rot. decis. 388. n. 5. p. 1. in recentior.* † Et semper verba generalia restringuntur iuxta materiam subiectam *l. si vno. in princ. ff. lo-*
17 *cat. Alex. conf. 40. n. 3. lib. 4.* † Vnde quietantia generalis de omni eo, & toto, quod quis posset prætendere occasione seruitutis, non compræhendit legatum factum propter seruitutem, cum debeat restringi ad eamdem causam famulatus, & ad materiam subiectã, non ad causam legati, ne cesset illa gratuita remuneratio, ex qua motus fuit testator ad remunerandum, & legandum *Cephal. conf. 80. n. 12. & conf. 81. n. 8. Rot. decis. 499. n. 3. p. 2. in recentiorib.*

Minus obstant verba integraliter, & liberè cum alijs exaduerso adductis, Quia intelliguntur secundum subiectam materiam, cum enim sint respectiuè prolata, non autem simplici-
18 ter, † faciunt, vt importent, illud quod promissum est, videlicet liberè, & sine diminutione pecuniarum extantium, cum passim in om-

omnibus istis, & similibus clausulis fiat interpretatio ratione subiectę materię, ob quā illæ apponuntur, restringendo eo respectu, quo proferuntur *Alex. cons.208.n.6.lib.2. & cons.80.n.12.lib.1. Dec. in c.reprehensibilis. n.5.de appellationib. Aret. cons.76.n.3. vers. licet aliquando. Bellon. cons.17. n.2. Oldrad. cons.95. col.2. Aym. cons.16.n.5. & cons.171. n.13. Surd.decis.43.n.16. & 17.*

Declaratio autem, quæ prætenditur facta, quod per Antonium fuerunt soluti omnes fructus à die interpositi sequestri vsque ad obitum Siluiæ, non est facta nisi ab Anto-
19 nio, † vnde enunciatiuæ emanatæ ab vna tantum parte in absentia alterius non probant *l.non nudis. vbi Glos.in verb. asseuerationibus. C. de probat. l.ex his verbis. C. de testam.milit. Aym.de antiquit.tempor.par.1. §.ampliatur nunc memorata.n.3.fol.38.Rot. decis.768.n.2.p.2.in recentior.*

Quo vero ad probationē mandati erit alterius inspectionis, nam satis est, quod interim illud est plenè probandum, nam in casu no-
20 stro non agitur incidenter de mandato, † sed de eo principaliter dubitatur, & ita loquitur *Rot. decis.503. n.3. p.1. in recentior.* vbi fuit conclusum, quod saltem præsumptiuè dicitur cōstare de mandato per assertionem notarij dicentis, quod eadem die mandatum fuit rogatum per talem notarium, & à se lectum; quia ibi agebatur de eo incidenter, ideo quamuis illud non exhiberetur, illa assertio faciebat præsumptionem, prout notat etiam *Curt. Iun. in auth. si quis in aliquo. n.54. & ibi Cagnol. n.56. C. de edend.* & ita etiam dicitur *in decis.440. n.5. in fin. par.2. in recentiorib.* vbi solum concluditur,
21 quod † talis assertio notarij multum facit ad præsumendum mandatum, non autem ex hoc infertur, per illam assertionem plenè mandatum probari, & doctores allegati *in d.decis.440. n.5. in fin.* loquuntur de instrumento antiquo, in quo enunciatur mandatum,
22 vt † dicit *Gabr.de procurator. conclus.1.n.9. Cassador. decis.3. n. 4. ad med. vers. secus quando instrumentum, eod. tit.* latè *Menoch.præsumpt.33.n.25.lib.2.& cons.1.n.80. Dec.cons.36.n.8.& cons.199.n.3. Purpur. in auth. si quis in aliquo. in fin. C. de edend. Cagnol.in l.velle non creditur.n.19.de regul. iur. Boer. decis.281.n.17. Aym. cons.317.col. 2. vers. secundo respondeo. & de antiquit. tempor. p.2.n.61. cum seq.vers. secundo sub-*
23 *limita. fol.155.* † Intelligendo in iudicialibus, & quando solemnitas extrinseca est enunciata in instrumento, videlicet si diceretur talis syndicus, vel procurator, de cuius mandato fuit rogatus talis, vel prout constat in actis mei notarij, tunc enim de tempore antiquo præsumetur mandatum, vt notat in specie *Caputaq. decis.194. par.3.* vbi ita declarat *Cassador. d. decis.3. n.4. de procurator.*

Similiter quo ad coniecturas, & præsumptiones, ex quibus prætenditur probari manda-
24 tum, erit particulariter videndum, † cum non omnes coniecturæ admittantur, quamuis ex illis aliquando huiusmodi mandata probentur *Rot.decis.440.n.5.vsque ad 8.p.2. in recentiorib. Gozad. cons.11. n. 13. Cæsar de Graff. decis.2. n.5. de reb.eccles. non alienand. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.7.tit.6.n.1. Rot. diuers.decis. 187.n.1.p.1. & decis.32. n.2.p.2.* Pro coniecturis autem admitteretur assertio, & enun-
25 ciatio mandati facta per notarium, † expensa facta in causa etiam vnius ducati, productio scripturarū existentium apud procuratorem, nam ex istis probatur mandatum, vt dixit *Rot. decis.440.n.5. cum seq. p.2. in recentiorib.* vbi quod ista visa sunt in illo casu sufficere stante clausula arbitrio Rotæ appo-
26 sita in rescripto, † quæ remittit rigorem iuris *Crescent. decis.4. n.3.de testib.* Et multas alias coniecturas ad probandum mandatum latè adducit *Menoch. præsumpt.33. lib. 2. Gabr. conclus.1. de procurator. Mascard. de probation.conclus.1007.vsque ad conclus. 1014. tom.2.*

Et coniecturam desumptam ex impensa dixit esse potissimam *Rot. decis.475.n.8. & 9. p.1.*
27 *in recentiorib.* † vbi fuit conclusum, quod translatio Episcopi dicitur facta de consensu ipsius, quia procurator eiusdē translati soluit annatā, ex cuius solutione manifestè apparet illum fuisse cōstitutum procuratorem *Rot.decis.1.in fin.de procurator.in nou.* Itaut ex hoc resultet clarus cōsensus translati, non obstante, quod mandatum probetur ex di-
28 cta præsumptione, † Quamuis enim ex præsumptionibus non oriatur præsumptio cum duæ fictiones non possint simul concurrere *l.cum post. §.gener. ff. de iur.dot. Glos.in l.1. C. de dot. promis. Ruin. cons.90. ad fin. lib.1.* Tamen aliud est quando vna venit in consequentiam alterius, nam tunc ex præsumpta constitutione procuratoris in neces-
29 sarium consequens resultat consensus, † alias constitutio procuratoris esset frustratoria *Bart. in l.si is qui pro emptore. n.11. ff.de vsucapion. & in l.si sub conditione. n.3. C. quand. lic. ab empt. disceder.* & notat in specie *Rot.d.decis.475.n.10. p.2.in recentior. & coram Card. Sacrato Romana domus de Burgo.11. Februar.1605. post Alex.cons.117.n.4.*
30 *lib.5.* † vbi concludit, quod si fingeremus propter ratificationem valuisse primum contractum locationis in perpetuum cum pacto de vendendo, in consequentiam etiam fingimus, quod venditio inde secuta valeat tamquam necessaria, & sic tunc poterunt stare simul duæ fictiones tamquam dependentes, & consecutiuæ, iuxta *l. singularia. ff. si cert. petat. l.cum dua species.14.in fin. ff.de captiu.*
31 *& postlimin. reuers.* † Cum etiam duæ fictiones possint concurrere circa diuersa, vna

circa

circa obligationem, ideſt circa primum contractum, alia circa ſecundum contractum, ex quo reſultabat liberatio à primo *d. l. ſingularia. in fin. Alex. conſ. 117. n. 4. poſt med. lib. 5.* Quo vero ad nullitatem geſtorum, quæ prætenditur occaſione mandati expirati, cõcludendum eſt, quod talis nullitas non ſit attenden-
32 da, † Nam quamuis mandatum ſubſtituti expiret per obitum ſubſtituentis *Oldrad. conſ. 130. col. 2. verſ. alia ratione. n. 2.* Tamen hoc habet locum, ſi ſubſtituens iure proprio ſubſtituit, puta quando eſſet factus dominus li-
33 tis, † ſecus quando, prout in caſu noſtro, ſubſtituiſſet ex facultate ſibi data à principali, tunc enim non attenditur mors ſubſtituẽtis, ſed obitus ipſius principalis *Gloſ. in c. 1. §. licet. in verb. ſubſtituendi. & ibi Franc. col. 2. in fin. verſ. quarto aduerte. de procurator. in 6. Cardin. in clem. vltim. col. fin. q. 15. eod. tit. Felin. in c. relatum. col. 2. in fin. & ibi Dec. col. 1. in princ. verſ. & adde. de offic. delegat. Prob. ad Monach. in c. perpetuo. n. 11. de poſtulat. prælator. Ruin. conſ. 74. col. 3. verſ. non enim morte patris. lib. 3. Milius in verb. procurator conſtitutus cum poteſtate ſubſtituendi. Bellamer. deciſ. 6. Rot. deciſ. 33. n. 1. & deciſ. 38. n. 2. de procurator. in nou. Gabr. eod. tit. concluſ. 2. n. 9. Rot. deciſ. 521. n. 8. par. 1. in recentiorib.*

EPITOME.

VErba diſcretioni tuæ, & conſcientiam oneramus an impediant ſubdelegationem, & importent, quod ſit electa induſtria perſonæ. ¶ Et an idem ſignificent, quod iudicio tuo. ¶ Auditores Cardinalium Legatorum de latere an faciat idem tribunal, & habeant iuriſdictionem ordinariam. ¶ Aſſertioni Cardinalis quando ſit credendũ. ¶ Stylus non citandi ad videndum iurare teſtes an ſit validus. ¶ Et quomodo intelligantur verba admiſit, commiſit, & monuit. ¶ Et an inducant præſentiam partium. ¶ Mandatum an debeat eſſe ſpeciale in cauſis matrimonialibus. ¶ Et an ſufficiat clauſula cum libera, & ad lites motas, & mouendas. ¶ Procurator quando dicatur acceptaſſe mandatum, & illud ad ſpeciem deduxiſſe. ¶ Facultas recipiendi iuramentum an ſit data ſtatim, quod examen committitur. ¶ Et an talis receptio poſſit cõmitti notario. ¶ Examen cõmiſſum laico in cauſis eccleſiaſticis quando ſuſtineatur. ¶ Solemnitates ſtatuti an ſint neceſſariæ in mandato ad lites facto per minorem. ¶ Omiſſio licentiæ Superioris in depoſitione teſtis Monachi an attendatur, tamqnam ſit leuis ſolemnitas. ¶ Sententia ſeparationis thori quando tranſeat in iudicatum. ¶ Sæuitia viri ex quibus probetur. ¶ Et an ſufficiant teſtes ſingulares. ¶ Et quando præbeat cauſam ſeparationis thori, & reſtitutionis dotis, & fructuum, & augmenti. ¶ Et quo caſu talis reſtitutio ſit plenaria abſque eo, quod deſeruiat oneribus matrimonij, & alimentationi liberorum. ¶ Cautio oblata per maritum quando ſit admittenda, vt vxor ei debeat reſtitui. ¶ Correctio vxoris an permittatur marito. ¶ Et an valeat eius promiſſio de illam non corrigendo. ¶ Teſtes an poſſint examinari extra locum iudicij. ¶ Iniuſtitia ſententiæ an ſufficiat ad concedendam reſtitutionem in integrum. ¶ Veſtes, & iocalia quando præſumantur donata per virum vxori. ¶ Separatio thori quando æquiparetur diuortio. ¶ Et an cõcedatur propter adulterium. ¶ Teſtes ſuper ſæuitia viri an præualeant teſtibus contrariũ deponentibus. ¶ Vxor quando ſit alenda ex fructibus dotis ſtante ſententia ſeparationis thori.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum cum clauſula diſcretioni tuæ directum Legato Apoſtolico non impedit ſubdelegationem.*
2 *Verba conſcientiam oneramus, & diſcretioni tuæ, & ſimilia non faciunt, vt ſit electa induſtria perſonæ, nec per illa mutatur natura negotij, ſuper quo litteræ conceduntur. n. 3.*
4 *Expreſſio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur.*
5 *Clauſula diſcretioni tuæ appoſita generaliter ſuper toto negotio facit, vt permittatur electio delegati.*
6 *Verba iudicio tuo, & diſcretioni tuæ idem ſignificant.*
7 *Auditores Cardinalium Legatorum de latere faciunt idem tribunal, & habent iuriſdictionem ordinariam.*
8 *Delegatus Principis dicitur ordinarius.*
9 *Cardinales dicuntur Principes, & Legati de latere ſunt in prouincia maiores omnium poſt Papam.*
10 *Verba diſcretioni tuæ ponuntur in omnibus litteris quibuſcumq; directis, exceptis Epiſcopis, quibus dicitur fraternitati veſtræ.*
11 *Commiſſio ſub nomine dignitatis tranſit ad ſucceſſorem.*
12 *Induſtria perſonæ non eſt electa in negotio commiſſo cum cauſa cognitione.*
13 *Laicus non poteſt cognoſcere cauſas matrimoniales.*
14 *Vicarius debet eſſe clericus, non laicus.*
15 *Aſſertioni Cardinalis creditur ſaltem ad transferendam probationem, & ad inducendam præſumptionem validitatis actus.*
16 *Stylus curiæ non citandi ad videndum iurare teſtes valet, & quid ſignificent verba admiſit, commiſit, & monuit, & an ſint iuxta conſtitutionem Marchiæ. n. 19.*
17 *Stylus eſt ſeruandus in ordinatorijs, & de eo Iudex ſe informat extraiudicialiter etiam partibus non vocatis. n. 18.*

CAPVT DCCXXXVIII.

QVam plures exceptiones, & nullitates opponebantur contra sententiã latam ad fauorem Faustinæ in causa *Recanaten. separationis thori* quas tamen dicebam non obstare, nam quamuis commissio, seu rescri-
1 ptum fuerit cũ clausula discretioni tuæ † non tamen per illam potuit impediri subdelegatio, tamquam simus in Cardinali Legato Sedis Apostolicæ, qui potest subdelegare licèt ei committeretur cognitio nudi ministerij, seu alterius rei, per quam regulariter alius prohiberetur vices suas committere *Felin. in c. vlt. §. cæterum. n.6. col. penult. in fin. de offic. delegat. Doctor. in clem. 1. eod. tit. Card. Seraphin. decis. 857. n.18. Rot. coram Cardin. Pamphilio Toletana medietatis annatæ. 19. Iunij 1589.*
Cum etiam istæ clausulæ, discretioni tuæ, con-
2 scientiam tuam oneramus, † & similes tamquam appositæ in vim executionis, & monitionis non faciant, quod sit electa industria personæ, neque impediunt subdelegationem *Abb. in c. fin. §. is autem. in fin. de offic. deleg. Ang. in auth. ad hæc. C. de iudic. Rot. coram*

ram R.P.D. Penia Auellin. archipresbiteratus.6. Aprilis 1590. *& coram Card. Pamphilio Legionen. sancti Fecundi* 1591. *Nauarr. cons.6.de offic.deleg.* latè *Flores. pract. quaest.*
3 *lib.1.q.4.n.67.usque ad* 71. † Quasi per tales clausulas non mutetur natura negotij, super quo litteræ conceduntur, tacitè enim inest omnibus commissionibus, vt Iudices cuncta agant iuxta bonam conscientiam *c.1. de re*
4 *iudicat.in 6.* † Expressio ergo eius, quod tacitè inest, nihil operatur, & sonat potius in monitionem, & excitationem, quam conditionem *Innoc.in c.fin. de præsumpt. & in c. licet. de offic. ordinar.* & ità omnia prædicta considerat *Anchar. in clem.1. notab. 15. de*
5 *for. compet.* † Cum etiam dicta verba non sint apposita specialiter super decisione causæ, sed generaliter super toto negotio, vnde sufficit, quod operentur respectu electionis subdelegati, itaut potuerit delegatus talem electionem facere, quemadmodum si fuisset
6 commissum iudicio suo, † quod idem significat, quod discretioni tuæ *Glos. in l. cum prætor. §. vlt.in verb.iudicio. ff.de iudic. & §. præterea.instit.quib.non est permis. facer. testam. Alex.cons.33.n.2.ad med. vers. quod probatur.lib.1.Menoch.de arbitrar.lib.1.q.8. n.17. & 25. Rebuff. super concordat.in form. mandat.apostolic.in verb.discretioni vestræ.*

Præsertim, quia Cardinalis Legatus Apostolicus subdelegauit Auditorem, & Vicarium
7 suum, † cum isti Auditores Cardinalium Legatorum de latere faciant idem tribunal, & habeant ordinariam iurisdictionem *Bald. in l. vlt. n. 4. C. vbi senator. vel clarissim.*
8 tamquam sint delegati Principis, † qui dicūtur ordinarij *Zabarell. in clem. auditor.n.6. vers. de deputato. de rescript. post Bart. in l. præcipimus. §. quod si à duce. n.1. C. de ap-*
9 *pellat.* † Et Cardinales dicuntur Principes,& Legati de latere æquiparantur Proconsuli, & in prouincia sunt maiores omnibus post Papam *Felin. in c. super quæstionum. 27. §. si vero.n.16.vers.secundo fallit.de offic.delegat. Franc. in c. cum causam. n.16. ad med. q.8. de appellat.*

Immo dicta verba discretioni tuæ non sunt apposita in supplicatione cōmissionis, nec sunt verba Papæ, sed illius, qui fecit minutam
10 breuis, seu bullæ, † & apponuntur in omnibus litteris quibuscumque directis, exceptis Episcopis,quibus dicitur fraternitati vestrę, loco discretioni tuæ, vt in *praxi Cancellar. Rebuff. super concordat. in form. mandator. Apostolic.in verb. discretioni tuæ. n.1.* Cum etiam commissio sit sub nomine dignitatis,
11 quo † casu minus censetur electa industria personæ, & transit ad successorem *c.quoniam abbas. vbi Bald. in princ. Dec. n.3. de offic. delegat. Panormit. in c.vlt. §. fin.n.7.eod.tit. Ias.in l.more.n.64.de iurisd.omn.iudic. Menoch. de arbitr.lib.1.q.68.n.21.*

Additur, quod negotium fuit commissum cum
12 causæ cognitione, † tunc enim non videtur Papa eligere industriam personæ, & ideò valebit subdelegatio *c.vlt.in fin. vbi Abb.in §.is autem.n.6. Felin.in 2.notab. de offic.delegat. Caccialup. in l. more. n. 16. de iurisd. omn.iudic. Menoch. cons.17.n.3.lib.1. Ias.in l.à iudice. col. vlt. vers.duodecimo limita. de iudic.*

Idem dicendum est de alia exceptione opposi-
13 ta, quod subdelegatus fuerit laicus, † qui non potest cognoscere causas matrimoniales *Menoch.cons.17.n.6. & 7.lib.1.* Quia ista exceptio non probatur, immo ex subscriptione sententiæ apparet potius illam fuisse latam à persona ecclesiastica, cum fuerit sub-
14 scripta tamquam à Vicario, † qui non potest esse talis, nisi sit clericus, non laicus *c.in noua actione.16.q.7. Abb.in c.decernimus.n.12. vbi Felin.n.6. Dec. n.120.de iudic. Prob. ad Monach. in c. 1. col.penult. de offic. vicar. in 6. Rebuff. in prax. tit. de vicar. Episcopor. n. 35.*

Quæ confirmantur ex attestationibus Cardinalis Legati, & capituli Ecclesiæ Assisiensis deponentium Iudicem subdelegatum fuisse in sacris, & personam ecclesiasticā ante annum 1600. de quo tempore fuit lata sententia in huiusmodi causa, itaut stante subscriptione, quæ est tamquam de Vicario, & stantibus dictis depositionibus prçsumendum sit pro va-
15 liditate sententiæ, † cum etiam sufficeret assertio Cardinalis, cui creditur saltem ad transferendam probationem in aduersariū, & ad inducendam præsumptionem validitatis actus *Innoc. in c. cum olim. 12. & ibid. Abb.n.5.& 6. de priuileg.* iuxta *c. cum à nobis.de testib.c.quod super. de fid.instrument. Oldrad.cons.287.in princ. Mascard. conclus. 270. n. 6.*

Prout etiam tollitur alia exceptio, quod examen testium, & iuramenta fuerint recepta non citato aduersario, Quia in curia Mace-
16 ratensi, † in qua fuit factus processus, & lata sententia, non solent fieri huiusmodi citationes ad videndum iurare testes, sed tantummodo cum producuntur articuli, & facta instantia per procuratorem illos admitti committi,& moneri,Iudex interponit decretum sub his verbis Articulos admisit, commisit, & monuit in forma, quod decretum ità extenditur, videlicet admisit articulos, cōmisit notario receptionem iuramentorum testium, & illorum examen, & monuit partes durante toto termino probatorio ad videndum iurare, & valet examen cū tali monitione factum, quod etiam est iuxta tenorem constitutionis *Marchiæ lib.5. c.16.* De quo stylo,& illius extensione datur fides omnium procuratorum, & Aduocatorum illius
17 Curiæ, & illi standum est † tamquam simus in ordinatorijs *Cyn. & Bald. in l.1. in fin. C. quæ sit long. consuetud. Bart. in l.iurisperitus. ff. de excusat.tutor. & in l.3. ff. de*

 testib.

testib. Affl. decis. 135. *n.* 3. Et in his quę cōcer-
nunt ordinatoria potest Iudex se extraiudi-
18 cialiter informare † etiam partibus non vo-
catis *Alex. in l. dies cautioni. 4. §. hoc au-
tem. n.26. ff. de damn. infect. Aym. cons.* 104.
*n.*9. *Osasc. decis.*22. *n.*16. *&* 17. iuxta *l.* 3. *§.
fin. vbi Bart. ff. de testib. & in l. de quibus.
n.* 21. *de legib. Bald. in l. vnic. in fin. C. vt qua
des. aduocat. Dec. cons.*447. *in fin. & cons.*665.
*n.*27. *Rot. coram R.P.D. Ortemberg. Vlixbo-
nen. iuris deputandi collectores.* 14. *Martij*
1603. Et valere huiusmodi stylum citandi,
19 seu † monendi vnica vice pro toto termino
probatorio sæpe resoluit *Rota*, vt latè testa-
tur *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancellar. glos.* 9. *§.* 1.
*in annotat. contra nullitat. & attentat. n.*55.
in 2. *edit. fol.*268.

Amplius cum talis monitio fuerit facta parte
20 præsente, supplet defectum citationis,† qua-
tenus etiam requireretur, cum tamen proba-
tum sit illam non requiri *Felin. in c.* 1. *n.*18.
de iudic. Io. Andr. in c. fin. de elect. in 6. *Ar-
chid. in c. proposuisti.* 32. *distinct. Cardin. Se-
raphin. decis.* 1118. *n.* 1. *Alex. cons.*123. *n.*2. *lib.*
2. *Vant. de nullit. defect. citat. n.*17. *Cassad.
decis.* 2. *n.* 3. *de iudic. Rot. coram R. P. D.
Vbaldo Ianuen. pecuniaria.* 16. *Martij* 1612.
Et quando Iudex monuit partes in iudicio,
21 intelligitur monuisse partes præsentes, † vt
actus operetur, & ne reddatur falsus *Socin.*
in specie *cons.*68. *n.*3. *&* 4. *lib.*4. vbi etiam
quod hoc erit ex vi verbi monitionis, quæ
22 præsupponit præsentiam illius, † qui mone-
tur, vnde præsumendum erit illam interue-
nisse, nisi contrarium probetur *Bald. in
rubr. C. de contrah. empt. n.*16. *q.*19. dixi *de-
cis. March.*36. *n.*20. *vsque ad* 25.

Similiter non releuat exceptio defectus mãda-
23 ti, tamquam illud deberet esse speciale,†cum
simus in causa matrimoniali *Glos. in c. qui
ad agendum. in verb. vel pacisci. ad med. de
procurat. in* 6. cum alijs per *Francis. Molin.
de ritu nuptiar. & pact. in matrimon. con-
uent. lib.* 1. *compar.*25. *n.*6. Quia constat de
mandato amplissimo facto per aduersarium
in personam procuratoris, qui fuit citatus,
24 & litem sustinuit † cũ facultate gerendi om-
nia, quæ principalis facere potuisset, quæ
verba operantur, vt censeatur datum man-
datum cum libera *l. creditor. §. lucius. ff. mã-
dat. Archidiac. in c.* 1. *de rescript. in* 6. *Bald.
in l.* 1. *ad fin. C. de bon. matern. Bart. in l.
procurator cui. n.*3. *ff. de procurat. Alex. cons.*
44. *n.*1. *lib.*2. *& cons.*133. *n.*4. *vsque ad* 7. *lib.*
6. *Rot. coram Cardin. Pamphilio Romana
vinea.* 15. *Ianuarij.* 1590. *& coram Cardin.
Arigonio Oriolen. beneficiorum.* 10. *Ianua-
rij* 1594. cum alijs per *Bertazzol. clausul.*5.
*glos.*2. *n.* 4. *&* 5.

Concessio autem generalis cum libera opera-
25 tur, vt eius virtute fieri possint omnia,† quæ
mandatum speciale requirerent *l. mandato.
& ibi Bart. ff. de procuratorib. Bald. in
l. illud. §. 1. *ff. eod. tit. Abb. in c. intelle-
ximus. n.* 11. *de iudic. Gemin. cons.*129. *n.*7.
*Francis. Marc. decis.*618. *n.*8. *&* 9. *p.* 1. *Alex.
cons.*44. *n.*2. *lib.*2. & latius *cons.*133. *n.*4. *vs-
que ad* 7. *lib.*6. *Rot. coram Card. Mantica
Cremonen. Legati.* 5. *Iunij* 1596. *Cardin. Se-
raphin. decis.*238. *n.*3. *vsque ad* 6. *Paris. cons.*
78. *n.*29. *lib.* 1.

Quamuis hæc dicta sint ex abundanti, cum in
mandato vltra clausulam, quod procurator
possit facere omnia, quæ ipsemet constituẽs,
addita sint etiam verba, quæ mandatum spe-
26 ciale requirerent, † adeo vt non possit dubi-
tari de validitate mandati quo ad istas cau-
sas matrimoniales, cũ etiam sufficeret, quod
mandatum esset ad causas motas, & mouen-
das, in quo compræhenderentur causæ bene-
ficiales, & similes, prout ita seruari de stylo
Rotæ testatur *Mandos. ad Lap. allegat.*60. *in
verb. beneficialis. in fin.* iuxta notata per
*Addit. ad Rot. decis.*27. *alias* 375. *de procur.
in nou. in fin.*

Et de acceptatione procuratoris non potest cõ-
trouerti, cum in processu adsint multæ com-
27 paritiones ab eo factæ, † & quam plures ex-
ceptiones per eumdem oppositæ, adeo vt ex
istis receperit potestatem executiuã sui offi-
cij, & tunc dicatur procurator actu, & do-
minus teneatur omnia habere rata *Archi-
diac. in c. is qui. de procurator. in* 6. *Rot. de-
cis.*7. *& ibid.* latè *Addit. in verb. acceptasse.
eod. tit. in nou. post Speculat. de elect. §.* 1.
28 *vers. quid si procurator. in princ.* † Itaut
etiam per istas comparitiones in actis dica-
tur mandatũ generale deductum ad speciem
*Card. Seraph. decis.*454. *n.*3. Cum etiam stan-
tibus prædictis possit procedi contra talem
29 procuratorem, † tamquam contra verum
contumacem *Felin. in c. cum contingat. n.*8.
*vers. & pro ista prima limitatione. de rescrip.
Rot. decis.* 11. *de dol. & contumac. in nou.
Achill. decis.*7. *n.* 1. *eod. tit. Aegid. decis.*364.
& 538. *Sarnens. de annal. q.*65. *&* 76.

Minus obstat, quod examen testium sit nullum
ex defectu iuramenti, quasi in commissione
non fuerit data facultas notario recipiendi
iuramenta testium, sed solummodo ad exa-
30 minandũ testes, † Quia talis nullitas non est
considerabilis, cũ statim commisso examine,
per necessarium antecedens intelligatur cõ-
missa etiam facultas recipiẽdi iusiurandum,
sine quo examen non valeret argumento *l.*2.
de iurisd. omn. iudic. & in specie ita resoluit
*Rot. per Put. decis.*158. *n.* 1. *p.* 1. *Mohed. de-
cis.*6. *de testib.* & in simili notat *Felin. in
c.*2. *col.*3. *in princ. vers. quarto declara. n.*5.
31 *de testib.*† vbi quod deputatus solum ad exa-
minandum testes poterit etiam citare par-
tem aduersam, quasi sit præambulum insepa-
rabile *Butr. in c. constitutus. col.* 1. *de appellat.*
32 Itaut neque attendatur, quod notarius,† qui
examinauit testes sit laicus, & sic tamquam
incapax non admittatur *c. decernimus. de
iudic.*

iudic. Quia istæ commissiones, quæ dantur illis, qui debent examinare testes, quamuis etiam causa esset beneficialis, seu ecclesia-
33 stica, † non concernunt delegationem actus cum exercitio iurisdictionis, sed solum continent nudum ministerium, & sic sustinetur examen quamuis laico concedatur *clem.1.de offic.delegat. Guid. Bon.decis.*158. cum alijs de quibus per *Gonzal. ad reg.*8. *cancellar. in annotat. contra nullit. & attent.in cauf. beneficialib. n.*114.

Et contraria procedunt, quando esset electa industria personæ, tunc enim si fuisset commis-
34 sum examen † cum receptione iuramētorum testium alicui sic electo, non posset per eum alteri delegari, prout in specie ita respondet *Rot. coram R. P. D. Manzanedo Terdonen. bonorum.* 11. *Martij* 1615. quæ est *decis.*655.
35 *n.*2.*&* 3.*p.*2. *in recentior.* † Cum alias possit delegatus subdelegare aliquē particularem articulum iuxta *clem. unic. & ibi Glos. de*
36 *offic.delegat. Rot. d.decis.*655.*n.*2. † Et passim admittitur stylus, quod receptio iuramenti testium committatur notario, itaut ex hoc non possit dici de nullitate examinis *Caputaq. decis.*265. *p.*3. *Rota coram R.P.D.Vbaldo Ianuen. pecuniaria.*16. *Martij* 1612.

Neque est consideranda prætensa nullitas mandati tamquam facti à minore absque decreto, & consensu consanguineorum, & alijs solemnitatibus requisitis in constitutione
37 Marchiæ, † Nam sumus in mandatis ad lites, in quibus tales solemnitates non requiruntur, maxime quia sumus in minore conuento, qui pro sui defensione constituit procuratorem, & sic facit actum ad sui commodū, & vtilitatem *Ang.* in specie *cons.*317. *incip. statutum quod mulier.in fin. vers. item non posset. Euerard. in loco argumentor. à contractib. ad quasi contract. in fin. Put. decis.* 162. *fuit dubitatum in vna balneoregien. n.* 2. *&* 3. *lib.* 1. iuxta doctrinam *Bart.* communiter approbatam *in l. apud iulianum §. fin. ff. ex quib.caus.in possess.eat.* quam sequuntur *Bald. Imol. Cuman. & Alex. in l. mutum. §.*1. *ff.de acquir. hæredit. Abb. in c. qua fronte.*25.*n.*4. *de appellationib.*

Quamuis neque de hoc sit quærendum, cū non constet de prætensa minori ætate, cum fides baptismi producta sit simplex, quæ non facit aliquam fidem, immo ex eius lectura apparet, quod loquitur de Federico Massuccio baptizato à Parocho, nos autem sumus in
38 Antonio Massuccio, † & licet idem Parochus in margine attestetur mutatum fuisse nomen nella cresma, tamē huiusmodi attestatio non spectat ad eum, qui non poterat conferre sacramentum confirmationis, cuius minister est solus episcopus *Concil.Trident.sess.*7.*c.*3. *de confirmat. & sess.* 23. *c.*4. *ad med.* Vnde
39 Parochus attestatur de actu ab alio gesto, † & per consequens non facit fidem, & sic aliunde est probanda identitas personæ *Bart. & Imol. in l.is qui reus. ff. de publ.iudic. Aym. cons.*112.*n.*3. *Surd.cons.*1.*n.*101.

Quod deberēt assignari tres dies ad dandum in-
40 terrogatoria non obstat, † Quia constitutio *Marcb. lib.*5. *c.*16. *vers. & moneatur pars. fol.*342. disponit solum de duobus diebus, non de tribus, vt exaduerso præsupponitur, & cum pars, siue eius procurator fuerit præsens monitioni Iudicis sibi imputet, si non dedit interrogatoria in examine facto in partibus.

Quæ obijciuntur conta examen testium in Vrbe examinatorum non releuant, quia Patres Iesuiti fuerunt examinati cum consensu Generalis, quod etiam asserunt ipsimet testes medio iuramento deponentes, quod non solum habuerunt huiusmodi licentiā, sed etiam quod fuerunt coacti ad se examinandum,
41 & † cum agatur de sustinēda depositione iam facta, omissio talis licentiæ non debet attendi tāquam sit leuis solemnitas *Abb. in c cum nuncius.*12.*n.*4. *vbi Aret. n.*11. *Felin.n.*3.*in fin. de testib. Corn.cons.*135.*n.*33. Maxime, quia etiam præcesserunt interrogatoria cum interprete partis aduersæ, itaut non possit controuerti validitas examinis, qui non cadit sub die incerta, & vaga, in qua prætenditur fuisse factam citationem, sed sub alia ci-
42 tatione executa 24. Nouembris, † quamuis vt dictum est sufficerent interrogatoria, quibus existentibus non attenduntur prætensæ nullitates, & intrat arbitrium *Card. Seraph. decis.*897.*in fin. Rot.coram R.P.D. Pamphilio Cæsaraugustana pensionis.* 16. *Februarij* 1610. *& decis.* 686. *n.* 1. *ad med.par.*1. *in recentiorib.*

Nec faciunt, quæ dicuntur de spolio admixto cum nullitatibus, quo casu non intrat arbi-
43 trium, † iuxta *decis. Rot.* relatam *per Marches. de commiss. tom.*3.*fol.*21. Quia sunt extra dubium, & modo agitur solum de confirmatione sententiæ, & contraria tangunt nullitatem executionis, quæ est separata à prætensa nullitate testium examinatorū, & sententiæ inde secutæ, cum etiam non constet de huiusmodi spolio stantibus præsertim legitimis subhastationibus, & alijs in facto relatis.

Nec subsistit, quod mandatum in Curia relaxatum pro dote, & lucro dotali sit nullum,
44 tamquam † sit producta sola sententia separationis thori, & dotis restitutionis, quæ nūquam transit in iudicatum, quamuis non sit appellatum *Io. Andr. in c. ex litteris. de diuort.* Quia omisso, quod hoc concernit iustitiam, seu iniustitiam mandati, non autem sententiam latam super principali negotio, de quo modò est quæstio, Respondetur, quod parti aduersæ incumbit onus probandi iniustitiam mandati, maximè, quia præsumitur pro iustitia istius sententiæ, quamuis enim illa non transeat in iudicatum, etiam si non fuerit appellatum, Tamen hoc intelligitur quantum ad veritatem, secus autem quo ad

iusti-

iustitiam Iudicis, adeo vt non debeat quis
45 passim audiri post decennium, † si infra illud non appellauit, sed Iudex etiam sine partis præsentia tenetur præmittere summariã cognitionem, vtrum allegetur aliqua verisimilis, & probabilis causa, ne detur processus in infinitum audiendo semper partem quandocumque docere vellet de iniustitia, seu errore talis sententiæ, & sic debet summariè apparere, quod ex iusta causa moueatur, ita in specie sententiæ separationis thori concludit *Felin. in c. lator. n.6. vers. quinta declaratio. de re iudic. post Innoc. in c. tenor. in princ. eod. tit. Abb. in c. cum inhibitio. in fin. vers. tamen dico quod non admittetur de clandest. desponsat. & in c. fraternitatis. col. penult. n.21. ad med. de frigid. & malefic.*

Ideo etiam respectu instantiæ, huiusmodi sen-
46 tentiæ transeunt in rem iudicatam, † & opus est nouo processu, & nouo iudicio *Butr. & Imol. in c. consanguinei. de re iudic. Felin. in c. lator. n.8. col.5. ad med. vers. septima declaratio. eod. tit. per tex. in c. ex litteris. de restit. in integr.* Adeo vt stantibus prædictis, & præsumptione pro iustitia talis sententiæ Iudicis parti aduersæ incũbat onus producendi omnia acta, vt possit argui contra prætensas nullitates istius sententiæ *Dec. cons. 341. n.12. Card. Seraphin. decis. 290. n.20. p.1.*

Alia vero, quæ opponuntur contra iustitiam sententiæ, nihil releuant, nã ex testibus examinatis tam vigore reuelationum metu excommunicationis, quam postea iudicialiter, & formiter repetitis constat de sæuitia viri,
47 ob quam datur separatio matrimonij, † quo ad thorum culpa mariti, vnde statim locus est restitutioni dotis *Abb. in c.1. in princ. de donat. int. vir. & vxor. Bald. in c.1. col.1. in fin. vers. item nota quod vbi separatur. n.2. vt lit. non contestat. Franc. decis. 244. n.1. cum seq.* vbi etiam, quod vxor lucratur donationem propter nuptias, seu lucrum dotale, & augmentum dotis *Card. Seraph. decis. 1308. ad fin. n.2. & decis. 1315. n.1.* cum alijs per *Thesaur. decis. 130. n.2. post princ. per tex. in §. mitiores. auth. de nupt. l. etiam. C. de iur. dot. l. inter socerum. §. cum inter. de pact. dotalib. Decian. cons. 52. n.51. lib.1. & cons. 60. n.11. lib.2. Gutier. canonic. quæst. lib.1. c.24. n.14. Roland. cons. 50. n.4. lib.1.*

De sæuitia autem constat, quia vltra iniurias sæpissimè per virum illatas vxori, idem vir diuersis vicibus illam acriter verberauit, caput illius percutiendo ad parietem, eamque denudatam in omni parte corporis verberãdo, per publicas vias ciuitatis in terram proiectam trahendo per capillos, ac pugnis, calcibus, alaphis cum pugione euaginato ita malè tractando, vt tota redderetur inutilis, & vt testes dicunt in maniera pista, rouinata,
48 & vlcerata, che pareua vn sacco d'osse, † addendo etiam carcerationem, & detentionem priuatam in cubiculo domus, in quo permãsit, donec de mandato Sanctissimi fuit in monasterium ducta, vltra alia de quibus latius in facto, quæ quidem sunt miranda, & intolerabilia, & præbent iustam causam separationis *Abb. in c.1. n.4. de diuort. Couarr. de sponsalib. p.2. c.7. §.5. n.1. Aldobrand. cons. 71. per tot. lib.1. Doctor. in c. ex transmissa. & in c. litteras. de restitut. spoliator. Rot. coram Card. Pamphilio Toletana separationis tho-*
49 *ri. 29. Nouembris* 1596. † Præsertim, quia tam verba iniuriosa, quam verbera etiam in facie, & in oculis fuerunt sæpius reiterata, quæ reiteratio ad effectũ sæuitiæ plurimum attenditur *Bald. cons. 176. n.3. lib.1. Roland. cons. 27. n.12. lib.3. Rimin. Iun. cons. 174. n.2. lib.2. Cardin. cons. 9. n.12. vers. item frequentatio. Aldobrand. cons. 71. n.9. lib.1. Rot. coram Card. Sacrato Romana separationis thori. 28. Ianuarij 1613.* impress. *post cons. 157. Farinac. n.16. in fin. p.2.* Cum etiam concur-
50 rant probationes adulterij, † quod solum sufficit pro separatione thori, & sententiæ iustificatione *c.1. & 2. caus. 32. q.3. Host. & Io. Andr. in c.1. de diuort. Glos. in c.2. in verb. in viris. vbi Anchar. n.5. Butr. n.4. Card. n.2. eod. tit. Paris. cons. 54. n.42. in princ. lib.4. Rot. coram Card. Pamphilio Bisuntina separationis thori. 11. Februarij. 1598. & coram R. P. D. Penia Romana separationis thori. 3. Martij 1603. Cardin. Seraphin. decis. 226. n.1. & 2.* iuxta *c. significasti. & c. gaudemus. in fin. de diuort. c. ex parte. §. quia igitur. de sponsalib. l. consensu. §. si qua igitur. C. de repud.* latè *Farinac. de delict. carn. q.143. §. separatio thori. n.9. vsque*
51 *ad 24. fol.109.* vbi etiam *n. 53. & 54.* addit quod vltra separationem impeditur etiam excipiendo restitutio facienda viro spoliato, quando adulterium est notorium *Henric. Boich. in c. litteras. de restitut. spoliator. Innoc. in c. gaudemus. n.2. de diuort.*

Et quãuis testes sint singulares, tamen ad probandam sæuitiam sufficiunt, & plenè probãt,
52 quia † tunc agitur de probando habitu quodam hominis successiuo, & tractatur de tali habitu in genere, quo casu singularitas testiũ admittitur, cum contraria procedant, quando ageretur de probãda certa specie, & certo actu sæuitiæ *Innoc. in c. qualiter & quando. 24. col.1. de accusat. Alex. cons. 147. n.20. lib.7. Bart. in l. de minore. §. plurium. n.24. vers. sed quid si testes diuersi dixerunt. ff. de quæstionib.* latissimè *Aldobrand. cons. 71. n.28. vsque ad 43. lib.1. Hippol. cons. 1. n.63. cum seq. Rot. coram R. P. D. Penia Romana separationis thori. 2. Aprilis 1604. & coram Cardinali Pamphilio Toletana separationis thori. 20. Nouembris 1598. Surd. cons. 94. n. 14. & 15. lib.1. Cardin. cons. 9. n.18. ad fin. Farinac. de delict. carn. q.142. n.171. Roland. cons. 82. n.44. cum seq. lib.2. Mannell. cons. 551. n.3. Aym. cons. 30. n.14.*

Quibus additur noua causa odij propter lites, quæ

quæ superuenerunt occasione restitutionis
53 dotis, † & subhastationis bonorum, cum vxor obtinuerit sibi adiudicari bona mariti ex dicta causa, quæ etiam adhuc pendet, itaut multò magis, iunctis præmissis, debeat esse locus separationi thori, vt in specie notat *Card. Seraphin. decis.* 1276. *n.* 7. Inimicitia enim oritur ex lite, etiam capitalis, quando
54 est de maiori parte bonorum, † ob quam litem non restituitur vxor viro, neque etiam sub cautione, cum possit tunc præsumi futura sæuitia, cuius timor præbet iustam causam diuertendi, sicut sæuitia præterita *Sancez. de matrimon. lib.* 10. *disput.* 18. *n.* 19. *Aym. cons.* 31. *n.* 2. *& per tot. Bald. cons.* 240. *sicut sapientissimè. lib.* 3. *Gutierez. Canonic. quæst.*
55 *lib.* 1. *c.* 24. *n.* 9. † Itaut etiam prædicta procedant lite finita, nam tunc acerbius odium, & grauior inimicitia considerabitur *Aym.* in specie *cons.* 31. *n.* 5. *in fin.*

Nec faciunt testes exaduerso examinati, dum probant maritum non esse crudelem, nec iracundum, sed placidū, & honoratū, & per eum
56 bene tractari vxorē, † Quia possunt intelligi de aliquo tēpore, vnde non concludunt, quod semper idē maritus fuerit talis erga suā vxorē, & quod illā semper bene tractauerit, prout ista continua tractatio requiritur, cum sufficiat, quod aliquando vxor fuerit malè tractata, & pluries acriter verberata, vt deponunt testes vxoris, itaut sine periculo vitæ cum illo habitare non posset *Rot. coram R.P. D. Pamphilio Romana separationis thori.* 18. *Maij* 1616. *& coram Card. Sacrato Romanæ*
57 *separationis thori.* 14. *Maij* 1620. † Cum etiam magis credatur testibus de sæuitia deponentibus, quam de contrario, quando non coarctatur probatio *Cardin. cons.* 9. *in fin. Farinac. de delict. carn. q.* 143. *n.* 176. *&* 177. & ita debet declarari *Idē Farinac. cons.* 157. *n.* 3. *p.* 2. dum voluit minus credi testibus probantibus sæuitiam quam alijs, quando coarctaretur probatio, prout etiam *Paris. cons.* 54. *n.* 30. *&* 31. *lib.* 4. *Roland. cons.* 27. *n.* 30. *lib.* 3. *Bertazol. cons.* 228. *n.* 16. *in fin.*

Nec aduersatur, quod non erat ferenda sententia super separatione thori, cum potius vxor
58 deberet restitui marito † cum cautione de non offendendo *Roland. cons.* 27. *n.* 16. *lib.* 3. *Farinac. cons.* 157. *n.* 5. *p.* 2. iuxta *l. præsenti. §. sanè. vers. interuentione. C. de his qui ad ecclef. confug. c. de benedicto.* 32. *q.* 1. *Sancez.*
59 *de matrimon. lib.* 10. *disputat* 18. *q.* 1. *n.* 5. † vbi etiam, quod talis cautio est admittenda, quamuis maritus dederit culpam, & occasionem diuertendi *Glos. in c. quia diuersitatem. in verb. suspensus. de concess. præbend. Abb. in c.* 1. *vt lit. non contest. Rip. in c.* 1. *n.* 14. *de iudic. Ias. in l. si super possessione. n.* 6. *C. de transact. Menoch. cons.* 299. *n.* 9. *lib.* 3. *Paris. cons.* 54. *n.* 10. *lib.* 4. *Barbos. in rubr. ff. solut. matrim. p.* 2. *n.* 27. Quia in hac materia restitutionis mulieris distinguūt Doctores, quod aliquando fit restitutio plenaria, quandoque solum quo ad curam mariti, & custodiam domus, non autem quo ad thorum, & copulam, aliquando nulla fit restitutio propter nimiam sæuitiam viri, itaut timeatur de læsione personæ vxoris, aut de extorsione co-
60 pulæ, † quamuis etiam daretur cautio, cum istius cautionis fragilitati non debeat se mulier committere, ideo in totum, & omnino tunc denegatur restitutio *Imol. in c. litteras. in* 2. *notab. post Bald. ibid. n.* 2. *Anchar. in* 3. *notab. Abb. n.* 7. *de restitut. spoliator. Idem Abb. in c.* 1. *n.* 4. *de diuort.* cum alijs per *Aldobrand. cons.* 71. *n.* 1. *&* 15. *lib.* 1. latè *Barbos. in rubr. ff. solut. matrimon. p.* 2. *n.* 26. *&* 27. *Sancez. de matrim. lib.* 10. *disputat.* 18. *q.* 1. *n.* 31. *&* 32. *Rot. coram Cardin. Pamphilio Romana seu Interamnen. separationis thori.* 11.
61 *Decembris* 1602. † Vnde cum in casu nostro constet de ista magna sæuitia, & per testes probetur periculum vitæ, & læsionis personæ vxoris, debet excludi talis cautio, & in totum est deneganda restitutio, tamquam per talem cautionem non sit consultum incolumitati vxoris, & in hoc stabitur arbitrio Iudicis, quod stante huiusmodi sæuitia non possit remedio cautionis prouideri *Abb. in c. litteras. in vlt. notab. de restit. spoliator. Menoc. de arbitrar. cas.* 138. *in fin. & cas.* 139. *n.* 4. *&* 5. *Bursat. cons.* 207. *n.* 29. *lib.* 2. *Gutier. lib.* 1. *canon. quæst. c.* 24. *n.* 10. *Ceuall. q.* 66. *n.* 13. *cum seq. Couar. super* 4. *decretal. p.* 2. *c.* 7. *§.* 5. *n.* 2. *in fin. Sancez. de matrim. lib.* 10. *disput.* 18. *q.* 1. *n.* 32. *Farinac. de delict. carn. q.* 143. *n.* 225. *Aym. cons.* 31. *n.* 4. *Gabr. cons.* 161. *n.* 7. *&* 8. *lib.* 1. *Thesaur. decis.* 130. *n.* 1. *Barbos. in rubr. ff. solut. matrimon. p.* 2. *n.* 26. 27. *&* 41.

Quæ dicuntur de reconciliatione mariti cum vxore non obstant, quamuis enim vxor non possit petere separationem thori, quando se cum marito recōciliauit *Bertazol. cons.* 228. *n.* 12. *Farinac. cons.* 157. *n.* 11. *p.* 2. Tamen reconciliatio est plenè probanda, quæ in casu nostro non fuit probata, nam de ea vnicus testis deponit, & non principaliter, sed incidenter, & absque coarctatione temporis, &
62 sine aliqua expressione rationis, † immo potius contrarium probatur ex depositione ancillæ, quæ asserit, quod post verbera, & acrem tractatum numquam amplius vxor cum viro concubuit, sed cum ipsa ancilla, itaut ex hoc sequatur non probari aliquam reconciliationem, prout concludenter erat probanda *Cardin. Seraph. decis.* 1315. *n.* 3. vbi ita declarat *Glos. in c. plerumque. in verb. reconciliata, de donat. int. vir. & vxor.*

Minus facit, quod non erat locus restitutioni
63 dotis, tamquam vxor esset alenda † ex fructibus eiusdem dotis *Rot. coram R.P.D. Gypsio Perusina separationis thori.* 28. *Iunij* 1589. impress. *post lib.* 2. *consil. Farinac. decis.* 39. *in fin.* iuxta *l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimon. Castr. cons.* 65. *n.* 3.

n.3.lib.2. Quia cum in casu nostro fuerit facta separatio ob culpam viri, † & eius sæuitiam est locus restitutioni dotis, etiam cum augmento sicut etiam quando fieret propter adulterium *§. mitiores. in fin. auth. de nupt. Abb.in c.1.n.2.de donation.int.vir. & vxor. Thesaur. decis.130. n.2. Rot. coram Cardin. Pamphilio Romana seu Interamnen. separationis thori.* 11. *Decembris* 1602. *Cardin. Seraph.decis.*1315. *n.1. post Bald.in l.fin. C. de sentent. quæ sin,cert.quantitat. Alex. cons.* 78. *n.1. lib.5. Socin. cons.64.n.1. lib.4. Aym. cons.253.n.10. Tiraq. de retract.consanguinit. §.11. glos.vnic.n.12. cum seq. Lup. in c. per vestras.§.49.n.4. Hieron. Laurent.decis. Auenion.131.n.2. & 4. Paris. cons.54. n.* 42.*lib.4.* † Quamuis enim *tex. in d. §. mitiores. auth. de nupt.* loquatur in terminis diuortij, tamen Doctores passim æquiparant separationem thori ipsi diuortio *Ias.& Dec. in l.1.C. vnd.vir & vx. Castr.cons.347.n.1. lib.1. Zabar.cons.161.n.1. Cardin. Seraphin. decis.1315.n.2.*¶ Itaut etiam talis restitutio dotis, † quæ fit vxori ob separationem thori propter culpam mariti sit plenaria,& integra restitutio cum fructibus, adeo vt non deseruiat oneribus matrimonij, cum tam ipse vir, quam liberi sint alendi expensis eius, qui dedit culpam, & causam diuortij *Abb. in c.1.n.2. de donation.int.vir.& vxor.& in c.vlt.in fin. post Innoc. ibid. de conuers. infidel. Dec. cons.* 111. *magnifici. n.* 3. Intelligendo tamen iuxta ea, † quæ latè in proposito adducit *Brognin.decis.21.p.4.per tot.*quæ non opus est referre, cum non sit quæstio nostra, neque adsint filij, & de prædictis etiam multa *Albens. cons.* 315. *lib.2. Roman. cons.* 392.*n.3. Bald. in l.vbi adhuc.n.6. C. de iur. dot. Castr.cons.65. viso quodam.n.13.lib.1.*

64

65

66

67

Nec est considerandum, quod in sententia de partibus condemnetur maritus ad restitutionem vestium, † Quia talis condemnatio est in genere absque aliqua expressione vestium, vnde sententia erit intelligenda de proprijs vestibus vxoris, vel in quibus cadit præsumptio donationis attenta qualitate personarum *Affl.decis.315.n.14. Menoch. præsumpt.* 24.*n.3.lib.3.& de arbitr.cas.218.in fin.Lup. in rubr. de donation. int. vir. & vxor. §. 9. n.18.& §.11.n.11. Alex.ad Bart.in l.3.§.fin. ff.de munerib. & honorib. Surd. decis.166.n. 8.cum seq.Honded.cons.30.n.2.lib.2.Loffred. cons.52. post princ. Bald. in l. in his. §. seruus. col.fin. vers. item prædictis adde. ff. solut. matrimon. Natt. cons.147. n.11. in fin.* Et quamuis de talibus vestibus non constaret, tamen hoc pertineret ad articulum liquidationis, non autem ad nullitatem,& iniustitiam sententiæ.

68

Et quod licuerit marito verberare vxorem, procedit respectu correctionis, non excedendo tamen terminos illius, † de quo excessu constat in casu nostro *Hostiens. in c. quemadmodum.§.vlt.in fin.& ibi Abb.n.15. de iureiurand. Syluest.cons.71.n.4.lib.1.Roland. cons.27. n.13. vsque ad n.17. lib.3.* vbi quod ista correctio debet esse competens, & discreta † non autē atrox, & excessiua, prout permittitur magistro erga discipulum,& domino erga seruum, qui potest leuiter cū castigare *l.1. C. de emendat. seruor.l.1. C. de emendat. propinquor. §.si quis autem. auth. vt lic.matr.& aui. §.fin. instit. qui sunt sui vel alien.iur.l.respiciendum.ff.de pæn.*†Itaut talis correctio leuis concedatur, quāuis maritus promisisset vxorem non corrigere,cum illa non valeret, tamquam facta contra bonos mores, & quia daret materiam delinquendi *l.si plagis.ff.de verb. obligat. Abb.in c. ex transmissa. de restitut.spoliator. Bald. cons.176.col.1.lib.1. Paris.cons.54.n.34.lib.4. Roland. cons.27. n.14. & 15. lib.3. Bertazol. cons.228.n.28.* sequitur *Rot. coram Card. Sacrato Romana separationis thori.* 28. *Ianuarij* 1613. impress. *post Farinac. cons.157. n. 15. par.2. fol.245.*

69

70

71

Nec debet attendi nullitas nouiter opposita, quod testes fuerint examinati extra locum iudicij, Quia hoc non constat, nisi de aliquibus testibus, vnde sufficit, quod remaneant alij, qui deposuerunt in loco, vbi causa agebatur, † quamuis satis sit, quod testes iurauerint in loco iudicij, cum possint postea alibi examinari, tamquam examen sit meri facti, & extra locum iudicij valeat expediri *Rot.decis.27. de probation.in antiq. & decis. 3. de testib. in nou. Vestr. in prax.lib.6.c.fin. n.8.* Rot. *coram R. P. D. Manzanedo Meliten. prioratus.7. Maij 1618. post Speculat.de teste. §. qualiter autem sint producendi. n. 13. vers. is quoque.*

72

Aliæ nullitates non verificantur in facto, ideo non est opus responsione, & sunt leues, quæ non debēt attendi, stante præsertim examine postea facto in Curia, per quod fuit probata plenè sæuitia, cum omnibus alijs requisitis ad concedendam separationem thori, maximè, quia circa prætensas nullitates contra testes fuit commissa causa per Sanctissimum cum rescripto, vt illis reiectis arbitrio Rotæ procederetur in negotio principali,† quæ clausula mitigat rigorem iuris, & operatur, vt æquitas sit seruanda *Crescent. decis.4. n.3. de testib.* Et ita ex prædictis fuit decisum, quod sit confirmanda sententia de partibus mandans esse locum separationi thori, & restitutioni dotis, & aliorum ibidem latius contentorum, tamquam fuerit iusta, & ritè, & rectè lata, non obstantibus nullitatibus, & exceptionibus oppositis, vt in decisionibus in huiusmodi causa *Recanaten. separationis thori coram R.P. D. Pamphilio. 8. Iunij* 1618. *& 5. Aprilis* 1619. & postea *coram R. P. D. Vbaldo. 20. Martij* 1620. cui fuit commissa causa restitutionis in integrum propter transitum in iudicatū sententiæ Rotalis,

73

talis, & iterum omnibus discussis fuit denegata restitutio, † quæ sine læsione non competit *Rot. decis.1. de restit. in integr. in nou. Put. decis.16. eod. tit. & decis.731. n.1. p.2. in recentiorib. Card. Seraphin. decis.1238. n.1. post Abb. in c. ex litteris. n.5. in fin. de restit. in integr.* Et stante iustitia, & validitate sententiarum ex superius allegatis, cessat læsio,
75 cum pro † causa restitutionis soleat allegari iniustitia, sine qua non datur læsio *Put. decis. 456. n.2. lib.2. Card. Seraphin. decis.1238. n.1. Rot. coram R.P.D. Marcomontio Romana bonorum de Ceulis. 31. Maij 1606. & coram R.P.D. Vbaldo Ferrarien. bonorum. 2. Aprilis 1618. & Lucana parochialis. 7. Februarij 1619. Caputaq. decis. 94. par. 3. Mobedan. decis. 58. in fin. Rot. decis. 534. n. 1. par.2. in recentiorib.*

74 (margin, at line 2: "gata restitutio")

E P I T O M E.

Dos an sit plenè probata ex verbis enūciatiuis prolatis per fratres in diuisione inter eos facta, in qua dictum fuit, vt vnus ex eis debeat deducere tantam dotem suæ vxoris. ¶ Et quid in mutuo, & alijs casibus non priuilegiatis in eadem diuisione enunciatis. ¶ Et quando in eis sit dandum iuramentum in supplementum. ¶ Verba enunciatiua an probent ad fauorem absentis, & dotis, & piæ causæ, & liberorum. ¶ Et quid si sint de futuro, & iurata, & emissa à sciente. ¶ Et quando faciant præsumptionem, per quam transferatur onus probandi in eum, qui enunciauit. ¶ Et ligent successores, & habentes causam ab enunciante. ¶ Diuisio inter fratres an sit quædam ratio inter eos composita, quæ inducat probationem contra confitentem ad fauorem absentis si de ea sit facta scriptura. ¶ Liber rationū confectus inter tutores an probet pro tertio. ¶ Subhastatio ex quibus sit nulla. ¶ Et quando procedat à radice infecta, ita vt nō excludat manutentionē, & remedium spolij. ¶ Deliberatio pro summa debita de re maioris valoris an sit valida, si residuum restituatur debitori. ¶ Dos & illius solutio an probetur ex coniecturis. ¶ Expensæ quando præsumantur factæ ab eo, qui tenetur illas facere ex debito sui officij, & de proprijs pecunijs.

S V M M A R I V M.

1 *Dos an probetur ex verbis enunciatiuis prolatis per fratres in diuisione inter eos facta, in qua dictum fuit, vt vnus ex eis debeat deducere tantam dotem suæ vxoris. n.5. 6. 7. 13. & 14. Et quid in mutuo in eadem diuisione enunciato. n.19.*
2 *Verba enunciatiua etiam incidenter, & propter aliud emissa probant ad fauorem piæ causæ, & liberorum. n.3. etiam parte absente. n.12. Intellige vt n.4.*
8 *Iuramentum in supplementum an debeat deferri mulieri petenti suam dotem probatam ex verbis enunciatiuis. n.15.*
9 *Dos acquiritur mulieri absenti ex contractu inter alios celebrato.*
10 *Coniectura sufficiunt ad probandam dotem. & n. 11.*
16 *Diuisio inter fratres an dicatur quædam ratio inter eos composita, quæ inducat probationem contra confitentem etiam in fauorem absentis, quando de ea est confecta scriptura. n.18.*
17 *Liber rationum confectus inter tutores probat contra eos ad fauorem tertij.*
20 *Confessio obstat successori, sicut ipsi confitenti.*
21 *Verba enunciatiua probant tam contra enunciantem dotem, quam contra eum, qui habet causam ab illo post talia verba enunciata.*
22 *Subhastatio est nulla propter omissum terminum ad reluendum, & ob non factas tres oblationes, & ob defectum citationis, & decreti ad deliberandum. n.23.*
24 *Ordo in exequendo non seruatus reddit nullam executionem.*
25 *Manutentio, & actio spolij datur quando Iudex non rectè procedit in exequendo. n.26.*
27 *Subhastatio est nulla procedens à radice infecta ob mandatum relaxatum in maiori summa, quam sit debita. n.29.*
28 *Deliberatio pro summa debita de re maioris valoris sustinetur, & residuum restituitur debitori.*
30 *Verba enunciatiua de vltimo saldo probant computum factum inter partes.*
31 *Clausula pro omnibus, & singulis refertur ad enunciata.*
32 *Verba enunciatiua probant contra enunciantem, qui scienter profert enunciata.*
33 *Præsumptio oritur ex verbis enunciatiuis, quæ transfundit onus probandi, quamuis de eis principaliter quæratur.*
34 *Iuramentum interpositum in verbis enunciatiuis etiam collectiuè, & distributiuè prolatis, etiam in clausula omnia, & singula facit, vt illa transeant in dispositiua, licet de eis contingat principaliter dubitari.*
35 *Verbum solidare inducit satisfactionem.*
36 *Dictio nissuna excludit omnia tam in genere, quam in specie.*
37 *Iura producta probant contra producentem etiam in parte, & partibus.*
38 *Solutio probatur ex coniecturis.*
39 *Expensa præsumuntur facta ab eo, qui tenebatur illas facere ex debito sui officij, & de proprijs pecunijs. n.40.*

CAPVT DCCXXXIX.

Verba enunciatiua probant fauore dotis; ideo si in instrumento diuisionis celebrato inter fratres inter alia contineatur,
1 tur, † quod vnus ex eis debeat ante omnia dedu-

deducere tantam quantitatem, vel talem rem pro dote suæ vxoris, tunc dicetur huiusmodi dos probata, iuxta cons. Bart. 123. n. 2. lib. 1. Castr. cons. 92. per tot. lib. 1. quos late multos alios adducens refert Mascard. conclus. 621. n. 35. tom. 1. Ruin. cons. 40. n. 5. & 6. lib. 4. Surd. cons. 60. n. 23. post princ. lib. 1. vbi quod hoc est speciale in dote Idem Surd. de-
2 cis. 10. n. 7. † ¶ Prout dicimus in pia causa, ob cuius fauorem verba enunciatiua etiam incidenter, & propter aliud emissa dispositionem inducunt Bart. in l. tale pactum. §. fin. n. 4. ff. de pact. Alex. cons. 190. n. 27. lib. 6. Tiraq. de pia caus. priuil. 86. vers. nec quidem. Rot. decis. 70. n. 8. p. 1. in recentior. Aym. de antiq. tempor. p. 1. §. propositum nostrum
3 n. 60. & 61. fol. 33. † vbi ampliat idem esse, quando ageretur de fauore liberorum, intelligendo tamen in enunciatiuis de præterito, secus de futuro, nam tunc talia verba enun-
4 ciatiua non probarent fauore piæ causæ † puta si quis dicat volo instituere ecclesiam Castr. cons. 137. in causa quæ vertitur pergami. col. 1. ad fin. lib. 2. Dec. cons. 159. casus qui proponitur. col. 5. post med. n. 10. vers. nec obstat si dicetur quod licet frater marcus.

Ista tamen non videbantur ita simpliciter admittenda, nam procedunt solum respectu semiplenæ probationis, cum ad hoc, vt talis
5 confessio plenè probet, requiratur, † quod verba scripturæ de directo dirigantur in ipsum absentem velut creditorem, tamquam illa verba loquantur cum ipso absente per medium illius scripturæ, & diuisionis factæ inter fratres, vel libri rationum, aut similis rei, maxime, quia neque fauore dotis plenè probat confessio facta parte absente, quamuis enim sit speciale in dote, vt actio quæratur mulieri absenti, tamen hoc ideo est, quia actus de directo tendebat ad obligandum, quod non est in confessione, cuius natura non tendit ad obligandum, cum etiam nec fisco absenti quæratur, quando nullus recepit pro eo confessionem, non obstante eius fauore, vnde nec mulieri pro dote, cum mulier, & fiscus æquiparentur, ita in specie per prædictas, & alias rationes concludit Bald. Nouell. de dot. priuil. 78. n. 2. vsque ad 5. p. 6. prout etiam verè multi Doctores loquuntur solum de semiplena probatione Roman. sing. 540. verba enunciatiua. in fin. vbi etiã, quod ità consuluit Bart. d. cons. 123. n. 2. in fin. vers. prætereà posito quod plenam. lib. 1. & in l. admonendi. ad med. vers. item quæro quid si instrumentum publicum. ff. de iureiurand. & ita etiam tenet Castr. cons. 92. n. 2. ad fin. vers. in casu vero nostro.
6 lib. 2. † quamuis ibid. contrarium defendat propter duplicem confessionem, vnam videlicet factam in instrumento diuisionis, alteram in vltima voluntate, quasi quælibet de per se faciat semiplenam probationem, vnde simul iunctæ facient plenam, cum etiam reiterata confessio inducat obligationem, licèt vna illam non induceret, vt latius per Castr. d. cons. 192. n. 2. & 3. lib. 2. quod etiam voluit Curt. Iun. in l. admonendi. n. 43. in fin. vers. postremo de veritate eius. ff. de iureiurand. qui licet ab aliquibus allegetur pro contraria opinione, tamen falluntur, quoniam tantum se remittit ad Bald. Nouell. de dot. p. 6. priuil. 78. n. 3. vbi tenet, quod solum sit inducta semiplena probatio, vt dictum
7 est, & resoluit Rot. per Caputaq. decis. 338. verba enunciatiua. par. 3. quæ est duplicata 228. dos probatur. par. 1. sequitur Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 2. tit. 6. n. 15. in fin. vbi etiam refert d. de-
8 cis. 338. † subdens, quod erit deferendum mulieri iuramentum, si petat dotem ex verbis enunciatiuis descriptis in instrumento inter alios facto, iuxta Bart. d. cons. 123. n. 1. & 2. lib. 1. Vnde si est locus delationi istius iuramenti, non erit facta plena probatio l. in bona fidei. C. de reb. credit. l. admonendi. de iureiurand. Card. Mantic. d. tit. 6. n. 15.

Quidquid tamen sit de prædictis, non est discedendũ ab opinione prius firmata, quod immo dos fuerit plenè probata, & quod ipsi mulieri etiam absenti sit ius quæsitum, tamquam
9 speciale sit in dote, † quod ex contractu inter alios celebrato dos sibi absenti acquiratur l. 1. § accedit. C. de rei vxor. act. l. fin. in princ. C. de iur. dot. Dec. cons. 35. præstantissimè. n. 1. & 4. & ita etiam resoluit Rot. coram Card. Lancellotto Sabinen. seu Romana dotis & compromissi. 14. Maij 1576. quæ est decis. 316. n. 2. p. 2. diuers. iuxta cons. Bald. 193. n. 2. quem sequuta est Rot. coram R. P. D. Orano Romana promissionis dotis 1552. & coram R. P. D. Guidobono Ceruien. pecuniaria. 20. Maij 1551. Put. decis. 414. lib. 1. ex
10 rationibus de quibus in d. decis. 316. † inter quas illa consideratur, quia ad probandam dotem sufficiunt præsumptiones, indicia, & coniecturæ Glos. in l. si chirographum. ff. de probation. Paris. cons. 137. n. 20. lib. 4. Rot. coram R. P. D. Andrea Bononien. dotit. 25. Fe-
11 bruarij 1619. † vbi allegantur multæ coniecturæ, quæ simul iunctæ probant dotem, & illius solutionem Surd. decis. 105. n. 10. & melius Glos. in l. cum circa. & ibi Bald. C. de iur. dot. Marsil. in rubr. C. de probat. col. 15. post med. & sing. 442. vulgata iuris regula. n. 2. Et dictã decis. Card. Lancell. 316. sequitur Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. tit. 6. lib. 2. n. 15. ad med. vbi testatur sæpe
12 fuisse in Rota resolutum, † quod verba enunciatiua fauore dotis probent etiam absente parte Ias. in l. ex his. n. 2. vers. secundo singulariter. & ibi Dec. n. 12. C. de testam. milit. Gozad. cons. 42. n. 19. Marsil. sing. 442. n. 1. & 2. iuxta l. 2. vbi Glos. C. de dot. promis. Alex. in l. ex hac scriptura. col. 2. ad fin. ff. de donation. & in l. 1. col. 12. ff. solut. matrimon.

Verum

Verum est, quod *Menoch. conf.*81.*n.*20.*vſque ad* 24. prædicta intelligit, quando proferens
13 talia verba enunciatiua † voluit prodeſſe abſenti, cuius perſonam reſpexit enuncians, vel quando principaliter non diſputatur de ſubſtantia ipſius negotij, videlicet an dos fuerit conſtituta nec ne, cũ ſecus ſit ſi de hoc eſſet quæſtio, quia tunc iſta verba enunciatiua non probarent *Alex.conſ.*136.*n.*11.*lib.*1. *Dec.in auth. ſi quis in aliquo.col. pen. C.de edend. Aym.de antiq.tempor. p.*1. *§. propoſitum noſtrum.n.*14.*vſque ad* 28. *fol.*27.¶Sed iſti Doctores, & alij per *Menoch.* allegati
14 non loquuntur in cauſa dotis,† ideo non debẽt attendi,cum ex ſupra adductis appareat magis veram eſſe opinionem, quod propter priuilegium dotis, & ipſius fauorem ſit inducta probatio, quamuis mulier fuerit abſens, & contrahentes in diuiſione incidenter de tali dote mentionem fecerint *Ruin.conſ.* 40.*n.*5.*&* 6.*lib.*4. cum alijs de quibus *ſupr. n.*1. *& ſeq.* ¶ Et licèt ſecundum aliquos requiratur iuramentum mulieris in ſupplemẽtum, vt plenè dicatur dos probata, vt ſupe-
15 rius diximus *n.*8. † Tamen Doctores,qui tale iuſiurandũ exigunt, non recedunt à priori ſententia firmata, quod videlicet ſit facta plena probatio, ſed loquuntur per modum facilioris probationis, vt per *Bart.conſ.*123. *n.*2. *&* 3.*lib.*1. *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig.conuention. lib.*2.*tit.*6.*n.*15. ¶ Cum etiam vltra fauorem dotis iſta diuiſio facta inter fratres dicatur quędam ratio inter eos
16 compoſita, † quæ quidem ratio inducit probationem contra confitentem etiam in fauorem abſentis, quando, prout in caſu noſtro de eadem diuiſione confecta eſt ſcriptura *Bart. in l. nuda. ff. de donation. & in l. publia. §. fin. ff.depoſit. & in l.quadam. §.nutammularios. ff.de edend.* latè *Surd.conſ.*60.
17 *n.*6. † Exemplo libri rationum confecti inter tutores, qui probat contra eos in fauorem tertij *l.fin.C.arbitr.tutel. Surd.conſ.*60. *n.*22. *lib.*1. Et ita in ſpecie hanc rationem adducit *Bart. d. conſ.* 123. *n.*3. *lib.*1. *Ruin. conſ.*40.*n.*5.*ad med.verſ.quinimmo videtur.*
18 *lib.*4. † Quamuis de hac ratione ſit dubitandum ex his, quæ latè adducit *Surd. conſ.*60. *n.*6. *&* 19. *vſque ad* 23. *poſt Bald. & alios In l. deſiderium.C.depoſit.*

Ex quibus ceſſant omnia, quæ adducuntur in contrariũ, cum intelligantur in caſibus non priuilegiatis, & in iſtis terminis loquitur *Surd.conſ.*60.*n.*20.*lib.*1. *& deciſ.*10.*n.*6. vbi
19 quod ſi in inſtrumento diuiſionis † dicatur, quod vnus alteri reſtituit centum, quæ mutuo acceperat à Sempronio,talis confeſſio faciet fidem ſemiplenam tantum,quo ad Sempronium, non autem plenam probationem *Bart. in l.admonendi. n.*32. *verſ.item quæro quid ſi inſtrumentum. & ibi Iaſ.n.*148. *Rip. n.*154. *ff. de iureiur. Cyn. in l. antiqua. n.*5. *C.ad velleian. & in l.deſiderium. C.depoſit. Butr. Abb. & Imol. in c. ſi cautio. de fid. inſtrument.* Quare bene *Surd.d.conſ.*60.*n.*23. *ad med.* dicit eſſe ſpeciale in dote, vt plenè probet talis confeſſio *Idem Surd. deciſ.* 10. *n.*7. vbi ſe refert *ad d.conſ.*60.*n.*19.*cum ſeq.*

Conſtat igitur ex prædictis dotem eſſe debitam mulieri illam petenti, & rectè fuiſſe cõdemnatos tam enunciantes talem dotem, &
20 illius quantitatem, † quam ſucceſſores, & cauſam ab eis habentes, nam confeſſio illis obſtat,ſicut obſtaret confitenti *Anchar.conſ.* 44. *primo de viribus.col.*3. *verſ. ipſius ergo. Roman.conſ.*311.*in* 2. *dub.n.*5. iuxta *l. ſi ſuperatus. §. fin. ff.de pignorib. l. ſi à te. §. iulianus. ff.de except. rei iudic. Socin.conſ.*50. *col.*2.*verſ.& ſi dicatur quod talia inſtrumẽta. & conſ.*67.*col.*3. *verſ. hoc tamen non obſtante. lib.* 4. & in ſpecie, quod verba enun-
21 ciatiua ſicut probant contra auctorem, † ita etiam probent contra ſingularem ſucceſſorem cauſam habentem poſt talia verba enũciata concludit *Aym. conſ.*217. *n.*7. *ad fin. poſt Socin.conſ.*11.*n.*1.*verſ.pro prædictorum confirmatione adducitur.lib.*3.*& cõſ.*13.*n.*5. *ad med.& conſ.*82.*n.*4. *eod. lib.*3. *Aret. conſ.* 32. *caſus talis eſt præſupponitur. n.*3. *Bald. conſ.* 466. *ad intelligentiam huius materiæ. lib.*5. *Surd.deciſ.*10.*n.*9. *Benedict. in c.raynutius. p.*1. *in verb. vxorem nomine adelaſiam. n.* 446. *de teſtament. Guid. Pap. deciſ.* 24. 42. *&* 272. *Foller. in prax. cenſual. in verb. huiuſmodi cenſus ſuper rebus. n.*100.

Sed quoniam vigore prædictæ dotis fuerunt ſubhaſtata aliqua bona, opponebatur exaduerſo nullitas ſubhaſtationis propter omiſ-
22 ſum terminum ad reluendum, † qui debebat aſſignari iuxta formam ſtatuti exhibiti, & ſtylum curiæ Auditoris Cameræ, per quem datur menſis ad deliberandum, cum etiam defecerint tres oblationes, nam ad minus debent eſſe tres oblatores ex ſtylo eiuſdem curiæ, vt in *praxi Aud. Camer. lib.*1. *c.*42. *n.*12. Maximè,quia etiam præſupponitur defectus citationis, & decreti de ſubhaſtando,
23 & deliberando, † quæ omnia ſunt neceſſaria pro validitate ſubhaſtationis *l. à diuo pio. §.*2. *vbi Gloſ. in verb. iubentur. ff. de re iudic. l. creditor. la* 2. *C. de diſtract. pignor. Guid. Pap. deciſ.*329. *Affl.deciſ.*338.*n.*3. *vbi Vrſill. n.* 5. *Rebuff. de præcon. licitation. & ſubhaſtation. art.*7. *gloſ. vnic. n.*15. *Rot. deciſ.*476.*n.* 4. *p.*2.*in recentior.*

Itaut ex iſtis tamquam malè, & nulliter geſtis appareat non fuiſſe ſeruatum ordinem in
24 exequendo, † neque Iudicem rectè proceſſiſſe, ſed tamquam priuatam perſonam *Bald. in l. ſi ob cauſam. C. de euictionib. & conſ.* 61.*col.*2.*lib.*2.*Socin.cõſ.*158.*n.*16.*lib.*2.*Surd. conſ.*168. *n.*25. *lib.*2. Adeo vt tunc non cen-
25 ſeatur quis priuatus poſſeſſione,† ſed debeat manuteneri *Ang. in l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas.n.*2.*ff.de acquir.poſſeſſ. Rot.coram R.P.D. Coccino Fauſtina de Pacijs.*28.

Ianuarij 1605. *& coram R.P.D. Manzanedo Bracaren.beneficij*.3.*Iulij* 1606.cum alijs per *Rot.decis.*630.*n.*1.*in fin.p.*2.*in recentior. Card. Seraph.decis.*1041.*n.*3.*Put.decis.*409. *in fin. lib.*2. *in nou.* Prout etiam hoc casu
26 dabitur actio spolij, † quæ competit tam successori, quam contra successorem *Glos.in c.cum ad sedem. in verb. interdictum. vbi Abb.n.*20.*&* 27.*de restitut.spoliator. Cassador.decis.*3.*eod. tit. Alex.in l.rem quæ nobis. n.* 19. *& ibi Ias. n.* 14. *ff. de acquir. possess. Affl.decis.*361.*n.*33.cũ multis per *Rot.decis.* 476.*n.*2. *vsque ad* 5.*p.*2.*in recentiorib. Menoch.de recuper.possess.remed.*1. *n.*410.

Cum etiam adsit excessus in mandato, quod fuit relaxatum in maiori summa, quam de-
27 beretur, † itaut magis sit attendenda nullitas subhastationis, quæ procedens à radice infecta in totum est reijcienda, iuxta decisionem *Rot.coram R. P. D. Iusto Romana spolij bonorum* 11. *Februarij* 1606. de qua per *Rot.decis.*545.*n.*6.*& decis.*630.*n.*4.*p.*2.*in*
28 *recentior.* † vbi quod contraria procedunt, quando subhastatio fit pro summa debita de re maioris valoris,quia tunc illa sustinetur, & residuum restituitur debitori *Bald. in l. fin. n.*4. *vers. & non plus. C. de iur. domin. impetr. Affl.decis.*218.*n.*2. *Ruin.cons.*160.*n.* 25. *lib.*2. *Surd. de alimept. tit.*9. *q.*32.*n.*83. Cum alias deliberatio, & datio insolutum
29 pro maiori summa, † quam sit debitum,sit in totum nulla, & in totum reuocatur *Bart.& Castr.in l.si non sortem. §.si centum.ff. de condict.indeb. Natt. cons.*631.*n.*37. *Roland. cons.*7.*n.*87.*lib.*3. *Socin.cons.*82. *ad fin.lib.*3. *Tiraq.de retract.consanguinit.* §.23. *glos.*1. *n.*23. *cum seq. Surd.de alimen.tit.*9.*q.*32.*n.* 79.*Asin.de execution.*§.4.*c.*5.*per tot.Bursat. cons.*73.*n.*37.*Anchar quæst.*14. *n.*7.

Fuit recessum in huiusmodi causa *Spoletana restitutionis dotis* à prædicta subhastatione, & deliberatione stantibus præfatis nullitatibus, & quo ad dotem, de qua agebatur in negotio principali, partes se concordarunt factis computis, & recognitis pro bonis, & legalibus aliquibus solutionibus, quæ prius negabantur, & quæ dederunt causam litigãdi.¶ Et quoniã supra locuti sumus de verbis enunciatiuis obseruandum est, quod in alia facti specie occurrit circa solidationem computorum, Cum enim dubitaretur an de ea constaret,dicebam concludendum esse affirmatiuè, nam in instrumento exhibito apparebat, quod fuit data facultas peritis cõmuniter electis æstimandi quasdã expensas in operibus factas ab vltimo saldo vsque
30 ad diem dictæ electionis peritorũ, † ex quibus verbis colligitur inter partes fuisse cõputa facta tamquam enũciata in instrumento propter tacitam confessionem, quæ ex eo resultat, maximè quando illud, quod à contrahentibus expressum est verbis enunciatiuis,pendebat ex eorum arbitrio,in quo possunt sibi præiudicare *Card. Mantic. de tacit. & ambig.conuention. lib.*2.*tit.*6.*n.*2. *&* 3.*& lib.*26. *tit.*1.*n.*14. *post Bart.in l. si forte.n.*4. *de castr. pecul. Alex.in l. si causa cognita.n.*
31 9. *C.de transact. Osasc. decis.*38. *n.*8. † Præsertim stante clausula pro omnibus, & singulis in eodem instrumento apposita, quæ refertur etiam ad enunciata *Glos.in c.vt circa.de elect.in* 6.*Ruin.cons.*137.*n.*6.*lib.*1. *Rot. diuers.decis.*741.*n.*2. *p.*1.

Maximè, quia sumus in actu solidationis com-
32 putorum enunciato, † quam solidationem præsumitur pars enuncians sciuisse, itaut stante ista præsumptione,verba enunciatiua probent in præiudicium enunciantis, quamuis etiam principaliter de enunciato ageretur *l.quidam.ff.de probation. Felin.in c.per tuas.eod.tit. Ruin.cons.*141.*n.*10.*lib.*5. *Aym. cons.*600. *in fin. Card. Mantic. de tacit. & ambig.conuentionib.lib.*2.*tit.*6.*n.*11.

Immo etiam verba enunciatiua semper habent
33 præsumptionem † per quam in aduersarium transfunditur onus probandi contrarium, quamuis enunciatum in dubium principaliter reuocetur *Bart.in l. ex hac scriptura. n.* 16. *vers. si propter aliud. ff. de donationib. Ruin.cons.*141.*n.*13.*ad med.lib.*5. *Aym.cons.* 600.*n.*12.*Cardin. Mantic.d.tit.*6.*n.*10.*lib.*2. *post Felin. & alios in c.illud. de præsumpt.*

Additur, quod sumus in verbis enunciatiuis iuratis, quæ tunc resoluuntur in verba di-
34 spositiua † propter vim iuramenti, quamuis de eis postea contingeret dubitari,licet etiã iuramentum interuenerit in illis verbis vniuersalibus collectiuè, & distributiuè prolatis in clausula omnia & singula, vt latè concludit *Seraphin. priuileg.iurament.*92.*n.*12. *& per tot. & ibi Martin. Benechendor.in addit. n.*2. *Gutierez. de iurament. confirmator.p.*1.*c.*54.*n.*22. *& p.*2.*c.*2.*n.*7. *Affl.decis.*164.*n.*4. *& decis.*83.*n.*3. *vbi Vrsill. n.*2. *Ias.in l.ex his verbis.in* 6.*fallent.& ibi Dec. n.* 29.*C. de testam. milit. Aym. de antiquit. tempor.* §. *propositum.n.*30. *&* 47. *Mancin. de iurament.effect.*151.*n.*2.*p.*4. *Gabr.de confess.conclus.*1.*n.*43. *Marsil. sing.*202.*& in l. penult.col.*10. *ff.de quæstionib.*

Stante igitur prædicta solidatione, sequitur
35 etiam probatio satisfactionis,† cum hoc importet verbum solidare, seu per saldo, vel pro reliquato *Glos. in l. si ex pluribus. in verb. reliquum. ff.de solution. Bald. in l. ab anastasio.n.*10. *C. mandat. Salic. in l. si quidem. C.de transact. Castr. in l.*2.*n.*3. *C. de heredib. instituend.* cum alijs in *tract. de clausul. p.*1.*clausul.*333.*n.*1.*fol.*330. *Rebuff. in l.potest reliquorum.*95.*col.*2. *ad med.ff. de verbor. significat.*

Quæ solutio confirmatur etiam ex declaratione facta per peritos, in qua attestãtur,quod inter partes nulla alia differẽtia aderat præter ibi reseruata, vnde cum essent concordes in alijs, magis apparet, quod computa fuerunt

36 runt solidata, † stante præsertim dictione illa nissuna differenza, quæ excludit omnia tam in genere, quam in specie *l. urbana familia l. cum quærebatur. l. qui uti. l. hæc verba. ff. de verb. signific. Rebuff. in l. labeo & sabinus. 14. in fin. ff. eod. tit.*

Et huiusmodi declaratio tamquam ab aduersario producta probat contra producentem,
37 quamuis etiã produceretur in parte, † & partibus *Osasc. decis. 38. n. 26. post Bald. in l. vnic. col. 2. vers. iudex tamen. & ibi Castr. n. 5. Alex. col. penult. vers. aut producitur scriptura. C. vt quæ des. aduocat. Roman. cons. 433. col. fin. Dec. in l. vlt. n. 26. C. de edend. Paris. in c. cum venerabilis. n. 17. & 19. de exceptionib.*

Accedant quatuor testes, qui deponunt aduersarium de omnibus fuisse satisfactum, præter illa tria, de quibus fuit compromissum in peritos ab vtraque parte electos, Itaut omnibus prędictis simul iunctis sit plusquam pro-
38 bata solutio, † cum tamen ad illam probandam non requirantur tot probationes, tamquam sufficiant coniecturæ, & præsumptiones, quæ pro debitore militent *Bald. in l. si chirographum. ff. de probationib. Rimin. Iun. cons. 407. n. 12. lib. 4. Bertazol. cons. 118. n. 1. Surd. decis. 105. n. 10.*

Quo verò ad expensas est clarum, quod illæ sint factæ per Franciscum, cũ ipse esset præ-
39 positus negotiationi, † & exactioni pecuniarum, itaut ab eo censeatur expensum omne id, quod erat necessarium, & quod spectabat ad officium suum, & ad negotium, cui incũbebat *Abb. cons. 116. in fin. lib. 2. Felin. in c. sicut. n. 35. vers. fallit quinto. de re iudicat. Socin. cons. 82. n. 23. lib. 4.* Et quidem expensis proprijs ipsius facientis *Bald. in l. restituenda. 4. ad fin. vers. tertio nota. C. de petit. hæreditat. Alex. cons. 78. n. 4. lib. 2. Aym. cons. 131. n. 12. Dec. cons. 348. de duobus. n. 4. Bertrand. cons. 253. n. 1. & 2. lib. 3. p. 1.*

E P I T O M E.

Conductor quando possit recedere à locatione propter superuenientem dignitatem præsidatus, vel ob aliam iustam causam belli, pestis, malorum spirituum, & ruinæ domus cum similibus. ¶ Disposita ad fauorẽ locatoris circa recessum à locatione an habeant locũ etiã in conductore non habito respectu plenioris dominij, quod est in locãte. ¶ Contractus an censeatur celebratus iuxta consuetudinẽ loci. ¶ Et quomodo illa sit probanda. ¶ Correlatiuorum quando idem sit iudicium tam in dispositione legali, quam conuentionali. ¶ Et quando in eis admittatur inæqualitas. ¶ Pactum conductoris, vt non expellatur à conductione an iuuet locatorem, vt possit cogere conductorem ad permanendum in locatione. ¶ Stipulatio vnius ex correlatiuis ob inobseruãtiam conuentorum an extendatur, vt alter possit prætendere similem rem ob contrauẽtionem pactorum. ¶ Fundus locatus cum conditione, vt si non ex pacto colatur, possit alteri locari præstando quo minoris locaretur, si postea locetur tamquam non bene cultus pro ampliori pensione, an liceat locatori tale augmentum petere. ¶ Vnus ex correlatiuis si renunciet *l. 2. C. de rescind. vendit.* quando alter censeatur renunciasse. ¶ Pactum de retrouendendo appositum per vẽditorem an iuuet emptorem, vt possit cogere ad redimendum. ¶ Stipulatio locatoris, vt conductor denuntiet recessum ante finitam locationem, alias censeatur facta relocatio, an operetur, vt locator debeat facere similem denunciationem inquilino. ¶ Remissio, & donatio vnius ex contrahentibus quando extendatur ad alium correlatiuum, qui ita non disposuit. ¶ Stipulatio vltro citroque an producat obligationem, si vtrinque non interponatur. ¶ Exceptiones quales debeant esse, vt retardent obligationem cameralem. ¶ Exceptio consistens in iure absq; aliqua probatione facti an statim sit admittenda, itaut impediat executionẽ.

S V M M A R I V M.

1 *Conductor potest recedere à contractu locationis propter superuenientem dignitatem præsidatus, & de ratione. n. 2. & 3. Et propter aliam probabilem causam. n. 8.*
4 *Omnis actus regulatur à consensu.*
5 *Necessitas inopinata est iusta causa recessus à locatione, dummodo sit tempore contractus. n. 6. & 7.*
9 *Contractus debet intelligi, si res in eodem statu permaneant. & n. 46.*
10 *Causa ab initio verisimiliter non cogitata censetur semper excepta in quacumque dispositione.*
11 *Nemo præsumitur iactare suum.*
12 *Notoria necessitas non est probanda.*
13 *Necessitas superueniens post locationem facit, vt solum locator, non conductor possit ab ea recedere. Contrarium etiam in conductore est verius. n. 14. Et de ratione. n. 16.*
15 *Septem Doctores faciunt cõmunem opinionẽ.*
17 *Conductor an possit recedere à contractu locationis solum in casibus pestis, belli, metus malorum spirituum, & ruinæ domus, vel etiam ex alijs iustis causis. n. 18.*
19 *Exempla non restringunt regulam.*
20 *Conductor non potest cogi soluere pensionem domus, qua non potest frui absq. culpa sua.*
21 *Partes censentur contraxisse iuxta consuetudinem loci.*
22 *Consuetudo est probanda, & quæ requirantur. n. 23.*
24 *Conuentio conductoris, vt non expellatur à conductione non iuuat locatorẽ, vt possit cogere cõductorẽ ad permanẽdũ in locatione.*
25 *Correlatiuorum idem est iudicium.*
26 *Dispositio conuentionalis non potest extendi*

de tempore ad tempus, nec de re ad rem, nec de persona ad personam.

27 *Stipulatio vnius ex correlatiuis ob inobseruantiam conuentorum non extenditur, vt alter possit pratendere similem rem ob concontrauentionem pactorum. & n. 29.*

28 *Fundus locatus cum conditione, vt si non ex pacto colatur, possit alteri locari præstando quo minoris locaretur, si postea locetur tãquam non bene cultus pro ampliori pensione, nõ licebit locatori tale augmentũ petere.*

30 *Vnus ex correllatiuis, si renunciet* l. 2. C. de rescind. vendit. *non tamen alter censetur renunciasse.*

31 *Pactum de retrouendendo appositum per venditorem non iuuat emptorem, vt possit cogere ad redimendum.*

32 *Stipulatio locatoris, vt conductor denuntiet recessum ante finitam locationem, alias censeatur facta relocatio, non operatur, vt locator debeat facere similem denunciationem inquilino.*

33 *Remissio, & donatio vnius ex contrahentibus non extenditur ad alium correllatiuum, qui ita non disposuit.*

34 *Inaqualitas pacti quando admittatur in correlatiuis. & n. 35.*

36 *Stipulatio vltro citroque non producit obligationem, nisi vtrinque sit interposita.*

37 *Promissio vendendi nõ extenditur ad illum, cui fuit promissum, vt teneatur ad emendum. n. 38.*

39 *Exceptiones falsitatis, noua conuentionis, & solutionis admittuntur contra obligationẽ cameralem, prout etiam illa, qua veniunt ex natura contractus. n. 42.*

40 *Exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem non impedit executionem. n. 41.*

43 *Inobseruantia contractus retardat obligationem cameralem.*

44 *Resoluto contractu resoluitur etiam effectus obligationis cameralis.*

45 *Promissio soluendi appaltum gabella intelligitur quatenus appaltus duret.*

47 *Exceptio consistens in iure dicitur liquida, & statim debet admitti, quidquid secus sit quãdo requirerẽturprobationes facti. n. 48. & 49*

CAPVT DCCXL.

Adde supr. ad c. 525. n. 48. & ad appendicẽ, qua est posita in fin. 3. tom. fol. 681.

VErissima est conclusio per me alias firmata, quod conductor potest recedere à domo sibi locata † propter superuenientem dignitatem præsidatus non obstante iuramento, obligatione camerali, & alijs clausulis, quæ in huiusmodi locationibus solent apponi iuxta opinionem *Gomes. Valasc. Gregor.* & aliorum, qui in specie hunc casum decidunt, prout latè *dixi supr. c. 534. n. 48. vsque ad 57. & in appendice ad d. c. 534.* quæ est posita *in fin. tom. 3. disceptat. fol. 681.* quibus additur multa adducẽs *Molin. de contractib. disput. 499. n. 5. & 6. tract. 2. fol. 659. Felin. cons. 43. n. 5. vsque ad 9.*

Sed quoniam contra prædicta multa obijciuntur, placuit iterum omnia referre, & particulare responsum eis dare, vt magis appa-
2 reat, quæ opinio sit tutior, & verior, † & dũ inprimis redarguitur *Gomes.* quod hãc sententiam teneat sine lege, & ratione, non est admittendum, quia immo per eum adducitur ratio, de qua *in l. planè. 4. ff. vt in possess. legat. l. si ab arbitrio. 10. vbi Glos. in verb. ex integro. ff. qui satisd. cogant. l. de ætate. 12. §. ex causa. vers. id quidem*
3 *& alia. ff. de interrogat. action.* † in quibus iuribus cauetur, quod propter casus inopinatos receditur à dispositione iam facta, tamquam ea, quæ de nouo emergunt, nouo indigeant auxilio, videtur enim deficere consensus conductoris, qui numquam conduxisset, si de necessitate recedendi cogitasset, prout è contra in locatore, qui neq; locasset, si necessitatem similem præuidisset, quo consensu deficiente, non mirum, si noua
4 prouisio conceditur, † cum à tali consensu omnis actus reguletur *l. 1. §. adeo. ff. de pact. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 4. n. 7.* & vltra dictã rationem addit *Gomes.* auctoritatem *Glos. & aliorum. in l. ædem. C. locati.* vbi communiter conclu-
5 dunt, quod ista necessitas inopinata est iusta causa recessus à contractu iuxta *tex.* qui per *Gomes.* appellatur expressus, & formalis, prout verè est talis *in c. propter sterilitatem. 3. §. verum,* vbi late *Glos. in verb. non immi-*
6 *nebat. locat.* † & faciunt similia, de quibus per *Doctor. in l. 2. vbi Rip. n. 34. & 35. Crot. n. 55. ff. solut. matrim. Alex. in l. si finita. §. elegãter. n. 15. cum seq. de damn infect. Strac. de mercat. part. 2. n. 51. & 32. Castr. & alij in l. omnibus. de iudic.*

Quod autem *Valasc.* non audeat firmare opinionem, non videtur hoc colligi ex lectura, Quia si rectè inspiciatur con[illegible] quod ipse non extenderet legem Regi[illegible] istos casus, nam inquit attento iure n[illegible] ficit, quod domus sit necessaria ex ca[illegible] nesta, & rationabili, sed etiam vlt[illegible]
7 quiritur, † quod sit improuisa, & n[illegible] tata tempore contractus, & in ho[illegible] bene loquitur, si enim tempore lo[illegible] erat spes, & cogitatio istius causæ [illegible] test dici casus inopinatus, cui fo[illegible] currit ex verisimili mẽte contra [illegible] gumẽto *l. qui iure. ff. de militar. t[illegible] cũ tutoribus. §. 1. & §. vlt. ff. de t[illegible]* alijs per *Rom. cons. 294. hac conse[illegible] Mandos. in verb. cogitatum.*

Cum ergo non deficiant rationes, [illegible] ritates Doctorum, non est rec[illegible]
8 supra firmatis, † quod liceat co[illegible] iusta, & probabili causa à cond[illegible] scedere *l. dominus horreorum. 57 [illegible] tra. ff. locat.* per quem *tex.* ita co[illegible] concludunt omnes *in c. propter sterilitatem. vbi Host. n. 6. Io. Andr. n. 7. Butr. n. 6. Cardin. n. 4.*

n.4. Abb.n.10. Imol.n.31. Boich.n.8.& 9. eod. tit. Glos. in l. si in lege. §. si domus. in verb. statim agere. vbi Castr.n.1.ff.eod.tit.locat. Alber. in l.1.§.si pensio. in princ.ff.de migrãd. Bero. cons.140.n.28.lib.1.Becc.cons.43.n.24. vers.
9 quia certum. lib.1. † Etenim contractus debet intelligi rebus in eodem statu manentibus c.quemadmodum. de iureiur. c.ne quis. 22.q.2.l.quod seruius. ff.de condict. ob caus. l.cum quis.ff. de solutionib.& in specie locationis est tex.in l. quaero.§. inter locatorem. ff.locat.Bald.cons.110.& 143.lib.3. Anchar. cons.402.n.3.vers.quibus tamen. Aym. cons. 233.n.3.vers.ideo conductor.Gabr.cons.131.
10 n. 15. lib. 2. † Prout in quacumque dispositione semper censetur excepta causa ab initio verisimiliter non cogitata l. cum tutoribus.in fin.ff.de inoff.testam. l.mater decedẽs. ff.eod.tit.Glos. in c.veniens. in verb.praesciuisset. vbi Bald. de iureiur. Castr. cons.342. col.3.lib.1.Ang. cons. 249. super primo quaesito. col. penult. vers. pro hac parte.Tiraq.in l.si vmquã. in praefat.n.56.& n.170.& 171.

Et quod in casu nostro fuerit conductori imposita necessitas inopinata recedendi à conductione, non controuertitur, cũ clare appareat, quod cõduxit domũ, de qua agimus, ad sex annos, quã vtique nõ conduxisset, si credidisset illam non potuisse inhabitare, prout nõ potuit, cũ statim post paucos dies in ipso actu deferendi sua supellectilia ad eamdem domũ conductam, superuenerit dignitas non praeuisa, ob quam fuit coactus ab ea discedere, & inhabitare in loco solitae residentiae, maxime, quia sponte discesserat ab alia domo, quam prius per annos duodecim inha-
11 bitauerat, cũ pensione duplo minori, † quã in domo ad praesens conducta, cum nemo praesumatur iactare suum l.cum de indebito. de probation. Et de ista necessitate recedendi tamquam notoria non erit aliter docen-
12 dum † Glos.in clem.appellanti.in verb.alias. de appellat.& in l.ciues.in verb.si sub iusta. C.eod.tit.Bald. cons.229. n.5. lib.1. Cephal. cons. 82. n. 52. lib. 1. Capell. Tholos. decis. 390. n. 1. in fin.

Ex quibus non obstat, quod dispositio l. aede. C. locat. & c. propter sterilitatem. eod. tit. fundata in necessitate superueniente post cõ-
13 tractum † militet solum ad fauorem locatoris ratione dominij penes eum existentis, non autem extendatur ad conductorem, qui non habet ius ita pingue, sicut locator, vt in specie cõcludit Rip.in tract.de pest.p.2.n. 20.vers.non obstant contraria. & n. 21. Couar. pract. quaest. c.30.col.fin. vers. excepta causa.Barbat. in c. propter sterilitatẽ.col.4.
14 locat. Nam quidquid isti teneant, † verior est opinio contraria, quod ad effectum recessus à contractu locationis tam cõductor, quam dominus, seu locator aequiparentur, itaut dispositum in vno censeatur dispositũ in alio, prout late dixi supra in appendice ad c.134.in fin.tom.3. vbi numerantur duodecim Doctores, quorum auctoritas praeualet supradictis dissentientibus, quibus additur Glos.in l.si in lege.27.§. si domus.in verb.statim agere.vers. nam & dominus.& ibi Bald. n.1.vers.& dicit.Alber.n.4.Castr. n.1.ff.locat.Glos.in l.1. §.si pensio. in verb. ita tamen. vbi Bart n.1.vers.contra. ff.de migrand.Gabr.cons.75.n.2.vers.& quod inquilinus.lib.1.Becc.cons.45.n.21. lib.1. Caröcc.de locat.p.2.tit.de recus.n.10. secundum antiquã impressionem, & secundũ nouã p.4. eod.tit.q.4.n.3.fol.200.Carpan.super cõstit. Mediolan.c.379.n.347.& 348.p.2.Valasc.de emphit.q.22.ampliat.6.n.6.Ferron.super cõsuetud. Burdigal.lib.1.tit.3.§.3.vers.tũ & extendo.fol.99. vbi in specie reprobat Rip.in tract.de pest. p.1.n.18. & Nicol. Matarell. & Barbat. in contrarium allegatos, prout
15 etiam facit Boer. decis. 249. n. 9. † Itaut stante auctoritate Glos. cum vigintiduobus doctoribus supra adductis, qui hanc opinionem sequuntur, non sit curandum de Barbat. Rip. & Couar. tamquam ista sit communis sententia, ad quam faciendam sufficiunt septem Doctores, vt late cõprobat Coras.de commun.opin.lib.1.tit.3. n. 18. Maxime quia Couar. licet dicat se ita opinari, tamen postea adducit multos, qui contrarium tenent, vt adnotaui supr. in ap-
16 pendice ad c.534. in fin. 3.tom. † vbi etiam late respondi ad rationem exaduerso adductam dominij, & plenioris iuris, quod existit poenes locatorem, non autem apud conductorem, quia ista ratio non consideratur in materia recessus à conductione, cum in ea solum debeat attendi defectus consensus, qui militat tam in locatore, quam in conductore, nam quemadmodum locator non locasset, si huiusmodi necessitatem praeuidisset, ita neque conductor conduxisset, si de tali mutatione status cogitasset, ob quam ei non permitteretur frui re locata Imol.Bald. Ang.& alij in d.appendice allegati.Ferron. super consuetud.Burdig.lib.1.tit.3.§.3.vers. tam & extendo . fol.99.

Nec facit, quod conclusio supra firmata pro conductore procedat solum in casibus pe-
17 stis, & belli, † & metus malorũ spirituum, & ruinę domus, ex quibus inducitur conductori praecisa necessitas recedendi, Quia Doctores, qui ad hoc allegantur, non se restringũt ad dictos casus, immo concludunt generaliter de alia iusta causa, prout percurrendo sigillatim omnes doctores exaduerso addu-
18 ctos hoc clarius apparebit, † nam Bald.in l. si in lege.27.§. si domus.ff. locat. excludit solum migrationem voluntariam, exemplificando in eo, qui ducit vxorem . ¶ Gail. obseruat.23.n.5.& 6. lib. 2. facit regulam generalem, quod ex causa pestis, & ex alia legitima, & iusta causa potest conductor recedere à re conducta. ¶ Gomes. de contract.

iustitiam Iudicis, adeo vt non debeat quis
45 passim audiri post decennium, † si infra illud non appellauit, sed Iudex etiam sine partis præsentia tenetur præmittere summariā cognitionem, vtrum allegetur aliqua verisimilis, & probabilis causa, ne detur processus in infinitum audiendo semper partem quandocumque docere vellet de iniustitia, seu errore talis sententiæ, & sic debet summariè apparere, quod ex iusta causa moueatur, ita in specie sententiæ separationis thori concludit *Felin. in c. lator. n.6. vers. quinta declaratio. de re iudic. post Innoc. in c. tenor. in princ. eod. tit. Abb. in c. cum inhibitio. in fin. vers. tamen dico quod non admittetur de clandest. desponsat. & in c. fraternitatis. col. penult. n.21. ad med. de frigid. & malefic.*

Ideo etiam respectu instantiæ, huiusmodi sen-
46 tentiæ transeunt in rem iudicatam, † & opus est nouo processu, & nouo iudicio *Butr. & Imol. in c. consanguinei. de re iudic. Felin. in c. lator. n.8. col.5. ad med. vers. septima declaratio. eod. tit. per tex. in c. ex litteris. de restit. in integr.* Adeo vt stantibus prædictis, & præsumptione pro iustitia talis sententię Iudicis parti aduersæ incūbat onus producendi omnia acta, vt possit argui contra prætensas nullitates istius sententiæ *Dec. cons. 341. n.12. Card. Seraphin. decis. 290. n.20. p.1.*

Alia vero, quæ opponuntur contra iustitiam sententiæ, nihil releuant, nā ex testibus examinatis tam vigore reuelationum metu excommunicationis, quam postea iudicialiter, & formiter repetitis constat de sæuitia viri,
47 ob quam datur separatio matrimonij, † quo ad thorum culpa mariti, vnde statim locus est restitutioni dotis *Abb. in c.1. in princ. de donat. int. vir. & vxor. Bald. in c.1. col.1. in fin. vers. item nota quod vbi separatur. n.2. vt lit. non contestat. Franc. decis. 244. n.1. cum seq.* vbi etiam, quod vxor lucratur donationem propter nuptias, seu lucrum dotale, & augmentum dotis *Card. Seraph. decis. 1308. ad fin. n.2. & decis. 1315. n.1.* cum alijs per *Thesaur. decis. 130. n.2. post princ. per tex. in §. mitiores. auth. de nupt. l. etiam. C. de iur. dot. l. inter socerum. §. cum inter. de pact. dotalib. Decian. cons. 52. n.51. lib.1. & cons. 60. n.11. lib. 2. Gutier. canonic. quæst. lib.1. c.24. n.14. Roland. cons. 50. n.4. lib.1.*

De sæuitia autem constat, quia vltra iniurias sæpissimè per virum illatas vxori, idem vir diuersis vicibus illam acriter verberauit, caput illius percutiendo ad parietem, eamque denudatam in omni parte corporis verberādo, per publicas vias ciuitatis in terram proiectam trahendo per capillos, ac pugnis, calcibus, alaphis cum pugione euaginato ita malè tractando, vt tota redderetur inutilis, & vt testes dicunt in maniera pista, rouinata,
48 & vlcerata, che pareua vn sacco d'osse, † addendo etiam carcerationem, & detentionem priuatam in cubiculo domus, in quo permāsit, donec de mandato Sanctissimi fuit in monasterium ducta, vltra alia de quibus latius in facto, quæ quidem sunt miranda, & intolerabilia, & præbent iustam causam separationis *Abb. in c.1. n.4. de diuort. Couarr. de sponsalib. p.2. c.7. §.5. n.1. Aldobrand. cons. 71. per tot. lib.1. Doctor. in c. ex transmissa. & in c. litteras. de restitut. spoliator. Rot. coram Card. Pamphilio Toletana separationis tho-*
49 *ri. 29. Nouembris* 1596. † Præsertim, quia tam verba iniuriosa, quam verbera etiam in facie, & in oculis fuerunt sæpius reiterata, quæ reiteratio ad effectū sæuitiæ plurimum attenditur *Bald. cons. 176. n.3. lib.1. Roland. cons. 27. n.12. lib.3. Rimin. Iun. cons. 174. n.2. lib.2. Cardin. cons. 9. n.12. vers. item frequentatio. Aldobrand. cons. 71. n.9. lib.1. Rot. coram Card. Sacrato Romana separationis thori. 28. Ianuarij* 1613. impress. *post cons.* 157. *Farinac. n.16. in fin. p.2.* Cum etiam concur-
50 rant probationes adulterij, † quod solum sufficit pro separatione thori, & sententiæ iustificatione *c.1. & 2. caus. 32. q.3. Host. & Io. Andr. in c.1. de diuort. Glos. in c.2. in verb. in viris. vbi Anchar. n.5. Butr. n.4. Card. n.2. eod. tit. Paris. cons. 54. n.42. in princ. lib.4. Rot. coram Card. Pamphilio Bisuntina separationis thori. 11. Februarij. 1598. & coram R.P.D. Penia Romana separationis thori. 3. Martij 1603. Cardin. Seraphin. decis. 226. n.1. & 2.* iuxta *c. significasti. & c. gaudemus. in fin. de diuort. c. ex parte. §. quia igitur. de sponsalib. l. consensu. §. si qua igitur. C. de repud.* latè *Farinac. de delict. carn. q.143. §. separatio thori. n.9. vsque*
51 *ad 24. fol.* 109. vbi etiam *n.* 53. & 54. addit quod vltra separationem impeditur etiam excipiendo restitutio facienda viro spoliato, quando adulterium est notorium *Henric. Boich. in c. litteras. de restitut. spoliator. Innoc. in c. gaudemus. n.2. de diuort.*

Et quāuis testes sint singulares, tamen ad probandam sæuitiam sufficiunt, & plenè probāt,
52 quia † tunc agitur de probando habitu quodam hominis successiuo, & tractatur de tali habitu in genere, quo casu singularitas testiū admittitur, cum contraria procedant, quando ageretur de probāda certa specie, & certo actu sæuitiæ *Innoc. in c. qualiter & quando. 24. col.1. de accusat. Alex. cons. 147. n.20. lib.7. Bart. in l. de minore. §. plurium. n.24. vers. sed quid si testes diuersi dixerunt. ff. de quæstionib.* latissimè *Aldobrand. cons. 71. n.28. vsque ad 43. lib.1. Hippol. cons. 1. n.63. cum seq. Rot. coram R.P.D. Penia Romana separationis thori. 2. Aprilis 1604. & coram Cardinali Pamphilio Toletana separationis thori. 20. Nouembris 1598. Surd. cons. 94. n. 14. & 15. lib.1. Cardin. cons. 9. n.18. ad fin. Farinac. de delict. carn. q.142. n.171. Roland. cons. 82. n.44. cum seq. lib.2. Mannell. cons. 551. n.3. Aym. cons. 30. n.14.*

Quibus additur noua causa odij propter lites, quæ

quæ superuenerunt occasione restitutionis
53 dotis, † & subhastationis bonorum, cum
vxor obtinuerit sibi adiudicari bona mariti
ex dicta causa, quæ etiam adhuc pendet, itaut
multò magis, iunctis pręmissis, debeat esse lo-
cus separationi thori, vt in specie notat
Card. Seraphin. decis. 1276. *n.* 7. Inimicitia
enim oritur ex lite, etiam capitalis, quando
54 est de maiori parte bonorum, † ob quam li-
tem non restituitur vxor viro, neque etiam
sub cautione, cum possit tunc præsumi futura
sæuitia, cuius timor præbet iustam causam
diuertendi, sicut sæuitia præterita *Sancez. de
matrimon. lib.* 10. *disput.* 18. *n.* 19. *Aym. cons.*
31. *n.* 2. *& per tot. Bald. cons.* 240. *sicut sa-
pientissimè. lib.* 3. *Gutierez. Canonic. quæst.*
55 *lib.* 1. *c.* 24. *n.* 9. † Itaut etiam prædicta proce-
dant lite finita, nam tunc acerbius odium, &
grauior inimicitia considerabitur *Aym.* in
specie *cons.* 31. *n.* 5. *in fin.*

Nec faciunt testes exaduerso examinati, dum
probant maritum non esse crudelem, nec ira-
cundũ, sed placidũ, & honoratũ, & per eum
56 bene tractari vxorẽ, † Quia possunt intelligi
de aliquo tẽpore, vnde non concludunt, quod
semper idẽ maritus fuerit talis erga suã vxo-
rẽ, & quod illã semper bene tractauerit, prout
ista continua tractatio requiritur, cum suffi-
ciat, quod aliquando vxor fuerit malè tra-
ctata, & pluries acriter verberata, vt depo-
nunt testes vxoris, itaut sine periculo vitæ
cum illo habitare non posset *Rot. coram R. P.
D. Pamphilio Romana separationis thori.* 18.
Maij 1616. *& coram Card. Sacrato Roma-*
57 *na separationis thori.* 14. *Maij* 1620. † Cum
etiam magis credatur testibus de sæuitia de-
ponentibus, quam de contrario, quando non
coarctatur probatio *Cardin. cons.* 9. *in fin.
Farinac. de delict. carn. q.* 143. *n.* 176. *&* 177.
& ita debet declarari *Idẽ Farinac. cons.* 157.
n. 3. *p.* 2. dum voluit minus credi testibus pro-
bantibus sæuitiam quam alijs, quando coar-
ctaretur probatio, prout etiam *Paris. cons.*
54. *n.* 30. *&* 31. *lib.* 4. *Roland. cons.* 27. *n.* 30.
lib. 3. *Bertazol. cons.* 228. *n.* 16. *in fin.*

Nec aduersatur, quod non erat ferenda senten-
tia super separatione thori, cum potius vxor
58 deberet restitui marito † cum cautione de
non offendendo *Roland. cons.* 27. *n.* 16. *lib.* 3.
Farinac. cons. 157. *n.* 5. *p.* 2. iuxta *l. præsenti.
§. sanè. vers. interuentione. C. de his qui ad
eccles. confug. c. de benedicto.* 32. *q.* 1. *Sancez.*
59 *de matrimon. lib.* 10. *disputat.* 18. *q.* 1. *n.* 5. † vbi
etiam, quod talis cautio est admittenda,
quamuis maritus dederit culpam, & occasio-
nem diuertendi *Glos. in c. quia diuersitatem.
in verb. suspensus. de concess. præbend. Abb.
in c.* 1. *vt lit. non contest. Rip. in c.* 1. *n.* 14. *de
iudic. Ias. in l. si super possessione. n.* 6. *C. de
transact. Menoch. cons.* 299. *n.* 9. *lib.* 3. *Paris.
cons.* 54. *n.* 10. *lib.* 4. *Barbos. in rubr. ff. solut.
matrim. p.* 2. *n.* 27. Quia in hac materia resti-
tutionis mulieris distinguũt Doctores, quod
aliquando fit restitutio plenaria, quandoque
solum quo ad curam mariti, & custodiam
domus, non autem quo ad thorum, & copu-
lam, aliquando nulla fit restitutio propter
nimiam sæuitiam viri, itaut timeatur de læ-
sione personæ vxoris, aut de extorsione co-
60 pulæ, † quamuis etiam daretur cautio, cum
istius cautionis fragilitati non debeat se mu-
lier committere, ideo in totum, & omnino
tunc denegatur restitutio *Imol. in c. litteras.
in* 2. *notab. post Bald. ibid. n.* 2. *Anchar. in* 3.
notab. Abb. n. 7. *de restitut. spoliator. Idem
Abb. in c.* 1. *n.* 4. *de diuort.* cum alijs per *Al-
dobrand. cons.* 71. *n.* 1. *&* 15. *lib.* 1. latè *Barbos.
in rubr. ff. solut. matrimon. p.* 2. *n.* 26. *&* 27.
Sancez. de matrim. lib. 10. *disputat.* 18. *q.* 1. *n.*
31. *&* 32. *Rot. coram Cardin. Pamphilio Ro-
mana seu Interamnen. separationis thori.* 11.
61 *Decembris* 1602. † Vnde cum in casu nostro
constet de ista magna sæuitia, & per testes
probetur periculum vitæ, & læsionis perso-
næ vxoris, debet excludi talis cautio, & in
totum est deneganda restitutio, tamquam
per talem cautionem non sit consultum in-
columitati vxoris, & in hoc stabitur arbi-
trio Iudicis, quod stante huiusmodi sæuitia
non possit remedio cautionis prouideri *Abb.
in c. litteras. in vlt. notab. de restit. spoliator.
Menoc. de arbitrar. cas.* 138. *in fin. & cas.* 139.
n. 4. *&* 5. *Bursat. cons.* 207. *n.* 29. *lib.* 2. *Gutier.
lib.* 1. *canon. quæst. c.* 24. *n.* 10. *Ceuall. q.* 66. *n.* 13.
cum seq. Couar. super 4. *decretal. p.* 2. *c.* 7. *§.* 5.
n. 2. *in fin. Sancez. de matrim. lib.* 10. *disput.*
18. *q.* 1. *n.* 32. *Farinac. de delict. carn. q.* 143. *n.*
225. *Aym. cons.* 31. *n.* 4. *Gabr. cons.* 161. *n.* 7. *&*
8. *lib.* 1. *Thesaur. decis.* 130. *n.* 1. *Barbos. in
rubr. ff. solut. matrimon. p.* 2. *n.* 26. 27. *&* 41.

Quæ dicuntur de reconciliatione mariti cum
vxore non obstant, quamuis enim vxor non
possit petere separationem thori, quando se
cum marito recõciliauit *Bertazol. cons.* 228.
n. 12. *Farinac. cons.* 157. *n.* 11. *p.* 2. Tamen re-
conciliatio est plenè probanda, quæ in casu
nostro non fuit probata, nam de ea vnicus
testis deponit, & non principaliter, sed inci-
denter, & absque coarctatione temporis, &
62 sine aliqua expressione rationis, † immo po-
tius contrarium probatur ex depositione an-
cillæ, quæ asserit, quod post verbera, & acrem
tractatum numquam amplius vxor cum viro
concubuit, sed cum ipsa ancilla, itaut ex hoc
sequatur non probari aliquam reconciliatio-
nem, prout concludenter erat probanda
Cardin. Seraph. decis. 1315. *n.* 3. vbi ita decla-
rat *Glos. in c. plerumque. in verb. reconcilia-
ta. de donat. int. vir. & vxor.*

Minus facit, quod non erat locus restitutioni
63 dotis, tamquam vxor esset alenda † ex fructi-
bus eiusdem dotis *Rot. coram R. P. D. Gypsio
Perusina separationis thori.* 28. *Iunij* 1589.
impress. *post lib.* 2. *consil. Farinac. decis.* 39. *in
fin.* iuxta *l. si eum dotem. §. sin autem in
sæuissimo. ff. solut. matrimon. Castr. cons.* 65.
n. 3.

n.3.lib.2. Quia cum in casu nostro fuerit fa-
64 cta separatio ob culpam viri, † & eius sæuitiam est locus restitutioni dotis, etiam cum augmento sicut etiam quando fieret propter adulterium *§. mitiores. in fin. auth. de nupt. Abb. in c.1.n.2. de donation. int. vir. & vxor. Thesaur. decis.* 130. *n.2. Rot. coram Cardin. Pamphilio Romana seu Interamnen. separationis thori.* 11. *Decembris* 1602. *Cardin. Seraph. decis.* 1315. *n.1. post Bald. in l. fin. C. de sentent. quæ sin. cert. quantitat. Alex. cons.* 78. *n.1. lib.5. Socin. cons.64.n.1. lib.4. Aym. cons.253.n.10. Tiraq. de retract. consanguinit. §.11. glos. vnic. n.12. cum seq. Lup. in c. per vestras. §.49.n.4. Hieron. Laurent. decis. Auenion.* 131. *n.2. & 4. Paris. cons.54. n.*
65 *42. lib.4.* † Quamuis enim *tex. in d. §. mitiores. auth. de nupt.* loquatur in terminis diuortij, tamen Doctores passim æquiparant separationem thori ipsi diuortio *Ias. & Dec. in l.1. C. vnd. vir & vx. Castr. cons.347.n.1. lib.1.* Zabar. *cons.161.n.1. Cardin. Seraphin. decis.1315.n.2.* ¶ Itaut etiam talis restitutio
66 dotis, † quæ fit vxori ob separationem thori propter culpam mariti sit plenaria, & integra restitutio cum fructibus, adeo vt non deseruiat oneribus matrimonij, cum tam ipse vir, quam liberi sint alendi expensis eius, qui dedit culpam, & causam diuortij *Abb. in c.1.n.2. de donation. int. vir. & vxor. & in c. vlt. in fin. post Innoc. ibid. de conuers. infidel. Dec. cons.* 111. *magnifici. n.3.* Intelli-
67 gendo tamen iuxta ea, † quæ latè in proposito adducit *Brognin. decis.21.p.4. per tot.* quæ non opus est referre, cum non sit quæstio nostra, neque adsint filij, & de prædictis etiam multa *Albens. cons.315. lib.2. Roman. cons.392.n.3. Bald. in l. vbi adhuc. n.6. C. de iur. dot. Castr. cons.65. viso quodam. n.13. lib.1.*

Nec est considerandum, quod in sententia de partibus condemnetur maritus ad restitutio-
68 nem vestium, † Quia talis condemnatio est in genere absque aliqua expressione vestium, vnde sententia erit intelligenda de proprijs vestibus vxoris, vel in quibus cadit præsumptio donationis attenta qualitate personarum *Affl. decis.315.n.14. Menoch. præsumpt. 24.n.3. lib.3. & de arbitr. cas.218. in fin. Lup. in rubr. de donation. int. vir. & vxor. §. 9. n.18. & §.11.n.11. Alex. ad Bart. in l.3. §. fin. ff. de munerib. & honorib. Surd. decis.166.n.8. cum seq. Honded. cons.30.n.2. lib.2. Loffred. cons.52. post princ. Bald. in l. in his. §. seruus. col. fin. vers. item prædictis adde. ff. solut. matrimon. Natt. cons.147. n.11. in fin.* Et quamuis de talibus vestibus non constaret, tamen hoc pertineret ad articulum liquidationis, non autem ad nullitatem, & iniustitiam sententiæ.

Et quod licuerit marito verberare vxorem, procedit respectu correctionis, non exce-
69 dendo tamen terminos illius, † de quo excessu constat in casu nostro *Hostiens. in c. quemadmodum. §. vlt. in fin. & ibi Abb. n.15. de iureiurand. Syluest. cons.71.n.4. lib.1. Roland. cons.27. n.13. vsque ad n.17. lib.3.* vbi quod ista correctio debet esse competens, &
70 discreta † non autē atrox, & excessiua, prout permittitur magistro erga discipulum, & domino erga seruum, qui potest leuiter eū castigare *l.1. C. de emendat. seruor. l.1. C. de emendat. propinquor. §. si quis autem. auth. vt lic. matr. & aui. §. fin. instit. qui sunt sui*
71 *vel alien. iur. l. respiciendum. ff. de pæn.* † Itaut talis correctio leuis concedatur, quāuis maritus promisisset vxorem non corrigere, cum illa non valeret, tamquam facta contra bonos mores, & quia daret materiam delinquendi *l. si plagis. ff. de verb. obligat. Abb. in c. ex transmissa. de restitut. spoliator. Bald. cons.176. col.1. lib.1. Paris. cons.54. n.34. lib.4. Roland. cons.27. n.14. & 15. lib.3. Bertazol. cons.228.n.28.* sequitur *Rot. coram Card. Sacrato Romana separationis thori. 28. Ianuarij* 1613. impress. *post Farinac. cons.157. n.15. par.2. fol.245.*

Nec debet attendi nullitas nouiter opposita, quod testes fuerint examinati extra locum iudicij, Quia hoc non constat, nisi de aliquibus testibus, vnde sufficit, quod remaneant alij, qui deposuerunt in loco, vbi causa age-
72 batur, † quamuis satis sit, quod testes iurauerint in loco iudicij, cum possint postea alibi examinari, tamquam examen sit meri facti, & extra locum iudicij valeat expediri *Rot. decis.27. de probation. in antiq. & decis. 3. de testib. in nou. Vestr. in prax. lib.6. c. fin. n.8.* Rot. *coram R. P. D. Manzanedo Meliten. prioratus. 7. Maij* 1618. *post Speculat. de teste. §. qualiter autem sint producendi. n. 13. vers. is quoque.*

Aliæ nullitates non verificantur in facto, ideo non est opus responsione, & sunt leues, quæ non debēt attendi, stante præsertim examine postea facto in Curia, per quod fuit probata plenè sæuitia, cum omnibus alijs requisitis ad concedendam separationem thori, maximè, quia circa prætensas nullitates contra testes fuit commissa causa per Sanctissimum cum rescripto, vt illis reiectis arbitrio Ro-
73 tæ procederetur in negotio principali, † quæ clausula mitigat rigorem iuris, & operatur, vt æquitas sit seruanda *Crescent. decis.4. n.3. de testib.* Et ita ex prædictis fuit decisum, quod sit confirmanda sententia de partibus mandans esse locum separationi thori, & restitutioni dotis, & aliorum ibidem latius contentorum, tamquam fuerit iusta, & ritè, & rectè lata, non obstantibus nullitatibus, & exceptionibus oppositis, vt in decisionibus in huiusmodi causa *Recanaten. separationis thori coram R.P. D. Pamphilio. 8. Iunij* 1618. *& 5. Aprilis* 1619. & postea *coram R. P. D. Vbaldo. 20. Martij* 1620. cui fuit commissa causa restitutionis in integrum propter transitum in iudicatū sententiæ Rotalis,

talis, & iterum omnibus discussis fuit denegata restitutio, † quæ sine læsione non competit *Rot. decis. 1. de restit. in integr. in nou. Put. decis. 16. eod. tit. & decis. 731. n. 1. p. 2. in recentiorib. Card. Seraphin. decis. 1238. n. 1. post Abb. in c. ex litteris. n. 5. in fin. de restit. in integr.* Et stante iustitia, & validitate sententiarum ex superius allegatis, cessat læsio, cum pro † causa restitutionis soleat allegari iniustitia, sine qua non datur læsio *Put. decis. 456. n. 2. lib. 2. Card. Seraphin. decis. 1238. n. 1. Rot. coram R. P. D. Marcomontio Romana bonorum de Ceulis. 31. Maij 1606. & coram R. P. D. Vbaldo Ferrarien. bonorum. 2. Aprilis 1618. & Lucana parochialis. 7. Februarij 1619. Caputaq. decis. 94. par. 3. Mohedan. decis. 58. in fin. Rot. decis. 534. n. 1. par. 2. in recentiorib.*

74 (margin, at "gata restitutio"); 75 (margin, at "cum pro † causa")

EPITOME.

Dos an sit plenè probata ex verbis enũciatiuis prolatis per fratres in diuisione inter eos facta, in qua dictum fuit, vt vnus ex eis debeat deducere tantam dotem suæ vxoris. ¶ Et quid in mutuo, & alijs casibus non priuilegiatis in eadem diuisione enunciatis. ¶ Et quando in eis sit dandum iuramentum in supplementum. ¶ Verba enunciatiua an probent ad fauorem absentis, & dotis, & piæ causæ, & liberorum. ¶ Et quid si sint de futuro, & iurata, & emissa à sciente. ¶ Et quando faciant præsumptionem, per quam transferatur onus probandi in eum, qui enunciauit. ¶ Et ligent successores, & habentes causam ab enunciante. ¶ Diuisio inter fratres an sit quædam ratio inter eos composita, quæ inducat probationem contra confitentem ad fauorem absentis si de ea sit facta scriptura. ¶ Liber rationũ confectus inter tutores an probet pro tertio. ¶ Subhastatio ex quibus sit nulla. ¶ Et quando procedat à radice infecta, ita vt nõ excludat manutentionẽ, & remedium spolij. ¶ Deliberatio pro summa debita de re maioris valoris an sit valida, si residuum restituatur debitori. ¶ Dos & illius solutio an probetur ex coniecturis. ¶ Expensæ quando præsumantur factæ ab eo, qui tenetur illas facere ex debito sui officij, & de proprijs pecunijs.

SVMMARIVM.

1 *Dos an probetur ex verbis enunciatiuis prolatis per fratres in diuisione inter eos facta, in qua dictum fuit, vt vnus ex eis debeat deducere tantam dotem suæ vxoris. n. 5. 6. 7. 13. & 14. Et quid in mutuo in eadem diuisione enunciato. n. 19.*

2 *Verba enunciatiua etiam incidenter, & propter aliud emissa probant ad fauorem piæ causæ, & liberorum. n. 3. etiam parte absente. n. 12. Intellige vt n. 4.*

8 *Iuramentum in supplementum an debeat deferri mulieri petenti suam dotem probatam ex verbis enunciatiuis. n. 15.*

9 *Dos acquiritur mulieri absenti ex contractu inter alios celebrato.*

10 *Coniectura sufficiunt ad probandam dotem. & n. 11.*

16 *Diuisio inter fratres an dicatur quædam ratio inter eos composita, quæ inducat probationem contra confitentem etiam in fauorem absentis, quando de ea est confecta scriptura. n. 18.*

17 *Liber rationum confectus inter tutores probat contra eos ad fauorem tertij.*

20 *Confessio obstat successori, sicut ipsi confitenti.*

21 *Verba enunciatiua probant tam contra enunciantem dotem, quam contra eum, qui habet causam ab illo post talia verba enunciata.*

22 *Subhastatio est nulla propter omissum terminum ad reluendum, & ob non factas tres oblationes, & ob defectum citationis, & decreti ad deliberandum. n. 23.*

24 *Ordo in exequendo non seruatus reddit nullam executionem.*

25 *Manutentio, & actio spolij datur quando Iudex non rectè procedit in exequendo. n. 26.*

27 *Subhastatio est nulla procedens à radice infecta ob mandatum relaxatum in maiori summa, quam sit debita. n. 29.*

28 *Deliberatio pro summa debita de re maioris valoris sustinetur, & residuum restituitur debitori.*

30 *Verba enunciatiua de vltimo saldo probant computum factum inter partes.*

31 *Clausula pro omnibus, & singulis refertur ad enunciata.*

32 *Verba enunciatiua probant contra enunciantem, qui scienter profert enunciata.*

33 *Præsumptio oritur ex verbis enunciatiuis, quæ transfundit onus probandi, quamuis de eis principaliter quæratur.*

34 *Iuramentum interpositum in verbis enunciatiuis etiam collectiuè, & distributiuè prolatis, etiam in clausula omnia, & singula facit, vt illa transeant in dispositiua, licet de eis contingat principaliter dubitari.*

35 *Verbum solidare inducit satisfactionem.*

36 *Dictio nissuna excludit omnia tam in genere, quam in specie.*

37 *Iura producta probant contra producentem etiam in parte, & partibus.*

38 *Solutio probatur ex coniecturis.*

39 *Expensa præsumuntur facta ab eo, qui tenebatur illas facere ex debito sui officij, & de proprijs pecunijs. n. 40.*

CAPVT DCCXXXIX.

Verba enunciatiua probant fauore dotis, ideo si in instrumento diuisionis celebrato inter fratres inter alia contineatur, † quod vnus ex eis debeat ante omnia

1 (margin, at "tur, † quod")

dedu-

deducere tantam quantitatem, vel talem rem pro dote suæ vxoris, tunc dicetur huiusmodi dos probata, iuxta *cons. Bart.123.n.2. lib.1. Castr.cons.92. per tot.lib.1.* quos late multos alios adducens refert *Mascard. conclus.621.n.35.tom.1. Ruin.cons.40.n.5. & 6. lib.4. Surd.cons.60.n.23. post princ. lib.1.* vbi quod hoc est speciale in dote *Idem Surd.de-*
2 *cis.10.n.7.* † ¶ Prout dicimus in pia causa, ob cuius fauorem verba enunciatiua etiam incidenter, & propter aliud emissa dispositionem inducunt *Bart. in l.tale pactum. §. fin. n.4. ff. de pact. Alex. cons.190.n.27.lib.6. Tiraq. de pia caus. priuil.86. vers. nec quidem. Rot. decis.70.n.8. p.1.in recentior. Aym. de antiq. tempor. p.1. §. propositum nostrum.*
3 *n.60. & 61. fol.33.* † vbi ampliat idem esse, quando ageretur de fauore liberorum, intelligendo tamen in enunciatiuis de præterito, secus de futuro, nam tunc talia verba enun-
4 ciatiua non probarent fauore piæ causæ † puta si quis dicat volo instituere ecclesiam *Castr.cons.137. in causa quæ vertitur pergami.col.1. ad fin.lib.2.Dec.cons.159. casus qui proponitur.col.5. post med. n.10. vers.nec obstat si dicetur quod licet frater marcus.*

Ista tamen non videbantur ita simpliciter admittenda, nam procedunt solum respectu semiplenæ probationis, cum ad hoc, vt talis
5 confessio plenè probet, requiratur, † quod verba scripturæ de directo dirigantur in ipsum absentem velut creditorem, tamquam illa verba loquantur cum ipso absente per medium illius scripturæ, & diuisionis factæ inter fratres, vel libri rationum, aut similis rei, maxime, quia neque fauore dotis plenè probat confessio facta parte absente, quamuis enim sit speciale in dote, vt actio quæratur mulieri absenti, tamen hoc ideo est, quia actus de directo tendebat ad obligandum, quod non est in confessione, cuius natura non tendit ad obligandum, cum etiam nec fisco absenti quæratur, quando nullus recepit pro eo confessionem, non obstante eius fauore, vnde nec mulieri pro dote, cum mulier, & fiscus æquiparentur, ita in specie per prædictas, & alias rationes concludit *Bald. Nouell.de dot.priuil.78.n.2. vsque ad 5.p.6.* prout etiam verè multi Doctores loquuntur solum de semiplena probatione *Roman. sing.540. verba enunciatiua. in fin.* vbi etiã, quod ita consuluit *Bart. d.cons. 123.n.2.in fin. vers. præterea posito quod plenam. lib.1. & in l.admonendi. ad med. vers. item quæro quid si instrumentum publicum. ff. de iureiurand.* & ita etiam tenet *Castr. cons.92.n.2.ad fin. vers.in casu vero nostro.*
6 *lib. 2.* † quamuis *ibid.* contrarium defendat propter duplicem confessionem, vnam videlicet factam in instrumento diuisionis, alteram in vltima voluntate, quasi quælibet de per se faciat semiplenam probationem; vnde simul iunctæ facient plenam, cum etiam reiterata confessio inducat obligationem, licèt vna illam non induceret, vt latius per *Castr. d.cons.192.n.2. & 3.lib.2.* quod etiam voluit *Curt.Iun.in l.admonendi.n.43.in fin. vers. postremo de veritate eius. ff. de iureiurand.* qui licet ab aliquibus allegetur pro contraria opinione, tamen falluntur, quoniam tantum se remittit ad *Bald. Nouell.de dot.p.6.priuil.78.n.3.* vbi tenet, quod solum sit inducta semiplena probatio, vt dictum
7 est, & resoluit *Rot. per Caputaq. decis. 338. verba enunciatiua. par. 3.* quæ est duplicata *228. dos probatur. par. 1.* sequitur *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.2.tit.6.n.15.in fin.* vbi etiam refert *d.de-*
8 *cis.238.* † subdens, quod erit deferendum mulieri iuramentum, si petat dotem ex verbis enunciatiuis descriptis in instrumento inter alios facto, iuxta *Bart. d.cons.123.n.1. & 2. lib. 1.* Vnde si est locus delationi istius iuramenti, non erit facta plena probatio *l. in bona fidei. C. de reb.credit. l. admonendi. de iureiurand. Card. Mantic.d.tit.6.n.15.*

Quidquid tamen sit de prædictis, non est discedendũ ab opinione prius firmata, quod immo dos fuerit plenè probata, & quod ipsi mulieri etiam absenti sit ius quæsitum, tamquam
9 speciale sit in dote, † quod ex contractu inter alios celebrato dos sibi absenti acquiratur *l.1.§.accedit. C. de rei vxor. act.l. fin. in princ. C.de iur.dot. Dec.cons.35. præstantissimè.n.1.& 4.* & ita etiam resoluit *Rot. coram Card. Lancellotto Sabinen. seu Romana dotis & compromissi.14. Maij 1576.* quæ est *decis.316.n.2. p.2. diuers.* iuxta *cons. Bald.193. n.2.* quem sequuta est *Rot. coram R. P. D. Orano Romana promissionis dotis 1552.& coram R.P.D. Guidobono Ceruien. pecuniaria. 20. Maij 1551. Put. decis.414.lib.1.* ex
10 rationibus de quibus *in d. decis. 316.* † inter quas illa consideratur, quia ad probandam dotem sufficiunt præsumptiones, indicia, & coniecturæ *Glos. in l. si chirographum. ff. de probation. Paris.cons.137.n.20.lib.4. Rot. coram R. P.D. Andrea Bononien. dotis.25. Fe-*
11 *bruarij 1619.* † vbi allegantur multæ coniecturæ, quæ simul iunctæ probant dotem, & illius solutionem *Surd.decis.105.n.10.* & melius *Glos.in l.cum circa. & ibi Bald. C. de iur.dot. Marsil.in rubr. C.de probat. col.15. post med. & sing.442. vulgata iuris regula. n.2.* Et dictã *decis.Card.Lãcell.316.* sequitur *Card.Mantic.de tacit.& ambig.conuention. tit. 6. lib.2. n. 15. ad med.* vbi testatur sæpe
12 fuisse in *Rota* resolutum, † quod verba enunciatiua fauore dotis probent etiam absente parte *Ias. in l. ex his.n.2. vers. secundo singulariter. & ibi Dec. n.12. C.de testam. milit. Gozad. cons. 42. n. 19. Marsil.sing. 442. n.1. & 2.* iuxta *l. 2. vbi Glos. C. de dot. promis. Alex.in l.ex hac scriptura. col.2. ad fin. ff. de donation. & in l. 1. col. 12. ff. solut. matrimon.*

Verum

Verum est, quod *Menoch. conf.81.n.20.vsque*
ad 24. prædicta intelligit, quando proferens
13 talia verba enunciatiua † voluit prodesse
absenti, cuius personam respexit enuncians,
vel quando principaliter non disputatur de
substantia ipsius negotij, videlicet an dos
fuerit constituta nec ne, cũ secus sit si de hoc
esset quæstio, quia tunc ista verba enuncia-
tiua non probarent *Alex.conf.136.n.11.lib.1.*
Dec.in auth.si quis in aliquo.col. pen. C.de
edend. Aym.de antiq.tempor. p.1. §. proposi-
tum nostrum.n.14.vsque ad 28. fol.27.¶Sed
isti Doctores, & alij per *Menoch.* allegati
14 non loquuntur in causa dotis,† ideo non de-
bẽt attendi,cum ex supra adductis appareat
magis veram esse opinionem, quod propter
priuilegium dotis, & ipsius fauorem sit in-
ducta probatio, quamuis mulier fuerit ab-
sens, & contrahentes in diuisione incidenter
de tali dote mentionem fecerint *Ruin.conf.*
40.n.5.& 6.lib.4. cum alijs de quibus *supr.*
n.1. & seq. ¶ Et licèt secundum aliquos re-
quiratur iuramentum mulieris in supplemẽ-
tum, vt plenè dicatur dos probata, vt supe-
15 rius diximus *n.8.* † Tamen Doctores,qui ta-
le iusiurandũ exigunt, non recedunt à priori
sententia firmata, quod videlicet sit facta
plena probatio, sed loquuntur per modum
facilioris probationis, vt per *Bart.conf.123.*
n.2. & 3.lib.1. Cardin. Mantic. de tacit. &
ambig.conuention. lib.2.tit.6.n.15. ¶ Cum
etiam vltra fauorem dotis ista diuisio facta
inter fratres dicatur quędam ratio inter eos
16 composita, † quæ quidem ratio inducit pro-
bationem contra confitentem etiam in fauo-
rem absentis, quando, prout in casu nostro
de eadem diuisione confecta est scriptura
Bart. in l. nuda. ff. de donation. & in l. pu-
blia. §. fin. ff.deposit. & in l.quædam. §.nu-
tammularios. ff.de edend. latè *Surd.conf.60.*
17 *n.6.* † Exemplo libri rationum confecti in-
ter tutores, qui probat contra eos in fauo-
rem tertij *l.fin.C.arbitr.tutel. Surd.conf.60.*
n.22. lib.1. Et ita in specie hanc rationem
adducit *Bart. d. conf. 123. n.3. lib.1. Ruin.*
conf.40.n.5.ad med.vers.quinimmo videtur.
18 *lib.4.* † Quamuis de hac ratione sit dubitan-
dum ex his, quæ latè adducit *Surd. conf.60.*
n.6. & 19. vsque ad 23. post Bald. & alios
In l.desiderium.C.deposit.

Ex quibus cessant omnia, quæ adducuntur in
contrariũ, cum intelligantur in casibus non
priuilegiatis, & in istis terminis loquitur
Surd.conf.60.n.20.lib.1. & decis.10.n.6. vbi
19 quod si in instrumento diuisionis † dicatur,
quod vnus alteri restituit centum, quæ mu-
tuo acceperat à Sempronio,talis confessio fa-
ciet fidem semiplenam tantum,quo ad Sem-
pronium, non autem plenam probationem
Bart. in l.admonendi. n.32. vers.item quæro
quid si instrumentum. & ibi Ias.n.148. Rip.
n.154. ff. de iureiur. Cyn. in l. antiqua. n.5.
C.ad velleian. & in l.desiderium. C.deposit.
Butr.Abb. & Imol. in c.si cautio. de fid. in-
strument. Quare bene *Surd.d.conf.60.n.23.*
ad med. dicit esse speciale in dote, vt plenè
probet talis confessio *Idem Surd. decis. 10.*
n.7. vbi se refert *ad d.conf.60.n.19.cum seq.*

Constat igitur ex prædictis dotem esse debi-
tam mulieri illam petenti, & rectè fuisse cõ-
demnatos tam enunciantes talem dotem, &
20 illius quantitatem, † quam successores, &
causam ab eis habentes, nam confessio illis
obstat,sicut obstaret confitenti *Anchar.conf.*
44. primo de viribus.col.3. vers. ipsius ergo.
Roman.conf.311.in 2. dub.n.5. iuxta *l. si su-*
peratus. §.fin. ff.de pignorib. l.si à te. §. iu-
lianus. ff.de except. rei iudic. Socin.conf.50.
col.2.vers.& si dicatur quod talia instrumẽ-
ta. & conf.67.col.3. vers. hoc tamen non ob-
stante. lib. 4. & in specie, quod verba enun-
21 ciatiua sicut probant contra auctorem, † ita
etiam probent contra singularem successo-
rem causam habentem post talia verba enũ-
ciata concludit *Aym. conf.217. n.7. ad fin.*
post Socin.conf.11.n.1.vers.pro prædictorum
confirmatione adducitur.lib.3.& cõs.13.n.5.
ad med.& conf.82.n.4. eod. lib.3. Aret. conf.
32. casus talis est præsupponitur. n.3. Bald.
conf. 466. ad intelligentiam huius materiæ.
lib.5. Surd.decis.10.n.9. Benedict. in c.ray-
nutius. p.1. in verb. vxorem nomine adela-
siam. n. 446. de testament. Guid. Pap. decis.
24. 42. & 272. Foller. in prax. censual. in
verb. huiusmodi census super rebus. n.100.

Sed quoniam vigore prædictæ dotis fuerunt
subhastata aliqua bona, opponebatur exad-
uerso nullitas subhastationis propter omis-
22 sum terminum ad reluendum, † qui debebat
assignari iuxta formam statuti exhibiti, &
stylum curiæ Auditoris Cameræ, per quem
datur mensis ad deliberandum, cum etiam
defecerint tres oblationes, nam ad minus
debent esse tres oblatores ex stylo eiusdem
curiæ, vt in *praxi Aud. Camer. lib.1. c.42.*
n.12. Maximè,quia etiam præsupponitur de-
fectus citationis, & decreti de subhastando,
23 & deliberando, † quæ omnia sunt necessaria
pro validitate subhastationis *l. à diuo pio.*
§.2. vbi Glos. in verb. iubentur. ff. de re iu-
dic. l. creditor. la 2. C. de distract. pignor.
Guid. Pap. decis.329. Affl.decis.338.n.3. vbi
Vrsill. n. 5. Rebuff. de præcon. licitation. &
subhastation. art.7. glos. vnic. n.15. Rot.de-
cis.476.n. 4. p.2.in recentior.

Itaut ex istis tamquam malè, & nulliter gestis
appareat non fuisse seruatum ordinem in
24 exequendo, † neque Iudicem rectè processis-
se, sed tamquam priuatam personam *Bald.*
in l. si ob causam. C. de euictionib. & conf.
61.col.2.lib.2.Socin.cõs.158.n.16.lib.2.Surd.
conf.168. n.25. lib.2. Adeo vt tunc non cen-
25 seatur quis priuatus possessione,† sed debeat
manuteneri *Ang. in l. clam possidere. §. qui*
ad nundinas.n.2.ff.de acquir.possess. Rot.co-
ram R.P.D. Coccino Faustina de Pacijs.28.

Ianuarij 1605. *& coram R.P.D. Manzanedo Bracaren.beneficij*.3.*Iulij* 1606.cum alijs per *Rot.decis*.630.*n*.1.*in fin.p*.2.*in recentior. Card. Seraph.decis*.1041.*n*.3.*Put.decis*.409. *in fin. lib*.2. *in nou*. Prout etiam hoc casu
26 dabitur actio spolij, † quæ competit tam successori, quam contra successorem *Glos.in c.cum ad sedem. in verb. interdictum. vbi Abb.n*.20.*&* 27.*de restitut.spoliator. Cassador.decis*.3.*eod.tit. Alex.in l.rem quæ nobis. n*.19. *& ibi Ias. n*.14. *ff. de acquir. possess. Affl.decis*.361.*n*.33.cũ multis per *Rot.decis*.476.*n*.2. *vsque ad* 5.*p*.2.*in recentiorib. Menoch.de recuper.possess.remed*.1. *n*.410.

Cum etiam adsit excessus in mandato, quod fuit relaxatum in maiori summa, quam de-
27 beretur, † itaut magis sit attendenda nullitas subhastationis, quæ procedens à radice infecta in totum est reijcienda, iuxta decisionem *Rot.coram R. P. D. Iusto Romana spolij bonorum* 11. *Februarij* 1606. de qua per *Rot.decis*.545.*n*.6.*& decis*.630.*n*.4.*p*.2.*in*
28 *recentior*. † vbi quod contraria procedunt, quando subhastatio fit pro summa debita de re maioris valoris,quia tunc illa sustinetur, & residuum restituitur debitori *Bald. in l. fin. n*.4. *vers. & non plus. C. de iur. domin. impetr. Affl.decis*.218.*n*.2. *Ruin.cons*.160.*n*.25. *lib*.2. *Surd. de alimept. tit*.9. *q*.32. *n*.83. Cum alias deliberatio, & datio insolutum
29 pro maiori summa, † quam sit debitum,sit in totum nulla, & in totum reuocatur *Bart.& Castr.in l.si non sortem.* §.*si centum.ff. de condict.indeb. Natt. cons*.631.*n*.37. *Roland. cons*.7.*n*.87.*lib*.3. *Socin.cons*.82. *ad fin.lib*.3. *Tiraq.de retract.consanguinit.* §.23. *glos*.1. *n*.23. *cum seq. Surd.de alimen.tit*.9.*q*.32.*n*.79.*Asin.de execution.*§.4.*c*.5.*per tot.Bursat. cons*.73.*n*.37.*Anchar quæst*.14. *n*.7.

Fuit recessum in huiusmodi causa *Spoletanæ restitutionis dotis* à prædicta subhastatione, & deliberatione stantibus præfatis nullitatibus, & quo ad dotem, de qua agebatur in negotio principali, partes se concordarunt factis computis, & recognitis pro bonis, & legalibus aliquibus solutionibus, quæ prius negabantur, & quæ dederunt causam litigãdi.¶ Et quoniã supra locuti sumus de verbis enunciatiuis obseruandum est, quod in alia facti specie occurrit circa solidationem computorum, Cum enim dubitaretur an de ea constaret,dicebam concludendum esse affirmatiuè, nam in instrumento exhibito apparebat, quod fuit data facultas peritis cõmuniter electis æstimandi quasdã expensas in operibus factas ab vltimo saldo vsque
30 ad diem dictæ electionis peritorũ, † ex quibus verbis colligitur inter partes fuisse cõputa facta tamquam enũciata in instrumento propter tacitam confessionem, quæ ex eo resultat, maximè quando illud, quod à contrahentibus expressum est verbis enunciatiuis,pendebat ex eorum arbitrio,in quo possunt sibi præiudicare *Card. Mantic. de tacit. & ambig.conuention. lib*.2.*tit*.6.*n*.2. *&* 3.*& lib*.26. *tit*.1.*n*.14. *post Bart.in l. si forte n*.4. *de castr. pecul. Alex.in l. si causa cognita.n*.
31 9. *C.de transact. Osasc. decis*.38. *n*.8. † Præsertim stante clausula pro omnibus, & singulis in eodem instrumento apposita, quæ refertur etiam ad enunciata *Glos.in c.vt circa.de elect.in* 6.*Ruin.cons*.137.*n*.6.*lib*.1. *Rot. diuers.decis*.741.*n*.2. *p*.1.

Maximè, quia sumus in actu solidationis com-
32 putorum enunciato, † quam solidationem præsumitur pars enuncians sciuisse, itaut stante ista præsumptio e,verba enunciatiua probent in præiudicium enunciantis, quamuis etiam principaliter de enunciato ageretur *l.quidam. ff.de probation. Felin.in c.per tuas.eod.tit. Ruin.cons*.14 .*n*.10.*lib*.5. *Aym. cons*.600. *in fin. Card. Mantic. de tacit. & ambig.conuentionib.lib*.2.*tit*.6.*n*.11.

Immo etiam verba enunciatiua semper habent
33 præsumptionem † per quam in aduersarium transfunditur onus probandi contrarium, quamuis enunciatum in dubium principaliter reuocetur *Bart.in l. ex hac scriptura. n*.16. *vers. si propter aliud. ff. de donationib. Ruin.cons*.141.*n*.13.*ad med.lib*.5. *Aym.cons*.600.*n*.12.*Cardin. Mantic.d.tit*.6.*n*.10.*lib*.2. *post Felin. & alios in c.illud. de præsumpt.*

Additur, quod sumus in verbis enunciatiuis iuratis, quæ tunc resoluuntur in verba di-
34 spositiua † propter vim iuramenti, quamuis de eis postea contingeret dubitari,licet etiã iuramentum interuenerit in illis verbis vniuersalibus collectiuè, & distributiuè prolatis in clausula omnia & singula, vt latè concludit *Seraphin. priuileg.iurament*.92.*n*.12. *& per tot. & ibi Martin. Benechendor.in addit. n*.2. *Gutierez. de iurament. confirmator.p*.1.*c*.54.*n*.22. *& p*.2.*c*.2.*n*.7. *Affl.decis*.164.*n*.4. *& decis*.83. *n*.3. *vbi Vrsill. n*.2. *Ias.in l.ex his verbis.in* 6.*fallent.& ibi Dec. n*.29.*C. de testam. milit. Aym. de antiquit. tempor.* §. *propositum.n*.30. *&* 47. *Mancin. de iurament.effect*.151.*n*.2.*p*.4. *Gabr.de confess.conclus*.1.*n*.43. *Marsil. sing*.202.*& in l. penult.col*.10. *ff.de quæstionib.*

Stante igitur prædicta solidatione, sequitur
35 etiam probatio satisfactionis,† cum hoc importet verbum solidare, seu per saldo, vel pro reliquato *Glos. in l. si ex pluribus. in verb. reliquum. ff.de solution. Bald. in l. ab anastasio.n*.10. *C. mandat. Salic. in l. si quidem. C.de transact. Castr. in l*.2.*n*.3. *C. de haredib. instituend.* cum alijs in *tract. de clausul. p*.1.*clausul*.333.*n*.1. *fol*.330. *Rebuff. in l.potest reliquorum*.95.*col*.2. *ad med. ff. de verbor. significat.*

Quæ solutio confirmatur etiam ex declaratione facta per peritos, in qua attestatur,quod inter partes nulla alia differẽtia aderat præter ibi reseruata, vnde cum essent concordes in alijs, magis apparet, quod computa fuerunt

36 runt solidata, † stante præsertim dictione illa nissuna differenza, quæ excludit omnia tam in genere, quam in specie *l. vrbana familia l. cum quærebatur. l. qui vti. l. hae verba. ff. de verb. signific. Rebuff. in l. labeo & sabinus. 14. in fin. ff. eod. tit.*

Et huiusmodi declaratio tamquam ab aduersario producta probat contra producentem,

37 quamuis etiã produceretur in parte, † & partibus *Osasc. decis. 38. n. 26. post Bald. in l. vnic. col. 2. vers. iudex tamen. & ibi Castr. n. 5. Alex. col. penult. vers. aut producitur scriptura. C. vt quæ des. aduocat. Roman. cons. 433. col. fin. Dec. in l. vlt. n. 26. C. de edend. Paris. in c. cum venerabilis. n. 17. & 19. de exceptionib.*

Accedant quatuor testes, qui deponunt aduersarium de omnibus fuisse satisfactum, præter illa tria, de quibus fuit compromissum in peritos ab vtraque parte electos, Itaut omnibus prędictis simul iunctis sit plusquam pro-

38 bata solutio, † cum tamen ad illam probandam non requirantur tot probationes, tamquam sufficiant coniecturæ, & præsumptiones, quæ pro debitore militent *Bald. in l. si chirographum. ff. de probationib. Rimin. Iun. cons. 407. n. 12. lib. 4. Bertazol. cons. 118. n. 1. Surd. decis. 105. n. 10.*

Quo verò ad expensas est clarum, quod illæ sint factæ per Franciscum, cũ ipse esset præ-

39 positus negotiationi, † & exactioni pecuniarum, itaut ab eo censeatur expensum omne id, quod erat necessarium, & quod spectabat ad officium suum, & ad negotium, cui incũbebat *Abb. cons. 116. in fin. lib. 2. Felin. in c. sicut. n. 35. vers. fallit quinto. de re iudicat. Socin. cons. 82. n. 23. lib. 4.* Et quidem expensis proprijs ipsius facientis *Bald. in l. restituenda. 4. ad fin. vers. tertio nota. C. de petit. hereditat. Alex. cons. 78. n. 4. lib. 2. Aym. cons. 131. n. 12. Dec. cons. 348. de duobus. n. 4. Bertrand. cons. 253. n. 1. & 2. lib. 3. p. 1.*

EPITOME.

Conductor quando possit recedere à locatione propter superuenientem dignitatem præsidatus, vel ob aliam iustam causam belli, pestis, malorum spirituum, & ruinæ domus cum similibus. ¶ Disposita ad fauorẽ locatoris circa recessum à locatione an habeant locũ etiã in conductore non habito respectu plenioris dominij, quod est in locatore. ¶ Contractus an censeatur celebratus iuxta consuetudinẽ loci. ¶ Et quomodo illa sit probanda. ¶ Correlatiuorum quando idem sit iudicium tam in dispositione legali, quam conuentionali. ¶ Et quando in eis admittatur inæqualitas. ¶ Pactum conductoris, vt non expellatur à conductione an iuuet locatorem, vt possit cogere conductorem ad permanendum in locatione. ¶ Stipulatio vnius ex correlatiuis ob inobseruãtiam conuentorum an extendatur, vt alter possit prætendere similem rem ob contrauẽtionem pactorum. ¶ Fundus locatus cum conditione, vt si non ex pacto colatur, possit alteri locari præstando quo minoris locaretur, si postea locetur tamquam non bene cultus pro ampliori pensione, an liceat locatori tale augmentum petere. ¶ Vnus ex correlatiuis si renunciet *l. 2. C. de rescind. vendit.* quando alter censeatur renunciasse. ¶ Pactum de retrouendendo appositum per vẽditorem an iuuet emptorem, vt possit cogere ad redimendum. ¶ Stipulatio locatoris, vt conductor denuntiet recessum ante finitam locationem, alias censeatur facta relocatio, an operetur, vt locator debeat facere similem denunciationem inquilino. ¶ Remissio, & donatio vnius ex contrahentibus quando extendatur ad alium correlatiuum, qui ita non disposuit. ¶ Stipulatio vltro citroque an producat obligationem, si vtrinque non interponatur. ¶ Exceptiones quales debeant esse, vt retardent obligationem cameralem. ¶ Exceptio consistens in iure absq; aliqua probatione facti an statim sit admittenda, itaut impediat executionẽ.

SVMMARIVM.

1 *Conductor potest recedere à contractu locationis propter superuenientem dignitatem præsidatus, & de ratione. n. 2. & 3. Et propter aliam probabilem causam. n. 8.*

4 *Omnis actus regulatur à consensu.*

5 *Necessitas inopinata est iusta causa recessus à locatione, dummodo sit tempore contractus. n. 6. & 7.*

9 *Contractus debet intelligi, si res in eodem statu permaneant. & n. 46.*

10 *Causa ab initio verisimiliter non cogitata censetur semper excepta in quacumque dispositione.*

11 *Nemo præsumitur iactare suum.*

12 *Notoria necessitas non est probanda.*

13 *Necessitas superueniens post locationem facit, vt solum locator, non conductor possit ab ea recedere. Contrarium etiam in conductore est verius. n. 14. Et de ratione. n. 16.*

15 *Septem Doctores faciunt cõmunem opinionẽ.*

17 *Conductor an possit recedere à contractu locationis solum in casibus pestis, belli, metus malorum spirituum, & ruinæ domus, vel etiam ex alijs iustis causis. n. 18.*

19 *Exempla non restringunt regulam.*

20 *Conductor non potest cogi soluere pensionem domus, qua non potest frui absq; culpa sua.*

21 *Partes censentur contraxisse iuxta consuetudinem loci.*

22 *Consuetudo est probanda, & quæ requirantur. n. 23.*

24 *Conuentio conductoris, vt non expellatur à conductione non iuuat locatorẽ, vt possit cogere cõductorẽ ad permanẽdũ in locatione.*

25 *Correlatiuorum idem est iudicium.*

26 *Dispositio conuentionalis non potest extendi de*

de tempore ad tempus, nec de re ad rem, nec de persona ad personam.

27 *Stipulatio vnius ex correlatiuis ob inobseruantiam conuentorum non extenditur, vt alter possit pratendere similem rem ob contrauentionem pactorum. & n. 29.*

28 *Fundus locatus cum conditione, vt si non ex pacto colatur, possit alteri locari praestando quo minoris locaretur, si postea locetur tāquam non bene cultus pro ampliori pensione, nō licebit locatori tale augmentū petere.*

30 *Vnus ex correllatiuis, si renunciet* l. 2. C. de rescind. vendit. *non tamen alter censetur renunciasse.*

31 *Pactum de retrouendendo appositum per venditorem non iuuat emptorem, vt possit cogere ad redimendum.*

32 *Stipulatio locatoris, vt conductor denuntiet recessum ante finitam locationem, alias censeatur facta relocatio, non operatur, vt locator debeat facere similem denunciationem inquilino.*

33 *Remissio, & donatio vnius ex contrahentibus non extenditur ad alium correllatiuum, qui ita non disposuit.*

34 *Inaqualitas pacti quando admittatur in correlatiuis. & n. 35.*

36 *Stipulatio vltro citroque non producit obligationem, nisi vtrinque sit interposita.*

37 *Promisio vendendi nō extenditur ad illum, cui fuit promissum, vt teneatur ad emendum. n. 38.*

39 *Exceptiones falsitatis, noua conuentionis, & solutionis admittuntur contra obligationē cameralem, prout etiam illa, qua veniunt ex natura contractus. n. 42.*

40 *Exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem non impedit executionem. n. 41.*

43 *Inobseruantia contractus retardat obligationem cameralem.*

44 *Resoluto contractu resoluitur etiam effectus obligationis cameralis.*

45 *Promissio soluendi appaltum gabella intelligitur quatenus appaltus duret..*

47 *Exceptio consistens in iure dicitur liquida, & statim debet admitti, quidquid secus sit quādo requirerētur probationes facti. n. 48. & 49*

CAPVT DCCXL.

Adde supr. ad c. 525. n. 42. & ad appendicē, qua est posita in fin. 3. tom. fol. 681.

VErissima est conclusio per me alias firmata, quod conductor potest recede-
1 re à domo sibi locata † propter superuenientem dignitatem praesidatus non obstante iuramento, obligatione camerali, & alijs clausulis, quae in huiusmodi locationibus solent apponi iuxta opinionem *Gomes. Valasc. Gregor.* & aliorum, qui in specie hunc casum decidunt, prout latè *dixi supr. c. 534. n. 48. vsque ad 57. & in appendice ad d. c. 534.* quae est posita *in fin. tom. 3. disceptat. fol. 681.* quibus additur multa adducēs *Molin. de contractib. disput. 499. n. 5. & 6. tract. 2. fol. 659. Felin. cons. 43. n. 5. vsque ad 9.*

Sed quoniam contra praedicta multa objiciuntur, placuit iterum omnia referre, & particulare responsum eis dare, vt magis appa-
2 reat, quae opinio sit tutior, & verior, † & dū inprimis redarguitur *Gomes.* quod hāc sententiam teneat sine lege, & ratione, non est admittendum, quia immo per eum adducitur ratio, de qua *in l. planè. 4. ff. vt in possess. legat. l. si ab arbitrio. 10. vbi Glos. in verb. ex integro. ff. qui satisd. cogant. l. de aetate. 12. §. ex causa. vers. id quidem*
3 *& alia. ff. de interrogat. action.* † in quibus iuribus cauetur, quod propter casus inopinatos receditur à dispositione iam facta, tamquam ea, quae de nouo emergunt, nouo indigeant auxilio, videtur enim deficere consensus conductoris, qui numquam conduxisset, si de necessitate recedendi cogitasset, prout è contra in locatore, qui neq; locasset, si necessitatem similem praeuidisset, quo consensu deficiente, non mirum, si noua
4 prouisio conceditur, † cum à tali consensu omnis actus reguletur *l. 1. §. adeo. ff. de pact. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 4. n. 7.* & vltra dictā rationem addit *Gomes.* auctoritatem *Glos. & aliorum. in l. adem. C. locati.* vbi communiter conclu-
5 dunt, † quod ista necessitas inopinata est iusta causa recessus à contractu iuxta *tex.* qui per *Gomes.* appellatur expressus, & formalis, prout verè est talis *in c. propter sterilitatem. 3. §. verum,* vbi late *Glos. in verb. non immi-*
6 *nebat. locat.* † & faciunt similia, de quibus per *Doctor. in l. 2. vbi* Rip. *n. 34. & 35. Crot. n. 55. ff. solut. matrim. Alex. in l. si finita. §. elegāter. n. 15. cum seq. de damn infect. Strac. de mercat. part. 2. n. 31. & 32. Castr. & alij in l. omnibus. de iudic.*

Quod autem *Valasc.* non audeat firmare hanc opinionem, non videtur hoc colligi ex eius lectura, Quia si rectè inspiciatur concludit, quod ipse non extenderet legem Regiam ad istos casus, nam inquit attento iure non sufficit, quod domus sit necessaria ex causa honesta, & rationabili, sed etiam vlterius re-
7 quiritur, † quod sit improuisa, & non cogitata tempore contractus, & in hoc *Valasc.* bene loquitur, si enim tempore locationis erat spes, & cogitatio istius causae, non potest dici casus inopinatus, cui solū lex succurrit ex verisimili mēte contrahentiū argumēto *l. qui iure. ff. de militar. testā. l. qui cū tutoribus. §. 1. & §. vlt. ff. de transact.* cū alijs per Rom. *cons. 294. haec confessio. n. 5. vbi Mandos. in verb. cogitatum.*

Cum ergo non deficiant rationes, vltra auctoritates Doctorum, non est recedendum à
8 supra firmatis, † quod liceat conductori ex iusta, & probabili causa à conductione discedere *l. dominus horreorum. 57. §. qui contra. ff. locat.* per quem *tex.* ita communiter concludunt omnes *in c. propter sterilitatem. vbi Host. n. 6. Io. Andr. n. 7. Butr. n. 6. Cardin. n. 4.*

n.4.Abb.n.10.Imol.n.31.Boich.n.8.& 9.eod. tit.Glos.in l. si in lege.§.si domus.in verb.statim agere.vbi Castr.n.1.ff.eod.tit.locat.Alber. in l.1.§.si pensio.in princ.ff.de migrād.Bero. cons.140.n.28.lib.1.Becc.cons.43.n.24. vers.
9 *quia certum. lib.1.* † Etenim contractus debet intelligi rebus in eodem statu manentibus *c.quemadmodum. de iureiur. c.ne quis. 22.q.2.l.quod seruius. ff.de condict. ob caus. l.cum quis.ff. de solutionib.*& in specie locationis est *tex.in l. quaero.§. inter locatorem. ff.locat.Bald.cons.110.& 143.lib.3. Anchar. cons.402.n.3.vers.quibus tamen. Aym. cons. 233.n.3.vers.ideo conductor.Gabr.cons.131.*
10 *n. 15. lib. 2.* † Prout in quacumque dispositione semper censetur excepta causa ab initio verisimiliter non cogitata *l. cum tutoribus.in fin.ff.de inoff.testam. l.mater decedēs. ff.eod.tit.Glos. in c.veniens. in verb.praesciuisset.* vbi *Bald. de iureiur. Castr. cons.342. col.3.lib.1.Ang. cons. 249.super primo quaesito. col. penult. vers. pro hac parte.Tiraq.in l.si vmquā. in praefat.n.56.& n.170.& 171.*
Et quod in casu nostro fuerit conductori imposita necessitas inopinata recedendi à conductione,non controuertitur,cū clare appareat,quod cōduxit domū,de qua agimus, ad sex annos, quā vtique nō conduxisset,si credidisset illam non potuisse inhabitare, prout nō potuit, cū statim post paucos dies in ipso actu deferendi sua supellectilia ad eamdem domū conductam,superuenerit dignitas non praeuisa, ob quam fuit coactus ab ea discedere, & inhabitare in loco solitae residentiae, maxime, quia sponte discesserat ab alia domo, quam prius per annos duodecim inha-
11 bitauerat, cū pensione duplo minori, † quā in domo ad praesens conducta, cum nemo praesumatur iactare suum *l.cum de indebito. de probation.* Et de ista necessitate recedendi tamquam notoria non erit aliter docen-
12 dum † *Glos.in clem.appellanti.in verb.alias. de appellat.& in l.ciues.in verb.si sub iusta. C.eod.tit.Bald. cons.229. n.5. lib.1. Cephal. cons. 82. n. 52. lib. 1.Capell. Tholos. decis. 390. n. 1. in fin.*
Ex quibus non obstat, quod dispositio *l. aede. C. locat. & c. propter sterilitatem. eod. tit.* fundata in necessitate superueniente post cō-
13 tractum † militet solum ad fauorem locatoris ratione dominij penes eum existentis, non autem extendatur ad conductorem,qui non habet ius ita pingue, sicut locator, vt in specie cōcludit *Rip.in tract.de pest.p.2.n. 20.vers.non obstant contraria. & n. 21. Couar. pract. quaest. c.30.col.fin. vers. excepta causa.Barbat. in c. propter sterilitatē.col.4. locat.*
14 Nam quidquid isti teneant, † verior est opinio contraria, quod ad effectum recessus à contractu locationis tam cōductor, quam dominus, seu locator aequiparentur, itaut dispositum in vno censeatur dispositū in alio, prout late dixi *supra in appendice ad c.134.in fin.tom.3.* vbi numerantur duodecim Doctores,quorum auctoritas praeualet supradictis dissentientibus, quibus additur *Glos.in l.si in lege.27.§.si domus.in verb.statim agere.vers. nam & dominus.& ibi Bald. n.1.vers.& dicit.Alber.n.4.Castr. n.1.ff.locat.Glos.in l.1. §.si pensio. in verb. ita tamen. vbi Bart n.1.vers.contra. ff.de migrand.Gabr.cons.75.n.2.vers.& quod inquilinus.lib.1.Becc.cons.45.n.21. lib.1. Caròcc.de locat.p.2.tit.de recus.n.10. secundum antiquā impressionem,& secundū nouā p.4. eod.tit.q.4.n.3.fol.200.Carpan.super cōstit. Mediolan.c.379.n.347.& 348.p.2.Valasc.de empbit.q.22.ampliat.6.n.6.Ferron.super cōsuetud. Burdigal.lib.1.tit.3.§.3.vers.tū & extendo.fol.99.*vbi in specie reprobat *Rip.in tract.de pest. p.1. n.18. & Nicol. Matarell. & Barbat.* in contrarium allegatos, prout
15 etiam facit *Boer. decis. 249. n. 9.* † Itaut stante auctoritate *Glos.* cum vigintiduobus doctoribus supra adductis, quibus hanc opinionem sequuntur, non sit curandum de *Barbat. Rip. & Couar.* tamquam ista sit communis sententia, ad quam faciendam sufficiunt septem Doctores, vt late cōprobat *Coras.de commun.opin.lib.1.tit.3. n. 18.* Maxime quia *Couar.* licet dicat se ita opinari, tamen postea adducit multos, qui contrarium tenent, vt adnotaui supr. *in ap-*
16 *pendice ad c.534. in fin. 3.tom.* † vbi etiam late respondi ad rationem exaduerso adductam dominij, & plenioris iuris, quod existit poenes locatorem, non autem apud conductorem, quia ista ratio non consideratur in materia recessus à conductione, cum in ea solum debeat attendi defectus consensus, qui militat tam in locatore, quam in conductore, nam quemadmodum locator non locasset,si huiusmodi necessitatem praeuidisset, ita neque conductor conduxisset, si de tali mutatione status cogitasset,ob quam ei non permitteretur frui re locata *Imol.Bald. Ang.& alij in d.appendice allegati.Ferron. super consuetud.Burdig.lib.1.tit.3.§.3.vers. tam & extendo . fol.99.*
Nec facit, quod conclusio supra firmata pro conductore procedat solum in casibus pe-
17 stis, & belli,† & metus malorū spirituum,& ruinę domus,ex quibus inducitur conductori praecisa necessitas recedendi,Quia Doctores, qui ad hoc allegantur,non se restringūt ad dictos casus, immo concludunt generaliter de alia iusta causa, prout percurrendo sigillatim omnes doctores exaduerso addu-
18 ctos hoc clarius apparebit,† nam *Bald.in l. si in lege.27.§.si domus.ff.locat.*excludit solum migrationem voluntariam, exemplificando in eo, qui ducit vxorem. ¶ *Gail. obseruat.23.n.5.& 6. lib. 2.* facit regulam generalem, quod ex causa pestis, & ex alia legitima, & iusta causa potest conductor recedere à re conducta. ¶ *Gomes. de contract.*

Qq 3 *c.3.*

c.3.tit.de locat.n.3.vers. adde tamen fol.166. xpresse firmat conclusionẽ, quod cõductor ex aliqua causa,& impedimento contingente facto tertij,vel natura non tenetur ad pẽsionem. ¶ *Fulgos.in l.cum plures.ff. locat.* summando illũ tex.notat,quod pro tẽpore, quo conductor non potest domũ inhabitare, potest petere remissionẽ pensionis, licet postea ex hoc inferat ad quæstionem propter causam pestis.¶ *Ias. in addit. ad Port. in §.vlt. in fin.instit. de locat.* solum dicit, quod inquilinus potest recedere à domo cõducta metu malorum spirituum, & ex causa pestis,sed non ex hoc infertur, quod excludat alios casus. ¶ *Abb. in c. propter sterilitatem.n.7.locat.* ponit regulam generalem pro conductore, & postea infert ad quæstionem propter causam pestis, adeo vt ex prædictis colligatur non esse faciendam restrictionem solum ad casus exaduerso adductos, cum ad illos Doctores nõ se restrin-
19 gant, † maxime quia per huiusmodi exempla non est recedendum à regula generali,in qua eadem ratio consideratur *l. 1. §. quod vulgo dicitur. ff. de vi & vi armat. l. damni infecti.l.2.ff.de damn.infect.* Præsertim quia omnes Doctores pro conductore allegati supr. *n.8.& 13.cum seq.*per viam regulæ generalis firmãt,quod cõductor potest ex iusta, & rationabili causa recedere à cõtractu locationis,prout etiam in specie ex mẽte aliorũ concludit *Becc.cons.45.n.24. lib.1.*

Stante igitur necessitate præcisa, quæ contingit in casu nostro, inhabitando in palatio Capitolij destinato pro residentia Senato-
20 ris, nimis durum,& rigidum videretur, † si conductor citra suam culpam posset cogi ad soluendam pensionem domus, qua non potest frui, vt in proposito considerat *Gail. obseruat.* 23. *n.* 7. *lib.* 2. ¶ Non obstante prætensa consuetudine Vrbis, secundum quam prætenditur non finiri huiusmodi locationes propter dignitatem super-
21 uenientem, † itaut iuxta eam censeantur partes contraxisse *l.licet.& l.excepto. C. locat.Natt.cons.114.n.14.Cardin. Mantic. de tacit.& ambig. conuentionib. lib.3.tit.9. n.* 45.& 49. *Abb.*qui de communi *in c.propter sterilitatem.n.*18.*locat. Bart.Bald. & Salic.*
22 *in l. æde.C.eod.tit.* ¶ † Quia talis consuetudo erat probanda,ad effectum, vt super ea possit iudicium fundari *l.1.vbi Glos.in verb. probatis.C.quæ sit long.consuetud.Alex. cõs. 67.n.1.lib.7. Paris. cons.25.n.18.lib.1. Dec.*
23 *cons.402.n.12.Natt.cons.554. n.25.* † Cum præsertim etiam deberet probari, quod alij in similibus casibus allegauerint resolutionem contractus,& fuerit ipsis cõtradictum, & postea contradictioni ijdem acquieuerint *Cyn.in l.2.n.9.vers.aut quæritur. C. quæ sit long. consuetud. Alex. cons.45. n.2.lib.2. & cons.136.n.19.eod.lib.& cons.173. n.8. lib.6. Aym. cons. 55. n. 6. vers. postremo, Menoch. cons. 8. n. 16. lib. 1.*

Conuentio autẽ,per quam in instrumento conductor sibi prospexit,vt non expellatur à locatore, quamuis vellet vti domo locata pro
24 vsu suo,non facit, † vt iuuet eumdem locatorem, prout prætenditur, itaut possit cogere conductorem ad permanendum in locatione etiam in casibus, in quibus illi permittitur ab ea discedere, licèt enim simus in
25 correlatiuis, † quorum vnum est iudicium *l.fin.C. de indict. viduit. tollend. l.1. C. de cupress.lib.10.* Tamen hoc procedit, quando sumus in dispositione legali, secus autem in
26 conuentionali, † in qua non est nostrum illam extendere *l.fideiussores magistratuũ. §. pro aurelio.ff. de fideiussorib.* neque de tempore ad tempus *l. epistola.§.vlt.ff. de pact. l. si cum hermes.C.locat.* neque de re ad rem, neque de persona ad personam. *l. miles itaq; hæredem.§.& qui diximus.ff. de militar. testam.* & ita in proposito nostro declarat *Bald.in c.1,n.2.vers. pone emphyteuta. col.2. in princ. qualit. domin. propriet. feud. pri-*
27 *uet.* † vbi ex hoc concludit, quod si vnus ex correlatiuis stipuletur aliquid ob non obseruantiam conuentorum,non potest alter prætendere similem rem ob contrauentionem pactorum, cum tantummodo hæc conuentio interposita fuerit pro eo, qui talem prouisionem sibi stipulatus est, vnde debet solum iuuare vnam partem, non alteram *l.sed & si interpellatur. §. si ex altera. ff. de arbitr. Dec.cons.223.n.3. & cons.697. n.2. cum seq. Alciat. cons.77. n.9. vers. non obstat.lib. 8. Gabr.de legib.conclus.3.n.52.*

Quare dicimus, quod si fundus fuerit locatus ea lege, & conditione, vt si non ex pacto co-
28 leretur, † possit alteri relocari, præstãdo quo minoris relocaretur, si contingat, quod ampliore pecunia idem fundus non bene cultus iuxta conuentionem sit locatus, non tamen licebit extendere huiusmodi obligationem, vt prosit conductori, qui non sibi prouidit circa dictum augmentum, sed totum cedet commodo locatoris, pro quo tantummodo fuit interposita conuentio, prout in specie est *tex.* notabilis *in l. ea lege fundum. 53. ff. locat. Bapt.de S.Blas. in tract. de correlatiuis.n.53.in fin.vers. sexagesimoquarto fallit.*
29 *tom.18.fol.265.* † vbi quod hoc procedit in omni conuentione, vel dispositione specialiter facta ad fauorem vnius ex correlatiuis, quæ non extenditur ad commodum alterius siue conuentio sit expressa, siue etiam tacita iuxta *l. cum quid.ff.si cert. petat.*

Ideo etiam si renuncietur per vnum ex correla-
30 tiuis remedio *l.2.C.de rescind,vendit.* † non tamen alter censebitur renunciasse, nec quo ad eum talis renunciatio extendetur, vt notat *Bald.in c.1.col.2. ad fin. vers. quid si renunciat emptor.n.7.qualit. domin. propriet. feud. priuet. per tex. in l.iubemus.C.ad.velleian. l. si vnus.§.in summa.ff. de pact.*

Prout

Prout quoque pactum de retrouendendo magis expedit venditori, quam emptori, † quia, si venditor vult potest redimere vigore conuentionis per eũ appositæ, non tamen iuuabit emptoré, qui nõ poterit cogere ad redimendum, cum pactum solum fuerit appositum per vnum ex correlatiuis, ad cuius fauorem tantummodo operabitur, vt post *Bart. & Bald.* concludit *Cagnol. in l. 2. n.132.q.29. C.de pact.int.empt.& venditor.* & in proposito notat *Moron.de treug.& pace.q.108.n. 4.& 5.tom.11.par.1.fol.434.*

31

Vnde etiam videmus, quod si caueatur, vt conductor debeat per mensem ante finem suæ conductionis denunciare locatori, † quod non vult amplius rem conductam retinere, alias intelligatur conduxisse pro anno sequenti, talis dispositio loquens de conductore, non habebit locum in locatore volente licentiare inquilinum suum, sed attendetur ius cõmune, de quo in *l.item quæritur.§.qui impleto.& in l. qui ad certũ.ff.locat.* & ita in specie concludit *Io.de Petru.in rubr. C.de reb.credit.* quem refert, & sequitur *Bapt. de S. Blas.de correlatiu.n.51.vers. quinquagesimo sexto fallit.tom.18.fol.265.*

32

Quod etiam est, quando vnus ex contrahentibus remittit ius suum causa donationis, † vel similis alteri correlatiuo secum contrahenti, quia non ex hoc talis remissio, & dispositio extendetur ad illum, qui non ita disposuit *Glos.in l.1. in verb. non potest. in fin. ff. de rescind.vendit.Bart.in l.si conuenerit.57. in princ.vers.quid enim si ex causa donationis. post Glos.ibi in verb. potest. in fin.ff.de pact. Salic.in l.1.n.2.in fin.C.de peric.& commod. rei vendit.Bapt.de S. Blas. de correlatiu. n. 42. vers. & idem si vnus. tom.18.fol. 264.* & bene declarat *Alciat cõs.77.n. 10.lib.8.tom.3 fol.181.* † vbi etiam respondet ad illud, quod dicitur de inæqualitate pacti, quasi solum vnus obligetur, cum sibi sit imputandum, cũ ita consenserit, neque enim lex reputat hoc iniquum, tamquam à principio possit hoc agi, vt altera tantum pars obligetur *Glos. Fulgos.& Salic.in l.iulianus.§.si quis à pupillo.ff.de act.empt.Cyn.in l.1.C. si seru. exter.Glos. & alij.in l. 1.ff. de rescind. vendit. Oldrad.cons.134.Moron. de treug. & pac. q. 108.n.4.& 5.tom.11.p.1.fol.434.*

33

34

Quæ magis debent admitti in facti specie, de qua agimus, cum adsit iusta causa, ob quam fuit conuentum, vt conductor non possit expelli etiam pro vsu locatoris, stante habitatione plurium domorum, quarum idem locator dominium habet, itaut ex hoc non possit considerari aliqua necessitas discedendi à locatione huiusmodi domus, maxime quia etiam præsupponitur absentia locatoris ab Vrbe, ob domicilium, quod retinet cum sua familia in sua patria, † adeout propter talem iustam causam magis permittatur inæqualitas in correlatiuis, quorum idẽ est iudicium, & eadem dispositio, quando militat eadem ratio, cum secus sit illa non existente *Crot.in l.re coniuncti.in fin.n.188. ff.de legat.3.post Glos. in c.quæsitum. 1. q.3. Aret.in l. si filius qui.in princ. col.4. de vulgar.& pupill.substitut.Alex.in l.non tãtum. in princ.de re iudicat. Decius.in l.4. §.cato. n.429.& in rubr. ff. de acquir. possess.*

35

Quibus additur, quod stipulatio vltro citroque non producit obligationem, † nisi vtrinque sit interposita *l.5.§.stipulatio.& l.quidquid adstringendæ.in princ.ff.de verb.obligation. Socin.Iun.in rubr.eod.tit.n.216.in fin. & n. 236.Card.Mantic.de tacit.& ambig.conuention.lib.4. tit.3. n.6.* vbi ex hoc in proposito nostro concludit, quod promissio vendendi non extẽditur ad illum, † cui fuit promissum, vt teneatur ad emendum, nam emptor, & venditor sunt correlatiua quando sunt in esse deducta, neque enim potest stare vnum sine altero cum vno sublato alterum etiam collatur *l.vlt.ff.de acceptilation.* † Non tamẽ sequitur, vt qui non promisit obligetur ex sola vi correlatiuorum, ideo imputet sibi, qui non procurauit talem similem promissionem, prout etiam ita in specie respondet *Corn.cons. 300. lib.1.*

36

37

38

Nec debet attendi obligatio cameralis iurata contra quam non admittuntur, nisi illæ tres exceptiones solutionis, falsitatis, † & nouæ conuentionis *Cassador.decis.vnic.n.2.de mutuis petitionib.* cum alijs per *Rot.coram R.P. D.Litta Romana prætensæ executionis contractus.27 Maij.1594.* Itaut saltem reddatur turbida ista exceptio conductoris, † quo casu non impeditur, nec retardatur executio *Rot.coram Card.Millino Cremonen. equarũ 5.maij.1599.* Præsertim quia eadem exceptio respicit iudicium ordinarium discessus à locatione, † quod expectat tres conformes, & requirit altiorem indaginem, quæ in hoc iudicio nonest admittẽda *Canar.de execut.instrumẽt.q.51.Rot.coram Santiss.Gregor.XV. Bononien. pecuniaria.9. iunij. 1603.*

39

40

41

Quia verius est, quod contra obligationem cameralem iuratam admittantur vltra illas tres, † etiam omnes exceptiones, quæ intrinsecè, & tacitè veniunt ex natura contractus, cui talis obligatio adijcitur *Gallès. de obligat.camer.p.4. q.1. n. 10. Cardin. Seraph decis. 321. n. 20.* & in terminis locationis multa adduxi *supr.c.534.n.44.& 45.* ¶ Ideo exceptio non implementi tacita, & intrinseca contractus, † quamuis non sit de tribus, tamen passim admittitur contra obligationẽ cameralem iuratam *l. iulianus.§. offerri. ff. de actionib.empt.Gallès. de obligat. camer. p. 4.q.1.n.7.* quem sequitur *Rot.coram R.P.D. Orano Romana.de Gabriellis. 19. iunij. 1595. impress. post tractat.de obligat. camer. decis. 116.n.1.& coram R.P.D.Decano Asculana pecuniaria.15.martij.1606.impress. ibid. decis.14.n.1.& 2. & coram R.P.D. Manzanedo Ro-*

42

43

de Romana pretij fundaci. 1. iunij. 1607. impress. post tract. de saluian. in 2. adit. decis. 193. n. 1. & latissimè comprobat *Graff. de exception. c. 13. per tot.*

Resoluto igitur contractu locationis ex superius adductis, resoluitur etiam effectus ip-
44 sius obligationis cameralis † adiectæ in eadem locatione *l. ex conducto. 16. ff. locat. Gallef. de obligat. camer. p. 4. n. 12. Rot. coram Cardin. Millino. Camerinen. pecuniaria. 3.*
45 *aprilis.* 1598. † vbi quod promissio soluendi appaltum gabellę intelligitur, quatenus appaltus duret *Rot. coram R. P. D. Coccino Parmen. datij. 27. iunij. 1612. impress. post tract. de obligat. camer. decis. 113. n. 1. & coram Card. Pamphilio Romana nullitatis obligationis. 23. ianuar. 1602.* quæ est *decis. 50. n.*
46 *7. in fin. p. 1. in recentiorib.* † Cum omnis dispositio etiam iurata, & quacumque obligatione firmata intelligatur rebus sic stantibus, & in eodem statu manentibus *l. fin. C. de non numer. pecun. c. 2. de renunciat. Castr. cons. 449. n. 3. lib. 1. late Tiraq. in l. si vmquã. in præfat. n. 166. cum seq. C. de reuocand. donation.* & multa in proposito nostro adduxi *supr. c. 534. n. 51. & 52.*

Ex prædictis etiam patet, quod exceptio con-
47 ductoris non potest dici turbida, † quia cũ de veritate illius appareat per claras allegationes iuris absque aliqua probatione facti, exceptio dicitur liquida, & sufficiens ad effectum retardationis, de qua agitur *Franc. in c. ad decimas. n. 11. de restitut. spoliat. in 6.* quem sequitur *Rot. coram Cardin. Seraphin. decis. 183. n. 6.* iuxta doctrinam *Innoc. & Host. in c. cum inter r. il 1. quod*
48 *est 16. de elect.* † vbi quod quando exceptio fundatur in allegationibus iuris tantum, tũc debet statim Iudex pronunciare, cum ei liceat supplere in iure *c. sæpe. de appellat. l. 1.*
49 *C. vt quæ desi. aduocat.* † Quidquid aliud sit quando essent necessariæ probationes facti *Io. Andr. in d. c. ad decimas. & in c. dudum. in verb. nos igitur. de elect.* ¶ Et hæc sufficiant pro responsione ad omnia, quæ adducũtur in decisione *Rot.* in huiusmodi causa Romana locationis coram R. P. D. Buratto 15. Ianuarij 1618. in qua fuit pro maiori parte conclusum non esse locum rescissioni locationis, sed debere concedi mandatum executiuum pro pensionibus prætensis, cum enim ex benignitate eiusdẽ Rotæ, causa iterum esset proponenda, vt posset maturius cognosci an esset releuãs exceptio conductoris, fuerunt prædicta allegata, quæ tamen remãserunt indecisa, cum partes deuenerint ad concordiam; & quidem ista sunt notanda, quia sæpè in praxi occurrunt, prout ad euitandas similes difficultates in locationibus, quæ modo fiunt, per contrahentes renunciatur huiusmodi exceptionibus, & passim per quoscumque notarios apponitur in instrumentis talis renunciatio.

E P I T O M E.

Dispositio testatoris quando extendatur de casu ad casum. ¶ Vel debeat intelligi iuxta ius commune. ¶ Et quales coniecturæ admittantur. ¶ Et an vnica sufficiat. ¶ Alternatiua quando tribuat cuilibet insolidum dispositionem, & in vnoquoque insolidum agat, & in vno vera efficiat totam orationem affirmatiuam veram. ¶ Mandans filias succedere in stirpes, non in capita an dicatur eas coniunctim substituisse. ¶ Et quando dicta clausula in stirpes posita in fine substitutionis determinatæ ab vno, & eodem verbo substituit, efficiat vnitatem orationis, & respiciat personas supra nominatas. ¶ Filiæ quo casu dicantur substitutæ suis patribus referẽdo singula singulis. ¶ Pluralitas quando resoluatur in singularitatem. ¶ Substitutio si deficit, an bona in ea compræhensa per ius accrescendi, seu nõ decrescendi sint in totum acquisita pro indiuiso alteri verbis coniuncto. ¶ Ius accrescendi an dicatur tacita substitutio. ¶ Et quando illud impediatur per tacitam vulgarem, quamuis sit filius testatoris ille, qui conatur admitti per ius accrescendi.

S V M M A R I V M.

1 *Casus omissus remanet in dispositione iuris communis, quamuis adesset maior ratio ita disponendi. n. 2.*

3 *Dispositio extenditur de casu ad casum ex verisimili mente testatoris.*

4 *Maior dilectio facit cessare extensionem substitutionis de casu ad casum.*

5 *Extensio non datur de casu ad casum nisi adsint coniecturæ valde probab. les, & necessariæ, & munitæ auctoritate legis, non præsumptione hominum, nisi illa clara sit ex verbis per testatorem prolatis, & debent esse plures. n. 6.*

7 *Alternatiua tribuit cuilibet insolidum dispositionem, & in vnoquoque insolidum agit, & in vno vera totam orationem affirmatiuam veram efficit.*

8 *Testator mandans filias succedere in stirpes, non in capita dicitur eas coniunctim substituisse, & voluisse omnes simul succedere. n. 14.*

9 *Clausula in stirpes posita in fine substitutionis determinatæ ab vno, & eodem verbo substituit, efficit vnitatem orationis, & respicit personas supra nominatas.*

10 *Filiæ quando dicantur substitutæ suis patribus tantum, referendo singula singulis. & n. 12.*

11 *Pluralitas resoluitur in singularitatem. Intellige quando concurrit mens testatoris, & non sequitur absurdum, aut aliquid repugnans æquitati, & iustitiæ. n. 13.*

15 *Substitutio si defecit, quando bona in ea compræ-*

prebensa per ius accrescendi, seu non decrescendi sint in totum acquisita pro indiuiso alteri verbis coniuncto. & n. 16.
17 Ius accrescendi dicitur tacita substitutio.
18 Substitutio expressa facit cessare tacitam.
19 Expressa prouisio tollit subsidiariam tacitã.
20 Ius accrescendi impeditur per tacitam vulgarem, quamuis sit filius testatoris ille, qui conatur admitti per ius accrescendi. & n. 12.
21 Tacita vulgaris excludit ius non decrescēdi.

CAPVT DCCXLI.

INstitutis per Andream testatorem Paulo, & Antonio suis filijs, & ipsis quandocumque decedentibus, substitutis descendentibus eorum quibuscumque masculis legitimis, & naturalibus vsque ad quartam generationẽ, Fuit additum, quod vno dictorum fratrum, seu eius descendentibus masculis quandocumque decedenti, seu decedentibus absque filijs masculis vt supra, ei, vel eis substituit eius, vel eorum filias fœminas legitimas, & naturales, scilicet si filia vnica erit in dimidia, si vero duæ, vel plures in duabus partibus, & alterum fratrem, vel eius filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales vsque ad quartam generationem in altera dimidia, seu in reliqua tertia parte respectiuè in stirpes, & non in capita.

Mortuo Andrea testatore 1593. obijt Paulus 1616. relictis Octauio, & Eutitio filijs masculis, qui decesserunt absque liberis, superstitibus tribus sororibus, quæ per Eutitium vltimò decedentem fuerunt institutæ hæredes, quibus stantibus prætẽdit Antonius patruus Eutitij euenisse casum fideicõmissi in totum in eius personam per defectum filiarum Eutitij vltimo loco defuncti, cum tamen exaduerso per dictas sorores negetur, Vnde quæritur quid pro veritate sit concludendũ, Et quidem pro sororibus videtur esse casus

1 clarus, † quia testator solum prouidit, quando vltimus decedens nõ relinqueret aliquos masculos superstites, sed tantum filias, non autem disposuit, quando decederet sine aliquibus filijs, vel filiabus, & extarent sorores eiusdem vltimo decedentis, vnde tamquam casus omissus remanet in dispositione iuris communis *l. commodissimè. ff. de liber. & posthum. l. si cum dotem. in princ. ff. solut. matrim. Natt. cons. 678. n. 30. Aym. cons. 161.*

2 *n. 10.* † vbi ampliat quamuis adesset maior ratio ita disponendi, quia illa non consideratur, nec facit, vt casus contingens præter ordinationem testatoris includatur in tali dispositione *Menoch. cons. 243. n. 9. lib. 3. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib. 3. tit. 19. n. 6.*

Neque obstat, quod quemadmodum testator substituit Antonium existentibus filiabus vltimi defuncti, ita etiam credendum est, quod voluerit illum substituere deficientibus fi-

3 liabus, † cum ex verisimili mente testatoris extendatur dispositio de casu ad casum *l. titius. §. 1. ff. de liber. & posth. Bald. in l. fin. C. de institut. & substitut. Surd. cons. 44. n. 5. lib. 1.* Quia testator magis dilexit filias Pauli tamquam substitutas in duabus partibus, quam Antonium substitutum in vna tãtum,

4 ob quam † maiorem dilectionem cessat extensio substitutionis de vno casu ad alium *Alex. cons. 1. n. 9. lib. 1. post Bart. in l. si mater. 33. §. 1. n. 3. ff. de vulgar. & pupillar. Rip. in l. 1. n. 97. ff. eod. tit. Socin. cons. 76. col. 4. post med. vers. secundo principaliter. lib. 3. Surd. cons. 236. n. 17. lib. 2. Roland. cons. 82. n. 32. lib. 3. & cons. 23. n. 34. lib. 4.*

Immo quamuis non appareret de ista maiori dilectione, Tamen huiusmodi substitutio

5 non debet extendi † ad casum non existentiæ filiarum, quia in similibus dispositionibus non datur extensio de casu ad casum, nisi adsint couiecturæ valde probabiles, & necessariæ, & quatenus sint munitæ auctoritate legis, non præsumptione hominum, nisi illa clara sit ex verbis per testatorem prolatis, quæ id solummodo, nõ aliud importare possint, nam alias non poterit dici constare de illius voluntate, cum solæ, & simplices verisimilitudines, & hominum præsumptiones, quæ in iure non reperiuntur ex legibus receptæ, non sufficiant ad pronunciandum, vt latè omnia prædicta comprobat *Peregr. de fideicommiss. art. 11. n. 38. vsque ad 45. fol. 90.* iuxta *l. licet imperator. ff. de legat. 1. Aym. cons. 161. ad med. Cephal. cons. 469. n. 6. & cons. 482. n. 15. & 16. lib. 4. Menoch. cons. 399. n. 5. lib. 4. Gabr. cons. 97. n. 12. lib. 1. Albens.*

6 *cons. 31. n. 9. Bursat. cons. 46. n. 1. lib. 1.* † Itaut etiam debeant esse plures coniecturæ, cum vna non sufficiat *Cephal. cons. 469. n. 7. post Aym. cons. 175. n. 11. Imol. cons. 138. col. 1. ad med. Calcan. cons. 77. col. 1. in fin.*

Præterea verba illa vno dictorum fratrum, seu eius descendentibus masculis quandocumque decedenti, seu decedentibus absque filijs masculis ei, vel eis substituit eius, vel eorum filias fœminas, possunt intelligi, vt tam Paulo, quam eius descendentibus dicantur substitutæ filiæ in vtroque capite alternatiuę compræhensæ, & sic quod censeantur substitutæ cuique tam propriæ, quam alterius filiæ in dicta alternatiua nominatæ, non secus ac si testator dixisset, ei scilicet Paulo eius, vel suorum descendentium, & ipsis descendentibus ipsius Pauli, vel eorum filias

7 substituo, † Nam alternatiua de sui natura tribuit cuilibet insolidum dispositionem, & in vnoquoque insolidum agit, & in vno vera totam orationem affirmatiuam veram efficit *l. si is qui ducenta. vbi Bart. & Socin. ff. de reb. dub. Idem Bart. in l. si ex toto. 8. §. si ita scriptum. in princ. & ibi Bald. n. 1. ff. de legat. 1. Idem Bald. in l. si titio. 16. n. 2. ff. de legat. 2.*

legat.2. Aym.conſ.548.n.9. Burſat.conſ.2.n. 65. lib.1. Rip.in c. inter cæteras.n.24. de reſcript. Alciat.conſ.57.n.9. Peregrin. de fideicommiſſ.art.13.n.34. fol.117. Surd.conſ.339. n. 10. lib.3. & conſ. 393. n. 8. & 9. eod. lib. Gabr. conſ.59.n.1.lib.1.

Cum etiam teſtator voluerit iſtas filias ſucce-
8 dere in ſtirpes, & non in capita, † quod de neceſſitate arguit eas coniunctim ſubſtituiſſe, & voluiſſe omnes ſimul ſuccedere, quia alias nõ poſſet dari talis ſucceſſio in ſtirpes, cum filij cuiuſque ſuccedant in capita *§. reliquum. auth. de hæred. ab inteſt. venient. Bart.in l.2. §.1. ff.de ſuis & legitim. & in auth.poſt fratres.C.de legitim.hæredib.Ruin. conſ.171.n.8.col.3.in fin.verſ.ergo vult quod in ſtirpem ſimul.lib.2.Cephal.conſ.600.n.30. lib.4.Rimin.Iun.conſ.667.n.34.lib.7.Decian. conſ.24.n.8. verſ.ſecundo quod iſta reciproca.lib.2. Lancell.Gallia conſ.17.n.14.*

Et talis ſucceſſio in ſtirpes, & non in capita ordinata à teſtatore debet intelligi de dictis filiabus, non autem de Antonio fratre Pauli, & ipſis filiabus, quia iam inter eos diſpoſuerat de quota certa, quæ non poterat variari
9 per ſtirpes, vel per capita, † itaut iſta clauſula in ſtirpes poſita in fine ſubſtitutionis determinatæ ab vno, & eodem verbo ſubſtituit, efficiat vnitatem orationis, & reſpiciat perſonas ſupra nominatas *Bart.in l.vlt.ff.de reb. dub. Menoch. conſ.452. n.16. lib.5.* Non ſecus ac ſi ſingulis capitibus fuiſſet appoſita *Idem Menoch.conſ.582.n.4.& 10. lib.6. Decian.conſ.70.n.19.lib.3.* cum alijs in *tract.de clauſul.par.3.clauſul.33.n.22.& 23.*

Neque obſtat, quod filiæ cuiuſque dicatur ſubſtitutæ ſuis patribus tantum, referendo ſin-
10 gula ſingulis, † videlicet ſubſtituit filias eius ei, & filias eorum eis, prout paſſim iſta relatio fit in diſpoſitionibus, in quibus plura verba, aut plures clauſulæ apponũtur *Guid. Pap decis.533.n.2. Aym.conſ.98. n.11. Surd.*
11 *conſ.336.n.20. lib.3.* † cum pluralitas reſoluatur in ſingularitatem, itaut filij cuiuſque dicantur ſubſtituti ſuis tantum parentibus *Peregr.conſ.43.lib.2. Rot. per Card.Seraph. deciſ.1023. n.3. & in recentiorib. deciſ. 145.*
12 *n.1.p.1.* † Quia prædicta procedunt, vt tunc ſingula ſingulis referantur, quando aliter diſpoſitio ſaluari non poteſt, vel vbi adeſſet repugnantia, vel vbi ſine abſurdo non poſſet intelligi, vel quando magis, & rectius verba conueniunt *Gloſ.in l.vlt.in verb.vniuerſitatis.& ibi Ang.n.4.C.de fideicõmiſſ. Idem Ang.in l.1. §. dolum.n.4. ff. de dolo. Socin. Iun. conſ.125. n.15. & 16. lib.1. Guid. Pap. deciſ.533.ad fin.Dec.conſ.384. in caſu propoſito.col.penult.ante med.verſ.ſed ex quo aditur.Sim.de Pret.de interpretat.vltim. volunt. lib.2.dubit.2. ſolut.2.n.266. verſ. præterea aduertendum eſt. fol.173.* cum alijs in *tract. de clauſul. par.1.clauſ.360.n.2. & 3.* In caſu autem noſtro non adeſt iſta neceſſitas referendi ſingula ſingulis, cum rectius ſecundum proprietatem ſermonis, & intentionem teſtatoris relatio fiat ad omnia, & ſimpliciter, vt dictum eſt *ſupr. verſ. præterea verba illa. n. 7.*

Maximè, quia licet aliquando pluralitas reſol-
13 uatur in ſingularitatem, † Tamen hoc intelligitur, dummodo concurrat mens teſtatoris, & non ſequatur abſurdum, aut aliquid repugnans iuri naturali, aut ciuili, iuſtitiæ, & æquitati, & voluntati diſponentis, cum alias non detur iſta reſolutio in ſingularitatẽ, ſed in propria pluralis numeri ſignificatione maneat *Peregr. de fideicommiſſ.art.13.n.62. fol.122.& art. 21. n. 40. fol. 190. poſt Alex. conſ.109.n.7.lib.7. Bald. in l. penult. n.9. & ibi Curt.Iun.col.1.n.2.C.de impuber. & alijs ſubſtitution. Caſtr. conſ.200.col.1.verſ.in contrarium.lib.2.Pariſ.conſ.74.in 1.dub.lib. 2.Decian.conſ.60.n.32.lib.3. Socin.Iun.conſ. 145. lib. 3.* Quæ veriſimilis intentio teſtatoris non poteſt conſiderari in caſu noſtro, cum potius illa repugnet, mãdando, quod habeat
14 locum ſucceſſio in ſtirpes, † quæ non poſſet verificari niſi filias coniunctim ſubſtituiſſet, itaut voluerit, quod omnes ſimul ſuccederent, cum alias non detur talis ſucceſſio in ſtirpes *Ruin.conſ.171. n.8.col.3.in fin. lib.2.* cum alijs de quibus *ſupr. verſ.cum etiam teſtator. n.8.*

Nec facit, quod deſcẽdentibus Pauli eſſent ſubſtitutæ tantum cuiuſque eorum filiæ, non autem ſorores in certa quota pro indiuiſo, & in alia Antonius, & eſſent verbis coniuncti ſub eadem verborum ſtructura, nec Eutitius vltimo defunctus aliquas filias reliquerit,
15 nec illas vmquam habuerit, † vnde earum ſubſtitutio tamquam pro nõ ſcripta defecit, & bona in ſubſtitutione cõpræhenſa per ius accreſcendi, ſeu non decreſcendi ſunt in totum acquiſita Antonio in quota pro indiuiſo verbis coniuncto in eadem ſubſtitutione *l.vnica.§.in primo itaque in ordine.verſ.niſi vacuatis. C. de caduc. tollend. Aym.conſ.62. n.4. Peregr.de fideicommiſſ.art.9.n.8.& art. 15.n.39.Menoch.conſ.1039.n.13.& 14.lib.11.*

Quia cum fuerit comprobata ſubſtitutio filiarum Pauli in duobus trientibus vltimo ex deſcendentibus ipſius Pauli maſculo dece-
16 denti, † ceſſat prætenſum ius accreſcendi, ſeu non decreſcendi, nam ſubſtitutio præualet iuri accreſcendi, & illud impedit *l.vnica. §. in primo. & §.pro ſecundo. C. de caduc. tollend. l. 2. §. ſi duo. ff. de bonor. poſſeſſ. ſecund. tabul. l.penult. ff. de iniuſt. rupt. & irrit.teſtam. Bart.in l.re coniuncti. n.33.& ibi Iaſ.n.154. & 208. Rip.n.124. ff. de legat. 3. Dec. in rubr. C. quand. non petent. part. n.8. Ruin. conſ.28.n.5.lib.2. Natt. conſ.306. n.2. Gomeſ.de teſtam. c.10.n.36.tom.1. Alex. conſ.92.n.9.lib.3.Cephal.conſ.158.n.49.lib.2.*
17 *Surd.deciſ.152.n.1.vſq; ad 5.lib.2.* † vbi ſubdit rationẽ, quia ius accreſcendi eſt tacita ſub-

substitutio *l. titio & mauio. §. iulianus. ff. de legat. 2. Ruin. cons. 131. n. 7. lib. 3.* Vnde stante
18 substitutione expressa, cessat tacita, † cum expressum faciat silere tacitum *l. cum filio.*
19 *§. filio. ff. de vulgar.* † & expressa prouisio tollit subsidiariam tacitam *l. fin. C. de pact. conuent.* Cum etiam ex mente verisimili testatoris præsumatur velle substitutum admitti, quamuis etiam essemus in tacita vul-
20 gari, † per quam impedietur ius accrescendi *Bald. in l. fin. n. 53. vbi Ias. n. 9. C. de haeredib. instituend.* & est communis opinio, vt testatur *Crass. in §. substitutio. q. 13. n. 2. Vasq. de success. progress. lib. 2. n. 15. & 18. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 4.*
21 *tit. 10. vsque ad 20.* † vbi ampliat quamuis sit filius testatoris ille, qui conatur admitti per ius accrescendi *Ias. in l. si posthumus. §. quod vulgo. n. 8. ff. de liber. & posthum. Crass. in §. substitutio. quaest. 13. n. 2. ad med. & in fin.*
22 Prout etiam † talis substitutio excludet ius non decrescendi *Ludou. Bolognin. cons. 66. n. 6. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 4. tit. 10. n. 20.*

EPITOME.

Denunciatio in materia retractus quando sit de forma, itaut non sufficiat sciẽtia. ¶ Et quæ vicinitas requiratur, vt sit illi locus. ¶ Ius redimendi an sit præscriptum spatio triginta annorum. ¶ Vel sufficiant decem anni inter præsentes, & viginti inter absentes. ¶ Personæ ecclesiasticæ quando ligentur statuto iuris congrui tã actiuè, quam passiuè. ¶ Fauore ecclesiæ, quo casu quis possit cogi suam rem vendere. ¶ Et quæ requirantur, vt Iudex interponat officiũ suum ad talem coactionem. ¶ Beneficium retractus an competat hæredi grauato. ¶ Et an talis hæres sit dominus pleno iure, vel vsufructuarius tantum. ¶ Priuilegium iuris cõgrui an habeat locum in emphyteusi, & in habente rem cum pacto reuendendi, seu addictionis in diem, vel legis cõmissoriæ, & in venditione conditionali, siue modali. ¶ Constitutio super retractu loquens de solutione an procedat in compẽsatione. ¶ Denunciatio non veri seu incerti pretij, quando excuset volentem retrahere. ¶ Dominus census an præferatur in venditione rei habenti facultatem retrahendi. ¶ Bulla iuris congrui an habeat locum in vineis. ¶ Et an qualitates maioris pretij, culturæ, ædificij, & mensuræ debeant simul concurrere, vt possit quis cogi ad illas vendendas. ¶ Dictio cuilibet, & omnis quando stet collectiuè, seu distributiuè. ¶ Appositio horæ an faciat, vt quis præferatur cuicumque actui non habẽti horam, itaut sit inducta prioritas executionis. ¶ Dictio non solum, & non tantum, & nec tantum an ampliet dispositionem, quando sequitur dictio sed, siue verum. ¶ Donans non solum vestes, sed libros an vtrumque censeatur donare. ¶ Vicinus an præferatur in retractu stante indigentia. ¶ Et an præualeat maior adiacentia, & cohærentia, & vicinitas. ¶ Et quando dicatur talis ad effectum retrahendi. ¶ Clausula nõ obstantibus, & motu proprio an habeat vim specialis derogationis iuris communis, concilij, & cuiuscumque priuilegij etiam non inserti in corpore iuris.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio requisita per statutum in materia retractus est de forma, qua omissa corruit actus. n. 2.*
3 *Scientia non sufficit, quando statutum mandat requiri vicinos non ad finem tantum sciendi, sed inducendi alium effectum prohibitionis venditionum aliter factarum. Idem in similibus. n. 4.*
5 *Notitia venditionis simplex non suffragatur, nisi sit plena, & perfecta cum qualitate numerationis pretij, & aliarum circumstantiarum.*
6 *Ornatus vrbis consideratur præcipuè in bulla iuris congrui, quæ non habet locum in vicino, qui confinet à parte posteriori. Declara vt n. 9.*
7 *Præfatio arguit causam finalem, quæ censetur repetita in sequentibus. n. 8.*
10 *Constitutio particularis super retractu præfertur generali.*
11 *Causa limitata producit effectum limitatũ.*
12 *Ius redimẽdi, & omnis actio præscribitur spatio triginta annorũ. n. 13. Intellige vt n. 14.*
15 *Moniales vti singulæ non possunt præiudicare Monasterio in iure retractus.*
16 *Personæ ecclesiasticæ tam actiuè, quam passiuè ligantur statuto iuris congrui facto ab habente potestatem in eas. n. 17. & 18. & illius executio non potest retardari. n. 19.*
20 *Fauore ecclesiæ potest quis cogi rem vendere pro illius constructione. Declara vt n. 21.*
22 *Clausula non obstantibus derogat iuri communi, & cuicumque priuilegio etiam non inserto in corpore iuris. n. 23. quando præsertim adest clausula motus proprij, quæ habet vim specialis derogationis etiam concilij. n. 24.*
25 *Priuilegium ecclesiæ cogendi rem propriam vendere non dat actionem, sed implorationem officij iudicis, qui præuia necessitate, & strictè debet illud impartiri, & non extenditur ad quemcumque locum pium. n. 26.*
27 *Beneficium iuris congrui competit hæredi grauato fideicommisso, qui interim est dominus pleno iure, ac si nulla restitutio esset facienda. & n. 31.*
28 *Hæres grauatus an sit potius vsufructuarius, quam dominus. n. 29.*
30 *Habens rem cum pacto retrouendendi, seu addictionis in diem, & legis commissoriæ potest vti priuilegio retractus.*

Em-

32 *Emphyteuta admittitur ad retractum.*
33 *In venditione conditionali non procedit ius congrui, tamquam illa non sit perfecta. n.36. & 37. Contrarium n.39. & 40.*
34 *Venditio conditionalis non dat actionem, quamuis sit negatiua, & propè improbabilis. n.35.*
38 *Venditio sub modo an admittat retractum.*
41 *Retrahens rem vicinalem dum erat dominus non tenetur illam tradere ei, cui fit restitutio, quamuis retrahenti soluatur pretium expensum à fideicommissario. n.42.*
43 *Bulla iuris congrui loquens de solutione intelligitur de propria, non de ficta, prout est compensatio. n.44.46. & 48.*
45 *Restituere dicitur ille, qui compensat.*
47 *Casus, in quibus non admittitur compensatio, vbi solutio requiritur, remissiuè.*
49 *Oblatio an sustineatur, si pro parte compensetur, & pro alia fiat depositum.*
50 *Vicinus est certificandus cum productione cessionum, & scripturarum, vt constituatur in mora ob depositum non factum.*
51 *Incertum, ac nullum æquiparantur.*
52 *Incertitudo & error excusat à pœna, & mora. n.54.*
53 *Annullatio actus an sit pœna.*
55 *Causa etiam colorata facit, vt quis non cadat à iure suo.*
56 *Incertitudo circa substantiam contractus, non circa accessoria, vitiat dispositionem.*
57 *Pretium emptionis debet esse certum tamquam vnum ex substantialibus ipsius.*
58 *Denunciatio non veri pretij nihil operatur in materia iuris congrui.*
59 *Vtile per inutile vitiatur ratione incertitudinis.*
60 *Dominus census non præfertur in venditione rei habenti ius retractus.*
61 *Obseruantia debet attendi.*
62 *Constitutio Gregorij de iure congrui habet locum in vineis, & quæ requirantur, & an omnes qualitates pretij, mensuræ, culturæ, & ædificij debeant simul concurrere. n.63. & 65.*
64 *Dictio cuilibet, & omnis quando stet collectiuè, seu distributiuè.*
66 *Probatio omnium qualitatum requiritur in statutis exorbitantibus.*
67 *Dictio non solum auget quando sequitur dictio sed.*
68 *Donans non solum vestes, sed libros vtrumque donasse censetur.*
69 *Dictio non tantum, seu nec tantum ampliat dispositionem, si sequatur dictio verum.*
70 *Vicinus præfertur in retractu stante indigentia domus solitæ locari, ac alijs requisitis in bulla.*
71 *Venditio non intimata vicino habetur pro non facta, & nullum ius tribuit emptori, quamuis res vendita sit ei tradita.*
72 *Appositio horæ facit, vt præferatur cuicumque actui non habenti horam, & sit inducta prioritas executionis. n.73.*
74 *Prælatio datur in retractu stante præuentione.*
75 *Vicinus habens potiora iura præfertur in iure congrui. n.79.*
76 *Habens maiorem adiacentiam an præferatur in retractu habenti maiorem indigentiam. & n.77.*
78 *Vicinus mediante domo præfertur vicino mediante horto, seu cortile.*
80 *Maior cohærentia, & vicinitas, quæ dicatur ad effectum retractus. n.81.*

CAPVT DCCXLII.

PRo ampliatione, & commodiori habitatione, & ornatu ciuitatis, & diœcesis Viterbien. statuitur in constitutione Summi Pontificis Pauli III. quod volentes vendere domos, palatia, vineas, terras, prata, & alia bona cuiusuis generis teneantur requirere vicinos, & illis nolentibus, aut cessantibus debeant interpellare inquilinos, quibus recusantibus, vel cessantibus liberum sit cuicumque vendere, & si venditiones secus fiăt omisso dicto ordine censeantur factæ vicinis, & inquilinis, & emptores istorum bonorum teneantur pro eodē pretio, quo emerunt illa reuēdere vicinis, & inquilinis, itaut etiam vendentes prędicta forma non seruata incurrant pœnam, prout latius in dicta constitutione continetur, ex quibus verbis clarè colligitur posse Moniales, tamquam vicinas retrahere hortum, & domum, de qua agimus, cum non fuerit eis facta intimatio, neque seruata aliqua forma requisita, iuxta mentem Summi Pontificis, Nam talis denunciatio requiritur pro forma, prout clarè ibi
1 exprimitur, † & in dubio semper præsumitur substantialis, qua omissa corruit actus *Bald. in l. comparationes. 19. oppos. 3. in fin. n.5. ad med. C. de fid. instrument. & in l. humanum. 8. col. 2. n.3. C. de legib. & cons. 283. ad med. lib. 1. Ang. cons. 89. n.3. vers. quinimmo cum veram. Anchar. cons. 36. visa qua-*
2 *dam. n.1. ad med.* † & in specie constitutionis loquentis de retractu *Tiraq. de retract. lignag. §.36. glos. 2. n.29.*

Non obstat prætensa scientia Monialium, Quia illa non sufficit, cum requiratur etiam denunciatio, quæ est de substantia, cum constitutio illam exigat pro forma, à qua non li-
3 cet recedere, vt dictum est, † & contraria procedunt quando simpliciter statutum mădaret requiri vicinos ad finem tătum sciendi, non inducendi alium effectum, scilicet prohibendi venditiones aliter factas, quàm constitutio disponit, prout est casus noster, tunc enim neque præsentia, neque notitia suffragaretur, immo semper est locus retractui, si denunciatio omittatur, prout in specie distinguit *Bald. de iur. protbom. col. 10. in princ. vers. sed pone iure municipali vel con-*

consuetudine. n.14. cum seq. Affl.eod.tit.§.2.
incip. vt intra triginta dies. n.3. & 4. Alex.
cons.27. viso in princ.lib.6.Capoll.cons.ciuil.
47. in causa. col.2. Tiraq. de retract.lignag.
§.36.glos.2.n.26. vsque ad 30. Iacob.Nouell.
Benedict. Marant. & alij de quibus per
Prosper. Renedell.in extrauag.Federic.san-
cimus. de iur. prothomis. in verb. denuncie-
tur.n.7.cum seq. fol.92.
Et generale est, vt quando oportet aliquid ve-
nire in notitiam alterius ad alium finem,
4 quàm simplicis scientiæ, † sed vt faciat ali-
quem actum puta emptionis, vel similis de-
clarationis,quo non facto excludatur ab ali-
quo iure sibi competenti, tunc semper re-
quiritur expressa denunciatio, neque scien-
tia sufficit Bart.in l.1. §.fin.ff.de act.empt.
& in l.denunciare. §. quid ergo. de adulter.
Dec. qui de communi cons. 74. col.2. Socin.
Iun.cons.4.in fin.lib.2.Rimin.Iun.cons.207.
n.13. & 14.lib.2.
Præterea licèt sola scientia sufficeret, Tamen
neque in casu nostro suffragaretur, cum non
appareat Moniales habuisse notitiã plenam,
5 & perfectam, † cum omnibus qualitatibus,
& circumstantijs rei venditæ, cum declara-
tione pretij, ac aliarum clausularum in in-
strumento appositarum, itaut istis non pro-
batis dicatur potius quis ignorare, non sci-
re venditionem factam, cum scientia perfe-
ctionis contractus, quam debet habere vici-
nus, non consistat solum in conuentione, vel
actione, & obligatione, sed in executione
per traditionem, ac pretij numerationem,
quæ dicitur postrema, & finalis perfectio,
cuius notitia est plenè probanda per vendi-
torem Bald. de iur. prothom. n. 19. Cephal.
cons.601. n. 48. & 49. lib.4. Ferron. in con-
suetud.Burdigal.de retract.§.13.col.2.Frãc.
& alij in c. concertationi. de appellat. Alex.
cons.114.col.2.lib.1. Felin.in c.a nobis. col.1.
de except. latè Tiraquel. de retract. lignag.
§.36.glos.2.n.30. vsque ad 36.
Nec facit, quod Monasterium non confinet à
parte anteriori, itaut non possit considerari
6 ornatus,† qui præcipuè requiritur in consti-
tutione Greg. XIII. de iure congrui. Quia
non sumus in terminis dictæ constitutionis,
quæ non extenditur vltra districtum Vrbis,
sed habemus præcisam, & particularem bul-
lam Pauli III. in qua non solum consideratur
ornatus, sed etiam commodior habitatio
vicinorum, vt ibi disponitur in præfatione,
7 quæ arguit † causam finalem dispositionis,&
mentem summi Pontificis Bart.in l.fin. post
princ. ff.de hæredib.instituend.Dec.cons.10.
8 n.2. Surd. cons. 241.n. 17. lib.2. † Itaut talis
causa censeatur etiam repetita in sequenti-
bus l.1.ad macedon.Aym.cons.192.n.21.Bald.
in l.hac verba.C. de fals.caus.adiect.Roland.
cons.67. n.71. & 72. lib.3.Surd. cons.210.n.
28.lib.2.Vnde erit attendenda etiam vicini-
tas ex parte posteriori, cum ad effectum

retractus concessi per statutum vicino, dica-
9 tur talis, † qui habet domum contiguam
etiam ex parte posteriori, quasi tunc tracte-
tur de iure fundorum, seu ædium, quidquid
aliud sit, quando tractaretur de materia, in
qua deberet esse qualitas adhærens personæ
Bart.in l.si tertius. in princ. n.4.ff.de aqua
pluu. arcend. per tex.in l.sed & loci. §. vlt.
ff.fin. regund. l.damni. §.si is qui vicinas.
de damn. infect. Felin. in c. quosdam.7. n.2.
de præsumption. bene Anchar.in c. canonum
statuta. col.118. post med. vers.vlterius quia
sæpe in statutis.n.284. de constitut. Menoch.
de arbitrar.cas.228.in fin.
Neque oberit, quod in confirmatione Bullæ
Pauli III. fuerit per Clem. VIII. data ea-
dem facultas Legato, & Vicelegato, quam
habent Magistri viarum, & Camerarius Vr-
bis, Quia licet addatur ista facultas, non
tamen debet intelligi, quod summus Pon-
tifex voluerit mandare, vt Constitutio iuris
congrui Gregor. XIII. sit seruanda in Ciui-
tate Viterbij, in qua adest particularis Bul-
la Pauli III. vt dictũ est, vnde illa erit ser-
uanda, & additio facultatis Magistrorum
viarum intelligetur quo ad executionem
eiusdem Bullæ Pauli III. non autem, quod
voluerit illi derogare,& nouam constitutio-
nem Gregor. XIII. loco illius inducere,
10 cum enim habeamus † particularem bullam,
quæ specialiter fuit facta pro similibus re-
tractibus ciuitatis Viterbij, illa debet præ-
valere cuicumque statuto, & constitutioni
generali etiam continenti clausulam non
obstantibus Dec. in l.in toto.80.n.7. & 8.de
regul.iur. Roman.cons.40.n.3. Fulgos.cons.
57. in princ. Alex.cons.80.n.4. & 5.lib.1. Et
per consequens eadem facultas, quam habẽt
11 Magistri viarum tamquam limitata, † pro-
ducet etiam effectum limitatum l. in agris.
ff. de acquiren. rer. domin. Surd. cons. 195.
n.8. lib.2.
Stante igitur defectu istius denunciationis re-
quisitæ per Bullam Paul. III. vt dictum est,
habebunt Moniales triginta annos ad retra-
12 hendam domum, de qua agimus, † cum mi-
nori tempore non præscribatur huic iuri re-
dimendi Castr.cons.430. circa primum.in
princ.lib.2. Dec.cons.221. viso puncto & di-
ligenter. col.vlt. ad fin. vers. vltimo non
est omittendum. Capoll.cons.ciuil.43.col.fin.
13 Socin.Iun.cons.22.n.20.lib.1. † Cum per hu-
iusmodi temporis spatium tollatur omnis
actio l. sicut.& l.vlt. C.de præscript.trigint.
annor.l.2.C de constit.pecun. Maximè,quia
sumus in eodem emptore, & eius hærede,
14 quidquid aliud sit, † quando idem emptor
alteri vendidisset, tunc enim sufficerent de-
cem anni inter præsentes,& viginti inter ab-
sentes, exemplo actionis hypothecariæ, vt
latè comprobat Tiraquel.de retract.lignag.
§.1.glos.10.n.11. & §.36.glos.2.n.36. in fin.
Carpan.super constitution. Mediolan.c.417.
n.216.

*n.*216. *in fin. cum ſeq.* Et hæc ſufficiant abſque eo, quod poſſet dici non potuiſſe Moniales vti ſingulas præiudicare iuribus Monaſterij, ſeu Eccleſiæ, cui ſemper cōpetet iſtud
15 ius redimendi, † tamquam ei fuerit in vniuerſum conceſſum beneficium retrahendi, quamuis perſonis, & eccleſiæ mixtim concederetur *Ruin. conſ.* 228. *n.* 11. *lib.* 1. *poſt Felin. in c. cum acceſſiſſent. n.* 29. *& ibi Butr. & Imol. de conſtitution.*

Quo vero ad aliud dubium an ſtatutum iuris congrui habeat locum contra clericos, & eccleſiam, concludendum eſt veriorem eſſe
16 opinionem affirmatiuam, † quod perſonæ eccleſiaſticæ tam actiuè, quàm paſſiuè ligentur iure congrui, quia hæc actio ad rem immobilem conſequendam eſt in rem ſcripta, & ſequitur poſſeſſorem, & habet ſimilitudinem actionum realium afficiendo rē ipſam, vnde res illa tranſiuit in eccleſiam cum tali onere, vt poſſit eam vicinus retrahere, & licet hoc non obſtante per traditionem tranſeat dominium in emptorem, nihilominus hæc tranſlatio fit reuocabiliter, non habens effectum veri, & irreuocabilis dominij, quare habetur, ac ſi eſſet in dominio vēditoris laici, adeo vt non conſideretur aliquod ius eccleſiæ, Ita per ſupradictas, & ſimiles rationes latè concludit *Gutier. pract. quæſt. c.* 156. *per tot. lib.* 2. vbi teſtatur de magis communi, & veriori opinione *Franc. deciſ.* 285. *n.* 1. *Amendol. in addit. ad eūdem Franc. deciſ.* 390. *n.* 1. *Affl. de iur. prothomiſ. in princ. leg. n.* 8. *vſque ad* 10. *Io. de Amic. conſ.* 14. *n.* 3. *vſque ad* 21. *Roland. conſ.* 21. *n.* 6. *ad med. lib.* 1. *Gregor. Lopez in l.* 55. *in gloſ. deue hauer. tit.* 5. *par.* 5. *Tiraquel. de retract. lignagier. §.* 1. *gloſ.* 13. *n.* 2.

Contraria autem procedunt in ſtatutis factis à non habente poteſtatem in perſonas eccle-
17 ſiaſticas, † cum ſecus ſit in conſtitutione Papali emanata ab eo, qui habet iuriſdictionē in eccleſias, & clericos, prout diſtinguit *Affl. de iur. prothomiſ. in princ. leg. n.* 8. *cum ſeq. Tiraq. de retract. lignagier. §.* 1. *gloſ.* 13. *n.* 3. quamuis *ibid. n.* 4. *cum ſeq.* ſequatur opinionē, quod indiſtinctè tale ius congrui habeat locum, licet etiam ſtatuta ſint facta à perſonis laicis, iuxta doctrinam *Bart. in l. cunctos populos. col.* 9. *verſ. quinto quæro vtrum ſtatuta. C. de ſumm. trinit. & fid. cathol.* Et ita etiam ſecundum præfatam diſtinctionem loquitur *Surd. conſ.* 2. *n.* 28. *& per tot. lib.* 1. *Honded. conſ.* 3. *n.* 3. *lib.* 1. *Capic. deciſ.* 98. *n.* 2. cum alijs latè per eos adductis.

Et quo ad conſtitutionem iuris congrui *Gregor. XIII.* ſuperflua eſt diſputatio, an ius retractus competat contra eccleſiam, cum expreſsè ibi diſponatur, vt perſonæ eccleſiaſti-
18 cæ, † & loca pia ſubijciantur conſtitutioni prædictæ cum clauſula ſublata, decreto irritanti, non obſtantibus quibuſcumque legibus, & ordinationibus etiam Apoſtolicis, & iuramento roboratis, & omnibus priuilegijs locis pijs conceſſis, quibus expreſsè fuit derogatū de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia, ac alijs clauſulis ampliſſimis, quæ faciunt, vt per Iudices non poſſit aliter iudi-
19 cari, † quam iuxta tenorem huiuſmodi conſtitutionis, itaut eius executio numquam retardetur, aut aliquo modo impediatur *Felin. in c. nonnulli. n.* 22. *de reſcript. Anchar. conſ.* 221. *n.* 2. *Put. deciſ.* 50. *n.* 5. *lib.* 1. cum alijs latiſſimè adductis per *Gonzal. ad reg.* 8. *cancellar. gloſ.* 66. *n.* 1. *vſque ad* 20. *& gloſ.* 67. *n.* 1. *cum ſeq.*

Notandum eſt etiam, quod fauore eccleſiæ po-
20 teſt quis cogi rem vendere † pro illius constructione *Franc. deciſ.* 223. *n.* 5. *&* 6. *Rot. coram Card. Lancellotto Neapolitana Monaſterij.* 29. *Aprilis* 1602. *& corā R.P.D. Manzanedo Romana prætenſæ demolitionis domus.* 29. *Februarij* 1608. Verum prædicta
21 procedunt in terminis iuris communis, † ſecus ſtante Bulla iuris congrui, per quam derogatur omnibus legibus, ſtatutis, & priuilegijs contrarium diſponentibus, ſeu executionem eiuſdem Bullæ impedientibus, prout expreſsè ibidem diſponitur, cum etiam adſit clauſula non obſtantibus, per quam deroga-
22 tur iuri communi, & omni priuilegio, † cum idem operetur, ac ſi dictum eſſet non obſtante tali lege contrarium diſponente *Roland. conſ.* 67. *n.* 62. *lib.* 3. *Bero. conſ.* 147. *n.* 28. *lib.* 3. *Anchar. conſ.* 337. *col.* 2. *Iaſ. conſ.* 210. *col.* 4. *in fin. lib.* 4. *Gonzal. ad reg.* 8. *cancellar. gloſ.* 9.
23 *§.* 1. *n.* 37. † Itaut quoque per eam tollatur omne priuilegium etiā non clauſum in corpore iuris *clem.* 1. *in fin. de ſepultur. Ruin. conſ.* 163. *n.* 15. *&* 18. *lib.* 5. Maxime quando, prout in caſu noſtro, eſt iuncta cum clauſula
24 motus proprij, † tunc enim habet vim ſpecialis derogationis etiam concilij *Caſſador. deciſ.* 4. *de præbend. Fabius deciſ.* 60. *lib.* 2. Vltra clauſulam ſublata, & decretum irritans, & alia de quibus in dicta bulla, quæ impediunt, & ligant manus Iudicis aliter interpretandi, ideo pro tali interpretatione ad Principem recurrendum eſt, non ad Iudices, quibus non licet conſtitutionibus derogare, neque eas interpretari, vt dictum eſt.

Cum etiam priuilegium cōpetens eccleſijs cogendi rem propriam vendere ſit multum ex-
25 traordinarium, † & non det actionem, ſed officij Iudicis implorationem, qui multum ſtrictè, & præuia neceſſitate, & cum magno grano ſalis debet illud impartiri, vt latè fuit deciſum per *Rot. coram Cardin. Sacrato Romana palatij de Comitibus.* 16. *Ianuarij* 1612. Ideo hoc priuilegium non eſt trahen-
26 dum ad quemcumque locum pium, † ſed ad neceſſarium morali quadam neceſſitate ad Sacramentorum adminiſtrationē, & ad cultum diuinum, qui ordinariè celebratur ad Chriſtianæ religionis eruditionē, tunc enim cū iſtis, & ſimilibus circūſtantijs ſpectat ad

Iudicem

Iudicem tales coactiones facere, nam alias opus est auctoritate Principis, vt docet *Couarr.lib.3.var.resolut.c.15.col.penult.vers. his tandem explicitis. & vers. secundo mihi videtur. n.8. Caroc.decis.26.n.17.* Ne sequatur inconueniens, quod quilibet volens erigere locum pium, possit eligere quã domum magis vellet pro tali ædificio, & postea sub prætextu ampliationis retrahere à vicinis domos sibi contiguas, quod non est permittendum, vt in specie notat *Rot. coram Card. Sacrato Romana palatij de Comitibus. in fin. vers. fuit etiam per dominos. 16. Ianuarij* 1612.

Et quoniam locuti sumus de *Bulla Gregorij XIII.* in materia iuris congrui, notandum est, quod cum ageretur an hæres grauatus fideicommisso haberet ius retractus, quamuis multi tenerent opinionem negatiuam, tamquam sit potius vsufructuarius, cui denegatur facultas retrahendi, Tamen dixi ve-
27 riorem esse affirmatiuam sententiam, † quod immo beneficium iuris congrui competat tali hæredi, nam interim donec venerit casus restitutionis, dicitur non solum dominus, sed pleno iure dominus, sufficit enim, quod sit incertum, an dominium futurum sit temporale, an perpetuum, interim enim habetur pro perpetuo, nam quamuis adueniente aliquo casu res à nobis auocari, repeti, redimi, relui, aut condici possit, omnino interim sumus perfectè domini illarum rerum, cum pleno iure, ac si nulla restitutio esset facienda, prout latè concludit *Aldobrand. cons.25.n.7. vsque ad 14.lib.1.* iuxta *l.1. vbi Bald.in 1.lectur.n.1. vers. ibi pleno iure. & in 2. lectur. in princ vers. nota pleno iure possideri. C. de reuocand. donation. & in l. si ancilla.n.11.in princ. C.de rei vendicat.* cum alijs per *Tiraq.de retract.conuent. §.2. glos. 1.n.38. vsque ad 42.*

Neque obstat, quod secundum aliquos hæres
28 grauatus sit potius vsufructuarius, † quam dominus *Suar.alleg.9.n.15.in fin* Nam quidquid ipse, & alij concludant, verior est opinio, & magis recepta, quod omnes isti hæredes sint veri domini, non autẽ vsufructua-
29 rij, prout latissimè comprobat, † & omnibus respondet *Ludou. Molin. de primogenit. hispanor. c.19. n.4. vsque ad 16. lib. 1. Pinell. in l.1. p.2.n.5.ad med. C. de bon.matern.fol. 125. Couar.lib.1.var.resolut. c.15.n.14. in fin.vers. & proculdubio aptior est similitudo. Peralt.in l.3. §.qui fideicommissum.n.29. ff. de hæred.instituend.Castill.de vsufr.c.4.n.3. vsque ad 8. Gutier.pract.quæst.lib 2. q.17.n. 2.& lib.5.q.89.n.7.Barbos.in l.diuortio.8.in princ. p.2.n.6. ff.solut.matrim. Simanc. de catholic.institut.c.9.n.146.Padill.in l.3.n.14. C.de seruitut. & aqua. Auendan. respons.5. n.6.Gomes.in l 40.taur.n.76.& in l.48.n.4.*

Et passim omnes admittunt, quod vicinus quãuis sit dominus rei subiectæ restitutioni, & habeat dominium resolubile, possit vti bene-
30 ficio retractus, † prout dicimus in habente rem cum pacto retrouendendi, vel addictiōis in diem, & legis commissoriæ, cum similibus, de quibus per *Tiraq. de retract. conuentional. §. 2. glos.1. n.1. post Afflict. de iur. protbomis. §.3.n.21.& decis.339. n.9.* & latè dixi *supra c.526.n.53. Muta. super consuetud. Panormit. c.26. n.91. Prosper. Rendellus. de iur. protbomis.in animaduersionib.ad*
31 *princ.constitution.n.11.fol.367.* † qui omnes mouentur ob illam rationem, quia tales habentes rem subiectam restitutioni interim sunt domini pleno iure, & perfectè *Aret. in l.cum incertus. in fin. ff. de legat.1. Tiraq. de retract. conuentional. glos. 1. §. 2. n. 38. & 39.*

Prout etiam dicimus de emphyteuta, qui licèt
32 habeat dominium resolubile, † tamen admittitur ad retractum *Alex. cons.27. n.4. lib.6.* cum alijs quos adduxi *supra c.460.n.28.cum seq.* & quamuis aliqui adducantur in contrarium, tamen non bene sentiunt, & multi lo-
33 quuntur in venditione conditionali, † in qua non procedit ius congrui, quia interim non dicitur perfecta venditio pendente conditione *l. hæc vẽditio. in princ. ff.de contrah. empt.l.bouẽ.43.§.si sub conditione.ff.de edil. edict. l. ei qui ita. ff. de condit. instit. Ang.*
34 *cons.266. dictum legatum. in fin.* † Ideo nec interim quoque ex ea agi potest *l. si pupilli. §.videamus. ff. de negot.gest.l.nam & postea. in princ. ff.de iureiur. l. promittendo. §. si à debitore. ff. de iur. dot. Tiraq. de retract. lignag. §.1.glos.2.n.22.* vbi ampliat, quod licet conditio sit negatiua, & ità propè im-
35 probabilis, † tamen nisi constet eam extitisse, non competit actio *l. hoc iure. ff. de verbor.obligat.c.cum ioannes. vers.cum igitur. & ibi Innoc. in 1. notab. de fid. instrument.*
36 & ità in specie, † quod in tali venditione non competat retractus cõcludit *Napodan. super consuetud.Neapol tit.17. de iur.congr. in verb. emit. n. 10.* quidquid aliud sentiat *Alberic. de statut.lib 1. q.97.n.5. Bald. de*
37 *iur. protbomis. n.14.* † quia contraria opinio est verior, vt testatur *Carpan. ad constitut. Mediolan.c.417.n.139. Couarr. lib.3. var. resolut. c.11.n.1.* Intelligendo tamen iuxta adducta per *Tiraq.de retract.lignagier. §.1.*
38 *glos.2.n.22. vsque ad 35.* † vbi etiam de venditione facta sub modo an in ea competat retractus *Carpan. d. c. 417. n.140.* Quamuis etiam aliqui teneant competere beneficium iuris congrui in venditione conditionali,
39 tamquã possit † dici illam esse perfectã, antequã cõditio extiterit *l.necessario.§.si ita res. ff.de pericul. & cõmod.rei vendit.* licet enim res pendeat quodammodo ex futuro, nihilominus completa postea conditione censetur
40 contracta venditio in præteritum † perinde, ac si contractus ab initio fuisset purus *l.vltima. §. 1. & ibi Ang. & Alex. ff. de vulgar.*

& pupillar. Dec. in l. pecuniam. col. 1. in 2. notab. ff. si cert. petat. de quibus tamen omnibus *Tiraq. de retract. lignagier. §. 1. glos. 2. n. 27. cum seq.*

Quæ adeo vera sunt, vt etiam eueniente casu
41 restitutionis nō teneatur, † qui retraxit rem vicinalem, dum erat dominus, illam tradere ei, cui fit restitutio, quamuis sibi soluatur pretium expensum pro habenda re retracta, tamquam sit rectè eidem quæsita vigore possessionis, & dominij apud eum existentis, prout ità in specie grauati fideicōmisso contra fideicommissarium iudicatum fuisse testatur *Peregrin. de fideicommiss. art. 10. n. 4. fol. 79.* quem sequitur *Prosper. Rendell. de iure prothomis. in verb. habeat. n. 15. & 16. fol. 19.* Et ita etiā in istis bonis quæsitis per
42 hæredem iure prælationis, † & ex prouidentia ipsius, quod illa non sint restituenda fideicommissario, concludit *Bertrand. cons. 379. n. 10. & 11. lib. 1. p. 1. Decian. cons. 52. in fin. n. 64. lib. 1.*

Item notandum est, quod alias in facto occurrit, dum prætendebatur petentem retractum vigore eiusdem Bullæ Gregorianæ super iure cōgrui fuisse ab eo exclusum propter nullitatem depositi, de qua tamen dicebam non constare, cum fuissent depositata scuta 850. quæ verè fuerunt soluta pro pretio domus venditæ, neque alia scuta 250. erant depo-
43 nenda, † cum prætendantur hinc inde compensata, & cum Bulla loquatur de solutione debet intelligi de vera, & propria, non de ficta, & impropria, prout est compensatio *l. iulianus. la 1. vers. quasi dederit. ff. de condit. & demonstr. l. si debitor. ff. qui potior. in pignor. habeant.* Crot. *cons. 139. n. 7. lib. 1. Surd. cons. 142. n. 12. lib. 1. & cons. 82. n. 4.*
44 *eod. lib.* † & in proposito nostro ita concludit *Tiraq. de retract. lignagier. glos. 3. §. 3. n. 7.*
45 Et quamuis restituere dicatur ille, † qui cōpensat *Felin. in c. suborta. n. 2. de re iudic.* Tamen statutum loquens de vera solutione
46 non procedit † in compensatione *Felin. ibid. n. 2. post Bald. in l. 3. in fin. C. de compensat.*
47 Et multos casus † in quibus non admittitur compensatio, vbi requiritur solutio refert *Graff. de except. c. 16. n. 56. vsque ad 79.* Et ita etiā intelligitur *Rebuff. in l. dedisse. 76. vers. quarto si cōsanguineus. & vers. quinto facit.*
48 *ff. de verb. signif.* † vbi cōcludit, quod qui vult habere iure prelationis rē venditā pro pretio dato debet soluere compensatū, seu permutatum, sed non loquitur in deposito, & in statuto stricti iuris, vt dictum est, & de
49 oblatione an sustineatur, † si pro parte compensetur, & pro alia fiat depositum *l. inuicem. C. de compensat. Neguf. de pignorib. membr. 3. p. 5. n. 3. post princ. fol. 107.*

Maximè, quia non satisfuit asserere talem compensationem, cum enim agatur de pluribus cessionibus factis diuersis personis de huiusmodi prætenso credito, illud erat verificandum cum productione cessionum, & scripturarum, seu instrumentorum ad hoc, vt vicinus de existentia talis crediti certioraretur, cum assertioni partis non sit standum, ideo non potest considerari aliqua mora in vici-
50 no † quo ad prætensum depositum non factum, prout illa regulariter nō consideratur, nisi facta actuali notificatione, & productione contractus, & docto de cessione *Parpal. in l. quod te. n. 6. & 8. ff. si cert. petat.*

Accedat, quod neque aliquod depositum erat faciendum, Etenim instrumentum transmissum super notificatione prætensæ venditionis continet repugnantiam, Nam pretium solutum in diuersis summis, & partitis ascēdit ad scuta 1650. cum tamen venditio dicatur facta pro pretio scutorum 1200. Vnde cum vna summa non correspondeat alteri, aderat incertitudo, ob quam excusatur debens deponere ob depositum non factum,
51 non secus, † ac si nulla summa fuisset expressa, cum incertum, & nullum æquiparentur *l. duo sunt titij. ff. de testam. Aym. cons. 231. n. 3.* Adeo vt stante ista causa incertitudinis,
52 & cuiuscumque erroris, † quis excusetur à pœna *Oldr. cons. 291. hæ sunt rationes. in fin. per tex. in l. 1. in fin. ff. quod cuiusque vniuersit. nom. Aym. cons. 319. n. 19. in princ.*
53 *Felin. in c. 2. col. 1. de testib.* † vbi quando annullatio actus sit pœna, prout etiam talis er-
54 ror excusat à mora † *Card. Seraph. decis. 235. in fin. p. 1.* & quælibet causa etiam colorata
55 facit, † vt quis non dicatur cadere à iure suo *Idem Seraph. decis. 1228. in fin n. 5 p. 2. & decis. 1149. n. 1. ead. par. Aym. cons. 18 n. 9. Dec. cons. 452. n. 4. Ias. cons. 46. col. 4. post med. vers. quinto prædicta. lib. 3.*

Præsertim, quia sumus in incertitudine circa substantiam, non autē circa accessoria ipsius
56 contractus, † quę magis vitiat dispositionem *l. si in emptione. de contrah. empt. Bart. in l. si fundus. §. fin. ff. de pignorib. Io. Coras. in*
57 *l. qui liberos. n. 175. ff. de rit. nuptiar.* † Prout est pretium emptionis, quod debet esse certum, tamquam vnum ex substantialibus similis contractus *Glos. in l. pacta conuenta in princ. in verb. ex pretio. ff. de contrah. empt. Ias. in l. iurisgentium. §. adeo. n. 1 ff. de pact. Surd. cons. 202. n. 4. lib. 2. & cons. 52. n.*
58 *52. lib. 1.* † Et quod denunciatio non veri pretij nihil operetur in materia iuris congrui *Tiraq. de retract. lignag. §. 36. glos. 2. n. 2.*

Et magis ista varietas debet excusare, quia summæ solutionum sunt per extensum, & errores sunt geminati, & vna vice specificatur summa scutorum 788. & postea dicitur illam esse in scutis 838. & altera summa exprimitur de scutis quingentis, cū tamen pars prætendat debere esse de scutis quinquaginta, adeo vt si iste error debet iuuare partem aduersam, cur non debet etiam prodesse alteri parti, vt æqualitas seruetur inter colitigantes; Maximè, quia talis vicinus tamquam non

non certus de pretio vero nihil poterat de-
59 ponere, † cum incertitudo remoueat consen-
sum à toto, & à parte, adeo vt istius incer-
titudinis ratione etiam vtile per inutile vi-
tietur *l. decem. ff. locat. Surd. conf.39. n.27.*
lib.1. & conf.235.n.9.lib.2.

Qua incertitudine stante, & alijs supra addu-
ctis, non est aliud quærendum de prælatione
vigore Bullæ census, cum etiam illa non ob-
stante præualeat constitutio iuris congrui,
60 tamquam dominus † census non præferatur
in venditione rei habentibus ius retractus
Molin. de contract. tract.2. disput.194.n.8.
61 *fol.*380. & sæpè ita fuit obseruatum, † à qua
obseruantia non est recedendum *l. si de in-*
terpretatione. & l. minimè. ff. de legib. Afft.
*decis.*383.*n.*8. *Aym.conf.*201.*n.*12. *Surd.conf.*
220.*n.*3.*lib.*2.*& conf.*362.*n.*10.*lib.*3.

Dum autem quæritur de retractu vinearum,
passim in eis admittitur iuxta Bullam iuris
congrui ex obseruantia inueterata, & pluri-
62 bus sententijs munita, † etiam non probatis
qualitatibus maioris quantitatis,& pretij,&
magnæ inæqualitatis, cum ista requisita ha-
beant locum in coactiua, non in voluntaria
venditione, itaut non sit recedendum ab ista
obseruantia, & declaratione pluries facta
per Iudices Summi Tribunalis, quidquid
alias non sit iudicandum exemplis, vt latè
dixi *supr. c.*544.*n.*34.*cum seq.*

In quo tamen obseruandum est,quod secundum
Bullam iuris congrui in coactiua cõceditur
retractus,dũmodo emptorum vineæ sint non
solum maioris pretij, & mensuræ, sed magis
etiã cultæ, & ædificiorũ structura conspicuæ
hisque omnibus illa tantopere superent, vt
magna inter vtrasque adsit inæqualitas iudi-
63 cio Camerarij, & Magistrorum. † ¶ An om-
nia ista requisita debeant concurrere videli-
cet pretium, mensura, cultura,& ædificium,
vt sit locus retractui, vel sufficiat, quod ad-
sit inæqualitas respectu alicuius requisiti, &
sic an illa verba hisque omnibus stent colle-
ctiuè,vel distributiuè iuxta doctrinam *Bart.*
*in l.hoc articulo.n.*3.*ff. de hæredib.instituen.*
64 vbi concludit, † quod dictio quilibet attri-
buitur cuilibet insolidum, dictio autem om-
nis attribuit simul, & collectiuè, quando ta-
men profertur in plurali, vt omnes homines
ferunt lapidem, sed si est in singulari,vt om-
nis homo fert lapidem,tunc est distributiua,
sicut quilibet.

Et quidẽ in prædicto casu verius est, quod om-
nes istæ qualitates debeãt simul concurrere,
65 prout est † decisio *Rotæ coram R.P.D. Duno-*
zet Romana prælationis. 26. *Iunij* 1617. *col.*
antepenult. iuxta resolutionem Cameræ *co-*
ram R. P. D. Biscia. de qua *p.*2. *in recentio-*
*rib. decis. vlt. n.*4. Maximè in statutis exor-
66 bitantibus, † in quibus magis requiritur
probatio omnium qualitatum *Tiraquel. de*
retract. lignag. §.1. *glos.*7.*n.*3.*in princ. vers.*
& facit etiam.

Stante præsertim dictione illa non solum, de
qua in Bulla, quæ auget ob sequentem di-
67 ctionem sed,†quo casu omnia erunt proban-
da, & sic tam maius pretium, & maior men-
sura, quam cultura, & ædificiorum structu-
ra *Rebuff. in l. sponsio appellatur.* 7. *in fin.*
68 *ff. de verb. signific.*† vbi donans non solum
vestes, sed libros, vtrumque donasse cense-
tur, cum ista dictio inducat augmentum *l.si*
*quis.in princ.de instit.act.l.*1.*in fin.de tribu-*
tor. Prout idem est in dictione non tantum,
69 seu nec tantum † sequente dictione verum,
quæ ampliat dispositionem *Rebuff. in l. co-*
*gnoscere.*56.§.*liberorum.col.*2.*in princ.& in*
*l.propemodum.*88.*col.*2.*post princ. ff.de verb.*
significat. Et ita fuit decisum iuxta prædi-
cta,quod omnes qualitates sint verificandæ.

Occurrit etiam aliud dubium in materia iuris
congrui inter Nicodemos, & Pomponium,
70 quis eorum † deberet obtinere in retractu
domus, de qua agebatur, & quidem pro Ni-
codemis dicebam esse iudicandum, cum si-
mus in domo solita locari, & in ea fabricare
intendant ad ornatum Vrbis, & probata sit
indigentia, tamquam eorum domus non sit
sufficiens, & adsint omnia alia requisita, ex
quibus potest cogi vicinus ad similes vendi-
tiones iuxta *Bullam Gregorij. de iure con-*
grui. §.*at si quis domum.n.*6.

Neque obstat, quod domus, quæ petitur retra-
hi, fuerit alteri vendita, Quia cum venditio
71 non fuerit intimata vicino, † prout erat in-
timanda, habetur pro non facta, & nullum
ius tribuit emptori, neque hoc casu intrat
regula, quod sit præferendus ille, cui fuit
prius tradita *vt in d. Bulla* §. *sed & cum*
*aliqua.n.*8. *vers.at si perquisitio.* Præsertim,
quia eadem die, in qua fuit facta prætensa
venditio, fuit etiam executum monitorium
aduersario personaliter cũ appositione ho-
72 ræ, † quæ facit, vt præferatur cuicumque
actui non habenti horam,& sit inducta prio-
ritas executionis, tamquam adsit certioris
temporis probatio latè *Menoch. de arbitr.*
casu 48.*n.*2. *& n.*25. *vsque ad* 34. *& de adi-*
73 *piscend. possess.remed.*4. *n.*792. † vbi quod est
receptissima opinio, & à *Rota* approbata, vt
per *Cassad. decis.*4. *in fin. super regul. Dec.*
*in c.pastoralis.n.*5.*de rescript.& conf.*169.*in*
fin. & in l. in ambiguis. 85.*n.*3.*ad med. de*
*regul. iur. Ias. in l.*1. *n.*6. *& ibid. Rip. n.*7.
ff. solut.matrimon. Tiraq. de retract.lignag.
§.11.*glos.*1.*n.*10.*& de iur. primogenit.q.*17.
opin. 11. *n.*3. *Gonzal. ad regul.* 8. *cancellar.*
in proœm. §.3. *n.* 100. *vsque ad* 105. *& glos.*
2.*n.*74. *&* 75.

Quare stante præuentione,est danda prælatio in
74 huiusmodi retractu, † cum per eam sint ex-
clusi aduersarij *Castr. conf.*221. *in hoc passu.*
*ante fin.lib.*1.*Alex.conf.*27.*n.*9.*& ibid. Natt.*
in addit.in verb. dicta præoccupationi. Dec.
*in l. quoties vtriusque.*98.*n.*2.*ff.de regul.iur.*
*Igneus in l. dudum. col.*28. *vers. adde tamen*

vnum. C. de contrab. empt. Mar. Mut. super consuetud. Panormitan. c. 27. & 28. in fin.

Quamuis etiam vltra prædicta debeat concedi prælatio Nicodemis, cum magis indigeant domo, de qua agimus, & maiorem ornatum facere possint, tamquam habeant faciem eorum domus in platea, cum alijs, de quibus
75 late in facto, † adeo vt stantibus prædictis intret clara dispositio Bullæ, quæ in concursu duorum vicinorum præfert eum, qui habet ista potiora iura, vt in *d. Bulla. §. verumtamen. n.* 10. prout passim in similibus materijs semper præfertur, qui habet ius po-
76 tentius, & efficacius, † etiam cessante præuentione *Dec. cons. 619. licet in casu proposito. n. 7. Anchar. cons. 370. post princ. Mar. Mut. super consuetud. Panormit. c. 28. n. 1. & n. 31. vsque ad 38. Rot. diuers. decis. 474. n. 14. par. 1. Igneus in l. dudum. n. 87. C. de contrab. emption. Carpan. super consuetud. Mediolan. c. 434. n. 183. & c. 417. n. 558.*

Nec facit, quod aduersarij prætendant prælationem tamquam adhæreant duobus confi-
77 nibus, † Quia in Bulla non consideratur ista maior adiacentia, nisi post indigentiam, qua stante semper obtinet, qui magis indiget, vt dicitur in eadem Bulla *§. verumtamen. n.* 10. *in princ.* Quamuis etiam illud paruum mænianum, quod datur pro confine, non sit considerabile, cum pars superior, & inferior
78 habeat plures, & diuersos dominos, † Vnde etiam dicimus, quod vicinus mediante domo præfertur vicino mediante horto, seu cortile *Vrsill. ad Affl. decis. 223. Carpan. super consuetud. Mediolan. c. 417. n. 571.* Maximè, quia causa finalis Bullæ est ornatus, qui
79 cũ magis possit fieri per Nicodemos, † operatur, vt illis sit danda prælatio, tamquam habeant potiora iura, vltra indigentiam, & alia supra considerata *Dec. cons. 619. licet in casu proposito. n. 7.*

Accedat, quod iuxta Bullã *in §. verumtamen. n.* 10. non præfertur simpliciter, qui à pluri-
80 bus partibus adhæret, † sed etiam ille, qui magis cohæret, quæ maior cohærentia verificatur in longitudine confinis in domo Nicodemi, quæ excedit longitudinem confinis Pomponij aduersarij, vt constat ex planta exhibita, in qua etiam apparet excessus altitudinis, quia Nicodemi habent murum communem à centro terræ vsque ad tectum, vltra quod etiam prope domum controuersam habent domum habitabilem, cum tamen Pomponius aduersarius habeat solũ murum cortilis parum eleuatum absque aliquo ædificio, quod facit, vt sint præferendi Nicodemi, si non ratione pluralitatis confinium, saltem ratione longitudinis, altitudinis, & qualitatis ædificij, tãquam ex istis sint ma-
81 gis vicini domui controuersæ, † quasi habeant quotam, seu maiorem partem, ideo sint præferendi *Affl. de iur. protbomis. in princ. n. 44. in fin. vers. alij possent dicere, fol. 28.* iuxta *l. si qua cautionis. ff. famil. erciscund. Carpan. ad statut. Mediolan. c. 417. n. 558. & 560. & c. 433. n. 90. post Neapodan. super consuetud. Neapolitan. tit. 17. in verb. ex eorum parte. n.* 87. & notat etiam *Anchar. cons. 300. post med. vers. cum ergo domina. n. 2. per tex. in l. si ex pluribus. ff. de suis & legitim. hered.* vbi ratione maioris portionis debet res magis sibi accrescere *l. nonnumquam. ff. ad trebellian.*

EPITOME.

IVs petendi legitimam, & trebellianicam an transmittatur in hæredem etiam extraneum. ¶ Et quando per approbationem testamenti sit illi renunciatum. ¶ Bona alienata, & credita exacta per filium quando ei imputentur in legitimam. ¶ Et quid si non esset vtilis ista imputatio, an sit permissum filio variare, & redimere res alienatas ad euitandam talem imputationem. ¶ Et qualiter in hoc Iudex debeat arbitrari. ¶ Filius an sit grauandus, vt deducat suã legitimam in bonis minus vtilibus. ¶ Debitor, qui assignauit domum ei, cui sunt præstanda alimẽta, an possit aliam subrogare. ¶ Filius, & illius hæres an possit impugnare alienationes per defunctum factas, si remanent saluæ suæ detractiones in alijs bonis. ¶ Et quid in hærede hęredis. ¶ Et confecto, vel non facto inuentario. ¶ Assertioni hæredis, quod non adsint bona sufficientia pro detractionibus sibi debitis an sit standum, si non confecit inuentarium, aut pro eo non militet aliqua præsumptio. ¶ Filius an possit eligere legitimam in bonis vtilioribus in præiudicium fideicommissarij.

SVMMARIVM.

1 *Legitima, & trebellianica potest peti per hæredem, etiam extraneum, sicut per eius auctorem, cum vtraque in eum transmittatur. n. 2.*

3 *Per approbationem testamenti non censetur renunciatum legitimæ, & trebellianicæ, nisi de eis fiat expressa mentio.*

4 *Bona alienata, & credita exacta per filium imputantur ei in legitimam. Declara vt n. 5. & 11.*

6 *Legitima debetur in corporibus hæreditarijs.*

7 *Iudex non arbitratur, vt alienata per filium computentur ei in legitimam, si illi non esset vtile, vt computarentur, prout è contra fit, quando grauaretur fideicommissarius in alienatione corporum, quæ erant meliora. n. 8.*

9 *Filius non est grauandus, vt deducat suam legitimam in minus vtilibus.*

10 *Fideicommissarius non debet grauari, vt filius eligat legitimam in bonis magis pretiosis.*

Filius

12 *Filius potest variare quo ad bona capta pro sua legitima, adeo vt si vellet res alienatas redimere ad euitandam imputationem eiusdem legitimæ, vt de alijs bonis posset detrahere, sit illi concedendum.*

13 *Variatio permittitur in debitore, qui assignauit domum ei, cui præstanda sunt alimenta, vt possit aliam subrogare.*

14 *Filius, & illius hæres, & hæres hæredis non potest conqueri de alienationibus, & consumptionibus bonorum, sed illis debet stare, quando remanet tantum, quantum sit portio sua legitimæ, quam vult vendicare. n. 15. 16. & 17. tam facto inuentario, quam illo non confecto. n. 19. & 20.*

18 *Hæres hæredis dicitur propriè hæres, & locum illius subit etiã in dispositione stricta.*

21 *Causa magna, & vrgens est probanda per hæredem, qui non vult præcisè stare alienationi factæ per defunctum.*

22 *Non statur assertioni hæredis, qui non confecit inuentarium, quod non adsint bona sufficientia in hæreditate pro detractionibus sibi debitis. Contrarium. n. 23. Sed prima opinio est verior. n. 24. & 25.*

CAPVT DCCXLIII.

IN facti specie transmissa præsupponitur, quod Carolus senior, & Franciscus secundus non fuerint consecuti legitimam, & trebellianicam sibi debitam in bonis Francisci primi patris, & aui respectiuè, quã tenebantur restituere Francisco tertio, & Carolo iuniori iuxta fideicommissum exhibitum, vnde contingit dubitari an illa nunc possit detrahi per Hippolytam vxorem, & hæredem eiusdem Francisci secundi, Et quidem cõcludendum est affirmatiuè, quod sit per eam detrahenda, cum enim ipsa eidem Francisco suc-
1 cesserit, † quemadmodum suus auctor potuisset, si viueret, eamdem legitimam, & trebellianicã deducere *c. rainaldus. §. dilectus filius. de testam. Roland. cons. 78. n. 1. vsque ad 10. lib. 1.* Ita quoque hoc erit conceden-
2 dum hæredi etiam extraneo, † in quem trãsmittitur ius petendi legitimam, & trebellianicam, prout de legitima, & trebellianica latè concludit *Paris. cons. 9. n. 9. vsque ad 12. lib. 2. & cons. 45. n. 8. vsque ad 16. eod. lib.* iuxta *l. quamquam. & l. irritum. C. ad leg. falcid. l. si infanti. C. de iur. deliber. l. scimus. vbi Salic. in princ. vers. quæro. C. de inoffic. testam. Dec. cons. 81. in casu proposito agam paucis. n. 1. & cons. 320. n. 3. Alex. cons. 55. viso titulo quæstionis. col. 3. lib. 2. & cons. 150. viso themate. col. fin. eod. lib. 2. & cons. 188. lib. 6. post Bald. in l. si arrogator. in 2. oppos. ff. de adoption. & in l. 2. q. vlt. C. de liber. præterit. Menoch. cons. 1149. n. 15. lib. 12. & cons. 77. n. 8. & 9. lib. 1. Surd. cons. 128. n. 3. lib. 1. Ruin. cons. 107. in fin. lib. 3. & cons. 26. n. 12. eod. lib. Roland. de lucr. dot. q. 47. n. 9. & cons. 78. n. 6. & 8. lib. 1. Aym. cons. 312. n. 5. Fabian. de Giocch. in auth. nouissima. n. 26. C. de inoffic. testamen. Rip. in l. si vmquam. q. 42. n. 106. C. de reuocand. donation. Bursatt. cons. 19. n. 37. lib. 1. Mangil. de imputation. & detraction. q. 9. n. 31. & 39. fol. 54.*

Neque obstat prætensa renunciatio, & approbatio testamenti, Quia illa non sufficit, cum numquam censeatur renunciatum legitimæ,
3 & trebellianicæ, † nisi expresè de ea sit facta specialis mentio, non obstantibus verbis amplissimis, & clausulis quantumuis generalibus cum clarissima promissione illud obseruandi latè *Gabr. cons. 96. n. 1. cum seq. lib. 1. & cons. 137. n. 40. eod. lib. Bero. cons. 93. n. 53. lib. 2. Dec. cons. 81. col. 1. & cons. 218. n. 3. Aym. cons. 200. n. 6. in fin. Cephal. cons. 563. n. 12. Crass. in § legitima. q. 38. n. 21. Petr. de fideicommiss. q. 15. n. 75. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 10. tit. 2. n. 19. Menoch. cons. 86. n. 43. & cons. 69. n. 102. lib. 1. Bursat. cons. 92. n. 9.* latissimè *Mangil. de imputation. & detraction. q. 90. n. 14. & q. 7. n. 41. & 42. Rot. decis. 206. n. 6. & decis. 653. n. 9. & decis. 449. n. 4. p. 1. in recentiorib.* Maximè, quia sumus in simplici approbatione testamenti, quo casu magis ista opinio procedit, vt latè per *Surd. cons. 412. n. 22. & 23. cum seq. lib. 3.* vbi multa adducit, quando per similes approbationes filius censeatur sibi in legitima præiudicasse.

Minus obstat, quod in hæreditate Francisci primi testatoris adessent multa credita, quæ fuerunt exacta, & consumpta per Carolum
4 filium, † itaut stante ista consumptione sint illi imputanda in legitimam, quæ amplius non poterit detrahi per eius hæredes *l. marcellus. 3. §. res quæ. vbi Bart. & Alex. col. fin. ff. ad trebellian. Socin. cons. 36. col. 2 lib. 3. Paris. cons. 17. in fin. lib. 2. Bald. cons. 300. n. 2. lib. 3. Cuman. cons. 232. Rubeus cons. 157. n. 2. Guid. Pap. decis. 606. & corroborantur. n. 1. Cephal. cons. 189. n. 19. lib. 2.*

Quia prędicta procedunt, quando filius alienasset bona subiecta fideicommisso ex necessita-
5 te soluendi æris alieni, † & cum auctoritate seu decreto Iudicis approbantis de æquitate huiusmodi alienationem, tunc enim ista alienata computarentur eidem filio in legitimam, cum aliàs cessantibus prædictis non daretur talis imputatio, neque colligeretur animus alienandi ob istam causam imputationis legitimæ, prout ita declarat *Salic. in l. filium quem habentem. col. 5. C. famil. erciscund.* latè *Dec. cons. 235. non parua difficultas. col. 6. n. 14. vsque ad 18. & cons. 201. vt præsens consultatio. n. 8. Roland. cons. 79. n. 19. & 20. lib. 1. post Bald. in l. iubemus. vers. item fallit in legitima. C. ad trebellian. & cõs. 217. lib. 1. Castr. cons. 247. n. 4. lib. 1. Corn. cons. 282. lib. 1. Curt. Iun. cons. 327. col. 1. Petr. de fideicommiss. q. 15. n. 141. & 142. Rimin. Iun. cons. 148. n. 47. lib. 2. & cons. 227. n. 70. eod. lib.*

Menoch.

Menoch. de arbitrar. cas.163.n.19. fol.162. Surd.cons.128.n.22. & 23.lib.1. vbi de communi *Peregr. de fideicommiss. art.39.n.6. ad med. fol.356.*

In casu autem nostro nulla æquitas suggerit, vt Iudex mandet, quod pecuniæ consumptæ per
6 filium imputentur in legitimam, † cum illa debeatur in corporibus hæreditarijs *l. scimus. §. repletionem. vers. ex substantia patris. C. de inoffic. testam. Ias. in auth. nouissima. in 2. notab. n.2. C. eod. tit. Alex. cons.45.n.11.lib.1. Boer. decis.204.n.13. Affl. decis.162. n.2. & decis.382.n.2. Surd. cons.128.n.6.lib.1. & cons.427.n.30.lib.3.* Cum legitima sit quota bonorum *l. papinianus. §. quarta. ff. de inoffic. testam. Bart. in l. ex facto. col.2. ff. de hæredib. instit. Natt. cons.156.n.6. Rot. diuers. decis.474.n.3. par.1. Menoch. præsumpt.101. n.59.lib.4. Crass. in §. legitima. q.1.*

Immo etiam quamuis essemus in alienatione, & consumptione corporum hæreditariorum,
7 tamen semper Iudex debet arbitrari, vt ista alienata non imputentur filio in legitimã, si non esset illi vtile, vt imputarentur, sicuti è contra fit, quando grauaretur fideicommissarius in alienatione corporum, quæ erant meliora, & magis pretiosa, vt in specie notat *Peregr. de fideicommiss. art.36.n.27. ad med. fol.331.* vbi testatur ita in facto iudicatum fuisse, nam cum tempore mortis testatoris extarent pecuniæ, & merces valoris scutorum quingentorum,
8 † prædia autem iuxta communem æstimationem valoris mille, & quia postea longo tempore eueniente casu fideicommissi, dicta prædia fuerunt aucta ad scuta termille, agebatur de legitimæ detractione, pro qua filius, seu illius hęres ex eius persona prætendebat tertium in eisdem prædijs, exaduerso autem excipiebatur de consumptione pecuniarum, & mercium, quæ erant imputanda in dictam legitimam, nihilominus hac exceptione non obstante ad fauorem filij fuit assignata legitima in tertia dictorum prædiorum, restitutis fideicommissario duobus tertijs scutorum quingentorũ,
9 ob illam rationem, † quia non debet grauari filius, vt deducat suam legitimam in minus vtilibus *Imol. in l. in quartam. col.5. vbi Rip. n.128. ff. ad leg. falcid. Gabr. de legitim. conclus.3. in fin. Bertrand. cons.39. col. penult. vers. & si opponatur. lib.3.* prout è contra
10 non est grauandus fideicommissarius, † vt filius possit sibi eligere legitimam in pretiosioribus, & vtilioribus, cum arbitrio boni viri illa sit ei assignanda *Bart. Ang. & Imol. in d. l. in quarta n. ff. ad leg. falcid. Aret. cons.156. col. penult. & vlt. Peregr. de fideicommiss. art.36. n.27. in fin. Dec. cons.235.n.17. Roland. cons.78.n.19. lib.1. Gabr. de legitim. concl.4.n.3. & 11.*

Quare in hac materia imputationis distinguũt Doctores, quod si alienatio fuit facta ex cau-
11 sa necessaria, † videlicet, pro solutione æris alieni vel pro dotatione filiæ, aut pro vtilitate rei, quæ seruando seruari non poterat, & sic ex causis, in quibus alienatio permittitur, & tunc pretiũ rerum sic alienatarũ erit imputandum, cum aliud sit in legitima filij, & in ære debito ipsi grauato, nam tunc calculus est referendus ad tempus mortis testatoris, & sic eo tempore æstimabitur patrimonium, & illius respectu deducetur creditum hæredis, & legitima filio debita in corporibus hæreditarijs *Peregr. de fideicommiss. art.39.n.6. ad med. vers. ego autem sic distinguo. fol.356.*

Ideo etiam filio permissa est variatio quo ad
12 bona capta pro sua legitima, † adeo vt si vellet res alienatas redimere ad euitandam imputationẽ eiusdem legitimæ, vt de alijs bonis illam posset detrahere, hoc illi deberet concedi *Imol. in d. l. in quartam. col.5. vers. tu potes addere. & ibi Socin. Iun. n.90. Alciat. n.23.* qui dicit hanc opinionem esse receptiorem *& ibid. Rip.* subdit sequendam tãquam æquiorem, & magis humanam, prout etiam testatur *Crass. in §. legitima. q.17.n.5. in fin. & in §. trebellianica. q.9.n.7.* & in hac opinione resedet *Gabr. de legitim. conclus.4. in fin.* tamquam vltimo loco relata *Glos. in l. qui filium. §. sabinus. in verb. si paulo. vers. respondeo. ff. ad trebellian. Bald. in auth. ex testamento. col.2. C. de collation. & in l. si mater. C. ne de stat. defunctor. Lup. in c. per vestras. §.14. n.1. de donation. int. vir. & vxor. fol.132.*

Prout regulariter est licita variatio, si fiat fine damno, & incommodo alterius *Roland. cons.21.n.1.lib.1. Menoch. cons.62.n.11.lib.1. Affl. super constit. Regn. rubr.18. incip. comitibus.*
13 *n.25. in fin. p.2.* † vbi loquuntur de domo assignata per debitorem ei, cui sunt præstanda alimenta, quo casu permittitur variari subrogando aliam *Surd.* qui multis similibus comprobat *de aliment. tit.4. q.4. n.7. & 10. post Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. limit. 23. ff. de verb. significat.*

Quibus additur, quod bona, quæ peruenerunt ad Ludouicum ex hæreditate q. Caroli senioris patris ascendunt ad valorem bonorum subiectorum fideicommisso alienatorũ,
14 & consumptorum, † vt prætenditur per eumdem Carolum vltra legitimam debitam eidẽ Ludouico filio, quo casu non potest idem filius, seu illius hæres conqueri de huiusmodi alienationibus, & consumptionibus *Bart. in l. peto. §. prædium. in fin. ff. de legat.2. & in l. filiusfamilias. §. cum pater. vbi Alber. Castr. Imol. & alij. ff. de legat.1. Bertrand. cons.15. n.52. lib.1. Anan. cons.3. viso testamento. n.4.* quos omnes refert, & sequitur *Gabr. de regul. iur. conclus.11.n.6. & 7.* vbi
15 ampliat prædictã procedere † etiam in hęrede hæredis *Paris. cons.16.n.38. lib.2. Ruin. cons.108.n.12. lib.5. Boer. decis.23.n.20. Socin. Iun. cons.108.n.41. lib.2.* & est conclusio passim

passim ab omnibus approbata, vt per *Doctor. in l. fin. §. in computatione. C. de iur. deliber. Castr. cons. 263. circa primum. n. 3. vers. si ergo sum grauatus. lib. 2. & cons. 370. quia in suprascripto. col. 2. eod. lib. Gozad. cons. 25. n. 21. Paris. cons. 33. n. 98. lib. 3. Rom. cons. 18. n. 4. vbi Mandos. in verb. habere. Curt. Sen. cons. 1. ad fin. Grat. cons. 91. n. 4. lib. 2. & cons. 25. n. 39. lib. 1. Dec. in l. ex qua persona. in princ. ff. de regul. iur. & cons. 547. viso puncto. n. 4. Natt. cons. 214. n. 3. Aym. cons. 225. n. 12. Loffred. cons. 1. n. 169. Franc. decis. 153. n. 17. & decis. 355. n. 7. Cephal. cons. 392. n. 37. & 58. lib. 3. Pinell. in l. 1. p. 3. n. 81. C. de bon. matern. fol. 375. Peregrin. de fideicommiss. art. 33. n. 13. fol. 297. Gabr. cons. 125. n. 12. lib. 1. Bursatt. cons. 4. n. 31. Honded. cons. 3. n. 53. & 54. lib. 1. Put. decis. 264. lib. 3. Barz. decis. Bononiens. 64. n. 30. Marzar. de fideicommiss. q. 46. Matthaeaz. eod. tract. lib. 3. c. 5. n. 10. Ludouic. conclus. 16. col. 12.*

Et quamuis aliqui teneant prædicta procedere in hærede primo & immediato, non autem in
16 hærede hæredis, † prout sumus in casu nostro, vt per *Tiraq. de retract. conuention. §. 1. glos. 6. n. 19. in fin. & in tract. le mort. saisit. p. 2. declarat. 5. n. 5. Salust. de Perus. inter cons. Castr. 197. lib. 2. Dec. in l. hæredem eius-*
17 *dem. 59. n. 7. de regul. iur.* † Tamen huiusmodi opinio non est admittenda, cum eadem ratio militet in hærede hæredis, ideo etiam ad illum transit obligatio immediati hæredis, vt de magis vera opinione testatur *Honded. cons. 3. n. 54. lib. 1. post Socin. Iun. cons. 108. n. 41. lib. 2. Paris. cons. 16. n. 38. lib. 2. Ruin. cons. 108. n. 12. lib. 5. Pinell. in l. 1. p. 3. n. 81. vers. ampliatur quarto. C. de bon. matern. Menoch. cons. 89. n. 126. lib. 1. Gabr. de regul. iur. conclus. 11. n. 7. Bertrand. cons. 8. n. 2. lib. 3. & cons. 443. n. 86. lib. 5.* latè *Cephal. cons. 392. n. 37. & 135. cum seq. & cons. 393. lib. 3. Curt. Iun. cons. 171. n. 8. Loffred. cons. 1. n. 169. Boer. decis. 23. n. 20. post Castr. cons. 208. dico dictum bartolomeum. lib. 1. Peregr. de fideicommiss. art. 33. n. 15. vers. sed contrarium est*
18 *verius. fol. 297.* † Cum hæres hæredis dicatur propriè hæres, & locum illius habeat, & eius personam sustineat etiam in ea dispositione, quæ habet strictam interpretationem *l. hæredis appellatione. & l. sciendum. ff. de verbor. significat. Bart. in l. si stipulatus fuerim per te. n. 5. ff. de verb. obligat. Aret. in l. paterfamilias. ad fin. ff. de vulgar. & pupill. Ias. in l. si quis filium. §. vlt. n. 9. ff. de acquir. hæredit. Cagnol. in l. qui per successionem. n. 5. ff. de regul. iur. Menoch.* qui multis similibus comprobat *cons. 89. n. 128. vsque ad 135. lib. 1. & de adipisc. possess. remed. 4. q. 30.*

Quæ magis procedunt in casu, de quo agimus, cum præsupponatur non fuisse per dictos hæ-
19 redes † confectum aliquod inuentarium *Peregrin. de fideicommiss. art. 33. n. 13. in fin.* iuxta *§. si vero non fuerint. auth. de hæredib. & falcid. Doctor. in l. fin. §. & si præfatam. C. de iur. deliber. Phanuc. de inuentar. p. 5. n. 68. ad med. fol. 126. Barz. decis. Bonon. 64. n. 50. Menoch. cons. 471. n. 17. lib. 5. Capr. cons. 64. n. 3. Roland. cons. 73. n. 29. lib. 2.*

Licet etiam idem esset, si constaret de inuentario, cum illud non attendatur, quando adsunt tot bona hæreditaria, quæ sufficiunt pro
20 detractione fideicommissi, & legitimæ, † nam inuentarium solummodo prodest, vt hæres non teneatur vltra vires hæreditarias, non autem quod possit reuocare alienationes factas per defunctum, cum obligationes illius non immutentur ex persona hæredis etiam cum beneficio legis, & inuentarij, quod non operatur, vt actiones non confundantur, & vt hæres non sit habendus pro non hærede, quo ad sibi debita, sed solū facit, vt fingantur dictæ actiones non confusæ, quatenus confusio ei damnum afferret, vnde non mirum si beneficium inuentarij, non liberet hæredem, vt præcisè non teneatur alienationem ratificare, cum ad hoc possit cogi, quatenus bona hæreditaria æquiualent, & semper repellitur exceptione *l. vendicantem. de except. & l. ex qua persona. ff. de regul. iur.* prout in specie latè comprobat *Gabr. cons. 125. n. 11. vsque ad 13. lib. 1. Aym. cons. 225. n. 12.* cum alijs quos adduxi *supr. c. 511. n. 27. vsque ad 30.* & notat etiam *Rot. decis. 61. n. 4. p. 2. in recentiorib. Franc. decis. 83. n. 2. & 3. Cardin. Tusc. conclus. 53. in verb. hæres. n. 58. lib. 4. Barz. decis. Bonon. 64. n. 54. Ludouic. conclus. 16. col. 21. Bero. cons. 70. n. 42. lib. 1. Peregr. de fideicommiss. art. 33. n. 13. Rosental. de feud. c. 9.*
21 *conclus. 71.* † Itaut semper sit probandum interesse hæredis, & causa magna, & vrgens, ob quam ipse nolit stare præcisè facto defuncti, & alienationi secutæ, cum hoc non probato, numquam debeat tertius emptor molestari, vt circuitus euitetur, & tantum intersit hæredi habere bona alienata, quàm alia hæreditaria *Gabr. consil. 121. n. 12. ad fin. lib. 1.*

Et cum simus in hæredibus absque inuentario, vt dictum est, non erit standum assertioni eo-
22 rumdem hæredum, † quod non adsint bona sufficientia in hæreditate, cum ista negatiua sit per eos probanda non enim sufficiunt tales assertiones, nisi pro veritate illarum militet aliqua præsumptio pro eo, qui negat adesse alia bona, prout ita intelligitur *Glos. in l. eum de lege. de probation.* vt declarat *Gabr. cons. 118. n. 7. lib. 1. post Ias. in l. si constante. n. 129. cum seq. & ibi Rip. n. 18. ff. solut. matrim. Idem Ias. in l. decem. n. 34. ff. de verb. obligation. Niconit. in rubr. ff. de nou. oper. nunciat. n. 278. & 283. Felin. in c. ad aures. col. 3. de rescript. Socin. in l. si vero. §. qui pro rei. n. 13. ff. qui satisdar. cogant. Gabr. de probation. concl. 7. n. 12. & 13.*

Nec facit, quod immo asserens bona non sufficere pro detractionibus sibi debitis videatur habere

habere intentionem suam fundatam in tali
23 negatiua, † quod videlicet bona non existāt, adeo, vt qui dicit bona extare teneatur ad huiusmodi probationem existentiæ bonorū, non habita aliqua ratione inuentarij, cum etiam illo non confecto ista probatio sit facienda, vt per *Curt.Sen.conf.27.n.17.Rip.in c.cum ecclesia sutrina.n.83. & 84. de caus. possess. & propr. Guid. Pap. q.142.n.3. Herculan.de negat.proband.n.252. cum seq.Sim. de Pret. de interpretat. vltim. volunt. lib.5. dubit.2.interpret.2.n.278.fol.551.Surd.cons. 73.n.81.lib.1. & cons.267. n.33.vsque ad 36. lib.2. & cons.405.n.13. lib.3. Menoch. cons. 98.n.49. Becc.cons.100.n.22.*

Nam quidquid prædicti doctores dicant, verior est opinio, & magis communis, vt non stetur assertioni hæredis, quod nō adsint alia
24 bona, † nisi quando per eum fuisset factum inuentarium, quia illo non confecto, lex fingit hæreditatem esse locupletem, præsumendo subtractionem, & occultationem bonorū, ob quam præsumptionem fortius debet grauari onere probandi, ita in specie distinguit *Natt.cons.199.n.12.* & latè dixi *supr.c.570. n.19. in fin. vsque ad vers. præsertim. Roman. cons.276. in fin. vbi Mandos. in verb. probatio. Mascard.conclus.205.n.20.& conclus.852.n.1.Caroc.de excuss.bonor.p.2.q.35. n.6. Thob. cons.16. n. 23. vsque ad 26. Marquabr.cons.4.n.12.& cons.89.n.6. & 50. Peregrin.* qui de magis communi *de fideicommiss. art.39.n.14. fol.357. Gargias patrocin. 60.lib.2. Barz.decis. Bonon.105.n.18. vsque*
25 *ad 23.* † Cum præsertim multi Doctores, qui aliam opinionem sequuntur, sint sibi contrarij, prout *Surd.cons.452.n.20.lib.3.* vbi concludit, quod semper debet adesse pro hærede aliqua præsumptio, vt credatur illius assertioni circa non existentiam bonorum iuxta *Menoch.* qui alios etiam adducit *præsumpt. 26. n.3. & 4. lib.6. Cardin. Seraphin. decis. 504.n.6.Rot. coram R.P.D. Vbaldo Romana dotis.23.Maij 1614.*quæ est *decis.607.n.1.p.1. in recentiorib. Roland.de inuentar. p.4.sect. incip. hæres cum inuentario . n. 2.cum seq. Bellon. cons.34. n. 2. Aym. in respons.2. pro gener. n.475. Iacobin.in l. cum lege. ff. de probation. Alciat.præsumpt.20.n.2.reg.3.*

EPITOME.

Legitimatus quando comprahendatur in statuto simpliciter loquente de filio. ¶ Legitimatio sola an sufficiat in præiudicium tertij, vel etiā sit probandū, quod legitimatus sit filius patris in legitimatione nominati. ¶ Et an per legitimantem possit apponi clausula, quod legitimatus ad talem probationem non teneatur. ¶ Vulgo quæsitus an possit legitimari per subsequens matrimonium, itaut succedat etiam in bonis fideicommisso subiectis. ¶ Illegitimus an sit comprahensus in subsidio concesso scholaribus pauperibus per vniuersitatem nobilem, aut ecclesiam. ¶ Filiatio, & agnatio an probetur, non verificato, quod sit legitima. ¶ Ratio naturalium an habeatur solum quo ad reuerentiam parentum, vel etiam quo ad commodum, & honorem filiorum. ¶ Statutum eximens filium à gabella an intelligatur de naturali, & vulgo concepto. ¶ Constitutio compellens ad compromittendum, & ad retractum an comprehendat legitimatos. ¶ Qualitas & conditio matris publicè pluribus prostitutæ an sit exprimenda, vt valeat legitimatio.

SVMMARIVM.

1 *Legitimus & naturalis in concursu præfertur legitimato per archiuium.*

2 *Legitimatus censetur ablutus per legitimationem à macula illegitimitatis.*

3 *Legitimatio per archiuium est multum sicca, & debilis.*

4 *Legitimatio sola non sufficit in præiudicium tertij, nisi etiam probetur, quod legitimatus sit filius patris in legitimatione nominati, neque per legitimantem potest apponi clausula, quod legitimatus ad talem probationem non teneatur. n.6.*

5 *Pro essentia legitimationis requiritur, vt legitimandus sit naturaliter natus ex eo, cuius se filium asserit, cum ars imitetur naturam.*

7 *Fides baptismi licet probet ætatem, & baptismum, tamen facit etiam præsumptionem quo ad ea, quæ ibi sunt descripta circa filiationem ignoti patris.*

8 *Obseruantiæ standum est circa fidem, quæ datur libris quo ad qualitatem filiationis.*

9 *Vulgo quæsitus an possit agnosci tamquam filius à patre, & legitimari per subsequens matrimonium, tam in præiudicium ipsius, quam venientium ex fideicommisso. n. 29. 30. 31. & 32.*

10 *Tractatus, & educatio, & legitimatio alicuius tamquam filij præiudicat tractanti, educanti, & legitimanti, non alteri, qui non consensit istis actibus.*

11 *Res inter alios acta alijs non nocet.*

12 *Illegitimus non censetur comprahensus in subsidio concesso per vniuersitatem nobilem scholaribus pauperibus. n.14.*

13 *Ecclesia tamquam nobilis, & pudicitiæ speculum non videtur de filijs abusiuis cogitasse in cōcessione emphyteusis, & similis rei.*

15 *Filius debet probare non solum qualitatem filiationis, sed etiam legitimam filiationem. Idem in agnato. n.19.*

16 *Statutum eximens filium à gabella non intelligitur de naturali, & vulgo quæsito.*

17 *Ratio filiorum naturalium habetur circa reuerentiam parentum, secus quo ad commodum, & honorem dictorum filiorum.*

Ap-

18 *Appellatione filiorum veniunt illi, quos iustæ nuptiæ demonstrant.*
20 *Habens qualitatem requisitam à statuto præfertur illam non habenti. & n.21.*
22 *Verba vniuersalia includunt omnem modum, & casum, qui alias non comprehenderetur.*
23 *Legitimatus non venit in statuto simpliciter loquente de filio.*
24 *Obtinens ius aureorum annullorum à Principe, & imaginem tantum, non habet statum ingenuitatis.*
25 *Statutum compellens ad compromittendum, & ad retractum intelligatur de legitimis, & naturalibus, non de legitimatis. n.26. Fallit in legitimatis per subsequens matrimonium. n.27.*
28 *Legitimatio non valet si non fuerit legitimanti expressa qualitas, & conditio matris publicè pluribus prostitutæ.*

CAPVT DCCXLIV.

IN capitulis exhibitis disponitur, quod in concursu plurium idoneorum agentium ad stipendiũ, de quo est quęstio, illi qui fuerint iudicati sufficientes debeant poni in bussula, & ex eis extrahantur quatuor iuxta distinctionem incumbentium disciplinæ legali, seu medicinæ, prout latius in eisdem
1 capitulis continetur, † ex quibus verbis colligitur, quod concursus debet dari inter plures idoneos, itaut concurrente legitimo, & naturali cum legitimato ex rescripto archiuij iudicandus sit idoneus legitimus, &
2 naturalis, excluso eodẽ legitimato, † qui licet per legitimationem censeatur ablutus à macula illegitimitatis *Lup. de illegit. cõment. 3. §. 4. n. 22. fol. 219. Ias. in l. sed si hac. §. patronum. n 6. ff. de in ius vocand. Socin. in rubr. de liber. & posthum. vers. primum quidem.*
3 *& in l. gallus. §. si eius. col. 4. eod. tit.* † Tamen sumus in legitimatione archiuij, quæ est multum sicca, & debilis, & tenuis, itaut non possit esse debilior, vt notat *Bero. cons. 176. n. 33. in fin. lib. 2.*

Et quamuis eadem legitimatio esset amplissima, Nihilominus sola illius exhibitio non sufficit, cum in præiudicium tertij vltra in-
4 strumẽtum legitimationis, † debeat probari, quod talis legitimatus sit filius patris in legitimatione nominati *Paris. cons. 10. n. 21. lib. 2. post Signorol. cons. 183. & 221. Ias. cons. 102. vers. quarto. lib. 4. Roland. cons. 89. n. 39. lib. 1. & cons. 49. n. 23. lib. 4. Menoch. cons. 181. n. 1. lib. 2. & cõs. 519. n. 30. lib. 6. & cons. 581. n. 4. eod. lib. Anchar. q. 25. n. 3. lib. 3. Alciat. in rubr. de liber. & posth. n. 36. Card. Mantic. de conie. ult. vltim. volunt. lib. 11. tit. 10. n. 32.*

Quorum ratio est, quia pro essentia legitimationis requiritur, quod legitimandus sit na-
5 turaliter natus ex eo, † cuius se filium asserit, cum alioquin non valeat legitimatio, tãquam ars imitetur naturã *§. minorem. instit. de actionib.* Ideo per actum legitimationis fieri non potest, vt filius sit ille, qui per naturam non est *Bald. cons. 81. lib. 1. Grat. cons. 158. lib. 2. Roland. cons. 49. n. 23. lib. 4. Bero. q. 60. n. 1.* latè *Lup. de illegitim. & natalib. restitut. comment. 3. §. 2. n. 39. vsque ad*
6 *41. fol. 202. Peregrin. cons. 65. n. 3. lib. 4.* † vbi amplius tenet, quod neque posset in legitimatione apponi clausula, vt legitimatus non teneatur facere hanc probationem filiationis, cum hoc non pendeat à facultate legitimantis, qui dictam probationem non potest tollere *Idem Peregr. de fideicommiss. art. 23. n. 38. fol. 214.*

Et magis ista probatio requiritur in casu nostro, quia præsupponitur in facto talem legitimatum fuisse vulgo quæsitum, & natum ex matre existente in lupanari, & loco meretricibus destinato, vt ex fide baptismatis ex-
7 hibita, † quæ licet probet ætatem, & baptismum, tamen facit etiam præsumptionem, quo ad ea, quæ sunt ibi descripta circa filiationem ignoti patris, & matris nominatæ *Caualcan. decis. 12. n. 23. in fin. p. 2. & decis.*
8 *10. n. 48. ad med. p. 3.* † Stante præsertim obseruantia, quæ pręsupponitur in ciuitate Viterbij, secundum quam creditur huiusmodi libris circa dictam qualitatẽ filiationis pro obtinendis ordinibus, & dignitatibus, cui obseruantiæ standum est *Aym. de antiquit. tempor. p. 1. §. vidimus. n. 1. post med. fol. 114. Feder. cons. 119. nulli dubium. ad fin. Imol. cons. 110. in fin.*

Nec facit, quod etiam vulgo quæsitus possit
9 agnosci tamquam filius à patre, † & tractari velut filius, ex quo tractatu, & educatione, & legitimatione dicitur acquisita quasi possessio filiationis, Quia omissa disputatione huiusmodi quæstionis, de qua latè disserui *supr. c. 653. n. 1. cum seq.* Respondetur, quod ista habent locum contra patrem, & matrem, ita tractantes, & alios, qui huiusmodi tractatui consenserunt, non autem contra ter-
10 tium, † qui talibus actibus non consensit *Natt. cons. 473. n. 24. in princ. vers. in contrarium videtur veritas. & ibid. in fin. vers. ad contraria dici potest. Ias. cons. 106. col. 1. post med. vers. secundo & adhuc notabilis. lib. 1. Rebuff. de nomination. q. 1. n. 4. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 16. n. 3. Menoch. præsumpt. 53. n. 23. lib. 6. Alex. cons. 181. n. 7. & 8. lib. 7. Paris. cons. 10. n. 97. lib. 2. Bursatt.*
11 *cons. 89. n. 9. lib. 1.* † Cum enim sit res inter alios acta non debet alteri nocere *l. circa. C. locat. l. si petitor. de iudic. Glos. in l. 1. in verb. constitutam. C. res int. alios acta.*

Exclusa igitur legitimatione sumus in puris terminis filij illegitimi, qui non censetur cõpræhensus in stipendio, de quo agimus, nam illud fuit ordinatum ab vniuersitate nobilissima, cum interuentu Episcopi, & Vicelegati, præuia facultate concessa per sacram Cõsultam,

12 tam, itaut stante dignitate, † & nobilitate talium personarum, non sit censendum voluisse tales illegitimos vocare ad huiusmodi subsidium, tamquam repugnet nobilitati, & dignitati concedentium de eis cogitasse, prout in similibus casibus concludunt *Doctores in l. ex facto.17. §. si quis rogatus.vbi Imol.col.4. in princ.vers. secundo fallit. Rip. n.63. & 64. ff. ad trebellian. Alex.cons.94.n. 5.lib.1. & cons.25.n.4.eod.lib. Dec.cons.283. viso puncto & diligenter.col.7.in princ.vers. secundo communis opinio. n.* 10. latè *Peregr. de fideicommiss.art.23.n.42.fol.*215. *Roland. cons.67.col.1. & 2.lib.3.*

Exemplo ecclesiæ, quæ tamquam nobilis, &
13 pudicitiæ speculum non videtur † de filijs abusiuis cogitasse *Bald. in c.quæ in ecclesiarum. n. 42. de constitut. & in l. generaliter. § cum autem.n.2. & ibi Ias.n.9. C.de instit. & substitut. Alex.cons.94.n.5.lib.1.Cardin. Mantic.de tacit. & ambig. conuentionib.lib. 22. tit.10. n.4. Gabr.cons.84. n.28. vsque ad*
14 *56. lib.2.* † Et hanc æquiparationem nobilium, & ecclesiæ facit *Rip.in d.l.ex facto. §.si quis rogatus. n. 63. & 64.ff. ad trebellian. Alex.cons.60.col.2.lib.2.*

Accedat, quod statutum defert huiusmodi stipendium Viterbiensibus natiuis, & ex patre natiuo, vnde videtur solum intellexisse de
15 filijs natis ex patre legitimo, † itaut non sufficiat filio probare qualitatem filiationis, nisi etiam probetur legitima filiatio, cum in statutis propria significatio attendatur, quæ est, vt filius dicatur ille, qui ex viro, & vxore nascitur, nam quando lex, vel statutum potest operari iuxta proprietatem verborum non debet trahi ad improprium, prout in specie per prædictas, & similes rationes concludit *Bart. cons. 229. cauetur statuto. n.1.*
16 *vsque ad 4. lib. 1.* † vbi de statuto eximente filium à gabella, quod non intelligetur de naturali, & vulgo concepto *Imol. in clem.1. n.11.ad fin. vers.item non obstat.de baptism.* vbi quod circa reuerentiam parentum habe-
17 tur ratio naturalium tantum, † non autem quo ad commodum, & honorem filiorum *Alex.cons.2.n.2.ad med.vers. sexto quia.*
18 *lib.1.* vbi quod appellatione filiorum † veniunt illi, quos iustæ nuptiæ demonstrant *§. legitimi. auth. quib.mod. natur. efficiant. sui. l. filium. ff.de his qui sunt sui vel alien. iur.Rebuff.in l.filij appellatione.84. in princ. vers.non procedit.ff de verbor.signific. Butr. in c.peruenit.col.2. vers.aut filius agit.& ibi Cardin. in fin. Preposit.n.3.qui fil.sint legit. Natt.cons.421.n.2.Dec.cons.471.n.2. Socin. cons.39 n.1.lib.1.Io.Andr.in l.infamibus.87.*
19 *de regul. iur. in 6.* † Prout dicimus de agnatis, qui non solum debent probare agnationem, sed etiam legitimam agnationem *Dec. in l. si emancipati. n.3.in fin. C. de collation. Cephal. cons.82.n.10. lib.1. Roland. cons.32. n. 13. & 19. lib. 3. & cons. 3. n. 40. vsque ad 48. lib. 1. Oldo consil. 83. n. 9.*

Ex quibus patet, quod cessat concursus, ideo non est quærendum quis præferatur, & qua-
20 tenus etiam de hoc dubitaretur † tamen dabitur prælatio legitimo, & naturali tamquam pauperi, & habenti talem qualitatem requisitam à statuto, quæ non existit in spurio, qui est diues, cũ habeat patrem diuitem *Glos.in l.cum filios.C.de his qui ætat.vel profess. se excus. lib.10. Alex.in auth. præterea. n.11. & ibi Salic.q.11. C. vnd.vir & vxor. Cuman. in l.in suis. ff. de liber. & posthum. & cons.141. Socin. cons.30. lib.4. Surd. de*
21 *aliment.tit. 1. q.23.n.12. & 13.* † Itaut non probata ista qualitate paupertatis semper excludatur spurius à stipendio per statutum pauperi concesso *Bart.in l.1. §. quod autem ait prætor. ff. ne quid in flum. publ. Natt. cons.474.n.31. Bero.cons.29.lib.2. Aym.in cons. pro gener. n.25. & 31. Surd. cons.45. n.14. lib.1.*

Maximè, quia statutum prohibet, quod nullus diues bonorum patrimonialiũ, seu fructuum beneficiorum, seu alio quouis modo possit recipi ad huiusmodi stipendium, sed solum ille, qui propter paupertatem non potest cõ-
22 plere cursum studiorum, † quæ verba tamquam vniuersalia includũt omnem modum, ex quo possit quis dici diues, comprehendendo etiam omnes casus, qui alias nõ comprehenderentur *Natt.cons.524.n 7.post Bart. in l.ventre.n.11.vbi Aret.col.11. vers. dicamus ergo.ff.de acquir.hæredit. Ruin.cons.89. n.8.lib.2. Ias. in l.si ita quis. §.si ea lege. n. 47. ff. de verbor.obligat. Surd.cons.103. n.8. & 9. lib.1.*

Et hæc sufficiant omissa disputatione an legitimatus comprehendatur sub statuto simplici-
23 ter loquente de filio, † quod negauit *Bald. cons. 102. est considerandum.ante fin. lib.1. Tiraq. le mort. saisit. declarat.6. n.1. in fin.* iuxta *l.1. C.ad leg. viscell.* vbi dicitur eum,
24 qui ius aureorum † annulorum obtinuit à Principe, & imaginem tantum, non etiam statum ingenuitatis obtinere. ¶ Prout etiam statutum compellens consanguineos ad cõpromittendum intelligitur de legitimis, &
25 naturalibus, † non autem de legitimatis *Castr. cons. 178. super eo quod quæritur. col. 2. vers. item confirmantur prædicta. lib. 1. Tiraq.d.declarat.6.n.4.* vbi etiam de beneficio dato à statuto consanguineis retrahendi
26 rem extra familiam venditam, † quod non competit legitimatis *Idem Tiraquel de retract. lignag. §.1. glos.8. n. 10. vsque ad 13. Dec. cons. 274. in causa quæ lucæ agitatur. in 3.dub.n.4. in fin.* Quidquid aliud sit in legitimatis per subsequens matrimonium, qui comprehenduntur in statuto loquente de le-
27 gitimè natis, † & cogente agnatos ad compromittendum, & ad retractum, & ad feudum, & emphyteusim ecclesiasticam, & ad fideicommissum, & ad maioratum, & ad alia,

de qui-

de quibus latè *Lup. de illegitim. & de natalib. restitut. comment. 4. §. 3. n. 1. vsque ad 24. fol. 263.* Sed vt dictum est horum decisio non est quærenda, cum appareat de clara exclusione talis vulgo quæsiti ex rationibus supra allegatis.

Quibus additur, quod legitimatio, de qua agimus est omnino inualida, cum non fuerit ex-
28 posita legitimanti conditio, † & qualitas matris publicè pluribus prostitutæ, prout requirebatur talis expressio, ad hoc vt huiusmodi legitimatio valeret, quasi tunc legitimās difficilius legitimasset, ita in specie cōcludit *Ruin. cons. 103. n. 16. col. vlt. ad med. vers. istud tamē non obstat quia cōcedo. lib. 3.*
29 Maximè, quia etiā multi tenēt, † quod vulgo concepti, neque possint legitimari ex subsequenti matrimonio tāquā pater sit incertus ventre aliter non custodito, iuxta *l. vulgo concepti. ff. de stat. homin. l. cum legitimæ. ff. eod. tit. l. 3. C. solut. matrim. Rustic. ad l. cū auus. lib. 2. c. 16. n. 106. vsque ad 111. ff. de condit. & demonstrat.* vbi multos adducit, qui tenent tales vulgo conceptos non posse legitimari per subsequens matrimoniū, am-
30 pliando procedere tā de iure ciuili, † quam canonico *Duen. regul. 350. in 4. fallent. fol. 274. Gulielm. Mainer. in l. quoties idem sermo. n. 16. ff. de regul. iur. Trentacinq. de substitut. p. 4. c. 7. n. 47. in princ. Cephal. cons. 48. n. 22. lib. 1. Couar. de Sponsalib. p. 2. c. 8. §. 2. n. 9. ad med. fol. 232. Alciat. cons. 2. n. 11. lib. 2. Ludouic. de Sard. de naturalib. liber. c. de legitimat. per ver. matrim. q. 7. n. 21. Nicol. de Vbald. de success. ab intestat. p. 1. n. 62. post med. vers. quod verum intelligerem. tom. 8. p. 1. fol. 342. Ias. cons. 234. in fin. lib. 2.* Quāuis hæc opinio non sit tuta, cum verior sit con-
31 traria affirmatiua, † vt latè dixi *supr. c. 653. n. 1. cum seq.* quidquid supradicti Doctores concludant, Maxime, quia intelliguntur quo ad bona fideicommissi, & in præiudicium substituti, non autem quo ad bona ipsius recognoscentis talem vulgo quæsitum pro suo filio *Alber. in l. generaliter. §. cum autem. n. 5. C. de institut. & substitution. Alciat. in rubr. ff. de liber. & posthum. n. 46. vers. sane quod supra dixi. & in l. gallus. §. si eius. n. 39. vers. vltimo ponit. ff. de liber. & posthum. Trētacinq. de substitut. p. 4. c. 7. n. 47. ad med.*
32 *fol. 149.* † Cum præsertim multi, qui allegantur per *Rustic. in d. l. cum auus. c. 16. n. 106.* non firment simpliciter, quod vulgo quæsiti non possint legitimari per subsequens matrimonium, sed addant, nisi agnoscantur à patre, quasi tunc per talem agnitionem legitimentur prout dicit *Bero. cons. 180. n. 25. lib. 2. Ruin. cons. 103. n. 16. lib. 3. Bald. in l. eam quam. n. 24. C. de fideicommiss. & in l. si qua illustris. n. 3. C. ad senatuscons. orphician. Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 12. n. 10. & 11.* & cum ista qualitate agnitionis loquuntur alij, de quibus *supr. c. 563.*

Adde supr. ad c. 653. n. 1. cū seq.

Stephani Gratiani

EPITOME.

EXecutio trium conformium quādo impediatur, & possit implorari officium Iudicis propter notoriam iniustitiā, & nullitatem. ¶ Præueniens in ædificando quo casu præferatur vicino habenti ius retractus. ¶ Et quid si adsit ius potentius, & maior portio, & ornatus, vel dominium, cum similibus. ¶ Præoccupatio effectualis in demoliendo an sufficiat, itaut cæptum habeatur pro cōpleto. ¶ Incipiens laborare in flumine pro aqua ducenda an præferatur ei, qui postea incepit, licet prius perfecerit opus aquæ ducendæ. ¶ Dominus quando sit præferendus in ædificio rei suæ vicino volenti retrahere. ¶ Et quid si ædificium fiat ad æmulationem. ¶ Et qualiter illa probetur. ¶ Casus mixtus quando veniat in bulla retractus. ¶ Et an illa sit fauorabilis. ¶ Et an habeat locum in habente partem domus, seu seruitutem. ¶ Et in vineis. ¶ Et quæ requirantur. ¶ Et an omnes qualitates sint probandæ. ¶ Vsufructuarius an possit locare rem, in qua habet vsumfructum. ¶ Dominus an cogatur partem domus vendere vicino retrahenti. ¶ Diuisio ratione commodioris culturæ an faciat fundos diuersos. ¶ Et quando possit retrahi vna res sine alia. ¶ Bona concessa in emphyteusim cum pacto affrancandi an iudicentur pro pura venditione, itaut priuatus emphyteusi cadat etiam à dicto pacto, tam si fuerit factum incontinenti, quam ex interuallo. ¶ Et quando illegitimi sint capaces emphyteusis ecclesiasticæ concessæ cum eodem pacto affrancandi. ¶ Et an illud trāseat ad successores, & præscribatur. ¶ Idētitas an sit præsumēda si probetur qualitas, quæ concordet. ¶ In concursu plurium an ius congrui competat præoccupanti, vel potius coniuncto à maiori parte. ¶ Fundus quando desinat esse dotalis propter æstimationem. ¶ Et quo casu possit retrahi vigore Bullæ Gregorianæ. ¶ Bona emphyteotica data in dotem præuia æstimatione quando possint alienari absque consensu domini.

SVMMARIVM.

1 *Notoria iniustitia impedit executionem trium conformium. n. 2.*
3 *Sententiæ tres conformes non mandantur executioni, si fuit iudicatum contra notorium ius partis.*
4 *Iniustitia euidens facit, vt detur reuisio sententiarum, à quibus per statutum prohibetur appellari.*
5 *Officium Iudicis semper potest implorari ad impediendam executionem trium conformium propter notoriam iniustitiam.*
6 *Sententiæ, & instrumenta æquiparantur ad effectum impediendi executionem, quando adest euidens iniustitia.*

7 *Præuenient in ædificando præfertur vicino volenti retrahere, & multa de præoccupatione remissiuè. n.8.13. & 14.*

9 *Ius retractus est indiuiduum tamquam continens rem tradi, & acquiritur vnicuique insolidum, & est locus præoccupationi. n.10. & 11.*

12 *Præuentio consistens in facto præfertur præuentioni verbali.*

15 *Habens ius potentius, & maiorem portionem præfertur in retractu etiam quod non adsit præuentio. n.16.17. & 18.*

19 *Ratio maioris ornatus non attenditur in materia Bullæ Gregorianæ, cum sufficiat æqualis, vel minor iuxta situm volentis ædificare. n.27.*

20 *Plures sententiæ cum longæuo vsu causarum inducunt consuetudinem etiam quo ad decisoria. n.24.*

21 *Obseruantia, per quam reducimur ad ius commune, est magis seruanda.*

22 *Stylus curiæ est attendendus, & habetur pro lege, & forma. n.23. & 25.*

26 *Dominus præfertur in ædificio vicino petenti retractum pro ædificando ad ornatum Vrbis. Declara vt n.35.*

28 *Præoccupatio effectualis in demoliendo sufficit, itaut ceptum habeatur pro completo.*

29 *Incipiens laborare in flumine pro aqua ducenda præfertur postea incipienti, quamuis prius perfecerit opus aquæ ducendæ.*

30 *Obedientia est præstanda ei, qui præoccupauit scribendo litteras.*

31 *Causa finalis Bullæ Gregorianæ est ornatus Vrbis, & commoditas, & indigentia priuatorum. n.32.*

33 *Iudex debet probibere ædificantem in re propria ad æmulationem alterius, qui tunc præfertur in retractu. n.34. & 36.*

37 *Æmulatio in ædificando probatur ex coniecturis, si apparet de nulla aut modica vtilitate, aut necessitate ædificantis. & n.38.*

39 *Animus æmulandi præsumitur quando est plus in impensa, quam in fructu.*

40 *Bulla iuris congrui fauet vicino pro consequenda domo contigua necessaria ædificio futuro. Amplia vt n.41.*

42 *Casus mixtus non comprahenditur in bulla retractus. Fallit vbi militat eadem ratio, etiam in odiosis, & penalibus. n.43. & 44.*

45 *Bulla iuris congrui est fauorabilis. n.46.*

47 *Habens partem domus non probibetur à beneficio retractus.*

48 *Prædij nomine pars continetur.*

49 *Habens seruitutem in aliqua re non excluditur à retractu.*

50 *Vtilitas rei non est tanta in parte respectu ipsius partis, quanta in toto respectu totius.*

51 *Iuri congrui potest etiam tacitè renunciari.*

52 *Renunciatio non trahitur ad ius futurum.*

53 *Promittens de euictione non probibetur recuperare rem venditam ratione iuris, quod superuenit post venditionem.*

54 *Renunciatio in dubio non præsumitur.*

55 *Retractus non babet locum in vineis, nisi probetur locatio.*

56 *Qualitates omnes sunt copulatiuè probandæ per eum, qui se fundat in statuto, quamuis etiam essent à iure præsumptæ. n.57.*

58 *Vsufructuarius probibetur mutare substantiam rei, & illius formam, & eius vsum, si boc modo est futura deterior conditio proprietarij n.59.*

60 *Vsufructuarius an possit locare rem, in qua babet vsumfructum n.61. & 62.*

63 *Probibitus alienare non potest facere actum, per quem sequitur alienatio.*

64 *Vinea diuisa occasione viæ per Principem directæ an possit in parte retrabi.*

65 *Dominus non potest cogi, vt partem tantummodo vendat vicino babenti ius retractus. Intellige vt n.66. & 67.*

68 *Diuisio gratia vberioris, & commodioris culturæ non facit diuersos fundos, sed pro vno reputabitur, & non datur retractus vnius sine alio, qui neque daretur, quando essent venditæ plures res vicinæ vnico pretio, quæ essent in feudo eiusdem domini, secus in diuersis feudis.*

69 *Dominus directus præfertur in venditione domus empbyteoticæ.*

70 *Bona concessa in empbyteusim cum pacto affrancandi babentur ac si essent libera, & transfusa in meram venditionem, nullo remanente dominio penes concedentem. n.74. & 76.*

71 *Veritas contractus venditionis est consideranda, quamuis partes illum aliter appellent. n.79.*

72 *Empbyteuta priuatus empbyteusi, non tamen cadit à pacto affrancandi. n.73.*

75 *Ius prælationis cessat si non constat de dominio.*

77 *Illegitimi quãuis sint incapaces empbyteusis ecclesiasticæ, tamen stante pacto affrancandi in ea posito redduntur babiles, tamquam tale pactum faciat puram venditionem. n.84.*

78 *Statuta loquentia de venditione babent locum in contractibus cũ pacto affrancandi.*

80 *Obseruantia non attenditur, quando sumus in dispositione clara.*

81 *Pactum affrancandi transit ad bæredes, & successores etiam extraneos.*

82 *Præscriptio non datur, si ius affrancandi proponitur per viam exceptionis, secus si per viam actionis.*

83 *Facultati non præscribitur.*

85 *Actus à principio validus non irritatur ex causa superueniente.*

86 *Identitas præsumitur, si probetur qualitas quæ concordet.*

87 *In concursu plurium an ius congrui competat ei, qui est à maiori parte coniunctus, vel potius præoccupanti. & n.88.*

89 *Fundus non desinit esse dotalis, quãuis æstimetur ad effectũ sciendi quantitatem dotis.*

Ma-

90 *Maritus non potest alienare fundum dotalē æstimatum, vt possit sciri quantitas dotis, & quid si mulier cōsenserit. n. 91, 92. & 93.*
94 *Retractus non datur, si non est facta æstimatio rei dotalis, ob quam maritus teneatur ad pretium rei æstimatæ.*
95 *Bona emphyteotica data in dotem præuia æstimatione, quæ faciat emptionem an possint alienari absque consensu domini.*
96 *Conuentio quod bona remaneant pro fundo dotali impedit translationem dominij in maritum, quamuis subsequatur æstimatio, quæ dicetur facta ad alium finem, & sufficit vt colligatur tacitè, quod dans talia bona voluerit illa esse pro fundo dotali. n. 97.*

CAPVT DCCXLV.

DE duabus sententijs conformibus dixi non constare *in causa Romana iuris congrui*, neque esse locum statuto Vrbis, ideo potius concludendum, quod omnino illæ sint reuocandæ, non autem exequendæ
1 prout petitur, † Cum enim sint notoriè iniustæ, impeditur non solum transitus in iudicatum, & quæcumque executio trium cōformium, sed etiam sine aliqua appellatione datur reuocatio talium sententiarum, & parti perpetuum silentium imponitur *Gabr. cons. 28. n. 4. & 7. lib. 2. Surd. cons. 324. n. 5. ad fin. lib. 3.* Et paria sunt, quod sententiæ
2 sint nullæ, † vel notoriè iniustæ ad effectū, vt non dicantur conformes, neque mereantur executionem *Card. Seraph. decis. 988. n. 5.* & sufficit iudicatum fuisse contra notorium
3 ius partis † ad hoc, vt non sit locus tribus conformibus, vel duabus vigore statuti, siue talis notorietas sit expressa in sententia, siue sit relata generaliter, aut specialiter, vel indistinctè *Surd. cons. 324. n. 4. vsque ad 8. lib. 3. post Afin. in prax. §. 31. c. 2. limit. 6.*
4 *Aym. cons. 373. n. 41.* † Et passim stante euidenti iniustitia datur reuisio sententiarum, à quibus prohibetur appellatio per statutum *Contard. in l. vnic. limit. 9. n. 4. & 11.* vbi etiam, quod numquam excluditur officium
5 Iudicis, † quod semper potest implorari ad impediendam executionem trium conformium propter euidētem iniustitiam *Claud. Seisell. in l. qui roma. §. duo fratres. n. 9. ff. de verb. obligat.* vbi quod est singulare iuxta tradita per *Ang. in l. fin. ff. de petit. hared.*
6 qui licet † loquatur in terminis executionis instrumenti guarantigiati, tamen militat eadem ratio, cum sententiæ, & instrumenta ad hunc effectum æquiparentur *Bart. in l. cum vnus. in fin. princ. ff. de bon. auctor. iudic. possidend.* & notat in proposito *Contard. in l. vnic. limit. 9. n. 12. C. si de moment. possess.* Et multa de non exequendis istis sententijs conformibus iniustis, & quod in eis non habet locum statutū Vrbis adduxi *supr. c. 691.*

Iniustitia autem est notoria, & clara, quia constat, quod Octauianus præuenit, & præoccupauit demoliendo domum antiquam, & nouam inchoando ad maiorem Vrbis orna-
7 tum, † vnde stante huiusmodi præuentione, ipse erat præferendus in ædificio cepto de sua domo, non autem aduersarius, cui nulla prælatio competebat vigore prætensæ vicinitatis, sed omninò erat exclusus ob talem præoccupationem *Castr. cons. 221. in hoc passu. ante fin. vers. similiter non obstat. lib. 1. Alex. cons. 27. n. 9. & ibi Natt. in addit. in verb. dicta occupationi. Rom. cōs. 47. lib. 1.* quem refert *Dec. in l. quoties vtriusque. 98. n. 2. vers. & ad istam. ff. de regul. iur. Mar. Mut. super consuetud. Panormit. c. 27. n. 28. in fin. Cassan. super consuetud. Burgund. rubr. 10. §. 1. n. 5. in fin. fol. 1317. Igneus in repet. l. dudum. col. 28. vers. adde tamen vnū. C. de contrab. empt.* Cæteros consultò omitto, quia est conclusio passim ab omnibus ap-
8 probata, † & faciunt multa similia circa huiusmodi præoccupationes, de quibus per *Rom. cons. 47. & ibi Mandos. in addit. Tiraq. de primogenit. q. 17. in 12. opin. col. 2. post med. n. 5. & 6.*

Quorum ratio est, quia huiusmodi ius retra-
9 ctus est indiuiduum, † tamquam continens rem tradi *l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verb. obligat. Bart. in l. cui vsusfructus. ff. de vsufr. legat.* latè *Tiraq. de retract. lignagier. §. 23. glos. 1. n. 16. & de retract.*
10 *conuention. glos. 6. n. 36.* † Vnde acquiritur cuique insolidum *l. 2. ff. de verb. obligat.* Et
11 per consequens est locus præoccupationi † *l. si pluribus. in fin. ff. de legat. 1. l. 2. ff. de duob. reis. l. si rem. §. si duo. ff. de donation.*

Quæ magis procedunt in casu nostro, quia sumus in præuentione consistente in facto, propter demolitionem domus antiquæ, & ædi-
12 ficium nouiter ceptū, † quæ præuentio præualet præoccupationi verbali *l. si tamen. 48. §. ei qui seruū. ff. de edil. edict. c. dilecti. de appellationib. Bald. in l. nō ignorat. col. 1. C. qui accus. non poss. Ias. cons. 102. col. 1. lib. 4. Dec. in l. non vult hæres. n. 10. ff. de regul. iur.*
13 Cum tamen † in materia retractus semper præferatur, qui verbaliter præoccupauit *Alex. cons. 27. n. 9. lib. 6.* cum alijs supra allegatis *n. 7.*

Insuper magis clara, & euidēs est iniustitia, quia non solū in æquali iure admittitur præuen-
14 tio † iuxta superius adducta *Bart. in l. quominus. q. 5. in princ. ff. de fluminib. Bald. in l. 1. q. 43. ff. de rer. diuis. per tex. in l. si cum emptore. ff. de pact.* Sed etiam quia Octauianus habet maiora, & efficaciora iura, quam aduersarius propter dominiū domus, quam de nouo ædificat, quo casu in concursu duorum prætendentium circa idem ius, etiam
15 quod non adesset præuentio, † semper præferendus est, qui habet ius potentius, & efficacius *l. contra pupillum. §. qui & maius. ff. de re iudicat. c. si duobus. ff. de appellat.*

l. libertas. §. eum simul. ff. ad municipal.
Roman. cons.47. n.1. vers. tertio hoc ostendi-
16 *tur. col.1. in fin.* † Et ita in specie retractus
concludit *Dec.cons.619 licet in casu proposi-*
to. n. 7. post Afft. de iur. prothom. s. in princ.
leg. n. 36. ad fin. vers. & hoc non est sine
maxima ratione. fol.25. cum aliis per *Mut.*
super consuetud. Panormit.c.28.n.31. vsque
17 *ad 38. Rot. diuers. decis.474. n.14. p.1.* † vbi
quod neque hoc casu consideraretur præ-
uentio alterius partis, cum illa non atten-
datur, nisi quando iura sunt paria *Igneus*
in l.dudum.n.87. C.de contrah.empt.

Et vltra dominium domus, quod habet Octa-
uianus, adest etiam ius potentius resultans
ex maiori, & ampliori ædificio, cum domus
aduersarij sit multò minor, quam domus
Octauiani, quæ illam excedit à parte ante-
riori in palmis quatuordecim cum dimidio,
18 quo casu † debet præferri in simili materia
retractus, qui habet maiorem portionem, &
per consequens ius potentius *Anchar. cons.*
370. post princ. Carpan. super consuetud.
Mediolan. c. 434. n.183. & c.417. in verb.
successerint plures. n.558. Mar. Mut. super
consuetud. Panormit. c.28. n.1. Prosper Re-
nellus. de iur. prothomis. in fin.in animad-
uers.ad c.vlt.n.5. fol.396.

Quamuis etiam sufficeret, quod dominus do-
mus ad excludendum vicinum faceret æqua-
19 lem ornatũ, † vel paulò minorẽ iuxta situm
suæ domus, prout sæpissimè in supremo isto
Tribunali fuit per Cameram decisum in plu-
ribus causis relatis in facto, adeo vt stante
huiusmodi obseruantia, non sit ab illa rece-
dendum, Maximè quando adsunt plures sen-
tentiæ, quæ tunc consuetudinem inducunt;
20 quam sequi † debemus *l. si de interpretatio-*
ne. 36. & l. nam imperator. 37. ff. de legib.
Glos.in l.nemo iudex. 13. in verb. magistra-
tus. ad med. C. de sentent. & interlocutor.
omn. iudic. Cum etiam sit fauorabilis ista
interpretatio, & consuetudo, & obseruan-
21 tia, † tamquam per eam reducamur ad ius
commune præferens dominum in re sua,
tunc enim magis iudicandum est secundum
talem obseruantiam *Glos.in l. si vnus. §. pa-*
ctus.in verb.redditus. ff.de pact.& in c.sta-
tutum.in verb.numerandum.de præbend.in
6.Felin.in c.cum accessissent. col.2. de consti-
tutionib. Dec. cons.3.n.5. Becc. cons.1.n. 21.
Surd.cons.182.n.13.& cons.242.n.21 lib.2.

Et passim praxis, & stylus curiæ est attenden-
22 dus † *Dec.cons.11.n.9. Socin.Iun.cons.93.n.*
51.lib.3. Aym. cons.91.n.7. Itaut non valeat,
quod agitur contra stylum, & consuetudi-
23 nem curiarum, † cum pro lege habeatur *l. si*
quando in fin. C.de iniur. §.vlt.instit. de
satisdat. Bart.in l.iurisperitos.in fin. princ.
ff.de excusat.tutor. & in l.3. ff.de test.Alex.
cons.58. n 8.lib.7. Nam consuetudo, & sty-
24 lus, † & longæuus vsus causarum potest al-
legari tamquam ius, siue tendat ad litem
ordinandam, siue decidendam *Cardin. in*
clem. sæpè. 6. & quia.in 6.notab. de verb. si-
gnificat. Afft.decis.135.n.3. & decis.253.n.4.
ad med. vers. sexto stylus. Marsil.sing.118.
Anchar. cons. 53. omissio publicationis. n.2.
post Cyn. & Bald. in l.1. in fin. C. quæ sit
25 *long. consuetud.* † vbi etiam quod habetur
pro forma, à qua non licet recedere *Paris.*
cons.44.col fin.lib.1.

Cum etiã vltra prædicta adsint decisiones *Rotæ*
coram R.P.D. Robusterio inter impressas di-
uersorum. p.1.decis.474.n.1. & coram R. P.
D. Coccino Romana iuris congrui. 19. Iu-
26 *nij* 1600. † in quibus concluditur, quod sem-
per sit præferẽdus dominus in ædificio, cum
ei sit permissum facere in re sua quidquid si-
bi placuerit, maximè quando resultat etiam
ornatus Vrbis, & publica vtilitas *l. si cum*
dote n. §. fin. ff. solut. matrim. Roman.cons.
22.n.5. Capic. decis.99.n.1.

Neque obstat, quod resultet maior ornatus
Vrbis, si aduersarius admittatur ad huiusmo-
di retractum propter ædificium faciendum
in vtraque domo, Quia etiam Octauianus
obtulit emere domum vicini, & eam incor-
porare cum sua, itaut stantibus supra addu-
27 ctis sit præferendus, † Quamuis neque ista
ratio maioris ornatus sit consideranda, cum
sufficiat, vt dominus ædificet iuxta situm
suum, & suam adiacentiam, tamquam istæ
qualitates considerentur per constitutionem
Gregorianam in casu suo, & sic vbicumque
dominus nollet ædificare, aut non posset ad
ornatum Vrbis, prout vicinus, in quibus ter-
minis non versamur, sed in terminis iuris
communis, quoniam constitutio non cogi-
tauit de isto casu, vnde prædictæ qualitates
non debent attendi, cum solum attendatur
an dominus velit, aut possit ornare, & parum
aut minus ædificare, iuxta adiacentiam sui
situs, vt in specie ita respondet *Rot. diuers.*
decis.474. n.11. ad med. vers. non obstat ma-
ior. par. 1.

Stante præsertim præoccupatione effectuali in
demoliendo, & nouiter incipiendo ædifica-
28 re, † quod sufficit ad hunc effectum, itaut
ceptum habeatur pro completo *l. & si non*
sunt. §. infectis. ff de aur. & arg. legat. l. si
titius. ff. de verbor.obligat. l. pluribus. de
procurator. l. si pluribus. ff. de legat.1. & in
proposito notat *Bart. in l. quominus. q. 5.*
princ. n.10. ff. de flumin. vbi amplius vult,
29 quod adeo est melior conditio eius, † qui
prius occupauit, vt si vnus hodie incipiat la-
borare in flumine, pro aqua ducenda, alius
autem incipiat die sequenti, & prius aquam
ducat, quam alter, qui antea inceperat, ta-
men semper iste primus dicetur præoccu-
passe, & præferetur, quamuis opus ducendæ
aquæ postea perficiat, cum non attendatur
ista perfectio operis, sed satis sit laborasse
prius prosequendo suum ædificium, licèt
etiam non continuè prosequatur differendo
in ali-

in aliquibus diebus, quærendo magistros, & alia præparamenta, cum sufficiat, quod in prosequendo non sit negligens, argumento l.3. §. cum igitur. ff. de vi & vi armat. l. cum antiquitas. C. de testament. Bart. in d.l. quominus. q.5.n.10. ff. de flumin. quem sequitur Tiraq. de primogenit. q.17. in 12.
30 opin. n. 5. † Prout idem est in similibus præoccupationibus, vt de obedientia præstanda ei, qui prçoccupauit scribendo litteras, quæ prius apertæ sunt, quam alterius, cum alijs de quibus per Bald. in l. in adoptionem. C. de adoptionib. Roman. cons. 47.n.4. Tiraq. d.q. 17. in 12. opin.n.5. & 6. Luc. de Penn. & Io. de Plat. in l. ciues. C. de incol. lib. 10. Et ita ex prædictis fuit obtenta reuocatio duarum sententiarum, quæ prius fuerunt in huiusmodi causa latæ ad fauorem aduersarij, & concessa prælatio Octauiano, & data ei facultas ædificandi, prout postea perfectum fuit nobile ædificium ad ornatum Vrbis, & commodam habitationem tam ipsius ædificantis, quam aliorum.

Obseruandum est etiam, quod in constitutione Gregoriana Summus Pontifex considerauit pro causa finali ornatum Vrbis, cupiditatem
31 Dominorum in vendendis domibus † propter quam ædificia interrupta pendebant, & consilium ædificandi abijciebatur, & commoditatem priuatorum, vt latius in Bulla continetur, quibus stantibus in alia causa Romana iuris congrui dicebam non posse denegari petitum retractum ad fauorem Philippi, cum omnes istæ qualitates fuerint probatæ tam circa ornatum, quam circa necessitatem, cum alijs de quibus in facto, itaut non sit admittenda oblatio ædificandi
32 per aduersarium opposita, † nam si admitteretur cessaret dispositio tam circa ornatum, qui non potest fieri ita amplus, & decorus, prout à Philippo, quam circa commoditatem, & necessitatem, quæ non adest in aduersario, qui non vult ædificare, nisi ad effectum locandi, non habitandi, cum domus sit exigua, & adeo angusta, vt non possit deseruire personæ nobili, Vnde ex hoc colligitur oblationem ædificandi solum tendere in præiudicium vicini, ne possit suis necessita-
33 tibus prouidere, † quod per Iudicem debet interdici, tamquam non sit admittenda talis æmulatio, quæ passim prohibetur etiam in eo, qui vult in suo ædificare in alterius præiudicium, absque vtilitate ædificare volentis Bero. cons. 135.n.3. lib. 3. Cephal. cons. 230. n. 15. lib. 1. Honded. qui de communi cons. 80.n.8. lib. 1. Menoch. de arbitr. cas. 156. n.9. Capoll. de seruitutib. vrban. prædior. c. 39. de solo seu area. n.3. vers. idẽ forte. Duen.
34 reg. 31. in verb. ædificare. fall. 7. † Et ita in specie retractus seruat Rot. coram Cardin. Lancellotto Neapolitana rescissionis contractus. 28. Nouembris 1601. vbi allegantur concordantes decisiones Romana iuris congrui. 15. Iunij 1576. coram R.P.D. Robusterio quæ est inter decis. Rot. diuers. 475. n.9. p.1. & Barchinonen. tronectæ coram Card. Seraphino. & coram R.P.D. Cantuccio de anno 1577.

Et cum illa distinctione intelliguntur omnes decisiones, quæ in contrarium allegantur, dum volunt præferri dominum in ædifican-
35 do, † Quia procedunt dummodo ex coniecturis non colligatur æmulatio in præiudicium vicini, nam illa existente, nulla prælatio competit, vt distinguitur per Rot. coram Card. Lancellott. in d. Neapolitana rescissionis contractus. Et ita etiam declaratur in decis. Rot. diuers. 475. n.9. p.1. iuxta dispositionem iuris mandantis impediendum esse dominum volentem ædificare in re propria
36 stante æmulatione, † vt dictum est Padill. in l. altius. n.22. vers. quod quidem. C. de seruitut. & aqua. Alex. cons. 174. n.4. cum seq. lib. 2. Castr. in l. cum eo. ff. de seruitut. vrban. prædior. Ias. cons. 98. col. 2. ante med. vers. quarto principaliter. lib. 1. Bertrand. cons. 333. lib. 3.

Et quamuis æmulatio non præsumatur, Tamen
37 aliud est, quando ex circumstantijs, † & coniecturis apparet de nulla vtilitate, aut necessitate ædificantis Imol. in l. si in meo fundo. ff. de aqua pluu. arcend. Alex. cons. 174. n.5. lib. 2. per l. dolum. C. de dolo c.1. de præsumptionib. Aym. cons. 35. n.10. & cons. 75. n.
38 10. Surd. cons. 32. n.9. lib. 1. † Prout regulariter actus allaturus modicam vtilitatem prçsumitur ad alium finem procuratus, & ad æmulationem, & affectationem, quæ non debet permitti l. spadonem. de excusat. tutor. Roman. sing. 297. Alex. ad Bart. in l. penult. C. quom. & quand. iud. Surd. cons. 32. n.8. & bene Rip. in l. quominus. n. 29. ff. de fluminib. vbi ita declarat doctrinam Bald. in c. cum ecclesia vulterana. col. 3. de electionib.

De vtilitate autem domini non solum non apparet, sed potius de damno, nam consideratis sumptibus, & alijs circumstantijs facti
39 clarè constat plus esse in impensa, † quam in fructu, quo casu præsumitur animus æmulandi l. mediterranea. C. de ann. & trib. lib. 10. Castr. in l. fluminum. §. fin. ff. de flumin. Rip. in l. quominus. n.29. eod. tit. Felin. in c. nonnulli. col. 1. de rescript. Et in hoc per officium Iudicis recurrendum est arbitrio boni viri Alex. cons. 174. n.7. ad med. lib. 2.

Non obstat, quod Philippus iã perfecerit suum ædificium, itaut non possit amplius intenta-
40 re beneficium Bullæ §. 6. † quod solum fauet vicino pro consequenda domo contigua necessaria ædificio futuro, Quia in facto hoc non verificatur, immo ex visione loci contrarium apparet, cum in domo ædificata adsint signa, seu claues, & vt vulgo dicitur le morse denotantes imperfectionem ædificij, & voluntatem ædificantis in continuando, & ampliando fabricam iam ceptam,

41 Quamuis neque hoc † debet obstare necessitati futuræ etiam quod ædificium jam esset perfectum, si enim necessitas ædificandi superuenit, vel propter familiam auctam, vel ob quid simile, non censetur renunciatum iuri superuenienti ex futura causa necessitatis *Surd.cons.70.n.18.ad med.vers. & eamdem limitationem, lib. 1. post Rip. in l. qui Romæ. §.duo fratres. col.3.in princ. n.11. & n.77. col. 14. post med. vers. tertio collorariè nota. ff. de verbor.obligat. & in l.1. col. antepenult. vers.item vult. C.de pact.*

Minus obstat, quod Philippus nõ habeat domũ integram à centro ad cælum à parte plateæ Nagonis, sed mixtam cum alio, qui habet
42 partem inferiorem, † itaut iste casus tamquam mixtus non compræhendatur in Bulla *l. quid ergo. §.1. ff. de his qui notant.infam. Natt.cons.463.n.18.* Quia propter eamdem rationem, quæ militat tam in simplici, quam
43 in mixto, † vtrumque sub statuto compræhenditur *Alex. in l. si extraneus.in fin. ff.de condict.ob caus.Bald. & Imol.in l.si ita facta sit.ff.de iniust.rupt.& irrit.testam.Aret.in l. si ita scriptũ.in princ.ff.de liber.& posthum. Tiraq. de legib. connubial.glos.3.n.70. Menoch.cons.11.n.20.lib.1. & cons.112.n.62. & cons.187.n.28.lib.2. Surd.decis.174. n.15. &*
44 *cons.33.n.28.lib.1.* † vbi ampliat procedere etiam in pœnalibus, & in odiosis *Alex.cons. 144. n.7.lib.6. & cons.161. col.4.lib.7.* Vnde multò magis in fauorabilibus *Surd.cõs.453.*
45 *n.48.& 49.lib.3.* † Prout fauorabilis est constitutio iuris congrui *Bardus de iur. prothomis.§.2.notab.4.col.2.vers. quia sicut habent. n.9. fol.40. & §.7. col.3. ad med.vers. nec in hoc casu dicitur.in 1.notab.n.2.fol.78.* vbi testatur ita decisum per *Rot. coram Aragon.Romana domus* de qua per *Crescent.*
46 *decis.219. in manuscript.* † Quod etiam colligitur ex prooemio Bullæ, quæ emanauit ob fauorem publicum, vltra rationem quietis, & commoditatis vicinorum, quod facit, vt propter prooemium constitutio dicatur fauorabilis *l.qui exceptione. ff.de condict. indeb. Dec. cons.300. in causa.n.4. Alex.cons. 55. n.1. lib.5. Crescent. decis.3. n. 7. de constitutionib.*

Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, quia
47 cum Bulla loquatur de domo, † & re immobili contigua, satis est ad effectũ retrahendi, quod quis habeat partem, cum appellatione domus, & rei veniat eius pars *Glos. in l.1.in verb. pars . ff. de euictionib. & in l. appellatione rei.72. vbi Rebuff. in princ. ff. de ver-*
48 *bor.signific.* † Prout etiam nomine prædij pars continetur *l. dotale. la 1. §. proinde. vbi Glos.in verb.continetur. de fund. dotal. l.planè. §.fin. ff. de legat.1. l.4. §.1. ff. de damn. infect. l.cum hi. §. arbitratu. ff. de transactionib.* Ideo etiam sufficit, quod quis
49 habeat seruitutem in aliqua re, † qui non excluditur à retractu tamquam habeat ius connexum rei, & coniunctum cum ipsa re *Iacob. Nouell.de iur. prothomis. §.2. n.134. vsque ad 138.tom.17. fol.34.*

Quibus additur, quod non cadit ornatus in ædificio, quod exaduerso offertur, immo maxima deformitas, cum à parte plateæ Nagonis remaneat pars domus, seu angulus, qui si non ædificetur vna cum domo Philippi redundat in damnum publicum, & deformita-
50 tem Vrbis, quod non est permittendum, † & per consequens cessante integro ornatu non datur prælatio aduersario, sed est danda ei, qui totum potest adimplere, cum non sit tãta vtilitas, & tantus decor rei in parte respectu ipsius partis, quanta in toto respectu totius *l. si quis aliam. ff.de solutionib. l.fundus ille. de contrab.empt. Tiraq. de retract. lignagier. §.23. n.17. Ruin.cons.149. ante fin. lib. 4.*

Ex eisdem rationibus æmulationis, & aliorum, de quibus supra, idem dixi concludendum esse ad fauorem Antonij petẽris similem retractum non obstante, quod opponeretur de
51 transactione, † in qua prætenditur, quod per eumdem Antonium fuerit restituta domus, de qua agimus, nullo iure sibi reseruato, præterquam in euentum, quod domus venderetur, quo casu voluit præferri, vnde videtur, quod tacitè fuerit renunciatum iuri congrui cum sciret vicinitatem, cui iuri potest renunciari nedum expresè, sed tacitè *Affl.de iur. prothomis. §.6.n.18.* dixi *supr. c.672. n.1.*

Quia istud ius prouenit de futuro, cum tẽpore contractus, seu transactionis non adesset ta-
52 lis necessitas ædificandi, † quæ modo adest propter familiam auctam, & alia de quibus in facto, vnde in renunciatione pretensa non venit ius de futuro, cum regulariter renuncians omni iuri, quod habet non intelligatur renunciare iuri, quod ex noua causa superuenit quamuis ad omnia iura in genere renunciatio referatur *Bart. in l. qui roma. §. duo fratres. n.10. in fin. ff. de verb.obligat. Rot.decis.624.n.2.in recentior.p.2.*

Et ita etiam respondetur ad obiectum euictio-
53 nis, quam licet Antonius promiserit, † Tamen non ex hoc prohibetur recuperare rem venditã ratione iuris, quod superuenit post venditionem *Surd. cons.70. n.18. lib.1. post Roman.cons.503. ad fin.n.13.vers. unde est consequens. & ibi Mandos.in verb. nouiter. Rip.in d.§.duo fratres. n.77. per tex.in l.lucius . ff. de euict. l. si patronus non aluerit , ff.de bon.libert.c.2.de renunciat.* Intelligẽdo tamẽ iuxta ea, quæ latè dixi *supr.c.672.n.16.*

Immo ex ipsamet transactione colligitur, quod Antonius nũquam voluit renunciare Bullæ iuris congrui, cũ aduersarij semper teneantur in casu venditionis dictæ domus notificare talem venditionem eidem Antonio,
54 & successoribus eosque alijs præferre, † ex quo pacto satis resultat animus transigentis,

tis, quod volebat excludere omnes alios, & pro se domum retinere, itaut non possit modo excludi à retractu præfatæ domus, quæ fuit restituta temporaliter, & non perpetuo, & per consequens est exclusa præsumptio renunciationis, quæ neque in dubio præsumitur c. super hoc. de renunciat. Bald. in l. 1. in ult. notab. C. de edict. diu. adrian. tollend. Aym. cons. 290. n. 2. Surd. cons. 431. n. 16. lib. 3. Maximè in iure de futuro competente ad quod neque renunciatio iurata extenditur Idem Surd. cons. 418. n. 10. lib. 3. & cons. 70. n. 7. Socin. cons. 50. in fin. lib. 1.

Notandum est etiã, quod in alia causa Romana prætensi retractus vineæ dicebã prout postea
55 fuit decisum † non esse illi locũ tãquam non fuerit probata qualitas locationis, quæ expressè requiritur in Bulla §. 12. ad hoc, vt vicino possit cõpetere ius congrui, cũ fundans
56 se in statuto debeat probare † omnes qualitates Bart. in l. 1. §. quod autem ait prætor. ff. ne quid in flum. public. Bald. in l. in causis. C. de accusat. Socin. cons. 55. n. 4. lib. 1. Itaut copulatiuè omnes qualitates sint pro-
57 bandæ, quasi vna deficiente † dispositio non procedat quamuis etiam essemus in qualitatibus à iure præsumptis Surd. cons. 130. n. 1. post med. lib. 1. Aym. in cons. 1. pro gener. n. 125. Natt. cons. 474. n. 34. Cephal. cons. 256. in fin. Menoch. cons. 75. n. 14. dixi supr. c. 742. n. 62.

Neque obstat locatio exhibita, quia fuit facta ab vsufructuario, quæ non præiudicat Mo-
58 nasterio proprietario, † Nam vsufructuarius non solum prohibetur mutare substantiam rei, & illius formam, sed etiam eius vsum, si hoc modo futura est deterior cõditio proprietarij l. si vsusfructus legatus. 16. alias incip. æquissimum. §. sed si inter duos. vers. fructuarius causam. & §. sed si ædium. cum §. seq. ff. de vsufr. & quemadm. quis vtat. Connan. lib. 4. commentar. iur. ciuil. c. 3. n. 1. & 2. Castill. de vsufr. c. 33. n. 5.

Quod autem hoc casu per talem locationem inferatur præiudicium proprietario, non est
59 dubitandum, † quia statim, quod vinea locatur, acquiritur vicino ius retractus, iuxta dispositionem Bullæ §. 12. adeo vt possit cogi ad illam vendendam, vnde non mirum si talis locatio sibi non obstat, tamquam eius conditio fiat deterior, quam tamen fructuarius non potest facere, vt dictum est, sed meliorem debet reddere, etiam quod vsufructuarius expenderet de suo absque aliqua impensa proprietarij, cum semper consideretur an fiat deterius istud ius proprietarij Glos. in l. si vsusfructus legatus. 16. §. si tamẽ quæ instituit. in verb. non possit commodè. ff. de vsufr. & quemadmod. quis vtat. l. vsufructuarius nouum. 67. & ibi Glos. in verb. non possit. ff. eod. tit. l. neratius. quæ est vlt. ff. de vsu & habitat.

Et quamuis vsufructuarius possit locare rem
60 in qua habet vsumfructum † l. arboribus. 13. §. vsufructuarius. ff. de vsufr. & quemadm. quis vtat. l. si quis domum. 95. §. 1. ff. locat. §. 1. instit. de vsu & habitat. Tamen intelligitur, vt ex ea non præiudicetur proprietario, ideo neque poterit locare diuidendo do-
61 mum, † mutando formam, aut locando ad vsum, ex quo fieret præiudicium proprietario l. si vsusfructus legatus. 16. §. item nerua. vers. item si domus vsusfructus. vbi Glos. in verb. diuersoria. & in verb. pristino. ff. de vsufr. & quemadmod. quis vtatur. Neque enim potest dici, quod boni viri arbitratu faciat vsufructuarius locando illud, quod postea auferetur proprietario propter talem
62 locationem, † cum tamen ita debeat vti re in qua habet vsumfructum, prout bonus vir vteretur, & tamquam bonus paterfamilias nihil gerendo in perniciem proprietatis d. l. si vsusfructus legatus. 16. in princ. & in fin. Alex. & Castr. in auth. qui rem. in princ. C. de sacrosan. eccles. Ruin. cons. 58. n. 5. lib. 1. Natt. cons. 477. n. 7. Roland. cons. 49. n. 12. & 13. lib. 2. Cephal. cons. 653. n. 4. Castill. de vsufr. c. 21. n. 1. & 2.

Vnde etiam dicimus, quod prohibitus aliena-
63 re, neque potest facere aliquem actum, † per quem possit sequi alienatio l. codicillis. §. penult. ff. de legat. 2. Glos. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obligat. Socin. cons. 35. visa narratione. n. 4. lib. 4. Surd. decis. 254. n. 20. & decis. 326. n. 27. Menoch. cons. 101. n. 22. Becc. cons. 25. n. 2. Tiraq. de retract. lignagier. §. 1. glos. 2. n. 50. & glos. 14. n. 14. Peregrin. de fideicommiss. art. 14. n. 31. cum seq.

Accedat, quod neque sunt probata alia requisita Bullæ circa maius pretium, & maiorem culturam, & mensuram, & conspicuitatem structuræ ædificiorum, & magnam inæ-
64 qualitatem, † maximè, quia non debet considerari vinea, quæ petitur retrahi tamquam diuisa, cum diuisio fuerit facta per Principem occasione viæ nouiter directæ, ideo non ex hoc desinit esse vnum corpus, prout tamquam tale fuit possessum, itaut vna pars deseruiat alteri tam pro vsu domus, quam vaschæ, & omnium ibi contentorum, quibus stantibus non intrat Bulla, in qua etiã §. 12.
65 in fin. prohibetur, † vt non possit cogi dominus vineæ, vt partem tantummodo vendat, quod etiam est de iure, nam quamuis retrahens non cogatur retrahere nisi rem sibi cõiunctam, licet venditio sit facta simul de pluribus rebus Bald. de iur. protomis. in
66 fin. n. 20. Affl. eod. tit. §. 6. n. 5. † Tamen hoc procedit quando essent plura corpora separata, quorum vnum non dependet ab alio Tiraq. de retract. lignag. §. 23. glos. 2. Mar. Muta super cõsuetud. Panormit. c. 26. n. 138. Aliud quando, prout in casu nostro, adest vna domus, seu vinea habens plura membra,
67 tunc enim † si vicinus vellet partem illius emere iure congrui non admittetur, nisi ad totum,

totum, vel ad nihilum, prout etiam quando venditur vna res, seu vnum corpus cum pluribus accessorijs, non enim est licitũ emere accessorium sine principali, nec è contra, quasi tunc non possint dici res diuersi iuris, sed vna dicitur pars alterius, queadmodum etiam quando vna esset accessoria alteri, vel eiusdem officij, Ita declarat *Bald. de iure protbomis. in fin. vers. sed pone quod quis* 1 *n.20. & 21. Affl. eod.tit. §.6.incip. scriptum est. in 4. notab. n.6. & 7. Tiraq. de retract. lignag. glos.2.§.23.n.2.*

Ideo etiam diuisio gratia vberioris, & commodioris culturæ non faciet diuersos fun-
68 dos, † sed pro vno reputabitur *Bart. in l. caius.88. §.titius. & ibi Florian. in princ. ff. de legat.*1. Quare nõ daretur retractus vnius sine alio, prout etiam neque daretur si dominus feudi vellet aliquas res retrahere, & aliquas relinquere, quando quis vno contractu, & pretio res plures emisset, quæ omnes essent in feudo eiusdem domini, quidquid secus fit quando essent in diuersis feudis, tunc enim esset licitum solùm accipere partem latè *Tiraq. de retract. lignag. glos.2.§. 23.n.2.in fin.* quod applicatur ad casum venditionis rei vicinæ, quam totam debebit retrahere vicinus, quidquid aliud sit in venditione rei vicinæ venditæ, cum alijs rebus non vicinis *Tiraq.d.glos.2.n.3.*

Item obseruandum est, quod licet alias prætenderetur retractus per dominum directum,
69 qui regulariter est † præferendus in venditione domus emphyteoticæ *l.fin. C. de iur. emphyteot.* latè *Giurba decis.*51. Tamen dixi verius esse, quod ei non poterat tale ius cõpetere, quia de isto directo dominio non constabat, immo ex concessione domus, de qua agimus, apparet, quod sumus in bonis concessis cũ potestate, & auctoritate affrancandi censum spectantem ad dominum, & se liberandi ab eo, dato simili censu, itaut statim domus remaneat libera ipsius emphyteutæ, seu emptoris, cum stante tali pacto affrancandi iudicetur de huiusmodi domo, sicut de contractu meræ, & puræ venditio-
70 nis, † nulla habita cõsideratione emphyteusis ecclesiasticæ, tamquam fiat translatio dominij per dictam conuentionem luendi ista bona, quæ conuentio repugnat contractui ipsius emphyteusis, adeo vt ille sit extinctus, ac resolutus, & transfusus in meram emptionem, & venditionem, quasi ad illam ordinatus cum dominij translatione, neque enim hoc casu aliquod dominium remanet penes concedentem, sed tam vtile, quam directum trãsfertur in ementem cum tali pacto affrancandi, non attento, quod similes cõtractus fiãt sub nomine emphyteusis, cum
71 semper sit vera venditio, † consideratur enim solum, quod est in veritate, non prout partes appellant *l. si fortè. de castr.pecul. l. in insulam. ff. de præscript. verb. l. si vno. in princ. ff. locat. Glos. in l.1. §.1. in verb. agendo. ff. de superficieb. Bart. in l.1.n.5. ad fin. C. de iur. emphyteot. Affl. decis.72.n.10. Alex. cons.82.col.3. in princ. vers. & licet contrahentes. lib.2.*

Quare dicimus, quod istud ius affrancandi est quid diuersum, & separatum ab emphyteusi,
72 quamuis enim illa esset finita, † vel propter canonem non solutum, vel propter alienationem, aut quid simile, ex quo omnino esset emphyteuta priuatus, non tamen cadet à dicto iure affrãcandi *l. si domus. ff. de seruitut. vrbanor. prædior. §. si vero non habuerit. auth. de non eligend. secund. nubent.* per quæ
73 iura † ita in specie concludit *Alex. cons.*228. *n.5 lib.6.* latè *Bursat.* qui de communi *cons.* 60.*n.*30.*lib.*1. *Menoch. de arbitrar. cas.*276. *n.*19.*in fin. Cephal cons.*370.*n.*8. & 9.*lib.*3. *Alciat. præsumpt.* 45. *n* 3.*regul.* 3. Maximè quando, prout in casu nostro, conceditur emphyteusis, & postea ex interuallo, & in instrumento separato datur facultas affrancandi, tunc enim non potest considerari aliqua correspectiuitas, & si consideratur, illa tantum refertur ad venditionem, & pœna caducitatis habet locum in casu, in quo est imposita, & non extenditur ad alium casum, & sic non annullat pactum affrancandi, tamquam sit res separata, & stans de per se, Cum aliud esset, si pactum de affrancando fuisset expressum durante concessione in emphyteusim, tunc enim illa finita propter caducitatem, non duraret amplius pactum, prout etiam idem esset, quando simpliciter concederetur emphyteusis, & simul daretur in eodem instrumento facultas affrancandi, tunc enim illa expiraret stante caducitate, tamquam intelligatur illo soluente, & obseruante ea, ad quæ tenetur propter correspectiuitatem continuam, & successiuam, Ista est communis distinctio approbata per *Rot. coram R. P. D. Robusterio Romana deuolutionis tenimenti.* 10. *Iunij* 1577. de qua latissimè *Corbul. de caus. priuat. ob non solut. canon. limit.*38.*n.*3. *vsque ad* 6.

Non habet igitur ecclesia aliquod dominium in huiusmodi domo stante declaratione emptoris volentis affrancare iuxta formam pa-
74 cti, † quod facit, vt dictum est meram, & liberam venditionem, vt concludit *Ceph. cons.* 703.*n.*15. *vsque ad* 20. *lib.*1. *post Crot. cons.* 72. *n.* 42. *cum seq. lib.* 1. Et per consequens cessante dominio, cessat etiam ius prælationis, quæ datur solùm ob causam talis directi dominij in præiudicium vicini ementis,
75 cum alias † illo non existente vicinus esset præferendus *Capic. decis.*99.*n.*1. & 2. *Alex. cons.* 27. *n.*6.*lib.*6. Cum etiam in casu nostro adsit præuentio, & præoccupatio, quæ dat prælationem præoccupanti in similibus causis retractus *Castr. cons.*221. *in hoc passu.n.*2. *lib.*1. *Tiraq. de retract. lignag. §.*11. *glos.* 10. *n.*2. & 4. *fol.*318.

Nec

Nec ad rē facit responsio exaduerso data, quod *Ceph. & Crot.* loquantur quando istud pactum fuit appositum ad simulandum contractum venditionis sub nomine emphyteutæ;
76 Quia immo expressè, † & simpliciter concludunt, quod stante huiusmodi pacto iudicatur de tali contractu, sicut de vera venditione, vt ex eorum lectura patet, non de locatione, aut emphyteusi, vel alia dispositione nominata per partes, ideo non mirum si nihil remanet penes ecclesiam, quæ ob istam rationem poterit concedere bona illegitimis, qui licet non sint capaces emphy-
77 teusis ecclesiasticæ, † Tamen stante huiusmodi pacto affrancandi posito in concessione eis facta reddentur habiles, cum simus in pura venditione non considerato aliquo dominio pro ecclesia *Alciat.* in puncto *conf 7. n. 9. vers. secundum principale fundamentum. & n. 10. lib. 1. tom. 1. fol. 6. Card. Mantie. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 10. n. 20. Bursatt. conf. 255. n. 7. vsque ad 10. lib. 3. Menoch. conf. 1186. n. 5. & 6. lib. 12.*

Vnde videmus, quod statuta loquentia de venditione habent locum in istis contractibus
78 cum pacto † affrancandi *Franc. decis. 392. n. 2. vsque ad 5. Mut. super consuetud. Panormit. c. 28. in noua declarat. n. 27. & 28. Bertrand. conf. 7. n 1. & 2. lib. 1. tom. 1. Ign. in l. 3. §. si conditioni. n. 52. cum seq. ff. ad senatusconf. syllanian. Tiraq. de retract. lignag. §. 33. glos. 1. in princ.* Nulla habita consideratione, quod fuerit nominatus contractus emphyteoticus, quia ista denominatio, non facit, vt sit talis, cum potius veritas
79 attendatur, † & semper remaneat venditio, vt dictum est *supra n. 71.* latè *Surd. conf. 450. n. 34. lib. 3.*

Non obstat diuturna obseruantia, per quam prætenditur exaduerso, quod fuerit initus contractus emphyteoticus, tamquam ecclesia sit recognita in dominam cum solutione laudemij, præstatione consensus, ac multis
80 alijs, quæ obijciuntur, † Quia quando sumus in dispositione clara, prout est ista, de qua agimus, nihil facit obseruantia, & illa non attenditur *Dec. conf. 49. præstantissimè doctor. col. 1. in fin. Bero. conf. 34. n. 9. lib. 3. Natt. conf. 318. n. 1. Surd. conf. 426. n. 42. lib. 3. Rot. per Card. Seraph. decis. 1108. n 7. & coram R. P. D. Gypsio Cæsaraugustana pensionis. 11. Maij 1591. & coram R. P. D. Verospio Capuana pensionis. 6. Martij 1617.*

Minus obstat, quod istud pactum affrancandi non transeat ad singulares successores, Quia
81 verius est illud esse transitorium † nedum ad heredes, sed etiam ad singulares successores *Menoch. conf. 1186. n. 5. & 6. lib. 12. Alciat. conf. 7. n. 9. & 10. lib. 1. tom. 1. fol. 6.* Et quod dicitur de præscriptione eiusdem pacti de affrancando non verificatur, tamquam non sit lapsum tantum tempus, prout præsupponitur, cum etiam nulla detur præscriptio
82 quando proponitur † istud ius per viam exceptionis, quia tunc illa est perpetua, quidquid sit per viam actionis *Bart. in l. pignore. ff. de vsucapion. Dec. conf. 16 . non fuisset propositi. in fin. Butr. in c. quoniam frequenter. col. fin. vt lit. non contestat. Gabr.* qui de communi *concl. 7. n 3. de præscriptionib.*
83 Quamuis etiam verior sit sententia, † quod numquam facultati præscribatur *Idem Gabr. conclus. 10. in princ. eod. tit. de præscriptionib.*

Et quidquid sit, siue sit præscriptum istud pactum, siue nō, cum hoc dicatur ex abundanti, semper verum est, quod ecclesia nullum habet dominium, cum simus in pura venditione, Nam quamuis emptor non fuerit vsus dicto pacto, non tamen ex hoc potest dici, quod dominium semel translatum reuertatur ad ecclesiam, Nam alias sequeretur ab-
84 surdum, † quod si concedatur illegitimis aliqua res per ecclesiam cum huiusmodi pacto, quod facit illos capaces, vt dictum est, si occurrat eosdem non posse vti dicto pacto tamquam præscripto, quod ex hoc perdant concessionem, & venditio semel ritè facta in eorum præiudicium rescindatur, & dominium per ecclesiam in eos translatum redeat ad ecclesiam, quod tamen de iure non subsistit, cum venditio sit facta capacibus ob d. pactū, vt per *Menoch. conf. 1186. n. 5. & 6. lib. 12. post Alciat. Mantie. & alios supra allegatos. n. 77.*
85 † Cum etiam actus à principio validus, & perfectus non irritetur ex superueniente causa *c. factum legitimè. de regul. iur. in 6. l. in ambiguis. §. non est nouum. ff. eod. tit. Surd. conf. 18. n. 11. & conf. 145. n. 18. lib. 1.*

Minus obstat, quod non probetur identitas domus, Quia in facto contrarium apparet, cum etiam sit extracta inscriptio coram Iudice, & testibus, & in præsentia aduersarij, ex qua probatur domum esse illammet, de qua agi-
86 mus, † quāuis etiam sufficeret probari qualitatem, quæ concordet, quasi illa probata, censeatur etiā probata identitas *Aym. conf. 198. n. 2. post Alex. conf. 133. col. 3. in fin. lib. 1. Corn. conf. 206. ad fin. lib. 4. Dec. in c. prudentiam. §. sexta. col. 4. post princ. de offic. deleg.*

Non constito igitur de dominio, non est locus retractui, qui neque debet concedi ex alio prætenso capite maioris contiguitatis, & adiacentiæ, quia licèt aliqui teneant, quod in concursu plurium ius congrui magis cōpetat ei, qui à maiori parte est coniunctus
87 rei emptæ, † Tamen verior est opinio, quod potius attendatur præoccupatio *Castr. conf. 221. in hoc passu. n. 2. lib. 1. per tex. in l. qui prior. & in l. in his tribus. cum l. seq. ff. de iudic. Tiraq. de retract. lignag. §. 11. glos. 10. n. 2. & 4. fol. 318.* cum alijs de quibus *supr. n. 7.* & quidquid sit de dicta quæstione an debeat esse paritas, necne, In casu nostro tol-
88 litur omnis difficultas, † quia cōstitutio Gregoriana in §. 10. loquitur, quādo duo vicini

eodem

eodē tempore postulant rem sibi vendi, tunc enim mandatur præferendum esse eum, qui magis adhæret, qui non est casus noster, cum iam per annum fuerit empta domus, de qua agimus, vnde tamquam casus omissus non debet extendi, vt minus contrarietur iuri communi *Glos. in l. si vnus. §. pactus. in verb. redditur. ff. de pact. Surd. cons. 182. n. 12. lib. 2.*

Insuper notandum est, quod in alia causa, dum peteretur retractus, dixi illum esse denegandū, nā in instrumento, de quo agebamus, fuit expresse conuentum, quod omnes domus, & apothecæ datæ in dotem debeant stare pro
89 fundo dotali, † vnde quamuis postea appareat illarum æstimatio, tamen est facta ad alium effectum, vt videlicet intelligatur ad quem valorem ascendant pro quantitate dotis promissa, & per consequens per talem actum æstimationis non est recessum à protestatione præcedenti, quod sint pro fundo dotali, tamquam talis actus sequens sit cōpatibilis cum protestatione præcedenti, quæ protestatio non dicitur sublata, neque ex interuallo, vnde multò minus incontinenti adeo vt semper remaneat fundus dotalis, prout ita in specie concludit *Ruin. cons. 134. in fin. lib. 4.* per doctrinam *Bald. in l. item quia. in fin. ff. de pact.* iuxta *l. titia. §. idem respondit. vbi Aret. ff. de verbor. obligat.*

Quare non obstante huiusmodi æstimatione facta ad alium effectū, domus datæ pro fun-
90 do dotali † non possunt alienari per maritum *l. si inter virum. 21. C. de iur. dot. Bald. Io. de Plat. Aret.* & alij per *Rimin. Iun. inst. quib. alienar. lic. vel non. in princ. n. 65. Socin. cons. 57. col. 2. n. 3. lib. 1.* Quamuis etiam in instrumento adessent clausulæ ad habendum vel similes, cum illæ sint accessoriæ, & non alterent naturam contractus *Ludouic. conclus. 10. in fin. limit. 11.*

Amplius talis fundus dotalis æstimatus, vt su-
91 pra, non poterit alienari per maritum, † neque cum consensu mulieris, cum enim fuerit facta æstimatio ad vnum finem, vt sciatur quantitas dotis, non debet operari contrarium effectum, ideo consensus mulieris non conualidabit talem alienationem cum etiam idem iudicetur de re inæstimata, & de æstimata tali æstimatione, quæ non faciat emptionē, tāquam vtroque casu dicatur res propriè dotalis, prout in specie concludit *Imol. in c. cum contingat. col. 16. n. 27. de iureiurand. Signor. de Homod. in repet. l. si æstimatis. 51. post Azon. Alber. & Alex. ibid. ff. solut. matrimon. Fulgos. in l. fin. ff. de pact.*
92 *dotalib.* † Et quamuis aliqui teneant contrarium, quod possit fieri alienatio cum consensu vxoris, vt per *Rimin. Iun. instit. quib. alienar. licet vel non. in princ. n. 66. & 76.*
93 Tamē quidquid sit de dictis opinionibus, † satis nobis est, quod non censetur per talem æstimationem facta aliqua emptio, nec per consequens permissa alienatio per maritum *l. si inter virum. 21. C. de iur. dot. l. dotale prædium. §. dotale. ff. de fund. dotal. l. cum vir. ff. de vsucapion. Ludouic. decis. Perus. 10. n. 4.*

Cum igitur ex supradictis appareat non esse factam emptionem, sed remansisse bona data
94 in dotem pro fundo dotali, nō est locus prætenso retractui, qui solum procedit, quando verè est facta venditio rei immobilis dotalis per æstimationem, ob quam maritus teneretur ad pretiū rei æstimatæ *Tiraq. de retract. §. 1. glos. 14. n. 19. & n. 108. & 109. post Afff. de iur. prothomis. in verb. licet enim supra diximus. col. 3. vers. item quæro quid si datur. Mar. Mut. super consuetud. Panormit. c.*
95 *47. n. 31. & 32.* † Prout dicimus de bonis emphyteoticis datis in dotem præuia æstimatione, quæ faciat emptionem, in quibus tūc requiritur consensus domini, cum alias non requireretur si non esset facta venditio *Imol. in c. potuit. col. 9. vers. tangit etiam hic. extr. locat. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. n. 21. Auffr. ad decis. capell. Tholos. 279. n. 3. Guid. Pap. decis. 48. Thesaur. decis. 139. in fin.*

Prædictis accedat, quod stante expressa conuentione, vt bona data in dotem remaneant pro
96 fundo dotali, † non dicitur translatū dominiū in maritum, & æstimatio censebitur facta, vel vt sciatur pro qua quantitate bona viro consignentur, vel vt probari possit valor rei, vel quo ad alios effectus, vt per *Rot. coram Card. Lancellott. Romana saluiani interdi-*
97 *cti. 5. Decembris 1600.* † vbi etiam quod sufficit constare etiam tacitè de mente contrahentium, quod voluerint esse fundum dotalem *Franc. Aret. cons. 84. col. 3. in princ. vers. super quo est dicendum. n. 1. per tex. in l. seruos. ff. famil. ercisc. Bart. in l. si vt certo. §. nunc videndum. ff. commodat.* & quando æstimatio faciat emptionem in dote multa adduxi *supr. c. 38. n. 27.*

EPITOME.

RESignans officium ob metum mortis, seu ob aliam causam an teneatur, illa non secuta, nouas litteras patentales expedire. ¶ Laudemium, & Gabella an debeat solui ex actu valido, qui non habuit effectum. ¶ Habens facultatem nominandi an illam à se abdicet, si nominatio per eum facta non sortiatur effectum. ¶ Et quid in optione, præsentatione, institutione, & similibus. ¶ Renuncians beneficium simpliciter, si ad illud redeat an recuperet locum, & prærogatiuas antiquitatis. ¶ Et quid in renunciatione conditionali, & quoties quis redit vigore regressus. ¶ Et quando tales resignationes extinguant titulum, & abdicent ius à resignante, itaut requirantur nouæ litteræ collationis. ¶ Differentia qualis sit inter resignationes officiorum, & beneficiorum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Renuncians officium ob timorem mortis, an illa non secuta, teneatur nouas litteras patentales expedire. n.11. & 19.*
2 *Paria sunt aliquid factum non fuisse, vel nullum effectum habere, & multa de similibus actis remissiuè. n.10.*
3 *Actus validus, qui non potest producere aliquem effectum, dicitur nullus.*
4 *Remoto effectu remouetur etiam omnis species actus.*
5 *Laudemium non debetur ex dispositione, quæ effectum non sortitur. Idem in gabella. n.9.*
6 *Verba sunt intelligenda cum effectu.*
7 *Dispositio qualibet intelligitur de actu efficaci.*
8 *Vulgatum dictum, si re priueris, & nomen habere mereris.*
12 *Habens facultatem nominandi illam non à se abdicat, si nominatio non fuerit effectum sortita. Idem in electione, optione, præsentatione, institutione, & similibus. n.13. & 14.*
15 *Resignans beneficium ad fauorem alicuius potest ad illud redire absque noua collatione, quando resignatio non habuit effectum. & n. 16.*
17 *Ius non dicitur dimissum, nisi secuta effectuatione.*
18 *Resignatio debet intelligi rebus sic stantibus.*
20 *Per resignationem beneficij correspectiuam, seu conditionalem, vel ob aliquam causam, seu ad fauorem alterius, illud non vacat, donec in eius persona non fuerit effectum sortita, vel sint impletæ conditiones, ideo non requiruntur nouæ litteræ collationis. n. 21. cum aliud sit in simplici resignatione. n.22.*
23 *Renuncians simpliciter beneficium, si ad illud redeat, non recuperat prærogatiuas antiquitatis, & locum, quidquid aliud sit in renunciatione conditionali, & quoties quis redit vigore regressus. n.24.*
25 *Differentia qualis sit inter resignationes beneficiorum, & officiorum.*

CAPVT DCCXLVI.

PEtitio Proxenetarum videtur iustissima, ideo est concedenda confirmatio, cum etiã vltra iustitiã supplicetur id fieri ex speciali gratia, & benignitate Superioris, † Nam
1 petitur, quod in statutis nouis addatur inter cætera sequens capitulum videlicet, quod si aliquis proxeneta renunciaret suũ officium in personam alterius ob timorem mortis, aut aliam causam venditionis, & postea non sequeretur obitus, vel ille cui fuit renunciatum occasione venditionis non expediret litteras patentales, in præfatis casibus idem proxeneta, qui renunciauit, non teneatur renouare suam patentem, prout neque ille, cui facta est resignatio, teneatur retrocedere idẽ officium proxenetæ resignanti, si propter aliquod impedimentum officium resignatum noluerit, sed dictus resignans possit, & debeat continuare exercitium eiusdem officij cum omnibus emolumentis, ac prærogatiuis, prout antea, itaut propter tales resignationes numquam possit opponi, quod aliquod damnum attulerit, tamquam obitus non fuerit subsecutus, nec litteræ patentales sint expeditæ, cum in vtraque resignatione requiratur effectuatio; ad hoc vt possit dici, quod officium vacauerit, ob quam vacationem opus sit noua expeditione litterarum.

Istud capitulum est conforme iuri communi, secundum quod paria sunt aliquid factum non
2 fuisse, † vel nullum habere effectum *l. si quis sub conditione. 11. ff. de testament. tut. l. ex cõsensu. 23. ff. de appellat. Aym. cons. 10. n. 5. Ias. in l. fin. n. 3. ff. de offic. eius. & in l. quoties. n. 3. qui satisd. cogant.* latè *Surd. cons. 3. n. 29.*
3 *cum seq. lib. 1.* † vbi etiam addit, quod actus validus, qui non potest producere aliquem effectum, dicitur nullus, adeo vt renunciatio, vel similis dispositio, quæ caret effectu, careat etiam nomine renunciationis *Bald. in l. cum precibus. 18. in princ. vers. nota quod il-*
4 *lud. C. de probation.* † Prout passim remoto effectu, remouetur etiã omnis species actus *Idem Bald. in rubr. C. de contrah. empt. q. 11. Ias. in l. serui electione. in princ. n. 3. ff. de legat. 1. Becc. cons. 14. n. 32. Affl. decis. 338. n. 3. ad med. Surd. cons. 264. n. 29. ante med. lib. 2.*

Quare ex istis dispositionibus nullis, & inutili-
5 bus, & effectum non sortientibus † non debetur aliquod laudemium *Io. Fab. in l. vlt. col. 2. in verb. in irritum. C. comm. de legat. & in l. 1. C. quand. lic. ab empt. disceder. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 2. n. 7.* Cum sem-
6 per verba debeant intelligi † cum effectu *l. 1. §. hæc verba. ff. quod quisque iur.* & sic de contractibus efficacibus similes dispositio-
7 nes, † & constitutiones sunt intelligẽdæ *Bald. in l. fin. §. in computatione. col. vlt. C. de iur. deliber. Tiraq. d. §. 1. glos. 2. n. 9. in fin.* vbi etiã adducit non minus vulgatiorem, quam ele-
8 gantiorem versum, † si re priueris, nec nomen habere mereris, de quo per *Glos. in c. admonere. 33. q. 2.*

Prout etiam neque erit soluenda gabella ex istis
9 actibus nullis, & † non sortientibus effectum *Bart. in l. vlt. §. sin autem. & ibi Bald. in §. sed quia nostra maiestas. col. 1. vers. quærit lic. C. commun. de legat. Ias. in l. non dubiũ. col. 2. C. de legib. Alex. cons. 104. col. 2. vers. facit in simili. lib. 1. & cons. 36. col. 2. vers. sed præmissis. lib. 4. Felin. in c. ex tenore. col. 3. vers. regula non præstat. de rescript.* cum alijs per *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 2.*
10 *n. 7.* † Et faciunt multa similia de istis actibus nullis, & inefficacibus, & inutilibus, quæ habentur ac si numquam fuissent facti, de quibus latè *Vant. de nullit. tit. quoties & intra quod temp. n. 26. vsque ad 52.*

Stante igitur, quod resignatio in casu non secuti

11 cuti effectus, habeatur pro non facta, † non opus est nouis litteris patentibus, cum remaneat officium apud resignantem, non secus ac si non fuisset facta resignatio, ideo cum illis primæuis litteris poterit idem officium continuare, ac exercere, tamquam per istum actum inefficacem non sit ab eo abdicatum suum exercitium, prout dicimus de eo, qui
12 habet facultatem nominandi, † à quo non abdicatur potestas nominationis, si nominatio non fuerit effectum sortita, cum illa non dicatur consumpta, neque extincta, non secus ac si numquam fuisset facta *Card. Seraphin. Romana domus*. 5. *Nouembris* 1582. in impress. *decis.* 589. *n.* 3. *vsque ad* 11. latè *Surd. cons.* 264. *n.* 29. *lib.* 2.

Quod generale est in omnibus dispositionibus, in quibus nũquam dicitur consumpta facul-
13 tas, quando non fuit secutus effectus, † vt in electione, arbitrio, testibus non rectè receptis, stipulationibus, actionibus, nunciatione, sententijs, & similibus actibus inutilibus *Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. limit.* 1. *n.* 1.
14 *vsque ad* 28. *ff. de verb. significat.* † Et de optione, institutione, præsentatione, & alijs multis *Gonzal. ad reg.* 8. *cancellar. glos.* 45. *§.* 3. *n.* 4. *vsque ad* 10. *Spin. de testam. glos.* 5. *princ. n.* 55. *&* 56. *Caputaq. decis.* 59. *n.* 2. *lib.* 2. *Molin. de primogenit. hispanor. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 39. *cum seq. Ruin. cons.* 24. *n.* 2. *lib.* 2.

Et passim in praxi ita seruatur, quod facta renunciatione, seu resignatione ad fauorem ali-
15 cuius, † possint resignantes, & renunciantes redire ad beneficia resignata absque noua collatione, quando illæ non fuerunt sortitæ effectum, quasi tunc non vacet simpliciter beneficium, sed ita demum, si fuerit collatũ, neque enim abdicatur ius, quod alteri non quæritur *l. nec vtile. ff. ex quib. caus. maior.*
16 *l. qui absenti. ff. de acquir. possess.* † cum præsertim, qui dimisit nihil de nouo acquirat, sed solum acquisitum conseruet *l. filio. ff. de iniust. rupt. testam. l. peculium.* 4. *§ si ære. ff. de pecul. l. voluntate.* 10. *ff. quib. mod. pign. vel*
17 *hypothec. solu.* † Maximè, quia non dicitur ius dimissum, nisi secuta effectuatione *Glos. in c. olim. de restitut. spoliat. Innoc. in c. inter cæ-*
18 *teras. de prabend.* † Vltra quod talis resignatio debet intelligi rebus sic stantibus *l. quod seruius. ff. de condic. caus. dat. c. cum inter. de renunciation. Paris. cons.* 24. *n.* 92. *lib.* 2. *Alex. cons.* 29. *n.* 5. *post princ. lib.* 3. *Franc. decis.* 181. *n.* 12.

Et ita per prædicta, & similes rationes, quod
19 non requiratur noua collatio, † aut expeditio litterarũ propter effectũ non secutum concludũt *Io. Monach. & Io. Andr. in c.* 1. *de rer. permut. in* 6. *Petr. Gregor. in syntagm. iur. lib.* 17. *c.* 17. *n.* 33. *Rebuff. de pacific. possession. n.* 166. *Rot. decis.* 7. *n.* 1. *de restitut. spoliator. in antiq. Mohedan. decis.* 323. *& decis.* 25. *&* 36. *de renunciat. Put. decis.* 323. *lib.* 2. *& decis.* 48. *&* 270. *lib.* 1. *& decis.* 410. *lib.* 3. *Ceuall. q.* 611. *n.* 6. *&* 7. vbi quod ita sæpè fuit iudicatum *Paris. de resigat. beneficior. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 95. *vsque ad* 117. *& q.* 14. *n.* 6. *&* 12. *eod. lib. Dec. in c. cum venerabilis. n.* 73. *de exceptionib. Caputaq. decis.* 83. *p.* 3. *Gonzal. ad reg.* 8. *cancellar. glos.* 14. *n.* 20.

Maximè, quia resignationes, de quibus agimus, non fiunt simpliciter, sed ad fauorem alte-
20 rius, † vnde videtur, quod tunc debeat expectari, quod in personam illius sortiantur effectũ, nam alias non dicitur vacare beneficiũ *Put. decis.* 523. *n.* 1. *lib.* 2. *Gonzal. ad reg.* 8. *cancellar. glos.* 14. *n.* 19. *&* 20. Prout etiã idem est, quando huiusmodi resignationes essent
21 correspectiuæ, † vel conditionales, aut ob aliquam causam, tunc enim non abdicatur ius à resignante, nisi causa secuta, vel conditionibus impletis, ideo non requiruntur nouæ litteræ collationis *Put. decis.* 523. *in fin. lib.* 2. *Rot. decis.* 4. *de rer. permutat. in antiq.* latissimè *Ceuall. q.* 561. *n.* 11. *vsque ad* 23. *fol.* 34. *Ias. cons.* 86. *lib.* 3. *Mandos. reg.* 32. *q.* 31. *n.* 16. *cum seq. & in prax. signat. grat. tit. regressus & excessus. c.* 2. *Paris. cons.* 5. *n.* 7. *lib.* 4. *Caputaq. decis.* 83. *p.* 3. *Mobed. decis.* 25. *&* 36. *de renunciat. Paris. de resignat. lib.* 1. *q.* 3. *per tot. & q.* 14. *n.* 13. *cum seq. eod. lib.*

Et ratio differentiæ est, quia in renũciatione ad
22 fauorem, & resignatione conditionali † non est abdicatum ius, nisi secutis conditionibus, quod non est in resignatione simplici, per quã extinguitur titulus, ideo noua collatio requiritur *Glos. in c. quod dei. de stat. monachor. Nauar. in c. accepta. n.* 31. *oppos.* 7. *de restitut. spoliat. Paris. in c. cum venerabilis. n.* 42. *de exceptionib. Ceuall. q.* 561. *n.* 10. *&* 11. vbi de communi *Rot. coram R. P. D. Orano Seguntina beneficiorum.* 1. *Iunij* 1592. *Paris. de resignat. lib.* 1. *q.* 14. *n.* 20. & ita declaratur *Rebuff. de nominat. q.* 14. *n.* 92. *& in prax. beneficial. par.* 3. *tit. de simon. in resignat. n.* 23. *& cons.* 22. *n.* 19. & ita etiam distinguunt omnes *in c.* 2. *vbi Prob. ad Monach. n.* 30. *de renunciat. in* 6.

Ideo in istis renunciationibus simplicibus, in quibus requiritur noua collatio propter ex-
23 tinctionem tituli, † & ius abdicatum à renunciante, si contingeret renunciantem redire ad beneficium renunciatum, non recuperantur per eum prærogatiuæ antiquitatis, cum loco, & alijs, quæ prius illi competebãt, quamuis recuperentur omnia iura beneficij,
24 & commoda, & onera † quidquid aliud sit in renunciatione conditionali, quæ non extinguit titulum, & quoties quis redit vigore regressus *Paris. de resignat. benefic. c.* 14. *lib.* 1. *n.* 25. *vsque ad* 28. *Rot. coram R. P. D. Accorambono Paduana optionis.* 29. *Nouembris* 1557. de qua per *Cott. decis.* 337. *Paris. cons.* 93. *n.* 11. *lib.* 4. *Mobed. decis.* 72. *in manuscript.* & multa ad materiam *Monet. de option. c.* 4. *q.* 8. *n.* 148. *cum seq. Gonzal. ad reg.* 8. *cancell. glos.* 5. *§.* 10. *n.* 115.

Quare

Obseruandum est tamen, quod adest differentia inter resignationes beneficiorum, & officio-
25 rum † cum in istis officijs, licet non sequatur effectuatio in persona eius, cui fuit resignatum officium, tamen alius est nominandus, cui fiat venditio, quasi resignans non quærat aliud quam pretium officij, quod non est in resignationibus beneficiorum, vt notat *Rot. coram Card. Seraphin. decis. 389. n. 10.*

E P I T O M E.

SVbstitutio quando expiret ob defectum conditionis etiam in compendiosa continente vulgarem, pupillarem, & fideicommissariam. ¶ Filij positi in conditione quo casu censeantur dispositiuè vocati. ¶ Clausula omni meliori modo an operetur tam ad onus hæredum institutorum, quam ab intestato, vt hæreditas restituatur filijs positis in cõditione. ¶ Conditio si sine liberis adiecta in vulgari an excludat sequentem substitutum, quamuis ille, qui cum liberis decessit, commodum hæreditatis non habuerit, etiam in compendiosa continente plures fideicommissarias, & plures vulgares in fideicommisso. ¶ Filij, qui non possunt succedere patri ob non delatam illi successionem tamquam præmortuo ante testatorem, vel superstite primo hærede, an sint per tacitum fideicommissum inuitati, licet sint positi in conditione. ¶ Sequentes in gradu an admittantur, si mediæ substitutiones sunt caducatæ ob defectum conditionis, itaut succedãt etiam primo hæredi tam in compendiosa, quam in fideicommissaria. ¶ Et an debeat attendi, quod sit purificata conditio, sub qua fuit vocatus substitutus, vel conditio adiecta primo hæredi, & sub qua illi fuit facta substitutio. ¶ Doctrina *Bart. in l. quamdiu. ff. de acquir. hæredit.* quomodo intelligatur. ¶ Deficiente primo substituto quando hæreditas remaneat penes hæredem grauatum cum onere restituendi secundo.

S V M M A R I V M.

1 *Substitutio expirat ob defectum conditionis, itaut substitutus habeatur pro non substituto. Amplia in compendiosa continente vulgarem, pupillarem, & fideicommissariam. n. 2.*

3 *Sola existentia filiorum facit deficere conditionem, quamuis illi non succedant.*

4 *Filij positi in conditione non censentur dispositiuè vocati. Fallit si vocatio sit cum qualitate legitimitatis, & cum exclusione fœminarum, & quando adsunt similes coniecturæ, quæ sufficerent, quamuis essent leues. n. 5. & 6.*

7 *Filij, qui non possunt succedere patri ob non delatam illi successionem tamquam præmortuo ante testatorem, vel superstite primo hærede, censentur per tacitum fideicommissum inuitati, licet sint positi in conditione. Amplia tam in fideicommissaria, quam in vulgari contenta in compendiosa. n. 8.*

9 *Fideicommissaria tacita potest induci ex cõiecturis, sicut tacita vulgaris directa.*

10 *Clausula omni meliori modo operatur tam ad onus hæredum institutorum, quam ab intestato, vt hæreditas restituatur filijs positis in conditione. & n. 11.*

12 *Substitutus excluditur quamuis esset locus pius ob defectum conditionis.*

13 *Conditio si sine liberis adiecta in vulgari directa excludit sequentem substitutum, quamuis ille, qui cum liberis decessit, commodum hæreditatis non habuerit, etiam in compendiosa continente plures fideicommissarias, & plures vulgares in fideicommisso. n. 14.*

15 *Sequentes in gradu admittuntur, si mediæ substitutiones sunt caducatæ ob defectum conditionis, itaut succedant etiam primo hæredi tam in compendiosa, quam in fideicommissaria. Fallit quando filij positi in conditione possunt dici vocati ex coniecturis, vel ex consuetudine, & ex obseruantia iudiciorum. n. 16. & 17.*

18 *Conditio, sub qua fideicommissarius est vocatus, si non euenit, sed defecit, tunc quoque deficiet substitutio fideicommissaria.*

19 *Subordinatio plurium graduum substitutionum continentium etiam vulgarem, vltra fideicommissariam, facit vt caducato medio gradu, substitutus per vulgarem ingrediatur locum illius, & succedat grauato, itaut remaneant bona hæredi cum onere illa præstandi fideicommissario substituto. Declara vt n. 20. & 21.*

22 *Doctrina* Bart. in l. quamdiu. ff. de acquir. hæredit. *quomodo intelligatur. n. 23. & 24.*

25 *Conditio quando deficit quo ad primos substitutos, operatur vt numquam sit locus sequenti substitutioni.*

26 *Substitutiones sequentes quando euanescant ob defectum primæ. & n. 27.*

28 *Substitutus si admittitur propter substitutiones medias caducatas, an debeat attendi, quod sit purificata conditio, sub qua ipse fuit vocatus, vel conditio adiecta primo hæredi, & sub qua illi fuit facta substitutio. n. 29.*

30 *Deficiente primo substituto, hæreditas remanet penes hæredem grauatum cum onere restituendi secundo. Intellige vt n. 31.*

C A P V T DCCXLVII.

AVrelius Passarus Senogallien. instituit hæredem Cinthium filium suum legitimum, & naturalem, cui si sine filijs legitimis, & naturalibus decederet, substituit Aureliam sororem consanguineam Cinthij, & eadem decedente sine filijs legitimis, & natura-

turalibus masculis, vel fœminis substituit Io. Paulum Passarum fratrem ipsius testatoris, cui etiam decedenti sine filijs legitimis, & naturalibus masculis, vel fœminis eo casu substituit Hospitale Misericordiæ; Testatore adhuc viuente decessit Aurelia, deinde Io. Paulus frater testatoris relictis filijs, postea testatore defuncto, fuit adita illius hæreditas per Cinthium filium, qui deinde decessit creatus Cardinalis à Clem. VIII. nullis relictis filijs, quæritur an fideicommissum sit penitus resolutum, & si perseueret, an vocati sint filij Ioannis Pauli, an vero Hospitale Misericordiæ.

In prædicta facti specie transmissa pro filijs Io. Pauli contra hospitale respondit *Peregrin. cons.132.lib.5.* iuxta cuius opinionem tamquam veriorem est iudicandum, non obstantibus multis, quæ modò exaduerso opponū-
1 tur, † Nam clarè apparet de defectu conditionis substitutionis, cum Io. Paulus decesserit relictis filijs, Hospitale autem fuit substitutum, si idē decederet sine filijs, ob quorum existentiam, substitutio euanuit, itaut substitutus habeatur pro non substituto *l.iubemus. §. penult. C. ad trebellian.l.1 ff. de regul.caton. l.qui hæredi. in fin. ff.de condit. & demonstrat. Castr.cons.292.circa primum dubium videtur quod institutio. col.2. vers. item testator.lib.2. Aym.cons.62.n.1. Albens. cons.86.n.8. Rustic. ad l. cum auus.lib.3.c.6. n.6. in fin. ff.de condit. & demonstrat.*

Quæ procedunt, quamuis substitutio esset cōpendiosa continens vulgarem, pupillarem, &
2 fideicommissariam, † licet enim casus vulgaris videatur accidisse ex capite impotentiæ, tamquam non potuerit hæres fieri propter obitū ante testatorem, Tamen non potest talis substitutus admitti ad huiusmodi substitutionē, quia conditio defecit, sub quà facta est eadem substitutio *Oldrad.cons.139. Socin.in l.1.col.13. post med.vers.& per prædicta bis diebus. ff.de vulgar.& cons.76.col. fin.lib.3.& in l.cum auus. col.8. ff.de condit. & demonstrat. Curt.Iun.cons.33.col.2.vers. stantibus præmissis. Peregr. de fideicommiss.*
3 *art.15. n.7. Aym.cons.62.n.1.& 2.* † vbi ampliat, quamuis filij non succedant, cum sola eorum existentia faciat deficere cōditionem *l. filiusfamilias. §. cum quis. ff. de legat.1. Castr.cons.14. si contingat in 1.dub.lib.1.& cons.280. præsupposito statuto. col.2. ad fin. lib.2. Corn. cons.180. col.4. lib.4. Peregr. de fideicommiss.art.28.n.52.*

Maximè, quia in casu nostro filij Ioānis Pauli,
4 quamuis sint positi in conditione, † & sic nō dispositiuè vocati *Bart. Bald. & Imol.in l.lucius. & ibi Alciat.n.13. ff.de hæredib.instituend.* latè *Rustic. in tract.de fil. posit. in condit.lib.1.c.2. Peregr.de fideicommiss.art. 28.* Tamen videntur vocati, tamquam sint positi in conditione cum qualitate legiti-
5 mitatis, † & quia sumus in substitutione compendiosa, & sunt positi in conditione tam masculi, quam fœminæ, & ex statuto Senogalliæ, & ex decreto Serenissimi Ducis sunt exclusæ fœminæ, & fuit prohibita quęcumque detractio legitimæ, & trebellianicæ, & similis, quæ omnia faciunt coniecturam vrgentem vocationis *Menoch. de præsumpt.q.76.n.27.cum seq.lib.4. Intrigliol.de substitut. centur.3.q.26. Cardin. Mantic. de coniectur.vltim. voluntat. lib.11.tit.2.n.19. Rot.decis.144.n.2.& 3.& decis.266.n.5.p.1. in recentiorib. & decis.424.n.2. p.2. in re-*
6 *centior.* † vbi etiam quod in hoc sufficiunt leues coniecturæ *Menoch.d.præsumpt.76.n. 53. Aym. cons.62. n.6. Dec. cons.241. in casu proposito non videtur. ante fin. vers. & quoniam filij. Corn.cons.119.lib.2.& in l.ab eo. C. de fideicommiss.*

Præsertim, quia vbi filij non possunt succedere patri in illis bonis, nec ex testamento patris, nec ab intestato ob non delatam successionem patri tamquam præmortuo ante te-
7 statorem, vel superstite primo hærede, † tūc filij positi in conditione de necessitate per tacitum fideicommissum dicuntur inuitati, nam alias esset inane pro eis consilium testatoris, contraria autem procedunt, quando pater habuisset hæreditatem, & filij mortuo patre sibi successissent, aut habiles fuissent ad succedendum, prout in specie declarat *Gabr. cons.96. n.17. lib.1. & cons.115.n. 14.eod.lib.Cephal.cons.251.n.85.lib.2.Corn. cons.74. col.2. lib.2.* Et in proposito nostro *Peregrin.cons.132.n.5.ad med. vers.hæc ta-*
8 *men communis opinio & resolutio.lib.5.* † vbi etiam, quod ita obtinuit bis in Rota in fideicommissaria, in qua nunc versamur, immo etiam in vulgari contenta in compēdiosa, in qua, si filij positi in cōditione præmortuo patre honorato in vita testatoris non possent succedere testatori ex persona patris ad excludendum substitutum, cui filij ipsi positi in conditione sunt prælati, tunc videntur ex tacita vulgari inuitati ad directam hæreditatem ad exclusionem eiusdem substituti *Socin. Iun.cons.141.n.16.lib.2. & cons.174.n.24. eod.lib. Rustic. in tract. de fil. in condit. posit. lib.3.c.4. Peregrin. cons.*
9 *54.col.1.& 2.lib.4.& cons.132.n.5.lib.5.* † ob illam rationem, quia non solum tacita fideicommissaria potest induci ex coniecturis, sed etiam tacita vulgaris directa *Ias. in l. potest.n.8. ff.de vulgar. & cons.41.col. penult. lib.1. Dec.in l. penul.in 4. notab. C. de impuber. & alijs substitution.*

Cum etiam in testamento, de quo agimus, ad-
10 sit clausula omni meliori modo, † de cuius natura est substantiare actum factū per modum inutilem in alium modum vtilem, per quem fieri potuisset, itaut operetur tam ad onus hæredum scriptorum in testamento, quam venientium ab intestato, vt hæreditas restituatur filijs positis in conditione tam-

quam

quam habentibus voluntatẽ testatoris *Dec. consf.241.in casu proposito non videtur.col.2. ante med.vers.sed etiam ad hoc respondetur. n.2.ad fin.* quem sequitur *Thesaur.decis.60. n.2. & decis.86.col.vlt. vers. idem limitarem istam ampliationẽ.n.2.* Quidquid aliud contra *Dec.* senserit *Turret. de claus.codicill. q. 50.& 51.fol.111. Gabr.cons.129.lib.2.* Quia verior est opinio *Dec.* vt testatur *Peregrin. cons.54.n.8.lib.4.& cons.132.n.6.lib.5. & de fideicommiss art.28.n.15. ad fin. Socin.Iun. cons. 29. n.5. lib.3. Rustic. de fil. in condit.*
11 *posit.lib.6.c.4.* † Et ita etiam ob clausulam omni meliori modo, quod filij positi in conditione censeantur vocati cõcludit *Rot.corã R.P.D. Vbaldo Romana fideicommissi de Vldonis. 16. Ianuar.1613.* quæ est *decis.424.n. 2. in fin par.2.in recentiorib. post Put.decis. 215. in fin. lib.3. Paris. cons.62. n.15. lib.2. Bursatt.cons.262.n.12.lib.3.*

Et ita in specie casus nostri, quod stãtibus præ-
12 dictis censeatur exclusus substitutus† quamuis etiam esset locus pius concludit *Bald. cons.254.titius instituit..lib.1.Corn.cons.180. in 2.dub.n.3.lib.4. Socin.cons.218.lib.2.alias est cons.140. lib.1. Bertrand. cons.175. lib.1. p.1. Alciat. cons.44. n.51. lib.9. Ang. in l.1. ff. de vulgar. & in l. quamdiu.ff.de acquir. hæredit. Alex.cons.1.n.14. & 15.lib.1.* quos omnes refert, & sequitur *Peregrin. de fidei-*
13 *commiss. art. 15. n.32. & 33. fol. 140.* † vbi quod hæc conditio adiecta in vulgari directa excludit sequentem substitutum, quamuis ille, qui cum liberis decessit, commodum
14 hæreditatis non percepisset, † quod etiam est in compendiosa continente plures fideicommissarias, & plures vulgares in fideicommisso, tum ex defectu conditionis, tum quia testator prætulit filios substituto, tamquam nulla probabilis differentia videatur posse constitui inter substitutum primo instituto, & beneficiato, & inter substitutum secundo, vel tertio, cum etiam de fideicommissaria contenta in compendiosa idem iudicium sit statuendum, prout de vulgari ratione æqualis determinationis *l.iam hoc iure. ff.de vulgar. & pupill.substit.*

Neque obstat, quod multi contrarium teneant videlicet, quod quando aliquis est institu-
15 tus, † & ei successiuè fuerunt substituti plures de gradu in gradum per compendiosam, vel per merè fideicommissariã, & hæres adiuit, mediæ autẽ substitutiones sunt caducatæ propter obitũ substitutorũ ante euentum conditionis, tunc sequentes in gradu admittuntur, tamquam mediæ substitutiones caducæ habeantur pro non factis, itaut posteriores substituti dicantur immediatè prioribus substituti iuxta *cons. Castr. 152. lib.1. & cons.267. 268. & 422. lib.2.* cum alijs latè exaduerso adductis, de quibus etiã *Peregr. de fideicommiss. art.15. n.35. & 36. fol.141. Surd. cons.279.n.19. & cons.447. n.10. Rot. diuers. decis. 374. & 648. p.1. & decis.332. & 403. p.2. in recentior. Gabr. cons.115. & 117.lib.1. Aym.cons.283. col.penult. Rebuff. cons.173.n.14.*

Nã quidquid sit de ista opinione, quæ est mul-
16 tum controuersa ex superius adductis,† Respondetur illã non procedere, quando, prout in casu nostro, filij positi in conditione possunt dici vocati ex voluntate testatoris ob aliquas legitimas coniecturas, quarum multæ supra fuerunt relatæ, vel ex consuetudine, & obseruantia iudiciorum, tunc enim de eis iudicandum esset, prout de substitutis, & per consequens tales excludent substitutum, & contraria procedunt cessantibus prædictis coniecturis, nam filijs non vocatis, esset potior causa substituti, Ita in specie distinguit *Gabr.cons.115.n.11. vsque ad 14. lib.1.* quem sequitur *Peregrin. de fideicommiss.art.15.n.37.& 38.fol.142. Thesaur. decis.86. col.vlt. vers. nec mouere potest. fol.*
17 *102.* † Cum enim tales filij positi in conditione censeantur vocati, dicendum est etiam eos vocatos ad bona, quorum respectu sunt positi in conditione, & sic etiam ad bona patri non acquisita, tamquam etiam in tali casu verba conditionalia disponant, siue ad patrem bona peruenerint, siue minus, & cõsequenter non solum excludent substitutum, verum etiam habebunt actionem ex testamento tãquam dispositiuè essent vocati *Ias. in l. pecuniam. col. 2. ff. si cert. petat.* latè *Gabr. d. cons.115. n.11. in fin. vsque ad 14. lib.1. post Paris.cons.66. per tot.lib.3. Socin. cons.178. col.penult.lib.2. Corn. cons.74.col. fin. lib.2.*

Quibus additur, quod quando conditio, sub qua fideicommissarius est vocatus, non eue-
18 nit, † sed deficit, tunc quoque deficiet substitutio fideicommissaria, in hoc enim casu non est locus opinioni *Bart. in l. quamdiu. ff.de acquir. hæredit.* vbi voluit, quod quando per compendiosam sunt subordinati plures gradus substitutionum continentes vltra fideicommissariam etiam vulgarem in fideicommisso, tunc caducato medio gradu,
19 vltimus substitutus † per vulgarem ingreditur locum illius, & succedit grauato, itaut remaneant bona hæredi cum onere illa præstandi sequenti fideicommissario substituto *Peregrin.art.15.n.14.& 22.* Nam prædicta
20 non procedunt, quando deficit conditio,† sub qua vltimus erat substitutus illi medio, tũc enim defecta conditione excluditur substitutus, sicut enim vltimus defectu conditionis non posset succedere in locum medij, ita etiam non posset succedere primo *Ang.in l.quamdiu.ad fin.ff.de acquir.hæredit.* iuxta *l. qui habebat. ff. de vulgar. Ruin.cons.153. n.5.in fin.lib.2. Dilect. de art.testand. tit.5. caut.24.n.2. Zanch. in l.hæredes mei. §.cum*
21 *ita.n.27. cum seq. ff. ad trebellian.* † & ita declarando *Bart.in d.l.quamdiu.* latè com-

probat *Peregr.cons.36.n.25.vsque ad 29.lib. 3. & cons.55. n.9. lib.2. Gabr.* qui de communi *cons.95.n.21.lib.1. Natt.cons.678.n.19. & 20.Thesaur.decis.86.in fin.Honded.cons. 49.n.42.vsque ad 46.lib.2.* vbi quod ista opinio est verissima *Alciat. cons.5.n.32.lib.4. & cons.44.lib.9.Sim.de Pret.cons.169.n.4.lib.1.* latè *Bursatt.cons.1.n.5.lib.1. Cephal. consil. 349. n. 11. cum seq. lib. 3. & cons. 482. n. 34. lib. 4.*

Ex quibus tolluntur decisiones *Rot.diuers.374. p.1.& decis.332. & 403.p.2. in recentiorib.*
22 cum alijs, † qui latè exaduerso allegantur, Nam loquuntur in simplicibus terminis relatis per *Bart. in l. quamdiu. ff. de acquir. hæredit.* qui non præsupponit, quod sit defecta conditio apposita in substitutione de vltimo, sed solum, quod sit caducatus secundus gradus, quæ quidem inter se multum differunt, cum aliud sit quando potest obijci defectus conditionis, aliud, quod substitutus prædecesserit, & sit caducata substitutio,
23 nam in hoc casu † si fuerit caducatus primus gradus substitutorum per fideicommissum, non efficitur caducus secundus gradus substitutorum, sed remanet fideicommissum hæredi grauato cum onere restituendi illi secundo substituto, quod etiam passim seruatur in pluribus substitutis per vulgarem in diuersis gradibus, dempto enim primo, non euanescit secundus, nec sequens *Castr. cons.152. præsens dubium.lib.1. & cons.422. videtur quod istis lib.2. Socin.cons.52. lib.3. Aym.cons.295. in 1.dub. Card. Mantic.de coniectur. vltim. voluntat. lib. 11. tit.6.n.1. cum seq.* & latè explicat *Peregr.cons.40.n.6. lib. 1.* cum alijs latè per *Surd. consil. 236. n. 26. lib. 2.*

Diuersum est in casu nostro, in quo non euenit
24 conditio substitutionis,† qua non existente, non potest dici vocatus substitutus, & consequenter non remanet fideicommissum penes hæredem cum onere restituẽdi vlteriori substituto, tamquam non euenerit casus cõditionis, cuius exitus semper consideratur, itaut vltimus defectu conditionis voluntariæ, sub qua substitutus fuerat medio, quamuis gradus istius de medio sit caducatus, non tamen poterit succedere primo propter defectum conditionis, & contraria procedunt, vbi conditio non præsupponitur defecta, Ista est communis distinctio doctorum, quam latè comprobat *Peregr.cons.40.n.6.vsque ad 8. lib. 1. & cons.55. n. 9. & 19. lib.2. & cons.36. n. 25. vsque ad 38. & per tot. lib.3. post Gabr.cons.95.n.21.lib.1. Ruin.cons.175. n.4. & 5.lib.2. & cons.112.lib.3. & cons.235. in 1.dub.eod.lib.* vbi ita declarat *Alex. cons. 1. n. 2. 3. & 17.lib.1. Curt.Iun.cons.96.n.5.* cũ alijs adductis *supr. vers.quibus additur. n.18. Rot.diuers.decis.23 d.n.5.p.2.* vbi quod
25 ista opinio est communis, † & absque vlla dubitatione, quando deficit conditio quo ad primos, numquam enim est locus sequenti substitutioni *Alex. cons.139. in 1.dub.lib.6. Socin.Iun.cons.111.n.20.lib.1.* latè *Menoch. cons.85. n. 46. vsque ad 50. lib. 1. Dec. cons. 636. n. 5. Paris.consil.74. n. 21. & cons. 82. n. 4. lib. 2.*

Nec facit, quod licèt ob defectum primæ substitutionis aliæ sequentes euanescant, Tamen hoc procedit, quando deficit conditio,
26 sub qua primus est substitutus, † videlicet si quis fuit substitutus hæredi decedenti sine filijs, & eidem primo substituto alij plures fuerint substituti, nam si hæres deficiat relictis filijs, tunc euanescunt omnes substitutiones, tam prima, quam sequentes, secus autem quando conditio, sub qua fuit vocatus primus sustitutus, euenit, sed substitutiones mediæ sunt caducatæ, tunc enim se-
27 quentes substituti admittuntur, † Quia verior est conclusio, quod ista procedant etiam in cõditione adiecta vltimo substituto, nam si fuit apposita aliqua conditio, quæ defecit, sicut vltimus propter defectum conditionis non posset succedere in locum medij, ita neque poterit succedere primo *Peregrin.cons. 36 n.28.lib.3. post Ang.in l.quamdiu.ad fin. & ibi Aret. & Imol. col. vlt. ff. de acquir. hæredit.* iuxta *l.commodissimè. ff.de liber. & posthum. Socin. cons. 140. n. 9. lib. 1. Alex. cons.1.n.14. lib.1. Gabr.cons.95. n.21. lib.1. Honded. cons.49.n.42. cum seq.lib.2. Osasc. cons.74.n.16. & 46. in fin. vers.respondetur etiam. Rip. in l. centurio. n.151. ff. de vulgar. & pupillar.*

Minus obstat, quod quando substitutus admit-
28 titur propter substitutiones medias caducatas,† tunc nõ debeat attendi, an sit purificata conditio, sub qua ipse fuerat vocatus, sed solum an conditio adiecta primo hæredi, & sub qua illi fuit facta substitutio, sit purificata, quasi tunc substitutus ingrediatur locum antecedentis substituti, itaut supprimantur mediæ substitutiones caducatæ, ac si de eis nulla haberetur ratio, sed immediatè sequẽs substitutus esset vocatus post mortem primi, vnde erit solum attendenda purificatio prioris conditionis adiectæ primo hæredi, nam illa purificata, hæreditas remansit apud dictum hæredem cum eodem onere illam restituendi sequentibus substitutis sub eadem conditione adiecta ipsi primo hæredi, nulla habita consideratione an fuerit purificata conditio, sub qua sequens erat substitutus *Castr. cons. 152. lib. 1. Dec. cons.427.n.9.in fin. Socin. Iun.cons.42.n.18. cum seq.lib.1. Aym.cons.283.n.2.Gabr.cons. 227.n.17. & 18.lib.1. Rot. diuers. decis.374. n.2. par.1.*

Quia supra ostensum est contrariam opinionem esse veriorem, quod non solum prima sub-
29 stitutio corruat, † sed etiam secunda, itaut secundus substitutus non admittatur, quando deficit cõditio illi substitutioni adiecta,

vel quando alia adiecta primo substituto repugnat secundo, & sic non attenditur an extiterit conditio apposita primo hæredi, sed an sit purificata conditio apposita vltimæ substitutioni *Alciat. cons. 54. n. 51. vers. secunda limitatio. n. 9. alias est cons. 492. n. 27. Alex. cons. 1. n. 14. & 15. lib. 1. Honded. cons. 49. n. 42. cum seq. lib. 2. Gabr. cons. 95. n. 24. lib. 1.* qui omnes ita declarant *Bart. in l. quãdiu. ff. de acquir. hæredit.* quod etiam voluit *Bero. cons. 98. n. 3. lib. 2. Rimin. Iun. cons. 535. n. 73. & 74. lib. 5. Menoch. cons. 326. n. 35. & 36. lib. 4. Bertrand. cons. 365. n. 7. vers. secus enim putarem. lib. 1. p. 1. Corn. cons. 199. n. 32. & 34. lib. 2.* & late etiam ita declarat *Cephal. cons. 620. n. 29. vsque ad 44. lib. 5.*

Et ita etiam respondetur ad *l. vnic. §. pro secundo. C. de caduc. tollend.*
30 † vbi deficiente primo substituto, hæreditas remanet penes hæredem grauatum cum eodem onere restituendi secundo, Quia hoc procedit dummodo verificetur conditio adiecta primæ substitutioni, nam alias si deficiat conditio, &
31 prima substitutio, † corruunt omnes sequentes substitutiones *l. qui habebat. ff. de vulgar. & pupillar.* cum alijs adductis *supr. vers. quibus additur. Honded. cons. 49. n. 44. lib. 2. Bursatt. cons. 1. n. 5. lib. 1. Menoch. cons. 326. n. 35. & 36. lib. 4.*

EPITOME.

PRomittens aliquid facere in termino collato ad voluntatem eius, cui debet adimpleri, an dicatur negligens, si non offerat se paratum ad faciendum, vel potius debeat præcedere requisitio, & declaratio voluntatis. ¶ Et an hoc procedat tam respectu loci, quam temporis, itaut in materia moræ de vno ad aliud arguatur. ¶ Testis deponens quod venditor interpellauit emptorem, vt adimpleret cõuentionem an semiplenè probet, & transferat onus probandi in aduersarium. ¶ Verisimilitudo quando attendatur ad hoc, vt resultet plena probatio. ¶ Arra quo casu possit exigi, & sit locus pœnitẽtiæ per illius restitutionem tã de iure, quam ex statuto Vrbis. ¶ Renunciatio emptionis, quando censeatur inducta per lapsum temporis in ea præfixi, itaut non audiatur emptor volens postea adimplere. ¶ Venditor obligatus resignare officium an debeat requirere emptorem, si in tempore statuto non soluerit, seu deposuerit pretium iuxta conuentionem per eum factam. ¶ Adimplementum conditionis per quem sit verificandum cum qualitatibus in ea contentis. ¶ Et quid si sint à iure præsumptæ. ¶ Clausula & non alias quando inducat formam, & resoluat actum, ac si gestus non fuisset. ¶ Negatiua non facti depositi quomodo probetur. ¶ In facto antiquo an credatur testibus dubitatiuè loquentibus.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus resignare officium ad omnem simplicem requisitionem emptoris non potest argui de negligentia, si non offert se paratum resignare, sed solum debet expectare se requiri ad resignandum. n. 2. & 4.*

3 *Promittens aliquid facere in termino collato ad fauorem eius, cui debet adimpleri ad nihilum tenetur, nec dicitur negligens, nisi præcedat declaratio voluntatis. Ampliatam respectu loci, quam temporis, cum in materia mora de vno ad aliud arguatur. & n. 5.*

6 *Venditor non tenetur resignare, si emptor in termino præfixo non soluerit, seu deposuerit pretium iuxta stylum Vrbis, qui est seruandus, quamuis esset contra ius commune. n. 7. Idem stante pacto. n. 8.*

9 *Verba ablatiui absoluti important conditionem.*

10 *Adimplementum conditionis est verificandum per eum, qui tenebatur adimplere, alias dicitur esse in culpa.*

11 *Actio nulla competit, neque illius exercitiũ pendente termino ad aliquid faciendũ.*

12 *Clausula, & non alias resoluit actum, itaut habeatur pro non gesto, & non recipit aliquam interpretationem, sed inducit formam, à qua non licet recedere. n. 13.*

14 *Pactum est seruandum, quando partes potuerunt illud facere.*

15 *Negatiua, quod non fuit factum depositum in banco, probatur ex reuolutione librorũ.*

16 *Qualitates sunt probandæ copulatiuè per eum, qui se in illis fundat, quamuis essent à iure præsumptæ. n. 17.*

18 *Testis deponens, quod venditor interpellauit emptorem, vt adimpleret conuentionem, semiplenè probat, & transfert onus probandi in aduersarium. n. 32.*

19 *Verisimilitudo attenditur in probationibus, quæ iuncta cum testibus semiplenè probantibus inducit plenam fidem.*

20 *Testis amicus vtrique parti non repellitur à testificando.*

21 *In facto antiquo magis creditur testibus dubitatiuè deponentibus.*

22 *Verisimilius debet attendi in quocumque actu.*

23 *Arra amittitur cum non sit pena, & potest licitè exigi in omni contractu tam de iure, quam iuxta dispositionem statuti Vrbis, secundum quod non est locus pœnitentiæ, quidquid aliud sit de iure.*

24 *Pactum, quamuis inualidum roboratur à statuto permittente illud, quod in eo continetur.*

25 *Restitutio arræ est facienda pro virili, si per duos fuit data. Idem in omnibus dispositionibus. n. 26.*

27 *Nomen debitoris venit in generali bonorum obligatione.*

28 *Sententia corruit, si fuerit lata in eo, quod plus debetur.*

29 *Emptor vltra amissionem arræ datæ etiam pro parte pretij tenetur ad omnia damna passa per venditorem.*

30 *Renunciatio emptionis censetur inducta per lapsum temporis in ea præfixi, & non auditur emptor volens postea adimplere. n.31.*

CAPVT DCCXLVIII.

PRo lucro arræ ad fauorem venditoris officij fuit lata sententia, iam sunt decem anni, cui emptor tunc acquieuit, & stante re iudicata nihil fuit amplius actum in causa, & quidem meritò, quia res erat adeo clara propter conuentionem, de qua in apocha inter partes celebrata, vt sufficeret sola illius ostensio, vltra rationes quas pro defensione venditoris latè adduxi *supr. c.* 307. *per tot.* Nihilominus nescitur, quo spiritu ductus emptor iterum nũc causam reassumpsit præuia commissione restitutionis in integrum, & cum fuisset datum dubium, an constaret de causis restitutionis fuit decisum affirmatiuè mandando restituendam esse arram emptori, vt latius in decisionibus, & sententia postea subsecuta, à qua cum fuisset appellatũ, & causa denuo in Rota commissa, fuit datum dubium, an huiusmodi sententia esset reuocanda, & quidem dicebam concludendum esse pro illius reuocatione, nam ex sola lectura apochæ manifestè apparet, quod cessat ratio allegata in decisionibus, in quibus iubetur restitutio arræ venditori, sub prætextu, quod ipse fuerit negligens, non offerendo se paratum resignare officiũ, prout præsupponitur illum teneri hoc facere, vt posset arram superlucrari, quod tamen repugnat cõ-

Adde *supr. ad c.* 307.

1 uentioni contentæ in apocha, † in qua expresse fuit conuentum, quod resignatio fieri debeat infra duos menses per venditorem ad omnem simplicem requisitionem emptoris, ex quibus verbis colligitur, quod resignatio facienda est collata in arbitrio, & voluntate emptoris, quo casu venditor nihil tenetur facere, prout neque debet requirere venditorem offerendo se paratum resignare, sed solum debet expectare requisitionem, & interpellationem emptoris, qua deficiente nulla potest imputari negligentia venditori, cum non dicatur stetisse per eum, quominus resignaret, Ita in specie concludit *Alex. conf.* 45. *in causa & lite vertente. n.* 5. *& 6. lib.* 5.

2 Vbi † *Natt. in addit. n.* 1. dicit singulariter notandum ad fauorẽ eius, qui promisit aliquid facere, nam stantibus huiusmodi verbis ad nihilum tenetur, nisi præcedat requisitio, quod etiam prius voluit *Castr. conf.* 100. *videtur quod dictus ioannes. n.* 1. *in princ. vers. in contrarium videtur. & in fin. vers. & hoc maxime videtur verum in casu nostro. lib.* 2. *Ias. conf.* 34. *in causa nobilium de monte. in fin. vers. sed in casu nostro partes vltra processerunt. lib.* 3. *Paris. conf.* 5. *n.* 51. *lib.* 3. *Dec. conf.* 2. *& pro tenui. col.* 2. *ante fin. vers. & in fortiori casu consuluit. & conf.* 145. *quæritur in effectu. col.* 2. *ante med. vers. & bene facit quod notat. & col. vlt. in fin. vers. vel tertio decisio. Cagnol. in l.* 2. *col.* 51. *ad med. vers. ex prædictis circa alternatiuam. n.* 119. *C. de rescind. vendition.*

3 *Decian. conf.* 11. *n.* 8. 9. *&* 15. *lib.* 2. † vbi quod ideo tunc non potest considerari aliqua negligentia in promittente certum quid facere, quia terminus ad faciendum est collatus in voluntatem eius, cui debet adimpleri, vnde non mirum, si debet præcedere requisitio, & declaratio voluntatis, iuxta *l.* 1. *§. non exigit prætor. ff. vt in possess. legator.* de qua per *Oldrad. conf.* 242. *tota præsens quæstio.*

4 *col.* 1. *in fin. vers. tertio obijcitur. n.* 4. † & ita etiam concludit in proposito *Rot. coram Card. Pamphilio Bononien. Spolij.* 15. *Decembris* 1600. impress. *post tract. de obligat. camer. decis.* 31. *n.* 8. *&* 9. *fol.* 316.

Quæ procedunt siue ista verba ad voluntatem ponantur respectu loci, siue temporis, quia

5 in vtroque casu requiritur, † quod interpelletur ille, qui promisit facere, cum ante requisitionem nulla ei negligentia possit imputari, cum etiam valeat argumentum de loco ad tempus etiam in materia moræ, & negligentiæ *l. vinum. vbi Ias. n.* 2. *Dec. n.* 7. *ff. si cert. petat. Decian. conf.* 11. *n.* 10. *&* 11. *lib.* 2. *Alex. conf.* 45. *n.* 6. *&* 7. *lib.* 5. *per tex. in l. lucius. ff. deposit. Bald. in rubr. C. de constit. pecun. col.* 1. *vers. modo venio ad locum. n.* 5. *in fin. & in l. ab eo.* 3. *col.* 1. *in fin. vers. extra quæro titius accepit. n.* 9. *C. quomod. & quand. iudex sentent. profer. deb.*

Et magis excluditur prætensa negligentia venditoris, quia nihil tenebatur facere ad effectum acquirendi arram, nam in apocha fuit

6 expresse conuentum, quod illa acquireretur iuxta morem, & stylum Romanum, & ex vsu, & stylo Vrbis non requiritur aliqua interpellatio, sed sufficit, quod emptor in tempore præfixo in pacto non soluerit, vel non deposuerit pretium, illo enim non soluto, seu non depositato, venditor ex parte sua non debet deuenire ad aliquam resignationem officij, prout de tali stylo attestantur primarij Vrbis Mercatores, & talis stylus est

7 seruandus *Rot. Ianuens. decis.* 84. *n.* 3. † vbi ampliat quamuis esset contra ius commune *Alciat. præsumpt.* 30. *reg.* 2. *n.* 2. *&* 3. Maximè in casu nostro, in quo adest expressa conuen-

8 tio iuxta dictum stylum, † qui etiam est conformis iuri communi *l. contractus. §. illud. C. de fid. instrument. Bertazol. clausul.* 31. *glos.* 7. *n.* 2. *in fin.*

Maximè, quia venditor non promisit simpliciter resignare officium, sed cum illa clausula adimpletis tamen prius conditionibus in-

9 frascriptis, † & non alias, nec alio modo, videlicet

delicet de ponendo pecunias in Banco S. Spiritus, & alia faciendo, de quibus latè in capitulis, quæ verba tamquam ablatiui absoluti important conditionem *Bart. in l. ab emptione. n.4. ff. de pact. Bald. in l. 1. n.6. C. quand. lic. ab empt. disced. Surd. consil. 38.*
10 *n.22.* † Et per consequens adimplementum conditionis erat verificandum per eum, qui tenebatur adimplere, alias dicitur in culpa, si differat conditionem purificare, quæ culpa illi adscribitur, & non alteri *Neulz. cons. 87. n. 18. Surd, cons. 51. n. 28. vsque ad 35. lib. 1. Becc. cons. 45. n. 6. cum seq.*

Cum etiam idem venditor nullo modo posset requirere aduersarium pro resignatione officij, Nam in apocha fuit præfixus terminus duorum mensium ad parandum pecunias, ad
11 effectum videndi † an emptor vellet perficere emptionem officij, vnde pendente tali termino non poterat venditor illum conuocare ad recipiendam resignationem, tamquam nulla ei actio tunc competeret, neque illius exercitium *l. siue pars. C. de dilation. Glos. in l. dicere. in fin. ff. de arbitr. Bald. in l. cum antea. col. 3. vers. & considera hic. C. eod. tit. & in l. appellationem. col. 4. vers. est & tertia declaratio. C. de appellat. Vant. de nullit. ex defect. iurisdict. ordinar. n. 157.*
12 Prout† neque termino elapso erat opus alia requisitione, cum contractus esset resolutus stante clausula, de qua in apocha, & nõ alias, per quam est resoluta venditio, & illa habetur pro non facta, & res ad pristinum statum reuersa *l. voluntate. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. soluit. Alex. cons. 3. n. 4. lib. 1. Menoch. cons. 26. n. 4. & 36. lib. 1. Caputaq. decis. 82.*
13 *n. 4. p. 3. Boer. decis. 243. n. 11.* † Cum etiam talis clausula sit adeo præcisa, vt non recipiat aliquam modificationem, aut interpretationem, sed inducat formam, à qua non licet recedere *Natt. cons. 372. n. 5. Paris. cons. 19. n. 25. lib. 1. Ias. cons. 86. n. 16. lib. 3. Bald. in l. si quidem. 9. n. 3. C. de exceptionib.*

Nec facit, quod aduersarius id actu resignationis potuisset consignare cedulã scutorũ sexdecim millium pretiũ officij, seu illud incontãti soluere, Quia ista possibilitas excluditur per testes, qui deponunt de carentia pecuniæ, vt dictum est, & satis est, quod per eum erat facienda requisitio resignationis ex supra
14 allegatis; † Cum etiam in apocha adsit expressa conuentio, vt prius depositum fiat in banco S. Spiritus, & postea detur cedula in actu resignationis, vnde ab huiusmodi pacto expresso non est recedendum, cum partes potuerint illud facere *l. 1. §. si conueniat, ff. deposit. Paris. cons. 12. n. 103. lib. 2.* & quod in eodem Banco nulla pecunia etiam minima fuerit deposita ad istum effectum, probatum est ex reuolutione librorum dicti Ban-
15 chi, vt in fide, † ex qua satis probatur talis negatiua *Bart. in l. fin. C. de rebus credit. & in l. 21 in fin. C. de error. aduocator. Natt. cons. 45. n. 3. Alex. & Ias. in l. titia textores. ff. de legat. 1. Crot. cons. 7. n. 18. Roland. cons. 2. n. 131. lib. 1. Surd. cons. 21. n. 1. lib. 1. Cephal. cons. 250. n. 3.*

Cum igitur ex prædictis constet, quod totale onus perquirẽdi resignationem residebat in aduersario emptore cum onere faciendi de-
16 positum, † istæ qualitates requisitionis, & depositi erant per eum probandæ *Bald. in l. in causis. C. de accusat. Socin. cons. 55. n. 4. lib. 1. Tiraq. de retract. consanguinit. §. 8. glos. 7. n. 1.* Adeo vt non sufficiat probatio
17 vnius qualitatis sine altera, † cum ambo copulatiuè requirantur, quamuis essemus in qualitate à iure præsumpta *Surd. cons. 130. n. 1. ad med. lib. 1. post Aym. cons. 2. pro genero. n. 5. & 31. Rip. cons. 78. n. 1. Natt. cons. 474. n. 34. Menoch. cons. 75. n. 14. cũ seq. lib. 1.*

Quibus additur, quod ex testibus examinatis clarè apparet de diligentia venditoris, dum deponunt, quod ipse semper curauit deuenire ad resignationem officij, & quod per aduersarium emptorem stetit, vt talis resignatio non haberet effectum, cum non potuerit inuenire tam magnam summam pecuniarum debitarum pro eodem officio resignando, quas tenebatur deponere in Banco S. Spiritus; prout probat secundus testis iuxta 11. & 12. qui deponit de facto
18 proprio, † quod ipse requisiuit aduersarium, vt adimpleret conuentionem, & ideo plusquam semiplenè probat, & adminiculatus ab alijs testibus, de quibus in actis, plenam fidem facit de mora, & negligentia aduersarij, & de diligentia adhibita per venditorem deueniendi ad præfatam resignationem *Caputaq. decis. 271. n. 3. ad med. p. 3. Menoch. de arbitrar. cas. 99. n. 17. & 18. & cons. 98. n. 18. lib. 1. Aym. cons. 491. n. 11.*

Quæ depositiones testium coadiuuantur ex facto ipso, cum idem venditor postea elapso anno, nedum bimestri resignauerit alteri officium propter inobseruantiam emptoris etiam pro multo minori pretio; adeo vt ex hoc resultet clara mens illius, quod multò magis erat paratus resignationem facere ad fauorem primi emptoris pro maiori pretio conuento, cum non sit verisimile, quod post tot incommoda passa ob moram non adimplentis voluisset iactare augmentum pretij,
19 & ista verisimilitudo† specialiter attenditur in huiusmodi probationibus tamquam cognata naturæ, itaut habeatur pro lege, & secundum eam debet iudicari, cum præsertim sit coniuncta cum testibus, quorum depositio, quamuis non esset plena, tamen ob istam verisimilitudinem induceretur plenissima probatio *Aym. cons. 61. n. 9. & cons. 73. n. 41.*

Neque obstant oppositiones datæ cõtra testes, Quia non releuãt, maximè quo ad primum, qui licèt sit coniunctus venditori; Tamen exercet officium iudicatus in curia, & etiam
20 est amicus aduersario; † cũ quo semper tractauit

ctauit ob causam amicitiæ, vt ei rem vtilem faceret effectuando emptionẽ officij in eius personam factam, adeo vt concurrentibus omnibus istis sit maxima fides ei adhibenda, & tollatur quæcumque oppositio *Bald. in l. qui testamento. 21. §. quacumque. in fin. de testam. Felin. in c. cum oporteat. 19. col. 4. in fin. vers. tertio limita. de accusat. Menoch. cons. 45. n. 27. lib. 1.*

Nec faciunt obiecta contra alios testes, quod
21 deponant per verba si bene recordor,† Quia cum simus in facto antiquo iam sunt decem anni, magis creditur testibus dubitatiuè loquentibus *Ang. cons. 25. pro decisione. n. 4. Alex. cons. 149. n. 2. lib. 5.* Quamuis verè testes loquantur præcisè, quod venditor erat paratus resignare, & ad istum effectum fecit requirere aduersarium concedendo etiam ei nouas prorogationes vltra terminum conuentum in apocha, prout etiam amplissimam fidem fecit Card. Crescentius, itaut non sit dubitandum de prædictis iuncta præsertim verisimilitudine supra adducta de venditio-
22 ne facta postea multò minori pretio, †ex qua arguitur, quod magis erat paratus resignare pro maiori pretio, de quo in apocha, quod tamquam verisimilius debet attendi *Oldr. cons. 13. cum quæstio. in fin. Bald. cons. 180. mortuo filio. lib. 3. Aym. cons. 135. n. 33. & cons. 269. n. 4.*

Neque obstat, quod non sit amissa arra tamquam pœna conuentionalis non possit exi-
23 gi, † Quia non sumus in pœna, cum arra sit data etiam pro parte pretij, & arra amittitur in quocũque contractu, & exigitur iuxta dispositionem legis tam in venditione, quam in alijs contractibus *Bald. in l. 2. q. 3. C. quand. lic. ab empt. disceder. Bertazzol. clauf. 3. glos. 7. n. 3.* & vltra permissionem legis, adest etiã statutũ Vrbis, quod permittit illius exactionẽ, vt in *c. 112. lib. 1.* vbi per dationem arræ quilibet contractus est adeo perfectus, vt nemo cõtrahentiũ possit ab eo discedere, quamuis emptor velit arrã amittere, seu venditor reddere duplicatam, quidquid aliud sit de iure *§. 1. instit. de empt. & vendit. l. contractus. in fin. C. de fid. instrum. Surd. decis. 260. n. 25.* quare etiam valebit
24 pactum † tamquam roboratum à dicto statuto, quamuis etiam non esset per se validũ, vnde multò magis stante illius validitate propter dispositionem legis ita permittentis *Bald. in l. cum archimedoram. 4. n. 12. C. vt in possess. legator. Ang. cons. 66. visis. col. fin. Imol. in l. illa autem. in fin. ff. de hæredib. instituend. Dec. cons. 516. quoniam causa. col. 2. in princ. vers. non obstat. n. 5. & 6. & cons. 578. viso. n. 9.*

Additur, quod etiam sententia non subsistit, tãquam in ea condemnetur venditor ad restitutionem totius arræ soli aduersario, cum tamen appareat ex actis illam fuisse datam non per eum tantum, sed etiam per consocium, cum nomine vtriusque fuerit soluta
25 per mercatorem,† & per consequens pro virili vnicuique erat restitutio facienda, quatenus ad hoc teneretur, licet in nihilo obligatus esset ex supra adductis *l. si fundus. § si duo. ff. de pignorib. l. aliena res. § si pluribus. ff. eod. tit. l. reos. § cum in tabulis. C. de duob.*
26 *reis. Surd.* † qui ampliat ad omnes dispositiones *cons. 150. n. 34. vsque ad 37. lib. 1. Paris. cons. 4. n. 8. lib. 3. Bero. cons. 181. n. 6. lib. 1. Bertrand. cons. 269. n. 1. lib. 3.*

Nec obstat, quod aduersarius prætendat soluisse scuta quingenta pro danda dicta arra mercatori Magonio, Quia per talem dationem effectus est creditor consocij, contra quem debet agere, & venditori tamquam creditori eiusdem consocij, vt probatum est in actis, datur retentio dictæ partis arræ ad
27 eum spectantis, † tamquam sit nomen sui debitoris, quod venit in generali obligatione bonorum *Bart. in l. nomen. n. 3. C. quæ res pignor. obligar. poss. Dec. cons. 349. consului. ad fin. vers. adeo quod etiam dos. n. 10. Castr. in l. si constante. § vlt. n. 2. ff. solut. matrim. Surd. cons. 140. n. 3. & cons. 4. n. 20. cum seq. lib. 1. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. bona.*
28 *n. 8. C. de reuocand. donationib.* † Et per consequens sententia corruit tamquam lata in eo, quod plus debetur *Glos. vlt. in l. fin. & ibi Alex. n. 10. de iurisd. omn. iudic. Natt. cons. 631. n. 37. Put. decis. 323. lib. 1.*

Neque est omittendum, quod culpa aduersarij non ementis officium iuxta conuentionem, venditor plura damna, & quidem notabilia sustinuit, non solum in venditione eiusdem officij pro minori summa, sed etiam in pensione alterius domus conductæ ob dimissionem illius, quæ erat danda emptori, in qua officium debebat stare cum alijs damnis, de
29 quibus in actis. † Itaut satis sit consultum eidem aduersario, si solum amittit arram, cum tamen vltra illius amissionem teneretur ad omne damnum, & interesse passum per venditorem *Castr. in l. 1. in princ. n. 6. ff. de act. empt. Aret. instit. de empt. & vendit. in princ. n. 6. Alex. in l. si cum dotem. notab. 2. n. 5. ff. solut. matrim. Ias. in l. 2. n. 52. C. de iur. emphyt. & in §. actionum. n. 5. instit. de actionib.* cum alijs per *Bertazol. clauf. 31. glos. 7. in fin.*

Cum etiam emptor habuerit multas prorogationes vltra tempus præfixum in apocha, & venditio officij sit facta alteri post annum à die lapsus bimestris in conuentione expressi ad faciendum depositum, quo stante apparet
30 de magna negligentia emptoris, † ob quam magis censetur renunciatum emptioni, quæ renunciatio satis censetur inducta post lapsum dicti temporis præfixi *Surd. decis. 203. n. 1. Raph. Cuman. in l. si ita quis promiserit. §. seia cauit. ff. de verb. obligat.* vbi ex illo *tex.* colligit, quod si facta emptione non fuit solutum pretium, seu depositatum

tur

in tempore conuento, & vltra illud est la-
31 psum aliud spatium temporis; † non auditur amplius emptor, quamuis offerret solutionem, seu deponeret, licet etiam venditoris nihil interesset ob magnam negligentiam eiusdem emptoris, qui videtur ex hoc renunciasse omni iuri sibi competenti *Aldobrand.consf.*103.*n*.4.*lib*.1. Vnde multò magis in casu nostro, in quo apparet de tam magno praeiudicio venditoris ob damna passa occasione venditionis non secutae culpa aduersarij ex supra allegatis, quae omnia dicuntur ex abundanti, cum sufficiat, vt dictum est, constare ex apocha, quod idem venditor erat requirendus per emptorem ad resignandum, non autem, quod ipse teneretur requirere, itaut ex hoc nihil sit imputandum de praetensa negligentia *Decian. cons.*11. *n*.8.9. *&* 15.*lib*.2. cum alijs superius adductis *n*.1.
32 Maximè, † quia etiam constat de diligentia facta per venditorem, vt diximus *supr.vers. quibus additur, n*.18. interpellando emptorem, itaut quoq; sufficiat interpellatio probata per vnum testem, quae facit semiplenam probationem, transferendo onus probandi in aduersarium, vnde multò magis in casu nostro, in quo adsunt plures testes *Gozad.cons.*75.*n*.19.

Alia, quae opponuntur non indigent responsione, quia sunt leuia, & fuerunt omnia sublata *supr.c.*307.*per tot.* Maxime, quia decisiones solum fundantur in negligentia venditoris non offerentis se paratum resignare, cum tamen fuerit ostensum ista nõ applicari ad casum nostrum, vt diximus *supr. n.* 1. *vsque ad* 5. Ideo bene fuit per Rotam reuocata sententia tamquam non constaret de huiusmodi negligentia, quamuis non fuerit extensa decisio, neque aliquid amplius actum in causa, cum illius expeditio fuerit dilata, & quia venditor ad eximendum se ab istis molestijs intuitu amicorũ charitate ductus dederit emptori pauperi quartam partem eius, quod praetendebat, quod etiam fuit ei consultum cum tantum expendisset pro causae expeditione; immo multò plus si contingeret iterum appellari, & satis fuit ostendisse bonum ius venditoris, & contumaciam emptoris, qui magnam prouinciam susceperat in emendo officium absque vllo pecuniarum apparatu.

E P I T O M E.

TEstis vnicus quando plenè probet de facto proprio. ¶ Producens testes an possit declarare, quod vult vti eorum depositionibus in omnibus, praeterquam in tali, & tali parte. ¶ Donatio ob causam an veniat in statuto loquente de donatione. ¶ Instrumentum habens executionem vigore statuti, seu guarantigiae an perdat priuilegium executiuum, si coadiuuetur, aut declaretur testibus, seu alijs extrinsecis probationibus. ¶ Beneficium *l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend.* quod datur haeredi producenti scripturam testamenti non cancellati, quando concedatur etiam haeredi probanti institutionem per testes. ¶ Statutum admittens probationem ex scriptura tantum, non ex testibus an reijciat probationem ex confessione. ¶ Acta quando dicantur publica. ¶ Amissio scripturae quomodo probetur. ¶ Executio instrumenti competens vigore statuti an sit danda probanti conuentionem per testes postea in scriptis redactos, vel per confessionem partis. ¶ Et de vtilitate istius probationis ad effectũ habendi priuilegium executiuum. ¶ Donatio an dicatur contractus nominatus olim & hodie.

S V M M A R I V M.

1 *Testis vnicus plenè probat quando testificatur de gestis per eum, si concurrunt coniecturae, vel adsint qualitates legalitatis illius.n.*3. *Idem in testibus singularibus.n.*4.
2 *Sacerdoti testi magis creditur, quam alijs.*
5 *Duo testes sufficiunt ad probandam quamlibet dispositionem.*
6 *Retentio & compensatio admittitur quando sumus in pecunia eiusdem quantitatis liquida, & non adest iuramentum, licet etiam esset dispar quantitas.*
7 *Depositio testis non potest scindi, sed debet recipi cum qualitate per eum narrata. Et multa similia remissiuè.n.*8.
9 *Iuramentum est indiuiduum.*
10 *Producens testes non potest declarare, quod vult vti eorum depositionibus in omnibus, praeterquam in tali, & tali parte.n.*11.*&* 12.
13 *Testis praesumitur super tota causa iurasse.*
14 *Datio ob causam, non donatio dicitur, cum datur, vt aliquid fiat, & est contractus innominatus, cum donatio simplex sit nominatus olim & hodie.*
15 *Donatio ob causam non comprehenditur in statuto loquente de donatione.*
16 *Origo & prima causa est attendenda.*
17 *Instrumentum habens executionem vigore statuti, seu guarantigia non ideo perdit priuilegium executiuum, si coadiuuetur, aut declaretur testibus, seu alijs extrinsecis probationibus. Intellige vt n.*18.
19 *Executio instrumenti, quae datur ex forma statuti, non denegabitur, si probetur conuentio per testes postea in scriptis redactos. Idem in confessione debiti, de qua fuit facta scriptura. n.*21.
20 *Remedium* l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend. *quod conceditur haeredi producenti scripturam testamenti non cancellati debet dari etiam haeredi instituto, qui probat per testes se esse talem.*
22 *Confessio aequiparatur instrumento, immò illi antefertur.*

Sta-

23 *Statutum admittens probationem ex scriptura tantum, non ex testibus, non reijcit probationem ex confessione.*

24 *In declaratione quando requirantur testes.*

25 *Captura debitoris potest iustificari per scripturam attestationum probantium debitum, quamuis statutum requireret probationem ex instrumentis.*

26 *Executio non datur testibus redactis in scripturam probantibus conuentionem cum guarantigia, vel amissionem instrumenti, nisi citatis interesse habentibus, & praeuia causa cognitione, cum alijs requisitis iudicialibus.*

27 *Acta non dicuntur publica, nisi praecesserit mandatum Iudicis seruatis seruandis.*

28 *Pactiones partium, quae à notarijs publicis scribuntur in actis, habent vim scripturae publicae.*

29 *Amissio scripturae quando, & quomodo probetur, vt habeat vim instrumenti habentis executionem paratam remissiuè.*

30 *Vtilitas quae resultet ex praxi probandi conuentionem per testes redactos postea in scripturam ad effectum habendi priuilegium executiuum. n.31.*

CAPVT DCCXLIX.

DE promissione scutorum ducentum dixi constare vltra pretium conuentum pro venditione vineae, de qua agimus, cum adsint duo testes videlicet primus, & quartus in ordine iuxta 5. & 7. interrogator. qui deponunt de facto proprio per eos tractato, & concluso circa talem promissionem, qui-
1 bus testibus est credendum, † cum tamen vnus sufficeret, quando deponit de gestis per eum, si concurrerent aliquae coniecturae, vnde multò magis, si duo testificarentur de facto proprio *Aym.cons.491.n.11. & cons.277.col.3.in princ. vers. ex quibus infero. Caputaq. decis.271.n.3.p.3.* latè *Menoch.de arbitrar. cas.99.n.17.& 18. Rot.coram Card. Mantic. Romana praetensae pensionis domus. 22. Iunij 1597. in fin.*

Quod magis procedit, quia sumus in testibus multum legalibus, & fide dignis, contra quorũ personam nihil potest opponi, immo vnus
2 est sacerdos, † cui magis creditur *Butr. in c. 2.de elect.Ang.in auth.de testib.in fin. princ. Abb. in c. in nostra. eod.tit. & in c. ad nostram. de probation. Alex. cons.43.n.5.lib.7.*
3 Itaut concurrentibus tot qualitatibus † sit in arbitrio Iudicis plenam fidem adhibere etiam vnico testi deponenti de gestis per eum *Menoch.de arbitrar.cas.99.in fin.* Exẽplo eius, quod dicimus de testibus singulari-
4 bus, quibus est credendum † stante eorum qualitate, & legalitate *Idem Menoch. de arbitr. cas.90.n.6. Aym.cons.78. n.7. Socin. cons.11.col.2. lib.3. Paris.cons.57.n.48.lib.1.* Cum etiam adsint alia adminicula, de quibus in facto, quae magis adiuuant istam probationem, quamuis haec omnia dicta sint ex abundanti, cum sufficiant duo testes, qui clarè deponunt de tali promissione, & faciunt plenam fidem quamuis non deponerẽt
5 de facto proprio, † vnde multò magis, quando de illo deponunt *c.in omni.de testib.l.vbi numerus. ff.eod.tit.*

Quibus stantibus, non dabitur repetitio praetensi mutui, immo admittetur retentio, &
6 compensatio, † cum simus in pecunia eiusdem quantitatis, liquida, neque adsit iuramentum, quibus casibus obstat exceptio cõpensationis, quãuis etiam esset dispar quantitas *l. si constat. C. de compensation. Ias.in l.huiusmodi. §.cum pater.n.12. ff.de legat. 1. & in l. cum fundum. §. seruum tuum. n.10. ff. si cert. petat. Anchar.q.2.n.1. & 2. par.1. Socin. Iun.cons.147.n.4. lib.1.* latè *Tiraq. de retract.lignag.glos.3. §.3.n.1.cum seq.*

Non obstat, quod testes deponant audiuisse à venditoribus, quod fuerunt satisfacti de scutis ducentum eis promissis, vltra pretium vineae venditae; Quia hoc debet intelligi de pecunijs habitis vigore ordinis directi mercatori, in quo licet adsit expressa causa mutui, tamen non excluditur retentio, & compensatio, cum venditores hoc dixerint credentes, quod ratione dicti mutui nõ possent conueniri à mutuantibus, qui erant sui debitores occasione augmenti pretij in eadem summa scutorum ducentorum, prout testes, in quibus pars aduersa se fundat de hoc expressè deponunt, concludentes, quod dictae pecuniae fuerunt receptae à mercatore existente in via, quae ducit ad ecclesiam S. Io. nationis Florentinorum vigore ordinis, seu mandati eidem directi, post quarum receptionem venditores dixerunt se fuisse satisfactos ab eodem mercatore de dicta summa scutorum ducentorum pro augmento pretij vineae, Vnde cum testes deponant de satisfactione cum huiusmodi qualitate, non potest argui, quod aliunde praefata summa pecuniarum fuerit recepta, sed solum à dicto merca-
7 tore, † & cum pars aduersa fundet intentionem suam in dictis testibus, non potest scindi eorum depositio, sed debet accipi cum illa qualitate cum qua deponunt, nam circa eumdem actum non datur diuisio, sed totus tenor est approbandus, quando est vna oratio, prout in casu nostro, & non sunt plura capitula *Bald.in l. si quidem.24.n.2. C. de transact. & in l.contra iuris. in 1. lect. §. si filius.in fin. n.4. vers. sexto & vltimo nota. ff. de pact. & cons.10. in fin. lib.2. Ias.cons.*
8 *57.col.4.ad fin. vers. & tanto plus.lib.1.* † & multa similia adducit *Rimin. Iun.cons.127. n.14. cum seq. lib.2. Menoch. de arbitr. cas. 93. n. 19. vsque ad 28. Surd. decis.258. n.4. vsque ad 8. Bellon.cons.46.n.9. & 10.*

Immo quamuis essemus in capitulis pluribus, & distinctis, neque admitteretur, quod quis vellet

vult vti depoſitionibus teſtium ſuper certis
9 articulis,& ſuper alijs non, † Nam iuramentum eſt indiuiduum *Salic. in auth. & conſequenter. col.2. verſ. & nunc quæro*. C. *de ſentent. Aym. conſ.*201. *n.*17. Vnde reprobatio, ſeu approbatio depoſitionis teſtium eſt
10 facienda in totum, † & non poteſt fieri in parte *Franc.* in ſpecie *deciſ.*173.*in fin.& in addit. ad d. deciſ.in princ.* vbi ampliat quãuis articuli ſint ſeparati poſt *Anton. Padill.* per eum allegatum *in l.ſi ex falſis.col.penult. verſ. exinde quærit*. C. *de tranſactionib. Amendol. in addit. ad Franc. d. deciſ.* 173.
11 *n.* 6. † Non obſtante *deciſ. Surd.* 16. *n.* 4. *ad med.* vbi fuit admiſſa declaratio, quod producens teſtes vult vti eorum depoſitionibus in omnibus, præterquam in tali,& tali parte *Bald. in c.cum dilectus. n.*15. *de conſuetud. Card.in clem.*1.*in fin.de teſtib. Boſſ. de falſ. n.* 125. *& de publicat. proceſſ. n.* 14.
12 Quia non eſt tuta † opinio ex adductis per *Franc.d.deciſ.*173. *in fin.* Cum etiam *Surd.* præſupponat, quod teſtis depoſuerat extra capitula, quo caſu non dicitur iuratus,vnde tunc æquitas ſuadet, vt pars poſſit nolle vti eo dicto, quod non eſt ſecundum capitula, ne ex lapſu teſtis damnum patiatur, vt declarat *Surd.d.deciſ.*16.*n.*6. *&* 9. *in princ. & in fin. verſ. & ſecundum hanc ſententiam*, Quare ſi ſuper tota cauſa iuraſſet, aliud de-
13 beret ſtatui, † prout in dubio præſumitur ſuper tota cauſa iuraſſe *Abb. in c.de teſtibus. n.*6.*& ibi Felin.col.fin. de teſtib. Alex. in l. ſi duo. §. iulianus. n.* 17. *cum ſeq. ff. ſi cert. petat. Surd.deciſ.*16. *n.*4. *&* 9.

Nec facit prætenſa omiſſio ſolemnitatum ſtatuti, quæ requiruntur in donationibus, quia vltra quod ſumus in promiſſione donandi, non autem in donatione, de qua loquitur
14 ſtatutum; † Reſpondetur, quod iſta non fuit ſimplex donatio, ſed augmentum pretij vineæ ad hoc, vt domini eiuſdem vineæ inducerentur ad vendendum, prout deponunt teſtes, & ſic ſumus in promiſſione, & donatione ob cauſam,cum enim datur,vt aliquid fiat,non dicitur donatio, ſed magis ob cauſam datio *l.*1.*ff.de donation. Rimin.Iun.inſtit. eod.tit. in princ. n.*255. *Bart.in l.*2. *n.*8. *&* 9. C. *de condict. ob cauſ.* vbi etiam quod talis contractus dicitur innominatus, cum tamen donatio ſimplex ſit nominatus olim, & hodie *Corn.* qui dictam *Bart.* diſtinctionem ſequitur *conſ.*349.*n.*7.*lib.*1. *Iaſ.in l.qui roma.§. flauius.n.*8.*&* 12.*ff.de verb.obligat. Galliag.in rubr.eod.tit.n.*26.*Bertrand.conſ.* 88.*n.*8.*lib.*15.*Bertacch.de gabell.p.*8.*mébr.*3. *n.*22. *Rimin.Iun.* qui de communi *inſtit.de donation.in rubr.n.*44. *&* 45. vbi etiam refert multas opiniones, quando donatio ſit cõtractus nominatus,necne,de quibus etiam *Ang. Caſtr. & Alex.in l.iuriſgentium.in princ. ff. de pact.* Vnde talis contractus non comprehendetur in ſtatuto loquente de do-
15 nationibus † tamquam ſimus in donatione impropria, & potius in contractu innominato *Natt. conſ.* 609. *n.* 15. *&* 16. *Menoch. conſ.*261. *n.* 9. *&* 10. *Alex. conſ.*76. *col.*1. *ad med.lib.*5.*Aym.conſ.*540.*n.*6.*&* 11.*lib.*3. *Roland. conſ.*44. *n.*17.*lib.*4. *Becc. conſ.*20. *Tiraq.in l.ſi vnquam. in verb. donatione largitus.n.* 11. C.*de reuocand. donationib. Purpur. conſ.*353.*n.*29. *Decian. conſ.*31. *n.*160. *lib.* 1. *& conſ.*39.*n.*170.*lib.*2.*Surd.deciſ.*290. *n.*20.*& deciſ.*214.*n.*15. Præſertim, quia iſta ſcuta ducenta erant danda vni ex illis, qui tractauit venditionem pro eius mercede, vt deponit quartus teſtis, iuxta quartum,& ſeptimũ interrogatoriũ, quæ tamen ſcuta voluit idem mediator dari venditoribus,vt in-
16 ducerentur ad vendendum,† Vnde potius ab eo habuerunt tales pecunias, quam ab emptore, cũ origo, & cauſa prima ſit attendẽda *l. tutor datus.* 70. *& ibi Gloſ. in verb. & non titulus. cum Gloſ. ſeq. ff. de fideiuſſorib. l.qui id quod.* 33. *in princ. ff.de donationib. Bart.in l.diem. de aqu. pluu. arcend.*

Alterum dubium eſt reſoluendum negatiuè, quod videlicet inſtrumentum habens execu-
17 tionem vigore ſtatuti, † ſeu guarantigiæ non ideo perdat priuilegium executiuum, ſi coadiuuetur, aut declaretur teſtibus, aut alijs extrinſecis probationibus iuxta doctrinam *Ang.in l.fin.n.*3.*C.de edict.diu.adrian. tollend.* Et quãuis contra *Ang.*teneãt multi, de quibus *Iaſ.in d. l.fin. Caſtr.in l. noſtram.*
18 30.*n.*5. C.*de teſtam.* † Tamen quando dicta teſtium coadiuuantes inſtrumentum redacta ſunt in ſcriptis faciunt notorium, ſicut inſtrumentum, & cætera acta iudicij,& habent executionem paratam, vt benè declarat *Bellon.conſ.*22.*n.*8.*cum ſeq.* cuius opinio eſt verior, & magis communis, quidquid contra eum teneat *Aſin. de executionib.c.*1. *§.*60.*n.* 6.*fol.* 21. prout latè defendit *Monter. deciſ. Aragon.* 30. *n.* 7. *vſque ad* 16. *& per tot. Borell. in addit. ad Bellug.in ſpecul.Princ. rubr.*41. *in litt.b. in verb. & ita etiam vult forus. fol.*195.

Ideo etiã ſi ex forma ſtatuti detur executio inſtrumentis,quãuis probetur per teſtes,quod notarius fecit debitori præceptũ guaranti-
19 giæ, † Tamen non denegabitur executio, ſi talia dicta teſtium redigantur in ſcripturam *Alex.* qui dicit notandum tamquam ſingulare *conſ.*93. *repetitus.in fin.n.*15.*lib.*6.*Petr. Auguſt. Morl. in empor. tit.* 11. *de fid. inſtrument. q.*1. *n.*17. *poſt med. verſ. verum. fol.*501.*Roder.Soar.in l. poſt rem iudicatam. in declarat. leg. regn. limit.* 3. *n.* 4. *&* 5.*fol.* 540.*ff.de re iudicat. Marſil.ſing.* 484.*ſi vera. in fin. fol.* 413. *Valaſc. de emphyteuſ. quæſt.*7. *n.*17.

Exemplo remedij competentis ex *l.fin. C. de edict. diu. adrian. tollend.* quod licet detur hæredi producenti ſcripturã teſtamenti non
20 cancellati, † Tamen conceditur etiam hæredi in-

di instituto in testamento nuncupatiuo condito coram testibus, de quo nulla fuit facta scriptura, dummodo tales testes fuerint recepti, ac publicati ad probandum testamentum, nã huiusmodi scriptura attestationum sufficit, ac si fuisset factum instrumentum *Glos. in d. l. fin. in verb. depositionibus. vbi Bart. n. 17. in fin. Bald. n. 40. Corn. n. 25. Zuccard. n. 346. vers. fallit secundo. C. de edict. diu. adrian. tollend.* quam *Glos.* communiter approbari testatur *Alex. cons. 93. n. 14. lib. 6. Felin. in c. sicut. n. 4. de re iudic. Neuizan. cons. 26. n. 4. Zuntus in respons. pro vxor. n. 226. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 1. n. 4. Menoch. de adipisc. possess. remed. 4. n. 96. vsque ad 101. Roder. Soar. in l. post rem iudicatam. in declarat. leg. regn. limitat. 3. n. 4. ante med. vers. & sic etiam pones exemplum.*

21 *ff. de re iudicat. fol. 540.* † ¶ Prout etiã dicimus, quod dabitur executio vigore statuti illam dantis instrumentis publicis, si debitor coram testibus fateatur se debitorem alicuius, & de tali confessione conficiatur scriptura *Menoch.* qui alios adducit *de adipiscen. remed. 4. n. 102. vsque ad 105.* tamquam confessio æquiparetur instrumento,
22 immo illi † anteferatur *l. cum te. C. de transact. Menoch. de recuper. possess. remed. 1. n. 221.* Cum etiam statutum admittens solùm
23 probationem ex scriptura † non ex testibus, non reijciat probationẽ ex confessione *Bald. in auth. sed nouo iure. C. si cert. petat. Dec. in c. 2. col. penult. vers. nono declara. de probation. Menoch. de adipiscen. possess. remed. 4. n. 103.*

Quæ magis procedunt in casu, de quo agimus, cum instrumentum, seu apocha sit clara ex diuersitate summarum, & obligatione illas soluendi tam creditori, quam debitoribus creditorum; Itaut declaratio adhibita per testes descriptos in apocha fuerit facta ad
24 abundantiorem cautelam, † quæ non nocet, cum neque in ista declaratione requireretur citatio, quasi tunc declarans nihil de nouo inducat *Roman. cons. 482. n. 8.* declarando, vt per *Surd. cons. 288. n. 29. lib. 2. & cons. 380. n. 50. & 51. lib. 3. Becc. cons. 3. n. 44.* Adeo vt in casu, in quo testes recipi possent lite non contestata, tali examini tribuatur eadem virtus, quam haberet instrumentum inde confectũ *Felin. in c. sicut. 16. col. 4. post princ.*
25 *n. 4. de re iudic.* † vbi ex hoc concludit, quod captura debitoris poterat iustificari per scripturam similium attestationum, dato quod statutum disponeret, quod illa verificaretur per instrumentum, quasi sufficiat, quod liquidetur sententia incerta examinatis testibus lite non contestata, vbi illa contestatio non requiretur *Bart. in l. 2. C. de sent. quæ sin. cert. quantit.*

In prædictis tamen obseruandum est opus esse, quod quando creditor vult probare suum
26 creditum, siue instrumentũ, † aut eius amissionem, debet petere à Iudice, quod accipiat testes, qui illos postea mandabit examinari parte citata, & scripturam fieri super talibus attestationibus, tunc enim si probetur debitum, cum appositione clausulæ guarantigiæ, & obligationis cameralis, dabitur executio, quia ex inspectione istius scripturæ fieret notorium Iudici, qua non facta non haberet locum illud notorium, quod lex requirit ad executionem, nam alias absque citatione partis, & non receptis solemniter testibus, & non præcedente forma iuridica, & causæ cognitione, & non data copia attestationum habenti interesse, non daretur talis executio, cum non citato debitore, vel alio legitimo contradictore nihil posset agi, quod procedit siue à principio fuerit factum instrumentum, quod postea sit deperditum, siue nulla scriptura sit confecta, nam si velit creditor probare suum creditum per testes cum præcepto pacti executiui, dabitur in vtroque casu executio, & semper pars aduersa debet citari ad reformandam scripturam deperditam, & ea reformata proceditur ad executionem *Bart. & Bald. in l. nuptiæ. ff. de rit. nuptiar. Boer. decis. 37. n. 6.* & late, quod cum istis requisitis omnia prædicta sint intelligenda notat *Soar. in l. post rem iudicatam. in declarat. leg. regn. limit. 3. n. 4. & 5. ff. de re iudicat. fol. 540.* quem sequitur *Valasc. de emphyteus. c. 7. in fin. vers. & in hac materia illud non est omittendum. n. 37.*
27 *fol. 78.* † Et passim debet præcedere Iudicis mandatum seruatis seruandis, vt acta dicantur publica *Plat. in l. cum simus. n. 4. vers. nisi notarius. C. de agric. & censit. lib. 11.* cum alijs per *Valasc. de emphyt. c. 7. n. 17. ad*
28 *fin.* † vbi etiam, quod pactiones partium, quæ à notarijs publicis scribuntur in actis, habent vim scripturarum publicarum propter calorem iudicij *l. cum ostendimus. §. fin.*
29 *ff. de fid. instrument.* † Et quomodo, & quando, & per quos debeat probari amissio scripturæ ad hoc, vt possit dari executio, late *Valasc. de emphyt. c. 7. n. 36. & 37.*

Verum, quia tales testes debent deponere, & publicari parte audita, & citata in contra-
30 dictorio iudicij, † probando contractum, & eius tenorem cum clausulis executiuis in eo contentis, res in longum protraheretur, adeo vt tantum temporis consumeret actor, sicut si via ordinaria ageretur, ideo secundum aliquos talis practica nõ multum con-
31 ferret, † sed quidem poterit esse vtilis in debito in diem, vel in conditionali, vel pendente dilatione termini, ob quam non posset creditor exigere, quod sibi debetur, nam ad sui securitatem tunc licitè peteret recipi dicta testium, vt illorũ depositiones redigerentur in scripturã præuia Iudicis auctoritate, vt sic postea adueniẽte casu, & termino habeat ex tali scriptura executionem contractus, Ita in specie notat *Soar. in l. post rem*

*rem iudicatam. in declarat.leg.regn.limit.3. in fin. verf. sed confiderato. n.6. ff. de re iudicat. fol.*540. Cum etiam creditor ad diem certam poffit agere ante tempus, vt adueniente termino fibi foluatur, & interim formetur proceffus *Affl.decif.279.n.5. Surd. decif.*151.*n.7.*

EPITOME.

Ecclefia, & mulier quando obligentur abfque folemnitatibus ftante receptione pecuniarum, & mercium. ¶ Inftitor præpofitus vniuerfali adminiftrationi an dicatur factor, & procurator magnus. ¶ Habens facultatem cum libera, & cum claufula faciẽdi quidquid prępones poffet an dicatur habere mandatum etiam ad donandum, & renunciandum appellationi, & exceptioni peremptoriæ. ¶ Merces datæ vxori pro veftiariis an fint foluendæ per maritum. ¶ Et an illius bona fint obligata pro alimentis vxoris, ficut pro dote. ¶ Maior ætate an poffit donare abfque folemnitatibus conftitutionis Marchię. ¶ Remiffio iurata alimentorum quando fit inualida. ¶ Bona donata ad fauorem clericatus an poffint alienari. ¶ Taxatio reftricta quo ad vnum effectum an præferuet ius quo ad alios effectus. ¶ Procurator in rem propriam an fit dominus. ¶ Et quando ftatutum loquens de procuratore compræhendat eum, qui eft in rem fuã. ¶ Fructus an acquirantur domino quamuis alius feruerit proprio femine. ¶ Donatio ob caufam alimentorum, & clericatus an veniat fub ftatuto loquente de donatione.

SVMMARIVM.

1 *Mulier recipiens merces, feu pecunias validè obligatur etiam abfque folemnitatibus ftatuti Vrbis.*
2 *Ecclefia fi recipiat bona pro fuis neceffitatibus non debet locupletari cum alterius iactura, & eius obligatio non poteft dici nulla propter omiffas folemnitates.*
3 *Libri mercatorum faciunt fidem ftante confuetudine, & iunctis adminiculis.*
4 *Inftitor præpofitus vniuerfali negotiationi æquiparatur factori, & procuratori.*
5 *Habens facultatem cum libera adminiftratione, & cum poteftate faciendi quidquid præponens poffet, dicitur habere fpeciale mandatum in omnibus, præterquam in donando, dilapidando, & delinquendo.*
6 *Adminiftrator cum libera non poteft renunciare exceptioni peremptoriæ, & appellationi, tamquam ifta fapiant donationem, & abdicationem iuris.*
7 *Solutio cenfetur facta in caufam propriam, & proportionabilem rebus acceptis.*
8 *Merces datæ vxori pro veftiariys debent folui per maritum.*
9 *Bona mariti funt obligata non minus pro alimentis vxoris, quam pro dote.*
10 *Alimenta funt præftanda vxori per virum iuxta fuam conditionem.*
11 *Maior, nedum minor non poteft donare, aut cedere abfque folemnitatibus conftitutionis Marchiæ.*
12 *Actus eft nullus non feruata folemnitate ftatuti.*
13 *Remiffio alimentorum facta à minore eft inualida.*
14 *Minor non poteft donare neque cum auctoritate Iudicis, & curatoris.n.16. & 17.*
15 *Donare, & remittere eft perdere.*
18 *Bona donata fauore clericatus, vt donatarius promoueatur ad facros ordines non poffunt alienari.*
19 *Iuramentum nihil operatur in remiffione alimentorum.*
20 *Statutum fi præfumat dolofum contractum geftum fine folemnitatibus facit, vt non oriatur obligatio ciuilis, & naturalis, & quod iuramentum nullam vim habeat.*
21 *Conftitutio Legati de latere confirmata per Papam dicitur papalis. n.*22.
23 *Expreffio quantitatis ad demonftrandum valorem bonorum donatorum, non alterat donationem, ita ut non dicantur bona donata.*
24 *Taxatio reftricta ad vnum effectum præferuat ius quo ad alios effectus.*
25 *Procurator in rem propriam dicitur dominus, & ftatutum loquens de procuratore non habet locum in eo.*
26 *Donatarius pofitus in locum donantis poteft de bonis donatis difponere, ficut donator.*
27 *Fructus acquiruntur domino, quamuis alius feruerit proprio femine. n.28.*
29 *Donatio ob caufam clericatus, & propter alimenta non requirit folemnitates per ftatutum requifitas in donationibus.*

CAPVT DCCL.

Validam dixi apocham, de qua agebatur in caufa Romana pecuniaria, quãuis in ea deficiant folemnitates ftatutariæ;
1 cum mulier realiter, † & cum effectũ receperit bona ex apotheca mercatorũ ad vfum, & veftitum tam fui ipfius, quam filiorum, & familiæ, quo cafu efficaciter obligatur abfque folemnitatibus, tãquam non poffit confiderari aliqua læfio, quæ ex receptione mercium excluditur, ftatim enim, quod recipit, vel emit quid neceffarium, dicitur facta locupletior, quo cafu non intrat ftatutum Vrbis *lib.1.c.*151. prout in fpecie concludit *Rot.coram R.P.D. Litta Romana focietatis officij.*13.*Februarij* 1606. impreff. *poft tract. ad d. ftat. vrb.de contract. fin.cert.folemnit. non valitur. decif.*11.*fol.* 225. *Lamberteng. fuper ftatut. de contract.eor. quib. vel à iur. vel fta ut. fin. cert. folemnit. contrab.non eft permiff. glof.* 24. *n.*5. *Rimin. Iun. in §. fin. n.*58.

n. 58. instit. quib. alienar. lic. vel non.
Exemplo ecclesiæ recipientis bona pro suis necessitatibus, quæ non debet locupletari cum
2 aliena iactura, † & validè obligatur sine solemnitatibus *Glos. & Bart. in auth. qui res. C. de sacros. eccles. Abb. in c. si quis presbyterorum. in fin. de reb. eccles. non alienand. Dec. in l. iure naturæ. 207. n. 2. ff. de regul. iur. Rimin. Iun. in d. §. fin. n. 76. instit. quib. alien. licet vel non. Rot. coram R. P. D. Decano Romana censuum de Romulis. 15. Iunij 1599. & coram R. P. D. Litta Romana officij. 13. Februar. 1606.*

Cum etiã vltra apochã adsint libri, & partitæ mercatoris, quibus creditur stante consue-
3 tudine, † & iunctis adminiculis, & præsertim apocha mulieris, & legalitate mercatoris, & alijs de quibus in facto *Bald. in l. 1. C. de edend. Magon. decis. Rot. Florent. 95. n. 5. Card. Seraph. decis. 1221. n. 4. & decis. 450. n. 4.* vbi extendit etiã contra tertiũ *Rot. coram R. P. D. Penia Romana locorum montium. 14. Ianuar. 1602. inter. decis. diuersor. 442. n. 1. p. 4. & decis. 650. n. 4. p. 1. in recentiorib. Surd. decis. 199. n. 11.*

Nec facit, quod in ordine, seu mandato facto per Ducem maritum adsint verba pro resto, & finali solutione tam ipsius Ducis, quam domus suę, Quia tale mandatum fuit factum
4 institori præposito negotiationi, † qui ad gerenda negotia instat, & æquiparatur factori, & procuratori magno quando præponitur vniuersali administrationi *Ias. in §. actionum. n. 48. vsque ad 51. instit. de actionib. post Innoc. in c. quod quibusdam. 4. n. 2. & 3. & ibid. Imol. n. 24. cum seq. de fideiussorib. Bart. cons. 79. n. 1. lib. 1. Bald. in l. institor. ff. de institor. act. Abb. cons. 74. n. 2. lib. 2.*
5 Factor autem, † & procurator etiam quod haberet facultatem cum libera administratione, & cum potestate faciendi quemadmodum posset dominus illum præponens operatur ea, quæ speciale mandatum requirunt, excepta tamen potestate donandi, dilapidãdi, & delinquendi *Alex.* qui de huiusmodi institoribus loquitur *cons. 44. n. 1. & 2. lib. 2.* iuxta *l. creditor. 60. §. lutius. ff. mandat. l. filiusfamilias. 7. ff. de donationib. l. si pater. 12. ff. quæ in fraud. creditor. l. contra iuris. §. si filius. ff. de pact. Bart. in l. si quis delegauerit. de nouat. Bald. in l. si procurator. 10. n. 3. C. de procurator. & in c. cum olim. il 1. vers. quæro numquid procurator. de offic. deleg. Rot. coram R. P. D. Penia Romana pecuniaria. 21. Octobris 1598.* quæ est *decis. 58. n. 1. p. 4. diuers.* vbi ampliat ad quęcumq; actum domino pręiudicialẽ. *Grat. cons. 99. n. 1. lib. 1.*
6 Et generaliter † hoc procedit in quibuscũque administratoribus habentibus quãtumcumque generale mandatum cum libera, & plena potestate, & æquipollente mandato speciali, qui non possunt donare, nec gratis debitum remittere, immo nec exceptioni peremptoriæ, aut appellationi interpositæ renunciare, cum omnia ista sapiant donationem, & abdicationem iuris sui *Alex. cons. 22. n. 8. cum seq. lib. 1. & cons. 115. n. 1. & 3. lib. 5. Dec. cons. 402. in causa illustrissimi principis. n. 9. Bero q. 33. & cons. 187. n. 48. in fin. & n. 52. lib. 1. Firman. de episcop. p. 4. lib. 4. n. 22. tom. 13. p. 2. fol. 337. Ias. in l. postquam liti. in fin. vbi Purpurat. n. 65. C. de pact.*

Et quidem magna donatio, & læsio esset, si in computo solidato in scutis ducẽtum pro rebus habitis à Duce marito comprahenderetur etiam computum solidatum in scutis tercentum cum vxore, ideo rectius dicendum est, quod solum fuit habita ratio debiti Ducis, quod per eum fuit contractum cum
7 mercatoribus, † in cuius extinctionem debent cedere soluta tamquam in causam propriam, & particularem, & proportionatam rebus acceptis, non autẽ in causam debitam per vxorem, cũ sint diuersæ summæ, & diuersi contractus distincti, prout semper solutio pręsumitur facta potius in causam propriã, quam alterius tamquam magis grauem *l. 1. & ibid. Bart. n. 3. ff. de solut. Dec. in l. si in duabus. 105. & ibi Cagnol. n. 4. de regul. iur. Mascard. de probationib. concl. 1319. n. 4.*

Ex quibus procedẽdum est ad vlteriorem exe-
8 cutionem mandati relaxati, † cum enim cõstet merces fuisse traditas pro vestiarijs, debent solui per maritum vxori tamquam sint necessaria ad humanæ vitæ sustentationem, sine quibus corpus alimentari non potest *l. legatis. ff. de alim. & cibar. legat. l. legatum. ff. de adim. legat. l. verbo victus. ff. de verbor. significat. l. cum his. §. de calciario. ff. de transact. Alex. in l. si vsusfructus. §. dos legata. n. 2. ff. ad leg. falcid. Socin. cons. 161.*
9 *n. 4. lib. 2.* † Et non minus bona mariti sunt obligata pro alimẽtis, quam pro dote *Bart. & Castr. in l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrim. Bald. in l. unic. §. vt plenius. C. de rei vxor. act. Negus. de pignorib. membr. 4. p. 2. n. 55. Surd. de alim. tit. 1. q. 42. n. 16. & tit. 3. q. 2. n. 4. & tit. 8. pri-*
10 *uil. 49. n. 1.* † Quæ alimenta debentur per maritum vxori iuxta suam conditionem *l. si cum dotem. §. si constante. ff. solut. matrim. l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habit. Surd. de alim. tit. 4. q. 8. n. 8.*

Quo vero ad alterum dubium circa remissionem iurium donatorum in causa Lauretana nullitatis renunciationis dixi ex lectura donationis constare, quod illa fuit facta, vt donatarius possit honeste, & honorifice alimẽtari, & ad sacros ordines promoueri, vnde postquam fuit acceptata, non potuit iuribus, & bonis donatis renunciari absque vlla le-
11 gitima causa, † & sine solemnitatibus requisitis *in constitutione Marchiæ. lib. 5. rubr. 25.* vbi non solum in minoribus viginti annis, prout sumus in casu nostro, sed etiam in maioribus expresè disponitur, quod quæcumque

cumque remissiones, donationes, & cessiones quarumcumque rerum non possint fieri nisi sint iuratæ, & factæ cum conscientia duorum proximiorum consanguineorum, vel affinium, & cum consensu competentis Iudicis, & cum insinuatione facienda in actis, itaut si fuerint celebratæ absque dictis solemnitatibus, præsumantur dolosè extortæ, & nullam obtineant firmitatem, & contrahens cum minore contra formam superius
12 annotatam puniatur arbitrio Iudicis; † Quare cum in supradicta remissione, & retrodonatione ista non fuerint seruata, remissio est nulla, tamquam facta contra casum expressum legis, seu statuti *l. non dubium. C. de legib. Alex. cons. 42. n. 16. lib. 1. Surd. cons. 371. n. 70. lib. 3.*

Et quamuis hoc solum sufficeret pro annullatione dictæ remissionis, tamen ex abundanti additur, quod multò magis constat de illius
13 nullitate, † quia sumus in remissione alimentorum facta à minore, quæ est nullius roboris, & nihil operatur *Bald. in l. cum hi quibus. 8. in 1. lectur. post princ. vers. in eadem ibi speciale fauore alimentorum. ff. de transact.* cum alijs per *Surd. de alim. tit. 8. priuil.*
14 *56. n. 106. vsque ad* 110. † vbi ampliat, quod neque minor poterit remittere alimēta cum auctoritate curatoris, & decreto Iudicis, quamuis enim cum istis solemnitatibus possit facere quemcumque contractum, non tamen potest donare, cum non detur minori curator, nisi causa subsistente, quæ non dicitur iusta quando minor haberet curatorem ad donandum, & remittendum tamquam
15 donare, † & remittere sit perdere *l. contra iuris. §. fin. ff. de pact. Glos. in l. si quis obligatione. ff. de regul. iur. Bart. in l. modestinus. ff. de donationib.* Nam ea, quæ dicuntur de auctoritate curatoris, & decreto Iudicis debent intelligi quando actus potest esse vtilis, & damnosus, sed vbi clarum est, quod est
16 præiudicialis, † nullum recipit robur à dicto decreto, & auctoritate curatoris, ideo numquam potest dari curator ad donandum, seu remittendum *Bald. in l. 1. C. si aduers. donation.* vbi etiam infert, quod si minor donat seruata quoque forma statuti, & adhibitis solemnitatibus requisitis in cōtractibus mi-
17 norum, † nihilominus talis donatio est nulla, quia solemnitas inducta ad fauorem minoris non debet in eius odium retorqueri, tamquam adsit fraus ex parte recipiētis, cui iura canonica non assistunt etiā quod adesset iuramentum minoris, prout latè omnia prædicta cōprobat *Natt. cons. 166. n. 16. vsque ad 26. & cons. 173. n. 1. cum seq. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 56. n. 109. & cons. 122. n. 1. ad med. lib. 1. Menoch. cons. 1153. n. 45. lib. 12. Laderch. cons. 139. n. 2. post Castr. cons. 468. ad primum quo quæritur. n. 3. dub. 3. lib. 1. & in l. 1. §. fuit quæsitum. n. 2. & 3. ff. ad senatuscons. trebellian. Caldas de restitut. in integr. in verb. hunc contractum. n. 19. ad med. Barbos. in l. si ante. 6. n. 13. ff. solut. matrim.*

Additur, quod donatio fuit facta non solum
18 pro alimentis, vt dictum est, † sed etiam fauore clericatus, vt ad sacros ordines donatarius posset promoueri, quo casu bona donata habent maius priuilegium, vt non possint alienari absque vlla legitima causa, iuxta *c. tuis. & c. episcopus. de præbend. c. vlt. de rescript. in 6. c. neminem. & c. sanctorum. 70. distinct. Concil. Trident. sess. 21. c. 2. de reformat.* latè *Ceuall. q. 527. & q. 682. n. 6.* dixi *supr. c. 159. n. 2.* quibus additur *Gutier. pract. quæst. lib. 2. q. 65. n. 10. Spin. de testament. glos. 18. princ. n. 72. Gonzal. ad reg. 8. cancell. glos. 5. §. 10. n. 13. Nauar. cons. 16. 41. & 46. n. 3. de tempor. ordin. Garz. de benefic. par. 2. c. 5. n. 181. Redoan. de reb. eccl. non alien. q. 51. c. 13. Henriq. in summ. par. 2. lib. 13. c. 37. §. 2. Cened. ad decret. collect. 83. Paris. de resignat. lib. 2. q. 6. n. 18.* Itaut inducatur annullatio talis alienationis ipso iure *Nauar. cons. 13. n. 2. de tempor. ordinat. & cons. 22. n. 4. & cons. 22. eod. tit. Garz. de benefic. p. 2. c. 5. n. 166. Ceuall. q. 527.*

Neque obstat, quod ista remissio stante iuramēto minoris fuerit conualidata iuxta *auth. sacramenta puberum. C. si aduers. vendition.*
19 Quia omisso, † quod in similibus remissionibus alimentorum nihil operatur iuramentum, vt per *Bart. in l. cum hi. in princ. n. 7. C. de transaction.* cum alijs per *Surd. de aliment. priuil. 56. n. 54. tit. 8. Seraphin. priuileg. iurament. 101. & ibi Martin. in addit. n. 2. ad med. Petr. Peccius de testam. coniug. lib. 5. c. 25. n. 3. Tiraq. in l. si vnquam. in præfat. n. 157. C. de reuocand. donation.*

Respondetur in casu nostro non esse quærendum de prædictis, cum simus in illis, qui debebant obseruare dictam constitutionem
20 Marchiæ, † in qua prohibetur, quod minor alienet, & quod nullus cum eo contrahat sine solemnitatibus ibidem expressis, præsumendo contractum aliter factum dolosum, quo casu non oritur nec ciuilis, nec naturalis obligatio, & tollitur iuramentum, itaut neque requiratur absolutio, quamuis cautius agendo illa debeat peti, prout petita fuit, vt late in specie dictæ cōstitutionis per *Boccac. ad d. constitut. vt minor. rubr. 25. lib. 5. glos. 2. n. 15. fol. 12. & glos. 6. n. 117 fol. 118. post Rom. cons. 12. n. 3. & 4. & ibi Mandos. in verb. iuramento Barbat. cons. 15. col. 3. lib. 3. Gabr. cons. 13. n. 6. in fin. vers. tertia principalis opinio. & n. 7. & 8. lib. 1.* iuxta opinionem *Bart.* communiter receptam *in l. omnes populi. q. 2. princ. vers. item si statutum diceret. ff. de iustit. & iur. & in l. si quis pro eo. col. 3. vers. tertio dicit. ff. de fideiussor. Dec. cons. 202. vt vera. n. 5. & cons. 45. quod supra mature. col. 1. & cons. 537. in causa qua agitur. col. vlt. n. 15. & 16. Alex. cons.*

conf.59. n.3. ante fin. verf. & præfertim in cafu noftro. lib.1. Grammat. decif. 12. *n* 12. *Anchar.q.*20.*n.*3. *par.*1. *Caualcan.de tutor.*
21 *n.*168.† Et quidquid fit in ftatutis laicorum, in cafu noftro nulla adeft difficultas, quia fumus in conftitutione Legati de latere confirmata à Summo Pōtifice *Boccac.ad conftit. Marchia vt minorum. rubr.*25.*lib.*5.*glof.*2.
22 *n.*15. *in fin.* † tamquam dicatur conftitutio Apoftolica *Prob. ad Monac.in c,*2. *n.*5. *de pact. in* 6. *poft Caftr. conf.*55. *ad primum puto dicendum.n.*5.*col.*2. *ante med.lib.*2.

Stante igitur nullitate contractus, funt reftituendi etiam fructus, qui regulariter veniūt quando contra difpofitionem iuris nulliter actum eft *l.non folum. C.de præd.minor. Rimin.Iun.conf.*5.*n.*41.& eft opinio magis vera, & approbata, vt late dixi *fupr.c.*45.*n.*29. *vfque ad* 35. *Felin. in c.de quarta.col.*10.*ad med. verf. fecunda reftrictio. de prafcript. Surd.decif.*45.*n.*8. *vfque ad* 17.

Et licet fuerint donati Floreni ter mille, Ta-
23 men donatio non confiftit in pecunia,† quia expreffio florenorum fuit facta ad demonftrandum valorem, feu quantitatem donationis, Etenim donatio fuit facta in & fuper bonis ftabilibus quomodocumque donatori competentibus, & competituris in loco, vbi donatario videbitur,& placebit ad eius electionem mandando, & illi concedendo, & cedendo omnia, & fingula fua iura, & actiones quafcumque in & fuper dictis ftabilibus ad habendum, fruendum,& gaudendum,cum licentia acquirendi poffeffionem auctoritate propria, conftituendo eum procuratorem irreuocabilem, vt in rem propriam, & ponendo illum in locum, & ius fuum, adeo vt illis poffit vti ficut potuiffet donator ante factam donationem, cum alijs latius in dicta donatione contentis, ex quibus clarè colligitur non tractari de pecunijs donatis, fed de bonis fructiferis afcendentibus ad fummam di-
24 ctorum florenorum ter mille, † Cum talis taxatio fit reftricta folum ad iftum effectum, quæ in vim taxatiuæ appofitæ præferuat iura quo ad alios effectus *l. qui in aliena.§.libertos. ff. de negot. geft. Rom. conf.*456. *n.*1. *Socin.conf.*5.*n.*5.*lib.*4. *Dec.conf.*327. *in cafu propofito.n.*5. *Rot.decif.*235.*n.*3.*in fin.p.*1.*in recentiorib.* Et fic talis expreffio pecuniarum non operabitur, quod fit facta donatio in pecunia *l.fi inter.*21.*C.de iur.dot.Couar.pract. quaft. c.*28. *col.*4.*in fin.* cum alijs de quibus *infra c.*751.*n.*41. Maxime, quia donatarius debebat alimentari ex huiufmodi bonis donatis vfque ad eius vitam,& fic erant in fructu, & ficut prius donator ex illis fructus percipiebat, ita poft donationem pertinebunt ad donatarium, qui fuit pofitus in locum donantis conftituendo illum procura-
25 torem irreuocabilem,† & vt in rem propriā, qui potius dicitur dominus,non autem procurator, & ad eum fpectat lucrum, & damnum, itaut nihil teneatur reftituere *Caftr.in l.vlt.in princ.n.*1.*poft med.verf. & fic dicebatur. & n.*2. *verf. fed contrarium. ff. de donation. & in l.fi cum tempore. col.*1. *in fin.verf.fed quia omnis difficultas.& n.*3.*in fin. ff.de pact. Bertazol. clauf.*29. *glof.*1 *n* 1. *cum feq.* vbi ex hoc concludit, quod licet mulier non poffit effe procuratrix, nec in iudicio comparere,poterit tamen effe in rem fuam, cum iura, & ftatuta loquentia de procuratore non habeant locum in iftis, qui dicuntur domini *l. qui ftipendia.* 9. *& ibi Iaf. in princ. & n.*2. *C.de procurator. Felin.in c.licet vndique.*30.*in fin.n.*3.*de offic.delegat.*
26 Vnde † tamquam dominus poterit de eis difponere ficut de rebus proprijs, & ad fui cōmodum *Parif.conf.*107.*n.*34.*&* 35.*lib.*3.*poft Bart. in l.qui quadringēta. n.*2. *& ibid. Iaf. n.*7.*ff.ad trebellian. Idem Bart. in l. in prouinciali. §.fi ego.n.*3.*vbi Ang. & Alex n.*8.
27 *ff. de oper. nou. nunciat.* † Et paffim fructus funt illius, qui eft dominus *l.ex diuerfo.§.*1. *ff. de rei vendicat. Caftr. in l.pignore. §.fi prædo. ff. eod. tit. & in l. fi quis bonorum. ff.de legat.*1. *Peregrin. de fideicommiff. art.* 49. *n.*20. *poft princ. verf. & quia hæres. fol.* 454. *Cephal. conf.*3. *n.*70. *vfque ad* 81. *lib.*1.
28 *Surd.conf.*53.*n.*3.*lib.*1. † vbi ampliat etiam, quod alius feuerit proprio femine, cum fructus non iure feminis, fed iure foli percipiantur. *l. qui fcit. in princ. ff.de vfur.*

Neque obftabit, quod prima donatio facta ad fauorem donatarij, qui illam poftea renunciauit,poterit etiam dici nulla, & inualida, prout fuit remiffio ob non feruatas folemnitates requifitas in dicta cōftitutione Mar-
29 chiæ; † Quia non adeft par ratio, cum ifta fuerit ob caufam clericatus,& alimentorum, in qua non requiruntur aliquæ folemnitates ftatutariæ *Bart.in l.aquilius ff.de donation. Oldrad. conf.*139. *ad habendum. in fin. q* 9. *Natt. conf.* 609.*n.* 15. *Alex. conf.* 76. *col.*1. *ad med. lib.* 5. *Tiraquel. in l.fi vnquam. in verb. donatione largitus. n.*11. *C. de reuocand. donat. Surd. decif.* 290. *n.* 20. *& decif.* 214. *n.* 15.

EPITOME.

TEftamentum pofterius quando præualeat primo,itaut ex eo tamquam reuocato nulla poffit fumi interpretatio, aut repetitio alicuius qualitatis, fed potius illius reiectio. ¶ Contractus gefti in teftamento an habeant ftatim effectum à die celebrationis illius, non expectata morte teftatoris, quamuis fit inualidum.¶ Et an fufficiat probatio duorum teftium. ¶ Legitima quando debeat calculari infpecto ftatu, in quo erant bona tempore obitus teftatoris. ¶ Et quid fi agatur ad reuocandam donationem inofficiofam.¶ Princeps confirmando primogeniturā, in qua prohibetur legitima, quo cafu cen-

censeatur confirmasse etiam illius prohibitionem. ¶ Et quando per filium possit dici illi renunciatum acceptando fideicommissum. ¶ Peremptiones, & augmenta an cedant ad onus, seu vtilitatem fideicommissarij, & non hæredis grauati. ¶ Bona subrogata in locum bonorum maioratus quando assumant naturam illorũ, ¶ Et quo casu pretium potius dicatur subrogatum. ¶ Confirmatio testamẽti, seu donationis ad instituẽdam primogenituram facta per Principem cum certis qualitatibus an possit per partes alterari illo inconsulto. ¶ Reuocatio contractus celebrati in testamento an admittatur, sicut admittitur reuocatio testamenti. ¶ Protestatio quod cẽsus sit constitutus iuxta formam Bullæ Pij V. an operetur, vt omnia gesta contra illius tenorem sint habenda pro non appositis. ¶ Et quando requiratur vtriusque partis consensus, vt tales protestationes valeant, & non sint contrariæ facto.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum posterius praualet nulla habita consideratione primi, itaut ex testamento reuocato nulla possit sumi interpretatio, nec repetitio alicuius qualitatis, sed potius illius reiectio. Intellige vt n.2.*

3 *Relatio operatur, vt omnia censeantur expressa, prout in relato; quamuis fieret ad scripturam inualidam, & non solemnem. n.4. & 8.*

5 *Reuocatio testamenti admittitur, non autem contractus in eo celebrati.*

6 *Contractus facti in testamento habent statim effectum à die celebrationis illius, non expectata morte testatoris, si fiant parte præsente, vel notario stipulante, quamuis testamentum sit inualidum, & sufficiet probatio per duos testes.*

7 *Omissio facta in secundo testamento habetur pro expressa reuocatione dispositorum in primo.*

9 *Dispositio eadem non dicitur reiectis qualitatibus.*

10 *Vniuersalis institutio non refertur ad res alienas, & hæredi debitas.*

11 *Testamenta sunt inuenta, vt quis disponat de rebus suis, non de alienis.*

12 *Legitimatio operatur, vt filius legitimatus sit verus legitimus, & non fictus, & transmittat legitimam, & habeat omnia, quæ filijs legitimis, & naturalibus competunt.*

13 *Legitima consideratur inspecto statu, in quo sunt bona tempore obitus testatoris. Fallit si pater fecit donationem inofficiosam, tunc enim inspicitur tempus ipsius donationis. n.14. & 16. Et de illis detrahitur. n.17.*

15 *Legitima non minuitur per voluntarias alienationes.*

18 *Renunciatio specialis requiritur, vt sit legitimæ renunciatum. n.20.21.22. & 26.*

19 *Filius quamuis agnoscat hæreditatem, & consentiat fideicommisso, non tamen excluditur à legitima.*

23 *Donationes plures, & separatæ dicuntur quando fiunt occasione fideicommissi, & primogenituræ de vno in alium.*

24 *Consensus, qui potest habere diuersum finem, non includit renũciationem legitimæ. n.27.*

25 *Renunciatio non præsumitur, si alia coniectura potest capi.*

28 *Princeps confirmando primogenituram, in qua prohibetur legitima, an cẽseatur etiam confirmasse talem prohibitionem. n.29.*

30 *Bona subrogata loco primogenituræ, & fideicommissi censentur esse eadem, & assumunt omnes qualitates primordiales eiusdem primogenituræ.*

31 *Peremptiones, quæ proueniunt à natura absque culpa hæredis grauati, pertinent ad onus fideicommissi, sicut è contra augmenta ad vtilitatem illius, & omnia, quæ accedunt fundis per alluuionem, cum bonis permutatis. n.32.*

33 *Pretium quando dicatur subrogatum loco bonorum fideicommissi venditorum.*

34 *Contrahentes non possunt alterare formam rescripti Summi Pontificis, in quo confirmauit erectionem maioratus cũ certis qualitatibus. n.35. quidquid sit in testamento per eum confirmato, quod poterit reuocari inconsulto ipso Principe. n.36.*

37 *Verba saluis reseruationibus, & firmis remanentibus omnibus in confirmatione contentis, faciunt vt quæcumque alia dispositio contraria habeatur pro non facta. n.38.*

39 *Protestatio, quod census censeatur constitutus iuxta formam bullæ Pij V. facit, vt omnia pacta contra illius tenorem sint habenda pro non appositis.*

40 *Protestatio de consensu vtriusque partis ad limitandam dispositionem valet, neque dicitur contraria facto.*

41 *Emptio, & venditio non contrahitur, si fiat æstimatio bonorum ad effectum illa subrogandi in locum fideicommissi.*

CAPVT DCCLI.

TRia dubia proposita sunt decidenda ex infrascriptis, & quo ad primum, verius est, quod fideicommissum iniunctum in testamento condito de anno 1584. non sit reuocatum per testamentum postea factum de
1 anno 1589. † Quamuis enim posterius præualeat nulla habita consideratione primi, itaut ex testamento reuocato neque possit sumi aliqua interpretatio, neque repetitio alicuius qualitatis, sed potius illius reiectio *Bart. in l. statius florus. 48. n.2. ff. de iur. fisc.* quem ab omnibus approbari dicit *Clar. in §. testamentum. q.76. col.2. in fin. vers. sed numquid præsumitur. n.8. Curt. Iun. cons. 163.*

163. n. 14. *vsque ad 17. Peregrin. de fidei-*
2 *commiss. art. 25. n. 35. fol. 240.* † Tamen ista procedunt respectu secundi testamenti, quod scilicet ex primo reuocato non sumatur aliqua interpretatio quo ad sequens testamentum, prout omnes Doctores supra allegati loquuntur. Cum aliud sit in casu nostro, in quo primogenitura cum conditionibus, & alijs substitutionibus per testatorem requisitis non consideratur tamquam facta in primo testamento reuocato, sed tamquam celebrata in donatione inter viuos, in qua dictæ conditiones, & qualitates sunt repetitæ per relationem ad primum testamentum,
3 quæ relatio operatur, † vt tam primogenitura, quam fideicommissum, & omnes conditiones, & qualitates censeantur specialiter expressæ, & insertæ verè, & propriè in eadem donatione inter viuos *Bart. in l. 1. in princ. ff. de receptator. Bald. cons. 212. ea qua. lib. 5. Aym. cons. 45. n. 4. Surd. cons. 200. n. 5. lib. 2. & cons. 288. n. 24. eod. lib. Menoch.*
4 *cons. 1. n. 83.* † Quod procedit quamuis esset facta relatio ad scripturam inualidā, & non solemnem, & nullam, cum semper omnia ibi contenta censeantur specialiter expressa in referente *Castr. cons. 377. ad primum videtur dicendum. in princ. vers. contrarium est verum. lib. 2. Aym. cons. 143. n. 6. Becc. cons. 41. n. 22. post princ. vers. & procedit etiam.*

Cum igitur reuocatio primi testamenti nihil obsit respectu donationis, de qua agimus, illa remanebit firma, & irreuocabilis, quamuis etiam esset facta in testamento reuocato,
5 cum permittatur † reuocatio testamenti ad libitum testatoris, cuius voluntas est ambulatoria vsque ad mortem, non autem confessionis, vel donationis, seu venditionis, aut alterius contractus in eodem testamento celebrati, cum omnia ista retineant naturam suam, nec sortiantur vim testamenti, nec irritentur, quamuis testamentum irritetur, aut reuocetur *Alber. in l. si quis in principio testamenti. in fin. ff. de legat. 3. Bart. in l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. eod. tit. Bald. in l. vlt. ff. de reb. eor. Castr. in l. non omnis. n. 5. ff. si cert. petat. Ruin. cons. 169. n. 12. ante med. vers. sed contrarium est verius. & ibid. in fin. vers. & idem dicit. lib. 2. Bero. cons. 45. n. 14. lib. 2. Natt. cons. 73. n. 6. Socin. cons. 294. n. 1. lib. 2.* & quidquid alij dissentiant, ista est verior opinio, vt per *Boer. decis. 353. mulier contraxit. col. 3. Mandos. ad Rom. cons. 171. in verb. veriorem. Tiraq. de legib. connubial. glos. 5. n. 101. & de retract. lignag. ad fin. tit. n. 7.* & latè comprobat *Lamberteng. super statut. de contractib. mulier. glos. 22.*
6 *n. 8.* † vbi etiam, quod tales contractus facti in testamento non solum non poterunt reuocari, sed habebunt statim effectum à die conditi testamenti, non expectata morte testatoris, si fiant parte præsente, vel notario pro illis stipulante, Itaut etiam valeant quāuis testamentum esset nullum, & inualidum, seu reuocaretur tamquam, tale cùm agatur ex contractu stipulationis, & ideò etiā probabitur per duos testes tantum, quamuis testamentum requirat septem, cùm non sit alterata natura contractus, cum alijs effectibus, de quibus per *Dec. cons. 195. in casu proposito breuiter quaritur. col. penult. in princ. n. 3. & 4. Castr. cons. 379. primo videndum est. in princ. lib. 1. & cons. 381. videndum est qualis. in princ. eod. lib. Ias. in l. cum antiquitas. col. 2. vers. adde quod si in testamento. C. de testam.*

Nec obstat, quod quamuis donatio remaneat firma, & irreuocabilis, Tamen conditiones, & primogenitura, & fideicommissum, & substitutiones erunt reuocatæ, tamquam factæ in testamento, quod non subsistit ob illius
7 reuocationem, † & sic non videtur constare de relato, cum etiam tales conditiones fideicommissi, & similes possent tacitè reuocari, vnde multò magis, si expressè reuocātur omnia contenta in primo testamento, cū etiam omissio facta in secundo testamento habeatur pro expressa reuocatione dispositorum in primo, vt latè omnia prædicta comprobat *Menoch. cons. 1020. n. 32. & 33. lib. 11.* Quia non potest dici, quod non constet de relato, quamuis testamentum primū reuocetur, cum hoc procedat respectu secundi testamenti, quod solum valebit propter re-
8 uocationem primi, † Aliud est respectu donationis in primo testamento factæ, seu ad illud relatæ, quia relatio etiam subsistit, quamuis fiat ad testamentum inualidum, vt per *Aym. cons. 143. n. 6.* & alios supra allegatos *n. 4.* & cum donatio principalis sit irreuocabilis, vt dictum est, etiam conditiones, & qualitates in ea appositæ erunt irreuocabiles, cum de eis sit iudicandū, sicut de prin-
9 cipali dispositione, † Nam remotis qualitatibus non esset eadem dispositio, cum illas adijciens declaret, quomodo actus debeat esse, & ex illis limitetur, & restringatur, itaut non esset satisfactū menti disponentis, si illæ non comprahenderentur in donatione *Imol. in l. hæredes palā. 21. §. si quis post. ff. de testam. Surd. cons. 179. n. 40. lib. 2. & cons. 449. n. 19. lib. 3.* Cum etiā ex qualitate in actu apposita animus agentis colligatur *l. 1. §. sed si clausa. ff. de sicar. Alex. in l. si quis mihi bona. §. sed quid. ff. de acquir. hæredit. Bero. cons. 198. n. 10. lib. 3.*

Maximè, quia in secundo testamento reuocante primum nihil testator poterat disponere
10 de bonis donatis, † cùm vniuersalis institutio non referatur ad res alienas, & hæredi debitas *Alex. cons. 91. col. 9. ante med. vers. fortificatur hac conclusio. n. 10. lib. 1. Bald. in l. precibus. 8. n. 44. C. de impuber. & alijs substit.* latè *Peregrin. de fideicommiss. art. 6.*
11 *n. 13. & 14.* † Testamenta enim & vltimæ voluntates sunt inuentæ, vt quis de rebus suis

non

non autem de alienis disponat *l. verbis legis, ff. de verbor. signific.*

Quo ad secundum posset defendi opinio affirmatiua, quod debeatur legitima, cum simus in filio legitimato per Summum Pontificem
12 cum legitimatione amplissima, † quæ operatur, vt tales filij habeantur pro veris legitimis, & non fictis, ac pro suis hæredibus, itaut transmittant suam legitimam, ac supplementum, & habeant quærelam inofficiosi testamenti, & ius contrabulandi, & omnia alia, quæ competunt legitimis, & naturalibus *Tiraq.* qui omnes supradictos casus latè comprobat *in l. si vmquam. in verb. susceperit liberos. n. 77. vsque ad 89. C. de reuocand. donation.*

Et quamuis legitima consideretur secundum
13 tempus mortis testatoris inspecto statu, † in quo sunt bona tempore obitus patris *Alex. cons. 103. n. 15. lib. 1. & in l. in ratione. la 2. ff. ad leg. falcid.* itaut ex bonis superuenientibus post eius mortem non augeatur, neque diminuatur legitima *Cagnol. in l. papinianus. §. quarta. n. 8. ff. de inoffic. testam. Gabr.*
14 *cons. 137. n. 2. & 4. lib. 2.* † Nihilominus quando pater per immensam donationem suum patrimonium exhausit, tunc attenditur tempus factæ donationis, & debetur ex bonis donatis, sicut ex non donatis *Bald. & Castr. in auth. vnde si parens. C. de inoffic. testam. Grat. cons. 17. n. 4. & 8. lib. 1. Peregrin. de fideicommiss. art. 36. n. 35. Surd. cons. 473. n. 3. lib. 4. & latius cons. 432. n. 14. post Castr. cõs. 354. dicta catherina. in princ. lib. 2. Caccus de legitima. §. legitima est quota bonorum.*
15 *n. 32. fol. 67.* † Et est ratio, quia legitima non minuitur per voluntarias alienationes, vt est donatio *Bart. in l. titia. §. imperator. ff. de legat. 2. Bertr. cons. 474. n. 2. lib. 4.* Nam tales donationes sunt inofficiosæ tamquam tendentes ad diminuendam legitimam filio-
16 rum *l. si vir. C. de inoffic. donat.* † Vnde merito debet inspici tempus, quo factæ sunt *Becc. cons. 68. n. 2. Surd. cons. 332. n. 14. lib. 3.*
17 Et quod † de bonis donatis legitima debeatur tenuit *Rot. coram Sanctissimo Greg. XV. Romana legitima. 6. Februar. 1612. & in eadem causa coram R. P. D. Remboldo 1617.*

Neque obstat acceptatio donationis factæ per filium, in qua cum adsit onus non detrahendi legitimam, videtur sibi quo ad eam præiudicasse, Quia ista simplex acceptatio non inducit approbationem renunciationis legiti-
18 mæ, † nisi specialiter, & in indiuiduo fuerit etiam ei renunciatum, prout in proposito donationis, de qua agimus, concludit *Peregrin. de fideicommiss. art. 51. n. 23. ad med. vers. si vero. & art. 36. n. 81. vsque ad 96. Gabr. cons. 177. n. 45. lib. 1.*

Prout dicimus de filio grauato per fideicom-
19 missum vniuersale in vltima voluntate, † quãuis enim obligetur ex quasi contractu agnoscendo hæreditatem, & consentiendo fideicommisso, non tamen ex hoc excluditur à legitima *Ias. cons. 162. n. 3. lib. 2. Alex. cons. 69. col. 2. in prin. lib. 1. Bald. in l. hac edictali. in verb. quam obseruationem. col. 4. ad med. n. 15. vers. iuxta hoc quæro. C. de secund. nupt. Menoch. cons. 71. n. 42. lib. 1. Peregr. d. art.*
20 *36. n. 81. cum seq.* † Cum semper debeat fieri specialis mentio de legitima, vt filio præiudicetur *Alex. cons. 89. col. vlt. ad med. lib. 4. Ceph. cons. 148. n. 25. & 26. Aret. in §. cum autem. ad fin. instit. de inoffic. testam. Surd. de aliment. tit. 9. q. 15. n. 4. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 7. tit. 8. n. 8.*

Immo etiam vt præiudicetur filio quo ad suam legitimam requiritur, vt pater illum grauet,
21 ne aliud † pro legitima petere possit *Surd. cons. 357. n. 33. lib. 3. Menoch. cons. 209. n. 95. vsque ad 105. lib. 3. & cons. 453. n. 10. vsque ad 17. lib. 4.* Et vltra dictum grauamen etiam postea est necessarius consensus filij, qui in tali approbatione voluntatis patris expres-
22 sè suæ legitimæ renunciet, † quia alias approbatio simplex sine istis requisitis nõ præiudicaret *Alex. cons. 89. n. 13. & 14. vers. nec obstat id quod dicitur. lib. 4. & cons. 8. n. 21. & ibi Natt. in addit. in verb. dispositio. lib. 3. Addit. ad Dec. cons. 687. in verb. acceptatio. Paris. cons. 43. n. 35. vsque ad 39. lib. 3. Roder. Soarez in l. quoniam in prioribus. ampl. 9. C. de inoffic. testam.*

Quæ magis procedunt in donationibus factis cum huiusmodi fideicommissis, & primoge-
23 nituris, † nam sunt plures donationes separatæ, principales, non accessoriæ, ac dependentes à prima, itaut ab ipso donatore debeant recognosci per omnes donatarios vocatos, cum vna donatio sit respectu primi, cui fuit donatum vsque ad certum tempus, alia per quam transacto illo medio tempore donatur secundo, tamquam dominia possint dari vni ad tẽpus, & postea illo elapso alteri *l. fin. C. de legat. l. donationis. §. species. ff. de donationib.* & ita in terminis cõcludit *Castr. in l. si pecuniam. 5. col. 3. post princ. vers. breuiter mihi videtur. n. 11. q. 4. ff. de condict. caus. dat. Ludou. Molin. de primogenit. hispanor. c. 1. lib. 1. n. 17.* latè *Menoch. cons. 1153. n. 1. & 2. & n. 53. lib. 12.* cum alijs quos adduxi *supr. c. 247. n. 19. lib. 2.*

Cum igitur sint plures donationes, vt dictum est, non est dicendum, vt filius approbando simpliciter donationem præiudicet sibi in
24 legitima † respectu illius donationis, quæ transit in substitutum, cum talis consensus possit habere diuersum finem, vnde non intelligetur facta renunciatio, de qua debet clarè constare *Rot. decis. 63. ad fin. vers. præterea licet. de appellat. in non. Menoch. cons.*
25 *1131. n. 5. lib. 12.* † Cum regulariter non præsumatur renunciatio, quando alia quæuis coniectura potest capi *Io. Andr. in c. accedentibus. de priuileg. Dec. in l. cuius per errorẽ. 53. n. 2. de regul. iur. Aym. cons. 678. n. 9. lib. 4.*

Nec

Nec facit narratiua, de qua in breui Clem. VIII. Quia illa fuit facta ad euitandum vitium subreptionis, neque ex ea aliud probatur, nisi quod filius habuit notitiam prohibitionis legitimæ, quæ de per se non sufficit ad
26 effectũ vt sibi in legitima præiudicet, † cum vt dictum est, neque satis esset approbatio donationis, in qua talis prohibitio contineretur, tamquam requiratur indiuidua, & expressa renunciatio legitimæ *Peregr. de fideicommiss. art.* 51. *n.* 23. *ad med.* cum alijs supra adductis. Immo dicta narratiua fuit facta ad alium finem obtinendi facultatem alienandi,
27 vnde non † potest operari effectum renunciationis legitimæ, quæ debet specialiter exprimi, vt præiudicet *Alex. cons.* 89. *col. vlt. ad med. lib.* 4. *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 15.

Neque oberit cõfirmatio donationis per Summum Pontificem facta, per quam videtur etiam confirmata dicta prohibitio legitimę, quæ in ea continetur ex permissione Principis, cui totus tenor donationis, & testamenti fuit narratus, vltra clausulam quorum tenores cum alijs de quibus in dicta confirma-
28 tione, † Quia ista permissio prohibitionis legitimæ debet etiam esse specialis, & expressa ad hoc vt Princeps dicatur voluisse præiudicare filio in sua legitima, quæ tamen non fuit talis in casu, de quo agimus, vnde meritò non debet obesse, vt in proposito nostro declarauit *Rot. coram R. P. D. Verospio Romana legitima. col.* 5. *post princ. vers. nec obstat amplissima facultas*. 27. *Iunij* 1614. *& coram Cardin. Sacrato Romana legatorum de Columna*. 16. *Iunij* 1613. *Roder. Soarez in l. quoniam in prioribus. in declarat. leg. regn. limit.* 2. *n.* 16. *fol.* 423. *vers. semper etiam aduertas. C. de inoffic. testam. Lopez super l.* 32. *tit.* 9. *partid.* 6. *glos.* 5. *in verb. non valdras. post princ. & vers. sed pone.* quos allegat & sequitur *Rot. in d. causa Romana legitima coram R. P. D. Verospio*.

Quæ tamen sunt intelligenda, quando in confirmatione similium donationum per Papam
29 facta, † in quibus aderat prohibitio legitimę non posset considerari, quod per eum fuit habita notitia talis prohibitionis, vt quia sub nube, & non explicitè narraretur Summo Pontifici, vt confirmaret primogenituram non facta speciali expressione prohibitionis legitimæ; nam alias stante clara expressione illius operaretur confirmatio quo ad omnia narrata etiam respectu legitimæ, prout in istis terminis loquuntur *Roder.* & alij in decisionibus *Rot.* allegati, Maxime quando donatio facta filio esset magna, quasi tunc non posset considerari aliqua læsio illius quo ad priuationem suæ legitimæ, tunc enim videtur adesse causa statuendi prohibitionem talis legitimæ *Cuman. cons.* 75. ¶ *& in decisione Card. Sacrati Rom. legitima. vers. minus releuare.* 10. *Martij* 1617. dicitur, quod facultas concessa Cardinali non comprahendebat legitimam quia erat in executiuis, & ob alias rationes latius ibidem contentas.

Circa tertiũ dubiũ concludendum est augmentũ pretij castri, de quo agimus, proueniens ex beneficio tẽporis spectare ad vocatos in fideicõmisso, & primogenitura, prout ipsum-
30 met Castrũ, † cũ constet illud fuisse subrogatum per Clem. VIII. in locum alterius castri, quæ subrogatio facit, vt efficiatur ipsius maioratus, & primogenituræ cũ omnibus qualitatibus primordialibus, atque accidentalibus primi maioratus, itaut nihil differat ab alijs rebus, quæ ab ipso maioratu numquam fuerunt alienata *c.* 1. *vbi Afflict. n.* 5. *de vasall. decrepit. ætat. Iacob. de Ardizo. in summ. feud.* 2. *p.* 2. *part. princ. tit. quid sit nouum feud. patern. vers. sed quæritur si vasallus. Ias. cons.* 231. *n.* 1. *lib.* 2. *Tiraq. de retract. lignag. §.* 32. *n.* 27. *Molin. de primogenit. hispanor. lib.* 4. *c.* 4. *n.* 36. *vsque ad* 39. *fol.* 483.
31 Vnde sicut rerum peremptiones, † & diminutiones à natura procedentes absque facto doloso, & culpa hæredis grauati pertinent ad onus fideicommissarij *l. mulier.* 22. *§. sed enim. ff. ad trebellian.* Ita etiam è contra
32 augmenta rerum à natura procedentia † cedent cõmodo, & vtilitati ipsius *l.* 3. *de fund. instruct. l. scribit celsus. ff. ad trebell. Peregr. de fideicommiss. art.* 10. *n.* 15. *vsque ad* 30. *Doctor. in c.* 1. *§. si quis de manso. & §. rursus. de controuers. inuestit. Molin. de primogenit. hispanor. lib.* 1. *c.* 26. *n.* 17. *cum seq. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 7. *tit.* 8. *n.* 23. vbi de eo, quod per alluuionem accessit fundis subiectis fideicommisso, illud enim debet ad fideicommissarium pertinere, prout etiam ad eum spectant bona permutata *Decian. cons.* 52. *n.* 28. *&* 41. *lib.* 1.

Non obstat, quod dictum castrum fuerit simpliciter subrogatum, & datum insolutum pro
33 pretio limitato, & taxato, † cum clausulis amplissimis positis in dispositiuis ad habendum, alienandum, donandum, & faciendum, quidquid pro libito voluntatis emptor iudicauerit, & prout venditor libere poterat disponere, ex quibus verbis videtur facta emptio, & venditio libera, itaut solum spectandum sit pretium, quod veniet in restitutione fideicommissi, non autem castrũ *l. quoties. C. de iur. dot. Cephal. cons.* 735. *n.* 1. *lib.* 5. *Socin. cons.* 57. *lib.* 1. *Tiraq. de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 14. *n.* 20. *Couar. pract. quæst. c.* 28.
34 Quia dicta datio insolutũ non subsistit, † cum sit contra formam rescripti Summi Pontificis, qui mandauit subrogari ipsum castrum, quod perpetuo stare debeat pro primogenitura, non autem pecuniam, aut illius æstimationem, Vnde contrahentes non poterant
35 alterare dispositionem Papæ, † ex quo enim Princeps interposuit suam auctoritatem, non potuit amplius aliquid mutari eodẽ Principe incõsulto, prout in terminis primogenituræ, & maioratus notat *Peregr. de fideicommiss. art.*

art.51.n.47.post Ludouic.Bolognin.conf.52. n.10. cum seq. Dec.conf.468. superiori anno. col. penult. ante med. vers. & ad confirmationem .n.27. in fin. & conf.498. viso casu. col.3. Cephal.conf.12.n.34.& 35.lib.1.Castr. conf. 164. in præsenti causa. col. 6. vers. sed nos loquimur.lib.2. Tiraq. de primogenitur.
36 *q.8.n.5. 6. & 7.* † Quidquid sit in testamento confirmato à Principe, quod poterit reuocari absque consensu Principis, cum per leges illud sit mutabile *Tiraq. de primogen. q.68.n.8. cum seq.*

Quamuis etiam in casu nostro verè possit dici, quod contrahentes non alterauerint in aliquo dispositionem Summi Pontificis, cum statim post dictas clausulas, & dationem insolutū adsint illa verba saluis tamē reserua-
37 tionibus, & alijs infra dicendis, † prout postea inferius subiungitur, firmis remanentibus omnibus expressis in breui Clem. VIII. à quibus ipsi contrahentes non intendunt in aliquo recedere, sed in omnibus, & per omnia illis volunt inhærere pro validitate omnium in instrumento contentorum, quia sic expresè conuenerunt, affirmantes hinc inde dicta castra licuisse alienare stante facultate data in breui eiusdem Clem. VIII. cum declaratione postea expressa, quod dictum castrum, vt supra datum insolutum perpetuo stare debeat in locum alterius castri; & subrogatum, & suppositum primogenituræ, fideicommisso, & prohibitioni alienandi, ac ceteris conditionibus, vinculis, & dispositionibus contentis in testamento, & donatione Cardinalis expressis in d. breui Clem. VIII. ibidem inserto, & alias in omnibus & per omnia iuxta formā illius, ad quod sem-
38 per relatio habeatur, † quibus stantibus apparet, quod non est attendenda datio insolutum, cum fuerit ab ea recessum propter dictas reseruationes, prout dicimus de censibus, qui imponuntur contra formam Bullæ cum protestatione postea facta de non rece-
39 dendo ab illius dispositione, † quæ operatur, vt pacta omnia quę contradicunt Bullæ habeantur pro non appositis *Gabr. conf. 47. n. 6. vsque ad 10. lib. 2. Rot. decis. 219. n.3.*
40 *& 4. in fin. p.2. in recentiorib.* † Nam valet huiusmodi protestatio tamquam facta de consensu vtriusque partis ad limitandam, & declarandam suam dispositionem iuxta formam constitutionis Summi Pontificis non secus, ac si secundum tenorem illius fuisset actus celebratus, neque enim potest dici talis protestatio contraria facto, cū ambo consenserint, ideo omnia limitabuntur secūdum talem protestationem *Bart. in l. non solum. §. morte. col.4. & 5.n.17. & 24. & ibi Alex. col. 3. n. 13. & 14. ff. de nou. oper. nunciat. Gabr. d.conf.47.n.7.& 8.lib.2.* Cum etiam dictum pretium fuerit limitatum ad effectū, vt sciretur valor ipsius, & vt residuum pretij, in quo excedebat castrum posset reinuestiri in bonis, quæ debebant subrogari ad commodum primogenituræ, & fideicōmissi,
41 quo casu non est facta emptio, † & venditio, sed damnum, & augmentum spectabit fideicommissarijs, tamquam sit facta ad alium effectum *l. si inter. C. de iur. dot. l. cum post. §. si res in dotem. ff. eod. tit. Bald. in l. ex conuentione. oppos.3. C. de pact. & in l. interesse. vers. alius est casus. C. de vsufruct. Couar. pract. quæst. c.28.col.4. in fin. vers. horum autem trium. & vers. quod si hæc vera sunt. Socin.conf.56.col.1.& 2.lib.1.Corn. conf. 15. col. 1. lib. 2. Roland. conf. 92. n. 6. lib. 2.* cum alijs per *Schrader. de feud. par. 8. c.1. n.36. Alex. in l.æstimatis.50. ff. solut. matrimon.*

EPITOME.

IVs congrui quando habeat locum in vineis. ¶ Suspicio falsitatis in ciuilibus an habeatur pro falsitate. ¶ Socius quo casu possit locare rem communem. ¶ Mandatum speciale an requiratur ad locandum. ¶ Aditio an probetur ex possessione bonorum hæreditatis. ¶ Et quando stetur declarationi possidentis. ¶ Vltimus status an attendatur, vt res possit dici solita locari. ¶ Vnica locatio an sufficiat ad effectum retractus vinearum. ¶ Responsio an sit admittenda, quod quis vult vti depositionibus testium quatenus sint boni, & veritatem dicant. ¶ Et quid in instrumentis. ¶ Vicinus an compræhendatur in bulla iuris congrui, vel solum procedat in extraneis ementibus. ¶ Cannetum quando sit de pertinentijs vineæ, & augeat pretium illius in retractu. ¶ Incorporatio vnius domus cū alia an impediat manutentionem. ¶ Ædificia an sint destruenda, vel potius sustineantur propter decorem Vrbis, quamuis à principio non potuissent fieri. ¶ Pretium iustum an sit illud, cuius fructus in viginti annis æquant sortem principalem. ¶ Venditio plurium rerū sub vnico pretio an sit indiuidua. ¶ Statutum præferens consortem in venditione partis consortis an habeat locum, quando duo ex fratribus vendunt res communes de consensu aliorum duorum fratrum nolentium postea ratificare venditionem. ¶ Et quando sit intelligendum de contractibus efficacibus, non autem de nullis, aut effectum non sortientibus. ¶ Vtile per inutile an vitietur in indiuiduis. ¶ Et an diuidua possint fieri indiuidua de voluntate contrahentium. ¶ Consors an præferatur in portione consortis vendita. ¶ Et an statutum in hoc sit validum. ¶ Res venalis quæ sit dicenda, & quando præsumatur vendita de communi consensu. ¶ Stylus decisorius quomodo sit probandus. ¶ Et quando possit introduci per Iudices. ¶ Et an stante illius varietate sit recurrendum ad ius commune. ¶ Existens in possessione serui-

seruitutis an teneatur probare talem seruitutem ad se spectare. ¶ In fenestris quando quis possit cogi tenere crates ferreas, vel ad eas reponendas si extabant, & fuerunt amotæ.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas locationis debet probari de tempore, quo petitur retractus vinearum.*
2 *Solitum ad effectum retractus verificatur etiam in vnica locatione.*
3 *Vltimus status attenditur ad hoc, vt possit dici, quod res sit solita locari. & n.4.*
5 *Suspicio falsitatis in ciuilibus habetur pro falsitate.*
6 *Qualitates omnes sunt probandæ copulatiuè per eum, qui se fundat in statuto illas requirente quamuis sint à iure præsumptæ. n.7. 30. & 40.*
8 *Socius potest locare rem communem. Declara vt n.13.14.20.& 21.*
9 *Communio potest esse sine societate, non autem societas sine communione. n.10.*
11 *Mandatum speciale requiritur ad locandũ.*
12 *Quæ consistunt in animo non possunt fieri nisi per personam specialiter deputatam.*
15 *Locatio vnius valet respectu totius, non tamen est valida in præiudicium socij.*
16 *Ratificatio locationis non trahitur ad ignorata.*
17 *Scientia certa cum omnibus qualitatibus debet esse, vt præiudicet. n.18.*
19 *Dominus non præsumitur scire gesta per procuratorem.*
22 *Aditio est concludenter probanda, & quando arguatur per possessionem, & locationem bonorum hæreditatis. n.23. Et an stetur declarationi possidentis, & locantis. n.24.*
25 *Possessio præsumitur ex titulo magis proficuo.*
26 *Possibile est, vt quis fecerit testamentum, & quod testes deponentes eum decessisse ab intestato non sint falsi.*
27 *Retractus in vineis, vt detur quæ requirantur, & quando qualitates debeant omnia æqualiter determinare. n.29.*
28 *Dictio omnis nihil excludit comprehendendo etiam ea, quæ alias non venirent.*
31 *Valor vineæ an sit augendus ex canneto non incorporato, & quando dicatur continuum, & de pertinentijs vineæ ad effectum retractus. n.32. & 33.*
34 *Proprium vineæ est habere arbores, & vites, non arundines.*
35 *Præcisè quis cogitur respondere, & quando admittatur responsio volentis vti depositionibus testium quatenus sint boni, & veritatem dicant. n.36. & 37. & quid in instrumentis. n.38.*
39 *Mandatum speciale requiritur ad interrogandum.*
41 *Retractus competit ratione vicinitatis, nec consors, aut vicinus potest transferre hanc facultatem retrahendi, nisi cedat rem vicinam. n.42.*
43 *Vicinus non comprehenditur in Bulla Gregoriana iuris congrui, quæ solum loquitur de extraneis ementibus.*
44 *Statutum debet intelligi, vt minus lædat ius commune.*
45 *Exceptio nullitatis venditionis propter non requisitionem vicinorum non competit, nisi vicinis.*
46 *Oppositio iuris tertij non operatur, nisi ille tertius consentiat.*
47 *Pretium iustum dicitur illud, cuius fructus in viginti annis æquant sortem principalem.*
48 *Paruus situs quando præualeat maiori in retractu. n.50.*
49 *Peritis in arte standum est.*
51 *Mutatio consilij in melius admittitur, maxime si fiat propter publicam vtilitatem.*
52 *Temporis lapsus inducit renunciationem.*
53 *Incorporatio vnius domus cum alia, & mutatio faciei ipsius domus impedit manutentionem.*
54 *Aedificia sustinentur propter decorem vrbis, nec debent destrui, quamuis non potuissent à principio fieri. n.55. & 56.*
57 *Commodum publicum est præferendum priuato.*
58 *Statutum Vrbis prefert consortem in venditione partis consortis, & an habeat locum quando duo ex fratribus vendunt res communes de consensu aliorum duorum fratrum nolentium postea ratificare venditionem. n.59.*
60 *Statuta sunt intelligenda de contractibus efficacibus, non autem de nullis, aut effectum non sortientibus. n.75. Et quid stante fauore publico. n.77.*
61 *Venditio plurium rerum sub vnico pretio est indiuidua.*
62 *Vtile per inutile vitiatur in indiuiduis.*
63 *Curator si vendat prædia communia sibi, & ei cuius curam administrat, rescinditur venditio in totum, quando partem emptor non emisset, postquam adultus declarauit nolle stare venditioni. n.70. & 71.*
64 *Venditor ad nihilum tenetur si res vendita euincatur occasione retractus, quasi tunc euictio sequatur ex natura rei. n.65.*
66 *Dominium rei communis non transfertur, & licitum est socio vendicare portionem suam. n.67.*
68 *Indiuiduum voluntate contrahentium facit, vt vtile per inutile vitietur in quacumque dispositione.*
69 *Diuisio eiusdem voluntatis non est admittenda.*
72 *Statutum de præferendo consortes in venditionibus est validum.*
73 *Habẽs participationẽ dominij non præfertur de iure cõmuni in re per cõsortem vendita. Fallit in venditione portionis castri. n.74.*

Actus

76 *Actus validus dicitur nullus si non habet effectum.*
78 *Res venalis quæ sit dicenda, & quando præsumatur vendita de communi consensu. n.80.*
79 *Dos constituta arbitrio tertij non vitiatur propter incertitudinem.*
81 *Non potest quis cogi ad tenendas crates ferreas in suis fenestris, nec ad eas reponendas si extabant, & fuerunt amota.*
82 *Existens in possessione seruitutis tenetur nihilominus probare illam ad se competere.*
83 *Stylus decisorius, & contra ius est probandus formiter, & plenè.*
84 *Stylus tunc pertinet ad decisionem, quando tota victoria causæ pẽdet ab ista probatione.*
85 *Iudices deputati ad ius reddendum non possunt introducere stylum contra ius, & quæ requirantur ad illum inducendum. n.86.*
87 *Stylus non dicitur introductus stante varia obseruantia, & sententijs difformibus.*
88 *Varietas styli facit, vt sit recurrendum ad ius commune.*
89 *Prospectus quando habeatur in consideratione. & n.91.*
90 *Plus & minus non faciunt differre specie.*
92 *Aemulatio non consideratur in vicino ædificante ad sui commodum, licet alteri noceat.*

CAPVT DCCLII.

PEr triennium fuit discussum an competeret retractus vineæ, de qua agebatur inter Alexandrum, & Angelam, & licèt multa satis clara allegarentur pro illius exclusione, nihilominus Iudex semper anceps fuit, & nihil per eum conclusum, & cum propter finitum officium, causa per successorem cognosceretur, visis allegationibus coram primo Iudice adductis, statim idẽ successor non expectato fine trimestris protulit sentẽtiam ad fauorem Angelæ, in qua declarauit non esse locum petito retractui, & quidem rectè, quia non constabat, quod vinea esset locata tempore monitorij, cum locatio solum præsupponatur de anno 1616. & monitorium
1 fuit factum de anno 1617. † de quo tempore præcisè erat probanda locatio, cum ista qualitas de dicto tempore debeat interuenire iuxta bullam, & notat *Bard. de tempor. vtil. & contin. c.14. n.8. & in tract. de iure*
2 *prothomis. §.3. notab.4. in fin.* † vbi quod licet solitum ad effectum retractus verificetur etiam in vnica locatione, tamen hoc non sufficit, nisi etiam probetur continuatio locationis tempore, quo intentatur retractus, & idem in materia bullæ dicit *Canocc. de locat.*
3 *vers. de solito. n.3. fol.255.* † Quod etiam est de iure communi, secundum quod consideratur vltimus status ad effectum, vt res dicatur solita locari, necne *Alex. cons.223. col.2. vers. sed bene pono pro constanti. lib.2.* vbi quod licet testator aliquando consueuisset
4 locare stantiam, † tamen si tempore mortis retinebat illam pro vsu familiæ, non poterit dici locata, quia vltimum solitum attenditur *Idem Alex. cons.5. n.10. lib.5.* cum alijs per *Felin. in c. eam te. col. fin. de rescript. Natt. cons.767. n.13. Surd. cons.207. n.10. lib.2.*

Et quamuis continuatio locationis exaduerso prætendatur, Tamen non probatur, cum notarius, qui se rogauit de instrumento fuerit condemnatus de falso, tamquam debuisset scribere laboratorem, non autem mezarolum, prout de sententia condemnatoria constat in actis, per quã tollitur probatio præ-
5 tensę continuationis locationis, † Cũ etiam sufficeret suspicio falsitatis, quæ in ciuilibus habetur pro falsitate *Aym. cons.134. n.26. Dec. in c. porrecta. de confirmat. vtil. vel inutil. & cons.195. n.2. Curt. Iun. cons.64. n.5.* Cardin. *Seraphin. decis.1259. n.4.* late *Surd. cons.173. n.1. cum seq. lib.2.* Et quidquid sit, non est præsumenda continuatio in præiudicium domini, ideo opus erat probare concludenter istam qualitatem locationis
6 per eum, † qui se fundat in statuto, quod non simpliciter disponit, sed cum dicta qualitate locationis temporis præcisa *Ias. in l.1. n.2. C. de testam. Ruin. cons.29. n.10. lib.1. Surd.*
7 *decis.57. n.8.* † etiam, quod essent plures qualitates, cum omnes sint probandæ *Felin. in c.2. de rescript. Dec. cons.520. n.11. Surd. decis.75. n.11. & cons.45. n.14. lib.1. Becc. cons.55. n.9. lib.1.*

Et licet hoc solum sufficeret ad exclusionem retractus intentati, Tamen etiam additur, quod in casu nostro non potest tractari de
8 aliqua locatione tãquam facta à socio, † qui licèt possit locare rem communem *Socin. in l. serui electione. §. labeo. n.4. ff. de legat.1.* Tamen non sumus in socijs, cum nulla societas adsit inter Matthæum, & Angelam, sunt enim solum coniuncti, & cõmuniter viuunt,
9 non tamen sunt socij, † potest enim esse communio sine societate *l. vt sit. 31. ff. pro socio. l. vt in conductionibus. 33. ff. eod. tit. §. item quæritur si inter. instit. de obligat. quæ ex quas. contr. nascunt. Aym. cons.875. n.7. lib.5.* Quamuis ẽ contra societas non
10 possit esse † sine communione *l.1. in fin. & l. si id quod. vers. cæterum. ff. pro socio. l. si tibi area.14. in fin. ff. de præscript. verb. Roman cons.168. n.3.*

Exclusa igitur societate, non valuit locatio facta per Matthæum, tamquam non habentem
11 speciale mandatum, † quod requiritur ad locandũ *Carro de locat. tit. de locat. per procurator. q 2. n.40. & n.72. & 73. fol.74. Brognin. decis.45. n.22. p.1.* iuxta *Glos. in l.1. in fin. in verb. & per litteras. ff. de contrah. empt. l. consensu. 2. ad fin. ff. de actionib. & obligat.* Et est ratio, quia in locationibus vinearum, & prædiorum fiunt multæ conuentiones, quæ consistunt in animo ipsius domini

mini, quales debeant esse, & cum quibus personis, ideo non mirum si requiritur speciale
12 mandatum, † cum ea, quæ consistunt in animo non possint fieri, nisi per personam ad id specialiter deputatam *Alex. cons. 78. n. 14. lib. 3. Roland. cons. 19. n. 3. lib. 3. Natt. cons. 230. n. 8. Paris. cons. 31. n. 112. lib. 1. Rip. in l. fin. n. 131. C. de reuocand. donation. Tiraq. de retract. conuention. §. 1. glos. 10. n. 94. Surd. cons. 160. n. 24. lib. 2.*

Amplius quamuis essemus in socio, tamen cum præsupponatur vineam, de qua agimus, numquam fuisse locatam, succedit conclusio ve-
13 rissima Doctorum, † quod tunc neque consocius poterit locare *Bald. in c. cum omnes. n. 20. de constitutionib. Socin. cons. 58. col. 1. vers. hanc etiam. lib. 4. Ruin. in l. serui electione. §. labeo. col. 6. vers. sed primum dictum. ff. de legat. 1.* & admittunt omnes *in l. 1. C. qui testam. facer. poss. Menoch. de arbitr. cas. 442. n. 22. fol. 363. Hector. Felic. de societat. c. 28. n. 58. per tex. in l. id quod nostrum. ff. de regul. iur.* Maximè, quando,
14 prout in casu nostro, † locatio non est vtilis domino non solum propter deteriorationes vinearum, quæ passim occurrunt, quando dantur ad medium, vt notissimum est, sed etiam propter periculum amissionis vineæ ob retractum, cui supponitur, quando locatur, tunc enim stante isto præiudicio, seu simili, non admittitur locatio facta à consocio, neque ab alio, qui habet ius in re, vt vsufructuario, & similibus *l. si vsusfructus legatus. 16. §. item nerua. vers. item si domus vsusfructus. vbi Glos. in verb. diuersoria. & in verb. pristino. ff. de vsufr. & quemadm.*
15 *quis vtat.* † Et quamuis locatio vnius valeat respectu totius, tamen non valet in præiudicium socij *Gomes.* qui multa adducit *vari. resolut. tom. 2. c. 3. n. 14. vers. tertius est modus.*

Neque probatur aliqua specifica scientia, aut ratificatio Angelæ, quia illa est probanda
16 cum omnibus suis qualitatibus, † ad hoc, vt ratificatio tacita operetur, cum ratificatio tacita non extendatur ad ignorata *Surd.* loquens de locatione *cons. 183. n. 32. & 33. lib. 2. Paris. cons. 100. n. 71. lib. 1. Becc. cons. 37. n. 24. lib. 1.*

Maximè, quia numquam scientia præsumpta sufficit propter prætensam cohabitationem, & consanguinitatem, & vicinitatem, aut similes coniecturas, nec aliquid operatur ad effectum ratificationis, quando inde sequeretur aliquod præiudicium ratificanti, prout in casu nostro sequitur ob onus retractus, cui
17 sit subiectio propter locationem, † sed debet esse scientia certa, cum omnibus qualitatibus, & circumstantijs *Alex. cons. 138. in fin. lib. 7.* cum alijs per *Surd. cons. 262. n. 70. & 71. Becc. cons. 37. n. 24. Tiraq. de retract. consanguinit. §. 36. glos. 2. n. 30. Osasc.*
18 *decis. 176. n. 3. & 4.* † Præsertim, quando tractatur de consensu tacito, cum potuerit Angela cogitare, quod Matthæus custodiret vineam iuxta solitum, non alterando administrationem per actū locandi in præiudicium ipsius, ideo erat certificanda de isto præiudicio non per præsumptiones, sed per veram
19 scientiam *Surd. cons. 105. n. 38. lib. 1.* † Et dominus non præsumitur scire ea, quæ sui agētes, & procuratores faciūt *Ang. in l. item veniunt. §. petitam. il 2. de petit. hæredit. Natt. cons. 636. n. 190. Alex. cons. 84. col. 2. lib. 1. Surd. cons. 28. n. 102. lib. 1.*

Ex quibus non obstat *Rot. decis. 543. n. 2. & decis. 692. n. 3. in fin. p. 1. in recentiorib.* Quia procedit, quando locatio vtiliter fieret, & ad vsum destinatum, & quando res esset so-
20 lita locari, † tunc enim consorti licitum est locare, alias non admittitur, & ita loquūtur Doctores per *Rot.* allegati, videlicet *Bart. in l. & hæc distinctio. 38. §. cum fundum. n. 2. ff. locat. Aym. cons. 319. n. 10. Alex. in l. serui electione. 5. §. labeo. ff. de legat. 1. Dec. cons. 282.* & diximus *supr. n. 13. & 14.*

Quod autem non simus in locatione vtili, sed præiudiciali, dictum est supra, ideo etiam stante huiusmodi præiudicio non solum non
21 valebit locatio quo ad consocium, † sed neq; poterit cogi ad ratificandum, nec ad consentiendum *Bald. in c. 1. §. si quis de manso. in fin. vers. extra quæro. n. 20. de controuers. inuestit. Franc. Aret. cons. 126. post princ. vers. circa secundum. & col. 2. post med. vers. secunda ratio principalis.* iuxta *l. per fundum. ff. de seruitut. rustic. prædior.* & notatur *in l. huiusmodi. §. fin. ff. de legat. 1.*

Nec potest fieri aliqua consideratio in testamento exhibito; Quia non sufficit aliquem esse institutum hæredem, si non constat de
22 aditione, † quæ concludenter est probanda per eum, qui in tali testamento, & aditione se fundat *l. pro hærede. ff. de acquir. hæredit. Grat. cons. 46. n. 9. & 10. lib. 2. Roman. cons. 154. n. 2. Aym. cons. 33. n. 2. & cons. 37. n. 4.*

Non obstat, quod probetur aditio Matthæi locando vineam hæreditariam, illamq. colendo, & vtendo *Bart. in l. gerit. n. 24. vers. quidam sunt. ff. de acquir. hæredit.* Quia idem Matthæus potuit locare huiusmodi vineam etiam tāquam hæres ab intestato Catherinæ, cui erat æquè proximus, vnde potuit ex alio titulo percepisse fructus vineæ, &
23 non ex titulo testamenti, † sufficit enim talis possibilitas ad excludendam testamentariam aditionem, quæ ex actu possessionis necessario non infertur, tunc enim per locationem, habitationem, & similes actus arguitur aditio, quando nulla alia causa subest, quàm aditionis ex testamento *Bald. in l. 1. C. de repud. hæredit. Aym. cons. 33. n. 11. & cons. 197. n. 4. & 5. Menoch. præsumpt. 101. n. 36.*
24 *vsque ad 39. lib. 4.* † Itaut in hoc sit standum declarationi possidentis, quod bona per eum possessa alio titulo possideantur, quam ex testamento, prout probauit Matthæus se pos-

sidere

sidere tamquam ab intestato *Aym. consf.197. n.4. in fin. Menoch. d. præsumption. 101. n. 35. in fin.*

Cum etiam magis proficuum esset Matthęo ha-
25 bere huiusmodi bona ex alio titulo, † quam ex testamento propter legata, & alia onera relicta, quo casu præsumitur possessio ex titulo vtiliori *Castr.consf.351. pro fundamento.col.3.ad med.lib.1.Aym.consf.33.n.11.Ang. & Imol. in l.duo fratres.ff.de acquir.hæred.*

Maximè, quia sumus in testaméto condito iam sunt anni decem, & octo, cuius scientiam Matthæus non habuit, nec præsumitur habuisse, cum etiam illud esset sigillatum, & non constet de eius apertura ad instantiam Matthæi facta, itaut ex istis non possit dici, quod testes inducti per Matthæum ad probandum decessisse Catherinam ab intestato
26 sint falsi, † possibile enim est, vt quis condiderit testamentum,& de eo nihil testes sciãt, vnde talis falsitas excluditur *Oldrad. consf. 307. quod quando. in fin. Alex.consf.183.col. 3.lib.7.post Bald.in l.si creditor.C.de pignor. act. Aym.consf.151.n.18.& 19.*

Et quidquid sit, siue exaduerso insistatur ex testamento, siue ab intestato, semper verum est, quod non competit prætensus retractus, cum non fuerit probatum, quod tempore monitorij vinea esset locata, vt superius ostensum fuit, Maxime quia vltra defectum istius probationis,deficit etiam aliud requi-
27 situm Bullæ, † secundum quam debet interuenire magna inæqualitas non solum respectu quantitatis, & maioris pretij, & mensuræ, sed quod isque omnibus illa tantopere superet, vt magna inter vtramque adsit inæqualitas, vnde ista qualitas respiciens plura determinabilia, debet omnia æqualiter determinare *l.nam hoc iure. & l.lutius. ff.de vulgar. Ruin. consf.3. n.20. lib.2. Natt.consf. 14.n.19. Becc. consf.101. n.65. Surd. consf.31.*
28 *n. 15.* † Concurrente maxime illa dictione isque omnibus, quæ est vniuersalis, & nihil excludit compræhendendo etiam ea, quæ alias non venirent *Bart. in l.omnia priuilegia. C.de episc. & cleric. Aym.consf.294.n.1. & consf.308. n.6. Osasc. decisf.94.n.10. Surd.*
29 *consf.73. n.62. & 63.* † Et quando ista æqualis determinatio procedat multa *Idem Surd.consf.426.n.41. & 42.lib.3.*

Et de ista magna inæqualitate non cõstat, quia licet vinea aduersarij sit petiarum 19. & altera, quæ petitur retrahi,sit solum petiarum. 17. & ordin. 61. Tamen hoc non sufficit ad effectum istius magnæ inæqualitatis, cum propter ornamentum ædificij condecentis qualitati situs, & propter perennem fontem potius iudicandum sit, quod ista superet illam aduersarij, maxime stante magno canone, qui per eum soluitur,ex quo multum diminuitur pretium talis vineæ grauatæ, cum tamen altera sit libera, itaut omnibus istis
30 simul iunctis † non sit verificata qualitas per Bullam requisita quo ad magnam inæqualitatem, prout erat verificanda *Bart. in l. 1. §.quod autem ait prætor. ff.ne quid in flum. publ.Bero.consf.29.n.29.lib.2.Natt.consf.474. n.31. Surd.consf.45.n.14.*

Valor autẽ vineæ non est augendus ex canneto petiarũ quinque,quod licet non sit incorporatum cum vinea, tamen ex intermedia via non debet impediri, vt non dicatur conti-
31 nuum *Tiraq.de primogenit.q.73.n.4.* † Quia cannetum non dicitur de pertinentijs vineæ ad effectum retractus *l. quia magis. ff.fin. regund.* Cum enim vinea, & cannetum non se simul iungant, non resultat ista inæquali-
32 tas petiarum, † præsertim, quia appellatione vineæ non venit cannetũ, quamuis etiam dominus vsus fuisset dicto canneto ad vsum vineæ *Put. decisf.85.lib.3. & est tex. in l.item si fundi.10. ad fin. versf.instrumenti. ff. de*
33 *vsufr. & quemadm. quis vtat.* † vbi arundinetum ponitur tamquam diuersum à fundo, & ita per *Rot.* decisum fuisse testatur *Mandosf. form.3.commisf. in glosf.in verb. vineas.*
34 *in fin.* † Proprium enim vineæ est habere vites, & arbores non arundines *l. forma. ff. de censib.*

Neque sunt circumscribendi testes, quia fuit sufficienter responsum, dũ Angela dixit vel-
35 le eorum depositionibus vti, † quatenus sint boni, & veritatem dicant, Nam licet quis præcisè teneatur respondere iuxta *Bart. in l. diuus.la 2.ff.ad leg.cornel.de falsf. Lap.alleg.*
36 *119. Affl.decisf.189. Bosf.de falsf.n.155.* † Tamen talis responsio admittitur, donec non detur per petentem ita præcisè responderi, aliquis fumus falsitatum, prout ita declarauit in specie *Rot. per Caputaq. decisf.250.lib. 1. in manuscript. & coram R.P.D. Robusterio Senogallien. frumenti. 8. Octobris 1571. & 3. Decembris eiusdem anni. & corã Card. Capizuccho Portuen. Castri Riani.15.Martij 1555. iuxta adducta per Rub. Alexand.in l. non solum. §. morte. n.314. versf. pro resolutione. ff. de nou. oper. nunciat. Aret. in c. præsentium. n.28. de testib.* & ita etiam seruari testatur *Gabr.de malefic.lib.7.conclusf.7. n.3. in fin.*

Et magis talis responsio releuat in casu nostro, quia non fuit ab aduersario interrogãte spe-
37 cificè expressum, † in qua parte depositionis testium prætendit redarguere de falso, cum alias si hoc generaliter dicat, non facta hac specificatione, non audiatur *Præposit.in c.in memoriam. col.2. distinct.19. Aret. in §.appellantur.col.5. versf. sed pone. instit. de exceptionib. Gabr.de malefic.lib.7.conclusf.7. n.13. Rip.in c.cum m. n. 100.versf. secundum remedium.de constitut. Mandosf.de monitor. q.48.n.2. in fin. versf.aut speciale exprimendo. Baiard. ad Clar. in §. falsum. n. 131.*
38 vbi † quod hæc specialis declaratio procedit sine aliquo dubio, quando sumus in materia testium, quidquid aliud sit in productione instru-

mini, quales debeant esse, & cum quibus personis, ideo non mirum si requiritur speciale
12 mandatum, † cum ea, quæ consistunt in animo non possint fieri, nisi per personam ad id specialiter deputatam *Alex. cons. 78. n. 14. lib. 3. Roland cons. 19. n. 3. lib. 3. Natt. cons. 230. n. 8. Paris. cons. 31. n. 112. lib. 1. Rip. in l. fin. n. 131. C. de reuocand. donation. Tiraq. de retract. conuention. §. 1. glos. 10. n. 94. Surd. cons. 160. n. 24. lib. 2.*

Amplius quamuis essemus in socio, tamen cum præsupponatur vineam, de qua agimus, numquam fuisse locatam, succedit conclusio ve-
13 rissima Doctorum, † quod tunc neque consocius poterit locare *Bald. in c. cum omnes. n. 20. de constitutionib. Socin. cons. 58. col. 1. vers. hanc etiam. lib. 4. Ruin. in l. serui electione. §. labeo. col. 6. vers. sed primum dictum. ff. de legat. 1.* & admittunt omnes *in l. 1. C. qui testam. facer. poss. Menoch. de arbitr. cas. 442. n. 22. fol. 363. Hector. Felic. de societat. c. 28. n. 58. per tex. in l. id quod nostrum. ff. de regul. iur.* Maximè, quando,
14 prout in casu nostro, † locatio non est vtilis domino non solum propter deteriorationes vinearum, quæ passim occurrunt, quando dantur ad medium, vt notissimum est, sed etiam propter periculum amissionis vineæ ob retractum, cui supponitur, quando locatur, tunc enim stante isto præiudicio, seu simili, non admittitur locatio facta à consocio, neque ab alio, qui habet ius in re, vt vsufructuario, & similibus *l. si vsusfructus legatus. 16. §. item nerua. vers. item si dominis vsusfructus. vbi Glos. in verb. diuersoria. & in verb. pristino. ff. de vsufr. & quemadm.*
15 *quis vtat.* † Et quamuis locatio vnius valeat respectu totius, tamen non valet in præiudicium socij *Gomes.* qui multa adducit *var. resolut. tom. 2. c. 3. n. 14. vers. tertius est modus.*

Neque probatur aliqua specifica scientia, aut ratificatio Angelæ, quia illa est probanda
16 cum omnibus suis qualitatibus, † ad hoc, vt ratificatio tacita operetur, cum ratificatio tacita non extendatur ad ignorata *Surd.* loquens de locatione *cons. 183. n. 32. & 33. lib. 2. Paris. cons. 100. n. 71. lib. 1. Becc. cons. 37. n. 24. lib. 1.*

Maximè, quia numquam scientia præsumpta sufficit propter prætensam cohabitationem, & consanguinitatem, & vicinitatem, aut similes coniecturas, nec aliquid operatur ad effectum ratificationis, quando inde sequeretur aliquod præiudicium ratificanti, prout in casu nostro sequitur ob onus retractus, cui
17 sit subiectio propter locationem, † sed debet esse scientia certa, cum omnibus qualitatibus, & circumstantijs *Alex. cons. 138. in fin. lib. 7.* cum alijs per *Surd. cons. 262. n. 70. & 71. Becc. cons. 37. n. 24. Tiraq. de retract. consanguinit. §. 36. glos. 2. n. 30. Osasc.*
18 *decis. 176. n. 3. & 4.* † Præsertim, quando tractatur de consensu tacito, cum potuerit Angela cogitare, quod Matthæus custodiret vineam iuxta solitum, non alterando administrationem per actū locandi in præiudicium ipsius, ideo erat certificanda de isto præiudicio non per præsumptiones, sed per veram
19 scientiam *Surd. cons. 105. n. 38. lib. 1.* † Et dominus non præsumitur scire ea, quæ sui agẽtes, & procuratores faciũt *Ang. in l. item veniunt. §. petitam. il 2. de petit. hæredit. Natt. cons. 636. n. 190. Alex. cons. 84. col. 2. lib. 1. Surd. cons. 28. n. 102. lib. 1.*

Ex quibus non obstat *Rot. decis. 543. n. 2. & decis. 692. n. 3. in fin. p. 1. in recentiorib.* Quia procedit, quando locatio vtiliter fieret, & ad vsum destinatum, & quando res esset so-
20 lita locari, † tunc enim consorti licitum est locare, alias non admittitur, & ita loquũtur Doctores per *Rot.* allegati, videlicet *Bart. in l. & hæc distinctio. 38. §. cum fundum. n. 2. ff. locat. Aym. cons. 319. n. 10. Alex. in l. serui electione. 5. §. labeo. ff. de legat. 1. Dec. cons. 282.* & diximus *supr. n. 13. & 14.*

Quod autem non simus in locatione vtili, sed præiudiciali, dictum est supra, ideo etiam stante huiusmodi præiudicio non solum non
21 valebit locatio quo ad consocium, † sed neq; poterit cogi ad ratificandum, nec ad consentiendum *Bald. in c. 1. §. si quis de manso. in fin. vers. extra quæro. n. 20. de controuers. inuestit. Franc. Aret. cons. 126. post princ. vers. circa secundum. & col. 2. post med. vers. secunda ratio principalis.* iuxta *l. per fundum. ff. de seruitut. rustic. prædior.* & notatur *in l. huiusmodi. §. fin. ff. de legat. 1.*

Nec potest fieri aliqua consideratio in testamento exhibito, Quia non sufficit aliquem esse institutum hæredem, si non constat de
22 aditione, † quæ concludenter est probanda per eum, qui in tali testamento, & aditione se fundat *l. pro hærede. ff. de acquir. hæredit. Grat. cons. 46. n. 9. & 10. lib. 2. Roman. cons. 154. n. 2. Aym. cons. 33. n. 2. & cons. 37. n. 4.*

Non obstat, quod probetur aditio Matthæi locando vineam hæreditariam, illamq. colendo, & vtendo *Bart. in l. gerit. n. 24. vers. quidam sunt. ff. de acquir. hæredit.* Quia idem Matthæus potuit locare huiusmodi vineam etiam tāquam hæres ab intestato Catherinæ, cui erat æquè proximus, vnde potuit ex alio titulo percepisse fructus vineæ, &
23 non ex titulo testamenti, † sufficit enim talis possibilitas ad excludendam testamentariam aditionem, quæ ex actu possessionis necessario non infertur, tunc enim per locationem, habitationem, & similes actus arguitur aditio, quando nulla alia causa subest, quam aditionis ex testamento *Bald. in l. 1. C. de repud. hæredit. Aym. cons. 33. n. 11. & cons. 197. n. 4. & 5. Menoch. præsumpt. 101. n. 36.*
24 *vsque ad 39. lib. 4.* † Itaut in hoc sit standum declarationi possidentis, quod bona per eum possessa alio titulo possideantur, quam ex testamento, prout probauit Matthæus se possidere

ſidere tamquam ab inteſtato *Aym. conſ.*197.
*n.*4. *in fin. Menoch. d. præſumption.* 101. *n.*
35. *in fin.*
Cum etiam magis proficuum eſſet Mattheo ha-
25 bere huiuſmodi bona ex alio titulo, † quam
ex teſtamento propter legata, & alia onera
relicta, quo caſu præſumitur poſſeſſio ex ti-
tulo vtiliori *Caſtr.conſ.*351. *pro fundamen-
to.col.*3.*ad med.lib.*1.*Aym.conſ.*33.*n.*11.*Ang.
& Imol.in l.duo fratres.ff.de acquir.hæred.*
Maximè, quia ſumus in teſtamēto condito iam
ſunt anni decem, & octo, cuius ſcientiam
Matthæus non habuit, nec præſumitur ha-
buiſſe, cum etiam illud eſſet ſigillatum, &
non conſtet de eius apertura ad inſtantiam
Matthæi facta, itaut ex iſtis non poſſit dici,
quod teſtes inducti per Matthæum ad pro-
bandum deceſſiſſe Catherinam ab inteſtato
26 ſint falſi, † poſſibile enim eſt, vt quis condi-
derit teſtamentum,& de eo nihil teſtes ſciāt,
vnde talis falſitas excluditur *Oldrad. conſ.*
307. *quod quando. in fin. Alex.conſ.*183.*col.*
3.*lib.*7.*poſt Bald.in l.ſi creditor.C.de pignor.
act. Aym.conſ.*151.*n.*18.*&* 19.
Et quidquid ſit, ſiue exaduerſo inſiſtatur ex te-
ſtamento, ſiue ab inteſtato, ſemper verum
eſt, quod non competit prætenſus retractus,
cum non fuerit probatum, quod tempore
monitorij vinea eſſet locata, vt ſuperius
oſtenſum fuit, Maxime quia vltra defectum
iſtius probationis,deficit etiam aliud requi-
27 ſitum Bullæ, † ſecundum quam debet inter-
uenire magna inæqualitas non ſolum reſpe-
ctu quantitatis, & maioris pretij, & menſu-
ræ, ſed quod iſque omnibus illa tantopere
ſuperet, vt magna inter vtramque adſit inæ-
qualitas, vnde iſta qualitas reſpiciens plura
determinabilia, debet omnia æqualiter de-
terminare *l.nam hoc iure. & l.lutius. ff.de
vulgar. Ruin. conſ.*3. *n.*20. *lib.*2. *Natt.conſ.*
14.*n.*19. *Becc. conſ.*101. *n.*65. *Surd. conſ.*31.
28 *n.* 15. † Concurrente maxime illa dictione
iſque omnibus, quæ eſt vniuerſalis, & nihil
excludit comprehendendo etiam ea, quæ
alias non venirent *Bart. in l.omnia priuile-
gia. C.de epiſc. & cleric. Aym.conſ.*294.*n.*1.
*& conſ.*308. *n.*6. *Oſaſc. deciſ.*94.*n.*10. *Surd.*
29 *conſ.*73. *n.*62. *&* 63. † Et quando iſta æqua-
lis determinatio procedat multa *Idem
Surd.conſ.*426.*n.*41. *&* 42.*lib.*3.
Et de iſta magna inæqualitate non cōſtat, quia
licet vinea aduerſarij ſit petiarum 19. & al-
tera,quæ petitur retrahi,ſit ſolum petiarum.
17. *& ordin.* 61. Tamen hoc non ſufficit ad
effectum iſtius magnæ inæqualitatis, cum
propter ornamentum ædificij condecentis
qualitati ſitus, & propter perennem fontem
potius iudicandum ſit, quod iſta ſuperet il-
lam aduerſarij, maxime ſtante magno cano-
ne, qui per eum ſoluitur,ex quo multum di-
minuitur pretium talis vineæ grauatæ, cum
tamen altera ſit libera, itaut omnibus iſtis
30 ſimul iunctis † non ſit verificata qualitas per
Bullam requiſita quo ad magnam inæquali-
tatem, prout erat verificanda *Bart. in l.* 1.
*§. quod autem ait prætor. ff.ne quid in flum.
publ.Bero.conſ.*29.*n.*29.*lib.*2.*Natt.conſ.*474.
*n.*31. *Surd.conſ.*45.*n.*14.
Valor autē vineæ non eſt augendus ex canneto
petiarū quinque,quod licet non ſit incorpo-
ratum cum vinea, tamen ex intermedia via
non debet impediri, vt non dicatur conti-
31 nuum *Tiraq.de primogenit.q.*73.*n.*4. † Quia
cannetum non dicitur de pertinentijs vineæ
ad effectum retractus *l. quia magis . ff. fin.
regund.* Cum enim vinea, & cannetum non
ſe ſimul iungant, non reſultat iſta inæquali-
32 tas petiarum, † præſertim, quia appellatio-
ne vineæ non venit cannetū, quamuis etiam
dominus vſus fuiſſet dicto canneto ad vſum
vineæ *Put. deciſ.*85.*lib.*3. *& eſt tex. in l.item
ſi fundi.*10. *ad fin. verſ.inſtrumenti. ff. de
33 vſufr. & quemadm. quis vtat.* † vbi arundi-
netum ponitur tamquam diuerſum à fundo,
& ita per *Rot.* deciſum fuiſſe teſtatur *Man-
doſ. form.*3.*commiſſ. in gloſ.in verb. vineas.*
34 *in fin.* † Proprium enim vineæ eſt habere vi-
tes, & arbores non arundines *l. forma . ff.
de cenſib.*
Neque ſunt circumſcribendi teſtes, quia fuit
ſufficienter reſponſum, dū Angela dixit vel-
35 le eorum depoſitionibus vti, † quatenus ſint
boni, & veritatem dicant, Nam licet quis
præcisè teneatur reſpondere iuxta *Bart. in l.
diuus.la* 2.*ff.ad leg.cornel.de falſ. Lap.alleg.*
36 119. *Afſl.deciſ.*189. *Boſſ.de falſ.n.*155. † Ta-
men talis reſponſio admittitur, donec non
detur per petentem ita præcisè reſponderi,
aliquis fumus falſitatum, prout ita declara-
uit in ſpecie *Rot. per Caputaq. deciſ.*250.*lib.*
1. *in manuſcript. & coram R.P.D. Robuſte-
rio Senogallien. frumenti* . 8. *Octobris* 1571.
& 3. *Decembris eiuſdem anni. & corā Card.
Capizuccho Portuen. Caſtri Riani.*15.*Mar-
tij* 1555. iuxta adducta per *Rub. Alexand.in
l. non ſolum. §. morte. n.*314. *verſ.pro reſo-
lutione . ff. de nou. oper. nunciat. Aret. in c.
præſentium . n.*28. *de teſtib.* & ita etiam ſer-
uari teſtatur *Gabr.de maleſic.lib.*7.*concluſ.*7.
*n.*3. *in fin.*
Et magis talis reſponſio releuat in caſu noſtro,
quia non fuit ab aduerſario interrogāte ſpe-
37 cificè expreſſum, † in qua parte depoſitio-
nis teſtium prætendit redarguere de falſo,
cum alias ſi hoc generaliter dicat, non facta
hac ſpecificatione, non audiatur *Præpoſit.in
c.in memoriam. col.*2. *diſtinct.*19. *Aret. in
§.appellantur.col.*5. *verſ.ſed pone. inſtit. de
exceptionib. Gabr.de maleſic.lib.*7.*concluſ.*7.
*n.*13. *Rip.in c.cum m. n.* 100.*verſ. ſecundum
remedium.de conſtitut. Mandoſ.de monitor.
q.*48.*n.*2. *in fin. verſ.aut ſpeciale exprimen-
do . Baiard. ad Clar. in §. falſum . n.* 131.
38 vbi † quod hæc ſpecialis declaratio procedit
ſine aliquo dubio, quando ſumus in materia
teſtium, quidquid aliud ſit in productione

inſtrumenti *Farinat.de falſo.q.*159.*par.*4.*n.*
39 78.*fol.*220. † Cum etiam, vt præſupponitur
talis petitio fuerit facta à procuratore, quæ
non valet,niſi in indiuiduo doceatur de man-
dato ad ita interrogandum *Baiard.ad Clar.*
*in §. falſum.n.*129. *&* 130. iuxta doctrinam
*Speculat.de procurat. §.*1.*q.*14.*n.*12.

Hæc omnia dicta ſunt ex abundanti., vt ſatiſ-
fieret parti aduerſæ, per quam tot difficulta-
tes fuerunt propoſitæ, cum tamen vnica ra-
tio ſufficeret ad excludendum retractum,cui
40 numquam potuit dari aliqua reſponſio, † vi-
delicet, quod non ſunt probatæ qualitates
requiſitæ in bulla ad hoc,vt quis cogatur vi-
neam vicinam vendere, quæ quidem erant
probandæ copulatiuè tam circa maius pre-
tium,quam etiam circa maiorem mẽſuram,
& culturam, & conſpicuitatem ædificiorum,
itaut his omnibus concurrentibus magna
inæqualitas adſit, cum tamen ex viſione lo-
ci, & relatione peritorum non verificentur
iſtæ qualitates copulatiuè, prout opus erat
verificare, iuxta ea, quæ in propoſito di-
xi *ſupr. c.*742.*n.*62. *vſque ad* 70. Ideo meri-
to ex prædictis fuit denegatus retractus, vt
latius in ſententia continetur, quæ non po-
tuit rectius ferri ex ſupra allegatis.

Obſeruandum eſt etiam,quod in alia cauſa Ro-
mana prætenſi retractus dixi illum eſſe dene-
gandum, nam quo ad primam domum em-
ptam cum apotheca nullum ius competebat
aduerſariæ volenti retrahere, cum tempore
venditionis non haberet aliquam vicinita-
tem, quæ requiritur de neceſſitate ad hoc, vt
41 tale remedium detur, † tamquam illud oria-
tur ex cõiunctione vnius rei immobilis cum
alia, vnde vicinus, ſeu conſors non poteſt
hanc facultatem retrahendi conceſſam à ſta-
tuto alteri cedere, niſi etiam transferat, &
cedat rem vicinam, cuius ratione hoc ius
competit *Alber.in l.qui ſolidum. §. prædia.*
*ff.de legat.*2. *Caſtr.in l. apud antiquos. C. de*
*furt. Pariſ.conſ.*82.*n.*26. *lib.* 3. *poſt Bald. de*
*iur. protbomiſ.in princ.n.*5. *Affl.eod.tit.§.*2.
*incip. vt intra triginta.n.*35. *not.*11. *Tiraq.*
42 *de retract. lignag. §.*26. *gloſ.*1.*n.*39. † Quod
etiam expreſsè diſponit conſtitutio Grego-
riana, in qua ſemper conſideratur iſta quali-
tas vicinitatis, vnde illa erat probanda per
eum,qui ſe in ſtatuto fundat,quamuis etiam
eſſet talis qualitas, quæ à iure præſumere-
tur *Aym.in* 1.*reſponſ. pro gener.n.*31.*&* 125.
*Surd. conſ.*130.*n.* 1. *ad med. lib.*1. *Menoch.*
*conſ.*75.*n.*14.*cum ſeq.lib.*1.

Idem concludendum eſt,quo ad domum ſecun-
do loco emptam, in qua neque eſt locus re-
43 tractui, † Nam emptores ſunt vicini, qui
non compræhenduntur in Bulla, quæ ſolum
loquitur de extraneis ementibus, non autem
de vicinis, vt ſæpe fuiſſe ita reſolutum in
Rot. teſtatur *Card. Mantic. Romana retra-*
*ctus.*30.*Ianuarij* 1586.Debet enim iſta con-
44 ſtitutio intelligi, † vt minus lædat ius com-
mune, quàm fieri poſſit recipiendo ab eo in-
terpretationem *l.*2.*de noxalib.l.quamuis.de*
*in ius vocand. Surd. conſ.*4.*n.*49. *& conſ.*45.
*n.*33. *lib.*1.

Neque obſtat prætenſa nullitas primæ vendi-
tionis domus cum apotheca tamquam facta
45 abſque requiſitione vicinorum, † Quia ex-
ceptio iſtius nullitatis non competit, niſi
vicinis, ad quorum fauorem Bulla induxit
talem requiſitionem, vnde non poteſt alle-
gari per tertium, qui non habet intereſſe
coniunctionis domorũ,& vicinitatis *Fulgoſ.*
*in l.*2.*n.*4. *verſ.ex qua auctoritate. C.de iur.*
*emphyt. Crot.conſ.*119.*n.*11.*lib.*1.*Ruin.conſ.*
35. *n.*31. *lib.*1. *Rot. diuerſ. deciſ.* 133. *n.*12.
46 *par.*2.† Cum etiam oppoſitio iuris tertij non
operetur, niſi ille tertius conſentiat, & de-
claret ſe ita velle *Bart.in l.*1.*§.fin.ff.ſi ager.*
*vectigal. Theſaur. deciſ.*4. *n.*3. *&* 8.

Item eſt notandum, quod alias dixi conſtare de
iuſtitia ſententiæ latæ ad fauorem Franciſci,
cum in ea concedatur retractus ſitus iuxta
formam conſtitutionis Gregorij ſuper iure
congrui §. 6. vbi in ſpecie diſponitur de ſo-
lo, & ſitu, & ſimilibus bonis dandis vicinis
pro pretio aucto in duodecima eius parte vl-
tra æſtimationẽ, quod præcisè fuit ſeruatum
in caſu noſtro, nam calculatis iulijs 45. pro
quibus idẽ ſitus erat ſolitus locari, & prout
tempore litis ita reperiebatur locatus, va-
lor illius non poterat excedere ſcutos nona-
ginta, cum tamen fuerint ſoluta ſcuta cen-
47 tum viginti, † attendendo opinionem illam
à Doctoribus approbatam, vt pretiũ iuſtum
dicatur, cuius fructus in viginti annis aſcen-
dunt, & æquant ſortem principalem, vt te-
net *Rot. coram Cardin. Sacrato Romana an-*
nuæ præſtationis. 9. *Decembris* 1613. iuxta
Gloſ.in auth. perpetua.in fin. in verb. iuſta.
vbi Salic. q. penult. C. de ſacroſanct. eccleſ.
dixi *ſupr. c.*545.*n.*13. & latè *Rot. deciſ.*552.
*n.*2.*p.*4.*in recentiorib.*

Nec releuat oblatio ædificandi in ſuo ſolo ex-
aduerſo facta,cum illa admitteretur,quando
vtroq;ſitu inſpecto poſſet vnuſquiſque fabri-
care ad ornatũ vrbis, ſecus quando,prout in
caſu noſtro,ceſſaret huiuſmodi ornatus,nã ſi
non fuiſſet datus talis ſitus Franciſco, & in-
corporatus cum ſuo non potuiſſent conſtrui
viæ,& plateę,quæ ibidẽ apertæ,& conſtructæ
48 fuerunt † cum paruus ſitus aduerſarij non
reciperet iſtas vias, quæ fiunt pro ornatu,&
decore Vrbis, quod erat contra mentem
Summi Pontificis, qui ſemper proſpexit vti-
litati publicæ, & ornatui ciuitatis, vnde
ceſſante huiuſmodi qualitate ædificandi,ceſ-
ſat etiam obiectum, prout declaratur per
Rot. diuerſ. deciſ. 475. *n.* 11. *verſ. quoniam*
*iſtæ qualitates. p.*1.

Conſtat autem per relationem peritorũ, quod
ceſſat ornatus Vrbis, ſi non fieret iſta incor-
49 poratio, † quibus peritis ſtandum eſt in ſi-
milibus materijs ędificiorum *§.quod autem,*
auth.

auth. de non alienand. aut permutand. reb. eccles. Bald. cons. 233. ad med. lib. 1. Bero. cons. 132. n. 2. lib. 3. Boer. cons. 5. n. 7. Bursatt. cons. 57. n 22. Surd. cons. 126. n. 17. lib. 1. Thesaur. decis. 41. n. 24. Abb. & alij in c. proposuisti. de probationib.

Quamuis neque esset considerabilis prætensa
50 oblatio fabricandi, † quia vigore Bullæ iuris congrui §. 12. competebat Francisco situs aduersarij, cum haberet amplum viridarium cultum amenissimis arboribus, & plantis, magis amplum, & ornatum, & maioris valoris, ac pretij, itaut non posset eis negari incorporatio minimi situs locati ad hortalia cum parua sepe, propter salutarem, siue animi, siue corporis refectionem, & nitorem, & splendorem Vrbis, iuxta dispositionem Bullæ, quæ est fauorabilis concernens publicam vtilitatem, & extenditur ad casus similes *Crescent. decis. 2. n. 2. de success.*

Et licèt postea in progressu temporis fuerit per Franciscum viridarium cum toto situ datum ad ædificandum, non tamen debet ex hoc redargui, sed laudari, cum prouenerit ex eius industria, & prouidentia ad ornatum Vrbis, & salubritatem aeris, & commoditatem Cu-
51 rialium, † cum licitum sit vnicuique mutare consilium in melius, maxime ad vtilitatem publicam, quo casu commendatur quis de sapientia *l. nonnumquam. vbi Glos. de collat. bonor. Surd. cons. 16. n. 10. lib. 1.*

Cum etiam oblatio fuerit facta post constructas domos, & mutatam faciem loci, quo casu tamquam non facta in tempore nō iuuat,
52 cum temporis † lapsus inducat renunciationem *Bald. in l. 1. in princ. C. de restit. in integr. & in l. si ego. ff. de negot. gest. Tiraq. de retract. consanguinit. §. 3. glos. 4. n. 2. Surd. cons. 91. n. 21. cum seq. lib. 1. & decis. 189. n. 8. & 9. Affl. de iur. prothomis. in verb. vt infra triginta dies. col. 9. vers. quarto nota. Alex. cons. 133. in fin. lib. 6. Felin. in c. 2. col. antepenult. vers. item intellige. de constitut.*

53 Quare dicimus, † quod stante mutatione faciei domus, & incorporatione cum alia domo, & vinea, & omnibus simul redactis ad ædificium viridarij, non potest competere manutentio, quæ datur ad statum, qui erat tempore litis motæ *Rot. coram Card. Pamphilio Romana officiorū plumbi. 4. iulij 1601. & coram eodem Romana spolij rationis bancaria 9. Maij 1586. & coram R.P.D. Vbaldo Romana domorum. 23. Ianuarij 1616. quæ est decis. 704. la 2. in fin. n. 4. par. 1. in recentiorib. fol. 313.*

Præsertim, quia dicta oblatio fuit facta ab eo, qui non habebat potestatem fabricandi, tamquam tempore oblationis non esset declaratus dominus eiusdem situs, & licet prætendatur, quod postea superuenerit ius, tamen fuit post fabricas constructas, & faciem loci mutatam propter ædificia nouiter constru-
54 cta, † & sic post rem non amplius integram, quo casu sustinentur ædificia, cum publicè intersit illa non destrui, tamquam pertineant ad decus Vrbis *l. prætor. §. hoc interdictum probibitorium. ff. de nou. oper. nunciat. l. 2. C. de ædific. priuat. Surd. decis. 168. n. 9. & 10.*
55 vbi etiam addit, quod quamuis non habeatur pro ædificio illud, quod illicitè fuit constructum *l. fideicommissa. 11. §. si quis illicitè. ff. de legat. 3. Ias. in l. cetera. n. 7. ff. de legat. 1.* Tamen stante ornatu Vrbis potius debet su-
56 stineri factum, † quam demolitio ædium, tamquam sit fauendum operibus iam perfectis *l. 3. §. 1. ff. de alienat. iudic. mutand. caus. fact. Alciat. in l. 1. n. 3. ff. de nou. oper. nunciat.* Vnde multò magis in casu nostro hoc erit permittendum, cum fuerit ædificatum iure permittente, & de mandato iudicis, adeo vt stantibus prædictis non sit amplius molestandus Franciscus, qui ædificauit ad vtilitatem publicam, absque incommodo prætensi domini situs, per quem non poterant fieri similia ædificia ob paruitatem sui situs, vt di-
57 ctum est, † adeo vt debeat æquo animo ferre, quod factum est absque eius præiudicio, & ad commodum publicum *l. 2. §. idem varus. ff. de aqua pluu. arcend. Dec. cons. 244. n. 4. vers. tertio principaliter. Marcobrun. cons. 49. n. 59.*

Item notandum est, quod in statuto Vrbis *c. 110. lib. 1.* disponitur, quod si quis rem aliquam
58 cum altero communem habeat, † etiam cum pacto de non diuidendo, & partem suam vendere voluerit, teneatur consortem requirere, si velit suam partem emere pro pretio cum alio verè, & non fictè conuento, (de quo etiā si consors requisitus voluerit per vtriusque iuramentum emptoris scilicet, & venditoris constare debeat,) vel pro iusto pretio, vbi de eo cum alio non conuenerit; & si requisitus cessauerit per dies quinque à die interpellationis numerandos, declarare, & se obligare de implenda conuentione, vel soluendo pretio, & intra alios sequentes viginti dies non impleuerit, vel non soluerit, tunc possit ipse requirens portionem suam cuicumque alteri liberè vendere.

Stante huiusmodi statuto fuit dubitatum an illi esset locus in casu, in quo fuerunt venditæ plures vineæ communes per duos ex fratribus nomine etiam aliorum duorum fratrum cum promissione de rato, quæ tamen ratificatio non potuit haberi, quamuis verè præcesserit commissio, & mandatum de vendendo pro pretio in venditione conuento, & quidem videbatur respondendum esse nega-
59 tiuè, quod non competat retractus, † quia statutum solum dat prælationem consorti, quando fuit facta venditio per socium de sua tantum parte, & sic vbi illa potuit habere effectum suum, quod non est in casu nostro, in quo fuerunt venditæ vineæ nomine omnium fratrum cum promissione de rato, Vnde cum defectu istius ratificationis con-

tractus fuerit redditus inefficax, non intrat statutum, cum illud debeat intelligi de in-
60 strumentis efficacibus, † & non de nullis, & effectum non habentibus *Bald. in l. vlt. §. in computatione. ad fin. C. de iur. deliber.* quasi quod caret effectu, nomine etiam careat *l. cum precibus. C. de probat.* & in specie retractus, ita concludit *Io. de Arnon. singul. 57. n. 1. Felin. in c. ex tenore. 16. col. 4. in princ. vers. adde quod notat. n. 6. ante fin. de rescriptis. Castr. cons. 74. in causa mota. post princ. lib. 2. Veronens. cons. ciuil. 44. in quaestione de praesentatione. col. 2. & cons. seq. vers. & si in alijs. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 2. n. 5. vsque ad n. 10.*

Maxime, quia hic est facta vnica venditio plu-
61 rium rerum sub vnico pretio, † quo casu dicitur actus indiuiduus, cum neque emptor partem emisset, neque venditor partem vendidisset *l. quod autem. 13. in fin. & l. quod si vno. 16. ff. de in diem addict. Bart. cons. 195. angelotus. n. 1. lib. 1. Imol. cons. 39. n. 1.* late *Tiraq. de retract. lignagier. §. 23. glos. 1. n. 5. cum seq.* Vnde quamuis potuisset valere alie-
62 natio partis consortis, † tamen in hoc casu tamquam simus in re indiuidua, vtile per inutile vitiatur, & sic in totum venditio dicitur nulla † *Ruin. cons. 65. n. 7. lib. 5. post Glos. in l. pecuniae fenebris. de vsur. Bart. in l. grege. §. illud. de fideiussor. Ruin. in l. 1. §. si*
63 *stipulanti. de verb. obligat.* † & est tex. in specie *in l. tutor. 49. §. curator. ff. de minorib.* vbi si curator adolescentis vendiderit prędia communia sibi, & ei, cuius curā administrat, rescinditur venditio in totum, quando partem emptor non emisset, quidquid alias daretur solum rescissio contractus pro parte, & pro alia portione esset validus *Tiraquel. d. §. 23. glos. 1. n. 7.* & facit etiam *tex. in l. si id quod. §. si ex decem. ff. de donat. int. vir. & vxor. & in l. si libertus. §. si quis plures. ff. de iur. patron. Bart. in l. & si vno. ff. de act. empt.*

Accedat, quod sumus in venditione rei communis, pro qua fuit promissum de rato, alias ad interesse, ad quod cum teneantur venditores stante defectu ratificationis, non est ęquum,
64 vt priuentur re sua, & soluāt interesse, † cum tamen in materia retractus, quando res vendita illius occasione euincitur, numquam venditor ad aliquid teneatur, quamuis fuerit promissum facere consentire omnem personam habentem interesse, & cum alijs clausulis amplissimis, vt per *Rot. coram Cardin. Millino Romana retractus. 24. Aprilis 1600. Affl. de iur. prothomis. §. 2. in verb. & infra triginta dies. in fin. n. 37. Mansuer. de re-*
65 *tract. §. item secundum opinionem.* † quasi tunc euictio sequatur ex natura ipsius rei latè *Menoch. cons. 418. per tot. lib. 5. Becc. cons. 24. n. 36. Surd. cons. 70. n. 17. Aret. cons. 3. in princ.*

Ex istis colligitur non esse locum actioni statutariae per aduersarios intentatae, nam satis est illis, si nolunt ratificare, quod promiserunt, vt habeant iura eorum salua circa por-
66 tionem eis contingentem, † cuius dominium non fuit translatum, neque potuit transferri *l. 1. & 4. C. de commun. rer. alienat.* prout etiam neque alterius partis ad venditores spectantis, cum emptor neque emisset, nisi totam rem, neque venditor vendidisset ex supra allegatis, Ideo cum statutum loquatur in venditione partis communis debet strictè intelligi non extendendo ad vēditionem totius rei communis, vt minus lędat ius com-
67 mune, † secundum quod quando venditur tota res communis, licitum est vendicare solum portionem suam, non autem partem alterius *l. portionem. 4. & ibi Bald. & Salic. in princ. C. de commun. rer. alienat.* & multa ad intellectum *d. leg. Tiraq. de retract. lignag. glos. 1. §. 23. n. 32.*

Nec aduersatur, quod vtile per inutile non vitietur tamquam simus in separabilibus, & diuiduis stante venditione plurium rerum etiam vnico pretio facta iuxta doctrinam *Bart. in l. grege. §. illud commune. n. 5. de*
68 *fideiussor.* † Quia facilis est responsio, nam sumus in indiuiduis voluntate contrahentium, cum aliter contractus celebratus non fuisset, nisi partes credidissent in totum esse valiturum, quo casu non attenduntur plura corpora vendita, sed semper vtilē per inutile debet vitiari, siue agatur de contractibus, siue de compromissis, siue talis fuisset vtriusque partis intentio, siue alterius tantum, siue res verè sit indiuidua, siue non sit, sed partes credidissent, Ita bene explicat, & multis auctoritatibus comprobat *Alciat. in l. 1. §. sed si mihi pamphilum. col. 3. in fin. vers. indiuidua res voluntate. n. 16. & 17. ff. de verb. obligat.* & notat etiam *Bart.* exaduerso allegatus *in d. l. grege. §. illud commune. n. 4. ff. de fideiuss. per tex. in l. pedius. in fin. ff. de arbitr.* & concludunt omnes *in d. §. sed*
69 *si mihi pamphilum. vbi Imol. n. 66.* † quasi non debeat fieri eiusdem voluntatis diuisio, vt per *Ang. ibid. n. 3. in glos. in verb. vitiatam. Felin. in c. cum super. 23. col. 4. in princ. vers. & ratio est quia isto casu intentio. n. 8. de offic. delegat. post Gemin. in c. 1. in princ. n. 2. de desponsat. impuber. in 6. Aym. cons. 170. n. 6. Natt. cons. 479. n. 28. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 5. tit. 5. n. 21.* vbi etiam quod ita seruatur in *Rot. coram Gardin. Pamphilio Veronen. exemptionis. 27. Ianuarij 1595.* vbi de locatione non afferente tantam vtilitatem in parte temporis, quātam in toto, quae tunc dicetur indiuidua ratione voluntatis contrahentium, licet alias esset diuidua de sui natura *Bald. cons. 32. praesupponitur in facto. lib. 2.*

Nec subsistit, quod non potuerit fieri declaratio per emptorem de discedēdo à contractu,
70 post ius† quaesitum aduersarijs *l. sicut. §. vlt. ff. de*

ff. de nouation. Nam hoc etiam est facilis solutionis, cum emptor non potuerit antea declarare voluntatem suam, nisi post actionem contra eum intentatam, Neque in hoc aduersarijs fit aliquod præiudicium stante
71 inefficacia venditionis, † Immo id facere potuit per *tex.* in terminis *in l. tutor. §. curator. ff. de minor.* vbi postquam socius declarauit nolle valere venditionem factam de re communi, rescinditur venditio in totum, quando partem emptor non emisset, quidquid alias daretur solum rescissio pro parte, & pro alia portione contractus esset validus.

Alia multa, quę adducuntur pro validitate sta-
72 tuti de præferendo consortes, † & quod decipiuntur, qui contrarium tenent ex *Tiraq. de retract. in præfat. n.* 16. sunt extra rem, quia nemo de hoc dubitat, & satis erat allegare *tex. in c. constitutus.* vbi omnes notant *de restitut. in integr. & in l. qui roma. §. coheredes. de verb. obligat. Bald. in l. 1. n. 4. C. res int. alios acta. & in l. 1. in 1. notab. C. commun. diuid.* ¶ Solum diximus huiusmodi statuta esse contra ius, & dum exaduerso hoc negatur præsupponendo cōtrarium, satis est
73 pro responsione † allegare *tex.* apertum in *l. dudum. C. de contrah. empt.* vbi quod consortes, qui habent participationem dominij non sunt præferendi in venditionibus factis per alios consortes, cum illis liberum sit distrahendi partem suam cuicumque velint, & notat *Bald. in d. l. dudum. in princ. & n. 1. in fin. vers. secundo quod intendit. Salic. n. 1. Aloys. de Leo. n. 2. Idem Bald. in l. 1. in 1. notab. C. commun. diuid.* ¶ Immo est specia-
74 lissimum in Domino castri, † quod non possit vendere partem suam alteri propter fauorem iurisdictionis, quæ est de iure publico introducta *l. quicumque. C. de fund. limotroph. lib.* 10.

Dum autem exaduerso præsupponitur nos contendere venditionem, de qua agimus, fuisse nullam, & super hoc multa allegantur pro illius validitate satis est vnico verbo respondere, quod omnia ista adduntur proprio motu scribentis, cum de hoc nullum verbum dixerimus, immo nec quidem cogitauimus,
75 solum † æquiparauimus casum nullitatis cōtractus cum inefficacia ipsius, itaut quemadmodum non intrat retractus stante nullitate actus, ita etiam neque debet intrare stante inefficacia ipsius, cum statuta sint intelligenda de instrumentis efficacibus, & non de illis, quæ non habent effectum *Bald. in l. vlt. §. in computatione. ad fin. C de iur. delib. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 2. n. 9. ad med.* iuxta *l. si quis aliquid. §. testamentum. ff. de pæn. l. 2. §. 1. ff. quemadm. testam. aperiant. l. 1. §. hæc verba. ff. quod quisque*
76 *iur.* † Et passim nullitas, & inefficacia æquiparantur, cum etiam actus validus dicatur nullus, qui non habet effectum late *Surd. cons. 3. n. 29. vsque ad 36. & cons. 183. n. 24.* iuxta *l. 1. §. nihil. ff. de inoffic. testam. l. si quis sub conditione. ff. de testam. tut. l. ex consensu. §. 1. ff. de appellat. l. fin. in princ. ff. si cert. petat. Ias. in l. vlt. ff. de offic. assessor. Bursat. cons. 82. n. 4.* Et ita ex prædictis fuit decisum, quod statutum non habeat locum in huiusmodi venditione, quæ non fuit sortita effectum, prout latius in sententia, à qua licet pars aduersa appellauerit, tamen postea melius consulendo, ab appellatione recessit, & vineas in communi possedit, prout antea, & facta illarum vera æstimatione, cum alijs bonis, quæ erant pro indiuiso, fuerunt omnia æqualiter, & concorditer vnicuique distributa.

Insuper obseruandum est, quod stante ornatu Vrbis, & fauore publici decoris, videbatur concludendum, quod quamuis venditio do-
77 mus esset nulla, † tamen vicinus non deberet excludi à beneficio retractus, vt in specie concludit *Bard. de iur. prothomis. q. 13. per tot. fol.* 133. vbi loquitur in casu Bullæ Sixti IV. *de ædific. & nou. operib. construend. §. 7.* propter illa verba, loca venalia, de qui-
78 bus in Bulla, † quasi tunc sufficiat rem venalem fecisse per venditionem domus, ex quo animum suum aperuit vendendi, quamuis postea nulliter fuerit venditum, locus enim factus vendibilis dicitur venalis, tamquam per dominum destinatus ad vēdendum *Glos. in l. nisi venalem. ff. de rei vendicat. & in l. 1. C. de permutat.* Adeo vt ex tali voluntate possit dici ius quæsitum vicino ad retrahendum fauore publici decoris, & ob suã, & suorum commoditatem, itaut actus subsequens non videatur præiudicialis *§. emancipati. instit. de hæreditat. quæ ab intest. defer.*
79 ¶ † Prout in simili dicimus de dote constituta arbitrio tertij, nã licet contractus propter incertitudinem pretij sit nullus, tamen aliud est in dote propter fauorem illius *Socin. in l. si quis arbitratu. col. penult. ff. de verb. obligation.* dixi *supr. c. 254. n. 53. & 54.* Hactenus *Bard.* cuius tamen opinio non videtur, tuta cum *Castr. Tiraq.* & alij relati *supr. n. 60. & 65.* contrarium teneant, Ideo erit de hoc videndum, & dicemus *infr. in*
80 *cap. particulari.* † vbi etiam de re exposita venali, quando præsumatur vendita de communi consensu *Petr. Vbald. de duob. fratr. p. 11. q. 15. n. 84. tom. 6. p. 1. fol. 169.*

Vlterius animaduertendum est, quod sæpè in facto occurrit, quod de iure communi non potest quis cogi ad tenendas crates ferreas
81 in suis fenestris, † nec ad eas reponendum quatenus prius extarent, & fuissent amotæ, nisi probetur contradictio, & impedimentum, propter quod quis destitit auferre, & elapsum est tēpus à die contradictionis sufficiens ad præscribendum istam seruitutem tenendi dictas ferratas, vt in specie concludit *Capoll. de seruitutib. vrban. prædior. c. 55. de ferrat. n. 2.*

Immo in huiusmodi seruitutibus neque sufficeret esse in possessione, cum semper tali pos-
82 sessione non obstante † spectet probatio ad eum, qui prætendit seruitutem, non autem ad illum, qui negat seruitutem deberi, cum hoc sit proprium actionis negatoriæ *Bart. in l. 1. §. hoc interdicto. n. 7. ff. de itin. actuq. priuat. & in l. si prius. n. 14. & 17. vbi Alex. n. 7. ff. de nou. oper. nunciat. Castr. in l. sicuti. §. si quaratur. n. 9. ff. si seruit. vendic. Natt. cons. 23. n. 5. & cons. 69. n. 5. Menoch. præsumpt. 89. n. 6. cum seq. lib. 3. & cons. 75. n. 4. & de retin. remed. 5. n. 53. Gabr. cons. 145. n. 3. lib. 1. Honded. cons. 79. n. 23. lib. 1. Surd. decis. 177. n. 2. Card. Seraph. decis. 1422. n. 13.* & late tenuit *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana seruitutis. 15. Martij 1619. & Bononien. seruitutis. 18. Iunij 1618. coram eodem.*

Neque dicendum est ferratas ponendas esse iuxta prætensum stylum, seu consuetudinem
83 tribunalis Magistrorum Viarum, † Quia talis stylus tamquam decisorius, & contra ius commune est probandus formiter, & plenè *Socin. cons. 39. n. 27. & 28. lib. 4. & cons. 36. n. 11. ad med. eod. lib. post Bart. in l. de quibus. q. 4. princ. ff. de legib. Rot. diuers. decis. 331. n. 1. & decis. 793. n. 4. p. 1. & coram R. P. D. Coccino Aretina spolij. 9. Iunij 1604.* de qua per *Rot. decis. 259. n. 5. par. 1. in recentiorib. Dec. cons. 402. in causa illustrissimi. n. 12. Rebuff. de consuetud. vsu & stil. art. 2. glos. 13. n. 53. & 54. tom. 3.*

Quod autem simus in stylo decisorio patet, quia tota decisio causç, & victoria pendet ab
84 ista probatione, † quo casu dicitur decisorius *Dec. in c. 2. n. 103. de probat. Alex. cons. 16. n. 7. lib. 5. Ruin. cons. 69. n. 6. & 7. lib. 4. Asin. in prax. c. 3. §. 19. Rot. coram R. P. D. Coccino Aretina spolij. 9. Iunij 1604. post lib. 2. cons. Farinac. decis. 215. n. 2.* Prout etiam talis stylus est contra ius, secundum quod iste seruitutes non admittuntur, vt dictum est ex *Capoll.* & alijs supra allegatis.

Amplius quamuis etiam huiusmodi stylus esset
85 probatus, tamen cum sit contra ius † non potuit introduci à Iudicibus deputatis ad ius reddendum, qui non possunt condere leges contrarias iuri, vnde hoc casu non sufficiet stylus, sed requiritur consuetudo, itaut debeant probari tot, & tales actus, qui deuenerint ad notitiam populi, vel maioris partis ipsius, adeo vt dici possit constare de tacito eius consensu, per quem sit iuri derogatum late *Alex. cons. 36. n. 10. & 11. lib. 2. Dec. in rubr. de consuetud. n. 2. ad fin. vers. breuiter resoluendo. Aym. de antiq. tempor. par. 4. in princ. n. 36. fol. 189. Rot. diuers. decis. 793. n. 2. cum seq. p. 1. & coram R. P. D. Coccino Aretina spolij, 9. Iunij 1604. Ludou. decis. Perus. 96. n. 7. & 8. p. 2.* cum alijs per *Grammat. cons. 1. in materia fori iudicatio-*
86 *nis impresso post eius decis. n. 18. cũ seq.* † vbi quod requiritur confirmatio superioris *Ias. in l. 1. col. 13. C. de summ. trinit. & fid. catholic. Felin. in c. 2. n. 18. vers. & non est necessarium. de rescript. Bald. in l fin. C. quæ sit long. consuetud.*

Accedat, quod apparet de contrario stylo, vt ex sententijs productis, in quibus fuit per Magistros Viarum, & per Camerarium, & Præsidentem, & per totam Cameram iudicatum contrarium eius, quod modò exaduerso prætenditur, adeo vt ex hoc non possit induci
87 aliquis stylus, neque vlla consuetudo, † stante varia obseruantia, & actibus, seu sententijs difformibus *Bart. in l. 2. in princ. ff. solut. matrim. Dec. cons. 8. viso puncto & diligenter. col. 3. in fin. vers. secundo quia vt enarratur. n. 4. & cons. 11. col. 9. in princ. n. 12. Aym. cons. 96. n. 5. Socin. cons. 92. n. 7. in princ. vers. sed ad hoc fundamentum. lib. 3. Alex. cons. 5. col. 2. ad med. vers. quarto quia episcopus. n. 7. & 13. ad med. & ibid. Natt. in addit. in verb. quandoque minus. in fin. & in verb. in suo robore. lib. 5. Idem Alex. cons. 127. in fin. eod. lib. 5. Rot. coram Sanctissimo Ciuitaten. præstimoniorũ. 23. Octobris 1589. post lib. 2. cons. Farinac. decis. 42. n. 3. Calcan. cons. 121. col. penult. in fin. Alber. in l. quæsitum. §. si quid eodem. de fund. instr.*

Recurrendum est igitur ad ius commune stante
88 ista varietate styli, & obseruantiæ, † ac consuetudinis *Bart. in l. 2. ad fin. princ. ff. solut. matrim.* iuxta *l. nemo alieno. §. temporalis. ff. de regul. iur. Bald. in l. non solum. in lect. antiq. ff. de iur. dot. per tex. in l. semper in stipulationibus. ff. de regul. iur.* & bene *Alex. cons. 5. n. 7. lib. 5. & cons. 127. in fin. eod. lib. Ludouic. decis. Perus. 96. n. 12. p. 2.*

Neque obstat, quod in casibus, in quibus fuit iudicatum contrarium per sententias productas, fenestræ erant magis distantes à solo, quam sint fenestræ, quæ modo controuertun-
89 tur, † Quia non agitur super distantia, sed super prospectu, & satis est, vt non fuerit habitus talis prospectus in consideratione in dictis sententijs, nam quo ad distantiam maiorem, siue minorem, semper in vtroque casu debent adhiberi scalæ ad hoc, vt ingres-
90 sus sit facilis, † Vnde istud plus, & minus non facit actum differre specie *l. fin. ff. de fund. instruct. Bart. in l. 1. in princ. vbi Ias. n. 67. ff. de acquir. possess. Surd. cons. 305. n. 66. lib. 3. & cons. 368. n. 13. eod. lib.*

Et in summa, vt vnico verbo omnia concludantur, si omnes fenestræ, quæ respiciunt in viridaria, & hortos vicinorum sunt reducendæ
91 ad lumen, tota ciuitas commouebitur, † quia nullibi adest viridarium, in quo vicini non habeant huiusmodi prospectum fenestrarum cum ambulacijs vulgo loggie, seu balconi, & tamen omnes acquiescunt, & non quærunt istas mutationes, prout non sunt quærendæ inter bonos vicinos, sed cum eis concorditer viuendũ, maxime, quia hic nulla adest æmulatio, cum principalis intentio non sit ad nocendum

32 cendum vicino, † sed ad sui vtilitatem absque damno alterius, quamuis sola vtilitas sufficeret, licèt alteri noceret *Castr. in l. altius. C. de seruit. & aqu. Doct. in l. fluminum. §. fin. ff. de damn. infect.* Et ita ex prædictis fuit iudicatum pro non appositione ferratarum.

EPITOME.

PRoducens testes quando censeatur illos approbare. ¶ Mediator an repellatur à testificando etiam in causa dotis. ¶ Confessio absente parte per quot testes sit probanda. ¶ Iudicatum quando possit dici, vt sit locus actioni, quæ ex sententia oritur. ¶ Testis deponens de facto proprio an probet. ¶ Et quando censeatur de eo deponere. ¶ Extraneus stipulans dotem futuro marito, seu mulieri, quo casu illis acquirat actionem, & admittatur eius depositio super dote promissa, & sit testis idoneus cedens pro cessionario. ¶ In causa dotis quando sufficiant præsumptiones, & coniecturæ. ¶ Correctio, & declaratio an sit admittenda in teste. ¶ Iuramentum in defectum plenæ probationis an debeat deferri stante leuissima suspitione testium.

SVMMARIVM.

1 *Testis examinatus in alia causa non facit fidem, quamuis simus inter easdem personas.*
2 *Deponens extra articulum, materiam, & causam non probat.*
3 *Producens testes approbat solum personas, non eorum dicta. Fallit si reproducat. n. 15. & 16.*
4 *Mediator repellitur à testificando. & n. 7. etiam in causa dotis. n. 5. & 6.*
8 *Testis redditur suspectus deponens non interrogatus.*
9 *Iudicatum non potest dici nisi per tres sententias executioni demandatas. n. 10.*
11 *Actio iudicati dicitur, qua ex sententia descendit.*
12 Conditio est prius verificanda antequam emolumentum sit quæsitum.
13 *Testis de auditu non probat.*
14 *Confessio absente parte non attenditur, nisi probetur per duos testes.*
17 *Extraneus stipulans dotem futuro marito, seu mulieri, quando illis acquirat actionem, & de cedente an sit idoneus testis pro cessionario.*
18 *In causa dotis sufficiunt leuiores probationes, & in dubio pro ea est iudicandum. Intellige vt n. 19. & 20.*
21 *Testis deponens de facto proprio quando probet. n. 22. & quando dicatur de eo deponere. n. 23. & 24.*
25 *Depositio mixta testis continens factum proprium, & alienum non præiudicat tertio.*
26 *Correctio, nedum declaratio permittitur in teste stante mandato Iudicis. n. 28.*
27 *Declaratio nihil noui inducit.*
29 *Assecuratio idem importat, quod promissio soluendi.*
30 *Varietas testium impedit probationem, & quando attendatur. n. 31.*
32 *Iuramentum defertur in supplementum plenæ probationis. Fallit stante quacumque leuissima suspicione testium. n. 33.*

CAPVT DCCLIII.

DE prętensa promissione dotis dicebam non constare, nam ex tribus testibus in quibus se fundat pars aduersa, primus in ordine non debet attendi, quia fuit examina-
1 tus in diuersa causa, † in qua agebatur de alia re, quam de illa, de qua modo tractatur, vnde tales probationes nullam fidem faciunt in hoc iudicio, quamuis simus inter easdem personas *Alex.* qui de communi *cons. 212. n. 15. & 16. lib. 6. Put. decis. 362. p. 2. Gabr. cons.*
2 *40. n. 43. vsque ad 47. lib. 2.* † Cum prętertim idem testis fuerit examinatus extra articulum, materiam, & causam, qui minus probat tamquam deponens sine iuramento *Glos. in c. de testibus. de testib. Surd. decis. 16. n. 6.* Itaut non obstet prætensa approbatio, quia stante sola inductione testis absque reproductione intelligitur solum approbata perso-
3 na † non depositio *Rot. diuers. decis. 594. n. 2. p. 3. Bursat. cons. 89. n. 11. lib. 1.* Maxime, quia etiam talis testis est mediator, vt
4 ipsemet fatetur iuxta quartum, † quo casu repellitur, & non probat, licèt nullum commodum, aut salarium habeat, vt per *Alex. cons. 13. n. 14. lib. 1. Ruin. cons. 164. n. 6, lib. 4. Surd cons. 327. n. 44. lib. 3.* latè *Ludouic. de-*
5 *cis. Perus. 95. per tot. p. 2.* † qui etiam loquitur in causa dotis, quæ in hoc non reperitur priuilegiata, vt tales personæ possint testificari *Socin. Iun. cons. 12. n. 11. lib. 2.* quidquid contrarium fauore dotis sequatur *Menoch. cons. 92. n. 87. lib. 1. Ruin. cons. 34. n. 5. lib. 4. Benint. decis. 61. n. 3. ad med. vers. sed in pro-*
6 *missione. Gozad. cons. 42. n. 10.* † Quia contraria opinio est verior, vt latè defendit *Stracc. de proxenet. p. 4. §. illa etiam quæstio ventilata est. n. 12. vsque ad 22. tom. 6. par. 1. fol. 344. Farinac. de testib. quæst. 60. illat. 16. limit. 17. n. 447. fol. 97. Mascard. conclus. 1040. incip. mediator siue proxeneta. n. 14. post Alex. cons. 154. viso themate. lib. 5. Castr. cons. 150. n. 4. lib. 2.*
Quo vero ad alterum testem, idem est etiam
7 concludendum, † quia vltra quod est mediator, qui repellitur, vt supra dictum est *Honded. cons. 52. n. 10. cum seq. lib. 1.* Et deponit
8 non interrogatus, ideo † redditur suspectus *Decian. cons. 65. n. 14. lib. 3.* Nō probat dotem fuisse simpliciter promissam, sed in casu in quo fuerit iudicatum per Rotam, quod præ-

tensiones

tensiones Flauiæ vxoris aduersarij non essent releuantes, vnde quamuis etiã esset idoneus testis, quod negatur, Tamen prius debet ve-
9 rificari ista conditio, † cum non dicatur iudicatum, nisi per sententiam, & non quidem vnam, sed tres conformes etiam executioni demandatas *Paris. conf.* 30. *n.* 36. *lib.* 4. *Mandos. regul. cancell.* 34. *q.* 27. *col.* 1. *ad med.* Cum antequam Iudex diluat dubium per senten-
10 tiam, † non possit dici iudicatum *Rebuff. in l. litis nomen.* 36. *col.* 2. *in fin. vers. vltimo quãdo. ff. de verbor. significat.* & iudicatum dicitur, quod finem controuersiæ accepit per
11 pronunciationem Iudicis, † quæ vulgo appellatur sententia definitiua, vnde iudicati actio dicitur, quæ ex sententia descendit *l. duobus.* 28. *§. igitur. de iureiur. l. si procurator.* 28. *de procurat.* & notat *Prateius in lexic. iur. in verb. iudicatum.* Nimis igitur propere fuit actum, antequam conditio veri-
12 ficetur, † cum de illius natura sit, vt prius adimpleatur, quam emolumentum sit quæsitum *Bart. in l. quibus diebus. §. termilius. ff. de condit. & demonstrat. Surd. conf.* 449. *n.* 49. *lib.* 3.

Idem dicendum est de tertio teste, cuius depositio nihil facit, cum sit de auditu ab altero
13 teste, † & non probat *Aym. conf.* 112. *n.* 13. prout neque fidem aliquam facit dum deponit audiuisse à principali, cum ista confessio deberet probari per duos testes, alias vnus
14 non facit aliquod indicium, † Non enim deponit de substantia contractus promissionis dotis, sed de confessione illius absente parte, ideò non attenditur *Alex.* in specie *conf.* 13. *n.* 18. *lib.* 1. *& conf.* 5. *n.* 4. *eod. lib.* per *Glos.* quam dicit singularem *in l. fin. C. famil. erciscund. Ang. in l. fin. ff. quod met. caus. Salic. in l. vlt. n.* 8. *C. de quæstion. Bart. in l. fin. ff. eod. tit.*

Accedat, quod idem testis, dum conatur probare huiusmodi promissionem dotis de scutis quingentis, deponit etiam, quod maior pars illorum fuit soluta aduersario in iocalibus, & alijs expensis factis occasione ma-
15 trimonij, † Vnde tamquam testis inductus, & per eum reproductus probat contra producentem quamuis sit vnicus *Bero. conf.* 69. *n.* 11. *lib.* 3. *Cephal. conf.* 65. *n.* 55. vbi etiam
16 quod fidem facit, † quamuis [illegible] de auditu, & etiam, quod deponat per verbum credit *Surd. decis.* 284. *in fin.*

Quibus addendum est, quod quatenus etiam omnes testes probarent, quod negatur, Tamen eorum probatio non releuat aduersarium, sumus enim in contractu, seu conuentione celebrata cum ipsis testibus, quo casu ex stipulatione alteri facta nulla acquiritur
17 actio, † etiam quod simus in extraneo stipulante futuro marito alicuius mulieris pro dote, quæ in hoc casu nullum priuilegium habet, vt quæratur vtilis actio, siue verba executiua promissionis dotis sint collata in ipsos testes, siue in maritum, siue in mulierem, siue in quemcumque alium, itaut quãuis stipulatio valeret, nihilominus numquam quæratur vtilis actio, seu directa sine cessione facienda ad fauorem viri, seu mulieris, adeo vt ille, cui est quæsita directa, non possit esse idoneus testis pro illo, in quem fuit translata vtilis super eo, quod dicitur competere cessionario, maximè super contractu celebrato cum ipso teste, prout est casus noster, quamuis cessio sit vera, & quamuis etiam cedens nõ teneatur de aliqua euictione, seu periculo, cum semper obstet illa ratio, quod cessionarius repræsentat personam cedentis, & vtitur iuribus cedentis, & reputatur eadem persona, Ità in puncto promissionis dotis, de qua agimus, latè concludit *Alex.* qui pro omnibus sufficiat *conf.* 13. *n.* 11. *vsque ad* 14. *lib.* 1. Et de cedente, quod non sit idoneus testis pro cessionario multa *Menoch. de arbitr. cas.* 473. *Mascard. conclus.* 1358. *n.* 21.

Ex quibus apparet non esse aliud quærendum super his, quæ per partem aduersam opponuntur, Quamuis vt plenè sit illi satisfactum
18 dicimus non obstare, † quod in causa dotis sufficiant leuiores probationes, cũ illa etiam probetur per præsumptiones, & coniecturas *Marsil. sing.* 442. *n.* 2. *Rot. coram R. P. D. Andrea Bononien. dotis.* 25. *Februar.* 1619. cum etiam in dubio pronunciandum sit pro dote tam in modo procedendi, quàm decidendi *Honded. conf.* 64. *n.* 33. *lib.* 2. Quia verior est opinio, quod in materia probationis dotis nihil in ea speciale reperiatur, sed sicut in ceteris causis, ità in ista, probationes debeant esse legitimæ, & testes idonei absque
19 exceptionibus, † maxime, quando ageretur contra extraneum *Bald. Nouell. de dot. priuileg.* 12. *p.* 9. *ante fin. vers. non tamen propter talem summarietatem. Socin. Iun. conf.* 12. *n.* 15. *lib.* 2. *Alex. conf.* 13. *n.* 11. *lib.* 1. Quidquid forsan, quando ageretur ad restitutio-
20 nem dotis, † quæ iam prætenderetur data, seu constituta, leuiores probationes, & indicia sufficerent, vel ex tempore, vel ex patrimonij diminutione, vel confessione mariti, eiusdemque taciturnitate, & alimentorum præstatione facta vxori, & ex dote alijs filiabus constituta, vel ex similibus, de quibus *Natt. conf.* 581. *n.* 12. *Surd. conf.* 94. *n.* 18. *lib.* 1.

Item additur non obstare, quod exaduerso iterum adducitur esse credendum etiam vnico testi tamquam deponenti de facto proprio,
21 Quia istud procedit, † quando testificans de facto proprio deponeret ad vtilitatem alterius absque alicuius præiudicio *Decian. conf.* 93. *n.* 58. *lib.* 2. *Castr. conf.* 337. *primo quæritur posito. n.* 3. *ad fin. vers. item non obstat quod hæc confessio. lib.* 1. *Dec. conf.* 650. *in casu & vulgo. n.* 9. *Marsil. conf.* 101. *n.* 40.

Maximè, quia hic agitur de summa graui, & magno

magno præiudicio tertij, quo casu magis excluditur depositio testis de facto proprio,
22 nã solum, † quatenus admitteretur in similibus probationibus, procederet, vbi ageretur de modico, & leui præiudicio *Socin.reg.515. vers. fallit tertio.post princ.Cephal.conf.438. n.50.lib.3. Ludouic.conclus.70.col.penult.ad med. vers. intellige & declara sexto. Castr. in l. iurisiurandi.8.in fin. C. de testib.*

Præterea considerandum est, quod hic non sumus in depositione testis de facto proprio,
23 cũ enim tractetur † de promissione dotis an fuerit constituta per tertium necne, agitur de facto alieno, de quo interrogatur testis mediator tamquam habẽs notitiam per sensum corporeum, quo casu non dicitur quis de facto proprio deponere, & non sufficit vnicus quamuis magna dignitate præfulgeat *Castr. in l. quicumque. 4. ad fin. n.10. C.de seruis fugitiu.*

Et facit, quia dum testis deponit tractasse matrimonium, tunc dicitur deponere de facto proprio, dum autem subdit, quod ad instantiã alicuius illud tractauit, & quod per eum fuit promissa talis dos, tunc deponit de gestis ab alio, ideo non probat contra eum, prout dicimus de teste, qui dicitur deponere
24 de facto proprio, † dum dicit se possedisse, dum autem addit, quod possedit nomine alterius est in facto alieno, Exemplo notarij dicentis se scripsisse cum solemnitatibus, hoc enim vltimum non est de facto proprio, vt distinguit *Achill.decis.191.n.6.post Glos.in l. si quis decurio. C. de fals.* Ideo numquam talis depositio mixta continens factum pro-
25 prium, & alienum præiudicat tertio, † contra quem deponit *Castr. conf. 337. primo quæritur. col.3. ante med. vers. item non obstat quod hæc confessio. n. 3. in fin. lib.* 1. & benè declarat *Alex. conf. 192. n. 13. cum seq. lib. 6.*

Insuper talis testis deponens, vt supra, non coadiuuatur aliquo alio adminiculo, nam Darius alter testis in alia causa examinatus, in quo se fundabat pars aduersa pro coadiuuanda ista depositione, declarauit, quod dum dixit per reum conuẽtum fuisse assecuratam dotem, intellexit, quod assecuratio non erat facienda de proprijs bonis promittentis, sed in bonis, quæ erant peruentura ad puellam, quæ declaratio potuit fieri, maxime stante mandato Iudicis, de quo in actis, cum etiam
26 in teste permittatur correctio, † nedum declaratio, & quidem facilius, quam in Iudice, & similibus, quasi depositio testis sit verbalis, licet reducatur in scripturam; & in ea non requiratur tam magna solemnitas, & deliberatio, prout requiritur in sententiæ prolatione *Felin. in c. qualiter & quando. il 1. col. 20. post med. vers. argumento eorum. & vers. non obstat illud de teste. n. 31. de accusat.*
27 † Cum etiam declaratio nihil de nouo inducat *l. hæredes palam. §. sed si notam. de testam. Decian.conf.8.n.211.lib.1.* & stante
28 mandato Iudicis, † de quo in casu nostro, tollitur omnis difficultas *Ias. in l. iurisgentiũ. §.quinimmo.n.7.col.2.ad fin.ff.de pact.*

Ex qua declaratione tollitur obiectum, quod
29 assecuratio idem importet, † quod promissio soluendi, itaut statim possit conueniri iste, qui assecurauit, vt per *Ruin. conf. 19.n.3. & 4. lib.4. & Santern. de assecurat. par.3.n.57.* exaduerso allegatos, cum etiam dos censeatur promissa verbis interpretatione indigentibus *Card. Mãtic.de tacit. & ambig.conuẽt. lib.2.tit. 10.n.23.* Quia testis in dicta declaratione subdit assecurationem non esse faciendam in proprijs bonis, sed in alijs peruenturis ad puellam, vnde non potest talis assecuratio importare idem ac si quis soluere obligasset, quia hoc procedit, quando in proprijs bonis assecurasset, quamuis nec *Ruin.* nec *Santern.* nec *Card. Mantic.* aliquid dicant circa illud, ad quod allegantur.

Pro prædictis etiam facit varietas testium, cum alius dicat matrimonium fuisse conclusum, & dotem promissam in Monte Quirinali, alter vero ad S. Petrum, & vnus testis vocat
30 alium in contestem, † itaut stante huiusmodi discordia arguatur contra variãtes, & non sit illis credendum *l. qui falsa vel varia. ff. de testib. Aym. conf. 178. n. 4.* Licet hoc dictum sit ex abundanti ad euitandam disputationem quando testis varius non pro-
31 bet, † de qua late *Idem Aym.conf.260.n.6.& conf.48. n.3. & conf.65. n. 10. Anchar. conf. 381.vol.2.ad fin.* Nam satis est ostendisse non cõstare de aliqua promissione dotis, vel saltẽ non de tota summa, quæ prætenditur ob multas pecunias solutas pro iocalibus, cũ etiam dos non esset consignanda liberè marito forensi, & nihil possidenti, nec in Vrbe, nec in sua patria, sed deberet reinuestiri, ne mulier
32 remaneat indotata, † Adeo vt neque obstet, quod sit deferendum iuramentũ in defectum plenæ probationis *Castr. conf.342.n.3.lib.2.*
33 Quia cum testes sint mediatores, † & patiantur alias exceptiones supra adductas, non est locus iuramento suppletorio, cum illud impediatur deferri per quãcumque leuissimam suspicionem *Benintend. decis.61.n.3.* cum alijs per *Mascard. conclus. 1040. incip. mediator siue proxeneta. n. 27.* Quamuis istis non obstantibus in omnibus fuerit contrarium decisum in huiusmodi causa *Romana dotis coram R. P. D. Martino Andrea. 11. Maij 1615.* quæ est *decis. 688. par. 2. in recentiorib.*

EPITOME.

Possessor quando habeat interdictum adipiscendæ possessionis. ¶ Probationes leuiores an sufficiant, si non agitur principaliter de viribus matrimonij, sed ad effectum succedendi. ¶ Et quid in materia possessoria. ¶ Le-

¶ Legatarius an possit implorare officium Iudicis pro consequenda re legata. ¶ Et quādo illud etiam detur filiæ, & nepti ex fratre, cum interdicto vtili quorum bonorum. ¶ Legitimatus ad quam portionem hæreditatis admittatur iuxta statutum Vrbis. ¶ Et de differentia inter legitimatos per subsequens matrimonium, & per rescriptum. ¶ Quasi possessio filiationis an satis sit, vt filius immittatur in possessionem bonorum patris, & aliorum. ¶ Et ex quibus præsumptionibus, & coniecturis illa probetur. ¶ Et quales debeant esse. ¶ Et an sufficiant duæ coniecturæ etiam de per se imperfectæ. ¶ Matrimonium clandestinum quando faciat filios illegitimos. ¶ Iudicium summarium an admittat exceptiones requirentes altiorem indaginem. ¶ Fides Parochi an probet matrimonium à se contractum, quamuis non sit iurata. ¶ Probatio præsumptiua legitimitatis an admittatur, vt filius obtineat immissionem. ¶ Et quid in legitimatione standi in iudicio, an illa sit plenè probanda. ¶ Interdictum retinendæ, & rei vendicatio an possit simul intentari. ¶ Matrimonium quando probetur ex confessionibus coniugum. ¶ Et quid in hoc operetur temporis antiquitas. ¶ Et quales debeant esse testes deponentes contra matrimonium. ¶ Pater nominans filium, & illum instituens, an reddat eum legitimum. ¶ Et an sumatur præsumptio, quod contraxerit matrimonium cum matre eiusdem filij. ¶ Color, & apparentia legitimitatis an detur in filio, quem constat esse naturalem.

SVMMARIVM.

1 *Remedium adipiscendæ possessionis non datur possidenti.*
2 *Possessor de iure speciali potest effici etiam possessor de iure communi.*
3 *Interdictum retinendæ, & rei vendicatio possunt simul intentari.*
4 *Probationes leuiores sufficiunt, quando non agitur principaliter de viribus matrimonij, sed ad effectum succedendi.*
5 *Matrimonium dicitur magis probatum stante enunciatione illius facta in instrumento dotali contra enunciantem, & instrumentum dotis conficientem. n.6.*
7 *Successio debetur filiæ, & ei competit vtile interdictum quorum bonorum, & officium Iudicis. n.8.9. & 55. Idem in nepte ex fratre. n.10.*
11 *Legatarius potest implorare officium Iudicis pro re legata consequenda.*
12 *Legitimatus admittitur ab intestato solum ad dimidiam hæreditatis, iuxta statutum Vrbis. Intellige vt n.13. & 14.*
15 *Legitimati per subsequens matrimonium habent omnes prærogatiuas, quæ competunt legitimis, & naturalibus, quidquid alius fit in legitimatis per rescriptum. n.16.*
17 *Quasi possessio filiationis sufficit, vt filius immittatur in possessionem bonorum patris.*
18 *Iudicium summarium non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem.*
19 *Matrimonium clandestinum quando faciat filios illegitimos.*
20 *Confessiones patris, & matris super matrimonio sufficiunt, vt illud dicatur probatum ad fauorem filiorum. n.22.*
21 *Fides parochi probat matrimonium à se contractum, & an acquiratur iuramentum. & n. 24.*
23 *Temporis antiquitas supplet defectum recognitionis.*
25 *Dotatio, & tractatus de maritando, nedum collocatio in matrimonium constituunt filiam in quasi possessione filiationis. Idem in confessionibus, & nominationibus parentum de procreatione filiæ ex matrimonio per eos contracto, & tractatu tamquam de filia. n.26. 27. 28. & 29.*
30 *Quasi possessio filiationis probatur ex duabus coniecturis etiam de per se imperfectis.*
31 *In materia possessoria leuiores probationes sufficiunt.*
32 *Filius constituitur in quasi possessione filiationis non solum contra parentes tractantes eum vti filium, sed etiam contra alios tali tractatui consentientes.*
33 *Confessio defuncti præiudicat habentibus causam ab eo.*
34 *Legitimatus habet etiam immissionem in possessionem bonorum patris.*
35 *Legitimatio tollit omnem maculam.*
36 *Matrimonium quando probetur ex confessionibus coniugum. n.37. & 38.*
39 *Matrimonium solo consensu contrahitur.*
40 *Confessio nocet confitenti.*
41 *Parentes quando possint constituere filium in quasi possessione legitimitatis, itaut non sit probanda veritas matrimonij. n. 42. 47. & 48.*
43 *Tempus quadraginta annorum sufficit ad præsumendum solemnitates, & legitimam filiationem.*
44 *Testes deponentes contra matrimonium debent esse omni exceptione maiores.*
45 *Probatio præsumptiua legitimitatis matrimonij sufficit, vt filius obtineat immissionē, quidquid secus sit in legitimatione standi in iudicio, quæ est plenè probanda. n.46.*
49 *Matrimonium præsumptum nihil differt à vero quo ad effectum probandi legitimitatem, pro qua sufficit colorata possessio ex quasi possessione maritali.*
50 *Pater nominans filium, & illum instituens reddit eum legitimum, & sumitur præsumptio, quod contraxerit matrimonium cum matre eiusdem filij. n.52. & 54.*
51 *Color, & apparentia legitimitatis an detur in filio, quem constat esse naturalem. & n.53.*

CA-

CAPVT DCCLIV.

POst multas disceptationes factas in causa Romana hæreditatis de Fuschis, & post omissum punctum manutentionis, qui remansit indecisus propter varietatem opinionum, vt diximus *supr. c.732.* fuit disputatum dubium an Hortensiæ esset concedendum mandatum de immittendo in possessionem bonorum hæreditatis paternæ, & quidem dicebam concludendum esse affirmatiuè, quod deberet dari immissio petita, nam quamuis dixerimus, quod Hortensia esset in possessione, & quod in ea esset manutenenda,
1 itaut remedium adipiscendæ † nō detur possidenti *l.1. in fin. ff. quor. bonor.* Tamen in hoc casu hæres, qui possidet vigore statuti, potest intētare similia remedia, quorum bonorum, vel *l. fin. C. de edict. diu. adrian. tol-*
2 *lend.* † vt scilicet petat se, qui est in ea possessione statutaria mitti in realem, seu naturalem, & corporalem possessionem, nam statutum est introductum ad fauorem hæredis, in quem transfertur possessio ipso iure, vnde non debet ei nocere, neque operari diminutionem, quod inducitur in augmentum, & sic possessor de iure speciali efficietur etiā possessor de iure communi, vt in proposito firmat *Bald. in c. cum quis. col.1. de restitut. spoliator. Cuman. cons.43. in fin. vers. etiam considerandum est. Ias. in l. si sorori. in 1. fallent. col.1. post Castr. ibid. ad fin. C. de iur. deliber. Affl. decis.299. n.19. Dec. Alex. Bellon. Aquens. Rip.* & alij de quibus latè *Tiraq. in tract. le mort. saisit. p.6. declar.2. n.1. vsque ad* 8. & receptissimam opinionem, & passim practicari testatur *Menoch. de adipisc. possess. remed.1. n.45.* & latius *remed.4. n.337. vsque ad n.* 348.

Amplius non solum in hoc casu conceditur hæredi, vt possit intentare remedium retinendæ, & adipiscendæ possessionis separatim, sed etiam vtrumque simul, prout ei placue-
3 rit, † vt in simili dicimus de interdicto retinēdæ possessionis, & de rei vēdicatione *Glos. & Doctor. in l. si de vi. & in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. possess. & in l. ordinarij. C. de rei vendicat.* & in specie notat *Castr. cons. 78. videtur dicendum dictum actorem. ad med. vers. his tamen non obstantibus. lib.2. & cons.234. in causa appellationis. col. 2. ad med. vers. sed sustinendo causam fratrum responderi potest. eod. lib. 2.*

Et quidem in huiusmodi remedio adipiscendæ in interdicto quorum bonorum sufficit Hortensiæ probasse filiationem suam, & extare in possessione eiusdem legitimæ filiationis, prout etiam firmatum fuit in decisione huiusmodi causæ 25. *Maij* 1618. & diximus *supr. c.653.* Cum etiam in hoc casu non tam
4 exacta probatio requiratur, † nam quando non agitur principaliter de viribus matrimonij, sed ad effectum succedendi, sufficiunt leuiores probationes ob illā rationem fauoris legitimitatis sine periculo animæ, siue simus in facto antiquo, siue de recenti, & quamuis etiam intersit eorum, qui prætendebant succedere *Bald. in l. filium. in 2. lect. col. 2. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Salic. in l. non nudis, ad fin. n. 6. C. de probation.* iuxta *Gemin. cons. 27.* sæpius à *Rot.* approbatum, vt in *decis. diuers.357. n.1. p.1. & decis.34. n.19. p.2.* cum alijs adductis *supr. c.468. n.34. vsque ad 38. Ferret. cons.353. n.4. & 5. Rot. decis.341. n.1. & 5. p.2. in recentiorib. & decis.407. n.8. & decis.198. n.1. &*
5 *decis.310. n.1. & 7. p.1. in recentiorib.* † Stante præsertim instrumento dotali sub *die* 8. *Octobris* 1576. vbi enunciatur prædictum matrimonium, quo casu magis illud probatur propter dictam dotem *Bald. in c. series. col.2. vers. extra nota argumentum. de testib. Roman. cons.401. in fin. Rot. diuers. decis.130.*
6 *n.5. in fin. p.2. & decis.357. n.6. & 7. p.1.* † Et cum agatur contra eos, qui tale matrimonium enunciarunt, & dotis instrumentum confecerunt, magis illud dicitur probatum *Bald. in auth. si quis in aliquo. n.6. C. de edend. & in l.2. C. de re iudic. Alex. cons.21. lib.1. Butr. in c. illud. 9. de præsumpt. Gozad. cons.42. Florian. in l. sicut. §. sed si quæratur. ff. si seruit. vendicet.*

Quare cum Hortensia veniat vti filia Fabij, ei
7 debetur successio, † tamquam habenti causam succedendi *§. si quis igitur. il.1. auth. de hæredib. ab intest. venient. auth. defuncto. C. ad tertullian.* ¶ Prout etiam eidem com-
8 petit † vtile interdictum quorum bonorum, quidquid secus sit in directo *l.1. C. quor. bonor. & ibi Salic. in rubr. n.1. Glos. & Bart. in l.1. & ibi Rip. n.1. ff. eod. tit. Aretin. in §. quadrupli. n.34. instit. de actionib. Menoch. de adipiscend. possess. remed.1. n.33. & 34. q.4.*
9 *Rot. decis.115. n.1. p.1. in recentior.* ¶ † Immo etiam eidem filiæ subuenitur officio Iudicis, quod potest implorari pro restitutione rei ad se pertinentis, itaut sufficiat probare possessionem, non autem dominium, vel quasi *Glos. in c. 1. & ibi Bald. & Præpos. de controu. int. mascul. & fœmin. Bart. in l. de vsu aquæ. 2. vers. sequitur in textu ibi tertius casus. ff. de var. & extraord. cognit.* quem refert, & sequitur *Peregr. de fideicommiss. art. 48. n.2. vers. officio tamen iudicis. fol.443.* & multum notandum dicit *Roland. cons.1. n.58.*
10 *& 59. lib.1.* † vbi ampliat ad neptem ex fratre *Guid. Pap. q.362. vtrum officium. n.1. & 2.* vbi propterea infert, quod legatarius potest
11 implorare officium iudicis † pro re legata consequenda *Paris. cons.60. col.1. lib.3. Socin. Iun. cons.75. n.17. lib.3. Campeg. inter cons. Brun.2. col.2.*

Nec debet impediri immissio petita sub prætextu, quod medietas hæreditatis, de qua agimus, non possit ad eam spectare tamquam legi-

12 legitimatam, † quæ stantibus nepotibus ex fratre excluditur à tota successione, & admittitur ab intestato solum ad dimidiam, iuxta statutum Vrbis exaduerso allegatum *c.* 144. *lib.* 1. Quia sumus in legitimato per subsequens matrimonium, de quo statutum non loquitur, cum illud solum procedat in legitimatione per rescriptum, quæ non est
13 eiusdem potentiæ, † sicut illa per subsequens matrimonium, ideo requirebatur de ea specialis expressio ad hoc, vt appellatione legitimati veniret in statuto legitimatus per subsequens matrimonium *Menoch. cons.* 799. *n.* 5. *vsque ad* 20. *lib.* 9. *& cons.* 227. *per tot. lib.* 3. *Lup. de illegitim. commentar.* 4. *§.* 3. *n.* 1. *cum seq. & comment.* 3. *§.* 2. *n.* 60. *Vegius cons.* 55. *n.* 16. *vsque ad* 19.

Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, quia
14 ex lectura ipsius statuti apparet † illud loqui in legitimato ex rescripto propter illa verba illegitimos legitimatos per habētem potestatem legitimandi, quæ non possunt adaptari legitimatis per subsequens matrimonium, qui sunt verè, & propriè legitimi, & veniunt etiam in dispositione, & materia stricta vocante filios natos, & procreatos de legitimo matrimonio, ideo etiam excludunt substitutum sub conditione, si institutus decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus
15 etiam in materia feudali, † & emphyteusi ecclesiastica, cum omnibus effectibus, & prærogatiuis, quæ dantur filijs natis ex vero, & legitimo matrimonio, quidquid aliud sit in legitimatis ex rescripto, quibus ista nō competunt *Menoch. cons.* 227. *n.* 9. *vsque ad* 30. *lib.* 3. *post Dec. & alios in c. cum in cunctis. n.* 9. *de elect. Cephal. cons.* 541. *n.* 21. *lib.* 4. *Gabr. cons.* 21. *n.* 32. *cum seq. lib.* 1. *Abb. in c. tanta. n.* 7. *& ibi Præposit. q.* 11. *qui fil. sint legitim. Bursatt. cons.* 10. *n.* 6. *& cons.* 18. *n.* 3. *lib.* 1.

Immo cum statutum loquatur de ciue Roma-
16 no habente filios legitimos, & naturales † cōpræhendit legitimatos per subsequens matrimonium, qui veniunt appellatione filiorum legitimorum, & naturalium in quacumque dispositione etiam stricta, vt dictum est *Menoch. cons.* 227. *per tot. lib.* 3. Vnde non est disputandum, quod exaduerso opponitur tamquam simus in primo capite statuti loquente de Ciue, qui habet filios legitimos, & naturales, Maxime, quia idem statutum loquitur de nepotibus, & pronepotibus descendentibus per rectam lineam masculinā, quorum fauor est contemplatus, non fœminarum, ad quas verba statuti non diriguntur, vt clarè ibi legitur *in princ.* Ideo nulla actio datur aduersarijs tamquam fœminis.

Cum igitur Hortensia non excludatur à dicta medietate hæreditatis, erit ei concedenda
17 immissio in totum, † non obstante, quod prætendatur exaduerso non esse probatam filiationem plenè, cum sufficiat constare de quasi possessione filiationis *Bellon. cons.* 35. *n.* 3. *post Bart. in l.* 1. *n.* 2. *C. quor. bonor.* cum alijs per *Card. Seraphin. decis.* 1000. *n.* 14. latè *Cephal. cons.* 435. *n.* 74. *lib.* 3.

Et quæ opponuntur contra matrimonium non
18 debent retardare immissionem, † tamquam simus in iudicio summario, quod non admittit cognitionem, & exceptionem requirentem altiorem indaginem, de qua non est disputandum in possessorio *l. si is à quo. ff. vt in possess. legator. Glos. in l.* 1. *in princ. & ibi Rip. n.* 12. *ff. quor. bonor. Bald. cons.* 128. *lib.* 3. *Dec. cons.* 467. *col. penult. & cons.* 588. *col.* 2. *in fin. & cons.* 424. *n.* 20. *Aret. in §. quadrupli. n.* 41. *instit. de actionib. Rolan. cons.* 1. *n.* 73. *vsque ad* 77. *lib.* 1. *& cons.* 22. *n.* 36. *vsque ad* 39. *lib.* 3. *Affl. decis.* 14. *n.* 4. *Ruin. cons.* 87. *ad fin. lib.* 3. *Menoch. de adipisc. possess. remed.* 1. *n.* 103. *Caputaq. decis.* 342. *n.* 3. *&* 4. *lib.* 2. *Decian. cons.* 52. *n.* 11. *lib.* 3. *Bero. cons.* 57. *n.* 3. *lib.* 2.

Nec faciunt, quæ dicuntur de matrimonio clā-
19 destino, per quod † filij sunt illegitimi *Lup. de illegit. comment.* 4. *§.* 1. *n.* 49. Quia omisso, quod respectu filiorum præsumitur legitimum tale matrimonium, quando non contrahitur in casu de iure prohibito, quidquid sit respectu coniugum, qui non præsumūtur coniuges, si clandestinè contrahant, vt per *Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *n.* 13. *ad fin.* ¶ Respondetur, quod cum habeamus confessiones patris, & matris super matrimonio, vt in instrumento dota-
20 li, † illæ sufficiunt, vt ad fauorem filiæ dicatur probatum matrimonium *Mobed. decis.* 181. *in fin. tit. qui fil. sint legit. fol.* 658. *Cardin. Seraphin. decis.* 1000. *n.* 14.

Præterea nos non sumus in matrimonio clan-
21 destino, sed celebrato in faciem ecclesiæ † stāte fide parochi, quæ probat circa attestationem de matrimonio à se contracto *Menoch. de arbitr. cas.* 99. *Surd. decis.* 70. *n.* 13. Vltra adminicula, quæ magis faciunt indubitatam fidem parochi, cum *die* 8. *Octobris* 1576. fuerint stipulata instrumenta dotalia, in quibus enunciatur matrimonium factū præuijs denunciationibus cum insertione fidei eiusdem parochi de tali matrimonio contracto, vltra assertiones, & iuramenta Fabij patris,
22 quæ omnia probant matrimonium, † quamuis sint facta incidenter ad effectum constituendæ dotis *Dec. cons.* 35. *n.* 3. *Rot. diuers. decis.* 131. *n.* 5. *p.* 1. *Cephal. cons.* 435. *n.* 74. *lib.* 3.

Non obstat, quod fides parochi non sit recognita, quia defectus recognitionis est sublatus
23 ob temporis † antiquitatem *Put. decis.* 151. *lib.* 1. Vltra quod fuit recognita ad instantiam Fabij de anno 1609. vt in attestatione notarij, de qua in fide matrimonij.

Minus obstat, quod fides parochi non probet
24 tamquam sine iuramento, † Quia illud non requiritur, & *decis.* 525. *n.* 2. *in fin. p.* 1. *in recentiorib.* loquitur in fide parochi ad probandam negatiuam, quod non adsit alia ba-

ptizata

ptizata sub nomine, de quo ibi tractabatur, vt dicitur in *d. decis.* quod non applicatur ad casum nostrum, cum non agatur de ista negatiua, vnde stabitur attestationi parochi, quę probat in concernentibus suum officium *Surd. decis. 70. n. 13.*

Et quoniam exaduerso multum instatur, quod non sit concedenda immissio, tamquam non constet de filiatione, ideo placuit magis distincte adducere rationes, ob quas dicitur plusquam probata possessio talis filiationis,

25 Etenim Hortensia † fuit dotata à patre in scutis quatuor mille, & cum tali dote collocata in matrimonium cum Pompeio, ex quibus actibus dicitur probata filiatio, itaut quoque ad istum effectum sufficeret tractatus de maritando *Rot. diuers. decis. 238. n. 6. p. 1. & coram R. P. D. Vbaldo Romana de Iauellis. 13. Nouembris 1613. col. 2. vers. praeterea.*

Accedat publicum instrumentum, de quo in

26 actis vbi tam Fabius pater, † quam Ludouica mater asseruerunt etiam medio iuramento se insimul procreasse Hortensiam filiam, & matrimonium simul contraxisse cum dote scutorum mille, quæ sibi fuerunt consignata, ex qua confessione filia dicitur constituta in quasi possessione filiationis *Paris. cons. 13. n. 25. & 26. lib. 2.* latè *Boer. decis. 240. n. 15. & 16. Cephal. cons. 435. n. 74. lib. 3. Mohedan. decis. 181. in fin. tit. qui fil. sint legitim. fol. 658.* Cardin. Seraph. *decis.* 1009. *n.* 4. *Ias. & alij in l. neque professio. C. de testam. Aym. cons. 166. n. 12.*

Maximè, quia in pluribus alijs instrumentis, præsertim societatum officiorum de quarum possessione modo agitur semper nominauit Hortensiam filiam legitimam, & naturalem, super cuius periculo dictas societates

27 contractæ fuerunt, † adeo vt ex istis nominationibus tāquam de filia pluries, & pluries factis, magis ipsa sit constituta in possessione filiationis *Castr. in l. non epistolis. 13. n. 3. post med. C. de probation.* iuxta doctrinam *Bart. in l. cum scimus. C. de agricol. & censit. lib. 11. Cardin. Paleott. de noth. & spur. c. 23. n. 2. vers. adderem ego. Menoch. de arbitr. cas. 89. n. 81. Aemilian. cons. 94. n. 9. Roland. cons. 22. n. 27. lib. 3.*

Cum etiam vltra prædicta adsit tractatus tamquam de filia legitima, & naturali, & illius educatio, alimentatio, cum alijs in facto,

28 ex quibus † constat de possessione filiationis ad effectum obtinendi immissionem in bonis patris tales actus facientis *Alex. cons. 88. n. 9. cum seq. lib. 7. Affl. decis. 25. n. 1. Dec. cons. 54. col. 1. in fin. Cyn. Bald. Alber. & alij in l. non epistolis. C. de probation. Felin. in c. per tuas. col. vlt. vers. tertium est exemplum. n. 17. eod. tit. Menoch. de arbitr. cas. 89. n. 69. Surd. cons. 1. n. 46. lib. 1. Paris. cons. 50. n. 61. lib. 2. Rot. diuers. decis. 238. n. 6. cum seq. par. 1. & coram R. P. D. Vbaldo Romana de Iauellis. 13. Nouembris 1613. vers. accedit secundo.*

Additur depositio testium examinatorum pro Hortensia statim post mortem Fabij patris; qui concludenter probant possessionem filiationis legitimæ ad effectum obtinēdi immissionem, de qua agitur, & quamuis dicti testes sint summariè examinati, Tamen faciunt magnam præsumptionem, & veritatis adminiculum, maximè, quia deponunt verisimilia, & concordant cum instrumentis su-

29 pra relatis, † & cum confessionibus parentum factis de filia, & cum tractatibus, dotatione, ac alijs, quæ cōstituerunt ipsam filiam in possessione filiationis, itaut omnia ista simul iuncta plenissimè probent huiusmodi filiationem *Surd. cons. 1. n. 53. & 54. lib. 1. post Anchar. cons. 225. n. 6. Alex. cons. 88. n. 9. lib. 7.* latè *Menoch. de arbitr. cas. 89. n. 65. vsque ad 69. Paris. cons. 10. n. 68. lib. 2. Roland. cons. 22. n. 27. & 30. lib. 3.* Adeo vt ad faciendam perfectam probationem filiationis sufficiant duæ præsumptiones, & con-

30 iecturæ, † quæ ad hunc effectum simul iunguntur non solum, quando vnaquæque est in se perfecta, prout in casu nostro, in quo plures adsunt, nedum duæ, sed etiam quando sunt de per se imperfectæ, quasi tendant ad eumdem finem *Surd. cons. 1. n. 54. lib. 1. Menoch. de arbitr. cas. 89. n. 65. in fin. & n. 66.* iuxta doctrinam *Bart. in l. admonendi. n. 48. de iureiurand. Corn. consil. 1. col. 11. in princ. lib. 3.*

Præsertim, quia sumus in materia possessoria,

31 in qua leuiores probationes sufficiūt † *Bart. in l. 1. col. 2. C. quor. bonor. & in l. 2. §. fin. in princ. C. vbi in rem actio. Aym. cons. 158. n. 12. Dec. cons. 56. col. 1. & cons. 252. col. 2. vers. restat. Cephal. cons. 237. n. 7. & 8. lib. 1.* & in proposito nostro *Rolād. cōs. 2. n. 29. lib. 3. post Gozad. cons. 12. col. 2. vers. quibus tamen non obstantibus. Alex. cons. 51. n. 2. & 3. lib. 1.* vbi quod Aduocati faciunt duos articulos, vnum de proprietate filiationis, in quo dicunt ipsum esse filium, alium de communi possessione filiationis, scilicet, quod pro filio habebatur, reputabatur, & tractabatur, & sufficit probare articulum quasi possessionis ad fundamentum illius intentionis *Alciat. cons. 625. n. 2. Dec. cons. 54. n. 1. vers. in huiusmodi enim tractatu. Menoch. præsumption. 54. n. 48. lib. 6. Abb. cons. 83. n. 22. lib. 1. Petr. de fideicomm. q. 11. n. 484. Rot. coram Card. Seraphino decis. 1282.*

Probatur etiam talis filiatio ex confessione Horatij patrui, qui se obligauit insolidum pro dote promissa per Fabium fratrem ad fauorem Pompeij mariti Hortensiæ filiæ le-

32 gitimæ, & naturalis eiusdem Fabij, † quemadmodum etiam Vincentius alter frater Fabij, & pater aduersariarum promisit soluere, prout soluit, annuū censum marito eiusdem Hortensiæ, agnoscendo eam tamquam

suam neptem, quod facit, vt ex istis nominationibus, & agnitionibus magis sit constituta Hortensia in possessione filiationis non solum contra patrem, sed etiam contra istos patruos, qui eam vt filiam legitimam Fabij fratris agnouerunt *Alex.cons.25.n.12.lib.4. Menoch.præsumpt.53. n.23. cum seq. lib.6. & de arbitr.cas.89.n.72. Cardin. Palaott.de noth. & spur. c.22. in fin.*

Et cum prædicta noceant ipsi Vincentio patri
33 aduersariarũ, magis præiudicabunt eis† tamquam habentibus causam à defuncto maxime in materia filiationis, & agnitionis *Socin.cons.13.n.4.in fin.lib.3. & cons.11.col.1. in fin. eod.lib. Aym. cons.29. n.1. Aret. cons. 112.consideratis,ad fin. vers. de successore.*

Et licet prætendatur exaduerso radicem esse infectã, ideo non posse deueniri ad aliquam
34 immissionem, † Tamen ista non procedunt, quando post talem maculam adest legitimatio, vel quando pro legitimato adsunt præsumptiones, quæ transferunt onus probandi in aduersarium, tunc enim ad hoc, vt talis filius possit consequi hæreditatem paternã, huiusmodi coniecturæ sufficiunt, & non incumbit ei probatio, quod sit filius legitimus, sed illa reijcitur in negantem, Ita in specie *Menoch. de adipiscen.remed.3.n.265. post Socin. cons.39.in princ. n.1. & 2. lib. 1.* vbi quod ista est communis opinio, quam tenent *Abb. Butr. Card. & alij in c. peruenit. qui fil. sint legitim.*

Et numquam daretur possessio legitimato, si
35 attenderemus radicem infectam,† cum semper inspecta origine adsit macula in talibus personis, quæ tamen est sublata per legitimationem, quidquid aliud sit per dispensationem *Castr. in l. sed si hac. §. patronum. vbi Ias.n.6. ff.de in ius vocand. Gozad.cons. 6.n.62. Bero.cons.175. n.14.lib.2. Lup. de illegit.comment.3.§.1.n.45.& 46.*

Vnde statim, quod coniuges fatentur, prout in casu nostro, se insimul matrimonium contra-
36 xisse, tales confessiones, † & nominationes faciunt, vt præsumatur probatum matrimonium ad fauorem filiorum, qui sunt legitimati ex tali matrimonio, Contraria autem procedunt, quando adesset cõcursus alterius matrimonij, vel quando ageretur de validitate matrimonij inter coniuges contracto, tunc enim similes confessiones cõiugum non probarẽt matrimoniũ, secus respectu legitimationis filiorum, quo casu ob fauorem talis legitimationis dicitur probatum matrimonium ad effectum succedendi *Felin.* qui ita distinguit *in c. illud. 9. n.12. & 13. de præsumpt.* quem sequitur *Mobed. decis.181. in fin. qui fil. sint legitim. fol.659.* vbi quod ita debet intelligi *Alex. cons. 150. col. 4. ad med.n. 10.& 11.lib.5.* cum alijs qui contrarium tenent vt *Innoc. Host. & Imol. in c.ex*
37 *parte m. de restitut. spoliat.* † Quãuis etiam prædicta non pocederent stante facto de antiquo, & non de recenti, prout ita declarat *Idem Alex.cons.150.n.10. & 11. & ibi Natt. in addit.in verb. pro coniuge.lib.1.*

Et vltra *Felin. & Mobed.* ità concludunt omnes *in l. neque professio. C. de testam. Paris. cons.13. n.25. & 26. lib.2. Cephal. cons.435. n.74.lib.3. Boer. decis.240.n.15. & 16.Card. Seraph. decis.1000.n.14.* latè *Dec. cons.133. viso processu & sententia, col. 1.* cum alijs per *Rot.decis.41.n.4. ad med. par 2.in recen-*
38 *tiorib.* † vbi in specie considerantur omnia, quæ in casu nostro concurrunt *Abb.in c. super eo. col. 2. vers. secundo casu. de eo qui cognou. consang. vxor suæ. & in c. 2. in 2. notab. de sponsalib. Host. in summ. eod.tit. §. qualiter contrahatur. vers. sed si ambo confitentur. Aym.cons.166.n.12.Ferrett.cons.*
39 *353. n.11.* † Cum enim matrimonium solo consensu contrahatur *l. nuptias ff. de regul. iur. c. sufficit. 27. q.2.* talis confessio præiudicabit parentibus, & stabitur eorum con-
40 fessioni † *Bart. in l. forte. ff. de castr. pecul.* & in proposito notat *Dec.d.cons.133.n.1. ad med. Paris. cons.13. n. 27. lib.2. Ferrett. d. cons.353.n.11.*

Neque est vera conclusio exaduerso firmata, quod parentes non possint constituere filium
41 in quasi possessione legitimitatis, † cum illorum assertioni non credatur, & ideo sit probanda veritas matrimonij, Quia si matrimonium probaretur absque vlla controuersia, & dubietate, tunc non esset ambigendum de legitimitate, quare etiam quando de illo potest aliqualiter dubitari, dicendum est, quod quasi possessio legitimitatis sit inducta, & constituta ad fauorem filij, quemadmodũ etiam possessio filiationis, prout reprobato *Ruin.*& alijs sequacibus de veriori opinione testatur *Menoch. præsumpt. 54. n. 31. cum seq. lib.6.* vbi *n.31.* subdit sufficere etiam vnius tantum ex parentibus tractatum, & confessionem, & denominationem cum similibus *Idem Menoch. cons.490.n.12. lib.5. post Iacob. de Beluis.in §.ad hæc.vers. ex hoc.auth. vt liceat matr. & auiæ. Lucas de Penn. in l. 3. præsumpt. 14. C. de apoch. public.lib.10. Dec.cons.54. in causa domini. col.2. & 3.* & quod istæ confessiones matrimonij probent legitimitatem ad effectum successionis latè *Paris.cons.13. n.15. & 25. lib.2. post Innoc.in c. per tuas. vbi Abb.n.5. Prapposit. n. 16. & 17. qui fil. sint legitim. Alex. cons.24. col,6. lib.2. Menoch. d. cons. 490.n.13.& 14.lib.5.*

Neque aduersatur, quod isti actus sint enunciatiui, & narratiui gestorum de præterito,
42 Quia in facto hoc non verificatur, † cum principaliter ista fuerint facta, & propter se, non autem incidenter, ideo bene probant *Menoch. præsumpt.54. n.36.lib.6.*

Nec subsistit, quod matrimonium non fuerit legitimè contractum iuxta formam concilij cum alijs, quæ contra illud opponuntur,

Quia

43 Quia omnia ista concernunt petitorium, † vt dictum est *supr. n.18.* Cum etiam solus cursus temporis quadraginta annorum ante litem motam sufficeret ad præsumendam illius sanationem,& dispensationem quatenus aliquis defectus in eo interuenisset, quod negatur *Imol. in c. peruenit. n.10. de empt. & vendit. Alex.in l. sciendum.n.19.de verbor. obligat. & cons.17. n.8.lib.1. Dec. cons. 638.n.5. Socin. cons.46. n.37.lib.4. Cæsar de Graff.decis.6.n.10.& 11.qui fil. sint legitim.* vbi etiam quod in hac materia probandæ filiationis legitimæ sufficiet tempus viginti annorum, quod dicetur antiquum *Ferret. cons.48.n.3. Barbat.cons.68.col.3. vers.item nec etiam.lib.4.*

Nec oberunt testes super nullitate matrimonij,
44 Quia concernunt causam petitorij, † & sunt examinati post decisionem sine præiudicio possessorij, prout etiam articuli fuerunt admissi sine præiudicio eiusdem possessorij,cum etiã nihil probent ob contrarietates adductas in facto, vltra quod sunt viles, suspecti, & inimici marito Hortensiæ, cum tamen debeãt esse personæ legales,& omni exceptione maiores tamquam deponant contra matrimonium *c.1. ad med. de consanguinit. & affinitat. Couar.de sponsalib.2.p.c.8.n.7. & 8. Host. & Felin. in c. super eo. de testib. Abb. in c.cum ioannes. n.44. de fid.instrum.Aret. cons.82.col.2.*

Prout non est admittenda iterata oppositio, quod probatio ista præsumptiua filiationis
45 non sufficiat, † sed requiratur plena, quæ semper est facienda in quocumque iudicio quantumcumque summario *Petr. de fideicommiss. q.11.n.477. Mascard. conclus. 799. n.17. Grat. cons. vlt. n.39. lib.1. Natt. cons. 421. n.1.* Quia prædicti doctores, & alij, qui allegantur debent intelligi de termino legi-
46 timitatis standi in iudicio, † non autem de legitimitate, quæ prouenit à matrimonio, prout in specie respõdet *Menoch.præsumpt. 56.n.48.& 49.lib.6.* vbi quod æquiuocarunt in hoc nomine legitimitatis,nam quo ad eã, quæ requiritur in iudicio clarum est, quod plenè est probanda *Idẽ Menoch. de recuper.*
47 *possess. remed.15.n.273.* ¶ † Cum etiã *Natt. d. cons.421.n.1.* non impugnet filium subleuari ex quasi possessione ab onere probandi, sed quod tenetur probare se filium legitimum, si conueniatur ab agnatis, qui negent extare matrimonium, non autem hoc onus sustinent agnati, sed quomodo id probãdum sit plenè, vel leuioribus probationibus non
48 disputat.¶† Quinimmo *Natt.cons.473.n.14.* admittit possessionem legitimitatis probari ex tractatu parentum, & meritò, quia possunt quidem dare statum, & apparentiam legitimitatis concurrente vehementi coniectura præsumpti matrimonij, per quam subleuentur filij ab onere probandi, sed non veritatem status, cum hoc non sit in potestate coniugum, sed pendeat à veritate matrimonij, cuius plena probatio videtur desiderari solum, quando agitur de fœdere matrimonij, aut de succedendo alteri,à quo similem tractatum filius non habeat, & ita etiam distinguendo resoluit *Rot. coram Cardinal. Sacrato Parmen. status.28.Martij.1618.*

Ex quibus post plures propositiones conclusum fuit concedendam esse immissionem Hortensiæ,vt in decisione in huiusmodi causa *Romana hæreditatis de Fuschis coram R. P. D. Pirouano.21. Iunij 1619.* & cum pars aduersa non acquiesceret, iterum fuit mandatum illam audiri,an esset recedendum à decisis, & quidem negatiuè est resoluendum, quia nihil noui adducitur, & semper eadem objiciuntur, quibus fuit plenè satis-
49 factum,† maxime circa illam conclusionem, quæ supra fuit firmata tamquam magis vera, & recepta, quidquid iterum exaduerso negetur, quod videlicet nominatio, tractatus, & reputatio parentum erga filios velut de filijs legitimis, & naturalibus sufficiunt quo ad ipsorum præiudicium ad cõstituendum illos in quasi possessione legitimitatis, cum istæ sint coniecturæ,& præsumptiones à lege approbatæ,& efficaces, quando est sola contentio legitimitatis ad probandum matrimonium præsumptum, quod nihil differt à vero quo ad huiusmodi effectum probandi legitimitatem, nam pro legitimanda prole sufficit colorata opinio ex quasi possessione maritali *Bald. in auth. si quis. C.de naturalib.liber. Salic. in l. non nudis.n.6. C. de probation.Butr.in c.2.in 5. notab. & in c. ex tenore. in 6. notab. qui fil. sint legit. Dec.cons.152. in effectu quæritur n.2. Menoch. cons. 490. n. 3. cum seq. lib.5. Paris.cons.13.n.23.lib.2. Curt.Iun.cons.52.*
50 *n.3.* ¶ † Quare etiam statim,quod pater nominat filium,& eum instituit in testamento, dicitur illum reddidisse legitimum, cum inde sumatur præsumptio iuris, & de iure, quod ipse contraxerit matrimonium cum matre eiusdem filij,itaut quoque si pater instituerет hæredem filium naturalem illum dicatur legitimasse *Menoch.d.cons.490.n.14. lib.5. post Innoc. in c. per tuas. vbi Abb.n.5. & Præpos. n.16. & 17. qui fil. sint legitim. Bald.in §. ad hæc.auth.vt lic.matr.& auia.*

Nec debet attendi, quod denuo objicitur nos esse in coitu illegitimo, itaut ad probandam abolitionem maculæ sint deducendi modi,& beneficia à iure tradita per oblationem curiæ, vel per rescriptum Principum, vel per
51 subsequens matrimonium, † quasi color, & apparentia legitimitatis non possit dari in filio, quem constat esse naturalem,& natum ex illegitimo complexu. Quia vltra responsiones supra adductas, dicimus nos esse in casu legitimitatis, quæ fuit probata ex matrimonio præsumpto per actus nominatio-

nis, tractatus, educationis, dotationis, reputationis, & similium, in quorum possessione filius existit, & per eos firmatur præsumptio matrimonij, vt dictum est *supr. n. 49. & 50. Bursatt. cons.* 384. *n.* 10. *cum seq.*

52 ¶ Quod etiam confirmatur † ex *§. ad hoc autem. auth. vt lic. matr. & aui.* vbi liberi nati ex muliere libera, cũ qua nuptiæ poterant esse, si à patre fuerint nominati filij non adiecto hoc verbo naturales, efficiuntur legitimi, & matrimonium demonstratur intercessisse inter patrem talia verba proferẽtem, & mulierem, ex qua nati sunt, itaut si pater vni ex filijs eadẽ verba dixerit, prosit omnibus, qui ex tali matre orti sunt. Vnde multò magis in casu nostro, in quo Fabius pater vocauit in pluribus instrumentis, & præsertim dotalibus Hortensiam non simpliciter filiam, sed filiam legitimam, & naturalem,

53 † Contraria autem procedunt, quando ex ore parentum cõstat de illegitimitate filiorum, vt quia vocassent eos naturales, tunc enim lex dicitur certa de illegitimitate, ideo illa non præsumitur, nisi probetur *auth. si quis liberos. C. de naturalib. liber. Præposit. in c. per tuas. n.* 15. *post princ. qui fil. sint legitim.* Quod non est in casu nostro, in quo parentes in dotalibus instrumentis præsupponunt secutum esse matrimonium per verba de præsenti,

54 † vnde multò magis lex debet coadiuuare testimonium patris præsumendo ex nominatione, quod duxerit in vxorem matrem suæ filiæ *Menoch. cons.* 490. *n.* 14. *lib.* 5. cum alijs adductis *supr. n.* 49. & 50. Et ita ex prædictis iterum fuit decisum dandam esse immissionem Hortensiæ *die* 13. *Ianuarij* 1620. confirmando decisionem in hac causa factam *die* 21. *Iunij* 1619. vbi etiam additur non obstare,

55 † quod non sufficiat Hortensiæ sola quasi possessio per tractatum, & actus proportionatos, tamquam illa nitatur statuto, & qualitate sui hæredis, quæ aliunde probari non potest, quam per matrimonium *l. item in potestate. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur.* Quia omissa tali controuersia an huiusmodi possessorium intentatum ex statuto Vrbis *c.* 147. *lib.* 1. sit merum, vel mixtum, respondetur non prætendi per Hortensiam immissionem vigore statuti de continuanda possessione, sed ex interdicto quorum bonorum, & iudicis officio, vbi non cadit talis disceptatio *Glos. & Bart. in l.* 1. *ff. quor. bonor.* cum alijs adductis *supr. n.* 8. & 9.

E P I T O M E.

Laudum quando habeat vim pacti, & transactionis, ac rei iudicatæ. ¶ Concessio piscandi tempore, quo lacus fuerit affictatus an habeat locum, si pisces vẽdantur. ¶ Beneplacitum quando denotet liberam facultatem absque alicuius impedimento. ¶ Venditio an sit dicenda, vel potius locatio, si vendatur commoditas percipiendi fructus, quamuis etiam vnica pensio sit constituta pro anno. ¶ Concessa facultate piscandi an sit permissus vsus retium, itaut si dicãtur esse perniciosa, probatio incumbat alleganti illa esse talia. ¶ Probatio ab euentu quando concludat. ¶ In suo quo casu permissum sit facere, quod sibi prodest. ¶ Contractus quomodo sit declarandus, vt excludatur damnum contrahentium. ¶ Locatio, & venditio quando sint simi es contractus. ¶ Limitatio ad actum locationis an dicatur facta restrictiuè, seu exempl ariter, si resultat idem effectus ex venditione. ¶ Locare lacum pro certa mercede an idem sit, quod vendere pisces pro pretio conuento. ¶ Seruitutes an possint diuidi per temporum interualla.

S V M M A R I V M.

1 *Seruitutes pactionibus acquiruntur, quæ sunt seruandæ sicut sententiæ. n.* 36.
2 *Laudum habet vim pacti, & transactionis post illius emologationem. n.* 35. & 37. *Et vim rei iudicatæ. n.* 34.
3 *Seruitus non expirat quamuis sit constituta in re feudali domino delata.*
4 *Permissum est vnicuique facere in suo, quod sibi prodest, licet alteri noceat, aummodo non obsit seruituti alteri debita. n.* 5.
6 *Concessio piscandi quando lacus fuerit affictatus, an habeat locum, si pisces vendantur.*
7 *Limitatio ad actum locationis non dicitur facta restrictiuè, quando resultat idem effectus ex venditione. Etiam in dispositione stricti iuris, & odiosa. n.* 8. 9. & 10.
11 *Dispositio ampliatur, & restringitur, prout æquitas suggerit.*
12 *Contractus debet declarari, vt excludatur damnum contrahentium. Idem in sententia. n.* 14.
13 *Interpretatio reijcitur, quæ cadit in arbitrio vnius ex contrahentibus in detrimentum alterius.*
15 *Beneplacitum an denotet liberam facultatem absque alicuius impedimento. n.* 16. 17. 18. & 19.
20 *Inimicitia facit, vt innouatio censeatur facta animo damnificandi inimicum.*
21 *Ratio vnica habetur pro expressa.*
22 *Ratio verisimilis dicitur potentior alijs ad eliciendam mentem disponentis.*
23 *Mens contrahentium attenditur omissis verbis, tamquam sit anima, verba autem corpus.*
24 *Locatio, & venditio sunt contractus similes.*
25 *Locare lacum pro certa mercede nihil aliud est, nisi vendere pisces pro pretio conuento.*
26 *Locatio in dubio præsumitur.*
27 *Commoditas percipiendi fructus, si vendatur non dicitur venditio, sed locatio, quamuis etiã vnica pensio sit constituta pro anno.*

Inter-

28 *Interpretatio, per quam resultat aequitas, debet attendi.*
29 *Actus non est reddendus elusorius, & illum interpretari debemus, vt excludatur fraus, itaut satis sit illam posse contingere. n. 30.*
31 *Potestas restricta ad vnum tempus censetur denegata extra illud.*
32 *Verbum possit, iuncta negatiua, inducit omnem necessitatem, & tollit quamcumque potentiam, & plus negat, quàm affirmatiua affirmet, & facit, vt dispositio remaneat irrita.*
33 *Seruitutes possunt diuidi per interualla temporum.*
38 *Concessa facultate piscandi censetur etiam permissus vsus retium, nisi illa probentur perniciosa. n. 44.*
39 *Testis deponens de facto proprio facit fidem.*
40 *Testis non reddens rationem, & causam sui dicti non probat, & non dicitur deponere tamquam homo. n. 41.*
42 *Retia quae ponuntur in certa parte lacus, vt ibi fixa permaneant non possunt capere pisces, nisi eos, qui illa ingrediuntur, non autem oua piscium, quae sunt inanimata, & immobilia.*
43 *Probatio ab euentu optimè concludit. n. 45.*

CAPVT DCCLV.

FVit constituta seruitus ad fauorem hominum, & Communitatis castri Cinthiani ex laudo, de quo agimus, piscandi in lacu in eorum territorio existente, quamuis illius dominium dicatur spectare aduersa-
1 rijs, † cum similes seruitutes pactionibus acquirantur *§. si quis velit. vbi Glos. in verb. pactionibus. instit. de seruitut. praedior. Azo. in summ. C. de seruitut. & aqua. n. 25.* Vnde
2 etiam ex laudo, † tamquam illud habeat vim pacti, & transactionis post illius emologationem, vt notat *Surd. cons. 447. n. 13. & 14. lib. 3.* Itaut neque hoc casu talis seruitus expiret, quamuis esset constituta in re feudali
3 domino delata †. *Prepos. in c. si vasallus. vers. quaero ab extra. si de feud. defunct. controu. fuer.* cum alijs per *Rosental. de feud. cap. 9. membr. 1. conclus. 11. n. 10. fol. 492. par. 2.*

Qua seruitute stante, non possunt aduersarij impedire hoc ius piscandi in praeiudicium eorum, qui illud habent, nec aliquid minimum facere, per quod damnum fiat dictae conces-
4 sioni, † Quamuis enim vnicuique liceat in suo facere quod sibi prodest, licet alij noceat *l. 2. §. penult. ff. de aqua pluu. arcend.* Ta-
5 men non habet locum, † quando faciendo noceret seruituti alteri debitae *Surd. cons. 447. n. 23. lib. 3. post Doctor. in l. domum. ff. de regul. iur. & in l. fluminum. ff. de damn. infect. Bero. cons. 139. n. 24. lib. 3. Menoch. de retin. possess. remed. 6. n. 113.*

Neque obstat, quod seruitus piscandi sit limitata tempore, quo lacus fuerit affictatus, vn-
6 de cum modo vendantur pisces, † non erit locus piscationi, tamquam actus sit limitatus *l. cancellauerat. ff. de his quae in testam. delent. Tiraq. cessant. caus. p. 1. n. 142.* Quia cum resultet idem effectus ex venditione,
7 qui ex locatione † talis limitatio non dicitur facta restrictiuè, sed exemplariter *Alex. cons. 75. n. 4. lib. 5. per l. imperii. ff. de iurisd. omn. iudic. Bald. in l. de quibus. col. 12. vers. item nota. ff. de legib. Tiraq. cessant. caus. p. 1. n. 152. ad med. & in l. si vmquam. in verb.*
8 *libertis. n. 45. C. de reuocand. donation.* † vbi etiam ampliat ad dispositiones stricti iuris *Ias. in l. à titio. in princ. col. vlt. ff. de verb. obligation. & cons. 63. col. 4. vers. secundo principaliter. lib. 3.* Et in omnibus dispositionibus
9 etiam odiosis hoc procedere † dicit *Idem Tiraquel.* qui multos adducit *d. tract. cessante causa. p. 1. n. 155. & 159.* quasi tunc haec interpretatio sit intensiua, & intellecti-
10 ua, † non extensiua *Abb. in c. 1. col. 3. vers. nota ibi intentione. de iuram. calumn. & in c. vlt. col. 2. de rescript. Domin. in c. si ciuitas. §. 1. in princ. de sent. excommun. in 6.*

Quod autem idem effectus resultet ex venditione, prout ex locatione apparet, quia ex vtraque dispositione ijdem redditus perueniunt ad manus aduersarij, Vnde eodem modo seruitus piscandi intelligetur concessa tam in vno, quàm in alio casu, praesertim ad excludendum damnum Communitatis, cui debe-
11 tur seruitus, † cum pro damni exclusione dispositio amplietur, seu restringatur, prout aequitas suadet *Felin. in c. si quando. col. 8. ante fin. n. 11. de rescript. post Imol. in l. si vero. §. de viro. ff. solut. matrim. & in l. vbi pure. ff. ad trebell. Corn. cons. 193. col. 1. ad med. lib. 1.* cum alijs per *Tiraq. cessant. caus. par. 1. n. 145.*

Et ita etiam contractus debemus interpretari, prout omnes alias dispositiones stricti iuris,
12 vt semper † excludatur damnum vnius ex contrahentibus, quamuis etiam verba viderentur repugnare, & impropriegatem inducere *Aym. cons. 245. n. 9. Menoch. cons. 55. n. 23.* cum alijs per *Card. Mantic. de tacit. &*
13 *ambig. conuent. lib. 2. tit. 4. n. 81. & 83.* † vbi etiam, quod reijcitur interpretatio, quae cadit in arbitrio vnius ex contrahentibus in detrimentum alterius, tamquam hoc aequitas non patiatur *Castr. cons. 205. in fin. lib. 1. Aym. cons. 245. n. 9.*

Prout etiam ita erit declaranda sententia Iudicis, seu laudum, quod semper debemus interpretari, vt non referatur ad intellectum,
14 ex quo posset resultare † aliquod damnum, seu iniustitia, vt notatur *in l. miles. §. decem. ff. de re iudic. Socin. cons. 134. col. 3. lib. 1. Felin. in c. significauerunt. col. 7. n. 7. de except. Aldobrand. cons. 139. n. 12. lib. 2.*

Neque obstat, quod aduersarij habeant facultatem disponendi de lacu ad sui beneplaci-

15 tum, † quod denotat liberam voluntatem absque alicuius impedimento *Guid.Pap.decis.* 475. *post med.* Quia eius opinio non est approbata, cum verius sit, quod ista verba non importent hanc liberam voluntatem,
16 nam potius † referuntur ad arbitrium boni viri, ob illam rationem, quia verbum placitum significat, vt quis debeat facere tamquam bonus vir *l.thais.* §. *sororem. ff. de fi-*
17 *deicommiss.libertat.* † ergo multo magis, vbi additur aduerbium bene *Abb.* qui ita declarat *in c.verum.7.n.6. vers.nota vltimo. de for.compet.* quem sequitur *Felin.in c.1.n.51. ante fin.col.24. in fin.de constitut. Bald. in l.3.§. sed & si quis.n.3.C. commun. de le-*
18 *gat.* † vbi quod si ita non intelligeretur, non posset dici fieri bene *Georg. Natt.* qui dicit multum notandum *in clem. sape.* §. *non sic tamen.n.69.de verb. significat.tom.6.fol.*114.
19 & ita in istis verbis seruandum esse, † non habita ratione propriæ voluntatis dicit *Rebuff. in l. liberti appellatione.* 173. *ante fin. vers. & in dubio. ff. de verb. signific. post Masuer.in prax. tit. de obligation.* §. *item si offensor. Alex.in l.si sic.n.14. ff.de legat.*1.

Non erit igitur in potestate habentis beneplacitum facere quidquid voluerit, relinquendo obseruantiam antiquam locandi, & nouum modum excogitando, vt excludat seruitutem piscandi per alios legitimè acquisitam, cum hoc eis non debeat permitti in alterius præiudicium, immo erunt cogendi locare, maxime stante inimicitia capitali, de
20 qua in facto, † cuius ratione magis præsumitur, quod ista innouatio fiat animo damnificandi inimicum *c. repellantur. de accusat.l.1.* §. *præterea. ff. de quæstionib. l. inimicitia. ff.de his quib. vt indign. Surd.consil.* 382.*n.*59. *cum seq.lib.*3.

Quibus additur, quod mens arbitratoris videtur illa fuisse, vt homines Cinthiani vterentur facultate piscandi, quando Domini lacus ex eo percipiebant fructus, prout è contrario, si ijdem domini fructus non perciperent, vt quia vellent numerum piscium augeri, vel ob similem causam, tunc neque permitteretur piscatio eisdem hominibus Cinthiani, vnde quamuis in laudo fuerit facta mentio affictus, ex quo fructus percipiebantur per dominum lacus, tamen eadem ratio militabat in venditione piscium, per quam etiam domini percipiebant fructus, itaut stante eadem ratione, idem ius sit sta-
21 tuendum in vtroque casu, † maxime quia talis ratio videtur esse vnica, quæ tunc habetur pro expressa *Glos.& Bald. in l.quamuis.n.1. C.de fideicommiss. & in l. his solis. C. de reuocand.donation. Becc.cons.*62.*n.*10. *Crot.cons.* 8.*n.*2. *Aym. de antiq.tempor. p.*4. *in princ. n.*83. *Rip.in l.si constante. n.*65. *ff.*
22 *solut.matrim.Surd.cons.*240.*n.*14.*lib.*2.† Præsertim, quia etiam talis ratio est verisimilis secundum mentem arbitratoris, quo casu dicitur potentior alijs ad eliciendũ sensum disponentis *Bart. in l. veteribus.n.5.C.de pact.Tiraq.in l.si vnquã in præfat.n.37.cum seq.C. de reuocand.donat.Cardin.Mantic.de tacit. & ambig. conuention. lib.3.tit.1.n.12.*
23 Itaut in quacumque dispositione † sit potius attendenda mens, omissis verbis, tamquam mens sit veluti anima, verba autem tamquam corpus *Bald.in l.si quis seruo. C. de furt. Dec. in c. secundo requiris. de appellation. Decian.cons.*15.*n.*14.*lib.*1. *Surd. cons.* 550.*n.*12.*lib.*4. *Tiraq.in l.si vmquam. in verb.libertis.n.*46.48. & 60. C. *de reuocand. donationib.*

Cum etiam locatio, & venditio sint contractus
24 valde similes, † & eisdem regulis consistant *l.* 2. *ff. locat.l.*1. *C. eod.tit. Gomes. var. resolut. tom.*2.*c.*3. *in princ. Surd. cons.*150.*n.* 128.*lib.*1.& locare lacum pro certa mercede
25 nihil aliud est in effectu, † nisi vendere pisces pro pretio conuento *Surd. cons.*155.*n.*2.*lib.* 2.*post Bald. in l. ædem. n.*7. C. *locat.* Non obstante, quod partes vsi fuerint verbo ven-
26 ditionis, † quia nihilominus est locatio, prout etiam in dubio præsumitur *Glos. in l.*2. *C. de iur. emphyt. Surd. decis.*326. *n.*10. *cum seq.* vbi etiam quod si alicui concedatur, & vendatur commoditas percipiendi fructus, seu redditus vectigalis erit locatio,
27 non venditio, † quamuis etiam vnica pensio sit constituta pro anno *Rip. de priuileg. contract.caus. pest.n.*56.*Boer.decis.*249.*n.*11. *vers. tertius casus. Menoch. præsumpt.*104. *n.*6.*lib.*3.& *cons.*27.*n.*42.*Boss.de remiss.merced. publican.n.*5.*in princ.* Vnde sicut in casu locationis fuit data per arbitrum licentia piscandi, ita etiam erit in casu venditionis, quæ est similis locationi, immo verius loca-
28 tio, † cum etiam ex tali interpretatione resultet æquitas, quæ debet attendi *c. paratus.* 23. *q.*1. *Aym. cons.* 259. *n.*8. *Surd. cons.*383. *n.*22. Ne alias laudum reddatur elusorium,
29 cum semper † posset fraudari *l. si idem.* 11. §. *quod si mutua sint actiones. ff. de iurisd. omn. iudic. l. ne in potestate.* 31. & *l. si quis rem.* 35. *ff. de arbitr. l.* 2. *in princ. ff. de eo quod cert.loc.l.*2. §. *sed si agant.de iudic.l.in vẽdentis.C.de cõtrah.empt. Albens.cons.*494.
30 *n.*11.& 12.*lib.*3.† vbi etiã, quod satis est, vt hoc possit contingere *l.*1.*in fin.ff.de minorib.*

Ex quibus ita fuit conclusum ad fauorem hominum Cinthiani in huiusmodi causa *Albanen. lacus die Sabbati.* 26. *Nouembris* 1616. vbi etiam fuit additum, quod extra tempus locationis, & venditionis nulla facultas poterat competere piscandi in eodem lacu dictis hominibus Cinthiani in præiudicium
31 dominorum eiusdem lacus, † tamquam talis potestas fuerit restricta ad dictum tempus, vnde extra illud dicitur denegata *l. si vnus.* 28. §. *si cum reo. ff. de pact. Surd. decis.*203.*n.*3. *Tiraq.de retract.conuentio.n.*§.1. *glos.* 2. *n.*46. *vsque ad* 48. *Bald. Imol. Alex. & Ias.*

& Iaf. in l. si ita quis. ff. de vulg. & pupillar. Anch. conf. 331. col. 2. Castr. conf. 256. videtur manifestè col. 2. lib. 2. Socin. cõs. 19. pro decisio-
32 *ne. col. 2.* † stãte præsertim clausula prohibitiua, quod nõ existente assẽsu nõ possint piscari, quod verbum, iuncta negatiua, inducit omnem necessitatem, & tollit quamcumque potentiam *Curt. Sen. conf. 73. super memorata. col. 27. in fin. vers. septimo principaliter. n. 30.* iuxta *Glos.* quam dicit notabilem *in c. 1. de re iudic. in 6.* Quamuis de hoc nihil dicat, quod tamen prius voluit *Bart. in l. gallus. in princ. ff. de liber. & posth. & in l. fin. ff. de ferijs. & in l. cum lex. ff. de fideiussorib. Bald. in l. 1. col. vlt. C. qui admit.* tamquam negatiua fortius neget, quàm affirmatiua affirmet *l. hoc genus. ff. de condit. & demonstrat. Aym. conf. 146. n. 4. & conf. 294. n. 6. Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 30. n. 7. Neniz. conf. 31. n. 2.* Itaut denegata potentia, dispositio remaneat irrita *Bald. in l. fin. col. vlt. C. de fideicommiss. & in l. 1. ff. de iniust. rupt. testam. Butr. in c. propterea. col. 5. de dilatio-*
33 *nib. Curt. Sen. conf. 73. n. 30.* † Maxime quia etiam seruitutes possunt diuidi per interualla temporum *l. 4. §. modum. ff. de seruitut. l. si sic constituta. & l. si is cui. in princ. ff. quemadm. seruit. amittat. l. si diuturnarum. & l. cum constet. in princ. de aqu. quotid. & stiu. Capoll. de seruitut. rustic. prædior. c. 4. n. 32. fol. 291.*

Seruandum itaque erit huiusmodi laudum tam in his, quæ sunt ad fauorem hominum, & communitatis castri Cinthiani, quam in his quæ sunt in eorum præiudicium ad fauorem
34 Dominorum præfati castri, † cum enim fuerit approbatum, & obseruatum ab vtraque parte habet vim rei iudicatæ *l. cum antea. C. de arbitr. l. ne in arbitris. C. eod. tit. Bart. in l. 1. n. 6. ff. de re iudic. Paris. conf. 46. n. 13.*
35 *lib. 1.* † Et vim transactionis *Glos. in l. 2. C. commun. vtriusq. iudic. Socin. conf. 85. in princ. lib. 1. & conf. 69. n. 6. lib. 4. Bald. in rubr. extr. de arbitr. Caccialup. de transact. q. 3. n. 8. & 9. Decian. cõs. 44. n. 25. lib. 4. Surd. conf. 447. n. 8. lib. 3. Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana executionis laudi 26. Iunij. 1613.*
36 Maxime † in materia seruitutum, in qua sunt seruandæ conuentiones, & sententiæ *l. certo generi. ff. de seruitut. rustic. prædior. Capoll. eod. tit. c. 4. n. 47. & 48. Couar. pract. quæst. c. 37. n. 6.* Præsertim cum vtraque partiũ prædicto laudo consenserit, † quo casu dicitur
37 transactio, nam sicut requiritur simultaneus consensus in constituendo transactionem formalem, ita etiam in approbando laudum *Calder. conf. 80. de re iudic. Abb. conf. 92. n. 2. vers. in casu vero. lib. 1. Surd. conf. 313. n. 36. lib. 3.*

Et quoniam per dominos eiusdem lacus prætendebatur vsum retium, cum quibus piscabantur homines Cinthiani, esse pernitiosum, ideo illum esse prohibendum, dubitatum fuit an talia essent retia vulgariter nuncupata martauelli, quæ possent licitè prohiberi, & quidem verius est quod non sit licita talis prohibitio, quia stante permissione piscandi, quæ ex laudo resultat, censetur quoque
38 permissus vsus talium retium, † nisi exaduerso probentur illa esse perniciosa, quæ præbeant iustam causam prohibitionis *Isern. & Aluarot. in c. 1. §. nemo retia. de pac. tenend. Iaf. conf. 119. col. fin. vers. non obstant ergo. lib. 2. Purpur. conf. 392. n. 6. lib. 1.*

Ista autem probatio non fuit sufficienter facta, cum testes non adducant rationem, nisi quia ex tali genere retium capiuntur pisces paruuli, quæ ratio non concludit, cum huiusmodi piscatio non sit prohibita, prout constat ex depositionibus multorũ asserentium cum dictis retibus esse solitum piscari iam sunt anni triginta, quibus est adhibenda fides
39 tamquam † deponentibus de facto proprio *Felin. in c. cum causam. n. 5. de testib. Dec. cõs. 342. n. 3. Aym. conf. 70. n. 4. Vrsill. ad Affl. decis. 36. n. 15. Menoch. de adipisc. possess. remed. 5. n. 166.* Vnde cum testes non red-
40 dant aliquam bonam rationem, † & causam circa eorum dictum, nihil probant *Glos. in l. solam. C. de testib. Bald. conf. 219. testes. lib. 4. & conf. 385. ex quadam scriptura. lib. 5. Abb. conf. 105. col. 2. lib. 1. Iaf. in l. fin. col. 1. C. de offic. procur. cesar. Aym. conf.*
41 *115. n. 9.* † vbi etiam quod tales testes non assignantes rationem non dicuntur deponere tamquam homines *Bald. in l. edita. col. 2. C de edend. Alex. conf. 150. col. fin. lib. 6.*

Neque possunt dici retia perniciosa, quasi ex eis capiãtur oua piscium vt exaduerso præten-
42 ditur, † Quia cum ista retia ponantur in certa parte lacus, & ibidem fixa permaneãt non possunt capere nisi pisces, qui eadem retia vltro ingrediuntur, non autem oua piscium, quæ sunt inanimata *Aristot. lib. 3. de generat. animal. c. 3.* & propterea tamquam immobilia non officiunt lacui *Purpur. conf. 392. n. 5. lib. 1.*

Immo ex testibus vtriusque partis fuit probatum redditus eiusdem lacus in dies magis augeri, itaut ex hoc non possit dici talia re-
43 tia esse perniciosa, † cum probatio ab euentu optime concludat *Castr. in l. debitor. in princ. ff. ad trebellian. Ang. in probem. institut. §. quorum vtramque viam. post Bart. in l. si is qui pro emptore. q. 6. princip. ff. de vsucapion. Bald. in c. 1. q. 6. quib. mod. feud. amitt. & conf. 36. proponitur. lib. 2. & in l. si pater puella. C. de inoffic. testam. Salic. in l. 1. in fin. C. quand. non petent. part. Euerard. loco argument. 21. ab effectu. n. 1. & 2.* Et ita ex prædictis fuit decisum non constare quod ista retia sint perniciosa, & propterea non posse prohiberi, vt in decisione *coram R. P. D Verospio in huiusmodi causa Albanen. iuris-*
44 *dictionis seu lacus. 16. iunij. 1614.* † Cum alias si constaret, quod vsus similium retium esset

esset perniciosus, concederetur facultas dominis illum prohibere, vt in decisione in hac eadem causa facta *coram eadem. 16. Decem-*
45 *bris.* 1613.† De venatione autẽ, & piscatione, quando illa possit interdici, seu permitti, & cum quibus retibus, multa per *Doctores in c.1.§.nemo autem retia.de pac.tenend. Frãc. decis.*158. *Rosental.de feud.c.5.conclus.*24. & 25. *Fachin.lib.*1. *controuers.c.*1. *Cassan. in catalog. glor.mund. p.*11. *consider.* 46. *Tiraq. de nobilit.c.*37.*n.*150. *Menoch. de arbitr. cas.* 413. Et de retibus perniciosis, & prohibito illarum vsu dicam infra Deo dante *in capite particulari*.

EPITOME.

Census ad vitam quando sint validi. ¶ Et an sint contractus innominati. ¶ Et an possint emi per mulieres absque solemnitatibus statuti Vrbis. ¶ Et an sint similes vsufructui. ¶ Vel iactui retis. ¶ Et an computentur inter immobilia. ¶ Etiam quod sint ad beneplacitum. ¶ Et quando in eis possit considerari læsio. ¶ Et attendatur obseruantia. ¶ Et an possint constitui in rebus incertis, ac in persona, & insolidum pro pluribus, itaut decedente vno totus census acquiratur superstiti. ¶ Et an licitè vendantur ei, in quo non adest probabilis coniectura vitæ iuxta *l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid.* adeo vt non debeat adesse læsio vltra dimidiam. ¶ Et an conualidentur, si talis emens superuixerit per multos annos. ¶ Vsusfructus in dotem datus an pertineat ad maritum. ¶ Et quo casu per eum sint restituendi annui redditus dotales. ¶ Timor amissionis quando compensetur cum spe lucri, & excludat læsionem. ¶ Donatio reciproca an valeat in tempus mortis collata inter coniuges, vt videlicet superstes succedat præmorienti. ¶ Statutum quando declaretur ex obseruantia etiam non bona, & variè seruata, si fauet iuri communi. ¶ Dispositio *l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid.* an habeat locum in quibuscumque controuersijs, in quibus tractatur de vita hominis taxanda. ¶ Pecunia quando possit alienari per minores, & mulieres absque solemnitatibus. ¶ Et quid in pecunia magnæ quantitatis. ¶ Redditus annui ad vitam an sint validi, si debeant percipi ex fructibus, & prouentibus tam Fisci, quam Ecclesiæ, vel priuati. ¶ Et an sit licita venditio ad vitam redditus iam constituti ante contractum, seu actionem. ¶ Solemnitates statuti an requirantur in commodato, mutuo, & societatibus officiorũ factis per mulieres, & minores. ¶ Restitutio in integrum an sit concedenda in contractu, qui se habet ad lucrum, seu damnum ob incertitudinem vitæ. ¶ Statutum Vrbis *c.* 151. *lib.* 1. an habeat locum in quibuscumque dispositionibus læsiuis. ¶ Et quando casus mixtus sub eo comprehendatur.

SVMMARIVM.

1 *Census vitalitij sunt validi, & iustiores alijs. n.* 2.
3 *Mulier an possit emere census ad vitam absque solemnitatibus statuti Vrbis. n.*59.
4 *Statutum Vrbis* c. 151. lib. 1. *non habet locum in contractibus non læsiuis.*
5 *Annui redditus ad vitam sunt similes vsufructui, itaut illos emens dicatur vsumfructum emisse.*
6 *Vsusfructus in dotem datus pertinet ad maritum.*
7 *Maritus an teneatur restituere annuos redditus datos in dotem.*
8 *Incertitudo vitæ facit, vt contractus sit validus, tamquam se habeat ad damnum, & lucrum, neque in eo datur restitutio in integrum. n.*9.
10 *Timor amissionis compensatur cum spe lucri, & excludit læsionem n.* 43. *etiam in muliere, & alijs priuilegiatis. n.*44.
11 *Dubius euentus non reddit contractum læsiuum.*
12 *Census vitalitij assimilantur iactui retis.*
13 *Donatio reciproca valet in tempus mortis collata inter coniuges, vt videlicet superstes succedat præmorienti.*
14 *Census ad vitam dicitur contractus innominatus do vt des.*
15 *Casus mixtus nõ cõprehenditur sub statuto.*
16 *Conformitas vnius cõtractus ad alterum facit, vt dicatur quædam recompensatio hinc inde debita.*
17 *Redditus ad duodecim pro centum est excessiuus, & magis vtilis recipienti.*
18 *Mulier contrahens tamquam diligentissimus paterfamilias non debet adhibere solemnitates statuti.*
19 *Vsusfructus habetur pro re immobili.*
20 *Census vitalitij computantur inter immobilia. Idem si sint ad beneplacitum, nam etiam tunc iudicantur non secus ac si essent perpetui. n.* 21.
22 *Statutum declaratur ex obseruantia etiam non bona, & variè obseruata, quando fauet iuri communi. n.*23.
24 *Mulieres de iure communi valide contrahunt sine solemnitatibus.*
25 *Obseruantia interpretatiua non indiget præscriptione.*
26 *Confessio superat omnem probationem, & nocet hæredibus, & singularibus successoribus.*
27 *Lex præsumit vitam annorum nouem in eo, qui est ætatis quinquaginta duorum, itaut talis non possit dici læsus, si emat censum ad vitam, quamuis statim obierit, & n.*28.
29 *Dispositio* l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid. *habet locum in quibuscumque controuersijs in quibus tractatur de vita hominis taxanda. n.* 30.
31 *Pecunia potest alienari per minores, & mulieres*

fieret absque solemnitatibus. n.32. Et quid in pecunia magna quantitatis. n.33.

34 *In mutuo, & commodato facto per mulierem requiruntur solemnitates statuti.*

35 *Dominium, & possessio transfertur in mutuo.*

36 *Fructus aliquis non potest percipi ex mutuo.*

37 *In commodato est considerabilis deterioratio, licet in eo non fiat translatio possessionis, & dominij.*

38 *Minus est habere actionem, quam rem.*

39 *Solemnitates an sint necessaria in societatibus, qua per mulieres contrahuntur. n. 40. & 42.*

41 *In censibus vitalitijs attenditur obseruantia.*

45 *Census vitalitius an sit validus si ematur ab eo, in quo non adesset probabilis coniectura vita iuxta* l. hæreditatum.ff.ad leg.falc. *Itaut non debeat adesse deceptio vltra dimidiam. n.46. 47. & 48. & an conualidetur, si emens superuixerit per multos annos. n.49. & 50.*

51 *Redditus annui ad vitam sunt validi, si debeant percipi ex fructibus, & prouentibus tam fisci, quam ecclesia, seu priuati. Intellige vt n.53.*

52 *Venditio permittitur etiam in fructibus futuris.*

54 *Venditio ad vitam redditus iam constituti ante contractum, seu actionem venditam est licita.*

55 *In censibus vitalitijs multa tolerantur, qua in alijs non permitterentur, vnde possunt constitui in rebus incertis, & in persona.*

CAPVT DCCLVI.

De validitate census vitalitij dixi non posse dubitari, cum tales contractus
1 ad vitam passim frequententur, † & liciti sint, & iustificentur ex incertitudine humanæ vitæ, & lucri, ac damni, prout concludunt omnes tã iuristæ, quam canonistæ, ac Theologi, quos latè adducit *Surd. de alim. tit.9.q. 11.n.2. & per tot. Natt. cons.498.n.13. Nauarr. de vsur.q.45.n.128. Dec.cons.123.per lectis. n.1. Rom.cons.302.n.3. & cons.423.n. 10. & ibi Mandos. in verb. tolerantiam. Roderic. de ann.redditib. lib.1. q.5.n.4. cum*
2 *seq. Gutier.* † qui non solum licitos, sed iustiores ceteris esse testatur *lib.1. canonic. quæst. c.39.n.64.* & iustissimos dicit *Couar. lib.3. var. resolut. c.7.n.3.in fin. Azor. in summ. p.3.lib.10.c.17.de condit. in cens.contract. requis. q.7. fol. 482.* & approbat *Rot. coram Card. Millino Romana societatum, 29. Ianuar. 1601. Boer. decis. 44. col. 17. & 18.n.35. vsque ad 38. Azeued. lib.5.tit.15.in princ.n.4. & lib.9.tit.17.lib.1.n. 114. Laurent. de Rodulph. de vsur. q.11. n.42. tom.7. fol.20. Gulielm. Bont. eod. tit. in princ. tom. 7. fol. 74.*

Amplius huiusmodi census vitalitij essent va-
3 lidi, quamuis fierent per mulieres † absque solemnitatibus statuti Vrbis *c.151.lib.1.* cum illius dispositio procedat solum in contractibus ibidem expressis, vel similibus conti-
4 nentibus læsionem, † & præiudicium mulieris *Put. decis.162.n.2. p.1. Crescent. decis.3. de constitution.* cum alijs relatis in causa *Romana releuationis indemnitatis coram R.P.D. Ortemberg. 22. Martij 1602.* ¶ Quando autem tales census emuntur per mulie-
5 res, nulla læsio potest considerari, † quia isti annui redditus ad vitam sunt similes vsufructui, itaut illos emens censeatur vsumfructum emisse *Gutier. de tutel. & cur. p.3.c.35. col. 2. in princ. vers. secundo quia. & col.3. in fin. vers. non obest etiam. per tex. in l. si quis ita legauit.23. ff.de vsufruct. & quemadmod. quis vtat. Garz. de expens. & melioration. c.23. n.6. tom. 17. fol.337. Sarmient.*
6 *select. interpretat. lib.3.c.10.n.2.* † Vnde sicut vsusfructus in dotem datus pertinet ad maritum *l cum in fundo. vers. diuortio. ff. de iur. dot. l. vsufructu. ff. solut. matrim.* Ita etiam in his annuis redditibus, cum eodem iure, quo vsusfructus, constituti censeantur,
7 ideo maritus illos † non tenebitur restituere secundum *Gutier. de tutel. p.3. c.35. col.3. & 4. Roder. de ann. redditib. q.3. lib.1. n.16.* Quamuis contrarium in hoc teneat *Garz. d. c.23. Sarmient. d. c.10. n.2. Spin. de testam. glos. 13.n.67. Gregor. Lopez. in l.25.tit.2.p.4. & in l.27. tit.6. p.4.*

Et magis læsio excluditur, cum stante incertitudine vitæ talis contractus se habeat ad dã-
8 num, & lucrum, † vnde non attenditur præiudicium, quod posset contingere, tamquam à casu, & euentu proueniat, quod non debet æstimari, cum possit cadere casus non solum damno dantis, sed etiam recipientis *l. de fideicommisso. C. de transact.* latè *Surd. de alim. tit. 9. q. 11. n.7. vsque ad 16. & cons. 435.n.14. lib.3. Aym. cons.114.n.16. Rot. coram R. P.D. Penia Interamnen. mercium,*
9 *vers. & hanc sententiam. 4. Iulij 1597.* † Vnde neque in istis contractibus, qui se habent ad damnum, & lucrum datur aliqua restitutio etiam minori, quamuis postea læsio superueniat *Natt. cons.181. n.9. Surd. de alim. tit.9. q.11.n.11. & 13. Vrsill. ad Affl. decis.340.n.6.*
10 *post med. Aym. cons.11. n. 17.* † vbi etiam quod timor amissionis compẽsatur cum spe lucri, & excludit læsionem *Idem Aym. cons. 188. n.4. Guid. Pap. decis.157.* Cum dubius
11 euentus † non reddat contractum læsiuum *Surd. cons.488. n.34. lib.4. Honded. cons.10.*
12 *n.35. lib.1.* † Maxime, quia isti census vitalitij assimilantur iactui retis, itaut ex hoc non possit considerari læsio *Bald. cons.291. quia ex facto ius oritur. col.2. in princ. vers. & huiusmodi contractus. & vers. vnde pro certo. lib.5. Gail. obseruat. 8. lib. 2.* vbi
13 etiam *n.4. in fin.* † quod valet donatio reciproca in tempus mortis collata inter coniuges, vt videlicet superstes succedat præmorienti

rienti *l. quod autem. §. si vir. & uxor. ff. de donation. int. vir. & uxor.*

Præsertim, quia isti census vitalitij sunt con-
14 tractus innominati † do vt des *Roman. cons. 302. n. 4. & 5. per tex. in l. 1. de æstimat. act. & l. si gratuitam. in princ. ff. de præscript. verb. Nauar. de usur. q. 45. ante med. vers. tum quod hic contractus nullatenus. n. 128. & in*
15 *manual. confessor. c. 17. n. 222.* † vnde tamquam casus mixtus, non compræhenditur sub statuto *Ang. in l. si ita scriptum. in princ. de liber. & posthum. Ias. cons. 50. n. 3. lib. 1. Roland. cons. 51. n. 18. lib. 3.*

Prout etiam magis tollitur læsio in istis contractibus, quia quando facta relatione ho-
16 rum redditcuum † ad aliud antecedens, resultat contractus innominatus, vt facio, vt des, vel vendo aut trado, vt des, vel suscipitur periculum, vt des, vel adest aliqua conformitas vnius ad alterum, dicitur quædam recompensatio hinc inde debita *Bald. in l. cunctos populos. col. 4. ad med. vers. item do quandam regulam. n. 4. C. de sacrosan. eccles. Roman. cons. 302. n. 4.*

Maximè si ex facto constaret, quod prudenter, & sagaciter fuisset constitutus talis redditus per mulierem absque solemnitatibus, videli-
17 cet, † quod solutio fructuum fieret ad rationem duodecim pro centum, qui est redditus excessiuus, & magis vtilis recipienti, vt per *Roderic. de ann. reddit. q. 5. lib. 1. n. 19. ante med.* & quod pro census securitate esset datus fideiussor diues, & legalis, quamuis sufficeret, quod persona ementis censum esset talis, cum facultate locandi, & dislocandi bona, super quibus fuit impositus census, & pensiones exigendi pro maiori cautela, cum reseruatione obitus non naturalis, ac similibus pactis, quæ faciunt, vt tunc dicatur cau-
18 tè, & diligenter contractum, † non secus ac quilibet diligentissimus paterfamilias fecisset, præsertim quando esset mulier nobilissima, & solita vasallos, & Castra sibi subdita regere, & negotia sua peragere, & passim cum omnibus similes contractus facere, quæ omnia non solum excludunt læsionem, sed operantur, vt non sint adhibendæ solemnitates statutariæ, quæ non solent adhiberi, quando mulier aliquid acquirit, prout emẽdo censum vitalitium dicitur acquisiuisse vsumfructum sine vlla sua obligatione, vt supra dictum est, & sic rem immobilem,
19 cum vsusfructus † inter immobilia computetur *l. corruptionem. C. de usufruct. Bart. in l. iusto. §. non mutat. n. 2. ff. de usucap. Alber. in l. mouentium. in fin. ff. de verb. significat. & in l. vlt ad fin. ff. de requir. reis. Imol. in clem. 1. col. 5. vers. an autem rectores.*
20 *de reb. eccles. non alienand.* † & de istis annuis redditibus vitalitijs, quod inter immobilia computentur *Roman. cons. 302. ad fin. vers. ergo erit iste contractus. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. q. 3. n. 16. ad med. vers. ius enim*
21 *illud. Ruin. cons. 82. n. 3. lib. 1.* † vbi ampliat quamuis sint ad beneplacitum, de quibus idem iudicatur, ac si essent perpetui *Bart. in l. sufficit. n. 2. de condict. indeb. Alex. in l. principalibus. in fin. n. 6. ff. si cert. petat.*

Accedat, quod tam mulieres, quam minores indistinctè solitę sunt constituere huiusmodi census vitalitios absque solemnitate per statutum requisita, prout etiam consueue-
22 runt contrahere societates officiorum, † vnde ex obseruantia subsecuta debemus interpretari statutum prędictum non habere locum in istis censibus, cum ex consuetudine declarentur omnes dispositiones tam legis, quam hominis, licet etiam obseruantia non esset bona, vt latè explicat *Becc. cons. 101. n.*
23 *49. vsque ad 52.* † vbi etiam ampliat quamuis diuersimodè esset obseruatum, quasi attendatur illa consuetudo, quę magis fauet
24 iuri communi, secundum quod † mulieres sine solemnitatibus validè contrahunt *l. 2. vbi Glos. in verb. obligauerit. C. ad velleian. l. sed si cum. l. aliquando. in princ. l. nec interest. l. debitrix. ff. eod. tit. l. 1. in princ. & ibi Glos. in verb. si proprio. C. ne uxor pro*
25 *marit. l. contractus. 24. C. locat.* † Quod etiam procedit quamuis obseruantia non esset tanti temporis, quod sufficeret ad pręscribendum, tamquam sit interpretatiua, quę non indiget pręscriptione *Menoch. cons. 21. n. 15. Surd. cons. 111. n. 45. lib. 1.*

Pręsertim si non adesset mala valetudo, & longęua ętas mulieris ementis censum, quia in
26 hoc staretur confessioni ipsius, † quæ superat instrumentum, & depositiones testium, & omnem aliam probationem, itaut noceat etiam hæredibus, & singularibus successoribus *l. generaliter. C. de non numer. pecun. Aym. cons. 125. n. 2. Roland. cons. 82. n. 4. lib. 2.* cum alijs latè per *Surd. cons. 60. n. 1. lib. 1.*

Ætas autem annorum quinquaginta duorum est habilis ad iustificandum huiusmodi contractum, & cognoscendum, quod non adest
27 læsio, † cum sit verisimile, quod existens in tali ætate possit diu viuere, itaut recipiens pecuniam potius sit in lucro, quam in damno, quamuis etiam sufficeret, quod eadem spes lucri, & damni esset ab vtraque parte æqualis *Surd. de aliment. tit. 9. q. 11. n.*
28 *20. vsque ad 24.* † & sic cessat obiectũ, quod vita mulieris istius ætatis nõ potuisset protrahi nisi ad modicum tempus, cum potius lex præsumat vitam annorum nouem in eo, qui habet annos quinquaginta duos iuxta
29 *l. hæreditatum. 68. ff. ad leg. falcid.* † cuius dispositio habet locum in quibuscumque controuersijs, & contractibus dum tractatur de vita hominis taxanda *Glos. in l. cum hi. §. nihil autem. in verb. iuuene. ff. de transact. & in l. omnium. la 2. ff. de usufruct. Alciat. præsumpt. 44. reg. 1. Couar. lib. 3. var. resolut.*
30 *c. 9. n. 8. Rolan. cons. 29. n. 25. lib. 4.* † & est verissima opinio, quidquid *Affl.* & alij contrarium

rium sentiant, vt testatur *Surd. de alim. tit. 9. q. 11. n. 23. & 28. Pinell. in l. 2. p. 3. c. vlt. n. 32. C. de bon. matern. Lup. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 25. n. 4.*

Vlterius est obseruandum, quod sumus in pe-
31 cunia, quæ potest alienari per minores, † & mulieres absque solemnitatibus, tamquam sit de his quæ seruando seruari non possunt *Bart. in l. 1. §. fuit quæsitum. n. 3. & ibi Castr. n. 5. ff. ad trebellian. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 7. n. 105. Surd. decis. 287. n. 13.*
32 Præsertim † quia nulla adest destinatio istius pecuniæ in emptionem prædiorum, quo casu magis illius alienatio permittitur absque solemnitatibus *Idem Surd. decis. 287. n. 13. Tiraq. d. glos. 7. n. 106.*

Neque deberet considerari, quod pecunia esset
33 magnæ quantitatis, † Quia in illius alienatione requiritur solemnitas, quando est reinuestienda in vtilitatem Ecclesiæ, tunc enim equiparatur rei immobili, prout ita loquitur decisio *coram Card. Pamphilio Veneta pretij bonorum seu nullitatis contractus. 13. Nouembris. 1602. Surd. decis. 287. n. 13. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 7. n. 5.* & ita etiam loquuntur *Bero. & Redoan. in d. decis. Veneta allegati coram Card. Pamphilio.*

Nec subsistit, quod in mutuo, & commodato, ac
34 similibus contractibus † requirantur solemnitates *Lamberteng. de contract. glos. 1. n. 40.* Quia in illis consideratur læsio, nam in mu-
35 tuo transfertur dominium, † & possessio *l. 2. §. appellata. ff. si cert. petat.* & non potest ex
36 eo aliquis fructus percipi † *Luc. 6. c. si fœneraueris. 14. q. 3. Nauar. de vsur. in princ.* &
37 in commodato est considerabilis † deterioratio *l. 3. §. 1. ff. commodat.* Quamuis in eo non fiat translatio neque possessionis, neque dominij *l. rei commodatæ. 8. cum l. seq. ff. eod.* & quamuis adsit actio ad recuperationem
38 rerum mutuatarum, & cõmodatarum, † Tamen minus est habere actionem, quam rem *l. minus. de reg. iur. Cagnol. in l. qui actionẽ. n. 7. eod. tit.* Quod non est in casu nostro, in quo emens censum vitalitium dicitur emere vsumfructum, ex quo percipit magnam vtilitatem ad scuta duodecim pro centum sine vlla sua obligatione, itaut dicatur emisse rem immobilem, cum tales redditus ad vitam computentur inter immobilia vt dictum est *supra n. 20.*

Nec facit, quod non possint fieri societates of-
39 ficiorum per mulieres sine † solemnitatibus *Ludou. decis. 67. Guter. de tutel. p. 2. c. 19. n. 14.* Quia loquuntur in pecunia data ad societatem officij super vita, & persona alterius, quã minoris, aut mulieris, & in tutore alicuius priuatæ personæ, & pauperis, non autem magnatis, & diuitis, tunc enim hoc illis permittitur, vt declarat *Idem Ludouic. decis. 67.*
40 *n. 35.* † vbi etiam addit id non procedere quando pater esset solitus tales societates facere, quæ obseruantia fuit probata in censibus vitalitijs, quos passim mulieres faciunt absque solemnitatibus, vnde est attendenda,
41 vt de simili obseruantia † istorum censuum dicit *Andr. Gail. obseruat. 8. n. 6. lib. 2.* & cum statutum receperit talem interpretationem ex consuetudine, illa debet attendi, quamuis non esset bona vt dictum est late *supra n. 22. & 23.*

Cum etiam simpliciter verius sit, vt societates officiorum, & census vitalitij possint fieri
42 per mulieres, † cum non adsit læsio ex supra allegatis, ideo neque hoc casu restituuntur vt in specie dicit *Odd. de restit. in integr. art.*
43 *6. q. 56. n. 52. vers. præterea.* † Nam timor amissionis compensatur cum lucro, ideo nõ intrat læsio *Corn. cons. 15. n. 9. lib. 4. Sim. de*
44 *Pret. cons. 137. n. 82.* † Quod procedit etiam in minore, & alijs priuilegiatis *Aym. cons. 11. n. 17. & cons. 188. n. 4. Guid. Pap.* qui de communi *q. 157.* Et de minore qui licitè cõtrahit societatem quo ad fructus, tamquam seruando seruari non possint *Alex. cons. 49. n. 4. lib. 1.* Vnde etiam in pecunia, quæ est talis, vt dictum est *supra n. 31.*

Obseruandum est autem, quod secundum aliquos non esset valida venditio huiusmodi
45 census vitalitij, † si inspecta ætate, & qualitate ementis non adesset probabilis, & verisimilis coniectura vitæ iuxta *l. hæreditatũ. ff. ad leg. falcid.* prout notat in specie *Dec. in l. de fideicommisso. 11. ad fin. C. de transact. & cons. 123. perlectis. col. 2. ad med. vers. secundo loquuntur. n. 1. post Bald. in l. si pater puellæ. 12. in fin. C. de inoff. testam. & in l. si ea pactione. ad med.* vbi etiam *Cyn. n. 1. C. de vsur. Castr. in l. item quia. 4. n. 6. ff. de pactis.*
46 Itaut † non debeat interuenire deceptio vltra dimidiam *Gail. obseruat. 8. n. 5. & 6.* ¶ Quamuis secũdum alios contraria opinio sit verior simpliciter absque ista probabili coniectura vitæ propter incertitudinem, & dubium euentum, cuius ratione non consi-
47 deratur aliqua læsio, † sed conuentio est licita *Castr. in l. de fideicommisso. 11. in fin. C. de transaction. Ias. in l. 1. col. penult in princ. vers. quinto quæro. n. 63.* C. *de summ. trinit. late Alber. in l. iubemus nulli. 14. col. 4. & 5. n. 14. & 15. C. de sacros. eccles.* vbi quod tales contractus continuò celebrantur, & tollitur præsumptio vsurarum propter incertitudi-
48 nem vitæ, † Maxime in persona nobili, & non solita fœnerari *ad tex. in l. cum allegas. C. de vsur. & l. iulianus. §. ibidem. ff. de actio. empt.* quod etiam sequitur *Roman. cons. 302. n. 3. & cons. 423. n. 10. vbi Mandos. in verb. contractus. post Oldrad. cons. 209. alias 207. incip. vniuersis. n. 5. & 6. Io. de Anan. in c. in ciuitate, col. 12. ad fin. vers. quartus articulus. de vsur.* & melius omnium *Bald.* qui multis rationibus comprobat *cons. 291. quia ex facto. col. 1. & 2. lib. 1.*

Verum quidquid sit de prædictis, esset exclusa
49 omnis prætensa inualiditas contractus † si emens

emens superuixisset per multos annos vltra præsumptionem, de qua in *l. hæreditatum. ff. ad l. falcid.* itaut sit conualidatus talis contractus in vim huiusmodi euentus subsecuti, adeo vt non possit dici de illius inualiditate *Lupus de vsur. §. 6. in fin. vers. & quod dictum est supra. n. 26. post Dec. cons. 111. pro tenui. ad fin. vers. secundo non obstat. n. 14. Anchar. q. 31. n. 4. lib. 2.* cum alijs per *Bursat. cons. 120. n. 54. & 86. lib. 3. Plot. in l. si quando. n. 453. ad med. C. vnd. vi. late Surd. cons. 327. n. 54. & 55. lib. 3. & cons. 485. n. 6. lib. 4. Rot. Ianuës. decis. 9. in fin. n. 32. Cagnol. in l. 1. n. 51. C. de sentent. quæ pro eo quod in-*
50 *ter.* † Et quod attendatur veritas ex euentu declarata, non præsumptio, de qua *in d. l. hæreditatum.* dicit *Surd. cons. 451. n. 38. lib. 3.*

Item notandum est validos esse contractus, quando venduntur ad vitam emolumenta,
51 seu † annui redditus, & introitus, qui percipiuntur ex aliquibus prouentibus, & talis venditio, & emptio est permissa siue prouenpiant à Fisco, siue ab Ecclesia, siue à priuato, vt notat *Glos. in auth. de nõ alienãd. aut permutãd. reb. ecclesiastic. §. vult enim. in verb. ciuiles annonas. Io. de Anan. in c. in ciuitate. 6. col. 12. in fin. vers. & concludit quod ille contractus. de vsur.* vbi quod istud ius aliquid percipiendi passim venditur, & est
52 contractus licitus, cum non sit mutuum, † sed emptio, & venditio, quæ etiam in iuribus, & fructibus futuris permittitur *l. nec emptio. ff. de contrah. empt. l. vlt. §. fin. ff. eod. tit. Fab. de Monte de empt. & vendit. p. 4. n. 53. tom. 6. fol. 48.* latissime *Bald.* qui omnibus respondet *cons. 292. quia ex facto ius oritur. col. 1.*
53 *& 2. lib. 5.* † Quidquid aliud sit, quando ex qualitate personarum, & alijs circumstãtijs, & non leuibus argumentis constaret de prauitate intentionis volentis facere cõtractum vsurarium, tunc enim illicitè contraheretur vt late comprobat *Idem Bald. cons. 154. instrumentum sic dicit. lib. 2.*

Quod magis procedit, quando sumus in venditione redditus iam constituti ante contractũ,
54 seu † actionem venditam, tunc enim semper conuentio reputatur legitima, & licita cum sit purus contractus venditionis, adest enim pretium, scilicet certa pecuniæ quantitas, & annuus redditus iam constitutus, qui est loco mercis, ex quibus validatur contractus emptionis, siuè redditus sit in pecunia siue in alijs rebus, siue in facto, siue sit certus, seu incertus, siue cõtractus sit perpetuus, puta quia extendatur ad hæredes vtriusque cõtrahentium, siue ad vitam solum hominis, vt in specie concludit *Innoc. in c. in ciuitate. ad med. vers. alias videtur & forte melius. n. 2. de vsur.* quem ibi sequitur *Add.* subdens etiam idem tenere *Anchar. cons. 79. dubitari licet. col. 1. & Innoc.* sequitur etiam *Io. Andr. in d. c. in ciuitate. post princ. vers. item siue sit certus. n. 1.*

Insuper animaduertendum est, quod in huiusmodi censibus vitalitijs multa debent tole-
55 rari, † quæ in alijs non tolerantur, vnde poterunt constitui super rebus incertis, & in persona, & caueri poterit non solum de actione reali, sed personali, & attendetur consuetudo circa æstimationem redditus, alias erit statuendum pretium iustum secundum arbitrium boni viri, considerata ætate, & valetudine ementis *Lup.* qui hæc omnia comprobat *de vsur. commentar. 2. §. 2. n. 81. & 83.*
56 *fol. 71.* Prout etiam tales census possunt constitui pro pluribus personis etiam insolidum, vt videlicet morte vnius non extinguatur redditus pro parte, sed duret vsque ad vltimum superstitem *Gail. obseruat. 8. lib. 2. Pa-*
57 *ris. de commerc. q. 72.* Itaut si vir emerit pro se, & vxore annuum redditum in vita eorũ, mortuo viro, debeatur vxori talis redditus in totum non autem pro dimidio, cum vna pars accrescat alteri, stante contractu ita celebrato, quidquid alias in contractibus non esset locus iuri accescẽdi prout in specie cõcludit *Bald. cõs. 292. quia ex facto ius oritur. ad fin. vers. sed nunc pro secũdo videre restat.*
58 *lib. 5.* † Et quando in officijs, & similibus dispositionibus pars vnius accrescat superstiti *Rot. coram R. P. D. Penia Romana de Capizucchis. 15. Decembris 1600. & iterum 26. Februarij. 1601.* quæ est *in impress. Rot. diuers. decis. 432. p. 4.*

Hæc omnia sunt notanda, quia sæpe in praxi occurrunt, præsertim ea, quæ supra diximus de mulieribus, an per illas possint emi census ad vitam absque solemnitatibus statuti Vr-
59 bis, † quamuis in prædicto dubio septies proposito in *Rot.* nihil fuerit decisum, cum contingeret illud disputari in causa *Romana census vitalitij coram R. P. D. Buratto. ab anno. 1616.* vsque ad præsentem annum 1621. Et quidem multum facit pro validitate istorum censuum obseruantia, à qua non esset æquum recedere, ne omnes census hucusque constituti absque solemnitatibus annullentur, quod esset infinitas lites suscitare, maxime propter rationes superius adductas, de quibus in simili late *Bald. d. cons. 292. per tot. lib. 5.*

EPITOME.

SVbstitutio ad fauorem nepotum an compræhendat filios. ¶ Et quando sit plus concedendum nepotibus quam filijs. ¶ Dispositio vna quamuis separata, an aliam declaret. ¶ Nepotes quando veniant appellatione filiorum. ¶ Et quid si testator distinctè loquatur de nepotibus tam explicitè, quam implicitè de filijs, & descendentibus. ¶ Masculinum quando concipiat fœmininũ si adsit separata locutio de masculis à fœminis. ¶ Nepotes ex fratribus an sint verè nepotes. ¶ Dispositio *l. cum auus. ff. de condit. &*

dit. & demonstr. & l. cum acutissimi. C. de fideicommiss. an habeat locum stante voluntate contraria testatoris tam expressa, quam coniecturata.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas testatoris est seruanda precisè etiam contra causam piam, & fauorabilem. n. 3.*
2 *Verba clara non admittunt quastionem voluntatis.*
4 *Nepotes veniunt appellatione filiorum, secus si apparet quod testator solum disposuit de filijs. n. 5.*
6 *Propositum in proposito idem operatur, quod oppositum in opposito.*
7 *Pars vna testamenti aliam declarat. Idem in quibuscumque dispositionibus etiam separatis. n. 8.*
9 *Testator si distinctè loquatur de nepotibus, & de filijs, tunc nepotes non veniunt appellatione filiorum. Amplia quamuis vocentur filij, & descendentes, & sic implicitè nepotes. n. 10. & 12.*
11 *Appellatione generis non venit species, qua distinguitur à genere.*
13 *Masculinum concipit fœmininum, dummodo testator non loquatur de masculis separatim à fœminis. n. 14.*
15 *Nepotes ex fratribus non sunt verè, & propriè nepotes.*
16 *Non est concedendum nepotibus plusquam filijs, secus vbi apparet de contraria mente disponentis. n. 17.*
18 *Dispositio* l. cum auus. 101. ff. de condit. & demonstrat. & l. cum acutissimi. C. de fideicommis. *non habet locum stante contraria voluntate testatoris tam expressa, quam coniecturata. n. 19. & 20.*

CAPVT DCCLVII.

Svbstitutio de qua agebatur in causa Rauennaten. successionis est clara ad fauorē filiorum Antonij, quia testator vocauit Lelium, & suos fratres, ac nepotes masculos post obitum Horatij, & fratrum ex vtroque latere sine filijs, & nepotibus masculis legitimis, & naturalibus, vnde eueniente isto casu, subintrant nepotes Lelij, non autem filij eiusdem Lelij, & aliorum fratrum, cum isti non vocentur, sed solum nepotes, ideo illis est danda successio exclusis d. filijs iuxta tenorem testamenti, & dispositionem testa-
1 toris, † cuius voluntas est seruanda ad vnguem, & præcisè etiam contra causam fauorabilem *l. si cui pure libertas. in fin. princ. ff. ad trebellian. l. contra voluntatem. C. de testam. manumiss. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 3. tit. 3. n. 3. & 8.* Et talis voluntas colligitur ex verbis, quando sunt
2 clara, vt in casu nostro, † tunc enim non admittunt quæstionem voluntatis, cum non debeat fieri aliqua controuersia quid testator senserit, quando nulla adest ambiguitas in verbis *l. ille aut ille. § cum in verbis. ff. de legat. 3. Bart. in l. si arrogator. n. 27. de adopt. Roman. cons. 71. n. 6. Ang. cons. 395. n. 3.* cum alijs per *Cardin. Mantic. de coniectur.*
3 *vltim. voluntat. lib. 3. tit. 4. n. 4. & 5.* † vbi extendit etiam contra piam causam *Aym. in rubr. ff. de leg. 1. n. 131. ad fin. & cons. 294. n. 7.*

Ideo videmus, quod quamuis nepotes plerum-
4 que veniant appellatione filiorum † *l. iusta interpretatione. ff. de verb. significat. Curt. Iun. cons. 22. n. 15. & cons. 111. n. 12. Cephal. cons. 262. n. 9. cum seq. lib. 2.* Tamen quando apparet testatorem solum sensisse de filijs,
5 nunquam nepotes admittuntur *l. si quis ita. in princ. ff. de testam. tutel. Bart. in l. gallus. §. instituens. ff. de liber. & posth. Socin. cons. 104. n. 2. lib. 3. Ruin. cons. 129. n. 8. lib. 3. Dec. cons. 511. n. 5. Curt. Iun. cons. 161. n. 3. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 8. tit. 8. n. 4. & 8. Rebuff. in l. liberorum appellatione. 220. §. etenim idcirco. col. 2. in fin. ff. de verb. signif. Natt. cons. 551. n. 29. & 30. Decian. cons. 47. n. 15. lib. 3. Sim. de Pret. de interpretat. vltimar. voluntat. lib. 3. n. 39. & 50. fol. 326. & 328. Roland. cons. 97. n. 27. & 28.*
6 *lib. 4.* † Vnde idem erit dicendum quando constat testatorem solum vocasse nepotes, nam tunc non debet quæri an veniant filij, vt idem operetur propositū in proposito, quod oppositum in opposito, & è contra *l. fin. C. de sentent. pass. Neuiz. cons. 70. n. 24. Tiraq. de retract. consanguin. §. 12. glos. 1. n. 16. Surd. cons. 45. n. 23. lib. 1.*

Quod magis confirmatur etiam ex mente testatoris, qui semper in huiusmodi substitutione habuit rationem potius ad suos descendentes iuniores, quam antiquiores, dum voluit quod deficientibus omnibus suis descendentibus masculis, succedat vna ex fœ-
7 minis minoris ætatis, † adeo vt ex vna parte testamenti possit alia declarari *l. qui non militabat. § lutio. ff. de hæredib. instituend. l. si seruus plurium. §. fin. de legat. 1. Roman. cons. 438. n. 14. Socin. cons. 152. n. 4. ad med. col. 3. in fin. lib. 1. & cons. 73. n. 22. lib. 4.*
8 Quod † etiam habet locum in qualibet dispositione *l. vtrum. ff. de petit. hæreditat. l. 1. ff. de reb. dub. Socin. cons. 9. n. 8. lib. 3. Paris. cons. 64. n. 10. lib. 2. Ruin. cons. 201. n. 5. lib. 1. Surd. cons. 53. n. 10. lib. 1.* Quamuis etiam dispositiones essent separatæ *Idē Surd. cons. 179. n. 60. lib. 2. post Socin. cons. 51. col. 1. lib. 1. & cons. 242. col. 3. lib. 2. Aym. in cons. pro genero. n. 336. & n. 338. Zucard. in l. fin. n. 71. C. de edict. diu. adrian. tollend.*

Præterea testator in suo testamento numquam habuit in consideratione filios filiorum suorum, cum in tota serie huiusmodi substitutionis solum illos vocauerit in vltimo gradu substitutionis per eum factæ, nam in alijs gra-

gradibus tantummodo fecit mentionem de filijs, † & pronepotibus, adeo vt ita distinctè, & separatè loquendo de filijs, & nepotibus, numquam vnus veniat appellatione alterius etiam in casibus, in quibus filij venirent appellatione nepotum *Socin. cons.73. n.21.& 22.lib.4.Nicolin.inter cons. eiusdem Socin. cons. 152. casus iste non est nouus. col. 3. post princ.vers.insuper dubium hoc non videtur n.3.in fin. lib.1.* cui consilio subscripserunt se vndecim insignes doctores *Aym. cons.677.n.3.vers.secundo respondetur. Sim. de Pret.de interpretat.vltim.voluntat.lib.3. interpretat.3. dubit.4.solut.1. n.43.fol.326. Socin.Iun. cons.128.n.70. & 71. lib.1. Gabr. de verb.significat.conclus.1. n.93. Surd. decis.322.n.23.Corn. cons.290. col.2. lib.4. Gozad.cons.39.n.16.Honded.cons.60. n.37.in fin.& n.64.lib.1.Menoch.cons.110. n.26. lib. 2.Paris.cons.86.n.47.lib.2.Ruin. cons. 131.n. 4. lib.2. Surd cons.403. n.21. lib.3. Decian. cons.29.n.26.lib. 1.& cons.47.n.16.lib.3.*

9

Quæ procedunt non solum quando facta est explicita mentio filiorum, & nepotum, † sed etiam quando sunt vocati à testatore filij, & ascendẽtes,& sic implicitè nepotes,tũc enim apparet quod per istam distinctionem testator non intellexit de nepotibus,† cum enim species distinguitur à genere, numquam appellatione generis venit illa species *l. doli clausula. de verb. obligat.l. sanctio legum ff.de pœn.* † & in terminis ita concludit *Decian.cons.44.n.31.& 32.lib.3. Ciofus cons.7. n.8.Honded.cons.60.n.65.lib.1.*

10 11 12

Prout dicimus de masculino, quod licèt concipiat fœmininum † *l. si quis ita. in princ. ff. de testam.tut.l. si ita scriptum. ff.de legat. 2.* Tamen hoc non procedit, quando testator in aliqua parte testamenti locutus est de masculis, & separatim de fœminis, quia tunc apparet, quod sub illa voce generali noluit vtrumque comprehendere *Bald. in l. in multis. ff. de stat.homin.Io.de Anan.cons.22. n.3.in fin. Dec. cons.15. pro tenui facultate. n.3.& 4. Decian.cons.44.n.33 .lib.3.*

13 14

Neque talis substitutio potest intelligi de nepotibus ex fratribus, quia isti non sunt propriè nepotes, † cum verè, & propriè dicantur illi, qui sunt filij filiorũ *l.1. ff.de gradib. affinit.Rebuff.in l. iusta interpretatione.201. col.1.post med.de verb.signific.Socin.cons.152. n.10.& 11.col.8.in princ. lib.1.post Bald. in l.lege.C.de legitim.hered. & in l.1.C.de success.edict.& in l.nihil.ff.de in rem vers.& in l.dotali.ff. solut. matrim.*

15

Neque obstat, quod non debet plus concedi nepotibus, quam filijs † *l. si uiua matre. C. de bon.matern.Bald.in l.venia.ad fin.C.de in ius vocand. & in l. si vero.§.de viro.ff.solut. matrim.* Quia prædicta procedunt in dubio, secus † vbi apparet de contraria voluntate testatoris *Roman. cons.438. n.2. Gabr.cons. 96.n.19.& 38.lib.1.Dec.cons.15.pro tenui facultate. col.vlt. post princ. vers. non obstant. allegata.n.5.* vbi etiam quod ita intelligitur *l.cum auus.101. de condit.& demonstr. & l. cum acutissimi.C.de fideicommis.* † cum illarum legum dispositio nõ habeat locum stante contraria voluntate testatoris, qui posuit differentiam inter istas personas, † cum etiã sufficiãt coniecturæ ad tollendam dispositionem dictarum legum, nedum expressa verba testatorum *Glos.in d.l. cum acutissimi. in verb.vitam suam.Curt.Iun.cons.33.n.8.Paris.cons.19.n 95.lib.2.Bero.* qui de communi *cons.116.n.5.lib.2.Menoch. cons.95. n.26.lib. 1.* late *Rustic.ad d.l. cũ auus.lib.1.c.4.n.1.& 14.* † vbi extẽdit ad coniecturas etiam à nulla lege approbatas *Gabr. cons.97.n.11.lib.1.*

16 17 18 19 20

EPITOME.

IVdex an possit recipere testes circa probationem mortis absque citatione partis. ¶ Et quomodo illa probetur. ¶ Et an sufficiant coniecturæ, ac leuiores probationes. ¶ Procurator cum libera an possit petere renouationem emphyteusis. ¶ Et quando in ea præferantur proximiores etiam re non integra, & infra triginta annos. ¶ Et quid si fuerit concessa agnato, non extraneo, an tunc sufficiat cursus vnius anni. ¶ Et an istud tempus currat à die scientiæ. ¶ Et an tali prælationi possit renunciari. ¶ Et quo casu dicatur illi renunciatum. ¶ Promissio simplex quando dicatur continere retentionem beneficij de iure,seu ex priuilegio competentis, non autem animo illud nouandi. ¶ Obligatio soluendi legata, seu dotem, & restaurum an intelligatur salua falcidia, & lucro dotali, & iuxta prouisionem iuris. ¶ Citatio an sit facienda solum de persona certa re, & actu, non in spe, & potentia. ¶ Executio sententiarum an sit necessaria vt dicatur lis finita. ¶ Illegitimi, & legitimati quando admittantur ad emphyteusim ecclesiasticam. ¶ Et an habens facultatem liberam ad eam nominandi possit nominare inhabiles, & spurios. ¶ Onus legatario iniunctum quando respiciat commodum hæredis, non legatarij. ¶ Et quando per eum sit obseruandum præceptum testatoris licet onus sit maius, quam commodum, quod ex legato percipitur. ¶ Prohibitio molestiarum, quo casu extendatur ad molestias iuris. ¶ Et quid in hoc operẽtur verba vniuersalia tam legis, quam hominis.

SVMMARIVM.

1 *Mors probatur per testes deponentes, quod coniuncti publicè, & palam luctum fecerunt, & iusta soluerunt.*

2 *Iudex ex officio potest recipere testes circa probationẽ mortis absque aliqua citatione.*

3 *Mors potest probari ex coniecturis, & leuiori-*

nioribus probationibus, maxime si non sit de recenti. n.4.

5 *Proximiores præferuntur in concessione emphyteusis infra triginta annos. n.6. Intellige quando relocatio fieret extraneo, secus si agnato remotiori, quia tunc renouatio tollitur spatio vnius anni. n.7.*

8 *Tempus ad petendam renouationem non currit proximiori, nisi à die scientiæ.*

9 *Scientia est probanda per allegantem.*

10 *Procurator cum libera potest petere renouationem emphyteusis.*

11 *Proximiores sunt reinuestiendi etiam re non integra.*

12 *Pactum vt non possit peti renouatio emphyteusis est validum.*

13 *Renunciatio prælationis in emphyteusi debet esse expressa.*

14 *Promissio simplex videtur continere retentionem beneficij sibi de iure competentis, non animo nouandi legalem prouisionem, & priuilegium sibi competens.*

15 *Obligatio soluendi legata, seu dotem, & restaurum an intelligatur salua falcidia, & lucro dotali, & iuxta prouisionem iuris.*

16 *Vocatus ad emphyteusim si nominabitur, nullam actionē habet non secuta nominatione,*

17 *Citatio non requiritur, si non adest certa persona re, & actu, non autem in spe, & potentia.*

18 *Petens prælationem in emphyteusi debet stare conditionibus, quæ ab alio reperiuntur,*

19 *Lis non dicitur finita, nisi post executionem sententiarum. n.20.*

21 *Pendente lite super deuolutione non datur aliqua innouatio, aut ingressus possessionis etiam vacantis.*

22 *Illegitimi non admittuntur ad emphyteusim ecclesiasticam. & n.29. Idem in legitimatis per rescriptum, secus per subsequens matrimonium. n.23.*

24 *Nominatio de inhabili ad emphyteusim ecclesiæ non valet quamuis sit facta per habentem facultatem liberam nominandi. Amplia vt n.25.26.& 27. Intellige vt n.28.*

30 *Onus legatario iniunctum per viam causæ finalis respicit commodum hæredis, non legatarij.*

31 *Præceptum testatoris adimplendi causam, ob quam fuit legatario iniunctum legatum, debet per eum obseruari stante illius acceptatione, quæ illum obligat licet onus esset maius, quam commodum legati. n.32.*

33 *Prohibitio molestiarum non extenditur ad molestias iuris, & iudiciales.*

34 *Molestia non potest dici iusta, quæ datur contra præceptum testatoris.*

35 *Promissio soluendi legatum excludit omnem vexationem.*

36 *Verba generalia de non molestando ex quacumque occasione cum similibus comprehendunt etiam iudicialem vexationem. n. 37. & 39.*

38 *Verba vniuersalia hominis non recipiunt restrictionem de habilitate, quidquid aliud sit in verbis legis.*

CAPVT DCCLVIII.

PRobatur mors omnium, de quibus in articulis productis in causa Romana prælationis domus emphyteoticæ, Cum testes super quinto deponant non confusè, sed
1 nominatim, † quod omnes obierunt subdentes causam scientiæ, quia coniuncti publicè, & palam luctum fecerunt, & veste lugubri induti iusta soluerunt, qui est optimus modus probandi obitum alicuius *Bart. in l. genero. in fin. ff. de his qui notant. infam. Corn. conf.204.col.2. post princ. vers. item probaretur mors. n. 6. lib.3. Aym. cons.127. in fin. Menoch. de adipisc. possess. remed.4.n.674. Boer. decis.288.col.2. in fin. vers. & etiam per coniecturas. Alex. cons.27.n.4. vers. præterea quod dicta probatio. lib.7. Rebuff. de registr. baptism. & sepultur. art. vlt. glos. vnic. in fin.*

Neque obstāt prætensæ nullitates examinis dictorum testium, cum appareat illos fuisse examinatos cū interrogatorijs datis à parte, & seruatis seruandis, vt in facto ostendi-
2 tur, † maxime, quia circa probationem mortis etiam Iudex ex officio posset recipere testes absque aliqua citatione *Bald. in c. quoniam frequenter. §. porro. vbi Felin. col. penult. in fin. n.24. vers. & dicit. vt lit. non contestat. Gabr. de citation. conclus.1.n. 499. limit.104. Nicellus. in concord. glos.52.*
3 *fallent.106.* † Cum etiam adsit noua inuestitura in personam Michaelis per Dominos proprietarios domus, de qua agitur, tamquam deuolutæ, itaut omnibus istis simul iunctis, possit apertè colligi, quod sit probata mors eorum, qui prius fuerunt inuestiti, cum etiam simus in probatione obitus non de recenti respectu Hieronymi, quo casu
4 magis † probatur mors per leuiores probationes *Aym. cons.127. n. 17. post Bald. cons. 398. per solam famam. lib.2.*

Quo obitu stante, & proximitate probata, & noua inuestitura subsecuta, sunt præferendi
5 proximiores in emphyteusi, † de qua agimus, iuxta doctrinam *Bart. in l.1. §. permittitur. ff. de aqu. quotid. æstiu. Castr. cons. 159. in fin. lib.2.* vbi etiam quod procedit in feudo, & in fœmina, quamuis etiam inuestitura esset facta pro masculis *Fulgos. cons.4.* & ex multis *Rotæ* decisionibus comprobaui *supr. c.88. n.24. vsque ad 27.*

Nec facit, quod petitio prælationis non sit in tempore, cum extraneus non fuerit inuestitus infra annum, relocatio autem est facta elapso quinquennio à die primæ locationis
6 finitæ, † Quia hoc nihil refert, cum enim domus sit relocata extraneo, durat facultas talem relocationem reuocandi per spatium

gradibus tantummodo fecit mentionem de filijs, † & pronepotibus, adeo vt ita distinctè, & separatè loquendo de filijs, & nepotibus, numquam vnus veniat appellatione alterius etiam in casibus, in quibus filij venirent appellatione nepotum *Socin. cons.73. n.21.& 22.lib.4.Nicolin.inter cons. eiusdem Socin. cons. 152. casus iste non est nouus. col. 3. post princ.vers.insuper dubium hoc non videtur n.3.in fin. lib.1.* cui consilio subscripserunt se vndecim insignes doctores *Aym. cons.677.n.3.vers.secundo respondetur. Sim. de Pret.de interpretat.vltim.voluntat.lib.3. interpretat.3. dubit.4.solut.1. n.43.fol.326. Socin.Iun. cons.128.n.70. & 71. lib.1. Gabr. de verb.significat.conclus.1. n.93. Surd. decis.322.n.23.Corn. cons.290. col.2. lib.4. Gozad.cons.29.n.16.Honded.cons.60. n.37.in fin.& n.64.lib.1.Menoch.cons.110. n.26.lib. 2.Paris.cons.86.n.47.lib.2.Ruin. cons. 131.n. 4. lib.2. Surd cons.403. n.21. lib.3. Decian. cons.29.n.26.lib. 1.& cons.47.n.16.lib.3.*

9

Quæ procedunt non solum quando facta est explicita mentio filiorum, & nepotum, † sed etiam quando sunt vocati à testatore filij, & ascendẽtes,& sic implicitè nepotes,tũc enim apparet quod per istam distinctionem testator non intellexit de nepotibus,† cum enim species distinguitur à genere, numquam appellatione generis venit illa species *l. doli clausula. de verb. obligat.l. sanctio legum ff.de pœn.* † & in terminis ita concludit *Decian.cons.44.n.31.& 32.lib.3. Ciofus cons.7. n.8.Honded.cons.60.n.65.lib.1.*

10 11 12

Prout dicimus de masculino, quod licèt concipiat fœmininum † *l. si quis ita. in princ. ff. de testam.tut.l. si ita scriptum. ff.de legat. 2.* Tamen hoc non procedit, quando testator in aliqua parte testamenti locutus est de masculis, & separatim de fœminis, quia tunc apparet, quod sub illa voce generali noluit vtrumque comprehendere *Bald. in l. in multis. ff. de stat.homin.Io.de Anan.cons. 22. n.3.in fin. Dec. cons.15. pro tenui facultate. n.3.& 4. Decian.cons.44.n.33.lib.3.*

13 14

Neque talis substitutio potest intelligi de nepotibus ex fratribus, quia isti non sunt propriè nepotes, † cum verè, & propriè dicantur illi, qui sunt filij filiorũ *l.1. ff.de gradib. affinit.Rebuff.in l. iusta interpretatione.201. col.1.post med. de verb.signific.Socin.cons.152. n.10.& 11.col.8.in princ. lib.1.post Bald. in l.lege.C.de legitim.hæred. & in l.1.C.de success.edict.& in l.nihil.ff.de in rem vers.& in l.dotali.ff. solut. matrim.*

15

Neque obstat, quod non debet plus concedi nepotibus, quam filijs † *l. si uiua matre. C. de bon.matern.Bald.in l.venia.ad fin.C.de in ius vocand. & in l. si vero.§.de viro.ff.solut. matrim.* Quia prædicta procedunt in dubio, secus † vbi apparet de contraria voluntate testatoris *Roman. cons.438. n.2. Gabr.cons. 96.n.19.& 38.lib.1.Dec.cons.15.pro tenui facultate. col.vlt. post princ. vers. non obstant. allegata.n.5.* vbi etiam quod ita intelligitur *l.cum auus.101. de condit.& demonstr. & l. cum acutissimi.C.de fideicommis.* † cum illarum legum dispositio nõ habeat locum stante contraria voluntate testatoris, qui posuit differentiam inter istas personas, † cum etiã sufficiãt coniecturæ ad tollendam dispositionem dictarum legum, nedum expressa verba testatorum *Glos.in d.l. cum acutissimi. in verb.vitam suam.Curt.Iun.cons.33.n.8.Paris.cons.19.n 95.lib.2.Bero.* qui de communi *cons.116.n.5.lib.2.Menoch. cons.95. n.26.lib. 1.* late *Rustic.ad d.l. cũ auus.lib.1.c.4.n.1.& 14.* † vbi extẽdit ad coniecturas etiam à nulla lege approbatas *Gabr. cons.97.n.11.lib.1.*

16 17 18 19 20

E P I T O M E.

IVdex an possit recipere testes circa probationem mortis absque citatione partis. ¶ Et quomodo illa probetur. ¶ Et an sufficiant coniecturæ, ac leuiores probationes. ¶ Procurator cum libera an possit petere renouationem emphyteusis. ¶ Et quando in ea præferantur proximiores etiam re non integra, & infra triginta annos. ¶ Et quid si fuerit concessa agnato, non extraneo, an tunc sufficiat cursus vnius anni. ¶ Et an istud tempus currat à die scientiæ. ¶ Et an tali prælationi possit renunciari. ¶ Et quo casu dicatur illi renunciatum. ¶ Promissio simplex quando dicatur continere retentionem beneficij de iure,seu ex priuilegio competentis, non autem animo illud nouandi. ¶ Obligatio soluendi legata, seu dotem, & restaurum an intelligatur salua falcidia, & lucro dotali, & iuxta prouisionem iuris. ¶ Citatio an sit facienda solum de persona certa re, & actu, non in spe, & potentia. ¶ Executio sententiarum an sit necessaria vt dicatur lis finita. ¶ Illegitimi, & legitimati quando admittantur ad emphyteusim ecclesiasticam. ¶ Et an habens facultatem liberam ad eam nominandi possit nominare inhabiles, & spurios. ¶ Onus legatario iniunctum quando respiciat commodum hæredis, non legatarij. ¶ Et quando per eum sit obseruandum præceptum testatoris licet onus sit maius, quam commodum, quod ex legato percipitur. ¶ Prohibitio molestiarum, quo casu extendatur ad molestias iuris. ¶ Et quid in hoc operẽtur verba vniuersalia tam legis, quam hominis.

SVMMARIVM.

1 *Mors probatur per testes deponentes, quod coniuncti publicè, & palam luctum fecerunt, & iusta soluerunt.*

2 *Iudex ex officio potest recipere testes circa probationẽ mortis absque aliqua citatione.*

3 *Mors potest probari ex coniecturis, & leuiori-*

nioribus probationibus, maxime si non sit de recenti. n.4.

5 *Proximiores præferuntur in concessione emphyteusis infra triginta annos. n.6. Intellige quando relocatio fieret extraneo, secus si agnato remotiori, quia tunc renouatio tollitur spatio vnius anni. n.7.*

8 *Tempus ad petendam renouationem non currit proximiori, nisi à die scientia.*

9 *Scientia est probanda per allegantem.*

10 *Procurator cum libera potest petere renouationem emphyteusis.*

11 *Proximiores sunt reinuestiendi etiam re non integra.*

12 *Pactum vt non possit peti renouatio emphyteusis est validum.*

13 *Renunciatio prælationis in emphyteusi debet esse expressa.*

14 *Promissio simplex videtur continere retentionem beneficij sibi de iure competentis, non animo nouandi legalem prouisionem, & priuilegium sibi competens.*

15 *Obligatio soluendi legata, seu dotem, & restaurum an intelligatur salua falcidia, & lucro dotali, & iuxta prouisionem iuris.*

16 *Vocatus ad emphyteusim si nominabitur, nullam actionē habet non secuta nominatione,*

17 *Citatio non requiritur, si non adest certa persona re, & actu, non autem in spe, & potentia.*

18 *Petens prælationem in emphyteusi debet stare conditionibus, quæ ab alio reperiuntur,*

19 *Lis non dicitur finita, nisi post executionem sententiarum. n.20.*

21 *Pendente lite super deuolutione non datur aliqua innouatio, aut ingressus possessionis etiam vacantis.*

22 *Illegitimi non admittuntur ad emphyteusim ecclesiasticam. & n.29. Idem in legitimatis per rescriptum, secus per subsequens matrimonium. n.23.*

24 *Nominatio de inhabili ad emphyteusim ecclesiæ non valet quamuis sit facta per habentem facultatem liberam nominandi. Amplia vt n.25.26.& 27. Intellige vt n.28.*

30 *Onus legatario iniunctum per viam causæ finalis respicit commodum hæredis, non legatarij.*

31 *Præceptum testatoris adimplendi causam, ob quam fuit legatario iniunctum legatum, debet per eum obseruari stante illius acceptatione, quæ illum obligat licet onus esset maius, quam commodum legati. n.32.*

33 *Probibitio molestiarum non extenditur ad molestias iuris, & iudiciales.*

34 *Molestia non potest dici iusta, quæ datur contra præceptum testatoris.*

35 *Promissio soluendi legatum excludit omnem vexationem.*

36 *Verba generalia de non molestando ex quacumque occasione cum similibus comprehendunt etiam iudicialem vexationem. n.37. & 39.*

38 *Verba vniuersalia hominis non recipiunt restrictionem de habilitate, quidquid aliud sit in verbis legis.*

CAPVT DCCLVIII.

Probatur mors omnium, de quibus in articulis productis in causa Romana prælationis domus emphyteoticæ, Cum testes super quinto deponant non confusè, sed
1 nominatim, † quod omnes obierunt subdentes causam scientiæ, quia coniuncti publicè, & palam luctum fecerunt, & veste lugubri induti iusta soluerunt, qui est optimus modus probandi obitum alicuius *Bart. in l. genero. in fin. ff. de his qui notant. infam. Corn. conf.204.col.2. post princ. vers. item probaretur mors. n. 6. lib.3. Aym. conf.127. in fin. Menoch. de adipisc. possess. remed.4.n.674. Boer. decis.288.col.2. in fin. vers. & etiam per coniecturas. Alex. conf.27.n.4. vers. præterea quod dicta probatio. lib.7. Rebuff. de registr. baptism. & sepultur. art. vlt. glos. vnic. in fin.*

Neque obstāt prætensæ nullitates examinis dictorum testium, cum appareat illos fuisse examinatos cū interrogatorijs datis à parte, & seruatis seruandis, vt in facto ostendi-
2 tur, † maxime, quia circa probationem mortis etiam Iudex ex officio posset recipere testes absque aliqua citatione *Bald. in c. quoniam frequenter. §. porro. vbi Felin. col. penult. in fin. n.24. vers. & dicit. vt lit. non contestat. Gabr. de citation. conclus.1.n. 499. limit.104. Nicellus. in concord. glos.52.*
3 *fallent.106.* † Cum etiam adsit noua inuestitura in personam Michaelis per Dominos proprietarios domus, de qua agitur, tamquam deuolutæ, itaut omnibus istis simul iunctis, possit apertè colligi, quod sit probata mors eorum, qui prius fuerunt inuestiti, cum etiam simus in probatione obitus non de recenti respectu Hieronymi, quo casu
4 magis † probatur mors per leuiores probationes *Aym. conf.127. n. 17. post Bald. conf. 398. per solam famam. lib.2.*

Quo obitu stante, & proximitate probata, & noua inuestitura subsecuta, sunt præferendi
5 proximiores in emphyteusi, † de qua agimus, iuxta doctrinam *Bart. in l.1. §. permittitur. ff. de aqu. quotid. æstiu. Castr. conf. 159. in fin. lib.2.* vbi etiam quod procedit in feudo, & in fœmina, quamuis etiam inuestitura esset facta pro masculis *Fulgos. conf.4.* & ex multis *Rotæ* decisionibus comprobaui *supr. c.88.n.24. vsque ad 27.*

Nec facit, quod petitio prælationis non sit in tempore, cum extraneus non fuerit inuestitus infra annum, relocatio autem est facta elapso quinquennio à die primæ locationis
6 finitæ, † Quia hoc nihil refert, cum enim domus sit relocata extraneo, durat facultas talem relocationem reuocandi per spatium

triginta annorum, qui cum non excesserint
in casu nostro, merito est concedenda prælatio
Dec. qui de communi *conf.* 395. *in causa magnifici. in fin. vers. secus si alienatio. & ibi Addit. in fin.* post *Glos.* ab omnibus receptam *in c. 1. §. titius. si de feud. sit contr. int. domin. & agnat. Alex. conf.* 15. *n.* 10. *vbi Addit. in verb. extraneũ, lib.* 5. *Tiraq. de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 10. *n.* 8. *&* 9. *Card. Seraphin. decis.* 630. *n.* 1. *&* 2. *Gabr. de iur. emphyteot.*
7 *conclus.* 1. *n.* 12. † Et contraria procedunt,
quando concederetur agnato remotiori, nam
tunc renouatio tollitur per spatium anni,
tamquam res remaneat penes agnatos *Dec. cons.* 327. *in casu proposito non videtur. col.* 2. *in fin. n.* 4. *Card. Seraph. decis.* 610. *n.* 8.

Et in omnem casum, quamuis annus attende-
8 retur, illud tempus anni † currit solum à die
scientiæ *Alex in l. si mihi & titio. col. fin. ff. de verb. obligat.* & concludunt omnes *in c.* 1. *§. titius. si de feud. fuer. cõtrouers. int. domin. & agnat. late Dec. cons.* 327. *col.* 3. *post med. vers. secundo principaliter respondetur. n.* 5. *in fin. Gabr. de emphyt. conclus.* 1. *n.* 11. *Card. Seraphin. decis.* 610. *n.* 7.

De qua scientia non constat, immo est proban-
9 da, per eum qui se † in illa fundat *Bart. in l. omnes. in fin. n.* 2. *vers. item est vtilis. C. de agricol. & censit. lib.* 11. *Ang. in §. iubemus. in fin. auth. de ecclesiast. tit. & in l.* 1. *C. de nili aggerib. non rumpend. per l. verum. ff. de parricid.* cum alijs per *Dec. d. cons.* 327. *n.* 6. *& in c.* 2. *de except. Bald. in l.* 1. *vers. super secundo puncto quæ crimina. C. qui accus. non poss. Anan. in rubr. de accusat. in fin.*

Quod autem non adsit mandatum speciale ad
petendam istam prælationem, prout requiritur,
stante augmento canonis, tollitur ex lectura
mandati exhibito in actis, in quo adest
ista particularis commissio ad petendam huiusmodi
inuestituram cum omnibus conditionibus
in ea contentis, tamquam mandanti
10 debitam vti proximiori, † Quamuis etiam
ad istum effectum sufficeret fuisse constitutũ
procuratorem cum libera, & clausulis idem
importantibus, quæ adsunt in mandato nostro,
cum paria sint habere mandatum speciale,
seu generale cum libera tam in contractibus,
quam in iudicijs *l. nam & nocere. vbi Bald. ff. de pact. Salic. in l. illud. §.* 1. *ff. de minorib. Castr. in l. per procuratorem. in fin. ff. de acquir. hæredit. Abb. in c. petitio. post med. de procurat. Alex. in l. si procurator. col.* 1. *C. eod. tit.* cum alijs per *Tiraq. de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 13. *n.* 32.

Et dum dicitur non esse rem integram stante
inuestitura alijs facta, non debet attendi ex
receptissima opinione omnium doctorum
11 concludentium, † quod semper proximiores
sunt reinuestiendi, siue res sit integra, siue
non, vt late concludit *Rimin. Iun. cons.* 444. *n.* 49. *vsque ad* 52. *lib.* 4. quẽ approbauit *Rot. diuers. decis.* 198. *n.* 5. *p.* 2. *Gozad. cons.* 86. *n.* 24. *ad med.* quem etiam sequitur *Rot. coram R. P. D. Oradino Lucana emphyteusis.* 6. *iunij* 1567. quæ est *in impressis diuers. decis.* 791. *p.* 4. & fuit confirmata *coram R. P. D. Orano Ceruien. bonorum.* 4. *iulij.* 1590. *Mandos. ad Roman. cons.* 22. *in verb. communis. col.* 2. *ad med. vers. sed ego credo. Alex.* qui omnibus respõdet *in l. si mihi & titio. ff. de verb. oblig.*

Nec aduersatur, quod fuerit renunciatum huiusmodi
prælationi, itaut non possit peti am-
12 plius renouatio † stante validitate istius pactis
Socin. Iun. cons. 9. *n.* 14. *lib.* 3. *Card. Seraphin. decis.* 610. *n.* 2. Quia loquuntur quando
adesset expressa conuẽtio per emphyteutam
apposita, vt finito tempore locationis Ecclesia
possit pro se retinere, & cuicumque vo-
13 luerit concedere, † tunc enim dicitur renũciatum
huiusmodi iuri prælationis, Aliud
est in casu nostro, in quo non adest istud pactum,
sed solum simplex promissio restituendi
domum liberam cum renunciatione generali,
quę non extenditur ad tale ius prælationis,
cum de eo esset facienda particularis
mentio, & expressa renunciatio, nam alias illi
non censeretur renunciatum, & semper
posset peti renouatio, & prælatio *Rot. coram Cardin. Sacrato Romana pensionis domus.* 24. *Nouembris.* 1603. vbi etiam loquitur stãte
iuramento post *Put. decis.* 166. *n.* 7. *lib.* 1.
14 Nam † quælibet simplex obligatio, & promissio
videtur cõtinere retentionem beneficij
sibi de iure competentis, nõ autem animo
nouandi legalem prouisionem, & priuilegiũ
sibi competens *l.* 4. *§. si ex conuentione. ff. de re iudic. Surd. cõs.* 34. *n.* 34. *&* 35. *lib.* 1. *Bald. cons.* 329. *col.* 2. *lib.* 1. cum multis similibus
adductis per *Rot. coram R. P. D. Pirouano Romana nullitatis obligationis.* 27. *Februar.*
15 1612. † vbi de promissione solutionis legatorum,
quæ intelligitur saluo beneficio legis
falcidiæ, & de promissione restitutionis
dotis, quæ debet declarari saluo priuilegio
lucri dotalis, & de pacto faciendi restaurum,
quod etiam intelligitur iuxta prouisionem
iuris communis *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.* 3. *tit.* 7. *n.* 19. *Afft. decis.* 399. *n.* 13. *&* 14. *Natt. cons.* 416. *n.* 4. *vsque ad* 7. *Roland. de lucr. dot. q.* 37.

Nec agitur de aliquo interesse nepotum Michaelis,
itaut essent citandi in casu, & ad effectum
de quo agitur, Quamuis enim fuerint instituti
vsufructuarij, cum persona à Michaele
nominanda, non propterea sunt compræhensi
in inuestitura, itaut defuncto Michaele absque
nominatione succedant in emphyteusi,
Nam solum sunt vocati cum expressa condi-
16 tione, quatenus Michael nominaret, † Vnde
non secuta nominatione, nulla eorum ratio
est habenda, neque illis est aliqua actio quęsita
l. thais ancilla. §. stichus. ff. de fideicõmis. libertat. Bart. in l. quibus diebus. §. termilius. n. 6. *ff. de condit. & demonstrat. Alex. cons.* 119. *n.* 1. *lib.* 1. *Ruin. cons.* 181. *n.* 2. *lib.* 1. *Natt. cons.*

conſ. 372. *n*.4. *Surd. deciſ.* 144. *n*.12. Et per
17 conſequens non requiritur citatio, † cum debeat eſſe certa perſona, quæ debet citari re & actu, non autem in ſpe, & potentia *Purpur.in auth.ſi quis in aliquo.n.*22.*verſ. ſexto limitatur.* C. *de edend. poſt Bald. in l. nec quidquam. §. vbi decretum. col. antepenult. ff. de offic. proconſ. Alex. in l. filiusfamilias. §.diui. col.*3. *& ibi Iaſ.col.*8.*ff. de legat.* 1.

Et in omnem euentum petitur prælatio cum eiſdem pactis,& conditionibus appoſitis per eccleſiam in emphyteuſi alijs conceſſa, inter quas conditiones adeſt illa, vt dicti Nepotes in caſu nominationis faciendæ debeant frui dicta domo cum eadem perſona nominanda, vnde nihil deperit parti, quæ ſemper eſt tuta de ſuis iuribus in quemcumque transfe-
18 ratur emphyteuſis,† quæ eſt accipienda cum eiſdem conditionibus,quæ ab alio reperiuntur *Rip. in l.*1. *col.*3. *verſ. quinto intellige. ff. de priuileg.creditor. Gabr.de emphyt.concluſ.*1. *in fin.n.*28.*Cardin. Seraphin. deciſ.* 610. *n.* 11.

Neque pendente lite ſuper prætenſa caducitate,ac alijs deductis dicitur deuoluta emphy-
19 teuſis, cum non ſufficiat adeſſe litem, † ſed requiratur ſententia, & non quidem vna, ſed plures, quæ faciant rem iudicatam, & habeant vim trium conformiũ, immo etiam eſt neceſſaria illarum executio ad hoc, vt dicatur lis finita *Pariſ. conſ.* 30. *n.* 36. *lib.*4. *Mandoſ.reg.*33.*q.*27.*col.*1.*ad med. Lancell.*
20 *de attent.lit.pend.n.*234.*tom.*6.*fol.*306.† vbi etiam quod durat lis poſt ſententiam tranſactam in iudicatum propter executionem *Sarnenſ. deciſ.*14. & cum ſint dubij euentus litis, interim, donec pendet lis, non poteſt
21 dici, quod adſit aliqua deuolutio, † cum neque illa pendente detur aliqua innouatio aut ingreſſus poſſeſſionis etiam vacantis, cum alijs effectibus, de quibus late *Lancell. de attent. lit. pendent. n.*298. *cum pluribus ſeq. tom.*6. *fol.*307.

Quo vero ad nominationem dicendum eſt illam fuiſſe inualidam, cum fuerit facta de illegitimo, qui tamquam inhabilis non admittitur ad bona emphyteotica eccleſiaſti-
22 ca, † neque enim eſt veriſimile, quod eccleſia de talibus cogitauerit propter ſuam dignitatem, quaſi iſti non poſſint procreari ſine peccato *Bald. in c.qua in eccleſiarum. n.* 42.*de conſtit. Rip. in l.ex facto. §.ſi quis rogatus. il* 1. *n.*62. *ff.ad trebellian.* late *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent.lib.*22. *tit.*10.*n.*1.*vſque ad* 6.cum alijs quos adduxi
23 *ſupra c.*218.*n.*35. *cum ſeq.* † vbi etiam quod neque legitimati,niſi per ſubſequens matrimonium admittuntur *Felin. in c. in præſentia.n.*24.*col.*14.*in princ. verſ.quinto in quãtum. de probation. Gabr. conſ.* 83. *n.*3. *&* 4. *lib.*2. *Rot. diuerſ. deciſ.*474.*n.*2.*p.*1. ¶ Non obſtante,quod ſit data facultas libera nominandi, ſeu eligendi, quem aliquis voluerit,
24 non enim ſuſtinebitur nominatio † de inhabili, quia iſta verba non inducunt liberam voluntatem, ſed referuntur ad arbitriũ boni viri *l.thais. §.ſororem. ff.de fideicommiſſar. libertatib.* dixi late *ſupra c.* 755. *n.* 15. Ideo erit intelligenda iſta facultas de habilibus, non de illis, quos abhorret eccleſia, & de quibus non cenſetur ab initio cogitatum,
25 maxime in bonis eccleſiaſticis, † in quibus minus veniunt inhabiles propter naturam rei, quamuis alias eſſent capaces hæreditatis, & licet etiam talia bona potuerint alienari in extraneos, puta ſi adeſſent clauſulæ, quibus dederit,vel quibuſcumque cum ſimilibus *Pariſ.conſ.*71.*n.*42.*&* 43.*lib.*3. vbi ita declarat *Dec. conſ.*170. *in cauſa venerabilium. n.*6. *& per tot. Bald.conſ.*206. *quæſtio eſt ſpurius. n.*3.*lib.*2. *Honded. conſ.*37.*n.*24. *vſque ad* 30.*lib.*2. *Gabr.conſ.*83.*n.*3. *vſque ad* 12.*lib.*2. *& conſ.*84.*n.*46. *&* 58. *cum ſeq.*
26 *eod.lib.* † vbi etiã, quod hoc eſt indubitatum ſtante Bulla Pij V. edita de anno 1570. *in Bullar. n.* 110. per quam redduntur ſimiles perſonæ incapaces bonorum eccleſiaſticorum *Cardin.Mantic.de tacit.& ambig. conuention. lib.* 22. *tit.* 10. *in fin. Honded. conſ.* 37. *n.*23. *lib.* 2. *Rot. diuerſ. deciſ.* 214. *per tot. par.*2.

Et ita in ſpecie emphyteuſis eccleſiaſticæ,quod in ea non poſſit nominari naturalis, & ſpu-
27 rius, † aut alias indignus etiam ab habente liberam facultatem nominandi concludit *Caldas de nominat.emphyteuſ. q.*19.*n.*28. *vſque ad* 32.*fol.*223. *& q.*7.*n.*39. *& q.*20.*n.*7. Contraria autem procedunt,quando in conceſſione emphyteuſis dominus conceſſit ſpu-
28 rium poſſe nominari, † quia tunc talis dicitur habere emphyteuſim à domino, non autem à nominante, vt concludit *Idem Caldas d.q.*19.*n.*26.*&* 27.iuxta *l.cum quidam.*24.*ff. de legat.*2.Vnde ceſſante iſta clara,ſeu veriſimili mente concedentis,non erit intelligenda facultas de inhabilibus, cum non deceat in loco honeſto collocare perſonas inhone-
29 ſtas, † de quibus eccleſia in dubio dicendum eſt non cogitaſſe *Felin. in c.in præſentia.*, *n.*24. *vbi Dec.n.*26. *Abb.n.*25. *de probation. Caſtr.in l.ſi mihi & titio. ff. de verbor.obligat. & in l.generaliter. §. cum autem. vbi etiam Alex. Salic. & Iaſ. C.de inſtit.& ſubſtit. Bald. in auth. ſi quas ruinas. n.*3. *verſ. ſed quæro. C. de epiſc. & cleric. & conſ.* 70. *lib.* 1. *alias eſt conſ.* 207. *lib.* 2. *Afflict. in c.*1. *§.naturales.in fin.ſi de feud.conten.ſit.Card. Palæot.de not.& ſpur.c.*31. *in princ. Alciat. conſ.*39.*lib.*2. quidquid contrarium ſequatur *Gamma.q.*2.*n.*4. *& q.*377.*n.*7. *& q.*149.*n.*3. quia contra eum eſt verior opinio, vt per *Cald.de nominat.emphyt. quæſt.*19.*n.*29. *vſque ad* 32.

Quo ad alterum dubium, ex teſtamento tranſmiſſo, & facti ſerie propoſita colligitur,

quod fuit legatum prædium Paulo per Hieronymum cum prohibitione expressa, ne vexaret suos filios, & hæredes institutos in bonis etiã emphyteoticis ex quauis causa etiã inhabilitatis, prout idem Paulus acceptando legatum promisit non cõtrauenire præceptò testatoris quauis occasione, Quibus stantibus non possunt dicti filij, & hæredes molestari ab eodem Paulo sub prætextu, quod huiusmodi bona emphyteotica ad eum spectẽt exclusis filijs, & hæredibus Hieronymi tam-
30 quam inhabilibus, † Etenim sumus in onere legatario iniuncto per viã causæ finalis cum respiciat commodum, & fauorem hæredis, non ipsius legatarij *Bart. in l. 2. §. vlt. col. 2. in princ. ff. de donat. Aym. cons. 243. n. 2. & 3. Ang. cons. 124. n. 3. Surd. decis. 38. n. 4. in fin. Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 6.*
31 *tit. 14. n. 14. in fin.* † Vnde parendum est per legatarium præcepto testatoris adimplendo causam, ob quam fuit sibi factum legatum, stante præsertim acceptatione illius, & promissione subsecuta, quæ operatur, vt debeat seruare onus sibi iniũctum *l. imperator. vers. enimuero. de leg. 2. Castr. in l. si cum dotem. §. si pater. ff. solut. matrim. Dec. cons. 425.*
32 *col. penult. n. 8. Aym. cons. 174. n. 9.* † Quamuis etiam onus appositum esset maius commodo legati, & illius valorẽ excederet, semper enim ista acceptatio obligat legatarium stante scientia oneris iniuncti, de qua in casu nostro *Ruin. cons. 79. n. 10. & 11. lib. 2. Natt. cons. 186. n. 1. Socin. Iun. cons. 18. n. 8. lib. 4. Surd. cons. 7. n. 41. lib. 1. & de alim. tit. 9. q. 26. n. 101. post Alex. cons. 132. n. 2. ante fin. lib. 2. & in l. si cum dotem. §. si pater. vbi Castr. ff. solut. matrimon. Cagnol. inter cons. Port. cons. 26. n. 1.*

Neque obstat, quod ista molestia sit iudicialis, & iuridica, de qua non videtur testator sen-
33 sisse, † sed solum de illa, quæ inferretur de facto *Glos. in l. si seruum prætor. ff. de acquir. hæredit. Menoch. cons. 230. n. 16. & 19. lib. 3.* Quia etiam iudicialis vexatio, & molestia non potest dici iusta, quando fit contra præ-
34 ceptum testatoris, † per quod efficitur iniustum, quod, eius prohibitione circumscripta, fuisset iustum *Socin. Iun. cons. 113. n. 36. vsque ad 48. lib. 1. Bero. cons. 56. n. 44. lib. 3. Tiraq. de retract. lignag. §. 35. glos. 4. n. 40. Menoch. de recuper. possess. remed. 1. n. 284. Rim. Iun. cons. 249. n. 14. lib. 3. & cons. 330. n. 6. cum seq. eod. lib. & cons. 375. n. 7. lib. 4. Sim. de Pret. de interpretat. vlt. volunt. lib. 4. interpretat. 2. dub. 4. n. 25. & dub. 10. n. 89. fol. 417. Alex cons. 52. n. 2. lib. 2. & cons. 195.*
35 *n. 8. lib. 6.* † Cum etiam in casu nostro, vltra prohibitionem testatoris adsit quoque promissio legatarij, quæ magis simul iuncta omnem vexationem etiam iudicialem excludunt *Socin. Iun. cons. 113. n. 45. lib. 1.*

Maximè, quia non fuit simpliciter prohibita molestia, sed fuerunt addita verba ex quacumque causa, prout etiam in promissione de non contraueniendo fuit dictum ex qua-
36 uis occasione, † tunc enim venit etiam molestia iuris, cum terminus, cui adijcitur ista dictio aliqua, quauis, quacumque, & similis intelligatur latè etiam contra propriam significationem *Ias. cons. 224. col. 2. in fin. vers. tertio istud statutum. lib. 2. Corn. cons. 243. col. 2. vers. nec obstant allegata. lib. 3. & cons. 33. col. vlt. lib. 4. Franc. in c. indemnitatibus. §. cæterum. in princ. de elect. in 6. Socin. cons. 3. col. 3. ad med. vers. tamen in primis expressè dicitur. n. 10. lib. 3. Bertrand. cons. 100. n. 8. lib. 1. p. 1.* cum alijs per *Tiraq. in l. si vmquã. in verb. omnia vel partem aliquam. n. 14.*
37 *cum seq. C. de reuocand. donation.* † Cum etiam ista verba sint generalia, & vniuersalia, ac multum prægnantia, ideo intelliguntur de quacumque molestia etiam iudiciali *Ruin. cons. 77. n. 8. lib. 2. Dec. cons. 613. col. 1. post med. n. 1. Abb. cons. 43. col. penult. vers. secundo principaliter. lib. 1. Socin. Iun. cons. 13. n. 52. lib. 1. Surd. decis. 194. n. 12. & de alim. tit. 9. q. 26. n. 27.* vbi *n. 32. cum seq.* testatur de veriori opinione, cum multis similibus
38 ibi adductis, † quasi verba hominis vniuersalia nullam recipiant restrictionem de habilitate, quidquid sit in verbis legis *Bart. in l. generali. §. vxori. de leg. 3. Bald. in l. vlt. n. 1. vers. doctrina. C. sine cens. vel reliq. Natt. cons. 159. n. 7. Ceph. cons. 199. n. 24. lib.*
39 *2. Becc. cons. 28. n. 10.* † Maximè quia in specie testator expressit causam inhabilitatis, ob quam prohibuit molestiam, itaut ex hoc clarè colligatur eius mentem fuisse, vt filij non vexarentur occasione prædicta in iudicio, vnde tunc præceptum erit magis obseruandum, ne contraueniatur voluntati testatoris, quamuis sufficerent dicta verba generalia, vt dictum est *Rimin. Iun. cons. 375. n. 8. lib. 4.*

EPITOME.

FRuctus quando debeantur ex pecunia subrogata loco stabilium debitorum pro legitima. ¶ Actio de dolo an detur contra eum, qui non expressit qualitates, quæ debebant exprimi, ex quibus contrahens cum illo fuit deceptus. ¶ Et quomodo in odium tacentis ei subueniatur. ¶ Datio insolutum dolosa qnando liberet debitorem, & requiratur rescissio. ¶ Et quid in causa dotis an sit ipso iure nulla, itaut remaneat primæua actio. ¶ Obligationes correspectiuæ quando habeantur pro vnico contractu. ¶ Et an debeant intelligi quatenus hinc inde obseruetur, & non cesset obligatio. ¶ Et an talis actus correspectiuus faciat, vt cesset ipsa delegatio, si cessat causa delegationis. ¶ Fructus an debeantur ex pecunijs promissis pro dote, & sustentatione onerum matrimonij siue simus in socero promittente dotem, siue

siue in alio extraneo. ¶ Et ad quam rationem sint taxandi fructus dotales. ¶ Dolus præsumptus an sufficiat ad effectum rescissionis contractus.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus dotare non consequitur liberationem, si dotem dederit de pecunijs mulieris.*

2 *Pecunia subrogata loco bonorum, quæ erant debita pro legitima, habet priuilegia ipsius legitimæ quo ad fructus, qui erunt soluendi, prout de ea soluerentur.*

3 *Actio de dolo datur contra eum, qui non expressit qualitates, quæ debent exprimi, ex quibus contrahens potuit decipi, & subuenitur in odium tacentis ei, qui ità fuit inductus ad contrahendum cum refectione omnium damnorum. n.4. & 5.*

6 *Datio insolutum dolosa liberat debitorem, licet ratione doli possit inde conueniri. Fallit in debitore ex causa dotis tamquam sit ipso iure nulla, & competat primaua actio dotis. n.7.*

8 *Obligatio prima non dicitur extincta, si acquisitio non fuit perfecta, & irreuocabilis. Amplia etiam extra causam dotis. n.9.*

10 *Obligationes correspectiuæ habētur pro vna, & in eis non est dare prius, aut posterius, sed dicuntur vnicus contractus.*

11 *Correspectiua obligatio facit, vt si cessat causa delegationis cesset quoque ipsa delegatio.*

12 *Promissiones correspectiuæ intelliguntur quatenus hinc inde obseruetur, & non cesset obligatio respectu causæ.*

13 *Condemnatio debet dari in restitutione acceptorum, si cessat effectus promissionis.*

14 *Error statim dicitur probatus, si apparet rem se aliter habere, quam dictum fuit.*

15 *Errans non consentit, neque ei censetur in aliquo præiudicatum.*

16 *Fructus debentur ex pecunijs promissis pro dote, & sustentatione onerum matrimonij, siue simus in socero promittente dotem, siue in alio extraneo. n.19.*

17 *Taxatio fructuum dotalium admittitur ad septem, aut octo pro centum, & statur in hoc consuetudini locorum. n.18.*

20 *Dolus præsumptus, nedum verus sufficit ad effectum rescissionis contractus.*

CAPVT DCCLIX.

QVo ad renunciationem de qua agebatur in causa Ariminen. census ex facti serie transmissa apparet, quod loco bonorum stabilium paternorum, & auitorum, & maternorum renunciatorum fuerunt per Franciscum promissa Fuluię renuncianti, & Equiti eius viro scuta 1800. pro dote in tot censibus, seu pecunia pro commodiori sustentatione onerum matrimonij, prout latius in instrumento exhibito, Vnde cum census assignati essent proprij ipsius Fuluiæ, & empti de suis pecunijs, talis assignatio non valuit, nec liberauit debito-
1 rē, quia perinde est, ac si nihil dedisset, † cum ad effectum consequendi liberationem dos esset danda de patrimonio, & bonis ipsius debitoris, nam aliud est quando datur ex rebus spectantibus ad mulierem, tunc enim si per eum detur, dicitur ab illo dari tāquam à suo ministro, & perinde est, ac si ipsa mulier dedisset, qui enim dat pro alio illum repræsentat, & idem est ac si per illum datum esset cum tali pacto, & sic semper huiusmodi dos emanauit ex patrimonio mulieris *Bald. in l. generaliter. 5. in princ. n. 1. vers. & hoc nota. C. de secund. nupt. & in l. hac edictali, 6. col. 4. ante med. vers. sed pone quod secundo viro non dat mulier. n. 20. C. eod. tit. & in auth. in donatione. ad med. vers. sed pone quod vir non dedit. & ibi Addit. in verb. dedisse. C. eod. tit. de secund. nupt.* iuxta *l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulgar. & pupill. substit.* dixi latè *supr. c. 504.*

Quo stante debentur ex hæreditate Francisci non solum pecuniæ petitæ pro residuo dotis promissæ, sed etiam fructus, nam tales pecuniæ fuerunt subrogatæ loco bonorum sta-
2 bilium, † quæ erant in fructu, & loco legitimæ debitæ renuncianti in bonis paternis, maternis, & auitis, vnde sunt soluendæ cum fructibus, quasi tunc resultet quidam contractus permutationis, seu emptionis, & venditionis cum renunciante, quæ acceptauit quantitatem loco bonorum, itaut debeat habere fructus in recompensationem damnorum, exemplo venditoris, iuxta *l. curabit. C. de action. empt.* prout in specie concludit *Alex. cons. 69. n. 3. & 4. lib. 1. Capr. cons. 6. n. 8. & cons. 153. per tot. Ruin. cons. 55. n. 11. vers. & contra prædicta malè allegatur. lib. 2. & cons. 56. n. 4. vers. & istud in terminis. eod. lib. Franc. decis. 16. n. 11. Peregr. de fideicōmiss. art. 36. n. 69. vers. vbi sic voluit. & vers. & sic in legitima in quantitate. fol. 336.*

Immo debitor per assignationē huiusmodi rerum alienarum, & ad ipsam renunciantem
3 spectantium dicitur esse in dolo, † cum debuisset exprimere qualitates omnes cēsuum insolutum datorum, de quibus si creditor fuisset certior factus, numquam illos acceptasset, ex qua taciturnitate datur actio de dolo, quia contra eum præsumitur, quod animo decipiendi contrahentem tacuerit *Alex. cons. 14. col. fin. lib. 5. & cons. 95. eod. lib. Aym. cons. 192. n. 14. Surd. cons. 15. n. 14. & cons. 145. n. 8. & 9. lib. 1.* latissimè *Becc. cons. 106. n. 11. cum seq.*

Vnde in odium tacentis subueniendum est ei,
4 qui ita fuit inductus ad contrahendum, † & liberandum *Alex. cons. 109. col. penult. vers. plus dico. lib. 4. Dec. cons. 110. vere vt puto. col. fin. n. 9. & cons. 48. pro resolutione. n. 16.*

Aym.

*Aym.conf.*192.*n.*14. *Beer.conf.*106.*n.*12.vbi quod hæc taciturnitas facit, vt tacens teneatur ad omnia damna, † quæ inde prouenire
5 possent iuxta *l. quæro. ff. de act. empt. Alex. cons.* 14. *n.* 8. *lib.* 5. *& cons.* 63. *diligenter. n.* 6. *lib.* 6.

Amplius esset in facultate mulieris renunciantis allegare nullitatem contractus, cum stante dolo liberatio fit ipso iure nulla,
6 Quamuis enim regulariter† datio insolutum dolosa liberet debitorem, licet ratione doli possit exinde conueniri *l. sub prætextu. la* 1. *C. de transact. l. dolo. C. de inutilib. stipulat. Bald. Imol. & Castr. in l. si cum do-*
7 *tem. §. si mulier. ff. solut. matrim.* † Tamen cum simus in debitore ex causa dotis, non liberatur per assignationem dolosè factam, tamquam ipso iure nullam, & competit primitiua actio dotis *Surd.conf.*145.*n.*32.*lib.*1. *post Ang. in d. §. si mulier. Bald. Nouell. de dot. par.* 8. *priuil.* 20.

Cum etiam passim in datione insolutum facta ex causa dotis detur regressus ad primæua
8 iura, † si contingat res insolutũ datas euinci, vbi enim acquisitio non est perfecta, & irreuocabilis non est extincta prima obligatio *l. qui rem.* 98. *ff. de solution. Bald. Nouell. de dot. priuil.* 19. *par.* 8. *Surd. conf.* 145. *n.* 34. *in fin. lib.* 1. *post Bart. in l. si quis aliam. n.* 2. *in fin. vers. prædicta quæ dixi. ff. de solution. Boer. decis.* 337. *n.* 2. *Barbos. in l. si æstimatis. n.* 20. *ff. solut. matrim. Aloys. de Leo in l.* 1. *n.* 6. *C. si aduers. transact. Thesaur. q.* 88.
9 *n.* 13. *p.* 2. † vbi etiam *n.* 4. *& per tot.* idem tenet extra causam dotis, cum perinde sit ac si solutum non esset *l. qui concubinam. §. si hæres. ff. de legat.* 3. *Albens. conf.* 2. *n.* 12. prout etiam tenet *Ant. Faber. in Cod. Fabr. lib.* 8. *tit.* 29. *definit.* 49. *& tit.* 30. *definit.* 20.

Et non solum hoc conceditur marito, cui fuerunt dati isti census insolutum reuocabiliter, sed etiam erit concedendum mulieri renuncianti, cui competit regressus ad bona renunciata, cum renunciatio per eam facta fuerit ex causa dotis sibi promissæ, & subrogatæ loco bonorum, quibus fuit renuncia-
10 tum, † adeo vt istæ obligationes sint correspectiuæ, itaut vna dicatur inita contemplatione alterius, & altera inesse videatur alteri, adeo vt in istis actibus non sit dare prius aut posterius, sed dicatur vnicus contractus *Felin. in c. pastoralis. n.* 7. *de rescript. Dec. in c. petens. in* 2. *notab. de pact. Corn. conf.* 36. *n.* 14. *& conf.* 117. *n.* 14. *lib.* 2. *Socin. conf.* 273. *n.* 4. *lib.* 2. *Card. Seraph. decis.* 359. *n.* 14. *& decis.* 541. *n.* 4. *Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n.* 117. *C. de reuocand. donation. Gabr. de præsumption. conclus.* 13. *n.* 17. Et ita etiam in terminis resoluit *Rot. coram R.P. D. Coccino Parmen. datij.* 27. *Iunij* 1612. quæ est *decis.* 428 *p.* 1. *in*
11 *recentiorib.* † vbi stante ista correspectiua obligatione, si cessat causa delegationis, seu dationis insolutum, cessat quoque ipsa delegatio, & similis dispositio *Dec. conf.* 421. *plene & subtiliter. n.* 14. *in fin.* cum omnes pro-
12 missiones correspectiuæ intelligãtur, † quatenus hinc inde obseruetur, & nõ cesset obligatio respectu causæ *Aym. conf.* 461. *n.* 39. *&* 63. *lib.* 3. *Rot. coram Sanctissimo Romana censuum scutorum* 18. *milliũ.* 2. *Iunij* 1609. cum alijs concordantibus adductis *in d. decis.* 428. *n.* 2. *vsque ad* 5. *p.* 1. *in recentiorib.*

Neque obstat, quod fuerit expressum in assignatione huiusmodi censuum, quod illi erãt constituti ad fauorem Fuluiæ renunciantis, Quia non ex hoc sequitur, vt illa habuerit notitiam, quod fuissent empti de pecunijs proprijs, cum potuerit cogitare, quod Franciscus illos emerit ad eiusdem Fuluiæ fauorem, sed de pecunijs ipsius Francisci, prout tenebatur ad effectum se liberandi ab obligatione, & promissione conuenta, prout expressè idem Frãciscus assignauit dictos census tamquam factum proprium gerens pro extinctione sui crediti obligando se & sua bona pro euictione, & exigibilitate illo-
13 rum, † qua obligatione stante tenetur ad damna, & interesse in casu contrauentionis, & cum cesset effectus promissionis, sequitur condemnatio in restitutione acceptorum *l. cum successores. C. de euiction l. si controuersia. C. eod. tit. Alex. conf.* 67. *n.* 2. *lib.* 2. *Ruin. conf.* 141. *n.* 9. *in fin. lib.* 1. *Rim. Sen. conf.* 297. *n.* 12. *lib.* 2. *Rot. diuers. decis.* 741. *n.* 1. *par.* 1.

Neque est præsumenda aliqua donatio, aut remissio Fuluiæ per acceptationem istorum censuum, tamquam illa nesciret, quod essent facti de proprijs pecunijs, cum immo semper crediderit fuisse emptos de pecunijs Frãcisci patrui, ad quem spectabat talis solutio,
14 itaut modò constet de errore, † qui statim dicitur probatus, quando apparet rem se aliter habere, quam dictum fuit *l. de ætate. §. fin. ff. de interrogat. action. l. cum de indebito. §.* 1. *ff. de probat. l. post diuisionem. C. de iur. & fact. ignorant. Aym. conf.* 157. *n.* 8.
15 Stante autem errore † non dicitur erranti aliquo modo præiudicatum in iuribus suis, cum errans non consentiat *l. mater. ff. de inoffic. testam. l. in repudianda. ff. de acquir. hæredit. l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iudic. Alex. conf.* 9. *n.* 11. *in fin. lib.* 5.

Ex istis colligitur multis modis esse succursum mulieri, & Equiti eius viro pro eorum indẽnitate, inter quos præcipuus erit agere ad solutionem scutorum quingentorum pro re-
16 siduo dotis promissæ, † qui debentur vna cum fructibus, vt dictum est ex rationibus superius adductis, maxime cum etiam tales pecuniæ fuerint promissæ pro dote, & sustentatione onerum matrimonij, quo casu magis fructus sunt debiti *c. salubriter. vbi Io. Andr. Butr. Cardin. Abb.* & alij communiter *de vsur. Bart. Castr. Imol. & Alex. in l. in*

insu-

insulam. §. usuras. ff. solut. matrim. Bald. in l. pro oneribus. C. de iur. dot. & in l. fin. §. præterea. C. eod tit. Alex. cons. 120. in fin. lib. 2. Ang. & Ias. in §. fuerat. instit. de actionib. Cagnol. in l. curabit. n. 41. C. de action. empt. latè *Surd. de alim. tit. 1. q. 42. n. 1. cum seq. Cephal. cons. 485. n. 12. lib. 3. Bero. cons. 129. n. 11. lib. 3. Rot. decis. 471. n. 2.*
17 *par. 1. in recentiorib.* † vbi admittitur ista taxatio fructuum dotalium ad septẽ, & octo pro centum iuxta stylum, & consuetudinem locorum *Magon. decis. Florent. 83. n. 3.* Cum in hac materia stetur cõsuetudini *Ruin. cons. 224. n. 14. lib. 1. Rot. decis. 574. n. 2. p. 2. in recentior. & d. decis. 471. n. 2. in fin.* vbi quod ita est tenendum, quidquid contradicat *Ias. in §. fuerat. n. 19. instit. de actionib.* prout etiam tenet *Surd. de alim. tit. 1. q. 42. n. 27. in fin.* vbi etiam *n. 30.* quod hæc procedunt siue simus in socero promittente dotem, siue
19 in alio extraneo, † cum in vtroque militet ratio sustentationis onerum matrimonij super qua fundata est dispositio *c. salubriter. de usur. Fortun. in tract. de vltim. fin. n. 72. vers. vnde rursus infertur. Corn. cons. vlt. col. 2. vers. quæ ratio nõ videtur cadere. lib. 2.* Præsertim, quia contractus dationis insolutum stante dolo fuit à principio nullus, vt supra
20 dictum est, † Cum etiam ad effectum rescissionis contractus sufficeret dolus præsumptus, nedum verus *Cephal. cons. 34. n. 24. & cons. 62. n. 18. lib. 1. Bertazol. cons. crim. 229. n. 9 lib. 1.* vbi de communi *Honded. cons. 35. n. 49. lib. 1.* iuxta *l. 1. in fin. de dol. except. l. si quis cum aliter. de verb. obligat. Dec. cons. 39. n. 9. & cons. 70. col. penult. ad fin. Socin. Iun. cons. 50. n. 6. lib. 3.*

EPITOME.

TVtor, & quilibet administrator quando obligetur ad rationes reddendas. ¶ Et quid in eius hæredibus. ¶ Et quanto tẽpore præscribatur talis actio. ¶ Et quãdo illa censeatur remissa inter socios, qui communiter administrarunt. ¶ Vel stante consanguinitate, & longinquitate temporis. ¶ Et an requiratur compensatio sæpius facta, & ratio reuisa, & reddita. ¶ Debitum voluntarium quale dicatur. ¶ Et quando censeatur debitor reliquisse animo compensandi. ¶ Reuisio rationum an possit peti per socium alteri consocio, nisi prius offerat se paratum reddere de his, quæ per eũ fuerunt administrata.

SVMMARIVM.

1 *Administrator quilibet siue voluntarius, siue necessarius tenetur rationem reddere. & n. 2.*
3 *Hæredes cuiuscumq; administratoris tenentur ad reddendam rationem de administratis. Intellige vt n. 13. & 14.*
4 *Redditio rationis inter socios petitur actione pro socio, & non præscribitur nisi triginta annis. n. 5. & 6.*
7 *Remissio rationum censetur inducta inter socios, qui communiter administrarunt. Declara vt n. 8.*
9 *Reuisio rationis non potest peti per vnum ex socijs alteri, nisi prius petens offerat se paratum reddere rationem eorum, quæ ipse administrauit.*
10 *Rationum redditio quando censeatur remissa stante coniunctione sanguinis, & longinquitate temporis, & an habeat locum in socijs. n. 11. Et an requiratur compensatio sæpius facta, & ratio reuisa, & reddita. n. 12.*
15 *Hæres non debet duplici onere grauari.*
16 *Debitum voluntarium dicitur quod habet originem à voluntate, licet postea efficiatur necessarium.*
17 *Debitor voluntarius non præsumitur reliquisse animo compensandi.*

CAPVT DCCLX.

PRæsuppositâ societate, de qua agimus, inter Tranquillum, & Petrum *à die 1. Maij 1592. vsque ad totum annum 1611.* concludendum est hæredes eiusdem Petri teneri ad reddendam rationem administrationis de omnibus emolumentis per eum per-
1 ceptis, † & exactis, ac respectiuè solutis occasione officij communiter conducti, Nam quilibet administrator, siue necessarius, siue voluntarius à lege, Iudice, vel homine constitutus ad huiusmodi rationem reddendam cogitur *l. 1. §. ex officio. ff. de tutel. & rationib. distrahend.* quæ lex licet loquatur
2 in tutore, † Tamen etiam locum habet in quocumque alio administratore *Dec. cons. 464. placet conclusio. in princ. Ruin cons. 29. n. 10. cum seq. lib. 5. Boer. decis. 59. n. 1. Bero. q. 15. n. 1. & 2. Ludouic. decis. Perus. 4. n. 3.* cum alijs per *Roman. cons. 414. n. 1. & ibi*
3 *Mandos. in verb. extendit. in princ.* † Itaut etiam hæredes administratoris teneantur *Boer. decis. 59. n. 1. Munnoz. de ratiocin. administr. c. 3. in fin.* iuxta *l. hæredes. ff. de reg. iur. l. 3. §. hac actio. ff. de negot. gest. l. tutelæ. & l. omnes tutores. C. arbitr. tut. l. 2. C. de hæredit. action.* quod etiam notat *Rot. Genuens. decis. 203. n. 2. Dec. cons. 110. vere vt puto. n. 7. post med. Rom. cons. 413. n. 2. vers. certum est autem.*
Non obstat temporis diuturnitas, Quia cum non sint lapsi triginta anni, illa non attendi-
4 tur, † Nam inter socios redditio rationis petitur actione pro socio *l. quidam. ff. de edend. Bero. cons. 191. n. 40. lib. 1.* cui actioni pro socio non præscribitur minori spatio,
5 quam † triginta annorum *§. 1. instit. de perpet. & temporalib. actionib. l. sicut in rem. C. de præscriptionib. trig. annor. Bero.* loquẽs de so-

de socijs *cons.191. n.25. & 40. lib.1.* vbi testatur de veriori opinione, quidquid alij sentiant de minori tempore, cum eorum sen-
6 tentia non approbetur, † prout etiam notat *Munnoz. de ratiocin. administrat. c.5. n.27. ad fin. vers. ex quibus etiam cauendum est. Mascard. de probat. conclus. 1257. n.9. vsque ad 13. Hect. Felic. de societat. c.38. n.56. Rot. Genuẽs. decis. 20. n.12. & 13. & decis. 203. n.5.*

Nec facit, quod ambo socij administrauerint, quo casu censetur hinc inde facta compensa-
7 tio, † & remissa rationum redditio *l. si ambo. ff. de compensationib. Castr. cons. 126. non sequendo ordinem. post princ. vers. ex quo sequitur. lib.2. Alex. cons. 47. n.11. lib.1.* Quia prædicta procedunt, quando socij pariformiter administrassent, secus autem quando, prout in casu nostro, constat, quod vnus ex
8 socijs plus administrauit, quam alius, † & quando ad vnum pecuniæ, & res societatis peruenerunt in maiori quantitate, quam ad alterum, tunc enim non censetur inducta compensatio, nec dicitur remissa rationis redditio, sed quilibet tenetur reddere rationem eorum, quæ recepit, & illa communicare socio, Ita in specie declarat *Idem Castr. d. cons. 126. ad med. vers. si tamen ad manus vnius. lib.2.* iuxta *l. verum. §. si cum tres. ff. pro socio. l. actione. 66. ante fin. §. si communis. ff. eod. tit.* & notat etiam *Ang. cons. 285. col. 6. vers. & si inter dictos. Bero. cons. 191. n. 34. 35. & 39. lib.2. Mascard. de probation. conclus. 1256. n. 6. vsque ad 9. Felic. de societat. c. 37. n.14. Rim. Iun. cons. 280. n.15. lib.3.*

Maxime, quia in casu nostro socius, qui petit
9 ab altero socio sibi reddi rationes † ex parte sua offert etiam reddere computa, & ad illa reddenda est paratus, itaut non possit ei opponi, quod nolit adimplere, nam si hoc negaretur, tunc ei obstaret implementum ex parte sua, & non posset per eum peti reuisio rationis alteri consocio iuxta *l. iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. l. cum proponas. C. de pact. c. peruenit. §. 2. de iureiur.* & ita in proposito declarat *Rim. Sen. cons. 300. n.54. cum seq. lib.2. Rimin. Iun. cons. 280. n.15. & 16. lib. 3.*

Nec est facienda vis, quod simus inter socios,
10 qui dicuntur fratres, † adeo vt stante fraternitate, & longinquitate temporis præsumatur facta remissio rationis iuxta *l. procula. 26. ff. de probationib. & præsumpt.* Quia dispositio illius legis procedit in vera fraternitate, & consanguinitate, non autem in fi-
11 cta, † prout est societas *l. verum. in princ. ff. pro soc.* & in specie ita declarat *Bero. cons. 191. n.41. lib.1.* vbi etiam subdit, quod ad effectum prædictum neque sufficit longinquitas temporis, & consanguinitas, cum vlte-
12 rius requiratur tertium, † videlicet sæpius facta compensatio, seu ratio reuisa, & reddita *Bart. in l. libertis. la 2. §.1. ff. de alim. & cibar. legat. & in d. l. procula. ff. de probationib. Alex. cons. 56. n.14. lib.4. & cons. 46. in fin. n.12. & ibi addit. in verb. fine tertio. lib.1. Dec. cons. 79. pro tenui facultate. n.4. & cons. 266. non excedit memoria. col.2. in fin. vers. & non eundo per mendicata. n. 3. Ruin. cons. 139. n.8. lib.2. Affl. decis. 13. n.2. Socin. Iun. cons. 128. n.129. lib.1. Alciat. præsumpt. 32. n. 6. regul.1. Menoch. de arbitr. cas. 88. n.17. ad med.*

Minus obstat, quod non videtur æquum hæredes teneri ad istam rationem reddendam,
13 cum non sint informati, † neque instructi eorum, quæ gesta sunt per defunctum, ideo erit imputandum socio, qui tamdiu distulit similem redditionem rationum *Cephal. cons. 8. n.2. & 3. lib.1.* Quia ista habent locum quando stetit per eũ, cui est reddenda ratio, si videlicet alter socius obtulerit consocio rationem reddere, & alius recusauit, & di-
14 stulit, † tunc enim stante huiusmodi mora præsumitur fictè ratio reddita, & in istis terminis loquitur *Cephal. d. cons. 8.* prout illud ita declarat *Idem Cephal. cons. 466. n.24. lib. 4. Menoch. cons. 988. n.7. lib.10.* cum alijs per *Felic. de societat. c.37. n.3. vsque ad 8. Mascard. de probation. conclus. 1257. n.13.*

Neque obstat, quod testator in suis codicillis disposuerit, vt Tranquillus possit exercere officium ipsius testatoris durante vita sua si voluerit, & pro responsione non teneatur soluere nisi scuta viginti quolibet mense, cum tamen in testamento prius expresserit de scutis vigintitribus, adeo vt hoc legatum
15 censeatur relictũ animo compensandi, † quatenus in aliquo testator remansisset debitor in calculis faciendis ipsi legatario, ne duplici onere grauetur hæres *l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de legat.2. Paris. cons. 79. n. 25. lib.2.* Quia obligatio reddendi computa, & soluendi reliqua est voluntaria procedens à facto ipsius socij, dum societatem contra-
16 xit, † cum illud dicatur debitum voluntariũ, quod habet initium voluntarium, licet postea efficiatur necessarium *Imol. in l. si cum dotem. §. si pater. ff. solut. matrim. Menoch. de arbitr. cas. 182. n. 52. cum seq. & cons. 56. n.15. lib.1. & cons. 195. n.11. & 12. lib.2. Osasc. decis. 167. n.24. & 29. Tiraq. de retract. consanguinit. §.1. glos. 14. n.15. post Bald. cons. 20. lib.2. Corn. cons. 292. n.5. lib.2. Roncheg. in l.1. n.21. C. de duob. reis. Dec. Ias. & alij. in auth. præterea. C. vnd. vir & vxor. Albens. cons. 17. n.8. Sim. de Pret. cons. 161. n.53. cum seq. & de interpretat. vltim. volunt. lib. 3. dubit. 6. n.32. fol. 385.*

In debito autem voluntario numquam præsu-
17 mitur, quod debitor reliquerit † animo compensandi *l. si cum dotem. §. si pater. ff. solut. matrim. l.1. §. sciendum. C. de rei vxor. act. l. creditor. C. de legat. l. creditorem. ff. de legat.2. Cuman. cons. 22. col.1. ad med. vers. his non obstantibus. Bald. cons. 58. in restitutione.*

lutione. col. penult. verf. fuper fecundo puncto. lib. 2. Signorol. conf. 176. n. 4. & 5. Aret. conf. 93. col. 1. Alex. conf. 12. n. 5. lib. 2. Ruin. conf. 80. n. 8. lib. 2. & conf. 137. n. 8. lib. 5. Menoch. qui de communi *conf. 56. n. 16. & 17. lib. 1. & conf. 195. n. 11. & 12. lib. 2. Alban. conf. 6. n. 6. vfque ad 9. Parif. conf. 66. n. 26. lib. 2. Sim. de Pret. de interpretat. vltim. volunt. lib. 3. dubit. 6. n. 33. fol. 385. Iaf. conf. 123. col. 3. verf. fecundo facit. & col. penult. lib. 4. Surd. conf. 112. n. 1. cum feq. lib. 1. & in tract. de aliment. tit. 5. q. 3. n. 27.*

EPITOME.

Liberatio facta per minorem tutori de adminiftratis quando valeat. ¶ Et quo cafu per eum fit iterum reddenda ratio. ¶ Et quid fi appareat de magna læfione minoris fiue adfit dolus, fiue error, fiue fit iurata, & cum decreto Iudicis, & alijs folemnitatibus, & per modum findicationis, & interuenerit confirmatio per fententiam. ¶ Pactum de ftãdo calculatis an fuftineatur, itaut amplius non poffit peti reuifio. ¶ Soluens minori abfque interuentu Iudicis, & tutoris quando liberetur. ¶ Et an fit probandum minorem factum locupletiorem. ¶ Claufulæ multæ, quæ folent adhiberi in renunciationibus, & de earum efficacia. ¶ Et an quo plures funt redoleant dolum, & fraudem, maximè fi apponantur per minores. ¶ Et an per eos tacitè, & exprefsè poffit renunciari reftitutioni in integrum. ¶ Hæredi an competat facultas allegandi nullitatem actus gefti per defunctum. ¶ Minor an poffit ftare in iudicio abfque confenfu patris in illis, in quibus ei non quæritur vfusfructus.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio facta per minorem tutori non valet fi fiat non feruatis folemnitatibus ftatuti.*

2 *Tutor non poteft cogi ad iterum reddendam rationem de adminiftratis. Fallit fi liberatio ei facta per minorem fuit nulla. n. 3.*

4 *Redditio rationis eft iteranda, quando apparet de magna læfione minoris fiue adfit dolus, fiue error non obftante quacumque liberatione etiam iurata, & facta cum decreto Iudicis, & alijs folemnitatibus, & per modum findicationis, & quamuis error effet confirmatus per fententiam. n. 5. & 7.*

6 *Naturalis æquitas prohibet, vt nullus locupletetur cum alterius iactura.*

8 *Pactum an valeat, vt fit ftandum calculatis, & non poffit peti reuifio refpectu erroris, & quid fi fuerit geminatum. n. 9. & 10.*

11 *Decreta perfunctoriè interpofita non impediunt reftitutionem.*

12 *Curator non poteft dari minori ad donandum. n. 14.*

13 *Donare eft perdere.*

15 *Soluens minori abfque auctoritate Iudicis, & tutoris non liberatur, nifi probetur, quod ille fit factus locupletior, quidquid aliud fit quando folueret cum eorum auctoritate, tunc enim non pertinet ad debitorem cura reinueftiendi pecunias folutas. n. 16.*

17 *Proximior ex parte patris præfumitur magis idoneus in negocijs pupilli, quam alius minus propinquus.*

18 *Solutio facta perfonæ illegitimæ non liberat debitorem.*

19 *Primum inftrumentum, & decretum nullum non confirmatur per fecundum, fi vitium, quod erat in eo, perfeueret in confirmatione.*

20 *Claufulæ multæ, quæ folent adhiberi in renunciationibus, & de earum efficacia, & an quo plures funt redoleant fraudem, & dolum maximè fi ponantur in liberatione facta per minores n. 21. 22. 23. & 24.*

25 *Geminatio actus non operatur in minore, qui tanto magis læditur, quo pluries fuo beneficio renunciat, cum nec tacitè, nec exprefsè poffit renunciare reftitutioni in integrum.*

26 *Actio doli extinguitur biennio.*

27 *Petitio redditionis adminiftrationis tutelæ poteft peti infra triginta annos.*

28 *Reftitutio in integrum datur minori aduerfus liberationem factam tutori, & eius hæredibus. n. 29.*

30 *Hæredes minoris poffunt allegare caufas nullitatis liberationis tutoris per eum factæ, ficut poffet ipfe minor.*

31 *Pater qui renunciauit vfumfructum aduentitiorum filij an cenfeatur etiam dediffe ei facultatem agendi, & recuperandi omnia bona ad vfumfructum pertinentia, vel requiratur nouum mandatum patris, vt poffit ftare in iudicio etiam in his, in quibus illi non quæritur vfusfructus.*

CAPVT DCCLXI.

DE legitima liberatione tutricis cõcludendum eft non conftare, Nam primum inftrumentũ in quo prætenditur plenè fuiffe illam liberatam eft nullum ob non feruatam formam ftatuti mandantis in redditione rationis cuiuflibet tutoris effe dandum curatorem pupillo, feu adolefcenti, qui curator fit proximior ex parte patris fi extat, alias ex parte matris, & fi aliter ratio reddatur, liberatio non valeat etiam fi iuramentum
1 interuenerit, † Vnde quia præfupponitur in facto deputatum fuiffe curatorem ex latere matris, & remotiorem, cum tamen adeffet proximior ex parte patris, qui commodè tunc temporis poterat interuenire, non mirum fi tutrix non poteft fe tueri ex ifta liberatione nulla, & inualida, & per confequens poterit cogi ad iterum reddẽdam rationem fuæ adminiftrationis *Ruin. conf. 95. n. 7. in fin.*

fin. vers. non est etiam ex alio seruata. lib. 5.
2 Quamuis † enim redditio rationis reiterari non debeat rationibus semel dispunctis *l. semel. C. de apoch. public. lib. 10. Io. Monach. Archid. & Io. Andr. in c. vnic. de cleric. ægrotant. Paris. cons. 89 n. 1. lib. 1.* Tamen intelligitur quando legitimè fuit reddita
3 ratio, † & seruatis seruandis *l. cum seruus. 81. ff. de condit. & demonstrat. Bero. cons. 191. n. 14. lib. 1. & cons. 128. n. 8. lib. 3. Socin. cons. 112. n. 8. cum seq. lib. 4. Rimin. Iun. cons. 338. n. 31. vsque ad 42. lib. 3. Gutier. de contract. iurat. par. 1. q. 40. n. 7. vsque ad 26. Munnoz. de ratiocin. administr. c. 2. n. 5. & c. 40. n. 6. vsque ad 18. Rot. coram R. P. D. Penia Bononien. redditionis rationis. 12. Iunij 1606.*

Amplius quãuis etiam esset reddita ratio personæ legitimæ, iuxta formam statuti, tamen liberatio non prodest, quia præsupponitur in facto, quod rationes fuerunt calculatæ tamquam solum ad tutricem peruenerint libræ vigintinouem mille, cum tamen verè, & realiter possit probari valorem bonorum administratorum ascẽdere ad libras quinquaginta mille, ob quam diuersitatem summarum,
4 resultat magna læsio pupillæ, † adeo vt siue fuerit per dolum, siue per errorem semper competat actio ad iterum reddendam rationem, seu officium Iudicis ad retractandam talem calculationem, & denuo repetendum, quod sibi debetur, non obstante, quod quietatio fuisset iurata, & generalis, & cum decreto Iudicis, & cum clausula ex certa sciẽtia, cum similibus *Roland. cons. 49. n. 62. vsque ad 66. lib. 1. Ancbar. Socin. Paris.* & alij de quibus per *Thesaur. decis. 74. n. 6. & 7. Munnoz. de ratiocin. administrat. c. 5. n. 10. & c. 40. n. 13. vsque ad 17. & c. 41. n. 4. vsque*
5 *ad 30.* † vbi ampliat quamuis quietatio fuerit facta per modum sindicationis, siue simus in errore facti, siue iuris, & quamuis error esset confirmatus per sententiam Iudicis, licet enim talis confirmatio excludat retractationẽ etiam ex causa erroris propter auctoritatem rei iudicatæ, Nihilominus hoc habet locum quando error esset paruus, secus quando prout in casu nostro, esset magnus, & Iudici ponderosus, & nimis considerabilis, tunc enim considerata qualitate damnum passi, & illius contra quem error resultat, semper datur retractatio officio eiusdem Iu-
6 dicis † ex naturali æquitate, quæ prohibet vt nullus cum alterius iactura locupletetur *l. nam hoc natura. ff. de condic. indebit.* & cum
7 hac distinctione, ita iudicatum fuisse † testatur *Munnoz. de ratiocin. administrat. c. 41. n. 12.* ¶ *& cons. Ceph. 192. lib. 2.* loquitur quãdo liberatio tutoris est facta à maiore, quę tunc valet, quod non applicatur ad casum nostrum cum simus in minore.

Neque obstat, quod fuerit inter partes initum pactum, vt talibus calculis perpetuò stare-
8 tur, † itaut aduersus illud nullo modo veniri possit etiam prætextu erroris *Menoch. de arbitrar. cas. 209. n. 36. & 37.* Quia contraria opinio est verior, quod nõ obstãte tali pacto, liberatio irritetur, & retractatio erroris concedatur, tamquã illud pactũ sit fallax, & fraudolenter præsumptum, eo enim ipso, quod erratum fuit in calculis, stipulationes, conuentiones, renunciationes, & pacta in quietationibus scripta, censentur per eumdem
9 errorem apposita, † quamuis etiam interuenerit auctoritas Iudicis, cum renuncians censeatur inductus eodem dolo, & cauillatione ad ponendas istas clausulas, quibus iudicis decretum cum similibus cautionibus, maxime quando decretum fuit interpositum absque causę cognitione solum comprobando gesta, & rationes redditas per tutorem nullo dato temporis interuallo præsertim si talis paciscens erat minor, vel similis persona, quæ possit facile circumueniri ex sua facilitate, & ignorantia, vt late omnia prædicta comprobat *Munnoz. de ratiocin. administrat. c. 41. n. 33. vsque ad 37. post Paris.*
10 *cons. 89. n. 39. vsque ad 51. lib. 1.* † vbi ampliat quamuis pactum esset geminatum *Couar. lib. 2. var. resolut. c. 4. n. 3. & 4. Gutier. de iuram. confirmat. p. 1. c. 23. n. 3. Damauder. de tutor. c. 1. de tutor. & curator. liberat. Ma-*
11 *scard. conclus. 253. n. 17.* † & numquam ista decreta perfunctoriè interposita impediunt restitutionem *Odd. de restitut. in integr. q. 22. n. 62. post Corn. cons. 98. n. 2. lib. 1.*

Minus obstat, quod fuerit donatum illud plus in quo tutrix remansisset debitrix, Quia minor non potest donare neque cum decreto Iudi-
12 cis, nec cum auctoritate curatoris, † ideo non potest dari curator ad auctorizandum in donatione, cum in hoc casu non sit interponẽdum decretum *l. ab agnato. de curator. furios. l. fin. ff. eod. tit.* Nam curator dandus est causa cognita, idest ex iusta causa, quæ non adest, nec potest esse in dando curato-
13 rem ad donandum † cum donare sit perdere *l. contra iuris. §. si filius. ff. de pact. l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam. l. filius. ff. de donat.* & bene declarat *Alex. in l. 1. in princ. col. 2. n. 14. vers. dico tamen quod illa ff. de verb. obligat. post Bald. in l. 1. ad med.*
14 *C. si aduers. donat.* † Et quod nihil operetur decretum, & auctoritas tutoris in donationibus factis per minores est *tex. in l. 1. in princ. & ibi Glos. in verb. & ita est. de tutel. & ration. distrah. l. vlt. de curat. furios. Ruin. cons. 200. n. 2. lib. 1.* cum alijs quos late adduxi *supr. c. 233. n. 5. vsque ad 12.*

Quibus additur, quod summa librarum decem mille octingentorum, in qua tutrix remansit debitrix in redditione rationis fuit simpliciter soluta minori absque eo, quod constet de reinuestimento, vel de conuersione in vtili-
15 tatem mulieris minoris, † Non enim potest solui minori absque decreto Iudicis, & sine aucto-

auctoritate tutoris,& debitor non liberatur, nisi quatenus minor reperiatur factus locupletior *l. pupillo. vbi Castr. n.2. in fin. de solution. §.ex contrario.instit.quib.alien.lic. vel non. Ruin.cons.*159.*n.*2.*lib.*5. *Boccac. ad constitut. Marcb.glos.*8. *n.*52. *Lamberteng.*
16 *de contract.mulier.ad fin.n.*147. † Et quamuis prætendatur in casu nostro interueniſſe auctoritatem curatoris, qua stante cum decreto Iudicis non pertinet ad debitorem cura reinuestiendi pecunias *Gutier. de tutel.p.*2.*c.*22.*n.*13. *& 14. Munnoz. de ratiocin.administrat.c.*40.*n.*2.Tamen iā supra ostensum est non fuisse adhibitum legitimum curatorem ob non seruatā formam statuti mandantis prius adhibendum esse in curatorē proxi-
17 miorem ex latere paterno, † quem lex præsumit fore diligentiorem, & magis cautum, & consideratum in tractandis negotijs minoris,quā non esset minus propinquus *Bart. in l. transactionem . n.* 3. *C. de transaction. Honded. cons.*5.*n.*24. *lib.*2. *post Crescent. de-*
18 *cis.*4. *n.* 9. *de constitutionib.* † Vnde solutio non liberauit debitorem tāquam facta personæ non legitimæ *l.*3.*ff. solut.matrim.l.qui hominem. §. si gener. ff. de solutionib. l.vero procuratori. eod. tit.l.*2. *ff. vt legator.nomin. caueat. Alex.cons.*4.*n.*3.*ad med.lib.*2.

Idem dicendum est,quo ad secundum instrumētum confirmatorium primi, nam quemadmodum primum est inualidum, & nullum cum omnibus ibi contentis, vt dictum est, ita etiam secundum subiacebit eisdem nullitati-
19 tibus,quibus primum erat obnoxium, † cum vitium, quod erat in eo perseueret in confirmatione, seu decreto, & sententia,sicut enim vitiatur causa, ita etiam decretum,& confirmatio cum eo subsecuta *Dec.cons.*475. *in causa que mantua.col.*3.*ad med.vers.& breuiter considerandum . n.*13. *vsque ad* 17. *Socin. Iun. cons.*41.*n.*17.*vsque ad* 20.*lib.*2.dixi *supr. c.*669. *n.*6.

Verum est, quod in dictis instrumentis adsunt clausulæ amplissimæ, Nam fuit renunciatum exceptionibus doli,etiā cōmissi in actu præ-
20 sentis liberationis,†nec nō metus,& fraudis, in factum actionis, non numeratæ pecuniæ, erroris calculi, clausulæ generalis si quā iusta causa, recursus ad arbitrium boni viri, deceptionis vltra, vel infra dimidiam, falsæ causæ, falsæ assertionis, seu suggestionis etiā non habitæ notitiæ exceptionum, & certiorationis, aliter dictum, vel plus, seu minus scriptum,quam dictum, & è contra, cum renunciatione beneficij minoris ætatis,restitutionis in integrum, ac aliorum priuilegiorum, statutorum, indultorum concessorum, & in futurum concedendorum, quorum notitiam haberi voluit ac si inserta &c.cum remissione omnium iurium etiam futurorum sibi competentium occasione dictæ administrationis etiam si prorsus illa ignorarentur, siue ignorantia sit in genere, siue in specie, siue sint incognita, & inexcogitata etiam si dolo, & fraude alicuius essent incognita tam in genere, quam in specie, auferendo potestatem vlterius non petendi, quod ratio non sit plenè reddita, & non allegandi nullitatem dictorum instrumentorum tam ex forma iuris, quam statutorum ciuitatis Ariminen. consentiendo cassationi omnium ex quibus appareret illam esse debitricem in plus, quod totum remittit ex donatione irreuocabili inter viuos cum alijs clausulis,quas longum esset recensere, itaut ex eis potius prima facie quilibet concluderet pro validitate præsentis liberationis.

Non est tamen recedendum à supra firmatis,
21 Nam quo plures clausulæ ponuntur,† eo magis redolent fraudem, & dolum *Bald. cons.* 245. *col.*2. *lib.*1. *Aym. cons.* 241. *col.* 10. *post princ. vers. postremo. Menocb. cons.*1.*n.*435. & in specie similis liberationis factę per mi-
22 norem ad fauorem tutoris, † quod non obstet ista amplitudo clausularum *Costa de fact. scient.& ignorant.inspect.*6.*in responso*
23 *ibi inserto.n.*9. † vbi in fine ampliat etiam si allegaretur, quod liber rationum factis calculis fuit laceratus *Pedroc. cons.* 3. *n.*47. *&* 154. Et omnibus istis, & similibus clausulis
24 respondent † late *Rimin. Iun.cons.*338.*n.*49. *vsque ad* 89. *lib.*3. *& Socin. cons.*92. *per tot. lib.*4.*& cons.*159.*lib.*2. *Ancbar.cons.*330.*Ias. cons.*219.*lib.*2. *Ruin.cons.*95. *col.*2.*in fin.lib.* 5. *Costa in d. responso inspect.* 6. *per tot. Roland.cons.*49.*lib.*1. Itaut neque obstet geminatio actus, quæ licèt debeat aliquid opera-
25 ri, † Tamen aliud est in minore, qui tanto magis læditur, quo pluries suo beneficio renunciat, & pluries ratificat malè gesta, ideo actus geminatus minoris nihil operatur, cū etiam ipse, nec tacitè, nec expressè possit renunciare beneficio restitutionis in integrum, vt late prædicta omnia comprobat *Odd. de restitut.in integr.q.*25.*n.*2. *vsque ad* 9.

Ex prædictis sequitur, quod non est quæren-
26 dum an doli actio sit extincta, † quæ biennio finitur *l. fin. C. de dolo mal.* Quia modò solū agitur de actione tutelæ, quæ per liberationem nullam, & inualidam non fuit extincta, cum etiam adsint alia remedia perueniē-
27 di ad petitam redditionem rationis † intra terminum triginta annorum *l.aduersus.C.de negot. gest.* puta officium Iudicis in summa æquitate consistens, aut restitutio in inte-
28 grum, † quæ passim datur minori aduersus liberationē factam tutori, & curatori etiam quod putauerit sibi ab eo facto calculo satisfactum, & bene rationem redditam *Bart. in l.cum minor.ff.de minorib. Maurit.de restit.in integr.c.*134. *Odd. eod.tit. q.*85.*n.*6. *& 9. Paris. cons.* 89. *n.* 28. *cum seq. lib.* 1.
29 Cuius † restitutionis beneficiū transit etiam ad hæredes *l.non solum.ff.de restit.in integr. l.minor autem magistratus. §. fin.ff. de minorib. Gomes.variar. resolut.tom.*2.*c.*14.*n.*6.

Prout etiam per dictos hæredes poterit alle-
30 gari nullitas prætensæ liberationis † ex causis supra adductis, sicut posset per minorem *Rot. diuers. decis. 110. in princ. par. 2. Socin. cons. 79. n. 47. lib. 4. Aym. cons. 200. n. 7. Affl. decis.* 240. *n.* 8. Non obstante alio consensu patris, qui cum renunciauerit vsumfructum bonorum aduentitiorũ filio, censetur etiam idem concessisse facultatem agendi, & recuperandi omnia ad vsumfructum pertinentia.
31 Quamuis † tutius esset adhibere nouum cõsensum, & mandatum eius, in cuius potestate est filius, ad euitandam saltem illam quæstionem an requiratur auctoritas patris ad effectum, vt filius possit stare in iudicio etiam in casibus, in quibus eidem patri non quæritur vsusfructus bonorum filij, de qua late per *Menoch. de recuperand. possess. remed. 15. n. 298. vsque ad 316. post Bart. & alios in l. fin. §. necessitate. C. de bon. quæ liber. Castill. de vsufruct. c. 3. n. 14. cum seq.*

E P I T O M E.

PRonunciatio super restitutione in integrum an requiratur, vel procedendum sit ad vlteriora. ¶ Et quando per talem processum censeatur reiecta exceptio opposita. ¶ Et an opus sit cognitione, vt huiusmodi decretum sit iustum, vel possit incontinenti illud fieri. ¶ Et quando sit necessaria appellatio ab ista tacita reiectione per progressum ad vlteriora. ¶ Mandatum speciale an debeat adesse ad petendam restitutionem in integrum. ¶ Et quando executio retardetur, donec fuerit cognitum an illi sit locus. ¶ Et an sit probanda causa, siue illa petatur iure minorum, siue maiorum. ¶ Et quando sufficiat solus lapsus fatalium ad probandam læsionem. ¶ Petens restitutionem, vt calumniosè differat soluere an sit audiendus. ¶ Et quid in calumnia præsumpta. ¶ Et an Iudex arbitretur quando sit talis, siue simus in actore, siue in reo. ¶ Et quo casu ad eius officium spectet lites abbreuiare, & circuitus euitare. ¶ Cognitio summaria an sufficiat in restitutione in integrum incidenter, seu principaliter petita.

S V M M A R I V M.

1 *Pronunciatio super restitutione in integrum non requiritur, & per processum ad vlteriora censetur illa denegata.*
2 *Exceptio non reiecta statim per Iudicem, sed cognita cum interuallo temporis facit, vt per processum ad vlteriora dicatur non admissa, & non potest dici nullum tale decretum.*
3 *Appellatio requiritur quando iudex taciti reijcit exceptionem procedendo ad vlteriora. & n. 4.*
5 *Contradictio partis parum, aut nihil operatur contra factũ Iudicis, si non appelletur.*
6 *Stylus quod sit præcisè pronunciandum super restitutione in integrum, & quod non sufficiat progressus ad vlteriora, est probandus per allegantem, & Iudex omisso illo potest procedere, si non fuerit appellatum. & n. 7.*
8 *Iudex non debet pronunciare super restitutione in integrum, sed ad vlteriora procedere ad euitandum circuitum, & ad remouendam appellationem.*
9 *Mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem in integrum principaliter. & n. 10.*
11 *Nullitates non attenduntur, nisi iurisdictionis, mandati, & citationis.*
12 *Lites sunt abbreuiandæ, & Iudex ex officio hoc debet facere.*
13 *Executio retardatur, donec cognoscitur an sit concedenda restitutio, cuius petitio non sufficit, nisi doceatur de læsione. n. 15.*
14 *Læsio non præsumitur, nisi probetur.*
16 *Causa super quã fundatur restitutio est probanda siue petatur iure maiorum, siue minorum. Et talis probatio debet fieri, seu offerri incontinenti. n. 17.*
18 *Solus lapsus fatalium non inducit læsionem, nisi etiam probetur, quod si illa non essent decursa, sententia fauorabilis fuisset lata pro petente restitutionem. n. 19. 20. & 21.*
22 *Petens restitutionem, vt calumniosè differat executionem non est audiendus. n. 23. Amplia etiam in calumnia præsumpta. n. 24. quam Iudex arbitratur. n. 25. & 26.*
27 *Executio contra maiorem facilius admittitur non obstante restitutione per eum petita, nisi adsit præsumptio sinceritatis cum alijs iustis causis, itaut non vrgeat vestigium præsumptionis retardandi executionem siue simus in actore, siue in reo. n. 28. & 29.*
30 *Summaria cognitio sufficit in restitutione in integrum incidenter, secus in ea, quæ principaliter petitur.*

CAPVT DCCLXII.

QVamuis in causa Romana hæreditatis non fuerit pronunciatum super restitutione exaduerso principaliter petita an videlicet illa esset concedenda, vel potius deneganda, Tamen sufficit, quod fuerit processum ad vlteriora circa electionem peritorum ad effectum declarandi quantitatem legitimæ aduersario debitæ in bonis Siluiæ
1 matris sibi tangentis, † Vnde non requirebatur aliqua pronunciatio super causa restitutionis, & quatenus requireretur, fuit tacitè denegata per processum ad vlteriora, & per dictum decretum electionis peritorũ, quod potuit rectè fieri *Castr. in l. vlt. in princ. col. 2. in fin. vers. si vero opposita fuit replicatio. n. 7. ff. si cert. petat. Corn. cons. 85. col. penult. ante med. vers. si vero iudex non* pro-

processit. n.13. ad med.lib.4. Card. Seraphin. decis.383. n.8. post Ioan. Andr. & alios in c. inter monasterium. 20. de re iudicat. Menoch.cons.24.n.9.lib.1. Rimin.Iun.cons.105. n.8.lib.1. Gabr. de except. conclus.5.n.1. cum seq. Mancin.de iuram. p.6.effect.20.n.2.

Maximè, quia Iudex in casu nostro non reiecit incontinenti talem exceptionem, neque cô-
2 tempsit admittere, † aut noluit recipere, vel recepit, & nulla replicatione facta ad vlteriora processit, sed quando fuit petita huiusmodi restitutio adhibuit cognitionē, & consuluit, quos debebat consulere, & adfuit interuallum temporis, & non modica distantia inter obiectum exceptionis, & progressum ad vlteriora, itaut potuerit verisimiliter vidisse, & cognouisse exceptionem oppositam, tunc enim censetur super illa tacitè pronunciasse per processum ad vlteriora, adeo vt numquam talis pronunciatio possit dici inualida, nec alicui vitio iniustitiæ, & nullitatis subiaceat, non enim videtur in contemptum legis fecisse, sed eam repulisse causa cognita, cum non semper restitutio sit concedenda *Corn.d.cons.85.n.13.ad med.lib. 4. Castr. in d. l. vlt. in princ. n 7. ff. si cert. petat.* iuxta notata per *Imol.in c.cum ex litteris. 5. vbi Abb.n.6.de restitution.in integr.* vbi ita declarant doctrinam *Bart. in l. prolatam. C. de sentent. Menoch. de recuper. possess.remed.1.n.171. Grat.* qui de communi *cons.37. n.35. cum seq. lib.1. Franc. in c. ex parte m. n.10.vers. super hac difficultate. de appellat. Mancin.de iuram. q.20. par.6.n.7. post Felin. in c. suborta n.4. vers. sed in contrarium. de re iudic.*

Ideo ad hoc, vt in tali casu sententia dicatur
3 nulla, requiritur appellatio, † qua non interposita sustinetur, & non subiacet alicui vitio nullitatis, vt in specie resoluit *Rot. coram Card.Seraph. Romana domus.14.Maij* 1571. quæ licet non fuerit plenè extensa, tamen eius compendium habetur *in decis. eiusdem Seraphin.* 227. in impress. vt ibi notatur *in addit. & d. decisio.* fuit etiam confirmata in *eadem causa coram eodem.29.Martij* 1574. in impress. *decis.* 227. de qua etiam meminit *Idem Cardin. Seraphin. Romana census.* 10. *Decembris* 1578. in impress. *decis.* 383. *n.*8.

4 Et passim † ab isto vlteriori processu Iudicis necessaria est appellatio *Ruin. cons.61. n.96. lib.5.Abb.in c.ex parte.n.2.de appellat.Corn. cons.85.col.3. vers. ideo per processum. lib.4. Mancin.de iuram. p.6.q.20.n.3. & q.21. in*
5 *fin.* † Nam vbi non appellatur, parum, aut nihil facit contradictio partis aduersus factum Iudicis *Anchar.cons.192.n.4. vers. confirmatur hæc responsio. Menoch. de recuper. possess.remed.1.n.166.*

Non obstat prætensus stylus, secundum quem debet iudicari præcisè an sit concedenda,
6 vel deneganda restitutio, † Quia de huiusmodi stylo non constat, cum tamen debeat probari per allegantem *Socin. 46.n.51.lib.4. Bero. cons.46. n.5. lib. 3. Io. Andr. & alij in c. fin. de consuetud. Guid. Pap.cons.119.n.4. Ang. in §. ex non scripto. instit.de iur. natur. gent. & ciuil.Paris.cons.168.n.15.lib.4.*

Et quatenus de tali stylo cōstaret, quod negatur, Tamen illo non obstante potuit Iudex proce-
7 dere ad vlteriora, † cum ex hoc videatur tacitè reiecisse exceptionem, neque enim est maioris roboris stylus, quam ius, secundum quod licèt requiratur in aliquo casu pronunciatio, Tamen potest Iudex tacitè procedere ad vlteriora, cum per huiusmodi progressum dicatur tacitè denegasse restitutionem, & repudiasse exceptionem, & si pars non appellat, non datur de nullitate similium decretorum, vt dictum est *Cardin. Seraphin. d.decis.383. n.8. Gabr. de fideiussor. conclus.2.n.54.vsque ad 61.*

Maxime, quia per non admissionem huiusmodi styli, & recessum ab eo, euitantur circuitus,
8 quos Iudex debet resecare, † si enim pronunciaretur quem esse restituendum in integrum, daretur materia appellandi, & sic tres sententiæ darentur super restitutione in integrum, & tres super restitutione rei, quod per Iudicem non est admittendum, vt per *Rot. decis. 7. alias 191. vbi Add. n. 5. de restitut. in integr. in nou.* cum alijs *coram R.P.D. Litta Conchen. Archipresbyteratus. 1. Maij 1599.* quæ in impressis est *decis.* 13. *n.1. p.2. in recentiorib.*

Et magis potuit Iudex procedere ad vlteriora denegando tacitè pronunciare super prætensa restitutione, tamquam fuerit petita per procuratorem non habentem speciale man-
9 datum, † quod tamen requiritur ad hoc, vt super illa admittēda posset cognosci *l. illud. ff.de minorib. Glos.in c. qui ad agendum. de procurator.in 6. Bald. cons.118.col.vlt.lib.3. Ias. in l. indebitam. in fin. ff. de condict. indeb. Abb.in c.coram.col.2.de restitut. in integr.Cæsar de Grass.decis.21.in fin.eod.tit. Anan.cons.48. Rol. cons.26.n.1.lib.2.* cum alijs per *Cald.in l. si curatorem.in verb.implorandum.n.4. C. de in integr. restitut. mi-*
10 *nor.* vbi quod hoc procedit, † prout in casu nostro, quando fuit principaliter petita *Bart. Alex. & Ias. in l. cum procurator. in princ. ff.de nou.oper.nunciat. Cassador.decis. 1. de procurat. Couar. lib.1. var.resolut.c.6. vers. primo. Bero.cons.151.n.18.lib.1.Ruin. cons. 119. n. 16. lib. 5. Menoch. cons. 100. n. 298. lib. 1.*

Accedat, quod neque posset opponi de huiusmodi nullitate quatenus adesset, licet non adsit ex superius adductis, stante constitu-
11 tione Summi Pontificis, † quod non attendantur nisi solę nullitates iurisdictionis, mādati, & citationis, quarum nulla est ista, de qua agitur, adeo vt semper dicendum sit bene fecisse Iudicem in procedendo ad vlteriora tamquam causa cognita rectè inspexerit

fuisse petitam restitutionem ad protelandum
12 iudicium, † & faciendam litem immortalem, quo casu debet ex officio prouideri, cum illæ sint abbreuiandæ *l. terminato. C. de fructib. & lit. expens. l. quidam existimauerunt. in fin. ff. si cert. petat. Neuiz. cons. 5. n. 35. Surd. cons. 271. n. 15. lib. 2.*

Et quo ad restitutionem incidenter, quæ iterum in eadem causa petitur, illa non est concedenda, sed procedendum est ad vlteriorem
13 executionem, † Quamuis enim retardetur executio, donec cognoscitur an sit locus restitutioni *l. 1. C. de in integr. restit. Put. decis. 7. eod. tit. Bero. cons. 85. n. 11. lib. 3.* Tamen non sola petitio restitutionis habet vim impe-
14 diendi executionem, † sed prius oportet docere de læsione, cum illa non præsumatur, nisi probetur *l. verum. §. sciendum. ff. de minorib. Gozad. cons. 44. n. 8. Cephal. cons. 3. n. 135.* Ideo non sufficit læsionem allegare
15 nisi prius de ea constiterit, † vt latè in proposito restitutionis ad appellandum cōprobat *Lancell. de attentat. restitut. pendent. n. 24. vsque ad 32. tom. 5. fol. 400. post Port. cons. 134. n. 30. Bero. cons. 121. n. 12. lib. 3. Bursat. cons. 27. n. 17. lib. 1. Misinger. obseruat. 49.*
16 *centur. 1. in fin.* † Vbi quod semper est probanda causa, super qua fundatur restitutio, siue iure maiorum, siue minorum petatur *Alciat. cons. 18. n. 11. lib. 3.* Adeo vt in tantum debet doceri de læsione, quod ista probatio debet fieri, aut saltem offerri incontinenti,
17 alias † non impedietur executio *Canar. de execut. instrument. par. 3. q. 21. Lancell. de attentat. restit. pendent. n. 32. fol. 400. tom. 5.*

Nec sufficiet allegare in hoc casu, quod solus
18 lapsus temporis inducat læsionem, † cum nedum in maiore, sed etiam in minore requiratur ad effectum illum restituendi, vt non solum sint lapsa fatalia, sed etiam quod vlterius probetur per minorem, quod si non essent lapsa tempora omnino reportaret sententiam pro se, cum alias frustra concederetur restitutio, si fauorabilis sententia non fuisset data, vnde antea de hoc debet constare, ne quid frustratorium fiat, ita in specie concludit *Castr. in l. vlt. n. 5. in fin. C. in quib. caus. in integr. restitut. non est neces-*
19 *sar.* † vbi quod ita seruatur in Curia Romana iuxta doctrinam *Bart. in l. nam & postea. §. si minor. col. fin. & ibi Bald. de iuretur.* prout etiam latè testatur *Grat. cons. 119. n. 44. vsq; ad 48. lib. 1. Natt. cons. 343. n. 5. Bellam. decis. 38. ecclesia & minor. post med. vers. fallit vbi tale factū in probatione. Alex. cons. 55. n. 18. ad med. vbi Natt. in addit. in verb. ergo est læsus. lib. 5. Odd. de restitut. in integr. p. 2. q. 69. art. 2. in fin. n. 15.* & latius *p. 1. q. 36. n. 40. ad med. vers. in contrarium. fol. 287.* vbi de magis cōmuni *Roland. cons. 53. n. 42. cum seq. lib. 2. Ferret. cons. 11. n. 7.* cum alijs per *Lancell. de attentat. p. 2. c. 14. n. 2. vsque ad 14. tom. 5. fol. 386.* vbi de receptiori opi-
20 nione testatur, † & de obseruantia *Rotæ* iuxta *decis. coram R. P. D. Rubeo Vlisbonen. 3. Februar. 1557. & per Caputaq. decis. 12. incip. fuit impetrata. cum decis. seq. incip. fuit pro*
21 *vlteriore. par. 2.* † Maxime in restitutione aduersus rem iudicatam *Benintend. decis. 85. dubitabatur. n. 9. Lancellott. d. c. 14. n. 10.* Omissa distinctione rei, seu actoris, de qua per *Alex. cons. 115. n. 4. lib. 5. Odd. de restit. in integr. p. 1. q. 36.*

Quibus additur, quod in termino decem dierum vtilium datorum parti aduersæ admissæ ad huiusmodi beneficiū restitutionis in integrū petendum & aliorū quinque vltimo loco prorogatorū, nihil fuit doctū de causis dictę
22 restitutionis, † quibus non deductis in tali termino prçfixo colligitur manifesta calumnia contra volentem impedire executionem, itaut amplius non sit audiendus, vt in specie concludit *Lancellott. de attentat. p. 2. c. 18. de attent. restit. in integr. pend. n. 67. tom. 5. fol. 401. post Corn. cons. 111. licet videatur. lib. 1.* iuxta *decis. Put. 7. incip. restitutione concessa. in princ. de restitut. in integr.*

Et passim quando contra petentem restitutionem esset præsumptio, quod id faceret ca-
23 lumniosè, † & animo litem prorogandi, relaxantur litteræ executoriales *Doctor. in c. suscitata. de restitution. spoliator. Bero. cons. 85. n. 11. lib. 3. Auffr. ad decis. Capell. Tholos. 54. ad med. Benintend. decis. 85. n. 12. ad med. Thob. cons. 68. n. 10. Bellon. cons. 18. n. 22. post med. vers. præterea. Cephal. cons. 116. n. 11. lib. 1.* cum alijs per *Odd. de restitut. in integr.*
24 *p. 1. q. 43. n. 76.* † vbi ampliat etiam in calumnia præsumpta, & ibi testatur de communi, prout concludunt *Bald. Castr. Ang. & alij in l. vnic. C. in integr. restitut. postulat. ne quid nou. fiat. Franc. Marc. decis. 53. n. 15. ad med. par. 2.*

Et in casu nostro tollitur omnis difficultas, cum satis appareat de iustitia sententiæ latæ contra aduersarium, adhibita plenissima cognitione per multum temporis spatium, & post tot propositiones, itaut non sit dubitandum,
25 quod omnia fiant † ad dilatandam executionem, & litem prorogandam, & effugiendam solutionem, quo casu Iudex debet arbitrari huiusmodi prçsumptam calumniam, cum totum hoc remittatur illius arbitrio, stante præsertim religione, & qualitate personarū, qui ita iudicarunt, quibus magis defertur in
26 rectitudine sententiæ per eos latæ, † prout ad hunc effectum omnia ista multum facere ad excludendum petentem talem restitutionem concludit *Odd. de restit. in integr. p. 1. q. 43. n. 68. & 77. post Bero. cons. 85. n. 14. lib. 3. Benint. decis. 81. n. 14. Lancellott. de attent. c. 18. n. 69. & 70. tom. 5. fol. 401. Bard. de tempor. vtil. vel inutil. c. 5. n. 5.* iuxta doctrinam *Bald. ad Speculat. de restitut. in integr. §. nunc videndum restat. in verb. præsumptio statutaria. vers. minor post sententiam.*

Ma-

Maxime, quia sumus in maiore, contra quem
27 facilius admittitur executio † non obstante restitutione per eum postulata, nisi præcedāt omnia requisita ad illam concedendam, vt præsumptio sinceritatis, cum alijs causis supra adductis *Thesaur. decis. 181. n. 3. ante fin. & n. 4. post med. vers. & facilius. Doct. in c. suscitata. de restitut. spoliator. Caputaq. decis. 330. par. 1.* Itaut non vrgeat vestigium quidem præsumptionis retardandi processum
28 contra † postulantem *Cost. de iur. & fact. ignorant. centur. 1. distinct. 55. n. 8. Peregrin. cons. 73. n. 19. Coler. de processib. executiu. p. 4.*
29 *c. 2. n. 23.* † Nulla habita distinctione, quod quis sit reus, siue actor *Laderch. cons. 108. n. 4.* Cum semper debeat constare de causis restitutionis, ob quas impediatur executio rei iudicatæ *Thesaur. decis. 181. n. 4.* Et ita ex prædictis fuit denegata petita restitutio in integrum incidenter, in qua sufficit sum-
30 maria cognitio, † cum secus esset, si principaliter peteretur *Mising. obseruat. 21. in fin. centur. 4.*

EPITOME.

PRimum testamentum quando reuocetur per secundum factum animo condendi aliud testamentum. ¶ Et quid si adsit fauor liberorū, & geminatio verborū cū clausulis amplissimis omni meliori modo, & similibus etiam iuratis. ¶ In reuocatione testamenti solemniter facta per testatorem an sint necessaria verba illa, quod volebat intestatus decedere, quamuis illud esset minus fauorabile liberis eiusdem testatoris. ¶ Iuramentum quando habeat vim specialis expressionis. ¶ Reuocatio testamenti facta coram tribus testibus cum perseuerantia lōgi temporis decem annorum an inducat reuocationem primi. ¶ Et an cursus dicti decennij cōputetur à die cōditi primi testamenti. ¶ Restitutio in integrum an concedatur constito de bono iure etiam non docto de notoria iniustitia. ¶ Imperfectio voluntatis, vel solemnitatis an obstet testamento inter liberos, seu ad piam causam. ¶ Voluntas nuda reuocandi primum testamentum an operetur, vt institutus in primo nihil possit capere in foro conscientiæ.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum conceditur constito de bono iure, & non docto de notoria iniustitia.*
2 *Primum testamentum non reuocatur per secundum, si reuocatio non est facta simpliciter, sed animo conficiendi aliud testamentum, neque in hoc attenditur fauor venientium ab intestato. n. 7. nec aliqua geminatio verborum. n. 8. nec clausula omni meliori modo, nec iuramentum. n. 9. & 12.*
3 *Reuocatio testamenti solemniter facta per testatorem non valet, nisi apponantur illa verba, quia volebat intestatus decedere. n. 4. Amplia quamuis illud esset minus fauorabile liberis testatoris. n. 5. 16. & 17.*
6 *In locis, in quibus seruatur ius ciuile, reuocatio simplex testamenti non instituto alio hærede nihil operatur in præiudicium illorum, qui fuerunt instituti in primo testamento. & n. 15.*
10 *Iuramentum habet vim specialis expressionis. Intellige quo ad defectum solemnitatis, secus vbi deficit actus per consensum. & n. 11.*
13 *Clausulæ etiam amplissimæ, & iuratæ nullam vim habent in actu, in quo deficit consensus, vel quando adest error, aut ignorantia.*
14 *Reuocatio testamenti facta coram tribus testibus cum perseuerantia longi temporis decem annorum inducit reuocationem primi testamenti, itaut cursus dicti decennij computetur à die conditi primi testamenti.*
18 *Imperfectio voluntatis facit, vt nullus actus valeat etiam inter liberos, & ad piam causam, quidquid aliud sit in imperfectione solemnitatis. n. 19.*
20 *Voluntas nuda reuocandi primum testamentum an operetur, vt institutus in primo nihil capere possit in foro conscientiæ. & n. 21.*

CAPVT DCCLXIII.

NOn acquieuit pars his, quæ in superiori capite decisa fuerunt circa denegatio- Adde supr. ad c. 558.
1 nē petitæ restitutionis, † sub prætextu, quod illa concedatur cōstito de bono iure, absque eo, quod non doceatur de notoria iniustitia sententiæ latæ contra eum, qui petit se restitui *Cardin. Seraphin. decis. 251. n. 2. Cardin. Mantic. decis. 106. n. 2.* Verum non est recedendum à decisis, nihil enim noui adducitur, ex quo possit constare de isto bono iure, & limitatio exaduerso proposita non applicatur ad casum nostrum, quia non quæritur modò an in reuocatione testamēti sit necessaria illa clausula, quod testator voluerit intestatus decedere, sed an reuocatio fuerit perfecta, quam diximus, & iterum dicimus
2 non fuisse talem, † cum in casu nostro non sit reuocatum primum testamētum simpliciter, sed cum illa conditione condendi aliud testamentū, tunc enim ista adiectio facit actum imperfectum, per quem non est impositus finis reuocationi, donec aliud testamentum condatur *Alex.* in specie *cons. 159. n. 5. vsque ad 9. lib. 7.* cū alijs latius adductis *supr. c. 558.*
Et vt clarius in huiusmodi articulis procedatur, pro responsione ad ea, quæ exaduerso adducuntur, firmandæ sunt infrascriptæ conclu-
3 siones, quarum prima est, † quod si testator coram septem testibus reuocauit primum testamentum, numquā talis reuocatio etiam solemniter, & valide facta aliquid operare-

tur, nisi adijciantur etiam illa verba, quia volebat intestatus decedere, nam alias si testator reuocaret simpliciter non additis istis verbis, primum testamentum firmum remanet, & institutus in eo admittitur ad hæreditatē *Bart. in l. si iure. 18. n. 3. ff. de legat. 3.* & est communis opinio, quidquid alij malè contrarium sequantur, vt latissimè dixi *supr.*
4 *c. 558. n. 3. vsque ad 7.* † vbi etiam addidi ita seruari in Rota iuxta decisiones ibidem adductas, & vltra eos comprobat etiam multa adducens *Peregrin. decis. 43. n. 2.* cum alijs per *Magdalen. de numer. test. in testament. requis. par. 1. cap. 17. limit. 2. n. 22. cum seq. fol. 236.*

Secunda conclusio. Testamentum primum non censetur reuocatum per simplicem reuocationem absque illis verbis, quia vult inte-
5 status decedere † etiā, quod illud esset minus fauorabile liberis testatoris; nā iste specialis fauor liberorū non consideratur, nisi in reuocatione apponatur causa expressa, quod scilicet velit decedere intestatus, ad hoc, vt censeantur vocati liberi, cum ad istum effectum requiratur voluntas dispositiua, quæ non potest considerari talis, quādo alius non instituitur, simplex enim reuocatio non disponit, sed adimit, vnde tamquam voluntas ademptiua nihil confert, & non potest aliquid operari, nisi sit etiam dispositiua, Ita in terminis late concludit *Natt. in auth. hoc inter liberos. q. 5. n. 9. & 10. C. de testament. vol. 8. fol. 227.* cum alijs per *Magdalen. de numer. test. in testament. requis. p. 1. c. 17. n. 23. ad med. limit. 2. Peregr. decis. 44. n. 5.* qui omnes testantur de veriori opinione contra *Castr. in d. auth. hoc inter liberos. n. 3. C. de testament.*

Tertia conclusio. In locis, in quibus seruatur
6 ius ciuile, prout in Vrbe † semper verior est opinio, vt reuocatio simplex testamenti non instituto alio hærede nihil operetur in præiudicium illorum, qui fuerunt instituti in priori testamento, cum illa non sit testamentum secundum rationem iuris ciuilis, tamquam non contineat institutionem hæredis *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. tit. 15. lib. 2. n. 19.* cum alijs, quos adduxi *supr. c. 558. n. 6.*

Quarta conclusio. Testator quando reuocat testamentum primum animo condendi aliud
7 testamentum, † non attenditur fauor venientium ab intestato, neque liberorum, itaut illi possint succedere ex ista reuocatione conditionali, cum reuocatio non sit perfecta, nisi postquam fuerit factum aliud testamentum, & per consequens talis reuocatio remanet nulla *Alex. cons. 159. n. 5. vsque ad 9. lib. 7.* dixi *supr. c. 558. n. 7.*

Quinta conclusio. Geminatio verborum apposita in reuocatione testamenti facta non sim-
8 pliciter, † sed cū conditione, & animo aliud condendi, non operatur aliquem effectum, Quia licet ista verba ostendant maiorem expressionem voluntatis, tamen non alterant dispositionem, nec aliquid operantur, nisi circa illud, quod validè fuit dispositum *Paris. cons. 110. n. 45. & 48. lib. 1. Gabr. cons. 106. n. 35. lib. 2.* cum alijs latè adductis *supr. c. 558. n. 10. & 11.*

Sexta conclusio. In reuocatione testamenti fa-
9 cta animo condendi aliud testamētum † non solum nihil operantur verba geminata, vt dictum est, sed etiam nullum effectum producent clausulæ omni meliori modo, & similes, immo neque ipsum iuramentum, si fuerit in reuocatione adhibitum, quod nihil potest operari quando deficit actus ex defectu con-
10 sensus, † quamuis enim dicatur, quod iuramentū habet vim specialis expressionis *Bald. in l. 1. q. 2. C. commodat.* Tamen illud procedit quo ad defectum solemnitatis, vt scilicet illa suppleatur per iuramentum, secus au-
11 tem vbi deficit actus per consensum, † tunc enim nihil potest operari, prout etiam nihil operabitur clausula omni meliori modo, quæ virtualiter dicitur adesse in iuramento, & per cōsequens, si non constat, quare fuerit facta reuocatio, & cuius contemplatione, & ignoratur vtrum sic testator fecerit intuitu venientium ab intestato, vel quia voluerit alios hæredes instituere, vel ad effectum, vt hæreditas auferretur hæredi instituto, vel vt ab indigno, semper remanet incerta perso-
12 na, ideo non potest valere reuocatio, † & ista ratio militat quibuscumque verbis sit concepta eadem reuocatio, etiam cum clausulis amplissimis, & verbis omni meliori modo, & iuramento, ac similibus, Ita in specie late concludit *Ruin. cons. 6. col. 2. & 3. n. 7. vsque ad 10. lib. 2.* & si virtus istarum clausularum nihil operatur in reuocatione facta simpliciter non addendo verba, quia voluit intestatus decedere, vt dictum est, multò magis nullus effectus resultabit ex dictis clausulis in reuocatione non perfecta, & non consummata, quæ fuit facta animo aliud testamen-
13 tum condendi, † quasi tunc magis deficiat consensus, quo deficiente nulla geminatio, aut clausula etiam amplissima, & iurata habet aliquam vim, sicuti quando adest error, seu ignorantia *l. fin. C de non numer. pecun. Aym. cons. 151. n. 32. post Rom. cons. 391. Dec. in l. 1. col. 2. in 4. notab. C. de error. calcul. Menoch. cons. 918. n. 30. lib. 10. Socin. cons. 228. col. 1. lib. 2. Seraphin. priuil. iuram. 106. n. 16. Tiraquel. leg. connub. vlt. glos. 7. n. 154. & 355.*

Septima conclusio. Si cum reuocatione testamenti facta coram tribus testibus concur-
14 reret perseuerantia longi temporis, † idest cursus decem annorum, censebitur reuocatum primum testamentum, ita tamen vt cursus, & tempus decennij computetur à die conditi primi testamenti, adeo vt si talis reuocatio fiat intra decennium à die conditi primi

primi testamenti, nihil operetur *Glos. in l. sanci nus. in fin. vbi Ias. n. 15. C. de testam. Idem Ias. cons. 131. lib. 1. Alciat. cons. 111. lib. 9. Clar.* qui de communi *in §. testamentum. q. 91. n. 3. & 4. Ruin. cons. 6. n. 2. lib. 2. Peregr. decis. 43. n. 3. Gulielm. Bened. in c. raynutius. in verb. testamentum. il 2. n. 8. de testament.*

Istæ sunt conclusiones approbatæ per Doctores, & magis veræ, ex quibus apparet, quod sententia, de qua agimus, fuit iustissimè lata, itaut ex ea nulla læsio possit per partem aduersam adduci, cum si denuo esset ferenda sententia, non posset variari, sed in totum
15 illa confirmari, † nam in reuocatione testamenti non adest illa clausula, quod voluit intestatus decedere, quæ est magis necessaria quando sumus in Vrbe, in qua attenditur ius ciuile, vt dictum est in prima, & tertia conclusione; ¶ Non obstante geminatione verborum, & clausula omni meliori modo, & iuramento, & alijs clausulis amplissimis, quæ in hoc casu nihil operantur, vt in quinta, & sexta conclusione; ¶ Maximè in casu nostro, in quo non agitur simpliciter an adsit, vel non adsit clausula, quod voluerit testator decedere intestatus, sed tractatur de reuocatione imperfecta, & conditionali tamquam facta animo condendi aliud testamentum, quæ nihil operatur ob defectum consensus, vt di-
16 ctum est in tertia conclusione; ¶ † Nulla habita consideratione, quod adsit fauor liberorum, si reuocatio haberet locum, cum ille non attendatur, vt dictum est in secunda conclusione, ¶ Immo etiam dato, & non concesso, quod propter talem fauorem liberorum sustineretur reuocatio, iuxta opinionem *Castr.* & aliorum exaduerso adducto-
17 rum, † Tamen ista opinio procedit quando reuocatio fuit valida, & perfecta, tunc enim operabitur, vt primum testamentum non habeat locum, quamuis in reuocatione non adsint illa verba, quia vult intestatus decedere, nam propter fauorem liberorum censerentur talia verba apposita, prout ita loquuntur *Castr. Rot.* & alij allegati; Aliud est in casu nostro, in quo non adest aliqua reuocatio perfecta, & consummata, cum sit facta sub conditione, & ob causam finalem condendi aliud testamentum, vt dictum est in tertia
18 conclusione. † Nam stante imperfectione voluntatis, nullus actus valet neque inter liberos, neque ad piam causam, neque ad fauorem alicuius, cum solum in istis priuilegium operetur quando adest imperfectio solemnitatis, non voluntatis *l. si quis eum testamentum. vbi Bart. & Castr. n. 3. & 5. & Aret. in fin. ff. de testam. Bald. in l. vlt. n. 6. C. famil. ercisc. Alex. cons. 76. n. 13. lib. 3. Ruin.*
19 *cons. 15. n. 2. lib. 2.* † Ceteros consultò omitto, quia est opinio, à qua nullus discrepat, vt latissimè testatur *Magdal. de numer. test. in testam. requisit. par. 1. c. 16. n. 260. vsque ad n. 263. fol. 231. & p. 2. c. 5. n. 1. cum seq. fol. 411. Cephal. cons. 394. n. 3. vsque ad 9. Doctor. in l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. vbi Natt. n. 139. C. de testament.* ¶ Prout neque considerabitur lapsus decennij, cum in casu nostro non verificetur ex adductis in septima conclusione, præsertim, quia reuocatio est imperfecta, quæ non attenditur ex supra allegatis.

Neque obstat, quod nuda voluntas reuocandi
20 primum testamentum operetur, † vt in foro conscientiæ institutus in primo non possit capere iuxta *Bald.* de quo *Gomes. in l. 3. taur. n. 103. in fin. vers. quarto limita.* Quia sumus in foro fori iudiciali, non in foro poli, & quatenus etiam in hoc essemus, Tamen neque in eo attenditur voluntas imperfecta, & non completa, cum ad effectum, vt quis teneatur in foro conscientiæ, debeat esse certus de voluntate testatoris, quæ attenditur quamuis deficerent solemnitates, non autem
21 quando deficit voluntas, † vanũ enim esset, vt quis seruet, quod non est sibi certũ, & quod in voluntate deficit, prout ita declarant omnes *in l. 1. vbi Bart. n. 9. ff. de condict. indeb. Ancbar. in c. possessor. n. 17. de regul. iur. in 6. Couar. in c. cum esses. n. 4. de testam. Vasq. de success. creat. par. 1. lib. 1. n. 23. & de success. progress. §. fin. n. 30. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 2. tit. 14. n. 9. Syluest. in summ. in verb. testamentum. il 1. q. 5. & in verb. hæreditas. il 3. n. 9.* latissimè *Magdalen. de numer. test. in testament. requisit. par. 3. c. 1. n. 45. vsque ad 53. fol. 475.*

Hæc omnia addidi his, quæ prius scripsi, vt satisfacerem parti, quamuis non essent necessaria, cum in informationibus alias datis fuerit responsum cunctis, quæ denuo alleguntur, & pro defensione sententiæ plenissimè multa adduxi *supr. c. 558. p. 3.* vbi fuit late conclusum, quod ista reuocatio est imperfecta, & conditionalis, & quod nihil operatur, non secus ac si facta non fuisset, cum responsione ad omnia, quæ exaduerso adducuntur.

EPITOME.

TEstamentum primum quando reuocetur per secundum imperfectum cum clausula cassans, & omni meliori modo. ¶ Et qualis actus inducat talem imperfectionem. ¶ Et an illa resultet, si apparet, quod testator post nominationem hæredis volebat aliquid addere, vel minuere, & non fecit, itaut tunc dicatur testamentum nullum, etiam si essemus inter liberos, & adesset clausula codicillaris. ¶ Causa finalis quæ dicatur. ¶ Voluntas testatoris an sit imperfecta, si ordinauit testamentum coram testibus, & mandauit vocari notarium, qui illud publicaret, si obierit ante illius aduentum. ¶ Verba cassans, & annullans an habeat implicitam conditionem quatenus, vel postquam secundus

actus fuerit validus. ¶ Clausula omni meliori modo an comprahendat quoscumque casus, ex quibus actus possit valere etiam vltra expressos, si non præcedit dictio &. ¶ Et quando virtus eiusdem clausulæ tollatur in actu imperfecto, & stante illius limitatione, vel implicatione cõtrarietatis, vel sensu claro disponentis. ¶ Sola voluntas testatoris elicita ex reuocatione testamenti an sufficiat vbi agitur de fauore filiorum, & piæ causæ, quãuis nullus fuerit institutus hæres. ¶ Geminatio verborum an faciat actum validum, & augeat dispositionẽ, & mutet substantiam negotij. ¶ Et quo casu restringatur ratione adiuncti. ¶ Vel quando inest illa ratio, quæ erat in simplici. ¶ Vel vbi deficit consensus. ¶ Differentia qualis sit inter verba, quia volebat decedere intestatus, vel quod reuocauit testamentũ animo aliud condendi. ¶ Voluntas imperfecta imperfectione voluntatis an valeat. ¶ Et quid in testamento ad pias causas, & inter liberos, & in defectu solemnitatis. ¶ Verba facere testamentum an significent cum effectu testari, vel decedere ab intestato.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum primum solemniter conditum non reuocatur ex secundo imperfecto, & qualis actus inducat talem imperfectionem. n. 2. & 3.*

4 *Imperfectio voluntatis resultat, si apparet, quod testator post nominationem hæredis volebat aliquid addere, vel minuere, & non fecit, & testamentum est nullum etiam si essemus inter liberos, & adesset clausula codicillaris.*

5 *Per testamentum secundum non perfectè celebratum, non tollitur primum quamuis in secundo adsit clausula cassans, & omni meliori modo cum similibus.*

6 *Voluntas testatoris dicitur imperfecta, si ordinauit testamentum coram testibus, & mandauit vocari notarium, qui illud publicaret, si obierit ante illius aduentum.*

7 *Reuocatio testamenti restringitur ad causam, ob quam illa fuit facta. & n. 13.*

8 *Causa posita in prœmio reuocationis censetur finalis.*

9 *Causa finalis dicitur illa, sine qua quis non esset facturus, vel eo modo, nisi illa fuisset.*

10 *Verba animo condendi aliud testamentum sunt conditionalia.*

11 *Verba cassans, & annullans babent implicitam conditionem quatenus, vel postquam secundus actus sit validus.*

12 *Conditio debet purificari, vt actus conditionalis operetur.*

14 *Clausula omni meliori modo comprabendit quoscumque casus, ex quibus actus possit valere etiam vltra expressos, quando tamen præcedit dictio &. n. 15. 16. & 17.*

18 *Virtus clausulæ omni meliori modo, vel similis non attenditur in actu imperfecto.*

19 *Geminationes verborum, & clausulæ quæcumque amplissimæ non babent vim deficiente consensu. & n. 34.*

20 *Clausula omni meliori modo nihil operatur stante limitatione actus.*

21 *Implicatio contrarietatis tollit effectum clausulæ omni meliori modo.*

22 *Sensus clarus disponentis non variatur ex clausula omni meliori modo.*

23 *Sola voluntas testatoris elicita ex reuocatione testamenti an sufficiat, quando tractatur de fauore filiorum, & piæ causæ, quamuis nullus sit institutus hæres. & n. 24.*

25 *Voluntas imperfecta imperfectione voluntatis incompleta non valet nec ad pias causas, nec ad fauorem liberorum, quidquid aliud sit in defectu solemnitatis.*

26 *Differentia qualis sit inter verba, quia volebat decedere intestatus, vel quod reuocauerit testamentum animo aliud condendi.*

27 *Reuocatio ambigua, & non perfecta non inducit aliquam reuocationem.*

28 *Dictio aliud intelligitur de simili.*

29 *Verba facere testamentum significant cum effectu testari, non autem decedere ab intestato.*

30 *Geminatio verborum non facit actum validum, nec aliquid operatur, nisi circa illud, quod fuit validè dispositum.*

31 *Verba geminata restringuntur ratione adiuncti ad causam expressam.*

32 *Geminationes verborum nullum habent effectum, quando in eis inest illa ratio, quæ erat in simplici.*

33 *Verba geminata non augent dispositionem.*

35 *Substantia negotij non mutatur per quamcumque multiplicationem verborum.*

CAPVT DCCLXIV.

NOn esset amplius aliquid scribendũ in causa Romana hæreditatis, quia nihil modò opponitur, cui nõ fuerit plene satisfactũ, itaut superfluũ sit semper idem repetere, verũ, quia agitur de causa graui, & suscepi defensionẽ nobilis, & pauperrimæ viduæ, annis, & ægritudine graui, contra quam in singulos dies insurgunt noui patroni, quibus ex solita benignitate Iudicum datur aditus, non potui, nec debui munus susceptum deserere, Pro responsione igitur eorũ, quę denuo adducuntur obseruandum est, quod in casu nostro non tractatur de opinione *Bart. in l. si iure. 18.*
1 *n. 3. ff. de leg. 3.* † dum voluit, quod numquam censeatur reuocatum primum testamentum per simplicem pœnitentiam etiam coram septem testibus expressam, nisi testator addat se ideo reuocare, quia vult decedere ab intestato, Nam modò solùm agitur an reuocatio fuerit perfecta, quæ non est iudicanda talis, cum non sit reuocatum primum testamentum

mentum simpliciter & absolutè, sed cum
illa conditione condendi aliud testamen-
2 tum, † tunc enim ista adiectio facit actum
imperfectum, per quem non dicitur impo-
situs finis reuocationi, donec aliud testa-
mentum condatur *Alex.conf.159.n.5. vsque
ad 9. lib. 7.* quibus additur *Aym. conf. 689.
n.5. cum seq.*

Et passim ex istis, vel similibus verbis resultat
imperfectio voluntatis, dum enim apparet,
quod testator vult aliquid adijcere suæ di-
3 spositioni, † vel minuere, aut referre se ad
testamentũ ordinandũ, semper dicitur actus
imperfectus, adeo vt ex eo nullus effectus
possit sortiri, Ita in specie *Menoch.conf.42.
n.16.lib.1. Parif.conf.27.n.17.lib.2.* iuxta *l.si
quis cum testamentum.25. vbi Bart.n.2. &
3.ff.de testament. Bolognin.ad Anan.conf.28.
col. 1. verf. præterea quod plus est talis scri-
ptura. Alex.conf.73. col.2. ad fin. n.4. verf.
& ad prædicta facit. lib.1. post Iacob. de
Aren. in l. iure ciuili. ff. de conditionib. &
demonstrationib.*

Amplius non solum resultat ex prædictis im-
4 perfectio voluntatis, † sed etiam idem esset
si testator faciendo testamentum nominasset
hæredes, nam si aliquo modo appareret ta-
citè, vel expresfsè, quod vltra talem institu-
tionem, & nominationem, quod volebat ali-
quid addere, seu minuere, non valeret hu-
iusmodi testamentum, etiam si essemus in-
ter liberos, & nulla habita consideratione
clausulæ codicillaris, vel similis, vt latè con-
cludit *Surd. conf.258. n 19. vsque ad n.24.
lib.3. post Bart.in l. si quis cum testamento.
ff.de testam. Menoch.conf.750.n.4. & 5.Ce-
phal.conf.294.n.9.lib.2.* dixi latè *supr.c.550.
n.9. post med. vsque ad verf. & ita.*

Et per consequens numquam primum testa-
mentum poterit dici reuocatum, si non fue-
5 rit secundum perfectè celebratum, † etiam
quod in secundo adsit clausula cassans, &
clausula codicillaris, cum similibus *Socin.
Iun.conf.106.n.36. vsque ad 39.lib.1. Pere-
grin.conf.38.n.6.in fin.lib.2. & conf.73.n.2.
lib.5. & conf.49.n.2. eod.lib. Roland.* qui de
communi *conf.33.n.3.& 4.lib.3. Rot.diuerf.
decif.795. n 14. vsque ad 18. par.1. Cephal.
conf.32. in fin.lib.1.* iuxta opinionem *Bart.
in l. si iure. col.vlt. ff.de legat.3. Parif.conf.
46.n.17.lib.3. Ruin.conf.16.n.21.lib.2. Ber-
trand.conf.281.n.2.lib.2. p.1.*

Quare etiam dicimus, quod erit imperfecta
voluntas testatoris quando ordinauit testa-
6 mentum coram testibus, † & mandauit vo-
cari notarium, qui illud publicaret, si enim
antequam notarius veniat, testator obierit,
testamentum non valebit, & primum non
erit sublatum, cum ex vocatione notarij
semper arguatur voluntas imperfecta, quæ
neque ad fauorem piæ causæ operabitur va-
liditatem, nisi clarè ex verbis ipsius testato-
ris, & negotij circumstantijs inspectis con-
stet de contrario, quod testator voluerit om-
ni mora postposita testari, & habere volun-
tatem suam pro perfecta, & absoluta, & non
suspensa propter accessum notarij, prout ita
concordantur opiniones doctorum *Couarr.
in c. relatum. il 1. n.9. verf. septimus. & n.
11. verf. tertia conclusio. de testa n. Oldrad.
conf.119. Abb. conf.98. in fin.lib.2. Ang. in
l.contractus.n.4. C.de fid.instrument.Card.
Mantic.de coniectur.vltim. voluntat.lib.2.
tit.4.n.6. Gabr. de testam.conclus.2.n.3.& 4.*
latissimè *Magdalen.de numer.test.in testam.
requis. par.2. c.5.n.8. vsque ad 17.fol.416.*

Quemadmodum igitur non esset reuocatum
primum testamentum, si testator fecisset se-
cundum inualidum, & imperfectum ex supra
allegatis, ita etiam multò magis non dubi-
tur talis reuocatio, si in nihilo testatus fue-
rit, cum stante reuocatione cum illa clausu-
la animo conficiendi aliud testamentum, re-
quireretur celebratio alterius testamenti, ad
7 hoc, vt reuocatio haberet locum, † nam
alias remanet imperfectus ille actus reuoca-
tionis non adimpleta conditione, ob quam
testator voluit reuocare, cum semper reuo-
catio restringatur ad causam, ob quã fit re-
uocatio, neque vltra extendatur *l.cancella-
uerat.2.ff. de his quæ in testam.delent. l.qui
ex liberis.11. §. testamento. ff.de bonor.pos-
sess. secund.tabul. Peregrin.conf.49.n 2.lib.
5. Bertrand.conf.285.n.2.lib.2.p.1.& conf.
151. n.5. lib.3. par.1. Rot. diuerf. decif.797.
n.12. par 1.*

Et quidem ista causa condendi aliud testamen-
tum, ob quam fuit facta reuocatio, est fina-
8 lis † cum sit posita in proœmio reuocatio-
nis, adeo vt semper censeatur repetita in
omnibus sequentibus *Aym. conf.192. n.21.
Cephal. conf.548.n.2.cum seq.* iuxta doctri-
nam *Bart. in l. vlt. n.3. ff. de hæredib. insti-
tuend.* cum alijs, de quibus *supr. c.558. n.
24. & 25.*

Cum etiam dicta verba animo, & intentione
condendi aliud testamentum explicent cau-
sam, ob quam testatrix volebat reuocare,
9 tunc enim dicitur finalis † cum fine ea quis
non esset facturus, vel eo modò, nisi illa
causa fuisset *Bald.conf.340.col.2.lib.3.Surd.
conf.164.n 31. & 32.lib.2.* dixi *supr. c.558.
n.21. vsque ad 24.*

Immo etiam dicta verba animo, & intentione
condendi aliud testamentum sunt conditio-
nalia, tamquam habeant conditionem taci-
10 tam, † nempe quatenus testamentum vali-
dum de nouo conderetur, quæ verba con-
ditionem inducunt *Bart. in l. 1. col.6. verf.
quæro de duobus. ff. de conditionib. & de-
monstrat. per l. stichum. ff. de legat. 1. Re-
buff. in l. littus publicum. 112. col. 2. post
princ. ff. de verb. significat.* Prout dicimus
11 de verbis cassans, & annullans, † quæ habent
implicitam conditionem quatenus secũdus
actus valeat *Rot.diuerf. decif.795.n.13.p.1.*

Vel postquam secunda dispositio erit valida, cum etiam ista dictio importet conditionem *l. inter illam. 217. ff. de verb. signi-*
12 *ficat. Menoch. cons. 1103. n. 3. lib. 12.* † Vnde cum talis conditio non sit purificata, non potest dici reuocata prima dispositio, quæ debet firma remanere *l. pecuniam. 36. ff. si cert. petat. Aym. cons. 170. n. 8. Surd. cons. 503. n. 4. lib. 4.* Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, quia siue sit conditio, necne,
13 sufficit, † quod sit causa finalis, qua non existente, reuocatio non operatur *Aym. cons. 142. n. 9. Alex. cons. 159. n. 5. cum seq. lib. 7.*

Stante igitur tali imperfecta voluntate reuocationis ex supra allegatis, non obstat clau-
14 sula omni meliori modo, † quæ operatur compræhensionem omnium, & quorumcumque casuum, ex quibus actus possit valere etiam vltra modos expressos; Quia verior est opinio, & à Rota sæpius approbata, quod talis clausula tunc operetur vltra narrata, & includat alios modos vltra expressos, ex
15 quibus possit dispositio sustineri, † quando in ea fuisset posita dictio illa coniunctiua, &, videlicet si dictum fuerit, & omni meliori modo, secus autem quando, prout in casu nostro, nõ adest ista dictio &, tunc enim restringitur quo ad expressa tantum, & non vltra *Caputaq. decis. 124. p. 1. Put. decis. 230. n. 1. & 2. lib. 2. Achil. decis. 1. de clausul. alias est decis. 373. seu 1. de verb. significat. Rot. diuers. decis. 738. n. 8. & decis. 329. n. 3. par. 1.*
16 vbi allegantur † concordantes decisiones attestando, quod ita passim seruatur *Gonzal. ad reg. 8. glos. 3. n. 8.* & ita secundum prædictam distinctionem sunt intelligendi omnes Doctores, qui allegantur, videlicet *Alex. cons. 112. lib. 3. Felin. in c. cum super. n. 8. & 9. vbi Dec. n. 57. de offic. deleg. Gabr. cons. 132. n. 17. q. 2. lib. 1. Honded. cons. 40. n. 39. lib. 2.*
17 Et si aliter intelligerentur, † eorum opinio non subsisteret, vt ex decisionibus supra relatis apparet, & late etiam declarat *Ludouic. decis. Perus. 117. n. 22. vsque ad 30. p. 2. Gozad. cons. 78. n. 12. ad med. Cephal. cons. 23. n. 119. lib. 1. Natt. cons. 402. n. 36. & 37. Paris. cons. 12. n. 68. & 69. lib. 2.*

Et quatenus etiam admitteretur, quod talis clausula debeat extendi vltra expressa, ad quæ tamen non trahitur, vt dictum est, Nihilominus in casu nostro non est agendum
18 de virtute, † & efficacia istius clausulæ omni meliori modo, vel similis, quia stãtibus verbis reuocationis animo, & intentione condendi aliud testamentum, satis apertè colligitur imperfectio voluntatis reuocationis, qua existente, numquam prædicta clausula aliquid operatur *Menoch. cons. 415. n. 22. cũ seq. lib. 5. Ruin. cons. 6. n. 7. vsque ad 10. lib. 2. Socin. Iun. cons. 91. n. 26. lib. 3. Syluan. cons. 97. n. 27. Laderch. cons. 8. n. 7.* cum alijs per *Surd. decis. 7. n. 26. in fin. vers. tertio respondetur. Roman. cons. 294. n. 4. in fin.* vbi latè *Mandos. in verb. cogitatum. Cephal. cons. 23. n. 123. lib. 1.* vbi quod ita concludunt omnes *in l. 1. §. si quis ita. & ibi Niger. n. 45. Alciat. n. 24. ff. de verbor. obligation. Dec. in c. cum super. n. 12. vers. & prædicta conclusio. & ibi Felin. in fin. de offic. delegat. Aret. cons. 24. quatuor dubia. n. 5.* iuxta singularem doctrinam *Bart. in l. si quis pro eo. in princ.*
19 *ff. de fideiussorib.* † Itaut nullæ geminationes verborum, aut quæcumque clausulæ etiam amplissimæ habeãt aliquam vim deficiente cõsensu *Menoch. cons. 918. n. 30. lib. 10.*

Cum præsertim talis reuocatio sit limitata ad casum intentionis faciendi aliud testamen-
20 tum, † qua limitatione stante, numquam clausula omni meliori modo aliquid operatur *Surd. decis. 7. n. 27. vers. pro quo facit, quod dicunt doctores. Dec. in c. cum super. n. 12. vers. item conclusio supradicta. de offic. delegat.* & concludunt omnes *in l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. obligation.*

Maxime, quia implicaret contrarietatem, quod quis velit reuocare testamentum ani-
21 mo aliud faciendi, † & quod illo non facto reuocatio valeret, quo casu nullum effectum producit clausula omni meliori modo
22 *Ludouic. decis. 127. n. 23. p. 2.* Cum illa † non variet sensum clarum disponẽtis *Bero. cons. 189. n. 7. lib. 1. post Bald. in l. quoties. §. fin. C. de hæredib. instit. Socin. in c. 2. artic. 13. q. 2. vers. sextus. de libell. oblat. Surd. decis. 7. n. 25. vers. ad hoc tamen responsum fuit.*

Neque obstat, quod Doctores tenentes non valere reuocationem factam animo cõdendi aliud testamentum in præiudicium primi, mouentur ex eo, quia in tali voluntate reuocatoria nullus instituitur hæres, cum testator non dixerit se velle decedere intestatum, quasi tunc reuocatio nullius aditione confirmetur, prout in proposito hanc rationem adducit *Alex. cons. 159. n. 5. 9. & 12. lib. 7.*
23 Quæ ratio non militat in casu nostro, † in quo resultat fauor filiorum, tunc enim sufficit sola voluntas testatoris elicita ex reuocatione, sicut dicimus de ea, quæ fit ad fauorem piæ causæ *Castr. in auth. hoc inter liberos. n. 3. C. de testament. Alex. cons. 104. n. 4. lib. 2.*

Quia omissa veritate istius opinionis, cum con-
24 trarium teneat † *Natt. in d. auth. hoc inter liberos. q. 5.* cum alijs per *Magdal. de numer. test. in testam. requis. p. 1. c. 17. n. 23. ad med. Peregrin. decis. 44. n. 5.* Respondetur, quod non est illa sola ratio, quia in reuocatione nullus instituitur hæres, ex cuius aditione talis voluntas confirmetur, prout considerat *Alex. d. cons. 159. n. 5. lib. 7.* Nam vltra istam rationem, adest alia ratio magis vrgens, videlicet quia reuocatio facta animo, & intentione faciendi aliud testamentũ non est perfecta, nec absoluta, nec consummata, nec explicita, itaut possit dici, quod testator voluerit omnino reuocare primum testa-

testamentum, sed solum postquam aliud condiderit, † Vnde non verificata, & ad perfectionem non producta illa voluntate; sumus in actu, & reuocatione imperfecta imperfectione voluntatis incompletæ, quæ non valet neque ad pias causas, neque ad fauorem liberorum, cum sit defectus procedens à iure naturali, in quo nullus dispensat, quidquid aliud sit in defectu solemnitatis, de qua modò non agimus *Castr. in l. si quis cum testamentũ. n. 3. & 5. & ibi Cuman. n. 2. Aret. in fin. ff. de testam. Boer. decis. 93. n. 10. & decis.* 240. *n.* 5. vbi de communi *Imol. consil. 91. in 2. dub. Abb. cons. 105. n. 2. & 3. lib. 2. Alex. cons. 105. n. 9. lib. 7. Iaf. cons. 155. col. 2. & 3. lib. 4. Paris. cons. 24. n. 11. lib. 3. & cons. 146. n. 6. vsque ad 10. lib. 4.* latissimè *Magdalen. de num. test. in testam. requis. c. 5. p. 2. n. 1. cum seq. fol. 412. & p. 1. c. 16. n. 260. fol. 230. Benedict. in c. raynutius. in verb. testamentum. il 1. n. 72. de testament. Socin. Iun. cons. 147. n. 29. cum seq. lib. 2.*

25

Et multum differt, quod testator reuocauerit testamentum simpliciter absque illa clausula, quia volebat decedere intestatus, † Et quod reuocauerit animo condendi aliud testamentum, Nam in primo casu videtur saltem in genere cogitasse de venientibus ab intestato, tamquam reuocato testamento voluerit illos esse hæredes. Cum aliud sit in secundo casu, in quo est magis incerta illius voluntas, nam ex quo dixit se velle condere aliud testamentum, non se restrinxit solum ad venientes ab intestato, sed ad alios extraneos, quos forsan volebat facere hæredes, vnde non mirum, † si in hoc casu reuocatio tamquam ambigua, & non perfecta non inducit reuocationem, quæ in primo casu inducebatur *Alex. cons. 30. consideratis. col. penult. ante med. vers. nec obstat dum in contrarium. n. 5. lib. 3. post Raph. Cuman. in l. si filius qui in potestate. 7. n. 42. ff. de liber. & posth. & in l. militis. §. veteranus. post med. de militar. testam. Idem Alex. cons. 104. paucis vtar. ad fin. vers. nec huic responsioni. lib. 2. Corn. cons. 149. n. 6. col. 2. in fin. lib. 2. Anchar. quæst. famil 70. n. 6. lib. 2.*

26

27

Et cum testator dixerit se velle facere aliud testamentum, non potest intelligi de obitu ab intestato, † propter illam dictionem aliud, quæ intelligitur de simili *Abb. in c. sedes. de rescript. Cephal. cons. 414. n. 12. & 13. lib. 3. Osasc. decis. 107. n. 7. Surd. cons. 21. n. 13. & 14. lib. 1. & cons. 364. n. 38. lib. 3.* † Maxime quia verba facere testamentum significant cum effectu testari, non autem decedere ab intestato *l. tam is qui testamentum. 25. ff. de donation. caus. mort.* cum alijs per *Rebuff. in l. verbum facere. 208. col. penult. in princ. ff. de verb. significat.*

28

29

Minus obstat geminatio verborum, quia illa non facit actum validum si non est, † nec aliquid operatur, nisi circa illud, quod valide fuit dispositum *Paris. cons. 110. n. 45. & 48. lib. 1. Corn. in l. si idem. C. de codicill. Gabr. cons. 106. n. 35. lib. 2.* Stante præsertim restrictiua, de qua in casu nostro, † quæ apposita in verbis geminatis illa restringunt ratione adiuncti ad causam expressam *Bart. in l. 1. §. nunciatio. ff. de oper. nou. nunciat. Bero. cons. 20. n. 15. lib. 3. Honded. consil. 63. n. 44. lib. 1.*

30

31

Et passim geminationes verborum nihil operantur, quando in geminatione inest illa ratio, † quæ erat in simplici *Thob. Non. cons. 7. n. 9.* iuxta *l. 2. C. ad velleian. Iacob. Niger. in rubr. ff. de verb. obligat. n. 47.* † Ideo verba geminata non augent *Aym. cons. 160. n. 6. per tex. in l. qui bis idẽ. ff. de verb. oblig. Bellam. cons. 24. col. 4. in fin. vers. non curo etiam. n. 5.*

32

33

34 Cum præsertim, † vt dictum est deficiat consensus reuocantis, qui reuocauit imperfectè si aliud testamentum fecerit, tunc enim stante huiusmodi defectu nulla clausula etiam amplissima, & geminata aliquid operatur *Seraph. priuileg. iuram. 106. n. 16. & 17. Menoch. cons. 918. n. 30. lib. 10.* † Cum etiam numquam mutetur substantia negotij per quamcumque geminationem, & multiplicationem verborum *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 13. tit. 32. n. 14.*

35

Nec resistit, quod testatrix non se mouit ad reuocandum testamentum ex hac causa solum, quod haberet intentionem condendi aliud testamentum, sed etiam ex alijs causis animum suum mouentibus, † Vnde licèt cesset vna causa, remanent aliæ *Bart. in l. demonstratio. §. quod autem. n. 13. de condit. & demonstrat.* Quia cum aliæ causæ non sint expressæ, fuit facta sola vis in voluntate faciendi aliud testamentum, prout hæc causa fuit in indiuiduo specificata, † quæ ideò dicetur finalis, & per consequens illa solum erit attendenda, tamquam principaliter eam testatrix expresserit occasione addendi, vel minuendi, cum aliæ præsumantur impulsiuæ, quæ nihil operantur *Surd. cons. 143. n. 52. lib. 1. Becc. cons. 20. n. 5. Roland. cons. 44. n. 7. lib. 4. Aym. cons. 137. n. 14. & cons. 142. n. 9. Albens. cons. 52. n. 7. Dec. cons. 46. Bald. cons. 115. col. 2. lib. 1. & cons. 340. col. 2. lib. 3.*

36

37

EPITOME.

Dispositio loquens de filijs quando extendatur ad nepotes. ¶ Et quid si habuit effectum in filijs. ¶ Et in fideicommisso inducendo, seu excludendo. ¶ Et in substitutione reciproca. ¶ In transuersalibus. ¶ In nepotibus natis post mortem patris. ¶ Vel non successuris ab intestato. ¶ In vocatione per verba personalissima. ¶ Vel in infinitum, & in perpetuum. ¶ Et stante prohibitione alienationis pro cõseruanda agnatione. ¶ Substitutio compendiosa facta filio impuberi per verba directa an extinguatur post

post pupillarem ætatem quamuis adsint dictiones aptę importare infinitatem. ¶ Et de significatione talium dictionum. ¶ Bona subrogata loco bonorum fideicommissi quando efficiantur fideicommissaria. ¶ Et debeant esse eiusdem valoris, & qualitatis. ¶ Et an sufficiat subrogatio generalis, vel debeat esse specialis de certis bonis. ¶ Immissio quando retardetur ex titulo, & possessione contradictoris, donec de suis iuribus discutiatur. ¶ Via executiua an sit vulnerata per sententiam derogationis fideicommissi. ¶ Et quid si declaretur nulla, an sufficiat vnica sententia, vel requiratur res iudicata. ¶ Surreptio ex quibus euitetur. ¶ Aperitio oris quando remoueat effectum clausulæ sublata, & det facultatem impugnandi gratiam, & adstringat ad verificationem narratorum. ¶ Narratiua proueniens ex errore iuris an attendatur. ¶ Inuentarium tutoris, & hæredis in quibus æquiparetur. ¶ Et quando probet aduersus illud conficientem. ¶ Et non admittatur probatio in contrarium. ¶ Sententia sine actis an fidem faciat. ¶ Possidens tempore obitus an præsumatur retro possedisse. ¶ Et in quibus casibus sit præsumenda continuatio possessionis.

SUMMARIUM.

1 *Dispositio loquens de filijs non extenditur ad nepotes, quando habuit effectum in filijs.*

2 *In fideicommisso inducendo nepotes non veniunt appellatione filiorum, secus in eo excludendo.*

3 *Nepotes non comprahenduntur in substitutione reciproca filiorum, quæ licet aliquo respectu sit fauorabilis, est tamen onerosa.*

4 *In transuersalibus nepotes non veniunt appellatione filiorum. & n.5 Contrariū n.35.*

6 *Nepos natus post mortem patris non intelligitur vocatus in dispositione loquente de filio, etiam si conferatur in aliquem futurum euentum. n.7.*

8 *In vocatione filiorum ipsius testatoris excluduntur nepotes, tamquam ista verba sint personalissima, & ad oculum demonstratiua. n.9. Contrarium. n.33. & 34.*

10 *Nepotes, si non sunt successuri ab intestato cum filijs, non intelliguntur vocati in dispositione filiorum.*

11 *In hæreditate transuersalis quando detur repræsentatio?*

12 *Vocatio filiorum in infinitum, seu in perpetuum comprahendit nepotes. & n. 24. 26. 27. 28. & 29.*

13 *Dictiones in infinitum, & similes faciunt fideicommissum durare vsque ad centum annos.*

14 *Plures coniecturæ vincunt vnam.*

15 *Verba in infinitum, & similes aliquando non inducunt perpetuitatem, sed restringuntur iuxta subiectam materiam ad triginta annos, & donec quis vixerit, maxime si non sit expressa causa agnationis conseruandæ. n.18.*

16 *Substitutio compendiosa facta filio impuberi per verba directa extinguitur post pupillarem ætatem, quamuis adsint dictiones aptæ importare infinitatem.*

17 *Verba in perpetuum, & in infinitum idem significant.*

19 *Probibitio alienationis facta filijs ob conseruandam agnationem facit, vt nepotes veniant sub nomine filiorum, cum alias ad eos non extenderetur. n.20.*

21 *Probibitio alienationis sine causa non valet, quamuis esset facta pluribus. n.22.*

23 *Nepotes regulariter non includuntur in dispositione loquente de filijs.*

25 *Verba ne vllo vmquam tempore bona alienari possint inducunt perpetuam probibitionem alienationis.*

30 *In prima substitutione si fuit expressè dispositum de filijs primi gradus, non potest secunda vocatio de eis intelligi, sed de nepotibus.*

31 *Dictio in infinitum quando sit restringenda ad filios primi gradus. & n.32.*

36 *Bona subrogata loco bonorum fideicommissi efficiuntur fideicommissaria. & n.63.*

37 *Causa contradictoris habentis verum, & liberum dominium præualet, non considerato quasi dominio hæredis.*

38 *Titulus habitus à Principe non retardat immissionem.*

39 *Habens parem titulum facit cessare immissionem, ita vt sit ordinarie cognoscendum de iuribus contradictoris, exemplo testamenti hinc inde producti.*

40 *Licentia de ingrediendo, seu iussus de immittendo suspenditur ex duplici iure contradictoris habentis titulum, & possessionem, donec de suis iuribus discutiatur.*

41 *Commodum possessionis multum operatur.*

42 *Via executiua dicitur vulnerata per sententiam derogationis fideicommissi.*

43 *Sententia lata inter alios non vulnerat obligationem cameralem.*

44 *Sententia derogationis fideicommissi tollit viam executiuam, quamuis illa fuerit declarata nulla, donec non adsit res iudicata.*

45 *Sententia executoris, & Commissarij Papæ præsumitur iusta. & n.66.*

46 *Aperitio oris solum remouet effectum clausulæ sublata, & dat facultatem impugnandi gratiam, non autem illam tollit, nec adstringit partem ad verificationem narratorum.*

47 *Princeps instructus ex narratiua facti potest cognoscere quid sit statuendum.*

48 *Surreptio non inducitur sine dolo, nec dolus sine scientia.*

49 *Factum, aut dictum sub verbo credulitatis, absque præcisa assertione nihil operatur, & non præiudicat facienti, aut dicenti.*

Satis

CAPVT DCCLXV.

AD fauorem filiorum Alexandri videbatur non constare de prætenso fideicommisso, quia in testamento fuit institutus hæres Sabba frater testatoris, & post illius mortem vocantur ad hæreditatem filij eiusdem
1 Sabbę cum substitutione reciproca, † Vnde non debent comprąhendi nepotes, cum ad illos dispositio non extendatur, quando habuit effectum in filijs *Bart. in l. liberorum. col. penult. vers. quæro quid si in aliqua dispositione. ff. de verb. significat. Dec. cons. 95. & pro tenui. col. penult. ad med. vers. quarto & vltimo. n.8. Ruin. cons. 96. n.6. lib.2. & cons.63. col. penult. in princ. n.5. in fin. lib.3. Paris. cons.86. n.25. lib.2. Roland. cons.43. n.36. lib.4. Gozad. cons.36. n.6. Socin. cons. 104. post princ. vers. & hoc de plano. lib.3.*

Maxime, quia hic agitur de inducendo fideicommisso, in quo tamquam oneroso appel-
2 latione filiorum non veniunt nepotes, † nec ex proprio significatu, nec ex interpretatione in quacumque dispositione tam legis, quam hominis, cum aliud sit in excludendo fideicommisso, in quo propter causam fauorabilem venirent nepotes appellatione filiorum *Curt. Sen. cons.45.* vbi quod hæc opinio nullum habet contradictorem *Roland.* qui idem dicit *cons.43. n.26. lib.4. Dec. cons.218. in casu ad me transmisso. col.5. ante med. n.12. Cephal. cons.107. n.16. & 17. lib.1. Bero. cons. 122. col.2. n.2. lib.2. Socin. Iun. cons.111. n.29. lib.1. Molin. de hispan. primogenit. lib.1. c.6. n.27. Honded. cons. 60. n. 61. vsque ad 64.*
3 *lib.1.* † Quamuis simus in substitutione reciproca, quæ licet aliquo respectu sit fauorabilis, tamen, quia etiam est onerosa, facit vt non veniant nepotes *Idem Honded. cons. 60. n.71. lib.1. Rim. Iun. cons.75. n.49. lib.1. Alben. cons.29. n. 12. Dec. cons.465. perscrutatis. n. 10.*

Accedat, quod sumus in transuersalibus, in quibus non veniunt nepotes appellatione filio-
4 rum, † quasi in istis cesset ratio, in qua se fundat dispositio *l. iusta. & l. liberorum. ff. de verb. significat.* quæ videtur esse, quia nepotes nostri non possunt per ascendentes vocari dulciore nomine, quam filiorum, quæ consideratio non cadit, quando fieret mentio de filijs ab extraneo, seu collaterali, ideo non mirum, si tunc non venient nepotes *Socin. Iun. cons.30. n.18. col.3. & 4. lib.3.* vbi refert hanc distinctionem fuisse approbatam per *Franc. Accurs.* in suo consilio relato per *Cyn. in l. gallus. §. instituens. ff. de liber. & posthum. & per Martan. in subscriptione ad cons. Ottbon. inter cons. eiusdem Marian.*
5 *152. lib. 1.* † quod etiam sequitur, & refert *Alex. cons. 1. col.7. n. 12. ante fin. vers. & quod propria. lib. 1. Bero. cons.122. n.2. lib.2. Barbat. in addit. ad Bald. in d. §. instituens. & cons.76. lib.4.* cum alijs per *Roland. cons. 43. n.38. lib.4.* & de communi omnium tam modernorum, quam antiquorum opinione testatur *Socin. cons.73. col.6. in fin. vers. sed tamen his non obstantibus. n.19. lib.4.*

Præterea nepos, de quo agimus, natus est post
6 mortem testatoris, † quo casu in fideicommissis appellatione filiorum non veniunt nepotes posthumi *l. qui filiabus. in princ. ff. de legat. 1.* & multo minus si talis nepos esset conceptus post mortem testatoris *l. 1. §. si quis proximior. ff. vnd. cognat. l. titius. ff. de suis & legitim.* & ita concludit *Ottho. inter cons. Socin. 152. lib.1.* cui se subscripserunt vndecim insignes doctores, quos etiam refert, & sequitur *Bero. cons. 122. n. 2. lib. 2. Gozad. cons.36. n.7. Corn. cons.290. n.7. lib.4. Dec. cons.95. & pro tenui. col.3. ad fin. vers. tertio principaliter. n.7.* cum alijs per *Mandos. ad Rom. cons.438. in verb. & opinio. ante med.* quidquid contrarium senserit *Rim.*
7 *Iun. cons.23. n.70. lib.1.* † Quod procedit non solum quando dispositio testatoris respicit tempus præsens, sed etiam quando confertur in

in aliquem futurum euentum quidquid contrarium senserit *Alex. cons. 37. n. 11. & 19. lib. 6. & Ceph.cons.262.n.8. & 14.lib.2.* Quia contra eos est verior opinio, vt per *Alciat. cons.31.n.39.lib.9.& in l.filiusfamilias.§.diui.n.47.vers. & licet.ff.de leg.1. Socin. Iun. cons.30.n.27.lib.3.* quos refert *Card.Mantic. de coniectur. vltim.volunt.lib.8.tit.8.n.9. in fin. vers. quamquam hæc etiam declaratio. Roman. cons.408. ante fin. vers. vnde est ibi casus apertus. per tex.in l. cum pater. §. hæreditatem.il 1.ff.de legat. 2.* latè *Rimin. Iun. cons.246.n.42. & 43.lib.3.*

Vlterius fuerunt vocati filij ipsius Sabbæ, per quæ verba tamquam personalissima exclu-
8 duntur nepotes, † cum similes dictiones restringant dispositionem ad personas expressas tamquam sint ad oculum demonstratiuæ
9 tam rerum, quam personarum, † itaut excludant alios etiam de iure venientes *Rolan.* in specie *cons.97.n.20.vsque ad 23.lib.4.Rip. in l. filiusfamilias.118.§.diui.il 2. n.111. vbi Ias.in 2.lectur.col.penult.vers.pro ampliatione ff.de leg.1.Decian.cons.2.n.32. lib.2.* Quod etiam est in similibus verbis,vt per *Aym.cons. 98.n.9. Rimin.Iun.cons.173.n.23.lib.2. Honded.cons.60.n.68.lib. 1.*

Quibus additur, quod nepotes non veniunt appellatione filiorum, quando non essent ab in-
10 testato successuri cum filijs,†quasi tunc testator potius voluerit se conformare cum dispositione iuris communis, cum præsertim concurrat etiam proprietas sermonis, secundum quam nepotes non dicuntur filij, prout in terminis concludit *Aret.cons.145. in fin. Curt. Iun. cons.57. n.5.* vbi quod ferè nullus contradicit *Card. Mantic.* qui idem testatur *de coniectur. vltim.volunt. lib. 8. tit.8. n.7. Socin. Iun.cons.149.n.4. vsque ad 9. lib. 2.*

In casu autem nostro nepotes non potuissent succedere ab intestato cum filijs, nam testator vna cum Sabba fratre hærede instituto
11 habebat etiam sorores,† cum etiam simus in hæreditate transuersalis, in qua solum datur repræsentatio quando agitur de succedendo patruo,amitæ,auunculo, vel matertera, qui sunt fratres, aut sorores patris, vel matris prædefunctæ iuxta *auth. post fratres. la 2. C. de legit. hæredib.* & declarat in specie *Socin. Iun.cons.149.n.5.& 6.Curt.Iun.cōs.57.col.5.*

Non obstat prætensa vocatio filiorum in infini-
12 tum † per quam videntur comprahendi nepotes *Ruin.cons.115.n.11.lib.3. Rimin.Iun. cons.23. n.68. lib.1.* vbi idem dicit de vocatione in perpetuum *Paris. cons. 37. n.23. & 24. lib. 2. Peregrin. de fideicommiss. art.22.*
13 *n. 54.* † Itaut stantibus huiusmodi dictionibus,fideicommissum duret etiam post centum annos,vt contra *Dec.& Cephal.* concludit *Sim.de Pret. de interpret. vlt. volunt. lib.*
14 *3. dubit.6. solut. 1. fol.368.* † Quia ista sola coniectura non debet plus operari, quam plures supra relatæ,quibus tamquam fortioribus hæc vna debet cedere *Bart. in l.cum de indebito. de probat. Aym.cons.8.n.9.* & in proposito de nepotibus cōsiderat *Surd.cons. 314.n.14.in fin.lib.3.* Cum etiam ista verba in infinitum, in perpetuum, & similia non
15 semper importent infinitatem, † sed restringantur secundum subiectam materiam *l. insulam. de præscript. verb.* cum alijs per *Surd.decis.2.n.12.& 13.* Ideo aliquando important tempus triginta annorum, aliquando donec quis vixerit, & plus ac minus secundum, quod dispositio potest verificari *Bero. cons.102. n.23.lib.1. & cons.27.n.7. &*
16 *8.lib.3.* Vnde substitutio compendiosa facta filio impuberi per verba directa extinguitur post pupillarem ętatem,nec vltra eam extenditur,vt valeat tamquam fideicommissaria, quamuis adsint in ea dictiones multiplicatiuæ temporum,& aptæ infinitatem importare propter subiectā materiam *Idem Bero. cons. 155. n.23. ad med. vers. & facit id quod volunt.lib.1. post Caccialup. in l.precibus.conclus.3. C. de impub. & alijs substitut.* Quod etiam est in similibus fideicommissis in quibus restringuntur ista verba in perpetuum,
17 seu in infinitum,† cum talia verba idem importent, vt per *Cephal. cons.268.n.25. vsque ad 33. lib.2. Dec. cons.378. viso motiuo. ad fin. vers. quarto & vltimo.*

Quæ magis procedunt,quia in casu nostro nulla fuit expressa causa agnationis conseruan-
18 dæ † *Card.Seraph.decis.1486.n.16.p.2. Card. Mantic.de coniectur.vlt.voluntat.lib.6.tit. 15.n.5. & 6. Socin. Iun. cons.13. n.34.lib.3.* Prout dicimus de prohibitione alienationis facta filijs,vt bona perpetuo remaneāt in fa-
19 milia, † quo casu ob talem expressionem venirent nepotes ob rationem conseruandæ agnationis, cum aliàs non admitterentur *Gabr. de verb.significat. conclus.1. n.79. vsque ad 82. Paris.cons.92.n.51.lib.2.*

Nec obstat prohibitio alienationis, quia cum
20 sit facta quo ad filios † non extenditur ad nepotes *§. nos igitur. auth. de restit. fideicommiss. Cyn.in l.voluntas.C.eod.tit.Gabr.concl. 1.n.79.de verb.significat. Alex.cons.140.n.1.*
21 *lib.6.* Cum etiam prohibitio sit nulla † tamquam facta sine causa *l. filiusfamilias. 118. §. diui. il 2. de leg.1. l. pater filium. 36. §. iulius agrippa. & l. lucius. 91. in princ.ff. de legat. 3. Roland. consil. 43. n. 43. lib. 4. Grat. cons. 21. in princ. lib. 2. Eugen. cons. 81.n.48. & 49.* Quamuis talis prohibitio es-
22 set facta pluribus, † cum etiam tunc nihil operaretur, tamquā non adsit causa secūdum magis veram opinionem, de qua per *Gabr. cons.140.n.45. & 46.lib.1. Ias.cons.96.col.2. post med.lib.4. Odd.cons.66.n.40. & cons.67. n.8. Cardin. Mantic. de coniect.vlt.volunt. lib.7.tit.5.n.16. post princ.vers.sed dubitat. Surd.decis.238.in fin.n.18.*

In huiusmodi causa Romana casalis Palazzetti non obstantibus supra adductis conclusum fuit

fuit constare de fideicommisso, vt in decisione *coram R. P. D. Manzanedo* 10. *Iunij* 1615. quæ in impress. *est decis.* 618. *p.* 2. *in recentiorib.* Ratio fuit,
23 † quia licet appellatione filiorum non veniant nepotes *l. filium eũ diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. quid si nepotes. ff. de testam. tutel.* cum alijs adductis *coram R.P.D. Verospio & Dunozet Ariminen. fideicommissi.* 31. *Ianuarij.* & 23. *Martij* 1614. Tamen secus est in casu
24 nostro, † in quo cum testator vocauerit filios vsque in infinitum, eius dispositionem non videtur restrinxisse ad certos, & determinatos filios, sed illam in incertum futurũ, perpetuumq. euentum contulisse iuxta *Surd. cons.* 336. *n.* 9. & 10. *Card. Seraph. decis.* 409. *n.* 11. Maxime stante prohibitione ne vllo
25 vmquam tẽpore bona alienari possent, † quæ verba importãt alienationis prohibitionem in perpetuum *l. prouidendum. vbi Glos. C. de postul. Decian. cons.* 44. *n.* 36. *lib.* 3. *Cephal. cons.* 131. *n.* 15. Et proinde etiam de nepoti-
26 bus intellexisse dicendum est † *Gozad. cons.* 36. *n.* 1. *Cephal. cons.* 194. *n.* 21. *Gabr. concl.* 1. *n.* 36. *de verb. signific. Crass. in § fideicommissum. q.* 10. *n.* 6. *Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volũt. lib.* 8. *tit.* 8. *n.* 20. *Peregr. de fidei-*
27 *commiss. art.* 22. *n.* 50. † Ex quo enim perpetuitatem desiderauit, ea capienda est interpretatio, ex qua perpetuitas ipsa in omnes descendentes conseruetur, non autem illa, ex qua statim substitutiones in primo gradu filiorum finiantur *Molin. de primogenit. hi-*
28 *span. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 28. † Vnde in terminis, quod sub vocatione filiorum in infinitum veniant nepotes voluerunt *Ruin. cons.* 115. *n.* 11. & *cons.* 139. *n.* 21. *lib.* 3. *Surd. d. cons.* 336. *n.* 9. & *cons.* 403. *n.* 21. *Peregr. cons.* 14. *n.* 2. *lib.* 1. & melius *in cons.* 56. *n.* 3. *lib.* 4. vbi hanc dicit
29 esse propositionem indubitatam, † Et nimirum, quia frustra testator addidisset dictam dictionem in infinitum, si fideicommissum in filijs primi gradus expirare voluisset, vt inquit *Rub. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §.* 69. *n.* 21. *Cardin. Seraph. d. decis.* 409. *n.* 11. ¶ Cum etiam in prima substitutione fuerit exprese dispositum de filijs primi gradus
30 Sabbæ, † ideo ista secunda vocatio non poterat de eis intelligi, sed de nepotibus, & descendentibus, quia primum fideicommissum ad fauorem dictorum filiorum, cum iam esset perfectum, non indigebat ista secunda vocatione ad illius robur, & perfectionem quare non est referenda ad contentos in prima substitutione, & sic ad filios primi gradus, quia tunc nihil adderet, & esset superflua, quod non debet admitti, vt considerat *Bald. cons.* 334. *n.* 7. *lib.* 3. *Paris. cons.* 90. *n.* 33. *lib.* 2. *Berett. cons.* 115. *n.* 4. *vers. amplius. Surd. decis.* 84. *n.* 14. *Decian. cõs.* 33. *n.* 93. *lib.* 1.

Hactenus decisio, in qua cum nõ fuerit responsum alijs adductis pro non existentia fideicommissi, ex solita benignitate Rotæ fuit mandatum iterum proponi an esset recedendum à decisis, & *die* 11. *Decembris* 1615. conclusum pro negatiua, confirmando decisio-
31 nem prius factam, addendo, † quod dictio in infinitum non debet restringi ad personas expressas, & sic ad filios primi gradus iuxta *Ruin. cons.* 136. *n.* 10. & 11. *lib.* 3. *Surd. cons.* 448. *n.* 16. *lib.* 3. Quia loquuntur quando dictio in infinitum propter subiectam materiam poterat restringi absque vitio super-
32 fluitatis, † vt declarat *Idem Ruin. d. cons.* 136. *n.* 11. Quod non est in casu nostro, in quo si vocatio filiorum in infinitum restringeretur ad filios primi gradus, redderetur penitus superflua, cum illis iam esset prouisum per reciprocam substitutionem, quę perpetuabat fideicommissum in eorum personis, donec ipsi essent superstites.

Et quo ad obiectum vocationis cum dictione ipsius, quæ tamquam personalissima exclu-
33 dit nepotes, † dicebatur istam opinionẽ esse dubiam ex traditis per *Ruin. cons.* 115. *n.* 11. *lib.* 3. *Petr. de fideicommiss. q.* 11. *n.* 240. *vers. vigesimoquinto. Gabr. de verbor. significat. conclus.* 1. *n.* 45. Et quidquid sit de veritate istius quæstionis, in casu nostro sufficit re-
34 sponsio, † quod talis dictio ipsius legitur solum in substitutione reciproca inter filios Sabbæ, non autem postea, quando post perpetuam prohibitionem alienationis vocantur filij legitimi, & naturales masculi vsque in infinitum, vnde cum Franciscus, & Tiberius prætendant venire ex ista vltima vocatione, illa est consideranda, & cum in ea non reperiatur dictum pronomen ipsius, non est restringenda ad filios primi gradus eius-
35 dem Sabbæ. ¶ † Et quamuis simus in fideicommisso transuersalium, Tamen non debet attendi in hac materia an testator fuerit transuersalis, seu ascendens *Alex. cons.* 5. *n.* 9. *lib.* 5. & *cons.* 37. *n.* 15. *lib.* 6. *Gozad. cons.* 59. *n.* 10. 12. & 22. *Gabr. de verbor. significat. conclus.* 1. *n.* 4.

Hucusque secunda decisio, à qua non fuit reclamatum, licet multa possent adduci, maxime circa illud pronomen ipsius, vt latius in facto, ideo stante declaratione prædicta existentiæ fideicommissi ad fauorem nepotum, prætendebatur per eos immissio in possessionem partis casalis, de quo in actis, & videbatur petitio adeo clara, vt nullam reciperet difficultatem, Verum quia aderant quamplures exceptiones, per quas impediebatur talis immissio, ideo fuit reseruatum in decisione dubium, an sit locus prætensæ immissioni, Et quidem pro negatiua opinione faciebat derogatio fideicommissi concessa per
36 Summum Pontificem, † qui mandauit prædictum casale posse alienari transferendo omne onus in eo existens in alijs bonis Pauli, & Alexandri, itaut ista bona subrogata loco eiusdem casalis fuerint effecta fideicommissaria, & succedant in locum rei fideicom-

misso subiectæ *l. imperator. 72. in fin. cum l. seq. ff. de legat. 1. l. si donatæ. §. 1. ff. de donation. int. vir. & uxor. Ias. consil. 131. n. 1. lib. 2.*

Propter quam derogationem fideicommissi fuit acquisitum casale tamquam liberum, itaut per talem acquisitionem dicatur acquirens legitimus contradictor ad effectũ impediendi processum executiuum, donec enim non fuerit iudicatum contra sententiam, & breue derogationis, non potest dici adesse aliquod
37 fideicommissum, † & per consequens debet præualere causa contradictoris, qui dominium verum, ac liberum obtinet, non considerato prætẽso quasi dominio hæredis *Castr. in l. fin. n. 7. & ibi Dec. n. 43. & Zuccard. n. 399. C. de edict. diu. adr. tollend. Menoch.*
38 *de adipisc. possess. rem. 4. n. 605. & 606.* † Quidquid alias titulus habitus à Principe non retardet immissionẽ *Affl. decis. 119. in fin.* & an titulus debeat esse ex eodem fonte *Caputaq. decis. 329. par. 1.* Et quid in titulo habito post mortem testatoris *Menoch. de adipisc. remed. 4. n. 604.*

Maxime, quia habens parem titulum facit cessare immissionem, itaut sit ordinariè cogno-
39 scendum de iuribus contradictoris, † quamuis talis titulus ab alio processerit, exemplo testamenti hinc inde producti *Ruin. cons. 28. n. 2. post princ. vers. & subdit. lib. 5. & cons. 151. n. 5. post princ. lib. 2.* secundum opinionem *Bart.* communiter receptam *in l. fin. n. 21. ad med. col. vlt. in princ. vers. quandoque quis venit post iussum. C. de edict. diu. adr. tollend. & in l. penult. n. 1. ff. de petit. hæredit.* iuxta doctrinam *Innoc. in c. veniens. il 2. n. 1. de testib. Menoch. de adipisc. possess. remed. 4. n. 581. post med. Cardin. Seraphin. decis. 253. n. 1.*

Vnde multò magis hoc erit dicendum in casu nostro, quia vltra dictũ titulum, adest etiam
40 possessio contradictoris, † qui legitimè detinet, itaut ex hoc duplici iure tamquam potentiore faciat suspendere licentiam de ingrediendo, seu iussum de immittendo donec secum discutitur de iuribus suis *Zuccard. in d. l. fin. n. 391. Peregr. de fideicommiss. art. 48.*
41 *n. 23. 24. & 40.* † Cum etiam commodum possessionis debeat aliquid operari *c. si à sede, de præbend. in 6. §. commodum. instit. de interdict. Tiraq. de iur. primogenit. q. 17. opin. 11. n. 1. cum seq.*

Accedat, quia stante sententia derogationis fideicommissi est vulnerata via executiua
42 exemplo obligationis cameralis, † itaut ordinarie sit agendum, & requirantur tres sententiæ conformes *Rot. diuers. decis. 132. post princ. p. 2.* cũ alijs per *Gõzal.* qui multas de-
43 cisiones refert *ad reg. 8. glos. 6. n. 202.* † Quidquid alias sententia lata inter alios non vulneret dictam obligationem *Rot. coram R. P. D. Penia Romana dotis. 17. Decembris 1607.* impress. *post tract. oblig. cam. decis. 65.*

Neque obstat prętensa notoria iniustitia ac nullitas sententiæ derogationis, Quia super hoc erat necessaria declaratio per aliam senten-
44 tiam, quæ tamen numquam fuit lata, † Immo etiam requiritur, quod super ista sententia declarationis nullitatis adsit res iudicata, quamdiu enim illa non adest, semper prima sententia vulnerans stat in suo robore, & tollit viam executiuã *Gonzal. ad reg. 8. cancell.*
45 *glos. 6. n. 221. & 236.* † Maximè, quia sumus in sententia executoris, & Commissarij Papæ, quæ præsumitur iusta *Dec. cons. 341. viso puncto. n. 12. Capic. decis. 16. n. 4. Cardin. Seraphin. decis. 1125. n. 2. Rot. coram Cotta Senogallien. sylua. 24. Maij 1577. Abb. cons. 41. n. 3. lib. 1.*

Et quamuis fuerit facta decisio super subreptione breuis, Tamen hoc fuit incidenter dictum
46 pro aperitione oris, † quæ solum tollit effectum clausulæ sublata, & remouet illius obstaculum, & dat facultatem impugnandi gratiam, non autem tollitur gratia in reliquis, nec virtus derogationis, nec consequenter adstringitur pars ad verificationem narratorum, sed onus probandi incumbit alleganti gratiam non suffragari, cum in hoc opus sit reductione ad viam iuris *Rot. coram R. P. D. Orano Romana domorum. 29. Maij 1595.* cum alijs decisionibus late adductis *in tract. de claus. p. 1. claus. 154. n. 36.*

Præterea fundamenta adducta super prætensa surreptione breuis derogantis fideicommisso tolluntur ex ipsamet decisione. Nam in ea præsupponitur fuisse narratum Papæ, quod dictum fideicommissum expirabat per mortem filiorum Sabbę, quod tamen in facto non verificatur, quia solum Summo Pontifici fuit expressus totus tenor testamenti, & dictum, quod ex eius lectura videbantur tantum cõpræhendi filij Sabbæ, & nihilominus ad tollendum omne dubium, supplicatum fuit pro
47 opportuna prouisione, † ex quibus verbis nulla oritur deceptio, cum Papa tamquam plenarie instructus ex tali narratiua potuisset cognoscere, quid de iure esset statuendum *Bald. in c. cum ordinem. 6. n. 17. de rescript. Felin. in c. super litteris. 20. col. 6. post princ. vers. secunda regula. n. 8. eod. tit. Roman. sing. 37. vtrum nobilis. in fin.* cum alijs per *Gonzal. ad reg. 8. §. 4. procem. n. 83. & 84.* Maxime, quia supplicantes hoc narrarunt ex eorum credulitate, & dubitatiuè, dum dicunt eos credere fideicõmissum ex pluribus
48 non obstare, † quo casu non est dicendũ esse inductam aliquam subreptionem, quæ non potest esse sine dolo, nec dolus sine scientia *Aegid. decis. 4. n. 2. Cardin. Seraph. decis. 20. n. 4. & decis. 936. n. 3. & decis. 1009. n. 6.*
49 Cum factum, † vel dictum sub verbo credulitatis absque præcisa assertione nihil operetur, & non præiudicet facienti, aut dicenti *Bald. in l. 1. in 2. lect. §. item solent. ad med. vers. item nota quod contra proprium. ff. de offic.*

50 *offic. præfect. vrb.* † ſatis eſt enim fuiſſe de-
monſtratum, quid, & quale, & quantum ſit
l. cum aliquis. C. de iur. deliber. l. filio. ff. de
condit. & demonſtrat. c. ſtatutum. 19. *q*. 1.
Et cum ſcientiam Principis hoc non feſelle-
rit, ſed plenariè inſtruxerit, adeſt illius vo-
luntas, & poteſtas ſubeſt *Bald. in c. cum or-*
dinem. n. 17. in princ. de reſcript.

Minus obſtat alia prætenſa ſubreptio breuis,
quod ſupplicantes narrauerint eſſe deſtitu-
tos ſpe procreandi filios, Quia hoc fuit ex-
preſſum à Summo Pontifice dum dixit, quod
gratiam faciebat attẽto etiam, quod ipſi Pa-
luzzelli filijs carebant, & in futurum illos
procreare deſperabant, ex quo alter erat in
ſacris, alter vero ferè quinquagenarius, in
qua narratiua non poteſt conſiderari aliqua
51 ſubreptio, † neque enim ex ea fuit Papa de-
ceptus, cum ſciret an ferè quinquagenarius
poſſet procreare, Vnde tamquam hoc proue-
niat ex errore iuris, non attenditur *Felin. in*
c. ſuper litteris. 20. *col.* 6. *in princ. n.* 8. *de re-*
52 *ſcript*. Cum etiam ſufficiat, † quod Princeps
ſaltem in genere hoc ſcire potuerit ad eui-
tandam ſubreptionem *Aym. conſ.* 79. *n.* 8. *poſt*
Corn. conſ. 201. *ad fin. n.* 14. *lib.* 2. Maxime quia
53 iſta ſe habent ad eſſe, & non eſſe † ex quibus
minus ſurreptio inducitur *Felin. in c. in no-*
ſtra. 32. *col.* 14. *ad med. verſ. ſeptimum corol-*
larium. de reſcript. Rot. deciſ. 25. *ad fin. eod.*
tit. in nou.

Præſertim, quia iſta narratiua non fuit cauſa
finalis ad concedendam ſubrogationem fi-
deicommiſſi, cum poſt factam gratiam Sum-
mus Pontifex addiderit iſtam qualitatem
ætatis annorum ferè quinquaginta, quæ erat
ſibi nota an per eam excluderetur filiatio,
54 vnde ſtante † tali ſcientia potius præſumen-
dum eſt illam fuiſſe cauſam impulſiuã, cuius
vitium in ea exprimenda, ſeu tacenda non
nocet conceſſioni Principis *Gloſ. in c. poſt*
tranſlationem. 11. *in verb. ceſſante. in fin. de*
renunciat. Couar. lib. 1. *var. reſolut. c.* 20. *n.* 1.
verſ. contrariam ſententiam. Surd. conſ. 143.
55 *n.* 52. *lib.* 1. † Prout etiam in dubio potius præ-
ſumenda eſt cauſa impulſiua, non finalis *Gloſ.*
in l. 2. *§. titio decem. de donat. Oldrad. conſ.* 5.
poſt med. Roland. conſ. 44. *n.* 7. *lib.* 4. Cum
etiam non eſſet neceſſaria expreſſio carentiæ
56 filiorum, † quia Papa conceſſit gratiam de-
rogationis fideicommiſſi propter alia bona,
quæ mandauit ſubrogari in locum Caſalis,
itaut ex illis eſſet plenè conſultum filijs qua-
tenus contingeret eos naſci, vnde minus iſta
ſubreptio debet attendi, vt in ſimili dicit *Co-*
uar. lib. 1. *var. reſolut. c.* 20. *ad fin.*

Nec facit, quod non fuerit facta ſubrogatio
particularis in alijs bonis cum expreſſione
corporum, Quia iſta ſpecificatio bonorum
non erat facienda, cum ſolum Summus Pon-
tifex committat in genere, quod onus fidei-
commiſſi transferatur in alijs bonis ſuppli-
cantium, prout Iudex vigore iſtius commiſ-
ſionis tranſtulit in alijs eorum bonis, Vnde
non poteſt dici de nullitate ſententiæ, cum
fuerit ſeruata forma breuis, itaut non obſtet
prætenſa incertitudo bonorum, quia ſufficit
ſubeſſe certitudinem in vniuerſo ad hoc, vt
57 diſpoſitio locum habeat, † maximè, quia
poteſt reddi certa ex bonis, quæ tunc tempo-
ris aderant, quo caſu incertitudo non nocet
Socin. in l. 3. *§. incertam. ff. de acquir. poſſeſſ.*
Pariſ. conſ. 59. *n.* 23. *lib.* 1. *Surd. conſ.* 128.
n. 19. *&* 20. *lib.* 1. *& conſ.* 221. *n.* 56. *&*
57. *lib.* 2.

Conſtat autem de exiſtentia iſtorum bonorum,
quæ ad hunc effectum potuerunt ſubrogari,
& fuerunt ſubrogata ex teſtibus exaduerſo
58 productis, † quibus ſtandum eſt, cum fidem
faciant quamuis eſſet vnicus *Iaſ. in l. admo-*
nendi. col. 46. *de iureiur. Pariſ. conſ.* 88. *n.* 12.
lib. 3. *Gabr. de teſtib. concluſ.* 1. *n.* 13. *verſ.*
contrarium tenet.

Quod etiam comprobatur ex inuentario ab ip-
ſiſmet aduerſarijs facto de hæreditate Ale-
xãdri, in quo inter alia bona ponitur domus,
59 de qua in actis, † quod inuentarium plenè
probat contra eum, qui illud confecit, adeo
vt non admittatur probatio in contrarium
l. fin. vbi Bald. & Salic. in princ. C. arbitr.
tutel. Bart. conſ. 239. *proponitur. n.* 1. *lib.* 1.
Socin. conſ. 62. *in princ. lib.* 1. *Afflict. deciſ.* 13. *n.*
25. *in princ.* cum alijs per *Valaſc. conſult.* 52.
60 *n.* 12. *&* 13. † Cum in hoc æquipareſur inuen-
tarium hæredis, & tutoris *Ang. in repet. l.*
vlt. in princ. n. 10. *ad fin. C. de iur. delib.* &
quatenus hæres poſſet probare contrarium,
& non tutor propter fauorem minoris, prout
61 aliqui diſtinguunt, † Tamen interim inuen-
tarium per hæredem confectum plenam fi-
dem contra ipſum facit, donec non proba-
uerit errorem *Bald. in l.* 1. *in* 2. *lect. §. item*
ſolent. poſt med. verſ. ſed hæres ſuo non obli-
gatur. ff. de offic. præfect. vrb. poſt Speculat.
de fid. inſtrum. §. dicto de impugnatione.
n. 1. *&* 2. *Valaſc. conſult.* 52. *n.* 14. *&* 15.
Itaut ſtante huiuſmodi exiſtentia bonorum
62 valeat ſubrogatio etiam in genere facta, † &
non poſſit dici, quod ſententia ſit nulla, tam-
quam conformis menti Summi Pontificis,
qui non expreſſit aliquam particularem cor-
porum ſubrogationem, ſed ſolum commiſit
genericam tranſlationem bonorum, quæ vi-
detur ſufficere iuxta ea, quæ in ſimili ponit
Menoch. conſ. 287. *n.* 8. *&* 11. *in fin. cum*
ſeq. lib. 3. de quo tamen *Rot. coram R. P. D.*
Dunozet Ferrarien. bonorum. 10. *Nouem-*
bris 1614. Itaut talia bona ſubrogata ſucce-
dant in locum caſalis fideicommiſſo ſubie-
63 cti, † cum omnibus qualitatibus primordia-
libus, & accidentalibus, itaut nihil differant
ab alijs rebus non alienatis *c.* 1. *de vaſall.*
decrep. ætat. Iacob. de Ardiz. in ſumm. feud. 2.
p. 2. *part. princip. tit. quid ſit nou. feud. &*
patern. verſ. ſed quære te ſi vaſallus. Molin.
de primog. hiſpanor. lib. 4. *c.* 4. *n.* 36. *cum ſeq.*

vbi multa de huiusmodi subrogationibus *Tiraq.de retract.lignag.§.32. glos.1.n.27.in fin. Gregor.in l.6.tit.11. p.6.in glos. in verb. che la non pudiesse vender. col. penult. vers. aduerte etiam* iuxta *l. generali. §. hares. & ibi Bart. ff. de vsufruct.legat.*

Nec subsistit, quod sententia lata per Commis-
64 sarium Apostolicum non probet † sine actis *Rot. diuers.decis.104.in fin.p.1.* Quia cum lapsi sint tot anni adest antiquitas temporis, ob quam pro ea presumitur etiam sine actis, quamuis de illis non esset facta mentio in sententia, vnde multò magis in casu nostro,
65 in quo illa asseruntur, † itaut etiam sufficiat lapsus biennij ad huiusmodi presumptionem inducendam *Alex.cons.136.n.14. & 15.lib.2. post Host. & alios in c.cum inter.de re iudic.* latè *Calcan. cons. 16. n. 1. & 2. Osasc. decis. 13. in fin.* & de verissima opinione testatur *Grammat.decis.24. n.7. vsque ad* 11. Maximè, quia sumus in sententia executoris, &
66 Commissarij Papæ, † quæ magis præsumitur iusta, & lata seruatis seruandis *Dec. cons. 341. viso puncto. n. 12. Cardin. Seraphin. decis.1125. n.2.*

Nec facit, quod ista bona non sint eiusdem va-
67 loris, & qualitatis, prout erat casale, † in cuius locum subrogabantur ad hoc, vt possit dici rectè facta subrogatio *l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caution.* Quia satis est ostendere existentiam bonorum, de quorum
68 valore si excipiatur, † hoc erit probandum per excipientem *l. 1. de except. l. quinquaginta. de probat. Bald. in l. frustra. oppos.1. C.eod.tit. Aym. cons.226.n.9. Rot. diuers.decis.190. n. 2. par.2.* Prout passim ista negati-
69 ua, † quod bona non sint sufficientia iuxta valorem casalis est probanda per excipientem *Alex.cons.42.col.2.lib.6.Dec.in c.2.col.6. de rescript. & cons. 192. col.fin. Aym. cons. 112. n. 6.* Cum etiam sit notorius valor do-
70 mus, quæ ponitur in inuentario, † itaut de eo possit Iudex se extraiudicialiter informare pro prædictorum comprobatione *Alex. cons.14. in princ. lib.5.* cum alijs per *Aym. cons.104.n.9. & per Dec. cons.274. in causa quæ luca. col.5.post med.*

Minus obstat non probari per testem tempus
71 existentiæ bonorum, † vt requirebatur *Surd. decis. 75. n. 10.* Quia vltra depositionem dicti testis adest inuentarium per aduersarios confectum, quod tempore mortis Alexandri reperiebatur in bonis illius domus, de qua agimus, cui inuentario standum est contra conficientem, vt dictum est *supra*
72 *n. 59. cum seq.* † Adeo vt ex ista possessione tempore obitus Alexandri presumatur illum retro possedisse *l.liberis. §.fin. de liberat legat. l. si hi qui. ad leg. iul. de adulter. Eue-*
73 *rard.loco argum. 90. n.19. & 20.* † Cum in huiusmodi materia præsumatur continuatio possessionis *Bart.in l.pomponius. §.fin. de acquir. possess.* ¶ Et *Gabr.* ex aduerso allegatus *cons.31.n.10.lib.1.* loquitur quando pos-sessio non esset concludenter probata, nisi se-
74 miplene per vnum testem, † tunc enim non licet præsumere istam continuationem possessionis *Corn. cons.130.n.7.lib.4.* Quod non est in casu nostro, cum habeamus testem aduersarii, qui plenè probat contra eum *Ias.in*
75 *l.admonendi. col.46.de iureiur.* † & vltra testem adest inuentarium, ex quo inducitur plenissima probatio aduersus conficientem *Socin.cons.62.in princ.lib.1.* ¶ In huiusmodi causa super prædicto dubio nihil fuit decisum, sed mandatum informari super derogatione fideicõmissi an fuerit valida, ex quo non fuerunt subrogata bona particularia, sed solum in genere, & an obstet immissioni, quod hæredes alienantis possideant bona, ex quibus possit esse consultum eisdem hæredibus fideicommissarijs, quæ omnia discutientur in sequentibus capitulis.

EPITOME.

Titulus tertij possessoris quo casu æquiparetur titulo habito à testatore, itaut excludatur immissio, & via executiua. ¶ Expressio quando dicatur fieri in genere, in specie, & in indiuiduo. ¶ Episcopus concedens licentiam vendendi rem ecclesiæ minus damnosam non specificando illam, an malefaciat, adeo vt annulletur alienatio. ¶ Consensus quando possit esse in genere in dispositione illum requirente ad effectũ integrandi personam alicuius, vel similia faciendi. ¶ Executor merus an possit sumere informationem extraiudicialem non obstante clausula constito. ¶ Hæres an habeat actionem contra tertium, in quem sunt alienata bona fideicommissi, vel teneatur stare facto defuncti, quamuis confecerit inuentarium. ¶ Et quando bona in eo descripta, præsumantur æquiualentia rebus alienatis. ¶ Affectio sola ad bona maiorum an sufficiat ad reuocandum alienata per defunctum. ¶ Et quæ dicantur bona maiorum, & parentum suorum. ¶ Euictio proueniens ex natura rei, & præordinatione testatoris an debeatur. ¶ Datio insolutum quando extinguat obligationem. ¶ Æstimatio an sit facienda iuxta tempus præteritum, vel ex præsenti statu ad hoc, vt probetur iustum pretium rei. ¶ Pupilli, & minores an ligentur lege inuentarij facti per tutorem, itaut adstringantur obligationibus hæreditarijs. ¶ Et quando eis competat restitutio in integrum. ¶ Descriptio facta per tutorẽ in inuentario dubitatiuè per verbum credit de bonis pupilli an æquipararetur descriptioni præcisæ. ¶ Confessio administratoris quando præiudicet non docto de numeratione. ¶ Protestatio in inuentario, quod quæ apponuntur non habeantur pro appositis, si non sunt ponenda, quid operetur.

tur. ¶ Et quomodo sit probandus error. ¶ Et quando debeat fieri ademptio per Iudicem citatis citandis, & causa cognita.

SVMMARIVM.

1 *Titulus etiam coloratus ad fauorem tertij possessoris habitus à Papa æquiparatur titulo habito à testatore, per quem excluditur immissio, & via executiua. n. 2. & 7.*
3 *Nullitas tituli debet esse clara ad hoc, vt non retardetur immissio, secus si fuerit turbida, de qua tunc est videndum in alio iudicio. n. 4.*
5 *Dictio alijs repetit omnes qualitates.*
6 *Inuentarium plenè probat contra conficientem.*
8 *Incertitudo non nocet quando potest reduci ad certitudinem.*
9 *Expressio dicitur fieri tribus modis in genere, in specie, & in indiuiduo.*
10 *Generalis expressio est illa, quæ fit sub generalitate verborum.*
11 *Genus quo ad genus idem operatur, quod species quo ad species.*
12 *Episcopus concedens licentiam vendendi rem ecclesiæ minus damnosam male facit, cum debeat illam specificare, non tamen annullabitur alienatio.*
13 *In dispositione requirente licentiam, sufficit illam esse generalem.*
14 *Actor constitutus à tutore potest alienare bona pupilli, si habeat mandatum speciale, seu generale.*
15 *In consensu requisito ad integrandam personam alicuius, sufficit quod ille præstetur in genere.*
16 *Negatiua est probanda per excipientem.*
17 *Iudex potest se informare ex officio de notorio.*
18 *Executor merus sumit informationem extraiudicialem non obstante clausula constito.*
19 *Commissarius præsumitur seruasse formam rescripti, itaut allegans contrarium debeat vti fortioribus probationibus.*
20 *Ratificatio æquiparatur mandato.*
21 *Hæres nullam habet actionem contra tertiū, in quem sunt alienata bona fideicommissi, & tenetur stare facto defuncti quamuis confecerit inuentarium, itaut bona in eo descripta præsumantur æquiualentia, donec per hæredem non probetur contrarium. n. 22. 23. 34. & 50. Amplia vt n. 24.*
25 *De affectione ad bona maiorum remissiuè, & quando illa sola sufficiat ad reuocandum alienata per defunctum, & quid in feudis. n. 26. 27. & 28.*
29 *Bona vt possint dici maiorum suorum debent esse vltra tritauum, cum à tritauo infra dicantur bona parentum.*
30 *Debita descripta in inuentario sunt iustificanda per hæredem.*
31 *Euictio proueniens ex natura rei, & præordinatione testatoris non debetur nisi fuerit specialiter promissa.*
32 *Hæredes obligantur insolidum ex obligatione insolidum facta per defunctum.*
33 *Domus posita in inuentario per hæredem præsumitur tota hæreditaria. n. 54. & 55.*
35 *Datio insolutum extinguit obligationem. n. 36. & 39.*
37 *Subrogatum assumit naturam eius, in cuius locum fit subrogatio.*
38 *Anterior creditor etiam in hora, & in puncto præfertur posterioribus.*
40 *Æstimatio non est facienda iuxta tempus præteritum, sed ex præsenti statu, ex quo probatur iustum pretium rei.*
41 *Cursus temporis variat æstimationem in melius, & in deterius.*
42 *Trasumptio valoris temporis præteriti cum præsenti non admittitur, maxime si magnum interuallum temporis præcedat.*
43 *Augmentum proueniens ex corporibus hæreditarijs debitis spectat ad creditorem.*
44 *Descriptio bonorum in inuentario facto per tutorem an præiudicet pupillis. n. 45. Et quando sit docendum de errore. n. 46. & 47.*
48 *Protestatio in inuentario, quod quæ apponuntur non habeantur pro appositis, si non sunt ponenda, & è contra non operatur, nisi docto de errore, & quod fiat ademptio causa cognita per Iudicem citatis citandis. n. 49. & n. 62.*
51 *Æstimatio frustratoria, & sine spe obtinendi non est facienda.*
52 *Cognitio partis non datur absque scientia totius.*
53 *Reprehensio inanis non attenditur.*
56 *Confessio tutoris, & administratoris de recepto non præiudicat pupillo, nisi constet de numeratione.*
57 *Pupilli, & minores ligantur lege inuentarij, & adstringuntur obligationibus hæreditarijs. n. 58. licet habeant restitutionem in integrum. n. 59.*
60 *Descriptio in inuentario nocet quamuis sit facta dubitatiuè per verbum credo, quod in iudicio operatur ac si esset præcisum. Declara vt n. 61.*

CAPVT DCCLXVI.

IN eadem causa Romana casalis Palazzetti, de qua in præcedenti capite, circa discussionem exceptionum, quæ fuerunt propositæ ad effectum impediendi immissionem petitam, concludendum est constare de validitate decreti Vicesgerentis, nam stante derogatione fideicommissi facta per
1 Summum Pontificem † adest titulus validus ad fauorem tertij possessoris, qui æquiparatur titulo habito à testatore, per quem excluditur prætensa immissio, & via executiua, vt in causa *Carpen. bonorum coram Cardin. Sacrato.* Cum etiam sufficeret titulus

2 ius coloratus habitus ab eo, † qui illum dare potuit, quo casu suffragatur etiam si alias prætenderetur nullus *Cassador. decis. 1. n. 10. de restit. spoliat. Put. decis. 76. lib. 1.* Maxime quia nullitas tituli debet esse clara, & euidens † ad hoc vt non retardetur immissio
3 *Card. Seraph. decis. 256. n. 1. p. 1.* Et cum derogatio sit clara, non attenditur si quod turbidum exaduerso replicetur, tamquam veniat ex replicatione partis, † de cuius veritate erit videndum in alio iudicio *Socin. cons. 59. n. 2. lib. 3. Rot. diuers. decis. 57. n. 6. p. 2. Put. decis. 233. n. 2. lib. 3.*
4

Neq; obstat, quod decretũ sit nullum, tamquam in eo fuerit facta subrogatio verbalis, cum
5 tamen deberet fieri in alijs bonis, † itaut per talem dictionẽ alijs repetantur omnes qualitates, quæ erant in casali, cuius loco ista bona sunt subroganda *Surd. cons. 21. n. 13. & 14.* Quia hoc procederet, si non constaret de existentia illorum, de quibus fuit doctum
6 ex testibus, & ex inuentario producto, † quod plenè probat contra conficientem *l. fin. C. arbitr. tutel. Bart. cons. 239. n. 1. lib. 1.* cum alijs de quibus supra *c. 765. n. 59.* Vnde sumus in subrogatione reali, † & per conse-
7 quens titulus est validus, & excludit viam executiuam *Natt. cons. 352. n. 2. Menoch. de adipiscend. possess. remed. 4. n. 624.*

Nec facit, quod debebat fieri specialis expressio bonorum subrogatorum loco Casalis alienati, Quia hoc non requiritur, cum Papa non commiserit talem particularem subrogatio-
8 nem, quæ neque potest dici incerta, † sufficit enim adesse certitudinẽ in vniuerso ad hoc, vt dispositio locum habeat, maxime, quia potest reddi certa ex bonis, quæ tunc temporis aderant, quorum existentia fuit probata, vt dictum est, quo casu incertitudo non nocet *Paris. cons. 59. n. 23. lib. 1. Surd. cons. 128. n. 19. & 20. lib. 1. & cons. 221. n. 56. & 57. lib. 2.*

Quibus additur, quod expressio solet fieri tri-
9 bus modis in genere, vel in specie, † vel singulariter, & in indiuiduo *Bart. & Ias. in l. 1. in princ. vbi Rip. n. 49. 64. & 75. ff. de vulg. & pupill. Menoch. cons. 287. n. 7. lib. 3.* vbi etiam, quod generalis expressio dicitur,
10 quæ fit † sub generalitate verborum *l. vlt. C. quod cum eo.* & idem operatur genus quo
11 ad genus, quod species quo ad speciem † *l. si duo. in fin. de administr. tutor. l. omnes. C. de præscript. 30. annor. Alex. cons. 189. n. 6. in fin. lib. 7.*

Hoc stante apparet valuisse decretum, quamuis in specie, & in indiuiduo bona non fuerint subrogata, Nam Papa solum mandauit in genere fieri translationem bonorum, & satis dicitur adimpleuisse Commissarius mentem Papæ, quando generaliter subrogauit, cum etiam expressio dicatur in genere, vt dictum est, & facit doctrina *Bart. in l. si pupillorum. 7. §. si prætor. alias. §. si pupillus. in fin. ff.*
12 *de reb. eorum.* † vbi concludit, quod si Episcopus concedat licentiam vendendi rem minus dãnosam ecclesiæ male facit, quia debebat specificare, tamen valebit decretum si hoc fecerit, quamuis non fuerit deuentum ad speciem circa pretium, & electionem rei, & per consequens alienatio non annullabitur per *tex. in d. §. si prætor. ad med.* & sequitur *Alex. cons. 189. n. 5. lib. 7. Io. Andr. & Laurent. de Rodulph.* & alij de quibus *Menoch. cons. 287. n. 13. & 14. lib. 3.*

Ideò etiam si in aliqua dispositione esset prouisum, quod requiratur licentia, sufficeret
13 illam esse generalem, † neque requireretur specialis, nisi adderetur istud verbum speciale *Alex. cons. 189. n. 6. ad fin. vers. & sic apparet ex ibi dictis. lib. 7.* vbi etiam *n. 7. & 8.* addit simile de actore, qui constitutus
14 à tutore potest alienare bona pupilli, † si habeat mandatum speciale, & tamen sufficiet generale mandatum ad alienandum, quamuis non dicatur, quæ res debeat alienari, cum habeatur pro speciali *Bart. in l. titius. in princ. ff. de liber. & posthum. Bald. Ang. & Salic. in l. 1. C. etiam per procurator. caus. in integr. restitut. agi poss. Imol. in l. si quis mibi bona. 25. §. iussum. de acquir. bæredit.* Prout
15 etiam dicimus de licentia, † seu consensu requisito ad integrandam personã alicuius, qui sufficit, quod in genere præstetur, absque eo, quod deueniatur ad specificationem indiuiduorum *Alex.* qui de communi *d. cons. 189. n. 9. lib. 7. post Bald. Fulgos.* & alios *in l. vlt. §. necessitatem. vbi Cyn. q. 3. C. de bon. quæ liber. Bart. in l. si quis mibi bona. §. sed vtrum. ff. de acquir. bæredit.*

Et quamuis non probetur æquiualentia bonorum subrogatorum cum casale alienato. Tamen satis est probare existentiam illorum,
16 de quorum valore si excipiatur, † ista negatiua erit probanda per excipientem *Alex. cons. 42. col. 2. lib. 6. Aym. cons. 112. n. 6. Dec. in c. 2. col. 6. de rescript. & cons. 192. col. fin.* Cum etiam sit notorius valor domus positæ
17 in inuentario, † de quo poterit Iudex se extraiudicialiter informare pro prædictorum comprobatione *Alex. cons. 14. in princ. lib. 5. Aym. cons. 104. n. 9. Dec. cons. 274. col. 5. post med. n. 5.*

Accedat, quod sumus in executore mero non
18 obstante, quod adsit clausula constito, † qui poterat se extraiudicialiter informare, vt per *Rot. coram Card. Sacrato Hispalen. Canonicatus. 10. Aprilis 1606. & coram R. P. D. Manzanedo Pacen. puritatis. 11. Decembris 1609.* Cum etiam pro istis commissarijs
19 præsumatur, † itaut stante tali præsumptione, efficacioribus probationibus docendum sit non fuisse seruatam formam rescripti *Menoch. cons. 287. n. 40. vsque ad 44. lib. 3. post Dec. cons. 175. n. 5. vers. vnde ex præmissis. Abb. cons. 41. n. 1. vers. sed in casu nostro. lib. 1.*

Nec aduersatur nullitas decreti tamquam interpositi ad instantiam Alexandri absque man-

mandato Pauli, Quia cum simus in fratre cum promissione de rato, non attenditur
20 ista nullitas † statim, quod est secuta ratificatio, prout in casu nostro, etiam in requirentibus speciale mandatum *l. nec filius. vbi Bald. C. de reb. credit. Ias. in l. exigendi. 12. n. 9. vers. quarto fallit. C. de procurator.* Quamuis de hoc sit inanis quæstio, quia apparet in actis de consensu vtriusque, & adest clarum mandatum Pauli in personam Alexandri, Ideo cum opposita nullitas non verificetur in facto, frustra allegatur.

Præterea quidquid sit de prædictis, non fundatur intentio nostra solum in derogatione fideicommissi, & tituli ex ea prouenientis,
21 sed etiam in aditione hæreditatis, † qua stante aduersarij tamquam hæredes nullam habent actionem contra tertium, in quem fuerunt alienata bona fideicommissi, cum immo teneantur præcisè talem alienationem ratificare, & stare facto defuncti, quamuis fuerit confectum inuentarium, in quo cum adsint alia bona hæreditaria alienantis, succurritur hæredi in dictis bonis quo ad suum prætensum interesse, absque eo quod tertius molestetur *Marzar. de fideicommiss. par. 2. q. 46. n. 61. & 62. Gabr. conf. 125. n. 11.*
22 *vsque ad 13. lib. 1.* † & est magis vera opinio, & sæpius per Rotam approbata *vt in causa Rauennaten. saluiani interdicti coram Sanctissimo Gregorio XV. die 28. Iunij 1602.* quæ est *decis. 61. n. 4. par. 1. in recentiorib. & coram eodem Messanen. baroniæ. 10. Iunij 1609.* quæ est *decis. 256. n. 5. p. ead.* cum alijs late adductis *supr. c. 511. n. 24. vsque ad 35.* vbi adduntur multæ auctoritates, & rationes, ex quibus firmatur veritas huiusmodi conclusionis, quæ applicantur casui nostro, neque opus est illa iterum adducere, ne eadem repetantur, quod etiam comprobat *Ludouic. Molin. de primogenit. hispanor. lib. 4. c. 1. n. 22. vsque ad 26. Menoch. conf. 89. n. 60. cum seq. lib. 1. Pinell. in l. 1. p. 3. n. 82. ante fin. vers. ampliatur septimo. C. de bon. matern.* late *Rosental. de feud. c. 2. conclus. 33. n. 32. & c. 9. membr. 2. concl. 72. n. 14. & ibid. in addit. in litter. 1. fol. 623. Pistor. quæst. iur. lib. 2. par. 1. q. 9. n. 88. Bursat. conf. 9. n. 31. & conf. 31. n. 13. lib. 1. Crass. in §. hæreditas. q. 12. n. 25. Suarez in l. quoniam in prioribus. ampliat. 7. n. 11. C. de inoffic. testamen. Vasq. de success. creat. §. 6. n. 46.*

Et licet non appareat bona descripta in inuentario esse æquiualentia cũ parte casalis alienati, Tamen statim, quod tertius, in quem fuit alienatum, ostendit adesse aliqua bona in inuentario, transfert onus probandi in hæredem, qui tenebitur iustificare valorem bonorum in eodem inuẽtario descriptorum
23 præuia æstimatione, & seruatis seruandis, † & interim non potest contrauenire facto defuncti, neque vllam habet actionem contra tertium, qui possidet bona alienata, cum præsumantur alia hæreditaria esse æquiualentia *Marzar.* in specie *de fideicommiss. q. 46. n. 62. vers. nono quod hæres. Hercul. de negatiu. proband. n. 26. vers. nono quod hæres. Natt. conf. 214. n. 4. Aym. conf. 225. n. 12. vers. sed hoc probatum non fuit. Rot. coram Cardin. Sacrato Romana census. 9. Decembris 1616.*

Immo non solum sufficit, vt ad hæredem aliquid peruenerit ex inuẽtario de bonis alie-
24 nantis, † sed etiam sufficeret si peruenire potuisset, semper enim in vtroque casu impeditur agere contra tertiũ, & tenetur præcisè stare facto defuncti *Bald.* in terminis *in c. 1. §. boc quoque. ante fin. vers. aut non legitimè. n. 20. de success. feud. Imol. in c. ex parte. n. 23. col. 8. ad med. vers. hoc tamen limitat nisi faceret. de feud.*

Nec potest prætendi, quod detur ista auocatio casalis ob affectionem ad res suorum maiorum, de qua multa *Tiraq. de retract. lignag. in præfat. n. 36. cum seq.* Quia non sufficit ista sola affectio, cum semper hæres posset dicere, quod ob istam causam sua intersit ven-
25 dicare rem alienatam, † Ideo in specie est probandum damnum, & interesse hæredis, & causa magna & vrgens, ob quam nolit stare præcisè facto defuncti, & alienationi secutæ, cum hoc non probato, prout in casu nostro factum non fuit, numquam debeat molestari tertius emptor, vt circuitus euitetur *Gabr. conf. 125. n. 12. ad fin. vers. iccirco in*
26 *feudis. lib. 1.* † qui ideo declarat ista procedere in feudis propter dignitatem, & iurisdictionem, & alia similia priuilegia, quæ non cadunt in bonis, de quibus agimus, & notat etiam *Ludou. Molin. de primogen. hispanor. lib. 4. c. 1. n. 30.* Maxime, quia huiusmodi casale non potest vendicari in totũ, prout erat antiquitus, cum medietas non sit sub fideicommisso, & spectet ad tertium emptorem liberè absque vlla controuersia, vnde patet, quod non potest adesse talis affectio, quæ præsupponitur, cum stante dicta diuisione
27 res non sit in eo statu, † vt possit considerari ratio istius affectionis, quæ etiam in multis casibus non militat, vt per *Glos. in l. si in emptionem. 36. in verb. maiorem. in fin. ff. de minorib.*

Opinio autem *Alber. in l. fin. §. in computatio-*
28 *ne. col. 2. C. de iur. deliber.* non est tuta † dum voluit, quod propter istud interesse affectionis detur auocatio rerum alienatarum, prout in specie illam non seruari in practica testatur *Ludou. Molin. de primogenit. hispan. lib. 4. c. 1. n. 29. ad med. vers. nec in hac re sequenda est. fol. 448.*

Amplius ad hunc effectum, vt res dicatur maiorum suorum, & competat restitutio ratio-
29 ne affectionis, † deberet probari, quod bona essent vltra tritauum, vt in specie notat *Thesaur. decis. 99. n. 6.* cum appellatione maiorum intelligantur maiores vltra tritauum.

uum, nam à tritauo infra dicuntur parentes *l. iurisconsultus. §. parentes. ff. de gradib. affinit. Boer. decis.13. n.28. & 29. post Glos. & Alber. in l. quicumque. §. parentes. ff. de in ius vocand.*

Et quod ex calculo inuētarij appareat æs alienum superare bona hæreditaria non obstat, Quia est facto colligitur non esse veram descriptionem debitorum, cum constet omnia debita esse descripta manu aduersariorum,
30 quæ non sunt iustificata, † & ex inuentario per nos producto cum aditione hæreditatis non adsunt ista debita, ideo non potest ex aduerso obijci, quod sit acceptandum inuentarium cum omnibus qualitatibus, quia non fundatur intentio nostra in inuentario aduersarij, sed in nostro, Vnde non intrat *cons. Ladercb.* 138. *in fin.* quod loquitur quando quis fundat se in inuentario à parte producto, & legitimè facto iuxta *l. fin. §. cum igitur. C. de iur. deliber.*

Nec releuat, quod non debeatur euictio, cum ex natura rei illa sequatur stante fideicom-
31 misso prætenso, † Quia quando, prout in casu nostro, fuit specialiter, & expressè promissa, tunc debetur, & pro ea datur actio quamuis procedat ex natura rei, & præordinatione auctorum *Cyn. Bart. Castr. Salic. & alij in l. si familia. C. famil. ercifcund. Roman. cons.503. n.14. Alex. cons.21. n.6. & 7. lib.5. Rol. cons.51. n.10. cum seq. lib.4. Surd. decis.243. n.3. & 4. & cons.67. n.53. & cons. 70. n.17. lib.1.*

Nec subsistit, quod aduersarij non sint hæredes Pauli, sed solum Alexandri, Quia satis est, quod Paulus, & Alexāder fecerint alienationē insolidum, & de euictione etiā insolidum
32 se obligauerint, † Vnde etiam hæredes Alexandri erunt obligati insolidum, & per consequens non poterunt impugnare alienationem pro aliqua portione, sed in totum illam tenebuntur approbare *Ruin. cons.25. n.11. lib.2. Cardin. Seraphin. decis.1157. n.2.* Non obstante prætenso inuentario *Aym. cons.225. n.12. Ludou. Molin. de primogenit. hispan. lib.4. tit.1. n.17. vsque ad 25.* cum alijs adductis *supr. n.21. & 22.*

Erit igitur æstimanda domus in inuentario descripta tamquam pertinens ad Alexandrum, & ad eius hæreditatem, non attenta prætensa euictione partis eiusdem domus, quia non plenè de ea docetur, immo cum prætendatur talem euictionem fuisse secutam de anno 1593. & sic longe ante obitum Alexandri, potius colligitur, quod Alexander postea dicta domum liberauerit, alias non fuis-
33 set talis domus per eum inuentariata † tamquam tota esset hæreditaria, cum huiusmodi descriptio illi præiudicet *Ang. in repet. l. vlt. in princip. n. 20. ad fin. C. de iur. deliber.*

Nec facit, quod fuerit cessa pars dictæ domus Lucretiæ, quia concordia facta inter eam, & Paulum tam proprio nomine, quam ipsorum aduersariorum comprehendit solum cessionem trium partium ex quinque portionibus dictæ domus pro extinguendo credito præ-
34 tenso suæ dotis, † vnde saltem remanserunt duæ partes, quarum ratione domus est æstimanda, cum statim, quod ostenditur adesse aliquam partē bonorum in inuentario transferatur onus probandi in hæredem, qui tenebitur iustificare valorem dictorū bonorum in inuentario descriptorum qualiacumque illa sint præuia æstimatione, & seruatis seruandis, tamquam interim præsumatur, quod illa sunt æquiualentia, donec dicta æstimatio fiat *Marzar. de fideicommiss. q.46. n.62. vers. nono quod hæres.* cum alijs de quibus *supr. n. 23.*

Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, cum in facto præsupponatur non constare, nec de cessione, nec de euictione, nec quod illæ habuerint effectum, & quod fuerit capta aliqua possessio, prout requiritur, Præsertim, quia talis cessio non potuit emptoribus præiudicare tamquam facta de anno 1605. cum tamen emptio sit de anno 1587. & licet prætendatur, quod cessio sit pro solutione
35 dotis debitæ de anno 1566. † Tamen in eadem concordia apparet, quod obligatio fuit extincta per dationem insolutum vnius domus imposito à pozzo bianco *l. eleganter. in princ. ff. de pignor. Glos. Cyn. Bart. Bald. & Castr. in l. si prædium. C. de euictionib. Gabr. cons.36. n.66. lib.1. Dec. cons.449. n.38. Surd. cons.145. n.20. lib.1. & decis.51. n.4. & 20. Negus. de pignorib. membr. 1. par. 6. n. 43.*

Nec debet attendi, quod Lucretia, & eius vir retrocesserint istam domum à Pozzo bianco datam sibi insolutum pro sua dote, Quia ex lectura instrumenti apparet, quod ista retrocessio fuit facta in recompēsationem medietatis alterius domus existentis in cōmunione cum Mario, quæ fuit subrogata loco di-
36 ctæ domus prius datæ insolutum, † Vnde semper remanet extincta prima obligatio, vt dictum est *Surd. decis.51. n.4.* Nam stante huiusmodi subrogatione, datio insolutum habuit effectum, & per eam resultat extinctio hypothecæ, sicut resultabat ex prima,
37 cum subrogatum † sapiat naturam eius in cuius locum subrogatur etiam in materia stricta, & correctoria *l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caution. §. reliquum. vers. vnde consequens. auth. de hæredib. & falcid. Surd. cons.42. n.11. lib.1. Natt. cons.346. n.3.*

Idem dicitur de obligatione fratrum de Paluz-
38 zellis facta ad fauorem Lucretiæ, † Quia cum sit de anno 1593. post venditionem casalis non potuit in aliquo præiudicare emptoribus habentibus anteriora, & potiora iura etiam quod prioritas esset in hora, & in puncto *Glos. in l. si ex pluribus. §. fin. ff. de solutionib. Bald. in l. imperator. col.2. ff. de stat.*

stat.homin. Felin. in c.pastoralis.n.5.& ibi Dec. n.7. de rescript. Tiraq. de primogenit. q.2. n.2. cum alijs per *Peregrin. de iur.fisc. lib.6.tit.6.n.35.*

Cum etiam re vera constet ex lectura concordiæ, quod Lucretia fuit satisfacta de suis do-
39 tibus, † prout etiam resoluit *Rot. coram R. P. D. Litta.Romana fructuum dotis*. Præsertim, quia in specie apparet ex instrumento venditionis casalis, quod fuerunt per emptores exbursata scuta 390. eidem Lucretiæ, & alia scuta 725. vt in apocha, ad effectum redimendi multa bona per eam pignorata, itaut ex istis multum reddatur suspecta cessio, vt latius dicitur in facto.

Et licet prætendatur fuisse factam æstimationem domus, de qua agitur, & verificatum illius valorem ex istis cessionibus, & dationibus
40 insolutum, † Tamen talis æstimatio non est facienda iuxta tempus præteritum, sed ex præsenti statu, ex quo probatur iustum pretium rei *l.3. §. diuus. de iure fisc. Castr. in l.lege falcidia. 62. §. corpora. n.2. ff. ad leg. falcid. Pantal. Cremens.in l.2.n.210.& 222.*
41 *C.de rescind.vendit.* † Cum æstimatio varietur ex cursu temporis, vel in deterius, vel in melius *l. pretia rerum. §. fin. ff. ad leg. falcid. Boer. decis.68. n.6. in fin. Bald. in l.2. col. penult.in fin.n.29. C.de rescind.vendit.* Itaut ex ista mutatione, quæ in huius-
42 modi rebus potest contingere, † numquam admittatur præsumptio valoris præteriti cũ præsenti *Cyn.in l.si minorem. C. de restit.in integr. Natt. cons.353. n.2.* Quando præsertim magnum interuallum temporis præcessit *c. ad aures. de reb. eccles. non alienand. Surd.cons.151.n.71.lib.2.* Et cum sint debita corpora hæreditaria, & ipsa bona, & illa sint in obligatione, augmentum proueniens
43 ex eis † debet cedere lucro eorum, quibus sunt obligata *Bertrand.cons.141.n.15.& 16. lib. 2. par. 1. Cæsar de Graff. decis. 6. alias 156. n. 4. de testam. & decis.10. alias 160. n.1. eod. tit.*

Et licet prætendatur descriptionem domus, de qua in inuentario non præiudicare pupillis,
44 quibus tutor † non obest *Rot. diuers. decis. 177. n.1.p.2.* Tamen cum inuentarium fuerit ratificatum per minores, & illud produ-
45 ctum, debet eis obesse † sicut sententia *Bart. in l.certum.5. §. sed an & ipsos. in princ. & n. 2. de confess.* Maxime, quia ad hoc, vt ista non præiudicent minoribus, debet doceri de errore, tunc enim descripta in inuentario
46 non nocent, † nam si apertè, & plenè de eo non doceatur, interim standum est inuentario, & omnibus in eo descriptis *Speculat. de fid. instrument. §. dicto de impugnatione. n. 1. & 2. Bald.in l.1.in 2.lect. §.item non solent. post med. vers. sed hæres suo non obli-*
47 *gatur. ff. de offic. præfect. vrbis.* ¶ † Immo non solum docẽdum est de errore, sed etiam in specie est deducenda causa erroris *Curt. Sen.cons.56.col.5.in fin. Aym.cons.255.col.2. in fin. Surd.decis.104.n.18.*

Non obstat protestatio apposita in inuentario,
48 quod non habeantur pro appositis, † quæ non sunt apponenda, & è contra, quæ clausula est multum salutaris, vt per *Ang. in l. fin. n.21. C. de iur. delib.* cum alijs per *Valasc.consult.52. n.16.& 17.* Quia ista verba non operantur, nisi postquam fuerit doctum,
49 quod bona descripta † non erant describenda, nam interim statur descriptioni in præiudicium describentis *Bald.in l.1. in 2. lect. §. item non solent. post med. ff. de offic. præfect. vrb.*

De errore autem non fuit doctum, & quamuis multa allegentur ad illius probationem, Tamen sola sufficiat responsio, quod omnia, quæ exhibentur, non sunt in forma probanti, neque in actis producta, & quatenus etiam essent authentica, Nihilominus in facto fuit late ostensum, quod concordia concedit solum tres partes domus, vnde pro reliquis duabus portionibus erit facienda æsti-
50 matio, † cum interim donec videatur illius valor, non admittatur hæres contra factum defuncti, quamuis etiam confecerit inuentarium, tunc enim admittetur, quando facta æstimatione apparet nullum lucrum sibi ex hæreditate remanere, vt concludunt omnes *in l.fin. §. in computatione. C. de iur.deliber. Dec. in l. ex qua persona.n.2. ff. de regul.iur. Valasc. consult.52. n.44. ad med.* & dictum est *supr. n.23.*

Neque est frustratoria, & inanis, & absque interesse, & sine vlla spe obtinendi huiusmodi
51 æstimatio, prout exaduerso redarguitur† ex *l. 1. ff. de inoffic. testam.* Quia si non negatur, immo conceditur, quod solum pro quinta parte dicta domus spectat ad Alexandrum, consequens est, quod pro tali portione competit actio, & pro verificatione valoris istius partis erit æstimanda tota domus, cum non possit haberi cognitio partis absque
52 scientia totius † tanquam pars in toto contineatur *l.si quis cum totum. ff. de except. l. in toto.113. ff. de reg. iur. Dyn. in c. in toto. 80.n.1. eod.tit. in 6.* Erit igitur ex ipsamet
53 confessione partis inanis, † & frustratoria reprehensio, ideo non attendenda *l. 1. in fin.ff ad municipal.Surd.decis.260.n.7.Aym. cons.83.n.5.*

Et dum prætenditur descriptionem domus positæ in inuentario intelligi debere pro di-
54 cta parte, † non pro tota *l.quod in rerum. §. 1. ff.de leg.1.* Tamen hoc non contradicit intentioni nostræ, cum etiam dicta pars præsumatur æquiualens, donec facta æstimatione non appareat contrarium *Natt.cons.214.n.4.* cum alijs adductis *supr. n. 23.* licet verius sit, quod quando ponitur in inuentario do-
55 mus, intelligatur de tota domo, † non de parte, prout idem est in alijs quibuscumque rebus etiam incorporalibus *Zas. in l. si quis cum*

cum totùm. ff. de except. rei iudicat. cum alijs per *Rebuff. in l. locus.* 60. *col.* 1. *&* 2. *ff. de verb. significat.*

Neque est omittendum, quod Doctores allegati ad probandum, quod inuentarium tu-
56 toris non nocet pupillis, nihil faciunt, † quia loquuntur in tutore, & curatore, & administratore, aut executore, qui per simplicem suam confessionem faciunt fidem de recepto in præiudicium pupilli, minoris, hæredis, & aliorum, talis enim confessio illis non præiudicat, nisi constet de numeratione, & ita declarat *Bart. in l. si debitorem. & ibi Imol. n.* 1. *ff. de nouat.* prout etiam dicit *Rot. diuers. decis.* 177. *n.* 1. *p.* 2. *& coram Sanctissimo Gregor. XV. Marsilien. pecuniaria.* 6. *Iunij* 1611. cum alijs quæ exaduerso allegantur, & latissimè ponit *Tiraq. de retract. con-*
57 *uention. §.* 4. *glos.* 6. *n.* 12. † Aliud est in casu nostro, in quo clarum est, quod pupilli, & minores ligantur lege inuentarij *§. pupillus. auth. de hæredib. & falcid. Phanuc. de in-*
58 *uentar. p.* 2. *n.* 24. † vbi etiam, quod interim adstringuntur obligationibus hæreditarijs *Paris. cons.* 61. *n.* 43. *lib.* 3. licet restituantur aduersus omissum inuentarium à tutore, vel male ab eo confectum, seu aduersus omissam
59 hæreditatem, † vel eius aditionem etiam inuentario cõfecto *Bero. cons.* 68. *n.* 83. *lib.* 1. Interim tamen statur descriptis in inuentario ita & taliter, vt hoc procedat, quamuis tutor non assertiuè, sed dubitatiuè locutus
60 fuerit, puta dicendo, † quod credit talia bona descripta esse pupilli, cum enim ista confessio fiat quasi in iudicio apud acta, idem operatur verbum credo, quod verbum præcisum *Bald.* in specie *in l. vlt. n.* 1. *in fin. vers. sed quid si tutor. C. arbitr. tutel.* cum alijs
61 per *Surd. decis.* 17. *n.* 14. † Contraria autem procedunt quando confessio tutoris de huiusmodi bonis esset facta extra inuentarium, tunc enim non noceret pupillis *Cyn. in l. fin. in princ. in* 1. *notab. C. arbitr. tutel.*

Amplius neque releuabit protestatio, quod si posuit non ponenda habeantur pro non ap-
62 positis, † nisi auctoritate Iudicis postea bona descripta adimantur de inuentario causa cognita, & citatis citandis, & seruatis seruandis, quia ex eo, quod fuerunt apposita, præsumendum est, quod debuerint apponi, vnde protestatio non iuuabit protestantem *Bald.* in puncto *in l. fin. n.* 1. *vers. sed quid si tutor. C. arbitr. tutel.*

EPITOME.

INuentarium quot solemnitates requirat. ¶ Et quando possit eis derogari per consuetudinem. ¶ Et an illa sit valida. ¶ Et quomodo probetur. ¶ Et per quem licitè introducatur. ¶ Et an sit conficiendum per notarium publicum. ¶ Et quando pars inuentarij possit scribi per vnum, & alia pars per alterum. ¶ Et an sufficiat scriptura priuata defuncti cum testibus absque eo, quod tabellio inuentarium scribat. ¶ Inspectio ocularis bonorum describendorum in inuẽtario an sit necessaria. ¶ Consuetudo non apponendi diem, & locum in instrumento an sustineatur. ¶ Decretum Iudicis quando suppleat defectus inuentarij. ¶ Et an illud requiratur in inuentario tutoris. ¶ Forma inducta ad rigorem iuris conseruandum an liget rusticos, mulieres, & minores. ¶ Decreta interposita ad vnum actum, an extendantur ad alium. ¶ Inuentarium tutoris in actu susceptionis tutelæ an iuuet ad effectũ postea adeundi hæreditatem. ¶ Et quando sufficiat illud verbaliter reproducere. ¶ Legatarij, & creditores quomodo sint citandi ad conficiendum inuentarium. ¶ Et an loco absentium debeant requiri agnati. ¶ Restitutio in integrum an concedatur minori aduersus aditam hæreditatem, & inuentarium non confectum, vel male, & legitimè confectum. ¶ Et quid si res non est integra post bona distracta, & alienata. ¶ Et quando illa sint per minorem restituenda, vel de eis ratio reddenda, vt possit restitui. ¶ Et an sola vexatio, & existentia debitorum sufficiat, vt rectè concedatur restitutio, quamuis hæreditas sit opulenta, & nihil diminuatur de patrimonio minoris. ¶ Libri mercatorum an probent contra tertiũ. ¶ Declaratio lite pendente quando possit fieri. ¶ Indicatio penes quem sint bona an satis sit pro redditione rationis per tutorem facienda. ¶ Gratificatio in soluendo potius vni, quam alteri quo casu sit admittenda. ¶ Clausulæ multæ quæ debent apponi in transactione facienda propter recessum à lite.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium non est validum, si non conficiatur manu notarij, itaut neque sufficiat priuata scriptura defuncti cum testibus. n.* 2. 20. *&* 21.

3 *Pars inuentarij an possit scribi per vnum notarium, & alia per alterum.*

4 *Viginti requisita in inuentario relatiuè.*

5 *Testes debent videre bona describenda in inuentario vsque ad illius perfectionem; & quando talis inspectio ocularis requiratur. n.* 32.

6 *Per consuetudinem derogatur solemnitatibus, quæ sunt adhibendæ in inuentario.*

7 *Productio sola instrumentorum, in quibus non sunt seruatæ solemnitates inuentarij, non probat consuetudinem, nisi etiam probetur, quod illis fuit data fides in iudicio, & extra.*

8 *Notarij an possint inducere consuetudinem remittendi solemnitates inuentarij.*

9 *Probanda est consuetudo in specie quo ad solemnitatem describendi inuentarium absque*

que testibus, prout in alijs similibus dispositionibus.

10 *Consuetudo non describendi qualitates bonorum in inuentario non attenditur, tamquam inducens occasionem delinquendi.*

11 *Inualida est consuetudo non apponendi locum, & diem in instrumentis.*

12 *Decretum Iudicis supplet solemnitates à iure requisitas in inuentario. n.17. Intellige si fuerint enunciatæ. n.13. & 14.*

15 *Decisiones Rotæ quo ad materiam solemnitatum inuentarij quomodo concordentur. & n.35.*

16 *Forma inducta ad iuris rigorem conseruandum ligat rusticos, mulieres, & minores.*

18 *Inuentarium factum per tutorem in actu susceptionis tutelæ non iuuat ad effectum adeundi hæreditatem, cum vtrumque sit per eum conficiendum, quamuis verbaliter illud repetat in aditione. n.19.*

22 *Decretum non requiritur in inuentario tutoris, quod solum est necessarium, vt eidem decernatur administratio.*

23 *Decreta, quæ interponuntur ad vnum actum, non possunt extendi ad alium. & n.27.*

24 *Positum in cancellatione subrogatur loco illius, quod antea ibidem aderat.*

25 *Inuentarium est solemniter conficiendum, si apparet, quod Iudex, & partes ita confici voluerunt. n.26. & 28.*

29 *Legem imponimus rebus, non verbis.*

30 *Productio inuentarij prius facti debet esse realis, non verbalis, vt possit super eo statui illud, quod petitur ad eius validitatem. & n.33.*

31 *Aliud est inuentarium producere, aliud allegare.*

34 *Testamentum requirit septem testes, secus si fiat apud acta.*

36 *Non entis nullæ sunt qualitates, quæ non possunt stare sine subiecto.*

37 *Verba non sufficiunt, vbi opus est facto.*

38 *Legatarij, & creditores sunt citandi nominatim, non per proclama ad inuentarium conficiendum, immo etiam illorum agnati, si ipsi non adsint. n.39.*

40 *Verbalis productio inuẽtarij nihil operatur.*

41 *Restitutio in integrum non conceditur non probata læsione, siue petatur aduersus aditionem hæreditatis, siue ob inuentarium male confectum, siue non confectum. n. 42. & 44.*

43 *Minor restituitur si non confecit inuentarium, vel si illud non legitime fuerit factum, etiam postquam effectus est maior, si non sit lapsum quadriennium. n.48.*

45 *Restitutio non datur quando res non est integra, & post bona distracta, & alienata. & n.46.*

47 *Minor ætas probatur ex fide baptismi.*

49 *Inuentarium etiam legitimè factum non impedit restitutionem.*

50 *Minor non restituitur, nisi prius restituat accepta, vel rationem de eis reddat. n.53. & hoc tacitè subintelligitur, quamuis in restitutione concessa non fuerit expressum. & n.67.*

51 *Sola vexatio, & existentia debitorum sufficit ad concedendam restitutionem minori, non obstante opulentia hæreditatis. n.52.*

54 *Iura producta, & admissa fidem faciunt contra producentem, & admittentem, itaut non possit error allegari.*

55 *Libri mercatorum non probant contra tertium.*

56 *Priuata scriptura non recognita non probat.*

57 *Quietantia facta manu tertij nullam fidem facit non constito de mandato.*

58 *Declaratio lite pendente quando possit fieri.*

59 *Indicatio penes quem sint bona an sufficiat pro redditione rationis per tutorem facienda. n.60. & 61.*

62 *Gratificatio in soluendo potius vni, quam alteri quo casu admittatur.*

63 *Verba restitutis acceptis sunt conditionalia, & cui incumbat probatio acceptorum. n.64.*

65 *Descriptio bonorum in inuentario præiudicat describenti.*

66 *Productio inuentarij nocet producenti, sicut sententia.*

68 *Clausulæ multæ, quæ debent apponi in transactione facienda propter recessum à lite ad hoc vt non possit rescindi.*

CAPVT DCCLXVII.

SEquendo progressum causæ, de qua in superioribus capitibus, omissis exceptionibus propositis, super quibus nihil fuit resolutum, cum semper fuerit dilata expeditio fuit deuentum ad aliam disputationem an constaret de legitimo inuentario in casu, & ad effectum, de quo agitur, Et quidem dicebam resoluendum negatiuè, cum non habeat requisita, quæ ad illius validitatem sunt necessaria, inter quæ deficit illud
1 principale, † quod non fuit confectum manu publici notarij iuxta *l. fin. vers. sub præsentia tabulariorum. C. de iur. deliber.* Notarius enim debet scribere totum inuentarium manu propria, & integraliter se de eo rogare *Castr. in d. l. fin. §. cum igitur. & ibi Bald. n.10. C. de iur. deliber. Thesaur. q.10. n.8. Franc. decis. 206. n.1. per tex. in l. tutores. 24. vbi Glos. in verb. publicarum. C. de administr. tutor.* late *Luc. de Penn. in l.1. col.2. C. de canon. frumentar. vrb. rom. lib.11. Dec. cons. 633. consului superioribus diebus. col. penult. post med. vers. quinto requiritur.*
2 *n.12.* † vbi addit, quod adeo est necessaria præsentia, & auctoritas tabellionis, vt priuata scriptura etiam defuncti cum testibus non sufficeret, *vt post Bald. & Nicol. Mat.* concludit *Castr. in d. l. fin. §. cum igitur. col.3. n.5. ante med. vers. tertium quod requiritur. C. de iur. deliber. Natt. cons. 214. n.14.*

post Ang. in l. 1. §. hæc stipulatio, col. 3. ff. ad
3 *leg. falcid.* Quod etiam ampliatur, † vt neque vna pars inuentarij possit scribi per vnũ tabellionem, & alia pars per alterum, nisi propter rerum absentiam, vel late diffusum patrimonium *Bald. in d. §. cum igitur. n. 11. & ibi Barbat. in verb. sed numquid. per tex. in l. 1. C. de sportul. & in l. propter. 3. C. in quib. caus. tutor, habent. tut. dar. pot.*

Deficiunt etiam in inuentario, de quo agimus,
4 alia requisita, de quibus plene in facto, † & viginti esse necessaria refert *Thesaur. quæst. 10. n. 3. vsque ad 26.* & præcipuè carentia testium, nam fuit factum per ipsummet tutorem absque interuentu alicuius, sed prius scriptum manu aliena in quodam folio,
5 quod foliũ postea fuit datum notario, † itaut ex hoc colligatur, neque testes vidisse bona in inuentario descripta, neque illius confectioni interuenisse, prout debent videre, & interuenire à principio vsque ad perfectionem *Natt. cons. 214. n. 14. post Bart. in l. fin. §. cum autem. & ibi Ias. in octauo requisito. C. de iur. deliber. Glos. in §. si vero absint. in verb. inuentarium. auth. de hæredib. & falcid. Ang. in l. 1. §. hæc stipulatio. col. 3. ff. ad leg. falcid.*

Non obstat, quod per consuetudinem sit dero-
6 gatum huiusmodi solemnitatibus, † quæ in confectione inuentarij requiruntur *Aym. in cons. pro genero. 1. n. 476.* Quia de tali consuetudine in actis non constat, cum tamen illa esset probanda, itaut neque sufficeret, quamuis adducerentur multa inuentaria sub
7 ista forma confecta, † cum etiam requiratur, quod illis fuerit data fides in iudicio tamquam legitime confectis, Nam huiusmodi simplex productio instrumentorum, in quibus non est seruata solemnitas iuris, non probat consuetudinem derogatiuam ad ius commune, cum ad effectum, vt inducatur cõsuetudo, quod scripturæ non authenticæ detur fides, oporteat probare, quod illi fuerit data fides in iudicio, & extra, vt in specie inuentarij omnia prędicta comprobat *Natt. cons. 574. n. 14. & 15. & cons. 575. n. 10. vsque ad n. 20. post Abb. cons. 73. col. 4. & cons. 53. lib. 2.* & sequitur *Rot. diuers. decis. 72. n. 21. vsque ad n. 32. p. 2. Rim. Iun. cons. 417. in fin. n. 50. lib. 4.*

Maxime, quia notarij tamquam vnum genus personarum non possunt inducere consuetu-
8 dinem, vt populus ligetur, † ideo non permittitur eis omittere aliquam solemnitatem à iure requisitam in instrumentis, cum sit necessarius vsus populi, vel maioris partis, vt in specie inuentarij concludit *Natt. cons. 474. in fin. & cons. 475. n. 11. post Abb. cons. 53. lib. 2. Rocc. in c. vlt. in 8. requisito. de consuetud. Ias. in l. de quibus. in fin. ff. de legib. & consuetud.*

Cum etiã consuetudo esset probanda in specie, videlicet, quo ad solemnitatem describendi
9 inuentarium absque testibus, † & absq; interuentu, & rogitu notarij, vt in puncto voluit *Rot. diuers. decis. 72. n. 30. & 31. par. 2.* iuxta *cons. Natt. 575. n. 15. vsque ad 19.* & passim talem probationem in specie esse faciendam cõcludunt communiter Doctores, de quibus per *Aym. cons. 96. col. 2. Alex. cons. 196. viso testamento. col. 2. vers. secundo respondeo quod dicti testes. lib. 2. Oldrad. cons. 237. col. 1. Anchar. cons. 339. col. 5.*

Immo etiam secundum opinionem magis veram, ista consuetudo non esset attendenda tamquam inducens ad delinquendum, & pro-
10 pinquitatem ad peccandum, † quæ propinquitas adest, si liceret describere res pretiosas in inuentario absque descriptione qualitatum, & grosso modo, & indistinctè cum sic esset parata via hæredibus, & tutoribus fraudare creditores, legatarios, & pupillos, tollendo eis defensionem aduersus talem improbitatem, prout latè explicat *Natt. cons.*
11 *575. n. 21.* † Exemplo consuetudinis, non apponendi locum, nec diem in instrumentis, quæ non valet, quasi aperiat viam fraudibus, & tollat defensionem parti *Rot. decis. 440.* quam refert, & sequitur *Rom. in l. in illa, ff. de verb. obligat. Bart. cons. 3. col. 2. lib. 3.*

Minus obstat decretum Iudicis, per quod supplentur solemnitates inuẽtarij à iure requi-
12 sitæ, † si fuerint omissæ *Bald. cons. 147. inuentarium. n. 2. vers. item quia. lib. 4. Aym in respons. pro gener, 1. n. 475. in fin. Thesaur. q. 10. n. 3. Mascard. conclus. 940. lib. 2.* late *Osasc. decis. 68. n. 11.* Quia omisso, quod in casu nostro non fuit interpositum decretum super tali inuentario, vt dicam infra, sed su-
13 per actu aditionis hæreditatis, † Respondetur, quod tunc præsumũtur per decretum Iudicis solemnitates interuenisse, quando illæ fuerunt enunciatè, de qua enunciatione nullibi constat in casu, de quo agimus, nulla enim fit mentio de interuentu testium, & notarij, & de alijs requisitis, quæ deficiunt in prætenso inuentario, qua enunciatione non existente, nihil præsumitur pro decreto *Felin. in c. quoniam contra. n. 37. & ibi Dec. n. 42. de probation. Achil. Alciat. Gabr.* & alij per *Rot. diuers. decis. 72. n. 32. vsque ad 40.*
14 *p. 2.* † vbi loquitur in specie inuentarij, & ita declarat opinionem *Bald. d. cons. 147. lib. 4.* quod etiam in terminis voluit *Phanuc. de inuentar. p. 3. n. 78.*

Hæc omnia dicta sunt ex abundanti, cum sufficeret solum allagare decisionem *Rot.* nouiter factam *coram R. P. D. Dunozet. Romana*
15 *fructuum dotis. 2. Aprilis* 1618. † vbi in casu similis inuentarij fuit conclusum illud esse inualidum, & ibi plene respõdetur decisioni *coram R. P. D. Penia Romana census de Carauaschinis. 22. Iunij* 1609. nec non alijs decisionibus antiquis, quæ exaduerso allegantur, prout obiectis decreti, consuetudinis, & aliorum, quæ adducebantur pro sustinendo tali

tali inuentario, quidquid *Honded. conſ.*53. *n.*3.*lib.*1. teneat, quod ſtetur cõſuetudini notariorum circa confectionem inuentarij; Cum *ibid. n.*4. & 14. præſupponat inuentarium fuiſſe factum coram Iudice, & teſtibus, vbi etiam ponit quomodo talis conſuetudo probetur.

In prædicto dubio nihil fuit decifum, licet pluries fuerit illud propoſitum, & quoniã hinc inde inſtabatur pro reſolutione, iterum pars aduerſa multa oppoſuit, quæ tamen ſunt eadem ſæpius allegata, quibus fuit plenè ſupra reſponſum, præſertim circa illud, quod non attendantur in inuentario tot ſolemnitates tamquam nimis rigoroſæ; Nam quidquid dicatur, verius eſt, quod forma introducta per legem circa confectionem inuentarij ſit ſeruanda ad vnguem tamquam per-
16 tinens ad ſubſtantiam negotij, † & cum ſit inducta ad iuris rigorem conſeruandum, nulli parcitur etiam mulieri, minori, & ruſtico, vt in ſpecie latè comprobat *Natt. conſ.* 574.*n.*7.*vſque ad* 11. quem ſequitur, & egregie loqui dicit *Rot. diuerſ. deciſ.*72.*n.*10. *vſque ad* 19.*par.*2. ¶ Contraria autem proce-
17 dunt, † quando inuentarium eſſet factum coram Iudice, & teſtibus, tunc enim præſumitur per legem, quod ceſſet dolus, & fraus, & non requiruntur tot ſolemnitates, & ita loquitur *deciſ. Card. Seraph.*361.*n.*3. cum alijs deciſionibus, quæ exaduerſo adducuntur, & declarat etiam *Honded. conſ.* 53. *n.* 3. & 4. *lib.* 1. vbi vult, quod bona fide fiat inuentarium coram Iudice, & teſtibus, & citatis citandis, tunc enim cum iſtis præſuppoſitis receditur à diſpoſitione iuris, & eius rigore *Aym. conſ.*1. *pro genero. n.*476.

Quibus additur, quod nec in ipſo actu aditionis hæreditatis, nec poſtea fuit factum aliquod inuentarium, Nam illud, quo vult ſe tueri
18 aduerſarius, † fuit confectum per tutorem in actu ſuſceptionis tutelæ, quod non iuuat ad effectum adeundi hæreditatem, cum duo inuentaria debeat conficere tutor, vnum ad legitimandam perſonam ipſius tutoris, & negotia pupillorum peragenda, Alterum ad hæreditatem adeundam, ad quæ geminata inuentaria tenetur tutor, ita & taliter, vt vnum non proſit pro alio, neque illud cedat pro duplici inuentario tutelæ, & hæreditatis, cum multum differant inter ſe, & in forma, & in cauſa, & in finali effectu *Bald. in l. vlt. §. cum igitur. col. penult. poſt med. verſ. ex quo patet. n.*19. *C. de iur. deliber. Bart. in l. in ratione. la* 1. *§. quod vulgo. col.*4. *in princ. verſ. quæro tutor fecit. n.*8. *ff. ad leg. falcid. Gutier. de tutel. par.*2.*c.*1.*n.*109. & notant omnes *in l. tutor qui repertorium. ff. de adminiſtr. tutor. Capoll. caut.*226.*n.*2. *Caualcan. de tutor. & curat. n.*108.

In caſu autem noſtro nullum fuit confectum inuentarium in actu aditionis hæreditatis,
19 neque aduerſarius † poterit ſe iuuare folio inuentarij prius tradito notario, dum ſuſcepit tutelam, quia ſolum repetijt dictum folium dum adijt hæreditatem, per quam repetitionem, neque Iudex, neque teſtes neque ipſe notarius potuerunt habere aliquam notitiam bonorum in eo deſcriptorum, cum tamen validitas inuentarij requirat iſtorum præſentiam, maxime teſtium, & notarij,
20 qui de eo ſe debet † integraliter rogare *l. tutores.* 24. *vbi Gloſ. in verb. publicare. C. de adminiſtr. tutor.* & latè dictum eſt *ſupr. n.*1. & 2. Præſertim, quia alius Iudex fuit, qui interpoſuit decretum in ſuſceptione tutelæ, & alius, qui fuit adhibitus in actu aditionis hæreditatis, coram quo nullum inuentarium tutor confecit, ſed ſolum repetijt illud folium inuentarij manu aliena ſcriptum, &
21 traditum notario, † in quo folio, neque adeſt aliqua ſubſcriptio partis, neque aliquorum teſtium, quæ tamen erat neceſſaria pro validitate iſtius inuentarij *Theſaur. q.*10. *n.*3. cum alijs adductis *ſupr. n.*2.

Nec decretum interpoſitum per alium Iudicem in actu ſuſceptionis tutelæ poteſt prodeſſe aduerſario, quia illud fuit interpoſitum pro decernenda adminiſtratione tutori, & ſic ad alium actum, vnde non ſufficit, quod tutor tunc dederit folium inuentarij ipſi notario,
22 cum in inuentario tutoris † non requiratur decretum, quod ſolum eſt neceſſarium ad effectum, vt eidem tutori decernatur adminiſtratio, non autem quod id exigat inuentarium ex ſe, vt late poſt multos relatos concludit *Simoncell. de decret. lib.*2.*tit.*6.*inſpect.* 6.*n.*63. *vſque ad* 66. *fol.*93. Et paſſim decre-
23 ta, † quæ interponuntur ad vnum effectum, & ad vnum actum non poſſunt extendi ad alium, cum ſint ſtricti iuris, vnde debent eſſe certa, & clara, ſuper quibus interponuntur *Bald. in l. ſi debitorem meum. ff. de nouation. Alber. & Cuman. in l. ſicut. §. ſed ſi permiſerit. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. ſoluit. Iaſ. in l. in ſuis. n.*27. *de liber. & poſthum. Felin. in c. vlt. n.*8. *de accuſat. Simonc. de decret. lib.* 1. *tit.* 1. *inſpect.* 4. *n.*92. *vſque ad* 96. *fol.* 42. *Pariſ. conſ.* 100. *n.* 23. *lib.* 1. *Crot. in l. filiusfamilias. §. diui. n.*120. *ff. de leg.* 1.

Quod autem inuentarium fuerit ſolum verbaliter repetitum, & non viſum, neque lectum, neque oſtenſum, neque realiter productum patet ex ipſamet atteſtatione notarij oſtenſa omnibus Dominis, in qua prius ſcripſerat verba illa ¶ quod facto produxit tenoris &c. ¶ quæ poſtea fuerunt caſſa, & loco illorum appoſita alia verba videlicet, ¶ quod alias mihi tradidit tempore ſuſceptionis tutelæ, ¶ ex quibus apparet illud fuiſſe tantum re-
24 petitum, & verbaliter reproductum, † cum per iſtam cancellationem remaneat, quod eius loco poſitum eſt per eumdem notariũ, qui de tali actu rogatus eſt *Bero. conſ.*91. *n.* 12. *lib.*3. per doctrinam *Bart. in l. in fraudem. §.* 1. *in fin. ff. de teſtam. milit. Abb. in*

c.cum venerabilis. in fin. de religiof.domib. Bald.in rubr. C.de fid.instrum.n.29. Iaf.in l.si vnus. C. de testament. Surd. conf.16. n. 18. lib. 1.

Accedat, quod in casu nostro apparet Iudicem mandasse fieri citationes contra creditores, & alios interesse habentes, vt certa die deberent comparere ad videndum confici solemne inuentariũ, & illud inchoari, & adiri hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, prout executum fuit præuijs citationibus, & relationibus, & alijs in actis exhi-
25 bitis, † ex quibus verbis clarè colligitur, quod tam ipse Iudex, quam ipsamet pars, & alij quicumque intellexerunt, quod inuentarium esset solemniter de nouo conficiendum, & realiter producendum, vt posset super eo decretum interponi, prout in puncto resoluit *Rot. diuers. decis. 72. n. 37. in fin. vers. tertio & vltimo. par. 2. & coram R.P. D. Dunozet. Romana fructuũ dotis.3.Apri-*
26 *lis* 1618. † vbi quod ex istis verbis tollitur omnis difficultas, cum appareat de mente Iudicis, & partium volentium seruare solemnitates in inuentario nouiter conficiendo, itaut ex hoc non possit dici, quod decretum operetur, tãquam non adsit aliquod inuẽta-
27 riũ, super quo illud esset interponendũ, † cum tamen debeat adesse aliquid certum, & clarum, super quo illud interponitur, neq; enim illud extenditur ad similia, vel maiora *Azo. in summ. C. de præd.minor. n.6. Natt. cons. 631.n.37.Bero.cons.182.n.9.& cons.183.n.5. lib.1. Rimin.Iun. cons.5.n.216. cum seq. & cons. 54. n.60.lib. 1. Euerard. in loco argum. 79. à ration.leg.larg. ampl.seu general.n.12. vers. primo enim. Rom.sing. 117. an in decreto.n.1.* cum alijs de quibus *supra n.23.*

Ex quibus etiam tolluntur subscriptiones prætensæ testium, cum iudicis decreto, & alijs oppositis, Quia cum non fuerit factum aliquod nouum inuentarium, neque realiter productum folium primi inuentarij, istę sub-
28 scriptiones nõ possunt deseruire pro eo, † sed pro actu aditionis hæreditatis, super quo verè testes se subscripserunt, & Iudex decretum interposuit, tamquam non possit fieri extensio ad illud, quod non fuit factum, stante præsertim citatione ad videndum fieri inuentarium, & alijs supra adductis, prout in specie respondet *Rot.coram R. P. D. Dunozet. Romana fructuum dotis. 3. Aprilis. 1618.*

Et cum super prædictis nulla fuerit facta resolutio, iterum pars multa opposuit, quæ tamen semper in idẽ reincidunt, prout illa, quę denuo adducuntur, solum enim tendunt ad ostendendũ, quod nõ subsistat *d.decisio R.P. D. Dunozet.* quæ tamen non obstant casui nostro, cum non tractetur modò de saluando inuentario ab infinitis defectibus in eo existentibus, quia circa hoc satis supra dictum fuit, quod non possunt dici defectus sanari; sed dato, & non concesso, quod defectus oppositi non officiant, nunc tractatur non de inuentario inualido, sed de non existentia alicuius inuentarij, quia verè in actu aditionis hæreditatis nullum inuentarium fuit cõfectum, vt oculariter ex ipsomet originali fuit ostensum omnibus Dominis, qui in specie inspexerunt, quod quando tutor voluit adire hæreditatem pro pupillis cum beneficio legis, & inuentarij præuia prætensa citatione creditorum produxit, & repetijt solum verbo, & non realiter inuentarium per eum prius confectum coram alio Iudice, quando cepit tutelam, & quando fuit sibi per eundem Iudicem decreta administratio,
29 quæ productio verbalis non sufficit, cum deberet esse realis, & cum effectu, ad hoc vt iuuet, tamquam legem imponamus rebus, non verbis *l.2.in fin. C. commun.de legat. Bald. in rubr. ff.de rer. diuis. in fin. vers. ita pudor & mens legum.n.32.* & ita in specie pro-
30 ductionis, quod debeat esse realis, † non verbalis concludit *Aym.de antiq.tempor. p.1. §. quæritur etiam in hac materia.n.7. vsque ad n.10.* vbi quod hoc maxime procedit, quãdo, prout in casu nostro, non fit aliquis actus ad confirmationem primi, quod etiam voluit *Roman.cons.76. in causa nobilis viri. col.fin. vers. præterea non obstat.Asin.in prax.§.22. c.5.n.3. Rot. Gen. per Carthar.decis.31.n.3. vers.contrariũ tamẽ verius.fol.84.post Bald. cons. 110. decreto domini. ad fin. lib. 1.* vbi quod in ista verbali productione non potest dici, quod sit facta aliqua productio, neque ostensio iurium, aut instrumentorum, cum
31 solum illa dicantur allegata, † quæ allegatio non iuuat, cum aliud sit inuentarium producere, aliud allegare *l. 1. §. edenda sunt omnia. ff. de edend. l. produci. ff. de testib. l. non ex omnibus. ff. de arbitr.*

Cum igitur non fuerit productum realiter inuentarium, non potuit per istam verbalem repetitionem Iudex habere aliquã notitiam bonorum in eo descriptorum, prout neque testes, aut notarius, vel creditores, quamuis enim non requiratur inspectio ocularis bonorum describendorum in inuentario, vt ex-
32 aduerso præsupponitur, † licet etiam multi contrarium teneant, de quibus per *Roland. de inuentar. q.64. & cons.73. n.49. cum seq. lib.2.* vbi etiam quod requiritur specificatio per pondus, numerum, & mensuram *Rot.decis.350.n.3 ad med. p.1.in recentiorib.Natt. cons. 574. per tot.* Tamen non potest negari, quod saltem requiratur inuentarium, in quo ista bona sint descripta, non per relationem ad aliud, sed per realem productionem, itaut hæres, qui illud de per se confecit, debeat postea idem inuentarium exhibere, & tra-
33 dere notario præuio eius iuramento, † & ita loquũtur Doctores exaduerso allegati videlicet *Monticul.de inuentar.vers.scimus iam duas esse. n.47. & 66.tom.8.par.2.fol. 240.*

Costa

Costa de remed. subsidiar. remed. 34. *illat.* 1. *n.* 11. *Cagnol. in l. si quis maior. n.* 210. *C. de transactionib.*

Ex quibus non obstat, quod à forma inuentarij possit recedi, quando inuentarium fit penes
34 acta,† exemplo testamenti, quod requirit septem testes, secus quando fieret apud acta *Bart. in l. omnium. C. de testam. Boer. decis.* 228. *n.* 3. Quia semper in idem reincidimus, cum ista procedant, quando fuisset factum aliquod inuentarium, licet non seruetur forma, cum aliud sit quando nullum inuentarium fuit confectum, prout est in casu nostro, in quo fuit verbaliter productum illud quod erat realiter producendum *Bald. cons.* 210. *decreto domini. ad fin. lib.* 1.

Neque obstat *Bart. cons.* 154. *n.* 5. *lib.* 1. Quia loquitur de sanandis defectibus in inuenta-
35 rio commissis, † nos autem non opponimus istos defectus, sed dicimus non adesse existentiam inuentarij, vnde non est quærẽdum
36 an detur sanatio eius, quod non est, † cum non entis nullæ sint qualitates *l. eius qui in prouincia.* 41. *§. quod si stipulatus. ff. si cert. petat. Becc. cons.* 37. *n.* 16. *Surd. cons.* 393. *n.* 27. *lib.* 3. tamquam qualitas interpretationis non possit stare sine subiecto interpretando *l. nullam. §. si absentis. vbi Ang. ff. de petit. hæredit. Bald. in l.* 2. *& ibi Alex. n.* 4. *C. de bonor. possess. secund. tabul. Corn. cons.* 197. *n.* 5. *lib.* 2. *Dec. cons.* 147. *& pro tenui. in fin. & cons.* 183. *iuridicam. col. vlt.* & vbi opus
37 est facto † verba non sufficiunt *l. domicilium. ff. ad municip. l. alimenta. C. de negot. gest. & acceptam. C. de vsur.* & in materia productionis. *Aym. de antiq. tempor. par.* 1. *§. queritur etiam in hac materia. n.* 8. *&* 9.

Immo *Bart. d. cons.* 154. *lib.* 1. concludit esse ci-
38 tandos nominatim legatarios, † non autem per proclama, immo etiam agnatos legatariorum, si ipsi non adsint, cum loco absentium debeat adhiberi certus, qui inspiciat, & intersit inuentario, cum alias non valeret *auth. sed cum testator. C. ad leg. falcid.* Quod
39 etiam est in creditoribus,† & alijs, de quibus per *Bart. in d. cons.* 154. *lib.* 1. vbi etiam *n.* 9. *&* 10. addit, quod sunt adhibendi testes, cum notario, & alijs requisitis, ex quibus semper præsupponitur, quod exhibeatur, & producatur inuentarium realiter, & non verba-
40 liter, † cum alias ex verbali productione nullus effectus sequatur *l.* 3. *§.* 1. *ff. quod quisque iur. Carthar. decis. Genua.* 31. *n.* 5.

Nihil super prædictis fuit conclusum, nam pluries proposita causa, cum pars aduersa cognosceret nullum bonum ius fouere, non expectauit decisionem, sed petijt restitutionem in integrum aduersus aditionem hæreditatis, & inuentarium non confectum, vel male confectum, ideo fuit datum dubium, an illa esset cõcedenda, Et quidem videbatur negatiuè concludendum, quod restitutio petita non deberet concedi, cum non fuerit proba-
41 ta aliqua læsio, † sine qua numquam datur in quacumque restitutione simus *l. verum. §. sciendum. ff. de minorib. Bart. in l. fin. C. eod. tit. Bero. cons.* 122. *n.* 9. *&* 10. *lib.* 3. *Ruin. cons.* 88. *n.* 4. *lib.* 4. *Menoch. cons.* 321. *n.* 53. *lib.* 4. *& cons.* 1142. *n.* 15. *&* 16. *lib.* 12. late *Giurb. decis.* 33. *n.* 4.

Et in restitutione, quæ petitur aduersus aditionem hæreditatis, quod sit probanda læsio
42 est magis communis opinio, † quam late defendit *Cyn. in auth. ad hæc.* alias incip. *si omnes. n.* 3. *& ibi Fulgos. n.* 6. *in fin. Alber. n.* 2. *&* 3. *C. si min. se ab hæredit. abstin. Alex. cons.* 21. *n.* 6. *lib.* 1. *Guid. Pap. decis.* 142. *n.* 2. *&* 3. *Natt. cons.* 214. *n.* 10. *in fin. Roland. cons.* 10. *n.* 15. *vers. quarto facit. in fin. lib.* 4. *Bellam. in c. auditis. n.* 3. *vers. sed aduerte. de restitut. in integr. Maurit. Bolan. eod. tit. c.* 278. *Doctor. in l. necessarijs. & ibi Imol. ff. de acquir. hæredit.* & ita seruat *Rot. coram R. P. D. Coccino Viterbien. fideicommissi.* 19. *Ianuarij* 1605. quæ est *decis.* 132. *n.* 1. *in fin. p.* 2. *in recentiorib.*

Quod etiam est in inuentario non confecto, vel
43 legitime non confecto, † in quo licet minor restituatur *§. pupillus. auth. de hæred. & falcid. Ang. in l. auxilium. ff. de minorib. Bertrand. cons.* 103. *n.* 58. *lib.* 2. *par.* 1. *Rebuff. de restitutionib. & releuament. art.* 1. *glos.* 1. *n.* 32. *tom.* 2. *fol.* 120. *Magon. decis. Lucens.* 68. *n.* 16. *&* 17. *Tiraq. de mitigand. pœn. caus.*
44 44. *n.* 43. *Natt. cons.* 17. *n.* 5. *post med.* † Nihilominus non restituitur in hoc casu, nisi prius probet læsionem *Bald. in l. denique. in fin. ff. de minorib. Alciat. cons.* 160. *n.* 20. *&* 21. *Roland. cons.* 10. *n.* 17. *vers. ad quintum. lib.* 4. *Natt. cons.* 214. *n.* 9. *Port. Imol. cons.* 169. *n.* 5. *Guid. Pap. decis.* 141. *in princ. & decis.* 571. *Sforz. de restitut. in integr. par.* 2. *q.* 89. *art.* 8. *n.* 58. *Roland. de inuentar. in princ. vers. quinto quæro numquid minor teneatur. in fin. fol.* 6. *Bero. cons.* 89. *n.* 63. *lib.* 1.

Quibus additur, quod per minores fuerunt multa bona alienata, & consumpta, & factæ plures exactiones etiam ab auctoribus tertij possessoris, itaut illis extantibus esset facile consultum eorum creditis, quæ modò non possunt solui facto, & culpa alienantium, quæ non debet redundare in præiudicium
45 creditorum, † adeo vt ex hoc appareat rem non esse amplius integram, qua non existente, non datur restitutio *l. quod si minor. §. sceuola. ff. de minorib. Bart. & alij in l. ait prætor. in princ. ff. eod. tit. Ias. in l. gallus. §. & quid si tantum. n.* 72. *ff. de liber. & posthum. Rebuff. de restitution. art.* 1. *glos.* 2.
46 *n.* 2. *Aym. cons.* 151. *n.* 29. † vbi in specie loquitur de restitutione non concedenda post res distractas, & alienatas, tamquam non sit res integra, & sequitur *Menoch. cons.* 714. *n.* 4. *lib.* 8. *& cons.* 100. *n.* 293. *lib.* 1. *& cons.* 103. *n.* 25. *eod. lib. & cons.* 275. *n.* 57. *lib.* 3. *Salic. in l. si vno.* 17. *§. interdum. ad med. ff. locat.*

ff. locat. Rimin. Iun. cons.655.n.87.lib.6.
In huiusmodi causa 11. *Martij 1619. coram R. P. D. Manzanedo*, fuit conclusum esse locum restitutioni aduersus aditionem hæreditatis, restitutis tamen habitis per mino-
47 rem, vel eorum reddita ratione. † Probatur enim minor ætas ex fide baptismi *Felin. in c. audientiam. n.12. de præscript. Caputaq. decis.314. par.1. Rot.decis.647. par.2. in recentiorib.* Et quamuis Franciscus sit factus
48 maior † tamen, cum non sit lapsum quadriennium, adhuc illi est danda restitutio *Paris. cons.65.n.55.lib.3. Surd.cons.95.n.8.lib.1.*
Constat etiam de læsione, quia per aditionem inconsultò factam, cogerentur minores sol-
49 uere plura debita paterna, † non obstante inuentario, per quod non impeditur restitutio *Surd.cons.95.n.11. Rot.decis.125.n.2.p.1. in recentior. Odd. de restitut. in integr.q.62. n.22.* Maxime, quia hucusque semper fuit controuersum in Rota an tale inuentarium sit legitimè confectum.
Verum, quia antequam concedatur restitutio in integrum minori aduersus aditionem hæ-
50 reditatis, † sunt per eum restituenda quæcumque accepit ex bonis hæreditarijs *l. ait pretor. §.penult.ff.de minorib.* Ideo conclusum fuit esse locum restitutioni in integrum, restitutis tamen habitis per minorem, vel eorum reddita ratione.
Hactenus decisio, quæ fuit hinc inde accepta-
51 ta, cum sit conformis iuri,† secundum, quod minor restituitur aduersus aditionem hæreditatis cum legitimo inuentario si adsint vexationes creditorum, quæ non euitantur, quamuis hæreditas sit pinguis, & soluendo, cum sola vexatio sufficiat, vt minor restituatur, licet ex huiusmodi litibus, & molestijs nullam sentiat diminutionem sui patrimonij, tamquam multum intersit minoris non habere lites *Bald. in l.1. n.4. C. si min. ab hæredit. se abstin. Salic.in auth. si omnes, alias incip. ad hæc. n.7. post Castr. ibid. n.3. C.eod.tit.* iuxta *l.minoribus.25. vbi Glos. ff. de minor. Rom. in l. cum hæreditatem. n.5. vbi Aret. col.3. in fin. ff. de acquir. hæredit. Bero. cons.68. n.33.lib.3. Phanuc. de inuentar.par.2.n.25.35. & 45.fol.32. Guid. Pap. q.160. in fin. Franc. Marc. decis. 302. n.4.*
52 *par.1.*† & quidquid alij contrarium sentiant, ista est verior opinio, & sequenda, vt late cōcludit *Surd.cons.95.n.9.vsque ad 18.lib.1.*
Et quod debeant restitui omnia accepta per minorem, qui vult vti beneficio restitutio-
53 nis in integrum † est *tex.in l.1. C.de reputationib. quæ fiunt in iudic.restitut. in integr. Glos.in c.1. in fin. in verb. defraudare. de restitut.in integr. Odd.eod. tit. q.47.n.6. fol. 353. & cons. 60. n.15. post Salic. in l. si vno. 17. §.interdum.n.11. ff.locat.* & late quomodo hæc procedant dixi *supr. c.720. n.12. vsque ad 28.*
In executionem prædictæ decisionis pars aduersa obtulit se paratam rationem reddere de receptis, prout ad istum effectum exhibuit multa, ex quibus prætendebat constare de sufficienti redditione rationis. Verum contrarium concludendum est, nam constat quod in hæreditate, de qua agimus, non fuerunt reperta alia bona nisi ea, quæ sunt de-
54 scripta in inuentario, † vnde cum ad talem effectum illud producatur, & admittatur facit fidem contra producentem, & admittentem, itaut neque error aliquis possit allegari *c. cum olim. de censib. Natt. cons. 365. n.3. Aym. in respons. pro gener. n. 222. Albens. cons.59.n.11. Surd. cons.5.n.37. & 38.lib.1. Osasc. decis.38.n.23. Becc.cons.3.n.38. Rim. Iun.cons.78.n.43.lib.1.*
Neque obstat, quod prætendatur reddita ratio de aliquibus partitis iuxta libros mercato-
55 rum,† Quia tales libri non probant contra tertium *Dec.in c.cum causam.col.2.in princ. de probat. Aym.de antiq.tempor.p.1.§.quarto limitatur. n.71. Menoch. de arbitr.iudic. cas.91.n.25.& 26. Munnoz.de ratiocin.c.11. n.28.& 29. Cardin. Seraphin.decis.450.n.1. Bald.in rubr. C. de fid. instrum.n.33.Imol. & Butr. in c.2. vbi Felin. n.32. & 33. extr. eod. tit.* late *Card. Mantic.decis.216.n.2.*
Nec est facienda vis in quietantijs productis, quia sunt scripturæ priuatæ, & non recogni-
56 tæ,† quo casu non probant *Aym. cons.73. n. 15.in fin.Castr.cons.312. ad primum respondetur,in 2.dub.lib.2. Bald.cons.477.col.2. ad fin. lib.2.* Vltra quod sunt factæ per manus tertiæ personæ, neque constat, quod sint scriptæ de mandato principalium, quibus fuit
57 solutum, † prout requiritur ad hoc, vt fidem faciant *Felin.in c.2.n.5. de fid. instrument. Imol. cons. 91. n. 1. vers. & sic respectu institutionis.*
Idem dicendum est de declaratione facta per Martiam circa bona, vestes, & alia mobilia
58 ab ea recepta tamquam sua, † Quia cum sit facta lite pendente, & post decisionem, de qua agitur, non potest aduersarijs in aliquo suffragari *toto tit. vt lit. pend. nihil innouet.* Quidquid enim fit in declaratione, quæ lite pendente potest fieri *Bellam. cons. 19. col. 2. vers. alia vero pars. & vers. nunc quæritur.* Tamen hoc procedit in declaratione consona verbis, nam alias non diceretur declaratio, sed potius noua dispositio, quæ lite pendente non potest fieri *Felin. in c.cum olim. col.3. de re iudic. Dec. in l.edita n.49. C.de edend.Gabr.de iudic.concl.4.n.45.*
Neque sufficiet pro redditione rationis indica-
59 re pœnes quem sint bona distracta † *Bart. cons. 239. lib.1. Rot.coram R. P. D. Coccino Romana de Magdalenis.25.Iunij 1610.* cum alijs exaduerso adductis. Quia prædicta procedunt, quando in inuentario talia bona sunt posita tamquam reperta in hæreditate iure dominij, vel quasi, licet non iure possessionis, cum enim non fuerit dictum in inuenta-

60 uentario, quod possiderentur, † vel quod fuerint inuenta in bonis hæreditarijs, vel quod ad tutorem peruenerint, satis est in redditione rationis ostendere iura, & instrumenta, per quæ appareat dicta bona esse de pertinentibus ad hæreditatem, cum aliud sit quando, prout in casu nostro, bona fuerunt posita tamquam possessa, tunc enim non sufficit talis indicatio, vt declarat *Bart. cons. 239. ad med. vers. sed si bene dicti inuenta-*
61 *rÿ. lib. 1.* † vbi etiam subdit idem esse quando fuerunt talia bona occupata casu fortuito, tunc enim sufficiet tutori, quod indicet, pœnes quem illa existant facta fide occupationis, quasi tutor de casu fortuito non teneatur *l. quidquid. C. arbitr. tutel.*

Ideo si constat, quod fuerit potius gratificatum alicui ex creditoribus, soluendo magis vni,
62 quam alteri, † itaut in præiudicium anteriorum creditorum hæreditas sit facta non soluendo, non est præiudicatum prædictis anterioribus, qui non tenentur talia gesta rata habere, & debent omnia in pristinum reponi *Odd. de restitut. in integr. q. 62. art. 6. n. 71. & 72. fol. 59.* iuxta *l. 3. & l. tutores. 61. vbi Glos. in verb. dolo. & in verb. sui debiti. ff. de condict. indebit. l. non expedierit. §. 1. ff. quæ in fraud. creditor. l. qui autem. §. sciendum. & l. pupillus. ff. eod. tit. l. si mulier. ff. de minorib.*

Minus obstat, quod verba decisionis sint conditionalia propter illud participium resti-
63 tutis habitis, † & acceptis, vel eorum reddita ratione *Bart. in l. 1. n. 34. ff. de condit. & demonstrat.* Vnde debent intelligi quatenus habuerint, & receperint, adeo vt ista
64 probatio incumbat alleganti, docendo, † quænam bona ad eos peruenerint *Aym. cons. 231. n. 14. Rot. coram R.P.D. Iusto Romana de Lante. 24. Ianuarÿ 1603.* cum alijs exaduerso adductis.

Quia satis dicitur probata existentia bonorum
65 ex descriptione facta in inuentario, † quæ præiudicat hæredibus *l. fin. C. arbitr. tutel. Paris. cons. 45. n. 20. lib. 2.* Maxime, quia inuentarium fuit ratificatum per minores, & illud productum, quo casu magis illis no-
66 cet, † sicut sententia *Bart. in l. certum. 5. §. sed an & ipsos. in princ. & n. 2. ff. de confess. Speculat. de fid. instrument. §. dicto de impugnatione n. 1. & 2. Bald. in l. 1. in 2. lectur. §. item non solent. post med. vers. sed hæres suo non obligatur. ff. de offic. præfect. vrb.*

Immo dicta verba restitutis habitis, & receptis,
67 vel reddita de eis sufficienti ratione, † quāuis non essent specialiter in decisione apposita, Tamen de iure subintelliguntur, & habentur pro expressis, tāquam veniant ex natura ipsius iudicij restitutionis in integrum, quasi ius ipsum restituat *Bart. Faber. Fulgos. & Bald. in l. 2. ad fin. C. si aduers. transact. Ansbar. in c. 1. n. 4. de in integr. restitut. Odd. eod. tit. par. 1. art. 1. q. 47. n. 5. & art. 9. n. 40. fol. 353. & 357. Maurit. etiam eod. tract. de restit. in integr. c. 216. Caldas in l. si curatorem. in verb. per quod pristinum ius. n. 2. C. eod. tit.*

Ex prædictis, & alijs in præcedentibus capitibus adductis, satis colligitur parti aduersæ nullum ius cōpetere super bonis fideicommissi per tertium possessis, & in eum rectè alienatis, quamuis in principio causæ prætenderetur esse concedendam immissionem absque vlla difficultate, itaut singulis quibuscumque diebus expectaretur expeditio mandati. Verum melius consulendo pars cessit liti præuia transactione solēniter facta, & postea confirmata per Sanctissimū, in qua fuit data retentio bonorum fideicommissi tertio possidenti, tamquam illa rectè emerit soluta tamen per eum, propter talem cessionem, quadam pecuniarum summa, quæ non fuit grauis stante magna prætensione tam sortis principalis, quam fructuum, prout latius in instrumento, & cōfirmatione conti-
68 netur, † præuijs clausulis amplissimis, ad hoc vt amplius non possit de validitate transactionis dubitari, renunciatio enim fuit facta expressè totius litis, causæ, & instantiæ, actionis, processus, quorumcumque iurium, dominij, obligationis, & omnium exceptionum, & tam de iure principaliter intentato, quam incidenter, cum omnibus connexis, & annexis &c. reali, & personali iudicio, & de iure futuro fundato tam super iure præsenti, quam si sit principale de futuro, cum finali exitu controuersiæ, cum pacto de non adeūdo Iudicem, de non agendo, neque aliqua faciendo, quæ possent impedire præsentem transactionem, renunciando etiam statutis, rescriptis impetratis, & impetrandis, sententijs latis, & ferendis, probationibus factis, & faciendis, & dilationibus quibuscūque, & exceptionibus peremptorijs, & declinatorijs iudicij, terminis tam legalibus, quam iudicialibus, itaut nullo iure succurratur, neque per aliquam restitutionem in integrum, aut aliud beneficium commune, siue speciale, excluso omni exercitio, & toto iure renuncianti competente, elidendo omnem actionem, & impediendo instantiam de futuro moueri. Quæ omnia sunt notanda, quia sæpè occurrunt, & multum operantur pro validitate similium renunciationum, prout obseruat *Bald. in l. postquam liti. C. de transaction.*

EPITOME.

PErsona contemplata an attendatur in societate, & alijs contractibus, non illius, in quem verba conferuntur. ¶ Et ad quem commodum, vel damnum pertineat. ¶ Contractus gestus in limine decoctionis an reprobètur tam per statutū Vrbis, quàm per ius commune. ¶ Et quando decoctio dicatur

catur subsecuta breui tempore, statim, vel incontinenti. ¶ Ratificatio incerta, & facta tempore inhabili, & re non integra an debeat attendi. ¶ Et an requiratur scientia distincta cum omnibus qualitatibus. ¶ Pactum restrictum inter socios ad particulare damnum an subducatur à contractu societatis, firma illa remanente in alijs, & facta reductione ad æqualem communicationem lucri, & damni. ¶ Et quando tales conuentiones inducentes inæqualitatem inter socios sint validæ, itaut vnus non patiatur aliquam partem damni, & tamen lucrum communicetur. ¶ Et quomodo æqualitas requisita in societate debeat esse proportionabilis cum illis, quæ conferuntur. ¶ Contractus societatis an requirat iustitiā, & æquitatem arbitrio boni viri. ¶ Et qualiter per eum sit arbitrandum. ¶ Socij an possint pacisci, vt percipiant parem portionem lucri, quamuis imparia conferant tam in societate vniuersali, quàm particulari. ¶ Et quid operetur industria socij plus conferens societati, quam pecunia ad hoc, vt conuentio dicatur iusta in admittendo illum ad meliorem conditionem.

SVMMARIVM.

1 *Nomen illius, qui fuit positus in societate, non attenditur, quando alius in veritate est particeps negotij, & ex quibus colligatur ista participatio. n. 3.*

2 *Persona contemplata in quolibet actu est inspicienda, non illius, in quem verba conferuntur, & commodum, & damnum pertinet ad repræsentatum. n. 4.*

5 *Pactum restrictum inter socios ad particulare damnum subducitur à contractu societatis, firma illa remanente in alijs, & facta reductione ad æqualem communicationem lucri, & damni. n. 6. 15. 16. & 17.*

7 *Contractus gestus in limine decoctionis non valet tam ex forma statuti Vrbis, quàm iuris communis. n. 8.*

9 *Ratificatio non debet attendi, si fiat tempore inhabili, & re non integra.*

10 *Decoctio quando dicatur subsecuta breui tempore, statim, vel incontinenti.*

11 *Ratificatio incerta non valet tamquam non adsit consensus.*

12 *Scientia distincta, & specifica requiritur cum omnibus qualitatibus ad hoc, vt ratificatio subsistat.*

13 *Contractus non debet claudicare in personis non priuilegiatis.*

14 *Contrahentes non sunt ad imparia iudicandi.*

18 *Pactum inæqualitatis licet valeat inter socios iure pacti, non tamen valebit iure societatis, neque erit seruandum tam in expressa, quàm in tacita societate. n. 19.*

20 *Societas habet ius quoddam fraternitatis.*

21 *Aequalitas seruanda est inter fratres, & socios. n. 22.*

23 *Pactum inducens inæqualitatem inter socios, quando valeat, itaut alter non sentiat aliquam partem damni, & lucrum communicetur. n. 24. & 25.*

26 *Aequalitas requisita in societate debet esse proportionabilis cum illis, quæ conferūtur.*

27 *Societas est contractus, qui exigit bonam fidem in summo gradu.*

28 *Contractus societatis requirit iustitiam, & æquitatem arbitrio boni viri, & qualiter per eum sit arbitrandum. n. 29.*

30 *Industria socij plus conferens societati, quam pecunia facit, vt conuentio sit iusta in admittendo illum ad meliorem conditionem societatis.*

31 *Pactum est validum, vt vnus ex socijs habeat onus administrationis, & alter nullum laborem suscipiat, sed solam pecuniam ponat.*

32 *Socij an possint pacisci, vt percipiant parem portionem lucri, quamuis imparia conferant. n. 33. & 34. Et quid in societate omnium bonorum. n. 35.*

CAPVT DCCLXVIII.

IN Capitulis societatis, de qua agimus, apparet, quod Octauius, & Petrus habuerunt facultatem obligandi totum negotium, prout eis videbitur, & quod omne commodum, & incommodum pecuniarum positarum in societate, de quo deberet participare Io. Antonius filius Octauij, spectare debeat ad eumdem Octauium patrem, tamquam ipsius propriæ sint pecuniæ prædictæ, & quod ex speciali gratia idem Octauius concedit quintam partem vtilium prouenientium ex dicta societate ipsi Io. Antonio filio ob spem, quam habet, vt virtuose debeat se gerere, & ob particularē affectionem, qua eum prosequitur, cum declaratione, quod per mortem Octauij, seu eius absentiam ab vrbe, ratio bancaria debeat residere penes Petrum tantum, non apud Ioan. Antonium, cum alijs latius in eisdem capitulis contentis.

Quibus stantibus sequitur, quod quamuis societas fuerit renouata inter Petrum, & Io. Antonium, Tamen verè fuit contemplata persona Octauij patris, non autem Io. Antonij filij, † cuius nudum nomen fuit solum
1 positum in societate ad effectum, vt esset merus minister, cum tamen socius, & particeps negotij fuerit Octauius, ad quem fuit declaratum spectare omne commodum, & incommodum ipsius societatis, vt dictum est, & per consequens ipse tenebitur non solum pro administrandis, sed pro integro ære
2 alieno in toto negotio contracto, † cum in omnibus dispositionibus tam vltimarum voluntа-

luntatum, quam etiam contractuum, non attendatur persona, in quem verba conferuntur, sed in quam effectus dirigitur, itaut in actu ad alium pertinente non sit inspiciēda persona tertij illum facientis, sed eius, ad quem spectat tamquam in eo contēplati, ob quam contemplationem omnes actiones tam actiuæ, quam passiuæ in ipsum diriguntur, quasi omnia censeantur cum eo gesta *l. fideicommissa. §. interdum. ff. de legat. 3. l. si cui legetur. §. fin. vbi Ias. n. 3. ff. de legat. 1. Imol. in l. filiosfamilias. n. 2. ff. de condit. & demonstrat. Dec. cons. 407. visis & diligenter consideratis. col. 5. in princ. vers. quarto ad idem bene facit. n. 9. Mannell. cons. 404. n. 4. & 5. lib. 3. & cons. 658. n. 6. Aym. cons. 91. n. 6. & 11. ad med. vers. solum superest. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 8. tit. 4. n. 7. vsque ad 12.* latè *Monter. decis. 36. n. 4. cum seq.* & multa similia adducit *Surd. cons. 140. n. 16. lib. 1. & decis. 291. n. 3.*

Quæ magis procedunt in casu, de quo agimus, quia gestio solum pertinet ad Octauium
3 patrem, cuius gratia geritur negotiū, † cum ad Io. Antonium filium gerentem nihil spectet, etenim vtilia, quæ illi dantur sunt ex mera gratia, & liberalitate patris, & affectione paterna, non ex aliqua obligatione, immo ipsi Io. Antonio est ademptum complementum, & Octauio, & Petro æqualiter reseruatum, vt expressè dicitur in capitulis, vnde tunc persona repræsentantis in nihilo attenditur, sed solum persona repræsentata,
4 quæ habet commodum, † & incommodum societatis *Monter. decis. 36. n. 66. post Gabr. cons. 15. n. 23. lib. 1.* iuxta doctrinam *Ang. in l. si pupilli. §. item si procurator. n. 2. ff. de negot. gest. Natt. cons. 641. n. 2. Socin. cons. 154. n. 2. vsque ad 5. lib. 2.*

Non obstat, quod fuerit conuentum Octauium non teneri ad damna prouenientia ex dicta societate, nisi solum pro rata scutorum duodecim mille per eum collatorum, Quia cum supra firmatum fuerit illum esse consocium Petri, & ad eum spectare omnia vtilia, &
5 commoda societatis, † huiusmodi pactum restrictum ad particulare damnum tāquam inæquale debet subduci à contractu societatis, firma illa remanente in alijs, & facta reductione ad æqualem communicationem tam lucri, quam damni, cum alias esset iniusta societas, & vt dicitur Leonina, vt Petrus socius integrum dānum pateretur, & Octauius pro rata tantum, quod non est permittendum, cum de natura societatis sit omnia commoda, & incommoda æqualiter distribuere, adeo quod pacta contraria omnino reprobentur *l. si non fuerint. 29. §. 1. ff. pro socio. Bald. in l. 1. q. 9. C. eod. tit. Abb. cons. 77. lib. 1. Corn. cons. 139. col. 1. lib. 1. & cons. 243. col. 2. eod. lib. & cons. 311. col. 2. lib. 3. Aym.* qui de communi *cons. 245. n. 5. & cons. 173. n. 1. Surd. cons. 150. n. 40. lib. 1. & cons. 389. n. 6. cum seq. lib. 3. Card. Anchar. & alij in c. vlt. de vsur. Salic. in auth. ad hac. q. 14. C. eod. tit. & in l. mutius. ff. pro socio. Rom. cons. 238. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 6. tit. 8. n. 2. Couar. lib. 3. var. re-*
6 *solut. c. 2. n. 3.* † Et passim subduci ista pacta inæqualia, firmo remanente contractu, dicit *Gomes. var. resolut. tom. 2. c. 5. n. 5. vers. ex qua regula. & vers. secundo infertur. fol. 184. post Glos. in l. si non fuerint. ff. pro soc. Azo. in summ. C. eod. tit. col. 2. n. 9. Cyn. Bald. & Salic. in l. 1. C. eod. tit. pro soc.* de quo multa *Felic. de societat. c. 2. n. 19.*

Maxime, quia sumus in filiosfamilias minore, pro quo pater se obligauit vsque ad tempus perfectæ ętatis, & ratificationem ab eo tunc temporis faciendam, de qua ratificatione non constat, Nam illa quæ prætenditur est nulla, & inualida tamquam facta in limine
7 decoctionis, † quæ tunc non potuit fieri pro eximendo Octauio à sua propria obligatione in præiudicium creditorum iuxta dispositionem statuti Vrbis *c. 114. lib. 1.* Quod etiam est de iure communi, secundum quod non possunt fieri isti cōtractus per decoctos,
8 vel suspectos de decoctione † paulo antequam sequatur decoctio *Bald. cons. 432. lib. 1. & cons. 249. n. 1. col. 1. in princ. & ad med. eod. lib. 1. alias est cons. 400. super libris thesauraria. lib. 5. Stracc. de decoctorib. par. vlt. tit. qui potior. in bon. decoctor. habeant. n. 17.*
9 Vnde talis ratificatio † non debet attendi tamquam facta tempore inhabili, & re non integra *l. bonorum. ff. rem rat. haber. Paris. cons. 77. n. 39. lib. 1.* vbi quod ideo non præiudicat creditoribus *Bald. in l. si vxor. §. si quis vxorem. ff. de adulter. & in l. vlt. C. ad macedon. Dec. cons. 225. magister ioannes. in fin. & cons. 246. in causa magnifici. n. 5. col. 3. in fin. vers. tertio bene facit. Ias. in l. filio quem pater. n. 17. ff. de liber. & posthum. Surd. cons. 157. n. 18. lib. 2.*

Neque oberit, quod decoctio non fuerit secuta, nisi post decem dies, Quia satis est, quod
10 illa immineret, † Nam licet Doctores loquantur de breui tempore, vel statim, aut incontinenti, Nihilominus ista verba verificantur etiam in pluribus diebus arbitrio iudicis *Glos. in l. si is à quo. 3. in verb. hodie. ff. vt in possess. legator. Bald. in l. 3. §. ibidem. ff. ad exhibend. & in l. vlt. C. de ord. cognit. Marsil. in l. quæstionis. n. 35. ff. de quæstionib. Socin. Iun. cons. 67. n. 9. lib. 1. Natt. cons. 502. n. 7. Menoch. de arbitr. cas. 9. n. 5. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. omnia vel partem. n. 31. post med. C. de reuocand. donationib.*

Accedat, quod non apparet, quid fuerit ratificatū, solum enim dicitur in contractu ratificationis, quod Octauius habens præmanibus capitula dedit notario, qui de verbo ad verbum illa legit Io. Antonio, & deinde eadem capitula dicto Octauio ita mandanti restituit tenoris, prout in eis, quæ quidem

verba

verba non sufficiunt, debebat enim tenor capitulorum registrari, vt constaret, quę capitula fuerint in indiuiduo ratificata, ne postea illis exhibitis detur occasio partibus
11 contradicendi super illorũ identitate, † itaut stãte huiusmodi incertitudine ratificatio nihil operetur tamquam remoueat consensum à toto, & à parte *l. decem. ff. locat. l. cum duo. ff. de in diem addict. l. cum post. §. gener. de iur. dot. l. 2. ff. de his quæ pro non script. Bart. in l. quidam relegatus. vbi Castr. & Socin. ff. de reb. dub. Marsil. in rubr. C. de probationib. n. 382. cum seq. Socin. cons. 24. n. 36. lib. 1. Abb. & alij in c. sacerdos. in fin. de offic. ordinar. Surd. cons. 39. n. 27. lib. 1. & cons. 168. n. 29. lib. 2. & cons. 264. n. 1.*

Cum etiam non sufficiat simplex ratificatio,
12 sed etiam requiratur scientia distincta, † & specifica, & plena, & expressa iuris, & facti cum omnibus suis qualitatibus *Glos. in c. concertationi. in verb. sciuerit. de appellat. in 6. Aym. cons. 197. n. 14. Gabr. cons. 36. n. 6. lib. 1. Osasc. decis. 176. n. 4. Oldrad. cons. 328. col. fin. Bald. cons. 176. præmittendum. lib. 2. Paris. cons. 47. n. 97. lib. 1. Rot. decis. 280. n. 9. & 10. p. 1. in recentiorib. Becc. cons. 37. n. 23. Surd. cons. 328. n. 27. & 28. lib. 3. Tiraq. de retract. lignag. §. 36. glos. 2. n. 30.*

Quibus additur, quod obligatio Octauij magis sustinebitur pro cambijs in vltimis nundinis contractis, Cum enim mercatores crediderint rationi in tempore, quo idem Octauius tenebatur, & litteris transmissis, non potuissent ipsi vendicare pecunias creditas ante reditum, vt dicitur di fiera, Ita neque è contra Octauius potuit per prætensam ratificationem se eximere ab obligatione, qua ante medio tempore eisdem mercatoribus tenebatur, alias enim creditor teneretur expectare implementum contractus, & debitor post acceptas pecunias posset se subtra-
13 here à sua obligatione, † & sic contractus claudicaret, quod non permittitur in personis non priuilegiatis *Surd. cons. 9. n. 10. lib. 1. & cons. 431. n. 44. lib. 3.* Vnde quantumuis Octauius per ratificationem filij diceretur liberatus, prout verè non dicitur, vt supra firmatum fuit, Tamen hoc debet intelligi præterquam in contractibus cęptis tempore suæ obligationis, quæ dùrat vsque ad imple-
14 mentum, & perfectionem contractus, † ne contrahentes ad impària iudicentur *Purpurat. cons. 557. n. 7. Surd. cõs. 431. n. 44. lib. 3.*

In prædicto casu ita consului, prout etiam quamplures alij primarij Vrbis patroni in eadem sententia concordes fuerunt, quod videlicet Octauius sit socius, & particeps negotij, non autem Io. Antonius filius, Verum circa pactum, quod idem Octauius non teneatur ad damna prouenientia ex dicta societate, nisi solum pro rata scutorum duodecim millium per ipsum collatorum, dum
15 conclusum fuit illud esse subducendum, † cum debeat fieri reductio ad ęqualem communicationẽ tam lucri, quam damni, vnus ex patronis dissentiebat, sub prætextu, quod talis conuentio valeret, tamquam posset restringi ad particulare damnum; Quæ tamen opinio non fuit approbata, quia pactum continens inæqualitatem inter socios non valet, vt dictum est *supr. n. 5.* & de magis communi testantur omnes *in l. si non fuerint. §. 1. vbi Fulgos. ff. pro socio. Idem Fulgos. in l. si societatem mecum coieris. ff. eod. tit.*
16 *Socin. cons. 265. n. 9. & 10. lib. 2.* † Quidquid aliud senserit *Dec. in l. si pascenda pecora. col. 2. C. de pact.* Cum verior sit contraria sententia, prout respondendo omnibus per *Dec.* adductis testatur *Curt. Iun. in d. l. si pascenda. col. 1.* & hanc esse frequentissimam opinionem dicit etiam *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 6. tit. 4. n. 7.*
17 *cum seq.* vbi etiam, † quod omnes Theologi, qui versantur in casibus conscientiæ, passim concludunt, quod si ita societas contrahatur, vt vnius conditio sit melior, quam alterius, nõ erit tutus in foro animæ ille, cuius esset melior cõditio, vt refert *Corn. cons. 187. n. 1. lib. 3.* & ita etiã sensit *Host. in summ. tit. de vsur. §. an aliquo. seu §. in alijs autẽ casibus. col. 2. ad med. vers. quod si periculum. & col. 3. ad med. vers. hanc etiam societatem. fol.*
18 *1626.* † vbi subdit, quod licet pactũ inæqualitatis valeat iure pacti, non tamen valebit iure societatis, ideo non erit seruandum, tamquam ista inæqualis distributio sit contra naturam societatis *l. socius pro filia. vbi Castr. ff. pro socio. Card. Mantic. d. tit. 4. n. 7.*
19 *& 8.* † vbi etiam, quod hoc magis procedet in tacita societate, in qua non admittitur ista inæqualitas. *Petr. de Vbald. de duob. fratrib. p. 6. n. 24. q. 23. vers. decimo ad idem*
20 *facit.* † Nam societas habet ius quoddam fraternitatis *l. verum. in princ. ff. pro soc.* Et
21 inter fratres † seruanda est æqualitas *§. illud quoque. in fin. auth. de nupt. l. cum pater. §. euictis. ff. de legat. 2. l. vlt. C. commun.*
22 *vtriusque iudic.* † Vnde etiam inter socios eadem æqualitas debet seruari *l. si non fuerint. in princ. ff. pro soc. & §. & quidem si nihil. instit. de societat.*

Neque obstabit, quod etiam inter socios va-
23 leat pactum inducens inæqualitatem, † veluti quod vnus ex socijs percipiat plus commodi, quam alius, vel quod alter habeat duas, aut tres partes, & consocius vnam *l. si non fuerint. in princ. & §. 1. ff. pro soc.* Prout valebit conuentio, vt alter non
24 sentiat aliquam partem damni, † & lucrum communicetur *d. l. si non fuerint. & §. ita coiri. & §. de illa. instit. de societat.* ¶ Quia prædicta iura, & similia, quæ possent adduci, procedunt quando socij inæqualia conferũt,
25 tunc enim poterit admitti † etiam pactum inæquale, tamquam non sit rationabile, quod ille, qui minùs contulit habeat æqualem

lem portionem cum eo, qui plus erogauit *Corn. conſ. 196. n. 3. lib. 3.* iuxta *Philoſoph. lib.*
26 *3. politic. c. 6.* † nam æqualitas requiſita in ſocietate debet eſſe proportionabilis cum ijs, quæ conferuntur *Gloſ. in l. ſi non fuerint.*
27 *in princ. in verb. partes. ff. pro ſoc.* † Cum ſocietas ſit contractus, qui exigit bonam fidem in ſummo gradu *Bald. conſ. 143. examinanda ſunt capitula. n. 3. lib. 1. Corn. conſ. 139. n. 3. lib. 1. & conſ. 139. n. 2. & 3. lib. 4. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. con-*
28 *uention. lib. 6. tit. 4. n. 10. & 11.* † vbi etiam quod contractus ſocietatis debet habere iuſtitiam, & æquitatem arbitrio boni viri *l. quod enim. §. r. ff. pro ſoc. l. propoſita. & l. ſi ſocietatem mecum coieris. ff. eod. tit.* Qui
29 bonus vir tunc arbitrabitur, † quod huiuſmodi pacta inæqualia inter ſocios ſint valida, cum vnus ex conſocijs contulerit in ſocietatem maiorem partem ſortis, ſeu induſtriæ *l. ſi non fuerint. §. 1.* vbi communiter omnes notant *ff. pro ſocio. Couar. lib. 3. var. reſolut. c. 2. n. 3. verſ. ſecundo conſtat.*

Quare ſi opera ſocij, & eius induſtria plus con-
30 ferat ſocietati, quam pecunia, † iuſtum erit, vt conditione meliori in ſocietatem admittatur, veluti ſi ſolus nauiget, ſolus peregrinetur, ſolus pericula ſubeat, cum ſimilibus, ex quibus poſſit colligi operam eſſe pretioſam, adeo vt præualeat pecuniæ in ſocietate per conſocium poſitæ *§. de illa. inſtit.*
31 *de ſociet.* † Et valent huiuſmodi pacta, vt vnus ex ſocijs habeat onus adminiſtrationis, & alter nullum laborem ſuſcipiat, ſed ſolam pecuniam ponat *l. ſocietas contrahitur. in fin. cum l. ſeq. ff. pro ſoc. Pariſ. conſ. 83. n. 5. lib. 1.*

Amplius pactum inæqualitatis inter ſocios non ſolum improbatur quando omnes ſocij pa-
32 ria contribuunt, vt dictum eſt, † ſed etiam quando imparia conferunt, & paciſcuntur, vt percipiant parem portionem lucri, cum in vtroque caſu ſit iniqua partium diſtributio, quæ non congruit partibus in ſocietatem collatis *Purpur. in l. ſi paſcenda pecora. n. 37. C. de pact. Couar. lib. 3. var. reſol. c. 2. n. 3. verſ. tertio ex hoc dubia redditur. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 6.*
33 *tit. 4. n. 18. & 19.* † vbi tamen intelligit, dummodo inæqualitas eorum, quæ fuerunt collata non ſit incognita contrahentibus, itaut non poſſit dici deceptus ille, qui plus contulit, ſed magis videatur voluiſſe donare, quaſi tunc liberalitas conferentis tollat ini-
34 quitatem pacti, maxime inter fratres, † & ita concordatur opinio contraria, quam ſequitur *Aym. conſ. 173. n. 1. & Menoch. de arbitrar. caſ. 125. in fin.* Declarando tamen quatenus partes non eſſent valde inæquales, quia tunc tale pactum erit alienum ab omni ratione, & æquitate, prout ita loquitur *Aym. conſ. 173. n. 1. verſ. ſed tamen puto. Cardin.*
35 *Mantic. d. lib. 4. tit. 6. n. 19. in fin.* † Quidquid aliud ſit in ſocietate omniũ bonorum præſentium, & futurorum, in qua non conſideratur aliqua inæqualitas, quamuis vnus plus poſſideat, quam alius, cum in ea omnia ſint communia, maxime quia poteſt contingere, vt quis multa acquirat ex proſpera fortuna, & induſtria *l. ſi ſocietatem vniuerſarum. cum l. ſeq. ff. pro ſoc. Bald. in l. ſi patruus. n. 16. C. commun. vtriuſque iudic. Caſtr. conſ. 304. n. 5. lib. 2. Iaſ. in l. vt nemini. n. 4. C. de collation.* dixi *ſupr...* ¶ In huiuſmodi cauſa Romana ſocietatis, non expectauit Octauius litem, ſed concordauit omnes creditores habita diſtinctione depoſitorum, & habentium obligationem cameralem, ſeu perſonalem tantum, cum alijs, de quibus latius in inſtrumento concordiæ, quæ fuit acceptata, licet non cum modico damno creditorum, & maximo lucro ipſius ob multas cauſas, quas longum eſſet recenſere.

EPITOME.

FRater, & patruus an habeantur pro extraneis quo ad dotem dandam ſorori, & nepti. ¶ Et quando poſſint ſtipulari, vt illa ad eos reuertatur, vel ad alterum ſoluto matrimonio tam incontinenti, quam ex interuallo. ¶ Et quid ſi dotata excluditur ab hæreditate paterna propter dotem, quæ tunc ſuccedit loco legitimæ. ¶ Subſcribens quo caſu videatur approbare omnia in ſcriptura contenta, ſiue ſubſcriptio fiat ad probationẽ, ſiue ad ſubſtantiam, & validitatem actus. ¶ Stipulatio ſtricti iuris an ſortiatur naturam bonæ fidei, ſi interponitur pro dote. ¶ Mulier quando poſſit teſtari de dote, quam habuit cum pacto, vt reuertatur ad dotantem. ¶ Dictiones ſimiliter, nec non, item, pariter, idem, amplius, vt præmittitur, & ſimiles in quibus caſibus repetant antecedentia, & de vario earum ſignificatu. ¶ Dos data viro an dicatur dos vxoris. ¶ Et an ex promiſſione dotis facta marito poſt eius mortem detur vxori facultas illam exigendi. ¶ Statutum Vrbis mandans dotem datam per fratrem eſſe illi reſtituendam poſt ſolutum matrimonium an habeat locum tam ſi vxor prædecedat viro, quam ſi vir prædeceſſerit vxori. ¶ Pater ſi relinquat dotem filiæ an poſſit filius ſtipulari, vt illa ad eum reuertatur poſt obitum ipſius filiæ. ¶ Pacta circa reſtitutionem dotium quomodo ſint intelligenda ad fauorem mulierum. ¶ Promittens pro ſe, & de facto ſuo an videatur etiam promiſiſſe pro hæredibus. ¶ Extraneus dotans mulierem etiam diuitem an præſumatur dotem donaſſe, itaut neque eam poſſit repetere ab illis, qui tenebantur dotare. ¶ Et ex quibus coniecturis colligatur animus donandi dotem abſque ſpe repetitionis. ¶ Adminiſtrator dans dotem

tem puellæ, cuius negotia gerit, an dicatur illam donasse. ¶ Et quid si plus soluit pro dote, quam erat debitor ex administratione.

SVMMARIVM.

1 *Sententia inter alios lata alteri non praiudicat.*

2 *Frater, & patruus dicuntur extranei quo ad dotem dandam sorori, & nepti.*

3 *Extraneus dans dotem mulieri potest stipulari illam sibi, vel alteri restitui, nam alias non daretur repetitio. n. 6. 7. 8. 59. & 60. Intellige dummodo incontinenti, non si ex interuallo stipulatio fiat. n. 9. & 77. Declara vt n. 11. 12. & 13.*

4 *In traditione rei suæ possunt apponi conditiones, quas tradens voluerit.*

5 *Qui potest actum facere, poterit etiam illum qualificare.*

10 *Promissio nuda dotis habetur pro vestita, & efficaci ad agendum.*

14 *Subscribens videtur approbare omnia in scriptura contenta. Fallit si subscriptio fiat ad probationem, non ad substantiam, & validitatem actus. n. 15.*

16 *Stipulatio in vno casu non trahitur ad aliũ.*

17 *Pacta circa restitutionem dotium sunt intelligenda ad fauorem mulierum propter bonum publicum, vt ciuitates repleantur liberis.*

18 *Dos data mulieri censetur destinata etiam pro secundo matrimonio.*

19 *Stipulatio est stricti iuris, sed sortitur naturam bonæ fidei, cum interponitur pro dote. n. 20.*

21 *Mens contrahentium præualet verbis etiam in materia stricta, & habet locum arbitrium boni viri. n. 22.*

23 *Dos data per fratrem sorori reuertitur ad fratrem, si decedat absque liberis iuxta statutum Vrbis.*

24 *Statutum vbi adest, non est vlterius quærendum, tamquam sit casus legis.*

25 *Acceptans instrumentum debet illud approbare cum suis qualitatibus.*

26 *Vna pars contractus recipit interpretationem ab alia.*

27 *Frater obligatus ad dotandum non potest etiam incontinenti apponere pactum, vt dos ad eum reuertatur. n. 28. & 32. Maxime si dotata excluditur ab hæreditate paterna propter dotem, quæ tunc succedit loco legitimæ. n. 29. & 30.*

31 *Pater si relinquat dotem filiæ, non potest filius illam soluens stipulari, vt sibi reddatur soluto matrimonio.*

33 *Mulier quando possit testari de dote, quam habuit cum pacto, vt reuertatur ad dotantem. n. 34. 35. 36. & 37.*

38 *Dictiones nec non, similiter, item, pariter, idem, amplius, vt præmittitur, & similes repetunt omnes qualitates prius expressas. n. 39. 40. 43. 44. 45. 46. 52. & 58. Declara vt n. 48. 49. 50. 51. 56. & 57.*

41 *Verbum similiter non restringit, sed ostendit similitudinem facti, & modi ad præcedentia, & denotat quandam æqualitatem. n. 42.*

47 *Dictio pariter idem importat, quod similiter, denotando identitatem iuris, & modi, sicut temporis, secus in statutis, in quibus solum iuris, & modi, non temporis.*

53 *Dictiones item, nec non, & similes non repetunt quando fit mutatio personarum, & adest perfectio in vnoquoq; capitulo, quamuis eadem conditio, & qualitas omnibus conueniret. n. 54. & 55.*

61 *Qualitates statuti sunt probandæ per eum, qui se in illo fundat.*

62 *Dos data viro dicitur dos vxoris cum qualitatibus in ea contentis.*

63 *Ex promissione dotis facta marito, post eius mortem datur vxori facultas illam exigendi.*

64 *Promittens pro se videtur quoque promittere pro hæredibus, quamuis de suo tantum facto promittat. n. 65.*

66 *Extraneus dotans mulierem, etiam diuitem an censeatur illi dotem donasse, itaut neque eam possit repetere à patre, vel alijs, qui tenebantur dotare. n. 67. 68. 69. 72. 73. 76. & 80.*

70 *Coniectura quales sint, ex quibus possit colligi, quod dotans mulierem voluerit dotem donare absque animo illam ab alio repetendi. & n. 71.*

74 *Administrator dotans puellam, cuius bona administrat, quando censeatur dotasse animo donandi. n. 75.*

78 *In re sua quilibet moderator, & arbiter.*

79 *Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.*

81 *In contractibus sit stricta interpretatio.*

82 *Imputandum est ei, qui potuit sibi apertius præcauere, & non fecit.*

83 *Statutum Vrbis* lib. 1. c. 130. *disponens, vt dos reuertatur ad fratrem dotantem habet locum prædecedente vxore, non autem si vir prædecesserit.*

84 *Extensio non est facienda de vno casu ad alium.*

CAPVT DCCLXIX.

Constitutio dotis, de qua agimus, habet originem à tribus personis, videlicet à Cardinale, Marchione, & Abbate, & quo ad Cardinalem non est vlla quæstio circa restitutionem, cum de ea sibi non prospexerit, sed solum simpliciter dotauerit, & ita procedit *decisio Romana de Cesis. coram R. P. D. Iusto. 9. Iunij* 1604. quæ licet sit facta in huiusmodi causa, tamen est solum
1 quo ad personam Cardinalis, † non quo ad alios

alios, de quibus non agebatur, vnde illis non præiudicat *l. sæpe. 63. de re iudic. l. 1. C. res int. alios act. l. 2. in fin. C. de fid. instrum. l. modestinus. 10. C. de exception. l. 1. & 2. C. quib. res iudic. non noc.*

Sublata igitur dicta decisione, quo ad dubium propositum concludendum est esse locum restitutioni dotis, de qua agimus, sumus enim
2 in fratre, & patruo dotantibus, † qui in hac materia dicuntur extranei tamquam mulierem dotandam non habeant in potestate *l. vnic. §. accedit. in fin. C. de rei vxor. act. Aret. in §. fuerat. n. 13. vbi Ias. n. 30. instit. de action. Surd. cons. 131. n. 30. lib. 1. & cons. 534. n. 4. lib. 4. Honded. cons. 91. n. 82. vsque ad n. 85. lib. 1.*

Quo stante potuit in casu nostro per dotantes interponi pactum, & stipulatio sibi dotem
3 restitui, † si dotata obierit sine filijs, quidquid alias, cessante huiusmodi stipulatione, censeretur dos donata, nec competeret repetitio *Bald. Ang. & Salic. in d. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxor. action. Rimin. Iun. cons. 167. n. 1. & 2. lib. 2. Cephal. cons. 398. n. 10. lib. 3. Neguf. de pignor. par. 2. m. 4. n. 27.*
4 Cum in traditione rei suæ † possit quis omnia pacta apponere sibi magis bene visa, & possibilia, & à legibus non improbata *l. in traditionibus. 49. vbi Glos. in verb. in traditionibus. ad med. ff. de pact. l. si vnus. §. pacta. & l. contra iuris. ff. eod. tit. l. impossibilium. ff. de regul. iur. Cardin. in clem. quia contingit. de relig. domib.* & qui potest pa-
5 ctum facere, † poterit etiam illud qualificare *l. videamus. §. penult. & l. in actionibus. in princ. ff. de in lit. iurand. Surd. cons. 113. n. 3. lib. 1. Becc. cons. 101. n. 25.*

Quæ adeo vera sunt, vt non solum possit interponi stipulatio, vt dos reuertatur ad extra-
6 neum dotantem, † sed etiam ad alterum, quem ipse voluerit, cum semper in vtroque casu militet ratio illa, vt quis possit rei suæ legem dicere, nulla habita consideratione, quod videatur adesse maior ratio, quando interponitur stipulatio ad proprium commodum dotantis, quam ad vtilitatem alterius *Socin. in l. 2. in princ. n. 6. & ibi Ias. n. 8. in fin. vers. extraneo credo quod veritas. ff. solut. matrimon. Surd. cons. 255. n. 23. lib. 2.*
7 Quidquid contrarium † sequatur *Bart. cons. 26. n. 1. lib. 1. Rip. in d. l. 2. in princ. in 3. dub. vers. sed certe. n. 16. & ibi Barbos. ff. solut.*
8 *matrim.* Quia contra eos est verior, † & magis communis opinio, vt late testatur *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 33. n. 45. vsque ad n. 48.*

Neq; obstat, quod in casu, de quo agimus, præcesserit apocha matrimonialis, in qua nulla fuit apposita conditio, aut stipulatio, sed solum constituta, & promissa dos simpliciter
9 ad fauorem mulieris, † vnde nõ poterat postea ex interuallo in instrumento pacisci de dicta dote restituenda in præiudicium eiusdem mulieris, quæ acquisiuit liberè dotem absque vllo onere restituendi *l. quoties. ff. solut. matrim. Gabr. cons. 58. n. 4. lib. 1. Surd. cons. 113. n. 2. & 3. lib. 1. Bald. Nouell. de*
10 *dot. priuileg. 11. limit. 10. p. 7.* † Itaut etiam sufficiat si esset nuda promissio, cum ex speciali dotis priuilegio habeatur pro vestita, & efficaci ad agendum *l. exactionem. C. de dot. promiss.*

Quia respectu fratris, & Abbatis patrui non apparet in apocha fuisse constitutã aliquam dotem, cum illam totam solum promiserit
11 Cardinalis alter patruus, † Vnde rectè potuit in instrumento apponi huiusmodi pactum, cum respectu eorum, qui prius nihil promiserunt, tunc incipiat promissio, tamquam voluntaria, non regulata ab aliqua antecedenti conuentione, & simili actu præambulo, neque ab eo aliquam necessariam causam habente *Salic. in l. vnic. §. accedit. n. 39. vers. & confirmatur. & ibi Bald. in fin. vers. præterea lex est expressa. n. 1. C. de rei vxor. action. Idem Bald. in l. ex morte. ad med. vers. secunda pars. & ibi Petr. de Bellapertic. in fin. C. de pact. conuent. tam super dot. quam super donat. Salic. in l. legem. 10. col. 2. post princ. vers. oppono ad idem & ibi Bald. in princ. & Corn. n. 6. post med. C. de pact.*

Et ita intelliguntur omnes Doctores, dum vo-
12 lunt, quod post promissionem dotis † non possit fieri pactum in præiudicium mulieris, cum promissio faciat dotem, & fiat ad obligandum, traditio autem fit ad liberandum *l. traditionibus. C. de pact. l. ex morte. in fin. C. de pact. conuent.* & notat *Cyn. in d. §.*
13 *accedit. ad med.* † Quia loquuntur quando dos habuit initium à promissione, secus si à traditione, à qua si incipiatur, potest apponi pactum, vt dos redeat ad dotantem *Surd. cons. 255. n. 23. lib. 4. Neguf. de pignor. m. 4. p. 2. n. 27.* & latius declarat *Salic. in l. legem. n. 3. col. 2. in princ. vers. oppono ad idem. C. de pact.*

Nec facit subscriptio facta per Abbatem in di-
14 cta apocha matrimoniali, † per quam videntur approbata omnia in scriptura contenta *l. pluribus. ff. de verb. obligat. Natt. cons. 187. n. 4.* Quia ex lectura eiusdem apochæ apparet solum fuisse promissam dotem per Cardinalem, & subscriptionem Abbatis fuisse
15 adhibitam pro testimonio veritatis, † vnde cum solum interuenerit ad probationem, non ad substantiam, aut validitatem actus, non poterit talis subscriptio aliquod præiudicium afferre *l. caius. de pignorat. act. l. fideiussor. §. pater. de pignorib. Socin. cons. 43. viso testamento. col. vlt. n. 20. vers. sed ad hæc dicta respondetur. lib. 4. Castr. in l. emptor. 48. §. lutius. n. 4. vers. ex præcedenti nota duo. ff. de pact. & in l. si ita stipulatus fuero. 126. §. chrysogonus. col. 1. in princip. n. 2. vers. quod est verum. ff. de verbor. obli-*

obligat. Menoch. præsumpt.66.n.20.lib.3.

Minus obstat, quod etiam præsupposita validitate dictæ stipulationis, tamen non videbatur habere locum in casu, de quo agi-
16 mus, † cum ista stipulatio fuerit concepta in euentum, quod dotata præmoreretur sine filijs eius viro, quasi tunc prouisio fuerit solum facta in vno casu, adeo vt in alijs non expressis censeatur dos donata ipsi mulieri *l.si cum dotem.ff.solut. matrim.* Quia secundum mentem contrahentium non fuit consideratus obitus mulieris ante virum, sed solum, quod ipsa decesserit sine liberis, ne alias sequatur absurdum, quod si prius vir moreretur, mulier remaneat indotata, & impediatur secundum matrimonium, cum semper huiusmodi pacta circa restitutiones dotium debeamus interpretari in casu soluti
17 matrimonij † per mortē vxoris ad fauorem publicum, vt repleantur ciuitates liberis, quamuis etiam simus in extraneo dotante *l.caius seius.46.ff.solut. matrimon. l.2. vbi Bald. in 1. lectur. ff. de pact. dotalib. post Glos.in l.si dotali.48.in verb. interposita. ad fin. vers.item caue. ff. solut.matrim. & in l.1. in verb. interueni. de dot. prælegat. Affl. super constit. regn. lib. 3.rubr.* 14. *n.*5. cum alijs, de quibus per *Garz. Mastrill. decis.*
18 *regn. Sicil.*74.*p.*1. † vbi etiam, quod quamuis talis dos fuisset restituta dotanti, adhuc ei remaneret ius ad illam repetendam, quasi eadem dos sit destinata pro alio matrimonio *Bald.nouell.de dot.p.1. in princ.n.21.*

Et facit, quia licet stipulatio sit stricti iu-
19 ris † *l. quidquid adstringenda. in princ. ff. de verb. obligat.* Tamen, cum pro dote interponitur, tunc sortitur naturam bonæ fi-
20 dei † *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent.lib.1. tit.9.n.3.* Itaut magis in ea inspiciatur, quod actum est, quam quod verbis
21 exprimitur, † cum mens præualeat etiam in stipulationibus stricti iuris, ex quibus verba declarantur, & extenduntur *Idem Card. Mantic. ibid. lib.* 12. *tit.* 4. *n.*13. *cum seq.*
22 Adeo vt semper intret † arbitrium boni viri *l.3.§. si legatarius. ff. si cui plusquam per leg. falcid.*

Accedat statutum Vrbis *c.*130. *lib.* 1. vbi dos
23 data à fratribus sorori † de bonis proprijs fratrum soluto matrimonio sine liberis debet reuerti ad dictos fratres dotantes, illo-
24 rūque hæredes; Vnde cū adsit statutum † dicitur adesse casus legis, & non est vlterius inuestigandum *Bald.in l. gallus. §.si eius.in 2.notab. ff. de liber. & posthum. Surd. cons.* 58.*n.*3. *lib.*1. Et constat huiusmodi pecunias fuisse datas de bonis proprijs Marchionis
25 fratris ex instrumento dotali, † quod cum fuerit per partem aduersam acceptatum, debet etiam approbari cum ista qualitate *Bald. cons.*15. *lib.*2. *Surd.cons.*52.*n.*39. *vsque ad* 44. *lib.* 1. *Tiraq. de retract. conuentional. in fin. n.*5. *vsque ad* 10.

Et quamuis hoc statutum solum deseruiat pro acconcio, seu portione dotis data à fratre, non pro alia tradita per Abbatem patruum, cum de illo non loquatur statutum, Tamen quo ad eum agitur ex conuentione, cum Abbas expressè stipulatus sibi fuerit restitutionem dotis in casu mortis mulieris simpliciter absque vlla clausula præobitus, Maxime, quia etiā in alijs partibus instrumenti, in quibus promittitur restitutio eiusdem dotis, non adest casus restrictus ad mortem viri, sed solum simpliciter in obitu mulieris
26 sine filijs, † cum possit idem contractus recipere interpretationem ex his, quæ sequuntur, tamquam vna pars illius declaretur per aliam *Ruin.cons.*15.*n.*7.*lib.*1. *Rom.cons.*231. *n.*2. *Socin. in l.*1.*n.* 1.*ff. de reb. dub. Surd. cons.*77.*n.*23.*lib.*1.

Alia, quæ possent opponi, non obstant, quia procedunt in casu, in quo frater, quamuis
27 sit extraneus teneretur dotare sororē, † tunc enim non posset per eum apponi pactum, vt dos ad eum reuertatur, seu ad alium neque incontinenti in ipsa dotis constitutione, cum enim dotet ex necessitate, & ad id possit cogi, non valet huiusmodi pactum ad sui fauo-
28 rem in præiudicium mulieris, † omnia enim quæ supradicta sunt procedunt, quando extraneus, qui dotem promisit, non poterat cogi ad dotem constituendam, prout est casus noster, tunc enim posset sibi, vel alteri restitutionem dotis stipulari, ita in specie distinguit *Anchar.cons.*434. *ex narratis.n.*1. *Rip. in l.*1. *n.*84. *& ibi Barbos.par.*4.*n.*135. *post med. vers. vltimo amplia. ff. solut. matrimon. Peregrin. de fideicommiss.art.*41.*n.* 51. *Surd. de aliment.tit.*1.*q.*25.*n.*10. *Add.ad Bart.in l.vnic.§.accedit.in verb.stipulatus. C. de rei vxor.act. Castr. cons.*351. *pro fundamento.in princ.vers.sed contrarium dico.*
29 *lib.*1. † Et ita limitatur dispositio *d. §. accedit.* Maxime si filia dotata excluditur ab hæreditate paterna, quia tunc dos succedit loco legitimæ, iuxta ea, quæ late adduximus *supr.c.*700. Vnde multo minus poterit appo-
30 ni stipulatio, † vt illa mortua dos reuertatur ad fratrem argumento *l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.* & sequitur *Barbos.in l.*1.*p.*4.*n.*136.*vers.consonat. ff. so-*
31 *lut. matrimon. Surd. cons.* 113. *n.*3. † Prout etiam si pater relinquat dotem filiæ in testamento, non poterit filius illam soluens stipulari, vt sibi reddatur soluto matrimonio *Bald.in l.auia.n.*10. *C.de iur.dot.*

Immo stantibus prædictis, quamuis fuisset tradita dos per fratrem cum ista stipulatione,
32 & pacto, vt sibi dos restituatur, Tamen eueniente casu restitutionis dotis teneretur frater dictam stipulationem remittere, cum enim esset obligatus ad illam dotandam, videtur persoluisse naturale debitum, vnde non obstante dicta stipulatione dabitur retentio dotis, & competet actio ad eiusdem stipu-

stipulationis remissionem *Anchar.* in specie *conf.434.col.2. in princ.n.3.*

Et per consequens in casibus prædictis stante inualiditate pacti, mulier poterit de huiusmodi dote testari,
33 † vt late concludit *Luc. de Penn. in l. descriptionis. col.13. & 14. C. de impon.lucrat.descript.lib.10.* quem sequitur *Afft. super constit. regn.lib.3. rubr.14.n. 5. in fin.* quod etiam voluit *Castr. conf.351. in princ. vers. sed contrarium dico. lib.1.*

34 Quidquid secus sit, † quando, prout in casu nostro, frater non teneretur dotare, tūc enim valeret pactum ex supra allegatis, & mulier non posset de tali dote disponere, aut testari, cum enim ex stipulatione dos sit alteri applicanda, non permittitur aliqua dispositio in illius præiudicium *Bald.in l.2.n.8. C. de hæredit.action. per tex. in l. cum maritus.*
35 *§.fin. ff. de pact.dotalib.* † quem singularem in proposito dicit *Aret.conf.74.diligenter & maturè. col. 5. in fin. vers. pro ista conclusione. n.9. Osasc. decis.20. n.6.* cum alijs per *Surd.conf.113.n.4 lib.1.Socin.conf.137. in fin. Roland.de lucr.dot.q.82.Cagnol.in l.vlt. n.225. C. de pact.*

Et secundum prædictam distinctionem intelligitur *Bald. conf.49. quæstio ista est de apici-*
36 *bus. n.1.lib.2.* † vbi concludit, quód mulier non obstante paterna stipulatione possit de dote testari, Quia illud verum est, quando filiæ deberetur legitima, Nam si hæredes volunt vti pacto, & stipulatione super dotis restitutione, poterit mulier legitimam pete-
37 re, † si vero volunt dicti hæredes, quod dos imputetur in legitimam, tenentur pactum remittere, vt dos penes eam sit libera, prout esse debet legitima *Surd.* qui ita post alios declarat *conf.113.n.3. & 4.lib.1.*

Neque est attendendum, quod nouiter opponitur contra Abbatem, vt etiam stipulatio dotis per eum facta quāuis sit simpliciter absque illa clausula præobitus mulieris, tamen debeat intelligi cum dicta clausula, prout
38 fuit stipulatio Marchionis † propter illas dictiones necnon, similiter, item, seu pariter, quæ statim post stipulationem Marchionis subsequuntur in stipulatione Abbatis, quarum dictionum natura est repetere omnes qualitates expressas in stipulatione Marchionis, & sic etiam casum præobitus mu-
39 lieris, † prout in verbis similiter *Laderch. conf.37. n.4.* vbi allegat *Glos. in l. cum ÿ. 8. §. si vni. in verb. obligatus. de transaction. & Bald.conf.94.n.2.lib.3.* qui tamen loquun-
40 tur in dictione idem, † quæ omnia repetit *Ruin.conf.3.n.4.lib.3.* ¶ Quod etiam in verbis similiter voluit *Ponte. conf. 19. n.6. post Glos.in l.non omnes.5.in verb.similiter.de re militar. & in §.hinc autem.auth.de monach.*
41 & talis dictio † similiter non restringit, sed ostendit similitudinem facti, & modi ad præcedentia *Innoc.in c.ex rescripto.9.ad med.de iureiur. Socin. conf.281. n.3. lib.2. Honded.*
42 *conf.4. n.83. lib.1.* † vbi etiam quod denotat quandam æqualitatem *Glos. in l. fin. §. penult. C. commun.de legat. Menoch.conf.124.*
43 *n.60. lib.2.* ¶ Et in dictione nec non, † quæ idem significat, quod amplius repetēdo omnes qualitates, & conditiones præcedentis orationis, seu dispositionis *Bart. in l. seio. §. caio. ff. de fund. instruct.* dixi *supr. c.70. n.32. & c.147. n.18. Gonzal.ad reg.8.glos.3. n.3. & glos.5. §.7.n.78. Ponte. conf.19. n.2.* vbi allegat *l. si sic. 13. & l. tibi pure. 52. ff.*
44 *de legat. 3.* † quæ tamen iura loquuntur in verbis amplius. ¶ Et in dictione item, quæ
45 est repetitiua antecedentium † *Bart. in l. in repetendis. 61. ff. de legat. 3. Ruin. conf.162. n.18. lib.5.* vbi etiam quod repetit causam,
46 de qua in principio instrumenti, † & in præcedenti capitulo, adeo vt promissio dicatur facta ex causa dotis, quia sine ea illa non esset valida *Rebuff.in l. labeo. 14. §. item si dominus. col.2. post med. vers. aliquando. ff. de*
47 *verbor. significat.* ¶ † Et de verbo pariter, quod idem importat, quod similiter, denotando identitatem, & similitudinem iuris, & modi, sicut temporis, quidquid sit in statutis, in quibus solum iuris, & modi, non temporis *Gabr.conf.6.n.4. lib.1. & conf.96. n.10.eod.lib.*

Quia respondetur, quod in facti specie, de qua agimus, habemus claram mentem Abbatis, qui simpliciter sibi prospexit in casu mor-
48 tis, † vnde non intrat præsumptio repetitionis qualitatum per istas dictiones repetitiuas *Bald.in l.1.n.5. C. de legitim. hæredib. Dec. conf.646. in casu proposito. n.3.* cum satis sit mentem disponentis posse verificari
49 etiam qualitate † non repetita *Butr.in clem. 1. ad fin. de suppl. neglig. prælator.* quem refert, & sequitur *Alex.conf.48. super extractione. col. penult. post med.n.9.vers. postremo fortificantur. lib.1. Ruin.conf.176.n.12.*
50 *lib.2.* † vbi quod istæ dictiones item, & similes non repetunt, vbi mens potest verificari in omni casu, & in quolibet distributiuo sine repetitione qualitatis *c. cum singula. de prebend.in 6.* ¶ Prout etiam verbum similiter repetit omnia expressa in casu superiori,
51 dummodo non repugnet † mens disponentis, & non adsit contrarietas *Staphil. de grat. expectatiu. vers. circa tertium. in princ. tom. 15. par. 1. fol.287.* vbi allegat *Glos. in c. cupientes. 16. §. insuper. in verb. præsentaue-*
52 *rint. & ibi Gemin. n.3. de elect. in 6.* † sed loquitur in verbis, vt præmittitur.

Præsertim, quia istæ dictiones non repetunt, quando, prout in casu nosto, fit mutatio
53 personarum † *Bart. conf. 39. cola requirit. lib.1. Dec. conf.189. circa primum dubium. n. 1.* Cum etiam non adsit imperfectio ora-
54 tionis in istis duobus capitulis, sed in vnoquoque perfectio, quæ facit, vt non detur repetitio *Alex. conf.117. col.2. in fin. vers. non obstat quod dicebatur. lib.1.* iuxta *l.qui*

fundum. ff. de contrah. empt. Ias. in §. aque. n.45. instit. de action. Cephal. cons. 527. n.22.
55 *& 23. lib.4.* † Quamuis eadem qualitas, seu conditio omnibus conueniret *Honded. cons. 91. n.6. vsque ad* 10. *lib.*1. Maximè, quia summa promissa per Marchionem est modica de scutis mille tantum, Ista autem est ma-
56 gna in scutis quinque millibus, † itaut ex hoc magis excludatur qualitas repetitionis *Dec. cons.636. n.3.* Vltra quod Marchio erat frater, Abbas autem patruus, & sic minus coniunctus, & ad quem non ita spectabat do-
57 tem dare, sicut ad fratrem, † quod magis excludit donationem dotis, & repetitionem similis qualitatis *Doct. in l. in repetendis. de leg.3. Dec. cons. 189. n.1.* ¶ Quidquid alias dictio nec non repetat, & affirmet, & significet idem quod, &, *§. cumque hoc. vbi Glos. in verb. nec non. Aret. n.11. Io. Faber. n.1. in procem. institut. Bertazol. clausul. 7. glos.* 1. *Rebuff.* qui multas leges concordantes allegat *in l. duobus negatiuis. 237. in princ. ff. de verb. significat. & in l. locus. 60. ad med.*
58 *ff. eod. tit.* † & de istis dictionibus item, pariter, similiter, nec non late *Barbos. de dictionib. & clausul. dict.* 159. 210. 316. *&* 178.

Nec aduersatur, quod Abbas, & Marchio censeantur soluisse animo repetendi à Cardinale, pro quo soluerunt, & à quo dos erat dan-
59 da, † Quia satis est, quod in solutione dotis facta per Marchionem, & Abbatem sibi ità prospexerunt quo ad restitutionem eiusdem dotis, Vnde soluendo cum ista qualitate censentur voluisse excludere donationem, & per consequens habuisse animũ repetendi etiam ab ipsa muliere, prout stipulatio fuit interposita, quæ poterat fieri, cum non adsit interuallum temporis, vt supradictum est, sed incontinenti facta fuerit *Bald. in l. legem. in princ. & ibi Corn. n.6. C. de pact.* Neque animus repetẽdi à Cardinale implicat, quod vigore dicti pacti, & stipulationis non detur
60 etiã repetitio ab hæredibus mulieris, † cum sufficiat, quod expressè fuerit facta solutio pro alio cum dicta qualitate restitutionis, quæ magis excludit donationem *Menoch. de arbitr. cas.88. n.42. post Bald. Nouell. in l.1. n.138. ff. solut. matrim.*

Licet verè dicendum sit, quod tam Marchio, quam Abbas sint principales dotantes, & tamquam tales dotem soluerint cum pactis restitutionis, cum non esset effectuatum matrimonium ex promissione Cardinalis, sed tam Marchio, quam Abbas dederint dictam dotem, vt illud haberet effectum, vt clarè dicitur in instrumento dotali, itaut non adsit contradictio, vt prius fuerit promissa dos ab vno, & postea pars illius possit etiam promitti, & dari ab alio, & sic respectu istorum
61 erit vera dos, † & verificabitur statutũ, quasi qualitates in eo requisitæ sint verificatæ, prout opus est *Alex. cons.88. n.2. lib.4. Dec. cons.125. n.6.*

Nec subsistit, quod talis dos sic constituta, & conuentio non preiudicet mulieri tamquam
62 sit facta viro, † Quia cum dos detur pro ea ipsius marito dicitur dos vxoris, quæ illi tenetur stare respectu extranei, qui eam dotauit, & ex confessione viri incontinenti acquiritur mulieri ius perfectè quæsitum, itaut periculo eius incipiat esse dos cum qualitatibus in ea cõtentis *Brun. de statut. exclud. fœmin. art.6. n.229. Campeg. eod. tract. q.55. n.229. & in tract. de dot. p.5. q.75. & 76. post*
63 *Ang. cons.145. col.1.* † Cum etiam ex tali promissione facta viro post eius mortem detur vxori facultas illam exigendi *Guid. Pap. decis.375.* intentando quoque ius executiuum *Anna allegat.129. lib.2.*

Et quod dicitur de statuto requirente etiam
64 stipulationem hæredum non obstat, † Quia promittens pro se videtur quoque promisisse pro hæredibus *Bart. in l. si sic stipulatus. 133. n.2. de verb. obligat. Alex. cons.13. lib.5.*
65 *Dec. cons.261. in causa magnifici. n.6.* † vbi etiam, quod procedit, quamuis de suo tantum facto promittat *Bald. in l. fin. C. de action. empt. Alex. cons. 18. attentis narratis. lib.5.*

Ex prædictis clarè apparet non posse dici in casu nostro fuisse donatas dotes traditas per Abbatem, & Marchionem, stante pacto per eos incontinenti apposito de restituendo ex supra allegatis, itaut non sit disputandum, an extraneus dotans censeatur dotẽ donasse, vel potius sit præsumendum, quod habuerit animum repetendi ab illis, qui tenebantur
66 dotare, † In qua quæstione secundum aliquos verior est opinio, quod si extraneus dotem pro muliere dederit, nec specialiter sibi illam fuerit stipulatus, censeatur donasse mulieri, quæ fingetur stipulationem in personam suam interposuisse, neque enim hoc casu præsumendum est extraneum sibi stipulatum fuisse, ne quod fauore mulierum inductum est in earum odium retorqueatur *Glos. in l. vnic. §. accedit. in verb. præsumatur. C. de rei vxor. act. Castr. in l. caius. n.3. & ibi Alex. in 1. notab. ff. solut. matrimon. Idem Alex. cons.13. n.14. lib.1. aliai est cons.*
67 19. *n.12. lib.4.* † Quod procedit quamuis mulier esset diues, quia hoc est priuilegium dotis, vnde ei ista tacita actio ex stipulatu dabitur *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig.*
68 *conuent. tit.9. lib.14. n.31.* Et generale est, † vt extraneus dotans videatur donare *Ruin. cons.223. n.9. lib.1. Surd. cons.196. n.26. lib.2.* Adeo vt nullum ius sibi videatur reseruare, ideo neque poterit repetere à fratre, seu pa-
69 tre mulieris, seu ab alia persona, † quæ tenebatur dotare, nam si hoc posset facere, aliquod ius sibi reseruasset, quod est contra *tex. in l. vnic. §. accedit. C. de rei vxor. act.* prout de veriori opinione late testatur
70 *Surd. cons.534. n.5. vsque ad n.9. lib.4.* † vbi subdit hoc magis procedere stantibus multis

tis coniecturis ibidem relatis, ex quibus colligebatur voluisse in totum donare abs-
71 que animo amplius repetendi, † & inter alias est illa, quando extraneus dotans dixit dotare de suis proprijs pecunijs, cum non diceretur de suo soluere, si posset solutum à fratre repetere, seu ab alijs, qui tenebantur dotare *Socin. Iun.* in terminis *cons. 79. n.54. lib. 3.*

Verum contrariam sententiam, quod extraneus dotans præsumatur habuisse animum repe-
72 tendi ab illis, † qui tenebantur dotare, tenet late *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. tit. 13. lib. 13. n. 14. vsque ad n. 18.* vbi quod hoc est magis receptum, *& ibi* intelligit. *§. accedit.* procedere quando non superesset alius, ad quem pertineret onus dotandi ipsam mulierem, pro qua extraneus dedit dotem *Castr. cons. 96. ad fin. vers. nec obstat. lib. 2. Natt. cons. 100. n. 14. Ruin. cons. 171. n. 12. & cons. 223. n. 9. lib. 1. Surd. de aliment. tit. 6. q. 8.* & hanc opinionem videtur tenere *Rot. in hac causa. vt infra. n. 80. Vbald. de duob. fratr. par. 6. n. 11.*
73 *Alciat. cons. 46. n. 2. lib. 8.* † Neque in hoc præiudicatur mulieri, si repetitur ab illis, qui eam tenebantur dotare *Mantic. ibid. n. 17. ad med.* Quamuis *Idem Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 9. n. 17. & 18.* aliud sentiat, quod videa-
74 tur donasse absque animo repetendi, † nisi talis extraneus gereret negotia ipsius puellæ *Socin. cons. 291. n. 8. cum seq. lib. 2.* Cum donatio dotis non præsumatur, quando do-
75 tans erat administrator, † intelligendo quatenus est debitor ex administratione, secus quando plus soluit, quã debebat, tunc enim illud plus videtur donasse *Surd. cons. 324. n. 15. lib. 3.* Sed vt dictum est, talis quæstio non facit ad casum nostrũ, in quo habemus prouisionem claram dotantium in sibi prospiciendo de dotis restitutione, itaut ex hoc excludatur donatio ex supra allegatis.

In huiusmodi causa Romana restitutionis dotis, seu Romana de Cesis omnia ista fuerunt pluries proposita, & discussa de anno 1614. *coram R.P.D. Pirouano.* arbitro à partibus electo, licet nulla resolutio vmquam facta fuerit, & cum post expiratum compromissum causa cognosceretur *coram Cardin. Sacrato.* factis pluribus propositionibus *die 1. Iunij 1615.* fuit decisum, quod hæredes mulieris non teneantur restituere aliquam dotem Marchioni, Ratio decisionis fuit, quia Cardinalis non erat de illis, qui tenerentur dotare Flaminiam, tamquam illam non haberet in potestate *Bald. in l. vnica. §. accedit.*
76 *C. de rei vxor. action.* † & consequenter in eo, quod dotauit, videtur liberè donasse *Idem Bald. in d. §. accedit. in summar. Corn. cons. 124. n. 1. lib. 1. Menoch. de arbitrar. cas. 88. n. 36. Dec. cons. 35. n. 1.* Atque exinde non
77 potuerunt apponi nouæ conditiones † post temporis interuallum in præiudicium ipsius mulieris *l. ex morte. vbi Glos. in verb. oblationes. C. de pact. conuent. & in d. §. accedit. in verb. fecerit. & ibi Bald. n. 2. vers. quærit. Idem Bald. cons. 179. in princ. lib. 2. Campeg. de dot. par. 3. q. 138. Petr. de Rauen.*
78 *sing. 165.* ¶ † Non obstante, quod Marchio soluerit talem dotem de proprijs pecunijs, qui licet possit dicere nouã legem ad notata *in l. in re mandata. 21. C. mandat.* Tamen hoc procedit, si elegisset de proprio constituere hanc dotem, itaut potuerit remanere actio contra Cardinalem pro alia dote per eum promissa, sed cum Marchio elegerit soluere illammet dotem, quam promisit Cardinalis, non potuit nouam legem dicere, sicut non potuisset ipsemet Cardinalis, pro quo sol-
79 uebat iuxta regulam † subrogatum, de qua in *l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautionib.* cum alijs per *Gabr. conclus. 2. per*
80 *tot. de regul. iur.* Et satis est, † quod Marchioni remaneat vtilis actio negotiorum gestorum contra hæredem Cardinalis, cuius debitum soluit *l. soluendo. & l. si pupilli. ff. de negot. gest. l. solutionum. ff. de solutionib. Dec. cons. 284. n. 4. vers. dicendum breuiter. Castr. cons. 444. n. 2. vers. concludit ergo. & n. 3. Rimin. Iun. cons. 132. per tot. lib. 2.*

Et præsupposito etiam, quod Marchio potuisset nouam legem dicere, Tamen neque illi deberet dos restitui, quia stipulatus est restitutionem dotis, casu quo Flaminia præmoreretur Troilo sine filijs, qui casus non euenit, cum non sit præmortua Flaminia
81 Troilo, sed Troilus ipsi Flaminiæ, † & in contractibus sit stricta interpretatio, itaut stipulatio commissa in vno casu non suffragetur in alio *l. quidquid adstringendæ. ff. de verbor. obligation. Bald. cons. 226. vers. tamen quæro in stipulatione. lib. 3.* & sibi debet im-
82 putare, † qui potuit apertius cauere *d. l. quidquid adstringendæ*, eo magis, quia inter vtrumque casum potest considerari aliqua ratio diuersitatis, nempe quod prædecedente Flaminia sine filijs, noluit Marchio, quod Troilus omnino extraneus frueretur suis pecunijs, & præmoriente Troilo non erat verisimile, quod Marchio permiserit sorori tamquam magis dilectæ, quam Troilus, vt de hac summa ad libitum disponere posset.

Quo vero ad statutum *c. 130.* fuit visa accom-
83 modari eadem responsio, † quod scilicet loquatur prædecedente vxore, non autem prædecedente viro, & quod potest dari ratio diuersitatis inter vtrumque casum, vt dictum est, cum etiam sit exorbitans à iuris communis dispositione, secundum, quod dos non reuertitur ad extraneum dotantem *l. vnic.*
84 *§. accedit. C. de rei vxor. action.* † vnde sequitur, quod non sit facienda extensio de vno casu ad alium *l. fideiussores magistratuum. §. pro aurelio. vbi Glos. in verb. vsuras. ff. de fideiussorib. Bald. in c. 4. in princ.*

in verb. pone quod emphyteuta.tit.qual.olim dom. prop. feud. priuet. ¶ Hactenus decisio, in qua,cum non fuerit plene satisfactum difficultatibus propositis, fuit ex solita Rotæ benignitate mandatum iterum distinctè videri super intellectu dicti statuti, & pacti tam interpositi per Marchionem, quam per Abbatem, de quo Abbate nihil decisio loquitur, & præsertim an dos per eos data pro effectuatione matrimonij nulla præcedente promissione potuerit habere nouas leges, & conditiones,quamuis prætendatur illam esse subrogatam loco dotis promissæ per Cardinalem, tamquam non semper subrogatio procedat cum eisdem qualitatibus, & possit quis dotem dare, vt citius sequatur matrimonium, quamuis ab alio prius dos fuerit promissa cum nouis conuentionibus,non habita ratione subrogationis, quæ omnia latius discutientur infra Deo dante in capite particulari, ex quibus poterit haberi clara resolutio difficultatum, quæ proponuntur.

EPITOME.

PActum, quod contraueniens transactioni restituat accepta an sit conforme iuri communi, & censeatur adiectum quamuis non fuisset expressum. ¶ Et an sit obligatus etiam ad restitutionem fructuum. ¶ Lex, seu sententia mandans accepta restitui an sit intelligenda de plenaria restitutione, itaut comprehendat etiam fructus. ¶ Iuramentum an extendatur ad accessoria, & ad fructus. ¶ Et an habeat vim clausulæ rato manente pacto, operando effectum petitionis cumulatiuæ in fauorē eius, qui seruat contractum. ¶ Verba pœna restituta, de quibus in *l. si quis maior. C. de transaction.* an sint interpretanda pro data. ¶ Repetitio datotum an habeat locum stante exceptione opposita contra transactionem. ¶ Statutum Vrbis prohibens exigi pœnas conuentionales an procedat in pœnis legalibus in conuentionem deductis. ¶ Casus mixtus quando comprehendatur in dispositione loquente de simplici. ¶ Executio an cōpetat pro virtualiter comprehensis. ¶ Restitutio acceptorum facienda per eum, qui non seruat contractum an dicatur pœna legalis, & in quo differat ab alijs, quę talis contraueniens incurrit.

SVMMARIVM.

1 *Pactum quod contraueniens transactioni restituat accepta idem continet,quod ius commune, & censetur adiectum, quamuis non conuentum fuisset. n.3.*

2 *Conuentio conformis iuri communi dicitur naturalis, itaut illius expressio nihil operetur, tamquam tacitè insit, & non inducit pœnam.*

4 *Lex mandans aliquid acceptum restitui intelligitur de plenaria restitutione vna cum fructibus.*

5 *Sententia est stricti iuris.*

6 *Fructus veniunt in sententia præcipiente restitutionem rei.*

7 *Iuramentum licet non extendatur, tamen porrigitur etiam ad omnia accessoria,& ad fructus.*

8 *Contraueniens transactioni tenetur etiam ad restitutionem fructuum.*

9 *Restitutio dicitur esse de re aliena, non de propria. n.10.*

11 *Verba pœna restituta,de quibus in* l. si quis maior. C. de transact. *sunt interpretanda pro data.*

12 *Repetitio datorum non habet locum stante exceptione opposita contra transactionem.*

13 *Iuramentum habet vim clausulæ rato manente pacto.*

14 *Clausula rato manente pacto operatur effectum petitionis cumulatiua in fauorem eius, qui seruat contractum, non autem illius,qui contrauenit,in cuius odium nullam vim habet. n.15.*

16 *Restitutio datorum facienda per eum, qui non seruat transactionem dicitur pœna legalis, & in quo differat ab alijs pœnis quas illam inobseruans incurrit.*

17 *Statutum Vrbis prohibens exigi pœnas conuentionales,non habet locum in pœnis legalibus in conuentionem deductis.*

18 *Pœna legalis potest in quadruplum transcendere, secus in pœna conuentionali.*

19 *Casus mixtus non comprehenditur in statuto loquente de simplici.*

20 *Contraueniens transactioni debet restituere omnia, quæ accepit.*

21 *Impugnans actum non potest aliquod commodum accipere in his, quæ continentur in dispositione impugnata.*

22 *Executio competit pro virtualiter contentis, non secus ac si essent expressa.*

CAPVT DCCLXX.

PActum in transactione appositum, quod contraueniens teneatur restituere bona
1 accepta † idem continet, quod ius commune, secundum quod petens rescindi actum per transactionem definitum, opus est, vt prius restituat omnia,quę accepit *l. si diuersa. 14. C. de transact. l. 1. C. si seru. exter. Bald. in c. 1. §. notandum est autem. n. 1. de his qui feud. dar. poss. Affl.decis.220.n.4. Grammat. decis.66. n.22. Aym.cons.7. n.14. Felin.in c.cum causa.n.10. de re iudic.*
Quo stante non potest dici, quod huiusmodi
2 pactum sit pœna, † cum enim sit conforme iuri communi, dicitur naturale, itaut illius expressio, tamquam tacitè insit,nihil operetur *l. non rectè. C. de fideiussor.* & in similibus conuentionibus *Bald. in rubr. C. de contrah.*

contrab. empt. Rip. in l. 3. de leg. 1. Surd. de-
3 *cis. 220. n. 12. & 13.* † Cum etiam si conuen-
tum non fuisset, censeretur tamen adiectum
Idem Surd. decis. 172. n. 21.
Nec obstat, quod vltra restitutionem promis-
sam de bonis acceptis, additum etiam sit de
restituendis fructibus, Quia neque hoc indu-
4 cit pœnam, † cum eo ipso, quod lex man-
dat aliquid acceptum restitui, intelligatur
de plenaria restitutione, in qua veniunt fru-
ctus *l. videamus. la 2. §. in fauiana. in*
fin. ff. de vsur. c. grauis. de restitut. spolia-
tor. Dec. in l. in condemnatione. 133. §. cum
verbum. n. 1. de reg. iur. Marsil. sing. 17. Luc.
de Penn. in l. si coloni. q. 9. C. de agricol. &
censit. lib. 11. Couar. lib. 1. var. resolut. c. 3.
5 *n. 1. & 2.* † Quod etiam est in materia stri-
cta, prout in sententia, quæ est stricti iuris
Alex. cons. 108. n. 2. lib. 5. & tamen, si præci-
6 pit restitutionem rei, † includit etiam fru-
ctus *Bald. in rubr. C. de fructib. & lit. ex-*
pens. Innoc. in c. ex conquæstione. de restitut.
spoliator. Ias. in l. ait prætor. §. si petitor.
n. 10. vers. secundo & notabilius. ff. de iure-
iur. Surd. decis. 212. n. 11. vsq; ad 14. Menoch.
7 *de recuper. possess. in prælud. n. 6.* † ¶ Prout
etiam in iuramento, quod quamuis non ex-
tendatur, nihilominus porrigitur ad omnia
accessoria, & ad fructus *Bald. in l. sed & si*
possessori. col. fin. & ibi Roman. n. 5. ff. de
8 *iureiur.* † Et in contrauenienté transactioni,
quod contraueniens teneatur etiam ad fru-
ctus *Curt. Iun. in l. si quis maior. n. 48. ad*
fin. & ibi Claud. Bertaz. n. 694. vsque ad
696. C. de transact. post Glos. & Ang. in
auth. de incest. nupt. in princ.
Et minus tale pactum potest dici pœna, cum
per illud mãdetur fieri restitutionem rei ac-
9 ceptę, † vnde ista restitutio dicitur esse de
re aliena, non de propria, cum proprium
10 non possit dici restitui, sed dari, † alienum
enim restituitur *l. qui restituere. de rei ven-*
dicat. §. sic itaque. instit. de action. Ideo
quamuis in *l. si quis maior. 41. C. de transact.*
11 dicatur † restituta pœna, Tamen Doctores
interpretantur illud verbum restituta, idest
data, cum alias non esset pœna, quia ibi pro
pœna suum datur, & non alienum, quod pro-
priè cadit in restituente *Salic. in d. l. si quis*
maior. col. 2. in princ. n. 7. & col. 5. in fin.
n. 15. & ibi Alciat. n. 68. late Parpal. n. 48.
& 49. per tex. in l. 1. ad fin. vbi Glos. in
verb. hoc interdictum. & Bart. n. 5. ff. quor.
bonor. Bald. in l. cum etiam. in 2. notab. &
ibi Add. in verb. reddi. C. de reb. credit. &
in l. mancipia. in fin. C. de seru. fugitiu.
Neque oberit, quod stante exceptione transa-
12 ctionis opposita, † non habet locum repeti-
tio datorum *l. eleganter. 23. §. si quis post.*
in fin. ff. de condict. indeb. l. rescriptum.
§. si pactis. ff. de pactis. Quia aliud est quan-
do hoc actum esset, vt vtrumque peti possit,
prout dicitur tunc de hoc actum; quando vt
13 in casu nostro adest iuramentum, † quod
habet vim clausulę rato manẽte pacto *Alex.*
cons. 206. col. 2. in princ. lib. 7. Seraph. priuil.
14 *iuram. 85. n. 2.* † quę operatur effectum peti-
tionis cumulatiuæ in fauorem eius, qui ser-
uat contractum, non autem illius, qui con-
trauenit, in cuius odium nullam vim habet
Glos. in l. eleganter. §. si quis post transa-
ctionem. in verb. non habet. ff. de condict. in-
debit. per tex. in l. cum proponas. C. de tran-
sact. & in l. qui fidem. vbi Glos. in verb. co-
getur. ad med. ff. eod. tit. Afft. decis. 320. n. 5.
late *Vital. de clausul. post princ. in verb. ra-*
15 *to manente pacto. fol. 4.* † & concludunt om-
nes *in l. si quis maior. 41. vbi Castr. n. 3. ad*
fin. Claud. Bertaz. n. 741. cum seq. Ias. n. 22.
Fulgos. n. 6. Parpal. notab. 19. & 25. n. 71. &
81. C. de transaction. Corn. cons. 179. n. 1. lib.
2. & cons. 40. n. 9. lib. 4. Imol. in l. si insu-
lam. 34. n. 49. post med. de verb. oblig. Bero.
cons. 200. n. 13. in fin. lib. 1. cum alijs per
Afin. de execution. §. 29. c. 122. n. 2. cum
seq. fol. 316.
Vnum tamẽ videbatur prædictis obstare, quod
restitutio datorum dicitur pœna legalis,
16 prout omnia, † quæ inobseruans incurrit *in*
d. l. si quis maior. dicuntur etiam pœnæ le-
gales, cum hac tamen differentia, quod pri-
uatio actionis, & infamia incurritur ipso iu-
re, cum secus sit in restitutione acceptorum,
& solutione pœnæ extrinsecæ, quæ non in-
currunter ipso iure, sed requiritur senten-
tia condemnatoria *Bart. in d. l. si quis maior.*
n. 10. & ibi Bald. in fin. n. 13. Castr. n. 3. ante
fin. Aloys. de Leo. n. 4. in princ. Salic. n. 9.
Claud. Bertazzol. n. 656. vsque ad 660. Ias.
n. 22. & 25. ad fin. Aret. n. 4. post princ. latè
Curt. Iun. n. 43. vsque ad 49. C. de transact.
Alex. cons. 92. perspectis. n. 3. lib. 1.
Quidquid tamẽ sit de prędictis, satis est nobis,
quod tale pactum non dicitur pœna conuen-
17 tionalis, † & per consequens non intrat sta-
tutum mandans huiusmodi pœnas non de-
beri, quod non poterit intelligi de pœna le-
gali, nam quamuis idem pactum sit in con-
uentionem deductum, tamen continet, quod
ius commune, & illi est conforme, vnde non
alterat dispositionem legis, vt supra dictum
est, sed tamquam habens corroborationem
18 legalem ab ea denominabitur, † & erit de-
bita pœna, quę potest in quadruplum indi-
stinctè transcendere, quidquid sit in pœna
conuentionali, vt notat in specie *Curt. Iun.*
in l. si quis maior. notab. 13. n. 53. C. de tran-
sact. post Roman. in l. stipulatio ista. §. alteri.
ff. de verb. obligat. latè *Rot. diuers. decis. 279.*
n. 1. & 2. par. 2. Maximè cum simus in casu
19 mixto continente pœnam legalem, † & con-
uentionalem, in quo statutum non habet lo-
cum, tamquam loquatur solum de pœna
conuentionali *Ang. in l. si ita scriptum. in*
princ. de liber. & posthum. Ias. cons. 50. n. 3.
lib. 1. Roland. cons. 51. n. 18. lib. 3. & per con-
sequen s

sequens semper erit debita pœna legalis,
20 per quam mandantur restitui accepta, † quæ regulariter restituuntur per eum, qui contrauenit *l. si diuersa*. 14. *C. de transaction. Alex. conf.76. visis dubitationibus. col. penult. in fin. vers. postremo indubitanter. lib. 5. per tex. in l. si quis maior. vers. emolumento. C. de transact. Gabr. conclus. 1. in princ. eod. tit.*

Prout regulare est, quod impugnans actum non
21 possit commodum reportare, † aut aliquam vtilitatem percipere in contentis in dispositione impugnata, ideo prius semper debet restituere omnia accepta, & quæcumque ad illius manum peruenerunt *l. si à te. C. de pact. int. empt. & vendit. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor. Abb. conf. 62. in fin. lib. 1. Aym. conf. 7. n. 14.*

Et cum in sententia declaretur concordiam esse exequendam, satis dicitur expressum, quod debet concedi executio pro contrauë-
22 tione, † & sic pro restitutione acceptorum, licet etiam sufficeret, quod virtualiter hoc comprælienderetur, cum executio pro eis competat non secus ac si essent expressa *Alex. conf. 126. n. 4. lib. 6. Surd. decis. 254. n. 39. & conf. 143. n. 19. & 20. lib. 1. Imol. in l. 1. n. 9. ff. quæ in testam. delent.* ¶ In huiusmodi causa Signina bonorum fuit de prædictis dubitatum *coram R. P. D. Vbaldo. 3. Ianuarij 1616.* & inclinatum bona cum fructibus esse restituenda, stante contrauentione ex superius allegatis, quamuis non fuerit extensa aliqua decisio, nec facta finalis resolutio, cum partes amplius non insteterint.

EPITOME.

Maioratus, & primogenium an veniat appellatione legatorum, seu lassitarum, itaut illis reuocatis sit etiam reuocata primogenitura. ¶ Et an sit dignitas quamuis non habeat annexam dignitatem. ¶ Et an habeat similitudinem cum feudis, & fideicommissis. ¶ Et quando possit dici legatum, seu prælegatum, vel institutio hæredis tam si fiat super omnibus bonis, quam super particularibus, vel in quota. ¶ Et an reuocetur tacitè propter inimicitias, ingratitudinem, dispositionem rerum relictarum, & illarum alienationem, vel ob similes causas. ¶ Et quando requiratur expressa illius derogatio, vel sufficiat generalis, & tacita. ¶ Hæres in re certa quo casu habeatur loco legatarij. ¶ Incertitudo quādo reddat actum conditionalem. ¶ Et an in vltimis voluntatibus sit considerandum, quod tempus incertum adijciatur substantiæ, vel executioni. ¶ Verba aduersatiua, quod non soluantur legata, nisi post exactionem an faciant, vt derogetur puritati eius, quod relinquitur inducendo totalem conditionem. ¶ Et quid in dictionibus conditionalibus. ¶ Implementum exactionis, si debet præcedere emolumentum legati, an operetur, vt dilatio importet conditionem. ¶ In relictis conditionalibus, & in diem quando fructus spectent ad hæredem. ¶ In feudis, & maioratibus vocatio sequentis an pendeat à vocatione præcedentis, vel quælibet per se subsistat, itaut à principio tot sint substitutiones, quot personæ vocatæ, quarum quælibet acquirat dominium eodem momento, quo purificatur conditio, vel cedit dies ex iure proprio, non sibi transmisso. ¶ Plures gradus substitutionum, seu donationum an possint causari ex vno actu, & contextu verborum in personis diuersis originem habentium. ¶ Substitutiones quando possint dici subordinatæ quatenus ad primum vocatum bona vinculata perueniant, itaut illo decedente, antequam fideicommissum habeat initium, euanescant. ¶ Et quid in maioratibus, & feudis. ¶ Primus gradus, si fuerit peremptus, quando substitutio possit incipere à secundo gradu. ¶ Res subiectę maioratui, quo casu sint capiendę de manu hęredis, seu prius vocati tam quo ad possessionem actualem, quam illam, quę est iuris. ¶ Substitutio in defectum filiorum, & descendentium an habeat locum etiam non natis filijs, & descendentibus. ¶ In primogenijs an substitutio si decesserit sine liberis deficiat illis extantibus tempore mortis, quidquid postea de eis contingat.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione legatorum, seu lassitarum an veniat maioratus, itaut reuocatis legatis sit reuocata primogenitura. n. 4. 12.*
2 *Maioratus idem est, quod primogenitura.*
3 *Institutio primogenituræ inducit conseruationem agnationis, & familiæ testatoris.*
5 *Persona loquentis censetur excepta in quacumque dispositione generali.*
6 *Maioratus est dignitas, quamuis non habeat annexam dignitatem. n. 7. siue constituatur in omnibus bonis, siue in parte bonorum. n. 8.*
9 *Verba generalia debent restringi ad similia expressis.*
10 *Feuda, & maioratus sunt similia.*
11 *Maioratus æquiparatur fideicommissis, quæ dicuntur perpetua pro conseruanda agnatione.*
13 *Non est præsumendum, quod quis voluerit facere fideicommissum euentuale.*
14 *Maioratus est quoddam legatum, seu prælegatum factum primo successori, itaut illo mortuo deferatur sequentibus primogenitis, si fiat super bonis particularibus, secus si super vniuersis, seu in quota, quia tunc est institutio hæredis. n. 15. & 18.*
16 *Hæres institutus in re certa habetur loco legatarij, quamuis instituatur in quota bonorum dato hærede vniuersali. n. 17.*

Legata,

19 *Legata, & maioratus tacitè reuocantur propter inimicitias, ingratitudinem, dispositionem rerum relictarum, & illarum alienationem, vel ob similes causas.*
20 *Expressio specialis quo ad derogandum maioratui non requiritur, sed sufficit generalis, per quam constet de voluntate derogantis. n.21. etiam tacita. n.27.*
22 *Relictum pro anima est fauorabilius cunctis rebus, quibus illa est præferenda.*
23 *Minus dilectus non debet esse melioris conditionis, quam magis dilectus, & ad hoc absurdum euitandum receditur à proprietate verborum.*
24 *Interpretatio voluntatis testatoris potest sumi de primo codicillo ad secundum.*
25 *Ex verbis prolatis in vna scriptura declaratur mens disponentis, quid voluerit in alia.*
26 *Dispositio debet esse vniformis, itaut diuerso iure non censeatur.*
28 *Incertitudo semper reddit actum conditionalem, itaut in vltimis volontatibus nihil referat an tempus incertum adijciatur substantiæ, seu executioni. n.29.*
30 *Tempus incertum appositum per verba aduersatiua, quod non soluantur legata nisi post exactionem, facit vt derogetur puritati eius, quod relinquitur, inducendo totalem conditionem. Amplia in dictionibus conditionalibus. n.31.*
32 *Implementum exactionis, si debet praecedere emolumentum legati, operatur vt dilatio importet conditionem.*
33 *Fructus sunt hæredis quando sumus in relictis in diem, vel sub conditione, quorum dominium non transit, nisi illa purificata, vel adueniente die, quamuis conditio sit tacita prouenienς ex testamento. n.34.*
35 *In maioratibus, & feudis vocatio sequentis nõ pendet à vocatione præcedentis, sed quælibet de per se subsistit, itaut à principio tot sint substitutiones, quot personæ vocatæ, quarum qualibet acquirit dominium eodem momento, quo purificatur conditio, vel venit dies ex iure proprio, non sibi transmisso. n.36. & 37.*
38 *Plures gradus substitutionum, seu donationum possunt causari ex vnico actu, & contextu verborum in personis diuersis originem habentium.*
39 *Substitutiones omnes videntur surbordinatæ quatenus ad primum vocatum bona vinculata perueniant, itaut illo decedente antequam fideicommissum habeat initium, euanescant. Fallit in maioratu, & de ratione differentiæ. n.40. & 41. Intellige vt n.44.*
42 *Substitutio si decesserit sine filijs deficit illis extantibus tempore mortis, quidquid postea de eis contingat, secus in primogenijs. n.43.*
45 *Primus gradus, si fuerit peremptus, quando possit substitutio incipere à secundo gradu. & n.50.*
46 *In successione maioratus res illi subiecta est capienda de manu hæredis, seu prius vocati, quo ad actualem possessionem, non in ea, quæ est iuris. Intellige vt n.48.*
47 *Interdictum adipiscendæ competit ei, in quem ipso iure possessio est translata.*
49 *Legatarius non potest capere propria auctoritate possessionem rei legatæ, secus si hæredi nihil debetur occasione falcidiæ.*
51 *Descendentes non possunt diei verè defecisse, quando non sunt nati.*
52 *Substitutio facta in defectum filiorum, & descendentium an habeat locum etiam non natis filijs, & descendentibus. & n.53.*

CAPVT DCCLXXI.

Dilatio concessa per testatorem hęredi in secundo codicillo vsque in diem exactionis pecuniarum an comprahendat etiam maioratum in testamento constitutum, itaut talis maioratus sumat initium non à die obitus testatoris, sed à die eiusdem exactionis. † Huiusmodi quæstio pen-
1 det ab illa inspectione, an appellatione legatorum, seu lassitarum, de qua in codicillis, contineatur constitutio maioratus, nam si continetur, non erunt debiti redditus successori in maioratu, nisi à die, quo erunt exactæ pecuniæ, si autem non continebitur, non erit expectanda aliqua exactio, sed statim attendetur obitus testatoris.

Et prima facie videbatur concludendum negatiuè, quod talis maioratus non veniat appellatione legatorum, seu lassitarum, & per consequens in reuocatione, seu modificatione legatorum generaliter factà non comprehendetur reuocatio maioratus, nisi expresè de eo fiat mentio, vel ex euidentibus coniecturis appareat de tali mente testatoris, qui
2 illum instituit, † Nam maioratus idem est, quod primogenitura, & sunt verba synonima eamdem significationem habentia *Menoch.consf.1127. n.6.lib.12. & consf.1171.n.2. eod. lib. post Marc. Salon. Burgos. in commentar. ad leg.taur.hispan.n.101. Præposit. in c.ius naturale.col.4.in fin. distinct.1. Oldrad. Barbat. Licier. Socin.* & alij per *Paris. consf.72.n.80. in fin.lib.4. Molin. de primogenit.hispan.lib.1.c.1.n.2.cum seq.*

Cum igitur simus in primogenitura, illius ordinatio, & institutio significat conseruatio-
3 nem agnationis, † & familiæ testatoris *Socin.consf.47. n.6.lib.3. Paris.consf.72.n.81. & 82.lib.4. Molin.de primogenit. hispan.lib.1.*
4 *c.4. n.13. Menoch.consf.1171. n.7. lib.12.* † & per consequens non est credendum, quod in dispositione facta de legatis, quæ concernunt fauorem, & vtilitatem legatariorum, voluerit testator comprahendere reuocationem primogenitură institutam ad decus, honorem, & commodum disponentis, cum tamen ipsius persona semper intelligatur ex-

cepta

5 cepta † in qualibet materia etiam generali *l. inquisitio. C. de solutionib. c. quisquis. de prabend. Gozad. cons. 76. n. 14. Surd. cons. 152. n. 45. lib. 2.*

Maxime, quia maioratus est dignitas *Bald. in*
6 *l. cum antiquioribus.* † *19. col. 5. post med. n. 11. vers. erant autem primogenita. C. de iur. deliber. Arcbid. & Praeposit. in c. quam periculosum. 7. q. 1. Cirier. de primogenit. q. 1. lib. 1. Couar. lib. 3. var. resolut. c. 5. n. 5. col. 7. vers. sexto alia item ratione. Menocb. cons.*
7 *809. n. 4. lib. 9.* † vbi ampliat quamuis non habeat annexam dignitatem, cum maioratus ipse dicatur dignitas *Burgens. quaest. ciuil. p. 1. q. 3. n. 1. Tiraq. de iur. primogenior. in praefat. n. 17. cum seq. & q. 34. n. 37. in*
8 *fin.* † siue constituatur in omnibus bonis, siue in aliqua parte bonorum *Socin. cons. 47. n. 5. lib. 3. Paris. cons. 72. n. 69. lib. 4.* Vnde tãquam dignitas non veniet in generali di-
9 spositione, † sed opus erat in specie exprimere, quamuis etiam adessent verba generalia, quia debent restringi ad similia expressis *Glos. in l. 3. in verb. qualibet alia. C. de seru. fugitiu. Rimin. Iun. cons. 46. n. 111. ad med. lib. 1.*

Cum etiam feuda, & maioratus sint similia
10 *Bald. in l. cum antiquioribus.* † *19. col. 9. C. de iur. deliber. Socin. cons. 47. n. 6. & 7. lib. 3.* vbi quod magis hoc procedit, quando tractaretur de successione, seu reuocatione primogeniturae, & maioratus *Arcbidiac. & Praeposit. in c. quam periculosum. 7. q. 1. Couar. lib. 3. var. resolut. c. 5. col. 7. ante med. vers. quinto feuda. n. 5. post Castr. cons. 164. in praesenti causa quae vocatur. col. 1. lib. 2. Rosental. de feud. c. 9. membr. 1. conclus. 27. in fin. Paris. cons. 72. n. 74. lib. 4.*

Prout etiam maioratus aequiparantur fideicõ-
11 missis, quae dicuntur perpetua † ad fauorem conseruandae agnationis late *Molin. de primogenit. hispanor. lib. 1. c. 1. n. 7. Valasc. de emphyt. q. 50. n. 26. Cordubens. in l. si quis à liberis. §. si vir. n. 51. ff. de liber. agnoscend. Surd. cons. 241. n. 5. lib. 2. & cons. 403. n. 4. lib. 3. Petr. de fideicommiss. q. 8. n. 500. post Plot. cons. 87. n. 8. Rimin. Iun. cons. 544. n. 1. lib. 5. Menocb. cons. 803. n. 2. lib. 9. & cons. 957. n. 3. lib. 10. Lup. in c. per vestras. §. 44. n. 4. & 5. de donat. int. vir. & vxor. Aldobrand. cons. 2. n. 14. lib. 2.*

Adeo vt stantibus omnibus istis praerogatiuis, quae competunt maioratui, non sit praesu-
12 mendum, † quod testator voluerit post constitutionem de eo factam, statim illum reuocare in praeiudicium sui ipsius, ac suae familiae, ideo non veniet in reuocatione generali legatorum, in quibus non adest eadem ratio, quae in maioratu, posset enim contingere, quod exactio non sequatur, & sic in totum euanescet primogenitura, quam cum testator instituisset pro conseruatione agnationis, si non sortiatur effectum, erit in facultate haeredis disponere de huiusmodi bonis ad sui arbitrium, relinquendo etiam extraneis, quod est contra mentem disponentis, qui voluit illa vinculata relinquere suo
13 haeredi, non autem libera, † & per consequens dicendum est noluisse maioratum, seu fideicommissum euentuale facere, prout esset tale, si exactio erit expectanda *Rot. coram R. P. D. Orano Romana bonorum. 25. Octobris. 1585.*

Verum, quamuis ista videantur multum facere pro non comprahensione maioratus, Tamen pro alia opinione affirmatiua potest consi-
14 derari, † quod maioratus in effectu non est aliud, nisi quoddam legatum, seu praelegatum factum primo successori, itaut illo mortuo deferatur ordine successiuo sequentibus successoribus primogenitis ex familia testantis, in quo primogenio sequẽtes successores non succedent propriè tamquam fideicommissarij, nec ad propriam restitutionem tenebuntur, sed absque aliqua restitutione dominium, ac possessio transiuit de vno in alium, vt late explicat *Molin. de primogenit. hispa-*
15 *nor. lib. 1. c. 1. n. 16. ad med.* † vbi licet addat, quod erit etiam quaedam institutio haeredis, Tamen quando sumus, prout in casu nostro, in maioratu instituto super bonis particularibus, tunc non habet vim institutionis, sed legati, stante vniuersali institutione haeredis, quae facit, vt talis haeres institutus in re cer-
16 ta habeatur loco legatarij, † qui non detrahit falcidiam, neque trebellianicam, sed potius ab eo deducitur falcidia, sicut dicimus de legatario particulari, itaut omnia disposita in legatis habeant locum in istis institutionibus particularibus cum omnibus effectibus, quae competunt legatis, vt late declarat *Peregrin. de fideicommiss. art. 3. n. 7. vs-*
17 *que ad 12. fol. 21.* † vbi ampliat quãuis etiam essemus in haerede instituto in quota bonorum, tertia, aut quarta, dato vniuersali haerede *Molin. de primogenit. hispanor. lib. 1. c. 17. n. 22. post Bald. Ias. Coras. & alios in l. filium quem habentem. C. famil. ercisc und.*
18 Quamuis in hoc esset considerandum † an in maioratu, de quo agimus, sit institutus haeres in quota haereditatis, quia si esset talis haberetur loco haeredis vniuersalis, non legatarij, vt per *Molin. de primogenit. hispanor. c. 17. n. 22. in fin. lib. 1.*

Ex praedictis sequitur dilationem factam pro soluendis legatis comprahendere etiam maioratum, cum illis aequiparetur, vt dictum est, Maxime, quia respectu reuocationis, seu modificationis maioratus idem sta-
19 tuitur, quod in legatis, † quae sicut tacitè reuocantur propter inimicitias, ingratitudinem, dispositionem rerum legatarum, & illarum alienationem, vel alias similes causas superuenientes, ita etiam reuocabitur maioratus, & illius effectus modificabitur, prout omnia supradicta late comprobat *Melchior.*

Pa-

Palaez. de maiorat. p. 1. q. 43. n. 1. vsque ad 20. tom. 10. par. 1. fol. 384. Adeo vt non sit necessaria specialis expressio quo ad derogandum maioratui, cum sufficiat derogatio
20 generalis, † nam in omni materia, si per verba derogatoria generaliter prolata apparet de voluntate derogantis, quod generaliter voluit derogare, talis generalitas sufficiet *Alex. cons. 111. n. 13. lib. 6.* per doctrinam *Io. Andr. in c. 1. de excessib. prælator. in 6. Idem Alex. cons. 7. lib. 4. & cons. 226. n. 26. lib. 2. & cons. 155. n. 12. lib. 6. Rip. respons. 6. n. 1. & 2.*
21 & in specie maioratus, † quod non sit necessaria specialis derogatio, sed sufficiat generalis *Melchior. Palaez. de maiorat. p. 1. q. 43. n. 20. in fin. tom. 10. p. 1. fol. 344.*

Et in casu nostro non solum adest ista generalitas, cum testator locutus fuerit de omnibus personis tam coniunctis, quam extraneis, quibus fuerunt legata relicta, sed etiam potest dici, quod concurrat maior ratio in modificatione maioratus, quam legatorum, etenim mandauit, vt etiam legata pia relicta pro anima differantur in diem exactionis, vnde multò magis dicendum est voluisse talem dilationem apponere etiam in maiora-
22 tu, † cum fauorabilius sit relictum pro anima, quę cunctis rebus est pręferenda etiam liberis, & cuicumque successioni pro conseruatione familię *l. sancimus. la 1. in fin. C. de sacrosan. eccles. Bald. in l. 1. n. 74. C. eod. tit. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 10. tit. 7. n. 9.* Et quidem ista est potentissima, & euidens coniectura voluntatis testatoris, ne sequatur absurdum, vt minus di-
23 lectus sit melioris conditionis, † quam magis dilectus, ad quod absurdum euitandum in hac materia etiam receditur à proprietate verborum, & fit extensio de vno casu ad alterum, quamuis alias non esset facienda, vt late comprobat *Cardin. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib. 6. tit. 11. n. 13. post Bart. in l. si mater. §. 1. ff. de vulgar. & pupillar. Bald. in l. non dubium. oppos. 8. C. de testam. Alex. in l. hæredes mei. §. cum ita. n. 15. ff. ad trebellian. & cons. 93. n. 4. lib. 3.*

Quę voluntas testatoris comprobatur etiam ex primo codicillo, in quo disposuit, vt omnes pecunię, & scuta aurea, & quęcumque aliæ monetæ cuiuscumque generis, quas reliquit, seu legauit certis personis, & monasterijs pro annuis redditibus præstentur tantummodo ex scutis octo mille, quæ habebat in annuis redditibus in sua Ciuitate, in qua dispositione est compræhensus etiam maioratus, cum mentio scutorum aureorum in nullo alio legato posset verificari præterquã in ipso maioratu, qui diminuebatur propter dictam dispositionem, tamquam testator mandauerit legata solui in redditu scutorum octo mille, non autem trium milliũ, quæ supererant scutis quinque mille relictis pro maioratu, & per consequens, cum in secundo codicillo per eadem ferè verba, & ad inuicem correspectiua dixerit, quod legata facta non præstentur, nisi secuta exactione, videtur etiã voluisse, quod in huiusmodi dilatione compræhendatur quoq; maioratus,
24 tamquam possit sumi † interpretatio voluntatis testatoris de primo codicillo ad secundum, cum omnes istæ sint vicinæ scripturæ, ex quibus ambiguitas debet declarari *Castr. in l. hæredes palam. §. 1. n. 5. ff. de testam. Anchar. cons. 152. n. 2. & 3. Roman. in l. si vero. §. de viro. n. 75. ff. solut. matrimon. Cardin. Mantic. de coniectur. vltimar. voluntat. lib.*
25 *6. tit. 13. n. 1. & 3.* † Et passim ex verbis prolatis in vna scriptura declaratur, quid senserit disponens in alio actu, vel in alia scriptura *Bart. in l. vxori. §. fin. ff. de legat. 3. Alex. cons. 69. n. 3. lib. 6. Aym. cons. 231. n. 12. Curt. Sen. cons. 49. col. 6.* & in proposito codicillorum est *tex. in l. 3. ff. de fund. instruct. Alex. cons. 204. n. 13. lib. 6. Curt. Iun. cons. 70. n. 3.*

Confirmatur ista mens testatoris, dum disposuit, quod decima pars maioratus debeat detrahi pro legatis pijs distribuendis pauperibus singulis annis, quod facit, vt sicut ista pars relicta locis pijs compræhenditur in dilatione concessa præstationi legatorum
26 piorum, vt expresè testator disposuit, † ita etiam dicendum est totam dispositionem compræhendi sub nomine legatorum, vt dispositio sit vniformis, & æqualis, & diuerso iure non censeatur, & sic dilatio respiciet tam legatum pro eleemosyna, quam pro maioratu *Menoch. cons. 201. n. 57. & 58. lib. 3. post Dec. cons. 226. n. 10. Curt. Iun. cons. 70. n. 1.*

Neque obstant contraria, Quia siue maioratus sit dignitas, siue primogenitura, siue æquiparetur fideicommisso, siue legato, siue prælegato, siue feudo, siue cuicumque priuilegiatæ dispositioni, non requiritur aliqua
27 particularis, & expressa derogatio, † sed sufficit quoq; in genere constare de voluntate testatoris etiam tacita quo ad illius derogationem, seu modificationem, vt dictum est, & in specie concludit *Melchior. Palaez. de maiorat. par. 1. q. 43. n. 20. in fin. tom. 10. par. 1. fol. 344. Azeued. ad leg. 5. taur. lib. 5. tit. 7. de los maiorazgos. n. 1. & 2.*

Cum autem huiusmodi dilatio compræhendat maioratum ex supra allegatis, sequitur, quod illa inducet conditionem, cum enim esset incertum an & quando exactio sequere-
28 tur, † talis incertitudo semper reddit actum conditionalem, adeo vt in vltimis voluntatibus nihil referat, vtrum tempus incertum adijciatur substantiæ, seu executioni *l. quibus diebus. 40. §. quidam titio. ff. de condit. & demonstrat. l. si quis à filio. §. 1. ff. de legat. 1. Glos. in l. seius saturninus. in princ. ff. ad*
29 *trebell.* & est magis communis opinio, † vt testatur *Gabr. cons. 150. n. 3. cum seq. lib. 2.*

Card.

Card. *Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 18. n. 21. in fin. Thesaur. q. 68. n. 8.*

Præsertim, quia in casu nostro tempus incertum est appositum per verba aduersariua, cum dictum fuerit, quod non soluantur le-
30 gata, nisi post exactionē, † tunc enim est omnino derogatum puritati eius, quod relinquitur, & est inducta totalis conditio *Bald. in l. ambiguitatem. n. 4. C. de vsufruct.* cum alijs, quos adduxi *supr. c. 136. n. 33. cum seq.*
31 vbi etiam *n. 40.* idem firmaui, † quando tempus adijcitur per aliquam dictionem, quæ importet conditionem siue principaliter, siue secundariò, prout est in casu nostro, in quo testator mandauit, vt non præstentur legata donec, & quousque non recuperentur pecuniæ debitæ, & postquam recuperabuntur, tunc mandat illa solui, tunc enim semper est inducta conditio, tamquam talia verba sint apposita ad inchoationem alicuius beneficij, quidquid aliàs tempus denotarent *l. legatum. ff. de ann. legat. l. pater. §. fin. ff. de condit. & demonstrat. Bart. in l. 1. n. 15. ff. eod. tit. Castr. in l. 1. n. 1. vbi Alex. n. 2. C. de legat. Socin. consf. 68. n. 3. & 8. lib. 1. Cephal. consf. 71. n. 17.* cum alijs per *Surd. consf. 186.*
32 *n. 16. lib. 2.* † Cum etiam in casu nostro implementum exactionis debeat præcedere emolumentum legati, quod facit, vt dilatio importet conditionem *Idem Surd. consf. 268. n. 48. lib. 2. Molin. de primogenit. hispanor. lib. 5. c. 12. n. 5. Menoch. consf. 60. n. 47. & consf. 78. n. 16. Bero. consf. 30. n. 6. lib. 2. & consf. 66. n. 5. eod. lib. Natt. consf. 373. n. 28. Ruin. consf. 26. n. 9. cum seq. lib. 2.*

Spectabunt itaque isti redditus ante euentum conditionis maturati ad hæredem, tamquam fructus hæreditarij, non vt fructus maiora-
33 tus, † prout regulariter tales fructus sunt hæredis, quando sumus in relictis in diem, vel sub conditione, nam dominium est illius, cum similia legata conditionalia, & in diem non transeant in legatarios, nisi purificata conditione, & adueniente die, nam ante illum nulla eis actio datur *Couar. lib. 1. var. resolut. c. 9. n. 5. ante fin. versf. nam licet legatarius. Ias. in l. 1. n. 115. col. antepenult. ad med. ff. de legat. 1. Bened. in c. raynutius. in verb. si absque liberis. il 2. n. 150. de testam.* cum alijs, quos adduxi *supr. c. 250. n. 13. vs-*
34 *que ad 18.* † vbi etiam addidi idem esse in conditione tacita, quæ prouenit ex testamento *l. quod pure. 6. ff. quand. dies legat. vel fideicommiss. ced. Menoch. præsumpt. 199. n. 13. lib. 4.*

An autem iste maioratus constitutus in persona hæredis, in quo non potuit habere effectum propter exactiones non factas tempore quo vixit, possit incipere in persona eius, qui fuit vocatus deficiente ipso hærede, & suis descendentibus, videtur concludendum
35 affirmatiuè, quod possit incipere, † quia in maioratibus non pendet vocatio sequentis à vocatione præcedentis, sed qualibet vocatio de per se subsistit, & à principio censentur factæ tot donationes, seu substitutiones, quot personæ vocatæ inueniuntur, Ita in puncto concludit *Molin. de primogenit. hispanor. lib. 2. c. 11. n. 19. post Gregor. Lopez. ad leg. 32. glosf. 16. in verb. non valdra. col. 9. versf. quod tamen si vigore regiæ licentiæ. tit. 9. p. 6.*

Et cum in quemlibet primogenitum ex vocatis resultent tot donationes ad eiusdem primogenij successionem, quot sunt personæ vocatæ, ac si vnicuique nominatim facta
36 fuisset donatio, † sequitur vt absque aliqua restitutione quilibet vocatus consequatur dominium in eodem instanti, ac momento, quo purificatur conditio, vel venit dies vocationis ex propria persona, sublato de medio præcedenti successore, non autem ex iure ab eodem sibi transmisso *Castr. in l. si pecuniam. 5. n. 11. q. 4. ff. de condict. causf. data. Menoch. consf. 1153. n. 1. & 2. & n. 153. lib. 12.* cum alijs de quibus *supr. c. 237. n. 10.*
37 *& 11. tom. 2.* † vbi etiam, quod idem est in feudo, & similibus dispositionibus *Roland. consf. 15. n. 13. lib. 4. Menoch. consil. 99. n. 113. lib. 1.*

Neque est nouum, vt ex vnico actu, seu verborum contextu possint causari plures gradus
38 substitutionum, † siue donationum in personis diuersis originem habentiū, cum id passim admittatur *l. cohæredi. §. qui discretas. vbi Aret. & Ias. n. 5. ff. de vulgar. & pupill. l. iam hoc iure. eod. tit. l. 1. C. de impuber. & alijs substitut. Molin. de primogenit. hispanor. lib. 15. c. 1. n. 17. in fin. & c. 4. n. 16. eod. lib.*

Et quamuis maioratus æquiparetur fideicommisso, itaut omnes substitutiones videantur
39 subordinatæ, † & factæ sub conditione, quatenus ad primum vocatum bona vinculata perueniant, adeo vt si conditio defecerit, ex quo ipse obijt, antequam maioratus initium habuerit, omnes substitutiones ab eius acquisitione dependentes euanuerint *Menoch. consf. 1103. n. 14. lib. 12.* Tamen in fideicōmis-
40 sis aliter iudicatur, quam in maioratibus, † & vocationibus perpetuis, cum in omnibus non conueniant, Nam fideicōmissarius non admittitur vsque ad mortem naturalem hæredis ob illam rationem, quia idem fideicōmissarius potest prius mori, & substitutio euanescere iuxta *l. vnic. §. secundo. C. de cadue. tollend. Socin. in l. cum auus. n. 104. versf. probo antecedens. ff. de condit. & demonstrat. Cost. in l. gallus. §. & quid si tantum.*
41 *p. 2. n. 12. ff. de liber. & posthum.* † Secus est in bonis maioratus, in quibus cessat ista ratio, quia licet vocatus post mortem ante eum decedat, nihilominus ista substitutio facta in maioratu non remanet caduca, sed bona maioratus ad alios vocatos deferuntur, itaut ob huiusmodi differentiam aliud

ius

ius sit statuendum in fideicommisso, quam in maioratu, ita in specie distinguit *Melchior. Palaez. de maiorat. p.2.q.3.n.29. tom. 10.p.1.fol.418.post Peralt.in l.3.§.qui fideicommissam libertatē. n.39.de hæredib.instit.*

Quare etiam dicimus, quod licet substitutio
42 facta alicui sub conditione † si decesserit sine liberis masculis deficiat illis extantibus tempore mortis, quidquid postea de liberis contingat iuxta *cons. Oldrad.* 21. Tamen hoc non procedit in primogenijs, cum immo ex eorum natura, & perpetuitate hæc conditio in ipsis filijs, ac etiam nepotibus, cæterisq.
43 descendentibus censeatur repetita, † tamquam aliter non possit conseruari perpetuitas maioratus, si enim deficientibus filijs statim expiraret substitutio, quamuis ipsi filij non haberent liberos, maioratus ipse, qui ex sui natura debet esse perpetuus, illicò deficeret, & bona remanerent libera, quod esset directè contra mentem institutoris, vnde vt eius memoria conseruetur, & primogenium duret, talis conditio perpetuò intelligitur repetita, cum alias non posset voluntas instituentis maioratum durare, vt late firmat *Molin. de primogenit. hispanor. lib.1. c.6.n.18. & 19.*

Esset tamen in prædictis considerandum, quod præsupponitur in facto, testatorem expressè declarasse, quod hæres, & prius nominatus ad successionem maioratus actualiter succederet, & ad eum emolumentum illius spectaret, itaut tam ipse, quam eius filij, & successores omnino existerent hæredes in dicto maioratu, & mediante eorum persona vocaretur postea altera linea in defectum lineę hæredis, qua cessante idem testator progressus fuit ad plures gradus substitutionum, cum declaratione, vt inter vocatos procedatur ordine successiuo de maiore in maiorem, quod clarè ostendit testatorem omnino voluisse, vt successor ingrederetur lineam hæredis prius vocati, cum alias non posset talis ordo seruari, nisi præsupponatur ipsius
44 successio, † neque enim poterat procedi de vna linea in alteram, nisi data successione primæ, & sic tota illa subsequens vocatio facta fuit, dummodo hæres primogenitus successisset, quo non succedente, non est curandum de alijs substitutionibus, quia omnes corruunt tamquam dependentes à prima *Surd.* qui loquitur in specie similis primogenituræ *cons.* 403. *n.73. vsque ad 76. lib.3.* Prout passim quando testator voluit cum effectu primum institutum esse hęredem, &
45 seruari legem testamenti, † numquam potest incipere substitutio à secundo gradu, si primus gradus fuit peremptus, cum enim testator supponat illum esse hęredem, substitutio non procedit, prima defecta, tamquam hoc esset contra mentem testatoris, prout concordando opiniones communiter distinguūt Doctores, & consuluit *Alex. cons. 1. lib. 1. Corn. cons.199. in præsenti consultatione lib.2. Roland. cons.58.n.57. lib.3. Ang. in l. qui habebat. in glos. vlt. ff. de vulgar. & pupill. Bursatt. cons. 97. n.7. & 8.* & late dixi *decis. March.* 140.*n.1. vsque ad 12.*

Neque obstat, quod sequentes vocati in maioratu non capiant à primo, sed ab ipso institutore, cum tot videantur donationes, & legata, quot personæ vocatæ, in quas absque aliqua restitutione dominium transit, vt su-
46 perius dictum est, † Quia etiam in maioratus successione, res subiecta maioratui est capiēda de manu hæredis, seu prius vocati, intelligendo de actuali possessione, quæ in facto consistit, quidquid aliud sit in ea, quæ est iuris, & sic semper hoc respectu restitutio est facienda de bonis maioratus, quorum dominium, & possessio, licèt ipso iure sit acquisita successori, tamen ipsa actualis possessio non acquiritur, nisi mediante restitutione facienda per hæredes prīmi successoris, vt in specie concludit *Molin. de primogenit. hi-*
47 *spanor. lib.1.c.14.n.15.* † vbi etiam, quod ista actualis possessio est multum considerabilis, cum pro illa consequenda competat interdictum adipiscendæ ei, in quem possessio ipso iure est translata, cum alijs effectibus, de quibus *Idem Molin. de primogenit. hispan. c.15.lib.1. & c.12. & 13.lib.3.*

Licèt in hoc esset animaduertendum, quod quando constat quæ, & qualia sint bona subiecta maioratui, & quorum liquidatio non
48 est facienda, † non esset opus aliqua restitutione, cum posset vocatus ad maioratum capere possessionem talium bonorum, seu redditūum propria auctoritate, vt in proposito firmat *Soarez in l. quoniam in prioribus. in declarat. leg. regn. limit. 13. q. 7. col.10. ad med. vers. prædictam conclusionem. n.17. fol.* 474. ob illam rationem, quæ con-
49 sideratur in legatario, † qui licet non possit occupare propria auctoritate possessionem rei legatæ etiam ante aditam hæreditatem, & possessionem captam per hæredem, Tamen hoc non procedit, quando esset certum, quod hæres nihil posset prætendere in re legata occasione falcidiæ, stante enim ista certitudine datur licita appræhensio possessionis etiam propria auctoritate *Glos. Cyn. Bald. Salic. & alij in l. 1. C. quor. legator. Menoch. de adipiscend. possess. remed. 2. n. 72. vsque ad 79.*

Sed hoc non obstabit in casu nostro, cum firmum remaneat motiuum supra adductum, quod testator voluit vocatum omnino esse
50 hæredem, & successorem in maioratu, † quod facit, vt non attendatur, quod substitutus possit capere propria auctoritate possessionem bonorum certorum maioratus, cum secundus gradus non procedat, primo defecto, stante ista voluntate testatoris *Alex. cons.1. lib.1.* cum alijs supra allegatis *n.45.*

Immo non solum testator voluit maioratum

radicari in persona hæredis, sed etiam eius
51 filiorum, & successorum, † vnde licet defecerit hæres, non tamen defecerunt ipsius descendentes, qui non possunt vere dici defecisse, tamquam non fuerint nati *Surd. cons.* *336.n.1.lib.3.* & quamuis hinc inde sint opiniones an substitutio facta in defectum filio-
52 rum, † atque descendentium habeat locum etiam non natis filijs, & descendentibus, vt per *Menoch. cons.*1062. *n.*21. *& cons.*1063. *lib.*11. Tamen quidquid sit de prædictis, satis est, quod ista verba in defectum filiorum non possunt verificari in non natis quando,
53 prout in casu nostro, † apparet testatorem intellexisse de nascituris *Rimin. Iun. cons.* 117. *n.* 58. *lib.* 2. *post Alciat. cons.* 44. *n.*26. quem sequitur etiam *Menoch. cons.*326.*n.*3. *lib.*4. *& cons.*1062.*n.*21.*in fin. lib.*11.

EPITOME.

PRioritas hypothecæ an prosit tam agendo, quam excipiendo. ¶ Et quando ad effectum retentionis requiratur cessio. ¶ Declaratio ex interuallo an possit fieri in præiudicium iuris per tertium acquisiti. ¶ Creditum socij an sit prius soluendum, quam alterius creditoris. ¶ Promissio de restituendo prioribus ad omne mandatum domini an admittat appellationem, si non adsit copula, & ad omne mandatum. ¶ In venditione officij cum reseruatione dominij, quo casu damna spectent ad emptorem, seu venditorem. ¶ Et quando talis reseruatio impediat perfectionem contractus. ¶ Et quid in arrendatarijs exercentibus officia nomine aliorum. ¶ Sententia lata contra substitutum contumacem, seu præsentem, & se defendentem an præiudicet tertio non citato etiam in consequentiam. ¶ Statutum mandans emendari damnum an intelligatur, vt prius constet de damno verè, non fictè per contumaciam. ¶ Pactum, & statutum an sit validum, quod circa damna stetur assertioni partium. ¶ Et an intelligatur solum quo ad quantitatem damni, non autem de damno passo, itaut aliunde illud sit probandum. ¶ Et an talis facultas extendatur ad hæredes, & causam habentes. ¶ Et an possit iurari per procuratorem ad id specialiter deputatum. ¶ Et quid in responsione ad positiones, seu illas dante an requiratur specialissimum mandatum ad sic, & sic respondendum, & ponendum.

SVMMARIVM.

1 *Prior in tempore debet esse potior in iure.*

2 *Prioritas hypotheca prodest non solum agendo, sed etiam excipiendo.*

3 *Subrogatus quo ad anterioritatem hypotheca habet retentionem, quamuis non obtineat cessionem, qua solum requiritur ad effectum agendi, non retinendi.*

4 *Declaratio, & conuentio ex interuallo non potest fieri in præiudicium creditoris habentis iura anteriora, quidquid alias in ipsomet actu valeret.*

5 *Creditum anterioris socij est prius soluendum, quam alterius creditoris.*

6 *Promissio cum obligatione camerali de restituendo ad omne mandatum domini non operatur effectum restitutionis, nisi præcedat decretum restitutionis, quod admittit appellationem quando non adest dictio, & ad omne mandatum domini.*

7 *Vendens officium cum reseruatione dominij, donec fuerit solutum pretium, non tenetur ad damna ex illo prouenientia, qua spectant ad emptorem. & n.*8.

9 *Dominium reseruatum per venditorem, donec sibi pretium soluatur, dicitur ius proprium, quod operatur prælationem in re vendita.*

10 *Reseruatio dominij non impedit perfectionem contractus. n.*12. *&* 16.

11 *Arrendatarij exercentes officia nomine principalium non tenentur de damnis ex eo prouenientibus, quæ spectant ad titulares, & dominos officiorum.*

13 *Damna illata per animalia vendita cum reseruatione dominij an pertineant ad emptorem, seu venditorem, stante statuto, quod domini teneantur pro damnis ab eis illatis. Et quando scientia ad istum effectum sit probanda. n.*14. *&* 15.

17 *Sententia lata contra substitutum in officio contumacem non præiudicat tertio non citato etiam in consequentiam, quidquid alias noceret, si fuisset lata contra præsentem, & se defendentem.*

18 *Statutum mandans emendari damnum intelligitur, vt prius constet de damno verè, non fictè per contumaciam accusati.*

19 *Pactum est validum, quod circa damna stetur assertioni iurata partis, qua passa est damnum tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus. Idem etiam in statuto. n.*20.

21 *Conuentio, vt stetur iuramento damnum passi, intelligitur solum circa quantitatem damni, ideo non habebit locum, nisi aliunde prius damnum formiter probetur.*

22 *Pacta concedentia facultatem iurandi parti circa damna passa non extenduntur ad heredes, aut causam habentes, & quid in procuratore specialiter deputato. n.*23. *Fallit in facultate iurandi concessa per statum, seu legem. n.*27.

24 *Responsio ad positiones non admittitur per procuratorem specialem, sed requiritur mandatum specialissimum, & in indiuiduo ad sic respondendum, quamuis deberet extendi iuxta formularium Romanum. n.*25. *Idem in dando positiones. n.*26.

CA-

CAPVT DCCLXXII.

OBligatio ad fauorem Cæsaris fuit contracta *die* 4. *Ianuarij* 1616. Altera vero Ioannis *die* 10. *Februarij eiusdem anni*. & sic per triginta sex dies ante, vnde tamquam anterior in tempore debet etiam esse
1 potior in iure, † non autem posterior, prout declarauit Iudex in sua sententia, quæ ex hoc redditur iniusta, & per consequens reuocanda, tamquam lata absque cõsideratione istius anterioritatis *l. quoties.* 98. *ff. de regul. iur. Dyn. in c. qui prior.* 54. *eod. tit. in* 6.
2 *Honded. conf.* 22. *n.* 14. *lib.* 1. † Quæ quidem prioritas hypothecæ prodest non solum agẽdo, sed etiam replicando, & retinendo, & excipiendo *l. creditor. in princ. ff. qui potior. in pign. habeant. Neguss. de pignorib. p.* 4. *membr.* 2. *n.* 3.

Non obstat, quod obligatio ad fauorem Ioannis quamuis sit posterior, tamen debeat præualere, cum pecuniæ illius deuenerint ad manus Valentini, in cuius locum fuit subrogatus idem Ioãnes quo ad prioritatem in officio empto ex pecunijs ipsius; Quia hoc magis excludit talem prætensam prioritatem, cum prius pecuniæ Cæsaris ad effectum emendi dictum officium fuerint datæ Vincẽtio emptori, & Valentino venditori, cum expressa conuentione, quod deseruirent pro satisfactione partis pretij eiusdem officij, & sic Cæsar, cui fuerunt postea restituta scuta mille, semper erit subrogatus quo ad prioritatem hypothecæ etiam absque aliqua ces-
3 sione, † quæ non requiritur ad effectum excipiendi, & retinendi, cum sufficiat pretium rei emptæ peruenisse ad priores creditores quamuis non interuenerit cessio, quæ solum erit necessaria ad effectum agendi hypothecaria *l. qui à debitore. ff. qui potior. in pignor. habeant. Bart. in l.* 1. *in princ. post Glos. ibid. in verb. desiderabit. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluit. Denintend. decis.* 50. *per tot.* & tamquam veriorem opinionem, & magis æquam, & receptiorem sequitur *Rot. coram Cardin. Mantic. Placentina saluiani.* 13. *Iunij* 1589. *& coram R. P. D. Pamphilio Spoletana saluiani.* 2. *Aprilis* 1607. *Fulgos. in l. cum prior. ff. de distract. pignor. Neguss. de pignorib. membr.* 3. *par.* 5. *in princ. n.* 3.

Neque obstat, quod Ioannes prætendat contraxisse societatem ea intentione, vt pecuniæ soluerẽtur Valentino in satisfactionem pretij officij emendi, Quia etiam Cæsar ita contraxit, & cum tali intentione, & declaratione dedit pecunias, quæ peruenerunt ad manus Valentini ad computum pretij officij per eum vendendi, & per Vincentium emendi, ideo semper debet esse potior, Maxime, quia declaratio, qua se tuetur Ioannes, non fuit facta ab eo, sed à Vincentio ipso absente, & absque aliqua conuentione de succedendo in locum Valentini prioris creditoris, quæ conuentio requirebatur in ipso actu societatis, quando pecuniæ fuerunt traditæ per Ioannem Valentino, itaut non sufficiat, quod idem Ioannes in instrumento depositi facto ex interuallo post duos dies à contracta societate declarauerit, & conuenerit de succedendo in locum Valentini, & tunc reportauerit specialem hypothecam à Vincẽtio super officio resignando cum cessione iu-
4 rium, † Quia ista declaratio, & conuentio ex interuallo non iuuat, tamquam non potuerit fieri in præiudicium Cęsaris anterioris creditoris propter generalem hypothecam prius acquisitam in primo suo instrumento societatis cõtractæ cum eodem Vincentio ad fauorem Cæsaris, Quamuis enim declaratio, & conuentio retrotrahatur ad principium actus tamquam illi adhærens, tamen intelligitur respectu partium, non autem tertij, in cuius præiudicium nũquam retrotrahitur propter ius illi prius acquisitum, quod semper debet esse exceptum, ideo numquam ei obest, nisi fiat in ipsomet actu *Castr. in l. heredes. §.* 1. *col.* 2. *in fin. ff. de testament. Anchar. conf.* 398. *col. vlt. n.* 4. *Ang. conf.* 209. *n.* 1. *in fin. Roland. conf.* 46. *n.* 38. *lib.* 2. *Dec. conf.* 114. *pro tenui facultate. col. vlt. in princ. n.* 5. *Aym. conf.* 112. *n.* 12. *& conf.* 106. *n.* 13. *Socin. conf.* 260. *n.* 10. *lib.* 2. *Surd. conf.* 196. *n.* 40. *lib.* 2. *& conf.* 288. *n.* 6. *eod. lib.*

Cum igitur talis conuentio facta ex interuallo non obstet iuribus prius quæsitis per Cæsarem, non erit locus restitutioni pecuniarum, cum enim per eum fuerit contracta societas contemplatione officij emendi, & sint solu-
5 tæ pecuniæ pro pretio eiusdem officij, † antequam aduersarius aliquid solueret, ex capitali ipsius societatis prius debet satisfieri creditum ipsius Cæsaris socij anterioris, quam alterius *Bald. & Salic. in l. eius C. de compensat. Corn. conf.* 111. *post princ. vers. ad idem quod. lib.* 4. *Socin. conf.* 73. *n.* 9. *&* 10. *lib.* 1. *Magon. decis. Lucens.* 1. *n.* 13. *&* 31. *Roncagall. in l. si duo rei.* 10. *n.* 6. *ff. de duob. reis. Caualcan. de tutor. n.* 220. *Tindar. de compensat. art.* 7. *n.* 7. *Rot. coram R. P. D. Ortemberg. Romana dotis.* 13. *Nouembris* 1602. *in fin.* vbi etiam quod procedit quamuis essemus in causa dotis, cuius priuilegium in hoc casu non attenderetur, vt per *Rot. coram eod. in d. Romana dotis.* 2. *Decẽbris* 1602.

Ex quibus patet esse concedendam appellationem, & retardandam executionem, nam licet simus in promissione cum obligatione camerali de restituendo prioribus, & potio-
6 ribus ad omne mandatum domini, † Tamen ista promissio non operatur effectum restitutionis, nisi quando pecuniæ essent restituẽdæ prioribus, & potioribus, & ad omne mandatum domini, si enim in decreto non adsit ista copula, &, admittitur appellatio ab

ab ista declaratoria anterioritatis, & portioritatis, Et contraria procedunt, quando in decreto apponitur dicta copula, tunc enim rescribitur cum clausula sine praeiudicio legitimae executionis, quia statim secuto mãdato Iudicis intrat restitutio, prout cum prædicta distinctione sæpe ita fuisse seruatum in Signatura testatur *R. P. D. Marchesanus de commissione appellat. ab obligat. cameral. p.1.§.1.n.173. vsque ad 176. fol.709.*

Alterum dubium decidendũ est negatiuè, quod venditor non teneatur ad prætensa damna,

7 quia illa spectãt ad emptorem officij, † quod licet fuerit venditum cum reseruatione dominij pro rata pretij non soluti, tamen talis reseruatio non impedit perfectionem venditionis, cum contractus sit perfectus, itaut omne commodum, & periculum ex illo proueniens sit ipsius emptoris, non autem venditoris reseruantis prædictum dominium, non obstante etiam, quod post talem venditionem cum huiusmodi reseruatione emẽs rem venditam conduxerit promittendo soluere certum quid, donec pretium integrum fuerit solutum, tamquam ista accidentalia non considerentur, sed solũ attendatur perfectio venditionis principaliter factæ, prout est *tex. in l. sicut emptio. 23. vbi Glos. in verb. exoluat. ff. locat. Boss. de remiss. mer-*

8 *ced. conduct. n.102.* † vbi quod est multum notandum, nam quilibet non viso dicto textu contrarium diceret, & sequitur *Surd. decis.198. n.28. post Curt.Iun.cons.82.n.3.col. 2.in princ. Dec.cons.311. licet hactenus. n.4. col.2. in fin. vers. tertio idem comprobatur. Alex.cons.121.n.1. lib.5. Ruin.cons.73.n.3. lib.1. Capoll. cautel.125. n.1. ad med. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib.4. tit.24.*

Quare dominium in hoc casu potest dici ius proprium, quod quis in re habet vigore præ-

9 fatæ reseruationis, † quæ vt dictum est operatur talem prælationem, cum passim accipiatur dominium pro similibus iuribus, quæ alicui competunt *l. rectè dicimus. 25. l. bonorum.49. l. sciendum.70. in fin. l. verbum illud pertinere. 81. l. habere. 188. l. pronunciatio. 191. §.1. vers. pater autem familias. l. potestatis. 215. ff. de verb. significat. Rebuff. in l. alienatum.76.col.2. in princ. ff.eod. tit. l.1. in fin. ff. de pecul.*

Quibus additur, quod emptor officij soluit scuta bis mille, & tercentum, vnde effectus est verus dominus, & possessor, & titularis verus non de vento, vt exaduerso præsupponitur, cum tale pretium fuerit plusquam sufficiens pro valore eiusdem tituli, qui erat in persona emptoris, sub cuius nomine instrumenta rogabantur cum exercitio omnium, quæ ad verum titularem spectabant, & pro rata pretij non soluti, pro qua fuit reseruatum dominium, aderant scripturæ, in quibus venditor dominium, & hypothecam reti-

10 nuit, † cum pacto expresso, quod non esset licita illarum transportatio, donec totum pretium non fuisset solutum, vt latius in instrumento, de quo in actis, adeo vt stante vero dominio acquisito tituli officij, iuxta pretium solutum, ad eum pertineat periculum, & cõmodum eiusdem officij tamquam ad verum dominiũ, iuxta Bullas *Clem. VII. in ordine.47. & Pij IV. n.85.* de quibus per

11 *Cardin. Seraph. decis.537. & 576.* † quæ non obstant casui nostro, dum loquuntur in arrẽdatarijs, in quos nullum dominiũ fuit translatum, sed officium exercebatur nomine principalis domini, quod non est in emptore, de quo agimus, qui erat titularis, & ve-

12 rus dominus, † ideo ad eum spectabat periculum, & commodum rei emptæ, non autem ad venditorem stante venditione vndequaque perfecta *Surd. decis. 198. n. 28. post Boss. de remiss. merced. conductor. n.102.* cum alijs supra allegatis.

Non obstat *Dec. cons. 440. superioribus. in* Adde supr. ad c. 354. n.48. & c. 324. n.17.

13 *princ.* Quia licet *ibid.* concludat, † quod dãnum illatum per animalia vendita cum reseruatione dominij pertineat ad venditorem stante statuto, quod domini teneantur pro damnis ab eis illatis, Tamen hoc intelligitur probata scientia eorum, quæ acta sunt, nam alias propter ignorantiam non teneretur venditor, quamuis dominium sibi reseruauerit super animalibus, quę quidem sciẽtia non fuit in casu nostro allegata, nedum

14 probata, † Ita se declarat *Idem Dec. d.cons. 440. col. 1. in princ. vers. de venditore qui reseruauit. n.1.* iuxta *l. cotem ferro. §. dominus. ff. de publican. l. fraudati. in fin. eod. tit. l. metrodorum. ff. de pœn. l. vlt. ff. de decret. ab ordin. faciend. c. apostolicæ. de cleric. excommunic. ministrant. c. si non ab homine. de sentent. excommunicat.*

Immo *Idem Dec. cons.311. licet hactenus. n.4.*

15 contrarium tenet, † quod videlicet damnum contingens in rebus venditis, cum similibus reseruationibus, donec impleatur, & soluatur precium, pertineat ad emptorem, cum locationes in tali contractu factæ tamquam accidentales non attendãtur, & quia post ven-

16 ditionem perfectam, † & traditionem secutam periculum est emptoris *l. ex empto. in princ. ff. de act. empt. l. pignus. C. de pignorat. action.* Quasi illa pensio præstetur pro interesse pretij non soluti *Bart. in l. sicut emptio. §. interdum. ff. locat. Alex. cons.121. n.4. & per tot. lib.5.*

Quæ omnia dicta sunt ex abundanti, quia satis erat allegare, quod nullibi constat de

17 prætenso damno, † nam sententia, quæ prætenditur lata contra substitutum contumacẽ, non debet nocere tertio non citato etiam in consequentiã, quamuis alias si fuisset lata contra præsentem, & se defendentẽ debuisset nocere tertio, Vnde multò minus nocebit in casu nostro, in quo nulla adest consequentia,

tia, vt præiudicet venditori *l. qui repudiatus. §. fin. & l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testam. l. si ideo. ff. de euictionib. l. præses. C. de pignorib. Bart. in l. cum filius. in fin. ff. de verb. obligation. Alex. cons.* 84. *n.* 4. *ad med. vbi Addit. in verb. tertio. & Natt. in verb. se non defendentem. lib.* 3. *Butr. cons.* 5. *Roman. cons.* 154. *n.* 5. vbi plene *Mandos. in verb. lata. & in verb. noceret. Felin. in c. cum bertoldus. col.* 8. *n.* 20. *vers. vnde consulit. de re iudicat. & in c. ex litteris. col.* 11. *de constitutionib. Matthesil. notab.* 26. *Alciat. præsumpt.* 22. *n.* 8. *reg.* 3. *fol.* 323. *Marsil. in l. infans. n.* 21. *vers. tertio dicit. ff. de sicar. & in l. de vnoquoque. n.* 174. *ff. de re iudicat.*

Et regulare est, vt statutum mandans damnum
18 emendari debeat intelligi, † vt prius constet verè de damno illato, non autem fictè per contumaciam accusati *Alciat. præsumpt.* 22. *n.* 6. *regul.* 3. *post Rayn. de Forl. in l.* 2. *ad fin. ff. ad syllanian.* quem refert, & sequitur *Bald. in l. si quando. C. vnde vi.*

Prout dicimus de pacto, quod circa damna passa, & interesse credatur dicto partis cum
19 iuramento, † nam quamuis illud valeat tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus *Surd. decis.* 259. *n.* 7. *post Bald. Alber. & Ias. in l. iusiurandum quod ex conuentione. ff. de iureiur. Cagnol. in l.* 1. *n.* 114. *C. de sentent. quæ pro eo quod inter. Abb. in c. dilecti filij. col. fin. de for. compet. Natt. cons.* 450. *per tot. Seraphin. priuileg. iuram.* 31. *n.* 8. *cum seq.* late *Mastrill. decis.* 60. *n.* 1. *vsque*
20 *ad* 4. † Exemplo statuti, quod etiam valebit, vt credatur damnum passo cum iuramento *Menoch. cons.* 217. *n.* 8. *vsque ad* 11. *lib.* 3. *Plot. de in lit. iur. §.* 47. & 48. ¶ Tamen istud pactum intelligetur, vt credatur circa quantitatem damnorum tantum, non autem de
21 damno in genere passo, † nam tunc in eo requiretur extrinseca probatio, nam ex quo pars est testis in causa propria contra regulas iuris, ideo prius liquidè verificandum est damnum esse passum, & postea pars iuret super quantitate *Bart. cons.* 168. *lib.* 1. *Grat. cons.* 10. *n.* 7. & 12. *lib.* 2. *Lup. de vsur. §.* 6. *in fin. Imol. in l. paulus. ff. de solution.* & de communi testatur *Mastrill. decis.* 60. *n.* 4.
22 *vsque ad* 9. † vbi etiam addit, quod in similibus pactis, in quibus conceditur facultas iurandi circa quantitatem damnorum, non est recedendum à persona, cum qua fuit facta conuentio, nam qui dat facultatem iurandi potest confidere de eo, non autem de hærede, aut de alio causam ab illo habente, ideo talis facultas solum restringetur ad eũ, non ad alium *Ias. in l. si quando. n.* 52. *C. vnde vi. Natt. cons.* 450. *Alex. Rom. & Socin. in l. penult. §. fin. ff. ne quis eum qui in ius. Rot. Ianuens. decis.* 78. *Grat. cons.* 28. *n.* 10.
23 *lib.* 1. † vbi extendit, quod neque per procuratorem ad id specialiter deputatum poterit tale iuramentum præstari *Mastrill. decis.* 60.
24 *n.* 9. † dummodo tamen mandatum non sit specialissimum ad sic, & sic iurandum, prout dicimus de positionibus, quibus non potest respondere procurator etiam specialiter cõstitutus nisi habeat mandatũ specialissimum ad sic, & sic respondendum, vt per *Rot. coram Cardin. Lancellotto Bononien. fideicommissi de Rubeis.* 6. *Martij* 1596. iuxta opinionem *Bart. in l. vlt. in fin. C. de procuratorib. Imol. in l. penult. §. ad crimen. col. penult. vers. sed per complementum. ff. de public. iudic. Cauar. pract. quæst. c.* 20. *vers. est tamen hac in re. Luc. Pet. in sua prax. tit.*
25 *de positionib. n.* 23. *in fin.* † Itaut neque sufficiat, quod fuerit datum mandatum amplum iuxta formularium Romanæ Curiæ, in quo licet contineatur talis facultas, tamen non potest dici, quod dominus dederit mandatum speciale ad sic respondendum positionibus, cum non constet de scientia, aut certioratione eiusdem domini, quod hoc contineretur in dicto formulario *Rot. coram Cardin. Lancellotto in d. Bononien. fidei-*
26 *commissi.* 6. *Martij* 1596. † Et quod requiratur mandatum in indiuiduo tam in dandis positionibus, quam in responsione ad illas late *Rot. coram R. P. D. Pirouano Mediolanen. pensionis.* 8. *Februarij* 1616. quæ est *decis.* 779. *n.* 3. *vsque ad* 6. *par.* 2. *in recentiorib. post Nenizan. consil.* 7. *n.* 12. *Honded. cons.* 66. *n.* 73. *lib.* 1. *Menoch. cons.* 84. *n.* 64. Quidquid sit in potestate iurandi concessa
27 per statutum, † seu legem, quæ non restringetur iuxta terminos pacti *Plot. in l. si quando. n.* 619. *vers. vigesimoquarto amplia. C. vnd. vi.* sequitur *Mastrill. decis.* 60. *n.* 10.

E P I T O M E.

Verbum linea quando sit collectiuum, & includat diuersos gradus. ¶ Et quo casu attendatur altera linea in defectum primæ vocatæ tam in fideicommissis, quam in feudis, & primogenituris, itaut debeat intelligi de vniuersali deficientia. ¶ Vocatio positorum in conditione an sit necessaria ad exclusionem transuersalium. ¶ Dictio tunc an designet extremitatem temporis, & restringat dispositionem ad illa, quæ sunt expressa. ¶ Verbum deficere an significet casum non existentiæ, vel solum quando natus desijt esse in rerum natura. ¶ Repetitio qualitatum an sit facienda quando sunt capitula separata, & fuit oratio perfecta, & adest diuersitas personarum non obstantibus dictionibus repetitiuis. ¶ Et quid in substitutionibus correspectiuis, & continuatiuis de vna in aliam. ¶ Probatio omnium qualitatum quando sit necessaria. ¶ Liberi positi in conditione quamuis non censeantur vocati, an excludant vocatum sub conditione liberorum.

ab ista declaratoria anterioritatis, & por-
tioritatis, Et contraria procedunt, quando in
decreto apponitur dicta copula, tunc enim
rescribitur cum clausula sine præiudicio le-
gitimæ executionis, quia statim secuto mã-
dato Iudicis intrat restitutio, prout cum
prædicta distinctione sæpe ita fuisse serua-
tum in Signatura testatur *R. P. D. Marche-
sanus de commissione appellat. ab obligat. ca-
meral. p.1.§.1.n.173. vsque ad 176. fol.709.*
Alterum dubium decidendũ est negatiuè, quod
venditor non teneatur ad prætensa damna,
7 quia illa spectãt ad emptorem officij, † quod
licet fuerit venditum cum reseruatione do-
minij pro rata pretij non soluti, tamen talis
reseruatio non impedit perfectionem vendi-
tionis, cum contractus sit perfectus, itaut
omne commodum, & periculum ex illo pro-
ueniens sit ipsius emptoris, non autem ven-
ditoris reseruantis prædictum dominium,
non obstante etiam, quod post talem ven-
ditionem cum huiusmodi reseruatione emẽs
rem venditam conduxerit promittendo sol-
uere certum quid, donec pretium integrum
fuerit solutum, tamquam ista accidentalia
non considerentur, sed solũ attendatur per-
fectio venditionis principaliter factæ, prout
est *tex. in l. sicut emptio. 23. vbi Glos. in
verb. exoluat. ff. locat. Boss. de remiss. mer-
8 ced. conduct. n.*102. † vbi quod est multum
notandum, nam quilibet non viso dicto tex-
tu contrarium diceret, & sequitur *Surd. de-
cis.*198. *n.*28. *post Curt. Iun. cons.*82. *n.*3. *col.*
2. *in princ. Dec. cons.*311. *licet hactenus. n.*4.
*col.*2. *in fin. vers. tertio idem comprobatur.
Alex. cons.*121. *n.*1. *lib.*5. *Ruin. cons.*73. *n.*3.
*lib.*1. *Capoll. cautel.*125. *n.*1. *ad med. Card.
Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib.
lib.*4. *tit.*24.
Quare dominium in hoc casu potest dici ius
proprium, quod quis in re habet vigore præ-
9 fatæ reseruationis, † quæ vt dictum est
operatur talem prælationem, cum passim
accipiatur dominium pro similibus iuribus,
quæ alicui competunt *l. rectè dicimus.* 25. *l.
bonorum.*49. *l. sciendum.*70. *in fin. l. verbum
illud pertinere.* 81. *l. habere.* 188. *l. pronun-
ciatio.* 191. §. 1. *vers. pater autem familias.
l. potestatis.* 215. *ff. de verb. significat. Re-
buff. in l. alienatum.*76. *col.*2. *in princ. ff. eod.
tit. l.* 1. *in fin. ff. de pecul.*
Quibus additur, quod emptor officij soluit scu-
ta bis mille, & tercentum, vnde effectus est
verus dominus, & possessor, & titularis ve-
rus non de vento, vt exaduerso præsuppo-
nitur, cum tale pretium fuerit plusquam suf-
ficiens pro valore eiusdem tituli, qui erat in
persona emptoris, sub cuius nomine instru-
menta rogabantur cum exercitio omnium,
quæ ad verum titularem spectabant, & pro
rata pretij non soluti, pro qua fuit reserua-
tum dominium, aderant scripturæ, in quibus
venditor dominium, & hypothecam reti-
10 nuit, † cum pacto expresso, quod non esset
licita illarum transportatio, donec totum
pretium non fuisset solutum, vt latius in
instrumento, de quo in actis, adeo vt stante
vero dominio acquisito tituli officij, iuxta
pretium solutum, ad eum pertineat pericu-
lum, & cõmodum eiusdem officij tamquam
ad verum dominiũ, iuxta Bullas *Clem. VII.
in ordine.*47. *& Pij IV. n.*85. de quibus per
11 *Cardin. Seraph. decis.*537. *&* 576. † quæ non
obstant casui nostro, dum loquuntur in arrẽ-
datarijs, in quos nullum dominiũ fuit trans-
latum, sed officium exercebatur nomine
principalis domini, quod non est in empto-
re, de quo agimus, qui erat titularis, & ve-
12 rus dominus, † ideo ad eum spectabat pe-
riculum, & commodum rei emptæ, non au-
tem ad venditorem stante venditione vnde-
quaque perfecta *Surd. decis.* 198. *n.* 28. *post
Boss. de remiss. merced. conductor. n.* 102. cum
alijs supra allegatis.
Non obstat *Dec. cons.* 440. *superioribus. in* *Adde supr. ad c. 154. n.48. & c. 124. n.17.*
13 *princ.* Quia licet *ibid.* concludat, † quod dã-
num illatum per animalia vendita cum re-
seruatione dominij pertineat ad venditorem
stante statuto, quod domini teneantur pro
damnis ab eis illatis, Tamen hoc intelligi-
tur probata scientia eorum, quæ acta sunt,
nam alias propter ignorantiam non tenerẽ-
tur venditor, quamuis dominium sibi reser-
uauerit super animalibus, quę quidem sciẽ-
tia non fuit in casu nostro allegata, nedum
14 probata, † Ita se declarat *Idem Dec. d. cons.*
440. *col.* 1. *in princ. vers. de venditore qui
reseruauit. n.*1. iuxta *l. cotem ferro. §. domi-
nus. ff. de publican. l. fraudati. in fin. eod. tit.
l. metrodorum. ff. de pœn. l. vlt. ff. de decret. ab
ordin. faciend. c. apostolica. de cleric. excom-
munic. ministrant. c. si non ab homine. de
sentent. excommunicat.*
Immo *Idem Dec. cons.*311. *licet hactenus. n.*4.
15 contrarium tenet, † quod videlicet damnum
contingens in rebus venditis, cum similibus
reseruationibus, donec impleatur, & soluatur
pretium, pertineat ad emptorem, cum loca-
tiones in tali contractu factæ tamquam ac-
cidentales non attendãtur, & quia post ven-
16 ditionem perfectam, † & traditionem secu-
tam periculum est emptoris *l. ex empto. in
princ. ff. de act. empt. l. pignus. C. de pignorat.
action.* Quasi illa pensio præstetur pro in-
teresse pretij non soluti *Bart. in l. sicut em-
ptio. §. interdum. ff. locat. Alex. cons.*121. *n.*4.
*& per tot. lib.*5.
Quæ omnia dicta sunt ex abundanti, quia sa-
tis erat allegare, quod nullibi constat de
17 prætenso damno, † nam sententia, quæ præ-
tenditur lata contra substitutum contuma-
cẽ, non debet nocere tertio non citato etiam
in consequentiã, quamuis alias si fuisset lata
contra præsentem, & se defendentẽ debuisset
nocere tertio, Vnde multò minus nocebit
in casu nostro, in quo nulla adest consequen-
tia.

tia, vt præiudicet venditori *l. qui repudiatus. §. fin. & l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testam. l. si ideo. ff. de euictionib. l. præses. C. de pignorib. Bart. in l. cum filius. in fin. ff. de verb. obligation. Alex. cons. 84. n. 4. ad med. vbi Addit. in verb. tertio. & Natt. in verb. se non defendentem. lib. 3. Butr. cons. 5. Roman. cons. 154. n. 5.* vbi plene *Mandos. in verb. lata. & in verb. noceret. Felin. in c. cum bertoldus. col. 8. n. 20. vers. vnde consulit. de re iudicat. & in c. ex litteris. col. 11. de constitutionib. Matthesil. notab. 26. Alciat. præsumpt. 22. n. 8. reg. 3. fol. 323. Marsil. in l. infans. n. 21. vers. tertio dicit. ff. de sicar. & in l. de vnoquoque. n. 174. ff. de re iudicat.*

Et regulare est, vt statutum mandans damnum
18 emendari debeat intelligi, † vt prius constet verè de damno illato, non autem fictè per contumaciam accusati *Alciat. præsumpt. 22. n. 6. regul. 3. post Rayn. de Forl. in l. 2. ad fin. ff. ad syllanian.* quem refert, & sequitur *Bald. in l. si quando. C. vnde vi.*

Prout dicimus de pacto, quod circa damna passa, & interesse credatur dicto partis cum
19 iuramento, † nam quamuis illud valeat tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus *Surd. decis. 259. n. 7. post Bald. Alber. & Ias. in l. iusiurandum quod ex conuentione. ff. de iureiur. Cagnol. in l. 1. n. 114. C. de sentent. quæ pro eo quod inter. Abb. in c. dilecti filij. col. fin. de for. compet. Natt. cons. 450. per tot. Seraphin. priuileg. iuram. 31. n. 8. cum seq.* late *Mastrill. decis. 60. n. 1. vsque*
20 *ad 4.* † Exemplo statuti, quod etiam valebit, vt credatur damnum passo cum iuramento *Menoch. cons. 217. n. 8. vsque ad 11. lib. 3. Plot. de in lit. iur. §. 47. & 48.* ¶ Tamen istud pactum intelligetur, vt credatur circa quantitatem damnorum tantum, non autem de
21 damno in genere passo, † nam tunc in eo requiretur extrinseca probatio, nam ex quo pars est testis in causa propria contra regulas iuris, ideo prius liquidè verificandum est damnum esse passum, & postea pars iuret super quantitate *Bart. cons. 168. lib. 1. Grat. cons. 10. n. 7. & 12. lib. 2. Lup. de vsur. §. 6. in fin. Imol. in l. paulus. ff. de solution.* & de communi testatur *Mastrill. decis. 60. n. 4.*
22 *vsque ad 9.* † vbi etiam addit, quod in similibus pactis, in quibus conceditur facultas iurandi circa quantitatem damnorum, non est recedendum à persona, cum qua fuit facta conuentio, nam qui dat facultatem iurandi potest confidere de eo, non autem de hærede, aut de alio causam ab illo habente, ideo talis facultas solum restringetur ad eū, non ad alium *Ias. in l. si quando. n. 52. C. vnde vi. Natt. cons. 450. Alex. Rom. & Socin. in l. penult. §. fin. ff. ne quis eum qui in ius. Rot. Ianuens. decis. 78. Grat. cons. 28. n. 10.*
23 *lib. 1.* † vbi extendit, quod neque per procuratorem ad id specialiter deputatum poterit tale iuramentum præstari *Mastrill. decis. 60.*
24 *n. 9.* † dummodo tamen mandatum non sit specialissimum ad sic, & sic iurandum, prout dicimus de positionibus, quibus non potest respondere procurator etiam specialiter cōstitutus nisi habeat mandatū specialissimum ad sic, & sic respondendum, vt per *Rot. coram Cardin. Lancellotto Bononien. fideicommissi de Rubeis. 6. Martij 1596.* iuxta opinionem *Bart. in l. vlt. in fin. C. de procuratorib. Imol. in l. penult. §. ad crimen. col. penult. vers. sed per complementum. ff. de public. iudic. Couar. pract. quæst. c. 20. vers. est tamen hac in re. Luc. Pet. in sua prax. tit.*
25 *de positionib. n. 23. in fin.* † Itaut neque sufficiat, quod fuerit datum mandatum amplum iuxta formularium Romanæ Curiæ, in quo licet contineatur talis facultas, tamen non potest dici, quod dominus dederit mandatum speciale ad sic respondendum positionibus, cum non constet de scientia, aut certioratione eiusdem domini, quod hoc contineretur in dicto formulario *Rot. coram Cardin. Lancellotto in d. Bononien. fidei-*
26 *commissi. 6. Martij 1596.* † Et quod requiratur mandatum in indiuiduo tam in dandis positionibus, quam in responsione ad illas late *Rot. coram R. P. D. Pirouano Mediolanen. pensionis. 8. Februarij 1616.* quæ est *decis. 779. n. 3. vsque ad 6. par. 2. in recentiorib. post Nenizan. consil. 7. n. 12. Honded. cons. 66. n. 73. lib. 1. Menoch. cons. 84. n. 64.* Quidquid sit in potestate iurandi concessa
27 per statutum, † seu legem, quæ non restringetur iuxta terminos pacti *Plot. in l. si quando. n. 619. vers. vigesimoquarto amplia. C. vnd. vi.* sequitur *Mastrill. decis. 60. n. 10.*

E P I T O M E.

VErbum linea quando sit collectiuum, & includat diuersos gradus. ¶ Et quo casu attendatur altera linea in defectum primæ vocatæ tam in fideicommissis, quam in feudis, & primogenituris, itaut debeat intelligi de vniuersali deficientia. ¶ Vocatio positorum in conditione an sit necessaria ad exclusionem transuersalium. ¶ Dictio tunc an designet extremitatem temporis, & restringat dispositionem ad illa, quæ sunt expressa. ¶ Verbum deficere an significet casum non existentiæ, vel solum quando natus desijt esse in rerum natura. ¶ Repetitio qualitatum an sit facienda quando sunt capitula separata, & fuit oratio perfecta, & adest diuersitas personarum non obstantibus dictionibus repetitiuis. ¶ Et quid in substitutionibus correspectiuis, & continuatiuis de vna in aliam. ¶ Probatio omnium qualitatum quando sit necessaria. ¶ Liberi positi in conditione quamuis non censeantur vocati, an excludant vocatum sub conditione liberorum.

SVMMARIVM.

1 *Verbum linea est collectiuum, & includit multos gradus. n.13.*
2 *Testator præsumitur voluisse se conformare iuri communi.*
3 *Successio si deuenit ad vnam lineam, non attenditur altera, nisi deficientibus omnibus, qui ex eadem linea processerunt tam in fideicommisso, quam in feudo, & primogenitura.*
4 *Verba deficiente linea inducunt conditionē.*
5 *Conditio, sub qua fuit quis substitutus, debet purificari.*
6 *Dictio tunc significat extremitatem temporis, restringendo dispositionem ad casum expressum.*
7 *Vocatio positorum in conditione non est necessaria ad exclusionem transuersalium.*
8 *Liberi positi in conditione non censentur vocati, sed tamen excludunt vocatum sub conditione liberorum. n.9.*
10 *Deficientia lineæ intelligitur de vniuersali.*
11 *Verba dictis significant personalitatem.*
12 *Vocatio intelligitur, prout suadet ordo charitatis, & naturæ.*
14 *Fideicommissum quando habeat locum in transuersali, & deficiente linea fœminina, & à quo tempore incipiat. n.15. & 16.*
17 *Dictio, &, repetit omnes qualitates, & inducit ordinem, & continuationem ad præcedentia.*
18 *Vocatio cessat ob defectum conditionis non assumpti nominis, & insignium testatoris, prout ob eamdem causam cessabit substitutio ab ea procedens. n.19.*
20 *Probatio vnius qualitatis non sufficit, vbi plures qualitates requiruntur.*
21 *Plura copulatiuè requisita faciunt, vt omnia sint probanda.*
22 *Deficere tunc quis propriè dicitur quando natus desijt esse in rerum natura. Contrarium, quod etiam dicatur quando numquam natus. n.23. & ita seruatur in Rota Romana. n. 24.*
25 *Repetitio qualitatum non est facienda quando sunt capitula separata, & adest diuersitas personarum, quamuis adsit copula, &, neque tunc infertur de vna dispositione ad aliam. n.26. Fallit in substitutionibus correspectiuis, & continuatiuis de vna in aliam. n.28. & 29.*
27 *Copula, &, non repetit qualitates præcedentes, quando oratio est perfecta.*

CAPVT DCCLXXIII.

NEgatiuè videbatur concludendum esse pro non purificatione fideicommissi, de quo in causa Maceraten. hæreditatis, Etenim transuersales non sunt vocati, nisi in casu deficientiæ lineæ fœmininæ, quæ cum adhuc extet, non debet fieri transitus in
1 aliam, † Nam verbum lineæ est collectiuum, & multorum graduum inclusiuum continēs filios, nepotes, & descendentes *Doctor. in l. cum ita. §. in fideicommisso. de legat. 2,* latè *Menoch. conf.* 585. *n.* 30. *lib.*6. *& præsumpt.* 187. *n.*38. *lib.*4. cum alijs per *Surd. conf.*344. *n.*14. *&* 15. *lib.*3. Cùm præsertim hæc interpretatio sit conformis iuri com-
2 muni, † cui testator præsumitur voluisse sē conformare *l. hæredes mei. §. cum ita. n.*74. *ff. ad trebellian. Menoch. conf.*588. *n.*7. *lib.*6. *& conf.* 427. *n.* 4. *lib.*5. *Socin. conf.*51. *n.*35. *lib.*4. *Ruin. conf.*168. *n.*15. *lib.*2. *Alciat. præsumpt.*32. *regul.*3. *Gomes. in §. in personam. n.*25. *instit. de action.* secundum quod si suc-
3 cessio ad vnam lineam deuenit, † numquam attenditur altera, nisi deficientibus omnibus illis, qui ex ea linea processerint, quasi consideretur perseuerantia, vt non debeat exire ex illa, in quam semel ingressa est, siue simus, in successione fideicommissi, seu feudi, seu primogenituræ, siue similium *Ludou. Molin. de primogen. hispanor. lib.*3. *&* 6. *n.*32. *Couarr. pract. quæst. c.* 38. *n.* 6. *col.* 12. *post princ. vers. ad hæc accedit quod per institutionem. Becc. conf.*128. *n.*46. *& conf.* 143. *n.* 41. *in fin. lib.* 2. *Rimin. Iun. conf.* 108. *n.* 32. *lib.* 1.
Præsertim, quia verba deficiente linea fœmini-
4 na important conditionem † tamquam prolata per ablatiuos absolutos *l. euictis. ff. de euict. l. à testatore. de condit. & demonstrat. Becc. conf.* 39. *n.* 18. Adeo vt transuersales non admittantur, nisi postquam defecerit li-
5 nea fœminina, † vel moriantur omnes descendentes ex ea, & sic purificata conditione, sub qua fuit quis substitutus *Cephal. conf.* 549. *n.*28. *&* 89. *lib.*5. *Surd. conf.*347. *n.*5. *lib.* 3. *Aym. conf.*183. *col.*1. *in fin. vers. quia præmissa. Zanch. in l. hæredes mei. § cum ita. p.*2. *n.*73. *ff. ad trebellian.*
Maximè stante illa dictione, tunc, apposita in
6 casu deficientiæ lineæ fœmininæ, † quæ significat extremitatem temporis, restringendo hanc vocationem substitutorum ad casum expressum *Ruin. conf.* 209. *n.* 9. *lib.* 2. cum alijs per *Roland. conf.* 56. *n.* 20. *lib.* 3. *Surd. conf.*274. *n.*19. *lib.*2. *& conf.*344. *n.*3. *& conf.*347. *n.*3. *lib.*3. *Aym. conf.*98. *n.*5. *ad med. Natt. conf.*667. *n.*4. *Menoch. conf.*106. *n.*326. *lib.*2. *& conf.*117. *n.*6. *eod. lib. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.*3. *tit.*14. *n.*10. *Peregrin. de fideicommiss. art.*29. *n.*28. *Molin. de primogenit. hispan. lib.*3. *c.*5. *n.*67. cum alijs per *Barbos. de diction. & clausul. dict.*354. *n.*1. *&* 4.
Neque obstat, quod fœminæ descendentes ex
7 filiabus testatoris non sint vocatæ; † Quia ad exclusionem transuersalis non est necessaria vocatio positorum in conditione, cum sufficiat solum illarum existentia, quasi hoc casu conditio non possit aliud operari, nisi effectum vocationis *Peregr. de fideicommiss. art.*

art.28.n.15. post Cuman. in l.lutius. ff. de hæredib. instit. Bero. cons.77. n.13.lib.4. Socin. Iun.cons.141.n.16. & 17. lib.2. & cons. 174. n. 24. & 25. eod. lib. Cum possit simul stare, quod positi in conditione non sint vo-
8 cati, & quod substitutum excludant, † vt dicitur de liberis in conditione positis, qui licet non dicantur vocati *l.si quis sub conditione. ff. si quis omis. caus. testam. Glos. in l. lucius. ff. de hæredib. instituend. Gabr. de fideicomm. conclus.4. in princ. Clar. in §. testamentum. q.77. Roland. cons.51.n.5.lib.3. Couar. in c. raynutius. §.3.n.2. de testamen.*
9 *Surd. cons.91. n.10.* † Tamen excludunt vocatum sub conditione liberorum. *l. filius. §. cum quis. ff. de leg.1. Bald. in l.1.n.1. C. de condit. insert. Socin. in l. hæredes mei. §. cum ita. col. penult. in fin. ff. ad trebell. Bero. d. cons.77. n.13. lib.2.*

Minus obstat, quod illa verba deficiente linea fœminina debeant intelligi de illis fœminis descendentibus ex fœminis agnatis, quæ superextitissent tẽpore deficientiæ lineæ masculinę, & vna cum eorum viris assumpsissent nomen testatoris, quasi illæ solum prætendantur vocatæ post extinctam lineam masculinam. Quia verius est, quod testator vocauit transuersales solum post extinctam lineam fœmininam, non autem post deficientiam illarum agnatarum, cum non dixerit deficientibus dictis fœminis, sed deficiente
10 linea fœminina, quæ verba debent intelligi de deficientia vniuersalis lineæ tanquam indefinita, quæ in vltimis voluntatibus semper æquipollent vniuersali, & omnem, & totam lineam comprehẽdunt *Bart. in l. si pluribus. de leg.2. Cuman. cons.3. n.3. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.3. tit. 4.n.12.* & in proposito notat *Surd. cons.336. n.6. & 7. & cons.352.n.19. lib.3. Curt. Iun. cons.43.n.3. & 5.* late *Menoch. cons.173. lib.2.* Cum presertim testator non vsus fuerit aliqua dictione restringente orationem indefi-
11 nitam, † puta dicendo dictis fœminis, aut similibus, sed simpliciter dixerit deficiente linea, absque vlla restrictione, quo casu non significatur aliqua personalitas, quidquid aliud sit, si restrictio apposita fuisset *Menoch. cons.585. n.31. ad med. vers. & comprobatur. lib.6.*

Accedat, quod testator prætulit transuersalibus descendentes ex fœminis ponendo omnes de dicta linea in conditione ad exclusionem dictorum transuersaliũ, Vnde nil aliud voluit nisi, quod bona huiusmodi fideicommisso subiecta prius conseruarentur penes masculos, & descendentes ex masculis, postea penes fœminas, & descendentes ex eis,
12 vltimo apud transuersales, † vt ordo naturæ, & charitatis suadet *Anchar. cons.120. n.4. Ias. in l.1. §. hoc autem. in 2. lectu. 3. ad trebellian. Surd. cons.378.n.18. lib.3.*

Ideo testator consultò cassari fecit illa verba deficiente linea masculina fœminina, mandando solum, vt legeretur deficiente linea fœminina, absque illa dictione masculina, prout resoluit *Rota* in huiusmodi causa
13 *sub die 10. Decembris 1612.* † Ex quo clarè colligitur, quod noluit intelligere de supradictis fœminis masculinatis, sed de tota linea fœminina, cuius appellatione veniunt omnes ex ea descendentes *Menoch. cons. 497. n.1. lib.5. post Salic. inter cons. Anchar. 95.n.7. Textor. de gradib. cognat. q.9. Ruin. cons.98. n.4. lib.2.* late *Peralt. in l. cum ita. §. in fideicommisso. n.15. ad fin. ff. de leg.2.*

Verum pro contraria opinione, quod immo sit factus locus fideicommisso ad fauorẽ Asca-
14 nij faciebat, † quia ipse erat masculus transuersalis descendens à fratre Matthæi testatoris, vt fuit decisum in hac causa *Maceraten. hæreditatis coram R. P. D. Iusto. 28. Maij 1608. & coram R. P. D. Manzanedo. 17. Februar. 1609.* Vnde erit vocatus in locum deficientis lineæ fœmininæ, de qua deficientia constabat, quia solum ad huiusmodi fideicõmissum fuerunt vocatæ fœminę agna-
15 tæ, † videlicet filiæ testatoris, & filię filiorum, & descendentium masculorum, quę futurę erant de agnatione testatoris, iuxta decisionem *Card. Pamphilij in hac causa. 20. Februar. 1598. & R. P. D. Manzanedi. 17. Decembris 1610.* Quarum agnatarum vocatio cepit à die purificati fideicommissi per
16 obitum vltimi masculi, vt resoluit *Rot. coram R. P. D. Iusto 10. Maij 1606. & coram R. P. D. Manzanedo. 18. Iunij 1609.* Et cum de illo tempore istæ fœminæ agnatæ non extarent, quia præmortuæ fuerant masculo vltimo morienti nempe Francisco, nec adimpleuissent onus per testatorem iniunctum assumendi vna cum suis viris nomen, & arma ipsius, cessauit vocatio illarum, & per cõsequens masculorum cognatorum successiuè ab eis descendentium, quæ dictio successiuè apposita in vocatione eorumdem descendẽtium ab eisdem fœminis denotat ordinem, & continuationem ad præcedentia, & repetitionem omnium qualitatum, sub vniformi
17 terminorum qualitate, † prout dictio, & *l. seia. §. caio. ff. de fund. instruct. Glos. in l. item lapilli. instit. de rer. diuision. & in l. si sic. ff. quemad. seruit. amitt. Ias. cons. 228.n.12. lib.2. Honded. cons.49.n.19. lib.2. Surd. cons.365.n.9. lib.3. Rip. in c.2. n.46. de rescript.* dixi *supr. c. 147. n. 16.* cum alijs per *Barbos. de diction. & clausul. diction. 93. n. 12.*

Deficiente igitur vocatione istarũ agnatarum propter non existentiam illarum de tempo-
18 re purificati fideicommissi, † ad quod fuit restricta talis vocatio, & propter non assumptionem nominis, & insignium testatoris, cessauit vocatio descendentiũ ex ipsis agnatis nempe illorum de Ritijs, & litis consortium, vt resoluit *Rot. in hac causa coram R.P.*

R. P. D. Iusto 18. *Iunij* 1607. Prout etiam defecit linea fœminina proueniens ex dictis agnatis, Nam sicut Ritij, & consortes, qui descendunt vere, & realiter ab eisdem agnatis filiabus testatoris, & sic à testatore per lineam fœmininam non sunt vocati ab eodem testatore, prout neque ipsæ agnatæ non existentes de tempore obitus vltimi mascu-
19 li, † Ita etiam ob eamdem rationem cessauit vocatio lineæ fœmininæ, quæ procedit à dictis agnatis, cum defecerit ipsa linea, videlicet ad effectum, quod sit factus locus trãsuersalibus masculis substitutis in casu deficientiæ eiusdem lineæ fœmininæ, Vnde non sufficit Ritijs pro existentia talis lineæ fœmininæ probare, quod ipsi sunt de eadem linea, tamquam descendant ab agnatis filiabus testatoris, nisi etiam probent tales agnatas superuixisse vltimo masculo, & assumpsisse nomen, & insignia testatoris, ad quas qualitates fuit restricta vocatio istarũ agnatarum, & successorum illarum, & sua linea fœminina in conditione posita, alias non potest dici constare de duratione, & existentia, & non deficientia eiusdẽ lineæ, prout latius
20 omnia prędicta explicãtur in facto, † & passim in dispositione plures qualitates requirente, non potest quis se in ea fundare, nisi probet omnes interuenisse *Bart. in l.* 1. *§. quod autẽ ait prętor. ff. ne quid in flum. publ. Ias. cons.* 9. *n.* 13. *in fin. lib.* 1. *Becc. cons.* 53. *n.* 9. *Surd. cons.* 493. *n.* 29. *lib.* 3. Cum enim plura copu-
21 latiuè requiruntur, † omnia probari debent *l. haredi plures. ff. de condit. instit. l. si is qui ducenta.* 14. *§. vtrum. ff. de reb. dub. Surd. cons.* 45. *n.* 15. *lib.* 1.

Nec oberit, quod ista linea fœminina, cum numquam ceperit, vt supra dictum est, non po-
22 test per consequens dici, quod defecerit, † tũc enim quis propriè dicitur deficere, quando natus desijt esse in rerum natura *l. titio vsusfructus. ff. de condit. & demonstrat. l. non potest videri desijsse. ff. de regul. iur. l. si extraneus. ff. de condit. caus. dat. Alciat. de verb. signific. lib.* 3. *in* 1. *axiomat. & cons.* 492. *n.* 9. latè *Rimin. Iun. cons.* 117. *n.* 57. *cum seq. lib.* 2. *Ruin. cons.* 175. *n.* 5. *lib.* 2. *& cõs.* 104. *n.* 6. *eod. lib. Surd. cons.* 336. *n.* 1. *lib.* 3. *Socin. Iun. cons.* 100. *n.* 28. *lib.* 3. *& cons.* 169. *n.* 5. *lib.* 2. *Natt. cons.* 667. *n.* 9. *&* 10. *Mazzol. cons.* 2. *n.* 27. *Decian. cons.* 1. *n.* 53. *cum seq. lib.* 1. *Cephal. cons.* 326. *per tot. lib.* 3. *Honded. cons.* 49. *n.* 50. *lib.* 2.

Nã quidquid dicant prædicti Doctores, & alij, qui posset allegari, verius est, quod verba de-
23 ficiente linea fœminina † cõprehendant tã casum mortis filiarum præmorientium, quam non existentium, aut quia præmortuæ, aut quia numquam natæ, tamquam deficere non solum importet mori, sed etiam deesse, siue non esse *Bero. cons.* 66. *n.* 16. *lib.* 1. *& cons.* 102. *n.* 18. *eod. lib.* iuxta *l. vnic. C. de indict. vidult. tollend. l. petitionẽ.* 7. *C. aduocat. diuers. iudicior. Glos. in l. vnic. §. vbi autẽ. & §. in fin autẽ ad deficientes. C. de caduc. tollend. Socin. Iun. cons.* 181. *n.* 23. *&* 25. *lib.* 2. *Dec. cons.* 227. *per*
24 *tot. Surd. decis.* 37. *n.* 26. † & ita seruat *Rot. coram Card. Lancellotto Bononien. fideicommissi de Canobijs.* 8. *Iunij* 1611. & de veriori opinione late testatur *Menoch. cons.* 1063. *n.* 4. *vsque ad* 14. *lib.* 11. *Laderch. cons.* 72. *n.* 2. *cum seq. Sim. de Pret. de interpret. vltimar. voluntat. lib.* 3. *solut.* 11. *n.* 48. *vsque ad* 51. *fol.* 291. *Corn. cons.* 276. *n.* 16. *lib.* 2. *Ias. cons.* 148. *n.* 23. *&* 24. *lib.* 2. *Boer. decis.* 38. *n.* 15. *Salamon. in l. omnes populi. n.* 48. *ff. de iust. & iur. Alciat. in l. gallus. §. & quid si tantum. n.* 52. *ff. de liber. & posthum. & cons.* 41. *n.* 11. *cum seq. lib.* 9. *Decian. cons.* 1. *n.* 128. *&* 129. *lib.* 1. *Rip. in l.* 1. *n.* 46. *ff. de vulgar. & pupillar. Cephal. cons.* 349. *n.* 58. *lib.* 3. *& cons.* 649. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 5.

Nec facit, quod ista clausula transuersalium stet de per se, & contineat substitutionem
25 separatam à præcedentibus, † adeo vt non sit faciẽda repetitio qualitatis adiectæ præcedenti gradui separato in sequenti, maxime stante diuersitate personarum vtriusque substitutionis, quamuis adesset copula, & *Paris. cons.* 58. *n.* 23. *vsque ad* 26. *lib.* 2. *De-*
26 *cian. cons.* 17. *n.* 34. *lib.* 1. † Ideo non est inferẽdum de vna ad aliam, sed separatim de eis iudicatur *Bart. in l. iam hoc iure. §. vlt. ad fin. & ibi Castr. n.* 7. *ff. de vulgar. & pupill. Gabr. cons.* 95. *n.* 2. *lib.* 1. *Honded. cons.* 78. *n.*
27 48. *lib.* 1. *& cons.* 48. *n.* 49. *lib.* 2. † Cum præsertim copula, &, nõ repetat qualitates præcedentes, quando oratio est perfecta *l. qui fundum. ff. de contrah. empt. Bart. in l. seia. §. gaio. ff. de fund. instruct. Rip. in c. ex parte. n.* 56. *de rescript.* & dictum est *supr. c.* 769.

Quia respondetur, quod in substitutionibus
28 factis diuersis personis † etiam in orationibus separatis, & distinctis censetur facta cõtinuatio de vna ad aliam stante copula, & tamquam vna substitutio fiat in defectum alterius, & omnes habeant inter se aliquam correspectiuitatem *Rebuff. in l. coniunctionem.* 29. *vers. septimo. ff. de verbor. signific.* iuxta *l. & quia. ff. de iurisdict. omn. iudic.*
29 & per consequens † qualitates expressæ in prima oratione, & substitutione censentur repetitæ, vt latè voluit *Rot. coram R. P. D. Manzanedo Florentina fideicommissi.* 3. *Decembris* 1607. iuxta *cons. Bald.* 17. *lib.* 2. *Ancbar. cons.* 361. *n.* 2. ¶ Et ita ex prædictis præualuit ista opinio pro existentia fideicõmissi, vt latius in decisione in huiusmodi causa *Maceraten. hereditatis.* 29. *Maij* 1613. quæ est *decis.* 453. *par.* 2. *in recentiorib.* vbi etiam respondetur alijs obiectis partis aduersæ prętendentis non esse locum fideicommisso, & quoniam in ista causa fuerunt facta multa, & diuersæ decisiones, de eis erit agendum in capitibus particularibus, in quibus omnia latius Deo dante discutiẽtur.

EPI-

EPITOME.

Verba directa instituit, fecit hæredes, & similia, quo casu trahantur ad fideicōmissum. ¶ Et quid si in eis admixtum sit verbum commune reliquit. ¶ Primo gradu perempto quando alij deficiant. ¶ Clausula tunc, & eo casu an designet extremitatem temporis. ¶ Conditio obitus sine filijs, si deficiat ob illorum existentiam an inducat fideicommissum, quamuis filius momentò vixerit, vel posthumus fuerit de ventre extractus. ¶ Filij positi in conditione an censeantur vocati, & passiuè grauati. ¶ Conseruatio agnationis an consideretur non adueniente casu à testatore expresso. ¶ Vocatio filiorum, & descendentium an intelligatur de pluribus gradibus substitutionum in infinitum, si non adsint verba perpetuitatem significantia. ¶ Et quid si fuerit contemplatus futurus euentus. ¶ Et quando ille possit designari per coniecturas. ¶ Prohibitio alienationis an procedat in casibus, in quibus habet locum substitutio, siue illa præcesserit, & prohibitio subsequatur, siue è cōuerso. ¶ Fideicommissum simplex, & absolutum quando dicatur, vel in casu alienationis tantum. ¶ Et ex quibus coniecturis illud sit inductum. ¶ Alienatio quo casu possit fieri in remotiorem ex familia, quamuis bona fuerint prohibita alienari. ¶ Descendentes quando censeantur vocati ordine successiuo, vel copulatiuè. ¶ Clausula codicillaris an conseruet voluntatem testatoris, & veniat accessoriè ad dispositionem non autem ad illam ampliandam. ¶ Et sustineat testamentum imperfectum ratione consensus. ¶ Et inducat fideicommissum tam si fuerit concepta per verba præsentis temporis, quam futuri. ¶ Permissa alienatione inter colliberto legatarios, an illa sustineatur, si fiat in vnum ex eis. ¶ Et de intellectu *l. si pater filium. 36. §. quindecim. ff. de legat. 3.* ¶ Enunciatio proximiorum an faciat, vt omnes in eodem gradu existentes sint vocati, quamuis vocaretur proximior, itaut tunc fiat resolutio in pluralitatem. ¶ Natura contractus an sit, vt res liberè tradatur. ¶ Verbum æqualiter an significet æqualitatem vocationis, vel distributionem inter vocatos, itaut veniant in capita, non in stirpes. ¶ Verba quod deferatur hæreditas ad proximiores agnatos masculos, vel ex testamento per suos posteros faciendo, vel ab intestato an tollant facultatem vocatis instituendi aliquem hæredem ex familia.

SVMMARIVM.

1 *Verbum instituit est mere directum, & non conuenit fideicommisso, & descendentes non succedent stante aditione.*

2 *Casus conditionis obitus sine filijs, si deficit ob illorum existentiam, non est locus fideicommisso. Amplia quamuis filius momentò vixerit. n. 3. Et licet posthumus fuerit de ventre extractus, n. 4.*

5 *Primò gradu perempto omnes deficiunt tamquam facti timitatè, si conditio substitutionis eueniret. n. 6.*

7 *Clausula tunc & eo casu designat extremitatem temporis.*

8 *Filij positi in conditione quamuis censerentur vocati, non tamen infertur, vt passiuè dicantur grauati.*

9 *Conditio deficiens in prima persona sequentem substitutionem inualidat.*

10 *Conseruatio agnationis non consideratur, nisi adueniente casu à testatore expresso.*

11 *Vocatio filiorum, & descendentium an intelligatur de pluribus gradibus substitutionum in infinitum, si non adsint verba perpetuitatem significantia. n. 12. & 27. Et quid seruetur in Rota. n. 28.*

13 *Appellatione liberorum veniunt aliquando descendentes, aliquando solum filij. n. 14.*

15 *Prohibitio alienationis intelligitur facta in casibus, in quibus habet locum substitutio, siue illa præcesserit, & prohibitio subsequatur, siue è conuerso. n. 16.*

17 *In eodem testamento non datur prius, aut posterius.*

18 *Fideicommissum simplex, & absolutum non dicitur per prohibitionem alienandi nulla causa assignata, secus si prohibitio fiat propter conseruationem bonorum in familia. n. 19. & 20.*

21 *Alienatio potest fieri etiam in remotiorem ex familia, quamuis bona fuerint prohibita alienari absque causa conseruationis illorum in agnatione. n. 22. & 23.*

24 *Descendentes censentur vocati ordine successiuo, non copulatiuè, quando adest necessitas instituendi.*

25 *Verbum descendentès est collectiuum plurium graduum, & personarum. Idem in verbis respicientibus futurum euentuum. & n. 26.*

29 *Verba directa instituit, fecit hæredes, & similia debent intelligi in propria significatione, vt non trahantur ad fideicommissum. Aliud si in eis mixtum sit verbum relinquit, quod est commune, & recipit formam fideicommissi. n. 30. & 31.*

32 *Clausula codicillaris habet naturam obliquandi verba ciuilia, & inducere fideicommissum, quando substitutio non potest valere iure directo. n. 33.*

34 *Voluntas testatoris conseruatur per clausulam codicillarem, & venit accessoriè ad dispositionem, non autem ad illam ampliandam. n. 35.*

36 *Testamentum imperfectum ratione voluntatis non potest sustineri per clausulam codicillarem.*

37 *Verba, quæ non continent clarè vulgarem sub-*

substitutionem, sed sunt dubia possunt etiam continere fideicommissariam.

38 *Clausula codicillaris si non valeret testamentum, voluit testator valere iure codicillorum trahitur ad fideicommissum, quidquid aliud sit, quando esset concepta per verba præsentis temporis.*

39 *Verba si non valeret iure testamenti voluit valere iure codicillorum idem significant, ac si dictum fuisset, si non valet, vel valebit.*

40 *Ratio de descendentibus post mortem institutorum videtur considerata, quando concurrunt verba denotantia futurum tẽpus.*

41 *Implicitus tractus temporis potest designari per coniecturas.*

42 *Verba quod deferatur hæreditas ad proximiores agnatos masculini generis, vel ex testamento per suos posteros faciendo, vel ab intestato an tollant facultatem vocatis instituendi aliquem hæredem ex familia.*

43 *Alienatio, si permittatur inter collibertos legatarios, sustinebitur, si fiat in vnum ex eis, & de intellectu* l. pater filium. 36. §. quindecim. ff. de legat. 3. *n.* 49.

44 *Enunciatio proximiorum facit, vt omnes in eodem gradu existentes censeantur vocati. & n.* 50. *Amplia quamuis esset vocatus proximior, cum resoluatur ista singularitas in pluralitatem. n.* 46.

45 *Numerus singularis verificatur in pluribus, sicut è contra quãdo adest eadem ratio.*

47 *Prohibitus alienare partem suam, non prohibetur alienare partem, quam redemit.*

48 *Testator permittens venditionem alicuius rei censetur permisisse, vt liberè vendatur ex vi contractus, cuius natura est ad liberè tradendum.*

51 *Verbum æqualiter an significet æqualitatem vocationis, vel distributionem inter vocatos, itaut veniant in capita, non autem in stirpes.*

52 *Fideicommissum inducitur propter digressum ad plures gradus substitutionum, & ob rationem conseruandi bona in agnatione, quæ non possunt conseruari, nisi vnus sit grauatus alteri restituere.*

CAPVT DCCLXXIV.

PRo exclusione fideicommissi videbatur concludendum, nam quamuis fuerit facta vocatio per nomen collectiuum, † Tamen quia sunt vocati descendentes per verbum instituit, quod est merè directum, non conuenit fideicommisso *l. non codicillum. C. de testam. c.* 1. *eod. tit. in* 6. *Bald. in l. centurio. ff. de vulgar. & pupillar.* vnde stante aditione hæreditatis, non succedent descendentes, neque alij vocati per testatorem *Aret. in l. gallus. §. quidam rectè. col. penult. de liber. & posthum. Dec. cons.* 104. *diuino implorato præsidio in causa istorum nobilium. n.* 5. *ad med.* late *Rimin. Iun. cons.* 50. *n.* 31. *vsque ad n.* 42. *lib.* 1. *& cons.* 535. *n.* 15. *lib.* 5.

Idem est dicendum de substitutione, cum enim defecerit casus conditionis obitus sine filijs,
2 qui extiterunt, † non est locus fideicommisso iuxta vulgare, sed ab omnibus approbatum *cons. Oldr.* 21. *Aym. cons.* 98. *n.* 4. *Honded. cons.* 60. *n.* 40. *lib.* 1. late *Bertazol. cons. ciuil.* 69. *n.* 4. *Menoch. cons.* 85. *n.* 46. *cum seq. lib.* 1.
3 Quod procedit, † quamuis filius postea decesserit, & licèt momentò vixerit *Cephal. cons.* 221. *n.* 3. *lib.* 2. *Cardin. Mantic. de coniect.*
4 *ur. vltim. voluntat. lib.* 11. *tit.* 6. *n.* 6. † Et quamuis essemus in posthumo extracto ex ventre matris tali tempore, quo viuere potuisset *Tiraq. in l. si vmquam. in verb. susceperit liberos. n.* 188. *ad med. C. de reuocand. donation.* late *Rustic. ad l. cum auus. lib.* 4. *c.* 14. *n.* 21. *cum seq. ff. de condition. & demonstration.*

Et quamuis testator collectiuè, ac ordine successiuo plures vocauerit per diuersos substi-
5 tutionum gradus, † Tamen primo perempto omnes defecerunt, quasi censeantur facti limitatè, dummodo substitutionis conditio eueniret *Alex. cons.* 139. *n.* 3. *lib.* 6. *Menoch. cons.* 85. *n.* 46. *vsque ad n.* 48. *lib.* 1. *Cephal.*
6 *cons.* 138. *n.* 13. *lib.* 2. † cum defecerint ob defectum conditionis adiectæ *Imol. in l. qui habebat. ff. de vulgar. & pupill. Bald. cons.* 162. *lib.* 1. *Surd. decis.* 144. *n.* 14. *Menoch. cons.* 325. *n.* 48. *lib.* 4.

Stante præsertim clausula tunc & eo casu, de-
7 qua in testamento, † cum per eam de sui natura extremitas tẽporis designetur, restringendo ad illud substitutionem *Bald. cons.* 57. *n.* 3. *lib.* 2. *Ias. in l. in substitutione. n.* 8. *de vulgar. & pupill. post Glos. in l. gallus. in princ. in verb. tunc. ff. de liber. & posthum. Molin. de primogenit. hispanor. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 67. *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.* 3. *tit.* 14. *n.* 10. *Menoch. cons.* 117. *n.* 6. *Surd. cons.* 344. *n.* 3. *& cons.* 347. *n.* 3. *lib.* 3. latè *Barbos. de diction. & clausul. diction.* 354. *n.* 1. *vsque ad* 6.

Nec facit, quod liberi censeãtur dispositiuè vocati tãquam in conditione positi iuxta sta-
8 tutum Vrbis, † Quia adhuc per eorum existentiam, substituti excluduntur, nec quò ad eos censentur grauati, cum enim vocentur actiuè, non infertur, vt passiuè videãtur grauati *Rip. in l. centurio. col.* 53. *in fin. vers. circa tertium an valeat. n.* 168. *de vulgar. & pupillar. substit. Socin. Iun. cons.* 57. *n.* 4. *lib.* 4. *Peregrin. de fideicommiss. art.* 29. *n.* 26.

Neque etiam est facienda vis in altero onere
9 substitutionis reciprocæ, † Quamuis enim ex ea inducatur grauamen, tamen præsupponit existentiam institutionis, quæ cum non habuerit effectum, multò minus potest habere locum substitutio *l. si mater. §.* 1. *ff. de vulg. & pupill. l. qui habebat. ff. eod. tit.*

Cephal.

Cephal. conf.17.n.11. Ruin.conf.153.n.5. lib. 2. Alex.conf.139.col.1. verf. & fic fi deficit conditio. Parif.conf.87.n.37.lib.2.

Nec ratio conferuandæ agnationis eft confideranda, cum illa militet adueniente cafu à
10 teftatore expreffo, † de quo hic non conftat *Parif.conf.72.n.35.lib.3.* latè *Menoch.conf. 327. n.21. & 82. cum feq. & conf.328.n.21. & conf.376.n.57. & 58.lib.4. Decian. conf. 26. n.86. lib.2. Alex.conf.59.col.vlt.verf.non obftat etiam.lib.3. Cephal.conf.17.n.28.in fin.lib.1.& conf.269.n.46. & 47.lib.2. Socin. conf.116.col.3.lib.3. Ruin.conf.153.n.5.verf. & fubftituti.lib.1. Dec.conf.291.col.4. verf. non obftant allegata. & conf.636.n.12.*

Minus obftat, quod teftator vocauerit filios,& eorum defcendentes, & fic intelligatur vocaffe omnes in infinitum, quo cafu dicitur
11 feciffe plures gradus fubftitutionum,† fignificans fe velle non folum grauare filios ipfos reftituere filijs fuis, fed etiam ipfos filios filiorum, hoc eft nepotes reftituere pronepotibus, atque ita fingulatim *Socin. Iun.conf. 250. n.5. & 6.lib.2. Curt.Iun.conf.87.n.2.*

Quia in cafu noftro non poteft illud verbum defcendentes applicari, nifi ad filios filiorũ, qui extarent, & primum locum obtinerent per prædecentiam eorum patris, cum illos vocet infimul cum filijs ipfius teftatoris pro æquali portione,prout etiã facit in fequenti fubftitutione reciproca, quod vnus alteri,& alter alteri fuccedat, in qua etiam fubftituit, æqualiter filios, & eorum defcendentes, ftãte præfertim claufula non obftante, quod fint de diuerfis matrimonijs, quæ non poterat verificari, nifi in filijs ipfius teftatoris, qui erant procreati ex duobus thoris, Maxime, quia poft fubftitutionem factam inter ipfos primo loco vocatos, & fubftitutos, difponitur, quod fi dicti fui filij hæredes, & defcendentes omnes decederent fine filijs, fuccedat Maerbales, qui non poterat perpetuò viuere, Adeo vt ex ifta fequenti fubftitutione facta de defcendentibus filiorum teftatoris declaretur præcedens inftitutio,
12 quod vocando defcendentes † non intellexit de omnibus defcendentibus in infinitum,fed de illis, qui procrearentur ex dictis filijs immediatis teftatoris, cum non fit inconueniens, vt nomen defcendentes fignificet folum nepotes, vt latè declarat *Menoch. conf. 327. n.46. vfque ad n.49. lib.4.* ¶ Quemad-
13 modum etiam dicimus de liberis, † quorum appellatione, quamuis veniant omnes defcendentes vfque ad trinepotem *Bart. in l.*
14 *liberorum. n.19.ff.de verb. fignific.* † Tamen accipitur aliquando pro filijs ftrictè, & non pro defcendentibus *Surd.conf.554. n.6. vfque ad* 10. *lib.4.*

Nec aduerfatur prohibitio alienandi facta hæ-
15 redibus, & fucceſſoribus, † Quia intelligitur folum facta in cafibus, in quibus locum habet ipfa fubftitutio, itaut reftringatur tantum ad perfonas in fubftitutione compræhenfas, nam eodem modo expirat prohibitio,ficut expirauit fubftitutio *Dec.conf.634. vifo copiofo. n. 17. & 18. & conf.635 prima facie. n.11.& 12. Ruin. conf.134.n.16.lib.3.*
16 fiue fubftitutio præcefferit, † & prohibitio fubfequatur, fiue è conuerfo, cum in eodem
17 teftamento non detur prius, † aut pofterius, vt declarat *Cephal. conf.282. n.32. vfque ad n.35. & conf.17.n.11. cum feq.*

Vlterius in cafu, de quo agimus, teftator prohibuit, ne hæredes poffint alienare nulla ra-
18 tione, & caufa affignata, † Vnde tunc non dicitur inductum fimplex, & abfolutum fideicommiffum, fed folum in cafu contrauentionis, hoc eft fi alienentur bona extra familiam *Curt.Iun.conf.43. col.antepenult. poft med. verf.non inficior tamen.n.10.lib.1. Dec.conf.481. in cafu.n.2. verf. his tamen non obftantibus. Socin. Iun.conf.112. col.1. lib.1. Menoch.conf.327.n.96.lib.4.*

Contraria autem procedunt,quando effent prohibita alienari bona extra familiã, & agnationem fuam, in qua debeant conferuari, &
19 perpetuo manere, † Tunc enim dicitur effe fideicommiffum fimplex, & abfolutum *Aym. conf.130. n.10. poft Caftr. conf.447.fi ifte mafculus. col.1. poft med. verf. cum velim quod infrafcripta. lib.1. Curt. Iun.conf.22. col.7. ad med. verf. aggredior itaque. in 2.*
20 *dub.n.18. lib.1.* † Itaut generalis claufula per modum rationis expreffa inducat etiam fideicommiffum fimplex,& abfolutum,quando videlicet teftator voluit bona remanere in defcendentibus *Surd.* qui de communi *decif.84.n.1.& conf.67. & 96.lib.1.*

Accedat, quod alienatio eft facta in illum, qui eft æqualis in gradu cum eo, qui alioquin
21 effet fucceffurus, † quo cafu eft valida, cum etiam poffet fieri in remotiorem *Caftr.in l.peto.71. §.fratre. ante fin. verf. fed contra. de leg.2.* quando, prout in cafu noftro, fideicommiffum eft inductum in cafu alie-
22 nationis tantum, † quia videlicet teftator prohibuit alienationem fimpliciter, non adiecta ratione, aut caufa, tunc enim poterunt alienari bona per grauatum etiam in
23 remotiorẽ ex ipfa familia, † quidquid aliud fit, quando teftator voluit bona gradatim deuenire de vno proximiore in alium, & quod admitteretur proximior, prout quifque fuit, tunc enim erit fideicõmiffum fimplex, & non poterit fieri alienatio in remotiorem in præiudicium proximioris, prout late diftinguit *Socin. conf.227. præfens confultatio. col. 6. ad med. verf. hoc etiam ex alio concludentiffimè.lib.2. Dec. conf.286. in ciuitate. col.7. n.11. & 12.& conf.377. vifis & diligenter.col.7.n.7. & 8.* cum alijs plenè per *Menoch. conf.327. n.97. vfque ad n.103. lib.4.Ruin.conf.127.n.13. in fin. lib.2.Surd. conf.29.n.7.lib.1.*

Verum quamuis ifta viderentur multum facere pro

pro excludendo fideicommisso, Tamen multa adducebantur valde vrgentia pro contraria opinione, quod immo constaret de fideicommisso, nam fuerunt instituti Hieronymus, & Vicinus filij, & eorum descenden-
24 tes, † qui propter necessitatem eos instituendi censentur vocati non copulatiuè, sed ordine successiuo *Bart. in l. gallus. §. quidam rectè. n.4. & ibi Bald. n.5. Alex. n.6. ff. de liber. & posthum. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.4. tit.7. n.1. Me-*
25 *noch. præsumpt. 70. n.4. lib.3.* ¶ † Vnde dicuntur vocati in vtroque casu tam substitutionis vulgaris, quam fideicommissariæ propter verbum descendentes, quod est collectiuum plurium personarum, & graduum *l. vlt. C. de suis & legitim. Cephal. cons.353. n.3. lib.3. Petr. de fideicommiss. q.5. n.77. Menoch. cons.636. n.17. & cons.640. n.9. & præsumpt. 71. n.10. lib.4. Decian. cons.41. n.66. lib.1.*
26 Cum idem sit, † quando adest verbum collectiuum, vel quando apposita sunt verba respicientia futurum tempus *Couar. in c. raynutius. §.2. n.7. de testament.*

Nec facit, quod verbum descendentes post aditionem primorum vocatorum non trahatur ad fideicommissum, nisi concurrant verba
27 denotantia tempus futurum, † vel sit facta mentio hæredum, vel fuerint additæ dictiones semper, in infinitum, perpetuò, quandocumque cum similibus significantibus perpetuitatem *Cuman. in l. cum ita. §. in fideicommisso. n.4. ff. de legat.2. & in l. gallus. §. quidam rectè. n.7. vbi Socin. n.5. Aret. n.7. ff. de liber. & posthum. Alex. cons.24. n.5. lib. 3. Aym. cons.22. n.5. Menoch. præsumpt.71. n.10. lib.4. Decian. cons.26. n.37. lib.2.* late
28 *Surd. decis.346. n.18.* † & ita seruat *Rot. coram R. P. D. Manzanedo Florentina fideicommissi de Detis. 3. Decembris 1607. & coram R. P. D. Marcomontio Bononien. fideicommissi de Panolinis. 10. Decembris 1610. & coram Cardin. Seraphino Vrbeuetana castri sepij. 15. Iunij 1579.*

Quia prædicta procedunt, quando testator faciendo substitutionem vsus fuisset solum
29 verbis directis, † videlicet fecit hæredes, seu instituit, cum similibus, tunc enim attenditur propria natura istorum verborum, & non trahuntur ad fideicommissum, tamquam possint valere iure directo *Bart. in l. centurio. col. penult. ff. de vulgar. & pupillar. substitut.* iuxta *l. verbis ciuilibus. & l. in substitutione. ff. eod. tit. l. non codicillum. de testam.* prout declarat *Aret. in l. gallus. §. quidam rectè. n.7. vers. nam hoc videtur impossibile. ff. de liber. & posthum. Socin. cons. 113. n.6. lib.1. Dec. cons.248. n.3. Rim. Iun.*
30 *cons.50. n.7. & 33. lib.1.* ¶ † Aliud est quando testator, prout in casu nostro, vsus est verbis communibus dicendo instituit, fecit, atque reliquit, quod verbum relinquo est commune *Bart. in l. his verbis. n.3. ff. de hæredib. instituend. & in l. centurio. n.33. ff. de vulgar. Alex. in l. apud iulianum. §. non omnes. n.7. ff. ad trebellian. Franc.*
31 *in c. si pater. n.85. de testament.* † Tunc enim non tenditur directò ad impropriandam naturam verborum, vnde non erit inconueniēs, si substitutio obliquetur, tamquam in ea adsint verba apta recipere talem formam, quæ fideicommissum inducat *Rimin. Iun. cons.50. n.36. & 38. lib.1. Sim. de Pret. lib.3. interpretat. vltim. voluntat. dub.1. solut.5. n.46. Berret. cons.33. n.2. Dec. cons.248. n.3. vers. secundo respondetur.*

Stante præsertim clausula codicillari apposita
32 in testamento, de quo agimus, † cuius natura est obliquare etiam verba ciuilia, & inducere fideicommissum, quando substitutio non potest valere iure directæ substitutionis *Anchar. cons.27. in princ. Aym. cons.22. n. 8. & cons. 11. n.4. & cons. 131. n.10. Paris. cons.41. n.53. lib.2. Menoch. præsumpt.71. n.*
33 *36. lib. 4.* Prout est in casu nostro, † in quo filij filiorum institutorum non possunt venire ex substitutione vulgari, quæ expirauit per aditionem hęreditatis factam per eorum parentes, vnde virtute dictæ clausulæ codicillaris dicentur vocati ex fideicommisso *Cagnol. in l. precibus. n. 197. post Fulgos. ibid. col.10. C. de impuber. Ruin. cons.174. n.13. lib.2. Neuizan. cons.53. n.14. Grat. cons. 8. n.13. lib.2. Socin. cons.144. lib.1.*

Nec facit, quod clausula codicillaris habeat re-
34 lationem ad illud, † quod disposuit testator conseruando illius voluntatem *Bald. in l. fin. col.4. vers. nunc aliqua. C. de codicill.* Vnde non potest de sui natura confirmare, quæ non sunt apta recipere robur, & fomentum, tamquam veniat accessoriè ad dispositionē,
35 non autem ad illam † principaliter ampliandam, & per consequens non dabitur ista obliquatio verborum, & inductio fideicommissi contra voluntatem testatoris iuxta *cons. Dec. 205. n.9. & cons.248. n.8. & in l. precibus. n.18. vers. vlterius tamen. C. de impuber. & alijs substitution. Socin. Iun. cons.180. n. 77. lib.2. Petr. de fideicommiss. q.5. n.168. Rim. Iun. cons.50. n 66. Rip. in l. hæredes. §. peto. ff. ad trebellian.*

Nam respondetur prædicta habere locum ob
36 defectum intentionis, † numquam enim testamentum imperfectum ratione voluntatis potest sustineri per clausulam codicillarem *Oldrad. cons.171. n.18. Bart. in l.1. n.8. ff. de iur. codicillor. Dec. in l. precibus. n.18. C. de impuber. & alijs substitution. & cons. 204. diuino. n.10. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.5. tit.2. n.9. & lib.6. tit.4. n.15. Surd. cons.211. n.20. lib.2. & cons.258. n.25. eod. lib. Turret. de effectib. & defectib. clausul. codicillar. q.22. la 1. n.2.* Qui defectus in casu nostro non verificatur, cum verbum commune reliquit additum institutioni possit vtramque formam recipere absque aliqua

aliqua verborum impropprietate, vnde conueniunt ad inuicem termini compendiosæ substitutionis, propter aptitudinem obliquationis, tamquam nō sint verba, quæ clarè
37 contineant vulgarē, † sed potius dubia, quæ etiam possunt continere fideicommissariam *Curt. Iun. consf.48. n 6. verf. nam vt supra diximus. Aym. consf.22.n.8.* ¶ Cum etiam in casu, in quo verba continerent vulgarem, si de intentione testatoris appareret, quod voluerit considerare futuram successionem,
38 tunc etiam clausula † codicillaris trahit secum fideicommissum *Rimin. Iun. consf.* 111. *n.87. lib.2. & consf.50. n.66. lib.1.* ¶ vbi subdit, quod constabit de huiusmodi intentione testatoris, quando, prout in casu nostro, idem testator voluit hoc esse suum testamētum, quod si iure testamenti non valeret, valere voluit iure codicillorum, quod verbum valeret est præteriti imperfecti subiunctiui modi, & partim designat ex sui natura præteritum continuatiuè ad perfectionem actus, quidquid aliud sit quando talis clausula codicillaris esset concepta per verba præsentis tēporis quæ non trahuntur ad futurum *Franc. in c. si pater. n.75. verf. quinto quæritur. de testament. in 6. Rip. in l. cēturio. 15. n.85. ff. de vulgar. & pupill. Socin. Iun. consf.166. ad fin. lib.2. Gabr. cōsf.113. n.8. lib.1. & consf.7. n.25. lib.2. Honded. consf.74. n.18. lib.1. Sim. de Pret. de interpr. vlt. voluntat. lib.2. solut. 1. n.43. fol.130. & consf.67. n.2. Capr. consf.106. n.11.* cum alijs per *Turret. de effectib. & defectib. clausul. codicillar. q.22. la 2. n.3. fol.44.* Cum idem sit dicere si non valeret iure testamenti, voluit valere iure
39 codicillorum, † ac si dictum fuisset, si non valet, vel valebit iure testamenti *Bursatt. consf.89. n.44. lib.1. post Bald. in l. vlt. n.22. C. de codicill.*

Cum etiam concurrat consideratio futuri temporis, tamquam non essent in rerum natura tempore testamenti alij descendentes, præter filios natos, & institutos, qui possent concurrere, vnde videtur dispositio habere
40 relationem ad mortem institutorum, † itaut fuerit habita ratio de descendentibus post mortem testatoris, qui habent implicitum tractum temporis, prout verbum hæredes *Socin. consf.43. col.5. lib.3. Rimin. Iun. cōsf.50. n.20. lib.1.* Cum etiā implicitus tractus tem-
41 poris † possit per coniecturas designari *Socin. consf.12. col.3. in 3. dub. lib.3. Sim. de Pret. de interpretat. vltim. voluntat. lib.3. solut.5. n.46. verf. sed cessat ratio. fol.139.*

Nec subsistit, quod quamuis esset inductum fideicommissum, tamen non erit sublata
42 facultas ipsis descendentibus, † & vocatis instituendi aliquem hæredem ex familia, stantibus illis verbis, quod deferatur hæreditas ad proximiores agnatos masculini generis, vel ex testamento per suos posteros faciendo, vel ab intestato *l. pater filium*.
43 *§. quindecim. ff. de leg.3.* † vbi si permittatur alienatio inter collibertos legatarios, illa sustinebitur, si fiat in vnum ex eis *Menoch. consf.327. n.99. lib.4.* Quia respondetur, quod talis licentia concessa posteris deferē-
44 di hæreditatem in proximiores † non limitauit fideicommissum respectu personarum existentium in eodem gradu, cum enunciatio proximiorum faciat, vt omnes in eodem gradu existentes censeantur simul vocati *Bald. in l. peto. §. fratre. n.1. verf. secunda quæstio. ff. de legat. 2. Crot. in l. filiusfamilias. §. diui. n.173. ff. de legat. 1. Oldrad. consf. 178. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.8. tit.12. n.2. Alciat. in l. pronunciatio. in verb. agnatorum. in fin. ff. de verbor. significat. & consf.561. n.3. Tiraq. de retract. lignag. §.11. glos.6. n.2. & 7. Surd.*
45 *consf.29. n.7. lib.1. & consf.247. n.8. lib.2.* † vbi etiam *n.10.* ampliat hoc procedere, quamuis hæreditas esset deferenda in proximiorem, nam etiam tunc iste numerus singularis contineret pluralitatem, itaut venirent eodem tempore omnes proximiores existentes in pari gradu, iuxta *§. sed si plures. instit. de legit. agnat. success. Anchar. consf. 180. n.3. Roland. consf.38. n. 46. lib.4. Aym.*
46 *consf.180. n.3. Ias. consf.215. n.11. lib.2.* † Nam quando adest eadem ratio nümeri singularis, & pluralis, illud quod dicitur de vno verificatur in pluribus, & è contra *Dec. consf.362. punctus de quo quæritur. n.2.* iuxta *l. falsa. §. fin. vbi Bart. ff. de condition. & demonstr. l.1. vbi Castr. C. de condit. insert. Roland. consf.38. n.47. & 48. lib.4.* vbi multis similibus comprobat *post Aym. consil. 180. n. 3. cum seq.*

Neque obstabit *l. pater filium. 36. §. quindecim. ff. de legat.3.* Quia ibi venditio sustine-
47 tur † iuxta iudicium, & voluntatem testatoris tamquam permiserit, quod quilibet ex libertis posset emere partem colliberti, ideo qui prohibetur alienare partem suam, non videtur prohibitus alienare partem, quam redemit, tamquam deficiant verba prohibitoria, & cum testator permiserit ei
48 vendi, † dicendum est permisisse etiam, vt liberè vendatur, ex natura contractus, cuius obligatio est ad rem liberè tradendam *l. ex ijs prædijs. C. de euictionib. l. in venditione. de action. empt. Glos. in l. cum venderes. ff. de contrah. empt. Bald. in l. quoniam. C. de compensat. Tiraq. de retract. lignag. §.1. glos. 9. n.57. ad med. Imol. in c. cum ioannes. in 1. notab. de fid. instrument. Cyn. in l. si pro fundo. in fin. C. de transaction.* & ita illum
49 *tex. in §. quindecim.* † latè declarat *Tiraq. de retract. lignagier. §. 32. n. 5. vsque ad 9. post Bald. consf.85. præmissis. lib. 5. alias 460. eod. lib. Menoch. de arbitrar. lib.1. q.54. n.25. cum seq. Bellon. lib.4. supput. c.12. Dec. consf. 88. pro tenui facultate. ad fin. & consf.182. col. vlt. Ias. in l. voluntas. C. de fideicommiss.*

Bart. in l. filiusfamilias, col. 3. vers. circa materiam. & ibi Crot. col. 15. vers. prima sit conclusio. Ferdin. Loaz. n. 430. Rip. n. 66. ff. de legat. 1. ¶ Aliud est in hæreditate, de qua agimus, nam illa fuit destinata proximioribus,

50 † qui singuli in eodem gradu existentes non possunt ad eamdem hæreditatem venire, sed omnes sunt admittendi *Surd. cons. 247. n. 8. lib. 2.* cum alijs adductis *supr. n. 44. & 45.* iuxta *c. 1. ad fin. de natur. succeß. feud.* vbi quod omnes lineæ æqualiter vocantur, vt scilicet proximus quisque censeatur primo loco vocatus,

51 † intelligendo illud verbum æqualiter, vt non significet æqualitatem vocationis, sed distributionem inter vocatos, vt veniant in capita, non in stirpes argumento *l. libertus. §. præterito. in fin. ff. de bon. libertor.* prout declarant *Iac. Beluis. Isern. Aluarot. Laudens. Card. Alex. & alij in d. c. 1. Ias. cons. 182. in præsenti consultatione. col. 3. vers. ista conclusio. lib. 2. Albert. Brun. cons. 72. tota. post med. Tiraq. de retract. lignag. §. 11. glos. 6. n. 2.*

Hæc omnia scripsi requisitus, vt hinc inde adducerem difficultates, quæ possent excitari tam pro existentia fideicommissi, quam pro illius exclusione, prout latius in discursu in hac causa facto, quem ponam infra Deo dante in alio capite particulari, cum contingat iterum tractari de simili casu, & satis fuit hic breuiter attigisse, quæ magis pertinebant in huiusmodi causa Romana fideicommissi de Vrsinis, in qua postea fuit per Rotam conclusum, quod constaret de fideicommisso Io. Corradi in casu, & ad effectum, de quo agebatur, vt late in decisione *coram R. P. D. Pirouano. 9. Maij 1611.* quæ est inter impressas *decis. 320. p. 1. in recentiorib.*

52 vbi etiam consideratur mens testatoris, † ex qua resultat fideicōmissum propter digressum ad plures gradus substitutionum, & ob rationem conseruandi bona in agnatione, quæ non poterant conseruari, nisi vnus sit grauatus alteri restituere, tamquam testator considerauerit actum successiuum *Socin. cons. 250. n. 14. lib. 2. Ias. cons. 140. col. 4. vers. mens autem, lib. 2. Curt. Iun. cons. 16. n. 6. Aym. cons. 22. n. 2. Cardin. Seraph. decis. 579. n. 9.* cum alijs relatis *in d. decis. 320. n. 15. vsque ad n. 24.* vbi considerantur multæ coniecturæ ad inducendum fideicommissum.

EPITOME.

IN legato habitationis totius domus quando comprehendantur apothecæ existentes sub eadem domo, & sub illius confinibus. ¶ Et quid si fuerint separatæ respectu vsus, & locationis, ¶ Totum an respiciat omnes partes siue sit vniuersale, siue generale, siue integrale. ¶ Testator legando totum prædium, an censeatur legasse etiam partem, quam habet iure pignoris obligatam. ¶ Habitatio an possit cedi, donari, seu locari siue fuerit relicta in vltima voluntate, seu inter viuos, siue per viam reseruationis, vel alio quouis modo. ¶ Et quid in concessione vsus & commoditatis habitationis. ¶ Vel in facultate habitandi. ¶ Vsusfructus domus an consistat in habitatione, vel locatione. ¶ Et an valeat illius venditio, seu donatio. ¶ Expressio confinium an faciat, vt sit donatum, legatum, & concessum quidquid intra tales confines fuit demonstratum.

SVMMARIVM.

1 *Apothecæ existentes sub domo, & sub illius finibus comprehenduntur in legato habitationis totius domus, quamuis sint separatæ respectu vsus, & locationis. n. 2. 4. & 5.*

3 *Legatum domus continet etiam apothecas eiusdem domus.*

6 *Totum respicit etiam partes, sine quibus non potest dici corpus integrum, & vna res, siue sit vniuersale, siue sit generale, siue integrale. n. 7.*

8 *Dictio tota in legato significat omnimodam qualitatem in subiecto.*

9 *Testator non censetur legasse nisi partem, quæ sua esset, nisi tota res legaretur, quo casu erit legata etiam portio, quam habet iure pignoris obligatam.*

10 *Habitatio potest cedi, locari, & donari in parte, & in totum, siue relinquatur inter viuos, siue in vltima voluntate, siue per viam reseruationis, vel alio quouis modo. n. 11. & 17.*

12 *Facultas habitandi est concessio personalis, & non potest locari, & differt à legato habitationis. n. 13.*

14 *Habens vsum, & commoditatem habitationis prohibetur illam alteri concedere.*

15 *Legatum habitationis æquiparatur legato vsusfructus quo ad facultatem cedendi, & vendendi.*

16 *Vsusfructus domus consistit in habitatione, seu locatione.*

18 *Expressio confinium facit, vt censeatur donatum, legatum, & concessum quidquid intra dictos confines fuit demonstratum.*

CAPVT DCCLXXV.

LEgatum habitationis totius domus, de qua agimus, comprehendit etiam apo-

1 thecas, † Nam cum tales apothecæ sint sub domo, & sub eisdem finibus regantur, dicuntur partes domus, & veniunt in legato, & simili dispositione facta de domo, Ita in specie legati habitationis concludit latè *Gabr. cons. 94. n. 7. vsque ad n. 15. & per tot. lib. 2.*

2 vbi etiam ampliat, † quamuis huiusmodi apothecæ essent separatæ ab ipsa domo respectu vsus, & locationis, & vt conductores non possint ingredi in domum, & quamuis etiam

etiam in apothecis non verificetur quartus finis datus à testatore, cum sufficiat alios fines verificari iuxta *l. si quis in fundi vocabulo. ff. de legat.* 1.

Et facit, quia passim in legato domus venit
3 apotheca, quando est sub domo, † & sub eisdem confinibus, vt concludit *Natt. cons.* 117. *n.* 2. *Anchar. Crot. Socin. Ias. Alex. Rub.* & alij, de quibus per *Bertaz. clausul.* 19. *glos.* 7. *n.* 3. late *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.* 9. *tit.* 2. *n.* 37. & 38. vbi respondet omnibus, qui contrarium tenent *Idem Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.* 13. *tit.* 23. *n.* 32. *Vegius cons.* 54. *n.* 32. *cum seq.*

Neque obstat, quod in casu nostro fuerit lega-
4 ta habitatio domus, non autē domus, † Quia etiam in legato habitationis domus venit apotheca quando est sub eodem tecto etiam quod aliunde habeat aditum propter vsum conductorum, vt dictum est ex *Gabr. cons.* 94. *n.* 8. *cum seq. lib.* 2. qui loquitur in casu magis dubitabili, quam sit noster, cum in legato habitationis domus, in quo ipse consu-
5 luit, nō adsint illa verba totius domus, † quæ in casu nostro fuerunt apposita per testatorem, per quam dictionem totius magis est dicendum venire in domo etiam apothecas,
6 cum illæ sint partes domus, † ideo istud totum respiciet etiam partes, sine quibus non potest dici corpus integrū, & vna res, prout significat verbum totum, quod debet verificari in omnibus suis partibus *Rebuff. in l. nominis & rei. 6. in fin. princ. ff. de verbor. significat. Rot. decis.* 144. *n.* 3. *post princ. p.* 2.
7 *in recentior.* † Siue totum sit vniuersale, siue generale, siue integrale *Surd. decis.* 78. *n.* 12. iuxta *l. lutius. vbi Glos. ff. de fund. instruct. l. grege. vbi Bart. Bald. Castr. & Alex. ff. de legat.* 1. *l. cum pater. §. mensæ. ff. de legat.* 2. *Euerard. loco argument.* 80. cum alijs per *Barbos. de diction. & clausul. dict.* 353. *n.* 1. & 2. *Bertaz. clausul.* 27. *glos.* 19. *n.* 2. ¶ Et in
8 legato, † quod stante ista dictione tota significetur omnimoda totalitas in subiecto est *tex. in l. iulianus respondit.* 66. *in princ. ff. de legat.* 3. vbi si testator legauit totum fundum censetur etiam legasse partē, quam
9 habet iure pignoris obligatam, † quidquid alias in simplici legato nō veniret, nisi pars, quæ sua esset *l. textoribus.* 59. *ff. de legat.* 3. quod multum notandum propter similes dictiones dicit *Imol. in l. si domus.* 74. *§. si fundus. col.* 2. *in princ. ff. de legat.* 1.

Maxime, quia in casu nostro testator non considerauit personalem habitationē legatariæ, itaut illa teneretur in tota domo legata permanere, ibique habitare, sed reliquit habi-
10 tationem totius domus, † quæ potest locari, cedi, & donari in totum, vel in parte, prout placuerit legatario *l. cum antiquitas. C. de vsufruct.* cuius *tex.* dispositio procedit indifferenter, siue habitatio relinquatur in vltima voluntate, siue inter viuos, siue per
11 viam reseruationis, † siue alio quouis modo, vt notat *Castill. de vsufr. c.* 28. *n.* 23. & 24. *post Affl. decis.* 401. *n.* 7. ¶ Contraria autem
12 procedunt † quando aliquis haberet facultatem habitandi domum, tunc enim non posset locare, cum talis facultas sit concessio quædam personalis, & differat à legato habitationis, prout in terminis distinguit latè *Dec. cons.* 355. *dispositio. per tot. Mar. Muta. super consuetud. Panormit. c.* 55. *n.* 19. *Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 9.
13 *tit.* 4. *n.* 9. *post med.* † vbi etiam quod de hac facultate loquitur *tex. in l. aquilius. ff. de donation. & in l. damnas esto. in princ. ff. de vsufr. legat.* & sequitur *Castill. de vsufr. c.* 28.
14 *n.* 27. *Socin. cōs.* 281. *n.* 1. *cū seq. lib.* 2. ¶ † Prout etiā contraria intelliguntur in vsu, & cōmoditate habitationis relicta, quæ non potest alteri concedi, aut locari *§. item is qui adiū. vbi Picard. n.* 1. *cum seq. instit. de vsu & habitat. Ricciard. in rubr. instit.* de *vsufr. n.* 135. *vers. tertio differt. Castill. eod. tit. c.* 28. *n.* 23. & 27. late *Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib.* 9. *tit.* 4. *n.* 8. *vsque ad* 12. *post Alex. cons.* 213. *col.* 2. *vers. & si quæ-*
15 *ratur. lib.* 2. ¶ † Et in hoc legatum habitationis æquiparatur legato vsusfructus, qui potest cedi, & vendi, vt late per *Castill. de*
16 *vsufr. c.* 29. *per tot. & c.* 28. *n.* 22. *in fin.* † Et vsusfructus domus consistit in habitatione, vel locatione *Menoch. cons.* 392. *n.* 25. *lib.* 4.
17 Et quando liceat † legatario habitationis locare *Surd. de aliment. tit.* 2. *q.* 1. *n.* 25. & *tit.* 4. *q.* 14. *n.* 14. *cum seq.* Et quando relictum habitationis debeat intelligi, prout habitabat testator *Idem Surd. de aliment. tit.* 4. *quæst.* 19. *n.* 7.

Quæ omnia dicta sint ex abundanti, cum sufficeret in casu nostro specificatio confinium,
18 quæ facit, † vt censeatur donatum, legatum, & concessum quidquid intra dictos confines fuit demonstratum, prout sunt apothecæ, de quibus agimus *Rom.* in specie *cons.* 5. *n.* 1. *in fin.* iuxta *l. si fines. C. de euictionib. l. forma. ff. de censib. Dec. cons.* 146. *pro tenui. n.* 14. *Aym. cons.* 105. *n.* 1. *Rub. Alexandr. cons.* 91. *n.* 10. & 12. dixi late *supr. c.* 657. *n.* 26. *vsque ad n.* 29.

EPITOME.

Liberi positi in conditione an censeantur vocati. ¶ Et quid stantibus coniecturis. ¶ Et an sufficiat vnica. ¶ Et quales debeant esse. ¶ Et an standum sit arbitrio Iudicis. ¶ Verbum volo an importet dispositionem. ¶ Fideicommissum simplex, & absolutum tam in casum alienationis, quam mortis quando censeatur inductum si testator mandat bona non alienari priuando institutos, & substitutos contrauenientes, quia voluit, quod hæreditas remaneat ad suprascriptos hæredes, & fideicommissarios.

¶ Prohibitio alienandi vestita à causa, vel ex qualitate rei, puta de domo testatoris, in qua habitabat, quando sit realis, & operetur simplex fideicommissum, ¶ Testator quando dicatur vocasse nascituros. ¶ Fideicommissum an sit deferendum proximiori tempore mortis grauati, itaut si postea nascatur alius in eodem gradu, ei quoque communicetur successio, ¶ Et quid in eo, qui natus est post alienationem, ¶ Verba quod non possint bona alienari, nisi in casu necessitatis an importent prohibitionem, non secus ac si dictum fuisset, ne alienentur extra familiam, ¶ Voluntas tacita conseruandi bona in agnatione an operetur idem quod expressa, ¶ Facultas alienandi in familia propter necessitatem an faciat, vt alienatio possit fieri etiam in remotiorem ex familia. ¶ Et quando in illius vocatione debeat succedere proximior,

SVMMARIVM.

1 *Filij positi in conditione non censentur dispositiuè vocati. Et de ratione. n.2. Fallit stantibus coniecturis, & sufficiet vnica dummodo concludens. n.3.*

4 *Liberi positi in conditione sub qualitate si sint legitimi, & naturales, & de legitimo matrimonio procreati, dicuntur etiam vocati ad successionem testamentariam, cum non possint soli succedere ab intestato, quia concurrerent cum legitimatis. n.5.*

6 *Qualitas masculinitatis adiecta cum filijs in conditione positis facit, vt illi censeantur vocati.*

7 *Iudex arbitratur quæ coniectura sufficiat, vt liberi in conditione positi sint vocati, & n.8.*

9 *Verbum volo importat dispositionem.*

10 *Fideicommissum simplex, & absolutum an sit inductum tam in casu mortis, quam alienationis, si testator mandauit bona non alienari priuando institutos, & substitutos contrauenientes, quia voluit, quod hæreditas remaneat apud suprascriptos hæredes, & fideicommissarios. n.11.*

12 *Extensio non est facienda de persona ad personam.*

13 *Clausula relatiua ad præcedentes substitutiones amplectitur solum nominatos.*

14 *Prohibitio alienandi vestita à causa, vt bona remaneant in familia, inducit simplex fideicommissum, secus si permittatur alienatio bonorum inter eos de familia, & non in alios. Amplia vt n.15.*

16 *Fideicommissum familiæ relictum est deferendum proximiori tempore mortis grauati, itaut si postea nascatur alius in eodem gradu, ei quoque communicetur successio. Intellige vt n.19. & 20.*

17 *In fideicommisso in casu alienationis ad fauorem descendentium admittitur, qui natus est non solum post mortem fideicommittentis, sed etiam post ipsam alienationem, non vt ex tunc, sed vt nunc. n.18.*

21 *Testator dicitur expressè vocasse nascituros, quando tempore testamenti nullos habebat nepotes.*

22 *Simplex fideicommissum, & absolutum resultat ex prohibitione alienationis vestita ex qualitate rei, puta de domo testatoris, vbi habitabat. & n.24. Contrarium. n.27.*

23 *Prohibitio facta vni censetur facta alteri, itaut inuicem dicantur vocati in casum alienationis.*

25 *Verba quod non possint alienari bona, nisi in casu necessitatis important prohibitionem non secus ac si dictum fuisset, ne alienentur extra familiam. n.26.*

28 *Facultas alienandi in familia propter necessitatem operatur, vt possit fieri alienatio etiam in remotiorem ex familia.*

29 *In vocatione familiæ debet succedere gradatim vnus post alium, prout est proximior.*

30 *Prohibitio dicitur realis ex qualitate rei, seu domus, & inducit fideicommissum inter illos de agnatione. Contrarium. n.32. Declara vt n.33. 34. & 35.*

31 *Voluntas tacita testatoris conseruandi bona in familia idem operatur quod expressa.*

CAPVT DCCLXXVI.

1 Filij positi in conditione non censentur dispositiuè vocati, † sed reseruatum est eis ius succedendi ab intestato *Glos. in l. lucius. la 1. ff. de hæred, instit.* quam sequuntur communiter omnes, de quibus late *Surd. decis. 162. n. 1. Thesaur. decis. 96. n.3.* Potest enim simul stare, quod filij masculi nati de-
2 ficere faciant conditionem, † & tamen non sint vocati, quia potuit testator eos ponere in conditione ad excludendum substitutum, non autem ad succedendum, quasi conditio nihil ponat in esse, & quæ sunt in conditione non sunt in dispositione, & facile fuisset testatori illos honorare si voluisset, & cum non fecerit, non creditur voluisse *Menoch.* qui multis argumentis comprobat, & de communi testatur *cons. 152. n. 1. vsque ad 24. lib. 2.*

Ex coniecturis tamen receditur à dicta com-
3 muni opinione, quamuis sit vnica, † dummodo concludens *Aym. cons. 62. Cephal. cons. 517. n.66. Petr. de fideicommiss. q 9. n. 190. in princ. Surd. decis. 162. n.7.* ¶ Quare admittitur illa coniectura, quod in omnibus casibus, in quibus positi in conditione non possent soli succedere ab intestato, tunc di-
4 cuntur vocati ex testamento, † Ideo si filij ponantur in conditione sub illa qualitate, si sint legitimi, & naturales, & ex legitimo matrimonio procreati, datur expressè intelligi, quod testator eis non reseruauit solam successionem ab intestato, sed voluit, quod succe-

ſuccedant ex teſtamento, & ſic erunt vocati ad ſucceſſionem teſtamentariam, quia in iſto caſu legitimati etiam per ſubſequens matrimonium potuiſſent ſuccedere ab inteſtato, & ſic filij legitimi, & naturales nati ex legitimo matrimonio non poſſent ſoli ab inteſtato ſuccedere, quia concurrerent cum legitimatis *Socin. Iun. conſ.*110.*n.*25.*lib.*3. *Menoch.conſ.*348.*n.*2. cum alijs per *Surd. deciſ.*162.*n.*8. *Cardin. Mantic. de coniectur. vlt.voluntat.lib.*11.*tit.*3.*n.*7. *Honded.conſ.*
5 65.*n.*42.*lib.*1. † Stante præſertim qualitate maſculinitatis poſita in conditione cum filijs, per quam illi cenſentur vocati *Dec. in l.*1.*n.*16. *C. de pact. Theſaur. deciſ.*96. *n.*31. *Surd.deciſ.*162.*n.*10. late *Menoch.conſ.*152.
6 *n.*3. *cum ſeq.* † Præſumitur enim, quod tunc teſtator voluerit conſeruare agnationem *Surd.conſ.*96.*n.*30.*lib.*1.*Roland.conſ.*6.*n.*29. *lib.*4. *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat.lib.*11.*tit.*3.*n.*3.

Arbitrio tamen Iudicis ſtatur in iudicando,
7 quæ ſit coniectura ſufficiens † ad hoc, vt poſiti in conditione cenſeantur vocati *Socin. in l. cum auus. in fin. de condit. & demonſtrat. Menoch. de arbitrar. caſ.* 148. *Surd. deciſ.*162. *n.*11. & ad iſtas coniecturas pro-
8 cliuior debet eſſe Iudex, † quia non poteſt negari, quod teſtator, qui voluit excludi ſubſtitutum propter filios poſitos in conditione, eos magis dilexerit, quam ſubſtitutum, itaut hæc tacita voluntas, quamuis non tranſeat in diſpoſitionem, tamen ſufficiet, vt haberi debeat pro diſpoſitione, ſi quid addatur, per quod poſſit conſtare, quod non fuerit nuda, & pura mente retenta, præcipuè, cum ſola voluntas in teſtamento ſufficiat, ſi fuerit certa, quamuis diſpoſitio aliter non
9 ſit facta, † vt dicitur de verbo volo, quod importat diſpoſitionem *l.*2. *C.commun. de legat. l.cum ita. §. in fideicommiſſo. ff. de legat.*2.*Surd.conſ.*96.*n.*13.*lib.*1.*& deciſ.*162. *in fin.* & ita reſpondendo ad primum dubium tranſmiſſum, dixi veriorem opinionem eſſe pro vocatione filiorum in conditione poſitorum.

Quo ad ſecundum dubium videbatur dicendũ, quod ſi teſtator poſt factum expreſſum fidei-
10 commiſſum, † vt hæredibus ſuis inſtitutis, vel ſubſtitutis non liceat alienare bona hæreditaria, & ſi contrafecerint priuat, quia ſua eſt intentio, quod hæreditas remaneat apud ſupraſcriptum hæredem, & ſubſtitutos, ac fideicommiſſarios, ex hac clauſula cenſetur inductum perpetuum fideicommiſſum, & abſolutum non ſolum in caſu alienationis, ſed etiam in caſu mortis *Aret. in l. qui roma. §.cohæredes.col.*3. *vbi Socin.n.*18. *ff. de verbor. obligationib. Molin. de primogenit. hiſpanor.lib.*1. *c.*5.*n.*16. *Petr.de fideicommiſſ. q.*5.*n.*43. *cum ſeq. Simon. de Pret. de interpret. vlt.volunt.lib.*3.*dubit.*1. *ſolut.* 10.*n.*8.*fol.*283.cũ alijs per *Surd.conſ.*96.*lib.*1.

Verius tamen eſt, quod ex dicta clauſula nullum reſultet fideicommiſſum, ſed confirmetur ſolum præcedens, quia non dixit teſtator ſimpliciter ſe velle, quod bona conſer-
11 uentur in ſua familia, vel agnatione, † ſed apud ſupraſcriptos hæredes, aut ſubſtitutos, & ſic iſta clauſula eſt limitata ad certas perſonas, itaut voluerit teſtator, quod bona conſeruentur apud ſupraſcriptos inſtitutos, quod idem eſt, ac ſi dixiſſet, quod his modis, & formis perueniat ad eos, de quibus dictum eſt in ſubſtitutionibus, & loquendo de ſubſtitutis intelligi debet in caſibus, & temporibus, quibus illi ſunt ſubſtituti, non autem in alijs, iſta enim qualitas ſubſtitutionis videtur conſiderata, vt ſcilicet teſtator velit apud eos bona conſeruari, quatenus tantum ſunt ſubſtituti, non autem in caſibus, in quibus non eſt facta ſubſtitutio, vnde ſi non ſunt ſubſtituti, niſi vbi grauatus decederet ſine filijs, nullum inſurget in eo caſu fideicommiſſum per illam clauſulam, neque in eo caſu dicentur vocati, quare ſi teſtator peohibuit alienari bona per ſuos hæredes, quia voluit illa in eos conſeruari, non datur extenſio, & doctores, qui volunt ex dicta clauſula induci fideicommiſſum abſolutum, loquuntur quando clauſula eſt generalis, ita quod poſſit extendi, non autem quãdo limitata eſt ad perſonas, quibus prohibita eſt alienatio, vel quando limitata eſt ad caſus, quibus fuit facta ſubſtitutio, Ita omnia prædicta declarat *Surd.* qui pro om-
12 nibus ſufficiat *deciſ.* 85. *per tot.* † ob illam rationem, quia non debet dari extenſio de perſona ad perſonam *l. ſi quis ita. §. penult. ff. de teſtam. tut. Natt.conſ.*47.*n.*9. *Roland. conſ.*56. *n.*24.*lib.*3. *Cardin. Mantic. de con-*
13 *iectur. vltim. voluntat.lib.*3.*tit.*19.*n.*8. † Et quia adeſt clauſula relatiua ad præcedentes ſubſtitutiones, quæ eos ſolos amplectitur, qui ſunt nominati *Bart. in l. qui liberis. §. hæc verba. in fin. ff. de vulgar. Menoch. conſ.*86.*n.*43. *Surd.conſ.*123.*n.*13.*lib.*1.

Circa tertium dubium concludendum eſt, quod fideicommiſſum ſimplex inducatur ex pro-
14 hibitione alienandi veſtita à cauſa, † quando adiecta eſt clauſula apta ad importãdum fideicommiſſum, videlicet ſi dicatur prohibeo alienationem extra familiam, vt bona remaneant in familia, aut quid ſimile, Aliud ſi dictum eſt, quod bona alienari poſſint inter eos de familia, & non in alios, quia non infertur, quod denegetur alienatio extra familiam, ergo voluit bona remanere in familia, nam per ſimilem prohibitionem voluit teſtator prohibere non relinquendo, ſed amputando, & præcidendo vias per quas impediretur trãſitus bonorũ in poſteros, cogitauit enim teſtator ſufficere, vt bona tranſeant ad poſteros, & ſic prohibitio alienationis extra familiam non importat ſimplex fideicommiſſum, quando aliud non concur-

rit *Surd.decis.*238.*n.*16.iuxta *l.pater.§.fundum. ff. de legat.*3. *Socin.cons.*251.*n.*6. *vers. nam tunc testator. lib.*2.

Ideo fideicommissum non oritur ex prohibitio-
15 ne alienandi facta de castro,†nisi inter filios, & descendentes, licet interueniat qualitas rei, & fauor descendentium, quia prohibitio facta fuit filio, & non extenditur ad nepotes, & quia decedendo ab intestato non contrauenit prohibitioni, & tantummodo inducitur fideicommissum in casu alienationis *Alciat.cons.*184. *Socin.Iun.cons.*13.*lib.*4. *Bero. cons.*84.*lib.*2. *Surd. decis.*238.*n.*16. *ad med.Rim.Iun.cons.*371.*n.*124.*&* *n.*132.*lib.*4.

Quartum dubium est decidendum affirmatiuè, quod fideicommissum familiæ relictum sit
16 deferendum illi, † qui reperitur proximior tempore mortis grauati, itaut si postea alius nascatur in eodem gradu, ei quoque communicetur successio *Glos. in l.peto. §. fratre. vbi Bald. & Imol. ff.de legat.*2. *Ludou. Molin. de primogenit. hispanor.lib.*3.*c.*10.*n.*20. adeo vt si fuerit factum fideicommissum in casu alienationis in fauorem descēdentium,
17 tunc admittatur, qui natus est, nedum post mortem fideicommittentis, sed etiam post ipsam alienationem *Ruin.cons.*22. *n.*9.*lib.*2. *post* Castr.cōs.242.*n.*3.*&* 5.*lib.*1.*Surd.decis.* 230. *n.*6. *&* *cons.* 125.*n.*34. *lib.*1. quamuis enim aditio eius, qui non erat natus, non
18 possit trahi ad tempus mortis, † tamen ille admittitur non vt tunc, sed vt nunc *Natt. cons.*675.*n.*8. ¶ Contraria autem procedunt quando non apparet de voluntate testatoris, tunc enim debent esse nati, vel saltem con-
19 cepti tēpore euenientis conditionis,† prout loquitur *Io. Andr. ad Speculat.in rubr. de testam. col. penult. vers. item lambertinus.* iuxta *l.*1.*§.cum triplici. C.de caduc.tollend. Alex cons.*26.*col. fin.lib.*3. *Dec.cons.*38.*col.* 4. *Ruin.cons.*110.*n.*5.*lib.*2. *Paris.cons.*31.*n.* 41.*lib.*2.*Crot. in l. filiusfamilias. §. diui.n.* 164. *ff.de legat.*1. *Tiraq. de retract. lignag. §.*1. *glos.*9.*n.*82.*&* 95.*Cephal.cons.*16.*n.*63.
20 *Ias.cons.*206.*n.*1.*lib.*2. ¶ † Aliud est quando, prout in casu nostro, testator vocauit expressè nascituros, tunc enim admittuntur nati, postquam cessit dies fideicommissi, tamquam habuerit parem affectionem ad natos, & nascituros, ideo non est quærendum an essent in rerum natura, quando euenit conditio fideicommissi *Ruin.cons.*22.*n.*12.*lib.*2. *Natt. cons.*675. *n.*4. *Roland. cons.*70. *n.*47.
21 *cum seq.lib.*3.*Surd.cons.*125.*n.*34.*lib.*1.† vbi etiam, quod tunc dicetur testator expressè vocasse nascituros, quando tempore conditi testamenti nullos habebat nepotes *Castr. cons.*247. *n.*3. *vers. illud autem constat.* *&* *n.*5. *vers. item allegatur quod dicti. lib.*1. *Alciat. cons.*495.*n.*1. *Ruin. d.cons.*22.*n.* 11. *in fin. lib.*2. iuxta *l.fundus qui.ff.locat.*

Quintum dubium videbatur esse resoluendum affirmatiuè videlicet, quod fideicommissum
22 simplex, † & absolutum in casum mortis resultet ex prohibitione alienationis vestita ex qualitate rei, puta de domo testatoris, vbi habitabat *Glos. Cyn. & Bald. in l. quoties.*11.C.*de fideicōmiss.* Maxime quando res
23 prohibita alienari esset pluribus relicta,†tūc enim prohibitio vni facta censetur ad fauorem alterius, itaut inuicem videantur vocati in casum alienationis *Glos. in l. codicillis. §. instituto. vbi Imol. ff. de legat.* 2. cum alijs per *Petr. de fideicommiss.q.*1.*n.*27.
24 *&* 28. † vbi etiam quod quando prohibitio est vestita, tunc adiectio illa extra familiam operatur fideicommissum etiam in casum mortis *Socin.cons.*251.*lib.*2.

Quæ procedunt, quamuis non sit dictum, ne alienetur extra familiam, sed quod non possit alienari, nisi in casum necessitatis, tunc enim licita erit alienatio inter ipsos, vel alios de familia, non autem aliter, & alijs
25 personis,† cum hæc verba importent prohibitionem non secus, ac si dictum fuisset, ne alienetur extra familiam *Socin.cons.*251.*n.*6. *vers. & in primis ostenditur. lib.*2. *Bero. cons.*84.*n.*46.*lib.*2. *Crot.cons.*13.*ad fin.lib.*4.
26 *Ruin.cons.*208.*n.*17.*lib.*1. † vbi quod absolutum fideicommissum inducitur quando vltra tacitam causam adest clausula illa extra familiam, vel alia similis *Simon.de Pret.de interpretat. vltim. voluntat. lib.*3. *dubit.*6. *solut.*10. *n.*8. *fol.*284. *Petr. de fideicommiss. quæst.*5. *n.*28.

Contrarium tamen verius est, quod immo non
27 sit inductum fideicommissum, † nisi in casu alienationis, Nā quando alienatio est prohibita extra illos de familia, ratio prohibitionis est expressa in fauorem illorum de familia, ideo cessat illa tacita causa, quæ resultat ex qualitate rei, nam ista tacita causa nil aliud continet, quam fauorem agnationis, & familiæ, & per consequens desinit illud tacitum, cum exprimitur, & sic cessat superfluitas, quæ consideratur ad inducendum fideicommissum *Surd.* qui omnibus respondet, & multis rationibus comprobat *decis.*238.*n.*3.*vsque ad* 10. ¶ Maxime quan-
28 do, prout in casu nostro, † fuit concessa facultas propter necessitatem alienandi in familia, ista enim licentia operatur, quod alienatio fieri possit in remotiorem, quia satis est, quod sit de familia *Glos.in l.vnum ex familia. §. itaque. ff.de legat.*2. *Castr.in l. peto. §. fratre. eod. tit. Tiraq. de retract. lignagier. §.*11. *glos.*6. *n.*7. *Surd. cons.*247. *n.*2. *lib.*2. ¶ Ex quo colligitur, quod testator non voluit simplex fideicommissum in-
29 ducere, quia si hoc voluisset, † vtique illi de familia censerentur vocati, vt succederent gradatim ordine successiuo vnus post alium, prout quisque esset proximior alienanti *Bald. in l. peto. §. fratre. q.*2. *ff. de legat.*2. *Crot. in l. filiusfamilias. §. diui. n.* 173. *ff. de legat.*1. *Ruin.cons.*127.*n.*13. *lib.*2. *Surd.* cons.

conf. 247. *n.* 8. *& decif.* 238. *n.* 13. *&* 14.
Sextum dubium prima facie videbatur decidẽ-
30 dum esse affirmatiuè, † quod prohibitio dicatur realis ex qualitate rei, seu domus, ex qua nedum vestitur prohibitio, quæ alioquin nuda, & inualida esset, sed etiam inducitur fideicommissum inter illos de agnatione, nam qualitas rei arguit affectionem testatoris, & censetur prohibitio facta, ne res exeat de familia ob talem qualitatem, & sic extendetur ad alios vltra eos, quibus facta fuit prohibitio, prout concludunt omnes in *l. quoties vbi Bald. n.* 8. *Castr. n.* 4. *Corn. n.* 6. *Iaf. n.* 11. *C. de fideicommiss. Roland. conf.* 23. *n.* 24. *lib.* 4. *Card. Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib.* 6. *tit.* 12. *n.* 7. *Alex. in l. filiusfamilias.* §. *diui. in princ. vbi Rip. n.* 4. *Socin. Iun. n.* 16. *ff. de legat.* 1. *Rub. conf.* 53. *n.* 5. *Simon. de Pret. de interpretat. vltim. volunt. lib.* 3. *solut.* 10. *n.* 3. *fol.* 282. *Petr. de fideicommiss. q.* 1. *n.* 85. *cum seq. Capic. decis.* 108.
31 *n.* 4. *&* 5. Itaut non referat, † quod testator expresserit velle conseruari agnationem, vel quod talis voluntas ex coniecturis colligatur, cum idem operetur tacita voluntas conseruandi agnationem, quod expressa *Surd. conf.* 96. *n.* 16. *Aym. inter conf. Marzar.* 5. *n.* 54. *Paris. conf.* 50. *n.* 22. *lib.* 3.

Prædictis tamen non obstantibus contrarium concludendum est, quod quamuis qualitas
32 rei vestiat prohibitionem, † tamen non faciat illam esse realem, vnde prohibitio facta hæredi nominatim non transit ad hæredes hæredis, licet sit de domo, & sepulchro maiorũ, ad quod aderat affectio testatoris, & cum prohibitio sit nuda satis est, quod tacita causa illam conualidet absque eo, quod
33 fideicommissum inducatur, † secus quando prohibitio est valida de se, vt quia prohibetur alienari extra familiam, tunc enim inducitur fideicommissum simplex *Socin. conf.* 227. *lib.* 2. *Curt. Iun. conf.* 43. *n.* 9. *vers. ego tamen omnibus. Surd. decis.* 125. *n.* 7. *&* 8. vbi etiam subdit, quod illud de tacita ratione, vel causa procedit, quando est expressa
34 à testatore, † secus quando est omnino tacita, nam tunc neque prohibitio sustinetur excepto enim exemplo de turri, requiritur causæ expressio, alias sufficeret semper quod res esset maiorum suorum *Castr. in l. filiusfamilias.* §. *diui. n.* 3. *& ibi Opizo. n.* 9. *Ferdin. Loaz. n.* 60. *in princ. ff. de legat.* 1. *Rimin. Iun. conf.* 632. *n.* 110. *lib.* 6. *Iaf. conf.* 96.
35 *col. vlt. vers. secundo respondetur. lib.* 4. † Et quamuis aliqui teneant contrarium, de quibus per *Tiraq. de retract. lignag. in præfat. n.* 39. Tamen prima opinio est verior, & secundum eam fuit resolutum, vt testatur *Surd. d. decis.* 125. *n.* 9. *in fin. & conf.* 116. *n.* 16. *lib.* 1. *Bero. conf.* 84. *n.* 72. *lib.* 2. iuxta *l. pater.* §. *iulius agrippa. ff. de legat.* 3. *l. lucius. ff. eod. tit. Natt. conf.* 506. *n.* 8. *Dec. conf.* 23. *pro tenui facultate. col.* 3.

EPITOME.

Conuentio an valeat, vt emptor census conducat bona censuata, itaut facta redemptione illius sit finita locatio, quæ duret, quousque durat census. ¶ Pactum quod non est contra formam Bullæ census, ac illius substantiam an vitietur, seu vitiet contractum. ¶ Protestatio, quod census censeatur factus iuxta constitutionem Pij V. quid operetur. ¶ Remediũ *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* an habeat locum etiam in rebus locatis ad similitudinem emptionis, & venditionis tam manente, quam finito contractu vsque ad triginta annos. ¶ Pignus an maneat in bonis debitoris, itaut ex eo nullum dominium acquiratur creditori. ¶ Et quando per illũ possit alienari nisi debitor sit in mora. ¶ Et quo casu dicatur procurator debitoris. ¶ Non habens dominium an habeat facultatem illud transferendi in alium. ¶ Et quid in Iudice, tutore, curatore, creditore, & similibus. ¶ Statutum vt soluatur gabella pro omnibus stabilibus, quæ alienabuntur alio modo, quam pro fundo dotali an habeat locum in pignore dato in dotem.

SVMMARIVM.

1 *Pactum est illicitum, vt emens censum conducat bona censuata, itaut duret locatio quousque durat census, non tamen vitiabit contractum, sed vitiabitur. n.* 4. 5. 6. *&* 9.
2 *Conuentio, quæ non est contra formam Bullæ census, & illius substantiam non inualidat contractum census.*
3 *Vtile non vitiatur per inutile in separabilibus.*
7 *Census impositus super pluribus prædijs certis finibus designatis valet, quamuis super aliquo ipsorum non esset bene constitutus.*
8 *Protestatio de constituendo censum iuxta formam Bullæ facta de consensu vtriusque partis operatur, vt omnia apposita contra illius dispositionem habeantur pro non adiectis, itaut tunc census non possit dici nullus.*
10 *Remedium* l. 2. C. de rescind. vendit. *procedit etiam in rebus locatis ad similitudinem emptionis, & venditionis, tam manente, quam finito contractu vsque ad triginta annos. n.* 11. *&* 12.
13 *Pignus manet in bonis debitoris, nec ex eo aliquod dominium transit in creditorem, cuius periculo non perit, si aliqua culpa ei non possit imputari.*
14 *Creditor potest alienare pignus, & dominium illius in alium transferre.*
15 *Non habens dominium habet facultatem illud alteri dare, prout in tutore, curatore, Iudice, & similibus. n.* 19. 20. *&* 21.
16 *Nemo plus iuris in alium transfert, quam ipse habeat.*

Cre-

17 *Creditor in pignore dicitur procurator debitoris.*
18 *Venditio pignoris facta à creditore habetur ac si fieret à debitore.*
22 *Pignus non potest alienari per creditorem, nisi debitor sit in mora, quamuis habuerit facultatem illud vendendi. n. 23. & quæ alia requirantur remissiuè. n. 24.*
25 *Factum creditoris in vendendo pignus dicitur factum partis.*
26 *Statutum, vt soluatur gabella pro omnibus stabilibus, quæ alienabuntur alio modo, quam pro fundo dotali, an habeat locum in pignore dato in dotem.*
27 *Extensio fit in statutis ex maioritate rationis.*
28 *Pro non solutione gabellæ in dubio est pronunciandum.*

CAPVT DCCLXXVII.

ILlicita est conuentio, de qua agebatur in causa Tudertina census seu locationis, nam fundus censui obnoxius fuit locatus domino, & emptori census per venditorem
1 illius cum expressa conditione,† quod quotiescumque idem venditor vellet redimere censum, quod facta redemptione intelligatur completa locatio, quæ debeat durare quousque durabit census, adeo vt pari passu ambulent instrumentum census,& instrumẽtum locationis, ex quibus verbis videtur, quod per quandam viam indirectam venditor census compellatur ad illum redimendũ, quod est contra naturam ipsius census, & de iure non permittitur, prout in specie concludit *Felician. de censib. tom. 2. lib. 1. c. 10. n. 1.* recedendo à contraria sententia, quam fuerat amplexus *tom. 1. eod. lib. & c. 10. n. 13.* quod etiam sequitur *Ludou. Cencius. de censib. par. 2. c. 1. q. 3. art. 8. n. 41. fol. 132.*

Verum istud pactum non respicit formam traditam in Bulla Pij V. neque est contra sub-
2 stantiam census, † sed contra naturam illius, cum non respiciat ipsum contractum census, sed locationem, vnde talis conuentio non vitiabit contractum, sed ipsa vitiabitur *Bald. in l. 1. n. 4. & ibi Castr. n. 3. C. de pignorib. Plot. cons. 17. n. 17. Rimin. Sen. cons. 91. n. 33. lib. 1. Intrigliol. super bull. de censib. q. 8. n. 1. cum seq. Ludouic. Cenc. de censib. p. 2. c. 1. q. 3. art. 1. n. 3. & 4.*
3 *fol. 111.* † iuxta regulam, quod in separabilibus vtile per inutile non vitiatur *c. si confirmationem. 39. de elect. in 6. l. sancimus. C. de donation. l. sed & si decem. de constitut. pecun. c. vtile. 37. vbi Dyn. n. 1. & 2. de regul. iur. in 6.*

Et ita in specie istius pacti, quod illud, quam-
4 uis sit parum licitum, & honestum, † non tamen vitiet contractum census resoluit *Rot. coram R. P. D. Cantuccio Romana nullitatis census. 4. Februar. 1583.* iuxta notata per *Bart. in l. vbi ita donatur. ff. de donat. int. vir. & vxor.* & in proposito nostro per *Couar. lib. 3. var. resolution. c. 8. n. 7. vers. verum eo quod emptio ista annui red-*
5 *ditus. fol. 275.* †vbi quod licet talis pactio sit odiosa, & suspecta, tamen erit reijcienda ex contractu, qui ex ea non erit iudicandus vsurarius, neque pœnis vsurarum obnoxius, ideo ipso iure non vitiabitur contractus, & venditor poterit redimere redditum, nõ obstante huiusmodi pacto, quod vitiabitur, &
6 non vitiabit contractum census, † prout etiam ita sæpè iudicatum fuisse, testatur *Couarr. d. c. 8. n. 7. in fin. vers. sic sane in hoc granatensi. fol. 275.* & sequitur *Ludou. Cenc. de censib. par. 2. c. 1. quæst. 3. art. 8. n. 41. & 42.* vbi etiam est impressa *d. decis. R. P. D. Cantucc. in fin. tract. decis. 93. fol. 78.*

Maximè, quia in casu nostro census fuit impo-
7 situs super duobus prædijs, † quorum vnum tantum fuit locatum emptori census, itaut magis possit subsistere contractus censualis super prædio non locato, cũ sit certis finibus designatum, quod facit, vt census remaneat validus, quamuis super alijs bonis non valeret *Rot. decis. 571. n. 3. par. 1. in recentior. & decis. 620. n. 3. in fin. p. 2. in recentiorib.* vbi allegantur concordantes decisiones *coram Card. Pamphilio Beneuentana census. 29. Martij 1593. & coram Cardin. Sacrato Romana census. 14. Ianuarij 1601.* iuxta *l. vt pomum. §. 1. ff. de seruitut. Bart. in l. pro parte. ff. eod. tit.*

Stante præsertim protestatione, quod contractus censualis censeatur celebratus iuxta
8 formam bullæ, † quæ protestatio de consensu vtriusque partis operatur, vt omnia pacta apposita contra illius dispositionem, & formam habeantur per non adiectis, itaut census tunc non reddatur in totum nullus *Rot. decis. 219. n. 3. & 4. in fin. par. 2. in recentiorib. & coram R. P. D. Orapo Foroliuien. census. 13. Nouembris 1589. & coram R. P. D. Manzanedo Anagnina vsurarum. 13. Martij 1607. Gabr. cons. 47. n. 7. vsque ad 10. lib. 2.*

Poterit igitur venditor census redimere cen-
sum quandocumque voluerit, non obstante
9 pacto superius apposito, & si non voluerit redimere, non poterit cogi continuare in locatione prædij censuati, immo cum prætendatur, quod pensio pro dicta locatione conuenta sit multum modica, itaut adsit læsio vltra dimidiam, erit locus remedio *l. 2. C. de*
10 *rescind. vẽdit.* †cuius dispositio procedit etiã in rebus locatis, ad similitudinẽ emptionis, & venditionis, tamquam locatio sit bonæ fidei, & emptioni vicina *l. 2. ff. locat.* prout in specie notat *Roman. cons. 423. pro pleniori discussione. n. 1. & 2. post Glos. in l. si ea pactione. de vsur. & in l. si olei. C. locat. Bald. Cagnol. & Cremens. in d. l. 2. vbi Pinell. p. 1. c. 3. n. 1. & 17. C. de rescind. vendit.*

Alciat.

Alciat. conf.12. n.14. post med. lib.8. tom.3. fol.159. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.5. tit.2. n.21. & lib.22. tit.2.
11 *n.16.* † Itaut talis actio detur etiam finita locatione, & sic post effectum consummatũ, & post contractum confirmatum, & approbatum à partibus, prout late concludit *Pinell.in d.l.2.p.1. c.3.n.18. ad med. post Alex. conf.107.n.18. verf. & si fructus qui superfunt non ascendunt. lib.3.* quidquid contrarium senserit *Dec.conf.583. iuridicam esse*
12 *arbitror.n.8. & 9.* † cum verius sit, vt remedium *d.l.2.* comprehendat locationem, & conductionem ad excipiendum, & repetendum, & sic tam manente, quam finito contractu vsque ad triginta annos, vt per *Pinell.in d.l.2.p.1.c.3.n.20.*

Quo ad alterum dubium cõcludendum est non deberi aliquam gabellam ex contractu, de quo agimus, quia prædium fuit datum pro residuo dotis florenorum 2850. ad habendũ, & tenendum loco pignoris, & donec fuerit
13 solutum dictum residuum dotis, † quo casu non dicitur facta aliqua alienatio eiusdem prædij, cum pignus maneat in bonis debitoris, nec ex eo aliquod dominium transit in creditorem, tamquam illud sit ipsius debitoris, & eius periculo, & incommodo pereat, nisi creditori aliqua culpa possit imputari *l. pignus.8. vbi Glos. in verb. in bonis. & in verb. perire. C. de pignorat.action. l. si nulla. 7. C. eod. tit. l.rescriptum.in princ. ff.de distract. pignor. l. si quis sit fugitiuus. §.pignori. ff.de ædilit.edict. l. generaliter. ff.qui & à quib. manumiss. lib. non fiant. Rimin. Iun. instit. quib. alienar. lic. vel non. in princ.n.4. & §.1.n.1.*

Neque obstat, quod creditor possit alienare
14 pignus, & dominium illius † in alium transferre *d.§.1. instit. quib. alienar.lic.vel non.* Quia non ex hoc dicitur habere aliquod dominiũ, cum passim admittatur, vt etiam qui
15 dominium non habet, nihilominus † possit illud alteri dare *l. non est nouum. ff. de acquir.rer. domin.* & isto casu fallit regula, quod nemo plus iuris in alium potest trans-
16 ferre, † quam ipse habeat *l. traditio. ff. de acquir.rer.domin. l.nemo plus iuris. 54. vbi Dec.n.1. cum seq.de regul.iur.* Et est ratio,
17 quia creditor in pignore † dicitur procurator testatoris *Bart. in l. si pignori. col. vlt. verf.sequitur nona pars. ff. famil.ercifcund. Castr. & Iaf. in l. creditori. ff. de nou. oper. nunciat. Bald. in l.1. §.item nota. C.credi-*
18 *tor. euict. pignor. non deber.* † Itaut quando creditor vendit pignus, censeatur ipse debitor illud vendere *Idem Bald. in l. 1. col. 2. verf. sed contra quia lege. & ibi Cyn. & Castr. C.si seru. exter. Neguf. de pignorib. membr.1. par.6. n.12. & 13. fol.116. Rimin. Iun. in §. 1. n. 13. institut. quib. alien. lic. vel non.*

Quod etiam est in tutore, & curatore, & in similibus personis, qui habent facultatem
19 alienandi bona pupilli, † & adulti, quamuis ipsi dominium non habeant *l. lex quæ tutores. & l. fin. C. de administr. tutor. Dec.in l.nemo plus iuris.54. n.3. & 4. ff.de reg.iur.* vbi etiam de procuratore *§. nihil autem. instit. de rer.diuis.* prout quoque in Iudice,
20 qui adiudicando rem alicui, † transfert dominium, quod ipse non habet *§. fin. instit. de offic. iudic. Dyn.in c. nemo potest plus iuris.79.n 6. de regul.iur.in 6. Alex.in l. pomponius. §. si iussu.n.10. ff. de acquir. possess. Bald. in l. 1. C. commun. vtriusque iudic. Iaf.in l. ex hoc iure. n.44.* & ibi latè *Claud.*
21 *Aquenf.n.52. ff.de iustit. & iur.* † cum declarationibus de quibus per *Rimin. Iun. in §. 1. n. 23. vsque ad 29. instit. quib. alien. lic. vel non.*

Maximè, quia non statim permittitur credi-
22 tori alienare pignus, cum requiratur, † vt debitor sit in mora soluendi debitum *Bart. & Salic. in l. cum soluendæ. ff. de distract. pignor. Neguf. de pignorib.membr.1. par.6. n.1. fol.115,* vbi etiam quod istud procedit,
23 quando esset data licentia creditori, † quod posset vendere pignus, quia intelligitur cõcessa sub ista conditione, si debitor fuerit in mora soluendi debitum *Glos. in l. creditor hypothecas. C. de distract. pignor. Castr.in l. si conuenerit. la 1. ff. de pignorat. action.*
24 Cum etiam multa alia requirantur, † ad hoc vt creditor habeat facultatem alienandi pignus, de quibus per *Neguf. de pignorib. membr.1. p.6. n.1. vsque ad 15.* Itaut stantibus prędictis, factum creditoris in vendendo
25 pignus † censeatur factum partis *l. si ob causam.C.de euiction.* Et omnia possint dici gesta de voluntate ipsius debitoris *Bart. in l. si pignori. n.8. ff. famil.ercifcund. Rimin. Iun.in §.1.n.13.ad med. instit. quib.alienar. lic. vel non.*

Vnde cum statutum solum disponat, vt soluatur gabella pro omnibus stabilibus, quæ
26 alienabuntur alio modo, † quam pro fundo dotali, non erit soluenda pro pignore dato in dotem, cum illud non dicatur alienatum ex supradictis, maxime, quia si non soluitur pro fundo dotali, in quo fit alienatio, & trãsfertur dominium, multo magis erit talis solutio deneganda pro pignore dotali, per
27 quod nullum dominium transfertur † cum etiam in statutis ex maioritate rationis fiat extensio *Bald. in c.1. §. porro. n.7. quæ fuit prim. cauf. benefic. amittend. Iaf. in l. fin. n.4. verf. sed est melior. ff. de in ius vocand. Felin. in c. vlt. de constitution. Surd. decis.*
28 *139.n.8.* † Præsertim contra gabellarios, aduersus quos in dubio est pronunciandũ pro nõ solutione gabellæ *Bart.in l.si pupillus.ad fin.ff.ad leg.falcid. Ruin.conf.112.n.14.lib.5. Aym.conf.231.in fin.* cũ alijs per *Surd.decis. 305.n.44.& 45. Boss.de vectigal.n.10. Claud. ad Bertaz.conf.crim.6.in verb.magna.lib.1.*

EPI-

EPITOME.

REfectio concernens perpetuam rei vtilitatem, seu duraturam vltra terminos vsusfructus an spectet ad proprietarium, seu vsufructuarium. ¶ Et quæ dicatur modica impensa, seu magna. ¶ Et quando sit denuncianda necessitas refectionis. ¶ Vsufructuarius ad quas expensas teneatur. ¶ Et an possit cogi prius pecuniam suam erogare in refectione, & postea illam à domino condicere. ¶ Vel solum debeat habere curam, & sollicitudinem tamquam procurator proprietarij. ¶ Et quo casu sit ei imputanda culpa deteriorationis, itaut possit priuari vsufructu, quamuis dederit cautionem de bene vtendo. ¶ Vsuræ pecuniarum acceptarum pro refectione an sint soluendę per proprietarium cum interesse passo per vsufructuarium ob non subministratos sumptus refectionis. ¶ Ædes vetustate collapsæ quando sint per proprietarium reficiendæ. ¶ Vsufructuarius an teneatur sartatecta reficere. ¶ Et qualis sit sartorumtectorum significatio. ¶ Et in quibus legibus de eis fiat mentio. ¶ Et illorum neglecta procuratio an cedat damno officialis. ¶ Et eorum cura ad quem spectaret. ¶ Et quomodo locari solerent. ¶ Et ad quos talis locatio pertineret.

SVMMARIVM.

1 *Refectio concernens perpetuam rei vtilitatem, seu duraturam vltra terminos vsusfructus spectat ad proprietarium.*

2 *Vsufructuarius tenetur reficere sartatecta, & arbores in locum demortuarum subserere, & tributa agnoscere, & similia facere modicum sumptum concernentia. n.3.4. & 6. Et quid in vsufructu concesso ex causa onerosa, non lucratiua. n.18. & 19.*

5 *Impensa modica non censetur concernere perpetuam vtilitatem rei, sed temporalem fructuum perceptionem, secus in magna.*

7 *Vsufructuarius ob culpā deteriorationis domus tenetur ad sumptus etiam magnos, & potest priuari vsufructu, quamuis cautionem dedisset de bene vtendo. n.8. & 9.*

10 *Cura, & sollicitudo refectionis spectat ad vsufructuarium, qui censetur constitutus procurator à proprietario in omnibus, quæ concernunt vtilitatem rei.*

11 *Proprietarius non tenetur ad opus personale refectionis, sed ad pecunias dandas vsufructuario pro expensis illius, alias priuabitur proprietate. Intellige vt n.16.*

12 *Vsufructuarius debet denunciare proprietario necessitatem refectionis, ne res in dies magis deterioretur.*

13 *Vsuræ pecuniæ acceptæ pro necessitate refectionis sunt soluendæ per proprietarium, qui etiam tenebitur ad interesse passum per vsufructuarium ob non subministratos sumptus pro tali refectione. n.15.*

14 *Vsufructuarius non debet pecuniam suam prius erogare pro refectione rei, & postea illam condicere à proprietario.*

17 *Interest domino, vt sit præsens, & rem suam gerat.*

20 *Proprietarius non obligatur reficere ædes in totum vetustate collapsas, secus si aliqua pars ædium indigeat refectione. n.22.*

21 *Destructio totalis domus, facit vt vsusfructus sit extinctus, itaut nec tunc area, aut cementa debeantur vsufructuario.*

23 *Sartatecta reficere quid significet, & sarte pro integre.*

24 *Sarcire est integrum facere, & sartorumtectorum mentio in quibus legibus fiat, & quando illorum neglecta procuratio cedat damno officialis. n.25.*

26 *Sartatecta templi custodienda.*

27 *Sartatecta dicuntur aliquando cum coniunctione, videlicet sarta tectaque, seu sartum & tectum.*

28 *Sartumtectum habere vulgo intertenere, latine tueri, & integrum, & incorruptum seruare. n.29. & 30.*

31 *Sartatecta tua præcepta habui, hoc est præceptis tuis exactè parui.*

32 *Cura exigendi sartatecta ad quos spectaret, & quomodo locari solerent, & quibus talis locatio demandaretur. n.33. & 34. & de eius vtilitate. n.35. & 36.*

CAPVT DCCLXXVIII.

PRæsupponitur refectionem domus, de qua agimus, esse magni sumptus, quo stāte concludendum est impensam spectare ad proprietarium, non autem ad vsufructua-
1 rium, vt exaduerso prætenditur, † Communis enim in proposito est distinctio doctorū, quod omnis refectio, quæ cōcernit perpetuā rei vtilitatem, seu duraturam vltra terminos vsusfructus pertinet ad proprietarium, itaut si fuerit facta per vsufructuarium possit repeti à proprietario, quidquid sit in impensa parua, seu modica, quæ debet fieri ab vsufru-
2 ctuario, qui tenetur reficere sartatecta, † & arbores in locum demortuarum subserere, & tributum agnoscere, cum similibus, quæ modicum sumptum concernunt *l. eum ad quem. 7. vbi Glos. Bald. Castr. in princ. & Salic. n.1. & in fin. C. de vsu vsufr. & habitat. Corn. cons.86.n.4.col.2. in princ. vers. & quando vsufructuarius. lib.4. Bart. in l. cotem ferro. §. qui maximos. n.13. & 14. q.7. ff. de publican. & vectigalib.* quem sequitur *Franc. Aret. cons.111. consideratis. n.1. ad med. Doctor.* communiter *in l. hoc amplius. 9. §.vlt. post Glos. ibid. in verb. non reficit. Imol. in fin. n.27. ff. de damn. infect. Idem Imol. in c. perpetuus.9. n.3. & ibi Felin. n.8. de fid. instrument. Ang. Aret. in* *§. fini-*

§. finitur. n. 4. post princ. instit. de vsufruct.
Cepoll. de seruitutib. vrban. prædior. c. 59. n.
15. q. 8. fol. 171. Surd. cons. 155. n. 9. lib. 2. Pi-
nell. qui multis similibus comprobat in l. 1.
par. 2. n. 72. C. de bon. matern. fol. 183. Natt.
cons. 13. n. 3. Caualcan. de vsufr. mulier. re-
lict. n. 166. Tiraq. de iur. primogenit. q. 74.
n. 2. post princ.

Et cum huiusmodi distinctione intelliguntur
3 omnia iura ex aduerso adducta † videlicet
l. vsufructu. 7. in fin. & ibi Glos. in verb. re-
ficere. ff. de vsufr. & quemadm. quis vtat.
l. cum fructuarius paratus. 70. ff. eod. tit. l. si
ita legatus. 17. ff. de vsu & habitation. Card.
in clem. quia contingit. n. 2. de religios. do-
mib. Malues. cons. 38. n. 22. Bald. in l. præ-
tor ait. §. celsus rectè scribit. in princ. ff. de
damn. infect. qui licet concludant, quod re-
4 fectio pertineat ad vsufructuarium, † Tamen
declarantur respectu refectionis requirentis
modicam impensam, secus magnam, ob il-
lam rationem, quia modica non censetur cō-
cernere perpetuam rei vtilitatem, sed tem-
5 poralem perceptionem fructuum, † Magna
verò concernit perpetuam vtilitatē rei, quæ
debet pertinere ad proprietarium, cuius est
perpetua vtilitas, non autem temporalis, ita
bene explicat Castr. in l. eum ad quem. 7. n. 1.
C. de vsu vsufr. & habitat. Imol. in c. g. per-
6 petuus. 9. n. 3. de fid. instrument. † & ita etiam
declarat Bald. in d. l. prætor ait. §. celsus re-
ctè scribit. ad med. vers. nota valde. ff. de
damn. infect. post Glos. in d. §. celsus rectè
scribit. qui est positus in l. hoc amplius. 9. in
verb. non reficit. ff. eod. tit. de damn. infect.
& in istis terminis, ita etiam intelliguntur
omnes superius adducti, vt late per Surd.
d. cons. 155. n. 9. cū seq. lib. 2. Castill. de vsufr.
c. 23. n. 10. & 12. Pinell. in l. 1. p. 2. n. 70. C. de
bon. matern. plenè Menoch. de arbitrar. cas.
215. n. 4. & 5. fol. 213. Afflict. decis. 252. n. 2.
Paris. cons. 96. n. 26. lib. 2. Roland. cons. 28. n.
13. lib. 1. Alex. cons. 162. col. 1. ad med. lib. 7.
Grammat. cons. 13. n. 43. bene Gomes. var. re-
solut. tom. 2. c. 15. de seruitut. n. 7. vers. item
adde quod talis fructuarius. fol. 266. Ioan.
Garzias de expens. & melioration. c. 11. n. 5.
in fin. & n. 12. tom. 17. fol. 294.

Præterea contraria procedunt, quando vsufru-
ctuarius fuisset in culpa deteriorationis do-
7 mus, † tunc enim ad eum refectio etiam ma-
gni sumptus pertineret, & teneretur tam de
suo facto, quam suorum l. sed cum fructua-
rius. 71. in princ. & ibi Glos. in verb. suo-
rum. ff. de vsufr. & quemadm. quis vtat.
8 l. ædiles. in princ. ff. de ædilit. edict. † Cum
etiam tūc posset vsufructuarius priuari vsu-
fructu, quamuis etiam cautionē dedisset de
bene vtēdo Card. Alban. in rubr. ff. de vsufr.
in fin. & late declarat Castill. eod. tit. de
9 vsufr. c. 21. n. 9. vsque ad 17. † Nam tunc ad
eum spectat onus refectionis, vnde poterit
expelli, si non reficiat l. hoc amplius. §. fin.
ff. de damn. infect. Ruin. cons. 206. n. 31. lib. 2.
Surd. cons. 155. n. 9. ante fin. lib. 2.

Cum etiā contraria habeant locum quo ad curā,
10 & sollicitudinem, † circa quā vsufructuarius
videtur cōstitutus procurator in rem suam
à domino, & proprietario, itaut teneatur
ad omnia, quæ vtilitatē proprietatis cōcer-
nunt, nam alias erit in culpa, & priuabitur
vsufructu l. 1. §. fin. cum l. seq. ff. vsufru-
ctuar. quemadm. caueat. Bart. in l. 1. §. fin.
col. 1. n. 1. & ibi Ias. n. 3. ff. de nou. oper. nun-
ciat. Bald. in l. 2. col. 2. C. vbi in rem actio. &
in l. eum ad quem. 7. post med. C. de vsufr.
& in l. prætor ait. §. celsus rectè scribit. n. 1.
ff. de damn. infect. Gomes. var. resolut. tom.
2. c. 15. de seruitutib. n. 6. vers. item adde
11 quod vsufructuarius. fol. 266. ¶ † Ideo cum
dicitur, quod vsufructuarius tenetur refice-
re, debet intelligi de cura, & sollicitudine
refectionis, nam quo ad opus personale pro-
prietarius non tenetur, sed solum quo ad ex-
pensas, & pecunias, quas dabit vsufructua-
rio, vt reficiat, & laborem ponat, quando
sumptus est magnus, & pertinet ad perpe-
tuam rei vtilitatem, nam alias priuabitur
proprietate, prout in terminis comprobat
Ang. Aret. in §. finitur. n. 4. instit. de vsu-
fruct. Capoll. de seruitut. vrban. prædior.
c. 59. n. 15. q. 8. iuxta l. quamuis. & l. inter
fructuarium. & l. si proprietarius. ff. de
damn. infect. l. 1. in fin. ff. vsufructuar.
quemadm. caueat. l. 1. §. fin. ff. de nou. oper.
nunciat. Bart. in l. eotem. §. qui maximos.
ad fin. vers. secundo est videndum. ff. de
publican. & vectigalib.

Tenebitur tamen vsufructuarius denunciare
12 proprietario necessitatem refectionis, † ne
res in dies magis deterioretur, nam alias ei
imputaretur propter ignorantiam proprie-
tarij Castr. in l. eum ad quem. 7. in fin. vers.
quando tamen imminet. C. de vsufr. Surd.
cons. 155. n. 18. post princ. vers. addit quoque.
lib. 2. Pinell. in l. 1. par. 2. n. 72. in fin. vers.
pulchre autem adnotauit. C. de bon. matern.
13 fol. 196. ¶ Quare facta denunciatione † po-
test vsufructuarius requirere dominum pro-
prietatis, vt sumptum præstet, & pecuniam
necessariam in refectione tradat, & etiam
interesse pecuniæ soluat, si contingat illam
sumere sub vsuris pro necessitate refectio-
14 nis, † cum non teneatur vsufructuarius de
suo impendere, nec pecuniam suam erogare,
& postea illam condicere à proprietario, tā-
quam hoc ei non expediat, nam longe dif-
fert diligentia, & custodia, ad quam obliga-
tur vsufructuarius ab onere exbursandi pe-
cuniam propriam Surd. qui de communi
opinione testatur d. cons. 155. n. 18. lib. 2. post
Azo. in summ. C. de vsufr. n. 6. in fin. Salic.
in l. cum ad quem. 7. n. 2. C. eod. tit. Ang. in
l. 1. §. fin. in princ. ff. de nou. oper. nunciat.
Aret. in §. finitur. n. 4. instit. de vsufruct.
Pinell. in l. 1. p. 2. n. 72. in fin. vers. & ego.
C. de

C. de bon. matern. fol. 196. post Imol. in c. fin. n. 20. de pignorib. quod prius voluit *Bart. in l. cotem. §. qui maximos. n. 15. & 16.*
15 *ff. de public. & vectigalib.* † vbi etiam quod proprietarius tenebitur ad interesse, quod patietur vsufructuarius ob pecunias non datas pro refectione iuxta *l. si procurator. §. mandati. ff. mandat.* ¶ Quamuis si vellet
16 proprietarius domum reficere, † non solum sua pecunia, sed sua cura, & opera, posset hoc facere, neque tunc vsufructuarius deberet impedire *Pinell. in l. 1. p. 2. n. 72. in fin. vers. non tamen intelligas. C. de bon. matern. fol. 196. Caualcan. de vsufruct. n. 161. in fin.*
17 *Surd. cons. 155. n. 18. in fin. lib. 2.* † Tamquam intersit domini, vt sit praesens, & rem suam gerat *Abb.* in simili *in c. cum non sint. 33. n. 5. vers. nec puto quod colonus. de decim.*

Amplius cum simus in vsufructuario ex causa onerosa, non autem lucratiua, posset defen-
18 di, † quod neque ille teneatur ad modicam impensam non concernentem perpetuam rei vtilitatem; vt concludit *Florian. in l. hactenus. ff. de vsufr.* iuxta *l. si quis fundum. ff. locat.* & sequitur *Capoll. de seruit. vrban. prædior. c. 59. n. 15. post med. vers. an autem*
19 *sit facienda differentia. fol. 171.* † & hanc opinionem æquam, & rationabilem dicit *Surd. cons. 155. n. 10. lib. 2.* quamuis illam non firmet propter auctoritatem *Bart.* contrarium sentientis *in d. l. cotem. §. qui maximos. ff. de publican. & vectigalib.*

Neque oberit, quod si ædes vetustate corruis-
20 sent, non teneatur † proprietarius reficere *l. hactenus. 8. ff. de vsufr. & quemadm. quis vtat. Pinell. in l. 1. par. 2. n. 70. C. de bon.*
21 *matern.* Quia hoc intelligitur, † quando essent in totum destructæ, tunc enim per talem destructionem vsusfructus esset finitus, itaut nec tunc areæ, nec cementorum
22 vsusfructus debeatur, † cum aliud sit, quando pars aliqua domus indigeret refectione, vt late distinguit *Bart. in l. cotem ferro. §. qui maximos. n. 16. ff. de publican. & vectigalib. post Glos. in d. l. hactenus. in verb. corruissent. Garz.* qui multos casus similes refert *de expens. c. 11. n. 18. vsque ad 25. tom. 17. fol. 295.* iuxta *l. repeti. & l. quid tamen. ff. quib. mod. vsusfr. amittat. l. qui vsumfructum area. ff. de vsufruct. Ang. in §. finitur. instit. eod. tit.*

Et quoniam supra diximus, quod vsufructuarius tenetur sartatecta reficere iuxta *l. eum ad quem. 7. C. de vsufr. & habitat.* nec Doctores rectè explicant, quid sint sartatecta, vt aduertit *Bud. in annotat. in pandect. ad l.*
23 *hactenus. ff. de vsufr. fol. 288.* † Ideo in gratiam amici hoc poscentis placuit hęc adnotare. Sarte, inquit, festus ponebant pro integrè, ob quam causam opera publica, quæ locantur, vt integra præstentur, sartatecta
24 vocantur, †. sarcire enim est integrum facere: Huiusmodi sartorumtectorum mentio est *in l. 2. C. de cōdit. in public. horr. lib. 10.* vbi dicitur. Cum ad quemlibet vrbem mansionéue accesseris protinus horrea inspicere te volumus; vt deuotissimis militibus deputatæ, & incorruptæ species præbeantur; Nam si per incuriam officij grauitatis tuæ sartorumtectorum neglecta procuratione, aliqua pluuijs infecta perierint, ad damnum tuum referentur. *& in l. lex iulia. 7. ad med. ff. ad leg.*
25 *iul. repetundar.* vbi Marcellus. † Illud quoque cauetur, ne in acceptum feratur opus publicum faciendum; frumentumue publicè dandum, præbendum, approbandum, sartatecta tuenda, antequam perfecta, probata,
26 præstita lege erunt. † *Et lib. 4. Reg. 12.* Quare sartatecta non instauratis templi. Et rursus *ibid.* vt instaurent sartatecta domus, si quid necessarium viderint instauratione, vbi sartatecta posuit S. Hieronymus pro sarciēdis tegendisque, prout *Idem D. Hieronymus. lib. 2. paralip.* quasi se exponens, vt instaurent, inquit, templum, & infirma quæque sarciant. *& 2. paralip. 24.* Colligite de vniuerso Israel pecuniam ad sartatecta tēpli.

Dicitur autem interdum cum coniunctione
27 Sartatectaq. & sartum, & tectum, † cum plena est locutio, vt inquit Asconius, quo modo Cic. sæpe vsus est. Ex hoc autem factum est, vt sartumtectum habere sit inte-
28 grum, & incorruptum seruare, † & vt vulgus loquitur intertenere, quod latine tueri dici debet, in qua significatione accipitur *in l. hactenus. ff. de vsufr.* & alibi non semel in pandectis. Vtuntur & hac locutione antiqui metaphoricos. *Cic. ad equites Rom.* pridie quam iret in exilium. Si igitur aliquo tempore ijs hominibus consuluistis, quorum animis religione pietatis est defunctus, de-
29 betis quoque mihi prospicere, † qui numini deorum consecratum sartum, ac tectum ab omni periculo conseruari, & vos, vt tutam, & tranquillam fortunā traheretis mea perfeci vigilantia. Quo tamen in loco non periculo, vt in omnibus exemplaribus legitur, sed piaculo legendum est, hoc sensu, vt Cic. significet animum suum integrum intactūq. ab omni piaculo conseruasse, id est indigno facinore, & graui aliqua pœna expiando, ac nihil in sese scelestum admisisse. *Idem ad Cælium. lib. 13. epist.* si vllam in amicitia mea spem habes, si ea quæ in me officia Brundusij contulisti vis mihi etiam gratiora efficere, quamquam sunt gratissima, si me à tuis omnibus amari vides, hoc mihi da,
30 atque largire, † vt Marcum Curium sartum, & tectum, (vt aiuut) ab omnique incommodo, detrimento, molestia sincerum integrumque conserues. *Plautus in Trinummo* ioculari metaphora vsus est hoc verbo. Sartatecta tua præcepta pater vsque habui mea
31 modestia. † Hoc est exacta, & vndique constante obedientia præceptis tuis parui, nec vnum iota, (vt vulgo dicitur) præteriui, quod

quod latine dicitur omnibus numeris obedientiæ tibi parui, vnguem latum, aut digitum transuersum à tuis præceptis non discessi. *Hæc Bud. in annotation. in pandect. ad l. hactenus. ff. de vsufr.*

Notandum est etiam, quod sartatecta exigendi cura ad censores spectabat, interdum etiam
32 ad ædiles, † raro ad prætores, nec nisi cum Senatus decreuerat. *Cicero in pratura vrbana*. Cum L. Octauius C. Aurelius consules ædes sacras locauissent, neque potuissent omnia sartatecta exigere, neque ipsi, neque ij prætores, quibus erat negotium datum, factum est senatusconsultum, quibus de sartistectis cognitum non esset, vti C. Verres, P. Cælius prætores cognoscerent, & iudicarent. *Idem paulo post.* Verres quæsiuit quis ædem Castoris sartamtectam deberet tradere. *Et rursus.* Monumentum illa amplitudine, illo opere quamuis sartumtectum, integrumque esset, tamen aliquid inuenturum in quo moliri, prædariq. posset arbitrabatur.
33 Ex cuius orationis † lectione facile intelligimus quo modo sartatecta locari solerent, exigiq. à redemptoribus. Et simile est, si hodie ædes tuendæ locarentur ea lege, vt redemptores suo lapide, sua calce, ac sua etiam materie sartamtectam præberent, certo pretio in annos singulos addictam, quod fieri Romæ solebat minimo licitantibus, curaq. exigendorum huiusmodi operũ ad eos, quos
34 diximus pertinebat; † locandorum vero cura ad censores spectabat, vt & vectigalia antequam censura sublata esset. *Vnde in xij. tab.* de censorio munere ita cautũ legimus. Censores populi, ciuitatis soboles familias pecuniasq. censento. Vrbis templa, vias, aquas, ærarium, vectigalia tuento. Populiq. partes in tribus distribuunto, & reliqua.
35 Quod vtinam institutum hodie esset, † ne regiæ ædes, basilicæ, & magnificentissima memoriæ monumenta vetustati excedenda nostri seculi incuria relinquerentur. *Idem Budæus in annotationib. in pandect. ad l. hactenus. ff. de vsufruct. fol.290.*

De prædictis etiam *Liuius 5. decad. lib. 5.* Petentibus, vt ex instituto cum sartatecta exi-
36 genda, † & ad opera, quæ locassent probanda, anni & bimensis tempus prorogaretur. *Cic. ad Brut. lib.13.* Quorum quidem omnia incommoda, omnesq. facultates, quibus & sacra conficere, & sartatecta ædium sacrarum, locorumq. communium tueri possint, consistunt in his vectigalibus, quæ habent in prouincia Gallia *Liu. 5. decade lib.2.* Censorem moribus regendis creatum, cui sartatecta exigere sacris publicis, & loca tuenda more maiorum traditum esset. *Cicero. 3. Verr.72. & 91.* Quæ autẽ actio cõpetat vsufructuario pro expensis per eũ factis, & an detur retentio, vel post restitutionem rei cõpetat condictio dicetur infra Deo dante in capite particulari, & notat *Surd. cõs.155. n.14. & 15.*

Stephani Gratiani

E P I T O M E.

PRoprietarius, vel eius hæres post obitum vsufructuarij an possit agere negatoria, vel ex cautione de re præstita ad auocandam, & euincendam possessionem naturalem contra hæredes vsufructuarij, vel habentes causam ab eis. ¶ Et quando eisdẽ liceat propria auctoritate illos expellere. ¶ Vel petere manutentionem in re vendita tertio emptori, & per eum detenta vsque ad triginta annos. ¶ Vel agere remedio canonis reintegrandæ. ¶ Ciuilis possessio proprietarij an trahat statim possessionem naturalem, quæ erat apud vsufructuarium. ¶ Et quando è contra naturalis trahat ad se ciuilem. ¶ Vsufructuarius, vasallus, conductor ad longum tempus, debitor, vel similes an fictè, vel realiter tradendo possint illorum possessioni præiudicare. ¶ Et de differentia, quæ est inter possessionem, quam prędicti habent quo ad effectũ, vt ciuilis possessio vnius requiescat in possessione naturali alterius. ¶ Defunctus, & eius hæres an possint mutare suam possessionem solo animo non superueniente noua causa. ¶ Proprietarius an statim finito vsufructu incipiat habere in ea re plenã potestatem. ¶ Successor iuris præsumptione, quantumcumque habeat alium animum, an censeatur possedisse eo modo, & forma, qua defunctus possidebat, itaut illius precaria possessio possit esse propria quamuis precarium ignorauerit, & per triginta annos possederit.

S V M M A R I V M.

1 *Proprietarius post mortem vsufructuarij potest agere negatoria, vel ex cautione de re præstita ad auocandam, & euincendam possessionem naturalem contra hæredes vsufructuarij, vel alios ab eis causam habentes.*
2 *Vsufructuarius non expellitur propria auctoritate finito vsufructu per proprietarium. Contrarium. n.4. & 9.*
3 *Rem suam non permittitur alicui propria auctoritate auellere.*
5 *Vsusfructus statim est finitus per obitum vsufructuarij, nec transit ad eius hæredes, & proprietarius incontinenti incipit habere in ea re plenam potestatem. n.12.*
6 *Ciuilis possessio, quam habet proprietarius, trahit statim possessionem naturalem, quæ erat apud vsufructuarium, & cum illo residet. & n.7. Prout è contra naturalis possessio trahit ad se ciuilem. n.8.*
10 *Hæres proprietarij potest se facere manuteneri in re vendita tertio emptori per hæredes vsufructuarij, quamuis idem emptor eamdem rem per triginta annos retinuerit. n.14.*
11 *Resoluto iure datoris non consideratur aliquod ius acceptoris.*

13 *Vsufructuarius dicitur procurator ipsius proprietarij.*

15 *Possessio proprietarij censetur amissa, si vsufructuarius, vel eius hæres finito vsufructu rem alteri tradiderit, secus si ficte per precarium, seu constitutum. n.16. Contrarium, quod in vtroque casu non possit dari talis amissio ex facto vsufructuarij, n.24. & 25.*

17 *Successor iuris præsumptione quantumcumque habeat alium animum censetur possedisse eo modo, & forma, qua defunctus possidebat tamquam sit vna persona cum eo. & n.18.*

19 *Defunctus sicut non potest mutare suam possessionem solo animo non superueniente noua causa, ita neque poterit eius hæres.*

20 *Hæredes eius, qui possidebat precario, non possunt possidere nomine proprio, quamuis precarium ignorarent, & per triginta annos possederint.*

21 *Retinens vsumfructum alicuius rei videtur se constituere possidere nomine proprietarij.*

22 *Constitutum, seu precarium morte finitur, nec transit ad hæredes.*

23 *Vsufructuarius sibi naturaliter possidet, non domino.*

26 *Vasallus, conductor ad longum tempus, debitor, & similes præiudicant dominis directis, & creditoribus tam per fictas, quam per veras traditiones.*

27 *Possessio ciuilis domini directi requiescit in naturali domini vtilis, qui recognoscit eumdem directum dominum.*

28 *Ciuilis possessio proprietarij non adhæret in aliquo possessioni naturali vsufructuarij. & n.29.*

30 *Proprietarius potest intentare remedium canonis reintegrandæ contra hæredes vsufructuarij, & alios detinentes rem proprietati consolidatam finito vsufructu.*

CAPVT DCCLXXIX.

DEfuncta vsufructuaria prædij, de quo agimus, hæredes illius vendiderunt idẽ prædium tertio emptori, qui per multum temporis spatium illud detinuit, & cum per proprietarium quæreretur aliquod reme-
1 dium pro recuperatione eiusdem prædij † dicebatur multas actiones illi competere, cum possit per eum agi negatoria, vel ex cautione de restituenda re præstita, vt notat *Glos. in c. licet episcopus. 28. in verb. te non vocato. ad med. & ibi Archidiac. in eod. verb. de præbend. in 6.* iuxta *l. vti frui. in princ. vers. quamquã enim. ff. si vsufruct. petat. l. 1. §. habet autem. ff. vsufructuar. quemadm. caueat.*
2 ex quibus colligitur † non posse vsufructuarium finito vsufructu expelli per proprietarium à quasi possessione, quam naturalem vocamus, tamquam illa non transeat ipso iure in proprietarium finito vsufructu, sed opus esset actione ad vindicandam, & euincendam, & reuocandam talem possessionem naturalem, in idque vocandum esse vsufructuarium, seu eius hæredem, vt sibi tradatur possessio *l. vlt. C. si per vim vel alio mod.*
3 tamquam non liceat † etiam rem suam propria auctoritate auellere *l. si quis in tantam. C. vnd. vi. c. placuit. 15. q. 6. c. eum qui. in 2. responso. de præbend in 6.* & ita in proposito nostro omnia prædicta notat *Tiraq. le mort saisit. p. 3. declarat. 1. n. 6. fol. 105.*

Verum quidquid sit de præfatis actionibus, seu
4 remedijs proprietario competentibus, † cõcludendum est in casu nostro, quod idem proprietarius, seu illius hæres possit propria auctoritate mortuo vsufructuario capere possessionem illam naturalem, vt eam iungat suæ ciuili, quia per obitum ipsius vsu-
5 fructuarij statim vsusfructus est finitus, † nec transit ad hæredem, sed consolidatur cum proprietate, itaut proprietarius incontinenti incipiat habere plenam in eadem re potestatem *§. finitur. & §. vlt. instit. de vsufr. l. 3. §. morte. ff. quib. mod. vsufruct. amitt. l. stipulatio ista. §. si quis ita, vbi Imol. Alex. & Aret. ff. de verb. oblig. Alber. in l. 1. & in l. cum illud. 25. ff. quand. dies legat. vel fideicomm. ced. Boer. decis. 172. n. 29.* Vnde non mirum, si proprietarius habebit facultatem appræhendendi possessionem naturalem, quæ amplius esse non potest apud hæredem vsufructuarij, sed illico perijt cum eodem vsufructuario, & ipso iure redit ad
6 proprietarium etiam ignorantem, † & statim illa ciuilis possessio, quam prius habebat proprietarius, trahit ad se naturalem, quæ erat apud vsufructuariũ, & cum illo residet *Bald.* in specie *in l. 1. ad fin. q. 46. ff. de rer. diuis. post Bart. in repet. l. si arrogator. q. 1. col. 4. vers. sed hodie videtur. ff. de adoption. Natt. cons. 409. n. 3. in princ. & n. 6. in fin. Ias. in l. clam possidere. 6. §. qui ad nundinas. in fin. n. 73. ff. de acquir. possess. Tiraq. le mort saisit. p. 3. declar. 1. n. 7. in princ. Menoch. cons. 139. n. 16. ad med. & n. 21. in princ. lib. 2. Valasc. de emphyt. q. 18. n. 7. fol. 101.*
7 qui licet disputando aliter sentiat, † tamen non est recedendum à supradicta opinione, quod ciuilis possessio proprietarij trahat ad se naturalem vsufructuarij, prout vltra supra allegatos concludit *Schrader de feud. par. 3. c. 2. n. 14. in fin. fol. 45. & 2. p. 9. part. princip. sect. 8. par. 2. n. 22. in fin. fol. 609.* cum alijs late per *Rosental. eod. tit. de feud. c. 7. conclus. 23. n. 2. in fin. & in litter. b. & c. fol. 331. & c. 7. concl. 60. n. 13. & in litter. n. fol. 431. post Gulielm. Cnutell. inter cons. Claud. Cantiunc. 35. n. 44. Argel. de legitim. contradict. q. 16. art. 1. n. 13. fol. 159. Curt. Iun. cons. 108. sacratissima. n. 27. ad med. &*
8 *cons. 110. pro habenda. n. 18.* † Prout etiam è contra naturalis possessio trahit ad se ciuilem *Glos. in l. sed & si nolit. alias sed si nolit.*

lit. 7. in verb. amisisse. in fin. ff. de acquir. possess. Bald. in l. 1. n. 38. q. 46. ff. de rer. diuis. Rosental. de feud. c. 7. conclus. 60. in litter. n. ad fin. Gomes. in l. 45. taur. n. 304. Castill. in l. 17. taur. n. 73. Ias. in l. clam possidere. 6. §. qui ad nundinas. n. 40. & 73. ff. de acquir. possess. Valasc. de emphyteus. q. 18. n. 15. in fin. fol. 205.

Et ita in specie, quod stantibus prædictis pos-
9 sit propria auctoritate † capi possessio naturalis per proprietarium, seu illius hæredem stante ciuili, ad quam illa naturalis est reuersa per mortem vsufructuarij concludit *Imol. conf. 16. viso casu transmisso. n. 4.* vbi etiam quod in hoc casu non obstabit statutum mandans in hæredem continuari possessionem defuncti, tamquam sit finita possessio per obitum vsufructuarij, ideo non potest dari aliqua continuatio *Comens. cons. 173. galuanus. col. vlt. vers. præterea illud statutum. Barbat. cons. 58. col. vlt. vers. & plus dicit quod si penes. Catellan. Cotta in memorabil. in verb. decreto mediolani. col. 3. in princ. vers. quarto pro declaratione. Ias. cons. 147. col. 10. vers. item vltra prædicta. lib. 2. & cons. 152. col. 1. lib. 4. Pasett. cons. 40. n. 6. Menoch. cons. 139. n. 15. lib. 2. Rip. lib. 1. responsor. c. 1. col. antepenult. n. 84. Cassan. super consuetud. Burgund. tit. des succession. rubr. 7. §. 1. glos. 1. col. 5. vers. limita quarto. post med. n. 7. fol. 894.* cum alijs per *Tiraq. le mort saisit. p. 3. declarat. 1. n. 5. fol. 105. Valasc. de emphyteus. q. 18. n. 9.* latè *Rosental. de feud. c. 7. conclus. 60. n. 15. & in litter. o. post Bald. in c. 1. n. 8. in vlt. notab. de content. int. domin. & fidel. de inuestitur.*

Et quamuis simus in tertio, qui emit prædium
10 ab hæredibus vsufructuarij, † tamen etiam prædicta contra illum procedunt, itaut hæredes ipsius proprietarij possint se facere manuteneri in illa re vendita, quãuis etiam talis emptor detinuerit istam rem emptam per spatium triginta annorum, nam ad quêcumque transiuerit illa res, non potuit naturalis possessio, quæ fuit finita per obitum vsufructuarij, alicui acquiri stante ciuili, quã habet proprietarius, cui est adiuncta naturalis statim mortuo vsufructuario, vt dictum est, vnde non potuit plus iuris in emptorem transferri, quam hæredes vsufructuarij habe-
11 bant, † itaut resoluto iure datoris non possit considerari aliquod ius acceptoris *l. lex vectigali. 31. ff. de pignorib. l. grege. 13. in princ. vers. statuliber. vbi Glos. in verb. euanescat. ff. eod. tit. l. is cui. §. fin. ff. quẽadm. seruit. amittat. §. 1. auth. de restitut. & ea qua. par. l. vlt. §. fin autem. C. commun. de legat.* Adeo vt neque vsufructuarius, & illius hęres potuerit interuertere possessionem proprietarij sine facto, & consensu illius, maxime, quia non est transmissibile ad hæ-
12 redem † ius ipsius vsusfructus *l. corruptionẽ. C. de vsufr. Boer. decis. 172. n. 29.* vnde neque erit cessibile *Ias. in l. 1. §. vsusfructus. ff. de nou. oper. nunciat. & in l. cum secundum.*
13 *C. de fideicommiss.* † Cum etiam vsufructuarius sit procurator ipsius proprietarij *Bart. in l. 1. §. fin. col. 1. n. 1. & ibi Ias. n. 3. ff. de nou. oper. nunciat. Bald. in l. eum ad quem. 7. post med. C. de vsufr. & in l. prætor ait. §. celsus. n. 1. ff. de damn. infect.* quare in eo non habet locũ dispositio *l. vlt. C. de acquir. possess.* Et per consequens debet dari manu-
14 tentio hæredibus proprietarij, † prout ex rationibus supradictis, ita in terminis concludit *Cassan. super consuetud. Burgund. rubr. 7. tit. des success. n. §. 1. glos. 1. col. 5. in fin. vers. dico plus quod etiam si vsufructuarius. fol. 895. Menoch. cons. 139. n. 16. ad med. lib. 2. Tiraq. le mort saisit. par. 3. declarat. 1. n. 8. & 9.*

Neque obstat, quod *Idem Tiraq. ibid.* dubitet de dicta opinione *Cassan.* quando realiter res fuisset per hæredes vsufructuarij tradita, quasi illa opinio possit admitti, quando per constitutum, seu precarium fuisset concessa
15 *Valasc. de emphyteus. q. 18. n. 9. in fin.* † Cum facta reali traditione per vsufructuarium possit dici amissa possessio proprietarij *l. 3. §. in amittenda. vers. quod si seruus. ff. de acquir. possess. l. peregre. §. quibus. ff. eod.*
16 *tit. l. colonus. ff. de vi. & vi armat.* † quod non est in traditione per constitutum, precarium, aut retentionem vsusfructus *Tiraq. de constit. par. 2. ampliat. 20. & par. 3. limit. 14.*

Quia respondetur, quod in vtroque casu debet dari manutentio, cum numquam pro-
17 prietarius amiserit possessionem, † nam successores iuris præsumptione quantumcumque habeant alium animum, finguntur, & cẽsentur tenuisse, & possedisse eo modo & for-
18 ma, qua defunctus tenebat, † cum reputentur pro eadem persona *l. cum hæres. 11. ff. de diuers. & tempor. præscript. l. 2. C. de fructib. & lit. expens. l. vitia. C. de acquir. possess. l. sequitur. §. hæres. ff. de vsucapion.* cum igitur defunctus teneret tamquam vsufructuarius, ita etiam illius hæredes censentur eodem modo tenuisse, licet re vera tenuerint velut domini, quia non superueniẽte
19 noua causa † sicut defunctus non potuisset mutare suam possessionem solo animo *l. nemo. ff. de acquir. possess.* ita neque eius hęredes *Castr.* in specie *in l. neque fructuariũ.*
20 *8. n. 2. C. de vsufr. & habitat.* † vbi etiam ex hoc concludit, quod decedente eo, qui aliquid possidebat precario nomine, nõ possunt hæredes possidere nomine proprio, quamuis precarium ignorauerint, & per triginta annos possederint, cum neque defunctus, si per centum annos vixisset, potuisset præscribere, tamquam alieno nomine possideret *l. male agitur. C. de præscription. trigint. annor. d. l. neque fructuarium. 8. C. de vsufr. & habitat.*

Cum etiam ille, qui retinuit vsumfructum alicuius

cuius rei videatur se constituere possidere

21 nomine proprietarij, faciendo illum possessorē ciuiliter suo ministerio *Glos. in l. quisquis. C. de donation. Tiraq. le mort. saisit. par. 3. declarat.* 1. *n.* 2. *&* 3. vbi ex hoc subdit, quod tale constitutum, siue precarium statim morte finitur, nec transit ad hæredes,

22 qui non possunt plus iuris habere, † quam defunctus *l. cum precario aliquid. §. 1. ff. de precar. c. vlt. eod. tit. Glos. in l. si hominem. §. 1. in verb. contractu. in fin. ff. deposit. Tiraquel. de iur. constitut. par. 2. ampliat. 13. n. 1. & 2.* Quamuis ista ratio, quod vsufructuarius videatur possidere nomine pro-

23 prietarij non sit vera, † cum sibi naturaliter possideat, non domino iuxta communem opinionem, de qua per *Doctor. in l. naturaliter. 12. in princ. ff. de acquir. possess.* & testatur *Tiraq. in tract. le mort. saisit. p. 3. declarat. 1. n. 4. in fin.*

Et quidquid dubitet *Tiraquel.* de opinione *Cassan.* quo ad veram traditionem, non est

24 attendenda eius dubitatio, † cum numquam possit vsufructuarius per aliquem actum per eum quoquo modo gestum præiudicare possessioni proprietarij, nec facere, vt illam amittat *Glos. in l. 1. in verb. vsucapionem. ad med. vers. hoc autem domino. & vers. cum igitur domino. ff. vsufructuar. quemadm. caueat.* quam sequitur tamquam singularem *Castr. in l. peregre. 44. §. quibus explicitis. ad fin. n. 6. ff. de acquir. possess. Bart. in l. 1. §. non alij. in fin. ff. de vi & vi armat. Valasc. de emphyteus. q. 18. n. 14. & 15. ad med.* vbi quod omnes ita sentiunt, subdens etiam male distingui per *Tiraq. in d. tract. le mort. saisit. p. 3. declarat. 1. n. 9.* cum etiam *Idem Tiraq.* rectius sentiat *de iur. constit. par. 3.*

25 *limitat. 13. n. 9. fol. 193.* † vbi absque vlla distinctione concludit, quod per actum gestum ab vsufructuario non præiudicatur possessioni proprietarij, allegando etiam *Balb. in repetit. l. celsus. col. 28. vers. ratio huius dicti. alias est par. 2. n. 16. conclus. 1. fol. 683. ff. de vsucapion. Imol. Castr. & Alex. in l. interdum. §. vlt. ff. de acquir. possess. Idem Alex. consil. 153. n. 5. vers. sed illud non obstat. lib. 6. Catellan. in memorabilib. in verb. possessio ciuilis. ad med.*

Nec facit, quod vasallus, conductor ad longum

26 tempus, † debitor, & similes præiudicent dominis directis, & creditoribus tam per fictas, quam per reales traditiones *Conan. lib. 3. iur. ciuil. c. 9. n. 6.* cum alijs per *Valasc. de emphyteus. q. 18. n. 15. fol. 204. Alex. consil. 153. n. 5. lib. 6.* iuxta *l. interdum. §. fin. ff. de acquir. possess. l. non solum. §. qui pignori. ff. de vsucapion. Tiraq. de iur. constitut. par. 3. limit. 14. n. 7. & 8. in fin. &*

27 *n. 12. & per tot.* † Quia prædicta procedunt in illis, in quibus ciuilis possessio requiescit in naturali, quando videlicet tales naturaliter possident, & recognoscunt directum dominum, tunc enim possessio ciuilis eiusdem domini videtur adhærere, & accedere naturali possessioni illorum, cum aliud sit quando, prout in casu nostro, vsufructuarius naturaliter possidet, non recognoscendo pro-

28 prietarium, † nā possessio ciuilis ipsius proprietarij non requiescit, neque in aliquo adhæret possessioni naturali ipsius vsufructuarij, ideo non mirum, si proprietarius numquam perdit suam possessionem per quemcūque actum gestum ab vsufructuario, qui nec verè, nec fictè tradendo potest præiudi-

29 care domino, seu proprietario, † ita in specie distinguunt communiter *Doctor. in l. interdum. §. fin. vbi Imol. Castr. & Alex. ff. de acquir. possess. Idem Alex. cons. 153. n. 5. lib. 6. Tiraq. de iur. constit. p. 3. limit. 14. n. 7. vsque ad 10. fol. 193. Bero. q. 47. n. 10. & 11. Valasc. de emphyteus. q. 18. n. 14. & 15. Balbus in repet. l. celsus. par. 2. n. 16. vers. ratio huius dicti. ff. de vsucap. fol. 683.*

Ex quibus patet recte competere manutentionem hæredibus proprietarij in bonis alienatis per hæredes vsufructuarij, & quatenus etiam tales hæredes proprietarij vellent

30 agere spolio, † poterunt intentare remedium canonis reintegrandæ *3. quæst. 1.* quod datur etiam contra singularem successorem etiam bonæ fidei, qualitercumque tamen iniustè detinentem rem alienam *Imol. in c. querelam. de elect. & in c. post electionem. ad fin. de concess. præbend.* late *Socin. in l. rem quæ nobis. col. 2. ff. de acquir. possess. Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune. n. 53. & 54. ff. eod. tit. Alex. cons. 61. in princ. lib. 7. & cons. 91. per tot. lib. 5. Valasc. de emphyteus. q. 18. n. 16. vers. si vero tertius ignorans. Ruin. cons. 48. in princ. lib. 4.* cum alijs per *Balbum in repet. l. celsus. in princ. n. 48. ff. de vsucapion.*

EPITOME.

Probationes in possessorio an requirantur, prout in petitorio, si de existentia iurispatronatus controuertitur, itaut sit iustificanda gratia cum exhibitione tituli, seu instrumenti possessionum cōtinuatarum spatio centum annorum. ¶ Immissio an sit danda subrogato in iuribus defuncti, exemplo hæredis, qui petit se immitti in possessionem bonorū testatoris iuxta *l. fin. C. de edict. diu. adrian. toll.* ¶ Et an debeat constare de iure illius in cuius locū fit subrogatio. ¶ Lis iniusta an inducat vitium litigiosi ad effectum regulæ de subrogandis collitigātibus. ¶ Regula mensiū an excepruet Cardinales. ¶ Defectus tituli incontinenti probati an retardet immissionem. ¶ Paritas probationum quando reducatur ad imparitatem. ¶ Clausula dummodo non sit alteri ius quæsitum an præseruet iura prouisi reddendo gratiam ad-

aduersarij inualidam quamuis esset ius minimum, & quomodolibet quæsitum, & cuiuscumque generis etiam improprie sumpti.

SVMMARIVM.

1 *Existentia iurispatronatus quando controuertitur, probationes in possessorio requiruntur, prout in petitorio, & gratia est iustificanda cum exhibitione tituli, seu instrumenti possessionum continuatarum spatio centum annorum. n.2. 3. & 19.*

4 *Immissio non datur subrogato in iuribus defuncti, nisi probata possessione eiusdem defuncti, exemplo hæredis, qui petit se immitti in possessionem bonorum iuxta* l. fin. C. de edict. diu. adrian. tollend. *& n.13.*

5 *Subrogatus non potest habere plus iuris, quam habet ille, in cuius locum subrogatur.*

6 *Subrogatus nihil consequitur, nisi constito de iure illius in cuius vicem sit subrogatio.*

7 *Lis iniusta non prodest, nec inducit vitium litigiosi etiam ad effectum regulæ de subrogandis collitigantibus.*

8 *Lites iniustæ habentur pro non litibus.*

9 *Defectus tituli incontinenti probati retardat immissionem.*

10 *Habens titulum iustum, & possessionem est manutenendus contra eum, qui non habet titulum, quamuis probauerit possessionem. & n. 12.*

11 *Paritas probationum reducitur ad imparitatem propter potiora iura possidendi.*

14 *Iudex se informat de notorio absque aliqua citatione.*

15 *Confessio cum qualitate non potest diuidi, sed debet in totum acceptari.*

16 *Regula mentium exceptuat Cardinales.*

17 *Clausula dummodo non sit ius alteri quæsitum præseruat iura prouisi reddendo gratiam aduersarij inualidam, quamuis esset ius minimum, & quomodolibet quæsitum, & cuiuscumque generis etiam impropriè sumpti. n.18.*

CAPVT DCCLXXX.

NOn est concedenda immissio petita in possessionem beneficij, de quo agebatur in causa Neapolitana Rectoriæ, Etenim cum pars aduersa prætendat illud esse de iu-
1 repatronatus, † & cum illius existentia modo controuertatur ex dispositione Concilij, & declaratione Cardinalium interpretum eiusdem Concilij, requiruntur similes probationes in possessorio, sicut in petitorio *Rot. coram Card. Millino Auximana iurispatronatus. 28. Maij 1593. & coram Card. Blanchetto Volaterana iurisdictionis 1580. & coram R. P. D. Pacen. Romana parochialis. 31. Ianuarij 1600. & coram R.P.D. Ortemberg. in hac eadem causa Neapolitana Rectoria. 19. Decembris* 1608.

Vnde in proposito erit prius iustificanda gra-
2 tia cum exhibitione tituli, † seu instrumenti possessionum continuatarum per spatium centum annorum iuxta decisionem *Rotæ coram R.P. D. Orano Firmana iurispatronatus. 8. Martij 1591. & coram R. P. D. Gypsio Barchinonen. vnionis. 5. Decembris 1597.*

Et in specie, quod nihil fuerit probatum ad hunc effectum prætensæ immissionis in pos-
3 sessionem, † ita declarauit per tres vices in hac eadem causa *Rot. coram R.P.D. Ortemberg. 19. Decembris* 1608. vbi confirmatur prima decisio, quæ coram eodem fuit facta, & prius *coram Card. Lancellotto in hac eadem causa. 19. Ianuarij 1572.*

Quibus omnibus decisionibus stantibus non potest prætendi aliqua immissio per aduersarium subrogatum in iuribus defuncti, quæ non datur nisi probata possessione eiusdem
4 defuncti, in cuius locum subrogatur, † exemplo hæredis, qui petit se immitti in possessionem bonorum testatoris ex *l. vlt. C. de edict. diu. adrian. tollend.* vt notat Cardin. *Mantic. decis. 252. n.1.* cum subrogatus non possit habere plus iuris, quam defunctus habebat, & cum ei fuerit illa denegata ob non iustificatam gratiam prætensi iurispatrona-
5 tus, † est etiam deneganda subrogato *l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caution. Natt. cons. 346. n.3. Surd. cons. 42. n.11.* Cum
6 etiam subrogatus nihil consequatur, † nisi constito de iure illius in cuius locum subrogatur *Rot. decis. 81. n.7. p.1. in recentior. post Rebuff. in prax. tit. de subrogat. n.44. Put. decis. 197. n.17. lib.1. Achill. decis. 9. n.3. & 4. de pension.*

Maxime, quia ex prædictis decisionibus semper confirmatis apparet de non iure aduer-
7 sarij, † & sic de lite iniusta, quæ non prodest neque inducit vitium litigiosi etiam ad effectum regulæ de subrogandis collitigantibus *Sarnens. in reg. de annal. q.45. in fin. Bisignet. decis. 2. de rer. permutat. in antiquiorib. Cassad. decis. 7. de dol. & cõtumac. & decis. 5. n.3. vt lit. pendent. Mandos. reg. 29.*
8 *de subrogand. litigantib. n.6.* † Cum huiusmodi lites habeantur pro non litibus *l. post rem iudicatam. de transact. Abb. in rubr. extr. eod. tit. post princ. Dec. cons. 564. in causa. n.16. & 17.*

Accedat, quod stante isto defectu tituli asserti iurispatronatus retardatur immissio in pos-
9 sessionem, † cum incontinenti appareat ex dictis decisionibus de eo non constare *Abb. in c. constitutis. il 2. n.15. de appellat. Ferret. cons. 3. n. 14. & cons. 10. n. 9. Menoch. de adipiscend. possess. remed. 6. n. 48. Felin. in c. accedens. in 3. notab. ad fin. de accusat.*

Præsertim, quia prouisus ab Ordinario, qui modò conuenitur, habet suum titulum iu-
10 stum, † & possessionem per duodecim annos,

adeo vt potius ipse sit manutenendus contra eum, qui non habet titulum, quamuis etiam probasset possessionem, cum paritas proba-
11 tionum reducatur ad imparitatem † propter potiora iura possidendi *Bald. in l. vnic. col. vlt. post princ. n.10. in fin. vers. si autem vterque probat. C. vnd. vi.* Prout regulare est, vt quando quis controuersiam patitur
12 in titulo beneficij, † non admittatur ad possessionem, sed debeat præferri, qui habet titulum cum possessione, prout habet idem prouisus ab Ordinario *Innoc. in c.1.n.5. & ibi Gemin.col.2. n.10. & 11. de concess. præbend. in 6. Rot. decis.1. n.3. de restit. spoliat. in nou. Abb. in c. cum super. in fin. de caus. possession. & propriet.*

Neque obstat, quod aduersarius sit etiam subrogatus in iuribus Caraffæ Episcopi Hostun. Quia non agitur modò de possessione eiusdem Caraffæ, cum solum per obitum ipsius fuerit prouisus D. Carolus de beneficio, quod per eum obtinebatur, vnde possessio eiusdem Caraffæ nihil facit, quo ad subrogationem, cum attendatur solum ius, quod habebat Caracciolus, qui super tali beneficio prætendebat immissionem, in cuius locum
13 fuit subrogatus aduersarius, † per quem cum non fuerit probata illius possessio, non intrat subrogatio, vt dictum est *Rot. decis. 715. n.3. par.1. in recentiorib. & decis.321. n.1. in fin. p. ead. & decis. 509. n.1. par.2. in recentior.* & late *coram R. P. D. Penia Miranden. parochialis. 27. Maij 1600. & coram R. P. D. Coccino Cæsaraugustana parochialis de Maella. 21. Iunij 1621.*

Minus obstat, quod non potuerit conferri beneficium, de quo agimus per Ordinarium, qui non habebat facultatem conferendi beneficia reseruata, & affecta, Quia stante indulto Cardinalis Gesualdi Collatoris constat de validitate collationis, & quamuis tale indultum negetur, cum non sit productum
14 in actis, † Tamen sufficit eius allegatio tamquam sit notoriũ, de quo Iudex potest se ex officio extraiudicialiter informare etiam parte non citata *Bald. in l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de procurator. & in l. iubemus. in 4. notab. C. de iudic. Natt. cons.218. n.5. Dec. cons.402. n.10. Surd. cons.371. n.17. in fin. lib.3.* Maxime, quia pars aduersa fundat suam intentionem super commissione causæ obtenta per prouisum, in qua narrat talem
15 reseruationem, & affectionem, † sed cum talis confessio, & narratio sit cũ eadem qualitate indulti, quod obtinebat Cardinalis Gesualdus, illa non poterit diuidi, sed debet acceptari in totum non facta aliqua separatione dictæ qualitatis *Bald. in l. si quidem. 24. n.2. C. de transaction. & cons.10. in fin. vers. & hæc est veritas. lib.2. Ias. cons.57. col. 4. ad fin. vers. & tanto plus. lib.1.* Cum etiam neque in reseruatione possit fieri fun-
16 damentum, † tamquam regula mensium excepturt Cardinales, prout collator fuit Cardinalis Gesualdus tunc ordinarius Archiepiscopus Neapolitanus *Rota coram Cardin. Sacrato Toletana capellania. 1. Decembris 1606.* quæ est *decis.187. n.3. p.2. in recentior.*

Vlterius nullo modo potest suffragari aduersario prætensa subrogatio gratiosa, cum sit conditionalis, dummodo tempore datæ non sit alteri ius quæsitum in beneficio, de quo agimus, Vnde cum prouisus haberet suum titulum, & collationem per multos annos
17 ante dictam subrogationem, † non potest suis iuribus præiudicari, prout neque suæ possessioni stante dicta clausula dummodo, quæ præseruat iura prouisi reddẽdo gratiam aduersarij omnino nullam, & inualidam *c. examinata. de confirmat. vtil. vel inutil. Sarnens. de iur. quæsit. nõ toll. q.1. n.41. vers. postremo. Mandos. reg.17. q.2. in fin. Achill.*
18 *decis.18. n.2. in fin. de probation.* † Quamuis etiam esset ius minimum, & quomodolibet quæsitum, & cuiuscumque generis etiam impropriè sumpti *Cæsar. de Graff. decis.1. de verbor. signif. Put. decis.31. par.1. Rot. diuers. decis.264. p.2.*

In huiusmodi causa Neapolitana Rectoriæ prædicta sæpius fuerunt discussa *coram R. P. D.*
19 *Andrea de anno 1614.* † per quẽ nihil fuit resolutum, cum pars aduersa semper tacuerit vsque ad annum 1620. de quo tempore propter illius obitum fuit iterum cõmissa causa *R. P. D. Vbaldo* corã quo *die 22. Iunij 1621.* fuit decisum denegandam esse immissionem petitam, prout etiam prius fuerat sæpius denegata confirmando alias decisiones hactenus factas in hac causa, quæ iam pendebat *coram Card. Lancellotto seniore de anno 1572.* & hucusque de subrogato in subrogatum transijt.

EPITOME.

Bona aduentitia filijfamilias an possint per eum alienari etiam cum iuramento sine consensu patris tam in contractibus, quam in vltima voluntate. ¶ Et quid in bonis, in quibus pater nullũ habet vsufructum. ¶ Et quando ille censeatur remissus, seu amissus ad fauorem filiorum. ¶ Et an remissio debeat esse expressa, vel sufficiat, quod pater consentiat alienationi per filium factæ etiam cum verbis pleno iure, integre, sine diminutione, cum similibus. ¶ Alienatio rei litigiosæ an sit prohibita tam in petitorio, quam in possessorio. ¶ Et quando illa possit transferri cum vniuersitate bonorum. ¶ Et quo casu dicatur translatio particularis, non vniuersalis. ¶ Mentio de patria potestate an sit facienda, vt donatio facta filio dicatur contemplatione patris. ¶ Et quando præsumatur talis contemplatio. ¶ Statutum Vrbis *lib.1. c.152.* prohibens, ne filijfamilias etiam clerici possint se obligare absque cõsensu

sensu patris an habeat locum in contrahente cum matre. ¶ Et an comprehendat donationem, & institutionem hæredis,& obligationes improprias. ¶ Et an donatio sit contractus. ¶ Et quando possit in parte valere, vel in totum sit iudicanda inualida. ¶ Vsusfructus an remaneat apud patrem etiam filio mortuo, itaut semel illi acquisitus amplius non tollatur.¶ Dilapidatio bonorum an auferat vsumfructum patri, si illa non sit circa bona filiorum. ¶ Et an consensus præstitus per patrem subhastationi bonorum filij ad fauorem suorum creditorum operetur amissionem vsusfructus, etiã quod subhastatio non habuerit effectum. ¶ Pater an habeat in totum vsumfructum bonorum maternorum dotalium stantibus filijs iuxta statutum Vrbis,seu illum perdat,si in eis postea successerit vna cum filio. ¶ Et quid de iure communi. ¶ Lis quando dicatur extincta per sententiam absolutoriam.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamilias cuiuscumque ætatis prohibetur alienare bona aduentitia absque expresso consensu patris tam in contractu, quam in vltima voluntate. & n.2. Amplia quamuis interuenerit iuramentum. n.3.*

4 *Remissio vsusfructus, quem habet pater in bonis aduentitijs non infertur ex patientia, quod filij percipiant fructus dictorum bonorum, quæ durat quamdiu ipse voluerit, & vlterius non extenditur. n.5. & 6.*

7 *Consensus patris requiritur in alienatione facta per filium de bonis,in quibus etiam remisit vsumfructum. Distingue vt n.8.9. & 54. sed verior est opinio sine vlla distinctione. n.10.*

11 *Pater non sibi praiudicat in vsufructu, quamuis consenserit, quod filius insinuet donationem,quam fecit de bonis aduentitijs.*

12 *Insinuatio est quædam confirmatio actus & respicit ordinationem, & modum illum faciendi. n.14.*

13 *Actus non operatur vltra intentionem agentis.*

15 *Consensus patris debet esse expressus, vt sibi præiudicet in vsufructu, nec sufficit, si consentiat, quod filius donet etiam pleno iure bona aduentitia n.16.*

17 *Alienatio rei litigiosæ non permittitur siue sit in possessorio, siue in petitorio. n.21.*

18 *Lis dicitur extincta per sententiam absolutoriam, dummodo ab ea non fuerit appellatum. n.19.*

20 *Status appellationis debet esse integer.*

22 *Res litigiosa potest transferri cum vniuersitate bonorum.*

23 *Clausula quam, & quas, seu rebusque alijs comprehendit omnia, quæ per translationem vniuersalem veniunt,itaut tunc dicatur potius translatio particularis, quam vniuersalis.*

24 *Bona donata filijs pro conseruatione familiæ, & contemplatione patris, & post mortem illius non possunt transire in extraneum, neque datur eisdem filijs facultas aliter disponendi. n.25.*

26 *Mentio de patria potestate est facienda, vt donatio facta filio dicatur contemplatione patris, & quando præsumatur talis contemplatio remissiuè. n.27.*

28 *Statutum Vrbis* lib.1. c.152. *prohibet,ne filijsfamilias etiam clerici possint sine consensu patris se obligare, & quando habeat locum in contrahente cum matre n.30. & 31.*

29 *Pater nullum habet vsumfructum in bonis filijsfamilias clerici, qui habet in eis liberam dispositionem tamquam esset paterfamilias.*

32 *Ex qualitate personæ, quæ debet consentire quando talis consensus sit auctorizabilis.*

33 *Donatio non comprehenditur sub statuto loquente de contractu.Contrariũ.n.39. & 40.*

34 *Statutum prohibens generaliter, ne filius quoquomodo obligetur, & contrahat comprahendit etiam obligationes improprias, & donationes, & institutiones hæredum. n.35. & 36.*

37 *Dictio quoquomodo extenditur ad omnes modos etiam improprios, & maiores expressis. n.38.*

41 *Donatio non potest in parte subsistere, sed in totum corruit, quando est nulla, quia fuerunt donata bona in genere, secus si plures res distinctæ, prout dicitur de stipulatione, præsentationibus, & sententijs, quæ tot sunt, quot sunt capitula. n.42. & 43.*

44 *Pater habet in totum vsumfructum bonorum maternorum dotalium stantibus filijs iuxta statutum Vrbis, neque illum perdit, quamuis in eis postea successerit vna cum filio, quidquid aliud sit de iure. n. 45. 46. & 48.*

47 *Lucrum delatum marito per statutum dicitur onus, & de illo iudicatur, prout de damno, tamquam originem habeat ab oneribus matrimonij.*

49 *Vsusfructus remanet apud patrem etiam filio mortuo, itaut semel illi acquisitus non amplius tollatur. n.50.*

51 *Dilapidatio bonorum non aufert vsumfructum patri,nisi illa sit circa bona filiorum.*

52 *Pater amittit vsumfructum propter assensum præstitum subhastationi bonorum filij ad fauorem creditorum. Intellige quando subhastatio habuit effectum. n.53.*

CAPVT DCCLXXXI.

NOn est valida donatio bonorum, de quibus agitur, Cum fuerit facta per
1 filiumfamilias, † qui prohibetur alienare bona aduentitia absque speciali consensu patris,

patris, siue simus in contractu, siue in vltima voluntate *l. fin. §. filijs autem. C. de bon. quæ liber. Glos. in l. 3. in verb. non potuit. C. de patr. potest. Rub. Alexandr. cons. 166.*
2 *n. 4. Roland. cons. 89. n. 4. ad med. lib. 4.* † Maxime, quia sumus in eo, qui non excedit iuueniles calores, quamuis etiam in quocumque filiofamilias in quauis ætate existente idem esset, vt post *Iacob. de Aren. Cyn. & Raynor.* latè declarat *Alex. cons. 106. n. 1. & 2. lib. 7.*

Quæ etiam procedunt, quamuis in casu nostro præsupponatur donationem fuisse iuratam,
3 cum secundum veriorem opinionē, † & magis communem illa non conualidetur per iusiurandum, etenim per legem interdicitur administratio filiofamilias ad instar prodigi & pupilli, quorum iuramentum non valet, nec ligat, quasi non repræsentet eū sanorum morum, cum etiam filius habeat alimenta à patre, vnde non potest subesse iusta causa, quare debeat prosilire ad alienationem, prout in specie concludit *Bald. in d. l. vlt. §. filijs autem. ad med.* vbi etiam *Ang. n. 4. Fulgos. n. 2. ad fin. Salic. n. 25. Castr. n. 6. C. de bon. quæ liber. Idem Castr. in l. & hæredi. 22. §. filiusfamilias. n. 4. ad med. ff. de pact.* late *Curt. Iun. cons. 152. n. 6. & 7. Aym. cons. 39. n. 3. in fin. & cons. 84. n. 2. ad med.* & sequitur *Rot. per Cæsar. de Graff. decis. 2. alias 150. n. 7. 8. & 21. de donation.* cum alijs late per *Roland. cons. 89. n. 5. vsque ad 9. lib. 4.* Stante præsertim statuto Vrbis *lib. 1. c. 152.* per quod tollitur iuramentum in contractibus minorum appositum, quod præsumitur dolo extortum, prout resoluit *Rot. coram Sanctissimo Gregorio XV. Romana nullitatis contractus. 2. Iunij 1604.*

Neque obstat prætensa remissio vsusfructus bo-
4 norum, de quibus agimus, † cum non censeatur remissus ex locationibus factis nomine filiorum per patrem tāquam legitimum administratorem, ne ex patientia, quod pensiones domorum aliquando fuerint solutæ dictis filijs, de quarum solutione licet non cōstet, Tamen ista remissio videtur quodammodo fieri de die in diem, vnde dicitur successiua concessio, quia filius dietim percipit fructus, & sic est permissiua donatio, quæ non durat, nisi quousque permanet consensus patris, & quousque pater patitur, qui si po-
5 stea non vult pati, omnia recuperat, † quasi præsumptio, quæ resultat ex patientia, non extendatur vltra quam illa interueniat *l. 1.*
6 *§. fin. de itin. actuq. priu* & in specie, † ita concludit *Castr. in l. cum oportet. §. fin autem. n. 4. post Bart. ibid. in fin. & Corn. n. 2. & ibi Add. in verb. vel dic quod ista, & Salic. in §. non autem. n. 5. C. de bon. quæ liber. Boer. decis. 196. n. 3. col. 2. in fin. Franc. decis. 585. n. 1. par. 4. Aym. cons. 39. n. 9. in fin. vers. ideo aliter respondeo. Menoch. cons. 282. n. 34. lib. 3.*

Immo etiam dato, quod vsusfructus censeatur remissus, Tamen neque donatio valeret sine
7 consensu patris, † cum semper illius auctoritas requiratur etiam in aduentitijs, in quibus remisit vsusfructum *Ruin. cons. 24. n. 6. & 7. lib. 5.* quem sequitur *Rot. per Cæsar. de Graff. decis. 2. alias 150. n. 6. de donat. Salic. in l. vlt. §. filijs autem. C. de bon. quæ liber. Hippolyt. Rimin. in rubr. instit. de donationib. n. 521. & 522. Crass. in §. donatio causa mortis. q. 3. n. 1. ante med. vers. sed contrariam.*

Nec aliquid faciunt Doctores contrarium tenentes, de quibus late *Surd. cons. 116. n. 21.*
8 *lib. 1.* † Quia debent intelligi quando à principio non fuit acquisitus patri vsusfructus, nec potuit illi acquiri, tunc enim potest filius sine consensu patris de huiusmodi bonis
9 disponere, † Aliud est quando, prout est in casu nostro, sumus in aduentitijs, in quibus pater potuisset habere vsumfructum, si voluisset, & illo priuatur, vel sua voluntate, vel ex dispositione legis, Nam tunc filius non poterit aliquid facere absque consensu patris, sed illius auctoritas requiretur in signum repudiationis, prout distinguit, & de recepta opinione testatur *Castill. de vsufructu. c. 3. n. 15. post Mendez. in l. cum oportet. p. 2. n. 134. C. de bonis quæ liber.* & late explicat *Barbos. in l. 3. n. 7. & 8. ff. solut. matrim. & in l. 2. §. quod si in patris. n. 19. ff. eod. tit.* & latissimè etiam multos adducens declarat *Neuizan. cons. 18. n. 8.*

Licet quoque indistinctè verior sit opinio, quod
10 semper requiratur consensus patris † etiam in casibus, in quibus quouis modo ei non competit vsusfructus, cum talis consensus sit necessarius, non ratione acquisitionis bonorum, vel detrimenti, sed ratione potestatis patriæ, & sic illegitimationis personæ *Menoch.* qui latissime comprobat *de recuperand. possess. remed. 15. n. 298. vsq; ad 316.*

Minus obstat aliud præiudicium, quod prætenditur circa vsumfructum, dum pater insinuauit donationem primam factam per Vincentium filium ex primo matrimonio filijs secundi thori de bonis, de quibus modo
11 controuertitur, † Quia non ex hoc pater sibi præiudicauit quo ad vsumfructum ei debitum, cum immo hoc fecerit pro confirmatione rerum donatarum, & per consequens,
12 vt magis sibi deberetur vsusfructus † insinuatio enim est quædam confirmatio actus *l. sancimus. 34. §. alias vero. vers. actis interuenientibus corroboratæ. C. de reuocand. donat. Rimin. Iun. §. 1. n. 207. instit. de donat. Socin. cons. 80. n. 13. lib. 1. post Bald. in l. cum multa. 20. in fin. n. 7. C. de donat. ante nupt.*
13 † Vnde talis actus non debet operari vltra intentionem agentis, & in sui præiudicium *l. non omnis. ff. si cert. pet.* Maxime cum tales insinuationes respiciant ordina-
14 tionem, † & sic modum, & formam illas faciendi,

ciendi, non autem alium effectum, vltra quem non extenduntur *Rim. Iun. instit. de donat. in princ. n. 683.*

Præsertim, quia requiritur expressus consensus patris ad hoc, vt sibi præiudicet in vsu-
15 fructu, † cum non sufficiat, vt pater permittat filium donare alteri bona aduentitia, valebit enim donatio, & intelligetur solum respectu proprietatis, non autem quo ad vsumfructum, qui semper illi censebitur reseruatus, nisi adsit ista expressio de illum remittendo, vt in terminis declarat *Ang. de testam. in fin. princ. ante glos. 1. n. 43. vers. quinimmo non posset. tom. 6. par. 1. fol. 33.*
16 Quod procedit † quamuis talis consensus fuerit præstitus, vt donentur talia bona pleno iure, quia neque per ista verba præiudicauit sibi pater quo ad suum vsumfructum, maximè quando sumus in paupere, prout est casus noster, in quo minus ista remissio etiam stantibus dictis verbis procedit, vt in specie concludit *Anchar. cons. 106. per tot.* Quidquid aliud stantibus dictis verbis integre, pleno iure, sine diminutione, vel similibus sentiat *Surd. cons. 259. n. 17. lib. 2. Caccialup. in l. frater à fratre. n. 5. in fin. ff. de condict. indebit.* cum simus in paupere, vt dictum est, & cum non adsint in casu nostro similia verba, non opus est de prædictis disputare.

Accedat, quod sumus in re litigiosa, cuius
17 alienatio non permittitur, † itaut etiam nec pignorari particulariter possit, nec in emphyteusim concedi, nec ad longum tempus locari, nec legari, nec per fideicommissum relinqui *l. diuus. de petit. hæredit. toto tit. ff. & C. de litig. Abb. in c. ecclesia il 1. n. 9. vt lit. pend.* cum alijs per *Peregr. de iur. fisc. lib. 4. tit. 6. n. 20. & 21.*

Nec facit prætensa absolutoria, per quam vide-
18 tur † lis extincta *Bald. cons. 391. in fin. lib. 3.* Quia intelligitur dummodo non fuerit ap-
19 pellatum, † tunc enim durat vitium litigiosi *Alber. in l. 1. col. 2. in princ. vers. sed si appellatum esset. n. 4. ad fin. C. ne lic. potent. patroc. litig. præstare. vel act. in se transfer. Aym. cons. 279. n. 1. vers. licet adhuc conten-*
20 *datur. Specul. de appell. §. nouissimè.* † Quia integer debet esse status appellantis *l. 1. ff. nil nouar. appell. pend.*

Nec potest prætendi, quod lis fuerit solum super possessorio, Quia contrarium constat ex commissione causæ, quæ concernit etiam petitorium. Quamuis etiam sufficeret, quod
21 essemus in possessorio, † cum neque possessio potuerit alienari tamquam litigiosa *Abb. & Dec. in c. 1. de confirmat. vtil. vel inutil. Peregrin. de iur. fisc. lib. 4. tit. 6. n. 5. Lancell. de attentat. lit. pend. c. 4. n. 493. tom. 5. fol. 312.* Et vitium litigiosi cõsideratur etiam in donatione *Idem Lancellott. ibid. n. 455. Boer. decis. 33. n. 2.* ¶ Non obstante etiam præten-
22 so obiecto, † quod vitium litigiosi non consideretur, cũ donatio fuerit de omnibus bonis, quasi res litigiosa possit transferri cum vniuersitate bonorum *Lancellott. de attentat. lit. pendent. n. 470. tom. 5. fol. 311. Cephal. cons. 63. n. 13. lib. 1.* Quia in casu nostro non adest talis vniuersitas bonorum, tamquam extet solum ista domus, super qua est lis, & si pars prætendit, quod filius habeat alia bona, debet probare *Glos. in l. cum lege. 13. ff. de probationib.* Maxime, quia commissio habet clausulam quam & quas, & clausulam rebusq. alijs, & sic comprehendit omnia, quæ per translationẽ vniuersalem exaduerso
23 prætenduntur, † quo casu dicitur potius particularis translatio, quam vniuersalis *l. 1. §. lex falcidia. & ibi Bart. ff. ad leg. falcid. l. 2. ff. de liber. & posthum. l. pediculis. §. item cum quæratur. ff. de aur. & argent. legat. Paris. cons. 53. n. 12. lib. 3.*

Quibus addendum est, quod bona, de quibus agimus, fuerunt prius donata per Vincentium filium ex primo matrimonio alijs filijs ex secundo thoro contemplatione patris, & pro conseruatione familiæ gradus, & domus paternæ, vt expressè dicitur in donatione.
24 Vnde non poterant donari extraneis, † prout factum fuit, neque trsfãre in aliam familiam, cum esset contra mentem donantis, adeo vt ex hoc non possint dici bona aduentitia, sed profectitia, tamquam acquisita contemplatione patris, in quibus nulla datur dispositio
25 filijs *Menoch. cons. 161. n. 35. lib. 2.* † Maximè quia etiam dicta bona fuerunt donata præfatis filijs post mortem patris, quod facit, vt illo viuente non possit ei præiudicari, & per consequens donatio erit nulla tam ex istis, quam ex causis supra adductis in quibuscũque bonis simus, siue profectitijs, siue aduentitijs, itaut ex hoc non sit quærendum
26 an sit facienda mentio † de patria potestate, vt donatio facta filio dicatur contemplatione patris, prout hanc mentionem debere fieri concludunt *Bart. Alex. & Ias. in l. cum aliquis. C. de iur. delib. Cæsar. de Graff. decis.*
27 *2. de donat. Menoch. præsumpt. 28. lib. 3.* † vbi multa, quando contemplatione patris censeatur aliquid filio relictum, de quo etiam late *Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 16.*

Et quamuis omnia prædicta cessarent, quæ tamen sunt in iure clara, & nullam dubitationem recipiunt, Nihilominus non potest euitari nullitas donationis stante dispositione
28 statuti Vrbis *lib. 1. c. 152.* † vbi expressè disponitur, quod filijfamilias etiam clerici ex nullo contractu possint se, aut sua bona quoquomodo obligare sine consensu patris, sed contractus per eos gesti sint nullius roboris, & momenti quamuis iuramento roborati, quod censeatur dolo, & metu extortum, ex quibus verbis apparet, quod non consideratur aliquod interesse, & vsusfructus patris, itaut illo cessante possit filius valide contrahere

fiere absque illius consensu, sed potius per statutum requiritur talis consensus ad integrandam personam filij, non ratione acquisitionis bonorum, vel detrimenti paterni, sed ratione patriæ potestatis, & sic illegitimitatis personæ, vnde etiam statutum expressè disponit de filijsfamilias clericis, qui neq; se, nec sua bona possunt obligare absque patris consensu, & sic semper inhabilitatur persona filij, non considerato aliquo interesse
29 patris, † qui nullum habet vsumfructum in bonis filijfamilias clerici, cui datur libera eorum dispositio, non secus, ac si esset paterfamilias *Lup. in rubr. de donation. int. vir. & vxor. §. 42. n. 9. vsque ad 12. Surd. de alim. tit. 4. q. 11. n. 21. in fin.*

Nec subsistit, quod statutũ non procedat in do-
30 natione facta matri † *Bald. in l. pactũ. 3. n. 16. q. 21. C. de collation. Lãberteng. super statut. de contract. lib. in fin. n.* 108. Quia prædicti, & alij ita sentientes loquuntur, quando statutũ simpliciter requireret solemnitates, secus
31 quando, † prout in casu nostro, habet dispositionem vniuersalem cuiuscumque actus, tunc enim nullus excipitur, & habet locum etiam in matre, prout ita distinguit *Idem Bald. cons. 198. & 199. lib. 5. Dec. in l. pactum quod dotali. in fin. C. de collation. Gabr. de statut. conclus. 2. n. 8.* cum alijs per *Tiraq. de legib. connubialib. glos. 5. n. 34. & in l. si vnquam. in præfat. n. 27. C. de reuocand. donation. Port. Imol. regul. 15. lib. 3.* & ita etiam tenuit *Rot. coram R. P. D. Buratto Romana hæreditatis & paragij dotis. 12. Iunij 1615. Boccac. ad constitut. March. vt minorum. glos. 8. n. 53.*

Prout etiam tollitur obiectum, quod statutum debeat intelligi de bonis, in quibus patri non quæritur vsusfructus, Quia loquitur de bonis suis proprijs filiorumfamilias etiam clericorum, vt dictum est, & sic semper consideratur patria potestas, non interesse pa-
32 tris, † vnde ex qualitate personæ, quæ debet consentire, talis consensus est auctorizabilis *Glos. Bart. & alij in l. 1. ff. de auctor. tut. Socin. cons. 112. n. 4. lib. 1. & cons. 172. lib. 2. Rub. cons. 46. n. 2. & cons. 172. n. 8. & 9.*

Neque est attendenda obiectio, quod donatio
33 non sit contractus, † ideo non debet compræhendi sub statuto loquente de contractu, vt concludit *Bero. cons. 153. n. 3. lib. 1. Mannell. cons. 57. n. 16.* Quia statutum generaliter loquitur quoquomodo se filius obligauerit,
34 & contraxerit, † ex quibus verbis tamquam generalibus venit omnis obligatio, vt dictum est, prout in specie notat *Menoch. cons. 344. n. 17. cum seq. lib. 4.* vbi quod ista verba vniuersalia referuntur etiam ad impropria, itaut si statutũ prohibeat, ne possit fieri aliquis contractus, dicatur etiam prohibere donationem, quamuis admitteretur, quod illa non sit propriè contractus *Corn. cons. 41.*
35 *col. 2. lib. 1. Ias. cons. 29. col. 2. lib. 1.* † cum etiam talis prohibitio statuti, ne contractus aliquis fiat, compræhendat quoque institutionem hæredis *Curt. Iun. cons. 121. col. 2. in*
36 *fin. Menoch. d. cons. 344. n. 18. lib. 4.* † vbi etiam *n. 19.* in specie donationis causa mortis allegat *Decian. cons. 57. n. 30. lib. 1.* propter illam dictionem quoquomodo, de qua
37 in statuto nostro, † cuius natura est continere omnes modos etiam improprios *l. quidam. §. 1. vbi Glos. ff. de fideicommiss. libertat. Ruin. cons. 123. n. 10. & cons. 137. n. 2.*
38 *lib. 2.* Includendo quoque modos † maiores expressis *Glos. in clem. 1. de elect. Paris. cons. 33. n. 29 lib. 3.*

Cum præsertim magis vera sit opinio, quod
39 etiam donatio sit contractus, † & quod veniat in statuto prohibente contractum, quidquid aliud sit in statuto permissiuo, Nam à quo remouetur genus, & quælibet etiam eius species intelligitur esse remota, itaut nõ possit negari, quod donatio sit cõtractus, & sic species cõtractus in genere sumpti per statutum *Bald. Aret. Tiraq.* & alij, de quibus latè *Rimin. Iun. instit. de donat. in rubr.*
40 *n. 78.* † licet etiam simpliciter multi & melius teneant, quod donatio sit propriè contractus, & semper veniat in statuto, vt per *Bellon. Galiag.* & alios de quibus *Idem Riminald. in d. rubr. inst. de donat. n. 63.* & sequitur *Rot. coram R. P. D. Robusterio Romana fideiussionis Nauarræ 1576. vers. quarto & vltimo.* quæ est impress. *post tract. de obligat. camer. decis. 123. Surd.* qui de communi *de aliment. tit. 8. priuileg 61. n. 2. & tit. 2. q. 1. n. 22.* iuxta *Glos. in l. in ædibus. §. 1. in verb. ex rebus. ff. de donationib. Cyn. in l. 2. vbi Bart. & Bald. C. eod. tit. Ang. Castr. & Ias. in l. iurisgentium. in princ. ff. de pactis. Corn. cons. 101. in princ. lib. 1. Gomes. in §. in personam. n. 40. institut. de actionib. Rip. in l. fin. n. 120. C. de reuocand. donationib.*

Ex prædictis etiam colligitur, quod non est quærendum an donatio valeat in portione, in qua non acquiritur vsusfructus patri, prout illam valere exaduerso præsupponitur exemplo donationis non insinuatæ, & similium, Quia supra firmatum est, quod stante statuto Vrbis donatio est in totum nulla ob defectũ consensus patris, qui requiritur etiã in contractibus clericorum donantium bona, vnde patet, quod talis consensus requiritur non ratione interesse patris, & vsusfructus illi debiti, sed pro integranda perso-
41 na filij. † Cum etiam dicta donatio non possit neque in parte subsistere, sed in totum corruit, quia fuerunt donata bona in genere, quo casu non consideratur, quod vtiliter dispositum est, Tunc enim hoc esset considerabile, quando donarentur plures res distinctæ, quasi tunc videantur plures donationes, quot sunt capitula donationis, vel res dona-
42 tæ, † prout dicimus de stipulatione *l. scire*

debe-

debemus, *ff. de verb. obligat.* & de præsentationibus, quæ tot sunt, quot actus præsentationum *Lapus allegat.* 8. *Dec. conf.* 542. *n.* 6. & de sententijs, quæ tot sunt, quot sunt ca-
43 pitula *Idem Dec. conf.* 344. *n.* 3. † Et in specie donationis, ita concordando opiniones distinguit *Surd. conf.* 450. *n.* 57. *vsque ad* 60. *lib.* 3. *post Bart conf.* 108. *ante fin. vers. maxime in casu nostro. lib.* 2. *Salic. in l. vlt. n.* 8. *C. de pact.*

Amplius concludendum est, quod in casu nostro pater habeat vsumfructum in totum in
44 huiusmodi bonis donatis, † cum sint bona materna dotalia, quæ vigore statuti Vrbis erant in totum acquisita patri quo ad vsumfructum stantibus filijs, Vnde non attenditur, quod pater postea in illis successerit vna cum filio, quo casu perdit vsumfructum, iuxta *auth. item hæreditas. §. si igitur. C. de*
45 *bon. quæ liber. Rol. conf.* 95. *n* 49. *lib.* 1. † Quia ista procedunt de iure cōmuni ob compensationem successionis in proprietate medietatis bonorum, quæ patri defertur in bonis filij prædefuncti superstite alio filio *Surd.*
46 *conf.* 116. *n.* 40. *vsque ad* 45. *lib.* 1. † Aliud est in istis bonis superlucratis vigore statuti, quæ acquirit maritus in recompensationem onerū matrimonij, itaut de tali lucro idem
47 iudicemus, quod de damno, † tamquam ab eo originem ducat, cum non sit lucrum, sed onus, vt late comprobat *Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n.* 217. *vsq;*
48 *ad* 220. *C. de reuocand. donation.* † Vnde non licet arguere ab vsufructu paterno iuxta dispositionem iuris cōmunis ad vsumfructum delatum à statuto propter onera matrimonij, cum de eo agatur tamquam de damno vitando, quod non est in alio *Alex. in l. vlt. §. si à socero. ff. de his quæ in fraud. patron. & in l. iuris ignorantia. C. qui admitt. & conf.* 162. *col.* 2. *lib.* 6. *Matthesil. sing.* 73. *nota*
49 *vnam doctrinam. in fin.* † Cum etiam filio mortuo remaneat vsusfructus apud patrem *l. si quis. §. sin vero defuncta persona. C. ad tertullian. l. fin. C. de vsufr. Glos. in l.* 3. *C.*
50 *eod. tit.* † Itaut vsusfructus semel illi acquisitus non amplius tollatur *Surd. conf.* 116. *n.* 46. *cum seq. lib.* 1. *Pinell. in l.* 1. *p.* 1. *n.* 39. *C. de bon. matern. Gomes. ad l. taur.* 6. *n.* 11. *Clementin. de patr. potestat. effect.* 2. *n.* 34. *vers. amplia sexto. Caualcan. de vsufr. mulier. relict. n.* 180. & sequitur *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Turritana bonorum.* 22. *Aprilis* 1613. & 4. *Maij* 1614.

Quod pater fuerit priuatus vsufructu ob decoctionem, & dilapidationem bonorum, nullibi
51 probatur, † cum præsertim dilapidatio non auferat administrationem, & vsumfructum patri, nisi quando dilapidaret bona filiorum, quæ in casu nostro numquam fuerunt dissipata, sed integra, & salua remanent *Bart. in l. si fin. col.* 3. *in princ. n.* 2. *C. de sentent. pass. Pinell. in l.* 1. *par.* 2. *n.* 34. & 35. *C. de bon.*
52 *matern.* ¶ † Et quamuis prætendatur amissio vsusfructus propter indicationem domus, & assensum præstitum illius subhastationi ad fauorem creditorum *Idem Pinell. in d. l.* 1. *par.* 2. *n.* 33. Tamen, cum subhastatio non habuerit effectū, nec domus sit vendita,
53 non dicitur † pater ius suum amisisse *Guid. Pap. q.* 101. *n.* 1. *cum seq & conf.* 126. *ad fin. Corbul. de caus. priuation. ob alienation. limit.* 38. *Curt. Iun de feud. par.* 4. *q.* 13. *n.* 101. *post med & q.* 20. *n.* 111. *Schrader. eod. tit. q.* 9. *c.* 1. *n.* 32.

Nec releuat, quod fuerit reseruatus vsusfructus patri in donatione, Quia ista reseruatio non facit, vt donatio valeat, cum vt dictum est, de essentia illius requiratur consensus patris, qui debet consentire non ratione
54 sui præiudicij, † sed pro legitimatione personæ filij *Dec. in auth. quod locum. n.* 6. *ante fin. vers. & istam rationem. C. de collation.* Maxime, quia sumus in vsufructu, quo prætenditur priuatus pater sua voluntate, vel dispositione legis iuxta distinctionem *Barbos. Castill.* & aliorum supra allegatorum *n.* 1. ¶ Et ita ex prædictis conclusum fuit in huiusmodi causa Romana nullitatis donationis *coram R. P. D. Verospio* 24. *Nouembris* 1614. & iterum *coram R. P. D. Caualerio.* 17. *Nouembris* 1617. vbi etiam fuit responsum ad decisionem *coram Sanctissimo Gregorio XV. Perusina donationis.* 12. *Nouembris* 1608. quod procedit in terminis illius statuti, quod non comprachendit clericos, prout in specie, & nominatim compræhendit statutum Vrbis, & tamen in bonis Clerici non quæritur patri vsusfructus, & sic statutum requirit consensum patris in donatione non respectu vsusfructus, sed tamquam authorizabilem ad reintegrandam personam filij.

EPITOME.

Bona futura, & postea quæsita quando veniant in donatione, legato, & similibus dispositionibus, vel solum tempus præsens attendatur. ¶ Et ex quibus voluntas disponentis ad hunc effectum possit colligi. ¶ Et an sufficiant cōiecturæ, & præsumptiones. ¶ Et quid si adsit sermo, & oratio particularis apposita in rebus donatis. ¶ Vel quando adiectum est aliquid pro illis perficiendis, & reddendis ad meliorem vsum. ¶ Additum formæ primæ quando minuat dispositionem, ¶ Legatarius an possit vendicare totam statuam, si post illam legatam testator bracchium adiecerit, quod prius non aderat. ¶ Post aream relictam, si in ea ædificetur, an totum ædificium ibidem constructum censeatur legatum. ¶ Donatio ob causam an sit vera donatio, seu species permutationis. ¶ Et an comprætendatur in statuto loquente de donatione tam si causa respi-

respiciat commodum donantis, quam donatarij. ¶ Solemnitates statuti an requirantur in donatione ad piam causam, quamuis lex ciuilis aliter disponeret, & licet statuta essent confirmata per Sedem Apostolicam. ¶ Vtilitas donantis sibi in rebus donatis reseruata an praualeat incommodo donationis, itaut non fiat restrictio ad bona existentia tempore donationis, sed veniant etiam futuræ.

SVMMARIVM.

1 *Tenor donationis, de qua est quæstio, & an ex ea colligatur, quod fuerint donata melioramenta futura n.2.*

3 *Donatio non comprehendit futura, sed restringitur ad ea, quæ existunt tempore donationis, nisi aliud donãs disposuerit. n.20.*

4 *Coniecturæ sufficiunt ad probandum, quod futuræ veniunt in donatione non obstante pronomine possessiuo, quod tunc non attenditur, si potest colligi contraria mens disponentis. n.5.*

6 *Futura, quæ accesserunt bonis donatis veniunt in donatione, si donans vsus fuit sermone, & oratione particulari.*

7 *In legato fundi titiani venit, quod adiectum est, seu destinatum eidem fundo. & n.8.*

9 *In donatione comprehenduntur omnia, quæ donans adiecit pro perficienda re donata.*

10 *Additum formæ primæ non minuit dispositionem.*

11 *Legatarius potest vendicare totam statuam quamuis post illam sibi legatam testator adiecerit bracchium, quod prius tempore testamenti non aderat.*

12 *Aedificium factum post aream legatam cedit commodo legatarij.*

13 *Disposita in legatis quo ad futura in eis comprehensa, habent locum etiam in contractibus.*

14 *Donatio est magis fauorabilis, quam alius contractus, & vltima voluntas.*

15 *In beneficijs concessio simpliciter facta trahitur ad futura.*

16 *Dispositio ad piam causam, & concernens animam disponentis debet ampliari.*

17 *In donatione vicissitudinaria grauamen vnius compensatur cũ grauamine alterius.*

18 *Commodum donantis sibi in donatione reseruatum praualet incommodo donationis, itaut non fiat restrictio ad bona existentia tempore donationis, sed comprehendantur etiam futura.*

19 *In dispositione quando veniant postea quæsita, vel solum tempus præsens attendatur.*

21 *Donatio vera debet procedere ex mera liberalitate.*

22 *Donatio ob causam non comprehenditur in statuto loquente de donatione quando causa respicit commodum donantis, secus donatarij.*

23 *Donationes ob causam sunt species permutationum, quæ ad donationem non accedunt.*

24 *Solemnitates statuti non requiruntur in donatione ad piam causam, & ita seruatur, quamuis lex ciuilis aliter disponeret. n.25. Amplia licet statuta essent confirmata à Sede Apostolica. n.26.*

CAPVT DCCLXXXII.

Donatio, de qua agimus, fuit facta Venerabili Societati Sanctissimi Rosarij, & Collegio S. Thomę de Aquino apud S. Mariam super Mineruam pro æquis portionibus cum reseruatione vsusfructus septem domorum donatarum pro ipso donante, & eius hæredibus ad sex annos *incipien. die* 1. *Ianuarij* 1615. quo tempore durante donatarij non teneantur ad aliqua onera propter carentiam fructuum dictarum domorum,
1 sed talia onera † incipiant elapsis dictis sex annis postquam realiter gaudebunt pensionibus earumdem domorum cum facultate locandi dictas domos, & earum membra omni meliori modo quo poterunt, & exigendi pensiones, illasq. exactas deponendi in Sacro Monte Pietatis, & de tota pecunia retracta ex pensionibus dictarũ domorũ, & dependentium depositata, vt supra, debeant tradi nuptui puellæ per Societatẽ Sãctissimi Rosarij, & alimentari in collegio fratres eligendi per Generalem facto calculo quãtum important pensiones dictarum domorum, consignando medietatem talium pensionum vnicuique ex dictis locis pro huiusmodi pia opera complenda, prout latius in instrumento donationis continetur.

Ex istis verbis clarè colligitur donationem fuisse factam de bonis in ea expressis inspe-
2 cto tempore, † & statu, in quo talia bona erunt de anno 1621. nam elapsis sex annis reseruatis per donatarium, in quibus fuit vsufructuarius dictarum domorũ, *incipien. die* 1. *Ianuarij* 1615. dictum tempus cadit de anno 1621. ad fauorem donatariorum, de quo tempore ipsi debent habere integras pẽsiones domorum, illasq. deponere ad effectum adimplendi onera contenta in donatione, vnde non est attendendum, quod in tali donatione non veniant nisi ea, quæ aderant tempore, quo illa fuit celebrata, prout exaduerso prætenditur, non autem melioramenta facta in domibus durante spatio sex annorum, in quibus donans sibi reseruauit
3 vsumfructum, † quia cum habeamus claram mentem disponentis, qui donauit bona in statu, quo erunt de anno 1621. cum facultate exigendi omnes pensiones de tali tempore debitas, seruanda est eius voluntas, quo ad omnia etiam futura *Alex. cons. 59. in fin. vers. & per hæc patet. lib. 5. Roland. cons. 39. n. 20. lib. 4. Aym. in l. 1. n. 29. vers. tertio limita. ff. de legat. 1. Cardin. Mantic.* de

de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 3. tit.
11. n. 23.

Quamuis etiam in hoc sufficerent coniecturæ,
ad probandum, quod veniant futura in do-
4 natione, † quibus statur non secus, ac si ex-
plicitè constaret de mente donantis *Gabr.*
conf.120.n.8.vsque ad 10.*lib.*1. iuxta *l.inter*
vestem . ff. de aur. & argent. legat. Bellon.
conf.5. n. 6. 20. *&* 21. Non obstante prono-
5 mine possessiuo, † quod tunc non attendi-
tur, si potest colligi contraria mens dispo-
nentis *Socin. Iun. conf.98. n.26.lib.1.* cum
alijs latè per *Rot. coram R. P. D. Coccino*
*Romana legati della Porta.*30. *Martij* 1601.
& 3. *Decembris eiusdem anni . & coram*
Sanctissimo Clem. *VIII. Spoletana legati .*
20. *Februar.*1587. *& coram R. P. D. Penia*
*Romana legati metaliarum.*28. *Aprilis* 1589.
& coram R. P. D. Bubalo Romana legati .
10. *Decembris* 1587.

Amplius quamuis etiam omnia prædicta ces-
sarent, Tamen in casu nostro comprahen-
6 dentur omnia etiam futura, † quæ accesse-
runt ipsis domibus donatis, cum donator
vsus fuerit sermone, & oratione particulari
donando septem domos, prout est *tex.* in
terminis *in l. quod in rerum . 24. §. si quis*
7 *post. ff. de legat.*1. † cuius verba sunt hæc, si
quis post testamẽtum factum fundo Titiano
legato partem aliquam adiecerit, quam
fundo Titiano destinaret, id quod adiectum
8 est, exigi à legatario potest. ¶ † Quemad-
modum ad idem est *tex.* etiam clarus *in l. si*
ex toto.8.in princ. vbi Glos.in verb. adiecis-
*set.ff. de legat.*1. vbi multa iura concordan-
tia adducit.

Maxime, quia præsupponitur omnia ædificata
9 post donationem † fuisse pro perficiendis do-
mibus, & illis reddendis ad meliorem vsum,
quo casu semper omnia, quæ adijciuntur,
10 veniunt in donatione, † quasi additum
formæ primæ numquam dispositionem mi-
nuat *l. si statuam.* 15. *& ibi Glos. in verb. à*
11 *legatario . ff. de aur. & argent. legat.* † vbi
si post statuã legatam adiciatur bracchium,
quod non aderat, tota potest vendicari à le-
12 gatario *l. si area . 40. ff. de legat.* 1. † vbi si
post aream legatam in ea ædificetur, totum
ędificium ibidem constructum censebitur le-
gatum *l. in rem actionem.* 24. *§. loca sacra .*
verf. si quis rei suæ . & §. sed & id quod .
ff.de rei vendicat. l.statuæ.ff de vsufr. l. sed
si ex meis. 26.ff. de acquir. rer. domin.

Quæ procedunt siue simus in vltimis volunta-
13 tibus, siue in contractibus, † cum in vtris-
que adsit par ratio *Ruin. conf.* 174. *in fin.*
lib. 1. iuxta *l. si seruitus . 22. ff. de seruitut.*
vrban. pradior. Præsertim in donatione,
14 quæ est magis fauorabilis, † quam alius con-
tractus, & vltima voluntas, cum assimiletur
beneficio quo ad fauores *c. cum dilecta . in*
15 *fin. de donation.* † & in beneficijs concessio
simpliciter facta trahitur ad futura *c.quia*
circa. de priuileg. Et ita in proposito nostro
16 donationis notat *Bellon.conf.5.n.*8. † Maxi-
me, quia sumus in donatione ad piam cau-
sam facta pro maritandis puellis, & alen-
dis pauperibus, & pro anima ipsius donan-
tis, quo casu magis dispositio ampliatur, &
nullam recipit restrictionem *l. titio . §. fin.*
ff. de aur. & argent. legat. Bald. in auth. si
quis ad declinandum.col. penult. C.de episc.
& cleric. Anchar. Imol. & Abb. in c. indi-
cante.de testament. cum alijs per *Surd.decis.*
298. *n.*10.

Accedat, quod non sumus in donatione sim-
17 plici, † in qua tractatur solum de onere, &
præiudicio ipsius donantis, sed in donatio-
ne vicissitudinaria, in qua grauamen vnius
compensatur cum grauamine alterius *Ro-*
man. conf.26. n. 1. *in fin. Salic. in l.fin. C.*
quæ res pignor. oblig. poss. post Glos. in l. li-
cet.C. de pact. Adeo vt stante commodo do-
nantis propter multa, quæ ad sui fauorem
debent adimpleri, dicendum sit, quod tale
commodum preualeat incommodo donatio-
18 nis, † quo casu nulla fit restrictio ad bona
existentia tempore donationis, sed veniunt
etiam futura, vt in specie concludit *Bellon.*
conf.5. n. 14. vbi quod ita limitatur disposi-
19 tio *l. si ita. ff. de aur. & argent. legat.* † dum
ibi disponitur, quod in similibus actibus
non veniant postea quæsita, sed solum tem-
pus præsens attendatur *l. si mandauero. §. is*
cuius . ff. mandat. Quod etiam prius voluit
Ang. in l. si seruitus. 22. ff. de seruitut.vr-
ban. pradior. Et facit quod in simili notat
Ang.conf.292. col. penult. de quo *Bellon.d.*
20 *conf.5.n.14. ad med.* † Quæ omnia dicta sint
ex abundanti, cum ex sola facti specie supra
relata,& elicita ex verbis ipsius donantis ap-
pareat, quod sunt comprahensæ domus do-
natæ, iuxta valorem,& statum temporis,quo
donatarij incipiunt gaudere pensionibus di-
ctarum domorum, quod est de anno 1621.
quo casu omnia veniunt,prout tunc existunt
Rolan. conf.39. n.20. lib.4. cum alijs supra
allegatis *n.*2. *&* 3.

In prædictis etiam obseruandum est,quod præ-
fata donatio,vel similis cum oneribus adim-
plendis per donatarium ad fauorem donan-
21 tis nõ procedit ex mera liberalitate,† prout
requiritur in vera donatione *l.munus. §.do-*
natio . ff. de verbor. significat. l. 1. *ff. de do-*
nation. Rimin. Iun. instit. eod. tit. in rubr.
22 *n.20.& in princ.n.58.* † Vnde tamquam do-
natio ob causam non comprahenditur in
statuto loquẽte de donatione, quando prout
in casu nostro,talis causa respicit cõmodum
donãtis,quidquid aliud sit,quãdo respiceret
vtilitatem donatarij *l.aquilius.vbi Imol. &*
*Roman.ff.de donation.*late *Alex. conf.113.n.*
22.lib.6.& conf.21.n.7.vsq; ad 11.lib.3.Rip.
in l. si vmquam.q.13. n.26. C. *de reuocand.*
donation.Rim.Iun.instit.de donation.§.1.n.
482. vsque ad 495. & in statuto Vrbis *Gabr.*

cons.6. n.10. lib.3. ¶ Quasi istæ donationes
23 ob causam † sint species permutationum, quæ ad donationem non accedunt *l. sed & si lege. §. consuluit. in fin. vbi Bald. ff. de petit. hæredit. l. vlt. in fin. princ. C. de donat.ant.nupt. Aret.in §.1.& ibi Rimin.Iun. in princ. n.60. instit. de donationib. Surd. de aliment. tit.1. q.48.n.21.* vbi ex hoc concludit, quod similes donationes non reuocantur propter non præstita alimenta, neque ob ingratitudinem *Alex. ad Bart. in l. in condemnatione. & ibi Cagnol. in fin. ff. de regul.iur. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. donatione largitus. n. 142. C. de reuocand. donation. Rip. in l. fin.n.148. C.eod.tit.*

Amplius quamuis etiam essemus in donatione simplici, Tamen neque illa comprehendetur
24 in statuto, † cum donatio, de qua agimus fuerit ad piam causam *Speculat. de instrum. edit. §. porro. vers. item nota.* iuxta *l. illud. vbi Alber. & Bart. C. de sacrosan. eccles. Io. Andr. in c. in præsentia. col.vlt. de probation. Host. & Butr. in c. fin. de fid. instrument.* cum alijs per *Tiraquel. de priuileg. piæ caus.*
25 *priuileg.*124. † vbi quod vbique locorum, ita seruandum est, licet lex ciuilis aliter disponeret *Matthesil. sing. 170. nota quod leges. n.1. Socin. cons.115. col.2. vers. nec obstat si dicatur. lib.4. Caputaq. decis.194.n.1. par.3. Calcan. cons.13.n.4. Rot. coram R. P. D. Comitulo Toletana pecuniaria. 26. Ianuarij 1590. & coram Card. Blanchetto Romana euictionis, 23. Martij 1588.* ¶ Non ob-
26 stante, † quod statuta essent confirmata per Sedem Apostolicam, quia semper intelliguntur in tali confirmatione excepti casus priuilegiati, qui indigent speciali expressione propter salutem animæ, & causam piam *Lăberteng.* in specie *de contractib. eor. quib. vel à iur. commun. vel à statut. contraher. permiss. non est. in fin. tit. q.39.n.139. in fin. vers. hanc tamen sententiam. fol. 464. post Crot. in l. nemo potest. col. 13. vers. secundo limitatur. ff. de legat. 1.* iuxta opinionem *Bald. in l. generali lege, 13. in fin. C. de sacrosan. eccles. & de reb. & priuil. ear.*

EPITOME.

PRocurator an possit constitui ad insinuandam donationem. ¶ Et an habeat facultatem illam insinuandi post mortem donantis. ¶ Et quando talis facultas competat hæredi. ¶ Et an ius petendi fieri insinuationem detur hæredibus donatarij. ¶ Mandatum an expiret morte mandantis, quamuis fiat ad donandum ex causa remunerationis. ¶ Et quid si expresse conferatur post mortem mandantis. ¶ Vel fiat irreuocabiliter vsque ad certum tempus. ¶ Vel donec fuerit reuocatum. ¶ Vel si contineat executionem actus, vt in nuncio, cui Iudex commisit, vt mittat aliquem in possessionem. ¶ Vel quādo principalis causa, cuius respectu adijcitur mandatum, non finitur morte, an etiam tunc expiret mādatum, tāquam eius accessorium. ¶ Donatio ante insinuationem an acquirat aliquod dominium donatario, cui res donata fuit tradita. ¶ Et quando sumptus in ea facti possint per eumdem donatarium vendicari à donante, qui non vult insinuare, & perficere donationem. ¶ Contractus an possit ratificari mortuo vno ex contrahentibus. ¶ Hæres an reuocet mandatum collatum post mortem tam si fuerit ad commodum ipsius, quam procuratoris, seu tertij. ¶ Intellectus *l. si ego. §. 1. ff. de iur. dot.* remissiuè. ¶ Insinuatio donationis an possit fieri in perpetuum etiam post triginta annos. ¶ Et quid stante statuto Vrbis. ¶ Procurator cōstitutus irreuocabiliter, & cum iuramento an possit validè reuocari. ¶ Donans si obierit ante ius quæsitum ex donatione an extinguatur donatio etiam fauore dotis. ¶ Hæres quo casu repræsentet personam defuncti tam in iure actiuo, & passiuo formato in personam eiusdem defuncti, quam in non creato tempore mortis ipsius. ¶ Venditio rei donatæ facta per donatarium quando resoluatur.

SVMMARIVM.

1 *Procurator potest constitui ad insinuandam donationem.*
2 *Insinuatio donationis an possit fieri per procuratorem constitutum ad insinuandum post mortem donantis.*
3 *Mandatum expirat morte mandantis, quamuis simus in mandato ad donandum ex causa remunerationis. n.4.*
5 *Facultas insinuandi donationem non competit hæredi.*
6 *Donatio est nulla, si donator decedit ante factam insinuationem, neque amplius potest insinuari. n.7.*
8 *Venditio, & obligatio rei donatæ facta per donatarium est inualida, & resoluitur, si donans moriatur ante donationem.*
9 *Donatarius ædificans in re sibi donata etiam non tradita sciente donatore potest repetere ab eo expensas ædificij, vel illum cogere ad perficiendam, & insinuandam donationem.*
10 *Insinuatio non potest fieri post mortem donantis inuitis ipsius hæredibus, sicut non posset contradicente donatore dum viuit. n.12. & 14.*
11 *Ius petendi fieri insinuationem non transit ad hæredes donatarij.*
13 *Contractus non potest amplius ratificari mortuo vno ex contrahentibus.*
15 *Mandatum expressè collatum post mortem non expirat per obitum mandantis. Declara vt n.24. & 26.*
16 *Procurator validè constituitur ad donandum post mortem.*

Man-

17 *Mandatum irreuocabile usque ad certum tempus non finitur morte.*
18 *Committens vices suas donec reuocauerit facit, vt commissio duret post mortem.*
19 *Mandatum, in quo committitur executio actus, non expirat per obitum mandantis, vt in nuncio, cui Iudex mandauit, vt aliquem mittat in possessionem.*
20 *Hæres potest reuocare mandatum collatum post mortem, si fuerit ad commodum ipsius, secus si ad vtilitatē procuratoris, seu tertij.*
21 *Principalis causa, cuius respectu adijcitur mandatum, si non finitur morte, neque expirabit mandatum, quod est eius accessoriū.*
22 *Procurator constitutus in obligatione camerali ad confitendum debitum non potest reuocari, nec tale mandatum finitur morte.*
23 *Mandatum ad insinuandum factum eodem tempore, & actu, quo donatio fuit celebrata, non subsistit, sicut donatio non sustineretur.*
25 *Donatio ante insinuationem nihil operatur, nec vllum dominium acquirit donatario, quamuis res donata ei fuisset tradita.*
27 *Hæres repræsentat personam defuncti in iure actiuo, & passiuo formato in personam ipsius defuncti, secus in non creato tempore mortis in persona eiusdem defuncti. n.28. & 30.*
29 *Donans si obierit ante ius quæsitum ex donatione, extinguitur donatio præterquam fauore dotis.*
31 *In obligatione quæsita post mortem hæredi, & contra hæredem, non repræsentatur per eum persona defuncti.*
32 *Intellectus* l. si ego. §. 1. ff. de iur. dot. *remissiuè.*
33 *Insinuatio donationis potest fieri in perpetuum etiam post triginta annos.*
34 *Statutum Vrbis præscribit tempus, sex mensium ad insinuandam donationem, itaut si aliter fieret, donatio resolueretur.*
35 *Procurator constitutus irreuocabiliter, & cum iuramento potest reuocari.*

CAPVT DCCLXXXIII.

FVit constitutus procurator irreuocabilis etiam cum iuramento per donantem
1 ad insinuandam donationem, † prout de iure potest constitui *Socin.* late *cons.* 49. *n.*9. *lib.*1. *Gutier. de contractib. iurat. c.*7. *n.*15. *tom.*6. *p.* 2. *fol.*52. Et quoniam idem procu-
2 rator insinuauit dictam donationem † post mortem eiusdem donatoris, quæsitum fuit an insinuatio potuerit fieri, & quidem op-
3 ponebatur, † quod expirasset mandatum cum illud regulariter per mortē mandantis finiatur *l. si quidē donationis. & l. inter causas. in princ. ff. mandat. l. mandatum. C. eod. tit. l. vlt. ff. de solutionib. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.*7. *tit.*23. *n.*1. vbi
4 etiam *n.*12. † loquitur de mandato facto ad

Adde *supr. ad c.*531. *n.* 3. *tom.* 3.

donandum alicui etiam ex causa remunerationis, quod licèt sit fauorabile, tamen intelligitur solutum morte *l. si quidem.* 8. *vbi Bald. n.*1. *in* 2. *notab. C. de actionib. & obligationib. Ias. in l. eius qui in prouincia. §. placebat. post princ. vers. in primis tamen amplia. ff. si cert. petat. Gabr. de procuratorib. conclus.*2. *n.*7. *Cardin. Mantic. d. tit.* 23. *n.* 12.

Ideo etiam facultas insinuandi donationem
5 non competit hæredi † *Dec. in l. hæredem.* 59. *n.*7. *de regul. iur. post Aretin. cons.* 123. *in causa qua vertitur. in* 1. *dub. Menoch. cons.* 1222. *n.* 3. & 4. *lib.* 13. vbi quod si donator decedat nondum facta insinuatione, donatio
6 est nulla, † & amplius non potest insinuari *Rebuff. de donation. insinuand. artic.* 1. *glos. vlt. n.* 3. *tom.* 2. *fol.* 380. vbi quod insinuatio donationis debet fieri inter viuos, quamdiu donans viuit, & in eadem voluntate perseuerat, quia tunc omnia sunt integra, sed post mortem insinuatio non poterit
7 fieri, † prout neque donatio, & sic post obitum duo extrema non sunt habilia *Bart. in l. si is qui. ff. de vsucapionib.* iuxta *l. fin. §. similiq. modo. C. de donat. ante nupt. Rebuff. de donationib. insinuand. artic.* 1. *glos.* 7. *vers. quinto si donatarius. tom.* 2.
8 *fol.* 379. vbi etiam, † quod si donatarius rem donatam vendiuerit ante insinuationem, seu obligauerit, & donans moriatur non facta insinuatione, donatio est nulla, vnde etiam venditio, & hypotheca subsecuta, tamquam resoluta donatione ex defectu insinuationis, emptio quoque resoluatur *Bart. in l.* 2. *vbi Bald. q.* 13. *C. de rescind. vendit.* iuxta *l. si domus. §. si fundus. ff. de legat.* 1. *l. lex vectigali. de pignorib. l. vxor patrui. C. de legat.* Intelligendo tamen, vt per *Rebuff. ibidem d. glos.* 7. *ad med. post Bart. in l. in diem. ff. de aqua pluu. arcen. & in l. si res. ff. de pignorib. Neguf. eod. tit. p.*5. *membr.*1. *Alex. cons.*65. *quoniā alias* 119. *n.* 21. *lib.*6. ¶ Itaut si donatarius in re sibi
9 donata † etiam non tradita ante insinuationem aliquid ædificauerit sciente donatore possit ab eo repetere expēsas factas, vel eum cogere, vt donationem perficiat, & illam insinuet, dolo enim facit donans patiendo illum ædificare, & non reddendo sumptus ædificiorum *l. pure. §. si donaui. ff. de dol. except. l. in fundo. ff. de rei vendicat. Rebuff. de donation. insinuand. art.* 1. *glos.* 7. *in fin. tom.* 2. *fol.* 380.

Et passim omnes concludunt, quod defectus insinuationis adeo obstet, vt mortuo donato-
10 re † non possit donatarius inuitis hæredibus donantis insinuare donationem, quemadmodum non posset inuito ipso donatore viuente *Bart. in l. modestinus. col.*2. *ff. de donat. Imol. in l. aquilius. col.* 1. *ff. eod. tit. Aret. cons.* 122. *in* 2. *dub. Canar. de insinuat. q.*8. dixi *supr. c.* 531. *n.* 3. *Io. Vincent. Ann. al-*

legat. 125. *n.* 29. *p.* 2. *Corn.* late *conf.* 71. *col.* 1. & 2. *lib.* 2. *Peregrin. conf.* 76. *n.* 23. *lib.* 1. vbi etiam quod ius petendi fieri insinuationem
11 non transit † ad hæredes donatarij *Canar. de insinuat. q.* 29. *Corn. d. conf.* 71. *n.* 15. *lib.* 2. *Bald. conf.* 167. *quidam franciscus. n.* 5. *lib.* 5. vbi quod ideo mortuo donante non potest donatarius insinuare, quia mutatus est sta-
12 tus, in quo non potest durare, † & si esset in potestate donatarij omni tempore insinuare, certe insinuaret quandocumque sibi placeret, quod est absurdum *Card. Thusc. concl.* 195. *n.* 39. *in verb. insinuatio quid sit. tom.* 4. *fol.* 545. & late comprobat *Surd. conf.* 9. *n.* 53. *vsque ad* 56. vbi quod mortuo vno ex
13 contrahentibus † non potest amplius ratificari contractus, cum eo tempore non posset fieri *Butr. in c. fin. col.* 3. vbi *Imol.* dicit singulare *de confess. Castr. conf.* 195. *n.* 2. & 3. *lib.* 2. *Alex. conf.* 24. *n.* 10. *lib.* 5. *Dec. conf.* 226. *n.* 12. *Ruin. conf.* 5. *n.* 5. & *conf.* 128. *n.* 4. *lib.* 1. *Osasc. decis.* 119. *n.* 24. *Cephal.* qui etiam ampliat in pia causa *conf.* 440. *n.* 30. *cum seq. lib.* 3. *Tiraq. de retract. lignagier. §.* 1. *glos.* 10. *n.* 88. ¶ Et cum insinuatio sit quædam cõfirmatio donationis non poterit fieri post
14 mortem donantis, † quia de illo tempore non posset ratificari *Aret.* in terminis *conf.* 123. *in causa quæ vertitur inter marianum. n.* 2. *vsque ad* 5. *Becc.* qui loquitur in specie de procuratore *conf.* 66. *n.* 19. & *n.* 27. *vsque ad* 30. quos refert, & sequitur in proposito *Surd. conf.* 9. *n.* 54. *lib.* 1. *Ludouic. conclus.* 17. *limit.* 3. *fol.* 58.

Non obstat, quod simus in mandato ad insinuãdum facto in instrumento donationis irre-
15 uocabili, & cum iuramento, † quod videtur expresse collatum post mortem donantis, quamuis enim mandatum expiret per obitum mandantis *l. mandatum.* C. *mandat.* tamen si post mortem illud conferatur, potest etiam post mortem durare *l. si vero. §. volt. cum l. seq. ff. mandat. Bart. in l.* 2. *§. sed si quis. ff. de donationib.* iuxta *l. mortis causa.*
16 *§. titia. ff. de donation. caus. mort.* † vbi quod potest fieri mandatum ad donandum post mortem, ergo eodem modo poterit fieri ad insinuandum *l. vlt. §. similique modo. vers. nullo obstaculo. C. de donation. ante nupt.*
17 ¶ Vnde etiam mandatum irreuocabile † vsque ad certum tempus non finitur morte *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.* 7. *tit.* 23. *n.* 41. *cum seq. Gabr. concl.* 2. *n.*
18 39. *de procurat. Socin. conf.* 77. *n.* 2. *lib.* 3. † vbi quod si quis cõmisit vices suas donec reuocauerit, commissio non finitur morte *c. si delegatus. de offic. deleg. in* 6. ¶ Cum etiam in casu, in quo mandatur executio actus, non
19 expiret mandatum per obitum, † vt in nuncio, cui Iudex mandauit, vt aliquem mittat in possessionem *Cardin. Mantic. d. tit.* 23. *n.* 49. ¶ Et mandatum post mortem collatum
20 potest quidem reuocari per hæredem, † si fuerit ad commodum ipsius hæredis, secus si ad procuratoris, seu tertij vtilitatem *Ruin. conf.* 7. *n.* 8. *lib.* 2. *post Bald. in l. id quod pauperibus.* 24. *in fin. n.* 37. *q.* 24. *C. de episc. & cleric. Gabr. de procurat. conclus.* 2. *n.* 40. *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. d. tit.* 25. *n.* 3. ¶ Et quando principalis cau-
21 sa, † cuius respectu adijcitur mandatum non finitur morte, neque expirabit mandatum, quod est eius accessorium *c. si super gratia. de offic. deleg. in* 6. *Roman. conf.* 202. *in fin.* vbi dat exemplum in donatione *Gallesi. de obligat. cameral. q.* 22. *n.* 4. *iuxta nou.*
22 *impress. fol.* 136. † vbi etiam quod in obligatione camerali procurator constitutus ad confitendum debitum non potest reuocari, nec tale mandatum finitur morte.

Quia respondetur, quod mandatum, de quo agimus, videtur processisse ex eadem facili-
23 tate, † qua & donatio ipsa, cum factum sit eodem tempore coram ijsdem testibus, & in eodemmet instrumento, in quo fuit celebrata donatio, vnde non potest subsistere mandatum, sicut donatio non subsistit argumento *l. doli. §. diuersum. ff. de except. dol.* & ita in specie respondet *Becc. conf.* 66. *n.* 28. & 29.
24 vbi etiam subdit, † quod mandatum post mortem collatum posset quidem valere rebus in eodem statu manentibus, & re integra *l. quod seruius. ff. de condict. ob caus.* prout dicimus de ratificatione *Bart. in l. si vxor. §. si quis vxorem. ff. de adulter.* iuxta *l. si indebitum. §.* 1. *ff. rem rat. haber.* cum
25 alijs per *Surd. conf.* 9. *n.* 53. *cum seq.* † Sed post mortem donatoris non potest dici res integra, nec in eodem statu, cum donatio sit nullius momenti ante insinuationem, tunc enim est imperfecta, & non completa etiam quod esset res tradita, nec vllum dominium interim acquiritur donatario, vt latè explicat *Rebuff. de donation. insinuan. art.* 1. *glos.*
26 6. *tom.* 2. *fol.* 178. † Et per consequens mandatum non potest habere executionem, alioquin non fieret insinuatio bonorum donantis, sed hæredis *Becc. conf.* 66. *n.* 29. *ad med.*

Minus obstat, quod hæres donatoris repræ-
27 sentet personam ipsius, † vnde tunc poterit fieri talis donatio ab eo, qui prius donauit, tamquam ab illo fiat, qui personam eius repræsentat; Nam respondetur, quod hæres repræsentat personam defuncti in iure actiuo, & passiuo formato in personam eiusdem defuncti, quod ad eum transfunditur *l. cum à matre. C. de rei vendic. l.* 1. & 2. *C. de hæ-*
28 *redit. action.* † sed in iure non creato actiue, vel passiue tempore mortis in persona defuncti, hæres non potest repræsentare defunctum, quia penes defunctum talis obligatio numquam fuit, vnde impossibile est, quod eum repræsentet in eo, quod non fuit, cum igitur donatio non insinuata tempore donatoris fuerit nulla ipso iure, nec donatorem ad aliquid vltra summam legitimam obligauerit,

gauerit, apparet manifestè, quod si hæres nunc de nouo donaret, ista esset quædam noua donatio, & facta ab alio, non ab illo
29 primo *l. si ego. 10. §. 1. ff. de iur. dot.* † vbi si ante ius quæsitum ex donatione obierit donans, extinguitur donatio, præterquam fauore dotis, quia dominium discessit à donatore, antequam sit perfecta donatio, & transiuit in hæredem, ex quo clarè apparet, quod in donatione non perfecta, & non valida respectu hæredis, non videtur hæres esse eadem persona cum defuncto, quia si finge-
30 retur eadem persona, † tunc dominium non videretur discessisse à donatore, & transiuisse ad alium, & tamen discessit, & transiuit, vt dicitur *in d. l. si ego. ff. de iur. dot.* quam multum notabilem, & singularem in proposito nostro dicit *Aret.* qui ita respondet *cons. 123. n. 4.* subdens hoc confirmari *per tex. in*
31 *l. si hæres. ff. ad trebellian.* † vbi quod in obligatione quæsita post mortem hæredi, & contra hæredem, tunc idem hæres non repræsentat personam defuncti, nam illa iura non transeunt ex restitutione senatusconsulti, ex qua omnis hæreditas defuncti transferri de-
32 bet in fideicommissarium, † & ad intellectum *d. l. si ego. Bart. in l. 2. §. si quis pecuniam. ff. de donation. Bald. in l. cum à socero. C. de iur. dot.* Et de gratia quamdiu placuerit an expiret morte concedentis antequam interinetur, seu insinuetur *Franc. Marc. decis. 513. p. 1. fol. 198.*

Ex prædictis apparet veram esse conclusionem, quod mandatum ad insinuandum expirauit per mortem mandantis, itaut amplius insi-
33 nuatio non possit fieri, † non obstante, quod alias possit insinuari donatio etiam post triginta annos *Canar. de insinuat. q. 3.* & late quidquid alij restringant ad triginta annos, quod talis facultas insinuandi sit perpetua cõcludit *Rim. Iun. in §. 1. n. 211. instit. de donation.* Quãuis secundum statutũ Vrbis *lib. 1.*
34 *c. 150.* debeat insinuari infra sex menses, † vnde si aliter fieret tunc donatio resolueretur *Idẽ Rim. Iun. d. §. 1. n. 216. post Bald. in l. fin. col. 1. C. de donation. ant. nupt. Affl. in c. imperialem. q. 24. n. 10. de probibit. feud. alienat. per federic. Castr. in l. vniuersa. C. de precib. imper. offer.* Canar. *de insinuat. p. 1. q. 28.* ¶ Quo vero ad procuratorem constitutum
35 cum iuramento, † & irreuocabiliter, quod possit reuocari *Felin. in c. si diligenti. 12. n. 32. in fin. vers. nono fallit. de for. compet. Natt. cons. 474. n. 7. Seraphin. priuileg. iuramen. 75. n. 7. Rot. coram R. P. D. Buratto Anconitana pecuniaria. 27. Iunij 1614.* impress. *post tract. de obligation. camer. decis. 38. n. 10.* cum alijs per *Surd. cons. 264. n. 39. vsque ad 44. lib. 2.* Vbi enim actus est de natura reuocabilis, non valet conuentio non reuocandi, & iuramentũ non operatur quamuis contraueniens incurrat periuriũ *Glos. in c. fin. in verb. reuocatus. de procurator. in 6.*

EPITOME.

Laudemium an debeatur solum habita ratione ad quantitatem pretij æstimati, & vtilis dominij, quamuis res plus valeret. ¶ Et an sit soluendum in venditione necessaria. ¶ Et quando in ea requiratur consensus domini directi. ¶ Pacta, & onera quo casu minuant, & augeant contractum. ¶ Censuarius, & habens priuilegiũ iuris congrui, vel simile an præferatur in venditione necessaria, & subhastatione facta per Iudicem pro executione rei iudicatæ. ¶ Donatarius rei emphyteoticæ, seu feudalis cum pacto, vt teneatur ad onera censualia rerum donatarum an sit obligatus ad solutionem laudemij de toto valore rei. ¶ Hypotheca an competat pro laudemio, & canone, prout pro pensitatione publica. ¶ Legalis obligatio an idem operetur, quod conuentionalis. ¶ Bulla Pij V. concedens prælationem domino census an sit exorbitans à iure communi, itaut sit potius restringenda, quam amplianda. ¶ Onera realia an transeant ad quemcumque possessorem etiam fiscum, & ecclesiam. ¶ Onus laudemij an sit odiosum, & possit extendi de casu ad casum.

SVMMARIVM.

1 *Laudemium non debetur, nisi habita ratione ad quantitatem pretij æstimati, non obstante, quod res plus valeret.*
2 *Pacta & onera minuunt, & augent contractum, & rei æstimationem. Fallit respectu solutionis laudemij. n. 3.*
4 *Onus laudemij est odiosum, & non extenditur de vno casu ad alium, etiam vbi militaret eadem ratio.*
5 *In solutione laudemij non attenditur absolutè valor totius rei, sed solum æstimatio vtilis dominij absque directo.*
6 *Laudemium non soluitur in venditione necessaria. Contrarium n. 8.*
7 *Consensus domini directi non requiritur in alienatione necessaria.*
9 *Habens priuilegium iuris congrui præfertur in subhastatione, & venditione necessaria facta à Iudice pro executione rei iudicata. & n. 12.*
10 *Censuarius habet prælationem, quando venditur res censui subiecta, quamuis etiam venditio fieret à Iudice ex causa necessaria.*
11 *Factum Iudicis dicitur factum partis.*
13 *Bulla Pij V. concedens prælationem domino census est exorbitans à iure communi, & debet strictè intelligi, vt minus illud lædatur. n. 14.*
15 *Donatarius rei emphyteoticæ, seu feudalis cum pacto, quod teneatur ad onera censualia rerum donatarum an sit obligatus ad solutionem laudemij de toto valore rei.*

16 *Hypotheca tacita competit pro laudemio. n.19. & ita fuit iudicatum, & passim in praxi seruatur. n.20. 21. & 22.*
17 *In solutione laudemij consideratur res ipsa, non autem persona.*
18 *Legalis obligatio non debet minus operari, quam conuentionalis.*
23 *Onera realia transeunt ad quemcumque vadant. & n.30. etiam ad fiscum, & ecclesiam, & alios priuilegiatos. n.24.*
25 *Hypotheca tacita datur pro canone, sicut pro pensitatione publica. n.26. 27. & 29. & ita seruatur in Rota. n.28.*

CAPVT DCCLXXXIV.

Laudemium non debetur, nisi habita ratione ad quantitatem pretij æstimati,
1 non obstante, † quod res plus valeret *Cagnol. in l.2.n.246. C. de pact. int. emptor. & venditor. Burgius de laudem. p.1. inspect.6. n.3. & 11. & par.2. inspect.28.n.9. in addit. fol.130. Amod. eod. tract. q.5. in princ.* iuxta *l. sed si hoc. §.1. ff. de conditionib. & demonstrat. l. quantitas patrimonij. vbi Bart. ff. ad leg. falcid.*

Ideo quamuis pacta, & onera minuant, vel au-
2 geant contractum, † & rei æstimationem *l. generali. §. fin. ff. de vsufr. legat. Dec. cons. 166. in causa qua coram. n.4.* Tamen hoc
3 procedit alio respectu, † quam solutionis laudemij *Amod. de laudem. q.6. n.6.* Cum istud onus laudemij sit odiosum, & restrin-
4 gendum ad casum scriptum, † & non debeat extendi de vno ad alium etiam vbi militaret eadem ratio *Idem Amod. de laudem. q.2. n.10. post Isern. in c.1. §. sed & res. col.2. per quos fiat inuestitur. & in c.1. §. similiter. de capitul. corrad. Alex. cons.5. n.5. lib.5.* cum alijs per *Schrader. de feud. par. 10. sect. 2. n.49.*

Quare etiam in solutione laudemij non atten-
5 ditur absolutè valor totius rei, † sed solum æstimatio vtilis dominij, scilicet quantum valet vtile dominium absque directo, & sic quanti res valet cum onere subiectionis *Amod. de laudem. q.5. n.1. & 2.* iuxta doctrinam *Bart. in l. sed si hoc. §.1. ff. de condit. & demonstrat. & in l. quantitas patrimonij. ff. ad leg. falcid.*

Ex istis colligitur non deberi laudemium in casu, de quo agimus, nisi pro scutis quadringentis, prout domus fuit æstimata, non
6 considerato prætenso onere, † quãuis etiam posset dici nullam quantitatẽ laudemij esse soluendam, cum simus in venditione necessaria vigore iuris congrui, in qua non debetur laudemium, vt resoluit *Rot. coram R. P. D. Orano Romana prætensæ deuolutionis. 11.*
7 *Decembris 1587.* † prout etiam talis venditio non requirit consensum domini directi *Cephal. cons. 699. n. 44. lib.5.* cum alijs per *Tiraq. de retract. lignag. §.1. glos.14. n.10. & 11. Rot. in d. decis. Orani. in princip.*

Adde supr. ad c. 544. n.19. & 20.

¶ Quamuis secundum alios etiam debeatur
8 laudemium in venditione necessaria, † quæ fit per Iudicem dantem bona debitoris insolutum sub hasta creditori, seu tertio, tamquam ista alienatio procedat ex facto debitoris, vt late concludit *Thesaur. decis. 139. per totam*, cum alijs, quos adduxi *supr. c. 544. n.19. & 20.*

Simile est, quod dicimus de alienatione necessaria, quæ licet fiat à Iudice pro executione
9 rei iudicatæ, † tamen habetur pro facto partis, ideo in ea præfertur habens priuilegium iuris congrui, vel quid simile, prout late dixi *supr. c. 544. n.15. vsque ad 19.* & licet aliqui teneant contrarium, de quibus per *Roland. cons.21. lib.1.* Tamen non debent attendi, cum aduersus eos sit verior opinio, & magis recepta, quam etiam multis rationibus comprobat *Rot. coram Sanctissimo Gregorio XV. Romana prælationis. 19. Nouembris 1604.* quæ est in impress. *post tract. Lu-*
10 *douic. Cencij. de censib. decis.156.* † vbi concorditer per omnes fuit conclusum, quod priuilegium concessum in Bulla Pij V. domino census, vt præferatur emere volentibus rem censui suppositam, procedat etiam in venditione per viam subhastationis facta, quamuis enim fiat ex causa necessaria, tamen hoc non alterat naturam venditionis, nec aliquid refert, quod venditio fiat per
11 Iudicem, seu dominum, † cum factum Iudicis habeatur pro facto partis *l. si ob causam. C. de euiction. l. si pignora. ff. eod. tit.* Stante præsertim mente Summi Pontificis, qui voluit fauere domino cẽsus propter ius, quod habet in re, quem fauorem ita meretur si venditio fiat alienatio inuito venditore, sicut eo volente, neque enim ius vendentis fit deterius, neque illi in aliquo præiudicatur, cum eius non intersit, an res permaneat penes oblatorem, cui fuit per Iudicem deli-
12 berata, vel apud dominum census, † non obstante, quod simus in addictione pignoris, & adiudicatione, quia etiam in ea est locus retractui *Gutier. pract. quæst. lib.2. quæst.157.* cum alijs adductis *supr. c.544. n.15. vsque ad 19.*

Adde supr. ad c. 544. n.15.

Et quamuis Bulla Pij V. sit exorbitans à iure communi, dum concedit prælationem domi-
13 no census † contra *l. dudum. & l. inuitum. C. de contrah. empt. l. nec emere. C. de iur. deliber.* ideo erit strictè intelligenda, vt mi-
14 nus lædat ius commune, † quam fieri possit *l. vt gradatim. §. & si lege. ff. de munerib. & honorib. Butr. in c. cum dilectus. de consuetud.* & in specie dictæ Bullæ *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana retractus domus. 10. Maij 1614.* quæ est impress. *post tract. Ludouic. Cencij. de censib. decis.159. n.3.*

¶ Tamen quia verba Bullæ adaptantur ad casum vtriusque venditionis tam voluntariæ, quam necessariæ, & concurrit mens dispo-

nentis

nentis ex supra allegatis, concludendum est vtramque venditionem comprahendi in bulla, vt late *in d. decis. coram Sanctissimo Romana prælationis 19. Decembris 1614.* quæ omnia adduxi, vt magis quiesceret animus eorum, qui de prædictis dubitabant, licet sufficerent, quæ latius diximus *supr. c.544.n.15.cum seq.*

Quo vero ad census, quos emptor in se accollauit, erit particulariter videndum, & late explicat *Peguer. super constitut. Catalon. in constit. incip. super laudemio. vers. primo.*
15 *n.128.* † vbi ponit quæstionem de Petro, qui donauit Ioanni aliquam rẽ emphyteoticam, seu feudalem cum pacto, quod idem Ioannes teneatur soluere quotannis certa onera cẽsualia, numquid etiam debeat soluere laudemium de valore rei, de qua etiam *Iacob. Cancer. var. resolut. p.2.c.1.n.66.* vbi simpliciter refert *Peguer. in d. constit. Catal.* & faciunt multa, quæ in proposito adduxi *supr. c.258.n.43.*

le- .ad 158. 1.

Cum igitur non debeatur laudemium ex supradictis, non est quærendum, an pro eo detur hypotheca, quamuis de hoc non esset amplius dubitandum, cum late *supr. c.272.*
16 *n.5. cum seq. & c.377. n.24. & 26.* † ostensum fuerit sententiam affirmatiuam, quod competat hypotheca pro laudemio, esse veriorem, & magis receptam, & in iudicando seruari, & quamuis ista sufficerent, Tamen quia hodie iterum prætenditur, quod contraria sententia sit tenenda ex multis, quæ allegantur, etiam numeratis doctoribus, Ideo vltra eos, quos adduximus, ne semel
17 scripta iterum repetantur, dicimus † non esse recedendum ab opinione supra firmata, ob illam rationem, quia in solutione laudemij debet res ipsa considerari, non autem persona, vnde qui possidet, ad illius præstationem tenebitur, nã obligatio soluendi laudemium est legalis, ideo licebit domino directo rem liuellariam pro suo credito accipe-
18 re, † cum non minus debeat operari legalis obligatio, quam conuentionalis *Menoch. cons.66.n.39.* iuxta *l. obligamur. ff. de actionib. & obligationib.* & ita ex prædictis, & si-
19 milibus rationibus, † late defendit *Marius Burg. de laudem. p.1. inspect.9. per tot. & in addit. n.17. cum seq. Tepatus var. sentent. iur. tit.389. de laudemio. col.3. post princ. vers. laudemium debetur per secundũ. & in fin. vers. laudemiũ est onus reale. fol.792. post Menoch. cons.297. n.1. lib.3. & cons.444. n.18. cum seq. lib.5. Franc. decis.430. n.1. & decis.659. n.1. ad med. Rimin. Iun. cons.1. n.54. & 57. Odd. cons.4. n.15. Mastrill. decis. Sicil.171.*
20 *n.15.* † vbi quod ita fuit iudicatum *Cassan. super consuetud. Burgund. rubr.11. tit. des censes. §.1. n.9. fol.1369. Mar. Muta. super consuetud. panormit. c.26. n.194. Io. Papon. arrest.4. lib.11. Amod. de laudem. q.45. Salson. eod. tit. cell.1. n.9. & 12. Costa de portion. rat. q.112. n.9. & de subsidiar. remed. 52. n.11. Ant. de Oliba in tract. de actio. par.2. lib.1. c.29. n.28. & par.1. lib.3. ad petit. rei prosequ. n.16. Tiraq. de retract. lignag. §.29.*
21 *glos.2. n.8. in fin.* † vbi testatur ita seruari, quidquid alij contrarium sequantur *Intrigliol. sing.95. n.43. lib.3.*

le- .ad 72. & 77. 4.

Quare cauendum est à *Surd. decis.31. & Roder. de censib. lib.2. q.22. n.45. fol.577. Valasc. de emphyteus. q.32. n.19. & q.4. n.6. & 7. Molfes. ad consuetud. Neapolit. p.2. de bonis. q.8. n.12. fol.75.* & ab alijs, qui eos sequuntur,
22 dum concludunt, † quod pro laudemio non detur hypotheca, Quia contra eos est verior opinio, & illis respondet *Mar. Mut. super consuetud. panormit. c.26. n.194. & Burgius de laudem. p.1. inspect.9. in addit. n.21.* Cum enim omnes concludant, quod laudemium
23 sit onus reale ex supra allegatis, † sequitur, quod talia onera transeant ad quemcumque vadant, & rem ipsam concomitentur *l. rescripto. §. sciendum. ff. de muner. & honor. Glos. in clem.1. de censib. Ruin. cons.111. n.2. lib.5. Paris. cons.53. n.5. lib.1. Aym. cons.217.*
24 *n.5.* † vbi ampliat ad fiscum possessorem talium bonorum, & ecclesiam *Innoc. in c. verum. de for. compet. Abb. cons.14. col.2. lib.2.*

Et cum talis hypotheca detur pro laudemio ex supra allegatis, multò magis dabitur pro
25 canone, † cuius solutio correspondet proprietati, & ideo afficit quemcumque possessorem, tamquam talis canon debeat solui de fructibus ipsius prædij emphyteotici *l. in venditione. ff. de act. empt.* qui *tex.* licet loquatur in pensitatione publica, quæ inducit onus reale *l. fin. vbi Salic. C. sin. cens. vel*
26 *reliq.* † Tamen extenditur etiam ad canonem rei emphyteoticę, pro quo etiam dabitur hypotheca tacita contra possessorem prædij tamquam debeatur ex fructibus ipsius *Bald.* qui dicit menti tenendum *in auth. si quas ruinas. col.4. n.5. in fin. C. de sacrosan. eccles.* quem sequitur *Alex. cons.79. n.9. lib.1. Affl. decis.95. n.5. & ibi Vrsill. n.2. & 3. Aym. cons.17. n.5. ad med. vers. addo. Abb. cons.30. n.1. lib.2. Gabr. cons.47. n.6. & 7. lib.1. Fusc. sing.19. vers. emphyteuta. Socin. Iun. cons.70. n.14. lib.1. Rip. in l.1. §. si hæres. n.11. ff. ad trebellian. Alex. de Neuo cons.95. n.7. & 8. Gabr. Mudeus in l. in venditione. in fin. ff. de act. empt. Ias. in l. vlt. n.73. & ibi Add. in litt. b. C. de iur. emphyt. Marius Burgius de laudem. par.1. inspect.9. n.6. & in addit. n.25. Amod. eod. tit. q.45. in fin. Franc. Marc. decis.450. n.2. par.1. Molfes. ad consuetud. Neapolit. par.2. de bonis. q.8. n.13. & 14.*
27 *fol.76.* dixi *supr. c.36. n.34.* † Quidquid aliud sentiat *Roder. de censib. lib.2. q.22. n.43. fol.577.* & quidquid post longissimam disputationem defendat *Caldas de extinction. emphyteus. lib.4. c.3. n.18. vsque ad n.35.* Quia non est admittenda eorum opinio tamquam sit contra communem, & magis receptam sen-

Adde supr. ad c.36.n.34.

sententiam, prout etiam testatur *Idem*
28 *Caldas d. c.3. n.21.* † cum etiam vltra supra adductos, ita seruetur in *Rota*, vt per *Cassad. decis.3. n. 2. vers. seu ex hoc quod res transit ad eum. de locat.* iuxta *l. imperatores. ff. de publican. c. si quis laicus. 16. q. 1. Franc. in c. vlt. §. fin. de offic. ordin. in 6.*

Maximè, quia semper primus emphyteuta in instrumento emphyteusis obligat se, & omnia sua bona pro obseruatione contractus, propter quam obligationem etiam vtile dominium rei emphyteoticæ erit obligatum
29 pro solutione canonis, † & laudemij, & omnium onerum, & per consequens ad quemcumque vadant talia bona, illa semper erunt obligata pro canone, & laudemio *Parìs de Put.* & alij, de quibus per *Amod. de laudem. q.45. n.24. Mar. Burgius eod. tit. p.1. inspect. 9. n.5. Corbul. de caus. priuat. ob non solut. canon. q.6. in fin. fol.528.* Quamuis etiam sine tali instrumento, & sine prædicta clausula pro obseruatione contractus, idem esset dicendum, quod competat hypotheca
30 pro canone, † & laudemio, cum simus in oneribus realibus, quæ transeunt contra quemcumque possessorem rei emphyteoticæ *Aym. cons.217. n.5.* cum alijs supra allegatis.

EPITOME.

Nepos ex filio an teneatur ad debita patris quando ingreditur in locum illius succedendo simul cum altero filio viuente. ¶ Et an talis successio sit legalis, itaut nullum factum patris consideretur, sed solum persona filij, adeo vt neque possit excludi per renunciationem, aut repudiationem patris. ¶ Et quando talis repræsentatio, & successio sit transmissiua, seu priuatiua. ¶ Inter nepotes ex diuersis fratribus, si est concursus ad successionem patrui, an etiam illi ingrediantur in locum patris. ¶ Conuentio de non succedendo facta à matre an præiudicet filiæ, quæ venit ex persona propria. ¶ Nepos an iura suitatis nanciscatur, & præteritus rumpat testamentum aui, sicut filius.

SVMMARIVM.

1 *Nepos ex filio succedit simul cum altero filio viuente, & assumit locum sui patris, non tamen tenebitur ad debita illius. n. 2. Et quidquid habet non consequitur à patre, sed ab auo. n. 3.*
4 *Successor non debet subire onera pro eo, à quo nihil habuit.*
5 *Repræsentatio, per quam filius subintrat in locum patris, est legalis, in qua nullum factum patris consideratur.*
6 *Filius qui ingreditur locum patris non dicitur succedere ex persona patris, sed ex sua propria, neque excluditur per renunciationem, aut repudiationem patris. n. 11.*
7 *Nepos iura suitatis nanciscitur, & præteritus rumpit testamentum aui, sicut filius.*
8 *Hæreditas non dicitur delata patri quando filius in successione subintrat in locum illius, neque posset etiam si vellet succedere ex persona patris, cum non veniat transmissiuè, sed priuatiuè. n. 9.*
10 *Inter nepotes ex diuersis fratribus, si est concursus ad successionem patrui, tunc etiam illi intrant in locum patris.*
12 *Conuentio de non succedendo facta à matre non præiudicat filia, quæ venit ex persona propria.*

CAPVT DCCLXXXV.

1 Nepos ex filio præmortuo, quamuis succedat simul cum alio filio viuente, † & assumat locum sui patris *§. cum filius. instit. de hæreditatib. quæ ab intestat. deferunt. Peregrin. de fideicommiss. art.21. n.6. Menoch. præsumpt.95. n.6. lib.4.* Tamen non ex
2 hoc tenebitur ad debita sui patris, † quia non est hæres illius, neque aliquid ab eo cõsequitur, itaut censeatur quasi contraxisse cum creditoribus defuncti adeundo hæreditatem *Bald. in l. mutuum. §.1. ff. de acquir. hæredit. Dec. cons.254. n.3. Curt. Iun. cons.*
3 *120. n.7. Surd. cons.143. n.9. & 10. lib.1.* † Sed quidquid habet, dicitur ei peruenisse ab hæreditate sui aui, qui præsumitur voluisse æqualiter prouidere nepoti ex filio prædefuncto, sicut ipsi filio superuiuenti quo ad bona ab ipsomet auo immediatè prouenientia *Glos. penult. in l. cum ita. §. in fideicommisso. vbi Alciat n.5. vers. & verisimile est. ff. de legat.2. Menoch. cons.200. n.29. & 30.*
4 *lib.2.* † Vnde cum talis nepos non acceperit bona à patre, sed ab auo, non est æquum, vt aliquod onus subeat pro patre *l. imperator. §. si centum. ff. de legat.2. l. planè. la 2. §. si cui filiebus. de legat.1. Castr. cons.193. n.3. lib.2. Aym. cons.174. n.9. Bellon. cons.9. n.9. Surd. cons.143. n.10. lib.1.*

Neque obstat, quod ista hæreditas aui acquiratur nepoti ex repræsentatione patris, in cuius locum ingreditur, & sic ex isto commodo, quod habet à patre debet teneri ad
5 debita ipsius, † Quia ista repræsentatio est legalis, & ex beneficio legis ei conceditur, neque in hoc consideratur aliquid factum patris, cum lex solum habeat personam filij pro persona patris, tamquam se fundet in præsumpta mente, & voluntate eius, de cuius successione, & hæreditate agitur, lex enim præsumit, quod moriens puta auus, seu patruus tacite vocauerit filium loco patris *Menoch. præsumpt. 95. n. 2. lib. 4. & cons. 357. n.33. lib.4. Paris cons.38. n.14. lib.2. Decian. cons.1. n.30. vsque ad 357. lib.1. Cephal. cons.489. n.57. lib.4.*

Cum igitur nullum factum patris consideretur in ista

in ista repræsentatione, vt dictum est consequens est, vt non possit tali nepos molestari pro his, quæ pater gessit, Maxime, quia licèt filius per istam repræsentationem assumat omnes qualitates, & priuilegia, quæ competebant tam personæ ipsius patris,
6 quam gradui, in quo erat pater, † Tamen ex persona sua dicitur succedere, non autem ex persona patris, qui ad hunc effectum non est in consideratione, cum omni tempore verè fuerit illemet, in cuius locum succedit, ita in puncto concludit *Bart. in l. 2. in fin. C. de liber. præterit. & in l. 1. §. si sit filius. ante med. vers. sed mihi non placet. ff. de coniungend. cum emancipat. liber. eius. Decian. cons. 1. n. 351. lib. 1.*

Ideo talis nepos iura suitatis nanciscitur, &
7 præteritus rumpit testamentum aui, † sicut filius *l. posthumorum. ff. de iniust. rupt. testam. l. si auus. C. de liber. præterit. §. posthumorum. instit. de exhæredat. liberor.* & in proposito ad ostendendum, quod nepos ex persona sua succedat, non autem ex persona patris, ita arguit *Decian. d. cons. 1. n. 351. & 352. lib. 1.*

Quare etiam dicimus, quod si nepos vellet ex
8 persona patris succedere non posset, † cum non sit delata hæreditas patri *Bart. in l. 1. §. si sit nepos. col. 1. ff. de collat. dot. Curt. Iun. in l. illam. C. de collation.* cum alijs per
9 *Surd. cons. 85. n. 12. & 13. lib. 1.* † vbi etiam, quod nepotes non veniunt ex persona patris transmissiuè, sed priuatiuè *Bald. in l. si auus. C. de liber. præterit. Rub. cons. 22. n. 14.*

Nec facit, quod ad effectum, vt nepos concurrat cum patruo, opus est, quod si vult succedere, subintret in locum patris, cum alias patruus esset præferendus tamquam proximior, Quia licèt hoc admittatur, tamen aliud est succedere in locum patris, aliud succe-
10 dere ex persona patris, † nam vbi inter nepotes ex diuersis fratribus est concursus ad successionem patrui, tunc etiam intrant in locum patris *Bart. in l. liberorum. n. 15. ff. de verbor. significat. Anchar. in clem. 1. de baptism.* Vnde vanum est distinguere an succedant ex persona propria, vel patris, cum semper iure proprio succedant, ita in specie respondet *Surd. cons. 85. n. 12. in fin.*

Præterea, quando nepotes concurrunt cum patruo, quamuis tunc intrent in locum patris, tamen hoc est, quia eamdem portionem cō-
11 sequuntur, quam pater habuisset, † sed in tali casu non dicuntur succedere ex persona & iure patris, sed ex persona propria, ideo non excluduntur propter renunciationem, & repudiationem factam à patre, prout essent exclusi, si paterno iuri inniterentur
12 *Aym. cons. 127. n. 4. Surd. cons. 85. n. 13.* † Et passim conuentio de non succedendo facta à matre non præiudicat filiæ, quæ venit ex persona propria *Bart. in l. qui superstitis. n. 2. & 3. ff. de acquir. hæredit. Alex. cons. 75. col. fin. lib. 1. Roland. cons. 11. n. 4. lib. 1. Bellon. cons. 15. n. 1. Natt. cons. 470. n. 14. Gabr. de iur. dot. conclus. 1. n. 43. cum seq. Becc. cons. 107. n. 16.* Intelligendo tamen iuxta declarationes late adductas per *Surd. d. cons. 85. per tot. lib. 1.*

EPITOME.

OBlatio verbalis quando sufficiat stante recusatione partis tam expressa, quam tacita. ¶ Et an operetur idem quod iudicialis cum consignatione, & deposito. ¶ Beneficium retractus an requirat numerationem pretij. ¶ Vel satis sit offerre. ¶ Et quid si agatur de acquisitione fructuum. ¶ Vel adsit incertitudo prouenìens ex culpa obligati ad retrouendendū. ¶ Et quādo conditio habeatur pro impleta, si stat per eum cui est adimplendum, itaut currant fructus. ¶ Pendente causa super iure redimendi quando illa sit prius terminãda antequā cognoscatur validitas oblationis. ¶ In dubio iuris difficili an possit obijci, quod pretium non fuerit depositatum, sed solum verbaliter oblatum. ¶ Conuentio, vt in retrouenditione prius soluatur integrum pretium an excludat oblationem verbalem. ¶ Et quando sit licita redemptio post tēpus constitutum ad redimendum. ¶ Clausula refectis expensis an admittat oblationem. ¶ Conditio quomodo sit adimplenda. ¶ Pactum incontinenti appositum an habeatur pro parte pretij. ¶ Et quid si fiat ex interuallo, seu ex mera gratia emptoris. ¶ Correspectiuitas an excludatur stante expressione causę etiam in actu facto eodem tempore. ¶ Oblatio tam realis cum deposito, quam verbalis an debeat esse pura, vt dicatur valida. ¶ Et quando possit fieri vltima die, & vltimo momento temporis etiam nocturno. ¶ Mandatum speciale an requiratur ad constituendum offerentem in mora. ¶ Et an detur illius purgatio de æquitate canonica stante pacto resolutiuo. ¶ Citatio generalis an sufficiat, vt competat ius redimendi, vel debeat esse specialis continens causam retractus. ¶ Forma non seruata quando actus sit ipso iure nullus.

SVMMARIVM.

1 *Oblatio verbalis sufficit stante recusatione partis tam expressa, quam tacita sine iusta causa recusandi.*
2 *Iudicialis oblatio recusata habet eumdem effectum, prout extraiudicialis cum consignatione, & deposito.*
3 *Beneficium retractus non competit per solam oblationem absque depositione pretij. Declara vt n. 4.*
5 *Consignatio, & depositum requiritur post obla-*

oblationem retrahendi ad effectum lucrandi fructus perceptos per emptorem.

6 *Conditio habetur pro impleta quando impeditur adimplementum per eum, cui est adimplendum, & currunt fructus à die oblationis.*

7 *Oblatio sufficit absque deposito stante incertitudine proueniente ex culpa partis obligatæ ad retrouendendum.*

8 *Depositum non requiritur stante lite an competat ius redimendi, quæ est prius terminanda tamquam præiudicialis ad causam redemptionis, siue per modum incidentis, siue emergentis proponatur. n.9.*

10 *In dubio iuris difficili non potest obijci, quod pretium non fuerit depositum, sed sufficiet oblatio.*

11 *In pacto de retrouendendo an admittatur oblatio verbalis.*

12 *Conuentio, vt in retrouenditione soluatur prius integrum pretium excludit oblationem verbalem.*

13 *Verba restitutis important conditionem.*

14 *Conditio est adimplenda in forma specifica, non per æquipollens.*

15 *Forma non seruata actus est ipso iure nullus, & illi non potest renunciari, neque aliquid addi, aut detrahi.*

16 *Clausula refectis expensis non admittit oblationem.*

17 *Pactum retrouendendi incontinenti appositum habetur pro parte pretij, & minuit æstimationem, secus si fiat ex interuallo, & ex mera liberalitate emptoris.*

18 *Agenti ex causa onerosa magis succurritur quam ex lucratiua.*

19 *Correspectiuitas excluditur, quando adest expressio causæ etiam in actu facto eodem tempore.*

20 *Oblatio tam realis cum deposito, quam verbalis debet esse pura, & non conditionalis, vt dicatur valida. n.21.*

22 *Causa est exprimenda super oblatione retractus, itaut non sufficiat generalis citatio, seu interpellatio. n.23. & de ratione. n.24.*

25 *Non satis est litem esse motam, nisi etiam sit instituta illa actio, contra quam præscribitur.*

26 *Oblatio potest fieri non solum vltima die, sed vltimo momento etiam tempore nocturno. Intellige vt n.27.*

28 *Mandatum speciale non requiritur ad constituendum offerentem in mora.*

29 *Oblationes post tempus constitutum ad redimendum sunt inualidæ. & n.30.*

31 *Purgatio moræ non datur stante pacto resolutiuo, neque de æquitate canonica.*

CAPVT DCCLXXXVI.

OMissis multis nullitatibus impedientibus prætensam rem iudicatam, de qua agebatur in causa Romana domorum, cum illæ plenè discuriantur in facto, videbatur prima facie concludendum esse, quod dictæ res iudicata non obstaret propter notoriam iniustitiam sententiarum, quarum executio petitur; Etenim constat de oblationibus factis in tempore, † quæ sufficiunt, quamuis fuerint verbales; stante recusatione partis, tam expressa, quam tacita, & nulla causa iusta recusationis interueniẽte late *Menoch. cons.952.n.18. vsq; ad n.22. lib.9. post Claud. de Seisell. in l. si mora. n. 9. & 10. ff. solut. matrimon.* † Maximè, quia sumus in oblatione iudiciali, quæ recusata operatur quãtum illa, quæ fit extra iudicium cum consignatione & deposito *Natt. cons. 631. n. 2. Surd. cons. 142. n.8. lib.1. & cons.86. n.28. & 29. eod. lib. & cons.331. n.39. 40. & 41. lib.3. & decis.262. n.2. & 3.*

1

2

Non obstat, quod ad effectum retrahendi requiratur etiam depositum † vltra oblationem *Io. Andr. Bertr.* & alij relati per *Tiraq. de retract. consanguinit. §. 7. glos.3. n.1.* & de magis communi, quidquid alij dissentiãt, testatur *Menoch. cons.756. n.6. & 7. lib.8.* quasi tunc agatur de concedenda actione actori, vt in iudicio possit experiri, quo casu requiritur etiam depositio pretij à se numerandi reo conuento *Bart. in l. acceptam. n.5. vers. primo casu. C. de vsur. Bertazol. cons. ciuil. 18. n. 20. per tex. in l. si à te. C. de pact. inter emptor. & vendit.*

3

Quia prædicta procedunt in eo, qui vult formare actionem, † vt resoluatur contractus, secus vt cogatur quis restituere rem, quam restituere debet pretio dato confirmando, & purificando actum, quia tunc sufficit oblatio *Bald. in l. acceptam. n.9. in fin. vers. vel dic. C. de vsur. Cassan. cons.41. n.17. ad med. vers. & ideo dico. Castr. Alciat.* & alij per *Rimin. Iun. cons.5. n.71. lib.1. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.4. tit.32. n.11. Boer. decis.124. col.7. post med. vers. sed contrarium in casu præsenti. n.25. vsque ad 28. Marsil. sing.479. in fin. vers. sed scias. n.2.*

4

Præterea contraria habent locum quantum ad lucrandum fructus perceptos per emptorẽ, tunc enim † post oblationẽ requiritur etiam consignatio, & depositio, prout distinguit *Lup. de vsur. ad l. 2. C. de pact. int. empt. & vendit. §.3. n.107. ad fin. vers. tu autem. Milanes. decis.4. n.101. & 102.* & ita etiam loquitur *Tiraq. de retract. consanguinit. d. §.7. glos.3. n.1. in fin.*

5

Immo etiam erit locus acquisitioni fructuum, quia cum stet per eum, cuius interest, conditionem non impleri, † ne scilicet ea impleta teneatur rem restituere, tunc semper conditio habetur pro impleta tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, & consequenter debet offerenti competere actio, & obligatio ex conuentione tamquam purificata per oblationem, itaut etiam à tempore oblationis incipiant fructus pertinere ad offeren-

6

ferentem, dummodò tamē soluat vsuras pretij pro quantitate fructuum, quos recipiet, Nam si liberè fructus suos vellet facere vltra oblationem, requireretur noua interpellatio seu depositio, quæ operabitur, vt sine vlla recompensatione fructus ad eum pertineant, vt post *Aret.* & alios concludit late *Barbos. in l. si mora. 10. n. 67. 68. 72. & 75. ff. solut. matrimon. & in rubr. eod. tit. par. 3. n. 71. & 72.*

Accedat, quod neque depositum poterat fieri
7 stante incertitudine † proueniente ex culpa partis aduersæ non docentis, quid retraxerit de suppellectili vendita, & alijs de quibus in facto, cum etiam ad hoc fuerit pars interpellata ad calculandū, quod sufficeret etiam sine oblatione *Bart. in l. creditor. ad fin. vers. & prædicta vera. ff. de distract. pignor. Surd. cons. 331. n. 42. lib. 3. & cons. 142. n. 9. lib. 1.*

Amplius, neque eramus in casu, in quo depositum esset admittendum, cum enim dubitare-
8 tur an competeret ius redimendi, † prius debebat hæc causa terminari tamquam præiudicialis luitioni, & redemptioni, ne alias reus conuentus priuaretur exactione reddituum, vnde multò magis sufficiebat oblatio, vt in terminis late declarat *Menoch. cons.*
9 *301. n. 1. & 24. vsque ad n. 42. lib. 4.* † siue per modum incidentis, siue emergentis similis articulus moueatur, cum semper nullitas causetur, si prius nō cognoscatur dicta causa præiudicialis *Bald. cons. 375. præmitto. post princ. vers. in contrarium. & vers. præterea hic non fuit. lib. 5. Castr. cons. 281. in causa ista. col. 4. in fin. vers. secundo quia si non erat terminatum. lib. 1. Aym. cons. 280. col. 1. vers. breuiter non arguendo. n. 1. & 2.*
10 Et generale est, † vt in dubio iuris difficili non possit obijci, quod pretium non fuerit depositum simpliciter, sed sufficiet oblatio, vt in specie concludit *Gabr. cons. 36. n. 34. lib. 1.*

Verum quamuis prædicta multum faciant pro validitate oblationum, Tamen rectius considerando omnia ad huiusmodi causam facientia, videtur potius concludendum esse,
11 quod constet de illarum irrelevantia, † Nam quidquid sit de opinione *Io. Andr.* & aliorum tenentium in pacto de retrouendendo posse admitti oblationem verbalem, cuius contrarium tenuit *Anchar. cons. 331. n. 1.* Tamen ista non applicantur casui, de quo agi-
12 tur, † cum adsit expressa conuentio, vt in retrouenditione restituatur integrum pretium scutorum 1700. quod prius erat adimplendum *Decian. cons. 10. n. 8. lib. 1.* stātibus præ-
13 sertim illis verbis restitutis, † quæ conditionem important *l. ab emptione. in princ. de pact. l. si debitor. §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluit. l. euictis agris. ff. de vsur. Honded. cons. 49. n. 26. lib. 1. & cons. 78. n. 23. eod. lib.* quæ conditio debet adimpleri in for-
14 ma specifica, † & non per æquipollens *l. qui hæredi. & l. meuius. ff. de condition. & demonstrat. Bald. & Alex. in rubr. ff. de liber. & posthum.* cum alijs per *Surd. cons. 186. n. 19. lib. 2.* latè *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 21. n. 10. & 11. & de retr. conuention. §.*
15 *4. glos. 6. n. 31. cū seq.* † Itaut formæ nihil possit addi, aut detrahi, neque valeat illius renūciatio, adeo vt forma nō seruata actus sit ipso iure nullus, prout omnia prædicta latè comprobat *Seraph. priuileg. iuram. 130. n. 1.*
16 *vsque ad 3.* † Prout dicimus de clausula refectis expensis, quæ non admittit oblationem *Put. decis. 119. in fin. lib. 1. Rot. coram R. P. D. Robusterio Romana legitimæ. 16. Martij 1587. & coram Cardin. Pamphilio Romana rescissionis contractus. 30. Octobris 1602.*

Præterea sumus in retrouenditione concessa ex mera gratia, & liberalitate ementis, qui talem facultatem dedit in contractu separato post venditionem factam, itaut non pos-
17 sit dici res minus vendita, † prout dicitur quando incontinenti promittitur retrouenditio, quasi tunc tale pactum habeatur pro parte pretij *l. fundi partem. ff. de contrab. empt. l. si quis putans. §. arbitrum. ff. commun. diuid. Aret. in l. eamdem. §. cum duos. in 2. notab. ff de duob. reis. Alex. in l. in bonæ fidei. n. 3. ad fin. C. de pact. Ruin. cons. 66. n. 9. lib. 4. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 18. n. 69. cum seq. Couarr. lib. 3. var. resolut. c. 10. n. 1. Socin. cons. 288. in fin. lib. 2. Roland. cons. 96. n. 41. lib. 2. Cephal. cons. 370. n. 95. lib. 3.* Vnde non potest inferri de vno
18 casu ad alium, † cum agenti ex causa onerosa magis succurratur, quam ex causa lucratiua, tamquam illa sit fauorabilior, quam ista *l. sciendum. ff. ex quib. caus. maior. Honded. cons. 34. n. 18. lib. 1. Ias. in l. item quia. n. 1. ff. de pact.* Itaut inter istos contractus non possit considerari aliqua correspectiui-
19 tas, † quamuis etiam eodem die essent facta instrumenta, cum adsit expressio causæ procedentis à mera liberalitate, quæ excludit omnem correspectiuitatem, quæ posset oriri ex vicinitate temporis *Put. decis. 271. n. 5. & decis. 490. n. 2. lib. 2.*

Additur, quod oblatio non est pura, cum non interpellet solum pro pretio recipien-
20 do, † sed etiam pro docendo de solutione pecuniarum assertarum in venditione, & calculando, & alia faciendo, vnde non releuat *Ang. in l. qui liberis. 8. & ibi Imol. n. 2. ff. de vulgar. & pupill. substit.* dixi *supr. c. 260. n. 1. cum seq. Alex. in l. 1. §. si quis simpliciter. n. 5. ff. de verb. obligat. Neguf. de pignor. p. 5. membr. 3. partic. 2. n. 10. fol. 103. Gabr. de solution. conclus. 8. n. 4. Grat. cons. 93. n. 75.*
21 *lib. 1.* † Quod etiam procedit in oblatione reali cum deposito *Bart. in l. solutum. n. 5. ff. de solution. Bald. in l. acceptam. n. 24. in fin. vbi Castr. n. 12. C. de vsur. Gabr. cons. 57. n. 6. lib. 1. Rot. coram R. P. D. Cantuccio*

cio Bononien. damnorum & interesse. 16. Iunij 1578.

Accedat, quod solum fuit facta citatio ad dicendum contra iura, & videndum fieri pro-
22 testationem, & interpellationem, † quæ cum sit generalis, facit, vt oblatio non releuet, debet enim esse specialis pro causa, de qua agitur *Tiraq. de retract. lignagier. §. 8. glos. 2. n. 3.* Et passim in citatione requiritur ex-
23 pressio causæ super oblatione retractus † ad hoc, vt effectum operetur, itaut neque sufficiat generalis perquisitio ad respõdendum in iure, vel petitionibus *Ias. in l. fin. in princ. col. 2. vers. tertio limita. n. 6. ad med. ff. de eo per quem fact. erit. Castr. cons. 10. lib. 1. Becc. cons. 12. n. 9. Monter. decis. Arag. 21. n. 21. Sim. de Pret. cons. 132. n. 80. lib. 1.*
24 Et est ratio, † quia per huiusmodi interruptionem præscriptionis, pars prætendit causare malã fidem in emptore obligato ad reuendendum, vnde debet illi innotescere, & reddere eum certum, quod venditor est redempturus, alias non potest dici in mala fide, neque prætendi interrupta aliqua præscriptio, ita in specie pacti de retrouendendo concludit *Surd. decis. 5. n. 9. vers. addo*
25 *quod non sufficeret.* † Quia non satis est litem esse motam, nisi etiam sit instituta illa actio, contra quam præscribitur *l. sicut. C. de præscript. trigint. annor. Corn. cons. 181. col. penult. vers. non obstat quod ante impletos. lib. 2.*

Quibus additur, quod licet oblatio possit fieri non solum vltima die, sed etiam vltimo mo-
26 mento, † quamuis illud esset etiam noctis tempore *Salic. in l. non minorẽ. in fin. C. de transaction. Cassan. cons. 41. quia casus. in fin.* Tamen hoc procedit, nisi post illũ actum remaneret aliquid faciendum, quod non posset intra illum terminum expediri, prout
27 est casus noster, † in quo in fine termini non fuit simpliciter interpellatum pro pretio recipiendo, sed pro docendo de solutione pecuniarum, & de calculando, quæ omnia proculdubio non poterant in eodem termino expediri, & per consequens oblatio non afficit, neque vllum effectum operatur *Socin. cons. 105. visis testibus. col. 1. vers. secundo principaliter. lib. 4. Tiraq. de retract. conuention. §. 1. glos. 7. n. 42. in fin.*

Quo vero ad obiectum recusationis oblationis, non verificatur in facto, immo potius constat, quod pars interpellata ad recipiendum pecunias ostendit se paratam recipere, & quamuis ista responsio non fuerit facta, vt prætenditur per procuratorem habentem
28 speciale mandatum, † tamen ad constituendos aduersarios offerẽtes in mora, talis specialitas non requiritur *Felin. in c. cum m. ferrariensis. in 6. conclus. vers. secundo fallit. n. 45. & 46. vbi Rip. n. 141. de constitution. Io. Bolog. in l. non solum. §. morte. n. 237. ff. de nou. oper. nunciat. Rot. coram Cardin. Plato: Reatina castri postæ. 29. Maij 1589.* iuxta *l. si quis solutione. §. 1. ff. de vsur. post Bart. in l. si seruum. §. nunc videamus. ff. de verbor. obligation.*

Ex prædictis patet, quod omnes oblationes fuerunt inualidæ tamquam factæ post tem-
29 pus constitutum ad redimendum, † quo elapso non est amplius locus retrouenditioni *Socin. cons. 241. n. 14. lib. 2. Dec. in l. petens. col. 3. C. de pact. & cons. 308. in casu ad nos transmisso. col. 2. vers. quarto accedit. in fin. Gozad. cons. 87. n. 5. & cons. 94. n. 51. Cagnol. in l. 2. col. 4. vers. differentia tamen est. C. de pact. int. empt. & vendit. Ias. in l. si quis ita promiserit. §. scia cauit. col. 4. vers. bene facit. ff. de verb. obligat. Tiraq. de retract. conuention. §. 1. glos. 2. n. 43. vsque ad 55.* vbi respondet *Bart. & Dyn. in l. eũ qui ita. § qui ita stipulatur. ff. eod. tit. de verbor. obligat.* & late dixi *supr. c. 207. n. 15. cum seq.* iuxta tex. clarum *in l. si creditor. §. illud. ff. de distract. pignor. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 4. tit. 31. n. 34. vsque*
30 *ad 41.* ¶ † Et ita in huiusmodi causa Romana domorum pluries, & pluries proposita ex prædictis, & multis alijs similibus rationibus fuit decisum per *Rot. coram Sanctissimo Gregor. XV. 19. Ianuarij 1611. & iterum. 10. Iunij 1611. & denuo. 18. Maij 1612.* in quibus decisionibus etiam late respondetur ad nullitates, quæ obijciebantur, itaut merito fuerit declaratum oblationes non fuisse validas, neque amplius esse locum retrouenditioni, & constare de re iudicata, prout pars postea acquieuit sententijs in eadem causa latis,
31 † cum etiam nulla detur purgatio moræ stante pacto resolutiuo, neque de æquitate canonica *Alex. in l. si insulam. n. 24. ff. de verbor. obligation.* iuxta *l. commissoriæ. C. de pact. int. empt. & venditor. Bald. & Aluarot. in c. 1. quæ fuit prim. caus. benefic. amitt. Gabr. de transact. conclus. 1. n. 24. Grat. cons. 49. n. 23. lib. 1. & cons. 93. n. 77. eod. lib. Menoch. cons. 718. n. 9. lib. 8. Put. decis. 66. lib. 3. Dec. cons. 452. n. 17. Seraphin. priuileg. iuram. 48. n. 20. & ibi Addit. n. 15. ad med. Mancin. eod. tit. par. 4. effect. 13. n. 17.*

EPITOME.

IN actione reali de iure communi an procedatur ad excommunicationem, si non potest fieri immissio in possessionem bonorũ. ¶ Habens plura remedia, & actiones quando possit eligere quam velit. ¶ Censuræ an relaxentur contra vnum ex obligatis non habentem aliqua bona, si adest alius insolidum cum eo obligatus, contra quem possit fieri executio personalis, & realis. ¶ Actio pro euictione quando competat solum pro parte rei euictæ, & an restitutio pretij sit facien-

facienda pro rata. ¶Et quando ad hunc effectũ attendatur potius bonitas, seu mensura fundi. ¶ In casibus, in quibus imminet euictio, an possit retineri pretium in totum, vel tantum pro parte rei, super qua adsunt molestationes.

SVMMARIVM.

1 *Censuræ non possunt relaxari contra vnum ex obligatis non habentem aliqua bona, si adest alius cum eo insolidum obligatus, contra quem potest fieri executio personalis, & realis. n.2. 4. & 5.*

3 *In actione reali de iure communi proceditur ad excommunicationem, quando non potest fieri immissio in possessionem bonorum.*

6 *Creditor non est grauandus in mutatione iudicij, & actionis, neque ei debet tolli ius quæsitum ex contractu.*

7 *Habens plura remedia, & actiones potest eligere, quam vult prosequi.*

8 *Actio pro euictione non competit, nisi pro parte rei euictæ, & restitutio pretij non fit, nisi pro rata. Declara vt n. 10.*

9 *In casibus, in quibus imminet euictio, non potest retineri pretium, nisi pro parte rei, super qua adsunt molestationes.*

11 *Mensura fundi non attenditur, sed bonitas illius.*

CAPVT DCCLXXXVII.

1 PRo eodem debito si fuerint duo insolidum obligati in forma Cameræ † si contra vnum tantum potest deueniri ad executionem realem, vel personalem, non possunt relaxari censuræ in subsidium ad instantiam creditoris contra alterum, aduersus quem non potest fieri executio realis, nec personalis, prout resoluit Congregatio Concilij, cuius decreti tenorem refert *Prax. Archiepiscopal. Neapolit. c.68. n. 1. & c.117.n.3.*

Quo decreto stante, non possunt reuocari censuræ concessæ, quia constat de illarum iustitia, nam pro adimplemento cedulæ, & fideiussionis præstandæ nullus alius reperitur
2 obligatus, nisi solus Iulius, † vnde non potest esse consultum agenti ad implementum, nisi agendo contra eum, qui se obligauit, & cum factis diligentijs contra bona, & personam obligati nihil reperiatur, merito fuit deuentum ad censuras iuxta formam *Concil. c. 3. sess.25. de reformat.* quod etiam est de
3 iure communi, † secundum quod in actione reali proceditur ad excommunicationem, quando nõ potest fieri missio in possessionem bonorum *c. tuæ fraternitatis. vt lit. non contestat. Prax. Archiepiscop. d. c. 68. n. 1.*
4 Si enim adessent alij obligati † contra quos posset agi pro eadẽ causa adimplemẽti, tunc nisi illis excussis, non deueniretur ad censuras, prout præsupponit dicta declaratio Concilij, iuxta *auth. hoc si debitor. C. de pignorib. Neguf. eod. tit. membr. 1. p. 8 n. 14.*

Neque obstat, quod agens ad implementum possit omissa ista actione disdicere societatem, & repetere sortem principalem, & fructus ab alijs obligatis, & sic erit sibi consultum per istam viam, absque eo, quod feratur excommunicatio contra Iulium,
5 Quia declaratio † Congregationis Concilij solum decidit debere esse tales censuras in subsidium, quando pro eadem causa, quæ agitatur non adest alius, contra quem possit fieri executio pro eo, quod debetur, non autem loquitur, quando ageretur ex diuersis causis, cum in facultate socij creditoris sit velle continuare societatem, & agere ad implementum promissum iuxta formam instrumenti, & si pars aduersa non vult adimplere, potest per eam disdici societas, & solui sors principalis cum fructibus, & sic cessabit implementum, & excommunicatio, Vnde non est grauandus creditor in mutatione
6 iudicij, & actionis, † cum enim ex conuentione habeat obligatũm socium ad dandam cedulam, & fideiussionem, non debet ei tolli ius sibi quæsitum ex contractu *l. eas obligationes. de capit. diminut. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 14. tit. 4. n. 12. & 13. Decian. cons. 25. n. 50. cum seq. lib. 1. Aym. cons. 669. n. 7. in fin.*

Et cum creditor habeat plura remedia, & plures actiones, quæ sibi ex contractu compe-
7 tunt, † est in eius electione prosequi quam voluerit *l. si mulier. §. vlt. ff. quod met. caus. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 16. tit. 6. n. 11. post Bart. in l. recusare. §. titius. ff. ad trebellian. & in l. centurio. n. 38. vbi Aret. n. 16. vers. & inquantum. ff. de vulgar. & pupillar. substitut. Fulgos. cons. 43. n. 5. Socin. Iun. cons. 128. n. 4. lib. 1.*

Quo ad alterum dubium videbatur dicendum, quod in casibus, in quibus datur actio pro euictione, illa non competat, nisi pro parte
8 prædij euicti, † itaut restitutio pretij fit tantum facienda pro parte *l. 1. & ibi Glos. Bart. & Alex. ff. de euict. Idem Bart. in l. si dictum. 56. §. in stipulatione. ff. eod. tit.* iuxta *l. bonitatis. 13. cum duab. legib. seq. l. qui fundum. 45. l. ex mille. 64. l. qui libertatis. 69. §. fin. l. naue. 36. ff. eod. tit. de euiction Bald. in l. vlt. C. de commun. rer. alienat. Dec. cons. 483. pro resolutione litis. n. 15. Franc. Aret. cons. 129. col. 1. ad med. vers. aliquando plures vendunt. n. 1. ad med. Caball. de euiction. §. 5. n. 84. & 85. fol. 255.* & latius *in addit. in litter. l. in verb. euincitur pars. fol. 333. Rosental. de feud. c. 8. conclus. 29. n. 6. fol. 468. Becc. cons. 106. n. 43. Surd. cons. 104. n. 6. lib. 1. & cõs. 359. n. 30. lib. 3. & decis. 295. n. 5.*
9 *vers. tertio dicebat. & n. 18. ad med.* † vbi etiam, quod in casibus, in quibus imminet euictio, non potest retineri pretium, nisi pro parte rei, super qua adsunt molestationes

Io. Andr. ad Speculat. de empt. & vendit. §.1.n.8. in verb. quia ista. in fin.

Verum prædicta sunt intelligenda habito respectu ad bonitatem fundi, qui si fuerit venditus pro mille, † & euincatur quarta pars illius, quæ pro sui bonitate valeret dimidiam istorum mille, competet euictio pro dimidia istorum mille, non pro quarta parte, cum non attendatur mensura, † sed bonitas fundi *Castr. in l. si ex falsis. 42. n. 11. in fin. vers. & eodem modo si vendo. vbi Salic. & Rimin. C. de transactionib. V bald. de duob. fratrib. p. 11. q. 12. vers. nec debent partes assignare. Parpal. in repet. l. placet. vers. & an stetur æstimationi. C. de sacrosan. eccles.* latè *Boer. q. 46. n. 8.* iuxta *l. si in qualitate. 23. ff. de act. empt. l. si fundo vendito. 36. l. si duorum fundorum. 43. l. si seruum mihi. 4. vbi Fulgos. & Castr. ff. eod. tit. Ang. in l. creditoris. ff. de distract. pignor. Doctor. in l. quid aliud sunt iura. 86. ff. de verbor. significat.*

10 (beside "ditus pro mille")
11 (beside "te, cum non attendatur")

EPITOME.

Transactio, & diuisio iurata an sit rescindenda propter enormem, seu enormissimam læsionem. ¶ Vel ob falsitatem, & errorem causæ, quod bona sint hæreditaria, seu communia, cum tamen essent propria. ¶ Et quid si ex alia causa posset sustineri. ¶ Vel quando sumus in maiore. ¶ Vel si adsint clusulæ ex certa sciētia, vel similes amplissimæ. ¶ Vocatio fratrum, & illorum filiorum nasciturorum an censeatur ordine successiuo, & per fideicommissum. ¶ Renunciatio *l. de his. C. de transaction.* qualis debeat esse, vt operetur. ¶ Filius quando præsumatur acquisiuisse potius de bonis hæreditarijs paternis, quam proprijs. ¶ Prohibitio alienationis cum expressione, vt conseruentur bona in familia, an faciat, vt filij in conditione positi sint substituti per fideicommissum. ¶ Præsumptio quod quis acquirat, & ditetur an habeat locum non probata causa, & industria. ¶ Renuncians cum clausula omni legum auxilio, & similibus verbis generalibus quando dicatur renunciasse fideicommisso. ¶ Et an sit probanda scientia præcisa illius, & quod renunciatio non possit in alio iure verificari.

SVMMARIVM.

1 *Transactio etiam iurata rescinditur propter enormissimam læsionem, secus enormem.*

2 *Falsitas, & error causæ, quod bona sint hæreditaria, cum tamen sint propria, facit, vt transactio sit ipso iure nulla non obstante iuramento.*

3 *Transactio, & iusiurandum habet tacitam conditionem veritatis causæ.*

4 *Diuisiones sunt inualidæ, si fiant de bonis communibus, cum tamen verè non sint talia. & n. 5. Amplia quamuis ex alia causa possent sustineri. n. 6.*

7 *Vocatio fratrum, & illorum filiorum nasciturorum censetur ordine successiuo, & per fideicommissum. Et quid si vocentur æquis portionibus, & quod vnus succedat alteri. n. 8.*

9 *Prohibitio alienationis cum expressione causæ conseruationis bonorum in familia facit, vt liberi in conditione positi sint substituti per fideicommissum.*

10 *Diuisio erronea non nocet etiam maioribus non obstante iuramento, & clausula ex certa scientia, cum similibus.*

11 *Scientia specialis requiritur de omnibus contentis in testamento. n. 23.*

12 *Renuncians cum clausula omni legum auxilio, & cum verbis amplissimis non censetur renunciare fideicommisso, nisi probetur explicita scientia illius, & quod renunciatio non possit in alio iure verificari.*

13 *Renunciatio dispositioni* l. de his. C. de transact. *debet esse specialis. & n. 14.*

15 *Filius præsumitur acquisiuisse de bonis hæreditarijs paternis. n. 16. nisi coniecturæ adsint pro filio. n. 17. & 19.*

18 *Identitas bonorum quando præsumatur.*

20 *Præsumptio, quod quis acquirat, & ditetur procedit probata causa, & industria. & n. 21.*

22 *Assertioni partis standum est.*

24 *Pluralitas resoluitur in singularitatem.*

25 *Filius dicitur creditor in legitima, quæ nullum recipit grauamen.*

CAPVT DCCLXXXVIII.

Transactio est rescindenda, cum fuerint diuisa bona tamquam hæreditaria paterna, quæ tamen verè non erant talia, sed pleno iure spectabant ad Antonium vigore fideicommissi, de quo in testamentis exhibitis, † quo casu transigens dicitur enormissimè læsus, & per consequens datur rescissio transactionis etiam iuratæ, quidquid alias, cessante enormissima læsione, nō daretur iuxta magis communem, & veriorem opinionem, quam ita distinguendo tenent Doctores, de quibus latissime *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 26. tit. 9. n. 23. vsque ad 32. Aym. cons. 151. n. 26. in fin. & cons. 192. n. 3. Gabr. cons. 158. n. 48. cum seq. lib. 1. Natt. cons. 548. n. 12. Surd. cons. 451. n. 9. lib. 3. Dec. cons. 202. vt vera resolutio. n. 4. & ibi Add. in verb. maximus. Paris. cons. 12. n. 102. lib. 2. Rim. Sen. cons. 315. n. 2. & 3. Ceph. cons. 137. n. 57. Grat. cons. 88. n. 2. in fin. lib. 1. Socin. Iun. cons. 129. n. 48. lib. 1.*

1 (beside "bitis, † quo casu")

Immo etiam stante falsitate, & errore causæ, quod bona essent hæreditaria, cum tamen essent propria, † transactio est ipso iure nulla quamuis adfuerit iuramentum, tamquam non

2 (beside "sent propria, †")

non adsit consensus, quo deficiente non adest aliqua obligatio, neque est necessaria absolutio, prout late comprobat *Surd. cons. 37.n.9. vsque ad 13.lib.1.post Bald. in l.fin. col.1.vers.quarto potest sperari. ff.qui satisd. cogant. Castr.cons.377. n.2.lib.2. Socin.cons.*
3 40.*n.7. lib.1.* † Transactio enim,& iuramentum habent tacitam conditionem, nisi adsit error, & falsa causa *Dec.cons.408.n.7. Aym. cons.144.n.17. Ceph.cons.207.n.67. Rol.cons. 13. n.29. & 30. lib.1. Menoch. cons.24. n.7. Becc.cons.90.n.10.vsque ad 21. & cons.109. n.2. Paris.cons.89.n.71.lib.1.*

Et passim tales diuisiones, & transactiones sunt inualidæ, & nullæ quando sunt factæ tamquam de bonis communibus,& hæreditarijs,
4 si verè postea apparet, † quod non sunt talia *l. si post diuisionem. C. de iur. & fact.ignor. Ruin. cons. 167. n.5. in fin. & n.13. cum*
5 *seq.lib.2.*vbi de diuisione facta per eum,†qui credidit alium vocatum ad fideicômissum, cum tamen ipsemet esset substitutus, quo casu diuisio est nulla *Surd. cons.37.n.11.lib. 1. Castr. in l. vlt. §.idem quæsijt. de condict. indeb. & cons.125.dubitatur.n.11.lib.2.Bald. cons.386.lib.1. Alex.cons.168.n.1.lib.5.Aym.*
6 *cons. 26. ad fin.* † vbi ampliat quamuis talis diuisio posset ex alia causa sustineri *Idem Aym. cons.188. n.9. & cons.221. n.8. Natt. cons.77.n. 12.* & latissimè comprobat *Becc. cons.90. n.9. & per tot. lib.1. Dec. Alex. & alij in l. si soror.* C.*de collation.*

Quod autem bona, de quibus in transactione, non sint hæreditaria, sed propria ipsius An-
7 tonij,claré apparet, † cum ipse fuerit vocatus per fideicommissum in testamento Petri, in quo non solum instituuntur, & expresse vocantur nominatim fratres, sed etiam illorum filij nasciturí, inter quos est Antonius filius vnius ex dictis fratribus, tunc enim censentur vocati ordine successiuo, & per fideicommissum,ex quo tempore institutionis non erant nati *Dec.cons.247. visa petitione. col.2. in fin. Bald. Socin. Alciat.* & alij de quibus per *Card. Mantic. de coniectur. vlt. voluntat.lib.4.tit.7.n.27. Aym. cons.22. n.7. & 9. Rot.diuers.decis.579.n.10. & 11.Card.*
8 *Seraph. decis. 934. n.8. p.1.* † Stante præsertim vocatione pro æquis portionibus, quæ est solum respectu nepotum, non autem filiorum, qui ideo non possunt venire in prima vocatione, prout etiam præsupponunt verba illa, quod vnus succedat alteri, & è conuerso *Socin.Ias.& alij in l.gallus.§.quidam rectè. ff. de liber. & posth. Decian.cons. 26.n.37. lib.2. Dec. cons.205. n.6. Ruin.cons. 100.n. 3. & 5.lib.2.*

Idem est respectu testamenti Hieronymi, vbi
9 adest expressa prohibitio alienationis,† cum expressione causæ, quia testator voluit,quod bona remaneant in familia, tunc enim videtur voluisse etiam liberos masculos in conditione positos per fideicommissum substituere iuxta communem opinionem, de qua *Paris.cons.6.n.16.lib.3.Ruin. cons.101.n.15. lib.2.Card.Mantic.de coniect.vltim.volunt. lib.11 tit.3.n.15.*

Cum igitur ex prædictis appareat de diuisione erronea, siue error consistat in iure, siue in
10 facto, numquam nocet diuisio, † quamuis simus in maioribus,non obstante iuramento, siue clausula ex certa scientia, vel similibus solitis apponi in huiusmodi diuisionibus, prout late concludit omnibus obiectis respondendo *Becc.cons.90.n.9. vsque ad 21. lib.1.* Maxime, quia non sufficit qualibet
11 scientia, † sed requiritur specialis de omnibus contentis in testamento cum visione verborum fideicommissi,illorumq.expressione iuxta *l. de his. ff. de transact.* cum alias renunciatio, & diuisio non valeret *Osasc. decis.112.n.6. Rip.in l.qui roma.§.duo fratres. n.64. ff. de verb. obligation. Curt. Iun.cons. 92.n.4. Paris.cons.95.n.25.lib.3.Andr.Gail. obseruat. 139. n. 10. lib. 2. Roland. cons. 13. n.26. lib.1.*

Et clausulæ generales, & amplissimæ, quæ exaduerso allegantur cum renunciatione om-
12 ni legum auxilio, † ac cuicumque iuri,quod quis habet, vel habere sperat,cum similibus verbis non sufficiunt ad hoc,vt censeatur renunciatum fideicommisso, duo enim copulatiuè debent concurrere ad istum effectum, & quod probetur adesse explicitam sciẽtiam fideicommissi, & quod renunciatio non possit in alio iure verificari, prout latè concludit *Surd. cons.395. n.22. vsque ad 25. lib.3. post Bart.in l. qui romæ. §. duo fratres.n.19. de verb.obligat. Curt.Iun.cons.23.n.2.Ruin. cons.92.n.27.lib.4. Grat. cons.17. n.46.lib.1. Peregr. de fideicommiss.art.52.n.32.*

Non obstant decisiones *coram R.P.D. Manzanedo Viterbien. bonorum. 20. Iunij 1614. & in eadem causa coram R.P.D. Remboldo. 10.*
13 *Iunij 1615.* † Quia in eis fuit in specie cum iuramento renunciatum dispositioni *l. de his. ff. de transact.* quod non est in casu nostro,in quo non adest talis renunciatio, Vnde non mirum, si tunc censetur renunciatum
14 fideicommisso † stante speciali renunciatione *d.l.de his. Rip.in d. §.duo fratres. n.71. vbi Crot.n.110. Peregr.de fideicommiss.art. 52.n.49. Cardin. Mantic.de tacit.& ambig. conuentionib.lib.26.tit.2.n.31.*

Nec facit, quod non probetur bona,super quibus fuit transactum, esse subiecta fideicommisso, Quia satis est, quod in testamento Petri relinquantur omnia bona in castro nominato suis filijs. Quamuis enim dicti filij potuerint acquirere in eodem loco alia bona,
15 Tamen præsumptio est contra filios, † quod talia bona præsumantur esse de bonis hæreditarijs paternis, & sic de subiectis fideicômisso,non autem de bonis proprijs filiorum, quibus incumbet onus probandi, quod ad ipsos, non ad patrem talia bona pertinent

cum filij præsumantur habuisse bona à patre, non autem aliunde acquisiuisse *Glos. in l.cum oportet . in verb. ex eius , in fin. vbi*
16 *Bart.C.de bon.quæ liber.*† & concludit multa adducens *Marzar. de fideicommiss.p.3. q.59. vers. quando autem non esset expressum. n.*8. contra quem licet teneat *Peregr. eod.tit.art.*44.*n.*21. Tamen verior est opinio *Marzar.* cum bona reperta apud filios ex
17 præsumptione iuris†dicantur potius peruenisse ad eosdē filios ex hæreditate paterna, nisi coniecturæ existant pro filijs *Alex. cons. 31. n. 8. vbi Natt. in addit. in verb. etiam si non appareant. lib. 4. Socin.cons.92.col.9. vers. circa primam difficultatem. lib.1. Ias. cons.25. lib.1. Bald. in auth. ex testamento . col.4.n.7.vers. vndecimum capitulum. C. de collat. & in l.iubemus. §.1. C.ad trebellian. & in l.2. C. de patr.potestat. Natt.cons.*358. *n.8. in fin. vers. & ideo si quis nascatur. & vers. sic etiam dicendum . Zas. cons.5. n.*19.
18 *lib.*1. † vbi etiam concludit, quod identitas bonorum, non diuersitas præsumenda est *Bart. & alij in l. si quis seruum . §. si inter duos . ff. de legat.* 2. Et quando filius præsumatur acquisiuisse aliunde, quam ex re pa-
19 tris † multa *Menoch. præsumpt.*50.*lib.*3.

Neque obstat, quod quis præsumatur acquirere, ac ditari *l. si defunctus. C. arbitr. tutel.*
20 Quia ista est præsumptio leuis, † & non habet locum nisi probata causa, & industria, cum alias, illa non existente, non præsumatur
21 pro acquisitione,† & diuitijs *Salic. in l.quod nomine . n.2. vers. sed his non obstantibus . ff. de condict.indeb.* latè *Gutier. de tutel.p.3. c.46. n. 13. & n.26. Menoch. præsumpt. 28. n.11.lib.6.Paris.cons.99.n.54.& 55.lib.3.*

Quamuis hæc dicta sint ex abundanti, vt respondeatur exaduerso allegatis, Cum appareat ex instrumento venditionis, quod aduersarij asserunt ista bona esse subiecta fideicommisso, & in eo narrantur testamenta, & propterea fuit ab eis obtenta derogatio,
22 Vnde standum est † illorum assertioni *l.cum precum. C. de liber.caus. Surd.cons.*19.*n.*10. *lib.*1.Et licet exaduerso negetur istud instrumentum esse de actis, Tamen in facto constat contrarium, & adest copia originalis data ipsimet Iudici.

Nec aduersatur, quod in transactione fuerit renunciatum fideicommissis in plurali numero, vnde hæc locutio comprehendet omnia
23 fideicommissa etiam patruorum, † Quia fuit simpliciter dictum de fideicommisso patris, non de alijs, de quibus non aderat notitia, cum tamen illa esset probanda *Surd. cons.*395, *n.*22. *lib.*3. Quamuis etiam si esset
24 dictum de fideicommissis in plurali,† nihilominus etiam pluralitas resoluitur in singularitatem, cum non fuerit per partes cogitatum nisi de vno fideicommisso patris *l. lucius. §. caio . ff. de vulg. & pupill. Imol. in l. vlt. §. filia. ff. de legat.* 2.

Quod debeant restitui accepta non obstat, Quia nihil fuit receptum, immo diuisio non habuit effectum, cum vsquemodo retineantur per aduersarios bona, quæ debebant cōsignari Antonio, qui licet habuerit tertiam
25 partem locorum Montium, † Tamen habuit pro legitima sibi debita in bonis patris, quam non tenetur restituere, cum nullum recipiat grauamē, & in ea filius dicatur creditor *l. quoniam in prioribus. & l.omnimodo. C.de inoffic. testam. Surd.cons.*192.*n.*15. *vsque ad* 20.*lib.*2.

EPITOME.

Confessio iurata quando possit reuocari post acceptationem, & ius quæsitum parti. ¶ Et quæ probationes requirantur ad docendum de illius errore, ¶ Et an testes debeant esse omni exceptione maiores, tam in personis, quam in dictis, reddendo rationem etiam si non fuerit interrogati. ¶ Et an sit probanda qualitas bonæ opinionis, & famæ. ¶ Negatiua an requirat ad illius probationem, quod adducatur ratio absque interrogatione, siue simus in criminalibus, siue in ciuilibus. ¶ Probatio valoris, & fructuum an subsistat non probata quantitate bonorum. ¶ Confessio in precibus an magis afficiat, quam in alio actu, ¶ Et quando prosit absenti, quamuis preces essent subreptitiæ, & contra eas fuisset iudicatum,

SVMMARIVM.

1 *Confessio iurata, & per partem acceptata non potest reuocari propter ius parti acquisitum.*
2 *Confessio facta in precibus magis afficit, quam in alio actu, & prodest absenti, quamuis preces essent subreptitiæ, & contra eas fuisset iudicatum. n.3.*
4 *Minor habetur pro maiore in beneficialibus.*
5 *Error contra confessionem est probandus per probationes apertissimas, & claras, & per testes omni exceptione maiores in personis, & in dictis, cum sit maior omni probatione, quam confitens contra se habet . n. 6. 7. & 11.*
8 *Probatio valoris, & fructuum non subsistit, non probata quantitate bonorum.*
9 *Negatiua non potest probari, si non adducatur ratio, quamuis de ea testis non interrogetur tam in criminalibus, quam in ciuilibus.*
10 *Probatio contra confessionem non admittitur, nisi testes deponant de causa scientiæ etiam non interrogati.*
12 *Qualitas optimæ opinionis est probanda, quando sumus in probatione erroris contra confessionem . & n.13.*

CA-

CAPVT DCCLXXXIX.

NOn sumus in simplici probatione valoris fructuum, quo casu facilius admittuntur testes ad illum probandum, sed in probatione valoris contra propriam confessionem iuratam, & per partem acceptatam,
1 tunc enim † non datur amplius reuocatio propter ius acquisitum parti *Ias. cons.21. n. 2. vers. secundo respondetur. lib.3. Alex. cons. 92. n.6. lib.5.* Maxime, quia sumus in confes-
2 sione facta in precibus, † quæ magis afficit, quamuis preces essent reprobatæ, & subreptitiæ, & contra eas fuisset iudicatum, vt post *Io. Andr. Abb.* & alios late *Gabr. conclus.4. n.1. vsq; ad n.5.* & per *Mascard. con-*
3 *clus.368. n.1. vsque ad 3.* † Itaut etiam huiusmodi confessio in precibus prosit absenti *Menoch. cons. 745. n.22. lib.8.* licet etiam confessio esset facta per minorem, quando
4 sumus in beneficialibus, † in quibus habetur pro maiore *c. si annum. de iudic. in 6.*

Neque obstat, quod talis confessio admittat probationem erroris, Quia error erit pro-
5 bandus † per probationes magis vrgentes, & apertissimas, & claras, & per testes omni exceptione maiores, Nā confessio est maior omnibus depositionibus testium, & quolibet publico instrumento *Bald. cons. 192. proponitur quod in quadam ciuitate. col.2. ad fin. lib.2. Aym. cons.61. n.3. & cons.171. n.4. Menoch. cons.372. n.15. lib.4. & cons.614. n.5.*
6 *ad med. lib. 7.* † Vnde non mirum, si volens probare errorem indigeat efficaciori probatione propter aliam maiorem probationem, quam contra se habet *Dec.* in specie *cons. 105. pro tenui facultate mea. col.3. ad med. vers. cum ergo ista probatio erroris. n.4. post Abb. in c. quia verisimile. in 2. notab. de præsumpt. Butr. in c. super hoc. de renūciat. Surd. cons.6. n.11. post princ. vers. itaut qui contrarium. lib.1. & cons.192. n.13. ad med. lib.2. Bero. cons.147. n.34. lib.2. Aym. cons.75.*
7 *n.34. & cons.56. n.3.* † vbi etiam addit, quod tales testes debent esse omni exceptione maiores in personis, & dictis, itaut probationes sint manifestissimę in superlatiuo gradu *Io. de Anan. cons.97. n.2. iuxta. §. itē verborum. instit. de inutilib. stipulation.* & concludunt omnes *in l. 2. §. si quis neget. vbi Bart. col. fin. ff. quemadm. testam. aperiant. Bald. in l. in exercendis. C. de fid. instrum. & cons. 37. ad fin. lib. 1. Alex. cons. 43. n. 24. lib. 4.*

An autem in casu nostro sit probatus valor cum istis circumstantijs, & probationibus supra requisitus, facilis est inspectio, cum percurrendo omnes depositiones testium appareat
8 non solum non esse probatum valorem, † sed neque quantitatem bonorum, itaut illa non probata, nulla subsistat probatio valoris, & fructuum iuxta *decis. Rot. coram Card. Plat. Anconitana terrarum. 17. Martij. & 21. Aprilis 1589.* de qua per *Cardin. Seraphin. decis. 1462. n. 4. & decis. 1377. n. 4.* vbi allegantur concordantes decisiones & notat *Alex. cons.54. n.4. lib.6.*

Et quatenus etiam aliqui testes probarent talem quantitatem, prout prætenditur colligi
9 ex depositione primi, & secundi testis, † Tamen cum simpliciter dicant non adesse alia bona, præter descripta in articulis, talis depositio nihil facit, quia requiritur, quod adducatur per eos ratio, quamuis de ea non interrogarentur, cum simus in probatione negatiuæ non solum in criminalibus, sed etiam in ciuilibus *Aym. cons. 2. n. 3. in fin. vers. quinimmo. Bald. in l. si actor. col.3. C. de probat. Ang. in l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Alex. cons.65. col.3. vers. vnde dicimus. n.4. lib. 1. Dec. cons. 101. pro tenui facultate mea. col. penult. in princ. vers. quod maxime videtur in isto casu.*

Præsertim, quia sumus in testibus deponentibus contra confessionem, quæ cum præualeat instrumento publico, & sit probatio notoria,
10 vt dictum est, requirit, † vt semper testes contra eam deponentes adducant rationem etiam non interrogati *Dec. d. cons.101. n.1. in fin. col. penult. in princ. vers. & ad confirmationem supradictorum. Bald. post Iac. Butr. in l. presbyteri. ad fin. C. de episcop. & cleric. Ias. cons.62. post princ. vers. hinc signanter. lib.1. Aym. cons.56. n.3. post princ.*

Additur, quod tales testes reprobantes confessionem debent esse omni exceptione maio-
11 res, † & optimæ conditionis *Ioan. de Anan. cons.97. n.2.* cum alijs supra allegatis, Vnde requirebatur, quod in specie fierent articuli, & probationes super ista qualitate optimæ
12 opinionis, † cum alias nihil talibus sit credendum *Ias.* in terminis *cons. 153. n. 5. col. penult. ad med. vers. decimotertio contra istos testes. lib. 2. post Ang. in l. 1. §. si quis neget. ff. quemadm. testam. aperiant. Alex. cons.43. n.24. vers. quinimmo secundum.*
13 *lib.4.* Prout regulariter, † quando in teste requiritur aliqua qualitas probatæ, vel integræ opinionis, vel similis, semper illa est probanda, cum alias quis nō possit obtinere *Socin. cons.274. col.9. lib.2. Purpur. in l. admonendi. col. 26. n. 165. ff. de iureiurand. Alex. cons.82. n.3. lib.1. Dec. in c. post cessionem. col.3. post med. in glos. 1. de probat. & cons.37. col.4. vers. & quando testes. Corn. cons.232. ad fin. lib.1.* cum alijs per *Aym. de antiquit. tempor. p.1. §. quæritur etiam in hac materia. n.37. & 38.*

EPITOME.

DOminium an probetur ex sola recognitione rei emphyteoticæ. ¶ Vel sit etiam probandum, quod recognoscens possideret rem recognitam, & illius esset dominus tempore recognitionis. ¶ Et quid in

16 *Hypotheca tacita competit pro laudemio. n.19. & ita fuit iudicatum, & passim in praxi seruatur. n.20. 21. & 22.*
17 *In solutione laudemij consideratur res ipsa, non autem persona.*
18 *Legalis obligatio non debet minus operari, quam conuentionalis.*
23 *Onera realia transeunt ad quemcumque vadant. & n.30. etiam ad fiscum, & ecclesiam, & alios priuilegiatos. n.24.*
25 *Hypotheca tacita datur pro canone, sicut pro pensitatione publica. n.26. 27. & 29. & ita seruatur in Rota. n.28.*

CAPVT DCCLXXXIV.

LAudemium non debetur, nisi habita ratione ad quantitatem pretij æstimati,
1 non obstante, † quod res plus valeret *Cagnol. in l.2.n.246. C. de pact. int. emptor. & venditor. Burgius de laudem. p.1. inspect.6. n.3. & 11. & par.2. inspect.28.n.9. in addit. fol.130. Amod. eod. tract. q.5. in princ.* iuxta *l. sed si hoc. §.1. ff. de conditionib. & demonstrat. l. quantitas patrimonij. vbi Bart. ff. ad leg. falcid.*

Ideo quamuis pacta, & onera minuant, vel au-
2 geant contractum, † & rei æstimationem *l. generali. §. fin. ff. de vsufr. legat. Dec. cons. 166. in causa qua coram. n.4.* Tamen hoc
3 procedit alio respectu, † quam solutionis laudemij *Amod. de laudem. q.6. n.6.* Cum istud onus laudemij sit odiosum, & restrin-
4 gendum ad casum scriptum, † & non debeat extendi de vno ad alium etiam vbi militaret eadem ratio *Idem Amod. de laudem. q.2. n. 10. post Isern. in c.1. §. sed & res. col.2. per quos fiat inuestitur. & in c.1. §. similiter. de capitul. corrad. Alex. cons.5. n.5. lib.5.* cum alijs per *Schrader. de feud. par. 10. sect. 2. n.49.*

Quare etiam in solutione laudemij non atten-
5 ditur absolutè valor totius rei, † sed solum æstimatio vtilis dominij, scilicet quantum valet vtile dominium absque directo, & sic quanti res valet cum onere subiectionis *Amod. de laudem. q.5. n.1. & 2.* iuxta doctrinam *Bart. in l. sed si hoc. §.1. ff. de condit. & demonstrat. & in l. quantitas patrimonij. ff. ad leg. falcid.*

Ex istis colligitur non deberi laudemium in casu, de quo agimus, nisi pro scutis quadringentis, prout domus fuit æstimata, non
6 considerato prætenso onere, † quāuis etiam posset dici nullam quantitatē laudemij esse soluendam, cum simus in venditione necessaria vigore iuris congrui, in qua non debetur laudemium, vt resoluit *Rot. coram R. P. D. Orano Romana pratensæ deuolutionis. 11.* (Adde *supr. ad c. 544. n.19. & 20.*)
7 *Decembris* 1587. † prout etiam talis venditio non requirit consensum domini directi *Cephal. cons. 699. n. 44. lib.5.* cum alijs per *Tiraq. de retract. lignag. §.1. glos.14. n.10. & 11. Rot. in d. decis. Orani. in princip.*

¶ Quamuis secundum alios etiam debeatur
8 laudemium in venditione necessaria, † quæ fit per Iudicem dantem bona debitoris insolutum sub hasta creditori, seu tertio, tamquam ista alienatio procedat ex facto debitoris, vt late concludit *Thesaur. decis. 139.* per totam, cum alijs, quos adduxi *supr. c. 544. n.19. & 20.*

Simile est, quod dicimus de alienatione necessaria, quæ licet fiat à Iudice pro executione
9 rei iudicatę, † tamen habetur pro facto partis, ideo in ea præfertur habens priuilegium iuris congrui, vel quid simile, prout late dixi *supr. c. 544. n.15. vsque ad 19.* & licèt aliqui teneant contrarium, de quibus per *Roland. cons. 21. lib.1.* Tamen non debent attendi, cum aduersus eos sit verior opinio, & magis recepta, quam etiam multis rationibus comprobat *Rot. coram Sanctissimo Gregorio XV. Romana prælationis. 19. Nouembris* 1604. quæ est in impress. *post tract. Lu-* (Adde *supr. ad c. 544. n.15.*)
10 *douic. Cencij. de censib. decis. 156.* † vbi concorditer per omnes fuit conclusum, quod priuilegium concessum in Bulla Pij V. domino census, vt præferatur emere volentibus rem censui suppositam, procedat etiam in venditione per viam subhastationis facta, quamuis enim fiat ex causa necessaria, tamen hoc non alterat naturam venditionis, nec aliquid refert, quod venditio fiat per
11 Iudicem, seu dominum, † cum factum Iudicis habeatur pro facto partis *l. si ob causam. C. de euiction. l. si pignora. ff. eod. tit.* Stante præsertim mente Summi Pontificis, qui voluit fauere domino cēsus propter ius, quod habet in re, quem fauorem ita meretur si venditio fiat alienatio inuito venditore, sicut eo volente, neque enim ius vendentis fit deterius, neque illi in aliquo præiudicatur, cum eius non intersit, an res permaneat penes oblatorem, cui fuit per Iudicem deli-
12 berata, vel apud dominum census, † non obstante, quod simus in addictione pignoris, & adiudicatione, quia etiam in ea est locus retractui *Gutier. pract. quæst. lib.2. quæst.157.* cum alijs adductis *supr. c. 544. n.15. vsque ad 19.*

Et quamuis Bulla Pij V. sit exorbitans à iure communi, dum concedit prælationem domi-
13 no census † contra *l. dudum. & l. inuitum. C. de contrah. empt. l. nec emere. C. de iur. deliber.* ideo erit strictè intelligenda, vt mi-
14 nus lædat ius commune, † quam fieri possit *l. vt gradatim. §. & si lege. ff. de munerib. & honorib. Butr. in c. cum dilectus. de consuetud.* & in specie dictæ Bullæ *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Romana retractus domus. 10. Maij 1614.* quæ est impress. *post tract. Ludouic. Cencij. de censib. decis. 159. n. 3.*

¶ Tamen quia verba Bullæ adaptantur ad casum vtriusque venditionis tam volūtariæ, quam necessariæ, & concurrit mens dispo-
nentis

nentia ex supra allegatis, concludendum est vtramque venditionem comprahendi in bulla, vt late *in d. decis. coram Sanctissimo Romana prælationis. 19. Decembris 1614.* quæ omnia adduxi, vt magis quiesceret animus eorum, qui de prædictis dubitabant, licet sufficerent, quæ latius diximus *supr. c.544.n.15. cum seq.*

Quo vero ad censos, quos emptor in se accollauit, erit particulariter videndum, & late explicat *Peguer. super constitut. Catalon. in constit. incip. super laudemio. vers. primo.* 15 *n.128.* † vbi ponit quæstionem de Petro, qui donauit Ioanni aliquam rē emphyteoticam, seu feudalem cum pacto, quod idem Ioannes teneatur soluere quotannis certa onera cēsualia, numquid etiam debeat soluere laudemium de valore rei, de qua etiam *Iacob. Cancer. var. resolut. p.2.c.1.n.66.* vbi simpliciter refert *Peguer. in d. constit. Catal.* & faciunt multa, quæ in proposito adduxi *supr. c.258.n.43.*

Adde supr. ad c. 258. n.43.

Cum igitur non debeatur laudemium ex supradictis, non est quærendum, an pro eo detur hypotheca, quamuis de hoc non esset amplius dubitandum, cum late *supr. c.272.* 16 *n.5. cum seq. & c.377. n.24. & 26.* † ostensum fuerit sententiam affirmatiuam, quod competat hypotheca pro laudemio, esse veriorem, & magis receptam, & in iudicando seruari, & quamuis ista sufficerent, Tamen quia hodie iterum prætenditur, quod contraria sententia sit tenenda ex multis, quæ allegantur, etiam numeratis doctoribus, Ideo vltra eos, quos adduximus, ne semel 17 scripta iterum repetantur, dicimus † non esse recedendum ab opinione supra firmata, ob illam rationem, quia in solutione laudemij debet res ipsa considerari, non autem persona, vnde qui possidet, ad illius præstationem tenebitur, nā obligatio soluendi laudemium est legalis, ideo licebit domino directo rem liuellariam pro suo credito accipe- 18 re, † cum non minus debeat operari legalis obligatio, quam conuentionalis *Menoch. cons.66.n.39.* iuxta *l. obligamur. ff. de actionib. & obligationib.* & ita ex prædictis, & si- 19 milibus rationibus, † late defendit *Marius Burg. de laudem. p.1. inspect.9. per tot. & in addit. n.17. cum seq. Tepatus var. sentent. iur. tit.389. de laudemio. col.3. post princ. vers. laudemium debetur per secundū. & in fin. vers. laudemiū est onus reale. fol.792. post Menoch. cons.297. n.1. lib.3. & cons.444. n.18. cum seq. lib.5. Franc. decis.430. n.1. & decis.659. n.1. ad med. Rimin. Iun. cons.1. n.54. & 57. Odd. cons.4. n.15. Mastrill. decis. Sicil.171.* 20 *n.15.* † vbi quod ita fuit iudicatum *Cassan. super consuetud. Burgund. rubr.11. tit. des censes. §.1. n.9. fol.1369. Mar. Muta. super consuetud. panormit. c.26. n.194. Io. Papon. arrest.4. lib.11. Amod. de laudem. q.45. Salson. eod. tit. cell.1. n.9. & 12. Costa de portion. rat. q.112. n.9. & de subsidiar. remed. 52. n.11. Ant. de Oliba in tract. de actio. par.2. lib.1. c.29. n.28. & par.1. lib.3. ad petit. rei proseq. n.16. Tiraq. de retract. lignag. §.29.* 21 *glos. 2. n.8. in fin.* † vbi testatur ita seruari, quidquid alij contrarium sequantur *Intrigliol. sing.95. n.43. lib.3.*

Adde supr. ad c. 272. n. 5. & c. 377. n.24.

Quare cauendum est à *Surd. decis.31. & Roder. de censib. lib.2. q.22. n.45. fol.577. Valasc. de emphyteus. q.32. n.19. & q.4. n.6. & 7. Molfes. ad consuetud. Neapolit. p.2. de bonis. q.8. n.12. fol.75.* & ab alijs, qui eos sequuntur, 22 dum concludunt, † quod pro laudemio non detur hypotheca, Quia contra eos est verior opinio, & illis respondet *Mar. Mut. super consuetud. panormit. c.26. n.194. & Burgius de laudem. p.1. inspect.9. in addit. n.21.* Cum enim omnes concludant, quod laudemium 23 sit onus reale ex supra allegatis, † sequitur, quod talia onera transeant ad quemcumque vadant, & rem ipsam concomitentur *l. rescripto. §. sciendum. ff. de muner. & honor. Glos. in clem. 1. de censib. Ruin. cons.111. n.2. lib.5. Paris. cons.53. n.5. lib.1. Aym. cons.217.* 24 *n.5.* † vbi ampliat ad fiscum possessorem talium bonorum, & ecclesiam *Innoc. in c. verum. de for. compet. Abb. cons.14. col.2. lib.2.*

Et cum talis hypotheca detur pro laudemio ex supra allegatis, multò magis dabitur pro 25 canone, † cuius solutio correspondet proprietati, & ideo afficit quemcumque possessorem, tamquam talis canon debeat solui de fructibus ipsius prædij emphyteotici *l. in venditione. ff. de act. empt.* qui *tex.* licet loquatur in pensitatione publica, quæ inducit onus reale *l. fin. vbi Salic. C. fin. cens. vel* 26 *reliq.* † Tamen extenditur etiam ad canonem rei emphyteoticę, pro quo etiam dabitur hypotheca tacita contra possessorem prædij tamquam debeatur ex fructibus ipsius *Bald.* qui dicit menti tenendum *in auth. si quas ruinas. col.4. n.5. in fin. C. de sacrosan. eccles.* quem sequitur *Alex. cons.79. n.9. lib.1. Affl. decis.95. n.5. & ibi Vrsill. n.2. & 3. Aym. cons.17. n.5. ad med. vers. addo. Abb. cons.30. n.1. lib.2. Gabr. cons.47. n.6. & 7. lib.1. Fusc. sing.19. vers. emphyteuta. Socin. Iun. cons.70. n.14. lib.1. Rip. in l.1. §. si hæres. n.11. ff. ad trebellian. Alex. de Neuo cons.95. n.7. & 8. Gabr. Mudeus in l. in venditione. in fin. ff. de act. empt. Ias. in l. vlt. n.73. & ibi Add. in litt. b. C. de iur. emphyt. Marius Burgius de laudem. par.1. inspect.9. n.6. & in addit. n.25. Amod. eod. tit. q.45. in fin. Franc. Marc. decis.450. n.2. par.1. Molfes. ad consuetud. Neapolit. par.2. de bonis. q.8. n.13. & 14.* 27 *fol.76.* dixi *supr. c.36. n.34.* † Quidquid aliud sentiat *Roder. de censib. lib.2. q.22. n.43. fol.577.* & quidquid post longissimam disputationem defendat *Caldas de extinction. emphyteus. lib.4. c.3. n.18. vsque ad n.35.* Quia non est admittenda eorum opinio tamquam sit contra communem, & magis receptam sen-

Adde supr. ad c. 36. n. 34.

sententiam, prout etiam testatur *Idem*
28 *Caldas d. c. 3. n. 21.* † cum etiam vltra supra adductos, ita seruetur in *Rota*, vt per *Cassad. decis. 3. n. 2. vers. seu ex hoc quod res transit ad eum. de locat.* iuxta *l. imperatores. ff. de publican. c. si quis laicus. 16. q. 1. Franc. in c. vlt. §. fin. de offic. ordin. in 6.*

Maximè, quia semper primus emphyteuta in instrumento emphyteusis obligat se, & omnia sua bona pro obseruatione contractus, propter quam obligationem etiam vtile dominium rei emphyteoticæ erit obligatum
29 pro solutione canonis, † & laudemij, & omnium onerum, & per consequens ad quemcumque vadant talia bona, illa semper erūt obligata pro canone, & laudemio *Parìs de Put.* & alij, de quibus per *Amod. de laudem. q. 45. n. 24. Mar. Burgius eod. tit. p. 1. inspect. 9. n. 5. Corbul. de caus. priuat. ob non solut. canon. q. 6. in fin. fol. 528.* Quamuis etiam sine tali instrumento, & sine prædicta clausola pro obseruatione contractus, idem esset dicendum, quod competat hypotheca
30 pro canone, † & laudemio, cum simus in oneribus realibus, quæ transeunt contra quemcumque possessorem rei emphyteoticæ *Aym. cons. 217. n. 5.* cum alijs supra allegatis.

EPITOME.

NEpos ex filio an teneatur ad debita patris quando ingreditur in locum illius succedendo simul cum altero filio viuente. ¶ Et an talis successio sit legalis, itaut nullum factum patris consideretur, sed solum persona filij, adeo vt neque possit excludi per renunciationem, aut repudiationem patris. ¶ Et quando talis repræsentatio, & successio sit transmissiua, seu priuatiua. ¶ Inter nepotes ex diuersis fratribus, si est concursus ad successionem patrui, an etiam illi ingrediantur in locum patris. ¶ Conuentio de non succedendo facta à matre an præiudicet filiæ, quæ venit ex persona propria. ¶ Nepos an iura suitatis nanciscatur, & præteritus rumpat testamentum aui, sicut filius.

SVMMARIVM.

1 *Nepos ex filio succedit simul cum altero filio viuente, & assumit locum sui patris, non tamen tenebitur ad debita illius. n. 2. Et quidquid habet non consequitur à patre, sed ab auo. n. 3.*
4 *Successor non debet subire onera pro eo, à quo nihil habuit.*
5 *Repræsentatio, per quam filius subintrat in locum patris, est legalis, in qua nullum factum patris consideratur.*
6 *Filius qui ingreditur locum patris non dicitur succedere ex persona patris, sed ex sua propria, neque excluditur per renunciationem, aut repudiationem patris. n. 11.*
7 *Nepos iura suitatis nanciscitur, & præteritus rumpit testamentum aui, sicut filius.*
8 *Hæreditas non dicitur delata patri quando filius in successione subintrat in locum illius, neque posset etiam si vellet succedere ex persona patris, cum non veniat transmissiuè, sed priuatiuè. n. 9.*
10 *Inter nepotes ex diuersis fratribus, si est concursus ad successionem patrui, tunc etiam illi intrant in locum patris.*
12 *Conuentio de non succedendo facta à matre non præiudicat filiæ, quæ venit ex persona propria.*

CAPVT DCCLXXXV.

NEpos ex filio præmortuo, quamuis succedat simul cum alio filio viuente, † & 1
assumat locum sui patris *§. cum filius. instit. de hæreditatib. quæ ab intestat. deferunt. Peregrin. de fideicommiss. art. 21. n. 6. Menoch. præsumpt. 95. n. 6. lib. 4.* Tamen non ex
2 hoc tenebitur ad debita sui patris, † quia non est hæres illius, neque aliquid ab eo cōsequitur, itaut censeatur quasi contraxisse cum creditoribus defuncti adeundo hæreditatem *Bald. in l. mutuum. §. 1. ff. de acquir. hæredit. Dec. cons. 254. n. 3. Curt. Iun. cons.*
3 *120. n. 7. Surd. cons. 143. n. 9. & 10. lib. 1.* † Sed quidquid habet, dicitur ei peruenisse ab hæreditate sui aui, qui præsumitur voluisse æqualiter prouidere nepoti ex filio prædefuncto, sicut ipsi filio superuiuenti quo ad bona ab ipsomet auo immediatè prouenientia *Glos. penult. in l. cum ita. §. in fideicommisso. vbi Alciat n. 5. vers. & verisimile est. ff. de legat. 2. Menoch. cons. 200. n. 29. & 30.*
4 *lib. 2.* † Vnde cum talis nepos non acceperit bona à patre, sed ab auo, non est æquum, vt aliquod onus subeat pro patre *l. imperator. §. si centum. ff. de legat. 2. l. planè la 2. §. si cui filiabus. de legat. 1. Castr. cons. 193. n. 3. lib. 2. Aym. cons. 174. n. 9. Bellon. cons. 9. n. 9. Surd. cons. 143. n. 10. lib. 1.*

Neque obstat, quod ista hæreditas aui acquiratur nepoti ex repræsentatione patris, in cuius locum ingreditur, & sic ex isto commodo, quod habet à patre debet teneri ad
5 debita ipsius, † Quia ista repræsentatio est legalis, & ex beneficio legis ei conceditur, neque in hoc consideratur aliquid factum patris, cum lex solum habeat personam filij pro persona patris, tamquam se fundet in præsumpta mente, & voluntate eius, de cuius successione, & hæreditate agitur, lex enim præsumit, quod moriens puta auus, seu patruus tacite vocauerit filium loco patris *Menoch. præsumpt. 95. n. 2. lib. 4. & cons. 357. n. 33. lib. 4. Paris. cons. 38. n. 14. lib. 2. Decian. cons. 1. n. 30. vsque ad 357. lib. 1. Cephal. cons. 489. n. 57. lib. 4.*

Cum igitur nullum factum patris consideretur in ista

in ista repræsentatione, vt dictum est consequens est, vt non possit tali nepos molestari pro his, quæ pater gessit, Maxime, quia licèt filius per istam repræsentationem assumat omnes qualitates, & priuilegia, quæ competebant tam personæ ipsius patris,
6 quam gradui, in quo erat pater, † Tamen ex persona sua dicitur succedere, non autem ex persona patris, qui ad hunc effectum non est in consideratione, cum omni tempore verè fuerit ille met, in cuius locum succedit, ita in puncto concludit *Bart. in l. 2. in fin. C. de liber. præterit. & in l. 1. §. si sit filius. ante med. vers. sed mihi non placet. ff. de coniungend. cum emancipat. liber. eius. Decian. cons. 1. n. 351. lib. 1.*

Ideo talis nepos iura suitatis nanciscitur, &
7 præteritus rumpit testamentum aui, † sicut filius *l. posthumorum. ff. de iniust. rupt. testam. l. si auus. C. de liber. præterit. §. posthumorum. instit. de exhæredat. liberor.* & in proposito ad ostendendum, quod nepos ex persona sua succedat, non autem ex persona patris, ita arguit *Decian. d. cons. 1. n. 351. & 352. lib. 1.*

Quare etiam dicimus, quod si nepos vellet ex
8 persona patris succedere non posset, † cum non sit delata hæreditas patri *Bart. in l. 1. §. si sit nepos. col. 1. ff. de collat. dot. Curt. Iun. in l. illam. C. de collation.* cum alijs per
9 *Surd. cons. 85. n. 12. & 13. lib. 1.* † vbi etiam, quod nepotes non veniunt ex persona patris transmissiuè, sed priuatiuè *Bald. in l. si auus. C. de liber. præterit. Rub. cons. 22. n. 14.*

Nec facit, quod ad effectum, vt nepos concurrat cum patruo, opus est, quod si vult succedere, subintret in locum patris, cum alias patruus esset præferendus tamquam proximior, Quia licèt hoc admittatur, tamen aliud est succedere in locum patris, aliud succe-
10 dere ex persona patris, † nam vbi inter nepotes ex diuersis fratribus est concursus ad successionem patrui, tunc etiam intrant in locum patris *Bart. in l. liberorum. n. 15. ff. de verbor. significat. Anchar. in clem. 1. de baptism.* Vnde vanum est distinguere an succedant ex persona propria, vel patris, cum semper iure proprio succedant, ita in specie respondet *Surd. cons. 85. n. 12. in fin.*

Præterea, quando nepotes concurrunt cum patruo, quamuis tunc intrent in locum patris, tamen hoc est, quia eamdem portionem cō-
11 sequuntur, quam pater habuisset, † sed in tali casu non dicuntur succedere ex persona & iure patris, sed ex persona propria, ideo non excluduntur propter renunciationem, & repudiationem factam à patre, prout essent exclusi, si paterno iuri inniterentur
12 *Aym. cons. 127. n. 4. Surd. cons. 85. n. 13.* † Et passim conuentio de non succedendo facta à matre non præiudicat filiæ, quæ venit ex persona propria *Bart. in l. qui superstitis. n. 2. & 3. ff. de acquir. hæredit. Alex. cons. 75. col. fin. lib. 1. Roland. cons. 11. n. 4. lib. 1. Bellon. cons. 15. n. 1. Natt. cons. 470. n. 14. Gabr. de iur. dot. conclus. 1. n. 43. cum seq. Becc. cons. 107. n. 16.* Intelligendo tamen iuxta declarationes late adductas per *Surd. d. cons. 85. per tot. lib. 1.*

EPITOME.

Oblatio verbalis quando sufficiat stante recusatione partis tam expressa, quam tacita. ¶ Et an operetur idem quod iudicialis cum consignatione, & deposito. ¶ Beneficium retractus an requirat numerationem pretij. ¶ Vel satis sit offerre. ¶ Et quid si agatur de acquisitione fructuum. ¶ Vel adsit incertitudo proueniens ex culpa obligati ad retrouendendū. ¶ Et quādo conditio habeatur pro impleta, si stat per eum cui est adimplendum, itaut currant fructus. ¶ Pendente causa super iure redimendi quando illa sit prius terminā da antequā cognoscatur validitas oblationis. ¶ In dubio iuris difficili an possit obijci, quod pretium non fuerit depositatum, sed solum verbaliter oblatum. ¶ Conuentio, vt in retrouenditione prius soluatur integrum pretium an excludat oblationem verbalem. ¶ Et quando sit licita redemptio post tēpus constitutum ad redimendum. ¶ Clausula refectis expensis an admittat oblationem. ¶ Conditio quomodo sit adimplenda. ¶ Pactum incontinenti appositum an habeatur pro parte pretij. ¶ Et quid si fiat ex interuallo, seu ex mera gratia emptoris. ¶ Correspectiuitas an excludatur stante expressione causę etiam in actu facto eodem tempore. ¶ Oblatio tam realis cum deposito, quam verbalis an debeat esse pura, vt dicatur valida. ¶ Et quando possit fieri vltima die, & vltimo momento temporis etiam nocturno. ¶ Mandatum speciale an requiratur ad constituendum offerentem in mora. ¶ Et an detur illius purgatio de æquitate canonica stante pacto resolutiuo. ¶ Citatio generalis an sufficiat, vt competat ius redimendi, vel debeat esse specialis continens causam retractus. ¶ Forma non seruata quando actus sit ipso iure nullus.

SVMMARIVM.

1 *Oblatio verbalis sufficit stante recusatione partis tam expressa, quam tacita sine iusta causa recusandi.*
2 *Iudicialis oblatio recusata habet eumdem effectum, prout extraiudicialis cum consignatione, & deposito.*
3 *Beneficium retractus non competit per solam oblationem absque depositione pretij. Declara vt n. 4.*
5 *Consignatio, & depositum requiritur post obla-*

oblationem retrahendi ad effectum lucrandi fructus perceptos per emptorem.

6 *Conditio habetur pro impleta quando impeditur adimplementum per eum, cui est adimplendum, & currunt fructus à die oblationis.*

7 *Oblatio sufficit absque deposito stante incertitudine proueniente ex culpa partis obligatæ ad retrouendendum.*

8 *Depositum non requiritur stante lite an competat ius redimendi, quæ est prius terminanda tamquam præiudicialis ad causam redemptionis, siue per modum incidentis, siue emergentis proponatur. n.9.*

10 *In dubio iuris difficili non potest obyci, quod pretium non fuerit depositum, sed sufficiet oblatio.*

11 *In pacto de retrouendendo an admittatur oblatio verbalis.*

12 *Conuentio, vt in retrouenditione soluatur prius integrum pretium excludit oblationem verbalem.*

13 *Verba restitutis important conditionem.*

14 *Conditio est adimplenda in forma specifica, non per æquipollens.*

15 *Forma non seruata actus est ipso iure nullus, & illi non potest renunciari, neque aliquid addi, aut detrahi.*

16 *Clausula refectis expensis non admittit oblationem.*

17 *Pactum retrouendendi incontinenti appositum habetur pro parte pretij, & minuit æstimationem, secus si fiat ex interuallo, & ex mera liberalitate emptoris.*

18 *Agenti ex causa onerosa magis succurritur quam ex lucratiuâ.*

19 *Correspectiuitas excluditur, quando adest expressio causæ etiam in actu facto eodem tempore.*

20 *Oblatio tam realis cum deposito, quam verbalis debet esse pura, & non conditionalis, vt dicatur valida. n.21.*

22 *Causa est exprimenda super oblatione retractus, itaut non sufficiat generalis citatio, seu interpellatio. n.23. & de ratione. n.24.*

25 *Non satis est litem esse motam, nisi etiam sit instituta illa actio, contra quam præscribitur.*

26 *Oblatio potest fieri non solum vltima die, sed vltimo momento etiam tempore nocturno. Intellige vt n.27.*

28 *Mandatum speciale non requiritur ad constituendum offerentem in mora.*

29 *Oblationes post tempus constitutum ad redimendum sunt inualidæ. & n.30.*

31 *Purgatio moræ non datur stante pacto resolutiuo, neque de æquitate canonica.*

CAPVT DCCLXXXVI.

OMissis multis nullitatibus impedientibus prætensam rem iudicatam, de qua agebatur in causa Romana domorum, cum illæ plenè discuriantur in facto, videbatur prima facie concludendum esse, quod dictæ res iudicata non obstaret propter notoriam iniustitiam sententiarum, quarum executio petitur; Etenim constat de oblationibus factis in tempore, † quæ sufficiunt, quamuis fuerint verbales; stante recusatione partis, tam expressa, quam tacita, & nulla causa iusta recusationis interueniẽte late. *Menoch. cons.952.n.18. vsq; ad n.22. lib.9. post Claud. de Seisell. in l. si mora: n. 9. & 10. ff. solut. matrimon.* † Maximè, quia sumus in oblatione iudiciali, quæ recusata operatur quãtum illa, quæ fit extra iudicium cum consignatione & deposito *Natt. cons. 631. n. 2. Surd. cons.142. n.8. lib.1. & cons.86. n.28. & 29. eod. lib. & cons.331. n.39. 40. & 41. lib.3. & decis.262. n.2. & 3.*

Non obstat, quod ad effectum retrahendi requiratur etiam depositum † vltra oblationem *Io. Andr. Bertr.* & alij relati per *Tiraq. de retract. consanguinit. §. 7. glos.3. n.1.* & de magis communi, quidquid alij dissentiãt, testatur *Menoch. cons.756. n.6. & 7. lib.8.* quasi tunc agatur de concedenda actione actori, vt in iudicio possit experiri, quo casu requiritur etiam depositio pretij à se numerandi reo conuento *Bart. in l. acceptam. n.5. vers. primo casu. C. de vsur. Bertazol. cons. ciuil. 18. n. 20. per tex. in l. si à te. C. de pact. inter. emptor. & vendit.*

Quia prædicta procedunt in eo, qui vult formare actionem, † vt resoluatur contractus, secus vt cogatur quis restituere rem, quam restituere debet pretio dato confirmando, & purificando actum, quia tunc sufficit oblatio *Bald. in l. acceptam. n.9. in fin. vers. vel dic. C. de vsur. Cassan. cons.41. n.17. ad med. vers. & ideo dico. Castr. Alciat.* & alij per *Rimin. Iun. cons.5. n.71. lib.1. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.4. tit.32. n.11. Boer. decis.124. col.7. post med. vers. sed contrarium in casu præsenti. n.25. vsque ad 28. Marsil. sing.479. in fin. vers. sed scias. n.2.*

Præterea contraria habent locum quantum ad lucrandum fructus perceptos per emptorẽ, tunc enim † post oblationẽ requiritur etiam consignatio, & depositio, prout distinguit *Lup. de vsur. ad l. 2. C. de pact. int. empt. & vendit. §.3. n.107. ad fin. vers. tu autem. Milans. decis.4. n.101. & 102.* & ita etiam loquitur *Tiraq. de retract. consanguinit. d. §.7. glos.3. n.1. in fin.*

Immo etiam erit locus acquisitioni fructuum, quia cum stet per eum, cuius interest, conditionem non impleri, † ne scilicet ea impleta teneatur rem restituere, tunc semper conditio habetur pro impleta tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, & consequenter debet offerenti competere actio, & obligatio ex conuentione tamquam purificata per oblationem, itaut etiam à tempore oblationis incipiant fructus pertinere ad offeren-

ferentem, dummodo tamẽ soluat vsuras pretij pro quantitate fructuum, quos recipiet, Nam si liberé fructus suos vellet facere vltra oblationem, requireretur noua interpellatio seu depositio, quæ operabitur, vt sine vlla recompensatione fructus ad eum pertineant, vt post *Aret.* & alios concludit late *Barbos. in l. si mora. 10. n. 67. 68. 72. & 75. ff. solut. matrimon. & in rubr. eod. tit. par. 3. n. 71. & 72.*

Accedat, quod neque depositum poterat fieri
7 stante incertitudine † proueniente ex culpa partis aduersæ non docentis, quid retraxerit de suppellectili vendita, & alijs de quibus in facto, cum etiam ad hoc fuerit pars interpellata ad calculandũ, quod sufficeret etiam sine oblatione *Bart. in l. creditor. ad fin. vers. & prædicta vera. ff. de distract. pignor. Surd. cons. 331. n. 42. lib. 3. & cons. 142. n. 9. lib. 1.*

Amplius, neque eramus in casu, in quo depositum esset admittendum, cum enim dubitare-
8 tur an competeret ius redimendi, † prius debebat hæc causa terminari tamquam præiudicialis luitioni, & redemptioni, ne alias reus conuentus priuaretur exactione redditũum, vnde multò magis sufficiebat oblatio, vt in terminis late declarat *Menoch. cons.*
9 *301. n. 1. & 24. vsque ad n. 42. lib. 4.* † siue per modum incidentis, siue emergentis similis articulus moueatur, cum semper nullitas causetur, si prius nõ cognoscatur dicta causa præiudicialis *Bald. cons. 375. præmitto. post princ. vers. in contrarium. & vers. præterea hic non fuit. lib. 5. Castr. cons. 281. in causa ista. col. 4. in fin. vers. secundo quia si non erat terminatum. lib. 1. Aym. cons. 280. col. 1. vers. breuiter non arguendo. n. 1. & 2.*
10 Et generale est, † vt in dubio iuris difficili non possit obijci, quod pretium non fuerit depositum simpliciter, sed sufficiet oblatio, vt in specie concludit *Gabr. cons. 36. n. 34. lib. 1.*

Verum quamuis prædicta multum faciant pro validitate oblationum, Tamen rectius considerando omnia ad huiusmodi causam facientia, videtur potius concludendum esse,
11 quod constet de illarum irreleuantia; † Nam quidquid sit de opinione *Io. Andr.* & aliorum tenentium in pacto de retrouendendo posse admitti oblationem verbalem, cuius contrarium tenuit *Anchar. cons. 331. n. 1.* Tamen ista non applicantur casui, de quo agi-
12 tur, † cum adsit expressa conuentio, vt in retrouenditione restituatur integrum pretium scutorum 1700. quod prius erat adimplendum *Decian. cons. 10. n. 8. lib. 1.* stãtibus præ-
13 sertim illis verbis restitutis, † quæ conditionem important *l. ab emptione. in princ. de pact. l. si debitor. §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluit. l. euictis agris, ff. de vsur. Honded. cons. 49. n. 26. lib. 1. & cons. 78. n. 23. eod. lib.* quæ conditio debet adimpleri in for-
14 ma specifica, † & non per æquipollens *l. qui hæredi. & l. meuius. ff. de condition. & demonstrat. Bald. & Alex. in rubr. ff. de liber. & posthum.* cum alijs per *Surd. cons. 186. n. 19. lib. 2.* latè *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 21. n. 10. & 11. & de retr. conuention. §.*
15 *4. glos. 6. n. 31. cũ seq.* † Itaut formæ nihil possit addi, aut detrahi, neque valeat illius renũciatio, adeo vt forma nõ seruata actus sit ipso iure nullus, prout omnia prædicta late comprobat *Seraph. priuileg. iuram. 130. n. 1.*
16 *vsque ad 3.* † Prout dicimus de clausula refectis expensis, quæ non admittit oblationem *Put. decis. 119. in fin. lib. 1. Rot. coram R. P. D. Robusterio Romana legitimæ. 16. Martij 1587. & coram Cardin. Pamphilio Romana rescissionis contractus. 30. Octobris 1602.*

Præterea sumus in retrouenditione concessa ex mera gratia, & liberalitate ementis, qui talem facultatem dedit in contractu separato post venditionem factam, itaut non pos-
17 sit dici res minus vendita, † prout dicitur quando incontinenti promittitur retrouenditio, quasi tunc tale pactum habeatur pro parte pretij *l. fundi partem. ff. de contrab. empt. l. si quis putans. §. arbitrum. ff. commun. diuid. Aret. in l. eamdem. §. cum duos. in 2. notab. ff de duob. reis. Alex. in l. in bonæ fidei. n. 3. ad fin. C. de pact. Ruin. cons. 66. n. 9. lib. 4. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 18. n. 69. cum seq. Couarr. lib. 3. var. resolut. c. 10. n. 1. Socin. cons. 288. in fin. lib. 2. Roland. cons. 96. n. 41. lib. 2. Cephal. cons. 370. n. 95. lib. 3.* Vnde non potest inferri de vno
18 casu ad alium, † cum agenti ex causa onerosa magis succurratur, quam ex causa lucratiua, tamquam illa sit fauorabilior, quam ista *l. sciendum. ff. ex quib. caus. maior. Honded. cons. 34. n. 18. lib. 1. Ias. in l. item quia n. 1. ff. de pact.* Itaut inter istos contractus non possit considerari aliqua correspectiui-
19 tas, † quamuis etiam eodem die essent facta instrumenta, cum adsit expressio causæ procedentis à mera liberalitate, quæ excludit omnem correspectiuitatem, quæ posset oriri ex vicinitate temporis *Put. decis. 271. n. 5. & decis. 490. n. 2. lib. 2.*

Additur, quod oblatio non est pura, cum non interpellet solum pro pretio recipien-
20 do, † sed etiam pro docendo de solutione pecuniarum assertarum in venditione, & calculando, & alia faciendo, vnde non releuat *Ang. in l. qui liberis, 8. & ibi Imol. n. 2. ff. de vulgar. & pupill. substit.* dixi *supr. c. 260. n. 1. cum seq. Alex. in l. 1. §. si quis simpliciter. n. 5. ff. de verb. obligat. Neguf. de pignor. p. 5. membr. 3. partic. 2. n. 10. fol. 103. Gabr. de solution. conclus. 8. n. 4. Grat. cons. 93. n. 75.*
21 *lib. 1.* † Quod etiam procedit in oblatione reali cum deposito *Bart. in l. solutum. n. 5. ff. de solution. Bald. in l. acceptam. n. 24. in fin. vbi Castr. n. 12. C. de vsur. Gabr. cons. 57. n. 6. lib. 1. Rot. coram R. P. D. Cantuccio*

cio Bononien. damnorum & interesse. 16. Iunij 1578.

Accedat, quod solum fuit facta citatio ad dicendum contra iura, & videndum fieri pro-
22 testationem, & interpellationem, † quæ cum sit generalis, facit, vt oblatio non releuet, debet enim esse specialis pro causa, de qua agitur *Tiraq. de retract. lignagier. §.8. glos. 2. n.3.* Et passim in citatione requiritur ex-
23 pressio causæ super oblatione retractus † ad hoc, vt effectum operetur, itaut neque sufficiat generalis perquisitio ad respōdendum in iure, vel petitionibus *Ias. in l. fin. in princ. col.2. vers. tertio limita. n.6. ad med. ff. de eo per quem fact. erit. Castr. cons. 10. lib.1. Becc. cons. 12. n.9. Monter. decis. Arag. 21. n.21. Sim. de Pret. cons. 132. n.80. lib.1.*
24 Et est ratio, † quia per huiusmodi interruptionem præscriptionis, pars prætendit causare malā fidem in emptore obligato ad reuendendum, vnde debet illi innotescere, & reddere eum certum, quod venditor est redempturus, alias non potest dici in mala fide, neque prætendi interrupta aliqua præscriptio, ita in specie pacti de retrouendendo concludit *Surd. decis. 5. n. 9. vers. addo*
25 *quod non sufficeret.* † Quia non satis est litem esse motam, nisi etiam sit instituta illa actio, contra quam præscribitur *l. sicut. C. de præscript. trigint. annor. Corn. cons. 181. col. penult. vers. non obstat quod ante impletos. lib. 2.*

Quibus additur, quod licet oblatio possit fieri non solum vltima die, sed etiam vltimo mo-
26 mento, † quamuis illud esset etiam noctis tempore *Salic. in l. non minorē. in fin. C. de transaction. Cassan. cons. 41. quia casus. in fin.* Tamen hoc procedit, nisi post illū actum remaneret aliquid faciendum, quod non posset intra illum terminum expediri, prout
27 est casus noster, † in quo in fine termini non fuit simpliciter interpellatum pro pretio recipiendo, sed pro docendo de solutione pecuniarum, & de calculando, quæ omnia proculdubio non poterant in eodem termino expediri, & per consequens oblatio non afficit, neque vllum effectum operatur *Socin. cons. 105. visis testibus. col. 1. vers. secundo principaliter. lib.4. Tiraq. de retract. conuention. §.1. glos.7. n.42. in fin.*

Quo vero ad obiectum recusationis oblationis, non verificatur in facto, immo potius constat, quod pars interpellata ad recipiendum pecunias ostendit se paratam recipere, & quamuis ista responsio non fuerit facta, vt prætenditur per procuratorem habentem
28 speciale mandatum, † tamen ad constituendos aduersarios offerētes in mora, talis specialitas non requiritur *Felin. in c. cum m. ferrariensis. in 6. conclus. vers. secundo fallit. n.45. & 46. vbi Rip. n.141. de constitution. Io. Bolog. in l. non solum. §. morte. n.237. ff. de nou. oper. nunciat. Rot. coram Cardin. Plato. Reatina castri poste. 29. Maij* 1589. iuxta *l. si quis solutione. §. 1. ff. de vsur. post Bart. in l. si seruum. §. nunc videamus. ff. de verbor. obligation.*

Ex prædictis patet, quod omnes oblationes fuerunt inualidæ tamquam factæ post tem-
29 pus constitutum ad redimendum, † quo elapso non est amplius locus retrouenditioni *Socin. cons. 241. n.14. lib.2. Dec. in l. petens. col.3. C. de pact. & cons. 308. in casu ad nos transmisso. col.2. vers. quarto accedit. in fin. Gozad. cons. 87. n.5. & cons. 94. n.51. Cagnol. in l.2. col.4. vers. differentia tamen est. C. de pact. int. empt. & vendit. Ias. in l. si quis ita promiserit. §. scia cauit. col.4. vers. benè facit. ff. de verb. obligat. Tiraq. de retract. conuention. §.1. glos.2. n.43. vsque ad 55.* vbi respondet *Bart. & Dyn. in l. eū qui ita. § qui ita stipulatur. ff. eod. tit. de verbor. obligat.* & late dixi *supr. c.207. n.15. cum seq.* iuxta tex. clarum *in l. si creditor. §. illud. ff. de distract. pignor. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.4. tit.31. n.34. vsque*
30 *ad 41.* ¶ † Et ita in huiusmodi causa Romana domorum pluries, & pluries proposita ex prædictis, & multis alijs similibus rationibus fuit decisum per *Rot. coram Sanctissimo Gregor. XV. 19. Ianuarij* 1611. *& iterum. 10. Iunij* 1611. *& denuo. 18. Maij* 1612. in quibus decisionibus etiam late respondetur ad nullitates, quæ obijciebantur, itaut merito fuerit declaratum oblationes non fuisse validas, neque amplius esse locum retrouenditioni, & constare de re iudicata, prout pars postea acquieuit sententijs in ea-
31 dem causa latis, † cum etiam nulla detur purgatio moræ stante pacto resolutiuo, neque de æquitate canonica *Alex. in l. si insulam. n. 24. ff. de verbor. obligation.* iuxta *l. commissoriæ. C. de pact. int. empt. & venditor. Bald. & Aluarot. in c.1. quæ fuit prim. caus. benefic. amitt. Gabr. de transact. conclus. 1. n.24. Grat. cons. 49. n.23. lib. 1. & cons. 93. n.77. eod. lib. Menoch. cons. 718. n.9. lib.8. Put. decis. 66. lib.3. Dec. cons. 452. n.17. Seraphin. priuileg. iuram. 48. n.20. & ibi Addit. n.15. ad med. Mancin. eod. tit. par.4. effect. 13. n.17.*

EPITOME.

IN actione reali de iure communi an procedatur ad excommunicationem, si non potest fieri immissio in possessionem bonorū. ¶ Habens plura remedia, & actiones quando possit eligere quam velit. ¶ Censuræ an relaxentur contra vnum ex obligatis non habentem aliqua bona, si adest alius insolidum cum eo obligatus, contra quem possit fieri executio personalis, & realis. ¶ Actio pro euictione quando competat solum pro parte rei euictæ, & an restitutio pretij sit facien-

facienda pro rata. ¶Et quando ad hunc effectū attendatur potius bonitas, seu mensura fundi. ¶ In casibus, in quibus imminet euictio, an possit retineri pretium in totum, vel tantum pro parte rei, super qua adsunt molestationes.

SVMMARIVM.

1 *Censuræ non possunt relaxari contra vnum ex obligatis non habentem aliqua bona, si adest alius cum eo insolidum obligatus, contra quem potest fieri executio personalis, & realis. n. 2. 4. & 5.*

3 *In actione reali de iure communi proceditur ad excommunicationem, quando non potest fieri immissio in possessionem bonorum.*

6 *Creditor non est grauandus in mutatione iudicij, & actionis, neque ei debet tolli ius quæsitum ex contractu.*

7 *Habens plura remedia, & actiones potest eligere, quam vult prosequi.*

8 *Actio pro euictione non competit, nisi pro parte rei euictæ, & restitutio pretij non fit, nisi pro rata. Declara vt n. 10.*

9 *In casibus, in quibus imminet euictio, non potest retineri pretium, nisi pro parte rei, super qua adsunt molestationes.*

11 *Mensura fundi non attenditur, sed bonitas illius.*

CAPVT DCCLXXXVII.

1 PRo eodem debito si fuerint duo insolidum obligati in forma Cameræ † si contra vnum tantum potest deueniri ad executionem realem, vel personalem, non possunt relaxari censuræ in subsidium ad instantiam creditoris contra alterum, aduersus quem non potest fieri executio realis, nec personalis, prout resoluit Congregatio Concilij, cuius decreti tenorem refert *Prax. Archiepiscopal. Neapolit. c. 68. n. 1. & c. 117. n. 3.*

Quo decreto stante, non possunt reuocari censuræ concessæ, quia constat de illarum iustitia, nam pro adimplemento cedulæ, & fideiussionis præstandæ nullus alius reperitur
2 obligatus, nisi solus Iulius, † vnde non potest esse consultum agenti ad implementum, nisi agendo contra eum, qui se obligauit, & cum factis diligentijs contra bona, & personam obligati nihil reperiatur, merito fuit deuentum ad censuras iuxta formam *Concil. c. 3. sess. 25. de reformat.* quod etiam est de
3 iure communi, † secundum quod in actione reali proceditur ad excommunicationem, quando nō potest fieri missio in possessionem bonorum *c. tuæ fraternitatis. vt lit. non contestat. Prax. Archiepiscop. d. c. 68. n. 1.*
4 Si enim adessent alij obligati † contra quos posset agi pro eadē causa adimplemēti, tunc nisi illis excussis, non deueniretur ad censuras, prout præsupponit dicta declaratio Concilij, iuxta *auth. hoc si debitor. C. de pignorib. Neguf. eod. tit. membr. 1. p. 8. n. 14.*

Neque obstat, quod agens ad implementum possit omissa ista actione disdicere societatem, & repetere sortem principalem, & fructus ab alijs obligatis, & sic erit sibi consultum per istam viam, absque eo, quod feratur excommunicatio contra Iulium,
5 Quia declaratio † Congregationis Concilij solum decidit debere esse tales censuras in subsidium, quando pro eadem causa, quæ agitatur non adest alius, contra quem possit fieri executio pro eo, quod debetur, non autem loquitur, quando ageretur ex diuersis causis, cum in facultate socij creditoris sit velle continuare societatem, & agere ad implementum promissum iuxta formam instrumenti, & si pars aduersa non vult adimplere, potest per eam disdici societas, & solui sors principalis cum fructibus, & sic cessabit implementum, & excommunicatio, Vnde non est grauandus creditor in mutatione
6 iudicij, & actionis, † cum enim ex conuentione habeat obligatúm socium ad dandam cedulam, & fideiussionem, non debet ei tolli ius sibi quæsitum ex contractu *l. eas obligationes. de capit. diminut. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 14. tit. 4. n. 12. & 13. Decian. cons. 25. n. 50. cum seq. lib. 1. Aym. cons. 669. n. 7. in fin.*

Et cum creditor habeat plura remedia, & plures actiones, quæ sibi ex contractu compe-
7 tunt, † est in eius electione prosequi quam voluerit *l. si mulier. §. vlt. ff. quod met. caus. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 16. tit. 6. n. 11. post Bart. in l. recusare. §. titius. ff. ad trebellian. & in l. centurio. n. 38. vbi Aret. n. 16. vers. & inquantum. ff. de vulgar. & pupillar. substitut. Fulgos. cons. 43. n. 5. Socin. Iun. cons. 128. n. 4. lib. 1.*

Quo ad alterum dubium videbatur dicendum, quod in casibus, in quibus datur actio pro euictione, illa non competat, nisi pro parte
8 prædij euicti, † itaut restitutio pretij sit tantum facienda pro parte *l. 1. & ibi Glos. Bart. & Alex. ff. de euict. Idem Bart. in l. si dictum. 56. §. in stipulatione. ff. eod. tit.* iuxta *l. bonitatis. 13. cum duab. legib. seq. l. qui fundum. 45. l. ex mille. 64. l. qui libertatis. 69. §. fin. l. naue. 36. ff. eod. tit. de euiction. Bald. in l. vlt. C. de commun. rer. alienat. Dec. cons. 483. pro resolutione litis. n. 15. Franc. Aret. cons. 129. col. 1. ad med. vers. aliquando plures vendunt. n. 1. ad med. Caball. de euiction. §. 5. n. 84. & 85. fol. 255.* & latius *in addit. in litter. l. in verb. euincitur pars. fol. 333. Rosental. de feud. c. 8. conclus. 29. n. 6. fol. 468. Becc. cons. 106. n. 43. Surd. cons. 104. n. 6. lib. 1. & cōs. 359. n. 30. lib. 3. & decis. 295. n. 5.*
9 *vers. tertio dicebat. & n. 18. ad med.* † vbi etiam, quod in casibus, in quibus imminet euictio, non potest retineri pretium, nisi pro parte rei, super qua adsunt molestationes

Io. Andr. ad Speculat. de empt. & vendit. §.1.n.8.in verb. quia ista. in fin.

Verum prædicta sunt intelligenda habito respectu ad bonitatem fundi, qui si fuerit ven-
10 ditus pro mille, † & euincatur quarta pars illius, quæ pro sui bonitate valeret dimidiam istorum mille, competet euictio pro dimidia istorum mille, non pro quarta par-
11 te, cum non attendatur mensura, † sed bonitas fundi *Castr. in l. si ex falsis. 42. n. 11. in fin. vers. & eodem modo si vendo. vbi Salic. & Rimin. C. de transactionib. Vbald. de duob. fratrib. p. 11. q. 12. vers. nec debent partes assignare. Parpal. in repet. l. placet. vers. & an stetur æstimationi. C. de sacrosan. eccles.* latè *Boer. q. 46. n. 8.* iuxta *l. si in qualitate. 23. ff. de act. empt. l. si fundo vendito. 36. l. si duorum fundorum. 43. l. si seruum mihi. 4. vbi Fulgos. & Castr. ff. eod. tit. Ang. in l. creditoris. ff. de distract. pignor. Doctor. in l. quid aliud sunt iura. 86. ff. de verbor. significat.*

EPITOME.

TRansactio, & diuisio iurata an sit rescindenda propter enormem, seu enormissimam læsionem. ¶ Vel ob falsitatem, & errorem causæ, quod bona sint hæreditaria, seu communia, cum tamen essent propria. ¶ Et quid si ex alia causa posset sustineri. ¶ Vel quando sumus in maiore. ¶ Vel si adsint clusulæ ex certa scietia, vel similes amplissimæ. ¶ Vocatio fratrum, & illorum filiorum nasciturorum an censeatur ordine successiuo, & per fideicommissum. ¶ Renunciatio *l. de his. C. de transaction.* qualis debeat esse, vt operetur. ¶ Filius quando præsumatur acquisiuisse potius de bonis hæreditarijs paternis, quam proprijs. ¶ Prohibitio alienationis cum expressione, vt conseruentur bona in familia, an faciat, vt filij in conditione positi sint substituti per fideicommissum. ¶ Præsumptio quod quis acquirat, & ditetur an habeat locum non probata causa, & industria. ¶ Renuncians cum clausula omni legum auxilio, & similibus verbis generalibus quando dicatur renunciasse fideicommisso. ¶ Et an sit probanda scientia præcisa illius, & quod renunciatio non possit in alio iure verificari.

SVMMARIVM.

1 *Transactio etiam iurata rescinditur propter enormissimam læsionem, secus enormem.*

2 *Falsitas, & error causæ, quod bona sint hæreditaria, cum tamen sint propria, facit, vt transactio sit ipso iure nulla non obstante iuramento.*

3 *Transactio, & iusiurandum habet tacitam conditionem veritatis causæ.*

4 *Diuisiones sunt inualidæ, si fiant de bonis communibus, cum tamen verè non sint talia. & n. 5. Amplia quamuis ex alia causa possent sustineri. n. 6.*

7 *Vocatio fratrum, & illorum filiorum nasciturorum censetur ordine successiuo, & per fideicommissum. Et quid si vocentur æquis portionibus, & quod vnus succedat alteri. n. 8.*

9 *Prohibitio alienationis cum expressione causæ conseruationis bonorum in familia facit, vt liberi in conditione positi sint substituti per fideicommissum.*

10 *Diuisio erronea non nocet etiam maioribus non obstante iuramento, & clausula ex certa scientia, cum similibus.*

11 *Scientia specialis requiritur de omnibus contentis in testamento. n. 23.*

12 *Renuncians cum clausula omni legum auxilio, & cum verbis amplissimis non censetur renunciare fideicommisso, nisi probetur explicita scientia illius, & quod renunciatio non possit in alio iure verificari.*

13 *Renunciatio dispositioni* l. de his. C. de transact. *debet esse specialis. & n. 14.*

15 *Filius præsumitur acquisiuisse de bonis hæreditarijs paternis. n. 16. nisi coniecturæ adsint pro filio. n. 17. & 19.*

18 *Identitas bonorum quando præsumatur.*

20 *Præsumptio, quod quis acquirat, & ditetur procedit probata causa, & industria. & n. 21.*

22 *Assertioni partis standum est.*

24 *Pluralitas resoluitur in singularitatem.*

25 *Filius dicitur creditor in legitima, quæ nullum recipit grauamen.*

CAPVT DCCLXXXVIII.

TRansactio est rescindenda, cum fuerint diuisa bona tamquam hæreditaria paterna, quæ tamen verè non erant talia, sed pleno iure spectabant ad Antonium vigore fideicommissi, de quo in testamentis exhi-
1 bitis, † quo casu transigens dicitur enormissimè læsus, & per consequens datur rescissio transactionis etiam iuratæ, quidquid alias, cessante enormissima læsione, nō daretur iuxta magis communem, & veriorem opinionem, quam ita distinguendo tenent Doctores, de quibus latissime *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 26. tit. 9. n. 23. vsque ad 32. Aym. cons. 151. n. 26. in fin. & cons. 192. n. 3. Gabr. cons. 158. n. 48. cum seq. lib. 1. Natt. cons. 548. n. 12. Surd. cons. 451. n. 9. lib. 3. Dec. cons. 202. vt vera resolutio. n. 4. & ibi Add. in verb. maximus. Parif. cons. 12. n. 102. lib. 2. Rim. Sen. cons. 315. n. 2. & 3. Ceph. cons. 137. n. 57. Grat. cons. 88. n. 2. in fin. lib. 1. Socin. Iun. cons. 129. n. 48. lib. 1.*

Immo etiam stante falsitate, & errore causæ, quod bona essent hæreditaria, cum tamen es-
2 sent propria, † transactio est ipso iure nulla quamuis adfuerit iuramentum, tamquam non

non adsit consensus, quo deficiente non adest aliqua obligatio, neque est necessaria absolutio, prout late comprobat *Surd. cons. 37. n. 9. vsque ad 13. lib. 1. post Bald. in l. fin. col. 1. vers. quarto potest sperari. ff. qui satisd. cogant.* Castr. *cons. 377. n. 2. lib. 2. Socin. cons.*
3 *40. n. 7. lib. 1.* † Transactio enim, & iuramentum habent tacitam conditionem, nisi adsit error, & falsa causa *Dec. cons. 408. n. 7. Aym. cons. 144. n. 17. Ceph. cons. 207. n. 67. Rol. cons. 13. n. 29. & 30. lib. 1. Menoch. cons. 24. n. 7. Becc. cons. 90. n. 10. vsque ad 21. & cons. 109. n. 2. Paris. cons. 89. n. 71. lib. 1.*

Et passim tales diuisiones, & transactiones sunt inualidæ, & nullæ quando sunt factæ tamquam de bonis communibus, & hereditarijs,
4 si verè postea apparet, † quod non sunt talia *l. si post diuisionem. C. de iur. & fact. ignor. Ruin. cons. 167. n. 5. in fin. & n. 13. cum*
5 *seq. lib. 2.* vbi de diuisione facta per eum, † qui credidit alium vocatum ad fideicõmissum, cum tamen ipsemet esset substitutus, quo casu diuisio est nulla *Surd. cons. 37. n. 11. lib. 1. Castr. in l. vlt. §. idem quæsijt. de condict. indeb. & cons. 125. dubitatur. n. 11. lib. 2. Bald. cons. 386. lib. 1. Alex. cons. 168. n. 1. lib. 5. Aym.*
6 *cons. 26. ad fin.* † vbi ampliat quamuis talis diuisio posset ex alia causa sustineri *Idem Aym. cons. 188. n. 9. & cons. 221. n. 8. Natt. cons. 77. n. 12.* & latissimè comprobat *Becc. cons. 90. n. 9. & per tot. lib. 1. Dec. Alex. & alij in l. si soror.* C. *de collation.*

Quod autem bona, de quibus in transactione, non sint hæreditaria, sed propria ipsius An-
7 tonij, clarè apparet, † cum ipse fuerit vocatus per fideicommissum in testamento Petri, in quo non solum instituuntur, & expressè vocantur nominatim fratres, sed etiam illorum filij nasciturі, inter quos est Antonius filius vnius ex dictis fratribus, tunc enim censentur vocati ordine successiuo, & per fideicommissum, ex quo tempore institutionis non erant nati *Dec. cons. 247. visa petitione. col. 2. in fin. Bald. Socin. Alciat.* & alij de quibus per *Card. Mantic. de coniectur. vlt. voluntat. lib. 4. tit. 7. n. 27. Aym. cons. 22. n. 7. & 9. Rot. diuers. decis. 579. n. 10. & 11. Card.*
8 *Seraph. decis. 934. n. 8. p. 1.* † Stante præsertim vocatione pro æquis portionibus, quæ est solum respectu nepotum, non autem filiorum, qui ideo non possunt venire in prima vocatione, prout etiam præsupponunt verba illa, quod vnus succedat alteri, & è conuerso *Socin. Ias. & alij in l. gallus. §. quidam rectè. ff. de liber. & posth. Decian. cons. 26. n. 37. lib. 2. Dec. cons. 205. n. 6. Ruin. cons. 100. n. 3. & 5. lib. 2.*

Idem est respectu testamenti Hieronymi, vbi
9 adest expressa prohibitio alienationis, † cum expressione causæ, quia testator voluit, quod bona remaneant in familia, tunc enim videtur voluisse etiam liberos masculos in conditione positos per fideicommissum substituere iuxta communem opinionem, de qua *Paris. cons. 6. n. 16. lib. 3. Ruin. cons. 101. n. 15. lib. 2. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11 tit. 3. n. 15.*

Cum igitur ex prædictis appareat de diuisione erronea, siue error consistat in iure, siue in
10 facto, numquam nocet diuisio, † quamuis simus in maioribus, non obstante iuramento, siue clausula ex certa scientia, vel similibus solitis apponi in huiusmodi diuisionibus, prout late concludit omnibus obiectis respondendo *Becc. cons. 90. n. 9. vsque ad 21. lib. 1.* Maxime, quia non sufficit quælibet
11 scientia, † sed requiritur specialis de omnibus contentis in testamento cum visione verborum fideicommissi, illorumq. expressione iuxta *l. de his. ff. de transact.* cum alias renunciatio, & diuisio non valeret *Osasc. decis. 112. n. 6. Rip. in l. qui romæ. §. duo fratres. n. 64. ff. de verb. obligation. Curt. Iun. cons. 92. n. 4. Paris. cons. 95. n. 25. lib. 3. Andr. Gail. obseruat. 139. n. 10. lib. 2. Roland. cons. 13. n. 26. lib. 1.*

Et clausulæ generales, & amplissimæ, quæ ex aduerso allegantur cum renunciatione om-
12 ni legum auxilio, † ac cuicumque iuri, quod quis habet, vel habere sperat, cum similibus verbis non sufficiunt ad hoc, vt censeatur renunciatum fideicommisso, duo enim copulatiuè debent concurrere ad istum effectum, & quod probetur adesse explicitam sciẽtiam fideicommissi, & quod renunciatio non possit in alio iure verificari, prout latè concludit *Surd. cons. 395. n. 22. vsque ad 25. lib. 3. post Bart. in l. qui romæ. §. duo fratres. n. 19. de verb. obligat. Curt. Iun. cons. 23. n. 2. Ruin. cons. 92. n. 27. lib. 4. Grat. cons. 17. n. 46. lib. 1. Peregr. de fideicommiss. art. 52. n. 32.*

Non obstant decisiones *coram R. P. D. Manzanedo Viterbien. bonorum. 20. Iunij 1614. & in eadem causa coram R. P. D. Remboldo. 10.*
13 *Iunij 1615.* † Quia in eis fuit in specie cum iuramento renunciatum dispositioni *l. de his. ff. de transact.* quod non est in casu nostro, in quo non adest talis renunciatio, Vnde non mirum, si tunc censetur renunciatum
14 fideicommisso † stante speciali renunciatione *d. l. de his. Rip. in d. §. duo fratres. n. 71. vbi Crot. n. 110. Peregr. de fideicommiss. art. 52. n. 49. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 26. tit. 2. n. 31.*

Nec facit, quod non probetur bona, super quibus fuit transactum, esse subiecta fideicommisso, Quia satis est, quod in testamento Petri relinquantur omnia bona in castro nominato suis filijs. Quamuis enim dicti filij potuerint acquirere in eodem loco alia bona,
15 Tamen præsumptio est contra filios, † quod talia bona præsumantur esse de bonis hæreditarijs paternis, & sic de subiectis fideicõmisso, non autem de bonis proprijs filiorum, quibus incumbet onus probandi, quod ad ipsos, non ad patrem talia bona pertinent

cum filij præsumantur habuisse bona à patre, non autem aliunde acquisiuisse *Glos. in l.cum oportet. in verb. ex eius. in fin. vbi*
16 *Bart.C.de bon.quæ liber.*† & concludit multa adducens *Marzar. de fideicommiss.p.3. q.59. vers. quando autem non esset expressum. n.8.* contra quem licet teneat *Peregr. eod.tit.art.44.n.21.* Tamen verior est opinio *Marzar.* cum bona reperta apud filios ex
17 præsumptione iuris† dicantur potius perueniisse ad eosdē filios ex hæreditate paterna, nisi coniecturæ existant pro filijs *Alex. cons. 31. n. 8. vbi Natt. in addit. in verb. etiam si non appareant. lib. 4. Socin.cons.92.col.9. vers. circa primam difficultatem. lib.1. Ias. cons.25. lib.1. Bald. in auth. ex testamento. col.4.n.7.vers. vndecimum capitulum. C. de collat. & in l.iubemus. §.1. C.ad trebellian. & in l.2. C. de patr. potestat. Natt.cons.358. n.8. in fin. vers. & ideo si quis nascatur. & vers. sic etiam dicendum. Zas. cons.5. n.19.*
18 *lib.1.* † vbi etiam concludit, quod identitas bonorum, non diuersitas præsumenda est *Bart. & alij in l. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de legat.* 2. Et quando filius præsumatur acquisiuisse aliunde, quam ex re pa-
19 tris † multa *Menoch. præsumpt.50.lib.3.*

Neque obstat, quod quis præsumatur acquirere, ac ditari *l. si defunctus. C. arbitr. tutel.*
20 Quia ista est præsumptio leuis, † & non habet locum nisi probata causa, & industria, cum alias, illa non existente, non præsumatur
21 pro acquisitione, † & diuitijs *Salic. in l. quod nomine. n.2. vers. sed his non obstantibus. ff. de condict.indeb.* latè *Gutier. de tutel.p.3. c.46. n.13. & n.26. Menoch. præsumpt. 28. n.11.lib.6.Paris.cons.99.n.54. & 55.lib.3.*

Quamuis hæc dicta sint ex abundanti, vt respondeatur exaduerso allegatis, Cum appareat ex instrumento venditionis, quod aduersarij asserunt ista bona esse subiecta fideicommisso, & in eo narrantur testamenta, & propterea fuit ab eis obtenta derogatio,
22 Vnde standum est † illorum assertioni *l.cum precum. C. de liber.caus. Surd.cons.19.n.10. lib.1.* Et licet exaduerso negetur istud instrumentum esse de actis, Tamen in facto constat contrarium, & adest copia originalis data ipsimet Iudici.

Nec aduersatur, quod in transactione fuerit renunciatum fideicommissis in plurali numero, vnde hæc locutio comprahendet omnia
23 fideicommissa etiam patruorum, † Quia fuit simpliciter dictum de fideicommisso patris, non de alijs, de quibus non aderat notitia, cum tamen illa esset probanda *Surd. cons.395. n.22. lib.3.* Quamuis etiam si esset
24 dictum de fideicommissis in plurali, † nihilominus etiam pluralitas resoluitur in singularitatem, cum non fuerit per partes cogitatum nisi de vno fideicommisso patris *l. lucius. §. caio. ff. de vulg. & pupill. Imol. in l. vlt. §. filia. ff. de legat. 2.*

Quod debeant restitui accepta non obstat, Quia nihil fuit receptum, immo diuisio non habuit effectum, cum vsquemodo retineantur per aduersarios bona, quæ debebant cōsignari Antonio, qui licet habuerit tertiam
25 partem locorum Montium, † Tamen habuit pro legitima sibi debita in bonis patris, quam non tenetur restituere, cum nullum recipiat grauamē, & in ea filius dicatur creditor *l. quoniam in prioribus. & l.omnimodo. C. de inoffic. testam. Surd.cons.192. n.15. vsque ad 20.lib.2.*

EPITOME.

Confessio iurata quando possit reuocari post acceptationem, & ius quæsitum parti. ¶ Et quæ probationes requirantur ad docendum de illius errore, ¶ Et an testes debeant esse omni exceptione maiores, tam in personis, quam in dictis, reddendo rationem etiam si non fuerit interrogati. ¶ Et an sit probanda qualitas bonæ opinionis, & famæ. ¶ Negatiua an requirat ad illius probationem, quod adducatur ratio absque interrogatione, siue simus in criminalibus, siue in ciuilibus. ¶ Probatio valoris, & fructuum an subsistat non probata quantitate bonorum. ¶ Confessio in precibus an magis afficiat, quam in alio actu. ¶ Et quando prosit absenti, quamuis preces essent subreptitiæ, & contra eas fuisset iudicatum.

SVMMARIVM.

1 *Confessio iurata, & per partem acceptata non potest reuocari propter ius parti acquisitum.*
2 *Confessio facta in precibus magis afficit, quam in alio actu, & prodest absenti, quamuis preces essent subreptitiæ, & contra eas fuisset iudicatum. n.3.*
4 *Minor habetur pro maiore in beneficialibus.*
5 *Error contra confessionem est probandus per probationes apertissimas, & claras, & per testes omni exceptione maiores in personis, & in dictis, cum sit maior omni probatione, quam confitens contra se habet. n. 6. 7. & 11.*
8 *Probatio valoris, & fructuum non subsistit, non probata quantitate bonorum.*
9 *Negatiua non potest probari, si non adducatur ratio, quamuis de ea testis non interrogetur tam in criminalibus, quam in ciuilibus.*
10 *Probatio contra confessionem non admittitur, nisi testes deponant de causa scientiæ etiam non interrogati.*
12 *Qualitas optimæ opinionis est probanda, quando sumus in probatione erroris contra confessionem. & n.13.*

CA-

CAPVT DCCLXXXIX.

NOn sumus in simplici probatione valoris fructuum, quo casu facilius admittuntur testes ad illum probandum, sed in probatione valoris contra propriam confessionem iuratam, & per partem acceptatam,
1 tunc enim † non datur amplius reuocatio propter ius acquisitum parti *Ias. cons. 21. n. 2. vers. secundo respondetur. lib. 3. Alex. cons. 92. n. 6. lib. 5.* Maxime, quia sumus in confes-
2 sione facta in precibus, † quæ magis afficit, quamuis preces essent reprobatæ, & subreptitiæ, & contra eas fuisset iudicatum, vt post *Io. Andr. Abb.* & alios late *Gabr. conclus. 4. n. 1. vsq; ad n. 5.* & per *Mascard. con-*
3 *clus. 368. n. 1. vsque ad 3.* † Itaut etiam huiusmodi confessio in precibus prosit absenti *Menoch. cons. 745. n. 22. lib. 8.* licet etiam confessio esset facta per minorem, quando
4 sumus in beneficialibus, † in quibus habetur pro maiore *c. si annum. de iudic. in 6.*

Neque obstat, quod talis confessio admittat probationem erroris, Quia error erit pro-
5 bandus † per probationes magis vrgentes, & apertissimas, & claras, & per testes omni exceptione maiores, Nã confessio est maior omnibus depositionibus testium, & quolibet publico instrumento *Bald. cons. 192. proponitur quod in quadam ciuitate. col. 2. ad fin. lib. 2. Aym. cons. 61. n. 3. & cons. 171. n. 4. Menoch. cons. 372. n. 15. lib. 4. & cons. 614. n. 5.*
6 *ad med. lib. 7.* † Vnde non mirum, si volens probare errorem indigeat efficaciori probatione propter aliam maiorem probationem, quam contra se habet *Dec.* in specie *cons. 105. pro tenui facultate mea. col. 3. ad med. vers. cum ergo ista probatio erroris. n. 4. post Abb. in c. quia verisimile. in 2. notab. de præsumpt. Butr. in c. super hoc. de renũciat. Surd. cons. 6. n. 11. post princ. vers. itaut qui contrarium. lib. 1. & cons. 192. n. 13. ad med. lib. 2. Bero. cons. 147. n. 34. lib. 2. Aym. cons. 75.*
7 *n. 34. & cons. 56. n. 3.* † vbi etiam addit, quod tales testes debent esse omni exceptione maiores in personis, & dictis, itaut probationes sint manifestissimę in superlatiuo gradu *Io. de Anan. cons. 97. n. 2. iuxta. §. itẽ verborum. instit. de inutilib. stipulation.* & concludunt omnes *in l. 2. §. si quis neget. vbi Bart. col. fin. ff. quemadm. testam. aperiant. Bald. in l. in exercendis. C. de fid. instrum. & cons. 37. ad fin. lib. 1. Alex. cons. 43. n. 24. lib. 4.*

An autem in casu nostro sit probatus valor cum istis circumstantijs, & probationibus supra requisitus, facilis est inspectio, cum percurrendo omnes depositiones testium appareat
8 non solum non esse probatum valorem, † sed neque quantitatem bonorum, itaut illa non probata, nulla subsistat probatio valoris, & fructuum iuxta *decis. Rot. coram Card. Plat. Anconitana terrarum. 17. Martij. & 21. Aprilis 1589.* de qua per *Cardin. Seraphin. decis. 1462. n. 4. & decis. 1377. n. 4.* vbi allegantur concordantes decisiones & notat *Alex. cons. 54. n. 4. lib. 6.*

Et quatenus etiam aliqui testes probarent talem quantitatem, prout prætenditur colligi
9 ex depositione primi, & secundi testis, † Tamen cum simpliciter dicant non adesse alia bona, præter descripta in articulis, talis depositio nihil facit, quia requiritur, quod adducatur per eos ratio, quamuis de ea non interrogarentur, cum simus in probatione negatiuæ non solum in criminalibus, sed etiam in ciuilibus *Aym. cons. 2. n. 3. in fin. vers. quinimmo. Bald. in l. si actor. col. 3. C. de probat. Ang. in l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Alex. cons. 65. col. 3. vers. vnde dicimus. n. 4. lib. 1. Dec. cons. 101. pro tenui facultate mea. col. penult. in princ. vers. quod maxime videtur in isto casu.*

Præsertim, quia sumus in testibus deponentibus contra confessionem, quæ cum præualeat instrumento publico, & sit probatio notoria,
10 vt dictum est, requirit, † vt semper testes contra eam deponentes adducant rationem etiam non interrogati *Dec. d. cons. 101. n. 1. in fin. col. penult. in princ. vers. & ad confirmationem supradictorum. Bald. post Iac. Butr. in l. presbyteri. ad fin. C. de episcop. & cleric. Ias. cons. 62. post princ. vers. hinc signanter. lib. 1. Aym. cons. 56. n. 3. post princ.*

Additur, quod tales testes reprobantes confessionem debent esse omni exceptione maio-
11 res, † & optimæ conditionis *Ioan. de Anan. cons. 97. n. 2.* cum alijs supra allegatis, Vnde requirebatur, quod in specie fierent articuli, & probationes super ista qualitate optimæ
12 opinionis, † cum alias nihil talibus sit credendum *Ias.* in terminis *cons. 153. n. 5. col. penult. ad med. vers. decimotertio contra istos testes. lib. 2. post Ang. in l. 1. §. si quis neget. ff. quemadm. testam. aperiant. Alex. cons. 43. n. 24. vers. quinimmo secundum.*
13 *lib. 4.* Prout regulariter, † quando in teste requiritur aliqua qualitas probatæ, vel integræ opinionis, vel similis, semper illa est probanda, cum alias quis nõ possit obtinere *Socin. cons. 274. col. 9. lib. 2. Purpur. in l. admonendi. col. 26. n. 165. ff. de iureiurand. Alex. cons. 82. n. 3. lib. 1. Dec. in c. post cessionem. col. 3. post med. in glos. 1. de probat. & cons. 37. col. 4. vers. & quando testes. Corn. cons. 232. ad fin. lib. 1.* cum alijs per *Aym. de antiquit. tempor. p. 1. §. quæritur etiam in hac materia. n. 37. & 38.*

EPITOME.

DOminium an probetur ex sola recognitione rei emphyteoticæ. ¶ Vel sit etiam probandum, quod recognoscens possideret rem recognitam, & illius esset dominus tempore recognitionis. ¶ Et quid in

antiquis. ¶ Et quod tempus dicatur tale. ¶ Et quando vnica recognitio sufficiat. ¶ Et an illa praeiudicet tertio possessori, & recognoscenti, & haeredi, vel legatario, donatario, emptori, & similibus ab eo causam habentibus. ¶ Vel quando eadem recognitio respicit vtilitatem domini, qui non sit talis, in quem dominium sine traditione transferatur. ¶ Identitas rei recognitae an sit probanda, ¶ Et quae probationes requirantur. ¶ Et quid stante diuersitate mensurae an tunc maior probatio sit necessaria, itaut sit recurrendum ad duas demonstrationes, per quas constet de corpore rei per appositionem loci cum duobus confinibus.

SVMMARIVM.

1 *Dominium an probetur ex recognitione rei emphyteoticae.*
2 *Recognitio sola non sufficit, nisi etiam probetur, quod recognoscens possideret rem recognitam, & illius esset dominus tempore recognitionis.*
3 *Instrumentum solum recognitionis probat in antiquis absque alia probatione, & tempus quadraginta annorum dicitur tempus antiquum.*
4 *Identitas rei recognitae debet in specie probari, vt praeiudicet recognoscenti.*
5 *Confinia, & alia demonstrationes requiruntur ad probandam identitatem.*
6 *Pluralitas praesumitur in rebus, & corporibus, nisi probetur identitas.*
7 *Diuersitas mensurae facit, vt maior probatio sit necessaria in probanda identitate, itaut tunc recurrendum sit ad duas demonstrationes, per quas constet de corpore rei per appositionem loci, cum duobus confinibus, n. 8.*
9 *Recognitio in dominum non obest tertio possessori, sed ipsi recognoscenti, & eius hadi, & particulari successori, vt legatario, donatario, emptori, & similibus ab eo causam habentibus. & n. 10. Declara vt n. 12.*
11 *Recognitio vnica sufficit vallata stipulatione, vel approbata solutione canonis.*
13 *Per recognitionem respicientem vtilitatem domini, qui non sit talis, in quem dominium sine traditione transferatur, non fit aliquod praeiudicium recognoscenti, nec tunc res vasalli efficitur feudalis.*

CAPVT DCCXC.

NOn est quaerendum in casu proposito de veritate opinionis *Guid. Pap. q. 272.*
1 *fol. 405.* † dum concludit, quod ex recognitione, de qua agimus, fuerit probatum dominium ad fauorem Monasterij, Quia recipit multas declarationes, de quibus late *Rip. in l. si aliquam rem. n. 38. vsque ad 42. ff. de acquir. possess. & per Rebuff. de constitutionib. redditum & vt non poss. nisi a quinquen. peti, artic. 2. glos. vnic. n. 4. vsque ad n. 11.*

Quidquid enim sit de huiusmodi opinione, concludendum est in casu nostro non esse probatam intentionem Monasterij quo ad do-
2 minium praetensum, † cum non sufficiat sola recognitio, nisi etiam probetur, quod recognoscens possideret rem recognitam, & illius esset dominus tempore recognitionis, prout voluit *Idem Guid. Pap. cons. 147. incip. consilium. col. 2. in princ. vers. maxime quia per processum apparet. n. 1. & cons. 177. incip. nobilis petrus franconus. in princ. & sing. 876. incip. si homo se recognoscit. in fin. vers. sed aduerte hoc verum. fol. 257. per tex. in l. censualis quidem professio. 7. C. de donation.* & notat etiam *Rabotius in addit. ad d. Guid. Pap. q. 272. vers. vtrum dominium. Rip. in l. si aliquam rem. col. 10. ad med. n. 37. in fin. vers. verum quia praemissa. ff. de acquir.*
3 *possess.* † Et contraria procedunt in antiquissimis, in quibus instrumentum solum recognitionis absque alia probatione probaret possessionem, quasi tunc sufficiant leuiores probationes, nec plenae requirantur *Socin. cons. 187. in controuersia qua vertitur. col. 5. in fin. n. 13. lib. 2. Franc. Marc. decis. 609. n. 9. p. 1.* vbi etiam quod tempus antiquum in ista materia recognitionis dominij est quadraginta annorum.

Et in casu nostro nulla adest difficultas, quia non fuit probatum, quod vinea designata in recognitione sit vna, & eadem cum illa, de
4 qua modo agitur, † quod erat in specie probandum, vt in proposito notat *Franc. Marc. decis. 609. n. 4. vers. & pariter dicti testes. p. 1.* quod generale est in omni materia, vt identitas rei sit probanda per confinia, & alias
5 demonstrationes, † de quibus nulla fit mentio in instrumento producto *Aym. cons. 112. n. 3. post Io. Andr. in c. auditis. de praescript. Alex. cons. 118. & 119. lib. 1. Dec. cons. 91. col. 2. & cons. 146. col. 7. post Bart. & alios in l. demonstratio falsa. ff. de condit. & demon-*
6 *strat.* vbi quod in rebus, † & corporibus praesumitur pluralitas, nisi probetur identitas *Aym. cons. 112. n. 4. in fin. Surd. cons. 61. n. 13. & 14. & cons. 135. n. 77. Alex. cons. 134. col. 2. n. 3. lib. 2. Ias. in l. non hoc. n. 12. C. vnd. legitim. Natt. cons. 80. n. 4. Ruin. cons. 46. n. 16. lib. 4. Paris. cons. 104. n. 11. lib. 1.*

Maxime cum non solum non sint probata confinia, sed etiam quia non correspondet vna vinea cum alia quo ad mensuram petiarum, aut modiorum, ob quam diuersitatem magis est probanda identitas, tamquam res sit in-
7 certa, † vnde est recurrendum ad duas demonstrationes, per quas constabit de corpore rei per appositionem loci cum duobus confinibus *Bart. in l. demonstratio falsa. 17. in princ. q. 7. n. 14. ff. de condit. & demonstrat. & in l. si quis in fundi vocabulo. ff. de legat.*

legat.1.Alex.conf.73.n.4.lib.3.Socin.conf.89. n.9.lib.1. Aym. conf.198. n.1. & in respons. pro gener. n.320. Natt. conf.314.n.4. Surd.
8 *conf.235.n.11.lib.2.* † & est communis, vera, & recepta sententia ab omnibus tam in iudicando, quam consulendo, vt per *Roland. conf.67.n.14. vsque ad 18.lib.2.*

In prædictis tamen obseruandum est, quod re-
9 cognitio in dominum † non præiudicat tertio possessori late *Bertrand. conf.85.n.5. & 6.lib.7. Aym. conf. pro gener. n.431. & 432. Bened.in c. raynutius.in verb. & vxorem nomine adelasiam.n 450.de testam.* præiudi-
10 cabit tamen ipsi confitenti, † seu recognoscenti *Ceph.conf.9.n.20.* & hæredi, & particulari successori, vt donatario, legatario, & emptori succedenti particulariter in illa re recognita, & habenti ius, & causam à recognoscente *Bened.in c. raynutius.in verb. & vxorem nomine adelasiam.n.446. & 450. de testam. post Guid. Pap. q. 24. & 42. & 272.*
11 *Abb. in c.cum olim. not.8. de censib.* † Itaut vnica recognitio sufficiat vallata stipulatione, vel approbata solutione canonis *Bart.in l.cum scimus. C. de agricol. & censit.lib.10. Mascard.conclus.544.n.10.*

Intellige quando quis recognoscit se tenere rem sub dominio alterius, tunc enim probatur dominium in odium recognoscentis,
12 & hæredum suorum, † non virtute recognitionis, sed confessionis, secus si quis recognoscat se tenere rem aliquam in emphyteusim ab alio, tunc enim neque probaretur dominiũ contra recognoscentem *Aym.conf. 157. n.7.* vbi vult, quod debeat in recognitione fieri expressa mentio de dominio, vt
13 præiudicet etiam inter partes.† Prout etiam si dominus cuius vtilitatem hæc recognitio respicit, non sit talis persona, in quam dominium sine traditione transfertur, non præiudicabit ista recognitio, nec res vasalli efficitur feudalis *Sebrad. de feud. par.5.c.5.n.12. fol.97.* vbi etiam multa de huiusmodi recognitione adducuntur.

EPITOME.

Facultas conferendi ordines minores an competat Abbatibus tam quo ad monachos, & conuersos suos, quam laicos etiam cum dimissorijs Episcopi. ¶ Et quid seruandum sit iuxta Concilium reiecto iure communi. ¶ Et in nouitijs ante professionem. ¶ Monachi Siluestrini, & Camaldolen. an sint exempti ab oneribus, & collectis iuxta priuilegia aliarum religionum. ¶ Et quid operetur communicatio illorum, & similium facultatum. ¶ Et an præsumantur esse in viridi obseruantia. ¶ Clausula sublata, & decretum irritans quem effectum habeat. ¶ Coloni, & singulares de populo, & Canonici soluentes collectas, & alia onera, à quibus populus, & ecclesia, & domini sunt exempti, an illis præiudicent. ¶ Res loco alterius erecta an possit continere plusquam alia, itaut si non probetur, quod quædam qualitas insit primæ, debeat inesse secundæ.

SVMMARIVM.

1 *Abbates de iure communi habebant facultatem conferendi ordines minores non solum monachis, & conuersis suis, sed etiam puris laicis, nec conuersis, nec conuertendis.*
2 *Ordines minores iuxta Concilium non possunt conferri per Abbates, nisi regularibus subditis tantum, non autem clericis secularibus, quorum ordinatio spectat solum ad Episcopos.*
3 *Abbatibus non licet ordinare clericos seculares, neq; cum dimissorijs Episcopi. & n.7.*
4 *Religiosi non debent vacare alijs negotijs, quam illis, quæ ad eorum religionem pertinent.*
5 *Ordinatio subditorum spectat solum ad dignitatem episcopalem.*
6 *Nouitij non sunt subditi Abbati, neque ab eo possunt ordinari, nisi post professionẽ.*
8 *Abbates Monasterij Siluestrini habent quæcumque priuilegia concessa Monachis Camaldolen. & alijs monasterijs totius orbis, in quibus adest etiam facultas conferendi ordines minores.*
9 *Communicatio priuilegiorum facit, vt dicantur illa met, quæ alteri erant concessa cum eisdem qualitatibus.*
10 *Monachi Siluestrini, & Camaldolen. sunt exempti ab omnibus collectis, & oneribus tam impositis, quam imponendis.*
11 *Reuocatio priuilegiorum non præsumitur, nisi probetur per exactissimas probationes.*
12 *Clausula sublata adimit facultatem Iudici, & parti aliquid faciendi.*
13 *Decretum irritans annullat omnia, quæ in contrarium fiunt.*
14 *Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur tam in rebus, quam in personis. n.16.*
15 *Res loco alterius erecta non debet continere plus quam alia.*
17 *Coloni soluentes collectas, à quibus domini sunt exempti, illis non præiudicant.*
18 *Singulares de populo soluentes vectigalia non officiunt populo habenti priuilegium immunitatis, prout neque canonici præiudicabunt ecclesiæ. n.19.*

CAPVT DCCXCI.

Ante Concilij dispositionem Abbates de iure communi habebant facultatem conferendi ordines minores non solum mo-
1 nachis, & conuersis suis, † sed etiam puris laicis, nec conuersis, nec conuertendis, dummodo in eis episcopalem iurisdictionem obtinerent

tinerent

tinerent *Cardin. Seraph. decis.* 985. *n.* 1. iuxta *Glos. in c. abbates.* 3. *in verb. quasi episcopalem. vbi Gemin. n.* 4. *Franc. n.* 3. *de priuileg. in* 6. *Turrecremat. in c. quoniam. n.* 6. *distinct.* 69. *Ang. in summ. in verb. ordo. il* 2. *post princ. Butr. cons.* 19. *n.* 15. *Card. Thusc. concl.* 9. *incip. abbas quid possit. n.* 5. *tom.* 1. *fol.* 9. *Zabar. in c. attendentes. §. statuimus. n.* 3. *q.* 9. *de stat. monachor.* cum alijs per *Roderic. quaest. regular. tom.* 3. *q.* 23. *art.* 2. *in princ. fol.* 63. iuxta constitutionem *Innoc. VIII. de anno* 1489. latissimè *Campanil. episcop. Laquedonen. in diuersor. iur. canonic. rubr.* 6. *c.* 2. *n.* 4. *vsque ad* 10.

Concilium tamen *sess.* 23. *c.* 10. restrinxit Abbatibus hanc facultatem ad regulares sub-
2 ditos tantum, † vt in his solis liceat eisdem Abbatibus quantumuis exemptis tonsuram, vel minores ordines conferre, denegando respectu clericorum secularium tãtum, quorum ordinationem voluit solum ad Episco-
3 pos pertinere, † ideoque neque eis licebit tales cum dimissorijs ordinare, cum sublata sit eis praecisè, & absolutè facultas conferẽdi ordines, praeterquam eis subdidis *Cardin. Seraph. decis.* 985. *n.* 2. *vsque ad* 9. vbi addit
4 rationem, † quia noluit religiosos vacare alijs negotijs, praeter illa, quae ad eorum religionem pertinent, & quia forte multi abutebantur huiusmodi facultatibus in praeiu-
5 dicium episcopalis dignitatis, † ad quam solam spectat ius ordinandi suos subditos *c. nullus. de temporib. ordinat.* Ideo satis fuit concedere Abbatibus facultatem ordinandi suos monachos tantum, non autem alios sibi non subditos *Roder. quaest. regular. tom.* 3.
6 *q.* 23. *art.* 2. *post princ. fol.* 63. † vbi tamen quod debent esse subditi Abbati, & sic post professionem, cum nouitij non sint subditi.

Ex praedictis sequitur, quod Abbas generalis monachorum Siluestrinorum non potest impediri per Episcopum Camerinen. vt non conferat ordines minores suis subditis, cum tam de iure communi, quam ex dispositione
7 Cõcilij talis facultas ei concedatur, † & contraria procedunt quando vellet alijs non subditis illos conferre cum dimissorijs proprij Episcopi, quod non posset, neque hoc praetenditur ex supra allegatis, iuxta *d. decis. Cardin. Seraphin.* 985. *per tot.* de qua etiam per *Campanil. Episcop. Laquedonen. in diuersor. iur. canonic. rubric.* 6. *c.* 2. *n.* 6. *in fin.*

Quod magis procedit in casu nostro stantibus priuilegijs Apostolicis concessis Congrega-
8 tioni Monachorum Siluestrinorum; † & eorum Abbatibus, quibus per Paul. V. fuerunt cõmunicata omnia priuilegia Camaldolen. & aliorum quorumcumque monasteriorum totius orbis; Vltra quod per Leon. X. & Clem. VIII. in specie fuit concessum eidem Congregationi Camaldolen. vt illius Abbates, & Priores possint dictos ordines conferre, vnde stante communicatione, & extensione similium priuilegiorum facta ad fauorem Congregationis Siluestrinorum, licebit etiam illorum Abbati eosdem ordines con-
9 ferre, † tamquam per istas communicationes priuilegiorum dicantur esse illamet priuilegia, quae alteri erant concessa cum eisdem qualitatibus, & eadem substãtia *l. princeps. ff. de legib. l. fiscus. in fin. ff. de iur. fisc. l. vel surdo.* 5. *& l. idem priuilegium.* 6. *ff. de priuileg. creditor. l. ijsdem priuilegijs.* 7. *C. de aduocat. diuers. iudicior. l.* 2. *C. de comitib. consistorian. lib.* 12. cum alijs per *Mandos. in tract. de priuileg. ad instar seu de communication. priuilegior. quaest.* 2. *per tot. tom.* 18. *fol.* 125.

Prout etiã dicti Monaci Camaldolen. & Siluestrini non poterũt cogi ad solutionẽ praetensarũ
10 collectarũ, † cum ex multis priuilegijs Summorum Pontificum sint exempti, & immunes ab omnibus oneribus tam impositis, quam imponendis ex quacumque causa etiam ex titulo oneroso, tam pro bonis acquisitis, quam in futurum acquirendis cum clausulis amplissimis, de quibus late in dictis priuilegijs etiam vltimo loco confirmatis per Clem. VIII. quae sunt in viridi obseruantia,
11 & donec non constat † de illorum reuocatione, nihil est innouandum, & ad illam probandam exactissima probatio requiritur *Rot. diuers. decis.* 139. *n.* 5. *&* 6. *p.* 2. *& decis.* 468. *n.* 1. *cum seq. par.* 1. *Menoch. praesumpt.* 37. *n.* 7.
12 *lib.* 6. *Paris. cons.* 61. *in fin. lib.* 2. † Stante praesertim clausula sublata, per quam adimitur potestas tam Iudicis, quam partibus aliquid faciendi contra similes concessiones *Felin. in c. nonnulli. n.* 22. *de rescript. Anchar. cons.* 221. *n.* 2. late *Gonzal. ad reg.* 8. *cancell. glos.* 66. *per tot.* Cum etiam in dictis priuile-
13 gijs adsit decretum irritans, † quod inficit, & annullat omnia, quae in contrarium fiunt, & habet inhibitionem in ventre, ac vim priuatiuam, & auocatiuam potestatis concessae *c. si eo tempore. de elect. in* 6. *Cassador. decis.* 1. *n.* 7. *de restitut. spoliator. Ferret. cons.* 314. *n.* 10. *lib.* 2. cum alijs per *Gonzal. reg.* 8. *glos.* 67. *n.* 12. *vsque ad* 21.

Et cum numquam per eosdem Monachos fuerit soluta aliqua gabella nuncupata la rimessa del grano, & del vino, quae modo est extincta, neque poterunt cogi ad solutionem pro alia gabella subrogata loco primae extinctae,
14 tamquam subrogatum † sapiat naturam eius, in cuius locum subrogatur *l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. Natt. cons.* 346. *n.* 3. *Surd. cons.* 42. *n.* 11. *lib.* 1. Cum etiam vna res loco alterius erecta non debeat di-
15 uerso iure censeri, † neque plus continere, quam alia, sed regulari iuxta qualitates dispositionis praecedentis *l. cum qui ades. ff. de vsucapionib. Surd. cons.* 127. *n.* 8. *lib.* 1. Itaut si non probetur, quod insit ista qualitas primae, neque debeat inesse secundae *Idem*

Surd.

16 *Surd. conf.424. n.25. in fin. lib.3.* † vbi ampliat tam in rebus, quam in personis subrogatis *Cephal. cons. 58. n. 30. lib.1. Cassan. cons.22. n. 22.*

Non obstat, quod laboratores soluerint prætensas collectas pro clericis secularibus pro bonis patrimonialibus, Quia ex talibus solutionibus non infertur præiudicium Monacis, qui habent priuilegia separata à clericis
17 secularibus, † cum etiam non constet de scientia monachorum, & quod ab eorum laboratoribus, & colonis aliquid fuerit occasione prædicta solutum, prout requiritur ad hoc, vt factum ipsorum illis præiudicium afferat *Bertazzol.clauf.21.glos.22. n.2. post Felin.in c.cum accessissent.n.29.vers.& hinc est. & vers. & per hoc etiam inferri potest.*
18 *& ibid. Socin. n.23. de constitution.* † vbi quod neque singulares de populo soluentes vectigalia præiudicant ciuitati habenti exẽptionem, & priuilegium immunitatis *Ias. in l. fin. n.58. ante med. vers. & per hoc infertur. ff.de constitut. princip.* iuxta tradita per *Andr.de Barul.in l.1.C.de his qui sponte mun.suscip.lib.10.*† prout neque canonici
19 in hoc casu obessent ecclesiæ *c.accedentibus. vbi Innoc. ad med. vers.immo plus dicimus. de priuileg. Abb. & alij in d. c. cum accessissent. de constitutionib. Idem Abb. in c.pro illorum. de præbend. Ias.in d.l.fin.n.58. de constitut. princip. & cons. 140. n. 1. in fin. lib.4. Io. de Arnon.sing.12.*

EPITOME.

MVlier quando sit redotanda tam propter amissionem totius dotis, quam partis, & tam per patrem, quam per fratrem obligatum dotare. ¶ Et quo casu sint expectandæ secundæ nuptiæ, itaut sufficiat interim filiam alimentare absque eo, quod redotetur tam viuente patre, quam post obitum illius. ¶ Appellatione rei quando pars contineatur, siue simus in negatiuis, siue affirmatiuis, siue in fauorabilibus, siue in odiosis. ¶ Dos an succedat loco legitimæ stante statuto Vrbis. ¶ Sub genere quando veniant singulæ eius species. ¶ Satisdatio, & versio, & dos an dicatur data, si nõ durat datio, cum alijs similibus remissiuè. ¶ Bona assignata pro legitima, & alimentis, si pereant, an iterum sint assignanda. ¶ Prouisiones, quæ fiunt in causis dotium an habeant locum, siue petatur tota dos, siue pars.

SVMMARIVM.

1 *Pars dotis amissa absque culpa filiæ dotatæ à patre, vel fratre est ei reddenda sicut quãdo tota dos fuit perdita. Declara vt n.2.*
3 *Frater dotans sororem de bonis paternis dicitur minister patris, itaut dos dicatur ab eo data non à fratre.*
4 *Idem ius est de toto ad totum, quod de parte ad partem.*
5 *Prouisiones, quæ fiunt in causis dotium habent locum siue petatur tota dos, siue pars.*
6 *Appellatione rei etiam pars continetur, siue agatur affirmatiuè, siue negatiuè. n.7.*
8 *Sub genere veniunt singula eius species tam in fauorabilibus, quam in odiosis.*
9 *Dos stante Vrbis succedit loco legitimæ, & alimentorum.*
10 *Bona assignata filiæ pro legitima, & alimentis, si amittantur, sunt illi iterum assignãda.*
11 *Redotatio est facienda quando filia iterum nubet, cum interim sit alenda. Intellige viuente patre, secus si post illius obitum petatur dos subrogata loco legitimæ iuxta statutum Vrbis. n.12. 13. & 14.*
15 *Dos amissa iterum est constituenda tam per patrem, quam fratrem obligatum dotare. n.16. & 17.*
18 *Dotasse non dicitur, qui dedit dotem ab alio post ea euictam.*
19 *Satisdatum non potest dici, si non durat satisdatio.*
20 *Versum non videtur, quod non permanet versum, cum alijs similibus remissiuè.*

CAPVT DCCXCII.

DOs perdita sine culpa mulieris est iterum ei constituenda tam per patrem, quam per fratrem ex multis, quæ late adduximus *supr.c.460. & c.689.n.19.* & quamuis in casu nostro iterum dubitetur ista non ha-
1 bere locum, † cum simus in dote diminuta, quasi sufficiat remanere filiæ partem dotis. Tamen verius est, quod prædicta procedant, siue in totum dos sit amissa, siue pro parte sit diminuta, cum semper pater teneatur ad tantumdem, tamquam illam totam debeat conseruare pro filia absque aliqua diminutione, ita in puncto *Alciat.cons.35.n.3.lib.5.*
2 *tom.2.fol.79. Boer. decis.137.n.2.* † Contraria autem procedunt quando conditio patris esset facta deterior, & contigisset diminutio substantiæ illius, quia tunc non teneretur redotare, nisi in quantum adest virtus eiusdem substantiæ *Menoch. cons.370.n.7. lib.4. post Socin.cons.57.n.31.lib.4.* iuxta *§.quia vero. auth.de æqualit.dot. Cyn.in auth.sed quamuis. C.de rei uxor.act.* Quæ quidem diminutio substantiæ patris non verificatur in casu nostro, cum bona per eum relicta essent amplissima, & magni valoris, & ex bonis ipsius
3 petitur redotatio, † cum frater tamquam illius minister, & de bonis paternis dotauerit sororem, non autem de bonis proprijs *Bald.in l. neque mater.n.3.C.de iur. dot. & in l. generaliter. 5. in princ. & in l. hac edictali, 6. n.20. C. de secund. nupt.* cum alijs late adductis *supr.c.689.n.21.* late *Surd. de aliment. tit.1. q.39. n.6. & 7.* tamquam debeat

Adde supr. ad c. 460. & cap. 689. n. 19. cum seq.

beat attendi persona repræsentata non autem repræsentans *l. denique. 3. §. fin. ff. de minorib.*

Et facit ratio, quia si non esset reficienda ista dos diminuta, non posset mulier ita faciliter nubere,& sic impediretur matrimonium, quod non est permittendum, cum plus, &
4 minus non faciant differre specie, † & idem ius sit de toto, quo ad totum, quod de parte quo ad partem *l. si vnus. §. si cum tibi. ff. de pact. l. quæ de tota. in princ. ff. de rei vendicat. l. si cui. ff. de legat. 1. l. tres tutores. vbi Bart. ff. de administr. tutor.* cum alijs per *Euerard. loco argument. 8. à toto ad partem. n. 2.*

Quare passim prouisiones, quæ fiunt pro dote
5 habent locum, † siue petatur tota dos, siue eius pars *Rebuff. de sentent. præiudicialib. siue prouisionalib. artic. 3. glos. 1. n. 4. tom. 1.*
6 *fol. 270.* † cum appellatione rei etiam pars contineatur *l. 4. §. 1. ff. de damn. infect. l. dotale. la 1. §. prædij. ff. de fund. dotal. l. appellatione rei. 72. ff. de verb. significat.* Vbi *Rebuff. col. 2. in princ.* ampliat procedere,
7 siue agatur affirmatiuè, † siue negatiuè *l. si quis cum totum. ff. de except. rei iudic.* quia pars in toto est *l. 1. §. si desijsse. ff. de vi & vi*
8 *armat.* † Itaut etiam in odiosis, & in materia stricta, nedum in fauorabilibus, pars veniat appellatione rei, cum sub genere veniãt singulæ eius species, siue simus in materia fauorabili, siue non *l. item legato. §. item interest. ff. de legat. 3. Glos. in l. si dictum. §. in stipulatione. ff. de euiction. Rebuff. in d. l. rei appellatione. in fin.*

Quæ magis procedunt in casu nostro, quia talis dos stante statuto Vrbis succedit loco le-
9 gitimæ,& alimentorum, †& eorum loco subrogatur, prout stante eodem statuto ita late resoluit *Rot. coram R. P. D. Buratto Romana de Marganis. 9. Decembris 1616. & coram Sanctissimo Perusina de Alphanis. 15. Iunij 1612. Cardin. Seraph. decis. 1315. n. 1. & 2.* cum multis alijs adductis *supr. c. 700.*

Itaut deperditis bonis assignatis per patrẽ pro
10 legitima, † & alimentis filiæ absq; eius culpa sint ei iterum alia bona assignanda *l. etiam. §. 1. ff. solut. matrim. Bald. in l. si cum dotem. §. post solutum. ff. eod. tit. Surd. de aliment. tit. 7. q. 1.* Adeo vt sicut talis legitima non potest ei auferri, ita neque poterit minui, sed semper integra debeat remanere *l. quoniam in prioribus. & l. omnimodo. C. de inoffic. testam. Alex. cons. 69. in princ. lib. 1. Natt. cons. 528. n. 28. Cephal. cons. 56. n. 22. lib. 1. Surd. de aliment. tit. 9. q. 34. n. 23.*

Quibus stantibus, non applicatur, quod ista redotatio sit facienda, quando mulier iterum nubet, cum interim sufficiat illam alimen-
11 tari, † Quia procedit, quando pater viueret, tunc enim, si filia vidua reuertatur ad domum patris, debet ab eo ali, & per eumdem patrem conseruatur dos pro secundis nuptijs, iuxta adducta *in decis. coram R. P. D. Verospio in causa Romana dotis. 8. Martij 1613. & 29. Februarij 1616.* quæ in impress. est *decis. 708. par. 1. in recentiorib. & coram R. P. D. Vbaldo in eadem*
12 *causa. 26. Aprilis 1619.* † Aliud est in casu nostro, in quo sumus post mortem patris, & petitur dos subrogata loco legitimæ ab hæredibus eiusdem patris, tunc enim non tractatur amplius de alimentis, sed debet assignari legitima non diminuta, neque in tempore, neque in quantitate, itaut semper integra debeat apud eam remanere cum legitima dicatur æs alienum *l. papinianus. §. si quis impubes. ff. de inoffic. testam. Bald. in l. 2. in fin. C. de liber. præterit. & in l. quamquam. C. ad leg. falcid. Alex. in l si debitor. ff. eod. tit. Natt. cons. 528. n. 29. cum seq.*

Quare bene concludunt Doctores, quod si filia remaneat vidua, & reuertatur ad domum
13 patris, † dos etiam est ei restituenda, quæ efficitur de patrimonio ipsius patris ad effectum illam conseruandi pro secũdis nuptijs, & si filia non nubat post mortem patris, talis dos diuiditur inter illam, & fratres pro portionibus hæreditarijs *Rot. in d. causa Rom. dotis coram R. P. D. Vbaldo. 26. Aprilis 1619. col. 2. in fin. post Castr. cons. 11. n. 2. lib. 1. Salic. in auth. sed quamuis. n. 5. cum seq. C.*
14 *de rei vxor. action.* † Et cum in casu nostro non possit filia concurrere cum fratribus in hæreditate patris tamquam exclusa à statuto, sequitur, quod legitima ei debita loco portionis hæreditariæ sit illi danda liberè, sicut daretur portio hæreditaria de patrimonio patris, non consideratis amplius alimentis, cum enim euenerit obitus patris, non debet priuari sua legitima, quæ vt dictum est reijcit omne onus tam temporis, quam quantitatis *l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.* cum alijs supra allegatis.

Et dum iterum opponitur, quod frater non teneatur redotare sororem post primam dotem amissam, quidquid aliud sit in patre,
15 Non est opus † alia responsione cum *supr. c. 689.* fuerit late ostensum contrariam opinionem esse veriorem, tãquam in hoc æquiparentur pater, & frater, & ob alias rationes *ibid.* adductas, vbi etiam in specie omnibus doctoribus fuit responsum, qui licet prius teneant pro fratre, tamen postea *in fin.* concludunt contra eum, & cum modò ijdem allegentur, nihil faciunt, prout est *Palat. Rub. Tiraq. Cott. Cepoll. Alex. Ias. Spin.* & alij, qui contrarium tenent eius ad quod allegantur, vt dictum est. ¶ Et dum additur *Affl. super cõstitut. Regn. lib. 3. rubr. 14. de fratrib. obligant. part. feud. pro dotib.*
16 *foror. n. 3. fol. 115.* † obseruandum est, quod etiam ipse licet *in princ.* concludat pro fratre, tamen postea *in fin.* contrarium firmat sequendo *Alex. in l. si cum dotem. §. 1. col. 3. ff. solut. matr.* ¶ Solum ex omnibus, qui allegantur

gatur, reducitur ad *Barbos. in l. 1. p. 4. n. 140. ff. eod. tit. solut. matrimon. & ad Boer. decis.*
17 *131. n. 8.* † Sed quid faciunt isti inter tantos, & numero, & maiori auctoritate, qui contrarium defendunt, vt diximus *in d. c. 689.* itaut ab illorum opinione non sit discedendum, quidquid etiam senserit *Pelliccia* nouiter pro fratre allegatus super *consuetud. auersan. in prælud. n. 267.* cum eius auctoritas non sit maior, quam aliorum, qui eam-
18 dem sententiam tenent, † Neque enim dicitur dotasse, qui dedit dotem postea ab alio euictam *Bald. in l. quoniam nouella. C. de inoffic. testam. Capr. consf. 143. col. 2. Surd. de*
19 *aliment. tit. 7. q. 20. n. 12.* † Prout satisdatum dicere non debemus, si non duret satisdatio *l. 1. §. quod ait prætor. ff. quor. legator.* Nec videtur versum, quod non permanet versum
20 *Glos.* † quæ alia similia adducit *in l. si pro patre. ff. de in rem. vers.* & latius *per Tiraq. de retract. conuention. §. 2. glos. vnic. n. 9. & in l. si vmquam. in verb. susceperit liberos. n. 175. C. de reuocand. donation. Marsil. in l. fin. n. 155. ff. de iurisd. omn. iud.*

EPITOME.

Error calculi in quo consistat. ¶ Et quis dicatur calculator. ¶ Et quando calculatio erronea suspendat executionem. ¶ Promissio soluendi reseruato errore calculi an retardetur sub prætextu, quod promittens nihil habet in manibus de bonis spectantibus ad eum, pro quo fuit promissum. ¶ Suscipiens alienum debitum, quando teneatur ex causa vera, & putatiua. ¶ Reseruatio an sit referenda ad expressa, & determinata. ¶ Et quando confirmet voluntatem disponentis in non reseruatis. ¶ Clausulæ sponte, & ex certa scientia, & omni meliori modo, & similes an excludant repetitionem respectu erroris. ¶ Venditor an teneatur de euictione etiam non conuenta. ¶ Cessio an sit de natura actus. ¶ Et quando illa possit peti tam ex interuallo, quam post factam solutionem, tam per extraneum, quam per necessarium defensorem. ¶ Et quid si post sententiam petatur. ¶ Vel quando fuit renunciatum omni exceptioni. ¶ Officium Iudicis an competat ad faciendum sibi cedi iura talia qualia, quamuis actio non daretur. ¶ Spoliatus an possit ius suum cedere, itaut per talem cessionem transeant iura spolij in cessionarium.

SVMMARIVM.

1 *Error calculi consistit in summis parcellarum, quando calculator idest computator summauit in centum, cum debuisset summare nonaginta.*
2 *Calculatio erronea suspendit executionem.*
3 *Promissio soluendi reseruato errore calculi non retardatur sub prætextu, quod promittens nihil habeat in manibus de bonis spectantibus ad eum, pro quo promisit.*
4 *Suscipiens alienum debitum cum clausulis sponte, omni meliori modo, & similibus tenetur ex causa vera, & putatiua.*
5 *Verba sponte, & omni meliori modo operantur omnem validiorem modum non secus, ac si esset expressus, & tollunt allegationem erroris. n. 6.*
7 *Reseruatio in vno casu confirmat voluntatem disponentis in alijs non reseruatis.*
8 *Reseruatio facta per eum, qui se obligauit ad soluendum est declaranda, vt non inducatur correctio, neque referatur ad expressa, & determinata.*
9 *Negatiua est probanda per eum, qui se in illa fundat, siue sit iuris, siue facti, seu qualitatis.*
10 *Clausula ex certa scientia excludit omnem repetitionem respectu erroris, sicut solutio.*
11 *Constituens se pro alio soluturum est cogendus soluere absque aliqua controuersia.*
12 *Euictio venit ex natura contractus, & de ea etiam non conuenta tenetur venditor.*
13 *Stante promissione euictionis agitur ex stipulatu.*
14 *Cessio semper est facienda, quando præcedit contractus inter venditorem, qui soluit ex causa euictionis rei venditæ, & emptorem cui soluitur.*
15 *Facultas petendi cessionem videtur inserta in ipso contractu, tamquam sit de natura illius.*
16 *Fideiussor, qui promisit soluere omni exceptione remota non excluditur à petitione cessionis.*
17 *Exceptio cessionis potest opponi post sententiã.*
18 *Extraneus soluens pro alio non habet ius petendi aliquam cessionem, secus in necessario defensore soluente. n. 19.*
20 *Officium Iudicis semper competit ad petendum sibi cedi iura talia qualia, quamuis actio deficeret.*
21 *Spoliatus potest ius suum cedere, itaut per talem cessionem transeant omnia iura spolij in cessionarium.*
22 *Aequitas facit, vt detur officium Iudicis.*
23 *Cessio quando possit peti ex interuallo post actum solutionis. & n. 24.*

CAPVT DCCXCIII.

Error calculi consistit in summis parcellarum, vt quia rationales cum deberent
1 summare centum, † summauerunt nonaginta, vel si Iudex credens, quod quinquaginta, & vigintiquinque facerent centum, sententiam proferret in cẽtum; hoc enim significat error calculi, idest computationis, prout etiam calculatores exponimus pro computatoribus, vt est *tex. in l. 1. §. 1. ff. quæ sent. sine appellation. rescindant. l. 1. §. ludi quoque.*

que. & ibi Glos. in verb. calculatoribus. ff. de
var. & extraordin. cognitionib. Azo. in
summ. C. de error. calcul. in princ. Cyn.
in l. 1. n. 2. & 3. C. eod. tit. Rebuff. in l. cogno-
scere. 56. §. dispungere. post princ. vers. er-
ror calculi. ff. de verb. significat. Munnoz. de
ratiocin. administrator. c. 38. n. 3. & 4.

Hoc stante non est retardanda executio pro
summa in obligatione contenta, cum non
prætendatur adesse aliquem errorem circa
computationem partitarum, prout talis er-
ror calculi fuit reseruatus in instrumento, si
2 enim de illo constaret, † vel peteretur dila-
tio ad probandum errorē huiusmodi calcu-
lationis, esset supersedendum in executione,
quæ regulariter suspenditur, donec iterum
calculatio fiat *Fulgos. cons. 142. ad fin. Thob.*
cons. 63. n. 28. & 29. Lancellot. de attentat. p. 2.
c. 4. limit. 28. n. 5. tom. 5. fol. 346. Munnoz. de
ratiocin. administrat. c. 38. n. 4. & 5. post
Padill. in l. error. n. 17. C. de iur. & fact.
ignorant.

Nec facit, quod ista reseruatio erroris calculi
habeat locum in casu nostro, cum præsuppo-
natur aduersarium, qui promisit soluere, ni-
hil habere in manibus de bonis spectantibus
3 ad hæreditatem, † quia ista interpretatio
non potest admitti, cum vt dictum est, error
calculi respiciat computationem, non pro-
missionem eius, qui se obligauit ad soluen-
dum, & suscipiendum debitum alterius cum
clausulis amplissimis spōte, & omni meliori
4 modo, † quæ faciunt, vt colligatur sponta-
nea, & enixa mens disponentis, quod actus
omnino valeat ex causa vera, nisi posset va-
lere ex putatiua *Gabr. cons. 132. q. 2. n. 17. lib.*
1. Felin. in c. cum super. 23. n. 11. de offic. de-
5 *legat.* † Itant in contractibus ista verba ope-
rentur validiorem modum etiam nō expres-
sum, & magis proficuum ei, ad cuius fauorē
apponitur, cum habeatur, ac si specialiter
exprimeretur, quod erat exprimendum. *Ri-*
min. Iun. cons. 83. n. 35. in fin. lib. 1. & cons.
215. n. 120. lib. 2. Surd. cons. 428. n. 19. lib. 3.
6 Et in clausula sponte, † & ex certa scientia,
quod tollat omnem allegationem erroris
Rolan. cons. 100. n. 27. lib. 4. Aemilian. cons.
8. & 36.

Immo cum solum fuerit per contrahentes re-
seruatus error calculi, dicendum est nullam
7 aliam exceptionem debere cōpetere, † cum
reseruatio in vno casu confirmet in alijs non
reseruatis voluntatem disponentis, declarā-
do quid, & quantum in dispositione com-
præhensum sit *Bart. in l. quæsitum. §. deni-*
que. de fund. instr. Ias. in l. & si contra. in
2. notab. de vulgar. & pupill. Corn. cons. 9.
col. penult. post med. lib. 3. cum alijs per
Aym. cons. 214. n. 13. vsque ad 15.

Maxime, quia si talis reseruatio operaretur
hunc effectum circa principalem promissio-
nem spontaneè factam, obligatio soluendi
8 seruiret de vento, † vnde debet intelligi, ne
inducat correctionem, & nullitatem præce-
dentis obligationis liberè, & ex certa scien-
tia factæ, neque referatur ad expressa, & de-
terminata *l. doli clausula. ff. de verb. obligat.*
l. sanctio legum. ff de pœnis. Bald. in l. 1. C.
de liber. præterit. Abb. in c. secundo requiris.
41. n. 11. de appellat. & in c. cum dilecti. 6.
in fin. de donation. Dec. cons. 11. quoniam
iudicantium. n. 11. in fin. col. 10. ad med.
Rot. coram R. P. D. Bubalo Roman. cam-
biorum. 20. Nouembris 1585.

Accedat, quod dum aduersarius prætendit non
habere in manibus pecunias, & bona ad præ-
dictam hæreditatem spectantia, & ideo er-
9 rore ductus promisit soluere, † debet con-
cludenter probare istam negatiuam, prout
regulariter est probanda per eum, qui se
in illa fundat, siue agendo, siue excipiendo,
siue sit negatiua iuris, siue facti, siue qualita-
tis *Bart. Alex. & alij in l. in illa. ff. de verb.*
obligat. Innoc. & Felin. in c. super his. de
accusat. Aym. cons. 112. n. 6. Osasc. decis. 108.
n. 3. Castr. cons. 71. super primo dubio. col. 1.
ad med. vers. sed è contra actor. n. 1. in fin.
Quamuis hoc dictum sit ex abundanti, cum
siue adsint bona, siue non adsint, nō attenda-
tur iste error stante promissione facta spon-
10 te, & ex certa scientia, † quæ excludit om-
nem repetitionem prætextu erroris, sicut
solutio *Ias. in §. in personam. n. 37. instit.*
de actionib. Cum enim aduersarius se consti-
11 tuerit soluturum pro alio scienter, † sine
aliqua controuersia soluere debet *l. cum qui*
ephesi. 5. §. quod exigimus. & ibi Glos. in
verb. debetur. ff. de constit. pecun. §. de con-
stituta. inst. de actionib. Cardin. Mantic.
de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 19. tit.
3. n. 1. & 2.

Quo vero ad alterum dubium cessionis conclu-
dendum est illam esse faciendam, quia inter
Moniales, & Olimpiam præcessit contractus
12 venditionis, & emptionis prædij, † cum pro-
missione euictionis, de qua etiam tenebatur
venditor, quamuis non fuisset conuenta, cum
veniat ex natura contractus *Bald. in l. non*
dubitatur. C. de euiction. Tiraq. de retract.
lignag. §. 29. glos. vlt. n. 4. Surd. decis. 208.
n. 11. Vnde multò magis si adsit stipulatio
13 euictionis, † quo casu agitur etiam ex stipu-
latu *Bart. in l. cum quis. §. qui hominem.*
ff. de solution. Socin. Iun. cons. 22. n. 27. lib. 3.
Caballin. de euiction. in præfat. n. 11. Surd.
decis. 208. n. 11. in fin.

Quando autem præcedit aliquis contractus in-
ter venditorem, qui soluit ex causa euictio-
14 nis rei venditæ, † & emptorem cui soluitur,
vel similes personas, de necessitate semper est
facienda cessio *l. Stichum. 95. §. si mandato.*
ff. de solutionib. Cyn. & Salic. in l. cum al-
ter. 11. C. de fideiussorib. & mandatorib. cum
alijs per *Surd. cons. 536. n. 8. & 10. ad med.*
lib. 4. vbi etiam addit, quod quamuis nihil
15 dictum fuerit de cessione, † tamen facultas
illam

illam petendi videtur inserta in ipso contractu, tamquam cessio sit de natura ipsius actus *l. modestinus. de solution. Aym. consil.* 748. n. 15. vbi etiam quod cessio videtur inclusa in mādato,

16 † itaut fideiussor, qui promisit soluere omni exceptione remota, non tamen ex hoc excluditur à petitione cessionis *Marsil. in rubr. de fideiussorib. n.* 271. Adeo vt etiam exceptio huiusmodi cessionis possit opponi

17 post † sententiam *l. si fideiussores. in fin. ff. de fideiussorib. Ang. in §. appellantur. n.* 21. *instit. de exceptionib.*

Contraria autem procedunt in personis penitus extraneis, quæ nullo iure tenebantur sol-

18 uere ex propria promissione, † tales enim non possunt petere, quod sibi cedantur iura *l. nulla. C. de solution. Castr. in l. si rei obligata. ff. de legat.* 1. *Neguf. de pignor. membr.* 3. *par.* 5. *n.* 42. *fol.* 98. cum aliud sit in necessarijs defensoribus, qui vigore contractus præambuli tenentur pro euictione promissa, & pro omnibus damnis illius occasione

19 secutis, † vnde non repelluntur ab ista facultate petendi cessiones *Surd. cons.* 536. *n.* 8. *vsque ad* 11. *lib.* 4.

Maxime, quia etiam quando deficeret actio ad

20 petendam cessionem, † tamen competit semper officium iudicis, vt illa fiat, cum præsertim ceduntur iura talia qualia, itaut in cedentem non possint retorqueri, tunc enim semper cessio est facienda tamquam nullum damnum oriatur creditori, & prosit soluenti *l. in creditore.* 38. *vbi Glos. in verb. quod sine dispendio. ad med. vers. item nota. ff. de euict. l. mulier. ff. qui potior. in pignor. habeant. l. recusare. §. titius. ff. ad trebellian. Bart. in l.* 2. *in princ. ff. solut. matrim. Dec. cons.* 104. *& diligenter. col.* 1. *ante med. vers. tertio facit. Signorol. cons.* 100. *n.* 13. *vers. modo. Surd. cons.* 536. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 4. *Franc. decis.* 55. *n.* 5.

Et quidem maxima subest æquitas, vt venditor non patiatur iacturā in bonis venditis, quibus emptor fuit spoliatus, cum in eis non posset intentare aliquod saluianum contra eumdem emptorem dictorum bonorum stāte solutione prætensi crediti, pro quo fuit data immissio, itaut æquitas suadeat, quod quemadmodum emptor poterat agere spo-

21 lio, † ita etiam cedatur talis actio venditori, ob quam cessionem poterunt bona ablata recuperari, cum spoliatus possit ius suum cedere, ob quam cessionem omnis actio spolij transit in cessionarium, cum alias venditor non posset tale iudiciū prosequi *l. quod si in diem. §. iulianus. vbi Glos. in verb. dictus. ff. de petit. hæredit. Bald. in l. licet. in fin. C. de exceptionib.* latè *Menoch. cons.* 708. *n.* 2. *vsque ad* 10. *lib.* 8. *Put. decis.* 176. *lib.* 2. *Roland. cons.* 28. *n.* 22. *lib.* 2. *Aym. cons.* 191. *col.* 2. *Pontan. de spol. lib.* 1. *n.* 131. *Tiraq. de*

22 *retract. consanguinit. §.* 26. *glos.* 3. *n.* 18. † Vnde stante huiusmodi æquitate, meritò competet in prædictis officium Iudicis *l. plane*. *& l. vlt. ff. de petit. hæreditat. Surd. cons.* 536. *n.* 5. *lib.* 4.

Nec facit, quod cessio non admittatur ex interuallo, Quia modò agitur de corrigendo errore notarij scribentis retrocessionē, cum debuisse scribere cessionem, itaut ex hoc dicatur actus fieri incontinenti, Maxime, quia istæ actiones possunt cedi quandocumque, Nam Olimpia venditrix soluit Monialibus ementibus pecunias debitas pro euictione

23 suo proprio nomine, † vnde non debet considerari an cessio fiat ante, vel post solutionem, vel in ipso actu solutionis, tunc enim non intelligitur sublata obligatio sui auctoris, à quo Olimpia habuit prædium postea venditum Monialibus, per quem auctorem debet solui eidem Olimpiæ omne damnum occurrens pro huiusmodi euictione, quare non mirum si actiones possint, & debeant cedi quandocumque, etiam ex interuallo ad hoc, vt possit Olimpia se reualere contra eum, à quo habuit causam, & pro quo non soluit, cum vt dictum est solutio sit facta nomine proprio ipsius Olimpiæ, prout declarat *Bart. in l. modestinus.* 76. *n.* 4. *ff. de fideiussorib. Menoch. præsumpt.* 143. *n.* 3. *lib.* 3. *Gabr. cons.* 63. *lib.* 2. dixi *supr. c.* 286. *n.* 4.

Et ita debent intelligi omnes Doctores contrarium tenentes, Nam loquuntur quando sol-

24 ueretur nomine debitoris, † vel ipsius auctoris, seu de pecunijs ipsius, tunc enim per talem solutionem essent extinctæ actiones creditorum, & nulla cessio posset interuenire *Castr. in d. l. modestinus. n.* 4. *vers. licet principaliter. ff. de solution. Rot. coram R. P. D. Penia Romana saluiani interdicti.* 11. *Iunij* 1609. cum alijs, de quibus *supr. c.* 286. *n.* 6. *&* 7. *tom.* 2.

EPITOME.

Assignatio legitimæ an sit facienda in omnibus bonis, & corporibus hæreditarijs iuxta valorem obitus testatoris, vel in duobus, aut in tribus iuxta arbitrium Iudicis stante incommodo diuisionis. ¶ Et an retardetur propter affictus non finitos, ex quibus possit damnum, aut vtilitas hæredibus contingere. ¶ Et quando tale ius conductionis sit de actionibus, aut iuribus hæreditarijs, itaut veniat in detractione legitimæ, sicut veniunt iura hæreditaria. ¶ Et quid si adsit incertitudo aliorum bonorum. ¶ Et quando illa possit certificari per æstimationem, prout solet fieri in vsufructu imputando, & in appaltibus Cameralibus. ¶ Et an interim debeat sustineri, donec non sequatur variatio. ¶ Bona superuenientia post mortem testatoris an augeant legitimam, si procedant ex lite, quæ aderat ipso viuente, & habeant originem ex causa de præterito. ¶ In militia, & vita subrogata loco legitimæ an attendatur tempus mortis feudatarij, seu em-

emptionis feudi. ¶ Executio rei debitæ an retardetur, si est certa iuxta præsentem statum, quamuis possit alterari, vel minui ob aliquam causam. ¶ Seruus reuersus ab hostibus post obitum testatoris an augeat hæreditatem ad fauorem legatariorum. ¶ Officia, de quibus filius non potest disponere ob decretum patri reseruatum, an imputentur in legitimam.

SVMMARIVM.

1 *Legitima est assignanda in omnibus bonis, & corporibus hæreditarijs iuxta valorem obitus testatoris, nec diminuitur, vel augetur, quamuis illa diminuantur, seu augeantur.*

2 *Iudex potest assignare legitimam in duobus, seu tribus corporibus hæreditarijs, si non patiantur commodam diuisionem.*

3 *Officia non imputantur in legitimam filij stante eius obitu, si in eis aderat decretum ad fauorem patris, cum prohibitione, quod non possent per eumdem filium alienari.*

4 *Probibitus officia alienare censetur in eis habere solum nudum nomen.*

5 *Assignatio legitimæ an debeat retardari propter affictus non finitos, ex quibus possit hæredibus damnum, seu vtilitas contingere.*

6 *Legitima est assignanda in bonis certis de tempore obitus, nec impeditur propter incertitudinem aliorum bonorum.*

7 *Executio rei debitæ non retardatur si est certa iuxta præsentem statum, quamuis possit alterari, vel minui ob aliquam causam.*

8 *Incertitudo legitimæ proueniens ex conductionibus factis per defunctum, potest certificari per æstimationem, prout solet fieri in vsufructu imputando, & in appaltibus cameralibus.*

9 *Executio assignationis legitimæ sustinetur, donec non sequatur variatio.*

10 *Ius conductionis est de actionibus, & iuribus hæreditarijs, & venit in assignatione legitimæ, prout veniunt ipsa iura hæreditaria. n.15. Declara vt n.16.*

11 *Tempus mortis attenditur in assignatione legitimæ, quamuis augmentum, & diminutio habeat originem ex causa de præterito.*

12 *Bona superuenientia post mortem testatoris non augent legitimam, licet proueniant ex lite, quæ aderat ipso viuente. Contrarium n.13.*

14 *Seruus reuersus ab hostibus post obitum testatoris auget hæreditatem ad fauorem legatariorum.*

17 *In militia, & vita subrogata loco legitimæ an attendatur tempus mortis feudatarij, seu emptionis feudi.*

CAPVT DCCXCIV.

Legitima, de qua agimus, est assignanda in corporibus, & alijs bonis hæreditarijs, † iuxta valorem, & statum de tempore obitus testatoris, prout regulariter tale tēpus attenditur ad istum effectum, itaut si bona diminuantur, vel augeantur cursu temporis, vel industria hominis, vel ob similem causam, id totum commodo, & periculo hæredis cedat, quia lex ipso iure supplet pretium, & valorem mortuo testatore *l. eum quæritur. & auth. nouissima. C. de inoffic. testam. Cagnol. in l. papinianus. §. quarta. n.8. ff. eod. tit. Paris. cons.45. n.35. & 36. lib. 2. Rip. in c. cum m. ferrariensis. n. 28. de constitut. Roman. sing. 128. Bertrand. cons. 151. n.15. lib.2. par.1. Bald. cons.20. n.2. lib.4. Diaz. reg. 321. Surd. cons. 401. n.15. lib.3. Gabr. cons.45. n.9. & cons.137. n.2. & 4. lib. 2. Alex. in l. in ratione. la 2. n.6. ff. ad leg. falcid. & cons. 103. n.15. lib.2. & cons.57. n. 4. lib.3. Cæsar de Graff. decis.156. alias 6. de testam. & decis. 160. alias 10. eod. tit.* late *Menoch. præsumpt. 33. n.6. & 8. lib. 4. & cons.903. n.3. lib.10. & cons.1268. n.21. lib. 13. Boer. decis.62. n.3. Crass. in §. legitima. q.16. n.1. Anchar. q.51. n.10. p.1. Rim. Iun. cons.148. n.7. & 43. lib.2. Valasc. in prax. partit. c.21. n.21. Peregrin. de fideicommiss. artic. 36. n.19. Cucc. de legitim. tit. legitim. an augeat. auct. patr. patrim.* dixi *supr. c.* 2 *247. n.52. & c.300. n.36.* † ¶ Quāuis in diuisione soleat arbitrio iuris assignari in duobus, vel tribus corporibus bonorum, quæ non sint de peioribus, neque de melioribus, quando corpora hæreditaria non patiuntur commodam diuisionem, ne illa corrumpantur, vt late dixi *supr. c.698.* iuxta opinionem *Bald. in l. filium quem habentem. n.28. C. famil. ercifcund. Couar. in c. rainaldus. §. 2. n.5. de testam. Peregr. de fideicommiss. art. 36. n.74. Rot. coram R. P. D. Verospio Romana legitimæ. 12. Martij 1616.*

Neque in huiusmodi legitima nepoti debita sunt imputanda officia olim in personam 3 suam empta, † & per obitum ipsius vacata, Nam auus illa emit sub periculo vitæ eiusdem nepotis, & cum decreto reseruationis, quod ipse nepos non posset dicta officia vendere, seu alienare, nec fructus exigere, Vnde cum ille esset minor, & cōmuniter etiam viueret vna cum alijs fratribus minoribus, & non esset adhuc separata sua legitima ab hæreditate eiusdem aui, talia officia intelligentur amissa, & vacata communi damno, tam ipsorum nepotum, quam totius hæreditatis, vel potius incommodo tutorum, qui neglexerunt illa resignare, prout alias in simili casu resoluit *Rot. coram Cardin Seraphino Romana legitimæ. 9. Nouembris 1598.*

4 inter impressas *decis. 1303. per tot.* † quasi nepoti prohibito officia prædicta alienare reman-

remanserit tantummodo nudum nomen *Rot. diuerſ.deciſ.262. par.1.& coram Card.Pamphilio Romana officij ſcriptoriæ. 1. Aprilis* 1588. *& Romana officij plumbi.4.Iulij* 1601.

Quemadmodum etiam neque eſt retardanda
5 aſſignatio huiuſmodi legitimæ, † cum adhuc pendeant locationes, & affictus caſalium, ex quibus poteſt minui dicta legitima, ideo erit expectandus finis conductionis, Quia cum illa debeatur habito reſpectu ad bona, quæ reperiuntur tempore obitus teſtatoris, vt dictum eſt, non eſt conſiderandum tale damnum, prout neque conſideraretur augmentum,ſi affictus eſſent lucrũ allaturi, nam
6 ex eo non impinguaretur legitima, † Maxime, quia legitima eſt certa inſpectis bonis, de quibus in actis, itaut nõ debeat per iſtud ius incertum retardari *l. quidam exiſtimauerunt. vbi Bald. Iaſ. Zaſ. & alij. ff. ſi cert. petat. l. ſtatu liber rationem.*5.*ff.de ſtatu liber. l. ſi reſiduum.* 5. C. *de diſtract. pignor. Socin. conſ.* 24. *viſis ac diligenter. col.* 13. *verſ. nec debet ratione incerti.n.36.poſt med. lib.*1. *Munnoz. de ratiocin.c.*31.*n.*7.

Prout paſſim numquam retardatur executio rei debitæ non obſtante, quod poſſit alterari, & variari, vel minui, aut reſolui ob ali-
7 quam cauſam, † cum ſufficiat illam eſſe certam iuxta præſentem ſtatum, vnde merebitur executionem *Socin. in l.pecuniam. in vlt. notab. n.9.ff.ſi cert. petat.* vbi quod eſt ſignanter notandum, & quod ita practicatur, & ſæpe obtinuit *Surd.* qui idem comprobat *conſ.*38.*n.*25.*lib.*1. *Cephal.conſ.*133. *n.*36.*lib.*1. *Tiraq. de retract. conuention.§.*2. *gloſ. vnic.n.*74.*ante med.* iuxta *l.hac venditio.*7. *§. fin. ff.de contrab.empt. Gloſ. in l.*2. *in verb. conditionalis. verſ. quod enim. ff.de in diem addict. Bald.in rubr.C.depoſit. n.*6. *Lancellott. de attentat. par.*2. *c.*4.*limit.* 28.*n.*1. *Munnoz.*qui de magis communi *de ratiocin.adminiſtrat.c.*35.*n.*28.

Cum etiam iſta incertitudo prouẽniens ex huiuſmodi cõductionibus poſſit certificari per
8 æſtimationem, † prout ſolet fieri in vſufructu imputando *Cardin. Seraphin.deciſ.*1365. *Rot. coram R. P. D. Manzanedo Ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ.* 11. *Martij* 1616. ¶ Et in appaltibus cameralibus *Rot.*
9 *deciſ.*554.*n.*12. *par.*1.*in recentiorib.* ¶ † Vel etiam poterit ſuſtineri executio aſſignationis, donec non ſequatur variatio *Socin.in l. pecuniam.n.9. ff. ſi cert. pet. Surd.conſ.*38. *n.*25. *lib.*1. ¶ Et ita reſoluit *Rot.* in huiuſmodi cauſa *Romana legitimæ coram R. P. D. Pirouano.* 13. *Nouembris* 1620. declarando talem legitimam eſſe aſſignandam in omnibus corporibus in inuentario deſcri-
10 ptis, † Vbi etiam fuit additum, quod iſtud ius conductionis tamquam ſit de iuribus, & actionibus hæreditarijs,venit in ratione legitimæ, & diuiſione *Bald.in l. pater filium. col. penult.n.*34. *ff.de inoffic.teſtam. Peregr. de fideicommiſſ. art.*36.*n.*25. Vnde ſiue damnum ſequatur, ſiue lucrum, erit ſatisfactum tam filio, quam hæredi per æqualem diuiſionẽ iuxta ratas tangentes. ¶ Quo vero ad detractiones dotium, concluſum etiam fuit per eas non eſſe retardandam dictam aſſignationem legitimæ, cum pro nunc debeant detrahi ſine præiudicio verioris determinationis.

In prędictis autem obſeruandum eſt,quod adeo tempus mortis teſtatoris attenditur in aſſi-
11 gnatione legitimæ filio debitæ, † vt procedat etiam ſi augmentum, vel diminutio originem habeat ex cauſa de præterito *Affl. deciſ.*382. qui loquitur de bonis ſuperueniẽ-
12 tibus poſt mortem teſtatoris, quę bona dum ipſe viueret erant in lite *Peregrin. de fideicomm.art.*36.*n.*20. *Menoch.lib.*4. *præſumpt.* 33. *n.* 10. *& Affl.* ſequitur *Fachin. conſ.*65. *n.*5. *lib.*3.

Quamuis contra *Affl.* teneat *Vrſill.in addit.ad*
13 *eumdem deciſ.*382. *col. vlt. in princ.* † late *Petr. de fideicommiſſ. q.*15.*n.*136. *verſ. nec obſtat quod cum legitima..fol.*317. *poſt Salic. in l. ſcimus. §. repletionem. in fin. C. de inoffic.teſtam. Peregr. de fideicommiſſ. art.*36. *n.*25. *in fin. fol.*330. iuxta *l. ſerui qui apud*
14 *hoſtes*. 42. *ff. ad leg. falcid.* † vbi ſeruus reuerſus ab hoſtibus poſt mortem teſtatoris auget hæreditatem ad fauorem legatariorum.

Et paſſim iura, & actiones, quæ reperiuntur in
15 hæreditate tempore obitus teſtatoris, † attenduntur in detractione legitimæ *Socin. Iun. conſ.*184. *n.*7.*lib.*2. *Aym. conſ.*109. *n.*6. *cum ſeq.Peregr.de fideicommiſſ.art.*36.*n.*25. *Franch.deciſ.*61. *n.*15. *&* 17. *Raudenſ. de*
16 *analog.c.*19.*&* 71. *cum ſeq.* † vbi intelligũt procedere quando ex hæreditate adeſt actio ad conſequẽda illa bona, ſecus ſi nulla actio exiſteret, tunc enim non augeretur, neque diminueretur legitima, ſicut quando res redit ad hæredem iure poſtliminij, alluuionis, vel iure accreſcendi, in quibus caſibus tempore mortis teſtatoris, nihil eſt in hæreditate, nec vlla adeſt actio *Franc. d. deciſ.* 61.
17 *n.*17. † vbi etiam multa *Amendola in addit.* quando in militia, & vita ſubrogata loco legitimæ attendatur tempus mortis feudatarij, vel emptionis feudi *Anna Senior. ſingul.*200. *Anna Iun.conſ.*26. *& conſ.*4.*n.*51. *lib.*1. *& conſ.*6. *n.*3. *&* 28. *& conſ.*75. *n.*12. *Franc. deciſ.*1. *n.*39. *& deciſ.* 20. *n.*9. *Petr. Greg.Sicul.de vit.& milit.vbi Maſtrill.n.*6.

EPITOME.

DEpoſitum conditionale quando liberet deponentem.¶ Et quid ſi fuerit admiſſum per Iudicem cum clauſula, prout de iure. ¶ Et de effectu eiuſdem clauſulæ tam in admiſſione appellationis, quam in ſimilibus actibus. ¶ Conditio extrinſeca appoſita in pro-

in productione cedulæ liberæ continentis depositum, an reddat idem depositum inualidum. ¶ Et quid si tali protestationi non fuerit contradictum. ¶ Oblatio an sit facienda per procuratorem cum speciali mandato, ad hoc, vt contrahatur mora. ¶ Depositum iudiciale an debeat fieri de mandato Iudicis competentis. ¶ Et an requiratur protestatio coram honestis viris, si eiusdem Iudicis copia haberi non possit. ¶ Et quando subiectio sit necessaria, vt quis dicatur de foro præcipientis. ¶ Iurisdictio concessa alicui priuatiuè, seu dinumeratiuè, aggregatiuè, & distributiuè an impediat, vt nullus alius possit esse Iudex etiam prorogatione. ¶ Priuilegium maius quando attendatur inter priuilegiatos, siue concurrant inter se, siue inter alios. ¶ Clausula generalis an sit referenda ad omnia etiam in odiosis, & in habentibus specialem, propriam, & separatam determinationem.

SVMMARIVM.

1 *Depositum cum conditione, vt pecuniæ reinuestiantur, cum de iure non essent reinuestienda, non liberat deponentem.*

2 *Creditor census impeditus exigere depositum factum pro illius extinctione non tenetur eumdem censum retrouendere, & currunt fructus.*

3 *Cedula depositi quamuis sit libera, tamen si in illius productione facta in officio apponantur conditiones extrinsecæ, redditur conditionalis, & depositum non releuat.*

4 *Protestatio apposita in deposito, quæ de iure non est apponenda reddit depositum inualidum, quamuis eidem protestationi non contradicatur.*

5 *Tacens, & non contradicens in actu oneroso non dicitur consentire.*

6 *Oblatio sortis, & fructuum census, & interpellatio ad recipiendum, & quietandum iuxta minutam in actis datam, in qua continetur conditio reinuestimenti, nihil operatur tamquam relata ad instrumentum conditionale, quod non erat adimplendum. & n.7.*

8 *Oblatio ad recipiendum sortem, & fructus census debet fieri per procuratorem cum mandato speciali, alias non contrahitur mora, tam in iudicialibus, quam in extraiudicialibus. n.9.*

10 *Depositum iudiciale non releuat, si fiat absque mandato Iudicis competentis.*

11 *Iudicis copia licet haberi non possit, tamen appellatio, & depositum est nullum, si non fiat protestatio coram honestis viris, quod illud non potest fieri ob eiusdem Iudicis metum, seu absentiam. & n.12.*

13 *Subiectio requiritur, vt quis possit dici de foro præcipientis, & quod depositum dicatur factum de mandato Iudicis competentis.*

14 *Iudex nullus est competens neque prorogatione, si fuit concessa iurisdictio priuatiuè, non aggregatiuè, seu dinumeratiuè, & distributiuè.*

15 *Actus gestus post inhibitionem est reuocandus tamquam attentatus.*

16 *Priuilegium maius attenditur inter priuilegiatos, siue concurrant inter se, siue contra tertium. n.17.*

18 *Clausula generalis non refertur ad ea, quæ habent specialem, propriam, & separatam determinationem. & n.21. Quidquid aliud sit quando talis separatio non adest, quia tunc extenditur ad omnia etiam in odiosis. n.19. & 20.*

22 *Iudex admittens depositum conditionale, cum clausula, prout de iure, non reddit illud validum, si conditio non erat aponenda.*

23 *Admissio appellationis cum clausula si & in quantum, & prout de iure operatur solum si de iure erat admittenda, secus si non debebat admitti.*

CAPVT DCCXCV.

Fructus census, de quo agitur, debentur Monialibus *à die* 1. *Decembris* 1615. *vsque ad diem.* 24. *Iulij* 1617. Nam licet exaduerso prætendatur fuisse factum depositum sortis principalis, quo stante cessant fructus,
1 Tamen pecuniæ fuerunt depositatæ, † non simpliciter, sed cum conditione, vt reinuestirentur pro cautela euictionis domus ab eodem aduersario emptæ, & pro euictione generali, & particulari census redempti, quo casu tale depositum nõ suffragatur, cum ad huiusmodi reinuestimẽtum Moniales non tenerentur, ideo habetur ac si pecuniæ non fuissent solutæ *Bald. in l. acceptam.* 19. *n.*14. *& ibi Castr. n.*12. *C. de vsur. post Bart. in l. si soluturus. n.*5. *ff. de solution. Foller. de censib. §. vt vides. n.*52. *Neguſ. de pignorib. par.*5. *membr.*3. *n.*10. *vers. tertio quæritur. Rot.* loquens in censu *decis.*488. *n.*5. *par.*2. *in*
2 *recentiorib. & decis.*350. *n.*6. *part. ead.* † vbi quod quotiescumque creditor impeditur ad sui libitum exigere depositum, ob istas conditiones numquam releuat, & fructus currunt *Alex. cons.*78. *n.*29. *lib.*5. *Rot. coram R.P.D. Manzanedo Romana census.* 2. *Aprilis* 1607. *&* 3. *Iunij* 1608.

Nec dicatur, quod depositum factum in Monte Pietatis sit liberum, cum cedula etiam libera ad hunc effectum in actis exhibita,
3 Quia in productione † eiusdem cedulæ fuerunt appositæ conditiones dicti reinuestimenti, & euictionis, de quibus supra, ad quas Moniales non tenebãtur iuxta formam instrumenti, immo de dictis conditionibus expressè protestatum, vt prius adimplerentur, antequam cedula consignaretur, vnde idem

idem est, ac si talis cedula non esset libera, quia semper per istam protestationem impeditur creditor, vt ad sui libitum illam non possit exigere, & per consequens depositum dicitur conditionatum, non secus ac si in eadem cedula conditiones essent expressæ, vt in proposito ita resoluit *Rot. corā Card. Se-*
4 *raph. decis.*890. *n.*4. † Itaut neque hoc casu opus sit, vt contradicatur tali protestationi, & deposito *Alex. cons.*78. *in fin. vers. nec prædictis obstat. n.*31. *lib.*5. cum in actu oneroso tacens, & non contradicens protestationi
5 non videatur consentire, † tamquam expressus consensus requiratur *Felin. in c. cum m. ferrariensis.* 9. *col.*20. *in princ. n.*34. *conclus.* 4. *de constitut. Bart. in l.*1. *C. de lit. contestat. Abb. in c. cumana. de electionib.*

Accedat, quod fuit facta oblatio sortis, & fructuum census, & interpellatio ad recipiendam, & faciendam quietantiam iuxta for-
6 mam minutæ in actis datam, † in qua cum contineatur reinuestimentū, cum alijs conditionibus non arctantibus Moniales, non dicitur aliqua oblatio facta, & nihil operatur, vt in specie similis minutæ dixit *Rot. coram R. P. D. Orano Romana bonorum de Ceulis.* 11. *Decembris* 1585. quæ est impressa *par.*4. *diuersor. decis.*913. *n.* 1. *&* 2. *fol.*499.
7 Quasi facta † sit relatio ad instrumentum cōditionale, quod non erat adimplendum, ideo non debet attendi, cum deberet esse simplex, & purum *Alex. cons.*26. *alias* 78. *col. vlt. in princ. vers. quinto quia dicta protestatio. lib.*5. *Ias. cons.*9. *n.*15. *lib.*1. *Rimin. Iun. cons.*523. *n.*21. *lib.*5. *Grat. cons.*93. *n.*75. *lib.*1. *Aym. cons.*502. *n.*9. *Neguf. de pignorib. p.*5. *princip. membr.*3. *p.*2. *n.* 10. *fol.*103.

Quibus additur, quod oblatio ad recipiendum fuit facta à procuratore non habente specia-
8 le mandatum, † quod requirebatur ad hoc, vt administratores Monialium constituerentur in mora *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Anconitana censuum.*24. *Maij* 1613. *post Alex. cons.*78. *n.*7. *vsque ad* 12. *lib.*5. *Tiraq. de re-*
9 *tract. lignag. §.*36. *glos.*2. *n.*5. *&* 10. † vbi quod procedit tam in actibus iudicialibus, quam extraiudicialibus ad effectum cōmittendæ moræ *Rip. in c. cum m. ferrarien. n.* 137. *de constitut. Affl. decis.*316. *col.*1. iuxta *l. si quis inficiatus. ff. deposit. clem. causam. de electìon.*

Vlterius tale depositum non arctat, quia debebat fieri de mādato Iudicis competentis,
10 tamquam sit depositum iudiciale, † quidquid sit in extraiudiciali *Bald. in l. si reus paratus.* 73. *in prima lectur. post med. vers. extra hoc noto. n.*1. *in fin. & ibid. Castr. in princ. ff. de procurator.* vbi quod est singularissimum *Tiraq. de retract. conuent. §.* 4. *glos.*7. *n.*11. *in fin.* Adeo vt non sufficiat,
11 quod Iudicis copia haberi non possit, † nisi etiam debitor protestetur coram honestis viris faciendo de his rogari notarium *Castr.* in specie *in l. acceptam.*19. *n.*13. *C. de vsur. Menoch. de arbitrar. cas.*232. *n.*39. dixi *supr.*
12 *c.*260. *n.*27. *&* 28. † vbi etiam de appellatione, quæ fit coram honestis viris stante absentia, seu metu Iudicis, coram quo non possit appellari, iuxta adducta *supr. c.* 10. *per tot.*

Et cum ista sint facienda de mandato Iudicis, nulli dubium est, quod debet esse Iudex cō-
13 petens, † cum requiratur subiectio, & quod quis sit de foro præcipientis *Castr. in l.*1. *in fin. princ. n.*8. *ff. de iudic. Ruin. cons.*167. *n.* 8. *lib.*4. *Rot. Ianuens. decis.*33. *col.*5. *ad med.* cum alijs adductis *supr. c.*485. *n.*2. *vsq; ad* 4.

Quod autem simus in Iudice incompetenti, patet ex priuilegijs concessis Monialibus per
14 Summos Pontifices, † in quibus conceditur priuatiuè quo ad omnes alios iurisdictio soli Protectori, non aggregatiuè, seu dinumeratiuè, & distributiuè, sed discretiuè tamquam certo Iudici particulari, quo casu nullus alius est Iudex competens etiam prorogatione *Bald. in l. fin. §. vbi autem. n.* 6. *C. de caduc. tollend.* dixi late *decis.* 78. *n.*3. *vsque ad* 31. *Cardin. in c. p. g. q.*10. *de offic. delegat. Felin. in c. pastoralis. col.*2. *limit.*2. *de offic. ordin. Aug. in l. si vacante. C. de bon. vacantib. lib.*10. Maxime post reassumptam
15 causam † & post emanatam inhibitionem à Protectore, quæ sicut induxit nullitatem omnium actorum postea factorum, ita reddit dictum depositum attentatum *c. non solum. de appellat. in* 6. *Achill. decis.* 19. *eod. tit. Rot. decis.*735. *n.*3. *in fin. par.* 2. *in recentiorib.*

Neque obstat, quod aduersarius habeat etiam priuilegium, tamquam sit notarius Auditoris Cameræ, Quia cum sit actor tenetur sequi forum rei non solum pariter priuilegiati, sed habentis maius priuilegium priuati-
16 uè quo ad omnes, † quo casu magis illud attenditur tamquam potentius *Bart. in auth. qui rem. col.*2. *vers. si vero vterque est priuilegiatus. C. de sacrosan. eccles. Bald. in auth. habita. col.*7. *vers. secundo quæro. C. ne fil. pro patr. Ruin. cons.*27. *col. penult. in fin. vers. quia pro solutione. n.*12. *lib.*4. vbi quod ista opinio est communis, siue concur-
17 rant inter se, † siue contra tertium, iuxta *l. verum. §. vlt. cum l. seq. ff. de minorib. Lamberteng. super statut. de contractib. mulier. in fin. n.*119. *ad med. post Abb. in c. in præsentia. col.*13. *vers. & quoniam iste articulus. de probationib.*

Et ita ex prædictis fuit decisum in huiusmodi causa Romana depositi *coram R. P. D. Buratto.* 29. *Nouembris* 1619. vbi etiam, quod non obstat decretū Auditoris Cameræ, dum mandauit, quod retrouenditio, & cessio petita per aduersarium in actu depositi pecuniarum haberentur pro factis prout iuris est, itaut ex hoc videatur reiecisse illam protestationem, & conditionem in eodem

deposito adiectam, Quia non legitur expressa reiectio talis conditionis, immo pars semper repetijt omnes protestationes, & interpellationes prius factas, Iudex autem simpliciter pronũciauit retrouenditionẽ haberi pro facta iuxta formã Bullæ Pij V. & cessionẽ huiusmodi censeri pro facta, prout iuris
18 est, † quæ clausula restricta est ad cessionem, non autem relata ad retrouenditionem, quæ habet suam propriam, & specialem determinationem per illa verba iuxta formam Bullæ *Iaſ. in l. talis scriptura. n. 36. & 37. ff. de*
19 *leg.* 1. † vbi quod licet clausula generalis posita inter aliqua capitula referatur ad omnia præcedentia, & sequentia *l. 3. §. filius inter medias. ff. de liber. & posthum. l. fin.*
20 *vbi Bart. ff. de reb. dub.* † quamuis essemus in materia odiosa *l. 1. C. de liber. preter. Alex. conſ. 102. super eo de quo quæritur. col. 4. lib. 3. Bald. in l. quiſquis. in princ.* C. *si cert. petat.* Tamen aliud est quando vnum
21 capitulum habet propriam, † & specialem, ac separatam determinationem, tunc enim clausula generalis ad illud nõ refertur *c. eum dilecti. vbi* Cardin. *& Imol. col. 4. de donation. Bald. in l. 1. C. de legitim. hæredib. & in c. inquisitioni. de appellation. & in c. secundo requiris. col. vlt. eod. tit. Castr. & Salic. in l. 1. C. de liber. preterit. Alex. in l. cohæredi. §. qui patrem. ff. de vulgar. & pupill. Bald. in l. in multis. ff. de stat. homin.*

Præterea non potest dici reiecta huiusmodi cõditio per dictum decretum, nam Iudex illud non interposuit super consignatione cedularum depositi per aduersarium facta alterando illius formam, sed sustinendo partes Monialium non comparentium, & supplendo earum consensum, decreuit, quod retrouenditio, & cessio haberetur pro facta, sed quia non adhibuerat causæ cognitionem, an depositum esset legitimum, ne illas grauaret,
22 addidit clausulam, prout iuris, † quæ operatur, quod si de iure Moniales non essent obligatæ ad retrouenditionem cum dicta conditione, tunc retrouenditio non haberetur pro facta *Bart. in l. ambitiosa. de decret. ab ordin. faciend. & in l. prætor ait. §. si controuersia. ff. de damn. infect. Bald. in l. 1. C. qui admitt. & in l. edita. C. de edend. Roman. conſ. 77. n. 3. Asin. in prax. §. 17. c. 3. vers. octauo consensu. n. 3. & 4. fol. 257. Bero.*
23 *conſ. 74. n. 14. lib. 3.* † vbi etiam de admissione appellationis, quam facit Iudex cum illa clausula, prout de iure, quæ operatur, vt sit admissa, si de iure erat admittenda, alioquin contra *c. constitutus. de appellation. Bart. in l. si quando. in princ. ff. de legat.* 1. *Roman. d. conſ. 77. n. 4. & ibi Mandoſ. in verb. si & in quantum. Socin. conſ. 47. in præsenti consultatione. n. 6. lib. 4. Felin. in c. cum contingat. col. 3. n. 13. de offic. deleg.* cum alijs in *tract. de clausul. p. 2. clausul. 362. n. 4. fol. 346. Ruin. conſ. 61. n. 27. lib. 5.*

EPITOME.

ADministratores Monasterij deputati ad emendum censum scutorum mille, an post illius constitutionẽ possint declarare in apocha priuata, quod verè census fuit constitutus in minori summa. ¶ Quæ incontinenti fiunt quando censeantur inesse etiam post actum perfectum. ¶ Et quid si gerantur ab eis, qui non habent potestatem inchoandi actum. ¶ Confessio Prælati an præiudicet ecclesiæ etiam in quærendis, & in bonis immobilibus discretis à capitulo, & conuentu. ¶ Contradicens instrumento an grauetur duriori probatione. ¶ Et quem effectum habeat obseruantia contractus in eo celebrati. ¶ Diuersitas summarum quando probet diuersa credita. ¶ Actus quo casu dicatur correspectiuus, & factus incontinenti. ¶ Declaratio an versetur circa rem dubiam, vel claram. ¶ Et quando dicatur noua dispositio, per quam non possit tolli ius alteri quæsitum. ¶ Clausula actum an debeat poni in fine rei gestæ, vt ostendat illius perfectionem. ¶ Verisimilitudo quando in probationibus habeatur pro lege, & faciat plenam fidem. ¶ Procurator an debeat soluere interesse non emens iuxta formam mandati per eum acceptati. ¶ Manutentio in exactione fructuum census an sit danda pendente lite. ¶ Vel lata sententia super illius inualiditate. ¶ Vel concessa restitutione in integrum aduersus rem iudicatam.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum facit rem notoriam, & fidem indubitatam, itaut contrarium asserens grauetur duriori probatione.*
2 *Census præsumitur verus, & factus in pecunia numerata stante instrumento super eo celebrato, & comprobatur per solutiones fructuum. n. 3.*
4 *Obseruantia contractus tollit obiectum nullitatis.*
5 *Declaratio, seu confessio administratoris, quod census fuit constitutus in minori summa non potest fieri ex interuallo post ius acquisitum ecclesiæ de maiori quantitate. n. 10. 33. 35. & 38.*
6 *Confessio spontanea procuratoris non præiudicat domino.*
7 *Prælatus non nocet ecclesiæ confitendo, quamuis simus in bonis immobilibus discretis à capitulo, & conuentu. n. 8.*
9 *Confessio Prælati non præiudicat ecclesiæ sine consensu capituli, licet simus in quærendis.*
11 *Declaratio versatur circa rem dubiam, non claram, nam tunc esset noua dispositio, per quam non posset tolli ius alteri quæsitum. & n. 12.*
13 *Census constitutus pro scutis mille dicitur perem-*

peremptus, si declaretur, quod illius impositio fuit facta pro minori summa.
14 *Idem ius debet esse de toto ad totum, quod de parte ad partem.*
15 *Confessio Rectoris adminiculata praeiudicat ecclesia.*
16 *Diuersitas summarum probat adesse diuersa credita.*
17 *Incertitudo facit, vt non possit sumi aliqua interpretatio.*
18 *Non entis nulla sunt qualitates.*
19 *Actus non dicitur correspectiuus, sed destructiuus quando declaratur minor summa census prius constituti in maiori.*
20 *Qua incontinenti fiunt censentur inesse. Intellige quando geruntur ab eo, qui habet facultatem faciendi. n.21. & 34.*
22 *Post contractum absolutum an censeantur inesse, quae fiunt incontinenti. & n.29.*
23 *Contractus absolutus non recipit conditionē.*
24 *Clausula actum ostendit perfectionem rei gesta, quando est apposita in fine instrumenti. n.25.*
26 *Verisimilitudo attenditur in probationibus, & habetur pro lege, & inducit plenam fidem, si adsint adminicula.*
27 *In necessitatibus nemo liberalis existit.*
28 *Scientia prasumitur ratione coniunctionis, cohabitationis, communionis, & interesse.*
30 *Actus non dicitur gestus incontinenti, si partes ad extraneos actus diuerterint, & quomodo de hoc dicatur constare. n.31.*
32 *In dispositione vltro citroque obligatoria non potest dici, quod declaratio illi insit sine consensu vtriusque partis.*
36 *Procurator tenetur ad interesse, non emens iuxta formam mandati per eum acceptati.*
37 *Testis habens interesse non probat.*
39 *Pendente lite, & lata sententia super inualiditate census, datur manutentio in exactione fructuum. n.41. Amplia etiam concessa restitutione in integrum aduersus rem iudicatam. n.42.*
40 *Appellatio suspendit effectum sententia lata.*

CAPVT DCCXCVI.

NOn est recedendum à decisis in causa Romana cēsus *coram Sanctissimo Gregor. XV.* 29. *Iunij* 1608. quia constat ex instrumento publico censum fuisse factum in
1 numerata pecunia, † quod debet attendi tāquam faciat rem notoriam, & fidem indubitatam, & manifestissimam. itaut qui contrarium asserit duriore probatione grauetur tamquam veniens contra casum legis *Glos. in l.cum precibus. C.de probation. Bero.cons. 147. n.34. lib.2. Surd. cons.6. n.11. & cons. 134.n.34.lib.1.Tiraq.de retract.lignag. §.2.*
2 *glos.1. n.20.* † Et in numeratione pretij census *Rot. coram Sanctissimo Romana census. 25. Februar.* 1604. *& coram R.P.D. Coccino Bononien.census.24. Aprilis* 1600. Maxime, quia fides huiusmodi instrumenti est cō-
3 probata † per exactiones fructuum eiusdem census per decem annos, & vltra pro tota, & integra summa etiam iudicialiter factas, quo casu census magis praesumitur verus, & legitimus *l.iubemus. C. de probation. Paris. cons.28. n.50.lib.2. Socin. Iun. cons.61.n.11. lib.2. Neuizan. cons.68. n.34. Surd. cons.6.*
4 *n.17.* † Itaut per talem obseruantiam non possit amplius dubitari de validitate eiusdem census *Aym. cons.101. n.4. & cons.274. n.7. Card.Seraphin.decis.928.n.2.Rot.decis. 703.n.8. p.2.in recentiorib.*

Quo stante non debet attendi declaratio facta in apocha per eosdemmet, qui censum emerunt, quod ille solum fuit emptus pro scutis 550. non autem pro mille, prout continetur
5 in instrumento, † Quia talis declaratio non potuit fieri ex interuallo postquam fuit acquisitum ius ex dicta integra census impositione ad fauorem Monialium, in quarum praeiudicium non potuit minui, cum confessio spontanea Praelati, seu administratoris non noceat domino tamquam tendens ad distractionem rerum ecclesiae *Glos. in c.2. in verb. conuentuum. de testib. in 6. Felin. in c. fin. col. penult.n.11. post Abb.ibid.n.44.de praescript. Aym. de antiq. tempor. p.1. §. propositum nostrum. n.68. fol.34. Roman.cons. 389.n.1. cum seq. Feder.cons.114.n.2. Dec. cons.474.n 6. & 7.Bero.cons.116.n.11.lib.1. Ang.cons.245.n.8. Mascard. concl.367.n.8. Rot. coram Cardin. Pamphilio Veronen.iurisdictionis.* 18. *Martij* 1596. & in simili declaratione *Rot. coram Sanctissimo Romana census* 18. *mille scutor.* 25. *Februar.* 1604.
6 Prout etiam dicimus † de spontanea confessione procuratoris, quae non praeiudicat domino *Alex.cons.130.n.6.lib.4.Paris.cons.115. n.21. cum seq.lib.1.*

Praesertim, quia sumus in confessione Rectoris,
7 & Camerarij, † qui nullam habet legitimam administrationem, neque aliquam facultatem absque congregatione, penes quam tota potestas residet, vt in Constitutione Sixti V. exhibita. Tunc enim numquam confessio solius praelati praeiudicat ecclesiae, neque in bonis discretis à congregatione, seu capitulo, & conuentu, neque in alijs *Felin. in c. fin. col. vlt. ante med. vers. & adde. n.11. de praescription. Paris. cons.3.n.29. & 30.lib.4. Dec. cons.142. pro tenui facultate. n.1. & cons.474. viso instrumento.n.6. & 7. Roman. cons.36. in princ. & cons. 389. n.1. post Glos. in c. dudum. il 2. in verb.de veri-*
8 *tate. de elect.* † Maxime, quando, prout in casu nostro tractatur de confessione concernente res immobiles *Dec d.cons.474.n.1.post Abb.in c.fin. col. penult. de praescript.*

Amplius neque in quaerendis, nedum in quaesitis posset praelatus confitendo praeiudicare
9 ecclesiae, † sine consensu congregationis, aut capituli, quamuis enim in quaerendis non requi-

requirantur solemnitates, debet tamen interuenire consensus, & auctoritas capituli, non solius Prælati *Alex. in l. legatum. n. 2. ff. de legat. 1. Lap. allegat. 125. in fin. vbi Quintil. Mandos. in verb. prælatus. Feder. de Sen. cons. 9. Horat. Mandos. ad Roman. cons. 184.* vbi testatur ita *in Rota* decisum. *Bursatt. cons. 55. n. 22. lib. 1. Roland. cons. 15. n. 38. lib. 1. Caputaq. decis. 100. in fin. par. 1. & decis. 359. par. 2.* & latissime comprobat *Genuens. Episcopus Isernia Practicabil. Ecclesiasticor. q. 150. per tot.* Quamuis hoc dictum sit ex
10 abundanti, quia sumus in quæsitis, † non autem in quærendis, nam per constitutionem census statim quæritur ius ecclesiæ, quod ex interuallo etiam modico non potest tolli, nec in totum, nec in parte *Felin. in c. cum pastoralis. §. idem cum totum. de offic. delegat.*

Neque sumus in declaratione, quia declaratio
11 versatur circa rem dubiam † *Surd. cons. 281. n. 29. in fin.* non autem circa rem claram,
12 tūc enim dicitur noua dispositio, † per quam numquam potest tolli ius quæsitum alteri, neque retrotrahitur in præiudicium illius *Castr. in l. hæredes palam. §. si quid post, col. 2. in fin. ff. de testament. & cons. 338. n. 9. & cons. 357. n. 5. lib. 1. Ias. cons. 128. n. 6. lib. 4. Dec. in c. cum venissent. n. 3. de iudic. & cons. 114. pro tenui facultate. n. 5. Roland. cons. 46. n. 38. lib. 2. Alex. cons. 11. n. 14. lib. 7. Becc. cons. 3. n. 44. Tiraq. in l. si vmquam. in verb. libertis. n. 15. C. de reuocand. donation. Surd. cons. 192. n. 31. & cons. 196. n. 40. & cons. 288. n. 6. lib. 2. Aym. cons. 106. n. 13. & cons. 112. n. 12.*

Et quidem, cum fuerit emptus census pro scutis mille, & postea ex interuallo dicatur
13 illum fuisse solum emptum † pro scutis 550. dicitur pro illa parte actus peremptus, non autem declaratus *Bald. in l. 1. in fin. C. de liber. præterit.* Et sicut post emptum censum pro tota summa non potuisset administrator dicere illum non fuisse emptum in præiudicium ecclesiæ, ita etiam quando dixit ex interuallo, quod non fuit emptus, nisi pro parte, cum semper in vtroque casu adimatur ius
14 quæsitum ecclesiæ, † tamquam idem ius debeat esse de parte quo ad partem, quod de toto quo ad totum *l. iurisgentium. §. adeo. vbi Ias. ff. de pact. l. quæ de tota. vbi Glos. & Bart. ff. de rei vendicat. Felin. in c. pastoralis. §. idem cum totum. de offic. delegat.*

Non obstat, quod confessio Rectoris, & Came-
15 rarij tamquam adminiculata, † præiudicet Monasterio *Cardin. Seraphin. decis. 442. n. 2.* Quia adminiculum desumptum ex solutione scutorum 350. postea facta Horatio, qui bonam fidem census recognouit, non debet attendi, cū talis summa soluta non correspondeat summæ scutorum 550. pro qua dicitur exaduerso non interuenisse pecuniā in celebratione census, vnde non concluditur, quod
16 fuerit solutum in causam dicti cēsus, † tamquam diuersitas summarum probet diuersa esse credita *Bart. in l. cum centum. 9. n. 1. in fin. vers. aut secundum. ff. adimend. legat. Bald. Ang. Castr. & Imol. in l. scire debemus. ff. de verbor. obligation. Surd. cons. 119. n. 2. vsque ad 5. lib. 1. & cons. 327. n. 45. lib. 3.*

Et licet in ordine facto per Horatium Riualdo Camerario, vt solueret dicta scuta 350. addantur illa verba, quali menarò boni à conto di quel che mi deue la Compagnia, Tamen apparet, quod in quietantia facta in dicto ordine solum asseritur fuisse recepta
17 scuta 318. itaut semper varietur summa, † ex qua variatione non potest colligi ob quam causam tales pecuniæ soluantur, vnde tamquam adsit incertitudo, nullum potest desumi adminiculum *Socin. cons. 24. n. 36. lib. 1. Marsil. in rubr. de probation. n. 382. cum seq. Surd. cons. 39. n. 27. lib. 1.*

Immo quamuis prætendatur solum fuisse soluta scuta 318. non autem 350. propter retētionem fructuum census, hoc est diuinare. cum neque factis calculis istæ pecuniæ retētæ correspondeant fructibus debitis, vt latius ostenditur in facto, vbi etiam tollitur aliud adminiculum desumptū ex libro Monialium, quo ad partitam scutorum 162. quæ non correspondet fructibus debitis pro scutis mille, sed solum ad rationem scutorum 900. cum negetur talis extractio partitæ, & nullibi probetur librum esse Monasterij, &
18 in eo talem partitam contineri, † ideo non entium nullæ sunt qualitates *l. non omnis. ff. si cert. petat.*

Minus obstat, quod confessio facta per Rectorē in apocha sit correspectiua instrumēto prius
19 statim celebrato, † Quia cum per istam confessionem tollatur in parte census prius emptus, non possunt dici isti actus correspectiui, sed destructiui, quo casu ad effectum præiudicandi iuribus quæsitis Monasterio, non adest aliqua potestas in Rectore talem actum faciente, ideo confessio est nulla, & non præiudicat *Dec. cons. 474. n. 6. & 7.* cum alijs supra allegatis *n. 5. vsque ad* 11.

Nec facit obiectum desumptum ex illa regula,
20 quæ incontinenti fiunt, † quod censeantur inesse *l. lecta. ff. si cert. petat. Bald. & Dec. in l. petens. C. de pact.* Quia procedit quando illud, quod fit in continenti fuit gestum
21 à persona habente facultatem, † quam non habet Rector in casu nostro in præiudicium iuris iam quæsiti ecclesiæ, vt dictū est *Surd. d. cons. 501. n. 3. lib. 4.* iuxta *l. 1. & 2. ff. de reb. eor. Simoncell. de decret. lib. 2. tit. 6. n. 11. vsque ad 21. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 4. tit. 28. n. 41. & 44.* dixi *supr. c. 242. per tot.*

Cum etiam quando contractus est absolutus, & perfectus, prout est census, de quo agimus,
22 facta incontinenti, † non censeantur inesse *l. in bonæ fidei. vbi Alex. & Dec. C. de pact.*

Tiraq.

Tiraq. de retract. conuentional. §. 1. glos. 5. n. 25. post Bart. in l. lecta. col. 3. vers. secundo quaero. n. 18. ff. si cert. petat. & in l. 1. col. 2. vers. quaero qualiter. ff. de solutionib. & in l. contractus. C. de fid. instrument. Cyn. in l. cum antiquitas. C. de testament. Ang. & Castr. in l. iurisgentium. §. quinimmo. ff. de
23 *pact.* † tamquam contractus perfectus, & absolutus non capiat conditionem *l. perfecta. C. de donationib. quae sub mod.* Et tunc dicitur contractus absolutus, quando, prout in casu nostro, emptores census, & deputati ad illum emendum, & venditores, seu eorum procuratores imposuerunt censum per publicum instrumentum, & fuit solutum pre-
24 tium, & facta quietatio, † cum clausula actum, quae demonstrat perfectionem rei gestae *Bald. in auth. qui sine. n. 1. vers. & ideo tabelliones. C. de testament. Castr. in l. is qui. n. 4. ff. eod. tit. Alex. cons. 14. n. 19. lib. 6. Paris. cons. 207. n. 5. lib. 2. Cagnol. in l. librarius. n. 71. ff. de regul. iur. Card. Seraph. de-*
25 *cis. 909. in fin.* † Maxime quando, prout in casu nostro, est apposita in fine instrumenti *Surd. cons. 187. n. 4. Honded. cons. 33. n. 46. lib. 1.* cum alijs in *tract. de clausul. p. 1. clausul. 4. n. 3. Barbos. de dictionib. & clausul. claus. 1. n. 1. fol. 183. Rot. decis. 714. n. 1. p. 1. in recentiorib. & decis. 628. n. 3. p. 2. in recentior.*

Nec aduersatur, quod contractus censualis fuerit obseruatus ab eo, qui non interuenit in ipsa constitutione census, itaut ex hac obseruantia non possit desumi aliqua côualidatio illius, Quia satis est, quod qui obseruauit contractum fuit ipsemet principalis, ad quem spectabat onus soluendi tam sortem, quam fructus census, vnde non est praesumendum, quod soluisset pro toto censu, si verè non habuisset pecuniam integram
26 in contractu expressam, † quae verisimilitudo attenditur in materia probationis, & habetur pro lege, & inducit plenam probationem iuncto instrumento, & alijs in facto relatis *Aym. cons. 61. n. 9. & cons. 73. n. 41. Bald. cons. 180. mortuo filio. lib. 3. Socin. cons. 149. col. 7. lib. 1. Aret. cons. 9. col. 2.* Vix enim homines soluunt, quod debent, vnde multò minus credendum est, quod qui habuit partem pecuniarum census ad eum spectantium voluerit soluere fructus illius pro maiori sum-
27 ma, quam recepta, † cum in necessitatibus nemo praesumatur liberalis *l. rem legatam. in fin. ff. de adim. legat. Surd. cons. 112. n. 7. lib. 1.* Et quatenus etiam census spectaret ad Horatium fratrem, Tamen satis est, quod alter frater Praelatus erat principalis, & tamquã in eo obligatus praesumendum est fuisse certioratum de quantitate census, quam non soluisset, si verè illam non habuisset, vel ipse,
28 vel eius frater, † cum ratione coniunctionis, & cohabitationis, & communionis, quae inter eos existebat, & interesse, quod habebat in dicto censu scientia praesumatur *Bald.*

cons. 392. col. 2. lib. 1. Abb. cons. 19. col. 2. lib. 1. Aym. cons. 123. n. 1. & 2. & cons. 168. n. 6.

Nec subsistit, quod etiam post actum perfectum
29 possit incontinenti aliquid addi † *Tiraq. de retract. conuention. §. 1. glos. 5. n. 35. in fin. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionib. lib. 3. tit. 15. n. 45. cum seq.* Quia in casu nostro non potest dici, quod actus fue-
30 rit gestus incontinenti, † cũ partes ad actus extraneos diuerterint *Glos. in l. in bonae fidei. in verb. incontinenti. vbi Alex. n. 12. vers. subdit tamen. C. de pact. Ias. in l. lecta. n. 20. vbi Cagnol. n. 109. Bologn. n. 68. & 69. ff. si cert. petat. Corn. cons. 348. n. 3. lib. 1. & cons. 288. n. 8. lib. 3. Ruin. cons. 108. n. 7. lib. 5.* iuxta *l. haeredes palam. §. vlt. ff. de testam. l. cum antiquitas. C. eod. tit. l. duos reos. §. fin. ff. de duob. reis. l. continuus. in princ. ff. de verbor. obligation.* & de communi *Card. Mantic. d. tit. 15. n. 47. lib. 3.*

Et quod partes ad alios actus extraneos diuerterint, patet, quia declaratio non solutionis totius pretij non fuit facta inter eosdem cô-
31 trahentes, † sed in absentia venditoris census, qui habuit scuta mille incontanti, prout neque interuenit idem notarius rogatus de instrumento census, nec in eodem loco, sed in scriptura priuata, quae omnia ad hunc effectum debebant interuenire, vt per *Bologn.*
32 *in d. l. lecta. n. 110. Becc. cons. 91. n. 7.* † Maxime cum simus in contractu emptionis, & venditionis vltro citroq; obligatorio, itaut praedicta declaratio non possit inesse eidem contractui sine consensu vtriusque partis *l. iurisgentium. §. adeo. ff. de pact. l. ab emptione. ff. eod. tit. l. 1. C. quand. lic. ab empt.*
33 *disced.* † Vnde post ius quaesitum Monialibus principalibus ementibus censum non potuerunt deputati in aliquo praeiudicare *l. sin autem. ff. de pact.* cum alijs supra allegatis *n. 5. cum seq.*

Et quidquid sit de praedictis, illa procedunt in dependentibus à libera voluntate, & pote-
34 state contrahentium, † & in eis, qui habent facultatem inchoandi actum etiam de nouo *Imol. in l. iudex. n. 8. post med. vers. sed nos loquimur. ff. de re iudicat. Cagnol. in l. lecta. n. 113. & ibi Bologn. n. 34. vers. secundo limita. ff. si cert. petat. Alex. cons. 90. n. 5. lib. 1. Neguz. de pignorib. q. 4. princip. n. 41.* Quare cum procuratores essent solum specialiter deputati ad emendum cẽsum pro pretio scutorum mille, vt expressè per illos asseritur in instrumento emptionis eiusdem census, non poterat per eos aliud fieri in scriptura par-
35 ticulari contra dictam deputationem † in praeiudicium earumdem Monialium, quae tales deputatos fecerunt *l. transactionis placitum. C. de transaction. Bald. in l. non abstulit. n. 1. C. de nouat.* cum alijs adductis *supr. n. 10.*

Additur, quod dicti procuratores nullam fidem merentur, quamuis etiam essent exami-
nati

nati formiter cum iuramento,& alijs requisitis in iudicio ita deposuissent, nam cum fuerint specialiter deputati ad emendum huiusmodi censum pro summa scutorum mille, illumque emerint pro eadem quantitate, dum postea declarant, quod census non fuit emptus nisi pro scutis 550. tractant de se exonerando respectu fructuum dicti
36 census, vel saltē ratione interesse, † ad quod tenetur procurator non emens iuxta formā, & tenorem mandati per eum acceptati *l. ad comparandum. C. mandat. l. si procuratore.*
37 *§. mandati. ff. eod. tit.* † Ideo ob tale interesse nulla fides est illis danda *l. omnibus. C. de testib. Cæsar de Graff. decis. 3. n. 7. eod. tit.*

Neque est habenda ratio, quod in scriptura continente talem declarationem interuenerint illimet testes, qui interfuerunt instru-
38 mento emptionis census, † Nam nihil deponunt, quod tota summa non sit numerata, sed solum subscripserunt dictam apocham, in qua fit talis declaratio, quæ non potuit præiudicare Monialibus, quibus iam fuerat quæsitum ius ex censu ad earum fauorem empto pro tota summa expressa in instrumento, iuxta deputationem ab eis factam in eadem summa, non in minore, vt dictum est *supr. n. 5. cum seq.* ¶ Et ita ex prædictis fuit confirmata decisio alias facta in huiusmodi causa Romana census ad fauorem Monialium declarando censum validum, ideo fructus deberi, qui non fuerunt soluti per annos sexdecim, & vltra, vt in decisione *coram R. P. D. Buratto.* 22. *Martij* 1602. ¶ Quamuis solutio dictorum fructuum non debuisset retardari per tantum spatium tem-
39 poris, † cum pendente lite super nullitate census, interim dominus illius sit manutenēdus in exactione fructuum, itaut hoc procedat etiam post latam sententiam inualiditatis actus, quando ab ea fuit appellatum,
40 tamquam per appellationem † sit suspensus effectus eiusdem sententiæ *l. 1. ff. ad turpil-*
41 *lian. c. veniens. de iureiurand.* † & per consequens interim non impeditur manutentio *Caputaq. decis. 321. par. 1. Rot. coram R. P. D. Corduba Romana seu Prænestina census. 5. Iunij 1599. & coram eodem Beneuentana census. 13. Iunij 1594. & coram Sanctissimo D. N. Gregor. XV. Imolen. census. 11. Maij* 1607. quæ est impressa *post tractat. de censib. decis. 213. n. 7. &* 8. vbi allegantur concordantes decisiones *Cæsar de Graff. decis. 4. de caus. possess. & proprietat.*

Immo etiam in fortioribus terminis pendente
42 causa restitutionis in integrum † post latas sententias in petitorio super extinctione census datur manutentio *Rot. coram Card. Arigonio Venetiarum census. 22. Martij 1596. & coram Cardin. Pamphilio Romana census. 26. Aprilis 1596. & coram Sanctissimo D. N. Gregor. XV. Imolen. census. 11. Maij* 1607. *& coram R. P. D. Penia Romana census. 6. Nouembris 1606. & coram R. P. D. Manzanedo Romana census. 24. Iunij* 1614. de quibus post *tractat. de censib. decis. 213. n. 8. & decis. 235. in fin. & decis. 245. & 248. n. 7. Cæsar de Graff. decis. 4. de caus. possess. & proprietat.*

EPITOME.

PRæsentia, intimatio, notorium,& scientia quando suppleat omnem defectum citationis. ¶ Actus conficiendi inuentarium an sit extraiudicialis, & leuis præiudicij. ¶ Et quando in eo conficiendo sufficiat quęcumque denunciatiō. ¶ Modus certiorationis an attendatur, si habemus effectum, non solum si idem effectus fuit causa modi inducendi, sed è contra. ¶ Decretum Iudicis an requiratur in inuentariō hæredis,& tutoris. ¶ Dolus an excludatur, si in confectione inuentarij fuerint plures citati, & aliqui non, itaut hoc prosit ad restitutionem concedendam hæredi, siue agatur cum legatarijs, siue cum creditoribus. ¶ Restitutio in integrum an concedatur maiori post aditam hæreditatem, & in alijs inductis ad conseruandum iuris rigorem ob iustam causam. ¶ Et an illa dicatur talis si fuerit detectum magnum æs alienum, quod prius erat incōgnitum. ¶ Paupertas an repellat testem, si non constat illum esse suspectum. ¶ Exceptio contra testem an debeat attendi, si non probetur de tempore examinis. ¶ Contrarietas an adsit in teste, qui prius dixit aliquid scire, & postea dicat nescire, itaut intelligatur, quod nihil scit præter aliud, quam dixerit. ¶ Depositiones testium quando sint reducendæ ad concordiam. ¶ Et an sint inualidæ, si conuincantur de mendacio in his, quæ non concernunt negotium principale. ¶ Tempus vnius anni datum hæredi ad exequendam voluntatem defuncti, an currat stante iusta causa, vel detur restitutio, quatenus curreret.

SVMMARIVM.

1 *Præsentia supplet omnem defectum citationis.*
2 *In conficiendo inuentario non requiritur aliqua citatio iudicialis, sed sufficit, vt quoquomodo sciatur illud esse conficiendum. n. 13. & 14.*
3 *Actus conficiendi inuentarium est extraiudicialis, & leuis præiudicij, cum semper non citatus possit ostendere illius defectum.*
4 *In citatione non requiritur peremptorium, quando sumus in extraiudicialibus.*
5 *Scientia actus tollit defectum citationis.*
6 *Modus certiorationis non attenditur, quando habemus effectum, si effectus fuit causa modi inducendi, non è contra.*
7 *Citatio requiritur in confectione inuentarij solum*

solum, vt illius confectio deueniat ad notitiam citati.
8 *Notorium habet vim expressionis, & per illud dicitur probata scientia.*
9 *Denunciatio non requiritur habenti scientiam actus.*
10 *Inuentarium potest fieri absque citatione, quando est notoria illius confectio.*
11 *Intimatio supplet defectum citationis.*
12 *Inuentarium haredis non requirit decretum Iudicis, vel actum iudicialem, quidquid aliud sit in inuentario tutoris, cui debet committi administratio.*
15 *Nullitas inuẽtarij nõ attẽditur cessante dolo.*
16 *Dolus excluditur, si in confectione inuentarij fuerint plures citati, & aliqui non, itaut hoc prosit ad restitutionem concedendam hæredi, siue agatur cum legatarijs, siue cum creditoribus.*
17 *Legatarius tractat de lucro, creditor autem de damno.*
18 *Citatio particularis creditorum non requiritur ad faciendum inuentarium, quando sunt multi, sed sufficit generalis per præconem publicum.*
19 *Restitutio in integrum conceditur etiam maiori post aditam hæreditatem ob iustam causam. & n.20.*
21 *Tempus datum hæredi ad exequendam voluntatem defuncti est vnius anni, quod non currit stante causa, vel datur restitutio si curreret. n.22.*
23 *Restitutio ob iustam causam conceditur etiam in illis, quæ sunt inducta ad conseruandum iuris rigorem.*
24 *Maiori an succurratur per restitutionem si fuerit detectum magnum æs alienum, quod prius erat incognitum. n.25.*
26 *Testis facit fidem quamuis conuincatur de mendacio in his, quæ negotium principale non concernunt.*
27 *Exceptio familiaritatis non releuat contra testem, si illa non probetur de tempore examinis.*
28 *Paupertas non repellit testem, nisi constet eum esse suspectum.*
29 *Testis non est sibi contrarius, si prius dixit aliquid scire, & postea dicat nescire tamquam debeat intelligi, quod nihil scit præter alind, quam dixerit. n.30. & 31.*
32 *Depositiones testium sunt coadiuuandæ, & reducendæ ad concordiam. & n.33.*

CAPVT DCCXCVII.

VIdetur recedendum à decisis in causa Romana legati de Vrsinis. 10. *Februarij* 1620. etiam per viam restitutionis in integrum, Nam ratio decisionis sola fuit ob defectũ citationis legatarij ad inuentarium conficiendum, quæ hodie cessat, cum fuerit probata præsentia eiusdem legatarij, quando idem inuentarium conficiebatur, vt per primum testem *iux.* 26. *in summar. n.*6. & per secundum *iux.* 27. *in summar. n.*7. & per
1 tertium *iux.* 1. *in summar. n.*8. † per quam præsentiam suppletur omnis defectus citationis, si extitisset, licet verè non extiterit *l. etiam §.1. ff. de minorib. Abb. cons.* 38. *tria sunt. col.*1. *lib.*1. *Capic. decis.*1. *n.*32. *Vant. de nullit. defect. citat. n.*116. *Rot. diuers. decis.* 422. *& decis.*151. *n.*6. *par.*2. *Cardin. Seraph. decis.* 1094. *n.*4. *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Aurien. parochialis.* 16. *Martij* 1615.

Maxime, quia sumus in materia inuentarij, in qua non requiritur aliqua citatio iudicialis,
2 cum sufficiat, † vt quocumque modo sciatur illud esse conficiendum, ideo admittitur qualibet simplex conuocatio, seu denunciatio facta per hæredem, quod legatarij intersint ad videndum confici inuentarium, ita in specie concludit *Bart. cons.* 154. *maritus fecit hæredem. n.*4. *&* 5. *lib.*1. *Put. decis.* 266. *n.*6. *lib.*3.

Præsertim, quia iste actus conficiendi inuentarium est extraiudicialis, & leuis præiudicij,
3 nam semper † non citatus potest ostendere defectum inuentarij, & non præsumitur delictũ, quod hæres fraudauerit, prout in proposito notat *Achill. decis.* 303. *alias* 3. *n.*3. *&* 4.
4 *de testam.* † vbi etiã ex hoc concludit, quod neque in tali citatione requiritur peremptorium, cum in actibus extraiudicialibus illud non sit apponendum *Socin. de citat. art.* 27. *n.*52. *Curt. Iun. in l. ad peremptorium.* 68. *n.*9. *de iudic.* & late *d. decis. Achill.* comprobat *Phanuc. de inuentar. par.*3. *n.*19. *fol.*58.

Ideo cum probetur præsentia legatarij in inuentario, præsumenda est etiam scientia, &
5 certioratio, † per quam dicitur quoque sublatus omnis defectus citationis quatenus adesset *Alex. in l.*1. *n.*4. *ff. de ferijs. & cons.* 123. *n.*3. *lib.*2. *Felin. in c. illud. n.*8. *de præscription. Vant. de nullit. c. vlt. n.*115. *cum seq. Rot. coram R. P. D. Vbaldo Ianuen. pecuniaria.* 16. *Martij* 1612. *& coram eodem Meleuitana emphyteusis.* 18. *Maij* 1618.
6 Cum stante certioratione eius, † de cuius præiudicio agitur, non debeat attendi modus citationis, quo quis fuit certioratus, nã quando habemus finem, & effectum non curamus de modo *l. fin. ff. mandat.* maxime quando effectus fuit causa modi inducendi, non è contra *l. si mater. C. de institut. & substit. Bald. in l. de quibus. n.*17. *ff. de legib. & in l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. col.*2. *ff. de iureiur.* & in proposito nostro late comprobat *Decian. cons.*18 *n.*121. *cum*
7 *seq. lib.*1. † Præsertim in confectione inuentarij, in quo citatio, & intimatio non requiritur, nisi vt illius confectio deducatur ad notitiam citati, & intimati *l. fin. §. sin autem dubius. vbi Glos. C. de iur. deliber. Phanuc. de inuentar. p.*3. *n.*3. *&* 9.

Immo etiam vltra præsentiam legatarij, & scientiam illius probatur quoque denunciatio

tio eidem facta temporis inuentarij faciendi per testem procuratorem, & agentem ipsiusmet legatarij *iux.*27.interrogatorium, vt in *summar. n.6. & super 16. in summar. n.9.* vbi etiam subdit, quod legatarius habuit portionem suam argentorũ in actu celebrationis inuentarij,cuius celebratio erat notoria, tamquam fieret in domo, ad quam
8 idem legatarius sæpe accedebat, adeo vt stante isto notorio magis scientia sit probata, itaut alia denunciatio non requireretur, tamquam notorium habeat vim expressionis, & idem operetur, quod ipsa expressio *Innoc.in c.1.de offic.vicar. Felin.in c.cum ordinem. in 5. declarat. de rescript. Surd.*
9 *cons.* 324. *n.6. lib.3.*† Et per consequens stãte tali sciẽtia,nulla alia citatio erat facienda *Menoch. cons.*100. *n.*81. *lib.*1. late *Lancellott. de attentat.appellat.pendent.ampliat.*
10 15. *n.*28. *vsque ad* 39.*tom.*5.*fol.*356.† Prout stante notorietate poterat deueniri ad confectionem inuentarij absque aliqua citatione *Bero.cons.*145.*n.*14.*lib.*3.

Et magis sustinetur inuentarium, quia vltra præsentiam legatarij, adest etiam intimatio eidem facta 26.*Martij* 1604.in qua continetur, quod inuentarium inchoabitur *die Sabbati* 27.*Martij hora* 13.& continuabitur vna cum quinque diebus sequentibus vsque ad
11 illius perfectionem, vt in *summar.n.*3.† per quam intimationem fuit legatarius factus certus de tempore celebrationis inuentarij, & per eã suppletur omnis defectus citationis *Caputaq.decis.*35 *n.7. ad med.p.*1.*Cæsar de Graff.decis.*15.*n.*4. *de testib.Card.Seraph. decis.*583.*n.*3. *& decis.*1057.*n.*4.*Card.Mantic.decis.*84. *n.*3. *in fin. & n.*5. *post Imol. & Zabarell. in clem. causam.§.intimatio. de electión. Rot. coram Cardin.Sacrato Lauretana bonorum.* 16.*Iunij* 1614. *& decis.* 227. *n.*3. *par.* 1. *in recentiorib. Surd. cons.*86. *n.* 31. *in fin. lib.*1.

Neque in inuentario hæredis requiritur aliquod decretum Iudicis, vel actus iudicialis,
12 cum fieri possit † extra iudicium partibus præsentibus,quidquid aliud sit in inuentario tutoris, cui administratio debet committi *Vital.in clauf. nil nouar.inuentar. confect. pendent.n.*16.*ad med.fol.*111.*& n.*75.*&* 76.
13 *fol.*126.† tamquam sit actus extraiudicialis, vt dictum est *supr.n.*2. *Bald.in l.fin.§.cum igitur.n.*13. *C. de iure deliber. Phanuc. de inuentar.par.*3. *n.*7. *&* 9.*fol.*54. *Porcellin. eod. tit. c.*2. *n.*9 *&* 10. *tom.*8. *par.*2.*fol.*158. *Achill.decis.*3.*n.*3. *&* 4. *de testament.*

Et quatenus etiam decretum Iudicis requireretur, tamen de eo constat, cum fuerit adhibitum in instrumento inuẽtarij postea per notariũ in actis posito, in quo Iudex declarauit omnia rite, & rectè gesta fuisse, supplendo omnes defectus tam iuris, quam fa-
14 cti, † itaut ex hoc fuerit suppletus assertus defectus omissionis decreti adnotandi in citationibus factis ad videndum confici inuentarium, vel fuit declaratus terminus pro seruato in prima citatione habitus, quo declarato cessat defectus citationis, & decreti, quamuis, vt dictum est, in dicta citatione nullum aliud decretum esset adhibendum, cum simus in actu extraiudiciali confectionis inuentarij, quod poterat fieri partibus præsentibus ex supra allegatis *n.*2. *&* 13.

Ex quibus apparet nullum dolum posse considerari ob prætensum defectum inuentarij, stãte maximè præsentia legatarij, per quam
15 omnia sunt conualidata, † itaut omnibus simul iunctis,non existente, aliquo dolo non attendatur nullitas inuentarij *Rot.decis.*746. *n.* 4. *par.*2. vbi allegantur concordantes decisiones *Bellon.cons* 30.*n.*6. *Surd.decis.*222. *n.* 13. *&* 14. *post Ang. in l.*1. *§. hæc stipulatio. col. penult. vers. & si dictus hæres. ff. si cui plusquam per leg. falcid.*

Immo etiam in totum dolus excluditur, quia
16 quando confectum est inuentarium,† & plures sunt citati, & aliqui non, tamen æquius est, vt illud prosit etiam respectu non citatorum, cum lex non sit omnino contempta, prout esset quando nullum inuẽtarium fuisset confectum, quo casu maior contrauentio consideratur, prout in specie post *Bart.* concludit *Franc. decis.*229. *n.*5. vbi etiam *in fin.* quod ita fuit bis iudicatum,restituendo hæredes, siue agatur cum creditoribus, siue cum legatarijs, quamuis in casu nostro
17 minus sit dubitandũ,† tamquam agatur cum legatario, qui tractat de lucro, licet creditor tractet de damno, prout in specie considerat *Menoch. de arbitrar.cas.*194. *n.*66. *ad med. post Rip. in tract. de pest.tit.de remed. præseruat. contr. pest.n.*242. *Alciat.in l.*2. *n.* 12. *C. de in ius vocand. Franc. d. decis.*230.
18 *n.*7.† ¶ Quãuis in casu,in quo adesset multitudo creditorum non requireretur aliqua particularis citatio creditorum,licet personæ essent certæ, sed sufficeret citatio generalis per præconem publicum *Caccialup. in l. cunctos populos. col.* 50. *C. de sacrosanct. eccles.* quod esse perpetuo notandum tamquam paucis notũ dicit *Roland.cons.*9.*n.*10. *lib.*1.¶ Et quæ sit multitudo statur arbitrio Iudicis *Rebuff. in l. in vsu iuris.* 158. *col.*2. *post med. vers. quarto notate. ff. de verbor. signific.* iuxta *Glos. in c. latores.* 4. *de cleric. excommunic. Luc. de Penn. in l. nominationum.col.*2. *C. de decurion.lib.*12. *Boer. de seditios. vers.tertio præmitto.n.*2.*in fin.tom.* 11. *p.*1.*fol.*93. *Conrad. eod.tract. c.*1. *n.*2. *d. tom. fol.*99. *Felin. in c.dilectus.*30.*col.*2. *post princ. vers. qui autem dicantur. de simon. Cardin.in clem.*1. *§.fin. de iureiur.*

Quare etiam stantibus prædictis erit cõcedenda restitutio in integrum hæredi,† quæ con-
19 ceditur etiam maiori post aditam hæreditatem ob non confectum inuẽtarium ex clausula generali si qua iusta, secũdum veriorem opi-

opinionem; de qua per *Castr. cons.* 398. *& circa primum nullum. ad med. vers. tertio ex quo dicta. lib.* 2. *Auffr. ad* Capell. *Tholos. decis.* 55. *n.* 7. iuxta doctrinam *Innoc. in c. constitutus.* 8. *ad fin. in verb. vtroque. de in integr. restitut.* Odd. *eod. tit. p.*2.*q.*89.*art.* 7.*n.*53.*fol.*232. *Rebuff. de restitution. & releuament. art.* 1.*glos.*1.*n.*33.*in fin. tom.*2. *fol.* 120.*Phanuc. de inuentar. p.*1.*n.*20.*& par.*2. *n.*22. *&* 23. *Bero. q.*64. *n.*1. *Barbat. cons.*41. *in princ. lib.*2. *Bolan. de restitut. in integr. c.* 130. *in fin. vers. in quam sententiam. tom.*5. *fol.*147. *Francis. Marc. decis.*291.*n.*3. *par.*1. *Card. Thusc. conclus.*289. *n.*79.*lib.*7.
20 *fol.*24.† & concludunt omnes *in l. iuris ignorantia. vbi Alex. col. vlt. in princ. vers. & pari ratione. n.*6. *& ibid. Francis. Curt. in addit. in verb. rigorem. C. qui admitt.* iuxta *Anchar. cons.*393.*visa diligenter gratia. n.*4.

Exemplo temporis dati hęredi ad exequendam
21 voluntatem defuncti, † quod est vnius anni *auth. hoc amplius. C. de fideicommiss.* quod tamen non currit stante aliqua causa, vel
22 datur restitutio, † quatenus curreret *Bald. in l. id quod pauperibus. n.*13. *C. de episcop. & cleric. Abb. cons.*60. *viso. lib.*1. *& cons.*61. *venio ad primum lib.*2. *Feder. cons.*29. *casus talis est. Ias. in d. auth. hoc amplius. n.*60. *Phanuc. de inuentar. p.*1.*n.*20. *ad med.*

Et passim stante causa ex clausula generali datur restitutio non solum aduersus malam
23 confectionem inuentarij, † sed etiam in similibus inductis ad rigorem iuris conseruandum *Bart. in l.*1. *& ibi Salic. & Padill. super glos.*2.*n.*25.*C. de iur. & fact. ignor. Butr. cons.* 72. *Alex. in l. iuris ignorantia. C. qui admitt.* vbi late *Rimin. col. fin.* respondet omnibus in contrarium adductis *Franc. decis.*230 *n.*6.

Cum etiam præsupponatur detectum esse magnum æs alienum, quod prius erat incognitum, & quod absorbet valorem hæreditatis, itaut nō supersit de bonis hęreditarijs, quod sufficiat pro præstatione annui legati, de quo
24 agitur, † & constat de vera existentia bonorum hæreditariorum, eorumque valore, quo casu magis succurritur maiori per restitutionem *Bolan. de restitut. in integr. c.*130. *in fin. tom.* 5. *fol.*147. *post Bald. cons.*383. *quæritur an signum. ad fin. n.*8. *vers. maxime*
25 *quia. lib.* 2. † Quamuis secundum alios in aditione hæreditatis nō habeat locum læsio, de qua in *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* vt per *Gabr. conclus.* 1. *de empt. & vendit. n.*119. *Cost. de fact. & iur. ignor. distin.*37. *n.* 13. *fol.* 215. Prout neque ob euictionem, vel quod minus sit repertum in hæreditate, sed solum ob causam extrinsecam, Ideo restitutio in integrum ex clausula generali non comprændet dictos casus, vt per *Cost. d. distinct.*37.*n.*13.

Et ita ex prædictis fuit resolutum in huiusmodi causa Romana legati de Vrsinis *coram R. P.* Stephani Gratiani *D. Vbaldo.* 1.*Martij* 1621. vbi fuit declaratum non obstare defectum citationis legatarij, recedendo à decisis, & insuper etiam ibidē responderur ad obiectiones datas contra testes, cum non debeat attēdi, quod vnus ex eis videatur conuinci de mendacio circa
26 habitationem legatarij, † tamquam sufficiat illius depositionem subsistere quo ad factum principale scientiæ, & præsentiæ eiusdem legatarij *Butr. in c. cum causam. in fin. de testib. Alex. cons.*88.*col.*4.*lib.*5.*Natt. cons.*96. *n.* 1. *in fin. Roland. cons.*33. *n.*5. *lib.*2. *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Cusentina pensionis.* 12. *Februarij* 1618. *post Oldrad. cons.*37. *in* 1. *dub. Imol. in l.* 1. *§. si quis simpliciter. ad fin. ff. de verb. obligation. Innoc. & Abb. in c. fraternitatis. de hæretic. Speculat. de teste. §.* 1. *vers. item quod aliquid de suo addidit. Bald. in l. si ex falsis. in fin. C. de transaction.*

Prout nō obstat exceptio familiaritatis opposi-
27 ta contra alterū testē, † cum non cōstet quod fuerit familiaris tempore examinis *Bart. in l.*3. *§. dua. ff. de carbon. edict. Dec. cons.*62. *in causa. n.*20. *Bald. in l. etiam. n.*4. *& ibi Salic. n.*4. *de testib. Felin. in c. in litteris. n.*10. *in fin. eod. tit.* dixi *supr. c.*568.*n.*19.*vsque ad* 22. *& c.*276.*n.*6.*& c.*374.*n.*4.*&* 5. ¶ Et quo ad obiectum paupertatis, illa non repellit te-
28 stem, † nisi aliunde constet eum esse suspectum *Ruin. cons.* 158. *n.*27. *lib.*5. *Dec. cons.* 162. *in causa. n.*6. dixi *supr. c.*276.*n.*4. *Abb. in c. si quis testium. n.* 8. *vbi Imol. n.*3. *Anchar. n.*4. *de testib. Aym. cons.*249.*n.*11. *Socin. regul.* 289. *in princ. Farinac. q.*57. *n.*8. *Menoch. de arbitrar. cas.*65.*n.*12. *Benincas. de paupert. q.*4.*n.*45.

Et quo ad contrarietatem consideratam in tertio teste, illa non est attendenda, nam quamuis dicat se non vidisse legatarium in domo ad Babuinum post duodecim dies sui reditus ad Vrbem de mense Februarij, cum tamen deponat vidisse eumdem præsentem confectioni inuentarij, quod fuit de mense
29 Martij in dicta domo, † Tamen debet intelligi præterquam in illa die confectionis inuentarij, in quo dicit se illum vidisse præsentem *Bald. in l. data opera. n.*33. *vers. item intelligitur. C. de his qui accusar. non poss.* dixi *supr. c.*578. *n.*8. *Rot. diuers. decis.*141.
30 *n.*10. *par.*2. † vbi de teste, qui dixit articulum verum, si deinde dicat nihil scire, non est contrarius, tamquam debeat intelligi, quod nihil scit, præterquam aliud quam di-
31 xerit, † prout idem dicimus de eo, qui dixit aliquem esse maiorem aspectu, si interrogatus quis sit aspectus dicat nihil scire intelligetur se nescire aliter quam dixerit *Bart. in l. de ætate. n.*11. *vers. nunc ad propositum. ff. de minorib. Aret. in c. cum tu. vbi Felin. n.*3. *de testib. Gabr. de criminalib. concl.*29. *n.*36. Cum semper depositiones testium sint coadiuuandæ, & reducendæ ad concordiam

Bald. in c. praterea. n. 10. de testib. Paris. cons. 138. n. 18. lib. 3. Card. Seraph. decis. 241. n. 3. Rot. coram R.P.D. Vbaldo Romana diuisionis. 4. Februar. 1619. Roland. cons. 11. n. 34. lib. 3. Menoch. præsumpt. 23. lib. 5. Mascard. conclus. 1361. n. 10. Rimin. Iun. cons.
33 *344. n. 5. lib. 3.* latè *Farinac.* † qui multas declarationes, & ampliationes adducit *de testib. q. 65. n. 1. cum seq. par. 2.*

E P I T O M E.

TEmpus ad petendam restitutionẽ in integrum aduersus non confectum inuentariũ an duret per quadriennium post completam ætatem. ¶ Et an minori incumbat probatio istius quadriennij non elapsi, vel excipienti. ¶ Actio de dolo an sit biennalis. ¶ Et quis debeat probare fuisse biennium decursum. ¶ Creditores absentes quando sint citandi ad inuentarium conficiendum. ¶ Grauamen assumendi arma, & nomen testatoris an sit validum. ¶ Et quando grauatus priuetur hæreditate ob non implementum. ¶ Et an interpellatio requiratur, siue simus in grauamine sub modo, seu sub conditione. ¶ Et quando sit expectandum tempus anni iuxta *auth. hoc amplius. C. de fideicõmiss.* ¶ Vel potius sit in arbitrio Iudicis abbreuiare tempus. ¶ Et an nomen assumendum debeat esse honestum, itaut si non fuerit tale, non sit cogendus illud assumere, & nihilominus bona relicta acquirantur. ¶ De nominibus multa notanda remissiuè circa illorum impositionem, mutationem, & suppressionem. ¶ Et quare nobis fuerit impositum nomen Christiani, non Iesuani, cum tamen dicamus Christum, & Iesum. ¶ Et de quo tempore nomen Christianorum exortum fuerit.

S V M M A R I V M.

1 *Tempus ad petendam restitutionem in integrum aduersus non confectum inuentarium durat per quadriennium post completam ætatem.*
2 *Exceptio inuentarij non confecti infra quadriennium post ætatem perfectam debet probari per allegantem, non autem per minorem. & n. 3.*
4 *Agens actione de dolo non tenetur allegare tempus, in quo dolus fuit commissus, quamuis talis actio biennio excludatur, sed reus debet probare biennium esse elapsum.*
5 *Tempus petendæ restitutionis ob inuentarium non confectum non currit impedito. & n. 6.*
7 *Impedimentum si potest facilè remoueri non excusat impeditum, & contra illum currit tempus.*
8 *Inuentarium est nullum si fiat absque citatione creditorum.*
9 *Absentes quando sint citandi ad conficiendum inuentarium.*
10 *Grauatus assumere arma, & nomen testatoris non priuatur ob non implementum absque interpellatione, quando tale grauamen est sub modo, secus si sub conditione.*
11 *Post interpellationem factam grauato ad sumendum arma, & nomen testatoris an sit expectandus annus iuxta* auth. hoc amplius. C. de fideicommiss. *vel stetur arbitrio Iudicis abbreuiandi tempus.*
12 *Grauamen assumendi arma, & nomen testatoris est validum. Intellige quando nomen esset honestum, nam alias etiam illo non assumpto grauatus acquireret hæreditatem. n. 13.*
14 *Nomina honesta ab omnibus magni æstimantur, & habere pulchrum nomen est maxima res.*
15 *Parentes debent multum considerare dum nomina filijs suis imponunt.*
16 *Nomina honesta si venderentur magno pretio essent emenda.*
17 *Multa notabilia circa nominum impositionẽ, mutationem, & suppressionem remissiuè.*
18 *Similitudo nominis mutuam affectionem, & amicitiam gignit.*
19 *Nomen Christiani, & non Iesuani quare nobis fuerit impositum, cum tamen dicamus Christum, & Iesum. n. 20. 22. & 24.*
21 *Solus Iesus, & non alius saluũ facit populũ.*
23 *Christus nos vngit, quia fecit nos luctatores contra diabolum.*
25 *Nomen Christianorum primo exortum est dum B. Petrus rexit Ecclesiam Antiochenam, cum prius omnes fideles dicerentur discipuli, vel fratres.*

CAPVT DCCXCVIII.

COntra inuentarium, de quo erat quæstio in causa Romana hereditatis, opponebatur, quod illud fuit confectum post quadriennium à die anni vigesimi, qui secundum
1 statuta habetur pro perfecta ætate, † cum tamen tempus ad petendam restitutionem in integrum aduersus omissum inuentarium, seu male confectum duret per quadriennium post completam ætatem maiorem *Glos. in l. auxilium. in verb. cessabit. ff. de minorib. Bald. in l. 1. in princ. q. 2. C. de iur. deliber. Paris. cons. 65. n. 55. lib. 3. Phanuc. de inuentar. par. 2. n. 29. post Innoc. in c. fin. de in integr. restitut.* iuxta *§. pupillis. auth. de hæredib. & falcid.* & concludunt omnes *in l. vlt. C. in quib. caus. in integr. restitut. non est necessar. & in l. 1. C. si min. ab hæredit. se abstin. alias incip. si vt ab hæredit. se abstin. & in l. fin. C. de tempor. in integr. restitut. minor. Corn. cons. 275. n. 1. lib. 1. Socin. Iun. cons. 70. n. 24. lib. 1. Rimin. Iun. cons. 72. n. 75. lib. 1. Misinger. obseruat. 51. centur. 1.*
Verum dixi non obstare prætensam inualiditatem

tatem Inuentarij, quia exceptio opposita
2 non fuit probata per partē aduersam,† prout per eam erat probanda ista maior ætas, & sic quod effluxum fuerit tale quadriennium, cum ad implorandam huiusmodi restitutionem sufficiat, quod agens probet se esse minorem tempore contractus, nisi aduersarius probet maiorem ætatē, & tempus quadriennij iam fuisse elapsum *l. si minorem. 4. vbi Glos. in verb. comprobatum. & ibi Cyn. Alber. & Iacob. de S. Georg. n. 3. C. de in integr. restitut. minor. Imol. in c. constitutus. n. 5. col. 2. in princ. vers. item non videtur*
3 *eod. tit.* † & de magis communi opinione testatur *Caldas de restitut. in integr. in verb. infra legitimum tempus. n. 19. vers. sed contrariam sententiam. fol. 344.* *Curt. in rubr. C. qui admitt. n. 23. post princ. vers. nec obstat præmisse conclusioni. Costa in l. si ex cautione. post ult. fallent. vers. quaro igitur cum tam grande emolumentum. n. 3. fol. 505. C. de non numerat. pecun.* vbi quod ista est verior sententia, quidquid alij malè contrarium sequantur.

Exemplo eius, qui agit actione de dolo, qui
4 non tenetur allegare tempus, † in quo dolus fuit commissus, quamuis talis actio biennij tempore excludatur, cum hoc incumbat reo, qui tenetur allegare, & probare, quod tempus biennij sit elapsum tamquam sit fundamentum suæ exceptionis, vt in specie concludit *Aret. in l. fin. C. de dolo. Costa in d. l. ex cautione post vltim. fallent. vers. quaro igitur cum tam grande. n. 4. C. de except. non numerat. pecun. Caldas de restit. in integr. in verb. infra legitima tempora. n. 19. vers. iuuat hanc sententiam. fol. 345.*

Et quatenus etiam esset lapsum aliquod breue spatium temporis quadriēnij post minorem ætatem completam, Tamen non est curandum, cum præsupponatur in facto legitimum impedimentum propter citationes factas de alio creditore, qui non potuit ita statim
5 citari, † itaut cum nulla negligentia concurrat in hærede, neque debet sibi currere tempus restitutionis petendæ, nec conficiendi inuentarium *l. intra vtile. ff. de minorib. l. petendæ. C. de temporib. in integr. restit. minor. Cyn. & Bald. in l. 1. ad fin. C. qui accus. non poss. Alex. cons. 223. n. 3. lib. 6. Alciat. cons. 1. n. 32. lib. 3. Phanuc. de inuentar. p. 2. n. 29. fol. 31.* latè *Caldas de restitut. in integr. in*
6 *verb. infra legitima tēpora. n. 2. & 12.* † Cum regulariter impedito nō currat tempus *l. 1. in fin. C. de annal. except. l. vlt. §. donec. C. de iur. delib. l. 1. C. de bon. matern.* Maxime, quia fuit probatum impedimentum executionis citationum non potuisse remo-
7 ueri ob causas in actis deductas, † tunc enim magis admittitur excusatio propter impedimentum, nam si illud potuisset facile remoueri, tempus curreret *l. qui potest facere. ff. de regul. iur. l. quibus diebus. ff. de*

condition. & demonstrat. Alex. cons. 72. n. 13. lib. 3. Castr. in l. 2. n. 8. ff. de iudic. Rubeus in l. non solum. §. morte. n. 30. ff. de nou. oper. nunciat. Molin. de primogen. hispanor. lib. 4. c. 10. n. 8. fol. 515.

Nec subsistit aliud obiectum de omissa citatione aliquorum creditorum, per quam inuentarium redditur nullum respectu non citatorum, quamuis sit validum quo ad citatos *Bart. cons. 194. maritus. col. fin. lib. 1. Bald. cons. 265. inuentarium hæredis. lib. 3. & in l. vlt. §. cum igitur. col. 4. & ibi Castr. col. 8. C. de iur. deliber. Aym. cons. 225. n. 6. ad fin. Surd. cons. 181. n. 26. lib. 2. Roland. de inuen-*
8 *tar. §. quid si aliqui. fol. 71.* † Quia cum constet de illorum absentia, non erant citandi ad conficiendum inuentarium, intelligendo de illis, qui sunt extra locum iurisdicentis, prout erat in casu nostro, cum secus sit in eis, qui licet habitent in alia ciuitate,
9 reperiuntur † tamen sub eadem iurisdictione, & potestate Principis, vt de illis, qui in Regno Neapolitano subsunt iurisdictioni Magnæ Vicariæ, si in aliqua ciuitate subdita eidem Vicariæ fieret inuentarium, vt in specie notat *Phanuc. de inuentar. par. 3. n. 17. fol. 57.*

Alterum dubium est decidendum affirmatiuè, quod videlicet requiratur interpellatio ad
10 hoc, † vt grauatus assumere arma & nomen testatoris priuetur successione ob non implementum assumpti nominis, & armorum, nam ex lectura testamenti apparet huiusmodi grauamen fuisse impositum per viam modi, non autem conditionis, prout late comprobat *Paris. cons. 19. n. 97. vsque ad n. 121. lib. 2.* quem sequitur *Molin. de primogenit. hispanor. lib. 2. c. 14. n. 20. vsq; ad 24. fol. 312.*
11 vbi etiam, † quod in hoc casu post interpellationem non erit expectandū tempus anni iuxta *auth. hoc amplius. C. de fideicommiss.* sed erit standum arbitrio Iudicis, qui tale tempus poterit restringere secundum qualitatem personarum, & subiectam materiam, cum non sit verisimile, quod testator permiserit, vt per tempus anni, immo nec vnius mensis, aut diei voluntas illius prorogetur, seu impediatur, vt bene declarat *Paris. d. cons. 19. n. 10. cum seq.* cuius dicta repetere superfluum videtur, prout etiam dicit *Molin. d. c. 14. n. 21. & 25. in fin.*

Et ita alias cōsuluit Ioannes Pelicanus Iurisconsultorū decus, & cū quolibet veterū cōparandus, Almæ Vrbis Senator, totius Ecclesiasticę ditionis Annonę Præfectus, Perusiæ Vmbriæq; Gubernator, Romādiolæ & exarcatus Rauēnæ Præses, Sacri Consilij Collegio ascriptus, ad Principum nutū sæpè arduarum causarum diffinitor, ac Sūmorū Pontificū iussu Asculi, & Comitatus Auenionis constitutionum reformator, ac alijs muneribus semper summa prudentia, ac religione functus, cuius consilium cum alijs extat penes Philippum Peli-

 canum

canum eiusdem Ioannis nepotem ex Anto-
nio Francisco filio, & Cinthia Caetana pa-
rentibus nobilissimis, & singularis exempli,
& omnibus prope virtutibus præditis, qui
Auum doctrina, & omni genere laudis supe-
rasset, cum voluntas, & materia adesset, nisi
valetudo aduersa intercessisset, quæ in ipso
cursu legalis disciplinæ eum ligauit, & ad
scamna reductum retinuit.

In prædictis tamen obseruandum est. quod om-
nia, quæ dicuntur de validitate grauaminis
12 nominis, & armorum, † de quibus per *Ti-
raq. leg. connubial. 5. n.27. in fin. post Dec.
cons.*273. procedunt, quando nomen, & arma
sunt honesta, nam alias talis conditio, seu
modus ex institutione, & fideicommisso reij-
13 ceretur, † & poterit grauatus non seruata
conditione, nec modo adimpleto, hæredita-
tem consequi *l. facta 63. §. si sub conditio-
ne. vers. si vero nominis, vbi Glos. in verb.
conditio. ff. ad trebellian.* quæ *ibid.* gloriatur
de suo nomine *l. sciendum. 7. vbi Glos. in
verb. vespillionis. ff. eod. tit. l. hoc iure. 19.
§. fin. vbi Glos. in verb. laturum. ff. de do-
nation.* & notat quoq; *Molin. de primogenit.
14 hispanor. lib. 2. c. 14. n. 25. fol.* 312. † vbi etiam
quod ab omnibus nationibus honesta nomi-
na magni æstimantur, itaut habere pulchrum
15 nomen maxima res reputetur, † adeo vt mul-
tum debeant considerare parentes dum no-
mina filijs suis imponunt *Cyn. in l. 1. in 2.
notab. & ibi Salic. C. de summ. trinit. Ang.
in l. 1. C. de legat. Io. Andr. in c. grauis. n. 1.
deposit.* vbi quod si honesta nomina vende-
16 rentur † magno pretio essent emenda, cum
alijs congestis per *Segur. in repet. l. imperator.
tor. col. 3. ff. ad trebellian.* & huc pertinent
multa, quæ scribit *Plato. in theag. Aelius
Lampridius in Diadumeno, & Alexandro
Seuero. Cel. Rhodig. lect. antiq. lib. 13. c. 5. &
6. Alex. ab Alex. dier. genial. lib. 2. c. 29.* & la-
tius Deo dante dicam in capite particulari
non absque legentium voluptate, ni fallor,
17 cum multa ibi adsint notabilia † circa isto-
rum nominum impositionem ob corporis
bonum, malum, diuitias, paupertatem,
amicitiam, parentes, auctores generis, me-
chanicam peritiam, practicam virtutem,
vitium, occasionem, euentum, ignominiam,
ineptiam, improbitatem, astutiam, ignauiã,
voracitatem, ebrietatem, impudicitiam, aua-
ritiam, prodigalitatem, adulationem, crude-
litatem, mendacium, superbiam, inconstan-
tiam, curiositatem, inhumanitatem, scurrili-
tatem, perfidiam, formam, turpitudinem,
fortitudinem, ignobilitatem, vestitum, vitæ
conseruationem, mortem, fortuita, & de
mutatione nominum in melius, aut deterius,
eorumq. communicatione, & suppressione,
illorumq. impositoribus, & honorifico vsu
in populis, familijs, tribubus, regionibus,
insulis, mari, fluminibus, orbibus, ædificijs,
turribus, domibus, mensibus, annis, diebus,
cum alijs, quæ ibidem latissimè continen-
18 tur, † præsertim de similitudine nominis,
quæ mutuam affectionem, & amicitiam gi-
gnit *l. cum filius. 78. §. pater. ff. de legat. 2.
Tiraq. leg. connubial. 5. n. 27.*

Quo vero ad nominum communicationem, no-
tanda est ratio illa, quare non simus vocati
19 Iesuani, sicut Christiani, † cum tamen dica-
mus Christum, & Iesum, quia videlicet Do-
minus noster communicauit nobis rem si-
gnificatam hoc nomine Christus, qui dici-
tur vnctus, scilicet Spiritu sancto à Deo Pa-
tre, & hanc vnctionem communicauit nobis,
nam, vt dicit B. Ioannes Apostolus, de ple-
nitudine eius omnes accepimus, & eius vn-
ctio nos docet de omnibus 1. *Ioan. 2. c. vnic.
de sacr. vnction. Archidiac. in c. si baptiza-
ta.* 130. *in princ. de consecrat. 4. distinct. &
in c. nouissimè. 4. n. 1. eod. tit. de consecrat. 5.
distinct. Marquar. Susan. de iudais. & alijs
20 infidelib. c. 1. n. 21. tom. 14. fol.* 28. † Sed rem
significatam hoc nomine Iesu, quod sonat
Saluator, non communicauit nobis; Ipsum
enim saluare, sibi soli conuenit. Vnde ipse
21 est, † qui facit saluum populum suum, ac si
dicat, non alius *c. nemo. & c. aliud. de con-
secrat. 4. distinct. c. illud. 11. q. 3. c. mensu-
ram. de pœnit. 1. distinct. c. vt euidenter. 1. q. 1.*
¶ Item, Iesus est nomen proprium, vnde An-
22 gelus, & vocabis nomen eius Iesum, † & quia
est proprium, non est communicabile, sed
Christus est nomen appellatiuum, & sic com-
municabile; Etenim nomen appellatiuum
est nuncupatio communis potestatis, vnde
habet plurale, iuxta illud, Nolite tangere
Christos meos. ¶ Quare autem vngamur à
23 Christo, † ratio est, quia fecit nos luctatores
contra diabolum *c. 2. de consecrat. 5. distinct.*
& ita prædicta omnia *post Archid.* in specie
notat *Gemin. in c. decet. n. 13. & 14. de im-
munit. eccles. in 6.* Vnde meritò Domini, &
Seruatoris nostri Iesu Christi nomen, in quo
omnes terræ generationes benedictæ fuerũt,
Angelis venerandũ, hominibus adorandum,
24 dæmonibus tremendũ, † constanti Christia-
norum pietate nulli posthac impertiendum,
religiosa obtinuit consuetudo, Nam cũ præ-
ter illud nulla sit salus, nulli quoq; creaturæ
Saluatoris appellatio conuenire poterit.

Dum autem S. Petrus rexit primò Ecclesiam
25 Antiochenam septennio, † ibi primò nomen
Christianorum est exortum, cum prius om-
nes fideles dicerentur discipuli, vel fratres
*c. prima quidem. de consecrat. 2. distinct. c. ad
mensam. 11. q. 3. c. sacrosancta. vbi Glos. in
verb. christianorum. 22. distinct. c. rogamus.
24. q. 1. c. mutationes. 7. q. 1. Glos. in c. decet.
2. in verb. Iesu Christi. in fin. de immunit.
eccles. in 6. Iacobat. de cõcil. lib. 1. art. 1. n. 220.
tom. 13. p. 1. fol. 201. Lel. Iordan. de roman. sed.
origin. c. 10. n. 77. in fin. tom. 13. p. 2. fol. 14. 10.
Cirier. de primogenit. lib. 1. q. 4. n. 8. tom. 19.
p. 1. fol. 20. Abb. in c. causam quæ. de iudic.*

EPI-

EPITOME.

Filiusfamilias factus sui iuris quando cõueniatur insolidũ, vel deducto ne egeat ex contractu celebrato tempore, quo erat sub patria potestate. ¶ Et quid antiquitus seruaretur. ¶ Vel quando contraxit, vt nuncius. ¶ Et an debeat abstinere ab hæreditate patris ad hoc, vt gaudeat beneficio *l. 2. C. quod cum eo.* dum disponit, vt non teneatur nisi in quantum facere potest. ¶ Et quando possit dicto beneficio renunciare. ¶ Et an renunciatio generalis sufficiat, vel cũ clausula omni legum auxilio, & insolidum, & cum iuramento, & cum promissione de soluendo integrum debitum, vel potius debeat esse specialis, & expressa. ¶ Et an tales clausulæ, vel similes extendantur ad exceptiones superuenientes, & ad illa, quæ habent effectum, & causam de futuro. ¶ Et quid in socijs, hæredibus, & alijs ita renunciantibus. ¶ Clerici, & cæteri habẽtes priuilegium deducendi ne egeant, an possint illo vti quando creditor est pauperior. ¶ In pari causa necessitatis an præferatur qui tractat de dãno. ¶ Renuncians cum obligatione camerali iurata, & cum clausulis amplissimis omni legum auxilio, & similibus an dicatur renũciasse exceptioni cedendarum, & dispositioni *c. odoardus. de solutionib.* ¶ Iusiurandum an immutet naturam contractus, vel solum augeat obligationem, & addat robur, & vinculum religionis. ¶ Et quando illud euanescat sublato contractu principali, cum omnibus clausulis in eo contentis. ¶ Dolus, culpa, & mendacium in contrahendo an faciat, vt filius amittat beneficium *l. 2. C. quod cum eo.* ¶ Et an talis dolus debeat esse præordinatus ad finem fraudandi creditores, vt detur ista amissio. ¶ Exhæredari, abstinere, & hæreditatem capere cum beneficio legis, & inuentarij an idem sint ad hoc, vt filius gaudeat dicto priuilegio. ¶ Exceptio ne quis conueniatur nisi quatenus possit an sit temporalis, seu peremptoria, & in ea consideretur status successiuus pinguioris fortunæ. ¶ Extraneus contrahens cum filiofamilias habente peculium an obliget illum insolidum etiam mortuo patre, & peculio quoque adempto. ¶ Actio iudicati an possit impediri per filium condemnatum viuente patre, si tempore executionis sit sui iuris ad effectum, vt habeat priuilegium, ne egeat, quamuis contra sententiam nihil ex statuto possit opponi. ¶ Delictum an imputetur, nisi adsit deliberatio, & præordinatio ad illud cõmittendum. ¶ Hæres verus an dicatur, qui adit cum beneficio legis, & inuentarij. ¶ Praxis qualis sit, vt filius possit petere beneficium *l. 2. C. quod cum eo.* ¶ Et an illud sit diuersum ab alijs, quæ dantur patri, fratri, & similibus ob causam miserationis, & reuerentiæ. ¶ Clausula rebus sic stantibus, quid operetur. ¶ Exceptio competens principali an sit danda fideiussori. ¶ Opinio vltimo loco relata quando sit approbata. ¶ Priuilegium *l. 2. C. quod cum eo.* an amittatur per filium, si per plures annos contra eum non fuerit actum per creditores. ¶ Et quem effectum habeat in hoc dilatio tẽporis. ¶ Pendente iudicio deductionis ne egeat, an interim debitor sit carcerandus, vel sufficiat cautio de parendo iudicato. ¶ Filius sui iuris effectus an possit ratificare contractum gestum in vita patris. ¶ Et an talis ratificatio intelligatur, prout est nunc, vel prout est tunc adeo, vt non sit grauandus ad solutionem terminorum decursorum ante ratificationem. ¶ Hæredi an competat beneficium concessum debitori ne grauetur nisi quatenus possit. ¶ Renunciatio quando sit strictè intelligenda postquam habuit vnum effectũ.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamilias factus sui iuris non conuenitur insolidum ex contractu celebrato tempore, quo erat in patria potestate, & quid antiquitus seruaretur. n. 2. 3. & 4. Vel quando contraxit, vt nuncius. n. 5.*

6 *Paterna hæreditas est repudianda per filium, vt iuuetur priuilegio ne egeat.*

7 *Filij clerici, & alij, qui non conueniuntur, nisi inquantum facere possunt an habeant hoc beneficiũ si creditor sit pauperior. n. 8. & 9.*

10 *In pari causa necessitatis præfertur, qui tractat de damno.*

11 *Altare vnum non est discooperiendum, vt alterum cooperiatur.*

12 *Actio iudicati potest impediri per filium condemnatum viuente patre, si tempore executionis sit sui iuris ad effectum, vt habeat priuilegium ne egeat, quamuis contra sententiam nihil ex statuto possit opponi. n. 13. Declara vt n. 14.*

15 *Filiusfamilias potest renunciare maxime cum iuramento beneficio, ne conueniatur, nisi quatenus potest. n. 16. Intellige dummodo renunciatio non sit generalis, sed specialis. n. 17.*

18 *Renunciatio priuilegio* l. 1. C. quand. imper. int. pupill. & vid. *non iuuat, nisi fuerit expressa.*

19 *Clericus non dicitur renunciasse beneficio* c. odoardus. de solution. *nisi specialiter renunciet, quamuis sufficeret obligatio cameralis cum iuramento. n. 20.*

21 *Beneficium* l. 2. C. quod cum eo. *pendet ex euentu liberationis à patria potestate, quod tamquam de futuro non venit in generali renunciatione.*

22 *Renunciatio semper est declaranda, vt minus noceat renuncianti.*

23 *Renunciatio postquam aliquid fuit operata, statim restringitur, ne quid plus operetur in præiudicium renunciantis.*

CAPVT DCCXCIX.

EIus rei nomine, de qua cum filiofamilias contractum est, siue sua voluntate,
1 siue eius, in cuius potestate fuit, † siue in peculium ipsius, siue in rem patris ea pecunia redacta est, si paterna hæreditate abstinuit actionem, nisi in id quod facere possit, non dari perpetui edicti interpretatione declaratum est. Ista sunt verba *tex. in l.*2. *C. quod cum eo qui in alien. potestat.* ob cuius dispositionem filijfamilias sæpe liberantur è carceribus, vel impeditur carceratio, prout sæpe vidi practicari, quamuis aliquibus videretur durus sermo, & quoniam materia est ampla, & recipit plures declarationes, ideo, vt magis distinctè procedatur, erunt breuiter firmandæ infrascriptę conclusiones.

Prima conclusio, ¶ Ex contractu celebrato per filium eo tempore, quo erat in potestate
2 patris, † quousque fuit in potestate tenebatur insolidum, & poterat insolidum conueniri *l. tam ex contractibus. ff. de iudic.* præterquam in mutuo, & voto *l. filiusfamilias. ff. de action. & obligation. l. & si condemnatus. ff. de noxalib.* Postquam verò est factus sui iuris, vel emancipatione, vel morte,
3 videtur esse nouus homo, † vnde de rigore iuris ciuilis liberabatur ab omni obligatione, qua erat obstrictus, sed quia hoc iniquum videbatur, Prætor per edictum, de quo habetur *in tit. de capit. diminut.* restituit contra

tra cum vtiles actiones, quæ primò erant directæ, verum quia, & hoc videbatur iniquum, nam filius interdum contrahebat sub spe hæreditatis paternæ, & pater ipsum exhæredabat, vel in legitima instituebat, Prætor fecit edictum, quo modificauit primum,
4 videlicet,† vt vtiles actiones restituantur in eum, si habet totam hæreditatem, vel pro magna parte, aliàs non teneatur, nisi quatenus facere potest deducto ne egeat, & de hoc dicto fit mentio in *l.2.ff.quod cum eo.* prout omnia prædicta notat *Castr. in l.2.C.eod.*
5 *tit.* † vbi etiam subdit, quod quando filius contraxit vt nuncius, tunc non tenetur in aliquo, si abstinet se ab hæreditate paterna, sed quando non est vt nuncius tenetur quatenus facere potest *l. tam ex contractibus. 57.ff. de iudic.*

Secunda conclusio.¶ Filiusfamilias, qui se cum patre obligauit, vel pro eo fideiussit, conueniendus est in id, quod facere potest, nec
6 carceratur, † dummodo sui iuris effectus paternam non adierit hæreditatem *l. 2. vbi Castr.* & alij communiter *ff. & C. quod cum eo. Bald. in l. si ex alio. C. eod. tit. Ias. in l. qui iurasse. §. si pater. n. 2. ff. de iureiur. Vrsill. ad Affl. decis.308. n.20. & 21. Paris. cons.94. n.12. & 43. cum seq. lib. 1. Carthar. decis.7. n.1. Capoll. cautel.14. Brun. de cession. bonor. q.4.n.7.& 8. Franc. decis.70. & 181. & 221. Minad. cons.17.n.4. Giurb. decis.42. n.1.*

Tertia conclusio.¶ Pro gestis dũ filiusfamilias erat sub patria potestate non poterit conueniri postquã est factus sui iuris, nisi inquan-
7 tum facere potest, † quamuis creditor sit pauperior *Bald. in l. 2. n.5. C. quod cum eo. Alex. ad Bart. in rubr. ff. eod. tit. Paris. cons. 94.n.50. lib.1. Giurb.* qui de communi *decis. 42.n.2. post Surd. de aliment. tit.1.q.78. n.36.* vbi quod hoc est in filio propter mutationẽ
8 status, † quidquid sit in alijs, qui habent priuilegium, ne conueniantur, nisi inquantum facere possunt ex causa miserationis, in quibus attenditur, quis sit pauperior, vt in viro, & vxore *Bart. in l. maritum. n.4. & ibi Alex. & Zas. n.20. Aret. col.2. Barbos. n.97. ff. solut. matrim. Surd. d. q.78. n.36. Giurb. decis.44. n.3. Genuens. in Prax. Archiepisc.*
9 *c.3. n.14. fol.34.* † vbi de clerico, qui non gaudet beneficio *c. odoardus. de solution.* quando creditor illius est pauperior, cum in
10 pari causa necessitatis præferatur, † qui tractat de dãno vitãdo *l. assiduis. 12. §. exceptis. C. qui potior. in pignor. habeant.* Cum etiam prima charitas incipiat à se ipso *l. præses.*
11 *C. de seruitut. & aqu.* † Et vnum altare non sit discooperiendum, vt alterum cooperiatur *l. verum. §. penult. ff. de minorib.*

Quarta conclusio.¶ Quamuis filijfamilias fuissent conuenti, & condemnati viuis parentibus, tamen gaudent huiusmodi priuilegio,
12 si tempore executionis † sui iuris reperiantur, tunc enim possunt opponere tale beneficium, & impedire actionem iudicati *l. si filiusfamilias. 5. in princ. ff. quod cum eo. Castr. in l. si ex alio. C. eod. tit. Paris. cons.94. n.46. lib.1. Pasqual. de virib. patr. potest. c.6. n.134. fol.94. Molfes. cons.4. n.2. & 3.* impress. *post 1. part. comment. super consuet. Neapolit. & cons.42. n.36 & 37. post tom.2. super d. consuetud. fol. 93. post Bart. in d. l. si filiusfami-*
13 *lias. in princ. n.1.* † vbi ampliat, quamuis adesset statutum mandans, quod contra instrumentum non possint opponi, nisi certæ exceptiones; nam nihilominus poterit de ista excipi, cum non opponatur contra instrumentum, sed contra executionem, neque enim impugnatur instrumentum, aut
14 sententia, sed limitatur executio, † quidquid aliud sit, quando statutum diceret contra executionem instrumenti *Bart. in d. l. si filiusfamilias. n.1. in fin. Pelin. in c. exceptionem. 11. col.16. ad med. vers. item fallit in exceptione quæ sententiam. n.44. de exceptionib.* iuxta *l. nesennius. §. fin. ff. de re iudic. l. si fideiussores. §. idem respondit. vbi Ang. & Imol. ff. de fideiussorib. Bald. in l.1. ff. de iur. & fact. ignorant.* & latissimè dictam distinctionem confirmat *Giurb. decis.44. n.9. vsque ad 12.*

Quinta conclusio.¶ Potest filiusfamilias renun-
15 ciare beneficio *d. l.2. C. quod cum eo.* † ne conueniatur, nisi inquantum facere posset *Alber. in rubr. C. eod. tit. in princ. Paris. cons.94. n.45. in fin. lib.1. Franc. decis.164. n.7. & decis.181. per tot. Carauit. rit. 166. n.79. Vrsill. ad Affl. decis.308. n.20.* & de communi testatur *Giurb. decis. 44. n.7.* vbi respondet omnibus in contrarium adductis *Rot. coram R. P. D. Marcomontio Brundusina pecuniaria. 11. Aprilis 1613. & coram R. P. D. Buratto Romana nullitatis obligationis. 24. Nouembris 1617.* vbi allegantur concordantes decisiones *Tepat. lib. 1. variar. sentent. tit. quod cum eo. col. 2. tit.521.*
16 Maxime stante iuramento, † cum talis renunciatio non sit inducta ex causa reuerentiæ, aut miserationis, sed fauore creditorum, & ob mutationem status, vt late concludit *Giurb. decis.44. n.9. vsque ad 14.*

Sexta cõclusio.¶ Non sufficit, quod huiusmodi
17 beneficio generaliter renuncietur, † sed requiritur renunciatio specialis, & expressa *Alber. in rubr. C. quod cum eo. Paris. cons. 94. n.45. in fin. lib.1. Franc. decis.181. n.4. vsque ad 13. Minad. cons.17. ad fin. Molfes. cons.4. n.1. & 2. Giurb. decis.42. n.19. & 20.*
18 Exemplo † priuilegij de quo in *l. 1. C. quand. imper. int. pupill. & vid.* cuius renunciatio non iuuat, nisi fuerit expressa *Natt. cons.590. n.15. Parpal. in l. penult. C. de pact. Neuiz. in sylu. nuptial. lib.3. n.38. Carauit. rit.231. n.4.*
19 Prout etiam est † in renunciatione clerici ad *c. odoardus. de solution.* quæ nihil operatur, nisi fuerit specialis *Ferrett. cons.254. n.14.*

vbi quod non ſufficiet obligatio cameralis
20 Prax. Archiepiſcop.c.5.n.4. & 13. † Quam-
uis contrarium, quando vltra iuramentum
adeſt obligatio cameralis, teneat Gutier. de
iurament.confirmat.par. 1.c.17. n. 40. poſt
Farinac.q.27.n.70. Addent.ad Galleſ. q. 16.
n.9. fol. 84. & q.19. n.4. fol.124. Io. Franc.
Leo in theſaur. for.eccleſ.p.1.tit.de priuileg.
cleric. c.11. n.16.
Septima concluſio. ¶ Beneficium, de quo agi-
mus, pendet ex euentu liberationis à patria
21 poteſtate, † quod tamquam de futuro,& de-
pendens ab alia cauſa non aderat tempore
renunciationis generalis, vnde non mirum
ſi illa ad tale ius non extendatur, tamquam
ſit incognitum, ideo requirit ſpecialem re-
nunciationem Bart. in l.1.n.4. vbi Iaſ.n.17.
Rip.n.16. C.de pact. Tiraq. in l. ſi vmquam
in præfat.n.130. Surd.conſ.15.n.28. & conſ.
418. n.24. lib.3. & in propoſito noſtro late
22 Giurb. deciſ. 42. n. 11. † Cum etiam ſemper
talis renunciatio ſit declaranda, vt minus
noceat renuncianti Dec. in l. poſtquam liti.
n.16. C. de pact. Aym. conſ.290. col. 2. verſ.
tertio renunciatio. & conſ.407.n.34. Cephal.
conſ.371. n.60. Menoch. conſ.282.n.9. Becc.
conſ. 111. n. 31. Surd. conſ.431. n. 32. lib.3.
23 vbi quod poſtquã renunciatio † aliquid fuit
operata, ſtatim reſtringitur, ne quid plus
operetur in præiudicium renunciantis Bur-
ſatt.conſ.347. n.9. Rim. Iun. conſ.72. n.113.
lib.1. & conſ.484.n.34.lib.5.
Octaua concluſio.¶ Clauſula renuncians omni
24 legum auxilio non operatur, † vt filiusfami-
lias cenſeatur renunciaſſe beneficio, de quo
agimus, Quamuis enim contrarium ſenſerit
Gozad.conſ.69.n.20. Rolan.conſ.13.n.10.lib.
1. & conſ.17. n.16. lib.4. cum alijs in tract.
de clauſul. par.1. clauſ.136.n.5. & per Ber-
tazzol. eod. tit. clauſul. 40. gloſ. 6. n.4. poſt
princ. & per Barboſ.in ſimili tract.clauſ.76.
25 n.5. † Nihilominus contraria opinio eſt ve-
rior, prout late defendit Corbul. de priuat.
ob non ſolut.canon.limit.41.n.3.fol.506. pro-
26 pter illã rationẽ,† quia iſta clauſula non ex-
tenditur ad exceptiones ſuperuenientes, nec
ad illa, quæ habent effectum, & cauſam de
futuro iuxta veriorem ſententiam, & magis
receptam, de qua per Bart. in l. ſed & ſi
quis. §. quæſitum. n. 1. verſ. oppono extra.
vbi Iaſ. n.6. ff. ſi quis cautionib. Roman.
conſ.472. n.4. & 5. Ruin. conſ.98. n.6.lib.5.
Gabr. de fideiuſſor. concluſ. 1. n.94. qui in
ſpecie ita declarat doctores ſupra allegatos
contrarium tenentes Cardin. Mantic. qui
illum refert, & ſequitur de tacit. & ambig.
conuentionib.lib. 16.tit.18.n.16. Rimin.Iun.
conſ.72.n.93. lib.1. Corbul. de priuation. ob
non ſolut. canon. limit.41. n.3. & ita etiam
declarat Roland.exaduerſo allegatus d.conſ.
13.n.37.lib.1. Giurb.deciſ.42.n.21. & 22.
Nona concluſio.¶ Non obſtante renunciatione
27 cum clauſula omni legum auxilio, † & cum
obligatione camerali, & iuramento non
cenſetur renunciatum beneficio cedenda-
rum, tamquam illud ex ſuperuenienti cauſa
oriatur, prout late firmaui ſupr. c.409. n.5.
& 6. poſt Dec. conſ.99. in cauſa ioannis de
ricaſolis. n.3. & conſ.446. viſo eleganti. n.1.
Bertazzol. clauſul. 40. gloſ.6. n.2. in fin. &
quidquid alij diſſentiant, iſta eſt verior opi-
28 nio, † & magis æqua, & receptior, & com-
probata per Rot. coram Cardin. Lancellotto
Romana mutui. 16. Nouembris 1601. im-
preſſ. poſt tract.de oblig. camer. deciſ.22.n.5.
fol. 299. & coram R. P. D. Robuſterio Ro-
mana ſocietatis. 19. Martij 1575. & coram
R. P. D. Buratto Romana nullitatis obliga-
tionis.24. Nouembris 1617. Galleſ. de oblig.
camer. p.4. quæſt. 1. alias ſecundum nouam
impreſſionem q.17.n.10. Mancin. de iuram.
par.4. effect.216. n.11. Boccac.de ſociet. of-
ficior.n.131. Caſtracan.eod.tit.c.67.n.5.
Decima concluſio. ¶ Iuramentũ non tollit pri-
29 uilegium l.2. C.quod cum eo. † nam illo non
obſtante poterit filius excipere, quod non
conueniatur, niſi in quantum facere poteſt,
vt in ſpecie concludit Franc. deciſ.181.n.13.
Minad.conſ.17.n.6. Molfeſ.conſ.4.n.2. Vr-
ſill. ad Affl. deciſ. 308. n. 2. verſ. etiam ſi
fuiſſet iuratum. Rot. coram R. P. D. Burat-
to Romana nullitatis obligationis. 24. No-
uembris 1617. Canar. de execut. inſtrum.
q.28. Giurb.deciſ.42.n.26. vſque ad 31. Bard.
de præſentat. inſtrument. par.5. declarat.3.
30 Frecc. eod. tract. p.12. in princ.n.15. † Cum
iuramentum non immutet naturam contra-
ctus, nec augeat effectum obligationis, ſed
ſolum addat religionis vinculum, & robur
l.fin. C. de non numer. pecun. Bald. in l. ſi
procurator. ff.de condict.indeb. Roland.conſ.
8.n.42.lib.1. Cardin. Mantic.de tacit.& am-
big.conuentionib.lib.4. tit.31.n.28. & tit.32.
n.89. & 90. eod.lib.4. Mancin. de iuramen.
par.4. effect.66.n.5. & effect.8.n.1. cum ſeq.
Seraphin. eod. tit. priuileg. 73. n. 28. cum
alijs late per Giurb. deciſ. 42. n.27. Fachin.
lib.2. controuerſ. c.17.
Vndecima concluſio. ¶ Clauſulæ inſolidum, &
de ſoluendo integrum, & totum debitum
31 non operantur, † vt ſit renunciatum huiuſ-
modi beneficio, nam obligatio filijfamilias
pro patre ſemper eſt inſolidum,& de ſoluen-
do totum, & integrum debitum l. nulla. &
l. ſi ex alio. C.quod cum eo. Caſtr. & Salic.
in l.2. C.eod.tit. & nihilominus hoc non ob-
ſtante non excluditur filius à dicto priuile-
32 gio, † vnde neque excludetur per iſtas clau-
ſulas, quæ continent illud idem, quod taci-
tè ineſt l.3. ff. de legib. ¶ Et Doctores, qui
concludunt, quod per tales clauſulas inte-
grè, & in totum cenſeatur renunciatum ex-
ceptioni, ne quis teneatur, niſi in quantum
facere poteſt, loquuntur in caſibus, & in
perſonis, quibus competebat talis exceptio,
ſeu priuilegium de tempore promiſſionis,
ſeu

33 seu renunciationis, † vt in socio, in hærede cum beneficio legis, & inuentarij, & in similibus, de quibus per *Alex. cons.133. n.1. vsque ad 15. lib.5. Bald. in l. quo nomine. ff. de condict. indeb. Cyn. in l. fin. C. ad leg. falcid. Ang. in l. damni. §. cum parietem. ff. de damn. infect. Ias. in l. sunt qui in id. n.5. ff. de iudic. Rimin. Sen. cons.584. in princ. lib. 3. Corn. cons.128. n.6. lib.2. Gutier. in l. ne-*
34 *mo potest. n.320. ff. de legat.* 1. † ¶ Aliud est in casu nostro, in quo de tempore renunciationis, & promissionis cum clausula integre, & totaliter, & insolidum non competebat filio tale beneficium, sed superuenit statim, quod est factus sui iuris, & sic post obligationem factam cũ dictis clausulis, quæ ideo non debent attendi propter superueniẽtiam mutationis status non existentis tempore contractus, tamquam filius factus sui iuris habeatur pro nouo homine, cum esset absurdum, quod prouisio hominis, quæ à principio intercessit, non tollat prouisionem le-
35 gis, quæ nondum erat, † adeo vt si mutetur status, & competat ius ex alia causa, euanescat renunciatio, & obligatio cum omnibus clausulis in ea contentis *c. cum inter. de renunciat. Surd. cons. 133. n.29. lib.1. Menoch. cons.27. n.47. Decian. cons.78. n.26. lib. 3.* & in proposito nostro *Giurb. decis.42. n.23. Molfes. ad consuet. Neapolit. par. 4. q.6. n. 39. Franc. decis.181. n.11.*

Duodecima conclusio. ¶ Si dolo versatus est filiusfamilias, dum contraheretur cum eo,
36 vel sit in aliqua culpa, † non gaudet priuilegio *l.2. C. quod cum eo.* prout est *tex. in l. sed & si ex parte. 4. in princ. vers. interdum autem. & l. eum qui.6. ff. eod. tit. Paris. cons.94. n.8. 13.42. & 54. lib.1. Franc. decis. 164. n.11. & 16. & decis.221. n.13. Vrsill. ad Affl. decis.308. n.20. Ferrat. caut.24. Giurb.*
37 *decis.33. n.1. & 2.* † Cũ passim dolosus debitor teneatur insolidum absque aliqua deductione, ne egeat *Natt. cons.361. n.2. & 7. Put. decis.394. lib.1. Lancellott. de attentat. p.3. c.31. n.44. Genuens. in Prax. Archiepiscop. c.3. n.6. Ladereb. cons.30. n.4. Surd. de alim. tit.1. q.78. n.42. & 43. Ias. in l. qui cum se*
38 *patrem. 10. n.2. ff. de re iudic.* † vbi de filiofamilias, qui contraxit tamquam paterfamilias, tunc enim propter tale mendacium non habet beneficium *d. l. 2.* tamquam per dolum induxerit ad sic contrahendum cum eo *l. sed hoc ita. §.1. ff. de re indicat. Bart. in l. etiam. §.1. ad fin. ff. solut. matrimon. Alex. in l. maritum. col.2. ff. eod. tit. Clement. de patr. potest. c. 6. effect. 5. n. 4. Seraphin. priuil. iuram.31. n.41. vsque ad 50.*

Decimatertia conclusio. ¶ Dolus, & culpa de-
39 bet esse præordinata ad finem, † ne soluatur, & vt creditores fraudentur ad effectum, vt filius priuetur priuilegio, de quo agimus, vt in specie concludit *Giurb. decis.43. n.27.* vbi quod tales filij debent esse dolosi, & decipientes, & causam præstantes in abusu suorum bonorum, pro fraudandis illis, cum quibus contrahunt *Paris. cons.94. n.42. lib.1.*
40 Prout ad hoc, † vt quis teneatur de aliquo crimine debet adesse deliberatio, seu præordinatio ad illud committendum *l. 3. §. homines. ff. de vi bonor. raptor. Ancharan. cons.216. Felin. in c.1. col.5. de offic. deleg. & in c. sicut dignum. de homicid. Grammat.*
41 *decis.25. n.3. & 4.* † Et passim hoc admittitur in similibus casibus, in quibus ad effectum perdendi priuilegium, ne quis conueniatur, nisi in quantum facere potest, semper requiritur, quod bona fuerint consumpta in fraudem creditorum *Ferret. cons.144. n.4. & 5.* iuxta *l. si quis dolo. ff. de re iudic. l. etiam. §. licet. ff. solut. matrimon. l. fin. §. vlt. vbi Bart. & Ang. ff. de his quæ in fraud. creditor. Bald. in l. 1. col. fin. C. qui bon. ceder. poss. Genuens. in Prax. Archiepiscopal. c.3. n.6.* latè *Grass. de exception. c.17. n.32. Henric. Boich. in c. odoardus. de solution. Carpan. super statut. Mediolan. c.408. n.54. & 123. Brun. de cess. bonor. q.4. princ. q.28. Ias. in §. item si quis in fraudem. n.92. instit. de action. Neuizan. cons.59. n.2. Rebuff. cons.184. n.4. Rip. in l. obligatione. n.33. ff. de pignorib. Stracc. de decoctorib. §. circa tertiam speciem. n. 9. 10. & 29.*

Decimaquarta conclusio. ¶ Abstinere debet filius ab hæreditate patris, vt habeat huiusmodi priuilegium, vt dicitur in *l.2. C. quod*
42 *cum eo.* † Quæ quidem abstensio dicetur probata, si adiuerit hæreditatem patris cum beneficio legis, & inuentarij, vt in specie concludit *Minad. cons.17. n.3. Ponte cons.37. n.3. Giurb. decis.43. n.25. ad med. Monticul. de inuentar. c.8. in princ. Anna. alleg.30 n.13. Molfes. cons.42. n.29. post 2. tom. super consuetud. Neapolit. fol.92. Amendol. in addit.*
43 *ad Franc. decis.70. in fin.* † vbi quod exhæredari, abstinere, vel hæreditatem capere cum beneficio legis, & inuentarij idem sunt quo ad hoc priuilegium obtinendum, iuxta *l. fin. §. & si præfatam. vbi Bald. & Salic. & ibid. Ias. in §. in computatione. n.9. C. de iur. deliber. l. debitor. ff. ad trebellian. l. ita*
44 *tamen. ff. ad leg. falcid.* † Neque enim dicitur verus hæres, qui adit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij *Giurb. d. decis. 43. n.25. post med. Cephal. cons.203. n.7.*

Decimaquinta conclusio. ¶ Beneficium, de quo
45 agimus fuit inductum, ne filij egeant, † quare datur praxis, vt creditori adiudicentur res omnes, cum onere alendi eumdem filium decenter pro personæ qualitate, & dignitate, vel secundum alios, quod filius retineat contra creditores agentes illud, quod sufficiat pro suis alimentis attenta reddituum quantitate, & non patrimonij, vt late in proposito explicat *Giurb. decis.45. n.1. post Bald. in l.2. n. 3. C. quod cum eo. Rip. in l. miles. ff. de re iudicat. Ladereb. cons.30. in fin.*

fin. Molignat. de retention. q.148. Cost. de remed. subsidiar. remed. 28. n.6. Caualc. de braech. reg. par.6. fragm. 97. Petr. Gregor.
46 *de dot. parag. q.18. n.6.* † Et qualia debeant esse alimenta stabitur arbitrio Iudicis, vt late diximus *supr. c.613.*

Decimasexta conclusio. ¶ Filiusfamilias si se obligauit cum patre pro soluenda dote fo-
47 roris, † & renunciauit in specie beneficio, ne egeat, non tamen ex hoc censebitur renunciasse priuilegio *l. 2. C. quod cum eo.* Nam ex tali contractu, & promissione duo priuilegia competunt filio, alterum ratione promissæ dotis, quod datur fratri dotanti
48 sororem, † vt non possit conueniri, nisi in quantum facere potest, siue deducto, ne egeat *Ias. in l. sunt qui in id. n.4. ff. de re iudicat. Thesaur.* qui de communi *decis. 119. n 3. & decis.153. n.5. Surd. de aliment. tit. 1. q.78. n.6. Giurb. decis.45. n.14.* ¶ Alterum beneficium est illud, quod filius habet ex di-
49 spositione *l. 2. C. quod cum eo.* † Vnde renunciatio specialis deducto, ne egeat facta per fratem dotantem sororem cum patre, non debet extendi ad aliud priuilegium, quod competit filio effecto sui iuris post mortem patris, tamquam sit mutatus in totum status illius, & reputetur nouus homo, cum satis sit renunciationem posse verificari in vno, ideo non censebitur renunciatum alteri, maxime, quia ista priuilegia sunt diuersa, &
50 habent separatam causam, † nam illud, quod competit filio ex dispositione *l. 2. C. quod cum eo* fuit datum ex quadam æquitatis ratione, & iure quodam speciali, & status mutatione, cum aliud competens dotanti, ne egeat fit ob causam miserationis, & reuerentiæ, adeo vt ex vno ad aliud non sit inferendum, prout ita in specie ex prædictis, & alijs rationibus concludit *Giurb. decis. 45. n. 14. cum seq.* Præsertim, quia talis renunciatio, ne egeat facta tempore dotationis sororis non potest comprehendere, nisi priuilegium illud, quod tunc aderat, ad fauorem fratris, non autē istud, quod postea superuenit filio ex noua causa tunc nō subsistente, tamquam
51 mutato statu, mutanda sint omnia, † cum dispositio quælibet etiam iurata intelligatur rebus sic stantibus *l. quod seruus. ff. de condict. ob caus. c. breui. de iureiur. Natt. cons. 50. n.2.* dixi *supr. c.96. n.13. Tiraq. in præfat. l. si vmquam n.166. C. de reuocand. donation. Surd. decis.326. n.31. & cons.418. n. 8. & de aliment. tit.8. priuil.56. n. 61.* cum alijs latè per *Barbos. de dictionib. & clausul. claus.74. n.1. fol. 253. Gutier. pract. quæst. lib. 3. q. 42. n. 37. & 38. & de tutel. par. 1. c.1. n.23.*

Decimaseptima conclusio. ¶ Filiusfamilias postquā est factus sui iuris propter mortem
52 patris, seu emancipationem, † si excipiat de huiusmodi priuilegio, non amplius tenebitur quamuis ad meliorem fortunam peruenerit, cum talis exceptio sit peremptoria, quidquid secus sit in alijs exceptionibus cōpetentibus fratri, vel similibus deducentibus, ne egeant, quæ sunt dilatoriæ, & non liberant excipientem in perpetuum, si contingat eos ad pinguiorem statum deuenire *Glos. in §. appellantur. in verb. semper. instit. de exception. Franc. decis.164. n.10. & decis. 221. n.5. & 11. Auffr. ad decis. capell. Tholos.260. n.6. post Bart. in l.3. ff. de exception. Cyn. in l.1. C. de iur. & fact. ignorant. Giurb. decis.45. n.15. in fin. Aloys. Leo. in l.1. n.9. C. de re iudic. Cott. de remed. subsidiar. remed.28. n.10.*

Decimaoctaua conclusio. ¶ Quamuis exceptio
53 competens principali iuuet † etiam fideiussorem *l. omnes. ff. de fideiussorib. Marsil. in rubr. ff. eod. tit. n. 136. Natt. cons.50. n.24. & cons.51. n.13.* Nihilominus aliud est in beneficio competenti principali, vt non tenea-
54 tur, nisi in quantum facere potest, † tunc enim accessorium non regulatur ab eodem principali, tamquam illi fuerit hoc concessum ex priuilegio personali, quod non transit ad fideiussorem, prout in specie est *tex. in l. verum.64. vbi Glos. in verb. verum. ff pro socio. Carthar. decis.7. n.9. vsque ad 12. iuxta l. & si fideiussor. ff. de re iudic. l. tam mandatori. C. de non numer. pecun. Cephal. cons.437. n.12. lib.3. Paris. cons.16. n.110. lib. 2.* cum alijs per *Marsil. in rubr. ff. de fideiussorib. n.320. Mohed. decis. 2. eod. tit. Galles. ad form. oblig. camer. par.1. quæst.3. n.7.* in impress. noua *q.7. fol.33. Cardin. Seraph. decis.1324. n. 8. Rot. coram R. P. D. Iusto Tudertina census.26. Maij 1600.* & late dixi *supr. c.122. per tot.* & multas declarationes ponit *Barbos. in l. maritum.13. n.81. cum seq. ff. solut. matrim.*

Decimanona conclusio. ¶ Non perditur huius-
55 modi priuilegium per filiumfamilias, † quāuis per multos annos contra eum non fuerit actum, neque enim requiritur, quod incontinenti postquam est factus sui iuris conueniatur, cum semper debeat gaudere beneficio priuilegij, & dilatione, nam dilatio temporis non debet operari, vt grauius cōdemnetur, tamquam durius agatur cum debitore, qui per multos annos non soluit, quam cum eo, qui statim conuenitur respectu dilationis, cum dilatio non sit accumulanda alteri dilationi, non autem quo ad quantitatem exactionis, quæ non debet variari ex cursu temporis, Ista est verior opinio, & magis recepta, quidquid alij contrarium male sentiant, vt late comprobat *Franc. decis. 221. n. 6. & per tot. Tepatus variar.*
56 *sentent. tit. 21. ad fin. fol. 1049.* † & ita intelligitur *tex. in l. sed & si ex parte. 4. §. sed an etiam temporis. vbi Glos. in verb. habendam esse. ff. quod cum eo.* iuxta *l. obligationum ferè. §. placet. ff. de actionib. & obligat.* ¶ Non obstante, quod *Glos. in d. verb. habendam.*

dam. in fin. ponat contrariam opinionem,
57 nam licet relatis † pluribus sententijs referens videatur residere in vltima *Ang. in l. si idem cum eodem. ff. de iurisd. omn. iudic.* cum alijs per *Bologn. in repet. auth. habita.*
58 *n. 259. C. ne fil. pro patr.* † Tamen hoc non procedit, quando prima opinio fuit firmata, prout in casu nostro, tunc enim non attenditur, quod referantur aliorum opiniones *Ias. in d. l. si idem cum eodem. §. si vna actio. n. 3. limit. 3. ff. de iurisd. omn. iudic. Iacob. de Nigr. in rubr. ff. si cert. petat. col. fin. vers. item nota.*

Vigesima conclusio. ¶ Lite pendente an com-
59 petat filio huiusmodi priuilegium, † non est carcerandus, neque molestandus idem filius in persona, prout neque erit cogendus ad faciendum depositum, cum sufficiat cautio de parendo mandatis Iudicum, & de se præsentando tempore expeditionis causæ, Ita per plures vices fuisse iudicatum testatur
60 *Molfes. cons. 42. n. 30. vsque ad 36.* † Ex contraria procedunt, quando adesset statutum, quod non possit quis audiri, nisi facto deposito, vel in vinculis constituto debitore, vt declarat *Idem Molfes. cons. 43. n. 13. & 14.* ¶ Prout dicimus de huiusmodi exceptione opposita per filium post sententiã in execu-
61 tione illius, † tunc enim non potest carcerari *Castr. in l. 2. in fin. ff. quod cum eo. Ias. in l. qui iurasse. §. 1. n. 2. ff. de iureiur.* Cum tamen aliud sit, quando statutum mandaret non posse aliquid opponi contra executionem sententiæ, seu instrumenti, tunc enim per talem exceptionẽ non impediretur dicta executio, vt diximus *supr. in 4. concl. n. 14.* iuxta doctrinam *Bart. in l. si filiusfamilias.*
62 *ff. quod cum eo.* † ¶ Quemadmodũ etiã dicitur de petẽte se admitti ad beneficium *c. odoardus. de solut.* qui non carceratur pendente iudicio, si non est suspectus de fuga; neque adest periurium, immo si post carcerationem opponatur de dicto beneficio, habilitatur præstita cautione, idonea de parendo iudicato *Genuens. in Prax. Archiepiscopal. c. 3. n. 17.*

Vigesimaprima conclusio. ¶ Quamuis per fi-
63 lium post mortem patris † possit ratificari contractus per eum gestus non obstante priuilegio, de quo agimus, vel per solutionem alicuius termini, vel ex alijs causis, de quibus per *Molfes. cons. 4. n. 19. & 20.* iuxta *l. 2. C. quod met. caus. l. absolutionem. C. de re iudicat. Odd. de restitut. in integr. quæst. 25.* Tamen talis ratificatio valebit, vt ex nunc
64 non autem, vt ex tunc, † & sic non à die contractus, sed tempore ratificationis, adeo vt non teneatur filius ad terminos decursos ante ratificationem, sed solum post illam decurrendos, vt in terminis late concludit *Molfes. cons. 42. n. 40. & 41.* iuxta *decis. Surd. 245. n. 5. cum seq. post Bart. in l. obseruare. oppos. 1. n. 4. ff. de offic. procons. Alex. cons. 78. n. 18. lib. 5. Dec. cons. 367. n. 4.*

Vigesimasecunda conclusio. ¶ Soli filio suc-
65 curritur non autem hæredi † ad quem non transit priuilegium filij ne conueniatur, nisi quatenus possit, cum illud sit personale, quod non egreditur personam priuilegiati, ideo contra hæredem dabitur actio insolidum *l. sed & si ex parte. 4. §. soli autem. vbi Glos. in verb. hæredi. ff. quod cum eo, l. si cum procuratore. 23. l. & si fideiussor. 24. l. sciendum. 25. ff. de re iudicat. l. maritum. 13. & l. quia tale. 14. ff. solut. matrimon. l. verum.*
66 *63. ff. pro socio.* † Prout passim dispositio personalis cum persona extinguitur *c. pontifices. 22. q. 3. c. requisisti. de testament. c. si gratiosè. de rescript. in 6. c. priuilegium. de*
67 *re iudic. eod. lib. 6.* † Quidquid aliud sit, quando rei cohæreret *l. omnibus. ff. de regul. iur. l. fin. §. vlt. C. de vsur. rei iudic. l. omnes exceptiones. ff. de exception. §. vlt. instit. de replication. Glos. in l. & si fideiussor. 24. in verb. ei. ff. de re iudic.*

Vigesimatertia conclusio. ¶ Extraneus contrahens cum filiofamilias habente peculium
68 obligat illum insolidum † etiam mortuo patre, & peculio quoque adempto *Ias. in l. frater à fratre. in 1. lectur. n. 18. & in 2. lectur. n. 38. ff. de condict. indeb.* quod etiam voluit *Franc. decis. 70. n. 1. & 2.* vbi quod filiusfamilias factus sui iuris non potest allegare huiusmodi priuilegium, si tempore contractæ obligationis habebat bona ca-
69 strensia, vel quasi, siue aduentitia, † nam creditores, quando contraxerunt cum eo videntur tunc contraxisse cõtemplatione istorum bonorum, quæ tunc filiusfamilias possidebat, prout neque habebit idem priuilegium in bonis paternis, quorum contemplatione contraxerunt ijdem creditores, sperantes, quod illa deberent deuenire ad filiũ, quia in illis posset conueniri, & fiet executio in prædictis bonis, non autem in persona *Tepat. variar. sentent. tit. 521. col. 3. ad med. fol. 1049.* quod prius voluit *Castr. in l. 2. in fin. vers. sed & hic. C. quod cum eo.* sequitur
70 *Aloys. de Leo. in l. 2. n. 6. C. eod. tit.* † ¶ Quamuis in hoc contrarium sequatur *Paris. cons. 94. n. 52. vsque ad 55. lib. 1.* vbi quod *l. si quis cum filio. 45. & l. & ideo. 46.* quas adducit pro sua opinione *Ias. in d. l. frater à fratre. n. 18.* procedunt, quando filius conuenitur viuente patre, secus si eo mortuo, tunc enim sumus in casu speciali, de quo in *l. 2. ff. quod cum eo. & in l. 2. C. eod. tit.* in quibus disponitur, quod non conueniatur, nisi in quantum facere potest, quando se abstinuit ab hæreditate patris, prout etiam dicit *Glos. in l. si quis cum filio. 45. in verb. insolidum. ff. de pecul. & in l. 2. ff. quod cum eo.* Ex quibus patet controuersam esse hanc opinionem, de qua tamen latius Deo dante alibi dicemus, vbi etiam aderunt multæ aliæ conclusiones ad huiusmodi materiam pertinentes,

tes, cum modò istæ sufficiant ad defensionem causæ, de qua agitur.

Ex prędictis colligitur, quod omissa obseruantia antiqua circa obligationem filij, de qua *supra in 1. conclusione.* bene fuit iudicatum ad fauorem eiusdem filij sui iuris effecti, quod non teneatur, nisi in quantum facere potest ex contractibus celebratis per eum in vita patris, cum appareat de abstensione ab hæreditate paterna, *vt in 2.conclus.* quãuis sufficeret, quod fuisset hæres cum beneficio legis, & innentarij, *vt in 14. conclus.* Non obstante, quod creditores essent pauperiores,& adsit condemnatio in vita patris, cum possit retardari execntio facienda post eius obitum *vt in 3. & 4. conclus.* Nulla habito respectu renunciationis generalis,cũ expressa requiratur ad hoc, vt compræhensum sit ius futurum *vt in 5. 6. & 7. conclus.* Sine vlla consideratione iuramenti, & clausulæ omni legum auxilio, & insolidum, & de soluendo integrè, & obligatione camerali, cum similibus, quæ non operantur, vt sit renunciatum tali priuilegio, tamquam habenti originem ex mutatione status filij, & ex noua causa, exemplo exceptionis cedendarum *vt in 8. 9. 10. & 11. conclus.* Immo etiam, quod esset in specie renunciatum beneficio, ne egeat, quando tamen se obligasset vna cum patre pro dote sororis, cum renunciatio solum operaretur quo ad beneficium fratri competens, non quo ad aliud mutationis status *vt in 16. conclus.* Omisso dolo, & culpa, & mendacio, ex quibus licet tollatur huiusmodi beneficium *vt in 12.conclus.* Nihilominus in casu nostro de eis non constat, cum non probetur aliqua præordinatio ad finem fraudandi creditores, prout regulariter talis qualitas est probanda *vt in 13.conclus.* Itaut ad fauorem filij talis exceptio sit peremptoria, per quam liberabitur in totum quamuis ad pinguiorem fortunam deuenerit, quidquid sit in alijs *vt in 17. conclus.* Et licet per multos annos non fuerit actum contra filium per creditores, cum per huiusmodi dilationẽ temporis non amittatur istud priuilegium *vt in 19. concl.* Adeo vt pendente iudicio deductionis, ne egeat filius non sit carcerandus, cum sufficiat cautio de parendo iudicato *vt in 20. conclus.* Quidquid aliud sit,quando filius habuisset peculium tempore, quo se obligauit in vita patris, iuxta vnam opinionem, de qua *in 23. conclus.* Vel quando filius sui iuris effectus ratificasset obligationem factam sub patria potestate, quo casu ratificatio operaretur, prout est tunc, non prout est nunc *vt in 21. conclus.* Vel quando ageretur aduersus fideiussorem principaliter obligatum,& hæredem,contra quos fiet exactio insolidum,cum soli filio hoc priuilegium competat tamquam personale, quod illius personam non egreditur *vt in 18. & 22.conclus.* Quare stantibus prædictis non erit amplius molestandus filius, sed in omnibus ad eius fauorem seruabitur praxis, vt fiat deductio, ne egeat, iuxta qualitatem, & dignitatem ex redditibus, accessionibus, & fructibus bonorum non ex venditione proprietatis arbitrio Iudicis *vt in 15. conclusione* dictum fuit.

E P I T O M E.

Canonicus celebrans missam in aurora, an possit eximi à cæteris seruitijs ecclesię,& lucretur integras distribntiones quotidianas. ¶ Obligatus ad dicendam missam, quando habeat facultatem per alium celebrandi. ¶ Qualitas sacerdotij an sit necessaria in actu non in habitu.¶ Consuetudo immemorabilis an habeat vim tituli, & priuilegij. ¶ Et an dicatur sublata per reuocationem cuiuscumque consuetudinis.¶ Subrogatus an debeat esse eiusdem qualitatis cum subrogante. ¶ Canonici an possint se inuicem substituere in functionibus chori, & ecclesiæ. ¶ Priuilegium speciale super distributionibus an præsumatur ex iusta causa præcessisse, quidquid sit in consuetudine generali. ¶ Habens potestatem dispónendi an possit dispositionem qualificare.

S V M M A R I V M.

1 *Canonicus celebrans missam in aurora potest eximi à cæteris seruitijs ecclesia, & integras distributiones lucratur.*

2 *Immemorabilis cõsuetudo subrogandi alium pro missa dicenda est seruanda tamquam habeat vim tituli, & priuilegij. & n. 9.*

3 *Consuetudo immemorabilis non dicitur sublata, quamuis quæcumque consuetudo tolleretur.*

4 *Obligatus ad dicendam missam potest per alterum illam celebrare, quamuis diceretur illum debere esse idoneum ad celebrandum. n. 6. & 11.*

5 *Subrogatus debet esse eiusdem qualitatis cum subrogante.*

7 *Canonici quando se inuicem possint substituere tam in functionibus chori, quam ecclesia.*

8 *Duo specialia non debent simul concurrere.*

10 *Priuilegium speciale temporis immemorabilis præsumitur præcessisse ex iusta causa, quamuis sit super distributionibus, quidquid aliud sit in consuetudine generali.*

12 *Actus agentium non debet operari vltra eorum intentionem.*

13 *Habens facultatem disponendi poterit multò magis dispositionem qualificare.*

CA-

CAPVT DCCC.

Canonici Ecclesiæ Cathedralis Segninæ ex immemorabili consuetudine semper
1 obseruarunt, † vt Canonicus, qui in aurora missam celebrat, sit exemptus à cæteris seruitijs ecclesiæ, & integras distributiones lucretur, quæ consuetudo fuit approbata per Sacram Congregationem, vt in decreto in hac causa facto latius continetur.

Verum, quia prætenditur dictam exemptionem non suffragari, nisi quando Canonicus per se ipsum præfatam missam celebrat, ideo cum de hoc quæreretur, videbatur concludendum, quod talis prætensio non obstaret, cum verius sit, vt dicta missa possit per
2 alium Canonicum celebrari, † quia ab immemorabili tempore adest ista consuetudo alterum subrogandi in huiusmodi functione, quæ est seruanda, tamquam ob spatium tanti temporis habeat vim priuilegij à Principe concessi, ac tituli melioris de mundo, ac veritatis, & pacti, ac eamdem potestatem quam habet Imperator, quando cum causa procedit *c. duo simul. 9. de offic. ordin. Bald. cons. 439. amplius. col. 4. lib. 3. Aym. cons. 10. n. 11. Roland cons. 59. n. 14. vsque ad 17. lib. 4. Rot. decis. 677. n. 4. p. 2. in recentiorib. Put. decis. 205. n. 2. & 3. lib. 1. Achill. decis. 4. n. 6. de iur. patron.* cum alijs per *Gonzal. reg. 8.*
3 *glos. 33. n. 1. vsque ad 6.* † vbi etiam, quod tali consuetudini non censetur derogatum quamuis quæcumque consuetudo tolleretur cum requireretur specialis de ea mentio *Felin. in rubr. de præscript. n. 18. Couar. lib. 3. var. resolut. c. 13. n. 5,* latè *Garz. de benefic. par. 3. c. 2. n. 190. Rot. decis. 614. n. 1. in fin. p. 2. in recentiorib. Gabr. de clausul. conclus. 3. n. 42.*

Maxime, quia huiusmodi consuetudo est con-
4 formis iuri communi, † secundum quod dispositio mandans, quod aliquis missam celebret, intelligitur, vt possit per alium illam celebrare *Lap. alleg. 35. n. 2. & alleg. 116. col. 3. vers. statuitur igitur. & alleg. 117. col. 2, Cardin. in c. de multa. 28. col. fin. de præbend. Hoied. de incompatibil. benefic. par. 2. c. 1. n. 2. Gonzal.* qui refert plures *Rotæ* decisiones *ad reg. 8. glos. 5 §. 1. n. 74. fol. 131. in 2,* impress. vbi etiam adducuntur multæ resolutiones Congregationis Concilij *Rot. coram R. P. D. Buratto Palentina capellania. 26. Januar. 1615.* dixi late *supr. c. 133. & decis. 26. in fin. & decis. 155. n. 4.*

Præsertim, quia hoc casu videtur sufficere, quod adsit seruitium ecclesiæ, cui virtualiter, & per æquipollens satisfactum dicitur per substitutum, tamquam non consideretur aliqua industria personæ pro huiusmodi munere adimplendo, & ideo in hoc ecclesia
5 non læditur, † Maxime, quia subrogatur alius canonicus, qui est eiusdem qualitatis cum subrogante, prout de iure requiritur *Glos. in l. si cum. §. iniuriarum. in verb. damna. post med. ff. si quis caution. Bart. in l. 1. C. de mancip. & colon. parti. lib. 11. Ang. in l. stipulationes commodissimum. de verb. obligat. Mandos. reg. 4. quæst. 8. n. 3.* & multa adduxi *in addit. ad decis. 157. n. 9. cum*
6 *seq.* † Quamuis deberet, quis esse idoneus ad celebrandum, nam dicitur talis si celebrat per substitutum, vt per *Rot. coram R. P. D. Gypsio Lucana capellania. 12. Decembris, 1592. & coram Cardin. Pamphil. Romana capellania. 23. Ianuarij 1589. & coram R. P. D. Buratto Palentina capellania, 26. Ianuarij 1615.*

Et facit simile decretum Sacræ Congregationis, per quod permittitur in hac ecclesia
7 Cathedrali, de qua agimus, † vt Canonici dictæ Ecclesiæ sese inuicem substituant tam in functionibus chori, quam ecclesiæ, dummodo non substituantur illi, qui obstricti essent eodem tempore in præstatione eiusdem seruitij, vnde hoc etiam erit seruandum in celebratione huius missæ matutinæ, cum substitutio fiat de canonico, qui tunc temporis non est alias impeditus pro aliquo seruitio ecclesiæ.

Neque obstat, quod si non concederetur substitutio in celebratione missæ, & perceptio distributionum esset multiplicare duo spe-
8 cialia, † quod de iure non permittitur *l. 1. C. de dot. promiss.* Quia cum adsit immemorabilis, tam in substitutione, quam in perceptione distributionum, non debet attendi concursus plurium specialium, aut priuilegiorum, quasi per immemorabilem, qui se
9 in ea fundat † possit allegare habuisse talem titulum, & concessionem à Principe *Abb. in c. querelam. col. 3. in fin. vers. vtile est ergo. de election. & cons. 76. in 1. dub. lib. 2. Alex. cons. 70 col 4. lib. 4. Dec. cons. 126. col. 1. Bald. in l. cum super. C. de rei vendicat. Felin. in tract. quand. litter. apostolic. col. fin. vers. considera tertio. Feder. cons. 234. col. penult.* Et quidem ista debent suffragari tam in vno casu, quam in alio, iuxta obseruantiam tanti temporis, quod habet vim priuilegij, vt dictum est, quod tamquam speciale ad fauorem Canonicorum præsumitur ex
10 iusta causa processisse, † quamuis sit super distributionibus quotidianis, quidquid aliud sit in generali consuetudine *Dec. in c. cum omnes. in 2. lect. in 1. notab. in fin. de constitut. Couar. lib. 3. var. resolut. n. 5. in fin. vers. tertio eadem ratione. Duen. reg. 206. li-*
11 *mit. 1.* † Præsertim, quia nullum speciale est, vt quis possit celebrare missam per alium, cum de iure detur ista substitutio *Ferret. cons. 112. in princ. lib. 1. Rot. coram Cardin. Sacrato Tirasonen. capella. 9. Iunij 1603.* cum alijs supra adductis *n. 4.* Nisi ex verbis posset colligi contraria mens disponentis, vt voluerit excludere substitutum, vt in simili *Rot. decis. 496. p. 1. in recentior.* vbi de qua-

qualitate sacerdotij quando requiratur in actu, vel habitu tantũ, & late dixi *supr. c. 133.* ¶ Quibus additur, quod quando testator vsus est illis verbis, che sia deputato vn Sacerdote, tunc ista qualitas sacerdotij tamquam iuncta verbo, deputo, facit, vt de necessitate illius verificatio conueniat de tempore verbi, quod verè sit sacerdos actu, & non habitu tantum *c. nemo. vbi Glos. in verb. sacerdotio. de elect. in 6. Barbat. cons. 33. n. 10. lib. 1.* & in istis terminis adsunt plures decisiones *Rot. coram R. P. D. Orano Valentina iurispatronatus. 20. Martij 1589. & coram eodem Alexandrina decanatus. 12. Iunij 1598. & coram R. P. D. Marcomontio Taruisina iurispatronatus. 26. Iunij 1607. & coram Card. Lãcellotto Recanaten. beneficij 14. Martij 1608.* ¶ Prout regulariter qualitas adiecta verbo intelligitur iuxta tempus verbi *l. in delictis. §. extraneus. ff. de noxalib. l. 1. §. tutoris. ff. quod iussu. Bart. in l. titius. ff. de testam. milit. Surd. cons. 23. n. 10. lib. 1. & cons. 216. n. 2. lib. 2. Roland. cons. 100. n. 27. lib. 2. Alex. cons. 5. n. 3. lib. 7. Dec. cons. 37. in causa rigorosæ accusationis. col. 5. in princ. vers. quarto principaliter. n. 8.* ¶ Quæ sunt notanda, vt obiter hoc dicatur pro declaratione eorum, quæ dixi *supr. c. 133. n. 5. & per tot.* distinguendo semper, quod quando versamur in dispositione legis vniuersalis, vel particularis, & ordo sacerdotij simpliciter desideraretur, nec respiceret actum præsentationis, tunc tale sacerdotium censeretur requisitũ per modum aptitudinis, & non contemporanee, & actu cum ipsa electione, vel prouisione, secus vero quando sumus in dispositione hominis, & ordo respicit actum præsentationis, nam tunc non valeret præsentatio, nisi verè sacerdos præsentaretur, vt distinguit *Abb. in c. cum in causis. §. inferiora. n. 10. & 11. de elect.* quem sequitur *Rot. coram R. P. D. Orano Valentina iurispatronatus. 20. Martij 1589. & coram R. P. D. Pirouano Placentina canonicatus. 3. Iunij 1613.* quæ est *decis. 496. n. 5. p. 1. in recentior.* vbi quod ita concordantur contrariæ decisiones, & in istis terminis etiam ego dixi prædicta esse intelligenda *c. 133. n. 5.* itaut non obstent, quæ in simili facti specie in contrarium fuerunt adducta, cum percurrendo omnia ibidem per me allegata, appareat esse conformia prædictis decisionibus, & præsertim *d. decis. 496. p. 1. in recentior.* vbi etiam, quod ad hunc effectum sufficit, vt verba respiciant actum præsentationis, siue electionis, quamuis non concipiantur negatiuè, scilicet, quod nõ valeat electio, vel præsentatio, nisi de constituto actualiter in sacerdotio, nam contrarium tenentes loquuntur, vbi versamur in simplici annexione ordinis, quæ secundum iuris dispositionem contentatur de habilitate *c. si pro clericis. & c. cum cui. de præbend. in 6.*

Adde supr. ad c. 133. n. 5.

Aliud quando distinguuntur actus, & habitus ex verbis prohibitionis, quæ dant modum, vt contemporaneè ordo requisitus debeat concurrere, & nõ postea, itaut non propterea excludatur, quod annexio ordinis non possit alia ratione distingui ab habitu per respectum ad actum in ipsa fundatione iurispatronatus, vt considerat *Abb. in c. cum in causis. §. inferiora. n. 11. vers. qualiter. de elect.* quem refert *Rot. d. decis. 496. n. 6.* vbi ita declaratur *Glos. in clem. 2. in verb. annexi. de ætat. & qualit. Ferrett. cons. 305. n. 4. Rot. decis. 1. de præbend. in nou.* Et ita etiam in casu simili secundum prædictas distinctiones consuluit Antonius Gratianus Aduocatus Concistorialis gentilis meus in consilio suo manuscripto, quod inter alia conseruatur in Bibliotheca Horatij Gratiani V. I. D. fratris mei, de quo Antonio facit mentionem *Gomes. in regul. de trienn. q. 5. col. 5. post med. vers. & hoc procedit non solum in commenda spirituali. fol. 336.* vbi etiam meminit de quodam indice eiusdem Antonij, in quo adnotauit ea, quæ referuntur per *Gomes. d. q. 5.*

Quibus addendũ est, quod Canonici non habent aliquam præcisam obligationem celebrandi istam missam matutinam, cum solum susceperint huiusmodi onus ex eorum mera voluntate pro commodo incumbentium agriculturæ, Vnde non debet talis voluntaria obseruantia eos astringere, nisi cum illa qualitate subrogationis, prout hactenus

12 factum fuit, † cum alias grauarentur præter eorum intentionem, operando contrarium effectum, quod non est dicendum *l. legata inutiliter. ff. de legat. 1. Socin. cõs. 38. col. 2. lib. 1. Surd. cons. 112. n. 54. lib. 1.* Et cum fuerit in facultate Canonicorum talem dispositio-

13 nem seruare, † multò magis potuerunt illam qualificare *Castr. in l. nemo potest. n. 18. de legat. 1. Ias. in l. in actionibus. in 2. not. ff. de in lit. iur. Becc. cons. 101. n. 27. Surd. cons. 174. n. 6. lib. 2.*

Et hic finis huius capitis, & Quarti Tomi, sed numquam finis laudis Dei Optimi Maximi, & Beatissimæ Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum, & Ecclesiæ suæ sanctæ, cuius correctioni me in omnibus submitto, & illi adhæreo, cui totam doctrinam Apostoli Petrus, & Paulus cum sanguine suo profuderunt, & si quid vsquam præter religionem, moresq. veterum, non agnosco, Tu interea bone Lector accipe lucubrationes istas, quas litterarum figura disparaui, vt discrimina verborum faciliorem lectionem reddant, easque studio potius mei cultus, quam sui pretio æstimari postulo, & si vires pro animo non fuerunt, ignosci rogo, & quidem illas in lucem edidi quodãmodo volens, nolens, volentem me sane volentia tua fecit; cuius fauoris aura suauiter adhuc in editione aliarum mihi spirat, quare non solum volui, immo debui

debui amoris tui causa, quem in præsentem absentemq. tenes, Nolentem, quia opus tenue, & dignitati tuæ non respondens, sed cura mihi semper ad vtilitatem ducere, & in omni vita non mihi solum vixisse, Neque pueris ista elaboraui, quid enim ijs cum legali disciplina, nec detortis quibusdam, varijsq. iudicijs, quibus nusquam liquet, aut lucet, & si per me scripta quibusdam non ad gustum, quid faciam, ita natura mea, & iudicium meum, & tractari malo, quam semel aspici, & tangi, Aquam maris dulciorem in imo esse aiunt, quam in summo, sic fortasse istis suauiora, quæ scripsi, cum penetrauerint, Hoc solum peto, vt sicubi lapsus sum, aut si quid mihi elapsum corrigas, non culpes, quia re vera in magnis difficile est, vt omnibus placeas, & vnus omnia peruideat, Ego quod potui id feci, nec impedio, si quis in eodem circo curret ad palmam, Vt in ludo pilæ alterius est commode mittere, alterius etiam si quid erratum est, quam bellissime excipere, & arte corrigere, sic æqui Lectoris putabis flectere quædā in meliorem partem, & Socrates cum obscurum Heracleti librum legisset, dixit, quæ intellexi proba sunt, credo, & quæ non intellexi, Quamuis, vt hæc mea approbes, non admodum laboro, magis laboro, vt animum, qui æternum tibi deuotus est, & erit, Conuicia non attigimus, quia scimus istunc thesaurum stultis in lingua situm, vt quæstui habeant malè loqui melioribus, & æquo animo audienda sunt imperitorum conuicia, & ad honesta vadenti contemnendus est iste contemptus, & parum progrediuntur in bona via, qui in obuios quosque arietant, & bacchæ bacchanti si velis aduersarier, ex insana insaniorem facies, feriet sæpius, & tales audiendi sunt, vt quidam canes, quibus datum est sine causa, aut discrimine latrare, nec cum eis pugnandum, nec in eodem campo includendum, quos vincere inglorium, & à quibus atteri sordidum esset, facit enim se aduersarium quisquis contendit, & vt vincat par fuit, Iustam ad causam tria verba sufficiunt ait Pindarus. Et quod non omnia difertè, sed breuiter dixerim, nihil ad rem, nam sicut vinitori scopus est in vindemiando obuios, & grandiores racemos legere, fraudi non est minores, aut latentes transisse, de nobis sic arbitrentur, Et vt in magna Sylua boni venatoris est feras indaganter quamplurimas capere, nec cuiquam culpæ fuit non omnes cepisse, Idem hic esto, neque enim homines vigilantes perpetuo sunt, nam ego me labi, & errare posse non solum fateor, sed debere, homo sum, nihil humani à me alienum puto, & valetudo pertinaciter aduersa aurem mihi vellit, vt vasa colligam, & cogitem de discessu, vt nihil mirum, si in tam diutino isto languore, memoria etiam, & iudicium langueāt alibi aut vacillent; sed valebit hoc mihi spero ad veniam, immo & ad gratiam, quoniam vt esse Phębi dulcius lumen solet iā iam cadētis, sic nostra debent abeuntiū scripta, & miseratio aliqua sit, sicuti, quod voluimus nō fecimus, euenit enim nobis in isto cursu quod dicitur Caballus in cliuo. Abeāt igitur Ophiogenes, abeant Spylli nati tantum venena exugere librorū, Vos contra adeste mites & candidi, qui parati non impellere lapsantem, sed benigna potius aliqua interpretatione leuare, & hæc ex animo scripta, vt in animū demittatis vos per spes vestras, & quidquid carum est, rogo, & siue laudi nostræ fauetis, suggerite, siue carpere gaudetis, corrigite, ego vtroque affectu vtar in vnum finem emendandi, & discendi, erunt, ex verbo veteri, curę secundę.

QVI DEDIT VELLE ET DEDIT PERFICERE.

LAVS DEO, BEATÆQ. VIRGINI MARIÆ.

F I N I S.

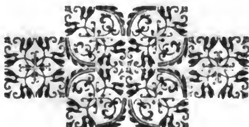

INDEX

INDEX RERVM AC VERBORVM QVAE IN QVARTO TOMO DISCEPTATIONVM CONTINENTVR.

Primus numerus caput Disceptationis, Secundus capitis numerum significant.

Car-

¶ Fi-

Dele-

Ex-

rum

seu

non

legato

nun-

augeant

Libe-

Nullius

Pro-

Reco-

Refer-

Retra-

Victus

qui

LAVS DEO, BEATÆQ. VIRGINI MARIÆ.

F I N I S.

Capita	Numeri	Errores	Correctiones	Capita	Numeri	Errores	Correctiones
623	3 in summario	ciuitatem	ciuilitatem	693	11 in summario	confesto	confessio
631	1 in summario	publicè gesto	per aliũ gesto	698	1 in summario	facultatem	necessitatem
636	3 in summario	afficit	sufficit	704	in epit. in fin.	receptans	resignans
686	18 in summario	legimum	legitimum	719	24 in summario	nouum ista	nouũ actũ,ista
687	1	vocatus	vocatas	722	21	promiseri	promiserit

R E G E S T V M.

† * ** *** **** A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sff Ttt Vuu.

Omnes sunt Terniones, praeter † quod est folium simplex, & **** Duernio cum folio dimidio, & Lll Quaternio. In totum sunt folia ducentum & vndecim cum dimidio. fol. 212.

ROMÆ, Ex Typographia Iacobi Mascardi, Mense Decembr. MDCXXI.

SVPERIORVM PERMISSV.